F
6
Cax. 6.

SVMMA

ANGELICA DE CASIBVS conſcientialibus

R. P. F. ANGELI DE CLAVASIO ORDINIS MINOR. OBSER. REG.

CVM ADDITIONIBVS QVAM commodis R. P. F. Iacobi Vngarelli Patauini eiuſdem ordinis.

EX INNVMERIS ERRORIBVS TAM IN allegationibus quàm in textu & in alijs annotationibus, priſtinæ integritati & candori ſuo, maxima cum induſtria ac ſolerti diligentia reſtituta.

VENETIIS

Apud Iac. Sanſouinum Venetum.

M D L X I X.

SVMMAE ANGELICAE.

ANGELICI *Spiritus,& si diuine contemplationi semper intendant, ex charitate tamen qua omnes homines complectuntur diuina pietate sic disponente salutem nostram procurare solicite non desistunt, nos defensando ab inimicis, solicitando ad bonum & dirigendo in uiam salutis. Hoc quippe ipsa Dei bonitas nobis insinuare uoluit in scala Iacob ostensa. Genes.28.c. in qua Angelos descendentes & ascendentes uidit ut sic intelligeremus quanto feruore deuotionis teneamur beatos Angelos prosequi. Quod ego frater Angelus de Clauasio ordinis minorum minimus attẽdens, ut nomen meum sit consequens rei sicut debet, ut insti. de dona. §. est & aliud & l. decernimus. C. de episc. & cle. & l. 1. C. de offi. præfec. ur. & per sanctorum Angelorum imitationem peruenire emerear ad eorum contemplationem animarum salutẽ procurando quo nihil Deo est carius. 8.q.1. sciendum. Conspiciens etiam multitudinem summularum de casibus conscientialibus non bene satisfacere pauperibus confessoribus & simplicibus propter prolixitatem aliquarum et aliarum nimiam breuitatem, multorum confratrum meorum charitatiua requisitione compulsus, attendens etiam quòd diuisiones gratiarum sunt & donorum & unicuique datur manifestatio spiritus ad utilitatem. 1. ad Cor. 12. c. Decreui hanc summam compendiosam ordinare Dei adiutorio inuocato secundum illud. l. 1. in prin. C. de uete. iur. enuc. Quam & angelicam nominabo in qua mediocritate seruata iuxta illud institu. de rerum diui. §. cum quis, & in auctenti. de consuli. §. igitur, & post quicunque eam perlegerit inueniet quicquid in alijs summulis continetur quod pertineat ad confessores, præsertim in summa dicta Pisanella ac eius supplemẽto, cuius casus conscientiales hic omnes inserui, licet aliquando per alia uerba aut alio ordine. Et ultra prædicta reperies in c. quod incipit. Interrogationes quæcuuq; pertinent ad confessorem uel confiteri uolentem circa quæcunq; peccata mortalia cognoscenda, dirigetur etiam ad multa consilia danda ac ad inueniendum doctores & iura ubi de talibus diffuse tractatur. Ita quòd hæc Angelica summa erit utilis non solum confessoribus uerum etiam scholaribus utriusque iuris & alijs quibuscunque secundum Deum & rectam ciuilitatem uiuere cupientibus. Cuius ordinem infrascripta tabula demonstrabit. Rogo ergo uos lectores ut hanc ultimam & Angelicam summam ea charitate suscipiatis qua uobis offertur. Nec faciliter ad huiusmodi operis iudicia procedatis, quando quidẽ quod diutine summisq; uigilijs ac sudoribus digestum non est leuiter unico perscrutatur intuitu. Et quamuis in ea nihil sit dictum quod non arbitratus fuerim conuenire iustitie & ueritati præsertim in foro conscientiæ cui satisfaciendum magis censui quàm ad forum contentiosum, propterea non sum secutus aliquando communem opi. doctorum præsertim canonistarum & legistarum, quia conscientiali & theologicæ ueritati non mihi uisa fuit conueni e. Tamen iudicio sanctæ matris ecclesiæ & cuiuslibet melius sapientis corrigendam submitto, ut sit ad laudem domin nostri Iesu Chr sti & eius gloriosissime matris Mariæ ac seraphici patris mei Francisci in secula seculorum. Amen.*

TABVLA PRIMAE PARTIS.

Consecra-

Forus

FINIS.

TABVLA SECVNDA

PRAESENS TABVLA NOMINA DOCTORVM sacrę theologiæ, & utriusque iuris qui sunt contentorum in præfata summa auriga, & fidelissimi duces indicabit, & in allegando eorum abbreuiationes quæ sunt infrascripta ordine alphabeti ordinata non secundum eorum antiquitatem uel excellentiam annotata, uidelicet in sacra scriptura seu theologia.

A

Albertus Magnus ordi. prædicatorum.
Alexander scilicet de ales ordinis minorum.
Alexander Lombar. de Alexandria ord. mi.
Ambrosius doctor ecclesiæ Sanctus.
Anselmus cantuariensis archiepiscopus Sanctus.
Augustinus doctor ecclesiæ Sanctus.
Aureolus scilicet. Petrus aureolus ord. mi.

In iure canonico uel ciuili.

Abbas Alanus.
Albricus de rosate.
Albertus Papien.
Alexander de Imola.
Alexander neuo Vicentinus.
Andreas Barbatius siculus.
Angelus scilicet de perusio.
Angelus aretinus seu de Aretio.
Antonius de Butrio.
Archidyaconus.
Azo.

Summiste.

Aluarus ordinis minorum.
Archiepiscopus Florentinus ordinis prædicatorum.
Astensis ordinis minorum.
Augustinus de Anchona.

In sacra scriptura seu theolo.

B

Beda.
Bernardus Sanctus.
Bonauentura ordinis mino. Sanctus.

In iure canonico uel ciuili.

Baldus scilicet de Perusio.
Bartolus uidelicet de saxo ferrato.
Bernardus glosator decretalium.
Bartholomæus Brixiensis.
Bonagratia.
Butrigarius scilicet Iacobus Butrigarii.

Summiste.

Bernardinus de senis or. mi. Sanctus.
Bernardinus cardinalis ordinis mi.

In sacra scriptura seu theolo.

C

Cassianus.
Cyprianus martyr.

In iure canonico seu ciuili.

Calderinus qui fuit Ioannes Calderini.
Cardinalis scilicet Franciscus de Zabarellis.
Cynus.
Collectarius.
Compostellanus cui nomen Bernardus.
Clarus ordinis minorum summista.

In sacra scriptura seu theolo.

D

Damascenus.
Dionysius.
Dynus utriusque iuris doctor.
Dominicus de sancto Georgio canonista.

Summiste.

Directorium iuris qui fuit Petrus casuel ordinis minorum.

In sacra scriptura seu theolo.

E

Egidius ordinis hæremitarum.

F

Fran. idest Franciscus de mayronis or. mi.
Franciscus de ampullis ordi. minorum.

In iure canonico uel ciuili.

Federicus de senis.
Florianus.
Franciscus Vercellensis.
Franciscus de ramponibus.
Franciscus de albertatiis.
Franciscus tigni de pisis.
Franciscus de aretio seu aretinus.
Fulgosius idest Raphael fulgosius.

In sacra scriptura seu theolo.

G

Gilbertus.
Grego. idest sanctus Gregorius doctor ecclesiæ.
Guillelmus de Marta ordi. minorum.

In iure canonico uel ciuili.

Gabriel de ossiletis mutinensis.
Garsias.
Gaspar de calderinis.
Gemi. idest Dominicus de sancto Geminiano.
Girardus de senis.
Goffredus.
Gratianus compilator decreti.
Guido de fuzaria.
Guido episcopus concordiensis.
Guillelmus de cuneo.
Guillelmus nason.
Guilelmus de monte lauduno qui scripsit super clementinas & allegatur sic laudunus.
Guillelmus durandi qui fecit speculum.

Summiste.

Girardus obdonis ordi. minorum.
Gregorius de arimino.
Galdensis.
Gualterius episcopus pictauiensis or. mi.

In sacra scriptura seu theolo.

H

Henricus de gandauo.
Hieronymus doctor ecclesiæ sanctus.
Hugo de sancto uictore.

In

In iure canonico uel ciuili.

Henricus boych.
Hermanus magnus legista.
Hostiensis lumen iuris canonici.
Hug. qui fecit multas glosas super decretum.
Hugo Vercellensis.
Hugolinus de la fontana glosator iuris ciuilis.

In sacra scriptura seu theolo.

I

IOannes scoti ordinis minorum qui allegatur sic Scotus.
Ioannes de noto ordinis mi. siculus.
Ioannes de neapoli ordinis prædicatorum.
Ioannes de ripolis.

In iure canonico uel ciuili.

Iacobus butrigarius qui allegatur Butrigarius.
Iacobus lotharius.
Iacobus de beluisio.
Iacobus de rauenna.
Iacobus de arena.
Innocentius papa splendor canonistarum.
Ioannes theutonicus glosator decreti.
Ioannes Fauentinus.
Ioannes de faucona.
Ioannes de deo hispanus.
Ioannes monachus cardinalis.
Ioannes Andreæ irradiator iuris can.
Ioannes de Anania.
Ioannes plagiarius de senis.
Ioannes demontemerlo.
Ioannes de sancto Georgio bononien.
Ioannes Calderinus qui allegatur Calderinus.
Ioannes de lignano.
Ioannes de imola qui allegatur Imola.
Ioannes de platea bononiensis.
Ioannes Antoninus de sancto Georgio nunc episcopus Alexandrinus mediolanensis.

Summiste.

Iacobus de laude ordinis minorum.
Ioannes de Saxonia ordinis mino.
Ioannes de Ancona.
Ioannes ordinis prædicatorum, qui fecit summã confessorum.

In sacra Theologia.

L

LAudulphus ordinis minorum.

In iure canonico uel ciuili.

Lappus de Castellione abbas.
Laurentius de pium.
Laudunus uide supra Gulielmus de monte &c.
Laurentius de Redulphis florentinus.
Lodouicus de Roma.
Lucas de grasiis.

M

MAgister sententiarum scilicet Petrus lombardus princeps theologorum.

In iure canonico uel ciuili.

Martinus silimani.
Marsilius.
Mattheus Romanus.
Mattheus de Matheolosiis.

N

NIcolaus de Lyra ordinis minorum totius biblie subtilissimus expositor.

In iure canonico uel ciuili.

Nicolaus de Matharellis.
Nicolaus de Neapoli.

O

ODoardus.
Odofredus.
Oldradus de ponte legista.
Oldradus de laude canonista qui fecit multa cõsilia.

P

In Theologia.

PEtrus. i. de Tarantasio ordinis prædicatorum.
Petrus aureolus ordinis minorum.
Petrus de palude ordi. prædicatorum.

In iure canonico uel ciuili.

Panormita id est Nicolaus Abbas siculus episcopus Panormitanus.
Paulus de Castro.
Paulus de Liazariis.
Petrus id est de bella pertica.
Petrus de helie.
Petrus de stagno.
Petrus de Ancharano.
Pileius.
Philippus.
Philippus de perusio.
Placentinus.
Petrus casuel. i. directorum ut supra.

In sacra scriptura & theolo.

RAbanus.
Ricardus scilicet de media uilla ordi. mino.
Ricardus angelicus ordinis minorum unus ex quatuor expositoribus regulæ nostræ.
Ricardus de sancto Victore.

In iure canonico uel ciuili.

Raynerius de Forliuio.
Raphael fulgosius.
Rizardus Malumbra.
Rofredus beneuentanus.

Summiste.

Raymundus ordinis prædicatorum.
Rodonensis guielmus nomine glosator raymundi ordinis prædicatorum.
Rogerius.

S

SCotus id est Ioannes scotus ordin. mino.

In iure canonico uel ciuili.

Salycetus.
Stephanus prouincialis.
Signorolus de homodeis.

Summiste.

Speculator scilicet Guilelmus durandi.
Summa confessorum ordinis prædicatorum.

In Theologia.

T

THomas de Aquino. ordinis prędicatorũ sanctus.
Tancredus doctor iuris canonici.

Hugo de castronouo ordi. minorum.

Vbaldus de perusio.
Vbertus de bobio.
Vincentius.
Vldericus.
Isidorus sanctus.
Imo id est Ioannes de Imola.
Zenzelinus doctor iuris canonici.

F I N I S.

SVMMA ANGELICA REVER. P. F. ANGELI DE CLAVASIO

ORD. MINOR. REG. OBSER.

REVISA, CORRECTAQVE PER D. FRANCISCVM SANSOVINVM IVR. VTR. DOCTOREM.

ABBAS debet esse p̄sbyter[a] c.j. de eta. & quali. & etatis. 25. anno. ut infra etas. §. 5.

1 Abbas a quo debet eligi? Rń. a monasterio, cui prefici debet. 18. q̄ſ. 2. c. abbaté.

2 De cuius Monasterio debet eligi? Rń. quòd de proprio, nisi quando idoneam personā non haberet, quia tunc de alio[b] monasterio eligi pōt. 18. q. 2. c. quā sit.

3 A quo debet confirmari. Vide inf. cōfirmatio. §. 4.

4 A quo debet benedici? Rń. ꝙ ab episcopo diocesano per quā benedictionem itelligitur ei dari cura monasterij secundū Innoc. in ca. i. de sup. neg. prela. nec antequā sit benedictus debet exercere quæ pertinét ad eius officiū secūdū gl. in d. c. j. Quod limito secundū Lau. in cle. attendentes de sta. mona. quando est cōsuetudo in monasterio ꝙ benedicatur, alias non, & sic intelligo, d. c. i.

5 Sed quid si eṗs recuset eū benedicere? Rń. ꝙ si tertio requisitus cum humilitate & deuotione, ut cōgruit, recusauerit eum benedicere, tunc potest & monachos suos benedicere, & alia quæ ad eius officium pertinent exercere,[c] ut in d. c. j.

Quo die debet benedici? Rń. ꝙ solummodo in diebus, in quibus ordines minores possunt conferri secundum communé opinio. docto. ut no. glo. in d. cle. attendentes, & Pan. in cap.

a DEBET esse præsbyter] Iste ordo est annexus dignitati Abbatis secundum Bernar. in d. cap. i. potest tamen dispensatiue eligi in minoribus constitutus ordinibus, si scientia industria & honestate preditus sit, u. in ca. tuam, & ibi glo. in uersic. non ascendat. de eta. & quali. imo etiam laycus tēpore necessitatis, ut dicit ibi glos. alleg. c. a subdiacono. 93. dist. & glo. ibi dicit ꝙ secundum antiqua tēpora monachi erant laici. ideo dicitur in illo tex. Abbas debet subesse hostiario. & no. glo. in d. ca. tuam. Quæ dicit quòd nomé Abbatis est potius solicitudinis quā honoris. Et uide no. per Pa. in c. licet Hely. de symo. Item non solum laicus, sed etiam infamis potest curam gerere monasterii, ut dicit gl. in d. cap. tuam. Et sequitur. d. Anto. ibidē. & facit quia infamia nō priuat quem a ciuilibus muneribus, ut in l. i. C. de his qui non imple. sti. lib. 10. Et facit, cap. accedens. in fin. l. di. Sed tu dic uerū, quòd potest esse procurator monasterii, quia est sibi onus, ut dicit glo. in d. ca. accedens. sed non Abbas. Et d. l. i. dicit infamia remouet quem ab honoribus, non ab oneribus & grauamine, quod not.

b De alio] Debet intelligi de alio monasterio, quod sit eiusdem ordinis, alias debet postulari, ut in clemen. i. de ele. uide Pa. in ca. cū monasterium de ele.

c Exercere] Et hoc conceditur eis per constitutionem summi pontificis, ne propterea in spiritualibus uel aliis patiantur monasteria detrimentum propter negligentiā ipsorum. similē indulgentiā habes in c. nihil est. §. fin.

fin. ubi ex sola electione habetur ius administrãdi, ut quando sunt ualde remoti, &c. uide ĩ. confirmatio electorum, in princi.

a De conse.eccle.uel alia.] Idem hosti.in ca. cum contingat.de eta.& quali. Et ratio est propter reuerentiam ordinis. Et erunt dies dominici, & festa ꝑcipua.

b C.sicut] Ex quo tex. no. ꝙ episcopus dicitur consecrari, & Abbas benedici, & clericus ordinari, licet episcopus etiã ordinet. Quia episcopatus est ordo, ut no.in prohe.6. Et no. etiam quia etiã ex postfacto nõ potest aliquid dari, neque põt ĩtroduci cõsuetudo. licet Hos. dicat pp fabricã ecclesie posse introduci cõsuetudinem, ut ordinatus aliquis det, dummodo ordo liberaliter conferatur, & post ea petatur obseruantia cõsuetudinis laudabilis. uide ibi Pa. Et illo text. loquitur ẽt de ordinibus sacris.

c Annexa] Idẽ dicẽdum est de monacho, qui nõ põt esse monachus duorũ monasteriorũ ad uocem dandam, nec si eligatur põt reseruare sibi locũ ĩ alio monasterio.c.i.de priui. in 6. Et c.constitutis.& qđ ibi no.de elec.

d Non potest] Nec ualeret cõsuetudo in contrarium, quia esset irrationabilis secundum Gemi. ibidem. Et benedicto solẽnis est cum insignii dicendo, sit nomen dñi benedictum &c. minor autem põt conferri a quocunque sacerdote. 95.distin. Ecce ego dico. Et Abbas non potest benedicere uniuersaliter, sed solum in ecclesiis sibi pleno iure subiectis. Et dicitur pleno iure. s. ꝙ habeant ecclesias parochiales subiectas in spiritualibus & tẽporalibus secundum gl.ibi.

e Licet Pa.] Sed ꝓ Pa. facit tex. apertus in clemen. 1. de priu. ibi preterquam in casibus in iure expressis uel ꝑ priuilegia sedis apostolice concessis.

f Vt not. glo.] Arguitur sic mulier non tenetur persoluere uota ante nuptias omissa, si prohibet, ergo multo magis monachus qui est magis Abbati subiectus. ca. dicatis. 12. q. 1.

g Certũ quid] Nec per hoc dicitur habere ꝓpriũ, cum illud retineat sciente & patiente superiore, nec aliqd expendit cõtra uoluntatem superioris. Et id qđ detinet paratus est dimittere ad libitum eiusdẽ superioris. Quia idem uidetur in seruo, qui licet habeat peculiũ siue administrationem ex permissione domini, non per hoc dicitur habere proprietatẽ seu dominium pro hoc.l. quam tuberonis.

cum sis, de conse.eccl.[a] uel alia in fi.

7 Vtrum possit aliqd exigi pro tali benedictione? Rñ ꝙ nõ, aliter esset symonia tex. est in ca. sicut.[b] el 3. de symo.

8 Vtrũ unus Abbas possit ꝑesse duobus monasteriis seu duabus ecclesiis curam aĩarum habentibus? Rñ. ꝙ non sine dispensatione Pape, nisi vnũ monasteriũ aut ecclesia dependeat ex alia uel adinuicẽ sint[c] annexa, ut in c.ult.in si.de re.do.

9 Vtrũ Abbas possit solẽniter populo benedictionẽ dare? Rñ. ꝙ in ecclesiis quæ ei pleno iure pertinẽt põt post missarũ, uesperorũ, & matutinarũ officia. Alibi aũt publice ac ꝑ uias[d] non põt nisi ex speciali priuilegio ei concedatur, ut in c. Abba. de priuil.lib.6.

10 Vtrũ possit benedicere paramenta, & quæ. uide infra benedictio. §. 1. & 2.

11 Vtrũ possit ordines cõferre? vide ĩ. ordo 2. ĩ prin.

12 Vtrum Abbas possit absoluere suos monachos? Rñ ꝙ sic ab oĩbus peccatis & censuris, nisi specialiter alteri a iure reseruentur, &[e] licet Pan. in c. monachi, de sent. excõ. teneat ꝙ non põt absoluere nisi ab excõmunicatione pro iniectione manuũ in personam ecclesiasticã. Tu tamen tene ꝙ põt, ut inf. Absol. 1. §. 2.

13 Vtrum possit prohibere suo monacho ne confiteat epõ uel eius penitẽtiario? Res. secundũ Iac. de Lau. ĩ sum. ꝙ non. Quod limito nisi sit exemptus uel aliud hẽat ꝑ priuilegiũ a papa.

14 Vtrũ Abbas possit dispẽsare cũ monachis super irregularitate? Res. ꝙ sic sup irregularitate quã contraxerũt recipiẽdo ordines in excõicatione, facti tamen memoriã uel iuris peritiã nõ habẽtes, & hoc qñ graue & notabile factum non fuit, siue in hãc irregularitatẽ incurrerũt ante ingressum religionis siue post secundũ cõem opi. do. in c. cũ illorũ đ sen. ex. in aliis aũt irregularitatibus non põt de iure cõi, ut no. Host. & Pa. in d. c. cum illorum. facit regula. Quæ a iure cõi de reg. iur. lib. 6. nisi ubi ius expresse ei concedat.

15 Vtrũ possit dispẽsare cũ monachis ĩ uotis factis ante ĩgressum religionis? Res. ꝙ sic[f] ut no. gl. in c. noluit. 33. q. 5. De uotis in religione factis. viđ ĩf. uotũ. 2. §. 3.

16 Vtrum possit dispensare cum monachis in regula. Vide inf. dispẽsatio. §. 8.

17 Vtrum possit cõcedere monachis usũ alicuius rei uel eius administrationẽ. Res. secundum Inn. in c. si. qui cle. uel uo. ꝙ põt concedere certos reditus monacho unde uiuat, & dicit lo. And. in reg. nõ est obligatorium, de reg. iur. li. 6. ualere statutũ monasterii, ut ꝓ indumẽtis & aliis necessariis quisq; monachorum recipiat[g] certũ quid,

sed ut possit dispensare ad libitum & disponere non potest, similiter ne possit ei auferri, quando suo superiori placuerit, non potest concedere, etiam cum licentia Papæ. c. cum ad monasterium. de sta. mona.

18 Vtrum possit expellere monachos suos? Respon. ꝙ non, scd̃m Pan. in d. c. cum ad monasterium. per c. fi. de regul. quod uult ut [a] fugitiuos requirat & cogat eos ad suum redire monasteriũ, si pôt eos tenere absq; graui scandalo, uel saltem prouideatur eis de alio loco religioso eiusdem ordinis ubi ad agendam pœnitentiam deputentur & necessaria eis [b] ministrentur.

19 Vtrum possit licentiare ad aliam religionem. Vide infra Religiosus. §.34.

20 Quid de bonis illius monachi quem abbas de facto expulit. Vide infra monasterium. §.6.

21 Vtrum possit dare licentiam monacho standi separate in aliqua cella? Respô. quod sic, dummodo ex iusta causa & infra scepta monasterii, sed non extra, ut in c. ultimo. 20. q. 4.

22 Vtrum possit corrigere monachos suos? Respon. ꝙ sic. nec tenetur in hoc requirere consilium [c] sui capituli secundum Panor. in cap. Ioannes. de regula.

23 Ad quę obligatur Abbas? Resp. quod ultra alios monachos obligatur ad curam animarum sibi subiectarum, & monasterij ac rerum ipsius, & magna negligentia est peccatum mortale, ut inf. negligétia. §.1.

24 Vtrum ligetur suo statuto etiam cum conuentu facto? Respô. secundũ Pan. in d c. cum ad monasteriũ. ꝙ [d] non. & dicit Ioã. An. in d. regula. Non est obligatorium ꝙ etiam si iurasset seruare, tenet reuocatio, licet sit periurus. Ex quo patet ꝙ licet instituerit priorem cũ conuentu, aut aliũ officialé potest reuocare, quia Abbas monacho suo in aliquo non potest obligari. [e] sicut nec dñs seruo. l. ĩterpositas in fi. C. de transa.

25 Vtrum teneatur ire ad sinodũ? Respon. ꝙ sic si hẽt populũ, uel capellas habentes populũ, ét si ipse sit exẽptus, dummodo capellę seu populus non sit exemptus. alias non. c. quod super his. de ma. & obe. & qđ ibi not.

26 Vtrum possit prioratibus, ecclesijs, administrationibus, aut quibuslibet aliis beneficiis nouas pensiones imponere, aut ueteres augere, aut ad mẽsam suam prædicta applicare? Respon. ꝙ non, nec quilibet alius prælatus regularis clem. unica. de sup. ne. præ.

27 Vtrum possit præsentare clericos in ecclesiis, in quibus habet ius patronatus? Respon. ꝙ non sine consensu capituli. c. ea noscitur. de his quę fi. a ꝑla. nisi ex approbata cõsuetudine vel priuilegio aliud hẽatur ut ibi.

beronis. ff. de peculio. Sic etiam in quibusdam monasteriis monialium obseruatur, ut habeant moniales uictum de monasterio, & uestimenta sibi faciunt ex lucro manuum suarum. uido Io. An. in d. 1. glo. Consulunt tamen doc. ut Abbas hoc non faciat, nisi ex magna causa, quia posset esse occasio mali. Nam prædicta non sunt de iure probata.

a Fugitiuos] Adde quod no. Pan. in c. ex rescripto. in fi. 1. col. de iureiurã.

b Ministrẽtur] Adde Bal. in l. si quis curialis. C. de epis. & cle.

c Sui capituli] Sed opponitur de c. reprehensibilis. de appell. ubi fit mentio de capitulo in correctione monachi. Sed dicit Ioã. an. ꝙ ibi nõ capitur capitulũ ꝓ collegio, sed ꝓ loco ubi fit correctio, uel capitur pro capitulo regulæ, uel capitulo generali, nõ aũt de cõuentuali. Nec ob. si dicat ꝙ eps qui est maior pręlatus nõ corrigit clericos suos sine consensu capituli, ut in c. nouit. & in c. quanto, de his quæ fi. a prælat. Et 15. q. 7. eps nullius. Nã ꝭm eũ hoc procedit ex dispensatione regulæ, quę est approbata per papam. Sicut uidemus ꝙ eps ex cõsuetudine potest solus corrigere clericos. c. 3. de consuetu. in 6. Quod ergo pôt episcopus ex consuetudine potest prælatus uirtute regulę. Nam ex tenore regulæ tota potestas monasterii est penes abbatem. Vide bonum tex. in capit. nullam. 18. q. 2. Sed recolo me legisse opinionem Hostien. quod si abbas est nimis seuerus in corrigendo, tunc debet adhiberi capitulum. Et ad hoc allegat. d. c. reprehensibilis. Et no. hunc intellectũ, quia alio iure non probatur.

d Quod non] Ratio est, quia monachi, non possunt resistere Abbati, cum habeant obedire, & eorũ uelle dependeat a uoluntate Abbatis. c. si religiosus. de elec. in 6. & ca. 2. de testa. eo. lib.

e Obligari] Quia Abbas nõ potest sibi imponere legem, nec uenire contra dispositionem. capi. cum ad monasteriũ. Item quia difficultaretur ex hoc obediẽtia. ut dicit Pan. se alias de facto interrogatũ respondisse sic. Et in d. l. interpositas. not. ꝙ transactio facta inter seruũ & dñm non ualet. unde arguẽdo a seruo ad monachum. qđ argumentum est bonum ꝭm Inno. in c. cum olim. de priuile. Et Bar. in l. 1. in prin. & in §. usufructuarius. ff. de stipula. ser. Ibi ꝓbatur ꝙ nõ ualet trãsactio inter Mona. & Abb. Et ita ibi tenẽt

ABBATISSA debet eligi a monasterio, in quo præficienda est, in qua electione nulla debet admitti i. recipi nisi compleuerit. 12. annum. & sit professa tacite [a] uel expresse. & eligenda debet compleuisse. 30. [b] annum & esse professa expresse ordinem regularem. Idem dic de priorissa, per quam monasterium regitur. cuius, scilicet Abbatissæ electio si duæ partes conuentus ad eam accedunt [c] quando per scrutiniũ proceditur, nulla exceptione aut appellatione admissa est confirmanda. [d] Si uero [e] nulla ad duas partes accessit. tunc non obstante [f] publicatione scrutinii & electione possunt aliæ accedere ad eam quæ habet maiorem partem totius capituli, quæ si ad duas partes accedit, non obstante quocunque confirmetur. & qui uocantur ad eas dirigẽdas in huiusmodi electionibus nisi se abstineant ab his per quæ discordia potest exoriri uel exorta nutriri, sunt excommunicati ipso facto. Et hæc locum habẽt nedum in monasteriis religionis probatæ, uerumetiã in mulieribus quæ secundũ quarundam prouinciarum consuetudines nec proprijs renũciãt, nec ꝓfessionẽ faciũt regularẽ, sed uiuũt ut in ecclesiis secularib. canonici seculares. hic not. in c. idẽnitatib. de el. li. 6. de quo hẽs if. excõicatio. 7. casu. 46

1 A quo debet cõfirmari? Vide inf. confirmatio. §. 4.

2 Vtrũ dẽat [g] benedici? Res. ꝙ sic ubi est cõsuetudo ꝙ si nõ faciat se benedici if. an. a suã cõfirmatione cõputãdũ ubi est cõsuetudo ꝙ benedicatur (nisi causa rationabilis [h] subsit) cadit ipso facto a iure suo cle. attẽdentes. de statu mona.

3 Vtrũ possit quocunque die benedici? Res. scd'm gl. in d. cle. attendẽtes [i] ꝙ sic.

4 Vtrũ Abbatissa possit ecclesias cõferre [k] & beneficia & instituere clericos in ecclesiis sui monasterii? Res. glo. in c. dilecta. de maio. & obe. ꝙ sic de cõsẽsu sui capituli post suã cõfirmationẽ.

5 Vtrum possit Abbatissa excommunicare [l] ab officio suspendere uel interdicere? Respon. quod non secundum glo. in d. c. dilecta. quia hæc ptinẽt ad claues c. tanta de excel. prela. Potest tamen a beneficio & ab officio monachas & clericos suspendere & prohibere ne celebrent in eius ec-

Bal. & Salyc. Fede. consi. 252. arch. 24. q. 7. c. cum pastoris. Pan. & doct. in c. in præsentia. de probat. Et Bal. in l. de cætero. & in c. statutum. de transact.

a Tacite] Quõ dicat̃ ꝓfessio tacita. uide J. Nou. §. 12.

b Xxx. annum] Abbatissa eligenda debet compleuisse trigesimũ annũ. Et sic nõ sufficit, ꝙ attigerit. olim autem sexagenaria esse debebat. 20. q. 1. iuuenculas. Sed p c. cũ in cunctis. de elect. 6. inferiora. poterat eligi si. 25. attigisset annum. Sed est hodie ꝓuisum de 30. cõpleto. De Abbatibus autẽ secus, ut patet in d. c. indemnitatibus. in fi.

c Accedunt] i. dant uocẽ, uel ipse habeat duas partes uocũ.

d Confirmanda] Et si Abbatissa benedicitur pręmissa diligenti examinatione.

e Si uero nulla] Sed pone ꝙ una monacha non habuit duas partes uocum. Nã licet alias sufficiat maior pars uocum attamen in Papa debẽt duæ partes cõcordare ut in c. licet deuitanda. de elect. Et i monalibus dic ut hic. Tunc ille monacho quæ mihi alias dederant uota sua. si accelleret ad illam, q̃ habuit plures uoces antequam ad extraneos diuertant actus, illa erit electa, si per illum accessum erunt duæ partes uocum &c.

f Non obstante] Bene potest admitti aliqua exceptio, ut patet per glo. in d. c. indemnitatibus. in uer. non obstante. Et patet per hoc, quod dicitur prius, tamen ex officio, prout spectat ad ipsum, diligenti examinatione præmissa, si alias fuerit inuenta canonica confirmatur canonica, ut ait glo. ex forma debita, & persona idonea, unde si esset illegitimæ nata. de elec. c. cũ in cũctis. de fil. psb. per totũ uidetur ꝓmoueri non posse. Et idem tenet Archidiac. ibi. Quia ista etiã repellitur ab hæreditate paterna. c. tuam. de ordi. cogni. Idem tenet Io. mo. ibi. in addi. allegat. §. filiũ. in aut. qui. mo. na. effi. sui col. 7. uide Gemin. ibidem. Itẽ si esset corrupta similiter nõ posset promoueri. d. c. iuuẽculus. 20. q. 1. Ratio quia male posset alias ad uirginitatẽ exhortari 31. q. 1. quõ uirginibus. Et idem tenet Archidia. Io. An. & Gemi. in d. c. indẽnitatibus.

g Benedici] Talis bñdictio est simplex. Sed bñdictio Abbatis est mixta, ut dicit d. Ant. in c. tuã. de ætat. & qualita. uñ confert ordines, ut J. ordo. 2. i princi. sed non Abbatissa. uide gl. in cle. attendentes. de sta. mon. in uer. bñdici, q̃ late loquitur.

h Causa rationabilis] Vt est infirmitas, uoluntas diœcesani sæpius reqsita, uocatio sedis & hmõdi. Idẽ si possessionẽ Abbatię nõ habuisset, neq. ꝓ cã stetisset de ele. ca. cõmissa. lib. 6. 92. dist. si qui epi. hęc gl. in d. cle. attẽdentes. in uer. rationabilis.

i Attẽdẽtes] Ad hoc. c. 2. de cõse. ecc. uel alta. Sed nũquid tale bñdictio possit reiterari. uide glo. in d. clemen. attendentes. in uer. benedi. in fi.

K Conferre] Ratio est, quia ista sunt iurisdictionis spiritualis & non ordinis.

l Excommunicare] Ratio quia excommunicatio

clesiis, sed tamen talis suspensio non est proprie suspensio secundum Pa. in d. c. dilecta. quia si celebrent non essent irregulares clerici celebrantes.

6 Vtrum possit prędicare, moniales benedicere confessiones audire, & huiusmodi? Resp. ꝙ non pōt aliquid facere quod pertineat ad aliquem ordinem, ut patet in c. noua. de pęni. & re. Potest tamen in matutinis euangelium legere, vnde ét Diaconissę appellātur. 27. q. 1. Diaconissam. Et etiam moniales seu subditas monere & exhortari.

7 Vtrum Abbatissa uolēs loqui cum aliquo debeat esse associata? Resp. quod sic saltem per uetulam monachā. 28. q. 2. diffinimus. & c. in decima eademq. dicitur quod due uel tres debent esse.

8 Qūo Abbatissa pōt exire pro homagio faciendo. habes infra Monialis. §. 3.

ABORSVM procurans homicida est qui sterilitatis [a] uenena ꝑcurat peccat mortaliter. c. aliqñ. & c. seq. 32. q. 2. Et si animatus erat fętus debet puniri capite, quia uerus homicida. Si uerò inanimatus [b] erat, si nobilis hoc facit parte bonorū amissa relegatur. Si uerò ignobilis dānatur in metallum. ff. de pę. l. si quis aliquid §. qui abortionis.

ABROGATIO legum uel cōstitutionū fit tribus de causis. Prima ꝑpter [c] cōsuetudinē cōtrariā. 31. di. ante triēniū inst. de test. §. 2. Scđa ꝑꝑ disparē successionē tēporū. 34. dist. c. fraternitatis tuæ, ubi tex. defectus nr̄i tēporis quibus nō solū merita sed corpora ipsa defecerūt districtionis illius nō patitur manere censurā. Tertia ꝑꝑ emergētia mala. 62. di. §. uerū in fi. ubi exemplū de serpente eneo quem Moyses bona fecit [d] intentione Ezec. bona intentione destruxit.

ABSENS cā rei publice, ut Ambasiato. & hmōi multa habent priuilegia. [e]

tio suspensio & interdictum continentur appellatione censuræ ecclesiasticæ de uer. sig. c. quærenti. Et quodlibet inducit irregularitatem in contrafacience. c. is qui. & c. is cui. de sen. excom. lib. 6. cui ergo interdicitur ratione incapacitatis unum uidentur interdicta & reliqua. cum omnia dependeant ab ordine. Et dicit Pa. in d. c. dilecta. quòd si esset aliquid collegium religiosorum non habentium ordines non posset superior nō habens ordinem subiectos excōmunicare Sed talis, ut est Abbatissa, potest implorare officium superioris, ut ipse excōmunicet sibi inobedientes, ut in d. c. dilecta. Et sic quælibet habēs iurisdictionem simplicem potest in casib. maioribus recurrere ad superiorem in loco, ut suam sententiā mandet executioni, uel ut compellat subditos sibi obedire. Ad hoc. l. a diuo pio. ff. de re iud. Et facit. c. cum ab ecclesiarum. de off. ordi. Nam sicut Abbatissa in dicto capitulo dilecta. habuit recursum ad Papam, sic potuisset habere ad episcopum, qui tenetur sibi impendere auxilium. capitulo Abbates. 18. quæstione secunda. per quem tex. putat Pa. quòd etiam posset inuocare auxilium brachii secularis in exercenda iurisdictione sibi competente. Facit quod not. in capitulo primo. de offic. ordin. & in capit. administratores. Et in capitulo principes. 23. quæstio. quinta.

a Sterilitatis] Ista sterilitas aliquando fit ex libidine uel odio, ut dicit text. in c. si aliquis. de homicid. ubi Ioan. And. & P. ponunt exemplum de libidine. Vt quia mulier est talis quod non decet apparere prægnantem, unde procurat hoc fieri, ut uacare possit libidini, uel quia etiam faciunt propter paupertatem, licet matrimonium sit iustum, & hoc ut euitent sobolem &c. Sed quando ex odio faciunt exemplum datur, ut succedant ab intestato, uel ut uxor sterilis ueniat marito in odiū uel ut instituatur hæres ab illo sine filiis decedente. Idem est si quis ex amore carnali poculum daret amatorium. De irregularitate autem utrum incurratur, uide infra. Homicilium. secundo. §. 5. Quid autem in dubio, puta quod anima poterat esse infusa uel non. Dicit Ioannes quòd presbiter de quo in capitulo sicut secundo de homici. debebat abstinere. capitulo ad audientiam. de homicidi. Et dic ut infrà irregularitas. in §. uigesimo.

b Inanimatus] Et ratio est, quia quod non uixit mori nō potest, priuatio enim præsupponit habitum. l. decem. de uerborum obligationibus. trigesima secunda. quæstione secunda. capitulo quia uerò. Item non est homo ante infusionem animæ cum homo consistat ex anima & corpore. capitulo in quadam. de celebratio. miss. ideo non potest dici homicidium, cum dicatur, a cede hominis. Ita not. Panormita. in capitulo sicut dignum. secundo de homicidio.

c Consuetudinem] Quomodo una lex tollatur per contrariam consuetudinem habes infra. Consuetu. §. 9.

d Bona] Quia populus ibi idolatrabat. Et not. argumen. quod si priuilegium alicui concessum est exemplum mali remouendum est. cap. suggestum. de deci.

e Priuilegia] Puta, quia restituuntur aduersus sententiam, non coguntur litigare.

1 Sed nunquid illi qui data opera & affectate etiam causa rei publicæ sunt absentes gaudeant illis priuilegis? Respon. quod nõ, ut l.[a] & quę data. ff. ex quib. cau. ma. & l. penul. C. quo modo & quando iudex. & l. uniuersi. C. de legationib. secundum unam lec.

Et aduerte quod ille qui in officio modici ualoris absens est causa rei publicæ præsumitur affectate & data opera abesse. text. est singularis in l. spadonem. §. fi. ff. de excu. tut. sequitur hoc Ludo. de Ro. in no. & facit contra clericos absentes qui ut ampliores obtineant dignitates stant cum cardinalibus. Et Ambasiatores tenētur restituere expensas communitati quando stant plusquã expediat dolose uel uoluntate sua, ut in d. l. & qui data.

ABSOLVTIO primo ab excõmunicatiõe utrum possit impendi, a nõ sacerdote? Respon. secundũ Monal. tit. excommunicatio. quod duplex est ipsius absolutio. Vnaque pertinet ad forum pœnitentiale Et hæc solum a sacerdotibus potest impendi, ut in c. canonica.[b] de sen. excom. Et sic intelligo Innoc. in c. quanto de consue.

Alia est quę pertinet merè ad forum contẽtiosum. Et huiusmodi absolutio potest committi diacono & inferioribus clericis. Et de hac intellige glo. in c. pastoralis. de off. ordin. quæ uult ut etiam laicus absoluat de quo dic, ut infrà. Absolutio. 3. §. 17. Ita tamen quòd absolutus a talibus oportet postea absoluatur iterũ a sacerdote de[?] prima absolutione ratione mortalis peccati propter quod fuit excommunicatus. Ratio secundum Inn. in d. ca. quanto. & in c. fin. de exces. præla. quia pertinet ad potestatem clauium quę solis sacerdotib. datæ sunt. 20. di. §. 96. di. §. illud autem. & c. bene. & de pę. & re. noua.

1 Vtrum omnis sacerdos possit absoluere ab excõicatione minori a iure quam quis incurrit participãdo locutione & huiusmodi? Respon. ꝙ non, sed solũ proprius eps uel curatus, uel habens licentiam ab eis uel a Papa. arg. c. nuper.[c] §. in secunda. de sen. ex. ubi ẽt archiepiscopo in prouincia, sed extra suã diœcesim declaratur non licere[d] intellige nisi dum uisitat,[e] ut in c. perpetuo. de censi. lib. 6. ergo multominus aliis concor. Inn. & Host. in d. c. nuper.

2 Vtrum proprius Episcopus uel curatus, possit absoluere ab omni excommunicatione maiori lata a iure? Resp. secundum Inn. in d. c. nuper. ꝙ tam a minori quam a maiori põt absoluere proprius eps,[f] uel proprius sacerdos, nisi in casib. in quib. cõditor canonis sibi absolutionem reseruauit uel alteri. & cum ipso concor. Host. ibidẽ, ubi est quasi tex. expressus. & hãc opi. tenent Theologi. ut in dir. li. 3. tit. 4. inter quos est sanctus Bona. in 4. di. 18 q. ulti. & sanctus Tho. eadem di. ar. ult. q. 1. Similiter summiste, ut Monal. ti. excommunicatio. & Summa confe. tit. 33. §. 85. lib. 3. & Io. de Saxonia in sua summa tit. Absolutio. Contrarium tenet Pa. in c. monachi. & c. mulieres de sent. excom. & glo. in c. si episcopus. de pęn. & remis sio. quam sequitur Gemi. ibidem. & etiam glo. uidetur in cle. attendentes de sta. regu. & in cle. unica. de consang. & affini. & Fede. consil. 14. Ego consulo quòd sacerdos proprius eam opinionem sequatur quæ sibi uidetur in illo casu magis expedire saluti ipsius pœnitentis, uel communitati fideliũ, quia utranque potest tenere. Et prima de subtilitate iuris mihi uidetur uerior.

a L. & quæ data] Melius probatur. i. l. prece. in fi. ubi dicitur ꝙ qui abest causa maioris cõmodi, etiam rei publicæ ab hoc priuilegio reuocatur.

b Canonica] Ibi presbyter esse debet. gloss. nisi esset presbyter non concederet ita de facili, uel saltem clericus, extendit enim ibi indultũ monacis & canonicis regularibus ad fratres Ierosolymitanos, ut possint ab eorum priore absolui per uiolentã manuum iniectionem unius in alterũ.

c C. nuper.] Et concor. ric. in 4. di. 18. art. 19. Et hic per text. in dicto cap. nuper. Ibi a proprio sacerdote, ex qua negare uidetur, quòd non ab alio.

d Ver. non licere] Et facit qa in quæsito nominantur Archiepiscopi. Et in responsione solum fit mentio de episcopo & curato. Vnde ex tali responsione uidi archiepiscopũ uoluisse excludere de deci. c. ad audientiam. Et si nõ archiepiscopus, multominus alii. Et hoc tenet directus. lib. 3. tit. 3.

e Dum uisitat] Non potest tamen clericos ordinare, nec literas commendatitias dare. secũdum Gemi. ibidem.

f Vel proprius sacerdos] Idem potest capitulum, seu ille ad quẽ iurisdictio episcopalis pertinent sede uacante de maio. & obe. c. unico. lib. 6.

Et

Et intellige nisi [a] episcopus sibi absolutionem a tali excommunicatione reseruasset specialiter, quia tũc pro prius sacerdos non posset absoluere, ut latius dicam infra casu. Aduerte etiam quia episcopis solis conceditur absolutio ab excõicatione pro uiolenta iniectione manuum in personam ecclesiasticam, ut in d. ca. mulieres. c. ea noscitur. & c. peruenit quando iniuria est leuis, uel quando excõicatus adire non põt Papã. Et sic inferior non absoluit ab ea nisi cui spãliter cõcedit, ut Abbati, & hmõi, de quo infra excõicatio. 5. casu. infra §.38. cum seq.

3 Vtrum idem sit dicendũ de excõicatione statutorũ ꝓuincialiũ cõciliorũ aut synodaliũ, seu q̃ faciũt legati in suis legationibus? Rñ. dir. ubi supra ꝙ Guil. dicit ꝙ sic. Et ẽ uerũ sicut uult Pa. ĩ c. graue. de p̃bẽ. ĩ gl. Et loquit̃ ipse de ep̃o, quia tenet ꝙ pertinet ad ep̃m absolutio. Et addit ẽt si incurrat̃ in aliena diocesi a subdito suo. & ẽt si statutum esset cõfirmatũ per Papam sc̃d̃m Io. An. in cap. ex frequentibus de insti. & ibi Pa. per rõnem, quia ex quo conditores non sibi nec aliis reseruarũt uident̃ aliis cõcessisse. Guil. aũt intelligit ẽt de propriis sacerdotib. ex quo excipit religiosos quib. est prohibitũ a talibus sentẽtijs prouincialibus aut synodalibus absoluere. cle. religiosi. de priui. & sic tene secundum quòd dixi in præce. q.

4 Vtrum idẽ sit dicendũ de suspensione aut interdicto q̃d' imponit̃ a iure, aut per statuta prouincialia synodalia uel legatorũ? Respon. gl. in d. c. graue ꝙ sic. ex quo cõditor canonis nõ reseruauit. facit gl. in cap. si quis el 1. 16. q. 7 gl. tamen in cle. 1. de here. limitat uerũ quando suspensio non habet tp̃s determinatũ, quia qñdo habet tẽpus determinatũ nullus inferior absoluere potest. & eã sequit̃ Car. ibi & Pa. ĩ c. cũ literis. de testi. de quo dic ut infra suspensio 4. §. 1.

sed quæ sunt in iure reseruata Papæ uide infra excõicatio. 5. Quæ aũt ep̃o. uide infra excommunicatio. 5. Quæ autem ep̃o. uide excommunicatio 6. & a quibus alij possunt absoluere. excommunicatio. 7.

5 Vtrum in mortis articulo constitutus possit absolui ab excõicatione uel impeditus, & quis potest absoluere. Vide infra absolutio. 3. §. 16. & 17.

6 Quis absoluat exemptum ab excõicatione. Vide infra exemptus. §. 6.

7 Vtrũ ille qui incurrit excõem in una diocesi ibi habens domicilium, postea transfert se ad aliam diocesim possit absolui a prefata excõe ab ep̃o uel curato illius diocesis ad quam se transtulit? Respon. secundum Ric. in 4. dist. 18. ar. 9. q. 5. ꝙ sic, si excommunicatio est a iure uel per statuta quorũcunque, & nõ sit reseruata per conditorem. arg. d. c. nuper quod [b] nõ distinguit an sit contracta in diocesi uel alibi. secus si esset ab homine, uel si conditor canonis sibi reseruasset, quia tunc non posset. Hoc idem tenet Ioan. Andr. & Pa. in d. c. ex frequentibus. quo ad ep̃os.

ABSOLVTIO Secundo ab excõmunicatiõe quæ est ab homine seu iudice a quo potest impendi? Resp. quòd regulariter ab illo potest qui eam tulit, quia regulariter qui potest soluere potest & ligare, & econtrario 24. quæstio. 1. si Petrus. & 21. distin. inferior. ff. de re iudi. l. qui condemnare. & ff. de regu iur. l. nemo. la. 1. de pœ. distin 1. uerbum. Fallit regula hic in 6. casibus. Primus in delegato Papæ qui inobedientẽ sue sñiæ pot excõicare, sed post annũ a sua sñia diffinitiua nõ põt absoluere, ut de officio delega. c. quærenti. & ibi dicit Inno. quòd & si excommunicat delegatus Papæ ante diffinitiuam sententiam semper usque ad diffinitiuam sententiam, & etiam post usque ad annum absoluere poterit, quia perpetuata est iurisdictio sua, ut in c. gratum. & capi. licet eo. tit. quia ea quæ ad ius referibuntur debent esse perpetua. [c] C. de di. re. l. falso. & hoc idem tenet gl. in d. c. quærẽti. Secundus in eo qui postquam excõicauit incidit ipse in maiorẽ excõmunicationem. 24. quæstio. 1. audiuimus. de hoc

uide

a Nisi episcopus] Et probat̃ per tex. in d. c. nuper. Ibi, quia tñ conditor canonis eius absolutionẽ sibi sp̃aliter nõ retinuit, eo ipso cõcessisse uĩ facultatẽ aliis relaxandi. Religiosi tamen excommunicatos a canone absoluere non possunt, nisi specialiter eis concedat̃ uide ĩ. excõicatio. 5. casu. 12.

b Non distinguit] Ergo nec nos distinguere debemus. c. ad audictiã. de deci. cum simi.

c Perpetua]

uide infra excommunicatio ul.§. 19.[a] Secus si in minorem, quia posset.de sen. excōi.duobus.de cle.excom mu.mi.si celebrat. Tertius ī incēdiario. Vide infra excōicatio. 5.casu.5. Quartus in sententia lata ab inferiore, sed confirmata ex certa scientia per Papam. Quod intellige de sententia quæ est ab homine secū dum Ioan.And.in c.ex frequentibus.de insti. Rō quia oīa nostra facimus a quibus autoritatē impartimur c.si apostolicæ. de prȩben. lib.6. C. de uete. iu.enu.l.1. §.oīa. Secus si sine certa sciētia aut causæ cognitione confirmat uel si sñia esset per statutum, quia quantūcūque confirmatū poterit inferior absoluere, nisi Papa in cōfirmatione sibi uel alii reseruasset sicut de aliis quæ sunt a iure, ut supra dictum est in præcedenti cap. §.3. Quintus de illo qui excommunicauit & tamen non est sacerdos, qui licèt possit absoluere de absolutione quæ pertinet ad forū contentiosum, non tamen de illa quæ pertinet ad forum pœnitentiale. de quo dic, ut supra. Absolutio primo. Sextus est in illo cui Papa mandat, ut aliquem excōicet sine aliqua causæ cognitione, quia talis est merus executor.& ideo absoluere non poterit. ar.c.super questionum.& c. fin.de offi.deleg. Secus si mandasset causæ cognitionē, quia tunc posset absoluere. arg. capit. uerbum de pœniten. dist.1. hoc not.Ioan.& Archi. 21. distin. inferior. & Hosti.& Ber.in c.1.cum inferior.de ma.& obe.[b]

1 Sed quid si Papa mandat simpliciter, ut sententiam excommunicationis in aliquem ferat? Respon. Innocen. in d. c. fi.quòd nō debet eam ferre nisi cū causæ cognitione & monitione præmissa.2 q.1.nemo.& c.sacrosan.de senten.excōmunicatio. & facit gloss. in d.cap.fi. Addit tamen quòd si constat Papam cognouisse de causæ, quòd tunc ad eius mādatum sine alia cognitione debet ferre sententiam.l.de qua re.ff.de iudi. Et similiter dicendum est de sententia quam alii possunt per alium ferre hoc tamen & Ioan. Andr. & Pa. in d.c.fi.tenent quòd per tale mandatum simpliciter factum non conceditur accessorie iurisdictio. quāuis Pap. dicat ꝙ opinio Vin. qui dicit quòd datur iurisdictio[c] cum Papa mandat aliquod spirituale extra curiam, puta ut[d] excōicet, est ualde equa. Ego credo ꝙ & si sit equa, tamen sit uerior prima, & ideo ad intentionem Papæ sit recurrendum quæ per uerba mādati potest depræhendi. Et si cū causæ cognitione mādet, utputa quia dicit. Intelleximus ꝙ talis &c. quare mandamus ueritate cognita, ut excōices &c. tunc ab-

Scilicet rescripta tm̄ habent durare quātum actio sup̄ qua cōcedunt. Vñ si delegatus nunq̄ inchoasset pcessum, nunq̄ sua delegatio expiraret, nec anno clauderetur nisi contrariū rescriptū emanaret ut.d.l.fal.

a §. 19.] Cōco. R1.in 4. qō.19. argumen. 7. 4. part.

b De maio. & obe.] Adde septimū in clericis exhibētibus hæreticis ecclesiastica sacramenta & eos se pcipientib. quós ordinarius pōt suo priuare officio, sed restituere non pōt absque īdulto apostolico spāli de hæreti.c. excōicamus.§. sanè.ubi ēt dicitur idē de recipientib. elemosynas ab hæreticis, aut oblationes, & qđ dictum est clericis. Idē ibi dicitur de regularibus, & subdit. Quibus ēt hoc infligat, ut eorum priuilegia in illa diocesi non seruent in qua tales excessus pꝓsump serūt pꝑetrare. Adde octauū ī suspēsis p concilīū a bñficiis cōficiēdis, ꝓ eo ꝙ indignis scientur post secūdā admonitionē contulerūt ecclesiastica beneficia. Hanc.n. sñiam nullus nisi Papa, uel unus ex quatuor patriarchis pricipalib. poterit relaxare.ex̄ de p̄bē.c. graue. Adde nouū in degradato quē si epus degradat, solus Papa restituit. tamen distingue, ut per Pa. in capitul. ex tue. de cle. non residen. Et istos tres casus habes in rose.absolutio.1.§.7.cū seq.

c Iurisdictio.] Quæstio est, nunquid mero executori intelligatur concessa iurisdictio accessoriȩ. Vin. dicit ꝙ sic ī duob. casibus primus qñ ē ex curiā, uñ ne cōmissio sit facta sine effectu intelligit data iurisdict.arg.l.1. de offi.eius cui mā. ē iurisdict. secūs qñ cōmittit aliqđ spirituale, ut ī textu hic. secus si cōmitteret nudū factura. puta ut ligna cineret. Adde tertiū qñ essēt aliqua uerba p̄ q̄ denotet iurisdic. puta ꝯditores cō pescēdo uel uites nostras cōmittimus ī tali casu & si mādatur nuda facti executio, prius cogniti plene, nullā iurisd. pōt exercere executor, ut in l. executorē. & ī l.si ut ꝓponis.C.đ ex[illegible] iu. Et uide Pa. in c.super quæstionū. & in c. ex literis. de offi. delega.

d Vt excōicet.] Quia si isti tales executores essent impediti, & non possent exercere ministerium sibi iniūctū, delusoria & sine exitu esset talis cōmisio. ar. c.ex literis. de of. dele.nec contradicit litera in d. cap. fin. ibi. non sibi iurisdictio. qa intelligit quantum

tum

tum ad hoc, ut committere posſit. Tamen quod habetur hic in litera multum ſatisfacit.

a Appellatum eſt] Si conſtaret de iuſta excommunicatione deberet ad eum remittere, ut in d.c. uenerabilibus. in §. ſane. Et in caſu quo nõ poteſt archiepiſcopus abſoluere, non ſufficit quòd epiſcopus uoluerit abſoluere, qui etiam tunc non poteſt ſm Gemi. in caſu uero đ quo notorie cõſtat in iuſtam eſſe ſententiam, a qua appellatum extitit, non debet archieps etiam ex urbanitate remittere appellãtem, quia ei fieret iniuria. ſm Pa. in d.c. per tuas. Et non ſolum archieps non põt abſoluere excõmunicatos a ſuis ſuffraganeis, ſed nec ab officialib. ſuorum ſuffraganeorum. Et tũc ſi debet deferri iuriſdictio ad archiepiſcopũ per appellationem, appellatio dẽt tranſire ꝑ debita media ſ. ut primo ad epiſcopum appelleť. ita Gemi. i d.c. ron ana. De his tamen uide not. ĩ c. ad reprimendam. de off. or. Et optime Pa. in c. ab excõicato. de reſcrip.

b Male facit tamen] Ratio eſt quia ſolum negligentiam eorum ſupplere debet d. cap. 2. de exceſ. prela.

c C. quanto] Iſtud c. quãto. nõ multum facit, ſed bene. c. ad reprimẽdã.

ſoluere poterit; ſecus ſi dicat, quia certificati ſumus ꝙ talis &c. Ideo mãdamus quatenus excõmunices &c. tunc a tali nõ poterit abſoluere.

2 Vtrũ archiepiſcopus poſſit abſoluere a ſententia excõmunicationis epiſcopi ſui ſuffraganei? aut aliorum inferiorum qui quãuis ſint de ſua prouincia, non tamen ſunt de ſua dioceſi? Rñ. ꝙ non. c. romana. & c. uenerabilibus. de ſen. excommu. lib. 6. niſi quãdo hoc habet conſuetudo, uel quando ad eum [a] appellatũ eſt. de quo dic ut in dictis c. & in c. ad reprimendã de off. or. & c. ꝑ tuas. de ſententia excommunica.

3 Vtrum Eps poſſit abſoluere excõicatum a ſuo inferiore, puta Archidiano & huiuſmodi? Rñ. ſecundum Inn. in c. cum ab eccleſiarum. de offi. ord. ꝙ ſic etiam non præmiſſa ſatiſfactione, quia ordinarius eſt totius dioceſis, ut in c. 1. de off. ord. C. de iuriſd. om. iud. l. fin. Item quia tales officiales dicuntur uicarii epiſcoporum. de offic. arch. c. 1. 80. diſtin. non deberet. Male [b] facit tantũ Epiſcopus, quia iuriſdictionem nõ ſeruat ſuis ſubditis de exceſ. prela. c. 2. & de offi. ord. cap. [c] quanto. Quod intellige uerum niſi ex conſuetudine haberent, ut non poſsint ab Epiſcopo abſolui, quia tunc non poſſet de offi archi. cap. [d] dilecto. & hæc opi. Inn. eſt cõis doc. quamuis alii cõtradicant, ut no. Pa. in d. c. cum ab eccleſiarũ. & hãc teneas.

4 Quid ſi Epiſcopus committit alicui uices ſuas, an talis ualeat abſoluere ſupra dictos in §. præcedenti ſicut Epiſcopus poteſt? Rñ. Dir. lib. 3. tit. 5. q. ꝙ non, niſi hoc expreſſe cõcedat. arg. de pe. & re. ſi epiſcopus lib. 6. de procur. qui agendum. li. 6. etiam ſi diceret committimus uobis uices noſtras etiam ĩ his quæ ſpeciale mandatum exigunt. quia in tali mandato maiora & grauiora non ueniunt quàm in commiſsione ſunt expreſſa [e] cle. nõ poteſt. de procu. qa iſtud eſt maius quàm abſoluere ſimpliciter, quia fit cũ iniuria inferioris.

5 Vtrũ Epiſcopus extra territorium ſuum poſsit excommunicatos a ſe uel a ſuis inferioribus abſoluere? Rñ. ꝙ non, in his quæ requirũt cauſæ cognitionem, quia ut dicit Inno. in c. nouit. de offic. leg. de cauſa cognoſcere nõ poteſt niſi ſedens pro tribunali. ar. 2. qõ. 3. abolitio. ſed hoc in aliena dioceſi non poteſt facere. 9. q. 2. c. epiſcopum. & aliis pluribus. c. eiuſdem. q. & hoc uerum niſi habeat licentiam Epiſcopi dioceſani, ut in eiſdẽ. c. dicitur [f].

Fallit hoc in Epiſcopo expulſo qui petita licẽtia quã uis nõ obtenta ab Epiſcopo in cuius dioceſi eſt, poteſt ſedere pro tribunali & exercere iuriſdictionem ſupra ſuos ſubditos dũmodo nõ trahat eos ultra duas dietas a fine ſuæ dioceſis qui non fuerunt expulſores ſeu ſautores aut cõſiliatores cle. unica. de fo. compe. In his autem [g] quæ non requirunt cauſæ cogni-

d C. dilecto] Officium archidiaconatus ſiue iuriſdictio procedit niſi de conſuetudine nam de iure communi fundat intentionem ſuam ſuper duobus tantum. ſ. in ordinatione clericorum & in inſtitutione ponendo eos in corporalem poſſeſsionem Pa. in c. 2. de exceſ. ꝑla. Et facit de offi. archidia. c. ad hæc.

e Cle. nõ põt] Excplum, ſi dixerit dominus procuratori cõmitto tibi cauſam &c. Nã nõ uenit ĩ hoc mã dato generali, id quod mãdatum ſpeciale requirit, ut. ſ. deferat iuramentum, paciſcatur ſiue tranſigat. Secus ſi in mandato eſſet expreſſum unum de his puta conſtituo eum ad deferendum iuramẽtum, quia tũc poſſet & paciſci. Ratio ... uide per Gemi. in d. c. quid agẽdum. Et de materia iſtius. §. uide Fel. in c. ti des. de reſcrip.

f Capitul. dicitur] Si etiam haberet licentiã oportet ꝙ partes conſentiant, quia inuite trahi nõ poſſunt extra territorium. Not. gl. in c. litigantes. de off. ord. in 6. Fallit tamen in caſu. d. clem. quãuis. de fo. compe.

g Quæ non requirunt] Puta qa notoria sũt ſm Hoſti. in c. nouit. đ of leg. Et ſi eſus extra territorium deprehenderit ſe erraſſe in excõicando, poterit abſoluere, quia non requiritur cauſæ

causæ cognitio secundum Inno.in d.c.nouit. & facit.c.sacr.de sen.excommu.Vide ad dictum Hosti.c. euidentia.de accusa.Et ex hoc habetur, ꝙ potest conferre beneficia, causas delegare, &c. Et probatur in l.2.ff.de offi.procō. Et si episcopus excommunicat iniuste fulminādo sententiā nō sedēdo pro tribunali &c. teneret. alias autem si uellet cō tentiose procedere, non teneret processus, etiam si nō excipiatur, q̄a iurisdictio inheret territorio. Vnde exemplū territorii non est iudex. c.2.de consti.in.6.l.2.de offi.procon. tenet Bald. in l.si qui ex consensu.C.de episcopa.audi. Et de consensu ꝓprii iudicis pōt q̄s extra territorium existēs iudicare subditū illius.ca.3.9.q.2.& sic fortius potest iudicare subditum proprium. Et non posset quis extra territoriū confirmare, electum constituere, q̄a ista causæ cognitionē exigūt c.fi. iuncta glo.de elec. lib.6. Et uide plenius Pa. in d.c.nouit. Vbi idē dicit de delegato papę extra prouinciā, dūmodo nō sit reuocatus.

a In certis casibus] Vt ex officio legationis de offi.leg. c. ꝙ transactionem: c.excōicatis.& c.nemini. Item si cōmittitur hoc alicui ex priuilegio. Vt archidiacono Bononiēsi,

tionem potest, quia quę sunt uolūtariæ iurisdictionis possunt ubiq; exerceri. ar.l.omnes proconsules.ff. de offi. ꝓcon.& le. Legatus autē a latere an possit. dic ut in c.nouit.& c. excommunicatis de off.leg. q̄a nō me extendo cū hodie multa habeāt a Papa, quibus creditur quando nulli fit ꝑiudiciū, ut infrà legatus.§.4.& 5.

6 Vtrū mortuo uel amoto excōicatore, capitulū, successor, aut ille ad quem eius pertinet iurisditio possit absoluere quos prędecessor potuisset. Res.ꝙ sic tex.est ī c.si eps. el.2.11.q.3.& in.c.unico. de maio.& obe.lib.6.

7 Vtrum participans in crimine criminoso sit absoluēdus ab excommunicatore illius cui participando incurrit maiorem excommunicationem. Res.ꝙ sic.c.nuper.de sen. ex. de quo dic ut infra Excommunicatio.8.§.1.

8 Absoluere qui pōt ex officio in certis casibus [a] illos q propter uiolentā manuum iniectionē in ꝑsonā ecclesiasticam excommunicati sunt potest aliis commitere absolutionem si uiderit expedire.c.fi.de offici.ordina.Idē dic de quocunque qui ex officio ordinarie potestatis potest absoluere. Similiter dic de illo cui est commissum a Papa ratione dignitatis. Secus si ratione personæ ut in dicto capitulo finali notat gloss.

ABSOLVTIO Tertio quo ad modum absoluendi ab excōmunicatione. Dic quod non debet esse [b] conditionalis aliter non ualeret. capitul. actus. [c] de regu. iu. libro 6. ergo fiat absoluta.

1 Vtrum teneatur quis seruare certam formam in absoluendo. Resp. ꝙ sic.l.v. Primum ꝙ faciat illum iurare [d] ꝙ parebit mandatis ipsius absoluentis c.ex tenore. de senten.excō. Limitat hoc Hug. in criminibus horrendis non in leuibus, & placet. Secundum quòd antequam absoluatur sufficientem præstet emendam [e] lęsis iuxta proprias facultates c. porro. & cap. parochianos. de sen.excommunic. de quo dic, ut 1.§.9.& 20. Tertium ut absoluatur cum psal. & oratione dominica & aliis consuetis.s.absolutione consueta ut in ca.a nobis.elec.2. de sen. excōi. Quartum ꝙ præcipiat ei, ne unquam faciat contra illum canonem, contra quem faciendo incurrit excommunicationem. dica ex tenore. Intellige nisi in casibus concessis a iure quia nemini beneficium iuris est auferendum. ut in authe. de nup.§. sed hoc & ff. de re iudica.lege.4.§.si quis condemnatus. Et ita qui percussit clericum iniungendum est ne unquā clericum ꝑcutiat nisi de mandato prælati, uel causa defensionis & huiusmodi. Consuetudo etiam habet ut uerberetur, quæ seruāda est in masculis sed non in fœminis nec in multum iuuenibus præsertim in nudo.

Quintum ꝙ utatur uerbo absolutorio uel relaxato-

qui absoluit excommunicatos in illo studio & sic de singulis. Vide tamen nota.in c.fi.de offi.deleg.

b Conditionalis] Potest tamen fieri sub conditione de pręterito, quę non est proprie conditio, secus in cōditione de futuro, ut habes infra excommunicatio.2.§.5. Et per Pa. in c. de q̄bus. de baptis. An autem sententia absolutoria uel condemnatoria possit fieri sub conditione. uide ī. sentētia.§.13.

c De reg.iu.li.6.] Et.l.actus. ff.eo. Actus legitimi sūt emācipatio, acceptilatio, hæreditatis aditio, serui optio, tutoris datio &c.

d Iurare] De iuramēto uide Pa. in ca.quæstioni. de appel. Hoc tamē iuramentum nō est de necessitate, quin si omittatur, licet fieri nō debeat, teneat absolutio.c. cum desideres. de sen.excō.ibi ad cautelā. Vt s.post absolutionem timore iuramenti similia pertimescat 23. q.ulti. pessimam. Et in uirtute talis iuramenti debet absoluens præcipere. An autē pueri iurare debeant episcopi iudicio relinq̄tur. Mulieres uero sic.

e Præstēt emēdā] Aliqui ītelligūt si offensa fuit notoria, secus si occulta, quia sufficeret cautio iuratoria. Similiter si ꝓ contumacia, si expensæ nullæ petuntur, si iniuria est facta

cta monacho, illa satisfactio, quæ pecuniaria solet esse monasterio applicatur arti. 12. q. 1. non dicatis & de sta. mo. c. ad monasterium. Si uero in clericum secularem, ipsi clerico satisfactio est impendenda, nisi in contumeliam ecclesię, quia tunc ipsi ecclesiæ dabitur. Et Ecclesia posset agere actione iniuriarum. institu. de iniur. §. si usufructus. Et uide infra in §. ulti.

rio, unde cõiter obseruaẽ iste modus primo dicat aliquem psal. uel orationẽ dñi cã, secundo dicat. Saluũ fac seruũ tuũ deus &c. ver. Dñe exaudi orat. Res. Et cla. meus ad te ue. vers. Dñs uobis. Res. & cũ spũ tuo. oratio. Deus cui propriũ est misereri semp & parcere, suscipe deprecationem nostrã & hũc famulũ tuũ quẽ excõis cathena constringit miseratio tuæ pietatis absoluat p xpm do. no. amẽ. Deinde dicat. Ego te absoluo a uinculo excõis quã ĩcurristi pp tale factum, & restituo te sacramẽtis ec. In noĩe p. &c.

2 Vtrũ absolutio teneat si nõ seruẽt pfata forma uẽ quod nõ, qa forma rescripti exacta diligẽtia seruãda est ita ut nec ordo ppostereẽ. ca. cũ dilecta. de rescr. & aliis ĩ glo. allegatis ibidẽ. Sed ego dico distinguendo quod si absolutio sit ab hoĩe alicui commissa sub tali forma nõ ualet nisi forma seruẽt. facit. c. fi. & qđ ibi no de pbẽ. & c. prudẽtiã. 1. Res. de offi. dele. rõ qa qñ omittiẽ forma data ab hoĩe nulla cõpetit iurisdictio, & ppea nõ ualet actus deficiente ptãte. Si uero absolõ cõpetat alicui de iure uel simpliciter cõmittaẽ tenet qdẽ quis nõ sit seruata forma pfata dũmõ utaẽ aliquo verbo absolutionis vel relaxatiõis, ut supra dictũ est. Rõ qa in absolutione ab excõicatiõe sicut & in excõicatiõe nulla est forma substãtialis a iure, ut no. in c. 1. de sen. excõ. li. 6. [a] in c. 1. de iud. facit. 2. q. 3. c. 1. Ita tenet. Gof. ut no. Pa. in c. fi. de resti. spol. & idẽ tenet Inn. in d. c. cũ dilecta. & sic patet qñ absolutio solo uerbo facta tenet. & sic intellige secũdũ dictã distinct. Io An & Archi. in c. cõperimus. 24 q. 3. Inn. & Host. in c. cũ desideres. de sent. excõ. qui tenẽt quod absolutio ab excõ. solo uerbo facta tenet, sed peccat q ea nõ seruat q pdixi nisi ex rationabili cã omittat. Similiter absolutio ab excõicatiõe, siue iusta siue iniusta tenet quo ad ecclesiã militantẽ. c. oĩs. de regul. iur. qa iura sunt prõptiora ad absoluendũ q ad ligãdũ. c. põderet. l. fi. & no. in d. c. cũ desideres. & c. ex literis de probatio.

3 Vtrũ Papa salutãte, uel ad osculũ recipiẽte excõicatum absoluat ab excõicatione. Res quod nõ nisi sic faciendo intẽdat absoluere. clem. si summus [b] Põtifex. de sent. exc. & nisi exprimat nõ debet reputari absolutus [c] secundũ Innocen. in cap. cum olim essemus. de priuileg.

4 An eps uel alius inferior a Papa possit absoluere excõmunicatum recipiendo eum ad osculum [d] uel salutando. Respon. Innocen. in d. c. cum olim essemus quod nõ, sed oportet quod utatur [e] aliquo uerbo denotante absolutionem. Concordat glo. in d. c. cum desideres in fi. & est communis opin. doc. in d. c. cum de-

a C. 1. de sent. excõ. lib. 6] Nã ibi daẽ certus modus excommunicandi, & si nõ seruatur bene tenet sententia, tñ punitur pœna. d. c.

b Clem. si summus pont.] Et ibi dicit tex. & Car. quod si Papa uocat aliquem sub nomine dignitatis, non per hoc censetur illum in tali dignitate approbare, aut illi quicquam iuris de nouo tribuetur. Et sic p actum positiuũ & exteriorem congruentem illi dignitati non uidetur ei ius maius tribuere in illa dignitate, quod est notabile dictum. Vnde dicit ibi glo. not. in uer. approbare, quod licet episcopus missam audiat uel procurationem accipiat a male ordinato uel instituto, per hoc non dispẽsat cum illo, dato quod sit casus quo dispẽsare posset. Ita dicunt Inno. & Host. in ca. ueniens. de fil. psby. hæc uide ibi Io. An. late de hoc. Et licet Papa cõicando cũ excõicato nõ uideatur eũ absoluere, nõ tñ ipse est ex hac communione ligatus, quia ipse est s. leges. Ita glo. 1. c. nulli. & gl. in c. si aliqñ de sen. excõ. Et gl. in c. si inimicus. 93. dist. licet glo. in d. c. nulli. dicat ipsum malefacere scienter cõicãdo, quia dñs dicit sit tibi sic ut ethnicus &c. Vide ĩ. excõi. uer. 3. §. pen. Adde ẽt quod si Papa tollit constitutionẽ pro qua quis excommunicatur, non indiget ille excõic. alia absolutione, & hic propter potẽtiam Papę super ius positiuũ. Hæc glo. in uer. infestis. in cle. 1. de immu. eccl. Quam allegat pro singulari pa. in d. c. nulli. & in d. ca. si aliquando. Et subdit pa. solitum esse in curia cũ Papa dat audientiã ambasciatorib. ut prius eos absoluat. Facta uero ambasciata reducit eos ĩ pristinã excõicat.

c Nõ debet reputari absolutus] Similiter si Papa aliquem uitat, non dẽt p hoc reputari excõicatus. Et si inimicus. 93. dist. loquitur quando uitat & præcipit euitari.

d Osculum] Quid ĩ dubio, an per talem communionẽ absolutus q's uideatur? Et dis. Aut superior communicat causa cognita. & tunc presumitur absolutus. d. c. cũ olim. primo de priuil. aut sine causæ cognitione, & tunc secus. d. c. si aliqñ. de sen. exc. hęc pa. in d. c. cũ olim. Et uide eum in c. proposuit de cle. excom. mini.

e Sed oportet quod utatur] Rationem assignari

 infra

infra excommunicatio. 8. §. 22.

a Quādo receperit literas] Arg. 4. 5. quisquis. de appel. c. super eo. in fi. Sed quid si moreretur antequā literæ prouenirent ad ipsum. Dic eum absoluendū post mortem. de sentent. excō. cap. a nobis secundo quia ex quo tali communicādum erat in uita ergo & in morte siue post mortem.

b Per procuratorē] Quæstio aliter formaī, utrū scilicet per procuratorē, ut in d. ca. cum desideres. Et quod non allego textum singularem in l. 2. C. de his qui ueniam ætatis impetrauerūt, ibi idem ipsi per se principale beneficium, & ibi glo. in uerbo per se, & nō per procuratores. Ad idē. c. quod de his. in fi. de sen. excō. ubi dicit. Debet se presentare personaliter. Dic quod absolutio bene obtinetur per procuratorē, sed non reconciliatio, quia in hac requiritur certa forma. s. quod introducatur in ecclesiam. Ita loquitur tex. in c. cū aliquis. 2. q. 3. Et ibi Archi. Et idē dicerem de absoluto per literas, dicit tñ Spe. ti. de proc. §. 1. uer. itē opponit quod in curia Rom. seruatur, ut absolutio petatur per procuratorem &c. Et adde dictū. D. de Rot. dec. 405. in ordine nouissimo.

c Non obstante] Pone quidā fuit excōicatus contumax. Sed iste ad superiorē excōicatorē recurrit, dicens sententiā

sideres & in d. cle. si summus. & ideo dicat ego absoluo te a tali excommunicatione & restituo te sacramentis ecclesiæ. In nomine patris &c.

5 Vtrum absens per literas possit absolui. Res. Ric. in 4. dist. 18. ar. 10. q. 2. quod sic tex. est in ca. quanto. 2. q. 4. & ibi glo. & in c. de manifesta. 2. q. 1. sed quando erit absolutus [a] quando receperit literas nisi aliud constet de mente.

6 Vtrum absens possit absolui per procuratorem.[b] Resp. Ioā And. c. qui ad agendum de procur. lib. 6. & Archi. in c. eos qui. de senten. excō. lib. 6. & Spe. tit. de procu. tenent quòd sic. Sed ego credo uerū secūdū Innò. in d. c. cum desideres qñ subest iusta causa alias nō. ut satis patet in d. c. cū desideres. de senten. excō.

7 Vtrum inuitus possit absolui ab excōmunicatione. Respon quod fuerunt multe opi. tā theologorū in 4. distin. 18. & canonistarum in c. ab excōicato. de rescriptio. & c. significasti de eo qui duxit in ux. quā pol. per adult. & in c. 1. de senten. excommuni. lib. 6. sed placet mihi opin. quæ dicit quòd pōt ex causa rationabili quæ est qñ uidet quòd excōicatio non prodest excōicato & nocet cōitati propter participationem, & hoc no. Pan. in c. apostolicæ. de except. qui dicit quòd ubi imminet utilitas ecclesiastica ex absolutione seu impeditur ordinatio ecclesiæ si non absoluitur tunc est absoluendus etiam inuitus. facit. c. ueniens. el 2. de testi. Si tamen absoluit sine causa etiam tenet absolutio, quia sicut in potestate prælati fuit excommunicare etiam inuitū, sic & reuocare, par enim ius est ligandi & soluendi. de pæ. distinctio. 1. uerbum.

8 Vtrum excommunicatus possit alium absoluere. uide excōmunicatio ult. §. 19.

9 Vtrum excommunicatus qui se offert ad iustitiā debeat absolui. Respon. quòd sic si competens cautio de parendo iuri præstetur non obstante [c] contradictione uel appellatione aduersarii de appel. ca. qua fronte. Fallit hoc in casu quando excommunicatus dicit excommunicationis sententiam esse nullam. tamen petit absolui ad cautelam [d] quia tunc si aduersarius dixerat eum excommunicatum pro manifesta [e] offensa & probet infra terminum octo dierū, tunc non potest absolui nisi prius sufficientem præstet emendam ut in cap. solet. de senten. excommu. lib. 6. facit c. odoardus. de sol. & quod ibi nota.

10 Vtrum ligatus pluribus excommunicationibus teneatur omnes causas exprimere. Respon Pan. in cap. cum pro causa de senten. excom. Aut quælibet causa de per se sufficiebat ad excōicationē.

esse nullā, quia in scriptis nō fuit data, uel quia nō sedēdo. c. & si sententia. §. fi. de sen. & re iud. Et dic ut hic &c.

d Ad cautelā] Quid significet ad cautelam uide optime per Pa. in c. apostolicæ. de app. ult. col. Nota etiā quod si excōicatus impetrat absolutionē, sciēte aduersario & non contradicente nec aliquid petente, ipse aduersarius nō potest postmodū conqueri, quia amisisse ur. c. quis. de re iudi.

e Manifesta] Manifestū intelligitur, quod nulla pōt tergiuersatione celari, uel per confessionē, uel per probationē. ut in ca. cum olim. de uerbo. signi. Ex his nota tres regulas. prima qñ quis ē excōicatus pro contumacia debet absolui præstita cautione, nec tenetur satisfacere anteq̄ absoluatur, sed hoc est uerū qñ contumacia est dubia, ut d. c. solet. Si uero contumacia est manifesta non debet absolui nisi præstita satisfactione, ut puta restitutis expēsis. c. uenerabilibus. §. fecis. de sen. excom. lib. 6. Et sic possunt esse duæ regulæ. Secunda regula est quod excōicatus pro offensa dubia absolui potest præstita cautione de parendo, nec tenetur litigare, nec satisfacere, nisi prius absoluatur. Et offensa dubia est, ut si aliquis comparet coram iudice, & conqueritur

queritur de aliqua offensa iudex petit satisfa-ctionem in tali termino, aut compareat &c. Iussus neutrum facit, tunc est dubia offensa. Et nota ꝙ offensa est prius postea contumacia. uide gl. & Pa. in c. ex parte de uer. sig. Et quod no. gl. in d. capit. solet. Et ibi Ge. dicit ꝙ contéptus dicit offensa. Alia regula est ꝙ excõicatus ꝓ offensa manifesta, non absoluitur nisi prius satisfaciat, nec sufficit præstare cautionem de satisfactione. Et hoc uerũ ubi satisfactio cõsistit in exercitio actus tẽporalis, secus si in exercitio actus spiritualis, quia tũc debet ante absolui quam satisfaciat, ne excõicatus artem & actum spiritualem, exemplũ excõicant canonici, quia de mandato Papę nolunt recipere quem in canonicum receptione iuris. Certe isti prius debent absolui cũ cautione &c.

Exemplum [a] de eo qui facit rapinã cũ effractione ecclesiæ qui est excõicatus statuto epi & canonis. Statuto ꝓpter rapinã. A canone ꝓꝑ effractionẽ. & sic quælibet vñ principaliter considerata. & sic nõ tenet absolutio omnibus non expræssis, quia superior nõ intendebat absoluere nisi ꝓ cã expssa [b] ar. opti. ĩ c. officij. eo. ti. & in c. ex parte. de off. or. nisi petisset gñaliter absolutionẽ ab oĩb. excõicationib. & gñaliter fuisset cõcessa, qa licet fieri nõ debeat nisi spãliter exprimatˀ, tamẽ facta tenet. Si uero fuit excõicatus solũ una excõicatione, sed ꝑ plures cãs, tũc dicendũ ꝙ aut una cã per se sufficit ad excõicationẽ, & tũc si expssit cãm sufficiẽtẽ, tenet absolutio. ar. c. super literis. de rescript. Aut oẽs de ꝑ se nõ sufficiũt, sed simul iũcte sic, & tunc nõ tenet absolutio nisi oĩbus expræssis. [c]

11 Vtrũ ligatus a plurib. iudicib. debeat ab oĩbus absolui. Respõ. quod sic [d] & semꝑ debet uitari donec ab oĩbus sit absolutus. Aut uni oẽs cõmittãt absolutionem. Ita not. doc. ĩ d. c. officijs. nisi sit superior iudicum secundum Richar. [e] in 4. dist. 18.

12 Vtrũ absolutio obtẽta ex falsa [f] cã ualeat Resp. scd̃m Innã. c. ex pte. de off. ordi. ꝙ nõ 2. q. 3. ca. 2. Rõ qa talis nõ intẽdit absoluere ꝰ fa. gl. in c. quod super his de fi. instru. & d. c. cum pro causa.

13 Vtrũ dubitãs de excõicatione debeat petere absolutionẽ. Resp. si habet cõmoditatẽ absoluẽtis & nullũ sibi imminet ꝑiudiciũ debet, qa in dubiis tutior pars ẽ eligẽda. c. iuuenis. despõ. Si uero nõ habet cõmoditatẽ talẽ, tũc aut hæc dubitatio ꝓuenir ex ꝓbabili cã, & sic petere tenetˀ. Aut ꝓuenit ex leui, & sic debet deponere dubiũ ad cõsiliũ boni uiri, nec tenetˀ petere absolutionem. Ar. ĩ c. iqsitioni. de sen. exc. ꝙ si nõ põt deponere dubium, tunc debet petere absolutionem ratione iam dicta.

14 Vtrũ mortuus q signa cõtritionis ostẽdit sit absoluẽdus. Reĩ ꝙ sic c. a nobis. el 2. d̃ sen. exc. & nõ [h] nisi ab eo q de iure poterat uel de eius mãdato. ut in d. c. sed nunqd exhumabitˀ corpus. Respon. quod non, [i] si est sepultum

a Exemplu] Vide aliud exemplum in d. c. cũ pro causa.

b Expressa] Et sic uideretur ꝑ surreptionem obtenta.

c Omnibus expræssis] Intellige secundum Rich. in 4. distinct. 18. si causas fraudulenter tacet. cap. cum ꝓ cã. de sen. excõ. secus si tacet ignorãter, quia non recolit, quia si absoluẽs habet intentionẽ relaxãdi excoicationem q̃ tulit in eũ simpliciter est absolutus. Si aũt non intendit eum absoluere nisi per cõparationem ad causas quas exprimit, credit eum nõ esse absolutũ nisi forte sint tales causę, & una sine alia nõ meretˀ excommunicationem. hæc illæ.

d Rñ. ꝙ sic] Exemplum. Vnus clericus habet bñficia sub diuersis diocesibus. uel habet bñficiũ in una & in alia domicilium. Et sic no. ꝙ multiplicatis excessibus, põt multiplicari uinculum excõicationis. c. ita quorunda. de iudæis. Quid aũt operetˀ scd̃a excõicatio, cũ per primã sit totaliter separatus, est, ꝙ magis eũ uitandũ ostendit scd̃m Pa. in d. c. ita quorundam. Tu dic pro Sco. 1. 4. di. 4.

e Secundũ Ric.] No. tres practicas. prima ẽ ut unica absolutione tollanˀ oẽs excõicationes puta si idẽ est platus, & plurib. de causis eum excommunicauit. Et sic fiet una absolutio, uel si sunt diuersi oẽs conueniant semel, & sic fiet una &c. Scd̃a practica est. Si unus cõmittit alteri uices suas. Tertia est ut quilibet separatim absoluat. Et licet utatˀ uerbo Absoluo, non per hoc censetˀ cõioni restitutus, qa ad cãm subiectã restrĩgitur. ar. l. age. & l. si de certa. C. de transf.

f Ex falsa] Idẽ est etiam si Papa absoluerit ex falsa causa. Vt nota. in d. c. ex parte. Et posset ordinarius procedere.

g Absoluere] Vtputa. Si dicat satisfecisse, uel iniuriam sibi remisisse, cũ non sit uerum. Et dicit Papa. ĩ ca. ex parte de offi. ordi. quòd excõicatio & absolutio sumunt uires ab intentione excommunicatoris. gloss. in capitul. secundo de testi. Et adeo si absolutor intendebat absoluere etiam si multa & falsa causa esset expressa, talis esset absolutus. argum. in c. uenerabilibus. §. ubi de sentẽ. excommu. lib. 6.

h Et non nisi] Ratio, quia post mortem non imminet necessitas sicut ante. Ideo absolutio reseruatur ei, qui potest de iure.

i Respon. quòd non] Nam uerberabitur sepulchrum, uel corpus exhumatum. Et ualet ista absolutio, uel ut pro eo oretur, & etiam ut reponatur in loco sacro. Et licet quis post mortem sit adiudicatus a Deo. capi. qualis. 25. distinct. neque possit per sententiam Papæ uel damnari uel restitui. ca. tẽpus. 13. q. 2. tñ quo ad nos ecclesia ligat & soluit,

in ecclesia alias sic.& sepelietur in ecclesia. Et de ista materia uide in d. c. a nobis. el 2.per docto.

15 Quando teneant hr̃des. uide infra hæres.§.4.

16 Qūo absoluet̃ ille qui legitimo tenet̃ impedimento ne posſit adire eū qui de iure poterat eum absoluere ut Papā, Episcopum & hm̃oi. Respon. ꝙ debet ei iniungi ꝙ cessante tali impedimēto quam primum cōmode poterit adibit eum qui illū poterat absoluere offerendo se eius parere mandatis. Intellige nisi impedimētum sit perpetuum secundum Innocen. in cap.quamuis.de sen.excō. quod si non fecerit, iterum in eandem reincidet excommunicationem. Similiter & illi qui absoluti fuerunt a sede apostolica uel legatis qñ mandatur eis [a] ut aliquibus se presentent, & passis iniuriam satisfaciant. c. eos qui.de sen.excom.li.6. Et Io. Andr. ibidem. ut recitat. Pa. in c.porro.de sen.excom.extendit hoc ad quemcunque qui absoluitur cū onere præsentandi se, uel satisfaciendi alicui ꝙ reincidit si non facit quamprimum commode poterit, sed non credo [b] uerum secundum Io. Mo. unde dñi de Rota decisione. 492. propter dictum Io.Mo. dicūt ꝙ absolutus ab auditore si se non representat non est excommunicatus, sed excōmunicandus. [c]

17 Sed ex hoc dubitat quis potest absoluere excommunicatum detentum tali impedimento. Respon. quòd si est in periculo mortis quilibet sacerdos potest secundum Inn. in c. a nobis. el 2. & c.sacris de senten. excom. & Pa. in d.cap. a nobis tenet quòd etiam laicus [d] potest absoluere talem ab excommunicatione, & est glos. ibidem. & in ca.pastoralis. in §. præterea. [e] de offi. ord. Et iura quę uidentur contraria dicit intelligenda de peccatis non de excommunicatione. Et hoc uerum si ep̃i uel proprii sacerdotis, aut alterius præsentia haberi nō possit. Si uero detineatur aliquo legitimo impedimento alio a periculo mortis ep̃s est requirendus. ut no. Inno. & sequitur Pa. ĩ c.de cætero. de sen.excom. & si ad eū mittere non pōt secundum Inn. in c.1.de sen. exc. sacerdos ꝓ prius absoluet. & hæc locum habent tā in excōicatione iuris quàm hominis. d.c.eos.

18 Quid autem sit impedimentum legitimū, uide infrà excōicatio. 5. casu. 1.§.1.& quis sit in periculo mortis. uide infrà mors.§.6.

19 Vtrum absolutio per uim uel metum extorta ualeat. Respon. ꝙ non. uide infra excōicatio.7.Casu. 18.de absolutione a peccatis uide infra Confessio. 5. in prin. & infra Interrogationes. in fi.

20 Sed nunquid excōicatus ꝓꝑ damnum debet prius satisfacere anteq̃ absoluat̃. Respō. ꝙ sic si pōt. Si uero non pōt debet præstare idoneam cautionē ꝙ satisfaciet cum ad pinguiorē ueniet fortu-

solуit, sed non quo ad ecclesiam triumphantē, unde potius est quædam denuntiatio utrum sit absolutus uel ne. Quia primo se informat ecclesia utrum habuit contritionem, & sic postea denuntiat. Sed quæri posset, nunquid debeatur absolui quis a peccato post mortē, si habuit signa contritionis. Respon. quòd non, quia cōtritio sibi sufficit, uide Pa. in d.c. a nobis. Et gl. in c. ad hæc.de priuil. dicit ꝙ cōmunicans excommunicato post mortem, puta lauando associando &c. contrahit excommunicationem minorem. Et uide Panor. ibidem.

a Quando mandatur eis] Quā citius poterit debet se pręsentare. Et ratio est propter iuramētum, quo quis astringit̃ ad factum. Vnde tenetur illud implere q̃ citius poterit. ff. de uerb.obl. l.continuus. §. cum ita. l.interdum. de operi. li.cum si. Et eo ipso, ꝙ se non representat cessante causa legitima, dr̃ contemnere. 2. q.7. Metropolitanū Et sic d.ca. eos denotat uitiū. Sic 10.dis. quis dicat cum aliis allegatis per Gemi. in d. ca. eos.

b Sed non credo] De peccato quo quis ē absolutus in articulo mortis non tenet̃ iterū cōfiteri ſm Inno. in d. c.nup de sen.excō.ni-

si sit annexa censum, quia solum de censura reperit̃ cautum, ut in c.eos.de sen.exc.li.6. Sit tñ cautus sacerdos ne se ingerat, si episcopus haberi potest. Dicunt ēt quidam ꝙ non debent absolui, quę per processum curiæ sunt excōicati, & per sixtinam, quam alibi uidebis, quia absoluēs esset excommunicatus excōicatione Papali, nisi obseruaret ea quæ ibi scribuntur. Idē tenet Ge. ibidem. Idem Rose. absolutio primo. §.131.

c Sed excōicandus] Quia non reducit̃ per hominē ad pristinā excōicationē, ut uidebat̃ dicere. c.sacro. §. uerū. eod.tit. sed in eadē reincidit. Et rō est, ne fiat nouus processus. Et sic in dispendium redūdaret aliorum.

d Etiam laicus] Laicus absoluere non potest, quia nō habet claues, sed talis confitens efficitur uenia dignus ꝓpter cōtritionem & deuotionem, ex quo fecit q̃tū potuit tex. in c. quem pœnitet. de pœni.dist.1.

e §. præterea] Pa. dicit ꝙ ille gl. sunt magni effectus, qa hæres nō cōpelleret̃ amplius ꝓ absolutione ire ad Papam uel ad eum a quo defunctus uiuens erat absoluendus. Vocat tñ istā potius remissionē q̃ absolutionē. Et Arch. flo. uocat reconciliationē hic ro. absolutio. 1. §. 36

Non

nam ut in c. ex parte. el primo de uer. sig. & d.c. odoardus, aliter peccat qui absoluit. Sunt etiam casus in quibus non ualet absolutio ante satisfactionem. de quibus infra excommunicatio. 7. Casu ulti. §.2.

21 Vtrum talis qui nõ potest satisfacere teneatur cedere bonis antequam absoluatur. Resp. ꝙ de rigore iuris sic si aduersarius exigit ut not. in d.c. odoardus. In conscientia dico ꝙ non, sed sufficit ꝙ restituat secundum quòd tenetur, dic ut infra restitutio. 3. per totum.

22 Cui applicabitur satisfactio pecuniaria pro iniectione in ecclesiasticum. Respõ. quòd si fuit in religiosum applicabitur monasterio arg. 12.q.1. non dicatis. & de statu mo. ca. cum ad monasterium. 1. responso. si uero fuit in clericum ipsi clerico applicabitur, nisi fuisset in iniuriam ecclesię propulsatus, quia tunc etiam ecclesia agere poterit pro iniuria. instit. de iniu. §. si communi seruo, & sic etiam ecclesię satisfiet.

ACCEPTIO persona rum secundum Alex. secunda secundæ tractatu de acceptione personarum est iniustitia qua persona personæ præfertur in conferendo ei aliquod quod ex debito iustitiæ, alteri est conferendum ratione alicuius conditionis transitorię non congruentis ad ipsam rem existentis circa personam, puta diuitiarum potestatis terrenæ, uel cognationis carnalis, & non ob meritum eius ad ipsam rem. & sic patet ut sit acceptio personę ꝙ oportet. Primo illud quod confertur sit ex debito conferendum, quia si non esset ex debito nõ posset esse acceptio personarum, quia tali dicitur, an non licet mihi facere quod uolo scilicet de meo quod non teneor dare [a] alicui. Secundo oportet quòd non attendat ad meritum [b] & conuenientiam illius cui dat conuenientem rei quæ datur non solum ad alia nõ congruentia ad ipsam rem puta parentelam potentiã, diuitias & huiusmodi.

1 Vtrum sit apud Deum. Resp. ꝙ non [c] arg. 32.q.4. sicut sanctius. de consec. dist. 4. nec quemquam de iud. nouit. de præben. uenerabilis. ubi dicitur non generis nobilitas, sed uirtutum uitæque honestas gratum deo faciunt.

2 Vtrum debeat esse apud homines. Resp. ꝙ non. [d] 49. di. c. ult. 63. di. sacrorum. 2.q. 3. si quis presbyter. 11. q. 3. summopere. & d. cap. uenerabilis.

3 In quibus prohibetur acceptio personarum. Resp. qđ in 8. Primo in præsentiæ impositione. 26. q. 7. sacerdos. Secundò in sententiæ diffinitione. 3. q. 9. necesse. Tertio in his quæ sunt fidei. 29. q. 2. c. 1. Quarto in hospitum receptione 42. dist. quiescamus. Quinto in eleemosynarum largitione. 16. q. 1. si cupis. Sexto in iudiciis. de reg. iu. in iudiciis li. 6.

a Non teneor dare] Vnde si quis donat de bonis suis centum amico, uel consanguineo ratione amicitiæ, uel parentelæ, qui tamen non donat extraneo, non potest dici acceptator personarum. Ratio quia in re sua quilibet est moderator & arbiter. l. in re mã data. C. manda.

b Ad meritũ] Nam ad eum quæ habet distribuere uel dare aliqua ex debito distribuenda, pertinet dare illa prout reperit meritũ seu aptitudinẽ in personis cõgruentem rei, quæ datur, qa secũdum Tho. secunda secundę. quęstio. 43. ad iustitiam distributiuã spectat diuersis ꝑsonis diuersa tribuere secundum proportionem ad dignitates personarum. idest, ut unicuique detur, secundum quòd est in eo proprietas digna ad id quod datur. Si igitur quis in dando consideret proprietatem illã personæ propter quam id quòd ei confertur est illi debitum, non est acceptio personarum. Si uerò consideret, non quod est tali proportionatum, sed solum quia Petrus &c. Hic est acceptio personarum. Contingit namque aliquam conditionem personæ facere eam dignam respectu unius rei & nõ respectu alterius scilicet ut hic conditio. Consanguinitas ad unam personam facit eam dignam, ut sibi plus dimittatur de patrimonialibus, sed non ut conferantur ei beneficia ecclesiæ magis quam aptiori.

c Quod non] Quod non est apud Deum, ut patet Act. 10. Et Iacobi secundo. Et Ro. secundo. Et licet peccatorum quosdam relinquat in suis peccatis, quosdam ad se uocet dãdo eis gratiam suam quam nõ dat reprobis, non dicitur acceptator personarum. Nam acceptio personarum opponitur iustitiæ, unde locum habet in his quæ dantur ex debito, quod attendit iustitiam. Deus autem non ex debito, sed ex gratia uocat. igitur &c. Ad Titum 3. Non ex operibus iustitiæ &c. Et Roma. 11. si ex operibus, iam non ex gratia.

d Quod non] Adde c. ad decorem. de insti. ubi repræhẽditur Patriarcha Constãtinopolitanus, qui solũ Venetos instituebat in ecclesiis suis quãdo quidẽ Deus ad nationes nõ respicit sed ad idoneitatẽ uirtutum. Et pulchrũ text. uide ad hoc in c. dilectissimi. 8. q. 2. Et 49. dist. in c. si. dicitur. Pane polluit quę doctrinam Dei male in populo dispergit. Et qui honorat potentem

&

& despicit pauperem, animal ergo sine macula offerendum est domino.

a Septimo] Pone exemplum in capitulo nouit de iudic. ubi in correctionibus fiendis non est habenda ratio inter paruum & magnum &c.

In iudiciis non personarum acceptio habenda.

b Iure sanguinis] idest non propter sanguinem sed diuino munere, id est spirituali concessione. In talibus enim non debet haberi respectus nisi ad spiritum, & ad rationis congruentiam. Si enim quis conferendo officium uel beneficium habet respectum ad aliquod carnale uel temporale simoniam committit. 1. quæstio. 1. sunt nō nulli.

c Dummodo non sit scandalum] Puta quia alii prælati mouerentur ex hoc ad dandum beneficia suis consanguineis minus dignis & hæc ratio est propter malum exemplum, & hoc si timeatur probabiliter. Et sic not. quòd opus de se licitum efficitur illicitum, si inde oriatur scādalum uel alteri detur occasio peccandi. Rose. hic. §. primo.

d Propter consanguinitatem principaliter] Secunda ratio est, quia conditio affinitatis non est conditio pertinens ad ecclesiasticam curam &c. Ex his infertur, quod si quis dispensat in iura communia uel particularia sine rationabili causa, magis circa unam personam quā aliam, puta quia est amicus uel consanguineus, uel si dispensat ante legitimam ætatem ut promoueatur uel habeat curam animarum &c. uel Abbas dispensat cum aliquibus in esu carnium, quia amicus &c. uel in laboribus. Omnia hæc uidentur pertinere ad acceptionem personarum. Similiter in distributione eleemosinarum, si dat consanguineis & non illis, quos credit magis indigere. Similiter si quis in consiliis dat uocem &c. Et in omnibus his uidet grauius peccare. ar. 41. dist. miramur.

e Indigno] Quia tunc si non est bonus esset eligere simpliciter malum. Nam secūdum Alb. Mag. promouens ad ordinem uel curā pastoralem vel aliquod beneficium ecclesiasticum scienter indignum absque dubio peccat mortaliter. nec nobilitas excusare pōt, ut promoueat malus. Quia quanto nobilior, tanto nocivior. Et si dicatur, alium non esse ita utilē, omnino ista ratio non ualet. Quia utilitas spūalis præponenda

[a] Septimo in promotione dignitatum. d. c. uenerabilis. & 40. dist. non loca. & c. multi. Octauo in exhibitione honoris.

4 Vtrum promouere aliquem ad dignitatē propter consanguinitatem sit acceptio personarum? Resp. secūdum Alex. ubi suprà. quod sunt beneficia temporalia & spiritualia. In collatione beneficii temporalis, cui non est annexum spirituale, licet illud conferre intuitu consanguinitatis si bonus est, quia consanguinitas est beneficium faciens ad negotiū circa dispensationes patrimoniorum. Si uerò est annexum spirituali, puta quia sunt res ecclesię uel quę pauperibus sunt dispensanda similiter licet ei conferre, nō ex ratione consanguinitatis principali, sed secundaria, ut non egeat. sed non ita ut luxurietur. Si uerò est spirituale beneficium. non est attendenda ratio consanguinitatis uel carnis, quia spiritualia non dantur iure sanguinis [b] sed diuino munere. sed attendi debet ratio spiritualis quæ, scilicet est ut detur iustiori & meliori, non simpliciter sed ad illud regimē. ut in c. licet. 6. q. 1. Quod si conditiones sint pares potest ex illis conditionibus moueri ad dandum consanguineo dummodo non sit scandalum [c] ex respectu cō sanguinitatis, quia propter scandalum multa dimittenda sunt. ergo est acceptio personarum in promotionibus ad dignitates & officia quando beneficium spirituale datur propter consanguinitatem [d] principaliter. facit. c. Moyses. 8. q. 1. uel quando non datur meliori ad illud regimen. ut in d. c. licet. quia talis infideliter agit negotium domini non meliorans cum potest. uel quando quodcunque officium datur indigno [e] concor. Tho. in quoli. & secunda secundæ. q. 63.

5 Vtrum cum conditiones sunt inequales excedentes & excessæ. puta literatus sed ignobilis. alter nobilis sed illiteratus sit acceptio personarum si præponatur nobilis. Respon. Alex. ubi supra. quòd licet literatura simpliciter sit præferenda nobilitati, ut in c. uenerabilis. de præben. quia est necessaria in regimine ecclesiæ, tamen in casu potest pręferri nobilitas ut arceantur lupi per potentiam, & in casu ut sint diuersa membra in corpore ecclesiæ quibus pax eius conseruetur, & sic nobiles possunt promoueri, dummodo morū honestas eis suffragetur.

6 Vtrum si præferatur minus bonus uir meliori bono sit acceptio personarum. Respon. Alex. ubi suprà. Quod aliud est in maiori dignitate, aliud est in minoribus beneficiis. Aliud cum eligitur de gremio illius ecclesię. Aliud cum postulatur de alterius gremio. Cum ergo electio est facienda ad maiores dignitates requiritur secundum conscientiam ut eliga-

nenda est, nec excusat paucitas ministrorum ecclesiæ &c.

tur utilior regimini, dummodo sit bonus, quia secundum Albertum Magnũ peccat mortaliter qui promouet malum quamuis sit multum profuturus, quia qui sibi nequam est, alteri non poterit esse bonus, & qui sibi non parcit, multominus, aliis parcet. ff. de his qui ante sen. l. fina. nec excusat secundum eum paucitas ministrorum ecclesiæ. In minori uero beneficio sufficit ꝙ bonus sit.[a] Si uerò fiat postulatio requiritur ut secundum conscientiam suam eligat utiliorem & meliorem.

7 Vtrum pauper possit præponi diuiti in iudicio. Resp. Alex. ubi suprà quod nõ, sed æquitas debet seruari,[b] & illud ecclesiastici. 4. cap. In iudicando esto misericors pupillis. & Esa. 1. Subuenite oppresso, iudicate pupillo, & similes intelliguntur ut iudex tueatur miserabiles personas ab oppressione potentum. Et si timore uel amore defecerit personæ necessarię ad instructionem suarum causarum, iudex debet eis subuenire. In ueritate autem sententiæ nulli parti parcere.

8 Vtrum exhibitio honoris quæ fit prælato malo inducat acceptionem personarum. Respon. qui suprà.

a Sufficit quòd bonus sit] scilicet quantum ad hoc ut electio nõ possit impugnari i iudicio sufficit ꝙ bonus sit, nec oportet eligere meliorẽ, quia sic omnis electio posset impugnari. Sed quãtum ad conscientiã eligentis necesse est eligere meliorem, uel simpliciter, uel per respectũ ab bonum commune uide infra elec. §. 21.

b Equitas debet seruari] Iuxta illud Exod. 24. pauperis nõ misereberis in iudicio. Vnde Prouer. 18. Accipere personã in iudicio non est bonum. Et reg. in 6. dicit in iudiciis non est personarum acceptio habẽda. Et ratio est, quia ꝑ hoc corrumpuntur iudicium & iustitia. Nam secundum Tho. secũda secundæ. q. 63. iudiciũ est actus iustitiæ, prout. s. iudex reducit ad equalitatem iustitiæ ea quæ inæqualitatem facere possunt opposi tam. Personarũ autẽ acceptio sapit inæqualitatẽ, inquantum attribuit alicui ꝑsonæ præter ꝓportionem, in qua consistit iustitia &c. in pœnis tñ defertur dignitati. 45. di stin. Cum ex his. Et de off. deleg. c. sanè. Et nota. in c. iu. de transa. & in cap. 1. 40. dist. Extra ea quæ hic dicuntur Quæro, an sit acceptio personarum plus punire pauperem quam diuitem pro eodem delicto? Respon. aut pœna imponitur pecuniaria, & tunc magis punitur diues. si uero pœna est corporalis magis pauper. Qui ergo facit cõtra ea quæ dicuntur, uidetur esse acceptator personarum. De his

no. Bar. in l. pedius. ff. de incẽ. rui. & nau. & in l. quædam. ff. de pœnis. Et in l. properandum. §. sin autem uterque. C. de iud. Cy. & Bal. in l. fi. C. de sum. tri. Ad de quæ no. Ang. in d. l. pedius. Et sanctus Tho. secũda secundæ. q. 185. Et quæ no. Pa. in c. cum quidam.

ibidem quòd prælatus spiritualis siue temporalis debet honorari ratione potestatis a Deo acceptæ. Cum quis autem[c] honorat peccatorem amore indebito a quo deberet corrigi, tũc peccatum est.

9 Vtrum exhibitio honoris propter diuitias sit acceptio personarum. Respon. Alexand. ubi suprà quòd si tantum habetur respectus ad diuitias, ut tanto melior quanto ditior uideatur, peccatum est. Similiter si de exhibitione honoris ecclesiastici hoc intelligitur. Si uero hoc fiat pro uitatione scandali, ita tamen quòd pauper nõ contemnatur uel diues in peccato non foueatur non erit peccatum.

10 Vtrum acceptio personarum sit peccatum mortale. Respon. Angel. de Anco. lib. de potestate Papæ quod peccatum mortale tollit nobis Christum qui est uita nostra ad Colo. 3. cap. Christus autẽ tribus modis in nobis est, scilicet per iustitiæ æquitatem, per doctrinæ ueritatem, per uitæ sanctitatem Io. 13. ego sum uia, scilicet iustitiæ, ueritas, scilicet doctrinæ, & uita, scilicet exẽpli. Quando autẽ acceptio personarum repugnat iustitiæ puta non reddens iusti-

de iureiur. Et Bal. i §. si quis temerario. de pa. iur. fir. uide Pa. in c. magnę. de uot. Et gl. in c. consideret. de pe. di. 5. in uer. Ideo gl. in c. nõ cogũtur. 41. di. gl. in c. 1. 40. di. Et glo. in c. quĩ uiderit. 32. q. 5. tamen Bart. in d. l. 1. dicit ꝙ si fit in derogationem dignitatis & officii magis punitur cõstitutus in dignitate. Si autẽ aliter, habet locum hęc distinctio.

c Cum quis autem] Circa istos duos. §. sciẽdũ. Cum honor sit quoddam testimoniũ de uirtute eius qui honoratur, sola uirtus est cã honoris. Sed aliquis põt honorari nõ sola ꝑꝑ uirtute propriam, sed et alienã, ut prælati & principes. Nã honorantur et si sunt mali, inquantũ gerunt personã Dei, & cõitatis cui præsunt. Eadẽq. rõne sunt honorãdi parẽtes & dñi, ꝑꝑ participatione diuinæ & cõitatis quia Deus est omnium pater & dñs. senes quoque ꝑꝑ signũ uirtutis quod est senectus, diuites quia maiorem locum in cõitatibus obtinent, quia est unus honor qui debetur alicui secundum statũ quo tenet in repu. Et diuites ratione ter tenet maiorem statum &c. Sed ad aliud honorem, qui commendando, seu reuerentia &c. diuitiæ nihil faciunt. In his autem quæ pertinent ad fidem Christi peccatum est præferre diuites pauperibus, sicut mi

nistratores

nistratores sacramentorum; unde si quis uellet audire confessiones diuitum & non pauperum, uel nō ita diligenter, aut tradere eucharistiam &c. nisi ex hoc crederet magis diuites indigere, uel maiorem fructum inde sequi, uel non ita pariter expectare, esset acceptio personarum.

tiam cui debemus uel faciēs contra.[a] amore, amicitię pecuniæ & huiusmodi, sic est mortale. Quando uero repugnat doctrinæ; puta de terminando uel declarando ex complacentia contra sanctam doctrinam, sic est mortale. Quādo uerò repugnat uitæ puta cum prefertur malus bono, indignus digno propter consanguinitatem & huiusmodi non congruentia ad ipsam rem quę datur, sic est mortale: adde etiam quod est mortale quando melior ad dignitatem ecclesiasticam non prefertur saltem in maioribus dignitatibus, ut patet per ea quæ no. infra elect. §. 21. iuncto quod dico supra hic. §. 6.

ACCIDIA[b] secundum Ric. de sancto Vict. est torpor mentis bona inchoare negligētis, uel secundum Dā. est tristitia aggrauās mentē, ut nihil boni ei agere libeat. Et hæc est diffinitio essentialis secundum Alex. secunda secundæ tract. de accidia, aliæ sunt per effectus, & se differt ab inuidia, secundū Alex. ibidē; quia est de alieno bono Accidia uero de proprio.

1 Vtrum accidia sit contra aliquod præceptum decalogi. Resp. Ale. ubi suprà quod est specialiter & explicite contra illud eccle. 38. Ne dederis in tristitiam cor tuum sed repelle eam a te. & 20. Tristitiam longè expelle a te: multos enim occidit; & non est utilitas in illa. Impliciter uero est contra illud. Memento ut diem sabbati santifices exo. 20. In accidia est tristitia de spirituali bono & laborioso cum amore quietis carnalis. In illo uero præcepto est amor sanctæ quietis quæ cum gaudio est in bono spirituali licet sit laboriosum. Vnde licet præcipiatur ibi abstinere ab opere seruili in quo est labor, non tamē prohibetur bonū spirituale, ut orare, prędicare, & huiusmodi quæ sunt bona spiritualia licet laboriosa. Et ex istis patet quod [illegible]

[illegible]

a Faciens contra] Istud etiā uicium multū nocet bono cōmuni. Vnde in l. diuina prohibetur. Deu. 1. non accipietis cuiusquā personā. Et de Christo dicit Mat. 22. Non respicis personā hominum.

b Accidia] Accidiari stomachari. Et est tediū animi uel anxietas. Et secundū Tho. dr accidia quasi acida. Acida autē seu acetosa sunt frigida, frigus uerò inducit difficultatem, & tarditatem in motu. Videmus. n. cū aqua ex frigore congelatur immobilis manet, quæ ex se flueret. Et senes quia frigidi sunt graues & tardi sunt ad ambulandum, secus de adolescentibus. Accidia ergo est quædam frigiditas spūalis, seu defectus amoris spiritualis & feruoris diuini, ex quo anima non mouetur uel cū difficultate mouetur ad bene operandum. Et ut clarius intelligas, scias quòd accidia primo modo est tristitia de bono spirituali, & sic est generale peccatum & non unum de septem. Quia omne peccatum refugit bonum spirituale uirtutis ei oppositæ, ut superbia refugit bonum spirituale, qui est actus humilitatis. Et luxuria bonū castitatis. Et sic de aliis secundum Tho. secunda secundæ, q. 35. Secundo modo est horror spirituale boni inquantum est laboriosum uel molestum corpori, aut impeditiuum delectationis eius. Et sic a uitiis carnalibus non separatur, quibus quis quietem & delectationem corporis quærit. Et sic etiam non est unum de septem. Tertio modo est tristitia de bono spirituali inquantum ū diuinum, & sic speciale peccatum & unum de septē, quia opponitur speciali uirtuti, quæ est charitas, cuius est gaudere de bono diuino. Et sic est peccatū capitale, quia ex ea promptum est, ut alia uicia oriātur secundum rationem causæ finalis. Et hæc diuersimode assignantur a Greg. ut hic in §. 6. Et ab Isidoro lib. de summo bono quæstione undecima ponit quibus distinguitur tristitia ab accidia. Nam secundum eum propriè dicitur tristitia, inquantum receditur a graui & laborioso opere. Et sic ex ea oriuntur, Desperatio, pusillanimitas, rancor, amaritudo, quæ non est speciale uicium, sed effectus quidam rancoris. Accidia inquantum quis accedit ad indebitam quietem laboris tedio, & sic septem oriuntur ex ea scilicet ociositas, cum prætermittunt bona præcepta. Somnolentia, cum negligenter implentur præcepta. Hęc duo sub tempore comprehenduntur. Importunitas cum euagatio mentis circa illicita residet in ipsa arce mentis uolentis se diffundere ad diuersa. Curiositas, cum indebite uel immoderate sedulitas ad diuersa cognoscenda. Verbositas, cum indebitè & immoderatè uagatur in uerbis. Inquietudo corporis, cum per immoderatos membrorum motus uagationem mentis indicat. Instabilitas cum diuersorum fit mutatio locorum uel propositi. Et hæc quinque ad mentis euagationem pertinent quam ponit beatus Gregorius. Et mortale dicitur quandoque talis tristitia, quando contingit usque consensum rationis, qui consistit in fuga, & horrorem & detestationem boni diuini, carne contra spiritum omnino præualente. ueniale uero quandocunque non contingit usque ad consensum rationis, sed est in sola sensualitate propter solam repugnantiam carnis ad spiritum.

De

de ſua ratione accidia eſt [a] mortale peccatum unde. 2. ad Cor. 7. Thriſtitia huius ſeculi mortem operatur. Et ut aduertere poſsis quando accidia habet propriam rationem & eſt mortale peccatum, attende, quòd aut talis triſtitia boni conſiſtit in omisſione neceſſariorum ad ſalutem, & ſic eſt mortalis, aut in omisſione eorum quæ non ſunt neceſſaria, & ſic eſt ueniale peccatum. Aut deducit ad aliquod mortale, ut puta deſperationem, & ſic eſt mortale peccatum. Et ex hoc patet quid dicendum de eo qui attediatus abhominatur diuina & ſpiritualia, quia niſi ſint neceſſaria ad ſalutem & ea dimittat, uel deliberatè diſponat dimittere non peccat mortaliter. Similiter de eo qui propter alicuius mortem diſponit non benefacere & de neceſſariis quòd peccat mortaliter. Idem de eo qui propter hoc nollet eſſe creatus a Deo, uel uellet eſſe irrationale animal, quia eſt mortale ſi deliberate. Idem ſimiliter de illo qui propter triſtitiam incurrit grauem infirmitatem, aut notabile corporis nocumentum, quia mortale eſt ſi poteſt ſe iuuare & huiuſmodi. Et ſecundum prædicta intellige Tho. ſecunda ſecundæ. quæſt 35.

2 Vtrum accidia ſit grauiſſimum peccatorum. Reſp. ſecundum Alc. ubi ſuprà q eſt loqui de accidia multipliciter. Vno mō ſcd'm quod terminatur & conſummatur in deſperationem, & ſic eſt grauiſsimum peccatorum ratione deſperationis adiunctæ in qua terminatur. Aut loquimur de accidia ratione ocioſitatis ſibi adiunctæ. Et hæc ocioſitas eſt occaſio multorum malorum, quia anima niſi in bonis occupetur, in malis defluit, & ſic eſt magnum malum. Verumtamen ratione generis peccati non eſt maximum peccatorum, quia maius eſt infidelitas, ſuperbia, & huiuſmodi.

3 Quæ ſint filiæ accidiæ. Reſpon. ſecundum Gregor. trigeſimoprimo mor. quòd ſunt ſex. Prima deſperatio. Secunda puſillanimitas reſpectu conſiliorum. Tertia ocioſitas. Quarta torpor ſeu pigritia circa præcepta. Quinta eſt uagatio mentis illicita. Sexta malitia, qua quis deteſtatur bona ſpiritualia, de quibus dicetur in loco ſuo de qualibet.

ACTIONES [b] a iure ciuili ortum habēt ſecundum Innocentium de conſtitutio. cap. quę in eccleſiarum. Et de ſpecialibus, generalibus & uniuerſalibus [c] quales ſint & qualiter formentur uide Innocen. de offic. ordi. cap. conquærente. de lib. obla. cap. ſecundo de cauſa poſſ. & propriæ cum eccleſia. de ſepultu. certificari, quia pertinent ad forum contentioſum.

1 Quæ dicantur actiones bonefidei habetur inſtitu. de act. in §. actionum. & in gloſſ. cap. cum uenerabilis. de except. & ſunt 15. ex uendito. ex empto. locatio, & conductio negotiorum geſtio, mandati, depoſiti, pro ſocio, tutelæ, commodati, pignoraticia, familiæ herciſcundæ, communi diuidundo, præſcriptis uerbis, quæ de æſtimato proponitur, permutatio, & hæreditatis petitio, nec dicuntur bonefidei quia ſolum in his ſit ſeruanda bonafides, ſed quia in his magis exuberat iudicis officium quā in aliis.

2 Quæ dicuntur ſtricti iuris? Reſpon. tex. inſtitu. ubi ſupra quòd ſunt aliæ ab his, ut actio ex mutuo & arbitrium & his ſimilia & dicuntur ſtricti iuris, quia non uenit in eis niſi quod ſtrictè exigit actionis natura. & de ipſis uide gloſſ. in dicto c. cum uenerabilis.

3 Quæ dicuntur actiones perſonales. Reſpon. Franc. Vercel. ut refert Geminia. in cap. diſpendia. de reſcripr. lib. 6. quòd ſunt quæ perſonas tenent obligatas ex contra-

a De ſua ratione accidia eſt] Vel ſaltē ſemper mala & hoc dupliciter, uno modo ſecundum ſeipſam. qñ. ſ. eſt de eo, quod eſt apparens malum & uerè bonum. Licet appareat malum ſenſitiuæ propter laborem qd' eſt in eo. Attamen quando triſtatur quis de aliquo operæ ad quod tenetur eſt peccatum, ſicut contra, delectatio eſt mala & peccatum, quando eſt de uere malo, ſed apparenti bono, ut delectatio fornicationis & huiuſmodi. Secundo modo ſecundum affectū ut hic.

b Actiones] Not. φ actio eſt ius proſequendi in iudicio quod ſibi debetur. Et inſti. de act. §. 1. & per conſequens eſt effectus obligationis & eius filia. ut dicit gl. inſti. de obliga. Et quomodo obligatio eſt iuris uinculū, & quo oriātur actiones diuerſimode, uide Bar. in l. cū qs. C. de iu. & fac. ign. & in l. 1. ff. de cond. ind.

c Et uniuerſalibus] De actionibus uniuerſalibus & particularib. uide per Pa. ī d. c. 2. de li. obl. Et p Inn. in d. c. cū ad ſedē.

ctu ut mutuo locatione &c. uel quaſi contractu, ut negotiorū geſtio, tutela & hmōi Aut maleficio ut furti, dāni infecti &c. uel quaſi maleficio, ut in iudice male iudicāte ex imperitia & proiiciēte de cenaculo quod nocuit. ut Inſti. de obliga. & in rubricis ſequentibus.

4 Quæ ſunt actiones reales? Reſp. Gem. ubi ſuprà q ſunt q̄ ſequunt̄ rem & non perſonam, nec per eas dicitur perſona obligata, ut rei uendicatio, publiciana, & ſimiles ſecundum Ioan. de Imola.

5 Vtrū in actionibus perſonalibus currat præſcriptio contra eccleſiam & alios. uide infrà præſcriptio. §. 34.

6 Actio ē inanis creditoris q̄ excludit inopia debitoris. c. olim nobis. de re. ſpol. ff. de dolo. l. nā is. & q nihil habet eius periculo nihil eſt. ff. de furtis. l. itaq; fullo. §. 1. & extra de uſur. cum tu.

ACOLITI

Acoliti [a] græce, ceroferarij latine 21. diſt. c. clericos. i fi. unde eius offm̄ eſt præparare luminaria & ipſa portare corā miniſtris altaris. 25. diſt. perlectis. 33. di. §. deſeruientes.

ACCOMODATIO

Accomodatio Vide infra commodatū.

ACTVS

Actvs [b] requirit tria regulariter, ut in ca. magne de uoto. & ar. 2. quæſ. 1. aliud. Primū quid liceat ſecundū æquitatē. Equitas uero eſt iuſtitia dulcore miſericordiæ temperata ſcd̄m Cypria. Scd̄m quid decet ſcd̄m honeſtatem. & eſt diuerſum a uerbo licet, qa multa licēt q̄ nō decent. Tertiū quid expediat ſcd̄m utilitatē, unde filiæ ſine cōſenſu patris contrahere mrimonium licet. ut in c. ſufficiat. 27. q. 2. ſed non decet. ut in c. 1. de deſponſa. impube. nec ēt expedit, cum mulieres ſæpe laborent contra propria cōmoda. l. ſi pater. in fi. C. de deſpon.

1 Qūo cognoſcet̄ ſi actus eſt ualidus Reſp. Pa. in c. cū oli de cleri. cōiug. q recurrendū eſt primo ad cōſuetudinē loci ubi quis oriundus fuit, uel ubi actus eſt geſtus, & nō ad conſuetudinē loci alterius, uel ubi actus eſt applicādus. [c] Exemplū natus de patre ſacerdote eccleſiæ oriētalis qui contraxit ſcd̄m eorum ritum, eſt legitimus ubique, & ideo pōt eligi in eccleſia occidētali pro prælato, facit in ar. ad hoc. l. 1. C. de man. li. & no. per Bar. in l. omnes populi. ff. de iuſt. & iur. & l. cunctos populos. C. de ſum. trini. & facit ad quæſtium teſtm̄ factum Senis cum tribus teſtibus ſecundum eorum ſtatuta ualeat, quo ad bona alibi exiſtentia. [d]

2 Itē actus geſtus ab habēte duplicem p̄tātem, ſemper in dubio præſumit̄ geſtus ſcd̄m eā poteſtatē ſecundum quā actus tolerari poſsit, ut ualeat, ut no. Pa. in cap. niſi eſſent. de præben. facit. c. quod ſicut [e] de ele. p̄ſumitur actus

a Acoliti] Vnde latine dicuntur accedentes, a deportandis cereis, quando legendum eſt euangelium aut ſacrificium offerendum, tunc enim accēdunt luminaria & portant, licet ſol eodem tempore rutilet ad ſignum tamen letitiæ. Ad demonſtrandū ut typo luminis corporalis oſtēdat illa lux, d̄ qua Io. 1 erat lux uera.

b Actus] Dupliciter capitur actus. 1. ꝓ quadam ſeruitute, quas is cui debet habet ius, q pōt per fundum i quo ſibi hæc ſeruitus d̄betur ducere iumentū uel uehiculum ſuum. ſ. ut non ſolum poſſit ambulare per ſe, ſed ēt iumētū & quadrigā ſecum ducere. ff. de ſerui. ru. pre. l. 1. uerſ. actus. Et l. inter. & inſti. eo. §. actus ſecundo capit̄ actus ꝓ operatione, ut hic unde dicitur actus actiorum &c. ſecundo de aīa & 1. q. 1. per Iſaia. cum ſi. Acta uero dicūtur ſcripturæ negotiorū, quę in iudicio agūtur, ordinē eorum modum & formam continētes, uel etiā ſunt proceſſus ſiue geſta curiæ, ut ſunt cōia, ut C. de iudi. l. ult. ff. de re iud. l. actorū uerba. & l. Pau.

c Vbi actus ē applicādus] Adde tex. ī l. 1. C. de eman. li. ubi alienigena emācipatus duūuiris. i. officialib. ſcd̄m legē municipii. i. cōſuetudinē d̄r bñ emācipatus quo etiam ad alia loca. Exemplum. Quidam Paduanus fuit doctoratus Bononiæ ſine ſolennitate, quę requiritur Paduæ.

d Exiſtentia] Et cōiter tenet̄ q ſic in l. cūctos populos. Et in reſpicientib. deciſionē litis iudex ſemper debet ſeruare ſtatuta loci i quo celebratus ē ꝯtus & non loci iudicii. Ita Bar. in d. l. cūctos populos. ex quo ſeqt̄ q ſi ꝯctus ſit celebratus in loco ubi ꝯ iſtm̄ nulla poſſit opponi exceptio iudex debebit ſeruare illud ſtatutū, quāuis in ſtm̄ ibi factū ꝓducat̄ hic. Ita ſentit Bal. i hac q. in l. 1. C. ne ſi. ꝓ pa. Nam cū illud reſpiciat deciſionē litis &c. Et hoc etiā infert̄ q ſtante cōſuetudine uł ſtatuto, quòd ſcripturæ priuatæ, ut ſunt apoce mercatorum ſcripte eorum manu, uel libri rōnū ꝑſonam fidē faciāt certe ſtabit̄ conſuetudini illius loci in priuatis ſcripturis ibi factis, quamuis ī alio loco agatur iudiciū. d. Ant. in ca. 2. de fide inſtr. Fal. lit. i dote. Lex igere dotem de iud. Quia ſi ſtatuto cauetur, ut mortua uxore ſine liberis uir lucretur tertiā partem dotis, & in ciuitate, uiri dicatur q lucretur dimidiam certe ſtabitur ſtatuto loci mariti. Vide alia pul[illegible] in d. l. cunctos populos. p d. Iaſ.

e C. q ſicut] Archieps añ recepiū paliū nō pōt cōuocare conciliū, cōficere criſma &c. ut ibi. Et tñ eſt etiā epiſcopus. Tamen pręſumitur illos actus feciſſe, ut archiepiſcopus, ut ibi.

Duplicem

a Duplicem potestatem] Exemplum cōpromittit in aliquem tāquam in iudicem, & tanquam in arbitratorem, seu amicabilē compositorem. Quia pōt iudex in eodem facto procedere tanquam iudex, & tāquam arbitrator. Et sic limita. quod habetur in authen. ut diffe. iud. Et in auth. si uero contigerit. C. de iud. per compromissum. n. factum in iudice non receditur a ptāte iudiciaria, sed simul & semel pōt iudex utraque ptāte uti, & excessus factus ab isto iudice in iudicando attribuetur arbitrariæ ptāti per quam pōt tollere ius unius & alteri dare tex. est in d. c. nisi essent.

b L. 3.] Nā ibi est casus ꝙ miles qui uolebat facere testamentum iure cōi, si nō potuit perficere ꝓsumitur uoluisse uti iure spāli, quia illud quod ex nr̄a uoluntate dependet intelligimur facere omni iure quæ melius facere possimus, unde in simi. Bar. in l. post mortē. §. 1. ff. quando ex fa. tu.

c Accusatio] Accusator dicitur ille qui criminalē coram iudice mouetur quæstionem. [illegible] logizatur in ca. forus. de uer. sig. Accusator quasi quæ ad causam uocat.

factus respectu maioris potestatis ab eo qui duplicem potestatem [a] habet. facit l. tertia. [b] ff. de mili. testamen.

3 Actus legitimus est ille qui obuenit uel firmatur a lege ff. de uerbor. sign. l. lege obuenire, ut est emancipatio, acceptilatio, aditio hæreditatis, contractio matrimonii, tutoris datio, & huiusmodi quæ non sunt actus contractuum, secundū uero ordinem minorum est regere, prædicare, confessionem audire, legere, uisitare, diffinire, eligere eligi, accusare, testificari, & ad ordines promoueri, qui omnes intelliguntur solum nomine actuum legitimorum & non alii.

ACCVSATIO [c] est aliquem in libello reū de crimine deferre ad uindictam secūdum Azo. in summa in rub. C. de accusa. Circa quam quærendam sunt infrascripta.

1 Vtrum accusationem debeat præcedere monitio. Respon. quòd non de necessitate. arg. cap. 2. & c. qualiter & quando. el secundo de accu. & in gl. 2. q. ult. §. 1. Ratio quia fit solum ad pœnam imponendam ut in gl. in ca. licet. de simo.

2 Vtrum aliquis teneatur accusare. Respon. secūdum gl. in capit. quapropter. 2. q. 7. quòd nemo. facit text. in l. unica. C. ut nemo inuitus. & cap. si primates. 5. q. 2. & glo. in cap. licet. in fin. de accus. Bartol. [d] in l. in eum. ff. de accu. dicit uerum nisi in homicidio, quoniam hæredes tenentur accusare. argum. l. prætor. §. 1. ff. de iniu. alias perderent hæreditatem. & l. cum furem. C. de his qui. ut indi. sed contrarium uidetur tenere gloss. in l. si quis homicidii. C. de accusa. & ibi Cyn. Bald. Salycet. & Angel. & Raph. in d. l. in eum. scilicet quòd non tenentur accusare. & iura quæ uidentur contraria non loquuntur de accusatione proprie, sed de denuntiatione [e] de qua dicam in titu. suo, & in quo differt ab accusatione, imo uidetur quòd accusare sit contra præceptum diuinum dum dicit. Dimitte nobis debita nostra. gloss. est in l. furti. §. pactus. ff. de his qui not. īfra. de quo dic, ut infra. §. 4.

3 Quis potest accusare. Res. aut crimen ē priuatū aut pu

secus. Item pro Bartol. facit quod dixit Odofre. in consil. incipien. Titius aliquem interfecit & filius interfecti timet accusare interfectorem propter suam potentiam. Dixit enim potestatem, qui non poterat procedere ex officio nisi accusationem bene fecisse, si compulit illum ad accusandum, quāuis lege non caueatur. Quia expedit reipublice ne maleficia remaneāt impunita. l. ita uulneratus. ff. ad l. Aquiliam. Et propter scādalum multa conceduntur. l. penult. ff. de sica. Et quia si maleficium non puniretur, res esset mali exempli. l. obseruandū. ff. de offi. præsi. l. diuus. ff. de re iudica. Et timeat potentiam aduersarii faciat sibi dare securitatem. l. præsenti. circa fin. & l. fin. C. de his q ad ecclesias confugi. Et specu. tit. de accusatore. §. 1. in princip. & uersicul. quid si nullus dicit ꝙ licet in tali casu [illegible] possit cogi, bn̄ tamen faceret iudex si cogeret &c. intellige sic prædicta secundum Tho. secūda secundæ. quæst. 68. ar. 1. Quando tale crimen uergit in detrimentum reipublicæ, & in multitudinis corruptelam, corporalem seu spiritualem, & possit probare. Opin. autem gloss. in d. l. si quis homicidium. & Cyn. & aliorum intelligitur, quādo tale crimen non potest probari, uel non redundat in detrimentum multitudinis, aut reipublicæ, ut dicit Thomas ubi supra.

d Bar.] Pro opinione Bartol. facit text. in d. l. si quis homicidii. in uerb. coges. Facit etiam quia hæres perdit hæreditatem defuncti, si non uendicat mortem eius accusando, ut l. 1. C. de his quæ. ut indig. ergo iudex potest eum cogere accusare, ne delinquat. Et hinc est, quòd si iudex uidet te uelle delinquere potest te cogere, ne delinquas. l. prima in fin. ff. de offic. præfur. Et l. congruit. ff. de offic. presb. Sed in aliis criminibus potest dici

e Sed de denuntiatione] Quia debet hæres dicere. Denuncio uobis mortem talis quæ suam mihi reliquit hæreditatem.

Si priuatum]

blicũ. Si priuatum [a] regulariter, non admittitur nisi cuius interest, ut uidetur uelle gloss. in l. fin. ff. de priuat. deli. quod limita. nisi tale delictum priuatum ex quo pœna pecuniaria applicanda fisco debeat imponi, quia tunc quilibet de populo admittitur ad accusandum pro illa pœna. [b] Ita uult gloss. sing. Dyn. & Bartol. in rubr. ff. de popu. actio. licet Bald. teneat contra in l. aduersus. C. de fur. si uero est crimen publicum [c] quilibet admittitur qui nõ prohibetur specialiter lege uel statuto aut cõsuetudine & qui prohibeantur habes. 2. q. 7 & 3. causa. q. 4. & 5. per totũ. & de accu. in multis. c. & in l. qui accusare cũ plurib. legib. se. ff. de accu. sicut sunt infames minores pauperes [d] & multi quos omitto, qa nõ ꝑtinet ad nos, & hoc uerũ nisi in duobus casibus. Primus quando suam uel suorũ iniuriam prosequuntur, ut no. in l. fi. ff. de pri. deli. & in l. fi. ff. de iniu. facit glo. in l. cum emancipati filij §. emancipatus. ff. de col. bo. Secundus quando delictum nõ commissum contra personam, puta statuto c..uetur, ut qui blasfemauerit uel iuerit de nocte puniatur in 10. tunc quilibet ad accusandum talem admittitur, ut no. Bartol. & Ioan. de Imol. in l. 1. ff. de pub. iud. & Bar. in l. lex Cornelia. §. si quis libellum. ff. de iniur. Requirunt tamen multas limitationes & distinctiones quas dimitto, quia ad nos non pertinent. Vide 2. q. 1. prohibentur ubi de hoc. Clericus tamen ad uindictã publicã accusare non debet, etiam si pœna sanguinis nõ uenit imponenda. facit. c. sicut sacerdotes. 2. q. 7. quia hmõi odiosis non debet se immiscere secundum Pa. in c. cum p. de accu. [e] sed si prosequitur iniuriã suam põt ẽt si uenit imponenda pœna sanguinis secundũ Panor. ubi s. dũmõ dicat ꝙ non intendit accusare, ut pœna imponatur [f] tex. est clarus in ca. prælatis de homi. li. 6.

4 Qua intẽtione debet quis accusare, ut sit sine peccato accusatio? Resp. quod ꝑ ꝑ bonũ cõe. sicut cæteri qete uiuãt 23. q. 5. non frustra. uel propter [illegible] interesse. Alias tale erit peccatum qualis inordinatio intẽtionis, scilicet & mortale, si ex odio, ueniale, si aliqua passio fragilitatis immisceatur. arg. [illegible] c. [illegible] sti. 8 de accu. & 2. quæst.

a Si priuat.] Vt furtũ rapina iniuria &c. Vt dicit gl. in ru. de pub. iudi.

b Pro illa pœna] Cui aũt applicet illa pœna dic ut ĩ l. 3. ff. de sepul. uio. & in l. agraria. ff. de termi. amo. & Pa. in rubrica. de iudi.

c Crimen publicũ] Vide qd sit crimẽ publicũ ĩ. crimẽ. §. 6

d Pauperes] & criminosi, qa q̃ trabẽ gestatĩ oculo festucã d̃ oculo frĩs sui nõ põt eruere.

e Secundũ Pa. c. cũ. p. d̃ accu.] Rõ quia accusatio dr̃ genus illaudabilis intentionis. 2. q. 7. c. si qs. Itẽ qa clerici debẽt esse segregati a uita laicorũ, ut in d. c. Itẽ sicut. Itẽ qa clericus nõ põt aduocare, cũ ipse dbeat uelle oĩb. ꝓdesse. c. si. d̃ postu. fortius debet remoueri ab accusatione q̃ est magis odiosa &c. Sed nunqd laici possĩt clericos accusare. Rñ. aut laicus uult accusare criminaliter, & tũc regulariter nõ admittit̃, ẽt si eẽt patronus ecclĩæ, ut not. gl. 2. q. 7. c. i sancta. qa laici ꝑsumunt̃ ex odio accusare clericos. 2. q. 7. c. laicos. & c. laici. Itẽ qa debẽt clericos reuereri. 2. q. 7. Oues & c. sacerdotes Fallit ĩ qbusdã casib. de qbus per Pa. in d. c. cũ p. Si uero ciuiliter, & tũc patronus admittit̃, ẽt si bñficio priuet̃, ut no. ĩ c. ex pte Adde. d̃ testib. De parrochianis ẽ dubiũ, sed dic ut ꝑ Pa. in c. illa. de accusa. Alij uero laici nõ admittuntur. Sed nunquid clerici clericos? Dr̃ ꝙ sic, si sunt bone fame, ẽt eorũ super res, ut in c. ex parte. & in c. ueniens & in c. licet de accu. Si uerò male fame nõ admittunt̃, ut in c. cũ dilectus de accu. nisi in exceptionib. criminalibus, qa in illis admittuntur ẽt ꝯ. non infamatos. Et in hoc differũt a laicis. Et de hoc in c. 1. de confes. Et 15. q. 3. c. fi.

f Vt pœna imponatur] Pro complemento huius. §. scias ꝙ iudicium dicitur publicum tribus modis. Vno modo largissimè, ut omne iudicium quod fit ad uindictam seu ad ultionẽ publicam, dicitur publicũ. Et isto mõ accipit̃ in l. interdum. ff. de publicis iudic. in l. ꝙ senatus. ff. de iniur. Et in l. licitatio. § ꝙ illicite. ff. de pu. Alio mõ dicit̃ large, qñ q-libet d̃ populo põt accusare. & sic accipit̃ in §. cõsequens in tit. de suspec. tut. & in d. l. ꝙ senatus. De hoc ꝑ Bar. in rubr. ff. de popu. act. Et l. lex Cornelia. ĩ fi. ff. d̃ iniu. Circa qd' dat̃ rĩa, ꝙ oẽ iudiciũ quod nõ respicit certã personã principaliter, quilibet de populo põt accusare. Vt si sta tutũ dicat, si qs iurauerit ꝑ corpus Christi puniat̃ in cẽtũ, nã istud nõ respicit offensam ꝑsonę, sed malos mores, & sic qlibet põt accusare. Et sic loquor. d. l. ꝙ senatus. Sed iste cõdẽnatus nõ punit̃ pœna infamiæ, sicut cõdẽnatus de publico iudicio stricti iuris 3. mõ accipit̃ publicũ iudicium strictæ. Et sic accipit̃ in tit. & l. 1. ff. de publi. iudi. Et ista sunt iudicia, de qb. dãnatus statim efficit̃ infamis. ff. de his q notant̃ infamia. Hæc Bar. ĩ d. l. 1. ff. de publicis iudicis.

g C. accusasti] No. illã canonẽ, quæ imponit pœnam accusantibus calumniose. Nã si quis est occisus debet ieiunare per 40. dies in pane & aqua, cũ carina. i. carentia, quia separari debet ad hominibus, & postea per septem sequentes annos ieiunando. s. ferijs canonicis qualibet hebdomada ſm iudicium sacerdotis, d̃ quo ĩ c. pẽ. 11. q. 3. Si aũt fuerit debilitatus,

& erit

7. si qui sunt [a] & d. c. qualiter & quando non tamen tenetur ad aliquam restitutionē propter hoc sed solum ad pænitentiam de peccato.

5 Quis modus sit seruandus in accusatione uide 2. q. 8. per totum.

6 Vtrum pactum seu iuramentum de non accusando ualeat. Resp. secundum glo. in c. quemadmodum. de iure iur. quòd non tenet de crimine perpetrando [b]. ff. de pactis lege si unus. §. pacta. & §. sequen. & peccat mortaliter si hoc iurat, ut patet infra. Iuramentum. 5. §. 13. De peccato uero commisso ualet d. §. pacta. & in tex. d. ca. quemadmodum. ibi non solum septies. Si tamen pecuniam reciperet, turpiter accipit, & restituere tenetur de bono consilio. Ratio quia propter charitatem proximi ex compassiōe debet moueri credens quod se emandabit & non propter pecuniam. Multofortius debe- ret restituere si recepisset pro non accusando de peccato perpetrando, uel pro accusando calumniose. 1. quæstio. 1 iubemus. uide infra clare.

7 Vtrum quis possit desistere ab accusatione incepta. Respon. si uidet eum quem accusauit innocentem tenetur omnimodo quo potest desistere. 2. quæstion. 3. si quem aut per abolitionē. [c] Si uero non cognoscit innocentem eum esse, potest desistere si uult quo ad conscientiam ex charitate, sed non ex præmio, ut not. glo. in cap. primo de collu. detegen. sed quo ad impunitatē fori contentiosi non potest [d] nisi in certis casibus, de quibus uide Barto. in lege quæsitum. ff. ad turpil. & Pan. in c. licet. de accusa.

8 Quot modis accusatio redditur uitiosa. Respon. quòd tribus modis secundum Gratianum. 2. quæst. 3. in §. notandum. & l. 1. ff. de aboli. scilicet. Primo calumniando, & tunc est quando falsum crimen imponitur, & talis tenetur de omni damno dato proximo. c. ulti. [e] de calum. & peccat mortaliter. 12. q. 2. c. primum. Secundo tergiuersando, & tunc est tergiuersator quando in totum a lite recedit sine licentia iudicis. Hoc intellige quo ad conscientiam si ex aliquo malo fine facit, quia si ex compassione proximi quo ad conscientiam licet, sed quo ad forum cōtentiosum punitur in quinque libris auri. l. 3. ff. de præuari. Tertio præuaricando; [f] & tunc est quando colludit cum reo fallas probationes & uarias simulando, & talis punitur arbitrio iudicis. ut l. prima, & secūda. ff. de præuari. Sed in conscientia credo non peccet nisi talis falsitate uel mē-

& erit qn̄ quis perdiderit exercitium alicuius mēbri propter percussionem, ut non possit libere exercere officium brachii uel pedis, & sic cōtingit debilitatio sine membri abscisione. Vide aliquid in c. sicut urgeri. 1. q. 1. & in c. ego. de iureiuran. in ca. 1. qui clem. uel uo. Not. Bar. in l. 2. ff. de pu. 3. & ibi tangit de mutilatione. s. detrūcatione. Ad hoc quod no. in cle. 1. de ho. Et hoc no. pro statutis facientibus mentiōem de hoc. Hæc Pa. in d. c. accusasti. debet igitur accusator per tres quadragesimas pœnitere.

a 2. q. 7. si qui sunt] Ille qui calumniatus ē semel non admittitur amplius ad accusandum, quia tunc præsumitur malo zelo &c. ut dicit gl. in c. ueniens. de accu. in uer. silētium. Et tex. in l. si cui. §. 1. de accusa. & ibi glo. & Bar. qui tractant materiam reg... Qui ... ma- lus ... lib. 6.

b De crimine perpetrando] ... quod no ... Bal. in §. itē sacramenta ... gl. si ... tex. de pac... Si al... pro mittit ... iurat, non ... lēt iuramentum, quia aperiret uiam iniquitatis ad delinquendum al. legat Innoc. in c. ad nostram. de iureiur. Item si fiat statutum q̄ quilibet exbannitus soluens mille extrahatur de banno, non habet locum in eo qui fuit exbannitus post statutum conditum. Quia si traha... ...

tura, daret materiam delinquendi l. 2. & ibi Saly. C. de generali aboli. Ita Bar. & Bal. in l. cum lex. per illum tex. ff. de legi. item rescriptum dans remissionem pœnæ infligendæ ante delictum commissum nō ualet. Sal. in l. castitati. C. de adul. q̄a remissio fit pœnitēti sed penitere & operari simul stare non possunt. Quid autem de accusatione ciuili, puta ad diuortiū celebrandū ad cōmodū mariti? Credo simpliciter pactū nō ualere, ēt si interueniat iuramentū quia tunc tutius esset non accusare, ut in d. cap. quemadmodū. Et per hoc limitatur not. d. §. pacta. quia magis stringit iuramentum q̄ simplex pactū. ar. c. debitores. de iureiur. Facit quod not. Ioan. Andr. in add. Spe. titu. de donat §. 1. uer. qd si actū.

c Aut per abolitionem] Abolitio est peremptio accusationis institutæ per sententiam ... glo. in rub. C. de abolit.

d Non potest] Ratio quia facit iniuriā reipubli. cuius interest, ne delicta remaneant impunita, quia facilitas ueniæ &c. 23. q. 4. est iniusta.

e C. ul. de cal.] Et no. ibi gl. se... tex. ... accusator eo ip- so q̄ nō p̄bat. Idē tenet Bar. in l. 1. ff. ad turp. & in l. ... §. ...icator. ff. de infa. & est glos. sing.

f Tertio præuaricando] Pan. in d. c. fi. not. aliquos casus in quibus quis non præsumitur præuaricator

non

dacio utatur & huiusmodi prohibitis. uel ex aliquo malo siue de istis habes in l. 1. ff. de aboli. & in l. 1. ff. ad turpilia.

9 Vtrum post peractam pœnitentiam de peccato posit quis sine peccato accusare talem. Respon. secundum Innoc. in ca. de his. de accusat. quòd sic. & tenet glo. [a] similiter ibidem. Ratio est quia per pœnitẽtiam satisfit deo, sed per punitionem quæ imponitur in iudicio satisfit reipublicæ, ut cæteri timeãt & quietius uiuant. facit. C. de aposta. l. hi qui. cum suis concordantiis.[b]

10 Vtrum semel accusatus posit de eodem iterum accusari. Respon. quod non ca pi. de his. de accusa. quia delictum unius hominis sæpius quæri non debet. ff. nau. cau. sta. l. licet. §. ultim. 35. q. 9. ueniam.[c] Fallit in duobus casibus. Primus si secundus accusator doceat primum præuaricasse. ff. de prenaricato. l 3. Secundus si suum dolorem prosequens ignoret accusationem ab alio institutam l. si cui. ff. de accusatio. uide glo. in d. cap. de his.

11 Vtrum accusatus posit sine peccato aliquid dare accusatori, ut desistat ab accusatione. Respon. Innocen. in ca. crimina. de collu. detegen. quòd quædam est causa criminalis, [d] & in hac ante inchoatam accusationem [e] per gratiam desistere potest. ut. ff. de his qui not. infa. l. furti. §. pactus. & ff. ad turpil. l. mulier. & l. quæsitũ. post non licet nisi ut habetur. C. de abo. l. 2. & 3. & 5. q. 1. quidam. [f] & transigere aliquo dato uel retento in crimine publico non licet. & si fiat transactio nulla est. & accusatus habetur pro confesso. C. de transact. l. transigere. ff. de præuari. l. in omnibus. Vbi autem est tale crimen quod irrogat pœnam sanguinis, licet unicuiq; sanguinem suum redimere qualitercunque. ff. de bo. eorum. l. 1. uel pœnam detrusionis perpetuæ secundum Pan. in c. 1. de collu. dete. quia licet tunc nisi in adulterio.[g] di. l. transigere. In aliis autẽ ubi pœna sanguinis non irrogatur transigere non licet[h] nisi in crimine falsi, & ut in d. l. transigere. In crimine uero priuato transigere licet secundum gloss. in dicta. l. transigere. & no. quòd secundum canones omne crimen dicitur publicum, & ideo trãsigere non licet, ut de collu. dete. per totum, quia ecclesia pro nullo crimine imponit pœnam sanguinis. c. sententiam sanguinis. ne cle. uel mona. Excepto ubi imponẽda est pœna detrusionis perpetuæ, [i] ut dictum est.

non probando.

a Glo. similiter ibidem] Idem dic de peccatis remissis in baptismo, ut nota. glo. in c. gaudemus. de diuor & in c. admonere. 33. q. 2. Et est cõis opin. ẽm Ioan. de Ana. uerũtñ uidetur æquius, ꝙ non posit amplius accusari, quia ꝑ baptismũ tollitẽ omnis ĩfamia. gl. in c. sine pœnitentia. de cõse. di. 4. uide gl. 49. di. in pri. & in ca. ꝙ ar. 32. & quæst. 1.

b Concordantiis] Adde Pan. in c. accusasti. de accus. ubi quærit sic pone quidã interfecit patrẽ meum uel tutorẽ & pœnituit nunquid liceat mihi eũ accusare? Nam si non accuso perdo hæreditatẽ. l. 2. C. de his qui. ut indi. si uero accuso uideor malo zelo moueri, ex quo egit pœnitentiam. Vin. dubitat & plus sibi placet ut ab accusatione abstineatur. Io. An. tenet quod licite potest eũ accusare. ꝑ no. in ca. de his de accusa. Et hoc uerius.

c 35. q. 9. ueniã] Et diuina clemẽtia dimissa semel peccata in ultionem ulterius redire non patitur. de pœni di. 4. si illic. ubi de hoc. & 2. q. 3. §. notandum. Et uide infra falsarius. §. 11. quæ ibi notaui.

d Quędam est causa criminalis] Intellige quando agit criminaliter.

e Ante inchoatam accusationem] Id est antequam se inscripserit ad pœnam talionis.

f 5. q. 1. quidam] ut puta, quia per errorem uel calorem seu temeritatem accusauerit, uel de consensu rei. & si aliqua passus fuerit.

g Nisi in adulterio] Ratio est, propter frequentiam delicti, & ne ita frequentiam delicti, & ne ita frequenter contingat fuit sancitũ ut non trãsigat. Alia ratio est, ꝑpter honorem matrimonii cui lex multũ fauet ꝑ tex. not. in l. super statu. C. de qõ. ẽm Saly. & Moder. in d l. trãsiger. Limita primo istud procedere in adulterio uero secus in præsumpto qñ præmissa trina ꝓtestatione reperitur aliquis alloqui mulierẽ præsumitur adulterium & sufficit talis ꝑsumptio ad condẽnatio nem. §. 1. & ibi Ia. de Belui. in autẽ. ut li. ma. & auiæ. Vbi dat hanc limitationem ꝙ in adulterio præsumpto licitũ est transigere. Sequunẽ Bald. & Mod. in d. l. transigere. secũdo limita. uerum. s. ad finẽ impediendi ꝓcessus criminales. tñ põt fieri pax, ut euitetẽ rancor aĩ & inimicitia Bar. cõsil. inci. dño potestati rochæ.

h Nisi in crie falsi] Rõ est, q a condẽnatus de falso est quasi mortuus, cum multum homines detestẽtur hic crimen, & nulla fides istis amplius adhibeatur, unde tenent multi quos sequitur Bar. in d. l. transigere, ꝙ in crimine falsi potest indistincte transigi qcunque pœna ueniat imponenda ꝑdicta ratione.

i Pœna detrusionis perpetuæ] Licet contrariũ senserint

[a] Et q̃ dicantur crimina publica de iure ciuili habes infra crimen.§.7.

12 Vtrum accusatus teneatur respondere ueritaté. dic ut infra confessio delicti in princip.

13 Vtrum liceat accusato calumniose se defendere. Resp. q non etiam si iniuste accusaretur, quia de hoc esset genus uindictæ quæ sine peccato fieri nõ potest, immo post iuramentum de calumnia receptũ [b] esset periurus. Quã do etiã iuste accusatur defendendo se secundum iuris ordinem semper debet pro posse accusatoré excusare, nec peccat se defendendo secundum ordinem iuris, etiam si accusator remaneret infamatus secundũ Scotũ in 4. dist.15. quia non tenetur se prodere, unde potest quascunque exceptiones competentes proponere & appellare & alia iuridica facere, nõ tamen mendacium dicere, quia peccaret mortaliter secũdum Sco. ubi supra. appellare autem causa more asserendæ ne contra eum iusta sententia detur non licet, quia calumnia est, concordat Tho.2.2.q.69.ar.2.& Richar.in 4.distin.15. ar.5.q.3.

14 Vtrum accusator teneaẽ se inscribere ad penam talionis.[c] Vide infra inscript.§.1.

15 Ad quid tendit accusatio. Resp. Pa.in c. super his. de accusa. q tendit ad depositionem ab officio & beneficio. & si crimen sit enorme ad perpetuũ carceré, ut in c. tuæ. de pe. & hoc de iure canonico, sed de iure ciuili tendit, ut puniatur debita pæna. Denuntiatio uero tendit ad correctionem non ad puniendum peccatum pæna cõdigna, sed ut desistat a peccato & hoc procedit tam in denuntiatione euangelica q̃ canonica, tam iudiciali quã extraiudiciali.

ADIVRATIO creaturarum quid est. Respõ. Ric. in 3.distin.37.art.3.q.2. est ꝑ inuocationem diuini nominis uel alterius rei sacrę obsecrando uel imperando inclinare eas secundum se, uel in comparatione ad eas ad aliquid agendum uel patiendum.

1 Vtrum adiuratio hominis sit licita. Resp. qui supra ibidem q aut adiurans intendit eos inclinare ad bonũ aut ad malum culpæ. Primo modo aut adiurat obsecrãdo, & sic non accipit nomen dei in uanum. sic enim adiurauit Apostolus ad Ro. 12. obsecro uos per misericordiam dei, ut exhibeatis corpora uestra &c. Aut adiurat imperãdo, & tunc subdistingue. Aut adiurat eũ q sibi teneẽ obedire, & sic licet.

ferint Io. An.& d.Ant.in c.1.de collu.dete. Sed primum tenet Car.in c.fi.de transact. Et placet Pan.in d.c.per no.per Inno. in c.qualiter & quando.de accusa.ubi dicit q ista pœna æquiparatur morti. Sed Bar.in l.2.ff.de pub.iudi.& Bal.in l.reos.C.de accu. tenent q æquiparatur dãnationi in metallum, ideo nõ est licitum trãsigere. Ita in specie tenent. d.Ant. & Imo. in c.1.de collu. dete. & Ale. in d. l. transigere. C. de transact.

a Vt dictũ est] Pro intelligentia scias secundũ Pan. in c.1. de collu.det.q multis modis potest quis a lite recedere. primo ꝓprio motu & autoritate, quia sic sibi placet. secundo per gratiã quia ad præces rei uult recedere a lite. tertio ꝑ trãsactioné, ut quia recedit a lite aliquo sibi dato uel retento, nam illa ꝓprie est transactio.c.super eo. de transaction. quarto per abolitioné. uidelicet impetrando a iudice facultatem recedendi.& ut accusatio aboleatur, deleatur, & cancelletur ex aliqua causa, quia per errore uel caloré iracundiæ eum accusauit uel ex aliqua causa legitima, ut est. l. 2. C. de abolitio.de tex.cum glo. 2.q.3.si quem pœnituerit. Dic ergo his præmissis aut quæritur nunquid liceat recedere a lite in causa ciuili aut criminali. primo casu ante oblatum libellum licitum est regulariter recedere etiam motu proprio, etiam per gratiam & transactionem, quia inuitus compellitur agere.C. ut nemo inuitus in rubro & nigro.& not. in c.causam.de dona. & contum. Quandoque tamen ratione infamiæ, quia reus uult recedere de ciuitate actor cõpellitur agere, ut l.diffamari.C.de inge.& manu.& c. cõquerẽte. ẽm unã lectioné. de offi. ordi. Et qđ no.glo. in d.l.1.C. ut ne.inui. post oblatum uero libellũ & fortius post contestationé litis non licet recedere ab ea propria autoritate, immo cõpellit agere. d. ca. causam. Et in aut. qui semel. C.quo & qñ iu. nisi uelit renunciare liti & causæ in totũ, ut l. postq̃ liti.C.de pac. sed per gratiam & transactionem licitus est recessus, nisi sit famosa, quia tunc recedens sine autoritate iudicis notatur infamia. gl. in cap. 1. de collu.dete. & l. furti.§. pactus. ff. de infam. uel nisi sit talis causa, q̃ non dependeat a uoluntate litigantium. Itẽ alia causa spiritualis in qua non potest interuenire transactio stricte sũpta.d. ca.super eo.de transact. Item si ẽ causa popularis non licet transigere, nisi deferendo iuramẽtum ut l.cũ qs.§.in popularib. de iureiu. Et idem dic q̃. causa ẽ criminalis. sed ciuiliter intẽtaẽ. Si uero in casu secundo causa est criminalis dicatur ut hic.

b De calumnia receptum] Præstatur in hoc iuramẽtum, ut in c.inhærentes.eo.titu.& tunc uidetur calumniari falsum dicendo fraudem & dolum adhibendo. Et talia um habent mendacia.

c Talionis] Tu tamen dic secundum Ioannem Andream in rubrica. de accusationibus. quia

Aut adiurat eum in quem nullam habet potestatem, & sic assumit nomen Dei in uanum, quia usurpat potestatẽ in alium quam non habet quantum in se est, & peccat mortaliter.[a] si autem adiurans intendit inclinare illũ quem adiurat ad malũ culpæ, sic nomen Dei in uanum assumit.

2 Vtrum adiuratio dæmonum sit licita. Res. qui supra ibidem. aut adiurat impetrãdo, aut obsecrando. Primo modo, aut ut ipsum doceãt uel obsequium aliquod faciant, & sic illicitum est, quia pertinet ad quandam familiaritatem uel societatem, licitum tamen est aliquando, scilicet cum aliqui sancti uiri ex speciali instinctu spiritus sancti, uel reuelatione diuina utuntur ministerio dæmonum ad aliquos effectus.[b] Aut eos adiurat, ut a se & a proximis expellat, & hoc licet, quia sunt aduersarii nostri obstinati, & sic intelligitur illud Marci ultimo. In nomine meo dæmonia eiicient &c.[c] adiurare autem eos obsecrando semper illicitũ est, quia sic quoddam signum familiaritatis importat.

3 Vtrum adiuratio creaturarum irrationabilium liceat. Resp. Richar. ubi supra, quòd aut adiurantur secundum se & absolute. & qui sic eas adiurat nomen Dei assumit in uanum, quia non intelligunt adiurationem illã. Aut adiurantur in relatione ad alium. & hoc dupliciter, aut in relatione ad deum, ut cum aliqui sancti ad infidelium conuersionem & infirmorum in fide confirmationem inuocant nomen domini ad hoc, ut eius uirtute ipsæ creaturæ irrationabiles adiuratæ aliquo motu moueantur qui non est per earum uirtutem naturalem, & sic licet. Aut adiurantur in relatione ad diabolum ad hoc, ut diabolus ab eis repellatur ne eis utatur, ut instrumentum ad nocen. & sic adiurantur ab exorcistis ecclesiæ. & sic etiam licet.

4 Vtrum adiuratio illicita sit peccatum mortale. Resp. ut colligo ex uerbis præfati Richar. ubi supra q; sic ex se. quia sic est directe contra secundum preceptum. non assumes nomen dei in uanum. Exo. 20.

ADMINISTRATIO[d] legitima & libera est qñ quis potest iudicio agere & conueniri, & etiam extra iudicium de aliqua re disponere[e] facit. c. ex literis. de proba. & ibi Inno. allegat l. 2. in §. 2. C. de iur. calum.

1 Vtrum administrator teneatur de mala administratione satisfacere. Resp. secũdum Inno. in c. ex præsentiũ. de pign. q; sic. & ille cuius est administrator habet actionem negotiorum gestorum contra eum qui male administrauit. ff. de nego. gesto. l. 3. §. ulti. 12. q. 2. si qua de rebus. & c. si quis qualiber con ditione. Vnde aduerte quòd tenetur administrator secundũ glo in l. cum ostendimus. ff. de fideiuss. tu. de dolo ut ibi & lata culpa & l. curatoris. C. de neg. ges. & ẽt leui ut l. quicquid. C. arbi. tu. de dolo solum tenetur secundum glo. in l. 3. in §. interdũ. ff. de ne. gest. qñ mea affectione ductus solum administrauit & lata culpa quæ æquiparatur dolo, ut l. q; nerua. ff. depo. de leui uero tenet ut cõiter ut in d. l. quicquid. Aliqñ ẽt de leuissima ut qñ diligen-

nolens accusare tria hẽt in litis exordio necessaria uidelicet, libellũ offerre, se expresse ad pœnam talionis obligare, & fideiussorẽ de lite p̃sequenda dare, ut probatur expressè p tex. & ibi Bal. in l. qui crimen c. qui accusare non possunt.

a Peccat mortalit.] ut fecit Cayphas qui Matthæi. 26. Christum adiurauit dicens. adiuro te &c.

b Ad aliquos effectus] Vt fecit Sanct. Iaco. quando præcepit dæmoni ut duceret sibi Hermogenem.

c Dæmonia eiicient] Et Luc. 10. ecce, ait dominus dedi uobis potestatem calcandi supra serpentes & nihil uobis nocebunt.

d Administratio] Administrator est tutor curator sindicus iconomus &c. etiam dicitur ab administrando. Vnde & Angeli dicuntur administratorii. Hæb. 1. Et adde l. nam & nocere. ff. de pact.

e Disponere] Exequutor ultimę uoluntatis tenetur reddere rationem de administratis. tex. est in l. 1. §. officio. ff. de tute. & ra. di. Et idem est in omni administratione secundum Bar. & Iacob. de Are. in tantum q; consulit Rom. consi. 414. inci. quo ad primũ quo quæritur quòd maior natu q. post mortem patris administrauit bona fratris minoris tenetur ei reddere rationem de administratis & fortius filiusfami. qui uiuo patre administrauit tenetur post mortem patris reddere rationem fratribus de administratis. Ita singul. tenet Pan. consi. 12. incip. ut clare materia thematis liqueat sexto dubio. ubi ad hoc bene ponderat arguendo a speciali tex. in l. cũ oportet. §. non autẽ. C. de bon. quę li. secus tamen est in patre qui administrauit bona aduentitia. & contra tutorẽ non edentem rationes uel reddentem illas, seu restituẽtem iuratur in litem gloss. est sing. & no. in l. 1. in §. officio. ff. de tuto. & ra. distin. Et dicit ibi Barto. forte non reperies, sibi similem.

ligentissimus erat gesturus. l. si pupilli. § uideamus. ff. de neg. gest. aliquando de casu ut in casibus. 5. positis in l. si negotia ff. de neg. ge. glo. 3. Primus si accessit animo[a] depredandi. Secundus si noua negotia & insolita fecit.[b] Tertius si culpa præcessit. Quartus si fuit in mora.[c] Quintus si casum recepit.[d] No. etiam q administratus nõ solũ habet actioné cõtra administratoré, sed ét cõtra hæredes & intelligit Inn. ubi supra qñ dolo uel lata culpa aliquid gessit q hæredes tenentur. Si uero ex leui culpa non tenent hæredes nisi in casibus. 4. quorũ tres ponunt in l. 1. C. de hære. tu. Primus si lis fuerat inchoata contra tutoré. Secundus si aliquid ad eos peruenit de rebus administrati. Tertius si de bonis administrati aliis ex gratia[e] concessit, quia. ff. de fur. l. si pignore dicitur species lucri est ex alieno largiri, & beneficio sibi debitorem acquirere. Quartus ponitur in glo. d. l. cũ ostédimus. s. si non explicet inchoata per defunctum, quia tenet de leui ét. l. quicquid. C. arbi. tutel.

2 Vtrum scienter committens administrationem indigno teneat ipse de mala administratione. Respon. q sic secundum Inn. in c. ex ratione de æta. & quali. allegat. ff. ad municip. l. lucius. §. imperator. ff. de magi. conuen. l. 1. in prin. per totum,[f] & peccat mortaliter.

3 Quis dicatur habere administrationé in ecclesiasticis uide infra legatũ. 1. §. 16.

ADMONITIO an debeat fieri ante denuntiationé. Resp. q sic, est glo. in c. qualiter & quando. el. 2. de accus. & no. glo. in ca. licet hely. de symo. uide de hoc infra denũtiatio. in prin. & §. 2. & 10.

1 Vtrũ ante admonitiõem constituatur in mora qui est obligatus ad aliquid dandũ uel faciendum sine determinatione temporis uide infra mora. §. 1.

ADOPTIO est legitimus actus per quem qui filius non est pro filio habetur pænæ naturam imitans. insti. de adop. in glo. diuiditur auté ut habetur in l. 1. & 2. ff. de adop. quia[g] una dr arrogatio. q arrogat i. interrogat qs an uelit illum habere patré & pater istũ in filium. Alia stat in nomine[h] generali & supponit hic pro specie sic in hoc nomine[i] creditor. ff. si cer. pet. l. 1. & 2. §. mutui.

1 Vtrũ adoptio & arrogatio in omnibus conueniãt? Respon. quòd sic nisi in aliquibus specialib. que sunt 5. Primũ qa adoptio fit cuiusli

a Animo depredandi] Vt l. si pupilli. §. sed & si quis. ff. de neg. gest. Iste talis non habet actioné nisi inquãtum sit factus locupletior is pro quo gessit negotia. Sed quæritur quõ cognoscetur eũ habuisse animum depredandi. Hoc dicit Bar. in l. si pupilli. §. sed & si quis. q si aliquid celat uel supprimit tempore reddé de rationis p̃sumetur q talé animum habuerit a principio ar. i l. sed & iul. §. perinde. ff. ad mace. Et facit similiter. Nam q celat res hæreditatis perdit beneficium falcidiæ. l. paulus. & l. beneficiũ. ff. ad legem falcid. & l. sancimus. §. de illo. C. de iu. delib. Et si hoc est in gestore multo magis in tutore. & sic debet determinari. l. 3. §. sufficiat. ff. de contra. iud. tute. quia non requiritur q pupillus sit locupletior nisi quando tutor decesserit animo depredãdi.

b Et insolita fecit] Vt emendo seruos qui uno solo anno ser. uierunt. uel uasa uitrea. d. l. si negotia.

c In mora] l. cũ res. in fin. ff. de leg. 1.

d Casum recepit] ff. de nego. ge. l. siue. Et nota q in his omnibus non sufficit utiliter esse receptum nisi sequatur effectus ut ibi glo. Et ad hoc etiam. l. negotium. C. de nego. gest.

e Aliis ex gratia] Vel potest intelligi quando potuit quærere pupillo & aliis concessit. Idem de rectore qui ob negligentiam suam passus est rem ecclesiæ præscribi. quia tenetur de proprio patrimonio satisfacere. glo. est sing. in c. placuit. 16. q. 3. Quod sing. not. & refert Pan. in c. ex pręsentium. de pign.

f L. 1. in prin. per totum] Dum tex. dicit. Parui enim refert nominauerint uel fideiusserint an in so periculum receperint.

g Quia una dicitur arrogatio] Arrogare in alia significatione dicitur ascribere, unde arrogans. i. sibi omnia ascribés arrogantia. i. superbia.

h Alia stat in nomine generali] Scias pro intelligentia q adoptio sic in genere é actus legitimus per qué uel fit trãsitus in potestatem, uel saltem uis intestate successionis defertur, pena naturam imitans, & non dico naturali uinculo concurréte, ut dicebat Ang. Are. insti. e. in prin. cũ sit q etiã sine naturali uinculo fiat trãsitus in potestatem, ut est in arrogante. l. cũ in adoptiuis. C. eod. In specie aũt sic difiinit. Adoptio é actus legitimus p qué fit trãsitus ptã té de ptate cũ magratus autoritate naturali uinculo cõcurrente, quo non concurrente non fit trãsitus sed sola successio ab intestato, & not. q adoptio idé é q electio. q. enim optamus & eligimus. Vñ adoptio quasi electio. & ad signat distantiã, quia nõ adoptatur filius. Arrogatio auté est actus legitimus per qué homo sui iuris principis autoritate alterius potestatem ingreditur.

i Sic in hoc noie creditor] Credere dr quasi fidem habere, seu confidere. Vnde & quia in oibus contractibus unde habemus ei cũ quo ꝯhimus & de eo cõfidimus. iõ dicimur ei credere, & sic creditor nomé est generale. Ita declarat Bart. in d. l. 1. ff. si cer. pe.

bet magistratus competentis autoritate, dumtamen apud eum plena sit actio[a] scilicet merum[b] & mixtum imperium. C. de adoptio. l. prima. Arrogatio autem tantum[c] fit autoritate principis institu. eo. in principio. Secundum in arrogatione requiritur utriusque uerbum expressum in adoptione non. unde infans[d] non potest arrogari, sed adoptari sic. ff. de adoptio. l. 2. & l. in adoptionibus hic probatur. Tertio quòd arrogatio statim arrogatum & res suas & liberos qui erant in sua potestate subiicit[e] potestati arrogatoris. ff. de adopt. l. secunda. §. ulti. Adoptio uero non, nisi in casu quando scilicet datur auo materno, uel si post[f] emancipationem genuit filium & auo paterno dederit institu. de adoptio. §. si uero. arrogatur ergo qui est sui iuris, adoptatur uero existens in aliena potestate. Quartum quòd arrogator tenetur satisdare de restituendis illis bonis personis ad quas essent uentura si arrogatus permansisset[g] in statu suo. ff. de adoptio. l. nec[h] ei. §. fina. Quintum quòd si arrogator emācipauerit eum uel exhæredauerit sine causa tenetur ei relinquere quartam[i] partem suorum bonorum eorum, scilicet quæ habiturus fuisset ab intestato secundum glo. in l. si arrogator. ff. e. quæ quarta non est augmentata per authen. de tri. & se. secundum Bar. ibi insti. de adop. §. cum autem impubes. Adoptiuo uero nihil tenetur de necessitate relinquere. C. eo. l. 1. & 2. si tamen moriatur adoprator sine testamento succedit in bonis eius. l. pen. C. de adop. post medium: nisi sit legitimæ emancipatus.

2 Vtrum arrogatus in filium filii sui acquirat quartam partem bonorum sicut arrogatus simpliciter. Resp. Azo in sum. insti. de ado. q. si pater adoptat aliquem loco nepotis si filius consen-

a Apud eum plena sit actio.] gl. in d. l. 1. aliter exponit. di. plena legis actio. idest apud quem explicantur actus legitimi, scilicet adoptio emancipatio hæreditatis aditio. Vt de re iudi. l. actus. uel. i. apud eum qui habet contentiosam iurisdictionem, idest qui potest cognoscere & sententiam ferri in inuitum, & uoluntariam inter consentientes. ut præstare autoritatem manumittere uolentibus, uel adoptare uel apud quem est alteri tantum. ut ff. de offic. procō. l. 2. Et sunt etiam illi magistratus municipales. ut ff. eo. l. magistratum. & insti. eo. §. 1. in uer. magistratus, scilicet cuiuscunque ordinarii, etiam defensoris ciuitatis.

b Scilicet merum & mixtū] Idest liberum. & iurisdictio q. officio iudicis nobili expeditur, nil per accusationem publicam utilitatem respiciens principale. Mixtum autem dicitur quia partim capit a mero, & partim a iurisdictione, & istud respicit priuatam utilitatem, uide plenè per Bar. in l. imperium. ff. de iu. om. iu. l.

c Tantum fit autoritate principis.] Licet Ioan. Fa. in §. adop insti. eo. assignet diuersas rationes quare tantum fit autoritate principis, tamen uera ratio est. quam tenet Cy. & Ang. in l. 2. ff. eo. quia in adoptione adest bonum consilium patris naturalis de quo lex confidit. l. quidam cum filium ff. de hæred. inst. ideo contenta est sola autoritate magistratus. Secus in arrogato, quia est sui iuris, ideo requiritur tanta solennitas, & dico tanta, quia quæ possunt fieri per solum principem con[illegible] adeo difficilia, quòd quodammodo impossibilia dicuntur. An autem possit committi a Papa ut inferior principe arroget. uide Io. Fa. ubi supra.

d Vnde infans] Limita tamen hoc secundum gl. in l. 2. ff. de adopt. nisi coniuncti affirmauerint apud præsidem hoc infanti expedire. ar. d. l. 2. ff. de adop.

e Subiicit potestati arrogatoris] Et sic no. quod arrogatus mutat familiam. & sic capite minuitur. unde si fecisset testamentum rumperetur.

f Si post emancipationem] Vult dicere si ego sum a patre emancipatus & procreo filium quem do auo paterno, idest patri meo, ipse transit in potestatem adoptātis. Nam si non essem emancipatus, etiam si filius meus esset in potestate patris mei. Sed non transeunt bona hoc casu cum non habeat. Adoptio uero si fit extraneæ personæ nihil transit in adoptantem, sed solum defertur successio ab intestato ipsi adoptato. §. sed hodie institu. eo.

g Permansisset in statu suo] Intellige quando arrogator minor qui tenetur satisdare, patet quia illa satisdatio non durat, nisi usque ad pubertatē. Ergo quia satisdatio fit per arrogationem damnificentur uenientes ab intestato. Sed post pubertatem etiam arrogatus potuisset facere testamentum manendo sui iuris, & instituendo extraneos. Et intelligitur ista cautio etiam si testaretur.

h L. nec ei §. fi.] Pone casum si arrogans sit pauper & honesta persona, & arrogatus sit diues, permittitur enim fieri satisdatio de restituenda hæreditate arroganti uenientibus ab intestato, si impubes decedat. d. §. fi. cum l. se. Et si fuerit omissa satisdatio datur utilis actio in arrogatorē. eo. tit. ff. l. si his uerbis.

i Quartam partem suorum bonorum] Et statim arrogator restituet bona ipsi emancipato & post mortē tenetur relinquere quarta parte. Illud probat no. tex in § cum a[illegible] ulti. in uer. tunc quo ad primū. quod denotat extremitatem temporis. l. quarta. in fi.

tit mortuo suo patre hic arrogatus in potestatem filii cui arrogatus fuit trãsit, nec [a] agnoscitur auo suus hæres, si autem filius non consenserit mortuo patre non reincidit in potestatem, sed agnoscetur auo suus hæres uel tanquam nepos, licet in filium non adoptauerit uel tanquam cum quem uidetur suus animus uoluisse esse sibi hæredem. idem dic de adoptato in nepotem uel deinceps quod pōt fieri ut insti. de adop. §. licet excepto quod non tranſit in potestatem patris adoptantis. & quod dixi de masculis dic de fœminis.

3 Vtrum fiat adoptio si quis dicat coram multis accipio te in filium meum. Respond. Pan. in c. unico. de cogna. legal. quod non. l. non nudis. C. de proba. nisi seruetur forma de qua supra. s. quod fiat autoritate magistratus uel principis quod est de substantia adoptionis, [b] & uerum in arrogatione ut dictum est in principio.

4 Quis possit adoptari. Re. quod quilibet tam masculus q̃ fœmina. ff. de ado. l. nam & fratres, dummō sit pūs. l. neque absens ſit eo. nec per procuratorem [c] fieri pōt. l. post mortē. §. neq; ff. e. rōnē huius hab[e]s p Bar. in l. Gallus. §. forsitam. ff. de liber. & posthum.

5 Vtrū quis possit adoptare in fratrem uel sororē? Resp. quod nō ut hoc apud. C. de hæred. insti. & ibi Ang. ita quod nec et in patrem, quia contra naturam.

6 Quis aūt nō pōt adoptare? Rñ quod castrati [d] & dicunt castrati q sic nati sunt ut nū quam generare possint, sed spadones sic, & dicunt hi quibus abscissum est cum spata uel cultello. Item nec fœmine nisi ex rescripto principis in solatio filiorum amissorū. Item qui non præcedit per 18. annos eum quē uult adoptare uel arrogare. Hæc habentur. insti. de adop. Item qui non habet. 40. annos non potest arrogare [e] licet adoptare possit nisi iusta causa interueniēte. l. si pater § ult. ff. de ado. & iusta causa est morbus aut coniunctio personæ, alias debet intendere generationi. ut in d. §. ultimo. [f]

7 Vtrum impediat matrimoniū uide infra matrimonium. 3. & 8. impedimento.

ADORATIO quæ idem est quod ueneratio, utrum requirat actum corporalē. Respon. quòd sic. dicit enim Dama. 4. li. quod quia conditi sumus ex duplici substantia [g] scilicet intellectuali & sensibili, ita deo duplicem adorationem debemus scilicet in anima quæ consistit in interiori motu animæ, & & corporalem quæ consistit in exteriori motu corporis, & quia in omnibus actibus latrie, illud quod ē exterius refertur ad illud quod est interius sicut ad principalius, ideo exterior adoratio fit propter interiorem, ut. s. propter signa humilitatis q̃ corporaliter exhibemus excitetur affectus noster qui pcc

in si. ff. de condi. & demon. Et secundam in uersi. relinquere. quod proprie pertinet ad ultimas uoluntates. l. fi. §. 1. ff. de tabu. exhi.

a Nec agnoscitur] Facit tex. in l. si quis nepotem. ff. de adop. si autem non consentiat filius tamen agnoscitur. i. appropinquatur seu agnatus fit ei. i. auo hic nepos. & suus efficitur hæres etiam inuito filio, nec reincidit in potestatem eius, siue dicas eum succedere ut filium, licet non sit filius siue ut nepotē, qua si ex altero filio patre mortuo natū, quo casu æqualiter cum patruo admittitur. instit. de hæredi. quæ ab inte. defe. §. cum autem.

b Adoptionis] Cum igitur non possit esse adoptio, quia caret forma quæ dat esse rei & conseruat in esse cap. tua. de sponsa. cum si. non impediet etiam matrimonium.

c Nec per procuratorem] Ratio potest esse, quia arrogatus debet interrogari, uel quia tractatur de patrimonio alterius. Bar. [illegible] d. §. [illegible] de [illegible]. [illegible] absēs principe permittente potest arrogari, ut [illegible] per eum.

d Castrati] Nūquid presbyter possit adoptare. Host. i rub. de cog. le. sentit quod sic. Idem Pan. in c. unico. de cog. leg. & pro hoc vide gl. in §. sed & illud. insti. de adop. in uer. non possunt. uidetur tamē mihi hoc absonum, cùm tales debeant uacare diuino cultui ut in c. duo sunt genera. 12. q. 1. & in c. cui portio. debes. 16. q. 1. Item quia nō dicūt filiis thesaurizare. Itē quia posset fieri fraus hndo tales filios adoptiuos, ut filii sacerdotis naturales reputarent adoptiui. ar. c. fi. de coha. cleri. & mulie.

e Nō pōt arrogare] Arrogatio nō pōt fieri sine causæ cognitione, q̃ uersat circa multa posita ī l. si pr. §. ī arrogationib. & ī l. nec ei ff. de adop. Vñ et quod arrogatio non possit fieri p procuratorē. Sed [illegible]. ut l. neq. absēs. & l. post mortē. § fi. ff. de adoptio.

f Vt in d. §. ul.] Per illū tex. dicit Bald. ibi quod magis est attēdēdū gñationi filiorū q̃ īgressui religionis, vnde filius unicus regis peccaret ĩma eū si ingrederetur religionē. Sed hoc dictū est cōtra euāg. liū Mat. 19. si uis perfectus esse &c. & quia religiosus ē i statu pfectionis. ca. quūlibet 47. dist. Facit pulcher text. in authen. de monachis. in prin.

g Ex duplici substātia] Pro hoc. c. ī quadā. de celeb. mis. & ī c. inter cætera. de of. or. ex quo ī fert ibi Pa. quod unusquisque duplici indiget cibo. s. corporali quo ad corpus. & spūali quo ad animam.

Resp.

a Respon. quod non] Maxime illa quæ fit corde, cum quia deus est ubique, tum quia dicit Pau. 1. thi. 2. Volo uiros orare in omni loco leuātes puras manus.

b Vel tres] Quarto propter assecurationē Nam diabolus ubique molestat creaturam orātem maxime primę Pe. 5. Aduersarius uester diabolus &c. Sed in locis sacris constringitur eius potestas, tum pp consecrationē ecclesię. quæ terribilis est dæmonibus. tum pp cruces & reliquias sanctorū & hmōi.

c Hester. 13] Demon non est adorandus qa obstinatus est in peccato, similiter nec malus plaatus dum actu peccat.

d Dist. 9] Contor. Tho. 3. par. q. 25. ar. 1. & in 3. dis. 9.

e Adoratione eadem cū xpo scilicet latriæ] Tene quod hic dr. Et rō est qa eodem honore honoratur purpura cum rege: ut dicit Sco. &

dit per sensibilia ad intelligibilia. Vnde genuflexiones signant nostram infirmitatē respectu dei, & psternimus nos quasi nihil nos esse ex nobis profitentes.

1 Vtrū adoratio requirat locum determinatum? Resp. q non [a] principaliter quasi sit de necessitate eius, sed bñ requirit scđm cōdecētiam, sicut & alia signa corporalia. scđm illud Io. 2. domus mea domus orōnis uocabiť. & iō Io. 4. Venit hora in qua ueri adoratores adorabūt in spū q̄ est principalis actus adorationis ut dictū est. Locus tñ requiritur, non pp eū q̄ adorať sed pp adorantes. Primo pp loci considerationē ex qua spālem deuotionem cōcipiunt adorātes ut exaudianť. ut patet. 3. Re 8. Scđo pp sacra ministeria & alia sanctitatis signa quæ ibi cōtinentur. Tertio pp concursum multorum adorātium, ex quo oratio fit magis exaudibilis, scđm illud Matth. 18 ubi duo uel tres. [b]

2 Vtrū tres personæ in deo adorantur una adoratione? Res. q sic, quia sicut in eis est una essentia, substantia & excellentia, ita unus honor & reuerentia eis debetur, & per consequens una adoratio.

3 Vtrum aliqua creatura sit adoranda. Respon. q sic propter quandam dei excellentiam qua deo debetur reuerentia q̄ quædā creaturæ participant, non secundum æqualitatem, sed ut dixi secundum quandā participationem, & ideo alia ueneratione ueneramur deum quod pertinet ad latriam. alia ueneratione ueneramur creaturas quasdā excellētes quod pertinet ad duliam, propterea cū ea quæ exterius agūtur sint signa interioris reuerentiæ, quædā exteriora ad reuerentiam pertinentia exhibenť excellentibus creaturis inter q̄ maximū ē adoratio. Sed aliquid ē quod soli deo debeť quod est sacrificiū. Hoc eliciť ex Aug. 10. de ciui dei. scđm ergo reuerentiā excellenti creaturæ debitam Nathā adorauit Dauid 3. regū. 1. scđm uero excellentiā q̄ deo debeť Mardocheus noluit adorare Amā, timens ne dei honorē trāsferret ad hoīem ut dr [c] Hest. 13

4 Vtrum humanitas Christi sit adoranda cultu latriæ. Res. q hñdo respectū ad humanitatem xpi in se sic nō esset adorāda latria cū sit creatura, sed solū illa q̄ dulia dignior est scđm gl. super illud psal. Adorate scabellū pedū eius, habēdo tñ respectū ad uerbum cū quo est unita hypostaticę, sic debeť ei latria, quia una adoratione adorať suppositū & natura ita q natura adorať p suppositū Christus aūt est nomen personæ in duabus naturis. Hæc ex Ricar. in 3. [d] distin. 9.

5 Vtrum imago xpi sit adoranda latria Respō. q cōsiderando eā prout est quædam res sic nullus honor ei debeť sicut nec alicui lapidi uel ligno. Sed cōsiderādo prout imago xpi tunc qa idē motus qui ē in imagine est ī imaginato, ideo unus honor debeť imagini & imaginato, & ppea cū xps latria adoreť, & sic eius imago, qa ut dicit Dam. 3. li. c. 8. honor imaginis puenit ad pthotipū. i. imaginatū. de hoc est tex. in c. uenerabiles de conse. di. 3. Nec ob illud exo. 26. Non facies tibi imaginē &c. qa illud phibitū fuit p eo tpe quo deus naturā humanā nōn assumpserat, qa tūc figurari nō poterat secus ī humanitate assumpta, ppea imagines sūt libri simpliciū ad eorū instructionē recte a sanctis inuente. ut in c. per latū. de cōse. di. 3

6 Vtrū crux xpi sit adoranda latria? Resp. q honor siue reuerentia non debetur nisi rationabili creaturæ. Insensibili uero non debeť nisi rōne naturę rōnabilis & hoc dupliciter. Primo inquantū repsentat creaturam rōnalē. Scđo inquantū ei cōiungiť quocūq; mō. Primo mō solent hoīes uenerari imagines regis. Scđo modo eius uestem. utrunq; aūt ueneranť hoīes eadem ueneratione qua & regem. si ergo quæratur de cruce qua xps fuit crucifixus an sit adorāda, dico q utroq; mō est ueneranda. Primo qa repñtat figurā xpi extēsi in ea. Scđo ex cōtractu eius ad xpi mēbra, & hic qa eius sanguine ē pfusa. Vnde utroq; modo adoratur adoratione [e]

eadem

eadem cum Chriſto, ſcilicet latriæ, & ideo crucem alloquimur & depræcamur qua ſi ipſum Chriſtnm [a] ſi uero loquimur de cruce Chriſti ĩ alia materia, ſcilicet lapidis ligni & huiuſmodi ſic ueneramur tantum eam Chriſti imaginem quã ueneramur adoratione latriæ, ut dictũ eſt. aliqui tamen ut Tho. tenent in 3. q. 25. ꝙ crux Chriſti in qua pependit non adoratur eadem adoratione, ſcilicet latriæ cum uerbo cum non pertineat ad perſonam eius quaſi pars eius, ſed ratione iperduliæ in qua eſt quædam res Chriſti, ratione cuius ueſtis ſimiliter & alia quæ ad humanitatem eius referuntur iperdulia adorãtur. ſed ſanctus Bon. in 3. di. 9. dicit ꝙ illa crux ut eſt res quædam non debet adorari latria nec dulia ſed adoratione cuiuſdam honoris & reuerentiæ tanquam inſtrumentum noſtrę ſalutis ſicut etiam reueremur ſacramenta, pro eo quòd ſunt inſtrumenta noſtræ ſalutis & quælibet harum poteſt [b] teneri.

7 Vtrum mater [c] Chriſti ſit adoranda latria? Reſ. quod non cum ſit pura creatura, quia tamen eſt mater Dei quod eſt excellentis ſimum, ita quòd excellentius puræ creaturæ conuenire non poteſt. Ideo ſibi non tantum cõuenit honor duliæ, ſed etiã iperduliæ, quæ dicitur dulia maior ſecundum gl. Hiere. [d] 4 cap.

8 Vtrum ſanctorũ reliquiæ ſint aliquo modo uenerandæ? Reſp. ꝙ ſicut uult Aug. 1. de ci. Dei, quando aliquis afficitur ad aliquẽ ea quæ ſibi de eo relinquuntur, poſt mortem ueneratur non tantum corpus & eius partes, ſed etiam aliqua exteriora, ut ueſtes & huiuſmodi. Maniſeſtum eſt autẽ ꝙ ſanctos Dei uenerari debemus inquãtum ſunt membra Chriſti, filij & amici & interceſſores noſtri. Et ideo reliquias

alii in 9. diſtin. 3. Sed no. quod non adoratur ipſa crux in teſtimonium uirtutis, quia eſt res inſenſibilis, ſed in hoc ſolum, ut aliæ imagines adorantur. ſcilicet ut placeamus ipſi crucifixo. Et hoc tenent omnes. Ex quo patet quòd repræhendens in hoc angelicam uel nõ intellexit eam uel neſciuit diſtinguere inter ſignũ & ſignatum. Quidã autem uult quòd ipſa crux latria non adoretur ſed ſolũ repræſentatiuę, & dicit fundabiliorẽ eſſe opinionem, quæ uult ꝙ Chriſto humanato debeatur ſolũ iperdulia, ſed malè dicit. qa Chriſtus adorari debet latria, quoniam adoratur ſuppoſitũ non natura, ſecundum omnes. Humanitati tamen Chriſti inquãtum conſideratur ſeparatum ſolũ bene debetur iperdulia &c. Itẽ dum arguit ꝙ Chriſtus in cruce pẽdẽs ex quo magis participauit de humanitate debeatur adorari iperdulia, & ſic crux eius, hoc non eſt benę dictum, quoniam licet ſecundum humanitatem tantum Chriſtus paſſus fuerit, non tamen illa humanitas ſine caro erat a diuinitate ſeparata, ut dicunt Doc. in 3. diſt. 21. Ideo qualitercunque conſideretur debet latria adorari. Item quia imago relata ad prothotypum latria adoratur, ergo & eius crux, quia ſic repræſentat crux dominum Ieſum in cruce extenſum, ſicut imago, ergo &c. Nec obſtat quod adducitur de glorioſa uirgine Maria. quoniam ſecundum S. Bona. ipſa habet propriam adorationem, ut ſibi quiſq. placeat. Sed nullus adorat crucem, ut cruci placeat, ſed ut Chriſto placeat quem adorat uel ſecundum Pe. de Taran. in d. diſt. 9. magis repræſentat Chriſtum crux quo ad actum redemptionis quam uirgo benedicta. igitur &c. Item malè allegat Doct. qui dicunt Chriſtũ una adoratione, & tamen ipſe dicit contrarium, qđ eſt falſum. Item dum dicit quòd auctor noſter impertinenter allegat, ſcilicet Tho. Dic quòd ad propoſitum ſi bene inſpiciatur. Cõclude ergo qua adoratione debet uenerari crux. Dicunt quaſi omnes quòd iperdulia, ſed ſane Bona. dicit quædam reſponſoria. ut hic.

a Quaſi ipſum Chriſtum] Sed quare non adoratur Aſina in qua Chriſtus fuit honoratus? Reſpon. gl. in ca. crucis. de conſe. diſtin. 3. quia ibi recepit honorem mundanum, in cruce uerò perfecit noſtram redemptionẽ. Similiter non cuſtoditur exaltatio, ſed bene inuentio ad dandum intelligi, quòd non debemus curare de exaltatione ſed de depreſſione. Si tantus honor fit cruci, quid fiet ſeruis Dei in paradiſo.

b Poteſt teneri] Plus tamen placet opi. ſcilicet Bona.

c Mater Chriſti] Quæritur cui debetur maior honor? an uirgini glorioſæ, an cruci Chriſti. Tho. in 3. di. 9. Alex. in 3. par. dicit qđ crux Chriſti poteſt duobus modis cõſiderari. primo inquantum eſt ſimpliciter quædam res, & tunc maior honor incõparabiliter debetur uirgini quàm cruci. Et hoc quia crux Chriſti in ſe conſiderata nullo modo eſt adoranda, quia non eſt capax honoris, cum ſit inſenſibilis & irrationalis, ſed beata uirgo ſecundum ſeipſam eſt capax honoris &c. Si uero cõſideratur crux Chriſti inquantum eſt imago Chriſti crucifixi, maior honor cruci debetur, quia adorari debet latria, ut in §. prece. Et beata uirgo adoratur iperdulia.

d Hiere. 4. c.] Et hoc tenet Alex. in 3. par. tractatu de latria. quia adoratur beatiſſima tãquam mater noſtri creatoris & totius mũdi. Et dicit, ſcilicet Bona. in 3. diſt. 9. quòd uirgo Maria ex hoc ꝙ eſt Dei mater eſt tantæ dignitatis & excellentiæ, ut non ſolum uiatores ſed etiam compræhenſores, non ſolum homines, ſed etiam Angeli eam reuerentur quadam prærogatiua ſpeciali, eſt enim prælata cæteris creaturis, unde decens eſt eam præ cæteris creaturis honorari & reuereri.

sanctorum qualescunque in eorum memoriam honore congruo uenerari debemus. Vnde & Christus eas honorat in eorum praesentia miracula faciendo.

9 Quid autem sit latria.uide infra latria & dulia in c. suo.

10 Vtrum aliquis possit adorare aduersarium sine peccato?[a] Respon. quòd non etiã si Christus fore credatur nisi interius uel exterius conditio exprimatur actualiter, quia ipsa nouitas rei insolitae considerationem & attentionem actualem requirit, sicut dicitur de beata uirgine quòd cogitabat qualis esset talis salutatio. In adoratione uero hostiae sufficit hanc conditionem habere habitualiter.scilicet si consecratio debita est facta pro eo q̃ hostiae consecratio est consueta.[b]

ADVLATIO [c] quid est? Resp. secundum Alex. secunda secundae tractatu de adulatione est peccatum ex sermone uanae laudis [d] alicui exhibito intentione cõplacendi. Laudare enim aliquem de quo non est laudandus, uel plusquam est laudandus, uel non eo fine quo fieri debet peccatum est. & de hac 25. distin. §. alias. 6. q. 1. sunt plurimi. 46. di. sunt non nulli. & 11. q. 3. nemo peritorum.

1 Vtrum adulatio sit peccatum [e] mortale. Respon. secundum Alexand. ubi suprà quòd triplex est genus adulationis.

Primum quod dicit malum bonum fouendo peccatorem in peccatis. & hoc

a Aduersarium sine peccato] Non excusatur adorans demonem simpliciter in forma Christi si ignorat, quia habet triplex adiutorium, quo potest talem errorem deuitare. primum est praemonitio sacrae scripturae quae decet demones transfigurari in angelos lucis, & sub nomine Christi uenire debere de primo secunda Corinthio. 11. distinctio. 2. Matthae. uigesimoquarto. Multi uenient in nomine meo dicentes, ego sum Christus. Et 1. Ioannes quarto dicitur. Nolite omni spiritui credere sed probare spiritus si ex Deo sunt. Secundum adiutorium est orationis, qua debet homo & tenetur ad Deũ recurrere, ut cor eius illuminet. Ioann. 15. Si quid petieritis patrem in nomine meo &c. Qui igitur non orat Deũ, non adhibet omnem diligentiam quam potest, ideo non excusatur. Tertium remedium est, quia debet se indignum reputare &c. Si uerò adorat conditionaliter, hoc potest esse dupliciter. Actualiter & habitualiter. Habitualiter hoc non sufficit ad uitandam idolatriam, sufficit bene in sacramento altaris. Si uero est actualis sufficit, quia non adorat ipsum Luciferum, sed magis Iesum Christum, quia non stat adoratio nisi stante conditione, & ad eum refertur adoratio ad quem refertur adorationis imploratio. hic scilicet Bona. in tertia distinctio. nona. & Alexand. tertia par. quaestio. decimasesta.

b Consueta] Licet nihil dicatur de tempore adorationis. Tu dic quòd est dies dominica, in qua quisque debet domino adorare, ſm Sco. in tertia distinctio. nona. uide latè infra ferie. §. 40. cum seq.

c Adulatio] Adulator est uerbum deponens & supponit pro blandiri, componitur autem ex ad & aula. quia aulici blandiri solent. Et au diphthongus in u mutatur. Alii dicunt quòd componitur ab au & dolos, quod est seruire, quando quidem adulari est seruientium.

d Vane laudis] Scias quod quidam in delectando uel contristando tenent medium alios ex suis locutionibus & gestibus quaerentes delectabiliter secundum debitum modum se habere cum his cum quibus conuersantur, non tamen ita, quin etiam contristent cum expedit, scilicet reprehendere defectus eorum & hii dicuntur comici, uel affabiles. ecclesiastici. 4. Congregationi pauperum affabilem te facito. Quidam alii sunt qui recedẽtes a medio committunt defectum in nimis delectando quàm debent & magis contristando quàm congruit, & hii dicuntur agrestes uel discoli seu litigiosi. primo ad Thim. secundo Seruum non oportet litigare. Alii uero excedunt in delectando alios uerbis plusquam debent, & hii dicuntur blãditores seu adulatores. Vnde Sene. Lauda parce, & uitupera parce. Et Psalmista. Moliti sunt sermones eius super Deum & ipsi sunt iacula.

e Sit peccatum] in primo genere quis potest erumpere in uerba aut complacendo, aut laudando dupliciter. primo quatuor modis. primo propter Dei honorem, sicut quaesiuit Hester complacere Assuero, ut populum liberaret. Hest. 15. Sic & Daniel Nabuchodonosor laudabat, ut patet Dan. secundo. & 4. secundo ad beniuolentiam captandam sicut fecit Paulus quando Festum laudauit dicens. Optime Feste, ut suaderet a manibus Phariseorũ. Act. 25. sic & mulier thecuites laudauit David. 2. Re. 14. Tertio propter utilitatem proximorum. unde Pau. 1. Cor. 10. ait. Omnibus per omnia placeo. & idem 1. Cor. 9. omnia omnibus factus sum, ut omnes facerem saluos. Quarto potest fieri ad malum finem & inordinate, & sic esset peccatum. Vnde Pau. ad Gal. 1. Si hominibus placerem Christi seruus non essem. Secundo principaliter laus de aliquo potest fieri uno de quatuor modis. Primo propter honorem Dei. Et sic laudata fuit Iudit. 15. c. Tu gloria Hierusalem. Secundo ut quis supportet tribulationes facilius. ut dicitur Noemi. Ruth 2. Tertio ut quis facilius supportet reprehensiones, sicut Pau. laudat Cor. ut securius reprehẽdat, sic & Io. in Apo. 3. Vt uirtus laudata crescat ſm Sene.

Et

est mortale. [a] Quod intellige si malum tale esset mortale secundum gloss. in d.ca. sunt plurimi. [b] per c. sunt nõ nulli. & capit. clericus qui. 66. distin. secus si illud malum quod laudat esset ueniale. quia tunc adulatio esset ueniale peccatum. 25. di. §. alias. Secundum genus [c] adulationis est quòd fit inuentione nulli nocendi, sed ut alicui prosit uel complaceat, uel aliam utilitatem consequatur. & laudat in illis quæ [d] non sunt peccata. & istud est ueniale, si uero fit intentione nocendi [e] alteri, licet alteri prosit est mortale, uidetur enim facere libidine mortali. Tertiũ genus est circa ea quæ non sunt peccata & nec prodest nec obest, sed tantum contemptum dei generat ꝓpter assiduitatem. & est mortale scilicet uel in eo cui adulaẽ, puta quia per adulationem mortaliter peccat in superbia uel alio modo. uel in eo qui adulatur utputa quia nõ timeret deum offendere & etiam dat causam alteri peccandi mortaliter ex adulatione laudare autem aliquẽ non mendaciter ad finẽ bonum uicium non est. nec adulatio concor. Tho. 2.2. quæstione. 95.

2 Vtrum impetrans beneficium per adulationẽ teneatur resignare. Rñ. Ale. ubi supra ꝙ debet reduci ad munus ab obsequio. Vnde si nõ seruiret ei in alio nisi in hoc quod sibi adularetur. credo quod indigne reciperet. & [f] resignare teneẽ, sicut ille qui seruit in turpi officio, Turpe autem officium dicitur cui est annexũ peccatum. hæc Alex. Sed tu de hoc dic latius. infra simonia. 5. §. 4.

3 Vtrum dare adulatoribus sit peccatum Rñ. ꝙ tale peccatum est dare qualis est adulatio propter quam dat si ueniale ueniale, si mortale mortale, ut patet. 86. distin. capit. donare. & duobus. cap. seq. & sic intellige Tho. 2. 2. [g] quæst. 168. dare tamen adulatori, non propter adulationem, sed propter pietatem ad sustentationem naturæ non est peccatum. ut in dictis. ca. not. idem dic de dantibus histrionibus ut in dictis cap.

4 Clericis adulatio prohibetur, & si exercent adolationem degradandi sunt 46. di. c. clericus.

5 Adulatio fit quatuor modis secundum Alexan. ubi supra primo laudando bonum quod non habent. Secundo augendo bonum quod habent plusquam sit. Tertio laudando malum quod habent dicendo bonum. Quarto minuendo malũ ipsum. s. dicendo tam graue peccatũ primi duo modi sunt uenialia peccata nisi immisceatur cõtemptus dei uel in eo qui laudat uel in eo qui laudatur. tertius & quartus modus est peccatum mortale, si malum sit mortale. facit d. §. alias in glo.

ADVLTERIVM est alieni thori uiolatio, vñ

a Et hic est mortale] Adde illud Esa. 5. veh. qui dicitis bonum malum. & 11. q. 3. c. ueh.

b In d. capitul. si plurimi] Ratio quòd sic peccatũ mortale est, quia fouet proximum in peccato mortali.

c Secundum genus] Exemplifica ut dixi s. & uide multa in archie. Flo. 2. par. tit. 10. c. 2. & Archi. in d. c. sunt nonnulli.

d Quæ nõ sũt peccata] Vt dicẽdo talis ẽ ꝓbus hõ, ut eligaẽ ad aliquod officium.

e Nocẽdi alteri] Notabiliter in spũalib. uel tpalibus, ut cũ incẽdit ad aliqđ illicitum inducere uel decipere ipsũ ĩ tpali substãtia cũ uiderit eũ in se cõfidere, uel ut indicet secreta cordis sui. ut Matthæi. 22. Magr̃ scimus ꝗa uerax es &c. Et de hmõi dr̃ prouer. 27. Meliora sunt uulnera diligẽtis. scilicet increpãtis dure & uerbera amici seu ꝓlati et si uulnerat sensualitatẽ cõtristãdi, & inferat ꝓ demeritis pœnas & plagas quã fraudulenta oscula odientis. i. ꝗ applausus nocere cupiẽtis uel dissimulantis &c.

f Et resignare tenetur. Contrarium tenet Inno. & sequit Do. Ant. in ca. tuam. de æta. & quali. Et Archi. flo. 2. par. titu. 1. c. 5 & §. 4. Mouent quia hæc sola est simonia mentalis, quæ purgaẽ sola pœnitentia, & hoc casu non teneẽ resignare bñficium, & de hoc est tex. in c. fi. de simo. ꝑꝑ quod & Angelica repræhendit a doctore moderno, sed in ueritate non mereẽ repræhendit qñquidem se remittat ad ea quæ nota. In quo loco non vr̃ sequi hãc opinionẽ. Sed durum vr̃ ẽt recedere a opinione Alexandri. Et posset teneri ꝙ loquaẽ de beneficio propter qđ habendum cõmittiẽ simoniã quæ de iure diuino est ꝓhibita. Et per hoc facit qđ uult Pa. in repe. §. quia uero. in c. extirpandæ de præben. Et in c. 1. đ simo. Vbi uult Papam in uolui uicio simoniæ si pro præcio confert bñficium quod habet administrationẽ, quia est quoddam spũale. Et sic debet restitui beneficium, ut ibi per eum. Cum igitur munus a lingua ꝑcio æstimetur posset dici saluo meliori iuditio ꝙ deberet hoc casu restitui. Et ita loquatur Alexander. Et ꝓ hoc facit qđ nota. do. Ant. in d. c. tuã. Dũ dicit ꝙ si adularetur seruitio uel alio munere simonia expressa esset.

g Secunda secundæ. quæstio. 168] Loquitur enim ibi de histrionibus, de quo uide infra histrio.

dicitur adulterium quasi ad alienum thorum accessio. 36.q. 1. §. [a] cum ergo & aliquando est simplex.s. quãdo solum alter est solutus quandoque duplex.i. quando ambo sunt coniugati.

1 Quot modis committit. Respon. secundum Alexã.2. 2. tractatu de adulterio ꝙ proprie est solum quando quis accedit ad alienã uxorem. Secundo etiam quando coniugatus peccat cum soluta. Tertio secundum quandam iuris interpraetationem est, quãdo quis ita ardenter amat uxorem quòd etiam si non esset uxor concumbere uellet cum ea uel econtrario uxor uirum. sic intellige ca. [b] origo. 32. quaestione.4.

2 Vtrum sit maximũ mortalium peccatorũ. Rñ. qui supra ibidem ꝙ non quo ad deũ. sed est grauius incestus uel ꝯ naturam, licet quo ad pœnam sit grauissimum. [c]

3 Quae est pœna tam uiri q̃ uxoris adulterantis. Rñ. secundum gl. in c. tuae de procur. ꝙ mulieri olim erat pœna [d] capitis. ut C. de adul. l. castitati. hodie uero prius uerberata retruditur in monasterio. C. de adul. auth. [e] sed hodie est & alia pœna quia secundum Panor. in ca. plerũque. de dote post di.re. mulier perdit dotem, [f] & uir donationẽ propter nuptias si matrimonium separaretur per sentẽtiam iudicis ecclesiastici. alias nõ secũdm Io. An. Pa. tñ ibidem tenet ꝙ si est notoriũ adulterium, quia tunc cum possit propria autoritate uir expellere uxorẽ, & eꝯrio lucratur, quia si petet obstabit ei exceptio adulterij. perdet etiam mulier donationem pp nuptias quam ex pacto aut statuto debebat lucrari soluto matrimonio. bona uero parafernalia nõ perdit secundum doc. quia in pœnis uerba debẽt restrĩgi regula odia. de reg. iur. li. 6. Quamuis gl. in d.c. plerunque teneat ꝙ perdat. ẽ & tertia pœna, quia amittit ius petendi debitum. de quo dicã infra debitum. §. 7. si tñ recõciliantur recuperat omnia. ut in d.c. plerunque.

4 Vtrum mulier adultera teneatur reuelare filium quem de adulterio suscepit & quo modo tenetur satisfacere. Rñ. quamuis diuersi diuersimode hic dixerint ego credo opi. Pa. ĩ c. officii de pœ. & re. iustissimam qui dicit sic, aut nullum imminet periculum, & uerisimiliter sibi credetur, uel potest probare, & sic tenetur reuelare. aut non potest probare, nec sibi credetur, & sic non tenetur quia induceret sibi scandalum sine aliqua utilitate. argum. 2. quaestione 7. plerunque boni. Aut imminet periculum sibi uel alteri & sic non tenetur, quia in reuelando imminet periculum animarum, in non reuelando solum periculum rerũ. & inter duo mala minus est eligendũ 13. di. ca. nerui. Satisfaciat [g] ergo de suo q̃tum põt dãnificatis, sicut sunt quae nutriunt puerũ, uel

a §. Cum ergo] Haec gl. in d.c. origo. in uer. adulter. Et nota tex. in d. c. cum ergo quia ibi declarantur species luxuriae.

b C. Origo] Vnde similitudine facti dicitur saepe aliq̃d fieri. 11.q. 3. excellẽtissimũ. & 12.q. 2. fraternitas.

c Grauissimũ] Vnde Augu. de adulterinis cõiugiis. Adulterii malum uincit fornicationem. s. simplicẽ uincit autẽ ab incestu; peius est. n. cum matre concubere quam cum aliena uxore, sed horũ omnium est pessim. ꝯ qđ contra naturã fit, Vt si uti membro mulieris non ad hoc concesso utaẽ. 22. q. 7. ca. adulterii.

d Pœna capitis] In lege aũt ueteri pœna adulterii erat mors, ut patet Leui. 20. Si mecatus fuerit aliquis cum uxore alterius & adulterium perpetrauerit morte moriatur. Et exemplum habemus Ioa. 8. de muliere adultera adducta ad christũ. Similiter Dañ. 13. đ Susanna. In lege autem gratiae est misericordia, licet adulteri regnũ dei non possidebunt. Vt dr̃. 1. corinth. 6.

e Authen. sed hodie] Quaerit an pœna huius authen. locum habeat in uiro adulterante, dicitur ꝙ non per §. publico. 32. q. 1. & l. prima. C. de adulte. Rõ diuersitatis est. q̃a maritus est caput uxoris & non eꝯ de despon. impu. c. cõtinebaẽ Item quia maius praeiudicium gñatur marito ob uxoris adulterium pp prolem quam uxori ex adulterio mariti. Adde quod not. Pa. in c. tuae. de procur. in fi. & in c. gandemus de diuor. Tamen maritus ab alio accusatus debet caput prodere text. est in l. quamuis. C. đ adul. ſm Pa. in d. ca. tuae. Ex his nota, ꝙ dispositũ in uno ex correlatiuis non extendiẽ ad aliud. Et ratio potest esse quia inueniẽ hoc prohibitũ.

f Mulier perdit dotem] Ad hoc uide Fede. cõs. 230. i qõne uertẽte. Vbi dicit ꝙ debet priuari ẽt oĩ seruitute & obligatione & iure ꝙ sibi cõpetit aduersus maritũ, & tanquam male merita debet publica egestate laborare. l. consensu. C. de repu. c. 1. ut lit. nõ cõt. Refert hoc Io. đ Ana. in capit. fin. de adul.

g Satisfaciat ergo de suo] Et talis satisfactio debet fieri per aliũ secretę & cautae nõ reuelando ipsi uiro personã uxoris & ita erit in bono statu. ar. 22. q. 5. hoc vr̃. Tenet ẽt satisfacere uiro de cõsumptis a filio & đ suo tm̃ dare uenieẽtib. ab testato, uel illis quos ueri similr̃ uir instituisset hr̃des, si nõ credidisset filiũ hr̃e. Et si dubitet debet pauperib. dare. arg.

priuantur hæreditate ,ppter ipsũ & doleat nõ posse [a] plene satisfacere, & si ipsa non potest satisfaccre tenet̃ adulter si scit uel ,pbabiliter credit q͏̃ sit eius filius, si modo hoc facere potest sine scandalo. arg. cap. fina. de iniur. alias non. Nec obst. regula q̃ scandalizauerit. de regul. iu. ubi dicit̃ utilius. n. scandalũ nasci permittit̃ quã ueritas deseratur, quia intelligit̃ in iudice & teste, nõ in denũciatione scd̃m eundem Pa.

5 Vtrũ filius qui est in possessione filiationis teneatur credere matri dicenti eum esse spurium uel suppositũ. Resp. Pa. in c. per tuas. de ,pba. q͏̃ non. & tenent doc. in l. filium. ff. de his qui sunt sui uel ali. iu. & l. si uicinis. C. de nup. & ibi dicunt factuum fuisse illum qui regno renunciauit propter dictum matris & dicit Panor. ibi etiam hoc procedere si ambo parentes negarent eum filium ut probatur in cap. transmisse. in fin. [b] iuncta gloss. in uerbo indiciis. qui filij sint le. & tex. cum gl. in l. 1. §. 2. ff. de car. edi. & l. si posthumus. ff. de li. & posthu. hoc uerum nisi probent tempore [c] conceptionis non concubuisse simul, uel propter absentiam, uel propter infirmitatem, imo plus dico ẽt si probaretur q͏̃ adulterabatur cũ quodam alio tempore conceptionis dummodo uir eius habitaret cũ ea, censebitur nihilominus talis filius legitimus ut in l. miles. [d] §. defuncto. ff. de adulte. Ratio. q͏̃ in dubio debemus [e] fauore filiorum sic interpretari. ut not. Pan. in c. intelleximus de adul. & facit. d. l. si uicinis. & l. qa semper. ff. de in ius uo.

6 Vtrũ aũt dictus filius post completam præscriptionem debeat sibi facere conscientiam de successione in bonis si probetur, uel sibi constet non fuisse legitime conceptum Respon. quòd non ut patebit ex his quæ no. in tit. de præscri. §. 47. Secus ante completam præscriptionem, quia si credit & ex scrupulosa conscientia æstimat uerum matrem dicere, & se esse illegitimum sic tenetur abstinere a bonis patris putatiui, nisi esset talis conditionis quòd alio modo non posset uiuere, quia sic necessitatem uitę posset capere, maximè non existentibus aliis quibus deberetur in tanta necessitate, & proponere satisfacere si ad pinguiorem perueniret fortunam. uerum est quòd de consumptis bona fide durante non tenetur secundum [f] Hostien. & Rodo. & tunc constituitur in possessione filiationis. & incipit præscribere quando inceptus est noĩari seu reputari pro filio legitimo ut not. in d. c. per tuas.

7 Vtrũ adulteriũ cõmittat̃ sine dolo. [g] Rñ. qđ nõ ut patet

arg. cap. cum tu. de usur. Ex si mulier est impotens debet pœnitere. secundum Pa. in d. c. officii.

a Non posse plene &c.] Sco. iu. 4. dist. 15. dicit quòd tale mulier non tenetur reuelare hoc nec filio nec marito. Non filio, quia aut credet aut non. si credet tunc ipsa est iã diffamata. nec est uerisimile quòd filius dimittat talem hæreditatem, ut uidemus in pluribus, qui quo ad forum contentiosum dummodo possint aliquid tenere, non curãt de conscientia. Et maxime qa isti tales male nati timẽt hãc infamiam, & sic non restituet, ne hac notetur infamia &c. Si uero nõ credet tunc peius. Nec marito propter uerecundiam uel odium quod faciliter conciperet. Inducat ergo filium bono modo ut ingrediatur religionem, uel ut sit clericus. al's satisfaciat, ut hic. Non tamẽ tenetur ad totam hæreditatem quia differt habere & prope esse. sed arbitrio boni uiri satisfaciet, hæc Sco.

b Iuncta glos. in uer. indiciis] Hoc tamen dictum est ualde arduum cũ nõ sit uerisimile q͏̃ paterna pietas contra filium moueat̃. c. afferte. de prę sump. l. pen. §. si uero. C. de adop. Et l. si mater. C. de inoffi. test. 23. q. 4. ea uindicta. & nullus affectus uincit paternum C. de cura. fu. l. ult. §. 1. Et affectio causam suspicionis remouet. ff. de ritu nup. l. non solum. §. de uno.

c Tempore conceptionis] Fallit etiam si honestas femine circumstantiæ faciunt eidem de hoc probabilem opinionem siue conscientiam & uult tutiorẽ uiam eligere, quia tunc non posset ulterius percipere. Consulendus tñ esset talis ut religionẽ ingrederet̃ maxime si esset honeste uite. Mulier autem hoc reuelare deberet sacerdoti pœnitentiario siue ep̃o, siue utrique, ut possent bono mõ prouidere.

d §. defuncto] Quia ut ibi text. dicit põt stare q͏̃ mulier sit adulterata & filius sit legitimus. Et uide quæ dicam ĩ. filius. §. 16.

e Fauore filiorũ] Vtilitas est ꝑꝑ ueniẽtes ab intestato, quia possent dicere talem de facili non esse filium intellige de filio qui est in possessione filiationis, qa sic noĩabatur a patre & mr̃e & uicinia sic reputabat. Nã si nõ esset in possessione tũc staretur uerbo mr̃is & patris ut ĩ casu d. c. trãsmisse. & eo. mõ q̃s probat̃ filius talis ex cõcubina. de quo ꝑ gl. not. Et ibi d. Ant. in ca. Michael. Et uide Bald. in l. neque ,pfessio. C. de testa.

f Scd̃m Host. & Rodo] rõ est quia possessor erat bonę fidei. C. de rei uendi. l. certum. tenetur tamen mulier restituere ista consumpta per filium putatiuum secundam Hostien.

g Sine dolo] Pone casum sic. factum est diuor-

tium inter Bertam & Sempronium. Berta contraxit matrimonium cum Ticio credens hoc licere. Nunquid dicatur adulterium committi. Respōde ut hic. Et præpone pro intelligentia quid sit error & quid ignorantia.

mari, quia hoc excusat pudor & uerecunda maxime tempore nocturno &c. Vt patet in exemplo de Lucretia. & facit quia ubi ad incurrendū pænam requiritur dolus non sufficit culpa etiam lata. l. 1. ff. de sica. l. in actionibus. ff. de in li. iuran. l. qui nerua. & quod ibi no. Bar. ff. de pœ. & uide ibi plene per eum. Bene uerum est ꝙ qui est ī culpa lata delinquēdo & si pœnam statuti nō incurrat pp doli absentiā debet tamen aliter puniri.

in l. si ex lege. ff. de adul. ubi errantes in iure excusantur a pæna incestus & adulterii. facit. c. lucretiam, alias est sub ca. proposito. 32. q. 5. Et hoc intellige secundum gl. in d. c. non quo ad culpam quia peccat mortaliter quicunque eū committit ex metu siue ex ignorantia uel errore iuris. Secus in ignorantia facti quæ excusat a culpa puta quia credidit uirum qui erat adulter. similiter quando committit ex coactione absoluta, dum tamen in animo non consentiat, sed quo [a] ad pænam distingue secundum Pan. in ca. & si necesse sit. de do. post di. re. quod aut loquimur de pæna corporali. uel pena perditionis propriæ substantiæ, ut dotis seu donationis propter nuptias. & sic excusat error etiam iuris. ut l. si adulterium. ff. de adul. & ar. in auten. incestas nuptias. C. de incc. & inuti. nup. & licet Ioā. An. & communiter doc. in d. c. & si necesse teneant contrarium. s. ꝙ error iuris non excusat a pæna tamen Bar. in l. qui contra. §. de incestis. est cum Pan. quia non est in dolo qui errat. uide īfra dolus. §. 1. & 2. aut loquimur de pæna [b] perditionis lucri, & sic error non excusat nisi sit iustus. ut in l. ne passim. C. de iur. & fac ign. similiter excusat a dolo metus etiam conditionalis. ut in d. c. ꝓposito.

8 Quomodo dicitur notorium adulterium. Resp. Pan. in c. intelleximus. de adulte. publicæ dicitur adulterata quando stat in domo cum publico concubinario & conuincitur notorie de adulterio. quādo habet eam in mēsa, in domo, & in lecto, ut in c. fi. & in c. tua. de coh. cleri. & mu. unde in l. fur. est. ff. de fur. & in l. capite quinto. ff. de adul. not. ꝙ adulterium dicitur notorium quando uir & mulier deprehenduntur in latebris se osculantes & huiusmodi actibus propinquis [c] adulterio facit [d] l. si quis non dicam rapere. C. de episco. & cleri. item quando passim admittit uiros causa adulterii ut in l. palam in princi. ff. de ri. nupt. & quod not. in c. cū in diocæsi de usu.

9 Vtrum spurii possint institui hæredes, & quomodo succedūt. uide. ĩ. filius §. 1. 3. & 4

a Sed quo ad pęnam] Hanc dis. uidetur sentire gl. in l. qui contra. C. de inces. nup. si bene pōderentur eius uerba. Et uide distinct. Bar. in in d. l. auunculo. Et in l. si adulterium cū incestu. ff. de adult. Adde ad istum §. & pro opin. Bar. quod consuluit Pa. consi. 10. incip. facti contingentia. Et poterit poni casus in mō. §. Narrat nanque fuisse quandā mulierem de adulterio a uiro proprio accusatam ad lucrandam dotem & diuortiū faciendum, quæ conuicta eo ꝙ prægnās erat allegabat uiolētiā a quodam uiro qui magistratū obtinebat potenter illatam, & hoc ex coniecturis sufficientibus ꝓbabat. Quęrebatur an deberet pænam legis euitare. Et respōdet qđ si fuit uiolētia absoluta non debebat puniri, quia nec animo peccauit si dissensit animo. Si uero uis fuit conditionata & pænitentia indiget pro peccato, tamen ex quo ibi dolus non erat pænam legalem nullo modo pati debebat, & hoc expresse probatur in lege uim passam. & in l. si uxor. §. si quis. ff. de adulter. Nam adulterium sine dolo non committitur, licet aliqualis interueniat culpa. l. pen. ff. de adulte. 15. q. 1. inebriauerunt. 34. q. 2. in lectum. Et iura procedunt etiam in metu cōditionali. ut apertissime sentit gl. in §. Lucretiam 32. q. 5. Quia ex quo dolus est calliditas & machinatio ad circumueniendum. l. 1. ff. de dolo. Qui cessat etiam interueniente metu cōditionali. Nec ualet quod dici posset, quod posset cla-

b Perditionis lucri] Puta qa quis contraxit matrimonium cū Berta. & fecit pactū ꝙ soluto matrimonio debebat sibi mulier dare 10. Iste error fecit ꝑdere marito lucrū nisi sit iustus. Tūc enim error est iustus qn̄ iustā causam habebat errandi. puta quia nō credebant consanguinitatem & si credebant tñ credebant dispensatum, ex quo sacerdos parrochialis affirmabat.

c Propinqs adulterio] Bart. ibi hoc dicit & in l. furē. ff. de fur. q̄ est. l. 2.

d Facit] l. si qs non dicam rapere. Quomodo deprehendi quis adulter uide omnino Bar. in locis hic allegatis. & in l. 2. ff. de fur. in princip. sic ait. Idem dico si aliquis deprehenditur in domo alicuius ubi pulchra mulier est, certe hunc facit adulterium manifestum. Ita debet intelligi. l. capite quinto. ff. de adul. ubi post glo, inquit Barto. Nota ergo si testis dicit ꝙ eum inuenit in rebus uenereis, ut quia inuenit eum in camera solum, uel osculantem uel tangentem, quia ista sufficiunt ad probationem adulterii. Et de hoc est tex. expressus in capi. 1. de testi. & in c. literis. & in c. tertio loco de præsumpt. Et pondera quia Bar. in d. l. 2. ff. de fur. dixit intelligendam, dicta l. capi. quinto secundum ea quæ dixit in dicta lege secunda

quia

quia non modo si uideat tangentem &c. Sed etiam si quis exeat de loco suspecto. Sequitur Bald.in auten.quas actiones.in fin C. de sacro. sanct.eccle.ubi dixit non non esse necessarium quod testis reddat causam per sensum corporis, sed sufficit φ reddat causam ex qua presumitur sensus corporalis præsumptione iuris. Allegat Bart. in repe.l. pe.ff.si cer.pet. Sicut enim sufficit sensus remotus ab actu. sic ex eo præsumitur actus, ut in eo qui uidit scholaré exeũtem de domo meretricis de nocte. ut in l. neque natales de probati. ubi Bal. in 1. colũ. uer. sed contra hoc sic inquit. Ideo dicit Ia.Bu.quod probatur aliquam esse meretricem non probato tactu sed probatis circunstãtiis uerisimilibus. Vt quia passim intrabant domum suam scholares de die & de nocte. Quia quando scholaris loquitur cum puella non præsumitur dicere Pater noster.& Bar.in l. ex lege. §. si simul.ff. de adul.in fi.Quæro inquit. Quomodo probabitur adulterium.Rñdeo non potest probari directo aliqua ratione,quia si uideres in camera duos uel in lecto.nescires tamen quid facerẽt, sed dico φ probatur ex probatione. d.c. præterea cum aliis supra allegatis.Idẽ dicit Bar.in l.si cui. §.idem labeo.uersic.de his.ff.de aqua plu.ar.sequitur Pan.in d.c.præterea.1.col.uersi.nunc ut clarius. Et in d.c.literis dicit. Nota φ ad probandam fornicationem non est necesse deponere super nuditate & solicitudine loci.Et in d.c tertio loco dicit. Nota φ ex loci solitudine & diuersitate seu dispãritate sexuum induci tur præsumptio fornicationis.Concor.c.2.de coha. cle.& mu.& 81. dist.c. clericus. Ex his apparet non bene Pa.in d.c.tertio loco,dum notat Bar. de contrarietate.quia non est uerum.uideatur in terminis Io.and.in addi.Spe.in tit.de proba.§.1.uersi.13. De quo per Inno.in l.fi.ff.de here.insti.Et de actu proximo dic ut infra immunitas.§.25.& uide quæ no. in d.l.si quis non dicam rapere.

ADVOCATVS dicitur ille qui in iudicio apud eum qui iurisdictioni [a] pest desiderium suum uel amici exponit, [b] uel alterius desiderio contradicit. l. sciendum. §. 1. & ibi per docto.& l.paulus.la.1. & ibi Barto. ff. de legatis. & ideo consulens in [c] camera non propriæ dicitur aduocatus. Ita quòd prohibitus aduocare non censetur prohibitus in camera consulere uel allegationes in scriptis facere secundum Panormi. in rubr. de postu.& tenet Barto.in l. 1.ff.de ua. & extraor. cog. & debet esse iurisperitus & studuisse per quinquẽnium salté? & iuramento doctorum approbatus. l. nemini. C. de addi.iudi.& no.Bar.in d.l.1. in §. [d] aduocatos.

2 Sed qui sunt qui repelluntur ab aduocando. Respon. quod multi de quibus. 3. q. 7 infames. & est uersus.

Non cuique datur quod postulet immo negatur, addictus [e] pæne, seruus, puer, [f] actor arenæ, [g] luminibus [h]

a Iurisditioni] Quia comprehenditur etiam iudex delegatus & arbiter compromissarius nam & apud istos postulatur.l.1.§.item senatus. ff. de postulan. & licet iurisdictionem non habeant sed notionem ut dicit glo.in d.l. 1. ff. de postulan. Tamen & ea sunt ad instar iudiciorum redacta.l.1.ff. de arbit.l. rẽ non nouã.C.de iudi.Ideo & ipsi comprehendũt.

b Exponit]i.tam in iure quam in facto quod negotio expediat.C.de postulan.l. quisquis. §. ante omnia & est.§.1.hæc etiam diffinitio ponitur. 3. q. 7. c.infames.& ff.de postulan.l.1. Nec in illa l.sciendum.§.1.nec l.paulus.ponitur diffinitio aduocati, sed ad sequentia faciunt.

c In camera] Ad hoc facit tex.in d.l.1.ibi. postulare est desiderium suum uel amici in iure &c. gloss. exponit,idest in loco in quo solet ius reddi. ff. de iusti.& iur.l.pen.§.fin.Et idem tenet Bar. in l. paulus.ff. de le.di. Nota pro doctoribus huius ciuitatis qui non possunt esse aduocati,nã si mittunt unã cedulã in scriptis iudici uel ei loquuntur, non per hoc uidentur aduocare. Idem tenet Bar.in l.1.§.1. ff.de postulan. Et prohibitus aduocare intelligitur si precio, quia si gratis uellet non prohiberetur. Ita dicit Roman. in l.2.in prin.ff.de uer.obl.per tex.in d.l. Paulus in fin. ff.de lega. ubi dicitur. Qui cum amico suo prætore gratis consilium participat.

d In §.aduocatos] Vide ibi quia incantator non dicitur medicus, unde non potest petere ut sibi salarium constituatur de publico sicut medici & phisici, docentes abachum bene possunt petere extraordinarie,& licet glo.in l.1.ff.de postulan.& in l.2.C. eo.tenuerint illiteratum posse esse aduocatum, si alias habeat peritiam causarum.tamen glo.in d.l.2. dicit φ inter aduocatos non debent numerari. Et uide in d. §. aduocatos. quomodo notarii & procuratores possunt petere sibi constitui salarium.

e Addictus pœne]i.damnatus pro calumniis uel publico iuramento.de his no.in d.l.1. ff. de postulan. & Spe.ti.de aduo.§.1.

f Puer]s.minor.17.annis.procurator autem impleuisse debet 25.annos.Et hoc quia obligatur, nõ autem aduocatus.uide in l.si minor.ff.de procu. & C. eo.l.exigendi.

g Actor arenæ]i.qui in arena cum bestiis certat p mercede,quia est infamis ipso iure & sic non potest aduocare,nam si sibi non precitis nec aliis parceret.Idem de faciente ludos periculosos in plateis, quia sunt infames.Secus de eo qui uadit ad capiendas aues in turribus,uel colligendos fructus in arboribus quia est causa publicę utilitatis. Hæc Bart. in d.l.1.§.remoueant.ex quo patet ludentem cum bestiis causa uirtutis exercende non esse infamem.

h Luminibus carens] Et hic est ut magistratum uideat & honoret.Exemplum Brutus sellam auerterat & Publium post humeros postulabat a tergo iudicis, & habitus est in derisum, dicta lege prima,in §. casum. Mulier autem propter honestatem prohibetur & muliebria passus. Et aliqui nullo modo postulare possunt nec pro se

nec

nec pro aliis, ut puer surdus &c. Alii pro se tantum ut cętus mulier. alii pro se & pro quibusdam tantum, de quibus in ti. de in ius uocan. ut sunt liberti filii &c. de quibus habes in dicta. l. 1. & 3. q. 7. infames.

carens mulier, muliebria passus. & multi alii[a] repelli possunt quos omitto. solummodo dicam de his qui sine peccato aduocare non possunt qui sunt triplici differentia, scilicet hæretici & cæteri excommunicati. secundi, clerici, tertii religiosi de quibus latius prosequemur.

2 Hæretici & infideles & excommunicati propter suspitionem hæresis nullo modo possunt aduocare. l. nemo.[b] C. de posthu. & l. nemo. la. 2. C. de epi. au. de pe. dist. 1 nemo uel in foro. de hære. excōmunicamus. el. 1.

3 Excōmunicati etiā repellūtur. 11. q. 3. excommunicatos. de excep. c. exceptionem & omnes supradictos & quélibet ipsorum admittens iudex grauiter peccat, ut patet in d. c. nemo uel in foro. & in d. c. excommunicatos.

4 Vtrum episcopi & alii superiores possint aduocare pro aliis. Respon. ꝙ[c] non coram ecclesiastico uel ciuili iudice. ut 11. q. 1. te quidem. 88. dist. perlatum. & c. eps. el 1. 14. q. 5. denique 21. q. 3. ꝑ totum.

5 Vtrum sacerdotes possint postulare. Respon. quòd non possunt neque coram ecclesiastico uel ciuili iudice, nisi in quatuor casibus. ut in ca. fin. de postula. extra ne cleri. uel mo. sacerdotibus. 15. q. 2 c. unico. in gl. 14. q. 5. deniq;. Primus casus est pro se. Secūdus pro ecclesia sua. Tertius ꝓ ꝑsonis sibi coniunctis,[d] & hoc intellige quando non possunt habere alium, uel non ita bonum. Personæ autem coniunctę sunt in isto casu usque ad quartum gradum. C. de epi. & cle. auten. licentiam. & C. de aduo. di. iu. l. petitionem. Quartus casus est pro miserabilibus[e] ꝑsonis, intellige miserabiles personas omnes illas quæ ꝓ se proprias causas non possunt ministrare uel ecclesiastico auxilio indigentes. 86. dist. c. fin. in fi. & 87. di. defensionis. C. quando impera. inter pu. & ui. per totum. In criminali uero coram seculari iudice nullo modo possunt ut infra dicam. §. 7.

6 Vtrum diaconi del subdiaconi beneficiati uel non beneficiati possint aduocare. Respon. quòd coram seculari iudicæ non possunt. ca. 1. de postula. nisi pro causa sua uel[f] ecclesię suæ, uel miserabilium personarum, secundum Spe. ti. de aduo. allegat. d. c. 1. in quo glo. dicit etiam ꝙ pro miserabilibus personis licet alleg d. c. fi. Et sic patet ꝙ in omni casu possunt in quo & sacerdotes in foro seculari possunt. Corā autē ecclesiastico possunt secū. sm Inno. in d. c. 1. beneficiati tñ

a Et multi alii] Aduerte tamen ꝙ prohibitus aduocare ī una ciuitate ex causa irrogante in famiā non pōt alibi aduocare, secus si talis cā non irrogat in famiā. l. ex ea. ff. de postu. no. glos. & Bar. in l. 1. C. eo.

b L. nemo] Vbi dicitur. Nō pōt esse aduocatus qui non fuerit sacramētis christianitatis imbutus, & hoc ne christianos lædat Vnde q̄. uis iudæis & q̄buslibet liceat ꝓ se postulare, non tamen debent publicę ꝓ aliis aduocare. Et gl. in d. l. nemo dicit rationem esse, ne. s. christianis noceant. 17. q. 4. constituit. uel quia sunt infames. Et ut cæteri qui non sunt christiani ꝑꝑ hic animentur ad christianissimum. ſm Arc. ibi, tū quia nō possunt officio publico ꝑfici ę. ex speciali. de iude. tum quia non possunt esse doctores ſm Bar. in l. fi. C. de iude. per illum tex. Et aduocatus non potest esse nisi doctor. l. nemini. C. de aduoca. diuer. iu. igitur &c. Et ut dicit glo. non est necesse, ꝙ sit theologus sed ꝙ sit baptizatus.

c Respon. quòd non] Ratio est, ne episcopi persona uilis reddatur corā aliis, ut d. c. perlatū. Et ne uerbū dei impediat, ad quod tenet. Et quia aduocatus ꝓponit stādo, ut l. q̄squis. C. de postulā. & iudex sedet.

d Sibi coniunctis] Coniunctione. s. carnali & sanguinis, non autem pro coniunctis coniunctione uel amicitia spirituali. No. d. Anto. in ca. ex parte decani. & in c. nonnulli. de rescrip. Ratio est, quia inter coniunctos carnaliter est duplex uinculum, unū. s. sanguinis, qd ē indissolubile. l. iura sanguinis. ff. de regu. iur. Aliud præsumptiue. s. dilectionis. cap. postremo. de appell. In amico uero nō est nisi unū uinculum ciuile & accidentale, maxime hodiernis temporibus, quibus non reperitur uerus amicus, quia in ueris amicis debet esse idem uelle. & idem nolle. Pan. in c. fin. 2. co. de postu. ubi not. ꝙ pro stricte coniunctis & miserabilibus personis poterit clericus contra ecclesiam a qua habuit beneficium aduocare, quia magis tenetur quis adiuuare cōiūctum quā eum a quo habuit beneficium. Et sic propinquitati præfertur beneficium.

e Miserabilibus personis] Not. quia non sufficit miserabilitas in habitu, sed oportet ꝙ sit in actu ꝑ tex. c. 1. de postu. qui promittit non indistinctæ pro miserabilibus, sed pro illis qui causam administrare non possunt. Vt quia sunt uiduæ pauperes orphani & pupilli. quia ecclesia debet tales defendere. 87. distinct. per totum. Vide Panor. in d. c. 1. & in cap. significantibus. de offi. deleg.

f Vel ecclesiæ suæ] Et sic pro causa ecclesiastica. & de ecclesiastica tribus modis secundum Panor.

in

nihil quærent pro salario, sed oblata spontè recipere possunt 15.q.1.c.[a] uni. sed gl. dicit quòd nõ seruatur quia nemo militat stipendiis suis. c.cum ex officii præscri.

7 Vtrum in minoribus ordinibus constituti possint aduocare. Respon. quòd si sunt beneficiati non possunt nisi coram ecclesiastico iudice. cap. 1. de postu. limita hoc secundum Pa. & Host. quando habent sufficiens beneficium ad eorum sustentationem, quia si non habent possunt per aduocationem acquirere [b] sibi etiam si sunt diaconi uel subdiaconi. Si autem non sunt beneficiati, possunt tam coram ecclesiastico quam etiam seculari in causa ciuili. In causa autem criminali nullo modo possunt coram seculari iudice ne cle.uel mo.c. sententiam. 23. quæstio. 8 his a quibus. 51.distinct. aliquanto. Quidam [c] tamen dicunt eos posse pro reis postulare & appellare, & appellationem prosequi.ar.23.q.5.c.eos.sed tutius est in totum abstinere.d.c. sententiam. & not. d. gl.in d.c.aliquantos.

8 Vtrum religiosos possit postulare. Respon. quòd non nisi cum utilitas monasterii exposceret Abbate imperante.c.ex parte. [d] de postu. Et extendit etiam ad canonicos regulares ibidem patet. Et ibi dicit Pa. quòd oportet prædicta duo simul concurrant, alias nullo modo etiam coram ecclesiastico iudice esse aduocatus uel procurator[e] potest. Si uero prędicta duo concurrant potest etiam coram iudice seculari.ar.in ca.1.& c.fi.eo. titu.intellige in causa ciuili tantum.

9 Vtrum propter lucrum applicandum monasterio Abbate imperãte possit monachus esse aduocatus uel procurator. Respon. Inn. in c.cum I.& A.de sen.& re iu. quòd etiam pro laico potest esse aduocatus & procurator monachus propter utilitatem monasterii. & ita dicitur quòd d.lapus seruauit. Sed contrarium quod non possit tenet Io.And. Ego autem dico cum Pa. in d. c. ex parte fore magis honestum & equum ut abstineat. ar. c. non magno ne cle.uel mo.& 16.q.1.alia est causa. Aduerte tamen ꝙ clerici uel monachi solũ prohibentur (ut dixi) postulare qñ indifferenter exercere uolunt talia officia secundum Inn.in c. unico.de ob.& ratio secus si uolunt assumere in una causa. & hoc sequitur Arch.in c. ꝓuenit.86.dist.& placet. & uř equum licet Colle.in c. dilecti. de arbitris. teneat ꝙ nec etiam in una causa & forte uerius.

1 Vtrum aduocatus teneatur gratis pro impotente aduocare. Resp Pa.in c.1.de offi.iu.Ho.distinguit sic.aut est potens ad soluendum & sic est uera opi.Gof.qui dicit ꝙ non tenetur, sed iudex debet sibi constituere salarium secundum facundiam & pro modo litis & consuetudinis

in d.c.1.de postu.aut ratione personæ. Vt quia persona ecclesiastica sequendo forum rei litigat coram seculari, aut ratione delicti, ut quia pro sacrilegio ecclesia uoluit conuenire laicum coram iudice seculari, quod potest ut in cap.cum sit generale.de fo. compe. aut ratione Dei de qua agitur ut quia res est ecclesiæ secundum Hosti. & bene.

a C.Vnico] Et facit. c. dilectus. de simo. & qđ ibi nota. Et in cap. licet. 11. quæstio. 3.& dicunt aliqui ꝙ illi text. loquuntur de religiosis, alii quod in spiritualibus causis non in temporalibus.

b Acquirere sibi] Ratio quia si clerici propter indigentiã exercent opus rurale, ut in c. 1.de cele. miss. & licitè possunt exercere artificium. ut infra clericus. 9. §.2. fortius debet sibi licitè aduocationis officium exercere, cum magis conueniat dignitati. Et aduocati dicũtur defendere rempublicam sicut milites militiæ armatæ. ut l. aduocati. C. de aduo. ibi iudiciũ. Et hoc placet, licet alii dicãt quòd si non habent unde uiuãt debent agere contra episcopum.

c Quidam tamẽ] Ratio aũt in hac esse põt. Quia aduocatus propter imperitiam suam succũbere posset, uel propter astutiam & malitiam suam posset reus iniustè absolui, & sic condemnaretur actor ad pœnam talionis. Vnde quia lingua est nimis facilis.ff.ad l.Iul.maie.tutius est ut clericus abstineat. Dicit tamen quòd si aduocatus esset omnino inculpabilis non efficeretur irregularis. uel saltẽ debet protestari iuxta c.prælatis. de homi. in 6. Debet tamen ut dixi potius abstinere.

d C.ex parte] Fundatur hoc super canone. monachi.16.q. Qui habuit respectum ad religionem, non autem ad ordinem monachorum. quia extẽditur ad canonicos regulares, nam etiam ipsi religiosi sunt licet regulæ inseruiãt latiori. Et intelligit Pa. de religiosis cuiuscũque ordinis, ut ueniant appellatione monachorum, si ratio diuersitatis assignari non possit, proquo facit.c.duo.12. quæst.1.

e Vel procurator] Ponatur casus sic. Monasterium multum grauatur ere alieno, nunqd monachus peritus possit aduocare, ut de lucro monasterium releuetur ab onere debitorum. Et dixit Host.in c.ex rescripto. de iure iur. quòd ex abbatis promissione potest monachus deputari ad seruitium prælati uel magnatis per aliquod tempus,

quia

patriæ.ut in l.1.§.in honorariis.[a] ff. de ua.& extraor. cog. Aut est impotens, & tunc tenetur gratis aduocare lege diuina hoc præcipiēte. Matth.22. Diliges proximum tuum sicut teipsum. & credo quod peccat mortaliter[b] quando scit talem impotentem incurrere notabile damnum ex defectu aduocati, si requisitus eum non adiuuat gratis. Secus si leue damnum quia tunc esset ueniale. Et similiter iudex peccat mortaliter uel uenialiter sicut aduocatus, si sciens talem impotentem non prouidet sibi de aduocato præcipiendo alicui ipsorum q gratis aduocet pro tali impotente. Et si ei nolunt obedire potest & debet eis interdicere officium aduocationis. l. prouidendum.[c] §. si quis uero. C. pe postu. ar.l.moris est.in princ.ff. de pęnis.& in l.1.de off.præ.ur. & in d.c.1. Et etiā cauere ne potentior offendat aliam partem. ut no.Bar.in l. illicitas.§.ne potētiores. ff. de off.præ.

11 Vtrum aduocare possit quis contra eum a quo recepit beneficia sine uitio ingratitudinis. Respon. quod non ut patet in c.fi.de postu. uide ibi Panor. imo posset donatio reuocari.ar d. c. fi. iuncto c.fi.de dona.[d] sed aduerte q beneficium datum pro mercede laborum & seruitiorum non est gratuitum beneficium.[e] facit.l. aquilius regulus.ff. de dona. ubi donatio facta magistro ratione discipline non est mera donatio & ideo reuocari nō posset ratione ingratitudinis. sed solummodo quando donatio seu beneficium est gratuitum. Fallit hoc quando pro se uel pro patre uel matre impotente aut pro alia miserabili persona aduocat ut colligitur ex Specula. in titu. de aduo.§. finali. uersiculo quid si per imprudentiam, quia tunc potest sine uitio ingratitudinis.

12 Vtrum aduocatus teneatur ad restitutionem si per imprudentiam, aut negligentiam suam amisit causam clientulo Resp Host.ut recitat Spec. in tit. de aduo.

quia hoc non sit sine utilitate monasterii, cum per illum monasterii negotia promoueantur, sicut dicitur de clerico seculari.c.cum dilectus. de cle. non resi.& tex.cum gl.in c.pastoralis.2.q.7.& pro utilitate Abbatis potest monachus procurator cōstitui siue aduocatus ut si sit accusatus, si inquirit contra eum, & in electione ipsius & similib. quia in his uertitur utilitas monasterii, ut bonus Abbas eligatur & electus defendat secundum Inno.& refert Pa. in d.c.cum I.& A.ult.col.de re iud.

a §.in honorariis] Aduocati possunt officiū iudicis implorare, ut eis constituatur salarium secūdum Bart. in d. §.in honorariis. Et idem in procuratore secundū Cy. Et Bal.in l.1.C.mādati. Et aduocati habēt alias actiones, quæ no. in l.1.C. de suffragio. uide gl. in l. salarium. ff. manda.

b Peccat mortaliter] Adde tex.in l.1.§.ait prętor.ff.de postu.& l.1.§.nec quicquā. ff. de off.procon. Et facit pro §.isto quod dicit san.Tho.secunda secundæ.q.71. art.1. in corpore.q. Præstare patrocinium causæ pauperum cum pertineat ad opus misericordiæ & opus misericordiæ sit affirmatiuum præceptum, non obligat nisi pro loco & tempore. Et quia omnibus indigentibus unus subuenire non sufficit, ideo obseruandum est illud quod dicit August.in 1.de doctrina Christi. Cum omnibus prodesse non possis his potissimè consulendum est, qui pro locorum & temporum uel quoruncunque rerum opportunitatibus constrictius tibi quasi quadam sorte iunguntur. Dicit enim pro locorum, quia non tenetur homo per mundum quęrere indigentes, sed sufficit si eis qui occurrunt subueniat. Vnde Exo.23.dicit. Si occurreris boni inimici tui aut asino erranti duc ad eum. Dicit & temporum, quia non tenetur homo futuræ necessitati prouidere alterius, sed sufficit præsenti succurrere prima Io.3. qui uiderit fratrem suum &c. Dicit etiam quarumlibet rerū, quia homo sibi coniunctis quacunque necessitudine maximè debet curam impendere.1.Thim.5. si quis suorū &c. Dicendum est ergo in hoc casu q si apparet isti causæ pauperum posse aliter subueniri per seipsum uel per coniunctā sibi personam, aut maiorem facultatem habentem non tenetur ex necessitate sibi subuenire aduocatus, ita q peccet nō subueniēdo hoc quis subueniēdo casu laudabiliter faciat. Secus si nō appareat in promptu quō possit subueniri indigenti, quia tunc talis teneretur. Et sic patet non semper teneri aduocatū causæ pauperum patrociniū prę stare. sed solū concurrētibus prædictis circūstantiis, alioquin oporteret cum cætera negotia prętermittere, & intendere causis pauperum tantum. Et id dicendum de medic. hoc supra Tho.

c L.prouidendum.§.si quis uel ro.] Per illū text. dicit Bal.ibi, quòd tabellio ad præceptum superioris nolens conficere instrumentum impotenti potest priuari officio.

d In c.fi.de dona.] Et hoc not. indecens esse ut contra amicum quis assumat officium aduocationis seu procurationis. Et ex hoc etiam dici potest uasallum non posse aduocare contra dominum, alias tanquam ingratus posset feudo priuari.

e Gratuitum beneficium] Ex hoc uidetur malè dicere Bar.in l.2.C.de aduoca.diuersorum iudicum. qui uoluit aduocatum non posse patrocinari contra rempubli.a qua recipit salarium, per illum tex. quia

ubicunque

ubicunque non est beneficium gratuitum ibi non incurritur uitium ingratitudinis, & ille textus loquitur in beneficio mere gratuito, de decurione scilicet. Et hoc tenet Spec. titul. da aduoc. §. 1. uersic. sed nunquid, unde doctor qui recipit salarium pro lectura nõ recipit beneficium sed mercedem pro labore, ideo ei non tenetur. Sed pone quis habet patrem & patriam, nũquid poterit aduocare pro patre contra patriam. uide Spe. ubi supra uersi. sed quid si pater, ubi concludit in effectu, quòd potest, pro hoc. l. pen. ff. de iusti. & iure. & l. 2. C. de aduo. diuer. iudi. ubi certe personæ prohibentur, ergo aliis permittitur. Item concluditur ꝙ potius quis tenetur adiuuare patrem quàm patriam. ar. in l. ut uim. ff. de iusti. & iure. ubi prius nominantur parentes quam patria. Hoc dicit esse uerum quãdo pater prætendit iustam causam. Alias si esset rebellis patriæ debet filius insurgere contra patrem. Vnde si pater esset bannitus, ita quòd posset impune occidi, potest filius eum impune occidere, ut l. Minime. & ibi Bar. ff. de reli. & sump. fu. Hæc Pa. in d. c. fi. de postu.

tol. ff. de uar. & extraor. cog. Tenetur enim sicut iudex ut infra iudex. §. 21. & 22. Et sicut medicus, ut l. illicitas. §. sicuti. ff. de offi. præsi. & ff. ad l. aquil. l. qua actione. §. fin. cum l. sequen. ff. locati. l. impuberes. Et hoc uerum, quia eo ipso quod profitetur se aduocatum & artem exercet uidetur se asserere peritum, igitur sua imperitia ascribitur dolo & fraudi & deceptioni, ut l. 3. & quod ibi not. ff. qđ quisque iur. ergo tenetur de dolo & fraude ut l. 1. C. de aduo. diuer. iudi.

tenetur. argum. l.[a] idem iuris. ff. ad l. aqui. Et breuiter tenetur secundum eundem Hos. qualicunque eius uicio perdatur ar. l. si ideo contra emptorem.[b] ff. de euict. Secus si ex qualitate causæ uel defectu probationum, quia tunc uicium est materiæ non artificis. ff. ad l. aqui. l. si seruus seruum. §. si calicem. de quanta autẽ uel quali negligentiæ uel imperitia teneatur. uide infra culpa. §. 5.[c] & 6. multomagis teneatur si dolo suo cliẽtulus amisit causam. ff. de iudi. l. si filiusfa. l. di. sæpe.

13 Vtrum aduocatus scienter defendẽs causam iniustã teneatur ad restitutionem. Rñ. ꝙ ultra mortale peccatum quod commisit tenetur secundum Monal. ti. Restitutio ad omne quod amisit ille contra quem patrocinia præstabat siue per malitiam, siue per pertinaciam uel falsitatem. & etiam clientulo, si eum decepit dans ei intelligere eum habere causam iustam, quia aliter non litigasset.[d] argum. C. de admi. tu. l. non est ignotum.

14 Quid si ignorabat iniustam causam. Resp. quòd si hæc ignorantia prouenit ex culpa sua, ut puta quia non est peritus in iure, aut quia non inquisiuit a clientulo ut debuit debita merita causæ. credo quòd similiter teneatur ad restitutionem, nõ solum illi contra quem aduocauit, uerum etiam clientulo suo si aliter non litigasset secundum modum culpæ & regulas de quib. infra. culpa. §. 5. Si uero præfata ignorantia prouenit ex qualitate negotii, uel falsa informatione uel mala clientuli excusatur. Tenetur tamen eam dimittere[e] postquam cognoscit iniustitiam causæ. l. rem non nouam. §. patroni. C. de iudi. Et salarium receptum[f] restituere tenetur secũdum Monal. aduocatus. Quod credo necessarium quando ex culpa sua prouenit talis ignorantia. alias non credo nisi de consilio. & sic tenet Host. his cõcordat Tho. 2. 2. q. 71.

15 Vtrum aduocatus possit petere salarium. Resp. quod causa nondum incepta põt petere prout uult nisi in casu ubi alius bonus non inueniretur. ar. eorum quæ no. in l. 1. C. de episco. au. Causa uero incepta uel finita uel quando alius bonus non inueniretur non potest petere nisi moderatum attenta qualitate causæ, laboris & consuetudine regionis, & idoneitate aduocati. colligitur. 3. quæstio. 7. §. arceantur. in tex. & in gl. Aduerte

a Arg. l. idem iuris] Vbi de medico dicitur, ꝙ perperam medetur, & etiam si debitam non adhibuit diligentiam, uide infra medicus.

b Ar. l. si ideo ꝯ emptorem] Adde Io. Fa. & Ang. insti. qui. & ex quib. in §. fi. Et uide l. fi. & ibi gl. & Bar

c Infra culpa. §. 5.] Bartol. in l. 2. ff. mãda. tit. dicit quod si aduocatus dederit malum consilium non tenet nisi quatenus dolo fecit, & dicit de hoc per Spe. ti. de requi. consi. pro hoc quod uult Paul. de Cast. in l. pen. C. de pactis. ꝙ sicut arbitrator qui eligitur siue arbiter, de consensu partium non tenetur nisi de dolo & lata culpa. ut l. prima. §. secundo. ff. si mẽsor. fal. mo. dix. ita debet esse in cõsultore electo a iudice in teste & notario. l. si qñ. C. de testi. Et l. 1. & ibi Bar. C. de discussi. li. 10. & Bar. in l. fi. ff. de uar. & extraor. cog. Et in finilibus in l. 2. ff. de proxenetis.

d Litigasset] Cõcordat sanctus Tho. 2. 2. q. 71. articul. 3. in corpore quæstionis.

e Eã dimittere] Tñ aduocatus nõ debet ꝓdere secreta causæ aduersario ut eum iuuet ẽm aliquos.

f Salarium receptum] Vel inducere clientulum

ad cedēdum uel cōponendum sine aduersarii dāno sm̄ Tho. sc̄da secundæ. q. 81. arti. 3. in rñsi. ad scd̄m.

a Vel re] .s. de qua nō litigatur, ut dicit Ale. in l. litem. C. de procur. licet Ange. in d. l. sumptus tenuerit ꝯrium, & uide per Moder. in ll. hic allegatis.

b Quod excedat centū] Pone quis dicit, si tu uīces centū dabo si perdes quinq. Et dr̄ ꝙ pacta seruari debent Intellige scd̄m Ale. in d. l. litē. quando illa cētum noīe palmarii promittuntur. Sed pone litigator transigit, nunquid aduocatus totum salarium habebit. Spe. ti. de salariis dicit ꝙ si transactum est in fraudem totum salarium habebit, quia per eū non stetit quo minus uincat. ff. loca. l. qui operas. Et si per eū nō stat uidetur cōditio impleta. ff. de re iu. l. in iure ciuili, & sic totum habebit ipse uł eius hæres. l. post duos. C. de aduo. diu. iudi. Si uero bona fide tunc procurator salarium habebit, saltem de æquitate. Sed aduocatus si cooperatus est ad dictam cōpositionem non perdet quicquam.

hic ꝗ aduocato & procuratori non licet facere pactū de quota litis, neque etiā de certa quantitate uel re [a] cū hac conditione si uincat qa est eadē rō, sicut & de ꝓmissione quote litis quæ iō prohibita est ne per fas & nefas intendat ad uictoriam causæ, ut possit consequi ꝓmissum. Sed qñ simpliciter promittit̄ aliquid certū, siue quantitas siue res pro mercede, siue uincat siue perdat. Et ēt si ultra hoc promittit̄ aliquid noīe palmarij, quod est modicum quid non magnum sic ualet pactum, quia cessat rō prædictæ prohibitionis in isto casu. Et scd̄m hoc cōcor. doc. & gl. ī l. sumptus. ff. de pac. & l. 1. ī uerbo & si noīe palmarii. ff. de ua. & extraordi. cog. & l. si hi q. C. de postul. & l. item. C. de procu. & l. salariū. ff. manda. qui multum intricate & uariæ loquuntur. Item no. ꝙ aduocatus & procurator nō potest accipere salariū quod excedat [b] centū aureos in una cā. l. 1. §. in honorariis. ff. de ua. & extraord. co. & in gl. 1. d. l. salarium. Item non pñt p̃dicti [c] aliquem ꝯctum facere cā incepta & nōdum finita cum cliētulo. C. de postulan. l. quisquis. & 3. q. 7. §. item si quis.

16 Vtrum salariatus de publico possit aliquid petere ab aliquo particulariter. Resp. Pa. ī c. 1. de postu. scd̄m Inn. ꝗ non ab aliquo litigante, sic nec pōt salariatus medicus [d] ab aliquo constituto in infirmitate, sed a non litigātib. uel sanis licite recipiūt qa salaria sunt cōstituta talib. solū ꝓ litigantib. & infirmis. probat̄ in l. antepe. C. de profe. & me. lib. 10.

17 Vtrum possit quis aduocare pro utraque [e] parte. Res. Spec. in tit. de aduoc. ꝙ si ar. 45. dist. disciplina quasi in fi. & ibi gl. extra de postu. pre. bonæ memoriæ el primo quasi in prin. Quod uerum credo ī casu dubio, alias nō, quia quandiu causa est dubia potest aduocatus patrocinari sine peccato secundū Rod.

18 Vtrum aduocatus possit uti deceptione [f] contra eū qui habet iniustam causam. dic ut infra bellum. §. 19.

c Item non possunt prædicti] Ratio est quia omnia daret propter timorem litis, sicut infirmus timore mortis. l. medicus. ff. de uar. cogn.

d Medicus] Vide infra medicus. §. 6. in posti.

e Pro utraque parte] Quidam tenent opinionem Rose. aduocatus. §. 14. & per multa generalia reprehendit hoc dictum, & primo quia allegans contraria nō auditur. Item quia lites possent fieri immortales, & aperta esset uia malitiis. Item quia ex hoc uideretur aduocatus præuaricator. Sed his non obstantibus dico non mereri ex his repræhendi. Tum quia innititur opinioni Specu. & ipsam limitat. Tum quia loquitur quo ad peccatum. Nam pone quod quis in causa dubia allegasset coram iudice pro utraque parte ut melius iudex sciret discernere & rectius iudicare, nunquid peccaret? Certe nō quando quidem istæ pro iustitia pro utraque parte patrocinaretur. Sic igitur non esset præuaricator nec malitiis esset aperta uia. Quinimo malitiis obuiaret. Quod autem dicitur non est audiendus, procedit in foro cōtentioso. Pone etiam quòd unus tm̄ aduocatus esset bone cōscientiæ, nunquid hoc inō peccaret? Certe non. Imo si multi essent & cōes qui per apices iuris ꝓcederent, nonne lites magis prorogarent? Contra ea quę not. in prima constit. C. Et hoc modo citius expedirentur. Sic ergo intelligitur hoc dictum. Itē ea quæ dicuntur a doctorib. allegatis intelligunt̄ magis de honestate. Vt ur̄ innuere. Ge. in d. c. fi. de testi. Nec etiam Pa. in d. c. olim el. 2. dicit id ad quod allegat̄. Et multæ allegationes sunt falsæ ut uidetur. Summa ēt Ros. nihil allegat. Ideo tene hanc opi. eo modo quo declaraui.

f Deceptione] Dic ut per gl. in c. cupientes. in principio in uers. malignantium. de elect. Ait enim sic. Per hoc soluitur contrarium de canone. 4. q. 4. nullus. ubi habes quod reorum est subterfugere opponendo legitimas exceptiones & ueras, non autem malitiosas & falsas, ut hic consueuit dici, quod qui habet ius in principali cauillationes & malitias aduersarii potest per alias repellere, & sic posset intelligi. cap. nullus. Et de hoc. 23. q. 2. Dominus noster. Et ad hoc ar. de simo. c. dilectus. Item illud Nico. de ly. super Matth. 21. Vbi dicit quòd dominus interrogauit iudeos de baptismo Ioannis, nolens eorum interrogationi respondere, ut retun-

dens

dens clauum clauo ostenderet cauillationes aduersariorum cautelis posse repellere. Sed circa ista mouetur dubium, mutuaui tibi centum nullo uidente. Et tu eadem mihi restituisti nullo uidente. Conuenio te, negas te mihi aliquid debere, facio positionem & dico quòd iuramentum respō deas, an tibi mutuauerim, nunquid sine peccato possis iurare. Pet. de Ancha. in d.ca. cupientes allegat pro & contra. & aliter nō decidit, sed remittit ad not. in regula possessor. de regu. iur. in 6. per se. Sed Innoc. in d. c. cupientes. dicit sub dubio forte φ tali positioni respondere non tenetur an mutuauerit sibi, uel si iudex artaret eum ad respondendum pure super mutui positione posset dicere. Non mutuasti mihi aliquid ꝓpter quòd sim tibi obligatus, & tunc uerum dicit & aduersarii calumniam repellit. Vide Arch. 4. quæ. 4. nullus primo hæc Gemi. super glo prædicta. in uersi. malignantiū. Item uiis illicitis nō est malo obuiandum sed licitis unde dicitur fraudem non facit qui fraudem excludit. l. cum pater. §. Titio in fin. de leg. 2.

AFFINITAS quid sit & quomodo impediat matrimonium uide infra matrimonium. 3. impedimento. 15.

AGNATI sunt qui per uirilis sexus personas cognatione coniuncti sunt. Nam in agnatis cognati intelliguntur ut genus in specie, unde fratres ex eodem patre. Filius fratris nepos & huiusmodi agnati sunt. At qui per fœmininum sexum cognatione iunguntur non agnati, sed naturali ratione cognati sunt sicut filii sororis uel amite. ff. de legat. tutor. l. sunt autem.

ALCHIMIA utrum liceat. Respond. Oldr. in consiliis suis [a] tenet qđ sic, dummodo non faciant per artem magicam [b] uel per aliam legibus odiosam, [c] ut dicit. l. unica. C. de thesau. lib. 10. quia tales metallarii sunt qui labore proprio & sibi & rei publicæ commoda comparant. C. de metal. l. 1. li. 11. Et iura propter publicam utilitatem quæ ex eorum officio uidetur resultare fauent eis, nam possunt inuito domino ingredi fundum ad metallum [d] inquirendum. l. 3. & l. quosdam. & ibi not. C. de metal. quod alias non licet. dict. l. unica. [e] & ff. de acqui. rer. do. l. 3. Ratio est. quia ut dicitur in libro de proprietate rerum in ca. de alchimia. Omnia metalla procedunt ex eodem principio, scilicet ut sulphure & argento uiuo. Sed ex uirtute elementorum quæ habent maiorem influentiam in uno loco quam in alio, in una minera fit stagnum, in alia argentum. Cum ergo ars imitetur naturam. ff. de adoptio. l. adoptio. Non igitur est peccatum [f] si per uirtutem quæ est in elementis, aut herbis alchimistæ de stagno uolunt facere argentum, quia cum sit ex eodem principio & in habentibus simbolum facilior fit transitus insti. quib. mo. tol. ob. §. 1. Cum multæ uirtutes sint insitæ herbis & lapidibus. 26. quæst. 5. nec mirum circa medium. [g] Sed his non obstātibus credo quòd sit illicita ex multis respectibus. [h] tum primo, quia nullus inuenitur qui habeat ueram huiusmodi artem licet dicatur de multis, sed falsum ex experientia, tum quia uidemus quod communiter ipsam fa

a Consiliis suis] Consil. 68. refert Pa. in c. 2. circa fi. de sortile.

b Magicam] Vt C. de mathemati. per totum max ime in l. eorum. cum duabus seq.

c Legibus odiosam] Adde. C. de paga. per totum.

d Ad metallum inquirendum] Dummodo faciat absque damno.

e D. l. unica.] C. de thesau. li. 10. uersicul. plane. Et inuito domino nullus ingredi potest fundum non suum ad quærendum thesaurum, sed secus in fodiendo metallum & marmora. Ratio, quia hoc pertinet ad publicam utilitatem, & cum magno labore, primum uero ad priuatam & cum paruo labore. uide gl. & Bar. in d. l. 3. & l. quasdam. Et Ioann. And. in addi. ad Spec. tit. de cri. fal. arguit pro & cōtra. Et tandem cōcludit ut hic per Oldra.

f Non est peccatum] Certe de plumbo poterit argentum fieri, & sic de singulis. & sic nullū erit peccatum.

g Circa medium] Insunt enim reb. corporeis per oīa elementa quædam occultæ seminariæ rōnes quibus cū data fuerit opportunitas tēporalis atque causalis prorūpunt in species debitas.

h Ex multis respectibus] sanctus Tho. 2. 2. q. 72. ar. 2. ī rn̄. ad primum ar. dicit φ aurum & argentū nō solum est utile propter uasa &c. sed etiam quia habēt materiam ualde puram, unde qui uendit aurum sophisticatum siue alchimum pro bono est illicita uenditio, maxime quia aliquando impediuntur ueræ operationes talis metalli, puta quia letificat adiuuat contra quasdam infirmitates, quod non facit aurum alchimum etcæt. Et uide Bald. in capitul. primo in penul. colum. quæ sunt regalia. in usi. feud. subdit tamen Tho. quòd si alchimistæ facerent aurum uerum,

quod fieri potest, possent sine peccato illud uendere.

a Est standum] l. nam ad ea. ff. de leg.

b Facientes] Quidam tenet contra hanc conclusionem, eo quia alchimistæ possunt ueram artem inuenire. Itē quia Docto. communiter hoc tenent, sed malè dicit, quia hic non negatur absolutio alchimistis, ut ipsæ sibi imponit. Item quia fatetur esse ueram artem, sed bene eam dissuadet efficacissimè per rationes fundatissimas, ut patet ī litera. Nec ignorabat doctores auctor noster, quando quidē & ipsos adduxit. Non ualet etiā ratio qua dicit ꝙ possunt inuenire uerā artem, quoniā hoc de facili non potest fieri, & ut plurimum homines decipiuntur. Et sic est contra publicā utilitatem. Iuxta no. in l. 1. ff. so. mat.

c Alea] Aleator dicitur qui ludū aleæ causa sui emolumenti exercere consueuit in eius domo sicut dicitur in cauponib. l. 1. §. si caupones. ff. naute. caup. stab. & in l. 1. ff. quarum rerū act. nō da. Azo in sum. C. de re li. & sump. fun. uersic. Aleator. & glo. in l. 1. in prin. ff. de Alea. ubi dicit Bald. ꝙ aleator est uilis persona. Quod uerū est

cientes multa consumunt, & a communiter accidentibus est standum [a] unde de ipsis dicitur & ad Thimo. tertio. & dicto capitu. nec mirum. Semper adiscentes, & nunquam ad ueritatis scientiam peruenientes, experientias multas faciunt, & nunquam ad perfectum attingunt, tempus uitamque consumunt, nec id quod operantur habet ueritatem cum auro, uel argento, sed solum apparentiam, ideo semper sunt condemnandi alchimistæ. Et hoc euidenter probatur, quia nemo in publico eam uult facere, ut appareat ꝙ male agunt quia odiunt lucem. Et si aliquando aliquid ueri faciunt, aut fit cum damno computatis expensis, uel ex aliqua deceptione imponendo aurum uerum, uel aliqua diabolica fallacia quæ ut eos attendere faciat huiusmodi facit eis uerum aurum ex appositione auri ueri occultè aliquando. Cum ergo sit tale exercitium contra utilitatem publicam, ut patet ex consumptione rerum, & quia ut communiter faciunt ex his monetam falsam, ideo simpliciter sunt condemnandi eam facientes. [b]

ALEA [c] uide infra ludus. §. 3. cum sequentibus.

ALIENATIO quid dicitur. Respond. quòd propriè & strictè est omnis actus per quem transfertur

quando ex assuetudine apparet eum ludere, quia si incidenter non dicitur propriè aleator, secundum Azo. ubi supra. Et dicit Iac. de Are. in d. l. 1. in glo. quòd si scholaris recipiebat lusores in domo sua, & pecuniam pro candela recipiebat ꝙ dicitur aleator. ar. d. l. primæ in fi. Et uerum est etiam si gratis. Et hoc odio talis ludi.

d Quod tutela solū. Auth. matri & auiæ. C. quādo mul. off. tu. fun. Licet enim loquatur de auia, tamen intelligitur ēt proauia, & est cōis opin. licet Pau. de Cast. & Ang. tenuerint contrarium.

e Venit nepos & pronepos] Vult Bart. ubi supra ꝙ pronepos & abnepos quælibet sit uere nepos, & ꝙ præpositio pro uel ab solum addit ut unus discernatur ab altero, & sic uult ꝙ præpositio non significet imp. oprietatem Istud reprehendit per multa fundamenta Aret. in d. §. instituens. Tu uerò dic ꝙ de proprietate sermonis appellatiōe nepotis nō ueniat pronepos nisi per extēsionē. Hoc patet per tex. ꝑ Bar. allegatūm l. nurus. ff. de uer. si. ubi dicit iuratus ꝙ nurus appellatio porrigeda ē ad ꝓnuru. Pōdera uerbū porrigē da. ergo est ꝑ extensionē nō de proprietate uocabuli. Ad idem pondero tex.

dominium. dicit text. C. de fun. do. l. prima & l. alienationis uerbum. ff. de uerbor. obligation. secundum gloss. in cap. nulli liceat de rebus eccles. non alienand. & eam sequuntur Docto. ibidem. Largissimè autem alienatio dicitur datio in emphyteosim & locatio ad longum tempus. ut uoluit Iac. de Belui. in authen. de non alienan. §. quia uero etiam quando sola possessio in alium transfertur. ut not. Innocen. de reb. eccle. non alienan. cap. episcopi & Alber. in authenti. hoc ius porrectum. C. de sacrosanc. eccle. sed contra uidetur text. in d. capi. nulli licet, ubi dicit. Alienationis autem uerbum continet conditionem, scilicet uendere sub conditione Alii habent conductionem ad longum tempus donationem, uenditionem, permutationem, & emphyteosim ac perpetuum contractum hæc text. sed uerbum continet denotat propriam naturam uocabuli, ut dicit Barto. in l. affinitates alias incipit. l. cui eorum. ff. de postum. §. Item Pomponius ubi dicit se damnasse glos. in l. gallus. §. instituens. ff. de liberis & posthumis. Et sic consuluisse quòd ubi textus dicit quòd tutela solum [d] ueniat matri & auiæ quòd etiam propriè uenit proauus, & nomine nurus uenit pronurus, & nomine filii uenit nepos & pronepos [e] nisi addatur aliquid quod faciat determinatio-

tex.in §.prætor.ꝙ si aliquis uocauerit in ius parentem aut nurũ quibus satisdatio sufficeret. Quærit tex.in d.§.nurum.quid ẽt si uocaret pronurum? dicit tex.ꝙ continetur. Si ergo appellatione nurus de propria significatione uocabuli continetur pronurus superflua esset illa adiectio. in d. §.nurũ. nec ibi text. loquitur de certa persona,quia loquitur in genere. ergo intelligitur ꝙ continetur extensiue.

a Ad certam personam] Vt si dicat instituo talem nepotem, secus si generaliter loquatur. Exemplũ ut si dico istituo Titium filiũmeũ, tunc non uenit nepos.uel si dico instituo Sẽpronium nepotem meum, nõ uenit ꝓnepos.

b Pa.in d. c.nulli] Exemplum Titius prohibetur alienare &c. In materia fauorabili,ut ĩ personis quæ non possent, ꝓhibitè ratione personæ sed rerum. In materia stricta erit in personis qui sunt prohibitè ut in minori ꝓdigo &c.& ista exempla parẽt in l.fi.C. de re. alie. non alie. uide eam.

c Non est] Intellige quando subest eadẽ ratio, puta quia testator prohibuit ne res extra familiam iret.

d Quæ requirãtur] Pa. facit mentionem de quatuor.Nam de autoritate superioris nihil dicit nisi intelligatur per consensum epi, qñ capitulum uult alienare,sed tu dic.Ex quo hodiæ prælati iurant non alienare sine consensu Papæ requiritur eius autoritas,de quo dic, ut per Pa. in c. ut super de re.eccle.non alie.& per Arch.in c.sine exceptione.7.q.1. Hodie prouisum est per extrauagantem. Pauli Secundi,uide ̄J. excõicatio. septimo casu ultimo.

nem ad certam personam. [a] ita limitat Bart in d. §.instituens.& not. idem in l. liberorum.ff.de uerbor.signi. Pa in dicto ca.nulli [b] liceat. dicit quòd in materia fauorabili, & larga, ut in d. cap. nulli est uerum, sed in materia odiosa non uenit nisi quod dixi contractus per quem transfertur dominiũ propterea in rebus ecclesiæ aliena. accipitur alienatio, ut in d.c.nulli secundum gl. ibidem.

1 Alienatio de fratre ad sororem non est [c] secundum Monal.co.ti.allegat.C. de fideicom l.uoluntas.

2 Quæ requirantur [d] in alienatione rei ecclesiasticæ. Respon.Pa.in c.cum apostolica. de his quæ fi. a præla. quòd u. Primo tractat [e] scilicet an expediat uel non. Secundo consensus [f] capituli. Tertio quòd fiat pro utilitate ecclesiæ. Quarto autoritas superioris. Quinto subscriptio [g] & hoc ponit in c.tua. de his quæ fi. a præla.& in cap.1.eo. tit.& cap.nulli.de reb. eccles. non alie.

3 Vtrum subscriptio requiratur necessario.Respon.Panor.in c.1.de his quę fi.a pręla.quòd Inno. dat unam regulam quòd nũquam requiratur subscriptio nisi in casibus a iure expræssis, ratio quia regulariter in quælibet dispositione sufficit consensus nec requiritur scriptura. l.pactum.C. de pac. uide gl. in c.1.de censi.lib.6. Et ideo uenditionem permutationẽ & donationem prælatus facere non potest nisi de consensu capituli & subscriptione canonicorum. Albe. in d. auth.hoc ius tenet ꝙ subscriptio in alienatione rei ecclesiasticæ regulariter non est necessaria nisi in tribus casibus prædictis. s. uenditione, permutatione & donatione. ut in d.c.tua.& in casib. not. per Archi.in c.sine exceptione.12.q.2.

4 Quæ sunt causæ legitimæ alienationis rerum ecclesiasticarum.Resp.Pa.in d.c.nulli.liceat quòd sunt quatuor. Prima necessitas si debita urgent, & ecclesia non potest satisfacere de fructibus. Secundo utilitas, scilicet ut habeat rem meliorem, & ista ponuntur in auth. hoc ius.C.de sac.san.ecc.& 10.q. 2.c.hoc ius.Tertia pietas 12. q.2.aurum.& ca. sacrorum. Quarta incommoditas, ut quia res est magis damnosa quam utilis ecclesiæ. ut in c. terrulas.12. q. 2. & plenè in gl.summè.

5 Vtrum omnis alienatio rei ecclesiasticæ sit prohibita sine præsata solennitate uel aliqua de p̃fatis causis? Res.ẽm doc. in c.nulli liceat q. nõ,sed immobilium.Et nomine ĩmobiliũ rerũ cõprehẽduntur ea quæ seruando ser

e Tractat] Inter prælatũ & capl'm, & requirit quadam discussionẽ & indaginẽ circa rẽ disponendã in futurũ,& nõ deliberatũ consensum, probatur per text. in d.c.Tua iuncta glo. qui ponit tractatũ & consensum, ut diuersa. Nam discutitur si põt aliter ecclesiæ subueniri quã per alienationẽ & si non, si una res sit magis alienanda quã alia, & sic peruenitur ad alienationẽ in qua consensus præstatur. Q'r est notandũ ꝓ statutis qui cõdemnant aliquos pro tractatu de aliqua re,q a dicuntur tractasse licet actum nõ perfecerit.Et unicus requiritur tractatus solennis & diligens & nõ tres, & hoc tenent communiter.Doc.& uide tex. cum gl. in c.1.de re.eccle.non alie.in 6. Et de forma tractatus Spec. ti.de loca.§. sequitur. uersic. fetas.

f Consensus] Intellige de expresso. Vnde super alienatione perpetua nõ sufficeret tacitus.d.c.1.de reb. eccl.non alie.lib.6.

g Subscriptio] idest canonici post consensum debet se subscribere.

uari possunt. facit l.tutores. [a] la 2.C.de admini.tut. & c. tua.de his quæ fi.a præl. Sed Alb.in d.auth.hoc ius.tenet ꝙ mobilia quæ etiam seruari possunt alienari possunt sine prædicta solennitate, ut oues &c.nisi sint ad diuinum cultum deputatæ,tunc quia seruabitur auth.preterea.C. de sa.san.eccl.scilicet ut non uendantur nisi pro necessitate & utilitate, ut placet.

6 Vtrum pecunia sit de his quæ seruando seruari possunt.Respon.Pa.in d.c. nulli liceat quod non, quia retenta nihil operatur. 78. di. eiciens.& no. in l. cum plures.in fi.ff.de admi.tuto. ubi tutor debet pecuniam pupilli ponere in emptione prædiorum. [b] Quod uerum credo nisi in duobus casibus.

Primo quando pecunia ecclesiæ esset deputata ad emẽda bona immobilia, quia tunc iudicatur bonum immobile, nec posset mutari. tex.est singu. & ibi Bald. & Ludo.de Ro.in l.3.§.usuras. uersi.quid [c] ergo. ff. de contra.iudi.tu.& uti.actione. & per hoc tenuit Alb.q.24. in 2.parte statutorum, ꝙ quando statuto cauetur ꝙ mulier lucretur dimidiam partem bonorum immobilium mariti decedentis sine liberis, quod lucrabitur partem pecuniæ deputatæ ad bona immobilia emenda, quia illa pecunia iudicabitur, ut immobilis, sed Bal. est contrarius in l.cætera.§.fi. ff. de leg.1. & allegat mirabilem text. in l. cum in fundo. §. si fundus. [d] ff. de iur. dot. Et istud credo uerũ quo ad dictum statutum, quia iura adducta per Alber.ff. de hære. insti.l.ex facto.§.planè.la 2. loquuntur in actu fauorabile ultimæ uolũtatis. [e] Similiter & cle.ne Romani.de ele. loquitur in fauorem ecclesiæ.Et cum præfatum statutum sit contra cõem dispositionem iuris ergo illa iura ad hoc non debent allegari. similiter. l. & si non sunt. ff. de aur.& arg.leg.§. quid ergo. ponit casum ubi argentum ceptum fabricari habetur pro facto, & non pro infecto fauore ultimæ uoluntatis. Secundus casus est quãdo pecunia esset in magna quantitate.facit.c.licet Hely.de simo. ubi accusatur p̃latus ꝙ malè expendit non modicam pecuniam, ergo non potest ea uti sicut fructibus, secus si esset modica quantitas. Et sic limito dictum Pa. [f] & ita intelligas in d.c.nulli.

7 Quid est illud quod seruando seruari potest. Resp. scd̃m Ang.in §.& quia parũ. in auth.de nu. ꝙ dicitur omne illud quod non corrumpitur triennio.& est gl.sing. in l. unica. C. si aduer. usu. Hoc limito qñ tale quod seruatur potest producere fructum sic seruatũ, [g] alias non. ar.l.1.§.fuit quæsitum. ff. ad Treb.& ita intellige gl.in d. §.fuit quæsitum. & facit tex. in l.aristo.§.fin.cum l. seq.ff. de iu.de lib.& sic quæ usu cõsumuntur non sunt de illis quæ seruando seruari possunt.Fallit in pecunia,ut dictum est, quia est casus specialis.

8 Vtrum iura actiones & nomina debitorum censeantur mobilia uel immobilia. Respon.Pan. in d. cap. nulli ꝙ non proprie,quia mobile & immobile clauditur ali-

a L. tutores] Ea quæ seruando seruari possunt sunt in auro &c.& dic ut infra §.7. sed in d. l. tutores dicitur. Tutor & curator post inuentariũ debent mobilia quæ seruantur in tuto collocare.& ex pecuniis si possunt prædia emere.

b In emptione prediorum] Vel ĩ mercãtia, q̃ non posset si cõputaretur inter ea q̃ seruando seruari pñt nõ obstat si dicatur ꝙ pecũia põt seruari seruando.Respondeo nõ põt seruari, ut offerat utilitatem ſm usum ad quẽ ẽ destinata.Et ex his infert Pa. ĩ d.c.nulli. ꝙ ad solum prælatũ spectat dispositio de pecunia ecclesiæ sicut de fructibus ut in clem.1.de re ec. nõ alie. &c. Et dicas de specialib.pecuniꝫ, ut in l. singularia.ff.si cer.pe.

c Versi.quid ergo]Et est ibi talis casus. Tutor expẽdit pecuniã pro pupillo, ex quo currũt sibi usuræ. Quærit nũ qd dũ ẽ tutor tm̃ usurę sibi debeant,an ẽt finita tutela? Dicẽdũ ꝙ sic, & aget contrario iudicio tutelę, qa pecunia sua nõ dãt sibi esse ociosa. Qđ uerũ ẽ dicit tex.si erat in facultate pupilli aliqd de quo posset sibi satisfieri, qd ergo si illeres erat deputate ad emptionẽ p̃diorũ, dr̃ ꝙ si nõ impetrauit a p̃tore, ꝙ promatur pecunia, sibi ẽ imputãdũ. Et sic apparet manifestè, ꝙ illa pecunia iter immobilia cõputabãt,ex quo sine prætore distrahi nõ poterat. & de ea fieri soło.Qñ quidẽ nec res minorũ imobiles sine autoritate & decreto p̃toris possunt uẽdi.to.ti.ff.dere.eo.Et Bar.not. ibi ꝙ tusci nõ sinũt pecunias suas esse ociosas.Sed bñ lombardi,qa seruãt eas ꝓ d.isfuis.

d §.si fun.]Vbi est casus, ꝙ si cõis fundus datus sit ĩ dotẽ,& socius est erit cõi.diui. cũ marito. Et tunc si adiudicatus fuerit socio uel ex̃neo pecunia erit ĩ dote nõ tñ ut uice corpis. i. tãq̃ immortalis habeatur.

e Vltimę uolũtatis]Fauore ergo ecclię uel ultimę uolũtatis pecunia hr̃ pro re ĩmortali,secus gñaliter loquendo.

f Limito dictũ Pa.] Qui dicebat solũ p̃latũ posse disponer̃ de pecũia sicut de fruc.cle.1.de re.ec. non alie.

g Sic seruatũ] Vult dicer̃ ꝙ ea q̃ usu cõsumũtur,

tur,& si durent tunc modo non tamen debent computari inter ea q̃ seruādo seruari pñt, ut uestes &c.

a Aliquo termino].i.certo loco.nam immortale dicitur quod non potest a loco moueri, mortale uero,quod secundum naturam suā aptū est moueri.

quo termino [a] ut l. mouentium.ff.de uerbo.sig. Et ideo cū sint quid īcorporale sunt in tertia specie ut patet in l. a diuo pio. §. in uenditione. ff. de re iudi. Ideo consuluit Oldr.ꝙ si princeps relinquit bona mobilia distribuenda [b] non ueniunt pæne nondum exacte. Vnum tamen notabis quòd si quis uolens comprehendere totum patrimonium suum facit solum mentionem de mobilibus & immobilibus tunc iura,actiones, & nomina debitorum sunt immobilia,si adhærent immobilibus. [c] Si uero adhærent mobilibus, sunt mobilia. Et idem de annuis redditibus. Et sic limita clementi.exiui.§.cum annui redditus.de uerbo. signi. facit glossa in cap.2. de reb. ec. non alie. lib. 6. Alienari tamen non possunt sine debita solennitate & causa, quia seruando seruari possunt. quamuis Dyn.ut not. Alberi.in d.authen. [d] hoc ius.consuluerit posse alienari, quod posset teneri post factum uel etiam ante ex magna causa.

9 Vtrum mobilia preciosa ecclesiæ censeantur immobilia.Respon.quòd sic ut colligitur ex l.lex quæ tutores.C.de admi.tuto. & ex gl. in ca.episcopus qui mancipium.12. q. 2. simul iunctis. Idem tenet Pan. in dicto ca. tua.de his quæ fiunt [e] a pla.

10 Vtrum præfata forma requiratur in omni alienatione rerum immobilium ecclesiarum. Respon. Panor. ut refert Gemin. in ca. 1. de reb. eccle.non alie.lib.6.quasi in fin. ꝙ tractatus non requiritur nisi in ecclesiis cathedralibus non in ecclesiis inferioribus, sed sufficit consensus superioris. [f] Sed ego credo uerum dictum Pan. quando ecclesiæ inferiores non habent capitulum alias non ar.cle.1.de reb. ecc. non ali. Causa autem legitima. s. ut necessitas uel utilitas semper requiritur ut in d.cle.1. Et licet non dicat nisi de necessitate uel utilitate etiam fieri potest proprietate. Ratio quia ubicunque statutū uel constitutio loquitur in materia iuris [g] & aliquos casus excipit,non per hoc firmat regulam in non enumeratis contra ius commune antiquum,quinimmo in casibus non exceptis (s)uppletur a iure communi.facit capit. ad audientiam. cum ibi nota.de cle. non resi. facit glo. & Barto.in l.serui.ff.de usuca. ubi nota.uolunt quòd si unum ius ponit regulam & excipit aliquos casus cum dictione taxatiua,quòd nihilominus excipiuntur alii casus qui reperiuntur a iure excepti in alia parte iuris facit. capit.quoniam frequenter iuncta glo. 1. responso.

b Distribuēda] In pios usus. Et dicit Pan. se aliter consuluisse alias s̃.

c Si adhærent immobilibus] Hoc in effectu uult Bar. in l. pōt pupillus. ff.de auto.tu.

d Alberi. in d. aut] Et ibi dicit esse notabilem glos. quæ uult ꝙ censeantur īmobilia quo ad solennitatē seruandam no. tamen ꝙ seruitutes computātur iter immobilia, licet sint iura incorporalia. Vide glo.in 102. de rebus eccle.non alie. lib. 6.in uersic. iura.

e De his quæ fiunt] Idem tenet glo. in c.fi. de cle. egr. lib. 6. Sed limita hic esse uerum quo ad alienationem. Vnde & ille qui solū prohibet alienare immobilia cum dictione taxatiua,nō prohibet alienare mobilia p̃ciosa sicut dicit gloss. & ibi Gemin.in ca.is cui.de electio. lib.6. ubi dr̃ ꝙ hn̄s iurisdictionē & liberā administrationē a Papa in sp̄ualibus & tpalib. pōt oia exercere excepta alienatione immobilium duntaxat gl. exponit ibi, puto ꝙ immobilia & preciosa possit in casu licito alienare,& in casu permisso.

f Consensus superioris]Si eps est autorizans tm̄. secus si est principalis alienans, qa tūc reqrit̃ tractatus, & consensus capituli. Et Pa. in cap.1. de his q̃ fi.a pla.ponit rationē diuersitatis, quia ubi eps est autor ut solus & singularis in alienatione rerū,unde merito debet habere cōsensum sui capituli, ne p̄ eum dissipentur bona ecclesiæ inferioris, secus in alio casu, intellige qn̄ ipse uult alienare bona ecclesiæ inferioris debet habere consilium ecclesiæ cathedralis qa primo casu requiritur tractatus, quando est autorizans non requiritur. Et pro hoc facit quod nota. Ioan. Andr. in addit.Specu.de cler.egro.in rubrica ubi uult in actibus capituli non reqri tractatus, nisi in casibus a iure expressis.Et facit tex.in ca. 2.de reb. eccle. non alie. in 6. Sed de quo tractatu intelligatur hoc an.s.ecclesię cathedralis?An clericorū illius ecclesiæ inferioris? Dic ꝙ si ecclesia inferior habet capitulum eius sufficit cōsensus, & non requiritur consensus capituli ecclesiæ cathedralis. Et hoc tenet Innoc.in d. capit. 1. licet do. Ant.ibi aliter dixerit.

g In materia iuris] Nam de iure non residentes priuant̃ fructibus,& excipiunt̃ infirmi & existentes in seruitio Papæ. Statutū aūt de quo in d.c.ad audientiā solū excludebat existentes in seruitio Papæ. & tn̄ intelligunt̃ excepti ēt existētes in seruitio epi sed sic est in ppo sito nr̃o.Nā duæ tm̄ exprimunt̃ causæ,quibus possunt alienari res ecclesiæ.s.utilitas & necessitas an

stigitur

igit uideat regula firmata .f. ꝙ nō liceat alicui alienare &c. Dic ꝙ non, quia admittitur etiam alia causa expresse in alio canone scilicet pia ut in c. sacrorum. & in c. gloria episcopi & in c. aurum 12. q. 2.

a Vt lit. non conte] Papa ibi ponit regulam, ꝙ ante litis contestationem non debent recipi testes, sed dicit ꝙ in casibus ibi enumeratis, ut in causa matrimoniali, & spirituali. electione. f. ut quādo testes sunt senes ualitudinarii, & de eius morte timet. glo. etiam ponit multos alios: & etiam ibidem Pan.

b L. illud C. de sac. san. eccle.] Nam dicit ibi imperator, ꝙ donatio usque ad quingentos solidos ualet sine insinuatione, ad aliquos pios usus ibi enumeratos dicit glo. & ad similes. Et dum tex. dicit nulla alia causa, utrum est si nō esset similis.

c Materia restringibili] Idē qñ statutū cōtra ius disponit, nam non extenditur ad casus consimiles, sed relinquitur casus illi dispositioni iuris cōis arg. in l. commodissime. ff. de lib. & postu. in ca. susceptis. de rescri. in 6. Et in c. materia de iureiur. &c.

d l. 2. C. de pa. qui fin. distin.] Nam pater nō potest uendere filium nisi ob famē, quia sumus in materia stricta.

e l. ubi absunt] Vide ibi Bar. multa in simili dicit & ibi Alex. in apostillis.

ut lit. non contesta.[a] facit glo. in l. 1. C. de condi. indeque uidetur uelle ꝙ excepto uno casu a regula uidentur excipi omnes similes. Satis est enim unum positum exēpli gratia ar. l. non possunt. de legi. c. translato. de consti. Et quod dicitur ꝙ exceptio firmat regulam in non exceptis ut in cap. dominus. 32. q. 7. & in ca. quoniam de con. lepr. ubi dicit dominus. non licet dimittere uxorem excepta causa fornicatiōis, debet intelligi ꝙ firmat regulam in casibus non similibus, & non specifice exceptis. facit. l. 1. §. denique. ff. quod ui aut clam. c. cum dilecta. de confirm. uti. distingue tamen quòd si casus consimiles non excipiuntur specifice alibi, tunc in materia fauorabili, extenditur & pia per identitatem rationis, ut sentit gl. in l. illud C. de[b] sacr. san. eccl. Secus in materia restringibili[c] ut nota. in l. 2. C. de pa. qui fi. di.[d] uide quod no. in c. inter alia. de immu. ec. & d. c. cum dilecta. & d. c. quoniam. quod no. quia facit ad multa.

11 Quid si eps non habet capitulum, quia ecclesia est destructa propter guerras & huiusmodi. Respon. Panor. in c. 1. de his quæ fi. a præla. dicunt docto. quod loco canonicorum aduocet aliquos clericos honestos. argumen. 65. distin. si forte. & l. ubi absunt[e]. ff. de tuto. & cu. da. ab his. & 17. q. 4. nullus res. Et hoc est utile seruare etiam in alienatione ecclesiæ inferioris.

12 Vtrum necessitate occurrente quæ non patitur ut habeatur recursus ad superiorem licite possit fieri alienatio sine eiusdem superioris licentia.[f] uide infra. Iuramentum quarto. §. primo.

13 Quis dicatur superior, ut pro licentia ad ipsum recurratur in causa alienationis rei ecclesiasticæ. Respon. ꝙ in non exemptis est episcopus proprius. In exemptis est prælatus ipsorum sub quibus sunt[g] uel Abbates[h] in ecclesiis sibi subiectis. Ministri minorum quo ad monasteria sanctæ Claræ & prouinciales prędicatorum quo ad sua monasteria. ita elicitur ex nota. in dicto capitulo primo clemen. prim. per Cardi. in capitu. statuimus. de transact.[i]

14 Vtrum recipiens rem ecclesiæ sine obseruatione solennitatis teneatur eam restituere. Respon. quòd sic secundū Mod. tit. de alie. etiam cum fructibus, nec potest repetere precium ab ecclesia 12. q. 2. non liceat. 10. q. 2. hoc ius. §. qui uero in authen. de nō alienan. §. primo. Limita hoc uerum quòd non repetit pretium ab ecclesia nisi conuersum fuisset in utilita-

f Licentia] Vide Pa. in c. fi. de eccle. ædifi.

g Sub quibus sunt] Vide Bar. in aut. hoc ius porrectum. C. de sac. san. ecc. Qui idem tenet & Bal. ibidē.

h Abbates] Maxime ut dicit Io. An. quia hñt iurisditionē episcopalē uel quasi, & hoc communiter seruatur.

i Transactionibus] Nā habemus ꝙ in subditis epi requirit consensus epi, in subditis archiepi requirit eius. quid requirit in ista alienatiōe, quo ad consensum superioris, Rñdeo ſm Inno. ī d. c. statuimus. de transa. ꝙ requiritur causæ cognitio, ut sic superior examinet, an talis alienatio sit expediens ecclesiæ, alias alienatio facta sine causę cognitione nō tenet de rebus immobilibus. Et idē tenet Innoc. in c. unico. ut ecclesiastica benefi. in fi. & facit. 12. q. 2. sine exceptione. Et gl. or. in c. 1. de re. eccl. nō alie. lib. 6. Sed non decretū ipsius epi respectu subditorū suorū ut tenet Inno. in d. c. 1. li. 6. & & gl. ibidē. Vñ sufficit consensus seu autoritas, licet Inno. ī d. c. statuimus dicat ꝫ, sed male, ut ibi p Pa. & in c. 1. de re. eccle. non alie. Et no. ꝙ differentia est iter decretū autoritatē & cōsensum, seu collaudatione. Na decretū est ſnĩa, qa iudex cōtractū futurū iustū fore decernit autoritatē suā interponēdo, uel aliquē in possessionē mittēdo uel mittēdū declarādo. ff. de dam.

dam.infec.l.si finita.§.inde.& §.si forte & interponitur ante contractum.ff.de re iudi. l. magis puto. §.non passim.cum seq. Autoritas autem est autorizabilis consensus quæ competit sibi ex publico officio, uel legitima administratione, sicut sunt tutores & curatores. ff. de auto. tuto. per totũ Consensus aũt siue collaudatio est multorũ uoluntas ad quos res pertinet simul iuncta. Hæc glo.in c.1.de reb.eccl. non alie.lib. 6. in uersi.tractatus.

a Vtilitatem ecclesiæ] Hoc est uerum si talis emens fuit in bona fide. & in defectum quãdo. s. alienans non est soluendo hoc dicit Pa.in c.si quis. de re.eccle.non alie. & senserũt Cyn.& Baldus in auten. pter. de sa.san.eccle. Et aperte Bar. in auten.qui rẽ C.eod. & si ecclesia facta esset locupletior deberet restituere ipsi emptori precium bona fide ementi, ne. s. uideatur locupletari cũ iactura aliena. Et hoc uidetur sentire glos. in d.auth.qui res. Fallit nisi ecclesia locupletaretur culpa illius qui damnũ sentit, unde sibi imputet.ff.de reg. iur.Quod quis ita glo.in d.authent. qui rem. de sac.san.eccl.

b Restituere in conscientia] Et sic no. ꝙ in foro conscientiæ æquitas iuris naturalis præfertur rigori iuris positiui, idem tenet Pan.in c.1.in fin.de resti.in integ. Et Gemi.in c.1.in prin.de sponsa.con

tem ecclesiæ.[a] ar.c.1. de deposito. Do & aliam limitationem secundum do. Anto. ꝙ quando causa legitima fuit alienationis, licet nõ sit seruata forma, non tenetur in conscientia, quia solennitates adinuente sunt ad cuitãdum deceptiones. Et ideo quando deceptio non subest & fuit causa legitima alienãdi non tenetur restituere in conscientia [b] quod bene no. recitat Pan.in c.quia plerq; de im.eccl. & est æquissimũ.

15 Vtrum prælatus ecclesiæ posit renunciare exceptioni competenti ecclesiæ, aut transigere euidenter in dãnum ecclesiæ. Respon. Pan. in c.1.de depo.ꝙ non secundum Inno.ibidem nisi ex spirituali concessione Papæ.facit l.præses.[c] C. de transa.& l. contra iuris ciuilis regulas.[d] ff.de pact. Ex quo infertur quòd non potest cedere liti & causæ aut trãsigere nisi sit causa euidens & debita solennitas si actio sit ad rem immobilem iuxta not. in c. nulli liceat de reb.eccle.non alie. Si uero sit ad rem mobilem, sic potest, ut not. glo.in authen.de non alien.§.1. in uer.memoranda. Et hoc est uerius per l.cum hi.§. si cum lis [e].ff.de transa.& l.non solum. C. de præ.mi. quamuis aliqui teneant indistinctæ ꝙ transigere potest, ut not. Albe.in d.auth.hoc ius.

16 Vtrum prælatus solus possit repudiare legatum sine solennitate præfata. Respon. ut colligo ex consilio 2.Pauli de Castr. quòd non, sed donationem sic, & dicit probari & bene ex l. magis puto.§.fundum.ff.[f] de re. eorũ q̃ sub. tu. Ratio diuersitatis est quia in donatione non acquiritur donatario nisi uolenti & non ignoranti, sed in legato sufficit factum testatoris solius, acquiritur enim ignoranti, licet reuocabiliter.l.cum pater. §.surdo.ff.de leg.2. & d. §. fundũ. ergo legatum est quæsitum ipso facto. Et sic ĩtellige no. per docto. in ca. ut super. de reb.ecc.non alie. & in c.tua. de his quæ fi.a præla. Et mihi placet. quamuis Fede. [g] consi.9. consuluerit ꝙ etiam legatum potest repudiare. & cum Fede.est Inno.in c.2. de dona.Barto.in l.iubemus nullam.C.de sacro.san.eccl. ubi bene distinguit & Pan. in ca.1. de dolo & contum. ubi late ponit, sed eos non sequor nisi quando quod legatur esset de his quæ alienari sine solennitate possunt ante factum, sed post factum sic si causa legitima subesset. Et idem dic in quocunque prohibito alienari sine aliqua solennitate uel consensu alterius.

17 Vtrum iconomus ecclesiæ cui commissa est in aliquo casu alienatio posit illã facere cõsanguineis suis. ℞ Pan.in c.ut super. de re.ec. nõ alie. legistę tenẽt p auth.

tra Inno.in d.c.quia plerique. Et confirmatur istud dictum per illud quod uoluit Inno. in c. quia propter. de elect.ubi dicit ꝙ si electio tenuit de iure naturali.s.consensus eligentium, licet sit nulla propter non seruatas solennitates iuris positiui, non tenet electus in foro cõsciẽtiæ renunciare ꝗa habuit fundamẽ.ũ naturale.

c L.præses] Illa lex dicit s̃m Bart. quod administrator uniuersitatis potest de re dubia transigere, sed nõ põt debitũ liquidũ remittere. Et hẽt locũ illa lex in quocunque administratore & tutore &c & sequtur Barto.allegatq.l.pactum. C.de pactis.

d L. contra iuris ciuilis regulas] Vbi hr̃ s̃m Pau.de Ca. ꝙ pupillus sine tutoris autoritate nõ põt facere cõditionẽ suã deteriorẽ, sed meliorẽ sic legitimus administrator, de quo hic.

e §.si cũ lis] §. si cum lis . & l.nõ solũ. ꝓbãt a ꝯrio sensu. ꝙ põt transigere.

f §.fundum.ff. &c.] Vbi dr̃ ꝙ pupillus nõ potest repudiare legatũ sine ꝑtoris autoritate quia iam factus est suus.

g Quãuis Fed.] Credo ꝙ opi. Fed. sit melior. Idẽ tenet Bal. in l. pupillorũ. C.de repu.hęr. Et l.ap.alle.27. Idem d. Ant.in c.1.de do.&cõ. uide & Bart.in l.aut facta.ult.col. ff.de pœn.& ad hoc facit.c.scia.de pœ.& q̃ not.Ale.post Sal. in l.1. C.qui admitti. Et uide Ro.in sing.incip.hẽs in rub.

G de

Hug. Similiter non ualet alienatio facta a scismaticis [a] uel intrusis descis. cap. 1.12. qõ. 2. alienationes. Et tenetur qui eam recipit restituere non solum rem, sed etiam fructus perceptos & qui percipi potuerunt a iusto possessore. capit. grauis. de resti.spo. Et est excommunicatus qui innititur talibus alienationibus ut infra excõmunicatio.7.casu.9.

21 Vtrum prælatus habens bona distincta a bonis capituli possit illa concedere alicui ad uitam ipsius prælati sine capituli cõsensu ex alia solennitate. Respon. Pan.in c. continebatur. de his quæ fi.a præla. ꝙ Fede.consi. 52. tenet ꝙ sic.[b] uide doc. in ca. ueniens.de transac. & maxime causa pietatis [c] per tex. iuncta glo. 16.q.1.possessiones.uide Archi.in c.1.de reb. eccl.non ali.lib.6.

22 Vtrum in alienatione rei minoris requiritur aliqua solennitas.Respon. Inno.in c. 1.de reb.ecc.non ali.lib. 6.ꝙ sic,scilicet causę cognitio.& decretum,& causa legitima. C.de prædi.mi. l. minorum. & l. si minores. & ff. de reb. eo.qui sunt sub tute. l.magis puto.§.non passim. & §.si es. Et hoc uerum etiam in mobilibus pretiosis secundũ eũdem ibidem alias habet contra posidentem rei uendicationem contra tutorem aut curatorem personalẽ actionem tutele uel negotiorum gestorum.d. §. si es. & §. seq. C.de prædi.mi.l. & si pses.& dicit ibidem immo ꝙ decretum est sententia & non imponitur sine causæ cognitione;& ideo in scriptis est dandum.C.de senten. ex pericu. re.l.2.ff.de rebus eo. qui sunt sub tu.l.1. & d.§. si es. & d.l. minorum. Sæpe tamen in iure decretum uocatur autoritas.l.1.C. de mi.& l.1.C.quãdo decre.opus non est.

23 De alienatione possessionis datæ sub conditione ne alienetur.Vide infra donatio.§.47.

24 Vtrum ualeat alienatio facta per eum qui commisit capitale crimen, etiam ad piã causam.Resp. Inno.in cap.quia propter de elec.ꝙ alienatio tenet dummodo fiat ante sententiam.l.post contractum. ff.de donat. & l.si quis post hac.C.de bo.dam. quę præcipit ꝙ bona illius qui capitale commisit crimen publicentur,intelligẽda est post sententiam inuenta,uel ex suspitione pęne alienata,ut ff.de do.causa mor.l.si aliquis. Fallit in crimine læsæ maiestatis,ut in glo.d.l. post cõtractũ. similiter & heresis ut in c. cũ s̃m.de hære.lib. 6. qa sunt in commissum a die cõmissi criminis uide infra hæreticus. Idem dic in quocunque crimine per quod ipso facto bona ipsum perpetrantis essent confiscata.[d]

25 Vtrum alienatio in fraudem creditorum uel patronorum ualeat. Respon. Innoc.ubi supra ꝙ non,quia uenit reuocanda,ut ff.de his quæ in frau. cre. per totum. immo plus quamuis non sit facta in fraudem, si tamen fraus est in ipso facto reuocatur.l.omnes.§. lucius.ff.eo.tit.

26 Vtrum alienatio rei litigiosæ ualeat. Vide infra cessio.in prin.

27 Vtrum alienatio fundi dotalis,uel rerum donatarum propter nuptias ualeat. uide infra dos.§.11.& 12.

28 Qui prohibeantur alienare. Vide infra donatio.§.4.cum sequentibus.

29 De alienatione bonorum mobilium quæ seruando seruari non possunt facta per ecclesiasticas personas.uide infra clericus.13. per totum.

ALIMENTA. Alimentorum appellatione uestimenta & calciamenta intelliguntur in legatis, [e] ff. de alimen. & ciba. le.l.legatis. Idem dico si legatus est uictus, ut ff.de uer. si.l.uerbo uictus.secus si cibaria sunt relicta,ut ff.de ali. & ci.leg.l.antep. Itẽ nomine alimẽtorũ ueniunt medicinæ [f] s̃m

a Schismaticis] Hoc est uerum nisi essent tolerati, quia ratione publici officii tenet alienatio si facta fuit seruata debita forma, sed ecclesia si est læsa restituitur in integrum s̃m Pan. ibidẽ. Tñ acquisita p eos bene sunt ecclesię,&acquisitio tenet secundũ glo.fi. in d.c.1.

b Tenet ꝙ sic] Nam prælatus potest concedere unam possessionem ad uitã indigenti.

c Causa pietatis] Dummodo sit res modica.

d Confiscata] ut ĩ crimine sodomitico. per l.cum uir.C.de adul.

e Legatis] Et hoc est indubicatum ubi tractat̃ de fauore, secus si tractat̃ de damno, exẽplum & casus in l. cum hi. §. qui transigit. ff. de transact. ubi transactio facta super alimentis non extenditur ad habitationem.

f Medicinæ] si contingat alimentarium infirmari uide.d. Iaso.in l.de alimentis. C. de transac.Et hoc uerum in eo q debet alimenta simpliciter, sed in eo qui debet alimenta ei qui operat̃, ut maritus seruo dotali,tunc expresse medicine si sunt parue ueniunt ut l. diuortio. §.impendia.ibi ægrumue.ff.so. ma.secus si sunt magnæ. l. 2. & l. omnino. ff. de impen.in re.dota.fac. Not. tñ ꝙ si potestas cõduxit iudicẽ non tenetur ad

de locato. Et glo.in c.deliĉtum.de reg.iu.in 6.

a Auten.quibuſcunque] Ibi eſt tex. optimus.ꝙ licet adminiſtrator cuiuſcunque poſſit emere palã & bona fide res eius,cuius bona adminiſtrat, hic tamen locum non habet in eccleſia.

b Cuiuſcũque cõditionis ſit] Quibuſcunque modis rei eccleſię alienatio facta permittatur, non tamen licet iconomo uel eius conſanguineis licite rẽ accipere, & ideo eſt,quia eſt ſuſpitio læſionis ꝑp conſanguinitatẽ.

c In prælato] Vide Pa.in d.c, ut ſuper.multa ad hoc allegantẽ. Itẽ Bar. ſic diſtinguit quia quædã eſt conceſſio ad tempus, & poteſt fieri conſanguineis. in auten. de ſanc.epiſco. §.ſinaũt. Qđ ẽ tenendũ menti pro abbatibus, qui res emphyteoticas ad ſe reuerſas concedunt cõſanguineis, uſque ad ſecundam uel tertiam generationem, quia poteſt quidem ualere,ſecus ſi in perpetuũ. & Bal.in ti.ĩ c. 1. ſi de inueſ.lis oria. dicit ibi gl. ſing.in uer. in clericorũ.circa me.quæ dicit de conſuetudine hodie a clericis conceduntur beneficia agnatis.& dicit Bald.hoc ꝓualere. Item quando agnati ſunt idonei poſſunt prælati ẽt de iure eis alienare. Nã ex quo ꝑlati ſunt pauperũ executores pñt bona diſtribuere conſanguineis,ſi ſunt pauperes,alias ſecus.Iuxta glo. in l. illud.C.de ſac.ſanct.ecc. Adde quod no.Bar.in l.cum quidam.de lega.2.Et uide Anch.cle.1. de exceſ.ꝑla. Et Bar.& Bal.in d.aut.quibuſcunque.dicunt ꝙ rem ſolitam concedi in emphytheoſim ſeu in feudum, poteſt prælatus concedere ſuo conſanguineo, quia hoc caſu ceſſat præſumptio fraudis & læſionis,niſi ſm Bal. uellet cõcedere conſanguineo potentiſſimo.Immo fortius uoluit Fede.conſ.204. ꝙ prælatus qui iurauit non alienare ſine licentia ſuperioris poſſit tamen dare in emphyteoſim rẽ ualoris unius floreni. De quo uide Pan. in d.ca.ut ſup.

quibuſcunque [a] modis.C.de ſac.ſanct. eccle.poſitam. 10. q.2.ꝙ non nec alius adminiſtrator cuiuſcunque conditionis ſit. [b] Sed Panormita. dicit non eſſe uerum in prælato, [c] ſed bene in iconomo & aliis.ego tamen credo ꝙ in conſcientia ſi ex cauſa legitima facit excuſetur, & ualeat talis alienatio. arg.c.1. de coha.cle. & mu. in tex. & in gloſſa.[d]

18 Quid dicitur perpetuũ. Reſpon.glo.10.q.2. hoc ius. Primo quod durat uſque ad 30.annos. inſtit. de perpe.& tempo.ac.Secundo quod durat quandiu uiuit cui conceditur.ff.pro ſocio. l. 1. & ca. præcariæ. 10. q. 2. Tertio quod durat quandiu penſio ſoluatur. inſtitu de loca. §. adeo. Quarto quod durat uſque ad tertiam generationem.ut in auten.de non alie. §.emphyteoſim. Et ſic omnis talis contractus prohibetur ſine ſolennitate, & in cauſis de quibus ſupra dictum eſt.

19 Vtrum terræ incultæ datæ ad culturam cum promiſſione dandi eas in emphyteoſim poſſint dari poſt culturam ipſarum.Reſpon.Panormi.in capitu ad aures.de reb.eccle. non alie. ꝙ ſic extirpantibus ſiue eorum hæredibus [e] aliis non, niſi ſeruata debita ſolennitate qa non ſunt amplius terræ ſilueſtres.

20 Vtrum ſede uacante poſſint alienari bona eccleſiæ. Reſpon.Panor. in c.1.ne ſede uacan. ꝙ aut ſunt bona quæ ſeruando ſeruari non poſſunt,tunc in eccleſia epiſcopali iconomus ſiue capitulum ſine alia licentia poterit ſicut dicimus in tutores. C. de admi. tutore.l.tutor qui repertorium. ff. eo. Si uero bona ſeruari poſſunt,tunc in eccleſia epiſcopali non poterunt alienari ſine licentia Papæ ſolum ar.d.c.1.& in c.1.de rebus eccle.non alie.lib.6.[f] In eccleſia uero inferiori tunc ſi magna urget neceſsitas, & eccleſia diu eſt uacatura, nec poteſt commode expectari creatio prælati, tunc in iſtis duobus caſibus dicit Innoc. quòd dabitur curator bonis.& per illum fiet alienatio, nec prius poterit fieri etiam per archiepiſcopum antequam ſit datus adminiſtrator [g] eccleſiæ uacanti ut in dicto cap.1. lib. 6. facit l. 2.ff.de cu. bon. dam.& quod no.in clemen.2. de reb.eccl. non alie. & concordan. An.

d Et in gloſ.] Vbi clerici poſſunt ſubſtentare conſanguineos pauperes, quia magis eis tenentur. 86. diſtinc.non ſatis.Et dicit tex. in dicto capi.1. cum glo. quòd matri & conſanguineis debet neceſſaria miniſtrare extra domum.

e Eorum hæredibus] idest primis. & hoc ob promiſſionem eis factam, & labores & ſumptus, quibus fraudari nõ debent. Fallit hic ſi a principio potuiſſet habere meliorẽ cultorem,quia tũc eccleſia reſtitueretur in integrum ut dicit glo. relata ad tex. in d.ca. ad aures.

f Non alien. li.6.] Vbi habetur, quòd iudicium cuius exitus eſt dubius non poteſt agitari contra eccleſiam uacantem,fortius nõ poteſt fieri alienatio. quare ipſa uidetur damnoſa ipſi eccleſiæ quæ tunc non habet defenſorem. faciunt no.ſupra.§.19.

g Datus adminiſtrator] Et talem adminiſtratorem ſoli Papæ dare conuenit. c.fin.de ſup.neg.ꝑla.facit. c.is cui.de elect.in 6.Quinimmo uult ibi tex. ꝙ adminiſtrator ſeu uiſitator deputatus generaliter ꝑ Papam nõ poteſt bona immobilia alienare. fortius non potuit capitulum etiam data autoritate archiepiſcopi quare recurrendum eſt ad Papam,ut interponat autoritatem ſuam.

Dyn. Ang. & Imo. in l. si cum dotem. §. si autem. ff. so. mat. per l. uerbo uictus. cum seq. ubi est casus. ff. de uerb. sign. & probatur in l. legatis. ff. de ali. & ciba. leg. & Bal. in l. in rebus. ff. commo. quamuis dixerit contrarium in d. §. si autem. per copulam [a] quæ ponitur inter diuersa, ut no. gl. in rub. ff. de iur. & fac. ign. [b] Hoc non est uerum, quia ibi ponitur inter genus & speciem, ut in simili no. glo. in l. 1. C. de ser. & aqua. sed appellatione cibariorum nō ueniunt medicinæ secūdum Ang. in d. §. si autem. similiter nomine alimoniæ ueniunt necessaria uitæ secundum Pa. in c. cum secundum. de præben. & patet ex c. non liceat. de præben. in fi. literæ E. nomen uitæ necessaria importat uestes, cibos, medicinas & huiusmodi, sicut dicimus de alimentis legatis in d. l. legatis. & ibi tenet Bart. quod ille cui debentur alimenta debet habere expensas pro studio necessario sine quo uiuere non posset secundum condecentiam personæ puta [c] grammaticam & huiusmodi, secus de expensis in studiis in quibus dicitur militare, sine quibus bene potest uiuere honestæ secundum condecētiam suæ [d] personæ. Idem no. in l. de bonis. §. non solum. ff. de car. edi.

1 Quis tenetur ad alimenta præstanda. Respon. secundum Azo. in sum. C. de alen. lib. & Mo. in titu. alimenta. Quod primo parentes liberos & liberi parentes alere tenentur, & omnia onera inuicem sufferre. ut patet. C. eo. [e] per totum non tamen de ere alieno. ut ff. eod. titul. l. si quis. §. [f] parens. Not. tamen quod nomine patris hic ueniunt ascendentes ex linea paterna, & matris nomine ex linea materna. Est tamen differentia, [g] quia mater non tenetur nisi pater, uel ascendentes ex eius linea defecerint uel sint egentes ut l. si quis. §. utrum primo. & l. non quemadmodum. ff. eodem titulo. fallit hic etiam quando filii possunt sibi sufficere in alimentis, uel ex bonis suis, uel ex artificio. limita secundum Bartolum, nisi sit nobilis,

medicinas si infirmatur secundum Bart. in d. l. legatis, quia solum tenetur ad cibaria, quo casu nō ueniunt medicinæ, ut hic in litera bene dabit ei pullos pro cibo, sed non medicinas ut dicunt Imo. & Ro. in d. §. si autem in seuissimo. Limita tñ hæc nisi medicina esset modica. per l. ī rebus. §. pñt. ff. eo. sm Bart. in d. §. si autem. & Bald. Ang. & Pau. de Cast. & Cy. & Bal. in l. uxore. C. de nego. ge. & Ang. in l. si seruū. in prin. ff. de uer. ob. quod no.

a Per copulā] Quę est in d. §. si autē. & medicinæ, si ergo non esset expressum sm eū nō uenirēt. ex quo medicina ē qd diuersum ab alimentis.

b ff. de iur. & fac. igno] Vide ibi Alex.

c Puta grāmaticā & hmōi] Et ita intelligitur. l. qui filiū. ff. ubi pup. edu. de. Et §. nō solū hoc allegatus. & uide Ange. ī l. cum hii. §. qui trāsigit. ff. de trans.

d Suæ personę] Dicta melius. Vbicunque alicui debētur alimēta ex ultima uoluntate, nō debentur sumptus ꝓ studio. sed qñ debētur rōne sanguinis officio iudicis debentur, uti in patre qui tenetur alere filium ex dispositione legis. Tunc ut hic.

e C. eo. per totum] Et in l. si quis a liberis. §. sed & si filius. ff. de lib. agno. Et no. in l. libertis quos. §. 1. ff. de liberis agno. Vbi no. limitat, nisi filius mutuo accepisset pecuniam, ex qua se aluit. Vide Alex. consi. 27. 4. par. & consil. 133. per totum. Cardina. consi. 72. Barba. consi. 40. 1. par. & consi. 72. 2. uolumine facit quod in simili tenet Pau. de Cast. in l. diuortio. in princip. ff. solu. mat. quòd hæredes mariti qui habent annum ad restituendum dotem, sed infra illum annum tenentur præstare alimenta uxori, ꝙ si uxor sit aliunde alimentata non pōt præteriti temporis alimenta petere saluo nisi interpellasset hæredes qui fuerint in mora præstandi alimenta, & ideo mulier acceperit pecuniam mutuo, ut inde se aleret, tunc hæredes bene tenentur, quod dicit esse quotidianū & pluries uidisse de facto. Et sequitur Alexan. in dicta l. de alimentis. Ex prædictis inferas quòd licet mulier nupta & dotata nō possit petere ut amplius dotetur. Vt per Barto. in l. obligamur. §. lege. ff. de actio. & obliga. & in authent. res quæ. C. communia de lega. Istud est bñ uerum in dotem quæ solum mō debet officio dñi iudicis. Vt in patre q nō tenet aliquo iure obligationis dotare filiam. l. liberos. ff. de rit. nupti. Secus eēt qñ dos debetur illię iure actionis. ut quando statutum disponit, quòd existentibus masculis fœminæ nunquā succedant, sed dotent semper a fratrib. Certè si soror mea esset nupta & simul dotata aliūde adhuc pōtest petere.

f §. Parens] Adde. l. præsens. C. ne fil. pro pa. Et fallit in casu. l. l. fi. C. de primipilo. li. 11. ubi filius nō existēs hæres sui patris primipili tenet ad eius onera ꝓsoluenda.

g Est tñ differētia] Mater tenet ipsa alere filiū infra siue usque trieniū, sedm Bar. in l. si quis. §. si mater. ff. de libe. agno. Et de hoc est tex. in l. nec filiū. C. de pa. po. Vnde infertur ꝙ mater cogitur filiū lactare, quia ante trienniū nō solet ablactari. Gen. 21. Et in c. quicunque 20. q. 1. dicitur. Ablactatus qui pōt cibo uti solido. Et sic allegat Archi. in d. c. ad eius. legitur & no. in c. fi. de cōuer. infi. Hoc intelligitur secundum Pa. ibidem nisi mater sit talis, quam lactare filium non deceat secundum Azo. in sum. de patria pot. Et Bar. in tract. de alimen. Et refert Alex.

ᵃ cui non deceat talem artem exercere, & idem puto in liberis circa parētes suos. ff. eo. l. si quis. §. sed si filius. nec distinguo an sit emancipatus uel ne, an sit legitimus uel ne, quia de iure canonico tam pater quam mater tenetur alere ᵇ spurios. ut not. Innoc. in c. 2. de regula. & Pan. in c. cum haberet. de eo qui du. in ma. quam pol. per adult. Fallit etiam ut infra filius. §. 21. Secundo ᶜ uir uxorē & uxor uirum, si uir sit inops & uxor locuples. C. unde uir & uxor. authen. præterea. ff. sol. mat. l. si cum dotem. §. si autem. ff. ad sill. l. 1. §. si uir. ff. de iure do. l. mutus. Et hoc uerum nisi uir & uxor esset in culpa quominus exhiberet debita obsequia alteri. arg. l. Iulianus. §. offerri. ff. de actio. emptio. cum similib. Tertio frater fratrem si egeat secundum gloss. in l. parentum. C. de alien. lib. 2. & d. l. si quis a liberis. & eam approbat Salyce. in d. l. parentum dicens esse rationabile, quia si tenentur alere fratrem ᵈ naturalem tantum, ut in authen. licet. C. de naturali. li. multomagis ᵉ naturalem & legitimum. ar. ff. de admi. tuto. l. tutor secundum dignitatem. §. in soluendis. Quarto seruus a domino. ff. de admi. tut. l. cum plures. §. pe. Alioquin fiet quod est in l. 2. C. de his qui sunt sui uel alie. iu. & in l. unica. §. sed scimus. C. de lati. lib. tolle. ᶠ Quinto socer nurum suam. d. l. si quis. Sexto tutor matrem pupilli & sororem si egent. & d. §. in soluendis. & not. quod alimenta debent præstari secundum consuetudinem regionis arbitrio boni uiri & secundum facultatem debentur & dignitatem legatarii secundum Bartol. in tracta. de duobus fratribus. facit l. alimenta. ff. de alimen. & ci. lega. & l. cum hi. §. in persona. ff. de transactio.

ALTARE duplex est. aliud stabile quod quidem in ecclesia consecrata non potest cōstrui nisi quod Episcopus proprius consecrauerit uel consecrari permisit, scilicet ab alio episcopo. 68. distinctio. c. quamuis. & de consecrat. distinct. 1. ca. nullus ᵍ el 2. Aliud au-

in apostil. in d. l nec filium. arg. l. nepos proculo. ff. de uerbo. significa. unde hoc casu debet expensis patris lactari. Sed ego non uideo quomodo sit infamia cuicunque fœminæ proprios lactare filios. Quandoquidem & beatissima uirgo Maria dulcissimum Iesum ubere proprio de cœlo pleno lactauerit, sicut cantat ecclesia. Item quia sanctus August. in d. c. ad eius. 5. distin. dicit esse prauam consuetudinem aliis dare proprios filios ad nutriēdum, quia uidetur solum procedere ex libidine. Fallit etiā quando mater ipsa esset paupercula, quia tūc hoc spectaret ad uirū, secūdum Bart. in l. si quis. §. si mater. ff. de lib. agno. Allegat ad hoc. d. l. si quis. in §. 1. §. parens. & §. pe. Alex. autem dicit in d l. nec filium. ꝙ posset etiam dimittere filium hoc casu paupertatis, & uellet aliquid lucrari cā sustentationis. l. sed si hæreditas. & ibi scriptis. ff. ad exhiben. & tunc pa[..]to ꝙ pater teneretur. & uide Bal. in d. l. sed si hæreditas. & in l. alimenta. C. de neg. gest. Et Doct. in l. si cum dotem. §. si autem in secundo. ff. solu. mat. Et in tantum sunt alimenta debita filio quod etiam potest compelli iudicis officio ad ea. l. fina. C. de alendis. lib. Et d. l. nec filium. Est enim de iure naturali. ut c. ius naturale. 1. distin. cum simi. Vnde & pater filium non alens perdit patriam potestatem. ar. l. necare. ff. de lib. agno. Vnde uides Bar. di. quòd mater siue pater qui alimenta præstare tenentur. l. Cornelia. Et si alimenta denegat punitur pœna extraordinaria. l. 1. §. pœna. ff. de libe. agnoscen. Item quando pater dolo exponit eum ut moriatur tenetur. l. Cornelia de Sicca. l. 1. diuus. ff. de sicca. Et uide l. 2. C. de infan. expo.

a Cui non deceat] Idem Bar. in l. unica. C. de ualimendi. lib. 11.

b Alere spurios] Et hoc ex quadam æquitate naturali, & ne filii alimentis priuati pereant d. c. cum haberet. & ibi per Pa. & hoc sensit Bar. in authenti. ex complexu. C. de ince. nup.

c Secundo uir uxorem] Adde Bal. in l. 1. §. ius naturale. ff. de iusti. & iu.

d Fratrem naturalem tm̄] Idem Bar. in d. l. si quis. §. utrum primo allegat Cy. in l. 1. C. de alen. lib. Et ibi Bart. sequitur hāc opi. per d. l. qui filium. uide Bal. in l. 1. §. ius naturale. ff. de iusti. & iu.

e Multomagis naturalem] Et adde l. quāuis. ff. sol. ma.

f C. de lati. li. to] Et in §. 1. instit. de his qui sunt sui uel alie. iu. Nam cogitur eum uendere, si nimis in seruum dn̄s seruiat. Adde ad istum §. ꝙ si patronus et tenetur alere libertum. alias perditius patronatus & si libertus denegat alimēta patrono redigitur in seruitutē tex. in l. alimenta. ff. de li. agno. & uide quod not. Bar. & Doct. in d. l. si quis a liberis. §. solent. ff. de li. agn. Item adde quō ista alimenta iudicis officio petatur, de quo in d. l. si quis. in prin. cum §. se. Adde ultimo ꝙ diuites debēt præstare alimenta pauperibus sicut hic. quadragesima septima distinctio. & ibi gloss. de qua dic ut infra clee.

g Nullus. el secundo] In illo textu a contrario sensu probatur, quòd in ecclesia non consecrata potest erigi altare sine licentia episcopi. Dicitur enim ibi. Nullus presbyter in ecclesia consecrata aliud altare erigat &c. ergo a contrario sensu in non consecrata potest erigi. & ita tenet gl. in d. c. quamuis.

Quod

tem dicitur uiaticum scilicet in uia portãdum uel portabile secundum Io. And. in c. qm̃ de priuil. lib. 6. & not. ꝙ istud altare portabile aliquando fit ex tabula & lapide, ita quod lapis est sigillum, & sepulchrum est in ligno aliquando uero fit ex lapide solum, ita quòd in ipso lapide est sepulchrum, aliquando cum ligno & lapide ita tamen ꝙ in lapide est sepulchrum & sigillum & ponitur lignũ pro augenda eius latitudine. aliquando fit in lapide solo sine sepulchro & reliquis. Et istis quatuor modis solummodo potest fieri, & debet esse latum ꝙ super eo possit stare hostia & calix. ar. c. concedimus. de con se. dist. 1.

1 Vtrum debeat esse consecratum ab epo tam stabile quam uiaticum. Resp. ꝙ sic. d. cap. nullus. & d. capitulo concedimus. & c. quod [a] in dubiis. de consecr. eccle. uel alta.

2 Quomodo execratur altare. Resp. secundum Pa. in c. 1. & 3. de conse. ec. uel al. ꝙ duobus modis. Primo quando mensa altaris est mota. i. quando tabula superior de loco cui cõpaginatur amouetur secundum Inn. in rub. prędicti ti. & Host. in c. 1. eo. ti. & hoc uerum in altari stabili, & licet in ipsa mensa sit forma consecrationis tamẽ si remoueatur [b] mẽsa a structura execratur [c] altare, qa cõsecratio intelligitur principaliter in coniunctione lapidis superioris & structuræ inferioris, secus si totũ transfertur cum sibi cohærentibus. Secus in portatili quia non execratur nisi amoueatur illud paruum sigillum continens consecrationem, quando factum est ita quòd in lapide fit sepulchrum. Sed quando lapis est pro sigillo in ligno, tunc secundum Io. And. in c. ligneis. eo. ti. amoto lapide a ligno est execratum. Quando uero est factũ tertio mõ, tunc si lapis amoueatur a ligno Abb. & Ioan. And. in d. c. ligneis tenent ꝙ non execratur, quia cõsecratio est in ipso lapide. Pan. ibidem dubitat, quia cum recipiat formã ab ipso ligno & lapide, puta quia lapis est ita paruus quòd non sufficit ad formam altaris uiatici, sublato ligno, est uerum dicere ꝙ altare patitur enormen læsionem. Tu dicas uerum esse quando lapis est ita paruus ꝙ non potest continere calicem cum hostia eo modo quo debet super ipsum poni ad celebrandum, & sic uera est opinio Abba. & Io. And. Secundo modo execratur quando enormiter est fractum. d. c. ligneis, & ibi dicit Pan. quod ubicunque contingat enormis fractura in altari execratur, quia uidetur perdere formam, secus si fractura non sit enormis. Isto solum modo execratur altare portatile. quarto modo dictum & non aliis modis, & not. eundem Pa. in d. c. 1. ꝙ enormiter [d] frangitur & execratur altare stabile si aliquis de lapidibus tangentibus ipsam consecrationem uel sigillum est amotus. Et not. quòd quando fit consecratio altaris fit unum foramen paruum in mensa lapidea altaris uel ante altare, uel in latere dextro, & post consecrationem clauditur lapide paruo & dicitur [e] ille lapis sigillum, quia denotat illud consecratum, & ibi ponuntur reliquiæ & nomen Episcopi cõsecrantis, & sancti ad cuius honorem consecratur.

3 An autem possit poni corpus Christi consecratum pro reliquia. Innocentius cum consilio assistentium respondit. quòd [f] non. Fertur tamen quod Leo Papa dedit partem corporalis, & corporis Christi in consecratione cuiusdam ecclesiæ. hec Panormitanus in dicto capitu. proposuisti. Tenet Asten. libr. sexto, titulo trigesimonono, quòd altaræ portatile potest

a Quod in dubiis] Ibi tamen hoc nõ ꝙ probatur, sed dictũ in se est uerũ. Sufficit tñ ut tãgat pes calicis lapidẽ quia posset esse ita magnus quod necessario esset ꝙ lapis eẽt ita magnus ꝙ portari si posset. debet tñ altare esse lapideũ ut in c. altari. 1. de cõse. di. 1. & hoc q̃a scriptum est. 1. Cor. 10. Petra aũt erat Christus. & uide ꝙ possit celebrare super altare uiatico. infra missa. §. 49.

b Si remoueatũ mẽsa a structura] Adde. ca. si motũ cum no. ibi gl. & Arch. de conse. di. 1.

c Execratur] Et rõ est quia qñ altare est stabile nõ consecratũ solũ tabula sed totũ altare, uñ si patitur enormẽ lesionẽ admittit formam suam & dr̃ execratũ, & facit. c. qđ in dubiis. extra eo. q. tex. loquitũ indistinctè. Nõ ei refert se ad casum qñ consecratio cõstituit sub tabula. & siĺr si augmentaretur tm̃ ꝙ perderet formã, esset reconsecrandũ, quia forma dat esse rei. 10. q. 2. §. hoc ius.

d Enormiter frãgitur] Gl. ĩ d. c. si motũ uult ꝙ enormis fractura intelligatur ultra medietatem.

e Et dr̃ ille lapis sigillum] Quia ẽ ad ĩstar sigilli, nã sicut sigillũ denotat ipsũ sigillantẽ ita illud sigillũ denotat locũ illũ esse cõsecratum, & si amoueat istud sigillum erit reconsecrãdum altare, sed Archid. Flo. 3. par. tit. 12. c. 6. & Pa. in c. 1. in fi. eo. tit.

f Resp. ꝙ non]

poteſt conſecrari ſine reliquis.alleg. capitu. concedimus de conſe.diſtin.1. Et iura quæ uidentur contraria dicit quod loquuntur in altari ſtabili. Et quòd non ſint neceſſariæ facit Rubrica in miſſalibus antiquis quæ dicit, ꝙ ſi reliquie non fuerint omittatur illa particula illius orationis quæ dicitur poſt confeſsionem ſcilicet Oramus te domine per merita ſanctorum tuorum quorũ reliquie hic ſunt &c.

4 Vtrum execrata eccleſia execretur altare. Reſpon. Pan. in capitul. propoſuiſti. eod.tit. quòd non, quia eccleſia poteſt deſtrui abſque hoc quod deſtruat altare.[a] Secus ſi polluatur quia tunc etiam polluitur altare & indiget reconciliatione. hoc intellige de ſtabili altari, non de uiatico ſeu portatili.

5 Vtrum plura altaria poſſint eadem die in eadem eccleſia conſecrari. Reſpon. quod ſic, ſicut & plures Epiſcopi eodem die conſecrari.[b] ca. cum ſis.de conſe.eccle.uel alta.

6 Vtrum altare in eccleſia conſecrata poſsit dirui ſine licentia Epiſcopi. uidetur ꝙ non ar.c.placuit.de conſe. diſt.1. ſecus in non conſecrata. arg. a contrario ſecundũ gl.in c.quamuis.præal.Idem dic de erectione quòd & de diruitione.

7 Vtrum ſacerdos poſsit conſecrare altare.Rñ.ꝙ non 26. q.6.miniſtrare.

8 Vtrum in altari in quo Epiſcopus celebrauit poſsit preſbyter eodem die celebrare. Reſp. ꝙ non de conſe.diſtin. 2.c. fi.niſi de licentia Epiſcopi, aut neceſsitate cum Epiſcopus non poteſt perficere. 6.q.1.nihil hæc glo. in d.ca. fin.

ALTERNATIVA[c] pœnali ſecũdm Bar.in l.ubicunque. C. de ſer. fu.ſi uerba dirigũtur iudici, tunc optio eſt iudicis, puta cum dicit pu

Idem tenet Hoſt.in ſum.huius tit. §. 3. & ratio eſt ſecundum Ioan. Andr. quia corpus chriſti eſt cibus animæ de conſe. diſtin 2. c.panis. nec debet ſeruari in cauſa infirmorum uel alia cauſa neceſſaria. cap. unico de custo. euchariſ. Et uti debemus rebus ad uſum ordinatur capi. 3. de app. Et idem tenet Pan. in d.c.1. quanquã gloſſ. in capit. placuit. de cõſec. diſtin. prima aliter teneat.

a Deſtruatur altare] Similiter & econtra execrato altari non intelligit execrata eccleſia. ſecus ſi polluatur.ratio diuerſitatis eſt, quia conſecratio eccleſiæ cõſiſtit in parietibus & eſt ſeparata a cõſecratione altarium. Vnde poteſt uiolari cõſecratio eccleſiæ, puta quia parietes ſunt combuſti uel corruerunt cõſecratione altarium remanente intacta. Ita econtra põt deſtrui altaria, ita quod eccleſia remaneat intacta. Sed pollutio concernit totum corpus eccleſiæ. Nam homicidio commiſſo in eccleſia totum corpus cum ſit unitum & indiuiduum polluitur, ideo etiam in altaribus non poteſt celebrari ante reconciliationem, cum ſint in corpore eccleſiæ.

b Conſecrari] Et ratio dubitandi fuit. Nam uni perſonæ non poſſunt plures ſacri ordines eadem die conferri. capitul. literas. de tempo. or. Item unica miſſa in die per epiſcopum dici poteſt. capit. conſuluiſti. de celeb. miſ. & iſte conſecrationes non fiunt ſine miſſa, de quo tamen dic, ut per gloſſ. not. in capitul. quod ſicut. de elect. ubi diſputat an miſſa ſit de ſubſtantia conſecrationis. Vbi uidetur quod eadem die plura altaria non poſsint conſecrari. ſed nihil obſtat quin eadem die in eadem miſſa & in eodem loco poſsint plures perſonæ ordinari, & ſic plura altaria conſecrari, hoc intellige in eadẽ eccleſia, ſecus in diuerſis, quia requiritur certa forma, quæ non poteſt conſecrandis ſaluari in altaribus.

c Alternatiua] Bald. aliter diſtinguit in d.l.quicunque. ꝙ aut pœna eſt ſimplex aut arbitraria, aut alternatiua, aut mixta. primo caſu non cadit electio ſed diſpenſatio, & hæc ex cauſa ad iudicẽ pertinet. Vt ſi ſtatutum dicat de amputatione manus & aliquis ẽ ita puer uel ſenex, qđ ſtatim moreretur poteſt iudex diſpenſare, licet ad hoc cogi nõ poſſet, nec appellari poſſet. ar.l.qui poſthumos in fi.in rõne literæ.ff. ad ſilĩ. Secundo caſu tunc electio eſt iudicis, quia arbitrium eſt quædam iuriſdictio q̃ priuato, maxime reo non datur. Vnde ſi reus arbitrari haberet nunquã dignã pœnam eligeretur. ff.de extracto.l.1.§.expilatores. Tertio caſu diceñ. qđ eſt pœna ciuilis ipſi parti applicanda, & eſt electio debitoris. d.l.plerunque.§.fin. Nam ſi habet electionem in alternatiua fortis quę eſt fauorabilis, ergo & multo magis in alternatiua pœne q̃ eſt odioſa. Et ita tenet gloſſ. in d. l.quicunque.C.de ſer. fugi. Aut eſt pœna criminalis & pecuniaria fiſco applicanda. Et idem, quia in dubiis fit interpretatio in partem mitiorem.l.interpretatio.ff.de pœ. Aut eſt pœna corporalis, puta manus, uel pedis. Et tunc putat Bald. Rei electionem eſſe, quia utraque pœna eſt certa & purgat delictum. Et de hoc ante ſñiam interrogabitur per iudicem, & ſi non eligit tunc eliget iudex per poteſtatem ſibi datam per.l. hodie.de pœ.& ſententia ferretur certa non alternatiua, quãdoquidem habeat ſecum trahere executionem, quod alternatiua non faceret. Simile no.in l. rem in pñti.§.exactio.C.de rei uxo.act. Fallit hoc ĩ caſu.l. Lucio.de leg.2.in creditore.ſ.fauorabili, q̃a non loquimur in odioſo.ut l.fi.§.1.C.com.de lega. Et ſic uidetur Bal.cum Bart. concordare, nec obſtat huic ſententiæ doctrina Pan. in cap. inter cæteras. de reſcript. quia iura per eum allegata loquuntur in arbitrariis. Aut & quarto caſu de mixta ſcilicet arbitraria & alternatiua, & tunc putat Bald.

electionem

niatur, uel condemnetur.[a] Si uero dirigunt̃ reo, putat soluat mille uł exhibeat me dictatem & hmõi, tũc optio [b] datur reo. Si uero uerba non diriguntur nec iudici nec reo, puta dicit statutum sit pœna pedis & huiusmodi, tunc in pœnis corporalibus electio [c] est iudicis. l. 1. §. expilatores. ff. de effrac. In pecuniariis uero erit rei. argum. l. plerunque. §. fin. ff. de iure do. & similis distinctio sit in legatis per Dyn. de reg. iur. li. 4. in cap. in alternatiuis. & docto. in l. Lucio.[d] ff. de le. 2. Si uero legatum simpliciter sit alternatiue non magis referendo uerba ad hæredem quam ad legatariũ tũc electio est legatarii, ut puta lego titio fundũ uel usumfructũ, uẽdicabit titius qđ uoluerit ut in d. l. Lucio.

I Vtrum quando quis tenetur ad alterum duorum sub alternatione, posit dare quodcunque [c] uoluerit. Respond. gloss. in c. inter [f] cæteras. de rescrip. q sic instit. de hæred. institu. §. penul. C. de cond. indebi. l. penul. [g] &

electionem esse iudicis, facit d. l. si fugitiui. C. de ser. fugi. nam tunc intelligitur de simili pœna, sed assimilate pertinet ad iudicem, non ad partem. l. non possunt. ff. de legi. igitur optio erit iudicis. Aduerte tamen quod ubi una pœna esset translata in aliam tunc iudex non haberet amplius electionẽ. Exẽplum. dicit statutum uel sententia iudicis. q pro tali delicto reus soluat mille & si non soluerit infra 10. dies amputet̃ sibi pes, certe post lapsum. 10. dierum non erit in optione iudicis eligere pœnam pecuniariam quia illa pecuniaria est translata in corporalẽ. Ita Bar. in contingentia facti, in l. cum duobus. §. idem respondit el. 2. ff. pro so. Et ibi text. uide Bart. in l. 2. in uers. secũdo quæro. ff. de publi. iud. ubi uult quòd quando statutum dicit. Si quis fecerit homicidium puniatur in quinque libris, & si non soluerit infra. 10. dies puniatur in capite q uocatur crimen capitale, & ex eo quia illa pœna non uenit officio iudicis sed ex ipsa condemnationis natura. & sic non obstabit l. prima ff. de in litem iuran. & probatur hæc distinctio in l. centum capuæ. ff. de eo q cer. lo. Et ad cognoscendum quando illa pœna uenit. ex natura condemnationis uide ibi optimam doctrinam Bartol. Aduerte tamen quod eo casu quo post lapsum temporis respublica acceptasset pœnam pecuniariam, uidetur renunciasse pœne capitali. Ita Baldus in l. quamuis la secunda C. de usu. per illum text. Bald. in l. data opera quinta colum. C. qui accu. non pos. & in l. reos. C. de accu. uide ad prædicta quæ not. Innocen. in capit. odoardus. de sol. & per Mod. in l. si quis id quod. ff. de iur. omn. iudic. ubi quando loco pœnæ corporalis posit subrogari pecuniaria uel econuerso. Et uide Angel. in l. si insulam. ff. de uerbor. obligat.

a Vel condemnetur] Et ita loquitur textus. in l. si fugitiui. C. de ser. fug. ibi aut pede amputato debilitentur aut alia pœna afficiantur.

b Tunc optio datur reo] Et ita loquitur textus in l. quicunque. C. de ser. fugi. in uersicul. reddat. Hoc uerum si uerba dirigantur actiuæ, secus si pasiuæ, ut si dicat statutum patiatur pœnam istam uel illam text. bonus in cap. sicut de iude. Idem Pan. in cap. inter cæteras. de rescript.

e Electio est iudicis] Cum causæ tamen cognitione.

d L. Lucio] Bartol. sic dicit. Aut uerba executiua referuntur ad legatum, & tunc electio est legatarii aut ad hæredem, & electio erit hæredis. In dubio autem erit electio legatarii. Idem tenet Cyn. in l. cum quidam. C. de uerbor. signifi. Et hoc est uerum in ultimis uoluntatibus, secus tamen in contractibus, quia electio esset debẽtis, ut dict. l. plerunque. in fin. scilicet quã do sumus in casu dubii. Sed de uerbis. relatis uel ad unum uel ad alium sit dicta distinctio tam in contractib. quam in ultimis uoluntatibus, ut probatur in l. si sic stipulatus fuero. & in l. si quis stipulatus. eod. titul. Et idem tenet Bartol. in l. qui duos. de leg. primo. Quid autem in gratiis beneficiis & aliis. uide Bal. & Innocen. in d. l. qui duos. & quod ibi no. dixit Bart. Moder. institu. de actio. in §. huic autem in princip. Imo. in l. cum res. §. si stichus. de legat. 1. not. in l. cum proponas ab ea. C. de transac.

e Quodcunque uoluerit] Pone exemplum instit. de hære. instit. §. pe. Si debeo tibi centum aut æquũ po ssium tibi dare uel centum uel æquum, sicut mihi placuerit.

f C. inter cæteras] Not. de dictionibus quæ important alternationem, de dictione uel non est dubium, ut patet in l. si ita quis stipulatus. de uerb. obligat. similiter de dictione aut per arg. a speciali in l. cum quidam. de uerbor. significa. ff. de dictione, seu sed dic ut per Bartol. in l. siquis ita legauerit. ff. de aur. & argen. le. quòd in fauorabilibus, ut in legatis istæ dictiones stant copulatiue secus in non fauorabilibus, nam quædam sunt copulatiue alternatiue proprie scilicet distinguentes inter præcedentia & sequentia, quo ad uerba & quo ad sensum, ut dictio uel & aut. Quædam sunt habentes naturam copulatiue ita quòd habent naturam mixtam ut dictio siue & seu, quæ quandoque distinguũt quo ad uerba, sed non quo ad sensum. Et ideo in istis debemus facere interpretationem secundum subiectam materiam. hic Pa. in d. c. inter cæteras de rescrip.

g In l. pe.] Ponitur casus de illo qui debebat alternatiue centum uel seruum, quod si soluerit utrunque per ignorãtiam datur ei optio repetendi quod uoluerit.

In l.

dict.l. plerunque [a] §. fina.ff. de leg.secundo.l.si ita. [b] §.fi. extra de præben. referente contra institu. de lega. §. si generaliter. [c] Soluit gloss. prædicta uera prima iura, nisi eligens fuerit in mora. ff. de op. le.l. mancipiorum. [d] ff.de leg. 2. l.statuliberum [e] §.1.ff.de solu. l. stichum.primo. Respon. ff.de peti hære. l.item.§.idem recte [f] ait. Vnde talis [g] si loco & tempore debito offerat alterum cui tenebatur & noluit recipere liberatur debitor. Vnde si periret uel alio modo alienaret, non propter hoc teneretur ad alterum ex quo solus creditor est in culpa per iura primo allegata. Sed si nullus sit in culpa debens duo alternatiue puta stichũ aut pãphilum, si periit peri-

a In l.plerunque] Similiter.datur optio marito uel speciem soluere uel pecuniam uxori.

b In l.si ita.§.fi] Dicitur ꝙ obligatus ex testamento dare.10.uel 15.post annum aut biennium est in electione sua dare 10.uel 15.

c §.si generaliter] dicitur ibi ꝙ si generaliter seruus uel res aliena legatur electio est legatarii.

d L. mancipiorum] Ibi est talis casus. Testator legauerat ex mãcipiis electionem puta Sempronio hæres nolebat ea mancipia uendere & de familia disponere non poterat ante electionem, unde iudex statuit terminum ad eligendum legatario, & si non eligit in termino, tunc prohibetur eligere nisi res sit integra idest antequam hæres cui erat deuoluta potestas eligendi uenderet mancipia & nullum patiebatur damnum.& no.illum tex.quia facit ad multa ibi secundum Bart.

e L.statuliberum.§.1.] Dicitur nãque ꝙ si testator legauerit stichum aut pamphilum hæres debet eligere lecto testamẽto ꝙ si non facit uterque seruus erit in obligatione.Ex quo no.Bart.ꝙ ei qui potest aliquid facere si ei statuatur tempus ad faciendum & ĩ.tps non facit vr̃ esse prohibitus siue statuatur tps a testatore ut d.§.1.siue a iudice. d.l.mancipiorum hic allegata.& l.si ea.C.qui accu.non pos.& l.Titia.ff.de accu.facit.l.imperatores.ff.de postu. ubi econtra prohibitum ad tempus uidetur post tempus permissum.Adde ad ista quæ no.Bar. in l. non solum.§.sed ut probari.ff.de oper. no. nun.Et quia dicitur ibi ac si uterque in obligatione esset, & ꝙ legatario data est potestas eligendi. Ex quo not. Bar. ibi.ꝙ post moram hæredis in eligendo transfertur electio in legatarium, & idem si electio rei transfertur in tertium.

f §.Idem recte] Casus est ibi talis. Quidam possidebat hæreditatem in qua erat seruus qui dederat dãnum puta Titio uel in eum deliquit certe erat in facultate ipsius possessoris uel seruum tradere uel damnum resarcire. Hæc autem facultas durat quousque fuerit super actione iudicati lis contestata. Vnde & si summat Paul. de Castr. post Bartol. Quando unum est in obligatione & aliud in solutione ex dispositione legis durat facultas soluendi aliud quousque super actione iudicati fuerit lis cõtestata, & sic patet quòd primo dominus fuerat declaratus debitor ex serui delicto. Nam si expectet quòd conueniatur perdit facultatem. Et Bartol. ibi inducit ad quæstio. quam dicit se de facto habuisse. Quidam tenebatur dare alicui censum hoc pacto quod si debitor uellet dare pro ista quantitate terrenum cogatur accipere. Certe perdit istam facultatem dandi terrenum ex quo patitur litem contestari super debito. Et uide quæ not. Bartol. in l.si ita stipulatus fuero decem. ff. de solut. Et quid si ex dispositione testatoris. Vide per Bartol. in l. si quando. §. Si hæres. de legat.primo Et facit hoc ad maternam. l.stipulationes non diuiduntur. de uerbor. obligation. scilicet quòd ex obligatione facti [illegible] obligatio ad interesse.

g Vnde talis] Pro declaratione aduertendum, quòd sic ponendus est casus. Stipulatus est Sempronius sibi dari Stichum aut pamphilum, & sic alternatiue. Alter periit, quæritur cuius erit damnum. Bartol. in dict. l. Stichum sic not. distinguit, quando electio est debitoris. Aut periit una de rebus alternatiue debitis, aut utraque. primo casu aut ante electionem uel post. Si ante electionem aut absque sui culpa, & tunc creditor potest petere solum eum qui superuiuit ut hic. debitor uero potest soluere æstimationem mortui, ut l. cum res. §. qua ratione. de legat. primo. Si uero periit culpa debitoris tunc aut res quæ periit erat uilior, & solum ille qui superest potest peti, & solui ut hic in uersicul. enimuero. aut erat præciosior & tunc potest peti etiam mortuus, ut eius æstimationem consequatur, ut ex ratione huius textus colligitur. Si uero post electionem periit res, tunc aut erant res ex testamento debite, & pereunt periculo creditoris cuius erat iam facte, ut l. huiusmodi. §. stichum de legat. primo. Et l. statuliberum. §. primo de legat. secundo. & l. apud officium de op. legat. hoc intellige nisi culpa debitoris periisset, quia tunc debitor. l. aquilia teneretur, quia rem alienam interuenit. Si uero erat debitor in contractu, tunc aut post electionem creditor fuit in mora recipiendi, & idem quia periit periculo creditoris, ut hic nota. in glossa quam intellige nisi debitoris culpa intercesserit. ut dixit Bartolus in l. qui decimo in princip. ff. de solut. Si uero creditor non fuit in mora periit periculo debitoris cuius erat ut supra dictum est. Secundo casu quando ambe res perierunt, tunc aut utraque periit culpa debitoris & tunc transfertur electio in creditorem. ut hic in uersicul. enimuero. Aut una periit sui culpa alia sine culpa, & tunc aut culpa fuit commissa in re, quæ ultimo loco periit, & illa tantum debebit de stricto iure peti sicut si sola fuisset in obligatione. argumen. huius. l. iuncta. l. si seruum. in fin. de uerbor. obligat. Si uero culpa commissa fuit in re quæ primo periit tunc re secunda perempta casu debitor

liberatur mero iure. Sed actione de dolo tenetur, ut hic in fi. Hæc Bar.

a In fi. §. si emptor] Ille nihil facit. nam ibi est casus. Ego stipulor a te qui uendidisti mihi domum ut possessionem uacuam. idest a nemine possessam tradas, nunquid tenebetis ad fructus? dr ibi quòd nō actione ex stipulatu a tempore more, sed bene ueniunt actione ex empto. Et ex hoc tex. no. Bar. quod quādo quis tenet tradere fundū, tenetur tradere liberum, & a nemine possessum, uel detentum. Et facit ad q. & si in capit. [illegible] pacis dictum sit de restitutione castri ī quo alius construxerat fortilicium, certe si debet tradi castrum itē & fortilicium, quia alias non traderetur liberum. Et Bal. idē dicit in l. fin. C. de pac. inter empto. & uendit. Et hoc est expressum in c. pisanis. de restitu. spolia.

culum primi ad uēditorē periculū scđi ad emptorē pertinet l. datio. §. si [a] emptor. ff. de act. empt. & uendi.

AMBITIO [b] ſm Alexādrum. 2. 2. tractatu. de auaritia q. 7. est appetitus potentiæ. Potentia aūt pōt appeti prout per illā acquirit honorificentia & sic reducitur ad superbiā uel prout est apparens sufficientia uel abundantia. & sic reducitur ad concupiscentiam oculorū. Vnde Augustinus 1. confes. auaritia possidere uult multa, & tu domine possides oīa. Potentia uero dicitur in possessione omnium. unde glo. illud. Cognoui qm̄ dn̄s meus es qm̄ bonorum meorum non eges ait. Quātumlibet auarus simul sufficit tibi deus, & enim auaritia terram quærit possidere totam. adde cælum, adde qđ plus est qui fecit cęlum & terram. & ideo Aug. in libr. de uera religione. Ambitio seculi superbos facit, concupiscentiam curiosos. & in li. confes. Iussisti ut contineam a concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum, & ambitione seculi.

1 Vtrum ambitio sit peccatum mortale. R. ꝙ non semper, sed primo rōne finis, & est tunc qn̄ in tali appetitu constituit finem. s. quia paratus esset quodcunque mortale committere pro consequendo potentiam uel honorificentiam, uel secundo ratione rei quæ appetitur utputa, quia appetiuit uel plura beneficia ecclesiastica. ar. ca. quia intantum. de preben. nisi in casu licito. de quo dic ut infra Clericus 3. §. 2 uel aliquod beneficiū uel officium seculare uel ecclesiasticum sciens se indignū rōne criminis uel ignorantiæ, & [c] hmōi quia tunc est mortale. [d] Rō quia uult

bet, quod est appetere honorem supra suam proportionem, ut si malus desideret honorem ac si esset bonus, & desideret regimen & præsidentiam, quæ non debetur nisi uirtuosis. Vnde ecclesiastici. 7 Noli fieri iudex, &c. scilicet aliorum recte iudicando nec declinādo a ueritate, timore uł amore cuiuscūque. Secundo inordinatæ appetit qn̄ honorē de excellentia sua quam habet a deo non refert in deū, cupiens ipsum deum ut actorem sue excellentiæ principaliter honorari. primæ. ubi primo Regi seculorū &c. tertio inquantum appetitus in ipso honore quiescit, non referens honorem ad utilitatem aliorum. Vide c. uirum catholicum. 47. dist. Ambitio ēt a mala radice generat, ut a sūpbia uel auaritia, charitati ꝯriat, q̄ nō ē ābitiosa. 1. cor. 2. c. nō uult aliis p̄poni, & uirtuti magnanimitati opponit &c.

b Ambitio est aspiratio ad dignitatem procedens ad actum, secundum Pa. in cap. quia in tantum. de præben. & ibi prohibetur pluralitas præbendarum propter multa. Vel dic secundum Tho. quòd est appetitus inordinatus honoris. 2. 2. quæstio. 131. Et quia ad dignitatem potentiam & præsidentias sequitur honor, ideo inordinatus appetitus harum pertinet ad ambitionem. Ad cuius intelligentiam not. secundum Tho. ubi supra ꝙ honor importat quandam reuerentiam exhibitam alicui in testimonium excellentiæ eius uel uirtutis. circa autem excellentiam hominis, duo attendenda sunt. Primum est, quòd id in quo homo excellit non habet homo a seipso, sed est quasi quoddam diuinum in eo, & ideo non debetur sibi ex hoc principaliter honor sed Deo. Secundum quòd id in quo homo excellit datur ei a Deo ut aliis prosit. unde in tantum debet homini placere testimonium suæ excellentiæ quod & aliis exhibetur inquantum paratur sibi uia ex hoc ut aliis prosit. Vnde contingit igitur appetitum honoris esse inordinatum uno modo, quādo appetit testimonium de excellentia quam nō habet, quod est appetere honorem supra suam proportionem,

c Et hmōi] Vel ēt qn̄ appetit principaliter pp honoris excellentiam uel abundantiam temporalium uř esse mortale, quia peruertit ordinem cu deberet habere pro salute animarum.

d Quia tunc est mortale] Istud tenet Archi. flo. 2. parte. tit. 3. ca. 5. §. 4. dicens ſm Tho. ꝙ sicut petere pro se officium ecclesiasticum includit symoniam, ergo & appetere, sicut qui desideraret epatum inquantum solum includit honorem & excellentiam & sufficientiam suam. Similiter dicimus de appetitu officii secularis, si quis appetat potestariam uel capitaneatum &c. magis curās de honore & lucro q̄ de iusticia seruanda. Vn̄ & paratus est seruire amicis in licitis & illicitis, & lucrari p phas & nephas, qa facit ꝯ illud Sap. 1. Diligite iusticiā &c. Quærat ergo quisq. deo placere & ab eo dignitatē, qa sicut regi displiceret si unus q̄reret dignitatē in suo regno ab alio q̄ a se, sic q. q̄rit dignitatē ab hominib. iniuriā Deo facit. Quilibet. n. rector uices dei tenet. Ro. 13. maxime ecclesiasticus. Tunc aūt putat a deo p̄fici, seu de uolūtate eius eū a populis, seu ab electorib. uel superiorib. in dignitate sine suo affectu uł quæsitum

q̄situm ponit Heb. 5. Nec q̄s. q̄ sibi sumit honoré, sed q̄ uocat a deo tanq̄ Aaron.

a Nõ implet p̄cepta] uide. 2. Thi. 3. Erũt homines seipsos amãtes &c. Io. 12. q̄ amat animam suam perdet eam &c.

b Angaria dr̄ ab ãgo angis] Vñ angaria dr̄ seruitus ꝑsonarũ pangaria ſ. uitus rerũ & ꝑsonarũ &c. De his habes in c. non minus. de immu. ec.

c Sine detrimẽto rerũ] Vt tutela cura. &c.

d §. ꝑnoctare] Pernoctauit q̄ p totã noctẽ i uno loco mãsit

e Prouocatio] Pa. in rub. eod. addi. q̄ si ẽ lɩ̄tima, ꝓnunciatũ & iurisdictionẽ iudicis quo ad illam cãm suspẽdit & ipsius cognitionẽ ad superiorẽ trãsfert & sic sunt duo effectus. s. deuolutiuus. q̄a deuoluit cã ad superiorẽ & hoc respectu appellat a sñia c. dilecto. eo. ti. & Bar. in l. expl sum. ff. e. alius effectus est suspẽsiuus & est triplex. s. q̄a suspendit ꝓnũciatũ & iurisdictionẽ iudicis, q̄ ad illã cãm, ut extiguit ẜm Bar. in l. 1. ff. e. sed nõ est uerũ q̄ extinguat nisi de p̄nti, s̄d respectu futuri tp̄is suspendit,

petit beneficiũ aut dignitatem quæ habet curam animarum principaliter ꝓpter honorem uidetur mortale ratione prædicta, facit in argu. c. statuimus. 61. dist. & c. licet. 7. q. 1. & optime. c. miramur. 61. dist. & hoc intelligo si sit deliberatio uoluntatis, alias ueniale peccatum communiter est.

AMOR sui est quãdo quis nimis diligit seipsum, quærendo delectationes corporis nimis & quietem carnis, & procedit ex luxuria & est peccatum mortale solũ si propter eum non implet [a] præcepta uel facit contra. Aliter cõmuniter est ueniale qui tamen amor sui est ille qui aliquando conducit usque ad contemptum dei, ut dicit Augu. & ab isto procedit prudentia carnis de qua infra prudentia.

AMICITIA uide infra diligere per totum. & infra placere.

AMOR seculi est filius luxuriæ, de quo uide infra diligere. §. 3.

ANGARIA [b] est opus personale & munus mere personale, munus autem mere personale dicitur qđ potest labore corporali expleri [c] sine detrimento rerũ. ut in l. munerum. la. 2. ff. de mu. & ho. perangaria uero in quibuscunque consistit, ut uult gl. in l. neminem. C. de sa. san. eccle. & bene quia dictio per auget ut l. Vrbana. §. pernoctare. [d] ff. de uer. si. & not. in ca. si constiterit. de accu. & sic est munus mixtũ, sicut angaria mere personale est.

APPELLATIO est a minore ad maiorem iudicem prouocatio [e] secundũ Canones. 2. quæstione 6. omnis oppressus. & cap. seq. & c. placuit.

1 Quando est appellandum. Respon. quòd infra 10. dies a die latæ sententiæ. ut C. de ap. auth. hodie uero fallit in absente ex probabili, uel notoria causa, quia talis infra 10. dies a tempore quo sciuit sententiam latam potest appellare ut. C. quomodo & quãdo iudex. l. ab eo. C. quãdo appel. sit l. 1. §. fi. & ibi bona glo. & hoc uerum nisi sit contumax ueræ in non comparendo uel ueniendo ad iudicium, quia tunc non auditur nisi ueniat iudice sedente adhuc pro tribunali. l. diuus. ff. de in inte. rest. secus si fuisset contumax restituendo, quia potest appellare creditor. ff. de appel. §. iussus. [f]

2 Vtrum appellatio interposita post excommunicationem uel interdictum uel suspensionem ab officio, uel ab ingresso ecclesiæ tollat ipsarum censurarum effectum. Respond. quod non [g] textus est in capit. is cui. §. fin. de senten. excom. libr. 6. & hoc uerum quando tales censuræ absolutæ sunt inflictæ. Ratio quia secũ trahunt executionem. capit. pastoralis. de appel. secus esset si sub conditione forent positæ, ut puta si non solueris hinc ad mensem excommunico te uel suspendo, uel si non feceris hoc uel illud, quia tunc si ante conditionis euentum appellauerit legitime bene suspendit. ut in c. præterea. el 2. de appellationibus.

3 Quid si dicat excommunico te si appellaueris. [h] Rñ. Innoc. in d. c. præterea. quod

q̄uia nõ simplr̄ extingueret nõ assumeret uires appellationem nõ ꝓsequẽte, cum iura dicãt Rata maneat sñia appellatore nõ ꝓsequente c. cum sit. & c. personas. eo. tit. 3. suspendit præsumptionẽ quæ erat pro sñia. c. cũ ad sedẽ. de rest. spo. Vide Pa. ubi s̄. adde duplicẽ esse appellationẽ unã iudicialem de qua hic. & ĩ postilla. & ex-iudicialẽ đ qua dicitur. ĩ. §. 10.

f §. iussus] Vbi litigãs q̄a non exhibuit instr̄a & rõnes quæ apud se erant ẜm p̄ceptũ iudicis & ĩ. 10. dies. & fuit sententiatus, põt appellare quia dicit gl. deliq̄t ĩ nõ exhibẽdo.

g Rñ. q̄ non] Hoc uerum in sp̄ũalib. secus in tp̄alibus, nã si iudex interdiceret mihi ingressum alicuius possessionis appellãdo, bñ suspẽdit effectus. ar. l. non tm̄. ff. eo. De suspensione a beneficio & usu palii. uide Pa. ĩ d. c. pastoralis. ĩ §. uerũ.

h Si appellaueris] Ista excõicatio sub ɔdõne hodie nõ potest fieri nisi p̄cedẽte manifesta culpa uel offensa. c. Romana. §. caueãt đ sñiis excõicationis. li. 6. Vide ĩ. excõicatio 3. §. 10.

extra iudicium satis est, ꝙ causa sit uerisimilis & ꝓbabilis. ut puta uerisimiliter timui grauari in possessione alicuius rei, licet adhuc non sim grauatus, nihilominus extra iudicium possum appellare, & uide rationem diuersitatis ibidem.

a Nisi causa ꝓbetur] Istud sic intelligitur qa dato ꝙ causa appellatiõis nõ probetur attamen quia causa excommunicatiõis erat nulla, quia non debebat excommunicare sine causa ex quo appellauerat.

b La 2.] 30 auri p. do punit.

c Apostolos] No. qui dicant Apostoli. Nam inueniunt Apostoli, admissorii refutatorii & reuerentiales & dicuntur literæ ĩ quibus iudex a quo narrat quare detulit & quare nõ appellationi. Et si detulit sunt admissorii, si non refutatorii, qñque deferet ꝑp reuerentiã superioris, & tunc dicuntur reuerentiales &c. Hæc in ca. bonæ. de appel.

d Aggrauãdi] Appellatio. n. non est iniusta, ut sit iniquitatis uinculũ sed oppressorũ læuamen eo. titu. ca. cur specialit §. porro. Idẽ de iuramento. ca.

lige quòd appellatio extraiudicialis debet fieri ex causa ꝓbata a iure uel ciuili uel cõsuetudinario uel canõico. Secundo ꝙ tenent gesta etiã post appellationem ipsam, nisi approbata ueritate causæ. Tertio not. ꝙ eo ipso approbatur ueritas causę quo non probatur contrarium. Quarto ꝙ sententia excommunicationis non tenet post appellationem ex causis legitimis interpositã, etiam si non probatur ueritas. quod quartum est speciale in excommunicatione, & contra supradicta. & est ratio quia nunquam debet quis excommunicari nisi [a] causa probetur. 2. q. 1. nemo. de hoc uide Inno. in cap. dilectis filiis. de ap. qui in hoc concordat.

12 Vbi & a quo est appellandum. ℞. ꝙ a iudicæ qui pronuntiauit & ubi ius reddi cõsueuit. nam regulariter quæ ad causas agendas pertinent in eo loco debent fieri & agitari. ff. de inter. act. l. uoluit. §. quod ait. & coram iudicæ qui sententiam tulit. si eius sit copia non per uicos uel hortos. ff. quando sit app. l. 1. §. dies & si non uult iudex recipere appellationem punitur. l. iudicibus. & l. quoniã [b] la 2. C. eo.

13 Ad quem est appellandũ. ℞. ad superiorem & gradatim. ff. eod. l. imperatores. & C. eo. l. addictos. si uero a delegato appellatur ad delegãtem. C. eod. l. præcipimus. §. eorum. si autem a delegato delegati seruetur forma posita. C. qui pro sua iurisdictio. l. unica. in fine. & in glo. ibidem, & propterea dat cautelam. Rapha. Fulgo. in l. eo casu. C. de appella. quòd episcopus uel alius ordinarius deleget causam quia si appellatur a sententia, deuoluet ad ipsum qui iterum delegет causam appellationis quæ potest delegari, ut l. cũ post sententiam. C. de ap. no. gl. & Arg. in l. eos. in princ. C. eo titu. & si iterum appellet ad eum reuertetur, & cũ nõ liceat appellare tertio loco nõ exibit de eius officio.

14 Qualiter est fienda. ℞. si incontinenti fit sufficit uiua uoce sine scriptis. C. eo. l. litigatoribus. si fit incontinenti, tunc debet porrigere libellum appellatorium ĩfra 10. dies. C. eo. authen. hodie autem. qui libellus debet continere nomen appellantis & eius aduersarium & nomen iudicis a quo & ad quem appellat. hic no. l. 1. §. fi. ff. e. forma sic. Ego titius dico sententiã nullã quã tulistis dñe iudex. B. ꝫ me cõdẽnando me Sempronio in 10. libras persoluẽdas, & si aliqua est ego sentiens me grauatũ ad talẽ iudicem appello in scriptis petens Apostolos [c] &c.

15 Vtrũ appellare liceat. ℞. ꝙ sic qñ fit ex cõfidẽtia iustæ cãæ uel ad declinãdũ indebitũ grauamẽ iudicis. qa hoc fit autho iuris & qđ fit iuris autho. nõ hẽt calũniã & ꝙ liceat appellare ex causis expssis hr in c. pastoralis. de ap. si uero appellet q. s cã afferendæ more, & aĩo aggrauãdi [d] aduersariũ, sic nõ põt fieri sine pctõ mortali, si est in notabile detrimentũ proximo, & tenetur ei ad restitutionem 2. q. 6. cap. quicũq. concor. Tho. 2. 2. q. 69. ar. 3.

16 Not. quòd timens iniuriam inferri sibi ab aliquo iudicæ & accipiens iter eundi ad principem, præcipiat illi ne [e] sibi iniuriam inferat per hoc uidetur positus sub protectione principis, ut sic istud præceptum cũ arreptione itineris habeat uim cuiusdam appellationis extraiudicialis. facit quod nota. Barto. in lege de [f] pupillo. §. si quis in

quanto de iure iurã. 22. q. 2. ca. inter cætera.

e Ne sibi iniuriã] Ex parte superioris ad quẽ uult appellare, ut patet in ca. ĩ causis. de ele. ubi capitulũ pcepit illis compromissariis ex parte Papę. ne ad ulteriora ꝓcederent & tñ a Papa nullã sup hoc receperũt potestatem.

f L. de pupillo. §. si quis in pto re] per illũ tex. ſm unam lect. quam sentit ibi glo. & Bar. defendit. ubi ꝓbat ꝙ si quis ꝓtestatur alicui ne ædificet nouũ opus & arripit iter eundi ad superiorẽ, talis ꝓtestatio cum arreptione itineris habet uim nũtiationis noui operis. unde quicquid ædificat uenit destruendũ &c. Vnde arreptio itineris habet uim appellationis, si seruentur ea quæ debent seruari in appellatione ſm Pan. in d. c. dilecti.

in prætore.ff.de no.ope. nũ. & Inn.& Io. An.in c. ut debitus.de ap.facit c.dilecti.el 1. & c. ad audientiam. de app. ubi patet ꝙ arreptio itineris ad ſuperiorem conſtituit eũ ſub eius protectione, & ſic punitur inferens tali [a] iniuriam dum ius contemnit & eũ ſub cuius protectione ſe poſuit, ut not.Pa.in c.in cauſis.de electio.

APOSTASIA [b] ſecundũ Alex.2.2. tract. de apoſtaſia eſt temerarius a ſtatu fidei,obediẽtie eccleſiaſtice uel religionis receſſus. Et ſic collige triplicem apoſtaſiã, ut eſt not.glo.in c.1.de apo. In prima fuit Iulianus apoſtata ut in c. Iulianus. 11. q. 3.& quicunq. recedit a fide. 2.q.7.non põt.Et iſti ſm Hoſti.in d.c.1. ſunt uere hæretici,& in ipſis habent locũ oĩa iura de hæreticis ex quo patet ꝙ ipſo facto ſunt excõicati.c.excõicamus.de hæret.el 1.& 2.& ita tenet Inn.in d.c. 1.nec [c] teſtm̃ facere poſſunt. ut ĩ.teſtm̃.§. 1. In ſcđa ſunt oẽs Chriſtiani qui nolunt obedire ſuis prelatis eccleſiaſticis.7.q.1.ſciendum,ſed aduerte ꝙ aut iſte eſt inobediẽs,ideo non obedit Papę, ſeu canonibus, quia non credit ꝙ habeant ptãtem condendi canones, & iſte debet puniri,ut hæreticus.19.diſt. nulli fas eſt, & ibi dicit Hu. & Archi.ꝙ eſt excõicatus & hæreticus & ſciſmaticus.c.licet.de elec.c.excõicamus.de hęre.c.1.de ſciſ.& Pa.in cle. 1.de æta.& quali. dicit ꝙ eſt infamis.& no.gl.6.q.1.infames.& glo.in c. generali de ele.lib. 6.& ibi Gemi. aut iõ non obedit non quia nõ credat eum habere ptãtem, ſed [d] quia cõtemnit.& talis grauiter debet puniri.d. c. nulli fas eſt, ſi uero non uult obedire ex quadam concupiſcẽtia quæ ipſum tenet,tunc mitius [e] punitur de quo uide infra inobedientia.in prin.In 3.ſunt large omnes qui perdunt Deum per peccatum mortale iuxta illud.38.diſt. c.2.& Eze. Ecce ego mitto te ad gẽtes apoſtatrices &c. Proprie uero in iſta tertia ſpecie ſunt apoſtate illi qui recedunt ab ordine ſuo, ſiue ſumptæ [f] religionis, ut in d. c 1.& l. diſtin.c.ulti. de quibus loquitur Aug.47.diſt. c. quantumlibet, dicens, Nunquam peiores quam qui in monaſteriis defecerunt. Pro cuius declaratione quærenda ſunt aliqua dubia.

1 Vtrum clericus in ſacris qui dimittit ſolũ habitũ ſit apoſtata.℞.Pan.in c. tuæ.de apoſt.ꝙ [g] ſic.arg.c.1. de uoto.li.6.ſecus ſi eſſet in minoribus ſecundum Inno.in d.c. tuæ,licet alii contrarium teneant. ſ. ꝙ ſint apoſtatæ tales exiſtentes in minoribus, ſed mihi placet opi.Inno. ꝙ non,per rationem quam facit Pa.in d.c.tuæ,quia in cle. ſi.de ui.& hone.cleri.non punitur ſolum ex deſertione habitus niſi dimittant [h] & tonſuram, & per omnia incedant ut laici, & hoc uerum niſi tales exiſtentes in minoribus habeant beneficium,quia ſi teneant beneficium & dimittũt [i] habitum ſunt apoſtatæ.d.c.ſi.50.di.& ibi no.

2 Vtrum peccent clerici apoſtatantes. Reſpon. Alexand. ubi ſupra quòd ſic in prima uice quia faciunt contra illud quod dixerunt. Dominus pars hæreditatis meę &c.non tamẽ poſtea ſi ſunt

a Tali iniuriã] Et grauius. bñ uerũ ẽ ꝙ ĩ tali ſubmiſſione debẽt ſeruari oia q̃ ſeruant in applone,ſiue iudiciali,ſiue extiudiciali cũ nõ ſit fiẽda uis uerbis ex quo uerba ĩtẽtioni deſeruiunt.c.in his. de uer.ſi. Idẽ dico eẽ q ſe ſubmiſit ꝓtectioni alterius citra Papã, dũmodo ſit iudex applonis. Pa.in d.c.ad audientiam.eo.ti.

b Apoſtaſia]Dr̃.n.apoſtatio. ſ. retrogarda ſtatio ab apo. qđ ẽ retro,& ſtatio qđ eſt ſtans,qa apoſtata retro ſtat.i.recedit ab eo qđ ſeq dẽt. & dr̃ temerarius receſſus, qa poſſet aliqs recedere ab obediẽtia rõnabiliter uidelicet qñ ꝑciperet aliqd illicitũ, ſeu qđ nõ ꝑtineret ad iuriſdictionem ſeu oſſm̃ ꝑcipiẽtis.11.q.3.non ſp.& c.q̄ rſiſtit.

c Nec teſtamẽtũ]nec pactapęnitẽtia redeũt. ut C. de apo.l. 2.& 3. & auth. gazaros. & bona ſua erũt iure confiſcata.c.cũ ſm de hæreti.

d Sed qa contẽnit] Et Pa.in c. de apo. dicit ꝙ ſiẽ ĩcorrigibilis tradet curiæ ſeculari, poterit excõicari. c. cũ nõ ab hoĩe.ĩu.

e Tunc mitius] cõcor.c.nã concupiſcẽtiã.de ꝯſti.& c.1.eo.ti. de conſti.

f Siue ſumptæ religionis] Vt quia miſit habitum & tonſuram & rediit ad ſeculũ &c. ſecundum Innoc. in c. 1. de apo.

g Quod ſic.ar. c.1.]ubi etiã dicit ꝙ ſi eſt religioſus præfectus uel conſtitutus in ſacris dr̃ apoſtatare, ut ibi. & c.1.e. ti. & 20.q.3. c. 1.2. & 3. & caeos.Qđ.c.ſic intelligitur ꝑ Inno.& Hoſt.i d. c.1.eo.ti. nã loquit̃ ibi de clericis aſtrictis, Itẽ æquiparat clericos & religioſos quo ad reaſſumptionẽ habitus, & illa ęquiparatio ꝓcedit in clerico conſtituto i ſacris ar. c. 1. de uoto i.6.hic al

h Niſi dimittant] ſeu portãdo ueſtes inhoneſtas. In hoc tñ puta ualde cautum ꝙ epiſcopus admoneat, oẽs tales 1.2.& 3. ut aſſumant habitũ,ſi nõ aſſumpſerit perdũt oẽ priuilegiũ clericale.ut in c. in audiẽtia.de ſẽ. exc.Nã alias ſequũt multę abſurditates qa recipiũt primã tõſurã ſeu quatuor minores non ut uelint clericaliter uiuere ſed ut deꝑhenſi in tribus poſſint effugere pœnam ſecularem ideo &c.

i Et dimittũt] Dicit

Dicit enim Pa. quia ratione beneficii tenentur habitum & tonsuram portare. d. c. fi. hic allegato.

a Habitum & tonsuram] Si sunt i sacris uel in minoribus, si habent beneficium & et si non hnt beneficium causatiue mo dicto in postilla 2. pce. §.

b De fo. cõp.] Maximè uero si est religiosus uel in sacris.

c Contrarium clericatui] Vt si accipiat uxorẽ. de cle. cõiu. ex parte. Itẽ conuertendo se ad negotia secularia. de sen. exc. in audientia & c. perpẽdimus. Interim autem si est in sacris ab accusatione & testimonio tanquam infamis repellitur. 2. q. 7. alieni. 3. q. 4. beatus. Itẽ non potest promoueri ad dignitates uel sacros ordines. 16. q. 1. legi. & 50. di. c. ulti. & perdit priuilegium clericale de quo dic]. clericus. 4.

d C. fi.] Ratio secũdum Pa. in d. c. fi. quia. s. nõ reperitur uenire contra substantialia regulæ, de quibus ĩ c. cũ ad monasterium. de sta. mo. Et idem tenet Inn. in d. c. ex parte. de tẽpo. or.

e Quia episcopus] Ex quo Papa non sibi hoc

in minoribus tantum, nec credo etiam q tales peccent mortaliter taliter apostatãdo per c. ulti. de ui. & hone. cle. & per c. Ioannes. de cler. coniu. & quod no. glo. in d. c. tuæ. nisi retinerent beneficium si quod habebant, qa nullum uotum fecerunt nec contra aliquod præceptum faciunt, & propterea dicit Alex. ubi supra q non efficiũtur infames si solum erant in minoribus sed alii apostate sic. 3. q. 4. si quis a uero, alias si quis a suo uero. 11. q. 3. c. si autem Ri. tamen in 4. dist. 24. tenet q etiam habẽs primam tonsuram non potest eam deserere sine peccato mortali, quod limitat uerum, nisi causa rationalis eũ moueat ad dimittendum, sed quando solum ex sola libidine laicandi deserit, tunc peccat mortaliter, sed quod non peccet mortaliter uidetur uerius per iura præallega. Alii autem qui sunt in sacris semper sunt in peccato mortali, & sunt cohercendi ut redeant ad sumendum habitum [a] & tonsuram, ut in d. c. tuæ. quomodo autem si uxorem accepit dispensatur cum eo. uide infra Bigamia. §. 8. & 9.

3 Vtrum in minoribus ordinibus existentes possint renuntiare clericatui. ℞. Pa. in d. c. tuæ. q nõ uerbo ut in c. si diligenti. de fo. [b] compe. sed facto sic exercendo actum omnino cõtrarium [c] clericatui. ut no. in c. 1. de apo. uel quando monitus non uult resipiscere, & idem in aliis casibus a iure expræssis de quo dic ut infra Excommunicatio 5. casu 1. §. 22. cum sequen.

4 Vtrum religiosus recedẽs inconsulto prælato suo, & non subiiciẽs se alterius obedictiæ sit apostata propriè. ℞. secundum Inno. in c. fin. de renun. & in c. intelleximus. de æta. & qualit. q sic quantumcunque retineat habitũ & tonsuram, quia oportet q ingrediatur monasterium si uult euitare apostasiam, de quo not. in c. ex parte. de tẽpo. ordi. & in c. Ioannes. de reg. uide infra. Religiosus in §. 43.

5 Vtrum religiosus intrans monasterium magis latum sit apostata. ℞. gl. in c. [d] fin. de apo. & in c. ex parte. de temp. or. q non propriè, an autẽ largè sit apostata uide]. Religiosus. §. trigesimoquarto.

6 Vtrum recipiens ordinem factum in apostasia proprie habeat ipsius ordinis executionem sine dispensatione. ℞. Pa. in c. fin. de apo. q non si erat religiosus apostata quãtumcunque pœniteat, & solus Papa dispensat cum eo, secus si minorem tantum suscepisset quia [e] episcopus posset dispensare, hoc intelligo si nõ sit religiosus exemptus quia super exemptũ nullã habet episcopus autoritatẽ, ut patet]. exẽptus. §. 6. fallit hoc si in tali apostasia dimisisset habitum, & sic suscepisset postmodum ordines, quia cum esset excommunicatus. cap. ut periculosa ne cle. uel mo. lib 6. solus Papa poterit dispensare, uel melius dic q habebit locum quod dicitur in c. cum illorum in fi. de sent. excõ. de quo uide supra Abbas §. 14.

7 De clericis uel monachis contrahentibus matrimonium, uide infra Bigamia per totum.

8 Vtrum religiosus apostata sit requirendus uide supra Abbas. §. 17. & de eius bonis uide infra monasterium. §. 6.

9 Vtrum Christianus qui propter timorẽ mortis facit aliquem actum infidelitatis exterius, puta reuerentiam idolo, licet interius teneat fidem peccet mortaliter ℞. q sic licet proprie non sit apostata nec excommunicatus. facit pro hoc. cap. sicut sanctius. 32. q. 4. & quod ibi no. concor. To. secunda secundæ. q. 24.

10 Vtrum liceat christiano sine apostasia

reseruat. c. nuper. de sen. exc. Si ergo non potest ministrare in ordine suscepto in apostasia sine dispensatione, multo minus poterit ad maiores ordines promoueri, quia uidetur ordinatus per saltũ, & est irregularis. Vnde non debet ordinari. c. 1. de re. lib. 6.

portare

portare habitum infideliũ, uide infra infidelitas. §.9.

AQVA benedicta aliquando fit ad reconciliationem ecclesiæ pollutæ sanguine uel semine, & hæc benedicitur ab episcopo, solum cum uino [a] & cinere, ut in c. aqua. & in ca. proposuisti. de consecra. eccle. uel al. aliquando fit ad aspergendum homines uel domus, & remouẽdam sterilitatem rerum humanarum, & ad multiplicationem cœterorũ bonorum, & ad defensionem hominum aduersus insidias atque uersutias diaboli, & ad delenda peccata uenialia & hæc benedicitur a sacerdotibus cum sale, ut in c. aqua. de consecr. distinctio. 3 nec credo quòd diaconi possint hanc benedicere. ar. d. cap. aquam. & in cap. perlectis. §. ad presbyterum. 25. distin. dicitur quòd benedicere dona Dei est officiũ presbyterorum non diaconi, & mandatur omnibus sacerdotibus ut eam faciant in d. c. aquam. & consuetudo interpretatur ut omni die dominico benedicatur.

1 Vtrum aqua non sacrata addita sacratæ efficiatur sacra. R. secundum regulam [b] gl. in c. quod in dubiis. de cõse. eccle. uel al. quòd sic, quia dicit q; sacrum tanquam dignius trahit ad se [c] non sacrum. 12. q. 2. nõ estimemus. & aliis concor. quod intellige uerum secundum Pan. in d. c. quod in dubiis in liquoribus & in his quæ mixtione confunduntur, nec facio casum an sit maior quantitas aquæ non benedictæ quam benedictę ratione prædicta, fallit hoc in sacramẽto sanguinis Christi, quia liquor additus nõ miscetur sanguini cum sit ibi sanguis in uenis sed solum commiscetur accidentibus illis, & propterea non efficitur sanguis Christi, ut not. in cap. cum Marthæ de celebrat. missa. uide infra eucharistia. ĩ §. primo. 38.

2 Vtrum aqua benedicta sit causa remissionis peccatorum uenialium sicut cœtera sacramẽta. R. secundum Pet. in 4. distinctio. 12. quod nõ, quia nõ est sacramentũ, sed remissio quæ fit per ipsam fit per modum meriti non sacramenti. Aqua enim benedicta datur ad remouendum prohibens remissionem & disponendum ad deuotionem & dolorem peccatorum.

ARBITER est secundum Inno. in cap. quintauallis. de iureiur. ille qui eligitur ut iudex, scilicet ut procedat seruato in substantialibus ordine iudicii. ff. de arbit. l. prima, & l. qualem. Arbitrator est secundum eũdem ibidem qui eligitur, ut aliquid existimet uel quid sibi uideatur de aliqua re dicat sine ordine iudiciario uel ea arbitretur. institu. de emp. §. precium. ff. de uerbo. obliga. l. si quis arbitratu. ff. de le. 3. l. fideicommissa. §. sic fideicommissum. In multis differt arbitrator ab arbitro. de quibus not. Do. & Panor. in dicto cap. quinta. quæ omitto.

1 Vtrum arbiter permittens trãsire tempus teneatur partibus. Respon. quod sic. facit tex. in l. prima. §. sciendum. in uersic. prodesse iuncto §. præcedenti. ff. de ma. conue. [d] facit quod not. in l. fina. [e] C. de contrahen. emp. & in l.

a Ab episcopo solum cum uino] Vinum enim signat unionẽ in Christo humanitatis cum diuinitate. Aqua signat populum cinis memoria passionis Christi, & cum istis est reconcilianda ecclesia.
Et not. quòd quando ecclesia polluta est reconciliatur. Si uero execratur reconsecratur. hæc Panormi. in dicto capitu. proposuisti hic allegato.

b Secundum regulam] Adde tex. in l. quæ religiosis. ff. de rei uendicat. & in l. si alieni. ff. de solutio. sed quia ista ratio non est ita generalis. Ideo san. Bonau. & Tho. in quarta distinctione 12. assignãt aliam rationẽ, quia scilicet uirtus quæ acquisita est aqua ex benedictione p uenit ad aquã non benedictã. iuxta enim benedictio estquedam qualitas spirituale non habens obstaculum, & ideo transit ad omnes partes non benedictæ, etiã si aqua non benedicta esset maioris quantitatis &c. uide Rose. in uer. aqua. §. 1. quæ hoc refert.

c Trahit ad se non sacrum] Adde c. unicu. de consecr. eccle. uel alta. lib. sexto, ex quo not. quòd compositum ex diuersis assumit sibi naturam dignioris. Idem Tho. in quarta distinctio. 12. qui dicit quòd uirtus quæ acquisita est aquæ per benedictionem peruenit ad aquã non benedictã. Idem dic de oleo sancto per prædicta.

d ff. de ma. conue.] Vbi dicitur quòd magistratus qui debet expedire actum & differt in tempus successoris, ut successor faciat punitur & extenditur ad æstimatores, scilicet qui habent æstimare an tutores sint idonei, & not. istũ §. quia aureus est contra procrastinantes restituere di. relinquam ut satisfaciant hæredes de quo infra restitutio. tertio §. 2.

e Quod no. in l. fi.] Ibi Bal. extendit materiã arbitratoris, & ibi particulariter no. q; contractus cõmissus in arbitrio alterius ipso non arbitrante redditur nullus, & uide Barto. de materia. dicta l. fina. & in l. si quis arbitratu. ff. de uerbo. obligatio.

quarta.§. tametsi neminem. ff de arbi.& in l.2.ff.pro soc. gl.insti.de obli.quæ ex quasi delic.nas.in prin. & in auth. decernit.C.de arbit. & in l.si quis in conscribendo. in fin. C. de pac.[a] quod limito uerum quando ex dolo uel lata culpa hoc facit,alias non nisi se obtulisset, quia tunc teneretur etiã de leui, multomagis tenetur ad restitutionem si iniustam dedit sententiam ex dolo uel lata culpa, & etiam leui quando se obtulit.

2 Vtrum arbitrator possit die feriata procedere in causa & sententiare. ℞. Pa. in c. conquestus. de feriis. quod sic,quia est amicabilis compositor & pacis mediator facit.c.1.de feriis in fi.concor. Spec.[b] in tit. de arbi. §. fin. uersi. in forma.& Inno. in d. cap.quintauallis.Sed tamen peccat dicit Pa. ibidem si ex suo arbitramento solum habetur respectus ad complementum contractus, secus si principaliter intenderet pacem uel aliquem pium actũ. ut in d. cap.1.& sic intellige Bar.in l.si de meis.§.fin.ff.de arb.qui dicit q̃ potest procedere etiam die dominica.[c] & sequitur Pa.in c. cum dilectus.de arb.

3 Vtrum fœmina possit esse arbitratrix. Respon. q̃ sic, non tamen arbitrix,quia haberet procedere iudicialiter, quod est officium uirile,ut probatur in ca. dilecti. de arb.& in l.fi.C.de arb.nisi sit fœmina quæ ex dignitate haberet iurisditionem,ut regina, uide in d. c. dilecti in gloss.

4 Vtrum monachus possit esse arbitrator. Resp. quod sic, quia est officium pietatis[d] reducere discordantes ad concordiam. argum. c.iniustum.2.q.3. ff. pro soc. l. si societatem .la prima. in authen. ut iudi. dist. si non 86.distinc.peruenit, & quod possit esse tenet Paul. in cle. 2. de rescript.[e] requirit tamen licentiam Abbatis, & idem ibi Io.de Ligna. Et ratio est quia non habet neq. uelle neque nolle. 12. q. 1. non dicatis.Oldr.tamen tenuit q̃ etiam sine licentia Abbatis. Et credo uerum si Abbas scit & non contradicit, quia uidetur consentire & sequitur Car.in d.cle.2.q. 19.& q.21.

5 Vtrum monachus possit esse arbiter. Respon. q̃ non, nisi de licentia Abbatis, & utilitate monasterii.ar. cap. 2.de testi lib. 6. ubi non potest esse testamenti executor sine licentia superioris & utilitate monasterii licet sit actus fauorabilis, ergo nec arbitrium in se assumere. dicto cap. non dicatis hoc tenet Bald. in l. si qui ex consensu.C.de episco.audien.in 3.colum.

6 Vtrum arbitrator possit pro bono pacis sine peccato de iure alterius capere & dare alteri.Respon.Pa.in d. cap.quintauallis quòd sic allegat glo.in l.sed & si in seruum si quis. & l. si de meis.§. recepisse.ff.de arbi.& Innocen.in d.c.quintauallis.text. est iuncta glo.in cap.nisi essent de præben.[f] facit c. his quæ.& ibi Pan.de maiori & obedien.& c.fin. de trans. ff. pro soc. l. societatem. la secunda.§.arbitrorum,& non solum in casu dubio, sed etiam in casu scito, ex quo facit pro bono pacis. Bald. tenet quod non potest &

a In fin. C. de pactis] Ex quo text.no.singu. secundum omnes ibi, quòd quemadmodũ iudex malè iudicando facit litem suam. l. 1. ff. de uar. & extraord. cog. Idem est in arbitro, & illud q̃ hic dicitur quòd sententiæ arbitri standum est siue iustè siue iniustè.l.diem proferre.§.stari.ff. de arbi.procedit quo ad partes non respectu iu. arbitri. Plus etiã probat tex. secundum quòd põderat Bal. in c. 2. de consti. q̃ arbiter non obseruans apices iuris facit litẽ suam, patet quia ille text.loquitur de exceptione declinatoria fori, quæ est de apicibus iuris. l. nou fideiussor.§.quędam.ff.mandati. & dicit Bal. in c.ne innitaris. de constit. quòd arbiter facit litẽ suam respectu sortis nõ respectu pœnæ.Similiter & circa damnum, secus si omisisset condemnare circa lucrũ. Sed tu caue,quia quando lucrũ est radicatum intelligitur pro ut de damno. gl.in l. 1. §. si quis. ff.de itin. actuque priua.

b Concor. Spe.] Concor. Pa. in c. quintauallis dñia.13.de iureiu.

c Die dñica] Rõ quia corã arbitratore non est iudicium nec quicquam, sed potius est quædã transactio uel compositio, ut in authenti. Si uero.C. de iudiciis, Inno.in c. quitauallis. de iureiur. igitur &c.Et adde Specu.ti.de arbi.§. fi.uer.sed nunquid compositor. Et gl.not. in cle. una. de off.deleg.& in c. 1. de feriis. ubi dr̃ q̃ pax põt fieri die feriata. Et sic licitè intendũt homines his diebus ad processum pacis, sed arbitrator intẽdit ad pacem igitur &c.

d Quia ẽ offi͂ pietatis.Similiť facit quia põt facere elemosynã dũ ẽ in studio de lnĩa Abbat. de ui.& ho. cle. in c.ult.

e Cle.2.ď resc.] Cõparatẽ etiã seruo 54.di. multos & seruus nõ pt eẽ arbiter. ff.eo.l. pedius. aľs pui. §.i ser u. igiť &c. Sed Abbatis lnĩa interceděs eo casu quo dari pt facit monachũ hře legitimã psonã, ut possit ẽt postulari in judicio c. 2. de postu. Si igitur uertiť utilitas monasterii uel saltẽ i cõcernẽtib. pietatẽ põt eẽ arbiter &c.

f C.nisi essent. de præbẽ.] Vbi ĩpossibile erat de iure q̃ unus ha-

furtum committit.[a] de usib. feud. in titu. de lege corra. c. 2. Et credo quòd uerum dicat quando facit sine causa, secus pro bono pacis, quia multum lucratur qui a lite recedit. arg. eorum quæ not. in fi. l. lucius. ff. ad Trebel. & nisi nimis enormiter læderet partem. facit quod not. idem Panor. in cap. fina. de transact.

7 Vtrum arbiter pro recompensatione alicuius spiritualis possit iudicare dandum temporale. Respon. Pa. in c. fi. de rer. permu. quod non[b] quia cum arbitrium uideatur quidam contractus, ut in auth. ut diffe. iudi. §. 1. Vnde quemadmodum per uiā contractus non potest dari aliquid temporale pro spirituali[c] sine symonia. Sic nec per uiam arbitrii, ut hic.

8 Vtrum in ecclesiasticis possit compromitti in clericum & laicum. Resp. quòd sic. cap. per tuas. de arbi. non ut in iudicibus, quia laicus est omnino incapax huius iurisditionis, ut in c. decernimus.[d] de iudic. & iurisditio competeret cuilibet insolidum & indiuisibiliter, ut no. glo. in c. prudentiam. de off. deleg. & sic mixturam faceret habitabilem. l. pedius. ff. de arbit. & quod not. in cap. cum super de offi. delega. & sic quod esse non potest. d. l. pedius. tenet tamen gloss. in cap. contingit. de arbi. quod etiam de spiritualibus potest compromitti in clericum & laicum autoritate superioris.

9 Vtrum de rebus temporalibus clerici possint compromittere in arbitros laicos. Respon. secundum Inn. in c. contingit. de arbi. quod sic. facit c. dilecti. de arbi.

10 Vtrum cum quis iurauit stare sententiæ arbitratorum possit sine periurio petere reductionem ipsius arbitramenti ad arbitrium boni uiri cum tale arbitramentum est[e] iniquum. ℞. Pan. in d. c. quintauallis multas opi. recitat, sed in conscientia colligo ex eius dictis sic. Aut deceptio interuenit ex proposito, & tunc respectu cuiuscunque læsionis potest peti reductio non obstante quocunque pacto. Ratio quia sicut expresse nō potest renuntiari dolus futurus. l. si unus. §. illud nulla. ff. de pact. ita nec tacitè sub generalitate uerborum, & hoc communiter sequuntur Docto. & dicitur dolus ex proposito quando scienter per fraudem, gratiam seu odiū aggrauat partem alteram. Aut deceptio īteruenit re ipsa & sine dolo arbitratoris, & tunc si læsio est modica non potest peti reductio, ut in l. si de meis. §. recepisse. ff. de arbit. etiam si renunciatio non interuenit, ut patet in cap. nisi essent. de præbend. aut læsit non modice. & communis opinio est, ut possit reduci.[f] Sed hoc credo uerum si non interuenit renunciatio. Si uero interuenit renunciatio, scilicet ut possit dare uni & leuare alteri, quia renunciatio aliquid operatur. argu. cap. si Papa. de priuileg. lib. 6. & in cap. in his de priui. & in l. si quando. C. de inoffi. testam. Ideo tunc poterit ratione maximè & enormis læsionis & non magnæ, quia ista maxima læsio in dubio uidetur excepta. arg.

hr̄et titulū in bn̄ficio & alteri deberetur pēsio. Et tn̄ ꝓ bono pacis ex ptāte arbitraria fuit illud toleratū. Quod tn̄ intelligit Bar. ī d. §. recepisse. qn̄ modice ledit, alias reduceretur ad arbitriū boni uiri, d. §. arbitrorū.

a Furtū cōmittit] Non est ei promissum dare de alieno. l. ꝓhibere. § plane. ff. quod ui aut clam &c.

b Permut. qd' non] Exemplū ut si arbitrator componeret ut unus daret ius decimādi ꝓ aliqua domo &c. Nā ius decimādi est spūale ut ibidē per Pa.

c Pro spirituali] Et arbitriū continens in se uiciū symoniæ ipso iure ē nullum ut in d. c. fi. de rer. perm.

d C. decernimus d iud.] Pa. tamen in d. ca. per tuas, dicit ꝙ secularis nō ē incapax arbitrii, qa aīs esse nō posset, ut ī d. l. pedius, ubi nō pōt cōpromitti in seruū & liberū, cū seruus non sit capax, & ꝓpterea utile uitiat per inutile, sed ī casu nr̄o laicus ē bn̄ capax sed ꝓhibēt ꝓp honestatē, qa nō decet ipsum de talibus arbitrari, ut ī c. cōtingit. de arbi. Sed qn̄ & plures laici sunt ī societate clerici tūc efficiunt capaces illius actus quē soli exercere nō possent. ex mixtura tn̄ clericorū laicus non pōt exercere actū spūalē, cum sit incapax. ca. massana. & ca. fa. san. de ele. & sic casus c. per tuas. nō extēdit ad casū spūalē sed arbitrari sup re spūali nō ē actus spūalis ſm Io. An. ī d. c. ꝑ tuas per qđ limitat. d. c. decernimus. de iud. ubi laici nō pn̄t esse iudices ī spūalib. quia ꝓcedit nisi sint immixti cum clericis. Et uide ibi gl. q̄ ē gl. 1.

e Est iniquū] Idē si promisit pęnā qa nō īcidit petendo reductionē iniq. arbitramēti, qa iuramentū est fortius q̄ pena, sed iuramentū nō astringit eū ad parēdū quousq. redactū sit ad arbitriū boni uiri, patet ī d. c. quintauallis. igit̄ nec pœna. Hoc ē ttenet Ho. qn̄ gn̄alr̄ ē iuratū d stādo dicto arbitratoris. Idem tenet Spe. ī §. 1. ti. de arb. uer. sed pone. ꝑ text. ī d. c. qntaual. placet qa uerba gn̄alia dēnt restringi ſm subiectā mām. l. q̄ro. §. īter locatorē. ff. locati. & l. si uno. Dēt ergo iuramētū & pena ītelligi si enormit̄ nō leserit.

f Vt possit reduci]

l.omnes. §. Lucius. ff.de his quæ in frau. cre. & ꝙ poſsit reduci facit. l.ſi quis cum aliter. ff. de uerbor. obligatio. quia ſatis eſt ꝙ non fecit ſicut bonus uir facere debuiſſet. l.ſi libertus. ff. de op. li. & ex quo maxima læſio non fuit expreſſa non debet trahi ultra intentionem agentis. Ita ſentit Bald. in l. penult. C. de arbi. & do. Anton. in dict. capit. quintauallis. & magna quantitas dicitur reſpectu perſonarum uel cauſæ ſecundũ Bal. alle. l. cũ filius. §. hæres meus ff. de leg. 2. uide bonam glo. in c. fi. in uerſ. illuſtrium. de re iu. lib. 6. Quid ſi fuiſſet dictum [a] ut poſsit alte & baſſe in totũ uel in partem de iure unius dare alteri. & ſic credo non poſsit ſi dolus non interuenit, niſi additum fuiſſet illi poteſtati uerbum reſtrictiuum ſcilicet altæ & baſſæ prout ſibi uidebitur uel placebit, quia hæc uerba important arbitrium boni uiri. l. thays. §. ſororẽ ſua. ff. de fideicom. li. l. prima. ff. de leg. ſecundo & l. quiſquis. ff. de leg. 3 in prin. uide infra iudic. §. 3. & 5.

11 Quomodo debent pronunciare arbitri ſentẽtiam. Reſpond. quòd in plurali dicendo. Nos arbitri pronunciamus &c. Excepto in electione quæ debet fieri in ſingulari uice omnium. de re iudic. cap. cum ab uno libr. 6. & præſentibus omnibus arbitris ſecundum pa. in d. ca. ſane de arb. Verum tamẽ dicit Bart. in l. duo ex tribus. ff. de re iud. ꝙ ſi tertius fuit præſens in diſcrepatione ſuper meritis cauſæ, & dixit quicquid uoluit ex monitus ab aliis duobus non uult eſſe præſens nec allegat cauſam legitimam abſentiæ, ꝙ tunc poſſunt duo procedere ſine ipſo tertio. [b] & quomodo poteſt mutare ſententiã uel corrigere. Vide ĩ. Iudex. § 25

12 Compromiſſum eſt in duos arbitratores & non cõcordant, nunquid põt cõpelli eligere tertium, aut iudex poſsit ipſe eligere. Reſp recitat Pa. in d. cap. quintauallis Bald. in capit. 1. de inueſ. in ma. facta dicentem quoſdam ſapientes conſuluiſſe ꝙ non, & placet. [c] ſecus de arbitris quia compelluntur eligere tertium. c. cum ſpeciali. de ap. & l. item ſi unus. §. ſi in duos. ff. de arb.

13 Arbitrio boni uiri qñ dicĩ debere relinqui uel ſtari intelligitur de iudice ordinario loci no. gl. in c. ſtatutum. de reſcrip. li. 6. & ſequiĩ Gemi. in d. c. ſtatutum. Spec. in ti. de arbi. §. 1. uerſi. ſed quis. ubi dicit ꝙ bonus uir cuius arbitrio debet ſtari dicitur iudex loci. l. continuus. §. cũ ita. ff. de uerb. oblig. concor. Lap. [d] Abbas.

ci] Quia illud pactũ debet intelligi ſi ut bonus uir fuerit arbitratus. arg. l. quæro. §. inter locatorẽ. ff. loca. ubi tex. no. dicit ꝙ ſi promiſit locator non appellare inquilinum intelligitur ſi ipſe ſoluerit penſionem, & ibi Bart. dicit ꝙ idem eſſet ſi interueniſſet iuramentũ aut pœna. Ioa. And. in regula ſcienti. Idem Bart. in l. ſi ſocietatem. §. arbitrorum. ff. pro ſocio. dicit ꝙ iuramentũ habet illã condõnẽ quã habet pactũ præambulum. ſ. nõ uenire ꝯ ſi æque fuerit arbitratus. Allegat. d. c. quintauallis. & l. fi. C. de nõ nu. pec.

a Quid ſi fuiſſet dictum] D. Ant. in d. c. quintauallis, ut recitat ibi Pa. 22 col. uñ uelle ꝙ data enormi læſione ẽt rẽ ipſa poſsit peti reductio, q̃ a talia uerba in gñe & effuſo ſermone prolata ſunt ſub cõfidentia amicitie & diſcretionis arbitrorum ut captẽt ipſorũ beniuolentiã ad nõ lędendũ, iõ nõ debẽt ita late intelligi ſicut uerba ſonant, q̃a de uerbis facile ſeruiĩ. Si ergo reperiũt ſe ĩ hac cõfidentia deceptos debet eis ſuccurri. ar. ĩ c. quãto, & ĩc. uenıẽs. de iure iu. Et ſi iuratũ fuit quia uerba iuramenti obuiãt abſoluet, uel iudex ex officio ſuo prouidebit ſm Hoſ. Et ſic refert de facto ſe cõſuluiſſe. & hic opi. cõcor. cũ illa Pe. de Anc. ꝗ qua ibi, & uere habet eq̃taẽ, & facit c. cũ ueniſſent. de in ſti. & l. ſi libertus. la 2. ff. de ope. lib. Et maxime quia notarii ſolẽt apponere dicta uerba de cõſuetudine.

Et dicit Hoſ. ꝙ talis renũciatio uel pactũ fuit multũ gñale, & tunc aut præceptum arbitratoris fuit ꝯ Deũ & nõ ligat. 11. q. 3. qui reſiſtit ſm eũ. Idẽ puto ubi fit ꝯ ius cõe non remiſsibile per partes. ut in c. peruenit de arbi. & in c. ſi diligẽti. de fo. cõpe. aut ẽ ꝯ ius priuatũ ipſius partis & tũc ſi iteruenit dolus põt peti reductio, aut nõ iteruenit & põt. Et uide pleniſsime Pa. ĩ d. c. q̃ntauallis. ĩ 15. col. & ſeq. &c. Opinio tñ huius ſũme de iuris ſubtilitate ẽ uerior. ar. c. q̃ periculoſũ. 7. q. 1. & 5. q. 5. ca. ſed aliud.

b Sine ipſo tertio] Iſta uñ fuiſſe opi. Inno. ĩ c. Raynaldus. de teſta. Sed ſi alia rõne ab ea, q̃a nõ põt eos trahere ad ſuũ uelle, tũc nõ ualeret ſñia. dic. l. duo ex trib. & l. Itẽ ſi unus. cũ l. ſe. ff. de arbi. imo ſi unus cõmitteret alteri ꝙ certo mõ iudicaret nõ ualeret, ut in d. l. itẽ ſi unus. de iure tñ canonico debet diſtingui, aut maior ps ẽ pſens & põt abſentẽ citare, & ſi ille habet iuſtã cam abſentiæ debẽt eũ expectare, alś pñt pnũciare. Si uero ſunt ptes nõ ualet ſñia. In iudicib. tñ delegatis attẽdiĩ etiã ius ciuile c. fi. de arbi. lib. 6.

c Et placet] Ratio quia arbitratores ſunt ad ſimilitudinem proxenetarum l. ſi de meis. §. accepiſſe. ff. de arbi. Sed certum eſt ꝙ in proxenetis non eſt tractandum de tertio &c.

d Concor. Lap.] Adde. l. quid ſi epheſi. ff. de eo quòd cert. loc. & in l. uir bonus iudi. ſol. & glo. in

ARCHIDIACONVS[a] multa pôt de iure. Sed qa ẽm Inn. in c. 1. de offi. ai c. cōstitões & cōsuetudines p diuersa loca pualēt ī officiis. de cōsue. cū olim de exces. p̄la. c. ad hæc ipsis stabitur. & ideo in officio suo faciet ẽm q̄ cōsuetudo p̄scripta sue ecclesiæ habet. Vbi aūt non esset talis cōsuetudo uel statutum haberent locum capitula totius istius tituli ẽm eūdē Inno. Et sic post epm est uicarius in omnibus & habet curam in clero, tam in urbe quam in parrochiis habitantes. & ipsos debet de tertio in tertium annum si episcopus non potest uisitare ut in d. cap. 1. & in d. cap. ad hæc. Debet auscultare euangelium & epistolam & responsoria, & nullus ea in ecclesia cantet nisi prius ab eo auscultatus & de eius iussu, & ceroferarios ordinare ut in capit. 2. eo. titul. tenetur si aliquid ex sua negligentia uel alterius fraude[b] deperiit de rebus ecclesiæ, nisi pro posse prouideat. ut in cap. secundo eod. Debet examinare clericos qui sunt ad sacros ordines mouendi. cap. ad hæc & cap. ut nostrum. Abbates & abbatissas ponit in sede sua ut in d. cap. ut nostrum. quæ omnia capitula sunt in d. tit. de off. archi.

1 Vtrum peccet archidiaconus respondendo epo dicenti. Scis hūc esse dignum Scio quantum humana fragilitas permittit. Respon. secūdum Innocen. in capit. unico de seru. inordi. fa. quòd si talis ordinandus præsentatur a probis potest s. n i conscientia respondere, dummodo nō sciat aliquid mali de eo. argumen. de præsumpt.[c] dudum. quòd si scit aliquid mali de eo quod est secretum, debet obtinere a prælato ut eo absente faciat ordinationem. Et si non potest uel sine scandalo, tunc etiā potest sana conscientia dicere, quia non dicit nisi ut minister non ut ipse, & ecclesia quæ nihil scit de ocultis per eum & loquitur, nec debet omittendo talia dicere, indirecte publicare crimen fratris secretum. Si uero esset publicum tale crimen, tunc peccaret mortaliter talia dicendo. 22. quæstio. 2. primū si modo crimen est peccatum mortale, tale quod scit. secus si esset ueniale ut 25. distin. §. criminis.

ARCHIEPISCOPVS potest in tota sua prouincia exercere iurisdictionem tollendo prauam consuetudinem & fulminando sententiam excommunicationis in seruantes eam secūdum Innoc. & sequitur Pan. in cap. ex frequentibus. de insti. & sentit glo. in sum. 9. q. 3.

Item potest in sua diocesi existens ratione notorietatis delicti delinquentes suffraganeorum suorum sua sententia afficere.[d] & licet text. in capit. Romana. in §. notoria. de censi. lib. 6. loquatur dum uisitat, tamen docto. communiter extendunt in d. c. ex frequentibus, etiam dum non uisitat ratione notorietatis delicti.

2 Vtrum Archiepiscopus possit absoluere subditos suffraganeorum suorum. R. Gemi. in c. perpetuo. de censi. lib. 6. q non pōtest ligare[e] uel soluere, nisi dum uisitat, ut tex. hic innuit, nec etiam a minori excōmunicatione absoluere, ut in cap. nuper. §. in secunda uero. de senten. excommunica. & hoc uerū nisi per appellationē causa ad eum deuoluta sit, uel in casibus sibi specialiter a iure permissis. de quibus habes in capitul. pastoralis de offi. ordi. in gloss. in uersi-

gl. in c. potuit. de loca. in uer. celeri. quæ dicit quòd ubi fit mentio de arbitrio uiri in genere intelligitur de iudice &c. Adde gl. in d. cap. statutum. in uersic. copia. quæ dicit bonum uirum iudicem ecclesiasticum, quanquam secundum Host. intelligatur iudex ut hic.

a Archidiaconus] Si uis scire quid iura dicunt de talib. uide 21. dis. cleros. & 25. dist. perlectis. Et uide Rose. per totum ponentem uerba formalia quæ hic ponūtur.

b Vel alterius fraude] Et gl. in d. ca. 3. dicit q̄ tenetur de dolo & lata & leui ad instar tutorū. Et ibi d. Ant. dicit q̄ tenetur etiam de leuissima. Ex quo recipit plusquam mercedem, quia habet dignitatē, & uide ca. primum. & ca. ad hæc. quòd si erit negligens reddet rōnem ī districti examinis iudicio &c.

c De p̄sumpt. dudum] Dummodo non respōdeat aliqd contra consciētiam, quia qd fit contra eam edi. ad gehē. c. literas. de resti. spo. &c.

d Afficere] Qd limita ut no. ī c. pastoralis. de off. ordi. Et uide Pa. in capitulo intantum. in uer. ult. not. de symon. qui dicit. ibi esse casum not. ī quo Archiepiscopus exercet iurisdictionem in non subditos, qa subditi suffraganei non sunt sui subditi. ut d. c. pastoralis. & hoc facit quando est negligens episcopus. Et sic limita dict. ca. pastoralis. Hoc autem est quia illa praua consuetudo cōcernit totam prouinciam. Et peccatum est notorium. facit ca. Romana. §. notoria. de censi. li. 6.

e Quod nō potest ligare] Idē tenet Innocen. capitulo pastoralis. de officio & Panormita. ibi dicit q̄ est cōmunis opinio.

uersic. exceptis. & in c. uenerabilibus. de sen. excom. li. 6. & in d. c. perpetuo.

3 Vtrum possit ante se crucem portari facere. Respon. quòd transiens per prouinciam suã potest benedicere populo & in pontificalibus & sine pontificalibus celebrare, & celebrari facere tam in locis exemptis quam in non exemptis. Et etiam episcopus in sua diocesi potest similiter hæc. Tamen debent fieri sine uiolentia & grauamine exemptorũ cle. archiepiscopo. de priui. multa alia quæ ad forum conscientiæ pertinent tangentia statum archiepiscoporum. Vide infra prælatus per totum, & episcopus per totum.

ARCHIPRESBITER ecclesiæ cathedralis debet habere curam quomodo alii sacerdotes diuina officia celebrẽt debito modo, & in abundantia episcopi potest fontes [a] benedicere, aliis sacerdotibus pœnitentiam iniungere. capit. secundo [b] de offic. archidia. Isti alio nomine dicuntur decani. ut in cap. ad hæc. de offic. archi.

1 Vtrum ualeat absoluere omnes de episcopatu. Respon. quòd sic omnes qui ad ipsum pro pœnitentia recipienda recurrunt, quia est parrochialis sacerdos omnium de episcopatu. ca. officium eo. ti. in tex. & in gl. & l. dist. in capite.

2 Vtrum idem possit archipresbyter ruralis Respon. ꝙ non, nisi inquantum episcopus ei dat autoritatem, plebibus enim solummodo præest & nihil debet facere sine relatione episcopi aut contra eius decreta. c. fi. eo. tit.

ARGVMENTATIO a minori ad maius ualet affirmatiue. cap. si in laicis, 38. distinct. a maiori ad minus ualet negatiue. 32. quæstio. 5. si Paulus. & de hoc in cap. cum in cunctis. de elect. in glo. cum suis concor.

1 A toto ad partem ualet affirmatiue. 14. q. 5. pœnale est. [c]

2 A parte ad totum ualet negatiue. 32. qq. 4. meretrices. [d]

3 Ab ethimologia nominis. 16. quæstio. 1. placuit el primo & 2. sed non ualet nisi negatiue & in nomine appellatiuo, [e] quia propria nomina imponuntur ad placitum, ut not Barto. in prohemio infortiati super rubr. Limito etiam secundum Pan. in c. 1. de iudi. uerum quando nomen sumitur essentiali natura sua ut mutuum, testamentum, quia hoc uerum est. Testamentum est mentis testatio l. 1. ff. de testa. ubi ergo non est testatio mentis nec testamentum. Similiter mutuum est quod de meo fit tuum. l. 2. ff. si cert. pet. ubi ergo de meo non fit tuum non est mutuum. secus quando imponitur nomen ex eo quod deberet inesse in nominato. Vnde imperator dicitur Augustus quia augere debet rempubli. si non auget tamen imperator est. ut not. in prohe. ff. ueteris. Papa Pontifex dicitur quia debet esse pons per exemplaritatem uitæ. Sed si non facit, tamen Pontifex est. ut in capit. primo de constitu. lib. 6. Sic igitur intellige institut. de tute. in princip. ff. de uerbor. signifi. l. bonorum. la prima. §. uiduam. & l. malum. C. de desen. ci. l. defensores. la secunda in fin. & institut. de dona. §. est & alius. C. de fer. l. a nu lo. C. de offic. præfe. ur. l. prima ubi text. Sciatis profecto ex ipso nomine quid præfecto debeatur annone. Ex quibus patet quòd argumentum potest sumi ab interpretatione nominis & sic limita secundum Baldum, de uasallo milite qui arma bellica deposuit illud prouerbium si nomine priueris nec rem habere mereris, esse uerum. si nomen significat substantiam uel qualitatem necessariam inesse alicui subiecto. ut ff. de fideicommiss. lib. l. Lucius. la prima. [f] & ff. de pac. l. tale pactum §. fin. secus si significat solam simplicem demonstrationem. ff. de rer. dub. l. si

a Potest fontes benedicere. Et sic in his ẽ epi uicarius.

b Capitulo secundo] Facit ibi tex. mentionem de sacerdotibus cardinalibus. expone. i. principalibus simile in c. pastoralis. septi. q. 1.

c Pœnale est] Si ꝓhibuit furtum, prohibuit rapinam & usuram. Aperte. n. totum significauit quicquid illicitæ rerum ꝓximi aufert.

d Meretrices] Si prohibuit n. mechiam prohibuit & fornicationem, sed dic clarius nõ est hic pars. ergo non totum neque ualet si dico affirmatiua est hic ps ergo totũ. sed si dico est hic totum ergo pars bene ualet.

e Et in noĩe appellatiuo] Rõ ẽ quia si argueretur affirmatiue esset arguere de specie ad genus quod nõ est bonum. Vt si dico est alienatio ergo mutuũ non ualet, & nota ꝙ ethimologia est resonãtia uocis ĩ proprium effectũ rei. Ita Bal. in c. 1. ĩ §. si qs de malo. in ul. col. de contro. inuesti.

f L. Lucius. la 1.] Nã ille testator qui commisit fidei seio ut manumitteret seruũ si placeret.

sibi ītelligitur si erit hæres cū effectu. et sic istud nomē hæres signat istā qualitatem inesse necessario subiecto, idest quòd sit hæres cum effectu. Et in l. tale. pactū in fine. Nam ex quo pater fecerat pactum de reddenda dote quam promiserat filię si moriatur sine liberis fratri, intelligitur si alios filios non haberet testator &c. In l. cognatis licet priuētur nomine qa fuerunt deportati, tamen sufficit q̃ erant cognati tempore testamenti.

a L. si cognatis] Dicitur ibi q̃ si cognatis relictum sit, & si desierint esse cognati adhuc debetur legatum, & sic patet q̃ illa cognatio quæ solam simplicem demonstrationem significat non negat legatum.

b §. si in danda] Bal. ibi tractat plene de istis argumentis &c.

c Arra] dicitur a re pro qua datur, ut non ipsa sicut pignus redatur, sed ipsa sibi manente cætera compleantur.

d §. in his] Tu dic s̄m Ang. in gl. in uer. cōpelli. ur. inst. tu de emp. & uen. q̄ si contractus ē perfectus & impletus & arra cessit in p̄cium, nō repetit alias sic per condi. si causa. l. quod sæpe. §. is qui uina. ff. eo. Si uero sit p̄fectus, sed non impletus, & stat per uenditorē daē conditio ob causam, ad simplum, ut p gl. in l. cōtractus. C. de fi. instru. Ad duplum autem datur condi. ex hac. l. Si uero stat per utrunque agit ad simplum tātum utili ac. ex empto si contractus fuit p̄fectus, ut d. §. is quæ uina. alias agitur conditione sine cā &c. Et ultra arras potest peti interesse. secundum Bar. in l. 1. §. unde quæritur. ff. de act. empti. post Dy. allegat per Ange. ubi supra. Et facit. l. ii. C. de pact. conuē. facit quod no. Bal. in l. 2. C. de iure emphy. Sequantur I. no. & Rapha. licet Sal. in d. l. contractus. tenuerit contrariū.

l. si cognatis.[a] & ex hoc patet eē uerū q̃ scholares scholas intrantes nō attēdentes nec studentes non gaudent priuilegio scholarium ut tenet Ioan. de ligna. in prohæmio clem. adducit no. per glo. in l. unā. C. de studiis. li. ur. ro. & uidetur tex. in l. quis. C. de dome. prote. & idem si inhoneste uiuunt. C. de curio. & sta. libro. 12. l. agentes alias incipit per id tempus. Similiter est uerum quòd illi qui sunt de collegio alicuius artis, sed artem illam non exercent non gaudent priuilegio illius artis, ut no. Barto. in l. semper. ff. de iu. immu. per illum tex. in §. negotiatores. 16. quæstio. 1. generaliter. & hoc faciunt tam contra scholares & artifices quam eorum rectores qui grauant litigantes cum eis ratione priuilegiorum. & ideo si hoc est manifestum credo quòd teneantur ad restitutionem rectores omniū in quibus plus sunt grauati, & similiter scholares si tales sunt q̃ non gaudeant q̄uis nō sit manifestum. In nomine autem proprio sæpe fit ar. li: et non ualidum, & ideo homines quærunt bona nomina. & dicebat uxor Ioan. An. q̃ si uenderentur, deberent emi pro magno bono, propterea Ioan. and. extollit nomen proprium in pro hęmio cle. Similiter Accursius in l. facta. §. si in danda, ff. ad trebel. interpretando nomen suum. & hoc euenit quia ex horrido nomine sæpe suspicantur homines sinistrum, putantes a prauo euētu impositum, pro hoc uide tex. cū glo. in d. §. si in dāda.[b]

4 Ab autoritate. 32. q. 1. dicit.

5 Ab oppositione uel contrariis. 8. q. 1. sciendum.

6 A simili. 2. q. 1. multi. in gl. in uer. similia.

7 Ab exemplis gentilium de uerbo. signi. forus. §. lis autē. de conse. dist. 1. c. 1. in glo. in uersi. si enim. uide Bald. in l. conuenticulam. C. de episc. & cle. quomodo multis aliis modis ualeat omitto propter breuitatem.

ARRA Non precia sed pignora dicuntur.

1 Arrarum donatio est argumentum emptionis uel uenditionis, aut alterius contractus, qui tamen contractus ualeret sine eis. l. quod sæpe in prin. ff. de contrahē. emp. & potest quis ab emptione & uenditione discedere post ipsarum dationem nisi sint date nomine arre & pro parte solutionis, quia cum pars precii sit soluta res non est integra: C. quando li. ab empt. di. l. unica. Vtrum tamen ille per quem stat ne contractus perficiatur, quando solum sunt datę pro arris, ipsas perdit qui dedit, & qui recepit restituet in duplum. institu. de empt. & uendi. §. in his.[c] & idem dic de pignore dum modo non sit datum exstimatum nomine partis solutionis. d. de rei. uēdi. l. precii.

2 Vtrum possint interuenire in matrimonio & quo modo faciunt matrimonium uide infra sponsalia. §. 12. cum sequen.

ARROGANTIA est q̄dam filia superbiæ qua quis multum se existimans, cæteros quos infra se uidet despicit, & quibus non consulendo loqui, sed uir dominando dignatur. c. 1. 46. distin.

1 Arrogantes dicuntur qui garrulitatem autoritatem putantes humiliter nesciunt inferre quod docent. di. in. 46. §. 1. & cap. 1. dist. 49. cap. hinc & enim. circa med.

2 Arrogantia rusticorum nihil impudentius. distin. 46. in summa.

3 Vtrum sit mortale peccatũ. ℞. quod sic quando ex tali superbia uel contentione fit quæ sit mortalis. & propterea uide infra superbia. & contentio. alias communiter peccatum ueniale erit.

ARROGATIO Vide supra Adoptio.

ARS Balistariorum utrũ liceat. ℞. quod non immo prohibetur sub pæna excommunicationis inter christianos ut in cap. unico. [a] de sagittariis. Quod est uerum secundum gloss. ibidem & doc. in bello iniusto, secus in iusto, quia data iustitia licitum est quibuscũq. armis uti & pugnare, [b] immo aduersarium decipere [c] per seductionem parando insidias [d] ut in c. dominus. 24. q. 2. & c. ut pridem. eo. ca. q. si.

1 Vtrum artifices qui inter se conueniunt quod alios nõ instruant, aut quod non uendant nisi certo modo, & huiusmodi peccent. ℞. secundũ Innoc. in cap. significante de app. ꝙ sic, si fraudulenter faciunt. Secus si ex priuilegio uel consuetudine [e]. C. de mono. l. unica. intelligit quãdo fraudulenter faciunt. uel dicit quod locum habet de ꝑsonis & reb. nõ de loco uel modo, uel dic quod si faciãt ex aliqua causa legitima q̃d licet. Secus si ex auaritia, uel in damnum reipublicæ. Et sic intellige. d. l. unica.

2 Vtrũ artifices facientes q̃ ꝑ se uel alio admixto nõ possint esse utilia de qbus dicit. l. quod sæpe. §. ueneni mali. ff. de ꝯhen. emp. ꝙ flagitiosæ rei nec emptio nec mandatum, nec societas ualere potest peccent mortaliter. ℞. ꝙ sic immo omnia mala eis imputabuntur ex ipsis ue nientia. c. fi. de iniu. & damda. & hoc uidetur tenere Inno. in c. 1. ne cle. uel mo. qui dicit ꝙ in his nullo modo licet negociari. Sed si posset esse utile cum aliquo admixto, ut puta pro feris occidendis, uel si sint forte gladii uel colores, quia possunt esse utilia ad aliqua si ad defensionem, uel ad colorandum hominem uel mulierem in casu licito. [f] & pro bona causa licita est in his negociatio secundum eundem Innocen. ubi supra. Et hoc credo uerum quando existimat, uel potest existimare probabiliter ꝙ talis emens uel cui talia dat. uel facit eis uti ad bonum. Alias tale erit peccatũ talia facere uel uendere aut donare quale peccatum est tali re uti. Et ex hoc patet quid dicendum de artificibus qui faciunt taxillos chartas, pompas, curiositates, & huiusmodi, quæ ut frequentius sunt mortale peccatum illis qui ipsis utuntur, quia non possunt absolui nisi a tali arte abstineant.

3 Ars siue exercitium corporale extrinsecum utrum sit licitum. ℞. ꝙ sic. si hæc concurrant. Primum recta intentio. nam cuius finis bonus ẽ, id est intentio ipsum quoque bonum est in his quæ de se non sunt mala. Finis ergo ultimis qui debet haberi est deus. 1. Corinth. 10. Omnia quæcũque facitis, aut in uerbo, aut in opere &c Finis ꝓpinquus debet esse aliquod rationale, ut subuentio proximi, uel suę necessitatis ad Ephe. 4. Operetur manibus suis ut habeat unde tribuat

a In c. unico] Sed quid contra saracenos & hæreticos. glo. dicit ꝙ nõ est prohibita. & & idem Pan. in d. c. unico. & dato ꝙ bellũ sit iniustum aduersus saracenos nihilominus hoc. c. non prouidet, ut ibi ꝑ eum. & licet ars balistariorũ sit necessaria ad defensionẽ murorum & nauium tamen in bello campestri non deberet uti secundũ Ioan. An. in d. ca. unico. quia sæpe uilis homo occidit hominem magni precii. Et uide Ioã. de Ana. in d. c. unico. & sic est hic argumẽtum ꝙ ars eorum qui faciũt bombardas & schlopettos uidentur esse a fortiori reprobata.

b Et pugnare] Adde q̃d uult Bal. in rub. C. de fi. instrum. 8. co. uersi. incidenter etiam quæro. & Bal. Saly. in l. si te. per illum tex. C. de iure de lib. q̃d licet ab alio patiaris iniuriam, non tamen per hoc aliis iniuriosus eris, quod dicunt tenendum menti ꝑ represalias, tamen uidentur loqui quo ad tertium, non quo ad inferentem iniuriam.

c Decipere] Nisi fides esset ꝓmissa, quæ est seruanda est. c. nisi. 24. q. 1.

d Insidias] Et ex his infertur quod si aduocatus fouet iustã causam potest aduersariũ decipere. ar. tex. 3. q. 4. c. 1. dummõ nõ vtaẽ falsis constitutionibus. ff. de fal. l. fi. & C. de fal. l. maiorẽ. Et ar. ad hoc, q a dolus potest fieri Host. ff. de do. l. 1. §. 2. Et non refert an dolo qs videat ab hostibus. ff. de capti. l. nihil interest. ſm La. Vñ nõ refert si het iustã causam quolibet utatur ad uictoriã. d. §. ut pridẽ. nec n. uĩ dolo fecisse q fraude excludit. ff. de dolo. l. elegãter. & per hoc gl. in uer. mali gnãtiũ. in c. cupientes. in prin. de elect. in 6.

e Vel consuetudine] Et ſm Pa. in d. c. significante. potuit induci cõsuetu. tiali bi nõ uolebant hoc exercere, & inhibiti acquieuerũt prohibitioni p tẽpus legitimũ ad pscriptionẽ cõpletandã. Ad hoc ꝙ no. Cy. i l. 2. ar. 1. C. q̃ sit long. cõsue. facit. l. si qs diuturno. ff. si seruit. uẽ. &c.

f In casu licito] Pa. tñ sequitu Host. & Ioan. in c. 1. ne cleri. uel mon. qui dicũt ꝙ nõ est licitũ se colorare. nec inuenire ... tium

casum licitum. Imo. ſm Alex. in 4. par. q. 48. peccāt mortaliter talibus utentes.

a Dominio alicuius] Nam ſic obediendo domino credunt ſaluari. Et dicit Hoſt. quod multi principes chriſtiani per tales mortui ſunt.

b Interficiant] Iſti ſunt dal uezo. de la mōtagna ſm glo. in uerſi. formidantes.

c C. pro humani] Nam illud ꝙ dicitur ibi in tex. formidantes coacti fuerint ſecuritatē ab eorundē aſſaſinorum dn̄o impetrare &c. per hoc tn̄ non probatur, ꝙ ad hoc ut dicant̄ aſſaſini neceſſe ſit eos eſſe ſub alicuius dominio ut uolebat Archi. quia iſta fuit cauſa impulſiua, & non finalis. Et ideo cum cauſa finalis ſit periculū animarum, & correctio peccatorum, concludit etiam ad aſſaſinos non ſubiectos temporaliter dominio alicuius. & pro hoc facit tex. ibi in §. cū igitur. per aſſaſinos occidi, indiſtincte debet intelligi. c. ſi romanorū. 19. di. Et hic eſt uerū.

d Quantuncunque magnus] Etiā maximus ꝓut dicit Hoſt. ſm mētē. d. c. ꝓ humani. unde nō debet reſtringi cū uertatur fauor animarū, & reipub. & ſic conſtitutio pœnalis cōcernēs fauorē aīarum eſt late interpretanda glo. in c. generali. de ele. li. 6.

e Eccleſiaſtica] Et ſi ſit laicus religioni alicui applicatus. c. non dubiū. de ſentē. excom. ut ſunt cōuerſi.

neceſsitatem patienti. Qui ergo laborat ut corpus exerceat ne ocio torpeſcat, uel ut lucrum acquirat quo ſe & ſuos gubernare poſsit, uel ut aliis ſubueniat, unde uiuere poſsint uirtuoſe, & ſic ad gloriam perueniant. Si autē alia intentione quis facit artem aliquam tale eſt peccatum, qualis eſt intentio praua quam habet. Secundum opus ipſum non ſit prohibitum a deo uel ab eccleſia uel a legibus, ſicut eſt ars uſuræ & omnia quæ non ſunt niſi ad peccatum uel malum proximorum. Tertium quod fiat modo debito & cum debitis circunſtantiis ſcilicet tempore debito & non feſtiuo. de quo dic ut infra Ferię per totum. Item ſine fraude uel dolo periuriis, mendaciis & huiuſmodi, quia tale peccatum erit ars, quale mala circunſtantia cum qua fit. Quartum quod fiat ab eo q non eſt prohibitus. Nam quædam ſunt quę clericis prohibentur, ut infra Clericus 9. per totum.

ASSASINVS ſecundum Archidiaco. in ca. pro humani. de homi. lib. 6. dicitur a ſcindo ſcindis, qa ſcindunt animam a corpore. Iſti proprie ſunt ſerui qui ſubſunt dominio alicuius,[a] & pro pecunia occidunt homines ad alicuius inſtantiam ſecundum prædictum Archidia. alii uolunt quod ſint quidā infideles liberi qui ꝓ pecunia faciliter q̄rūt interficere hoīes nō curātes ſi ipſi interficiantur,[b] ſed qđ ſint ſub dn̄io alicuius uel non fideles uel infideles, dūmō pro pecunia eis data hoīes interficiūt nō refert ſm Io. de Imo. & ſequit̄ Ge. in d. c. pro humanis.[c]

1 Quę pœna ꝓcurantiū mortē alicuius ꝑ tales. ℞. qcunq; princeps & q̄tuncunq.[d] magnus p̄latus ſeu quæuis alia perſona eccleſiaſtica[e] uel ſecularis quēpiā chriſtianorū[f] ꝑ p̄dictos occidi fecerit uel mādauerit[g] q̄uis mors nō ſit ſecuta aut eos receptauerit uel occultauerit aut defenſauerit, excōicationis & depoſitionis a dignitate, honore ordine, officio, bn̄ficio incurrit ſn̄ias ipſo facto, & ēt cū ſuis bonis mūdanis oībus diffidatus a toto chriſtiano populo ꝑpetuo. Nec requiritur alia ſententia poſtq̄ probabilibus conſtiterit argumentis iſtud ſcelus commiſiſſe hæc in dic. cap. pro humani.[h]

2 Vtrum tales diffidati poſſint interfici impune. ℞. Angel.[i] de Peru. conſilio 13. & ſequitur Geminia. in d. c. pro humani. in §. ſacri. ſuper glo. in uer. libere. ꝙ ſic nedum ꝑ iudicem, ſed & quemcunque priuatum, quia idem eſt bannire & diffidare quod ſtatuere & præcipere ut impune poſſit occidi. ut notat. C. de accuſatio. l. reos, quod in conſcientia liceret quando

f Chriſtianorū] No. quia dicit chriſtianorum, quod hæc pœna non haberet locum ſi quis faceret occidere infidelē ſm Geminia. quæ refert Ioan. And. ſe defendiſſe p̄latum contra quem fuerat probatum quod fecerat occidi homines infideles per aſſaſsinos.

g Vel mandauerit] Quid ſi mandauit & poſtea reuocauit re integra glo. ibi reſpondet, quòd nihilominus incurrit iſtas pœnas, ratio eſt quia delictum per mādatum iam erat conſummatum & refert ibi Geminian. quòd licet regulariter parcatur cogitanti & pœnitenti. ff. de fal. l. qui falſum. quia maleficia diſtinguuntur uoluntate. l. qui in iure. ff. de furt. capitu. quod prædeceſſor, undecima quęſtione. tertia, tamen in caſibus non prodeſt pœnitentia ſed punitur criminis conſcientia, ut hic. ſimile in hæretico de hęre. ad abolendam. & cap. excommunicamus. § credentes. Idem in crimine læſæ maieſtatis. l. quiſquis. C. ad l. iuliam maieſtatem.

h C. pro humani] Vide hic Roſe. Et infra pœna. §. 3.

i Reſpon. Ange.] Vide quæ no. ipſe in conſi. nos Charolus per tex. in l. tertia. §. 1. ff. de ſiccar. & Baldus in l. ſi quis non dicam rapere. in tertia columna. C. de epiſcopali audientia.

ficret zelo iusticię alias nō.

3 Vtrum clericus taliter diffidatus sit spoliatus omni priuilegio clericali. R. Gemi.in d.c. pro humani quod sic & sine alia degradatione[a] potest occidi uel uerberari sine excommunicatione uel alia pœna.

4 Vtrum bona prædictorum sint capientium. R. quòd sic si sunt bona mundana. Aduerte tamen hic ꝯm Archid. ibidem ꝙ requiritur prius sententia iudicis declarantis ipsum assasinum uel fautorem talium antequam liceat contra tales procedere in personis uel bonis. & ad tex.d.c.pro humani respondet non requiri aliam sentētiam.s.quæ det licentiam occidendi & huiusmodi, quia sufficit declaratus assasinus uel fautor.quod no.quia facit ad multa uide infra pœna.§.3.

ASTROLOGIA [b] nihil refert ad salutem, sed potius mittit in errorem, & ideo a quolibet fideli ē postponenda 37. dist. §.sed contra.[c] 26.q.2. illud. circa fi.& c.sed & illud.

ASTVTIA proprie ꝯm Tho.2.2.q.55.arg.3.est cum quis ad consequendum aliquem finem bonū uel malum utitur non ueris mediis, sed simulatis & apparentibus.[d] quod quidem est contra rationem & contra prudentiam & est peccatum. Aliquando tamen dicitur prudentiam pp similitudinem, sed improprie, ut prouer. 1. ut detur paruulis astutia.

1 Astutia large est quædam apparens fictio seu simulatio.& potest dupliciter fieri. Primo ad bonum alterius & ad nullius malum iniuste, & sic non est peccatum, ut patet.22.q.2.in cap.utilem.ubi ponitur quomodo Christus & Dauid & alii usi sint simulatione & sanctæ.& gl. dicit ibidem ꝙ dolus contra hostem bonus est.23.quęstio.2. dominus. & 43. distinctio.in mandatis.ff.de cap.& postli.re.l.nihil interest. & 14. q. 5. dixit. ꝙ uerum credo, dummodo mendacium non dicatur.& hostis sit nobis contra iustitiam hostis. Secundo modo astutia seu simulatio fit ad fallendum proximum. & sic semper est peccatum. 27.distinct.quod interrogasti.12.quæstio.1.certe. Et aliquando est ueniale peccatū, aliquando mortale secundū nocumētū qđ infert proximo uel intendit inferre ex ea, ut puta de re notabili sic est mortale.argu c.1.22.q.2. & hoc etiam si fieret propter bonū alterius quia nulli facienda est iniuria pro alterius bono.d.c.primū. & de hac habes ĩ.prudentia.§.4.

AVARITIA ꝯm Tulliū est inordinatus amor habendi.[e] & dicitur inordinatus dum quis supra modū mensuræ quærit uel retinet diuitias.Nam bona exteriora hominis consistere debēt in quadam mensura.s.ut quęrat habere diuitias ,put sunt necessariæ ad uitam uel suā conditionem. & sic auaritia semper est peccatum secundum Tho.2.2.q.118.pro cuius declaratione est notandum, ut elicio ex dictis Alexand.[f] & Thom. ubi supra ꝙ auaritia consistit in tribus, scilicet ĩ appetēdo, in acquirendo,& in retinendo inordinate res temporales.

1 Vtrum autem sit peccatum mortale auaritia quæ con-

a Et sine alia degradatione] A quocunque etiam priuata, quia ipso iure sunt degradati.

b Astrologia] Io.An.late prosequitur in ca. 2.de sortile.

c §. sed econtra] Iudicio meo tex.ille nihil facit, sed in arg.facit ibidē. cap. si quis &c. Vbi glos. dicit de astronomia non facit mentionem, qa hæc abiit in desuetudinem. & de materia huius [illegible] uide late Io.an.in c.2.de sorti.

d Et apparentibus] Exemplū quis ad consequendum honorem deberet uti medio uirtutum quia honor debetur uirtuti. Et ipse utitur hypocrisi & sanctitate apparenti. quis uult esse diues, uera media sūt labores & contractus liciti,& ipse utitur simulatis contractibus &c.

e Amor habendi] Hæc descriptio solum facit ꝓ auaritia inquantum est peccatū speciale, sed quia pōt esse peccatū generale inquātū appetitur etiam scientia & huiusmodi, quæ possunt pecunia computari, ideo sic describitur a Grego. in quadā Omelia auaritia est non solū pecuniæ, sed etiam scientie & altitudinis cū supra debitū modū sublimitas ambitur. & est differentia īter superbiā & auaritiā, quia supbia ē appetitus excellētiæ hic sufficientię. illa est per auersionē a deo, hęc ꝑ conuersionē ad bonū cōmutabile & semper est peccatū, ut patet in litera. cui adde aliam rationem, scilicet quodcunq; præcipit deus non facere est peccatū, quādo fit, sed deus dicit. Diuitię si affluant nolite cor apponere, ergo &c. potest tamen non esse peccatū auaritia, quando cōsideratur ut radix peccatorū de qua dicit Pau.primæ. Thimo.ultimo.radix omniū malorum &c. hoc est propter corruptio. Et sic non est aliud quam inclinatio quædam naturæ corruptæ ad bona corruptibilia & temporalia inordinate appetendo. Sicut etiam radix uirtutem præstat arbori sic auaritia ad omne malum perpetrandū.

f Ex dictis Alexan.] Pro intelligentia sciendū, ꝙ auaritia aliquā importat inordinatiā quādi circa diuitias dupliciter, uno mō immediate

diate circa usū acceptionem & acquisitionē diuitiarū inquātum, s. aliquis acquirit pecuniā ultra debitum aliena capiendo uel retinendo. & sic opponitur iustitię. & sic accipitur auaritia Ezechi. 22. ubi dicitur prīcipes eius ī medio illius quasi lupi rapientes prędam ad effundēdum sanguinem & ad ꝑdendas aīas, & auare sectanda lūcra, & hoc modo ex genere suo est peccatū mortale. & sic intelligitur illud apud Romanos primo ubi cum præmisisset repletos omni iniqtate fornicatione auaritia &c. subdit, qui talia agunt digni sunt morte, scilicet æterna. & illud Basilii. Est panis famelici quem tu tenes tunica nudi quam conseruas. & illud Chriso. ꝙ tenebra animæ est pecuniarum cupido. Alio modo id importat immoderātiam circa interiores affectiones diuitiarum cum qs nimis amat uel desiderat diuitias uel nimis delectatur in eis etiam si nolit rapere aliena. & hoc modo opponitur liberalitati, q̄ moderatur huiusmodi affe-ctiones & tunc si intantum amor diuitiarū crescat, ꝙ præferatur charitati dei & proximi est peccatū mortale, alias ueniale. hæc S. Th. ubi ī. ar. 3.

sistit in appetendo. ℞. ꝙ sic tribus modis, primo appetēdo aliena illicite uoluntate deliberata, ita ꝙ procederet in opus si esset facultas. & isto modo est mortale peccatum, quia contra illud pręceptum. Exo. 20. non concupisces rem proximi tui. Posset tamen esse ueniale peccatum propter modicitatem rei appetite, sicut dicitur de furto infra furtum. §. 34. Secundo est mortale peccatum cum appetit deliberate illicita q̄ sine peccato mortali teneri non possunt, puta beneficium ecclesiasticum cū sit indignus. Tertio posset esse mortale peccatum quando appetit superflua appetitu suffocante totaliter mentem a debita cura sui, & necessaria consideratione diuinorum, ut patet. in c. idolatria. 28. quæst. 1. & facit. cap. cum omnis auaritia [a]. 1. q. 1. Superfluo igitur amore desiderare diuitias, dummodo sit ̄j. deum, ut puta quia nec illicito modo nec illicita uellet, nec propterhoc dimittit necessaria ad salutem, communiter est peccatū ueniale.

2 Vtrum auaritia in acquirendo sit mortalis. ℞. ꝙ sic duobus modis. Primo si acquirit per illicitum contractum diuina uel humana lege prohibitum. puta per usuram, rapinam, falsum contractum & huiusmodi. Secūdo si acquirit per opera quæ sunt peccata mortalia, quāuis etiam nihil acquireret, ut adulterari & similia, si uero talia opera quamuis illicita, nō esset peccatum mortale, tunc auaritia non esset mortalis, ut puta cum aliquis componit uerba iocosa ad lucrum, salua tamen honestate, sed esset ueniale peccatum, sicut illud ꝑ quod quærit.

3 Vtrum auaritia in retinendo sit mortale peccatum. ℞. ꝙ sic tripliciter. Primo cum retinet scienter ea quæ restituere tenetur & potest. capi. sæpe contingit. de resti. spo. & toties quoties potest restituere & disponit non restituere. ar. d. c. sæpe. Secundo cum retinet ea quæ sunt ultra suam necessitatem & suę familiæ uidens aliquem in extrema necessitate, quia tenetur ei de tali superfluo subuenire de præcepto, ut dicit Ri. in 4. dist. 15. de quo Vide infra eleemosina. §. 1. Tertio cum retinet superflua ratione condecentiæ sui status, qa de ipsis tenetur facere eleemosinas, etiam non existentibus in extrema necessitate ſm Ric. ubi supra, & hoc intelligo cū retinet amore inordinato. secus si teneret ut loco & tp̄e dispēsaret, qa nō tenetur simul talia sup̄flua dare. In aliis aūt casibus cōiter est ueniale.

4 Quę sunt eius filiæ. ℞. ꝙ multæ, ipsa est q̄ fecit meū & tuū ̄ɔ iūs naturale qđ omnia cōmunia fecerat. 8. di. quo iure. 47. di. sicut. 12. q. 1. dilectissimis. & c. duo. In ipsa in terrenis facit fortes in cælestib. debiles. 47. di. oēs huius seculi. Ipsa excecat rōnē & gratius facit uidere aurū q̄ solē. d. c. sicut. & 37. di. nōne. Ipsa facit idolatrare & fornicari. 28. q. 1. idolatriā & 1. q. 1. cū oīs auari. Itē facit adulari regib. ut captēt alienas hr̄ditates. d. canōne. Ipsa furtū, rapinā, usurā, fraudē, falsitatē, iniustitiā, simoniā, acceptionē ꝑsonarū, ꝓditionē, turpe lucrū, immisericordiā & inqetudinē parit. de qbus uide in titu. suis. Et breuiter ipsa est oīum malorū radix. 47. di. bonorū autori & 23. di. his igiī. Ipsa maiorē reuerētiā exhibet auro q̄ deo. 47. di. sicut. Ipsa excecat mētē. de ele. c. quorundā. li. 6. & in c. auaritiæ. eo. tit. & lib. dr̄ auaritiæ cæcitas.

AVDACIA [b] ūtrū sit peccatū. ℞. ꝙ sic. ſm ꝙ dicit excessum passionis q proprie dr̄

a Cum omnis auaritia] Auaritia est idolatria, idolatria est infidelitas, infidelitas est fornicatio, ergo auaritia ē fornicatio. &c.

b Audacia] Sonat in malum authen. habita. C. ne fil. ꝓ pat. & ibi glo. ff. de publi. l. quantæ temeritatis. & uide l. si quis decurio. C. de decurio. lib. 10. De audacia. uide supra. Tho. 2. 2. q. 127.

a Augere] Vide ĩfra iudæus. §. 11. Et Oldr. consi. 188.

b Auium] Vt si aliquis determinatè credat ꝙ ex obuiatione leporis tale malum futurũ erit. Secus si ex garritu aĩaliũ quis cognoscere uult mutationẽ tẽporis, quia ex ipsis ex quo nõ sunt ĩpedita rõne facilis sentiũtmutationẽ aeris, quare uide ĩ. sors. §. 3.

c C. ꝑuenit] Ex quo no. ꝙ libido nõ usus culpãda est, addit ibi Arch. ꝙ qui uellet abstinere a sanguinis minutione die ueneris ꝓpter Christi passionem laudãdus esset.

d Glo. ibidem] adde Archi. in ca. peruenit. de conse. dist. 3.

e Non ulli &c.] Ex quo uidet esse more cum excõicatio & depositio non inferantur nisi pro mortali. c. corripiant. q. 3.

f Quia forte cõtra eum non ibãt] adde. ff. de ui & ui arma. l. 3. §. si quis.

Et hmõi] Adde uel si alio mõ hoc suspicari deberet, tũc bñ haberet locũ actio, quia me. cau. & tenerent armati de oi dãno &c. Adde ꝙ ꝓp hoc nõ tenẽt iterdicto uñ ui nisi occuparent. ff. unde ui. l. 3.

audacia. de qua eccl. 8. cũ audace ne eas, & opponit forti tudini quæ est contra timores & audacias.

AVGERE [a] an ꝓhibeat q est ꝓhibitus acqrere. ℞. Gem. in c. cũ ex eo. de excess. ꝑla. li. 6. ꝙ nõ, qa ꝓhibitus acqrere nouũ ius in re nõ dr̃ uenire ꝯ ꝓhibitionẽ, licet augmentet pristinũ qđ habebat añ ꝓhibitionẽ, ut est casus in c. fin. scđo rñso. de conces. prę b. li. 6. uide ĩfra loca. §. 3.

AVGVRIVM qđ fit in ꝯside ratiõe auiũ [b] ad sciam futurorũ ẽ ex traditione malorũ angelorũ. 26. q. 2. q sine.

1 Vtrũ hãc artẽ exercere sit licitũ. ℞. ꝙ uanitas ẽ & superstitio. 26. q. 2. c. illud. imo est idolatriæ cultus augurii supstitionibus implicari. 26. q. 2. sed & illud, & sic patet qđ est peccatum mortale, & cõfirmatur hoc, quia in c. auguriis. 26. q. 6. dicitur quod auguriis seruiens est ab ecclesia separãdus, sed de hoc latius. Vide ĩ. Sortilegium.

AVSTERITAS indiscreta in uigiliis & orationibus repræhenditur, de cõse. di. 5. non mediocriter, & posset esse mortale peccatum, uidelicet quãdo notabiliter læderet uitam propriam & scienter, uel ex tali indiscretione qua proueniret ex lata culpa, ut patet ex d. c. non mediocriter, quod demonstrat eos cõmittere rapinã.

1 Austeritas in imperando est quando non cum trãquillitate corrigit, sed aspere subditos inflectere festinat. 46. dist. hoc habet.

2 Austerus non debet esse dispensator, ubi deus est benignus. 26. q. 7. alligant. in fi. melius est per mansuetudinem peccatores ab errore eruere quam per austeritatem in foueam perditionis propellere. 45. distinc. recedite, quia austeritas immoderata nec correctionem inducit nec salutem. 45. dist. cum beatus. Et sic patet quòd nec multa austeritate exulcerandi sunt subditi neque nimia benignitate dissoluendi. quadrãgesimaquinta distinct. disciplina.

BALISTARIORVM ars quomodo prohibetur uide supra ars. in princip.

BALNEVM Vtrum sit intrandum die dominica. ℞. pro uoluptate aut luxuria omni tempore prohibetur, pro necessitate autem licet, ut est tex. in c. peruenit. [c] de conse. dist. 3.

1 Vtrum liceat clericis uel religiosis balnea intrare. ℞. quòd sic causa necessitatis, ut patet ex tex. 24. q. 1. omnis qui.

2 Vtrum liceat balneum intrare cum mulieribus. Resp. quòd non, ut est tex. in c. non oportet. 81. distinc. imo dicit glõ. ibidem. [d] & Archi. in d. c. peruenit. Si uir ingreditur balneum cum muliere extranea, donatione propter nuptias priuatur & mulier dote, si cum uiro alieno habuerit balneum. ut C. de repu. l. ulti. §. inter culpas. imo infamis est qui tenet mulieres custodientes balneatorum uestes. ut l. athletas. ff. de his qui not. infa. §. ait prætor.

3 Vtrum liceat balneum intrare cum Iudæo Resp. ꝙ non ulli [e] Christiano, & si clericus est debet deponi, laicus excommunicari qui cum iudæo se balneat. 28. q. 1. nullus.

BANNVM. Qualiter puniatur banniẽs epum. uide ĩ. excõicatio. 5. casu. 13.

1 Vtrum iniustè banniens aliquem teneatur ad restitutionem de amissis ratione talis bannitionis. Resp. quòd ultra peccatum mortale quod incurrit tenetur ad restitutionem secundum Inno. in c. fi. de his quæ ui me. ue. causa fi. ff. quòd met. cau. l. si cum exceptione. §. pedius. quia bannitio eius fuit amissionis occasio. d. l. si cum §. in hac actione. Nec ob. ff. eo. l. metum la. 3. in princ. ubi sentiens armatos contra se uenire & fugiens si occupatus fuit fundus quem fugiendo dimisit non tenentur armati, quia loquitur quando metus fuit uanus, quia forte cõtra eũ non ibant. [f] sed si promisissent ire ꝯ eum & huiusmodi ꝯ bñ tenerentur de oĩ damno quod

§.si quis autem. Ibi enim uis necessaria est. ff. de incen. rui. nau. l. 3. §. non solum &c.

a Quod iuraret] Probatur per tex. d. c. fi. quia probatur per testes uiolentia & de amissis per iuramentum. Vnde not. quòd interesse quod surgit ex maleficio probatur per iusiurandū. 2. q. 1. in primis & hoc qđ dicitur hic extēditur ad furtum, quia ꝑbato furto per testes stabitur iuramento dānum passi de rebus amissis propter difficultatem probandi. Et ultra Inn. tenuit Hostien. no. in d. c. fi. Et Pa. & hoc ut puniatur maleficium, estq. no. dignū istud dictum. Idem dicit Innoc. si conuentus redargueretur de dolo, ut in odium dolosi, & propter difficultatem probandi stetur iuramēto partis. Vnde infert ꝙ si ego deposui apud te saccū sigillatum & tu mihi restituisti sine sigillo, ꝙ si cōquæror de perditione aliquarum rerū debet stari iuramento meo quia actione depositi uenit dolus. c. 1. de depo. Et ff. depo. l. 1. dolo sæ. n. uersatus fuisti tollendo sigillū. Et hoc idē tenuit Bar. in l. ī actionib. ff. de in li. iu.

b Et d. c. fi.] Et uide l. si qñ. C. unde ui. q̄ idē disponit sicut. d. c. fi. Et intellige text. tā in ui cōpulsiua quā ablatiua & expulsiua & turbatiua & inquietatiua.

c Perdit] Nā isti tales æquiparātur deportato, & ita intelligunt iura noua q̄ dicūt bāno imperiali subiaceant, hoc est iura ciuilia pdūt. ut in auth. Itē nulli. C. de sa. san. ec. Non perdit tñ ea q̄ sunt iuris gentiū cōia omnib. gētib. ut in l. quidā sunt. ff. de pœ. sed solū ea quæ sunt ciuiū Romanorum.

d In l. amissione] Idē in l. certa. C. de iure fi. lib. 10.

e Hostiū numero] Cōferre aūt se i numero hostiū itelligo ubicūq. talis exbānitus qui p formā statuti pōt īpūe offēdi indicit sibi bellū, & hēt eū ꝑ hoste. l. hostes. ff. de captiuis. & l. 3. in fi. ff. de sicca.

f Vel terra agere] Quia non audiretur ut ff. ex quib. caus. maio. l. sed si per prætorem. §. sed si dum decreto.

g Sic not. Bartol.] Non uideo quod Barto. ibi hoc dicat, licet uelit quòd exbannitus non prohibeatur de nouo acquirere uel succedere, ut ibi per eum.

h Cathecuminum] Determinatur ibi quod si Cathecuminus moriatur sine baptismo ꝙ uitā habere nō creditur, nisi martyr moriatur, & intellige si baptizari nō quærebat, & sic erat ī peccato, alias bene pōt bene dici de eo. c. nō dubito de conse. dis. 3.

i Baptismi uicem]

quod iuraret[a] sibi contigisse eorum occasione ar. dictarum. l. & d. c. fi.[b] & 2. q. 1. in primis. De bannis quæ debent fieri in matrimonio. Vide infra clandestinum. in prin. de bannitione quæ est diffidatio. vide ī. Diffidatus.

2 Vtrum bannitus amittat quæ sunt iuris ciuilis. Ɽ. secūdum Bar. aut est bannitus taliter quòd potest impune offendi. Et si est bannitus imperii perdit.[c] Si uero est bannitus alicuius ciuitatis uel regni, sic non perdit eam quæ sunt iuris ciuilis ciuium Romanorum, sed ea quæ sunt propria illius ciuitatis uel regni hoc no. Bar. in l. amissione.[d] ff. de capi. di. & addit ꝙ ad hoc ut sit talis bannitus duo requiruntur. Primum ꝙ sit inobediens & aufugerit ab imperio cui subest, & sit exbannitus. Secundum ꝙ in hostium numero[e] se conferat, & habet eum pro hoste. Si autem quis esset bānitus, non tamen haberetur ut hostis, nec posset offendi impune ex forma statuti, tūc talis non perdit nisi ea quæ sunt ciuitatis. Et sic patet quomodo potest facere testamentū uel succedere, quia primus non potest scilicet bannitus ciuitatis potest & multo fortius bannitus qui non potest offendi, sed secundus potest secūdum ius cōe, secus in successione secundum statuta ciuitatis, & sic patet quod bannitus ex debito ex quo ueniunt bona publicanda non æquiparātur deportato qui non succedit nec ex testamēto nec ab intestato. l. 1. C. de hæredi. insti. quia talis succedit & potest acquirere de nouo si remanet liber, & hoc secundum dispositionem iuris cōis, sed nō uigore statutorum ciuitatis uel terræ de qua est bannitus.

3 Sed quid ualet ei cum nō possit in dicta ciuitate uel terra agere.[f] Ɽ. ꝙ potest cedere alteri iura sua recepto pretio, & nō obstabit cessionario bannitio. sic not. Bart.[g] in l. certa forma. C. de iu. fisci. lib. 10.

BAPTISMVS primo quotuplex est. Respon. triplex. ut dicit Augu. lib. 4. de unico baptismo, & de conse. distin. 4. c. baptismi uicem scilicet fluminis. de hoc Io. 3. uenit Iesus in terram Iudæam & baptizabat, & istæ propriæ dicitur baptismus. alii autem metaphoricæ, quia uterque instar baptismi habet purificare, per consequens uicem eius implere. Secundus est baptismus sanguinis. Lucæ duodecimo. Baptismo hoc habeo baptizari, & istæ est baptismus potissimus. de consecratione. distinctione quarta cathecuminum.[h] Tertius est baptismus flaminis siue spiritus sancti, de quo Ac. secundo. Vos autem baptizamini spiritu sancto, & istæ est propositum suscipiendi baptismum modo debito si dabitur facultas, unde istud non congruit nisi adultis habentibus usum rationis. dicto capitulo baptismi[i] uicem. Istæ ba-

æ. Isto baptismo fuit baptizatus latro, q solũ credidit, ut patet in d. capit. baptismi uicem. Sicut. n. puero sufficit aquæ baptismus solus, qa ætatis necessitas fidẽ excludit, similiter adulto sola fides sufficit cũ necessitas excludit aquę baptismum.

a Sunt martyres] Exemplũ de Innocentibus.

b Sicut in sacramẽto] Vt in c. marte. de cele. missa.

c Scilicet aqua abluens] Quia est tantum signũ uisibile & signat occultã efficaciam ibi inesse. s. Dei gratiã. Vnde sacramentum est sacræ rei signũ.

d Bonauen. in quarto] Quarta dis. 2. par. q. 1. Et adde ibi Sco. artic. 3. & q. 1.

e Si non capitur] Vnde Io. 3. nisi qs renatus fuerit &c.

f Forma baptismi] In sacramentis est aliquid necessariũ simpliciter. s. ex parte sacramenti, quo. s. nõ existẽte nõ est omnino sacramentum aliquid est necessarium aliqualiter. s. ex parte ministri, sine quo minister dispẽsando nõ põt uitare peccatum. Et sic adapta omnes

ptismus non æquipollet primo, quia non remittitur tota pœna debita peccatis, sicut in primo, sed plus & minus secũdum suam deuotionem. Item per istum non imprimitur caracter. Item priuatur istæ ecclesiastica sepultura sicut & cathecumini, quamuis pro eis oret ecclesia. Item in isto requiritur contritio ut saluetur, sed nõ in primo sed solum attritio. Secundus uero baptismus excedit primum quo ad præmium accidentale, quod est aureola, & etiam essentiale secundum Pet. de Palu. in 4. quia plus de gratia confert, sicut est ibi maius opus sed nõ imprimitur caracter per ipsum sicut per primum. Et istæ secundus est communis adultis & paruulis, quia si paruuli interficiantur pro Christo, puta in detestationem fidei Christiquã tenent parentes eius sunt martyres [a] secundum theologos, & secundum Pet. de Palu. in 4. et si essent in uentre, & in despectum Christi mater percussa abortum faceret uel interficeretur. Sed quia hic intendo tractare de baptismo fluminis, ideo uidendum est, quid sit baptismus fluminis. ℞. baptismus est exterior hominis ablutio cum certa forma uerborum secũdum magistrum senten. in 4. dist. 3. in quo secundum Inn. & Pa. in rub. de baptismo sunt tria sicut in sacramento [b] altaris. Vnum quod est tantum res sacramenti scilicet gratiæ infusio, & peccati remissio. Secundum quod est tantum sacramentum scilicet aqua abluens [c] & ablutio passio, intelligo cum debita forma uerborum, aliter non 1. quæstio. 1. detrahe. Tertium quod est sacramentum & res scilicet caracter. Aqua ergo uerbo domini sanctificata propriè est sacramentum sicut species panis & caracter, secundario sicut uerum corpus Christi. Vide infra eucharistia in prin.

1 Vtrum sit de necessitate. Respon. secundum Bonauẽ. in 4.[d] senten. distin. 3. & Richar. ibidem quòd post tempus passionis Christi, ex quo euangelium est publicatum, quilibet etiam sanctificatus in utero debitor esse cœpit ipsius baptismi ex quo ad eum institutio peruenit. Vnde aduerte quod nisi aliquo dictorum baptismorum quis suppleat uicem baptismi fluminis dãnabitur nisi eo fuerit baptizatus, sed adultus etiam punietur pœna sensus ex tali omissione, quia peccat mortaliter non suscipiendo, ex quo ad eum peruenit institutio, sed paruulus carens usu rationis solummodo punietur pœna damni. Sed aduerte quod nõ potest suppleri baptismus fluminis aliquo modo quando habetur oportunitas ipsum capiẽdi si non capitur.[e]

BAPTISMVS secundo quæritur quæ sit forma baptismi.[f] Respon. secundum Docto. in capitulo primo de baptismo est hæc. Ego te baptizo. In nomine [g] patris & filii & spiritus sancti. Amen. Ponitur etiam de conse. dist. 4. c. a quodam, & c. multi.

1 Vtrum ego sit de substantia. ℞. Inno. in d. c. 1. cum glo. quòd non [h] & tex est in c. retulerant. de conse. dist. 4. quod est baptismus licet omittatur ego & Ri. in quarta distinctio. 3. ar. 2. q. 3. concordat quod non est de substantia Ego.

2 Quid si dimittatur te. Resp. Inno. in d. c. 1. quòd nihil fit.[i] Esset tamen baptismus si

pro

q̃stiũculas hic positas. Hæc Sco. in quarto. dist. 3. q. 2.

g In nomine] Eadem forma ponitur Matt. ultimo. Et per magistrũ & sãctũ Bonauẽ. in 4. dist. 3. q. 1. Et idẽ Sco. ibidẽ. ubi examinat plene de forma istius sacramẽti. q. 2.

h Quod non] Nõ debet tamẽ omitti, & forte q omittit peccat ex quo illud pronomen est inclusum ĩ forma sicut dicimus de dictione. n. in cõsecratiõe corporis, q si omittatur est sacramẽtũ, tñ omittẽs sciẽter peccat mortaliter. ut per doc. in 4. Et uide infra eucharistia. §. 22. cõcordat Tho. in 4. dis. 3. Sco. ibi & Pa. in Rubr. eo. ti. tenent q debet dici, ego sed tu dic q nõ ẽ de substãtia.

i Nihil fit] Ex quo non appare quis baptizetur.

pro isto pronomine te,[a] poneretur nomen proprium illius quem baptizat secundum Pe. Aureolum. in 4. sen. di. 3. q. 2. peccaret tamen grauiter si sic faceret.

3 Quid si diceret: Ego te linio in nomine patris & filii Resp. Pe. Aureol. ubi supra ꝙ non esset baptismus, quia oportet exprimat uerbum denotans absolutioné, sicut baptizo idest abluo te non linio te & huiusmodi, quia nihil[b] faceret.

4 Quid si unus baptizans diceret. Nos te baptizamus. ℞. scilicet Ge. in 4. dist. 5. qđ esset baptismus quia cõmuniter dicimus nos. Et hoc uerum nisi intenderet aliũ sensum inducere, quia tunc non esset baptismus. unde tenet Sco. in 4. dist. 6. quod si plures baptizando dicerẽt, nos baptizamus &c. quod nõ esset baptismus, quia non representãt Christum qui est unus sed Bo. intendit dicere quod est baptismus quando pro nos intendit dicere Ego sicut faciunt domini.

5 Quid si quis diceret in plurali. Ego uos baptizo ℞. Pe. Au. ubi supra quòd solus debet baptizari & in singulari. Et faciens contrariũ grauiter peccat nisi necessitas[c] subesset, quia tunc liceret[d] ut fecerunt apostoli.

6 Quid si omittatur in Res. Gualdensis quòd non est baptismus.

7 Vtrum possit dicere. In nominibus patris & filii &c. ℞. Pe. au. ubi supra quòd non sed in singulari scilicet in nomine patris. &c. quod idem est ac si diceret. In uirtute sanctæ Trinitatis. s. patris & filii &c.

8 Quid si dicatur. ego te baptizo in nomine christi.[e] ℞. qui supra quòd non esset baptizatus licet dispensatum fuerit apostolis ad gloriam nominis christi. Gloss. tamen in cap. a quodam. de conse. dist. 4. tenet ꝙ sit baptizatus per dictum ca. Ego credo in dubio iterum baptizandum[f] secundum modum. ut infra Baptismus. 4. §. 8.

9 Vtrum sit baptizatus si dicatur In nomine trinitatis. ℞. ꝙ non ẜm gl. in d c. quodã facit. c. multi ibidem.[g]

10 Quid si dicatur. In nomine genitoris & genitis &c. Respond. qui supra & communiter theologi quod nihil fit, quia ista nomina patris & filii magis nominant yposteses quam genitor & genitus. Gof. & Ioan. in d. ca. multi tenent quod sit baptizatus, sed primum uerius. & ideo in dubio est baptizãdus iterum.

a Pronomine te] Quia expressior est demonstratio per pronomen & actum quam si loqueretur in tertia persona, secundum Innoc. ibidem.

b Nihil faceret] Innocen. in d. c. 1. Idem tenet & gl. in cap. nulli. de consecra. dist. 4. dicit quòd non est baptismus si dicat mergo te &c.

c Nisi necessitas &c.] Vel qa baptizãdus est nobilis ut in d. c. 1. de baptis. Et Gemi. not. in cap. cum ab uno. de re iud. lib. 6.

d Tunc liceret] Sco. in 4. distin. prima. tenet, ꝙ si quis dicat super multos aspergẽdo. Ego baptizo uos ꝙ est baptismus. Et idem tenet sanctus Bonauen. in quinto dist. 4. Sed dicit Scotus ꝙ si facit sine necessitate, puta quia aliquis eẽt moriturus si singulos separati baptizaret, tũc peccat mortaliter. Et rõ ẽ quia non seruat formam sibi ab ecclesia impositam. Rõ est quia uidet esse de forma substãtiali. Ad de Pan. in d. c. 1. post Innoc.

e In nomine christi] Refert Inno. in cap. 1. eo quòd nõ est baptismus pp omissionẽ formæ substantialis, nisi forte in una prouincia consuetudo aliud haberet quod dictum est notabile. Nã uult ꝙ una prouincia possit uti alia forma quàm sit expressa in d. c. 1. dummodo in substantia sit isti æquipollẽs. Ponit exemplum in Calabria, & dicit quod Papa in tantum approbauit illorum consuetudinẽ, ꝙ eis concessit ut in futurum possent ita facere. Secus dicit in una ciuitate uel pluribus, quia non est ita iustus error in una ciuitate sicut in una prouincia. Item non eminet tantum scandalum secundum Hostien. Et concludunt Innocen. & Hostien. quòd ecclesia Roma. debet quantum potest, sine tamen uiolatione f. dei tolerare ritus & cõsuetudines aliarum prouinciarum. ut græcorum & aliorum christianorum, ut facilius redeãt ad fidem integram. Et istis rationibus Papa sustinet grecos sacerdotes in mũdo. ut in capi. cum olim de cle. coniug. & in c. Nicena. 31. distin. Item iudeos & paganos contrahentes in secundo gradu. ut in c. gaudemus. de diuor. Et sic bene & singulariter no. ꝙ constitutio Papæ nõ extenditur ad alios habentes consuetudinem contrariã. Pro hoc uide bonam gl. in c. 1. in fi. 21. dist. Hæc Pan. in d. c. 1. eo. ti. Et gl. in d. c. a quodã dicit. Quod tamen non deberet fieri &c. Et ad istum. §. addo Tho. in 4. distin. 3. dicẽtem ꝙ in nomine xp̃i intelligiẽ tota trinitas. Implicite tñ & remote, ẜm Bonauen. ibid. ĩ q. circa literam, & sic non intelligitur mutata forma quantũ ad intellectũ, sed solum quãtum ad uocem. Nec tamen potuissent hoc apostoli nisi familiari cõsilio spiritus sancti. Et fuit rõ ut nomẽ xp̃i amabile redderẽt. Et Pa. ubi s. q. fi.

f Iterum baptizandum] Hæc est sententia Sco. in 4. di. 3. q. 2. artic. 3. in fine.

g Ibidem] Et illa iura hic allegata exponit gl. Trinitatis. s. explicitæ. i. in nomine p̃ris & filii & sp̃us sancti. &c. Et id. tenẽt Tho. in 4. distinct. 3. Et facit tex. in l. quæ extrinsecus cum ibi nota. de uer. obli.

Nam

Nã si dico promittis mihi dare.10. Arma uirũq. cano. &c. ualet stipľo &c.

a Vuulgari] Et hoc uerius, & adde gl. ĩ d. c.multi.de conse. di.4. & rõ ẽ qa idẽ effectus, licet uoces nõ sint eædẽ, nam & apostoli uariis linguis loquebant. Act.1 & Sco.in 4.dis. 3. dicit ꝙ forte nõ licet baptizanti ex offõ uti uerbis cuiuslibet linguæ, sicut nec in cõfectione eucharistiæ, quia ecclesia ordinauit ꝙ officia ecclesiastica dicant ĩ latino sermone qñ quidẽ distinctius scribi & ꝓferri pñt.

b Et credo] Tho. in 4.dis.3 Idem tenet.

c Ego te] Add Tho. ubi s̃. Et subdit quod si diceret. Ego in noĩe patris & filii & spũs scti baptizo te eẽt baptismus, qa ista transpositio sensum nõ mutat. Licet alii dicãt ꝙ qualitercunq. trãsmutent uerba seu trãsponant qď sit baptismus, ex quo nõ mutat sensus, nisi fiat cũ malitia, sed hoc casu ẽm supplementũ baptismus primo. §. 7. deberet rebaptizari sub cõdõne &c. Et ad istos §. pceden res.adde Sco.& sanc.Bona.in 4.dist.3.per omnia idem tenere.

11 Quid si non dicatur copulatiua. & Respond. Innoc. in d.ca.1. ꝙ ualeret si poneretur loco eiusque quia nulla est differentia inter has copulatiuas & quæ alias nõ ualeret.

12 Sed quæro utrum sit de necessitate quòd proferatur in latino. Respon. Aureolus ubi supra quòd sic a latino qui scit literas ab eo uero qui latinus est sed literas nescit proferãtur in uulgari.[a] a græco ĩ græco sermone. Et licet græcus si proferat in latino, & latinus in græco aut in uulgari sit baptismus, tamen peccat. tu autem dic ꝙ debet proferre in ea lingua in qua melius potest proferre uel literali uel uulgari.

13 Vtrum requiratur continuatio prolatione dictæ formæ. Res. Au. ubi supra ꝙ sic. non interponendo historiã. Et credo[b] quod si notabilis esset discontinuatio nihil fieret, secus in modica discontinuatione. puta tussis uel silẽtii & huiusmodi quæ intentionem non discontinuent.

14 Vtrum posit fieri transpositio in dictis uerbis. ℞. Au. ubi supra quod non. & peccat grauiter transponendo licet baptizatus sit. nisi transpositio mutet sensum ut dicendo. Ego te[c] patris & filii baptizo in nomine spiritussancti. uel nisi intendat inducere errorem quia nõ baptizaret.

15 Quid si proferantur corrupte[d] præfata uerba. Resp. Au. ubi supra quòd si fit ex impotentia non est peccatũ. Ex loco est peccatum graue. tum baptismus est. Ex mala uero intẽtione est peccatum grauissimum & non erit baptizatus. quòd sit baptizatus in duobus primis casibus patet in d.ca. retulerunt. de conse. distin.4. ubi ille dicebat. Ego te baptizo in nomine patria & filia & spiritussancta. Ratio secundum glo. ibidem quia error sillabæ nõ nocet. ut. ff. de ma. te. l. qui[e] habebat seruum maxime in fine dictionis. Secus esset in principio uel medio unde tene ꝙ quando aliqua diminutio, uel corruptio interuenit in forma pręfatę prolationis non ex malitia, quòd si moritur statim credendum est ꝙ deus suppleat. & talis sepeliendus est in cimiterio. Si uero superuixerit reiterandum est sub conditione. nisi in casu quando certum est quòd nõ mutata aliquid de essentia præfatæ formæ, sicut est error sillabe solũ maxime in fi.

16 Vtrum sit necessaria expressio uocalis. Respon. Sanctus Bona. in 4. distinctione 3. arg. 1. q. 2. ꝙ sic. unde sine uerbo uocali[f] nullius est efficaciæ. facit. c. detrahe. 1. q. 1.

17 Vtrum sit necesse ꝙ proferantur cũ fide. Res. sanctus[g] Bñ. ubi supra ar.2. q.2. quod non, quia baptismus non est sacramentum singularis personæ. Ideo fides personæ nihil prodest nec obest, sed est sacramentum ecclesiæ Christi. unde quicquid sit de fide cordis personæ baptizantis iudicandum est secũdum expressionem oris.

18 Vtrum græcus qui dicit Baptizetur. Pe. nomine patris & filii & spiritussancti rite baptizet ℞. cõmunis opi-

per omnia idẽ tenent.

e L.qui habebat] Ille nãque habebat seruũ noĩe crastinũ, & dixit crastinũ & legauit ei libertatẽ. Nã liber erit, & subdit. Rñ. nihil obesse ꝙ in syllaba errasset. Et dicit Sco. ubi s̃. ꝙ si subtrahat aliqua syllaba ꝑ sincopam, non propter hoc destruit forma. Non.n. uoluit Deus omnino determinare hominem ad uerba in sacramentis ultra illum modum, quo uerba sufficiũt ad exprimendũ cõceptum. Sed cum sincopa bene intelligit audiens conceptũ loquentis, nec uř peccaremortaliter qui sincopã non uitat ex infirmitate, secus si ex contemptu, quãm quã propter reuerentiam sacramenti deberent omnia dare exprimi. Sco.

f Verbo uocali] Rõ est quia Deus contulit uim uerbo. Vñ sine uerbo nullius est efficacie, & ratio est perfecta. s. fidei ꝓfessio, ut fit in facto & uerbo. Et ẽt pfecta significatio, quia non peracta ẽ regñatio ꝑ uerbũ incarnatũ, qď ꝓprime signat ꝑ uerbũ uoce idẽ actũ, ideo uoluit & instituit, ꝙ ibi esset uerbum uocale.

d Corrupte] Scot Bona.& Thomas in di. 3. quarti

g San.Bona.] Loquitur de fide trinitatis, quia & si baptizans

nio Theologorum in 4. distin.3. est q sic quia in forma baptismi requiritur primo de necessitate unum pertinés ad sanctificationem elementi quod est inuocatio Trinitatis. Aliud pertinens ad determinationem intentionis ministri, scilicet expressio actus baptizandi. & circa istud concurrunt duo scilicet expsio ipsius actus & personæ in quam transit actus. Et ista sunt de necessitate baptismi. sed modus exprimendi est ex institutione ecclesiæ. Et ideo peccaret mortaliter latinus sic baptizans sed non græcus.[a] Securius credo q iterum baptizetur propter dubiũ quia alii contradicunt.

19 Vtrum aliquid addens ad prædictam formam baptizet. ut si dico. Ego Petrus sacerdos baptizo te, in nomine patris & filii & spiritus sancti amen, & sancti Ioan. Baptistæ &c. ℞. Inno. in c. 1. de bap. q si tale additum intendat esse de substantia formæ ita quòd non ualeret quasi uolens nouum ritum adducere, non esset baptizatus, Si autem crederet non esse de substantia formæ sed ex simplicitate aut ex deuotione aut etiam ex malitia, etiam si diceret, in nomine diaboli aut hæreticorum. ego te baptizo in nomine patris & filii & spiritus sancti amen, dummodo hoc non credat esse de forma & baptizare intendat, erit baptizatus, aut dũmodo talis additio non distrahat[b] intellectum formæ, seu corrumpat. utputa si dicatur In nomine patris maioris, filii minoris &c. secundum doctor. in 4. distinctione tertia. Argumen. secun. quæstione tertia. primæ partis, quia non esset baptizatus.[c]

BAPTISMVS 3. quo ad materiam quæ est debita materia baptismi. ℞. August. ubi supra quòd é aqua simplex naturalis potens abluere. Ex quo patet primo quòd in nullo alio liquore potest fieri baptismus nisi in aqua extra de bapt. c. non ut apponeres[d]

1 Secundo requiritur quòd pura. unde nec in brodio

baptizans non credat dummodo exprimat totam trinitatem baptizatus, est tamen fides alicuius articuli est necessaria. scilicet passionis a qua est meritum & trinitatis a qua est principium effectiuum secundum San. Bonauen. ubi supra art. 1. quæst. 3. & ibi allegat multas rationes, & necessarias & congruentes. Sed non negatur quin sit baptismus si exprimatur forma, quia baptismus est sacramentum nõ singularis hoĩs sed ecclesiæ. Et sic efficaciã habet a fide ecclesiæ, & hoc per unitatem sponsæ & columbæ &c.

a Sed nõ græcus] Sco. in 4. dist. 3. sic loquitur de græcis. Si quæras de forma necessaria ministro inter græcos dici põt q quantũ ad aliqua uerba non principalia in forma scilicet illa in quibus exprimitur suscipiens & actus siue minister, ecclesia græca quandoque nõ uoluit formã istã seruare, cuius causam tãgit apostolus. 1. Cor. 1. dist. Hoc aũt dico quod unusquisque uestrum dicit. Ego quidem sum pauli &c. Gloriabantur. n. de ministris baptizantibus quasi eis ascriberetur, baptismus & redarguit eos, & istam eorum contentioné di. Diuisus est Christus, & pp hoc ortũ é inter eos scisma. Et ut scisma hoc tolleretur ordinatũ fuit inter eos ne minister exprimeretur in ppria persona. nec actus in mõ indicatiuo, sed optatiuo, qa tũc minister nõ signat esse actor baptismi, sed tantum minister desiderãs & orãs effectũ baptismi conferendũ a Deo. Et suscipiens ét non exprimeretur in scda persona sed in 3. quasi non pcise reciperet, quod recipit ab aliquo sermone sibi dirigente, ueruntamen melius potuisset suscipiens si fuisset expræssius quam per hoc uerbum seruus Christi scilicet nomine proprio. Non enim iam seruus Christi baptizatur loquendo de seruitio spirituali quo Christianus est seruus Christi. Patet ergo quòd rationabiliter fuit instituta, & dum tolerata fuit ab ecclesia licita fuit eis, sed cessante iam causa debuisset eis suffecisse forma communis. Si ergo Romana ecclesia eis prohibuit formam, certe peccarét eam seruando. Si uero ecclesia eis permittit eandem minister grecus tenetur eam seruare si ordinatũ fuisset inter eos & consequenter uideretur q baptismus eorũ esset uerus. hic ex Sco.

b Non distrahat intellectũ] Idem Tho. in 4 di. 3. & uide postillam in §. 8. supra.

c Baptizatus] Sco. & san. Th. idem tenét ea. distin. 4.

d Non ut apponeres] Ibi habetur illud Io. 3. nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritusancto. Et Mar. ulti. eũtes in uniuersum mundum &c. Duo ergo sunt necessaria, scilicet uerbum & elementum, & sic not. q ubi plura requirũtur ad substantiam actus defectus unius facit totum deficere. Cõcor. l. si unus. C. de testam. tamen aqua & uerbum parum prodesset nisi spiritus sanctus baptizaret interius. de consecra. distinct. quarta. per aquam. Vnde in baptizato est duplex filiatio. una interius respectu Dei. Et ideo omnes christiani dicuntur filii Dei Ro. octauo. & Gala. quarta. Et inter se sunt fratres spirituales, quia habent unum & eundem patrem spiritualem in ista secunda natiuitate. facit quod nota in capitulo ad mensam. undecima quæstione. tertia. Alia ex eius respectu baptizãtis. Adde pro conuenientia materie baptismi, scilicet quod in aqua munda & quia sacramentũ baptismi est maxime efficax, & maxime necessariũ inter alia sacramenta efficax

uel in aqua mixta butiro uel pinguedine poteſt fieri baptiſmus quando ſcilicet præmixtum ſoluit ſpeciem aquæ. ſicut ſi parum aquę multum uinum miſceatur, alias poteſt. Idem tho. in 4. di. 3.

2 Sed nunquid ſalſedo impediat. ℞. qui ſupra ꝙ nõ, q̃a non aufert ſpeciem aquæ imo ponitur in ſpera aquę. Idem Tho. ubi ſupra Aqua uero reliquata ſale non uidetur materia debita [a] niſi ꝑ euaporationẽ & exalationẽ reduceretᷓ ad dulcedinẽ.

3 Sed nunquid quælibet admixtio aquæ facta impediat Reſpon. Ri. in 4. diſtinctio. 3. argum. 3. quæſt. 3. ꝙ aquæ mixtio poteſt dupliciter fieri. Vno modo uere & proprie quando ex mixtibilibus conſtituitur aliquod unum per eſſentiam & ſic impedit, quia non eſt aqua in actu, ſed in potentia. Alio modo improprie ſecundũ quandam apparentiam ſecundũ quam miſcentur illa quorũ minime partes ſecũdum ſenſum ſunt iuxta ſe inuicem poſitæ, & actualiter alteratę ſaluis eorum eſſentiis quę dicitur proprie confuſio, & ſic non impedit quin poſsit fieri baptiſmus, quia manet ſpecies aquæ. Et ideo quamuis aqua maris ſit alterata propter admixtionem groſſorum uaporum terreſtrium aduſtorum quæ permixtio ſecundum philoſophum. 2. methaurorum eſt cauſa ſalſedinis mari, & aqua liſcinii propter ſui collationem per cineres. & alię aquæ propter earum tranſitum per uenas ſulphureas, tamen quia in eis manet ſalua ſpecies aquæ poteſt fieri baptiſmus. Dic ergo quòd ad cognoſcendum aquam debitam ſacramento iſti attendi debet. Primo origo. & ſic ſaliua, orina, aqua roſea [b] & huiuſmodi non ſunt materia debita. Secundo ad ſpeciem aquæ, ſcilicet ut ſit liquida. & tertio ut ſapor alicuius liquoris alterius nõ tollat uirtutem. nam alii ſapores rerum non liquidarum non immutant ſpeciẽ aquæ q̃ manet liquida, ſed bene ſapores rerũ liquidarum; utputa uini & huiuſmodi, vnde quando plus habet de ſapore uini & hu-

quidem quia in eo imprimitur caracter, qui diſponit animam ad ſuſceptionem luminis gratiæ, ut tranſparentia uitrum ad ſuſceptionem luminis corporalis, datur etiam gratia mundificans animam, datur etiam illi gratiæ actus remittendi ardorem cõcupiſcentiæ. Sed quia hæc oportuit dari in eo ſigno qd' ſua ꝓprietate multiplici hæc omnia deſignaret, tale autem eſt aqua quia trãſparet & eſt preuia lumine, & ideo caracterem ſignat, & iterum abluit & mundat inter omnes liquores, & ideo ſignat gratiam mundantem. Item infrigidat & ideo ſignat remiſsionem ardoris cõcupiſcẽtiæ. Cõueniebat ergo maxime aqua baptiſmatis ſacramẽto ob efficaciam. Similiter etiam propter neceſsitatem. Quia enim ſacramentũ eſt a quo nemo abſoluitur, & in quo omnes communicant neceſſe fuit inſtitui in liquore, qui eſt communis apud omnes. & in quo abundant pauperes & diuites, talis autem liquor ẽ aqua &c. ergo &c. Hæc S. Bo. in 4. diſt. 3. ar. 1. & quæſt. prima. ſecundæ. partis. Addit Sco. ibidem. Quia enim aqua eſt frigida fluida lucida neceſſaria & communis. & hæ omnes proprietates conueniunt illi humori in quo debet fieri baptiſmus, qui eſt ad reprimendum eſtum concupiſcentiæ, ad flectendum rigorem inobedientiæ, ad illuſtrandum claritatem fidei, ad introducendum in uiam ſalutis, & hoc eſt cõe oib. ſicut lex iſta, cuius hoc ſacramentũ eſt incitatiuum cõis eſt oibus ad ſalutẽ. hæc primo.

a Materia debita] materia proprie accipiendo ſic illud in quo eſt forma rei, eſt totum illud, quod eſt ibi ſenſibile, in quo fundatur relatio ſigni, quod eſt formale in baptiſmo. Sed ſicut in illo toto ſenſibili aliquid eſt principalius, ut ultimate determinãs, & ideo dicitur forma ita eſt aliquid minus principale uel determinabile, & illud dicitur materia. Sed tale poteſt intelligi uel ꝓximũ ad ſignãdũ uel remotum, proximũ eſt ipſa abſolutio uiſibili. Ipſa enim cũ uerbis tanq̃ proximũ ſignũ ſignat effectũ baptiſmi. Et iõ non urget illa dubitatio de ca. detrahe prima. quæſtio. ne forte aſinus bibat ſacramentum quæ uere eſt dubitatio aſinina, q̃a illa ablutio nõ durat niſi in fieri, quantumcunq; aqua poſſet bibi uel huc uel illuc transfundi, ipſa ablutio non. Et intelligitᷣ ablutio hic, non tantum, ſicut aqua dicitur lauare corpus, ſed ſicut homo dr̃ lauare corpus cũ aqua quaſi proprie actiue. Nam ſolus contactus ab aqua, quę eſt quaſi ablutio formalis nõ eſt inſtituta tanquam ſignũ uel pars ſigni, ſed ipſa lotio effectiue facta ab aliquo abluente. Nec oportet ꝙ ſit ibi ablutio ut diſtinguitur contra lotionem & includit amotionem ſordium a corpore per contactum aquæ. Sed ſufficit lotio in communi dicta corporis ab aqua, alio hoc agẽte. Quod nihil aliud eſt niſi quòd oportet iſtum contactum corporis ab aqua fieri ab alio cauſante contactum iſtum. Et iſto modo intelligendo ablutionem & lotionem, lotio eſt materia proxima quaſi per ſe fundm̃ uel pars fundamenti iſtius ſignificationis. Aqua autẽ eſt materia remota, quę applicatur corpori in iſtis lotione. & huiuſmodi ꝓbatio non eſt alia niſi q̃a ſic inſtitutum eſt, ut patet Matt. 3. Et Ioan. 3. hæc ſco. ubi ſupra Adde G. mo. in 4. diſt. 3.

b Aqua roſea] Adde tex. & ibi Pa. in c. Non ut apponeres. cõ. tit.

iusmodi quam aquæ nõ potest de ea baptizari.

4 Tertio requiritur quòd possit lauare, quia aqua in linteo uel in lana non est apta lauare nisi exprimatur extra. Similiter nec glacies, uel nix, uel grando nisi dissoluatur, nec lutũ.

5 Quarto ꝙ si materialis nõ artificialis. [a] Et iõ aqua rosea. uel ardens non ualet, simiľr nec aqua supernatãs cruori quæ dr̃ fleugma, nec aqua q̃ faciunt alchimistæ. [b] Aqua tñ quæ exiuit de latere xp̃i [c] fuisset materia debita quia uera aqua fuit.

6 Vtrum urina possit esse materia debita. ℞. Ric. ubi s̃. ꝙ non nec ceruisia debito modo cocta. nec saliua, q̃a in eis non manet salua species aquæ.

7 Vtrum in aqua palludosa [d] possit fieri. ℞. ubi s̃. ꝙ sic. quia ibi est species aquæ. Intellige nisi esset ita condensa sicut est aqua in glacie.

BAPTISMVS 4. quo ad modum quis modus ẽ tenendus in baptizando. ℞. Pe. Au. ꝙ primo debet ablui ab eo qui baptizat. non fricari, uel tingi, uel submergi. Ex quo patet ꝙ proiiciens puerum in puteum si habẽs funem non batizat. [e] ẽm Sco. in 4. di. 5. in fi.

1 Quid de illo qui deponit in canistro per cordam cum non potest manu ad aquam attingere intingens eum & extrahens. ℞. Ricard. ubi s̃. dist. 4. q ulti. quod sic est baptizatus. [f]

2 Secundo debet immergi ut appareat mortuus cum christo. Vtrum autem totũ corpus sit abluendum. ℞. Ri. ubi s̃. quod principaliter caput, seu facies, quia in ea uigent sensus, postea pectus q̃ est sedes cordis. Tenetur tñ cõius quod qualitercunque contingatur est baptizatus. & quod sufficit aspersio quã tumcunque modica [g] in casu necessitatis.

3 Tertio debet talis immersio esse trina ubi est consuetudo, alias non, quia est de necessitate sacramenti sed sufficit una. [h] de conse. dist. 4. de trina.

4 Vtrum requiratur simultas in prolatione uerborum & ablutione. ℞. Landul. in 4. di. 6. q. 2. ꝙ sic quanta requirĩ in actibus humanis. s. quã tum potest non punctuaľ. q̃ esse uix posset, unde ẽm Sco. & Ri. in 4. di. 3. sufficit quod prolatio uerborum incipiaĩ antequam ablutio termineĩ uel econuerso.

5 Vtrum requiratur ꝙ aqua qua quis baptizaĩ sit sanctificata a presbytero primo ꝑ orationem. ℞. ẽm S. Bo. in 4. di. 3. ꝙ nõ de necessitate sed de congruo. Ita tñ quod nisi necessitas hoc requireret peccaret mortaliter sacerdos baptizans in aqua non sanctificata, eo mõ quo dictum est. s. per orationem sacerdotis.

6 Quid si omittanĩ aliæ solennitates. ℞. Doc. in c. 1. de bap. debẽt suppleri, licet nõ sint necessariæ. Aduerte qđ baptismus debet fieri cum chrismate illius anni. aliter punitur sacerdos si contrafecerit nisi in necessitate. de conse. di. 4. c. si quis de alio. De qua infra oleum.

7 Vtrum adultus baptizandus possit constituere procuratorem ad rñdendum pro eo, ut fit paruulus. ℞. qđ non tex. est in c. cũ pro paruulis. de conse. di. 4.

a Non artificialis] Ratio cõcordat, quia aquæ quæ dicũtur artificiales sunt corpora quędã mixta, & non dicũtur aquæ nisi æquiuocæ. Viđ Sco. ubi s̃. late prosequentem.

b Quam faciũt alchimistæ] Et hoc quia dicit philosophus 4 metha. Sciãt artifices alchimiæ species ꝑ artem permutare nõ posse.

c De latere christi] Hoc tẽnet Inno. quòd scilicet fuit uera aqua, tum propter illud Io. 19. Et qui uidit testimoniũ perhibuit &c. Et ibi dixit Et continuo exiuit sanguis & aqua. Vnde non dixit flegma &c. Et ibi ni. de ly. dicit quòd aqua illa fuit miraculosa formata ad ostendendũ ꝙ Christus habuit uerũ corpus ex q̃tuor elementis, ɔ̃ illos qui dixerũt christũ habere corpus celeste, nec fuit flegma ut habet in c. in quadã. de cele. mis. in §. ꝑ hoc ãc.

d Paludosa] Tñ requiritur aqua mũda & pura ꝑꝑ reuerẽtiã sacramenti. ẽm Th. in 4. di. 5. nihilominus põt fieri baptismus in aqua imunda tp̃e necessitatis &c.

e Nũ Baptizat] Pa. in c. d̃bitũ d̃ baptismo. ponit fuisse descõ hũc casum ĩ deferẽte puerũ ad eccľiam pro baptismo q̃ ostendebat oĩa signa mortis. tũc deferẽs nõ habẽs aquã secũ ꝓiecit illũ ĩ puteo di. ego baptizo te in noĩe p̃ris &c. quęriĩ an talis puer sit baptizatus concludit ipse ubi s̃. ꝙ si puer superuixit quã diu baptismus fuit completus ꝙ satis dicatur baptizatus refert Rose. Baptis. 4. ĩ §. 1. ĩ fi.

f Baptizatus] Opi. Ricar. est uera, quia hoc mõ nõ ĩminet periculũ mortis ut in casu præcedenti.

g Modica] Ad de S. Bo. & sanctũ Th. in 4. di. 3. tex. & gl. ĩ l. 3. in principio. in uer. q̃libet ff. de acq. pos. Et facit q̃a baptismus fit resp. cũ aĩæ, quæ ẽ tota in toto &c. Bar. in l. sti pꝛ̃ones non diuiduñĩ. 3. expo. de uer. ob. Et in l. si cui. đ serui. uide tex. in ca. uulgaris. de pe. di. 1. Et Bar. idẽ tenet in l. quod certatum. C. de posth. hr̃di. insti. Et uiđ Arc. in c. nouissime. de cõse. di. 5. & doct. in c. debitũ, de baptis. Et ĩ. baptis. 6. §. 3.

h Sufficit una] Nã sicut per trinã in mersionẽ signat Sã. trinitas.

tas, & sic diff. psonarũ. Ita p unã signat unitas essentię. Ad de Sco.in 4. di. 3.q.2.ar.2.in fi. Et idẽ tenet S. Bona.ibidem.

a Patrini] Quia nõ baptizat de nouo secus si cathetizaret, cum per cathechismũ ɔ̃hatur cõpaternitas, ſm do.in 4.dis. 4. Et uide ĩ. Matrim. 3. impedimẽto.2.§.fi.

b Nõ esset rebaptizandus] Vide Archid.in c.proprie.de cõse.di. 4. qui dicit quod Diacono nõ cõpetit ullo modo baptizare. Et idẽ Sco.in 4. dis.6. subdens φsi cõstaret φ deus sic uellet esset baptismus &c. qđ tñ in dubio nõ est credẽdũ, pp eius malam uoluntatẽ. qa s. semper omitteret necessaria

c Tã fidelis q̃] Rõ ponit ĩ ca. Romanus de cõsec.dist.4.qa nõ hominẽ qui baptizat iudicat Ro.Põtifex sed spiritũ Dei subministrare gratiã Dei, licet paganus sit q baptizat. Et sic tollitur argumẽtũ nemo dat quod non hẽt, quia ipse hẽt aliena autoritate.ut dicimus φ creditor trãsfert dñiũ rei sibi obligatepost bieniũ, quod tñ nõ hẽt. s. dñiũ, sed hoc fit autorit. iuris &c.

d Scipsum]

8 Quid faciẽdũ de eo q dubitatᷣ nõ fuisse baptizatus. ℞. φ si dubium est iuris, ut puta qa doctores diuersa opinantur, uel si dubiũ est facti, pbabile, ut puta qa inuenitᷣ puer piectus, nec apparet φ fuerit baptizatus, tũc baptizandus est isto modo. Si tu nõ es baptizatus, ego te baptizo. In nomine pat.&c. Ex alio autẽ dubio nõ debet quis rebaptizari. Idẽ Sco. in 3.distinct.3.

9 Qñ debet quis baptizari. ℞. quod aut sunt paruuli. Et sic dico φ statim, tum ppter periculũ mortis, ut dicit glo. de confe.distinct.4.uenerabile, tum etiam quia dæmones non tantũ possunt super eos ſm Dio.c.ult. cælestis hierarchiæ. Vnde nõ excuso a peccato illos qui tñ differunt paruulorũ baptismũ. Nec credo euadant peccatũ mortale illi qui tales pueros baptizant in domo, non seruata debita solennitate quando nulla subest necessitas sed solũ faciunt pp expectationẽ cõpatrũ, aut pp maiorẽ põpã postea fiendã. Et licet postea deferant ad ecclesiã & suppleant omissas solẽnitates non tñ suscipientes efficiuntur patrini.[a] quia non tenent ad baptismũ, et si iterũ baptizarentur, cum semel sint uere baptizati. Si uero sunt adulti sic si non imminet periculum mortis per.8. menses cathezizati inter cathecuminos debent teneri, & instrui in fide, uel tempore arbitrario. Et sic ĩtellige. c.iudæi cum sequen. de consecra.distin. 4. Si uero imminet periculum mortis statim sunt baptizandi fide eis exposita de consecratione dis. 4.ne quod absit. Et tempus proprium talium adultorũ qui non sunt in periculo mortis est pascha & penthecostes, de consecra.distin.4.capit. de cathecuminis.& d.c.uenerabilis.

BAPTISMVS V. quo ad ministrum. Quis est minister baptismi. ℞. Aureolus ubi supra distinct. 5.q.1.quod est uiator quilibet unus personaliter distinctus, potẽs contingere & uerba proferre intendens, in habitu facere quod facit ecclesia, uel de quo psumitur quod intendat. Et sex dicit. Primo quod sit uiator, qa nec Angelus uel sanctus est minister baptismi si tñ baptizaret nõ esset rebaptizãdus,[b] quia crederetur φ deus dispensauerit, dũmodo esset certus quod esset Angelus, uel sanctus paradisi.

1 Secundo dicit quilibet scilicet tam fidelis q̃[c] infidelis, hæreticus excõicatus & huiusmodi, siue uir siue mulier uel latinus bonus uel malus, tamen non debet baptizare nisi sacerdos & qui nõn sit pcissus nisi in casu necessitatis. de consec. dist.4. c. in necessitate cũ multis. c.30.q.3. super quibus. Aliter peccaret mortaliter, art.1.de cle.non or. Aduerte φ nec psente psbytero clericus simplex nec psente clerico laicus, nec psente uiro mulier debet baptizare. de consecra. distin. 4.c.mulier.& cap.romanus. & 30.q.3.c. super quibus. Vnde non sacerdos baptizans sine necessitate efficitur irregularis.c.1.de cler. non ordin.min. In necessitate uero solum potest quilibet, sed tenetur baptizare aliter peccaret mortaliter.ar.c. quicunque, de consecratio.distinctio. 4. Et ideo bonum esset quod quilibet addisceret formam baptismi.

2 Tertio dicit unus, quia non plures, unde si plures dicerent. Nos baptizamus non uere baptizarentur. Ricardus uero in 4.distinct. 3.dicit quod tenet baptismus. Sed primum tutius ut supra dictum est. Si uero quilibet eorum diceret. Ego te baptizo &c. tunc bene esset baptismus.

3 Quarto dicit personaliter distinctus, quia nullus se ipsum[d] potest baptizare c. debitum de baptismo.

4 Quinto dicit potens contingere. Ex quo patet quod in utero nullius potest baptizari, quia natiuitas secunda præsupponit primam, de quo dic ut infra, baptismus.c. §.primo, secundo, & tertio.

5 Vtrum non habens manus possit baptizare. ℞. Aureo, ubi supra quod non.

6 Sexto dicit potens uerba proferre, quia mutus non potest baptizare, unde quamuis non habens manus diceret uerba, & mutus habens manus ablueret non esset baptizatus. Pe. de Pal. tenet qđ esset baptizatus, sed primũ uerius, ut s̄. baptismus. 2. §. 4.

7 Septimo subiungit quòd intendat uel saltem appareat quod intendat baptizare nõ lauare tantum, unde secundum Inno. in c. 1. de baptismo. non est necesse quo ad effectum baptismi quod sciat quid sit baptismus. s. quod infundatur gratia, uel quod sit sacramentum, nec etiam oportet quod credat hoc ipsum, immo si contrarium credit & reputat trufsam & deceptionem, baptismus tamen habet effectum suum, non requiritur tamen ꝙ baptizans sciat quid sit ecclesia nec ꝙ gerat in mente facere quod facit ecclesia. immo si contrarium gereret in mente, id est non facere quod facit ecclesia, sed tamẽ facit, quia formam seruat nihilominus baptizatur dummodo baptizare intendat. unde si quis in necessitate uadat ad infidelem & dicat ei Baptiza me docendo ei formam Si ille baptizat eum secundum intentionem petentis intendẽs facere quod alii baptizantes faciunt esset baptismus. Secus si intenderet solum lauare. Landul. tamen in 4. distinc. 5. q. 2. dicit quod si non intendit facere quod facit ecclesia, quod non est baptismus. Sed opi. Innocen. mihi placet, quamuis ista sit magis tuta, quia sicut furiosus & amens, quia nihil intendere possunt baptizant, sic uidetur ꝙ intentio baptizandi requiratur saltem. Et hoc potest dici intendere qđ intendit [a] ecclesia. Et sic intellexit Landul.

8 Vtrum requiratur intentio actualis in baptizante. ℞. Lãdul. in 4. distin. 6. q. 3. ꝙ non de necessitate, nec sufficit habitualis precise qa licet possit exire in actum nunquam erit. Virtualiter autem semper. [b] est necessaria. Dicitur autem uirtualis quando quis habuit actualem intentionem nudam ministrandi sacramentum, & ex illa motus est administrandum posito quòd actualiter non cogitet cum ministrat, uirtualiter tamen manet intentio prima, & hæc est quæ mouet, quia uoluntas per suum imperium mouet potentias inferiores ad actus suos, ut pedem ad ambulandum & huiusmodi. Cum ergo uoluntas intendit aliquid exequi mouet potentias ad inferiores ad exequendum. Et licet cesset actualiter intentio uoluntatis, manet tamen executio potentiæ actualis, exemplum cum in me sit actualis intentio eundi ad ecclesiam impero pedes moueri, & licet in medio motus cesset intentio actualis manet tamen motio pedis. Dicit etiam Richar. in quarta distinctio. 6. ar. 1. quæstio. tertio, quòd si baptizans non sit diligens in applicando intentionem suam secundum ꝙ decet ad ipsum actum, non excusatur a peccato.

9 Vtrum quis debeat potius baptizari a malo sacerdote quam a bono laico. ℞. Landul. ubi supra distin. 5. quæst. 2. ꝙ sic, quia bonitas ministrorum [c] non tantũ spectat

Ratio est quia in baptismo dr̄ quis renasci Io. 3. Nisi quis renatus fuerit &c. & ibidem dr̄ ipsum renasci denuo. sicut nullus seipsum generat sic nec seipsum regenerat. De ætate autem regenerantis uel tenẽtis sufficit ꝙ sit pubes secũdũ Pet. de Anc. licet Pan. in c. debitum, aliter teneat.

a Quod intendit] De istis intentionibus. uide per Sco. l. 4. dist. 6. ibi circa tertium principale. Vbi dicit ꝙ oportet ministrum habere intentionem circa actũ quem excercet, ratio quia intentio requiritur in quocũq. homine agente aliquid nõ fortuite, uel excercẽte aliquem actũ humanũ proprie loquendo de actibus humanis qui. s. causantur per intellectũ & uoluntatẽ ab homine. Ille autẽ quẽminister debet exercere debet esse humanus nõ casualis, uel fortuitus quia super fortuitis nõ cadit obligatio, ipsa etiã obligatio est ut homo intendat illud ad qđ obligatur. Debet ẽt habere intẽtionẽ respectu finis nõ remoti, s. ut baptismus sit causa paradisi. & gratiæ, quæ mediante perducitur homo ad deum aut proximi, ut scilicet baptizandus fiat membrũ christi. & hoc quia paganus hos fines non intẽdit & tamen potest baptizare. proximi tamen finis debet intendi, scilicet ut baptizatus fiat christianus. & in generali ut intendatur fieri, qđ ab utroque fit christiano. in isto actu.

b Virtualiter autem semp] Vt dicit Scot. de celebrante, uide ĩfra missa §. 12. Et hoc dicit Sco. in 4. distin. 6. de actuali etiam dicit ꝙ deus noluit obligare nos ad impossibile uel minus difficile, quod esset si obligaret ad intentionem actualem. Ponit etiã exemplum de eũte ad sanctũ Iacobũ qui multa ꝑparat &c. quia in ipsis ꝑparatis durat intentio uirtualis.

c Bonitas ministrorũ] Semp debet quæri boni ministri, qa ut dicit Sco. in 4. distin. 4. q. ulti. ꝙ deus põt paruulo cõferre maiorẽ gratiam in baptismo propter bonitatem ministrantis seu assistentis.

Quod

a Quod sic] Intellige si sacerdos baptizat cum solẽnitate, ut minister ecclſiæ, cui hoc cõpetit ex offõ.

b Limito]. Quidam impugnat nostram summam, unde tene opinionem summæ nostræ. Et primo imponit sibi falsum, dum dicit ꝙ summa nostra reprobat Richar. quia hoc non dicit, sed limitat. Et uidetur satis rationabile, ꝙ quando aduertit ꝙ debeat pœnitere. & si non uult ꝙ peccat mortaliter sacerdos, quando q̃dem hoc esset uerum etiã qñ non uult baptizare, quia nulli dubium, ꝙ q̃cunque cogitat peccatũ suum mortale, ut materia detestanda & non uult pœnitere, ꝙ peccat mortaliter. Vt dicit infra uerbo contritio. §. 5. & in uerbo uoluntas. §. 6. Et ideo cum ministerio loq̃tur summa nostra dist. neque contritionẽ debet habere. Et hæc procedunt ĩ sacerdote saltem. Et sic non obstant rationes suæ, quia ꝓcedunt quando nõ aduertit qđ teneat habere contritionẽ. Si dicatur ergo ꝑmittit puerum mori sine baptismo ne peccet mortaliter baptizando. Respondeo ꝙ si dimittent peccabit etiam mortaliter ex eo, quia in tali casu non diligeret proximũ. Et sic de duobus malis maius esset euitandũ. Non obstat illud quod iste dicebat, quod sit lege permittẽr &c. quia non sequitur, ꝙ debito modo non debeat fieri id quod lex permittit &c. Et si hæretico permittitur potestas baptizandi, hoc facit propter bonũ baptizandi. Si aũt hæreticus non uult facere quod facere debet imputãdum esset ei.

ad sacramentũ, q̃ autoritas, intellige qñ est paratus baptizare. alias non, ut ĩ. §. 12.

10 Vtrum sacerdos existens in mortali peccet mortaliter baptizando. ℞. ẽm Rich. in 4. di. 5. quod sic,[a] nisi confiteatur de peccato, uel nisi baptizetur in articulo necessitatis, quia tunc non peccat. Limito[b] hoc uerum quando de peccato non aduertit, neque ꝙ contritionem debeat habere.

11 Vtrum non sacerdos baptizans in aqua sanctificata conferat sacramentum. ℞. Rich. in 4. distin. 5. artic. ulti. q. 1. quod sic, sed peccat mortaliter nisi in necessitate quãdo aliam habere non potest.

12 Vtrum baptismus sit suscipiendus ab hæretico uel excommunicato, preciso, suspenso & huiusmodi ℞. Inno. in c. fraternitati. de cle. excõ. mi. ꝙ non nisi in necessitate. Et uoluntariæ suscipiens sine necessitate ab hæretico aut a quocunque ab ecclesia preciso, aut suspenso a iure uel ab homine non recipit gratiam. 1. q. 1. multæ. & ca. sequen. quia facit contra institutionem ecclesiæ, & sic peccat mortaliter.[c] In necessitate autem licet. 32. distin. §. uerum.[d] Si uero non sit præcisus ab ecclesia quamuis sit in mortali posset quis recipere, dummodo eum non inducat ad ministrandum, etiam si alium posset habere. concor. Richar. ubi supra.

13 Vtrum credens baptizare masculum & baptizat fœminam uere conferat sacramentum. ℞. secundum Hostien. ꝙ si simpliciter baptizat est baptizata. Similiter si intendit baptizare personam cuiuscunque sexus sit. Sed si solum intenderet baptizare masculum tantum, sic non confert sacramentum & non esset baptizata.[e]

BAPTISMVS VI. quo ad eum qui baptizandus est.

1 Vtrum in utero matris totaliter existens nec ex aliquo apparens ab extra sit baptizandus. ℞. ꝙ non[f] ca. qui in maternis de cõse. dist. 4.

2 Vtrum mater sit aperienda. ℞. ꝙ non si est uiua, quia non sunt facienda mala ut eueniant bona, secus si iam est mortua.[g]

3 Sed nunquid si apparet aliquid extra poterit baptizari. ℞. Aureolus ubi supra ꝙ sic si est pars principalis. Si uero appareat pes uel manus, tenet ipse ꝙ non. Landul. in 4. distinct. 4. q. 1. tenet ꝙ si pes uel manus appareat ꝙ debet baptizari. tamen natus postea debet iterum bazari isto modo. Si tu non es baptizatus, ego te baptizo. In nomine patris. &c. Concor. Scot. ibidem dominus Cardina. in clementi. fidei, de summa tri. tenet ꝙ oportet totus sit natus nisi necessitas immineat, quia in tali necessitate id qđ apparet debet baptizari ꝓp occultã[h] operationẽ spũs sancti. 1. q. 1. multi, circa med. gl. in c. si ad matris, de cõse. dis. 4. tenet ꝙ non potest baptizari per c. q in maternis. ea. distin. Ratio

c Peccat mortaliter] Rõ uł esse, quia tunc usurparet officiũ sacerdotis ex quo alium habere potest.

d §. uerũ] Ibi non abhorreat colũba. i. bonus ministeriũ malorũ, respiciat dñi ptãtẽ &c. Adde ca. baptismus. de cõse. di. 4. Et Ric. in 4. dist. 5. ar. 3. q. 1. C. cor. Tho. in 4. dist. 5. cæterique doc.

e Baptizata] Hostien. h. d. in summa. de baptismo & facit illud qđ dictũ est a Sco. de efficiẽte, ut hř ĩ. euchar. 1. §. 24.

f Rñ. ꝙ non] Quia q̃ natus adhuc ẽm Adã nõ est, ẽm Xp̃m regenerari non põt. Similiter in c. Moy. 32. q. 2. Vbi dř ꝙ corpore nõ formato nõ itelligĩt ibi esse aĩa, exẽplũ de domo, qa nõ inducit habitator nisi cõpleta domo, & Adã prius fuit corpus formatũ, q̃ aĩa infusa. hęc ibi Aug.

g Mortua] Quia scindi deberet. l. posthumus. ff. de inoff. test.

h Propter occultã &c.] Pro hoc facit, quia sanctificatus fuit Ioan. in utero. Lu. 1. Et Hiero. Hiere.

sit operari etiam intra uiscera, & hoc dicit ipse Car. in §. ad hæc. in d. cle.

a Cum in diuersis] Vbi sepultum caput inuenitur locus religiosus dicitur, quia pars principalis est hominis. Et in quo imago hominis fit unde cognoscitur. hæc ibi.

b Quam tenet Th. ubi supra] Idem tenet. Et dicit Richar. q etiam pueri possunt baptizari baptismo sanguinis, cum pro fide interficiuntur in maternis uteris, etiam si non feratur intentio interficientis nisi ad interfectionem matris, tamen baptismo aquæ non possunt in maternis uteris baptizari, quia nondum nati sunt militanti ecclesiæ &c.

c Monstrum] An autem debeat baptizari, ponunt Bal. Ange. & Imo. in l. q dicitur. ff. de lib. & posth. Et Ang. in l. quod certatum. C. de posthu. hæred. instit. exem plũ ponunt de minotauro. Et Scu. in 4. dist. 6. Idem dicit, qd hic. Addens q fuit monstrum in Frãcia. Erãt enim duo capita, quatuor brachia &c. Et unus uiuebat sobriæ, alius luxuriosæ, & sobrius reclamabat cum alius nimis grauabatur crapula. An autem occidẽs monstrum teneat pœna homicidii, uide Bal. & Ange. & Imo. ubi supra.

d Nihil faceret] De hoc uide Archi. in c. propriæ. de conse. dist. 4. & Tho. in quolibet. Et supplementum baptismi. 4. §. 2.

e Vi, uel reclamans] Duplex est uis præcisa & conditionalis. præcisa impedit impræssionem characteris. ratio est, quia hoc casu dicitur quis potius pati quam agere. c. sacris quod metus ca. Vnde si quis ligatis manibus & pedib. baptizaretur non susciperes characterem, secus in cõditionali, qa est ibi uolũtas, qa coacta uolũtas est uolũtas quod tñ nõ esset uerum ubi requireret absoluta uoluntas, ut in matrimonio ubi requiritur omnimoda libertas ut in c. cum locũ. de sponsa. Et suscipientiũ baptismum tres sunt differẽtię. Quidam enim nunquã habuerunt usum rationis, ut paruuli & perpetuo furiosi. Et in his non requiritur uolũtas. Quidã uero aliquando habuerunt licet tunc nõ habeant. Et in his in necessitate sufficit antecedens uoluntas. Quidã uero habẽt usum rationis tũc cum baptizantur, & in his requiritur contritio & deuotio ad recipiendum rẽ sacri & intentio ac uoluntas ad percipiendum sacramentũ. Hęc Pe. & Tho. in quarta di. 4. & 6. Et supplemẽtũ baptis. 4. §. 3. Vide infra. §. 14.

f Dissentit] Nota. tamen quòd

quia qui non est perfectè natus non potest dici homo. l. quod certatum est. C. de posthu. hæredi. instit. ubi oportet sit totus natus ut dicatur qs posthumus. Alii dicũt quòd si caput apparet debet baptizari. l. cum in diuersis[a] ff. de relig. & sumpti. fune. facit. c. si baptizata. de consecratione distinctione quarta multiplex est alia opinio doctor. in hoc, sed tu tene opinio. Landul. quæ est securior & ualde pia, quã tenet [b] Tho. & Richar. in 4. dist. 6.

4 Quid si nascatur cum pelle secundina poterit ne baptizari. Respon. Aureo. ubi supra quòd sic.

5 Vtrum monstrum [c] sit baptizandum & quomodo. R. secundum Landulph. in 4. distinctione. 6. q. 2. quòd si perpendatur duas habere animas, ut puta duo habet capita, quatuor pedes, duas spinas in dorso & huiusmodi, tunc baptizetur quilibet per se & intingatur in loco quilibet per se. Si uero dubitatur an sint duæ animæ, ut puta, quia habet quatuor manus & unum caput uel duas spinas in dorso, tunc credo quòd debeat baptizari principalis absolutæ, & alius postea sub conditione, scilicet si tu non es baptizatus, ego te baptizo &c. nec baptizet intentione uaga, sed determinando se ad unum alias nihil faceret [d] secundum Hẽri. in quolibet.

6 Vtrum requiratur consensus baptizati. Respon. Aureo. dist. 4. q. 1. 4. senten. quòd non in puero. In adulto uero sic, uerus uel interpretatiuus, unde ui, uel reclamãs [e] si baptizetur nec recipit primum effectum, nec secundũ baptismi. Sed de habente cõsensum interpretatiuum est dubium, sicut qui per minas uel pœnas consentiret, & licet quidam dixerint non suscipere caracterem baptismi Alii scientes quòd uoluntas coacta uoluntas est, tenent secundum sanctum Bonauẽ. in 4. distinctione. 4. articul. 2. quæstio. 1. quòd suscipit, nisi intenderet non suscipere sacramentum, sed solum illudere & tales pœnas euadere, quia tunc non susciperet, similiter Landul. in 4. distinctio. 4. quęstione 1. tenet quòd qui dissentit [f] corde necessario est rebaptizandus.

7 Vtrum in adultis requiritur intentio ut recipiant baptismum. Respon. Richar. in quarta distinctio. 6. ar. 2. q. 3. quòd sic, uel in actu, uel in habitu. In actu in illo qui prius, habuit intentionem non recipiendi, quia necesse est ut habeat in actu contrariam, scilicet recipiẽdi, alias non expelleret contrariam, & sic non reciperet sacramẽtum. similiter quando aliqs admonetur ut actu consentiat, requiritur consensus actualis, aliter non consentiret nec actu nec habitu qa habitu dispositus dicitur homo quando si actualiter & deliberatè recogitaret de illa re actualiter consentiret in illam, alias sufficit habitualis sicut si quis cathecumi

bene esset uide Ana.in c.sicut de Iudæ.qui allegat pro & contra.Vide etiam Cald.consi.6. de iud. qui tenet contra Sco. Imo dicit filios baptizatos esse restituendos.Sed tu tene opi.Sco.quæ est uerior.

a Ita sunt angariandi] Ita sentit Sco.dum dicit ꝙ ꝑ minas & terrores &c.

b Compelle intrare] Ita intelligit Sco.& sūt hæc uerba sua. Imo qđ plus est credere religiosè fieri si episcopi parentes cogerēt minis & terrorib. ad suscipiendū baptismū & ad conseruandum post ea susceptum,quia esto ꝙ ipsi nō essent uerè fideles in aīo, tñ minus malū eēt eis nō posse īpune legem suam illicitam seruare, quam posse eā libere, seruare item filii eorū si bene educarētur in tertia & quarta ꝓgeniæ essent uerè fideles,& si dicas ꝙ ſm prophetiam Esaiæ quā recitat paulus. Ro. sexto. Reliquiæ Israel cōuertentur in finem, & ideo Iudæos non oportet cogere ad baptismū & relinquere legē suam. Resp.Nō dubito quin vera sit ꝓphetia Christi. Ioā. 5. Ego ueni ī nomine pr̄is mei & nō accepistis me,si alius uenerit in nomine suo illū suscipietis, ergo ad minus per uerbū Christi erunt peruertē di,quia adhærebunt illi pessimo antichristo de quo sermo domini est, & si dicas ꝙ uisa detractione antichristi illi qui sibi adhæserunt conuertentur dico ꝙ pro tam paucis & sic tarde conuertendis non oporteret tot Iudæos in tot partibus mundi tāti temporib. sustinere in lege sua persistere, quia finalis fructus de eis ecclesiæ est & erit modicus. Vnde sufficeret aliquos paucos in aliqua insula sequestratos permittere seruare legē suā, de quibus tandē illa prophetia impleretur. Commendatur etiam ille text. in ca. maiores &c.ut in tex.

c In secūda secundæ] Alias ē in 2.dist.27.

d Effectus gratiæ baptismalis] Quia gratia stat cū charitate.

e Præcedentiū baptismū] Nec ēt quod illius fuit cā fictionis ī baptismo. Verbigrā aliqs ante baptismū cōmisit septem peccata mortalia & ueniēs ad baptismum de sex attritus. septimū actu placet uel de comminimè atteritur, illud septimū solum est cā fictionis ī baptismo.oportet ergo qđ uere pœniteat de isto septimo,& in se, & inquātū fuit cā eius ī baptismo,quod ꝓ tāto dico,q̄a fortè peccauit nouo pctō mortali faciēs ei reuerentiā sacro baptismi recipiendo illud cū tali fictione. Quare cedēte Deus cōfert gratiam in re.

12 Vtrum Iudæi adulti, aut alii adulti sint compellendi ad baptismum. Resp. de Iudæis tenet Scot.ubi supra,ꝙ sic per dominos eorum, pro quo facit text.in cap. maiores.de bapt. ubi commendatur ille text. qui coegit infideles baptizari. Sed contra est tex.in c.sicut Iudæi. de Iudęis & 45.dist.de Iudęis.qui prohibet compulsionem. Sed ego dico ueram opini. Sco.intelligendo de compulsione indirecta hoc est. Ita sunt angariandi [a] & in seruitutem redigendi quòd eis ueniat uoluntas conuertendi, sicut exponit Grego. super illud compelle [b] intrare. facit.cap.penul. 23. quæstio. 4.cum glo.& quæstio.6.cap. iam uero.sed de compulsione directa non licet quia Deus uoluntarium uult militem.d.c. de Iudæis. similiter idem dico de aliis infidelib.

13 Vtrum liceat emere aquam uel laborem ab eo qui non uult aliter baptizare.uide intra simonia.2.§.7.

14 Quid si non uult baptizare nisi committat offerens aliquod mortale, puta adulterium. Respon. Landul. ubi supra quòd si ipse non potest baptizare, puta quia mancus uel mutus nullo modo assentiat,quia fides offerentis & operatio & deuotio baptismum flaminis impetrabit, quia credendum est quòd in talibus necessitatibus diuina pietas supplet.

15 Vtrum requiratur contritio de peccatis factis ante baptismum a baptizando.

Respon. secundum Alex. de Al.in secunda secundæ [c] qđ sic, de necessitate de omnib. mortalibus quæ recordatur, etiam de uenialibus in genere & forte de uenialibus maioribus qui recordatur particulariter, aliter non suscipit gratiam baptismalem, scilicet gratiam & remissionem peccatorum, sed bene suscipit effectum baptismi qui est res & sacramentum, idest caracterem. de conse. di.4.c.ostenditur. Sco. tamē in 4.di. 4. clarius exprimendo dicit ꝙ licet non doleat de ueniali ꝙ non tollitur effectus [d] gratiæ baptismalis, sed tantum complementum, quia non delet illud ueniale de quo non dolet, & sic dicitur fictè simpliciter,uel secundum quid fictè simpliciter accedit ad baptismum ille qui habet in se mortale peccatum, de quo non uult pœnitere, sed tamen recedente fictione,hoc est aduueniente contritione habebit effectum baptismi,scilicet remissionem peccatorum, ut in d. cap. ostenditur. in fin. Et hoc intellige quo ad pœnam peccatorum præcedentium [e] baptismum sed non quo ad pœnam sequentium baptismum,& ideo pœnitentia est ei iniungenda de perpetratis post baptismum secundum sanctum Bona. in 4.di 4.ar.2.quæst.3. Fictè secundum quid accedit qui nō dolet de ueniali, & istæ non habet complementum. Et aduerte quod hic non accipio contritionē pro dolore

ꝙ taliscompelleretur ad obseruantiam fidei & ipsius sequelam, utin c. maiores. §. fi. e. tit. & in c. de Iudæis. 45. dist.

a Cũ Sco. & Lã.] Non obstat ꝙ quidam dixit contrariũ, quia allegati per eũdem non probant intentionem suam, sed solum ꝙ iudæi non sint directè compellendi ad fidem, neque enim fit eis iniuria, cum eorum filii sint potius Dei quam iudæorum. Et Deus uult omnes saluos fieri, & per hanc uiam possunt adduci ad salutem. Ridiculosum est etiam dicere, ꝙ Deus potuisset eos facere nasci de Christianis, q̃a nihil aliud est hoc dicere, q̃ ꝙ Deus si uult potest nos saluare, nec tenemur cooperari &c. quod est inconueniens fateor bene secũdum Richar. in 6. dist. quarti. ꝙ hoc non consueuit facere ecclesia &c. Sicut dicit Tho. secunda secundæ. q. 10. arti. 12. Sed rationes quas facit non uidentur ualere, quia falso innituntur fundamento tollũturque per Sco. ubi supra. Et ideo opi. Scot. in puncto iuris est sustentabilior, & fidei no

num nudum baptizaret actu non cogitantem de susceptione baptismi, uel furiosũ, siue amentem qui ante amẽtiam habuit intentionem recipiendi, uel nunquam habuit contrariam.

8 Vtrum requiratur fides in adultis. Respon. secundum Tho. in 4. dist. 6. ꝙ non quo ad caracterem suscipiendũ, sed bene quo ad habendam gratiam.

9 Vtrum requiratur rectitudo intentionis. Resp. quòd non ad susceptionem caracteris unde qui recipit baptismum propter quæstum sicut iudæi sepæ faciunt, uerum baptismum recipiunt, licet non fructum baptismi. Adde Scot. distinctione quarta. quarti.

10 Vtrum amentes & dormientes possint baptizari. Respon. quòd si ante habuerunt cõsensum & necessitas immineat possunt baptizari. ut in d. c. maiores. in fin. Si uero ante amentiam uel dormitionem contradixerunt, præsumitur quod propositũ duret Et ideo non suscipiũt, nec caracterem nec baptismum, ut ibidem. Si uero nõ dissenserunt tenet Aureolus ubi supra quod suscipiũt caracterem. Hoc uerum secundum Richar. ubi supra dummodo aliquando consenserint de adultis loquẽdo qui habuerunt usum rationis, secus in illis qui nunquam usum rationis habuerũt, quia suscipiunt caracterem. Et adde. Sco. distinctio quarta, quarti.

11 Vtrum pueri Iudæorum sint baptizandi. Resp. quod in hoc fuerunt opi. diuersæ, quibusdam dicentibus quòd non inuitis parentibus. Sed ego dico cum Sco. [a] & Landul. in quarta distinct. quarta, quod etiam inuitis parentibus sunt baptizandi, non quidem per priuatas [b] personas, sed per principes aut eorum dominos & educandi religiosè & caute ne occidantur a parentibus, & pro hoc facit quod not. Oldr. in consi. suis, ubi tenet quod Iudæi sunt serui facti per passionem Christi, extra de Iudæis. cap. & si Iudæos, & fuit mandatum executioni per Constantinum, ut not. Hostien. in cap. consuluit. de Iudæis, & hoc dicit Archidia. 45. distincti. qui sincera. hoc idem tenet Thom. in epistola ad Ducissam Lothoringię. Nam cum sint serui princeps qui est eorum dominus potest eos uendere. ar. C. si ser. expor. ueni. l. 1. & 2. & per istam rationem tenet Archidia. in capit. fraternitatem. 54. distincti. quod potest eis auferre bona eorum cum nõ habeãt ea nisi ut peculium. allegat. cap. Iudæi. el 2. de Iudæis ubi statuitur quod si conuertantur non auferantur eis bona, ergo si non cõuertuntur possunt eis auferri a contrario sensu. Melius facit. cap. sicut Iudæi. eo. ti. ubi prohibetur quod sine iudicio terrenæ potestatis nullus eis auferat bona uel offendat, ergo ex causa legitima possent. Præterea sustinentur ex pietate & gratia, ut dicitur in cap. & si Iudæos, de Iudæis ergo non debet trahi ad necessitatem. ff. de offic. procon. l. solent. in fin. & ex hoc posset sustineri opin. Aure. qui cum Land. & Sco. concordat ꝙ inuitis parentib. possunt baptizari per dominos & bene facerent.

stræ conuenientior.

b Non per priuatas p̃sonas] Et per hoc tollitur argumentum quod fieri poterat. Quia aut redderentur parentibus & tunc baptizatio eorum esset in contumeliã fidei Christianæ, quia postea nutrirentur a parentibus in errore suo, aut nõ redderentur & tũc fieret iniuria parentibus quia dum sunt paruuli parentes ius habent in eis. Ista ratio posset concludere de quacunque persona priuata, non concludit tamẽ de principe cui mihi regiminę reipublice tales sunt subditi. Nam dominus terrę maius ius habet in paruulis quàm parentes, uniuersaliter enim in potestatibus ordinatis potestas inferior nõ obligat in his quæ sunt cõtra superiorẽ sicut dicet Aug. de uerbis domini omelia 6. Si illud iubet p̃tas ꝙ nõ debes facere hic satis contẽne potestatem timendo potestatem maiorẽ. Dico ergo ꝙ si princeps hoc faceret cum cautela bona s. ne parentes prius cognoscentes occiderent pueros, & baptizatos faceret religiose educari.

remedium contra alia peccata quæ fuissent deleta nisi affuisset fictio &c. Vide latius Sco. l. 4. dist. 4. 2. membro diuisionis & ar. 2.

a Peccati in actu] Vide ad hoc c. 1. interrogetur. & cap. omnis. de conse. dist. 4. Vbi dicitur quòd adultus debet interrogari si abrenunciat &c.

b Misericordiæ Dei] Ista est sententia sancti Bona. in 4. dist. 4. & Ricar. ibidẽ. Et baptismus præparat hominem ut nõ possit cadere quominus reparet per pœnitentiã. not. in c. maiores de bap. Et si incontinenti decederet baptizatus non solueret pœnã etiam purgatorii. de pœ. dist. 7. ca. fi. Et i hoc baptismus est generalior & magis necessarius, q̃ pœnitentia & corpus Christi, quia per cõfessionem non remittuntur peccatã respectu pœnæ, quia si quis non perficit hic pęnitentiam patieẽ pœnã in purgatorio. 25. dis. qualis. gl. est ĩ c. su p eo. de rapto. Itẽ per corpus Christi nõ tolluntur nisi peccata uenialia. no. in c. interrogo. 1. q. 1. Sed p baptismũ etiã mortalia. ut hic hr̃ in litera &c.

c Al's ãt pœnas] Vt famẽ sitim &c. rẽnem assignat. s. Bo. ubi s.

d Non tollit] Nam fomes cũ sit in carne uel in uirtute aliqua corporali non tollitur per gratiã quia non est inter ipsum & gratiam repugnãtia formalis, sed minuit fomes quantum ad effectum. Pone exemplum in lapillo alligato ale aquile. Si enim crescit uigor ale magis uolat, sed non tollitur lapillus.

e Ex defectu sacramenti non &c.] Ad intelligentiã no. quòd sacerdos in ecclesia tanquam Christi uicarius repræsentat personam Christi. Vnde non debet habere aliquid repugnãs Christo in comparatiõe Christi ad ecclesiam & e conuerso. Nũc autẽ Christus est unicus spõsus unius ecclesiæ. Et ecclesia est unica sponsa unici Christi, igitur sacerdos qui habet aliquod repugnans Christo non repræsentat pfectè Christum. Sed bigamus qui habuit duas uel uiduã habet aliquid repugnans, merito dicitur esse ibi defectus sacramenti scilicet significãtis Christũ unicum & ecclesiã unicam. Sed ã est ratio diuersitatis. di. Sco. in 4. dis. 33. quia est institutum ecclesiæ. Quare ergo irregularitas quæ per bigamiam contrahitur nõ remittitur per baptismum, & bene illa homicidii fuit sola ecclesiæ institutio, quæ fuit rationabilis, ex hoc quod homicida non est inhabilis ad ordines nisi propter horrorem sanguinis q tollitur in baptismo, cum præsupponatur, quod de lupo fit sanctus agnus, sicut Paulus post baptismum, sed non sic in bigamo, cũ nũquã possit eẽ ibi significatio &c.

f Irregularitas cuiuscũq.] Vide J. irregulari. 2. i pri.

g Et hæc est uerior] Ne peccator sit melioris conditionis

informato gratia, sed pro dolore qui excludit actualiter obicem mortalis peccati [a] in actu, tenetur etiam talis postea confiteri peccata ante baptismum commissa, ut patet infra confessio. 2. §. per Ric.

BAPTISMVS 7. quo ad effectum, quæritur utrũ per ipsum auferãtur omnia peccata. Respon. quòd sic. cap. regenerante. & cap. sine pœnitentia. de conse. distin. 4. Ratio quia baptismus est ad regenerãdum institutus. Vnde ibi trãsit homo de potestate tenebrarum in adoptionem filiorum Dei, & ibi maximè aperitur largitas misericordiæ Dei [b] in primo aductu, & hoc est quod Pau. dicit ad Thi. 2. per lauacrum regenerationis & renouationis spiritussancti quem effudit in nos abunde.

1 Vtrum per baptismum tollatur omnis pœna. Respon. quòd sic pœna quæ retardat & excludit a uita æterna. de conse. distin. quarta, sine pœnitentia. hoc est pœna quam quis deberet exoluere, aut in hac uita uel in alia pro peccatis commissis antequam uitam æternã intraret alias autem pœnas non tollit.

2 Vtrum baptismus tollat concupiscentiam. Respon. quòd inquantum habet rationem culpæ extinguitur per baptismum, sed inquantum habet rationem uitii siue pœnæ non [d] tollitur ut nõ sit, nisi speciali dono Dei & miraculo fiat, sed ut non obsit bene fit ex infusione gratiæ quæ ibi fit ex qua superari potest. de consec. distin. 3. c. 2.

3 Vtrum per baptismum tollatur irregularitas. Respon. quòd illa quæ prouenit ex defectu [e] sacramenti non tollitur, unde bigamus ante baptismum uel post non potest promoueri, similiter corrupta uel ante uel post non potest uelari, & de his habetur 26. distinctio. acutius. Si uero proueniat ex peccato sic tollitur secundum communiter Doctor. irregularitas homicidii, sed si homicidiũ fit siue peccato, ut in iudice & huiusmodi, sic secundum aliquos irregularitas non tollitur, ut not uigesimasexta distinctio. c. deinde. sed secundum Scot. in 4. distinctio. trigesimatertia, irregularitas [f] cuiuscunq. homicidii tollitur qualitercunque sit commissum hic sequitur gloss. 50. dist. cap. si quis uiduam. & 51. distin. §. ecce. & hæc est uerior [g] opin. alia autem irregularitas que prouenit ex defectu natalium non tollitur.

4 Vtrum tollat infamiam Respon. quòd sic secundum glo. in dicto cap. sine pœnitẽtia. Ratio quia per baptismum tolluntur peccata &

tionis illo qui non peccauit. & Inn. in c. presbyterũ. de homici. idem tenet. Et Archi. in prin. 51. dist. quæ incipit. Ecce ut hic allegatur.

a Ideo tollitur] Et hoc est cum sublato principali tollatur omne accessorium. Pone exemplum, ut si quis condẽnatus fuit de adulterio uel usura &c. & Arch. idẽ tenet in c. dein de. 26. distin. Et gl. in c. 2. de cõse. dist. 4.

brum eius. & ecclesiæ militantis, licet autem quis ingressus in collegium offendatur postquã ingressus fuerit possit reconciliari & collegio & capiti non tamen frequenter in collegium intrat &c.

e Magna] De hoc uide Sco. clarius distinguentem in 4. dist. 6. q. 4. principali.

ea quæ sequũtur ex peccatis sub ratione qua sunt peccata, & ideo cum infamia consequatᷓ peccatũ, & sub rõne peccati, ideo tollitur.[a]

5 Vtrum per baptismũ conferanᷓ homini gratia & uirtus. Respon. ꝙ sic[b] secundũ gl. in d c. 2. de conse. dis. 4.

6 Vtrum effectus baptismi æqualiter conferatur omnibus. Respon. secundum sanctum Bona. in 4. dis. 4. ar. 1. q. 3. primæ partis, ꝙ triplex est effectus baptismi. Primus caracteris impressio. Secundus gratiæ infusio. Tertius innocentiæ restutio. Quantum ad primũ & tertium æqualiter oẽs suscipiũt si nõ ficte accedunt, sed quãtũ ad secundũ nõ, quia gratia habet duplicem actum, scilicet delere peccatũ, & sic magis delet in eo qui magis commisit, quia delet omnẽ culpam. Secundus actus est habilitare ad bonum, & in hoc maiorẽ efficaciã hẽt in eo qui se magis disponit. In paruulis aũt æqualis est efficacia communiter.[c]

7 Vtrum puer cũ defertur ad baptismũ si occidatur saluetur. Respõ. ꝙ si occidiᷓ ne baptizari possit in odiũ baptismi seu Christi sic pie credo saluetur. si uero occidatur ex alio respectu, sic dãnabitur.

8 Quid si puer moreretur qñ baptizãs dixit, ego te baptizo in nomine patris antequã cõpleat. ℞. Ri. in 4. dist. 3. ar. 2. q. 3. in rñ. ad secundũ ipse credendũ est ꝙ deus supplet. Vnde & in cimiterio debet sepeliri. sil'r si sacerdos impediretur ne totũ compleret esset baptizandus sic, si non es baptizatus &c.

9 Vtrũ baptismus sit reiterãdus. ℞. ꝙ nõ. imo tam ministrãs quàm suscipiẽs sciẽter ultimo[d] supplicio plectũtur. l. 2. C. ne sa. ba. ite. & sunt irregulares, ut infrà irregularitas. 1. §. 24.

10 Vtrũ ignorans si facit se baptizari sine conditione sit irregularis si postea inuenit ꝙ fuerat baptizatus. ℞. ꝙ irregularis est. de conse. di. 4. qui bis, ẽm cõem intellectũ. Põt tñ episcopus dispensare in necessitate magna.[e]

11 Vtrũ non baptizatus credẽs se baptizatum saluetur. Respon.[f] sic. de presby. nõ bap. c. apostolicam.

12 Vtrum suscipiat caracterẽ ordinũ si ordinetur. ℞. ꝙ nõ. de presby. non bap. c. 1. & c. ueniens. si celebrat, tamen ignorãs creditur quod conficiat uirtute ecclesiæ, ẽm Inno. Hoc idẽ tenet Tho. in 4. dis. 24. & Alb. & summa cõfe. li. 3. tit. 22. q 8. & g placet, quia uirtus spiritussancti uegetans ecclesiam suam supplet potentiam in tali ne ecclesia decipiatur.

BAPTISMVS 8. quo ad eum qui tenet. Queritur quis potest tenere ad baptismum. ℞. ꝙ nõ potest tenere Abbas monachus, uel religiosus. de cõse. dis. 4. non licet el 1. 16. q. 4. placuit el 2. tñ si tenent sunt compatres.

2 Vtrum pater uel mater. ℞. ꝙ nõ si sunt in matrimonio intellige 30. q. 1. ad limita.

b Res. quod sic.] De hoc est tex. in cle. 1. in fi. de sum. tri. & gl. ibi optima. Idẽ tenet Tho. i 4. di. 4. & Sco. ibidem & Ric.

c Cõiter] adde Tho. & Ricar. ĩ 4. distin. 4. uide Sco. ibidem qui pulcherrimè loquitur.

d Vltimo supplicio. i. morte. l. ultimũ supplicium. ff. de pœnis. hæc gl. ibi. Idẽ Sco. in 4. di. 6. Et ibi Ricar. & alii. Rõ aũt quare non possit iterari est diuina uoluntas, q̃ tamen est rõnabilissima, tum quia istud remedium est principaliter contra originale peccatum, ꝙ non est nisi unicum & non potest iterari, tum qa baptismus est culpæ & pœnæ remissius unde si posset iterari, esset quasi quoddã incentiuum ad delinquendũ, quod nõ est sic ĩ penitentia quæ pœnã tenet, tũ ẽt per istud sacramentũ ꝙ est ianua aliorũ ascribitur quis familiæ Christi, & efficitur mẽ

f Resp. ꝙ sic] Nã intelligitur baptizatus baptismo flaminis, ut ibi dicit gl. ponitur ibi exemplũ de Valentiniano qui cũ pergeret ad baptismũ defũctus ẽ quẽ plorabat tanquam abortiuũ Ambro. di. Ventrẽ meũ doleo, & hoc ad instar mulieris q̃ parit abortiuum. Et no. ibi gl. p. §. sequẽ. ꝙ ille quo ad se cõficiebat & sibi & quo ad alios cõficiebat, licet in ueritate nõ conficeret, ex quo no. singularẽ limitationẽ ad l. barbarius. ff. de of. p̃to. Ad §. uerũ. 3. q. 7. Ad no. ĩ c. ad probandũ de re iud. Ad c. nihil de elect. Quibus iurib. not. quod cõis error seu opinio facit ualere gesta. Hoc uerũ in dependẽtib. a iurisdictiõe, non autẽ in depẽdentibus ab ordine, seu in his sacramentali us. In his n. attendiẽ ueritas & nõ opi. facit. c. quanto. de consuet. uñ ordinatus ab eo qui putabatur ẽps non recipit ordinẽ. Vide no. i c. dudum. de elec.

g Et placet] Sed

Sed pone quod unus sacerdos inueniatur non baptizatus, & sic debet reordinari, nunquid possit ad hoc cogi do. Ant. in capit. 1. de presby. non bap. tenet q sic propter intentionem quam semel habuit Arc. c. qui bona. 12. q. 1. facit quod legitur & no. in ca. porrectum. de regula. & c. si. de præsbyt. non ba. ubi mandatur tale ordinari, ne relinquatur proprie uoluntati. Vide Pa. in d. c. 1.

a Contrahent cognationem] Et sic impediretur redditio uel petitio debiti &c.

b In cap. uos] Arc. in d. c. uos dicit secũdum Hugo. q quia sacerdos baptizans omnium baptizatorum pater sit spiritualis, & teneatur omnes docere. & non posset omnib. uacare, & debita iura persoluere, ideo cure patrinorum cõmendantur. Et isti patrini dicuntur fideiussores, quia pro pueris in cathecismo rñdẽt & spondent.

c Bellum] Vide de bello iusto uel iniusto per Archi. in c. iustum. 23. q. 2. Vbi ponit septem gña bellorum. Et quis possit indicere bellum. doc. in l. ex hoc iure. ff. de iust. & iu. Ang. in q. renouata guerra. Bal. in aut. Itẽ nulla cõitas. de episco. & cler. in l. aquam. C. de serui. & aqua. & in l. 2. qui. ad li. procla. non li. & Oldr. consi. 71. Et præcipua causa est contumacia iniuste resistentis. secundum Arch. ubi supra. Et adde text. in l. si usus fructus. ff. de usufruc.

alias contrahent [a] cognationem spiritualem, & etiã baptizando nisi in necessitate baptizarent.

2 Vtrum nõ baptizatus possit tenere ad baptismũ. R. qđ non de conse. dist. 4. cap. in baptismate, licet baptizare possit quia baptizans est de necessitate sacramenti non suscipiens seu tenens ad baptismum. & si tenet non erit compater, sed bene baptizans. cũ sit uere pater spiritualis. uide infra matrimonium. 3. impediméto 7. §. 10.

3 Quot debent tenere ad baptismum. Respon quod unus tantum. de conse. dist. 4. c. in cathecismo & c. non plures. sed tamen de consuetudine non seruatur idem in cathecismo.

4 Ad quid tenentur leuantes de baptismo. Resp. quod tenentur admonere quos tenuerunt ut castitatem custodiant, iusticiam diligant, & charitatem teneant, & ante omnia symbolum & orationem dominicam debent docere, ut in cap. [b] nos, ante omnia, de conse. distin. 4. & Magister in 4. di. 6. c pen. dicit q exigitur a patrino diligens cura circa eum pro quo respondet. Quod limita uerum secundum Tho. quando parentes notabiliter negligunt.

BELLVM [c] quidem dupliciter dicitur. scilicet ꝓprie & improprie. Proprie aũt bellũ est illud quod autoritate principis superiorem nõ recognoscétis indicitur, ut est Imper. & Papa [d] ẜm Host. 23. q. 2. c. 1. ff. de capti. l. hostes. & ff. de uer. sig. l. hostes. Et in isto bello capti efficiuntur serui & bona efficiuntur capientium, & sequit̃ tertium ius. s. postliminii, de quo in l. postliminiũ. & l. si quid bello, & l. hostes. ff. de capti. & hoc uerum si bellum sit iustum. Debent tñ bona capta assignare Capitaneo ut distribuat unicuiq. ẜm merita, ẜm Bar. in d. l. si quid bello, licet a principio efficiant̃ capientiũ. Et hoc uerũ credo quod dicit Bar. nisi cõsuetudo haberet q unusquisq. sibi retineret qđ cœpit, qa tunc nõ tenet̃ assignare quia illud intelligit̃ actũ quod est consuetum. l. quòd si nolit. §. qui assidua. ff. de ædil. edic. [e] Hodie etiam ex consuetudine inter christianos non seruantur iura captiuitatis & postliminii quo ad seruitutem cui standum est, ut l. postliminii. ff. de captiuis. & nota. Barto. in dicta l. hostes. ff. eod. Quid autem sit postliminium. Rñ. q est ius amisse rei recipiendi ab extraneo in statum pristinum restituendæ, moribus legibusque constitutum dicit tex. in d. l. [f] postliminium. Vnde quo [g]

d Papa] Qui nulli subest. de iudi. c. nouit. & de elec. licet. & 9. q. 3. Cuncta per mundum. Et hoc quia põt Papa indicere bellum contra laicos christianos uide in cap. pro humani. de homici. lib. 6. Vbi ratione delicti exponit bona laicorum quibuscunque. Item inducit seruitutẽ. Vt in cap. ita quorũdam. de iude. Ista sunt uerba Pa. post Inno. in c. sicut 3. de iureiurando.

e ff. de ædil. edic.] Vide qđ legitur & notatur in ca. dicit. 23. q. 5. Intellige etiam de bonis mobilibus, quia immobilia publicantur. ut legit̃ & notatur in l. si captiuis. ff. eodem in §. primo.

f In d. l. postliminium] Vide gl. in ca. ius gentium. 1. dis. Et prædicta intelliguntur et ex parte illorũ qui mouent ꝓ̃lium ꝯ Romanum imperium ut in d. l. hostes. Ita q proprium bellum est siue Romanum imperium moueat, siue cõtra illud moueatur ab alio. Qualiter autẽ Papa possit mouere bellũ ꝯ infideles. uid Inn. in c. quod super his de uoto.

g Vñ quo ad res] sensus est, qđ ille qui remanet captus apud hostes recuperat omnia bona sua, que fuerunt occupata per alios. Vnde & ius ciuile dabat eidem reicissoriam de qua in §. rursus. insti. de actio. licet cesset de iure canonico. quandoquidem contra talem non currat præscriptio, ut hic.

a Iura principis] Et non possunt ad aliquem recurrere cum non habeant. uide Panor. in d. capit. sicut qui hanc mouet quæstio. Et nullus est qui præter Papam non recognoscat superiorem. Saltem unusquisque habet ipsum Papam pro superiore. 96. distinct. duo. Ideo ad ipsum semper recursus haberi deberet pro iustitia, quia ab ipso etiam imperator potest iudicari. d. cap. duo & c. uenerabilẽ. de elec. & ca. nouit. de iud.

b In dubio] Posset tamen Papa uel imperator mouere iniustum bellum, & hoc quñ non subest legitima & naturalis causa. puta ꝙ rebelles & contumaces ecclesiæ seu imperio. Vnde eo ipso ꝙ mouet prælium non vr̃ præsumi iustum, cum & ipsi peccare possint. 40. dist. si Papa. 9. quæ. 3. aliorum. ca. ad apostolicæ. de re iudica. in 6. cle. pastoralis. de re iudi. habent. n. summi principes a deo potestatem pascendi & recte iudicandi subditos non aũt delinquẽdi seu opprimendi 40 distinct. cap. 1. &c.

c C. sicut] Host. quærit cui incumbet onus probandi ꝙ sit iniustum bellum. Rñ. ꝙ mouenti bellum per tex. ibi constiterit quod uerbũ cõstiterit põt referri ad uerbum iniuste. Et tunc dicit constare de iniusticia eo ipso, ꝙ non constat contrarium facit in simili. C. qui milit. non possunt. l. super seruis. li. 12. uel potest referri ad uerbum mouerint. Et tunc tex. non facit ut præsumatur bellum iustum. Et tunc est sensus literæ. Si constiterit ꝙ Hen. mouerit bellum contra Ioannem. Nam facti iure non præsumitur. capitulo cum in iure. de officio delegat.

ad res bene est seruandum, ut ille qui aliqua perdidit in iusto bello quo ad eum integre restituantur. Et iõ non currit præscriptio contra eum secundum gl. in ca. prima actione. 16. q. 3. Arma tamen de rigore non restituuntur. l. 2. ff. de captiuis. sed secundum conscientiam sunt etiam restituenda.

1 An autem hæc locum habeãt in bello indicto ab his qui de facto superiorem nõ recognoscunt, ut est rex Frãciæ, Hispaniæ, & huiusmodi. Resp. ſm Innoc. in cap. olim el primo de restitu. spolia. & Bart. in d. l. hostes. ff. de ca. & postliminio reuersis, ꝙ sic quia habent iura [a] principis.

2 Bellum autem improprie est illud quod non est indictum per principem sed per inferiores qui recognoscunt superiorem, & de hoc Pan. de iureiur. capit. sicut el tertio.

3 Vtrum bellum in dubio sit præsumendum iustum. R. Pa. in d. c. sicut ꝙ in bello indicto a principe summo, in dubio præsumitur iustum & legitimam causam esse in principe. iuxta not. per legistas in l. præscriptione. & l. fina. C. si contra ius uel uti. pub. & per Cano. in cap quæ in ecclesiarum. de constitu. sed in bello indicto a recognoscente superiorem, in dubio [b] præsumitur iniustũ & sic intellige Host. & tex. d. capitul. sicut [c] facit. l. unica. C. de gla. & capitul. primo. de pu. cap. cum suis concor.

4 Quid requiritur ut sit iustum. Respon. Panor. ubi supra quod in bello proprie oportet quòd subsit legitima & naturalis causa, puta quia contumaces & rebelles sunt imperio uel ecclesię. Ad de 2. ut non fiat animo uindicandi. sed puniendi delinquentes. In bello autem secundo modo dicto quinque requiruntur secundum glo. 23. quæst. 2. in summa scilicet persona ut non sit ecclesiasticus, cui nõ licet sanguinem effundere. 23. q. 8. clerici, nisi necessitate ineuitabili. possunt tamen secundum Tho. secunda secundæ. q. 40. inducere alios ad iustum bellum & eis assistere, ut pugnãtibus subueniant exhortationibus, absolutionibus, & aliis spũalib. Non tñ debent hortari ut interficiant uel mutilent, sed ut fidem ecclesiasticam, uel patriam [d] liberent. Et licet aliqui interficiantur, non tamen eis imputabitur & multo magis prælati hoc possunt, imo peccarent si non face-

d Vel patriam liberent] Quid si Imperator nunc mouit bellum contra Papam. nunquid dicitur iustum. Et Ioannes Andr. Et Hostien. in capitulo olim. el primo de restitutio. spoliatio. puta quia imperator est iniquus & peccator. Et monitus se non corrigit sed peiora committit. tandem excommunicatur per Papam, & oĩa contemnit, mouens tandem bellum, & indicens propter hoc contra ecclesiam dicetne iustum bellum ex parte istius cum ab imperatore sit inductum. Dicunt ꝙ non. Imperator. n. ex officio est aduocatus ecclesiæ, unde nõ debet eam impugnare, sed potius a malorum impugnationibus liberare. de na. ex li. uen. ca. uno Ad de bonum tex. in cle. Romani. de iureiu. Quinimo tanta pertinacia ſm eos uix carere põt labe hæreticæ prauitatis, ad hoc quod not. in c. excommunicamus. de hęreti. Et in tãta iniquitate etiam si Papa esset inferior fieret superior propter peccatum ipsius argumen. 40. di. multi. in fi. tñ certum est quòd Papa est superior, unde ipsum electum examinat approbat, improbat de electione. capitul. uenerabilem. & circa hoc uide quod plene dicit Pan. in cap. nouit. de iudi. & finaliter concludunt tale bellum esse iniustum. Et in hoc casu contra iniquum principem tenentur omnes fideles

& ca-

& catholici ecclesiæ adhærere. Quos etiam si uasalli ipsius sunt ex hac causa potest Papa absoluere ab obseruantia præstiti iuramenti, super fidelitate. 15.q.6. nos sanctorū. c. iuratos. cū si. Et amplius dicit Pa. in d.c. sicut. de iureiur. ꝙ Papa pōt ex causa ardua priuare imperatorē & alios reges. & ꝯ eos indicere bellū publicū. d.c. uenerabilem. & d.ca. nouit. & capit. alius. 15. q. 6. & d. c. ꝓ humani. no. doc. in c. ex gestis d̄ cle. nō resi. facit. c. ad apostolicę. de re iud. in 6. Et hodie optime facit quod habet in extrauag. Bonifacii. quæ incipit. Vnam sanctā. Potest. n. Papa ex causa ardua iurisdictionem ī tēpalibus quā a deo suscepit in habitu, deducere ad actū ꝯ quoscunque. ut plene not. Pa. ī d.c. nouit &c. Et bene uerum est ꝙ ex legitima causa posset imperator īdicere bellum ꝯ personam Papæ, nō contra ecclesiam. ut si Papa esset hæreticus & non posset iudicari per ecclesiam, uel scismaticus uel alias incorrigibilis, & ecclesia non habet q̄d faciat. de quo se remittit Pa. in d. c. sicut. ad ea q̄ habentur in c. principis. & in cap. regum. 24. q. 5. & in ca. in noīe dñi. 23. di. & ī c. nec licuit 17. di. Et ad hoc nota. in c. cū non ab hoīe. de iudi. & in c. non nos. & in c. de liguribus. 23. q. 5. Et uide gl. in c. tua. de deci. Et dicit Pan. ꝙ pn̄t dicere pugnate & capite, sed caueant ne dicant occidite. ut nota. in ca. significasti. 2. de homici. cum si. & uide eundem in ca. in dubiis. de pœnis.

rent. 23. quæst. 5. de occidendis. de homi. postulasti. & c. tua nos. 23. q. 3. Maximianus. 23. quæstio. 1. in summa & cap. militare. de cleri. percu ca. 3. de restitutio. spolia. cap. olim. el primo Innoc. tamen in cap. quod in dubiis. de pœnis. limitat prædictam exhortationem non posse fieri quando sunt in percussionibus. sed ante sic. & mihi placet. & est securius. Secundo causa legitima ut pro defensione sua uel suorum aut paternarum legum. 23. quæst. 8. si nulla. Tertio res. scilicet pro reparatione rerum & huiusmodi. dicto capitul. olim. Quarto animus [a] ut nō ex odio sed ut habeat debitum & huiusmodi. 23. quæstio. 1. quid culpatur. & capi. milit. Quinto autoritas superioris. d. cap. quid culpatur & l. unica. C. armorum usus in suo princip. lib. 11. Potest ēt fieri autoritate episcopi. secundum Hostien. in summa, præcipue quando pugnatur pro fide uel contra eum qui pro peccato mortali excommunicatus non uult parere.

5 Vtrum si aliquod prædictorum defuerit teneatur ad restitutionem tā damnorum datorum quam etiam raptorum bonorum. Resp. Mo. eo. tit. ꝙ sic si deficit secundū uel tertium. Si tamen res subsit ꝙ scilicet pro rebus repetendis factū sit, nō tenetur qui mouit bellum [b] restituere quod ibi cæpi dūmō non excedat qđ habere debebat. Et hoc uerū in foro pœnitentiali, ubi habet locū liquidi ad non liquidū compensatio. Sicut si quis confiteatur per furtum accepisse. 10. non cogetur restituere si debet habere alia 10. ab eodem. Si uero damnificauit plus aduersarium, nō credo excusatum nisi concurrat simul autoritas, nisi in casu q̄n uim ui repellere licet, sed tenetur cōpensare dāna data cū eo quod debet habere & si plus haberet restituat. c. q habetis. [c] & in c. sc. 14. q. 5. & in d. l. hostes. ff. de captiuis. & fm quod dico in §. seq.

6 Vtrum istis inferioribus a principe liceat facere bellū. R. Pa. in d. ca. sicut ꝙ aut is q facit bellum habet iurisdictionē super his quib. guerram facit. & illi sunt contumaces & rebelles, & sic potest statuere & concedere ꝙ liceat unicuique res eorum inuadere, & suas facere, & liberos homines rebelles capere & detinere quousque domino repræsentare [d] potuerint. ca. a nobis el primo de senten. excommunicatio. Si autem nullam iurisdictionem super eos habent non possunt sine autoritate principis. nisi essent inuasi. quia tunc potest se & sua defendere cum moderamine inculpate tutelæ, & hominem percutere & etiam occidere. ut latius dicam infra defensio. Non potest tamen

a Quarto animus] Th. 2.2.q.40.ar.1. ponit tm̄ tria requiri, s. autoritas iusta cā, & recta intentio, sed ad iustam cām pn̄t cætera referri.

b Non tenetur qui mouit bellum] Tn̄ si per uiam iuris poterat repetere, sed per istam uiā uoluit peccauit. Vnde pœnitere debet. de hoc per s̄. eod. tit. §. 3.

c C. q habetis] infra restitutio. in uer. turpe lucrum &c.

d Repræsentare poterint] Et illi potius dicuntur obsides quam captiui. Et secundum hoc etiam potest intelligi. ff. de leg. tertio l. 1. primo respō. & §. 1. ubi dubius de statu suo non potest testari facit. l. de statu. ff. de test. Secus si esset captus a latronibus & hoc sciret quia posset testari. l. qui a latronib. ff. d̄ test. Sed ēt sine aliqua cōstitutione pōt tales rebelles, si terram suam īuaserint & dānum dederint punire. C. ubi de cri. agi oportet. autt. qua in prouincia. Et id patet per quod legitur & not. in capitulo 1. de rapto. secundum Hostien. & Panor. in dict. capit. sicut el. 3.

aduersarium capere & nec inuadendo res aduersarii suas facere. [a] Quod intellige nisi in recompensationem damnorum suorum & in satisfactionem expensarum, laborum operum etiã ipsum adiuuantium. distin. 1. ius gentium. 23. quæstio. 7. si de rebus, uel nisi in territorio suo eos delinquentes inueniret. Item quando talis superiorem non habet coram quo sua repetere possit, res suas propria autoritate repetere posset & recuperare. l. iudæi [b]. & l. nullius. C. de iudæis.

7 Vtrum subditi teneantur ire ad bellum iustum domino mandante. R. Pan. in d. c. sicut. el 3. quòd subditorum quidam [c] sunt uasalli proprie, ut sunt qui tenent feudum ab eo. Quidam uasalli improprie, ut sunt subditi ratione originis uel domicilii nihil tamen ab eo detinent, & tales proprie non sunt uasalli licet ibi habeant possessiones nec tenentur domino præstare fidelitatem. Quidam sunt milites ueri, ut qui iurant [d] quæ ponit glossa in l. penultim. ff. ex quibus cau. ma. quæ sunt infra Milites. Quidam non ueri milites, sed tantum respectu honoris qui ista non promittunt, sed uiuunt ut alii ciues, ut per Cyn. in l. 1. C. de iur. & fac. igno. istis præmissis distinguo. aut dominus uult alios pro libito uoluntatis inuadere non fauore reipublicæ, & non tenentur eum sequi etiam uasalli proprie. ar. c. de forma. 22. quæstio. 5. nisi aliud habeat consuetudo, uel pactum. Aut dominus inuaditur, & tunc si timor est subitaneus & impro uisus omnes apti ad pugnã seu custodiam teneñtur fauore reipublicæ. Nam clerici hoc casu tenentur ad custodiam. c. peruenit, & quod ibi notatur, de immunita. eccle. Facit. c. omni timore. 33. q. 8. Aut non est talis timor. & tunc uasalli proprie dicti tenentur. per d. cap. de forma. & milites ueri. per d. l. penulti. Alii uero non sunt cõpellendi dummodo dominus sufficiat de per se ex redditibus quos habet loco. Nam propter hoc honorant dominum in redditibus, gabellis & huiusmodi ut necessitatis tẽpore eos defendat. argumen. 23. quæstione. 5. principes, & c. regum. Si uero non sufficit per se tunc tenentur omnes pro salute domini, ut patet ex c. si nulla & d. ca. omni timore. 23. quæst. 8.

8 Vtrum subditi sequentes dominum in iniusto bello excusentur. R. Pan. in d. c. sicut, quod Innoc. dicit quòd non si scienter hoc faciunt, nec excusantur ex timore amittendi feudum, uel alia bona. 32. q. 5. ita ne. Si uero dubitant & inquisierunt quãtum potuerunt peritiores, & semper dubii remanserũt excusantur propter bonum obedientiæ. cap. quid culpatur. 23. quæstione. 1. aliter [e] non. argum. cap. cum inhibitio. de clande. desponsa. non tamen excusantur amici & cognati & alii q. [f] uoluntarie adiuuant talem in dubio, immo si erat iniustum de omni damno dato tenentur ad restitutionem.

9 Vtrum subditus qui in dubio bellando multa acquisiuit, teneatur ea restituere, cognito quod bellum erat iniu

a Suas facere] Isti tamen inuasori, si ĩ ipsa ĩuasione expolietur uel uerberetẽ actio ui bo. rap. & etiã iniuriarum. de negatur, quia exceptio paris criminis extat ei. ca. intelleximus, de adul. sed bene potest res quibus spoliatus est uendicare, cũ remaneat dominus. ff. de rei uendi. l. in rem actio. secundum Inno. quod not.

b L. iudæi] Illa l. iudæi nec prima nec secunda aliquid facit, similiter nec. l. nullus, nisi in argumentum ut patet inspicienti concordat supplementum isto titu. §. 2. in fi. Et allegat not. in c. ius gentium. 1. dist. Tu uide no. in l. ut uim ff. de iust. & iur. Et in l. 1. & in l. si quis in tãtã. C. unde ui. Et in cap. olim el. 1. & ibi Innoc. de resti. spolia. Et in c. significasti. 2. de homi. Et Pan. hoc dicit ex mente Inno. in d. c. sicut. Allegat ẽt l. ait prætor. §. si debitorem. ff. quæ in fraudi creditor. & ibi Bar. not.

c Quidam sunt uasalli] Hanc distinct. sentit Bar. licet ĩ alia materia in l. 1. ff. de iudic. Et melius in l. 1. §. & post operis. in fine. ff. de no. oper. nunc. Et uide quod nota. Innocen. capitulo nimis. de iu eiurand. Vbi dicit quòd non, eo ipso quod quis habet possessionem in aliqua prouincia tenetur dño ad fidelitatẽ pstãdã quia res nõ præsumuntur feudales nisi probentur. Et uide Pan. ibidem latius de hoc.

d Iurant] Et maxime quod nõ effugiẽt mortẽ pro republica.

e Aliter non] Et c. quid ergo 11. q. 3. Et intellige de his qui tenenẽ ire aliás non, quia licet oẽs sint excusati iniusto bello si tamen est iniustum nullus nisi in dubio ut sunt uasalli. Facit quod no. Innoc. in c. si uero. de sen. excõ. ar. in ca. iuuenis. de spõ.

f Qui uoluntarie] Rõ quia ibi nõ est obedientia, nec in dubio debent se cõmittere discrimini ut iuuent aliquem ĩ preiudicium alterius. 14. q. 5. denique nec est simile de aduocato quem excusat bonafides quãdiu credit iustam esse causam quam fouet licet in ueritate sit ĩ iusta, quia ibi iudex ẽ superior q. causam examinat, & de allegatis iudicat. In bello uero uiribus corporali

ralibus negocium uincitur & non per rationē iudicat.

a Et credo ꝙ etiam consumpta] Quidam dicebat esse æquius non teneri de cōsumptis in dubio, quando nō potuit certificari. Sed opinio hic posita est securior ex quo nūquā fuit in bona fide, non.n. debebat consumere donec esset certificatus. argumentum.c. fi.de præscrip. Si uero habuisset bonam fidē non teneretur de consumptis sed si solum factus esset locupletior. C. de rei uendicat. l. certum.

b De re iudicata.c.1] Facit.n. hic modo in argumētum, quia si datur sententia contra leges seu canones, licet non interponeretur appellatio non nocet, quia omnino sententia est nulla. Sic a simili licet isti debet auxiliū. Si tamen illud damnum erat futurum etiam sine auxilio rationabiliter teneri nō debēt. Ad idem.d. ca. tuam. Nam pces amicorum, non inducunt symoniam, ex eo quia ille ꝓmotus est in abbatem, quia omnino erat ꝓmouendus ꝑꝑ honestatem.

c Ab aduersa-

stum. ℞. ꝙ sic omnia quæ habet, & credo [a] ꝙ etiam consumpta, quia nunquam habuit bonam fidem, ex quo semper dubius permansit. Et de hoc uide infra præscriptio.§. 4. & secundum illam distinctionem dic.

10 Vtrum omnes existentes in bello iniusto teneantur in solidum.℞.secundum Mona. ti.re. id est quod sic de omni damno quod suo auxilio, consilio, fauore datum est, quod aliter datum non fuisset. argumen. 17. quæstio.4. omnes.& 2.quæst. 1. notum. in fine, si uero probabiliter credit ꝙ propter suum auxilium, consilium, uel fauorē non plus fecerint q̃ alias facturi erant non tenetur nisi de his quæ ipse habuit, uel damnum dedit, uel aliquis de familia sua directę & occasionaliter.argu.de senten. & re.[b] iudi.c.1.de ęta.& qua. or.c.tuam. & de hoc uide ēt infra Furtum.§.16.

11 Sed quæritur quid tenetur restituere faciens bellum iniustum.℞ Mo.ubi supra quod tenetur de omnibus damnis, quæ ipse uel sui intulerunt aduersario uel eius hominibus.tenetur etiam propriis hominibus de damnis datis ab [c] aduersariis.

12 Vtrum habens iustum bellum teneatur in aliquo de damno aduersarii. ℞. Mo. ubi supra quod non tenetur de illis damnis quæ bona fide intulit a quibus commode abstinere non poterat secundum consuetudinem pugne. Si qua tamen animo ꝑcrassandi & malitiose intulit cum alias posset abstinere & sibi consulere, tunc tenetur compensare cum damno sibi dato & si excedunt tenetur eius satisfacere. [d]

13 Vtrum habens iustum bellum [e] teneatur de damno dato subditis aduersarii. ℞. qui supra quod non, immo licite bona capit, non solum aduersarii, sed etiam fautorum & subditorum suorum donec sibi sit satisfactum, subditi tamē aduersarii qui deum timentes nolunt domino suo in bello illicito impendere auxilium uel consilium nullatenus sunt spoliandi ne pęna excedat auctores. argumen. de his quæ fiunt a maiori parte capituli.quæsiuit.& 1. quæstio.4.c. 1. immo secundum Ricard. in 4. distinct. 15.qui scienter talibus innocentibus inferunt damnum tenentur ad restitutionem. Verum credo nisi dominus eorum directe uel indirecte ex personis uel rebus eorum iuuaretur. Multomagis tenetur ad restitutionem qui damnificat non subditos aduersarii innocētes scienter, ut sunt [f] ecclesiastici & huiusmodi. Secus autem esset si a casu damnificaret, hoc non intendens nec obligatus intendere, ut puta quia bellans contra aduersarium non ualens eum impugnare incendit ciuitatem, & sic comburuntur ecclesiæ & bona ipsius & aliorum innocentum, nam tūc non tenentur & sic patet q̃d ecclesię incastellate possunt incendi, & bona ibi reposita ex quibus sustentabantur contra hostes in iiusto bello possunt capi, non incastellate uero a proposito nec res ecclesiæ sunt auferendæ & contrarium facientes tenentur ad restitutionem.

14 Vtrum domini quæ habuerunt bellum adinuicem pos-

riis. Si ipsi proprii homines uiderūt ipsum bona fide, aut si inducti fuerunt eius consilio timore uel coactione, uel de se non erāt facturi. Secus si mala fide iuuerunt, quia tūc nullam habent actionem mandati, uel aliam contra mandantem, seu uocantem quia in re turpi nulla contrahitur obligatio. institu. mandati. §. illud quoque. & ff. mandati. l. si remunerandi. §. Rei turpis. cum similibus. Vnde exequentes tale mandatum licet coacti uel alias iduēti nullam habent actionem. Hæc sup. eod. tit. § 9. circa finem.

d Satisfacere] Adde sup. eod. tit.§.9.&c.

e Bellum] Adde sup. Bellum 3. in princip. § §.1.

f Vt sunt ecclesiastici, & huiusmodi] Vt clerici religiosi peregrini mercatores, rustici euntes & redeuntes, & in agricultura existentes & animalia quibus arant & semina portāt. de treu.& pa. innouamus. 24. q. 3. si quis romipetas.

sunt cōponere simul de damnis. R. Mona. ti. resti. ꝙ ille ꝗ habuit iniustū bellū nō pōt cōponere in ꝑiudiciū hominū suorū quin ipse teneat eis de dānis ꝗ passi sunt nisi & ipsi fuerint in culpa. Hoc uerum in foro conscientię si ad talē culpā nō uenerūt, ex eius persuasione alias nō facturi. Ille aūt qui hēt iustū bellū, debet procurare ꝓ uiribus ut satisfiat suis hoībus. Et si nō pōt & ipsi hoīes ꝯdicunt cōpositioni ſm Mona. nō potest de dānis ꝗ passi sunt incendiis & rapinis [a] cōponere, facit in ar. l. 1. & l. transactionis placitū. & l. ꝑses. C. de trāsac. c. fi. de maio. & obed. Sed ego credo [b] qđ in oībus pōt. ar. eorū ꝗ notant̄ in l. fi. C. si ꝯ ius uel uti. pu. & in c. ꝗ in ecclesiarū de consti. ubi patet ꝙ ex rationabili causa pōt princeps tollere rem unius & dare alteri, & nō pōt esse maior rō ꝗ̄ fauor publicus carere bello. Et similiter poterūt ꝗ hn̄t iura imperialia. Vñ Host. tenet ꝙ qñ duo milites habuerūt iniustū bellū inuicē pace īter eos facta & dāna remissa qđ hęc remissio extēdit̄ ad oēs utriusque partis, licet nō cōsentiāt qñ pax aliter haberi nō posset. alleg. l. [c] cōuētionū. ff. de pac. cōcordat Pan. in c. in nr̄a, de iniuriis. Aduerte hic ſm eundē Pa. ubi s̄. qđ nomine damni ꝓprie & stricte uenit diminutio patrimonii ꝑ alium facta. l. 3. ff. de dā. infe. Et ideo non ueniunt expense facte ꝓpria uoluntate, ēt coacta nomine dāni. Quod not. ꝓ statutis & similibus odiosis.

Itē limita ꝙ prædicta remissio non ualet quo ad damna data ecclesiis & ecclesiasticis personis, nisi prælati ipsarum consentiant.

15 Vtrū dn̄s teneat̄ mandatario de damnis quæ [d] in bello est passus. R. ſm Panor. in d. cap. sicut, quod sic, nisi causa pietatis humanitatis uel parentelę bellum [e] fecerit, uel nisi ex debito teneret̄, uel nisi aliquid recipere conuenerit pro mercede, & uide de hoc infra. Mandatum. §. 5. & hoc intellige de dānis ꝗ ueri simil̄r potuit mādās ꝓuidere.

16 Vtrū occupata ꝑ principes chr̄ianos qhodie inter se bella gerētes propria temeritate quod vnus quiete possedit ab antiquo, alius uiolenter de nouo accipit sint restituēda. R. d. Anto. in c. quod sup his de uoto ſm Hostiē. quod non uidet quomodo iuste teneant nec qualiter confessores eorū peccata ꝗ̄ꝗ̄ notoria palpitēt, nec qualiter ab eis dē eleemosynas aut possessiones accipiant, aut eos absoluant. Vñ caueāt ne cateruatim ad inferos uadant & alios secū trahant, nec credit ꝙ in Italia ꝑscribi talia possint. c. fi. de præscrip. Et ideo restituere tenentur. [f]

17 Vtrum clericus in bello iusto cum domino suo uadēs qui lucratur aliqua de bonis aduersariorum teneatur ea restituere. R. Mona. tit. restit. quod si ea rapuit, peccant capiendo, & restituere tenetur eis [g] a quibus abstulit, quia illam rem capiendo non potuit facere suam, quia sicut dn̄s nō potuit ei dare autoritatē bellādi, sic nec rapiēdi. Posset tn̄ retinere [h] si guerra durante dominus ut illā teneat consensit. Si uero non ipse rapuit, sed sibi ab his quibus licuit rapere data fuit, tūc nō restituere tenet̄. Quod uerum credo quando ex cōsuetudine quilibet qđ rapuit sibi retinet, alias secus, quia de iure quælibet tenetur capitaneo assignare ut illa distribuat, ut l. si quid bello, & ibi

a Et rapinis cō ponere] Secus de expensis secundū aliquos quia consueuerūt domini autoritate propria componere uel pertransire. Intelligitur etiam super dānis, ut infra, & ratio est quia bonum publicum præualet priuato, ideo ut bonum pacis & concordie habeat̄ non uideo quinetiā ipsis subditis contradicentibus, non possit componi. Idē Rose. hic. §. 21. & quid solet dici, ꝙ quis non tenetur actione negociorum gestorum post prohibitus. Intelligo de personis priuatis. Et sic limita. l. fi. C. de negoc. gest. Secus in personis publicis. ut in c. bone. el. 1. de postu. præla.

b Sed ego credo] Quidam asserebat contrariam partem esse communiorem & tutiorē & equiorē. Sed non respondet rationibus hic positis & maxime cum aliter pax haberi non potest, & hoc uergat in damnum subditorum. Credo tamen illum ꝑ quem stat ne pax habeatur, nisi sibi remittantur damna quæ intulit, nō esse tutum in conscientia. Et pro isto. §. facit sup. bellū. 1. §. antepe.

c L. conuentionum. ff. de pac.] Vbi dicitur qđ publica conuētio est quæ fit per pacem quotiens duces belli inter se aliqua paciscunt̄. Et uide infra restitutio ultimo. §. 4. & quæ ibi notaui in apostilla.

d Quæ in bello] s. iusto. qa in iniusto secus ut patet, supra. §. 11. in apostilla.

e Bellum fecerit] Ar. lege ne sennius. ff. de nego. gestis, & 23. quæstione. 3. non inferenda.

f Tenentur] Cū sint in mala fide. d. Ant. in responsione ad quintum dicit ꝙ nō uulę prosequi hunc articulum, qa est notoriū sed secundum Innocē. isti tales saluari nō possunt.

g A quibus abstulit] Si scit alias pauperibus secundum Ver.

h Si guerra

durante dominus, scilicet rei raptæ uel belli.§.capitaneus.

a Cõtrarium] Adde sup. bellum.2.§.1.

b Prædicta gl.] Adde sup. bellum.1.§. ulti. Et uide supra Thom.2.2.q.4.

c Glo.in c.cupientes] Quæ dicit ꝙ potest reus subterfugere ponendo ueras exceptiones uide quæ scripsi supra ars,in §.1.

d No. Innoc.] Vide ibi late p ipsum quando mutua delicta compẽsatione tolluntur in foro iudiciali, & quando detur actio contra rapientem bona debitoris qui nolebat ei soluere debitum.

e Ecce dico] Gl.ĩ d.c.Si ego dicit,ꝙ sacerd. celebrans p̃sente episcopo debet innuere ei an uelit benedicere ꝙ si non uult tunc sacerdos benedicat,immo fortius ꝙ eoipso ꝙ permittit sacerdotem celebrare coram se omnia quæ sine missa esse non possunt cõcessit, argu.ca. præterea,de offi. delega.& in missa datur benedictio.c. missas, de consec. di.1.igitur &c. Prædicta intelligas quando sacerdos celebrat coram ꝓprio episcopo secus coram a-

Bar. ff. de cap. ergo sine eius autoritate tenere non poterit. facit.c.dicat. 23. q.5. nisi ut dixi cõsuetudo sit in ꝯriũ.[a]

18 Vtrum liceat omni tempore bellare ℞. ꝙ in bello iusto non licet bellare in quadragesima, nec in diebus festiuis, nisi necessitas urgeat ineuitabilis.tex.est cum glo. in c.si nulla.23.q.8.Item nec tempore treuge.c.1. de treu. & pace. Quod intellige in pugnatore, non in defensore,ut notat prædicta [b] glo.

19 Vtrum in bello iusto liceat uti deceptione dolo,uel insidiis ad uincendum inimicos.℞. ꝙ sic dummodo mendacium non dicant uel fidẽ promissam non frangant,facit.ca.utilem simulationem. 22.quæst.2.23.quæst.2.c.donus.& q.7.in summa.13.q.5. dixit.uide gl.in c. cupientes[c] ĩ uer.malignãriũ.de ele.li.6.

20 Vtrũ locans arma equos huiusmodi eunti ad bellum repetat si amittantur in bello.℞.Innoc.in ca. sicut el. 3. de iureiuran.quod non quia sic ea cõduxit. ff. loca.l.item quæritur.§. si quis seruum facit.l.uideamus.§.fin.ff.eod.

21 Vtrum commodans possit similiter repetere.℞ Inno. ubi supra ꝙ non quia nõ excessit fines contractus. ff. cõmo.l.si ut certo.§.sed ĩterdũ.

22 Vtrum tenente aliquo rẽ meam liceat mihi uiolenter auferre.℞.Panor. in d.c.sicut aut incontinenti recuperare uult.& licet quia uim ui repellere licet de quo infra.Defensio. Aut non statim,& sic debet per iudicem eam recuperare si potest. quod si non potest. sic in defectum iudicis potest dominus rem suam etiam uiolenter si aliter non potest facere recuperare.arg.l.nullus.C.de iudæis. in gl. & l.ait prætor.ff. de his quæ in frau.cre.§.si debitorem no.[d] Innocen. in c. olim.el.1.de restitut. spol.& Alexan.Ric.& Sco.in 4.dist. 15.quòd si aliter non possum rem meam habere,licet furto eam tollere. de quo dic. ut infra.Furtum. §.40. Non tamen licet per mendaciũ, quia non licet mentiri pro alterius uita 22.q.2.ne qs,& sic limita gloss. in c. cupientes.de elect.lib.6.

BENEDICTIO Super populum quædam solennis quæ fit cum illa solennitate. Adiutorium nostrum &c. & hanc solum episcopi possunt facere in tota sua diocæsi, & archiepiscopi in tota prouincia cum uisitãt, & legati in terminis suæ legationis, & abbates quib: ministrare. de consec. dis. 1. cũ ad celebrãdas.de exces. p̃la.accedentib.de priuil. abbates lib.6. Alia simplex.Et hæc fit a sacerdotib.in missa absente episcopo, aut de mandato eius cum præsens est.21.distin.denique.95. dist.ecce[e] ego dico.

1 Vtrũ bñdictio calicis paramẽtorũ & huiusmodi pro missis celebrãdis possit fieri a sacerdote ℞. doct.in cle.attẽdẽtes, de sta.rege tenẽt ꝙ nõ, qꝛ sunt potius ordinis ẽpalis, & hoc idẽ in d.ca.abbates. Sed iudicio meo nullo iure eorũ dictũ probaꝰ.Et credo ꝙ immo possint bñdicere paramenta tali ratione motus, præsbyter potest oĩa facere quæ sũt ordinis,nisi sint ordinis ẽpalis,uel spẽaliter ei interdicta.c.q̃uis.68.dis.& d.c.ecce.& 93.di.legimus,sed bñdictio paramẽtorũ cũ nõ sit ordinis ẽpalis,patet qꝛ cõperit abbatib.ex cõsuetudine ut tenẽt doc.in d.c.abbates.&d.cle.attẽdẽtes.qđ fieri nõ posset si eẽt ordinis ẽpalis.ar.coꝶ q̃ no.in c.pe. de cõsu. eccl.uel alta.nec est ẽt eis ꝓhibitũ.patet qꝛ ĩ d.c.q̃uis, ꝓhibet cõsecratio sacerdotũ diaconorũ & subdiaconorũ, consecratio uirginum,cõsecratio ecclesiæ uel altaris, chrisma conficere chrismate frontes baptisatorum

lieno . per tex. ĩ d.c. ecce ego. in prin. nunqd episcopo uolẽti legere lectionem & dicenti Iube domne benedicere debeat sacerdos secũdũ morem solitum benedicere, gl.in ca.denique. 21. dist. in uer. benedicere respondet ꝙ debet dici. Ora pro nobis pater sancte.& Asten. lib.4.ti. 14. subdit in hoc ut misereatur nostri deus noster, uel fm glo.ubi supra. Inferior dicit iube domne benedicere , & episcopus benedicet,& postea leget.

satorũ signare, publicæ pænitentem reconciliari, & in c. ministrare. 26. q. 6. additur ꝙ non benedicat publicę plebem in ecclesia. Quod intellige ut dixi supra & in c. consulto. de consecr. dist. 1. ꝙ nec corporalia debet consecrare. ergo uestimenta potest, quia in c. uestimenta & in c. uasa. de conse. dist. 1. nihil, dicitur de episcopo, quare credo omnia quæ pertinent ad celebrationem missarũ quæ non fiunt cum sacra unctione, ut est calix & patena, & non sunt eis specialiter inhibita, sicut sunt corporalia q̃ ab episcopo debent esse benedicta, ut in d. c. consulto, & alia huiusmodi possunt benedicere. ar. d. c. quãuis. & c. ecce. nisi episcopus esset præsens, quia non liceret. ar. c. denique. 21. distin.

2 Vtrum abbates possint similiter benedicere. Gemi. in d. c. abbates tenet ꝙ sic omnia in quibus fit uerbalis solum benedictio, & quando faciunt ad opus suarum ecclesiarum, alias non. Sed ego dubito de benedictione corporalium quæ licet sit uerbalis, solum tamẽ uidetur episcopis reseruata. d. c. consulto, nisi dicamus derogatum per contrariam consuetudinem cum sit potius episcopis reseruata ratione dignitatis quàm ordinis, & ideo abbates possunt ex consuetudine. argu. d. c. accedentib. Idem dic de benedictione calicis de quo infra calix §. 1.

3 Vtrum uestis debeat iterũ benedici quando repetiatur. ℞. quòd nõ, nisi quando fit talis repetiatio quòd sine ipsa cum dicta ueste non posset celebrari, puta totius manicæ & huiusmodi quia cum amittat formam debet iterum benedici ar. eorum quæ no. in c. 1. de cõse. eccl. uel alta. Secus dico si de stola fiat manipulus, uel de manipulo stola, qa nõ ur alia forma, nisi ꝙ unũ est breuius altero, q̃ quidẽ breuitas non mutat formam.

4 Vtrũ sponsa quæ nõ est uirgo debeat bñdici. ℞. ꝙ nõ.[a] 32. di. seriatim, immo benedicẽs secundas nuptias ab officio & beneficio suspensus debet mitti ad Papam. cap. 1. de secun. nup.

5 Vtrum diaconus possit benedicere mensam. ℞. ꝙ non præsente præsby. nisi esset diaconus cardinalis, sed absente præsby. potest secundum no. in c. legimus. 93. distinc.

6 Vtrum recipere pecuniam pro benedictione nubentium sit simonia.[b] ℞. ꝙ sic. tex. est in c. cum in ecclesiæ. de simo.

7 Vtrum mulier possit benedicere. ℞. ꝙ non nisi ut potest quilibet bonus christianus. c. noua. de pe. & remiss. quia quæ sunt ordinis non cadunt in mulierem d. c. noua.[c]

8 Vtrum benedictio mensæ & aquæ sit certi ordinis. ℞. ſm Inn. in c. 1. de exces. prælat. lib. 6. ꝙ benedictio aquæ sic, & ideo esset irregularis excõicatus uel suspensus ipsam bñdicẽdo, secus de bñdictiõe mẽsę q̃ nõ est ordinis.

9 Vtrum libri ecclesiastici sint benedicendi. ℞. secundum glo. in c. 1. de pig. ꝙ non.[d]

BENEFACERE Ex timore & non ex amore non reputatur benefacere sed pro non facere. 33. q. 5. ad fidem 33. quæ. 5. sicut enim de conse. distin. 5. quicquid. 86. distin. non satis de re. iu. qui ex timore.[e]

BENEFICIVM [f] est quædam beniuola actio gaudium tribuens, capienti in lib. feu. c. 1. ex quib. causis feud. amit & Panor. in c. unico. de commo. & in c. ad audiẽtiam.[g] de præscriptio. hæc diffinitio comprehendit quodcunque quod dicitur beneficium. Sed hic de ecclesiastico solum dicendum est.

1 Quotuplex est beneficium ecclesiasticum. ℞. ꝙ aliud est religiosum aliud seculare Religiosum aliud simplex ut canonicatus regularis. Aliud duplex ut abbatia, prioratus, uel aliud habens iurisditionem. Seculare uero. Aliud summum ut papatus. Aliud maius ut episcopatus. Aliud mediocre seu duplex ut dignitas uel personatus, uel aliud habẽs curã animarum. Aliud minus seu simplex,[h] ut canonia capellania, aduocatoria

a Resp. ꝙ nõ] Vide infra nuptię.

b Sit symonia] uide infra symonia. 3. §. 16.

c D. c. noua] Et alia multa ibi notantur p gl. mulieribus esse prohibita, & adducit exemplum beatissimæ uirginis cui non licuit prædicare publicæ, euangelium legere, cõfessiones audire &c. ut ibi.

d Quod non] Hoc uerum excepto missali ſm Pan. Rose. tamen tenet indistincte cõtrarium, sed non credo seruari de consuetudine.

e Qui ex timore] Adde c. si q̄s inuenisti. 14. q. 5. & tex. cũ glo. in c. 1. de collu. deteg. Vbi habetur ꝙ deus ẽ remunerator aduersariorum & nõ nominũ.

f Beneficium] Not. plura de beneficio per Iaso. in l. fina. ff. de constitu. prin.

g Cap. ad audientiam] De præscriptio. Et in ca. secundo. de conces. præben.

h Aliud minus seu simplex] Qui dicantur habere beneficium cum administratione. gloss. in uersic. ut ipsos in cap. tuæ. de cleric. non re. uidetur uelle quòd omnes prælati dicantur habere admini-

& huiuſmodi. Aliud non habens adminiſtrationem, & iſto modo dicitur large beneficiũ. Et eſt qñ quis habet beneficiũ nõ in titulũ ut ſunt capellani ad nutum amouibiles, ſed qñ habet in titulũ aliquod beneficium cui eſt aſsignata dos, quantuncunque ſit ſimplex dicit̃ habere beneficiũ cũ adminiſtratione. [a] ſm Ge. in c. pręſenti. de offi. ordi. lib. 6. in 6. col.

2 Vtrum præbenda ſit quid ſpirituale. ℞. Pa. in c. dilecto. de præbẽ. ꝙ ſi eſt annexa iuri canonie partim eſt ſpirituale, & partim tẽporale. Si uero nõ eſt annexa canonie, ut puta quia in eccleſia non ſunt præbendæ diſtinctæ ſed omnia communia, & per capitulum aſsignatur iſti unũ prædium in præbenda & alteri aliud, uel quid ſimile. Vel etiam ſi ſunt diſtinctę, tamen non ſunt canonicatibus annexe. quia non ibi numerus canonicorum. tũc eſt mere temporale & poteſt concedi etiã layco ad ipſius ſuſtentationem. [b]

3 Vtrum altaria quæ dantur in [c] titulum perpetuum dicãtur beneficia. ℞. ſm gl. in cle. 1. de decimis. & ſequitur Gemi. in c. 1. de conſue. lib. 6. ꝙ ſic. & appellatione officii altaria prædicta intelliguntur. facit. c. 2. de cõceſ. præbẽ. Secus ſi non dantur in titulum quia beneficium non dicuntur proprie.

4 A quo debet dari beneficiũ eccleſiaſticũ ℞. ꝙ regulariter ꝑ ordinariũ, niſi ex ſpeciali ſtatuto uel cõſuetudinę ad aliũ ꝑtineat. ut. ĩ. dicam.

5 Vtrum capitulum ſede uacante poſsit cõferre. ℞. quod non illa beneficia quæ ad epiſcopi collationem pertinẽt, Sed bene poteſt conferre illa quæ ad epiſcopum & ipſum capitulum communiter pertinent. Similiter alia beneficia poteſt conferre quando epiſcopus eſt ſuſpenſus [d] a collatione beneficiorũ, ẽt ſi epiſcopus haberet intereſſe ĩ tali collatione tanquam prę latus. & idem poteſt epiſcopus quando capitulum eſſet excommunicatum ſeu maior pars [e] maiori excommunicatione uel ſuſpenſum. c. ſi ad epiſcopum. ne ſede uacã. lib. 6. Si uero pertinet ad epiſcopum collatio cum cõſilio capituli [f] uel aſſenſu nõ poſſet capitulum intromittere niſi ſuſpenſus eſſet in mora [g] petendæ uel relaxationis. Si uero capitulum uel alius de conſuetudine uel ſtatuto deberet cõferre de conſilio epiſcopi, defuncto epiſcopo uel in remotis agente ita ꝙ in breui eius præſentia non poſſit haberi, non propterea debet differri collatio. ut in d. c. ſi ad epiſcopum.

6 Quid de beneficiis uacantibus in curia. ℞. ꝙ omnia beneficia, dignitates & perſonatus uacantes in curia romana [h] non poſſunt conferri niſi per papam. Similiter beneficia dignitates uel perſonatus curialium uel accedentium ſeu redeuntium de curia ſi decedunt [i] in locis uicinis curie ad duas dietas legales quæ faciunt.

Rationẽ. & Inn. ibi uĩ ſentire de quocunque hñte curã animarum & adminiſtrationẽ ſacramentorũ. ſ. ꝑtãtẽ iniũgẽdi pœnitẽtias. Ita notat Inn. in c. requiſiti. de teſt. ĩ. gl. fi. & facit quod ipſe no. in c. cũ inte. de uer. ſig. ubi dicit id qđ acqrit ſacerdos iniũgẽdo ꝑſentias parrochianis acqrit eccleſię. Idẽ dicit Inn. đ canonico hñte ſuã ꝑbẽdã diſtinctã ut ſ. dicat̃ hẽre adminiſtrationẽ. ut ipſe no. ĩ c. ex lr̃is. de ꝓba. ĩ glo. 1. & 2. Et in c. trãſmiſſam. de ele. in glo. magna ꝓ quo eſt text. in c. fi. 12. q. 1. iuncto. §. præce. q tex. loquit̃ ĩ canonicis. ſm intellectũ gratiani ibi poſitum.

a Cum adminiſtratione] quia tunc dr̃ hr̃e adminiſtratiõem illius dotis.

b Suſtentationẽ.] No. ꝙ canonia ẽ ius qđ ꝓuenit ex electione & receptione ĩ fratrem ut ĩ c. cũ. m. d. cõſti. ꝑbẽda ẽ q̃ ꝓcedit ex inſtõne & offõ, qa ex quo qs facit officiũ debet ꝑcipere bñficium unde & laycus ut dixit Vin. põt hr̃e ꝑbẽdã c. ĩ eccleſia de inſti. ſed nõ põt eſſe canonicus. oĩs tñ canonicus debet hr̃e ꝑbẽdã, ſed nõ cõuertitur. Sola enim perceptio ſalarii nõ facit decurionem. ff. de decu. Sola. nec q̃cunque habet canoniã habet uocem in c. Vt puer. ut c. ex ratione. de eta. & qualit. ff. de de-

cu. l. ſpurii. in d. capit. cum. m.

c Dantur in titulum] 1. propter ordinem nam intitulari intelligitur. i. ordinari uel clericari.

d Eſt ſuſpenſus] Puta quia peccauit cõferẽdo indignis, ut debet tex. in c. graue nimis. de præben. hoc idem intelligitur qñ ep̃s eſſet mortuus uel ſi quocũque alio mõ uacat ſedes, renũciatione depoſitione uel quouis modo. ad hoc. 7. q. 1. c. ĩ apibus. §. ecce.

e Maiori pars] Non debet tex. maior ps, ſed ſi ſigulariter omnes ſint maioris excommunicationis uinculo ĩnodati & dixit ſingulr̃, qa caplm̃ uniuerſitas collegium excõicari non dẽt. de ſen. exc. Roma. §. in uniuerſitatẽ. li. 6. ſecus ſi minori excõicatiõe, qa poſſent eligere de cle. excõmi. ſi celebrat.

f Conſilio capituli] Dicit cõſilio & aſſenſu qa opʒ cõſilio aſſentiant &c.

g Eſſet ĩ mora] Dicitur aũt eſſe in mora hoc ipſo, ꝙ q̄ cito potuit licentiã nõ petiit. Et no. ꝙ poſt iſtã morã tempus incipit currere & debet expectari poſt ſex menſes ſm Io. in d. c. ſi ad epiſcopum.

h In curia romana] Et curia romana dr̃ eſſe ubi eſt papa. ut c. 2. & c. præſenti. & ibi Gemi. de præb. in 6.

i Decedũt] Intelligit̃ ꝙ ſpectat ad papam eorũ collatio.

20. miliaria pro die [a]. l. 1. ff. si quis cau. & nota. gl. in c. præsenti. de præbend. lib. 6. Vnde si distarēt per. 41. miliare. nō includerētur. ff. de uerborū [b] significa. l. 3. limita nisi prędicti morerentur in loco proprij domicilij, uel ꝓprie domus, quia tunc non reseruantur papæ, nisi esset talis curialis qui licet haberet ibi proprium domicilium tamē ibi morabatur solū propter curiam, quia tunc reseruatur. Similiter reseruatur quādo est curialis qui moritur in loco unde recedit curia, uel in itinere dum curiam sequeretur, quantuncunque ubi decedit sit remotus ab ipsa curia. Verum est ꝙ post mensem si nō fuerint collata beneficia prædictorū conferre possunt illi ad quos pertinet eorum collatio per seipsos tantum uel ipsis agentibus in remotis per suos uicarios generales, quibus id commissum fuerit in eorum dioecesi existentia, nisi essent parrochiales ecclesiæ, [c] & uacarēt sedē apostolica uacāte. uel si antequā papa ea conferret mortuus est. hæc notantur in c. licet. el 1. c. statutum. c. præsenti. & c. si apostolica. de præb. li. 6. Aduerte etiam circa hæc ad regulas cancellariæ & reseruationes quæ faciunt cōiter pōtifices in sua creatione, qa non semp se habent uno modo, ideo non pono hic.

7 Quid de præsentatis a patronis sede uacante. ℞. ꝙ capitulum [d] potest eos admittere & instituere ī beneficijs. licet ad episcopum si uiueret pertinuisset. c. & si capitulū. de insti. lib. 6.

8 Quid si Episcopus conferat beneficium absenti. [e] ℞. ꝙ licet non fiat suum donec cōsentiat, tamē episcopus non poterit alteri cōferre donec illæ recuset, nec ualet collatio si cōferat [f] nisi episcopus assignasset terminum cōpetētem cōsentiendi infra quod non consentit, si tamen post terminum iterum consentit antequā alteri esset collatū ualeret. c. si tibi absenti. de ꝓben. lib. 6.

9 Vtrū eps uel alius cui mādabatur de beneficio prouideri pauperi clerico teneat̄ iterum prouidere, si ille clericus aliud est consecutus. ℞. ꝙ non [g]. c. si pauper. de ꝓb. li. 6.

10 Vtrum eps teneatur ordinatis per ipsum prouidere de beneficio. ℞. ꝙ sic [h] si est in sacris ordinatus. c. cum ſm. de præb. Idem dic qn̄ commisit ꝙ ordinetur per aliū. c. si eps de præben. [i] lib. 6. Et hoc uerum nisi habeat suam uel paternam hęreditatē unde possit sustentari ſm glo. in d. c. si episcopus.

11 Vtrum promittens alicui prouidere de beneficio ecclesiastico non uacante, uel qualitercunque promittat cū potuerit teneat̄. ℞. ꝙ non. qa talis ꝓmissio est nulla. [k] c. detestanda. de concessio. ꝓb. li. 6.

12 Vtrum recipiēs beneficiū ecclesiasticum de manu laici cadat in aliquam pœnam. ℞. Inno. in c. quisquis de elec. ꝙ sic quia est ītelligibilis [l] ipso iure de iu. patr. [m] c. præterea. primo. Tn̄ episcopus posset

a Xx. miliaria pro die] & nota ꝙ mille passus faciunt miliare, passus autem est quinque pedum. glo. & Bar. in l. 3. ff. de uerb. sig. Bar. Ang. & alii in d. l. 1. pes est quindecim digitorum. tex. est & ibi gl. expresse in c. sicut. primo 17. q. 4. Bar. in tra. Tyberiadis. §. de insula. Bald. in d. l. 1. Flo. in l. die. ff. q̄ serui. Vr. prędi. & fiet cōputatio ꝑ aerem. ut ibi patet. s. in d. l. 1.

b De uerb. sig. l. 3.] Dicit ibi ꝙ debent dari. 20. millia passuum pro dieta. unde si ad unum locū essent. 20. millia & unum darentur duæ diete nisi aliter conuentū esset. &c.

c Nisi essent ꝑrochiales ecclesiæ] Quia tunc per mortem papæ in curia uacare non dicuntur, & sic eorū collatio pertinet ad ordinarios. Vacant. n. in curia omnia beneficia curialium etiā quantum ad mēsem qui ad papam pertinet &c.

d R̄n. ꝙ capitulum] s. ecclesię cathedralis.

e Absenti] Et sic no. ꝙ nō est necessaria præsentia.

f Si conferat] scilicet alteri.

g Quod non] Et nota ꝙ qdlibet beneficiū induceret hunc effectum. ne. s. teneatur.

h R̄n. ꝙ sic]Ratio autem quare teneatur sibi ꝓuidere ē multiplex, prima quia qui altari seruit &c. secūda ne clericus ī opprobriū clericatus uideat mendicare. Itē quia episcopus omnibus tenetur sed magis clericis.

i De præben.] lib. 6. Vel saltem tenetur ei ministrare necessaria uitæ, & sic uenient uestes medicinæ, & decedente ordinatore tenetur successor, nisi ad præces alicuius esset præsētatus. ut patet in d. c. cum ſm.

K Est nulla] Et facit. cap. seq. & hoc est quia inducit uotū captādæ mortis.

l Intelligibilis] Et sic est irregularis quo ad dignitates obtinendas. Vnde non pōt amplius sine dispēsatione promoueri ad aliquā dignitatem. Et Pa. in d. c. quisquis ꝙ tex. ille uidetur addere pœnam inhabitantem ad ea q̄ habētur in c. si quis deinceps. 16. q. 7. & etiā ex illo tex. habet, ꝙ recipiēs dignitatem de manibus laicorum si eam postea obtinet a superiore ecclesiastico sine dispensatione tacita uel expressa, eam iniuste obtinet cum ex illa receptione iniuste facta effectus fuerit inhabilis ad dignitatem obtinendam. hoc tamen fallit si laici haberent priuilegium eligēdi seu conferēdi; qa tūc nō efficeretur idigni d̄ mābus laicorū accipiēdo ſm pa. & do. &c.

m De iure patr. ꝑterea] Ibi. n. ē tex. optimus ꝓ hoc. ubi excōicātur ꝑroni laicis q. clerico instituunt

sunt & destituūt ī ecclīis et pſonatus vł bona ipsarū aliter administrāt, & clerici qui institutionem laicorum recipiūt cōmunione priuētur, ex quo no. ibi pa. ꝙ clericus recipiens a laico ecclesiam non est ipso facto excommunicatus uel suspensus maiori suspēsione, sed peccat mortaliter, & dēt cōione priuari, ex quo infert qđ si ipetraret hoc beneficium nō exp̄sso ꝙ prius habuit a laico, nō ualet impetratio, qa si papa sciuisset nō ita d facili sibi concessisset, cū deberet pp delictū suū cōione priuari. d.c. p̄terea primo. ꝑ hoc.c. postulasti. de rescri. Et qđ ibi no. Hosti. si tamen papa sciēter ꝓuideret illi đ illa dignitate in qua se intrusit tūc tacite uidetur dispensare ſm Pa. ubi s̄. in alio tñ superiore secus ut habetur. ĩ. dispensatio. §. 12.

cum eo dispensare. ſm eūdē. ar. c nuper [a], de sen. ex.

13 Vtrū qs possit renunciare suo bñficio ut alij ꝓuideaꝑ. ℞. Pa. in c. dilecto de p̄ben. ꝙ sic dūmō in actu renunciationis nō deducat in pactū. sed ipsam renūciationem faciat pure & libere. alias esset simoniacum. ut uult. gl. in d. c. dilecto. & gl. in c. ex parte. el 1. đ off. dele. Si tñ in aīo gereret ut alteri cōcederet, nō esset simonia, dūmodo pactū nō faciat licet peccet [b]. ut est clara gl. ī c. ordinationes. 1. q. 1.

14 Cui pōt dari bñficiū ecclesiasticū. ℞. ꝙ solis clericis nō cōiugatis & habētibus etatē debitā, & quę sit etas debita. Vide. ĩ. Etas. & qs ordo requiratur vide. ĩ. clericus. 7. §. 5.

15 Vtrū clericus coniugatus possit hr̄e bñficia ecclesiastica. ℞. Pa. in c. sane. de cle. coniu. ꝙ nō. Sed nec etiam administrationes ecclīasticas. Et per hoc puto ꝙ non possit esse uicarius epi. ꝙ tenēt doc. ī c. uno. eo. tit. lib. 6. & in c. Ioānes. [c] Item Pa. eo. ti. tenet ꝙ nec etiā potest dispensari cū eis ut habeāt beneficium simplex licet alij ɔ̄riū teneant. & pōt saluari dictum eorum ut ualeat dispēsatio si fiat a papa. & Pa. intelligat non ualere si fiat ab īferioribus papę.

16 Vtrū filius sacerdotis possit obtinere beneficium in ecclesia patris. ℞. ꝙ sic si aīs est legitimus. c. ad hæc de fi. præsby. dummodo nō ad illas dignitates uel præbendas quas immediate pater eius habuit promoueatur. c. cōstitutus. [d] de fi. præsby. Et nomine filiorum in hoc ueniunt etiam nepotes de iure in hæreditate succedentes, ut sunt per rectā lineam descēdentes nepotes ar. insti. de hęre. quali. & di. §. sui secundum Hosti. & Ber. in c. ad extirpandas. de fi p̄sby. Secus in collateralibus [e] in quibus successio locum non habet ar. de off. dele. c. ex parte. Item secundum Hosti. nepos potest poni immediate ī ecclesia quam auus eius habuit patre eius uiuente, sed patre mortuo non potest. qa cessat ratio ī primo casu successionis, sed non in secūdo. Item aduerte ꝙ si pater habuit personatum immediate nō poterit filius in eadem ecclesia habere uicariam ut in c. Michael. de fi. præsby. uel ecōtrario. si pater habuit uicariam perpetuam filius immediate non poterit habere personatum. ut in c. constitutus. de fi. præsby.

17 Quis pōt dispensare cum illegitimis ut obtineant beneficium ecclesiasticum. ℞. ꝙ Episcopus in beneficio simplici cui non imminet cura animarum. ut ī c. is qui. de fi. præsby. li. 6. nec distinguo secundum gl. ibidem. an sit spurius adulterinus, uel naturalis, licet quo ad successiones distinguantur & in difficultate dispensandi. In alijs autem solus papa.

18 Sed nunquid poterit episcopus dispensare cum talibus in personatu uel dignitate sine cura. ℞. glo. in d. c. is qui. ꝙ non sed solus papa. Et eam sequuntur communiter doc. etiam si efficeretur religiosus.

19 Vtrū episcopus possit cū prædictis dispensare in canonicatu ecclesiæ cathedralis. ℞. secundum Archi. in d c. is qui quod sic ex quo non inuenitur prohibitum. Et cum eo cōcordat Gemi. in c. is qui. licet Io. mo. & alij teneant quòd nō potest. Quod non placet.

20 Vtrum episcopus cum prædictis possit dispensare

a C. nuper] Bene facit ī hoc, quia si non pōt haberi excōicator. q. absoluat in casibus de q. bus ibi eps absoluet cū cautione ꝙ p̄sentabit se qn̄ poterit, sic & hæc.

b Licet peccet] Et hic no. Pa. ī d. c. ex p̄te primo super gl. 1.

c C. Ioānes] In uer. tertius articulus. uid Ge. ibidē ꝑ text. d. c. 1. q. g. aħr loquit ꝙ ex illos duos casus nō gaudet priuilegio clericali, ꝙ aūt non possit hr̄e officia probaē, qa cōiugatus non dēt administrare altari. 17. q. 2. multorū. ergo non pōt hr̄e bñficiū ecclesiasticū cū illud dēt rōne administrationis uel officii etiam si sit simplex. ut in c. ꝓposuit de fi. p̄sby. & c. conquerente. de cle. nō resi. Item quia hoc tēdit ī prauum exēplū & scandalū aliorū. ut in c. cum de corē. de cle. coniug.

d C. cōstitutus de fi. p̄sby.] Et hoc qa uidetur ei succedere qđ fieri nō debet.

e Secus i collateralibus] Poterunt ergo tales collaterales obtinere bñficia & dignitates cū esset rō in eis s. successionis.

f Gem. ī c. is q.] Qui multū disputat & allegat doc. pro & ɔ. & subdit qđ cū tali nō posset dispēsari ut eēt i e. cāia metropolitana ꝓmouendus &c.

a In rectoria] Est enim quædam prælatio nam rector ecclesiæ potest excommunicare & alia facere quæ pertinent ad iurisdictionem ex quo uidetur ꝙ super his non posset fieri dispensatio cum ista pertineant ad dignitatẽ pro hoc gl. in c. super eo. de præben. in 6.

gl. 2. in d. c. super eo. quod non pōt negari quia ipse principalis non habeat curam ut statim notaui præcedenti. §. quia tex. d. c. 1. de filiis præsby. prohibet de habente bñficium cui imminet cura animarum & ad ꝙ ipse intitulat, & non in principali. ut no. gl. in c. si eo tpe. de rescr. in 6. rō est, q̄a nō exercet curã respectu sui tituli sed respectu annexi, cõseqt. n. is qñq. aliquid ex facto alterius, qđ ex ꝓprio cõseq. nō posset de concess. præ. c. auto ritate in 6.

spensare in rectoria.[a] ℞. ꝙ sic in oĩ bñficio dummodo non cadat in nomen dignitatis uel personatus, uel habeat curã animarum. Et hoc tene licet quidam teneant ꝯ̃rium ut not. Ge. in d. ca. is q. Et ratio potissima est quia potestas dispensandi concessa alicui cuius effectus nō in ipsum [b] sed in alium deriuatur debet late interpretari.[c] ut no. Io. An. in c. fi. de uerb. sig. & se. Io. de Imo. & Gemi. in d. ca. is qui. Et maxime qñ interpretatio fit contra ipsum concedentẽ [d] iuxta no. de priui. ca. quia circa. Et iõ iura quæ uidentur ꝯ̃ria intellige & limita quod loquũtur in dispensatione alicui concessa cuius effectus in ipsum deriuat, quæ strictæ interpretãda est. Quod nota.

21 Quid si beneficium simplex habeat curam animarum annexam, nunquid eṗs poterit dispensare cum prædictis. ℞ ſm Archi. in d. ca. is qui quod sic. quia talis non dicitur habere curam animarum, ut probat tex. in c. super eo. de præben. li. 6. Nã ut ibi patet pōt quis habere præbendam & dignitatem, cui annexa [e] est parrochialis ecclesia, & tñ non posset quis habere simul dignitatẽ & ecclesiam curatam. cap. de multa. de præben. Lapus abbas limitat hic uerum quando ecclesia curata habet uicarium alium ab isto, alias non, alii doc. indistinctæ tenent quod nullo modo eṗs pōt dispensare. uide Ge. in d. ca. is qui mihi placet prima opi. cum prædicta limitatione domini Lapi.

22 Pone quod in ecclesia est statutum iuratum & per Papam approbatum quod nullus illegitimus ibi ꝓmoueatur an eṗs possit dispensare. ℞. Io. Mo. & sequitur Ge. in d. c. is qui quod non, ex quo tale statutum est iuratũ uel cõfirmatum. Secus esset si solum esset statutum non iuratũ uel confirmatum, quia tũc posset Eṗs dispensare cõtra propriũ statutum. iuxta no. de elec. c. licet canon. libr. 6. Limita prædicta oĩa qđ eṗs pōt dispensare cũ illegitimo in bñficio simplici, uerũ nisi aliud impedimẽtũ canonicũ obstet q̃ illegitimitas [f] & super q̃ eṗs non possit dispensare. ut in d. cap. is qui.

23 Vtrum dispensatus ut ꝓmoueatur ad ordines sacros per Papam. per hoc uideatur talis illegitimus dispensatus, ut possit obtinere beneficium cum cura. ℞. quod non [g] quia dispensatio non trahit ad consecutiua [h] eius super quod dispensatur qñ dispẽsatio imprimit effectũ ualidũ super actu in quo dispensatur absque eo ꝙ extẽdat ad illud consecutiuũ ſm Gemi. in dicto. c. is qui.

24 Vtrum præfatus illegitimus dispensatus ut possit obtinere beneficium ecclesiasticum possit post primum postea aliud obtinere uirtute dispensationis. [i] Rñ. Geminia. in dicto. capit. is qui ꝙ Paulus hic distinguit quòd aut dispensatio fuit facta super certo beneficio. [k]

b Nō in ipsũ] s. cui concẽdit.

c Late interp̃tari] Sed sic est ꝙ ista potestas cõcessa eṗo deriuatur ad alium. s. ad ipsum dispensandum. ergo debet late interpretari.

d Contra ipsum concedentem] Quia eṗs potuit in suũ p̃iudicium remittere decimas monasterio, & etiam sui successoris, sic & ista dispẽsatio interpretatur large contra ipsum concedentem. s. legislatorem, ex quo gratiæ sũt ampliandæ.

e Cui annexa] Et facit ꝓ hoc, quia illud qđ alteri annectit̃ sumet naturã eius cui annectitur. capit. recolẽtes. de sta. mona. capitul. primo ne se. ua. Et quia accessorium: qđ est ecclesia curata sequitur naturam principalis, quod est præbenda, cui unitur. cap. si super gratia de officio deleg. lib. 6. & regula accessorium. nam nō mutatur natura præbendæ ex cõnexione ecclesiæ curatæ, secus si mutaretur, nec obstat quod dicit

f Illegitimitas] Vt corporis uicium bigamia. &c.

g Rñ. ꝙ non] Nam sublatã una de duabus prohibitionib. remanet altera. c. pastoralis. de priuileg. & per illum tex. dicit gl. ꝙ licet lex concedat libertatẽ seruo uindicanti necem dñi a iudice tñ danda est. C. ꝓ qui. c. serui pre. li. ac. l. 1. Et hoc est uerum quia religio dispensat in ordine sacro & non in cura. ut c. 1. de filiis ṗsbytero.

h Ad consecutiua] Nam consecutiuum ad sacros ordines est ꝙ possit habere ecclesiam curatã. de elec. c. licet cano. Et tamen non extendit̃ ad illã.

i Virtute dispensationis] Puta quia primũ non habuit cum effectu & gra fuit gñalis

K Super certo beneficio] Siue specialiter, & tunc quia gratiam

tiam consequuta est suum effectum non põt aliud habere.

a In culpa] puta quia iniuste eum obtinuit uel noluit &c.

b Aliter distinguit] An gratia fuerit generalis an specialis. dicit tamẽ ꝙ dñi de rota deci. 742. dicunt obseruari in curia opi. Arc. quę est qđ adepto primo & omisso poterit ſm retinere.

c Quod non] Et est rõ quia hic additur secũda dispensatio prim▪ dispensationi. ut in d. cap. fi. ibi nõ est uerisimile. uide tñ Gemi. ibi ubi late.

d Ipsis uiuentibus] Rõ ẽ ne uideatur impudico patri ministrare in eo loco, in quo unigenitus Dei filius eterno patri uictimat̃ pro salute humana.

e Ab abolendam] Idem tenet Gemi. post Io. An. in d. c. 1. de fi. præsby. Et tex. d. c. ad abolendam loqu. ẽ per dict. maxime si sunt spurii, & dicit in secularib. quasi ꝙ in regularibus bene pater & filius pñt esse in eadẽ ecclesia. ut dicit ibi gl.

f Immediate] idest supeamet præbenda. Mediate autem uult dicere in eadem ecclesia in præbẽda quam alius habebat in ecclesia, quæ erat principaliter patris sui.

g Cum uintoniensis] Text. est ibi de hoc. Sed nunquid legitimatus per rescriptum Papæ possit eligi ad dignitatem episcopalem? glo. in uersi. promeruit in fi. in d. c. cum uintonien. tenet singulariter ꝙ sic. Sed contra istud facere uidetur tex. in c. cum in cunctis de elec. ubi dicitur ꝙ eligendus in ep̃m, debet esse de legitimo matrimonio natus. D. Ant. in d. ca. cum uintonieñ. Et Panor. ibi distinguunt ꝙ aut Papa processit per uiam dispensationis, puta quia dispensauit cum illegitimo ut posit promoueri ad ordines & dignitates ecclesiasticas & hæc dispensatio non extẽditur ad dignitatem episcopalem, quia in materia restringibili, ut est dispensatio. ca. 1. & 2. de fi. presby. li. 6. & in c. ꝙ dilectio. de consangui. & affi. nunquam appellatione dignitatis uenit ep̃alis. tex. not. in ca. dilectus. iuncto. c. 2. de concess. preben. ubi doct. tenẽt hoc dictum in materia dispensationis. Ad idẽ gl. not. in ca. 1. de præben. li. 6. quæ tenet ꝙ in reseruatione dignitatum simpliciter facta non comprehẽditur dignitas episcopalis, quæ est dignitatum culmen. c. pen. de præben. Et idem dicẽdum si fiat mentio de dignitate episcopali, ut non extendat dispen. atio ad dignitatem Archiepiscopalẽ. Vnde dipensatus in minori non uidetur dispẽsatus in maiori. d. ca. dilectus. Aut Papa processit per uiam legitimationis, & tunc aut Papa legitimauit istum ut possit promoueri ad dignitates ecclesiasticas. Et idem dicendum ut in casu præmisso, quia hæc legitimatio importat idẽ, quod dispensatio, & his duobus casibus procedit allegata contra glo. Fallit tamen si in dispensatione aut legitimatione esset facta expressa mentio de dignitate episcopali ſm Hos. in d. c. cum uintonien. Aut legitimauit eum, restituendo eum primæuo iuri, & prioribus natalibus, ita ꝙ decreuit illũ legitimum

& tunc si fuit in culpa ut illud non haberet, sic aliud non poterit habere. Si uero non fuit in culpa, [a] uel dispensatio super incerto beneficio fuit, sic poterit post primum aliud habere. Et placet mihi licet Ge. ibi uideatur tenere opi. do. Lapi qui aliter distinguit. [b] Sed mihi non placet. Vide eum ibi si placet.

25 Vtrum præfatus dispensatus ut posit habere beneficium curatũ possit per hoc obtinere dignitatem. Resp. Gemi. in cap. fin. de fi pres. li. 6. quòd non quia ista ponuntur ut diuersa. in d. cap. fin. ergo uno concesso non ueniet aliud. Vnde in dispensatione non procedit argumentum a maiori nec a simili ut ibi not. Gemin. & in cap. postulasti. de rescriptis. lib. 6.

26 Vtrum illegitimus uel irregularis dispensatus in ordine & beneficio atque promotus possit postea impetrare dispensationẽ super pluralitate non facta mentione de defectu illegitimatis uel irregularitatis. ℞ ſm Ge. in d. c. fi. ꝙ non [c] text. est in d. c fi.

27 Vtrum ep̃s possit dispẽsare cum prædictis illegitimis ut possint plura beneficia simplicia retinere simul. ℞. Ge. ubi supra ꝙ non. facit c. is cui primo. ℞. de præben. li. 6. ubi quando concedit̃ alicui ut possit beneficium alteri conferre intelligitur de uno non de pluribus.

28 Vtrum ep̃s possit dispensare cum illegitimis ut habeant simplex bñficium seu præbendam in ecclesiis suorum patrũ qui sunt sacerdotes. ℞. qđ nõ ipsis uiuẽtib. [d] c. cũ decorẽ. de fi. p̃s. Multo minus in canonicatu. c. cum ad abolendã. [e] de fi. presby. Sed ipsis mortuis sic, dummodo nõ dispenset super bñficio seu p̃benda quam eius pater tenebat immediate. [f] secus si mediate. Gofre. tñ tenet ꝙ nunq̃ canonicatũ in eadem ecclesia poterit habere ex dispensatione ep̃i. Sed contrarium credo uerius. ut no. in d. c.

29 Pone Papa dispensauit cũ illegitimo, ut posit promoueri ad beneficium ẽt curam habens, nũquid per istã dispensationem poterit promoueri ad bñficium cui præficiendus est per electionem eligendus. ℞. ſm Ge. in d. c. is qui, ꝙ si qñ qñ uicium tollit̃ ex toto ut in casu prædicto põt eligi ut ĩ c. cum uintoniẽsis. [g] de elec. ẽt si esset dubiũ an uerba dispensationis tol

lāt ex toto uicium, [a] & hoc tene, licet alii dicant ꝙ non potest eligi. [b]

30 Infra quod tempus debet beneficium uacans concedi. ℞. quòd in cathedrali & regulari ecclesia uacante prælato infra tres menses eligere tenentur. capit. ne pro defectu de elect. nisi essent priuilegiati ut minores. Alia autem beneficia ecclesiastica infra sex menses cap. nulla. de concessio. præben. Alias collatio seu prouisio deuoluitur ad eum qui proximo præesse dignoscitur nisi in casu in quo prouisio pertinet ad capitulum deuoluitur ad episcopum. & econtrario & post ad metropolitanum & post ad Papam. Hoc est uerum nisi legitimo impedimento essent impediti, & incipit currere dictum tempus a die scientiæ non uacationis. capit. quia diuersitatem de con cess. præbend. Et intelligitur legitimum impedimentum peregrinatio uel suspensio etiam ex culpa, nisi esset in mora petendæ absolutionis. dicto capitul. quia diuersitatem. Et si beneficia pertinerent ad regulares exemptos episcopi prouidebunt non obstante exemptione. cleri. qa regulares. de supp. neg. præla.

31 Vtrum præfatum tempus habeat locum in habente instituere præsentatum per patronum. ℞. dñi de Rota [c] tenent ꝙ non, quia. d. ca. nulla non extenditur ad eum qui habet instituere, sed ad eum qui habet conferre. [d]

32 Vtrum liceat alicui sibi ꝓcurare beneficium. ℞. Tho. & Ray. ꝙ beneficium cum cura animarum non licet, quia idoneę non potest administrare sine gratia seu charitate quam nullus se habere scire potest. Secus esset de aliis beneficiis, quia possunt procurari. Augu. de Anchar. li. de potestate Papæ tenet generaliter non posse sine peccato, quod uerum credo qñ principaliter procurat. ut habeat beneficium, secus qñ principaliter procuraret ut posset prodesse. [e]

33 Vtrum occupans bñficiū uiuentis scienter faciens se institui sit infamis. [f] Resp. Pa. in c. 1. de conces. præben. quòd sic. 3. q. 2. audiuimus. & solus Papa dispēsat cū eo, sicut cū illo q uiuente uxore

---

mūm ac si fuisset legitimæ natus, & tunc potest promoueri & tunc procedit glo. prænominata, quam sequitur ibi. Pet. de Ancharano etiam quòd non fieret mentio de dignitate episcopali. Ratio quia si constitutio Papæ potest facere quem legitimum ut promoueri possit in episcopum, ut in ca. tanta. qui fi. sint legiti. iunctis not. in cap. innotuit. de elect. ubi legitimatus per subsequens matrimonium pōt eligi in episcopum. Idem dicendum per rescriptū Papæ, cum lex uiua non sit minus potens, quam lex mortua. Et facit in aut. quib. mod. na. effi. sui. prope finem.

a Ex toto uicium] Ex quo sumus in odiosis, secus si in fauorabilibus, sicut est uinculum matrimonii spiritualis, quod impedit transitum ad aliam ecclesiā, quia tunc requiritur postulatio. secundum Domin. Anto. in capitul. licet de transla. prę la.

b Eligi] Circa istam dispensationem quæro quid si episcopus faciat statutum per qđ legitimat filios illegitimos ad minores & ad beneficia simplicia, an imprimatur legitimatio uel dispensatio. Fede. de se. consilio. 278. tenet ꝙ non, nam de natura constitutionis est quòd trahitur ad futura. de consti. cap. secundo & fin. Item induceret homines ad peccandum, & sic esset contra salutem animæ, ergo non uidetur ualere, quia causa inhabilitationis filiorum illegitimorum est ut seruetur fides matrimonii & auferatur materia fornicandi. 15. quęstio. ult. cum multæ. de eo qui duxit in matr. quam polluit &c. cap. cum haberet. Sed ista constitutio uiden do homines quòd sui filii erunt habiles inducit eos ad adulterandum uel fornicandum &c. facit capit: erit. quarta distinct. facit etiam. cap. ex parte, de consuetu. ubi non ualet consuetudo quæ inducit ad peccandum, & nec statutum, cum eadem sit ratio quoniam ratio concludit ad utrunque igitur &c. 43. distinct. sit rector nec ob. tex. in d. capitul. primo de fin. præsbyt. ubi potest episcopus dispensare, quia dispensatio respicit præterita, & iam deducta in esse. ca. At si clerici. de iudi. Et de consang. & affi. quod dilectio. Item incaute dispensationes & ueniæ facilitas reprobantur & repræhenduntur, quia per eas præstatur incentiuum delinquendi. 1. dist. cap. primo cum fin. ergo &c. Et facit qa dispensatio nō est concedenda sine aliquali causæ cognitione saltem summariæ, circa qualitates personæ cum qua fit dispensatio. ut no. Innocen. in c. ex tenore. de tēp. ordi. ultra medium magnæ gloss. Et eod. tit. dilectus. in addi. de fi. præsbyte. in prima glo. in cap. ueniens. Sed si ꝑ constitutionē admittitur indifferenter dispensatio uidetur inferri dicta incongruitas, ergo contra ius. Et sic non ualet. cle. ne Romani. de iureiuran.

c Dñi de Rota] Deci. 250. & adde sing. gloss. in cle. una. de supp. neg. præla.

d Conferre] Ita tenet Pa. in d. c. 1. de conces. prebẽn. ubi latius prosequitur.

e Prodesse] Vide quæ dicam infra episcopus. §. 2.

f Sit infamis] Et debet deponi & ab ecclesiastica cōmunione repelli. 2. q. 1. in primis & hoc dicit Pa. ubi supra 2. not.

O Aliam

a Aliam accepit] Non.n.potest ducere talē in uxorē cū qua ꝯxit uiuente marito uel uxore sua, sic ēt non pōt cōsequi uxorem spūalē cū qua ꝯxit uiuente marito suo, & quodammō illā adulterādo. 7.q.1.in c.sicut No.ēt Inn.in c. post electionē. de cōces. pben. sicut enim spōsa debet esse ppetua sic & bñficiū ſm antiquā ordinationē.56.di.satis. Et de cle.egro. p totū, & sine magna cā non pōt qs priuari beneficio suo tex.ē no.in c. inuentū. 16.q.7.

b Vt in c. nup] Facit optime, qa sicut sponsus nō pōt uxori de feudis ecclesiæ donare pp nuptias ut ualeat retinere post mortem suā.Sic & papa non pōt cuilibet concedere, ut habeat plures præbēdas.

c Nec ualet cōsuetudo] Rō ē qa consuetudo ꝯ ius diuinum nō ualet nisi sit rōnabilis.ca.fi. de consue.cum ibi no. qa ē potius corruptela. & habere plura beneficia est ꝯ omnē rationem.c.ratio nulla de pben. ergo &c.

d C. rō nulla] Et no. ibi Abb. ꝙ ex quo bona ecclesiarum sunt bona cōia

aliam accepit. [a] ut in cap. fi.de eo qui dux.in uxor.quā pol.per adul.ex quo concludit Pan. ibidem ꝙ licet cum uacaret fecerit se institui uel sibi conferri a Papa non habita mentione de occupatione postea non ualet, & est subrepticia,quia non sic faciliter obtinuisset facit ea. postulasti. de rescrip. Similiter dicit de eis qui de facto occupant uel per brachium seculare se in uacantibus beneficiis intrudunt si nō faciunt mentionem in impetratione de tali occupatione,quia omne id ex quo non ita faciliter obtineretur tacitam inducit surreptionem per d. c. postulasti.cum si.

34 Quot beneficia pōt quis habere.℞.ſm Pa. in ca. conquerente.de cler.non resi. ꝙ habens beneficium quantūcunque simplex quod per se sufficit ad uitā beneficiati, non potest aliud tenere sine peccato mortali.ſm gl.in c. dudum el 2.de elec.glo.pen. quod limitat idem Pa. si pp se solum habet. secus uero si collata sibi essent non ratione sui, sed pp utilitatē beneficiorum, ut quia est homo industriosus & bonę consciētię ut no.in c.cum iamdudū. de præben.& ibi.Inn.

35 Vtrum habens plura qñ unum sufficit excuseť per dispensationem.℞.glo.prædicta quòd sic.sed Pa in capit. dudum, dicit quòd habet ꝓ indubitato, quòd non sit tutus quo ad ecclesiam triumphantem,etiam dispensatus per Papam qñ dispensatus est propter se & ad suam utilitatem, quia in hoc casu nō solum alteratur iuris positiui dispositio, sed etiam Christi patrimonium iniuste dispergitur, cum ergo Papa non possit sine causa alienare bona ecclesiæ sine graui peccato,ut dicit Archid. 12.q.2.non liceat Papæ, ergo multominus potest dare licentiam alteri ipsum dispergendi ut in c.nuper [b] de resti. do.post di. & sic conuincitur ratio Inno. in c.cum ad monasterium de sta. mona. quia hic non solum uiolatur ius positiuum sed potius diuinum. hoc idem tenet Hostien.in d. c. dudum quem sequitur Ioa. And.dicit etiam Tho.in 9.quoli.q.5.ꝙ habere plures præbendas absolute considerandum est quid de se inordinatum, utpote qa quis non pōt in diuersis ecclesiis deseruire quibus quasi pro stipendio præbendæ sunt ordinate ut ministrantibus in eis dentur. Est etiā diminutio diuini cultus, unde unus loco plurium cōstituitur. Est etiam inæqualitas unde unus habet multa beneficia, & alius non potest habere unum. Continet & aliquando defraudationem uoluntatū testatorum, qui ut certus numerus seruientium deputaretur talia cōtulerunt, & multa alia & nisi aliqua circunstātia superueniat quæ remoueat totaliter inordinationē eius nunquam erit sine peccato.sicut nec homicidium pōt fieri etiam, cum dispensatione nisi habeat circūstantiam quæ remoueat eius inordinationem. Aduerte tñ ſm Goff.ꝙ est triplex circunstantia quæ potest remouere talem inordinationē ita ꝙ dispensatio sit legitima & tutus dispensatus. Prima necessitas puta quia plures non inueniuntur idonei. Secunda utilitas ecclesiarum & eorum quibus præsunt. Tertia prærogatiua meritorum.Nec ualet consuetudo [c] ſm Pa. in d. ca.dudum, & iura siue gl.quæ dicunt ualere intellige pro necessitate uel utilitate beneficiorum uel prærogatiua meritorum, puta quia plus ualet absens quam alias præsens, uel pro potentia retinendi plura beneficia simplicia, sed non ut fructus lucrifaciat sibi ad utilitatem priuatam,uel ad augendum patrimonium. uel ut latius uiuat uel ut facilius ad episcopatum uel maiorem dignitatem possit ascendere, quia cum tali intentione etiam unum beneficium habere de se est inordinatum, quia est contra omnem rationem ut in c. ratio nulla [d] cum ibi notatis de præben.& contra officium pietatis.16.q.1.c.fi. uide etiam de hoc infra clericus.2.§.3.

Vtrum

non debet sibi quisquam tanquam propria uendicare. Et hoc est dicere, quia sunt omnibus indigentibus communicanda prius tamen captis necessariis pro se, quia debetur primo uictus prębendato rõne seruitii adeo ut primo sit ei subueniẽ. quam ecclesiæ reparationi, ut in cap. de his. de eccle. ædi. Et de his q̃ supersunt debeant indigentes uiuere, & sic intelligendus est text. in c. fi. 16. q. 1. ubi dr̃ quod quicquid habet clerici pauperum sunt. Concor. Pa. in c. de multa. de præben. in addi. ubi hęc eadem concludit ut hic.

36 Vtrum habens beneficiũ cum cura si recipiat scd̃m cũ cura, ipso iure sit priuatus primo. Rñ. ꝙ sic statim adepta pacifica possessione. ca. de multa de præben. uel qñ per eum stetit quominus haberet. c. licet el. 2. de præben. lib. 6. Et nisi primum resignet in manu ordinarii uel cui cõpetit ipso iure est priuatus etiam secundo, & inhabilis ad quodcunque beneficiũ & etiã ordines sacros.[a] & ad Papam pertinet dispẽsatio per extrauagan. Ioan. 22. quæ incipit. Execrabilis. Et ideo non poterit absoluere subditos ratione primi beneficii. Fallit hoc in 7. casibus. Primus quando secũdum annectitur primo.[b] ca. super eod. de præben. libr. 6.

Secundus casus quando expendit de bonis propriis in utilitatem primi beneficii, & ipsum retinet donec sit sibi satisfactum ſm. Anto. de But.[c] per ca. quicunque. 12. q. 4. Et sufficit. ꝙ talis expensa sit utiliter cepta, licet postea a casu sit totum perditũ ſm Ioan. And. in c. ex parte. de constitu. puta quia domũ factam ignis postea combussit. Tertius casus quando acceptat calore iracundiæ ſm Ioan. de li. & d. Anto.[d] & facit glo. in ca. ex literis de diuor. quæ uult ꝙ confessio ex iracundia facta non præiudicet. Quartus casus quando acceptat ad tempus. puta donec aliter[e] fuerit beneficio prouisum ſm Petr. de Ancha. in cap. 1. de consue. lib. 6. Quintus casus quando commutauit unum beneficium aliud habens alia beneficia curata, dũmodo possessionem ipsius beneficii in quod commutauit non fuerit nactus,[f] sed si adeptus est ipsam possessionem ultimi uacãt prima omnia quæ ex dispẽsatione tenebat tex. est in cle. si plures. de præben. Sextus casus quando per dispensationem, ut in d. cap. dudum. Septimus casus in episcopatu qui non uacat[g] per secundum, ſm gloss. in d. c. de multa. & Innocen. in cle. grãe. de rescri. Idem dic de quocunque alio beneficio ecclesiastico quod quis non potest cum alio tenere nisi dispensetur cum eo,[h] & quis possit dispensare. infra dicam. §. 38.

37 Vtrum habens beneficiũ in commenda teneatur seruare ecclesiam in statu suo Respon. Pan. in cap. de monachis de præben. quod sic nec potest[i] aliquid de stacundi beneficii, quia forte ex priuilegio debentur alii ad episcopum, quia non uacat primum. c. si tibi concessum de præben. li. 6.

a Ordines sacros] Hæc no. Pa. in c. de multa. de præben.

b Quando secundum annectĩt primo] Rõ est uel quia accessorium seqtur principalis naturã. c. accessorium. de reg. iur. ca. si super gratia. de offi. dele. uel quia censet tm̃ unũ.

c ſm Anto. de But.] Idẽ tenet Pa. in d. cap. de multa de præben. & addit ꝙ quis non cogit dimittere primum bñficium nisi sibi satisfiat de expẽsis. Et ex hoc colligitur ꝙ si clericus sine testamẽto moritur, potest hęres repetere expensas quas clericus fecit de patrimonio in beneficio, & fortius hoc procedit si specificę clericus illas repetendas decreuit hæc. 1.

d Et do. Ant.] Concor. Pa. in d. cap. de multa. & intellige si ipsum statim pœnitet, & est communis opinio.

e Donec aliter &c.] Intelligitur uel de primo uel de secundo &c.

f Non fuerit nactus] Fuisset possessio. adeptus tũc uacarent alia, ut in d. cle. dicitur. idem Pan. in dic. c. de multa indistincte credit, ꝙ nunquam inducãt uacatio primi beneficii per receptionem secundi nisi post habitam pacificam possessionem secũdi quę non sit momentanea, sed duret, quia nõ dicitur fuisse quod non stetit ad hoc tex. cum gl. in c. commissa. de el. lib. 6. & cle. gratiæ. de rescrip. & uide eum, quia allegat multa.

g Qui nõ uacat] Intellige nisi post consecrationẽ. rõ est ſm Innocen. & Pa. in d. cap. de multa. quia nõ dicitur eps nisi sit consecratus c. ad honorem & c. nisi de auto. & usu. pa. iõ merito expectatur consecrationis secus in aliis dignitatibus, quia post confirmationẽ uel collationẽ dicitur abbas uel archipresbyter, & hmõi licet nõ habeat adhuc ordines quos requirit illa dignitas. Host. assignat aliam rõnem. s. quia electi ad epatum communiter nõ se transferunt sine licentia Papæ, secus ĩ aliis dignitatib. inferioribus, qa de facto quis transit & retinet duo beneficia.

h Cum eo.] Fallunt prædicta in eo qui non potest habere fructus se

i Nec potest] Et habens ecclesiam commendatam ut percipiat sustentationem sui debet ẽt facere ibi deseruiri per clericum, seu numerum clericorum consuetum, & hospitalitatem more solito ibi tenere, & ꝙ clarius tenet Inno. in c. in lateraneñ. de præben. Et de priuile. in c. pastoralis. Quod not. contrahentes ecclesias commendatas.

tu ecclesiæ minuere, sed de superfluo potest sibi prouidere, alias non.

38 Quis potest dispensare ut quis habeat plura beneficia legitima causa interueniente. R. quòd in pluribus simplicibus uel in uno curato, & alio simplici potest episcopus dispensare, ut in diuersis ecclesiis habeat sed in una ecclesia potest si sunt simplicia, secundum glo. in c. literas uestras. de concess. præ. Ioan. Andre. dicit uerum si sunt difformia, unde dicit quod potest dispensare, ut quis habeat dignitatem & canonicatum in eadem ecclesia, facit, capitu. primo. cũ glo. de consue. lib. 6. Federi. consi. 115. tenet quòd potest dispensare episcopus ut quis habeat canonicatum & altare seu beneficium alicuius capellæ, in eadem ecclesia. Et hoc sequitur Panor. in d. cap. literas. In duobus autem conformibus non potest, ut puta ut quis habeat duos canonicatus in eadem ecclesia. Et dicit Panor. ubi supra quod hoc sequuntur communiter docto. Et ideo duo altaria in eadem ecclesia non possunt in titulum haberi ex dispensatione episcopi secundum Guiliel. de mõte lau. Et uidetur sequi.[a] Geminia. ubi supra, & placet quia altaria quæ dantur in titulum perpetuum dicũtur beneficia, secundum glo. in clemen. prima, de decisio. Et sequitur Gemini. in cap. 1. de consuetu. lib. 6. Altaria uero quæ non dantur in titulum bene possunt haberi ex dispensatione episcopi. In personalibus uero, uel dignitatibus, uel administrationibus, aut officiis perpetuis[b] quocunque nomine censeantur non potest nisi solus Papa dispensare, ut in dicto ca. primo, scilicet in eadem ecclesia, uel in diuersis, ut in c. de multa, de præbend. licet tex. uideatur solum de eadem ecclesia prohibere. Sed docto.[c] in dictis. capitu. dicunt etiam locum habere in diuersis, scilicet ecclesiis. per ca. quia nonnulli. de cle. non resi. quod not. licet Innoc.[d] dicat contrarium in d. c. de multa, scilicet quòd episcopus potest dispensare in pluribus ecclesiis dummodo curam animarũ non habeant.

39 Quid fiendum de fructibus beneficiorum. Vide infra Clericus. 3. & 13. per totum.

40 Vtrum fructus beneficii uacantis sint seruandi successori. R. quod sic, uel in utilitatem ecclesiæ expendendi, alias contrafacientes si sunt capitula, conuentus, collegia uel singulares personæ in cathedralibus ecclesiis & regularibus, uel collegiatis sunt suspensi ipso facto ab officio & beneficio, donec plene[e] restituerint quicquid perceperint non obstantibus priuilegiis, uel consuetudinibus uel statutis etiam iuramento uel sedis apostolicæ auctoritate firmatis. ca. pitu. quia sæpe, de electio. lib. 6.

41 Quid de prælatis qui bona ecclesiarum dignitatum prioratuum & personatuum uacantium sibi subiectarum uel quæ pertinent ad eorum custodiam occupãt. R. quòd nisi speciali priuilegio, uel consuetudine p. æscripta,

a Ibi & uidetur sequi Ge.] s. in c. 1. de consue. lib. 6. sup glo. in uer. quocunque. Qui dicit se habuisse hãc q. de facto. s. an in aliis beneficiis inferiorib. a pbenda in eadẽ ecclesia sitis, possit eps dispẽsare, puta ut quis duo altaria in eodem corpore retineat Pe. de An. ibidẽ est uerius Gemin. dicit se consuluisse d. Anto. qui rñdit post multa ꝙ ille tex. d. ca. 1. nõ includebat altaria, quia cũ tex. sit pœnalis & loquatur de dignitatibus canoniis, & aliis officiis quorũ appellatione ñ comprehenduntur altaria. Vt patet per archidia. in d. c. 1. q. exponit istorũ nominum significationem, cõtrarium tamen tenet ipse Gemin. cum Fede. consilio hic allegato. Et cum d. Guil. de monte lau. super extrauag. Ioã. 22. execrabilis. s. ꝙ tex. d. ca. primi habeat in duobus altarib. si dantur in titulũ. Et no. ꝙ tex. d. c. 1. reprobat cõsuetudinẽ habendi duo beneficia in una ecclesia tanquã corruptelam.

b Officiis perpetuis] Et facit d. c. primum de consue. & not. ibi doctrinam Gemi. quæ multũ illuminat pro intelligentia eorũ qui habent mãsionarias Venetiis.

c Sed. doc.] Vt Pa. in c. extirpãdę. in §. quia uero. in repe. & in ca. cũ iamdudũ de præben.

d Licet Inn.] Forte dictum Inno. posset pcedere in casu necessitatis vel utilitatis ecclesiæ, unde cum olim posset eps dispensare. ut c. sanctorũ. 70. dist. non uidetur ius illud immutatum per d. c. de multa, ꝙ di recte non prohibet episcopo dispensare, nec etiã loquitur qñ imminet dispẽsatio pp necessitatẽ vel utilitatẽ ecclesiæ. Et c. literas. de concess. præben. loquitur ĩ pluribus præbendis eiusdẽ ecclesiæ, in quibus eps non dispensat, hęc Pan. in d. c. de mła & c.

e Plene] glo. in d. c. quia sæpe. uult quòd debeant satisfacere usque ad obolũ, & sic in hoc casu modicum est considerandum, secundum Archi. ibi per c. si episcopus. 3. q. 2. Nec obstat quod inter coniunctas personas non curamus de modico. l. omnino. ff. de impẽs. in re. do. fa. & in c. uerũ. de dona. inter ui. & uxor. q2 istud fit in odiũ delinquẽtiũ, & q2 talia frequẽtabantur, & sequitur Gem. ibi. nec sufficit cautio, sm gl. & sec. Arch. q uult ꝙ ñ sufficeret et plaru remiss. uñ illa uerba sumẽt amaⁱ

in odium delinquentium, allegat no. in c. cũ desideres. & in capi. contingit de senten. excõmu. &c.

a Vel alia rationali causa] Et casu quo possent ex prædictis habere illa bona non intelligitur propterea nisi de superfluis.

b Resignare tenentur] Nã qui non intrat per ostium fur est & latro, & ita in uia salutis non est, quia debet resignare uel petere dispensationẽ si beneficium est dispensabile.

c §. rursus] Ille tex. parum facit idem qđ hic dicitur tenet Pan. in c. dilecto, hic allegato. Vbi ponderat uer. unde dictum celerarium quòd cõuictus sup nullitate tituli beneficialis compellitur restituere omnia q̃ tenet occasiõe illius beneficii, & ratio potest esse quòd licet quis possideat bona fide tamẽ ex eo quia ius sibi resistit tenetur restituere fructus. Ita Bar. in l. sed & si. §. scire. ff. de pe. hę. ed. argu. in l. quẽadmodũ. C. de agri. & censi. lib. 11. Et l. iubemus. C. de sac. sanct. ecc. Pro hoc facit, quia qui cõtra iura mercatur, bonam fi-

uel alia rationabili[a] causa hoc faciant episcopi & superiores sunt suspensi ab ingressu ecclesiæ, & alii ab officiis & beneficiis donec satisfecerit. Idem dic de aliis psonis ecclesiasticis ad quorum collationem præsentationem seu custodiam pertinent dignitates personatus prioratus, uel ecclesiæ uacãtes, ut in cap. præsenti. de offic. ordi. lib. 6. Et hæc prohibitio loquitur de bonis aliarum ecclesiarum ab his de quibus supra in §. præcedenti, & in d. cap. quia sæpe.

42 Vtrum fructus beneficiorum possint locari. Vide supra alienatio in princ. & §. 8.

43 Quid de distributionibus quotidianis, uide infra clericus. 13. §. 3.

44 Quid de iniuste possidentibus beneficia ecclesiastica. ℞. quod resignare tenentur[b] in manu illius qui potest accipere resignationem uel si esset in articulo mortis alicui alteri recipienti eam nomine illius cui est facienda secundum Innocen. & etiam tenetur fructus perceptos restituere. de renuncia. ca. post transitionem. §. rursus.[c] Et dicit Archidiaco. quod si aliquis minus canonicæ obtinet beneficium, scilicet simoniacæ, uel per fraudem, aut surreptionem aliquam imperpetuum non præscrip. c. postulasti. de cle. ex. mi. Verum est quod dicit Hostien. quòd uitæ necessaria stricte poterit retinere de consilio confessoris, ita quod solum non egeat & alios fructus in ecclesiæ utilitatem conuertat, quia restituere tenetur ca. dilecto. de præben. aliter non potest absolui nisi obtineat dispensationem ab eo qui potest, nec in foro animæ tenentur ei subditi obedire, uel soluere aliquid quãdo sciunt pro certo nec potest eosdem subditos absoluere, uel ligare, de quo tamẽ dic & limita, ut infra. Confessio 4. §. 12.

45 Vtrum filius priuetur beneficio ecclesiastico propter crimen læsæ maiestatis commissum a patre. ℞. glo. in c. satis peruersum. 56. dis. q̃ non. Itẽ dicit nec pp crimẽ læsę maiestatis diuine, ut puta quia hæreticus, uel scismaticus. c. quicunq;. de hære. li. 6. de scisma. c. unico. lib. 6. ubi licet ꝓhibeantur admitti ad beneficia ecclesiastica talium filii, tamen non dicitur q̃ habitis priuentur. quod no.

BIGAMIA[d]

Est triplex ſm glo. c. titu. c. 1. alias est in 2. ca. Prima dicitur uera. Secunda similitudinaria. Tertia interpretatiua.

1 Quot modis contrahitur bigamia uera. ℞. ſm Richar. in 4. dist. 27. ar. 4. q. 1. & glo. ubi supra uno modo quãdo habuit plures legitimas uxores.[e] 26. dist. acutius. & c. sequen. Intellige si ambas cognouit, alias secus.[f] Argu. in c. debitum de biga.

2 Quod modis contrahitur bigamia interpretatiua. ℞. quòd secundum gloss. in dic. capitu. primo, quòd duobus modis. Primus quando contraxit cum corrupta. 33. distinct. maritum, & cap. a nobis. eodem titu. Intellige si cognouit eam, alias non, dicto capitu. debitum. Secundus quando reddit debitum uxori adulteræ. 33. distinct. capitu. si cuius. & cap. sequẽ. etiam si ad pręceptum ecclesiæ reddere secundum communiorem opinio. & etiam

dem præsumit non habere li. 6. Cum igitur iste possideat iure resistente non poterit facere fructus suos.

d Bigamia] Bigamia dicitur a bis & gamos, q̃ est uxor uel mulier uel nuptiæ, & est q̃dã irregularitas ne bigamus ꝓmoueri possit, & assignantur quatuor causæ super gloss. 26. dist. in sua prima. pp defectũ sacramenti, q̃a non est ibi sacramẽtum unitatis, cum carnem suam diuiserit, ut in cap. acutius ea. dis. Itẽ pp prærogatiuã ordinũ ut ea. di. c. una. Item propter signum incontinentiæ ex eo q̃ de una t ãsiuit ad alia, ut 82. dis. proposuisti, quia p̃sumitur incontinens. Itẽ ex ea q̃ non hẽt frõtẽ hortandi ad castitatẽ & uiduitatẽ qu cõiugia frequentauit uel q̃ cũ uidua contraxit. c. c. una. Materia habetur 34. distin. §. qđ ergo usque ad finẽ. dist. & 26. distinct. & 72. dis. quisquis. & 28. q. ult. per totum. hæc. d. Anto. in rub. eod. tit.

e Vxores] Et ista dicitur bigamia stricte.

f Alias se.] De his et Gemi. in c. 1. eo. tit. li. 6.

a Si ignorabat] Et merito, quia hic requiritur sacramentũ cuius defectũ et ignorans pati potest.

b Sponso] Vel fuit religionem ingressus uel frigidus. Et hoc idem Bon. in 4. dist. 25. in q. circa literã, & merito, quia carnem suam non diuisit in plures.

cõiunctio carnis designat conformitatẽ quæ est inter christum & ecclesiam militantem per carnis assumptionem, unde sicut caro unica & pura ita unicum debet esse matrimoniũ & purum ad hoc ut etc̄tia possit illã unitatẽ pfigurare. Et no. q ppõderat bigamia potius qñ mulier ẽ corrupta q̃ qñ uir, q a actus ɔ̃prehendi mrimoniũ nõ cadit su p seipsum, sed sup aliũ, uñ si mulier esset ordinis susceptiua recipiendo corruptũ efficeret bigama. sed q a uir est ordinis susceptibilis. igit &c. Alii aliter dicũt ut p d. Ant. in d. c. debitum.

c Credebat] Quia lex promotionis factum requirit non animum c. si. eo. ti.

d Quod non sit bigamus] Et ista est communis sententia, tenet nanque eam primo Io. And. in c. unico. de cle. cõiuga. in 6. Pan. in d. c. sane, ubi dicit q hæc opi. cõiter tenetur sentit glo. in d. c. qualis. 30. q. 5. & in c. innotuit. de elect. d. Ant. in d. c. debitũ. e. ti. Ray. Tho. & Pet. ut refert supplementũ. Et facit. tãta. qui fi. sint legi. Nam fauore matrimonii frangit matrimoniũ a principio fuisse cõtractũ, & sic est conformitas & unitas inter istos. facit etiã quia hæc irregularitas ẽ de iure positiuo, & contrahitur sine peccato, iõ cũ sit odiosa restringit &c. ẽm Inno. in cap. ad audiẽtiã, de homicid. &c. nec obstat. d. c. quãlis. ibi uirgo casta &c. q a intelligit ne ab alio sit corrupta & cęt. Quare aũt big. uel corruptæ maritus non possit promoueri ad clericatum, uide supra bapti. 7. §. 3. & Pa. in c. sane primo de cle. coniug. qui dicit q ex quo clericus dẽt esse minister xpi. i. sacramenti, ideo indecẽs est illũ pmoueri qui patit aliquẽ defectũ in aliquo sacramẽto sicut patit ille qui diuisit carnẽ suam in plures uel habuit corruptã. Nã matrimoniũ est maximũ sacramentũ in ecclesia, ut in c. debitũ. eo. ti. Et

si ignorabat [a] eam adulteratam ẽm Panor. in c. si uir. de adul. allegat de biga. c. 2.

3 Sed nunquid accipiens uirginem quam non cognouit, & ea mortua, accipit secundam uirginem quam cognoscit uel a contrario primam cognouit sed non secundam efficitur bigamus. ℞. Mo. tit. eodem, q nõ. Similiter si ducit mulierem uirginem ab aliquo desponsatam, sed nõ cognitam præmortuo sponso [b] nõ est bigamus, dist. 34. c. fin. & d. c. debitum.

4 Quid si credebat [c] uirginem tempore consummationis matrimonii, & post cognouit corruptam. ℞. q bigamus est. 34. dist. c. si cuius. cũ ca. sequen. nec excusat error uel ignorantia ẽm Goffre.

5 Vtrum deflorans uirginẽ, & postea accipiens eam uxorem sit bigamus. ℞. glo. & Pa. in c. sane primo. de cle coniuga. quod non, & licet Mona. ubi supra dicat q celebrior opi. teneat contrarium, ego credo ueriorẽ opinio. quod non sit bigamus, [d] quia licet autem. quomodo opor. epi. [e] §. 1. uelit quod uxorem habuerit uirginem, tamen si attendamus ad ueritatem quę opinioni præferenda est. ca. nuper a nobis de biga. 8. dis. ueritate. 81. dist. [f] quicunque. & qui fi. sint le. per tuas. C. plus uale. quod agi. l. 1. 2. & 3. non diuisit carnem suam. Nec ob. quod opin. præferatur ueritati de sponsa. iuuenis [g] 3. quæst. 7. §. tria. ff. de offi. prætor. l. barbarius. C. de testam. l. 1. 22. q. 2. homines. ff. ad maced. l. 3. & in d. c. ca. nuper a nobis, quia respondet Innoc. in d. cap. nuper q sponsalia casualia sunt. [h] Præfertur enim aliquando opinio ueritati fauore contrahentium & odio decipiẽtium. [i] ut d. l. 3. ff. ad maced. uel fauore prolis [k] c. cum inter qui fi. sint le. aut testamẽtorum. [l] d. l. 1. uel aliqua cõmunis opin. pręfertur ueritati. d. l. barbarius. & in d. cap. nuper a nobis, ubi factum attendit [m] quod non excedit casum suum.

6 Quid si unam uxorem habuit & cognouit ante baptismum & aliam post. ℞. q bigamus est. 28. q. ulti. c. oportet. & c. acutius. [n] licet Ioan. contrarium dixerit & male. [o]

7 Quot modis contrahitur bigamia similitudinaria. ℞. quòd 4. modis. Primus cum quis contrahit cum deo per uotum solenne postea contrahit matrimonium de facto 27. quæst. 1. quotquot & de bigamis. c a nobis. Secundus quando quis diuersis tẽporibus habuit plures uxores unam de iure alteram

e Qũo op. epi.] Dicit aut uxorẽ qdẽ hñs ex uirginit. hęc ĩ. 81. di.

f] Vide d. Ant. ĩ c. nup. de big. qñ stet opi. quia opin. pferenda est.

g Iuuenis] Vbi ille cognouit uel cognoscerẽ tẽtauit puellã nondũ septẽnẽ quã duxerat, licet non potuit explere qđ uolebat, iducit publicã ecclĩæ honestatẽ. Et sic opi. pfert ueritati pp honestatem.

h Cãlia sunt] s. sponsalia.

i Et odio decipiẽtiũ] ibi. n. hẽbat & tenebat filiusfa. p pre sañ. & iõ cessare dẽt senatuscõsultũ, ne decipiat ɔ̃hens.

k Vel fauore prolis] Vt hẽantur tanq̃ lẽgitimi licet sit factum diuortium quo ad successionem.

l Aut testamentorũ] Vbi sufficit q tempore testamenti omnes testes haberentur pro liberis.

m Vbi fcm at.] q a ɔ̃hẽr uoluit licet modũ ñ tenuerit.

n C. acutius] Idẽ si habuit duas añ bap. q a hic irregularitas nõ tollit p baptis. ut s. baptismus 7. §. 3.

o Et male] Adde supple, eodem titu. §. quinto. u

addit

addit q si quis an baptis. dimisit uxorem pp fornicatiõem. & postea recepit q est bigamus, & per baptis. nõ tollitur hic irregularitas. ed. s. Th. in 4. dist. 27.

a Quartus] Iste ultimus casus differt a primo, quia ille intelligitur de religioso. iste autem de iam existente in sacris.

b C.Vnico] Ibi hoc not. Gemi. prius Ioã. And. & Io. And. in c. 2. e. ti. super gl. magna.

c Bigamis uere] Th. in 4. di. 27. q. 9. sic ait Bigamię nõ est adiũcta irregularitas de iure naturali, sed de iure positiuo, nec uerũ est de essẽtialibus ordinis, q als nõ sit bigamus. qđ patet quia si bigamus accedat ad ordines caracterem suscipit. & ideo papa potest dispẽsare in tali irregularitate, nec obstat. ca. nup. e. quia ibi ostẽditur q est eadem difficultas dispensandi in illis qui de facto cum pluribus contraxerunt sicut si de iure contraxissent, non q subtrahatur potestas dispensandi, quod etiam obiicitur, q papa nõ potest dispensare cõtra apostolum qui inhibet talẽ ordinari, quia ue

de facto & cognouit ambas. d.c.nuper. Tertius si simul duas habuit uxores unam de iure alteram de facto uel ambas de facto & cognouit ambas. d.c. nuper. Quartus [a] modus si existens in sacris cõtrahit. ut in d.c.nuper.

8 Sed quis dispẽsare potest cum bigamis uere ℞. q quidam dixerunt q nemo potest. tu dic cum Richar. ubi s. q papa solus potest. 34. di. lector. in gl. ubi Lucius dispensauit cum Panor. Archiepiscopo q fuit bigamus. Alius inferior non potest etiam in minoribus. not. in c.unico, [b] de biga. lib. 6. Idem de bigamis ĩterpretatiue. quia sic in ipsis est defectus sacramenti. sicut ĩ bigamis uere [c] ẽm gl. in d.c.1. de biga.

9 Nunquid in bigamis similitudinarie possit episcopus dispensare. Rñdeo ẽm Pa. in d.c. de diacono & c. seq. qui cle uel uo. q si clericus in sacris contraxit cum corrupta solus papa dispẽsauit. d.c.nuper. Si uero clericus de iure contraxit cum una, puta antequam esset in sacris & de facto cum altera scilicet post ordinationẽ, & ambas cognouit solus papa poterit dispensare. d.c.nuper. Et similiter in non clericis qui isto modo bigamiam contraxerint. Quidam uoluerunt restringere hoc uerum si sciens impedimẽtum accepit de facto eam secus si ignorabat, tamen cõiter tenetur q siue sciens siue ignorans de impedimento secundam acceperit & cognouit, quia text. ad animum cũ opere secuto attendit, quia sic in ipsis est defectus sacramenti sicut in bigamis uere. ẽm gl. in d.c.1. & in d.c.nuper. ẽm Ge. in c.unico. de big. lib. 6. Si uero existens in sacris. quamuis cõtraxerit cum uirgine. nec aliam habuerit uxorem ante in laicali habitu uel in minoribus poterit eps dispensare. ut ministret. tex. est in c.diuersis. đ cle. coniug. & in c.1. qui cle. uel. uo. cũ glo. ibidẽ & etiam ut promoueatur ad ulteriora c.sane. de cle. coniu. & ad. d.c.nuper. quod uidetur contra. dicit q intelligit de eo q ante sacros ordines aliã habuit, & post in sacris aliã accepit. Ad. c. uero. 2. q cle. uel uo. dicit quod loquitur in illo quem non penitet [d] uere uel est suspicio de recidiuo, q tunc nisi ingrediatur religionem nõ potest. Similiter quãdo imminet scãdalum. [e] ut in d.c.nuper.

10 Vtrum bigamus bigamia uera ẽm primum modum sit priuatus priuilegio clericali. ℞. q nõ, sed solum illi qui sunt ĩ minoribus ordinibus: sed qui sunt in sacris bñ gaudent ẽm Ge. in c unico. de biga. Ratio ẽm eum, quia ille qui est in minoribus taliter cõtrahendo potest uiuere & debet ut laicus. Ille uero qui est in sacris nõ põt redire ad seculum, ut no. de aposta. c. tue. in gl. fi ẽm Io. de Fan. Et ideo licet sit priuatus habilitate ordinum, nõ tamen priuilegio clericali. Similiter religiosus religionis approbatæ gaudet. ita q tales percutiens esset excõicatus, quia licet tex. priuet cum priuilegio clericali, non tamen priuilegio monachali [f] uel religionis & tex. in d.c.unico. restringitur ut loquatur de existentibus in minoribus ordinibus. & nõ de monachis, uel existentibus in sacris. & hæc uerior est opi. quam sequuntur Archi. gl. in c. quisquis. 84. di. Guil.

rũ est q ad ea quæ sunt de iure naturali, & quantum ad ea quæ sunt de necessitate sacramentorum, & fidei, sed in his quæ sunt de institutione apostolorum, cum ecclesia habeat nunc eadem potestatem instituendi & destituendi, potest d. Ant. de But. in c. super eo. e. tit. ponit quatuor opi. tandẽ cõcludit q per episcopũ nõ potest fieri ista dispẽsatio &c. secus per papam, & uide eũ. Sco. uř aliter dicere in 4. di. 33. & in fi. dicit q nõ sine magna causa papa dẽt dispensare.

d Quæ nõ penitet uere] Et ex hoc patet q a expectauit compulsionem episcopi.

e Scãdalũ] Idẽ si timet q mřtis cassantibus locus sit executio. ut cap. 1. de post. præla.

f Nõ tñ priuilegio monachali] Et cõsequẽter habebit priuilegium canonis qđ cõpetit monacho si. u. monachus est, ergo priuilegio monachali gaudere debet. & placet ista opi. q a pœnę restrĩgẽdæ sunt &c. uide tñ Io. An. in regula delictum in mercu.

di. Guil. Bar. Io. mo. & Ioan. Cal. in c. 1. e. tit. li. 6. licet Bonagratia in ca. de bigamis. c. ti. teneat ꝙ sacerdos qui cõtraxit cũ uidua, uel duo matrimonia successiue & postea commisit homicidiũ, poterit puniri per iudicem secularem per d. c. unicum.

11 Vtrum bigamus interpretatiue similiter sit priuatus omni priuilegio sicut bigamus uere. ℞. Gem. ubi s. ꝙ sic. Idem tenet gl. in d. c. unico. Nec obst. ꝙ in seq. §. dicam. ꝺ casu uero ad casum fictũ qa in isto interpretatiuo, idẽ est quo ad omnem modum sicut in uero quia sic est in eis defectus sacramenti sicut in ueris bigamis, ut no. glo. in c. 1. de big. & patet in c. debitũ. e. ti. ubi dixit ꝙ diuisit carnem suã facit etiam. d. c. quisquis. 84. dist.

12 Vtrum similitudinarie bigamus sit priuatus similiter priuilegio clericali. ℞. Gemi. ubi s. ꝙ non nisi quo ad executionẽ ordinum. & ex hoc infert idem Ge. ꝙ cõstitutio pœnalis nõ extenditur ꝺ casu uero ad casum fictum, quãdo casus fictus non fingiẗ idẽ esse quo ad omnẽ effectum quõ hẽt casus uerus sicut est in proposito ut patet in c. nuper a nobis [a] de big. Intellige ergo text. d. c. unici. de bigamo uero & ĩterpretatiuo, & qui non est in sacris uel religiosus q est nudatus omni priuilegio clericali, & astrictus seculari foro, & ei sub excommunicationis pœna præcipitur, ut non deferat tonsuram uel habitũ clericalẽ. d. c. unico. & si portat peccat mortaliter. ut ĩ. lex. §. 3.

BISEXTVS [b] dicitur. quia per duos dies stamus super sextus Kal. Martij. & no. ꝙ uigilia sancti Mathiæ semper dẽt esse die immediate præcedẽti festo eiusdem nisi ueniret festũ die lunæ, qa tunc fieret die sabbati. Et ẽm consuetudinem romanæ ecclesiæ tp̃e bisextus, secunda die fit festum sancti Mathiæ. hæc notantur in c. quæsiuit. de uerb. signifi.

1 Vtrũ suspensus per annum possit celebrare tempore bisextus ultima die anni bisextilis. ℞. glo. in d. c. quæsiuit ꝙ sic. sicut libertas promissa seruienti per annum acquiritur si seruit. 365. diebus. ff. de sta. lib. l. cum hæres. §. stichus si hæredi meo.

BLASPEMIA importare uidetur quandam derogationem excellentis bonitatis alicuius & præcipue diuinæ. Quicunque ergo negat aliquid de Deo qđ sibi conuenit uel asserit aliquid de eo quod ei non conuenit diuinæ derogat bonitati qui Deus est ipsa bonitatis essentia ẽm Dio. de di. no. Quod quidem cõtingere potest uel ẽm intellectum tm̃. [c] uel ẽm intellectum & affectum. Et utroq; modo huiusmodi derogatio si sit tm̃ in corde est blasphemia cordis. Si uero ĩ ore est blasphemia oris, quæ blasphemia oris opponiẗ cõfessioni fidei & charitati diuinæ. & sic ex genere suo est peccatũ mortale semper nisi quis aliquando ex surreptione in uerba blasphemiæ prorumperet, ita ꝙ hoc quod diceret non aduerteret. quia tunc solum ueniali ter peccaret [d] nec haberet proprie rationẽ blasphemiæ. hæc ex Alex. 2. 2. tit. de blasphemia. & Tho. 2. 2. q. 13. ar 1. & 2.

1 Quot sunt species blasphemiç. ℞ ẽm Ambro. sunt duæ. Prima est cum Deo attribuitur quod ei non conuenit. [e] Secundo cum ab eo remouetur quod ei conuenit. [f] adde tertiam ẽm Th. ubi s. cum creaturæ attribuitur

a C. Nup a nobis] Quia in rei ueritate nõ ẽ bigamus ex quo cõtraxit de facto, & sic matrimonium nõ tenuit, tamen iudicat bigamus, sed ille q cum alia contraxit post uotum solenne non uidetur carnem suã diuisisse.

b Bisextus] Tu uero dic clarius ꝙ aut terminus statuitur ꝑ numerum dierũ, puta ꝙ seruiat uel stet suspẽsus per 40. dies, & tũc simpliciter duo dies non computabunẗ ꝓ uno & terminus statuitur per numerũ annorum uel mẽsium. Et si sumus ĩ fauorabilibus, tunc duo dies computabũtur pro uno, unde si datur indulgẽtia trium annorũ oẽs dies erunt inclusi, secus in odiosis puta ꝙ stet ĩ carcere ꝑ tres annos tũc annus bisexti erit uel ĩtelligetur solum de. 365. diebus. Adde bo. gl. in c. si propter. de rescri. lib. 6. & in l. 2. ff. de diuer. & tẽpora. præfec. & ibi Bart. & Bar. in l. cum bisextus. ff. de uerb. sign. Abb. in c. quærenti. de officio delega. circa princi. Et uide gl. in l. 3. §. minorem ĩ uer. bisexto. ff. de mino. & ibi Bar. Et gl. in c. nullus. 65. dist.

c Secundum intellectum tm̃] Puta qa intelligit ex se Deũ esse mortalẽ uł non esse potentem, uel affectu etiam quia uellet esse mortalem &c.

d Venialiẗ peccaret] hoc puto uerum nisi hoc ei frequẽter accideret ex lata culpa eius non curando adhibere remediũ; lata enim culpa equiparatur dolo. ff. deposi. l. ꝙ nerua. & in c. ut animarũ. ꝺ consti. lib. 6. Et no. ꝙ à mortali non excusaẗ blasphemus si non recto animo moueaẗ licet ignoret sua uerba importare blasphemiã. Nã ut diciẗ. 1. Cori. 14. ignorans ignorabitur & stultus ĩ cłpa sapiẽs erit in pœna. 38. di. qui ea.

e Quod ei non conuenit] Vt si qs attribuit ei corpus &c. uel ꝙ sit mortalis.

f Quod ei conuenit] Cum remouetur ab eo potentia uel sapientia.

tur quod cõuenit creatori soli.[a] Sed proprie loquẽdo nõ sunt diuersę spẽs,qa negatio & affirmatio nõ diuersificãt habitus spẽ.[b] quia per eãdẽ sentẽtiam innotescit falsitas affirmationũ & negationũ.

2 Vtrũ peccatũ blasphemiæ sit remissibile.℞.ꝙ si blasphemia fit ex coactione[c] uel deceptione[d] uel infirmitatẽ[e] sic habet causam annexã ꝓuocatiuam diuinę misericordię ad remissionẽ. Et sic intellige illud Matt.12. Omne peccatum & blasphemia. s. ex infirmitate uel coactione remmittit̃.Si aũt blasphemiã cõcomitat̃ certa malitia, tũc dicit̃ irremissibilis.nõ qa nõ possit remitti sed quia nõ habet secũ cãm motiuã ad remissionẽ & sic intellige illud Mat.12.spũs ãt blasphemię.s. illate ex certa malitia nõ remittit̃.i.uix siue difficulter remittitur,quia non habet excusationem.

3 Blasphemia uero sctõrum cõseqñr redũdat in deũ,dũ uł illis attribuũt qđ deus ex sua gr̃a declarauit nolle ĩ eis esse,[f] uel remouẽt qđ declarauit in eis esse[g] & eodem modo est peccatũ sicut blasphemia dei.

4 Vtrũ blasphemãs possit absolui a proprio sacerdote.℞. Pa.in c.statuimus.de male.ꝙ non publicæ blasphemãs.sed ep̃s facit gl.in c.2 de pe.& re.li.6 Secus si occulte qa s̃m Host.tũc nõ ꝑtinet ad ep̃m. Ego uero intelligo ꝙ est casus ep̃i qñ blasphemia est publica nõ simplr̃.sed qñ ꝑꝑ publicitatẽ deferĩ ad ep̃m. Vñ dicit Gof.& Host.ꝙ q̃ dicunt in d.c.statuimus. de pœna tẽporali uel pecuniaria intelliguntur sedente iudice pro tribunali.[h] In iudicio aũt animæ præsbyter discretus moliẽdo rigorẽ dispensare poterit rigorẽ ex causa circa pœnam.[i] spiritualem superiorem. 26. q. 7. pœnitentibus. hæc Host.

5 Sed qñ dicit̃ publica.℞.Pa. & Host.in d.cã. statuimus ꝙ publica dicit̃ qñ est notoria iuris,puta cõuictus uel cõfessus in iudicio uel notoria facti,puta qa publicæ pluribus astãtibus blasphemiam intulit.facit.cap.fi. de coha.cle.& mul.Et breuiter[k] quãdo probari põt & ad ep̃m deferĩ dicitur publica.arg.l.palã.ff.de uerb.signi.

6 Quid si calore iracundiæ uel ebrietatis qs blasphemat ℞.Pa.ĩ d.c.statuimus.doc.cõiter recitãt dictũ abbatis dicẽtis ꝙ licet peccet grauiter tñ nõ punietur pœna.d.c. statuimus. qa nescit quodãmõ qd facit.[l] sicut nec cõfessio sic facta ꝑiudicat ut no.gl. in c.ex lr̃is.đ diuor.& pl3 Pa.ĩ ebriõ. ar.l.oẽ debitũ.§.q se uulnerauerit.ff.de re mil.Sed ĩ accenso calore ire dicit forte non ꝓcedere nisi calor eẽt ex iusta cã ꝓuocatus.ar.l.si adulteriũ.§.ĩpatores.ff. đ adul. secus qñ ex iniusta cã, puta qa ĩ ludo amisit.ar.c.inebriabũt.15.qõ.1. Sed ego dico ꝙ tã ex ebrietate q̃ ex ira blasphemãs nõ excusat̃ a mortali si aduertit[m] qđ dicit & significationẽ uerborũ. ut p3 ex dictis[n] quo uerbo ad pœnã.d.c.statuimus credo oĩno excusari ꝑꝑ uerbũ in eo positũ, s. præsumpserit relaxare. sed quo ad aliã pœnã extraordinariã bñ attẽdendũ est, an fuerit in culpa ebrietatis uel ire ut maior imponat̃. & si nõ fuit ĩ culpa minor det̃.

7 Quæ est pœna præfati. capit. statuimus,[o] ℞. quòd.

a Creatori soli] Vt remitter̃ peccata. Matt. 9.&c.

b Habitus spẽ] ut hõ & non hõ ista sñia facit intelligere utrum ista sit falsa uel uera, hõ est uel non est.

c Ex coactiõe] conditionata.

d Vł deceptione] Quia forte uł nõ esse peccatum.

e Vel ĩfirmitate] s.fragilitate.

f Nolle in eis esse] s.ipsos peccatores uel in ĩferno esse.

g In eis esse]Si licet sanctitas felicitas.

h Pro tribunali] i.dum iudex tẽporaliter sedet publice ad condẽnandũ,& sic in foro cõtẽtioso.

i Circa pœnã] Puta quia ẽ nobilis quẽ nõ decet publice pœnitere.facit.c.1. deuoto.& cap. mulieres.đ sen. exc.Et de pœni. disti.1. medicinam.licet alias ista pœna sit in dispẽsabilis,qa subdit tex.nłlã in hoc misericordiã habiturus.Pnię nãque hodie sunt arbitrarie. capit. Deus.q. de pe. & re.

K Et breuiter] Ros. confessor primo ĩ principio tenet ꝫ. sed tu dic.concordãdo, ꝙ qñ blasphemia,est ita publica ꝙ nłla põt tergiuersatiõe celari nõ est necessarii ꝙ ad ep̃m deferat̃, secus si solũ corã aliquibus tm̃. Et sic opiniões erunt cõcordes.

l Quid facit] debet Host. in sum. de maled. §.querit.2.col. uer. hoc aũt intelligas ꝙ non excusatur nisi eẽt talis calor iracũdiæ q. demẽtie eq̃parar̃. dicit ẽt gl. in l.2. C.de re. cre.in uer.placet ꝙ calor iracũdie excusata periurio. Idem glo.in l.si duo p̃roni.§.fi.ff.de iureiuran.uide Tho. secũda secũde.q.98.ar.3.

m Si aduertit] Imo forte & si nõ aduertit qñ dabat operã rei illicite, Argu. 15.q.1.inebriauerunt.

n Vt patet ex dictis]uide c.sicut ex lr̃is đ iureiurã.& ibi pa. & quæ notaui. ĩ.iuramẽtũ. 5. §.8.

o Præfati.c.statuimus] No.ꝙ præcipit Papa ibi quod istud ca.habeatur inter alia statuta cõitatũ,s. ut nłlus ignoret, & ꝙ possit puniri tales, & pœna pecuniaria exacta a laico blasphemantæ applicabit̃ iudici sæculari. A clerico uero iudici ecclesiastico, hic Pa.in d.c.statuimus. Et sic p3 qđ blasphemia est mixti fori, nã laicus ẽt poterit puniri a iudice ecclesiastico.

P Septem

a Septem dominicis] Ista pœna nō habet locum in clericis uel religiosis, ut dicit Pa. in d.c.statuimus. & ĩ. pœnitētia. §. 4. & ibi habes rationem, bene posset puniri pœna arbitraria, & tam graue posset esse delictum ꝙ deponeretur. Ar.c. si quis per capillum. 22.q.2.

b Vsualis monetæ] Scilicet illius loci ubi delinqtur, & si essent plures monete usuales debet intelligi de plus usitata secundum Host. sed si equaliter ĩ usu essent tūc d minori fieret exactio, secundū Gof. Et si laicus nollet hāc pœnam peragere bene poterit excōicari. Ar.c. si. de except. li. 6. ubi dicit ꝙ tales pñt excōmunicari. Quęro ad materiā huius tit. Quid si statutum dicat ꝙ qui commiserit delictū de nocte duplici pœna puniatur, & aliud statutū dicat qḋ blasphemās puniatur in decē, nunqd si de nocte blasphemat debeat puniri ĩ 20. Bart. ĩ l. aut facta. ff. de pœnis dicit ꝙ non quia nō dicitur maleficium, sed maledictum. In contrarium facit gl. in uer. iniuria institu. de act. quæ ex delic. nasc. ubi uide Bal. omnino q. in terminis format hanc quæstionem, Et si statutum imponit certam pœnā blasphemāti Deū & sanctos debet omnibus pœnis puniri. Alberic. prima par. sta. q. 44. uide ad hoc, Bar. in l. item apud labeonem. §. ait prætor. uersic. sed quæro. utrum inter. ff. de iniuriis. ubi dicit ꝙ si maledictum refertur ad Deum uel ad sanctos est blasphemia, secus si ad homines, quia cōis usus habet, ꝙ maledictio dicatur de præterito uel psenti, sed blasphemia de futuro, subdit tñ ꝙ blasphemia est uerbū iniuriosum, & dicit Archidia. in c. si quis calumniā. 22. quæst. prima ꝙ quando quis iurat p mēbra Dei, quæ ĩ aliis hominibus repræsentanẽ dicitur blasphemare.

septem dominicis [a] stet præ foribus ecclesiæ dum agūtur missarum solēnia & ultimo die sine pallio & calciamentis. & ligatus corrigia in collo. Item in 7. sextis ferijs p̄fatarum dominicarum ieiunet in pane & aqua & nō intret ecclesiam. Item quod ĩ quolibet præfatorū dierum tres si poterit uel duos aut saltem unum pauperem reficiat, & si non potest in aliam pœnam cōmutetur. Item si est diues. 40. solidos soluat. uel 30. uel 20. uel saltem. v. usualis monetæ [b] quam pœnitētiam si noluerit facere [c] interdicatur ei ingressus ecclesiæ. & in obitu careat ecclesiastica sepultura.

CABELLA Vide ĩ. pedagiū & talia qa p eodem accipiuntur uel quasi.

CALIX non debet esse [d] de ere. aut auricalco, aut cupro, nec de ligno, nec de uitro, nec de cristallo, uel lapide, de conse. dist. 1. uasa. & c. seq. sed debet esse de auro uel argento aut stagno. [e] c. calix. de conse. distin. 1.

1 Quis pōt cōsecrare calicē & patenā. Car. in cle. attendētes de sta. re. uidetur sentire ꝙ eps & etiam abbates q utunẽ insignijs pōtificalibus quādo habēt ex cōsuetudine qa ista sunt potius dignitatis q̃ ordinis Sed Ge. ĩ c. abbates. de priuile. lib. 6. dicit ꝙ licet hic gl. sit p ipsis abbatibus. tamē debēt abstinere p pter unctionē q̃ fit in eius cōsecratione. ca. unico de sacra unctione.

2 Qūo execratur R. secūdum Pet. de pal. ꝙ cōsecratio calicis sit in supficie. Et iō si calix argēteus cōsecratus deaurēt indiget reconsecratione. Secus credo si deauratio cadit pter usum, qa nō reconsecrabiẽ. nec est simile in calice deaurato sicut ĩ pariete eccl'iæ. q decrostatus indiget recōsecratione. ut ĩ gl. c. ecclesijs. de conse. di. 1. sed in pditione auri qḋ ita subtiliter ponit nō uideẽ sit ita cōsecratio in supficie ipsius quin remaneat in argēto & ita seruat cōsuetudo. Simil'r si amittat formā suā execratur arg. c. 1. de cōse. ec. uel al. & qa destructa forma iā nō est calix & si reparatur erit nouus calix, & ideo consecrandus. Secus si formā non amisit q̃uis aliqualiter lęsus fuerit.

CALVMNIATOR qs dicatur. uide s. Accusatio. §. 8. De iuramento calūnię. scilicet iuramentū. 2. in prin.

CAMBIVM. Vide ĩ. usura. primo. §. 51.

CANONICA portio dicit quia est a canonibus approbata & debita iure decretorum. 10. q. 1. de his. & c. decernimus. & 16. q. 1. constitutum. & in Cle. dudū de sepul.

1 Quotuplex est canonica portio. R. quod duplex una quę debetur episcopo ab omnibus ecclesijs totius diocesis. de qua habet. 10. q. 1. in c. de his. & c. se. in glo. & de testa. c. officij. & c. secuni con-

c Facere] Nota quòd si talis non poterit soluere pœnam pecuniariā, quere dēt ĩ corpus. nota. in c. finem litibus. de dol. & cōtuma. & ĩ l. fi. ff. de in ius uocā. secus si teneretur ex ꝯtractu uel quasi, quia tunc expectatur piguior fortuna. c. Odoardus de solu.

d Nō dēt esse] Rōnē quare est phibitū in talibus cōsecrari, uide ĩ glosis in c. ut calix. d cōsecra. dist. 1.

e Aut stagno] Qñ ecclesia est ita pauper, &c. Si quis aūt celebraret cū istis calicibus inhibitis bñ consecraret gl. in d. c. ua sa. Et nota ꝙ dicit d auro ꝙ si pauperes morerentur fame, quia tunc tale metallū potius uēdi deberet. l. sancimus C. de sac. san. eccle. c. aurum. 12. q. 2. hoc dicit gl. in d. c. ut calix.

Iura

cordantis in gl. Alia quæ debetur ecclesiæ parrochiali ꝙ qua habetur.de sepul. per totum in decre.& 6.& Cle.

2 Quota est canonica portio epalis.℞.ſm gl.in c.requisiti.de testa.c.tertia uel quarta ſm consuetudinem.

3 Quota est canonica portio parrochialis.℞. quod iura sunt diuersa.[a] & ideo erit quarta quia in illa omnia iure concordant,licet quædam dicant mediam, quædam tertiā.ff.de arbi.l.diem.§.si plures. & de arbi.l.diem §.si plures.& de arbi.c.si ex tribus.li.6. nam ī dubijs seqmur quod minimum est ff. ꝙ le.2 l.si ita relictum ī fi.ff.de re.iur.l.semper ī stipulationibus.& l.semper in obscuris. ita no. Arch. in c.cum quis de sepul. lib.6. & ibi Gemi.in prin. & in fi.& Inn.[b] in dicto c.requisisti. & Ber.in ca.certificari de sepul. & hoc uerum nisi consuetudo esset dandi medietatē.uel tertiam quia tūc ista esset debita. ut in d.c.certificari . Et sic ītellige iura q̄ uident̄ dicere qđ est tertia uel medietas.

4 Vtrum consuetudo[c] ualeat qua nihil datur epo uel parrochiali ecclesię.℞.Host. in sum.tit. de sepul. tenet qđ non Similiter.& Go.cum sit irrationabilis.c.fi.de consue. & contra iura.de sepul. ca.1. do.Pe.de Perusio. in tractatu.de canonica portione. secunda par princ.c.8.§. redeamus.Et Innocen.in d.c.requisisti. tenent ꝙ consuetudo ualet dummodo sit præscripta spacio annorum. 40. facit c. de quarta.de præscrip. & qđ notat Io.in d.c.certificari.

5 Vtrum præscriptione etiā sicut consuetudine posit in totum tolli. ℞. ſm Host. ubi s̄.& d.Pe.ꝙ sic.sed requiritur titulus[d] uel cursus temporis cuius cōtrarij[e] memoria nō existat.& ita loquitur capitulo.1.de præscri.lib.6. Ratio, quia ius commune est pro ecclesia parrochiali uel episcopo.Et ideo ubicunq; præsumptio est contra posidentem oportet ꝙ titulum alleget & probet per quem talis præsumptione tollatur .

6 Vtrum per pactum[f] posit renunciari dicta quarta. ℞.ſm Arch.c pactum de pac. li.6. ꝙ quando damnificatur ecclesia non ualet pactum . Secus ubi nō damnificaretur quia ualeret sine autoritate superioris factum l. non eo minus.C.de procu.

7 A quibus debetur quarta episcopalis.℞.ſm Ho.in sum. ti de sep. ꝙ debetur & potest peti ab omnibus ecclesijs.ī. propriam diocesim constitutis,ut 16. q.1. constitutū siue sint capellæ monachorū uel aliorū religiosorū,uel mona

a Iura sunt diuersa] No. ꝙ concordantiæ iurium uarie loquuntur in hac materia ſm Pa. in c.requisisti. de test. ꝙ olim de omnibus redditibus nedum de mortuarijs ecclesiarū inferiorum debebatur tertia pars epo loci ut habetur in c.constitutum.16.q.1. & fuit illud indultū pp inopiam. epatuū. Cum uero postea facultates epatuum ceperunt ex crescere fuit statutū, ut medietas omniū oblationū fiendarum i ecclesiis inferioribus drętur episcopo. ut ī c.antiquos. 10.q.1. post ea fuit statutum ꝙ tertia parte dūtaxat. c.de his.10.q.1. Sed cum epatus postea bene dotarētur fuit cōstitutum, ut pter cathedraticum duos solidos.forte aureos epo nil deberetur ab ecclesiis īferioribus. Itaque dē iure omnis ecclesia dēt soluere epo annuatim cathedraticum sic appellatum quia datur in honorē cathedrę epalis.Hæc habentur 10.q.3.c.1. & 2. Fuit tñ statutū qđ si eps uellet subireonus ecclesiæ fabricę inferioris posit caperter tiam partē omnium redditūū. ut in c. uno ea. causa & q. nec istud hodie reperitur mutatū nisi ex consuetudine. Intelligo tamē ꝙ illa tertia pars debebatur si reliquę duæ partes sufficiebant præsbytero, nām primo præsbyter ecclesiæ debet ali , & de eo quod superest debet ecclesia reparari.ut est tex.no.in c.de eccle.editi. Et uide quod ibi not.& in c.1.e.tit.postremo fuit statutum ut de omnibus mortuariis & decimis episcopo loci deberetur quarta quæ est hodie debita,& computatur inter iura episcopalia.ut est casus in c.conquerente.de officio ordi.

b Et ibi Inn.] Ab.i d.c.requisisti idem tenet & dicit hoc procedere circumscripta omni consuetudine,& procederet libellus super quarta parte.ca. conquerente.de off.or.&c.

c Consuetudo] Quod autē ista consuetudo ualeat tenet . D. Car.& Pa.in d. ca. requisisti.& est tex. ad literam ī c.de quarta.de præscrip. Et glo.no.in c. 1.de stat.mo.& hos.in tit.de sepul.in §.cum licite.uer.quid si consuetudo. licet Inno. aliter dixerit.

d Requiritur titulus] Verus aut putatiuus, & facit qa episcopus pōt istā quartam alteri cōcedere. ut est tex.no.in c.fin. 12.q.3. Cum ergo sit abdicabilis per concesionem ergo & per præscriptionē.& uide text. in d.c.de quarta.ubi est casus rotundus contra eps extorquere uolentes quartam cōtra præscriptionē . Et ꝙ sufficiat titulus putatiuus ad præscriptionē text. est no.in l.qui uulgo.ff.pro empto. & Bar. in l.celsus ff. de usuc. Et uidetur alienare q patitur usuca.l.alienationis.ff. de uerbo.signifi.

e Cuius contrarij] Et in hoc casu incumbit probatio petenti & non posidenti. ut per Io.An.in c.cū apostolica.de his quæ fi.a pręla.& per Gemi.in c.1. de præscrip.

f Pactum] Gemi.in d.c.pactum. & Ioan.And.in c. qui ad agen.§.fi.de procu.super uer. pacisci.& in c. causam.de iud.in uersi.obtineat.

 Sollicitudinis]

steria. Vel alia pia loca siue sint conuentualia, uel quæuis alia in ciuitate uel extra, de off. ord. conquærente de testa. officii. & cap. requisisti etiam si sint exempta, nisi in priuilegio fiat specialis mẽtio de piudicio epalis quartæ, de deci dudum. §. ult. ff. ne quid in loco pu. l. 1. §. merito Pa. uero in d. ca. officii, tenet contrarium. s. quòd solũ debeatur ab ecclesiis epo subiectis non ab exemptis seu subiectis immediatæ Papæ. & dicit ꝙ sic cõiter tenetur. Pe. uero in præfato tractatu limitat Pan. uerũ dicere qñ legans ecclesiæ exemptæ nõ est subditus epi uel exẽptus similiter alias debeatur. Sed uerior uidetur opi. Pa. quia ista quarta datur episcopis rõne solicitudinis [a] quã debet habere in ecclesiis sibi subiectis ut patet in d. capit. conquærente, non respectu legantium.

8 Sed nunquid exempti tenentur soluere quartam canonicam Papæ. R. Abbas in ca. officii. de test. quod sic. [b] & sequitur do. Pe. ubi supra. Legatus tamen de latere petere non poterit quia nõ est dioecesanus exemptorum. de priuile. c. autoritate [c] §. 1. li. 6. in gl. in uer. sedis.

9 De quibus debetur quarta canonica episcopalis. Respon. quod de omnibus legatis factis quibuscunque ecclesiis uel piis locis secundum quòd dixi in §. 7. & etiã quarta decimarum & quarta eorum quæ ueniunt occasione funeris, ut in c. requisisti. de testa. & ibi Pan. Fallit hoc in 7. casibus secundum do. Pe. ubi supra prima par. prin. c. 7. 2. & 3. colum. Primus quando relinquitur aliquid pro ornamentis ecclesiæ seu uestibus. uidelicet cũ legat sericum pro planeta uel aliud ornamentum pro altari. ut not. doct. in c. fi. de test. Ex quo sequitur ꝙ si legatur aliquid ut fiat chorus uel pictura uel maiestas uel calix uel huiusmodi, non debetur quarta, quia ista est fabrica ad longeuum honorẽ dei. d. c. fin. & l. 1. C. ne. li. sig. sal. [d] Istę imagines & cruces appellantur signum dei. l. Titia. §. Seia. ff. de [e] auro. argentoque lega. & Innocen. in capitulo cum ad sedem. de restitu. spo. dicit quod cruces & calices sunt ornamenta ecclesiæ. Secundus quando legatur pro præfatis ornamentis redimendis, ornandis, seu reparandis, ut dicit Inno. & Abb. in d. c. fi. Idem dic cum legatur pro libris necessariis diuino officio. Similiter quando legatur pro monumento fiendo quia religionis interest monumẽta construi uel exornari. l. 1. §. interdictum. ff. de mor. inse. Tertius quando legatur pro fabrica [f] ecclesiæ reparatione indigente & portio pro fabrica non habetur, uel si habet non sufficit. Si uero ecclesia nõ indiget fabrica. soluet quarta sm Host. reliquũ seruabitur pro tempore necessario ad fabricam. Quartus quando legatur pro luminaribus oleum pro lampade uel cerei huiusmodi. Quintus quando legatur ꝓ anniuersario [g] celebrando annuatim. cap. cum creatura. de cele. mis. Sextus quando legatur pro. 7. [h] 30. & huiusmodi secundum Host. in dict. capit. fin. Septimus quando relinquitur ad perpetuum cultũ diuinum. pu-

a Sollicitudinis] Potest addi alia rõ qa quarta debet episcopo pp cõionẽ quæ est inter epm & sibi subiectam ecclesiam. ut in c. requisisti. de testa. i uer. secus. quæ cessat hic. põt ẽt deberi i recognitionem superioris, sicut in simili dicit Inn. in procuratione. c. 1. de censi. li. 6. & hęc ẽt rõ cessat in exemptis. Confirmat etiã hoc per cle. Dudum, de sepul. quæ loquẽs de fratribus qui sunt exẽpti excludit oẽs prælatos a quacũque petitione nisi solum respectu quartæ quæ debet ecclesiæ parrochiali. hinc dicit ibi glo. not. super uer. quartam ꝙ si testator non sepelitur apud fratres non tenentur fratres soluere quartam de relicto eis facto quod not. Ad c. dudũ posset rñderi, ꝙ ibi erat confirmatio quędam in forma cõi q̃ non pręiudicat tertio, qa intelligit cũ clausula si sic ẽ. Et nõ releuat ab onere probandi sic esse. Secus autẽ in casu nostro, qa ecclesiæ istę exempte fuere simplr a Papa sciente.

b Quod sic] Rõ qa Papa censet ordinarius & eps exẽptorũ, ut not. 93. dist. nullam, & in c. autoritate, de priuil. in. 6.

c Autoritate] in §. 1.

d Ne. li. sig. sal.] Et uide Nic. de ly. sup Mat. 24. ubi dicit ꝙ signũ saluatoris ẽ crux claui lãcea &c. Vel etiã cicatrices de quibus per doctores in quarto distinct. 44. uel 47.

e §. Seia] Religt. n. ipsa ut hẽdes facerent signũ Dei in tẽplo &c. Et intelligit glo. de quadã statua, nõ aũt de Cruce, qñ qdẽ xp̃s adhuc nõ esset humanatus illo tempore.

f Pro fabrica non hr] Et dicit Pan. ꝙ hoc est no. in illo. c. fi. ꝙ relicta ꝓ fabrica nõ debẽt conuerti in ecclesiæ ornamẽta.

g Pro anniuersario] Anniuersariũ dr eadem die sepelitionis uel defunctionis singulis annis, qa illæ qui legauit fuit sepultus uel defunctus.

h Pro septima &c.] Refert se hic ad uarias consuetudines locorũ in qb. aliqui seruãt facere officiũ p defuncto. i. septima die post sepulturã. uel 30. seu alia die. Et uide de his diebus in c. [illegible] alii 13. q. 2. &c.

Cultus

ta quod festum unius sancti fiat annuatim uel dicatur officium in una capella, quia in hmôi cõsistit cultus diuinus. [a] c.fin. de rescrip. lib. 6. Octauus fallit secundũ Pan. in d. c. requisisti in oblationibus [b] de quibus non debetur quarta ut olim. Nonus fallit secundum eundem in donatione in uita de qua etiã non debetur. c. de his. de sepul. [c] & c. 1. de sta. mo. & ibi gl. & ibi Pa.

10 Vtrum debeatur quarta episcopo de relictis factis hospitali. Respon. Pa. in d. c. officii, ꝙ sic, si est religiosum puta autoritate epi constructum et ẽm Io. And. si relictũ fuisset factum pauperibus talis hospitalis, quia præsumitur habuisse respectum ad locum non ad personã. Secus si relictum esset pauperibus simpliciter, quia non deberetur. l. nulli. & l. si quis ad declinandam. C. de episco. & cle. [d] si uero hospitale non est religiosum licet diuersa sit opi. tñ tene cum Pa. ibidẽ ꝙ si hospitale est ędificatum autoritate iã defuncti sic episcopus habebit quartam, qa episcopus habebit curam, ut dicitur in auté. de eccle. ti. §. si quis, quia nõ põt amplius redire ad prophana. Si uero ædificator uiuit sic non debetur quarta & relictum uẽ factum pauperibus cum talis locus non sit capax, quia ędificator põt cũ destruere. c. inter dilectos. de donat. & ibi Inno. [e] Et ex dictis patet ꝙ de relictis istis fraternitatibus [f] non debetur quarta, ut tenet Pe. qui supra. Limita tñ præfatum dictum Io. An. de pauperibus simpliciter uerum secũdum qñ legatur in genere pauperibus ẽm Bald. Ita ꝙ inter personas distribuatur & non inter loca, ut puta quia testator iubet cuilibet pauperi dari tunicam uel certam quantitatẽ pecuniæ, quia legatur ut singularibus personis, & sic non debeẽ quarta epo. c. ex parte. el 3. de uerb. sig. alias legando pauperibus in genere uideẽ legare hospitali quod est in ciuitate ubi testator habet domicilium. casus est in d. l. si quis ad declinandam. uer. ubi aũt. & ideo deberẽ quarta ẽ Io. An. [g] & eum sequentes, & sic uerum credo qñ est tale hospitale ꝙ pauperes cõiter ibi mittuntur. secus in hospitalib. ubi pauci pascuntur. Et intellige. Io. An.

11 Vtrum debeatur quarta episcopo de legato facto alicui ut singulari personæ R. do. Pe. ubi supra 1. par. prin. ca. 5. in fi. ꝙ non, sicut quando legatur clerico non habenti administrationem uel prælationem seu alicui canonico, ut in d. c. requisisti. §. fi. [h] uel cum legatur leprosis morantibus in tali loco seu domo, uel cum legatur heremitis aut istis fratribus qui morantur in aliquo loco, uel aliqbus mulieribus pro dote uel uiduis peregrinis & huiusmodi in quibus cessat. dicto capitul. ex parte, el tertio. uide quod not. Innocen. in capitul. relatum de sepul. [i]

12 Vtrum debeatur quarta episcopalis de legatis pro male ablatis. Resp. do. Pe. ubi supra prima. par. prin. ca. 7. col. 7. uers. quæritur ergo si testator quod non, quia sunt debita non legata, siue restitutio sit certa siue incerta. [k]

13 Vtrum debeatur quando subditus legat ecclesiæ extra diocesim constitutæ. Respon. quòd non, ita tenet Abbas in c. requisisti. & Innocen. in dict. capitul. officium, & Ioan. in d. cap. certificari. Et ita consuluit Ioan. de Montemerlo. Hoc intelligo nisi consuetudo

ubi dicit ꝙ ab hospitalib. nõ religiosis non põt eps exigere iura episcopalia &c.

a Cultus diuinus] De his oĩbus habeẽ expressius in ca. ex parte. tertio. de uer. sig.

b In c. requisisti i oblationibus &c.] Adde text. no. in c. 1. de sta. regu. & ꝓbaẽ in c. conquærente, de off. ordi. ubi enumerantur iura ẽpalia & nulla fit mentio de oblationib. & licet ð iure antiquo deberet quarta de oblationibus tñ hodie reuocatũ ẽ per c. 1. 10. q. 3.

c C. de his de sepul.] Et ratio ibi redditẽ quia liberum est eis tunc bona sua non solum religiosis, sed ẽt quibuslibet priuatis conferre personis, dummodo sint honestæ. 86. dist. donare. & non hæreticis. C. de appel. l. hi qui. Et c. si quis episcopus cum sede hæreticis. Intellige oĩa pdicta nisi sint facta in fraudẽ ut d. c. fi. de testa. quæ nõ nocent ecclesiæ. ut in ca. ex pte el. 3. de uer. sig.

d C. de epi. & cle.] Idem gl. i c. 2. de sepul. Et Io. An. in c. dudum. de cõuer. coniu.

e Et ibi Inn.] Et ita procedũt rõnes Pe. ð Perru. qui tenet ꝙ nõ deberet ista quarta. Et quia eps nõ uisitat hmõi loca. uid Fede. cõsi. 225.

f Fraternitatibus] Quõ istæ fraternitates faciant collegiũ. uide ĩ. collegiũ §. 1.

g Cõtra Ioan. An.] Pa. in c. relatũ de sep. allegat Io. An. ĩ c. dudũ, de conuer. coniug. tenentem id qd hic &c.

h §. fi.] Tex. ibi limitat nisi tale relictũ fuisset factum in fraudem.

i C. relatũ] Et Pa. ibidẽ dicit ꝙ hæc portio de relictis factis pauperib. nõ debeẽ ecclie parochiali, sed nec episcopo.

K Incerta] Intellige qñ legat pauperib. in gñe secus qñ reliquærit ecclesiæ pro male ablatis.

consuetudo uel præscriptio aliud habeat cap. cum inter. de uerb. sig.

14. De quibus debetur canonica parochialis. Respon. quòd de omnibus [a] quæ ueniunt ratione funeris. & de omnibus legatis factis ecclesiæ apud quam elegit sepulturam, de sepul. per totum, & in clemen. dudum, eodem titulo. Fallit hoc in 14. casibus secundum do. Petr. ubi supra secunda par. principali. ca. 4. cum sequen. Primus quando per consuetudinem uel præscriptionem nihil soluitur secundum quòd dictũ est. Secundus quando per priuilegium Papæ eximitur a præstatione. de reli. domi. capit. constitutus. de testa. capit. officii. in fin. de sepul. in nostra, huiusmodi sunt hodie fratres minores & prædicatores per priuilegium. Tertius quando legatur ad usus priuilegiatos de quibus in capit. fin. de testa. qui sunt 7. casus primi de quibus non debetur quarta episcopalis de quibus supra in §. 9. Quartus quando ecclesiæ donatur, donatione inter uiuos ut in dict. capitul. de his. §. si uero. Quintus quando post electionem sepulturę in aliquo monasterio sanus existens illud intrat. & in eo profitetur antequam moriatur. & idem dico si intrauit cum proposito absolute mutandi uitam, quia desinit esse parochianus alterius ecclesiæ. argumen. capitul. beneficium, [b] de re. libr. 6. Si uero nõ fecit professionem nec habuit absolute propositum uitam mutandi debetur quarta secundum Archi. in cap. cum quis. in princi. de sepul. libr. 6. & uidetur uerius secundum Gemi. ibidem licet alii dicant contra, [c] quia religiosus censetur contrahere domicilium in monasterio facta professione tacite uel expresse, non ante, ut dicit Archidia, & Ioan. in capitul. statutum. de rescrip. libr. 6. Et idem uidetur dicendum de leproso qui intrauit domum leprosorum quòd non debetur secundum Gu. secus de illo qui recipitur in confratrem qui tñ retinet bona sua quo ad proprietatem, quia debetur quarta. c. cũ & plantare, [d] de priuile. qa nõ transit in religioné. Secus si solum sibi retinuisset usumfructũ suorum bonorũ, quia gauderet priuilegio religionis. cap. ut priuilegia [e] de priui. Sextus qñ quis legat ecclesiæ in qua non sibi eligit sepulturã nec sepelitur ibidẽ ẽm gl. ordi. in cap. 1. de sepul. & idem Innoc. in c. 2. de sep. & Arch. in c. 2. eo. ti. lib 6 licet in capit. placuit. 13. quęstio. 2. tenuisset ꝙ deberetur. hoc idẽ probat Io. An. in c. 1. & c. certificari. de sepul. in glo. in uersi. quarta. & in cle. dudum. §. uerum. ubi reprobat opi. Host. tenentis cõtrarium in d. c. 2.

a Et de omnibus] Et de candelis quæ dantur ad manum secundum Io. An. in cle. dudum. §. uerum, ꝑ illum tex. qui dicit omnibus. Et inducit Pa. c. in nostra. de sep. Nam negari non potest quin sint oblatæ uel portatæ cum funere, facit c. cum inter. 2. de uer. sig. Nam qd' ibi dr in fratribus vr habere locũ quantũ ad hoc in qualibet ecclesia sepulturæ etiam si sit simpliciter collegiata. ut in d. ca. in nr̃a. Nam ibi priuilegium non fecit mentionem de his oblationibus, & tñ Papa interpretaẽ ẽt d̃ his deberi. Et not. ꝙ ẽt de æquis & armis & quibuscunque bonis debeẽ quarta. Nam in d. c. in nostra fuit concessum priuilegium ut de æquis & armis ipsi hospitalariis relictis in fauorem terræ sanctę non solueret quarta, ergo d̃ iure cõi deberet solui.

b Cap. bñficiũ] Dicit. n. ibi ꝙ bñficiũ intrantis religionem non est alteri conferendũ añ probationis annum nisi accedat eius assensus, uel nisi cõstet ꝙ uoluerit mutare uitam, uel expressam fecerit ꝓfessionẽ. Et apparebit ꝙ uoluerit mutare uitam ex factis & gestis &c. Et uide ibi Gemi. qui ponit de illo canonico q in gressus est ordinem ꝑdicatorum cuius præbendam ante annum contulit episcopus. Et cùm notarius dixisset illi canonico; ꝙ aut profiteretur aut renunciaret aut exiret. Et respondit ipse, profiteri non licet. s. añ annũ, renunciare non placet, & exire non decet, de quo dicam ĩ. religiosus. §. 12. cum seq.

c Licet alii dicant cõtra] Pa. in c. relatũ. de sepul. refert Inn. aliter tenere distinctio hic posita cõiter approbat. Et ꝓbatur in c. de his. de sepul. nã iura loquunẽ de relictis occasione sepulturæ. Item de morte naturali, sed intrans monasterium naturaliter non moritur imo retinet successionẽ l. deo nobis. de epis & cle. Itẽ si mutaret domiciliũ non teneretur dare aliquid ecclesię parochiali, igitur nec ingrediendo monasterium.

d C. cum plãtare] Et facit. c. ti. c. tua n. & c. pe. & hoc ideo qa per confraternitatẽ talẽ nõ sunt cõuersi nec eorũ oblati. Pa. in d. c. cũ plãtare. not. ul. dicit ꝙ oblati aliquib. religionib. nõ gaudẽt priuilegiis illorum nisi ex toto sint translati, qa radicitus se & sua, alias remanent sub iurisdictione ordinariorum. Pro hoc bonus textus in capitul. fin. de sepul. li. 6. & pro hoc arguit ꝯ fratres de tertio ordine, de quo tñ per Pa. in c. 2. de fo. cõpe. & per Bar. in l. semper. ff. de iure immu.

e C. ut priuilegia] dde Pa. ibide super gl. in uersicu. mutato in secundo not. & in c. in nostra. de sepul.

Et est

& est opi.[a] uera alia Hostié. reprobata secundum d. Ant. in d.ca.certificari, nam talia debent esse subiecta qualiá prędicata.32.quæst.2. Apostolus.[b] Septio fallit quando de facto sepellitur, ut puta quia erat ibi interdicta ecclesia uel ciuitas, fuit tamen de facto & contra uoluntatem fratrum sepultus in eorum ecclesia & multa oblata. Nam secundum Fede.consilio.119.& sequitur Gem.in d.c.1.de sepul. lib.6.non debetur quarta.[c] Ratio quia talis tempore interdicti nō potest eligere sepulturam apud mendicantes ut no. Inno. de priuile.c.ut priuilegia &c.cū & plantare.& de pe.& re. qđ in te.quis liceat ipsis recipere mortuaria ut orent pro defunctis si cum pœnitentia decesserunt.11.q.3. quicunque intra.facit quod no. Innocen.in ca.tanta. de excess. præla. Item quia quarta debetur ratione iniuriæ factæ ecclesiæ parochiali. d. c.certificari, ergo nullā iniuriā ei facit, ex quo ibi non poterat sepeliri, immo plus dicit idē Fede.ꝙ si mendicantes sponte eum tali tempore, sepeliūt non debetur quarta, sed tenentur tanquam uiolatores interdicti. cle. 1. de sepul. & in c.si canonici de offi. ordi. lib.6. tunc enim solum debetur quarta quando sepeliunt in casu a iure concesso, secus si sepeliunt in casu a iure ꝓhibito: ut in ca.ex parte el.1. & c.cum liberum, & in ca.in nostra in fi. de sepul. & ibi dicit Innocen.ꝙ quando de facto non de iure sepelitur debentur corpus & oblationes quę ratione sepulturæ factæ sunt, sed non legata facta non ratione sepulturæ uel occasione ipsius, & ita patet quòd si de facto sepelitur contra uoluntatem illius cuius est ecclesia, quòd non tenetur ad quartam aliquam, sed tenetur & corpus & omnia qua ratione sepulturæ habuit restituere, sed nōquartam de legatis factis non ratione sepulturæ uel eius occasione. Similiter non debetur de his quæ amici de bonis ipsorum tunc offerunt. Octauo fallit quando ecclesia parochialis erat interdicta ex culpa sua & non parochiani, tunc ecclesia non habebit quartā, siue parochianus sepeliatur alibi ex electione sua, siue non, ut quia alibi est sepulchrum suorum maiorum ſm Petrum [d] in dicto capitu. in nostra. in fi. de sepul. & not. Geminia. in capitulo primo de sepultu. libro sexto. Nono quando reuocat electionem quam fecit legādo, & alibi eligit sepulturam & sepelitur, quia paria sunt non eligere, & electam mutare. ff. de adi. leg. l. 1. & 2. Sed primo casu non debetur ut supra dictū est, in sexta fallentia ergo nec in secundo. Ita consuluit Federi. consil. 10. Geminia. in dicto capit. primo, uidetur tenere quòd reuocata electione sepulturę, reuocetur & legatum, & dabitur illi ecclesiæ ubi elegit sepeliri, quia subrogatus debet intelligi subrogatus cum omnibus qualitatibus onere & honore. l. prima. §. hæc actio. ff. si quis testamen. liber esse ius. fue. ideo onus etiam emolumenti cōmutatur & econtra. l. alumne. §. seia.[e] ff. de adimen. legat. Et dicit uerum nisi aliter constet de uoluntate legantis. Decimo quan-

a Et est opin.] ſm Pa.i d.c.1. est cōior, quia si iste fuisset sepultus in ecclesia parochiali, aliæ ecclesiæ legatariæ nihil soluerent. d.c.1. ergo ex electione sepulturæ non debent iste ecclesiæ ꝑgrauari, ex quo apud eas testator nō fuit sepultus. Satis.n. est ꝙ cōcurrat cū ecclesia sepulturæ, & ex hoc sequitur ꝙ de relicto facto pauperibus nō debetur portio parochialis neque ēt ep̄alis, ut patet ꝑ Ab. in c.2.de sepul. tenet ēt Ab. ꝑ illū tex in c.in nr̄a.de sepul.

b Apostolus] Et l.titia. ff. de uerb.obli. Et l. auia.ff.de cōd. & demōstra.& uult dicere ꝙ ꝓcedētia determinant sequentia, quia cessante causa &c. sed hic cessat iniuria, ut dixi statim. igit &c. Vel induc illū tex. hoc modo uir est caput mulieris & est tanquā ꝓdicatū, si ergo uir dimittēs uxorē causa fornicationis debet remanere sine uxore, eodē mō & uxor dimittens uirū &c. q̄a est tāquam subiectū Et sic ꝓdicata qualificāt subiecta &c.

c Nō debet quarta] Facit.l.cæte re. §. sed si q̄s. ff.fam.ercis.ubi acquisita pecu latu sacrilegio uel ui, aut rapina non ueniūt i iudiciū fa.erc.

d ſm Pe. in d.c.] Secus tn̄ esset si ecc̄lia parochialis non dedisset causam iterdicto, sed culpa dn̄i terræ, tunc ubicunque sepeliat parochianus, n̄ debet perdere quartā, q̄a ex quo nō fuit in culpa, non dēt iure suo priuari. l. ab administratione. C. de leg. ſm Pet. de Anc. &c. Et no. ꝙ si ecclesia in qua debebat sepeliri erat īterdicta, tūc sæpe licēt in ecclesia cathedrali, & ecclesię cathedrali erit restituendum illud qđ restituenđ esset illi ecclesiæ in qua de iure debebat sepeliri, q̄a ex quo cathedralis subrogat in loco interdictæ, dēt intelligi subrogata cū oībus qualitatib. onere & honor̄ &c. l.1.§. hęc actio. ff. si quis testa. lib. esse ius. fue. Onus ēt æmolumenti amittetur. l. alumnæ. §. seia. ff. de adimē. leg. & no. in c.2. de sep. in 6.

e §. seia] Ibi.n. dr̄ ꝙ adēptionē oneris adiecti huiusmodi ēt legatū cēsēt adēptū. Et rō ē, q̄a sunt ibi due obl̄ones correlatiue q̄a h̄rs obl̄at ad dādū, & legatarius ad im-

septem dominicis.[a] stet præ foribus ecclesiæ dum agũtur missarum solénia & ultimo die sine pallio & calciamentis. & ligatus corrigia in collo. Item in 7. sextis ferijs ꝑfatarum dominicarum ieiunet in pane & aqua & nõ intret ecclesiam. Item quod ĩ quolibet præfatorũ dierum tres si poterit uel duos aut saltem unum pauperem reficiat, & si non potest in aliam pœnam cõmutetur. Item si est diues. 40. solidos soluat. uel 30. uel 20. uel saltem. v. usualis monetæ [b] quam pœnitẽtiam si noluerit facere [c] interdicatur ei ingressus ecclesiæ. & in obitu careat ecclesiastica sepultura.

CABELLA Vide ĩ. pedagiũ & talia qa ꝓ eodem accipiuntur uel quasi.

CALIX non debet esse [d] de ere. aut aurichalco, aut cupro, nec de ligno, nec de uitro. nec de cristallo. uel lapide, de conse. dist. 1. uasa. & c. seq. sed debet esse de auro uel argento aut stagno. [e] c. calix. de conse. distin. 1.

1 Quis põt cõsecrare calicẽ & patenã. Car. in cle. attendẽtes de sta. re. uidetur sentire ꝙ eps & etiam abbates q utunẽ insignijs põtificalibus quãdo habẽt ex cõsuetudine qa ista sunt potius dignitatis q̃ ordinis Sed Ge. ĩ c. abbates. de priuile. lib. 6. dicit ꝙ licet hic gl. sit ꝓ ipsis abbatibus. tamẽ debẽt abstinere ꝓpter unctionẽ q̃ fit in eius cõsecratione. ca. unico de sacra unctione.

2 Qũo execratur ℞. secũdum Pet. de pal. ꝙ cõsecratio calicis fit in sup̃ficie. Et iõ si calix argẽteus cõsecratus deaurẽi indiget reconsecratione. Secus credo si deauratio cadit ꝓpter usum, qa nõ reconsecrabiẽ. nec est simile in calice deaurato sicut ĩ pariete ecclĩæ. q decrustatus indiget recõsecratione. ut ĩ gl. c. ecclesijs. de conse. di. 1. sed in ꝑditione auri qđ ita subtiliter ponit̃ nõ uidet̃ sit ita cõsecratio in sup̃ficie ipsius quin remaneat in argẽto & ita seruat cõsuetudo. Simil̃r si amittat formã suã execratur arg. c. 1. de cõse. ec. uel al. & qa destructa forma iã nõ est calix & si reparatur erit nouus calix, & ideo consecrandus. Secus si formã non amisit q̃uis aliqualiter læsus fuerit.

CALVMNIATOR qs dicatur. uide s̃. Accusatio. §. 8. De iuramento calũniæ. scilicet iuramentũ. 2. in prin.

CAMBIVM. Vide ĩ. usura. primo. §. 51.

CANONICA portio dicit̃ quia est a canonibus approbata & debita iure decretorum. 10. q. 1. de his. & c. decernimus. & 16. q. 1. constitutum. & in Cle. dudũ de sepul.

1 Quotuplex est canonica portio. ℞. quod duplex una quæ debetur episcopo ab omnibus ecclesijs totius diocesis. de qua habet. 10. q. 1. in c. de his. & c̃. se. in glo. & de testa. c. officij. & c. secum con-

a Septem dominicis] Ista pœna nõ habet locum in clericis uel religiosis, ut dicit Pa. in d. c. statuimus. & ĩ. pœnitẽtia. §. 4. & ibi habes rationem, bene posset puniri pœna arbitraria, & tam graue posset esse delictum ꝙ deponeretur. Ar. c. si quis per capillum. 22. q. 2.

b Vsualis monetæ] Scilicet illius loci ubi delinqtur, & si essent plures monete usuales debet intelligi de plus usitata secundum Host. sed si equaliter ĩ usu essent tũc đ minori fieret exactio, secundũ Gof. Et si laicus nollet hãc pœnam peragere bene poterit excõicari. Ar. c. si. de except. li. 6. ubi dicit ꝙ tales pñt excõmunicari. Quæro ad materiã huius tit. Quid si statutum dicat ꝙ qui commiserit delictũ de nocte dupli ci pœna puniatur, & aliud statutũ dicat qđ blasphemãs puniatur in decẽ, nunqd si de nocte blasphemat debeat puniri ĩ 20. Bart. ĩ l. aut facta. ff. de pœnis dicit ꝙ non quia nõ dicitur maleficium, sed maledictum. In contrarium facit gl. in uer. iniuria institu. de act. quæ ex delic. nas. ubi uide Bal. omnino q in terminis format hanc quæstionem. Et si statutum imponit certam pœnã blasphemãti Deũ & sanctos debet omnibus pœnis puniri. Alberic. prima par. sta. q. 44. uide ad hoc, Bar. in l. item apud labeonem. §. ait prætor. uersic. sed quæro. utrum inter. ff. de iniuriis. ubi dicit ꝙ si maledictum refertur ad Deum uel ad sanctos est blasphemia, secus si ad homines, quia cõis usus habet, ꝙ maledictio dicatur de præterito uel ꝑsenti, sed blasphemia de futuro, subdit tñ ꝙ blasphemia est uerbũ iniuriosum, & dicit Archidia. in c. si quis calumniã. 22. quæst. prima ꝙ quando quis iurat ꝑ mẽbra Dei, quæ ĩ aliis hominibus repræsentanẽ dicitur blasphemare.

c Facere] Nota quòd si talis non poterit soluere pœnam pecuniariã, ꝙ luere dẽt ĩ corpus. nota. in c. finem litibus. đ dol. & cõtuma. & ĩ l. fi. ff. de in ius uocã. secus si teneretur ex ꝯtractu uel quasi, quia tunc expectatur piguior fortuna. c. Odoardus de solu.

d Nõ dẽt esse] Rõnẽ quare est ꝓhibitũ in talibus cõsecrari, uide ĩ glosis in c. ut calix. đ cõsecra. dist. 1.

e Aut stagno] Qñ ecclesia est ita pauper &c. Si quis aũt celebraret cũ istis calicibus ... tis bñ consecraret gl. in d. c. ... sa. Et nota ... dicit đ auro ... si pauperes ... rerentur fam... quia tunc cal... metallũ potius ... uidi d. beret ... sancimus C ... sac. san. eccl. ... aurum. 12. q ... hoc dicit gl. ... d. c. ut calix. ...

Iũs

cordantis in gl. Alia quæ debetur ecclesiæ parrochiali. đ qua habetur. de sepul. per totum in decre. & 6. & Cle.

2 Quota est canonica portio epalis. ℞. ſm gl. in c. requisiti. de testa. c. tertia uel quarta ſm consuetudinem.

3 Quota est canonica portio parrochialis. ℞. quod iura sunt diuersa.[a] & ideo erit quarta quia in illa omnia iure concordant, licet quædam dicant mediam, quædam tertiã. ff. de arbi. l. diem. §. si plures. & de arbi. l. diem §. si plures. & de arbi. c. si ex tribus. li. 6. nam ĩ dubijs seqmur quod minimum est ff. đ le. 2. l. si ita relictum ĩ fi. ff. de re. iur. l. semper ĩ stipulationibus. & l. semper in obscuris. ita no. Arch. in c. cum quis de sepul. lib. 6. & ibi Gemi. in prin. & in fi. & Inn.[b] in dicto c. requisisti. & Ber. in ca. certificari de sepul. & hoc uerum nisi consuetudo esset dandi medietatẽ. uel tertiam quia tũc ista esset debita. ut in d. c. certificari. Et sic ĩtellige iura q̃ uidenẽ dicere qđ est tertia uel medietas.

4 Vtrum consuetudo[c] ualeat qua nihil datur epo uel parrochiali ecclesię. ℞. Host. in sum. tit. de sepul. tenet qđ non. Similiter. & Go. cum sit irrationabilis. c. fi. de consue. & contra iura. de sepul. ca. 1. do. Pe. de Perusio. in tractatu. de canonica portione. secunda par princ. c. 8. §. redeamus. Et Innocen. in d. c. requisisti. tenent ꝙ consuetudo ualet dummodo sit præscripta spacio annorum. 40. facit c. de quarta. de præscrip. & qđ notat Io. in d. c. certificari.

5 Vtrum præscriptione etiã sicut consuetudine posit in totum tolli. ℞. ſm Host. ubi s̃. & d. Pe. ꝙ sic. sed requiritur titulus[d] uel cursus temporis cuius cõtrarij[e] memoria nõ existat. & ita loquitur capitulo. 1. de præscri. lib. 6. Ratio, quia ius commune est pro ecclesia parrochiali uel episcopo. Et ideo ubicunq; præsumptio est contra possidentem oportet ꝙ titulum alleget & probet per quem talis præsumptione tollatur.

6 Vtrum per pactum[f] possit renunciari dicta quarta. ℞. ſm Arch. c. pactum de pac. li. 6. ꝙ quando damnificatur ecclesia non ualet pactum. Secus ubi nõ damnificaretur quia ualeret sine autoritate superioris factum l. non eo minus. C. de procu.

7 A quibus debetur quarta episcopalis. ℞. ſm Ho. in sum. ti. de sep. ꝙ debetur & potest peti ab omnibus ecclesijs. ĩ. propriam diocesim constitutis, ut 16. q. 1. constitutũ siue sint capellæ monachorũ uel aliorũ religiosorũ, uel mona

a Iura sunt diuersa] No. ꝙ concordantiæ iurium uarie loquuntur in hac materia ſm Pa. in c. requisisti. de test. ꝙ olim de omnibus redditibus nedum de mortuariis ecclesiarũ inferiorum debebatur tertia pars epo loci ut habetur in c. constitutum. 16. q. 1. & fuit illud indultũ pp inopiam. epatuũ. Cum uero postea facultates epatuum ceperunt ex crescere fuit statutũ, ut medietas omniũ oblationũ fiendarum ĩ ecclesiis inferioribus dr̄etur episcopo. ut ĩ c. antiquos. 10. q. 1. post ea fuit statutum đ tertia parte dũtaxat. c. de his. 10. q. 1. Sed cum epatus postea bene dotarẽtur fuit cõstitutum, ut p̄ter cathedraticum duos solidos forte aureos epo nil deberetur ab ecclesiis ĩferioribus. Itaque de iure omnis ecclesia dẽt soluere epo annuatim cathedraticum sic appellatum quia datur in honorẽ cathedrę epalis. Hæc habentur 10. q. 3. c. 1. & 2. Fuit tñ statutũ qđ si eps uellet subireonus ecclesiæ fabricę inferioris possit capẽ tertiani partẽ omnium reddituũ. ut in c. uno ea. causa & q. nec istud hodie reperitur mutatũ nisi ex consuetudine. Intelligo tamẽ ꝙ illa tertia pars debebatur si reliquę duæ partes sufficiebant præsbytero, nam primo præsbyter ecclesiæ debet ali, & de eo quod superest debet ecclesia reparari. ut est tex. no. in c. de eccle. edifi. Et uide quod ibi not. & in c. 1. e. tit. postremo fuit statutum ut de omnibus mortuariis & decimis episcopo loci deberetur quarta quæ est hodie debita, & computatur inter iura episcopalia. ut est casus in c. conquerente. de oficio ordi.

b Et ibi Inn.] Ab. ĩ d. c. requisisti idem tenet & dicit hoc procedere circumscripta omni consuetudine, & procederet libellus super quarta parte. ca. conquerente. de off. or. &c.

c Consuetudo] Quod autẽ ista consuetudo ualeat tenet. D. Car. & Pa. in d. ca. requisisti. & est tex. ad literam ĩ c. de quarta. de præscrip. Et glo. no. in c. 1. de stat. mo. & hos. in tit. de sepul. in §. cum licite. uer. quid si consuetudo. licet Inno. aliter dixerit.

d Requiritur titulus] Verus aut putatiuus, & facit qa episcopus põt istã quartam alteri cõcedere. ut est tex. no. in c. fin. 12. q. 3. Cum ergo sit abdicabilis per concessionem ergo & per præscriptonẽ. & uide text. in d. c. de quarta. ubi est casus rotundus contra eps extorquere uolentes quartam cõtra præscriptionẽ. Et ꝙ sufficiat titulus putatiuus ad præscriptioné text. est no. in l. qui uulgo. ff. ꝓ empto. & Bar. in l. celsus. ff. de usuc. Et uidetur alienare q patitur usuca. l. alienationis. ff. de uerbo. signifi.

e Cuius contrarii] Et in hoc casu incumbit probatio petenti & non possidenti. ut par Io. An. in c. cũ apostolica. de his quæ fi. a pręla. & per Gemi. in c. 1. de præscrip.

f Pactum] Gemi. in d. c. pactum. & Ioan. And. in c. qui ad agen. §. fi. de procu. super uer. paciſci. & in c. causam. de iud. in uersi. obtineat.

steria. Vel alia pia loca siue sint conuentualia, uel quæuis alia in ciuitate uel extra, de off. ord. conquærente de testa. officii. & cap. requisisti etiam si sint exempta, nisi in priuilegio fiat specialis mētio de piudicio epalis quartæ, de deci dudum. § ult. ff. ne quid in loco pu. l. 1. §. merito Pa. uero in d. ca. officii, tenet contrarium. s. quòd solū debeatur ab ecclesiis epo subiectis non ab exemptis seu subiectis immediatæ Papæ. & dicit ꝙ sic cōiter tenetur. Pe. uero in præfato tractatu limitat Pan. uerū dicere qn̄ legans ecclesiæ exemptæ nō est subditus epi uel exēptus similiter alias debeatur. Sed uerior uidetur opi. Pa. quia ista quarta datur episcopis rōne solicitudinis [a] quā debet habere in ecclesiis sibi subiectis ut patet in d. capit. conquærente, non respectu legantium.

8 Sed nunquid exempti tenentur soluere quartam canonicam Papæ. R. Abbas in ca. officii. de test. quod sic. [b] & sequitur do. Pe. ubi supra. Legatus tamen de latere petere non poterit quia nō est dioecesanus exemptorum. de priuile. c. autoritate [c] §. 1. li. 6. in gl. in uer. sedis.

9 De quibus debetur quarta canonica episcopalis. Respon. quod de omnibus legatis factis quibuscunque ecclesiis uel piis locis secundum quòd dixi in §. 7. & etiā quarta decimarum & quarta eorum quæ ueniunt occasione funeris, ut in c. requisisti. de testa. & ibi Pan. Fallit hoc in 7. casibus secundum do. Pe. ubi supra prima par. prin. c. 7. 2. & 3. colum. Primus quando relinquitur aliquid pro ornamentis ecclesiæ seu uestibus. uidelicet cū legat sericum pro planeta uel aliud ornamentum pro altari. ut not. doct. in c. fi. de test. Ex quo sequitur ꝙ si legatur aliquid ut fiat chorus uel pictura uel maiestas uel calix uel huiusmodi, non debetur quarta, quia ista est fabrica ad longeuum honorē dei. d. c. fin. & l. 1. C. ne li. sig. sal. [d] Istę imagines & cruces appellantur signum dei. l. Titia. §. Seia. ff. de [e] auro. argentoque lega. & Innocen. in capitulo cum ad sedem. de restitu. spo. dicit quod cruces & calices sunt ornamenta ecclesiæ. Secundus quando legatur pro præfatis ornamentis redimendis, ornandis, seu reparandis, ut dicit Inno. & Abb. in d. c. fi. Idem dic cum legatur pro libris necessariis diuino officio. Similiter quando legatur pro monumento fiendo quia religionis interest monumēta construi uel exornari. l. 1. §. interdictum. ff. de mor. infe. Tertius quando legatur pro fabrica [f] ecclesiæ reparatione indigente & portio pro fabrica non habetur, uel si habeť non sufficit. Si uero ecclesia nō indiget fabrica soluet quarta ſm Host. reliquū seruabitur pro tempore necessario ad fabricam. Quartus quando legatur pro luminaribus oleum pro lampade uel cerei huiusmodi. Quintus quando legatur ꝓ anniuersario [g] celebrando annuatim. cap. cum creatura. de cele. mis. Sextus quando legatur pro. 7. [h] 30. & huiusmodi secundum Host. in dict. capit. fin. Septimus quando relinquitur ad perpetuum cultū diuinum. pu-

a Sollicitudinis] Potest addi alia rō qa quarta debeť episcopo pp cōionē quæ est inter epm & sibi subiectam ecclesiam. ut in c. requisisti. de testa. i uer. secus. quæ cessat hic. pōt ēt deberi ĩ recognitionem superioris, sicut in simili dicit Inn. in procuratione. c. 1. de censi. li. 6. & hęc ēt rō cessat in exemptis. Confirmat etiā hoc per cle. Dudum, de sepul. quæ loquēs de fratribus qui sunt exēpti excludit oēs prælatos a quacūque petitione nisi solum respectu quartæ quæ debeť ecclesiæ parrochiali. hinc dicit ibi glo. not. super uer. quartam ꝙ si testator non sepelitur apud fratres non tenentur fratres soluere quartam de relicto eis facto quod not. Ad c. dudū posset rn̄deri, ꝙ ibi erat confirmatio quędam in forma cōi q̃ non pręiudicat tertio, qa intelligiť cū clausula si sic ē. Et nō releuat ab onere probandi sic esse. Secus autē in casu nostro, qa ecclesiæ istę exempte fuere simplr a Papa sciente.

b Quod sic] Rō qa Papa censeť ordinarius & eps exēptorū, ut not. 93. dist. nullam, & in c. autoritate, de priuil. in. 6.

c Autoritate] in §. 1.

d Ne. li. sig. sal.] Et uide Nic. de ly. sup Mat. 24. ubi dicit ꝙ signū saluatoris ē crux claui lācea &c. Vel etiā cicatrices de q̄bus per doctores in quarto distinct. 44. uel 47.

e §. Seia] Reliq̄t. n. ipsa ut hr̄des facerent signū Dei in tēplo &c. Et intelligit glo. de quadā statua. nō aūt de Cruce, qn̄ qdē xp̄s adhuc nō esset humanatus illo tempore.

f Pro fabrica non hr̄] Et dicit Pan. ꝙ hoc est no. in illo. c. fi. ꝙ relicta ꝓ fabrica nō debēt conuerti in ecclesiæ ornamēta.

g Pro anniuersario] Anniuersariū dr̄ eadem die sepelitionis uel defunctionis singulis annis, qa ille qui legauit fuit sepultus uel defunctus.

h Pro septima &c.] Refert se hic ad uarias consuetudines locorū in q̄b. aliqui seruāt facere officiū ꝓ defuncto. i. septima die post sepulturā. ul'. 20 seu 30. seu alia die. Et uide de his diebus in c. qa alii 13. q. 2. &c.

Cultus

ta quod festum unius sancti fiat annuatim uel dicatur officium in una capella, quia in hmôi cõsistit cultus diuinus.[a] c.fin. de rescrip. lib. 6. Octauus fallit secundũ Pan. in d. c. requisisti in oblationibus[b] de quibus non debetur quarta ut olim. Nonus fallit secundum eundem in donatione in uita de qua etiã non debetur. c. de his. de sepul.[c] & c. 1. de sta. mo. & ibi gl. & ibi Pa.

10 Vtrum debeatur quarta episcopo de relictis factis hospitali. Respon. Pa. in d. c. officii, ꝙ sic, si est religiosum puta autoritate epi constructum ẽt ẽm Io. And. si relictũ fuisset factum pauperibus talis hospitalis, quia præsumitur habuisse respectum ad locum non ad personã. Secus si relictum esset pauperibus simpliciter, quia non deberetur. l. nulli. & l. si quis ad declinandam. C. de episco. & cle.[d] si uero hospitale non est religiosum licet diuersa sit opi. tñ tene cum Pa. ibidẽ ꝙ si hospitale est ędificatum autoritate iã defuncti sic episcopus habebit quartam, q̃a episcopus habebit curam, ut dicitur in autẽ. de eccle. ti. §. si quis, quia nõ pôt amplius redire ad prophana. Si uero ædificator uiuit sic non debetur quarta & relictum vt factum pauperibus cum talis locus non sit capax, quia ędificator pôt cũ destruere c. inter dilectos. de donat. & ibi Inno.[e] Et ex dictis patet ꝙ de relictis istis fraternitatibus[f] non debetur quarta, ut tenet Pe. qui supra. Limita tñ præfatum dictum Io. An. d. pauperibus simpliciter uerum secũdum qñ legatur in genere pauperibus ẽm Bald. Ita ꝙ inter personas distribuatur & non inter loca, ut puta quia testator iubet cuilibet pauperi dari tunicam uel certam quantitatẽ pecuniæ; quia legatur ut singularibus personis, & sic non debẽt quarta ẽpo, c. ex parte. el 3. de uerb. sig. alias legando pauperibus in genere uidẽt legare hospitali quod est in ciuitate ubi testator habet domicilium. casus est in d. l. si quis ad declinandam. uer. ubi aũt. & ideo deberẽt quarta ꝯ Io. An.[g] & eum sequentes, & sic uerum credo qñ est tale hospitale ꝙ pauperes cõiter ibi mittuntur. secus in hospitalib. ubi pauci pascuntur. Et intellige. Io. An.

11 Vtrum debeatur quarta episcopo de legato facto alicui ut singulari personæ R. do. Pe. ubi supra 1. par. prin. ca. 5. in fi. ꝙ non, sicut quando legatur clerico non habenti administrationem uel prælationem seu alicui canonico, ut in d. c. requisisti. §. fi.[h] uel cum legatur leprosis morantibus in tali loco seu domo, uel cum legatur heremitis aut istis fratribus qui morantur in aliquo loco, uel aliq̃bus mulieribus pro dote uel uiduis peregrinis & huiusmodi in quibus cessat. dicto capitul. ex parte, el tertio. uide quod not. Innocen. in capitul. relatum de sepul.[i]

12 Vtrum debeatur quarta episcopalis de legatis pro male ablatis. Resp. do. Pe. ubi supra prima. par. prin. ca. 7. col. 7. uersi. quæritur ergo si testator quod non, quia sunt debita non legata, siue restitutio sit certa siue incerta.[k]

13 Vtrum debeatur quando subditus legat ecclesiæ extra dioecesim constitutæ. Respon. quòd non, ita tenet Abbas in c. requisisti. & Innocen. in dict. capitul. officium, & Ioan. in d. cap. certificari. Et ita consuluit Ioan. de Montemerlo. Hoc intelligo nisi consuetudo

a Cultus diuinus] De his oĩbus habẽt expressius in ca. ex parte. tertio. de uer. sig.

b In c. requisisti ĩ oblationibus &c.] Adde text. no. in c. 1. de sta. regu. & ꝓbat in c. conquærente, de offi. ordi. ubi enumerantur iura ẽpalia & nulla fit mentio de oblationib. & licet ꝗ iure antiquo deberẽt quarta de oblationibus tñ hodie reuocatũ ẽ per c. 1. 10. q. 3.

c C. de his de sepul.] Et ratio ibi reddĩt quia liberum est eis tunc bona sua non solum religiosis, sed ẽt quibuslibet priuatis conferre personis, dummodo sint honestæ. 86. dist. donare. & non hæreticis. C. de appel. l. hi qui. Et c. si quis episcopus cum sede hæreticis. Intellige oĩa p̃dicta nisi sint facta in fraudẽ ut d. c. fi. de testa. quæ nõ nocent ecclesiæ. ut in ca. ex pte el. 3. de uer. sig.

d C. de epi. & cle.] Idem gl. ĩ c. 2. de sepul. Et Io. An. in c. dudum. de cõuer. coniu.

e Et ibi Inn.] Et ita procedũt rõnes Pe. ꝗ Petru. qui tenet ꝙ nõ deberẽt ista quarta. Et quia eps nõ uisitat hmõi loca. uid Fede. cõsi. 225.

ubi dicit ꝙ ab hospitalib. nõ religiosis non pôt eps exigere iura episcopalia &c.

f Fraternitatibus] Quõ istæ fraternitates faciant collegiũ. uide ĩ. collegiũ §. 1.

g Cõtra Ioan. An.] Pa. in c. relatũ de sep. allegat Io. An. ĩ c. dudũ, de conuer. coniug. tenentem id qđ hic &c.

h §. fi.] Tex. ibi limitat nisi tale relictũ fuisset factum in fraudem.

i C. relatũ] Et Pa. ibidẽ dicit ꝙ hæc portio de relictis factis pauperib. nõ debẽt eccl'ie parochiali, sed nec episcopo.

K Incerta] Intellige qñ legat pauperib. in gñe secus qñ reliquærit ecclesiæ pro male ablatis.

a Et de omnibus] Et de candelis quæ dantur ad manum secundum Io.An.in cle.dudum.§.uerum,p illum tex.qui dicit omnibus. Et inducit Pa. c.in no stra.de sep.Nam negari non potest quin sint oblatæ uel portatæ cum funere,facit c.cum inter.2.de uer. sig.Nam qd' ibi dr̃ in fratribus vr̃ habere locũ quantũ ad hoc in qualibet ecclesia sepulturæ etiam si sit simpliciter col legiata.ut in d. ca.in nr̃a.Nam ibi priuilegium non fecit mentionem de his oblationibus, & tñ Papa iter pretat ét d' his deberi. Et not. ꝙ ét de æquis & armis & qui buscunque bonis debet quarta. Nam in d.c. in nostra fuit concessum priuilegium ut de æquis & armis ipsi hospitalariis relictis in fauorem terræ sanctę non sol ueret quarta, ergo d' iure cõi deberet solui.

b Cap. bñficiũ] Dicit.n. ibi ꝙ bñficiũ intrantis religionem non est alteri conferendũ añ probationis annum nisi accedat eius assensus,uel nisi cõstet ꝙ uoluerit mutare uitam, uel expressam fecerit ꝓfessionẽ. Et apparebit ꝙ uoluerit mutare uitam ex factis & gestis &c.Et uide ibi Gemi. qui ponit de illo canonico q in gressus est ordinem pdicato rum cuius præ bendam ante annum contulit episcopus.Et cum notarius dixisset illi canonico,ꝙ aut profiteretur aut

consuetudo uel præscriptio aliud habeat cap.cum inter. de uerb.sig.

14 De quibus debetur canonica parochialis. Respon. quòd de omnibus [a] quæ ueniunt ratione funeris. & de omnibus legatis factis ecclesiæ apud quam elegit sepulturam, de sepul. per totum, & in clemen. dudum, eodem titulo. Fallit hoc in 14. casibus secundum do. Petr. ubi supra secunda par. principali. ca. 4. cum sequen. Primus quando per consuetudinem uel præscriptionem nihil soluitur secundum quòd dictũ est. Secundus quando per priuilegium Papæ eximitur a præstatione. de reli. domi. capit. constitutus. de te sta.capit. officii. in fin. de se pul. in nostra, huiusmodi sunt hodie fratres minores & prædicatores per priuilegium. Tertius quando legatur ad usus priuilegiatos de quibus in capit. fin. de testa. qui sunt 7. casus primi de quibus non debetur quarta episcopalis de quibus supra in §. 9. Quartus quando ecclesiæ donatur, donatione inter uiuos ut in dict. capitul.de his. §. si uero. Quintus quando post electionem sepulturę in aliquo monasterio sanus existens illud intrat. & in eo profitetur antequam moriatur. & idem dico si intrauit cum proposito absolute mutandi uitam, quia desinit esse parochianus alterius ecclesiæ. argumen. capitul. beneficium, [b] de re. libr. 6. Si uero nõ fecit professionem nec habuit absolute propositum uitam mutandi debetur quarta secundum Archi. in cap. cum quis. in princi. de sepul. libr. 6. & uidetur uerius secundum Gemi. ibidem licet alii dicant contra, [c] quia religiosus censetur contrahere domicilium in monasterio facta professione tacite uel expresse, non ante, ut dicit Archidia. & Ioan.in capitul.statutum. de rescrip. libr.6.Et idem uidetur dicendum de leproso qui intrauit domum leprosorum quòd non debetur secundum Gu,secus de illo qui recipitur in confratrem qui tñ retinet bona sua quo ad proprietatem, quia debetur quarta.c.cũ & plantare, [d] de priuile.qa nõ transit in religionẽ. Secus si solum sibi retinuisset usumfructũ suorum bonorũ,quia gauderet priui legio religionis. cap. ut priuilegia [e] de priui. Sextus qñ quis legat ecclesiæ in qua non sibi eligit sepulturã nec sepelitur ibidẽ ẽm gl.ordi.in cap. 1. de sepul. & idem Innoc.in c.2.de sep. & Arch.in c.2.co.ti.lib.6 licet in capit. placuit.13.questio.2.tenuisset ꝙ deberetur. hoc idẽ pro bat Io.An.in c.1.& c.certificari.de sepul. in glo.in uersi. quarta.& in cle. dudum.§.uerum.ubi reprobat opi.Host. tenentis cõtrarium in d. c.2.

renunciaret aut exiret. Et respondit ipse, profiteri non licet .s.añ annũ, renunciare non placet,& exire non decet,de quo dicam j.religiosus.§.12.cum seq.

c Licet alii dicant cõtra] Pa.in c.relatũ. de sepul.refert Inn.aliter tenere distinctio hic posita cõiter approbat.Et ꝓbatur in c. de his. de sepul.nã iura loquunt de relictis occasione sepulturæ. Item de morte naturali,sed intrans monasterium naturaliter non morit, imo retinet suc cessionẽ l. deo nobis. de epis & cle.Itẽ si mutaret domiciliũ non teneret dare aliquid ecclesię parochiali, igitur nec ingrediendo monasterium.

d C. cum plãtare] Et facit.e. ti.c.tuarũ.& c. pe.& hoc ideo qa per confraternitatẽ talẽ nõ sunt cõuersi nec eorũ oblati.Pa.in d.c. cũ plãtare.i.not. ul.dicit ꝙ oblati aliquib. religionib. nõ gau dẽt priuilegiis illorum nisi ex toto sint translati,qa tradide rũt se & sua, alias remanent sub iurisdictione ordinariorum. Pro hoc bonus textus in capitul. fin. de sepul.li.6.& pro hoc arguit ↄ fratres de tertio ordine, de quo tñ per Pa. in c.2.de fo.cõpe.& per Bar. i l. semper. ff.de iure im.mu.

e C. ut priuilegia] dde Pan. ibidẽ super gl. in uersicu.mutato in secundo not.& in c.in nostra. de sepul.

Et est

a Et est opin.] ſm Pa. ĩ d. c. 1. est cõior, quia si iste fuisset sepultus in ecclesia parochiali, aliæ ecclesiæ legatariæ nihil soluerent. d. c. 1. ergo ex electione sepulturæ non debent iste ecclesiæ ꝑgrauari, ex quo apud eas testator nõ fuit sepultus. Satis. n. est ꝙ cõcurrat cũ ecclesia sepulturæ, & ex hoc sequitur ꝙ de relicto facto pauperibus nõ debetur portio parochialis, neque ẽt epalis, ut patet ꝑ Ab. in c. 2. de sepul. tenet ẽt Ab. ꝑ illũ tex in c. in nr̃a. de sepul.

b Apostolus] Et l. titia. ff. de uerb. obli. Et l. auia. ff. de cõd. & demõstra. & uult dicere ꝙ ꝓcedẽtia determinant sequentia, quia cessante causa &c. sed hic cessat iniuria, ut dixi statim. igĩ &c. Vel induc illũ tex. hoc modo uir est caput mulieris & est tanquã ꝓdicatũ, si ergo uir dimittẽs uxorẽ causa fornicationis debet remanere sine uxore, eodẽ mõ & uxor dimittens uirũ &c. qa est tãquam subiectũ Et sic ꝓdicata qualificãt subiecta &c.

c Nõ debeẽ quarta] Facit. l. cætere. §. sed si qs. ff. fam. ercis. ubi

& est opi.[a] uera alia Hostiẽ. reprobata secundum d. Ant. in d. ca. certificari, nam talia debent esse subiecta qualia prędicata. 32. quæst. 2. Apostolus.[b] Septio fallit quando de facto sepellitur, ut puta quia erat ibi interdicta ecclesia uel ciuitas, fuit tamen de facto & contra uoluntatem fratrum sepultus in eorum ecclesia & multa oblata. Nam secundum Fede. consilio. 119. & sequitur Gem. in d. c. 1. de sepul. lib. 6. non debetur quarta.[c] Ratio quia talis tempore interdicti nõ potest eligere sepulturam apud mendicantes ut no. Inno. de priuile. c. ut priuilegia & c. cũ & plantare. & de pe. & re. qđ in te. quis liceat ipsis recipere mortuaria ut orent pro defunctis si cum pœnitentia decesserunt. 11. q. 3. quicunque intra. facit quod no. Innocen. in ca. tanta. de excess. prælat. Item quia quarta debetur ratione iniuriæ factæ ecclesiæ parochiali. d. c. certificari, ergo nullã iniuriã ei facit, ex quo ibi non poterat sepeliri, immo plus dicit idẽ Fede. ꝙ si mendicantes sponte eum tali tempore, sepeliũt non debetur quarta, sed tenentur tanquam uiolatores interdicti. cle. 1. de sepul. & in c. si canonici de offi. ordi. lib. 6. tunc enim solum debetur quarta quando sepeliunt in casu a iure concesso, secus si sepeliunt in casu a iure ꝓhibito. ut in ca. ex parte el. 1. & c. cum liberum, & in ca. in nostra in fi. de sepul. & ibi dicit Innocen. ꝙ quando de facto non de iure sepelitur debentur corpus & oblationes quę ratione sepulturæ factæ sunt, sed non legata facta non ratione sepulturæ uel occasione ipsius, & ita patet quòd si de facto sepelitur contra uoluntatem illius cuius est ecclesia, quòd non tenetur ad quartam aliquam, sed tenetur & corpus & omnia quæ ratione sepulturæ habuit restituere, sed nõ quartam de legatis factis non ratione sepulturæ uel eius occasione. Similiter non debetur de his quæ amici de bonis ipsorum tunc offerunt. Octauo fallit quando ecclesia parochialis erat interdicta ex culpa sua & non parochiani, tunc ecclesia non habebit quartã, siue parochianus sepeliatur alibi ex electione sua, siue non, ut quia alibi est sepulchrum suorum maiorum ſm Petrum[d] in dicto capitu. in nostra. in fi. de sepul. & not. Geminia. in ca. primo de sepultu. libro sexto. Nono quando reuocat electionem quam fecit legãdo, & alibi eligit sepulturam & sepelitur, quia paria sunt non eligere, & electam mutare. ff. de adi. leg. l. 1. & 2. Sed primo casu non debetur ut supra dictũ est, in sexta fallentia ergo nec in secundo. Ita consuluit Federi. consil. 10. Geminia. in dicto capit. primo, uidetur tenere quòd reuocata electione sepulturę, reuocetur & legatum, & dabitur illi ecclesiæ ubi elegit sepeliri, quia subrogatus debet intelligi subrogatus cum omnibus qualitatibus onere & honore. l. prima. §. hæc actio. ff. si quis testamen. liber esse ius. fue. ideo onus etiam emolumenti cõmutatur & econtra. l. alumne. §. seia.[e] ff. de adimen. legat. Et dicit uerum nisi aliter constet de uoluntate legantis. Decimo quan-

acquisita peculatu sacrilegio uel ui, aut rapina non ueniũt ĩ iudiciũ fa. erc.

d ſm Pe. in d. c.] Secus tñ esset si ecc̃lia parochialis non dedisset causam iterdicto, sed culpa dñi terræ, tunc ubicunque sepeliaẽ parochianus, ñ debet perdere quartã, qa ex quo nõ fuit in culpa, non dẽt iure suo priuari. l. ab administratione. C. de leg. ſm Pet. de Anc. &c. Et no. ꝙ si ecclesia in qua debebat sepeliri erat ĩterdicta, tũc sæpelieẽ in ecclesia cathedrali, & ecclesię cathedrali erit restituendum illud qđ restitueñ. esset illi ecclesiæ in qua de iure debebat sepeliri, qa ex quo cathedralis subrogaẽ in loco interdictæ, dẽt intelligi subrogata cũ oĩbus qualitatib. onere & honor̃ &c. l. 1. §. hęc actio. ff. si quis testa. lib. esse ius. fue. Onus ẽt æmolumenti amittetur. l. alumnæ. §. seia. ff. de adimẽ. leg. & no. in c. 2. de sep. in 6.

e §. seia] Ibi. n. dr̃ ꝙ adẽptionẽ oneris adiecti ĩ uim modi ẽt legatũ cẽsẽẽ adẽptũ. Et rõ ẽ, qa sunt ibi due oblĩones correlatiue qa hr̃s obl̃aẽ ad dãdũ, & legatarius ad im-

do licet elegerit, tamen non sepelitur ex facto hæredum uel ex facto contingenti circa personam defuncti, puta quia moritur nimis longe uel hæredes nolunt ad ecclesiam electam deferri, quia uerba sunt intelligenda cum effectu.l.1.§.hæc autem uerba.ff. quod quisque iuris, & l.ea quidem. C. si man.ita fue.alie.tex.est in c.relatum, de cleri.non resi.ergo cessabit canonica,ex quo ibi non sepelitur. Ita tenet Federicus ubi supra & domi. Petr. ubi supra Gemini. tamen in d.ca.1. uidetur sentire quod isto casu ecclesia non priuatē legatis factis gratia sepulturæ,[a] ut no.in ca. in nostra.[b] de sepultu. & ideo forte nec sua quarta [c] ecclesia parrochialis.Vndecimo cum legatur pro incertis male ablatis s̄m do.Pet.[d] ubi supra. Duodecimo quando legatum est ecclesiæ parrochiali tantum quantum est quarta pars legatorum factorum ecclesiæ electe s̄m Host.in d.c.officii, & do.Pe.ubi supra.[e] Alii uolunt quod non computabitur,sed soluet quartam ecclesiæ,electæ,ac si nihil ecclesiæ parrochiali esset legatum sicut Goffre. Raynal. in summa Ioan.in d.c.officii.Feder. consi.3 Ioann.de ligna.in d. cle.dudū.Tu uero tene quod si consuetudo esset quod teneretur tantum legare ecclesiæ parrochiali, tunc uera sit secunda opinio ut non computetur. Si uero dicta [f] consuetudo non est,sic computabitur,& si minus est supplebitur,sicut filius facit [g] in lege si quando.C. de inoffi. testa. Si plus est legatum ei quam sua quarta non defalcabitē. Tertiodecimo quando tempore testamenti & legati nō elegit sepeliri, sed postea tēpore mortis elegit sepulturā facit c.relatum,[h] de sepultu. in secunda glossa Ber.in d.c. de his, dicit se dubitare, sed ego credo teneri nisi fiat donatio inter uiuos & non in fraudē. Decimoquarto quando parrochianus nō potuit audire diuina, nec percipere ecclesiastica sacramenta in sua parrochiali ecclesia, ꝑ uacationem longo tempore & alibi eligit sepulturam secundum Baldum in suo tractatu.[i] De hoc ratio quia q̄ legantur pro labore,cessante eo cessat & legatum lege seio.in fi.ff.de annu.leg.Cum ergo quarta detur pro administratione sacramentorum & celebratione, ut patet in d. clemen. dudum. §. uerum ibi, cum mercedis exhibitio patet quod non debetur, qa cessante causa finali cessat effectus,de quo in capitulo cū cessante,de appellatio.Host. uero & Ioan.in ca. relatum. de sepultur.& Pet. ubi supra tenent quod immo debetur, quia uicium prælati non debet nocere ecclesiæ. Sed ego teneo cum Bald. & dico qđ uicium prælati nocet ecclesiæ in acquirendis,ut no.Pa. in capitu.ut super de reb. eccle.non alie.

15 Vtrum de legato facto rectori ecclesiæ in qua elegit sepulturam pro missis dicen

---

īplēdū modū.l. pe.ff.de his q̄ sub mō. Et natura obligationum correlatiuarum est, ut una sublata altera tollatur. l.si emptor.ff.de rei uendi. & l.fi.ff.de acceptilatio. Secus si relictum esset in uim conditionis. Vide Bar.in d.§.seia. Et in l. si quis seruum.ff. de condi.& demon. Cum igitē in isto casu uideatur esse factum relictum sub modo. Igitē &c. Hoc idem tenet Pa.in d.c. in nostra. de sepu. allegat bonum tex. in l.filio.§.matri. ff. de adi.lega.

a Gratia sepulturæ] Idē Pau. in c. cum super de sepultu.

b Vt not. in c. in nostra]Opi. Gemi.tenet Pa. ī d.c.in nostra, & ponit exemplum de interfecto in bello cuius corpus reperiri nō potest, tunc enim putat ꝙ relictū debeatur ecclesiæ sepulturæ. Argu. optimū. in l.quæ sub cōditione.§.quotiens. cum uer. seq.ff.de condi. instit. Et quod ibi not.C.de insti. & substi. & sentit Innocē. ī d.c.in nostra.

c Nec sua quarta] De quarta tamen tenetur quod priuatē.s. funeralium,qa hoc est certum ex quo nō sunt exhibita ecclesiæ sepulturæ.

d Secundū. d. Pet.]Pa.disputat hanc sentētiā ibi, & concludit ꝙ tā in episcopo q̄ in ecclesia parrochiali non debetē quarta nisi forte in supplementū,qn̄ relictū est eis aliquid per testatorem, ut ibi per eum Et idem tenet in c.de his.de sepultu.

e Et do.Pe.ubi.s.]Hoc idē uē innuere Pan.in ca.cū super,de sepul.dū reprobat Host. & cōcludit ꝙ eligēs alibi sepulturā debet relinquere portionē solitam suæ ecclesiæ parrochiali, sed si nō facit tenet electio regressus tñ datur cōtra ecclesiā legatariam. Et ita ēt tenet Ioā.And.Et ita cōiter obseruaē &c. Idem tenet Pa. in c.de his, de sepul.ꝑ tex. ibi a contrario sensu. Quia qcquid relictū est sacerdoti tenetē sibi cōputare in quartā,sicut de relictis filio a patre, quia tenetur sibi computare in legitimā l.omnimodo & l. sancimus. C.de inoffi. testam.licet forte aliud sit in episcopo, de quo dic, ut in c.officii. de testamen.&c.

f Si uero dicta &c.]Vide q̄ plene scripsi infra legatū 1. §.31.

g Sicut filius facit]De legitima, quia casu quo non sit sibi relicta agitē ad supplementum &c.

h Facit.c.relatum] Idē Pan. ibi scilicet qđ de oblatis seu relictis alicui ecclesiæ in uita nō debetē canonica por.imo nō debetē ēt epō. Et ꝑ hoc uē tex. & clarius ibi gl.ī c.1.de statu re. Et ī c.nimis 1.de exc.p̄la. Dixit de hoc Pa.ī c.requisiti de test.

i Bal. in suo tractatu

Vide

dis per rectorem debeatur quarta parrochialis. [a] ℞. q̃d sic, quia etiam debetur quarta episcopalis, ut in cap. cum inter uos, de uerb. signifi.

19 Vtrum de donatione causa mortis debeatur. ℞. quód sic, quia accedit magis legato quam contractui lege fin. C. de do. causa mortis. clemé ti. dudum. de sepultu.

17 Cui debetur canonica portio. ℞. episcopalis, debetur episcopo diocesis, parrochialis uero debẽt ecclesiæ, ubi audiuit diuina & percipit ecclesiastica sacramenta. tex. est in ca. cum quis. de sepul. lib. 6. uel debet percipere de iure, si uero transtulit domicilium alicubi & moritur ante quam nouum domicilium acquisierit, tunc debetur ecclesiæ parrochiali in qua moritur, secundum Archid. in c. 1. de sepultu. lib 6. Hug. Ray. Goff. & Vinc. in c. nos. sepultu. quia uolũt quod ibi debet sepeliri si non elegisset. Sed tenendo opin. Inno. d. c. nos insti. de sepul. ꝙ dẽt sepeliri in ecclesia cathedrali episcopi debebitur. Si uero habet domicilium in diuersis parrochiis ut sunt reges, tunc est æquum quod diuidatur, sed non credo necessarium, sed dabitur ecclesia in qua moritur, licet Host. & Innocen. dicant diuidendam.

18 Quid si audit diuina in una, in alia uero recipit sacramenta. ℞. Inno. & Ioan. in c. de his [b] de sepul. Archidia. in d. cap cum quis, quod fiet diuisio portionis. c. 1. & cap. relatum. de sepultu. limito si utraque habet cimiterium & curam, alias non, argum. c. si ecclesia, de consecra. eccle. uel alta.

19 Quid de istis receptis in contractibus retentis bonis suis ℞. Host. & Goffre. quod sicut non eximuntur a iurisdictione episcopi, ita debetur quarta de legatis per ipsos. de quo dic. ut supra. §. 14.

20 Quomodo extrahentur istæ quartæ ℞ ho. in sum. de sepultu. ꝙ extrahetur primo quarta episcopalis, quia antiquior & dignior, demũ parrochialis si uenit extrahenda. Si uero prius fuisset quarta parrochialis extracta, sic episcopus habebit quartam quartæ parrochialis, & quartam de reliquis. [c]

CANONICVS debet facere quæ ad canoniæ officium spectant, & si puer est per alium. [d] ut de ætate, & qualita. capit. secundo ff. de decurio. l. spurii. §. minores.

1 Vtrum possit esse laicus. ℞. secundum Vincen. quod non. potest tamen laicus ex iusta causa habere præbendam extra de constitu. c. cum M. Ferrariensis. & ibi Panor. hoc tenet. [e]

2 In quo sunt interrogandi. Vide infra Interrogationes.

Vide etiam de his aliqua p Pa. in c. de his. de sepul.

a Quarto parrochialis] Iudicio meo contrarium dicit supra eo. §. 9. uersicu. Quintus. quando legatur, sed responde quòd demissis non debetur quarta nisi ab illo qui recipere debet fit præscriptum, scilicet ius percipiendi quartam de oblationibus. Et sic limita supra dicta sunt. dict. §. 9.

b In ca. de his] quærit quid si in aliqua capella, sub plebæ sita audiuit diuina an fiet diuisio, dicit ꝙ superior, sm laborem distribuet, & idẽ si acceptisset baptis. in altera ecclesiarum de quibus in tex.

c De reliquis] Exẽplum testator reliqt ecclesiæ sepul. q̃ est ep̃o subiecta. 80. ep̃s ergo habebit. 20. & sacerdos parochialis, solum 15. Et sm Ioã. An. hoc intelligĩt ĩ oẽm euentum hoc est ut si sacerdos parroc. primo exheret, qa ep̃s de toto aceruo nõ dẽt habere nisi 20. licet Pe. de An. ꝯtriũ senserit & male. Nec ẽt opi. Pe. de Peru. ualet qui dicebat tã ep̃s q̃ sacerdos dẽbat hr̃e. 20. qa nullo iure ꝓbatur, immo oppositũ probat per ea q̃ no. Pan. in c. Rainu. de tes. & in c. Ra:nal. Vult bene Pa. quod ecclesia parrochia. primo detrahet. Mouet qa hæc quarta sibi integraliter soluenda de obuentibus ecclesię sepulturæ. d. clem. dudum. Item quia debetur ab ipso testatore, sed in subsidium ab ecclesia legataria, ut in c. 1. & in c. cũ super. de sepul. Et ideo ep̃s non potest dicere quod 80. fuerunt relicta illi ecclesiæ, quia ius resecat illud legatum, & sic in effectu non uidentur legata nisi. 60. ergo episcopus nõ põt petere quartã bis de quãtitate debita ecclesiæ parrochiali, quod faceret si primo detraheret de toto & postea de parte. Et istud est cõmissoriæ, finge ꝙ ecclesia sepulture & parrochialis sunt in diuersis diocæsibus, certe si episcopus primo detraheret sacerdos fraudaret de eo q̃d sibi deberetur, quia haberet nisi. 15. respectu episcopi qui non est superior suus & cęte.

d Per aliũ] Nõ secularem, sed clericum ut dicto capitu. secũdo. Et an pueri possint beneficia obtinere. Vide infra ætas plene per Pan. in cap. sup inordinata de præben. in d. etiam §. dicitur. q̃d licet minores decurionũ sportulas recipiant non tamen interim suffragiũ ferre possunt, sicut nec minor miles factus debet sapientium iura tractare. C. de testamen. mili. l. fin.

e Hoc tenet] Super glosa in uerbo canonicos, & uide, supra bñficiũ. §. 2. & potest habere præbendam nõ canoniam, quia est quid spirituale canonia licite ergo fuerit pro laicis in ecclesia præbendæ ratione paupertatis uel alicuius beneficii temporalis pro

CANONIZATIO sanctorum ſm Inno. in c. audiuimus.de reli.& ue. ſan. eſt canonicæ & regulariter ſtatuere quod aliquis honoretur pro ſancto, puta quod fiat officium pro eo ſolenne ſicut pro aliis ſanctis qui ſunt eiuſdem conditionis, ut ſi confeſſor fiat officium confeſſorum, ſi martyr martyrum.

1 Quæ requiruntur in canonizatione. ℞. Inn. ubi ſupra, ꝙ regulariter probationes de fide & excellentia uitæ, & miraculis eius extra de teſti. uenerabili fratri noſtro.[a]

2 Vtrum oratio ſit fundenda ad non ſanctum. ℞. Inno. ubi ſupra, quod ſic ad aliquẽ uirum qui creditur bonus & pro ſe intercedat ad deum quia deus fidem illorum attendens etiam ſi ille non eſſet bonus præces eorum acceptaret.ar.32.diſt.§.uerum. 15.q.ulti.c.fi. non tamen licet de eo facere officium ſolenne uel præces ſolennes.[b]

3 Vtrum alius q̃ Papa poſſit canonizare. ℞. Innocen. ibidem quod non.[c]

CANTVS in eccleſia inuẽtus eſt ad prouocandã compunctionem in animos auditorum. 21. diſtin.cleros ante fi.de conſe.diſtin.5.non mediocriter.

1 Vtrum cantus theatrales ſint cantandi in eccleſia. ℞. ꝙ non, nec in modum tragediarum,[d] ſed cantandum eſt cum cordis deuotione. 92. diſtin.cantantes & d.c.non mediocriter, & 38.diſtinct.ſedulo.12.q.1.quia.

CAPITVLVM poteſt ſede uacante abſoluere ab excommunicatione tam iuris quam hominis a qua epiſcopus abſoluere potuiſſet niſi a ſede apoſtolica ſpecialiter ſit ei interdictum.c. unico.de maior. & obed.lib. 6.& ibi Gemi.

1 Vtrum poſſit diſpenſare in caſibus in quibus permittitur epiſcopo diſpenſatio. ℞. Fed.conſi.19.ꝙ ſic. & no.pa. in capitu.cum olim, de maiorita.& obedien. & Geminia. ubi ſupra.

2 Vtrum poſſit dare confeſſorem ſeu abſoluere in caſibus epiſcopo reſeruatis. ℞. Pan. ubi ſupra, quod ſic.[e] & Gem. ubi ſupra.

3 Vtrum poteſtas capituli conſiſtat in maiori parte. ℞. Mo. eo.tit.ꝙ in maiori & ſaniori, ita quod totum capitulum dicitur facere quod maior & ſanior pars facit.c. cum in cunctis de his quæ fiunt a maio. par. capit.& ibi. Panor. Fallit hoc in tribus caſibus. Primus quando aliquid eſt pluribus commune non ut collegiatis, ſed ut ſingulis, quia tunc nõ ualet qđ fit a maiori parte, ſed oportet conſentiant ſinguli. ff.de ſerui.ruſti.prædio.l. per fundum.[f] de conſtitu. capitulo cum omnes in glo. Secundus quando maior pars capituli delinquit, & propterea eſt priuata poteſtate ſua, ut in c.bone memoriæ[g] el.1.& capitu. cum nobis, de electio. cum ſi.& c.gratum. de poſtu. præla. quia tunc tota poteſtas capituli reſidet in maiori parte quæ non deliquit nota.Pan. in c.1. in glo. in uer. rationabiliter de his quæ fi. a maio.parte. Tertius in electione Romani Pontificis, ubi oportet quod duæ partes conſentiant.cap. licet, de electio.

4 Sed quæ dicitur maior pars capituli & ſanior. ℞.

hoc.c.poſſeſſiones.16.q. 1.ubi eccleſia pt pauperi concedere uſumfructũ alicuius poſſeſſionis. Quare dẽt eccleſia bona ſua cõicare pauperibus. 16. q. 1.c.fi.

a Fratri nr̃o] Vide glo.ordi. in ca. 1.de reli. & ue.ſan.lib.6. & Pan. in d.c. uenerabili notabiliter dicit licite fratres poſſe intercedere pro canonizatione cũ fratres ſui & multa alia ad proportionem.

b Solennes] Et facit, c.2. de reli.& uend. ſan. Vbi reliquiæ denuo inuentæ non debent publicæ uenerari.

c Quod non] Et facit tex.d.c.1. Ibi non liceat uobis ipſum ꝓ ſancto abſque autoritate Ro. eccleſiæ uenerari ẽt ſi feciſſet miracula, rõ ẽ qa ẽt p malos aliquando fiũt miracula, ut arte magica, ut Simon magus. Vide Pan.in d. cap.1.

d Tragediarũ] Vide glo. in d. c.cantantes.

e Quod ſic] Cõcor.Pa. in c.his quæ.de maior. & obedientia.

f L.per fundũ] Nam ibi, ius eũdi per fundum non acquiritur niſi ab omnib. cõcedatur hoc tamẽ fallit qñ unus ex ſociis uellet deputare rẽ ad uſum deſtinatum, puta inferre mortuũ in ſepulchrum. §. religioſum. uer.in cõe uero ſepulchrũ. inſt. de re.diui. pcedit ẽt hoc dictũ in re cõpetenti pluribus iure ſingulari, ſecus ſi cõpetit iure eccleſiæ, licet cõpetat ſingulis exẽplũ in pbendis quę cõpetũt ſingulis canonicis non ut collegiũ tñ cõpetũt iure eccleſiæ, ſup his .n. poterit maior pars capituli ſtatuere deputando aliquid ad uſum pium tex. eſt ſing.in c. fi.de his quæ fiũt a ma. par. c. Quod intelligit qñ diſponũt ſup redditibus ſuperfluis, quia tũc proprie diſponunt de re ad uſum deſtinatum.fallit ẽt fauore liberationis, nã tunc ualet quod fecit maior pars, ut l.maiorẽ. ff. de pact. & l. fi. C.qui bo.cede. poſ. Itẽ fallit fauore litiũ dirimendarũ, nã ualet ſententia duorũ ex tribus iudicibus ſeu arbitris, & tamen non habent ius iudicandi, ut collegiũ, ut no.in c.prudentiã. de officio de lega. ad hæc ca. fi.de re iud. & in l.duo ex tribus. ff.de arbi.

g C. bonę memorię] Nã ibi ſm unũ intellectũ deliquerũt per

per metus impreſsionẽ &electum ſinendo adminiſtrare.

a Spiritualis qualitas]Qualitas ut lumen lux calor &c.

b Nõ eſt paſſio] ſcilicet amor uel odiũ timiditas &c.

c Specie qualitatis]Vt uirtus uitiũ grãmatica &c.

d In fi.] diſpoſitio autem eſt qualitas de facili mobilis a ſubiecto nõ ſic habitus, uñ qa diſpoſitio & habitus ſunt in prima ſpecie qualitatis &c. dicit ꝙ accipitur hic iſtæ caracter ꝙ ſit diſpoſitio quę facit animã mobilẽ.i.diſpoſitã ad gratiã multimodę, ſiue illa diſpoſitio ſit fides, ſiue contritio &c. Vtrũ aũt ſit ĩ prima ſpecie qualitatis,uel 2.uel 4. uide Scot. in 4. di.6.q.10.idem tenet Sco.in 4. diſt.6.q.11.

e Cautelã]Et detinere aliquem ne ſe ꝑcipitet vł aliud malũ faciat eſt bonũ. Nã & deus aliqñ cohibet peccatores ordine ſuæ ſapientiæ ne poſſit mala implere.Iob. 5. Qui diſſipat cogitatiões malignorũ ne poſſint implere manus eorũ quod cæperant. Quandoque etiam permittit ſimpliciter.

Mo.ꝙ illa quæ nititur maiori rationi & pietati. 9.diſtin. ſane quippe, præſumitur tamen ſemper pro maiori parte,& illi ſtatur niſi contrariũ probetur.61.diſt.nullus & d. c,1. de ele. dudũ.el. r. Multa tangunt doc.de poteſtate capituli in d.ca.cum olim quæ non pertinent confeſſorib. uide ibi.

CARACTER quid eſt.℞. ſanctus Bona.in 3.diſ. 6.q.1.primę partis.ſm cõmunem opi. eſt quædam ſpiritualis [a] qualitas animæ. Vñ non eſt paſsio [b] uel potentia animę, immo eſt habitus in prima ſpecie [c] qualitatis accipiendo communiter habitum prout cõprehendit omnem qualitatem animam diſponentem ſiue facile mobilem ſiue perfectam, ſiue imperfectam. Vnde dicitur habitus quia eſt perpetuus & quia non perficit,ſed ad ulteriorem perfectionem diſponit.i.ad gratiam poteſt dici diſpoſitio.[d]

1 Ad quid datur. ℞. ſanctus Bo.ubi ſupra q.2.ꝙ ad quatuor.Primo ad ſignificandũ. Secundo ad diſponendum. Tertio ad aſsimilandum. Quarto ad diſtinguendum. Nam cum ſit ſignum ſacramentale ſignat gratiam gratum facientem, nec ſolum ſignat,ſed diſponit ad eam;qa uſus ſacramentorum nõ eſt tantum in ſignificando, ſed etiam in diſponendo, & qa diſponit ad gratiam habet aliquam ſimilitudinem cũ gratia quę ẽ ſimilitudo dei. Ideo aliquo modo cum ſignatur deo, & quia omnes configurat deo,& ſic uni aſſimilat gregem domini inter ſe, & ſic diſtinguit ab his qui non ſunt de grege domini,uel etiam quia diſtinctionem facit in eo de grege ſecundum aliam & aliam rõnem aſsimilandi.

2 Vtrum imprimatur in omnibus ſacramẽtis.℞.S.Bona.ubi ſupra quæſt. 4. ꝙ non,niſi tantum in tribus ſacramẽtis. Primo in baptiſmo in quo fides gignitur, & diſtinguit populus infidelis a fideli. Secundo in cõfirmatione in qua fides roboratur & homo ut pugil ad pugnandum ungitur,&ab infirmis diſcernitur. Tertio in ordine in quo uirtus multimoda datur & homo ut ſanctus ad miniſterium templi a laico ſeparatur.

3 Vtrum ſit indelebilis.℞.San. Bo.ubi ſupra q.5.ꝙ ſic.Ratio eſt ex parte cauſæ uoluntariæ,ſcilicet dei imprimentis & ex parte ſubiecti non eſt principaliter in affectiua quæ maxime uertibilis eſt, ſed in tota imagine & principaliter in cognitiua quia imago principaliter conſiſtit in cognitiua,ut dicitur in libro,de ſpiritu & anima,tum ex parte finis quia nõ datur ad actum alicuius uirtutis uel ſciẽtiæ ſed ad actũ diſtinguendi

CARCER Vtrum quis poſsit ſe includi facere in arcto carcere ad pœnitẽtiã peragẽdũ.℞.Pa.in c.ueniens.de reg.ꝙ ſic ex illo.c.& c.quæ uere,16.q.1.art.3.

1 Vtrum liceat incarcerare aliquẽ. ℞. ꝙ ſic ſm ordinem iuſtitiæ, ſcilicet aut in pœnam aut in cautelam. [e] Et hoc pertinet ad eum qui uniuerſaliter habet de actibus & eius uita diſponere, alius non poteſt niſi ad horã ne aliquod peccatum faciat uel ut iudici repræſentet ſecundum Tho.2.2.q.75.

2 Vtrum cedens bonis poſsit incarcerari ꝓ debito. ℞.ꝙnon. Nam ut tenet Pan. in c.lator.de pig.non poteſt quis etiam per pactũ ſe obligare carcerari pro debito renuntiãdo beneficio ceſsionis bonorum, quia eſt contra bonos mores. Idem tenet Dynus. per. §. eleganter. l. alia cauſa.ff.ſoluto matri.& Richar.allegat glo. in authen. immo. C.de act. & ob. & putat uerum Bar.in d.§. eleganter niſi in duobus caſibus. Primus ſi alienauit omnia ſua bona in fraudem creditorum caſus eſt ĩ l.fi.ff. de his quę in frau. cre.ꝙ tenet Dyn. in §. ſi quis in fraudem inſtitu.de actio. Secundus ſi debitor tempore quo contraxit ſciebat ſe non ſoluendo eſſe, ut ff.de iure do. l. pe. Nam in iſtis duobus caſibus non dabitur ſibi beneficium ceſsionis bonorum. Et placet mihi iſta opin.

opin. quia equa & ſequenda in conſcientia, licet alii contrarium teneant, quòd ſcilicet poſsit incarcerari ſimpliciter.[a] Adde etiam ꝙ teneri facere aliquem in carcere pro debito. aliquando eſt cõtra ꝑceptũ charitatis ꝓxi mi, ut puta quando in nulla culpa eſt de dãno proximi: & non habeat unde ſatisfaciat ipſe, nec ſperat ꝙ aliquis ꝓ eo ſit ſatisfacturus. ſecus ſi fuit in culpa, q͂a tũc ad pœnã poſſet detineri[b] qđ bene no.

3 Vtrum incarcerãs aliquẽ iniuſtæ teneatur. ℞. ꝙ ſiue ſit iudex ſiue nõ, tenetur de omni damno ei dato ad reſtitutionem, & etiã de iniuria ſibi ſatifacere, arg. c. pœnale.[c] cũ ibi no. 14. q. 5. & quicunque[d] priuatus aliquẽ incarcerauerit etiã pro manifeſto crimine capite puniẽ de iure ciuili, ut C. de coarta. l. oẽs. libro 12. committit enim crimen lęſę maieſtatis. & ultimo ſupplicio puniẽ q̃ſquis hebet carcerem ad detinendũ aliquẽ, ut C. de priua. car. l. unica.[e] Verum intelligit gl. ſ. publice accuſatũ. Secus ſi ad detinendum proprios ſeruos ne fugiant. ſecundum glo. ibidem.

4 Vtrum ille qui iurauit redire ad carcerẽ teneaẽ. ℞. Pa. in ca. ſi uero de iureiu. ꝙ ſic. ẽt ſi ſit ſibi periculum mortis, dummodo carcer[f] non

a Incarcerari ſimplr.] Vide not. in ca. cum contingat. de iureiurã. & Spe. in ti. de renũ. §. 1. uer. itẽ eſt beneficium &c.

b Poſſet detineri. Vtrũ autem debitor poſsit capi & incarcerari Pa. in c. lator. de pigno. poſt Io. And. allegat Bar. in l. cum eo. ff. ad l. iuliam pe. & diſtĩguit ſic ꝙ aut quæriẽ an poſsit capi a priuato. & dicit quòd regulariter nõ l. nõ & ſingulis. ff. đ regu. iur. fallit ſi debitor fugeret & non haberet in loco ubi poſſet ſibi ſatisfacere. l. ait prætor. §. debitorẽ. ff. de his q̃ in frau. cre. & ibi no. Et an idẽ procedat in clerico debitore, ut ſic poſsit capi ſine metu excõicationis. dic ut ꝑ Pan. in ca. cum non ab homine de iudi. ſecundo fallit in crimine, nam in eo deprehenſum poſſum capere nõ ut detineam niſi per ſpacium a lege præfinitum. l. nullus. C. de iude. l. una. C. de rap. uir. & l. in ſeruitute. ff. de fur. ut ſcilicet deducã ad iudicẽ. aliq̃ hoc reſtringunt ubi uenit imponenda pœna corporis & eſt equum ſecundo aut autoritate iudicis. Dic ꝙ pro crimine põt iudex regulariter facere quẽ capi, etiã ſi ſit clericus dummõ de mãdato ſui ꝑlati. c. ut fame. de ſen. excõ. no. in l. plerique. ff. de inius uocan. Pro debito uero dic, ꝙ aut eſt debitum fiſcale & poteſt facere aliquẽ capi. d. l. cũ eo. non tamen ut detineatur in carcere niſi perſeueret in contumacia. l. nemo. C. de exa. tribun. li. 10. pro debito uero priuato cõclude ꝙ quis regulariter non debet capi & carcerari niſi prius cõdẽneẽ & nolit cedere bonis l. 1. C. q̃ bo. ce. poſ. Et puto quod licet q̃ ſit condẽnatus ꝓ debito nõ debet iudex eũ incontinenti uinculare, ſed primo executionem in bonis facere. l. a diuo pio. ff. de iudi. Fallit q̃n eſt ſuſpectus de fuga, & dubitatur utrum bona ſint ſufficientia. ut le. & no. in l. 3. §. tutores. ff. de ſuſpec. tut. Fallit etiã quando nõdum uenit dies ſolutionis & debitor eſt ſuſpectus de fuga. tũc põt incarcerari ut aſſecuret uel det pignora. l. ſi fideiuſor. ff. qui ſatiſda. cog. & l. in bonefidei. ff. de iudi. quod intelligo quãdo ſuſpicio fuge accidit poſt cõtractũ. alias ſibi imputabitur. Si ante Pan. in c. 1. de loca.

c C. pœnale] Vult dicere, ſicut uiſibiliter eripere eſt maius peccatũ q̃ furtũ. Sic q̃ tenet aliquẽ in carcere iniuſtæ cõmittit rapinã. ideo tenet ei de oi damno.

d Et quicunque] Sunt quidam priuati, qui habent ius capiendi & detinendi, ut dñs ſeruum & pater filium. ut l. 1. & 2. C. de pat. pote. & ff. de li. ho. exhi. l. 3. §. 1. & 2. Et iſti ſine dubio priuatum carcerem non committunt. tangitur in l. 1. C. de priua. car. Quidam ſunt qui habent ius capiendi, non tamen detinendi, & iſti committunt carcerem priuatum, ſi ultra 20. horas detineãt. caſus eſt i l. capite. v. & ibi Bar. ff. de adul. Et quod no. per gl. in c. cum non ab homine. de iudic. unde ſi aliquis capit falſificatorem monetæ ex forma. l. 1. C. de fal. mo. vel ſi caperet furẽ ex forma. l. itaque. ff. ad l. Aq. & l. ſi quis ĩ ſeruitute. ff. đ fur. Et ſimilibus caſibus nõ poteſt detinere ultra 20. horas. alias diceretur committere priuatum carcerem. Idem dicẽdum de his qui capiunt debitorẽ fugientem. ut l. ait prætor. §. ſi debitore. ff. quæ in frau. credi. facit quod no. inſti. de act. in prin. ut patet ſaltem per priuilegia. Et quidam ſunt qui nõ habent ius capiendi, nec detinendi. Et tunc aduertendum eſt ob quã cauſam capiant, ſi enim capiunt uulnerant & occidunt incontinenti, inſpicimus ſolum illud delictum propter quod capiebant. l. illud. ff. ad l. Aquil. Sed ſi ex interuallo occiderunt, tenentur de utroque delicto. de priuato. ſ. carcere, & de occiſo. l. nunquam. ff. de priua. delic. tamẽ ſi quis caperet bannitum qui poteſt impune offendi in priuato carcere, non committeret priuatum carcerem. Ita Bal. in d. l. 1. C. de priua. car. Quod autem de detinente mulierem in carcere cauſa libidinis, nunquid dicatur committere priuatum carcerem Reſpondeo ꝙ ſi eſt meretrix non, ſecus ſi mulier libera & honeſta ſit, quia ſi detineret per 20. horas teneretur. Ita Bar. in l. uerum. ff. de furt. Quanquam credendum ſit, ꝙ alia pœna teneretur, ſcilicet de plagio. &c. Vtrum autem tenere aliquem in priuato carcere ſit offenſa in perſonam. Dic ut per Inn. in c. nuper. de ſen. excom. uide Ro. in l. licitatio. §. ꝙ illicite. ff. de publ. Bar. & Bald. in l. ſi qua per calumniam. C. de epi. & cle. Et ꝙ ſic habetur caſus in c. 1. §. ſi quis aliquem. cum. §. ſequ. de pace tenen.

e l. Vnica] No. illum tex. contra non corrigentes exceſſus ſubditorum. Ad idem. l. 2. C. de commer. & merca. & l. 3. C. de ſepul. uio.

f Carcer] Quando aliquis detinetur in carcere. an poſsit fugere. Vide infra in uerſi. fugere. §. 1. & 2. & Bar. in l. relegatis. ff. de pe. & in l. uis ciui. C. de probatio. Et Roma. in l. admonendi. de iureiur.

Dicit tamẽ tex. in l. cos. ff. de cust.reo. ꝙ frãgens carcerem & aufugiẽs habetur pro confesso & punitur licet sit inocẽs ac si deliq̃sset. Sed hoc iure fori & non poli.

a Iniuriosus] Tunc enim dicitur iniuriosus quando iniuste detinetur. Et sic no. ꝙ ubicũque iuramentũ uergit in interitum uel dispendium uel cõtra salutem corporis non est seruãdum, ut no. & Pan. ĩ c.si uero. de iureiur. De quo tamen infra iuramentum.§.7.

b Redire] Vide Pa.in c.sicut el 3.de iureiur.

c Nisi ad hoc detineat̃] Pone exẽplum. Quis posuit mulierẽ ĩ carcere ut cũ alio contraheret matrimonium, uel uenderet aliquid qa non ualet.

d Iuxta no. in c.dominus] Nã ibi no. ꝙ positus in carcere põt matrimonium contrahere, ergo multo fortius alios contractus facere. ut ibi per Pa.

e Qui custoditur] Ex quo no. ꝙ is qui tenetur aliquem restituere libertati non liberatur simpliciter ab obligatione relaxãdo ĩ suo territorio, cum posset faciliter capi, sed oportet ut sit in loco securo. uide tex.no.in l.liboronis.cum seq. de uerb.sig. ar. c.fi.d rest.spol.

f L.3.]C.de epi. au. No.illũ pulcherrimum & moralissimum tex.ubi dicitur ꝙ ĩ diebus paschalibus nõ debent captiui in carcere detineri nisi ꝓ crimine enormi. Fallit etiam in eo qui est assuetus male facere. ꝑ text. ibi. Vbi Bar.no.ꝙ si statuto caueat̃ ꝙ incarceratus in die ueneris sancta debeat excarcerari ꝙ si fuit semel extractus & postea iterum incarceratus pro eadem causa ꝙ nõ dẽt excarcerari.per d.l.3. ĩ fi. Et intelligit Bar. ꝙ incarcerati nõ debeant extrahi ut uideant solẽ sed ut sint liberi, licet consuetudo habeat in cõtrariũ ẽm eum.

g Ex mero officio] Factis tamẽ prius bãnis ẽm eundẽ Bar. & sic fecit Bar. pluries fieri.

h Affectio]Vel est amor uel dilectio. ẽm magistrum.

i Ex charitate] Hoc dicer̃ verũ habitus charitatis ĩclinetur ut diligatur Deus super oĩa. nam ẽm Sco.in 1.di. 17. non solum charitatis ẽ habitus sed ẽt inclinat ad determinatos actus. Quod

sit iniuriosus.[a] de quo dicit glo.sing.in cle.pastoralis. in uerbo per uiolẽtã iniuriam. de re iudi. ꝙ nõ tenetur tunc redire.[b]

5 Vtrum contractus gesti ꝑ incarceratum ualeant.℞.Pa. in ca.accedens. de procur.ꝙ detentus in carcere publico & iuste si est damnatus pœna capitali nõ ualent,qa est effectus seruus pœnæ & bona sua ueniũt ad succedẽtes ab intestato,nisi in crimine lęsę maiestatis.ut in aut. bona dãnatorũ.C.de bo.dã.unde etiam nõ potest disponere ad pias causas ẽm Io. An.in ca.2.de usu.li.6.Si nõ est sic dãnatus ualẽt.ut no.in l.qui in carcerẽ.ff.qđ me.cau. etiam cũ eo qui eum fecit detinere,ut dicit Bart.ibidem. Aut detinet̃ in carcere iniurioso,& sic cũ illo qui eũ tenet̃ non ualent, sed debent rescindi actione quod metus causa. d.l.qui in carcerem. Cum alio autem ualent nisi ad hoc detineatur.[c] iuxta no.[d] in c.dominus.de secun. nup. De capto ab hostibus in bello nihil dico,qa hodie ut dixi. s̃. Bellũ non efficit̃ seruus de consuetudine. & ideo ualẽt ꝯ̃ctus ꝑ eũ facti,licet secus sit de iure. ut in l eius qui in princ.ff.de testa.& in l. diuus. ff. de iure fi.& no.ẽm eũdẽ Pa. ubi.s̃.ꝙ non dicitur liberatus a carcere qui custoditur.[e] & ideo oportet sit in loco tuto, ut no.Bar.ĩ d.l qui in carcerem contra practicã illorum qui educunt aliquem de carcere & custodit̃ ibi per familiam.

6 No.ꝙ iudex debet uisitare carceratos & facere ꝙ habeant necessaria,ut C.de episco.audien.[f] l.3.& potest liberare eum quem uidet ad nullius instantiam uel sine delicto aut causa debita detentum ex mero[g] officio.ut not.Barto.in l. si quis uxori. §.si fugitiuũ ff.de fur.

CHARITAS est secundũ Aug.rectissima animi affectio[h] qua diligitur deus proter se,& proximus ꝑpter deũ & idẽ ĩ 3.sen. distinc.27.

1 Vtrum teneatur ex charitate[i] diligere Deum ex toto corde tota anima ex tota mente sicut dr̃ Matt. 22. ℞.s. Bo.in 3.di.27.q.ult.ꝙ nõ per exclusionem affectus extranei. scilicet quod nihil sit in amore nostro nisi deus nec in cogitatione,nec in mente. qa impossibile est sic implere in hac uita. sed per exclusionem affectus contrarij sic tenemur, hoc est ꝙ nihil diligamus supra Deum uel equaliter ipsi Deo.

2 Qui sunt diligendi ex charitate. ℞. ẽm. S.Bo.in 3.dist. 28.ar.1.q 1.& 2.ꝙ summum bonum uel cui summum bonum est natum uniri uel unitur per cognitionem & amorem, hic autem bonum unitur uel participatur ab aliquibus in actu ut in beatis. A quibusdam in habitu, ut in iustis uiatoribus. A quibusdam in potentia solum ut in malis uiatoribus. In q̃busdam nullo modo reducibilis est ad actum ut in damnatis & creaturis irrationabilibus. Primi sunt maxime ex charitate diligendi. Secundi minus quam primi. Tertii minus quam secundi. Quarti nullo modo sunt diligendi ex charitate, quamuis amore quem includit uel imperat charitas inquãtum Dei creaturæ possunt diligi nõ ita quod charitas feratur directe ad ipsos, sed ad Deũ cuius sunt creaturæ.

3 Vtrum sit aliqs ordo charitatis de præcepto. ℞. S. Bonaventura ubi s. q. vlt. ꝙ sic ſm Aug. de doct. Christiana. Et primo super omnia diligendus est Deus. secundo quod nos sumus.[a] tertio ꝙ iuxta nos est scilicet proximus. quarto ꝙ infra nos est, scilicet corpus proprium & corpus proxi.[b] de pœ. dist 2. c. charitas est.

4 Vtrum præfatus ordo attendatur pœnes affectum, & effectum. ℞. s. Bo. ubi s. dist. 9. q. 6. ꝙ attẽdit̃ pœnes utrũq;, sed sciendum ꝙ affectus accipitur aliquãdo pro motu. Et sic est quędam rationalis eligẽtia. est autem iste affectus aliquando a charitate elicitus. s. quo quis optat alteri summũ bonũ, & quantum ad istũ affectũ dẽt esse ordo qa magis mihi quã patri & magis patri[c] quam alij debeo optare uitã eternam. Aliqñ affectus est a charitate imperatus. ut est ille quo quis optat alteri aliquod bonũ temporale quod est ordinatum ad conseruationem naturæ, & sic ſm diuersas conditiones ordo põt pdictus posterari, affectus autẽ qñ accipit̃ nõ pro motu sed pro passione. idem est ꝙ quædã muliebris cõplacẽtia & isto modo minime respicitur a charitatis ordine, qa potius respicit sensualem experiẽtiam quã rationis eligentiam, sicut patet quod plus delectatur qs cum uidet amicum quam de patre absolute. quãuis plus diligat patrem cuius signum est quia plus faceret pro patre. Effectus aũt est triplex. Primus respicit salutẽ animæ, & hũc respicit ordo charitates principaliter. qa primo debeo pcurare salutem meam q̃ proximi & prius patris q̃ extranei. Scd̃s respicit sustentationẽ uitæ. & tũc respicit minus principaliter. qa ſm diuersas conditiones & oportunitates debet homo magis & minus esse beneficus in collatione alicuius temporalis. Tertius est in collatione beneficij ecclesiastici. & tunc minime respicit, qa in talium collatione dignitas meriti solum est attendenda. & parum uel nihil propinquitas sanguinis.

5 Vtrũ hõ teneat̃ ex charitate subire mortem p Xpo. ℞. ſm. s. Bo. ubi s. q. 2. Aut adest necessitas uel ferẽdi iustitiã uel amittendi uitam. & sic q libet teneat̃ magis mori dilecto Deo, q̃ eo offenso uiuere, & hoc dico si datur optio uel ꝙ iustitia deferat̃. uel ꝙ uita perdatur. Addo ꝙ cum quis uidet ꝙ per mortem suam potest fides seruari uel iustitia. & persecutio non est personalis sed uniuersalis, tunc tenetur de præcepto sustinere mortem. unde prælatus tenetur se morti exponere quãdo uidet ꝙ ex fuga sua sequetur dispendium in fide uel in iustitia in ecclesia, & similiter quilibet sicut fecit[d] Tho. cantuariensis. aut adest solũ oportunitas manifestandi diuinã gloriam & edificãdi ecclesiam. Et isto modo est supererogationis non necessitatis ad quam persecutionem nõ omnes tenentur. Si autem homo daret se morti pro Christo, eo ꝙ uitã suam habet exosam, mortalissime peccaret.

6 Vtrum homo existens in charitate teneatur ad perfectionẽ. ℞. ſm sanctum Bo. ubi s. q. 3. quod v. modis obligat̃ quis ad aliquid. Primo pp diuinũ mandatũ, & sic nõ magis obligat̃ q̃ alij nisi ex equo, qa maiorẽ grãm habet. Scd̃o obligat̃ pp uotum emissum. & sic solum qui fecit tenetur, non q non fecit. Tertio pp susceptum officium, & sic qlibet tenetur ad illam perfectionẽ quę requiritur necessario ad illud officiũ sicut in prælato regimẽ subditorũ. Quarto pp uitandũ scãdalũ unde tũc teneẽ ad opera exemplorũ qñ aliter scandalũ sequeret̃. Quinto pp conscíæ iudiciũ qđ dictat de necessitate fiendũ.

7 Vtrum

a Quod nos sumus] Nota ꝙ quis uere seipsum diligit si quinque sunt ĩ eo. q́ sũt ppria amicitiæ secundũ philosophũ 9. Ethi. Nã unusqsque uult amicum suũ esse & uiuere. Secundo uult ei bona. Tertio opat̃ bona ad ipsum. Quarto conuiuit ei delectabiliter. Quinto concordat tum eo. unde eisdem đlectationibus delectatur & cõtristatur. Tho. 2. 2. q. 25. art. 7.

b Corpus proximi] Vide. s. Tho. secũda. 2. q. 25 ar. fi.

c Magis patri] Inquit & Tho. secunda secundæ. q. 26. arti. 6. & se. ꝙ ex quo Deus est obiectũ dilectionis, quanto quis est Deo ppinqor, tanto maius debemus ei uelle bonum ex charitate, qa licet unum bonũ sit quod uult charitas omnibus, s. uita eterna, secundum tñ qđ habet diuersos scd̃m diuersas beatitudines pticipationes debet quis uelle Dei iustitiã seruari, ſm quam meliores perfectius beatitudinem, participãt & ista attẽdunt̃ ſm spẽm dilectionis, ex quo sũt diuersæ species dilectionis. Intentio aũt dilectionis attendenda est per respectum ad ipsum hominem, q intensius diligit propíquos, tũ qa sunt amici, intensiori affectu, tum quia diuersa mouẽt ad eorum dilectionẽ, puta qa non solũ proximus, sed etiã cõsanguineus uel cõciuis &c. Ex his possent solui diuersa quæsita. quis sit magis diligendus, an pr̃ an mr̃, an frater an soror & sic de singulis.

d Sicut fecit T.] De hoc mouetur qõ a sancto Tho. 2. 2. q̃stio. 185. arti. 5. Et a Nic. đ ly. super Io. 10. c. uid̃ ibi.

7 Vtrum charitas semel habita possit amitti in uia. [a] R. ſm communiter doct. in 3. distin. 27. ꝙ sic, & aliter tenere esset erroneũ, quia charitas non tollit uertibilitatẽ arbitrii. 1. Cor. 10. tu qui stas uide ne cadas.

8 Quomodo amittitur. Respond. per peccatum mortale solum per quod uoluntas auertitur a deo. [b] unde August. super ge. libro. 8. dicit quod homo deo præsente sibi illuminatur per charitatem, absente uero continue tenebratur, a quo non locorum interuallis sed uoluntatis auersione discedi-tur.

9 Quomodo recuperatur. Respon. quòd per potẽtiam quæ tollit auersionem illã. Vnde Aug. li. 5. confes. Pœnitentia est quædam res optima & perfecta omnes defectus reuocans ad perfectum.

10 Vtrum quis possit scire certitudinaliter in hac uita se habere charitatem. Respon. quòd non eccle. 9. nemo scit utrũ odio uel amore sit dignus. Et ratio una est propter charitatis & dilectionis acquisite similitudinẽ. [c] ut dicit Ger. de amore[d]. Alia propter diuinam dispensationem per quã deus claudit oculos seruorũ suorum ne extollantur. Aliqui tamen dicunt quòd hoc est uerum loquendo de charitate finali pro omni tempore & absolute, sed accipiẽdo pro charitate aliquo modo non potest homo scire certitudine fidei se charitatem habere, puta cum adultus bene dispositus baptizatur, uel quis suscipit sacramentũ pœnitentiæ sine obice peccati mortalis in uolũtate inhærentis. [d]

11 Vtrum opera bona facta extra charitatem ualeant. Respon. quòd non quo ad præmium uitæ eternæ, uel quo ad diminutionem pœnæ debitæ peccatis directæ. sed bene ualent indirectæ. de quo dicam infra. Pœnitentia. §. 14. & satisfactio. §. 6.

12 Vtrum bona facta in charitate & per peccatum mortale mortificata reuiuiscant per ueram pœnitentiam. Respon. quòd sic communiter secundum Theologos, in 4. dist 23.

CASTITAS etiam inuenitur in matrimoniali coniugio. tex. notabilis est in capitul. Nicena. & capit. aliter 31. distinct. & ar. in ca. ut clericorum, de ui. & hone. cle. & gl. in c. quod a te. de cle. coniu. [e]

1 Vtrum mulier quę mortuo uiro cum alio cõtrahit amittat legatum sibi factum sub ista conditione, si castæ uixerit Resp. Bart. in l. mulier §. cum proponeretur. ff. ad Treb. quòd nõ, nisi aliud senserit testator, uel aliud habeat usus loquendi, quia uerba dubia debent in cõtractu intelligi secundum communem opin. facit quod no. idẽ Bar. in l. labeo. ff. de sup. le. & in l. omnes populi. ff. de iust. & iur. & Innocen. in ca. olim de uer. sig. & gloss. in c. nonnulli. de rescri. quia communis usus loquendi præfertur proprie significationi uerborum in quacunque materia, idem Bar. in l. 5. quæ incipit. Generaliter. C. de secundis nup. ꝙ lucretur tenet & facit ille tex. cum aut. sua. Idem tenet Pa. in d. c. ut clericorum, & addit ꝙ cautę ad

a Admitti in uia] not. tamen ſm Tho. 2. 2. q. 24. ꝙ tripliciter possumus cõsiderare charitatẽ uno mõ ex parte spiritussancti mouentis animã ad diligendum deum. Nam spiritussanctus ꝑ charitatem habitat in nobis, & ex hac parte charitas habet impeccabilitatem ex uirtute spiritussancti, qui infallibiliter operat quodcũque uoluerit. Vndę impossibile est hæc duo uera esse, ꝙ spiritussanctus uelit aliquem mouere ad actum charitatis, & ꝙ ipse peccãdo charitatem amittat. Secũdo modo põt cõsiderari charitas scdm propriã rõnẽ. & sic charitas non põt nisi illud quod pertinet ad rõnem charitatis, vñ nullo mõ charitas põt peccare, sicut nec calor infrigidare nec iniusticia benefacere. Tertio modo põt cõsiderari charitas ex parte subiecti, quod ẽ uertibile ſm arbitrii libertatem. Et quia in uia liberũ arbitriũ est uertibile ad bonũ & ad malũ charitas põt amitti. Secus i beatis, q̃a habẽt liberũ arbitriũ in bono cõfirmatũ, iõ non pñt peccare. Et ex his soluuntur multæ autoritates hic idead ductis. d pe. di. 2. per totum.

b A Deo] Nam simul gehenna & uita eterna stare non possunt sed pctõ mortali debẽt mors eterna. Rom. 6. Stipendia peccati mors Charitati aũt felicitas igit &c. Vñ Hie. ꝯ Ioui. Quę cõicatio lucis & tenebre? xp̃i & belial, qm̃ sicut dies & nox misceri nequeunt, sic iusticia & iniquitas peccatũ & bona operõ, xp̃s & antixp̃s &c. bñ forte uerum est ꝙ ꝑfectus gradatim disponitur ad peccatũ, & sic ad amissionẽ charitatis. ut puta per aliquã negligẽtiã uel peccatũ ueniale &c.

c Similitudinẽ] Vide Sco. i 1. di. 7.

d Inhærentis] Et ꝓ hoc Sco. i 4. distin. 14. & 17. Vbi dicit ꝙ uia pniæ sacramentalis est securior & certior ad acquirendam gratiã, & uidẽ 10. signa quib. quisque põt coniecturari se habere charitatẽ ꝑ archiepi. Flo. 4. parte tit. 6. c. 2. §. 7.

e De cle. cõiu.] Quæro testator legat uxori sue omni anno decem saccos frumenti donec honeste

dat si castæ uixerit & in uiduitate, [a] uide pro hoc qđ legitur in l.unica.C.si secun. nup. limitat Ange. [b] in aut. qūo opor. episco. §. hic de deo, uerum si nubat tantum semel per tex. in l. boues. §. hoc sermone. ff.de uerb.sig. per quem tex. dicit ꝙ si quis reliquit sua bona pro maritandis mulieribus indistinctæ ꝙ intelligetur solum de mulieribus prima uel secunda uice contrahentibus, non de tertio nubentibus. Similiter dicit idem Ange. idem ꝙ si prædicta uerba castæ uixerit proferuntur a lege sic lucratur legatum ēt transeundo, ad secūda uota, quia oēs nuptiæ sunt honestæ, sed si proferantur a marito filio uel eius hęrede, qui lædūtur per transitū ad secunda uota sic perdet, si autem proferantur ab aliis puta a consanguineis uxoris aut extraneis, sic non perdet per scđa uota, sed bene transeundo ad tertia connubia.

CASTRATVS utrū possit ordinari. Vide ĩ. corpore uiciatus.§.1.

CASVS episcopis reseruati qui sunt. ℞. quod de casibus a iure reseruatis modica est controuersia inter doctores. Cōmuniter enim doctores se remittunt ad gl. in c.si episcopus. de pœn. & remiss.lib.6. quę ponit sex casus. Primus est de excōmunicatione maiori, & hoc intellige de illa quam conditor canonis [c] sibi uel alteri reseruauit, quia allegat capitulo nuper de sen. excommu & ideo dic ut supra. Absolutio primo. §. 2. Secundus de blasphemante publicæ deum uel sanctos. Hoc uerum similiter quando denūciatur episcopo & potest conuinci, quia alleg. capitulo secundo de male, quod quidem loquitur de foro cōtentioso, ut patet intuenti, ergo uidetur quod si non denunciatur episcopo nec contra eum aliquis procedit, quod in foro animæ possit a proprio sacerdote absolui cum pœna non debeat excedere casum suum. ut supra dixi blasphemia. §. 4. Tertius de sortilegiis. alle.c. 2. de sortil. sed nihil facit, quia si faceret potius esset casus reseruatus patriarchæ quā episcopo, quia patriarchæ committitur illius sacerdotis absolutio & dispensatio, & ideo non uidetur reseruatus. [d] Quartus commutatio uotorum seu dispensatio. & hoc uerum est quòd pertinet secundum cōmuniorē opi. ad episcopos. ca. 1. de uoto. Quintus est restitutio incertorum, allega.cap. cum sit, de iude. sed nō facit. ut infra Restitutio 2.§.13. nisi in manifestis usurariis, ut dicetur infra. Vsura.2.§.8. Sextus contractus matrimonii contra interdictum ecclesiæ allegat. capit. 1. & capit. ult. de matrimo. contra inter eccle. contra, & est uerum qn̄ episcopus præciperet alicui ne cōtraheret propter aliquam rōnabilem causam, [e] & talis contēmneret, quia tunc ad episcopum esset mittendus propter honorem. arg.c.graue, de præben. Septimus clandestinū matrimonium contractum de clan.despon.c.cum ĩnhibitio.sed nihil dicit de hoc.c.illud.Host.tn̄ tit.de pœnitentia ponit primum ẽm & quartū, & post ponit pro quarto ẽm eum de solenni pœnitentia. allegat.l.di.c.miror.& c.in capite Sed hæc tm̄ pro notorio imponi debet, ut patet. 26. q.6.

honeste & sine marito uixerit. Pone quod ista mulier.ĩ.duos menses capiat uirum, uel moriat, nunquid uxor debeat habere secūdū portionē temporis legatū, uel totū legatum uel hæredes sui si moriatur. Dic ꝙ totum legatū debet habere uel sui hæredes. Ita c sulluit.d.Signorolus consil. 53. inci. Quidā nomine Iacobus notarius. per tex. in l. a uobis.ff.de annu. leg. quod no.

a Et in uiduitate] idem Bar. in aut. hoc locum. C. de se. nup.

b Limitat Angel.] Nā facit. ille tex. quod transiens ad secunda uota nō dicat castæ uiuere.ut not.ibi Bart. licet hoc dicat, procedere ĩ clericis &c. & potest intelligi de ea quæ trāsit ad 3. uota.

c Conditor canonis] Et canon large sumitur tam lege cōi quā municipali.

d Non uř reseruatus] Summus.n. pōtifex scribit gradēsi epō ut illū per annum & plus si sibi uisum fuerit ab officio suspendat, & post lapsum illius temporis poterit libere exercere officiū suo sine alia absolutiōe ẽm Pa.ibidē. Secus de excōicato, qa ibi semper requirit absolutio gl.est no.in cle. 1.de deci.in uerbo donec. Vult tn̄ gloss. quod requirat saltem declaratio iudicis super satisfactione gl. etiam in d.ca.2. dicit ꝙ uerum est ꝙ liberæ post annum poterit administrare .ſ. cū dispensatione episcopi. patet quia de iure suspensus erat sed ꝑpter simplicitatē mādat Papa ꝙ restituat &c. & in hoc pōt dici casus ẽpalis ẽm quo ad dispensationē in ordinibus, sed quo ad absolutionem peccati si sortilegiū est factum a seculari, credo ꝙ simplex sacerdos absoluat.

e Aliquam rationabilē cām] Puta quia deliquit. Exemplū in c.1.hic allegato, illa mulier ɔ̄xit cum uno ex fratribus postea cū secundo ꝑpter qđ episcopus ei interdixit ne contraheret cū alio & ipsa de facto contraxit cum alio.

q.6.c.ult.in tex. & in gl. Vbi ergo talis pœnitentia a prælatis communiter non imponitur pro talibus, non uideo quin inferior possit absoluere.[a] Quintus ſm Hostien. est dispensatio irregularitatis in clerico, & concedendum est.[b] Sextus de incendiariis ante denunciationem. Et satisfacit ad hoc. c. pessimam.23.q.8.in uerbo si quis aūt archiepiscopus uel episcopus. Et intellige de incendiariis qui dolo hoc fecerint uel fieri fecerint auxilio uel consilio aut mandato,ut ibidem. Septimus si audiuit eṗs confessionem alicuius, & eum noluit absoluere ab aliquo peccato, quia tunc inferior non debet se intromittere. 21. distinct. inferior. Mo. in sum.ti. de pœnitentia ponit solum quatuor, de prę fatis. de re iu.li.1.titu. 15. ponit.7. de prædictis. Bñdictus 10. in extrauaganti reuocata per Bonifacium. in cle.dudum.. de sepul. ponit quatuor de prædictis. Et sic patet quid tenendum de casibus de iure reseruatis, quia in ueritate non sunt nisi. 5. ut patet sed de casibus per consuetudinem reseruatis ē magna diuersitas inter doc. quibusdam ponentibus plures quibusdam pauciores. Glo. in d.c.si eṗs sic dicit. Solet episcopis reseruari pnīa oīum publicorum enormiū criminum oppræssiones filiorum ex proposito uel casu cuiuslibet homicidii, falsi testimonii, uel instrumenti periurii. Incestus, corruptiones monialium, coeuntes cum brutis & his similia. Sed certe nō potest dari certa determinatio.[c] quia unaqueque diocesis habet consuetudinem suā, nec est una consuetudo generalis in omnibus diocesib. quo ad hoc. imo aliqñ eṗi uno anno reseruāt sibi plus aliqñ minus sicut eis vr̄. Vnde tene ſm Spe. in repertorio in rła super quib. sit pœnitēs ad eṗm remittendus ꝙ proprius sacerdos pōt absoluere ab oīb. quæ spāliter a iure non sunt reseruata eṗis uel aliis, uel quæ nō sunt ipsis sacerdotib. directæ uel per aliquam consequentiā interdicta.[d] arg. c. at si clerici. de iu.& c.nup in fi.de sen. excom.& in c.inter corporalia. de transſ. prælat. quia talis habet ordinariā iurisdictionem super populum sibi cōmissum a iure. de pœ.di.6.c.placuit.de pœ. & remiſ.c.oīs.Sed aduerte secundū eundem Spe. ꝙ eṗs directæ uel aliqua consequentia seu consuetudine pōt interdicere dictis sacerdotibus aliquos casus ne absoluant. Primo si talis sacerdos cōmisit crimen ꝑꝑ quod meretur tali ptāte priuari. Scd̄o qñ ad utilitatē cōitatis expedit alias nec pōt obligare sacerdotes parochiales quin absoluant. facit c.de ecclesiasticis priuilegiis.25.q.2.capit. priuilegia el. 1. & el 2. ibidē no.etiam ꝙ quamuis talis sacerdos habeat autoritatem absoluendi ab aliquo casu, ꝙ non debet absoluere si uidet expedire saluti animæ confitentis,sed remittere ad superiorē,quia ut dicit apostolus.2.cor.13. Potestatem dedit deus in edificationem non in destructionem. Similiter licet eṗs[e] sibi pro cōi utilitate[f] reseruasset aliquem casum, & sacerdos uideret in aliquo singulari nō expedire saluti eius imo

a Quin inferior possit absoluere] Vide ī pœnitentia. §. 2.& 3.

b Concedendū est] Vt si reiterauit baptismū uel quia cōtraxit matrimonium de facto. uide capitulo fin. de tempo. ordi.

c Certa determinatio] Sed Papa Benedictus in d. extrauagāti declarauit quinque esse casus de consuetudine reseruatos episcopis scilicet homicidii. Et idem uidetur mutilatione mēbrorū, quia pro hoc peccato vr̄ ab eodē pnia dāda, qui eandem debeat incendiario dare, & ꝙ nec mutilans nec mutilationem fieri mandans nec consentiens debeat absolui nisi præmissa satisfactione patet. 23. q. 4. si quis mēbrorū. Secūdus casus falsarii. Tertius uiolatoris ecclesiasticæ libertatis.s. qui iniuste uel res ecclesiasticas uel personas grauat,ut si qs secularis iurisdictionem ecclesiasticam impediret, uel si usurparet sibi iurisdictionem super personas uel res ecclesiasticas, qd ius prohibet c.si diligenti. de for. compe. Quartus est uiolationis ecclesiasticę immunitatis hoc est si quis in ecclesia uel loco sacro uel spacio priuilegiato in circuitu ecclesiæ proximum in persona seu rebus offendit. 17. quæstio. si quis inuentus. Vel aliter eius immunitatem lædit & ita omne sacrilegium uidetur casus episcopalis. Quintus sortilegi siue diuinatoris capit. primo 26. q.6. &c.

d Consequentiam interdicta] Puta quia prohibetur sacerdos audire talem personam, quia etiam si audit uidetur consequenter non possit eum absoluere, uel si ipse sacerdos esset priuatus ut hic.

e Similiter licet episcopus] Faciunt nota. in l. pactum. § fin. ff. de pact. Et licet quidam dixerit contrarium tene quod hic dicitur quia in hoc casu non intelligitur ablata potestas sacerdoti propter salutē animarum.

f Pro communi utilitate] Puta si reseruasset sibi blasphemiā ut ex confusione eundi ad suam præsentiam blasphematoris abstinerent

nerent &c. Nā licet pœna debeat commensurari delicto. ca. non afferamus. 24.q.1.qñ que, tñ aliqua maleficia acrius puniunt q̄ ipsa delicta exigāt ne multis crassantib: locus sit exemplo. ut ī l. an facta. ī fi. ff. đ pe.

a Ar. l. non est uerisimile] nā qui cōstitutus est in dignitate & in urbe non dr̄ pati uiolentiā neque creditur si alleget, ex quo erat in loco, ubi poterat adire prædictū in dignitate qui eū defensasset.

b Alias sic] Secundum si diligētissimus nō p̄cauisset, ut q̄a ab uxore uel filio clandēstine fuit subtractū aliquid.

c Quæ fortuitis] Ibi. n. no. q̄ si creditor pignus p̄diderit fortuitis casib. inter quos cōputat̄ incursus latronum, qui uiolenter spoliāt ẜm gl. q̄b. p̄uideri nō potest, non tenet̄ si p̄diderit eū.

d §. sed interdum] Ibi Bart. dicit sic. Aut culpa cadit in morā & tenet̄ de casu. ut l. qđ te. ff. si cert. peta. & l. si ex legati causa. de uer. ob. Aut nō cadit in morā. aut illa culpa non est ordinata ad casum q̄a ex illa culpa

obesse si remitteretur, quòd potest absoluere iuxta not. per Pa. in cap. quod dilecto. de consan. & affi. & in cap. at si clerici de iu. Et sic collige quòd sacerdos parrochialis de iure potest absoluere ab omni excommunicatione secundū quòd dixi supra. Absolutio primo & ab omnibus peccatis (excepto crimine incendiariorum) & contrahentis cōtra interdictum ecclesiæ matrimonium. & ab eo a quo eps noluit eum absoluere postquam audiuit eum in confessione, & qñ publica pœnitentia est imponēda, nisi eps propter eius delictum, uel propter utilitatem animarum ei interdixerit aliquorum aliorum absolutionem peccatorem. Dispensare autem uel in irregularitate, aut uotis uel aliis quibuscunque non potest nisi specialiter ei concedatur, tenet etiā Hen. in primo quolib. qō. 25. q̄ prælati non possunt sibi reseruare nouos casus ultra illos qui de iure eis reseruant̄, nisi ex causa legitima. Et hoc uerum quo ad sacerdotes qui habēt curam animarū. Quo uero ad alios bene possunt tot quot uolūt, excepto quo ad minores & prædicatores de quibus dic ut infra. Cōfessio. 3. §. 28.

CASVS fortuitus est inopinate rei euentus qui p̄uideri nec resisti potest, ut colligitur in l. in rebus commodatis in princip. ff. commo. ut mors seruorum sine culpa, hostium incursus piratarum uel naufragium. Incendium fuga seruorum qui custodiri non solent. ut ibi ponitur. Vbi not. quòd ubi diligentissimus præuidisset non est casus fortuitus, ueluti si domū quam ruituram diligentissimus præuidisset, non præuidisti, & propterea equum in ea dimisisti qui periit ex ruina. Secus si ex terremotu, aut subito impetu uentorum.

1 Vtrum furtum sit casus fortuitus. Resp. Pa. in cap. unico de commo. quòd glo. iuris ciuilis uidentur contrariæ, sed ipse dicit q̄ si per uiolentiam subtrahitur est fortuitus, nisi fueris in culpa transeundo per loca periculosa. argum. l. non est uerisimile[a] in prin. ff. quod me. causa. Si autem clandestinæ, & tunc si ab ea persona a qua diligentissimus præcauisset, puta a uili famulo, non est casus fortuitus. alias[b] sic facit qđ not. in l. quæ fortuitis.[c] C. de pig. act.

2 Vtrum quis teneatur de casu fortuito. ℞. tex. in d. c. unico quòd sic in tribus casibus. Primus quando culpa præcessit, puta cōmodaui tibi equū ut ires Mediolanum, & iuisti Placentiam & incidisti in latrones imputabitur tibi, ut hic & in l. si ut certo. §. sed interdum.[d] ff. commo. Secundus quando præcessit mora, puta non reddidisti quando debuisti, & fortuito perdidisti, tibi imputabitur, ut in dict. capitulo unico. & in capit. bona fides depositi. Hoc uerum in conscientia, nisi eodem modo fuisset peritura apud dominum, quia tunc non tenetur nisi de eo in quo eum damnificauit per non factā restitutionem rei tempore debito. argumen. capit. finali de iniur. Sed quando dubium est an fuisset peritura. uide infra mora. §. ultim. Tertius quando pactum in-

nullo mō potuisset casus contingere, & tunc non tenet̄ ut. l. non omne ff. de sta. li. facit. l. si alius. §. est & alia qđ ui aut clā. Qñque culpa pōt eē ordinata ad casum, quia ex ea pōt cōtingere casus. Tunc aut casus sequutus est p̄ illam culpam, & tunc tenetur de casu. ut d. §. sed interdum. & d. ca. unico. Aut casus nihilominus contigisset posito q̄ culpa nō intercessisset. Et tūc aut culpa fuit cōmissa in non faciendo, & q̄s nō tenet̄ de casu. ut l & in totum. ff. de impensis. Aut fuit cōmissa ī faciēdo, & tunc aut id factū non cadebat ī delictū, & tunc nō tenetur de casu. ut l. fi. §. 1. ff. ad l. rho. de iactu. & l. si is qui. ff. de actio. & obl. facit d. l. si alius. §. e & alia. Aut illud factū cadebat ī delictum & tūc tenetur qñcūque de casu postea eueniente. ut l. ita unlneratus. ff. ad l. aqui. ẜm Guil. Sed tu subdistinguent ibi per Bar. Aut delictum committebat circa rē ipsam. & uerū dicit Guil. Aut cōmittebatur circa usum rei, & tūc secus ut ff. de condi. fur. l. qui furtum,

terc:ſsit ut teneretur [a] de fortuito. ut in dict. capitul. unico, & bona fides, limita niſi adueniat culpa eius cui permiſit, quia ſic non teneretur. l. cum proponas. [b] C. de nau. fe. & l. qui officii. §. fi. ff. de contrahen. empt.

3 Sed quid ſi generaliter renūciauit & nullus caſus fuit expreſſus, puta dicendo, ꝙ uolebat teneri de omni caſu fortuito, an teneatur. Reſpon. quòd licet uaria ſit opi. ut refert. Bald. in l. 1. C. commo. ego [c] dico tamen ſecundum Io. And. in d. c. unico ꝙ non tenetur. facit. l. ſed & ſi in §. quæſitum. ff. ſi quis cau. Quod uerum eſt infallenter in conſcientia, niſi in caſibus in quibus ſpecialiter fuiſſet renunciaturus ſi fuiſſent expreſſi. ar. c. fi. de offi. 6. lib. 6. & no. Accurſius in d. §. quæſitū. [d] & bene quia contra eū qui lege dicere potuit apertius eſt interpretatio facienda, de reg. iur. libr. 6. & in l. quicquid. ff. de uerbor. oblig. dicitur. Quicquid aſtringendæ obligationis cauſa dictū eſt, id niſi palam uerbis exprimatur omiſſum intelligendum eſt.

4 Sed quid ſi aliqui caſus fuerunt enumerati ſpecialiter, & poſt a ſecuta fuit renūciatio generalis. Reſp. ſecundum Bart. in d. §. quæſitū ꝙ per illā gn̄alem renunciationem non ueniūt caſus maiores expræſſis, ſed ſolum conſimiles expræſſis. [e] Quod quidē uerū eſt gn̄aliter in oībus odioſis, ſicut hic. Secus eſſet in fauorabilibus ut no. in cle. non poteſt de procu. & Innocen. in c. ſedes de reſcrip.

5 Sed quid ſi renunciationi generali interuenit iuramentum ℞. Io. An. ubi ſupra quòd non obligat. Ratio ſm ipſum eſt quia iuramentū non obligat ultra conſenſum iurātis. facit. c. ueniens el primo, & quod ibi [f] not. Innocen. de iureiurando, & hoc credo uerum in caſibus pro quibus ſpecialiter nō iuraſſet. Secus [g] in quibus ſpecialiter ſi fuiſſent expreſſi conſenſiſſet, pro quibus facit capitu. tua nos. cum ibi notatis de ſpon. Concordat Baldus ubi ſupra. Ratio quia iuramentum habet uim caſus expreſſi. l. cum pater. §. filius [h] matrem. ff. de lega. 2.

6 Vtrum æſtimatio faciat uenire caſum fortuitum. ℞ ſecundum Io. An. in d. ca. unico & Bar. in l. ſi ut certo. §. nunc uidendum. ff. commo. & l. 1. eo. [i] ti. quando ſumus in contractu cuius naturę non repugnat quod dominiū transfe-

tum, & ibi Bartolus.

a Vt teneret de fortuito] Et ſic not. ꝙ ualet pactū appoſitum ꝯ accidentalis ꝯtus, & ꝙ pactū in hoc uincit legē. ut in l. 1. §. ſi conueniat. ff. de poſi. & in rūa ꝯtus ex conditione. li. 6. Secus ſi pactū eſſet ꝯ ſubſtantialia ꝯtus. uide q̄no. in l. pacta conuenta. C. ꝯ hen. emp.

b L. cum proponas] Caſus eſt ibi no. ſm Bal. Qui. n. ſuſcepit in ſe periculū nauis nō intelligit̄ ſuſcepiſſe ea pericula q̄ contingunt culpa nautę, ſiue debitoris, ſed ſolum ea quæ tēpeſtate & ſimilib. ueniūt. vn̄ ſi oneraſti nauem mercib. prohibitis pp quod fiſcus eā ſibi uēdicauit, qui aſſecurauit eam non deberet teneri, & ibi Bar. not. per illum tex. ꝯ nectūrales qui ut fugiant gabellam accipiunt iter inconſuetum, quia ſi perdiderint ſalmā tenentur. Et eſt ibi argm̄ ꝙ qui portant aliqua illicita, cū licitis debent oīa pdere. De quo tn̄ dicendū eſt ut per Bar. in l. cotem ferro. §. dn̄s. & i l. ſi publicanus. §. 1. ff. de publi. Et uide Bald. in dict. l. cum proponas. 10. col. & Ale. poſt Io. de Imo. in l. ſeruus communis. de uulg. & pu.

c Ego dico] Et eſt eadem ratio quæ in iudiciis, ne quis ſub inuolucro uerborum renunciaret ei iuri, cui non eſſet in ſpecie renunciaturus. d. capit. fin. de offi. 6. li. 6. Et hoc eſt uerum, quia tex. d. §. quæſitū non fundat ſe in iudicio, ſed iuriſconſul. fuit interrogatus de facto in illo caſu tunc contingenti. Itē quia in iudiciis quaſi contrahitur.

d In d. §. quæſitum] Vide ibi per Mod.

e Conſimiles expreſſis] Et ſic limitatur. cap. qui ad agendum. de procu. ubi patet ꝙ caſus requirentes ſpeciale mandatum ueniunt expreſſis aliquibus, & ſequuta clauſula generali.

f Et quod not. Innocen.] Not. enim ibi quòd iuramentum generaliter præſtitum de parendo alicuius mā dato non eſt ita interpratādum ut cōpræhendat omnia quæ ex uerborum generalitate poſſent cō præhendi, q̄a non debet extēdi ad aliquod ꝯriū priori iuramēto alteri pſtito, nec ueri ſimiliter eſt cogitatū. de quo ibi per Pa.

g Secus] Pa. in d. ca. unico. utitur his uerbis. ego credo ꝙ in foro pœnitentiali obligabitur ſaltem ſecundum conſenſum ſuum. ar. eorum quæ no. i c. tua nos. de ſponſa. ubi in foro pn̄iali ſtatur ſimplici ueritati.

h §. filius matrę] Dicit ꝙ ſi filius matrē hēdē inſtituit & iuramento cōſtrinxit ut redderet hæreditatē dato ꝙ teſtamentū non ualuerit & ipſa ab iteſtato ſucceſſerit, tn̄ ad fideicommiſſum tenetur, quia enixe uoluntatis pces ad omnē ſucceſſionis ſpēm porrectæ uidebunt, hæc ibi. & facit iſte text. ad limitacionē eorū q̄ habent in l. ueritas, & in l. ex teſtamēto. & in l. cū quā. C. de fide c. ubi hr̄di·ate nō a lita nō debent legata. &c. qd' fa lit pp iurm̄ &c. Et itellige. d. tex. ſiue teſtōr iurauit, ſiue hr̄s. de quo caſu. ſ. ꝙ iurm̄ opat̄ ut actus ualeat oī mō quo pōt cōtingat 10. char. de iureiur. Vide Bart. in l. ſi q̄s pro eo ff. de fideiuſ. & Imo. i c. cū

i Et l. prima eod. tit.] Bart. ſi ponit ibi hanc materiam,

R 2

ratur, tunc æstimatio facit emptionem. ut l. plerumque. ff de iure dot. & l. quotiens.[a] C. eodem. Et sic æstimatio facit periculum omne & cõmodum recipientis l. necessario in princip. ff. de peri. & com. rei uen. & d. l. quotiens. & plerumque etiam deteriorationis. ut l. æstimate[b]. ff. solu. matri. exemplum cum mulier dedit uiro rem æstimatam, ut in d. l. plerumque. uel quis æstimatam rem tradit, ita quod estimatio reddatur non res. ut in d. §. nunc uidendum. Si autem sumus in contractu de cuius natura est ut solum pro parte dominium transferatur & pro parte non, sicut est in societate, sic periculum patris solum si æstimatio sit transit in accipientem, ut. l. cum duobus. §. damna.[c] ff. pro socio. Si autem sumus in contractu cuius naturæ repugnat dominii translatio ut in locato & huiusmodi, sic æstimatio nõ facit emptionem, nec transire periculum casus magis q̃ teneatur ex natura contractus. Nec obst. ꝙ Bar. ubi supra uult ut aliquid operetur & sic si tenebatur de lata solum teneatur de leui, si de leui tunc de leuissima, si de leuissima, tunc de casu, quia hoc nõ teneo[d] sicut nec Pa. in d. c. unico. Sed dico quod operatur æstimatio tunc solum ut sciatur precium si deterioraretur uel perderetur ex uicio recipientis, & sic releuatur dominus ab onere probandi uerum preciũ rei. Si autem res æstimata[e] daretur cũ pacto ꝙ aut res uel æstimatio redderetur sic facit transire periculum p̃ emptionis, sed nõ deteriorationis, ut d. l. plerunque. in fi.

riã, sed est Cy. in l. 1. C. commo.

a L. quotiens] Exemplum in fundo estimato dato in dotem.

b L. Estimate] Estimate res et usu mulieris periculo, mariti deteriores efficiuntur & hoc uerum secundum glo. ibi nõ solum de estimatis ab homine ut uestes & similia sed etiã a l. ut vinum oleum.

c §. damna] Ut si estimate pecudes sint acceptæ, & incendio uel rapina perierunt commune damnum erit, nisi dolo accipientis id euenerit.

d Non teneo] Et benefaciunt quæ habentur supra §. 3.

e Res æstimata] Bar. dicit ꝙ hoc fit in contractu de cuius natura est ut ī re tradita trãsferatur dominium uel usucapiendi conditio, & ideo estimatur.

f De procu. ca. tuæ] Causa adulterii potest agitari coram iudice ecclesiastico, & seculari. Si coram iudice seculari ñ admittitur procurator, secus si coram ecclesiastico, quia admittitur qa est tunc quasi causa mixta participãs scilicet ciuilem & criminalem.

CATHECISMVS Quid est. ℞. ꝙ est ille exorcismus qui fit in ianuam ecclesiæ super baptizando. Unde dicitur cathecismus a cathetizo, id est instruo uel doceo. Ideo cathecismus instructio uel doctrina dicitur de hoc in cap. per cathecismum de co. spi. lib. 6. & in ca. ante baptismum de conse. dist. 4.

1 Utrum contrahatur aliqua cognatio spiritualis in tenentibus cathecismo sicut in baptis. ℞. ꝙ sic q̃ impedit mrĩmoniũ ꝯhẽdum, sed non dirimit ꝯtractũ, ut in d. c. per cathecis.

2 Ad quid tenetur qui tenet in cathecismũ. Dic ut supra baptismus. 8 in fi.

3 Ad quid ualet cathecismus. ℞. secundum Theo. in 4. dist. 6. ꝙ minuit potestatem dæmonis, ne tantum possit in corpore & anima uide infra Exorcismus, quia idem est.

CAUSA Dicitur multipliciter. aliquãdo causa pia. Vide infra legatum. 2. in prin. causa ciuilis finis est commodum partis, seu aliquorum sine alterius punitione. In hac tractatur de pecuniis & possessionũ negociis, & huiusmodi, ut infra 14. q. 2. sup prudentiam tuam. Causa criminalis cuius est finis punitio peccati, uel uindicta publica, ut in c. at si clerici, & in c. cũ nõ ab hoĩe, de iudi. & d. c. sup prudẽtiã tuã & 17. q. 1. si nr̃. circa mediũ. Causa mixta est quæ participat de utroq; de proc. c. tuæ.[f] Et licet gl. uideant̃ uarię ponendo pecuniariã pœnam aliquando pro ciuili, aliquando pro criminali, ut in l. p̃tor. in prin. ff. de sepulc. uiola. & in l. unica. C. qñ ciui. ac crimi. præ. Tñ cõcordat ꝙ qñ pecuniaria pæna applicatur fisco, criminalis est sicut tenet Inno. in cap. qualiter & qñ el 2. de accus. & est gl. & Bar. in d. l. p̃tor. §. 1. qa sic intendit uindicta publica per pænã pecuniariã, sicut per pœnam corporis. Si uero applicat̃ fisco pro īteresse fisci, ci. ẽ ut ī l. 1. C. de his q̃ ut īdig. Nec ob. c. p tuas.[g] de symo. & qđ ibi no. Pa. & ī rub. extra de iudi. qa illud. c. loquit̃ de amotiõe a p̃latio. q̃ ẽ ciui. qa facit ad bonũ subditorum hr̃e bonũ p̃latũ. Et tali nõ imponit̃ pæna debita delicto. sed nõ pmittit̃ exercere q̃ ei ñ cõuenit. s. p̃latione ad quã ẽ idignus. Itẽ nõ dicunt doct. ꝙ p̃ise est agere ciuiliter quãdo

g Nec ob. c. per tuas] Dupliciter potest respõderi ad illum tex. in fi. qui dicit causam esse ciuilem cũ amouetur prelatus ab administratione &c. Primo qa ibi simpliciter stat improprie, uel uoluit sentire ꝙ

do pœna applicatur parti, sed etiam alio modo, sicut in d. capitu. per tuas, hoc sequitur glo. & Bar. & Angel. in l. 3. de se. uio. & Bar. in l. finali, in quæstione. Quæro quomodo cognoscam ff. de priui. delic. Item glo. Albert. & Salyc. in l. 1. C. de se. uiola. & gloss. in l. aut damnum cum infamia. in princi. ff. de pœn. & communior est opin. de hoc no. do. Anto.[a] in rubri. de iudi.

1 Nomine causæ intelligitur de causa propinqua non remota. uide glo. in c. de cætero. de homicid. Et not. quod causa remota dicitur occasio facit. l. qui domum[b] in fine. ff. loca. Vnde faciens turrim; est occasio homicidii illius qui ascendit & se præcipitauit. Ipsa uero[c] est causa propinqua. Quando autem quis teneatur pro causa remota: no. glo. in c. sicut nobis, de testib. quæ distinguit. Aut dabat operam rei licite, & si adhibuit diligentiam debitam, non tenetur. 23. q. 5. de occidendis.[d] Si uero nō adhibuit tenetur. l. di. sæpe. ff. ad l. aquil. qui occidit. §. pen. Si autem dabat operam rei illicite, imputantur ei super omnia quæ inde sequuntur. l. di. ca. quantum dixit.[e] de iniur. ca. fi. ff. ad l. aquil. l. item mela.[f] in princip. & §. item cum eo.

2 Causa ecclesię non dicitur causa propria rectoris, unde in causa ecclesiæ suæ potest esse iudex. 2. quæstio. 7. ca. si quis erga episcopum in glossa. facit. c. fi. de postu. ubi ponit ut diuersa pro se uel pro ecclesia. Et hoc uerum dummodo alius constituatur qui agat nomine ecclesiæ. ut in capitu. insuper. de testi. Similiter potest esse testis in causa ecclesiæ quando alius est constitutus qui agat nomine ecclesiæ. d. cap. insuper. Sed no. quod licet canonicus posit esse testis pro concanonico suo contra extraneum, quia non dicitur domesticus eius sed ecclesiæ tantum secundum Hugo. ut in glossa. d. ca. super prudentiam. 14. q. 2. non tamen potest esse iudex pro eo contra extraneum, quia minor causa repellit aliquem a iudicio quàm a testimo. de offi. dele. c. cum. R. canonicus.

3 Causam propriam palam est eam esse cuius emolumētum uel damnum ad aliquē suo nomine pertinet. c. biduū §. palam. 2. q. 6.

4 Causa communis utriusq. est, ut ff. de ri. nupt. l. illud. Et ideo testis non potest esse in re communi sibi cum aliis nisi indirecte, ut legatarius q potest esse testis in causa testamenti in quo sibi est aliquid relictum. insti. de testa. §. legatariis, sed causa uniuersitatis non uidetur singularis personæ, ut in c. qui manumittitur. 12. quæstio. 2. &

illa pœna non applicaē fisco neq. parti, & sic uidetur quædam alia species de qua in ca. qualiter & quando. in prin. de accusa. Add. etiam q doctrina Pa. quam ponit in rub. de iudi. & d. c. per tuas, & in c. super literis, de accusa. aliquo modo non procedit, eo quia qn̄ pœna applicaē parti agitur de commodo priuato, & ex hoc patet q iudiciū est ciuile. Ita uideē diceē tex. in l. infamem. ulti. Rn̄. de publi. iudic. Et bene facit tex. in l. q senatus. ff. de iniur. unde cōtra naturam attributam legibus ē q ubi pœna applicatur parti, & principaliter agitur ad ipsum, iudiciū sit criminale. Vnde putat Alexan. in apo. in l. p̄tor. d. sepul. uiola. opi. Pan. non esse uerā, & & quo ad ēm membrū de fisco dicit esse cōtra tex. in l. si. quis falsum. ff. de fal. &c.

a D. An.] Adde Baldū in l. trāsigere. C. de trāsact. & Imo. in d. rub. de iur.

b L. qui domū in fi.] Vbi locaui tibi areā contiguam domui meæ ut in ea uel faceres uel poneres calcē ex cuius humore propter plūuias parietes cui corruerunt ille humor dicitur occasio. Sed melius exēplū est in c. exhibita, de homicid. Vbi ille puer ludens cū alio proiecit lapidem non animo ledendi, & ille alius corruens ex timore in aliū lapidē offendit caput suū, q postea tā incuria patris, qui eū exposuit sudorib. & laborib. q̄ imperitia medici mortuus est.

c Ipsa uero] Ipsa scilicet fatuitas sua, uel ipse sibi-ipsi est causa propinqua.

d De occidendis] Et c. hi qui. l. dist. puta quia incidebat arbores & in priuato loco quia diuinare nō potuit. ut ff. ad legē aquil. si putator. Si uero in publico incidebat debuit clamare aliter imputaē sibi.

e C. q̄tū dixit] Vbi si mulier fecit aborsum oppressa ab æquis qui furati erāt tūc ille uidetur culpabile. Sed contra uidetur tex. in l. uerū. & in l. qui iniuriæ. ff. de fur. ubi dicitur q q iniuriose uel libidinis causa inimici uel meretricis fregerit hostia si fures non ab eo inducti postea res asportent non teneē furti. Rn̄. q uerū ē q non tenetur furti, sed cōueē tus de iniuria tenetur emendare dāna per illos fures illata, quia qui occasionē damni &c.

f L. item mela] in prin. d. l. dicit de tonsore q si radebat in publico, ubi cōsuetu erat ludere ad pilā q̄d tenetur. l. aquilia qn̄ pila a ludētibus percussa dedit sup cultellū & incidit gulam &c. in illo. §. Itē & in eo qui canē incitauit ut morderet licet non teneret eū contra quē incitauerat teneē. l. aquilia si momordit &c. Vide Io. An. in regula imputari. in glo. in 6. Et Pa. in c. fi. de iniu. & dā. dat. ait Not. q ex sola culpa & negligentia tenetur

netur quis ad satisfactionē dāni ēt de iure canonico quātumcunque non habuerit dānificandi uolūtatē. Et cū hæc litera loquatur indistinctē de culpa seu negligentia debet intelligi de qualibet culpa, quia indefinita æquipollet uniuersali, ut notat in cap. ut circa de electio. Infert ergo quod in actiōe legis aquiliæ uenit leuissima culpa, de iure canonico siue de iure ciuili, ut in lege aquiliam. ff. ad legem aquili. & quæ sit læuissima culpa uide infra culpa infra. 3. §. 3.

a §. sexum] Causa finali ibi fuit honestas & pudicitia vt ibi.

b L. Titio centum] Habetur n. ibi ꝙ si modus respiciat utilitatem legatarii præsumitur impulsiuus si tertii finalis. Vnde si legentur titio centū ut inde emat fundum nō tenet cauere, secus si legetur tertio.

c Nisi caueat] scilicet de adimplenda conditione.

d Pius actus] Nā ubicunque relinquitur ꝓ causa pia scilicet ut nubas. d. l. si ego, uel ut redimas captiuos. dic. l. si quis pro redēptione. hic allegatis præsumitē causa finalis. Ratio quia datē ob causam fauorabilem, tūc uidetur uelle ꝙ fiat in salutem animę. Qđ forte alias non dedisset &c. Et uide quod no. Bal. in l. sicut.

ibi uide docto. in d. §. legatariis, cum limitationibus suis.

5 Causa alia impulsiua, quæ occasionem remotam præstat sicut Calfurnia quæ importune postulando causam dedit ut mulier non possit postulare. ut in l. 1. §. sexum.[a] ff. de postul. & ista cessante non cessat effectus. Alia finalis, & ista regulat dispositionem ca. cum cessante causa, de appel. l. generaliter. C. de episc. & cleri. & ibi Bald. multa dicit de hac materia. c. generaliter. 6. q. 1. Hæc cognoscitur ex 5. Primo quando illud quod exprimitur in uiā causę respicit utilitatem tā alterius quàm etiam partiū. l. titio.[b] centum. in prin. ff. de condit. & demon. puta dono tibi centum, ut inde facias fieri capellam in tali ecclesia quæ illa indiget & huiusmodi. Si uero respiceret solum utilitatem illius qui debet implere & non sit pia, sic præsumitur causa impulsiua. d. l. titio. in princi. uer. sed si filio. Vnde si lego tibi 10. ut caligas emas nihilominus tenet legatum, licet non emas. similiter si ut fundum. sed si ut emas fundū alteri minus industrioso nō ualet nisi [c] caueat. ut ibi. Scđo cognoscitē qñ exprimitē pius [d] actus in uiā causæ. l. si quis pro redemptione. C. de dona. & l. si ego. in prin. ff. de iur. do & uult Barto. in l. 2. ff. de dona. utputa dono tibi centum ut facias hospitale, nam hospitale ꝙ fiat erit finalis. Tertio cognoscitur quando in gerē do actum exprimitur ab homine causa ubicunque lex requirit de necessitate eam[e] ad ualiditatem actus quia tunc intelligitur finalis ut actus sustineatē. l. sed si mors. §. fi. cum l. sequen. ff. de don. inter uir. & uxo. ubi dicitur ꝙ donatio facta uxori ad restaurationem edium igne cōbustarum ualet usque ad earum reparationem, & non in plus. Quarto ubicunque non potest esse alia ratio illa censetur causa finalis. ca. quamuis. ubi glo. C. de fideicom. Vnde qui legat iter ad fontem, uidetur legare & haustum. ff. de ser. ru. præ. l. item si. Quinto ubicunque lex exprimit causam censetur finalis. glo. est notabilis in l. cum tale. §. legato[f] causam falsam. ff. de condi. & demonst. quam ad hoc ponderat Angel. in l. sciendum. ff. de edic. & Bar. in d. §. fina. cuius sunt ista dicta.

6 Est & alia causa quæ est causatiua alicuius effectus sed non sufficienter & efficaciter, & talis non tenetur ad restitutionem damni dati proximo licet[g] peccauerit. Est & alia quæ est causatiua & inductiua alicuius effectus sufficienter & efficaciter ita ꝙ sine ea non sequeretur, & talis tenetur ad restitutionē ultra peccatum commissum. Et de ista loquitur. cap. fi. de iniu. Quod no. quia facit ad multa.

CAVTIO Simpliciter dicta[h] regulariter intelligitur nuda promissio. ut l. sancimus. C. de uerb. sig.

in fina. C. de act. & obliga. Et in l. 1. 3. colum. ff. de falsa causa adiec. leg.

e De necessitate eā] Pone exemplum. Lex statuit ne mulier sit aduocata propter honestatem, certe ista censetur causa finalis.

f Legato causam falsam] Vt quia. s. negotia mea curasti tibi lego. Et subdit glo. sequēs ꝙ causa ista cessante nō cessat effectus qa non coheret legato rō legandi. Secus tñ in rōe legis. Nā si ea coheret itñ, ut ea cessante cesset lex. l. adigere. §. q̄uis. ff. de iure patro. cum si. Et de his uide plenius. Alexan. in apost. in d. §. fi. Et in l. 2. ff. de donat.

g Licet peccauerit] Exemplū est. aliquis iam deliberauit furari & ego cōsului & tamen fecit sine ope. ego nō teneor ut infra consiliū. §. 1. secus si cōsiliū fuit efficax ad mouēdum ipsum ad furandum.

h Dicta.] A lege. s. ciuili uel ab homine. s. testatore. Et firmant Bar. Bal. Ange. Fulgo. & Paul. in d. l. sancimus. Bal. Ange. & Imo. in l. diuor. §. interdū. ff. sol. mat. Et ista est cōis sententia, ut dicit Iason in d. l. sancimus. q allegat multas concord. Fallit si lex ciuilis daret cauere causa cognita, qa tunc intelligitur cum fideiussore. l. pen. cum glo.

gl.magna.ff.de peti.hære.& ita loquitur tex.in l.in omnibus.ff.de iudi.uel intelligitur ille text.in persona suspecta &c.Non tamen ꝙ licet ille qui tenetur cauere non tenetur dare fideiussionem uel pignora. tenetur tamen per solennem stipulationem se obligare, & omnia sua bona. glo. in d.l. sancimus. & Bar.in l.si pius 13.colum.ff.de ope.no.nun.& in d.l.prętorie. tertia. & etiam alii.nō tenetur tamen talis ꝓmitteř pœnam ſm cōmuniorem sentētiam. Bal.in d.l.sancimus. Barto. & aliorum in l. fina.ff.de præto. stip. licet glo. magistra in l.2 §.si dubitetur. ff.de iud.& aliqui alii sequantur tenuerit ꝙ reqrit pœna.

Fallit in cautione expressa a lege prætoria.ut ff. de præto. sti.l.prætorie. la seconda. Et sic intellige gl.in c.prima igitur.de conse.di.4.[a] Item ſm gl.in l.pe.ff.in fi.de pet.hęre. quando est persona suspecta. ut l.si fideiussor.§.fi.ff. qui sa. co. quia tūc dēt cauere cum fideiussoria.Sed cum additur idonea uel sufficiens,intelligitur de pignoraticia [b] uel fideiussoria.ut ff. de fideicommis.li.l.ergo quamdiu.§.addici ita. Vide gl. in c.ad nostram el primo de iureiurando.& in c.ult.de pign.& in c. ex publico de cōuer. cōui.Si uero dř cautio mediocris, [c] tunc uenit obligatio omniū bonorum.text. est singularis in l.filio in fi.ff.ut le.nomine caue. Si uero dicitur cautio competens, intelligitur arbitrio iudicis ſm aliquos, uel ſm alios fideiussoria uel pignoraticia.ut in gl.l.si debitori.ff.de iudi. Notat tamen Bal.in l.uniuersa.C.de pręci. impera.of.ꝙ quādo statuto[d] cauetur ꝙ caueatur idonee, quando compromissum petitur,intelligitur arbitrio iudicis & in l.omnes.C.de epi. & cle.dicit.Tenetur quis dare fideiussores,& nō potest, tunc tenetur obligare omnia bona sua meliori mō quo pōt. Si uero dicatur, satisdet, uel satisfaciat. fideiussoria intelligitur. ut in d.l.1.qui satisd. co.& ſm gl.in d.l.pe.

CECITAS mentis scđm Tho.2.2.q.15.art.1.prouenit dupliciter. Primo ex hoc ꝙ auertit se spontanee a consideratione primi [e] principii intelligibilis ſm illud ps. Noluit intelligere ut bň ageret. Alio modo per occupationem mentis circa alia, quæ magis diligit dictum principium, secundum illud ps. Sup cecidit ignis.s.concupiscentiæ & non uiderunt solem.Et sic patet ꝙ est peccatum.Et a Gre.21.mora.ponitur filia luxuriæ.

a De conse.di. 4.] Quæ uult ꝙ simplex cautio intelligit̃.i. idonea. Intelligitur enim de prætoria cautione alias male loqueret per prædicta.

b De pignoratitia uel &c.] Adde glo. in c. quanquam. in uer.idonee.de usu.in 6.cum multis cōcor. per Iaso. in d.l.sancimus. Et idem si diceretur plena cautio. glo.in l. si mandato titii.§.fi.ff.man. Item si debet competenter caueri.l.si debitori.ubi gl. & Bal.ff.de iudi. Idem si sufficienter ut hic. & ſm Bal.Fulg. & Pau.in d.l.sancimus.facit tex.in c.vi.cum glo.de sede col.bo. Idem si recte.l.1.§.iubet.ubi Bar.ff. que.pos.& fruc.

c Cautio mediocris] Idem est quando requiritur cautio solēnis, quia intelligitur per stipulationem. Vnde ſm Bal. in l.executorem.C.de execu. rei iud. Similiter si lex uel statutum requireret congruam cautionem referendo ad arbitrium iudicis,quia sufficit nuda cautio in eo qui est honestæ uitæ & probatæ fidei. Ita Bal.in l.abstinendum.C.quorum appel.non recip.Et uide ad hoc Bar.in l.in quicunque. 2.in fi.C.de fun.patri.lib.11.Adde etiam ꝙ quando quis tenetur dare cautionem cum fideiussore & nō posset propter paupertatem,uel quia est peregrinus statur iuratorie cautioni. Bal.in auth. cui relictum. & ibi Pau.C.de indi.uidui.tol.per illum text. & est tex.in l.omnes.uer.in hac autem urbe.de epi. & cle. & ibi Bal.ex his no.ꝙ si debet dari cautio ad consilium sapientis, ꝙ sapiens non possit declarare, ꝙ sint danda pignora uel fideiussores nisi in promissione sit adiectum idonee,& alia uerba.ut hic. Vide Ias.in d.l.sancimus.&c.

d Statuto cauetur] Ita refert ibi in 2. col. se consuluisse Pistorii, ubi est tale statutum. Quid autem si in statuto requiratur cautio, an intelligatur cū fideiussore. Vide Barto. & alios. in l. statuta.in prin.de uerbo.oblig.& Bal.in specie in authent.ut generaliter.C. de epi.& cle.

e Primi principii] No.ꝙ cecitas mentis est priuatio eius quod est principiū intellectualis uisionis. Hoc autē principium est triplex.Vnum est lumen rationis naturalis, de quo Psal quar. Multi dicūt qs ostendit nobis bona.quæ s.debemus facere, cui qōni rňdet. Signatum est super nos.i. in parte superiori in anima impressum,lumen uultus tui domine.i. naturalis rationis.i.luminosus uultus tuus. Dicitur autem ratio uoluntas Dei, quia sicut per uultū unus homo est similis alteri & cognoscimus hominem, Ita per rationem sumus similes Deo, ut cognoscamus quid agere debeamus, & cum hic sit naturæ nunquam potest tolli ab anima, sed impeditur ab actu eius aliquando propter defectum in inferioribus uiribus.i.in imaginatione & fantasia, ut patet in amentibus & etiam aliquando per opus incantationis,ut de præstigiis magorum qui faciunt apparere unum pro alio. Secundum est lumen habituale superadditum lumini naturalis rationis.s. lumen gratiæ de quo potest intelligi illud ps.35. In lumine tuo.s.gratiæ Videbimus lumen.s.gloriæ. Et hoc interdum priuatur anima,qa est pœna peccati. Sed commune omni peccato mortali.Sapien.2. Malitia enim eorum excecauit eos Tertium est aliquod primum intelligibile, ut summum bonum & summum uerum, per quod secundū Aug.intelligit alia, cui

cuī mens hoīs pōt intēdere & nō intēdere. Qd autē nō intēdat procedit ex hoc ꝙ spontanee habet uoluntatē se auertentē a cōsideratione illius principii, qñque occupat se circa ea q̄ magis diligit & utroq. mō cecitas ista est speciale peccatū. 2. Pet. 2. Cui ista s. spūalia ꝓsto non sunt cecus ē q. Tho. ubi. s.

1 Sed utrum sit mortale. R. ꝙ sic, quando sic nō uult intelligere necessaria ad salutē. 38. dist. c. qui ea. similiter qñ ita occupatur in temporalibus ꝙ omittit necessariā uacationem qua Deo tenet̄ exhibere. ut in diebus festiuis in quibus sc̄m Richar. in 3. disti. 37. ar. 3. q. 4. ī aliqua hora tenetur. Deo uacare mente, uel huiusmodi. secus si omittit quæ non sunt necessaria ad salutem, quia tunc peccatum ueniale.[a]

CEDERE bonis debet q soluere non ualet creditoribus suis. Et ualebit ei ad tria. Primū ne incarceretur. l. 1. C. qui bo. ce. pos. de quo. Vide. s. Carcer. §. 2. Secundū ne excōmunicetur. & si erat excōmunicatus debet absolui recepta idonea cautione de soluendo debito si ad pinguiorem fortunā uenerit. de solu. c. odoardus. Tertium ꝙ condemnetur nisi inq̄tum[b] facere pōt habita ratione ne egeat, nec enim fraudandus est alimētis quotidianis. ff. d̄ re. iu. l. sunt qui in id ꝙ facere possunt & ff. qui bo. ce. pos. l. is q[c] & l. q bonis. & l. si debitoris. Nec ob. c. peruenit. d̄ fideius. quia ibi nō cesserat[d] bonis, limita tñ tertiū qñ nō cōuenit̄ ratione delicti, qui si cōueniret̄ rōne delicti, nō hē ret̄ respectus ne egeret etiā i clerico. ut no. Pañ. i c. olī nobis. de resti. spo. Qūo uero fit uide. j. solutio. §. 23.

a In fi. Vide Ni. de ly. sup Io. 9. capitu.

b Nisi inq̄tum facere potest] Hoc modo intellige istd̄ tertium bonū. & hic procedit in non priuilegiato. i. in seculari. Vel itelligit̄ ꝙ is qui cedit bonis tenet̄ omnia dimittere, sed pōt retinere ea quæ sunt uictu necessaria. In ꝯrium tñ est glo. in l. pe. ff. de ces. bo. quæ dicit ꝙ nō debet ei relinq. etiā unus denarius. Bart. tñ. l. diuus. per illū tex. ff. d̄ bo. dā. dicit ꝙ ei debet relinqui, uestis cum zona &c. Melius ergo intelligit̄ ꝙ de post acquisitis deducat̄ ne egeat. ut l. qui bonis. ff. de ces. bo. Et in cōsciētia q̄s teneat̄ in q̄tū facere pōt si ꝑuenerit ad pinguiorē fortunā not. Ioan. An. post. gl. & doc. ī c. cū tu. de usu. imo fortius uolebat ꝙ debitor non teneat̄ nisi inq̄tum facere pōt. Verū est de iure ciuili, secus in conscie̅tia. Primo q̄a cū lex ciuilis nō nutriēs peccatum alias, statuit fundādo se super ueritate, non sup ꝓsumptione, uidet̄ ꝙ dispositio illa legis positiue sit seruāda in foro conscie̅tiæ sc̄m ea que tradit Bal. in l. cū quis. 10. col. C. de iu. & fac. igno. & Arch. in regula possessor. in 6. Scd̄o q̄a in foro cōsciētiæ debet quis ꝓuidere in extrema necessitate cōstituto. l. necare. ff. de lib. agno. c. pasce. cū si. ergo multo fortius debet ei relinquere id qd̄ est debitori necessariū ad sustētationē. ar. c. 1. de na. ex lib. uen. Et sic intellige ꝙ nō solū de post q̄sitis, sed etiā de his bonis q̄bus cedit intelligit̄ deductione egeat. uide de his q̄ scripsi. j. Solutio. §. 22.

c L. is qui.] Dr̄ in his legibus, ꝙ qui boni cessit potest iterū cōueniri si bona acq̄sierit si quantitas acq̄sitionis hoc expetit. quia uideret̄ cōseruasse aliq̄d.

d Nū cesserat] Vbi de redditibus ecclesię satisfit creditoribus, tu potes dicere ꝙ ibi erant periuri, & cōsequēter ex delicto tenebant̄.

CELARE[e] peccatū alicuius ꝓpter pecuniam uel gratiam, aut consanguinitatē, simonia est ut in c. nemo. de simo. ubi gl. & Inno. dicit ꝙ ratio est q̄a quilibet tenetur alterius peccatū ad penitentiā indicare. 24. q 3. tā sacerdotes. Secus aūt in indicatione furis uel serui fugitiui ut capiatur, quia licite merces accipit̄.[f] ff. de offi præf. l. urbis. & ff. de condi. obtur. cau. l. 4. §. ult. in prin. Nec ꝓpria dicit Inn. ꝙ est simonia ubi ex gratia quis non indicat. sed debet puniri sicut[g] simoniacus. tu dic sc̄m gl. in l. 4. §. si[h] tibi. ff. de condi. obtur. cau. ꝙ ille qui non tenetur per officium uel actionē uel iudicem reuelare furem, licite accipit aliquid ut indicet sed accipere ut non indicet turpiter accipit, q̄a ꝯ pu-

e Celare peccatum] Et intellige hoc tā in publice peccāte q̄ in secrete peccante qui nollet se corriger̄. ut in c. si peccauerit. 2. q. 1. secus si esset paratus se corrigere. ut in c. nouit. de iudi. sc̄m Pa. ī d. c. nemo.

f Merces accipit̄] Rō est q̄a tenet̄ quis indicare parti. ideo licite accipit ab ea. ut d. §. ult. nec ipse iudex cōpellere potest ad petitionem partis, nec ob. si dicatur ꝙ hoc casu tenetur & gratis. unde qñ q̄s accipit præmiū de eo quod tenetur gratis facere turpiter accipit. ff. de cōdi. obtur. cau l. pe. q̄a rñdeo ꝙ tunc non indicat furem, sed contra furē iā iudicatū & accusatum tellit [?] catur. Iudex tamen potest cōpellere dum facit inquisitionem generalem & purgat prouinciam malis hominibus. l. congruit. ff. de offi. præst. Ita intelligatur. l. ciuile est. C. de furtis, & gl. in d. §. si tibi. hic alleg. & ibi Bar. hoc no. Et hoc ultimum dicit sub dubio forte. Vide quæ notabo. j. furtum. §. 27. Et sic intellige id quod sequitur hic in uersi. tu dic.

g Sicut simoniacus] Sed istud est contra. d. c. nemo. in fi. ubi dicitur simoniacum est utrunque.

h §. si tibi] Dicit ibi Ang. quòd non indicare simpliciter non est peccatum. & refert ibi respondisse b. Fran. dum esset Perusii cum insequentes homicidam cum interrogassent an illac transisset ponens manum in manicam dixit hac non transiuit.

blicā utilitatem, quæ est maleficia puniri.ut ff. de fideiuss.o.l.si a reo.§.fin.Et sic patet q ratione naturali non tenetur quis indicare. quia tunc non liceret accipere pro indicando.ut ff.de cōdi. ob tur. cau.l.1.in fine. & l.2. primo. ℞. Quod tamen licet ut in d.§.si tibi.quod limito uerū de indicatione quæ fit prælato ut puniat, secus de illa q̄ fit alicui ut prouideat, quia [a] teneretur.

CENSVRA ecclesiastica quid comprehendat. ℞. q interdictum suspēsionem, excōmunicationem. de uerbo.signifi.c.quærenti.[b]

CENSVS est quædam pensio quæ de prouentibus soluitur. 1.q.3.quæsitum. uel potest dici census quicquid annuatim soluitur in quantitate uel summa.ff. de censi.l. etatem.[c]

1 Cēsus nouos imponere ecclesijs aut ueteres augerē, phibetur omnibus episcopis[d] & prælatis[e] in c.prohibemus.đ censi.etiam si eripuerunt eas de manu layci. ut in c.ecclesijs.eo.tit. Dicit tamen Pan. in d.c.prohibemus.q hoc uerum est ad utilitatem eorum propriā ut in cle.2.de re. eccle. non alie. Secus esset ad utilitatem alterius ecclesiæ rationabili causa subsistente & a prælato iurisditionē habente episcopalē & in ecclesia pleno iure sibi subiecta. quia tunc potest. ut no. Inn. in d.c.prohibemus.& facit.c. præterea.eo.tit.

2 Quis pōt imponere censum. ℞. q quicūq; habet ius [f] in re tali. ut inst.de usufr.§.si ne testamento.

3 Quod argumentum præstat cēsus solutio. ℞. q aliqñ subiectionem de censi.c.omnis anima.[g] Aliquando præstitam libertatem [h] uel perceptam protectionem. ut in c.percepimus.de priuile.

CERTVM dicit̄ id de quo proprio nomine uel īdubitata circunlocutione constat. ut in gl. de priuil.c.cum & plātare.Insti.de exhereda. lib.§.nominatim. ubi dr̄ q q unū filiū solū habet nominatim exheredat siue dicat. Titium filium meū exheredo. siue filium meum exheredo.

CESSATIO a diuinis officijs alia gñalis, & hæc equiparatur īterdicto. ita q posita generali cessatiōe ab eo qui pōt uel de iure uel de cōsuetudine in loco aliquo.

a Quia teneretur] Et sic hoc casu nil posset accipere & turpiter acciperet & consequenter teneretur ad restitutionem ut patet per prædicta. uide s̄.accusare.§.6.& quæ ibi notaui.& j̄.denuntiatio.§.pe.& fi.& inquisitio.§.11.& excommunicatio.3.§.ult.& furtum.§.27.

b C.quærenti] Nō tñ cōprehēdit in se degradationem, uel dpositionē sm qd glo.ibi sentit.Rō est quia illæ pœnæ sunt multum odiosæ.Sed istæ tres sunt fauorabiles & in animarū salutē &c.Si qs ergo iudex habeat in mandatis q compescat per censuram ecclesiasticā poterit unā de istis tribus fulminare sm q expediens uiderit, ut licet a principio dēat unā eligere, poterit nihilominus procedere ad alias si reus hoc meruerit p uires contumaciæ c quoniam. in fi. ut li. non contesta. Vbi etiam debet eligere eam quæ magis tenetur. Et sic no. quòd ille tres pœnæ in multis procedūt a pari. facit.ca.is cui.de sen.excō.& no. Abb.in d.c.quærenti.

c L.Etatē] Illa. l. iudicio meo nihil facit. habetur enim ibi tantum. q sunt aliquæ personæ quæ tributo grauari non dicuntur. ut minores.14.& maiores.65.&c. Et onus personale extinguitur cū persona.&c. Adde Hostien.eo.tit.§.1.

d Epis] epi possunt tamen accipere cathedraticum. ut in d.c.ecclesiis.& etiam regularibus. sm Pa.in d.c.prohibemus per illum tex.

e Prælatis] Adde etiam q auctis facultatibus ecclesiæ censuate non augetur census, ratio est quia soluitur pensio de re nostra, & hic intelligitur etiam qñ qs transfert solū dñium utile si alid nō hēt. Qño aūt fiat ɔtus censualis uide j.emphyteosis.§.1.

f Habet ius] Debet nanque qui uult usumfructum constituere inter uiuos, pactionibus uel stipulationibus illum efficere. Similiter & de seruitutibus ut insti.de serui.rusti.prædi.§.fi.

g C.omnis anima] Quia nemo ī hoc seculo potest esse acephalus, quin recognoscat aliquē superiorem saltē papam.concor.c.nulla.94.dis. hinc singulariter dicit Inn.in c.bone.2.de postu.præla.q cōtra supremam potestatem papæ nemo pōt pscribere, quia sicut nec ɔ Deū, ita nec ɔ suum uicariū, qui tenet locū Dei in terris.c.2.đ postu.præla.Et intellige qd omnis aīa est subiecta, uel saltē debet recognoscere superiorē esse uerū de aīa subdita pctō, qa Xps habuit animā, non tamen fuit subiectus alicui peccato, cum ipse esset princeps terræ. ps.8.oīa subiecisti &c. Et uid ad hoc gl.in c.magnum.11.q.prima. Nec obstat q Xps soluit tributū, de quo multi laici faciunt magnū festū, quia illud nō soluit ex debito, sed ut gereret morē cōsuetudini patriæ ne alios scādalizaret. Ita dicit tex.no.quem semp tene mēti in c.iam nunc 28.q.1.& gl.in d.c.magnum.

h Præstitam libertatem] Aliqñ census est indicium libertatis,& exēplum ponit in d.c.percepimus.Quidam Bart. dicit Titiū debere sibi esse subiectum.sed ille dicit q inuenitur papæ subiectus, ex eo quia illi censum soluit.Secus tñ si aliquis accipitur sub protectione, quia tunc non eximitur a subiectione superioris. Vnde ponderat ibi Abb.q si aliquis magnus dominus accipiat subiectum alicuius sub protectione,& superior moueat litem uel guerram, q non tenetur eum defensare. & ibi de hoc notat gl.

S Si quis

si quis ibi celebrat [a] est irregularis & religiosus talẽ cessationem non seruans est excommunicatus ipso facto si matrix ecclesia seruat. Et sic intellige cle.1.de senten.exc. §.in cessationibus. & Inn.in c.non est nobis.de spon. Cessatio uero specialis est illa, quæ solum in aliqua ecclesia ponitur. Et hæc non comparatur interdicto. Vnde celebrans in eadem ecclesia non efficitur irregularis. nec religiosus excõmunicatus si non seruat, quamuis talis ecclesia esset matrix. Et sic intellige gl.2.c.si canonici de offic. ord.lib.6.& Inno.in ca.dilectis filijs de appel.hęc no.Gemi.in d.c.si canonici.in prin.

1 Quæ est pœna imponentis generalem uel specialem cessationem indebite. ℞. qđ illi qui imponunt tenẽtur restituere omnes fructus quos interim ab ecclesia perceperunt. In qua cessatum est etiã si talis ecclesia sua erat & ipsi ecclesiæ. [b] Item tenentur de omni damno [c] quod alij incurrerunt propter talem cessationem.d.c. si canonici. & ibi Ge. dicit q licet d.c.loquatur de capitulo canonicorũ tamen idem erit in alijs qui ipsam cessationẽ imponunt.

2 Quæ est pœna illius q dat causam cessationi.℞. tenetur ad omne interesse quod canonici, aut alij incurrerunt, & ad aliquam aliam satisfactionem estimandam arbitrio superioris in recompensationem cessationis factæ ĩ ecclesia.d.c.si canonici.

3 Quæ requiruntur ad hoc ut cessatio debeat seruari. ℞. ẽm Io.And. in c.quamuis de offi.ord.lib.6.q.10. Primo q hi qui cessant habeant ex consuetudine, uel alio iure. Secundo q conuocentur absentes ad contractandum [d] đ cessatione. Tertio q tractent diligenter. Quarto quod de cessando deliberẽt. Quĩto q sit manifesta offensa, uel iniuria. & ẽm Inno. & Host.debet esse notoria. q si non esset nulla consuetudo prodesset, quia esset ecclesijs onerosa de cõsue.c.1. & c. cũ uenerabilis, quia ille contra quẽ cessatur non debet conuinci probandis. sed apertis & notorijs maxime in cultu diuino tollendo.C. de actio. & obliga.l.negantes.[e] Sexto quod sit causa rationabilis.[f] Septimo q ante cessationẽ instrumento publico uel patentibus literis autentico Sigillo munitis causam cessationis exprimant. Octauo q illud instrumentum uel literas tradant ei cõtra quem cessant. Nono q requirant illum ut emendet competenter iniuriam propter quam cessare uolunt, q si non fecerit tũc locum habet cessatio. Decimo q post cessationem utraque pars iter debet arripere ad sedem apostolicã infra mensem per se uel p procuratores sufficienter instructos, & continuatis diebus [g] quamcito poterunt se sedi apostolicæ repræsentent, ut

a Si quis ibi celebrat] Scias ẽm Pa.in c.irrefragibili.§.cæterum.de of.or.& ẽm no. in c.si canoni in e. ti.l.6.ista cessatio a diuinis fit a canonicis cum forma posita in d.c.si canonici.nec uidetur requiri alia snĩa, sicut in interdicto &c. Aduerte tñ q Pa. in d.c. dilectis de appel.hic allegato, tenet quod celebrãs in cessatione gñali. non efficit irregularis ẽm do. Ant. ibi qui loquitur sub dubio forte. & Ab. sine forte. Et probat, quia regula est ut nunquã quis ĩcurrat irregularitatẽ nisi in casibus a iure expressis. c. is q. de sen.exc.li.6. Sed iure non cauetur nisi de celebrante ĩ loco interdicto nec obstat cle.1.de sen.exc.quia facit equiparationem tm̃ in illo casu, & pœnæ non debent extendi.c.odia.& ca.in pœnis. de reg.iur.in 6.igitur cogitandũ eẽt & posset p nunc solui, ante factũ & post factum &c.

b Et ipsi eccl'ię] Et sic no.q ubi clericus culpa sua priuaĩ fructibus ecclesiæ conuerti debẽt ad utilitatẽ illius ecclesię de cle.nõ resi.c.penul.Et de elec. c.ubi §. prouisionis.lib.6.

c Omni dãno] Tenenẽ igiẽ satisfacere læsis si habẽt ppriũ secus si nõ hñt ppriũ 12. q. 1. statuimus. ĩ fi. & c.seq.16.q.6 §.fin.nec poterũt satisfacere de bonis ecclesiæ cũ illa non sint eorũ ppria ẽm Arch.ut refert Ge.in d.c.si canonici.in prin.tenenẽ igiẽ ad instar tutorũ q pupillos deñt resarcire dãnũ si cessauerint in distractione rerũ q tpe pereunt.l.tutor q repertoriũ.§.si tutor.ff.đ ad.tuto. Idẽ si cessauerit administrare.l.qdã in fi.eo.tit.

d Ad cõtractandũ] Et sic fit tractatus sicut in alienatione rerũ immobiliũ.ut s̃.alienatio. dicit tñ Joan.An.q credit si non esset consuetudo ut quod uocarentur absentes, q non tenenẽ eos uocare, sicut nec in electionibus. patet p d. decretalẽ q dicit, prout sunt pro electionis negotio.

e L.negantes] Nam debitũ negantes non debent armis terreri ut confiteãtur debitũ, sed ciuiliter.

f Quod sit causa ratiõabilis] Puta quia ille usurpauit sibi ius ecclesię, uel etiã exctus fuit aliqs uiolẽter.

g Et continuatis diebus] Nõ est ĩtelligendũ q nunquam debeat quiescere, imo daẽ quælibet hebdomada una dies p qete ẽm gl.ĩ c. cupiẽtes. ĩ uer. cõmode.đ elec. li.6.& ita dicit Io.And.ibi sup uer.cõtinuatis. & facit qa dr̃ aliqd cõtinuũ, ẽt si ibi sit interuallũ.de conse. dist.5. fine tibi quotidiana ieiunia. Vide etiã qd no.Io.An.ĩ c.si.sup uer. cõtinuũ đ frig.& malefi.& p hoc allegat Arch. ĩ d.c.si canonici. đ off.or.li.6.id qđ dr̃ ĩ l.1.ff.de aqua quot.& esti.no.in gl.in uer.intrium eporum in c.cũ ecclesia de cã pos.& proprie.

Non

discutiatur quid super hoc sit agendum his non seruatis non seruatur cessatio.[a] Similiter si pars quæ posuit cessationem eam non seruauerit ab alijs non seruet̃ similiter. hoc no. Io. mo. & Bars. in c. si canonici. de offi. ord lib. 6. in quo. c. reprobatur consuetudo illorũ qui in aggrauatione cessationis imagines crucis uel aliorum sanctorũ prosternunt, urticis supponunt uel lapidibus & huiusmodi & qui talia faciunt grauiter sunt puniendi ut ibidem.

CESSIO[b] actionũ an ualeat. ℞. Pan. in c. fi. de ali. iu. mu. cã fac. colligendo dicta doc. distinguendo sic. Cũ q̃ritur an ualeat cessio actionum, dic aut fuit facta in ultima uolũtate. & tenet ut no. ĩ l. nomẽ in prin. ff. de le. 3. Sic tamen ꝙ si actio erat in iudicium deducta per defunctũ non debet agere legatarius, sed hæres omnem talem utilitatem quam consequentur hæres dẽt legatario restituere. Et si nihil consequit̃ nihil restituet, quia vr̃ testator legando actionẽ legasse euentum illius iudicij. Et ob hoc ne fiat collusio ꝑ heredẽ põt legatarius si uult assistere hę redi in iudicio. ut in aut. nũc si hæredi. C. de liti. Si uero actio nõ erat deducta in iudicium poterit legatarius post cessionẽ agere. ut ibi. Sed cu ius sumptibus. ℞. gl. i aut. nũc si hæres. quod si erat litigiosa cũ legabatur, tunc sumptu hæredis. l. cũ seruis. ff. de le. 1. Si uero facta est litigiosa uiuo uel mortuo testatore, tũc sumptu legatarij. ut ff. đ le. 1. l. si seruus legatus. ĩ pri.[c] nisi hæres fuerit ĩ mora. arg. ff. đ le. 1. l. cũ res. §. fi.[d] Aut cessio fit inter uiuos. & distĩgue q̃a aut fit potẽtiori rõne officij seu dignitatis p̃cipue, & non ualet & cedens dẽt ꝑdere oẽ ius q̃đ habebat. Et iste est ꝓ prius casus. l. 2. C. ne. li. po. Et hoc uerũ ẽm Spe. in ti. de cessione actionũ. §. 1. uer. q̃d aũt dixi post Vin. q̃ñ fit potẽtiori malitiose, cã opprimendi aduersariũ, secus si fieret bonafide. arg. l. q̃. stipendia.[e] C. de ꝓcura. & placet Pan.[f] Si uero cessio fit potentiori nõ rõne officij[g] uel dignitatis. sed rõne nobilitatis, uel quia ditior uel alio respectu, tunc si fuit facta cessio rõne iudicij mutãdi põt excludi cessionarius ꝑ exceptionẽ ut l. pe. & q̃đ ibi no. Bar. ff. de ali. iu. mu. cã fa. non perdit tñ actionem cedens sed punitur ẽm unã opi. q̃a non põt amplius cedere istã actionem alteri nec põt. in ea cõstituere procuratorẽ, sed tenet̃ ipse ꝓseq̃ ut vr̃ innuere. d. l. pe. gl. tñ in d. l. pe. dicit quod in isto casu uidetur transtulisse magis rẽ quam litem. & sic cessionarius habebit rem si euincat̃, & cedens expensas litis facit in damnũ suũ ut tenet glo. in l. fi. e. ti. secus si nõ facta rõne iudicij mutandi, q̃a tenet ut patet ex nota in gl. in l. 1. C. ne li. po. Aut cessio q̃ fit ĩter uiuos & q̃ non fit potentiori ẽ dubitata. & dr̃ dubitata eo ipso ꝙ est in litigiũ deducta, q̃a dubius euentus litis, & sic nõ p̃t regulariter alteri cedi.

a Non seruatur cessatio] Rõ est q̃a ubicunque req̃ritur aliqua forma, si non seruatur ualet actus. c. q̃a pp de elec. Et no. ꝙ si inducentes cessationẽ tã generalem q̃ specialẽ non seruant formã incurrunt pœnam. d. c. si canonici. §. ꝙ priuatur fructibus. Vide Gemi. ibi in prin. & de ista cessatione loq̃tur. c. irrefragibili. §. ceterũ. đ of. or.

b Cessio] Cessio est iuris & actionis trãslatio, nã ꝑ cessionẽ iura & actiones in eum cui cessit trãsferũtur, q̃a sicut in uenditione uel quolibet titulo alienationis rei corporalis necessaria est traditio quantum ad dñi trãslationẽ. Ita ad translationem rei incorporalis. s. iuris & actionis utimur cessione, q̃ reputat̃ pro traditione. Item cessio ẽm Isido. 6. Eth. ꝓprie est rei cõcessio cõ cedimus. n. quæ ꝓpria sunt. sed aliena restituimus Cedere ẽt ꝓprie dr̃ q̃ cõtra ueritatẽ alteri consentit. Et sciẽdum est ꝙ in instrumẽtis cessionis dicitur ꝙ cedens eum cui cedit constituit ꝓcuratorẽ in rem suam. Rõ. n. est q̃a si tu ɔ̃xisti cum titio mutuum, tibi cõpetit ɔ̃ eum actio directa & ꝑsonalis, q̃a cũ eo in tua persona ɔ̃xisti sit̃ & vtilis, qua utiliter & cum etiã tu debitum ipsum tãquã rem tuã prosequeris. Si autem mihi iura & actiones ɔ̃ debitorẽ tuũ transtuleris, certe trãsferẽt in me utilis actio, qua uti possum ad ipsum debitum suum tãquam meum exequendo Directa uero & ꝑsonalis remanet apud te cũ a te per cessionẽ nõ potuit separari ẽt si uelis, q̃a tibi adheret. l. 3. ff. pro so. Et sic patet q̃uo ĩdirecta & ꝑsonali actiõe sum ꝓcurator tuus, q̃a al̃r vti nõ poterã. Licet enim directa nõ possit cedi, põt tñ eius exercitium demãdari &c.

c L. si seruus legatus ĩ pr.] vbi hr̃ casus đ suo legato, q̃ uiuo testatore aufugit, quia tũc ex pẽsis legatarii querendus est.

d L. cũ res. §. fi.] Vbi si fundus legatus si piit post morã hæredis, tenet̃ hæres, q̃a legatarius potuisset eum uendere.

e L. q̃. stipẽdia] Vbi militi põt actio cedi si bonafide hoc fil.

f Et placet Pa.] Quia iura hoc ꝓhibentia fundarũt se super fraude, & ex cõiecturis poterit appare bona fides. Pone ẽm ꝙ actio mihi cõpetẽs erat oĩno indubitata, ut q̃a aduersarius đ plano confitebat̃ debitũ, nec erat aliqua cõtẽtio, & ego erã amicus illius potentioris & diuitis. Nihil ei hoc casu vr̃ ꝓhibere cessionẽ istius actionis, & hoc bñ not. q̃a limitat d. l. 2. C. ne lic. po. Et gl. c. fi. de ali. iudi. mu. causa fa.

g Nõ rõe officii.

Ideo cedens rem militi nõ perdit causa, sed proseq tur ex eo, quod licet esset potẽtior tamen nullũ habebat offm. Sed si rõne officii fieret cessio puta in unũ ex priorib. ius suũ amitteret. ut l. 2. C. ne li. po tẽ. Quid aũt in dubio. Vide Cy. Bal. & Sali. in l. qui stipendia. C. de procur. Adde Bart. in d. l. pœ. Quod qñ quis est potẽtior ratione officii pditur actio, nõ solũ si sibi cedatur, sed etiã si in patrociniũ aduocetur. Vñ putat ꝙ de iure si actor iret ad priores ut faceret ꝙ ipsi intercederent pro eo ad capitaneum uel potestatem, ius suũ perderet. ut l. 1. C. ne li. po. quod ẽ no. ẽm eum, quia sæpe occurrit. Et uide Abb. in d. c. fin. de alie. iudi. qui dicit ꝙ ĩtelligit hoc de officialibus magnis habentibus merũ & mixtum imperiũ, & talis cedens contra iura punitur & alia pœna, ut habetur in l. fi. ff. de ali. iu. mu. causa fa.

cedens incidit in uicium litigiosi, unde debet puniri. ut habetur in l. fin. C. de liti. & per glo. in cap. ecclesia. el primo. ne li. pot. fallit in casibus ibi numeratis. [a] Not. hic ꝙ in casibus in quibus potest fieri cessio, quòd prosecutio actionis fiet a cedente, [b] non a cessionario secũ d'm Innoc. in quadam glo. in d. c. fi. allegat in ar. l. quanquam. §. 1. ff. de aqua plu. ar. Aut actio non est dubitata, tunc regulariter potest cedi titulo donationis, uenditionis uel alio titulo legitimo. [c] ut probatur. C de he. uel ac. uen. l. nominis uenditio. & in l. per diuersas. C. man. Prætenditur tñ simulatus cõtractus ex quinque. Primo ex modicitate pcii & æstimatur ista actio ẽm dubium.

a Ibi numeratis] Vt causa dotis, donationis propter nuptias. transactionis.

b Accedente] Probatur etiam quia sicut uidemus ꝙ actio litigiosa põt legari in testamento, & tamẽ prosequutio debet fieri per hæredem. Ita hic, non enim debet alterari iudicium cum præiudicio aduersarii. Videmus. n. ꝙ procurator qui semel fuit litem contestatus non potest sine causa remoueri per dñm resistentem aduersario. de quo uide tex. iũ cta gl. in c. 2. de procur. lib. 6. ergo fortius non põt istæ actor aliam prorsus personam substituere in iudicio. agat ergo ipse & commoditas in illis casibus pertinebit ad cessionarium.

c Titulo legitimo] Si tamen prætenderetur aliqua causa & esset simulata non ualeret cessio. primo ex modicitate præcii. Modicitas præcii secundum Innocen. in d. c. fi. est, si non est tantum in precio quãtum est in actione. Vnde uult ꝙ cessionarius possit agere usque ad quantitatem, quam exbursauit. Vnde si in actione sunt mille, non potest agere nisi ad quingenta, si tñ 500. exbursauit. Arg. in l. pe. C. man. ubi idem Bar. cum hoc. s. ꝙ intelligat deductis expensis & labore quæ fiunt pro recuperanda re. Idem Bald. in l. 2. C. ne li. po. & sic uidentur sentire ꝙ non possit emi actio pro minori præcio, quam sit

in ea. Sed hoc non ur̃ uerum simpliciter, quia minus ualet actio quam res ad quã datur, tñ propter dubium euentum litis, cum posset perdere causam ẽt iustam pp iudicis defectum, tamen quia debitor posset interim effici inops. Et ideo dixit tex. not. in l. minus. ff. de reg. iur. Quod minus est habere actionẽ quã rẽ. Et ideo cum qs emat quasi spem & euẽtũ iudicii futuri ridiculũ est dicere ꝙ preciũ de necessitate debet esse tñ quantũ est in actione. Facit qđ not. Inn. in c. in ciuitate de usu. ubi concludit ꝙ cum bona conscientia põt quis emere actionẽ iam ortam tpe contractus & pro minori pcio, quia exponit se periculo. Silr qñq. ualet trãsactio licet transigens uideat læsus ultra dimidiã iusti pcii, quia nõ debet considerari quantũ petit, sed quantum uerisilr talis lis habito respectu ad dubitationẽ causæ, & ad dubiũ euẽtũ litis tex. no. in l. Lucius. ff. ad Treb. Modicitas ergo pcii dicet habito respectu ad ualorẽ actionis, & ualor debet cõsiderari habito respectu ad dubiũ euentum litis ẽm ꝙ est clara uel dubia. De ista materia plene p Bar. & Mod. in d. l. per diuersas. C. mãdati. & in l. Modesti. ff. de solu. Et plenius per Ab. in d. c. eccl'ia. el. 1. ubi reassumit dicta doctorũ. Et per Bar. in auth. de litigio. in §. 1. col. 8.

expensas, labores & hmõi secundum Pa. ibidem. Secundo quando in cessione nõ exprimitur titulus, [d] ut quando dicit cedo actionem &c. nec dicitur pro qua causa, ut probatur in d. l. per diuersas, & tenent communiter doc. Tertio quando cessio fuit pro parte uendita, & pro parte donata. ut d. l. per diuersas. Ratio quia ista cessio est odiosa, [e] secus in aliis, quia ualet. Et isto casu admittitur cessionarius usq; ad quãtitatem quam exbursauit. In alia perditur actio. ut in dict. l. per diuersas. Quarto quando cessio puræ uenditur, tamen preciũ non soluit nisi pro parte. [f] & de reliqua confitet se recepisse. Quinto quando dicit se donare propter benemerita

d Titulus] Quem habeo, puta ꝯ talem ex uenditio.

e Est odiosa] Cum soleat fieri in præiudicium aduersæ partis. Et no. hoc pro clausula quæ solet apponi in contractu, nam constituto certo pcio, solet adiici, ꝙ illud quod plus ualet donat, nam ex hoc insurgit præsumptio simulationis.

f Nisi pro parte] Hoc dixit summa, quia Bar. in d. l. pe. C. mandati. post gl. ibi dicebat, qñ non erat solutum pciũ, nec constabat, sed solũ apparebat cõfessio, & ita consuluit de facto & fuit obtentũ. s. ꝙ psumebat ꝯctus simulatus. sed Bal. in l. 2. C. ne li. po. dicebat hãc Bart. opi. procedere qñ actio fuit p parte donata, & pro parte uendita, quia si non cõstat de numeratione partis, psumit simulatio etiam in alia parte, & sic intelligit illam. l. pen. Si aũt fuit ex toto uendita confessio facta receptionis præcii n probat simulationem, imo numerationem. Et ita te nebant

quæ non sunt.[a] Fallit in casibus contentis in d.l.per diuersas, ubi non præsumitur simulatio, utputa si inter cohæredes est facta cessio, uel cum est facta in solutum uel pro munimine rei suæ, ut cum domus tua minatur ruinam domi meæ, ego timens emi omne ius tuæ. Item si fit inter legatarios & fideicommissarios, uel quando hæres cessit actionem legatario. Similiter in societate scilicet quando socii sibi cedunt actionem.

1 Vtrũ clericus possit emere cessionem. Res Pa.in d.c. fi. q; non quia uilius emere & carius uendere[b] non licet ei, sed posset tamen donari ecclesiæ uel clerico bonafide & tenet[c] nec credo illicitum secundum Pan. ibidem.

2 Sed quæritur quando dicitur res litigiosa. Respon. litigiosa res est de cuius dominio causa mouetur inter petitorem & possessorem iudiciaria conuentione, uel precibus principi oblatis & iudici insinuatis, ac per cum futuro reo cognitis. Ita dicitur in auth. litigiosa res. C. de liti. sed Bar.in l.1.C.de liti. distinguit, q; aut agitur actione reali, & tunc si contenditur de dñio uel quasi, puta quia dicitur rem suam esse, uel de eius dominio uel quasi, sic res efficitur litigiosa per simplicem conuentionem. ut in d.auth.litigiosa. Si uero non contendit de dominio sed de alio iure principaliter, puta hypothecaria & huiusmodi, sic non efficitur litigiosa.[d] Aut agitur actione personali & sic nunquam efficitur litigiosa. Aut agitur actione mixta, & sic si est uniuersalis[e] efficitur litiosa per solam controuersiam. Si uero est particularis, sic efficitur litigiosa per litis contestationem. concordat Innocen.in c.cum M.Ferrariensis de consti. ex hoc patet q; quando res non est litigiosa potest alienari absque uicio litigiosi, alias non sine pœna litigiosi.

3 Quæ est pœna litigiosi? R. ut not. in l. fi. C.de liti. q; qui scienter ex aliquo contractu rem litigiosam acceperit restituere tenetur rem & precio eius priuabitur, & fisco applicabitur. Si uero ignorans rẽ litigiosam emerit uel ex alio contractu acceperit, tunc ɔ̃ctus nõ tenet sed condemnatur uẽdens restituere præcium & ultra tertiam partem. Et si per donationẽ fit facta alienatio æstimabitur, & idem fiet de precio quo est æstimata, ut dictum est de cõtractu emptionis uel alio contractu exceptis casib. donationis añ nuptias uel trãsactionũ, aut diuisionis reiũ hrẽditariarũ factæ uel per legati, uel per fideicõmissi cãm. de quibus in d.l.fi.& in d. gl.d. c.ecclesia. el.1.& 2.q.1. quia res.in litigio in quibus põt fieri alienem, & idem dicit in casu seq.

nebant aduocati Florentini. fatet tñ q; ẽm opi.Bar. fuit pluries iudicatum, sed mag. placet opi. Bart. sic tene, quia in istis odiosis de facili præsumitur simulatio. Item quia ille tex. d.l.pe. uidetur simpliciter requirere numerationem.

a Quæ nõ sunt] Sed nunquid in dubio sit opus ut probẽtur illa seruitia ad hoc ut ualeat cessio, dubitationis rõ est, q̃a non ualet cessio sine titulo cõtractus, ergo non est standũ uerbis donatorũ super meritis & seruitiis. ar. l. si forte. ff.de castren. pecu. Bart. uĩ in hoc dubitasse, & cõsuluit ut in donatione dicat q; ex mera liberalitate donauit. Tunc.n. in dubio ualet cessio, quia liberalitas hr̃ ꝓ cã ɔ̃ctus. cap.1. de dona. Bald. tñ in d.l.2. indubitanter tenet ĩ priori casu ualere cessionẽ, quia ius requirit solã expressionẽ causæ ɔ̃ctus, nõ aũt est opus ut ꝓbetur cã causæ, nã dicẽdo q; donat ꝓp seruitia facta exprimatur causa contractus. s. donatio Seruitia uero sunt causa donationis. & hoc tene. Ar.l.1.C. de fal. cã adie. le. ubi patet, q; præsupposito, quòd seruitia nõ emanauerint, tñ uĩ quis uelle donare per illa uerba, & facit. l.cum quis.§.codic.de le.3.& facit quod no.in c.fi. de succe.ab intesta.

b Carius uendere] Nam emere actionem est quoddã genus mercimonii, clerico aũt prohibet negociatio. cap.fornicari.88.distinct. fortius debet esse sibi prohibita negociatio litigiorum. argumen.bonum in capitulo unico de sindi. Et tex. d.c.fi.in fi.dum non uicium cupiditatis. Credo tamẽ quòd cessante fraude teneret uenditio, sed posset contra clericũ excipi, ac etiam de iure conuentione puniri.

c Et tenet] Nã non reperit ꝓhibitum quin iura sua possit quis donare ecclesiæ uel clerico, nec reperit cautũ q; hoc casu in clerico uel ecclesia ꝓsumat fraus. idem tenet Spe. titu.de ces.act. §.1.uersi.4.ꝓsumitur. nec ob. tex.d.c.fi. quia ibi fiebat i fraudem causa mutandi iudicium & sic clericus traheret reum ad suum forũ, patet in tex. ibi a præsumptione hmõi, ex cõiecturis tñ poterit ꝓsumi an cessio fiat ecclesiæ uel clerico in fraudẽ, causa.s.mutandi iudicii, ualet tñ ista cessio facta in ul. uoluntate ex quo in ea nõ ꝓsumit fraus, cũ in ea, nemo ꝓsumat immemor proprie salutis. 1.q.1.sancimus.

d Non efficit litigiosa] Bar. tamen dicitur q; bene efficit litigiosa per litis contestatio

e Si est uniuersalis] Puta de hæreditate

te litigatur, & de hoc Bart. & Ale.in l. 1.ff.de litig.Bartol. & Bal. & do.in l. 1. C. cōi diui. Et dū dr̃ hic de actione personali.Adde Bal. & Ang. ĩ d.l. 1. C.de liti.Et dicit Bal.in l.non solū in lectura antiqua. de in ĩteg.rest. Quod si sū accusatus ex tali crimine, quo ueniāt bona publicanda, & pēdēte accusatione aliena, ꝙ nō incidūt ille res in uicium litigiosi, licet fiscus possit reuocare iuxta no.in l. post ꝯtū. ff. de dona.

a Sine uicio] Viciū litigiosi dr̃ cum quis rē litigiosam ĩ iudiciū deductā de cuius dn̄io mouetur qō inter actorem & reū transfert ĩ alium lite pendente, siue sint res siue actiones.l. fi.C.de liti. cū sua aut.

b Detinet] Vel dr̃ quasi cinisteriū, q̄a ibi cinis mortuorum teritur.

c Sicut accipere alienū]Repugnat.n.rōni.accipere alienum primo.i.immediate & ꝑ se.i. de sua rōne sicut dicimus ꝙ risibilitas inest homini primo idest ānquā Socrati,& per se, q̄a habet aptitudinē ad ridēdū, & sic de sui rōne, cū insit ĩ hoie.Sic accipere alienū habet in se malū &c.

natio sine uitio [a] litigiosi.

4 Vtrum res litigiosa possit alienari ab aliis inter quos nulla lis est de ea.℞.Ange.in auth.de litigio. ꝙ sic.

CIMITERIVM græce dr̃ a cimis quod est dulcis statio animarum uel potius corporū, quia ibi cinis mortuorum detinet̃ [b] uel a tis ꝙ ē ante, quia añ ecclı̄as fieri solet.hæc Gc. ĩ c.unico. de consec.ec.uel alta.li.6.de immunitate cimiterii. Vide ĩ.Immunitas. & de eius consecratione & pollutione.Vide ĩ.consecratio. 4.per totū

CIRCVNSTANTIA dr̃ quod circunstat actum quasi extrinsecus extra actus substantiā consideratū. Hoc aūt uno modo est ex parte causæ,& sic uel finalis, & sic consideramus cur fecerit, sine respectu agētis principalis,& sic quis fecerit. Aliqñ respectu instrumenti, & sic quo instrumento, uel quibus auxiliis fecerit.Aliqñ circunstatur ex parte mensuræ, & sic consideramus ubi uel in quo loco, aut qñ fecerit aliqñ, & tertio ex parte ipsius actus consideramus modū agēdi.puta fortiter uel lētæ,si sæpe uel semel solū siue cōsideramus obiectum, siue materiā actus,puta uerū patrem percussit uel extraneū, siue effectum quem agendo inducit, puta utrum percutiendo uel uulnerauerit uel occiderit quæ omnia continentur in his uersibus. Quis quid ubi,quibus auxiliis,cur qūo qñ & quoties. Ita tñ ꝙ inquit includat non solum effectus, sed etiam obiectum ut intelligat, & quod circa quod.

1 Vtrum circunstantia mutet speciem peccati.℞.ꝙ circunstantia tripliciter se habet ad actum peccati. Aliqñ enim circunstantia adueniēs actui indifferenter se habet quantum ad rōnem, & tunc non dat speciem peccato, neque aggrauat.Nihil.n. ad rōnem pertinet, ut ille q per cutitur tali uel tali ueste induatur. Aliqñ uero drīam aliquā habet per cōparationem ad rationem importās aliquid repugnans rationi primo & per se, & tunc dat speciem peccato, sicut accipere alienum. [c] Si autem primo & per se nō importat aliquid repugnans rationi, sed per comparationē ad id quod primo & per se rōni repugnat aliquā repugnantiā habet ad rōnē.Sicut accipere aliquid in magna quātitate,nihil repugnans rationi dicit,sed accipere alienum in quantitate dicit maiorē repugnantiā ad rōnem. Vnde illa circunstātia aggrauat.Vel sic ꝯm philosophū.5.ethi. ꝙ peccatum recipit speciem ex intentione peccantis. Vnde ille qui mechatur ut furet magis est fur,quam mechus.

2 Vtrum circunstantia aggrauet peccatum in infinitum.℞.ꝙ. qñ circunstantia non constituit speciē nouā,tunc non aggrauat peccatū infinitum,ut ueniale possit fieri mortale quia peccatum ueniale & mortale non sunt eiusdem speciei, sed qñ circunstantia constituit nouam speciem potest constituere peccatum mortale, & ita aggrauare in infinitum sicut si quis dicat uerbum ociosum,ut prouocet aliquem ad luxuriam.

3 Vtrum circunstantia personæ aggrauet in infinitum.Resp. quòd non, nisi solum dupliciter. Primo quando propter contradictionem sui status est aliquid ei de necessitate, puta religioso non accipere uxorem. Secundo ratione scandali,quod etiam est contra præceptum præbere ruinam proximo, aliter non potest ut ꝯ. per supradicta, hæc omnia xe fran.in 2.senten.

CITATIO debet fieri tribus edictis,uel uno peremptorio, quod continere debet tantum tempus quantum tria ædicta [d] nisi necessitas urgeat.de dila.capit.1.ubi de hoc in glo.

1 Vtrum quando iura exigunt trinam monitionē sufficiat una.Vide ĩ.Clericus.9.§.4.

d Tria edicta] Et sic citatio perēptoria habens cōpetētia interualla seu cōpetentē terminū ꝯm practicā quā ponit gl.in c.constitutionē.de sen.ex com. li. 6.æquiparatur tribus

citationibus.24.q.3.c.de illicita.l.contumacia.ff.de re iudi. & in l.tres denunciationes. C quomodo & quando iudex.No.Inno.in c.ad petitionem.de accusa.& Bar.in l.ad peremptorium. ff.de iudi.fallit tamen si esset prima citatio nimis breuis quia non haberet uim perēptorie. ut in d. c.1.ubi iustificatur appellatio propter breuitatem termini.

a Corporaliter impeditus] Vt in graui infirmitate,nō leui febricula. Ar. l. quæsitū. ff.de re iudica. Et dic ꝙ aut iudex sciuit impedimentum partis, & ipso iure non ualet receptio testium.d.l. quæsitum. & de appel. cap.si duobus.not.in ca. quærelā. de procurato. aut ignorabat,& talis receptio est retractanda si hoc postulauerit aduersarius d. c. querelam. & d.l. quęsitū. Et hoc quia illa examinatio potuit esse præiudicialis &c. Et hoc saltem cum testes possunt de nouo examinari. ar. c.præsentata.& in c. cū in tua. de testi.

2 Vtrum corporaliter impeditus[a] teneatur per aliū comparere. ℞. Panormita. in cap.in nomine domini.de testi. quod non & actus gestus eo absente est perinde, ac si non fuisset citatus.

3 Vtrum sententia lata contra non citatum ualeat. ℞. Car.in clemen.pastoralis in §.denique.de re iudica.quod si nullo modo fuit citatus est nulla ipso iure.[b] de maio.& obedien.cap. inter quatuor. Panormi. tamen dicit in ca. causam quæ de rescrip. & in cap.cum sit de appella.quod in facto notorio cum certū sit absenti nullam competere defensionem potest ferri sententia contra absentem non citatum,[c] excepta sententia excommunicationis. cap.sacro.de senten. excommunica.

4 Sed quid si citatus sit non legitime.℞.Car.ubi supra,uidetur q' debeat haberi pro non facta.c.bonę el.2.de ele.

5 Vtrum quis possit denunciari excommunicatus non citatus.℞.Panormi. in capit. peruenit de appell. quòd nō ubi excessus non sit notorius facit.ca. cum secundum.[d] de hære.lib.6.

6 Vtrum prælati religiosorum possint subditos ab officiis deponere, suspendere & huiusmodi,ipsis non citatis Respon.quòd sic si ita habet eorum consuetudo, aut constitutiones secundū quas debet procedere & not.in c. cum speciali.& ca. quia nos. de appel.& in c. cum medicinalis.[e] de senten.excom. lib. 6.& dicit glos in d.c.cum speciali,quam sequitur Panor. ibidem quòd dispositio.c.sacro.[f] de senten.excom.nō est necessario seruanda in religiosis contra suas obseruantias speciales, & ibi dicit Pa. hoc procedere, ubi regula uel constitutio religiosorū dat certum modum excommunicandi religiosum. ut satis sit seruari eam,& hoc idē tenet Fede.in consi.5.

7 Vtrum citatio aliquando sit nulla,id est non ualeat.℞. glo.in ca. si episcopus.3.q.2. quòd sic in. 8. casibus. Pri-

b Nulla ipso iure] Concor.ff.q̃ sen.si.appel.rescin.l.1.§.ex eo edicto.& hoc uerum de potentia ordinata.ut in c.1.de causa poss.& propr.2.quęst.1.nos in quemquam.& l.meminerint.C.unde ui.De potentia absoluta potest princeps sine citatione procedere contra absentem in his in quibus habet potestatē princeps, secus in his qui non sunt totaliter suæ dispositioni quia tollere citationem est tollere defensionem, quę est de iure naturali, contra quam princeps uenire non potest,probatur in cle.pastoralis.de re iudi.Et per nota.per Bar. in l.cum mulier. ff.solu.ma.ubi not.dicit ꝙ illud statutum quo cauetur ut exbannitus non possit audiri, nec agere nec excipere,non ualet,quia est tollere defensionē, quæ est iuris naturalis. l. ut uim.ff. de iusti.& iure. Et glo.mag.in l.pactum. ff.de pactis.Nam iudex nō debet agere in præiudicium partis absentis. ut in c. communia.& c.caueat.3.q.9.& c.1. de causa pos.& proprie.Bene tamen statutum potest tollere defensionem uoluntariam,ut si dicat.Si quis uoluerit defendere talem,uel suscipere iudicium in se.

c Non citatum] Vide plenius Panormi.in cap.cum olim.6.col.de re iudi. Et dicit Bar. in l.2.§.quòd si de frumētaria. ff.de admin.re. ad ci.pert.dicit per illum tex. ꝙ reuisores rationū possunt facere sententiā contra officialem præteritum etiam absentem & pronunciare eum debitorem cōmunis,& est ibi casus specialis ex eo quia in talibus non requiritur alia causæ cognitio.

d Cum secūdū] Si allegatur q̃s in sententiam iuris incidisse non debet iudex prius procedere ad executionem, quā declarauerit ipsum incidisse. Nam bona hæreticorum licet sint ipso iure confiscata, executio tamē non debet fieri per dominos tēporales, nisi ꝑ episcopum habentem super hoc potestatē præcesserit sententia declarās. Ad idem bo.tex.in l.eius qui delatorem. ff. de iure fi.& ibi Bar.uide bo.glo.iuncto tex.in cle.præsenti. de censib.in clem.1.de pœni.in uerbo.commode.Ab hac tamen declaratione poterit appellari.ut supra appellatio.§.3.

e C.cum medicinalis]Licet glo. in uer. iudicum,dicat formam illam esse ab omnibus seruandam in sententia excommunicationis proferenda etiam si essent sacerdotes & ibi Ioan.Mona.& Archi. & Gemi.qui allegat Hostiensem dicentem,quòd licet esse æquum regulares non astringi ad illam formā, tamen rectius est dici quòd certius & seruiendum uerbis a dicti, & quia illa decretalis innititur non subtilitati,sed ueritati quam decet religiosos,maxime seruare tamen hæc omnia intellige nisi aliter haberet cōsuetudo uel cōstitutiones ut hic dicitur.

f C.sacro]Vbi graui pœna mulctatē q sententiā tulerit excōicationis sine cōpetenti monitione q̄ debet

esse

esse.terna.secūdum gl. ibi & est tex.in ca. contingit secundo de senten.excommu.

a In angusta tempora] Ratio est quia debet habere congruum spacium, ut 5.q.2.c.1.

b Peremptorium] Vt si sit nimis breuis dilatio.

mus quia in angusta tempora.[a] Secundus quia non exprimit causa citationis. Tertius quia nimis maturat peremptorium.[b] Quartus ratione temporis.[c] Quintus ratione loci.[d] Sextus ratione iudicis.[e] Septimus qa rescriptum apostolicum non inseritur in ea. Octauus quādo fit spoliatio de quibus uide ibi. Tutius tamen est ut semper citatus compareat allegaturus priuilegium, uel appellaturus si cum grauauerit.[f] nisi quando constat eum non esse iudicem suum ut in d.glos.& in c.ueniens.[g] de accu.in glos.

CITHARISTIS Qui uariis utuntur instrumentis licite potest aliquid dari, & talia audire uel talibus uti, quando fit ad laudē Dei, uel ob aliam iustā causam, puta recreationis, quia debilis est uel infirmus & huiusmodi de conse. distinc. 3.peruenit. Ad uoluptatem autem uel luxuriam talibus uti uel aliquid dare est peccatum mortale. 92. distinct.

c Tēporis] Vt tpe feriato.

d Loci] Vt si cltatur extra ꝓuinciam ultra duas dietas uł si citaī ad locū periculosum uł inhonestum.

e Iudicis] Vt si euidens est ipsum non esse iudicem.

f Grauauerit] Maxime cū dubium est an teneat.

g Veniens] Vide ibi Panor.& Innoc. & alios in ca.ꝑterea.de dila.Et Ioann. And. in regula scienti.lib.6.

h Bar.in l. aut facta] Et istam doctrinā Bart. sing.refert & sequitur Pan. in c.dilectus.2. & ibi Ana.de si.& Pa.in c. in Genesi. in 3. col. de elect. Et per hanc doctrinā cōsuluit Paul. de cast.cōs.89. incip. in causa fortii, ꝙ nō sufficit ꝙ probatum fuerit qđ homines unius terrę cōbussissent certū fœnū unius nobilis, ad hoc ut libellus ꝯ uniuersalitatē terræ ꝓcedat, cum non fuerit probatū ꝙ prius cōicato cōsilio, quod requirit, unde agendū est ꝯ singulares personas q̄ ignem iniecerunt. consuluit & d.Frā. Aret. consi.146.inci. Sicut Io.dicit in apocalipsi, ꝙ ciuitas Florētina nō potuit de iure excōicari ꝑ Papā Sixtū, uel subiici interdicto ex eo ꝙ Florētini interfecissent archiepiscopū Pisanū, & Cardinalē captiuassent, qa nō fecerūt hoc ꝓcedenti deliberatione & consilio ad hoc, q̄uis homicidiū cōmisissent, nec poterunt oēs puniri, sed solū singulares ꝑsonæ q̄ cōmiserāt homicidiū. Stat ergo cōclusio ꝙ ciuitas nō pōt puniri ex delicto facto ēt ꝑsentibus oībus de ciuitate nisi ꝓcesserit cōsiliū delinquēdi, limitat Bar.in d.loco, nisi ciuitas postea ratificauerit qđ factū fuit ꝑ hoīes ciuitatis, ut si expulerint de castro aliquē & ciuitas seu uniuersitas illud retinuerit ꝑ glo.no.in l.sed si ex dolo.§.1.ff.de dolo. Et in l.aliud.§.refert. ff. de reg.iur. Et licet Areti.in l.1.§.pupillus.de acq.poss. reprobet istā limitationē Bar. sed pro Bar.est glos. not.in c.cū dilecti.& ibi Bal.in ulti.col.de ordi.cog. ubi dicit ꝙ qñ canonici ratificāt tacite delictū commissum a ꝑlato, tenent ex ratificatione, & idem dicit esse in ciuitate uel populo qui delictum commissum per singulares personas ratificant. Idē tenent Io. An. & Pan. ubi supra confirmatio ꝑ illud qđ uoluit Pet. de Anc.consi.153. incip.ex narratis ubi dicit doctrinam Bar. debere intelligi in delicto momentaneo prout facere homicidiū ut etiam exemplificat ipse Barto. Secus si delictum habet causam successiuam, & continuam. Vt est rebellio guerra, & similia, quia in istis tenetur ciuitas eo quia habet tractū successiuū. Idē Pe. in cle. 1. de pœnis. & Cardi. & Ana.in d. cap. dilectus, & ista erit secūda limitatio. Vide tamen Ioā.de lig.in d.cle.1.qui dixit se alias defendisse cum magno honore ciuitatem Bononiæ corā Papa ut non posset tanquam rebellis puniri uel subiici interdicto, & si homines ciuitatis fecissent rebellionem ex quo non apparebat de hoc præcessisse collegialis deliberatio, & ita refert ibi Imo. & Card. Tertio limita doctrinam Barto. ut ꝓcedat in delicto, in committendo, secus in omittendo, quia uniuersitati imputatur, & si non ꝑcessit consilium. Ita dicit Sal.in l.1.C.de seditiosis. Adde qđ non decidit Panor.in c.cum causam in ultima chartā de testi.ubi dicit quod licet alias factum familiaris non imputetur domino. c. cum ad sedem. & in glo.ma.de resti.spo.doct.in c.Pet.de homi. istud est uerū nisi delictū familiaris hēat cām successiuā, & qa tūc dñs nō ꝓhibēdo uṙ accōmodare eius consensū q̄ no. Quarto limita, ut in addi tione 2.ī.§.1.

in sancta.noc.hæc glos. in c. donare.86.dist.uide infra histrio.§.1.

CIVITAS Vel uniuersitas nō dicitur aliquid facere nisi id sit collegialiter deliberatum, etiam si maior pars illud facit. Ita dicit glo. notabilis in uer. si quid. in l. sicut. ff. quod cuiusque uniuer. sequitur Barto. in l. aut facta.[h] §.fina.ff.de pœn facit quod not.in l.fælicis. de pæ. lib.6.& gloss.in l.aliud.§.refertur.ff. de regu. iuris. quærentes quando uniuersitas delinquit, communis opin. tenet secundum Pan.in c. 2. de postula.præ.&Ioan. And. in d.ca.felicis.[i] in nouella qđ est quando prius aliquid fuit deliberatum in uniuersitate ipsa, pulsata campana & aliis requisitis ad congregationem, unde si omnes huius ciuitatis facerent delictum non diceretur factum ab uniuersitate, sed per singulos vniuersitatis, etiā si facerent pulsare cāpanā, & leuarēt uexillum. nā istud est potius factū singulorū. facit quod not.in

i Ioan.And.in dicto cap. fœlicis. Ibi plenius Gemi. &

c.cum omnes de const.in gl. 1.Pa.c.dilectus.el 2.de simo.

1 Vtrum destructa ciuitate destruantur omnia priuilegia eius. R. Inn.in c.2. de no. ope.nun. quod si ecclesia uel ciuitas, uel alia loca, siue sacra siue prophana autoritate superioris propter delictum eorum destruantur, de cætero non debet uocari clericus [a] ecclesiæ uel municeps illius ciuitatis, & ille locus priuilegium perdit, ut de cõsecr.distinctio.2.placuit. 16. q.7.& hoc dicimus.ar. ff.quãdo di.le. usufructu.ce.l.1. [b] Si autem ab hostib. destruatur, aut per tyrannidem uel & ut redificetur retinet omnia priuilegia, facit 7.quæstio.1.pastoralis,& 19.quæstio. 3. quæ semel. Idem dic quum destruitur de facto in totũ uel paulatim, ut reædificetur secundum Angelus de Are.insti.de re.di. §.sacram. allegat.l.inter stipulantem. §. sacram. de uerbo. obliga. & idem uidetur si auctoritate superioris transferatur ad alium locum, uel alii uniatur, [c] ut not.in c.1.ne se. ua. de re li.do.c. quia monasterium. & idem intelligitur in ciuitate & aliis locis prophanis argum. ff. de contrahen. emptione. l. ede sacra. & ibi glo.

2 Vtrum ciuitatis appellatione aliud quàm quod est infra menia ueniat. R. secundũ Panor.in cap. rodulphus de præscrip. quòd non in materia odiosa seu stricta nisi quando [d] dispositio concepta nomine ciuitatis esset inutilis uel posset fieri fraus, tunc continentur suburbia & continentia ædificia,& sic intellige Ioan. And.in cap. si ciuitas de senten. excommu. lib. 6. sed in materia larga seu indifferenti nomine ciuitatis uenit ciuitas cum suo territorio, ut est tex. in l.unica. §. cum urbem. ff. de offic.præfect.urba. Similiter

& Cardi.in clem.1.in uer.ciuitas in 2. q.de pœ.Ange.in consi.164.incipien. Cum multitudo. & casus est in l. semper.§.2.ff. quod ui aut clam.

a Clericus] Non ubi supra dicit quod clerici illis ecclesiis deputati non debent habere aliquid de prouentibus.

b L.1.] Illa lex nihil facit, sed ad propositum est tex. in l. si ususfructus 1. ff.qui.mo.usus. ami. Vbi dicit si ususfructus ciuitati leuetur,& aratrum in ea inducatur ciuitas esse desinit, ut passa est carthago. Ideo que tanquam morte desinit habere usumfructum hic ibi glos. addit & Troia. Et addit quod idem forte esset si homines eo proposito inde discedant ne eo reuertantur. Et de his uide Pan.in c. dilectus s.cũ do. de simo. & ibi Ioã.de Ana. Et Bald.in l.ex testamento. C. de testam.mili. Et Bar.in l.aut facta.§.si.ff.de pœnis. ex his satis patet uniuersitatem ciuitatem seu collegium puniri posse, ex quo etiam sequitur quod innocentes possunt puniri propter nocentes, quod tamen negat Inno.in d.c. dilectus .& in c. grauen..de sen.excom. Et maxime hoc nõ debet fieri, quia punita uniuersitate [illegible] aliter atque destructa sequeretur quod si reædificaretur ipsa ciuitas &c. Illis mortuis aliis subrogatis ex quo est eadẽ uniuersitas.l.proponebatur.ff.de iudi.punirentur illi qui non peccauerunt,& si non debent puniri qui non consentiunt ut pueri & infantes, sed contra Inno.est tex.in c.1.de pace. Item quia in multis delictis puniuntur innocentes propter nocentes, ut in crimine laesæ maiestatis filius punitur propter patrem.l.quisquis.C.ad l.Iul.maiestate. 6. q.1.si quis cũ [illegible] Item in sacrilegio de quo in c.fœlicis, de [illegible] etiam hæresi, ut in c.a.cum im [illegible] Et dicit Bar. se uidisse sententiam im[illegible] Henrici quam dedit contra ciuitatem [illegible] quæ fuit sibi rebellis, quod deleret subito aratro, quam pœnam postea relaxauit. Similiter ciuitas Bononiæ fuit semel aratro exposita, & postea ex indulgentia fuit reædificata, ut notat in prohœmio digestorum. Et in his clarum est ciuitatem posse puniri criminaliter sicut etiam patet de sodoma &c. Genesis 19. Et Papa Bonifacius destruxit collegium templariorum propter hæresim. Et sic patet quod ex atrocitate delicti sæpe temporaliter unus punitur pro alio, pro hoc bona gl. 24.q.3. ĩ sũma.& 1.q. 3.in summa.& c.nõ est.de sponsa. In aliis autem delictis uide per doctores, ubi supra.

c Vel alii uniatur] Pan.in d. cap.1. ne se.ua. dicit quòd quãdo duæ ecclesiæ uniuntur simul potest fieri altero de tribus modis, ut una uni uel altera alteri, uel ambe simul primo casu nihil accedit ecclesię unite, sed infra ecclesia quę unitur assumit priuilegium ecclesiæ cui unitur. Sed qñ cõiter uniunt, tunc cõmunicãt sibi potiora priuilegia Ita in simili uoluit Bar.in l.ri ff.de leg.1.loquẽdo de adequatione legatorũ ad fideicõmissa,& primo casu dat exẽplũ qd qñ dr princeps sibi adequat augustã, nihil aliud est dicere, q̃ quod princeps dat priuilegia sua augustæ,& idẽ qñ dicitur cõditio mulieris adequatur masculis.l.maximũ uitiũ.C.de li.pte.intelligit iura masculorum habẽt locũ in fœminis, unde infert quod si statuto caueat quod populares adequent nobilibus, si uerba sonant in hoc secũdo casu intelligit, quod quicquid habent uiri nobiles debent hrẽ populares, & econtra tex.in l. 2.C.cõia de leg.& § sed nõ usq. insti.e.ti.& authen.in successione C.de suis & legi.& in authẽ. de successione ab intesta. §. si uero. Et utroque no.in c.uero quia monasterium. Et not. quod unita ecclesia uĩr oĩa iura & pertinentia dicta ecclesiæ esse unita & hoc pcedit et si nõ exprimat, sicut in p[illegible]tam.trãseunte i potestatẽ alterius p arrogationẽ, nã trãseũt oĩa iura q̃ adhibant psonę suæ tanq̃ accessoria.l.si adoptauero.ff.de pca. Et not.in authen. si qua mulier.C.de sacrosan.ecc. & in c.si qua mulier 19.q.3.

d Nisi quãdo] Vnde si Papa interdicit ciuitatẽ intelliguntur

telliguntur interdicta suburbia, quia posset esse inutile interdictum. Similiter si præciperetur doctori ne legeret in ciuitate, tunc comprehenduntur suburbia, quia posset fieri fraus.

a Larga] Vel etiam indifferenti.

b L. non dubito] Bar. multū no. illam legē, & dicit ꝙ per eam habetur, ꝙ homines de castris q̃ sunt in territorio ciuitatis, sunt ciues illius ciuitatis Bar.

c Bar. in d. l. 1.] Ibi nihil dicit Bar. licet īnuat statutum habere locum in his qui habitant ī castris, sed nō aperit an in materia stricta uel larga. Et in d. l. mille passus nihil scribit, sed bene in l. 2. ff. de uerb. sig. dicit quando q̄s condemnat ciuitatem uidet̄ condemnare comitatenses, ut l. ciuitas. ff. si cer. pe. l. ciuitas ff. ꝙ cuiusq. uni. no. & l. ciuitatibus. de lega. 1. Et l. omnibus ciuitatibus. ff. ad trebe. & Pa. in d. ca. rodulphus, dicit ꝙ potest procedere ī materia cōmuni ciuib. & cōitatibus. Similiter in illo.

in materia larga [a] nomine ciuium ueniunt etiam illi de comitatu & de toto territorio, ut in l. qui ex uico. ff. ad muni. & in l. non dubito. [b] ff. de capti. & l. qui continentibus. ff. de uerbo. signi. & per Bar. in l. 1. ff. ad municipa, uide bonam glosam in ca. primo de vsuris libro sexto. Sed in materia stricta secus, licet contrarium uideatur tenere Bar. in d. l. prima [c] & l. mille passus. ff. de uerbo. signifi. & l. nam quod liquidæ. §. si ita legetur. ff. de pœna legata, quæ uolunt quod mille passus a muro comprehendantur, intellige quando subiecta materia ita requirit in speciali. [d]

3 Vtrum natus in aliqua ciuitate ex parentibus qui ibi non habent domicilium sit ciuis. R. ꝙ ñ s̄m Bar. i l. filios. C. de mu. & ori. li. 10. licet ī l. filii ad mu. licet dubitatiue loquat̄. [e] Pan. ubi s̄. idē tenet.

4 Vtrum ciuitas censeatur iure minoris. [f] R. Innocen. in cap. 1. de resti. in integ. quòd sic. Est tamen differentia inter minorem ecclesiam rempublicam & ciuitatem in integrum restitutionem, licet lex dicat quòd respublica fungatur uice minoris. C. quibus ex cau. maio. l. penul. & C. de iure reipub. l. rem publicam lib. 11. C. de sacrosanctis eccle. l. fin. §. siue itaque, quia pupillo & etiam minori non currit hodie usucapio aut præscriptio. 10. uel 20. annorum, in rebus quæ seruando seruari possunt, siue sint mobiles siue immobiles. C. de administ. tuto. l. lex quę tutores. [g] in fin. Ideo super eis non est necessaria restitutio in integrum, licet ante tempus huius legis curreret contra minorem non contra pupillum. ff. de acqui. re. do. l. bone fidei emptor. §. 1. Sed contra ecclesiam & rempublicam & ciuitatem currit usucapio & præscriptio & aliæ temporales [h] & perpetuæ præscriptiones, sed datur ei restitutio sicut minori, [i] quia prædicti finguntur esse in ultima instantia minoris ætatis. Præscriptio autem. 30. uel 40. an. certum est ꝙ currit contra omnes prædictos, sed dat̄ ei restitutio ex uer- [illegible]

§. si ita legetur, nihil dicit Barto. sed si remittit de ista materia ad ea quę dixit in d. l. 2. de uerbo. sig. bene dicit quod c. si ciuitas. de sentent. excommun. fuit factum propter illum. §. Nam & urbs & Perusium, & similia continentibus ædificiis constat, urbis tamen appellatio seu ciuitas muro finitur.

d In speciali] Puta quia condemnata est ciuitas, nā intelliguntur condemnati etiam comitatiui, quia erat communiter delictum, & ita loquitur Barto. utrum autem appellatione diocœsis ueniat ciuitas, & econuerso. Et respondet Pa. ubi supra, ut hic continetur, nam regulariter appellatione diocœsis continetur ciuitas. cum sit caput eius. c. 1. de offi. ordi. Et in c. unico. de rerum permu. lib. 6. etiam tota diocœsis uocatur parochia episcopi, ut in c. apostolicæ. de dona. Fallit in casu. d. c. Rodulphus.

e Licet dubitatiue] Vr̄ dubitare & finaliter uī inclinare ꝙ nō rō est. Quia oportet ad hoc ut acq̄rat ciuilitatē ꝙ parētes costituerūt ibi domiciliū, q̄d est singulare & mēti tenēdū. Et ꝓ hoc ego allego, ex quo quis hēt animū se transferendi, fingit esse nō in illo loco, ut l. q̄si tū. in fi. de leg. 3. & in l. hæres absens. ff. de iudiciis. Et in ca. Romana. cum sua glo. de for. cōpe. lib. 6. An aūt natus ex ciuibus in comitatu dicat̄ comitatiuus uel ciuis, dic ꝙ ciuis, quia quo ad onera non inspicimus locum originis sed psonas ex quibus q̄s nascit̄. Ita not. dixit Bar. in l. 1. ff. ad municip. unde ēt appellatione comitatiuorū non ueniunt ciues, q̄a comitatiui s̄t obligati ad strictiora onera q̄ ciues, s̄m Bar. in d. l. 1. Et in l. 1. C. ut rusticani ad nullū obsequiū. lib. 11. Puto tñ ꝙ in materia larga si diocœsi dat̄ priuilegiū uel hominibus de comitatu ꝙ comprehendi totus comitatus, uel diocœsis tota in suo genere.

f Iure minoris] Ciuitas & minor æquiparant̄ quo ad priuilegia sicut de repub. dr̄ ut l. pe. hic allegata, ubi sic dr̄ respub. minoris iure uti solet, ideoque auxiliū restitutiōis implorare potest hæc. 1. & de iure pup. li. 11. rempub. ut pupillū adiuuari moris est.

g L. q̄ tutores] Sic pbat̄, q̄a n. minor prohibet̄ alienare, ergo aduersus eum prohibetur usucapio.

h Et aliæ temporales] Dicitur autem temporalis præscriptio ea quæ non attingit triginta annos. l. fina. C. in quibus cau. in integr. restitutio. necess. non est.

i Sicut minori] Istud uerbum uel est superfluum uel exponatur. Sicut minori secundum leges digestorum dabatur restitutio, sic & istis.

Ciuitati

bis generalibus edicti quæ sunt. Si quid cum minore gestum erit &c. Pupillus autē ab his præscriptionibus seruatur illæsus. C. de præscrip. 30. annorum. l. sicut. §. non sexus. Quod autem ciuitati detur [a] restitutio in integrum non placet Innoc. ubi supra argu. l. nihil interest. ff. ad maced. sed Bar. in l. respublica. C. qui. cau. maio. post Iacob. Butr. tenet quòd sic saltem ex clausula generali, quia ex quo regitur per administratores habet iustam causam petendi restitutionem. Hoc etiā tenet Bal. ibi & est uerior opi. [b] idem glo. in d. l. tenet facit ꝓ hoc l. sed & hi [c] qui. ff. de pub. ubi ciuitas dicitur respublica. Sequitur hic Ioan. An. in addi. ad Spe. tit. de in integ. resti. 2. per §. 1. uer. idem quoque ubi post multas opi. residet in opinio. Odoff. qui tenet quòd non solum ciuitas sed etiam castrum & uilla possint petere restitutionē in integrum, cū ibi sint multæ personæ uiduæ & pupilli, & licet Bar. post But. in d. l. respublica non admittat nisi in uilla & castro populoso Bal. tamen & Iac. de Are. tenent etiam in uilla nō populosa ex quo regitur per alios & ibi sint minores & mulieres [d]. & hanc opin. Pan. in ca. 1. de resti. in integ. dicit æquiorem, & facit quod no. in l. rempublicam. C. de iure reipu. lib. 11. & in d. l. sed & hi. ubi dicitur quòd quodlibet municipium dicitur respublica.

CIVIS Vtrum efficiatur in loco ubi consequitur quis dignitatem. R. Bar. in l. 1. [e] ff. ad muni. ꝙ sic. facit. l. municeps. §. miles. ff. eo. & quod notant doct. in cap. quia intantum, de præben. [f] ubi concludunt quòd clericus sortitur domicilium ubi est beneficiatus si residere in eo tenetur, alias non, sicut hi quibus dispensatum est sup pluralitate beneficiorum.

Vtrum dicens uolo te habere pro ciue ꝯ efficiat ciuem si habet autoritatem. R. ꝙ sic, unde statutum quod dicit ꝙ talis habeatur pro ciue efficit ciuem. argu. optimum in c. ex parte. [h] de spon. & quod not. Barto. [i] in l. si maritus. ff. de adul. & in l. si is qui pro emptore. ff. de usuca. Ratio secundum Pan. in d. c. ex parte, quia ubi actus dependet a mera uoluntate loquētis, paria sunt dicere quòd uult talem habere pro uxore uel ciue, sicut dicere te duco in uxorem uel facio ciuem. Et sic si statutum dicit quod scholares tanquam ciues debent tractari, ex hoc creati sunt ciues ratione prædicta. Et ideo dictio tanquam ponit ueritatem non similitudinem. Et hoc uerum quando uerba & materia subiecta patiuntur. d. c. ex parte.

a Ciuitati detur] Dicebat enim ꝙ quando loquimur de republica intelligi ur de Romana, & aliæ uocantur ciuitates, q̃a nō pñt simpliciter appellari respu.

b Et est uerior opi.] Facit l. legatis. ff. ex quib. cau. ubi legati ciuitatis pñt petere restitutionem in integrum contēplatione ciuitatis aduersus læsionem quā fuerunt passi occasione legatiōis, ergo fortius hoc potest ciuitas arg. in auth. multomagis. C. de epis. & cle.

c L. sed & hi.] Est §. primus. ubi dicitur ꝙ respub. dicitur illa quæ est municipii. Si quis habet conductum uectigal a repub. &c. Et sic municipiū habet rempub.

d Et mulieres] Opi. Bar. posset satis saluari, si intelligatꝰ ꝓut ipse intelligit, si ponderetur. Quia dicit si sunt pauci homines, puta 10. ex quo regant uniuersitatē tā quam bona ꝓpria, unde non potest prætendi negligentia ex facto administratorum.

e Ibi Bar. in l. 1.] Ibi Alex. in apostil. multa allegat contra istu l dicta, maxime Pan. & Raphae. in l. huiusmodi. §. legatum. de leg. 1. & Alexā. ibidem.

f Quia intantū] Et plenius per Pan. in ca. de le. Gau. de rese. ip. Pone exemplū in militibus, in stipendiario, qui sunt ciues illius ciuitatis ubi militiam exercent secundum Bar. in d. l. 1. & in l. filii. §. fi. eo. titu. Similiter in monacho.

g Ciue] No. ꝙ quis efficitur ciuis alicuius ciuitatis primo natiuitate scilicet paterna uel propria ut l. 1. & ibi glo. Et l. assumptio. §. filii. ff. ad municip. Itē adoptione, quia filius adoptatus sequitur originē adoptantis. d. l. 1. nec tamen perdit suam primam originem. l. origine. §. fina. ff. ad municip. Et durat ista qualitas donec durat adoptio. Quid autem sit de monacho vide infra Monachus. in principio. Item receptione quando aliqui recipiuntur, ut ciues. Et uide tex. in l. ciues. C. de incolis. li. 10. ubi dicitur quòd ciues facit origo manumissio adoptio & electio. Et intelligo de ista electione conuentione uel constitutione ciuitatis facta cū aliquo, & hoc uidetꝰ de consuetudine seruari. Facit. l. ædificia. cum glo. ff. de uerb. significa. Item manumissione, sequitur enim originem manumittentis, non eius ꝙ iussit manumitti. ff. ad munici. l. libertus. & C. de inco. l. secūda lib. 11. Quid autem sit de baptizato, uide infra Monachus in fin. postillæ.

h C. ex parte] Ille enim qui iurat habere talem pro uxore est uxor eius & econuerso ita uult d. c.

i Et quod nota. Barto.] Est in §. legis Iuliæ, nam ibi distinguit, quòd aliud est loqui de iure aliud de facto, nam si statutum dicat quod aliquis habeatur

beat pro ciue. si de iure intelligitur habetur per omnia ac si esset ciuis nisi contrarietas repugnet exemplum si statutum dicat, ꝙ nupta habeatur ut sui iur. in omnibus habetur ac si esset sui iuris, quia statutum potest hoc facere, ut in authen. quæ de dig. per totum. Et ī. authen. episcopalis. C. de epi. & cle. Et idem dicendum in oībus q̄ sunt iuris, quia si lex dicat factū habeatur pro instrumentū, quare non est factum quod ad id q̄d iuris est, quia obligatio non nascitur. l. nō dubium. C. de legi. Sed si ex eo resultaret contrarietas. tunc aliud est esse tale, & haberi pro tali.

CLAMOR [a] est filia ire qua quis clamat contra aliquem confusæ & inordinatæ aut furiosæ loquitur. & s̄m se est ueniale peccatum per accidens posset esse mortale ratione scandali, quādo illud præuidet uel debuit præuidere & non curat desistere a clamore tali.

CLANDESTINVM matrimonium quando dicatur. R. gl. in ca. cū inhibitio de clan. despon. ꝙ tribus modis. Primo cum non habentur testes, ut in ca. quod nobis. eod. tit. Secundo non fit cum solennitate illa. de qua in c. aliter. 30. q. 5. & est ut desponsetur a parentibus [b] uel quibus cura competit mulieris dotetur suo tempore. & a sacerdote benedicatur. [c] Tertio quando nō permissis bannis a præsbytero publice cum termino, ut qui uoluerit proponere impedimentū si est compareat, ut in d. c. cū inhibitio. [c] Tu tamen dic, ut colligitur ex dictis Io. An. in

Exemplum filiusfam. in castrensi peculio habetur ut paterfam. quia non potest esse pro parte pater & ꝑ parte filius, ut l. si pater. alias si parites. in fi. ff. de li. cau. Dicendum est igitur aliud de facto esse, quia si quis est præsens & dicatur ꝙ habeatur pro absente, non potest fieri de facto quin sit absens, ut d. §. legis iulie. & l. in bello. §. facto. ff. de capti. Si ergo statutum dicat ꝙ talis habeatur pro ciue, importat ꝙ in his quæ ciuitas posset concedere ciuibus, habeatur pro ciue, & ut ciuis tractabitur. Facit text. in l. rei iudicate. ff. sol. mat. ubi aliud est esse pater. & haberi pro patre uel loco patris, ut in l. inteedum. §. q. tutelam. ff. de iur. & l. 1. C. de his qui sub modo. in his uero quæ habet aliunde ciuitas non ex concessione ciuitatis sed ex rescripto papæ uel principis non habetur pro ciue. l. codicillis. §. fi. de leg. 2. ubi dixit testator uoluntatem suam haberi pro legitima seu legitimæ facta. Illa uerba importāt ꝙ in his quæ potest testator. s. ut ualeat iure codicillorum &c. & de his plenius habetur per Bart. in d. l. si is q. ff. de usucap. in uer. item quæritur circa prædicta.

a Clamor] No. triplicem esse clamorem, primus intense affectōis & iste importat exauditionem, & est cum quis magno affectu desiderat uel petit aliquid a Deo. psalmus. Clamaui in toto corde meo. Et dicit Greg. ꝙ multum clamat qui multum amat, unde & Moyses cum super mare rubrum cum filiis Israel maneret, & Pharao. eos persequeretur &c. Moysi silenti dixit dominus, quid clamas ad me. Exod. 14. Nam clamor eius erat intensum desiderium quo orabat, & iste clamor intrat in aures domini & meretur exauditionem, psalmus. Clamauit ad me & ego exaudiam eos. Sic clamantes fuerunt exauditi filii Israel. psalmus. Clamauerunt ad dominum cum tribularentur. & de necessitatibus &c. Sic clamans cananea fuit exaudita Math. 15. Et cecus Lu. 18. Sic & prædicator isto modo debet clamare in populo. i. intimo affectu, Et sic auditur uirtuose & fructuose. Sic Christus clamabat in templo non solum uoce, sed intimo affectu. Si quis sitit &c. Ioan. 7. & Ioan. Bapt. Ego uox clamantis. & Helizabet exclamauit uoce magna. Luc. 1. ubi Beda non tam magna quam magna deuota. Secūdus clamor est horrendæ offensionis, & est cum cōmittit aliqua horrenda iniqtas. Isaiæ 54 Nolite ieiunare ut audiatur in excelso clamor uester s. uestrorum scelerum. Tria autē præcipue uitia clamāt scilicet homicidium. Gen. 4. sodomia. Gē. 18. Et oppressio pauperum Iac. 5. tamen & qualibet culpa clamat. Tertius clamor dicitur confuse proturbationis, & iste procedit ex turbatione ut est filius ire. Ephe. 4. Omnis amaritudo & ira & indignatio & clamor &c. tollatur a uobis &c. Et potest esse mortale ratione causæ ipsum producentis, ut si procedat ex odio uel ira mortali, uel ratione materiæ continentis, ut si clamando contumeliam inferat, uel contentionem contra ueritatem rei importantis, uel ratione scandali cum sit a notabili persona ex ira, unde alii notabiliter scandalizantur. Et isto modo dixit Christus psalmo 21. Aperuerunt super me os suum sicut leo rapiens & rugiens, quādo pylato clamantes uoce magna dixerunt Crucifige &c. Vide sanctū Tho. 2. q. 158.

b A parentibus] Vide sing. Bar. nec alibi inueniri in l frater a fatre. in prin. ff. de cōdit. inde. circa principium colum. uer. 3. quæro, quid contractu emptionis, qui dicit ꝙ contractus dicitur palam fieri & bona fide cum pupillo quando sit interuenientibus consanguineis, & amicis pupilli. l. transactio. C. de trāsac. uel quando fit in p̄sentia solius iudicis. l. si. in prin. ff. ꝙ metus causa. Istud dictum de præsentia iudicis tenendum est cordi. & refert & sequitur Inno. in l. 1. §. fuit quæsitum. in 3 col. ff. ad Treb. Alexā. in d. l. transact. facit quod uolunt Bal. Sal. & moder. in l. pacta nouissima. C. d̄ pactis. ꝙ omnis metus & omnis dolus præsumitur cessare quādo interuenit præsentia & decretum iudicis. & adde. l palā. ff. de Ri. nup. & ibi doc. & in l palam. ff. de uerb. sign. Sal. in l. ea quidem. 6. q. C. de accusatio.

c A sacerdote benedicatur] Et ibi sequitur. Et bi duo uel triduo orationibus uacent & castitatem custodiant.

d Dicto c. cum inhibitio] Et no. ꝙ licet matrimonium solo consensu perficiatur, tamen ecclesia prohibet clandestinum primo ne sub spe matrimonii committatur adulterium. secundo ne matrimonialiter coniuncti separentur, sepe enim matrimonio occul

addi.ad Spe.tit.de clam. despon.& Oldra.consi.256.Innoc.& Pa.in d.c.cum inhibitio.ꝙ quotiescunq; quis contrahit ſm consuetudinem patriæ suæ coram amicis uel uicinis & sufficiētibus testibus, ꝙ non cōtrahit clandestinæ. facit.l.si uicinis.C.de nup.& de conse.di.1.ecclesia.el primo.dicitur ecclesia.i.catholicorum collectio. ergo in faciem ecclesiæ contraxit.

1 Quid si contrahit solum coram duobus testibus. ℞. ꝙ si ex rationabili causa facit, puta quia timet aliquod impedimentum iniuste uel est senex & uerecundatur & huiusmodi, excusatur, quamuis consuetudo sit ut fiant banna uel alia solennia.arg.eorum quæ notantur in d.c. cū inhibitio.per Pa.[e] dummodo tēpore debito postea publicet nisi Episcopus excommunicaret contrahentes sine bannis per statuta sua sinodalia, quia sic esset excōmunicatus, alias non peccat.[f] Consulo ꝙ hoc faciat de licentia Episcopi ſm Hug.30.q.5.in prin. Sed contrahere solus cum sola mortale peccatum uidetur.arg. d.c.cum inhibitio, & quia materia est ualde ponderosa ratione cuius ponderositatis uidetur ꝑceptiua.tex.est cum glo.in c.rogo.11.q.3.facit glo.[h] in c.nostrates.30.q.5.

2 Vtrum contrahentes publice coram testibus, licet sine bannis, cum tamen cōsuetudo sit quod banna fiāt qui postea inueniuntur in gradu prohibitio ignoranter cōtraxisse ambo uel alter eorum procreēt filios legitimos. ℞. glo in d.c. cum inhibitio tenet quod non.sed Inn. & Pa. quod sic, quia isti clandestinæ nō contraxerunt ex quo in faciē ecclesiæ nemine ꝓhibente contraxerunt. Et est uerum si attendamus ad tex. d c.secus tamen si ambo sciuissent impedimētum ut ibidem. Et no.quod in cōtractu matrimonij semper deberet interuenire pͤsentia aut sciētia[i] proprij sacerdotis, ut in d.c.aliter. & in d.c.cum inhibitio. & sacerdos qui scit impedimentum & nō prohibet matrimoniū contrahendum ex contemptu uel religiosus seu regularis qui præsumpserit interesse clandestino matrimonio cōtrahendo ꝑ triēnium[k] suspendendi sunt ab officio, ut in d.c.cū inhibitio.

3 Vtrum spōsalia[l] similiter sint ꝓhibita clandestinæ cōtrahi.℞.Io.An. post eum alij in d.c.cum inhibitio qđ sic.sicut & matrimoniū.l.oratio. ff.de spon.

CLAVES ecclesiæ ſm Ri. in 4.di.18.ar.1.q.3.sunt aliqua potestas supranaturalem facultatem, quæ est principium aliquorum actuū supernaturalium.[m]

1 Quot sunt iste claues ℞.q supra ibidem quod sunt duæ quantū ad effectum & relationem ad effectus una tamē in radice. Claues.n.ecclesiæ sunt potestas iudicādi in foro animarum quæ potestas ex duobus integrat̃.s.ex potestate discernēdi ī cāæ examinatione & pͤtate diffiniēdi

to contracto alter mutaret propositum & dimitteret reliquum probationibus deficientibus de hoc late.30.q.5.per totum.

a Per Pan.] Nam uult Ab.ibi, quod & si esset consuetudo ut facerent banna, & ipsis non factis quis contraheret in faciem ecclesiæ: ꝙ non militaret pœna.d.ca. quia pœna est ꝯhentes clandestinæ. hic autē clandestinæ nō contrahit, ut hr̄.in §.seq.

b Alias nō peccat] Sed nō uр̄ ꝙ sit excōicatus, cum nō incurratur nisi ꝑ dolum. Itē q̄a præcepta iuris positiui nō obligant nisi ex intētione, sed hic hēt causas rōnabiles igitur &c.uide ī.inobediētia in principio.

c C. cum inhibitio] Vbi dicit tex.clandestina matrimōia pœnitus inhibemus.

d Facit gl.] Scilicet ti.in fi. dū dicit ex mente. d.c.cum inhibitio. cum præsumantur adulteri &c.

e Scientia] Et sic no. ꝙ præsentia non est simpliciter necessaria, dūmō fiat matrimonium cum scīa eius. ſm Ab. in d.c.cū īhibitio.

f Per triēniū] Si culpa exegerit etiam grauius erunt puniendi ut i 1.& etiam laici intersientes matrimonijs clandestinis, licet non comprehendantur uerbis.d.c. cum inhibitio. tamē mēte sic. unde debet eis imponi præsentia ſm Ab.ibidem.ar.l.pen.C.de fal.mo.& c.quanto.de senten.exc.

g Sponsalia] Et hic est etiam ex mente literæ d.c.cum inhibitio.Nam sponsalia in multis casibus trāseunt in matrimonium ipso facto ut in c. is qui. de sponsa.Ideo ne occurrat difficultas ꝯ prohibitionem ecclesiæ dēt ēt sponsalibus adhiberi solēnitas de qua in d.c.cum inhibitio.

h Supernaturalium] Puta relaxationis peccatorum, & dicas ꝙ omnes transferentes, ſm aliquam similitudinē trāsferunt. clauis materialis ē ꝓximum instrumentum aperiēdi hostium per quod intratur in domū ac per hoc ipsa clauis nec apertio, nec aperiēs est, nec causa propter quam aperitur, puta dignitas ꝑsonæ ad intrandum uel īdignitas, ꝓp quā expellitur. Hoc modo spiritualiter conuenit considerare aptiorē regni cœlorum quæ fit per sententiam difinitiuā, qua sentētiatur cœlum isti aperiēdū q̄a ista apertio nō ē actualis, sed dictata cōdigna dispō istius cui aperitur conuenit ēt inuenire aperiētem, & iste est sententians, cō uenit ēt inuenire cām ꝓp quā huic aperiē per sententiam introductiuā, & propter quam huic clauditur per scientiā exclusiuam.

clusiuam. s. demerita istius, & merita illius. Nullum istorum est clauis quia primum est apertio, sm aperiēs, tertium causa remota. Igitur potestas illa quæ est in sentētiante, quæ est immediatum principium, siue instrumentum sniandi, quę snia dr̄ apertio, illa ꝓpriissimæ dr̄ clauis regni cęlorum. Ista aūt potestas intelligi pōt tripliciter. uno mō autoritas simpłr principalis, & ista soli Deo conuenit. Scđo mō non principalis sed ꝓcellens, & hæc cō uenit Christo. Tertio mō nec principalis nec ꝓcellēs, sed pticularis, & hæc conuenit sacerdotib. &c. hæc Sco. ubi diffusius, uide in 4. di. 18. q. 2.

a Vel soluendi in foro cārum] Nam est forus publicus qa ecclesia habet autoritatem corrigendi delicta publica, & ibi reqrit duplex autoritas, corñdens duplici autoritati ꝓdictæ. s. discernendi & sententiādi, sicut ad qđlibet iudiciū rectū requirit cognitio in cā illa & snīa, & sic aliquo mō pñt dici claues. Et đ his p3 Matt. 18. si ecclesiam non audierit &c. sit tibi &c. Seqt̄ q̄cūque alligaueritis &c. Ex quo patet ꝙ Deus approbat ligationem & solutionē ecclesiæ factam in foro publico, quia contemnens habetur ut ethnicus &c. In hoc foro clauditur ecclesia. i. cōio fideliū per excōicat. & aperit per absolutionē ab ea & reconciliationē. Ex hoc patet ꝙ iste claues nō sunt eadem cum prioribus clauibus, quia iste separant ab illis utpote in hñtibus iurisdictionē sine sacerdotio, ut in Archidiacono, & quibusdam aliis hñtibus iurisditionem sm ordinationē ecclesiæ sine ordine sacerdotali, & ecōuerso ut in qbusdam secularibus sacerdotibus quibus non est data potestas excludendi ab ecclesia uel reconciliandi.

in causæ determinatione. Prima dicitur clauis sciētiæ. unde clauis scientiæ non est habitus sciētię nec actus sciēdi, quāuis claues ecclesiæ nō debet recipere nisi habēs habitum scientiæ sufficientem ad executionem potestatis. Secūda dicitur clauis potentiæ, cuius actus est determinare causam ligando uel soluendo & ista dicitur principalior, qa prima ordinatur ad istam, potestas autem ligandi uel soluendi in foro causarum [a] non est proprie clauis. & quāuis præfate claues distinguant penes actus tamen in radice sunt una. nō tantum inter se sed cum potestate sacramentū conficiēdi, quia iste tres potestates fundantur in caractere sacerdotali. Et ideo omnibus & solis sacerdotibus nouæ legis datæ sunt. Sco. tamen in 4. dist. 19. q. unica tenet cōtrarium, s. quod non sit una in radice cum potestate cōficiendi. de quo Vid̄ j. Ordo. 1. §. 7. & 16.

2 Qūo dr̄ sacerdos aperire & ligare. ℟. Ri. ubi s. q. 1. qđ tripliciter. Primo indicādo s. cū examinata hominis conscientia indicat ei cœlū clausum uel apertum. Secundo aperit relaxando aliquā partem pœnę peccato debitam. & claudit, pœnitētem aliqua pœna sensus ligando, quā explere eum oportet uł hic, uel in purgatorio [b] ante quā ingrediatur cœlū. Tertio claudit & aperit excōicando, & ab excōicatione absoluēdo, sed hæc respicit forum contentiosum potius quā pęnitētiæ. Addo quartū de nō cōtrito contritū faciendo ex vi absolutiōis ut j. cōfess. 2. §. 1.

3 Vtrū qlibet sacerdos possit usum clauiū exercere. ℟. Ri. in 4. dist. 19. arti. 1. q. 2. ꝙ actio nō tm̄ reqrit potētiam aqua fit, sed subiectū debitū in quo recipiatur. Materia [c] aūt debita sunt ꝑsonæ super quas habens claues habet iurisdictionem. Et ideo nō oīs sacerdos habet iurisdictionē super quēlibet nisi sm ordinationem uicarij Christi. Et propterea non omnis sacerdos potest exercere usum clauium, sed solum sm eum modū quem ecclesia statuit. Ob hoc quidā priuantur usu potestatis sicut excōicati & hæretici. Quidā materia sicut illi qui non hñt populum.

4 Vtrū liceat sacerdoti uti clauibus pro sua uoluntate. ℟. Ri. in 4. dist. 18. ar. 1. q. 4. ꝙ non, quia sicut minister & instrumentum nō habet efficaciā in agendo nisi sm ꝙ mouetur a principali agente. sic sacerdos cum operetur per istas claues instrumētaliter, si utitur istis clauibus sm ꝓprij arbitriū dimittens rectitudinē motiōis diuię peccat.

b Vel in purgatorio] De hoc dicit Sco. in 4. dist. 19. ꝙ sicut in aliis cōmutationibus iustitia cōmutatiua hēt aliā latitudinē, ita ꝙ nō respicit ī cōmutationibus indiuisibile sed mediū rectæ rōnis, ita iustitia punitiua, q̄ est commutatiua pœnæ ꝓ culpa non respicit necessario gradū indiuisibilē pœnæ corrīdentē huic culpæ, sed est ibi alia latitudo j. quā pœna minor non sufficit, ultra quā pœna maior non est imponenda. Et extra istā latitudinem clauis citra uel ultra ligans errat. Et tunc nō immerito qđ soluit in terris nō soluit ī cœlis. i. nō ratificat, sed intra latitudinē nō errat. Et ibi arbitrium ratificatur in tm̄ ꝙ quicquid imponit intra illā latitudinem hic op3 implere, & si hic nō impletur residuū exigetur in purgatorio. Et si minus iponat [illegible] nihil [illegible] maius exiget ī purgatorio. Istud autem medium in ista latitudine [illegible] est etiam homini notum per legem Dei [illegible] torio rationis naturalis. Ideo obligatio ad hoc medium latum est ad possibile homini sine miraculo speciali, & sine casu & fortuna &c.

c Materia] Ex quo sequitur ꝙ si quis absoluat aliquem

5 Vtrum sacerdos per potestatem clauium dimittat culpam peccati. ℞. Ri. ubi s̃. ar. 2. q. 1. ꝙ quamuis non possit absoluendo remittere culpã effectiuæ, quia sic est solius dei, ut dicit Magister in litera, tamen ministerialiter & instrumentaliter ille q per attritionem remouit obstaculum gratiæ spiritussancti dispositiuæ remittit maculã peccati inquantum suo ministerio assistit uirtus diuina quæ peccatum remittit hæc illæ. Idem Sco. ibi.

6 Vtrum sacerdos per potestatem clauium possit remittere pœnam peccati. ℞. Ri. ubi supra q. 2. quod sic aliquam partem pœnæ temporalis peccato debitę non tm̃ illius quam sibi imponit, sed etiam illius quæ in purgatorio est explenda, & plus uel minus ſm ꝙ pœnitens est bñ dispositus, & de hoc habes infra . Indulgentia. §. 5.

7 Quando datæ sunt claues beato Petro. ℞. qñ ecclesia fuit sibi data. 24. q. 1. quodcũque. & de pœ. di. 1. quem pœnitet. Et ligat omnia super terram si nõ errant.[a] 2. q. 3. cæpisti. & d. c. quem pœnitet.

8 Claues horreorum qui dedit, uidetur dedisse oĩa q̃ in eis sunt. de fi. instr. c. 2. ſm Inn. & eis datis[b] ur̃ data possessio oĩum q̃ sub illis sunt extra de cõsue. c. ex lr̃is. in fi.

CLAVSVLA generalis sequens intelligitur ſm spẽs p̃cedẽtes exp̃ssas. de capel. mo. dilectus filius ſm Inno. facit clemẽ. nõ põt. de p̃cur. in ca. sedes. de rescri. in l. fin. §. cui dulcia.[c] ff. de ui.

quem & habeat clauis exercitium, ꝙ ille non est absolutus. Nam dicit Sco. in 4. di. 18. q. 2. arti. 4. quòd communiter non tenetur, quod ex ordine habeat sacerdos materiam, sed oportet aliquem subditum sibi dari in quem habeat iurisdictionem non solũ ad hoc ut rite absoluat, sed ad hoc ut simpliciter absoluat, quia sñia a non suo iudice lata nõ ualet.

a Si non errant] Clauis potestatis errat si qs absoluit ab eo quod non põt. Clauis autem scientię dicitur quando nec bene requirit nec examinat illa quæ pertinent ad hoc iudiciũ, utpote si circũstantias aliquas fatuæ, quæ nec aggrauant nec alleuiant, sed placẽt auribus prurientib. cõfessoris. Si etiã nõ requirit de attritione confitentis, sed tantummodo ut audiat eum ac si narraret unã narrationẽ uel fabulam. Dico ergo ꝙ si clauis sciẽtiæ erret exequendo non necessaria ad illã causam uel illicita peccat confessor, sed si nihil omittat de necessariis ad cognitionem causæ potest rectæ iudicare. Si autem errat clauis scientiæ omittendo aliquid quod non est necessarium ad causæ cogitationem, & peccat & non potest rectæ iudicare nisi a casu, & potissime de attritione uel contritione confitentis. Quod si pœnitus ostendat se dolentem, cum tamen non sit, est fictus, & recedit a uera pœnitẽtia & cum nouo peccato, nec clauis scientiæ errat, sed pœnitens in periculum sui errat, & tunc ratificatur sacerdotis iudicium in cælo. Et hoc quia fecit qd' suum est, quia ut homo non potuit cor uidere nisi per signa, sed non ratificatur quantum ad illum suscipientem, quia non est capax istius, licet ostendat se capacem. Sed si sequatur uera sententia a casu iudicium ratificatur in cælo; quo ad suscipientem, sed non quo ad sacerdotem, quin peccet.

b Datis] Adde l. clauibus. ff. de contrahen. emptio. & intellige cũ præcessit titulus ſm Inno. Et facit. l. cum pater. §. pater. tertio. & ibi gloss. & Bar. de leg. 2. Et in d. c. ex literis est casus singularis, ex quo notanda, quod consuetudo potest introducere aliquem actum per quem artificiosæ transferatur possessio sine apprehensione corporali. Nam de iure communi licet possessio acquisita possit retineri solo animo, non tamen potest acquiri nisi interueniat actus corporalis. l. licet. C. de acquirend. possessio. Nam dicitur possessio quasi pedum positio, quia tunc naturaliter habetur cum pedibus calcatur. l. 2. ff. de acquirenda possessio. gloss. in cap. conquestus de fo. compet. Sed consuetudo potest introducere aliquã formam in signum traditæ possessionis, & istud est p̃prie casus. d. cap. & gloss. ibi ponit multa exẽpla inter quæ est istud de clauibus. Et intellige quando ipse claues tradũtur apud ipsam stationẽ, seu apud ipsã domum &c. Et Bar. in d. l. cum pater. §. potest. 3. de leg. 2. dicit ꝙ traditio in dubio præsumit causa custodie, nec obstat. l. clauibus. ff. de contrahẽ. emptio. ubi qui tradit instrumentum uidetur tradere possessionẽ, & ibi Bal. quia respondet gloss. in d. §. cum pater. in uersi. forte. quod refert quid dator clauium agat, & sic secũdum Oldra. ibi. Idem actus numero secundum diuersam intentionem agentis operatur diuersos effectus, quia si intendit tradere dominium traditum erit, alias secùs. Quid autem si nescitur de intentione? Dicendum quod in isto dubio quo ad casum dicto. §. pater uidetur facta traditio clauium, causa custodie, quia ibi in dubio pater diligere præsumit æqualiter filios. l. isti quidem. ff. quod met. causa. Item quia ibi filia erat minor. Ideo præsumitur causa custodie. ut l. fi. de fide instrumentorum. Quo uero ad alios casus, si præcedit titulus ad transferendum dominium, sic in dubio præsumitur translatio. Et ita procedit tex. in l. dotis fructus. §. fin. cum l. sequen. de iure dotis. alias secus. ut gloss. in dicto. §. cum pater. Et ita ibi declarat Bartol. Et latius in l. sub conditione circa fin. ff. de solutio. Et in l. prima. ff. pro dote. & Petr. de Ancharan. in cle. prima. §. sane. de hæreti. Et de intellectu. dicta l. clauibus, uide doctor. in l. prima in principio. Et ibi Bartolus quarta quæstio. principali. ff. de acquirenda possessio.

c §. cui dulcia] exemplum est ibi. Si quis legat oĩa dulcia, intelligitur de mulso uini melis dactilorum &c. Secus si dicit legaui uinum amphorarium, quia

quia non ueniunt nisi potabilia dulcia, & sic clausula generalis restringitur. Vide de materia in opinio.§.1.in postillis.

a Iuncto nigro] In rubrica dicitur solum de ui. & hone.cle. Et in nigro fit mentio nedum de simplicibus clericis, sed de prælatis & episcopis ut in ca. clerici eod. tit. Idem quia duo sunt genera christianorum, laici & clerici. d.capit. duo. Item quia clerici a cleros dicuntur græcæ, quod est sors latinæ, quia sunt electi in sortē domini. d.ca.cleros. Item probatur de cle. egro.in rub. & in 6. lib. & ibi per Ioan. mona. &c.

b Quia periculosum] Habetur ibi ꝙ in excommunicatione uel interdicto contra clericos non comprænduntur episcopi nisi fiat expræssa mentio.

c In fidei fauorē] Ille tex. nihil facit, & si Ab. eū alleget quia dicitur ꝙ in fauorem fidei admittunt testes, etiam excommunicati, & criminum socii contra hæreticos, & eorum fautores, ut patet &c.

d D. ca. statutum] Optime facit ille text. quia.n.promotus ad ecclesiā curatam, debet se facere promouere infra annum, & non extēditur hoc statutum ad assumptos ad re-

tri.& oleo.le. Vide supra Casus.§.3.& 4.

CLERICVS primo quis dicatur. R. Pa.in rub. de ui.,& ho. cle. ꝙ largo sumpto uocabulo appellatione clericorum ueniunt omnes qui habent ordines in quacunque dignitate sint aut ordine, etiam in prima tonsura.cap.cum contingat. de æta. & quali. ex quo sunt ad dei seruitium electi. unde omnes qui non sunt laici dicuntur clerici. 12.quæ.1.duo sunt gene. facit.21. distin.cleros in pinc.de præben. cum secundum, & in rub. prædicta iuncto nigro.[a] priuilegium ergo tributum clericis conceditur omnibus etiam in dignitate, quia si episcopus est, clericus est, & etiam religiosus. quæ etiam nomine clericorum in fauorabilibus compræhenditur. 54.di. §. hac autoritate, & quod nota in capitulo secundo de sup.neg.præla. lib. 6. in glo. super. uer. monasteriorum, & ibi. Gemi. Sed in materia odiosa & in stricta significatione appellatione clericorum non compræhendūtur episcopi, nec alii existentes in dignitate, nec etiam canonici ecclesiarum cathedralium nec monaci seu religiosi, facit cap. quia periculosum [b] de sen. excommu. lib. 6. & cap. in fidei [c] fauorem de hære.libr.6. cap.statutūm de elec.lib.6. & glo.in cle.1. de sup. ne. prela. Ratio quia in eis est qualitas super alios quæ non reperitur in simplicibus clericis, faciūt ad hoc

gimen ecclesiarum collegiatarum, quia in pœnis non fit extensio.

e Sed in materia non odiosa] Exemplū quod fuit de facto. Papa.n.præcepit clero expræssis epis abbatibus, archiepiscopis, exire de ciuitate Ferrariæ &

dicta Ioan.Andr. in dict. capitul. statutum [d] qui inquit ꝙ nomine ecclesiarum parochialium non ueniunt ecclesiæ parochiales collegiatæ in materia stricta, quia habent qualitatem collegii supra curam, sed in materia non odiosa [e] sic, facit similiter quod not.idem Pan. in capitulo primo de insti. in uer.negligentiam, qui dicit quòd in materia fauorabili, nomine ecclesiæ ueniunt monasteria, secus in stricta materia, quod not. quia facit ad multa.

1 Vtrum appellatione monasteriorum ueniant ecclesiæ seculares, uel appellatione monachorum ueniant clerici seculares. Respon. Pa. in d. capit. primo de institu. quòd non sine materia sit larga siue stricta. 16. quæst. 1. placuit [f] el primo facit ꝙ not. Bar. in l.1. ff.ad munici. qui dicit quod nomine ciuiū ueniunt contadini. l. qui ex uico. ff. ad muni. & non econtrario facit. c Rodulphus. & & ca. [g] significante & quod ibi not.de rescrip.

2 Vtrum appellatione populi ueniant clerici. Resp. Pan. in c.1.de ui & ho.cle.ꝙ ī materia odiosa non, nec econtrario, facit cap si sña, de sen'ēn.excō.li.6.cum glo. Et sic limita tex. Insti.de iu.na. gen. & ci. in §. plebiscitum, qui dicit quod appellatione populi uniuersi ciues significantur cōnumeratis cū patriciis & senatorib. ut intelligatur de his qui sunt eiusdem ꝓfessionis, secus ī aliis, ut ꝓ

Mantuæ, exceptis presbyteris parrochialibus, qui debebant remanere pro baptizādis pueris. Nam debebant ibi remanere Archipresbyteri ecclesiarum collegiatarum qui habent parrochias curatas, si non sint ibi presbyteri specialiter deputati, &c. [illegible] sumus in materia odiosa respectu interdicti, & in fauorabili respectu animarum &c. Et dicit ita [illegible] declarasse, [illegible] cet ad plenum non recordor Papa Io. & ibi in d.ca. statutum refert hæc Pa. in d. rub.de ui. & hone.cle.qui allegat Inno. in ca. sedes [illegible] rescri. Et Fel. consi.11.

f Placuit] [illegible] primo. Et [illegible] dictum [illegible] deat uerum [illegible] tñ hoc ibi [illegible] dicit Pa. [illegible] & pr[illegible] [illegible] co, quod [illegible] [illegible] ches. §. [illegible]

g Cap. significante, [illegible] ibi [illegible] petat [illegible] alius qui [illegible] ciauit [illegible] si esset [illegible] tuus [illegible] in supplicatione ipsum [illegible] mortuum. [illegible] cet.n. uideatur mortuus, [illegible] tamen

tamen ualet impetratio, quia illa expressio uacatio nis habet restringere gratiam ad illum casum & non ad illum quod est ualde not. secundum eum.

a Ca. si sententia, cum sua glo.] Bal. tamen in l. 1. §. huius studii. ff. de iusti. & iur. dicit sacerdotes esse patres reipublicæ & sic de districtu ciuitatis. allegat no. in ca. fin. de rescrip. in 6.

b Facit c. dilecti &c.] Nam ibi no. Pan. quod priuilegiū concessum homini bus alicuius patriæ sub nomine appellatiuo, concernit etiam clericos, dummodo, & materia subiecta & concedēs proportionentur utrique. de his aūt quæ no. in d. cap. Rodulphus & in d. l. 1. ad municip. habetur supra ciuitas. in §. 2.

c Et hoc sequitur Pan.] Pa. ibi in princip. non sequitur, quod dicitur hoc, in materia stricta postea quæ rit. Quid autē in priuilegiis & se remittit ad id quod legi... & no. in d. c. Cum dilecti. de fo. comp. &c.

d [illegible]

e [illegible] gñaliter. ubi habetur eadem sententia. [illegible] & quod omnino illiteratus non [illegible] etiam ad primam tonsuram pa- [illegible] ubi talem ordinans priuatur uno anno potestate conferendi primam tonsuram. Si tamen ordinarent acciperent characterem: ēm doc. qa ex quo quis est baptizatus capax est cuiuslibet sa-

cramenti. cap. ueniens. de presby. non bapti. De parum autem scientibus &c. si sint dociles &c. Adde quod procedit dispensatiue & ex magna causa ēm Hostié. quasi non sufficiat, quod quis sit docilis ut promoueatur, & dicit Pan. in d. c. cum in cunctis quòd Host. bene loquitur. Et dicit quod credit quod Inno. habuit hunc intellectum. Sed tamen requirēda est qualitas loci &c. ut §. seq.

bat dictus text. in cap. si sententia cum sua glo. [a] In materia autem priuilegiatiua potest dici quod compræhēdantur. facit [b] capit. dilecti. cum sua materia de fo. com pe. quod no. Bar. in d. l. 1. ad munici. & quod notatur in d. capit. Rodulphus. & quod not. Ioan. An. in c. Io. de cle. coniu. qui dicit quòd statutū excommunicans certo casu laicos non cōprehendit clēricos etiam coniugatos. Et hoc sequitur Pa. [c] in c. 1. de preben. præfata intellige ēm quòd dico. infra Lex. §. 6.

3 Vtrum dispensatio cum illegitimo ut possit effici clericus debeat intelligi ut possit promoueri ad minores solum in glo. in c. literas de fi. pres. tenet quod sic cum sit materia odiosa. & dicit quod [d] permissio in genere mediocritatem respicit. l. ult. [d] C. eo. de leg. §. 1. & de le. 1. legato generaliter in princip. cum aliis concor. gloss. d. capit. literas. Ex quo concluditur cum prædictis quod solum ad minores poterit promoueri, quia ordines minores sunt medii inter primam tonsuram & sacros ordines. Item dicunt Ber. Gof. & Hostien. quando dispensatur cum aliquo ut ad beneficia ecclesiastica promoueatur quod solū intelligitur de beneficiis quæ non sunt prælationes aut dignitates, prædicta tamen limita secundū quod dicam i. dispensatio. §. 9.

CLERICVS 2.

Quid debet habere. R. multa. ut sunt uirtutes. ut 40. di. per totū, & quęcunque alia quæ quilibet bonus xpianus debet habere sed spāliter aliqua quæ ipsi debent habere inferamus, quæ quidē sunt nouē in summa.

1 Primo debet esse literatus. patet hoc. 36. di. 37. & 38. per totum. & 16. q. 1. sic uiue.

2 Vtrum omnino illiteratus sit ordinandus. R. Inno. in c. cum in cunctis. de elec. quod nō parum tamen scientes si spes est quòd possint proficere [e] promoueri possunt, alias non, nisi sint monachi qui magis indigent contemplatione quam scientia, & facit quod legitur. 16. q. 1. legi ubi dicit. Ioan. sufficit monacho si sit bonus, licet sit illiteratus. [f]

3 Sed quę scientia est necessaria. Resp. Innocen. ubi supra quòd est requirenda secundum dignitatem & locum & ordinem ad quem assumitur ut in. ca. eccl'ia uestra [h] 2. de elect. Si. n. assumitur ad epatū debet habere scientiam noui & ueteris testamenti cum sit iudex animarū & iuris, cū ius dicere debeat. 11. quæ. 1.

f Licet sit illiteratus] Hoc idem tenet Archi. ibidem, & Gem. in c. si. de temp. or. lib. 6. dicens no. arg. Quod illiteratura non repellit religiosum a promotione, & allegat. d. glos. Et facit c. sedulo. 38. dis. Et no. quod illiteratus dicitur qui omnino ignorat literas. 34. distin. præcipimus. Et iste nō est aptus sacris officiis. 36. dis. c. 1. i auten. de sancti. epis. §. cleros. col. 9. & eps cum istis dispensare nō potest ēm Inn. in c. dilectus. de temp. ordi. &c. Et de religioso dicit Pa. in d. c. cum in cunctis quod nō requiritur magna litteratura sed sufficit sibi perfectio charitatis.

g Dignitatē locū] Nā in hominib. abiectis & modicæ conditionis præposito non requiritur tanta sciētia, sicut ei qui præponitur curæ magnorum uirorum secundum Pa. in d. c. cum in cunctis.

h Ecclesia uestra.] 2. No. ibi quod scientia requiritur in prælato secundum qualitatem ecclesiæ. Non ergo in omnibus ecclesiis requiritur uniformis scientia. Nam si populus uni subiectus est maximus, requirit maior scientia uel si ibi sunt hæreti-

ci.facit.c.in causis.de elec.& quod ibi no.

a De persona] Parum facit ille text. qui dicitur ꝙ presbyter apud episcopum tãtum iudicari debeat. Nam inter clericos habet diiudicare. Sed optimus tex.est de hoc, quem omnino notabis in c. qui episcopus. 23.distin. in prin.

b Officio] Sed quæro q̃d de Abbate. Quem enim scientia requiritur ieo. Arch.in d.cap. legi.dicitquòd sufficit sibi si sciat cantare, & legere. Sed Pa.contra cum habeat curam animarum, ut forum penitentiale. Nam tenet scire ea quę spectãt ad suũ officium. Inn. tamen dixit, ꝙ non requiritur magna scientia &c. Vide plenius per Archi. ut supra & in cap. sedulo. 38.dict.

c Credo quòd peccet mortaliter] Dicit Panor. in d.capit. cum in cunctis ꝙ ultra rationem naturalẽ probatur hoc in cap. non est putanda 1. q. 1.in fin. ubi sic dicitur. Quisq; ergo sacerdotium non ad elationis pompam, sed ad utilitatẽ adipisci desiderat prius uires suas cum eo quod subiturus onere metiatur, & ad id cum metu etiam cui se sufficere existimat, accedat gloss. in uersi. prius uires suas, ait. Sumite materiã uestris qui scribitis æquam uiribus, & uersatæ diu, quid ferre recusent, quid ualeant humeri &c. Argum. ff. de excurtu. l. paupertas. De promouendis autem ad doctoratum, dic quòd si sufficientem scientiam habeant non peccã petendo gradum, cum petant facultatem communicandi alijs scientiam, quã habent, quod pertinet ad charitatem. Sed minus instructis est peccatum præsumptionis glo. in cle.2. de magi. Adde ꝙ Paucissimi dig... attingunt gradum doctoratus, ut no. doc. in l. cunctos populos. C. de summa tri. ex quo infero ꝙ etiam illis temporibus promouebantur digni &c.

de persona. a Presbyteri autem sufficit quod sciat canones communes pœnitentiales &c. de quibus. 38. dist. quæ ipsis. Cantor debet scire cantum, & sic de omnibus ordinibus quod satis colligitur ex his quæ eis dantur in ordinationem. 23. distin. per totum & ex potestate & officio b quod habent exercere. De scientia uero cõfessorum uide infra Confessio. 4. § 3.

4 Vtrum peccet qui suscipit aliquam dignitatem uel aliud officium ad quod non habet sufficientem scientiam. Respon. Innocen. ubi supra quòd sic 38. distinct. omnes. 18.quæstio. 2. si quis Abbas. de æta. & quali.cap. fin. Sed aduerte quòd est quædam scientia eminens quæ subtiles quæstiones diffinire nouit, & in promptu responsiones habet. Mediocris scientia est quæ scit aliquo modo examinare negotia quamuis ad omnia nesciat respondere, & in libris ueritatem eorum quæ scire debet scit quærere, uel saltem circa ea dubitare & consulere peritiores, etiam si in promptu omnia non habet, sufficiens tamen scientia est quæ sufficit ad faciendum quæ sibi imminent ex officio quod habet, hanc qui non habes credo quod peccet mortaliter c acceptando officium, argumen. dict. capitulo fi. d Et similiter qui ei scienter e dat tale officium, nisi ex causa dispensaretur, quia imperfectum scientiæ supplet perfectio charitatis: de renun. c. nisi cum pridem. §. pro defectu.

CLERICVS 3. debet esse hospitalis. 43. distinc. per totum non cupidus seu auarus. 42. distinct. per totum.

1 Vtrum clericus præbendatus teneatur facere quatuor partes de redditibus ecclesię & oblationibus fidelium scilicet episcopo, pauperibus, ipsi sacerdoti & clericis & fabricæ, sicut uolunt antiqua iura. ut in capit. quatuor & cap. cognouimus. & cap. seq. 12. quæst. 1. Respon. secundũ quòd colligo ex Pa. in cap. de ec. edi. quòd quo ad quartam episcopi, & quartam fabricæ standum est consuetudini f quæ quidem ualet in præfatis iuribus derogare, nisi quando fabrica remaneret derelicta, quia tunc esset irrationabilis & nõ ualeret, & sic teneret dare quartam. arg. d.ca. cognouimus. & in d.c.1. Et hoc ĩtellige qñ redditus supersunt detractis necessariis. Quo aũt ad quartam debitã pauperibus, non ualet aliqua consuetudo in ꝯrium quin teneat. Ego plus dico quod non solum quartam partem sed & oĩa quæ supersunt eorum necessitatibus tenet pauperibus erogare si fabrica non egeat reparatione uel nisi uellet conuertere talia ad ampliandum cultum dei in tali ecclesia. Nulla extrema necessitate in aliquo occurrente. Nam in istis duobus casibus

d Ar. d.c. fin. Credo ꝙ ille tex. optime ... quando idem ille episcopus propter defectum scientię fuerit depositus, ut patet ibi. Sequitur Innoc. & ... in d.ca. cum in cunctis.

e Qui ei scienter] Hoc ap... probatur in ... cum sit ars. ... tit. de æta. & qua. &c. & §. pro defectu ... allegato, ... præsul licite ... nunciat propter scien... defectum quæ necessaria sit ad temporalia & spiritualia gubernanda. Scriptum ... enim, quia tu scientiam repulisti, & ego repellente, ... sacerdotio ... garis mihi ...

f Cõsuetudo Vnde

Vnde si consuetudo transferret onus fabricæ in populo illa seruanda esset. arg. cap. ad apostolicam. de symo. Idem dicendum nisi aliter dispositio prouideret. Nam hodie communiter ecclesiæ cathedrales præcipue habent redditus distinctos pro fabrica. Tunc.n.prælatus non tenetur dare quartam partẽ suorum redditũ. Si uero nulla esset consuetudo, tunc illa quarta pars deberet erogari, per text. d. cap. cognouimus. Et tenet Host. in summa tit. de ecclesiis reparã. §. 1. ad fi. Si uero quarta pars non sufficit nec consuetudo aliter disponit, tunc recurrendum est ad clericos ecclesiæ. cap. de his, de ecclesiis repa. dũmodo redditus eius supersint ei. Cõpelluntur etiã ultimo loco parrochiani ecclesiæ, nam ex quo ibi percipiunt diuina tenentur ad refectionem ecclesiæ. ar. c. si episcopus. de offi. ordi. lib. 6. Nec posset parrochianus uolendo euitare onus cedere usui ecclesiæ, quia hoc non dependet a facultate sua, ut ĩ c. oĩs de pæni. & remis.

licite desistit ab erogatione in pauperes alias non sine mortali peccato. argum. eorum quæ no. in c. dudum [a] el 2. de elec. & in capit. cum ẽm, de præben. [b] facit. c. clericus qui. [c] & c. duo. [d] & caul. 12. q. 1. & 10. q. 2. episcopus. Nam eis dr̃. 12. q. 2. aurũ habet ecclesia. &c. Tho. in quol. & ẽa secundæ. q. 185. [e] dicit q ista bona sunt distincta & aliquid sibi retinet quod debet fabricæ uel pauperibus uel ministris peccat mortaliter, & tenetur ad restitutionem. si uero non sunt distincta eius fidei committuntur, & si in modico deficiat quod obuiet bonæ fidei erit ueniale peccatum. In notabili uero excessu erit peccatum mortale.

2 Vtrum habens bona [f] patrimonialia licite posit ecclesiasticum beneficium suscipere. ℞. secundum Rich. in quol. 3. quæ. 20. quòd si bona patrimonialia sufficiunt ad necessitatem naturę solum, potest ecclesiasticum beneficium recipere in tantum in quantum exigit necessitas status & personę. Si uero tantum habet in patrimonio quantum requirit necessitas status naturæ & personæ in tantum q multa etiam posset pauperibus erogare, si ultra hic accipit ecclesiasticum beneficium non intendens ecclesiæ deseruire, sed ut amicos posit ditare & magis honorari & delicatius uiuere peccat mortaliter, facit. c. clericos. 1. q. 2. & c. sequen. immo in d. cap. clericos dicit Ioan. quod etiam seruiendo ecclesiæ si bona ecclesiæ consumat, & ex cupiditate suum patrimonium reseruat quòd mortaliter peccat. facit text. in capitu. Quoniam. in fin. 16. quæst. 1. pro ista opi. alias seruiendo ecclesiæ, licet uiuere de ecclesia & conseruare patrimonium suis hęredibus secũdum Inno in c. episcopus de pręben. si uero recipit, ut bñ dispenset, sic non peccat secundum Rich. ubi supra dũ-

a Cap. dudum, el 2.] Nã no. ibi dicitur q qui tenet bñficium minus canonicæ committit furtum, ut in gl. ibidẽ in uer. furtum. in fi. licet proprie furtũ non committat, cum non sit furtum in re immobili, unde bene dixit gl. addendo quodammodo, & sic ista dictio est impropriatiua. Dic tñ hoc dictum procedere respectu corporis beneficii & iurium ad illud pertinentium, sed respectu fructuum quos percipit malefidei possessor est, & committitur uere furtum no. Bar. in l. sequitur. ff. de usucap. Et in l. ancillæ. C. de fur. Et quanquam aliqui dixerunt q ex quo bñficium uacat, non põt dici furtũ cõmitti ad instar iacentis hereditatis, cuius bona si surripiant non causatur actio furti cum eo tpe non sit dñs, quod non placet, quia longa est dñia inter unum & reliquum casum, quia bona beneficiorum nunquam uacant cum christi dicantur esse, unde bona ecclesiastica dicuntur patrimonium Iesu christi ut in capit. cum ex eo. de elec. lib. 6. præterea ipsum beneficium dicitur possidere particularia bona ipsius. ut no. in capitul. in literis. de restitu. spolia. Et uide ad præmissa quod no. gloss. in capitul. cum carpensis. de uerbor. signifi. Et facit tex. iũcta. gl. 23. q. 4. c. quid ergo. Et uide supra beneficium. §. 35. & infra eo. §. ultimo &c.

b Et in ca. cum ẽm de præb.] Not. ibi Innoc. Hostien. & Ab. q eps tenetur ex gñali suo officio omnibus prouidere indigentibus maxime clericis. 11. q. 1. per totum. 16. q. 1. possessiones. & c. fin.

c Clericus qui] no. ibi pulcherrimum tex. qa enim clericus dicit pars dñi, uel in sortem dñi assumptus, ideo debet se talem exhibere ut sit domini pars. Qui uero aurum argentum possessiones & uarias supplectiles habent &c. Cum istis partibus dominus non dignatur fieri pars eius.

c Cap. duo] Ibi etiam est pulcherrimus text. Et inter alia dicit q clerici deferunt coronam & tonsur, ĩ corona significat, q coronari merẽtur in regno Dei, tonsura uero abdicationem ab omnibus temporalibus. Sufficit enim eis si habent uictum & uestitum.

e Quæstio. 188. Ar. 7.] Et rationem assignat, quia sunt mali dispensatores, & uide ibi. Distinguit enim qñ bona sunt patrimonialia qñ pñt ea dispẽsare uel elargiri, & quando sunt ecclesiarum &c. ut hic, & loquitur de episcopis.

f Habẽs bona] Pro intelligentia no. q tempore primitiuæ ecclę omnes credentes in xp̃m non possidebant aliquid proprium, sed oĩa erant illis cõia. ut no. 12. q. 1. in summa, & act. 4. sed postmodum frigescente feruore incæperunt possidere ꝓprium, error tñ erat, ut clerici saltem, proprium possiderent, & fuit statutũ ẽt tpe apl̃orum, ut bona q̃ prius habebãt deberẽt offerri ecclĩæ cathedrali, & ex redditib.

 subue-

modo sit idoneus.[a]

3 Vtrum prælatus posſit ſatisfacere pro debito perſonali de fructibus eccleſiæ.[b] R. dominus Anto. in c. olim nobis. de reſtitu. ſpol. quòd ſic facit. capit. peruenit de fideiuſſ. Archi. in cap. ſtatutum, de reſcrip. lib. 6. tenet contrarium Panor. in d. cap. olim limitat Archid. dicere uerum in debito contracto pro delicto uel pro patrimonio ſuo, & ſic ſeruata. & de hoc. Vide infra immunitas. §. 51. cum duobus. §. ſequen.

4 Vtrum clericus præbendatus conuertens redditus beneficii in uſus inhoneſtos teneatur reſtituere. R. Pa. in d. c. cum ſm. de præbé. ꝙ ſic eccleſiæ ſi habet de patrimonio uel aliũde. 12. q. 4. c. 1. & 2. quia de altari debet uiuere non luxuriari, & accipitur luxuria ꝓ omni luxu, ſeu illicita concupiſcentia. 43. diſtin. in princ. & Mat. in cle. quoniam. de ui. & ho. cle. dicit quod talis contractat rem inuito domino.[c] quia quicquid habent clerici ſunt bona pauperum. 12. queſt. 2. aurum & 16. q. 1. c. fi. Et quãtum ſit eorum peccatũ mortale, patet in d. cap. ſi illi. 12. quæſtio. ſecunda. Et ideo recipientes ét teneñt ad reſtitu

ſubueniretur indigentibus, tã clericis q̃ laicis, & horum bonorum diſpenſator fuit eps deputatus tex. no. in c. uidentes. 12. q. 1. illo tempore ſi clerici poſſidebant propria nullo modo poterant percipere de redditibus eccleſię quia uſus illorum bonorum fuit deputatus pro indigentibus. Itẽ quia uidebatur quidã error, ꝙ clerici poſſiderent ꝓprium cum deuiarent a ueſtigiis apoſtolorum, unde fuiſſet uiſum longe indecens ſi cum hoc ꝙ poſſiderent ꝓpria uellent, uiuere de redditibus eccleſiarum, & ſm illa tempora emanarunt multa iura in quibus dicitur ꝙ clerici habẽtes propria nõ debent participare de redditibus eccleſię. Sed poſtmodũ fuit ſtatutũ, ut nulla eccleſia ædificaretur ſine dote pro miniſtris, & aliis neceſſariis eccleſiæ, & clerici tũc ſine ſcandalo incæperunt habere proprium. 12. q. 1. certe. & de conſ. di. 1. nemo. Et ſm hæc tpa procedũt iura quæ uidentur uelle, ꝙ clerici poſſunt uiuere de redditibus eccleſiæ, nec ponderatur patrimonium, quia hodie bona eccleſiarũ principaliter ſunt deputata ad uſum miniſtrorum, ut in c. paſtoralis. de his quæ fi. a præla. Et uide bonum tex. 1. q. 1. cap. fi. ubi indifferenter promittitur clericis ut poſsint uiuere de beneficiis ex quo eis deſeruiunt. Concludo ergo ꝙ ab eccleſia uniuerſali non poſſunt petere habentes patrimonium, ſed ab eccleſiis particularibus q̃bus ſeruiunt licite poſſunt capere ex quo honeſte uiuunt, & prauã intentionẽ non habent. hinc emanarẽt iura hodierna quibus diſponitur ꝙ habens beneficium, & patrimonium poſſit libere teſtari de patrimonialibus. 12. q. 5. per totum. Et de teſta: quaſi per totũ. hæc Pa. in c. poſtulaſti. de reſcrip. ubi ẽt quærit. Vtrum in impetratione beneficii ſit facienda mentio de patrimonio. Et eſt cõis opinio ꝙ in literis iuſtitiæ eſt facienda mentio de patrimonio, unde per tales literas non teneẽ eps prouidere habenti ſufficiens patrimoniũ. c. tuis. de præben. Dicit tamen Ioan. And. quod hoc caſu obſtat exceptio impetranti in uim peremptorie, non autem in uim dilatorie, & no. hoc uerbum quia ualent literæ iuſtitiæ ad beneficia, licet non faciant mentionem de exceptione peremptoria competẽti aduerſario, ut plene nota. Pan. in c. cum ordinem. de reſcrip. Sed in literis gratiæ non eſt neceſſe facere mentionem de patrimonio. Facit tex. d. ca. poſtulaſti. de reſcrip. in fi. Et ibidem Ioan. And. & clarius in c. ad aures. de reſcrip. Quidam tamen dicunt quòd ſi ordinatus fuit impetrator ad patrimonium, quòd tunc de eo eſt fienda mentio quod de rigore poteſt admitti, ſed de ſtilo curiæ ſeruatur indifferenter prima opinio. Ratio diuerſitatis eſt quia per literas iuſtitiæ prouidetur ſolũ pauperibus, ſed nõ dicitur pauper qui habet ſufficiens patrimonium, nec tenetur epiſcopus prouidere ordinato niſi quando non habet patrimonium, ut in ca. tuis. & in c. nõ liceat. & in ca. epiſcopus de præben. Sed literæ gratiæ ſunt alterius conditionis, quia gratia non eſt fundata ſuper iuſtitia.

a Idoneus] De hac materia habes plene per Ab. in c. poſtulaſti. de reſc. Et in c. epiſcopus de præben. ubi concluditur per Inno. & Hoſt. ut hic &c.

b De fructibus eccleſiæ] Tu plenius uide Pa. in repeti. c. cum eſſes. de teſt. tñ quantum ad hunc. §. ſpectat, potes dicere cum Pan. in c. peruenit. de fideiuſſ. ꝙ aut clericus contraxit debitũ pro ſua ſuſtentatione, & tunc dr̃ ibidem Hoſt. ꝙ põt ſatisfacere de fructibus beneficii, quos facit ſuos, ſecus in fructibus qui ueniunt conuertendi in utilitatẽ eccleſiæ, & eſt cõis ſententia doct. ibi & ſpecu. titu. de ſent. exc. §. 2. uerſi. quid ſi debitor, qui dicit hoc procedere in defectum bonorum patrimonialium, & hoc ſeruari uiſum eſt in curia ꝑ collectariũ ut dicit in c. odoardus. de ſolu. uide pro iſta concluſione Pan. in c. præſentium. de pigno. Nã eccleſia in effectu tenetur ad ea debita &c. Et ita intelligiẽ d. c. olim. Nã ibi ille eps fuerat ſpoliatus epatu ſuo, & contraxit pro ſuſtentatione, igitur eccleſia ſatisfacere debebat. ſi contraxit clericus pro patrimonio ſuo conſeruando uel fideiubendo uel aliter q̃ pro utilitate eccleſiæ. Et tunc tene firmiter ꝙ de rigore iuris inſpecto ſtatu beneficiorũ & deputatione nõ debet aliquo modo de redditibus ſatisfacere creditoribus, quia id ſolum eſt clericorũ, quod probabili ratione conſumunt, ut in c. fi. de pigno. ergo nõ debẽt apprehendi fructus cum ſint cõuertẽdi in cauſam piã. Sed cõis opi. inualuit q̃a hodie clerici approprianẽ ſibi fructus, unde melius uiſum eſt curiæ ut ſatisfaciãt creditoribus &c. quam aliter intelligitur expendant, & d. c. peruenit, loquitur de fructibus patrimonialibus, ut dicit glo. in c. de multa. de præben.

c Inuito domino] Et ſic committit furtum, uide ſupra beneficium. §. 34. & ſequen. in apoſtil.

Forum

tionem, nisi in casu concesso. 14.q 6. si res. Et hoc uerũ quo ad forum conscientiæ,[a] nec sufficit quod restituant de fructibus beneficii secundum Hosti. nisi quatenus sub traherent sibi necessaria.

CLERICVS 4. Debet esse habitu honestus. 41.dist.per totum & in c. clerici officia de ui.& ho. cleri. ubi dicitur quod coronam & tonsuram habeant congruentem, indumenta clausa desuper deferant nimia breuitate uel longitudine non notanda. pannis uiridibus & rubeis non utantur. nõ subtalaribus consultitiis, frenis sellis pectoralibus deauratis aut aliam superfluitatẽ habentes fibulas nec corrigeas aureum uel argentum ornatum habentes, nec annulos nisi quibus competit ex officio. Quod quidem capitulum quia non loquitur in omnibus præceptiue ẽm Inno. ibidem, licet Pet. dicat ꝙ sic, tu tamen dic melius ẽm Panor. ibidem ꝙ aliqua sunt de præcepto aliqua non, propterea inferam dubia ad ea quæ de necessitate sunt scienda.

1 Vtrum clericus teneatur deferre tonsuram. ℞. quod si est in minoribus & non habet beneficium, non tenetur. ar. c. Ioannes. de cle. coniu. & in c. unico. eo. ti. lib. 6. & glo. in c. si. l. distin. Si uero est in sacris uel beneficiatus tenetur de pręcepto, facit. d. c. Ioannes & quod ibi not. in ca. unico. de biga. libro. 6. Et limita dictum Pa. in c. si quis. de ui. & ho. cle. ubi dicit ĩdistinctẽ ꝙ peccat mortal̃r.[b]

2 Qualis habitus prohibetur clericis. ℞. tex. in clemen. quoniam. de ui. & ho. cle. ꝙ uestis uirgata uel partita, i. diuersi[c] coloris epitogium seu tobardum fodratum usque ad oram, & ita breue qđ uestis inferior uideatur notabiliter. epitogium seu tobardum est uestis superior, & talia portantes quicunq. sint clerici etiam habentes primam tonsuram solũ peccant mortaliter si tales in minoribus constituti habent beneficium, aut si non habent pręfatas uestes portant cum tonsura clericali, alias non & quod peccent mortaliter probat Stephanus propter uerbum sancimus, allegat. 18. dist in c. quoniam quidẽ. & 1. q. 7. si quis omnem, & hoc uerum nisi causa rationabilis[d] subsit, ut in d. cap. & quãdo publicæ. Secus si in domo. Et dicitur publicæ portare dum multitudini hoc patet, sicut dicitur publicus aleator, uel usurarius, uel maledicus, de excess. pręla. inter de maledict. capit. secundo, de exception. exceptionem. 34. distinctio. uidua. In domo dicitur fieri secrete, quia domus rem secretam importat non publicam, sexta quæstio. prima, ex merito, & non solum peccat mortaliter, uerumetiam si est beneficiatus est suspensus per sex menses[e] a perceptione fructuum beneficiorum[f] suorum. Si non est beneficiatus, & est in sacris citra sacerdotum per idem tempus est inhabilis ad beneficium obtinendum. Idem de aliis clericis talem uestem & tonsuram simul publicæ deferentibus. Sacerdotes uero uel religiosi ac habentes dignitatem personatum seu beneficium cui cura animarum imminet per an-

a Forum conscientiæ] Opinio huius summæ est tenẽda, licet alii aliter dicant quia securior & tutior per iura q̃ hic allegant. Et cũ summa nostra tenet ẽt apertius summa Pisana. Clericus. 4. §. 4. di. ꝙ nõ solum peccant mortaliter ex eo ꝙ turpibus ꝑsonis tribuũt iuxta. c. qui uenatoribus. 86. dis. Sed ẽt sunt raptores, ẽm Rayn. & tenent ad restitutionẽ hæc ille. Et in §. 7. & in prin. tenent ꝙ turpes personæ recipientes ab eis ex causa inhonesta ꝙ similiter tenẽt restituere ecclesiæ, ut ẽt hr̃ hic &c.

b Peccat mortaliter] Mouebat q̃ præcipitur sibi sub anathemate. hic dis. ꝙ tõsura dr̃ esse capillorũ, sed debet hr̃e rasurã in parte superiori, & quid significet illa corona, & tonsura capillorũ usq. ad aures, uide clem. 2. de ui. & ho. clem. ubi glo. not. in uer. tonsura & adde ad d. ca. si qs. 23. dis. si qs. Fallit in clericis bigamis, q̃ præcipitur eis suo anathemate, ne portet tonsurã in c. 1. de big. lib. 6. & uide no. in ca. 1. de cle. coniu. & i d. c. Ioannes, & sic habetur secunda fallẽ. ad dictum Pa.

c Diuersi co.] dicit canõ ꝙ diuersi coloris vl̃ diuersæ partis uestis esse ñ d3. 21. q. 1. c. ult. in fi. Alibi dr̃ ꝙ uestis non dẽt esse uariata sericis texturis, nec hr̃e uariorũ colorũ ornamẽta 21. q. 4. c. 1. i fi.

d Rationabilis subsit] Puta timoris, ut de ui. & ho. cle. c. pe. Est & alia rõnabilis cã. s. ob socii festũ militare. uel doctorale, uel uxorale. Rõ est q̃a talia raro cõtingũt. Et ad talia iura nõ adaptanẽ l. nã ad ea. ff. de leg. & c. lr̃as. de despõ. impu. Et uide Car. in d. cle. quõ. q. 3 qui per multa hoc probat.

e Per sex menses] inchoando post talẽ publicã delationem.

f Bonorũ suorũ] Omniũ ꝑꝑ indefinitãvt de elec. c. ut circa. lib. 6. offẽdit. n. uniuersum statum eccl̃iæ, nec minus unã ecclesiã q̃ aliã. & sic soluit. d. cle. c. si cõpromissarius. §. huius quoq. li. 6. ubi spãliter offẽ lit eccl̃ia ad q̃ indignus eligit vl̃ ad q̃ dignus electus impedit. & no. q̃ adicit tex. eoipso & sic ñ ẽ necessaria monitio, nec snia aliter, ut cle. 1. e. ti. ẽm Io. An. Et no. ꝙ si iterũ iste fructus perciperet

peret non esset irregularis cũ nõ sit expssum, tamen dictos fructus tenet restituere, & quotidianę distributiones ac crescerent sociis fructus uero prębendæ uel distincti beneficii accresce rent ecclesiæ secundum Ioan. And. ibidem.

a Perforata] Aliquando accipitur pro corona imperiali. C. de quadri. pr scrip. l. fi. in fi.

b Ar. ff. de adul te.] Nam ubi ẽ eadem ratio leges etiam pœnales extendũtur. d. §. ratio. & l. quædam. §. numularios. ff. de eden. Sed dicit Car. ꝙ non est eadem ratio quare prohibetur epitogium breue foderatum fuit, quia apparentia talis uidebatur quid militare, & ad iactantiam & cõpositionem corporis, quod nõ sic censetur ex sola breuitate, facit etiã quia si uoluisset hoc expressisset. ca. quia circa, de priui. Quod igitur non peccet, uidetur cũ peccatum non habeat originem ex transgressione præcepti. Cũ ergo hic nõ sit præceptum, igitur &c. Tamen ante factũ potius tenere opinionẽ hic positam & de rigore forte etiam

num sunt suspensi a perceptione fructuum suorum beneficiorum si habent beneficia si non habent per idem tempus sunt inhabiles ad obtinendum beneficium. Et istis, scilicet sacerdotib. uel religiosis, aut dignitatem seu beneficium cum cura habentibus prohibetur non solum prædicta uestis, sed etiam infula, seu pileum lineum in capite publicæ portare. Sub eisdem pęnis & præcepto præcipitur quòd habentes administrationem infra mensem, prædictum epitogium dent pauperibus. Religiosi uero qui non habent administrationem infra mensem suis superioribus assignant in pios usus conuertendum. Et licet infula sit uestis pomposa [a] ad collum perforata circũquaque, tamen hic accipitur pro bireto quod ponitur sub capucio ad euitandum sudorẽ secundum Mathæ. in d. cle. licet, tamen portare de nocte uel latenter sub caputio. secundum Zen. & Lau.

3 Quid si epitogium seu tobardum sit breue solũ sed nõ fodratum an sit locus pœne pfatæ. Mat. tenet ꝙ sic. Zen. quod non. Ego dico quòd quo ad pænam dicit uerum Zen. sed quo ad culpam ligantur per identitatem rationis. ar. ff. de adul. [b] l. si postulauerit. §. ratio facit. 23. distinc. c. non liceat el. 2. ubi uult canon quòd uestem talarem habeant clerici, & clarius. 21. q. 14. cap. nullus. cum tribus capitulis seq.

4 Vtrum clericus utens uiridis aut rubeis uestibus peccet mortaliter. ℞. secundum Innocen. in d. ca. clerici officia quòd non, tamen male facit, quia in c. clerici. 23. dis. dicitur quòd uestimenta & calciamenta quæ religionẽ non decent, eis non licent. Sed Panor. ibidem tenet ꝙ peccet mortaliter per. d. cle. quoniam, quæ sub præcepto ampliat etiam ad caligas pcipiens ne caligis scachatis, uiridis aut rubeis utantur publicæ. Car. uero in d. clem. quoniam, tenet quod caliga rubea uel uiridis non prohibetur nisi sit scachata. Et qđ non ualet argumentum qa omnes uestes licent clericis cuiuscunque coloris, nisi sint expresse prohibitæ. Sed contra ipsum Car. ẽst expressus tex. in c. nullus. 21. q. 4. ubi dr̃ solis utatur uestibus quæ cõcessæ sunt clericis, ergo nisi concessæ sint intelliguntur prohibitæ, patet etiam in c. episcopi & duobus. c. sequen. ea. causa & q. Et ideo tene quod est mortale. argum. dictorum. c. 21. q. 4. Idẽ dic de quacunq; ueste irreligiosa respectu formę. purpurea vel cindata ueste non est eis prohibitum uti ẽm gl. 1. 21. q. 4. in princi. nec ẽt preciosa, dũmodo sit secundum consuetudinem eorum inter quos uiuũt ne uilescant. ar. c. epi. 80. distin.

5 Vtrũ clericus nutriẽs comã uel barbã peccet mortaliter. ℞. ꝙ sic, quia potest excõicari. c. si quis de ui. & hone. cle. 23. distinct. ca. si quis. [c] & hoc quando facit sine rationabili causa ẽm glo. in d. ca. si quis ex rationabili causa licet, facit. c. penul. eo. ti.

CLERICVS. V. Debet seruare castitatem, ut in c. ut clericorum, de ui. & ho. cle. & non solũ uere, sed etiam apparenter, propterea non debent cohabitare cum mulieribus de coha. cle. & mu. per totum.

1 Vtrũ clericus in minoribus possit ɔ̃here sine pcõ mortali. ℞. ꝙ sic, si nõ hẽt bñficiũ. Si uero hẽt peccat mortaliter retinẽdo bñficiũ. Faciũt ad hæc q̃ no. in gl. c. fi. l. di. & qđ not. in c. tuæ. [d] de aposta. & in ca. Ioãnes. de cleri coniu. qa cũ bñficiũ perdat ipso iure [e] postq̃ ɔ̃xit, ut tenet glo. & doc. in c. 1. de cle. coniu. & ẽt si añq̃ uxor agnoscat intraret mo-

post factũ cum omnino uideatur eadem ratio.

c C. si quis] Tamen d. c. si quis dicit. Anathema sit, & sic nõ est canon latæ sententiæ, sed ferendæ, cũ nõ loquatur de psenti de quo in c. si diligenti. de foro. compe. & ca. clericus. de ui. & ho. cle. & c. clerici. 1. & 2. 23. distin.

d C. tuæ] Not. ꝙ clericus in minoribus habens beneficiũ si dimittat habitum & tonsuram dicitur apostatare. Et ad deferendam potest compelli, ut d. c. Ioannes. & c. fi. l. di.

e Perdat ipso iure] Ratio est

quia exercuit actum oīno ɔ̄triū clericatui,& illa est uera uxor & non dēt hēre uxorem carnalē & spūalem.vr̄ enim per actum ɔ̄trium renuntiasse beneficio & habere illud pro derelicto. ar.c. ex transmissa.de renun.& c.cum renuntiatur. 32.q.1.

monasteriū non propter hoc recuperaret nisi ei de nouo concederetur, quia ius semel extinctum non reuiuiscit. licet esset causa extinctionis. 7. q. 1. quam periculosum.[a] de conse.dist.4. quæris. & cōmuniter tenent doc. Similiter etiā si matrimoniū nō tenuit, puta quia erat consanguinea uel affinis priuatur nihilominus ipso facto[b] ẽm Panor.in d.c.1. quamuis alij teneant contra. Ideo retinendo beneficiū inique facit & cū peccato mortali cū nullo iure ipm̄ hēat, sed sit ītrusus.

2 Vtrū clericus peccet mortaliter cohabitando cū mulieribus. R. ꝙ sic[c] si habitat cū quacunque, de qua possit esse rōnabilis suspicio etiam si sit consanguinea siue affinis. facit.c.1.de cohabi.cleri. & muli & c.interdixit.32.di. Multomagis peccat mortaliter si tales masculos tenet đ quibus rōnabiliter possit suspicari.arg.a minori. Cum alijs de quibus nulla potest esse suspicio licite cohabitat, siue consanguinee sint siue non. De concubinarijs, uide ĩ.Concubinatus.§.2.

3 Sed quæ sunt de quibus suspicio non oritur R. ꝙ mater soror & amita scilicet soror patris. & matertera. scilicet soror matris. 32.dist.interdixit. 81.dist.cū oībus, quia secus naturale non permittit aliquid seui criminis cū istis suspicari. c. a nobis. de coh. cle.& mu.& c.cū in iuuētute. de præsum. idē dic de filia & hmōi. Similiter de multū antiquis ut in c.fœminas.81.di. & in d.c.īterdixit.in fi. Et idē dico cū oībus quibus ante ordinationem sine suspicione poterat cohabitare,[d] ut uxores fratrum & de familia & hmōi, ut c.cum oībus.81.di.

4 Vtrū accessus ad domos quarūcunq; mulierum suspectarū sit clericis ꝓhibitus R. ꝙ sic. sicut & cohabitatio.81. di.clericus cū duobus.c.sequ.

5 Vtrum frequētatio monasteriorū monialium clericis ꝓhibeat̄. R. ꝙ sic. nisi ex manifesta[e] & rōnabili cā, ut ī c.

a Quā periculosum] Habet̄ ibi ꝙ periculosum est cedere iuri suo ī spūalibus, ex eo q̄a non pōt recuperari, ut fecit Esai.Gen.c.27. ad hoc.ca.eos. 7.q.1.ubi si sacerdos ab ecclesia sua secesserit,& alius ī loco eius ordinet̄ est ea priuatus donec successor in pace q̄escat. Ad idē.c. hoc nequaquā. 7.q.1.ubi renūtians ēpatui & efficitur monachus non recuperat ēpatum. Silr̄ qui renuntiauit peteр̄, nō ꝑmittit eā.dem habere.l.1.§.semel. ff. de suc. edic. Facit.l.q̄ri tur.§. si uenditor. ff. de edil. edi.c.ubi dr̄.Renūtiātib. actiones non est regressus dādus. Facit. l. postq̄ liti.C.đ pactis.

b Ipso facto:] Et bene, q̄a q̄tū ī eo fuit ɔ̄xit. Et idem tenet Pa.de cōstituto in sacris ꝙ ipso facto perdit.licet.d.Ant.contra. Vide ibi per eum. Tñ per sponsalia ɔ̄cta de futuro non uacant beneficia ipso facto, ẽm Io.An.& cōiter doct.in d.c.1.ar.l. ea que. ff.ad munici. ubi dr̄ ꝙ tm̄ ea quæ contraxit de futuro non mutauit domicilium. Item quemadmodum per adeptionem secūdi beneficii non uacat primum, nisi sit plene trāslatum ad secundum.c.cum in cunctis.de ele. Ita nec per contractum sponsaliorū, cum adhuc non sit plene translatum. Idem tenent domini de ro.deci.21. Item proprie sponsa non est uxor, sed promissa, quia dicitur a spondeo spondes.c.nostrates.30 q.3.& tex.d.c.1. loquitur de uxore,& appellatione uxoris uenit illa, quæ consummauit, ut dicit ibi Pa.

c Rñ.ꝙ sic] Ex uerbis illorum iurium quæ hic allegantur non uidetur posse probari ꝙ sit peccatum mortale. ratione tamen illud non negatur, quia clericus tenendo suspectā in domo facit contra prohibitionem & exponit se periculo peccandi mortaliter, unde peccat mortaliter. Eccle. 3. Qui amat periculum &c. Facit.c.1.de tornea.cum si.

d Cohabitare] Ego dicerē sic ẽm Pa.ī c.1.de coha. cle. & muli. ꝙ consanguineas iuuenes a's nō suspectas pōt clericus bonæ famæ in domo tenere, sed extraneas iuuenes nullo mō, quātuncunque sit bonæ famæ, q̄a tali tpe mixtio est periculosa. non sic cū consanguinea. Sentit gl. in c.uolumus.81.dist. Et licet d. Ant. uideatur requirere inter consanguineos ut alter sit senex, Tu tamen dic dictum suū esse đ honestate, cū nullibi probet̄. Intelligitur ēt ꝙ non sit talis consanguinea, quæ habeat secū pedisequā, quia licet non sit suspicio cū matre uel sorore, potest tamē de pedisequs dubitari. Item intellige ꝙ si clericus habitaret cū aliis clericis non debet tenere etiā matrē, quia oritur suspicio respectu aliorū.d.c.uolumus. & per ista limita.§.præcedentem.

e Ex manifesta] Oportet ergo ꝙ sit manifesta & rationabilis, nam una sine alia nō sufficit, unde nō sufficit occasio consanguinitatis ẽm Io.An. Et hoc idem procedit in laico, qui licet aliquādo possit uisitare consanguineam & ratio, non tamen hoc prætextu debet fieri frequens accessus. Quia etiam in consanguineis id scelus perpetratum reperitur.c.1. de coha.cle.& mu. Et uide bonum tex.in d.c.diffinimus.& in c.in decima actione.18.q.2. Ratio est q̄a periculosa est sexuum cōmixtio.c.mulieres.de iud. lib.6. Ideo clericus prohibetur immiscere fabulas cū muliere.81.dist.c.clericus. & c.clerici. Et sic no. casum in quo laicus efficitur de foro ecclesiæ.s.peccando uel nimis confabulando cum monialibus. Nam committit sacrilegium, quod est de foro ecclesiastico.c.cum sit.de fo.compe.

Frequentare]

a Frequentare] Nec etiam quis potest frequentare hospitia commatrum uel beguinarum cle. 1. de reli. domi. ſm Host. Et gl. in d.c. dicit ꝙ frequentatio inducitur in duabus uicibus. Arch. in ca. illud. 12. dist. dicit ꝙ ex duabus uicibus inducitur consuetudo ad maleficiū. l. 3. ꝺ episcop. audi. Hostien. tamen dicit esse recurren. ad communem usum loquendi, ut l. 3. ꝺ reb. dub. arg. in l. 1. ff. de flu. melius in c. de causis. de offi. dele. Io. An. sentit ꝙ si post admonitionē accessit, habet locum d.c. monasteria. & satisplacet. Nā oritur sinistra suspicio ꝯ monitum iterantem accessum. Vide ꝩ. monasteriū. §. 8. Et etiā officium episcoporum intēderet circa honestatē monialiū ne nimis frequententur per laicos uel clericos. Vnde eps potest uisitare annuatim moniales etiam si sint exemptę. p cle. attendētes. de sta. regu. Tamen frequētantes monasteria non sunt excōmunicati ipso facto, sed epi solent fulminare excommunicationes.

b L. nullus q nexu] Habetur ibi ꝙ nllus curialis potest officiū suū exercere per substitutum, etiam si fuerit uir clarissimus & in dignitate constitutus, nisi hoc fuerit sibi specialiter concessum. Fallit in illustri qui periculum suarum facultatum potest per substitutum deseruire, unde not. Alexan. ibi in addi. ad Bart. ꝙ quandocunque quis per substitutum deseruit hoc intelligitur facere cū periculo suarū facultatum. Habes ēt multas concordantias ibi p gl. & Bar. de quo uide ꝩ. substitutio. §. 20.

monasteria. ꝺ vi & hone. cle. Et ut dicit gl. frequentare[a] est ultra unam uicem ire. 25. q. 2. ita nos.

CLERICVS VI. debet laudes debitas exoluere. 91. di. clericus uitium & c. si & 92. di. c. si. Quomodo autem teneatur & quando, & q ad officiū dicendum. Vide ꝩ. hora canonica per totum.

CLERICVS VII. debet in suis beneficijs residentiam debitam exhibere. c. qa nonnulli. de cle. non resi.

1 Vtrum clericus possit deseruire per alium in suo beneficio potens ipse per se seruire. ℞. Panor. in d.c. quia nōnulli ꝙ non de iure, tex est in l. nullus qui nexu.[b] lib. 10. C. de decu. siue beneficiū sit simplex, siue curatum, sed de cōsuetudine sic in beneficijs simplicibus. In beneficijs autem curatis non ualet cōsuetudo nisi esset rationabilis, utputa quia beneficium tenue & huiusmodi, qa tunc ualeret cōsuetudo. facit. c. licet. de cle. lib. 6. in uer. personaliter teneo etiam in beneficio simplici ꝙ nisi cōsuetudo sit ex legitima & rationabili causa non ualet, quia esset damnosa ecclesiæ. Similiter non ualet dispensatio nisi fiat ex rationabili causa, qa est dissipatio nō dispensatio. facit quod no. Inn. in c. ex tuæ.[c] de cle. non resi. Et hoc propter multa mala quæ ecclesijs ueniunt, & pauperibus Xpi ex non residentia, quia tales deseruientes cū uix possint uiuere, quærunt quæ sua sunt non Christi, & tales principales comedunt quæ uel in reparationē ecclesiæ uel pauperibus dare deberent. Et iō dic ſm text. c. quia nonnulli. de cle. non re. ꝙ debet residere in propria persona[d] & curam illius per se exercere ſm ordinem suum. intellige,[e] ut extra de fil. præsbyte. c. proposuit. Old. tamē tenet ꝙ in consciā si prouidet suis impensis ꝙ ecclesia decenter & populus bene regatur, & ipse honestæ uiuit & bonū exemplum subditis præbet. & aliquando per se exercet officium, & uidet quō constituti officiantur quod excusatur a peccato. Sed ego nō credo nisi quando pro necessaria causa uel utili stat absens.[f] l. de pollicitationibus. ff. ꝺ polli. & l. si absente. ff. de leg.

2 In quibus casibus absens habetur pro residente. ℞. ꝙ in tribus. Primus si est in seruitio Papæ.[g] de cle. non re. c. cum dilectus. Secundus si est in seruitio Episcopi[h] sui de cle. non re. ad audientiam. & c. decetero. Sed hæc

c Inn. in c. ex tuæ] Pan. ibi no. ꝙ clericus potest [illegible] pelli ad residentiam.

d In propria persona] Fallit in casu c. extirpa[illegible] §. quia uero. de præb. s. quando duæ ecclesiæ [illegible] annexe. de quo uide ibi per Pa.

e Intellige] c. proposui[illegible] tinet epm qu[illegible] dam ordi[illegible] in subdiaco[illegible] cui postea p[illegible] sentato ad [illegible] dam ecclesia[illegible] noluit cedere asserēs eū fu[illegible] se filium sa[illegible] dotis ad pe[illegible] tionem ta[illegible] dicti prom[illegible] papa præcep[illegible] de cōsensu ei[illegible] dem, sibi d[illegible] [illegible] tiōe, & ho[illegible] honestum [illegible] qa ordinat[illegible] erat ne n[illegible] care cogat, quia unus [illegible] lus nō bene p[illegible] test officiū [illegible] cātare. & [illegible] clara hic [illegible] [illegible] dinem suum.

f Absens] Vide pro hoc tex. in c. extirpā[illegible] & quia uero. de præben. in uer. q uelit. & pos[illegible] sit & ibi ple[illegible] nius per Pa. [illegible] multa bona [illegible] [illegible] unde gl. in [illegible] [illegible] cit de illo [illegible] legatione [illegible] [illegible] est speciale [illegible] est absens [illegible] alium [illegible] re potest [illegible] [illegible] male [illegible]

g Papæ] Et ratio est quia uidentur seruire [illegible] sali ecclesiæ & isti tales debent in omnibus gaudere prærogatiua præsentium.

h In seruitio epi] Hoc intellige de duobus [illegible] nonicis sed ultra duos non potest nisi probe[illegible] luntas capituli uel utilitas ecclesiæ. potest [illegible] cogere duos ut in d.c. ad audientiam. licet quid de inferioribus clericis. Dic ꝙ aut isti inferiores [illegible] nantur

nantur per ep̄m pro cōi utilitate. ut per Pa.in d.c. decetero.& tunc habebunt fructus in absentia, sine alia dispensatione, quia officium eorum non debet eis esse damnosum.c.cum non deceat de elec.li.6.& idem si destinantur pro seruitio ecclesiæ cathedralis ubi cā suggerit eos mittēdi, utputa quia reperitur unus magis idustriosus quā alius & aptus. ar. in c.1.ut eccle. benefi. Aut p seruitio solius episcopi. & tunc posset dici q urgente cā gaudeat priuilegio quia uident p mouere seruitium eccl'iæ cū ep̄s sit in ecclesia. & econtra. & q.1. scire debes p hoc tex. in d.c.ad audiētiā in fi.ibi pro tuo seruitio ecclesiæ. itē quia filii, debet subuenire parentibus in necessitate. Si uero cā non urgeret secus quia nō debet ep̄s subtrahere seruitium ecclesiis [illegible] assumendo [illegible] familiares. & idē q oēs plati inferiores ep̄is [illegible] assumere [illegible] ad [illegible] priuilegio de quo p doc.in d.c.decetero.q tex.loqtur gñaliter.

non credo uera in his qui cū papa & ep̄o morantur. non propter eorū seruitia [a] exhibenda, sed propter ambitionem ut obtineant beneficia. Tertius propter causam licitam ſm modum, de quo in se.§.dicitur. In istis casibus absens habetur pro præsentæ in omnibus, nisi quo ad quotidianas distributiones quæ non solent talibus dari. d.c.de cetero.

3 Vtrum aliquando possit se absentare a beneficio clericus. R. q non, nisi duo concurrant simul, uidelicet causa[b] honesta & rationabilis licentia sui prælati. ut in c.relatum de cle.non re. Dicit tñ Inn[c] in c.ex tuæ.eo.tit.quod posset ex consuetudine induci, ut sine licentia ex cā rōnabili se absentent. Pan. aūt in d.c.relatum. dicit q si necessitas occurreret q̄ nō pateretur dilationem ut posset adire prelatum pro licentia, tunc sine licentia[d] posset.l.1. in prin.ff de exerci.ac & l.tutor qui repertorium in prin. ff.de admi.tu. Quod dictum secundum Io.An. in d.c.relatum limito qñ in breui est reuersurus.arg.l.3. ff.de diuor.

4 Vtrum clericus teneatur restituere fructus quos in absentia percepit ex beneficio suo. R. q si subest legitima cā non tenetur, sed si legitima causa non subest, credo q teneatur[e] restituere, quia fructus beneficiorum dantur in stipendium, ut dixi s̄.in §.1. Sed aduerte q qñ clericus tenetur restituere in quocunq; casu intelligitur si habet alia bona quæ non sint de eccl'ia. Si uero nihil habet nisi de ecclesia, tunc credo nō teneat. Nam cum sint de ecclesia restituere non habet. Et credo etiā q nō dēat sibi subtrahere necessaria uitę ne recipiat ab ecclesia pro facienda tali restitutione.ar.eorū q̄ no. in c.cū super.de cā pos.& pprie. ubi no.Io.de lig.quod nudus etiam possessor ecclesiastici beneficij non tenetur de consumptis sicut alij nudi possessores. Quod limitat Pa.ibidē qñ cōsumpsit bono mō sicut dēt facere[f] alius clericus.

a Forum seruitia] Pro hoc facit quod uult Pa.in d.c.cum dilectus. q omnes officiales curie non gaudent hoc priuilegio per text. ibi in seruitio nostro [illegible] in curia quidam notorii qui stant principaliter propter lucrum non autem ad seruiendū pa[illegible]gendum est ergo q hic dicitur ad existen[illegible] seruitio Papæ, ut sunt capellani uel similes uel [illegible] officiales trahentes ibi moram ex præcepto papæ, quia tunc dicuntur abesse causa reipub.l.[illegible] per præceptorem. & l.reipublice.ff. ex qui. cau. maio.

b Cau. honesta &c.] Et sic unum non sufficit sine altero, & rō est quia platus non pōt dispensare sine causa contra ius.c.dilectus.de temp.or. Et causa honesta dicitur puta studii &c.& quibus prælatus citra ep̄m potest dare hanc licentiam.gl.est ordina.in c. cum ex eo.de ele. lib.6.& do. communiter in d.c. relatum.

c Dicit tamen Inno.] Pa.in c.inter quatuor.eo.tit. hoc refert.ubi dicit quod hoc dictum licet sit notabile tamen iure non probatur.argumentatur tamen sic. ualet.cōsuetudo ut quis nō teneatur facere residentiā. no.in c.conquerente de cle.nō residen. ergo fortius pōt induci consuetudo, ut ad tempus & ex causa possit se absentare & notāter dixi ex causa. quoniā non ualeret consuetudo ut posset uagari, secundum Innoc.ubi s̄.& consuetudo q quis deseruiat per uicariū ualet, si est rationabilis, utputa propter tenuitatē beneficiorum. De quo p Pa.in c.qa nonnulli.de cle.nō resi. Et no.ipse in c.extirpandæ in §.qa uero. in repet. de præben.

d Sine licentia] Crederē tamen secūdum Pa.in d.c.relatum cōsiderandā qualitatem causæ & pręiudicii, & facilitatem petendi licētiam. Vult etiā Pa.q non sufficit petere licentiam nisi obtineatur.Et si nollet dare recurrat ad superiorem, q compellet prælatum ad dandum hanc licentiam.ar. opti.in c.nullus.de iure patro.

e Credo q teneatur] Quidam dicunt contra.q non teneatur. ratio quia clericus talis habet titulum beneficii, sed contra hoc est text.in c.fi.de præscri. ubi habens titulum solum non facit fructus suos. Ideo dic quòd tenetur restituere, quia beneficium datur ut seruiatur ecclesiæ. cap. quia nonnulli de cleri. non residen. Et pro hoc est text. clarus in cap. commissa.§. cæterum. de elec. lib. 6. ubi ille qui tenuit ecclesiam iusto titulo, tamen tenetur ad restitutionem fructuum. Ad hoc etiam doct. Pa. in c.cum super. de causa possessio.& proprieta.

f Sicut debet facere] Alias tenetur de mala administratione, sicut tenetur depositus. 12.q.2.monemus.

X Et

Peccat tamen mortaliter [a] recipiendo tales fructus tanquam ex beneficio suo. ut patet in c.quia nonnulli.de cle. nō resi. Secus si reciperet tanquam alius pauper ex necessitate, quia non credo peccaret mortaliter, neque ueniali ter in recipiēdo, sed bene nō residendo ẜm quod tenetur, uel in tenēdo bñficiū iniuste.

5 Vtrum recipiēs ecclesiā [b] parrochialem non intēdens ꝓmoueri. ī.annū ad sacerdotiū, sed ut hēat fructus unius anni teneaᷣ ad restitutionē. ℞.ꝙ sic, nisi mutata [c] uolūtate promotus fuerit.ut in c.cōmissa tibi in fi de elec.li.6. & si non restituet tenetur ille q scienter tali eam dedit ut ibidem.& peccauerunt mortaliter [d] iste dando indigne ille acceptando indigne.arg.eorum q̄ not.in c.nihil.de elec. uacabit tamen dicta ecclesia parrochialis si non est collegiata ipō iure statim post annum si promotus in sacerdotem nō fuerit.c.licet de elec. li.6. & incipit annus a pacifica possessione, uel qñ p eum stetit quin haberet.Intellige nisi legitimo impedimēto sit impeditus ordinari.nec poterit ea uice [e] iterato ei conferri.d.c.cōmissa.Non uacat tñ dicta ecclesia statim quando uenit ad talem cōditionem, ꝙ amplius illo anno promoueri non pōt, sed solū elapso anno.[f] ut in d.c.commissa. Similiter non uacat ecclesia curata collegiata, licet non ꝓmoueaᷣ. ī. annū.c.statutū. de elec.lib.6. Sed pōt priuari ut ibidē. pōt tñ eps insistenti studio dispensare ꝙ non teneaᷣ ī.annum ꝓmoueri nisi ad subdiaconatū ad quem si non fuerit ꝓmotus priuatus erit. Ad sacerdotium uero [g] usq; ad septennium.ita quod elapso septennio.ī. annū efficiatur sacerdos. Alioquin incurrit dictā pœnā.c.cū ex eo. de elec.li.6.interim ꝓuideatur ecclesiæ de uicario.

6 Vtrum clericus qui recipit beneficiū non ut ibi seruiat, sed donec habere possit pinguius peccet.℞.Pan.in c.relatum.de cle non resi.quod sic, quia non iuste est promotus habens talem animū non tñ tenetur resignare, sed sufficit pœnitere [h] de iniq̄ uolūtate.

7 Vtrum clericus infirmus licite dēat habere fructus præbēdæ uel distributiones quotidianas.℞.Pa. in c.ad audiētiā doc.dicūt & bene ꝙ si infirmitas est quæ īpediat eum residere uel interesse diuinis, sic sine dubio debet habere.[i] Si uero infirmitas non ꝑstat

Et ꝙ no.in c.quod sicut. de electio. Et in c.præsenti de off.or.libro sexto, quia nudus possessor non dēt esse melioris conditionis quam habens titulum &c.

a Peccat mortaliter] Facit ille tex.dum uult recipientem plures ecclesias eis priuari, & conferentem simul potestate conferendi. Et no.uerbū inhibemus, quia inducit mortale, ut not.Abb. in c. nam concupiscentiā.de constitu.

b Recipiens ecclesiam] Pro intelligentia, dictas dispositionem.c. licet canon.de elec. li. 6.scilicet ꝙ ꝓmotus ad ecclesiam parrochialem tenetur.ī. annū facere se ordinari ad sacerdotium, alˀs ea ecclˀia sit priuatus nulla ꝑmissa monitione.

c Nisi mutata uoluntate] Pro hoc no.Abb.in c. inter q̄tuor. de cle.non resi. ubi dicit per illum tex. quod absens sine iusta cā, non dēt priuari bñficio si postea supuenerit iustū impedimētum nō redeundi, ēt si absentauerit sine licentia superioris. Quod est bene no. Vt īpedimentū superueniens ei q dedit operā rei illicite non sit ei impedimentum ꝯ. l.2.ff. si quis cau.licet possit puniri aliter quā per priuationem.Et sic no.fraudem purgari posse.c.potuit.de loca.Et exitus hic spectatur ex eo,quia uicium consistit in animo alias spectatur initium.c.si eo tpe.de rescrip.in 6.& c.dudum.el 1.de elect.ubi de hoc.Adde etiam ꝙ si a principio intendebat se promoueri facere,licet postea mutauerit uoluntatē, non tñ ad restitutionem fructuum tenebiᷣ ẜm gl.in d.c.cōmissa.

d Peccauerunt mortaliter] Vt patet in d. c. fi. ibi, præter diuinam quoque incurrit offensam.

e Ea uice].i.in illa uacatione,alias lex esset imposita uerbis,facile.n.esset conferre uni,quem sciret nolle consentire.& postea reiterato illo primo conferre,& facit tex.ibi ad quem te inhabilem &c.Et ne leges ludibro fiant, ut ibidem. Nam qua rōne posset primo anno finitio iterato eidem conferri, eadem ratione finito ẜo & tertio &c. Et sic canon frustaretur effectum.

f Sed solū elapso anno] Concord.tex. i l.in illa stipulatione.& l.insulā.de uer.obl. ubi expressæ dr̄ stipulationem pœnalem non cōmitti ante diē & si sit certum parere non posse.Secus tamen esset de stipulatione non pœnali ut l.hoc iure.& l. si ita stipulatus essem. de uerb.ob. ubi dr̄. ꝙ si ꝓmisisti mihi facere insulā in certū tps, & iam tm̄ tps elapsum ē, quodāmō.ī. illud tps fieri nō pōt, licet totū tempus nō trāsierit, ꝯtra agere possum.

g Ad sacerdotium uero] Et hoc pp utilitatem sciæ, qua īdiget ecclesia talem animū. Nā ut ait apostolus q̄squis debet esse contentus sua uocatione qua uocatus est, unde nō debet in animo illud agere, sed quemadmodum contrahens carnale matrimonium debet habere animum perpetuo residendi cum uxore.c.fin.de condi. apposi.& c.sicut.7.q.1. Sic acceptans ecclesiam, nam quodāmmodo contrahit matrimonium cum ecclesia.c.2.de transla.episcopi.

h Pœnitere] Tollit ergo istud pctm̄ per pœnitentiā ẜm Host.& facit.c.fi.d̄ sym.sicut symonia mētalis.

i Sine dubio debet habere] Idē Pan.in c.1.de cleri. egro. per illū tex. & rō est,quia ex infirmitate satis punitur.

punitur. Vnde non debet addi afflictio afflicto. c. cū percusio. 7. q. 1. & d. c. 1. & c. ex parte. eo. tit. Non. n. debet ei pœna in culpam uerti. di. 5. c. 1. in fi. & c. ad eius. sed potius est miserandum & compatiendum. 3. q. 9. indicas & c. licet de censi. Nec debet quis duplici damno affici. ff. de iure do. l. iure. & de condi. ob cau. l. si pecuniam. §. 5. &c.

causam nō residentiæ uel absentiæ diuinis, puta qa alias non interesset uel non resideret nō debet habere, quia casus superueniēs recipit interpretationem [a] ſm statū præcedentē. ut in c. maiores qua si in fin. de bapti.

8 Vtrum clerici q. personaliter non intersunt officijs possint percipere distributiones quotidianas. ℞. quod non exceptis illis quos infirmitas [b] seu iusta & rōnabilis corpis necessitas, aut euidens ecclesiæ utilitas interesse [c] nō permittit. & si recipiunt tenētur ad restitutionē. ut in c. unico de cle. non resi. li. 6. nec ualet consuetudo aut statutum in ꝯrium, nec remissio aliorum canonicorum qñ eis non accrescunt alias sic [d] ut ibi no.

9 Vtrū ille q. nō residet possit priuari beneficio. ℞. ſm Innoc. in c. ex tuæ. de cle. nō resi. quod si est absens ex cā ꝓbabili & necessaria uel ꝓbabili tantum puta studiorū uel cū epo & hmōi, tunc non potest priuari nisi citet primo ubicunq; fuerit. limitat tñ ꝙ qñ haberet certum tps ad redeūdum ex qualitate negotij uel alias, & non ueniret ex tunc alteri licite daretur, nec est necessaria citatio, nec expectatio sex mēsium de quibus in d. c. ex tuæ. & 7. q. 1. præsentium. Alij dicunt quod requiritur citatio ad domū & expectatio sex mēsium, & mihi magis placet. Non. n. debuit ei obesse ꝙ bonū initium habuit absentie. Tenetur tñ talis semper notificare ecclesię ubi moratur, cū ex causa rōnabili possit semper reuocari pro necessitate ecclesiæ, quod si non fecerit latitare præsumitur. Si uero absens est non ex causa legitima, si hoc est certum potest priuari, alias debet citari, post sex menses dari alteri. & not. ꝙ habēs officiū in ecclesia semper debet apparere, [e] nec ad eum est mittēda citatio post expectationē sex mensiū, qa edictum emissum est ſm Inn. ibidem. Et ideo poterit eius beneficiū alteri assignari.

10 Vtrum clericus possit peregrinari. ℞. Inno. in c. unico. de cleri. peregri. ꝙ non sine autoritate superioris. de cōse. di. 5. non oportet. nec etiā epus. de uoto. c. magnæ. Ex causa tñ prosequendæ appellationis siue pro euitāda oppressione pōt ire ad papam uel ad alium superiorem inuito epo uel prelato suo. 2. q. 6. omnis oppressus. & tribus. c. sequen. idem no. gl. in c. ut debitus. de appell. Credo tñ ꝙ semper debet ad minus de honestate petere licentiam. arg. c. licet. de regu. Sine necessaria autem causa, sed ꝓ aliqua utilitate tantum non licet ad papam accedere sine autoritate sui prælati uel papæ in authen. [f] de episco. & cle. §. interdicimus. nec debet admitti in aliena diocesi ad celebrandum nisi habeat licentiam sui episcopi. ut no.

a Interpretationem] Arg. bonum. in l. 3. §. stichus. ff. de sta. lib. facit. l. 2. ff. si quis cau. & quod ibi no. Et quod in simili no. Inn. in c. ex trāsmissa. de præscrip.

b Quos infirmitas] Infirmitas autem pōt dici ſm Arc. etiam si minuit sanguinem uel si medicinā sumpsit, & sic comprehendit esse iustum impedimentum. de cōse. di. 4. hi qui. 18. di. eps. Idē si per uim detineretur de elec. c. bone. Et no. ꝙ mens. d. c. intendit excludere solum negligētiam.

c Interesse non permittit] Sed vr̃ ꝯ. s. e. §. 2. in fi. ubi absentes hr̃ ꝓ psentibus pterq̄ ad distributiones quotidianas. Et est text. de hoc in c. cum non deceat. de cle. Vbi qui prosequuntur utilitatem eccl'iæ ipsas distributiōes nō percipiunt. So. dic ꝙ aut consuetudo disponit q̄d absens pro utilitate ecclesiæ percipiat distributiones & pōt, & ita intelligat hic, aut consuetudo nihil disponit, & tunc si canonici sponte sibi cōcedunt pōt eas retinere, ex quo abest pro utilitate ecclesiæ. Aut canonici nolunt spōte tribuere, & tunc aut ipse non se absentat a ciuitate uel diocesi in qua est ecclesia, sed absentat se solum ab officio ex cā utili ecclesiæ, & percipiet, aut absentat ex ciuitatē & ꝓ utilitate ecclesiæ, & sic nō percipiet, & ita ꝓcedat. d. c. nō deceat.

d Alias sic] Facit qa uidentur donare, nam licet ꝓhibeatquē recipe usuras, si tñ spōte soluēs & libere sibi remittat licite retinebit ſm Ge. in d. c. secus tñ qñ nō eis accrescunt, qa debent cōuerti in utilitatē ecclesiæ iuxta no. in c. fi. de rescrip. eo. l. b. &c.

e Debet apparere] Et uide Inno. in c. fi. de eo qui mit. in pos. Vbi dicit quòd ubicūque qs tenet adesse i certo loco & ibi nō reperit ꝓsumitur abesse in fraudē. Exēplū in clerico quo ad eccesiā suā, & in marito quo ad uxorē. Et not. ꝙ licet pęna ordinaria nō residētiū sit priuatio bñficii, tñ pōt cōpelli absens p excōicatione & suspensionē. d. c. ex tuæ. Et ibi Pa. ꝓbat rōne ꝗ qua ibi p eū. no. ēt ꝙ absens cū nescit ubi ē dēt citari trib. edictis, nec sufficit unū pemptoriū ſm Ioā. An. in addi. Specu. tit. de cle. nō resi. & uide Pa. ī d. c. ex tuæ. 4. notabili &c.

f In auth. &c.] Vult dicere in authen. interdicimus. de episco. & cleri. in cor. est de sanctis. epis. Et ita allegat Abb. in c. uno de cleri. peregri. in fi. ubi dicit

Pan. in c. fraternitati[a] de cle. non re.

CLERICVS 8. debet esse sine crimine 25. dist. p totum. Et crimē hic accipio pro omni peccato mortali, licet stricte accipiatur pro peccato quod accusatione & depositione est dignum. §. nunc autem in fin. uigesimaquinta dist.

1 Vtrum clericus semper peccet mortaliter exercendo suum officium in mortali Respon. secundum Thom. in quarta[b] distinc. 24. quod sic qñcunque talis exhibet se in aliquo ut minister ecclesie, & totiens quotiens huiusmodi actum exercet. Vnde quādo tangit res sacras quasi suo utens officio mortaliter peccat. Facit. c. fi.[c] de tempo. or. facit ca. quotidie[d] de conse. di. 2. & c. de homine[e] de eccl. mis. Secus si exequeretur in aliquo casu in quo etiam laicis exequi liceret sicut baptizare in articulo necessitatis secundum ꝙ dixi supra. Baptismus. 5. §. 2. uel si colligeret corpus Christi proiectum in terra.

2 Vtrum sit abstinendum a clericis in crimine iacētibus quo ad diuina & receptionē sacramentorum. R. secundum Pa. in c. uestra de coha. cle. 2. mu. distinguendum, aut sunt præcisi a canone uel a iudice. Si a canone, tunc subdistinguo, aut factum est occultū. Et sic sentiunt docto. hic ꝙ a sacramentis necessariis non sit abstinendum, sed uoluntariis sic.[f] Ego credo etiā a necessariis debet abstinere quādo ab alio posset habere, nisi quādo ipse paratus est dare, quia quando ipse non est paratus dare, si ab alio possum habere non debeo eum inducere ad ministrandum sacramenta etiam necessaria. Si uero paratus est ministrare possum etiam uoluntaria ab eo recipere, sicut dicimus de usurario infra usura. 2. §. 2. Et sic intellige, cap. si tantum & cap. placuit. 6. quæstio. 2. cum ibi notatis. Aut factum est notorium, & sic nullo modo licet recipere aliqua sacramenta a talibus, excepto baptismo.[g] De quo dic, ut supra baptismus. 5. §. 1. & §. 12. Aut sunt precisi a iudice. Et sic nullo modo licet recipere sacramenta ab eis uel audire diuina, quia nullo modo possunt dici tollerati, ex quo per sententiam sunt condemnati, ut in dicto cap. uestra, & 9. quæstio. prima, cap. primo, & 2. & not. Innocen. in capitu. qualiter & quando el secondo de actu. Si uero præcisio non sit facta neque ab homine neque a canone, tenent docto. in dicto cap. uestra quòd non pecco si non abstineo a sacramentis etiam uolumtariis, quia non sunt suspensi quo ad nos cap. fin. de co. cle. & mu. Ego uerum credo quando parati sunt dare, alias non, nisi in sacramentis necessariis, ut dixi, quia cum peccent mortaliter sacramenta administrando, cap. fin. de temp. or. non debeo eos inducere sine necessitate. In necessariis autem sacramentis quando ab

ꝙ hic habentur. Sed nihil facit ut patet intuenti, quia loquitur contra clericos lusores, ne ludāt aut inspectores fiant &c.

a Pa. in c. fraternitati] Non dicit ibi Panor. ꝙ nō debeat admitti ad celebrandum, sed dicit quòd clericus unius dyocesis non debet recipi in alia dyocesi sine literis ꝓprii epi. Et intellige si tanquam clericus ut promoueatur ad ordines uel ut sibi conferatur beneficium. Nam possibile est ꝙ iste sit in partibus suis notatus infamia uel depositus, & ideo contulerit se ad partes alienas. Vnde optime fuit prouisum. Vide optimū tex. cum gl. 19. q. 2. cap. due. Idem intellige in laico scilicet ut promoueaē ad ordines q a nō debet recipi. Dicit tamen unum pulchrū dictum Innocen. in capitul. cum iamdudū. de præben. ꝙ sicut commendaticiæ requiruntur pro ignotis, sic qui bene sunt noti siue sint clerici siue layci possunt absque huiusmodi literis recipi, pro hoc. dict. capitul. duæ. argum. a ratione cessante, cessare debet effectus. uide gloss. ibi. uer. propter.

b Tho. in 4.] Vide quæ scripsi infra cōfessio. 4. §. 1.

c Facit. capit. fina.] Bene facit ille text. in fi. ubi dicit ꝙ illis qui fuerūt in reatu homicidii, periurii, adulterii, falsi testimonii, si non pœnituerint interdicendum est sub interminatione diuini iudicii, ne in scriptis ordinibus ministrent.

d C. quotidie] Facit quia dicit ꝙ exñs in peccato & ad sacrā cōionē accedēs magis grauatur ꝙ purificetur.

e C. d̄ hoie] Loquit de illo q̄ē in mortali, & uult ob aliquā necessitatē celebrare peccat q̄dē si ī illo pctō accedat, sed grauius si accedendo ut populo satisfaciat panē purū offerat & sumat.

f Sed uolūtariis] Dummodo euitetur scādalum imo debemus abstinere. argum. 6. q. 2. Si tamen, & cap. placuit. Et uide Innoc. in ca. 1. de sanctis ubi dicit quòd talis occultus quāuis nō hēat executionē ordinis transferē in alium conferendo sibi ordinē pp cōionē opi. & communem utilitatē. ar. l. Barbarius ff. de offi. præ. quāuis aliquid in cap. nihil de elec.

g Baptismo] Idem dicit Pa. de sacramento corporis xpi sicut dicit de fornicariis & symoniacis ī ordine. Et uid gl. in §. uerū. 32. dist.

h Ite no. Inn.] Dicit ibi quòd semel depositus a iudice nō pōt amplius dici toleratus & allegat illā Pa. in d. c. uestra.

Facit

alio non possunt ea habere licet, quia ego facio ad qd' teneor licet ille non, & ideo sibi imputatur. facit glo.in c.non est [a] in uersic. præter. de spon. Nec ob. glo. [b] in §. uerum. 31. distinct. in uer. officium. quia loquitur qñ possum habere aliũ. Non tamen debet esse aliquis nimis scrupulosus, quia potest præsumere ꝙ saltem habeat attritionem quando ea administrat. Hodie tamen contra iura prędicta quo ad pręcisos a canone uel a iudice est facta dispensatio per concilium Constantiense confirmata per Basiliense. de quo infra excommunicatio. 8. §. 3. Et ideo ea serua.

3 Quis dicatur toleratus ab ecclesia. Resp. Pa. ubi supra ꝙ illæ qui non fuit condemnatus nec confessus nec habet operis euidentiam.

4 Vtrum omne peccatum notorium inducat præcisionem seu suspensionem a canone ne exerceat officium suum. Resp. secũdum d. Ant. in d. cap. uestra ꝙ sic. Nec ob. d. capit. quod loquitur solum de fornicatione ex quo non negat idem esse in aliis criminibus notoriis. Panor. ibidem est contra dictum dom. Anton. [c] sed ego teneo uerissimum dictum. do. Ant. quia constitutio pœnalis etiam quo ad pœnam extenditur ad casum similem ex identitate rationis si ratio in ea constitutione est expressa. ut in l. his solis. C. de reuo. do. Ad hoc tex. optimus in l. 2. in §. quid si curatores. & §. sed is qui decesserit. ff. ad Tertul. & l. palam in §. senatus. ff. de ri. nup. Nec põt dici, ꝙ sit interpretatio extensiua quia est potius intensiua seu intellectiua, quia lex non est aliud quam ipsa ratio legis ut probatur in l. non dubium. C. de legi. Et quod lex pœnalis extendatur si in ea est scripta ratio naturalis uel ciuilis, tenet Bald. post & Bartol. & est bonus text. in cap. 1. in §. porro. uers. sed quia natura. in titul. quæ fuit p ima causa amit. bene. Et cum d. capitul. uestra per rationem notorietatis peccati concludat notoriũ concubinariũ [d] suspensum, ergo idem erit in oĩ mortali peccato notorio uide quod dicã infra lex. §. ui. & pœna. §. 5

5 Vtrũ clericus teneat̃ restituere fructus quos pcipit de bñficio existẽs ĩ peccato mortali. R. ꝙ si peccatũ est notorium, ego habeo pro indu-

a Facit gl.in c.non est] In uerbo. s. præter. quæ dicit ꝙ ẽt ab hr̃tico possũ suscipere baptisma & pœnitẽtiã in casu mortis, quia sunt duo sacra necessitatis.

b Nec ob. glo.] Illa gl. dicit ꝙ ab eo quod est suspẽsus quo ad se præterquam a symoniaco possum recipere sacramẽta, & sic summa nostra illã restringit qñ ab alio nõ possum habere.

c Contra dictũ d. Ant.] Et pro opin. Pa. facit tex. c. ii. de coha. cle. & mu. ubi Papa vr̃ se restringere, sed iudicio meo uerior est sententia. d. Ant. quia si Papa de aliis peccatis fuisset interrogatus, certe idem statuisset, per glo. in l. tale pactũ. in fi. ff. de pac. probatur etiam per d. cap. fi. de tempo. ord. qa fuit interrogatus de aliis peccatis a fornicatione & idẽ rñdit. Pro ista sñia bene facit ꝙ not. Pa. in d. ca. uestra. q ait clericus peccator siue sit occultus siue notorius, suspensus est, quo ad se nec est speciale in fornicatore, sed idẽ in quolibet clerico exñte in mortali. Nõ. n. debet exeq officium cum sit per peccatum mortale a deo separatus, ut probatur in ca. fin. ĩ. eo. & hæc suspensio peruenit principaliter ab A lam, quia immediate cum peccauit separatus fuit a gratia dei. 11. quæstio. 3. capit. illud. & c. audi. per Innocen. in cap. si celebrat. de cle. excommu. mini. & Psalmus. odiui ecclesiam malignantium, & idem tenet Panor. sibi contrarius in cap. dudum. 2. de elec. in 6. col. ubi dicit ꝙ qui commisit peccatum mortale notorium non potest exercere ordinem sine dispensatione, probatur in d. c. fi. de tempo. or. putat tamen Pa. ibidem ꝙ eps poterit dispensare in hoc facit quod not. Archi. in ca. fi. 25. di. & gl. in c. si quis deinceps. in gl. magna. 16. q. 7. & gl. in c. quisquis. de elect. Intellige tñ hoc dictũ Pa. ꝙ eps dispẽsabit. s. añ celebrationem secus post ſm Io. An. & Car. in d. c. fi. Idẽ tenuit Pa. in quadã disputatione incipiẽte. Titius clericus in 3. dubio Idem dicit Pa. in c. post trãslationem per illũ tex. in uer. quanquam, de renun. Idẽ suã confesso. lib. 3. tit. 29. q. 3. & li. & supplementũ clericus. 54. regularitas. 1. 52 & sic tene, licet quidam dicant aliter sed male. Non ob. d. c. uestra. & ca. fi. quia nõ negãt idem esse de alio publicæ peccante, & nõ specificent hoc in d. ca. fi. de tẽ pn. ordi.

d Notoriũ concubinariũ] Quęrit Tho. quolibet. 11. arti. 8. utrũ liceat audire missam sacerdotis fornicarii sine peccato. Rñ. & dicit ꝙ circa hoc est cõsiderandũ ꝙ aliquid quantum ad ius naturale est per se malum, & aliquid malũ est quantũ ad ius positiuum. Quicunque enim sacerdos in peccato mortali existens celebrat peccat mortaliter, unde si constaret mihi eum esse in peccato mortali & inducerem eum ad celebrandum peccarem mortaliter, & hoc est ſm ipsum ius naturale, quia hoc est prouocare eũ ad pctm̃ mortale. Ius aũt positiuũ addit plus, ꝙ non solum non debeam inducere eum ad celebrandum, sed etiam si audio eius missam pecco mortaliter. Quod quidem institutum est in pœnam sacerdotis fornicarii. Attendendum tamen est quòd hoc non intelligitur de quolibet sacerdote fornicario, sed de publicis fornicariis,

riis, qui proprie dñr publici qñ iudicio & sñia ecclesiæ uocanẽ publici, unde quicunq. a tali fornicario publico audit missam peccat mortaliter, hæc Tho.

a Tenetur restituere] Tu not. singu. quod quando clericus committit causam pp quam meretur priuari beneficio ecclesiastico, licet non sit priuatus ipso iure antequã feratur sñia ſm Innoc. in ca. cum nostris. de concess. præben. & in ca. ex parte. de feu. Et Bald. in ca. quæ in ecclesiarũ de consti. tñ quamprimũ commisit cãm efficitur indignus, & sic malefidei possessor, & sic a tpe commisse causæ tenetur ad oẽs fructus restituendos. Ita singulariter probat tex ſm Guil. Angelum. Et Pau. de Cast. ibi in l. 1. C. de his q. ut indig. licet cõtrarium uideat probari ex gl. not. in auth. de incest. nu. in princip in uerbo immineret. in fin. quæ uult quòd ipso iure perdant bona a scientercõtrahentibus incestas nuptias. Et licet requiratur sentẽtiã declaratoriam, tñ fructus medii tpis perdũtur de cuius glos. ueritate dic ut in auten. incestas. C. de ince. nupt. per Cyn. & Bal. &c.

b De non residẽte] Vult ẽt Pa. ꝙ talis notorius peccator, si celebrat efficiatur irregularis. Nam talis

bitato quòd teneẽ restituere, [a] quia cum sit suspensus, ut dictum est in præcedẽti. §. perinde est ac si non residet, quia nullum & inutile idem est. c. inter corporalia de transla. præla. Sicut non ritæ & non fieri paria iudicantur. in cap. ueniens de presby. non ba. Facit quod not. Bart. in l. 1. ff. quod cuiusque uniuer. ubi per illum text. concludit ꝙ procurator qui non fecit fidem de mandato perinde est, ac si non cõparuisset & dñs tanq̃ contumax debet puniri. Nã non excipere & excipere sed nõ probare idẽ est. c. cum super de concesſ. præben. & nõ esse & esse & non apparere paria sunt quo ad iuris effectum. l. duo sunt titii. ff. de test. tut. Et ideo tenetur sicut. supra dixi de non residente. [b] Clericus. 7. §. 4. de occulto uero peccatore credo ꝙ nõ tenetur q̃uis tutius esset restituere, quia & si inutiliter seruiat quo ad se non tamen quo ad alios aut quo ad ecclesiam.

CLERICVS 9. debet quibusdam actibus seculari bus esse remotus. c. fi. de ui. & ho. cle. ne cle. uel mo. per totum, & qui sint isti actus per dubia inseram.

1 Vtrum clericus possit negociari. Resp. ꝙ non negotia secularia. capitul. primo ne cle. uel mo. & c. fi. de ui & ho. cleri. Sed not. secundum Panor. in rubr. ne cler. uel mo. quòd negotium seculare dicit duplex. Primo large ut compræhendat quicquid prouenit ex carnali cõcupiscentia non subiecta freno rõnis, & hoc innuit text. in d. c. 1. in prin. unde dicit negociũ seculare, qa per illud uiuit omnino seculariter. s. ſm seculũ & carnẽ & non ſm deũ & spiritum. Et hoc prohibetur etiam laicis magis tamen clericis. ut in d. cap. 1. Secundo negocium seculare dicitur magis stricte, ut compræhendat negocium pertinens ad rempublicam mundanam & seculares homines. Quod quidem licet sit permissum laicis, tamen clericis non licet. Vnde in l. placet. C. de epi & cle. dicit tex. quod clerici nihil commune habent cum publicis actibus, uel ad curiam pertinentibus cuius corpori nõ sunt annexi. per quem tex. patet quòd clerici nullum officium possunt habere in republica, ut probatur in dicto capit. primo in fin. facit. capit. repræhensibile. 23. quæstio. 7. nec sunt de uniuersitate seculari, ut notat Innocen. in c. dilecta. de ex. prælat. Et sic concludo quod clerici non debent attendere, nec habere curam de mundanis, [c] nisi quatenus sunt necessaria ad sustentationem corporis. arg. 1. q. 3. si quis obiecerit uel in casu pietatis ut infra. Tutela §. 5. cum seq.

2 Vtrum clericus possit per artificium quærere sibi necessaria ad uictum. Respon. secundum Panor. in c. clerici officia, de uita & ho. cle. ꝙ sic ex honesto artificio. facit

suspensus directæ a canone ca. præter. 32. dist. ibi ex autoritate dei & b. Petri sibi interdicimus ut missam non cantet. Non enim uideo inter hæc uerba differentiam. Suspẽdo te ab officio, & ista interdico tibi officiũ. Sed per prima uerba infligit suspensio, adeo ꝙ celebrãs efficit irregularis ut clarissime probat hodie in c. 1. de re iu. li. 6. & co. li. de sen. excõ. 1. ergo. Et per ista secũda uerba quia non refertur quid est æquipollentis fiat l. non possunt. ff. de legi. ca. licet ex quadam, de testi. Ad idem in §. uerum. 32. dist. ubi tales appellantur suspensi. & præcisi. Secus tamen ubi nõ apparet talis operis euidentia. Vtrum autem requiratur monitio in istis notoriis. Dicit Pa. ꝙ oĩno abstinendũ esset ab auditione suorũ officiorũ ẽt nulla sequente alia monitione. Cõcludit ẽt Pa. ꝙ tales notorii sunt suspensi a beneficio. uide ibi per eũ. idẽ in c. post translationẽ de re nun. & tex. ibi in uersi. quanquam.

c Habere curam de mũdanis] Nã debẽt clerici attẽdere circa rẽpublicã spũalẽ, laici uero circa rẽpublicã tẽpalẽ. ar. 12. q. 1. duo. Item clerici debẽt uersari circa uitã cõtẽplatiuã, non aũt de mundanis hic corã, nisi quatenus sunt necessaria ad corporalem

c. 1. de celebra. miss. & 91. distinctio. per totum. Et hoc uerum secundum glos. 91. distinct. in summa, dummodo propter hoc non se subtrahat a diuinis officiis, nec obdicto cap. 1. ne cle. uel mo. & 83. distinctio, per totum, ubi prohibetur omnis negociatio clericis, quia ut dicit gl. in cap. canonum. 14. quæst. 4. emere chartam pro libro conscribendo uel corium pro sotulari faciendo, & huiusmodi, ut sic lucretur aliquid pro uictu non est negociatio sed artificium, & ideo non prohibetur clericis & in iuribus præallegatis, ubi prohibetur negociatio intelligitur quando clerici aliquid emunt ut immutatum carius uendant, quia hæc est propriæ negociatio,[a] ut ibidem patet. & 88. distin. cap. eiiciens. Secus si præter propositum bladum quod emerunt superesset uenderent carius & huiusmodi, quia liceret[b] secundum Hostien.

3 Quæ pæna clerici negociatoris. ℞. quod ultra mortale peccatum si tertio monitus non destiterit perdit priuilegium clericale[c] ut in cap. fi. de ui. & honest. cle. & quamquam doc. sunt uarii in opi. ego [saluo meliori iudicio] sic intelligo ut clericus in minoribus siue sit coniugatus siue non, quando nó peccat mortaliter negociando, dummodo tale negocium non sit prohibitum etiam laycis, sed si non est coniugatus potest compelli per priuationem priuilegii clericalis, non quidem illius si quis suadente. 16. q. 4. sed priuilegii quo possunt uexari exactionibus in persona uel in bonis propriis. ut l. 2. C. de episco. & cleri. Coniugati uero non, quia perdunt ipso facto per contractum matrimonii, ut in c. uno de cle. coniu. lib. 6. & in c. Ioannes eo. titu. Alii uero qui sunt in sacris aut religio si peccant mortaliter. c. secundum ne cleri. uel mo. & similiter possunt compelli priuatione priuilegii clericalis, sicut dixi de existentibus in minoribus. Et quod non perdant tam isti quàm præfati[d] in minoribus etiam post trinam monitionem priuilegium canonis si quis suadente, ut non sit excommunicatus quisquis eos percutit, nec etiam fori, ut possint pro criminibus aut excessibus puniri seu condemnari criminaliter uel ciuiliter per iudicem secularé, patet hoc, quia clerici coniugati, quos oportet negociis secularibus intendere, ut in d. capit. Ioannes, his gaudent si habitum & tonsuram portant, ergo multofortius isti non coniugati.[e] Et credo istud sit securius in conscientia.

4 Verũ requiratur trina monitio, aut sufficiat una generalis ut perdant priuilegium de quo supra. ℞. Pan. in ca. fi. de ui. & ho. cle. quòd oportet sit trina, quia non sufficit una peremptoria ubicũque agitur de pæna incurrenda & ius exigit trinam

rálem uitam. 1. quæstio. 3. si quis obiecerit. Layci uero possunt uti istis temporalibus non auté abuti. ut d. c. duo. Hinc apostolus nolite conformari huic seculo, & iterum nemo militans deo implicat se negociis secularibus. i. temporalibus & mundanis quantumcũque illa laycis liceãt, hinc notabiliter dixit tex. in l. cõsulta diualia. C. de test. absurdum nãque est si promiscuis artibus rerum turbentur officia & alii creditum alius subtrahat, & præcipue clericis quibus opprobrium est si se peritos uelint disceptationum esse forensiũ ostendere.

a Proprie negociatio] Et hic collige differentiam inter negociationem & artificiũ, nã negociari est aliquid emere, & sine mutatione carius uendere, artificiari est aliquid emere & mutatum uendere ut si quis emat uimina ut faciat canistra. Vide Pan. post do. Ant. in c. fin. de ui. & hone. cle. primum prohibetur clericis, ut in iurib. hic allegatis. Secũdũ uero conceditur, adde cap. nunquã. de cõse. di. 5. Vide et quod no. spe. tit. de cle. coniu. uers. sed quid dices. Et Bar. in prohœ. ff. & in l. seruus legatis. de le. 3. & licet clericus possit uti artificio nõ tñ dẽt hoc facere principaliter propter lu

crũ cle. præsenti. de censi. & c. quamquam. eo. ti. lib. 6.

b Quia liceret] Quia sic currit pciũ tpe uẽditionis.

c Priuilegiũ clericale] Quæ aũt sint priuilegia clericorũ, uide j. clericus ult. c. secundum prohibetur ibi clericus monachis sub interminatione anathematis ne negocientur quæ uerba mortale important.

d Tã isti quàm præfati] Adde gl. quã approbat ibi Pa. in c. fi. de ui. & ho. cle. & ibi ét Ioã. And. perdunt igit̃ solũ priuilegiũ quo ad negociationes & facultates suas. Ex quo incedũt in habitu & tonsura, pro hoc ille tex. d. ca. fi. & si instet̃ quod clerici non desistent a negociatione, propter solutioné gabellarũ, & sic erit modica pæna. Rñ. quod per hoc non tollit̃ quin superior possit procedere ad alias pœnas iuris. Sed illud c. emanauit in fauoré laycorũ quibus per clericos gabellæ nõ soluebant̃. unde per has pœnas é eis satisfactũ. Hęc Pan. ibi.

e Nõ cõiugati] Pa. in ca. cõtingit secundo, de senten. excõic. secundo notabili. dixit nota. quod ex delicto apostate clericus ét in minorib. non perdit priuilegiũ clericale ét si dephẽdat̃ i delicto, quod colligit̃ satis expsse i d. c. cõtingit, & expressius in c. si iudex laycus. de sen. exc. lib. 6. & sic oportet restringere. ca. 1. de

de apost.& uide quæ no.infra.§.5.

a Ex tuæ.de cle.non resi.]Et in addi.spe.tit.de cle. non resi.in rub.pro hoc facit quia in pœnalib.uerba debent intelligi stricte non aût large.l. 3.§.hæc aût uerba.ff.de neg.gestis.& in c. in nostra.de iureiura.Quod no. ét prout ét hic dr̃,hãc notabilẽ regulá ꝙ ubicunq. ad perdẽdũ aliquod priuilegiũ clericale iura requirũt trinã monitionẽ faciendã ipsis clericis nõ recte uiuẽtibus oportet citatio seu monitio si fieri pôt apprehendat ipsos clericos, qđ est ꝯ quosdã ꝑlatos q faciunt monitionẽ in genere ut quilibet clericus incedat in habitu & tonsura, alias non gaudebit priuilegio suo, nam non sufficit citatio gñralis ad priuandos clericos.d.c.fi. ibi si tales.Probatũ ét ratione. Citatio generalis nunq̃ hẽt locũ qñ certũ est q sint citãdi uel monẽdi. cle. 1. de iudi.not.Inno.in ca.fi. qui ma.accu.poss.

b Et quod no. in c. statutum] Hr̃ ibi ꝙ non ualet suspẽsio uel interdictũ latis in participantes, nisi ꝑmissa monitiõe canonica. Et oportet ꝙ sit facta nominatim, ut ibi ꝑ glo.& Gem.

c Statuendo]Facit quod legi. & no. in c.rom. de sen.exc.lib.6.ubi gl. ponit multas differẽtias inter statutũ & sniam.

d Super eum] Ad hoc est tex. in c.in audientia.de senten.excommu. Adde tamen ꝙ si tertio moniti non resipiscunt clerici male uiuentes perdunt priuilegium clericale, sic ut in apostasia, ipso facto, nec requiritur alia degradatio, sed in continenti efficiuntur de foro seculari. sm̃ Panor. in d.c.contingit, quod est cõtra id quod dicit auctor supra. §. ꝑ uer.& ꝙ nõ ꝑdãt soluere hoc q̃a auctor ibi loquitur in clerico negociatore. Panor. autem loquitur in eo q est apostata.

monitionem uel trinam citationem, hoc uoluit gl. no. in cle. 1. de ui. & ho. cleri.& Io.an.in c.ex tuæ.de cle.non resi.[a] Nec ob.quod ubi a iure requiritur triplex citatio sufficit una perẽptoria, quæ habet uim trine citationis. ut in l. tres denunciationes. C. quomodo & quando iu. uide glo.in ca.consuluit de leg.& Pa. in c.in nomine domini. de test. quia hoc uerũ in citatiõe, quia ius ita uult, secus in monitione nec sufficit trina monitio, sed oportet sit specificata non generalis. Et pro hoc facit tex.in dicto capit.fin.in uersi. si tales.& dicta cle. 1. in uersicu. nominatim, & quod not.in c.statutum.[b] de sent.excom. lib.6. ualeret tamen si fieret per uiam statuti, quia statutum habet uim legis & prælatus potest statuendo [c] augere pœnam iuris & infligere pęnam sine monitiõe uerbali, alias requiritur monitio ut in ca.2.de constitutio. libro 6.

5 Sed per quem debet fieri hic monitio.℞. Panor.in ca. contingit el.2.de sen.excommu.ꝙ non per iudicem secularem, sed oportet fiat per episcopum, aut per eum qui habet iurisditionem episcopalem super eum.[d] & secundum glo.in ca. si clericos de senten.excom. lib.6. non refert, an habeat eam, scilicet iurisditionem ex priuilegio, uel consuetudine, uel a iure.

6 Vtrum clerici teneantur restituere q̃cquid lucrati sunt per negociationem eis prohibitam.℞.Math. in clem. 1. de uita & ho.cle. quòd in foro animæ tenentur pauperibus dare. 14. quæst.5. qui habetis, ego credo quòd sit bonum consilium, sed de necessitate non 14.quæstio.5.non sane in uers. tanquam sua.[e] Et hoc uidetur sequi Zen. & Card.in d.clemen.1. De quo dic.ut infra. Restitutio. 1.in uersi.turpiter.

7 Vtrum clerici possint exercere officium tabernariorũ, aut macellariorum.℞. quòd non, immo si personaliter publicæ exercent, & 3.moniti nominatim [f] a suis prælatis non destiterint clerici coniugati perdunt priuilegiũ clericale omne, & istud si quis suadente.17.q.4.non coniugati autem solum perdũt in rebus [g] si deferunt habitum clericalem, sed si non deferunt, sed incedunt omnino ut laici amittunt etiam in personis, uerum est ꝙ si præfatum officium dimittũt, reassumunt tam coniugati q̃ non coniugati. Intellige ꝙ coniugati reassumunt nõ ita sicut nõ coniugati, sed illud in quo gaudent, ut in c.unico.de cle.coniu lib.6. Et iste est uerus intellectus literæ,[h] licet alii aliter intellexerint.

e Tanquã sua] Ibi excellentioris. Et ibi facilius. Quæ uerba non uidetur tales cogere ad dandum pauperib. hoc idem sentit Inno.in c.q̃a pleriq.de immunit. eccle. Et idem Mat.allegat. Abbas hoc uidetur tenere.

f Moniti nominatim] Nõ intelligas ita stricte. s. ꝙ nomina propri exprimãt, sicut dicit gl. in cle. 1. de ui.& ho.cle. sed sufficit [illegible] uel æquipollẽs, ut dicit Inn. in c.in later.de ꝓ ben. & sequitur Card. in dicta clem.1. Nam non requiratur expressio nois [illegible] potius rigor. Adde ꝙ est [illegible] ꝓhibitũ officium macellariorum ꝑp horrorem [illegible] co.se.dist.1.c.[illegible] ibi, sed ꝑp [illegible] tum sanguinis quẽ effuderat, &c.& ista rõ ꝓcedit specifice quo ad macellarios, sed [illegible] sint tabernarii [illegible] l. utilitatis [illegible] i tabernis m[illegible] ta uilia factis & uerbis cõmittunť & ad eas personæ uiles accederẽ cõsueuerũt ar.C.de i cesſ.nu.l.humili. ex quorũ ꝯsortio bõi mores corrũpũt.28.q.1.sicut.

g Perdũt in reb.] [illegible] quia in ipsis possunt collecta[illegible]

h Intellectus literę] Nam solum in his duobus gaudent

gaudent priuilegio clericali.s.ne ad iudicē secularem trahantur criminaliter vel ciuiliter. &c. Ista vero priuilegia reassumunt alia vero non.

a Dehonestatur.] Et procedit etiam in his in quibus est maior ratio, puta lenonibus balneorum im pudicis custodibus.

ordines large pro omnibus ordinibus qui indubitanter sunt sacri.vt no.32.di. in summa. Nam cum hoc offm̄ sit seculare & vile, quia tabellio dicitur seruus publicus.c.2.devsu.li.6.ff.de ado.l.non em̄. & ob hoc prohibetur etiam decurionibus, ergo & fortius militibuschristi.ergo debet interdictum esse omnibus clericis saltē beneficiatis. facit.c.1.de postu.Vbi beneficiatis in minoribus prohibetur officiū postulādi,ergo multomagis tabellionatus, cum sit officiū uilissimū.Itē q̄a est quoddā genus negociationis, ut per gl.in d. c.sicut. ergo debet esse eis ꝓhibitū &c. Adde ꝙ consuetudo cōtra ipsum.c.sicut.nō ualeret, q̄a eēt ꝯ honestatē ecclesiæ. Ideo nō pōt induci consuetudo. ut in c.cū ab omni, & in c. cū deco rē.de ui.&hon. cle. & hoc tenuit tacite Io. an. dū inducit ꝯ Venetos. Et pōderat tex.d. c.sicut. Nā Venetiis seruatur ꝯriū, quod possset tolerari si facerent ꝓp insufficiētiam beneficiorum, ut per Pano. in d. c.sicut.

b Publice exercentes] Dicit Io.an.in glo.d. cle.in ver.publice. ꝙ hic duo requirūtur.s. ꝙ publice & personaliter fiant. secus si occulte vel per alium, quia cessat pena, sed non culpa.hoc. 1.

c Postquā est sibi interdictū] Probat hoc. d. c.sicut. ex quo infertur ꝙ tabellio effectus clericus nō perdit ipso facto tabellionatus officium.Si.n.ei interdici debet officiū ergo illud non perdidit,alias frustra fieret eis interdictio. ar.l.10. ff.de ver.ob.& c.ad dissoluendū.de desp. impu.Et idem videtur in tabellionibus effectis religiosis, quia nō perdunt: sed illud exercere non debent de nouo nisi in cā heresis tex.no. in.c.vt offm̄.§. ad conscribendas.de here.lib. 6.simile in tabellionibus effectis aduocatis seu decurionibus quia non perdunt officium per superuenientiam dignitatis, sed illud exercere non debent, de quo vide tex.iur.cta glo. C.de de cu.li.10.in.l.vniuersos.

hæc habentur ex cle.1.de ui. & ho.cle.immo prohibentur tabernam intrare.44.di.non oportet, intellige nisi in itinere causa necessitatis. ut in c.clerici.ead.distin.

8 Vtrum clerici possint exercere officia a præfatis uiliora,ut aptare pelles & huiusmodi. ℞.quod non per idēptitatem rationis s̄m Pan. in d.clemen.1.Ratio quia in his status clericalis dehonestatur.[a] arg.l. athletas.§.ait prætor.ff.de his qui no.infa. non tamen incurrerēt pœnā statutam contra exercentes officium tabernariorū. Credendum tamē est eos peccare mortaliter si sunt ī sacris ut religiosi talia publice exercētes[b] secus si occulte ꝓ artificio ad sustētationē uitæ.

9 Vtrum clericus possit exercere officiū tabellionatus.℞. s̄m Host in c.sicut ne cle.uel mon. ꝙ clericus constitutus tabellio a laico non potest si est in sacris postq̄ est sibi interdictum etiam in causis ecclesiasticis. secundum Inno.in d.c.sicut.Tamen si antequam sibi interdicatur facit instrumentum tenet, sed postquam[c] est sibi interdictum non. Si uero est constitutus a Papa uel ab episcopo quo ad diocœsim suam poterit in causis ecclesiasticis cum ei non debeat propter ordines sacros aut beneficium ecclesiasticum officiū interdicti. ar.de deci.ca.tua. el.2. & de iudi. decernimus. de arbi. contingit. Si uero sunt in minoribus possunt exercere ēt si sunt bn̄ficiati.[d] ar. d. c. sicut a contrario sensu licet sit hōestius abstinere.

10 Vtrum liceat clericis ioculatoris officium facere. ℞. ꝙ non publice & tales sunt qui faciunt spectaculum ꝓprii corporis,facit.l.2.§. fin. ff.de his qui no. infa. Et si hoc faciunt per annum[e] ipso iure perdunt omne priuilegium clericale. Hoc no. Arch.quē sequitur Gem. in c.unico de ui.& ho.cle.lib.6.dicit ꝙ clericus in sacris & etiam monachus perdit priuilegiū canonis si quis suadente. 17.q. 4.Et uidetur uerius[f] quāuis Io.mo.teneat ꝯriū &dicat ꝙ solū exiſtētes in minorib. ꝑdūt.Silr̄ ēt ꝑdūt si minori t̄pe post trinā monitionē nō desistāt.c. unico. de ui.& ho.cle. lib.6.in occulto tn̄ uel cā infirmitatis uel alterius honeste rei cā ioci aliq̄d facere n̄ reprobat̄.s̄m gl.in d.c.unico. & facit q̄d no.Io.de citharistis & his q uariis utunt̄ istrumētis.86.dis. donare.in glo.

d Si sunt beneficiati.] Et hoc tenet Io.an.in.d.cap. sicut.Nam si ibi prohibetur clericis in sacris ne exerceant tabellionatus officium per subtractionem beneficiorum ergo non procedit in minoribus quātumque beneficiatis.d. Ant.ibi tenet contrarium pro quo potest facere quia forte accipiuntur sacri

e Per annum] Iste annus debet esse integer & continuus,nam si per annū interpellate tn̄, non incideret in pœnam, puta q̄a stat per aliquot menses ꝙ nō egeret.facit.l. cū hæres.§.sticus. 2.de stat. lib.ff.de usu.l.3.Et sic no. ꝙ qū lex reqrit certū t̄ps ad hoc ut cōmittat̄ pœna, itelligit̄ de t̄pe cōtinuo.

f Et uī uerius]Patet hoc in c.ꝑpēdimus.de sen.ex. Vbi loquit̄ de ꝑsbytero &c. Adde ꝙ in d.ca.sunt 3. uerba. s.buffones ioculatores, & goliardes,& dicuntur a gula isti quia solent esse gulosi, & lecatores. Vide Val.lib.2.cap.1.circa mediū.uersic.u.rum &c.

11 Vtrum clericus possit esse procurator [a] secularium personarum. R. Panor. in c. 2. ne cle. uel mo. q procura. generalis in causa ecclesiastica bene posset & coram iudicæ ecclesiastico. Sed in causis secularibus in iudicio uel extra non potest esse, posset tamen esse in aliqua causa particulari.

12 Et summariæ [b] dic quòd clericus non potest in placitis secularibus disceptare, exceptis causis de qbus supra Aduocatus. §. 5. 6. & 7. Nec procurator nisi ut dixi, nec conductor rerum seculariũ nisi causa necessitatis uictus, quia tunc posset conducere uineam uel domum ut aliquid, unde uiueret lucraret nec canes uel aues sequi. ut in cap. 1. ne cle. uel mona. nec procurationes uillarum, aut iurisdictiõe secularis sub aliquibus principibus secularibus uiris exercere, ut iusticia rius eorum fiat. ut in cap. sed nec eo. tit. nec sentẽtiam sanguinis si est in sacris dare, nec sacerdos officium uicecomitis, aut propositi secularis habere. c. clericis. eo. ti. nec sententiam sanguinis dictare, aut interesse, ubi uindicta sanguinis exercetur, nec præpositus balistariorum, & huiusmodi uiris sanguinum nec ullam cirurgiæ artem q̃ adustione uel incisione indigeat, nec impendere benedictionem aquæ feruenti, seu ferro candenti ad purgationem, ut in c. sententiam. eo. ti. Et omnes talia uel aliqd horum exercentes, si tertio a suis prelatis moniti non desistunt perdunt priuilegium clericale ut no. docto. in d. c. sed nec. Item presbyteris. De causis, Archidiaconis, Plebanis, prepositis cantoribus, & aliis clericis persona tum habentibus præcipitur, sub excommunicationis late sententiæ pena, ne leges aut phisicam audiant. ut in c. si eod. titu. De quo casu dic ut infra excommunicationis. 7. casu. 7.

CLERICVS X. Debet esse non uindicatiuus, sed patiens, unde præcipitur eis ne arma portent [c] nisi ad defensionem, unde clerici qui relicto habitu clericali arma portant, si tertio moniti non deponunt perdunt priuilegium clericale, de senten. excommu. c. in audientia. [d]

1 Quid si misceat se clericus tirannidi uel crudelitatibus. R. quòd si quis contempto habitu clericali guerram uel seditionem mouet uel atrociter delinquit publice aut in factum armorum se immiscet, ipso facto sine monitione perdit priuilegium canonis, si quis suadẽte. 17. quæst. 4. ut in cap. perpendimus. de senten. excommuni. de aposta. in c. 1. in princip. Priuilegium autem fori [e] nõ amittit nisi post monitionem. facit. c. si iudex. de sent. excom. lib. 6.

2 Vtrum clericus miles effectus perdat priuilegium clericorum. R. Inno. in c. 1. de apostatis, quòd si facit actum omnino clericatui contrarium, ut puta exerceret sua, uadit ad bellum statim perdit, quia eligens contrariam uiam excluditur ipso facto a prima. 32. q. 1. cum renuntiatur. Si uero nõ exercet seua nec alium actum cõtrarium clericatui, sed uiuit honeste ut clericus etiam si duxit uxorem uirginem, &

Adde etiam q nomina uerbalia significãtia officium uel artem siue actum uoluntariũ nõ uerificantur ex unico actu mercãtiæ. l. 1. §. 1. & ibi gl. in uer. ad omnes. ff. de exerci. Secus si sint significatiua debiti quia ex unico actu dicit raptor, fractor spoliator. Hec est doctrina Bar. in pro. hę. florẽ. & de leg. 3. l. legatis. §. si ex officio. Et. ff. de adul. l. mariti. §. qstũ. Et refert Pe. de Anch. & Gemi. in d. c. unico. de ui. & hone. cle. lib. 6. Nec ob. ille tex. quẽ ponderat ibi Imo. qa uerum est q non imponitur pœna nisi perseueranti per annũ &c. sed non negat quin ex unico actu dicat ioculator.

a Procurator] Hæc materia habet difficultatẽ sed breuiter dicen. esset q aut clericus uult esse procurator layci in foro ecclesiastico & potest saltẽ in ecclesiasticis. c. 2. de post. & ibi plene no. & in c. in nra, de procur. Aut in iudicio seculari aut extra, & tunc aut cupiditate lucri & non põt aut ex caritate & amicitia, & tũc ad unũ negotiũ põt indifferẽter aũt & gñraliter nõ. d. c. 2. hic allega. & ibi Inn. & idem in cã. unico. de ob. ad rõci. & vi de Fed. cõ. 266. & Arch. in c. peruenit. 86. di. Et vide Inno. in c. cũ. I. & A. de re iudi.

b Sũmariæ] Vide latius Pa. & doct. in d. ca. 1. ne cler. uel mo. & in iurib. hic alleg.

c Ne arma portent] Facit in c. clerici de ui. & ho. cle. clerici ait tex. arma portãtes & usurarii excõicentur.

d C. in audientia] Adducit ille pulcher textũ exẽplũ legũ secularium q si materna pudicitia attentata fuerit ex eo q a in habitu meretricali inuenit, nõ dant actio iniuriarũ sic nec clericũ nõ habentẽ habitũ si monitus fuerit uel berans non est excõicatus.

e Priuilegium autem fori] Ad de textũ in d. ca. ppendimus ubi illi comiti q patibulo iussit affigi sacerdotem qui seditionem mouit imponenda est pœnitentia eo quia non significabant ad forũ suũ licet nõ fuerit excõmunicatus sec. dũ uerum intellectũ illius tex. Et clericus si deprehendat in habitu seculari perdit priui[illegible]

sic non perdit. Pa. tamen dubitat in c. ut consultationi. de cler. coniuga. in eo milite qui iurauit illa de quibus in glo. l. pe. ff. ex qui. cau. ma. quia iste actus [a] uidetur omnino contrarius clericatui qui pugnare non debet etiã cum infidelibus. c. ex multa. de uoto. Sed primũ æquius. [b]

3 Vtrum clericus occidens uel mutilans inuasorem suũ perdat priuilegium clericale. ℞. Pa. in c. clerici arma. de ui. & ho. cle. ꝙ non.

4 Vtrum pro defensione ꝓximi liceat ei sumere arma. ℞. Panor. ubi supra ꝙ si habet iurisditionem in loco sic licet pro defensione suorum mouere arma non tamen ipse in propria persona. c. dilecto. de sen. excomm. lib. 6. Si uero iurisditionem non habet aut sine clerico propulsari potest, & sic non debet arma sumere. c. ex multa. de uoto. Idẽ. 23. q. 8. reprehensibile & 7. q. 1. sciscitaris, & qđ ibi not. Si aũt non potest aliter propulsari tunc licet aggressorẽ capere, uerberare & ẽt occidere, si aliter non potest proximum defendere. 23. q. 3. maximianus & cap. si quis cum duobus c. sequentibus, irregularitatem tamen incurrit sine peccato. cle. si furiosus de homicid. Et de hoc uide infra. Defensio. & quo ad irregularitatem. Homicidium. 3.

CLERICVS XI. Debet esse sobrius ut in ca. a crapula. de ui. & ho. cler. ubi præcipitur eis ut uinum sibi temperent & a uino se temperent, & quamuis aliqui teneant ibidem ꝙ peccet mortaliter si bibat uinũ sine aqua tamen cõiter doc. non [c] tenent, sed sufficit bibere temperate, unde tex. dicit ꝙ debet esse contentus trina potatione [d] in c. qñ. 2. quod palea est. ſm Archid. 44. dist. & de conse. dist. 5. nõ oportet.

1 Vtrum liceat eis cogere alios ad bibendum. [e] ℞. ꝙ nõ. Intellige ultra necessitatem neque fabulas inanes cantare uel turpia ioca, pilla uel urso uel laruas dæmonũ ante se ferre consentiant, quia hoc est diabolicum, & sacris canonibus prohibitũ, ut dicit tex. in c. nullus ꝑsbyterorũ. dist. 34. de conse. dist. 5. nõ oportet. & c. nullus.

2 Vtrum liceat clericis facere cõuiuia. ℞. ꝙ sic si ex caritate, dũmodo abstineãt a superfluitate detractione, & irrisione aliorũ, ut in c. conuiuia. 44. di. in prin. & in fi. mẽ se laudes deo reddant, & aliquid legãt de sancta scriptura. ut in c. qñ. & in c. pro reuerentia. ea. di. alias nõ licet. ut in c. non liceat ead. distinct.

3 Vtrũ dẽat bñdicere mẽsam añq̃ comedat. ℞. ꝙ sic. & post sumptũ cibum reddere grãs. 44. dist. c. nõ liceat. & c. qñ. 1.

4 Vtrũ debeat comedere añ tertiã. ℞. ꝙ ñ. ut ĩ d. c. ñ liceat.

5 Quæ debẽt eẽ in eorũ cõuiuio. ℞. Primo lectio diuinarũ scripturarũ. Secũdo qđ nulli detrahaᵗ. Tertio ꝙ inanes seculariũ negotiorũ fabulæ nõ recitenᵗ, & multominus aliud turpe. Quarto ꝙ solũ ꝓ sustẽtatione cibus sumatur. hẽr ista in c. conuiuia. & c. nullus presbyterorũ. & c. pro reuerentia. & c. non liceat. 44. dist.

6 Vtrũ peccẽt mortaliter si ꝫ aliquod ꝑsatorũ faciunt. ℞. ꝙ nõ, sed uenialiter, nisi qñ turpia uel laruas dæmonũ añ se fieri consentiunt, quia talia sunt eis prohibita. ut in d. c. nullus ꝑsbyterorũ. Et iõvr̃ esse mortale. & licet. d. c. nullus ꝑsbyterorũ loquaᵗ solũ de ꝑsbyteris. tñ c. ꝑsbyteri. 44. di. extẽdiᵗ ad oẽs existẽtes in sacris. Qui aũt nõ sunt in sacris non credo mortaliter peccent, nisi prout etiam seculares in huiusmodi peccatent.

si iudex.

a Iste actus] Scilicet quia iurat non uitare [illegible] pro republica, ergo miles dei nõ ẽ incapax militiæ secularis, nã quilibet clericus in quocũ que ordine cõstitutus efficitur miles dei, quia deo militat. c. episcopus de praben. & c. diuersis. de cleri. coniu. & nihilominus potest effici miles seculi, ut in d. c. consultationi. Sic econtra miles seculi potest effici miles dei [illegible] clericus, si de [illegible] spe. contro. & etiam rex siue baro potest ꝓmoueri ad clericatum. 20. q. 3. præsens. Et nota ꝙ iste. §. loquitur de clerico existente in minoribus ut per Abba. in d. c. 1. & in d. c. si.

b Æquius] Iste. §. loqᵗ de clerico in minoribus ut patet ꝑ Abba. tam in c. 1. de apostã. q̃ in d. c. si. de cler. coniu.

c Doc. non tenent] Et hoc est uerius, tamen [illegible] doctor [illegible] Pa. ꝙ uidetur esse peccatum mortale bibere uinũ sine aqua, qa est contra consilium, & maxime qa et [illegible] aqua in [illegible] consecratione. c. cum marthæ. de cle. [illegible] Sed hoc uerũ nisi ex cau-

sa faceret contrariũ, puta qa uina sunt minus potentia. Nã satis est ꝙ temperẽt se uino, ut ibi dicitᵗ in litera qñ habent respectum ad potentiã uini. Itẽ ꝑ respectũ ad frequentiã bibendi. Voluit. n. cõciliũ tẽperare homines immoderatos, & subdit Pa. ꝙ crederet ꝙ si nõ apponeret aqua in uino potenti, nõ peccet mortaliter nisi assiduæ inebriareᵗ per tex. no. 25. dist. §. alias. Et ad tex. dist. c. a crapula. & ad motiuũ docto. Respondet ꝙ non loquitur ꝑceptiue.

d Trina potatione] Intellige quando appetitus naturalis ultra nõ exigit ſm Pan. in d. c. a crapula.

e Ad bibẽdũ] Nec se debent aliena præcatione ingurgitare ut ibi.

CLERICVS XII. debet esse alienus ab his quæ irregularitatem inducunt. de quo uide j. irregularitas. i. q sunt qui nõ pñt ꝓmoueri. & quibus uirtutibus debeant refulgere. habes. 40. dist. per totum. Nam dñt esse exemplũ omnibus laycis. 8. q. 1. qualis. ubi dr̃ uehementer ecclesia Christi destruit hoc. s. meliores esse laycos q̃ clericos. facit. 6. q. 1. §. uerum hac autoritatem.

CLERICVS XIII. quo ad bona ipsorum & eorum dispositione.

1 Vtrũ clericus posit testari de rebus ecclesiæ mobilibus. ℞. Inn. in c. cũ in officijs. de test. ꝙ non. ut ibi. & c. ad hæc. & c. relatum el 2. 12. q. 3. c. 1. & no. ꝙ omnia dicũtur bona ecclesiæ quæ intuitu ecclesiæ ut đ facultatibus ecclesiæ acquisiuit. ut in c. 1. de te. in tex. & in gl. ueruntñ glo. in c. præsenti. de of. or. li. 6. post Host. tenet ꝙ clerici non habentes administrationem & dicunt non hẽre administrationé qñ non habent bñficiũ cui sit asignata dos ſm Ge. in d. c. p̄senti sed simpl'r bñficiati, ut sunt canonici & similes qbus id qđ habent obuenit sibi rõne p̄sonæ non ꝙ habeãt p̄bendã in ecclesia distincta, qa sic hẽrent administrationẽ pñt disponere & testari [a] de fructibus perceptis usq; ad diẽ mortis. de consuetudine & etiã si cõsuetudo esset possent testari de redditibus percipiendis anno sequẽti post mortẽ suam. ut refert Pa. in d. c. cum in officijs. Sed ego credo licere qñ disponit in pios usus uel in casibus de quibus ĩ se. §. alia cõsuetudo est irrõnalis ar. c. fi. 16. q. 1.

2 Vtrum clericus posit de rebus prædictis donare aut alio mõ disponere. ℞. Pan. ubi s̃. ꝙ non, nisi in quatuor casibus. Primus qñ tantũdẽ expendit de suo in utilitatẽ ecclesiæ. c. si quis qualibet 12. q. 2. & q. 5. si eps. qa in hoc casu posset etiã testari. Imo si non testaretur hæres posset petere. facit c. de multa. de p̄ ben. & quod no. Pa. in 4. col. & l. quæ oĩa. in fi. [b] ff. de procu. & gl. in l. si non sortem. §. si centum. [c] ff. de condi. inde. Scđs [d] qñ hoc hẽt consuetudo ſm Ho. & Lau. ĩ d. c. si eps. sed Pa. hoc intelligit đ rebus mobilib. & modicis. Et ego addo qñ disponit pie & rõnabiliter, alias nõ. Tertius qñ donat intuitu eleemosynæ q̃ clericus etiam ĩ egritudine [e] põt facere, [f] in c. ad hæc. [g] & c. relatum el 2. de te. Quartus casus quando uult remunerare [h] seruitia honesta, tã a consanguineis quam ab extraneis recepta. d. c. relatum. §. licet. Addo quintum quã do dat religiosis locis. d. c. relatum. & no. practicã ſm Pa. in d. c. ad hæc. ꝙ si clericus uult aliquo respectu istorum quatuor ultimorum dare faciat ipse dum uiuit & nõ relinquat, quia non ualet. d. c. ad hæc. & no. ꝙ quicunq; accipit alio modo de rebus ecclesiasticis tenetur ad restitutionem. facit quod no. Inno. in d. c. ad hæc. & quod no. in c. cũ ſm de præbẽ. sed melius quod no. Pan. ĩ c. ut unusq; q; de pecu. cle. uide quod dico. j. Immunitas. §. 52. & seq.

3 Vtrum clerici posint de distributionib. quotidianis disponere. ℞ quod sic si non habẽt administrationem in ecclesia. quia dantur pro stipendio personali. ut in c uni co. de cle. de re. lib. 6.

a Disponere & testari] Pa. in repe. c. cum esses. de testa. 2. q. prin. tenet indistincte clericos etiam non habentes administrationẽ nõ posse testari de fructib. sui beneficii. Idem in c. cum in officiis. de testa. & in c. fi. de pec. cle. ubi tȝ clericum quẽcũque comparari usurario in uita & in morte, & nõ usufructuario. Hanc opi. tȝ ẽt Archi. in c. statutũ. de rescri. Et Io. de lig. in cle. gr̃e. đ rescr. Subinfert postea pa. ꝙ ꝯria op. multũ inualuit de consuetudine quã cõsuetudinem teneas ualere si ad pios usus testant. ut dr̃ hic ĩ fine. & dic ut j. §. seq.

b L. Quæ oĩa ĩ fine] Hr̃ ibi qđ a ꝓcuratorẽ lis non est transferenda si uoluerit uti retentione ꝓ expensis in lite factis.

c §. si centum] Si quis soluit possessionẽ ualentẽ cc. cũ eẽt solum debitor c. d. c. p̄t eã repetere, sed creditor põt uti retẽtione donec soluant sibi centũ & de ista materia. An qs possit uti retentione. uide ibi plene p Bar. Ias. & Alex. in apost. ubi dicũt đ scriptore, ꝙ p̄t retinere quinternum donec sibi soluatur.

d Scđs] Pa. ĩ d. c. cũ in officiis dicit sic trãsire cõiter doct. ex quo singulariter ẽ ꝙ ualeat cõsuetudo qđ clericus posit testari đ bonis per ecclesiã acquisitis. Quod tñ nõ admittit indistincte, sed debet restringi ad mobilia & modica, quia sicut ualet consuetudo ut modica posit donare ualebit ut posit testari & facit. c. cæterũ de dona. Secus aũt de magnis rebus uel immobilib. qa tũc nõ ualeret consuetudo cũ eẽt ecclĩæ onerosa.

e In egritudine] Hoc est qa uidebat quasi testari, ideo dubiũ erat sed ĩ uita nõ est dubium qñ qdẽ omnia subiaceant eleemosynis deductis fabrica ecclesiæ & expensis uictus.

f Põt facere] Non tñ testari posset, & sic nota ꝙ qs admittit una uia quã uis alia repellatur. 1. q. 2. ca. 1. ff. de inoff. test. l. Papinianus.

g In ca. ad hæc] Dummõ nõ faciat in magna q̃titate. ut per Pa. ibi põderantem illũ tex. in uer. moderate.

h Qñ uult remunerare] Vincen. ĩ c. qa nos. de testa. ut refert Pa. in d. c. cũ in officiis dicit

cit qđ cõsuetu do no excusat clericũ qui oia mobilia bona ĩ tuitu eccłiæ acqsita dimittit consanguineis suis in morte. 13 possit limitari per pdicta.

a Quia pſumit] Pōt.n.clericus teſtari de his q̃ ſunt inter uiuos ſibi dõata.

b Tanquã parrochia i] Pa.ibidẽ dicit qđ canonica portio debeť d relictis pmiſsis dicendis qñ intuitu eccleſię ſunt relicta,puta quia niſi eſſet parrochialis ſacerdos nunquam dimiſiſſet.

c Vt in d.c.qa nos] Idem no. ibi Pa. ex quo inferť φ clericus hñs eccleſiã & ex induſtria aliqd lucrãs ſibi lucrať & nõ eccleſiæ.

d Refert Cy.] Abb. i d.c.cum in officiis. idẽ dicit.

e Idẽ de prælatis regulariũ] Religioſus promotus ad epatũ quod acquirit, epatui acq rit ſm Pa.in c. 1.d teſtametis.

f Cõis tñ opi.] Hoc tenet Pa.i c.1.& in c. cũ i officiis.d teſta.

g Sed φ teneať d leui] Pro hoc gl.in c.ea quæ. de off.archi.hic allegata q̃ dicit pſlatũ nõ ſolũ teneri de dolo lata & leui ad inſtar tutoris, ſed etiã de negligentia.

h L.quicquid]

4 Quid de donatione inter uiuos facta.℞. φ ualet. quia præſumitur [a] donatum intuitu amicitię,uel ſpe futuræ remunerationis ſm gl.in c.requiſiti.de teſta.in uer.nec enim.

5 Sed quid de bonis acquiſitis intuitu dignitatis clericalis.utputa ρ miſsis dicendis. ℞.Pe.ut refert Cyn.in authẽ. Iniam.C.de epi.& cle. φ pōt teſtari, & placet Hoſtien. in c.quia nos.de teſt.& Inn.ibidem qui dicunt φ ſi clericus rõne officij aliqua acqſiuit puta quia fuit capellanus alicuius principis qui multa ei donauit, φ poteſt de talibus donatis ad libitũ diſponere. limitat Pa. hic cũ in officijs. quo ad miſſas uerum niſi dediſſet miſsis dicẽdis tanquã parrochiali [b] ſacerdoti,quia ſic non poſſet diſponere.multomagis poteſt diſponere de bonis acquiſitis intuitu perſonæ,puta de ſucceſsione cognatorũ uel donatione amicorum ſeu induſtria clericorum utputa doctrina ſeu artificio poteſt diſponere. ut in d.c.quia nos. [c] & quod ibi not. Pe.tamen refert Cy. [d] ubi s̃. limitat hoc uerum in clericis inferioribus,non aũt in epo.Et addit Bal.ibidẽ ẽt ſi eſſet cardinalis. Idẽ de p̃latis regulariũ [e] eccleſiarũ. & eſt tex.in d.auth.Iniam. q ſolum concedit φ prædicti epi & p̃lati regulariũ eccleſiarũ poſsint diſponere ad libitũ de acquiſitis ante epatũ uel p̃latioñe. & de acquiſitis in epatu uel prælatione per cognationẽ uſq; ad quartũ gradum. de reliquis uero qualitercunq; acquiſitis nõ poteſt diſponere.ſed acquirit eccleſiæ.Cõis tñ opi. [f] alr tenet ut ĩ.legatũ.1.§.16.ſed ego limito in iſtis in qbus pōt facere, quod uult uerũ eſſe, niſi in 5. caſibus. Primus qñ ipſæ eſſet obligatus reſtituere eccleſiæ,utputa qa dolo uel culpa non leui tñ ſm Inn. in d.c.cũ in officijs dãnificauit eccleſiã,ſed φ teneať de leui s̃ culpa etiã eſt text.aptus.C.arb. tu.l.quicquid [h] facit.ff.de ad mi.tut.l.ſi res. [i] ſicut.n.ut no. Inn.in c.ea q̃ de off.arch.ille q accipit præciũ ρ depoſito ſeruando teneť de leui cłpa. ſic & q dignitatẽ hẽt cui hoc officiũ eſt annexũ.ſ.conſeruãdi bona eccleſiæ tenetur, cũ plus ſit hẽre dignitatẽ. Nec ob.l. nomina.C. arbit. tute. ubi ſi nomina debitorum minus idonea fiunt quæ tẽpore tutelæ erant bona, nõ teneť tutor niſi fuerit in lata culpa.ff.de ad.tu.l.tutor qui repertoriũ.§.competit.ubi tutor emens p̃dia minus idonea.non teneť niſi de lata culpa,qa ſunt caſus ſpãles, ſed rẽgulare eſt ut teneať de leui culpa.& ſic tenet Ber. & Hoſtiẽ. in c.ea q̃ de off. arch. Scđs ſi de bonis ipſius eccleſiæ alicui fecit gratiam,ſecũdum Inn.ubi s̃.allegat.l.cũ oſtendimus.ff.de fideiuſ.tu.& C.eo. l.2.& eſt etiam ul. Tertius caſus ſi paſſus eſt propter negligentiam ſuam rẽ eccleſiæ præſcribi ſm Pa.in c.ex præſentium.de pig. allegat.c.placuit.el 1.16.q 3. Quartus eſt ſi redditus in uſus inhoneſtos conuertit.12.q.4.c. 1. & 2. Quintus in caſibus de quibus.s̃.dixi clericus.3.φ tenetur ad reſtitutionem,quia in iſtis caſibus primo tenetur ſatisfacere eccleſiæ antequã aliud diſponat.de hoc etiam uide immunitas.§.52.

Vbi tutor uel curator teneť de dolo lata culpa & leui ſi dãnificauerit minorẽ uel ei nõ acqſierit cũ potuerit.

i L. ſi res] Hr ibi φ tutor nõ tenetur de caſu fortuito ρ pupillo,puta q̃ incurſu hoſtiũ uel latronum. Sed melius facit pro hoc.l.ſi res.C. de picu. tu.Vbi tenetur de caſu fortuito quẽ p̃uidere potuit,ergo mľto magis d leui culpa.

6 Vtrum acquiſitũ per ſacerdotẽ in iniungendo pnĩas parrochianis debeat eſſe eccleſiæ ℞ Inn in c.cum inter. de uerb.ſign.φ ſic. Et ideo diſponere ad libitum non poteſt.

7 Vtrum prælatus inducens teſtatorem ad ſibi relinquendum quod eccleſiæ reliquiſſet teneatur illud reſtituere,& an poſsit diſponere.℞.Pa.in c.2.de pe.cle.φ quidam dicunt quòd non poteſt diſponere ſed tenetur reſtituere per.l.quicquid.C.ar.tut.Sed Cy.formando hanc q.in tutore. dicit quòd ſi blando ſermone ipſum induxit ad ſibi relinquendum φ non tenetur.ar.in l.ſi.ff.ſi quis ali.te.

a Committi delictum] Adde glo. in l. titio. in prin. in uer. incidisset. ff. ad munic. sed tu adde text. optimum in l. dedi. §. subtilius. ff. de cōdi. cā datà. quam ponderant ibi Ro. Alex. & Pau. q. dicunt ꝙ si testō uolebat mihi aliquid reliquere in uero testō & tu impediuisti, tenetis mihi ad interesse. De quo uide tex. ī l. Lutius. §. sempronia. cum gl. in uer. actione, de leg. 2. & limita ut ibi per Bart. ponit Butri. consi. 15. in cip. Inquātum. Adde ēt Ange. omnino đ quo alii mētionem non faciunt in l. non enim. ff. de inoffi. testa. ubi p illū text. cum gl. dicit se semel obtinuisse quandā magnam hæreditatem in fauorem quorundā fratrum pauperum quibus testator in testamento reliquerat, & agnati q. istud intellexerunt tantū molestauerunt testatorē persuadendo ei ꝙ male faciebat relinquere bona sua talibus fratribus q. nihil boni facerēt p aīa sua, & tñ fecerunt ꝙ testator mutauit testamētum, & illos agnatos hæredes instituit. Nam auocāda fuit hæreditas ab illis agnatis de quorū dolosa psuasione apparet, & ita dicit fuisse auocatū per illā l. Idem tenet Ang. in l. 1. in fi. C. si quis ali. te. prohi. ubi dicit ꝙ dicta qō fuit Perusii. & ꝙ ita fuit iudicatum, eo tunc existente uicario domini episcopi Rufini.

b L. pupillorum] Ibi hr ꝙ si aliquid est donatū pupillo sub cōditione & defensor eius neglexit imple

re conditionem ꝙ tenetur ei ad interesse ſm Saly.

c L. tutor ſm dignitatem] Non excusatur tutor q collocauit pecuniam in lucrum. si dicat pecuniā pupilli non potuisse collocare.

d Pa. ubi s.] Dicit Pa. ꝙ sibi uř opi. Cy. eē multū eq.

ubi patet talis ñ cōmittit delictū. [a] Si uero dolo seu fraude eum induxit, teneť ecclesiæ ad interesse. Sed ꝙ teneatur ecclesiæ simpliciter. text. est cum gl. in c. quicunq;. 12. q. 4. ubi patet ꝙ ꝑlatus teneť ad iteresse ecclesiæ, qñ ei potuit q̄rere & neglexit ad instar tutoris ut in d. l. quicq̄d. & in l. pupillorum. [b] C. de admi. tu. Nec. n. dēt utilitatem suā præponere utilitati ecclesiæ. sicut nec tutor utilitatem suā utilitati pupilli. l. tutor [c] ſm dignitatē. §. 1. ff. de admi. tu. l. si ut certo. §. cōmodatum. in fi. ff. commo. ff. depo. l. qđ nerua. in fi. & 7. q. 1. ꝑsentium. & c. placuit. el 1. Pa. ubi s. [d] tenet & seqť opi. Cy. Sed ego credo uerū in tutore, qa de eo pōt dici ꝙ suā ꝑsonam pōt ꝑferre cuicūq;. ar. c. petitio de iureiur. sed in ꝑlato teneo gl. cū tex. ī ꝑdcō. c. qcūq;.

8 Cui restituet q. indebite aliquid ab ecclāsticis recepit. ℞ Rodul. & Ray. ꝙ autoritate iudicis pnīalis fiet restitutio eccłiæ cui ablatū ē si paupꝫ ē eccłia uel si ē abūdās fiet paupibus q. īdigēt. idem Host. ar. 17. q. 4. si qs ī atrio. [e]

9 Vtrū clericus q. rē eccłiæ meliorauit [f] ex sua industria posſit de sua melioratione disponere ℞. ꝙ nō facit. c. īquirendū. & c. si qs de pe. cle. Rō qa ad hoc teneť si de eius fructibus uiuit p dicta in q. ꝑce. Secus si đ ꝑrimonio, uł đ suo melioraſſet ut s. dictū ē. §. 2.

10 Vtrū relictū clico, ī dubio ꝑsumať ītuitu ecclesiæ datū. ℞. ꝙ si administrationē ꝫ nō hēt nō ꝑsumiť. secus si administrationē hēt. Tñ ad coniecturas est recurrendū. ut in c. requisisti de test. & ꝙ notat. In. in c. cū in officijs eo. ti. Vide. ī legatū. 1. §. 16. 17. & 18.

11 Vtrū clericus posſit de bonis ecclesiæ dotare sororē [h] uel alere parentes. ℞. Pa. in c. ꝑuenit de arbi. ꝙ sic sororē. uel aliā cōsanguineā si īdiget de redditibus ecclesiæ. ꝓbať p c. 1. de coh. cle. & mu. & per gl. cū tex. ī c. oīno cōfitemur. 31. di. ubi gl. dicit ꝙ clericus hñs uxorē uel filios pōt eos pasceř đ redditibus eccłiæ. ergo uult magis dotare cū cā dotis sit fauorabilior quā cā alimētorū ut notat Cy facit ꝙ no. ī l cū ꝑſes. §. pe. īcipit cū tutor. ff. de admi. tu. & ī l. nō oī C. eo. ti. ī gl. [i] & hoc ītelligē si īdigēt, ut ī gl. ꝑfati c. oī no. & nō ad pōpā uel aliū statū ar. eo q̄ no. 42. di. ī prī. qa sic tā dātes q̄ recipiētes teneťur ad restitutionē 16. q. 2. ꝑuenit. [k] & no. Mat. & Cardi. i cle. 2 đ vit. & ho. cler. [l] limita tñ quo ad accipiētes ut teneātur ad restitutionē. uerū qñ clericus ē nō soluēdo. ałs nō qñ accipit đ rebus q̄ alienari pñt ad libitū clericorū sicut sunt fructus & hmōi ſm Viđ. & placet, lȝ alij indistīcte uelit qđ teneanť. Qđ eēt tutius.

e Si qs ī atrio] Dicit ibi si qs uiolauerit ecclesiam, omne id quod emendandum est, ecclesiæ uiolatæ soluetur.

f Meliorauit] Puta plantauit uineā. Ex quo no. ꝙ clericus nō tenetur uti ꝑcise rebus ecclesiæ in statu suo, sed potest meliorādo mutare formā & qualitatem rei & hic est ꝙ dicit tex. ī d. c. si quis de pe. cle.

g Quod si administrationē] Pone exēplum ī canonicis. Nā canonicus non hēt administrationem, nec ꝑlationē. ecclesiæ. unde in dubio testator relinquēdo canonico non vř habuisse respectū ad ecclesiā, qa nō est uerisimile, quod ītuitu reliqsset ecclesiæ, ī qua nullā hēt administrationē. Hoc uerū nisi ex coniecturis appareat ꝯ riū. ut in d. c. requisisti. de testa.

h Dotare sororē] Vide. ī. dos. §. 5. & quæ ibi notauit.

i Eo. ti. ī gl.] In illis locis no. ꝙ si teneť dotare sororem ex eodē p̄re natā.

K Vt c. peruenit] apertius istud. c. alłať ꝑ palea, sed. hř ꝑ grano. 1. q. 3. c. peruenit. Ex quo no. ibi gl. si ꝙ min' pcm. s. daf cōsanguineis q̄ exneis. Grauius. tñ punit. sed hoc qa ꝑꝑ affectionē plus eccłia lediť.

l Cle. 2. de ui. & ho. cle.] In §. Et tales 10. qō. ubi etiam

12 Vtrum peculium quod est aduenticium in laico sit quasi castrense in clerico. Respon. Panormit. in cap. quia nos. de testamen. & in capitul. constitutus de restitut. in integr. quod sic, & ideo licet sit filiusfamili. tamen usussfructus non acquiritur patri. Hoc tenuit Host. in d. ca. quia nos, & casus est in auten. presbyteros. C. de episco. & clericis, ubi dicit ꝙ res ad dñium clericorum ueniẽtes sint eis ad similitudinem castrensium ut testari possint.

13 Quis succedet clerico decedenti ab intestato. ℞. quod in bonis ecclesiæ, ecclesia, in bonis uero suis de quibus potest ad libitum disponere, succedent cõsanguinei si habet 12. q. 4. quicunque, & quæstione ult. cap. ult. in authen. de eccle. ti. §. si quis aũt episcopus, quod si nõ habet tales qui de iure ueniunt ab intestato, succedet ecclesia. c. 1. de suc. ab intes.

14 Vtrum clericus ordinatus ad titulum patrimonii sui tacite uel expresse possit de dicto patrimonio ad libitũ disponere. ℞. ꝙ sic ẽm Ge. in c. si episcopus de præben. lib. 6. nisi expræsse sit actum quod transierit in rem ecclesiasticam secundum Ioan. de li. & Io. An. ibidem, in dubio uero, cum nescitur an bona fuerint ecclesiæ uel personę, præsumendum est pro ecclesia, si tñ constat eum hũisse aliqua, sed dubitatur an sint ista, uel illa præsumitur pro possessore & alius probabit. argumen. 2. quæstio. 4. capit. 1. & quæstio. 5. capitu. primo in fin. Si nullus sit in possessione, & in dubio stans fiet distributio æqualis. de suc. ab inte. c. 2.[a] in glo.

CLERICVS 14. quæ ad eorum priuilegia.

1 Quæro quæ sunt priuilegia clericorum. ℞. Pan. in ca. episcopus de præben. quod oĩa priuilegia militum quæ congruunt clericis habent, de quibus priuilegiis militum dicit in gl. l. pe. ff. ex qui. cau. ma. Ratio quia sunt ueri milites illi imperatoris, sed isti dei facit. c. 1. cum glo. de cle. egro.[b] tex. cum glo. in c. christianis. 11. q. 1. & similiter gl.[c] in c. militare. 23. q. 1. & text. cum gl. 1. q. 3. saluator circa medium. Et merito dixi quæ conueniunt clericis, quia ignorantia iuris non imputatur militi cum habeat uacare armis l. 1. & quod ibi no. C. de iu. & fac. igno. sed non sic in clericis cum habeant scientiæ intendere ẽm ꝙ dixi supra, Clericus. 2. §. 3. & sic de cæteris, unde pro debito conueniri non possunt ultra quam facere[d] possunt, nec tenenẽ cedere bonis. l. miles. ff. de re iu. nisi sit ex delicto ꝯctum. ut s. Cedere bonis.

2 Item Bertrandus enumerat. 14. quæ recitat Car. in cle. 1. de ui. & ho. cle. Primum ꝙ nõ cõueniunẽ corã iudice seculari. de fo. cõ. c. si diligenti. Secundum ꝙ uerberans est excõicatus. 17. q. 4. si quis suadente. Tertium ꝙ non tenentur regulariter præstare munera seu onera personalia uel realia. de immu. ec. c. non minus. Vide infrà. Immunitas §. 24. cum sequuen. Quartum quia possunt uendicare rem concessam ecclesiæ ante traditionem. l. si C. de sac. eccle.[e] & c. ex literis. de consuc. Quintum quia gaudent eodem priuilegio familiæ eorum. 11. quęst. 1. clericum. el 1. 22. distin. eos & utrobiq; in glo. Intellige quo ad forum ut in dictis gl. patet. Sextum quia facientes statuta ꝯ clericos sunt excõicati de immu. ec. eos qui. li. 6. Septimum ꝙ solum clerici pñt obtinere bñficium ecclesiasticum de transac. ex lrĩs. Octauum ꝙ per literas ꝯ laicum impetratas cum clausula gñali non pñt conueniri ut in gl. in uer. maiores. ca. sedes. de rescrip. Nonum ꝙ non tenenẽ dare sportulas. de ui. & ho. cle. cum ab omni. Decimum ꝙ acquisita etiam sub potestate patris disponũt. ut uolunt auth presbyteros. C. de epi. & cler. Vndecimũ quia pro rebus suis recuperãdis agere pñt sine cõsensu patris. not. Arch in c. si. de iud. lib. 6.[f] Duodecimam ꝙ pro necessitate non pñt distrahi.[g] a patre. ẽm l. 2. C. de pa. qui fi. di. Tertiumdecimum quòd

seruus

etiam dicit ꝙ hoc procedit quo ad forum conscientiæ. Secus quo ad cõtentiosum, ut ibi per eum.

a Cap. 2. in gl.] De hac materia late Pan. in c. 3. de pecu. cle. Et plenius in repe. c. cũ esses. de test. q. 3. dicas ut ibi.

b De cle. egro] Ab. ibidem hoc clarius dicit quam in d. cap. episcopus. de præben.

c Et similiter gl.] Ista gl. iudicio meo non facit, ut patet intuenti.

d Vltra quam facere] Nisi sit uagabundus, ut dict. gl. in d. l. miles. De dicto tñ Ang. ui de Ab. in capit. Odoardus de solutionibus, & in c. 2. de pigno. Et uide gl. i l. stipẽdia. C. de exce. rei iudicatæ &c.

e De sac. san. eccle.] Vbi spacio. c. annorum habent actio. nem ad res relictas locis ecclesiasticis, & pro redemptione captiuorũ.

f C. si. de iudi. li. 6.] Adde gl. ibidem in 1. in uers. eiusdem, & ibi C. ...

g Distrahi] De hoc not. Card. in c. in secorũ. de ætate & qualitate.

seruus sciente domino clericatus liberatur a seruitute dominica & potestate. 54. distin. si seruus. Quartumdecimum q̃ possunt facere collegium. arg. capit si de re. do. ubi solum noua religio prohibetur, quod laicis non licet, nisi ut dicta causa j. collegium, & de multis aliis priuilegiis. infra. Immunitas.

3 Vtrum clericus coniugatus supradictis priuilegiis gaudeat. ℞. q̃ non, sed si contraxit cum uirgine & defert tonsuram & uestes clericales solum gaudet in duobus Primo priuilegio canonis si quis suadente. 17. q. 4. Secundo pro aliquo crimine non potest trahi ad iudiciũ seculare, nec iudex secularis prætextu cuiuscunque excessus potest eum punire pecunialiter uel personaliter capitul. unico. de cleri. coniug. lib. 6.

4 Vtrum clericus possit uti statutis [a] & consuetudinibus laicorum ad suum commodum. Resp. Pa. in ca. fi. de ui. & ho. cle. & facit text. in ar. q̃ sic. facit etiam text. in ca. ad nostram. de proba. Attamen eos non ligant in eorũ præiudicium, uide glo. in cap. 1. ne se. ua. & quod dico infra statutum. §. 7.

a Statutis] Vide Bar. in l. cunctos populos. C. de su. tu.

b Patet in d. ca.] Concor. c. proposito. 8. c. non potest, & cap. sicut. 32. q. 5

c Secũdus qñ] In his duobus casibus hæc assumptio fit autoritate sedis apostolicæ, fallit si contradicit, quia tunc illa referenda sunt ipsi sedi.

d Nihil potest alienare] Ex hoc uidetur q̃ coadiutor non possit conferre beneficia, ex quo est prohibita quælibet species alienationis. Item quia in generali mandato c. fi. de officio uicar. non ueniũt quæ in specie non essent concessa. Et ita inferunt Io. mo. Et Arch. in d. c. 1. de cler. egro. lib. 6. Et allegetur in contrarium. ca. is cui secundo. de ele. libr. 6. Non vr

COACTIO alia absoluta qua quis totaliter cogitur ad aliquid faciendum corporaliter contra eius uoluntatem, sicut ille qui ligatur & huiusmodi de qua in cap. presbyteros. l. di. & quamuis aliquid faciat ex tali coactione contra deum non peccat. ut patet in d. c. [b] & not. gl. in c. ad eius. 5. di. facit. c. quod latenter, & quod ibi not. de reg. iur. Quod intellige uerum nisi animo consentiat post. Est & alia coactio quæ dicitur conditionalis, qua quis cogitur ut unũ de duobus eligat, de qua in ca. lectores. 32. di. & in glo. prædicta, & hæc non excusat in peccatis. c. sacris. de his quæ ui metusue causa fi. de qua dic ut infra metus. §. 6.

1 Vtrum coactus suscipiat baptismum uel ordinem. ℞. glo. in cap. episcopus 84. dist. & Innocen. in cap. fraternitatis. de hære. quod si coactio fuit absoluta, non, sed in coactione conditionali suscipit caracterem, quamuis non gratiam. ut supra baptismus. 6. §. 6.

2 Vtrum seruitia facta deo per coactionem ei placeant. ℞. q̃ non 23. q. 5. ad fidem. & 1. q. 3 præsens, utilia tamen sunt facienti, sed non ad salutem nisi dispositiue.

3 Vtrum matrimonium teneat per coactionem contractum. ℞. per absolutam certũ est q̃ non, sed per conditionalem tenet nisi interuenisset metus qui posset cadere in constantem de quo dic ut infra metus, & matrimonium. 3. impedimento. 11.

COADIVTOR dari non potest episcopo & aliis superioribus prælatis sine licẽtia Papæ, nisi in duobus casibus. Primus quando episcopus uel alius superior prælatus est grauatus senio, aut ualitudine corporali ita grauatus q̃ perpetuo suum officium nequit exercere, tunc de consilio & assensu capituli sui uel maioris partis unũ uel duos assumere potest coadiutores. Secundus quando [c] præfati prælati essent amentes, ita q̃ uelint uel nolint nesciant exprimere tunc capitulũ uel duę partes unum uel duos coadiutores eis dare possunt. ut in c. unico. de cle. egro. li. 6.

1 Quibus dari debet coadiutor. ℞. secundum Inno. in c. nisi cum pridem. de renun. quod debet dari cuicunque prælato qui non potest suum officium exercere. 7. q. 1. quasi per totum.

2 Vtrum dilapidanti bona ecclesiæ sit dandus. Respon. Inno. in ca. uenera. de offi. dele. quod sic.

3 Quid potest coadiutor ℞. habet liberam & legitimam administrationem excepto q̃ nihil potest alienare. [d] ut patet in d. ca. unico, nec debet aliquid de bonis ecclesiæ cui est adiutor sumere, nisi sumptus moderatos ut ibidem, uide ad hoc. c. scrip. 7. q. 1.

4 Sed nunquid episcopi & alii prælati superiores possint sibi facere commissarium in adiutorium. ℞ quod sic. ut no doc. in d. cap. unico, & differt istæ a coadiutore quia non habet nisi eam autoritatem quam sibi uolunt dare secus in coadiutore.

5 Quando expirat officium coadiutoris ℞. quod

facere, quia dicit ꝙ administrator seu uisitator a Papa datus pōt oīa facere, nisi qa immobilia nō pōt alienare. Et si ex hoc argueret̄, ꝙ ex illo tex. elicitur ꝙ possit conferre beneficia possumus rn̄dere ꝙ loquit̄ uisitatore. Oldr. c sil. 44. distinguit, ꝙ aut causa propter quā datur coadiutor concludit ꝑfectum impedimentū alienationis mētis & intellectus, puta quia ē effectus demēs, & tunc coadiutor poterit cōferre bn̄ficium, quia si diceremus contrariū ecclesię diutius uacarent cum ignoratur quādo moriat̄ uel resipiscat. C. de usu & habi. l. ambiguitatem. Et ex quo iste habet liberam administrationē pōt conferre. ar. d. c. is cui. non ob. prima rō de alienatione, quia illud ut [illegible] de uolūtaria, sed co[illegible] tio [illegible] est necessaria ꝑ periculum. Et [illegible] magna [illegible] l. alienatio [illegible] cū [illegible] Aut cā [illegible] di coadiutorē non concludit alienationē mē tis, sed solum reddit [illegible] potētem, quo ad exteriora i facto consistentia cū

quod morte illius cui datus est coadiutor ut not. doc. in cap. grandi. de sup. ne præla. lib. 6.

COGITATIO nō meretur pœnam ab hoīe cum suis terminis est contenta de pe. distin. 1. §. cogitationis. in tex. & in gl.

1 Vtrum cogitatio deliberata in malum mortale, sit peccatūm mortale. ℞. quod sic 49. dist c. hinc etenim. §. ponderosus.[a] etiam si opus non sequatur. Idem gl. in d. §. cogitationis.

2 Vtrum cogitatio morosa sit mortale peccatum. ℞. consensus in delectationē alicuius actus qui ex gn̄e suo sit peccatū mortale, est mortale peccatum ꝰm. S. Bo. in 2. dist. 24. & Ri. ibidem, & Ale. 2. 2. in tracta. de peccato ueniali & in hoc communiter concordant doc. Delactari aūt cum consensu solum de cogitatione, quia hoc prouenit ex inclinatione, affectus in ipsam cogitationem quæ quidem ꝰm se non est mortale peccatū sed qn̄q. ueniale, ut cum qs inutiliter cogitat de ea, qn̄q. nullum, ut cum quis utiliter cogitat, puta quia uult prędicare uel disputare, ideo consensus in talem delectationem non erit mortale ꝰm Tho. prima 2. q. 74. ar. 8. sed solum, qn̄ delectatur de fornicatione cogitata, & consentit in talē delectationē ꝰm præfatū Tho. ubi s̄. Si uero cogitationi morosæ nō adest consensus in delectationē cogitationis actus prohibiti tunc secundū S. Bo. ubi supra distinguendum est, ꝙ aut imminet periculū casus in peccatum mortale, & tunc si aduertit periculum quod sibi imminet, & nō repellit sed patitur in huiusmodi cogitationibus occupari, tunc secundum magistros peccat mortaliter, si uero non aduertit periculum delectationis nec repellit, non peccat mortaliter. Et hoc magis mihi placet, & est tutior, quamuis aliqd dicant non esse mortale etiā quando aduertit periculum dummodo non consentiat in delectationem. Similiter quando non imminet periculum casus non est mortale peccatum si non repellit, sed tamen periculosum. Collige ergo sic quādo quis habet cogitationem in qua delectatur, ꝙ aut delectatio ē de eo quod non est peccatū uel saltē mortale, & sic quātumcunque in eam consentiat non peccat mortaliter secundum Ri. ubi supra puta mulier uidua cogitat de actu coniugali quem habuit cum marito, licet delectetur in ipsa delectatione cogitationis ut præteritam non ut præsentem nō peccat mortaliter nisi immineat sibi periculum casus, puta pollutionis & hmōi, quia tunc si aduertit peccat mortaliter non repellendo. Si uero est de eo quod est mortale ex genere suo, ut fornicari & occidere hominem propter uindictam & huiusmodi, ut tunc aut placet ipsa delectatio & operis consummatio si facultas adesset, & sic est mortale peccatū. Aut placet delectatio, sed displicet operis consummatio, & similiter est mortale peccatum, aut neutrum placet, & tunc si imminet periculum & aduertit, si non repellit est mortale ꝰm tutiorem uiā. Si autem non imminet periculum, aut non aduertit, sic erit ueniale si non repellit. Si aūt statim repellit, sic nullū est peccatum. Si autem delectatio solū est in cogitatione non in re cogitationis, puta delector de aliqua cogitatione quia est pulchra adinuentio & huiusmodi & tunc si est propter bonum finem, puta ut prædicem contra tale peccatum uel disputem, sic est meritoriū, si

pos sit esse senectus uel infirmitas aggrauās corpus sed mentē augmētans. c. lr̄is. & c. nisi cū pridem. de renuncia. Et tunc collatio nō ur̄ pertinere ad coadiutorē, sicut nec nuptiæ ad curatorē adulte. l. in copulādis. C. de nup. & isto modo pn̄t opiniones reduci ad concordiā ꝰm eum sequit̄ Gemi. in d. c. 1. §. h. d̄ cle. egro. lib. 6.

a Pōderosus] Ibi Arch. dicit talem repelli a promotione, ex quo ifert ꝙ ex illo. §. hr̄ ꝙ hæreticus quātumcunque occultus est excōmunicatus.

a Not. Bart.] Ad hoc Pa. in c. 1. de loca. super gl. 1. Et uide ad materiam Bald. in auth. habita. C. ne fi. pro pa. in 18. colum. Et si essent pares uel æqualis eorum potestas tunc conueniri debent coram iudice ecclesiastico, per rationem, quia maius dignum &c. l. quæ religiosis. ff. de religio. & sump. fune. Et ita Bar. ubi supra & Bal. in auth. habita qui allegat Spec. titu. de reo. uer. qd si scholaris clericus. Et Ioan. delig. in c. ex literis de consti. uide Pa. in cap. ex literis. de cō stit. & in ca. cū ab ecclīarum. de offō ordi.

b Aliqua prohibendo] Auctor hic ex multis concludit regulam ꝙ collegia oia sint licita nisi ea quæ prohibent. Sed uidetur aliter sentire Bar. in d. l. fi. quem sequitur Pa. in d. ca. dilecta scilicet ꝙ omnia collegia intelligant illicita nisi inueniantur cōcessa, & sic est totumcontrariū, & allegat ad hoc tex. q hoc dicit in l. pe. §. in summa. ff. de colle. illi. Quæ autē sint permissa dicit Bart. quædam collegia sunt pmissa de iure gentiū, ut collegiū quod appellat populus unius ciuitatis castri uel uille. ut l. ex hoc iure. ff. de ius. & iure. gl. in l. 2. §. 1. ꝙ cuiusque uniuer. nomi. Et quanquam Innoc. in c. cum in ecclesiarum. de offi. ordi. teneat, ꝙ ciuitas seu castrum non gaudeat priuilegio ciuitatis uel castri nisi a superiore approbent, tñ nō vř necessaria hæc approbatio, qa a iure gentiū hoc est permissum, tñ ut uocet ciuitas uel castrū vř requirēda auctoritas superioris, uide ibi per eū. Quædā uero approbant a iure ciuili, ut collegia q̄ fiunt cā religionis, ut disciplinatorū misericordię & similia. l. 1. §. sed religionis. de colle. il. Itē collegia pluriū faciētiū unam artem in una ciuitate uel loco. d. l. fin. Et de multis aliis ut ibi per eum. Et de his uide ēt Bal. in auth. hoc ius porrectum. C. de sac. sanct. ec. & do. Fel. in c. accedētes de pscri. Intellige tamen opi. auctoris hoc mō, quia licet propria auctoritate facere collegia permissa, & sic procedunt iura per eū allegata.

aūt non est pp finem bonū, sed pp uanitatē sic erit peccatum ueniale, nisi ut dixi immineret periculum, quia tunc ut dictum est peccaret mortaliter qñ aduerteret nō repellendo. Et de hoc ēt uide ī. sensualitas quando est peccatum, uel non.

COGNATIO est triplex carnalis, legalis, & spiritualis, de quibus Vide ī. matrimonium. 3. impedimēto. 6. 2. 7. & 18. & 15.

COLLEGIVM quia simul colligunt, uel qa simul cohabitant dictum est. ſm glo. in l. 1. ff. quod cuiusque uni. & dicitur ecclesiasticum si maior pars inæqualis est clericorum, quia magis dignum trahit minus dignū. c. quod in dubiis de conse. ecclesiæ. uel al. l. quod maior. ff ad municipales not. Bar. [a] in l. fi. ff. de coll. illi.

1 Vtrum liceat facere collegium. R. Inno. in c. dilecta de exces. præ. licet alii aliter dicant ꝙ hoīes cuiuscunque pfessionis, ut grammatici uel negotiatores & hmōi possunt simul conuenire ppria autoritate & facere sibi rectorem & sindicum, dummodo coeant uel collegium faciant pro causa honesta. puta ad defensionē iniusticiæ suæ, uel ne in officiis suis fiat fraus, & multomagis si faciant causa pietatis uel religionis, & ꝙ liceant talia collegia patet. C. de iu. om. iudi. l. fi. ff. qđ cuiusq. uni. l. 1. ff. ad Treb. l. oīb. & de procu. c. quia, & ff. de colle. illi. l. 1. §. 1. ubi aliqua prohibendo [b] concedere vř alia collegia. & ibi ēt dicit ꝙ senatusconsulto illicita arcentur ergo licita conceduntur, & illicitū est qđ fit pro malo aliquo, & destruendum est. l. ult. ff. de colle. illi. dicit text. in l. 1. §. 1. ff. de colle. illi. ꝙ de iure cōi collegia quæ fiunt cā religionis sunt permissa. [c] l. 1. in princ. ff. quod cuiusque uni. facit qđ no. Ioa. ī ca. delicta. de exces. prēb. & Inno. & Ho. in c. inter dilectos. de dona. & quod no. Pe. de perusio. in tractatu đ canonica portione epi. c. 4. Quod no. quia facit pro istis disciplinatis, & hmōi, contra quos clamant aliqui inquisitores.

2 Sed quot homines faciunt collegiū. R. ꝙ duo uel tres. de elec. c. 1. ſm leges tres requirunt. ut l. neratius. ff. de uerb. sig. sed 10. hoīes faciūt plebē uel populū. [d] 10. q. 3. unio. & 10. uel 15. faciunt turbam, uel cetum. ff. ui bo. rap. l. prætor la. 2. §. sicut 10. oues faciunt gregē [e] ff. de abige. l. oues, unus uel duo non faciūt familiā. [f] ff. de uer. sig. l. detestatio. in fin. uide glo. in

c Permissa] Vide doctri. Bart. in l. fi. ff. de colleg. illi. Illicita autem si fiunt propria auctoritate. i. ea quæ non sunt permissa coherceri.

d Plebem uel populum] Ho. facit ad statutū quo punitur is qui congregat populū de nocte, ut si cōgregauit. 10. homines dicit congregasse totum populum. Idem dic de cōgregante gentem ſm Bart. in l. prætor, hic allegata, & probatur per l. cēs populi. ff. de iust. & iur. iūcto. §. omnes populi instit. de iu. natura. Vbi uidetur probari quod gens & populus sūt sinonima.

e X. oues faciunt gregem] Et quinque æqui faciunt gregem l. omnes. ff. de abige. ubi non dicitur abigeus respectu 5. ouium, sed respectu equi quod est animal magnum dicitur abigeus qui subtraxit unum.

f Familiam] Sed oportet ꝙ sint tres qui faciant familiam. l. pronunciatio. de uerb. sig. ff. Et uide Pa. in c. 1. de ele. & ī. electio. §. 1. Et illa gl. ponit ea quæ hic dicuntur.

c. 1. 10. q. 1. ſed paterſa. dicitur qui habet dominium in domo licet filios nō habeat, non enim perſonam ſolam demonſtramus, ſed & ius dicit. l. pronunciatio in §. pater. ff. de uer. ſig.

3 Vtrum deſerentes collegium debeant habere partē ſuam[a] bonorum collegii. Reſpon. Innoc. ubi ſupra ꝙ ſic de his quæ in eo conferunt ipſi de collegio, & ſic loquitur. l. 1. §. fin. ff. de colle. illi. facit pro hoc. l. 2. §. uiarum. ff. ne quid in lo. pub. de cle. coniu. quod a te. ubi no. de hoc 16. quæſtione. 6. de lapſis. Sed de aliis quæ donantur uel legantur uniuerſitati non debet habere partem. facit. l. ſicut. §. ſi quid. ff. quod cuiuſque uniuerſ. cum aliis not. in gloſſ. dicto. §. fin. quæ concor. cū Innocen.

4 Vtrum collegium differat a ſocietate. Reſp. Innocen. ubi ſupra quod ſic, patet in l. 1. ff. quod cuiuſque uni. ubi dicitur quod ſocii alicuius profeſsionis poſſunt facere collegium, ergo ſocietas non eſt collegiū. Item collegium reſidet in uno. ff. quod cuiuſque uni. l. ſicut in fin. Sed ſocietas morte unius ſocii ſoluitur. ff. pro ſo. l. adeo morte ſocii finitur ſocietas, ut nec ab initio paciſci poſſumus, hæres ſuccedat[b] ſocietati, dicit tex. ibi in princi.

5 Vtrum collegium poſsit ſibi facere unum rectorem ſub quo poſſint omnes de collegio conueniri. R. quod ſic tex. eſt in l. fina. C. de iur. om. iudi. & tenentur ei obedire.[c] ut ibi.

6 Vtrum deſtructo collegio extinguantur omnia priuilegia[d] eius. Reſpon. Panormi. in cap. 2. de po. præla. ꝙ ſic ſi eſt eccleſiaſticū & deſtruatur per ſuperiorem. Si uero eſt ſeculare ſunt opi. ſed uerior, ſm eum eſt quod durāt.[e] apud ciuitatem uel locum ſi ipſi ciuitati erant conceſſa ſicut in eccleſiaſticis durat apud eccleſiam. Vide de hoc ſupra. Ciuitas. §. 1.

7 Vtrum collegium uel uniuerſitas petat reſtitutionem in integrum ſicut minor. R. aliqui dicunt ꝙ ſic. Sed tu tene uerum in collegio pio ſicut ſunt hoſpitalia & hmōi ſm Io. An. in ca. 2. de reſti. in inte. li. 6. ar. c. requiſiſti. de teſta. ſed Pa. in c. 1. de reſt. in integ. qui hoc ſequitur allegat l. omnia. C. de epi. & cle. quę dicit oīa priuilegia conceſſa eccleſiis extendi ad hoſpitalia & pia loca. Vide de hoc ſupra. Ciuitas. §. 4.

8 Quomodo collegium poteſt diſponere ſuper re priuati, & quot debent conuenire ut poſſit aliquid facere. Vide ī. Statutum. §. 11. & 13. & infra electio. §. 16. & quomodo ſinguli poſſunt eſſe teſtes ꝓ collegio ut ī. Teſtis. §. 15.

COLLVSIO eſt aliquē cū ſuo aduerſario pecunia mediāte, uel grā paciſci. ut ꝓ ſe in cā uel iudicio per mittat ſnīari de collu. capit. 1. & ſe. Vtrum liceat colludere cum aduerſario. Vide ſ. accuſatio. §. 2.

a Partem ſuam] Vide Bart. de iſta q. latius diſtinguentem in d. l. fi. ff. de collegi. illi. Et Bar. in d. l. ſicut. in fin. ff. quòd cuiuſque uni. no. Doct. in l. 1. §. fi. ff. de acquir. poſſ. & Bar. in d. l. fi. dicunt de collegio religioſorum, quo diſſoluto bona debent eſſe Papę. Et quid ſi maior pars renunciat collegio, an minor pars utatur ſigno conſueto. Vide Baldum in l. fi. C. pro ſocio.

b Succedat] Et ſic not. ꝙ ſocietas non trāſit ad hæredes, & rō eſt, quia impedit liberā teſtandi facultas, ut l. cū duobus. §. idem rñdet. ff. pro ſocio adde tamē ꝙ ſi filius uel hæres utitur eiſdem inſtrumentis ad ſocietatem paternā deputatis quibus utebatur pater ſocietas renouata uidet etiā ſi eſſet pupillus habens tutorem, ut notāter dixit Bal. in l. mādatum. Tertia oppo. C. mandati, & in d. l. adeo alias incipit iō hic allegata, & adde Bal. in rub. C. pro ſocio. 2. col. Fallit tñ in ſocietatem uect gallium, ut in d. l. adeo. & ibi Bar to. ꝙ intelligit ſi hēs ē aptus. Item intelligit in primo hrde ſecundum gl. in l. nulla. ff. ꝓ ſocio. Quid autem ſi eſſet appoſitū iuramentū in ſocietate, nūquid trāſiret ad hæredes. Io. Fa. ſingulr. in §. ſolū inſti. ꝓ ſocio,

ꝙ ſic, ſed rō Bar. facit ī ꝯriū. de quo uide q̄ no. in l. fi. C. de pac. & in l. ſtipulatio hoc modo cōcepta. de uer. obl.

c Et obedire] Hoc eſt uerū in illis q̄ oriunt occaſione illius profeſsionis ſeu negociationis de hoc no. Inn. in c. cū ab eccleſiarum. de offic. ordi. Et Bart. in l. fi. de colleg. illi. Idē eſt in facientibus collegium ex aliqua pia cā. ut ſunt diſciplinati &c.

d Omnia priuilegia] Et rñdet clarius, aut collegiū fuit dſtructū auctoritate collegii, & ipſo facto extinguuntur oia iura & priuilegia. Idē tenet Bar. in d. l. fi. ff. de col. illi. per l. ſi uſusfructus. ff. q. mod. uſu. ami. & rō ē qa ex hoc vī pati maximā capitis diminutioné iō iura ī totū cōſumunt l. cognitionū ī fin. ff. de ua. & ex. cog. Si uero fuerūt expulſi uel mortui, tūc in collegio eccl̃iaſtico cōſeruant oia iura collegii apud ipſā eccl̃iā ſm Pa. in d. c. 2. Et de hoc hēs per Inn. i c. 1. d op. no. nū. & i c. cū ſup. de cā poſ. & bonā gl. in c. ſtatutū. de elec. li. 6. gl. & Bar. ī l. ſicut. ff. ꝙ cuiuſ. uni. no. & ī l. 1. ff. de acqui. poſ. Bar. i l. iter ſtiplātē. §. ſacra. ff. de uerb. ob. Bald. & ibi Ale. i l. ſi grege de le. 1. Ang. in l. ꝓponebat. ff. de iudi.

e Durant] Po

COLONVS quomodo afficitur quis. R. Pano. in cap. iudicatum de immun. eccle. quod tunc quando per 30 annos tanquam obligatus & ascrip. soló stat. Azo uult quod etiam requiratur promissio [a] secus si non tanquam obligatus ut in colonis nostri temporis in quibus nulla acquiritur seruitus. Et no. secundum Host. in sum. de natis ex libero uentre. §. si fecimus & Pan. ubi supra quòd quidam dicunt ascriptitii. qui. s. per scripturam solo uel terræ aut glebe sunt astricti, quidam dicuntur censiti, & eodem modo constituti sicut ascripticii sed differunt quia isti sunt obligati ad tertiam uel quartam & huiusmodi partem, censiti uero certum censum soluere tenentur annuatim, l. 2. C. in qui. cau. col. cen. do. ac. po. lib. 11. Quidam dicuntur perpetui. Olim enim tépore famis constituebantur redditus ex publico, & ideo qui ribaldos qui se simulabant inualidos prodebant si erant liberi, in perpetuo habebant colonatu, si serui ꝓditori dabantur. C. de mendi. uali. l. unica. [b] lib. 11. & secundũ Bar. ibidem licet redditus non constituantur habet locum hæc pena hodie, nec ob. authen. de quæstio. §. si uero huius terræ col. 6. qa loquitur quando proditur a publica persona, quia tunc in publicum opus dantur, secundum uero suis dominis, & l. unica prędicta loquitur, quando a priuata persona produntur. [c] Quidam sunt inquilini stricte ut sunt q̃ fundo tenentur tamen in suburbio possunt cõmorari, & differunt a colono qui tenent inhabitare in fundo. Inquilini large sunt qui domum nostram inhabitant ad certum tempus soluendo certũ qd, ut in c. propter de loca. Quidam dicuntur originarii, ut sunt nati ex colonis siue in possessione, siue alibi, ut in l. cum satis primo. R. C. de agri. & censib. & colo. lib. 11. & hoc uerum si mater erat colona alias secus, facit l. fi. C. de agri. censi. & co. Quidã sunt coloni simplices q̃ sub certa mercede prædia colenda accipiunt annuatim, & hi omnes agricolæ nomine aliquando comprehenduntur, unde agricola quasi agrum colens.

1 Vtrum colonus qui terram colendam accepit ad tertiã uel quartam partem uel aliũ reditum possit deducere semen, uel expensas alias. R. Inno. in ca tua. el 2. de deci. qđ non de iure nisi per speciale pactum aliud fiat. Et si pactum non sit consuetudo debet attendi si est, quod si nó est stabimus iuri. [d]

COMMENDA Quomodo possit haberi de beneficio ecclesiastico. Vide supra beneficium. §. 37.

COMMISSIO Facta ꝑ Papam alicui expresso nomine dignitatis faciendo mentionem quòd residet in alio loco facit ut talis possit cognoscere in loco residentiæ secundum Ioanné Andreã in capitu. exhibita. de re. permu. Vbi uero non sit mentio de residentia, tunc commissio est facta in loco

test dici ſm Pa. ubi supra q̃ si ius collegii est collatũ loco, tunc non extinguitur ius, licet desint collegiati, ut puta si ꝑ guerrã uel pestẽ desineret uniuersitas scolarium, q̃ iura collegii conseruantur apud ciuitatem cui priuilegium studii collatũ est. Idem Barto. in d. l. fin. Et glo. qua recitat Moysen. in d. l. sicut. ff. q̃ cui. uni. not.

a Requiratur promissio] Pa. uult quod duplex scriptura requirat, una in qua terrena scribantur, alia qua confiteantur se ascriptitios. glo. in l. ne diutius. C. de agri. & censib. & colo. lib. 11. licet Bart. contra.

b L. unica] Iste est intellectus Host. qui licet sit mirabilis nimis tamen restringit illam legem ideo ſm Pa. in d. c. iudicatum, uidetur melior Bar. intellectus ibidẽ, ut ĩtelligatur, s. de illis q̃ hodie mendicabant.

c Produntur] Hoc dicit Bar. in d. l. unica.

d Stabimus iuri] Idem tenet Pan. ibidem. 3. no. Sed quęro quidam cõduxit multũ terrenũ a cõmuni. An teneatur conductor scarpare & purgare aggeres & fossata, uidet q̃ non debeat facere, nec mũdare, nisi sit actum, ut l. si mihi. & l. dominus, ff. loca ti, cũ quadam gl. quæ est ibi. In contrarium uidetur q̃ a ag ger & fossata ueniũt in uen ditione, ut l. ... dia maritima §. ita legatum ff. de fun. instr. ergo & in lo catione, cũ eis dem regulis re gulariter uen ditio ex loca tio consistãt, ut l. 2. ff. loc. Vide dicendũ q̃ pri mo inspiciatur consuetudo re gionis, quia ea quæ in cõsuetu dine regionis sunt ueniunt in contractu, ut l. circa. C. loca. C. de agri. & cẽs. l. domini præ diorum. lib. 11. l. si prius §. pri mo. ff. de aqu plu. arce. l. sem per in stipula tionibus. ff. de re iu. l. quod nolit. §. qui as sidua. de ed. edic. Et ideo con sulo tibi q̃ fa cias positiones de cõsuetudine ut in actione ap appareat. Si ue ro nõ appareat de consuetudi ne, & tunc ... doque ... mundari ad ut litatem perpe tuam vel lon gioris tempo ris quàm sit tem pus cõductur & istud non de bet facere colo nus ut l. ... pensæ. ff. de ... pensis. Por tur enim inter repetat & ne istas expensas necessarias quas vis cõpensatur cum fructibus. & sic non tenetur facere colo-

colonus.d.l.impensæ iuncta. l. 3.§.nos autem.ff.de impen. Prædicta uera nisi conductor conduxisset pro illo tempore quo debet durare utilitas seu im pensa,ut dixit Bar. in d.§. nos autem. Si uero sunt fossata quæ annuatim debent refici, & tunc ad colonum pertinet. ut d. l.impēse.& l.1.§.de eo. ff. de aqua plu. ar. Probo hoc,q̄a colonus debet colere fundū. l. ex conducto.§. 1. ff.loc.Sed istos aggeres & fossata facere ē ꝯ cultura fundi, ut dic.§.de eo. cum respiciant præsentem utilitatē.d.§. nos autem.ergo colonus debet facere.Et istud verum siue fuerint aggeres fūdi proprii conducti siue communes cum uicinis.Itē si ꝓprii alterius & dñs fundi conducti teneatur purgare,& quādoque tenetur alius. Vt l.2.§. 1.& 2. de aqua plu.arcen.&ibi Bar. puto etiā q̄ si colonus cōduxisset ad longum tempus ꝙ tenetur facere aggeres & fossata quæ respiciunt utilitatē totius illius tēporis, licet nō præsenti s tantum per ea quę dixit Bar.in d.§.nos autem.Hæc Bar. in l.impensæ.

dignitatis expresse, nec extra illam diocœsim poterit cognoscere de illa causa. ca. statutum. §. in nullo. de rescriptio. libro.6.& quod ibi nota.

1 Vtrum commissio facta in genere de dispensando restringatur ad mediocritatē, dic ut supra. clericus primo. §.ulti.

COMMODATVM [a] est alicuius rei ad aliquē specialem usum gratuita facta concessio, secundum gl. in c.unico. de commo. Et ꝓ declaratione præscriptæ diffinitionis multa sunt quærenda.

1 Vtrum commodatum cōsistat solum in rebus mobilibus.R. glo.prædicta quòd nō sed etiam in rebus immobilibus,similiter & incorporalibus,puta seruitute habitandi.ff.commo.l.1. ubi tex. dicit posse commodari rem mobilem & etiam soli. [b] & etiam habitationem.

2 Vtrum consistat in rebus quæ usu [c] consumuntur. R. quòd non, nisi eum concedū tur ad pompam, ut ditior [d] appareat.ff.co.ti.l. 3.§.ultimo.& l.sequē. Et ideo patet uerbum alicuius rei.

3 Vtrum commodari possit res ad incertum [e] usum R. ꝙ non,quia tunc præcarium esset,& in hoc differt,quia præcarium ad incertum usum ē quo ad tempus durationis, puta pro se & hæredib. suis. ff.de præca.l.cum præcario, cōmodatū uero ad certum usum,q̄a.s.hēt tēpus tacitū [f] uel expressum ante quod nō potest reuocari. Et dico tacitum,puta cōmodaui tibi librum ad transcribendū hēt tempus in quo possit commode transcribi.ff. commo. & l.si ut certo.§.sed interdū. & l.ult. secundum Inno.in d. c. unico.

4 Vtrum possit reuocari cōmodatum ante usum expletum.R.ꝙ non.[g] d.c. unico. & l. in commodato. §. sicut. ff. eo.ti. Præcarium uero bene potest reuocari,quia non est ad certum usum. ff. de præca.l.2.§. 1.& de præca. capitulo ultim. & si reuocat an

res sacra,tunc non solueretur gabella dictum fuit Bar.in l. 3.§.toties prætor ait. ff.de dam.infect. Vbi dixit statuto cauetur quòd de contractu soluatur gabella sex denariorum pro libra. quod non habebit locum in re inæstimabili , quia ad illum casum ad quem non adaptantur uerba legis nec eiusdispositio. c.indemnitatibus.§.sed cū.& ibi domi.de ele ctio.lib.6. Et l. quod constitutum,& ibi Bar. ff.de testamento militari , & Bar.in l.ita aūt in p rinci. ff. de admi.tut. dicit ꝙ si contract us nō ascendit ad libram non soluit gabella stāte dicto statuto &c. Adde etiam ꝙ liberi homines possunt & commodari & etiā donari absque eo ꝙ incidant in l. fauiā de plagiariis, eo quia donantur,ut sint libri,& absque dolo,sicut faciunt Cardinales , & magni homines,qui sibi ad inuicem donāt cātores,ita Bar to.in l.lege. ff. de plagia.

c Vsu]sicut est uinū bladū nūmi &c.Et sic patet ꝙ panis ñ ꝓprie cōmodat sed potius mutuo dat ex quo ꝯsumit

a Commodatum] Et dicitur commodatum quasi utentis commodo datum.

b Soli]Idest donum causa habitandi, uel dicendū s̄m Bar.in d.l.1.ꝙ domus dr̄ cōmodari a dño,seu bonæfidei possessore , habitatio dr̄ cōmodari ab eo qui habet solū ius habitationis. Et illud quod cōmodat restitui debet in usu tñ eius consistit donatio,ut l.in ædibus.in prin.ff.de dona.unde si statutum dicit ꝙ de quolibet ꝯtractu ex quo alteri quæritur ius soluatur gabella,certe soluetur de commodato facta æstimatione illius usus in quo consistit donatio. s̄m Bar. in d.l.1.ff. eo. Et sequitur Barba. in rubrica extra eo.Sed hoc procedit quando commodatum reciperet æstimationem.Sed si non reciperet æstimationem , puta quia est homo liber uel

d Ditior] s̄m Host.in sum.huius tituli, hoc fecit q dā iuuenis,q pecuniā multā acceptā cōmodato reposuit in arca & eā ostēdit amicis suis & cuiusdam puellæ,& hoc ut haberet eā in uxorē, quā alias nō habuisset uel ēt ut dicit gl.& Bar.in d.l.4.ut sic uideatur solutiōi paratus,& ne a creditorib. urgeat.

e Incertum] Non generalem, ut si dico commodo tibi librum ad studendum , quia eo posses uti toto tempore uitæ tuæ sed oportet quòd usus sit specialis,puta librum ad scribendum &c.

f Tacitum]Imo annexum , & ideo uidetur superfluum illud quod addunt Bar.& Cy. ad gl. in c.1.e. ti.s.ꝙ sit ad certū usum, & ad tempus præfinitum, quia hoc habet tacite annexum ut dicit Pan.in d.c. 1.Et glo.in l in commodato §.sicut.ff eo.

g Quod nō] Et ratio est quia cum sit beneficium non

non debet esse ei damnosum. Beneficium autem est actio beniuola tribuens gaudium cupienti. ca. 1. in qui. cau. feu. ami.

a L. in rebus] Melius facit l. in cõmodato. §. sicut. co. ti. quia nihil dicitur in d. l. in rebus.

b Respon. Bar.] Concord. hanc opin. Bar. Facit tex. in d. cap. 1. ubi dicit cõtra eum, quodque recte commodati non agit nisi post usum expletũ cuius gratia res fuerat commodata, eum non decipi beneficio nos oporteat sed iuuari, hæc ibi. Ad hoc respondet Bar. ꝙ intelligitur iste tex. qñ totaliter res fuit perempta, sed hoc mihi non placet, cum tex. nullam faciat mentionem de re peréptoria, sed solum de usu. Et ꝙ contraria opin. sit uerior ꝓbo sic. Nam cum dicitur certus usus habet annexum certum tempus, sed cũ uti non potui, ergo non est finitum tempus. Si non est finitum tempus ergo reuocari nõ potest &c.

c §. Item cum quidã] Vbi habetur ꝙ casus contingens ex parte locatoris inducit repetitionem mercedis. Eãdẽ sentẽtiã tenet Cyn. in l. 2. C. eod. & Bar. in d. c. extra eodé. Et bene facit. d. §. itẽ cũ qdã, ubi est casus, ꝙ si cõduxi nauẽ, & nauta non potuit se exercere, puta qa infirmus, possum mercedem repetere.

d Ad aliũ usum] Puta cõmodaui tibi æquũ usq. ad certũ locũ, & tu procedis ulterius, uel cõmodaui cũ ut duceres ad uillã, & tu duxisti ad bellũ, uel rem quã tibi cõmodaui cẽmodasti alteri, & in istis casibus si res periit, uel deteriorata sit, commodatario periit, & indubitanter tenetur ad restitutionem.

e Secus in locato] Adde doctrinam Bar. in d. §. itẽ qui sciens. Qui sic ait. quandoque res traditur ex ... li contractu ex quo dominus transfert domini... & non dominus usucapiendi conditionem ut in ... ptione uenditione & similibus, & tunc si tradi... uitiosam scienter tenetur ad interesse etiã extra... puta tradi... æquum & ... passus est ... num, quia ... potuit ęqu... re &c. si ig... ter tenetur ... ĩteresse, uel ... to minoris ... redhibitoria ... quo dicen... in l. Iul. & ... tenetur. §. ... si uas. ff. de ... empt. Qua... que tradi... tali ꝯtractu ... quo non ... fert dñiũ ... qñque re... exhibet ... officiu gr... sę gra d... ut in dep... rio ma... rio, & tu ... stingue ... tum a ma... Nã dep... de oi i... tenet. si ... tis. l. si ... cõis. §. q... Nam cum ... tia ipsius ... ctus cele... tenetur d... utilissima ... rest n... in culpa ... tradendo ... uitiosam ... ꝙ uero ... dato uer... gue, aut ... ratorio ... datario ... aliqua ... pa imputari, tũc in nullo tenet dominus, aut ... test imputari culpa, & tunc aut fuit mandatu... certo emendo, & tunc de omni interesse te... minus sicut in deposito, aut de incerto, & tu... dominus potuit eum certiorare, & tenetur in ... aut non potuit, & non tenetur, nisi ut rem pro... xa relinquat. Si est res quæ possit noxam com... tere. ut ff. manda. l. inter causas. §. si cum ... d. §. ꝙ vero. si uero celebratur contractus gratia ... cipientis tantum, ut in cõmodato. & dicẽdum ... aut contractus celebratur gratia utriusque ... catio & conductio, & tunc distingue uas ...

te tempus tenetur de dãno commodatario. l. in rebus.[a] ff. commo. Limito tamẽ hoc in conscientia uerum, nisi cõmodans similiter erat passurus damnum nisi reuocasset, & commodatarius alias etiã prouidere non potuisset, qa potius ex re mea debeo mihi consulere nec commodatarius potest dici deceptus, ex quo alias etiam sibi prouidere non potuisset.

5 Sed quid si commodatarius non potuit sine culpa sua re commodata uti infra tempus præfixum tacite uel expresse, nunquid inuito domino possit uti alio tempore. R. Bar.[b] in l. in commodato. §. sicut. ff. commo. & sequitur Panorm. in d. cap. unico, quòd non, quia cum dominus certet de damno uitando, & ipse de lucro captando, debet casus potius commodatario imputari, facit. l. si uno anno. §. item cum quidam.[c] ff. loca.

6 Vtrum utens re commodata contra uoluntatem domini scienter ad aliũ usum[d] teneatur. R. quòd sic ad restitutionem. d. l. si ut certo. §. sed interdum, immo commisit furtum, & peccauit contractando rem alienam inuito domino, & aliquando posset eẽ mortale, puta quãdo est res magni ponderis & damni, uel ex intentione quando etiam faceret in magno damno, sicut de furto dicitur infra furtum. §. 34. Si uero credit probabiliter dominum concessurum, non cõmittit furtũ. Si uero dubitat sic cõmitti furtũ l. qui uas. §. uetare. ff. de furtis. Idem quando non credit probabiliter. §. placuit. institu. de oblig. q̃ ex delic. nas. in gl.

7 Vtrum commodans uasa uitiosa uel ęquum teneatur de damno proximi. Respon. quòd sic secundum gloss. & docto. in dicto capit. unico, si scienter hoc facit, nec reuelauerit commodatario, secus si ignorabat uitium. ff. commod. l. in rebus. §. possunt & §. item qui sciens. & l. penul. secus in locato,[e] ut infra locatio. § 24. Et sic patet quare dictum est ad aliquem specialem usum.

8 Vtrum in commodato possit interuenire merces. Respon. gloss. in dicto capitulo unico. quod non quia si interuenit merces transit in locatum uel in contractum

innominatim. [a] instit. man. §.ult. Et propterea dicitur in diffinitione gratuito.

9 Vtrum dominium [b] rei cõmodatæ transeat in cõmodatarium. ℞. gl. prædicta quod non, quia is qui commodat retinet dominiũ & possessionẽ ff. cõmo. l. rei cõmodatæ.

10 Quid si res cõmodata perit, cuius periculo peribit. ℞. qđ dño pibit, nisi cõmodatarius fuerit ĩ culpa. d c. unico.

11 Vtrum teneatur cõmodatarius de omni culpa ℞. ꝙ si cõmodatũ fit gr̃a recipiẽtis [c] tm̃ tenetur etiã de leuissima. d. c. unico. & d. l. in rebus. in prin. & d. l. si ut certo. §. cõmodatum. Si uero fit gratia cõmodantis tm̃. utputa cõmodaui tibi iocalia, ut ornatior uenires ad me sic tenet̃ solũ de dolo. [d] d. §. interdũ. [e] & l. si mei causa e. tit. & ff. de ac. & ob. l. 1. §. is quoque. Si autem fit gratia utriusq; , ut puta, ut cõis amicus inuitaretur commodaui tibi uasa & hmõi, tunc tenetur de dolo & lata culpa & leui ẽm gl. in d. §. interdum. & d. l. in rebus. & no. ẽm Pa. in d. c. unico. ꝙ hoc non est speciale in commodato, sed est generale in omnibus cõtractibus. [f] ut in l. ꝯtus & quod ibi notat̃. ff. đ re. iur. Fallit in præcario ubi non tenet̃ nisi de dolo, quãuis fiat gratia recipiẽtis tm̃. Ratio diuersitatis reddit̃, qa præcarium põt semper reuocari, sed cõmodatum non, & ideo magis grauatur cõmodatarius. facit. l. quæsitũ. §. illud scđo. ff. de præca. & d. l. ꝯtus. Fallit etiã ẽm qđ dicã. ĩ. Locatio. §. 22 Quid autẽ sit culpa leuis, leuissima & lata & quãdo qui teneitur de dolo teneatur etiam de lata culpa. Vide ĩ. culpa per totum.

12 Vtrum cõmodatarius teneat̃ de deterioratione rei. ℞. quod non. si in ea re usus est quam accepit, & sine sua culpa deterior [g] est facta. ut ff. cõmo. l. eum qui rem [h] in prin. & l. fi. & ꝙ dicitur in l. sed mihi uidetur. §. 1. ff. eo. ti. ubi tex. Proprie enim res dicitur nõ reddita qñ deterior facta redditur. Intellige ex culpa sua d. l. eum qui rem.

13 Vtrum cõmodatarius possit repetere impensas quas fecit in re cõmodata. ℞. quod non. illas quæ naturali ratione fiunt, ut puta cibariorum & hmõi sed alias sic, ut puta impensas ualitudinis [i] uel fugę & hmõi. ut l. in rebus. ff. cõmo. §. possunt.

14 Vtrũ cõmodatarius teneat̃ de casu fortuito. ℞. qđ nõ nisi pactũ [k] seu mora ĩteruenerit.

ab aliis rebus uitiosis, ut. l. sed addes. ff. loca. & dicetur. ĩ. locatio. §. 24.

a Innominatum] Do ut des, facio ut facias.

b Dominium] Sic etiam in deposito. l. licet. §. rei. ff. depo. & facit. §. per eos instit. de interdic.

c Gratia recipientis] In dubio præsumit̃ factũ cõmodatum gr̃a cõmodatarii. scđm Barto. in l. si ut certo. §. interdum. ff. cõmo. & ideo cõmodatario incũberet onus, pbandi si durẽt al'r.

d De dolo] Scias tamen ꝙ cõmadatarius eo casu quo tenetur de dolo tãtum tenetur etiã de lata culpa quæ dolo equiparatur. Ita suppleri debet glo. in d. c. 1. & in d. §. interdũ. ẽm Inno. Io. An. Barba. in d. c. 1. & Bart. in l. quod nerua. ff. depo. licet Car. in d. c. 1. aliter sentiat. & male. & facit. l. 1. §. hæc actio. ff. si mẽ. fal. mo. dixerit. Et rõ est qa non est sibi bñficiũ, iõ non restringit̃ tm̃ ad custodiam. Ad de ẽt ꝙ ubi cõmodatũ fit gr̃a recipientis tm̃ licet dicatur ꝙ teneat̃ ẽt de leuissima tamen hoc fallit, quãdo ultra se obtulit cõmodãs ad commodandũ, qa illa oblatio faceret teneri cõmodatariũ solũ de dolo & lata culpa, & sic excusaret̃ a leui & leuissima. ẽm Barb. in d. c. 1. qui allegat. d. §. interdum. in fi. ẽm unum intellectum. pro quo facit singulari er dictum Bal. in l. pignus. C. de pigno. act. ꝙ si officialis procurauit habere officium tenetur de leuissima culpa, secus si non procurasset, quia de leui teneretur. Argu. in l. 1. §. pen. ff. depo. &c.

e §. interdum] Ibi enim ponitur de sponso mittẽte iocalia uxori, ut ornatior &c. & illum tex. multum no. ibi Bar. dist. tene menti hunc casum, qui flagialia & bursæ coronæ quas uir mittit uxori quando ducit eam, ꝙ non uidentur in dubio donate, sed magis commodate, & propter hoc non confirmantur morte, nec debent apud uxorem remanere nisi aliter se haberet consuetudo. hæc. 1. De hoc uide Bart. Bal. & moder. ĩ l. pen. §. seruus. ff. sol. mat. Bal. in l. fi. C. famil. hercis. Ro. ĩ authen. quod locum. C. de colla. & Barba. in rubrica. extra eo. allegat Ange. & Paul. de Ca. gñaliter in consiliis suis.

f In omnibus ꝯtibus] s. qui fiunt gr̃a recipientis tm̃, ut teneatur etiam de leuissima.

g Deterior] Hoc enim intelligit̃ in actionib. bonæ fidei.

h L. eum q. rẽ] Concor. l. 3. §. 1. ff. e. ubi Pau. de Ca. summando dicit ĩ actionib. bonæ fidei non dr̃ res reddita, q̃ deterior reddit. Secus tñ in actionib. stricti iuris. ut l. Elegãter. §. nõ solũ. ff. đ dolo. Explũ cõmodaui tibi equũ, deteriorat pp lassitudinẽ itinerandi, qa tũc non teneor. secus si reddatur claudus uel qa nimis macer, qa non fecisti sibi expẽsas debitas. Dicatur de ueste quæ deterioratur portando, secus si redditur lacerata.

i Valitudinis] Bar. autẽ in d. §. possunt ait expensas alimentorum uel ualitudinis paruas commodatarius nõ repetit, secus in magnis. uide tex. in l. item si serui. §. fi. ff. de edi. edi. & l. diuortio. §. impendia. & ibi no. ff. sol. matr.

K Et sic no. ꝙ p't fieri pactũ] ꝯ accidentalia ꝯtus, & in hoc pactũ uincit lege. facit. c. ꝯtus ex conuentione. de reg. iu. in 6. Et l. si conueniat. §. 1. ff. depo.

Is

d.c.unico.& d.l.ĩ rebus. & C. cõmo.l.1.ff de ac.& ob.l.1.§. is uero qui.[a] Aduerte tñ ꝙ licet morosus teneatur si res perijt. tñ in conscientia si eo dem mõ apud dñm fuisset pe ritura non credo teneať,nisi solum ad aliquod interesse, si dñs passus est ꝑꝑ morã. de quo uide ĩ.Mora.§.pe.& vl.

15 Vtrũ remittẽs rem cõmo datã per nuntiũ, & casu for- tuito perijt teneať R. ꝙ non, casus est in l. argentum.[b] ff. cõmo.& ibi glo. Nec ob.c.si- gnificãte.de pig. quia loqtur in mutuo.quod quia est debi toris perijt sibi, quia debitor est obligatus in genere & ge nus perire non potest l.incen dium.C.si certum pe. Res ue ro cõmodata remanet in do minio commodantis.& ideo perijt domino.Si uero perijt culpa nuntij.[c] uel si fuit infi- delis qũo tenetur. habes.s̃.§. 11.ẽm illã distinctionem ẽm culpã in qua sint.puta ꝗa cõi ter habebať idoneus.in nulla culpa est.l.argentũ.ff. cõmo. si non sic.Sic uide de qua cul pa tenetur.& ẽm illã iudica.

16 Vtrum cõmodatarius pos sit præferre res suas[d] cõmo- datis qñ oẽs saluare non po test.R. ꝙ si suæ erant uiliores nõ potest facit. l. ꝙ nerua in fi.ff.depo.Si uero erant eius- dem præciositatis, similiter non potest si cõmodatum est factum gratia cõmodatarij. facit.l. in rebus . post prin.ff. cõmo.Si uero est factum grã cõmodantis tñ,etiã suas ui- liores põt ꝑponere.facit d.§. interdũ. Si aũt grã utriusque tunc solũ põt præponere res suas si sunt equæ præciosæ. Quando aũt suæ erant ꝑcio siores põt eas præponere re- bus cõmodatis quãuis cõmo datum sit factum gratia reci piẽtis tantũ, quia quilibet di ligens hoc faceret.& non te- netur facere nisi quod diligẽ tissimus fecisset.d.l.in rebus. primo.R. Et sic intellige.d.l. si ut certo.§.ꝙ uero.[e] senectu te.quod no.ꝗa facit ad mul- ta, ut q tenetur de dolo pos- sit præponere uiliores suas. Qui ṽo de leui.equales.Qui de leuissima.ꝑciosiores solũ.

17 Quis põt cõmodare.R.ẽm Mo.tit.commodati ꝙ ille q potest contrahere. facit in arg.l. Iulianus.§.antepe.[f] ff. de ac.emp.& uend. & ea quæ

a Is uero qui] Et est tertius casus.s.si culpa præces sit, utputa cõmodaui tibi equum ut ires ad certum locum,& tu iuisti ad alium,& incidisti in latrones.

b L.argentum] Summant Bart.& Paul.de Cast.sic. si res culpa nuntii perdatur perit periculo commo- dantis si cõmo datari' rẽ mit- tens nõ fuit in culpa male ele ctionis. Et sic loquiť hæc lex in specie, secus si in genere, ut d.c.significãte. ubi pecũia mis- sa per nũtium qui fuit infide- lis licet liberet a periurio & a pena non tamẽ a debito.& hãc limitationẽtra dit Ang.l.si fi- nita.§.si iã.ff.đ dam.infec.Vbi Alex.post Bar.

c Culpa nũtii] Dicũt ẽt doct. maxime Bal.in l.1.C.đposi.Et canoniste in c. 1.de commo.ꝙ furtum factum a coniuncto,uľ a famulo, uel similibus repu tatur casus for tuitus, & licet nũtius sit pau per si tamẽ nõ erat male fa- mæ, nõ dicitur eligens esse in culpa.l. suspe- ctum.& ibi Bar to.ff.de suspec. tuto. & sic pa- tet ẽm Barto- lum ibi, ꝙ ex morib. potest quis conuinci, non ex facultatibus.quod nota. De nuntio autem utrum possit credi.Sic ait Bartolus. ĩ d.l.eum qui.in fine.ff.eodem.aut constat ꝙ ille erat nuntius domini mittentis, & tunc est aduertendum aut mittebat eum ut sibi traderet, & tradẽs statim est excusatus.l.eum.qui.§.fi.ff.eodem.Aut mittebat eum ut ipsum moueret,ut rem cõmodatam remitte ret,non tamen dicebat ꝙ per eum. Et tunc tradens non excusatur aut dubitatur utrum esset nuntius uel non. Et tunc aut dñs consueuerat talẽ nuntium destinare ad hoc, & tunc certe potest ei credi, ꝙ sit eius nuntius.l.si.ff. ꝙ cum eo.l. si quis seruum. & l. fugitiuum.ff.de solu.si sepius misero famulum pro libro meo & semel uenit sicut mandato meo,& au- fugit quis teneatur.uide in l.quæcunque.§.sed si cũ fullo.ff.de insti.aut nõ consueuerat mittere ad h.. Et non debet ei credi sine literis, & qui credit i.. tet sibi.l.qui hominem.§.si nullo.ff.de solu.l... ff.de eo per quem fa.e.l.si quis uxori.§. labeo... fur.Et sic sentit gl.in d.§.fi.& tenet Inn.in c.pr... tiam.đ o... delega. ... facit ꝙ n... cred. dum... tio public... præconi... gnum po... de quo ... in l.pro... C.de iure... 10. Et no... 1.§.cura... ofti. ... Et in ex... ad rep... in uer. p... tium &... de đ l... dentie ... Bar.in l.... ff.de fid... in l. q... §.1.ff. ... ro.a... teria ... ui... §.20. &... taui.

d Res ... est dili... mus ... netur ... præstare... nis. ẽm g... d.l.ꝙ ne... gl.in ue... gentiam... abest... tur ... beat ... nis no... tibus.l. ... ca. ... est bo... dolus ... econtra,quia ꝯria sunt.C.de rescin.uen.l.si ...

e §.quod uero] Vbi dicitur,ꝙ commodata... tenetur de incendio & ceteris casibus,ubi c... sit forte res commodatas saluas facere,suas ... lit.Adde c.bona fides extra de depo.& l.bo... ff.eo.& gl.& Bar.ibi dicunt, quod hic h... timo dicto.Et subdit Bar.ꝙ si erant equales u... bebant commodatas res duorum ꝙ erit locus ... tificationi. Et si non potest utrãque euadere ... quam uult.l.3.§.2.ff.ad sille.&c.

f §.antepe.] Elicitur,ꝙ cuilibet contrahenti ... actio. Nam colludente procuratore ab eo qui ... rit,potest agere ex empto,uel ut contractus r... datur,uel ut ei stetur,si aduersarius poterat o... ri. Et dicit ibi Pau.de Ca.ꝙ est tex.mirabilis ...

ꝙ iconomus ecclesiæ & personæ ecclesiasticæ poterit cōmodatū dare, quibus administratio cōceditur uel cōmittitur, prout pñt subuenire necessitatibus hominum. Hostiē. in summa huius tit. §. quis sit. & doñ. §. qs possit. Et de postulā. §. quid pertinet. uer. item &c.

tex. & gl. in l. pe. C. e. quæ dicit ꝙ possum agere finito tempore. Si autem tempus non fuit appositū expectabitur diu. gl. uero in l. lucius. ff. mandati. exponit illud uerbum diui. ad arbitrium iudicis. limitat hoc Bal. in d. l. pe. nisi ex qualitate personæ commodātis posset esse præsumptio temporis citerioris, puta qa forte esset digestum nouū, qđ sequenti anno legi deberet, uł scholaris esset paratus ad recessum, qa tūc non deberet expectare diu, ne suum differrēt recessum. ar. l. qaæsitum. ff. de pig. Ad pdicta uide Bald. in c. ex rescripto de iureiur. ubi dicit ꝙ illa. l. lucius non habet locum quando fideiussor esset in carcere, etiā si carcer est latissimus, puta qa ciuitas Venetiarum esset assignata pro carcere, quia licet damnū pecuniarū posset reparari carcer tamen est irreparabilis. Et interim carceratus mori posset, quod non est expectādū: arg. l. 2. & 3. ff. de for. Item si commodatur mihi custodia castri, nullum ius acquiro. Ita cōsuluit Ange. consi. 34. quidam nobilis, unde sum quasi castri minister electus. Allegat l. lucius. §. meuia. ff. ad Treb. per quam dicit imo. ut refert Barb. in rub. extra de commo. ꝙ si conceditur ecclesia in cōmendam nullum acquiritur ius, sed solum gubernatio uidetur concessa reuocabilis ad nutum commendantis. Et idē est quod deponere ar. l. patronus. §. sempronius. de leg. 3. & l. meuia. ff. de An. leg.

bona fide possidemus. l. commodare. ff. cōmo. & etiā quæ mala fide possidemus, ut ibidem sed non in conscientia.

18 Quæ sit natura cōmodati. R. idem Mo. ubi s. ꝙ est ut res ipsa cōmodata restituatur, qa hoc est de iure naturali. dist. 1. ius naturale nec pōt rōne cōpensationis directe retineri ptextu alicuius debiti.[a] l. ultima. C. cōmo. In ɔ̃rium tñ tenet ibidē cōiter. & facit qđ not. Pa. & gl. in c. bona fides de deposito qa solum phibetur cōpensatio in deposito. ut l. si C. de cōpen. ergo in alijs ɔ̃ctibus admittitur qa exceptio firmat regulam. 32. q. 7.[b] dominus.[c]

COMPATERNITAS. Vide infra. Matrimoniū. 3. Impedimento. 7.

COMPENSATIO est debiti & crediti inter se[d] cōtributio. ut ff. đ cōpēsa. l. 1.

1 Vtrum admittatur in omnibus R. Pa. in c. bonafides. đ deposito. ꝙ sic in omnib. quę in suo genere recipiunt functionem, idest quādo una res potest fungi uice alterius sicunt sunt communiter quæ consistunt in numero, pōdere & mensura. In alijs autem cessat compensatio. Vnde si tu teneris mihi restituere equū & ego tibi. 5. ducatos, nō fiet cōpensatio, qa posset esse maior affectio q̃ habeo ad equū quā sit q̃titas pecuniæ. Secus aūt qñ nullū possumus prætendere interesse ut puta. Mutuaui tibi pecuniā, & tu mihi quid simile. Item requiritur[e] ꝙ debitum sit liquidum uel de proximo liqdandum l. si. C. de cōpensa.

2 Vtrum compensatio indirecta habeat locum ubi non habet locum directa. R. Pa. ī d. c. bonafides ꝙ sic, puta res tua uenit ad me, potero illā tenere donec mihi satisfeceris pro debito meo.[f] uide p Cy. distinguentem in l. si non sortem. §. si centum ff. de condi. inde. Inn. uero in ca. olim cām de resti. spolia. dicit ꝙ autoritate supioris[g] possum

a Debiti] Vltra Pano. mihi placet, magna opi. gl. in d. l. p textu. quæ dicit ꝙ nisi debitū liqdū & cōmodatarius teneatur nō ī specie, sed ut estimationem, siue ad interesse nō admittitur cōpēsatio. Et idē si cōmodatum cōsistit in pecunia; si diues appareat. Et ita intelligatur. l. fi. C. de cōpēsa. & §. in bonæ fidei. insti. đ acti. retinet etiā cōmodatarius rē commodatam propter impensas factas in d. l. si ut certo. §. pñt. exceptis igitur his casibus in commodato nō admittitur cōpensatio. Et ad illud qđ dicit Abb. ꝙ est speciale ī dposito, potest negari propter d. l. fi. &c.

b C. dominus] Sic intelligitur. quia dominus non uult uxorem posse dimitti, & hæc est regula, excipitur sola causa fornicationis. ergo regula est in cæteris firma a &c.

c Vltra prædicta] Quæro commodaui tibi taceam argentum ut tantundem argētum mihi reddas qs contractus erit, uidetur ꝙ fiet in pendenti, quia ex postfacto iudicabimus quis contractus erit. Et licet ultra uoluntas non possit stare in pendenti. l. si. ff. communica præd. tamen secus est in contractu. Dic ergo ꝙ est contractus innominatus ab initio ipso. casus est sing. in l. si. in fi. ff. de præscri. uer. ita Ro. in sing. incip. ad intellectum post primam chartam. Et in fin. seq. dicit ꝙ si commodo tibi bouem, & mihi commodares tuum erit cōtractus innominatus. casus est in l. si rem tibi inspiciendam. §. si cum unum. ff. de præscri. uer. Ita quid si cōmodaui tibi librum ut illum obligares tuo creditori? Dicen. ꝙ possum agere contra te ut illum redimas. Ita dixit Bal. in l. si ut certo. §. nunc uidendum. ff. commo. per glo. ibi

d Inter se] Ab utraque parte inter se. s. ɔ̃hentes.

e Item requiritur] De hoc ultimo. uide per Pa. in d. c. bonafides.

f Pro debito meo] Vide de hoc quæ notaui. s. clericus. 13. Et per Bar. & modernos in d. §. si centum.

g Quod autoritate superioris] Vide plenius per Io. An. in reg. nemo in mercur. & Bar. in tract. represa. si autem non habet superioris copiam potest sibi ius dicere sm Inn. ar. in c. per uenerabilem. qui fi. sint legit. Et in reg. quod non est licitum. de reg. iur. in 6.

Vide bonam gl. in c. ius gentium. prima distin.

a Quod credo uerum] Intelligo hoc qñ alienum occupauit, quia sine dubio teneret restituere ex quo simpliciter fraus perseuerat. Si aũt occupat suũ, non uideo quin possit suũ retinere quãuis inique occupauit. fateor tñ de sua iniquitate debere penitere, cũ sub spe uenie peccare nõ debuisset. c. illud. de cle. ex cõ. mi. restituere aũt nõ tenet maxime illi q fraudulẽter alienũ occupauerat. arg. eorũ q notant in c. cũ dilectus. de or. cogni. & ĩ l. bonafides. ff. deposi ti. nec iste qui hẽt suũ dẽt restituer ex eo q eẽt cã dãnationis. imo hoc casu dolus cũ dolo, & culpa cũ culpa cõpẽsat. l. si duo. ff. de dolo. Et l. si ambo. ff. de cõpensat. legit & no. in c. pe. & fi. de adult. Et sic iste talis nõ põt in fraudẽ dici pseuerare, quo ad necessitatẽ restitutionis, sed tñ quo ad peccatũ ut patet.

accipere equiualens quando rem meam habere non possum. alleg. cap. dominus. 23. quæstione 2. dummodo sine fraude mendacio uel calumnia recuperet aliter dicit qđ tenetur ad restitutionem allega. capi. non sane. 14. qõne 4. Quod credo uerum[a] quando calumnia uel fraus perseuerat, alias nõ, quia licet peccauerit in recuperando non tamen peccat in retinendo. nisi ẽm q dicam. ĩ. furtum. §. 40. & 41. Et sic serua in cõsciã licet quo ad forum cõtentiosum aliter foret dicendum.[b]

COMPOSITIO amicabilis an possit interuenire in decimis, & alijs spiritualibus contractibus.[c] ℞ gl. in c. statuimus de transac. qđ sic. ut ibi & deci. ex multiplici. & ca. nuper cũ alijs. Ita tñ intellige q nullũ tpale detur pro spũali, quia simoniacũ[d] esset. ut ĩ iuribus in ea alle. p3.

COMPROMISSVM põt facere quilibet super rebus quas potest alienare seu libere disponere. In alijs autem quas alienare nõ potest sine certa solennitate. nec potest compromittere sine illa solennitate. facit. c. cum tempore de arbi. & Pa. ibidem.[e] facit gl. & Bar. in l. nulli. ff. de tran.[f] & l. non solum. iuncta gl.[g] C. de prædi. mi. non ali. ubi cauetur quod tutor non potest transigere sine autoritate iudicis super illis rebus quas alienare non pot. st intellige quãdo per transactionem sequeret alienatio sed super fructibus & alijs quæ solus potest alienare potest etiam transigere. quomodo compromittens teneatur Vide s̃. Arbit. §. 10.

COMMVNICARE. uide ĩ. eucharistia. 3. p totũ.

COMMVTARE Vide infra Permutatio.

CONCESSVM intelligitur de iure cõmuni qđ non est prohibitum. arg. 30. q. 4. qui spirituale. & 16. q. 1. sunt nonnulli. 5. dist. ad eius. ff. ex quib. cau. ma. l. necnon. §. quod eis. ff. de procur. l. mutus. §. 1. ff. de testi. l. 1. contra de transla. præ. inter corporalia. ff. de collegijs illici. 1. l. Soluit gl. in d. c. inter corporalia. qđ prima iura loquuntur in constitutionibus affirmatiuis[h] & nõ prohibitiuis sicut secunda. Exẽplum cõceditur qđ contrahatur matri

b Foret dicendũ] Istud intelligendum quo ad utilitatẽ priuatã. s. q dolus cũ dolo cõpẽsatur non aũt respectu peccati, & iuris publici, quia peccatũ unius aliũ non excusat no. Inn. d. c. pe. & fi. Et spe. nota. in titulo de iniur. post princi. & 33. qõ. 2. admonere, quia mentiri non debemus pro salute alterius. 22. qõne. 2. ne quis. Nec committere peccatum ut alius euitet. 13. dist. in summa. hæc Ab. in d. c. olim causam. circa fi.

c Spũalibus 5̃ctibus] Pone exẽplũ ut si fiat cõpositio super decimis ut minus soluatur. De his uide plene Pa. in d. c. Statuimus. & ibi quid de transac.

d Quis simoniacum] Nisi fieret autoritate superioris. puta episcopi quia tolleretur uicium simonie ẽm Gof. & sequitur Pa. & refert in d. c. statuimus. & facit. c. nisi. de præben.

e Et Pa. ibidem] In ultimo no. & potest poni exemplum in uasallo qui non potest compromittere sine licentia dñi super feudo. Item in exemplo q... potest renunciare priuilegio exemptionis. ergo ... super eodem compromittere ...

f L. nulli ... transactio ... nulli prec... torum pri... põt trans... super re eis... so incons... unde gl. ... idem esse ... nore. & ... clesia ... ibi.

g Iuncta ... in illa l. ... citur de ... neque ig... tñ quod ... sigere ... nor fundi ... dimittend... per quo l... bat aliquo... pto. de ... uide per A... ca. cũ temp... de arbit.

h In con... tionibus a... matiuis] ... exẽplum ... ex quo ... sunt cõ... go bis ... possunt ... si prohib... Ita dicit ... c. Deus. ... seq. 31. q. ... qlibet ... trahere ... moniũ ... beatur ex... aliam sol... nem ... gl. q in co... ctibus ... ris omnia ...

ligantur prohibita, nisi inueniantur conc... quicquid astringendæ. de uerb. oblig. Simile ... tro c. cum dilectus. de arbit. ff. de arbit. l. si cum ... §. plenum. & l. q tñ. Idem in priuilegiis. c. ad au... tiam. de deci. c. de terra. de priuil. In contract... ro bonæ fidei est econtra, quia omnia intell... uenire in iudicium nisi expresse prohibeantur ... tulo cum ecclesia. de causa pos. & propri... dic. l. solemus & ff. depos. l. lucius. In ben... tem omnia sunt latissime interpretanda ... de uerbor. signifi. cap. cum dilecti. de donatio... in absolutionibus. capit. nuper. de senten. exc... mu. &c.

Inueni...

monium ergo semper & cui libet. Exemplum in prohibitis. homicidium prohibetur ergo semper, nisi ubi inuenitur concessum.[a]

1 Conceditur aliquid alicui tribus modis secũdum Pa. in c. nuper de do. post di. re. Primo in donatione uel hæreditate ut posit liber dispo nere sicut de re propria. Secundo in feudo, ut utile dominium transeat in uasallũ. & directũ remaneat pœnes dominũ,[b] de quo de feu. c. 2. Tertio donec uixerit quæ recipit. & vr hoc casu cõcessius usufructus rei, & talis potest ius suum alteri concedere in uita sua.

2 Vtrum concessum pp necessitatem extendat ultra necessitaté. R. Pa. in c. Deus qui de vi & ho. cle. q nõ, nisi q̃tũ necessitas expostulat. Et sic cã limitata limitatũ ꝑducit effectum.[c] arg. d. c. Deus qui in uerbo q̃tũ ad hoc spectat.

3 Vtrũ cõcedés cõcedat necessario oĩa q̃ sequunt ex illo. R. q sic. 8. di. quo iure.[d] & de officio deleg. cum super.[e] de dolo & contuma. cum dilecti. & ibi Pa.

4 Vtrum cõcesso principali cõcedatur & accessoriũ. R. q sic, q a cõmissa cã cõmittũ ur ea q̃ ad cãm spectant. de offi. deleg. ꝑterea in tex & in glo.

5 Vtrum concessum de gr͂a speciali déat trahi ab alijs ĩ exemplum. R. q non. de priui leg. sane. ubi de hoc.

6 Vtrum concessum a papa, uel ab alijs expiret morte. ui de ĩ. gratia. §. 2. & 3.

CONCILIVM gñale congregare est priuilegium solius papæ. 17. dist. c. 1. & 2. & 2. q. 6. & c. ideo al's adeo. el 1. & 3. dist. §. porro. unde sine autoritate Papæ congregatum nullum habet firmamẽtum. 17. di. d. c. 1. & p totũ. de elec. c. significasti[f] ante fi.

1 Quatuor cõcilia vc3 Nicenum. Constantinopolitanũ. Ephesinũ, & Calcedonẽse sunt tãquã quatuor euãgelia seruãda. 15. dist. sicut sancti.

2 Vtrum ꝓuincialia cõcilia possint celebrari sine autoritate Papæ. R. q sic tñ cũ autoritate patriarchæ, aut primatus aut Archiepi. 3. di. §. porro. 18. dist. in summa.

3 Quando ꝓuincialia concilia debent celebrari & qui conuenire teneantur, hés plene. 18. di. per totum. & ad q̃d debeant[g] celebrari quæ notanda sunt contra Archiepiscopos si confitentur.

CONCVBINATVS[h] utrũ liceat R. Ioã. And. post. Host. in regula sine culpa in mercurialibus & recitat Pa. in ca. ut clericorum. de ui. & ho. cle. q non etiam de iure ciuili, quia ex quo ius canonicum expresse prohibet. ut est tex. not. 32. q̃ne. 4. nemo imos Deus. ut in ca. meretrices cã. q. ubi dicitur q in illo præcepto Exo. 20. non meca beris prohibetur omnis coitus præter uxorium, & lex ciuilis in spũalibus subijciat se dispõni iuris canonici. in authen. ut cle. ap. pro. epi. §. si vero. el 1. colla. 6. & in autẽ. de eccle. titu. in prin. col. 8. facit. c. clerici.[i] de iudi. ergo &c.

1 Vtrum concubinarius possit absolui nisi abijciat cõcubinã. R. q si est periculum recidiui nõ potest absolui nisi abijciat, q a non est cõtritus. 24. q. 2. l. gatur.[k] si uero non est periculũ d̃ recidiuo, tunc si factũ est notoriũ nõ potest absolui q a tenetur eam abijcere ad tollendũ scandalum populi, maxime quando est

a Inuenit concessum] Ad hoc cap. si nõ licet. 23. q̃. 5.

b Pœnes dominum] Et sic feudum non poterit alienari.

c Effectum] Pone exẽplum in d. c. Deus. Vbi q̃n sunt religiosi diuersi habitus missi ad p̃dicandum, si resultat scandalũ p̃nt se cõformare in habitu & moribus. Et sic causa cõcessionis mutationis habitus est scãdalum. Ad hoc gl. not. 16. q. 7. in noua. Cessante autẽ scãdalo non cõcederet. Et ita intelligatur gl. 16. q. 1. in ca. de monachis. & adde. 16 q. 1. ca. 2. & 3. q̃ iura dicunt monachum ꝓmotum ad officiũ seculare puta ad episcopatũ uel ecclesiã curatã, non astringitur seruar regulã sicut prius, sed extra substãtialia regulæ poterit se cõformare moribus illorũ inter quos uiuit. Et facit illud c. cõtra inuenientes nouam religionẽ, q a diuersitas habitus ritus & obseruãtiæ generãt scãdalũ apud infideles, unde peccãt grauiter tales inuenientes absq. cõfirmatione Romani pontificis. c. fi. de reli. domi. nec excusat eos bon' finis, quẽ intẽdũt, q a pu

ritati conscientię nõ dét deesse iudicium rõnis dicit tex. ĩ c. nõ solũ. d̃ regula. lib. 6.

d Quo iure] Ibi noli dicere q d mihi & regi. Et gl. ibidẽ arguit, q q renunciat uni, renunciat omnib. sequentibus ex illo.

e Cum sup] Ibi Ab. in 3. no. ubi cõficẽs unũ d̃z confiteri oĩa q̃ sequunt ad illud facit. c. esti mãt. 11. q. 3. Vide sup tit. q & a qbus. in gl. in uer. institutus.

f C. significasti] Vide ibi Pa. in 7. not.

g Et ad q d debeant] Ad morũ correctioné debent celebrari, & cãrũ dissolutionem in c. pp ibidem.

h Cõcubinatus] No. q ad hoc ut aliqua dicat cõcubina d̃ iur ciuili reqrit q simul habitet, ut dicit gl. q̃ se qt Bar. i l. si. ff. de cõcubi. & ad d̃ Bar. i l. uxor. i pri. ff. d̃ adul. & Bal. p illum tex. in auth. l. 3. C. d̃ natura. li. t3 ẽt Bar. in l. ĩ cõcubinatu. ff. de cõcubi. q in re canonum sit illicitum tenẽ concubinam.

i Facit c. clerici] Vbi text. dicit. cũ impator dicat, q leges nõ dedignantur sacros canones imitari. facit. c. 1. d̃ iura. cal. & c. 1. d̃ no. op. nũ.

k 24. q. 2. legatur] ubi nõ dat uenia

uiolenta ſuſpicio de eorũ in continentia propter mores eorum, alias ſic,& quod dico de concubinario,idem dicit de cõcubina. facit ad hoc 34.diſt.audite.

2 Vtrum ſacerdos concubinarius ſit ſuſpenſus. ℞. Pan. in capit. ueſtra de co. cle. & mu. quod quo ad deum, & ſe nulli dubium cum ſit in mortali peccato,& ideo peccat mortaliter [a] celebrando,de quo dic. ut ſupra clericus.8.§.1.Tamen ſi eſt occultus [b] non efficitur irregularis celebrando. ut not.Inno. in capit. ſi celebrat de cle.ex. mi. Si uero eſt manifeſtus, ita ꝙ nulla poſſit tergiuerſatione celari,tunc ſuſpenſus [c] eſt ab officio. patet.32. diſt. c.præter.Nam non eſt differentia inter interdicimus & ſuſpendimus, quia nõ refert quid de æquipollentibus fiat capitul. licet ex quadam. de teſti. l. non poſſunt. ff. de legi. & hoc eſt clarum. 32. diſtin.§. uerum. Et ideo ſi celebrat eſt irregularis. cap. primo de re iudi.§. ſciturus. libr. 6. & etiam ſuſpenſus [d] a beneficio ut in d. capitul. præter cum gl. Secus ſi non habet talem operis euidentiam. Multi tamen doc.uolunt ꝙ requiratur monitio. aliter non ſit ſuſpenſus ipſo facto, nec incurrat irregularitatem. Sed primum uerius. [e] Et id quod de ſacerdote dicitur dic de clerico in minoribus, aut quocunque alio inferiori a ſacerdote ut not. Archi. in §. ad hoc not. 32. diſtinct. Et ſimiliter ſunt irregulares ſi exercent actum cuiuſcunque ordinis, & ſolus Papa diſpẽſat. capit. primo de re iudi. in d. §. ſciturus. lib.6.& cap.

1. de ſenten. excommunica. libr. 6. Et idem dic de quocunque peccato mortali, ſicut de fornicatione ut ſupra clericus.8.§.4.

3 Vtrum peccet mortaliter audiens miſſam ſacerdotis concubinarii, uel recipiens ſacramenta. dic ut ſ. Clericus.8.§.2.

4 Quis dicitur concubinarius manifeſtus ut incurrat ipſo iure præfatam pœnam ſuſpenſionis. ℞. Pa.in d.c.ueſtra, ꝙ tunc qñ fornicatio eſt ita notoria ꝙ nullam habet dubitationem, ut puta quando publicæ tenet concubinam ſicut uxorem & nutrit filios ita ꝙ non auderet diffiteri, aut negatio nulla eſſet,ut dicit gl. in c. tua nos de coh. cle. & mul. allegat.l qui ſentẽti... in uer. celari.C.de pe.facit.l.illud. §.p... de tribu.ac.& 32. diſt.nullus uer. indub... ter,& ca. ꝑter. Si autem nõ eſt ita noto... ſed probabiliter poteſt tergiuerſari, quia tenet concubinam cum matre &... eſſe pediſequam matris & huiuſm... tunc requiritur monitio & ante cam... currit.facit.c.ſi qui. 81. di.& c. ſicut de... cle. poſt monitionem ſic, niſi deſiſtat... ſic concorda doc. qui ſunt uarii in hoc... li q dicunt monitionẽ neceſſariam int... gantur qñ non poteſt tergiuerſari al... dicunt non eſſe neceſſariam intellig... quando poteſt tergiuerſari.

CONCVSSIONIS crimen eſt ... quis minatur [f] alicui niſi ita uel ... cias faciam, uel non faciam &c. ſed ... in §. concuſſionis. 1.quæſt. 1. & l. iub... C.ad l.Iul.repe.poſita.1.quæſtio. 1. §... mus. eſt ſub c.ult. poſt prin. uidetur ... quod concusſio eſt quando iudex ue... dat ſentẽtiam,alias non daturus, uel ... premio remiſit, uel cũpiditate ... ſit.& ff.de concuſ. l. ſecunda concuſſio... facit qui pecuniam accipit eo quod ... minatus ſit, & qui in accuſatione ... centium coierunt, uel qui pecuniam ... cuſandum uel non accuſandum, de... ciandum, uel non denunciandum ...

uenia in errore manentibus.

a Peccat mortaliter celebrãdo] Rõ quia ẽ ſeparatus a Deo c. ſi.de coha.cle.& muli. Et hæc ſuſpenſio nõ ꝓuenit principal'r ab Adã,quia imediate cum peccauit fuit ſeparatus a gratia Dei 11.q.3. illud.& c.audi ď niq.& in §.dr̃. Odiui eccl'iam malignantium.

b Tamen ſi eſt occultus] Pa. ĩ d.ca.ſi celebrat ſuper glo.3.dicit hoc eſſe uerum ſecũdum oẽs quia iure non cauet.cap. is qui. de ſen. excõ. li.6.rõ ẽ q̃a directæ nõ eſt eis officiũ interdictum a iure, licet peccet participando.

c Tunc ſuſpẽſus eſt ab officio] Quia non habet executionem ordinum ſecundum Pa.in d.c.ſi celebrat. uel non debet ſe in eis exercere. Et in d. cap.præter. in prin.eſt terribilis tex. contra cõcubinarios clericos.

d Et etiam ſuſpenſus a beneficio] Vide Pa. in ca. ueſtra in uerſ. ad quartã quæſtionẽ qui allegat aliquas bonas rationes.

e Sed primum uerius] Pan. in ca.ueſtra uerſi. Ad ſecundam queſtionẽ hoc

late ponit ... cens ꝙ de ... tilitate ... non requi... monitio.

f Cũ quis ... natur] Cri... concuſſio... cum quis ... ficio con... tus extor... aliquid a ... ditis pe... uel pone ... exemplũ ... miniſter ... dis dixit, ... fidis mu... bat aliqu... pere,& no... xit uerum ... pter hũc ... rẽ aliquid ... ei datũ. l. ... concuſ.

rendum testimonium accipit; & breuiter concussio est proprie quando quis habens aliquam potestatē uel officium pecuniam accipit ob iudicandum aut decernendum, uel quo magis uel minus faciat quod ex officio facere deberet; uel per minas cogit aliquem ad faciendum uel non faciendum indebite, [a] ut colligitur ex l. prima tertia quarta quinta & sexta ff. ad l. Iul. repe. Vnde talis concussor efficitur infamis [b] si condemnetur de hoc crimine, & secundum canones punitur pœna quadrupli. 18. distinct. quoniam.

1 Vtrum sit peccatum mortale concussio. R. q sic, patet Lu. 3. ubi Ioan. militibus ut saluarentur dixit. Neminem concutiatis neque calumniam facietis, facit q sit peccatum mortale. 23. q. 1. militare [c] in fi.

2 Vtrum sit restituendum de necessitate per concussionem acceptum. Respon. quòd sic, nisi sit datum ob malum faciendum, [d] quia tūc cū taliter dās nō repetat propter turpitudinem suam si restitui debet dabitur pauperibus. quod cum ius non præcipiat erit de consilio. ut patebit infra. Restitutio. 1. in uer. turpe, sed datum per concussionem alias ut faciat quod tenebatur necessario ē restituendum illi qui dedit, uel eius hæredibus, aut si honorantur pauperibus qa in conscientia non ualet talis donatio. ar. l. 1. §. quæ honorandæ. ff quarum re. ac. non da. facit. c. sanæ. 14. q. 5. & l. 1. ff. quod me. causa. & hoc uerum in his qui habent stipendia publica ut talia officia administrent, alias non credo de necessitate teneantur recipiendo debitas sportulas, nisi in casu quo gratis esset obligatus officium administrare, ut puta pauperi & huiusmodi. facit d. c. militare cum glo. sua. uide infra Iudex. §. 8.

CONDEMNATVS ad mortem, uel mutilationem membri, an possit fugere. Vide infra Fugere. §. 1.

CONDITIO [e] ē triplex Prima, ratione status psonæ, ut cum quis liberæ uel seruilis conditionis dicitur de serui. non ordi. capitul. ultimo 32. quæstio. 4. liberi, & supra titu. Colonus. Secunda est in rebus quæ liberæ uel seruilis condic. dicuntur. ff. & C. de serui per totum. Tertia dicitur conditio promissionis uel alterius contractus. Et hæc differt maxime a mō & a cā.

1 Quomodo conditio concipitur. R. q per si, [f] modus [g] prout, causa uero per quia.

2 Quid est condō tertio n. ō dicta. R. est futurus [h] euentus [i]

a Indebite] Et not. q non solum pro delicto commisso per officialem datur actio repetundarum, sed etiam pro delicto commisso per eius comites & socios ut ff. ad l. Iul. repe. in l. comites. Et aduerte q pro eo quod acceperent comites & familiares non solum ipsi accipientes pūt conueniri. d. l. in comites. sed etiam ipse principalis, ut C. ad l. Iul. repe. l. 1. tñ exhibendo illum accipientem ipse debet liberari. ut l. si cum exhibuisset, & ibi Bart. ff. de publi. hęc Bart. in l. 1. ff. ad l. Iul. repe.

b Efficitur infamis] Et nō solum tenetur pœna cōcussionis, sed ēt crimine falsi. ut l. 2. de concus. & l. 1. §. 1. ff. de fal. Item l. Iul. repe. ff. eo. l. ca. Itē. l. herēnia. Si accepit ut non accusaret. ff. ad Turpil. l. 1. in principio. Item ut calumniator. ff. de calum. l. 1. §. 1. hæc Bart. in gl. rub. de concus.

c Militare] Vbi q accipit plus quā sit suum stipēdiū tanq̄ cōcussor & calūniator iudicat.

d Ob malam facien.] Pone exēplū in iudice qui minatus est de snīa cō aliquē ferēda, cō quæ tñ iusta la turus erat. Ipse uero dedit pecuniam ut daretur iniusta.

e Conditio] Not. q iste terminus condō est æquiuocus apud legistas, & aliq̄n in penult. syllaba scribitur per ca. & t. Et tunc capitur pro actione psonali. Si uero scribitur in pe. syl. per t. tm, tūc condō accipit pactu, q suspendit l. cedere diē. ff. de uerb. sig. Et de ista loquuntur doctor. Et totus tit. ff. de cōd. & de. Et C. de cōd. insti. & īfinite. ll. Istā demum ponit gl. fi. & ibi clarius Saly. in l. 1. oppo. C. de pac. Et uide text. in l. rerū amotarū actio. ff. re. amo. Ideo aūt actio personalis appellat cōdō, sm q declarat tex. 1 §. appellamus insti. de act. qa cōdicere prisca ligua dr denūciare. Nā de iure antiquo qñ qs habebat aliquē oblatū sibi ut psupponūt oēs psonales oblōnes añ quā posset eum cōuenire i iudicio requirebat q prius denunciaret q solueret, & secū loquerer de debito, & ab ista simul loquutione descēdit cōdō a cō & dico q̄ si simul dictio uel loquutio, q̄ denūciatio nō rqrebat i actionib. realib. in qb nō est obligata psona. §. 1. insti. de act. An aūt reqrat ista dnūciatio hodie, uide cano. i c. licet he ly. de sy. gl. Bar. & alii i l. de debito res. C. de pig. &c.

f Per si] Tu uide Bart. in l. 1. ff. de condi. & de. 1. col. uersi. 1. ergo quæro, qui multa dicit, quia nō sp dictio si importat condōnē, ut ibi per eum.

g Modus] Vide plene Bar. in l. quib. dieb. §. fi. de cōd. & de.

h Futurus] dicitur ad differentiam conditionum de peccato uel de præsenti, quæ non sunt pprie cōdōnes, ut l. institutio talis in fine. ff. de cōdi. institu. cū aliis allegatis per Bar. in d. l. 1. ff. de condi. & demonstra.

i Euētus] Bar. dicit dispō, & idē est. Et nota. euentus. s. generalis siue cōsistat in facto, siue in iure. ut l. multū. ff. de cōdi. & dem. ubi ponit drias inter conditiones facti. s. quæ sunt posita a testatore,

ne,ut si nauis ex Alexan. uenerit instituo te heredem. Nam si nauis ueniat & hæres ignoret, adire non potest. Secus in conditionibus iuris,quæ sunt quædam iura statuta tacitæ intellecta, quibus non existentibus non potest adire,ut instituo te patrem fami.hæredem, si est paterfami. effectus & ignoret tenet aditio, & sic de similibus, & istud ultimum inducitur ad quęstionem,aliquis in ueritate ē iudex, sed ignorat se iudicem, an ualeat eius sententia rñdet Barto. in d.l. multum ꝙ si ignoratillud ex quo sibi pricipaliter iurisdictio competit, non ualet quod facit. Ar. l. quæro. ff. de eo qui pro tu. Tenet Guil. in l.obseruare. ff. de officio proconsul. & leg. Sed si scit illud propter quod principaliter est iudex, ignorat tamen aliquod adminiculum, utputa iurisdic. eris prorogatam, non uiciat quod agit.l.2.ff.de iudi.Idem dicen.in tutore & similibus casibus, unde si iudex pronunciat contra aliquem,tanquam contumacem,quæ tamē erat sibi ignota, sed uere esset contumax,non ualet processus ipse,casus est, & ibi Bart. dicit se in facto respondisse in l.hæc autem. §. 1. ff.ex quibus ca. in pos.ea.Et hoc dicit Inno. in c. prudentiā. de officio deleg.in d.§.1.de offi.deleg.& in c. cum contingat eo.ti.in gl.in uers.iuste. Sicut eam allegat Bar.in d. l.multum.Tu uide Feli.in ca. cū parati. de appella. in c.ecclesia sanctæ Mariæ de consti. uer.& ad hanc partem & in c.fiscitatus.de rescrip.Et Archi.tractatu mal. Et moder. in l. sciendum. de uerbor. obli.

in quē actus [a] suspenditur [b] ſm Bar.in l. 1.in 1.col.ff. de condi.& demon. & Io.An.& Car.in c.uerum de condi.ap po. vñ ante euetum conditionis nihil est l. 1.C.de conditio.inser.& l. cedere diem. ff.de uerb.sign.

3 Modus [c] autem est exhortatio siue inuitatio ad remunerationem quandam siue implementum loco eius quod est factum,& ideo non suspendit sed clarificat, unde promissum sub modo potest peti de pręsenti præstita cautione de modo obseruando.l.quibus diebus. §.termilius.ff.de condit. & de. & qđ nota.in ca.uerum. de condi. appo.

4 Causa uero [d] de præterito uel præsenti est sumpta ratio [e] dispositionis uel motus.

5 Demonstratio [f] est ex ptō uel præsenti aliquo accidenti uel qualitate rei quæ geritur certificatio uel liquidatio.

6 Vtrum conditio compræhendat aliquando modum. ℞.quod conditio sumitur primo latissimæ, & tunc compræhendit etiam modum. ut in capitul. secundo [g] & capitul. uerum de conditi. ap. Secundo late, & tunc compræhendit conditiones quæ etiam sunt de præterito uel præsenti, quæ proprie non sunt conditiones, quia non suspendunt actum cum in rerum natura sint certe.

a In quem actus] Bart.dicit dispositio & idem est.

b Suspenditur] Hoc dicitur ad differentiam diei certæ,quæ dispositionem non suspendit.ut dicit l.1.& l.cedere diem.de uerbor.signifi.Item ad differētiam conditionis necessariæ, quæ non est proprie conditio.l.in illa.§.fin.de uerbor oblig.& l.si papillus.§. fin.ff.de noua.Item ad differentiam conditionis impossibilis quæ non suspendit. Ideo non est conditio.ff.de conditioni.& demonstra.l.3.

c Modus] Modus sic a Bart. diffinitur in d. §. termilius.quia. l. qui hæredi.non est ad propositum. Modus est moderatio quædam dispositioni adiecta ad differentiam demonstrationis quæ principaliter adhibetur ad declarandam rem legatam uel personam. ut per Bar.in l. demonstratio.ff.de c... & demon.Cætera prosequere,ut ibi per eum. E... hoc modo, lego tibi centū ut ædifices monum... mihi,uel relinquo ecclesiæ possessionem ut nō... netur,uel lego tibi decem ut nubas illi.

d Causa ue... Vide gl. in ... C. de his ... sub modo.

e Sumpta ... uult dicere ... pta rō ex ... sumitur ... dispōnis ... uel motus ... scilicet m... testator ad... sponendum ... aliquid, ut ... ta, lego t... cem, quia ... gocia mea ... rasti. De h... uide no.& ... ne per B... difinient... declarāte ... demonstra... §.1.ff.de ... & demon...

f Demon...tio] In di... conuenit ... tuor.s.per... disponēt... na in qua cōfertur dispō,ut psona grauati ue... rati,hæres.s.uel legatarius.Itē res ipsa de qua ...spositio.Itē uerbū disponēs,ut lego,dono.De...stratio est igiř illud quod respicit quodlibet ... triū,uel psonā disponētē,uel psonā in quā cō... spō,uel rē de qua fit dispō. Illud aūt accidēs ... uerbū respicit ē qđā qualitas, Qualitates ... adiiciunř,& respiciūt psonas pdictas uel res ... demonstrationem.ut l.demonstratio in princ... per Bar.magraľr.ff.de cōdi.& de. Et sic patet ...monstratio est quædā ex instantib. uel pterit... titia quo magis dispō fit liquida, adhibita re... in facto & nō quæ est in fieri, & ita uult dicere ... diffinitio quæ posita est hic.s. demonstratio ... quidatio rei qualitate.s.addita uel accidenti, ... co lego Ioāni Stichum seruum album uel ... Ecce qualitas certificans de quo stico, uel in... hæredem Franciscum filium Petri. filium P... qualitas uel accidens, & sic liquidatur per... quam fit dispositio, & sic de similibus, ... quæ uerba inducatur demonstratio. Et multa ... per Bar.in d.l.demonstratio.

g Cap.2.] Ille dyaconus manumisit duo ... sub conditione ut monachus fieret Ecce ... quæ importat modum, & tamen compr... sub conditione.Similiter in c.uerum. Si qu... ecclesiæ sub conditione, non reuocatur d... scilicet ibi compræhenditur modus,dato ... dus non fiat. Videatur tamen ibi Abbas ... sam.

L.c...

l.cum ad præsens.[a] ff.si cert. pe. Tertio proprie, & tunc ē quando confertur in futurū euentum siue incertitudo sit respectu rei[b] siue diei licet aliqua glo. dubitauerint de die mortis. Ita tenet glo. in l.in omnibus[c] ff.de regu.iur. tex.est in l.quodcunque.§.1. ff.de uerb.obliga.

7 De conditione in matrimonio,aut in religione Vide īfra matrimonium.3. Impedimento.3.& religiosus.§. 4.de condi.dona. Vide infra donatio.1.§.46.

8 Conditio possidentis potior est ubi est par causa[d] turpitudinis.ff.de condi.ob tur. cau.l.si ob turpem §.porro.

9 Vtrum conditio tacita faciat contractum conditionalem.℞.ꝙ non facit.l.cōditiones.[e] ff.de condi. & demō.de quo dic.ut infra. Matrimoniū.3.Impedimento.3. §.1.

10 Vtrum conditio quæ omnino est extitura suspendat. Vide infra Matrimonium.3. Impedimento.3. in princ.

11 Vtrum conditio uiciet aliquando contractum an uicietur.℞. ut colligitur. in tit. de condi.ap.per docto.& per legistas de cōdi.& de. & aliis locis, quod aut conditio est contra naturam & substantiam contractus & sic uiciat contractum, & non uiciatur ut in c.fin.de condi.ap.facit. l. cum hi. §. si prætor.[f] ff. de transanc.& id dicitur de substantia actus sine quo nō potest stare actus,& econtra nō dicitur de substantia actus sine quo potest stare, ut communiter no.doc. in d.c. fi.facit quod no. Bar.[g] in l.1.ff.de lib.& post.& quod no. in l.1. in prin.ff.de uer. obli.Et hoc uerum primo si apponatur a principio contractus. Secus si post contractum quando contractus nō potest dissolui uoluntate partium, ut matrimonium.c. dixit.32.q. 4.& ca.ex literis. de diuor.& uotum & huiusmodi,facit l. per seruum. §. denique.[h] ff. de usu & habi. Secundo uerum si per ambas partes apponatur,& de aliis Vide infra Matrimonium.3.impedimanto.3.Aut non est contra substantiam contractus, licet est aut impossibilis aut turpis,& sic uiciatur & reiicitur.[i] & non intrat in contractibus spiritualibus, puta matrimonio, & uoto & huiusmodi,ut no.in d.c.fi.In contractibus autem temporalibus regulariter uiciat,ut no. in glo.in d.c.fi.per iura ibi allegata. Et hoc iterum in contractibus qui fiunt inter uiuos. In contractibus uero qui fiunt in ultima uoluntate sic distinguo. aut conditio impossibilis adiicitur in personam onerati, ut puta testator iubet quod hæres suus digito tangat cælum,& si non tetigerit det centum Dyno, & sic non ualet legatum de centum factum Dyno.qa conditio uiciat. insti. de leg. §.fi.[k] no.glo.in l.unica.C.de his quæ pe.no.& ibi tenet cū hac distinctione. Aut impossibilis conditio addicitur in persona onerati.i.eius cui sit legatū uel eius q hæres instituitur, quia sub conditione

a L.cum ad præsens] Ponitur ibi exemplum ut si Rex parthorum uiuit,& ibi uide glo.de peccato autem exēplū potest poni.Si Rex Franc.duxit uxorē.

b Respectu rei]Exemplum ut si ascenderis capitolium, si dederis uestem uel.10. respectu diei. Si nauis ex Alexan. uenerit usque ad pascha &c. Vel lego cum eris liber, uel partum ancillæ, uel fructum fundi.

c In omnibus] s.obligationib. nella.1. quæ est glo. magistra. Et tex. d. §. 1. ponit exemplū de stipulatione facta. Cum mouetur &qs &c.

d Par causa]Puta dedisti mihi 10. ut committerem aliquod malum.

e L.conditio.] extrinsecus nō ex testamento uenientes, id ē quæ tacite inesse uidentur nō faciunt legata conditionalia, glo. ueluti si a legatario, primo tibi legeт, uel a substituto,inest semper hæc conditio, si ille suum legatum agnouerit aut substitutioni locus fuerit. Adde exemplum in l.interdum in prin.ff. de uerb. oblig. ubi dicit interdum stipulatio pura capit dilationem,ut si stipuler mihi dari fructus futuros,uel ancillæ partū. quia intelligitur cū erūt nati. Itē cū sim Romę uel florētiæ & stipuler mihi dari ephesi uel aphricæ. Intelligitur cū ibi erimus.L.cōtinuus.§.cū ita de uer.ob.& sic inest tacita cōditio. Quæ tamen stipulationem conditionalem nō facit

f §.si ꝑtor]Omissio solennitatu a iure requisitarū uiciat trāsactionē,ut ibi,puta qa fuit facta trāsactio citra cāæ cognitionē,& uide Bar.ibi & Bal.q singul'r l·tat.In l.si.C.de sen.experi. recitan.& rō huius dicti ab auctorē est, qa remota substātiā actus, ipse cōsistere n pōt in ut c. tua nos.de spon.

g Facit ꝙ not. Bar.]Ibi dū opponit de d.§ si ꝑtor. Sed melius hr̄ ꝑ eūdē in l. prolatā.C. de sen.& interlo.om.iudi.ubi snīa lata omissis substātialib. iudicii, ut litis contestatio, & huiusmodi est nulla & in l. 1, in prin. de uer. obli.no. de substantialib. obligationib. ut si omittaē iterrogatio & hmōi.

h §.deniq.]Si legat fructus dēpto usu, legatū ē inutile,& econuerso si legatur usus dēpto fructu, totū ur adēptum. Et ibi gl. pōit exēplū de cōuerso,q si cōuertit &vult sibi aliqd retinere,nulla ē cōuersio, qa illa retētio ē ꝯ uotū.Et subdit gl. qd si prius fit cōuersio uel legatū, & postea uelit cōuersus sibi aliqd retinere,uel de legato usū adimere,nulla est retētio & adēptio nulla.

i Et reiicit].s.cōditio & hoc fauore mřimonii fm Abb.ibi.

k Insti.de leg.]

impossibili alicui fit legatum, uel aliquis instituitur hæres, puta si titius cælum digito tetigerit hæres esto, uel habeto centum, & isto casu fauore ultimæ uoluntatis reiicitur conditio, & ualet institutio & legatum. institu. de hære. institu. §. impossibilis,[a] & communiter docto. in d. §. fina. instit. de leg. Bar. tamen[b] in l. 1. ff. de condi. institu. tenet contra prædictam distinctioně de qua ibi uide, sed parum ad nos, & no. quòd conditio turpis[c] aut impossibilis quo ad hoc æquiparantur. ut in d. c. fina; not. aut conditio non est nec turpis nec impossibilis, nec contra substantiam actus, & sic uitiat. ut no. in c. de illis.[d] de condi. appo.

CONDVCTOR Quis dicatur. Vide infra locatio. in prin. Et quomodo est excommunicatus qui ante tempus conductionis conducit domum Bononiæ alicuius doctoris uel scholaris sine consensu ipsius inquilini. Vide infra. Excommunicatio. 7. Casu. 4.

CONFESSIO Delicti an sit facienda ad interrogationem iudicis. R. Panor.[e] in c. super. de confes. aut proceditur a iudice per inquisitionem ex mero officio iudicis, & tunc si factum est notorium, uel infamia flagrat uel quando semiplene[f] probatum est, & sic respondere tenetur ueritatem sub pęna mortalis peccati secundum Thom.[g] 2. 2. quæstione. 69. ar. 1. tex. nota. in cap. cum dilecti.[h] de actu. & hoc uerum quando nō agitur ad aliam pænam[i] q̃

Vbi bona glo. quæ hanc facit distinctionem.

a §. impossibilis] Ibi dicitur impossibilis conditio in legatis institutionibus & libertatibus pro non scripta habetur. Et notat secundum glo. ibi quod tripliciter dicitur conditio impossibilis natura ut si cælum digito tetigeris. §. impossibilis, in stit. de inutili. stipulati. Item de iure ut si patrem ab hostibus non redimeres uel huiusmodi quia ius p̃sumit nos hoc facere nō posse. ff. de condō. l. cōdōes. & l. filius. Et iistis duobus casib. habet locum. d. §. impossibilis instit. de hęred. instit. Item de facto ut si montem aureū dederis. Et hoc casu non ualeret institutio uel libertas, cū nec animus dādi fuerit iure præsumente. ff. de stat. lib. l. cū hæredes. §. 1. Adde quartam impossibilitatem perplexitatem, & ista uiciat, & de ista loquitur. l. si titius. ff. de conditio. insti. ubi dicitur si titius hęres erit seyus hęres esto. hęc sunt perplexa, quia non potest seyus hæres esse nisi primo sit titius. Et si titius erit hæres, quomodo seyus erit. Et ad. d. §. impossibilis concordat. l. 1. ff. de condi. insti. Et l. obtinuit ff. de condi. & demonstra. Et potest etiam dici quòd ideo nō uitiatur in istis tribus iuribus dispositio, quia est fauore libertatis & ultimæ uoluntatis. Et adde Barto. examinantem istas quatuor species impossibilitatis in l. 1. ff. de condi. institu. Et Ange. de Aretio in d. §. impossibilis.

b Bar. tamen] Dicit enim ibi Bar. hanc distinctionem hic positam esse contra casum. l. si mihi & tibi. §. si quis seruos. de lega. 1 sed certe ibi non loq̃tur de impossibilitate, sed difficultate. Ille enim q̃ Romæ testamentum fecerat, damnaueratque hæredem, ut post triduum daret Titio seruos quos gadibus habebat, id est certis locis distantibus a Roma forte per 10. dies tenet legatum licet impleri nō possit in triduo, quia istud accidit ex postfacto. Nā testator ut dicit ibi glo. poterat superuiuere tanto tempore, quòd poterat ibi seruos adducere &c.

c Conditio turpis] Vt scilicet si occideris homině, si fornicatus fueris &c.

d De illis] Exemplum accipiam te in uxorem si donaueris mihi centum. Et sic iuro si uxór non d... nat centum non tenetur eam accipere, nec erit p... iurus.

e Respo. Panor.] In uer. ad primum autem, ubi ... cundum Inno. dicit sic. ubicunque fit positio, ... reus fuerit ... blicæ depr... sus coun... uel cōfessi... bet respon... arg. c. uestr... coha. cle. S... lier. Et dato ... positio n... tamen si c... est talem ... infamatus ... tali delict... interroga... netur resp... re, siue ag... per modu... cusationi... inquisitio... ue etiam ... dum exc... nis, uel ... qualiter ... do agatu... criminalit... ue ciuilit... tra ipsum ... tio autem ... secundum ... no. quia ... est q̃ tal... matus ... se purga... iurament... prium & compurgatorium. c. 1. de confes. de p... ca. c. quoties ergo fortius tenetur per iuram... suum duntaxat. Addit tamen Innocen. q̃ no... pellitur se purgare precise, sed causatiue ta... unde si renuit iurare punietur tanquam con... uel alia uia contra ipsum procedetur secund... negotii qualitas requirit. Arg. l. de ætate. §. ... cuit. ff. de interrog. actio. Et c. fi. de iuramen. c...

f Semiplene] Puta per unum testem.

g Mortalis peccati] secundum Thom. 2. 2. ... est quia quicunque facit contra debitum ... mortaliter peccat. Nam pertinet ad debitu... tiæ, q̃ aliquis obediat suo superiori in his ... ius prælationis se extendit. Iudex autem ... est respectu eius qui iudicatur. Et ideo ex ... eius tenetur accusatus iudici ueritatem exp... quam ab eo exigit secundum formam iuris, ... confiteri noluerit ueritatem quam dicere te... uel si ea mendaciter negauerit, mortaliter p... hic beatus Tho. ubi supra.

h C. cū dil.] hī. n. ibi q̃ gñales inq̃sitores pō... dere ad inq̃rēdū de ueritate criminū et no... testibus super infamia. Satis enim eis est p... de infamia propter frequentem clamorem.

i Ad aliam pænam] Puta agitur ut a confes... uel ordine repellatur c. per his. de accusa.

Dupli...

spiritualem. Si uero factum non est notorium, neque flagrat infamia, tunc non tenetur respondere. ar. c. qualiter & quando. el. 1. de accu. in fi. etiam si iurasset dicere ueritatem secũdum Hen. de Gã. in primo quolibet. q. 33. nec est obediendum in hoc prælato quia contra charitatẽ. Occulta enim publicanda non sunt, sed soli deo relinquenda. 6. q. 1. si omnia. & c. oues. & c. ex merito. Aut proceditur a iudice ad instantiã partis & sic necessario non est respondendum, nisi id de quo quæritur sit famosum & impediat ordinis executionem, seu beneficii retentionem, de qua nec uenit imponenda pœna temporalis, sed dicet ne mendacium. ℞. ꝙ non, sed utetur aliis uerbis duplicibus [a] & simulatis. argu. 22. q. 5. §. ex his.

1 Vtrum confessio iudicialis præiudicet confitenti. ℞. secundum Pan. in c. ex parte, de confes. ꝙ sic si sit maior. [b] 25. an. & sit sponte & ex certa scientia, & expressa causa, & coram suo iudice, & parte præsente, & non sit cõtra naturam, nec contra ius, & fiat de re litigiosa, & non sit contra libertatem, alias non præiudicat, uide diffuse in d. c. ex parte, quia potius est fori contentiosi.

2 Vtrum confessio extraiudicialis præiudicet in absentia partis. ℞. Pan. in c. si cautio de fi. instru. ꝙ quando ꝓmissio fit præsenti sic ꝓmitto tibi præsenti ꝙ dabo absenti centum, & tunc obligatur naturaliter, & de iure ciuili. secus si diceret promitto tali absenti centum, quia tunc non obligatur ẽt naturaliter, quia non est cui acquirat obligatio. Ita no. glo. [c] & do. in l. stipulatio. §. si quis insulã. ff. de uerb. oblig. & in l. 1 ff. de pac. & in c. si tibi absenti. de pbẽ. li. 6. Fallit hoc qñ dicit tutori pupilli, curatori furiosi, actori uniuersitatis ꝙ ꝓmittit eius pupillo furioso uel uniuersitati quia obligatur. l. eum qui. §. 4. cũ tribus se. ff. de consti. pec.

3 An quis teneatur confiteri positionẽ in qua quis petit. 20. cũ solũ. 10. habere dẽat, aut cũ absolute petit quod ei debeẽ sub conditione. ℞. ẽm Bar. in l. 1. §. si stipulãti. ff. de uerbo. obli. & in l. si is q̃ ducenta. §. utrum in fin. ff. de reb. dub. Aut quod ponitur in positionibus seu libello est falsum ratione qualitatis, & sic potest negari in totum, quia uidetur aliud factum, & sic intellige glo. in c. si. de confess. li. 6. in uer. rõnabili circa me. & in c. 2. de testib. co. lib. in uer. qd sciat, utputa quod debeo sub conditione petit absolute aut dixit, ꝙ comedi hodie & fuit heri & hmõi. Rõ q a si cõfiteret sic. Debeo, sed sub conditione actor posset accipere partẽ cõfessionis ꝓ se. s. ꝙ tenet ei, & reus hẽret ꝓbare ꝙ teneaẽ sub cõditione ẽm cautelã. [d] Pa. in c. 1. de po. ꝓla. & doc. Bar. in l. aurelius. §. idẽ q̃suit. ff. de li. le. ubi dicit, ꝙ si qs cõfiteẽ se interfecisse hominẽ, sed pp suã defensionẽ ꝙ nõ credit ei ꝙ pp suã defensionẽ. Et ponit rõnẽ q a p̃sumptio est ꝯ riũ rõne operis perpetrati cum sit factum a iure damnatum. Item quia cõiter nõ cõtingit, ꝙ aggressus interficiat aggressorem ubi uero hæc cessant, tene quòd non potest quis accipere partẽ cõfessionis ꝓ se,

a Duplicibus & simulatis] Tu uide Sco. in 4. dist. 15. de uerbis dicendis.

b Si sit maior] De ista materia plene per Hos. ti. de confes. §. 1. uer. si maior, aliquid p Ioã. and. in addi. ad spe. de cõfes. §. sequitur, post prin. per Cy. in l. unica. C. de cõfes. per Bart. in l. certum. §. in pupillo. ff. de confess. & Abb. in d. c. ex parte, de confess. examinat. Et de omnibus his re q̃sitis uide plenissime per Abba. ubi supra vbi format utiles quęstiones &c.

c Ita no. glo.] D. And. in d. c. si cautio, dicit sub dubio forte ꝙ de æquitate canonica ualeret talis confessio facta, parte absente quia sola mẽs debet ad hoc sufficeẽ q̃uocunq. de ea cõstet gl. 4. no. in c. quoties. 1. q. 7. q̃a maxime [illegible] q̃ trã[illegible] in dispositionẽ, q̃ fit ex aliqua causa [illegible] con[illegible] ff. de cõst. pe. l. si [illegible]. Sed illud [illegible] qd [illegible] tenebat Io. an. [illegible] hic, q a cũ cõfessio fit [illegible] i fa[illegible] nõ [illegible] ex certa scia facta, sed potius ex abru[illegible] & ex aliqua occasione sæpe. n. ad se excusandũ dicit, qs se debitorẽ alicuius absentis, cui in ueritate in nullo tenetur. Sicut. n. de iure ciuili nõ ualet cõfessio sine causa, q a p̃sumitur erronea sic debet de iure canonico. Itẽ sicut in ciuili non probat cõfessio extra iudiciũ facta ut in c. quã sit graue. de excess. p̃lato, & qd ibi no. per Inn. ut in c. at si clerici, de iudic. ita dicẽdum in cõfessione facta absente parte, non. n. præsumitur delibera te p olata, uoluit glo. in c. fi. de confessio. & quod no. gl. 1. i c. cõstitutus, de pro cu. Vide tñ Bar. & Mod. in l. admonẽdi. ff. de iureiur. & Bar. in l. certũ. §. si quis absente. ff. de confes.

d Cautelam] Concor. Pa. in c. cũ uenissent i 8. no. de instit. quod est notã. quia regulariter non potest quis recipere partem confessionis pro se, & partem reiicere ex quo confessio emanat sub certa qualitate & continet unum factum, ut no. in c. 1. de cõ fes. & in d. §. inde q̃siuit. & i l. si q dẽ. de ex. cep. & uideatur Bal. i l. si filius. §. in exceptionib. ff. de inter. act. Bal. i l. si q dẽ. C. de exc. & in l. 2. C. de do.

ante nup.& uide Ge.qui examinat in d.c.1. de cõfes. lib.6. 2.q.

a Et in l. qui solidum]Et refertur ad sdicta.

b Vt sit testis] Glos.fi.quæ urs se resoluere ꝙ tortus nõ facit fidẽ ꝯ eũ ꝺ quo confitetur.

c Aliis]Adde de materia Bar. in l.q accusare.ff. de accusa. Spe. & Ioã. And. in tit. de teste. §. 1.uer.si qua.& quod not.Bar. & Bal. in l. qm C.de testib.ubi bonus tex. Inno.in ca.qualiter secundo.de accus. Bal.in l. omnibus.C. de testi. Moder.in c.significasti.2. de homi.& ĩ c. ueniens.de tes. Dy.uero in tractatu de qõnibus, dicit ꝙ inculpatio quam facit sociis criminis ꝺ aliquo in casibus in q bus põt de sociis interrogari de quibus in l.fin.C.de accu. facit indicium ad torturã. Adde tex. & Bar. in d.l.1. §.cum qs.ff.de qõnib.

d Bar.in l. 1.] §.si seruus secũdo. Ibi format qõnẽ. Aliquis ut a testimonio subducaẽ fecit se accusare de eodẽ crimine, certe hoc non nocebit qa nihil criminis testificabiẽ.ar.huius.§.&.§.cum quis.j. eo. hæc Bar.

e In anpe.qõ.]

& partem refutare, quando confessio est facta unico cõstructu, sic tenet Archi. in c. 1.de confes.lib.6.Tamen qa magis tutius est non confitẽdo ueritatem poterit negare. Aut quod ponitur in libello,seu positionibus,ẽ falsum in quantitate seu in parte summę seu in parte rei, ut quia petit. 20. cum nõ debet habere nisi 10.uel petit totũ & non debet habere nisi medium,& tunc tenetur confiteri ueritatem,unde tenuit Pe. ꝙ si talem positionem negat ex toto ꝙ est periurus, & facit tex.cum gl. in l. pupillus. §.fi.ff.de uerb.signi.ubi patet ꝙ debitor negans rem esse suam negat sibi esse communem,& glo.in c.fi.12.q.1.tamen adde, ꝙ reus ciuitatis uel uniuersitatis non est cuiuslibet.12.q.2.qui manumittitur,& in l.qui solidum [a] in princip.ff.de leg.2. ubi petẽs totum constituit aduersariũ in mora in parte debita, & hoc est contra procuratores nostri temporis.

4 Vtrum confitens consocium criminis sit testis idoneus contra socium.℞. quòd non, ut no. glo. in l.si filium. C.de libe.cau. Et ideo nõ debet interrogari de consociis ut in l.fi.& ibi per doct.C.de quæstio. Intellige quòd non debet interrogari quo ad hoc ut sic[b] testis,sed bene potest interrogari ut per eius dictum possit inueniri ueritas ab aliis.[c]

5 Vtrum interrogatus uel sua sponte dicens faciat indicium contra socium.℞.ꝙ nõ. ut no.Bar.in l.1.[d]§.si seruus. 2.ff.de quæstion.Maxime cũ omne indicium debeat probari per duos testes, ut per glo.in uer. indiciis doct.in l. fi.C.famil.ercis. & per Bart. in l.fi.in antepe.[e] q.ff.de quæstio.per Ange.in l.fi. ff. quod me.cau.per Bal.in l.cum proponebatur.[f] ff.de leg.2.unde licet unus testis quando deponit directe super ipso facto principali, puta quia uidit committi ipsum maleficium, faciat indicium si est omni exceptione ɞ maior ut no.in l.si quis.C.ad l.Iul.ma. Bar.in d.l.fi.de quæstionibus & Bal.in l.fi.C.fa.erci.Sal.in l.fi.C.de quæstio. Tamen supradictus socius ex quo confessus est crimen suum est infamis infamia facti saltem ideo non est testis omni exceptione maior,quia uilis & infamis non facit indicium aliquo modo.Ita dicit Bald. in l.1.§.idem cornelio, per illum tex.ff.de quæst.& Bal.in c.1.in §.sacramentum,de cõsue.rec.feu.dicit ꝙ illud ꝙ dicitur unum testem facere indicium,debet intelligi si est uitæ probatæ uel bonę opinionis,nec potest haberi suspectus familiaritate,uel fama mala, uel alia causa arbitrio iudicis. Et ideo secundum cum infamis infamia facti non est idoneus testis.ut no.etiam ipse Bald.in l.fi C. de requi.re.per no.ibi per gl. fi.Et quid sit indicium,&quo modo probatur,& in quibus fallit quod supradictum est. Vide infra. Indicium per to.

6 Quid si essent duo uel tres testes singulares qui confiterentur contra tertium.℞. ꝙ nullo modo possunt coniungi ad faciendum indicium nisi sit testis omni exceptione maior,ut supra dixi,in §. præcedenti & multominus ad faciendam plenam probationem. Ratio quia cum duo testes requirantur regu

Dicit ibi Bar. illud.n.quod dixi ꝙ unus testis facit indiciũ est uerũ de uno teste q testificatur de maleficio ipso,sed qñ testificaẽ de indicio quodã dicẽs,ipse fuit in tali nocte repertus in loco [illegible] uicino, qñ fuit factũ furtum, istud indiciũ debet probari per duos testes hæc Bar.

f L.cũ propo.] Adde ibi Imo. dicentem ꝙ qñ ex cõiectura [illegible] indiciis insurgit plena pbatio,tũc tot requirunẽ ad pbãdũ plenũ negotiũ factũ.Sed ubi ex indiciũ nõ insurgit plena probatio,tũc dicẽdum ꝙ si testis deponẽs deponat super facto directo sufficit unus testis idoneus, hinc est ꝙ facit indiciũ ad torturã dictũ unius testis deponẽtis super maleficio.l.3.[illegible] ibi not.C.ad l. Iul.ma.Et Bar. in l.fi.ff.de q. Si aũt nõ deponat super maleficio,tunc requiruntur duo. ut per glo. quam ibi multum no ta.Bart. in d.l. fi.C.de fam.erciſ.licet Bal. [illegible] cat & male [illegible] testes r.q [illegible] ad probandum [illegible] coniectur[illegible] indicium, q [illegible] requiruntur [illegible] factum prin[illegible] pale hæc Imo.

g Omni exceptione maior.] [illegible]

lariter ut dictum est, tales non sufficiunt, quia unumquodque de per se imperfectum est, ita no. Bal. in l. si qs ex argentariis. §. 1. ff. de edē. & patet per no. per do. Anto. in c. licet. de testi dum loquitur de probatione per testes singulares. Nec obstat ꝙ unus testis deponens super facto principali si iungatur cum probatione famę,[a] ut probatur in l. 3. §. eiusdem. ff. de test. ar. not. per Bar. in l. admonēdi. uer. uenio ad tertium. ff. de iureiuran. Istud ē, quia hoc est perfectum, scilicet unus testis integer ut dictum est. Item fama quæ facit perfectum indicium, ut not. Barto. in l. de minore.[b] §. plurimum. ff. de quæstio. Item nec obst. quòd duæ probationes semiplene diuersi generis coniungantur ad unā plenam faciendam, iuxta no. per Bar. in d. l. admonendi, quia illud uerum quando coniungūtur ad eundem actū, sed duæ probationes diuersorum actuum, & diuersorū generum nunquam coniunguntur ad plenam probationem faciendam. Iste est casus & ita deducit Bal. in l. testium in fi. C. de testib. & idē Bal. in l. obseruare. C. quomodo ap. non reci. posuit. d. Anto. in ca. ueniens. el 1. de test. & ibi Pan. ubi late. Ex istis infertur quòd duæ mulieres dicentes se peccasse cū aliquo non possint iungi ad faciendum indicium perfectum, nec arctādum ad ueritatem dicendam etiam cum aliquibus coniecturis, maxime cum deponant de delicto perpetrato in eorum corpore iuxta not. per Bar. in l. si quis in graui.[c] ff. ad senat. consult. sillania. ubi dicit ꝙ nullum facit indicium, & idē Ang. in l. 2. C. de calū. uide infra testis. §. 23. quando dicantur singulares.

CONFESSIO Sacramētalis[d] primo quid est. ℞. secundum Thom. quod est legitima coram sacerdote peccatum suorum declaratio, uel secundum Dir. Confessio dicitur quasi simul uel ex toto, uel undique fassio. Nam sicut sententia sic confessio quæ generat sententiam debet esse certa, unde in l. certum.[e] ff. de confess. certum inquit confessus pro iudicato[f] erit.

1 Qualis debet esse confessio ut sit legitima. ℞. secundum communiter Theologos in 4. dist. 17. quæstio. 16. debet habere conditiones[g] quæ continentur in his uersibus. Sit simplex, humilis, confessio pura fidelis. Atque frequens, nuda, discreta, libens, uerecunda, Integra, secreta lachrymabilis, accelerata. Fortis & accusans, & sit parere parata. Quas Rich. exponit in 4. dist. 17. ar. 3. q. ulti. simplex. i. ut nihil admisceaē quod nō faciat ad pcti quātitatē, humilis in uerbo & signo. Pura. i. recta intētione facta. Fidelis. i. uera, ut nihil de falsitate admisceatur. Frequens qa ualde est utilis. Nuda, nō inuoluta uerborū obscuritate. Discreta, ut maiora cū maiori grauitate. Li

Ita Bar. in l. 1. §. idem Cornelio. & in l. maritus. ff. de quæstio. ubi utitur hoc uerbo si est idoneus, & Adde Bar. in l. admonendi. ff. de iureiuran. uer. uenio ad 3. ubi utitur omni exceptione maior.

a Cum probatione famæ] Facit plenam probationē quia sunt duæ semiplene probationes.

b L. de minore] §. plurimū. Alias in §. tormenta. in §. plurimum. ultimo principaliter q̄ro ubi dicit in causis breuioribus uel modici præiudicii fama facit plenā probationem.

c L. si quis in graui] Est in §. si quis moriēs, ubi dicit p illū tex. ꝙ si aliquis assessor ueniēs ad mortem dicit se tulisse unam sententiā per pecuniam, uel si aliquis dicit se tulisse falsum testimonium, tale dictū non prẹiudicat aliis. Ad idē allegat. l. 1. §. si quis filium. ff. de carbo. edi. & l. seya. in prin. ff. ad uelle. & tex. in ca. sicut, de testib. & de his uide Imol. in c. 1. de arbi. & facit. l. quod si utriusque de euic. & l. ab executore, de ap pel. & l. si quis decurio, de falsis.

d Cōfessio] Cōfessio est per quam morbus latens spe ueniæ apratur, p cuius declaratione, scias ꝙ tripliciter fit cōfessio s̄m Petr. de Pal. aut ī foro aīæ interius corā deo, & in hac nō aperitur pcm̄ latēs, qa deo apertū erat, aut in foro cōtentioso coram iudice, nec in ista aperit̄ spe ueniæ, aut corā dei uicario, & i ista aperit̄ pcm̄ spe ueniæ, uñ confessio sacramētalis q̄ est pars pœnitentiæ cōuenienter describitur, per materiam quæ est pcm̄, & per actū qui ē aperire, & per finē qui est spes ueniæ, potest addi ꝙ ideo dr̄ spe ueniæ, quia si alia de causa aperiatur peccatum non est cōfessio. Nam si causa consilii, est cōsultatio, si ex lasciuia uł leuitate, est dissolutio, si ad aliquem malum finem est malignatio. Et ideo ubicunque non aperitur peccatum spe ueniæ, non est confessio, sed no. ꝙ ēt omnis qui spe ueniæ apit pcm̄ nō consequitur ueniā, ideo aliter diffinitur, ut in litera. Et in ca. omnis de pœ. & re. & in c. 1. d pe. di. 6. &c.

e Certum] Ex quo sequitur ꝙ si incertū quis confiteretur nō haberetur pro confesso ut dicit tex. ī l. sicut. C. de rep. hr̄di.

f Pro iudica.] Est ēt tex. in l. unica. C. de cōfessis, intellige tñ istam regulam, ut habeat omnia requisita de quibus p Abb. in c. fi. extra de confessis. Et ibi an requirat̄ sñia & quid in confessione extraiudiciali. Vide ibi plenissime.

g Cōdiões] De cōdi. uide S. Th. i 4. di. 16. q. 3. & arg. 4. quæstiūcula.

cula.4.&c.& S.Bona.in 4.di.21. in q.circa lram &c.

a Nec habeat] Adde Abb.in c.omnis.de pe.& re. in 2.not.& uult dicere q & si sacerdos deueniat in no ticiam personæ cum q̃ peccauit cõfitens, tñ de neces sitate oportet sic dicere pp expressionẽ peccati. Ex hoc seqt̃ q nõ sufficeret mulieri dicere quidam uir concubuit mecũ, sed dẽt dicere frater meus uel religiosus. Adde q S.Bona.in 4. dist.21.dicit q aut pctã aliena sunt nostris cõiũcta & admixta, ita q sine illis non põt bene culpa explicari,& tunc licitum est confiteri, eatenus q̃ tenus non põt sine alieno peccato culpa propria explicari. Vñ sufficit aliquando in gñali ut si mulier cognita est ab epõ, qđ absit, vł ab aliquo religioso sufficit dicere, ab aliquo magno plato, uel a religioso, & sic satis exprimitur peccati spẽs, ẽt stando in ista gñalitate. si uero descẽdat ad psonam singularem increpãda est persona confitẽtis si vero peccatũ nõ põt explicari sine expressione personæ determinatæ, utpote si mulier a uiro inordinate cognita est, tũc si dicat de masculo non peccat pro eo qđ nõ põt aľr confiteri ppriã culpam,& tunc non debet attendi accusatio aliena, sed accusatio propria.

bẽs nõ necessitate, sed libera uoluntate. Verecunda, nõ iactantia plena. Integra ut nullũ retineat. Secreta, nõ publica. Lachrymabilis, ex dolore cordis. Accelerata, ne nimis plõgetur. Fortis, ne ex uerecundia dimittat, accusans se nõ alios. Parere parata s.ad obediẽtiã cõfessoris.

2 Vtrum præfatæ conditiones sint oẽs de necessitate cõfessionis. ℞. Ric.ubi s̃.dicit q non, sed quædam de congruitate, sed ut clarius intelligantur multas inferam qõnes.

3 Vtrum nominatio personæ cũ qua quis peccauit sit necessaria ad peccati confessionem. ℞. ẽm Ric.ubi s̃.dist. 21.art.fi.q.2.q aut nominatio personæ est necessaria ad peccati magnitudinẽ & speciem exprimendã,& tunc est necessaria, utputa qa peccauit cũ mr̃e nec habeat [a] aliã cõsanguineã qa si hẽret aliã consanguineã puta sorores, sufficeret dicere peccaui cum consanguinea mea in primo gradu.[b] Aut talis nõiatio solũ est utilis [c] confitẽti ut confessor melius sciat imponere cõsiliũ & pœnitẽtiã,& sic siľr est necessaria. Aut est utilis illi cum quo peccauit,& tũc põt dicere, sed nõ in cõfessione,[d] qa sic cõfessor nõ posset aliqd facere nisi ex cõfessionem ei dicat. aut nõ est utilis nec ei q̃ cõfitet̃, nec ad correctionem illius cũ quo peccauit, nec ad expsionẽ spẽi peccati, & sic nõ solũ dẽt tacere eius expsionẽ, imo dicit Ric. q credit teneat̃ celař.& ut dicit S.Bo.in 4.di 21.pte 2.ar. 1.q 3. q confitẽs si exprimit nõ effugit [e] detractionẽ, nec confessor si ad hoc cõsentit, siľr qñ nõiatio psonæ eẽt cũ piculo alterius ẽt si circũstãtia eẽt đ necessitate, omittẽda est ẽm Pe.đ pal.ĩ 4.di.21.

4 Vtrũ reqrat̃ ad cõfessionẽ q fiat genuflexo, capite discoopto & hmõi. ℞. q nõ, nisi de bono & equo & principalr.n. humilitatem cordis requirit Deus.14.q.5.si qđ q̃uis actus humiles corporis ipsi nos inducant & in ipsis meremur.

5 Vtrũ cõfitẽs pp gloriã uanã, uel aliũ malũ finẽ peccet mortaľr. ℞. q sic, qa peruertit finẽ [f] sacri.facit ad hoc q dico.ĩ honor. §.7. imo nec sacramẽtũ suscipit qa ps essen

d Sed non in cõfessione] Ad hoc uide tex.in c.hoc uidetur 22.q.5.

e Non effugit] Vnde S.Bona.ubi s̃. inuehit cõ cõfessores qui ramusculos in confessionibus inquirunt & audiunt de aliis malum, & sustinent, & infert q confessor nõ debet curiose inquirere de psona, sed si suspicatur q illa psona cui pctũ sit prodesse, & utile & competens sit illũ scire, põt ex cõfessionẽ ingrere. Nam talia sunt quẽter sunt occasio frãgendi sigillũ cõfessionis, iõ est nimiũ periculum. Adeit ad hoc Hoſt.c. [illegible] §.6. in fin. [illegible] Ra. q 13 [illegible] do non dẽat interrogare specificationẽ psonæ &c. nisi &c. tñ si iterrogat non ex curiositate sed ex charitate ut [illegible] dicat nõ vł peccare. [illegible] sit cogẽdus dicere si nõ uult. si igitur peccata aliena [illegible] impertinentia ad peccati nñ accusationẽ, sed ex quadã affectatione referat qs ei & ad excusationẽ, quia solatium est miseris, socios habere pœnarum, male facit qui sic confitetur, sicut multi simplices aliquãdo accusant omnes uicinos ut ipsi minus confundantur. ut si dicant sumus latrones usurarii periurii & huiusmodi & tales a confessoribus corrigendi sunt, quia rectam formã cõfessionis non seruant hæc S.Bona. Et sic ergo debet dicere. dixi confitebor aduersum me.&c. Cham fuit maledictus qui non cooperuit patris uerenda, sed magis publicauit. ut patet Ge.9.&c.

f Peruertit finem] S.Bona.in 4. di.17.parte 2.ar.2. q.5. dicit q necessaria est dispositio ex parte confitentis per omnium peccatorum detestationem & si cum uoluntate peccandi accedit peccat mortaliter quia sacramentum irritum facit quantum in se est. Et hoc nõ est sine contemptu. Vnde tenetur iterare.

b In primo gradu] Sufficit habere solum unum fratrem cum quo peccauit uel plures dicere q peccauit cum consanguineo in primo gradu & id quod dicit Ric.de uno intelligitur q licet propter hoc talis peccans ueniat in cognitione confessoris, tñ de necessitate debet nominari. tenetur tñ cõfessor ipsum nominatum celare sicut & pœnitentẽ ut ĩ dicetur.

c Vtilis]. Puta quia seruus uel filius uel uxor. & tunc confitens potest exprimere aliqua de domino, patre & marito.

reuerti ad sacerdotem & petere absolutionem. Et si tu quæras, unde hoc? cum confessio non sit opus priuilegiatum, dico ꝙ hoc habet quia est opus sacramentale ad iustificationem institutum. Vnde hæc confessio ad absolutionem est ordinata.

tialis huius sacri q̃ cõsistit in actu suscipientis est actus interior. Vñ sine eo nõ est, sicut non ꝯheret mr̃imonium quo ꝯhendo nõ intenderet nisi in carnalẽ copulã ad tp̃s. Tenet̃ enim qs cõfiteri pc̃tã sua, ut Deo satisfaciat quẽ offendit & eccl̃æ, & ut de suis pc̃tis ueniã cõsequat̃. Alia aũt intentione confessio facta non ualet, & tenet̃ eam iterare, nisi in casu ut j̃. dicam. §. 14.

6 Vtrũ cõfitẽs pc̃tm̃ qđ non fecit peccet mortali. R. ꝙ sic. tum qa conscientiam nõ manifesta.[d] tũ qa mẽtit̃. 22. q. 2. cũ humilitatis. Limito illud ue [illegible]

a Manifestat] S. Tho in 4. di. 21. q. 2. ar. ulti. Per confessionem debet pœnitens in cõfessione suo manifestare. ille autem qui aliud de se sacerdoti loquitur quam sua conscientia habeat siue in bonum siue in malum, non se sacerdoti manifestat, sed magis occultat, & ideo nõ est idonea confessio, sed ad hoc ꝙ sit idonea requiritur ꝙ os cordi cõcordet, ut solum hoc os accuset quod conscientia tenet. Aliter uideretur esse testis falsus quandoquidem testis sit conscientia & dicat id quod non fecit &c.

b Cognoscere] Hoc potest esse dupliciter uno modo ut intelligatur quãtum ad substantiam actus, & sic non est uerum. non enim ad bonam mentem pertinet, sed ad errantem ut se actum aliquem commisisse cognoscat quẽ non commisit. Alio modo quantum ad conditionem actus & sic uerum dictũ Greg. quia iustus in actu, qui de se bonus uidetur formidat ne aliquis defectus ex parte sua fuerit. & sic dicitur Iob. 9. uerebar omnia opera mea. sciens ꝙ non parceres delinquenti. Et ideo ad bonam mẽtem pertinet, ut hanc formidinem quam corde tenet etiam lingua accuset, ut si aliquis quandoque dubitat de aliquo peccato utrum sit mortale uel ueniale & talis debet ut uidetur de illo confiteri, ut de mortali ergo aliquis debet confiteri peccatum quod non hr̃, Rñ. S. Tho. & Ros. cõfessio primo §. 12. ꝙ quando aliquis dubitat de aliquo peccato an sit mortale, tenetur illud confiteri dubitatione manente, quia qui aliquid committit uel omittit in quo dubitat esse mortale peccatum peccat mortaliter discrimini se committens, & similiter periculo se committit qui de hoc quod dubitat esse mortale negligit confiteri. Non tamẽ debet asserere illud esse mortale, sed cum dubitatione loqui, & iudicium sacerdotis expectare, cuius est discernere inter lepram & lepram, hæc S. Tho. not. etiam secundum logicos. Differ. [illegible] esse inter [illegible] opinionem [illegible] dubitationem, sci [illegible] re enim est aliquid [illegible] credere [illegible] tationi [illegible] alter [illegible] hoc aliquid [illegible] D[illegible] pro [illegible] ad aliquam [illegible] est in [illegible] & in [illegible]. Ita quod

nõ magis moueatur ad unam partem quã ad aliam ex quo patet ꝙ si quis esset in opinione aliquid nõ esse mortale non teneretur confiteri, licet cum aliquali formidine & scrupulo.

c Mendacium] Pro declaratione præmitte ꝙ differt mentiri & falsum dicere. Mentiri enim est quando aliquid exprimit uox quod mẽs nõ sentiat, etiã si per uocem, uerũ dicat. Et falsum dicere est, quãdo uox discordat a re significata. Mẽtiri quidem qa semper importat abusum signi & obligationem hominis quãtum ad uim intellectiuam & exteriorem inter quas est discordia sẽper malum est. & ita scđm se malum quod nulla potest circunstantiis bona uestiri, ut bene fiat sicut dicit Augusti. lib. contra mendacium. falsum uero dici potest frequenter meritorie cum mens decipitur & ita credit esse quod loquitur sicut dixit Apostolus se in hispaniam profecturum. Ro. 15. si ergo quæras utrum liceat addere ad confessionem. Rñ. ꝙ aut tu loqueris quantum ad testificationem conscientiæ, aut quantum ad conformitatem ueritatis in re. Primo casu ut conscientia minus accuset & uox amplius sic est peccatum & mendacium & perditur meritum confessionis in qua debet esse uerbum uerax secundum illud eccle. 37. ante omnia uerbum uerax præcedat te. Verbum uerax est quando id exprimit lingua quod sentit conscientia, & pro hoc facit ꝙ quia accusat aliquem in aliquo quod non fecit est culpabilis quãtumcunque faciat bona intentione. sic in proposito &c. Secundo casu quando conscientia non discordat a lingua, dicendum tunc ꝙ talis ad libitum potest esse meritoria. Qui enim in paruis se grauiter credit offendisse & sic confitetur quasi grauiter offenderit absque dubio profert, hæc sanctus Bonauen. in 4. distin. 21. Adde ad illud quod dixi supra de dubio. quod sanctus Bonauen. ubi supra dicit August. de tri. 15. lib. quod non solum est mendacium dicere scienter falsum, sed etiam asserere dubium, quia lingua a corde discordat. Quando ergo dubitat utrum sit mortale dicendum quod sicut dubitat, ita dubitando debet confiteri, tamen debet confiteri & pœnam sustinere ac si esset mortale. & tunc mens assecuratur & in nullo ueritati præiudicatur. ad illud de humilitate adde quod confessio licet fiat ad humiliationem, hoc tamen est per accusationem, quæ ueritatem debet habere principium uel comitem ad hoc ut recta sit.

rũ qñ cõscĩa dcãt ꝙ nõ fecit. Itẽ qñ pc̃tm̃ qđ confitet̃ esset mortale si fecisset. & sic intellige R. c in 4. di. 21. & Dir. ti. de pe. & re. & illud Gre. qđ hr̃ di. 5. ad eius in fi. bonarũ mẽtiũ est culpã cognoscere[b] ubi culpa nõ est. intelligit̃ ꝓ formidare uel in gñre se pc̃tórẽ confitendo, sed nõ in specie.

7 Vtrum oẽ mendaciũ[c] dictũ in cõfessiõe sit pc̃tm̃ mortale. R. ꝙ nõ, sed solũ illđ qđ est pnitiosum, puta ꝯ famã suam uel alterius. aut ꝯ id qđ necessario hẽt cõfiteri, unde si taceret uel negaret aliqđ mortale qđ fecit & đ quo nõ [illegible]

Et

Et non sequitur ꝙ si humilitas nõ habet excessum in reputatione, ꝙ ueritas non habeat excessum in loquutione.& ideo dicit S.Augu.in d.c.cum humilitatis.in fi.quomodo est humilitas ubi regnat falsitas.& ibi no. Archi.aliquas humilitatis species. ex quo patet, q̃s potest se dicere peccatorem in genere,quia nemo sine crimine uiuit, sicut facit sacerdos. in confessione. Et not.ibi optimam gl.quę dicit ꝙ peccans mortaliter cõmittit furtum qa se subtrahit Deo. Homicidium,quia occidit aĩam suã. Adulteriũ, qa fornicał cum Dyacono. Periurium qa frãgit fidem in baptismo datam. Vtrum humilitatis causa liceat alicui fateri se reum.dicit S.Bona.in 4.di. 21. in quæstio circa literam, ꝙ fateri se reũ uel iniustũ est dupliciter aut ꝑut reatus est iniustitia,& sic simpliciter priuat iustitiã & non debet quis fateri se reum nisi hẽat mortalis conscientiam,alio modo prout priuat iustitię perfectionem, & secundum hoc omnis homo potest se iniustum fateri,secundum illud Isa. 54. Sicut pannus menstruate omnes iustitiæ nostræ.Nec iustificatur homo comparatus Deo.secundum Iob. Et secundum hoc dicebat se Augu.iniustum &c.

est legitime confessus, peccaret mortaliter, nisi forte timeret ꝓbabil'r de reuelatione cõfessionis uel ꝙ sollicitaret eum ad malum tali confitens qa aliũ non hẽt posset aliq̃d tacere uel negare cum ṽbis paleatis tal'r ꝙ mendaciũ non dicat, & ẽt si diceret pp hoc nõ esset mortale, sed erit ueniale.22.q.2.c.1. cum ibi no.[a] Item dicendũ de eo qui habens aliqua peccata a quibus scit ꝙ confessor solitus nõ põt eum absoluere tñ ne scãdalizeł de eo cõfiteł de solitis solũ,& tacet illa a quibus nõ põt ab eo absolui cũ ꝓposito[b] confitendi integre cũ eo q̃ cum possit absolueł.

8 Vtrum confessio facta sit necessario iterãda.℞.ẽm Ric. in 14.dist.17.ꝙ uere & legitime confessus non teneł reiterare[c] confessionẽ de necessitate, nec tenetur q̃s obedire præcipienti sibi ut iterum talia confiteatur,nec papa posset condere legem hoc præcipiẽtem ẽm Pe.de pał. nisi ex bono cõsilio q̃s uelit ut facilius inueniat remissionẽ q̃d fit sępius[d] cõfitẽdo.de pe.di. 1. quę pœnitet circa mediũ.

9 Asignant tñ doc. in 4.di. 17. aliquos casus in quibus confessus tenetur iterum cõfiteri eadem peccata. Primus q̃ñ confitetur ei qui non potest[e] absoluere.

10 Secundus quando confitetur scienter ei qui nescit[f] ligare uel soluere. de quibus dicã latius.ĩ.confessio.3.per totum.& confessio.4.§.3.

11 Tertius q̃ñ q̃s non confitetur integre[g] omnia peccata mortalia de q̃bus non est legitime confessus uni cõfessori, ẽt si cõfitetur diuersis confessoribus, sed scienter tacet aliquod peccatũ mortale de quo dubitat utrũ sit mortale uel aliq̃d aliud quod est necessitate cõfessionis, utputa circunstantiã q̃ mutat spẽm & hmõi ex uerecũdia uel aliquo quocunque respectu. de pe.dist.5.c.1.circa finem.

12 Quid si tacuit ex ignorantia seu obliuione.℞. ẽm Ric. ubi s̃.ar.2.q 6.ꝙ aut penitẽs adhibuit debitã diligẽtiam prout de lege communi humana permittit fragilitas ut memoriã haberet oĩum peccatorum suorũ mortaliũ, q̃ est ẽm Sco.ea.di. q̃ñ tantam

a Cum ibi no.] No. ibi ꝙ ille qui habet animum decipiendi,tunc uerum est ꝙ in dolo iurat qui aliter facturus est quam promittit, cum periurium sit nequiter decipere credentem. Si enim non haberet animum decipiendi secus & facit.c. ne quis.22.quæstione prima ubi dicitur aliud est mentiri,aliud uerum occultare.

b Cum proposito] Debet ergo esse fidelis confessio.Adde ꝙ confitens & confessor sint in fide catholica. Et quod fiat secũdum doctrinam ecclesiæ,non hæreticorum.Et quod fiat sub spe.ut dictum est,quia Cayn.nihil ualuit,ex quo sub spe non fecit eam maior est iniquitas mea &c.Gen.4.de pe.dis.3. c.quem pœnitet. Similiter nec uide profuit.Mat.27.

c Reiterare] Idem S.Bona. in 4.dist.17. parte 3.in ult.q.circa literam.

d Sæpius] S.Bona.in 4.dist.17. parte 2.in q.circa literam dicit ꝙ multæ sunt utilitates cõfessionis, & ad illa u3 maltotiens confiteri. s. ad erubescentiã quæ ualet ad satisfactionem pœnæ ut d.Aug. in c. quam pœnitet. de pe.dist.1. & magister in litera.de dist.17. in 4. Valent ad m'tiplicationẽ intercessorũ & ad humiliationem & gratiæ augmentũ &c.

e Non potest] Puta quia sacerdos non habet iurisdictionẽ ordinariã uel dlegatã.de pe.& re.c.oĩs.

f Nescit] S.Bona. in 4. di.17. parte 3.q.circa literam. dicit ꝙ ca us ĩ quo q̃s tenetur reiterare cõfessionem est q̃ñ sacerdos nescit ligare & soluere. Et concorditer doc. ergo multomagis q̃ñ nõ põt absoluere.Et tenet S.Bona.in 4.dist.21.quia unus defectus est cõtra clauem scientiæ,alius contra clauẽ autoritatis sacerdotis.

g Integre] Adde sanctum Tho.in 4.dist.17.q.ult. ar.4.quæstiuncula secunda. ubi sic dicit.ꝙ in medicina corporali oportet ꝙ medicus non solum unum morbum cõtra quem medicinam dare debet cognoscat, sed etiam totam habitudinem ipsius infirmi, eo ꝙ unus morbus ex adiunctione alterius aggrauatur. & medicina quæ uni morbo competeret alteri nocumẽtum præstaret.Et similiter est in peccatis quia unum aggrauatur ex adiunctione alterius. Et illud quod uni peccato esset cõueniens,alteri incentiuum præstaret cum q̃nque aliquis contrariis peccatis infectus sit. ut Gregorius in pastorali docet. Et

diligentiam adhibet ut memoriam habeat quantã qs apponeret in re multum ardua, & quæ sibi multum esset cordi, & tunc si tenetur cõfiteri alia peccata de quibus confessus est, nec etiam istud peccatum oblitum [a] tenetur confiteri priori sacerdoti intentione necessitatis, sed solum tenetur confiteri alii sacerdoti, quia quamuis de isto fuerit absolutus quantũ ad iudicium dei & ecclesiæ, quia confessor põt absoluere de confessis & prædicto modo obligatis, tamen subintelligitur talis conditio. s. ꝙ qñ ad memoriã reducent, ꝙ illa confiteatur sacerdoti qui possit eum absoluere. Et not. hoc ſm Pet. de pal. in 4. ꝙ si primus confessor habebat autoritatem absoluendi ab oĩ excõicatione & casib. & sic intendebat absoluere qñ cum eo confessus fuit, ꝙ licet peccatũ oblitũ tali modo esset casus reseruatus, uel excõicatio, poterit nihilominus secundus confessor eum absoluere, quia nõ potest esse amplius casus reseruatus, nec excõicatio, sed solũ peccatum simplex, quod bñ not. ꝓ istis qui eligunt sibi cõfessorem autoritate apostolica, ut faciat ꝙ in absolutione intédat eos absoluere ab oĩ excõicatione inq̃tũ eorũ autoritates se extendit & ab oĩ casu, alś oporteret recurrere ad eũ q đ iure posset eũ a tali absoluere facit. c. offi. ii [b]

Et ideo de necessitate confessionis est, ꝙ homo oĩa peccata confiteatur quæ in memoria habet, quod si non facit, non est confessio, sed confessionis simulatio. Idem tenet S. Bona. in 4. dist. 21. Addés quòd confessio est ad accusacionem, sed cum peccator accusat se de tribus cũ habeat 10. hoc ipso prætendit sacerdoti se non peccasse nisi ter, sed hoc est falsitas & hypocrisis manifeste, ergo non est cõfessio. Itẽ quia confessio fit propter absolutioné, absolutio aũt sacerdotis signũ est diuinæ absolutionis. Sed Deus nunquã absoluit nisi ab omni culpa mortali, ergo absolutio sacerdotis, aut nulla est, aut é ab omni culpa, sed meretur absolui a sacerdote peccator qui celat ei peccatum, ergo nulla est absolutio nisi confiteatur oĩa peccata uni sacerdoti. Si obiiciatur ꝙ omnes sacerdotes tenent locum unius Christi, ergo idem est cõfiteri diuersis, quod confiteri uni. ergo tantum ualebit si peccator diuisim confiteatur diuersis quam si uni. Rñ. ꝙ uerum est ꝙ omnes sacerdotes tenent locum unius christi, sed non simul omnes, ſm quilibet de per se. Et ideo qui uult confiteri sacerdoti tanquam christo, si recte confiteatur necesse est ꝙ omnia dicat uni, ꝙ si uni celat unum quantum est in se celando mediatori celauit christo, igitur non consequitur ueniam. Si dicatur ille habet unum peccatum de quo sacerdos scandalizabitur si illud dicat, puta qu a cognouit cognatam suam, ergo non debet dici, quia ex quo confessio facta est in remedium, non debet esse in scandalum. Respondetur ꝙ ubi timetur scandalum non est confessio dimidianda, sed licentia petenda, & si non datur superior est adeũdus, uel alius qui habeat eius autoritaté, quia in tali casu licentiam petere est obtinere hoc S. Bo. Sed dicet alius. Videtur ꝙ possit maiorem erubescentiam habere confitendo pluribus, & consequenter maiorem remissionem pœne consequeretur. Rñ. ꝙ uerum est si integre diuersis confiteretur. Secus si diuidat, quia maior est erubescentia confiteri integre omnia uni, quam ille omnes erubescentiæ in simul secundum Tho. ubi supra.

a Nec etiam istud peccatum oblitum] S. Bo. in 4. distin. 21. in responsione de pe. arg. q. 1. parte 2. dicit ꝙ licet esset sanum cõsilium ꝙ totum diceret tamé non est necesse ꝙ teneatur dicere nisi in generali. Nam aliud dicere est uiam confessionis & salutis multis auferre, cum multi confiteantur aliquando aliquod peccatum enorme, quod deinceps uix alii sacerdoti dicerent, nec autoritates sanctorum hoc compellunt dicere, qa hoc nõ est confessionem diuidere, prima enĩ fuit integra, & secunda similiter, quia non oportet hunc de aliis habere remorsum nouum, nec nouã absolutionem. Similiter iudicandũ est de recidiuo. S. etiam Tho. in 17. dis. 4. ubi supra ait ꝙ licet quidã dicunt ꝙ q ̃ali quis recordat̃ eorũ quę prius oblitus fuerat, debeat iterum etiã ea quæ cõfessus fuerat confiteri, & ꝑcipue si nõ põt eundem habere, cui ante cõfessus fuerat & omnia cognoscit qui totius culpæ quantitas uni sacerdoti innotescat, tñ non uidetur necessarium, quia peccatum habet quantitaté & ex seipso & ex adiunctione alterius, peccatorum auté de quibus confessus est, manifestauit quantitatem quam ex seipsis habent. Ad hoc autem ꝙ sacerdos utramque quantitatem huius peccati, cuius fuerat oblitus cognoscat, sufficit ꝙ hoc peccatum dicat explicite, & alia in generali dicendo ꝙ cum alia multa confiteretur, huiusmodi oblitus fuit. Et licet simpliciter doc. loquantur limitandi sunt ut hic.

b C. officii] Ibi enim est text. ꝙ si quis pluribus de causis a diuersis prælatis fuerit excommunicatus, si ab uno uoluerit absolui suppresso ꝙ erat ab alio excommunicatus, dicitur ibi ꝙ absolutio surrepta non prodest, ergo a contrario sensu, si ex ignorãtia tacuit, illa absolutio debet sibi prodesse, uide ibi glo. 1. & in c. super literis hic allegato, est casus de eo qui impetrauit tacens ueritatem uel dicens falsitatem, quia aut fuit malitiose & literæ nihil ualẽt aut ex ignorantia, & tunc aut si tacita ueritate uel falsitate pro lata omnino Papa esset concessurus ualent literæ. Secus si non fuisset concessurus, & quia in casu nostro si peccatum fuisset dictum & ꝓpalatum secuta fuisset absolutio. Ideo tenet cõfessio & sic facit multũ ad propositũ. Et ibi Pan. ponit exemplũ de eo qui dixit ꝙ primæ causæ cõmittebãtur de plano sine strepitu de cõsuetudine, & sic Papa dedit rescriptũ, sed hoc non erat uerum, tñ quia

Papa

Papa nihilominus dedisset literas in forma cōmuni, ideo tunc delegatus procedit in cā ſm iuris ordinem.

a Facere] S.Bo. in 4.di.17.parte 3. in q. circa literam dicit ꝙ oēs doc.in hoc concordant & ſubdit intellige ſi mutat ſacerdotem, & idem ſi nō mutat, ſed ꝑpter diuturnitatem temporis nō recordatur amplius ſacerdos de peccatis ſibi confeſsis. Et dicit ſco. in 4. diſt.15.ꝙ omittēs facere iniūctam pœnitentiā peccat mortaliter, rō quia facit ꝯ præceptū uicarii dei ideſt confeſſoris & eccleſiæ, ut in ca.omnis de pe. & remiſ.

b Recidiuat] S.Bo.in quarto diſt.decima ſeptima pte 3. in q.circa literam dicit ꝙ ſi in cōfeſſione ē defectus condōnis expedientis & congrue tunc iteratio eſt de congruitate nō de neceſsitate, ut qñ interuenit obliuio uel

de ſen.excom.a contrario,& c.ſuper literis,de reſcrip. clarum eſt pro hoc. Aut pœnitens non adhibuit debitam diligentiam,ſed fuit ignorās ignorantia craſſa uel affecta ta,tunc tenetur quis prius cōfeſſa & taliter oblata reconfiteri, niſi in caſu qñ poſſet habere priorem ſacerdotē, & non eſſet ei interdicta poteſtas abſoluendi. Adde ſm S.Bo.in 4.di.17.in quæſtionibus circa literam quod ſcilicet fuerit recenter cum co cōfeſſus, ita quod habeat memoriam ſuorum peccatorū quæ antea fuit confeſſus uel ſaltem recordeť pœnitentiæ impoſitæ. ut ĩ. dicam. §. 14. quia tunc ſufficeret ſolum illud oblitum cum ſua negligentia confiteri alias non.

13 Quartus caſus in quo cōfeſsio eſt iteranda eſt qñ qs obliuiſcitur pnīam iniunctā uel cōtempſit facere.Intellige ꝑ mortali peccato, quia ſi ꝑ ueniali fuit iniuncta nō teneť eam facere [a] de neceſſitate ſm Tho. Itē ꝙ ſi per īpoſsibilitatē uel infirmitatē dimiſit quæ pro mortali impoſita eſt non teneť iterare, ſed ſufficeret intimare eam confeſſori ut eam cōmutet. Idē dic ſi fuiſſet ſibi commutata ab alio confeſſore, ſm ꝙ ĩ.dicam.

14 Quintus caſus eſt qñ cōfitetur ſine cōtritione uel attritione debita, quę ſufficiat ad grē ſuſpitionem cū ſacramento, puta quia eſt in uoluntate peccādi, uel ex mala intentione confitetur, uel non uult ſatisfacere quod tenetur & hmōi. Et licet quidam dicant ꝙ in iſto caſu non teneť reiterare, quia recedente fictione ſuſcipiet fructum pœnitentiæ, tu tamen tene ꝙ iterare tenetur, & hic eſt cōis opi.Theo.ut dicit ſm Bo.in q.ult.diſt.17.circa literam, & Inno.& Archi.ut no.Dır.& rō eſt quia ſi ſuſcipit abſolutionem peccat mortaliter ſm Ri.ca.di.ar.2.q.8.pro hoc habes tex.de pe.di.3.c.inter hæc el. 2. ubi dicitur ſicut uera promeretur pnīa uera, ſic deum irritat ſimulata,& etiam qui eum abſoluit ſcienter, & ſic non pōt dici abſolutus, quia implicaret ꝯdictionē ꝙ ſimul abſolueť & ligareť reſpectu eiuſdem.ut no.doc.in cap.ꝙ quidam de pe. & re. ꝙ licet pnīa & cōfeſsio illorum quæ uolunt abſtinere ſit acceptanda & crebribus monitis ſit ei pęnitentia indicenda, quia ualet ei ad multa, non tñ eſt abſolutio impēdenda, quia non eſt capax eius, nec in iſto ſacramento imprimitur caracter uirtute cuius poſtea ualeat ſicut in baptiſmo. Dicit tamen.ſ.Bo.in d.q ult. ꝙ uerum eſt ꝙ tenetur reiterare in iſto caſu & duobus precedentibus qñ mutat confeſſorē, ſecus ſi ad eūdem redeat & adhuc memoriam habeat ſuorum peccatorum quia recenter cōfeſſus eſt.Pe.tñ de pal.in 4.diſ. 17. dicit quod ſi non ſit oblitus confeſſor peccata ſibi confeſſa, ſed tamen pænitentia pro eis impoſita, quod tali confeſſori ſufficiet confiteri alia peccata prius confeſſa ſolum implicite dicendo,de illis peccatis quæ alias uobis dixi dico meam culpam. Secus ſi pnīa non fuiſſet taxata tunc,quia oporteret ut peccatorum memoriam haberet, & ſatis placet.Et adde etiam ꝙ non ſit interdicta ei poteſtas abſoluendi,& ſic non oportet ꝙ reiteret ſed ſufficit confiteri, uel peccatum ſcienter retentum uel pnīam oblitam uel fictionem ſuam explicite, & de aliis confeſsis implicite, ut ſupra dixi. Nec intelligo ꝙ cōfeſſor habeat memoriam de ſingulis peccatis in numero uel ſpetie, ſed ſufficit recordetur in genere de peccatis quæ ei confeſſus fuit,& de qualitate uitæ eius quod nota.

15 Sextus caſus ſecundum aliquos eſt quando quis recidiuat, [b] ſed hunc non ſequuntur cōiter doc.ſm Ri ca.di.ar.2.q.8. qñ peccata dimiſſa & recidiuata notabiliter tantum aggrauant, ꝙ notabilis & periculoſa grauitas peccati exprimi non poſſet, niſi dicendo aliquod peccatum prius confeſſum & dimiſſum alias non,& ſic tene.

16 Septimus caſus eſt qñ quis confitetur peccatum a quo ſuus confeſſor non potuit eum abſoluere, quia licet iſtud confeſſus fuerit & omnia alia, tamen iſtud a quo non potuit abſolui tenetur iterato ſuperiori confiteri

reiterari nec proprie iste dicitur iteratio, quia superior accipitur pro una persona cum cõfessore, nam confessor absoluit a quib. põt & superior perficit unde ẽm Ricar. ubi supra deberet præcedere absolutio superioris, quod credo de honestate non de necessitate ẽm Dir. & iste duæ absolutiones faciunt unã cõpletam. Sed de hoc dic ut ĩ. confessio.5.§.9.& 10.

17 Octauus casus est ẽm aliquos ut ponit S.Bo.ubi s. pp peccati obliti recordatione, quia cum quis confitetur & alicuius peccati obliuiscitur uolunt ut oĩa postea cõfiteatur ut confessio sit integra, sed hoc non sequuntur communiter doc. tu dic ut supra dixi §.12. ẽm illam dist.

18 Sed quid dicemus de illis qui ideo non confitentur de aliquo peccato mortali, quia non cognoscunt ꝙ sit mortale peccatum. ℞. ut colligo ex doctrina doc. in 4. di. 17. quod si facta diligentia ẽm eorum fragilitatẽ ut memoriam haberent suorum peccatorũ confitent integre de his quæ cognoscunt fore peccata mortalia, & ea quæ non recognoscunt peccata mortalia, pp ea non confitẽtur, ꝙ non tenent reiterare cõfessionẽ qñ de hoc postea aduertunt, sed sufficit solũ cõfiteri taliter nõ cõfessa, sicut dixi.s. d̃ oblitis, & licet ignorantia iuris naturalis aut diuini aliqñ non excuset quin peccet mortaliter faciens ꝯ eius pcepta ex ignorãtia, tñ non tenet hõ hic nõ cognoscens de eo spãliter penitere uel confiteri, sed solum qñ agnoscit, sed sufficit ꝙ de hoc doleat i gñre & dicat cũ pppheta. Delicta iuuentutis meæ & ignorãtias meas ne memineris, & cõfiteat in gñe sic ignorata sicut oblita, & qñ cognoscet, tũc confitet illã solũ specificæ & sufficit. Ex quo patet qd dicẽdũ de pueris & puellis [a] & aliis qui faciunt multa peccata mortalia q̃ nõ cognoscũt fore peccata saltem mortalia, quia licet sæpius cõfitendo illa dimiserint pp talem ignorantiã ꝙ nõ tenent iterare cõfessiones, sed sufficit solũ de illis cõfiteri qñ ea cognoscũt, nec distinguo an habeãt annexã excõicationẽ uel ne, qa ẽt si haberẽt annexã excõicationẽ nõ propterea tenerentur cõfiteri iterũ confessa. ut patebit ĩ. cõfessio.5.§.9.& 10. quod not. bñ.

19 Nonus casus ẽm aliquos est qñ quis ante completam pœnitentiã committit aliquod mortale. Sed ego dico ꝙ sufficit ꝙ pœnitentiã expleat, & de commisso cõfiteat solum, & est uerius, de quo uide ĩ. Pnĩa. §.14. Cautius tñ esset quod cõfessor aliquã pœnitentiã iniũgeret q̃ statim & in statu gratiæ pænitẽs possit agere, & postea aliã addicere q̃ non intendat pro pænitentia sacramentali imponere, sed p quadã uoluntaria satisfactione [b] iniungere, ita ꝙ qualitercũque impleat sufficiat, & ẽt nõ impleat non intẽdat illaqueare sed in suo arbitrio ponere.

20 Decimus casus ẽm Pe. de pal. est cũ quis confitetur excõicatus existens quã tũc ignorat, nã cũ nõ sit capax sacri pænitentiæ tenetur iterato confiteri de omnibus. Sed istud non credo ut infra patebit confessio.5.§.10

21 Vtrum sit confitendum per uerba obscura. ℞. quod non, sed taliter clara quod confessor plene intelligat, aliter non ualeret, debet tã confitens loqui de peccatis per uerba publica & sobria & tali honestate ornata quod non sonent impudicitiam in auditu, dum tamen sufficiẽter exprimat factum.

22 Quid de illo qui confitetur sacerdoti qui dormit aut eum non intelligit. Resp. quod scienter talis confessus tenetur iterato cõfiteri si est peccatum mortale, & sacerdos debet ei dicere quia confessio importat reuelationem peccatorum quæ non potest esse sine relatione unius scilicet pœnitentis, & perceptione alterius s. confessoris. & ideo uno eorum deficiente non est confessio, secus de ueniali.

23 Vtrum peccator teneat de necessitate cõfiteri peccatorum circunstantias. ℞. secundũ Sco. in 4. dist. 17. arg. 2 ꝙ non solũ peccatũ [c]

rectiliuatio Inno. tñ in ca. oĩs uidetur ponere contrariũ per illam parabolam domini. Math. 18. Serue nequã non ne omne debitum dimisi tibi, de qua uide quod no. sco. in 4. di. 22.

a De pueris & puell s] Intelligit hoc de peccatis extra carnem. ut not. in cap. 1. de delic. Puerorum.

b Satisfactione] Ad hoc uide tex. cum gl. in cle. dudũ. de sepultu. § sta tuimus, ibi audire libere ualeant. Sequitur pœnitẽtibus imponere salutares atq. eisdẽ absolutionis beneficium impẽdere.

c Quod nõ solum peccatũ] S.Bo. in 4. dist. 17. dicit ꝙ oĩs peccati drãa est confitenda, & maxime oĩs & ... ut sacerdos ... peccatorum p his uel ligare ad pœnam uel absoluere. Certũ est enim ꝙ pro oĩ peccato mortali quis meret pœnam eternã. Iõ satisfactio in ... ad arbitriũ sacerdotis. Ideo necesse est penitenti confiteri ... occultum, ... alter ... non ... parte ... non erat ... ita thala

est confitendum, sed ēt circū stantia [a] illa necessario est confitenda quæ speciali pro hibitione prohibetur, uerbi gratia cognoscere nō suam prohibetur cognoscere con sanguineam, prohibetur spe cialiter, & ideo incestus est speciale peccatum quod per ipsam constituitur. Silr̄ fre quentia est necessario confi tenda. Silr̄ ponens [b] aliud peccatum, quia qualibet ui ce nouum peccatū cōmittitur. Dici- tñ Archi. ut refert Dir. quòd sufficit dicere se multotiens peccasse, & de similibus idem iudicium ha beatur. Aliæ autem circūstā tiæ ex quibus aliquo modo peccatum est grauius uel ex parte obiecti [c] non est certū [d] quod oporteat confiteri, quamuis communis opinio Theologorum teneat ꝙ nō sunt de necessitate, tutum ta men est & utile eas confiteri maxime quæ notabiliter ag grauant, [e] nisi sint in pecca tis carnalibus in quibus se cundum Tho. in 4. distinct. 17. laudabile est circunstan tias tacere quæ speciem non mutant & audientem uel cō fitentem alliciunt ad turpitu dinem, licet aggrauent pec catū, immo possent esse ita prouocatiue ꝙ necessario essent tacēdæ, aliæ autem cir cunstantiæ quæ nihil faciūt ad grauitatem peccati fatuū est confiteri, nisi secundum S. Bo. quando faceret ut sa cerdoti satisfaceret, puta comedit carnes [f] in quadra gesima ex infirmitate & hu iusmodi, & de huiusmodi cir cunstantiis dicit Aug. de pe. distin. 5. cap. primo & sumun tur ab Aristo. 3. eth. capit 3. Quis, quid, ubi, ꝑ quos, cur, quotiens, quomodo, quan do. Quis scilicet si religio sus uel secularis. Quid scili cet fecisti furtum uel homi cidium. Vbi scilicet in quo loco. per quos scilicet an so lus uel associatus per se an per alium. Cur scilicet quo aīo qua intentione. Quo tiēs scilicet semel & pluries. Quomodo scilicet an natu raliter uel contra naturā an præuentus a tentatione aut potius ipsam præueniens. Qñ scilicet an in die festo uel ieiu niorum. Et de istis uide s̄. cir cunstātia qñ. s. mutet spēm, & iō aduerte ꝙ circunstātia. Quis, est necessaria, ut. s. con fessor sciat si est sui fori uel non, si est coniugatus uel reli giosus & propterea semper prius est quærenda circun stantia. Quid similiter circū stantia, cur aliquando est ne cessaria quando speciali ꝓ hibitione prohibetur, sicut cum quis facit elemosynam ut prouocet ad luxuriā ali quem alias non. circunstan tia, quotiens, similiter est ne cessaria [g] saltem ſm eam cō putationem quam quis face re potest, puta quia bis in hebdomada uel ter fecit communiter, & perseuera uit per annum & huiusmodi

mum cordis in conspectu diuinæ præsentiæ cogitare & uelle, & uolendo consentire, tunc coram oculis sacerdotis recitet cum rubore, ut quæ perpetrauit inuerecundæ, & uerecundiam abiecit tunc ex hoc in conspectu hoīs erubescat, homo. n. carnalis plus erubescit oculos hois q̄ dei. Tū ex parte peccati, quia aliqñ peccatū cordis est grauius in uno genere, quā aliud in alio genere, ut hæresiæ quā fornicario. Si dicat̄ per quæ quis peccat per hæc & punit̄. Sapiæ. 11. vr̄ ergo sufficere ꝙ si qs peccauit corde cōtritione cordis illud deleat, ergo nō vr̄ ꝙ ore teneatur cōfiteri peccata cordis. Dicen. ꝙ uerbum illud intelligēdū est per apꝓpriationem, nō aūt præcise ꝑ ueritatem, peccator. n. qui sola uoluntate peccat quæ toti hoī præsidet totus punitur, ita ꝙ interius & exterius, & ideo si fiat emēda totus dicit̄ eam facere, & per oīs actus ſm oris cordis & manus. Non obstat illud Augu. Vbi peccatum orit̄ ibi moriatur. Si ergo natūm est in corde, & cor de debet mori, & non ore, qa uerbum illud intelligit̄ quātum ad ꝓgressum peccati, ut peccatum nō ꝓcedat, sed ubi oritur ibi moriat̄, non autē intelligitur quantum ad emendam.

a Sed etiam circunstantia] S. Bona. ubi supra dicit ꝙ circunstantiæ quæ in aliud genus trahunt, debent confiteri, quia genus peccati est confitendum

b Similiter ponens] Pone exemplum ut si qu[...] cat uerbum ociosum, ut trahat aliquē ad lu[...]

c Vel ex parte obiecti] Puta aliud ē pcutere [...] aliud extraneū aliud clericum aliud sacerdot[...]

d Non est certum] S. Bo. [...] s̄. dicit [...] doc. in hoc [...] diuersi an[...] dam. n. dici[...] pœniten[...] nent con[...] sed quia p[...] ptū a[...] uum est, [...] obligat [...] semper, [...] loco & [...] quando [...] gnoscit, [...] se siue [...] quisition[...] nam, uñ [...] & intellig[...] net eas [...] ri absque [...] sitione, [...] plex ten[...] ab eo in[...] tur, aliu[...] quod non[...] tur quis [...] fiteri iten[...] necessitat[...] de bono [...] quo. Et [...] sunt mag[...] piēte & [...] tātomagis [...] bēt eas [...] ctius ex[...] sed non [...] ad hoc [...] te ex [...] scietia [...] tur. Et [...] sinam d[...] Bon. esse [...] bilior em[...]

e Quę [...] liter [...] Puta [...] qs mill[...] ueri[...] furto de [...] aliqs [...] uit [...]

f Puta [...] carnes [...] [...] [...] stātia q̄ facit alleuiare pcm̄ sed dr̄ ut satisfac[...] fessori & intelligit̄ quando confessor inquirit [...]

g Quotiens similiter est necessaria] Add[...]

libet numerus nu. adiunctus spẽm nouã cõstituit, & iõ numerus nõ ẽ ꝓprie circũstãtia.

a Et sufficit] Dico ꝙ ad exonerationẽ consciæ cõfessius põt dici ꝙ hoc procedit in simplici qui nescit specificare. Sed ĩ prudẽte prudentia mũdi secus nõ sperno tñ sentẽtiã nostræ summæ &c.

b Manifesta] Hoc est necessarium duplici ex cã. Vna ex pte audientis, alia ex parte cõfitentis. Ex pte audientis, qñ sicut est in iudicio forẽsi in quo iudex aliquid nouit ut priuata persona, quod tamẽ non nouit ut iudex, nec pcedit ad sñiam quousque innotescat ei, ut iudici, sic est in iudicio pñiali ꝙ sacerdos aliqd nouit ut hõ, quod tñ nõ nouit ut dei uicarius, quia non esset per cõsciæ testimoniũ accusatũ, quæ est diuinus, & quousque sic nouit non spectat ad eũ soluere uel ligare, iõ oportet quod ei cõfiteat peccator quantũcunque sit publicum. Alia rõ est ex parte confitentis quanticunque nihilque ab aliquo accuset nam qui p hoc dr iustus, siue iudicatur, sed

& sufficit. [a] Et hoc est tutius, q̃uis opin. Arch. ꝓdicta non sit improbanda. Circunstantia quõ sitr est necessaria qñ sub spãli ꝓhibitione cadit, puta ꝯ naturã & hmõi atr nõ. Idẽ dic de circunstantia. Vbi puta in ecctia qñ est aliquod opus, quia tunc est sacrilegium. Circunstantia uero qñ vr esse de necessitate qñ fit peccatum die festo. De quo dic ut infra Interrogationes per totum.

24 Quid de illo qui confitetur solummõ ne reddat notatus in populo. ℞. ꝙ si ibi constituit finis, nõ ualet imo tenet iterũ confiteri. Et tunc constituit finis qñ nullo mõ cõfiteretur si non dubitaret de infamia. Secus qñ non cõstituit finis, puta quia cõfitetur pp deum & pp remissionem peccatorũ, inductus, tñ ad hoc ex pudore uel timore & hmõi. Et idem dic de illis qui confiteri coguntur a suis prælatis.

25 Vtrum ille qui confitet aliquod peccatũ ut uideatur strenuus & gliet, satisfaciat. ℞. ꝙ non, sed peccat mortaliter sic confitendo, quia tali dicitur. Quid gliaris in malitia, &c. & propterea debet cõfiteri & erubescat de pctõ suo, non ut laudetur.

26 Vtrũ diuidens cõfessionẽ suã satisfaciat. ℞. ẽm Sco. ubi supra ꝙ non, sed oportet oĩa nõ cõfessa tã secreta quam publica de quibus memoriã habet ꝓmissa debita diligentia confiteat uni, etiã si ille non posset eũ absoluere ab omnibus, & habeat necesse de aliquo ad superiorẽ recurrere, aliter nihil faceret ut patet de pe. dist. 5, ca. 1. §. cautus sit.

27 Vtrũ peccata manifesta [b] sint confitẽda. ℞. ẽm cõiter Theo. in 4. di. 17. q. sic quia licet sint nota sacerdoti, nõ tamen in forma iudicii, nisi per confessionem.

28 Vtrum peccata uenialia necessario sint confitẽda. ℞. ẽm Sco. ubi s. q. 1. ar. 3. quod non, ẽt si nullũ habet mortale, quia per pctm̃ ueniale ẽt in ꝓposito hõ nõ põt dãnari, nec periclitari, & pnĩa est sa tabula ꝓ periclitantibus, igit nõ obligat ad eã nisi hñs mortale, imo dicit Pe. de pal. in 3. q. nec ẽt Papa posset ad hoc obligare, qa hoc esset mutare sacri materiam. Dicit tñ S. Bo. in 4. dist. 16. q. 1. ar. 3. uerum nisi ratione periculi [c] quod ducitur, quia tũc tenetur pœnitere qñ periculum aduertit alias non. Ad de secundo q. tenetur confiteri de ueniali qñ. s. dubitat sit mortale ut dicetur infra. Tertio tenetur confiteri de ueniali ratione professionis, puta qa professus est aliquã religionem quæ ad hoc obligat, uel ex uoto tenetur obedire in omnibus quæ nõ sunt contra deum & animã, & prælatus sic præcipit. Nec obst. quod dicunt quidam quod non habens mortale tenetur saltem de ueniali cõfiteri propter præceptum ecclesiæ in cap. omnis. de pe. & re. quia respondet Sco. ubi supra q. si omnia in d. cap. distribuit pro mortalibus solũ & non pro uenialibus. Et ita etiam dicit gl. in d. c. Et sic tene q. de perfectione est, uenialia confiteri & bono consilio, nisi ut dictum est.

29 Vtrum confessio necessario sit facienda soli sacerdoti & a solo. Respon. quòd sic, de necessitate præcepti ecclesiæ in d. ca. omnis in uerbo solus & in uerbo sacerdoti, contra multos sacerdotes qui pueros qui tenentur ad confessionem insimul confitentur quos non credo euadere

magis iniustus. Sed qñ hõ q est dignus accusatione seipsũ accusat, tũc exercet opus iustitiæ. Et uistus, in principio accusator ẽ sui prouerb. 18. Vt ergo qs iustificetur & iustus esse comprobet & dignus ecctiæ reconciliatione, necesse est ut ipse se accuset quantũcunque pcm̃ eius sit publicũ &c. Dr ẽt S. Bon. ꝙ talia publica debẽt publicæ confiteri ad tollendum scandalũ ꝙ non est intelligendum de sacramẽtali cõfessione q̃ secreta debet ẽẽ sed de satisfactione.

c Nisi ratione periculi] Exemplum. qs habet aliquã familiaritatẽ sensualẽ cũ aliquo, quæ familiaritas dũ est peccatũ ueniale posset deducere ad mortale, uel ẽt hoc põt esse rõne contemptus.

a Dicit Ric. ubi supra] Nescio quomodo plures possint insimul confiteri quandoquidem deficeret ibi debita excõicatio cum dicatur pluribus intentus &c. Nisi esset Mitridates qui. 22. linguas nouerat. Itẽ ut dicit Sco. nõ esset sacramentalis cõfessio.

b Similiter idẽ] S. Bona. in 4. di. 17. dicit ꝙ confessio sacramẽtalis soli & in secreto debet fieri, & ratio ẽ quia occultatio duplici ex causa competit sacramento tum quia hic manifestantur peccata sacerdoti, nõ ut manifestentur, sed ut deleantur & occultẽtur, qa caritas confessio operit multitudinem peccatorum, tum etiam quia manifestantur sacerdoti ut deo ad testimoniũ conscientiæ internæ, & ideo ut homo totã conscientiã reuelet homini tanquam deo & hoc testificãte teste secreto in tali manifestatione nõ debet annecti alienus sed sacerdos unicus qui teneat locum Christi, & sic occultatio competit duplici ex causa, una est, quia confessio est adeo onerosa siue ignominiosa ꝙ uix aliquis aut nullus auderet coram multitudine cõfiteri, cũ pauci audeant plene & integræ confiteri etiam coram unico sacerdote. Alia ratio est, quia manifesta confessio est periculosa. Si enim conscientiæ manifestarentur infinita mala orirentur rixe, discordię, infamię sicut manifeste apparet, fallit hoc secundum sanctum Bo

re mortale peccatum cum faciant eos præuaricari ecclesiæ præceptum. Dicit Richa. ubi supra [a] arg. 3. q. 8. quod in articulo necessitatis. s. quando mors imminet de propinquo, ita quòd unus post alium non potest confiteri licet pluribus simul cõfiteri, nec per hoc euacuatur uirtus sacramenti. similiter idem [b] ibidem tenet, quod si quis uellet confiteri duobus sacerdotibus simul ut certius consilium haberet quod uere absoluitur, & taliter audientes non peccãt alias sic, quia faciunt contra præceptum ecclesiæ, licet talis uere absoluatur, quia nõn est tantum necessaria solutudo ex parte sacerdotis sicut confitentis, unde quando ex feruore & ut sit magis tranquilla eius conscientia duobus confitetur simul, illis possunt sine peccato audire & absoluere, Sco. tamen in 4. dist. 16. tenet ꝙ confiteri simul pluribus sacerdotibus non est cõfessio sacramentalis, quia unus est Christus quem sacerdos repræsentat.

30 Vtrum confessio sit fienda cum lachrymis. ℞. quòd si lachryma accipiatur pro contritione seu attritione, quòd sic, secundum quòd dico infra contritio. §. 4. debet ergo dolere de peccato mortali commisso in præterito, cessare in præsenti, abstinere saltem quo ad propositum, in futuro, & satisfacere, ut tenetur, aliter nihil facit.

Aduerte, tamen secundum Sco. ubi supra dist. 14. q. ulti. ꝙ attritus confitens quamuis non habeat actum talem qui sufficiat ad meritum de congruo, tamen habens uoluntatem suscipiendi sacramentum ecclesiæ, & sine obice peccati mortalis actualiter sibi facto, uel in uoluntate inhærentis recipit non ex merito, sed ex pacto diuino effectum, istius sacramenti in ultimo instanti prolationis in quo est uis huius sacramenti. Ita etiam tenet Tho. in 4. quot. q. 10. dicens quòd non perfecte conuersi aut attriti uirtute clauium gratiã contritionis acquirunt, dum modo non ponant obicem spiritui sancto, cum quibus concor. Ric. in 4. dist. 17. arg. 2. q. 8.

31 Vtrum homo teneatur statim confiteri peccato mortali perpetrato ℞. Scot. in 4. dist. 17. arg. 3. ꝙ dubium est aliis dicentibus [c] quòd sic, aliis quòd non tenetur. [d] sed tantum in uoto pro aliquo tempore, scilicet semel in anno nunc, sed ante dicto cap. omnis solum ante mortem, & istud uidetur mitius secundum eundem Sco. Et cum ipso communiter concurrunt Theologi. Sed magis mihi uidetur tuta opin. Sancti Bona. ea dist. argu. 2. q. 2. quæ uult ut religiosi non

nauen. ubi ʒ nisi in manifesto & enormi crim... totam commouit urbem & magis si totu... quod quidem debet quis confiteri in publ... lennis pænitentia publicæ imponatur, & u... dat & cognoscat se reum, ut puta. Si est ma... hæretic... quid dic... de Mag... quæ ... confessi est... sto. D... ꝙ fuit ... gationis, ... fessa est ... cæ, quia ... ca erat. ... non se d... uit. Tam... co quòd ... non uid... se confess... cramental... Ex hoc ... tur, quòd ... duobus ... sacerdot... fiteri non ... ret prud... tamen qu... famaret ... quia poss... ueniri in ... cum, quod ... bet esse ... simum, ... ambo ... tes uellet... gnari p... esse testes ... tra illum ... fessum. N... uult a pl... audiri ut ... ficetur, ... successiue. ... ut dicit S... non ex illa ... fessio sacra... talis & ...

c Aliis dic...bus] V. Inn... in d. ca. ... & Archid... c. ille. extra ... pœ. dist. ... & Hosti... sum. de p... & remi... § ... do conf... fit. & Ioa... in d. c... dist...

& facit pro hac opin. id quod dicit Sco. in 4 ... 14. q. ii. & habetur in §. præce. in litera.

d Aliis quòd non tenetur] Vt Alexan. in 4. p... q. 77. nisi stimuletur a propria conscientia propter ... igno-

possint differre,[a] sed q habita opportunitate idonei cõfessoris teneantur. De clericis non audet affirmare, sed tamen sibi uidetur idem dicendum q de religiosis. laici uero si differunt propter maiorem opportunitatem temporis & confessoris usq; ad 40 excusantur. Si uero talem opportunitatem temporis & confessoris haberent, ita q maiorem non sperant hře i illo an. tũc statim tenẽtur, nec pñt differre usq; ad an. Quo[b] uero ad uotũ confitẽdi omnes concordant q statim tenentur omnes, tam religiosi q̃ clerici & seculares, quod tamen limito quo ad præceptum uerum, quando excitantur a gratia dei secundum Alex. 2.2. tractatu de negligentia de quo uide infra contritio. §. 4. s. quã do tenetur cõfiteri de peccato, alias non de pcepto. Sunt etiam multi casus in quibus concordant doctores in quibus homo tenetur statim cõfiteri habita opportunitate quos ponit Rich. ubi supra ar. 3. q. 7. Primus quãdo uult communicare uel celebrare uide, infra[c] eucharistia. 3. §. 18. cum se. Idem dicit Land. ea. dist. q. 2. quando debet administrare sacramenta uel aliquem actum solennem in ecclesia exercere, puta legere euangelium & huiusmodi. Idem Thomas in primo quolibet q 6. & Ioã. de Nea. quando uult ordinem sacrũ recipere. Sed hoc non probat[d], [illegible] iure nisi peccatum esset manifestum.[e] Et sic limito & intelligo glo. in prin. de pæn. di. 5. quæ dicit, q qñ peccatum mortale est manifestum statim homo tenetur confiteri. Secundus casus quãdo est in periculo notabili & imminenti mortis, utputa quia uult intrare mare per longum tempus, & periculosum iter, uel bellum, uel est infirmus infirmitate periculosa, propterea præcipitur medicis q cum eos ad infirmos uocari contigerit ut efficaciter faciãt q prius aduocent medicos spirituales, de quo dic ut infra, medicus. §. 8. Et aduerte secundũ Pe. de Pal. q tunc periculum mortis est qñ quis est in tali casu in quo frequenter homines moriuntur. Tertius casus est qñ sibi dictat consciẽtia q statim teneatur confiteri de necessitate. Quartus casus quando probabiliter uidet q illo anno copiam idonei cõfessoris habere nõ poterit qui ipsum possit absoluere. Quintus casus quando per statutum quis est obligatus ad pluries confitendum, ut sunt religiosi & similes, quia non sufficit tunc semel in anno confiteri. Limito uerum si statutum obligat ad mortale, alias nõ credo teneatur de necessitate, nisi secundum quòd dixi supra. §. 28.

32 Vtrum quis possit confiteri per interpositam personã uel p scriptũ. R. q non loquẽdo de confessione prout est sacrm̃ ſm cõiter Theolo. ubi supra facit de pœnit. dist. I. quem pænitet,[f] quia q. pec-

ignorantiam mortis, secundum eundem ibi.

a Religiosi non possint differre] Adde Sanctum Tho. in 4. distin. 17. q. 3. art. 2. q. 4. qui dicit q religiosis omne tempus sit eis in pœnitentiam, tamen ad confessionem statim faciendam non tenentur magis quã alii homines nec ad alia nisi se ex uoto obligauerunt. De laycis Abb. Pa. in cap. omnis. de pœn. & rem. s. Dicit cadere sub præcepto affirmatiuo, & ideo nõ obligat nisi qñ ecclesia hoc determinat. Subdit tamẽ q statim post peccatum debet cõfiteri cum proposito confitendi tempore debito, quia tunc per talem contritionem remittit peccatũ tum per c. magna. de pœ. dis. 1. Ex prædicta opinione quãdam additionẽ ad Abb. in d. c. omnis, q si quis fuerit cõfessus in paschate & postea moriatur infra annũ contritus sine confessione q erit in statu saluationis etiam si habuit copiam confessoris dũ [illegible] non omisit ex contẽptu, & dicit esse de mẽte S. Th. Sed profecto ille doctor uel nõ uidit uel nõ ponderauit Sã. Tho. qui aperte dicit q si immineat periculum mortis obligatur ad confessionem.

b Quo uero] Ad hoc [illegible] S. Th. [illegible] supra q [illegible] [illegible] contendi sit annexum contritioni tunc tenetur aliquis ad hoc ppositũ qñ ad cõtritionẽ tenet. s. qñ pcã memorie occurrũt dũ pcipue in periculo mortis existit, aut in aliquo articulo, in quo sine peccati remissione peccatum oporteat eũ incurrere siue cũ uult celebrare.

c Eucharistia. 3] Ibi dicitur de eo qui uult suscipere, sed de celebrante eucharistia. 2. §. 5

d Sed hoc non probat] Crederem tñ q teneretur confiteri sicut dicimus de ɔhentib. matrimoniũ ut j. matrimõiũ. 2. §. si.

e Nisi peccatũ esset manifes.] Hanc tñ opi. tenet Pe. in sum. confe. li. 3. titu. 34. q. 69. & placet [illegible] de peccatis occultis pp reuerentiam sacramenti. Nã sacramentalia [illegible] sũt unicuiq. ſm conscientiam [illegible] qua accedit. [illegible] qõ. 1. per Isay. Vñ peccat mortaliter accipiẽdo ordinem sacrũ cũ mortali.

f Quẽ pœnitet] Dicit S. Augu. ibi, præcepit. n. dñs mundãdis ut ostenderent ora sacerdotibus, docẽs corporali præsentia confitenda esse peccata, nõ per nuntium. glo. Et ita non potest hoc per alium quod p se potest. ff. de solu. inter artifices de cler. nõ resi. quia nonnulli, nõ p scriptũ manifestanda & c. Adde Archi. in d. ca. quẽ pœnitet, exponẽtẽ illud uerbũ ora luce. 17. i. ore ad os & c. Vide gl. in d. c.

quem

quem pœnitet. & in d.ca. qualis.

a Per interpretem] Fallit in matrimonio qđ potest contrahi per interpretem de quo uide in apostilla, infra matrimonium. 3.§.8.

b Sufficit] Teneas hanc opinionem Sco. licet S. Tho. ubi supra uoluerit hoc casu, quòd qui non habet linguam &c. cõfiteatur p scriptum uel per iterpretem &c.

c Secũdũ Sco.] Sco. in 4. distin. 19. sic ait. Sed nunquid pœnã a claue non errante impositã teneatur pœnitens adimplere. Respon. ꝙ sic si uelit se submittere sacerdoti huic, & quãtum ad absolutione culpæ, & quantum ad susceptionẽ pœne totalis correspondentis, quia tunc obligatur præcepto ecclesiæ cui se uoluntariæ submisit, si autem tantum modo se uelit submitter huic quantum ad cõmutationẽ pœne æternæ in temporalem & non quantum ad taxationem pœne totalis sed tãtum quãtum ad illam & illius taxationem uult se subdere manui dei ad hic uel in purgatorio, non expediret talem sine abso

cauerit tenetur se accusare & ad c. qualis. 30. q. 5. rñdet Sco. ubi supra, ꝙ potest cõfiteri per scriptum si est præsens & ipse legit qđ scripsit.

33 Sed quid si est mutus uel ignorat linguam. ℞. ꝙ non tenetur confiteri nisi eo modo quo potest, scilicet per signa & huiusmodi. Et ꝙ dicũt aliqui ꝙ confiteatur per interpretem [a] improbat. Sco. & bene. Similiter per scriptũ quia est contra rationem sacramenti. Et ideo nullo modo faciat, sed ut dixi confiteatur prout potest per signa & sufficit [b] secundum Scot. in 4. distin. 17. q. unica. & Richar. ea. distin.

34 Vtrum ille qui respondet confessori ad interrogata satisfaciat. ℞. secundum Rodo. ꝙ sic quantum ad ea de quibus interrogatur. Similiter qui rogat confessorem ut eũ interroget ut plenius confiteatur, nisi sit talis qui potius dimitteret confiteri q̃ ore proprio confiteretur suũ peccatum, quia de superbia prouenit. de pæn. dist. 5. ca. 1. quæ quidem est peccatũ mortale, unde prudens confessor quando hic perpendit faciat eum rectificare conscientiã & dolere de tali dispositiõe.

35 Sed quid si dubitat. ℞. San. Bon. ea. distinct. 21. ꝙ si probabiliter dubitat de aliquo an sit peccatum ueniale uel mortale, nisi certificetur per aliquem doctum tenetur confiteri secundum quod in dubio habet, & ab eo abstinere in futurum, aliter si nõ confitetur peccat mortaliter, quia exponit se periculo. Concordat sanctus Thomas ibidem. dist. 21.

36 Vtrum confitens teneatur acceptare omnem pænitentiam quam sibi cõfessor uult iniungere. ℞. quòd non secũdum Host. & sequitur Panor. in c. significauit. de pæ. & re. sed secundum Sco. [c] in 4. dis. 17. q. unica, sufficit ei propositum acceptandi a deo hic uel in purgatorio, sed si acceptat tenetur implere. Aduerte tamen ꝙ si confessor iniũgeret pœnitenti ut satisfaceret proximo quem læsit, puta restituendo ablata & huiusmodi, ꝙ illam tenetur de necessitate explere, immo deberet præcedere confessionem talis satisfactio si foret possibile, ut latius patet infra. Restitutio. 3. Similiter tenetur acceptare illud quod confessor iniungit pro necessaria cautela ne in peccatum recidiuat. Et propterea no. ꝙ confessor tripliciter aliquid imponit pænitenti. Primo ꝑ modum exhortationis cum admonet ut quotidiæ oret, faciat largas eleemosynas & huiusmodi, & ad istas non tenetur ex necessitate pęnitẽs. Secundo modo per modum declarationis cõis obligationis, sicut quando declarat quod restituat ablata, cõicet in pascha, & huiusmodi, si non obseruat pęnitens eua cut sibi fructum pænitentiæ, non tñ ꝑꝑ hoc teneť reiterare cõfessionẽ, nec cõmittit peccatum inobediẽtiæ spãle nõ obediẽdo sacerdoti qa sacerdos nihil sibi imponit, sed declarat qđ teneť facere. Tertio mõ pro speciali satisfactione pcõrum, & ad istã teneť ex ꝓcepto, alias cõmitteret speciale peccatũ inobediẽtiæ, si eam acceptauit & non impleret & iterare confessionẽ teneretur secundum quod dictum est supra, quod intelligo de pænitentia quã sacerdos ĩponit ꝓceptiue, secus si iponeret exhortatiue sicut faciũt piti cõfes. q aliq̃ puã pniam dãt de ꝓcepto, & postea aliã maiorẽ de cõsilio ꝑꝑ piculũ trãsgressionis.

lutione repelle re, tunc enim cederet deceptus, nec uidetur propter istam uoluntatem esse in peccato mortali, cum conteratur de peccato, & uelit puniri pœna condigna pro eo, & ab eo cuius est iuste infligere, licet nolit eam infligi ab isto sacerdote, nec ipsemet uelit eam recipere ut sit minister ipsius infligendæ, nec potest dici hunc inobedientem ecclesiæ esse, quia põt se submittere arbitrio ecclesię quantum ad illud pœnitẽtiale iudicium ad quod necessario tenetur submittere, licet nolit se submittere illi in quo non tenetur. Et patet ꝙ illud non concluditur necessario i primo, quia sacerdotes primo existente quantumcunque uniformiter

CONFESSIO II. De eius obligatione. Pro cuius ĩtelligẽtia quærunt multa.

1 Vtrum

ter ualde uariant sequens. Vnde & frequẽter pp uoluntatẽ cõfitentis ad sub eundũ pœnã nõ magnam, dant aliquã modicã, ꝑdicẽdo sibi, ꝙ oportet tẽ reliquũ soluere in purgatorio & cũ illa parua fit manifeste improportionata culpæ & oĩno ex illã latitudinem d̃ qua s̃. in uer. clauis. in postilla. Nõ pp hoc nõ recipit talis sacramentũ pœnitẽtiæ. Eodem mõ vr̃ ꝙ põt oĩno pœnã nullã sibi imponere pp resistẽtiã eius ad sustinẽdum ꝑdicẽdo sibi, ꝙ totã illã pœnã op3 soluere in purgatorio & Augu. hoc innuit, ꝙ si utrũ tali inclinabili imponat aliqua pœnitentia displicẽs timẽdũ est ne ide accipiat occasionẽ recidiuãdi in pc̃m mortale. q꞉ ꝓpiciẽdi illã pœnitentiam in quo peccabit mortaliter postquam uoluit se submittere sacerdoti in eius susceptiõe &c. hic Sco. uide eundẽ in 15. di. 4. q. 1.

I Vtrum confessio sit de iure diuino[a] ꝑcepta. R. s̃m Sco. in 4. dist. 17. q. unica ꝙ sic. Et probatur primo sic, quilibet tenet̃ recuperare gr̃am perditam ꝑ uiam faciliorẽ & certiorẽ ex ꝑcepto diuino quo dr̃ diliges dñm Deũ tuũ & ꝓximũ tuũ. alr̃ vr̃ contemnere Deũ & ꝓpriã salutẽ, sed hic nõ põt fieri nisi per cõfessionẽ. quod probat sic. attritus cõfitens q̃uis nõ habeat actũ talẽ q sufficiat ad meritũ de congruo, tñ hñs uolũtatem suscipiendi sacr̃m ecclæ, & sine obice mortalis pc̃i actualiter sibi facto uel in uolũtate inherẽtis recipit, nõ ex merito sed ex pc̃o diuino effectum istius sacri. ut sic parũ attritus ꝙ attritione quæ nõ hẽt rõnem meriti ad remissionem peccati, nolens tñ recipere sacr̃m pœnitẽtiæ sicut dispensat̃ in eccl̃a. & sine obice in uoluntate peccati mortalis in actu uel in ultimo instãti illius ꝓbationis in quo est uis sacri istius recipit remissionẽ & gr̃am pœnitẽtialẽ, nõ ex merito, ut dixi quia non erat, sed ex pacto Dei assistẽtis sacro suo ad effectum illũ ad quẽ instituit. alioqn nõ appareret qũo sacr̃m pœnitẽtiæ esset 2a tabula si nunquã ꝑ ipsum ut sacr̃m est posset recuperari 2a gr̃a amissa, sed tñ ꝑ attritionẽ tãquam q ꝑuiã ꝑ dispõnẽ & ꝑ cõtritionẽ tanquã ꝑ cõpletiuam.

Ista ponit Sco. in 4. di. 14. q. vl. & hoc idẽ t3. S. Tho. in 4. quol. q. 10. & Hen. de Gan. in quol. q. 32. Ex quo p3 ꝙ non est alia facilior uia ad inueniendũ gr̃am, qa hic in cõfessione nõ reqrit̃ aliud, nisi qđ hõ non ponat obicẽ gr̃æ, qđ est multo minus quã hẽre attritionẽ q̃ ꝑ modũ meriti de cõgruo sufficiat ad iustificationẽ nec ẽt certior, qa põt magis esse certus hõ ꝙ non ponat obicẽ i. actualr̃ peccãdo quã ꝙ hẽat attritionẽ, ergo qlibet tenet̃ ꝑ hanc uiam confessionis gr̃am recuperare cum sit facilior & certior. ꝓbat̃ ẽt qđ cõfessio est de iure diuino ꝑ argentum a ꝯrio sup illud Io. 20. quorũ remiseritis peccata remittuntur eis, ergo quorũ non remiseritis non remittunt̃, sed sacerdotes non remittunt nisi cõfitẽtibus, ergo tenent̃ ex ꝑcepto Xpi. hanc rõnẽ facit Pet. aureolus. ĩ quarto. di. 17 q. 1. Probat̃ ẽt ꝑ id ꝙ no. Io. An. in c. significasti de foro cõpe. ubi tenet ꝙ Papa[b] tenet̃ cõfiteri de necessitate. sed melior rõ qua ꝓbat̃, ꝙ sit de iure diuino est, ꝙ nõ credẽdum qđ ecclesia & apl̃i istud iugũ imposuissent hoĩbus tam periculosum, nisi Xps uerbalr̃ apostolis istud præceptũ dedisset, sicut & de alijs sacr̃is excepto baptismate, de qbus non patet qñ & qũo a Xp̃o expresse fuerint instituta.

a ... e diuino] ... fa. p. di. 5. & refert Ab. in c. oĩs utriusq. sexus de pe. & re. dicit ꝙ ex quadã fuit traditiõe ecclesiæ emãnata. Et hoc dicit Abb. sibi placer̃ maxime cũ in euãgelio nõ inueniat̃ ꝑcepta. sed errãt ut patet ꝑ Sco. in 4. dist. 17.

b Q꞉ papa] Idẽ t3 Io. An. in d. c. oĩs. de pe. & re. & ibi Abb. ꝙ ex quo confessio est ex quadam generali traditione ecclesiæ & concernit ul̃em statum ecclesiæ contra quem papa non potest uenire. cũ ab omnibus sanctis pontificibus sicut ab aliis Christianis satis fuerit hæc constitutio recepta. Ad hoc. 1. q. 7. c. & si illa. & q꞉ qđ no. in c. l̃ras. de resti. spolia. & 25. q. 1. c. qui ad perpetuam. merito tenetur ipse ad confessionem. Sed tu dic ꝙ uerius sit dicere ꝙ sit de iure diuino cui papa subiicitur. c. sunt quidã. 25. q. 1. Ideo tenetur confiteri. Et uide quod no. Fely. post. d. Anto. in c. 1. de consti. Et iõ infertur ꝙ papa põt ligari a sacerdote cui se subiicit ĩ cõfessione. Vt dixit gl. in c. sane 2. de offic. dele. Et gl. ĩ c. nemo. 9. q. 2. pro qbus facit c. nos si ĩcompetẽter. 2. qõne 7. & ratio est quia illa in hoc actu ẽ maior Papa. cũ ille sit specialis uicarius Dei in illo actu Papa uero generalis. Itẽ in illo actu non tenet locũ papæ, sed censetur priuata ꝑsona. quia licet sit papa non tñ habet peccandi licentiã seu potestatẽ. 40. dist. c. 1. Et facit. l. 3. ff. de off. præsi. Et ideo dicunt doc. ĩ c. dilecti. de exces. prel̃a. ꝙ papa nõ põt cõpellere sacerdotem ad sibi reuelãdum, qđ ei in confessione fuerat detectum, quia ĩ eo casu sacerdos ẽ papa maior. Et uide Hosti. ĩ sum. đ pe. & re. §. cui confiteri. Inquãtum aũt hæc cõfessio ẽ instituta per c. omnis. scilicet ꝙ quilibet teneatur confiteri semel in anno, nõ ligatur papa, quia par in parem nõ habet imperium. c. innotuit. de elec. quanquam dicat Ge. in c. iustum. 9. di. ꝙ de equitate Papa tenetur confiteri alias peccaret mortaliter. Pro quo facit quod no. Nic. de ly. super Mathe. 23. uide ĩ. lex. in princi. & ibi addidi.

Indubitanter]

a Indubitanter] Pro hoc facit quod no. dicit S. Bona. in 4. q. 17. Vbi quærit a quo fuerit instituta confessio, & respondet in corpore sic. Dicendum quod duo sunt in cõfessione, unum formale & completiuum, & hoc est absolutio siue potestas confitendi uel medicãdi, & hanc dominus instituit, qui potestatem clauiũ cõcessit. Vt patet Io. 20. Accipite spir. s. Et pœnes hoc residet uirtus. Aliud est materiale, & hoc est detestatio peccati siue morbi, & hoc dominus non instituit in se, sed insinuauit, ratio autem quare non instituit hæc fuit quia sufficit egroto exponere medicũ & medicinã. Et ulterius confessio peccati nõ ualet extorta, sed dẽt esse uoluntaria, ideo dñs insinuauit relinquẽs hoc in uoluntate egrotantium.

b Oĩs teneãtur cõfiteri] S. Bo. in dicta di. 17. & S. Tho. triplicem assignant huius obligationis rõnem. Prima est vlis indigentia. quia ut dicit Pau. omnes peccauerunt & egent gratia Dei, & nemo est q nõ peccet. ecclesiastici. 7. ideo quilibet ad Deum recurrendo in confessione recognoscens se peccatorem glorificat Deum & gratiam obtinet. secunda ratio est propter sacræ communionis reuerentiam. tertia ut fiat discretio gregis dominici ne lupi abscõderent se inter agnos ut illos deuorent.

c Ante baptismum] S. Tho. in 3. parte. q. 68. art. 6. dicit quod peccator accedens ad baptismum tenetur dolere de peccatis commissis, non autem confiteri sacerdoti ante baptismum. ratio quia talis confessio ad hoc ordinatur quod cõfitentem absoluat a peccatis. Et

liget ad satisfactionem. Item quia baptismus est sacramentorum ianua, ideo confessio non est necessaria. Dic pro saluatione auctoris sic secundum Ric. 4. dist. 16. quod pœnitentia potest accipi uel inquantum uirtus, uel inquãtum est sacramentum, hoc ...

Indubitanter [a] ergo tenendum quod est de iure diuino. & semper hoĩes tenebantur ad eam post casum in pctõ mortali in uoto sed nõ in effectu. quia nõdũ erãt instituti confessores, nisi post passionẽ xpĩ qui hẽrẽt auctoritatẽ absoluẽdi.

2 Vtrum oẽs teneant ad cõfessionẽ.[b] R. quod sic, oẽs qui peccatũ mortale cõmiserunt & tam infideles quã fideles. secundum Ric. in 4. di. 17. ita quod nõ confitens mortale peccatũ commissum tã ante baptismum [c] quã prius si hẽt copiã idonei cõfessoris memoriã peccati. & tps ad loquelã ad confitendum oĩno dãnabit, cũ sit de iure diuino præcepta, ut s. patuit, uerũtñ put cõfessio est præcepta ab ecclesia, ut fiat semel in anno in c. oĩs de pœni. & re. non ligat nisi fideles.

3 Vtrum pueri teneant confiteri. R. secundum Sco. in 4. di. 17. & cõiter doc. pueri qui nõ discernunt & quorũ etas ignorat quid uideat, & furiosi non tenentur confiteri. Sed qñ quis instructus & interrogatus ordinate percipit distincte quid iustum & quid iniustum in lege diuina quod põt faciliter uideri si ad ordinatas interrogationes ordinate rñdit, sicut alius adultus perfecte ex similibus pmissis simpliciter rñderet, tunc habet etatẽ sufficientem ad cognoscendum iustum uel iniustum secundum Dei legem & confiteri tenetur.

4 Vtrum non hñs mortale teneatur ex præcepto ecclesiæ confiteri saltem semel in anno. R. S. Bo. Tho. Ric. & Pe. in 4. di. 17. tenent quod sic, nõ ex ui scrĩ sed ex ui statuti ecclastici. Sco. e. di. 17 quod nec ẽt statuto ecclesiæ tenet, sed sufficit quod se pñtet sacerdoti & dicat se non hẽre consciam mortalis peccati, ut ad cõionem possit admitti. Tu uero dic cum hõ teneat confiteri secundum Ri. in 4. di. 21. de mortalibus oblitis gñalr non de singulis generum sed de gñibus singulorum. Item quia dicit ps. Ab occultis meis mũda me dñe. quod uera est opi. prima quod quis tenetur confiteri saltẽ gñalr de gñibus singulorum pp periculum peccatorum ignoratorum & occultorum & opi. Sco. intelligitur qñ quis est certus [d] quod nullum mortale habet quia tunc non tenetur confiteri. Et sic serua.

5 Vtrum possit dispẽsari cũ aliquo ut non teneatur confiteri. R. secundum Ric. in 4. di. 17. & Tho. [e] e. di. quod non, secundum quod obligat ex ui sacramenti potest tñ papa dispẽsare secundum quod obligat ex præcepto eccle-

d Certus] ... esse certus. Dic hoc ex reuelatione diuina ... re ut dicitur de beato Francis. & de aliis ...

e Et Tho.] Dicit quod ministri ecclesiæ ... in ecclesia diuinitus fundata, & ideo institutio ecclesiæ præsupponit ad institutionẽ ministrorũ ... quia ecclesia fundatur in fide sacramentis ... ministros ecclesiæ, nec nouos articulos ... aut editos remouere, aut noua sacramenta ... re aut instituta renouare pertinet, sed hoc ...

ftatis,excellentiæ quæ soli debeẽ Xpo q̃ est ecclesiæ fundamentũ. Et ideo sicut papa nõ põt dispensare, ut aliq̃s sine baptismo soluet, ita nec ꝙ saluet sine cõfessiõe ẜm ꝙ obligat ex ipsa vi sacri. hæc.S.Tho.

a Deprauari] Dicit super cau.uir ꝑfectus tantus est uirtutis amator ꝙ uellet oĩs nosce sua mala dũtñ nõ eẽt occasio mali sed boni.

b Solis ꝑsbyteris] S.Tho.ca. di.ar.3.q.1.reddit rõnẽ, nam gr̃a q̃ in sacramentis datur a capite in membris descendit, & ideo solus ẽ ille minister sacramentorũ in quibus gr̃a dat̃ qui habet ministeriũ sup corpus Christi uerum, quod solius sacerdotis est, qui consecrare eucharistiam potest, & ideo cum in sacramento pœnitentię gratia conferat̃ solus sacerdos ẽ minister huius sacramenti, & iõ ei soli facienda est sacr̃alis cõfessio, quæ ministro ecclesiæ dẽt fieri, hæc.i. Vnde Augu.de pe. dist.6. Qui uult co. fiteri peccata sua ut inueniat gr̃am quærat sacerdotem.

siæ.s. ut posit diutius confessionẽ differre, q̃ sit statutum ab ecclesia. Vnde etiam papa tenetur confiteri, q̃a licet ille cui cõfiteri debet sit inferior eo inq̃tum est ꝑlatus, ẽ tñ supior inq̃tũ est peccator, & ipse cõfessor Dei minister.

CONFESSIO Tertio cui facienda est utrũ soli sacerdoti. ℞. ẜm S.Bo.in 4.dist. 17. ꝙ de confessione possumus loq̃ dupliciter, uno modo prout est opus uirtutis directe repugnans hipocrisi in quo quis seipsum accusat ne alius sit quam appareat, uel mala sua aperit ad inuestigãdam curationem, & hoc mõ confessio põt fieri cuilibet etiam layco qui pot adiuuare instruendo vel orando. & de quo homo potest erubescere & humiliari. & ille exẽplo hũilitatis meliorari non peccatorũ cognitione deprauari.[a] alio mõ ꝑut cõfessio est opus sacramẽtale & ꝑut ordinat̃ ad recõciliationem quæ fit ꝑ absolutionẽ & ligationem. Et qm̃ hæc potestas collata est solis ꝑsbyteris,[b] ideo hæc confessio nullis nisi præsbyteris est fienda.

buit cõmitti oĩbus q̃a absoluere dicit̃ a&ũ alicuius personæ autoritatem hñtis, neque oportet, quia nullus uolens habere sacerdotem & eo carẽs priuatur salute, sufficit.n.sibi uoluntas confitendi, & ut uoluntas eius exterius appareat dat magister consilium ꝙ cõfiteatur ꝓprio socio, non ꝙ illa cõfessio sacr̃m ecclesiæ sit, sed ut talis oñdat se ꝑfectam hr̃e uoluntatem & facere q̃d inse est id q̃d dicit. S.August.li.de pnia. ĩ d.c.quẽ pœnitet, nõ cogit, cũ sit consilium ut patet ex uerbis eius. Nec gl. in d.c. pastoralis urget, q̃a final̃r cõcludit laycũ nõ posse absoluere uel ligar̃. c. 1. §. una. de sum.tri.& fi.c. & ita etiã dicit Abb.ibi. Simil̃r dicẽ. est de layco, qui nõ põt absoluer̃ ab excõicatione, q̃a sufficit sibi cõtritio de peccato ꝑꝑ quod in excõicationem incidit. Et intellige in foro pœnitẽtiali, secus in cõtentioso, de quo dic ut s̃. absolutio.1. in prin.

1 Sed q̃d si præsbyter deest tenetur quis confiteri layco in casu necessitatis. ℞. Magister sententiarum in 4.di.17. & S.Tho.[c] ea di.& tex.Aug. de pe.dist.1. quem penitet.& gl.ex̃ de off̃.or.in c.pastoralis uerior uolunt ꝙ sic, sed opi. Sco.[d] Ric.Pe.& cõiter Theo. in 4.dist.17. ꝙ nõ tenetur de necessitate. Et hoc patet ex prædictis imo ut dicit Sco. eadem dist. ꝙ si peccator sic posset per se uerecundari & in generali sic quærere consilium uel laycus nõ est magis discretus quã ipse, ꝙ non est utile confiteri layco nec expedit, posset bene esse utile ex materia uerecundiæ quæ est una pœna debita pro peccato, unde sic cõfitens layco solueret unã pœnã debitã ꝓ peccato, & sic esset bonũ consilium eidem confiteri in tali casu, dummodo sit talis q̃ non habeat deprauari ex auditione pc̃tõrũ, & sic intelligit Aug. ubi s̃. ut ibi patet.

2 Vtrum omni sacerdoti sit confitendũ. R. ẜm cõiter doc. ꝙ non. sed solum. sacerdoti[e] proprio loquendo de confessione prout est sacramen-

c S.Tho.] Est ubi s̃.q.2. ubi sic ait, ꝙ sicut baptismus est sacramentum necessitatis ita & pnia. Baptismus aũt hẽt duplicem ministrum, unum cui ex officio baptizare incũbit s.sacerdotem, aliũ cui rõne necessitatis dispẽsatio baptismi cõmittit̃. Sic erit de sacro pniæ q̃ in casu necessitatis quilibet erit minister. Et ista doctrina [illegible] sequitur ꝙ sicut in casu necessitatis mulier põt baptizare, sic & poterit peccata in confessione audire, q̃d est absurdũ quã quidem non possint esse iudices in foro contentioso, ut per Ab. in c.dilecti.de arbi.& l.2.ff.de reg.iur. Errat ergo S. Tho. nec similitudo eius est bona ex eo q̃a in cõfessione sequitur sñia, q̃d non in baptismo, & iõ oportet ꝙ sic minister eius ille q̃ hẽt autoritatem sinandi. unde plus dicit.S.Bona.ubi s̃.ꝙ hoc officium nõ de-

d Opi.Sco.] Et rõ est ẜm eum quia accusatio ad hoc ex ꝑcepto fit, & nõ ad aliud nisi ut sequat̃ sñia & nullam hẽt laycus sinandi autoritatem in isto foro, iõ nullum ꝑceptum est de accusando se layco, imo necessarium est non confiteri layco, q̃a nulli licet diffamare se, nec prodere peccatum suum occultũ, maxime qñ ille cui ꝓdit non ꝑsumit̃ celator secreti, nec scit melius consulere peccatori quã ipsemet, nec etiã patet, ꝙ ꝓprio requirendo consilio posit prodi peccatum, cum hoc posit fieri in generali &c. hæc Sco.

e Sacerdoti proprio] In tm̃ est uerum. ꝙ si fiat alteri confessio nihil fit secundum S.Bona.in 4.dist.17. & ratio est secundum Tho. ea. dist. quia oportet ꝙ dispensator huius sacramenti habeat imperium & sic iurisdictionem, ille autem qui non est proprius sacerdos non potest imperare.

a Nisi sit periculum] Ad hoc est tex. in c. prętor. §. uerũ. 32. dist. & glo. ibidem in uer. per manus q̃ fundat se ꝙ hæreticus nõ est in necessitate cõfitẽdum pp periculũ peruersionis, ergo ubi non est periculum in necessitate licet confiteri.

b Proprius sacerdos] Dicit tripliciter. Primo cõissime. Scd̃o cõiter. Et tertio mõ proprie. Cõissime dr̃ proprie sacerdos qcũque põt cõfitentem absoluere, siue per propriã autoritatẽ, siue p cõmissionẽ, ut sunt illi q habent priuilegiũ dum prędicant audientes confessionem Cõiter uero dr̃ ꝓprius Sacerdos oĩs ille qui ex ꝓpria autoritate uł officio tã quã ꝑlatus ordinarius potest absoluere, ut ep̃us & sacerdos parrochialis. Proprie uero dr̃ proprius sacerdos ille q administrat sacraméta, & cui est cõmissa specialis cura. & iste ẽ sacerdos parrochialis & sic cõplectitur hæc distinctio oẽs proprie sacerdotes. hæc S.Bo. in 4. dist. 17. Et subdit Abb. ubi s̃. ꝙ non petita alterius licẽtia potest qs recurre

talis & de præcepto iuris diuini & ecclesiæ, ut clare patet in c. omnis d̃ pe. & re. nisi ẽm Ric. in 4. di. 17. in casu extreme necessitatis, qñ alicui imminet periculũ mortis, ꝓbabiliter & proprium sacerdotem habere non põt nam tũc quilibet sacerdos potest quemlibet peccatorem audire in confessione absoluere ab omnibus peccatis casibus & excommunicationibus, ut tenet glo. in c. pastoralis de offi. or. quam sequũtur communiter doc. arg. ad hoc. 26. q. 6. si præsbyter. & c. se. & de fur. c. fures de sen. exc. c. eos. li. 6. ita quod nõ oportet amplius de ipsis confiteri seu ad aliquem recurrere, etiam si erat casus reseruatus, ar. d. c. eos. sed tñ quo ad excõicationem serua ꝙ dixi s̃. absolutio 3. §. 16. dummodo talis sacerdos nõ sit hæreticus excõicatus ab ecclesia præcisus ẽm S.Bo. ea. di. Ego tñ credo ꝙ nisi sit periculum [a] peruersionis in confitente quod ẽt in tali casu liceat cõfiteri hæretico & excõicato aut ꝑcisso & absolui ab ipsis, si alius sacerdos haberi non põt, & sit paratus audire, qa inducere talem non licet. ut s̃. Clericus. 9. §. 2. Et ꝙ tales sacerdotes uere absoluant in tali casu nec peccant sic absoluẽdo, dũmõ pœniteant de peccato suo, rõ est quia ẽm Pet. aureo. in 1. di. 17. ptãs clauis quæ est absoluendi a peccato, & ex consequenti ad pœnam eternã cõmutandam in temporalẽ, & ad grãm actiue cõferendam per modum applicantis actu meritũ passionis Xp̃i fundatur in caractere sacerdotali qui qdẽ est indelebilis. & quamuis ab ecclesia in tali sit ligata talis potestas, tñ in tali casu non credo, qa necessitas nõ subiacet legi positiue, ut in c. qđ non est de reg. iur. hic tenet gl. in c. nõ est de spon. Et ẽm Pet. de pał. in 4. sicut a tali põt baptismũ recipere sic & pœnitẽtiã, cum & ipsa sit sacrm̃ necessitatis & est tutius in tali articulo confiteri. per ea quæ. s̃. di. confessio 2. §. 1.

re ad quilibet istorum. V... gl. in c. fi. d... lega. lib. 6. &... c. 2. de pœni. &... remi. lib. 6.

3 Sed quis dr̃ ꝓprius sacerdos. [b] R. ut colligo, ex Ric. ubi s̃. & Pa. in d. c. oĩs. & Card. Cle. dudum de sepul. Primo Papa in toto mundo. Scd̃o legatus in tota sua ꝓuincia. Tertio pœnitentiarius eiusdẽ legati in prouincia. Quarto Archieps dũ uisitat est ꝓprius sacerdos suorũ suffraganeorum & cõi... absoluere potest. c. nr̃o de pe. & re. Quinto Ep̃s in tota sua diocesi. Sexto Archipresbyter ecclesiæ cathedralis. Septimo Vicarius gñalis epi. Isti duo pñt audire oẽs de dioc. si ar. l. cum ꝑtor. ff. de iudi. & c. officiũ. de off. Archi. Octauo ꝑsbyter ꝓchialis in tota sua ꝓchia. Nono uicarij ꝑlatorũ. Decimo oẽs hñtes licẽtiã ab aliquo ꝑdictorum.

4 Sed nunqd non hñtes executionẽ ordinis possint licẽtiari ad audiendas confessiones ab aliquo q executionẽ dare nõ pt. R. ut colligo ex Archi. in c. ꝑ lectis. 25. di. & a Pa. in d. c. oĩs. ꝙ tripliciter dr̃ qs non habere executionem ordinum. Primo qa non hẽt t... uel nolle sed eius dependet ab alio, sicut sunt religiosi. ut 12. q. 1. non dicatis de cle... si religiosus. li. 6. de testa. religiosus de sepul. c. fi. li. 6. unde nisi tales habilitẽtur a suis prelatis, nullo modo etiam ex licentia sacerdotum parrochialum uel eporum si sunt excepti pñt absoluere uel ligare. Scd̃o dr̃ quis non habere executionẽ ordinum qui est excõicatus suspensus uel interdictus & huiusmodi & talibus non potest dari licentia audiendi confessiones nisi prius habilitentur ab eo q tale impedimentum põt auferre. Tertio dr̃ qs non habere executionem ordinum, quia non habet populũ sibi subditũ, sicut sunt religiosi a suis ꝑlatis habilitati, & oẽs sacerdotes seculares qui non hñt curam animarum. unde bene talibus põt concedi licentia audiendi nõ solum ab his qui hñt curam actu specialiter ipsis cõmittendo, sed etiam generaliter dãdo licẽtiam subditis ipsorum ut quécunq; uoluerint eligãt sibi cõfessorẽ. Nec

Nec ob. q iudex [a] ,progatus iudicat iure ,pprio. Et ideo si nõ hẽt iurisditionem in actu nõ põt. ar. c. significasti. de fo. cõpe. Rõ qa priuatus nõ põt dare iurisditionẽ quã nõ habet. l. priuatorũ. C. de iu. om. iudi. Itẽ prorogare idẽ est q extendere. & iõ qđ non est nõ põt extendi. c. ad dissoluẽdũ de despon. impu. Quia rñdeo q quilibet sacerdos ex quo est sacerdos ordinatus hẽt iurisditionẽ. solũ deficit mã in qua exerceat. & iõ cũ sibi exhibet p talẽ licentiã in gñe datã absoluit autoritate ,ppria quã hẽt, & põt exercere oblata sibi materia debita. Non obst. ẽt. c. ad hæc đ rescrip. ubi concessio iudicis incerti nõ ualet. qa illud uerũ est q̃tũ ad forũ cõtentiosum ut no. G e. in c. pe. de pe. & re. li. 6. Et istã opi. tз Host. & seqt Pa. in cle. 1. de priui. ĩ cle. dudũ de sepul. lз prius tenuisset 9riũ. Et iõ ẽm hoc limita. & intellige dicta doc. ĩ Cle. 1. de priuile. & 16. q. 1. §. ecce. & in cle. dudũ de sepul.

5 Vndecimo dr proprius sacerdos eius ille q eligit a Papa ,p suo cõfessore. & similr ab ẽpis Archiepis, Patriarchis, Cardinalibus, & similibus p̃latis ẽpis supioribus, & ẽt ab inferioribus p̃latis dũmõ sint exẽpti. ut pз in c. fi. [b] de pe & re. Sed no. q tales inferiores ẽpis opз primo qđ sint immediate sub Papa. qa exẽpti q hñt Abbatẽ uel gñalem & hmõi sup se, nõ pñt sibi eligere confessorem de iure cõmuni ẽm Host. in §. cui confitendum & Pa. in d. c. fi. Scđo q sint p̃lati. & capitur large p̃lati ẽm Pa. ibidẽ etiã ,p sacerdotibus curatis q large [c] dicunĩ p̃lati. ut in c. tua. de cle. egro. licet stricte noĩe prælati ueniãt solũ illi q hñt iurisditionẽ fori contentiosi uide bonã glo. in c. 2. de iudi. & cle. dudũ de sep. ĩ uer. p̃lati. Tertio q sint exempti, uno istorũ deficient, non pñt sibi eligere confessorem.

6 Vtrũ prælati possint una uice eligere unum. alia uice aliũ. ℞. q sic dũmõ nõ faciant in fraudẽ ẽm Directoriam.

7 Sed quã autoritatẽ hẽt talis electus sup eos q eum elegerũt. ℞. ẽm Pa. in c. significasti. de fo. cõpe. q electi p exẽptos ẽpis inferiores non pñt absoluere ab excõicatione & casibus ẽpis reseruatis. ar. c. 2. de pe. & re. li. 6. nisi specialem indulgentiam habeant super hoc. sed Host. tenet q ubi exemptus eligit electus hẽt potestatem pœnitentiarij Papæ quo ad absolutionẽ non quo ad dispensationẽ [d] nisi de spãli mandato. A non exẽptis ṽo electus hẽt ptãtẽ illius cui subest, unde confessor ẽpi põt sup ipm sicut Archiep̃. & sic de ceteris, & hoc magis plз quo ad p̃dictos, đ qbus loqt. d. c. fi. de pe. & re. & idẽ dicerem de illo cui Papa cõcedit ut possit sibi eligere cõfessorem ut cõfessor possit eum absoluere ab oĩb. nõ reseruatis Papæ. & ad. c. 2. [e] p̃dictũ dico intelligendũ ĩ casu suo qñ ẽps dat suo subdito talẽ licentiã, sed non qñ Papa, qa potuisset loqui gñalr si uoluisset.

8 Vtrum eo ipso quo ẽps uel tales exempti de quibus s̃. confitentur alicui uideanĩ eum eligere. ℞. q sic. quia plus est factis eligere quam uerbis. l. non dubium. C. de le & in c. legebatur. de maio. & obe. & in c. fi. 15. q. 6.

9 Duodecimo dr ,pprius sacerdos qlз p̃sbyter prochialis oĩum uagabundorũ & illorũ qui nõ hñt ,ppriũ domiciliũ. Et hoc tãdiu q̃ diu in eius prochia inueniunĩ, qa a quocũq; prochiali p̃sbytero ad quẽ se trãsferũt pñt absolui, & a fortiori ab ẽpo, aut lniam hñti-

a Nec ob. q iudex] Sic formatur 9rium nullus priuat' põt dare iurisditionẽ ei q nõ hẽt ut l. priuatorũ. & ca. significasti. hic allegatis. Vbi hr q priuatorũ consensus non põt facere quẽ iudicẽ licet in eum q est iudex possit cõsentire ẽt q non sint sub diti eius. Sed ĩ casu nr̃o nõ habẽtes executionẽ non sunt iudices, ergo non põt dari eis talis licentia. Et dicit Ab. in d. c. significasti. de fo. cõpe. q hoc arg. ,pcedit ẽt in foro pniali, qa licet qs habeat a prælato suo lniam cõfitendi alteri sacerdoti tñ eligere dẽt hñtẽ curã habitu & actu. Et uide. Fede. consi. 95. & gl. sing. ĩ cle. 1. de priui. in uersi. spãli. Sed r... summa ... & bene. Et hic eandẽ opi. tenet Ro. ĩ uer. cõt. l. 3. §. 3. & sic tenet lз Pa. ĩ d. c. omnis aliter dicat.

b Vt patet ĩ c. fi.] Scias q de iure cõi nullus p̃latus q̃tũcũq. maximus poterat sibi eligere cõfessorem, iõ qa nullus põt legari uel absolui nisi a suo iudice. c. q aũt. & c. oĩs. đ pe. & re. ergo oportebat q prælatus iret ad suporẽ suũ. De iure ẽt go ẽps dẽt cõfiteri archiepõ. Archiep̃s p̃riarchæ. p̃riarcha papæ. uide plenissime Host. ĩ sum. đ pe. §. cui cõfitẽdum. Sed qa ista prælati hñt superiores nimis distãtes: iõ fuit cõcessũ eis priuilegiũ đ quo ĩ d. c. fi. ut possint sibi eligere cõfessorẽ.

c Qui large &c.] Nã cũ hoc casu tractamus đ fauore, & sic bñficium Principis nulli nocẽs debet fieri largissima interptatio. c. olim. de uerb. sig. & l. fi. ff. de cõsti. prin.

d Non quo ad dispensationẽ] Puta in irregularitate in uoto ĩ ordinibus. tñ 9 Abb. tз Fede. cõsi. 95. &c.

e Et ad. c. 2.] Remouet nãq. obiectionẽ, qa uidebat q electus ab aliquo de lnĩa papæ, nõ posset absoluer a casib. ẽpis reseruatis, sed rñdet. Rõ ẽ qa sortiĩ forũ qs rõne domicilii. ut in c. pe. & fi. de fo. cõpe. &c.

bus ab eodē e͠po in sua diocesi audiēdi cōfessiones, & no.ẽm Pa.in c. fi.de for.cōp. ꝙ uagabūdi [a] dñr q nō hñt domiciliū certū uel habitationē ẽm gl.& Bar. in l.dies. §.prætor.ff.de dam.infec.

10 Sed qd dicemus de scholaribus mercenariis, mercatoribus, stipēdiariis & hmōi cōmorantib.in aliqua parochia, nunquid poterūt absolui ab illis sacerdotibus a q̃bus pñt absolui parochiales illius parochiæ, licet ibi non ꝯxerit domicilium ℞.ẽm Pa. in d.c.oīs, quod sic.qa ille dr ꝓprius sacerdos p̄fatorū ĩcuius parochia habitāt d̄ pñti, nec pñt cōmodeadire ꝓpriū sacerdotē.ar. ca.fi. de parochiis.uide gl. q̃ hoc tenet in cle.prima de priui.& hæc est cōior opi. hoc idē tenet Pa. in c. cū cōtingat de fo. cōpe. quā opi. limito uerā qñ per maiorem partem anni ibi steterūt, ut dicam in se §. aliter non.

1 Nunquid idem sit dicēdū de peregrinis uiatoribus aut mercatorib. discurrentibus hincinde ꝓ negociatione ℞. ut colligo ex Inn. & Host.in d. c. oīs ꝙ si alicubi morant̄ per annū uel per maiorē ꝑtē anni, pręsertim ultra pascha in quo tenent̄ confiteri & maxime qñ in paschatecōmuniter non declināt ad domum sui loci, quia tunc non vñr habere ibidomiciliū ubi ē eorū domus quo ad sacr̄a, ideo tūc licite cōfitent̄ parochiali illi ubi sunt & ab eo pñt absolui. 16.q.1.q. ar. de deci. ad apostolicæ, si uero talē morā alicubi non contrahūt, nō poterūt cōfiteri ibidē nisi licētiā acceperint a ꝓprio e͠po, uel sacerdote parochiali ubilibet cōfitēdi uel saltē peregrinādi, siue itinerādi, q a tūc ēt idē cōfiteri possent & absolui, qa p̄sumitur eo ipso quo lnīam itinerādi dederūt, & cōfitēdi & sacr̄a suscipiēdi dederīt, tutius eēt spāliter lnīam petere & quos casus reseruat suus e͠ps facere sibi declarari, cū posit absolui a talib. sine eius lnīa, qd̄ intelligo qñ ꝑ talē morā alicubi nōn steterūt ꝙ possint ab illo ordinario absolui.

12 Qui in diuersis locis morantur æqualiter, aut in diuersis castris habent domicilia, nec apparet quod sit principale ℞ quod debent cōfiteri illi in cuius parochia reperiunt t͠pe cōfessionis fidem ar.c.ex parte.de fo.compe.facit glo.in l.1.C.ubi de cri.agi opor.q̃ dicit quēcūq. cōueniri posse ubi degit & morat̄. Ho. tñ dicit quod tutius esset ꝙ ab utroque e͠po uel præsbytero in cuius iurisdictione moratur licentiam petere.

13 Cui debēt cōfiteri sacerdotes, præpositi, decani, Canonici seculares & hmōi ecclesiastici nō exēpti inferiores e͠pis, similiter religiosi ēt exēpti qui nō sunt ꝑlati. ℞. ẽm com. doc. quod tenentur confiteri suis prælatis uel de eorum licentia.

14 Vtrum præfati ꝓprii sacerdotes possint aliis suā autoritatē delegare. ℞. ẽm R. Anglicum in quol. aut talis sacerdos habet autoritatē ordinariā, & sic pōt, aut habet cōmissam, & tunc distinguo, ꝙ aut a Papa, & sic potest. Intellige uerū quādo a Papa cōmittitur iurisdictio. Secus cū committitur nudum officium sine iurisdictione ut puta audire confessiones, quia non pōt, facit c. fi. [b] de officio deleg. uide infra delegatus §.6. Aut ab inferiore ut ab episcopo, & tunc aut ad uniuersitatem causarum, & sic pōt, aut particulari aliquam causam cōmittere ut officialis & generalis pœnitentiarius episcopi, nisi sit eis specialiter interdictum. Si uero habet commissionem particularem non potest sicut si sacerdos fuerit deductus ad officiandum ecclesię parochiali, cum non sit ordinarius illi parochię. Et sic loquitur c.fi.de officio delega. in §. cæterum ubi dicitur, salua legatorum sedis apostolicæ autoritate, nulli cui commissum fuerit prædicare crucem excommunicare, absoluere uel dispensare, uel iniungere pœnitentias licet de cætero hic aliis demandare. [c]

15 Vtrum in aliquo casu liceat confiteri alteri quam proprio sacerdoti ℞. secundum Pa.

a Vagabundi] Ille dicitur uagabundus qui non habet domum propriā gl. illa in d. §. ꝑter in uerbo, hñt dicit hic ē uagabūdus &c. Et Abb. in d.c. fin. ponit in 6. col. in uer. 3. gl.&c. Et Bart. in l.1. C.ubi de cri. agi opor.

b Facit.c.fin.] Ibi est casus in principio tres iudices dati sunt super aliqua causa, tertius datus fuit ex officio Papæ uel assensu partium, quæritur an istæ tertius possit committere uices suas, & rñdet ꝙ sic cum hoc sit sibi a iure concessum.s. ꝙ delegatus principis pōt delegare, ut l.a iudice.C.de iudi. & c.pastoralis de officio delega. ex quo no. ꝙ Papa delegādo causam alicui non uidet̄ eligere industriā persone, sed potius intendit prouidere negotio, quod decidendum committit ut l. 1. C.cōmunia delega.

c De mādare] Ratio est, quia iurisdictio nō est ei cōmissa, sed certum tantummodo ministerium &c. Et sic limitat̄ regula, ꝙ delegatus pricipis pōt subdelegare, fallit qñ cōmittitur nudū offm̄ sine iuris

in d. capitul. omnis quod sic, quandocunque subest aliqua legitima causa, puta quia est reuelator confessionis uel sollicitator ad malum, uel non habet debitam scientiam, uel probabiliter uidetur sibi periculum uel sacerdoti minere, uel est excommunicatus [a] & huiusmodi, & tunc debet petere lnīam, & obtinere, [b] ꝙ si nō pōt obtinere, nec adire pōt superiorem sufficit ꝙ petiit. & sic supplet. d. c. oīs ꝑ c. placuit. [c] & ibi glo. de pœ. di. 6. sic ut sit sensus debet obtinere lnīam. s. si pōt. ut in d. c. oīs, uel adeat alienum si nō pōt. ut in d. cap. placuit ergo uero ī hoc multū nō insisto, quia uerissimū puto, & quia hodie habenť multi proprii sacerdotes quibus legitime confiteri possumus si unus non est idoneus, & sic casus accideret. tene quod dixi qa præcepta non se extendunt ultra charitatem, ét si licet cā meliorandæ [d] uitæ extra de regula. c. licet quanto magis causa recuperandæ.

16 Vtrum liceat absque alia licentia confiteri fratribus Minoribus & prædicatoribus. ℞. ꝙ sic si. 5. concurrant. Primum ꝙ generalis uel prouincialis Minister, aut custos quo ad minores, & Magister aut prior prouincialis aut eius uicarius quo ad prędicatores accedat ad pœnitentiam prælatorum, petendo quòd fratres qui fuerint electi possint libere confessiones suorū subditorum audire. Sed istud primum est de bñ esse. ut infra patebit. §. 11. Secundum [e] quòd fuerint electi & habilitati ad audiendas confessiones per generalé aut prouincialem Ministrū quo ad minores, vł ꝑ magistrū aut prioré prouincialem quo ad prædicatores. Tertium quod sic electos pñtent etiam per se uel fratres quos ad hoc deputauerint episcopis, seu eorum uicesgerentibus petédo humiliter, ut de eorum bene placito possint audire confessiones ab his duobus.

dictioné, ex eo quia vř electa industria personæ. Et idem erit in similibus casibus ubi sit eadem ratio, sicut & in istis. Isti enim hic sunt positi exemplariter, & dictum restringitur & ampliatur secundum dispositionis rationem. l. cū pater. §. dulcissi. §. 2. de lega. 2. & ubi est eadem ratio &c. cap. cum dilecta. de confir. uti. uel inuti. Sed aduerte ꝙ tex. ille est intelligēdus de nudo ministerio & ī dustriali, secus si industria non uersatur. ut in casu. d. c. is cui. de officio dele. lib. 6. ubi si Papa mandat alicui ut ꝓuideat alicui certæ personæ, de beneficio potest alteri committere uices suas, qa ex quo persona certa est expressa non uersatur ibi industria sed nudū ministeriū &c. Et itellige hoc quando nudū ministeriū cōpetit iure alieno, quia tunc non potest subdelegari, secus ī iure ꝓprio. ut in cap. quia ꝓpter. de elec. ubi facultas eligendi potest committi, & hoc quia iure proprio competit, sed adhuc contra facit, quia etiam quando nudum ministerium cōpetit iure alieno, potest alius committi. Hoc tenet glo. singu. cap. pe. de electio. lib. 6. in uersi. de certa, quæ dicit ꝙ si canonicus commisit alteri uocem suam potest ille commissarius alium substituere, mouetur quia procurator ad negotia potest substituere, ut in capitulo primo de procura. lib. 6. Et secundum hoc oportet dicere ꝙ loquitur text. hic allegatus quando istud ministerium nudum committitur autoritate publica a superiore, secus si constituatur procurator, & sic habes duas limitationes, quarum prima est ꝙ si negotium ét commissum a superiore dato ꝙ sit nudum pōt delegari si non est industriale, secundo ét si est industriale sed cōstituitur ꝓcurator, qa iura generaliter dicūt ꝙ procurator ad negotia substituit, ut in d. c. 1. de procur. lib. 6. & facit tex. per locum a speciali in capitu. fin. de procura. libr. 6. Sed Bartol. in l. fina. ff. de diuer. tempora præscrip. dicit quòd procurator constitutus ad certum negotium non expressa certa forma, non potest alium substituere, quia uidetur electa industria personæ. de quo Ro. consil. 371. d. cap. is cui. Tu responde ꝙ procedit de æquitate.

a Vel est excōmunicatus] Quando est excommunicatus uel interdictus non est necessē petere licentiā, quia cum istis prohibetur locutio. 11. quæ. 3. Cum excommunicatio.

b Debet obtinere licētiam] Idem tenet S. Bo. in 4. di. 17. per ulti. q. 2. in rñso. ad quintum. Idem tenet Tho. in d. distinct. 17. ar. 4. in respon. ad quintum.

c Ca. placuit] Dicit tamé ibi Arch. ꝙ honestius est ut petat licentiā ꝙ si non uult dare libere uadat. Et addit ꝙ idem est in sacramento baptismi, ꝙ licite uitatur ꝓprius sacerdos propter ignorantiam secus in aliis sacramentis.

d Causa melior dæ] Mutare religionem pōt monachus causa artioris uitæ. ꝓ hoc facit, quia qui uult confiteri debet quærere sacerdotem scientem ligare & soluere. de pe. di. 6. Qui uult. Et not. hic unū, ꝓprius ꝙ qñ sacerdos esset uiciosus, tunc ipso iure vř cōcessa licentia alteri confitēdi, ita sentit gl. in c. placuit. de pe. di. 6. eo quia malitia est grauior ignorantia de se pp qđ grauius punič. Luce. 12. seruus sciēs uolūtaté dñi sui. Et illa sunt grauiora quæ a Deo grauius puniuntur. 24. q. 1. non afferamus.

e Secundum] Quia dicit text. in clemen. dudum in §. statuimus. ꝙ eligere studeant personas sufficientes idoneas uita probatas, discretas, modestas, atque peritas ad tam salubre ministerium & officium exequendum. Not. ibi probatas Bartol. ad Eugenium. Probatos oportet eligi non probandos. capitul. in lateranensi in fin. de præben. hæc glo. & Car. ibidem. No. sufficientes ꝙ considesatur

fessiones suorum subditorũ. An aũt [a] requiratur ꝙ perso naliter ducat tales fratres electos, ego credo quod nõ, sed sufficit ꝙ uerbaliter uel aliter qualitercũque. Ratio q̃a qñ aliquod onus imponitur alicui sine determinatione quo impleto, ad aliquod beneficium meret̃ admitti, quocũque leuiori modo impleatur onus conditio dicitur impleta, & sic ad beneficium meret̃ admitti, hoc probatur. ff. de condi. & de. l. ꝗ traditum. Cũ ergo onus pñtatione impositum præsatis electis nõ distinguat, qũo debeat cum possit fieri multis modis. ut ff. de procu. l. pręsens [b] & ibi gl. igitur qualitercunque fiat siue per scriptum siue uerbaliter intelligitur conditio impleta. Nec ob. glo. in cle. dudũ de sepul. quæ dicit ꝙ debet fieri pñtatio personalis, quia pñs dicitur qui probatur sensib. corporis. ar. ff. de uerb. oblig. l. 1. in princ. q̃a si aduertis hæc rõ nõ ualet quia pręsentatio personalis etiam potest fieri per procuratorem, ut in l. fina. C. de procura. [c] Et sic præbet se quis sensibus per se aut alium. ut dic. l. præsens. Sic intellige gloss. per d. l. præsens & ibi & not. per Ioan. And. in ca. præsenti. de præben. lib. 6. facit. cap. tuæ de procu. ubi patet ꝙ præsens nominaliter non infert necessario. ut per se faciat sed bene si aduerbialiter dicatur, ut ibi patet.

Quartum quod requiritur est, quod non audiant confessiones extra diocesim illius cui sunt præsentati, [d] & in hoc differũt a propriis sacerdotibus parochialibus uel episcopis uel prælatis ordinariis, qui possunt ubique audire suum subditum, & absoluere in foro præsentiali, quia in his quæ fiũt sine strepitu & sub silentio nullius lęditur territorium. l. 2. [e] ff. de of. procon. facit quod not. Pan. in ca. cum contingat. [f] de fo. compe. & ita tenet Cardina. in dict. clemen. dudum in uer. extra ciuitates. Quintum quòd ille qui uult eis confiteri sit de iurisdictione illius prælati, hæc habentur ex d. clemen. dudum.

17 Vtrum prædicta p̃sentatio

ratur sufficientia pro sollicitudine potẽtiæ & sciã. Idoneas dicitur idoneus irrepræhẽsibilis aptus utilis conueniens, quasi conformis cuilibet ſm deriuatores & ſm ethimologiã, habens duplex donum uita probatas. Et hoc probatur quia alias bonam uitã suadere nõ possent seu modestiam. 46. di. §. necesse. Ars est 47. Discretas ut sciãt soluere & ligare. de pe. di. 1. quã pœnitet. & materiam cũ rigore miscere. 45. dist. disciplina & caute inquirendo circunstantias peccati. c. omnis. §. sacerdos. de pe. & remis. Nã discretio est materia uirtutũ. de offi. custo. c. 1. 5. q. 1. præsentium. Modestas. ut prohe. Grego. & Tul. in retho. modestia ẽ per quã pudor honestatis purã & stabilẽ cõparat autoritatẽ. Peritas sic se habet ĩ c. cãm. de ꝓba. & pro talib. p̃sumit ꝙ nõ errent. c. Inno. de procura. c. cum in iuuentute. & p̃sumptio. in fi. Sic ẽt p̃sumit̃ pro bono ꝙ bñ & iuste agat. 7. q. 1. omnis qui. 9. q. 2. c. fi.

a An autẽ] In ista. q. aduertẽdum est. primo ad uerba cle. Nã dicit quas si electas repræsentent uel faciant præsentari prælatis. Adde ꝙ summa nostra facit istud uerbum p̃sentari, q̃a nõ dicit per quẽ, vñ not. Pan. quod sufficit per quemcunque, sicut recitat ibi Car. quia qui per aliũ facit &c. Sed bene dicit qui ꝓp istas sex qualitates hic positas requireretur personalis p̃sentatio. Quædepræhendunt̃ qñque ex aspectu nec aliter cognoscere possumus, sed nec præsumunt̃ inesse, licet religiosus p̃sumatur bonæ conscientiæ facit quod no. 12. q. 1. expedit in ul. gl. de no. oper. nun. cum ex iũcto. Non tñ præsumitur aptus ad tale officium uel peritus, cum sit ad hoc excusatus. 24. distin. quando quia potest esse bonus religiosus & illiteratus ut no. 16. quæst. 1. legi. Sed ad hoc potest respon[...] ꝙ alias se poterit informare &c. 79. distin. qui[...] lap. tamen tenet contrarium, quia præsens dic[...] quasi præsentibus positum, facit quod no. 8. Te[...] in gl. super uer. eorum præsentia. Ex hoc dicit q[...] non suffic[...] patrono p[...] tare ali[...] absentem [...] riori, licet [...] sit fieri p[...] tatio per [...] ras ea no[...] de his quæ [...] a prælatis. [...] penul. de [...] patronatus [...] capitulo [...] eodem ti[...] libro sex[...] Vide quod [...] Cardina. in [...] men. freq[...] de excel. p[...] la. in uerb. [...] sentatos [...] ma oppo. [...] mihi satis [...] tionabilis [...] sio summ[...] stræ. Ro. ta[...] confessio. [...] 14. dicit nece[...] sariam corpo[...] ralem præsen[...] tationem ma[...] xime propter [...] uersic. nume[...] rus.

b L. præsens [...] Præsens ha[...] tur & qui [...] hortis est, [...] qui in foro, [...] qui in urbe [...] continentibus [...] ædificiis.

c L. fi. C. de p[...] cu.] Ibi ha[...] tur quod e[...] facultate [...] uel procura[...] in causis pecuniariis uel comparere rem mittere.

d Cui sunt præsentati] Et ratio est, quia præsentia est, de iurisdictione uoluntaria. ff. de offi. procon. l. secunda unde & de loco nil exprimitur. in capi[...] omnis. & idem tenet Tho. in quarta distinct. 17. & Hostien.

e L. 2.] Nam omnes proconsules habent statim cum egressi fuerint urbem iurisdictionem uoluntariam, quæ. s. redditur inter uolentes &c.

f Capitulo cum contingat] In penultima columna ubi dicit quod sacerdos potest suum subditum ubique audire. argum. capitul. nouit. de officio legati.

Respondet

tio solum sit fienda episcopis. ℞. Car.[a] in d.cle.dudum, quod non, sed ibi nomine ꝑlati intelligitur quilibet habẽs iurisdictionem episcopalem, ita quòd nulli diocęsano subsint eorum subditi nec ipsi. ar.c. abbates.[b] in fin. de priui.lib.6.

18 Vtrum hæc præsentatio possit eis fieri extra territorium [c] existentibus. ℞ quòd sic, ſm Pa. in d.cle.dudum.

19 Quid si sedes uacat. ℞. Pau.ubi supra quod fiet capit.ar.c. olim de ma. & obe.

20 Sed pone quod non possit haberi copia talis ꝑlati. ℞.Pau.ubi supra ꝙ petatur a uicario suo in spiritualibus si habet.de ten. or.c.cum nullus lib.6.si non habet & maliciose hoc facit,debet adire superiorem[d] qui eius negligentiam debet supplere cap. quia diuersitatem de confes. præbend.Et idem dic si esset excommunicatus uel suspensus uel interdictus, quod adire debet supiorẽ.Conc.Car.

21 Quid si præsententur electi ante petitionem [e] licentiæ. ℞. Zen. in d.cle.dudum, ꝙ ualet concessio facta, sed quod possent prælati dicere quod uolunt quod fiat primo petitio.

22 Vtrum uicarii Ministrorũ aut Magistrorum prouincialium possint eligere cõfessores.℞ Card.in d.cle.dudum [f] ꝙ non,& sic tenet glo. ibidé & Paulus.

23 Quid si prælati nolunt[g] dare licentiam prædictam petentibus.℞. Cardi. ubi supra quod nihil refert,quia expectato congruo tempore possunt eligere & electi confessiones audire Car.ubi s̃.q.4.

24 Quid si dicant prælati, nõ præsentetis aliquos,quia nõ admittemus.℞.Card.ubi supra.ꝙ poterunt audire [h] sine alia pręsentatione.

25 Vtrum præfati electi & semel præsentati aut deputati durent post mortem acceptantis prælati.℞.Cardi.ubi supra ꝙ non si sub istis uerbis sunt deputati,scilicet usque ad eorum beneplacitũ, cum istud morte extinguat̃, ut in c.si gratiose,de rescrip. lib. 6. si uero simpliciter deputentur,durat post mortẽ, & sic debẽt deputari,nec credo ꝙ ipsis ĩuitis [i] possint aliter deputari,nisi ꝙ eorũ potestas sit perpetua, quia eorum autoritas est Papalis qua durat.ar.de transa. c.ueniens,&de iure cõmuni approbata. ar.c. super qõnum. de offi.deleg. de elect.ne Romani in prin.in clemen.

26 Vtrum præfati deputati possint committere aliis.℞. Card.ubi supra ꝙ non, quia habent nudum ministerium. Et in hoc dicit Lau.ꝙ habẽt potestatem sine administratione ad instar illorum de quibus de restituti. in integ.

a Respondet Card.] In §.statuimus. 3.q.Et allegat glo.in uer.prælatorum. Sen.Steph.& Matth.tenentes,quod appellatione pręlati,ueniunt solam episcopi & superiores,& pro hoc facit litera præcedẽs, & sequẽns,quę loquitur de ciuitatibus & diocœsibus in quibus sunt episcopi 25.dist.n. perlectis.80. d.itinc. episcopi, de priuil.cap primo, Io.mona. intelligit de ꝑlatis qui iurisdictionem habent, sine iur. ut sunt episcopi,sine cõsuetudine quæ dat iurisdictionem, ut in c. 2. de pœnitent.& remiss. libro 6. Et cap. primo, de consangui. & afti.

b Abbates] Ibi dicitur quod abbates habent quasi episcopalem iurisdictionem, clericos facere & notã uasi,quia non habent episcopalẽ ut possint crismare & alia facere quæ sunt episcopalis ordinis, & hoc tenet Pau. & ulterius uult,quã uis ad tales ñ sufficeret habere licentiã diocœsani ut dicit ĩ texto.Ibi suorum subditorũ. Nam tales qui sunt nullius diocœsis censentur episcoporũ iuris,ut no. gl. in uer. de episcopo.de reb. ec cle. non alie.in clem.1.Et uide Car.eadem cle. dudum in uer. ab olim. 9. qõ. ubi uult ꝙ appellatione ꝑlati ueniãt rectores ecclesiarũ,ut ibi ꝑ eũ

c Extra territorium] Ratio est ſm Car.in d.§.statuimus.q.4.quia ista præsentatio est uoluntariæ iurisditionis.c.nouit de offi.lega.

d Superiorem] Puta Papam uel alium,facit c.cum si mus.9.q.3.& c.nullis.de iur. pa. & hoc tutius est,licet possint sine licentia eligere.

e Ante petitionem] Est quæst. Car.in d.cle.dudum. uer. ac deinde.5.q.& hoc dicit Land.& facit capitu. causam,de rescriptis,& litera ibidem quæ nihil exigit nisi quod pręsententur, & idem Cardi. in §.statuimus q.8.

f Dudum] Ibi Card.in uersic. ac deinde. q. 2. & glos.in uers. ministri,quia licet priores & uicarii possint per se uel per idoneos fratres petere licẽtiam eligendi. non tamen per alios possunt eligere quia in d.uersi. ac deinde non sit repetitio uel per alios.

g Nolunt] Car. in d.uersi.ac deinde.q.1. & gl. 1. dicit sufficit quod petierint. Debent ergo expectare ne uideantur cũ diocœsano superbe agere.

h Audire] Rõ est, quia in his quæ certa sunt non est locus coniecturis cle. quamuis.de ap. nec refert an prius uel posterius hic denegent,ut in directoria eo. titu. §.72.

i Ipsis inuitis] Ex quo Papa dat hanc autoritatẽ fratrib. ẽt inuitis prælatis confitendi quando ipsi nolunt acceptare præsentationem. Non erit ergo in facultate prælatorum talem autoritatem durare in uita sua sed erit perpetua quamquam si fratres non contradicerent deberet attendi, forma concessionis c.porro.de priui.licet dicit Car. se respondisse,& hanc opi.sum.tenet Car.in d.cle.dudú. uersi.

uersic.& si idẽ. qõ.1.

a C.1.de in ĩte. re.] Vbi Card. restitutionis in integrum potest tractari coram ordinariis administrationem habentib. & coram suis delegatis etiã ꝙ in commissione non habeant corã uero delegatis, q. administrationem non habent, nõ potest tractari, nisi coram eis mota fuerit incidenter, & uult dicere ꝙ isti q. sunt simpliciter constituti &c. non possũt aliquẽ cõpellere. Sed solum possunt tantam cognoscere quantum datur ois iurisdictio ab his q uoluntariæ se eis submittunt Car. in uer. & si idem. 4. q.

b C. quanto] Est ibi pulcher casus ad propositum. Episcopus non poterat excommunicare monachos, qa exempti erant excommunicabat euntes ad sua molẽdina, uel conuersantes cum eis, Papa reprehendit & dicit ꝙ illa excommunicatio est in fraudem suorũ priuilegiorũ. Posset ergo ad ꝓpositum tot casus sibi reseruare ꝙ fieret fraus. d. cle. dudũ.

c Eos excludat] Et pro ista qõ. uide quia dicit̃ ibi sic in uersi. cap. 1.[a]

27 Quos possunt absoluere præfati deputati. ℞. ut supra. patet omnes qui ab illo prælato cui sunt pręsentati, possunt absolui tam exemptos q̃ non exemptos, tam ecclesiastico q̃ seculares ſm Car. ubi supra, & etiam sine alia licentia sacerdotis parrochialis, & non obstante eius contradictione, imo omne præceptum & omnis excõicatio contra tales confitentes ipso iure ẽ nulla ꝑ extrauagantem. Mar. 4. quæ inseritur in rubri. de priui.

28 A quibus peccatis possunt tales deputati absoluere. ℞. ꝙ ab omnibus a quibus possunt sacerdotes parrochiales a iure non reseruatis, & licet episcopi possint sibi uel per constitutiones aut ex consuetudine reseruare casus, ita ꝙ curati absoluere non poterunt, tamen præfati fratres bene absoluent, & facit ad hoc ꝙ no. Guil. in l. priuilegia. C. de sac. san. ec. & sequitur Pa. in c. si per Spec. nec clem. uel mo. ubi dicit ꝙ reuocato priuilegio Bo. non est reuocatum per hoc priuilegium studii Sen. q̃uis sit cõcessum ad instar Bon. quia iam ius est quæsitum studio Sen. hoc idem patet per uerbum. d. cle. dudum, ubi dicit a iure, ergo ueniunt omnes casus propter illos quos ius seruauit specialiter episcopis. Nec ob motiua Ioã. mo. in glo. d. cle. quia cum dicit ꝙ in re sua quilibet potest facere quod uult, dico uerum nisi superior ad quem pertinet principaliter aliter uelit disponere, ut est in proposito. Item cum dicit ꝙ si episcopus potest arctare ordinariam multomagis extraordinariam, nego primo quòd potestas præfatorum fratrũ sit extraordinaria, imo est ordinaria surgens a pręfata clem. dudum, ut tenet zen. & Lau. in d. cle. dudũ. Item posito ꝙ sit extraordinaria uerum concluderet si potestas præfatorum esset ab episcopo, sed cum sit a Papa, ut supra dictum est, non potest inferior tollere concessa per superiorem. 21. distinctione, inferior. clementi. ne Romani. de elect. aliter possent tot casus reseruare ꝙ in totum tollerent istud priuilegium fratrum, quod esse non potest. c. quanto.[b] de priui. Nec his obstat ratio sua. s. ne idẽ subditus censeatur diuersæ curæ, quia ex hoc non sequitur ꝙ sit diuersæ, sed bñ subordinatæ curæ, ut patet in quotidianis cõcessionib. tã Papæ quam episcoporum. Item cum dicit non est iure concessum, quod iure reuocatum est. Dico hoc uerum in iure cõi. Nõ aũt qđ reuocat̃ in iure ꝓuinciali, uel sinodali nisi quo ad determinatos subditos. Item cum dicit ꝙ parrochiani non sunt exempti licet fratres sint. c. ꝑ exẽptionẽ, de priui. lib. 6. Cõcedo sed nõ sequit̃ ex hoc ꝙ nõ possit absolui ab oibus exceptis a iure reseruatis epis, qa sicut nec possunt impediri q̃n confiteant̃ pfatis fratrib. ita ꝙ nõ absoluant̃ ꝑ eos autoritatẽ ꝑ regulã accessoriũ. de reg. iu. lib. 6. qa autoritas respicit fratres nõ subditos epi q̃ in actu possunt exercere quãdo adest materia debita, q̃ est quorũcunq; uolẽtiũ cõfiteri de diocæsi. d. cle. dudũ. Itẽ cum cõcludit nõ absoluat frater quod nõ absoluit curatus, uerũ diceret nisi ei ꝑ aliũ superiorẽ esset cõcessum, ut in istis est. Non obst. c. cũ religiosi. de priui. ꝙ non absoluant in casibus sedi apostolicæ, aut locorũ ordinariis reseruatis, quia subintelligitur quo ad casus episcopales a iure non a statuto uel a consuetudine, quia cum excludantur per d. cle. dudum sic oportet ista similiter eos excludat,[c] ne leges ludibrio fiant. l. fi. §. ubi autem

per huiusmodi aut concessionem nequaquã intendimus ꝑsonis seu fratribus ipsis ad id taliter deputatis potestate in hoc impendere ampliorem, q̃ in eo curatis uel parrochialibus sacerdotib. est a iure concessa &c. glo. in uer. concessã dicit hoc intẽdit in casibus reseruatis episcopis nõ possunt absoluere, & idem dicit Car. ibidem. & licet glo. ut supra teneat contra quod hic dicitur, tamen illa glo. non tenetur a doct. & contra ipsam uide Pa. in c. ne cle. uel monach.

tem.C.de bo. quæ li.& iura iuribus sunt cōcordan.l.unica.C.de inoff.do. de elec. cū expediat.lib.6.& sic firmiter tene in cōscientia, sicut etiā hoc idē tenet Io.de Li. in d.c.omnis utriusque sexus, nisi qn̄ alicui casui esset sententia excōicationis ipso facto annexa per statutū & epis reseruata, qa tūc absoluere nō possent. Itē qn̄ uident expedire saluti animæ alicuius uel aliorū aliquē mittere ad superiorem, tunc licet posset absoluere mittendus esset, qa debemus esse coadiutores eorum,& de hoc & qui sunt casus episcopis a iure reseruati, uide s̄.casus primo.

29 Vtrum præfati fratres possint per epos aut p̄latos admitti sine accessu ministrorū & huiusmodi ad petendā licentiam, & præsentationē electorū. ℞. Host. & Inno.ut refert Dir. ꝙ sic, si procedit de uoluntate utriusq; partis. ar.l.cū pater [a] ff.de pac. do. unde si admittuntur ac si esset obseruata p̄fata forma a p̄latis, eandem habebunt autoritatē sicut si seruata fuisset. Si uero solū cōcedit licētiam audiendi confessiones suorū subditorum, tunc non possent absoluere nisi inquātum prælati eis cōcedunt & possent sibi ꝙ uellent casus reseruare, quia tunc non absoluunt autoritate.d.cle.dudum, sed ex mera concessione prælatorum, uerum tamē est quod tales ex sola licentia admissi solēt ubique subditos talium prælatorū audire sicut & ipsi prælati, nec durat talis autoritas nisi ad eorum beneplacitum, quod no.bene. Ideo sint cauti confessores, ut qn̄ non seruata præfata solennitate petunt licentiam audiendi confessiones rogent præfatos prælatos, similiter quòd uelint eos admittere, ac si esset seruata præfata forma si autoritatem præfatæ clemen.uolunt habere.

30 Vtrum ex cōsuetudine possit induci ut quis confiteatur ad libitum cui uult. ℞. ut in in ca.si episcopus. de pœn.& re.lib.6.ꝙ nulla consuetudine [b] posset introduci, ut quis eligat sibi confessorem sine sui superioris licentia, intelligo aut tacita, ut puta qa uident & tollerent cum possint prohibere, aut expressa. Dicit tamen Pa.in c.conquerente.de.off.ord. uerum quo ad subditos,[c] sed quo ad existentem in dignitate [d] nomine dignitatis posset præscribere hanc curam & fieret pro prius sacerdos secūdum Ho. & allegat.c.dudum.[e] el 2.de elect.& c.cum olim. de præscrip. & est uerum post præscriptionem.

31 Vtrum sacerdos parrochialis debeat faciliter dare licētiam suis subditis alteri confitendi. ℞. Sanctus Thom. in 4.distinct.17.q.3.ar.4. in respon.ad 6.ꝙ quia multi sunt adeo infirmi ꝙ potius sine confessione decederent quā confiterentur tali presbytero ideo dare debet, unde illi qui sunt nimis solliciti ut conscientias subditorum sciant, multis laqueum damnationis iniiciunt,& per cōsequens sibiipsis hęc Sanctus Thom. Quod credo uerum nisi quando propter hoc sollicitant scire ne alios inficiant, aut ut cæteri hoc scientes magis a peccatis præseruentur, debet tamen exigere specificationem illius cum quo uult cōfiteri, & si est æque bonus sicut ipse concedat. Si uero nō est æque bonus non debet dare. Et si ille cōfessor ad quem uult ire habet alio modo

a Cum pater] Casus est ibi. Si pater pollicitus sit dotem cum pacto ne ab eo petatur dum uiuit, & ēt si pactum sit ut constante matrimonio non petatur istud s̄m pactum reducitur ad primum. s.ut intelligatur ad uitā patris, ne ꝓmissio omnino sit inanis. Vnde si ante patrē moriatur filia dos non debebitur secus si post mortem patris uiuat, quia poterit peti. Adducitur autem in ar. quia sicut de uoluntate utriusq. partis pōt differri petitio dotis, sic & de uoluntate epi fratres admitti ad confessiones non seruata forma clem. dudum.

b Nulla cōsuetudine] Rō est s̄m glo. qa ista consuetudo est ecclesiæ onerosa, ideo nō ualet. c.2. de cōsue.& āt per eā soluitur neruus ecclesiasticę disciplinę. c.cū uenerabilis de cōsue.& c.cū inter uos. Cū igitur consuetudo ista sit irrōnabilis nō debet ualere.c. fi.de consu. Rō aūt est, quia nemine examinato & cura non est cōmittenda nisi discreto, & examinato. ca. 2.& c.pe.de æt. & quali.

c Quo ad subditos] Adde rō nē, qa hoc esset p̄scribere ꝯ obediētiā prīcipis, quod nō decet ca.cum non liceat, de p̄scrip. Ita glo. in d.c. si episcopus, de pœni. & remiss. lib. 6.

d In dignitate] Puta est Abb. uel Archia. cui sit confessio.

e Dudū] Est in uer. sed cū in iure cōfessus fuerit ꝙ Arch. ambianen. de consuetudine suspēdit excommunica: & absoluit presbyteros & priores, & parrochiales ecclesias interdicit &c. Et sic potest de cōsuetudine quod ḋ iure nō posset, ut in ca. Archidiaconus de officio Archidiaco. Et uide Roma. consi. 221. ubi ponit spectāda ad Archidiaconum. de iure.& Ioann. Andre. in c. ad hæc. §. in quadam, de officio Archidiaco.

a Quod sic]etiam sacerdos extraneus credet pœnitenti si dicat sacerdotem suum esse imperitum, secũdũm glo.in c.fi.de pœ.distinct.6.&c.

b Non teneretur]Et hoc siue peccatum sit occultũ siue manifestũ, nã licet peccata occulta sint solum fori pœnitentialis, tamẽ nõ confiteri pertinet solum ad forum iudiciale, in quo non creditur alicui pro se, & patet hoc, quia non confitens debet ab ecclesia arceri & priuari ecclesiastica sepultura.d. cap. omnis posset tñ credere fide dignæ & timoratæ personæ, quia uerisimiliter huiusmodi persona non mentiretur.11. q.3.qui omnipotentem. 42. quilibet præsumitur bonus nisi probetur contrarium.c.1.de seru.in or. fa.&c.

c Glo.in d.c.omnis]Illam glo. tenuit Host.q̃a interest sacerdotis prochialis audire suũ parrochianum, cum habeat ei exhibere eucharistiã. Itẽ q̃a nõ posset exequi pœnã.d.c. ois.s. arcere nõ cõfitentẽ ab ingressu ecclesiæ &c. Sed Ab.in d.ca. omnis tenet cõfitẽtẽ mẽdicantibus non teneri amplius con fiteri.

d Extrauagantẽ] Ibi dr̃ q̃ cõfessi religiosis seu sacerdotib. quib. fuerit facta a superiore cõmisso nõ magis tenent uerũ eadẽ pctã cõfiteri, q̃ si alias illa confessi fuissent pprio sacerdoti. Et in hoc approbata fuit sententia Io.An.hoc al... mantis, licet alii contra & male. Et glo. Bern. ... ẽt reprobata p Clemẽtẽ quartũ i quodã priuilegio indulto pdicatorib.& minorib. qd' icipit. Quidã...

autoritatem audiendi, tunc dicat sibi non expedit & inducat ut non uadat, sed si uult ire relinquat eum arbitrio suo, quia sibi non imputabitur alias sic si male confiteretur.

32 Vtrum sit credendum dicenti se habere licentiam a suo prælato confitendi alteri R. secundum Richar. in 4. distinct.17.ar.3. qõ. 2. quod sic, [a] similiter dicenti se esse confessum, ratio quia cognitio in foro pœnitentiæ depẽdet a uoluntate subditi, ideo debet eum reputare idoneũ ad eucharistiam sumendam si se asserit pænitentem & legitimæ confessum ei qui potuit eum absoluere, si tamen sacerdos haberet aliqua signa probabilia q̃ ille nõ diceret uerum non teneretur [b] ei credere nisi faceret fidem sufficienter ei, non dico q̃ sit uere pœnitens & uere confessus, quia ista non cadunt sub probatione, sed q̃ illi uel illi est confessus qui eum potuit absoluere. fallit hoc in excõmunicato cui nõ tenetur credere nisi probet se absolutũ, & in illo qui habet perseuerantiam in peccato, utputa qui tenet concubinam & huiusmodi.

33 Vtrum illi qui cõfitentur illis quibus datur licentia a Papa uel legato, aut episcopo audiendi confessiones, uel qui habent licentiam a prædictis eligendi sibi confessorem saltem semel in anno teneantur confiteri proprio sacerdoti parrochiali. R. glo. Bern.in d.c. omnis [c] tenet q̃ sic, sed male & falsæ secundũ communiter doct.in d.c.oís, & in c.2.de pœn.& rem. lib 6. sufficit enim licẽtia alterius eorum uel sacerdotis parrochialis secundum Ioã. An.in d.c.2.multo fortius non tenẽtur si sunt confessi episcopo proprio, quia dicitur parrochialis presbyter in c.nullus, de parrochiis, & in c.2.9.q.2. & quicunque aliter teneret esset temerarius ut patet per extrauagantem.[d] Io.22.quæ incipit uas electionis quæ dãnat prædictam opi.Ber. cum habentes licentiam in prædictis possint etiam inuitis & cõdicẽtib.parrochialib.Sacerdotib.eorũ subditos absoluere, & ut dicit sanctus Tho.in quadam q.de quol.quod nõ potest aliquis autoritate cuiuscunque hominis compelli ad confitendum peccatum quod alteri confessus est, q eum absoluere potuit, quia cõfessio peccatorum est quodam sacramẽtale diuino imperio subiacens non humano. Addo tamen cum sancto Bon.[e] in 4 distin.17.ulti.parte.arti.1.qõ.2.q̃ si sacerdos parrochialis est bonus & idoneus bonũ est cõsilium quod remittantur ad eum a quocunque audiantur, non tamen necessarium est nec oportet q̃ illa peccata a quibus sunt ueræ a talibus absoluti iterum confiteantur, sed possent ea tacere & alia occurrentia confiteri. Et dic etiam quòd tutius est confiteri proprio parrochiali sacerdoti uel prælato, quàm alteri propter multas deceptio-

...mere & no... q̃ñ alicui sa... doti cõmit... superiorem... possit aud... alienos par... chianos, n... p̃iudiciũ ... sacerdoti... iurisdictio... testas nõ e... cui cõmissa... fauorem ... sed in utili... plebis, &... norem d... ideo si sup... rib. pdictis... deat expe... ad salute... bis nõ fit... tia inf... latis hac...

e Cũ san... Vbi dicit q̃... di: q̃ pd... bus data fu... testas au... cõfession... in p̃iudici... cerdotũ ... rũ sed p... fauorẽ ... & ignora... negligent... malorũ ... dã sacerd... & cred... priuilegiu... extremis ... iib. ... quia iã u... tũ est ill... sicut p... sic sacerdo... pro mag... re sunt ... & cond... & multi p... chianos ... plus ad ma... q̃ ad bon... hunt. Vn... cit q̃ ... tionem ... gis sacer... parrochial... re suo non ... uãtur, ... cidum ...

nes & illegitimitates q̃ sunt in aliis deputatis, unde semper consulo ꝙ nemo dimittat proprium parrochialem pro alio deputato, nisi clare constet eum quem eligit esse bonæ conscientiæ & debitæ peritiæ & melioris quàm ꝓprius parrochialis, quia si in est aliquis defectus in parrochiali magis excusatur subditus ei confitendo quàm alteri, cum superiores eum instituendo pro sufficiente eũ approbare uideãtur, ad hoc glo. in c. mensuram. in uer. sacerdotis, de pœnité. distin. 1.

34 Quid si aliquis uult sæpius confiteri in anno nunquid sacerdos parrochialis tenetur eum toties audire. ℞. secundum Richar. in 4. distin. 18. quòd sic de necessitate præcepti, si ille qui uult cõfiteri de necessitate habet cõfiteri. Si uero non teneretur de præcepto confiteri, nec sacerdos præfatus obligaretur eum audire nisi de consilio. Addit tamen Richar. quòd si subditus uult pluries confiteri & sacerdos noluerit audire, quòd tunc talis libere potest confiteri alteri confessori & ille potest eũ absoluere, nisi eius sacerdos eum ad determinatum confessorem miserit, quia si non uult eum audire nec alium determinatum assignare, uidetur tacite ei licentiam dare, ut pro illa uice alteri confiteatur cui uoluerit, sed sic electus non poterit absoluere nisi ab his à quibus proprius sacerdos potuisset.

CONFESSIO IIII.

Quo ad qualitatem illius cui fienda est circa quòd quæritur.

1 Qualis debet esse cõfessor. ℞. ꝙ debet habere. 5. Primo bonitatem uitæ. s. ut non sit in peccato mortali, de pæn. dist. 6. c. 1. unde existens ĩ peccato mortali quando absoluit pęnitentem, nisi ipse de sua mortali culpa pœniteat grauiter peccat secundum S. Bo. in 4. dist. 19. q. 1. circa literam, animo mortaliter[a] secundum dist. tit. 15. lib. 1. ar. d. ca. 1. uide ꝙ supra dixi. 11. Clericus. 8. §. 1.

2 Sed nunquid tali scienter confitens, peccat mortaliter Dic ut supra. Clericus. 8. §. 2

3 Secundo debet habere sciẽtiam. sed quãtã scientiam debet habere necessario. ℞. ſm S. Bo. in 4. dist. 17. in 3. par in qõ. circa literam, & elicitur ex c. nulli sacerdotum. 38. distinct. ꝙ tantam scientiam debet habere ꝙ sciat discernere in peccatis communibus quod ueniale & quod mortale, & quod sciat semꝑ ad quæ peccata sua potestas se potest extendere, ratio qa alia pænitentia pro mortali, alia ꝓ ueniali est imponẽda. Itẽ si esset aliquod pcĩ genus ad qđ nõ posset manũ ex

per ꝙ à suis parrochianis debita eis reuerentia exhibeatur. san. Bona. dicit in responsione ad tertiũ. Quia frequenter peccatores prædicantibus suas monstrant conscientias, quas nullo modo suis sacerdotibus aperirent. Imo illa dicunt frequenter q̃ longo tpe celauerunt, licet illa minora dicerent, sicut expertis notum est, iõ credendum est ẽt sum. Pont. hoc mouisse ad illud priuilegiũ concedendum, quod non est adeo amplianďũ, ut præiudicium fiat potestati sacerdotali, nec adeo restringen. ut obsit fideliũ pietati. Adde ꝙ caueant pænitentes nec refugiãt proprios sacerdotes ut ab alio participe in crimine facilius absoluant.

a Mortaliter] Tho. in 4. dist. 24. dicit ꝙ ubicunque existẽs in peccato mortali exercet officium suũ peccat mortaliter. si exercet ut minister, facit, c. si. de tempor. c. quotidie. de ɔse. dist. 2. & ca. de homine. cele. mis. & idẽ Tho. ea dist. q. 1. ar. 3. q̃rela ulti. sic dicit. Lex ꝑcipitur hõ iustę ea q̃ sunt iusta exequatur & ideo q̃cunq. homo quod sibi competit ex ordine facit indigne, quod iustum est iniuste exequitur & cõtra præceptum legis facit, ac per hoc mortaliter peccat. Quicunq. autem cum peccato mortali aliquod sacrum officium pertractat, at non est dubium quin indigne illud faciat, ideo peccãt mortaliter. Imo. uult ibi ꝙ indigne pertractare facta, sit contra ius naturæ, in

responsione ad secundum & in responsione ad quartum dicit ꝙ quandocunque exhibet se in aliquo actu ut minister ecclesiæ, mortaliter peccat, & toties quoties huiusmodi actum facit. Quia ut dicit Dyonisius primo cæles. hierar. immundis nec simbola. l. sacramẽtalia signa tange, re phas est. Vnde qñ tangunt res sacras quasi suo officio utẽtes peccãt mortaliter secus ãc si in aliqua necessitate aliqđ sacrum contingeret, uel exequæretur in eo casu quo ẽt laycis liceret, sicut si baptizaret in articulo necessitatis vł si corpus Christi in tarra proiectũ colligeret, i responsione vero ad tertium, dicit ꝙ quandiu minister ecclesię, qui est in mortali ab ecclesia sustinetur ab eo sacramẽta recipere eius subditus debet, quia ad hoc ei est obligatus, sed tñ ꝑter necessitatis articulũ non esset tutum, ꝙ eum ĩduceret ad aliquid sui ordinis exequẽdum durante tali cõscientia ꝙ ille in peccato mortali esset quam tamen deponere posset qa in instanti homo a diuina gratia emendatur. dicit ergo S. Augus. in d. cap. 1. Qui ergo cõfitet oino confiteaẽ & sacerdoti meliori q̃ potest cõfiteaẽ. Et nõ dico, ut Archid. ibidẽ, meliori. s. idoneitate scientiæ cũ nihil faciant uirtutes quia hoc est falsum, qa reqrit ẽt bonitas uitę & uirtutes conferunt ad remissionẽ peccatorũ pœnitentis dũ ꝓ ipsis bonus sacerdos orat ut dicit S. Th. i 4. di. 19.

ubi dicit q quis hõ purus nõ possit alteri grãm ex condigno mereri, tñ unus meritũ põt ad salutẽ alterius cooperari. Et S.Bon. dicit ibidẽ. ar. 1.q.2. q si loquamur q̃tum ad ea q̃ spectãt ad idoneitatẽ, cũ ad debitũ vsum officii concurrat meritum & autoritas plationis dẽat eẽ cũ sanctitate, maxie tale officiũ & autoritas competit ei q hẽt charitatem. Et hoc patet qa illud est offm mediatoris & reconciliatoris. Et cũ autoritas ista sit iudiciarie põtatis & nullus est bonus mediator q est inimicus, nullus sit bonus iudex in ea causa in qua est reus, oportet ipsum esse mũdum & sanctũ alioqn & si sit minister, nõ tñ idoneus uel dignus, hæc ille.

a In piculũ animæ]. Et si opponeres quod sacerdos simplex consecrat & baptizat. Rñ. q non est simile, quia in his est ius in uerbis a dño ĩstitutis, hic autem oportet q consulat & iudicet ẽm conscientiã quã habet & dicit S. Bon. q talis sacerdos audiẽs confessiones si careat necessa-

tenderẽ nisi hoc cognosceret, in periculum aĩæ [a] eius audiret confessiones, & ẽt cõfitẽtiũ. Unde hoĩes q hoc cognoscũt tenentur cõsulere discretos, alioquin uterque peccat grauiter. Et hoc uoluit dicere. Au. de pe. dist. 1. q uult. Est & alia scia qua qs scit p habitũ acqsitũ discernere inter perplexitates peccatorũ, & hæc est de bene esse. In talibus.n. semper dẽt securiorẽ uiã eligere & sapiẽtes cõsulere, hæc ex S.Bo. & hoc tene q̃uis diuersi diuersa dixerint sup hoc. Aduerte tñ q si dubium uersetur circa aliqđ faciendũ uel dandũ uel pœnã subeũda, tũc benignior opi. est eligẽda. ff. de eo q cer. lo. l. q si ephesi. in fi. unde in c. fi. de transac. dř. In his sup quibus ius nõ inuenit expressum pcedas eqtate seruata, semper in humaniorẽ partẽ declinãdo ẽm q psonas, cãs, loca, & tempora uideris postulare. hæc ibi. hoc idem tenet Bar. in l. oẽs populi. ff. de iusti. & iu. nisi forte esset aliqd faciendũ qđ facilř [b] posset expediri. Si uero dubiũ esset ut abstineat, tunc securior pars est eligenda. s. abstinere. pur. si diuersitas eẽt inter doc. & pœnitens ex aliqua rõnabili cã uult adherere uni opi. nõ est sibi denegãda absolutio, sed suæ cõsciæ relinquendũ. Quid aũt sit dubiũ & opi. & qd fiẽdũ ĩ his uiđ ĩ. dubiũ & opi. Siľr & sacerdos non dẽt asserere mortale id de quo nõ ẽ certus ne mittat laqos alteri, nec teneť de singulis q̃ audiuit determinare si sunt mortalia uel ne, sed đ qb. est clarũ non de qbus sunt uarie opi. uľ ẽt ipse pœnitẽs nescit exprimere mẽtẽ suã circa cõsensum uel morã. Hen. tñ in

quoľ. sic distĩguit, q pctã sunt in duplici gñe. Quædã ideo qa phibita ałr nõ essent mala, ut nõ audire missam in festo & hmõi q̃ sunt đ iure positiuo mero, & talia dẽt scire confessor nisi hẽat cãm rõnalẽ q̃ eum excuset, puta qa absens & hmõi. Alia sunt pctã qa de se sunt mala, ut ea quę sunt ꝯ ius diuinũ, ẽt si ab homine nõ sunt phibita, & horũ qđã sunt capitalia. s. 7. q̃si elemẽta, & ista op3 scire de necessitate. qđã sunt spẽs capitaliũ, ut illa q̃ recipiũt horum prædicationẽ, ut fornicatio, ebrietas & hmõi. Nã fornicatio luxuria est, ebrietas gula est, & horũ spẽs qđã importãt malũ đ substãtia sui actus, eo qđ statim noĩata hñt annexũ malũ ut fornicatio, & talia cõfessor tenet scire utrũ sint mortalia uel nõ. qđã đ substãtia sui actus non hñt deformitatẽ, sed ex libidine faciẽtis sicut cognoscere uxorẽ propriã nõ ẽ pctm̃ sed ex libidine sic, ẽt est mortale qñ excedit limites mřimonij. s. ẽt si nõ esset sua, & talia nõ op3 q de necessitate cõfessor sciat utrũ sint mortalia uel uenialia. Alia sunt pctã q̃ sunt filiæ pctõrũ capitaliũ, ut illa pctã quorũ fines terminanť & ordinatur ad fines capitaliũ & sicut dolus acqsitio rei iniuste & hmõi, & de talib. nõ ordinarius nõ tenetur scire utrũ sint mortalia uel non, sed curatus ordinarius, ut eps, Archieps, & ceteri alij supiores teneť scire, qa tenẽtur purgare, pficere & illuminare alios, & iõ nouum & uetus testm̃ teneť scire, hæc ille. Caueat igiť cõfessor ne sit pceps ĩ dãdo sñiam de mortali, ubi sunt uarie opi. doct. sicut de decimis soluẽdis ubi nõ est cõsuetudo, de locis Ian. sed consulat semp q sibi vř tutius nec moueatur propter dictum unius doc. nisi rationabiliter, ut dicam ĩ. opi. §. 1.

4 Sed qd si cõfessor pp suã impitiã dubitat đ aliquo. R. qđ optimũ qđ possit eẽ i cõfessore post uitã ẽ scire dubitare vñ nisi sciat pro certo se legisse đcisionẽ alicuius casus, uľ nõ hẽat rões euidẽtes sp dẽt dubitař & pitos cõsulere, uľ ipse de nouo studere dicẽdo pœnitẽti ut reuertať qa uult melius uidere, uel si talis hoc nõ põt facere absoluat pœnitẽtẽ in q̃tũ sua autoritas se extẽdit, & iponat ei q cõsulat

ria discretionẽ tam ipse quã eũ sustinet peccant. Et rõ est qa q intromittit se faceř qđ nescit usurpat alienũ, & talis peccat mortaliter siue grauiter, hæc ille.

b Facilř] Puta tenet qs ire ad ecclesiã. Et adde q in cã matrimoniali seueritas ecclesiastica est seruãda. d. c. fi. đ trãsac.

lat pitos deliberet facere qc qd faciēdū ei fuerit declaratū & sufficit, & ꝑ hoc facit ī ar.c. si qs positus & c. nullus de pe.dist.7. ubi q̃uis de tali dubitetur tn̄ absolutio nō negať đ quā aūt culpa [a] teneať confessor. Vide ĩ.culpa.§.5.

5 Tertio dēt hr̄e charitatē erga pœnitentē ut eū interroget & instruat de pe.di.5.c.1. An autem de necessitate teneať facere interrogationes & qūo uide ĩ.interrogationes in prin.& per totum.

6 Quarto dēt hr̄e pietatē in cōpatiēdo pc̄tōri benigne eū cōsolādo infundēdo uinū & oleū, ut dr̄ d.c. oīs ut potius uelit saluū ī purgatorio q̃ nimiā pnīam īponēdo despatū ī inferno, nec exigat iuramētū uel ꝓmissionē a pęnitēte, nisi in casibus in qbus ius ita uult etiam si uideat ꝙ si implebit quæ sibi imponet.

7 Sed pone ꝙ p̄sbyter prochialis hēat aliquos parrochianos surdos mutos, uel furiosos & hmōi. ℞. ꝙ dēt facer posse suū ut īducat eos ad cōtritionē & pnīam ₰m ꝙ est possibile. s. signis aut nutibus & hmōi, & si nō pōt pficere oret Deum ꝓ ipsis, & faciat orare populū, ut dn̄s eos illustret, & cū nihil omiserit de contingētibus nō imputabiť ei, facit de conse.dist.4. solet quæri, & 23. dist. ephesis.

8 Quid si eger petat p̄sbyterū & anteq̃ adiūgat pdit loq̃lā [b] uel efficiť furiosus. ℞. ꝙ uel ad nutū infirmi uel ad testimoniū eorū q ip̄m audierūt petere pniam, uel p̄sbyterū dēt ei quicqd pōt humanitatis īpēdere absoluēdo uel recōciliādo, & si pōt sine periculo ori eius eucharistiā infūdēdo & sufficit unus testis in hoc, cū nulli fiat p̄iudiciū.

9 Vtrum adiudicatus morti petēdo pnīam sit absoluendus. ℞. ꝙ sic, & debent compelli officiales ut hoc permittant, & cogi ecclesiastica censura. cle. cum ₰m. de pe. & re.

10 Quid si sacerdos scit īpedimētū ī mr̄imonio alicuius sui parrochialis & hmōi. ℞. ₰m Mo.ti.pnīa.7.q. si pōt ꝓbari teneť sibi reuelare, qa cū sit eius p̄latus teneť ad illud p̄ceptū. Matt.18. Si peccauerit in te frater tuus &c. Si aūt ꝓbari nō pōt l3 sciat, nō teneť ei dicere, nisi credat qđ laboret ignorātia crassa [c] & supina, q̃ cū nō excuset, uł qn̄ ꝓbabil'r credit qđ parati erūt acquiescere cōsilio bonorū sup hoc, in his duobus casibus teneť ei reuelare, al's nō. imo ego credo qđ grauiter peccaret al'r reuelādo, qa esset occasio pc̄ti.

11 Quinto debet habere potestatem absoluendi, secundum quod supra dictum est.

12 Sed đ cōfessorib. illis q uł đ iure nō tenēt bn̄ficiū, uł sunt ītrusi aut excōicati, uel non hn̄t lniam audiendi & hmōi. ℞. ꝙ q̃tū est ex pte taliū sacerdotū decipiūt aīas cū nō possint nec ligare nec soluere, de pro.c.nullus, sed quo ad cōfitēs distīguēdū est, ꝙ aut hn̄t iustā cām ignorātiæ, & sic sunt absoluti quo ad Deū q̃diu talis ignorātia durat, sed si postea hoc sciāt ₰m Inn. tenent cōfiteri iterum sacerdoti legitimo q eos possit absoluere, arg.d.c.oīs & đ p̄s. nō bap c ueniēs, distīguo tn̄ hoc ₰m Pet. đ pal. ī 4.di.17.q. si īpedimētū est iuris diuini, puta qa nō est baptizatus uł nō ē ordinatus sic l3 quo ad Deū sit absolutus cōfessus tali q̃diu ignorantia durat, tn̄ cū scit teneť iterū cōfiteri legitimo confessori, nec Papa posset disponere đ ꝯrio. Si ṽo īpedimētū est iuris positiui, tūc aut talis cū quo ē cōfessus hēbať cōiter ꝓ p̄lato, puta qa erat ī possessiōe & cōfirmatus p supiorē l3 nō lr̄ie obtinuerit bn̄ficiū & cōfessus ē qs tali tanq̃ suo p̄lato, qa sic reputabať cōiter & sic ipse credebat ex ignorātia facti, & tali cōfessus nō teneť iterare cōfessionē, l3 postea sciat nō fuisse lr̄ie positū, si ṽo ex ignorantia iuris hoc ꝓuenit, ut puta, qa uidit eū ṽberare clericū, sed ñ putabat excōicatū & hmōi, sic teneť ₰m eundē Pet. reiterare, & ita tenēt doc. & gl.ult.ī c.nihil đ elec. & ita ē uerū de iur antiquo, sed hodie dic ꝙ cōfessus sciēter ēt cū q ē suus p̄latus q̃uis sit excōicatus uł suspēsus nō teneť iterare, ut ĩ. Excōicatio.8.§.3. si aūt nō erat cōfirmatus, sed itrusus sic teneť iterař cōfessionē factā tali postq̃ scit ₰m

Pa.

a De qua aūt culpa] Vid Pa. in c. cū cām de testi. ubi dicit ꝙ iudex teneť solum de dolo & lata, qđ uerū est in eo qui est positus in officio p obedietiā, secus in eo qui se ingessit cum diligētior potuisset haberi.

b Loquelam] Not. tn̄ ꝙ si ex negligētia sua præcessit hmōi casus non excusať, ut in su. confe.eo.tit.q.88. & ēt sciendū ꝙ furiosis seu amentibus existentibus in mortali nullū pōt dare remediū nisi reuertātur ad mētem, quia ipsi dormientes eqparantur & intelligitur pseuerare in eadem uoluntate & statu in quo erāt immediate ante dormitionē uel amentiam quousque dormiētes existūt seu amentes baptis. c. maiores ad fin. Ideo non restat pro eis nisi oratio.

c Crassa] Hic no. ꝙ cōfessor si sciret pc̄tm̄ cōfitētis ꝙ nō dicit tenetur ei reduceř ad memoriā, qa timere pōt, ne confitens super hoc hēat crassam ignorantiā uel ꝙ non habeat debitam diligētiam ad recolēdū sua peccata ut in su. confe. lib.3. tit.34. q.95. ubi hęc no.

Pa.[a] in d.c.nihil & ad l.barbatius.ff.de offi.præ. dicit q loquitur quando talis ponitur ĩ officio a superiore, hoc tene in confessis cũ suo p̄lato, secus in confessis cum ex̃ordinarijs uolũtariæ electis sicut sunt religiosi, quia post quã sciũt de impedimẽto credo teneantur iterar̃ cõfessionẽ s̃m q t3 Inn. ut s̃. dictum est.

13 Vtrum sacerdos debeat absoluere eum q non uult in aliquo desistere qđ ipse confessor credit mortale esse. R. s̃m Gof. ĩ quoli.9. q si est certus mortale esse qa nulla diuersitas est inter doct. đ hoc nullo mõ dẽt eum absoluer̃. Si uero non est certus, qa est dubiũ inter docto. & diuersa opi. tũc si est ordinarius eius tenetur eum absoluere, & si ipse confessor non põt formare sibi cõsciam qn sit peccatum in diuersitate doctorum, tunc nihilominus dicat ei consciam suã & informet ut consulat peritos, & disponat facere quod tenetur & absoluat eum, & si per pœnitẽs nollet agnoscere tale qd quid peccatum nihilominus absoluat, qa hoc p̄cedit ex rõne & nõ ex p̄teruia, qa ordinarius dẽt seq cõe iudiciũ ecclesiæ nõ suum. Si uero nõ est ordinarius debet seq proprium iudicium. Et ideo si credit mortale & non potest deponere conscientiam, nullo modo potest eum absoluere sine peccato.

CONFESSIO V. quo ad absolutionem, quæritur qũo debeat fieri absolutio ĩ foro pœnitentiæ peccatis. R. q præmitti debet. Misereatur tui &c. Indulgentiam &c. ne effectus sacr̃i impediatur ex parte pœnitentis, posteà dicat. Ego te absoluo [b] ab oĩbus peccatis tuis. In nomine p̃ris & filij & spiritus sancti. Sed nunquid supradicta oĩa sint necessaria. R. q non nisi. Ego te absoluo ab oĩbus peccatis tuis. In nomine p̃ris &c. s̃m Io. de no. fo. in 4. di. 18. q. 5. Dicit tñ Tho. in quadam. q. de quol' q laudabiliter addit cõfessor qcqd boni feceris sit in remissionẽ tuorum p̃ctõrũ. Et ad hoc addit Hostič. & qcqd mali [c] passus fueris, qa sic iniũctũ a sacerdote ualet tali ex duob. uidelicet ex vi opis & clauiũ. Et iõ imponat pœnitẽti, ita q intelligat, nõ secrete, vt faciũt aliq, q p modũ absolutiõis illđ dicũt, qa sic ñ v3 nisi ex vi opis.

1 Vtrũ absolutio dẽat fieri ante iniunctionem pniæ siue satisfactionis. R. q non, ut patet in cle. dudum [d] in §. statuimus in uer. audire de sepul. & ibi Io. An. Nã primo dẽt audire cõfessionẽ. Scđo imponere pniam. Tertio absoluere sacral̃r. Attñ q fit incontinenti vr̃ inesse. C. de pac. l. petens [e] iõ non obesset si absolutio prius fieret & post pœnitentia iniungeret.

2 Vtrum sacerdos prochialis possit absoluere ab oĩbus suos subditos. R. scđm cõiter doc. in c. Deus qui. [f] de pe. & re. q sic de iure ab oĩbus peccatis q̃q̃ grauibus, exceptis his q̃ reseruantur in iure ep̃is aut supioribus, uel q̃ ex cã legitima sunt eis sp̃aliter inter

a Pa.] dicit in illo primo arti. super ult. glo. q qñ q̃s gerit se pro p̄lato & tñ non est in possessione, & tunc indubitanter non ualent gesta. ar. in c. consultationibus, & quod ibi no. de iur. patr. Nec hoc casu cõis error sustineret gesta ex quo deficit possessio. Ad hoc qđ legit & no. ĩ d. l. barbarius, & in c. dilectus. đ reli. domi. facit quod no. Inn. ĩ c. 2. de in integ. resti. & in c. in literis. de resti. spo. & facit qđ no. glo. in d. c. nihil. de elec. q̃ põderat illum nõ fuisse ĩ qua si possessiõe ẽt si fuisset creditus uerus p̄latus & nõ tenẽt gesta in dãnũ ecclesiæ. Vnde soluẽtes ei nõ liberantur nisi cum eo cõtraxissent, ut in l. si urbana. & ibi per Bar. & Moder. ff. de cõdi. inde. & p Inno. in d. c. in l̃ris. Vnde si intrusus aliqd alienauit debet id reuocari. c. alienationes. 12. q. 2. Vbi bonus tex. & ibi p gl. & Archi. Nec communis error iuuat ex quo deest autoritas iuris. Non ob. d. l. barbarius. quia fundat se super cõmuni errore & super autoritate superioris. Nam ille seruus qui putabatur liber habuit officiũ a supiore, & sic cõcurrebãt ibi duo. s. autoritas superioris, & cõis error, secus autẽ ubi adesset unũ tãtum. Vt tenuit Inn. & Abb. in d.c.nihil & Bal. in repe. d. l. barbarius. pro hoc facit gl. in d.c. nihil, quæ ponderat illum fuisse in quasi possessione prælationis de licentia papæ. Non ob. d. consultationibus, & c. quærelam de elec. in qbus patet q sufficit sola possessio ad ualiditatẽ actus, quia illa iura loquuntur, qñ ius non resistit possessioni sicut in casu nostro. Non enim potest quis administrare ex sola possessione nisi habeat autoritatem superioris, ut in regula bñficiũ. li. 6. & c. ex frequentibus. de insti. not. Fede. consi. 61. &c.

b Absoluo] Sco. in 4. di. 14. q. ult. dicit q quia confessio subalternat doctrinæ de iudiciis, ubi nõ sũt necessaria uerba præcisa, sicut in sacramẽto eucharistiæ & baptis. sed sufficit q exprimat actus iudicis absoluentis, sicut ĩ iudicio publico nõ oportet esse limitata uerba &c.

c Quicqd mali] Adde Sco. in 4. di. 15. q. 1. ubi de satisfactiõe.

d Patet in cle. dudum] Idẽ tenet Car. ibidẽ. 10. q. addẽs s̃m Laud. qa absolutio reqrit integritatẽ pniæ q̃ nõ adesset, nisi & opis satisfactio p̄cederet.

e L. petens] Ibi enim not. nõ refert an pactum ante vel post apponat ad p̃ñd dũmõ fiat incontinenti. uide ibi Alex. de Imo.

f C. Deus qui.] ibi n. est casus ualde

dicta ar.d ca.deus qui cuius subscriptio dicit epo & fratribus eius.i. sacerdotibus, & quæ peccata reseruantur. uide s̃ Casus idem dic de excommunicatione ut s̃. Absolutio primo.

3 Quid de his confessorib. qui de lnia sacerdotum parochialium uel aliorum plãtorum audiũt confessiones. ℞. q̃ non possunt absoluere nisi ab his quæ eis conceduntur. Et aduerte q̃ maiorẽ autoritatem non pñt eis dare quam habent ipsi parochiales sacerdotes dantes lniam aut alii. ca. nemo de re. iud. lib.6. excipe fratres [a] minores & prædicatores, & electos ab his qui de iure possunt eligere confessores, de quibus dic ut supra cõfessio. 3.§.7.& 28.

4 Vtrum officiales epi ut sunt cancellarii iudicis &c. habeãt autoritatẽ in pœnitentiis casuum epalium. ℞. ẽm Ho.in sum.ti.de pe & re. q̃ non possunt absoluere in foro pniæ, sed tantum in foro contentioso, nisi hoc eis expresse concedatur. Fallit hoc in uicario gñali epi, q̃ ét si non sit sacerdos p̃t hoc aliis delegare, nisi sit exp̃sse prohibitum. ar. de procur.c. petitio.& 93.di c.fi. [b]

5 Vtrum eps cõmittens alicui suã autoritatẽ generaliter audiẽdi confessiones ex hoc intelligatur q̃ possit absoluere a casibus Epo spãliter reseruatis. ℞. quòd non, quia in gñali cõcessione nõ ueniunt illa q̃ non esset quis uerisimiliter specialiter concessurus, ut in ca. si eps de pe. & re.li.6 & de re. iu. in gñali lib.6 & de offi.uic.c.ult.cum suis concor. Sed si aliquem casum specialiter reseruatũ specifice concedat cum clausula generali, tunc bene põt absoluere etiam de non expressis, ẽm q̃ episcopus põt de iure.arg.c.qui ad agendũ de procur.li.6. nisi casus esset adeo grauis q̃ uerisimiliter non uenit in tali gñalitate, & sicut de iniectione uiolenta in personam ecclesiasticam, de quo in c.peruenit de sen.excom. qui non uenit nisi exprimatur ẽm Io. mo. in d.c.qui ad agendum. Ego tamen credo q̃ in foro aiæ in tali generalitate etiam si nullum exprimat, potest absoluere ab omnibus quæ uerisimiliter cõcessisset in specie, quia uerba gñalia sunt generaliter accipienda. de deci.ad audientiam. præsertim in fauorem salutis animarum quo nihil est fauorabilius. 24. quæstio. 3. si habes. de peni.& re. ne pro dilatione.

6 Vtrũ episcopus concedens licentiam alicui ut eligat sibi confessorem idoneum eo ipso concedat licentiam absoluendi a casibus suis dicto cõfessori electo ℞. quòd nõ, nisi hoc exprimat uel euidẽter constet per alia signa, q̃ hoc in speciali uoluit cõcedere.c. si eps.de pen. & remissio lib.6.

7 Vtrum unus sacerdos possit absoluere & alius audire. ℞. q̃ non, quia sacramenta non sunt diuidenda. ar. 23. di.quorundam. [c]

8 Vtrum proprius sacerdos possit absoluere eam cũ qua peccauit. [d] ℞. ẽm Ri in 4.di. 17.q̃ sic, intellige nisi sit casus reseruatus per superiorẽ. Item si non imminet periculum aut ex parte sacerdotis aut ex parte mulieris propter eorum fragilitatem, un

ualde notabilis, & Pa.ibi dicit q̃ sacerdotes pñt absoluere de magnis criminibus.

a Excipe fratres] Ab.tñ in d.cap.deus qui tenet posse artari per statuta potestatem mendicãtium, quia frm eũ non pñt nisi, ut sacerdos parochiales, nisi imoderate fieret. Sed non tenetur eius opi.

b c. fin.] Dicitur ibi q̃ Diaconus non debet ante sacerdotem sedere nisi tenuerit locũ patriarchæ uel metropolitani in aliquo capitulo, aliter debet acriter puniri, ut ibi. Et sic consequitur q̃s ex persona aliena quod non per suam.

c Quorũdam] Dum aliqui ordinãtur eps solus manũ imposuit impeditus oculorum dolore, sed sacerdotes impẽderunt benedictionem, dicit ibi q̃ nihil est actum & sacerdotes illi sunt pœnitendi. ex quo nota. glo. q̃ duo imperfecta sacramenta nõ cõstituũt unũ perfectũ, & hoc ideo, quia sacramẽta sunt unitatis.de cõse.di.2. qa passus & unitas diuisionẽ nõ recipit.24.q.1.loquitur. Idẽ dicendum in sacro baptismi, & eucharistiæ, & in oĩbus illis ubi certa forma desiderat quòd duo imperfecta nõ faciũt unũ perfectũ. Idem due tutorũ excusationes imperfecte nõ faciunt unã pfectã, ut C.quinumero tute. l.1. Idẽ in stipulone, quia illa nõ diuidit, ut l.1. & l. cõtinuus. ff.de uerb. ob. sed sacrũ solẽnitatis ut i missa bñ diuidit, quia duo iperfecta faciunt unũ perfectum ut 7.q.1.nihil. & ibi glo. Idẽ tenet Archi. & addit pœnitentiã diuidi non posse, ut de pe. di.3 sunt plures. Ad qd' uide s̃.ordo.1.§. 14 &c.

d Cũ qua peccauit] Adde S. Bo.in 4.di.19 i q. circa literã. in uer. iudicãs. Vbi ponit exẽplum de sacerdote furãte cũ aliquo suo parochiano, ut honestius loquamur. Vbi dicit q̃ non uidet qualiter absoluere nõ possit, qa & si fuit malus põt dare tñ bonum consiliũ, addit tñ q̃ neutri credendũ est, non ipsi absoluẽti, quia ur in eo manifesta præsumptio, non ipsi peccanti, qa ur in eo minus uera cõtritio, & peccati detestatio. Dũ non

non uult detegere nisi noscenti.

a Verecundaret] Dicit tamē Guil. ꝙ sacerdos non deberet eam audire, qa tollit erubescentia, q̄ est magna pars satisfactionis de pe.di.1.quē pænitet. Et iō deberet eā remittere ad alium. Sic ī simili.no. gl.in c. oīs 30. q. 1. de uxore p̄sbyteri grçci. licet multū nō faciat, quia ibi loquit̄ pp̄ periculū puta si cōmisisset adulteriū. Et idem dicēn.de oīb. peccatis in quibus confessor fuit cōsentiēns, uel cooperator, ualet tn̄ absolutio si absoluat̄. Cōcor.Tho. in 4.di.19.Nō obstat si opponat̄ ꝙ eps non pōt dispēsare cū eo cū quo cōmisit simoniā, qa rn̄det̄ ꝙ illud est, quia dispensatio est dignitatis, absolutio uero necessitatis,ideo non facile perditur.

b Absolutio] Vide Rose. absolutio. 5. in prin. Adde ꝙ absolutio nō pōt fieri sub condōne, puta absoluo te si satisfeceris, qa actus lrīmi, ut rl̄a actus intelligit̄ tn̄ de conditione suspendente actum. s̄m Ab. in c.de quibus, de baptismo secus si esset conditio de futuro

de si imminet tale periculū nullo modo confiteatur, sed petat licentiam alteri confitendi, quam si non uult dare maliciose, potest nihilominus alteri confiteri, melius tamen faceret si eam ad aliū cōfessorē mitteret cū quo magis uerecundaretur.[a]

9 Vtrum confessor audiens pænitentem qui habet casum a quo non pōt eū absoluere possit eum absoluere a casibus pertinentibus ad se, & postea remittere eum ad superiorē ꝓ absolutione aliorum pertinētiū ad ipsum. ℞.ꝙ licet in hoc fuerint opi. tn̄ hæc est uerior quā tenet Hen.de gan.in quol.1. q.30. ꝙ sic, & ita seruat curia & cōis cōsuetudo. unde pœnitens debet oīa confiteri integre de quibus est memor, & sacerdos absoluet a qbus pōt & postea remittet eū ad superiorem, ut absoluat eū a reliquis. Ratio quia per cōfessionem factam inferiori oīa peccata sunt confitenti remissa ēt peccator est absolutus a deo. absolutio[b] uero sacramentalis fienda per ecclesiam duo facit, unū qa partē debitæ satisfactionis remittit, aliud quia absolutum ecclīæ militanti a qua per peccatum suum separatus fuerat, reconciliat. Oīs enim mortaliter peccās quātum ad se, a communione sacramentorū & ecclīæ separatus est & excōicatus. Nunc aūt neutri horum repugnat separare absolutionem & facere eam per partes. Satisfactio.n. per partes bene pōt iniūgi, pōt quippe sacerdos dicere facias hoc usque ad 8.dies & postea[c] reuertaris ad me, & iniungam tibi residuum. similiter reconciliatio potest fieri per partes, sicut patet de excōicato pluribus excōicationib. quæ pōt absolui ab una postea ab alia.c.cū ꝓ causa de sen.exc. & idem gl.in c. officii.eo.tit. & gl.in c.ex parte de offi.or. uel pōt dici ꝙ prima absolutio cum secunda est una. Ita ꝙ prima sit sub ratihabitione de secunda subsequenda. Ita ꝙ factū in prima suspendit̄. nec habet effectum donec ueniat secunda, & tunc secunda agens in ꝓpria uirtute primæ præcedentis agit totū quod unica absolutio de oībus agere deberet, & sic ratificat primam, imo illa cū ista unica simpliciter & indiuisa reputabit̄, & quanquam ita sit non debet in prima absolutione aliqua conditio apponi de secūda sequenda, neque in secunda de prima, quia de iure subintelligitur, ut non sit necesse ꝙ exprimatur, hæc ille. Et subdit uerum fore dummodo disponat penitens ire ad superiorem, alias si uideret eum rebellem de nullo debet eum absoluere, quia iam impenitentem se ostenderet, & in q. 31. subdit ꝙ si inferior absolueret sub conditione, id est si de illis absoluatur per superiorē uel ad ipsū scilicet quousque superior absoluet, ꝙ non ualeret absolutio. in q. 32. dicit ꝙ si superior committeret inferiori tali modo ualet, ꝙ absoluere possit sub tali conditione, ꝙ etiam sibi confiteatur, ꝙ ualet talis commissio. & pōt fieri, quia cōfessio nihil aliud est q̄ ligaminis ostensio, & idē ligamen pluribus pōt ōndi, & tunc non habet uigorem prima confessio nisi sub proposito faciendi scd̄am, sed si postmodū confiteri superiori tenuerit, quę dimissa sunt non redeunt, sed nouum crimen incurrit, & si dictam conditionem acceptat, debet eam absoluere, sine oī cōdōne apposita ex parte absolutionis. Si uero committat sic ve3 possis sub condōne s̄m ꝙ non ualeat, nisi ei cōfiteat̄, uel eam ratam habuerit non ualet talis commissio nec absolutio.

10 Quid si talis casus reseruatus sit, excōicatio nūquid poterit absolui a peccatis prius & postea mitti ad superiorē ꝓ absolōne ab excōicatione. ℞. multi tenēt ꝙ non, quia cū excōicatus sit extra ecclīam non pōt reponi nisi per eum ad quē spectat absolutio ipsius, per ea q̄ no.in c. ꝑsenti de sen. exc. li.6. & licet

Vt si non es baptizatus uide supra absolutio. 3. in prin.

c Postea] Excōicatus bn̄ di-

ſpoſitus poteſt abſolui a peccatis, nã capax eſſe ſacraméti pniæ, quod nulli negat ẽt excõicato & hæretico. de hrti. cap. ſuper eo. li. eſt ãt capax abſolutionis, pp quod põt abſolui ab una excõicatione & remanere in alia. de ſen. exc. c. cum p cauſa & no. gl. in ca. officii, eo. tit. ubi dicit ꝙ excõicatus a pluribus ab unoquoq. poterit ſigillatim abſolui & ultima abſolutio confirmat oẽs. dicit tñ ꝙ unus non debet abſoluere niſi ab ſoluendus caueat ꝙ ſe faciet abſoluere ab aliis, & non debet denunciari abſolutus añquã ſit ab oĩbus abſolutus. Et in d. c. cum pro cauſa, dicit ꝙ excõicatus ex plurib. cauſis, poteſt abſolui ab una & remanet ligatus pro alia, quare põt dici ꝙ talis poſſit abſolui. Securius tñ eſſet ꝙ prius ſe faceret abſoluere ab excommunicatione. In hoc tñ diſcretus debet conſiderare ſacerdos ꝙ expediat ſaluti animæ confitẽtis, hoc idẽ tenet ſupplementum cõfeſſor. 1. §. 4 l. oſſ. conſeſſor. 1. §. 10. tenet ẽ, & co-

& licet hęc opi. uideat̃ bona tñ mihi magis placet ꝯria ſm ꝙ põt abſolui a peccatis & poſtea mitti ad ſuperioré ut abſoluat̃ ab excõicatione quod quidem patet ex p̃dictis in p̃cedenti. q. & hæc eſt benignior opi. ſm Mo. & uerior iudicio meo. vñ nõ ob. eorum rõ, quia talis nõ repo nit̃ in eccleſia, licet abſoluatur ab aliis niſi p eũ ad qué ſpectat, nec debet ſe ĩmiſcere diuinis donec ſit abſolutus ab excõicatione. Nec ob. ẽt ſi dicat̃ quomodo poteſt ergo abſolui a ſacerdote ſi non debet ſe immiſcere diuinis, quia etiam excõicatis non prohibetur talis immixtio, & quod dicitur ꝙ excõicatus nõ eſt particeps ſacramentorum, uerum eſt completiuę, ſed non iniciatiuæ. Nec ob. cap. quicunque. 24. quęſt. 1. ubi dicitur ꝙ qui ſe ſegregauit ab unitate fidei uel ſocietatis Petri & Pauli non poteſt a uinculis peccatorum abſolui, nec ianuam regni cæleſtis intrare, quia (ut patet) loquitur de hæreticis & aliis qui in propoſito malo perſeuerant, non de contritis, aliter nunquam poſſent abſolui. Aduerte tamé ꝙ ſi foret in mora petendæ abſolutionis ſic nullo modo debet abſolui a peccatis, niſi certis coniecturis appareret ꝙ nullo modo conſtitueretur in mora ex tali abſolutione. Si uero non fuit in mora, uel ſi fuit tamen uериſimiliter apparet ꝙ amplius non erit, credo ꝙ confeſſor debeat abſoluere a peccatis nec eum grauare ut prius uadat pro abſolutione excommunicationis ẜertim qñ cõmode hoc facere nõ poteſt.

Et ſic vr̃ uelle Ric. in 4. diſt. 18. ar. 9. q. 4. in uer. ibi. quia præſumendum eſt ut in pluribus ꝙ iuſte excõicati fuerant, & ꝙ niſi per eos ſtaret excõicatione abſoluerẽtur, ergo ubi ceſſat talis præſumptio abſoluendus eſt. Hoc idem tenet Ro. ti. de ſen. ex. §. 18.

11 Vtrum peccans in alieno territorio efficiat̃ de iuriſdictione illius in cuius territorio deliquit, ut poſſit abſolui ab eo. R. ſm Pa. in c. cũ cõtingat. de for. comp. quod in foro pniali nõ ſortit̃ quis forũ alterius ſacerdotis ex d̃licto cõmiſſo in eius territorio ẽt notorie facto. & not. p gl. ĩ c. 1. 16. q. 1. & qd̃r no. in c. 1. de rap. rõ qa pnĩa imponit̃ pp offenſam dei & aĩæ ,p priæ ſm Io. de lign. & ió illi ſoli ſubiicit̃ qué habet loco dei & qui eſt iudex animæ ſue.

12 Vtrum peregrini & uiatores q̃ de licẽtia ,pptii ſacerdotis confitent̃ alteri qui tñ hñt caſus reſeruatos epĩs, poſſint ab eo qué elegerũt in cõfeſſoré abſolui. R. ſm Rod. ꝙ ſic maxime ſi inſtituerit tp̃s gñalis confeſſionis, ut in paſcha, debet tñ ei iniungi ꝙ cum habebit copiã ſui epĩ iterũ ei confiteatur illud peccatum reſeruatum, & ab eo recipiat pænitentiam de illo.

23 Quid ſi ſacerdos abſoluit a quo non p̃t R. ſm Ri. in 4. diſ. 18. quod ſiue faciat ex malicia ſiue ex craſſa uel affectata ignorantia mortal̃r peccat & ſm Dir. ti. de pnĩa tenet̃ dicere cõfeſſo ꝙ talis cõfeſſio non tenuit vł obtinere [a] autoritaté & poſtea loq cũ eo de aliquib. quaſi dubitet ne bñ eũ intellexerit, & ſic eũ abſoluere. Quod intelligo ſi cõmode põt & ſine ſcãdalo alias nõ credo teneat̃ qa talis cõfeſſus pp bonã fidé excuſat̃ ar. 37. diſt. § ult. Aduerte ꝙ quando quis confeſſus fuit ei qui eum non potuit abſoluere, poſtquam hoc ſcit tenetur iterum confiteri illa eadem peccata, ſi adhuc eſt memor ſacerdoti qui eum poſſit abſoluere ſecundum Ri. in 4. diſtinct. 17. Sed tu diſtingue ſm ꝙ ſupra dixi cõfeſſio quarto. §. 12. Aduerte tamen quod ſi prædictus confeſſor potuit eum abſoluere ab aliquibus li

naŧ rñdere rõnib. adductis hic in text. & hoc idé tenẽt theologi & ſũmiſtæ & canoniſtæ, ut patet per eã. Idé tenẽt aliq moderni ſummiſtæ. Ego credo ut dixi ꝙ ſacerdos cõſiderare debet, qd ſaluti confitentis expediés ſit non ſecurius eſſet prius abſolui ab excõĩcatione.

a Obtinere] Scilicet cõfeſſor qui nõ pocuic abſoluere.

Ft cet

cet non ab oībus sufficeret cōfiteri illa solum a quibus non potuit eum absoluere ei qui habet potestatem & non alia.

CONFESSIO 6. quo ad pænitentiæ iniunctionem gl. in cap. sunt plures de peniten. distin. 3. tenet quod regulariter ꝓ quolibet mortali pænitentia septennis [a] debetur. Attamen tenet ſm cōiter doct. in cap. deus qui de pæ. & remiſ. ꝙ pænitētiæ sunt hodie arbitrariæ per d. cap. deus qui. & per c. mensuram. de pæni. distin. 1. ita per Ioan. An. in c. ut mensuræ. de emp. & uend. tenet ꝙ canones pnīales hodie de nihilo [b] seruiunt, nihilominus sacerdos & si possit recedere a dictis canonibus in imponēdo pnīam quam uult ꝓpter fragilitatem hominū & cōsequenter & ex causa, & ꝓ hoc facit gl. bona in d. capit. sunt plures, tñ bonum est ut eos canones sciat, ut ſm eos sciat se tēperare & peccatori innotescere quid meretur.

1 Sed quid si sacerdos uidet quod non faciet pænitentiā uel non uult subire. Respon. secundum Mo. ti. pænitentia 6. ꝙ debet sacerdos talem imponere quā sine murmuræ & sponte uelit portare, & non aliam propter periculū, & etiam cōcedat ꝙ ipse possit redimere ieiunia quæ ei imposuit, & ꝙ remissiones pcōrum ꝓsint ei nec debet exigere iurm uel promissionē de abstinendo in futurū ab aliquo peccato uel faciēdo ꝙ sibi iniunget nisi in casibus a iure expressis, sed absoluat eum simplr sine cōdōne, cum protestatione ꝙ si non restituet aliena, uel faciet debitū ꝙ euacuabit fructum confessionis quam sibi uideat ꝙ non sit facturus ad qđ obligat. cautius tñ esset qñ adest cōmoditas mittere eum primo ad satisfaciendū ꝙ postea reuertat ſm euāgeliū, si cōmode non pōt, sufficit disponat quāprimū poterit satisfacere, vñ præsbyter nullatenus debet peccatorē permittere a se desperatum recedere. Et ī his cōcor. Inn. ī d. c. oīs, & Sco. in 53. dist. 15

2 Quid si peccator confitet, non tñ uult abstinere [c] in futurum. R. ꝙ debet sibi consilium dare & pnīam iniungere & hortari ut non desistat bñfacere, quia dñs citius eū illuminabit, & ualēt ad multa bona ſm doc. in c. ꝙ quidā. de pe. & re. nō tñ debet [d] eū absoluere, quia peccaret mortalr tā absoluēs q̃ penitens ſm Ri. in 4. di. 17.

3 Vtrum bona opa q̄ pænitens faciet sint magis efficacia ad excipiendā culpā pterita, qñ ꝑ cōfessorē ei iniungunt sic dicēdo: oīa bona q̄ facies uel intēdis facere iniūgo tibi in remissionē peccatorū. R. ſm Tho. in quol. ꝙ sic, quia sic ualēt dupliciter. Primo ex natura operis. Scđo ex ui clauiū, & ideo plus habēt expiare culpā præteritam. Et propterea bonum est quòd sacerdos hoc ei iniungat taliter ꝙ intelligat ut s. dixi confessio. 5. in prin.

4 Vtrum unus confessor possit ex causa relaxare aut commutare pnīam quam alter imposuit. R. breuiter loquendo de pnīa sacramentali ꝙ sic si talis habet autoritatem absoluendi a tali peccato ꝑꝑ ꝙ fuit sibi imposita, etiam si ille qui imposuit esset superior. Si uero non habet autoritatem absoluendi a tali peccato, non poterit eam nec relaxare, nec cōmutare, nisi necessitas urgeat uel pietas suadeat, pium enim tunc esset interpretari quòd superior ī huiusmodi casibus [e] acceptet secundum Rod. ar. cap. latorem. 33. quæstio 2. glo. 26. q. 7. capitul. tempora tenet ꝙ episcopus potest diminuere pnīam quam Papa imposuit. ar. d. c. latorē. Quid ego

a Septennis] Et rō est ſm Theolo. Quia cum per peccatū septiformis spiritus sancti gratia amittat, iō meret septēnem pnīam. Credendum est autem ut dicit text. in d. c. hoc ipsum, qđ partes talē imposuere pnīam instinctu spiritus sancti. Exēplū de Maria sorore Aaron quæ ppł murmurationē iussa est stare post sanationē a lepra septem diebus extra castra.

b De nihilo] Sed Ab. dicit ibi quod non est uerū. Et cōiter tenent doc. ꝯ Io. An. uide glossam in ca. sunt plures. de pe. dist. 3.

c Abstinere] Quia forte dicit se nō posse. Et sic no. ꝙ regulr perseuerās in pctō non repellit a confessione. excipitur usurarius manifestus, đ quo in ca. quanquā de usuris. li. 6. licet Abbas. in d. c. ꝙ qdā. dicat nō eē bonā exceptionē, qa ibi cōfessio & absolło denegant. Sed ī casu d. c. ꝙ qdā, negat tñ absolło. Nā admittet sacerdos quemlibet, quia dicet forte de cętero se uelle abstinere. Ex hoc no. ulterius ꝙ uera pnia reqrit ꝑpositū ulterius nō peccādi als pnīa nō est fructuosa quo ad uitā æternā, qa q̄diu qs est ꝑposito peccādi est inimicus Deo. Addeti unū no. ꝙ pnīa ē iniūgēda etiā nō hñti ꝑpositū abstinendi quia licet non ualeat quo ad uitā æternā, ualebit tamen ad multa. Et ēt cōsiliū debet sibi dari, ut sæpe cōfiteatur.

d Nō tñ debet] Facit pro hoc tex. in d. ca. ꝙ qdā, qđ dicit cōsiliū ꝓbendū non absolutionem.

e Latorē] in fi. iūcta gl. q̃ no. ꝙ eps pōt relaxare de pnīa quā imposuit Papa & electus

eus illa quam episcopus imposuit. Hoc tamē sit ꝑ licentiā superioris expressam uel tacitā, ut ibi ꝑ gl.

a Cap. presbyter] Debebat.n.deponi ſm canones apostoloru, & hoc de rigore. Et intelligit̃ de eo q̃ spōte cōfitet pc̄ꝺ̃m, secus de eo q̃ i uicio perdurauit, ut ibi dicit canon.

b Vinū] Neq. carne, neque caseo.

c Inclusus] Debet esse sacco īdutus humi adhærere, & iplorare die ac nocte Dei oīpotētis misericordiam.

d Post exiēs] Sed nō debet ꝓcedere in publicū, ne grex fidelis ex eo scādalum patiatur. Nec.n. debet sacerdos publice pænitere sicut laicus.

e Annū] Intellige exceptis festiuitatibus & dñicis dieb. q-bus pōt uti uino carne, &c. Et his finitis fiat particeps corporis & sanguinis dñi, ne induresc at &c. Ad pacē ueniat in choro ultimus canat &c. m..ora gerat officia, nō accedat ad cornu altaris &c. Et finito septenio eps pōt eū reducere in pristinum honorē.

f Denario] Et hoc est rōnabile, qa sicut ꝑ pc̄tm addidit. 15.q.1. Nō est ita pecunia ꝓpria se redimat nec ē symonia.

g Sextā feriā] Nam dicit tex. Nisi a interueniente redemptione.

h Sacerdos] Qua debet penitere peregrinando, postea uero ad monasterium uadat ibique cunctis diebus uitæ suæ pæniteat.

i In publicū] Tūc.n. debet deponi, ut dr̃ ī d.c.nō debet, ubi loquit̃ de fornicāte cū ea quā audiuit in cōfessione &c. Et ibi no.gl. ꝙ magis peccat sacerdos cognoscēdo filiā spūalē, quā uxorē alterius. Mulier aūt q̃ debet deo ī monasterio seruire nō erit monacha, qa ibi uolūtariæ non detinet̃ sed r ō est delicti. 20. q.1.c.sicut.

k Ca. accepisti] Ibi Ab. dicit ꝙ ꝯhēs cū duob. est infamis. l.1 ff.ꝺ ifa. & credit qđ ecc̃lia posset īponere pœnā ī foro iudiciali, qa isti abutunt̃ sacro mr̃imonii, & sic cōmittūt sacrilegiū.ut l.q̃uis. C.de adul. Sacrilegiū uero ē mixti fori, & uterq. iudex.s. ecc̃liasticus uł secularis cognoscere poterit, de quo i c. cū sit gn̄ale. de fo. cō. Et facit ca. de bn̄dicto, cū glo. 32. q.1. Sed ibi Papa nō curat de foro iudiciali, qa illud tradit per modū consilii ad animā redimendam.

l Ignoranter] Adde ēt idē ee de mr̃e uł filia, q̃ scienter se cognosci ꝑmiserint ab eo qui alteram stuprauit quod debet perpetuo abstinere a cōiugio.

m A cetu] Subdaūt excōicationi dr̃ ibi, & a cetu fidelių. Quod ē dictū ad maiorē ex-

ego admitterem quando nō potest haberi recursus ad superiorem commode & ex causa, alias non credo, hoc ēt tenet Alua. & sequit̃ Car. in cle.fi.de pe.& re.& ſm prędictam distin. concordabis opi. ꝯrias quæ recitantur in d.cle.fi. Fallit hoc secundum aliquos nisi alicui in pænitētia fuisset impositum ut iret ad terram sanctam, quia tūc sine autoritate Papæ nō posset cōmutare ar.ca.primo & cap.super his de uoto.iuncto c.ex multa.eo.tit. quod ego limito quādo iniunxisset ut iret in subsidium terræ sanctæ, alias non per iura præalleg. Et ſm hanc dist. limita & intellige gl. & do. in d.ca. 1.& ita tenet Mo.ti.pen.4.& Asten.lib.5.titu.32.

5 Sed quæro qui sunt canones pn̄iales. R. ꝙ eos reduco ad uiginti quorū primus hr̃. 82.d.ca. presbyter, [a] ubi dat̃ cuilibet præsbytero fornicatori uel committenti quodcunque peccatum quod inducit depositionē penit. 10. annorum in quibus primos tres menses debet ieiunare in pane & aqua tātum, exceptis dn̄icis & festis precipuis in quib. pōt recreari uino [b] pisciculis & leguminibus in c usus [c] tn̄ stando, post exiēs [d] debet annum unum [e] cum dimidio ieiunare in pane & aqua, post usque ad septimū annum ieiunare debet tres ferias in pane & aqua scilicet secunda quarta & sexta, nisi secundam feriam debet redimere uno psalterio uel denario [f] post tres sequentes annos.6. feriam [g] in pane & aqua ieiunet. Quidam intelligunt in adulterio uel incestu solum. Sed tu dic etiam in fornicatione. Secundus canon habetur 30. quæstio. prima capit. si quis sacerdos [h] & capit. non debet, [i] ubi datur pænitentia 12. annorum presbytero q cognouit filiam spiritualem etiam quam audiuit in confessione, & si est publicum [i] uel si est episcopus. 15. annis pæniteat & mulier debet omnia pauperibus dare & in monasterio perpetuo seruire deo. Tertius est de spō. duo.c.accepisti. [k] ubi cōtrahenti per uerba de præsenti cum aliquo alii despōsato, imponitur pænitentia quod ieiunet in pane & aqua. 40. diebus & septem annis sequentibus pæniteat. Quartus est in capi.de filia.& cap. deuotam.17.quæst.1.ubi peccanti cum moniali uel religiosa pœnitentia. 10.annorum iniungitur & consentienti. Quintus est in ca. si quis cum duabus. & in cap. si quis cum matre. 33. q. ulti. ubi ignoranter [l] cognoscēs duas sorores, uel matrem, uel neptem, uel amitam aut filiam imponitur pænitentia. 7. an. si scienter priuatur perpetuo coniugio. Sextus est de exces. præla. cap. clerici. ubi clerico peccanti ꝯ naturam perpetua pn̄ia imponit̃ detrusus ī monasterio. Laico uero usque ad dignam satisfactionem imponitur separatio a cetu [m] fidelium. Septimus est in

c.hoc ipsum.[a] 33.q.2.ubi incestuoso uel peccanti cum brutis imponitur pœnitentia plusquam septem annorum. Octauus est in c.admonere.[b] 33.q.2.ubi uxoricide imponitur pœnitentia aspera & perpetua, scilicet ne uinum uel siceram bibat, carnes nunquam comedat nisi in pascha & natiuitate domini in pane & aqua & sale uiuat ieiuniis & orationibus intentus uel intret [c] monasterium. Nonus est in c.latorem.[d] 33.q.3. in matricidis quibus quasi eadem cū uxoricida imponitur, nisi ꝙ ista est solum septēnis. Decimus est in c.2.de pæ. & re. ubi interficienti presbyterum imponitur pænitentia. 12. annorum.[e] Vndecimo, est in c. accusasti. de accu. ubi accusanti [f] iniuste aliquem ad mortem si occisus fuerit imponitur pænitentia. 40. dierum in pane & aqua & 5.annis pęniteat, si uero membrū perdiderit [g] tribus annis. Duodecimo in c.quicunque. 6.q.1.ubi periuro [h] imponitur ieiunium. 40. dierum in pane & aqua & pænitentia. 7.annorum. Idem de eo qui eum inducit uel consuluit uel cogit, & si erat seruus domini trib. quadragesimis [i] & legitimis feriis scilicet, 2. & 4.& 6.in pane & aqua ieiunet.c.qui compulsus. 22.q. 5. Decimotertio est in ca.ut mensuræ, de emptione & uēditione. ubi.30.dierum in pane & aqua ieiunium imponitur falsanti mēsuras, sed grauior pænitentia imponitur falsario literarum apostolicarum in ca. dura. & in c.ad falsariorum. & in c.ad audiētiam. de cri fal. & in c. nouimus, de uerbo. signi. Decimo quarto est in ca. de his uero. 33.q.2. & in ca.si quis.de pæ. distin.5.ubi dimittenti pænitentiam solennem imponitur pænitentia. 10.annorum & exhibitio eucharistiæ in fine uitæ suæ solum. Quinto decimo est in c. nemo.[k] per ignorantiam. de conse. dist. 1.ubi præsbytero qui clericū mortuum inuoluit in pala altaris imponitur pænitentia.10.an.& 5.mensium. Diacono uero trium annorum cum dimidio. Sextodecimo est in ca.de uiro.12. q. 2.ubi committenti sacrilegium [l] imponitur pænitentia septē an. Ita ꝙ in tribus primis carnes non comedat nec uinum bibat nisi in pascha & natali Domini. In aliis 5.annis tribus feriis a carnibus & uino abstineat. Comburens tamē ecclesiam. 15. ann. pœnitere debet & resarcire. ut in ca.si quis ecclesiam.[m] 17. q. 4. Septimodecimo est in c.statuimus, de maledictione, ubi blasphemantibus publice deum uel sanctos imponitur illa pænitentia de qua supra

psionē fm Abb.in d.c.clerici. Sed pœna capitis plectuntur. In authen.ut non luxurientur ꝯ naturam.

a Ca.hoc ipsum] Pœnitentia regulariter est septennis nisi maiorum criminum excessus transcendere cogatur. Et duo ponuntur hic. Et additur tertiū de uitio.s.sodomitico &c.

b Admonere] Et ultra hæc, hic posita non debet armis se accingere non litigare uxorē nec concubinā unquam habere, nec adulterium committere audeat. Nō sit in conuiuiis lætantium, in ecclesia sit post alios christianos segregatus post hostiū postulaturus orationū suffragia ab ingredientibus & egredientibus. Communione sit priuatus nisi in articulo mortis.

c Vel intret] Ex quo no. ibi gloss. ꝙ si quis inceperit pœnitentiam & intret monasterium ꝙ non teneatur eam finire, quia religio soluit uinculum iuramēti.de iureiu.peruenit. Item uotum. de uoto. c.scripturæ.

d Ca. latorē] Per annum nō debet ecclesiam ingredi sed ante fores basilicæ stans orare debet tribus sequentibus annis in ecclesia possit ingredi, sed priuetur cōmunione p septē annos. Nō offerat oblationes. In his omnibus temporibus nō debet manducare carnes, neque uinum bibere nisi in dominicis & festiuis diebus & a pascha usque ad pēthecostēn pedibus semper uadat, non sumat arma nisi contra paganos, & sic perdit feudū ex quo inuare non potest dominum secundum glo. ibi nisi per alium seruire ualeat. Ieiunet trib.dieb.p hebdoma.

e Duodecimo anno.] Quod priuatur militia si conuictus sit in foro iudiciali, similiter & doctoratu, uel si in foro pęnitentiali debet sacerdos ei iniungere ut abstineat a militia, & pœnitentiæ intendat. fm Abb.

f Accusanti] Not. Pa. ꝙ mitior pœna imponitur in foro pœnitentiali ꝙ ī iudiciali.

g Perdiderit] Ista perditio intelligitur, uel per debilitationem ita ꝙ non possit uti mēbro pede. s. uel manu, uel quātū ad detruncationem.

h Periuro] N... ꝗ.n. debet ... sine pœnit... interiori, & ... quā in testimo... niū recipiatur. Alibi dr̄ ꝙ iu... ramentū ... Deū habet ult... rem. l. 2. C. de re.cre. & iureiu.

i Quadragesimis] Vnam ante festum Natalis, aliam ante Pascha, aliam ante festum S. Ioā. intelligas. Et adde ꝙ li... ber ad pceptum dñi periuris ie... iunet in pane & aqua. 40. dies. Seruus uero pœ... niteat trib. 40. & legitimis fe...

K C.nemo ... cit ibi tex. ꝙ ... excōicatus ... cōione remo... tus, & loqu... nō admonet... fm glo. ibi.

l Sacrilegium] idest deprædanti res ecclesiasticas & uasa. Tales priuantur uno anno ingressu ecclesiæ. In secundo ante fores debent stare &c. Et ibi debent firmiter spondere talia nunquam commissuros.

m Si quis ecclesiam] Debetque pretium pauperibus restituere

restituere.

a Facit.cap.2.] Ibi habetur de eo qui interfecit latronē ubi comprehēdi poterat absque occisione, legumi nibus uti debet & parnis pisciculis feria.3.5. & sabbato per 9.dies non intret ecclesiam: uide ibi.

blasphemia.§.7. Octauodecimo est in c.omnis.de pæ.& rem.ubi sacerdoti reuelanti confessionem imponitur pæna de qua infra confessio ulti.§.20. Nonodecimo est in c.si quis dederit.24.qō.1.ubi dans communionem hæretico uel accipiés ab eo nesciés hic prohibitum ab ecclesia, debet pænitere uno annorū erat sciens.20.annis ita qui permittit hereticum celebrare in ecclesia catholica per ignorantiam iuris.40.dieb. pæniteat, si sciēter per annū pæniteat. Qui autem pro eius reuerentia & damnatione ecclesiæ.10 an.pœniteat. Qui autem transierit ad hæreticos uel alios ad hoc induxit, peniteat.12.an.

6 Sunt multi alii canones in quibus pœnitentia.7.ann.aliquādo minor imponitur, quos prætereo, quia ex quo regulare est ꝙ pro quolibet mortali sit septennis, non fuit necessarium eos exprimere.

7 Ad regulas autem prædictas debet confessor semper habere occultum, & quāquā ex causa, puta quia debilis vel alteri obligatus uel propter periculum ne eam faciat pœnitens possit relaxare prædictas pænas, cū ut dictum est hodie sint in arbitrio cōfessoris, tamen bonum est innotescere eam peccatoris, ut magis timeat peccare & intelligat qd sit ei agendum si uult absolui a pæna peccati, uel in hic mundo uel in alio, quia credendum est ecclesiam instinctu spiritus sancti eas sic taxasse sicut deus pro iustitia exigit, uel hic uel in purgatorio a quocunque talia perpetrante, ut aperte dicitur in c.hoc ipsum.33.q.2.Hoc ipsum ꝙ canonum censura post.7.an. remeare pænitentem in statum pristinum præcepit non electione proprii arbitrii sancti patres, sed potius sententia diuini iudicii sanxerunt.& infra dicitur. Hinc etiam ecclesiastica consuetudine est usurpatum, ut maiorum criminum pœnitétia.7.annorum spacio concludatur, nisi uel officii excellentia uel criminum magnitudo præmissum spacium trāscendere cogat, hoc ibi. Aduerte etiam ꝙ in foro pœnitētiali feriæ legitimæ dicuntur.2.4.& 6.feria.ut in c.presbyter.82.dist.& in c.ieiunia.de cōse.dist.3.facit de homi.in c.2.[a] & ideo sanctius est in his pænitentis affligere, si modo induci possunt.

CONFESSIO VII. Quo ad eius effectū.

1 Vtrum confessio liberet a culpa peccati. R. ꝙ sic. Nam ſm Auero. in 4. distinct. 17.q.1.nisi meritum Christi actualiter applicetur isti uel illi nulla culpa deletur, qa solum per meritum passionis Christi peccata remittuntur, cum ergo sacramenta sint immediatum applicatiuum passionis Christi ad nos, ideo omnis culpa deletur mediātibus sacramentis de facto exhibitis, uel in uoto propterea cum penitentia sit sacramétum & percipiatur in confessione, quia per eam homo se subdit ministris ecclesiæ qui sunt sacramentorum dispésatores. Ideo cōfessio ex ui absolutionis coniuncte culpam remittit, nisi homo obicem peccati mortalis in actu ponat ſm Sco.in 4.dist.14.q.ulti. Nec obst.quod in contritione peccata remittuntur, quia contritio uotum confessionis habet annexum. Et ideo sicut baptismus liberat a culpa non tantum ſm ꝙ actu percipitur, sed etiam ſm ꝙ in uoto habetur, sicut patet in illis qui iustificati ad baptismū accedunt, nec frustra postea baptismus percipitur, & sic de confessione dicendum est, ꝙ si quis contritus accederet ad confessionem in actu absolutionis gratia augeretur, & etiam peccata remitterentur si præcedés dolor non suffecisset ad contritionem, & ipse tunc obicem gratię non præberet. His ēt concordat sanctus Tho. in 4.distin. 17.qō. si.ar.1.& ar.2.

2 Vtrum confessio liberet a pæna peccati. R. ꝙ sic tripliciter. Vno modo ex ui absolutionis in uoto uel in actu liberat a pæna æterna sicut & a culpa a qua liberatus, nihilominus remanet obligatus ad pænam temporalem secundum quòd pæna est medicina promouens & purgans, quæ restat in purgatorio patienda, quæ quidem est improportionata uiribus pænitentis in hoc mundo uiuentis, sed per uim clauium intantum minuitur ꝙ remanet proportionata uiribus pænitentis uiuentis in hoc mundo, ita quòd satisfaciendo in hac uita purgare se potest. Secundo quia sacerdos potest dimittere de pæna debita secundum Panormitan.in cap. sicut dignum. de homi. & de hoc habes infra indulgentia. §. quinto.

Tertio

Tertio dimittitur pæna ex ipsa natura actus confitentis qui pænam habet annexam erubescentiæ, & ideo quanto pluribus confitetur quis de peccatis tantomagis pœna minuitur, propterea confessus & absolutus in purgatorio minus punietur quàm cõtritus tantum præsertim ꝑpter duo ultima.

3 Vtrum confessio generalis sufficiat ad delenda mortalia. ℞ ſm Richar. in 4. dist. 21. arg. 3. qõ. 3. ꝙ sic peccata oblita. Aduerte tamen quod ad remissionem mortalium oblitorum & ignoratorum non sufficit confessio generalis quæ fit in ecclesia sine sacramentali si homo habet copiam presbyteri & facultatem confitendi, sed tenetur de eis generaliter confiteri a presbytero petere absolutionem ſm eundem Richar. ubi supra ualet tamen cõfessio generalis ad delenda uenialia. Vnde no. ꝙ confessio generalis sacramentalis quę fit in secreto sacerdoti de generibus singulorum non de singulis generum ualet ad remissionem pęnæ & culpæ venialium, ex quatuor secundũ San. Tho. in 4. distinctio. 21. Primo ex contritione pœnitentis. Secundo ex humilitate confessionis. Tertio ex oratione sacerdotis. Quarto ex ui clauium, alia autem cõfessio quæ non est sacramentalis, sed solum generalis valet ex trib. primis tm̃modo.

CONFESSIO VLTIMO Quo ad sigillũ & eius celationem.

1 Vtrum sigillum confessionis sit de essentia sacraméti. ℞. Aureo. in 4. dist. 21. ꝙ sic, nã de ratione sacramenti est ꝙ sit signũ efficax. Est enim sacramentum sensibile efficiens ꝙ figurat. Sed sacramẽtum istud significat & figurat ꝙ deus audit peccatũ & constituitur forum secretum ĩ quo mori debet peccatum & extingui, ergo cum significatio sacramenti confessionis sit significatio occultę delectionis pctĩ & fori, ideo ad rationẽ eius pertinet ut nullo modo reueletur. Vnde q̃ reuelat facit irritũ sacramẽtum auferendo confessionis naturã suæ signifi. & figura.[a]

2 Vtrum sigillum confessionis sit de iure naturæ. ℞. Sco. in 4. distinctio. 21. quæstio. 2. quod sic ratione caritatis[b] fidelitatis, ueritatis promisse tacite & utilitatis quo sigillo multi confitentur qui non facerent.[c]

3 Vtrum Papa possit præcipere sacerdoti ut reuelet cõfessionem. ℞. ſm Richar. in 4.[d] dist. 21. ꝙ non. Et si præcipit non est ei obediendũ, quia secretum confessionis est de iure naturali diuino & ecclesiæ, super quæ Papa non potest ꝑcipere, uel dic ꝙ cũ

a Figurationis] Dicit S. Tho. ea. distin. q. ulti. ar. 1. Quod in sacramentis ea quæ exterius gerunt sunt signa rerum quæ interius contingunt, & ideo confessio qua quis sacerdoti se subiicit signum est interioris qua quis Deo subiicitur. Deus autem peccatum illius qui se sibi subiicit per pœnitentiã regit, unde & hoc oportet in sacramento pænitentiæ signari, & ideo de necessitate sacramenti est ꝙ q̃s confessionẽ celet, & tanquam uiolator sacramenti peccat q̃ reuelat. hic ille.

b Ratione caritatis] Rõ est, quia oĩa q̃cũ. uultis ut faciãt uobis homines Mat. 7. & Lucæ. 6. & intelligit. i. quę debetis ſm rectã rõnẽ uelle. Et hoc intelligit in illa ꝑpositione. Mat. 22. Diliges proximum tuũ sicut teipsum. Sed quilibet tenet ſm rectam rõnem diligere famã proximi, ergo & celationẽ pcti sui. Ecc. 41. Curã habe de bono noie. Hoc enim magis remanebit tibi q̃mille thesauri ꝑtiosi & magni, bonæ vitę numerus dierum. Bonũ aũt nomẽ permanebit in ęuum. Et Prouer. 4. Melius est nomen bonũ q̃ diuitiæ multæ. Et ꝑ cõsequẽs cõfessor debet idẽ diligere & uellæ ipsi confesso. Sed reuelatio tolleret confesso famam, ergo &c. Et probatur, quia, qua ratione potest uni reuelari & alteri, & sic omnibus, unde in tali reuelatione est manifestũ ꝙ fama quæ est illesæ dignitatis status apud conciues macularetur. Item ratione fidelitatis, q̃a de lege naturæ amico reuelanti secretum fidelitas est seruanda, unde Prouer. 10. Qui ambulat fraudulenter reuelat archana, qui autem fidelis est celat amici commissum. Item ratione ueritatis promissæ tacite, q̃a in hoc ẽ promissio tacita de seruando secreto. Item ratione utilitatis & communitatis, quia tolleretur recursus ad superiorem quæ utilitas & communitas hoc cõsistit.

c Qui non facerent] Est etiam de iure diuino positiuo, quia quilibet christianus tenetur non dare occasionem alteri qua retrahatur a lege Christi quæ est ꝙ confiteatur, sed per istam reuelationem multi retraherent, ideo &c. Itẽ quia illud quod est semel terminatũ non debet ad aliud forum deduci, sed peccatum in confessione detectum est finaliter determinatum, quod patet per illud Mat. 16. Quodcunque solueris super terram erit solutum & in cœlis, id est finaliter approbatur. Et per illud Ioann. 20. Quorum remiseritis pecca. &c. supple in iudicio diuino finaliter remissa approbantur. Sed reuelans peccatum in se facit quod deducatur ad aliud forum, ideo &c. Item quia daret occasionem peccato casionem dicendi mendacium, puta quòd peccatores laudarent & uituperarent alios. De lege positiua habetur in d. c. omnis &c.

d Richar. in 4.] Sanctus Thom. ibi. quæst. ultima ar. 1. Ad secundum dicit quòd Papa non potest quem

quē licet iare, ut dicat pc̄t̄m ſibi ĩ cōfeſsiōe detectū.

a Cap. ſtuduiſti] Et adde q̄ neque pc̄t̄orem neque pc̄t̄m reuelare det. Et idē tenet Sco. in d. 21. di. & S. Bo. dicit q̄ excōicatio hoc caſu non debet timere.

b In d. c. dilectus] Et Pa. loquitur de eo qui eſt pro

e Cautius] Dummodo intellige non dicat ſub ſigillo ſecreti, quia ſacerdos nihil poſſet. Reuelet ergo ut publice detegendum.

f Reuelet] Hæc eſt ſententia Sco. in d. 21. di. q. 3. in reſponſione ad primum. Vbi licet quis poſsit iuri

ſacerdos in actu cōfeſsionis ſit ſp̄alis uicarius & ſpecialis quo ad illā ſpeciē ſit maior gn̄ali. c. ſtuduiſti.[a] de offi. lega. Ideo Papa in hoc non eſt maior cū ſit uicarius gn̄alis. Hanc rōnē ponit Pa in c. dilectus. de exceſ. præla.

4 Quid ſi interrogetur ſacerdos an ſciat aliq̄d de eo q̄d audiuit in confeſsione, uel p̄ſtetur ei iuramentū ut dicat ſi aliquid audiuit in confeſſione. R̄. ſm̄ Sco. & Ric. ubi ſ. q̄ dēt rn̄dere ſe nihil ſcire uł audiuiſſe, ſupple. ad reuelandum, ſicut & Xp̄s dixit Matt. 13. q̄ nec filius hominis ſcit de die iudicij intelligitur ad reuelandum gn̄ałr. Vnde nō debet tacere (ut dicūt aliqui & male.) ſed audacter dicere q̄ nihil ſcit & q̄ nihil audiuit, q̄a ſubintelligitur ad reuelandum. Et in hoc concor. S. Bo. ea di. ar. ult. q. 1. ad pri. & cōiter docto. & Pano. in d. c. dilectus.[b] licet quidā dicāt q̄ pōt dicere ſe nihil ſcire ut homo [d] ſed ut Deus, ita dr̄ in c. ſi ſacerdos. de offic. ord. Melius eſt ut dixi. ſ. ad reuelādū quia non pōt negari quin ſciat ut homo. hæc So. ibi. ſ.

5 Vtrum liceat ſaltem reuelare de licentia cōſitentis. R̄. tenent quidam q̄ ſic, illi qui utilis & neceſſarius eſt ad p̄ſic. enda q̄ requirunt ad illud forum, quia adhuc gerit pſonam Dei, ſed alij perſonæ nō licet, & huiōi opi. eſt Ric. ubi ſ. S. Bo. uero & Pe. & S. Tho. ea. di. tenent q̄ licite pōt re-

ductus in teſtē Idem Ab. in c. ſi ſacerdos. de offic. or. tn̄ tex. d. c. ſi ſacerdos dicit q̄ ſi quis ſciat aliq̄d crimen in confeſſione pōt illud arguere in gn̄ali ut fecit Xp̄s di. unus ueſtrū me traditurus eſt, & ſi quis petat iuſtitiā. puta quia forte illi furatū eſt aliquid pōt illum excōicare in genere dicendo ſi q̄s furatus fuerit tale quid ſit excōicatus in ſpē non pōt licet ſciat eū eſſe reū, q̄a non ut iudex ſcit ſed ut Deus, ſed debet eum admonere ne ſe ingerat, q̄a Xp̄s Iudam a cōione nō remouit, & uide ibi Abb. q̄ multa pulchra notat.

c [illegible] hō] Imo [illegible] reprobat [illegible] non loquitur in perſona Dei q̄a in perſona p̄pria audit cōfeſsionem tanquā miniſter ſicut q̄n baptizat uł cōſecrat tamē poteſt bn̄ dici habui in cōfeſsione ſic & ſic q̄d non referat ad perſonā cōfitentem ut poſſit deueniri ad notitiā eius, facit. c. officij. de peni. & remiſ.

d De ſcandalo] Scandalum autem poſſet timeri q̄n probabiliter poſſet conijci q̄ ſacerdos cōfeſsionem ſuam reuelauit.

uelare niſi timeat de ſcandalo [d] & hoc ſolū ei qui poteſt prodeſſe & non obeſſe, ita tn̄ q̄ ſacerdos conſtituat ſe nuntium confitentis. Sed magis mihi placet opinio p̄fati Aureo. ubi ſ. Land. ea. di. q̄ nullo mō licet, q̄a confitens non pōt diſpēſare in lege naturæ diuina & in eſſentia ſacramenti. Et iō cautius[e] eſt q̄ faciat ſibi dicere ex̄ confeſsionem hoc q̄d uult q̄ reuelet.[f]

6 Vtrum ille cui reuelatur [g] pc̄t̄m alicuius ex aliqua cauſa de licentia cōſitentis, tenēdo opinionē q̄ hoc poſsit facere, teneat celare. R̄. S. Tho. ubi ſ. q̄ ſic, ſicut tenetur & interpres celare.

7 Vtrum in aliquo caſu liceat reuelare confeſsionem. R̄. q̄ ſic in 6. caſibus. Primus q̄n ſacerdos indiget cōſilio,[h] ita tn̄ q̄ dicens pc̄t̄m ſibi in detectum in confeſsione nullo mō referat ad perſonā cōfitentem, taliter q̄ poſsit deueniri ad eius notitiā. iſtud patet in c. officij. de peni. & remiſ. ubi papa nō reprehendit legatum petentem conſilium de peccato. Quod aſſerit ſe in confeſsione habuiſſe in uniuerſali, unde credo q̄ confeſſores nō peccant mortaliter qui aliq̄n ēt dicunt ſe habuiſſe tale pc̄t̄m in confeſſione, quando in tali generalitate ita dicunt q̄ nullo mō poteſt deprehēdi perſona q̄ ipſum confeſſa eſt, licet ſit periculoſum [i] talia referre, niſi in caſu neceſsitatis p̄ cō

ſuo renuntiari, tamen illud eſt uerum q̄n ſimpliciter eſt idu ctum pro fauore particulari, ſecus q̄n cederet in detrimentum cōitatis. Itē q̄a eſt ꝯ ius naturæ, uide Abb. in c. Matthæus & in c. ſignificaſti. de ſymonia, ubi uult q̄ pōt reuelari peccatum de licentia pœnitentis ei qui pōt p̄deſſe. Et narrat de quodam cardinali q̄ peccatū reuelauit papæ.

g Cui reuelat] Niſi ille q̄ conſenſit ut reueletur uult ut ſciatur libere.

h Indiget conſilio] Quando ſacerdos non poteſt abſolue re ab aliquo peccato poteſt illud referre ſuperiori & erit ut interpres. Nec debet propterea perſonā referre. ſimiliter poteſt referre alicui prudēti aut perito p̄ conſilio habendo ſm̄ Sco. nec ob. illud quod ponderat Abb. in d. c. omnis ꝯ ſimplices ſacerdotes q̄a dicit q̄ non debent etiā referre peccatum propter text. ibi in uer. peccatū quia. R̄n. illud eſſe uerum quando per illud poſſet deueniri in notitiam peccantis alias ſecus ut hic.

i Periculoſum] S. Bona. in 21. diſt. 4. q. ult. in reſpō. ad

ad ultimum dicit q sigillum confessionis est adeo custodiendum, ut non solum uitetur fractio imo dignum est ut de hoc tollatur omnis suspitio &c.

a Intelligitur quod debet] Loquitur enim S.Bo. in q. ult. in respon. ad ultimum de illo qui pmittit nō reuelar qa tūc intelligit nisi ueritas uel obedientia. &c. tñ rō qua mouet Ab. est quia qñ quis confitetur aliquod crimē cōmittendū qđ nō intelligitur in confessione detectum. Et đ hoc S.Bo. ubi s. ar. ulti. q.1. sic formalr dicit. Quis pōt sacerdoti regulariter cōfiteri aut tanquam pœnitens & uolens a peccato absolui, & tunc sigillum confessionis claudit omne quod dicit sine apertione. Aut ita q non uult a peccato desistere, ut si reuelat ppositum periurandi uel occidēdi hominem uel aliquod tale, & tunc non tenetur sub sigillo confessionis clauder, sed tunc potest dicere ei qui pōt prodesse & nō obesse, sed subdit, quāuis istđ uideat dici probabiliter tñ cū mandatum & instituito de omni culpa dicat gñalr, & penitus pc̄m suum non tāquam homini, sed tanquam Deo reuelet & nesciat sacerdos utrum ille uerum dicat an eum seducat, nisi manifestatum fuerit per illam personā non debet manifestare personam illam San. autem Tho. dicit q opi. ab autore nostro posita uidetur erronea cum sit contra ueritatem sacramenti. Sicut enim baptismus est sacramentū quāuis fictus quis accedat, nec est mutan. pp hoc aliqd de essentialibus sacramenti, ita confessio nō desinit esse sacramentalis quamuis ille qui confitetur emēdationem non proponat, ideo nihilominus sub occulto tenendum est. Si dicatur q hoc uidetur esse cōtra charitatem, respondet S. Tho. q non est uerum, quia charitas non requirit q apponatur remedium

silio habendo, propter scandalum & periculum ne deueniatur in notitiam personæ. Secundus casus in quo licet reuelare est de licentia confitentis, quod tamen non placet, ut dixi s. Tertius casus ẽm Inn. & sequitur Pa. in d. c. oīs de pe. & re. est qñ quis confitetur se uelle facere aliquod malum, quia istud non est dictum in pœnitentiali foro, & ideo propter rationē istius sacramēti non tenetur celare, nec etiā propter præceptum legis naturę seu diuinæ, rōne pmissionis saltem tacite de non reuelando, qa ut dicit S.Bona. in 3. di. 21. intelligitur q dēt [a] celare nisi ueritas uel obedientia aliud exigat, ut est in proposito. Nec ob. q cōiter tenēt Theo. ea. di. q nō liceat, quia dictū eorū limito & intelligo, qñ quis cōfitetur se habere peccatū de quo non pōt pœnitere, & a quo non pōt nec uult abstinere, & hoc ideo confitetur ut sacerdos pbeat cōsilium & oret pro eo, ut Deus eum illuminet & hmōi, & tale pc̄m non uergit in periculum aliorū, sed tm̄ ipsius cōfitentis nam tunc nullo mō pōt reuelari, qa talis confessio disponit ad cōtritionem & conseqnr ad peccatorū in conspectu Dei celationē ẽm Ric. in 4. dist. 21. ar. 4. q. 2. sed qñ uergeret in periculū cōitatis uel alterius, tunc si nullo mō uult cessare talis quin illud faciat, credo sine piudicio q non solum pōt, imo tenetur reuelare ei qui pōt pdesse & non obesse, ut malo obuietur. Quartus casus est qñ quis hēt per aliam uiam pc̄m sibi detectum in confessione ẽm S. Bo.[b] & Ri. & cōmuniorē opi. Theo. in d. 21. di. Verum est quod pp scādalum non dēt reuelare nisi p necessitate uel utilitate illđ dicat, uel nisi iurauerit dicere ueritatē ẽm Inn. in c. oīs. de pe. & re. recitat Pa. in d. c. dilectus. de exces. pla. nunq̄ tñ dēt dicere se habuisse illđ in confessione, quia ẽm Sco. ubi supra peccaret mortaliter, & idem dic si reuelat aliquid plusquā sciat ex̄ confessionem puta scit semiplene aliquod factum extra confessionem & plene in confessione, nō licet sine pc̄ō mortali

peccato, quod homo nescit, illud autem quod homo confessione scitur est quasi nescitum, cum nesciat homo sed ut Deus, unde narrat S.Bona. de quodam qui in naui confessus est publice peccata sua, & peruentum fuit ad portum nemo recordatus est eo quod dicit rat &c. ad illud quod dr hic, sed qñ uergeret in periculū cōmunitatis, ut in hæresi &c. R. Sco. iuste quod iustum est ex qris, ergo charitatiue q charitatis est ex tatis est ris. Sed nō charitatiue exe tur, qui natura prædictis al malum nā stat cōmu uel cōmit Quare reppe dus ille iuris. Et hæ sis crimē nec cōfessio lat. Non q trum sic sed qa sa est. dicunt dos. q tunc uelatione confes sionis debet cere plato la super quia lupus grege, si lit er ritatem d uel pone gentiā quā ne grex h corrump

b Scdm S.Bo. D. dicit S.Bo. tale q illđ scit duplici uia duplici cognitione scitur, unum modum sciendi remittit, & alud obliuiscitur ut patet qa aliqñ recordatur homo se audisse & obliuiscitur se uidisse &c. Et etiam ex hoc patet duplex est modus reuelandi, si ergo dicat scio audiui talem blasphemantem, uidi talem fornicantem ut fur non tamen praeiudicat sigillo confessionis, quod semper claudit ne quid dicatur sciatur per confessionem. Et tunc ut ait S. Tho. reuelat quod scit ut homo, & non quod scit ut Deus. Hæc autem reuelatio debet fieri cum magna maturitate, ne inde scandalum pœnitenti, ad quod tollendum debet ei protestari q nō tenetur celare, quæ protestatio nullum aliud habet affectum, nisi quia scandalum remouet ab ipso pœnitente, hæc autem reuelatio

nisi semiplene exprimere, uł si habet dubie al'r quã dubie reuelare non debet. Quintus casus est quãdo essent ali qui qui cõdixerunt interficere præsbyterum cum eis euntem in nemore quorũ unus penitet & confitetur ante nemoris ingressum, nam tunc põt sacerdos retrocedere, licet ex hoc alij socij cognoscant socium cõfessum fuisse proditionem ẽm.n.Sco.in 4. di.21.gñal'r dici põt, q̃ signũ quod de se est indifferens ad significãdum tale peccatum fuisse cõfessum uel nõ fuisse, licet aliq̃bus sit signum magis determinatum ex aliquo præsupposito, nõ tñ ex se est signum reuelatiuum confessionis, nec per cõsequens simpliciter illicitum cõfessioni quidam tñ [a] tenent q̃ in tali casu tenentur potius intrare nemus & subire morté q̃ tali signo reuelare, sed eis non credo. Melius [b] tñ faceret si aliquam cãm fingeret cur intrare renuit, sed si nõ põt inuenire credo cũ Sco. qđ põt desistere ab ingressu q̃uis illi per tale signũ deprehendant confessionem ei fuisse factã, si tñ signum nõ esset indifferens, sed certum nullo, non liceret signum facere, uel alio mõ confessioné reuelare, sed potius tenetur ẽm Ric. ubi s̃. mortem sustinere ne confessioné reuelet. Sextus casus in quo licet reuelare confessionem est qñ id qđ dr non est pctm̃, nec est circunstãtia pcti illius qui cõfitetur, nam tale quid nõ cadit sub sacramento cõfessionis, nisi esset quid potens deducere ad manifestationem pcti, uñ siquis confitendo inserat, qđ in tali terra sunt boni fructus uel pulchrum castrum, uel quod ex tali licitu 9ctu dét dare centum ducatos alicui, & huiusmodi q̃ non sunt pctã, nec deducentia ad manifestationem pcti licite ẽm Ric. ubi s̃. põt manifestare, nisi talis innotescat confessori qđ talia sibi dicit sub sigillo secreti, quia tunc non põt reuelare, nisi ẽm q̃ sigillum secreti potest reuelari, ut j̃. dicam.

8 Quid si p̃sbyter haberet aliquod pctm̃ [c] mortale qđ non posset confiteri nisi confessioné sibi factã reuelaret. R. ẽm Ric. ubi s̃ & Sco. q̃ non dét confiteri durante tali casu illud pctm̃, sed sufficit confiteri de eo cũ p̃posito confitendi qñ poterit facere sine præiudicio sigilli confessionis & reuelationis personæ confesso. fortiori.n. uinculo teneẽ, ad celandũ cõfessioné q̃ pœnitens ad confitẽdum. [d]

9 Vtrum sacerdos q̃ audit duos in confessione & unus eorum dixit se peccasse cum illo alio, sed ille alius confitendo hoc non dicit, possit eum de hoc interrogare. R. quod sic in genere, sed non potest dicere quod alius sibi reuelauerit, nisi ille extra cõfessionem sibi dixisset.

10 Vtrũ sciés p̃ cõfessionem aliqué excõicatũ, teneaẽ eũ uitare R. ẽm Ri. ubi s̃. qđ nõ ẽt ĩ secreto, & ad.c.cũ nõ ab hoĩe.de sen.exc.qđ uĩ dicere 9rium R̃ndet qđ intelligitur qñ scit per aliam uiam in se

fieri pro loco & tempore, puta ne fiat prædiciũ ueritatis, ut puta si adducatur in testem 9 furem quem uidit cum alio furari, & postea est sibi confessus. Si enim non posset testificari regnaret falsitas & lateret ueritas. Item si non possit reuelare, tunc fraus & dolus p̃ocinaret alicui, puta quia scit se posse accusari a sacerdote, & uadit ad confessioné ut claudatur os eius. Icẽ sequeretur q̃ deberet mentiri, quia interrogatus non posset r̃ndere, nescio sine mendacio, ex quo scit ut homo. Item qñ quis tenetur accusare uel ex mandato p̃lati uel Dei, si postea audiendo cõfessioné clauderetur sibi os, uideretur q̃ ex hoc compelleretur ad pctm̃ mortale qñ q̃dem per obediẽtiam tenet ad reuelandum, & tñ per confessioné nõ posset reuelare. Ponamus ultimo casum quod qua- [illegible] per [illegible] unus peccat in conspe- [illegible] unde accusandus est corã prælato. Et puniendus conmittur uni de tribus, duo alii accusant & testificantur, & ad [illegible] uocant tertium. Cui [illegible] q̃ dicat. si nõ dicit ill [illegible] accusant tanq̃ [illegible] in [illegible] cul pa [illegible] ipse [illegible] testimonium de [illegible] ergo taciturnitas præiudicaret innocentiæ, quod est iniquũ. Idem Ros. confessionis celatio. §.10. ubi allegat Asten.

a Quidã tñ] Et tunc subdunt q̃ esset martyr, quia pro lege naturali & diuina seruãda mortuus est.

b Melius] Puta fingendo aliquã occasioné eundi siue ad aliũ locũ declinandi &c.

c Aliqđ pctm̃] Pone exẽplũ, sacerdos absoluit aliqué de facto epm̃ symoniacum, q̃ĩ nõ põt de iure tenẽ confiteri sacerdos, quia sacramentũ indiscrete ministrauit, sed cõfitendo necesse ẽ ut reuelet peccatũ epi quia tenetur dicere ĩ speciali de peccato & circunstãtiis. Et si casus accideret q̃ nũquã posset hr̃e confessorem & esset in casu impossibilitatis ad confitẽdum homini potest tantum dicere ĩ uniuersali dico meã culpam quia indiscrete ministraui sacramentum pœnitentiæ.

d Ad confitendum] Fortius enim uinculum est lex naturæ sed suum confiteri peccatum non tenetur nisi lege diuina, ergo confiteatur Deo. Ex sequitur q̃ quilibet ministrãs sacramentũ pœnitentiæ, maxime debet cauere ne indiscrete ministret, præcipue in illo casu ubi ex indiscretione sua nõ poterit explicite pœnitẽtiam absq. hoc q̃ reuelet cõfessionem sibi factam.

creto quã per confeſsionem. Sco. tñ ubi ſ. tenet quod dẽt cum uitare ſi poteſt ſine ꝓditione eius excõicatiõis. Si uero hoc non põt facere quin eum prodat, nõ tenetur, imo tenetur non uitare, quia fortiori uinculo ligatur ad celandum. s. per legem naturæ diuinam & eccleſiaſticã quã ad uitandum [a] excõicatum.

11 Quid ſi ſacerdos ſciat ꝑ confeſsionem quod aliquis dormiuit cum muliere in eccleſia. ℞. ꝙ hoc non põt reuelare epõ, niſi in genere dicendo talis eccleſia eſt polluta, & indiget reconciliatione. [b] arg. c. ſignificaſti. de adul. & c. ſi ſacerdos. de of. or. & hoc tutius eſt, licet quidã teneãt ꝙ nec etiã in gñe dẽat reuelare, quod uerũ credo qñ eſt oĩno occultum, qa ſic nõ indiget reconciliatione.

12 Vtrum Abbas uel alius ꝑlatus poſsit ammouere ſubditum ab aliquo officio ꝑꝑ delictũ qđ ſcit in cõfeſsione. ℞. ſm Ric. & Sco. ubi ſ. quod nõ. etiam ſi ſcit eum male uti tali officio niſi qñ hoc facere poſſet ſine ſuſpitione pœnitentis, & alterius cuiuſcũq; ꝙ eum ammoueat [c] ꝑꝑ confeſsionẽ, qa tunc poſſet, ſed ego credo iſtud uerũ niſi qñ talis ſubditus cõfitetur pctm̃ a quo non uult deſiſtere, & quod uergit in periculũ aliorum, quia tunc credo poſsit eum officio priuare, qñ ad libitum ipſius ſpectat amouere uel confirmare, ut ſ. §. 7.

13 Quid de præsbytero qui ſcit in cõfeſsione impedimẽtum in mrĩmonio ꝯhendo, uel decanus in ꝓmouẽdo & per eum pñtando. [d] ℞. quod ſecrete dẽt eos monere ut deſiſtat ꝙ ſi ꝯhunt bene dicat nuptias. ſi petit ꝙ præſentet ordinandum [e]. pñtet, qñ aũr facere non põt ſine manifeſtatione confeſsionis. facit quod no. gl. & docto. in c. unico. [f] de ſeru. in or. fa. rõ qa ẽt ſi diceret non ſibi crederetur niſi quatenus poſſet probare, & ſic fruſtra faceret.

14 Quid eſt quod cadit ſub ſigillo confeſsionis. ℞. ꝙ directe ſe extendit ab oĩa quæ cadunt ſub ſacramentali cõfeſſione, ut ſunt pctã. indirecte uero cadunt oĩa illa per quæ deprehendi põt pctm̃ uel peccator, unde ſm Ri. ubi ſ. qr. qd per ſe uel ꝑ accñs directe uel indirecte poſſet uerecundiã uel ſuſionẽ uel malam ſuſpitionẽ uel aliqđ aliud nocumentũ gñare pœnitenti ex pctõ cõfeſſo, cadit ſub iſto ſigillo. Vnde locus & tps & ſimilia, ex qbus põt deueniri ĩ notitiã pcĩ cõfeſsi non ſimpliciter, ſed ſub relatione ad perſonã quæ ipſum eſt cõfeſſa, cadit ſub iſto ſigillo, & durat etiam poſt mortẽ pœnitentis, ſm Sco. ubi ſ. Vnde eſt præceptum negatiuum, quod obligat etiam ad ſemper.

15 Vtrum ille cui cõfeſſor reuelauit confeſsionem, teneatur celare quod ſibi reuelauit. ℞. ſm Ri. ubi ſ. ꝙ ſic, imo prælato ſibi ꝑcipiẽti quod reuelet nõ tenetur nec dẽt obedire, qa talis confeſſor qui ſibi reuelauit dedit de facto ſibi poteſtatem & loquẽdi nõ de iure, & ideo nullo modo licet ei reuelare.

16 Quid de illo qui audiuit a ꝓpoſito aut a caſu confeſſionẽ quã qs facit confeſſori. ℞. Ri. ubi ſ. ꝙ tenẽ celare de iure naturæ & diuino, & iõ nullo mõ poterit ſine peccato mortali reuelare ſine conſenſu expreſſo pœnitẽtis. Et addit Sco. ubi ſ. q doloſæ &

a Ad uitandũ] Qũo dẽat euitari excõicatus occultus uide ſ. excõicatio. 8. §. 20.

b Recõciliatione] Nota ꝙ ex ſeminis effuſione polluitur eccleſia & indiget reconciliatione non ſolũ cum a prĩcipio eſſet publicum, ſed etiam cum ex poſt factum uenit in noticia, ſi uero delictum ſemp eſſet occultũ nõ eſt neceſſaria recõciliatio qa in ueritate eccleſia non polluit, quia quæ ſancta ſunt inqnari non pñt. de coha. cleri. & mu. c. ueſtra. ſed quo ad nos, ad terrorẽ dicitur pollui đ quo uide gl. in c. unico de conſe. ec. uel alta. lib. 6.

c Qđ eum amoueat] S. Bo. in 4. di. 21. arti. 2. q. 1. in rñ. ult. arg. qñ ſubditus nõ uult ceſſare a culpa ſuperior debet ei perſuadere ceſſionem uoluntariam. ſ. ut ab offõ petat abſolui ꝑꝑ onus ꝙ ſi non uult peter, dẽt eum ſuſtinere, niſi ſit talis religio in qua ſubditi poſſunt tranſmutari ſine nota infamiæ hoc ille cõcor. ſco. & idem Roſe. confeſsionis celatio. §. 1.

d Præſentãdo] Adde Roſe. §. 2. ubi ſ. q dicit ſm Aſten. quia ſunt mltæ cauſæ quæ reddũt indignum præter peccatum ut etas ieia &c. q allegari pñt.

e Ordinandũ] Dicit tñ S. Bo. quod debet differre uſquequo ſcandalum ia[illegible]citet uel platus præcipiat quia tunc ipſe nõ facit, ſed eccleſia quæ iudicat de exterioribus, q re nõ peccaret. Cõſulunt tñ qd faciat hoc facere per uicariũ ſi poteſt, ut rubore confundãtur.

f C. unico] Dicit nam qa ibi tex. in fi. quod ſi dicamus nouit illum indignum debet ſecreto metropolitano manifeſtare.

f Cũ qua] Sco. ubi ſ. dicit pro hoc facere rões ibi per eum poſitas. ſ. ꝙ reuelare cõfeſſiones ſit ꝯ ius naturæ, quia ieiũ cet confitẽs & debet perſonã cum qua peccauit ſaluare, quo ad famam, in eo magis ꝙ ꝑſona illa ſibi fuit cõiuncta i crimine tanto magis tenetur ei ad ben. reiũ tu. quod per illam autẽ. Et cuſtodiã illius bon. quod peccatori non obſtante illo malo [illegible] dicit alr̃ quem ſibi ele confeſſum [illegible] tanquã a Deo ille negat. Non creditur

insidiosæ audiuit, quæ quis confitetur peccat mortalr.

17 Vtrum persona cum qua quis peccauit cadat sub sigillo confessionis. ℞. Ric. ubi s. q sic siue pœnitens potuerit suum pctm̄ confiteri sine expssione illius psonę, siue nō.

18 Vtrum pęnitēs teneatur celare pœnitentiā sibi a confessore iniunctam. ℞. ſm Ric. ubi s. q si pœnitens in manifestando quod sibi a cōfessore est iniunctum faceret præiudiciū famæ proprie absq; ulla utilitate, aut confessori, qa si forte sciretur quod sibi iniunxit incurreret odiū aliquorū & hmōi tunc tenetur celare. Si uero nec famæ proprie resultat præiudiciū nec sacerdoti, tunc potest reuelare, si uult.

19 Quæ est pœna reuelātis confessionem. ℞. q ultra peccatum mortale, debet detrudi in arcto monasterio & deponi, ut in c. oīs de pe. & re.

20 Sed nunquid laicus reuelans confessionem sibi factā sit detrudendus in arcto monasterio. Ri. ſm Hosti. in d. c. omnis q non, sed alia pœnitentia puniendus.

21 Cui incūbit probatio q talis reuelauit cōfessionem. ℞. Pa. in d. c. omnis, q si confessor cōfiteatur se dixisse tale peccatum, sed negat se habuisse illud in confessione nisi probet se aliunde habuisse quam per confessionem præsumetur contra eum scilicet q in confessione habuit. ar. 6. q. 2. placuit. non tamen punietur pœna ordinaria. d. c. omnis. sed pœna arbitraria, quia non aperte cōuincitur.

22 Vtrum eadē sit ratio de sigillo confessionis & sigillū secreti. ℞. q licet sigillum secreti & sigillum confessionis se habeant ſm inferius & superius, quia omne sigillū cōfessionis est sigillum secreti & non econtrario, tn̄ nō est eadē rō de uno sicut de alio. Verum est q peccat mortalr frangens quodlibet istorum sigillorū, unde tenet Sco. ubi s. quod siue ille q alicui aliq̄ dicit exprimat quod ea dicit sibi sub sigillo secreti, siue non, tenetur celare, dūmō intelligat quod sub secreto ei dicit, & addit Ri. ubi s. qui in hoc concor. qđ si reuelat, crimen pditionis incurrit. Limita tn̄ ſm S. Bo. ca. di. uerū quod nullo mō licet reuelare sigillum secreti, nisi in duobus casibus. Primus qn̄ ueritas id exigit, puta qa uergit in periculū aliorū. Secūdus qn̄ obedientia cogit ad reuelandū. Vnde ꝯ ista duo & iuramentū [a] & pmissio non ualet. Vñ dicit Pa. in d. c. oīs q si talis assumit in testē tenet reuelare, q̄uis sub sigillo secreti sit ei dictū, [b] non tn̄ tenet denunciare, quia aliud est testimoniū dicere aliud denūciare, nā denūciare nō tenet qs qđ pbare nō pōt. 6. q. 2. placuit. 2. qō. 1. si peccauerit. 2. q. 7. plerūq;. Hen. tn̄ de Gan. 9. quol. dicit qđ subditus qui recipit aliqd ab alio ī secreto nō uergēs in dānum cuiusq; nō tenet reuelare, ēt plato pcipienti ut reuelet. Et ſm hoc limito. S. Bo. ut intelligat teneri ex obediētia qn̄ platus uult scire q pōt cedere in detrimentū religionis, aut alterius, als non. sigillum uero confessionis nullo mō licet reuelare, nisi ſm q s. dictū ē.

23 Vtrum confessor dicens aliquem sibi confessum de peccatis suis sit reuelator cōfessionis ℞. ſm Ri. ubi s. q nō, qa nihil occultum manifestat, sed solū manifestū q scit extra confessionem, qa si dixerimus q pctm̄ non habemus ipsi nos seducimus &c. 1. Ioan. 1. Si uero diceret qđ est sibi confessus de magnis criminibus & multis, bn̄ eēt reuelator confessionis. Quidam etiam dicunt quod dicere talia uerba. s. hoc pctm̄ audiui in confessione q est pctm̄ mortale, & satis ad hoc uidetur facere tex. d. c. oīs. sed ego hoc nōn credo. Et est uerius ſm Sco. ubi s. nisi per tale deueniatur in noticiā personæ quæ eum commisit. periculosum est tn̄ talia dicere.

credit epō nec hoc debet reputar sibi ad iniuriam. Et cōsciæ scrupulo quærat euitare illū tanquam excōicatum, qa male facit, dīt & ipse euitari ab aliis epis.

[a] Iuramētum] Hoc est uerum etiam si iurasset tenere secretum, quia si cogitauit non dicere p illud iuramentum etiā qn̄ assumeretur in testē, & tunc iuramentū fuit temerariū, aut non cogitauit, & iuramentum nō extendetur. Idē tenet Abb. in c. qualiter. primo. in fi. de accusa. & in c. dilectus. in fi. đ excess. præla. & in c. fi. de testi. cogen. Sed ꝯ hoc facit gl. in c. testimonium. de testi. ubi uideas Abb. gl. in c. 1. de excess. pla. gl. fi. in fi. in c. super. de testi. ubi etiam gl. in c. ipsi apostoli. 2. q. 7. Et ibi Ge. & d. Anto in c. licet. de renun. Et quod no. Io. An. in c. 1. de usuris lib. 6. super glo. 2. Dicit etiam S. Bo. ubi s. q p tali iuramento temerario iniūgendū est pœnitentia.

[b] Ei dictum] Adde Pa. in d. c. si sacerdos. đ officio ord. ubi dicit q si aliqs dixisset aliquid sī secreto alicui & iuramento pstito q nō reuelet, nōn obstante iuramento si pducitur in testem debet dicere ueritatē. Rō est qa illud iuramentū nōn extēdit ad istū casum. Et si iurans intēdebat iuramētum extendi ad istum casum debere, iuramentū fuit temerarium, & ideo nō seruandum, hęc no. In no. in c. alr de accusa. ubi uide & tene menti. hæc Pa.

CONFIRMATIO electorum an sit de necessitate petenda. ℞ ꝙ sic de iure communi, ita ꝙ electus ad regimen cuiuscunque ecclesiæ aut religionis, si administrationi dignitatis se ingesserit [a] ante confirmatione, siue tanquā prælatus uel procurator, aut iconomus, aut alio nouo quæsito colore [b] in spiritualibus [c] aut tēporalibus [d] per se uel alium in totum, uel in partem [e] ante confirmationem, ipso facto priuatur omni iure, quod per electionem in ipsa dignitate habebat. capit. auaritiæ de electio. li. 6. Fallit hoc in casu quando abbatissa electa a maiori parte, non tamen a duabus partibus impugnatur ne confirmetur, quia interim potest administrare capit. indemnitatibus. §. si uero. de electio. libr. sexto. Item fallit quando confirmatio a Papa [f] est petenda, & electus est ualde remotus, uidelicet ultra italiam, tunc bene potest administrare in temporalibus & spiritualibus ante confirmationem. Excepto quod nullā alienationem facere pōt, ut in c. nihil de elec. in fi. Quod uerū credo qn̄ non est in mora petendæ confirmationis. alias habebit locū pœna. d. c. auaritiæ. Et qđ dicit text. de ultramontano credo habeat locum in citramontano, quando curia esset ultra montes, ut tenet Host. & Io. And. in d. c. nihil. & Guil. in d. c. auaritiæ. Et Oldr. consi. 9. Secus esset si haberet per priuilegium, ut nos fratres minores qui habemus ꝙ electus gn̄alis noster statim potest administrare.

1 Vtrum præfata habeant locum in epo. ℞ Ge. in d. capit. auaritiæ ſm Ioan. Andr. ꝙ sic ex quo no. ꝙ constitutio pœnalis emanans ad coadiuuationem uel executionem iuris antiqui interprætatur latæ, ut includat contenta in iure antiquo [g] alias non haberet locum in epo, quia appellatione dignitatis nō comprahenditur epalis, [h] ut dicit glos. in c. 2. de præben. lib. 6. Sed hoc sic, quia in iure antiquo includebatur episcopus, ut in c. nostri, & cap. qualiter de elec.

2 Vtrum habeat locum præfata in pena in imperatore. ℞ Hu. & Ioan. in c. legimus. 93. dist. quod nō [i] & ut tenet

a Ingesserit] Non autem ex eo, ꝙ fecit se procuratorē, intellige priuatus, sed solum qa se immiscuit.

b Colore] Glo. ibi quæcunque fuerit illa, puta uicaria comenda castaldionatus, uel dicebat se facere, ut canonicum &c.

c Spūalibus] Vt excōicare absoluere interdicere, pnīas iniūgere &c. de exces. p̄la. c. accedentibus.

d Tēporalib.] Vt recipere census & debita habere curam colligēdorum aut cōseruandorū fructuum &c.

e In partē] Pro parte gerere ui detr, qui minimā partem attigerit de hęreditate. ff. de acqui. hære. l. si seruum. §. si qs seruus. Et adde quocunq. mō se ingesserit in iudicio uel extra &c.

f Confirmatio a Papa] Oportet ꝙ concurrat, ꝙ electio taliū sit in concordia celebrata, & ītellige. Cōcordiā neie scilicet discrepāte, ut not. gl. in cle. ne romani. Et inc. cupiētes. §. ad hoc. uer. cōcorden. de elec. li. 6. Et idē esset in ꝓpinquo curię q̄ est electus, qui tn̄ pp uiarū discrimina summū nō pōt adire pontificē, nec mittere ꝓ confirmatione, & hoc pp rōnē legis. ar. bonū in l. tutor. qui. ff. de admi. tu. ubi tutor administrat necessitate istāte añ cōfectū inuētariū. Ad idē. 16. q. 4. c. nullus. Sed q̄ro nunqđ si consuetudo habeat ꝙ electus possit statī administrare, si administrat cadat ī pœnā. d. c. auaritiæ. Pone exēplū ī rectore scholariū q̄ nō recipit cōfirmationē ab aliquo, vr̄ ꝙ nō qa si ualet cōsuetudo ergo tribuit ius, ergo nō cadit. Quod āt ualeat cōsuetudo tenet Bal. i aut. habita. C. ne fi. ꝓ pa. q̄q̄ regul̄r electus si uniuersitate ēt seculari, debeat confirmari a superiore. ut est gl. no. in l. priuatorū. C. de iur. om. iudi. Et tenet Bal. in d. aut. habita, sed qa posset dubitari utrum teneat talis consuetudo in dignitatibus habentibus curam animarum, per id quod legitur, & nota. in ca. cum uenerabilis. de consue. posset distingui, ꝙ aut consuetudo tribuit plenum ius electo ex sola electione, ita ꝙ ipsa electio habet uim prouisionis seu electionis & confirmationis, & tunc ualet consuetudo. Nam poterunt electores præscribere istud ius prouiden. arg. in capitul. cum dilectus, de cōsue. aut habetur consuetudo ut electus administret ante confirmationem quam tamen tenetur a superiore petere, & tunc non ualet talis consuetudo, quia posset esse dānosa ecclesiis, quia contingeret quòd indignus administraret. Et facit d. capit. auaritiæ. Iterū quæro nunquid electus ante confirmationem si benedicat populo incidat in pœnam. Oldra. consil. 243. & Ioa. An. in addi. spe. de elec. uer. consequenter. in 6. colum. ꝙ nō incurrat, si simplr̄ & nō cum solemnitate fiat benedictio. Et sic ut refert Ge. in d. c. auaritiæ. fuit in curia pronunciatum.

g In iure antiquo] Ioan. Andr. in addi. spe. de rescrip. §. ratione. uersic. quid si in rescripto, ꝙ licet appellatione clericorum simpliciter facta non includantur episcopi, tamen si fiat generale edictum uel constitutio bene includuntur capitul. si quis suadente. 17. quæstio. 4. & capitul. clericos. distinct.

h Episcopalis] Quia est culmen dignitatis, ut ibi dicitur, & ideo speciali nota indiget.

i. Quod non] Idem tenet Ab. in d. c. nihil de electio.

Ca. quam

glo. in cle. unica. de iureiur. in uer. reges romanos pōt ad ministrare & oém iurisdi-ctioné exercere imperii, quā uis Pa. ibidē teneat ꝯrium, sed placet mihi op. glo.

3 Quando debet peti cōfir matio. ℞ ꝙ ĩ. tres mēses post pstitum consensum, aľr iusto cessante impediméto, si non petat, uel ab electorib uel ab ipso electo, uel ab alio pro ipso electo est nulla. c. q̃ sit. [a] de elec. li. 6. In cathedralibus uero & regularibus ecclesiis quarū confirmatio a Papa est petenda, serua moderationem. c. cupiés. [b] de elec. lib. 6.

4 A quo debet peti confirmatio. ℞ quod si electus est exemptus debet peti a papa, uel ab eius legato de latere si est aliquis super illa prouincia, ut in cap. si abbatem. de elec. lib. 6. Intellige quādo talis exemptus subest immediate Papę, secus si mediatæ, ut sunt prouinciales ministri ordinis minorum, qui quamuis sint exempti, tamen habent super se generalem totius ordinis a quo habent confirmari. Tamen Pa. in c. 1. de sup. ne. prælate net quod abbates etiam exēpti sunt per epos confirmādi, si autem non sunt exépti debent confirmari per suos prælatos immediatos superiores, utputa, eps inferiores suos. Archieps epos suffraganeos suos. Primas uel patriarcha archiepiscopos nō exemptos, hæc colliguntur ex c. cum monasterium, & ex c. nihil, & ex c. bonæ memoriæ. el primo de elc. cum ibi no. & 64. dist. illud.

5 Quomodo debet fieri cōfirmatio a superiore uel ab eo cui de iure communi, siue speciali, puta priuilegio, uel consuetudine præscripta, siue ex delegatione confirmatio pertinet. Resp. ꝙ debet uocare [c] nominatim si est aliquis coelectus simul cum eo, uel apparet aliquis oppositor, alias generalis in ecclesia in qua debet talis præesse uocatio debet fieri, ut si qui sint qui se uelint opponere compareant assignato termino peremptorio, etiam si nullus appareat debet ipse confirmator diligenter examinare, & electionis processum & personam electi, maxime in scientia & honestate uitæ & ætate, quia si indignum confirmat uel illegitimæ, mortaliter peccat, & est priuatus ipso iure a potestate confirmandi primum successoré illius, & cōfirmatio ipso iure est nulla, [d] qñ non uocatis qui sunt uocandi, si est aliqs coelectus uel alius qui uelit opponere ꝯ electū uel electionem, & non discusso negotio fit, hæc habētur ex ca. nihil de electio. & c. fi. de elec. lib. 6. cum ibi not.

6 Sed nunquid si electus administrat post confirmationem nullam cadat in pœnā [e] de qua supra in prin. ℞ gl. in d c. fin. ꝙ si errauit in facto, puta credidit factam uocationem & discusionem, & sic non cadit, sed excusaᷓ sed si errauit in iure nō excusatur a dicta pena. de reg. iur. ignorantia. li. 6. cum con cor.

7 Vtrum præfata nullitas cōfirmationis habeat locum in postulatione. Respon. gloss. [f] in d. capitul. fi. quod sic in admissione postulationis [g] quæ fit a superiore qui postulatum admittendo confirmat, secus in postulatione quæ est in eo ꝙ postulatur

[a] Ca. q̃ sit. §. fi.] Et est canon latæ sñiæ pp̃ uerbum eo ipso.

[b] Ca. cupiens] Debet. n. iter arripe ĩ. unū mésē post electionē, & cōsensum ad eam, ad sedē apł. cā, ut ibi. Et loqt de imediate subiectis ipsi sedi, uel ꝙ sit deuoluta per appellationē.

[c] Debet uocare] Oīa illa copulatiue requiruntᷓ, ut. s. hac citatio & discussio, alias cōfirmatio nō ualeret, ut ꝑ Ge. ĩ d. c. fi. d. elec. ita ubi duo tacite uel exp. æffecō iunguntᷓ nō sufficit alterū adimpleri, hæc pbātur i c. cū i illis §. fi. de pben. de rescrip. c. olim. c. fi. de restitu. spol. ff. de cōdi. [illegible] si plures [illegible] ita, & illi. deheᷓ [illegible] § pe.

[d] [illegible] Et superiore [illegible] proprii [illegible] per negligentia fecerit, si autē per malitiā grauius puniᷓtur.

[e] Pœnam] [illegible] q. examinat ple [illegible] Ge. in c. auaritiæ, de elec. [illegible] lib. 6. in 4 col. uers. qd si confirmatio est nulla, uide ibi.

[f] Respon. glo. in uer. manet] Et intellige [illegible] manet confirmationis [illegible] non [illegible] forma de qua in §. præcedenti.

[g] Postulationis] Quædam est postulatio generalis quæ fit a superiore & in ista nō requiritur citatio. Quædā est specialis, q̃ fit ꝯ certa & noīata persona. Et tunc aut fit ab inferiore a Papa, & in ista ꝓcedit opi. glos. aut fit a Papa ſm formam c. cupientes de elect. libr. 6. & in ista non procederet gl. quia nulla ibi fit citatio iuris, ergo non est necessaria citatio hominis, hæc Gemin. super dict. capit. fin. & super dict. glo. Adde tamen quod principium huius tituli. s. cōfirmatio electorū habet locum in postulatione, ut no. Idē Gemi. in d. c. auaritiæ. Quia si pœna d. c. auaritię habet locū in electo qui habet fortius ius multomagis in postulato, qui habet ius debilius iuxta no. in cap. 1. de postu. præla. Et sic not. quod quæsitum nostri autoris habet locum secundum formā d. c. fin. de quo in §. 5. Et not. ſm formam d. c. auar. tiæ, de quo in prin. tituli. Quod nota ne decipiaris.

a Monachus] Vult dicere, quod si quis monachus postulat in epm non est necessaria examinatio, qa præsumitur examinatus a prælato.

b Non est penal.] Idem tenet gl. 1. in d.c. fin. & ibi Gemi. quia est eadem rõ, vñ fit extensio. Et ratio est quia sicut constitutio cassans testamenta uel codicillos & sententias q̃ facta sunt sine certa solennitate, nõ dr̃ penalis, sic nec ista, quę cõfirmationẽ cassat ſm Ge. ubi supra.

Vbi si dictũ est ut alter sine altero non possit fa-re impetrandũ est ei ꝙ cũ uno ꝯxit &c. Et sic ta-ad propositum ut si necessaria est capl̃i p̃ntia nih fiat si sine ca. confirmatio attentetur.

g Et p̃lia] Adde ꝙ cõferẽ grã in hoc sacro, ſm R. 7. di. 4. ar. 4. q. 3. Et uide ibi ... ponẽtẽ ... tionẽ, & Vo... rilõg. decla... tẽ. Ponit ... c. unico de ... cra unctio.

lat monachus [a] electus a p̃lato suo, similiter habet locũ in p̃ntatione, ut ille cui fit p̃ntatio seruet decretalẽ d.c. fin. Nec ob. si dicas quod cõstitutio uidetur penalis & sic extendi non debet, quia non est penalis, [b] cum non priuet iure quæsito sed quærendo, uide ibi doct.

8 Vtrum sit seruandum ꝙ dictum est. §. 3. præcedenti in omnibus beneficiis etiam simplicibus. ℞. Ge. [c] in d.c. fi. ꝙ sic, siue habeant curã animarum, siue non, quia cũ in omni b̃nficio requirat̃ examinatio & confirmatio electi seu p̃sentati seu postulati. ſm Io. An. post Ho. in c. pro posuit. de conces. præb. ergo seruanda sunt prædicta.

9 Vtrum in hospitali similiter. ℞. Lapus ſm Gem. ubi supra ꝙ sic, si datur beneficiũ per uiam p̃ntationis uel electionis, secus quando nõ dat̃ in beneficium, quia tunc fit commissio nõ electio uel collatio, seu p̃sentatio. ut in cle. quia contingit. de relig. domi. & ibi not.

10 Vtrũ p̃latus superior possit confirmare sine capit. ℞. Ge. in c. qñ. de elec. libr. 6. ꝙ Arch. hoc post opin. recitatans tenet ꝙ non, ualet confirmatio si in absentia capituli fiat. ar. eorum quæ no. [d] de offic. deleg. causam. ff. de admi. tu. l. Ticium [e] & meuiũ in princip. & ff. de exerci. l. 1. §. quod si plures, [f] & hoc uerum nisi cõsuetudo eccl̃iæ haberet cõtrarium, quia tũc ualeret confirmatio. de consuetu. cap. non est. lib. 6.

CONFIRMATIONIS sacramentum ad quid ualet. ℞. Melchiades Papa in c. sp̃ũssanctus de conse. di. 5. ꝙ ualet ad augumẽtũ grẽ ad cõfirmãdũ ĩ pugna ꝯ uicia & diabolũ, & armat & instruit ad agones huius mundi & prælia. [g]

1 Vtrum sit necessarium ad salutem. ℞. ꝙ non absolute, quia baptizatus si statim decidit saluatur, ut patet in d. c. sp̃ũssanctus, q̃uis nõ sit cõfirmatus, tñ necessarium est, ita qđ cõtẽnẽs ipsum suscipe mortaliter peccaret. [h] & dãnaret̃, [i] ut colligit̃ ex d.c. spiritussanctus, cũ ibi not. Et ꝓpterea credo ꝙ notabilis negligentia ep̃orũ in non conferendo istud sacramentum, sit eis peccatũ mortale, per ar. in d.c. spiritussanctus.

2 Vtrum soli Ep̃i hoc sacramentũ possint cõferre. ℞. ꝙ sic, [k] ut patet in ca. de his & duobus. c. se. de conse. dist. 5. tñ ſm Inno. in c. quanto de consuetu. Papa [l] posset dare licentiam sacerdotibus, ut conferrent, quia ſm gl. in in c. manus de conse. di. 5. sequitur Inn. ubi uer. ex demãdatione Papæ quilibet clericus potest conferre ordinẽ & sacramẽtum quod habet.

3 ¶Quibus debet conferri istud sacramentum. ℞. quòd omnibus fidelibus baptizatis tã sanis q̃ etiã morte periclitãtibus, ut patet in c. ut ieiunii & cap. se. de conse. di. 5 quamuis gl. in d.c. ut ieiunii sentire uideat̃ ꝙ debeat dari solum habentibus perfectã ætatẽ scilicet 12. anno

c Ge. In d. capi.] Et dicit Lapũ hoc tenere ꝑ cõsuetudinẽ quæ hoc seruat. Arguit ẽt ꝑ dictionem in quæ ĩcludit ẽt beneficia particularia, ut in clem. ut hi. de æta. & quali. ut ibi per eum.

d Ar. eorum q̃ no.] Nam no. ibi in glo. 2. ꝙ ubi ď necessitate r̃qrit̃ alicuius p̃ntia ad certũ actũ, non ualet qđ agit̃ in ipsius abs̃ctia. Secus tñ si de honestate tñ, de quo tñ dic ut ibi ꝑ Abb. ĩ d.c. cãm, & qa requirit̃ necessaria capl̃i p̃ntia ideo nõ ualet.

e L. Ticium] Vbi si testator dic Titium & Meuiũ tutores instituo & statuit ut sine cõsilio meuii fr̃is sui nihil fiat, ꝙ si Titius solus exigit a debitorib. si meuius habet administrationẽ nõ sunt liberati d̃bitores hoc tex. in princip.

f §. ꝙ si plures]

h Mortal. peccaret] Et ... tet qđ ill... c̃tm qđ ... tũ fuit a ... ut patet ... & 1. Tho. ... 17. di. 4. ... cessarium ... q.d.s. ex ... fictione ... sed nõ a ... riã sim.p... fit in bap... sed ad p... dinẽ, ut p... rilong. ... 7. 1. con... particula. ...

i Dam... Itẽ uellet ... gnare cop... non arma... Itẽ in uia ... let uiã ... nare. Vn... in c. r̃fic. ... terea. ... dicit ꝙ ... tẽnit ... ne x̃piana... S. Bo. ar. ... facit. c. ... de h.s. ... conse. di. 5.

K Rñ. ... Et S. Bon... septima. ... q. 3.

l Papa] ... tenet ... supra ar. ... 1. allega... tem tex... primo. ... sed Sco... tenet ꝙ ... ne pos... der ... nabet ... d. capi. ... de ... long...

long. disputantē hāc cōstitutionē secunda constitutione principali. & rñdentē ad d.c.1. multipliciter.

a Credo uerū] Hoc tenet Ric. ubi s̄.ar. 3.q.2. ubi probat q̄ [illegible] infantib. & fœminis po.est dari istud sacramentū, & etiam mutis, quia omnes possunt armari ad fidei cōfessionē & imitationē passionis Christi.

b Confiteri] Id est simpliciter. Si non cogitat se esse in mortali.

c Cap. quoniā] Vbi dicit̄ cœnæ potest confici chrisma tp̄e interdicti pro baptismo & cōfirmatione & ibi hoc tenet glo. Et no. [illegible] di[illegible] autore cum [illegible] fit, uult sic arguere [illegible] q̄ fit n[illegible] neces[illegible] atta[illegible] mate [illegible] & [illegible] ita & [illegible] di sunt [illegible] gen[illegible].

d O. tempore] Sol[illegible] con[illegible] so[illegible] ut in [illegible] Paschali [illegible] Asc. [illegible]one, & Pentecoste ar. c. [illegible] de con[illegible] 5.

e Post prādiū] Et sic consuetudo est q̄ post [illegible] con[illegible]tur.

f Liniri] Quia [illegible] chri[illegible] [illegible] 7. & [illegible] Richar. ubi s̄.

rum quod non credo uerū.[a]

4 Vtrum perfectæ ætatis uolens suscipere istud sacramētū teneat̄ confiteri prius. R. q̄ quāuis teneatur confiteri de mortali, si quod cōmisit antequā suscipiat, aliter peccaret mortaliter, tamen cōfiteri[b] non credo teneatur de necessitate arg. d. ca. ut ieiunii, in uerbo moneantur.

5 Vtrū de chrismate tantū & illius anni debeat fieri. R. q̄ sic, cū sit minoris necessitatis confirmatio q̄ baptismus. ar. c. qm̄[c] de sen. ex. li 6. & c. si qs de alio de cōse. di. 4.

6 Vtrum omni tempore[d] possit cōferri. R. quod sic. ar. c. omnes fideles & c. de his. & c. ut ieiunii & c. seq. de consecra. dist. 5. sed episcopus debet esse ieiunus. ut in cap. ut episcopi. de consecra. distin. 5. sed non de præcepto.

7 Vtrum ieiunus tantum debeat suscipere. R. quod sic, nisi necessitas aliud suadeat, tamen credo sit consiliū, nō præceptū, ut patet in d. ca. ut ieiunii, & propterea dicit Alex. quod melius est confirmari post prandium[e] quā episcopo postea discedente non possit confirmari.

8 Quid si quis oleo p̄ chrismate sit unctus. R. s̄m Host. & in c. unico de sac. un. quod debet iterum chrismate liniri,[f] & debet illa oratio reiterari signo te &c. Aliæ autem orationes quæ præcedunt & sequuntur non iterantur.

9 Quæ est forma huius sacramenti. R. quod in iure nō inuenitur nisi quod in fronte chrismatæ debet signari. Tamen in Pontificalibus cōmuniter habetur. Ego te [g] consigno signo crucis & confirmo te chrismate salutis. In noīe patris & filii & spiritūs &c. Et hæc est seruanda.

10 Vtrum sit reiterabile[h] istud sacramentum. R. quod non, ut in c. dictum est & c. sequē. ea. dist. Et peccaret mortaliter scienter iterans, secus si ignoraret aut dubitaret q̄a non dicitur iteratum quod nescitur factum. ca. ueniens. de presbyte. non baptizan.

11 Vtrū non confirmatus possit tenere alium ad confirmationem. R. q̄ non cap. in baptismate, de consec. distinct. 4. Et si tenet non contrahit compaternitatem, ut ibi patet, concor. Thom. & Pet.

12 Quot possunt tenere ad istud sacramentum. R. tātum unus[i] debet esse qui teneat c. non plures de conse. distin. 4. Sicut & in baptis. ut ibidē.

13 Vtrum ille qui tenuit in cathecismo uel baptismo possit tenere in hoc sacramēto. R. quod consuetudo Romana est quod non sed per singulos singuli suscipiant. Tamen fieri potest si necessitas cogit, alias non ut in c. in cathecismo. de consecr. dist. 4. Sed no. q̄ hodie ex cōsuetudine est, ut qui tenet in cathecismo teneat in baptismo, & ideo sine peccato fit. Si tamē plures sunt, qui tenent omnes efficiuntur compatres suscepti, ut in c. fina. de co. spi. lib. 6. Et ideo uir non debet tenere uxorem & econuerso, quia oriretur impedimentū.

CONFIRMATIO summi Pontificis ex certa scientia facit ualidum quod erat nullū respectu iuris positiui. s̄m Ioan. de Li. ut refert Panor.[k] in ca. cum super de causa poss. & propriæ, facit firmū quod alias est infirmū. Solenne q̄ non est solenne supplendo defectus solennitatis omissæ.[l] de trāsa. c. 1. de

artī. 1. q̄ō. 1. ubi dicit quod chrisma est proprie huius sacramēti materia.

g Ego te] Idem Richar. ubi s̄. ar. 1. q̄ō. 2. ubi pōit de ista forma &c.

h Reiterabile] Idem Rich. ubi supra ār. 6. q. 1. Et rō est quia in eo imprimitur caracter. Idem S. Bonau. in q. circa literam.

i Vnus] idē in c. fi. de cog. spi. lib. 6.

K Panor.] Versic. uenio. ad gl. Ponitur exemplum i electione inualida de iure positiuo, puta quia nō ē seruata forma.

l Omissæ] Ponitur exemplū ut si pactū uel trāsactio sint ab initio inualidum uel inualida confirmatio Papæ sumit uigorem. Item sentētia quæ n̄ tenet fit ualida per cōfirmationē Papæ. 3. q̄ō. 6. hoc quippe. Et oīa nostra facimus quib. autoritatē nostrā īpartimur. l. 1. §. sed neq. C. de ueter. iur. enu. sic testamētū omniū testamentorū solennitatē superat q̄ conscientiā principis tenet l. omnium. C. de testam. Vide ad hoc Spe. tit. de lega. §. nunc ostendendum. uersic. 18. & Abbas. in dicto c. 1. hoc no.

Vetus

conceſſ.præ. quia. Si uero fit in forma cõi non ex certa ſcientia, nihil iuris tribuit, ſed ſolum uetus[a] conſeruat. de cõfir. uti. uel inuti. c. cũ dilecta. & c. 1. in gloſ. in uer. cõfirmatione. & de conceſſ. ꝓbend. q̃a diuerſitatem, & de priuile. quia intentionis, nec per ipſam derogatur iuri cõmuni, de offi. ordi. licet. de fide inſtru. inter dilectos.

1 Cõfirmatio propriæ non eſt quando ſucceſſor confirmat cõſtitutionem prædeceſſor, ſeu eius geſta, ut dicit Panor. in ca. 1. de loca. 2. nõ. Et eſt dictũ Hoſtiẽ. unde potius eſt ratificatio uel innouatio. Sed confirmatio eſt quando ſupior cõfirmat factũ ĩferioris. Qđ no. q̃a facit ad ml̃ta.

CONFRATERNITAS an ſit licita. ℞. Petr. de Peru. tractatu de canonica portione epiſcopi. c. 4. ꝙ ſic, ſi fiat ex cauſa licita, facit gl. in c. ſi quis clericorũ. 11. q. 1. quæ dicit ꝙ fraternitates bone[b] admittunt. 42. diſt. ſi q̃s deſpicit. Sed quæ fiũt ad malum prohibent. C. de mono. l. unica. de hoc do. And. Barbatius in c. officii. de teſtam. plene tractat Archid. etiã in d. c. ſi quis deſpicit. 42. diſtin. & uide ſupra collegium.

1 Vtrũ ſtatutũ confraternitatũ quo cauetur ne quis recipiatur, niſi ſoluat tantum liceat. ℞. Pet. ubi ſupra, quod ſic ſi fit ꝑ honeſtã cauſam, puta alendis pauperib. & huiuſmodi. d. c. ſi quis deſpicit. & ar. 26. q. 2. non exẽplo, quidam tamen dicunt non licere, quia excludit pietatẽ ſcilicet ne quis recipiatur niſi ſoluat, & uidetur magis æquũ. Si tamen ſtatutũ diceret ꝙ receptus ſoluat tantũ omni menſe liceret. Ludo. de Ro. in no. dicit ꝙ Archi. 42. diſt. d. c. ſi quis deſpicit conſuluit ꝙ ſi ſit ſtatutũ per uerba affirmatiua ſic ualet. Si ꝑ uerba negatiuæ. ſ. nullus admittatur ſic non ualet, allegat. c. ad apoſtolicã, de ſimo. Et addit idẽ Ludo. quod ſi poteſtas inuenit ſocietatem in qua ſit ſtatutum inhoneſtum poteſt ſtatim eoipſo caſſare ſocietatem ſm Bar. in l. ſua prętextu. ff. de extraor. cri. & ſequitur Bal. in c. 1. §. cõuẽticulas. de pa. te. in uſi. feu.[c]

CONIVRATIO Eſt quando aliqui re... belli autoritate in unũ ſe colligend... iuramẽta inter ſe dederunt. 11. q. 1. ſi q̃ cle... ricorũ. & no. ꝙ coniuratio & cõſpiratio ... uno eodẽq; crimine accipiunt, 11. q. 1. con... iurationũ.[d] cũ 3. c. ſeq. unde coniurare eſt ſi... mul uel in unum iurare, cõſpirare uero eſt ſimul uel in idẽ ſpirare ſm glo.[e] in c. cõtra... tionẽ. de uerb. ſig. in uer. canonicas. lib. 6.

1 Vtrũ omnis coniuratio ſit illicita. ℞. ꝙ propriæ conſpiratio, ut patet ex præcedent... eſt illicita. Dicitur tamen aliquando lat... modo conſpiratio ſeu coniuratio qua al... coniurant, uel in idem aſpirant, quod d... eſt licitũ & bonũ, & tunc licet talis cõſpira... tio. ut no. glo.[f] in d. ca. ſi qui clericorũ ... q. 1. cõcuſſionis. 22. q. 1. c. 1. not. Innoc. in c. ... cum I. & A. de ſent. & re iudi. & Panor. ... c. exhibita. de iu. Quãdo ergo q̃s coniur... ut rebellet ꝑlato uel obedientię & hu... modi, ſic eſt cõſpirator, ut patet de uerb... conſtitutionẽ lib. 6. & ſic cõſpiratio ... mortale peccatũ. In dubio uero ſemp ... mitur mala ſm Inno. in c. 1.[h] de ſeſſ. & ... in c. ſi. de teſti. cog. & Io. An. in c. 3. de uer...

2 Quæ eſt pæna coniurantiũ uel cõſpira... ℞. laici debent excõicari ſi contra epiſc... ſm glo. 1. in ca. ſi. de teſti. cog. & ſm H... Ioã. And. in una libra auri cõdẽnari ... ut in conſtitutione Federici de pace ... hac edictali. §. conuẽticulas, & eſt ca. 1. & ... quis tumultũ contra aliquẽ ſeceri uel ... tioſas uoces emiſerit, capitalis eſt pena ... nunciamus. C. de his qui ad eccle. confug... l. 1. & 2. C. de ſed. & ff. de pænis. l. aut facta ... C. de epiſc. & cle. l. conuenticulã, ubi p... benẽ cætus uel turba cõgregari niſi inuen... con-

a Vetus] Vide quę ſcribo. ỹ. irregularitas. §. quarto.

b Bone] Vt ſi bis in menſe cõgregentur ad audiendũ uerbũ dei celebrãdas orationes pro uiuis & defunctis.

c In uſib. feud.] Et Bald. in d. l. unica. c. de monopo. & i l. collegium. C. de hær. inſti. & no. illum tex. in d. §. conuenticulas, cõtra iſtas coniurationes per quem uult Bal. ꝙ epi poſſunt compellere iſtos diſcipli natos ad edenda ſtatuta ſua & ſi inuenerint aliquid inhoneſtum, debet ea caſſar, & ſic no. ꝙ bonæ ſocietates aliq̃n caſſantur ꝑ mala ſtatuta.

d Coniurationũ] In ultimis uerbis. Vbi dicit ꝙ põt cõſpirari pro bono eccleſiæ contra prælatũ, & nullum erit peccatum, repelletur tamen a teſtimonio &c.

e Secundũ gl.] Idẽ Abb. in c. ſi. de teſti. col. 1. nota.

f Vt not. glo.] eſt ibi glo. quæ aliqualiter facit ſup uerbo inocentũ, ſecus inquit ſi nocentum, quia qui eſſent ad accuſandum nocentes bene faciũt.

g Pa. in c. exhibita] Lo... uitur ẽt ibi de coniuratione bona,

qñ clerici cõſ... rant ꝙ tenea... ſe ſimul, & non permittent ſ... latum dilapi... dare uel ꝙ h... retico non ob... dient.

h C. 1.] Eſt cir... ca principium ubi inquit ... per tñ ... contra coniu... rantes. Et ... Abb. in d. c. ſi. de teſtib. cog. primo no.

concessum expresse ff. de col. illi. per totum, clerici debēt deponi.[a]

CONSANGVINITAS. uide infra. Matrimonium. 3. impedimento. 6.

CONSCIENTIA[b] cōuenit cum lege naturali rationalis creaturæ, & cum sinderesi in hoc quod ē regulare, sed differūt in modo, lex naturalis dictat ei bonū faciendū & malum fugiēdū, post hoc sequitur iudiciū in ratione, & sic formatur conscientia, ulterius facto iudicio ꝙ sic debet esse sequitur sinderesis quæ ē scintilla quæ stimulat uolūtatem ad bonum faciendum, & sic patet quòd conscientia ꝓpriè est regula in ratione, sinderesis uero in uoluntate instigando eam ad bonum & stimulando, hæc ex Alexan. in 3. parte summe, tractatu. de lege naturali. q. 3.

1 Vtrum conscientia liget ad faciēdum omne quod dictat per modum præceptionis uel prohibitionis. R. San. Bona. in 2. senten. distinctio. 39. ar. 1. qō. 3. Quot aut conscientia dictat aliquid quod est ſm legem Dei, & sic tenentur facere, aut dictat quod est præter legem Dei & sic tenetur facere uel conscientiam deponere, ut pote si dictat necessarium ad salutem festucam de terra leuare si non deponit conscientiam aut nō leuat, mortaliter peccat. Aut conscientia dictat quod est contra legem[c] Dei, & sic non ligat ad faciendū, sed ligat ad deponendum, quia erronea errore repugnante legi diuine, unde q. diu manet ponit hominem extra statum salutis, & ideo necessario tenetur eam deponere, quia siue faciat qđ conscientia dictat, siue nō faciat semper mortaliter peccat, faciēdo quod dictat peccat mortaliter, quia facit cōtra legē Dei, non faciendo peccat mortaliter, qa faciendo bonum[d] facit in cōtēptū

a Deponi] Intellige hic omnia si sunt incorrigibiles ſm Abb. in d. c. fi. de testib. cog. & in c. cum non ab homine. & in c. & si clerici. de iudi.

b Consciētia] Idē est quod bonus uir ſm Bal. in ca. cū causam, de testi. Et in rub. extra de iudi. 6. colum. dicit ꝙ cōscientia est mēs sibi ipsi cōscientia, & est flos intellectus. Vel consciētia est mentis qualitas seipsū diiudicās, uide ēt Bal. aliter diffinientē in c. nisi. pe. col. de renun. & aliter in l. & si utiliter. 2. no. C. de fideiuss. & aliter in l. fi. §. sed & si quis. ulti. col. C. cōmunia de le. & in auten. ad hæc. C. de usur. circa. 3. col. uer. sed hic dubitatur primo. & quotuplex sit conscientia, ponit idem Bald. in l. fi. C. de pæ. iudic. qui male iudi. & de conscientia, uide tex tū quē ibi not. Bald. in l. militis. C. de reli. & [illegible] & ui[illegible] cō[illegible] una regula qui ponit Bal. ex mente. b. Tho. in autē. ingressi. 7. col. de sacrosan. eccle. & in l. pen. §. illo. C. de ne. ser. hæred. insti. & uide Are. in §. sed iste. insti. de ac. 9. col. in fi. Vbi no. dicit ꝙ si aliquid committitur consciētiæ alicuius ꝙ eius determinationi stari debet, & ab ea appellari non potest. glo. in c. statutum. §. assessorem. de rescrip. licet poterit suppl. cari. glo. in clemen. 1. de iureiur. & uide do. Ias. in d. §. sed iste. in ulti. charta. & Panor. in c. uidua, secundo no. de regula. Nota tn̄ ad intelligentiam meliorem ꝙ conscientia in theologia solet accipi tripliciter. Primo modo pro ipso conscito situati, dum diffinit conscientiam Dam. a. di. Conscientia est lex intellectus nostri scilicet [illegible] Secundo dicitur pro habitu quo [illegible] sicut est illud. 1. Thi. 1. charitas est finis [illegible] de corde puro conscientia bona. Tertio accipitur pro ipsa potentia conscientiæ, & hic [illegible] quo nominamus omniū intellectus & [illegible] ipsam potentiam intellectiuam eodem nōie scilicet intellectum. Synderesis aūt est uerbū græcū quā interpretamur scintilla cōsciæ, & dr̄ scintilla ſm Tho. in 2. di. 39. q. 1. ar. 3. Quia sicut in igne scintilla est pars ignis magis eleuata sic pars animæ suprema dicitur scintilla, qua cum spiritibus conuenimus Angelicis. Vt no. glo. super 1. cap. Ezech. differt ab his tribus rationabili concupiscibili & irascibili, & superior extat. Figurat. n. irascibilem in leone, concupiscibilem in uitulo, rationabilē in homine, & synderesim dicit quasi aquilam desuper alias uolantem. Ex quo patet ꝙ synderesis intelligitur altior suprema portione rationis. Vnde notāda sunt tria ſm Sco. in d. distinc. 39. ꝙ ista tria differunt, synderesis, conscientia, & lex naturæ. Synderesis enim nominat superiorem partē animæ uel habitū principiorum operabilium, ut Deo est obediendum, parētes sunt honorandi & huiusmodi. Conscientia autem nominat habitum conclusionum ex huiusmodi principiis habitarum. Verum ꝙ discursus hic fieri intelligitur mediante suprema portione rationis, & ita præcedet synderesis mediabit suprema portio rationis. Tertio iungetur conscientia. Lex autem naturæ dicitur obiectum huiusmodi principiorum. unde gloss. super illud Roman. 2. cum gentes, quę legem non habent. Lex naturæ inquit est qua sibi conscii sunt, intellige scilicet obiectiue.

c Contra legem] Puta quia conscientia dictat faciendam esse fornicationem uel dicendum esse mēdacium, si non dicit neque facit, peccat mortaliter. quia contra conscientiam facit.

d Faciendo bonum] Sic intellige, puta namque ꝙ conscientia dictat non faciendam elemosynam, sed ipsam facit, credens tamen illud esse peccatum, profecto mortaliter peccat, ex eo quia eleemosyna est Deo placita, si habet debitas circunstantias, modus tamen faciendi deo displicet, & hoc est quod dicit glo. super illud Roma. 14. omne quod

non est ex fide: pcm est, omne inquit q ad cõ scientiam ptinet si aliter fiat dicit apostolus esse peccatũ q̃. uis enim fiat et quod bonũ est si non faciendũ reddatur pecca tũ est. Rõ quia attendit deus ñ qd fit sed quo animo fit, si. n. credit aliquis aliquid esse malum, licet deus subeat illud si facit peccat mortaliter quia cõtra conscĩetiã.

a Deponere] Pone exẽplũ præcipit prælatus ut testimoniũ ferat cum iuramento, & conscientia dictat subdito, q hoc sit cõtra dei legẽ, ubi p̃cipit vt uadat de loco ad locum ĩ die festo.

b Contra legẽ Dei] Puta quia p̃cipit fornicationẽ periuriũ & huiusmodi.

c Iudicare] Puta non est euidens contra legẽ Dei, nec euidens ſm legem Dei, ut si prælatus p̃cipit q seruet aliquid depositũ in cella, & huiusmodi.

d Inquisitioni] Vbi distinguit de credulitate leui uel probabili ut hic.

e Temeraria] Nã si p̃latus p̃cipit eleemosynã quærere, & subditus credat hoc esse superfluum, & huiusmodi.

f Probabilem] Vt si p̃latus p̃cipiat, frangere ieiuniũ uel comedere carnes, q̃a pot esse q prælatus hoc faciat ex probabili causa, & tamẽ constet probabiliter subdito non esse necessariũ, & huiusmodi. Et idem est in quocũq. subdito, & in secularibus respectu domino rum, & filiis respectu patrũ.

g Necessitas] Quia efficiatur initiatus in corpore, uel quia nõ est idoneus, ut dicit ibi gl. Et adde q redditus hoc tpe reseruant apud yconomũ ut d. c. quoniam.

h Et quod ibi no.] A glo. in uer. apostolico. Nã de iure dicit metropolitanus a suis suffraganeis cõsecratur ut in iuribus. s. allegatis, sed Papa p̃rium facit.

dei, dum credit dictante sibi consciẽtia hoc deo displicere, & sic intelligẽ. 28. q. 1. §. ex his. de symo. per tuas el. 2. de rest spolia. literas. de præscr. c. si. quod fit contra consciẽtiam ædificat ad gehennã.

2 Quid si p̃latus p̃cipiat aliquid quod cõsciẽtia subditi dictat ẽt cõtra legẽ Dei. R. S. Bona. ubi supra q tenet eam deponere [a] nisi clarũ sit illud fore cõtra legẽ Dei. [b] Et si nescit de illa iudicare [c] debet sapiẽtiores cõsulere, vel per orationẽ a deo declarationẽ postulare, uel dicyt habet in c. inquisitioni. [d] de sen tent. excom. q quãdo scit p certo quod est cõtra legem Dei nõ obediat, q̃a mortaliter peccaret, sed potius tolleret etiã excõmunicationẽ. Si non scit pro certo, sed ex leui & temeraria [e] credulitate, tunc ad consiliũ sui prælati deponat. Si uero habeat credulitatẽ probabilẽ [f] & discretam, q̃uis non manifestã & euidentẽ, tunc propter obedientiã faciat quod sibi p̃cipitur, q̃a tenetur in tali dubio & ,ppter bonũ obedientiæ excusatur, sed modo ex ,ppria uoluntate faciat, q̃a non licet, immo mortaliter peccaret, q̃a q amat piculũ peribit in illo. Et istud est qd dicit tex. in c. nõ solũ. de regula. lib. 6. Decet inquit & expedit ut consciẽtiæ puritati non desit iudicium rõnis, ne dũ spiritualis profectus quæritur inde salutis dispendiũ incurratur, uide infra religiosus. §. 29.

3 Vtrum confidens de conscientia famã negligens peccet mortaliter, uide infra fama. §. 1.

CONSECRATIO episcoporum & archiepiscoporum infra tres menses post electionẽ & confirmationẽ differri non debet, nisi necessitas [g] aliud suadeat. 75. distinct. quoniã quidam.

1 A quo debet cõsecrari Archiepiscopus. R. q ab omnibus suffraganeis suis, q tunc ad metropolitanã ecclesiam sunt uocãdi, de tẽpo. ordin. si Archiepiscopus, & cũ cõsensu primatis. c. placet. 65. dis. ita q sine eo nõ recipit executionẽ consecratus. ut not. Inno. in c. ne epi. de tẽp. ord.

2 Quis cõsecrabit epum. R. q si est exẽptus cõsecrabitur a Papa uel de eius mãdato, si uero nõ est exẽptus q archiepiscopus cũ duobus prouincialib. episcopis, aut tres cõprouinciales episcopi ex iussu archiepiscopi, ita tamẽ q oẽs episcopi cõprouinciales sunt per epistolã requirẽdi, ut cõsentiãt, ut in d. c. nec epi ubi dicit Innocẽ. q si aliquis episcoporũ cõprouincialiũ cõtẽnatur in consecratione archiepiscopi uel epi q poterit agere ut priuet executione officii sicut in electiõne agit ut cassetur, de elect. q sicut. ar. de elect. cũ in ueteri. de arbi. cũ olim. 65. dist. nõ debet, & etiã grauior pœnitentia sibi poterit imponi.

3 Quo die debent consecrari predicti. R. q in die dominico hora tertiarũ. lib. dist. qui in aliquo. quasi in fin. 75. distin. quod die. & c. ordinationes, 1.

4 Quomodo debet fieri, uide in d. c. ordinationes. 1. in 3. no. sed melius in corũ pastorali, & quid sit de substãtia no. in d. c. ordinationes. 65. distin. in summa.

5 Patriarcha autẽ & Primas ac Cardinales credo q a Papa sunt cõsecrandi, uel de eius mandato, & nõ ab alio. ar. c. pudenda. & qd ibi no. [h] 24. q. 1. dicit ẽt Pan. in ca. meminimus, de accu. q qlibet p̃latus confirmatus a Papa nõ põt benedici seu consecrari per inferiorẽ, nisi de licẽtia Papæ, ut in c. cũ in distribuen-

stribuēdis. de tēpor. ordi. nisi cōsuetudo aliud habeat. Papa uero cōsecrari debeat ab epō Hostien. 23. distinctio. in nomine domini.

6 In quo loco sunt p̄fati cōsecrādi. R. q̄ archiepiscopus in sua metropolitana ecclesia, ut in d. ca. si archiepiscopus, alii autē ubi placuerit illi ad quem pertinet consecratio. 51. dist. c. si.

CONSECRATIO Ecclesiæ a quo debet fieri. R. q̄ ab epō proprio non ab alieno, nisi de licētia p̄prii, facit. c. tua fraternitas, de cōse. eccl. uel al. nō, eps ergo nō pōt ēt de licentia epi, nec ēt recōciliare, ut in cap. aquæ. eo. ti. Dicit tñ Innocē. ibidē q̄ Papa plurib. epis cōcessit, ut possit simplices sacerdotes recōciliare ecclesiā aqua tñ prius per epum benedicta. Et sic patet q̄ ex cōcessione Papæ solū possunt recōciliare nō cōsecrare. Intellige de ecclesia consecrata, qa ecclesia nō cōsecrata bñ potest recōciliari p̄ sacerdotē aqua exorcizata tm̄. ut in d. c. si. de cōsec. c. uel al. quia aqua exorcizata[a] pōt fieri p̄ simplicē sacerdotē. Ex quo patet q̄ non oportet fiat per episcopū, uel de licentia eius s̄m gl. i d. c. si. Et est cōis opi.

1 Quo tpe pōt consecrari. R. q̄ in oī tpe tā festiuo q̄ nō d. c. tua fraternitas.

2 Quomodo debet consecrari. R. q̄ modus habetur in eorum pastorali, & aliquid de consecra. distin. 1. omnes basilicæ. & quod ibi no. Sed a pastorali nō est recedēdū.

3 Vtrū aliquando sit reconsecranda. R. Pan. in c. proposuisti. de cōsec. eccle. uel al. q̄ sic in tribus casibus. Primus quādo nesciť an fuerit consecrata, ut puta qa non appareť aliquod signū per quod appareat cōsecreta nec scriptura, nec testis & huiusmodi.[b] de cōse. distin. 1. ecclesiæ uel altaria, quia non dr̄ iteratū quod nesciť factum. ca. solēnitates, el 1. de cōse. dist. 1. c. ueniens, de presbyte. non baptizan. Secundus si parietes sunt cōbusti & decrustati. Rō qa cōsecratio & linitio cū crucibus fit in ipsis parietibus ab interiori parte ī superficiē muri. Et iō licet nō corruant, si tamē cōburātur est reconsecrāda. glos. est de consec. distin. 1. ecclesiis. Secus si tectum cōburatur uel destruatur, qa non est reconsecranda ut in ca. ligneis. de conse. eccle. uel al. Tertius si parietes ita corruerint q̄ de nouo oportet ipsam reficere etiā de eisdem lapidibus.[c] Et licet glo. & aliqui ibi uelint q̄ si nunc una pars reficiať, & postea alia, q̄ non sit reconsecranda, tamen Pan. ubi supra tenet q̄ debet reconsecrari, quia in spiritualibus consideramus ueritatē & non fictionē. ut no. Archi. in c. 1. de uoto. lib. 6. Ideo est uerum q̄ nō est in ueritate illa prima ecclesia, nec consecratio quæ fuit ī illa prima est in ista qa nō est liquor q̄ cōmisceať. Et hanc opi. sequtur Inno.[d] in rubri. eod. titu.

4 In qb. casib. ecclesia polluiť & indiget recōciliatione. R. Pa. in d. c. p̄posuisti ponit duos casus. Primusqñ ī ea effundiť sanguis. Et not. q̄ effusio significat abūdātiā.[e] p̄ quo uide bonū tex. cū gl. ī c. illo R. §. q d si claustrales de sen. ex. & iō ex modica læsione q̄uis modicū de sanguine effluat, ñ īdiget recōciliatiōe. Aduerte q̄ ista effusio sāguinis oportet q̄ sit facta ex cōtētiōe, uł ex iniuria[f] s̄m Rod.

a Exorcizata] Et si non cum aqua bñdicta uino, & cinere cū qua reconciliať ecclesia cōsecrata. c. aqua. de conse. eccle. uel alta.

b Et huiusmodi] Quia non apparet columna uel tabula marmorea in q̄bus solet scribi tēpus consecrationis uel nō apparet testis saltē unus deponēs de uisu uel de auditu. Sufficiunt enim tales p̄bationes ubi nō fit tertio p̄iudicium. Et ad hoc allegatur Inno. in rub. e. tit. Et facit 22. qō. 5. hoc uideť & 24. q. 2. sane.

c Lapidibus] Vide in c. fabrica. de cōs. di. 1.

d Inn.] Ibi nō firmat Inno. nisi dicat q̄ est ultima opi. rela[illegible] tamen se [illegible] docto. & allegat q̄ quādo una pars corruerit & reficiť & post alia, est una & eadē ecclesia sicut de naui dicimus l. q̄ in re. de l[illegible] 1. Et dr̄ idē populus si aliq̄ mo[illegible] & ali[illegible] q̄ possidebat. ff. de iudi. Sed tutior est opi. Abb.

e Abundantiā] Refert tamen Card. Alexan. [illegible] per synodam. 12 dist. quendā doctorem [illegible] q̄ ex quacunque sanguinis effu-

sione in ecclesia iniuriosæ facta, siue in modica quātitatē, siue in magna ecclesia dr̄ polluι. Allegat. ca. tuarū de priui. ca. proposuisti de conse. eccle. uel alta, faciūt quæ habentur in c. 1. de conse. ecc. uel al. lib. 6. Dic tu. q̄ ī hoc standum est arbitrio iudicis quē dicať magna uel parua effusio s̄m Gemi. in d. c. 1. de conse. eccl. uel all. Sed tamen Gemi. ibi super glo. in uer. polluto dicit q̄ ex modica effusione sanguinis ñ uř ecclesia polluta, neque īdiget recōciliatione adducit. c. ligneis de cōsec. ec. uł al. ubi ex modica fractura altaris, non recōsecrať altare. Adduco tex. in l. 1. §. sciēdū ff. de edil. edict. p̄ quē no. ibi Albe. & Ang. q̄ statutū loquēs in uulnere nō habet locū in uulnusculo & sic ī paruo uulnere. Subdit tñ Abb. in d. c. p̄posuisti q̄ consuetudo nō īprobanda ē in aliquib. locis ut fiat reconciliatio ad terrorē aliorū.

f Ex iniuria] Vide qđ not. d. Ias. i l. ñ dubiū. C. de le. ubi dicit quòd stan-

Rod. qa si furiosus uel ligno cadẽte effunderetur sanguis non essent reconcilianda, & hoc vr̃ uelle Hug. de conse. di. 1. ecclesijs, & Ho. in c. si ecclesia de conse. ec. uel al. Secũdus qñ in ea aliqs occidit, licet sanguis nõ effundat. puta qa suspẽdit[a] & hmõi, & intellige de homicidio uiolento uel iniurioso. sm̃ no. in c. unico e. ti. li. 6. Secus in homicidio casuali uel cũ qs se defendẽdo[b] aliũ occidit, ul' si sanctus ibi occidatur, qa tũc non est recõcilianda. Sed gl. in d. c. unico tenet q̄ in hoc ultimo casu polluitur, & est reconcilianda, sed nõ lauandus est locus ubi sanguis effusus est. Et cõiter hoc tenetur.

5 Sed quid si qs in ea letaliter uulneretur & ex̃ ecclesiã moriatur. R. gl. d. c. unici. q̄ recõciliabitur etiã si sanguinem recollegisset in scutella, sed non ecõtrario si uulneratur ex̃ & confugit ad ecclesiam licet ibi moriatur & sanguis effundatur non reconciliabitur. Similiter dic sm̃ Hu. si existens in tecto ecclesiæ sagittetur nõ reconciliabitur, qa ex̃ ecclesiam vr̃ factum.

6 Quid si quis sane mentis seipsum uulneret ul' occidat in ecclesia irato aĩo. R. Ge. in d. c. unico. q̄ reconciliabitur, si est publicũ de sen. ex. cõtingit. el. 1. quia homicida est. Secus si esset furiosus & non sane mẽtis. ar. cle. si furiosus de homi. Tertius qñ excõicatus sepelitur in ecclesia ul' paganus, quia fuerat cõsecrata[c] est reconcilianda & corpora pdictorũ proijcienda si discerni pñt ab alijs de cõse. di. 1. ecclesiam. & de cõse. ec. uel alt. consuluisti, & ibi Pa. ponit istũ cũ casu se. Quartus qñ fuit cõsecrata per notorium excõicatum. Nam ea quæ consistunt in exterioribus bñdictionibus & cõsecrationibus facta per notorium excõicatum non debent per fideles exercitari ante reconciliationem.[d] Quintus sm̃ gl. in d. c. pposuisti. qñ parietes successiue reparantur sed credo sit recõsecrãda. Sextus qñ effunditur semẽ. de adul. c. significasti. Sed qñ est occultũ nõ polluit. ut tenet gl. in d. c. unico. & ex d. c. significasti. in uer. publice. & fit publicũ ul' ex cõfessione eorũ q fecerũt uel rei euidentia, & intelligũt qdã de oĩ effusione seminis criminosa. Secus de effusione q̃ fit ĩ somnis, & ea q̃ fit ĩ mr̃imonio cã pcreandæ plis & hmõi. Cõtrariũ tñ tenet cõiter, ut patet i gl. d. c. unici. & qđ ibi no, ut hẽat locũ ĩ oĩ pollutione humana. Et hoc magis consonat tex. in c. ecclesijs. de conse. dist. 1. & hoc tene.[e]

7 Quid si ecclesia nõ erat consecrata. R. q̄ quãuis ecclesia non sit consecrata tamẽ polluitur seminis aut sanguinis effusione ut patet in c. si. de conse. ec. uel al. & debet lauari aqua exorcixata tm̃ p sacerdotẽ. ut ibidem.

6 Vtrum celebrans in eccł'a polluta efficiatur irregularis. R. Ge. in d. c. unico q̄ nõ, de sen. ex. is q li 6. tñ in ea nõ dẽt celebrari. de priuil. tuarũ. in prin. Dicit tñ Lap. q̄ talis est suspẽsus ab ingressu ecclæ, de priui. eorũ li. 6. & si cũ tali suspensione in eccł'a diuina celebraret ut prius suo agens officio erit irregularis de sen. ex. is cui. li. 6.

9 Qũo dẽt reconciliari eccł'a polluta. R. q̄ cũ aqua de qua in c. cõsuluisti. & in c. aqua de conse. ec. uel alt. Et similiter cimiterium, sed melius habetur in pastorali, & sic seruatur.

10. Vtrum faciens consecrare ecclesiam possit cõpelli ad ipsam dotandã. R. Pa. in c. cum sicut de conse. ec. uel al. q̄ sic.[f] & dos dẽt esse tãta q̄ unus præsbyter cum ministro possit uiuere habito respectu ad obuentiones spirituales. Et si esset collegiata habetur respectus ad numerũ collegiatorum. Fallit hoc in ecclesijs mendicantium.

11 Vtrum possit aliqd exigi p cõsecratione ecclesiæ. R. q̄ non uide j. Symonia. 3. §. 8.

CONSECRATIO altaris est alia a consecratione ecclesiæ. c. 1. de conse. ec. uel alt. Ideo una sine alia fieri nõ põt de quo ut de. s. Altare. §. 4. cum his quæ ibi notauit.

Consecratio

...ē statuto q̄ si quis effundat sanguinẽ in palatio debeat decapitari, qđ nõ intelligitur in barbitõsore faciente sanguinem in flobotomando.

a Suspẽditur] Adde tex. in l. qua actione. §. 1. ff. ad le. Aql. ubi dicitur. Occisum accipere dẽmus siue gladio siue fuste siue alio telo.

b Defendẽdo] Et facit cle. si furiosus de homici.

c Consecrata] Et parietes sũt radẽdi si ecclesia nõ esset consecrata sm̃ Io. An. in d. c. cõsuluisti. & refert ibi Abb.

d Recõciliationem] Si. n. excõicatus sepelitur polluit ecclesia ergo mł'to magis si cõsecretur p notorium excõicatum.

e Et hoc tene] Non credo de ea q̃ fit in somnis, cũ sit pter uoluntatem regulariter, sed si cũ intẽtione & puocatione, & esset notũ forte recõciliatione indigeret. De uxorio semine tenet glñ. c. is qui. de sen. excõi. li. 6. uer. sanguinis. q̄ polluit. & hoc Ge. tenet disputando in d. c. unico.

f Rñ. q̄ sic] Ad Ad instar pris carnalis qui tenetur dotare filiam. l. fin. C. de

do. pmi. sic. n. qui fecit ecclesiam illam construi uel consecrari cẽset quodammodo pr̃, qa deduxit ecclesiam de non esse ad esse.

a Ge.] ibidem arguit ad ptes. Adde tu Bald. consi. 17. ubi dicit ꝙ qñ homicidium est commissum in confiniū duarū uillarū & non apparet in cuius territorio sit cōmissum uterque iudex poterit cognoscere, licet sit locus præoccupationi.

b Per Bar.] Ibi ait ꝙ appellatione cloacæ cōtinetur ostium eius & facit ad statutū di. si quis offenderit in domo ꝙ si offenderit in hostio uerificatur statutū qa appellatiōe domus cōtinetur hostiū & talia q̄ fixa edib. ēt si ptendant ex̄ domum ut l. si aqductus. ff. de ꝯhen. emp. & l. Iul. §. nn. ff. de act. emp. l. fundi. §. pe. & fi. e. tit. [illegible] ra. §. [illegible] de legat. [illegible] intellige tamē ꝙ [illegible] est factū intra clausurā domus [illegible] factum in domo, secus si ext clausuram hostij l. 1. §. in flumine. ff. [illegible] & uī colligi expsse in l. [illegible] §. de inspiciendo. ff. de uentre inspi. pro hoc i c. mulieres. de iudi. li. 6. de uita reg. c. 1. e. li. Adde Bar. in l. itē apud labeo [illegible] §. [illegible] ff. de [illegible] & l. [illegible] ff. de [illegible] & lega. Bald. in l. data opera. C.

CONSECRATIO cimiterij quomodo dēt fieri habetur in pastorali.

1 Qño polluitur. ℞. ꝙ si cimiterium est contiguū ecclesiæ tunc polluta ecclesia polluitur cimiteriū, sed nō econuerso, ut in d. c. unico de conse. ec. uel al. li. 6. Si uero non est contiguum ecclesiæ, uel si est contiguū, sed nō polluit ecclesia, tūc poluitur per sanguinis uel seminis effusionē, sicut dictū est de ecclesia. Itē qñ aliqs excōicatus uel infidelis in eo sepelit ut in d. c. cōsuluisti & in d. c. ecclesiā, el 2. aduerte tñ ꝙ si essent plura cimiteria cōtigua, tñ pietē hñtia in medio seiūgētem ꝙ poluto uno nō poluit aliḋ etiam si per portā mediā habeatur accessus de uno ad aliud, ut in d. c. unico.

2 Sed qd si pollutio uel sanguinis effusio fiat in porta in medio posita. ℞. Io. An. ut refert Ge.[a] in d. c. unico. ꝙ illud cimiteriū est uiolatū cuius cā pies & porta fuerūt facta quasi sit illius accessio. p l. & si nō sunt. §. pe. & ul. ff. de aur & ar. le. ubi dicit spectamus q̄ res cuius rei ornandæ cā fuerit adhibita, nō q̄ sit p̄ciosior. Et iō legato auro legata sunt uasa aurea & legatis gēmis, gēmea uasa, & s̄m hoc siue gēmæ sint in aureis uasis auro cedēt, & idē de argēto. cum l. se. & dicit Ge. ibi dē ꝙ in dubio pies intermedius uī principaliť factus ut faciat duo cimiteria non accessorie, ut innuit tex. ibidē.

3 Vtrū similiť sit dicendū si polutio uel effusio sanguinis fiat in porta ecclesiæ. ℞. Ge. ubi s̄. ꝙ Io. de Imo. dicit ꝙ sic, qñ intra clausurā hostij uersus ecclesiam est facta. Sec cus si in parte quæ est extra clausuram. ar. not. per Bar.[b] in l. 1. ff. de dona.

4 A quo debet reconciliari. ℞. ꝙ ab ep̄o sicut dictū est de ecclesia cum aqua benedicta ut in d. c. consuluisti.

5 Vtrum debeat quis sepeliri in cimiterio polluto. ℞. nō, ut in d. c. unico.

c Habebit] Scilicet aureolam & de hoc San. Tho. scd̄a scdę. q. 152. ar. 1. ad pe. & ulti. ꝙ accu. nō poss. & i l. gallus. §. ille casus. de libe. & posthu.

6 Vtrum corpora excōicatorū hereticorū, aut paganorū sint exhumāda qñ cōsecrare uult cimiteriū, uel recōciliare pollutū. ℞. qḋ sic, si discerni pñt ḋ cōsecr. di. 1. eccl̄am el 2.

7 Vtrum reconciliata ecclesia reconciliatum sit cimiterium. ℞. s̄m Archi. & Io. An. d. c. unico ꝙ sic, si est contiguum. alias secus.

CONSECRATIO uestimentorum & uasorum ad diuinum cultū necessariorū, ad quem pertinet. Vide s̄. bñdictio. §. 1. & 2.

1 Vtrum posit alienari. ℞. ꝙ in usus pphanos nullo modo debent conuerti quę semel Deo dicata sunt, sed uetustatę cōsumpta debent cōburi, & cineres in eccl̄a repōi. c. quæ semel, & quod ibi no. 19 qōne 3. & in regula semel Deo de reg. iur. li. 6. Pñt tñ uasa ecclesiastica & calices cōfracti seu minuti uēdi in casibus concessis de quibus. s̄. Alienatio. §. 3. 10. q. 2. hoc ius, & in gl. præfatæ regulæ. Integra non nisi alteri ecclesiæ uel loco religioso ut in c. ligna. de conse. di. 1.

CONSECRATIO uirginum quo tpe debet fieri. ℞. ꝙ in die Epiphaniæ & in natalibus apostolorum, & per totā hebdomadam resurrectionis, & omni die dominico ut nota. 20. q. 1. §. uelantem & c. se & in casu necessitatis, puta periculi mortis omni die priuato. 20. q. 1. deuotis, & in gl. c. 2. de conse. ec. uel alt Inn. in c. 1. de temp or. tenet ꝙ ēt in solēnibus festiuitatibus pñt cōsecrari.

1 A quo debent consecrari. ℞ ꝙ ab episcopo proprio, ut in d. c. deuotis.

2 Vtrum illa quæ est corrupta sit cōsecranda. ℞. ꝙ non. 26. di. acutius. & d. c. deuotis. & c. iuuenculas. ea. q. Et quamuis fuerit uiolenter corrupta, tamen consecranda non est, quia licet corona ei duplicetur quātum ad meritum non tamen habebit[c] aureolā uirginum, ut not. in sum. 32. q. 5. facit c ille autem famulæ. ea. q. Sed Theo. tenent & bene ꝙ habebit, & nec propter hoc non cōsecratur, sed quia ecclesiæ non constat an consenserit uel ne.

Quid

a Castitatis] Loquitur hic d̃ uelo consecrationis non de uelo professionis uel ordinationis aut prælationis de quibus per glo. in d. c. deuotis.

b Tacet] No. q̃ tacere est qd̃dam mediũ inter exp̃ssam uoluntatẽ & ɔ̃dictionẽ exp̃ssam gl. in regula q tacet lib. 6. & Pa. in c. nonne de p̃sump. ubi plene d̃ hac materia.

c Vituperabili] Vt in officio ,pcuratorio, uel q̃ res sua seruiat, quia necessarius est exp̃ssus consensus.

d Exẽplũ scd̃i] Istud t̃n exemplum reprobat Ioan. An. ut refert Pa. in c. nõne. de præsum. ubi dicit q̃ ista obligatio pignoris nõ præiudicat dño. allegat. l. tutor. §. ɔ̃rium. ff. de pig. act. ubi dr̃ q̃ ɔ̃ pignorantem rem alienã datur pignoratio ɔ̃ria. Nec mihi præiudicatur si me pñte rem meã obligas. per l. sicut. §. non uidetur ff. qb. mo. pig. uel hy. sol. ubi dr̃ q̃ si dñs rei uendidit rẽ alicui obligatam pñte creditore & tacente, nullum p̃iudicium fit ipsi creditori, cũ sciat ius suũ ubique durare. Nec ob. lex allata. qa loquitur inter

3 Quid fiet de ea quæ occultæ corrupta fuit, & nisi consecretur imminet scandalum. R. q̃ eps simulabit eam consecrare faciendo ea q̃ nõ sunt de substantia cõsecrationis & omittendo substantialia. quod licet sicut patet in c. 1. de his quæ. 6. me. ue. causa si. & facit. c. utilẽ. 22. q. 2. & nomen uirginitatis mutabit in nomen castitatis. [a]

CONSENTIRE uidetur ẽm Inno. in c. in Genesi. in gl. in uerb collatio. d̃ elec. q̃n quis tacet [b] in actu honorabili seu concupiscibili. sed in actu uitupabili [c] & p̃iudiciali & in quo esset uerecundum loq & ɔ̃dicere plerunq; uidetur dissentire. l. filiusfa. §. inuitus. & ibi gl. ff. de ,pcu. & est glo. in l. qui patitur. ff. man. Et gl. in c. plerunque. 2. q. 7. limitat Ioã. de Imo. in c. uestra. de loca. & gl. in c. diaconus. 27. di. in d. l. qui patitur quando actus qui fit in præiudicium ualet etiã illo contradicente, secus si non ualet nisi præsens cõsentiat, quia tunc tacens habetur ,p consentiente. Exemplum primi uendo rem alienam dño præsente & tacente, & sic nõ ualet, quia etiam eo absente uel ɔ̃dicente potuit uendi in preiudicium uendẽtis, ut no. in l. rem alienam. ff. de ɔ̃hen. emp. sicut & legare pñt rem alienam in præiudicium sui hæredis ut not. in c. filius de testa. Exemplum secundi [d] impignorat quis rem alienã præsentæ dño, & sic ualet ut no. in l. gayus. ff. de pig. ac. Et de hac distinctione hẽs text. singularã in l. sæpe. §. currant his. ff. de re iudi. facit. l. si seruus communis. ff. de do. inter vi. & uxorem. ubi frater donans cõem sibi & fratri pñtæ fratre & non ɔ̃dicente ualet concessio. facit c. continebatur de his quæ fi. a præla. ubi si prelatus contulit beneficiũ præsentæ capitulo & non ɔ̃dicente tenet collatio. facit quod no. Bal. in l. si tutor. C. in qui. cau. in inte. re. non est ne. ubi dicit q̃ si quis scit aliquem se gerere pro eius procuratore, [e] tunc si ɔ̃dicendo põt illũ impedire si tacet cõsentit. Secus si non põt impedire. Similem decisionẽ ponunt dñi de rota in hñtibus cãm cõem si unus illorũ constituit ,pcuratorem, ut cõsentire uideantur si possunt impedire, & quod no. Bald. in l. 2. §. si uir. ff. solut. mat. ubi dicit q̃ qñ cõsensus reqritur ad habilitandam personam non ɔ̃dictio hr̃ pro cõsensu, ut in l. quo enim. §. 1. ff. rẽ ra. ha. Ex quo arguit Bald. q̃ satisfactum est statuto florentinorũ reqrenti consensum cõsanguineorũ in ɔ̃ctibus, si cõsanguinei sciunt nec ɔ̃dicũt, pro quo facit illud singulare dictum Bal. in l. potuit in ulti. q. C. d̃ iure delibe. ubi uult q̃ si pupillus maior infante una cum tutore ingressus est possessionem, q̃ per hoc hæreditas est legitime cõprehẽsa. Nec obstat q̃ autoritas debeat p̃stari ṽbis expressis, ut facit. l. 1. ad fi. ff. de aut. tut. qa hoc est uerum circa actus expressos, sed in tacitis tacite loquimur rebus istis & factis, iusta illud, & factis loqmur. arg. in l. de quibus. ff. de legi. & l. item qa. ff. de pac. facit quod idem Bal. in l. mandatum. C. man. in 2. col. dicit q̃ societas ɔ̃cta cum p̃re intelligitur cum filio renouata, si interueniat patientia tutoris. Itẽ aliud dictũ in l. post mortẽ. ff. de adop. ubi idem

coniunctos.

e Pro eius procuratore] Ad. de famosũ dictũ Inn. in c. ex parte decani. d̃ rescri. ubi si aliquis agit nõie meo sine mãdato, me pñte & non ɔ̃dicẽte d̃ agere de uoluntate mea, & dicor sibi mandare. Contrarium t̃n tenet Inno. idẽ in c. quis. d̃ re iudi. Imo. & areti. in l. 2. §. uoluntatem. ff. sol. mat. nõ … tũ insistã, uide tu Alex. in … pe. l. sæpe. ff. de re iudi. Adde quod no. dñs … d. §. uoluntate. ubi pr̃ dr̃ agere de uoluntate filiæ qñ est p̃ñs & non ɔ̃dicit. Et similis tex. i l. dotem. ff. sol. … nia. & in c. … de his q̃ fi. a p̃la. … uer. conuictu… sciente & non ɔ̃dicente. Adde Abb. in c. significasti. de fo. c… pe. ubi cõcludit q̃ si clericus … rogat iurisdictionẽ iudicis alieni … epo nec ɔ̃dicẽte dr̃ suus eps cõsentire. … est decisio per Io. And. d. Ant. & alios i c. p… de off. deleg… prorogante iurisdictionẽ de … co ad locũ … tæ … cidit et And. … Isernia … perialis §. præterea. de proh… ali. feu. p Fed… q̃ si aliquis … gnoscit de ca… sa feudali pñte dño & non ɔ̃dicente

cente hr̄ ꝑ consentiente, & sic limitat. c. cæterū. de iudi. & cap. 1. an apud iudicem qō feu li. Adde quod singu. dicit Aug. in l. 1. §. Marcellus. ff. si cui plusquā per l. falci. per unam glo. ibi dicit se multotiens habuisse honorem in palatiis, ꝗ ubicunque statutum mādat aliquid fieri citatis aliquibus uel cū cōsensu uel uoluntate aliquorū certe eorum ꝓsentia operat cōsensum si nō ꝯdixerit. Itē tenet Ab. in c. uestra ad fi. de loca. & in ca. fi. 3. col. de feriis. Sed aduerte ꝗ alibi vr̄ una gl. singu. ꝗ si pr̄ impetrat legitimationem ulii naturalis filio sciente & non ꝯdicente nō ꝑ hoc dr̄ consentire in l. adoptionib. i uer. non ꝯdicendo. ff. de ado. quā allegat ꝑ sing. Roman. sing. 497. tū vr̄ nimi ꝗ illa gloss. dicat cōtrariū. Itē Ioan. An. in c. nuper. de testi. concludit ꝗ si testis non iuratus deponat ꝯ me præsentē & non ꝯdicentem, non ꝑ hoc uideor consentire, ꝗ deponat nō iuratus, qđ non, ex quo iuramentum pōt remitti. c. tuis. de testi. gl. in l. 1. & ibi Bart. ff. de testi. Adde etiam Bald. & Pau. de Cast. i l. iniustus. per glo. ibi. C. de ꝑcur. ꝗ si in instrumento dicatur, talis constituit Titium procuratorem suum ibi præsentem & intelligentem, non per hoc intelligitur acceptasse procurationem nisi dicat & acceptantem.

re, nec sententia intelligit ratificata, maxime si protestetur, hæc Inn. in d. c. olim inter in fin. Aliud exēplum in d. clemen. 1. qui suscipit procuratorii cartā, si protestetur non per hoc se uellem esse procuratorem, non obest ei illa receptio. gl. aūt in d. l. fi. declarat text. ꝗ procu. ad duas res datus, si unam petat, nō uidetur renunciari petitioni alterius.

Bald. dicit ꝗ si filius uixit seorsum a patre negotiãdo, ut emancipatus per 10. annos patre sciente & patiente præsumitur emancipatus.

1 Sed nunquid in actu negatiuo requiratur protestatio ne uideatur consentire. ℞. ꝗ in actu negatiuo abstinens & tacens non habetur pro consentiente[a] facit qđ not. Host. & Innocen. in cap. olim inter. de re. spo. & quod no. in cle. 1. de procu. iuncta glo. l. fi. ff. de procur. Similiter no ꝗ qñ duo proponunt uni & solum negat unum uidet alterum affirmare, ut in c. nonne benedicimus. de prę sum. facit. c. 1. de post. præla. Sed bene attende istã q. quomodo tacẽs uidetur consentire, quia vr̄ esse quasi brocardica quęstio, quia multas patitur limitationes.[b]

2 Vtrum existentes in consilio & tacentes qñ aliquod malum tractatur sint culpabiles. ℞. ꝗ existentes in consilio inuoluuntur peccato & tenentur ad restitutionem de dãno, & similiter de quibuscunque aliis, qñ malo obuiare possunt & nõ faciunt. Ratio quia qui tenetur loqui & tacet consentit in eius præiudicium. l. de ætate. §. qui tacuit. ff. de interrog. act. & cap. si post præstitum. de cõse. libr. 6. Quilibet autem de uniuersitate tenetur uotum suum exprimere in concernentibus facta communitatis ex debito[c] officii. arg. in cap. 1. de his quæ fi. a ma. par. ca. Et ideo ibi dicit Inno. ꝗ nisi contradicat si aliqua ibi male agerentur, habetur pro consentiente quo ad peccatum[d] & quo ad pęnam. Quod quidem utiliter quo ad culpam habeo ꝓ indubitato de quocunque qui potest obuiare peccato ne committatur & non facit. 22. q. 5. hæc uidetur. Sed de pœna non credo nisi in prælato uel cui ex officio competit, ut istis qui habent uocem in capitulo. argumen. eorum quæ not. in capit. negligere. 2. quæst. 7. uel nisi dolose taceat & nõ prohibeat. arg. eorum quæ not. in cap. quante. de sen. exc. & secundum hanc distinct. limita Bartol. in l. utrum. ff. de peri. ubi uult ꝗ solum teneatur obuiare qui est subiectus illi qui debet offendi, sicut seruus[e] filius, & glos. in l. culpa caret. ff. de re. iu. & text. insti. de pu. in §. alia qui uult ꝗ conscius quamuis extraneus sit puniatur, intellige qñ habet ex officio, uel quãdo dolose non prohibetur, uel in crimine læse maiestatis. l. quisquis. C. ad l. iuliam maiestatis.

b Limitationes] Attamen no. ꝗ qui tacet interdum confirmare uidet, ut in regula ꝗ tacet. in 6. facit c. si seruus. 54. dist. Vbi si seruus ordinatur dño ꝓsente hr̄ dñs pro cõsentiẽte. Et l. 2. §. uoluntatem. ff. sol mat. ubi dicitur ꝗ pater agens de dote filiæ de ipsius uoluntate vr̄ agere si non cõtradicat. Item uotũ emittit. 27. di. c. 1. Et di. simulatur. 65. di. c. fi. ibi gl. fi. & immunitatẽ promittit. 43. dist. fit rector. offert. 20. q. 2. c. 1. occidit. 43. di. ephesiis, nisi taceat ex cã, puta ꝓp scãdalum. de rescrip. c. nihil ꝓdest. de cogna. spiri. super eo. & c. cum haberi, de iureiuran. &c.

c Debito] Vide quæ no. Pa. in c. 3. de his q̄ fi. a præla. & in c. 2. de his quæ fi. a ma. parte ca. &c.

a Pro consentiente] Pone exemplum. Episcopus excōicat aliquē ille appellat, si tamē post sniæ obedit non intelligitur tamen appellationi renuncia-

d Peccatum] Et not. ꝗ eo ipso ꝗ quis pōt obuiare malo & non obuiat præsumitur dolus. No. Pa. in c. quanto, de sen. ex. rō est quia ꝓsumptio est ꝯ non obuiantem, & dolus probatur per cõiecturas, unde necesse est ut purget eas &c.

e Sicut seruus] Vt l. 1. §. si seruus. ff. ad syl. uel in filio si fuit sciens de morte pris. u. l. 2. ff. de pari. Idē

de

de uasallo si fuit sciens de morte dñi eadem rõne. Idem de eo qui fuit sciens de turbatione ciuitatis suæ, uel de alio commisso in ciuitatem suam, uel in principem. ut l. quisquis. C. ad l. iul. maie. Sed Bald. apud Florentiam de dño Donato de Bardis consuluit ꝯriū ut refert Alex. de imo. in addi. ad Bart. Vnde ipse Bald. dicit ꝙ anima Bart. & omnium q̃ eũ sequuntur cruciant in inferno. Et not. Cano. in c. fi. de his qui propri. fi. occi. Et đ hac reuelatione ui de ẽt quod no. Ioan. An. in c. petrus. de homi. Spe. in ti. de leg. 1. §. iuxta. in 4. colũ. uer. quid si amici, & Alexan. post Bar. in l. ciuile. C. de fur. vř tñ ꝙ pater nõ tenet reuelare filium. per tex. in l. milites agrũ §. desertorem. de re iudi.

3 Quando debet præstari consensus. ℞. ut colligitur ex Bar. in l. si quis mihi bona. §. iussum.[a] ff. de acqui. hære. & Pa. in cap. cum nos, de his si a præla. & ab aliis doct. ibi dem ꝙ quandoque in actu requiritur[b] iussus alicuius, & tunc debet ꝑcedere, ut in d. §. iussum, qñque requiritur autoritas idest consensus autorizabilis, & debet interuenire in ipso actu, ẽm ꝙ uerbum sonat uel modicũ ante seu immediate post, ut in d. §. iussum. & in l. obligari. §. tutor. ff. de au. tu. & insti. eo. §. tutor, qñque requiritur licentia & debet præcedere. ca. licet de regula, quandoque cõsilium, & debet requiri ante & expectari responsum. ca. cum in ueteri. de elec. qñque requiritur consensus, & tunc si de solemnitate[c] actus requiritur ut interueniat certo tempore non potest interuenire post. c. auditis iuncto. ca. quia propter de elec. aut non requiritur certo tempore, sed simpliciter ad ualiditatem actus, & tunc si actus tenuit potest consentire semper, unde canonicus contemptus in electione potest consentire qñque uult. ca. quod sicut de elect. Si uero actus nõ tenuit & tunc põt ẽt interuenire post factum, sed ualidat actum non ut ex tunc. sed ut ex nunc.[d] facit quod no. gl. in rĩa ratum & in rĩa ratihabitio, & in regula non firmaẽ. de reg. iur. li. 6. quod limito uerũ in aliis sed nõ in sacramentis.[e]

4 Quid requiriẽ ut ratihabitio cõfirmet actũ ꝑcedẽtem. ℞. Bal. in l. fi. C. ad mace.[f] & in l. obseruare. §. fi. ff. de offi. procon. multa dicit. Sed tu dic clarius ꝙ primo oportet sit factum nomine meo. ut in d. regula ratum. Intellige secundum gl. in c. cum quis. de sen. excom. lib. 6. factum nomine meo quando mea contemplatione[g] fecit. Secundo ꝙ habeam ratum tanquam gestum nomine meo, nam possum habere ratum factum, sed qualitatem facti non scilicet ꝙ sit factũ noĩe meo. l. cũ interdictæ[h] uendõnis. C. arbi. tu. & no. in l. pomponius[i] la. 1. ff. de ne. gest. & ista ẽ opi. Ia. de Are. approbata in l. 1. §. deiecisse. ff. de ui & ui ar. & per gl. ẽm Bart. ibidẽ in §. sed & si cũ quis,[k]

a §. iussum] Exemplum filiusfa. instituit hæres iussu patris debet adire.

b Requiritur] Exemplum pone in tutore q̃ in actu gerẽdo per pupillũ autoritatem præstat; ex post uero facto nihil ageret.

c Solemnitate] Pone exemplum in electione in qua omnium electorum debet interuenire consensus, quia si minor pars congregaretur uel non seruaretur una de tribus formis de quibus in d. ca. quia pp non ualeret, nec ratificari posset.

d Vt ex nũc] Adde ꝙ iste est casus. d. c. cũ nos. Vbi alienatio tẽporalis facta sine consensu capituli per ratificationem eius reprobatur. Vnde licet concessio facta per prælatum capitulo reclamante sit nulla, tamen si capitulum tractu temporis consentit ualebit concessio prout ex nunc idest non a tempore primæ concessionis.

e In sacramentis] In quibus scilicet requiritur saltem uirtualis intentio consensus, & applicatio. Nã si sacramentum non conficitur nunquam tractu temporis efficietur sacramentum.

f L. fi. C. ad mace.] Ibi est tex. de filio qui sine iussu patris pecuniam mutuo accepit si pater ratum habuit habetur ac si a principio consensisset, & ... ponitur rĩa ... ratihabitio ... retrotrahitur ... loquitur ... eo quod ge... ẽ nomine ... realiter, ... loquitur ... in dicta re... ratum.

g Contemplatione] L... enim de ... nomine ... gestum ... caliter. N... ne ꝙ ... clericus ... uel ... tio ... Tu ... tii ... clericum ... templatio ... tii. ... bet ratum ... cidit ... nem, quia ... habitio ... trahitur ... dato ... tur, ut ... Si enim ... set fact... custio ... meo, ... care ra... bendo, ... men ... commun...

h L. cum ... dictæ] ... bat seu ... tur ... cta ... cta a ... quia fraudau... pretium unde mandatur ibi resti. cui, ita p... sed modus non approbatur, ... ibi in prin.

i L. Pomponius] No. enim ibi & gesta possunt ... ri rata absque ꝙ dolum in his gestis ... habeam ratum. Et unde ibi optimam & ... doctrinam.

K §. Sed si cum quis] Scilicet in d. l. 1. ff. de ui & ui arma. glo. est ibi in uer. sed & si ratum. Adde ... Bar. ꝙ lex quæ dicit quod meo noĩe nõ est gestum ratum habere non possum, intelligit ut per ... habitionem negotium trahat ad me, & ... me pertinere. ut l. si pupilli. § sed si ego. Sed ... ratu habere in preiudiciu alicuius mei iuris, ...

re possum, licet meo noĩe non sit gestũ, ut l.si fundus. §.1.ff. de pign. Nam si pignorasti rem meã tuo noĩe possum habere ratum ut mihi ꝑ iudicet pignus, nec possum dicere rẽ nõ obligatam, non tñ ut possem agere uel conueniri pignoraticia actione. Similiter si uendis rẽ meam nomine tuo, possũ habere ratum & mihi præiudicare in rei uendicatione. Nõ tñ ut possim agere & conuenire ex empto & uendito, ut sic negotia trahatur ad me. l. si mater. C. de rei uendi.

a Sit gl. ɔ̃ria] Non uideo in illo. §. aliqua gl. ɔ̃riari his q̃ dicta sunt, nisi. q̃ gl. ibi i uer quoties, ait q̃ i [illegible] mandato [illegible] uide ut il [illegible] mada- [illegible] condi. [illegible] si pro cura. § q̃ si in- [illegible].

b C. cum li. nõ conte.] Et ibi bona gl. q̃ rela ta ad tex. dicit q̃ dominus pu [illegible] [illegible] quando [illegible] [illegible], quia tunc [illegible] ea a [illegible].

c [illegible] cum ancil lis.] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] decur. [illegible] con

licet ẽm Bal. sit gl.[a] contraria ibidẽ in §.quoties, hic tñ aduerte, q̃ nõ solum ratihabitio expressa sufficit, sed ẽt tacita in maleficiis utputa quia non reuocat postquam scit q̃ est factum noĩe eius, aut non ɔ̃dicit. ut li.nõ cõt.[b] c.1.in fi de offi.deleg. c.cum olim el 1.& gl.in uer. protinus C. de inces. nup. l.cum ancillis.[c] & no. gl. in c. cum impositionibus de iureiu. li. 6. quia tunc est ratihabitio præsumpta.2. q.1. notum, secus esset[d] in non maleficiis. Tertio q̃ actus non requirat præsentia, quia quæ præsentiam requirunt ratihabitio non põt confirmare. Insti.de aut. tu.§. tutor. Quarto requiritur ẽm Pa. in c. 1.de cõuer.in fi. q̃ extrema sint habilia ad illum actum perpetrandum. s. tempus in quo actus gestus est & ratihabitionis tp̃s, quia si unũ istorũ deficit nõ procedit ratihabitio, quia cum ratihabitio sit fictio iuris, non põt procedere super impossibili, de quo plene per Bart.in l.si quis ꝑ emptore ff.de usuca. Exẽplũ quidam nomine infantis interfecit maior factus ratum habet, certe talis ratihabitio non retrotrahitur, quia impossibile erat tunc temporis talẽ mandare. Exemplum de alio extremo. Ab aliquo habebam terminum ad aliquid agendum,[e] amicus meus noĩe meo fecit, ego post terminum ratum habui nõ retrotrahitur, quia sicut post terminum non potuissem uere facere, sic nec ficte. Ratio quia ubi certũ tp̃s est de substantia, ibi oportet obseruari tp̃s, alias actus est nullus ipso iure. ff. de excu tu.l.scire oportet. §. consequens, quia recedere a tp̃e est recedere a forma. ff. de uerb.obl.l.qui Romæ. §. augerius. uide bonam glo. l. si ego.ff.de ne.ge.in fin. & pro hoc facit tex. in l bonorum. ff. rem ra. ha. uide bonam gl.in c.quam sit, de elec.lib. 9.in cle. quod circa. de elec. ubi dicit q̃ fictio non põt id quod ẽm naturam est impossibile.q. 14.ubi subtiliter loquitur, exemplum insti. de adop. §. minorem, ubi quis non põt adoptare eum quẽ non antecedit ꝑ tot annos, q̃ eũ gñare posset. Similiter non posset fingi q̃ quis uiueret hodie qui 300. annis p̃teritis mortuus est, insti. de ex. tu.§.sed si in bello. Quinto requirit̃ ẽm Inno.in c.prudẽtiam.de of. dele. q̃ illud qd' quis facit ualeat ut fit aliq̃d quia q̃ nihil est nõ põt ratũ fieri, vñ excõicans nomine alterius non ualet, licet ille ratum habeat nisi ipse qui põt excõicet.[f] Similiter si q̃s iurisdictionẽ faciat nomine iudicis non potest ratum haberi, quia quæ facti sunt & solennitatem requirunt, non possunt rata haberi. Et ideo cum sententia, a non a suo iudice lata sit nulla. de iudi. at si clerici, & cum aliæ solemnitates requirantur quas ipsemet qui ratum habere uult si omitterent non teneret quod facit, ergo nec ratum habere potest, si ab aliquo omittantur, facit dict. l. obseruare in fine. Sexto requiritur quod possit mandatum per alium fieri, quia si per alium nõ potest fieri, ratihabitio, non retrotrahitur ut puta facit quis adulterium uel fornicationem nomine meo, non possum ratũ habere, ut dicit glo. in l.1.§.quotiens in uer. mandato. ff.de ui & ui ar. & Cyn. in l. non ideo minus. C.de accusa. Et Geminia. post gloss. in uer. alios. in capit. sciant cuncti de elect. lib. 6. limita istud uerum in aliis quæ non sunt delicta, licet non proprie cõmittat sed interpretatiue, ideo eadem pena

trahentium cũ seruabus suis puniuntur pœna de qua ibi, & adde hanc l.ad ea quæ habent.s.§.2.&c.

d Secus esset] Quia.s.ratihabitio tacita nõ sufficit de hoc in regula ratihabitionem, de re iu.li.6.& ibi bona glo.

e Agendum] Puta ad soluẽdum 10. titio ut consequat̃ equum.

f Excõicet] Sequit̃ Ab.in d. c. prudentiam in 6.col.Et dicit illa dicta eẽ uerissima notabilia. Et uide qd' not. in regula cum i mercur. per gl.9.q.2.in summa. Aliquid no.in l,1. C. qui pro sua iurisd. Et in l.2. C. communia utri.iudi.

punietur tanquam eiusdē delicti particeps & mandator, ut no. Bald. [a] in l. unica. §. ne autem. C. de cad. tol. Septimo ꝙ lex non requirat nisi delictum simpliciter, quia si lex requireret maleficium & per prius machinationem seu tractatum non sufficeret sola ratihabitio. facit glo. fi & Ioan. And. in c. 1. de conuer. infidelium, ex quo patet, ꝙ licet mulier habeat ratum homicidium uiri post mortem, tamē quia requiritur machinatio per prius ideo non impediet matrimonium sequens, cum illo qui occidit secundum Gemin. [b] in cap. cum quis. de senten. excommunic. libr. 6. in fin.

5 Vtrum actus qui debet expediri per consensum in cōmuni præstitum ualeat si singuli consentiant ut singuli non collegialiter. ℞. Panor. in cap. cum in ecclesia, de causa pos. & proprie, quod non. ut in c. Genesi de elect. & l. 2. C. de decurio. nec est speciale in electione, quamuis glo. [c] dicat contrarium in cap. 1. de re. eccle. nō ali. lib. 6. Sed tu tene quod non ualet. Et hoc sentit post modum Ioan. And. ibidem in nouella & firmat Io. Cal. in d. c. cum oēs. de cōsti. & Bart. in l. oēs populi. ff. de insti. & uersic. tractus. Supra ciuitas in prin.

CONSERVATOR [d] qs pōt esse. ℞. quod si dat Papa, oportet ꝙ si eps uel superior prælatus, uel abbas uel habens dignitatem, uel personatum in cathedralibus, aut collegiatis ecclesiis. Item quod non sit de iurisdictione uel dominio seu districtu ecclesiastico, uel temporali illius cui datur pro conseruatore, exceptis illis qui regibus & regiminis dātur. Item ꝙ non sit conseruator conseruatoris sui, habētur hæc in ca. hac constitutione, de offi. dele. li. 6. & extra ciuitates uel dioceses in quibus fuerint deputati, uel alibi quā in ciuitatibus, seu locis insignib. ubi copia possit haberi peritorum procedere nō possunt, nec aliquos ultra unā dietā a fine diocesis eorundē trahere pnt, ut in d. c. hac constitutione.

1 De quibus possint se intromittere ℞. ꝙ solum de manifestis iniuriis & uiolentiis, & si de aliis se intromiserint, uel ad ea quæ iudicialē indaginem requirunt suam ptātem extenderint sunt suspēsi per unū annū ab offō [e] & pars q̄ hoc fieri ꝓuocauerit excōicationis sniam īcurrit ipso facto, a qua nō poterit absolui nisi primo satisfaciat integraliter de expēsis. ut in d. c. hac cōstitutione, & ibi Ge. ut infra.

2 Quæ expensæ debēt restit. ℞. Ge. ibidē [f] qđ solū ltime & pp hanc cām factæ. 2. q. 1. c. 1. i primis. [g] Et primo dn̄t restitui anteq̄ absoluat. de iud. c. 1. de sen. ex. uenerabilibus. §. idē li. 6 & 2. q. 7. accusatio el 1. in fi. ubi de hoc. §. 11. q. 3. excōmunicatos in glos.

3 Quid si reus negat notorium & actor uult probare. ℞. ꝙ conseruator cognoscere poterit, quia quilibet iudex cognoscere potest an sua sit iurisdictio. l. si quis ex aliena. ff. de iudi.

4 Quantum durat eorum officium. ℞. ꝙ usque ad obitum cēcedētis, & tūc expirat quo ad negotia non cepta, ut in d. c. [h] hac constitutione.

a Vt not. Bald. in uersi.] Tu altius, ubi subtiliter dicit, ꝙ quidam sunt actus naturaliter incerti ut puta edere bibere, coire, & ista non pn̄t p aliū explicari, sicut euidenter patet. Nā ut dicit Aui. Deus glīosus dedit unicuique indiuiduo ꝓpriam complexionē q̄ alteri cōicare īpossibile est. Et iō nemo p aliū comedit vł cōcubit. Vñ q. mādat adulteriū fieri, nō ē adulter, nec uere sictæ, nec ꝓprie punit de mādato, sed tāq̄ fautor adulterii hic ille.

b Scđm Gemi.] Adde gl. idem tenentē in c. si quis inuentæ. 31. q. 1. & Ab. ī d. c. 1. de cōuersi. in fi. super illa gl. ubi multū eleganter & subtiłr loqt. Et uidem r̄imoniū 3. impedimēto criminis. §. 7.

c Quāuis gl.] In uersic. 3. Et adde Ab. in d. c. cū oēs cū additionibus ibi positis, & ē cōmunis snīa & gl. in d. c. 1. est reprobata.

d Cōseruator] Conseruatores pn̄t dici epi secundum gl. in c. 1. de offi. deleg. lib. 6. Quia hn̄t conseruare uiduas pupillos & orphanos ab oppssionib. & iniuriis de fo. cō. ex p-

lus secundum gloss. ibi.

a D.c.ca.] In fine. Et hoc propter uerbum oino.

b Recipere] Vnde Aug. dicit q a puero nondum anniculo paratus est doceri. 23.q.3. si habes. Alias stultus esset. 22. di. de constantinopolitanae. Qui enim bono cõsilio non acquiescit amittere debet dignitatem, exemplo Rob. a qui se... nõ credidit. 7.q.1. Denique, uel ad instar uxoris loth. q̃ conuersa est i statuã. Ea.n. nemitate nituntur, q̃ consilio gerunt. l.1. C. de repud. cũ et eis debeat. de rebus ecclesiae disponere consilio clericor. c. nouit. de his quae fi.a pla. [illegible] tur [illegible] nõ laut. facit l. in bonorum. ff. de bo. pos. & l. regula de iur. & fac. [illegible]. Nec [illegible] est deuitare a te [illegible] p ude[illegible] [illegible] de iu[illegible] [illegible] §. [illegible]

c Cõsilio dato [illegible] regula est [illegible] ex consilio [illegible] non tue[illegible] [illegible] obligatur, quia tenet ex[illegible] an sibi [illegible] & le[illegible] & mal[illegible] [illegible] cõ[illegible] [illegible] fraudis, [illegible]

5 Circa munera & expensas assessorum & notariorũ tenet obseruare quod delegatis statutum est, de quo Vide infra Iudex. §.9. cum sequen.

6 Quid de attemptatis per cõseruatores ꝯ praemissa R. q irrita sunt ipso iure d.c. [a] hac constitutione, & haec uera sunt, nisi in eorum literis alia potestas eis daretur ut fit cõiter. Et sic patet qd̃ hodie parũ ualet haec prouisio.

7 Sed quid si alius q̃ ille cuius est conseruator procuraret, ut se intromitteret de aliis, nunquid esset excõicatus. R. Ge. in d. c. sup. hac cõstitutione q non, nisi participaret cum parte postquam excõicationem incurrit, qa tunc ligaretur eadem excommunicatione participando in crimine criminoso, alias non.

8 Quis põt absoluere istũ. R. Ar. h. Io. mo. & Io. And. in d.c hac cõstitutione q ordinarius ex quo conditor canonis non sibi reseruauit, hoc Gem. in d. uer. par uero aqua.

9 Vtrum posit uices suas alteri committere R. q non, nisi citatione & suiarum denunciatione, nisi aliud spãliter in eorum literis cõtineat d.c. hac constitutione. uersic. uicessimis suas.

CONSILIVM est uoluntatis pceptũ necessitatis 14.q.1. qd̃ pcipit, tñ qui cõsilio dni non utitur, minus boni adipiscit. c. quisquis. ea.q. Et merito arguit q consilia sapientum & recta suadentiũ non uult recipere [b] 84.d.c.1. Et in dubiis debet homo requirere consilium. 16. q.2. uisis & dist.20.c.ult. 11. q.3. excellentissimus.

1 Vtrum quis teneatur ex cõsilio dato, [c] R. quod aut dat quis consilium deliquenti, aut contrahenti, si delinquẽti quo ad peccatum indistincte inuoluitur, sed quo ad poenam seu ad restitutionẽ faciendam, distinguo. aut talis erat facturus ẽt sine consilio, & tunc si dedit consilium ope tenetur insti. de ob. quae ex delic. na. §. si uero ope. [d] ff. de furt. l. si quis uxori, in prin. etiam si consilium non adhibuit principaliter, sed secũdario. [e] ff. de fur. l. si pignore. §. pe. insti. de ob. q̃ ex delic. in §. si uero ope. utputa accõmodauit scalam ad ascendẽdũ & hmõi si vero dedit consiliũ sine ope, alias facturo [f] non tenet. insti. eo. §. interdum. l.2. uersicul. certe. Nec ob. l.1. §. sed utrum. ff. de ser. cor. quia est casus spãlis in quo non debet augeri malitia serui laudando, uel põt dici q ibi non solum consuluit, sed ẽt laudando incitauit qd magis est [g] pro hoc facit qd no. in l saepe. §. fin. [h] ff. de verbor. signifi. & in l.2 §. fi. ff. manda. si vero nõ erat facturus tenet l. si remunerandi gratia. §. plane. ff. man. sed non ei cui dedit consilium sedm gl. in regula nullus ex consilio de reg. iur. li.6. sed ei contra quem & eius malefici nomine, puta si fecit homicidium homicida est l. distinct. si quis uiduam, &

fica p canonem.86.di. tanta & capit. sane. de renun.

d §. si uero ope.] Adde ibidem. §. interdũ, secũdo ubi ille dr opẽ pstare cõsilio si scalas cõmodauerit vl apodiauerit uel fenestras fregerit & hmõi. Dedit ergo consilium & postea opem praestitit, & sic furti tenetur.

e Secũdario]i. expressim qa non dixit sed bene sciebat.

f Alias facturo]Bar. in l. nõ solum. §. si mãdato tenet, q in persuadente nulla sit distinctio an sit facturus uel ne. quia semper psuadens tenet, allegat text. in l.3.§. icidit. ff. ad turpil. ibi aut q instigat. & l. haec uerba. ff. de adul. ibi p suasit. Praeterea psuadere & dare cõsiliũ est opẽ pbere, ut l. qui seruo. uer. plus. ff. de fur. Sed in pstante opẽ absque dubio nõ adhibet distinctio & qua s. igit &c. Sed haec rõ nõ multũ uiget licet credere in persuadente non adhiberi distinctionem, secus in cõsiliante, qa vr cõis opi. subdit Bar. praedicta uera qñ psuadet illud quod cadit in delictum, alias adhibet d. dist. In conscia tñ q malũ cõsuluit peccat.

g Magis est] Quod patet in uer. mostrauit quẽadmodum delinqueret.

h L. saepe. §. fi.] Vbi hr q ab eo cui opẽ dedit potest [illegible] cũ eo agi, sed non ab eo

qui consilium dedit intellige si erat alias facturus. Et ideo, si consuluit seruo ut furtum faceret uel fugeret tenetur actione furti uel de seruo corrupto.l.1.§.persuadere.ff.de seruo corrup.Si cōsuluit q mihi iniuriam faceret,tenetur mihi actione iniuriarum. de pœ. distin.1.c. si qs tam.§. non solū.& ff.de iniu. l.non solū. Illi aūt non tenetur tum quia debebat explorare & scire q sibi non expediebat, tū quia ex improbitate sua melius consequit̄ actionē. ff. de fur. l. itaq. fullo &c.

a Cū consilio] Pone exemplū pro primo casu. Statuto cauet̄ q mulier uel filiusfa. nō possit adire hereditatem sine consilio proximorum &c.

b Et Pa. in ca. ex.] Et Bar.in d.l.1.ff. de pro so.§. si plures.

c Beneficii] Pro hoc tex.in d.c. 1.§.fi.ne se. ua. lib.6. Ibi qa in petēdo uel expectando eius consiliū posset uacanti beneficio periculum imminere.

d Vero cōsiliū] Rationē huius differentiæ assignabat quidam doctor,ut refert Ioan. de Lig. quia fortius stringit mandatum hominis quam legis argumen.l. celsus.ff. de arbitr. Item quia potestas ordinaria est magis formidabilis q̄ delegata. ut in c.1. & 6.de officio delegati, habens ergo requirere consilium fretus potestate ordinaria non ita astringitur sicut habens potestatem delegatam,unde in illo c.1.procedebat potestate ordinaria. Tamen uidetur sentire Ioan.de Lig.q ubi per habentem potestatem ordinariam est consilium requirendum non ualet actus consilio non habito. Allegat bonum tex.in cap.nouit,de his q̄ fi. a pla. Qđ t̄n ī dictū.ca.1.ne se.ua.qa rō illius tex.est generalis ad oē periculū. Nā in dispositiōis rō nō dēt restringi & ampliari dispositio.ut l. si pr.§.dulcissimis.ff.de l.2. nec placet rō antiquorū ī fal. legata.s.ut sit differētia inter hoiem & legē, sed dic ut hic i tex.uersi.ratio. &c.

huiusmodi.Sed tu dic in cōsciētia teneri ēt ei quē male cōsulendo corrupit, quantū potest exhortādo ad bonū. ar.6.q.1. deteriores. Si uero dat cōsiliū cōtrahēti, & tūc si est fraudulētū tenet̄ indistincte.ff.de dolo.l.q̄ si cum scire,ubi ille q cōsuluit dolose & sui lucri causa mutuare debitori non idoneo tenet̄ actione de dolo ei cui consiliū dedit ad idem.ff. de proso.l.1.Si uero non est fraudulentū,non tenetur,ut in d.regula nullus ex consilio. ff.de dolo.l.eleganter.in fi.& hoc uerum si est simplex cōsiliū, quia si esset mādatū q̄uis nō sit fraudulētū si est designata certa persona,puta mandat quis tibi ut titio pecuniam tradas, & sic tenet̄ indistincte ēt si alias erat facturus.ff.manda. l.2.§.tua & aliena.&.ff. de neg. gest.l.3. §.fi.si uero non est designata certa persona, & tunc si alias nō erat facturus tenet̄. ut in d.§.fi.alias non.

2 Vtrum ille qui debet aliquid agere cū consilio[a] alicuius possit procedere si ille mortuus est uel ē absens uł nō unlt cōsulere. ℞. ut colligo ex Gem.in c.1.ne se. uac. lib.6.& Panor.[b] in c.ex parte.de cōstit.q̄ aut consilium debet peti ex statuto uel ex consuetudine,& tunc potest procedere si ille mortuus est uel remotus uel non uult dare qñ periculosum est expectare respectu actus sup quo requiri debet sicut collatio beneficii[c] & huiusmodi. Si uero consiliū[d] non requiritur per statutum uel consuetudinē sed de mādato alicuius.Ge. ibidē tenet q̄ nō pōt pcedere,sed dēt ad mādātē referri,& hoc uerū fm Vinc. & cōposi. nisi cōmissio facta fuisset sub noīe dignitatis, qa si mortuus est expectabitur successor ar.c.qñ abbas. de offi.deleg. Pa. uero limitat uerū nisi immineat periculum ex dilatione.ar.l.si lōgius §.si filius.ff.de iud. & in l.si cū dotē.§.si latitat.[e] ff.so. mat.& hoc sentit Barto.[f] in l.1.§.si plures.ff. de exercita. Ratio secūdū eū quia mandatū debet intelligi fm iura. ar.c.ex literis.de cōsti.& c.2. de rescrip. Sed de mēte iuris est q si potest haberi habeatur,& si non pōt haberi & periculū sit in mora, procedatur ad cōsummationē actus, ut ī d.c.1. Et placet mihi.qa sic uidet̄ de mente mandantis.

3 Vtrū actus gestus teneat si pōt peti cōsiliū & non petit̄. ℞.Pa.in d.c.ex parte,q̄ si mādator ex forma mādati uoluit reqri cōsiliū nō tenet actus nisi reqrat̄, ut in c. cū in ueteri. de elect. Si uero ē ex dispositione legis, & tunc si lex a principio cū dedit potestatē mādauit cōsiliū requiri similiter nō ualet ex defectu potestatis,qa habuit eā modificatam & qualificatam,& sic intelligerem.c.a.nouit.de his quæ fi.a præla.ita quòd si

e §.sed si latitat] Pri náq. datur actio in casu illo si adest iusta cā,puta qa filia nimis forte diligit maritū, uel leuis pr̄q. & pba psona &c. ubi dicit no.Bar.& facit ad ppositū q si est statutū i ciuitate q mulier nō possit ɔhere uel testari sine cōsen suo cōsanguineorū q si consanguinei requisiti nolūt cōsentire q ad iudicis officiū spectat examinare cām ɔdictionis & si quidē. als iudex promittet mulieri cōtrahere & testari per illū tex. q ēt in casu q mulier hēt iustā causam ɔdicendi non datur actio patri &c.

f Sētit Bar.] Et in 5.col.uersi. Quaro secūdo ubi facit hāc eādē distinctionē. Addens in primo casu q si ille est psens & recusat consulere certe cogetur

ne clausula decreti[a] actus est nullus, aut habenti prius potestatē mādauit superior, ut procedat cum consilio, & tūc tenet licet sit puniendus. ar. c. dilectus. el. 2. de præben. uide glo.[b] singularē. in cle. 1. de iure patrona.[c]

4 Vtrū obligatus petere cō siliū, teneaт illud seq. R. Ge. in d. ca. ꝙ aut peti debet ab eo a cuius potestate dependet principaliter actus, ut ꝙ clericus nō cōueniaт coram alio epō sine cōsilio ꝓprii & sic teneт seq, & iste est casus in c. 1. de fo. cōpe. cū glo.[d] si uero non dependet actus ab eo sed una cū aliis debet interesse, tūc si ꝑ alia iura debet seq, clarū est ꝙ artabiт, & ita procedit gloss. in c. 2.[e] de cor. uici. ſm intellectum Host. patet hoc in c. studeat. l. dist. ꝙ requirit cōsiliū aliorū epōrū in depositione sacerdotis, & intelligiт[f] ꝙ sequiт ꝑp. c2. si aūt presbyteri. 15. q. 7. aut non apparet per alia iura expresse ꝙ debeat sequi tunc, si debet requiri a participe officii super illa oportet sequatur.[g] conclusio est in c. uenerabili. de offi. de leg. Nam coadiutor ibi datus habet officium super rebus ecclesiæ sicut prælatus cui datur, ergo debet sequi eius cōsiliū. Aut nō debet requiri a participe officii sed ab habēte ius, & sic adhuc tenetur sequi, unde si mandaт ꝓuideri alicui de ecclesia requisito consilio patroni, debet consiliū sequi cū habeat ius in tali prouisione ecclesiæ dictum est Ioan. And. in c. dilectus, de off. leg. & in c. 1. de cap. mon. aut nō debet requiri ab habentibus ius, tunc si materia habeat ꝙ debeat sequi sequendū est, puta si consulatur alicui, ne ordinetur ꝓpter irregularitaté, & ita procedit tex. in ca. ad aures. de ætа. & qualita.

tur per iudicem. facit. l. si quidem. C. de decur. lib. 10. & C. de bo. quæ lib. l. fi. §. necessitatē. Et de materia huius. §. uide plene ibi per Bar. uer. ut autē hæc materia liqueat. In c. cū olim. de arbi. & in c. ad apostolicam, de regula. Vide etiam per Io. an. in addi. ad Spe. tit. u. de requi. consil. §. 1. uersicu. ut antem. Singulariter tñ adde ꝙ ubi actus debet exerceri per certā personam & sub certa forma, licet recedatur a persona non intelligiт a forma recessum. Exemplum testator relinquit mille dispensanda ꝑ hæredem secūdum consilium Guar. Sancti Franci. hæres stat per annū, & propter suam negligētiā deuoluitur potestas dispensandi ad episcopū. l. nulli. & l. id quod pauperibus. C. de epis. & cleri. c. nos quidam. de testa. & quod utrobique not. Tamen episcopus debet seruare formam, quia exequi debet uoluntatē defuncti secundum consilium Guar. Fuit singula. dictum Bal. in l. si pupillam. C. si māra. ita alie. fue. quē refert & sequitur Barba. in c. du. de crimi. fal. qui dicit esse ibi casum pro isto d. Bal. in uer. iuxta prædictam formā ubi probaт ꝙ licet persona magna authoritatis possit recipere literas apostolicas, tñ debet recipere illam formā ibi descriptam, Et sic patet ꝙ licet recedatur a ꝑsona, nō tamen recedit a forma, probaт etiā hoc in clem. 1. de sup. ne. prela. ubi si collatio beneficiorū spectat ad inferiores ab ipso, & per negligentiā deuoluaт ad episcopū Eps tenetur conferre illa beneficia illis personis quibus tenebantur cōferre illi inferiores ꝑlati. Et uide ad hoc Ab. post Io. An. in c. publicato. de elect. in fi. Vbi tamen dubitat in casu illo. Vide etiam Ab. in c. possessiones. de re. ec. non alie. in fi. Qui in terminis. d. cle. tenet indistincte quod dicit Bar. in d. §. si plures dicat in hoc nō requi cōsiliū Gua. cū guardianus nō possit esse exequutor testamenti cle. exiui. de uerb. sig. sequiт hic Pan. in c. cum olim, de arbi. nam Barto. in minorica, aliter dicit ut habes in exequutor. in dicto. §. fina.

a Clausula decreti] Est illa quæ ponitur in rescriptis, & si secus actum fuerit. Vult dicere ꝙ ista clausula ad hoc ut actus nō ualeat nō est necessaria. Et de hoc habetur in c. si eo tempore, de ele. lib. 6.

b Vide glo.] Illa gl. est in uer. inhibētes, & loquitur in aliis terminis, sed approbatur ibi ꝑ doct. Car. in 7. q Et Imo. in 3. col. per Roma. consi. 203. In Christi nomine &c. Quo ad primū. 2. co. Abba. cōs. 91. Quo ad primū. 6. co. Et in sua disputatione incip. Augerius. 20. col. Pe. de Anc. in c. statutum. §. fi. uer. aduerte, de rescri. in 6. & in cle. 1. de se. post. & fr. in regula ea quæ in 6. 12. col. uersi. ex quibus infertur consil. 6. uiso them & 31. uisa qua lā petitione, & cō. 416. uiso & diligenter ponderato. Gem. in ca. prouide. de elec. in 6. & in c. 1. §. pen. post Imo. de officio ord. in 6. Et uide aliquid per Abb. in c. cum dilecta. pen. col. de rescrip.

c De iure patronatus] Prædicta procedūt in cōsilio, ubi aūt requiredus est cōsensus ꝑcise dēt haberi, ꝑ id qđ hг & not. i c. si ꝓ te. de rescr, li. 6. Et tenet gl. in d. c. 1. ne se. ua. li. 6. & Pa. i d. c. ex ꝑte. de cōstit.

d Cum glo.] Est in uer. eiusdem, quæ dicit, aliter nullo modo possunt eligere iudicium aliorum, nec de licētia episcopi possunt eligere iudiciū seculare.

e Cap. 2.] Nam ibi dicit ꝙ quidam promotus fuerat accusatus Papæ ꝙ fuerat filius canonici, & ꝙ habebat maculam in oculo. De primo concedit Papa episcopo Cantuariensi. De secundo nisi de consilio suffraganeorum, dicit glo. ꝙ ex quo sunt delegati non potest aliquid facere. Et hoc ideo est secundū Hostien. quia iura uolunt corpore uitiatum non promoueri. &c.

f Et intelligitur] Tale consilium sequi debet ille q habet facere actum cum consilio, & adde. c. fœlix. 15. quæstione. 7.

g Sequatur] Hic capitur consilium pro consensu.

Non

& ita eū intelligit Io. An. in d.regula nullus ex cōſilio in mercu.in uerſi.ad ſecūdū,inducit aut materia nō habet ut ſequaẽ &ſic nō ten.ẽ ſeq.[a] de elect.cū in ueteri.de arbi.cum olim.adde ẽm Io. And. in regula nullus li.6.in mer. ꝙ ſi dicaẽ iuxta conſiliū, uel ẽm conſiliū talis teneẽ ſequi. Et ẽm Cyn.in l. id quod pauperibus.C.de epiſco.& cleri. idē dicendū quando diciẽ de conſilio talis,ſecus ſi dicitur cū conſilio,ſed Ioan.An.ubi ſupra &Bar.in l.1.§.ſi plures. ff.de exer.in 3.col.nō approbant hoc ſed tenent ꝙ non tenetur ſequi.Ego recurrerē ad intentionem mandantis.

5 Sed pone ꝙ tali obligato ſequi conſiliū detur conſiliū iniuſtū.℞.Hoſtiē. & ſequitur Pan. ꝙ non debet ſequi, qui cōſiliū importat ꝙ ſit iuſtū, ut in l.Titiū & meuium.ff.de admi.tu.& no. Bar.in l.1.§.ſi plures.ff. de exer. & ẽm eundē Hoſt poſſent proferre ſententiā contrariā, quod uerū ẽm Panor.[b] de æquitate,ſecus de rigore iuris. Quod uerum credo, niſi periculū eſſet expectare, quia tunc poſſet dare etiam de rigore iuris, ut ſupra dictum eſt.

6 Quid ſi Papa mandet collegio ut eligat unū cū conſilio talis poterunt ne eligere cū a quo conſiliū petere debent.℞.Pa in d.c. cū in ueteri ꝙ ſic [c] ẽm Hoſt. ſecus ſi cō ſilio & aſſenſu mādaſſet, qa non poſſent, quia in primo caſu poteſt cōſulere ne ipsū eligant &ſic nō conſentit ante electionē, ſed in ſecundo caſu,quia oportet cōſentiat, notabiẽ ambitioſus. ut in c. poſt petitā, de electione ex quo patet ꝙ licet ſtatuto caueatur ne mulier poſſit alienare,niſi de cōſenſu duorum agnatorū,tamē alienatio facta uni de conſenſu alterius agnati ualet, imo plus dicit Hoſt.ut recitat Pa. ubi s̃. ꝙ ſi cōmittaẽ aliquid ſic cū conſenſu & cōſilio trium & unus diſſentit & duo cōſentiunt,ꝙ ſufficit dūmodo tertius non contemnatur.[d]

7 Quid de proponentibus in conſiliis aliquid quo proximi iniuſte dānificent, uel ꝙ fiant iniqua ſtatuta. ℞. ẽm Dir.ꝙ tenētur ad reſtitutionē inſolidū,qn̄ talis dānificatio nō fuiſſet facta,niſi ex eorū ꝓpoſitione ultra mortale pcm̄ ꝙ cōmiſerūt ꝓponēdo.

CONSPIRATIO Vide s̃.coniuratio.

CONSTELLATIO Vide ĩ.ſortilegium.

CONSTITVTIO Alia ciuilis alia eccle.Ciuilis,ciuile uel forenſe ius appellatur,eccleſiaſtica vero canonis nomine cenſetur.3.diſtinct. in principio, ubi dicit glo ꝙ etiam aliquando conſtitutio eccleſiaſtica appellatur canon, quando conſtituitur in uniuerſali concilio.de biga.c.altercationis.Aliquādo decretū quando Papa ſtatuit de conſenſu Cardinaliū ad millius conſultationem extra de electio. bone. el. 1. quandoque etiam ſolus extra de reſcrip.ca.1. aliquando epiſtola decretalis qn̄ Papa ſtatuit aliquid ad alicuius

a Non tenetur ſequi]Nā ubicunque quis teneẽ facere aliquid cū cōſilio aliquorū,nō teneẽ petere illorū cōſiliū debito tpe & expectare reſpōſum.d.cap. olim.Nā cōſiliū ex proprio ſignificato nō obligat ad hoc.4.diſt. §. hoc & ſi legib. Secus tn̄ eſt ſi teneẽ quis habere cōſiliū & conſenſum, ſeu cōſenſum tm̄, qa teneẽ illorū ſeq. cōſenſum.Not. tn̄ ut colligiẽ ex Bar.in l.1.§.ſi plures. ff. de exercito.ac.Qd̃ qn̄ cōſiliū poſtulaẽ ab eo q nō habet ſanū intellectū, tunc capiẽ conſilium pro cōſenſu. ut l.puberibus. ff. de ſuſpe. tu.uñ ſi cauetur ſtatuto ut pupillus certū quid faciat cū conſilio duorū agnatorū capiẽ ibi conſilium pro conſenſu,qa pupillus nō hẽt diſcretū iudiciū, facit tex. iuncta glo. in c.uenerabil i.de offi. de leg. Et ſic intelligitur hic in caſib.in quibus tenetur qs ſequi cōſilium alterius ꝙ conſiliū capitur ꝓ conſenſu. Et cōſenſus eſt neceſſario exhibendus ubi requiriẽ,ut patuit.§.3.in poſti.ergo &c.Hæc oia Abba.in ca. Cū in ueteri. de elect. Et in c. cum olim.de arbi.

b Secundū Pa.] Quod ſi qs ſequutus eſt cōſiliū malū non excuſaẽ, uñ ſi electores ad cōſiliū aliorū elegiſſent ſcienter indignū incidiſſent in pęna.ca. cū i cūctis đ el.

c Quod ſic]Glo.in d.c.cū in ueteri,uult ꝙ de neceſſitate nō ſit requirere cōſiliū iſtius quē intend... eligere, tū qa conſentiendo ſatis uideẽ conſiliū ... ſtare, tū qa ſi cōſentiret ante electionē notar... ambitione. Tutius tn̄ eſt ẽm Ioan. And.ut requi... ut ſatis ha... mæ mādat... poſſet cōſulere ... tatr ut al... gerẽt per q... melius cōſ... cōſuleretur ... petendo con... lium in gen... ſecundum c... muniter ... & ſi in ip... poſſet dic... nō eligatis ... quia non ... dignus & ... polica el... rẽt poſſet ac... ptare.

d Contem.] ... cit lex pu... ff.de adm... to.& hoc ... conſenſus ... pin. uor... tur ut q... ſolēnitas ... ē autoritas ... nō obſſet ... de re. ... alie.ẽm ... ſtatutū ... filiū ... poſſet ... ſenſu pa... filius ... cū patre ... conſ... cit qu... Bar. in l.c... §.liberti... leg.2.& ... l.ſi.C.ad ... in l.ſi filius ... peti.hæred.

e Contem... Ho ſatis ... in arbit... dicibus ẽm ... citer elect... quibus ... ſententia ... ris ... ſi unus ... ff.de arbi.& ... duo ex ... ff.de re iu... capitu. fina. de elect.

a Consultationem] Vel solus uel cū cardinalibus.

b §. leges] Tunc ait leges firmantur cum moribus utentium approbantur.

c Capitulo primo] Vbi not. d. An. ꝙ & si lex emanarit propter bonū publicum, si moribus utentium nō est approbata nō obligat.

Et ad ista facit quæ subtil'r no. Bar. in d. l. 1. ff. de testa. Et hanc ēt diffinitionē ꝓbat Bar. in repe. d. l. de quibus. Et addit ꝙ illud moribus constitutū ponitur ad differentiā aliarū partiū iur. quæ expressæ ueniunt consensu. Quod ꝓ lege suscipitur ponitur ad differētiā eius iuris qđ descendit a consuetudine unius singularis ꝑsonę, quia illud non seruaт̄ ꝓ lege. Est. n. ibi ius dispositū seu circa quod disponatur. Sed ius de quo loquimur est ius disponens iō dr̄ qđ pro lege seruaт̄, subdit̄ cū deficit lex. Hoc ponitur vt ostendat nō ualere cōsuetudinem a lege reprobatā. Nam aut cōsuetudo est in casu a lege non deciso, & tunc deficit lex, aut in casu deciso. Et tunc si lex non resistit consuetudini ualet cōsuetudo, & tūc improprie dicitur cū deficit lex q̄a p cōsuetudinē derogat̄ general'r uel special'r. Aut lex resistit cōsuetudini, & tūc lex non deiicit, nec consuetudo ualet hæc Bart. Host. in sum. ponit longiorem diffinitionem, refert Alexandrinus in dicta consuetudo.

cōsultatione[a] aliqñ dogma quod consistit in doctrina fidei Christianæ. 23. di. q eps, aliqñ mandatū quod consistit in doctrina morum. aliqñ interdictum. 23. di. his igitur. quo nulla pœna addicit̄. facit. c. si quis dogmata. 25. q. 2. aliqñ sanctio qñ addit pœnam. 17. q. 4. si quis suadēte. Constitutio tñ ꝓprie dr̄ qđ princeps statuit c. constitutio. di. 2. large accipitur ꝓ omni iure scripto. c. cum omnes de consti.

1 Vtrum constitutio Papæ quæ a principio cōiter nō recipitur, ipso sciēte & tolerante obliget ad pctm̄. ℞. Pa. in c. qa circa. de consan. & affi. post. d. Ant. ꝙ non. ꝓ quo facit quod no. 4. dist. §. leges.[b] de treu. & pa. c. 1.[c] si uero a principio a maiori parte recipitur sic obligat, quamuis minor pars non seruetur. Et sic intelligo. c. cum iādudum. de præb. ꝙ multa per patientiam tolerantur quæ si deducta fuerint in iudicium, exigente iustitia non debent tolerari. Vide quod dico. j. Cōsuetudo. §. 10.

2 Vtrum omnes constitutiones emanatæ post compilationem decretalium habeāt uim. ℞. ꝙ non nisi de his fiat mentio in 6. lib. decretalium uel nisi sint factæ post dictū sextum. ut probatur in ꝓlogo dicti sexti. De hac materia. Vide j. Lex.

CONSVETVDO est[d] ius quoddā moribus institutum quod ꝓ lege suscipitur. c. consuetudo. 1. di. & de hac hic loquor non de illa cōsuetudine large dicta, qua quis dr̄ consuetus facere aliquid, quæ est quoddam ius priuatum non publicum, ut ista de qua hic ut l. de quibus & l. cū de consuetudine. ff. de legi.

1 Quis pōt consuetudinem introducere. ℞. ꝙ ille q pōt facere legē. qa a quo remouet̄ genus & eius spēs. l. filius[e] in ff. de do. & l iurisgentiū. §. sed si fraudandi. ff. de pactis ī gl. ergo a ɔ̄rio sensu[f] consuetudo est species iuris isti. de iu. naturali. §. constat ergo.

d Consuetudo est] Bar. in l. de quibus. ff. de legi. reprehendit hanc difinitionem, quia non habet substantialia, quia ad firmandam cōsuetudinem requiritur tacitus populi consensus, ut d. l. de quibus, unī sic pōt dici. Consuetudo est ius non scriptum moribus & usibus populi, uel a maiori parte ipsius rōne initiatum & continuatum introductum habēs uim legis. primo dr̄ ius non scriptū, hoc patet l. §. ex non scripto. isti. de iure na. secūdo dicit moribus &c. quia p mores & usus populi cōprehendit̄ tacitus consensus d. l. de quibus. Additur a maiori parte q̄a sufficeret. ut ff. ad muni. l. qđ maior. recte initiatum dicitur, quia si per errorem esset introducta non obseruaretur. l. quod nō rōne. ff. de legi. Dicitur ēt continuatū, quia in consuetudine introducenda requitur tpis diuturnitas. ut j. eo. §. 8. habēs uim legis quia paris est potentię cum lege. d. l. de quibus hic Bar. Sed iudicio meo illa quæ ponitur hic, vr̄ ꝙ sit bona, patet quia oīs illa diffinitio quæ constat gñe & differētia siue differentiis est bona, hęc hic posita est hmōi, ergo maior est no. p Ab. in rub. de sum. tri. & Bar. in l. 1. ff. de ... de se patet. Ius. n. stat loco gñis, non scriptum ad differentiam iuris scripti, & quod subditur ꝙ pro lege seruatur, cōplectitur oīa quæ faciunt ad substantiam consuetudinis, quia non esset lex nisi esset rōnalis ut c. 4. di. & haberet substantialia. Ista hēt hæc oīa, quia substantialia diffinitionis sunt genus & differētiæ igitur. Euacuat ēt bene diffinitū, quia ista oīa subintelliguntur quæ dicit Bar. igitur.

e L. filius] Exemplum est ibi, ꝙ filius fa. pōt si hēt castrense uel quasi donare simpliciter & cā mortis, quia & testis habet factionem. Qui ergo testari non posset nec donare cā mortis, qa donatio cā mortis vr̄ esse quædā spēs testi uel saltem ultimæ uoluntatis. Aliud exemplum in d. §. sed si fraudandi. Non fuit necessariū ꝙ ꝑtor faceret mētionem de fraude, qñ quidem fraus insit dolo ꝓut species in suo gñe ergo prætor remouet genus. i. dolum, remouit etiā fraudem. ut si dico, nō est animal ergo nō est homo. ualet consequentia. Vult ergo dicere summa nostra ꝙ qui non potest ius condere nec consuetudinem.

f A contrario sensu] Istæ sensus ꝙ qui non pñt legem facere sic nec consuetudinem ēm Bar. in rep. in 6. col. d. l. de qbus uer. 2. loco quæro. Quod oēs qui pñt statuta condere pñt & consuetudinem introducere,

2 Quæ requirunt ad faciendam consuetudinem. R. q. v. de necessitate ut habeat uim legis. Primũ q sit rõnabilis quia de substãtia legis est q sit rõnabilis. 4. di. erit aũt. Iõ consuetudo rõne carens nunquam habebit uim legis. & no. q ut dicit. d. An. in c. fi. de cõsue. & refert Ge. in c. licet. de consti. li. 6. in gl. super uerbo rõnabilis consuetudo in tm̃ rõnabilis in q̃tũ participat de fine iuris. Finis iuris canonici est felicitas animę. finis iuris ciuilis, est bonũ publicum. ut no.[a] gl. de iureiu. cũ cõtingat. Et iõ cõsuetudo dẽt cõuenire religioni disciplinę & saluti, si ergo istis est ꝯ̃ria, puta quia nutrit pctm̃ de se est irrõabilis, & nõ põt seruari sine pctõ. 8. di. quæ ꝯ̃. & sex. c. se, quãuis conueniret iure ciuili sicut usuræ q̃ ꝑ bono publico ꝑmittebãtur uel dic ẽm Pa. in d. c. fi 5. col. q qñ consuetudo aliquo bono fine instituitur dr̃ rõnalis licet sit ꝯ̃ ius quod est rõnabile, qa illud uno respectu istđ alio, exẽplum. Ius statuit q ep̃s tractet negocia cũ consilio capituli. c. nouit & c. q̃to de his q̃ fi. a præ. & est rõ qa firmius est iudiciũ plurimorũ. c. prudentiam de of. del. & 20. di. qbus ubi dr̃ facilius inueniẽ qđ a pluribus senioribus q̃ritur. tñ cõsuetudo põt introducere ꝯ̃riũ. ut in c. non est de cõsue. li. 6. q̃ tñ erit rõnabilis alia rõne, uidelicet ut facilius expediantur[b] negocia hoc uerum dũmõ non sit ꝯ̃ ueritatem & bonos mores.

3 Sed q̃ro an alia consuetudo posit esse rõnabilis quæ sit ꝯ̃ legẽ Dei & naturalem. R. Pa. ubi s̃. q ꝑcepta Dei q̃dam sunt moralia. ut puta q mores instituunt & informant, sicut nõ occides & honora p̃rem tuũ & hmõi, & in istis põt cõsuetudo distinguere & limitare & augere, si rõ naturalis suadet nec ẽ pctm̃, qa p̃sumendũ est ipm Deum sic uoluisse cum noluerit oẽs casus distiguere sed dederit regulas & ptãtẽ uicario suo. 24. q. 1. quodcunq; ligaueris, sed ubi ratio nulla naturalis suggerit ius diuinũ distiguere seu limitare nulla lex põt & minus consuetudo & eam faciens dr̃ errare & sic intellige tex. in c. sunt quidam. 25. q. 1. Quædam sunt præcepta mistica. i figuralia & istorũ quædã sacr̃alia de qbus poterat rõ reddi ad lr̃am, ut de circuncisione & de purificatione post partum mulieris. Quędam uero cerimonialia de qbus rõ reddi nõ poterat, quo ad literã, sed solũ quo ad intellectum, ut nõ arabis cum boue & asino. & hmõi. Item quędam iudicialia sunt quæ non obligant hodie, nisi ẽm q dicam ĩ. Decimæ. §. 1. & ꝯ̃ ista ualet consuetudo.

4 Scđm qđ requiritur est q mores & actus hominum ꝑ quos introducit̃ consuetudo solum, ut d. l. de quibus sint tales, q ꝑbab... arguant consensum populi illius qui potest facere consuetudinem d. l. de quibus.

5 Sed qũo possum p̃sumere de consensu populi uolentis introducere consuetudinem R. quod actus aut procedunt a superiori ... sunt actus iudiciales tunc si cõsensus populi accedat a principio uel ex postfacto tacite & sint frequẽtati ita quod saltem sint duæ sententiæ & lapsus tpis si p̃sum... consuetudo qa hñt aptitudinem ad consuetudinem inducendam. ff. de inoffi. testa. l. nam ... his.[d] & ff. ad Sil. l. 1. §. eodem[e] aũt ... uero tales actus non sunt iudiciales ut ... dere, locare, & hmõi aut actus priuati ... est uidere in porticibus super uiam pu... tunc non sufficiũt duo actus, sed requiritur frequẽtia & multitudo actuum ita q totus populus

...ere, quia oẽs pñt ꝑ tacitũ cõsensum, quod etiã pñt per expressum. Sed populi pñt facere statuta p. l. oẽs populi. đ iusti. & iu. ergo & cõsuetudinem. Intellige ergo quod hic dr̃. Qui põt facere legem. s. municipalem, ut populi uel coẽm & gñalẽ ut princeps uel papa.

a Vt not.] In gl. magna circa mediũ quæ dicit canõ considerat utilitatem animæ.

b Expediũtur] Et si patet q unum & idem põt esse bonum & minus bonũ diuersis respectibus ut nubere & non nubere. Quæ reseruata pricipi ui de Bald. in l. 1. C. de iure aure. anu. & in l. rescripta. c. si contra ius uel uti. publicam.

c Sint duo] Bar. in repe. l. đ qbus in 5. col. uersi. 1. uideamus dicit q ad minus duo actus requĩtur: & qñque plures ex qualitate actuum quã quã & aliq dicant quod arbitrio iudicis eẽt relinquendum. q aũt ꝑ actum duorũ iudiciorum inducatur cõsuetudo tex. in l. cum de cõsuetudine. ff. de legi. Adde ẽm Bar. in lectura. d. l. de qbus q licet actus iudiciales indu-

populus sciat l. sed & ea ff. de legi. & l. nam & impator ibidem. & ff. de insti. ac. l. sed & si pupillus. Item q̃ sint actus taliter publici, & ita notorij ꝯriam cōem opi. do. ut uerisimiliter transierint in noticiā totius populi. d. l. sed & si pupillus. §. præscribere. & rō est quia oportet ut interueniat tacitus cōsensus populi si debet esse consuetudo, quia ex uno actu aguosci non potest quāuis sit notorius, nisi hēat cām successiuam per tempus debitum ad introducendam cōsuetudinē, ut puta si pons[a] edificaretur in publico & haberet cām permanentem. Si milr̃ si bñficiū seculare cōfertur regulari & possidet tpe habili ad consuetudinē efficit regulare, & cōrio. ut in c. cum de beneficio de præben. li. 6. uel nisi appeat de expsso consensu populi uolentis introducere consuetudinē per illum actum sine quo cōsensu nunquam erit cōsuetudo. & licet glo. in c. ita nos[b] 25. q. 2 & in c. cum ecclesia de cā poss. & proprie dicat q̃ binus actus in criminalibus[c] facit consuetudinem, intellige de consuetudine large accepta, non de ista de qua hic.

6 Tertium quod requiritur est ut sit introducta ex certa sententia nō per errorem,[d] qa si talis est error q tollat consensum, non pōt esse consuetudo, quia deficit causa. s. cōsensus populi d. l. de q̃bus.

7 Quartum quod reqritur est q̃ maior pars populi sit usa illa consuetudine. Intellige de maiori pte populi hn̄tis consensum habilem ad faciendū legem, unde pueri mulieres & furiosi & hmōi non computantur in numero, qa non pn̄t cōdere legem. ut in l. 1. ff. de legi. & non solū maior pars sed oportet sint duę partes populi[e] uł collegij ut l. nulli. & in l. plane. ff. qđ cuius. uni. aŕr sicut leges nō pn̄t facere sic nec cōsuetudinem.

8 Quintū qđ requiritur est tp̄s debitū. sed q̄ro q̄tum tp̄s reqrat. R. Pa. in d. c. fi. de consue. q̃ licet uarie sint opi. tñ istud sibi uī q̃ de iure ciuili[f] reqrit tp̄s. 10. an. qa iura requirunt tp̄s longū ad introducēdū cōsuetudinē. C. quæ sit lō. cōsue. in rubro & in nigro. & ar. in l. 2. C. de serui. & longū tp̄s est. 10. an. C. de præs. lon. tem. p totū & in gl. dictæ rubri. C. quæ sit long. consue. & hoc tenet Bar. ĩ d. l. de q̃bus & Cy. in d. l. 2. De iure aūt canonico dic, q̃ aut cōsuetudo est pter ius & sufficit tp̄s. 10. an. facit gl. in c. fi. in uer. consuetudo de consue. li. 6. & in c. consuetudo. 12. di. Limita ſm Inn. in c. cum dilectus de cōsue. nisi ueniret ad d̄trahēdum iuri alicuius ecclæ particularis, quia tunc requiritur tempus debitum ad præscriptionē,[g] secus si esset ꝯ ecclam ulem. sed Pa. in d. c. fi. et idē tp̄s reqrit ꝯ ecclam

a Pons] Nam prohibitum est facere pōtem de una domo ad aliam super strata publica. l. 3. §. tractatū. ff. nequis in loco publico. Sed melius dic q̃ de istis actibus, quot debēt esse, q̃ relinquatur arbitrio iudicis. ſm Bal. l. 3. C. de epi. audi. Bar. in repe. d. l. de quibus. imo. & Pa. in d. c. fi. Et ibi etiam d. Ant. limita tamen uerum esse duos actus facere cōsuetudinē nisi sint facti eo die, q̄m ea quæ fiunt de proximo licet plura sint tamen præsumuntur esse idem, ut not. in l. si conuenerit. ff. de pign. act. præterea sicut pupillus potuisset errare circa unum actū ita circa plures factos eodē die, uel l. antiqui. & l. mulier. C. ad Vell. ita dicit Bar. in d. l. de q̃bus. Et seqtur Ang. ĩ §. ex nō scripto. isti. de iure natu.

b Glo. in c. ita nos] Dicit q̃ ex bino actu uidetur induci consuetudo in criminalibus. l. 3. C. de epis. audi. sed in ciuilibus aut non suffi-ciunt tres, allegat. d. c. cum ecclesia. sed glo. ibi in uersi. triū eporū uidetur dicere q̃ etiam tres actus sufficiunt. sed tu i ita ut dixi hic supra celebrius.

c In criminalibus] Vide ple-ne l. in d. l. de quibus. 3. u. [illegible] canon. questione 7. col.

d Per errorē] De hoc quod hic dicitur fuit opinio gl. in c. fi. de cōsue. qui allegat. l. q̃ non ratione. ff. de legibus. sed Abb. eidem dicit q̃ iste tex. facit in cōtrarium, quia dicitur ibi q̃ si consuetudo fuit per errorem introducta, nō debet extendi ad casum similem. quod est no. Nam licet cōsuetudo alias extendatur ad casum similem si non habet legem in cōtrarium. d. l. de quibus cū ibi no. tamen secus quando consuetudo fuit inducta per errorem, quia tunc in illo casu tantum tenet & nō extenditur ad casum similē. exēplum in q̃busdam locis extat cōsuetudo, q̃ si dn̄s uini apponat manū ad plaustrū q̃ rusticus nō tenetur de periculo, sed hæc consuetudo nō extēdit ad alia liquida, & si in hoc casu suo teneat, ex quo populus illam seruauit credēs forte hoc esse rationabile. Vide tu ad idem. Bal. in d. l. de q̃bus in 6. col. & 5. oppositi.

e Duæ partes] Quantū ad populum q̃ uult introducere cōsuetudinem & sit maior pars collegii. Bar. in d. l. de q̃bus in lectura dicit q̃ una pars ciuitatis pōt facere cōsuetudinem, qa eadē nō est partis ad ptem q̃ est totius ad totū. l. q̃ de tota. ff. de rei uendi. Ego credo quòd doctrina Bar. dēt limitari ſm ea q̃ hic dicuntur. unde Ang. in d. l. de q̃bus in 1. col. & Barb. in c. fi. eo. in 52. col.

f De iure ciuili] Intellige etiā si eēt ꝯ ius ciuile ſm Abb. in d. c. fi. Et unde Bal. in d. l. de q̃bus. 18. col. uer. q̄ro ergo. & Ang. ibidē 6. col.

g Ad præscriptionem] Vult dicere q̃ sicut in pscriptione ꝯ ecclam reqritur spaciū. 40 annorum, ita & in cōsuetudine qua detrahitur ecclesiæ particulari.

KK Vniuersalem]

a Vniuersalem] Et ratio est quia nō pōt assignari rō diuersitatis quare magis cōtra ecclesiam uniuersalem inducatur consuetudo. 10. annis, cum non minus debeat priuilegiata quam ecclesia particularis, & bene ſm d. Iaso. in d. l. de qbus. no. etiam ſm Bar. in l. de quibus. in repe. ꝙ quædam sunt iura īducta & disposita, quæ præscriptione tolluntur & in aliū transferuntur, ut est qñ præscribitur dominium & de ista pſcriptione nō loquitur hic. Quædam sunt iura quæ inducuntur per præscriptionem ut est qñ præscribitur seruitus, & hoc mō præscriptio tendit ad inducendū. Et hoc modo etiam cōsuetudo quæ tendit ad inducēdum dicitur præscripta. Idem Pa. in c. fi. ubi etiā reprobat dictū d. Ant. quia nō reperitur iure cautum.

b Si papa scit] Sic uult dicere quod ubi consuetudo induceretur contra ius sciente papa, quod tunc sufficit tēpus. 10. annorū, qa hr̄ cōsensus illius qui pōt legē condere, sed Ab. dicit ibi ꝙ istud dictum iure nō ꝓbatur, sed ꝙ possum ꝓcedere qñ papa sciuisset & usus fuisset illa consuetudine, secus ubi solum pr stat præsentiam, quia tunc nō ualent iuxta illud multa per patientiam toleramus quæ si deducta forent in iudicium exigente iustum non debent tolerari. c. cū iam dudum. de præben. Item quia ista est quasi quædam præscriptio cōtra legem, unī sicut in tali pſcriptione scīa pricipis nō minuit tēpus, ergo nec cōsuetudo.

c Tolerat] Vide quæ scripsi. ꝭ. ieiunium. §. 14.

d Binus actus] Rō est qa hic nō agit de pſcribēdo ꝯ legē, sed de impediendo uinculū, quare pp binum uel trinū actū appret de consensu supioris. ar. l. 3. C. de episco. au. Et gl. in c. ita nos. 25. q. 2. si autē aliqui seruāt in eodē loco, tunc nō seruantes nō uidentur excusari, qa mlta p patiētiā &c. c. cū iādudū. de p...

e Non ualet] Hoc intelligitur quando consuetudo est contra utilitatem priuatam ſm Ab. in d. c. fi.

f Noua causa] Hoc dictū ... attribuit Ab... d. c. fi. & dicit ... hoc excē... in c. 2. de ... sequitur In... ut refert Ge... c. 1. de cōsti... 6. referens ... hoc dictum ... disse. d. Ant...

g Cle. dudum] ... dicit. n. ... ꝙ illa cle. ... improbat con... suetudinē. ... de ea facit m... tionē ut illa... tollat, quia ... nō fuisset ... ta cōsuetud...

h L. ex facto] Vbi si princeps cōcedit pri ... hēt filiū ... ꝙ ei possit ... stituere ... nitus ꝯhe... trimoniū ... bet filiū ... rogatū ... stitutio... sic debet ... pretari ... pis cōcessio... scilicet ... habebat cla... lam derogato... riam. Tu ... distingue ... Ab. in d. c. fi. ... aut lex præ... dit & tūc ... suetudo. ... econtra ... casu si consue... tudo est gnāl... derogat legi gnālr cū limitatione ut hic dum dicit dūmō sit præscripta, aut cōsuetudo est particularis & tunc non tollit legē gnālē. l. 2. C. quæ sit longa consue. sed solū uincit legem ubi consuetudo ... cundo casū. licet Bart. teneat ꝙ cōsuetudo ... per l. 3. ff. de sep. uio. Tn̄ canonistæ hn̄t casum ... rium in d. c. 1. de consti. ubi dr̄ ꝙ lex papæ nō tollit consuetudinem certi loci ꝯriā nisi de ea fiat ... mentio qñquidem papa non præsumatur scire ... consuetudines unde infertur ꝙ si ciuitas ... tutū ꝯ suā cōsuetudinē ꝙ tolleretur illa cōsuetudine ... qa pſumuntur ciues scire suā consuetudinem ... C. mallans]

uniuersalem.[a] Aut consuetudo est ꝯ ius canonicum, & reqritur tēpus 40. an. qa oportet sit pſcripta ut in d. c. fi. & in c. 3. de consue. li. 7. dicit tñ d. Ant. ī d. c. fi. ꝙ si papa scit[b] sufficit tēpus 10. an. quod est sing. si uero consuetudo esset ꝯ ea q̄ reseruata sunt principi in signū specialr priuilegij tunc tā de iure ciuili q̄ canonico reqritur tēpus de cuius initio memoria nō sit, ut est tex. ī c. sup qbusdā. đ uer. sig.

9 Vtrū talis consuetudo tollat legem ꝯriā R. ꝙ sic, si supior scit & tolerat. facit gl ī c. 1. de treu. & pa. & quod ibi no. Gof. unde dicit d. Ant. ꝙ non reqritur alia pſcriptio, quia ex quo supior uidet & tolerat[c] non vr̄ uelle uinculum inijcere. Pa. ibi dicit ꝙ sufficit binus[d] ul' trinus actus ut tollatur. si uero superior ignorat tunc distingue. aut lex ꝯria hēt clausulam derogatoriam ad cōsuetudinem, & non ualet[e] cōsuetudo, qa lex sp loquitur. l. arriani. C. de hære. Et hoc uerum ſm d. Ant. in c. fi. de consue. nisi ex noua causa[f] uel etiam antiqua uerisimilr non cogitata consuetudo induceretur, quā si princeps cogitasset admisisset. ar. l. si hominem. ff. mā. est tex. iuncta gl. in cle. statutum de elec. uel ſm Ge. in c. licet de cōsti. li. 6. nisi lex tñ resisteret ad finem ut consuetudinē pteritam tollat, quod patet qñ nō facit mētionem de ea, nisi ut eam tollat, qñ alr nō tolleret, ut patet in d. c. licet. qa tūc pōt induci noua cōsuetudo. & ita pōt ꝓcedere gl. in cle. statutū đ elec. Propterea tenet Pe. de Peru. in tract. de canonica portione circa fin. ꝙ pōt introduci noua consuetudo ꝯ cle. dudum[g] de sepul. si uero nō habet clausulā derogatoriam, ualet cōsuetudo ꝯ legem. ar. l. ex facto[h] ff. de uulg. & pupil. sub. dūmō sit præscripta quo ad tollēdum ius canonicū, qa quo ad tollendū ius ciuile nō oportet sit pſcripta, sed sufficit tacitus consensus populi, qa seculares hn̄t ius condendi leges ēt. ꝯ legē imꝑatoris ab ipso imꝑatore. l. oēs populi. ff. de iusti. & iu. & ideo pn̄t inducere cōsuetudinē, nō sic est ꝯ ius canonicū. Sed oportet præscripta sit, & non sit tale ius qđ præscribi non possit & ideo qa laici nō pn̄t præscribere spūalia, sic nec cōsuetudinē īducere.

c. massana.[a] de elec. etiam si nō esset memoria de eius initio, ut no. Ioan. An. in c. 2. de præben. li. 6. facit quod dicā. ĵ. mrimonium. 3. impedimento. 17. §. 1. de statuto.

10 Sed pone q̃ lex seu statutum hēt excōicationē annexam in ꝯfacientes, nunquid idem erit ut consuetudo tollat.[b] ℞. ut colligo ex Cardi. in prologo[c] cle. Inn. & Cardi. d. An. & Pa. in c. 1. de treu. & pa. quidam[d] tenent q̃ non excusantur facientes ꝯ, etiā qñ solū esset pręceptiua quia ex quo a principio ligauit ꝯuenientas ad pc̃tm̃ nō tollitur eius dispositio, qa tēpus non est modus tollendæ obligationis. l. obligationū la 2. §. placet. ff. de act. & ob. Sed tu tene q̃ si ꝯrium legis uel statuti non est de se mortale pc̃tm̃ remota lege uel statuto non ligat s̃m qđ. s̃. dixi de lege simplici. & sic tene q̃ nō erunt excōicati facientes ꝯrium, ex quo per binū actum factū est cōtra legislatorem scientem & ualentem cōtradicere & non ꝯdicentem. ubi aūt ignorat requiritur tempus. 10. an. si est ius canonicū uel si est statutū epi. & credo sufficiāt. 10. an. unde ante delinquentes sine rōnabili causa bene ligabūtur & pœna & culpa, sed post nō. Nec obst. q̃ ex quo tales peccauerunt non poterit induci consuetudo, quia successores pn̄t extimare, q̃ ex iusta causa nō seruauerunt. facit tex. in c. cum olim. de cle. coniug. q. ulti. c. cum multæ. ubi loquitur de lege pœnali abrogata per ꝯriam[e] consuetudinem. si uero ex rationabili causa non seruauerunt prædecessores. sic etiā non peccauerunt nec ligati fuerunt. facit quod no. Archi. in c. utinam. 76. dist.

11 Quomodo interrumpitur consuetudo. ℞. Pa. in c. fi. de consue. q̃ si est completa & perfecta, requiritur tempus. 10. annorum.[f] alias nō frangitur etiam per plures alios ꝯrios actus. Si uero non est completa, sufficit unus actus contrarius, ita q̃ de nouo[g] oportet incipiatur. ar. l. ubi repugnantia. ff. de reg. iur.

12 Vtrū ex consuetudine possit introduci, ut exigatur aliquid pro spirituali sine simonia. ℞. Pa. in c. suam de simo. q̃ sic, quando non præcessit exactio, sed ex mera liberalitate & deuotione populi talis cōsuetudo est introducta. facit. c. ad apostolicam. de simo. ubi dicit cōpellendos ad laudabilē cōsuetudinem seruandam. si uero exactio præcedens dedit cām consuetudini, tunc non ualet[h] cum ha

a C. massana] Vbi uult tex. q̃ papa cassat & irritat electionē fiendam per clericos & laicos non obstante aliqua consuetudine.

b Tollat] scilicet legē uel statutum. ut in §. præcede. q. quā dicit fuisse de facto & poterit esse exemplū ī isto §. Eps fecit constitutionem excōicans mulieres portātes p̃las, & a nulla muliere fuit seruata. Quæritur utrum oēs sint excōicati. Et rñdet q̃ si ab aliqua non est recepta, & sic fuit inducta consuetudo contra legem sciente. ꝯ, o, i tunc pœnā non incurrunt. c. in illis. cum se. 4. di. aliās nō usus nihil operaretur ex quo infert quid dicendum de monialibus, quæ clausurani nō receperunt, de qua in c. 1. de sta. reg. li. 6. Circa istam. q. alii sunt modi dicendi, ut refert Abb. in d. c. 1. de treu. & pa. Alii q. distinguebāt q̃ legibus quibus pœna imponit ipso facto non obstat consuetudo cōtraria, quia statim a principio inciderit in pœnā imponendā. Secus si lex dictat pœnam imponendam. Sed hic modus nō placet, ut patet. d. Ant. dicit q̃ aut lex præceptiua emanauit in fauorem priuatum, & potest tolli consuetudine sicut potest tolli pacto & renunciatione. d. l. de quibus. aut emanauit in honorem Dei. aut in fauorem publicū. Et tunc si subditi non seruauerunt superiore sciente & patiente, & tunc talis lex non ligat. Sed secus si ignorat sed contra istud ultimum est tex. in c. fi. de consue. ut patet per induct. Ab. in c. 1. de treu. & Pa. Inn. in rubrica. de treu. & pa. Et sequitur Cald. in d. c. 1. dicit q̃ aut lex præceptiua est talis q̃ eius cōtrarium est in se peccatum mortale. & tolli non potest consuetudine. sicut nec ꝯria lege. alias secus. Tu tamen tene distin. de qua in text. quam etiam tenet Cardi. in d. prohemio in uer. uniuersitati qō. 2.

c In prologo] In uer. uniuersitati. q. 2. ubi quærit

d Quidā] Fuit opi. Hostien. in d. c. 1. de treu. & pa.

e Per ꝯriam] Melius facit qđ no. gl. in d. c. de quarta. de præscrip. q̃ lex pręceptiua non illaqueat sciente superiore & nō contradicente. & facit tex. iuncta glo. in c. 1. 20. dist. sed est etiam gl. no. in c. cum uir. de secun. nup. ī c. uero. cum multæ hr̃, quia olim erat cōstitutū, q̃ filii nati ex coniugio p̃sbyterorum essent serui ecclesiæ, & sic pęna erat inflicta ipso iure. Et tamen ibi dicit glo. q̃ ex non obseruantia ecclesia perdidit illud ius. Et sic patet q̃ quantuncūque lex apponat pęnā ipso facto, tamen contraria consuetudine tolli potest, quia in nō exigendo committitur contra legem, & per non usum tollitur lex s̃m Io. An. in c. Ioānes. de cle. coniug. Et Cy. in l. 2. C. q̄ sit lon. consu.

f Decem annorum] Ibi Abb. in uer. sed quæro circa istam partem dicit q̃ oportet q̃ tollatur eo tēpore & modo quibus fuit introducta, quia iam lex est, & ideo debet tolli tanquam lex &c.

g De nouo] Ratio quia per hoc apparet de tacito consensu populi, q̃ non uelit inducere consuetudinem cum fecerit actum contrarium &c.

h Non ualet] Et placet ista sentētia. tu tñ uide Ro. consi 344. q adē tenet motus p tex. ad apl̃icam. ubi

extra ordinem puniri, uide ẽt Bart. in l. 1. §. 1. ad ſi. ff. de re quir. re. Et apud Gemi. in cap. ſi Papa. 40. di. & Card. in d. clemen. hic all. & uide cap. huic ſedi. 10. 7. di.

a Contentio] S. Tho. ſecunda ſecundæ. q. 38. ar. 1. dicit contendere eſt contra aliquem tẽdere. vñ ſicut diſcordia contrarietatẽ quãdam importat in uoluntate, ita cõtẽtio in locatione & ꝓpter hoc etiam cum omnino alicuius per cõtraria ſe diffundit uocat̃ cõtẽtio, quæ ponitur unus color rethoricus a Tullio. Qui dicit contentio eſt cum ex grauibus rebus oratio efficit, hoc pacto habet aſſenſio iocunda principia, eadem exitus amariſsimos aufert, cõtrarietas autẽ locutionis põt attendi dupliciter uno mõ quantũ ad intentionẽ contẽdentis alio mõ quantũ ad modum. In intentione quidẽ cõſideratñ. ẽ utrũ aliquis cõtrarietur ueritati, quod eſt uituperabile, vł falſitati, quod eſt laudabile. In modo aũt conſideratñ. ẽ utrũ talis moduscõtrariandi cõueniant, & perſo

Si uero nõ contemnit autoris ptãtem ſed obſeruantiã conſilii ſeu exhortationis & ſic ſolum peccat uenialiter ſi conſilium eſt reuerentiæ, ut puta, quia ſubditus deberet facere tñ prælatus non uult præcipere, ſed potius conſulere. Si uero eſſet neceſsitatis quod prælatus conſulit, licet nolint ꝑcipere forte ꝓpter ſcandalum, ſic peccat mortaliter ut no. in c. ad aures & in c. fin. de temp. or. Si uero conſilium eſt perfectionis nec etiam uenialiter peccat. Et tunc eſt perfectionis, qñ licite poteſt dimittere, ſic no. Arch. 6. diſt. cap. teſtamentum, & 25. di. §. alias. Et ſic intellige glo. & iura quæ allegat in d. c. generali. & ibi Gemi.

CONTENTIO [a] ꝓprie eſt impugnatio ueritatis cum confidentia clamoris ſecundum Ambr. Largo autem modo eſt etiam ſine impugnatione ueritatis, de qua dicitur. 46. di. in prin. nihil eſt impudentius arrogãtia ruſticorum, qui garrulitatem autoritatem putant.

1 Quotuplex eſt contemptio. ℞. ꝗ triplex. Vna emulationis, & hæc eſt de qua infra cor. 1. [b] & quæ hodie eſt in ſecularibus erga docto. quando alium magis laudare uident, contendunt cõtra laudatores. Item circa prædicatores: circa religioſos aut religiones, & licet de ſe non ſit niſi peccatum ueniale, tamen multotiens eueniunt mortalia, puta detractiones, aut aliud malum, iuxta illud ubi eſt zelus & cõtentio ibi inconſtantia, & omne opus prauum. Iaco. 4. Alia ẽ diſputationis & hæc poteſt eſſe mortalis tripliciter. Primo quia eſt ꝯ ueritatem ẽt ſi non fiat cũ inordinato clamore, & hoc intelligo de re alicuius importantiæ, puta ꝯ fidem bonos mores uel pertinentia ad utiles doctrinas & notabiłr. Nam cõtentio q̃ fit inter pueros ẽt ꝯ ueritatem, non vr̃ peccatũ mortale. Scđo qa eſt ꝯ honeſtatẽ, ut puta ita inordinate cõtendẽdo ẽt ꝓ ueritate, ꝙ notabile ſcãdalũ ſequat̃, alias erit ueniale inordinate cõtẽdere de fide, & hmõi. Tertio quia materia eſt ꝓhibita, ſic ut publicæ diſputare & cõtẽdere de fide & hmõi, niſi doctis, & neceſsitate iminẽte, aut contendere in iudicio de eo quod facere tenet̃, ſicut illi qui debent dare ut habeant dilationem ſoluendi contendunt. Alia eſt contentio litigationis & hæc eſt periculoſa ꝑ multa mala quæ ibi immiſcent̃, non tñ ꝓhibita, alias ius canonicũ eẽt dãnandũ, põt tñ eſſe illicita dupłr. Primo rõne iniuſtitię quia ſcient̃ litigat ꝯ iuſticiã, & ſic eſt mortale pctm̃. Secundo rõne ſcandali. ſ. illius a quo petit̃. Et hoc intelligo ſi eſt ſcandalũ puſillorũ non phariſeorum, & tunc eſt phariſeorum quãdo declaratur eis ſua nõ eſſe quæ ab eis petuntur, uel iniuſtam cãm fouere, tñ ex malicia nolunt debitum facere ſed turbãtur & ſcandalizant̃, qa tunc nõ eſt neceſſe deſiſtere ſm no. ĩ §. 1. 14 q. 1. Alexan. autem 2. 2. titulo de contentione. q. 36. ar. 16. dicit. contentio poteſt fieri pluribus de cauſis. Primo cauſa malignitatis ut cum quis uult iniuſte uincere uel animas ſimpliciũ peruertere, & ſic eſt peccatũ mortale, & prohibetur.

nis & negociis, & hoc ẽ laudabile, vñ Tullius dicit in ſecũdo rethorice ꝙ cõtentio eſt quo aliquis ad confirmãdũ & confutandum accõmodata, uel excedat conuenientiã pſonarũ & negociorñ. Et ſi cõtentio eſt uituperabilis ſi ergo accipiat cõtẽtio ſm ꝙ importat ipugnationẽ ueritatis & inordinatũ modũ ſic ẽ peccatũ mortale. Et hoc n. õ diffinit eã An ſn. ut hic. Si autẽ cõtentio dicat̃ ĩpugnatio falſitatis cum debito mõ acrimoniæ, ſic eſt laudabilis, ſi autẽ fiat cũ inordinato modo, ſic põt eſſe pctm̃ ueniale, niſi tãte tanta inordinatio fiat in cõtendẽdo qđ ex hoc gñetur ſcãdalũ aliorum, iſtis ſic đductis facillime intelligere poteris qui hic dĩr. Et in caſib. in quibus eſt peccatũ mortale adducit illud Bal. ulc. ubi contentio numeratur inter opa carnis quæ excludunt a regno Dei. Idem Ad Ro. 1. cap. &c.

b Pri. cor. 1.] Vbi dicitur cõtentiones ſunt inter uos. Hoc autem dico ꝙ unuſquiſque ueſtrum dicit. Ego quidẽ ſum Pauli. Ego uero Apollo &c.

Conten-

2. Thi. 2. Noli contendere uerbis.[a] Si tamen hoc sit in his in quibus nullum est periculum, & ex quædam leuitate non erit mortale peccatũ. Secundo causa necessitatis, & hoc non est peccatum, unde glo super illud Prouer. 3. cap. Non contendas aduersus hominẽ, frustra dicit nõ uetat contentionem contra malefacientem ut corrigatur, quia frustra non fit, sed certa necessitas cogit. Tertio ex causa exercitationis, & hoc non est mortale pctm licet aliqñ cõtingat esse ueniale pctm pp idebitũ modũ. Quarto cã eruditionis & licet. Quinto ex quadã titulatione gloriæ ul honoris, & sic est pctm ueniale, sic fuit Lucæ 22. Facta est cõtẽtio q́s eorũ &c. Sexto ex causa conatus bonæ operationis & hęc pcipitur Lucæ. 13. Contenditæ intrare per angustam portã. Idem Matthæ. 7. cap. & hæc est meritoria.

CONTINVVM est partium inter se non intermissa coniunctio, unitas est sine mixtura.

1 Contigua dicuntur quorum extrema se contingunt 5. Philip. Et ideo est differentia inter continua[b] & contigua, quia continua sine medio cõtigua cum medio stãt no. Gem. in c. unico de consecra. ec. uel alt. lib. 6.

CONTRACTVS[c] Est secundum glo. Ray. in titu. de negotiis secularibus quasi in princi. ultro citroq; obligatio ex uoluntate & pacto surgens partium.

1 Quot modis contrahitur. R. q: 4. modis, re, uerbis, literis, & consensu. institu. de ob. in fi. De quo dic ut infra. Obligatio. §. 3.

2 Quasi contractus autem est obligatio quæ prouenit non ex contractu, uel maleficio, uel quasi, sed quodam medio, sicut quando quis agit negotia alterius sine eius mandato, aut exercet tutelam, uel est curator & huiusmodi, ut insti. de ob. quæ ex quasi cõtract. na. per totum.

3 Quomodo dolus annullet cõtractum uide ĩ. Dolus. §. 8.

4 Vtrũ cõtractus intelligatur geri sm cõsuetudinẽ loci, licet nõ exprimat̃. R. Pan. in c. cũ. M.[d] de cõst. q sic, no. Bar. in l. nemo est qui nesciat ff. de duobus re. stip. facit. s. cõsuetudo. §. 14. & no. q ut dicit gloss in l. si uno anno. in [illegible]

a Contendere uerbis] Et sequitur ad nihilum enim utile est nisi ad subuersionem audientium.

b Continua] Exemplum aqua in uase est uasi contigua, sed in se continua. Continua enim sunt quorum terminus est unus & idem cum contiguũ medio sine medio continuum ut aqua aquæ. Sen. in qo. naturalibus. Continuatum inquit est partium inter se non intermissa coniũctio unitas est sine mensura, contiguatio est duorum coniunctorũ inter se corporũ tractus.

c Contractus] Ad intelligentiam sciendum q contractus ẽ duorũ uel plurium in idem cõsensus, & ponit quandoque pro omni pacto cõuentione uel quasi contractu ut si quis gessit alterius negocia, uel tutelam. De hoc uide Archi. in c. Romana ĩ §. contrahentes de fo. cõpe. in 6. ideoq. dicimus q paciscẽdo [illegible] in unũ [illegible] uoluntates, unũ [illegible] con[illegible] & si [illegible] contractus dicimus q̃ aio obligationis ex contractu nascitur. Et not. quod et aliquæ obligationes dicuntur oriri ex quasi cõtractu in quibus fingitur tacite consensus intercessisse, dato q non intercesserit expresse, ut potest hæres adeundo hæreditatem obligatur creditoribus hæreditariis legatariis, & in pluribus aliis casibus, de quibus infra No. etiam q contractus est nomen iuris quando nascitur obligatio, & est nomen facti quando non nascitur obligatio. l. labeo. §. contractum. ff. de uerbo. signi. Et ita per Bar. sicut [illegible] dicimus in testamento. l. tabularum. ff. quẽadmodum testa. aper. Et secundum alios in auten. sacramenta puberum. C. si aduer. uen. Contractus in suo generali nomine prolatus continet & nominatos & innominatos. glo. in l. iure gentium. ff. de pac. in uerbo. in suo. Bal. no. triplicem esse contractũ scilicet proprium improprium & improprijssimũ, proprius est quando ultro citroque est obligatorius, id est hinc inde ex utraque parte oritur obligatio. l. labeo. §. contractum. ff. de uer. signi. ut in emptione locatione. Secũdus est quãdo solum una psona obligat, ut in donatione, quia solum donans obligatur ad tradendum, & aliquãdo de euictione, ut not. in l. aristo. ff. de do. causa mor. Et in mutuo solũ recipiẽs obligatur ad tantundem restituendũ. l. 2. ff. si cer. pe. Et in stipulatione, qñ solum una pars obligatur, nam tunc non est pprie cõtractus, & ita intellige glo. insti. de di ui. stipu. §. conuentionales, in uer. contrahendarum. Tertius est quando ex nulla parte oritur obligatio, sed potius dissoluitur obligatio facta ut est trãsactio facta nudo pacto ex qua non agitur ante complementum cõditionis. de hoc per Saly. in l. apud acta. C. de transact. ut etiam est liberatio per acceptilationẽ, ut in §. 1. institu. quibus mo. tol. obliga. Et per Bar. in l. ubi pactum. C. de transac.

d Panor. in c. M.] Idem tenet ipse Panor. in ca. 1. de præcariis. Et ibi Barba.

e Notat Bar.] Ibi dicit Bar. q si in studio est consuetudo q doctor possit legere per substitutum, licet hoc non fuerit in contractu deductum, tamen poterit substituere, quia quod habet consuetudo intelligitur appositum in contractu, unde infra substitutio. §. 21. Et facit quod nota. Alexan. consi. 203. 2. uolum. Et adde tex. in l. si prius. §. recte

pla-

potest accipi, uel in se uel in comparatione ad alios amores. In se sic dico ꝙ est parua & maior & maxima, in comparatione ad alios, sic dico ꝙ uendicat sibi dominium in corde quandiu est, nec unquā ibi est nisi sit dña, uñ dico ꝙ ad hoc, ut aliquis habeat charitatē necesse est ꝙ diligat Deū sup oia. Hoc autē est diligere deū sup oia ꝙ pro nullo dāno vel cōmodo uelit offendere Deū. Sic intelligendū est de displicentia contritionis, unde dico ꝙ peccatum debet tantum displicere rōni ꝙ nullo pacto, nullo cōmodo uel incōmodo uelit in ipsum consentire uel cōsensisset qm̄ uoluntas quæ ex aliqua causa consentit in peccatum iusta non est; undè sicut nō oportet habentē charitatem uelle ꝓ Christo mori, sed in casu quo uel oportet amittere charitatem uel uitā, tūc tenetur magis uelle mori pro Xpo quā amittere charitatē, sic in proposito est intelligendū ꝙ nō teneor nunc ꝓ satisfactiōe pcī omnē pœnā sustinere uel recōciliatione, qa Deus non exigit. Et ideo sic ego possum saluari non sustinēdo martyriū, sic possum recōciliari Deo, sine multis doloribus de amissione rerū tēporaliū. Adde ergo ꝙ in casu necessitatis dēt hō potius eligere oēm pœnam q̄ uelle peccare, ꝓter casum uero necessitatis ꝓeligere oēm pœnā est ꝑsūptio uirtutis. Dubitare uero est infirmitatis, quia timor naturalis ualde facit dubitare, & ista dubitatio pōt stare cū charitate. Sed ꝓeligere culpam alicui pœne hoc est ingratis si est cū deliberatione & plena uolūtate, uñ stultitia est & periculū q̄rere hoc ab aliquo in␣mo uel et a seipso, qa hoc est hominē ponere in tentationē, uñ nullus cōfessor debet hoc ab aliquo qui sibi confitet̄ q̄rere, sed si penitens se offerat & dicat se malle mortuū esse q̄ peccasse uel q̄d simile, tūc gaudendum est, quia signū est bonæ uolūtatis &c.

tale uel incurrere dānum tēporaliū, aut mortē quilibet tenet̄ magis eligere pænam quàm peccare, uel peccasse. Non debet̄ tamen ẜm Sanctū Tho. in quol. descendere in speciali ad hāc pænā, imo stulte facit qui seipsum ī hoc solicitat. Est alius dolor in sensualitate q̄ causatur ex primo dolore uel ẜm necessitatē naturæ ex motu superiorū uiriū quē sequuntur inferiores, uel ẜm electionem ꝓut uolūtas excitat dolorē illū, & sic ñ ē necesse ꝙ dolor ille sit maximus, imo nec ēt est necesse dolore isto mō. [a]

3 Vtrū in dolore cōtritionis possit esse excessus. ℞. S. Bon. ubi supra qō. 2. ꝙ nō, primo modo accipiēdo pro displicentia rationis. Sed secundo modo prout est passio sensualitatis sic. Vnde si aduertit ꝙ non potest sustinere sine magno detrimento tenetur temperare, si autem non aduertit, & ideo non temperat, non credo peccet, quia dabat operam rei licite.

4 Vtrū homo semꝑ debeat cōteri ℞. qui supra ar. 3. q. 2. ꝙ sic. Aduertendū tamen est quod est duplex cōtritio seu detestatio peccati, quædam in habitu & hanc tenetur ēt post peccati perfectā remissionem, quia ut dic Hug. de san. uic. Cū deus absoluit aliquē a peccato obligat eum uinculo detestationis perpetuæ, quædā est in actu & ad hac nō tenet̄ semper, sed pro loco & tpe, scilicet cum recogitat peccata sua, intelligē de mortalibus quia de uenialibus nō est necesse habere contritionē ut s̄. confessio. 1. §. 28. Aduerte hic quòd ẜm Tho. in 4. distin. 17. non sufficit cōtritio generalis qñ hō specialiter peccata sua mortalia habet in memoria quæ sibi adhuc non sunt remissa, sed oportet sit specialis de eis, sed postquam sunt remissa sufficit generalis. Attende etiā ẜm Hen. de Gan. ī quol. ꝙ circa pc̄tm̄ possunt considerari, primo substantia actus, secūdo aliquod bonū quod euenit ex peccato, puta filiū generatū ex adulterio, tertio inordinatio actus ipsius adulterii. Non tenetur ergo homo dolere de substantia actus neq; de bono sequuto ex eo sed solum de inordinatione actus, & iō licet homo nō possit dolere de delectatione quā habuit nec de filio generato, nihilo minus non est extra statū salutis, sed sufficit doleat ꝙ talem delectationem & filium habuit ex inordinato modo, & cum offensa Dei.

5 Vtrū homo teneatur conteri statim cōmisso mortali. ℞. ꝙ nō, quia sicut ꝑceptū delectationis dei quātū ad actū interiorē nō semꝑ obligat, sed solū qñ materia occurreret practicæ non speculatiue. s. cum consideratur Deus ut diligendus uel non diligēdus, tenet̄ homo iudicare ut diligendus & diligere, sic & peccatum mortale commissum si menti occurrit practicæ, uel ut materia delectationis uel detestationis tenetur hō iudicare detestādū & de-

a Isto modo] Nō est necesse magis dolere de peccato quātū ad passionē resultantē in sensualitate q̄ de re temporali, nec ēt necesse est dolere, quia nō est in potestate cuiuslibet. Talis. n. dolor nō cōsequit amorem, sed ipsam affectionē, & affectio expimētalē cognitionē. Et qa nō oēs habent experiētiā diuinæ dilectionis, ideo non oēs ita sensibiliter dolent de peccatis. Tamē ꝙ aliqs sensibiliter do[leat] de pcō q̄ d[e] dāno hoc est ꝑfectionis & cōgruū, nō necessariū. Et ẜm S. Th. in 4. di. 17. magis in displicentia

teſtari ſecundum Pet. de Palu. in 4. uel dic ut j. Voluntas §.6.

6 Quis eſt effectus [a] contritionis. ℞. ꝙ eſt remiſſio culpæ & pænæ de pæni. diſtinctio.3.

CONTVMACIA [b] eſt quędam uoluntaria ĩobedientia qua quis monitionẽ iudicis implere contẽnit, ita elicitur ex c. 2. de do. & cõtu. iuncta glo. in uer. cõtumaciter & ibi no. quomodo fit multis modis & conſiſtit contumacia propriæ in nõ faciẽdo uolũtariæ qđ facere ſciat ſe debere, ut patet in dic. gloſſ.

1 Vtrũ excõicatus pro contumacia abſolui debeat antequã ſatisfaciat de expẽſis, & caueat de ſiſtendo in iudicio. ℞. ꝙ non [c] ſi ueræ fuit cõtumax. Secus ſi pręſumptiue, puta quia impeditus tñ non dum conſtat, ſi hoc allegat & petit abſolui debere ut in c. uenerabilib. §. idem eſt etiam de ſent. excom. lib. 6.

2 Vtrum lite non conteſtata teſtes poſſunt recipi contra contumacem & procedere ad ſententiam diffinitiuã uide. c. quoniam frequenter ut li. non conteſt.

CONTVMELIA Eſt ut colligitur ex Tho. 2. 2. q. 72. & Alexan. 2. 2. tractat. de contumelia. qõ. 36. ar. 40. cum ſequen. Quãdo quis id quod eſt contra honorẽ alicuius deducit in notitiam eius & aliorum ſiue ꝑ ſigna [d] ſiue per uerba, & differt a cõuicio & improperio, nam cõuiciũ importat generaliter defectũ culpæ & pœne, contumelia uero ſolũ culpæ. Vnde ſi quis dicat alicui iniurioſæ eum eſſe cæcũ aut claudũ cum ſit, conuicium dicit, ſed non contumeliam, ſi autem iniurioſæ dicat eum furem non ſolum cõuicium ſed etiam contumeliam infert, & hoc ſecũdum Theologos, ſed ſecundum legiſtas conuicium dicitur a collectione uocum cum in unũ plures uoces conferuntur conuicium appellatur quaſi conuocium ita dicit text. in l. item apud labeonem. §. conuicium. ff. de iniur. & poteſt fieri etiam abſenti, ut cum quis ad domum tuam [e] uenerit te abſente, nec tantũ qui dicit ſed & qui concitauit alios ad uociſerationem conuicium fecit ut d. l. item apud, & oportet ſit aduerſus bonos mores uociferatio, ſcilicet ad infamiam uel iniuriam uel inuidiam alicuius alias non eſt conuicium, & quòd in cætu dictum ſit, ut in d. l. item apud labeonem. improperium uero propriæ eſt quando aliquis iniurioſæ alteri ad memoriam reducit auxilium quod contulit ei neceſsitatem patienti unde Eccleſia. 20. exigua dabit & multa improperabit accipitur tamen unum quandoque pro alio unde Alexan. ubi ſupra ita diffi-

centia rõnis debet dolere de culpa inq̃tũ eſt offenſa Dei q̃ inq̃tũ eſt ſibi nociua. Culpa tñ eſt nociua peccãti inq̃tũ ſeparat ipſum a Deo. Et ex hac parte. ſ. ſeparatione a Deo q̃ pœna q̃dã eſt dẽt magis diſplicere ipſa ſeparatio q̃ ipſa culpa inquantũ hoc nocumẽtũ inducit, quia quod pp alterũ odit mi nus oditur, ſed minus q̃ culpa inquantũ eſt offenſa in Deũ. Inter oẽs autẽ pœnas attenditur ordo maliti æ ſm quãtitatẽ nocumenti. Et ideo cũ hoc ſit maximũ nocumentũ, quo maximũ bonũ priuat, erit inter pœnas maxima ſeparatio a Deo.

a Effectus] Dicendum ẽm intentionẽ S. Th. ubi ſupra ꝙ uere cõtritionis effectus eſt culpæ remisſio. Intellige tamen ſm ꝙ eſt intenſa & remiſſa, poſſet tamẽ tãtum intendi ꝙ omnes culpa & pœna remitteret ut ĩ Magdalena alias ſecus. Et hoc ſiue ſit actus uirtutis ſiue pars ſacramenti ſm eundem Tho. Et not. ꝙ dicit Hoſt. ꝙ licet ꝑ contritionẽ remittat peccatũ & in tantum ꝙ etiam ſi nõ confiteatur, nõ redeat illud, tamen nouũ cõmittitur mortale. Et hęc opinio uidetur uera. ſcilicet ꝙ per cõtritionẽ remittatur peccatum, ut patet per exemplum leproſori. Luc. 17. Item per Lazarum. Ioã. 11. Dixi confitebor aduerſum me iniuſticiam meam domino ait Pſal. Dixi, ideſt firmiter in animo propoſui. Nota tamen ꝙ licet ponatur quis per contritionẽ in ſtatu ſalutis tamen remanet obligatus ad confes ſionem.

b Contumacia] Vide plene de contumacia per gloſi. in cle. unica. de dolo & contu. per Inno. in c. q̃rela. de procur. ꝑ Bar. in l. fi. ff. de in integrũ reſtitut. & in l. ex conſenſu. §. 2. ff. de appel. per Cyn. & doct. in l. ꝓperandũ. §. ſi aũt reus. C. de iud. Et adde ꝙ contumax ẽm Lu. eſt quæ cõparerẽ debet in iudicio & non cõparet, & dicit quandoque uere quando dicit expreſſe iudici uel eius nũcio ipſum citãti ꝙ non cõparebit coram ipſo, ficte dr̃ qñ latitat aut facit quod citatio ad ipſum ñ perueniat, ũel qui uocem iudicis audire cõtẽnit licet hoc ultio caſu poſſet dici uerę cõtumax & non præſumptiue.

c Quod non] Spec. de contu. §. nunc dicamus. uerſi. immo &c.

d Per ſigna] Vt ſpuẽdo uel lutum proiicit. nota etiam glo. ſuper illud Ro. 1. in fi. cõtumelioſos. &c.

e Ad domum tuam] Id eſt iuxta domum tuam, ſi intraſſet domum teneretur, l. cornelia, & non actione prætoria, ut l. lex cornelia. ff. de iniur. Et nota. Barto. in dicto §. conuicium. Et ſubdit quod Iacob. de Aret. dicit

ꝙ statuta quæ dicunt de faciente insultum ad domum uerificant in eo q̃ uenerit in pertinentiis domus.ff. ꝙ ui aut clam.l. si uitem.§.qui ad ianuam. Et facit.l.qui filium.§.1.ff.ad Treb.gl.tñ alibi vr̃ dicere ꝙ illud fit ad domum qđ sit prope per.5.pedes. ut not.in l.qdã iberus đ ser.ur. p̃. facit ad hoc l.quæ sint pertinētię domus. l.si.ff. fini. reg. uide de immunit. ecclesiarũ. de 30. pedibus &c. Vide de his statutis q̃ not. Bar.Bal. & Alexan. in l.certa. §. si domus de lega.1.

nullum nocumentum inferant, nisi forte grauando auditum, ut cum quis nimis altæ loquitur, tamen inquantum sunt signa pñtantia aliquid in notitiam aliorum, sit pñt multa damna inferre, inter quæ est ꝙ homo damnificetur quantum ad detrimentũ honoris & reuerentię sibi ab aliis exhibēdæ. Probatur etiam ꝙ sit pc̃tm̃ mortale per illud qđ dicit Matt. 5. Qui autẽ fatue dixerit reus erit gehennæ, q̃ non debetur nisi peccato mortali. Et intelligitur cum hoc dicit intendens dehonorãtem. Et facit Ro. 1. ibi contumeliosos, & subdit ꝙ talia agunt digni sunt morte.& 2. q.7. ait clemens in c q̃. lis . dānatione sunt digni qui patribus legatione Dei fungentibus contumeliā inferunt.

nit.contumelia [a] est pc̃tm̃ ex ĩpropio sermonis manifesto tendẽs ad nocumẽtũ ꝓximi.

1 Vtrũ contumelia sit pc̃tm̃ mortale.R̷.S.Th.& Alex. ubi s̃. ꝙ in peccatis uerborũ maxime attendendum est quo affecta uerba ꝓferantur.si ergo intentio ꝓferẽtis ad hoc feratur ut ꝑ uerba ꝓfert auferat honorẽ alteri, hoc proprie & per se est dicere cõuiciũ uel cõtumeliã & hoc est pc̃tm̃ mortale nõ minus [b] q̃ furtũ. si aũt uerba cõuicij uel cõtumeliæ alteri diceret nõ animo dehonorandi, sed ꝓp correctionẽ uel hmõi nõ cõuiciũ dicit uel contumeliam ꝓprie & formalr̃, sed ꝑ accñs & materialr̃ ĩ q̃tũ.s.dr̃ id qđ põt esse cõuiciũ uel contumelia. Vnde hoc põt esse qñque ueniale pc̃tm̃, sicut qñ conuiciũ nõ multũ est dehonestãs, & ꝓfert̃ ex aliq̃ animi leuitate uel leui ira absq; firmo ꝓposito dehonestandi, utputa qa intẽdit cõtristare leuiter solũ aliquẽ, qñq; nullũ ut in dubio sequenti, uñ hñda est magna discretio ut moderate hõ talibus v̄bis utatur, qa posset esse ita graue cõuiciũ ꝙ auferret honorẽ ꝯ quẽ ꝑfert & posset hõ peccare mortalr̃. & si nõ intenderet dehonorationẽ alterius, sicut grauiter percutiens in ludo non caret culpa, [c] & tenetur cõuiciator ultra pc̃tm̃ s̃m Ni. de ly.ꝑ se uel ꝑ interpositã ꝑsonã dicere suã culpam [d] cõtumeliato, uel saltẽ signa equipollentia ei ostẽdere, nisi deprehendat ꝙ contumeliatus ei remisit iniuriã puta qa ridet cũ eo & hmõi. excipitur prælatus & patersa.qui corrigendo licet excedat non tenetur petere ueniã s̃m Aug. in regula, dũmõ non fecerit a proposito, & potius uigore uindictæ, qa sic teneretur similr̃ petere ueniam.de quo dic ut ĩ. correctio.1.§.2.

2 Vtrum liceat causa correctionis dicere cõuiciũ uel cõtumeliã R.s̃m Tho. ubi.s̃.ar. 2. ad s̃m ꝙ sicut licet uerberare uel in rebus dãnificare causa disciplinæ ita & conuicium dicere sicut dñs discipulos stultos & Pau.Galatas insensatos. Dicit tñ Aug.in li. de ser.do.in mõte, raro & ex magna necessitate obiurgationes sunt adhibẽdæ, in quibus non ut nobis sed ut dño seruiatur instemus.

a Contumelia] Ista diffinitio ut uidetur comprehendit solũ uerba & bene, quia contumelia proprie loquendo in uerbis consistit nõ in factis unde Isido.dicit lib. ethi.ꝙ cõtumeliosus dicitur aliquis qa uelox est & tumẽt uerbis iniurie. Sed extẽso uocabulo cõtumelia etiam consistit in factis, ut dicit gl. sup illud Ros. 1.contumeliosos ꝙ contumeliosi sunt q̃ dictis contumelias & turpia inferunt. Nam licet ut dictum est contumelia. proprie consistat in uerbis, ex eo quia dicit Aug.secundo de doctri.Christia.ꝙ signa uerbis comparata paucissima sunt. Verba enim inter homines obtinuerunt principatum significandi q̃cunque animo concipiuntur, tamen quia etiam per facta aliquid signatur, quę in hoc ꝙ signantur habent uim uerborum signãtium inde est ꝙ contumelia & in factis cõsistere dicitur. hæc Tho.& Alex.ubi supra.

b Non minus] diligit plus homo honorem quã res temporales. Sed auferens alterius substantiam, uel intẽdens auferre peccat mortaliter, ergo multo magis intendens auferre honorem. Verba enim per quæ infertur contumelia quantum ad suam essentiam.s.inquantum sunt quidam soni audibiles, & sic

c Nõ caret culpa] s. mortali, puta si ludendo inutilaret. Ludus.n.noxius in culpa. Quamuis enim ad contumeliã seu uerbanitatem pertineat dicere aliquod leue conuicium, non tamen usque ad dehonorationem uel contristationem eius de quo dicitur, sed magis causa delectationis & ioci uel leuitate loquendi obseruatis debitis circunstantiis alr̃s ibi esset pc̃tm̃.

d Dicere suam culpam] Vt patet. Matth. 5. Si frater tuus habet aliquid aduersus te &c. Et illud apostoli dicit Ephe.4 sol non occidat super iracundiam uestram exemplum de illo qui contumeliam intulit, & non ueniam petiit, & post mortem coactus est a d... re ad petẽdum ueniam ab iniuriato. Ipse autem iniuriatus debent ignoscere oblata sibi competenti satisfactione imo etiam quo ad rancorem sine satisfactione.ut ĩ. diligere, alias grauiter peccaret unde dicitur.di.90. Si quis contristatus noluerit reconciliari fratri suo satisfaciẽti eo acertimus maceretur mediis.gl.1.excommunicationis &c.

Quantum

3 Vtrum homo teneat illatas contumelias sustinere. R. sm S. Tho. ubi. s. ar. 3. q sic, q̃tum ad præparationẽ [a] animi. s. quando opus esset sicut & alia dãna, sed q̃tũ ad actũ nõ semper. aliqñ. n. tenemur non sustinere. Primo qñ cederet in bonũ eius q dicit, ut puta ad reprimendam audaciam [b] nec talia diceret, iuxta illud prouer. 26. rñde stulto iuxta stultitiam. Secũdo qñ ex sufferentia aliorũ pfectus impediretur, unde Gre. in Hom. 9. super Ezec Hi (inquit) quorũ uita in exemplo imitationis est posita dñt (si pñt) detrahentiũ sibi ṽba cõpescere, ne eorũ p̃dicationẽ nõ audiãt q audire poterãt. & in prauis moribus remanẽtes bene uiuere cõtemnant.

CORERA utrũ sit licita. R. ut colligo ex dictis docto. q sic. si. 7. concurrant. Primum tẽpus debitum. s. q non sit deputatum orõni necessarie uel pœnitẽtiæ, unde tenent magistri ut refert Ri. in 3. dist. 37. arti 3. q. 4. q est pctm̃ mortale coreas ducere diebus dñicis pp dictũ Aug. di q facerent melius feminæ iudæorũ si lanã filarent quã toto die in neomenijs impudice saltare. quod quidẽ credo uerum qñ omissa missa ul' prædicatione aut uesperorũ celebratione & hmõi intẽderent, uel per notabile spatiũ puta p maiorẽ partem diei alias non facit. l. si C. de fe. [c] & c. qui die. [d] de conse. di. 1. Scdm personã conueniens. nã ecclesiasticis psonis phibentur. 46. di. c. clericum. de conse. di. 5. c. nullus præsbyterorum. c. nõ oportet. el 2. 34. dist. præsbyteri diacones, ita q credo eos peccare mortaliter, nisi forte modicitas & qualitas corizãdi excusaret, puta in secreto & hmõi. Tertium modus honestus nã honestas est unum iuris præceptum. insti. de iusti. & in §. iure præcepta. & ideo si fiet mõ inhonesto est pctm̃ mortale, ut puta gesticulationibus prouocantibus ad libidinem, cãtibus turpibus uel cũ ornamentis lasciuis & inhonestis facit prohemium. ff. ueteris. §. illud uero quis illos ludos appellet ex quibus crimina oriuntur. Quartum recta intentio, quia si fiet ad puocandũ ad libidinem, uel alio malo fine (ut fiunt cõiter) est pctm̃ mortale, secus si ex aliqua leuitate supbiæ uel inanis gloriæ. Nã si qđ intendit est pctm̃ mortale. sir & ipsum opus, si ueniale, erit ueniale. arg. c. uide 1. q. 1. & 23. q. 1. noli & c. militare. Quintũ locus aptus. s. pphanus nõ eccl'a seu alia loca sacra uel religiosa, qa vr̃ mortalẽ corizare in loco sacro. ar. c. decet de immu. ec. lib. 6. Sextũ raritas corizationis. Nam Rod. dicit q coreas ducens ex consuetudine peccat mortal'r. [e] Corizantem aũt raro & sine corrupta intẽtione dicit non audeo dicere q peccet mortal'r, sed nec audeo excusare a mortali, cũ ingerat se periculo alios prouocandi ad libinẽ & exẽplo suo alios ad similia facienda prouocare. Septimũ stabilitas corizantis. Nã q ita fragilis est q licet bona intẽtione corizare incipiat, tñ nõ exit quin ad libidinẽ mortalẽ puocetur, peccat mortal'r aduertens de tali sua fragilitate se ingerẽdo, qa eccle. 3. Qui amat periculum peribit in illo. & ppea qa dicit Hie. in quadã homel'. Nõ credo uiro si dicat se illesum euasisse a talibus spectaculis, cũ Dauid ex eo q uidit Bersabee lauantem se prouocatus sit in libidinem hæc ille. Et etiã qa p̃fatæ cõditiones nõ inueniunt̃ in

coreis

a Quãtum ad præparationẽ] Dicit nanq. sapiens Eccle. 26. Nec respõdeas stulto iuxta stultitiã suam ne ei similis efficiaris, dẽt etiã supportari qñ contumeliãtes essent incorrigibiles sicut fecit dñs qui nec Pilato nec Herodi nec pharisæis rñdit. Item etiam rõne patiẽtiæ sicut p̃s. dicebat. Qui quærebant mala mihi locuti sunt uanitates idest falsitates. subitur ego autem tãquã surdus.

b Audaciã] Vt fecit Christus illi cõtumeliãti & in maxillã percutienti. cum dixit. Quid me cædis? Tacere tñ & non rñdere, ut qs magis conciteeur peccatum est, sed tacere ut nõ & ipse contumeliari incipiat uir tuosum est. Et in his casibus qñ qs est reprehendendus dẽt fieri qñ est ẽdatus nisi utilitas communis aliud exigat idẽ Alex. ubi s. arti. 4.

c L. fi. C. de fe.] Ista l. fi. facit R dicto prio nõ pro limitatione ut patet.

d C. qui die] Qui die solen. ti in nullo ecclæ cõuẽtu ad spectacula uadit excõicetur. Et in illa l. fin. sic dr̃. Dies festos maiestati altissimæ dedicatos nullis uolumus uoluptatibus occupari. s. pessimarũ mulierũ ait gl. & j. Nec huius tamẽ religiose diei ocia relaxãtes obscenis quenquam patimur detineri. Nihil eodẽ die sibi uẽdicet scena theatralis, aut circẽse certamen, aut ferarũ lachrymosa spectacula, etiã si nostrũ ortũ aut natalem celebranda solennitas inciderit differatur hæc ibi Bar. etiã sic summat q̃tum ad hoc spectacula uel prelia sunt illis diebus total'r interdicta.

e Peccat mortal'r] Vñ Alex. ĩ 4. p. tractatu. de his qui non pos. ac. ad sacra. col. q. 44. dicit oio tales coreatrices cõsuetudinarias nõ admictẽdas ab sacrarũ cõmunionem, si desistere nolũt & subdit Alex. de Corizãte raro sicut hic in tex.

correis nr̃i tp̃is, ideo non uideo qũo sine mortali peccato quis eas faciat ex cõsuetudine sicut cõiter fiunt. Dicit tñ Alex. 2. 2. tit. de ludo ꝙ ludus uel saltatio qñq; ꝓuenit ex spũali iocũditate. & sic est meritorius sicut Dauid lusit & saltauit coram archa dñi. Aliqñ ꝓuenit ex recreatiõe, uel exercitatione. & sic põt esse sine peccato. Aliqñ ex dissolutione mentis lasciue. & sic pctm̃.s.mortale, uel ueniale ẽm ꝙ dictum est.

1 Vtrum inspectio corearũ ludorũ, uel ioculationum sit pctm̃. R. Alex.[a] ubi.s̃.ꝙ inspectio quædã est in transitu nõ tendens ulterius ad delectationẽ peccati mortali ut fornicationis. & hęc est ueniale. Quædã est studiosa in qua.s. est fomentũ peccati mortali. & hæc qñq; est pctm̃ mortale. intellige qñ aduertit de periculo, uel cogitationis morose uel opis. Item ioculatio quædã est hystrionica. & quędam corealis mulierũ lasciuarum. quædam cã exercitij uel fastidij tollendi siue accidie uitandæ. Inspectio ergo studiosa ioculationis primæ & secundæ uergere potest in mortale [b] pctm̃. Tertiæ uero & quartæ põt esse uenialis. & aliquando meritoria.

CORRECTIO prælatorũ impuniendo subditos & increpando non dẽt fieri animo nocendi, quia sic peccaret mortal'r si deliberate & ĩ notabili nocumento. secus si in modico malo uel indeliberate. sed dẽt fieri zelo caritatis ꝓximi.s. ad bonũ subditi delinquẽtis ut corrigatur, uel ad aliorum bonum, ut uł timeant similia facere, uł q̃etius uiuant. ut 23. q. 5. ꝓdest.

1 Qualis debet esse. R. ꝙ miscenda est seueritas cum lenitate,[c] ut neq. multa asperitate ulcerentur subditi, neque nimia benignitate soluant̃, ut plene dicitur in c. discipli na. 45. distin. per totam dist. potius debet declinare in beniuolentiam q̃ seueritatẽ, ut in c. licet ea. di. l. di. põderet.[d]

2 Quid si excedat modũ. R. ꝙ põt appellari ab ea etiã si sit religiosus quod probatur in c. reprehensibilis.[e] de app. in fi. nullius enĩ neganda est defensio etiam si sit excõicatus. c. cum inter. de exce. Non tñ tenet̃ prælatus modũ excedens petere ueniam a subditis,[f] ut in c. qñ necessitas. 86. dist. quod uerum nisi ex malignitate seu odio faceret, qa tenet̃ iniuriarũ. ff. ad. l. aqui. l. quẽadmodũ. §. magistratus. ut no. in gl. in d. c. qñ tex. est ĩ l. nec magistratib. ff. đ iniu.

3 Vtrum peccet mortaliter prelatus non corrigẽdo. R. ꝙ si loquimur de punitione in peccato oĩo occulto, nõ tenetur prælatus, imo nec debet nisi secrete. si uero ĩ peccato manifesto, sic tenet̃ prælatus de præcepto eam facere sub pœna mortalis peccati. ar. 83. dist. per totũ. & 2. q. 7. qui nec regiminis nisi in casu qñ uideret nõ expedire cõmunicati. nec illi q. corrigẽdus est qa in d. c. ꝓdest dicit̃ siue plectendo siue ignoscendo hoc solũ agit̃ ut uita hoĩum corrigatur, & ẽm istũ finẽ debet eã exercere uel omittere. facit. c. ipsa pietas ea. causa. q. 4. & in ca comessationes. 44. di. & in c ut constitueret̃ l. di. Si uero non expediret cõitati nec etiam noceret & omittendo proficeret delinquenti ad emẽdatioẽ, licite omittit̃ & ex debito. Si ꝟo nõ expedit deliquẽti correctio sed tñ cõitati, nõ est dimittẽda.[g] si ꝟo loq̃mur de correctione

a Rñdet Alex.] De istis inspectiõibus sic ait Chrisost. ut refert ipse Alex. adulteros & inuerecũdos constituit taliũ inspectores nihil em̃ stuprosius neq. oculo turpius talia uidere cõcedẽte. Itẽ melius est luto. 4. gurgite oẽm uisum reuerger̃, q̃ talẽ ĩspicere ingnatũ. Neq. em̃ ita oculis iactura est gurges ut ĩcõtinẽs uisus, & dnudate mulieris ĩspectio. Itẽ saltatrices & si nullũ aliũ barbaros saltẽ zelamini. Et. n. ab oĩ tali sunt puri inspectiõe q̃ ergo erit nobis excusatio, qui deberemus esse ciues regni cęlorum, barbaris in hoc deteriores sumus.

b Põt in mortale] Vide tex. cũ gl. in c. 1. de off. đle. uult. n. ibi glos. ꝙ autorizantes. i. illi q. deberẽt ꝓhibere grauius peccẽt q̃ facientes. Allegat. ca. q. consentit. 11. q. 3. & in c. qui aliorũ. 24. q. 3. uide tu. ĩ. ludus. §. 6.

c Lenitate] Et sic not. ꝙ mediũ est seruãdũ ar. ca. ex pte. de censi. ff. de pig. ac. l. si seruus. ff. de iu. & fac. igno. l. nec supina.

d Põderet] Et ca. alligant. 26. q. ult. nam & leuiter castigatus reuerẽtiam exhibet castiganti, asperitatis autẽ nimie increpatio, nec correctionẽ recipit, nec salutem 45. di. cum beatus.

e C. reprehensibilis] Ille tex. in fi. ṽr facere in ꝯriũ, sed tu uide gl. in c. ad nrãm. de appel. quæ dicit religiosum pot se appellare qñ correctio modum excedit. Et allegat. đ appel. c. ēt priore. de off. or. super qõnum. §. nos autem. uide. s. appellat. §. 11. Et quod ibi notaui.

f A subditis] Ideo autẽ [illegible] gis parcit̃ prælatis in hoc ca su quã aliis qa uirum põt q si cura rei familiaris euitare peccatum. 25. di. qualis.

g Nõ est omittenda] Tho. 2a tem. 2. 2. q. 33. dicit correctio quæ ptinet ad platos non est dimittenda ꝓp turbationẽ eius q corrigit, tum qa & si sponte ꝓpria emendare nõ uelit corrigedus est per pœnas ut peccare desistat, tũ ēt qa & si incorrigibilis sit per [illegible] uidebit̃ ordinē cõi dũ seruabit [illegible] ordo iu[illegible] unius exemplo alii deterreant.

correctione q̃ fit uerbo vł doctrina, sic tenetur multomagis quã aliquis alius siue peccatũ sit secretũ, siue publicũ, uerũ ẽ ꝙ secreta. debet secrete corrigere, alias si nõ corrigit, & emẽdat cum põt, peccat mortalr̃.43.di.sit rector. intellige ĩ crialib & sic intellige gl.25.di.§.alias ea demũ q̃ dicit ꝙ taciturnitas in prelato est mortale pc̃m, hoc ẽt limita in secretis, ẽm ꝙ dico ĩ.correctio fraterna § 6.

4 Vtrũ p̃latus exñs in pc̃tõ mortali peccat mortaliter corrigendo. ℞. ꝙ sic ẽm Pet. de pal.in 4. di. 19. ẽt si pc̃m suum sit occultũ, quia suspẽsus est corã deo facit ad hoc 2.q. 7. õ nec hoc limitat idẽ Pe.in p̃lato in spũalib. secus de p̃lato ĩ tpalib.qa si iudex suspẽdit aliquẽ latronẽ non peccat mortaliter, licet sit ipse ĩ mortali, idẽ tenet. S.Th. in 4.& sequiř Arch. l.di.cum exaudiero. & 3. q.7.§.idẽ testař in p̃lato corrigẽte p̃dicando in mortali ẽt occulto ꝙ peccat mortaliter. Secus si corrigit ꝑ modũ magisterii publicæ docẽdo.i. legendo scripturã sacrã, qa si ẽ occultus (ut dicunt quidã) nõ peccat mortalr̃, sed solũ qñ est notorius, qa scãdalizat Frã. in 2. tenet ꝙ si pc̃m est occultum & ei quẽ corrigit & aliis astantibus, ꝙ sine pc̃tõ corrigit, & autoritates quæ uidentur dicere cõtrarium, dicit in elligendas ꝙ dignæ non potest corrigere, sed si peccatum est notorium, sic nullo modo potest corrigere, quia scandalizat corrigẽdo autoritatem & prædicationem. [a] Tu aduerte [b] ꝙ si casus occurreret correctionis in quo existens in mortali non habet opportunitatem conterendi de peccato suo, sic uera est opin. Fran. Sed si habet opportunitatẽ & non facit quod in se est ut conteratur, cum sit suspẽsus quo ad se peccat mortaliter officium exequendo [c] c.fin. de temp.or.

a Prædicationem] Puta quòd multitudo est tanta ꝙ non põt extirpari sine scismate uel non põt fieri quin boni inuoluantur uel non expedit, illi puta qa peior efficeret, uel ar. si expedit non tñ cõitati, puta qa exercent bonos, vñ prodest ecclesiæ nõ bonorum ... ni ocio torpescant, sed quid si multitudo ẽ in scelere. Res. Th.2.2. q.108. qñ tota multitudo peccat de ea debet sumi uindicta uel q̃tum ad totũ sicut egiptii submersi sunt in mari & sodomitæ &c. uel q̃tum ad multitudinis magnã partẽ ut Exo. di.32. in pœna eorum qui uitulum adorauerunt. Quãdo uero speratur multorum correctio debet seueritas exerceri in paucos principaliores, ut cæteri terreanẽ, sicut dñs numeri. 25. mãdauit suspendi principes populi pro peccato multitudinis. Si aũt non tota multitudo peccauit, sed pars, si mali possunt secerni a bonis debet in eos seueritas exerceri si sine scandalo aliorum fieri põt. Alioquin percendum est multitudini & detrahendum seueritati & eodem modo intelligendum est de principe.

b Aduerte] Tho.2.2.q. 33. dicit correctio pertinet ad aliquem in quo uiget rectum rõnis iudicium, peccatum aũt non tollit, quin remaneat in peccatore aliquid de recto iudicio, & ẽm hoc põt sibi competere delicta subditorum corrigere, sed tñ peccatum præcedens affert impedimentum propter tria. Primo quia ex peccato suo indignus redditur ut aliquem corrigat præcipue si maius peccatum commisit. Secundo ex scandalo q̃ peccatum est manifestum ... uidetur corrigere ex ostentatione nõ ex charitate. Tertio ꝓ ꝑ superbiam cum peccata propria paruipendere uideat & se ipsum præferat proximo, & tñ cum humilitate corrigat non peccat, licet in conscientia fratris uel saltem in sua condemnabilem se ostendat. Et sic intellige illud Ro. secũdo in quo alium iudicas teipsum condemnas. Intellige secundum supplementum hic cum humilitate idest contritione, quia alias non põt esse humilitas ubi est diuinæ uoluntatis rebellio numeri. 15. anima uero quæ per superbiam aliquid commiserit quoniam aduersus dominum rebellis fiet, peribit de populo. Itẽ quia persistẽs in peccato oĩno remanet ĩdignis tñ Gre. Homelia. 20. durum quippe est ut q̃ nescit tenere moderamina uitæ suæ iudex fiat alienæ uitæ.

c Offĩ exequẽdo] Hæc opin. vr̃ multum rationabilis, licet Rose. eo.§. fi. uideatur tenere contrariũ. Et adduco primo doctrinam Ricardi ĩ 4. di. 19 ar. 2.q.2. q̃ hr̃. ĩ.ti.proximo.§.4. Pondera humiliter suã prauitatem &c. quasi dicat cognoscit se peccatorẽ, licet de facto nõ abstineat &c. Secundo adduco illud Matth.7. & Lu.6. de illo qui trabẽ gestat in oculo. Et uult eiicere festucam de oculo fratris. Tertio facit illud p̃s. 49. peccatori autẽ dixit deus &c. Quarto Greg. cuius uita despicitur &c. Et illud Io. 8. qui sine peccato est primus in illam lapidem mittat &c. hæc omnia habentur 3.q.7. Item in euangelio. cum seq. Et in c. iudicet ibidem inquit Ambr. super beati de alterius errore qui non habet in seipso quod condemnet, & c. seq. dicit Grego. in grauibus peccatis quis positus, dũ suis præmitur aliena non diluit, & in c. sacerdos dixit, ut sapiens medicus & perfectus primum sua peccata delere sciat, & postea aliena detergere Pa. in ca. noui in 12. col. dicit ꝙ corrigens uel denuncians cum est in peccato si non dimittit ut peccet, peccat, & in rub. de ui. & ho. cle. dicit ꝙ iudex dum est in peccato si iudicat, peccat. Adduco etiam tex. fortem in c. 1. §. sacerdos. de pen. distin. 6. ubi dicitur sacerdos cui omnis offertur peccator, ante quem statuitur omnis languor, in nullo eorum sit iudicandus, quæ in alio iudicare est promptus iudicans enim alium qui est iudicandus condenat seipsum, hæc ibi ubi gl. peccat

ergo

ergo sacerdotes qui sunt in peccato iniungēdo pœnitentias, secus si non habet opportunitatem conferendi. Faciunt not. per Abb. in cap. 1. de accusa. in gl. 1. ubi criminosus de iure canonico non admittitur ad accusandum. Et ibi etiam glo. Si autem cōtendas corrigē tē si est in peccato, non peccare mortaliter corrigēdo, saltē dicendū esset securiorē uiā eē eligēdā, ut scilicet pœnitere deberet ille corrigens. ar. eorum quæ no. Sco. in 4. dist. 15. Et san. Bo. in 2. di. 24. & dicit. c. non potest erga homines esse fidelis, qui erga deum extiterit infidelis. 2 q. 7.

a Correctio fraterna] Si uim huius termini Corripere uoluerimus pōderare, nihil aliud indicare uř nisi cor peccatoris a malo ad bonum subito rapiendo mutare, dicuntur. n. rapi quę subito auferūtur, sicut si ignitus carbo super propriā uel proximi cecidisset uestem rapere eum est illum subito auferre, necnon ex sillaba dicitur corripi, quæ subito & raptim pronunciatur. Cito nempe cor fratris a malo ad bonum transfertur cum ei turpitudo suæ culpæ, & pulchritudo diuinæ gratie dulciter demonstratur, quod in fraterna correctione euenire contingit. Et no. ꝙ in descriptione dicitur fratris, non autem hominis, quia nomine fratris omnis homo etiam peccator intelligi debet siue æqualis, siue minor, siue maior, quia ex uno patre creati, & ex uno Adam generati, & ex uno Christo redempti. cap. ad mensam. 11. q. 3. Item quia nomen fratris est nomen amoris, & charitatis, quia ex charitate debet procedere.

b Secundum Ric.] Qui dicit ꝙ sicut corporis naturalis patiente uno membro compatiuntur alia, & sibi inuicem conueniunt ad bonam consistentiam corporis comparatione ad formam naturalis uitæ, sicut ex necessitate diuini præcepti, membra corporis mistici quod est ecclesia tenentur sibiinuicē subuenire, ad seruandam bonam unitatem & dispositionem ecclesiæ in comparatione ad formam spiritualis uitæ, unde non tm̄ sibi inuicem subuenire tenent, quantum ad indigentias corporales, sed multomagis quantum ad spiritualem, orando, delinquētibus parcendo, ad bonum monendo, & delinquentes corrigendo &c. Et ꝙ sit de ꝑcepto tenet et S. Tho. 2. 2. q. 33. ar. 2. Et ibi dicit esse præceptum affirmatiuum, & reducit ad p[illegible] præceptum secundæ tabulæ, ad quod reducunt oia præcepta, de subueniendo proximis.

CORRECTIO fraterna[a] est admonitio charitatiua fratris de emendatione peccatorum & fraterna charitate procedens, & hæc est de præcepto omnibus ſm Ri.[b] in 4. dist. 19. ar. 2. q. 1. & quia est præceptum affirmatiuum ideo non obligat nisi pro loco & tempore debito.

1 Vtrum omissio fraternæ correctionis sit mortale peccatum. ℞. Ri. ubi supra ꝙ tripliciter potest omitti. Primo meritoriæ qñ homo nō corrigit, quia nec tēpus nec locus est corrigendi, & expectat illud. Secundo cum peccato mortali, quando. s. hō sperat posse fratrem a peccato retrahere, & tñ propter incommodū corporale[c] uel temporale omittit, quia tūc ordinem charitatis peruertit plus diligens bonum temporale qnā animam proximi. Tertio omittitur cum peccato ueniali, quādo. s. ꝑpter incommodum tēporale fit tardior, tñ si crederet posse reuocare non dimitteret. Adde 4. secundum Tho. 2. 2. q. 33. ar 2. ꝙ potest omitti sine peccato imo meritorie, quando metuit ne deteriores fiant, uel nec alios a bona uita impediant. Adde 5. secundum gloss. in cap. qui alius. de hæreti. in peccato cōmisso quod non habet perseuerantiam, quia non tenet corrigere quilibet sed solum ꝑlatus. Secus si haberet perseuerantiā, q. a teneret quilibet sicut tenet in pctō[d] cōmittēdo. Adde & 6. quod peccatū sit mortale uel ueniale talis qualitatis ꝙ habet causare mortale[e] alias de peccato ueniali non tenetur corrigere aliquem de peccato.

2 Vtrum teneamur quærere quos corripiamus. Respondeo ſm Tho. ubi supra ꝙ nō quia bñficia quæ non debemus certe personę, sed cōiter omnib. sufficit si impedimus primis occurrentibus, alioquin oporteret nos facere ꝯ illud prouer. 24. Ne quæras

c Incommodū corporale] Puta quia credit tum carnis, & iudicium ual. gl. Exemplum mulier quædā fornicatur cū quodam, cogito mea exortatione posse retrahere a peccato, non [illegible] cio, quia timeo ne mortem mihi inferat fornicarius, [illegible] sio tardior, [illegible] nol [illegible] apo [illegible] sa cundi.

d In peccato] Quando peccatum est secretum [illegible] siuum & habet iterationem quilibet tenet corrigere, iuxta denunciationem euangelicam, hæc Pan. & Io. de Ana. in d. c. qui alios, unde Host. dicit ꝙ illud [illegible] cialis correctio spectat ad solum prælatū. E [illegible] c. sic intellige ut aliquid spiritualitatis inducat, qui [illegible] alios cum pōt ab errore. s. fidei, non reuocat, [illegible] sum errare demonstrat. Et sic indistinctæ peccat de aliis criminibus dic ut hic.

e Mortale] Vt puta pp consuetudinem de quo dic ut in §. alias 24. di. Adde septimum necessarium [illegible] sciat certe proximi sui culpam. Vnde eccl. 11 [illegible] quam interroges. s. de ueritate rei nō uitupere[illegible] forte dicendum est ſm S. Ber. qñ in moralibus [illegible] uarie doctorum opiniones & est periculum [illegible] pulo scandalum suscitare, tenere unam opinionem [illegible] tunc credo nō esse necesse populū circa talia re[illegible] guere nisi ualde temperatæ. Adde & octauum [illegible] ptitudo ad corrigen. qua [illegible] nō sit in alio tan [illegible] cut in eo. Nā si ipsum peccātem uideant alii [illegible] boni sicut tu, uel forte meliores, & illi magis [illegible] liarem

impietatem in domo iusti. [a]

3 Vtrum subditi teneantur corrigere prælatos ℞ Ri.ubi s̄.q.3. ꝙ loquendo de correctione fraterna & humili sic, sed de correctione ĩcrepationis uel punitionis non, nisi manifeste erraret in fide, tunc enim si non essent superiores iudicantes, uel nollét inferiores possent, quia hæresis reddit hęreticum omni catholico inferiorẽ non solum quo ad forú intrinsecum sed ẽt extrinsecum, facit ad hoc quod no. [b] 2.q.7.in c.secuti, & in c.Paulus. Thom.ubi supra.ar.4.

4 Vtrum existens in peccato mortali excuseẽ a præcepto fraternæ correctionis. §. secundũ Ri.ubi s̄. q.2.ꝙ peccator aut ẽ occultus aut manifestus, & est correctio in publico & in occulto. Peccatori autem manifesto nõ licet corrigere in publico ꝑpter scandalum, quia cũ talis correctio sit assumptio uerbi dei, non debet ꝑꝑ sui dignitatẽ manifeste assumi per os manifestæ polutum, ne uerbum dei uilescat in cõspectu hominum. Si aũt peccatũ est occultum & corrigit in occulto aut manifesto ẽm ꝙ factũ exigit, & in hoc facit humiliter suam prauitatem recognoscens, non peccat corrigendo, immo tenetur, quia peccatum non absoluit hominem a præcepto, nec ꝑpterea hõ est perplexus, quia si uult facere quod in se est dominus paratus, est sibi remittere peccatum.

5 Quo ordine est ꝑcedẽdũ ĩ correctione fraterna. ℞. ẽm Tho.ubi s̄. ꝙ peccata ꝑblica publicæ sunt corrigenda. In peccatis uero occultis locũ habet quod dr̃ Mathe.18.di. Si peccauerit ĩ te frater tuus uade & corripe eum inter te & ipsum solum, ꝙ si uidet nõ proficere, dicat prælato secrete qui possit prodesse, ut not.Pa.in c.nouit.de iudi. Et de hoc uide infra denunciatio.§.2. Et in ca.si peccauerit 2.q.5.plene per Archidia.

2 Quid si scio peccatum alterius quod qui commisit ignorat. ℞.ut colligo ex Mo. in ti.de pnĩa.& Rodo.quod si peccatum est tale quod non excusat ignorantia, tunc aut non põt probari, quia occultum, & sic si spero de correctione teneor dicere alr̃s non 2.q.7.plerũque quia efficereẽ peior, sed debeo secretæ reuelare prælato qui possit prodesse. Si aũt põt probari, tũc si est ꝑlatus suus teneẽ ei dicere, q̃a ei præcipitur. Si peccauerit &c. Matth.18. Si uero non est prælatue aut sperat de correctione, & sic tenetur ei dicere, aut non sperat, sed de deterioratione, & tũc non tenetur ẽm prædictos, nisi qñ sequereẽ ex tali pc̃tõ aliorum periculum seu malũ, ut puta quia administrat sacramenta cum non sit sacerdos & huiusmodi Pa. tñ in d. c.nouit tenet quod indistincte tenetur siue efficiaẽ melior [c] siue peior, quod credo uerum qñ facit ad bonũ aliorum talis correctio, & sperat ꝙ fiet iustitia, [d] alias non credo teneatur. 11.q.3.quando ubi apertius text. Hic. Si uero ignorantia eos excusat non credo teneatur dicere nisi quando uideret quod desisteret uel fieret alicui sacro iniuria.

liares, aut prælatus suus probabilr̃ supponere sic possis, ꝙ aliquis isto tu in q̃b. est debitũ & aptitudo corrigendi illũ corripiet. Heb. 12.quis ẽ filius quẽ non corripiat prin. Et textu. re.20 Custodi uirum illũ, qui si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima illius. Vnde non debeo credere quod prælatus suus sit immemor salutis suę, qđ esset si negligeret corripere illũ. Secus si certũ esset ꝙ negligentes tales, tunc tu esses obligatus concurrentibus aliis conditionibus ẽm Guil. in q. disputatis, & refert S.Berna.de euangelio eterno.

a In domo iusti. Et sic patet ꝙ nec religiosus oportet exire claustrum ad corrigendum delinquentes [illegible] tñ si [illegible] aliquid determinate & certę personę, siue [illegible] spiritualiter siue temporaliter, a tũc teneẽ [illegible] quo [illegible] ut 1.o. [illegible] §.8.C. [illegible] temporale [illegible]. Et hoc [illegible] Tho.ubi [illegible] ad ulti. [illegible] ubi dicit [illegible] debeẽ certe & determinatæ personæ oportet ꝙ ei i[illegible]pedamus nõ expectãtes ꝙ nobis occurrat, sed debi d

tã sollicitudinẽ hñtes, ut eũ inq̃ramus. Vñ sicut ille q̃ debet pecuniã creditori debet requirere, cũ tp̃s fuerit ut ei debitũ reddat, ita q̃ habet spãliter curã alicuius debet eum q̃rere ad hoc ꝙ eũ corrigat de peccato. Et sic habes unã falr̃. ad id quod dr̃.

b Quod not.] Vbi Paulus q̃ Petro erat subditus, ꝑꝑ imminens periculũ scãdali circa fidẽ Petrũ redarguit & Petrus humilr̃ & patiẽter sustinuit ad Galr̃. 2. ubi ẽm gl. Aug.dedit Petrus exẽplũ maioribus, qđ si delirarent nõ dedignaren tur corripi. Itẽ est in moralib. Ita tñ ut cũ humilitate. primę Thi.5. Seniorẽ increpaueris, sed obsecra ut patrem.

c Melior] Nã ista denũciatio fit ꝑꝑ duo, ut iste pc̃tõr corrigat, & ut cæteri metũ habeãt 45.di.sed illud ibi peccãtes corã oib. argue, ut cæteri metũ habeant fac. 4. di. c. factæ Itẽ dñs nõ vr̃ habere respectum an fiat deterior uel ne quia dicit si ecclesia nõ audierit sit tibi tanq̃ ethnicus. Et uide plene per pa. in dict. capit. nouit.

d Iustitia] Nam secundum Arch. quando denunciatio

CORPORALIA altaris debent esse de puro panno lineo [a] ab episcopo benedicta non de panno in tincto aut de serico c.cōsulto.de conse.di.1. quæ nō debent lauari per fæminas nec tangi 24. di. sacratas & de conse.di.1.nemo el 2. Vnde ministri altaris debent habere peluim nouā quā ꝑ ipsis lauādis teneāt, & quā in sanctuario proiiciant, ut in d. capit. nemo. Et similiter de aliis altaris paramentis dicitur ibidem. Sed hodie per contrariā consuetudinē derogatum est, & credo excuset de aliis sed non de corporalibus propter rationem positam in dict.cap. scilicet ne fragmenta [b] dominici corporis male tractentur, & ideo contraria consuetudo esset irrationabilis, & credo obliget de præcepto etiam hodie ex quo consuetudo non potest ei derogare. Similiter etiam forte posset dici de pala altaris eadē ratione. Sed not. quod credo sufficiat si solum prima lauatura proiiciatur intra sanctuarium propter limitē [c] rationis prædictæ.

1 Vtrum post lauationem sint iterum consecranda. ℞. quod non, quia licet amitus recedat lauando & de alio ponatur, non propter hoc mutatur forma nec benedictio fit in superficie ipsorū, idem dico si repetiantur dū ruptura non fuerit tanta q[d] corrumpat formam, tunc est quando est tanta quod pro corporalibus uti nō possent. pro hoc faciunt no.in c1.de conse.ec.uel al. Vide de hoc s. Benedictio.§.1.cum seq.

CORPORA sanctorum utrum possint transferri de loco ad locum.℞ quod non sine licentia episcopi, de conse.dis.1.corpora. [d] Et hoc uerum qn̄ iam erāt tradita sepulturæ l.ultima. [e] C. de relig. & sumpt. fu. Et de hac materia. Vide infra. Reliquiæ, per totum.

CORPORE uiciatus dicitur qui habet membrū debilitatum uel mutilatum. Debilitatum habet qui eum habet inefficax, ut oculum cecum, manum aridam, mutilatum qui ipso caret.

1 Corpore uiciati utrū sint promouendi ad sacros ordines.℞.ut no. in sum. 56. dist. quod aut sunt sponte uiciati in quocunque membro, & tunc non possunt promoueri & promoti deiiciuntur. c. pænitentes ea dist.quia sunt homicidæ cap.si quis ea.distin. & cap. quæ partem ibidem Ho. in apparatu tenet quod potest episcopus dispensare si tale membrū est occultum excepto in castrato, unde dicit quod cum religioso potest dispensare, ut cum pede ligneo celebret. Si uero apparet, nō pōt nisi Papa [f] quando fuit in culpa uiciationis.de cor.6. ca.1. & de cle.pu.in duæ.ca. 1.Dicit tñ gl.in d.ca.qui partem ꝙ si quis haberet digitos superfluos posset sibi ꝑscider̄ sicut & ungues & dētes [g] nimis ꝓlixos, sed nō firmat pedes. Mihi tñ placet qn̄ posset fierita lis abscisio sine periculo uitæ & deformitate corporis. Aut non sunt sponte uiciati sed casu, ut puta ab hostibus in uia uel ꝓp ægritudinem uoluntarii, sine [illegible] a se siue a medicis, & tūc si nō parit nimiā deformitatē pōt promoueri. ut de cle ægro. c. [illegible] presbyterum. Et sic intelligit [illegible] 3.55.di. Si uero alias sunt uiciati [illegible] illicite [illegible] & nō distingue, aut dabant operā [illegible] [illegible]

ciatio tēdit ad institutionē aliorum, procedit ab actu iustitiæ, quā uero ad correctionem ipsius peccātis tunc procedit ab actu charitatis.

a Pāno lineo] Quia dñs in sindone mūda sepultus est. Aduerte ꝙ super altare debēt eē tres palle uel tobaleæ q̄ debent esse de puro lino ſm S. Tho.in 4. dist. 13.ar.2.q. 7. 1. rñ.ad tertiū, & Pe.de Palu. ibidem iō non debet esse tinctura ubi ponitur corpus christi & calix neque pannus sericus debet poni ibi.

b Fragmenta] Sic dicit text. Ne forte puluis dñici corporis male tractetur.

c Propter limitem] Cessāt.n. rō.s.de puluere dñici corporis, ꝑp quē prima lauatura proiicienda est in sacrario, ſm rubricā, iam non sunt amplius pulueres.

d Corpora] dicit tex. sine cōsilio principis uel episcoporum tanquam sinodali licentia, facit l. ossa. ff. de relig. & sumpti. fune. Et dicit gl. principis idest Papæ.

e L. ultima] Ista materia tractatur ibi ī §.1.

f Nisi Papa] Hæc duo iura uidentur dicere quòd episcopus dispenset cum his qui duellum suscęperint uel obtulerint. Nam in c.1.de corpore uicia, dicitur de illo qui partem digiti amisit. Et de cler. pug. in duel. capit.primo loquitur de sacerdote qui cum dispēsatione episcopi potest ministrare, sed pro Host. facit quia in his casibus ubi permissum episcopo, alias in casibus non sibi permissis non dispensat, sed solus Papa.

g Dentes] Nā & San. Hiero. fecit sibi dentes secare ut linguam hebraicam addisceret.

h C. si quis] Quæ iura dicunt quod clerici quia barbaris uel propter infirmitate defecti sunt non prohibentur promoueri scilicet quādo abscisio est sine deformitate.

i Rei illicite] Vt puta in ludo prohibito, argumen. cap. continebatur, de homicidio.

a [In capit. 1.] Loquitur ibi 3 carente ungula.

b Innocen. in capit. significauit] ibi loquit text. de eo qui sibi uirilia amputari fecit, credens se deo obsequium præstare.

c Capi. a crapula] Vide ibi Abb. & Archi. in c. testamentum. 6. dist.

d §. charitas] Est sub capitulo ualida, & facit in argumentum.

e C. prima igitur] Crede deo credasque deū, plus credo ualere, hæc gl. fi. in d.c. 1.

possunt promoueri, aut rei licite, & tunc si sunt uiciati in membris minimis siue occultis non repelluntur, ut in c. qui partem, & in ca. eunuchus. 55. distin. Si uero in magnis membris & manifestis non possunt promoueri, ut si in oculo habet enorme uitium, uel in manu, ut in c. si euangelica. 55. dis. Similiter si modicum quod generat scandalum. d.c. presbyterū. de cor. 6. c. 1. & 2.

2 Quid de ceco. aut habente maculam in oculo a natiuitate, uel ex infirmitate, aut a casu sine culpa sua. R. q̃ si macula generat deformitatem non potest promoueri nisi dispensetur per papam, uel nisi efficiatur religiosus, s̃m Innoc. de cor. ui. cum de tua.

3 Quid de claudo ex consimili causa, ut supra R. si sine baculo potest ire & stare potest promoueri. c. si quis. el 3. in tex. & in gl. 55. di.

4 Vtrum auulsio ungulæ in policæ impediat R. q̃ hoc tenendum est quodcunque uitium corporis quocunque peruenerit si reddit inhabilē ad frangendum hostiam & cōtrectandū impedit promouēdū, & promotus ministrare in altari non pōt. Similiter quodcunque uitium corporis notabile, siue in oculo siue in manu, aut in spatulis, sicut gibbosus & huiusmodi quod generat scandalum, alias secus, nisi ut dictum est supra in §. 1. ut colligitur in c. 1. [a] & si. de cor. ui. uerum est q̃ iā promoti quibus & illud euenit post promotionem possunt omnia quæ sunt sacerdotalis ordinis exercere præter celebrationem missæ. d.c. præsbyterum. intellige nisi fuerit culpa sua.

5 Quis iudicabit quando dubitatur an generet scandalum. Respon. Innocen. in capit. primo de cor. vi. q̃ episcopus. ut in ca. 2. eod. ti. in religiosis exemptis suus prælatus ordinarius.

6 Quid si quis ex indignatione dentem sibi amputauerit, uel quodcunque membrum secauerit. Respon. Innocen. in capit. significauit. [b] de cor. vi. quòd non est irregularis, nisi membrum uel partem membri amiserit, quæ generet deformitatem. Si uero non generat deformitatem tamen est notorium q̃ ex indignatione sibi abscidit partē membri non pōt promoueri, uel ministrare in susceptis sine dispensatione, similiter si ita secauerit q̃ claudicaret repellitur tanquam corpore uitiatus.

7 Vtrum cadens morbo caduco possit celebrare. Respon. gloss. in cap. communiter. 33. distinct. q̃ si cadit frequenter non potest 7. q. 2. c. 1. si uero raro nec emittit uocem cōfusam potest, dummodo habeat coadiutorem. 7. q. 1. illud. Promoueri tñ non pōt ex quo semel passus est. ut in c. maritū. 33. dist.

8 Vtrum demoniaci uel amentes possint ministrare. Respon. quòd licet fuerint opi. ut no. in d.c. communiter, mihi placet q̃ si per annum steterint liberi quòd possunt ministrare s̃m discretionem episcopi, promoueri autem non debent. ut in c. clerici. & ca. seq. 33. di.

9 Vtrum leprosi possint promoueri. R. Hugo. 49. distin. §. hinc & enim, alias est capit. q̃ non, sed promoti celebrare possunt in occulto, & etiam in publico aliis leprosis, nisi tātum inualuerit lepra q̃ per corrosionem membrorum eum reddidit impotentē, præsertim in digitis cum quibus cōtrectare habet sacramentum eucharistiæ. Vide j. Leprosus. §. 6.

CORPVS christi. uide infra Eucharistia.

CRAPVLA quid sit. Res. gl. in c. a crapula. [c] de ui. & ho. cle. est superfluitas ciborum, unde crapula quasi cruda epula.

1 Vtrum sit peccatum mortale. Dic ut j. gula. §. 2.

CREDERE in deum est amando in ipsum tendere. de consec. dist. 2. credere. in gl. & de pæ. di. 2. §. charitas. [d] Vnde aliud est credere deum, & credere deo, & credere in deum. ut no. glo. de conse. dist. 4. c. prima igitur. [e] & de credulitate uide infra fides per totum.

CREDVLITAS maledicentibus de aliis improbatur. 86. distinct. si quid, quia antequam probetur illud malum non debemus credere. 2 quæst. 1. deus. 11. q. 3. in cunctis, & c. quamuis. 15. q. 7. si quid. q. 8. c. ult. in fi. 30. q. 5. nullum ante.

1 Quotuplex est credulitas. ℞.ut notaẽ in c. inquisitioni. de sen.excó. ꝙ duplex, quædã temeraria & leuis, utputa qñ audiuit aliquid a leuibus personis uel a paucis quibus credi non debet, & hæc depo néda ad cõsiliũ sui pastoris, q̃dã ꝓbabilis & discreta, puta qa uidet solũ cũ sola in latebris, uel quia cõiter ita dr̃.

CRESCERE Spiritualiter an quis possit compelli. ℞.ut notaẽ in c. gesta.[a] 84.dist. ꝙ non. Sed uide ꝙ dico ĩ. obedientia. §.2. & religiosus. §.29.

CRIMEN Propriẽ é mortale peccatũ, ut patet ꝑ Gre.in Ho. 12. facit. 25. dist. §.criminis, in uersi. quin fiat criminale dum placet, largo auté modo accipiẽ qñq; pro ueniali ẽt iuxta illud. Nemo sine crimine[b] uiuit, qñq; ꝓ infamia, quandoq; pro peccato depositione digno. Vide gloss.in d. §. criminis, in uer.criminis appellatio.

1 Quæ sunt crimina suspẽsione digna. ℞.d. Anto.in ca. at si clerici, de iudi. ꝙ omnia ex quibus quis de facto[c] est infamatus, intellige taliter ꝙ populus scãdalizetur. c.2. de pur.ca.[d] etiam si sit eps̃;[e] ſm Ioã. an.post Archidia.iu c.1.de accu.in glo.[f]

2 Quæ sunt crimina depositione digna. ℞.d. Anto.ubi supra, ꝙ omne delictum causans irregularitaté quæ enumerant doc.in c. nisi cũ pridé. §. propter conscientiam, de renun.in glo.ma. in uersi. sed duntaxat, de quibus. ĩ. Irregularitas. 1. Ité si est diu cõtinuatũ. 81.dist. presbyter in gloss. Ité fornicatio notoria uel diu continuata, uel scandalosa. c. quã sit. de excess.pl. ibi enim clericus gloriabaẽ

3 Quæ sunt crimina degradatione. ℞. qui s̃. ibidem ꝙ omne crimen cũ incorrigibilitate. c.cõ nõ ab homine, & ibi bona gloss. in uersi. postmodũ, de iudi. Fallit in hæretico[g] c. ad abolendã. §.1. & c.excõicamus, de hæreti. & c. 1.eo. tit.lib.6. Ité in falsario literarũ apostolicarũ. ca. ad falsariorũ, de crimi.fal. Item in sortilego 26.q.5.c.quicunque sacerdotũ, de homicida dubiũ est, & dic ꝙ si intelligatur de uerbali[h] est uerũ, secus si de reali, uide tñ eũdẽ d.Anto. in d.c. at si clerici. & Abb. ibidem, quia multæ fiũt limitationes.

4 Vtrũ criminosus ante peractã penitentiam uel post possit celebrare sine dispẽsatione, uel possit promoueri ad ordines. ℞. ſm glo. & Inno. in c.ex tenore, de tẽpo.ordin. ꝙ aut crimen est occultũ & sic potest, dũ tamé ueræ peniteat tex. est ĩ c.fi.de tẽp.or. Sufficit.n. absolutio sacerdotis ex ptãte clauiũ, nisi sit tale crimẽ qđ ĩpediat executioné post pñiam, ut ĩ d.c. nisi cũ pridé. §.1. é ĩ crĩe qđ inducit irregularitaté, de quo. ĩ. Irregularitas. 1. Si uero crimé é manifestũ, q̃uis nõ sit crimẽ enorme[i] sed mediocre nõ põt sine dispẽsatione etiã post pactã pñiam. Et dr̃ mãifestũ si cõuictus é ĩ iudicio uel timore ꝓbationis cõfessus ẽ uel opis publicatiõe, nec ob.c. presbyterũ. & c. puenit. l. di. qa ꝑ illud nõ é ablata facultas dispẽsandi cũ ueræ pnib. & maxime ubi nõ ĩminet scãdalũ. ut l. dist. ut cõstitueret. c. dño scõ, & hęc uera sunt ĩ crĩb. capitalib. q̃ dicunt mediocria, secus in læuib. & dicunt læuia q̃ cõtingũt per imperitiam uel culpã sine dolo ul si est dolus, est tamen cum re modica. ut not.in l. inspiciendum. ff. de peni. & in l. leuia.[k] ff. de accusa. & in c. cũ dilecti. ee. titu.

5 Quis potest dispensare cũ talibus. ℞. ꝙ episcopus in criminibus minoribus adul... In maioribus auté solus Papa, ut not. in c. at si clerici, de iudi. nisi ex magna causa. Vide ĩ. Dispẽsatio. §.5. & etiã ... ducũt irregularitatẽ, ut puta qa celeb... excõicatus & huĩdi, nisi in casib. in q̃b. a iure

a C.gesta] Sicut iustum est ĩquit, ut nemo crescere compellatur inuitus, & facit ſm gl ibi ꝙ monachis & canonicis in uitis districtior uita non possit imponi. ar. 15. q.1.non est 20. q.3.p̃sens. 32.q. 1.integritas.

b Sine crimine] Facit illud. 1. Io.1. Si dixerimus, quia pcm̃ non habemus, &c. & poniẽ de pæ.dist.2. Si.n. in prin.

c De facto] Vt qa adulter fornicarius usurarius blasphemus & huiusmodi.

d C.2. de pur. ca.] ibi diciẽ ꝙ déẽ tertio moneri aute suspẽsionem.

e Etiam si sit eps̃] s. qui infamet debet deponi post trinã intellige monitionem.

f In glo.] Tu uide Abb. in d. ca. at si clerici, de iudi.in prin. in 9. & 11. col.

g In hæretico] In quo non seruatur ordo de quo in d.gl. sed statim est excõicatus & tradendus curiæ seculari, & idem in duob. casibus sequen. Vide Ab. in c. ad abolendã, de hæreti. & plenius in d.c. cũ nõ ab hoie, & dicut ibi.

h De uerbali] Scilicet degradatione homicida sacerdos debet degradari sed non realiter & cũ effectu, adde aliam casum in eo. s. ĩ ꝓp calumniam uel cõtumeliã quam contulit epõ suo, quæ depositus é 11. q.2. si qs sacerdotũ. Et idẽ si fuerit ei inobediens, aut paraerit insidias.

i Eno[rme]] Est symonia in ordine & beneficio homicidiũ. Mediocre uero furtum fornicatio & huiusmodi.

K In l. leuia] leuis culpa, inquit leuius ualeat indulgeri.

re conceditur dispensatio in irregularitate, ut infra irregularitas, per totum.

6 Crimen dicitur publicũ quod ad publicũ spectat iudiciũ.[a] & hæc sunt quæ not. ff. de publi. iud. l. 1. quæ sunt lex iul. maiest. & sub hac cõprehende sacrilegia & residua. Lex iulia de adulte. lex cornelia de siccariis & ueneficiis. Lex pomp. de pari. Lex iulia pec. Lex cornelia de testam. falsis. An autẽ in aliis. Azo dicit ꝙ sic. Intellige in instrumẽtis, non in aliis scripturis, ẽm Accu. Lex iul. de ui publica & priuata, de ambitu, repetũdarũ & de annona & huiusmodi, in quibus lex exprimit ꝙ sit publicũ, ut in l. 3. in fin. ff. de ꝑuarica. & ibi Bar. & Io. de Imo. in l. fi. ff. de priua. delic. & in l. 2. ff. de cõcus. Sed ẽm ius canonicũ oẽ crimẽ dr̃ publicũ, qa ad publicũ iudiciũ spectat puniẽdũ, ut in c. crimina. de collu. de reg. in glo. & sic damnatus in iudicio de quocunq; crimine ab ecclesiastico efficiẽ infamis, sicut damnatus ꝑp publicum crimen. quod limita uerũ, si dãnaẽ pp dolũ, sed non si damnatur pp culpã, ut no. Ang de Are. inst de suspe. tu. §. suspectus.

7 Itẽ publicorũ iudiciorum quædã sunt capitalia, ex quibus mors aut exiliũ imponitur, hoc est aquæ & ignis interdictio per has pænas eximitur caput de ciuitate. Nã cætera non exilia sed relegationes propriæ dicuntur, qa tunc ciuitas retinetur. Quædam sunt non capitalia, ex quibus pecunia aut ĩ corpus aliqua coertio pœna est ut in l. publicorum. ff. de pub. iudi. quæ est. l. 2.

CHRISMA Vide infra Oleum sanctum.

CVLPA [b] Alia latissima, ẽm Bar. in l. quod nerua. ff. deposi. Et idem est ꝙ uerus dolus & manifestus. Alia latior. [c] & est dolus præsumptus. Alia lata, & hæc est non intelligere quod omnes intelligerẽt, uel maior pars. tex. est in l. late culpæ. ff. de uerbo. significatio. Sed nota ꝙ communiter gloss. non ponunt nisi latam culpam, & glo. in d. l. quod nerua exponit latiorem pro lata, & sic colligo secundum gloss. in d. l. quod nerua, ꝙ nomine doli ꝓprie non comprehendiẽ qui ex culpa fe[c]it, quia dolus differt re [d] & noĩe a cul-

a Iudicium] Exequutio enim horum datur cuilibet de populo ob utilitatẽ publicam, quia interest reipublicę ne delicta remaneant impunita. Bar. autem in l. ff. de pub. iud. dicit ꝙ iudicium tripliciter dicitũ publicum, primo largissimæ ut oẽ iudiciũ ꝙ fit ad utilitatẽ publicã, large uero qñ quilibet de populo põt accusare, stricte uero accipiẽ in ti. ff. de pub. iu. Et de quib. in d. l. 1. Et hic enumeranẽ. Ad de ꝙoẽ iudiciũ qd nõ respicit offensam certæ personæ principaliter de illo põt accusare q̃libet de pplo. Verbigrã, dicit statutũ, ꝙ q̃ iurauerit ꝑ corpus Xp̃i puniaẽ in cẽtum. Illud nõ respicit certam personam principaliter, sed malos mores, unde quilibet poterit accusare.

b Culpa] Pro intelligẽtia sciẽdũ omisso dolo, de quo suo loco dicetur, ꝙ duplex culpa, una in genere, & alia in spẽ. Culpa in g[ene]re, ẽm Bar. in d. l. quod nerua, in illa fin. repe. est [illegible] quod est [illegible] quod ꝑ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fa-[illegible] siue [illegible] bonum, & ẽm Car in c. unico. de cõmo. Culpa est deuiatio a bono uel praua operatio. Vnde & habes exemplum [illegible], promisi tibi recipiendi aliquẽ in [illegible] conseruando indẽnem de eo quod eius [illegible] fuerit, ꝙ si aliqui [illegible] subtraxerit uel [illegible] ꝙ tenet promissor, quia sub [illegible] genere sumpta [illegible] dolus. Sequiẽ [illegible] d. c. unico. ex quo [illegible] patet ꝙ ẽ [illegible] culpã in genere [illegible] culpa in spẽ com[illegible] ob. quod dr̃ hic infra ut uidebitur. [illegible] glo. in regula scienti. lib. 6. Et latior

c culpa est fallax circumuentio ad decipiendum aliquem præsumptiue adhibita. Et licet dolus nõ possit probari nisi per coniecturas. glo. in c. 2. de renũ. lib. 6. & l. dolũ. C. de do. tamen quando signa sunt manifesta, dicimus dolum uerum, quando non patet dicimus dolum præsumptum. Er pone exemplũ in eo qui salua uit res ꝓprias & non alienas, ut in d. l. quod nerua, uel ĩ eo qui res commodatas posuit in aula, proprias uero ĩ camera. Dic ergo ꝙ licet glo. nõ posuerunt culpã, tamen Bar. causa adinuenit, q̃ sic descripsit. Latior culpa ẽ machinatio ad decipiẽdum aliũ, præsumptiue adhibita. Ex hoc sequitur ꝙ latissima culpa est dolus uerus, sed latior est ꝑsumptus. Vnde sequiẽ ꝙ in minus se habet dolus præsumptus quàm uerus. Vnde minor excusatur a dolo præsumpto, sed nõ a uero. glo. est solẽnis in l. auxiliũ ff. de mino. Vbi minor restituiẽ aduersus inuẽtariũ non confectũ, quia non conficere inuentarium est dolus ꝑsumptus, facit quod hẽ in l. si ex causa §. nunc uidendum. ff. de mino. & in c. auditis. de in inte. resti. & adde Bal. in l. pignus. C. de pigno. actio. ꝙ si accuso te ꝙ occidisti seruum per culpam, talis libellus procedit, quia omnis dolus est culpa latissima, secundum eum. Et etiam quia nomine culpæ uidetur culpa secundum subiacentem materiam. l. si cum uenderet. ff. de pigno. actio.

d Differt re] Hic summa nostra intendit impugnare doctrinam Bar. de culpa latiori, sic illa quæ differunt nomine & effectu sunt ex loco diuersa, & ab uno non infertur ad aliud. l. Papinien. ff. de minor. Sed dolus & culpa differunt nomine & re, ergo &c. Sed rñde ꝙ nõ dico culpa latiorẽ esse dolũ, sed dolo simi-

similem, ut dicit tex. iuncta glo. in d. l. quod nerua. Vbi dicit q illud quod displicebat proculo placuit iurisconsulto, scilicet latiorem culpam dolum, id est similem. & Pau. de Cast. ibi summat de dolo pręsumpto, & sic tollitur argum. Et se differunt re & nomine, habēt tamē aliquam similitudiné, sicut dicimus de latissima culpa, quę ppriæ est dolus. Negatur etiā q culpa latior nō fiat a pposito, quia imo ut si dimitto res alienas in aula ut furētur erit dolus præsumptus. i. latior culpa. Si ex fatuitate erit lata culpa. Si loquor cum fure ut furatur, ut diuidam cū eo, erit culpa latissima. i. dolus verus. Vel dicendū q aut uerbū culpa exprimitur a confitente, & tūc capitur pro dolo ar. c. cū dilecti. de accu. & ca. ⁊ eū. de re. iur. in 6. aut exprimit a teste, & tunc intelligat culpa prout differt a dolo. argu. ca. in præsentia, de proba: aut exprimit a libellante. Et tunc procedat dictum Bal. quod intellige & declara prout dicit Bar. in l. si qs intentione. ff. de iudi.

pa, qa dolus [a] est a proposito, ut probatur in l. 1. §. dolū. ff. de dolo, culpa uero nō, ut in l. si procuratorem. §. dolo.[b] ff. man. & pro hoc facit dictū Bald. in l. quid ergo. §. pœna. ff. de his qui no. infam. ubi dicit accusatur quis de homicidio dolosę facto, & probatur culpa, an absoluetur seu mitius agetur in eadé instantia. R. q mitius agetur, & sic sentit q dolus non est regulariter culpa. Verum q lata culpa [c] est dolus præsumptus, ita q ubicunq; qs tenetur de dolo uenit & lata culpa. Sed tñ uerus dolus nō est, ut no. gl. in c. bona fides, de deposi. Et in conscientia ubi cessat p̄sumptio, non hr̄ pro dolo, & quis debeat pbare dolum uel latā culpam interuenisse. Vide ĩ. Custos. §. 1. not. etiam q lata culpa est deuiatio incircūspecta [d] ab ea diligentia quā habét homines cōiter eiusdé professionis. Et ideo error artificis non est lata culpa, nisi qn̄ errat in eo quod communiter homines ĩ illa arte sciūt, non quādo errat in eo quod excellentissimi sciunt. Ita limitat Bar. in d. l. q nerua, unde si deposui pecuniā apud [e] campsorem qui communiter habebatur bonæ conditionis & non erat, non est lata culpa. & Bal. in l. pignus. C. de pig. ac. dicit accessi ad molendinum & incursu hostium perdidi bestias, nō est lata culpa ex quo maior ps credebat securū accessum. [f]

1 Vtrum lata culpa æquiparetur dolo. Vide infra. Dolus. §. 3.

2 Quid est leuis culpa. R. Est omittere [g] quod diligens homo non omisisset uel facere quod diligens homo non fecisset, exemplū. fenerator nō excussit res pignoratas a ti-

a Quia dolus] Sic enim diffinit labeo, dolum malum esse omnem calliditatem, quæ fit tacendo, & sic in animo, fallaciam quæ fit in mentiendo, machinationem, quæ fit arte uerborum ad circunueniendū fallen. decipien. alterum adhibitam, contra ius, contra bonos mores.

b §. dolo] Etiam facere uidetur, qui id quod pōt restituere non restituit, proinde si tibi mandaui, ut hominem emeres & eum emisti teneberis mihi ut restituas, sed si dolo emere neglexisti, forte enim pecunia accepta alii cessisti ut emeret, aut si lata culpa forte si gratia ductus es passus alium emere mihi teneberis, & sic patet, q procurator tenetur de dolo & lata.

c Lata culpa] Pone exemplum in eo qui non seminat agrum tempore congruo. l. si merces. §. conducto. ff. loca. uel in eo qui asseuerat quod ignorat. l. iul. §. 2. ff. de actio. emptio. Et ista exempla competunt diffinitioni iurisconsul. in l. latę culpę, est ignorare quod omnes intelligunt, & est uerissima quicquid dixerit Bart. in d. l. quod nerua opponendo de furioso, qui nō potest dici in lata culpa, licet ignoret quod omnes intelligunt, quia loquitur de eo quod est commune intellectui omnium hominum uel maioris partis, eo ipso ergo q ego nescio illud quod é cōmune itellectui aliorū hominū sum in lata culpa. Et sic si medicus nescit illud quod é cōmune intellectui aliorū medicorū est in lata culpa. Et sic de omnibus professionibus. Explicat ergo Bar. diffinitionem iuris consulti si bene considerabis. lata culpæ est, non intelligere quod oēs intelligunt.

d In circunspecta] Vt differat a dolo, sed non ponit deuiatio incircunspecta, i. inconsiderata quia non considerauit id qd cōiter homines suæ professionis & conditionis considerassent. Puta commodaui tibi librum quem tu incōsideratæ in banco ante domum dimisisti, & inde fuit subtractus, nā certe fuisti in lata culpa, quia communiter homines tuæ conditionis non fecissent.

e Apud] Adde Sal. in d. l. pignus, & bonum tex. & ibi Ange. in l. a bonæ fidei. ff. de rei uendi. &c.

f Accessum] Bar. in c. unico. de cōmoda. dicit se uidisse de facto dubitare tempore guerræ. Nā fama erat in castro q saluusconductus erat cōcessus ab inimicis illi castro, pp qd hoies de castro exiuerunt ad pasculādū bestias & fuerūt captæ, nūquid possit dici in lata culpa uicarius ptātis erat inclinatus iudicare q sic. Sed dicit Barb. quod reuoluit spm eius in ɔriā sententiam. Adde Bal. in d. l. a bonæ fidei, q si commodaui tibi bouem, ut arares, & tuum duxisti intra portam castri, meum autem dimisisti extra ut alii cōmuniter faciebāt qui fuit captus cū aliis, nunquid tenearis. Et decidit q sic quia non tantam diligentiam adhibuisti meo sicut tuo. Et probatur in d. l. quod nerua, & sequitur Sal. licet postea relinquat cogitandum. Sequitur etiam Barba. in d. c. unico. & Ang. in d. l. si ut certo. § quod uero. ff. com.

g Omittere] Vel é deuiatio incircūspecta ab ea diligentia

neis tali tempore quo diligens fecisset.

3 Quid est leuissima culpa. R. est non præuidere quod diligentissimus præuidisset. l. si putator.[a] ff. ad l. Aquil. uel omittere qđ diligentissimus non omitteret. l. diuus.[b] ff. de of. præsi. non equitare[c] ut diligentissimus equitaret leuissima culpa est, uel non curare facere quod diligentissimus curaret.[d]

4 Qua culpa tenetur qs ex contractu. Vide s. Commodatum. §. 11.

5 Qua culpa teneť quis ex officio. R. Pa. in c. cum cām de testi. ꝙ iudex[e] tenetur de dolo & lata culpa. sed nō de leui. quod credo uerum in eo qui a superiore ponitur in officio per obediētiam solum, secus de eo qui illud quæsiuit si modo alius diligentior fuisset, quia tunc teneť etiam de leui. Similiter dico ꝙ non tenetur nisi de dolo & lata culpa agrimensor, & alij qui assumuntur ad calculum uel concordiam. tex. est in l. fi. & ibi Bar. ff. si mes. fal. mo. dixe. & in l. fi. ff. de uar. & extor. cogni. not. gl in c. quia indicante. de præscri. fallit hoc ĩ his qui exercent aliquam artem sicut periti hoc est ꝓfitentur se peritos & magistros quia tenētur etiam de leuissima. facit quod notat gl. insti. de ob. quæ ex quasi delic. na. & tenet Pa. in d. c. indicate. Sed ego credo uerum qñ diligentissimum quæsiuisset, nisi fuisset deceptus ex sua professione, quia tūc de leuissima, aut diligentem, quia tunc de leui solum tenetur.

6 Vtrum in foro animæ teneatur qs restituere dānum quod dedit ꝓximo ex culpa sua. R. ꝙ licet Inn. in c. qã pleriq; de immu. ec. uelit ꝙ solum de dolo & lata culpa teneatur, & multi doc. ꝓ singulari dicto habeant, tamē ego credo ꝙ teneatur de oĩ damno ex quacunq; culpa sua de qua tenetur tam de iure ciuili quā canonico, per ea quæ dicā. j. Lex. §. 4. & ꝓ hac opi. est gl. cū tex. in c. cōsuluisti. 2. q. 4. quæ dicit ꝙ tenetur etiā quo ad Deum[f] si diligētiam debitam non adhibuit. ut in d. c. cōsuluisti. & l. di. clerico. & 34. q. 2. in lectum Dicit tñ ꝙ non punitur rōne homicidij. sed negligentiæ ut 15. q. 1. c. inebriauerūt. & facit. c. fi. de iniu. & dam. da. qđ indiffinite loqtur, & hoc est tutius cū ipse Inno. nullo iure ꝓbet dictum suum, qa d. c. inebriauerunt nihil facit ꝓ eo, imo potius ꝯ, si bene inspiciatur, licet adducat ꝓ se, cū hoc cō cor. Io. An. in c. qm̄ ꝯ de ꝓba. & ibi cum sequitur Pa.[g] qa negligētia in proprio facto culpanda est, in alieno uituperāda. l. si constante §. si maritus. ff. sol. mat.

CVRA animarum ſm Inn. in c. cum satis de offi. archi. stricte est potestas ligādi & soluendi in foro pœnitentiali & hæc nulli conuenit ꝑlato nisi sacerdoti. ut ꝓbať. 21. disti. in nouo. de pe. & re. c. oĩs. & hāc ptātem ligādi & soluēdi quilibet sacerdos cū ordine accepit, licet non in istos uel ĩ illos q sibi nō sunt cōmissi. Diciť etiam cure large, & est potestas eiiciendi & recipiendi in ecclesia cogēdi & puniendi excessus. 21. di. §. 1. sub hac etiam est excōicare, interdicere, suspendere & huiusmodi, quæ sunt ad morūm correctionem de ele. du dū el 4. Et đ utraq. istarū itelligiť. c. de multa de præben.

gentia quā haberent oēs diligentes, nō dico cōiter, sed diligentes, ut differat a lata cłpa.

a L. si putator] Ibi est casus de illo qui ꝓiicit ex alto aliquid & occidit transeuntem per locum publicum uel priuatum, per quem homines transire solent, ꝙ tenetur si non reclamauit, secus si erat in loco ꝑ quē non erat transitus hominem.

b L. diuus] Imputať. n. ibi rectori ad negligentiam & culpam, si stultū a custodia in qua tenebať a suis nō uocauit ad se, quia furiosi non solum custodiūť ꝓ seipsis, sed etiam ꝓ alijs ne eis noceat. Vnde subinfertur. ꝙ qui libet tenetur ēt diligens in officio suo.

c Non eqtare] Exemplum i illis q̃ in[illegible] equos [illegible] nō bñ [illegible] equitare. Vnde [illegible] [illegible] non [illegible] si equum [illegible] diligens [illegible] & [illegible]

d Curare] Di[illegible]

e [illegible]

Inno. in c. sicut dignum de hōmi. Vbi dicit ꝙ in foro animæ tenetur qs ad emendam dāni si fuit in lata culpa dūtaxat. Secus si fuit in leui uel leuissima. Tunc. n. sufficit si ꝓ negligentia pœnitētiā agat. ār. 15. q. 1. inebriauerūt. Vide quod no. Pa. in c. 1. de custo. Eucha. ubi dicit ex mēte Vinc. ꝙ licet in foro contentioso ferens testimonium falsum puniať de falso, de omni damno insecuto, in foro animi punietur de falso licet aggrauetur per sequentia. Adde j. testis. §. 3.

f Quoad Deū] Scilicet de damno dato nō autem. l. corneliæ de Sica. actione qui homicidiū fecit ex ꝓpositum, dū tñ fuerit in culpa etiā leuissima hoc gloss.

g Seqtur Pa.] Attñ Pa. ibidē vř seq dictum sing. Inn. quod statim scripsi ĩ præcedēti. §. Et allegat gl. fin. ĩ c. fraternitatis 12. q. 2. quæ dicit ꝙ in foro animæ non uenit pœna iuris ciuilis, utputa in furto non uenit pœna quadrupli. Adde ꝙ ĩ foro ciuili potest agi ad pœnam. l. Aq̃liæ. cōtra eum qui fuit in leuissima culpa. l. in legem.

CVPIDITAS Vid. s. Auaritia.

CVRIALIS dicitur qui nexibus Curiæ ligatus adulatur pricipibus. 37. di. nonne. 51. di. qui in aliquo. Item curiales dicunt aduocati in causa sanguinis uel milites seu officiales seua exercêtes. 51 dist. aliquâtos. & c. seq.

1 Vtrum tales sint ad ordines promouêdi uel ad religionem R. quod nô, nisi cû magna discussione ut intelligatur utrû sit solutus a curialibus, uel si est irregularis, uel ut fugiat obligationê & huiusmôi. ut in c. legê. 53. dist. & dicit quod per triênium debent probari, est bonû consiliû, nisi aliquid rationale aliud suadeat, nô dêt tamen recipi ad religionê nec ordinari, etiam si nô est irregularis, & si ex deuotione mouetur, nisi sit solutus a curia. l. di. c. 1. quantum ad religionem non probat iste tex. quoniam quidem nullum uerbum ibi habeatur. & uide bonâ gl. in d. c. legem. 53. di.

CVRIOSITAS est postpositis diuinis & sanctorum eloquijs scriptis philosophorum & poetarû rône uanitatis uel delectationis intendere. 38. di. sacerdotes. & c. seq. Item cum sacra scriptura non secundum sanctorum expositionem, sed secundum secularê sapientiam & proprij sensus uanitatê exponitur. c. uino. eadem di. Item qui plura uolût sapere [a] quam oporteat. aut de his quibus nô est dubitandum faciunt quæstiones de renun. c. quoniam aliqui curiosi. li. 6. ex quibus cum ibi notatis patet quod uelle cognoscere quod non côuenit est curiositas & peccatum. quia inordinatio quædam.

1 Vtrum sit peccatum mortale. R. quod siue curiositas sit respectu partis intellectiue [b] siue respectu partis sensitiue, est mortale peccatum in septem casibus. ut colligo ex Tho. 2. 2. qône. 167. Alex. 2. 2. Primo rône finis, puta quia propter superbiam [c] uel aliquid quod sit mortale [d] peccatum quærit cognoscere, [e] uel uidere, [f] aut audire &c. Secundo rône illorû a quibus uult scire uel audire, puta a demonibus uel alijs incantatoribus uel maleficis a quibus sub præcepto prohibemur aliquid adiscere uel cognoscere. 26. q. 1. illud. Tertio rône eorum quæ cognoscere uel uidere aut sentire uolumus, utputa quia sunt prohibita, sicut a proposito uelle audire peccatum illius qui côfitetur alteri & similiter incantationes & huiusmôi prohibita, ut eorû libros uelle tenere, quia similis culpa est discere sicut docere prohibita. l. culpa. C. de male. & ma. Similiter dico de quocunque prohibito quod exerceri nô pôt sine mortali peccato, sicut sunt artes aliquæ malæ aut uelle scire quo sit tale peccatum. [g] aut uidere aut sentire, nam talis curiositas est peccatum mortale, nisi in casu quoniam quis talia uellet scire, ut posset condemnare & improbare. facit c. nec mirum. 26. q. 5.

Quarto rône eorû quę omittuntur propter curiositatem, puta cû quis omittit adiscere necessaria ad salutê, uel ad suû officium ut intendat poetis aut

legem. ff. ad l. Aquil. & hoc Pa. in d. c. quoniam contra. 7. col. super gl. in uer. loca. Et dictum Inn. tenet etiam Barba. in d. c. 1. de commo. & Ab. in c. 1. de consti. Iudicio tamen meo autoris opi. est securior, tum propter autoritatem gl. tum quia tex. in d. c. clerico uidetur facere, quoniam quidem uidetur fuisse in leuissima culpa iaciêdo lapidem ad expellêdû porcos quo casu puerû occidit. Item d. c. in lectum ubi de eo qui concubuit cum uxoris sorore, quæ se iniecit, & ipse nesciuit, tum etiam quia negari nô pôt, quod dânum sit non datum. Tamen ex quo dictum Inn. sequûtur magis côiter doct. nô uidetur spernêdum.

a Sapere] Iuxta illud Ro. 12. Nô plus sape.

b Intellectiue] Vt studere sciêtiæ, & circa partem sensitiuâ, ut uidêdo quæ uideri non debent. ut infra.

c Propter superbiam] Hoc est uerum, siue sit hoc in cognitione ueritatis, quia ex câ superbit. 1 Cor. 8. Scientia inflat, uel quia hô ex eadê cognitiôe ad peccandû prouocatur. Exêplû de primo. quia imputat sibiipsi ingenium quo acquisiuit ipsam cognitionê & non Deo. Exêplum de secundo, quia cognoscit Deum esse pium ideo sub spe misericordiæ peccat, siue etiam hoc sit in ipso studio cognoscendæ ueritatis quoniam s. quis studet. ut inde superbiat. & quærat alii præesse. Et facit illud Aug. de moribus ecclesiæ. Qui desertis uirtutibus, & nescientes quid sit Deus, & quanta sit maiestas semper eodem modo manentis naturæ magnum aliquid se agere putant, si illi uniuersam corporis molem, quam mundum nuncupamus curiosissimæ intensissimeque perquirant. Vnde & tanta superbia eriguntur ut in ipso cœlo, de quo sæpe disputant, sibimet habitare uideantur.

d Quod sit mortale] Nam illi qui student addiscere aliquid ad peccan. necessarium studium habent, secundum illud Iere. 9. Docuerût linguam suam loqui mendacium iniquæ agerent laborauerunt. Et pôt etiam dari exemplum de certamnis quod adiscunt artem ad decipiendum. Idem de artificibus & mercatoribus, qui fraudes discunt. Idem de aduocatis & procuratoribus qui cautelas inueniunt & huiusmôi.

e Cognoscere] Pôt dari exemplum de adiscente artem nigromâticam quod est peccatum mortale.

f Videre] Vt pudenda mulierum, uel aliorum, uel audire detractiones & sermones rum de... huiusmodi.

g Peccatum] Puta usuræ, luxuriæ, species scilicet ad committendum.

mittendū, uel ad delectandū, secus si ad detestandū.

a C. pro dilectione] Dicitur ibi ꝙ illi Hystrioni & mago. qui magister & doctor est nō erudiendorum puerorum, sed perdendorū non dēt dari sacra cōio.

b Veniale pctm̄] Adde etiam ꝙ homo appetit cognoscere ueritatē circa creaturas non referendum ad debitum finem. s. ad cognitionē Dei. Vñ Aug. li. de uera religione ait ꝙ in consideratiōe creaturarum nō est uana & peritura curiositas exercenda. sed gradus ad immortalia & spermanentia faciēdus. Item & secundo inquantum aliqs studet ad cognoscendum ueritatem supra proprii ingenii facultatem, quia per hoc homines de facili in errores labuntur. Ecclesi. 3. Altiora te ne q̄sieris & fortiora te ne scrutatus fueris sed [illegible] praecepit tibi Deus illa cogita, & in pluribus opibus eius ne fueris curiosus.

curiosis. facit. c. nonne & c. unto. 37. distinctio. Quinto ratione illius ad quem talis cognitio seu uisio inducit, ut puta si ad errorē cōtra fidē, uel ad peccatū mortale, sicut uelle uidere coeuntes, & aliqua spectacula ex quibus ꝓuocatur ad mortale peccatū, uł audire hmōi. facit. c. ideo. 37. distin. Sexto ratione modi. ut cū quis ꝓp talia sciēda uel uidēda facit ꝓhibita, puta superstitiosa, uel dimittit audire diuina q̄ tenet ut uideat spectacula & hmōi. facit. c. q diede conse. di. 1. & c. qui sine. 26. q. 1. uel qā de bonis pauperum ecclesiasticus emit libros, uel soluit doctoribus qui ei legāt inutilia. facit. c. legant. 37. distin. Septimo rōne eorū q inducunt ad talia facienda, ut puta qñ qs ex curiositate sua sciendi ꝓuocat. l. quē ad detrahendū,

c [illegible] pro custodia] Pone exemplum in nauta qui accipit mercedem pro uectura, & tñ tenetur ex locato, & [illegible]liter in caupone, & in stabulario. ut in l. nau. ff. nau. cau. stabu.

d [illegible] qui mercedem] Adde ibi Bart. & Pau. de Cast. [illegible] no. Bar. in l. dñs horreorum. ff. loca. ubi di[illegible] qui hñt apothecas suas in plateis & locāt [illegible] ad nihil teneantur, ut l. cum plures. §. fi. ff. loca. [illegible] locatos horreorum in totum nō tenetur de custodia [illegible] no. Bar. in l. 1. C. loca. Si uero quis locaret partem domus & partem retineret, & in ea parte reponerentur merces aliorum & dñs recipit aliqd ipso dño retinente uel alio clauē totalis domus, tunc [illegible] xit se nolle teneri ad aliquid non tenetur. Si ue[illegible] [illegible], tenetur de leui iure cōi, ex natura contractus locationis. Et quantum ad hoc, ꝙ quando quis protestatur se nolle teneri limita quod [illegible]

e [illegible] personas] Ibi. n. tractatur de pastore bono [illegible] Io. 10 Et intellige illum tex. [illegible] d. c. quamuis de [illegible]. Vñ ignorantia [illegible] non excusat, qñ quis tenetur indagare [illegible] custodire & praecauere, ꝓ quo facit. [illegible] de elec. Ex illo. c. & ex praedictis hñs ꝙ pastor tenetur de ouibus a lupo comestis, etiam ꝙ ignoret. Et ratio est quia tenetur ad custodiā, unde dēt adhibere debitam diligentiam, quam si nō adhibuit non est sine culpa. Et hoc idem est in praelato, qui obligauit se ad custodiam animarum subiectorum accipiēdo praelaturā. Vñ ꝓlatus dicit pastor, quia tenetur oues pascere exemplo & uerbo doctrinae. Ad hoc c. ad nos. 47. dist.

uel auiditate uidēdi prouocat ad faciendum spectacula ꝓhibita, sicut sunt torneamēta & hmōi, q̄ fieri non pñt sine mortali. facit. c. qui uenatoribus. 86. di. de conse. di. 3. pro dilectione,[a] in alijs cōiter est ueniale peccatum.[b]

CVSTOS qui mercedē nō accipit spāliter pro custodia[c] tenetur de dolo lata & leui culpa. ff. loca l. q mercedem[d] in gl. & quod no. 14. q. 4. tres personas.[e] no. Inno. in c. q̄uis de reg. iu. sed si spāliter ꝓ custodia mercedē accipere teneretur, etiam de leuissima.[f] ut in d. gl quā limita. ut j. Locatio. §. 23.

1 Quid si neget dolo uel negligentia amisisse, quis probabit. R. glo. ubi s̄. ꝙ ipse custos.[g] ar. ff. de eden. l. si quis. §. ult. & hoc uerū quo ad forum contentiosum, secus in foro conscientiae, ut patet ex

f De leuissima] Tamen non teneē de casu fortuito, nisi specialiter se obligasset. Vt nor. Bart. & Pau. de Cast. in d. l. qui mercedem. Adde ꝙ si aliq deputati ad custodiam castri diuiserūt inter se custodiā nocturnā. s. ꝙ medietas custodū dormiat usque ad mediam noctē & alia medietas uigilet, et capiatur castrum ꝙ nō tenetur pars quę dormiebat. Alberi. 2. pte sta. q. 159. refert Ia. ff. si quis iurisdi. nō obtē. in l. 1. §. si ꝓcurator. &c.

g Custos] Bar. dicit in d. §. ult. ꝙ si res amissa aliqñ est cā defensionis alicuius. Et tunc dicen. ꝙ aliqñ non probatur rem peruenisse ad eum qui conuenit. Et tunc eoipso ꝙ dicit se non habere praesumit amisisse nisi ꝓbetur ꝯrium, creditur. n. iuramento suo. l. praetor. §. sed & si seruus. ff. de eden. l. cum ita. §. specics. de leg. 2. & quod no. in l. cum de lege. ff. de ꝓba. & in l. fi. §. licentiam. C. de iure deli. Ratio quia res deposita dicitur eoipso ꝙ adhibita diligenti inquisitione nō pōt reperiri. l. 3. §. nerua. ff. de acqui. pos. Vnde cum ille reddere non posit recte dicit se perdidisse. Si uero probatur rem poenes se fuisse tunc si quidem ipse tenebitur ad exhibendum rem officio iudicis, tunc pōt ꝓbare se eam perdidisse per suum iuramentum. l. fi. C. de fi. instru. Si uero tenebatur iure actionis, tūc dēt ꝓbare manifestis ꝓbationibus. l. si creditor. ff. de pig. act. Et eodēmō qñ res amissa est causa actionis, ille qui agit dēt ꝓbare se perdidisse manifestis probationibus d. l. si quis. §. n. ff. de eden. Manifeste aūt ꝓbationes sunt, ut ruinae, incendium, uis hostium, & hmōi. Et isti casus pñt manifeste ꝓbari. Quidam non sunt casus fortuiti clandestini & occulti, ut furtum, & ꝓbantur per coniecturas, ut qā ostiū fuit ruptū, famulus aufugit. ar. l. nō

omnis.§.a barbaris.ff.de re mil.& no.doc. ī l.si creditor.C.de pig. act. Amissione uero probata dicen. q̄ quidā sunt casus fortuiti, q̄ non possunt faciliter euenire absq.culpa.ut furtū.l.cū duobus.§.dāna.ff. p so.incendiū.ff.de peri.& cō.rei uen.l.si.uēdita.Fuga seruorū & aliorum qui debebant custodiri,& ī istis præsumit̄ culpa, nisi pbet̄ casus.l.fi.ff. de cust.re.ff. de rei ué.l.si a bonefidei. §.1.ff.loca.& l.si qs fundū.§.impator.Sunt alii casus,qui possunt regulariter euenire sine culpa. Vt uis hostium,impetus aquarū, & similia,& tunc pbata amissione ut dictū est præsumitur casus nisi culpa pbetur.ff.loca.l.si merces.§.cl' p.ff.sol.ma.l.pe.in prin.ff.de re.iu.l.2 Ctus.facit quod no.in d.l.si creditor. C.de pign. act. Et ita intelligatur qd dr̄ hic ī isto. §. quo ad forum contentiosum.

a §. q dolum] Pro intelligentia scias in causa custodiæ rerū & carceris, & in deposito pbat ille q cōuentus est, sed in aliis pbabit ille qui dolum allegabit.

b Iuribus alleg. Vt in c. trāsmissa.de renun. & in c. ex insinuatione.de symo. & concor.C. de remis.pig.l.fi. ubi si de uoluntate creditoris res hypothecata alienatur a debitore, & postea reaquiratur, non recadit in generalem obligationem etiam futurorū & res illa distracta nō renascitur hypothecaria, quam habebat a principio, actio enim semel extincta &c.c.quæris. de conse.di.4.& l.si res.§.arcam.ff.de sol. Nam restitutio ubi aliud non exprimitur, intelligitur fieri sine præiuditio iuris alieni &c.

dictis.ī.Lex.§.4.Idem dic de custode carceris.ff. de cu. & exhi.reo.l.ult. & idem in deposito.c.bona fide.s.de depo. cum concor.in gl.1. ibidem, in alijs aūt ōm casibus regulariter qui dolum allegat dēt probare.ff. de proba.l. quoties.§.qui dolum.[a]

DAMNATVS per sententiam ad mortē an possit dispōere d̄ rebus suis.uid̄ aliēatio.§.24

1 Vtrum damnatus ad mortem possit fugere de carcere. uel quocunque. dic ut ī. fugere.§.1.

2 Vtrum hn̄tes de bonis alicuius dānati pp crimen eius & postea restituitur per principem ad bona sua teneātur restituere.℞ Ge. in c. quāuis. de rescrip.li.6. super gl.pe.q̄ aut restitutio facta præiudicat iuri quæsito tertio qui ea legitime habuerat. & sic non tenetur restituere qui ea habuit. quia non fit integratio in tali casu. & iste est casus. d.c.q̄uis. & iniuribus alleg.[b] in gl.ibidē. & faciunt no.per Bart. & Bald.in l.gallus.§.& qd si tm̄.ff. de li.& po. Aut p restitutionē principis tali factā non p̄iudicat̄ nisi ipsi cōcedēti & sic reintegratur ad oīa q̄ amiserat.& sic oīa sunt sibi restituēda. & sic pcedūt iura alle. p alia pte in d. gl. ar. c. cū dilecti[c] de dona. cū ibi no.Hoc tenet Io.d̄ Imo.[d] & no. q̄ ista faciunt p legitimato post mortē testatoris. unn̄ non p̄iudicet uenientibus ab ī estato ēt si nō adiuerūt hæreditatem,qa talis legitimatio est q̄dā restō natalis. l.fi.C. de nata. Secus si ante mortē testatoris qa præiudicat,qa nullū ius adhuc habebat.l.post emācipationē.ff.d̄ lib.leg.Vide ēt.ī.Gratia.§.1.

DAMNIFICATVS utrū furtiue & secrete possit sibi satisfacere. Vide.ī.furtū §.40.

DEBITVM coniugale iō dicitur, quia sub pœna mortalis peccati uir uxori & uxor uiro petenti reddere tenetur[e] s̄m cōiter doc.& apostolū 1.Cor.7.[f] nisi ex rōnabili cā excusetur,& assignantur a doc.7.causæ pp quas non tenetur reddere.

1 Prima dicitur prohibito sanctæ ecclesiæ,nam 2 interdictū ecclesiæ est pctm̄ mortale actus cōiugalis. ecclesia autem prohibet ne quis consummet matrimoniū certis temporibus de quibus.ī. Matrimoniū. 3. imedimēto.2.[g] Similiter prohibet[h] ecclesia ne ante bn̄dictionem coniun

c C.cum dilecti] Vbi beneficium principis est latissime interpretandum.

d Ioan.de Imo.] In d.c.quamuis.ut refert ibi C[illegible]

e Tenetur] Ad intelligentiam no. s̄m Sco.in 4.d.32. q̄ reddere debitum cōiugale pōt intelligi dupliciter, uel pp duplicē finē, sicut matrimonium duplici ex causa est institutū. Et pp primū [illegible] plis, reddere ē dupl'r laudabile, uno mō, qa ad finē laudabilē.s. ad bonum plis, alio mō qa in se actus iustitie reddentis illi qd suū est, qa ad finē ad quē debet esse pp [illegible] nē.s. cā uitādæ fornicationis ē laudabile tantum.s.do modo s.qa actus iustitie illd tn̄ iuste redditum nō esset iustū. nec illi deberet reddi,nisi deus dispēsaret pp pronitatē hōis post lapsum [illegible] scindendo [illegible] mū bonum laudabile.s.bonū plis. Si queras de redditione debiti ūr ex obligatione cōiugī.Dico q ē actus præcepti afirmatiui explicantis iustitiam commutatiuā,pceptū autē afirmatiuū obligat semp, sed nō ad semper sed pro loco et tēpore [illegible] actus [illegible] debite circunstantionatus. Si ergo non esset debite circunstantionatus non esset debitum reddendum. Si autem teneretur alter coniunx alteri. hæc Sco.

f 1.Corin.7.] Vbi dicit. Mulier sui corporis potestatem non habet sed uir.

g Impedimēto secūdo] Ibi.n. diximus,& ibi uide q̄d si alter coniugum habuit alium uel aliam coniugem ignoro [illegible]

h Prohibet] V[illegible] ista prohibitio [illegible] uir autem.& quod ibi no.de se.nup. Ri.]

a Ri.] Nescio uidere ꝙ Ric. ibi hoc dicat, nisi forte ex eo, quod dicit ibi art. 1. q. 2. ꝙ petitio nõ est necessitatis, sed non est ad propositum.
b Obediẽtia in prin.] Nam ibi allegat S. Tho. in 4. di. 15. dicẽtem ꝙ potius dẽt aspici legislatoris intẽtio &c. Vnde q̃ cõtrahit legi ex cõtẽptu cũ, & nõ ex cõtẽptu nõ peccat. Et uide ibi mltos doc. allegatos hoc tenentes.
c Contra ordinem] Imo hoc casu si redderet male faceret cum faceret cõtra ordinem naturæ.
d Quod sic] Et de hoc est tex. ĩ c. 1. de coniu. lepro. & clarius ĩ c. 2. quod autẽ dicitur de cohabitatiõe est cõ[illegible] ſm eun[illegible] & S. Bo.
e [illegible]tur] Et [illegible] qñ lu[illegible] tẽpo[illegible] ꝗa illo tẽpore nõ est debitũ.
f Impotentem] Si autem fit ta[illegible] impotens ex [illegible] reddere nõ tenetur, si ex causa [illegible] tunc si [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
g [illegible]] Fi[illegible] etiam tran-

gantur qñ q̄s ducit eã qui alteri nõ fuit cõiũcta per matrimoniũ. Vñ ſm Rodo. cognoscens ante benedictionẽ ubi est consuetudo ꝙ benedicantur peccat mortaliter. quidã tamẽ ut dicit Ri.[a] in. 4 d. 32. q. 1. arti. 4. dicũt hoc esse uerũ respectu actus petendi nõ respectu actus reddendi. quia reddẽs nõ peccat ſm Tho. in 4. ea. dist. Ego uero istud de benedictione limito uerũ, nisi ex rõnabili causa moueretᷣ ad petendum, puta pp̄ fornicationem euitandã cum nõ possit cõtineri. & uxorẽ ducere ut bñdicatur non possit pp̄ dotem habendã & hmõi quia nec tunc mortalr̃ peccaret nisi esset scandalum in patria. arg. eorũ quæ dicam. ĩ. Obedientia. in prin.[b] Alber. etiam dicit dictum Rodo. est nimis durũ. & hoc etiam vr̃ sentire Inno. & d. Ant. in c. 1. de spon. quia licet consuetudo habeat uim legis, tñ lex non obligat ad mortale, nisi sit pceptiua. de ele. c. gñali. lib 6. in gl. in uer. inhibemus. & sic non vr̃ ꝙ peccet mortaliter, qñ etiam simplr̃ cõsummaret ante bñdictionem. nisi ut dixi esset scandalum. & iõ ubi nõ imminet scandalũ cõsulendũ esset istis spõsis q̄ faciũt multa pctã mortalia ante tp̄s conductionis, ꝙ qñ notum est mrĩmonium in pr̃ia cõsummarent, ex quo ducere non pñt pp̄ dotem habendã.

2 Sed nunq̃d totiens peccat mortalr̃ quoties exigit sine rationabili causa an bñdictionẽ. tenendo opi. Rodo. ℞. q. non, nisi prima uice. nisi nouo cõtẽptu exigat. Et quo sequitᷣ ꝙ possit ĩ illo casu negare debitum sine peccato, nisi seruet statutum ecclesie.

3 Secũda causa dicitᷣ impotẽtia qua q̄s nõ põt reddere debitum salua incolumitate sui corporis, q̄a ſm Ric. in 4. di 32. ar. 1. q. 1. deus nõ obligauit uirũ mulieri cõtra ordinẽ[c] naturę rectũ, q̄ p̄ prius attendit ad actũ nutritiue, quo cõseruatᷣ pͥpriũ indiuiduum, q̃ ad actũ generatiue qui ordinatᷣ ad conseruationẽ speciei. & iõ nõ tenetᷣ ad actũ generatiue in notabile p̄iudiciũ incolumitatis corp̄is pͥprij.

4 Vtrum teneatᷣ reddere debitum leproso. ℞. ſm Ri. in 4. di. 32. ar. 4. q. 2. ꝙ sic[d] licet non teneatur cohabitare, q̄a nõ est sic periculũ in reddendo sicut in cohabitando. Vide ĩ. leprosus. §. 2. & quæ ibi not.

5 Vtrum furioso uel fatuo sit reddẽdum. ℞. ſm Ric. ubi. s̃. q̄ quotiescunque potest reddi sine periculo proprie personæ tenetur.[e]

6 Vtrum reddens se impotẽtem ad reddendum peccet. ℞. ſm Ric. in 4. di. 32 ar. 1. q. 1. ad primũ ꝙ ille qui modo illicito scienter reddit se impotentem, peccat mortaliter, non autem ille qui modo licito, puta ieiunando orando bona intentione sit tamen sic rationabile obsequium quia quamuis se reddat minus potentẽ, nõ tñ totalr̃ impotẽtem.[f]

7 Tertia causa dicitᷣ crimẽ adulterij. unde uir uxori adultere. uel econuerso non tenẽtur, si inocens ğ est reddere debitum ſm Ri. ĩ 4. di. 25. ar. 1. q. 1. q̄a licet quo ad uincului nõ possit, tñ potest eã dimittere quo ad cohabitationẽ & thorũ. Fallit hoc in 8. casibus. Primus si ipse sit fornicatus. 32. q. ulti. c. 1. c. pe. & ultimo. de adul. & c. significasti. de diuor.[h] Secũdus si uxor ui oppressa sit. ea. causa. q. 5. ita ne. Tertius si credebat maritum pͥbabiliter mortuũ. 33. q. 6. 1. uel. 2. cum per bellican. Quartus si alter sub specie mariti cognouit eam. 34. q. 2. in lectũ. Quintus si maritus tradidit eam adulterandã præsertim inuitam. de eo qui cog. consan. uxo. sue. discretionẽ. Sextus si maritus post adulteriũ cognouit & tolerauit eã ar. 32. q. 1. si q̄s[i] uxorẽ 1. & 2. Septimus, si matrimonio in fidelitate cõtcto uir dedit uxori libellũ repudij & uxor alteri nupserit, q̄a si conuerteretᷣ uir tenetᷣ eã accipere. c. gaudemus. de diuor. Octauus ſm aliquos uir abstinendo cõ uo-

gitᷣ frãgenti. ut dicit Sco. ea. di. l. cum pͥponas. C. de trans.
h De diuor.] Paria. n. crimina pari uindicta sunt delẽda. dicit. Sco. Dolus etm cũ dolo cõpensantur.
i C. si q̄s] Punitur tñ uir adultere se cõmiscẽdo, anteq̃ purgetur q̄a. s. debet duobus annis penitere, in secũdo tribus annis peniteat.

luntatem uxoris; ei occasionem dedit 27. q. 2. si tu. [a] Et placet mihi, licet contrariũ teneat gl. ibidem.

8 Vtrum peccet exigendo debitum scienter ab adultero innocens, uel reddendo. ℞. secundum Ric. ubi supra quæst. 2. quòd aut est correctus uel paratus corrigi, & sic non peccat. Si uero sit incorrigibilis, [b] tenetur eum dimittere, & sic peccat mortaliter [c] cognoscendo text. est in cap. si uir. de adulter. & in d. cap. si quis uxorem siue sit manifestum siue occultum, dummodo sciat ipsa. Quem tex. sic limito intelligendum, quando innocenti non imminet periculum fornicationis & denegando debitum conuerteretur adulter, sed quando ex denegatione efficitur peior & ex redditione non facit tot peccata, & innocenti fit euasio fornicationis nõ uideo mortale peccatũ exigere & reddere quod etiam tenet Hug. de cap. not. in 4. distinct. 43. q. 1.

9 Vtrum possit uir uxori adulteræ necessaria ministrare. Resp. quod nõ si negando emẽdaretur, quia utilius esurienti panis tollitur cum de cibo securus iustitiam negligit. 5. q. c. non omnis, & male meritus debet egestate laborare. l. bona fides. ff. de po. §. 1. & de aliis pœnis adulterii. Vide supra Adulterium §. 3.

10 Vtrum teneatur innocens ad præceptum ecclesiæ reddere adultero debitum. ℞. q̃ si adulterium potest probare infra paucos dies, non tenetur. ar. cap. solet [d] de s. n. excom. lib. 6. Si uero non potest probare tenetur. ar. 11. quæstio. 3. cap. 1. Et idem in casibus in quib. separari potest matrimonium, ut infra Matrimonium. 4. in princip.

11 Quarta causa dicitur uotum emissum ab ambobus de communi consensu, ut infra Matrimonium. 3. Impedimento 5.

12 Quinta causa dicitur honestas, puta quia petit in ecclesia [e] uel in publico, quia non tenetur sibi reddere debitũ, nisi honesto modo. 1. cor. 14. omnia honestè & s̃m ordinem fiant in uobis.

13 Sexta causa est scandalũ. Nam ubi esset scandalum cõsumare matrimonium ante

a C. si tu] Ri. ubi supra recitat opiniones, sed nihil firmat. & gl. dicit uerum, q̃ peccat, sed non propterea potest eam dimittere, & hoc cantat textus ille.

b Incorrigibilis] Dupliciter potest dici incorrigibilis, primo quãdo pertinaci animo se corrigere renuit, secundo quando correctionẽ promittens ex consuetudine relabit̃. Vnde dicit magister seten. in d. dist. 35. 4. ca. 5. Vir debet recipere peccatricẽ quæ pniaam agit, sed nõ sæpe. i. si minus frequẽter. s. ultra id qđ sapiens determinaret eam esse recipiendã. Idẽ dicit text. in d. c. si uir. in fi. de adul. ex quo not. ibi Ab. nõ esse parcendũ ei qui deliquit pluries, q̃a delicta transeunt in exemplum. Facit optime. l. 3. C. de epi. au. Nam non est miserandum illius, qui impunitatẽ delicti magis consuetudini quã emendationi imputat. Nec ob. illud qđ obiicit gl. in d. c. si uir. de illo dominico dicto. Non dico tibi septies &c. cap. quemadmodũ. de iureiur. & de pe. di. 3. Adhuc instant, ex quo uidebat̃ maritum sæpe & sæpius mulierem recidiuantem & penitentem recipere debere & teneri, quia dicit gloss. quòd uir potest eam recipere toties quoties, sed ecclesia non intercedit pro ea, tum ne uideatur ei peccandi licentiam præbere, tum ad terrorem aliorum, facit l. 3. de re mil. ff. §. si tyronibus, & ff. de pe. l. 3. a 3. q. 2. ita nos. Tu uero dic illud dictum. Non dico tibi septies habere locum in foro an mæ & p salute eius, sed non prohibet quin punientur malefactores.

c Peccat mortaliter] Tum quia facit contra constitutionem ecclesiæ, tum quia secundum Pa. ibidem hoc casu uir uideretur quasi leno uxoris & faceret causa quæstus, non enim est parcendum ei, qui deliquit pluries, nam ut dictum est delicta impunita transeunt in exemplum. facit. l. 3. C. de episco. au. Non enim est miserendum illius qui impunitatem delicti magis cõ-suetudini quã emẽdationi im-putauit, c... dat Ri. ub. s. qui ait ne ... crimini uideat consentire ... correctionẽ ... bitã non app... nit facit. ... ror. 83. d... hác eãdẽ ... tenet Ros. ... §. 15. allega... Hug. idẽ ... re in d. c. ... uxorẽ. Ho... q̃ peccat mor-taliter. Ad... Abb. in d. ca... un, ... alia limitatio-nẽ de d. c. ... dere in ... secus tñ igno-rante s̃m c... ter doc. R... peccatum n... cõmittitur ... ne consensu... 13. q. 1. c. ... Quod uero ... quo ad ... sed biga... hic. 34. di. ... ius, & no. in c. 2. de biga.

d C. solet] ... in prin. o... cit pe. ... absolutionem ab ex-cõicatione de-bet absolui, ... quod ex... tor uel ad... sarius se opp... nat, nisi ... pro manifesta offensa excõicatus quo casu terminus ... dierum indulgetur ad respondendum hæc Pa. in d. ca. si uir. de adulte.

e In ecclesia] Et ratio est quia pollueret ecclesia. & indigeret reconciliatione, & ideo in loco sacro ... licet carnale debitum exigere uel reddere ... te longũ tps essent uiolẽter inclusi in loco ... quia tũc posset reddi & peti, qñquidem in tali ... non uideat illa ... debere intelligi, qu... est ponendus laqueus animab. pp ... Ric. dist. 32. 4. ar. 3. q. 1. Nec in isto casu ecclesia ... reconcilianda, secundum Ros. consecratio ecclesiæ §. 9.

§. 9. sed tu uide supra consecratio ecclesiæ. §.6.& infra eo. §.1.

a Aliquas solennitates] Vnde no. Hug. in c.cum initiat. 27.q.2. q̄ si q̄s cognoscat spōsam antequam eam traducat, pænitentia unius anni est ei indicenda secundū aliquos canones q̄ nō habentur.

b Statui tempus] Illud autem tēpus erit duorum mensium sicut dicitur in c. ex publico, & est arbitrarium ī eo qui dicit se uelle ingredi. In eo autem qui nullum uerbū facit, nullum tempus est ei dātū quia nullam exceptionem habet ad eum repellendum quin possit [illegible], nisi tantum p̄ [illegible] itur de [illegible] solemnitate. Item ne [illegible] habeat maritus datū [illegible] non stu [illegible] dilatā.

c [illegible] P. o [illegible] tantum in [illegible] sicut [illegible] nō te [illegible] petere debitum a suo debitore. c. ad apostolicam. de [illegible].

d Tunc tenet̄] [illegible] est [illegible] ā p̄ [illegible] aliter [illegible] petēdo, ī p̄ [illegible] cadit in [illegible] atum.

e Teneatur pri

adhibitas aliquas solennitates[a] s̄m morē p̄riē, non tenetur reddere añ illarū obseruantiā, non tñ mortal̄r peccaret reddens, sed bñ exigēs si sine rōnabili causa faceret ut supra dixi. §. 1.

14 Septima cā est religio q̄ q̄s uult intrare, q̄ nō tenent̄ reddere, sed debet sibi statui[b] ips̄ t̄ q̄d' ingredi teneatur. c. ex publico. de cōuer. cōiug. vñ si nulla istarū cārū inest ꝯcto mr̄imonio p̄ uerba de p̄senti tenet̄ exactus reddere

15 Vtrum non reddens petenti, quia non uult concipere excusetur. ℞ q̄ non. A fortiori peccat mortaliter qui ex ira uel alio malo siue non uult reddere.

16 Vtrum teneatur petere. ℞. Ric. ubi supra. 32. dist. q. 2. 1. ar. quòd non, quia nemo tenetur de iure suo.[c] Quod uerum credo nisi in casu quādo non petendo alter caderet in aliquod mortale, quia tunc tenetur.[d]

17 Vtrum teneatur reddere non petenti. ℞ Ri. ubi supra quæstio. 2. q̄ sic, non tantum petenti expresse, sed etiā petenti per aliqua signa per q̄ coniectura alterum affectare sibi reddi debitum coniugale, alias si non petit tacitæ uel expresse, nō tenet̄ reddere. Aduertere autem alterum ne p̄tat non licet, nisi debita sanctimonia. Vnde dicit Au.g. de Ancona quod si ex negatione debiti alter scandalizatur non excusatur a mortali denegans, quod limita nisi ex aliqua causa p̄dictarum faciat, de quib. s̄.

18 Vtrum contracto matrimonio cum una clādestinæ, & publice postea cum alia, teneatur primæ[e] reddere debitum. ℞. quòd si non potest reddi sine scandalo, puta q̄a ecclesia excōicat eum & huiusmodi q̄ tenetur non reddere, q̄a ab omni specie mali est abstinendum. 1. thessalo ultimo alias sic.[f]

19 Sed nunquid cohabitabit cum secunda ad præceptum ecclesiæ. ℞ quod sic, & necessaria ministrabit, si modo potest facere sine periculo coitus seu adulterii cum dicta secunda, quia quando cum periculo probabili, tunc patiatur excommunicationem & non cohabitet, sed necessaria ministrabit separatus quantum potest, cum prima etiam non cohabitabit quando sine scandalo cohabitare non potest, & sibi imputet qui sic ꝯxit & ideo consulendum est tali quod patriam mutet, ubi cū patria sine scandalo cohabitare possit.

20 Vtrū actus matrimonialis sit peccatum. ℞. s̄m Alex. in 3. parte sum. in 6. præcepto. ar. 3. quod nō, sed sit peccatum s̄m eundem. 2. 2. tra. de adu. q. 46. ar. 8. q̄ñ priuat̄ istis circunstantiis.

21 Prima dr̄ recta intentio, puta q̄a excedit fines mr̄imonii facturus cū quacūq. alia, uel cū ea ēt si nō esset sua corret, uel constituit ibi finē ultimū, & sic est mortale pc̄tū. 32. q. 4. origo.[g] & c. liberorum. Aduerte tñ q̄ hoc intelligit, q̄ñ hoc facto cogitat ut sit mortale q̄a actib. nō habitib. meremur uel demeremur s̄m Pe. de pal in 4. di 32 q. 3. Debet ergo intētio sistere ī limites mrimonii si talis actus debet eē sine pc̄tō, hoc est q̄ non cognosceret si non esset sua legitima uxor, & idem dic de uxore erga uirū, sufficit tamen secundum Ric. in 4. d. iinct. 21. q. penult. quod actu uel habitu hanc intentionem

mæ] Si ergo in putet prima, quia periculo se ingessit. adde tamen quòd si secunda relicta transire ad alias partes posset cum prima habitare. Ro. e. tit. §. fin. uc d̄r etiam. §. sequēti in fine.

f. Alias sic] Vide Ri. in 4. dis. 26. ar. 2. q. 1. & 2.

g Origo] No. q̄a est pulcherrimus text. qui sic dicit, origo quidem amoris honesta erat, sed magnitudo deformis gl. s. immoderata exactio pro nimio ardore libidinis. Nihil ait interest ex qua honesta cā q̄s insaniat vñ & sixtus pythagoricus ait in sinis, adulter ē in suā uxorē ardentior, amator in aliena quippe uxore, oīs amatio turpis ē, in sua nimius. Sapiens iudicio debet amare coniugē nō affectu. Non regnat in eo uoluptatis impetus, nec p̄ceps feratur ad coitum. Nihil est fedius quā uxorem amare quasi adulterā. & c. gl. i uer. magnitudo. s. nimio [illegible] exactio [illegible] nimio ardore libidinis gl. i uer. amator uehemens ama-

tor dicitur qui tantum uxorem diligit ut apud se disponat quod si ipsa forte esset uxor alterius non minus carnaliter se cum ea commisceret, in c. liberorum dr. Voluptates qui de meretricũ amplexibus capiũtur in uxore sunt damnatę, & est peccatũ mortale concor. Ri. in 4. di. 31. ar. 3. q. 2. & hoc casu dicit adulterium extenso uocabulo secundũ Alexan. ubi supra.

a Intentionem habeat] difficile tñ est ut uir cum propria uxore stans in igne nesciat ardere. 33. q. 4. uir cum ꝓpria potest tamẽ cõtingere ex singulari dei dono & nõaliter, unde dicit ib. quanquam ipsa adimixtio cõiugis sine carnis uoluptate fieri nõ potest. Ideo a sacri loci ingressu abstinendum est, est autem bonum sacramenti in intentione utentium cõcubitu cõiugali, inquantum habent in intẽtione actualiter uel habitualiter q non cõcumberent nisi essent coniuges.

b Vitandæ in se] Est de hoc textus Augustini in §. criminis. 25. distinc.

tentionem habeat.[a]

22 Secunda dicitur causa, nam ex triplici causa sine peccato exigitur & redditur etiam cum merito ex primis duabus. prima prolis procreandæ. 2. debiti reddendi, tertia fornicationis uitãdæ, communiter tamen tenetur quod sit peccatum ueniale exigere causa fornicationis uitandæ[b] in se. uide glo. in c. quicquid. 32. quæst. 2. Alia ex causa cognoscere est peccatum aliquando mortale aliquando ueniale. ut in §. seq. patebit.

23 Vtrum si fiat causa satiãdæ libidinis sit peccatũ mortale. R. q Canonistarum 32. q. 4. in cap. origo & c. liberorum, & theologorum in 4. distin. 31. & 32. fuit diuersa opin. Aliqui tenent q semper est peccatũ mortale coitus coniugalis causa satiande libidinis, & dicitur quando præuenit uoluptatem & cogitationem manibus prouocando & calidis utẽdo, ut possit pl'ies coire, sed magis cõiter tenetur q non est peccatum mortale, dũmodo si non esset uxor non faceret & d. cap. origo & liberorum exponunt, quando ita finaliter. quærit delectationem q ẽt si non esset uxor nõ curaret. & hæc opi. est magis rõnabiliter, quia apl's dicit. habeat unusquisque suã pp delectationem in ea & non in alia quærenda pp fornicationẽ uitandã, nec sequit q ponat ibi finem, quia nõ ultimum. hanc. s. Bona. Ri & Alexan. & cõiter Theo. tenent & placet,[c] quia ꝓ ista. q 2. opi. est glo. Augu. 1. ad cor. 7. in prin. ubi dicit. Cõiugalis cõcubitus generandi gratia nõ habet culpam, concupiscentiæ uero satiandæ, sed tamẽ cum coniuge habet culpam propter thori fidem uenialẽ, hoc ille.

24 Vtrum cognoscere uxorẽ causa sanitatis sit licitum. R. Ri. in 4. di. 31. ar. 3. q. 2. quòd ẽm quosdã sic, uel forte põt dici q sit ueniale peccatum, & hoc uerius & sequitur Th. in 4. dis. 32.

25 Tertia dicitur modus debitus naturalis, & hoc dupliciter. Primo quo ad uas, q a si fiat extra & ibi emittatur semen indubitanter est mortale grauissimum. 32. q 7. c. adulterii. Secundo quo ad modum standi naturalem qui quidem est ut mulier iaceat in dorso uniatem in uentre incumbat ei, quia sic faciliter concipiunt muliieres, nisi per accidens impediatur. Deuiatio aũt ab isto est lateralis cubitus & maior sedentis, & iterum maior stantis uel uxore supergrediente, maxima horum est eorum qui retro more iumentorum, hunc ultimum modum quidam instinctæ reputant mortale licet in ualet[illegible] Pe. de pal. ubi supra Henri. Boicho. in cas. quisitioni. de sen. excõ. tenet q supergressio mulierum, sil'r est mortale, nisi aliqua necessitate uel rõnabili causa fiat, pura infirmitatis uel periculi aborsus, quia sic peruertentis usum & ritum sacramenti scienter etiam accidentalibus peccat mortaliter sicut tales. gl. Ray. tenet q quælibet deuiatio a modo naturali si fiat causa uoluptatis amplius sic quærendæ solum, q est peccatum mortale. Tho. uero. in 4. di. 31. in litera dicit q quidam dicunt fore signum mortaliter concupiscentiæ aliquando. Aliquando uero peccatum ueniale, aliquando nullum quando ex iusta causa, puta infirmitatis, uel propter periculum prolis suffocandæ Al. in 4. distinct. 31. dicit quòd nihil eorum quæ facit maritus cum uxore seruato uase debito, secundum se est mortale, sed potest esse signum mortalis concupiscentiæ. Tu uero detestaberis omnes istas deuiationes & periculosas fore declarabis, & persuadebis, ut desistant quantum poteris, tamen sententiam non præcipitabis, q uxor permittitur, ut in ea homo delectẽt propter fornic[illegible]

ubi sic dicit quotiens qui pro filiis [illegible] siderio [illegible] rem suam [illegible] gnouerit, [illegible] ibi [illegible] causa [illegible] debitum [illegible] dicat [illegible] his duobus [illegible] sibus i [illegible] ttimonii [illegible] peccat, [illegible] nialiter & [illegible] est ueritas.

c Et placet] Pro cõi [illegible]

nione glo. est in d.c. quicquid, & sic tenet Ros. eod. tit. §. 4. De eo etiam q allegat Ricar. mihi uidetur q non bene se firmet in dicta distin. 31. arti. 3. q. 1. Posset tamen dici quod prima opinio sit rationabilior, quia coitus inter coniuges solum est in duob. casib. permissus licet, scil. propter filiorum procreationem & debiti redditionem, cum debita honestate & temporis & loci & modi, in coitio autem est a mortali excusatus. scil. ad euitandam fornicationem capi. ... quicquid, 32. q. 2. restat ... q in aliis ... fiet sub ... icefor ... quae habet culpam mortalem cum sit contra praeceptum decalogi. s. non moechaberis. Exod. 20. ... uidendo regula est prohibi... intel... prohibi... quod non est ... in cle. ... de uerb. ... aut sa... proba... 6. Vbi ... dixit ... Audi ... ostendam ... sunt hii ... praecipua ... conatu, ... cum ... a se ... mente, ... & ... ita ... equus & mulus in quibus non est intel... habet super eos potestatem daemonium. ... & mulus non utuntur coitu aliquo modo ... uel alias monstruoso, sed ad ipsum nul... rationabili, cum careant ratione, sed libidi... Et sic qui hunc finem uel suscipiunt ... uel eo utuntur, dantur in potestatem ... etiam si nullam aliam ... uel ... exerceant. Et ita inclu... hoc mortale, nam propter ueniale nemo da... potestatem diaboli maxime usque ad mortem, ... Nullus est enim iustus, qui careat

fornicationem [a] uitandam. Et ideo hoc tenebis q qualitercunq; opus incipiat, & quocunq; fiat, dummodo in uase debito semen emittat, & taliter q mulier retinere eum possit, non erit mortale de se. Secus si mulier taliter staret q ex hoc semen retinere [b] non posset, quia esset mortale, quamuis uir in uase emitteret. Et secundum hoc concorda praedictos doctores.

26 Sed quid de eo qui fricationibus osculis & tactibus delectatur non intendendo uenire ad actum coniugalem, sed finem in his ponere. R. Pet. de Pal. ubi s. tenet q est peccatum mortale. Sed ego non credo, nisi se uel alterum ad pollutionem extraordinariam prouocaret, & sic tene per ea quae supra dicta sunt.

27 Quid de illo qui ante completionem actus se retrahit, nec semen emittit etiam extra uas, ne habeat plures filios. R. Pet. ubi supra q non peccat mortaliter, nisi ex hoc mulier ad seminandum prouocaretur, idem dicit de eo qui ne habeat filios abstinet, quia licet appetere non plures habere quam possit pascere, nec tenetur actum inchoatum consummare uxore non petente. & eadem ratione uidetur secundum eundem posse dici de muliere quae postquam est cognita a uiro uadit statim ad mingendum, uel se cito erigit ut emittat semen ne concipiat. Sed de hac opi. ualde dubito propter. c. aliquando. 32 q 2. q uidetur innuere q sit peccatum mortale. Sed posset dici q d. c. loquitur, quando quis ex sola uoluptate hoc facit, uel quando post quam conceptio est facta quaerit aborsum, sed Pet. intelligit quando hoc fit ex rationabili causa, puta quia non potest eos pascere & huiusmodi, & antequam concipiatur in uentricula matris & sic posset teneri, licet sit periculosa. [c] Dare autem uel recipere uenena sterilitatis, omnino est mortale, ut in d. c. aliquando.

28 Quarta dicitur tempus debitum. Nam tempore festi, orationis & communionis est abstinendum.

29 Vtrum peccet mortaliter qui exigit siue reddit tempore solennitatis. R. secundum communiter doct. [d] in 4. dist. 31. q non, limitat Sanctus Bonauen [e] ibidem. ar. 3. quaestio. 2. nisi conscientia obliget, quia credit mortale, uel nisi interueniat ueniali. Nec ob. dictum Aug. quia illud satiandae debet intelligi, id est implendae, quando ab ea praeuenitur ad extraordinariam fornicationem uitandam quia matrimonium post filiorum procreationem datur etiam in remedium infirmitatis ad illicitos concubitus euitandos, non autem ad ad implementum uoluptatis. Vnde Hier. in c. liberorum. 32. q. 5. uoluptates autem quae de meretricum capiuntur amplexibus damnatae sunt. Constat q amplexus in meretricib. fiunt causa implendae libidinis. Et hoc damnatur cum uxore, nec ob. ibi glo. quae dicit damnatae, idest puniendae propter peccatum ueniale, quia extorquet literam, quod non licet. l. non aliter. ff. de leg. 3. nec in fundatur super aliqua autoritate. Nec ob. dictum apostoli pp fornicationem, qu a exponitur. s. euitandam sed non saturanda Concordat tamen cum opi. summe hic Guil. Vorilong. in 4. dist. 31, co. 4. princ. quae uidetur rationabilior.

a Fornicationem uitandam] In omnibus autem casibus melius esset ut uir eam teneret ut sororem.

b Semen retinere] Asten. lib. 8. tit. 9. dicit. Quando mulier supergreditur uiro, q est peccatum mortale, quia nec uir est aptus ad infundendum semen nec mulier eum suscipiendum. Et allegat Methodium dicentem hanc unam fuisse diluuii causam.

c Periculosa] Facit illud Gen. 38. de filiis Iudae qui occisi fuerunt a domino pp semen extra uas emissum.

d Coiter doc] Hoc expresse tenet Richar. in d. dist. ar. 3. q. 1. quia non inuenitur prohibitum, licet sit bonum consilium, alias ecclesia iniecisset laqueum filiis suis.

e San. Bona.] San. Bona. in responsione ad primum. In corpore tamen q. dicit q non peccat si hoc sibi displiceat.

ceat de petente uero dicit non esse sine peccato & graui, licet forte non mortali.

a Sacre diei cõtẽpus] Contemnere aũt uidet̃ q̃s si potest sine magna difficultate abstinere & exigit seu libenter reddit. Nã nihil aliud uidetur esse cõtemptus q̃ non curare agere qđ oportet, unde Matth.6. dicit̃, aut unũ sustinebit & alterũ contẽnet, sup quo dicit Aug. & ibi refert Th. Nullius fere cõsciẽtia põt odisse Deũ, contemnit aũt.i.nõ timet eũ, dũ quasi de eius bonitate securus ẽ. Itẽ Ro.2. An diuitias bonitatis eius & patiẽtiæ & longanimitatis contemnitis, dicit gl.magistri sen. Hic aut contẽnit, qui nõn sic utitur ad pœnitẽtiã. Et Isido. 2. de sum. bono. uoluntatẽ quippe proprii dñi nolle scire, quid est aliud q̃ uelle Deum superbiendo cõtemner? Et multo plus nolle facere, cum sit facere finis sciẽdi & in faciẽdo cõsistat omnis salutis effectus. Mat. 7. Nec q̃s uĩ excusari si his temporibus exigat seu libẽter reddat causa prolis, quia dicit Ambro. super epistolam

sacræ diei contemptus.[a] Alexan. tamen secũda secundæ in tract. de adulterio. qõ.46. ar.2. tenet q̃ nõ, si cognoscit pp delectationẽ. s. explendã quod est mortale, quod uerũ credo qñ ĩteruenit cõtẽptus sacræ diei propter talẽ delectationẽ faciendam. Et sic cõcorda gl. quæ ĩn summa. 33. q.4. cum Alexan. concordat, alias nõ, quia circunstãtia q̃ nõ cadit sub speciali prohibitione nõ põt mutare speciẽ peccati, nisi ut dictum est qñ rõne contẽptus. Nã nullo iure[b] caueť q̃ de p̃cepto nõ cognoscať uxor in festo. sed c.32.q.4. sunt de consilio, ut patet intuenti, & sic etiã tenet Richar. in 4. distin.32.

30 An possit cõicare qui reddidit R. ẽm Alex. ubi supra & Sco. in 4. distin. 32. q̃ sic nec de necessitate præcepti tenetur abstinere, sed non debet pp reuerentiã sacri de bono consilio, nisi forte solẽnitas aliud suaderet, ut dicitur de pollutione. ỹ. Eucharistia.3. §.2. idem tenet glo. in c sciatis.32.q.4. de exigente dũmodo non causa satiandæ libidinis exegerit, sed tu breuiter dic ut in d.§ 27 cum seq.

31 Quinta dicitur qualitas p̃sonæ cum qua est concubitus, ut non sit mẽstruata uel uicina partui.

32 Sed nunquid peccat mortaliter qui cognoscit tempore mẽstrui R. q̃ casus dubius est inter doct. Sed saluo meliori iudicio mihi uideť distinguẽdũ, ut colligiť ex dictis ac rationibus Theologorum. in 4. distin.32. Aut ex tali coitu potest fieri generatio probabiliter, aut non. Si non, ut puta quia senex uel sterilis uel fluxum habet & huiusmodi, & tunc non est peccatũ mortale, nec in exigente nec in reddente ẽm cõiter doc. Nec ob. q̃ illud Leui.20.[c] & Eze. 18. dř præceptũ morale, quia non est morale respectu turpitudinis, alias esset peccatũ mortale etiam quando hẽt continuum & ad q̃cũq; cuiuscunque turpitudinis ire, quod est cõtra docto. cõiter, est ergo respectu periculi p̃lis mortale solum facit. c. intelligentia. de uerbo. sign. Si uero potest fieri generatio p̃babiliter, ut cum non habet continuum fluxũ uel est debitæ ætatis, etiã distinguo, aut cõsiderat periculũ prolis. s. q̃ possit generari leprosa quæ alio tẽpore generareť sana, & cõtẽnit pp suam delectationẽ habendam, & sic mortaliter peccat, tam exigens quã reddens isto modo. Aut licet contẽnat periculũ prolis, tamen exigit uel reddit pp fornicationẽ uitandã in se uel in alio, non principaliter pp delectationem, & sic non peccat mortaliter taliter exigens uel reddens. quia tenetur homo magis diligere salutẽ suã, uel proximi, q̃ bonũ corporis proximi. aut non considerat periculũ prolis nec de generatione, & tũc si exigit causa fornicationis uitandæ in se uel in alio, uel debiti reddendi non peccat mortaliter, licet concipiatur proles leprosa, qa cũ det operã rei licitæ, licet non debitã diligẽtiam posuerit, tamẽ nõ reputabitur ad mortale. ar. eorum quæ no. in c. inebriauerũt.15.q.1. Si aũt solũ exigit cã libidinis uel reddit, tũc ex futuro euẽtu cognoscetur si peccauit mortaliter uel non, quia si proles generabitur leprosa reputabiť mortale, qa dedit operã rei illicite ar. ca.

primã Cori... Si causa p... andorum ... rũ ducit ... nõ multi ... pus uĩ con... sum ad ... usum, qa ... es facti & ... professio... ipsa rõ con... ptus iuxta ... gẽ cessare ... carnis his te... poribus ... tiat. c. ... qõ.4. ... placet ... & gl. ... Maior ... diis ... inest ... qõ.4. ... fit causa ... dæ ... sit mortale ... uero alia ca... uenale.

b Nullo iu... Est uer... lo iure ... quando ... causa ... ad forn... nem. ... uel ... re, sed ... conclusio... qui pet... plenda ... tis pecca... tali ... nulla ... stis ... dicit S ... q̃ non ... rital ... ne grau... to istis ...

c Leui. ... cõtra ... here ... menstruo... uel aut ... tenere ... fasque ... sang... inte... aut ... dio ... Et de hoc ... gust. ... ad eius.

De

1.de pręsum.Si uero non generetur leprosa erit ueniale. Ideo ante euentū debet confiteri tanquā de mortali.[a] c.iuuenis,de spon.

33 Quid de exigente tēpore partus uicino. ℞. Richár.in 4. dist.32.ar.3.q 2. ꝙ si sine periculo aborsus,uir pōt carnaliter copulari suę uxori prægnanti, potest exigere sine mortali, & mulier sibi tenetur reddere, quia matrimonium nō solum est in officiū sed etiā in remediū.[b] Si autē non potest sine probabili periculo aborsus nō debet nec reddere nec exigere,imo ſm Pet. de Pal. ubi supra peccat mortaliter tā reddens quàm exigēs, quia non curat occidere animā paruuli una cū corpore. Aduerte ꝙ maius est periculū aborsus in principio cōceptus.Rō,quia quāuis ſm Ant. matrix mulierū post impregnationē claudat tamen ex delectatione mouetur aliqñ & aperitur,& sic materia nondū perfecte coagulata disperditur & effunditur, & ideo uituperat hic accedentē ad ꝓgnantem, in d.c origo,non tñ erit peccatū mortale ex quo nondum est formatus, si hoc non intendit.

34 Verū immediate post partū possit exigi.℞ Richar.ubi supra ar.4 q 1.ꝙ non de cōgruo donec sit purificata, nō tamen de necessitate est abstinendū,limitat Pet.de Pal. ubi supra nisi mulier esset ex partu infirma & esset ei periculū mortis uel aggrauationis infirmitatis.[c] & placet.& c.ad eius.5.dist. & c.si causa. 33 q.4 & 32.q.7.ca.non solū loquuntur de honestate.

35 Sexta dicitur conueniētia loci, quia non debet fieri in loco sacro,unde si est consecratus locus[d] peccat mortaliter tā exigens quā reddens, ꝓp contemptū sacramēti ſm Alex.ubi supra ar. 12. si non sit necessitas propter quā nō possit cognoscere in alio loco,utputa qa uiolenter sunt reclusi per longū tempus, qa tunc esset de bono consilio abstinere non de præcepto concor. Richar.in 4. distinc. 32.ar.3.q. 1. sed Pet. de Pal. ubi supra tenet indistincte ꝙ est mortale sed non credas ei,nec ualet eius rō.s.ꝙ nulla sit necessitas sicut in urina, imo maior ꝙ quis stet iuxta ignem longo tēpore & non calefiat, nec etiam alia ratio scilicet ꝙ locus poluitur, qa polutio nocturna in somnis etiam poluit, tamen non est peccatum,ideo tene cū Alex. & Richar.

DECANVS Idem est ꝙ Archidiaconus, & ideo dic,ut supra. Archidiaconus.

DECIMA Alia prædialis,scilicet de his quæ proueniunt ex prædiis. Alia personalis scilicet de his quę proueniunt ex negotiatione, artificio, scientia, militia, uenatione & huiusmodi industriis personarum. Aliæ mixtę sicut quæ proueniunt de animalibus & eorum fœtibus quæ partim sunt prædiales a prædiis unde uiuūt, partim personales propter custodiam & eorum curam, de hoc habetur in cap. apostolicæ, & in c.pastoralis,de deci.& de parrochiis.c si.

1 Vtrum sint de præcepto dādæ temporæ gratiæ ℞.Alex. in 3.parte summę tracta. de deci.q sic quicunque cum necessitatis est &ꝑtuntur a ministris ecclesiæ, uel etiam si

a De mortali] Posses aliter dicer.s.ꝙ aut istę fluxus est naturalis,& tunc tā reddens q̃ petē. peccēt mortal.r.Et ratio est,quia præcepta super hac prohibitione mortale est, nā ois moralitas iudica: usum matrimonii illo tempore cessare debere quando filii possunt & solent mo bosi uel leprosi generari, & cū sit morale, obtinet etiam hodie ut cætera moralia ſm omnes Theo. iō Leui.20.dicitur ꝙ interficiant. Leuit.[illegible] prohibetur petitio debiti consequenter alter ad reddendum nō obligatur, & si non obligatur reddendo uidet̃ consentire, & agentes & consentientes &c. [illegible] ... [illegible] Non recedas tamen ab ista distinctiōe [illegible] ... [illegible] reddere,& peccatū, nec etiam uir quia ignorans. Aut non habebit eā exosam, & si credit ꝙ omnino uir debitum uellet tacere debet ne uir plus peccet petendo,& uterque excusatur a mortali. Et hoc potest perpendere uxor ex aliis uicibus quibus renuenti non acquieuit aut neutrū ꝓdictorū credit sed si dicit forte adulterabit uel peius faceret debet reddere. Si uero credit ꝙ abstinebit tenetur dicere,hæc ille. Tene distinctionem autoris, quia uidetur esse communior opinio.

b In remediū] eo maxime qa mulier ꝓgnans frequēter plus appetit concubitum q̃ quando non est pręgnans.

c Infirmitatis] & idem uidetur tenere gloss. in d.c. ad eius nā reddit rationē quare non debent copulari coniuges antequam filius ablactetur, & hoc tēpus est, quando mulier abundat nimis lacte & nisi abstraheretur a puero infirma retur &c.

c Locus consecratus] Quis enim auderet talia in palatio regis? ergo multo magis in auditorio regis cœlestis &c.

Non enim ibi aliud agi debet quàm conueniat laudibus diuinis distin. oratorium. & c.decret. de immu.eccle.

a Consuetudo regionis] Tho. 2.2.qō.87.dicit sic. Decimæ in ueteri lege dabant in sustētatione ministrorū Dei. Mala. 3. inferte oēm decimationem in horreum meū, ut sit cibus in domo mea, & Exod.22. Non tardabis offerre decimas & primitias, patet et istud pręceptum. Leui.27. Deute.13. Numeri.4.2. para. 22. Et q̄ sint de p̄cepto uidetur q̄ oēs doct.ecclesię in hoc cō ueniāt Hierem. habes pulchrū tex.in c. reuerti.16.q.1. tex. habes Aug. 16. q.3. c. decimæ. & q.7.c. Maiores ubi dicit inter cætera q̄ olim maiores nostri multis copiis abūdabāt, q̄a decimas soluebant, sed hodie quia cessat decimarū solutio uenit iudiciū Dei, & tollit fiscus q̄ nō accipit christus Amb. in c. quicunque.ea.causa & q. Grego. in c.quadragesima de conse. dist.5. Et de cō cilio generali habes in d.cap. maiores, & hodie prædicatores proferentes aliqua uerba ro

nō petuntur, dūmodo sit consuetudo regionis,[a] ut in ca. peruenit. sed melius in cap. in aliquibus, de deci. in fi. dicit. Ille quippe decimæ necessario soluendæ sunt quæ debētur ex lege diuina, uel consuetudine approbata.[b]

2 Sed nunquid consuetudo excuset a solutione decimarum. R. ut colligo ex Alexā. ubi.s. Solutio decimæ uno modo de iure naturæ & morale.s. inquantum conscientia dictat q̄ Deus honorandus est de propria substantia, & q̄ aliquota pars substantiæ detur ad sustentationem ministrorum Dei, & hæc fuit semper in p̄cepto, unde Gen. 47. sacerdotibus ægypti cibaria ex horreis[c] publicis ministrabantur. Alio modo dr̄ iudiciale præceptum inquantū determinat certā.s. decimam partem dandā ministris ſm rationem æquitatis mutuæ distributionis ut sit æqualitas dati & accepti inter seminātē spiritualia & tēporalia dantē ſm q̄ possibile est, & & hæc fuit in lege in præcepto simpliciter. Exo.23. & numeri. 18. ante legē uero fuit de cōsilio, ut patet Gene.28. ubi Iacob uouit decimas, qđ facere non potuisset si fuisset in pręcepto. Tertio modo solutio decimæ est quid cerimoniale quātū ad aliquā significationē, sicut & oia antiquæ legis facta, ſm illud. 1. Cor.10. Omnia in figura cōtingebant illis. Qui enim decimā dat quæ est perfectiōis signum, eo q̄ denarius numerus est perfectus. ut no. Sanc. Bon. in 3. quasi primus limes numerorū ultra quē numeri non procedunt, sed reuertuntur ab uno nouē partibus reseruatis protestatur quasi in quodā signo ad se pertinere imperfectionē, perfectionē uero q̄ erat futura per Christū esse expectandā a Deo, unde cū iudicialia hodie nō obligent nisi prout præcipiuntur ab eo qui potest, patet q̄ isto secundo modo decimæ sunt de iure positiuo, prout uero sunt cerimonialia hodie prohibentur, & in hoc cō cor. Richar. in 4. dist inc. 17. & S.Thom. 2.2.q.87. artic. 1. & hoc tene, licet Innoc. in rub. de deci. & Hostiē. teneant q̄ simpliciter sint de iure diuino morali & naturali, quod non est uerū, nisi ut dictū est, & in hoc decipiuntur multi canonistę. Cū ergo quæritur an consuetudo excuset a solutione ipsarū, dico q̄ si sacerdos qui ministrat spiritualia petit pp indigentiam & sustentationē non excusatur propter cōsuetudinē quin teneatur dare tā prędiales quā personales, quia nulla consuetudo potest contra ius naturale & morale.[d] & 8. dist. quæ contra. Similiter nō potest consuetudo excusare qn homo teneatur ex aliquota parte substantiæ suæ honorare Deum. Excusare autem potest consuetudo & excusat in aliis casibus si sit præscripta. Nam si detur sacerdoti non indigenti decima ex institutione & præcepto ecclesiæ solum est tempore gratię. Et hoc uidetur innuere Hostien. in ca. a nobis, de deci. cum dicit quòd consuetudo excusat a decimis etiam prædialibus non soluendis cum non petuntur, pro quo facit c. suggestū. e.ti. qđ esse nō p̄t si esset p̄ceptū morale. Nec ob. 13.q. 1. §. his ita & 16.q.1. reuertimini. c. decimæ & c in aita cris. & c. decimas, & de decimis parrochianos & in c. tua & in fra. & in c. tua nobis & c. cum non sit in homine. & c. in aliquibus in quibus dicitur q̄ a deo sunt institutæ uel diuina lege præcipiuntur, quia ibi accipitur lex diuina pro lege mosayca, ut patet 1. q. quæst. 1. §. his itaque quæ quidem filios gratis

[...]trahentia a solutiōe decimarū sunt ipso facto excōicati in clemen. cup. cōtes, de pœni.

b Approbata] Nā cōsuetudo laudabilis seu ratiōabilis seruari debet. 4. distin. in his no ta. in cap. fin. de consuetu.

c Ex horreis] Nam rationabilis dictat quòd hi qui diuino deputati ministrant ipsi populus necessaria ministret prie. Corinth. 9. Quis militat suis stipendiis.

d Et morale] Et est etiam præceptum domini. Matth. c. 10. dignus est operarius mercede sua.

tiæ non ligat nisi quo ad moralia, ut patet distin. 5. §. 1. & 6. dist. §. his ita. & de pu post per. c. unico, uel nisi [ut dixi] iudicialia præcipiantur ab ecclesia. [a] ut facit in decimis ut in titu. de deci. in multis. c. & in aliquibus aliis, ut patet de iniur. c. 1. 23. q. 4. & 6. & tunc licet sit præceptum legis diuinæ datę moysi non tamen obligat ut tale, sed ut præceptum ecclesiæ. Et iō male reprehendunt aliqui canonistæ Theologos qui dicunt decimas nō esse de iure diuino, quia nō negant quin fuerint præceptæ a deo in lege ueteri, sed quia non obligāt ut lex diuina inq̄tū sunt iudicialia p̄cepta sed solū ut p̄cepta ecclię. Inq̄tū aūt sunt a iure naturali & morali bene sunt de iure diuino debitæ etiam hodie. Et ideo concludo ꝙ si minister ecclesiæ indiget pp sustentatioñ & petit, ꝙ non excusat pp cōsuetudinē contrariā, si autē nō indiget tenetur soluere, secūdum ꝙ consuetudo [b] se habet uel decimam uel uigesimam, aut trigesimam, aut si nihil soluitur excusatur, dūmodo cōsuetudo sit præscripta p ea q̄ dixi. s̄. cōsuetudo.

a Ab ecclesia] Sicut si modo statueretur ut qui furatur ouem reddat quatuor uide Sco. 1. 1. 4. dist. 15.

b Secundum ꝙ consuetudo] Glo. ti. in c. in aliquib. extra eo. dicit ꝙ ex quo decimæ debeantur ex dispositione legis diuinæ ꝙ non ualeat consuetudo ꝙ non soluantur etiam si diminuatur quota, nisi talis consuetudo esset a Papa approbata, bene dicit ꝙ attenditur consuetudo utrum decima debeatur ecclesię parrochiali uel p̄diali iuxta. ca. ad apostolicæ, eo. tit. ubi habetur ꝙ decima personalis debetur ecclesiæ ubi quis percipit sacramenta de prædiali uero datur consuetudini, n[illegible] debetur ecclesiæ ubi sunt prædia uel ecclesiæ parrochiali vbi dñs percipit sacra & audit diuina. Idem habetur in c. cū sint homines. eo. tit. & ita intelligatur tex. in d. c. in aliquibus. qui consuetudinem loci ponderat. Sed non ualet consuetudo ꝙ decima non soluatur, uel ut minuatur propter uerbū appositum in d. c. in aliquibus. s. cum in egritate &c. Item sequitur. In not. ibidem. Aliqui intelligebant tex. in d. c. in aliquibus ꝙ ualeret consuetudo pro theuconicis, ut infra dicetur. §. 4. Host. distinxit ꝙ in prædialibus non ualet cōsuetudo secus in personalibus quæ non sunt in præcepto nisi prout habet consuetudo, saluo nisi ubi [illegible] in loco ubi decima prædialis est modica, [illegible] commodæ non posset sacerdos sustentari, nam [illegible] personalis esset in præcepto, iuxta illud [illegible] Sumite psalmum & date tympanum, id est [illegible] spiritualia & date temporalia. Inno. in rub. [illegible] ꝙ Theo. dicentes personales non esse de iure diuino sunt quasi hæretici. Et probat sic quod [illegible] sint de iure diuino. Quia fortius debet honorari Deus de his quæ producuntur ex industria humana [illegible] digniora sunt, quàm de his quæ terra pro[ducit] [illegible] de personalibus ꝙ sint de iure diuino alle[gat] [illegible] 4. sed ibi nihil dicit, & Deuter. 12. sed non [illegible] sufficienter probari, quia dicitur ibi in [illegible] locis decimas & primicias manuum tuarū [illegible] non habetur præceptum [illegible] de per[sonalibus] [illegible] posset intelligi, & debeat ut in [illegible] prædialibus qui fructus eueniunt & [illegible] ex operātium manibus, sed p[illegible] sunt quæ proueniunt ex negociatione & hu[illegible] in prin. Io. An. sequitur hanc opin. [illegible] tex. d. c. in aliquibus, ꝙ non intendit [illegible] decimam quę iure diuino debetur, sed po[illegible] aggrauare solutionem decimarum ut sit sensus literę, ꝙ decimæ prædiales & personales quæ debentur lege diuina necessario sunt soluendæ, & non solum illę, sed etiam hæ quæ debentur secundum loci consuetudinem approbatam. Sequitur Abb. ibi hunc intellectum esse amicum literæ. Sequitur etiam. Do. Anto. in c. parrochianos. eo. tit. ubi dicit ꝙ Theo. ab eo. cōsulti nullam fecerunt sibi cōscientiam in cōfessione nec extra. Sed tamen eos damnat dicens eos nō fore longe ab hæresi, quando quidem ab Augus. Hieron. Grego. & Ambro. cæterisque doctoribus sint decimæ approbatæ. gloss. etiam in ca. quicunq. el. 1. 16. q. 7. uidetur dicere ꝙ personales decimæ sunt de iure diuino, & ꝙ non ualet consuetudo ut diminuatur. Abb. ubi supra, dicit ꝙ decimæ de iure diuino debentur cum integritate, & in dubiis debemus stare interpretationi, ecclesiæ, & summi Pontificis, ut probatur in c. per uenerabilem qui fi. sint legi. Sed iudicio meo errant tanti patres, in duob. primo in hoc ꝙ dicunt decimas personales esse de iure diuino. Et tamen non inuenitur hoc in Biblia, ut patet, unde dicit S. Tho. 2. 2. q. 87. ar. 2. ad primū ꝙ spiritualis ratio, quare in lege ueteri non fuit datum præceptum de personalibus decimis persolnēdis secundum conditionem illius populi fuit, quia omnes aliæ tribus tunc possessiones illas habebāt, de quibus poterant sufficienter prouidere leuitis, quæ carebant possessionibus. Non autem interdicebatur leuitis quin de aliis operibus honestis lucrarentur sicut & alii iudæi. Sed sunt bene præceptę in lege noua, quia populus christianus est ubique per mundum diffusus, quorum plurimi possessiones non habent, sed de aliquibus negociis uiuunt qui nihil conferrent ad ministrorum Dei subsidium, si de eorum negociis, decimas non persoluerānt. Ministris etiam nouæ legis artius interdicitur, ne se ingerant negotiis lucratiuis. 2. Thi. 2. Nemo militans Deo implicat se negociis secularibus. Et toto. ti. ne. cle. uel mo. & ideo in noua lege tenentur homines ad decimas personales, & sic sunt mere de iure positiuo, ut patet. Et ꝙ personales non sint de iure diuino, tenet etiam Fel. in ca. causam in principio de præscrip. sequens in hoc supplementū in uer. decimę. 1. uer. quid de illis secundo errant in hoc in quo tantum instant ꝙ consuetudo non potest tollere nō solū decimas in totū sed neq. quotā. Nā clarū est cōsuetudo si est rōnabilis p scripta derogat iuri positiuo ergo cōsuetudo pōt tollere in

totum decimas. Antecedens est notum per c. fi. de cõsuetu. & consequentia probatur, quia decima est de iure positiuo, ut patet manifeste ergo &c. Sed quia quantum ad aliquid sunt de iure naturali. Ideo q̃tum ad id consuetudo nihil ualet, & ita patet quod optime concluditur & declaratur hic. Non obstant iura p Inn. adducta & maxime. c. i ali quibus &c. qa fateor bene q decimæ debent solui cum integritate &c. Sed non negat tex. ille q si adsit consuetudo, q illa nõ debeat seruari, & ideo mirandum est q non ponderauerunt ista. Non obstat quod dicit Ab. q taciturnitas papæ non sufficit, quia in tit. de decimis antiquis. 6. & cle. clamat decimas esse cum integritate soluendas. Quoniam istud argumentum claudicat, & tantum est dicere totum corpus quo multa statuũtur clamat. l. Ariani. C. de hereti. ergo nulla consuetudo ualet contra ius positiuum, quod est erroneum. Neque enim inuenitur in aliquo iure q reprobet consuetudinem contrariam, finaliter fatetur hanc opinionẽ, de qua in auctore nostro hic esse equiorem, maxime quia est consona dictis S. Tho. & ne tot animæ damnentur. Sed ego dico ueriorem nullumque in ea periculum damnationis inesse, nisi forte aliquis inueniretur ita obstinatus qđ nullo modo uellet decimas p soluere etiam si ecclesia præciperet contrarium, qa nulli dubium q mortaliter peccaret & consuetudo aliqua non posset illi suffragari. Ad prædicta uide Bal. in cõsilio incipit cõstitutio epi. & Pe. de Anch. consi. 192. incipit Magni. & Illu. princeps &c. Et sic tene. licet Io. An. in glo. in c. 1. de deci. li. 6. aliter fuerit loquutus, & male iudicio meo, ut patet per prædicta. Hanc opinionem summæ hic sequitur Asten. tit. 35. & lib. 6. in principio.

Sãctius tñ esset [a] eas integre soluere; & p hoc facit. [b] c. a nobis de deci. ubi dicit q q̃libet tenet soluere decimas. nisi a p̃statione earũ sp̃ũalr sit exẽptus qđ q̃dẽ esse non possent si essent simplr de iure diuino ar. 4. di. erit. facit etiã quod no. Arch. 16. q. 7. c. quicunq; [c] el 1. & seqtur Pa. in c. in aliquibus. de deci.

a Sanctius tamen esset] Pisa. in uer. decimæ primo. §. 9. Idem dicit Addens uel sibi remitti facere, uel ut sequitur supplementum secundum summam Ray. autoritate epi & ecclesiarum quibus essent persoluẽdæ erogaret quilibet uel simul, uel per quotidianas elemosynas in usus pauperum, & q idem esset faciẽdum de decimis quas ipsæ retinuit præteritis temporibus. Sed gl. Ray. nõ quia dicit consilium esse qa non est necessarium hoc fieri, cum cõsuetudo re uera in hac parte excuset.

b Pro hoc facit] Istud refertur ad corroborationem suæ uere opinionis. Non autem ad id quod dicitur sanctius, & id quod dicitur nisi specialiter sit exemptus sunt uerba tex. quæ etiam reassumit Ab. iqr̃.

c Archi. in c. quicunque] Vbi cõcludit q ualet consuetudo q non præstentur decimæ personales quia non sunt debitæ de iure naturæ, licet dicat secus in prædialibus, de quibus tamen dicendum ut supra scripsi. Nam & ipse dicit q in prædialibus minutis ualet consuetudo q non soluantur. Idem tenet Archi. in c. maiores. ea. causa & q̃ne. Et uide etiã quæ late scribit Ancha. in c. 1. in 5. col. uer. Item opponitur q minuitur, & in uer. oppo. & uẽ q de decimis. de p̃scrip. in 6. Et latius per Host. i summa tit. de decimis in §. fi. in 3. col. i uer. & quæritur, cum multis sequentibus.

3 Vtrum Papa [d] possit dispensare ne quis decimas soluat. R. Alex. ubi s. qđ præceptum de decimis inquãtum est iudiciale põt ecclesia ordinare qui quas debeant recipere & qui soluere, sicut fecit in multis religionibus ut s. dictum est, & hoc intelligit rõne necessitatis uel utilitatis. aliter non debet facere. [e]

d Papa dispensare] Asten. li. 6. titu. 35. ar. 3. uer. utrum ali in hoc casu dicit. Nam papa quia est uniuersalis pastor, quantum decima est de iure positiuo potest constituere ut decima soluatur religiosis, hospitalibus, uiduis, & huiusmodi. Item quas decimas debitas homines ligati ad soluendum. Et qui teneantur soluere, & de quibus rebus potest ipse papa declarare.

e Debet facere] No. tu. doctrinam Pa. in c. a nobis. eo. tit. in uerbo exemptas. Qui sic ait. No. sing. glo. Nam quotidie solet allegari iuncto tex. dum generaliter quæritur nunquid papa possit dispensare circa ius diuinum. Et uidetur hic glo. in secunda solutione permanere. ut in totum papa non possit tollere ius decimarum, sed quibusdam personis & remittere potest. Nam per hoc ultimum non tollitur ius diuinum, sed tolleretur si uniuersaliter remitteretur præceptum. Et de hoc uide gl. in §. si ergo. 16. q. 1. Ala. Host. & Io. An. uidentur sequi tur q̃nem glo. Dicunt. n. q quibusdam personis põt remitti sed in totum non nisi ex cã & ad tps. Et no. hoc ultimum. Non ob. si dicatur q alia p̃cepta moralia decalogi sunt irremissibilia. §. his ita. 6. di. 5. di. in princi. Nam istud præceptũ decimarũ cũ sit morale dẽt posse remitti, quia ut dicit Host. aliud in isto p̃cepto quam in aliis. Versatur. n. in aliis honor Dei irremissibilis, uel utilitas publica humana indispensabilis, ut est uidere in illo præcepto. Nõ adorabis Deos alienos. Item in alio, honora patrem tuum &c. Et in similibus in q̃bus nec in totũ, nec in parte dispensari põt. Sed in præcepto decimarum est duplex cõsideratio. prima quatenus uersatur honor Dei. Nam decimas sibi retinuit in signum uľs dñii. ut in c. tua de decimis, & in hac consideratione nõ potest decima uniuersaliter remitti, quia non põt facere papa ut honor creatori non exhibeatur maxime qñ ipse sibi reseruauit, secunda consideratio in utilitate q̃ puenit ex solutione decimarũ nam cõcernit cõmodũ ecclesiarũ & clericorum. ideo papa tanquam gñalis administrator, & uicarius Dei põt hanc cõmoditatem in aliquibus remittere & dispensare. D. Ant. dicit q ecclesiæ bene potest impendi istud priuilegium. Ad hoc. c. ex parte. & c. suggestum. eo. tit. & hoc est uerissimum. Nam in hoc non uenimus contra præceptum Dei, sed contra constitutionem ecclesiæ quæ distribuit decimas inter particulares ecclesias. Sed si quæritur in laycis, nec decimas fat ... teritas etiam uni remittere potest. ... in iuramento no. in c. quãto. de iureiur. ... D. Anto.

D.Anto. potest saluari quo ad Deū, nā non credo illum esse tutum qui decimas sine causa tenet remissiones Papæ, uel bñficia iniustæ obtinet pro hoc gl. no. in c. nō est extra de uoto. & no. Pan. in c. de multa. de præben. Licet enim Papa habeat plenitudinē potestatis, debet tñ facere sicut diligens paterfa. dispēsando unicuiq. sicut opus est, fac. c. 1. 16. q. 7. Sed quo ad ecclesiā utilitatem tene indistincte opi. gl. & aliorū. Per ea q̄ not. in l. si. C. si contra ius uel uti. pub. & in d. c. nō est. & in c. q̄ in ecclesia. rū. Et hoc indistincte puto uerū ubi decimæ de facto soluūtur. Nā tūc si Papa in totū uellet remittere nō solū tolleret reuerētiā Deo debitā, sed et alteraret uniuersalē statū ecclīæ. Qd Papa non pōt facere ut nota. in c. lras, de resti. spolia. Sed ubi de facto nō soluunt nunqd Papa possit dispēsare, ut non soluētes euitēt pcta, certe pōt dici q sic. Non tñ in totū præceptum tollendo, sed ex hac causa nō soluētes totū in d. c. in aliquib. eod. tit latissime examinantem.

4 Sed quæritur qñ dari debent. R. ut dicitur in c. cū homines de deci. q statim fructibus collectis.[a] Et hoc quo ad p̄diales, quo ad psonales debēt solui in fine anni. Sed tu dic, quod s̄m consuetudinem præscriptam sunt soluendę, & si pereunt peribunt illi qui est in mora, alias nō, sed cui debentur.[b]

5 De quibus debet solui. R. q de omnibus fructibus terrarum, arborum, animaliū, piscationum, uenationum, fictuum, pensionum, molendinorum, etiam aduentum, balneorū, fulloniorum, lapidicinorū, metallariorū. Item de negociis & artificiis & cæteris bonis ut colligit̃. 16. q. 1. & q. 7. & de deci. in multis. c. sed hodie cōsuetudo s̄uāda ē de hoc p Astē. li. 6. ti. 35. ar. 2.

6 Vtrum de illicitis acquisitis. R. Alex. ubi s̄. q in personalibus est distinguendū aut transfertur dominium in acquirente, & sic tenetur dare, sed ecclesia non dēt recipere quādiu psona est in scelere, uideat̃ approbare eius mores, sed sic correxit poterit recipere sicut in meretricæ & histrione & hmōdi, si aūt dominiū nō trāsfertur, sicut in usura,[c] furto rapina, & huiusmodi, sic nō tenet̃ nec ecclesia pōt recipere. Si uero decimæ sunt p̄diales indistincte, quilibet tenet̃ quātūcūq; peccator & iudæus & inuasor, & ecclesia pōt recipere, qa nō dant̃ ītuitu psonæ, sed quasi ex cēsu debito p̄diorū, facit c. de terris.[d] de decim. Non tenentur tamen iudęi[e] soluere personales decimas cum non percipiāt sacramēta, nec audiant diuina. ar. dicti. c. de terris.

7 Qui tenentur dare decimam. R. Alexā. ubi supra, q oēs layci tā pauperes[f] quàm diuites. Itē etiā iudæi de prædiis. d. c. de terris. ut s̄. in §. p̄cedēti. 16. q̄. 1. decimas. Itē clerici in rebus patrimonii sui, nisi deseruiant illi ecclesiæ cui debentur. eod. cap. 2.

a Collectis] Antequam deducantur expensę. Et uide latius per Abb. in c. peruenit. eo. tit. ubi etiam dicit non requiri monitionem ad constituendum nō soluentem in mora.

b Debetur] Nā Theutonici soluunt certam mensurā siue coloni recolligant, siue nō. Et ualet hæc consuetudo rōne incertitudinis, sicut & Venetiis q solŭuntur nisi in morte. Et not. Pa. in c. in aliquibus e. tit. hæc not. q de prædialibus expensæ deduci nō debent. d. c. Cum homines, unde non est extrahendū semen De personalib. aūt si surgunt ex rebus iam decimatis deducunt expēsę. c. pastoralis. eo. ti. alias ... de lucro a iuocēt... ī. deducunt expēsæ &c.

c Vsura] Ex hoc uidet̃ innuere hic summa nr̃a, q solutū pro usura non trāsit in dominiū usurarii, ut d. c. ut per eam infra usura. 2. § 18.

d De terris] Vbi dicitur q aut soluat aut p̄dia dimittāt. Et sic uī q iudæi possint habere dominia inter Xpianos, ad quod uide qđ no. Innoc. in c. q super his, de uoto. Onus aūt decimarū est cōnexū p̄diis, ut licet iudæi nō tenerētur soluere rōne psonarū tenētur tñ qa p̄dia habēt hic annexū onus. Ex hoc colligitur bonū argumentū q ecclesiæ & clerici tenent̃ ēt hodie soluere tributū, imperatori de possessionibus eis relictis in quibus erat annexū istud onus. Nā possessiones ad hoc sunt obligatæ, de quo est tex. sing. in l. imperatores. ff. đ publi. De quo tñ Pa. in d. c. de terris, remittit se ad no. in ca. tributū. 11. q. 1. & in c. tributū, & in ca. s̄m canonū. 23. q. 8. uide eū in c. nō minus, de immu. eccl. siarum.

e Iudæi] Doct. dicunt q licet nō teneant̃ soluere has decimas, astringunt̃ tñ ad satisfactionē eius qđ ecclesia fuisset pceptura ab alio Christiano q habitasset in eius parrochia, per ca. quanto, de usur. ad hoc allegat glo. optimā in c. tua. eod. tit. in uer. p̄textu nequitiæ, ubi dicit q Iudæus p̄stat psonales qñque, sed nō oēs. Et dicit nō oēs qa solum obligatur rōne satisfactionis dāni & interesse quæ sustinet ecclesia ex eo q Iudæus habitat in domo Christiani, ego crederem posse attentari q tenendo decimas esse de iure diuino q Iudæi possent compelli ad eas psoluēdas integræ, quia nō possunt se eximere a præcepto diuino. Nec ob. q nō audiāt diuina, quia hoc est eis imputatū, quia nō stat per ecclesiā, qa habens obligationē sub certo modo satis uī adimplesse modum si per eum non stetit. ut in l. iure ciui. ff. de reg. iur. & in regula cū nō stat. lib. 6. simile in Christiano nō catholico, licet non curet audire diuina, nō tñ per hoc eximit̃ a p̄cepto, quare infidelis non debet esse melioris cōditionis, nec ex eius improbitate debet cōmodum consequi. argu. l. itaque fullo. ff. de furtis. & c. cum qui de præb. li. 6. secus si teneretur decimas esse de iure positiuo.

f Tā pauperes] Ab. in c. cū sint. eo. ti. disputāt an ille

qui

qui recolligit solum fructus qui ad usus suos satis faciunt teneatur decimam soluere, & concludit q sic per rationes, ut ibi per eum, sed subdit q ecclesia tenetur sibi remittere tm q possit uiuere, cũ ecclesia teneatur sibi prouidere de suo, pro hoc, quod in simili not.glo. in c. quicũque. 16.q.7. ubi dicit q si qs tanto tempore nõ soluit decimas q si uellet satis facere oporteret uẽdere oia bona sua, q licet teneat hoc facere ecclesia tñ tenetur sibi hoc remittere, unde possit uiuere. subdit ẽt Ab. q ubi esset tanta inopia, q quis soluendo decimam fame periret, q non teneatur soluere. Et ex hoc qõ soluitur, nũquid pauper de hoc quod sibi donatur teneat persoluere decimã. qñquidẽ de oĩbus licite acquisitis fiat solutio decimarũ. Et dicen. q tenetur, sed ecclesia tenetur sibi remittere, ut p pdicta. Sed dicit q decimæ psonales hodie nõ sunt in usu.

a Mentio specialis] Et sic papa põt derogare dispositioni & pacto inito inter partes, qd intellige qñ sumus inter personas ecclesiasticas, & super iuribus ecclesiarum, qa ipse habet in clericis plenitudinem potestatis, & sua potestas in omnibus intelligitur excepta. c.uenientes.de iureiur.gl.in c.cõstitutus. de rescrip. cle.dudum.§.nos.de sepul.secus si conuentio fieret super iure priuato, quia ex conuentione oritur obligatio naturalis, quæ nõ potest tolli per principem. cle.pastoralis.de re iudi.per Inno.in c.quæ in ecclesiarum.de consti.& in c.inquisitioni.de sen.

b Sacramenta] Aliqui uolebant q si recipit baptismum in alia ecclesia, q illi deberetur pars decimæ cum sit omnium sacramentorum ianua.c.2.cum not.eo.tit.in 6.tñ in hoc est standum consuetudini.

c Patrimonium] Non solum de patrimonio... no, sed etiam de beneficiis, licet aliqui uoluerint...

Item Alex. dicit q ubi esset consuetudo q de fructibus possessionũ ecclæ possent testari in morte, silr tenerẽtur de ipsis ad decimã.& sic ĩtellige.c.2.de deci. Itẽ religiosi nisi sint excẽpti priuilegio sedis apostolicæ, sicut sunt monachi albi, tẽplarij, hospitalarij, & hierosolimitani, & multi alij, de quo no. ĩ c. suggestũ.cũ multis.c.se. de deci. Dicit tñ Alex.ubi.s. q priuilegiũ de nõ soluẽdis decimis nõ liberat eos qn teneantur soluere in tribus casibus. Primus cũ pactione tenenẽ, quia priuilegiũ nõ reuocat pactũ pcedens, nisi fieret mẽtio spãlis[a] in eo, ut ĩ c.ex multipli. de deci. Secũdus cũ prochialis ecclæ cui debebãtur enormiter ledĩr.ar.d.c.suggestũ. Tertius cum eas soluendo tacite renunciant priuilegio, sed de hoc uide glo.& do. in d.c.suggestum.

8 Cui debebant dari. R. q pdiales dñt dari ille ecclæ in cuius prochia pdium situm est, ut in c.qm̃ de deci.& in c. si de prochia. nisi aliud hẽat consuetudo, ut in c.1.& 2.& in c.cõmissum, & mltis alijs. c.de deci. Personales ṽo dñt dari ecclæ parochiali in qua audiuit diuina, uel ubi recepit ecclesiastica sacramẽta.[b] 16.q.1.c.q. Mixte uero debẽt dari ubi cõsuetudo est, uel si non est cõsuetudo, si pascunẽ in una debenẽ illi parochiæ. Si uero partim ĩ una partim in alia diuidantur. facit qd not.in c.apostolicæ. de deci. & Pa nota. diffusæ in c. cum contingat.eo.titu.

9 Vtrũ soluẽdo ei q de iure ecclam nõ tenet, sed de facto excuseẽ. R. q nõ si scit, nisi ex iusto metu excuseẽ, uel nisi p tolerãtiam ecclæ, q cum nõ ɔ̃dicat, vr cõsentire fm Rod. Et hoc ultimũ uerũ, nisi placeret eis ecclam fraudari.

10 Vtrum clericus qui habet sufficiens pĩmonium[c] unde uiua: fm statum suæ personę possit decimas recipere. R. Alex.ubi.s. q sic. ut procurator in necessitates pauperũ, uel utilitates ecclesiæ expendendas, non autem usus proprios cõuertendas, imo si in proprios usus cõuertit, committit sacrilegiũ, si ĩ malos[d] incurrit iudiciũ.[e] facit.c.qm̃. in fi.16.q.1.& c.pastor.1.q 2.

11 Vtrũ decimæ possint præscribi R. q laici nullo modo possunt præscribere, ut eis soluantur.de præscrip.c.causam.sed clerici si parochiam hñt põt de præscri. de quarta. si uero non habent non põt. silr & de religiosis[f] dicendum est ar.eorũ quæ not. in c. placuit.[g] de præscrip.

... ex quo hanc bñficia ... q non debe... haberẽ decimas quæ dabantur in sustenta... meri.18. Cũ igi... tur excedãt ... minos suos, ... terminis ... detur nõ ... c.de eis ... conces.per... in 6. Item ... tur dari ... cepta, ... si matrimoni... cis q soluant ... aliud clericis ... non possidẽt ... Si igitur uol... clerici p decimæ soluant ... obseruent præceptum ... quia frustra ... xilium legis ... uocatur &c. ... quia frustra ... usur. Et dic q omnia debitu... propter id ... dr hic in tex.

d Si in malos] Dicunt alij q si est publi... fornicator ... dẽt ei d... ma, sed ... ri. Et q dicitur in c.tua nobis intelligitur de occultis ... stat nequitia ... occulta. hoc ... cit Hostien. ... autẽ accipit ... cimam ut ... honestæ ... non peccat.

e Iudicium] Sed ... licet Dei eo modo quo loquitur apostolus ... cium sibi manducant & bibunt.

f De religiosis] Intellige de psonalibus ...

g Placuit] Est c.primum & not.ibi, q episcopus ... uertens ecclesiam in hæresim prolapsam, eam ... episcopum negligentem potest præscribere, & est ... sus specialis in fauorem fidei ut currat præscriptio triennio, & cum mala fide lit est necessaria specialis canonis dispensatio secundum eum.

C.cum

& in c.cum contingat,& ca. sequen. de deci.

12 Cui soluet qui antiquitus non soluit, & nunc uult satisfacere. R. q non ei qui p̄scripsit, sed ecclesiæ parochiali secundum Rod. [b] & Ray. Quod uerum credo si ecclesiæ parochiali tunc erāt soluendæ, alias secus.

13 Vtrum sacerdos parochialis possit remittere decimas non solutas tēpore præterito. R. secundum Rodo. quòd sic in totum uel in partem, ex quo in posterū uult abstinere & facere debitum suum, sed mihi uidetur [c] q non possit nisi sit pauper cui remittuntur ar. c.fin. 16.q.1. quia cum sint pauperum nō possunt in non pios usus conuerti, nam & super alimentis legatis non ualet transactio sine iudicis autoritate. l. cum hi quibus. ff. de transac.

14 Vtrum layco possit concedi decima. R. secundū doc. in cap. ad hæc de deci. q nullus cōtractus potest iniri cū layco de decimis, per quem dominium directum uel utile transferatur in ipsum, qa uidetur alienatio quædam, ut probatur per text. cum glo. in cle. prima de re. eccle. non ali. in uersicul. ad usus. Sed concessio ad modicum tempus quę non uidetur alienatio bene potest fieri, & etiā ad tempus uitæ alicuius ex causa, & cum autoritate prælati secundum gloss. secundā communiter approbatam in cap. quamuis. eo tit. quia p̄pter dubium uitæ potest dici modicum tempus. Sed de hac glos. dubito propter ea quæ dixi supra. Alienatio. §. 18. & potius credo quòd nō possint cōcedi ad uitam alicuius, nisi autoritate Papæ, & hoc intelligo in layco qui laycaliter uiuit, secus in layco conuerso [d] & religioso, cui concedi possent, secundum quòd not. doc. in d. cap. quamuis. Ius uero decimandi nullo modo potest cadere in layco cum sit spirituale ut in d. ca. no. [e] & hoc intelligo sine autoritate papæ, quæ solus potest secundum notata in c. 2. de iudi. [f] & tutus est in foro animæ si ex causa hoc Papa facit alias non, ut not. do. Anton. in cap. a nobis. de deci. & sequitur Ab. [g]

15 Vtrum laycus habens in feudum decima conscientia teneat. R. q si scit se habere post concilium [h] lateranē. quod fuit celebratum. 1279. sine autoritate Papæ nō potest tenere, ut not. in c. prohibemus. de deci. Si scit se habuisse añ illud concilium uel post, sed cum autoritate papæ & ex causa sic potest tenere. Si uero ignorat, an ante, uel an interuenerit autoritas Papæ seu ex causa legitima,

a C. cum contingit] Idē ibi Ab. in secundo not. Et de his etiam ponit Astens. lib. 6. tit. 35. ar. 3. uer. utrum decimæ possint.

b Secundum Rodo.] Et etiam Asteñ. ubi supra ar. 6. parū añ finem, & rō s̄m eum, quia præscriptio est odiosa. c. c. i. cō tigat, de deci.

c Sed mihi uīr] Contra s̄niam istā tenent aliqui. Et in primis allegant Ab. in c. ex multiplici, i tertio no. e. ti. sed nihil dicit ibi de sacerdote remittente layco sed de sacerdote remittente clerico. Sed bene hoc dicit in c. cū homines. eo. ti. in ul. no. Itē allegat Pisana. in uer. decimæ. 2. §. fi. sed supplementum ibi tenet c̄rriū, dicens uerū esse si est pauper ille cui fit remissio, & tñ debet imponi ei, ut si peruenerit ad pinguiorē fortunam satisfaciat. Si uero est diues non pōt fieri s̄m eum. Et credo q sit securior opin. Et argumentū sententiæ nostre facit Ab. ubi supra & nō respōdet iudicio meo, & Rose. ī uer. decimæ. §. 13. Item uidet sentire.

d Layco conuerso] Et hoc probatur per tex. in d. c. quāuis ibi in seculo remanenti, a contrario sensu. Et hoc admittunt doc. si concederetur ecclesia ruralis ad sustentationem ipsius, uel potest intelligi secundum eos in istis fratribus ierosolimitanis, qui bus conceduntur ecclesiæ & decimæ quamuis concessio fiat potius ordini eorum quam personis, debet tamen per fratres suos clericos ecclesias regere & gubernare. Et not. istud dictum, pro istis fratribus Sancti Ioannis, qui licet sint layci, non tamen dicuntur esse in seculo, sed quasi religiosi, ut iustæ teneant eccl'ias & percipiāt decimas. Debēt tñ regere p clericos & nō p se ipsos. Ad hoc quod no. in c. 2. de æta. & quali. Et p p̄dicta no. q laicus cō uersus ē capax iuris spiritualis. de quo tū dic, ut no. in c. 2. de insti. hæc Pa. in d. c. quāuis &c.

e Vt in d. c. no.] Per Ab. ibi hoc clare hr̄ licet inclinet cū gl. in d. c. quāuis.

f C. 2. de iud.] Hr̄ ibi q offm mere ecclesiasti cū non pōt cōmitti layco. Citra papam.

g Sequit Ab.] in d. c. a nobis dicit q opi. d. Aut. pōt saluari quo ad deū, qa nō credit illum esse tutū qui decimas sine causa tenet ex remissione Papæ. Sicut nec obtinet bñficia iniusta, p hoc gl. not. in c. nō est, de uoto, facit quod not. Ab. in c. de multa, de præben. Nā licet Papa habeat plenitudinem potestatis debet tñ facere sicut diligens paterfamil. dispensando cuilibet p ut opus est. capitulo primo 16. quæstio. 7. Secus quo ad ecclesiam militantem, quia Papa, ut ibi per eum.

h Post concilium] olim ecclesia ut haberet auxiliū a christianis dispensatiuæ concessit ut laycis possent decimæ infeudari, sed postmodum illud fuit reuo-

reuocatum ut deinceps non concederetur. Concesse tamen remanserunt pænes uasallos, unde etiam layci hodie possident decimas sine peccato, quas habuerunt ab antiquo, añ illud concilium. Sed fuit habitum illud concilium ut refert Ioan. And. in d. cap. cum apostolica. de hiis quæ fin. a plat. anno. MCCLXXIX.

a C. 2. de dec.] Refert ibi Gemi. in §. sanæ, super gl. fi.

b Fuerit] Item ꝙ appareat ꝙ istæ laycus possederit decimas, tanto tpe lanquam uasallus, his duob. occurrentibus uidet posse teneri ista opin. quia alias propter difficultatem probandi sępe laycus priuaret iure suo. Et propter hoc uidetur tolli argumentum Hostien. qui dicebat ꝙ ecclesia obtinere debebat cum haberet fundatā intentionem de iure communi de decimis per totū, ergo layco incumbit ꝓbare titulū qui si non probet debet succumbere cap. ad decimas. de restitu. spoliato. li. 6. Et in ca. cum ecclesia, de causa possessio. & proprieta. aduerte tamē qa talia feuda fuerunt data laycis ut defenderent ecclesiam quæ tunc opprimebatur ab infidelibus, unde si nunc non defendunt uel si male uiuunt cum periculo animę suæ tenent, secundum Ale. in 3. par. q. 51. membro. 6. ar. 1. nec obstat si allegēt præscriptio qa laycus non pōt ꝑscribere. ut. s̄. e. §. 11. nec ualet ēt consuetudo, quia non tenet ꝯ ius diuinum. ut in c. fi. de consue. nec ēt ꝯ ius canonicū. ut patet. 12. di. in c. consuetudines.

tunc Ho. ut refert Io. Andr. in ca. cum apostolica. de his quæ fi. a pre. tenet ꝙ non posset tenere Idem Archid. & Io. mo. cap. 2. de deci.[a] libr. 6. Sed Io. An. tenet contrariū. qñ cōis est opinio, ꝙ autoritate papæ uel añ illud concilium fuerint[b] concessæ quæ opi. mihi placet, maximæ quia unusquisque in foro animæ præsumendus est bonus, nisi constet de malo, & iō debet credere ꝙ prædecessores sui nō tenuissent nisi cum bono titulo.

16 Vtrum talis laicus possit eas transferre. ℞. ꝙ non in laycum quocunque titulo, ex quo transferatur dominium utile uel directum, & licet glo. in ca. prohibemus. de deci. tenuerit quod aucto ritate episcopi posset, tamen communiter non tenetur[c] & bene. In aliam autem ecclesiam uel religiosum locū bene potest donare, ut in c. cum apostolica de his quæ fi a præla. & hoc de consensu diocesani. Pignorare autē non pōt ſm Io. An. sed Host. tenet ꝙ sic, & Pa.[d] placet & mihi, ut cui plus liceat & minus.

17 Vtrum ecclesia possit sine symonia redimere decimas ab aliquo iusto detento re. ℞. quod potest redimere quando ex tali pecunia nullum ius de nouo[e] acquirit, alias non licet. ut no. in c. dilectus el 1. de symo.

18 Vtrum liceat clericis accipere in pignus decimas detentas a layco. ℞. Alex. ubi s̄. ꝙ sic, sicut quamlibet aliam possessionem quam laycus detineret iniustæ nec tenentur fructus computare in sortem,[f] dummodo huiusmodi decimæ non pertineant ad alias ecclesias, sed ad suas, quia si ad alias, prohibetur, ut in capit. interdicimus. de deci.

19 Quomodo & qñ religiosi tenentur facere cōscientiā & ꝑdicare de decimis. Vide excommunicatio. 7. casu. 44

20 Quæ est remuneratio fideliter soluentium decimas. Res. quod multiplex. Prima habundantia fructuum. Secūda sanitas. de quibus Mal. 3. & in c. reuertimini. & in c. decimæ. 16 q. 1. Tertia bonitas principatus. 16. q. 7. maiores. Hoc tollit fiscus, quod non incipit christus.

DEFENSIO Vtrum sit licita ad suæ personæ tuitionem ne lædatur. ℞. qđ sic. ut in l. ut uim. ff. de iust. & iu. & ibi Bart. & Bald. & alii in l. scientiam. §. qui cum alter. ff. ad l. aqui. etiam religiosis sine licentia superioris quando licētia commode[g] haberi non pōt, ſm Io. de li.

Et dicit Hiero. ad lucinium. Traditiones ecclesiæ ob seruandæ sunt, nec aliorū consuetudine aliorum contrario more possunt subuerti.

c Communiter non tenetur] Patet per textum in d. c. prohibemus, qui indistinctæ hanc translationem ꝓhibet. E[illegible] vr aper[illegible] ri in d. c. cum apostolica de his q̄ [illegible] la. N[illegible] ponit, ut [illegible] toritate ep̄i [illegible] fit cōcede[illegible] teri eccl[illegible] nō mul[illegible] fert quæ eccl[illegible] hñt dum [illegible] tirpet a lay[illegible] q̄ nō [illegible] cu uult con[illegible] dere lay[illegible] teri N[illegible] set [illegible] ꝑiudiciū [illegible] cū forte [illegible] laycus hab[illegible] filios &c.

d Et Pa. [illegible] Pa. [illegible] Et istæ §. [illegible] fi. dicit [illegible] §. 18. Sed [illegible] c. fi. qđ [illegible] terdicimus [illegible] dicere ꝙ laycus [illegible] gnorare [illegible] ricis nec [illegible] qñ. [illegible] mæ p[illegible] aliā eccl[illegible] dispa[illegible] fis d. li. 6. [illegible] 55. art. [illegible]

e De nouo] Nō acquirit [illegible] qa ius [illegible] di [illegible] pęnes eccl[illegible] iō dat [illegible] tuali, in [illegible] cum si alia [illegible] ccl̄ia redi[illegible] tuitus [illegible] poneren[illegible] nu ep̄s [illegible] ep̄s al[illegible] faceret ab [illegible] ecclīa. ar. de ꝑb. c. nihil, adde supplm [illegible]

f In sortem] Et eo modo vr̄ diceñ. si quæ [illegible] emptæ [illegible] nes de fructibus decimarum fuerint [illegible] & [illegible] possessore, qa est res empta de pecunia ecclīæ, [illegible] intellige si non de facili ecclesia potest possi[illegible] quirere.

g Cōmode] Faciebat tñ dubiū quia ēt actus liciti [illegible] laudabiles

laudabiles sunt sibi ꝓhibiti sine superioris lnīa, ut mouere peregrinari &c.20.q.4.monachis.Itē defensio fit ꝓpria uolūtate,sed uoluntas monachi dependet a uoluntate superioris.c.2.de testa.li.6.igit &c. sed in contrarium est ueritas, ut hic dicitur.

in tractatu [a] de iusto bello. Ratio quia hoc competit de iure naturali. dist. 1. ius naturale. & quo ad actus [b] naturales religiosi non censentur mortui. 16. q. 1. cap. placuit. el 2. cum gl. l. deo nobis. C. de epi. & cle. uers. nam & maritis, & ēt aduersus suū superiorem potest quis se defendere. ar. ca. ex parte [c] de accus. & hoc uerum si ille cō tra quem se defendit iniuriose uult eum lædere, quia si iuste & ordine iustitiæ seruato procedere non posset sine peccato se defendere, alias sic, dummodo fiat defensio cum moderamine inculpatæ tutelæ. Istis enim duobus cō currentibus scilicet quod fit ad repelleń. iniuriam & cū moderamine inculpatæ tutele licet. Aduerte hic, quod non licet percusso repercutere etiam incontinenti, quia hoc esset uindicta. l. non est singulis. ff. de re. iu. nisi timeret de percussione geminata, faciunt notata per Innocen. in capit. olim causam. [d] de restitu. spo. & quod not. in sum. 23. q. 1. facit. l. 4. in princ. ff. ad l. aquiliam.

1 Vtrum defensio possit tolli per Papam uel principem uel legem uniuersalem, uel municipalem. R. Albri. in. l. omnes. C. de epis. & cle. quidam dicunt quod non, cum sit de iure naturali, & uidetur expressum in cle. pastoralis. §. pen. de re iu. Dominus Gabriel de osseletis in suo tractatu tenet, quod si statuto cauetur quod possit ꝓcedi nulla data defensione, quod ualeat, & pro hoc facit, quia licet apostolus sit species defensionis, tamen tollitur in multis casibus, ut C. quorum ap. non re. per to. Item quia iura uolunt in multis casibos nullam dari defensionem, ut C. de sic. [e] l. fin. in fi. C. de adul. l. si adulterii. C. de fal. mo. l. 2. cum similibus. Nec ob. quod defensio sit de iute naturali, quia uerum est in defensione manuali, & de ista loquitur. d. l. ut uim sed defensio danda per iudicem reo petenti uel non petenti, est de iure gentium uel ciuili, & ideo per aliud ius tolli pōt [f] & hoc dicit esse uerius Albri. [g] ibidē.

2 Vtrum defensio pro reb. liceat. R secundum Innocen. in dict. cap. olim. & Bar. in d. l. ut uim. & glo. & doc. in l. 1. C. unde ui. ꝙ sic, & pro rebus auferendis ne auferantur & ablatis ut recuperantur. Et hoc uerum in ablatis si incontinenti fit. i. antequam ad alia negocia diuertat. tex est ff. de ui. & ui ar. l. idē est §. cū igit qui armatus.

a In tra. de iusto] Refert hoc Abb. in c. clerici arma. de ui. & ho. cle. uer. tenio ad ult.

b Actus naturales] Pro hoc facit gl. notabilis ī c. nō dicatis. 12. q. 1. quæ dicit Religiosū posse facere eleemosinā de bonis monasterii morienti famę si cōmode lnīa superioris hēri nō pt. Si ergo per actū al's sibi illicitū pōt subuenire uitæ alterius, fortius ꝑ actum licitum pōt ꝓprie uitę subuenire.

c C. ex parte]. Hr ibi qd' monachus pt suū abbatē accusare si malus sit. Quia & si in licitis tenet obedire, n tn̄ tenetur tolerare si malus est. Et hoc casu habebit expensas a monasterio, qn̄ quid. agat causam monasterii utiliter, qa eius interest nō habere ꝓ pastore lupum, ut not. ibi Ab. non admittit tn̄ ad accusan. si crimen non impediat ut quia est excōcatus uel cōspirator, & huiusmodi, ut dicit ibi tex. iūcta gl. si ergo monachus potest accusare multo fortius se defendere.

d Olim causam] t. Ab. ibidē i 7. col. uer. sed ꝓ informādo.

e De sic.] Illa lex iudicio meo nihil facit, qa solū illi qui docuerunt barbaros artē fabricandi ... ab eis incognitā decernunt plecti sententia capitali.

f Tolli pōt] Hoc tn̄ vr̄ esse ꝯ text. & ibi no. Car. in cle. 2. in §. cæterū. de re iudica. ubi sic ait Papa. Cum illa imperatori tollere nō licuerit q̄ iuris naturalis existūt. Et uide ad hæc. cle. sæpe. in uer. defensiones. de uer. sig. No. tn̄ ꝙ de his q̄ in iudicio agunt, q̄dam sunt acta causæ uel litis, q̄dā iudicii. Confessiones & attestationes & ea q̄ respiciūt factū propriæ sunt acta cāæ citationes & satisdactiones sunt acta iudicii, ut not. Inno. in c. cām. de testi. Et Archi. in c. indēnitatibus. in §. uero. de elec. in 6. uerba ergo sine strepitu & figura iudicii, licet tolerent aliqua ex his q̄ ordinant iudiciū, nō tn̄ illa q̄ instruunt cām & sic pōt intelligi hic. Vide gl. in d. cle. in uer. defensionis. Facit quod no. Bal. in l. 1. ff. de requi. re. ubi dicit ꝙ per statutū nō pōt tolli qd' respicit negotiū principale, sed id quod iuris apices respicit. Ad hoc Ale. in l. custodias. ff. de custodias. ff. de custodia reo. Vide tn̄ quæ no. in c. quæ in ecclesiarū. de cōsti. ubi dr̄ ꝙ princeps ex cā potest statuere contra ea quæ sunt iuris naturalis, ut in præscriptione.

g Albri.] Pro ista opinione Alberi. facit dictum Baldi ut refert Felin. in d. c. quæ in ecclesiarū. de consti. col. 24. uer. 7. sed hic bn̄ est aduertendū. in l. nec cās. uer. fuit qō antiquitus disputata. C. de appella. ubi dicit per illum tex. ꝙ ualet snīa imperatoris parte non citata, nam ibi patet quòd sententia imperatoris ualet causa non cognita, allegans etiam gl. in l. his qui reip. causa se ab. ff. ex qui. cau. ma. quæ dicit ꝙ si iusta est causa, ualet etiam sine

Et dicit Pa. in c. significasti secundo de homi. ꝙ dicitur interuallū qñ relicta prima se diuertit ad alia non necessaria. Secus si comedit uel bibit uel congregat amicos [a] & hmōi.ff.de uerb. obl.l.continuus. [b] primo. ℞.ff.de duobus reis. l. duos. [c] §. ult. C. unde vi.l.1.& cùm hoc sit a iure concessum, non requiritur autoritas superioris, ni-.si de bono consilio, nec incidit talis in excōmunicationem si persona a qua aufert esset ecclesiastica, etiā si in personam immittit manū, qñ alias recuperare nō poterat, ut colligit in d. c.olim [d] & d. cap. significasti, nisi a proposito [e] modum excedat, ut in d.ca.olim,& d.c.significasti & de appel. c.significauerunt.

citatione factum principis. Sed dn̄s Ab.in cap.1.de cā pos.& ꝓprie, per illum tex.dicit no.& tene mēti ꝙ ēt princeps uel Papa nō pōt pte absente & nō uocata cām diffinire.& pondera qa uerbo pōt ꝑponit negatio ex quo patere vr̄ ꝙ citatio sit de necessitate iuxta glo.in c. b̄ficium . de reg.iur li.6.qd tñ itelligit Io. An. esse uerum de potētia ordinata sed de absoluta qua Papa est s̄.ius. c. ꝓposuit . de concess.præb.& l.princeps. ff.d̄ legib.simile hr̄ in c.1. de fi. instru.Cardi. aūt in d.c.dicit simplr̄ Papam procedere nō posse ꝯ partem inauditam, quia hoc esset tollere defensionem quæ est de iure naturali quod princeps tollere nō pōt cle.pastoralis.de re iudi. pro quo dicto facit quod no.Bar.in l.filiusfamilias.ff. de don.ubi dicit citationem esse de iure gentium . Ex quo infert quod si princeps dat alicui ptātem ut possit ꝓcedere sine iuris solennitate nihilominus tenet citare, ita allegat Ab. sed uerbaliter hoc non dicit ibi Bar. sed sententialiter potest colligi in uer. an eius uigore sed ibidem in uer. immediate præcedenti pro eo quod hinc dicitur aperte loquitur di.quod reo non potest auferri defensio, quia est de iure gētium allegat.l.ut ui. de iusti. & iur.& hæc faciunt contra ea quæ hic dicuntur, sed pro opin. auctoris facit gl.in l.meminerint.C. unde ui.quæ innuit imperatorē posse dare facultatem occupandi possessionē sine citatione, licet aliud sit in iudice inferiori, ut l.fi. C.si per uim uel alio mō.Quare ipse Abb. concludit quod aut constat nullam reo competere defensionem & non requiritur citatio etiam per inferiorem, quia citatio fit, ut conueniat citatus ad se defendendū ita.d.cle.pastoralis . Et sic patet qđ frustra fieret citatio ꝓ hoc c.olim.de re iudi.& qđ no.Bar.in l.2.ff.de admi.re.ad ci. pertinē.si aūt pōt cōpetere aliqua defensio, tunc inferior non pōt nec debet procedere absque citatione ad actum præiudicialem. 3.q.9.caueant.& ca. omnia.& de consti.c. ecclesia . Princeps uero regulr̄ citare debet si tñ nō citat uel dat facultatem procedendi sine citatione ualet quod agitur , quia semper præsumitur causa in principe.oportet tñ secundum Felin. ubi supra quod sit euidens uel saltem apparens . Nec obstat cle. pastoralis , ubi non uidetur præsumi causa. Quia ibi imperator non erat iudex illius regis , sed Papa . Sed adhuc non uidetur quòd Papa possit citationem tollere , ut patet in dict. clemen. in §.cæterum , ubi etiam contra subditum non potest princeps supplere defectum citationis uel defensionis quoniam est de iure naturali , & ea quæ sunt de iure naturali non potest tollere princeps . facit text. in l. fin.C.de legibus . Iuncta glo. quæ apertè tenuit non ualere sententiam principis sine citatione lata etiam in causa ciuili , quod contrarius tenuit ibi Bald. dist. quòd non interueniente citatione potest allegari & opponi de nullitate etiam contra principis sententiam . Quod placet domino Abb.in dict. capit. primo de causa pos. & propri. & facit capit. primum de feu. sin.cul. non amit. ubi quis non debet feudo priuari etiam per principem antequam de culpa sit conuictus . Pro hoc etiam, quia citatione & causæ cognitione uidetur dominus instituisse, ut patet manifestæ in capit. deus omnipotens secunda quæst. prima . Et Gen. 18. de peccatis sodomorum , quia deus dixit descendam &cæt. similiter antequam condemnaret Adam prius uoluit eum audire. Geñ. 3. Adde etiam quòd raro potest contingere quòd reus aliquem non proponat defensionem , ut patet in his duobus extremis . Quare iudicio meo non uidetur Papa simpliciter posse tollere defensionem , nisi ut dixi cum causa saltem uerisimiliter præsumpta, ut not.in dict.cap. quæ in ecclesiarum . Ad notitiam autem summæ conclusionem faciunt ista, quia non negat Papam posse tollere defensionem , quæ est de iure naturali, sed solum eam quæ est de iure positiuo &c.

a Amicos] De his tamen certa regula dari non potest , quia posset esse quòd quis post multos sua recuperaret , & tamen incontinenti fieri diceretur, ut not. Panor. in dictis locis , stabitur ergo arbitrio iudicis . Et potest dici quòd ratio horum est, quia quando iniuria infertur rebus , perditur naturalis possessio non ciuilis , & hoc si habebat animum continuandi possessionem suam & retinendi. l.qui possessionem. ff. de ui & ui ar. Et l. clam. §. qui ad nundinas. ff. de acquirenda possessio. unde redeundo incontinenti dicitur potius suam possessionem defendere , scilicet ciuilem , quia non potest liberaliter uti , nisi deiiciatur detinens . Unde potius dicitur defendere quam uim inferre , circa naturalem possessionem occupatam per alium. Sed quando iniuria infertur personæ cessat illa ratio , nam seipsum non possidet nec dicitur spoliatus nec se defendit, cum armis amplius percussus. Et ideo non debet ex interuallo repercutere sicut in rebus .

b L.continuus] Et dicitur ibi, quòd actus continuus intelligitur, licet interueniat aliquod modicum naturæ.

c L.duos]Non impedit quin constituatur licet interueniat modicum interuallum.

d In d.c.olim]Abb.ibi hoc dicit aperte. penul.col. uer.oppono. 3.

e A proposito]Vtrum autem pro rebus liceat ... dere.

dere. Ad hoc not. text. singu. in capitulo secundo de homici. ibi te tuaque quòd non excusatur etiam ab occisione furis nocturni nisi faceret pro defensione & personæ, unde necessario ista duo sunt qui ponuntur copulatiuæ, ergo non sufficit altera pars. Et hoc tenet etiam glo. 23. quæstio. 3. in princ. Et facit contra opi. legistarum, & maxime Bar. qui dicunt quod si aliter non potest saluari res, quod licitum est occidere quod est contra istum tex. quod tamen intellige in foro contentioso, non tamen excusat in conscientia, quin peccet mortaliter per illum tex. sicut hic quia licet quis excusetur de iure ciuili si occidat maritus adulteram certo casu. l. nec iure. ff. de adul. secus tamen est in foro animæ, immo imponitur magna pœnitentia. 33. q. 2. admonere. Et ideo glo. sing. in c. inter 33. q. 2. dicit quod per concessionem iuris ciuilis non excusatur quis a peccato homicidii, quod intellige nisi concessio sit rationalis & diuino iuri consona. pro hoc tex in c. suscepimus. de homi. hoc no. Pa. in ca. 2. de homicidio &c.

3 Vtrum quilibet de populo possit quemlibet defendere impune. Rñdet Bar. tin l. si quis in seruitute.[a] in fin. ff. de fur. & in d. l. ut uim. & ibi glo. & 23. q. 8. §. 1. in gl. & Cy. & Pe. in l. 1. C. unde ui. quod sic consuluit, tamen Bar. in d. l. uim ad tollendum omne dubium quod faciat sibi mandari, ut ipsum defendat clamando defendite uel currite & similia, ut no. Bal.[b] in d. l. 1. quia tunc secundum omnes licite & impune. facit in ar. l. Gracchus. C. de adul. Aduerte tamen quod irregularitatem non effugit,[c] qui pro alterius defensione aliũ occidit. de quo uide infra homicidium 3. §. 3.

4 Quid dicitur moderamen inculpatæ tutelæ. R. gl. in d. l. 1. multum laborat, sed Bart. ibi & in l. furem. ff. ad l. cor. de sica. dicit quod inculpata tutela est id facere sine quo aliter se defendere non potest sine periculo personæ uel rerum, unde non debet pati quod dãnificetur in aliquo si damnũ est irrecuperabile, alias secus, ut in d. l. furem. Ex quo infert quod etiam si non possunt effugere quin me percutias[d] nisi te interficiam, quod licite te interficio, quia cum iniuria personalis sit maior quã realis, ut in l. seruorũ. in fi. ff. de pœnis, & propter realem irrecuperabilem possum te interficere, ut in d. l. furẽ. ergo fortius pro personali. facit gl. de resti. spo. olim el 1. ad fin. & gl. in c. significasti. el 2. de homi. Et istud tenet Flo. in d. §. quæ cum aliter. Bald. uero. in d. l. 1. dicit quòd tria debent esse ut sit moderamen. Primum æqualitas, ut si cũ armis,[e] ut ff. de ui & ui arma. l. 1. §. uim ui. Sed ego hoc credo uerum, quando potest repellere, quia paruus uix cum armis potest se defendere a magno quæ cũ pugno forte eum interficeret. ar. 3. q. 7. §. tria. Secundum temporis uicinitas, quia si post esse uindicta. contra. cap. seditionarios. 46. distin. Tertium talis & tanta quanta est necessitas. Adde quartum[f] quod intentio sua feratur se defendat, quia actus ex intẽ-

a l. si quis in seruitute] Dicit ibi Bar. no. quod quilibet potest iuuare & defendere aliquem offensum, quia ... tex. Si quis potest me iuuare ad defensionem rerum mearum, multomagis ad defensionem personæ. Et Bar. tangit declarando ibi gl. in d. l. ut uim ... gl. Et adiecit Bar. idem argumẽtum, quia si possum conuocare uicinos ad defensionem rerũ. l. 3. & l. cum fundus ff de ui & ui ar. ergo &c. Adde Bal. in d. l. ut uim, ubi per multas quões ... [illegible]

b ... Bar. Et Ab. idem tenet in d. c. olim causam. de ... sed nunquid sit licitum. Vb. ponde ... ad hoc illum text. quia ibi non est uerisimile quod ... fuerit solus in expulsione illorum fratrum. & facit. c. dilecto. de sen. excom. & 23. quæst. 3. non inferenda, hoc etiam tenuit Innoc. in c. si uero. de sen. excom.

c Non effugit] quid autem in clerico? Dicen. quod aut clericus habet iurisdictionem in loco, & tunc pro defensione suorũ licet arma mouere. c. dilecto. de sen. exc. lib. 6. Si uero non habet iurisdic. tunc si sine ope clerici iniuria potest propulsari, & nõ debet clericus pugnare. ca. ex multa. de uoto 23. q. 8. rephensibile. 7. q. 1. si scitatus, aut nõ pot aliter iniuria propulsari, & tunc licet clerico capere aggressorem proximi & uerberare ac etiam occidere si aliter iniuria propulsari nõ potest. 23. quæ. 3. Maximianus. & c. qui potest. Incurrit tamen irregularitatem occidendo uel mutilando. no. in sum. 23. q. 8. Ab. in d. c. clerici. de ui. & ho. cle.

d Percutias] Nunquid si potest fugere teneatur. Rñdit Pa. in d. c. significasti, quod clericus debet potius fugere quam suũ aggressorẽ occidere. cap. suscepimus. de homi. & cle. 1. de homi. Si uero est laycus, multi distinguunt, quod debet considerari qualitas & condõ psonarũ ut rusticus teneatur fugere si aggrediatur a nobili quia non est sibi uerecundia. Bar. indistincte tenet quod non teneatur fugere. Dic quod est de rigore iuris hoc.

e Cũ armis] Vñ ut dicit Bal. ibidem, si uenit aliquis ad expellendum te de possessione manu uacua, nõ debes eũ repellere gladio, si uenit cũ fuste nõ repellas tu cum balista.

f Adde quartũ] Istud quartũ ponit ibi Bal. pro 3. Sed tertiũ hic positu declaro, quod si potes alio mõ repellere iniuriã quam uulnerãdo uel occidẽdo debes procul dubio hoc facere, exempli gratia ingenio tuo illũ qui aggreditur sẽ potes fugere uel ictus suos retinere sine læsione tuæ uel suæ personæ, iam nõ debes uulnerare uel occidere. In foro aũt cõtẽtioso de excessu moderaminis, uide Bar.

& Bal. ibidem, & Abb. in d. ca. olim, qui dicit ꝙ standum est arbitrio iudicis, & placet.

a Secundũ Inno.] Altius exorditur Ab. ibi hanc materiã. Et primo ibi sic tenetur de dãno, puta quia poterat fieri in iuriæ repulsio solis uerbis minatoriis, & iniecerũt, manus uiolentas, & q̃d huiusmodi. Et tunc si non est sequuta mors uel mutilatio membri, incurritur solum excõmunicatio, & tẽporaliter cogẽdi sunt ad satisfactionẽ. d. c. olim causam, & c. parrochianos. de sen. exc. Si uerum alterum illorũ est sequutum, tũc irregularitas ꝯtrahitur. c. fi. de tẽpo. ord. Et q̃d no. in cle. si furiosus de homici. & tẽporaliter puniendi sunt ut in cap. tuæ, de pœnis, aut si excessus est modus, & tunc neque excommunicatio neq. pœna tẽporalis incurrit.

b Non a proposito] Ratio q̃a inconsultus calor &c. ut statim. ĩ. nec hoc casu sunt excõicati, quia excõicatio requirit dolum ca. si q̃s suadente. 17. q. 4. qui cessat data ignorãtia, ꝓ hoc bona gl. in c. cũ uoluntate, de sent. excõ. &

tione nomẽ accipit, nõ ex eo quod est per accidens, id est præter propositũ in actibus moralib. Vnde duo effectus ex uno actu possunt uenire puta propriæ uitæ conseruatio & inuadentis occisio. Si ergo intenderet occisionem ut finẽ, sic nõ liceret sine peccato mortali. Si autem suam defensionẽ, sic denominabit defensio non occisio, cũ non dẽat denominari actus mortalis, nisi ab eo quod intendit non ab eo quod est ꝑter intentionẽ, cũ sit causa ꝑ accidẽs, ut patet. 5. Ethic. c. 4. & sic non erit peccatum.

5 Quid si excedit modũ. ℞. ẽm Inno.[a] Host. & d. Anton. in c. olim causam, de restit. spo. ꝙ si excedit a proposito, sic tenetur de damno. Si autem non a proposito,[b] sic nõ tenetur ad aliquam satisfactionem, nisi forte ad cautelam, facit l si ex plagiis. §. tabernarius. ff. ad legem Aquil. nec excõicationẽ incurrit, ut no. in d. c. olim. el 1. & d. c. significasti. el 2. licet Ray. dicat ꝙ est tutius ꝙ petat absolutionẽ uel dispensationẽ, & est bonum quando cõmodæ potest haberi. Dicit tamen. d. Anto. in d. c. olim.[c] ꝙ qui insequitur percussorem de facto & uulnerauit, non debet puniri ut dolosus, sed ut culpabilis, quia inconsultus calor uitio calũnię caret. l. 1. §. quæri posset. ff. ad turpil. 2. q. 3. §. notandum. tex. est in l. si adulterium. §. imperatores. ff. de adul. glo. 23. q. 1. §. 1.

DEFVNCTVS Vide infra mors.

DEGRADATIO duplex quædam uerbalis, quædam actualis. Et hæc actualis fit sic, quando clericus indutus uestibus sicut si in officio esset dispoliatur cũ uerbis ad hoc cõgruis, ut habeť in c. degradatio, de penis. tit. 6. & dicit Gemini. in d. c.[d] ꝙ actualis degradatio est executio uerbalis depositionis, propterea tenet ꝙ põt fieri sine numero Episcoporum, sed non uerbalis, quia oportet fiat a proprio Epo, & sit debitus numerus[e] Episcoporũ ut in d. c. in tex. in glo.

1 Vtrum uerberãs clericũ degradatũ sit excõicatus. Fuerũt opi. sed placet mihi opi. glo. in d. c. degradatio, ꝙ uerberans degradatũ actualiter non sit excõicatus, sed degradatũ uerbaliter sic, & est securior opi. dicit tamen Pan. in c. ad abolendã.[f] de hæretic. uerum, nisi post uerbalem sequať incorrigibilitas, q̃a tũc perdit ẽt ẽm unũ intellectũ, c. cũ non ab homine, de iudi. & absq; alia traditione posset comprimi per iudicem secularem.

2 Vtrũ iudex sęcularis posit iudicare degradatũ actualiter. ℞. ẽm no. in d. c. degradatio, ꝙ quãuis tutius esset ut traderetur per iudicẽ ecclesiasticum, tñ ex quo actualiter degradatus est potest per tex. præfati capituli.

3 Vtrũ degradatus conficiat celebrãdo. ℞. ẽm Archid. de consec. distin. 4. in c. ostenditur, ꝙ sic, & & ista est uerissima opi. quia caracter a deo impressus ĩ anima per hominem non potest auferri, licet glo. l. distinc. dixerit contrarium in ca. accedens. & multi alii.

4 Vtrum degradatus teneatur dicere officiũ si est in sacris. ℞. ẽm Rodo. ꝙ sic, quod probatur per ca. dolentes, de celebr. miss. quia ex quo omnib. ordinatis percipiť, & iste

glo. in summ. 23. & qõ. 8. Q. uerũ est si ignorãtia fuit probabilis, secus si fuisset crassa vel supina ẽm Hostien. q̃a talis ignorãtia non excusat. c. 2. de cõsti. lib. 6. & c. apostolicæ. de cle. excõ. minis. Adde ẽt ꝙ si pro defensione rerũ aliquis est mutilatus uel occisus irregularitas incurriť no. in d. clem. si furiosus, & in ca. suscepimus. de homi. Et fortè ẽt excõicatio, si ille cui illata est uiolentia erat Sacerdos uel clericus, quia negari nõ põt quin modus excessus sit ita acriter seuiendo & conseruatione uel rerũ recuperatione ẽm In no. in c si uero. el 1. de sen. exc.

c In d. c. olim] Refert ibi Abb. 7. col. uer Sed informando.

d Ge. in d. ca.] In prin. in uer. quæro an in degradatione.

e Debitus numerus] Nam in causa presbyteri adiungentur sex epos, in causa uero Diaconi tres &c. d. quo. 15. q. 7. in summ.

f In c. ad abolendã] Sup glo. uer. prærogatiua, & uide eũdẽ in c. cũ non ab homine de iudi. disputat ... in d. c. degradatio. in §. fi. in glo. ii.

g Quod sic] Idem

Idē tenet gl.9.qō.1.in sum. & gl.in c.2.de cle.excō. mi.Et ibi Abb.& idē tenet S.Tho.3 par.qō.83. licet gl.fi.in d.c.degradatio,uideatur tenere cōtrarium, sed tu uide eundē Io.And.ibidem in nouella.

a Est is cui] Vide tu alias diffinitiones positas ab Abbate. In rub. eod.ti.

b Ex ordinaria] Ad intelligentiā scias ꝙ extraordinariū iudiciū dr̄ illud qđ fit corā delegato,unde delegatus dr̄ iudex extraordinarius ex quo patet ꝙ delegatus pōt subdelegare, de quo di. ut ifra.e. §. 6.Vel iudicium extraordinariū dr̄ qn̄ non procedit in forma iudicii, sed ex officio iudicis proceditur per modū inquisitionis uel denūtiatiōis,de quo per tex. iuncta gl. 2. & ibi Ab. in c.qin. cōtra, de probatio.Et uide Abb.in rubri. de iudi. Ille ergo qui haberet potestatē procedendi per modū iquisitionis posset delegare. Adde ꝙ extraordinarium remediū ē quodob aliquā causam extra uel ultra cursum solitū,alicui datur. Vt restitutio minori læso, uel absenti ex causa iusta.

c Viginti annos] Complectos ēm Abb. in c.cū uicesimū, eo.tit.in 1.no.Et ibi uide plene de materia.De ætate autem quæ requiritur ad consequendum benefitium & dignitatem: ponitur in c.cum in cunctis, de elec. Et uide infra ætas.

d In c.causam,] Ibi dicit Abb. ꝙ monachis ecclesiæ cathedralis & regularis potest per Papam fieri delegatio.Nam in casu illius c.erat ibi episcopus,& Ab.

ordinatus sit & caracterē habeat, licet degradatus offm̄ dicere tenetur, non tamē debet dicere. Dominus uobiscum,& similia quæ ad dignitatem ordinis pertinent.

5 Quis potest restituere degradatum depositū. ℞. ꝙ solus Papa. c.1. & 2.l.di. Sic & præses prouinciæ non potest restituere quem damnauit. ff.de quæstio.l.1.in fin.

DELECTATIO In cogitatione utrū sit peccatum mortale. Vide supra. Cogitatio.§.2.

DELEGATVS Est is cui [a] a summo Pontifice uel ordinario committitur causa quo ad ecclesiasticos. Similiter dico de imperatore & aliis dominis quo ad secularia.

1 Quis potest delegare. ℞. ꝙ quilibet ordinarius & quilibet qui ex ordinaria [b] iurisdictione aliquid potest.

2 Quis pōt esse delegatus in ecclesiastico foro.℞. ꝙ delegatus Papæ non potest esse quis nisi sit in dignitate cōstitutus, aut canoni.ecclesiæ cathedralis,ut in ca.statutū, de rescrip.lib.6. & habeat ad minus 20.annos,[c] nisi ex certa scientia Papa causam cōmitteret non existenti in dignitate uel minori, de offic. del.cum uicesimū, & de elec. cum in cunctis, aliorum potest quilibet esse qui non ꝓhibetur, uerū est ꝙ causæ spirituales ut de decimis de iure patronatus & huiusmodi, non possunt delegari laycis sed clericis tantum, de iudic. decernimus, uide plene per Abbas.

3 Vtrum guardiani ordinis nostri minorū & priores fratrum mendicantium habeāt dignitatē.℞. Geminia.in ca. nullus.de elect. super glo. in uer.prælaturam,tenet ꝙ sic. Et ideo possunt esse delegati Papæ facit quod not.Pan. in c.causam.[d] 1.de iudi.& in c.cū olim.[e] de ma.& obed.& Car. in cle.2. [f] de rescrip. & ibi glo.Pa.tñ.in d. clem.2.distinguit de priore, ꝙ aut habet supra se in monasterio superiorē sicut qui est sub abbate,& iste non habet dignitatē, sed ille qui nō habet ſ. se superiorē in monasterio, habet dignitatem, quamuis non sit perpetuus, sufficit ꝙ posset esse.

4 Quid potest delegari. ℞. quòd quædam pertinent ad ordinem episcopalē, ut cōsecrare ordinare,& ista, delegari non possunt non habenti illum ordinem, alia omnia possunt delegari,nisi ꝓhibeantur a iure, hæc habentur de offic. ordinand. quod sedem. [g] de consecrat.eccle. aqua.

quia ecclesia cathedralis erat regularis, & hoc ideo quia habent dignitatem. Et ibi etiam allegat ꝙ religiosus obtinens prioratum ecclesiæ potest esse delegatus.Licet Archidia.contra in d. c.statutum.

e In ca.cum olim] Ibi in primo no. hoc no.ex illo tex.de fratre ꝑdicatore.

f Car.in Clem. 2.] Mihi uidetur ꝙ Card. ibi nihil dicat, licet gloss. ibi.in uer. delegatus possit facere in argu.Cardi.tamen in clem. 1. de elect. 10.qō. dicit super glo. in uer.prælatū, argu. illius gl. ꝙ minister fratrum minorum &custos potest dici prælatus & obtinuit in quæstione facti, cum opponeretur cuidā prouinciali prædicatorum ꝙ non poterat esse procurator per cle. religiosus, de prucur. ꝙ fuit pronunciatum ꝙ sic, quia gloss.in d. clemen. religiosus, intelligit de non prælato. Sed iudicio meo tenet Cardi.in d.cle.2.de rescrip. in 1.oppositione contrarium, scilicet, ꝙ guardia. non possunt esse delegati licet erret.Etiam ibi nesciui inuenire hanc distinctionē Pauli relatam per Card. Fel.in d. c.cum olim, de maio. & obed. sequitur opinionem istam,& allegat ad hoc multa.

g Quod sedem] Abb. plene ibi. & glo.1. quæ uult ꝙ de iure canonico possunt delegari omnia quæ sunt meri imperii.Et idem tenet gloss.in cap.in archiepiscopatu.de rap. Et in cap. illud. 23.quæst. 5. & ibidem.quæst.8. his ea. Et est glo.not.in capitu. peruenit.in fin.gloss.magnæ.95. distin.quæ dicit ꝙ

nihil

nihil habet eps quod sit meri impii quod non sit delegabile præter usum palii, quia palium archiepale non habet alteri concedere cum sit personale, ut in c.ex tuarum & in c.2.ubi melius probatur de auto. & usu pa.

a In c. solet] Et glo.3.Et ibi etiam Ge. sup illa glo.

b Cap.pastoralis] Intellige d quocunq. principe non recognoscente superiorem in temporalibus seqt Ab.ibi.

c Facit.l.1.] Et ibi Bart.no. in prin.uer. quæro nunquid delegatus principis pōt delegare ea quæ sunt meri imperii, quem articulū examinat Abb. in c.q sedem.d off.or.

d Cap.sup qōnum] In prin. & ibi Ab. in 4. no. & latius super gl.in uer.q cūque.ubi uult etiam q inferioris delegatus pōt subdelegare aliquem articulum saltem non iurisdictionalē, qd facit pro limitatione summę hic ī 2. mēbro.

5 Quid potest delegatus ℞. Ge.in c.psentium.§. testes de testi.li.6.ex gl. in c.solet [a] de sen.ex.li.6.q dicit q delegata ptās est stricti iuris. & ideo id solū pōt qd est ei cōmissum,& sine quo cā expediri nō pōt de offi.dele.c.1.& c. prudētia.§. si uero.& ibi Ab. & l. ad legatum. ff.de procu. & id pp qd facilius expediri posset cā non uenit, nisi expse committatur.

6 Vtrū delegatus pessit subdelegare.℞.quòd delegatus a prīcipe pōt subdelegare no. inno.ī c. pastoralis [b] de offi. deleg & ibi Ab.in 1.no.facit. l.1.[c] ff.d offi. eius cui man.est iu.& c.super quęstionū.[d] & c. fi.e.ti.& hoc uerū [e] nisi quando certum ministerium ei cōmittitur.limitat Inno.in d.c. fi.de magno [f] ministerio sicut prædicare crucē.dispēsare cū irregulari,penitentiam iniungere,absoluere excommunicatos.& huiusmodi,uel quādo per rescripti.uerba cōphēdit q est electa industria uel fides eis sicut qñ dicit.Cōfidimus d tua in dustria,ul psonaliter [g] exequaris uel qñ negotiū nō est bñ expedibile p aliū Fallit in legato [h] sedis apostolice, q etiā in pdictis potest subdelegare.ut in d.c. fi.patet.Delegatus aūt ab inferiore nō pōt,nisi sit delegatus ad uniuersitatem causarū.ff.de iudi l.cū prætor. §.1. ff.quis & a quo app.l.1. §.1.[i] glo.dicit hoc optime uel nisi hoc sibi spiritualiter concedatur sm Io.An.p. c.is cui de offi.deleg.l.6.uel nisi qñ unū articulum totius cause committeret.cle.1.de offi delega.

7 Nūquid poterit subdelegare non existenti in dignitate uel personatu, neq; canonico ecclesiæ cathedralis. ℞.qd non [k] ut cōmuniter teneī in d.c.statutum.

8 Quid de sentētia duorum delegatorum discordātium. ℞.q depēdet ex delegante,ut acceptet quā a uoluerit.[l] Secus in sententia arbitrorū [m] ex cōpromisso,qa non tenet.

e Hoc uerum] De hoc est tex.in c.fi.§.fi. de officio delega. ubi habetur q ubi papa committit cuidam officium sine iurisdictione,non potest subdelegari, exemplum.Mandat papa alicui ut possit dispensare cum irregularibus,certe non potest alteri subdelegari,quia uidetur electa industria personæ.

f De magno] Sequitur Ab.ibi. Et allegat ad hoc c. is cui de officio deleg.li.6.ubi dicitur q si papa cōmittit alicui,ut prouideat alicui certe psonæ de beneficio pōt alteri committere uices suas,qa ex quo est ibi persona expressa non uersatur ibi industria, sed est nudum ministerium.Fallit tñ qñ nudum ministerium competit iure proprio, ut in materia electionis,quæ potest committis,ut c.qa pp de elect.

g Personaliter] Hæc late persequitur Ab.in d.c.fi. in §.is autem uide ibi.& in fi. dicit se alias cōsuluisse quòd archieps florent.cui mandata fuerat a papa causa,& dictum,super quo conscientiam tuam oneramus quòd poterat subrogare,pcipue p illum tex.

h In legato] Probatur dictum istud in illo c.fi.in fi.ibi.Salua legatorum sedis apostolice autoritate.

i L.1.§ 1.] Ibi est tex. ad literam.in fi.cum glo.in uer. per alium.

K Quod non] Ponderandus est casus Ticius delegatus habet ptātem subdelegandi,nunquid requiritur in subdelegādo q habeat conditiones de quibus in c. [illegible] tucū. de re. [illegible]

l Voluerit] [illegible] firmat Ab.in [illegible] fi.de re.iu. [illegible] col.uer.si uero [illegible] hñt ptātem delegatū ubi [illegible] quod text. [illegible] dicit q utra [illegible] pendet ex [illegible] trio delegātis. Non.n.teretur alteram approbare cum nulla sit lata ab hīte ptātē, q exercitiū [illegible] tit delegatis p parte,& nō in solidum. Vnde unus sine alio nihil agit ut in c. uno delegatorum.& in c. cām nrīn [illegible] de offō deleg. no.gl.in c.prudentiam eo.tit. Si uero alterā approbat summet sententia illa ualiditatem ex autoritate delegantis, & nō ipsius delegati. Pñt.n. ipsi delegati si non concordant in prin.totum negociū uni [illegible] cienter instructum ad superiorem delegātem remittere,ut in c.per hoc de hæreti.lib.6.

m Arbitrorum] Hoc tenet Ab.ubi. s̄.Et rō est,quia nemo illorū hēt ptātē insolidū. Et idem esset dicendum in arbitratoribus pari numero discordātibus, tum quia est eadem ratio in hoc casu in arbitris & arbitratoribus, tum quia tex.d.c.fi. loquitur gnālr in hñtibus ptātem ex cōpromisso, & arbitrorū duo sunt gña.l.si societatē.§.arbitrorū.ff.p socio. ergo tex.ille loquens simplr dēt intelligi in gnāli significato,cum non appareat ratio restringendi.l.de prætio.ff.de publ.& c. si romanorum.19.di.& c.solicio [illegible] de ma. & obe. Hoc uidetur sensisse Bar.in [illegible] l.1.§.si plures.ff.de exer.ubi dicit q hñtes [illegible] uatum autoritate, & utilitate a litigatoribus [illegible] potestatem nō insolidum, sed pro parte. Allegat in argumentum l.parui. als.l.pedius.ff.de arbitris. Et idem sentit Bal.in c.1.de inuest.in mari.fa.ubi plus dicit q duo arbitratores discordātes nō cōpellūtur eligere

eligere tertiũ, qa isti sunt ut qdã p sonete a quorũ ꝑsonis nõ receditur. l. siqs arbitratu. ff. de uer. obl. & ibi ꝑ seqt Ab. materiã istã, & plures qõnes annectit circa istã materiã uide ib.

a Nisi omnes] Quia istæ sunt causæ fauorabiles. In aliis aũt ordinationibus recurrit ad supiorẽ, exẽplum dicit gl. no. 15. q. 3. in c. licet ꝙ si eccl'a ẽ subiecta duobus epis puta qa est posita in limite diocesũ & nõ cõueniũt in illã ordinan do superioris erit offm i hac pte, ut alternis annis disponãt. ar. i l. quotiẽs. ff. de usufru. Et facit illa gl. qđ si sint duo dñi unius castri ꝓ indiuiso, & nõ conueniũt in il [illegible] disponẽ ꝙ [illegible] dẽt p- [illegible] ut alter [illegible] habe [illegible] nina. [illegible] no. [illegible] l. põpo. [illegible] pit, si [illegible] re iud. [illegible] tractat am [illegible] hanc materiam.

b [illegible] in c. non [illegible] nihil di [illegible] aliqd [illegible] in primo [illegible] ad [illegible] hic [illegible] & ibi [illegible] in [illegible] uer- [illegible] est qa [illegible] dẽt lo [illegible] haben [illegible],

sint præsidẽtes loco Papæ in concilio generali, nisi oẽs [a] consentiant in actu gerendo nihil faciũt, qa unius cõtrodictio inficit totũ. no. Pa. i c. non est [b] de regu. & in ca. pe. de sta. mo. Secus in sententia duorum ordinariorum discordãtiũ quę tenet ꝓ reo nisi in causa matrimonij libertatis. & testi. & in hmõi fauorabilibus, quia tũc tenet pro actore ut in c. vl. de sen. & re. iud. intellige si agit ut matrimoniũ & hõi teneant, aliter ualeret pro eo qui ut ualeat agit uel se defendit.

9 Vtrum quis teneatur accep are subdelegationẽ [c] in casu quo subdelegare potest. ℞. Inn. in c. pastoralis. de offi. dele. ꝙ sic, nisi qñ cõstat ꝙ delegatus maliciose se exonerat. ut in text. ꝑfati c. pastoralis. nã tũc nõ tenetur, & si uellet eum cogeꝛ iusta est appellatio eius, secus si nõ ꝯstaret. & est dña inter delegatũ a principe & ab inferiore, qa delegatus a principe põt cogere oẽs ẽt si non sint sui fori. C. q pro sua iuris l. unica. ff. de mune. & ho. l. munerũ. §. iudicãdi exceptis aduocatis [d] q alibi q̃ i foro suo recipere iudiciũ nõ pñt cogi. C. de aduo. di. iu. l. sancimus in fi. delegatus ab ordinario nõ põt cogere hominem alterius fori. ff. de iurisdi. om. iu. l. ult. ff. đ tu. & cu. da. ab. his l. 1. de osa. or. pastoralis in prin. & in gl ꝑfati c. pastoralis de offi. delega. in uerb. renicentem.

10 Vbi potest cognoscere đ legatus Pa. Vide. s̃. cõmis io.

11 Quando expirat iurisditio eius. ℞. re integra expirat per scientiam mortis delegãtis. l. eius q in pri. & §. nam & si tibi ff. si cer. pe. de offi. delegatum. Item per mortem illius contra quem mandaꝛ re integra de rescri. significauit & multis alijs modis. ut in c. qñ abbas de of. dele. & ĩ multis alijs locis quæ omitto.

12 Qũo potest absoluere excõicatus a se. Vide. s̃. Absolutio. 1. in princ. & §. 1.

13 Quid si delegatus non uult facere fidẽ de mandato suo & ꝓpterea aliqs nõ uult ei credere cũ nõ teneaꝛ. ut. in c. cum in iure de of. dele. & eũ excõicat. ℞. ſm doc. in d. c. ꝙ nõ tenet, qa delegatus [e] non habet autoritatẽ excõicãdi, nisi qñ esset sibi rebellis, & cum talis non sit rebellis, ex iurisdictionis defectu [f] nulla est excommunicatio.

DEMENTIA si est perseuerans, excusat a culpa q̃tũ ad factũ in ipsa commissum. 15. q. 1. aliqs. 32. q. 7. quẽadmodũ. & ab irregularitate ut in cle. unica đ homi.

1 Vtrũ qui aliqñ fuit demẽs possit ꝓmoueri ad ordines. Vide. s̃. Corpe uiciatus. §. 6.

DEMONIACVS an possit ꝓmoueri. Vide. s̃. Corpore uiciatus. § 8.

1 Qũo in dubio possit ꝓbari an quis sit demoniacus. ℞. ꝙ si per. 30. dies carnibus indifferenter uesci cogatur, & maxime edinis que demones ꝓuocẽt ut habetur in ca. 27. q. 2, in tex. & in gloss in. fi. nullam sentiet lesionem, apparebit ꝙ nõ sit demoniacus.

DENVNCIATIO q̃druplex prima euangelica quia ab euangelio sumpta. Mat. 18 & requirit. 6. [f]

1 Primum quod si frater scilicet Christianus. 2. q. 3. ad mensam. licet infidelis posset denunciari si contra legẽ naturę uel contra legem eos in moralibus offendit, quia Papa hẽt iurisdictionem in eos

aꝛas qđ geritur in uniuersitate ualet qđ agit maior pars ſm eum.

c Subdelegationem] Et posset ad hoc cõpelli nõ solum subsistente iusta cã. ut c. si ꝓ debilitate de offõ de leg. sed etiã si nulla subsit cã puta quia non uult se implicare litigiis dum mõ &c. ut hic. Alias si nõ posset cõpellere iurisdictio sua nꝛ lã uidereꝛ hẽre cohertionem.

d Exceptis aduocatis] Licet Host. tenuerit hoc ꝓcedere in aduocatis qui sunt de publico salariati, sed Ab. ꝯ quia salariũ qđ recipiũt a ptibus succedit loco salarii qđ olim dabaꝛ eis de publico. Ita Abb. in d. c. pastoralis post gl. ibidẽ & §. iudicãdi. Facit ẽt pro hoc dicto.

e Quia delegatus] Ab. ibi circa principium mouet istã qõnem in ordinario, quẽ nolẽtẽ parere delegatus q non uult ostendere mandatũ excõicat, & rñdet ut hic.

f Iurisdictiõis defectu] Quia cum petit sibi fieri fidẽ de mãdato facit ꝙ sibi a iure pmittitur & consequẽter rebellis dici nõ potest.

g Requirit sex] Ab. in c. nouit de iudic. tertio ponit hæc.

In istis

in istis [a] casibus de quo. j. Iudeus. §. 127. alias nō. [b] Secundum quod præcedat secreta monitio in qua ut emendet uel desistat obseruādus est. [c] Tertium q peccatum non sit omnino occultum sed q possit ,pbari p testes, qa si esset omnino occultum non hẽt locũ. & sequitur Pa. in c. nouit [d] de iudi. 2. q. 1. si peccauerit. imo si etiã unus solus testis esset nõ posset denunciari ad pñiam imponendam. Quartum q si nõ desistit uel emendat se ad eius monitionẽ adhibeat testes qui sciũt, uel cũ quibus posit eum cõuincere. Quintũ q si se non corrigit, dicatur p̃lato & denunciet. Sextũ q ,pbet se eũ bis monuisse. [e] ut j. dicam.

1 Vtrum quilibet teneatur ad supradictam denunciationẽ. R. Doc. canoni. in d. c. nouit. & si peccauerit, uarie loquuntur. sed uidetur mihi dicendum pro concordia, q si loquamur ,put est solum fraterna correctio, sic tene opi. Archi. in d. c. si peccauerit q est omnibus de præcepto [f] ẽm q dixi. s. correctio fraterna. Et ista correctio solũ ,pcedit ab actu charitatis [g] & ista proprie non dicitur denunciatio euangelica, nec requiruntur supradicta si uero loquamur de denunciatione proprie euangelica. & tunc distinguo ẽm Inno. in c. [h] nouit. q aut loquimur de peccato perpetrato quod recipit augmentum uel multiplicationẽ seu continuationem mali, & etiam de perpetrando, & sic quilibet qui credit se eam posse pficere sine graui detrimento, puta quia nõ oporteret eum desistere a negocijs suis uel incurrere inimicitiã uel aliud periculum tenetur de præcepto. 22. q. 5. c. hoc uidetur. quod uerum intelligo quando talis est p̃latus per quem finis huius denunciationis obtineri possit, qui est ut uel ille emẽdet nam si uellet ad aliud procedere p̃latus peccatore emendando se non potest de iure ẽm doc. in d. c. [i] nouit. quia per istam uiam nõ quæritur nisi pœnitentia peccati uel si corrigi nõ uult ad terrorem aliorum excõicetur, & talr̃ prouideatur q cæteri timeãt si uero talis nõ sit prælatus, uel nõ posit sine graui damno eam prosequi, sic non tenetur nisi solum qui ex officio habet, cui dicitur. 83. di. Error cui nõ resistitur approbatur &c. cũ si. si uero loquamur de peccato perpetrato quod non habet cõtinuationem, sic dico q solum tenentur qui habẽt ex officio. [k] ratio quia hoc ,pcedit ab actu iustitiæ ad instruẽdum alios per exẽplum, quod quidẽ ptinet ad superiores. 11. q. 3. pcipue & 23. q. 4. duo ista.

2 Vtrũ denunciationẽ euangelicam semper debeat præcedere admonitio de qua. s. dictum est. R. q si pc̃tm̃ est publicum, nulla requiritur monitio ẽm Archi. in d. c. si peccauerit, iuxta illud peccãtẽ corã omnibus [l] argue. 45. dist. sed illud. si uero peccatum est occultũ & tardatio denunciationis inferret nocumentũ proximo tpale uel spirituale, puta traditio ciuitatis. heresis ilectī & huiusmodi, similiter sine monitione denunciabiẽ nisi cõstet q ad eius monitionem desistet [m]. nã qlibet debet corrigi ut si põt eius fama non ledaẽ. Si uero non sit nocumentũ proximo nisi ipsi peccãti solũ debet pcedere duplex monitio. Vna p monẽtẽ [illegible] ... iuramẽtum ipsius habet ,pbari. Alia [illegible] nẽtẽ & uno teste uel duobus. & per ipsos [illegible] baẽ limitat Ri. in 4 dis. 19. ar. 3. q. 1. q cõcedat cũ supradictis nisi probabiliter credere

a In istis] Vt no. In no. i c. q sup his ď uoto.

b Alias non] Quia nihil ad nos de his qui foris sunt. Qui sincera. 45. dist. cum si.

c Obsecrandus est] Et in hac, quia non adhibetur testis poterit ,pbari per iuramẽ. solius denũciãtis ẽm cõiter doc. ut refert Ab. ubi s.

d In c. nouit] 13. col. uer. concludo breui. Sed tu sic ĩtellige q nõ dẽt ,pcedi ad denunciã. p̃lato pc̃m̃ alterius. ut. s. p̃latus puniat ď linquẽtẽ pñiam imponendo. Et hoc mõ correctio fiẽda a p̃lato eẽt actus iustitiæ. Sed bene põt denunciari ut ipse p̃latus secrete illũ moneat ẽm Ab. ibi dẽ. Adde tñ q facta monitiõe secreta dẽt facere qď seqẽ statim ĩ 4. reqsito, ubi dicit Ab. in d. 3. no. q illa mõitio poterit ,pbari p unũ teſtẽ & iuramẽtũ denunciãtis, qa agiẽ de modico p̃iudicio. c. ĩ oĩ de testi.

e Bis monuisse] Et sic seruasse formam in denunciando, ex quo infertur q ubi ad substantiam alicuius actus exigiẽ certa forma, fundãs se super illo actu dẽt ,pbare formã pręcessisse. Ab. hoc c. primũ de re. ecc. nõ alie. li. 6.

f De præcepto] Et tenet S. Tho. 2. 2. q. 33. ar. 2. & Ric. in 4. di. 19. arti. 2. q. 1.

g Charitatis] ẽm S. Tho. ubi s. ar. 1. 2. Nicolaum de Ly. super Matt. 18. c.

h Inn. in d. c.] Ab. tamen ubi s. 10. col. dicit hanc di. fuisse Io. de ligna.

i Doct. in d. c.] Elic. ẽ satis p[illegible] ea quæ recitat Ab. ibidem. 14. colum.

K Ex officio] Et ita refert Ab. In. 10. & Io. And. sic tenere ubi. s. 10. col. 1. uer. 2. quærit.

l Corã omnib. Tht.] sequitur Tho. ubi. s. ar. 7. Ab. ubi s. 13. col. uer. nunc q[illegible] ritur, quia tunc non solum peccat in se, sed in alios per malũ exẽplum, & sic hẽ etiam respectũs ad alios ne efficiãtur deteriores.

m Desistet] Vel ita firmiter existimaret secundũ Tho. ubi. s.

a Oēs] Nō refert per qđ dūmodo animas lucrent̄, uid đ isto.§.latius. Ab.ubi.s̄.col.12.uer.sed quero.

b In crimine] Quia non uideretur bono zelo denū ciare, qui tñ requiritur ẽm gl.in d.c.si peccauerit.

c Cap.1.de dolo & cōtu.] Vbi dicit papa ꝙ in persōnis & negociis eccl'asticis rigor iudicialis non requirit̄.

d Prælatum] Pone exēplū in c.illis.16.q.7. ubi si heredes illius q ecclam dotauit uiderit sacerdotē male se habere aut monitiōe compescāt aut si nō pñt debent epo denūciare. Et si est episcopus q male se habet adeatur metropolitanus, si metropolitāus dicatur regi. & hmōi. Aliđ exēplū ī c.1.de offō custo.ubi si custos ē negligēs ad facien̄.ea q̄ sibi pcipiuntur Archidiaconus det illa monitione cohercere. Et si indomitus remanet, epo denunciare det. Aliud exēplū hr̄ ī c.licet hely. de simo. ubi optim' tex.

e Trina monitio [illegible]

ret non pficere p secretā monitioné, sed potius ille irritaret̄ ꝯ corrigentē & pmonitus subterfugia q̄reret ut corrigi nō posset, iuxta illud prouer.9. Noli arguere derisorē ne oderit te, quia non debet tunc monere, alias sic.

3 Qui admittūtur ad hanc euāgelicā denunciationé. R. ẽm gl.magnā.in d.c.nouit in uer. corrigere ꝙ admittūtur oēs[a] infames, mulieres, minores, nisi permaneāt in crimine,[b] siľr ēt ad testimoniū. Limitat Inno.in d.c.nouit.si solum pnīa de crimine q̄rit̄ ut dēt fieri in ista & non aliqđ tpale nec directe, nec incidēter, qa tūc tm̄ legitimi testes admittūtur. ẽm eundem Inn.

4 Vtrū sit ordo iuris seruandus ī ea. R. ẽm In. ī d.c.nouit. ꝙ nō. arg.c.1.đ dolo & cōt.[c]

5 Scđa dr̄ canonica q̄ a canonibus inuenta est, q̄ tñ hēt ortū ẽm Inn.a.l.ueteri & ista ē duplex, q̄dā spālis cōpetēs illi soli cui interest hr̄e bonū plātū,[d] & fit ut qs de bñficio ammoueatur, & reqrit̄ trina monitio[e] ẽm cōiter doc. & facit gl.2.q.7.c.qua pp. ꝟ pti nus. Alia est gñalis & publica. & hoc ẽm Inn.ēt locū hēt in criminibus ppetratis si crimina recipiūt augmentū, pp multiplicationē actuū, ut pp cōtinuationē[f] iniuriæ, alias nō, nisi solū de ppetrandis, & de hac hr̄ de iureiu.c. queād modū[g] in fi. quo uero ad ppetrāda hr̄ de despon. impu. c.ad dissoluēdū.[h] 22.q.5.hoc uidetur.[i] & nō oportet ī ista gñali præcedat secreta monitio. ẽm gl. in ꝟ.denunciari in d.c.ad dissoluendum.

6 Tertia dicit̄ iudicialis, & hæc est duplex. Quædā publica quæ scilicet competit ex officio puro, in qua nō reqritur monitio, sed iudex ex officio suo, & p denūciationem suorū officialiū in ea procedit, & habet locū tantum in notoriis.ut in l.ea qdē. C.de accu. & solum iudex q habet merū uel mixtū imperium tales denunciatores[k] cōstituere pōt.ut in l.1. §. qes quoq. ff.de offi.pręfe.ur. Quædam priuata q̄ cōpetit leso p suo interesse, & ista qñq. ī foro ciuili & de plano expedit̄, etiā si nō pcessit monitio, ut qñ ille q proponit nō pōt agere, puta qa seruus[l] uel potestati alterius subditus. insti.de his qui sunt sui uel ali. iu.§. pe.ff.de offi.præfe.ur.l.1.§.qđ aūt.& idem dic đ religiosis[m] cōquerētibus de iniustis grauaminibus suorū prælatorū. Item de his quæ spectant ad forū uenale, ut iusto præcio posit procedi per denunciationē factam a quocūq. Et dicit ibi Barto.ꝙ iste denunciator habet uim cuiusdam mandatoris seu accusatoris, unde desistens incidit in turpitu.l.1.§.incipit.ff.ad turpi.

f [illegible] persistit in iniuria rapine.

g [illegible]admodum] Hr̄ ibi ꝙ si uir iurauit uxo[illegible]terio non ipsteré uel accusare. Et si non [illegible] propter religionem iurisiurandi accusa[illegible]monii in dissoluendum, poterit tamen [illegible]are ad pœnitentiam peragendam.

h [illegible] dissoluendum] Potest nunciari consangui[illegible] impedimentum. Et sic patet ꝙ ista de[illegible] q̄n agit̄ de matrimonio impediendo, uel [illegible] dissoluendo, c.præterea.de spōsa.& c.cū inhibitio.de clan.despon. Et hanc iudex ex offō pseq̄t, si denuncians eam psequi desistat.c.cum in tua. de spon. ẽm Io.An.in d.c.nouit.& ibi Ab.refert.

i Hoc ur̄] Ibi. S.Aug.dicit ꝙ si quis uidet aliquem uelle peierare pōt denūciare illi qui pdesse potest. Qūo aūt qs teneat̄, dicit Ab. ẽm intētionem Inn.& d.Anto. Quod quilibet pōt denūciare si uult si uidet pficere suā denunciationē debenti, sic loq̄t d.c. hoc uidet̄. pura qa incurreret inimicitias, uel alia pericula, uľ oporteret dimittere sua negotia, unde & si sit bonum facere talem denunciationem, nō tñ qs artatur, nec attringitur, sicut nec ad alia opera pia.

k Denunciatores] Nam cōstituuntur aliqui stationarii a iudicibus, qui referant ea quæ agūtur in ciuitate, ut possit puidri ad hoc. Adde 4.q.2. 2. §.Aliqñ in tex. & in gl.ubi ponitur text. d.l. ea quidem. Et uide 35. q.6. c. eps in synodo. & ff. de custo. reo. l.diuus. unum tamē nouum inductum est hodie p extrauagantem. Ad reprimendam. ut ī crimine læsæ maiestatis

l Seruus] Vt quia seruus conqueritur de domino, filius de patre. Et uide quod scripsi. j.loca § 13.

m Religiosis] Idem de monachis & conuersis. Et facit quod nota.Incen.in c.insinuāte qui cle.uel mona.per Ioan.And. in cap.cum singula.de præben. in 6.ut co.lib.de officio ordi.in c.præsenti.

a Vendantur] Et de hoc hr̃ ī c.1. de emp. & uen. Et in l.1. §. cura carnis. ff. de officio p̄fec.ur.

b Oppressis] Vt ff. de officio procon. l. nec quicquam.

c Euangelica] Hoc dicit Abb. in prin.pen.c.

d Impediret] Hoc.D.Ant.ut refert ibi.Abb. 16.col.

e In d.c.nouit] Ibi Abb.16.col. uer.quero qũo format libellũ in terminis illius.c.Sereniss. Rex Angliæ.domine iudex Sereniss. Rex Frãciæ tenet comitatum pictauiẽsem in periculum aiæ suæ uel ꝯ cõsciam suã cum ad me pertineat iõ peto offm̃ uestrum, ut cogatis eum ad pœnitẽtiam ut hic.

f Ri.ubi] s̃.s. ī 4.dist.19. ar.3. qõ.1.in cpe.

g In c. testimonium] dr̃ ꝙ infamia comitatr̃ infamẽ ubique locorũ, ut colligit ibi Abb. Et semel malus licet emẽdet̃ adhuc remãet aliqua scitilla suspitiõis ī c.iter dilectos dr̃ ꝙ ī famibus portæ dignitatis non patent.

h Remaneat] Hoc tenet ẽt.S. Tho. 2. 2. qõ. 33.ar.7.ī rñ.ad ult.ubi dicit ꝙ p̄lato nõ ẽ obedien. ꝯ p̄ceptũ dñi.Act.5. obedir̃ oportet ma

uendãtur.[a] Idem de rusticis oppressis.[b] In foro aũt canonico requiritur triplex monitio ẽm Hostiẽ: & cõiter doc. in d.c.nouit.sed Pa.ibidẽ tenet sufficere binã sicut in euãgelica,[c] & hoc credo uerum ꝙ dẽt præcedere monitio nisi timor impediret[d] eam, & licet iudex ecclesiasticus indistincte admittat denũciationem euãgelicam, non tamen istam, nisi qñ crimẽ est ecclesiasticum de sui natura, uel rõne pacis uel iuramenti uel crimẽ notoriũ non audit̃ in foro seculari, uel qñ est miserabilis p̄sona q̃ eam p̄ponit. Itẽ qñ pp potentiam se non põt iuuare in foro seculari, qa eius dñs uel tyrannus & hæc differt ab euangelica. Primo qa nõ admittitur nisi ille cuius interest. Itẽ ille cuius interest non repellit̃ p̄textu criminis. Itẽ in ista nõ recipiũtur nisi legitimi testes. Itẽ in ista nõ solũ reqritur ut corrigat̃ pctm̃ ut in illa, sed etiam ut res restituatur & læsus seruetur indemnis. Itẽ in ista p̄ceditur iudicialr̃ unde dãda est in scriptis fiẽda litis cõtestatio & sñia in scriptis ferenda non in illa. licet ista expediat̃ de plano. & iõ dr̃ iudicialis, quia in iudicio fit & iudicialr̃ p̄ceditur, licet non usquequaq;. In illa uero nõ. & de hoc uide Pa. in d.c.nouit diffusæ in pe.& ult.col.

7 Qũo formabitur libellus seu denunciatio in ista iudiciali. ℞ ẽm Inn.in d.c.nouit[e] sic. dñe Iudex talis tenet librũ meũ ꝯ consciam & in periculũ animæ suæ cũ ad me pertineat. Ideo peto offm̃ uestrum, ut cogatis eum ad pœnitentiam & restitutionem.

8 Quarta dicitur regularis. quia ẽm diuersas religiones & religiosorum constitutiones expedit̃ & p̄cedit̃ simlr̃ & de plano, & non põt appellari ẽm Io.An.facit.c.rep̄hẽsibilis de ap. & ad istas ultimas nemo obligat̃, nisi qñ a suo p̄lato cogit̃.ut ĩ.patebit.

9 Vtrũ teneatur quis denunciare alicui eius peccatũ, qđ ipse qui commisit ignoratur. Vide.s̃.Correctio.2.§.6.

10 Vtrum prælato præcipienti denunciandum pctm̃ alterius teneatur subditus obedire nisi seruata forma euangelica. ℞.si pctm̃ est publicũ uel in nocumentum p̄ximi fiendũ, dic ꝙ sic.ut.s̃.patet ī prin. idem dic qñ nõ speratur correctio, licet nõ sit in nocumẽtum ut.s̃.dictum est.§.si uero pctm̃ non est ad nocendũ p̄ximo & occultũ & sperat̃ correctio si secrete corrigat̃, ut cõiter dẽt præsumi, nisi sint signa p̄babilia in ꝯriũ, tunc dico ẽm Ri.ubi[f] s̃. ꝙ publicam denunciationẽ dẽt præcedere secreta monitio ex p̄cepto diuino, ꝯ qđ p̄latus nõ põt p̄cipere nec subditus obedire, & si frater se corrigit debeo desistere a publica denũciatione, & sic intellige.2.q.1.si peccauerit.2.q.7.accusatio. Nam ex præcepto Dei teneor si possum sine detrimento boni spũalis illius quem corrigo, famam ipsius non ledere, qa preciosior quã tpalia, & ualet ad bona tpalia, ut de testi. c. testimoniu.[g] de excep. præla. inter dilectos. Item ad bona spũalia qa multi timore infamiæ a pctõ retrahuntur, qui qñ se infamatos considerant, sine freno peccant. unde glo. super illud Mat.18.uade & corripe eum &c. dicit ne publice correctus uerecũdiã perdat, qua perdita in pctõ remaneat,[h] secretarum aũt denunciationem non est necesse p̄cedat monitio: & iõ siue secrete monuerim siue non, siue secrete correxerit se ad meã monitionẽ siue nõ, tenet̃ secrete denũciare p̄lato p̄cipienti, qa ualet ad p̄cauẽda pctã recidiua, nec est

gis Deo &c. Et iõ qñ p̄latus p̄cipit ut sibi dicat qđ qs sciat rit corrigendũ intelligẽdũ est p̄ceptũ sane, ... uo.s.ordie correctionis fraternæ siue p̄cepta fiat cõiter ad oẽs, siue specialiter ad aliquẽ. Sed si p̄latus p̄cipet expsse ꝯ ordinẽ hunc a dño institutũ. Et ipse p̄cipiẽs peccaret & ei obediẽs, quasi ꝯ p̄ceptũ dñi agẽs, uñ non esset ei obedien. qa p̄latus nõ ẽ iudex iudiciorum occultorũ sed solus Deus, unde nõ hẽt p̄tãtẽ p̄cipiẽdi aliqđ in p occultis nisi inq̃tũ p aliqua indicia manifestet, puta p infamiã, uel aliqs suspitiones ī quibus casibus pt prælatus p̄cipere eodẽ mõ sicut & iudex secularis uel ecclesiasticus põt exigere iuramentũ de ueritate dicenda. hæc ille.

est ĩfamæ, fratris præiudiciũ si talis est prælatus qualis esse debet, ratio est, qa qlibet tenet obedire suo plato ĩ his q̃ pertinẽt ad eorũ officiũ, & nõ sunt ꝯ deum uel aĩam, sed sic obedire nõ est ꝯ deũ, imo ẽm deũ & intẽtionẽ euãgelicã, in qua nõ solũ dñs intendit peccatorẽ corrigere, sed etiã correcto de recidiuo pcãuere quia nõ est opus ualẽtibus. Mat. 9. & sic prælatos medicos uoluit esse. Est ẽt de his q̃ ptinẽt ad offm platorũ. Vñ Ber. lib. de dispẽsatiõe & pcepto. c. 5. dicit regularis ꝓfessio q̃ se minor spõte subdidit maiori eque allegat, & cõis eqdẽ pcti reor utrũq. necessitate teneri, unũ fidelis cure, alterũ fidelis obediẽtie. Cura aũt nõ est tãtũ ad curãdũ, sed ẽt ad pseruãdũ a pctõ, qd̃ fieri nõ põt. nisi pctõr correctus ĩ quo est ꝓnitas derelicta cognoscai, nec põt cognosci nisi p te q solus nosti. ergo teneris dicere ad bonũ fratris tui. Vnde uidemus q semel lapsus in pctm̃ carnis, facilius relabit, imo uix retinetur. huius snĩe est Au. sup leui. 5. c. & 22. q. 5. c. hoc uidet. Itẽ Gual. in sum. Guil. de mara. & cõiter oẽs doc. ordinis nr̃i & sctũs Tho in quol. si tñ p signa ual de probabilia & psumptiões quasi uiolẽtas, crederet q platus ex illa denũciatione fratrẽ ĩfamare uellet, tũc crimẽ occultũ fratris tam ueraciter correcti sibi denũciari nõ debet, & hæc qđ d̃ d̃nũciatiõe publica dixi,ᵃ uera sunt ẽm S. Tho. 2. 2.ª q. 33. ar. 7. in grauibus peccatis, non in leuibus, quæ famæ non derogant.

Nec ob.ᵇ his dictum Aug. in regula qui dicit, q pctm̃ fratris prius debet ostendi præposito, quã testibus, qa ut dicit Ric. ubi s̃. q. 2. ibi loqtur ẽm q præpositus est singularis persona, quæ põt & dẽt ꝓdesse magis quam qlibet, sed oñdere plato tanquã ecclesiæ. 1. sicut in loco iudicis residenti dẽt seq testiũ inductionẽ, ut dictũ ĩ prin. huius. c. silr̃ exponit Tho. ubi s̃. q. 8. ad ultimum.

11 Quid de eo q iurauit denunciare oẽ crimẽ qd̃ sciuerit. ℞. q tale iurm̃ debet ĩterptari ut denunciet modo debito. facit. c. ex pte tua ᶜ de cle. nõ resi. cũ si. Et iõ si loqmur de denũciatiõe publica, sic non põt nisi primo mouerit peccãtẽ, scđo q possit ꝓbare eius dictũ. Tertio q monuerit eum pñte uno uel duobus p quos possit ꝓbare monitionẽ, & quarto q noluerit se cõuertere, qa istis deficiẽtibus si reuelaret faceret ꝯ ius diuinũ, & sic peccaret mortaliter, ut no. Che. & Cano. maxĩe in d. c. si peccauerit. Qđ limitauerũ de oĩ pctõ occulto, qđ non habet nocere ꝓximo, ut dictũ est s̃. si uero loquamur de denũciatione secreta fiẽda plato, tũc dic q tenet siue ꝓbare possit, siue nõ, siue monuerit indistincte, si mõ platus sit qualis esse debet alr̃ nõ, ut puta quia crudelis qa bestialis, vł diffamator & hmõi, qa in tali nõ dẽt, nisi ut pius pr̃ orãdo monẽdo, charitatiue inducendo frm ad corrigendũ, ut si nõ põt dimittat eum Deo, & apte ꝓbaĩ in d. c. si peccauerit.

12 Quid si iurauit uel ꝓmisit non denuntiare. ℞. quod si intẽdebat qñ promisit uł iurauit q ẽt ad præceptum superioris uel etiã sine præcepto superioris in pctõ committendo nõ reuelatur, mortaliter peccauit ꝓmittẽdo. & tenet non ob. iuro & ꝓmisione denunciare, in casu in quo denunciatio cadit sub pcepto. In alijs ãt casib. in qbus ẽ de cõsilio nõ tenetur, sed bñ põt denũciare non obstante tali iuramento uel promissione sine pctõ ẽm not. 22. q. 4. in multis capitulis.

13 Vtrũ epõ uł alio supiore pcipiẽte uel qlibet ᵉ q scit qs fecerit tale furtũ, teneaĩ reuelare sub excõicatiõe late snĩæ sit reuelãdum qcqd aliqs scit. ℞. ut colligo ex s̃. dictis. & p ea quæ dicã. ĩ. Inqsitio. §. 1. q aut eps hẽt ĩfamatũ aliquẽ d̃ aliquo, & qa non plene ꝓbaĩ admõet, ut q scit dicat, tũc ĩdistĩcte teneĩ depõere qcqd scit, lʒ nõ pcesserit mõitio, & lʒ nõ possit ꝓbaĩ, qa tũc nõ uenit, ut denũciet sed ut testificeĩ d̃ eo q scit facit. c. 1. de testi. cog. &

sunt. ĩ. excõicatio 3. §. ult. Et quę scripsi post textum. ĩ. furtum. §. 27. Et uide ĩ. inquisitio. §. 11. Et supra celare.

a S. Tho. 2. 2.] Est in rñsione ad quartũ ubi dicit q proclamatiões q̃ fiũt in capitulis religiosorũ sunt de aliqbus leuibus q̃ famæ nõ derogant unde sunt quasi q̃dã cõmemorõnes potius oblitarum culparũ q̃ accusatiões uel denũciatiões si essent tñ talia de qbus frater infamaretur ꝯ pceptũ dñi ageret, & per hunc modũ pctm̃ fratris publicaret. hæc ille.

b Nec ob.] Istđ argumentu uenit ꝯ id qd̃ dictũ est in prin. Vbi hr̃ q ĩ pcõ occulto, secreta dẽt esse monitio &c. Nam si primo ẽm argumentũ debemus dicere plato, ergo nõ est necessaria monitio neque testium inductio. sed respõdet ut hic.

c Ex pte tua] Sanat hr̃ q ille qui iurauit facere residentiã, non uenit ꝯ iuramentum si se absentat pro ecclæ negotiis. Et ...bi fortem expositio... Ab. de cap... nostra... de iu... ubi hr̃ ... neutrum ... spe... Capitulis]. ... in c. ... ad no... de iu...

e Vt quilibet] Adde q scripta

a Quod ibi.notat] Vbi habetur quod quando testimonium est necessarium, quia aliter non potest probari factum iudex põt a prin. cogere fulminãdo sententiam excõicationis ipsos testes ad testificandũ licet alias debeat præcedere monitio & inductio, ut ibi per Abb.

& ista faciunt ad quæstio. Quidam mercator scripsit in libro suo. Confiteor me debitorem talis in centum, & nulla causa inuenitur scripta, nunquid præsumatur depositum? Ioan. And. in additionib. ad specu. in rub. eo. tit. dicit quòd non, adeo ꝙ fide iustior depositorum non teneret ad illud. l. cũ de indebito. §. fi. ff. de proba. l. nuda ratio. ff. de dona. Quod tñ dicit esse uerũ nisi ex præcedentibus præsumi posset ex causa depositi commendata, l. si quis ex argentariis. §. initiũ. ff. de eden. Adde text. in l. 1. ff. eo. in prin. in uer. ut officiũ dat fidei eius commissum, quod ad custodiã rei pertinet, unde tunc dr̃ depositum quũ datum est in custodiã, ergo sequitur ad est præbenda ita custodia, & per consequens non dicitur depositum in casu nostro. Et ita dicit se consuluisse Barba. i rub. extra eo. in facti quæ ſ accidit.

.cog. & qđ ibi no.[a] Fallit hoc ĩ parentib. & filiis qui nec ẽt uolentes ad testimonium aduersus se inuicẽ admittunt. tex. est in l. parentes. C. de testi. & 4. q. 3. §. item parentes est illa. l. parentes, & intelligitur solum de ascendentibus & de descendentibus, nõ collateralib. ẽm glo. in d. §. itẽ. Nec ẽt debent compelli uxor ꝯ uirũ nec socer aduersus generum, priuignum sobrinũ, sobrinam, & ex sobrinis natũ, & eos q ĩ priori gradu sunt, ut 4. q. 3. §. itẽ l. Iul. ponitur in l. lege Iul. pu. iudiciorũ publicorum. ff. de testi. ubi dicit glo. sobrini & sobrinæ sunt qui ex fœmininis puta consobrinis descendunt, sicut consobrini quasi consororini. ut insti. de gra. §. 4. & 6. Hoc limito quando proceditur criminaliter, secus si ciuiliter. ut infra familia. §. 7. Si autem non extat infamie contra aliquem sed in generali inquirit quis fecerit tale quid ut fit communiter, sic tenetur talem admonere ẽm ordinem euangelicum, ut ꝓuideat & emendet quod fecit & satisfaciat episcopo ꝑcipienti, alias si noluerit, tũc si põt probare teneť reuelare, aliter erit excõicatus sed si probare non posset non teneť. Ita tenet glo. in c. sacerdos de pen. dist. 6. & 6. qõne. 1. cap. si omnia & quæstio. 2. placuit & d. cap. si peccauerit. 2. quæst. 7. plerunque. in princi. facit capit. si sacerdos de offic. ord. & ratio est quia tunc requiritur ut denunciator non ut testis. quod not. quia sæpe uenit in practica & per hoc infert Ioa. de pla.[b] insti. de publ. iud quod puniens illum qui scit aliquem commisisse crimen læse maiestatis, quia non denunciauit cum probare non posset, quod tenetur ei ad omne damnum. Et idem tenet Bal. in quodam consilio qđ incipit Quãquam allegata sint multa, unde quando dicitur qui scit intelligitur de scientia probabili. l. qui accusare. C. de eden. facit. l. nostris. C. de calum. si tamen esset talis prælatus qui secrete prouidere uellet deberet sibi secretæ tanquam patri dicere. 22. q. 5. capit. hoc uidetur, sed cum communiter requirant ut procedant iudicialiter nõ teneť, nisi de eo ꝙ ꝓbare põt, & ẽm hoc limita qđ ĩ. dicã furtũ. §. 41. & Vide quod dicam ĩ. familia §. 8.

DEPOSITVM[c] est qđ custodiendũ alicui datũ[d] est ut ff. depo. l. 1. ĩ prin.

1 In quib. consistit depositũ. R. gl. in c. bona fides. e. tit. ꝙ in rebus mobilibus & se mouentibus, nisi forte ubi a pluribus res quæ est in controuersia pro sequestro[e] depo-

b Et per hoc infert Ioan. de pla] Quod licet Bar. sequẽs gl. in l. utrum. ff. de pari. in fi. dicat ꝙ scientes ciuitatis ꝑditionẽ & nõ reuelãtes puniuntur. Idem Bart. in l. 1. §. occisorum. ff. ad silla nianum. Tamẽ Io. de Ana. in rub. de his qui ꝑpri. fi. occi. in ult. col. dicit ꝙ licet opi. Bart. fecerit multos in Italia decapitare, tñ cõtra assessores sequentes & obseruantes opi. Bart. exclamat Bald. in quodã consil. incip. in dei noĩe quanquã multũ eleganter.

c Depositum] Comẽdare idẽ est qđ deponere ut l. cõmẽdare. ff. de uer. sig. ꝙ sic ad Iiam dicit. Et facit l. Lucius prima ĩ prin. in uer. cõmẽdasti. ff. e. Et hoc ẽ uerũ in rebus, secus ĩ hostibus, quia commẽdare accipit ꝓ laudare. l. si uero nõ redi. §. cũ qdẽ. ff. mãdati. Et dicit Hos. in sũma huius ti. in prin. ꝙ depositũ dr̃ inter clericos. i. doctos, commẽdatũ uero dr̃ inter uulgares. Et iõ. c. 1 extra eo. alludit uulgarib. in uer. nõ eccl'iæ commẽdatã & c. Adde ẽt ꝙ illa ꝑpositio de auget. d. l. 1. ff. e. in prin. Hoc est dicere, pono hoc est custodiam rei a me non abdico, sed cũ dico depono, quasi dico deorsum a me pono & separo, & totum alii committo,

d Datum] i. traditum, quia proprietas & possessio penes deponentem manet. Deponere etiam est quasi deorsum a se ponere & separare. Et hoc uidetur totaliter alii committi.

e Pro sequestro] Glo. in c. in ex. ... prima, dicit quod sequester appellatur a ... quem res in litigio deducta communiter a ... ribus deponitur, & huiusmodi depositio non potest fieri nisi a pluribus, quamuis alias & unus & plures deponere possint, d. l. licet hæc gl. in quadam tum hæc glo. exigit quod res sit in iudicium deducta

nit ut in c.examinata.de iud. & in l.licet. [a] ff.depo.1.rñ.

2 Vtrum dñium & possessio ttansferatur in depositariũ. ℞. quod non, sed remanet apud deponentem. [b] d. l. licet.§.1.

3 De qua culpa tenetur depositaribus. ℞ ꝙ regulariter non tenetur nisi de dolo & lata culpa, [c] quia communiter fit gratia deponentis tantum ut patet in d. c. bona fides.& d.l. 1.§.ult.sed in duobus casibus tenetur etiam de leui. Primus si mercedem accipit.pro custodia. [d] d. l. 1. §. si quis seruum & d. cap. bona fides. Secundus si conuenit ut teneretur. d. l.1,§. si conueniatur ubi dr̃ contractus ex cõuentione legẽ accipiunt, dummodo non conueniat ut nõ teneatur de dolo,quia hæc connentio est ꝯ bonos mores & contra bonam fidẽ, & iõ nõ est sequenda.d.§.si cõueniat, & trib. casibus tenetur de læuissima. Primus si causa depositarii [e] apud eum sit res deposita. Secundus si deposito se obtulit, [f] intellige qñ diligentissimum exclusit. Tertius si conuenit.ut in d.l.1.§.sępe euenit de casu fortuito non tenetur nisi fuerit in mora restituendi,uel ex pacto conuenerit d.c. bona fi.

4 Vtrum ecclesia teneatur ꝓ deposito facto prælato ecclesiæ si periit. ℞. ꝙ non, ut patet in c.1. de depo. nisi sit uersum in utilitatem ecclesiæ ut ibidem,secus si factum fuisset ꝑlato cũ cõsensu [g] capituli & aliis solennitatibus q̃ reqrunt̃ ut obliget̃ ecclesię quia est factum ecclesiæ depositũ tũc,& sic tenet̃, [h] aliq tñ tenent ꝙ si depositũ sit factum ad sacristam [i] deputatum ad custodiam uasorũ, & depositorum a prælato & toto capitulo, ecclesia tenetur,ut in gl. in c.1.e.ti.similiter quando prælatus est consuetus bene administrare & gubernare bona ecclesiæ pręsumetur in utilitatem ecclesiæ conuertisse, ita dicit Archidia. in capitu. hoc ius 10. q. 2. & Bartol. in l. ciuitas.ff.si cer. pe. & latius per

ctia ut procedat sequestrum.dicit.d Anton. hoc nõ esse necessarium, sufficit enim super eius iure posse disceptari, licet adhuc res non sit in iudicium deducta. Sed tu considera ꝙ glo.non dicit in iudicium, sed in litigium, quod potest intelligi de litigio extraiudiciali, ut quia forte altercãtes super aliqua conueniunt facere sequestrũ,& postea in iudicio litigare. Item in necessaria sequestratione nõ est opus quod res sit in iudicium deducta, unde si iudex uideat partes concurrere ad aliquã rem, & timeat ne conuolent ad arma debet ante omnia sequestrum facere.ar.l. æquissimum. ff.de usu fru. ut no. Io. de lig. in cle. una ꝯ seq.pos. & fru. inquantum ẽt glo. & autor noster exigit qđ fiat a plurib. hoc procedit in sequestratione uoluntaria.s.quæ fit partium uoluntate secus in necessaria quæ fit [illegible] officio iudicis. Ad hoc [illegible], & c. [illegible] seq.pos.& fru. & cle.1.eo. [illegible] sequestrum autem dr̃ apud quem plures eandẽ rem de qua controuersia est deposuerũt dictus ab eo, quod occurrit uel quasi sequenti eos q contẽdunt cõ[illegible]

a hæc tex.ad literã in l. sequestrũ.ff.de uer.sig. l. licet] hæc sunt uerba tex.licet deponere tã plures quam unus possint, attamen apud sequestrum non nisi plures deponere possunt,nam tunc id fit cũ aliqua res in iudicium deducitur, itaque hoc casu in solidum unusquisque uidetur deposuisse, quod aliter cum omnem rem plures deponunt,quia tunc quisque pro parte dicitur deposuisse. Ex hoc collige [illegible] differentias inter depositum & sequestrum. [illegible] sequestrum sit de re quæ est in controuersia, [illegible] a pluribus, tertio quia insolidum unusquisque quæ tertia non inueniuntur in deposito, ut patet [illegible]. nota. [illegible] P[illegible] de Cast.hoc.

b Apud deponentem] Vnde colligitur alia differentia inter depositum & sequestrum quia apud sequestrum uidetur esse possessio, de quo dic ut per Barto.ibi.

c Lata culpa] Quæ æquiparatur dolo.l.magna negligentia.ff.de uer.sign.

d Pro custodia] Nam tunc agitur locati uel conducti, & ratio est quartæ tenetur de leui culpa, quia cõtractus fit gr̃a utriusque. l.ꝯtractus.ff. de reg. iur. uide supra commodatũ.§.11

e Depositarii] Pone exemplũ in l. si quis nec cãni. ff. si cert. pe.ubi ego uolẽs emere possessionem peto a te mutuo.10. & tu cum non habeas pecuniã & tũc sit necesse ire romã des palium ut uendam & ex illo accipiam. 10.si palium periit ego teneor de leuissima.

f Se obtulit] Isto.n.casu vr̃ fuisse factũ depositum gratia recipientis tñ ad hoc. d. l. si qs. ff.si cer.pet. licet quidã uoluerunt uenire ẽt casum fortuitum,ut sentit gl. in l. 1.§. sæpe. ff.eo. per prædictam. l. si quis.Sed cõmuniter tenetur depositum. Vt sentit glo. 2. in dict.cap.bonafides. Et latius Bar.in l.quod nerua ff.eo.

g Consensu capituli] Sentit gl.in d.c.1.Et Ioa. An. quod si depositum sit factum apud custodem uasorum in præsentia capituli,quod tunc uideatur factum ecclesiæ quod obligetur, sed hoc non placet Innocen.nisi ecclesia aliquod lucrum haberet. l.licet.§.si filius. ff. de pecu. Et hoc etiam placet Pan. qui dicit quod quando ecclesia recipit depositum gratia deponentis tantum,non occurrit sibi ratio, quare magis ecclesia obligetur quam cæteri.

h Et sic tenet̃] Hoc tñ limita s̃m Inn. qđ eccl'ia teneat̃ inquantum ad eam aliquid peruenit de lucro alias secus,& rõ est, quia tũc vr̃ initiũ depositũ gratia utriusque.Et pro dicto Innocen. facit. l. licet.§. filius.ff.de pecu. & uide Panor. in d. ca. bonafides.

i Apud sacristam] Ioan. An.distinguit de sacrista, quia

Bald.in aut.hoc ius.C.de sa. sanct.eccl.

5 Sed quis probabit uersum in utilitatem ecclesiæ. Resp. ꝙ ille qui dicit.l.ei qui. ff.de proba.secundum Inno. in d. ca. 1. & dicit speciale hoc in deposito & in mutuo, ut d. autē. hoc ius & §. is creditor 10. q. 2. sed in deposito non credo ego uerum, nisi quando pro eius satisfactione oporteret uendere res immobiles [a] ecclesiæ, sed quando potest satisfieri de fructibus, nõ oportet probare uersum in utilitatem ecclesiæ ut in dict §.is creditor. Similiter nec in aliis contractibus, excepto mutuo, [b] uide opin. diuersas [c] ca. ꝙ quibusdam de fideiuss.

quia tunc ecclesia non tenetur. Et de deputato ap custodiam depositorum, ꝙ tunc ecclesia teneatur, nec est necessaria præsentia capituli, qa satis est ꝙ semel deputauerit eũ ad tale officium.

a Immobiles]Vel etiam res pratiosas ecclesiæ, & rō est, quia qñ satisfacit d' fructibus sibi præiudicat, & nõ ecclesiæ, eo quia de ipsis habet uiuere.

b Excepto mutuo] Quia non reperit iure cautũ in aliis ẽm Innoc. Si ergo emerem ab ecclesia uel uenderē ei, uel cõmodatum concedo potero agere contra ecclesiam, licet non probē uersum in utilitatem ipsius. Et est not. dictũ, & quotidie allegatur, ratio autē specialitatis in mutuo est, quia sunt prõptiores ad recipiendũ mutuũ & feneratores ad mutuãdũ. Vñ si indifferēter tenet eccl'ia, tũc de facili bona ecclesiæ alienarentur, fuit ergo merito his casibus obuiatum. Et idem est depositum in ciuitate, ut l.ciuitas. ff. si certum.peta. Hoc tamen dictum elegantissime restringit idem Innocen. scilicet quod etiam in mutuo non sit necesse probare uersum in utilitatem ecclesiæ, nisi quando pro satisfactione oportet peruenire ad distractionem rerum immobilium, quasi secus si posset de fructibus satisfacere. dict. §. is creditor. Et ratio est nã prælatus habet liberã administrationem fructuũ, ut in c.cũ nobis.de elec.& in c.is cui.e.tit.lib.6.unde quēadmodũm potest fructus distrahere de nouo contrahendo, ita debet posse pro ꝯtibus initis distrahere.

c Opiniones diuersas]in conscientia.n. stabitur ueritati. Et in locis præallegatis uidebis, quis in ciuitate collegiis uniuersitatibus & pupillis maxime in l.ciuitas.ff.si cer.pet.

d Saluas suas]Simile ẽ in tutore q dicit se nõ fenerasse pecuniam pupilli, quia non inuenit idonea nomina, cum arguatur quòd eo tempore propriam pecuniam bene collocauit, nam præsupponit contra eum secundum Anch. in dict.capitu. bonafides. Et ibi Hostien.limitat nisi probetur, quòd superueniente incendio uel alio fortuito casu non potuit utraque res saluare, quia solum saluauit suas non uidetur sibi imputan. quia prima charitas incipit a seipso. l. præses. C. de seruitu. & aqua. Et Esopus res tua te reperit argumen. res altera cecum, quod tñ uult Barba.in d.cap.bonafides, qñ res meæ erant præciosiores, uel passurus eram graue damnum, secus si meæ erant uiliores, ad hoc quod not. Bar.in l.si ut certo, §.nunc uidendum. ff.commo.facit.l. si lõgius. ff.de iudi.& l.si qs in graui.§. si cũ in l.oēs.ff. ad sillei. Ex his no. ꝙ plus debemus diligere res alienas q̃ nostras, quod patet ex eo qa potius debemus saluare alienas. Concor. istud facit. l. charitas. Itē l. hr̃des.§.nõ tñ ff.famil. herci. ubi sufficit alienis reb. tñã adhibere diligẽtiã sicut & suis. Idē ad literam dr̃ in §.fi.insti. ꝑ so. Et in l.1. ff.de solu.facit lex naturalis. Quæcunq. uul tis & c.c.1. di.1. Sed tu rñde ꝙ nos loquimur pp̃ p̃sumptionē, ut dr̃ hic. Itē & pp ꝯctũ q fit gratia eius cui res cõmittunt, secus in rebus cõibus, ut in d.§.non tñ, q loquit de duobus hr̃dibus.& d.§.fi. qui loquitur de duobus sociis. Et ita ēt loquit. l. si socius socio. ff. ꝑ socio, uel dicendum ẽm Bar.in d.l.1. ff. de sol. ꝙ in rebus alienis debet habere tantã diligentiam sicut diligens paterfam. in cõibus uero tantam quã tũ habet in suis. Et iõ mirabiliter dicit ibi Bar. ꝙ licet negligens in rebus alienis ueniat puniendus.l.si cõstãte.§.si maritus.ff.sol. ma. tñ fallit si res aliena esset cõmissa arbitrio ipsius negligentis, & illud dictũ seqt ibi Cuma. Adde Bal.in l.1.C.de solu. Et facit gl.& ibi Bar.in l.in uenditione.§.1.ff.de bo.iudi. auto.pos.ubi q habet arbitriũ nõ tenet de leui culpa ẽm Inn.hoc exp̃sse tenentem, ut refert Alex. in apost.ad Bar.in d. l. 1.ff.de solu. Sed mirũ ẽ ꝙ fatuitas alicuius noceat alteri ĩ re aliena, vñ dic ꝙ debet attẽdi tp̃s cõmissionis, nã si tũc tp̃is negligens erat in rebus ꝓpriis excusabit in rebus alienis suo arbitrio cõmissis.ar.l.si cũ Cornelius.& l.cũ q.ff.e.tit. C.de his q̃ pe.no.q uldeb.it tenere oppositũ, & p hæc limita. Et sic posset ĩtelligi Bal.i l.1.prima opp. & ad p̃dicta d.l.si ut certo.§.nũc uidẽdum. ff.cõmo.& Barba.in d.c.bonafides.extra co.in primo no.

6 Vtrum depositarius possit res suas præponere depositis quando ambas saluare non põt. ℞. ẽm distinctionem positã.s̃.commodatum.§.16.& licet.dic.capit.bonafides uideatur uelle eum esse in dolo si casu aliquo habet saluas suas [d] depositis perditis, intellige uerum quo ad præsumptionem [e] quæ cessat in foro animæ.

7 Quid si depositum reddatur sed deterioratum. ℞. quòd tenetur quasi redditũ non [f] sit, ut dicit text. in d. l. 1. §. si res deposita, quod intellige si dolo deterioratũ sit, uel etiam culpa quando de culpa tenebatur, quia tunc tenetur restituere uel totam extimationem si de-

e Ad p̃sumptionē]Stabit arbitrio iudicis, q ex uariis cõiecturis p̃sumet dolũ abesse, ex qualitate ergo p̃sonarũ & rerũ iudex p̃sumet dolũ q nõ põt nisi ex cõiecturis ꝓbari.l.dolũ C.d.do.& c.ad fui.li.6

f Quasi redditũ nõ]Secus est in actione ad exhibendum,

dum, quoniam satisfactum est illi actioni, si res deteriorata reddatur, ut seruus eluscatus uel claudus, uel etiam si mutata forma reddatur, ut l. exhibitionis. C. ad exhiben.

a L. I. in prin.] Vbi tractatur de actione quanto minoris, & de redhibitoria.

b Resp. q sic.] Ex quo not. q contractus dependens a uoluntate unius dũtaxat potest dissolui quandoq. Vnde depositũ nõ imitatur naturam aliorum contractuum q a principio regulariter uolũtari sunt ex postfacto necessitatis. l. sicut. C. de act. & obli. hic autem deponens potest mutare uelle suum.

c Etiam si iurasset, Semper subintelligitur illa conditio, si res in eo statu manserit. l. cum quis. in prin. ff. de solu. c. quem admo. extra de iureiu. & etiam arg. q per nouũ casum nouũ datur auxiliũ continuante. de sen. [illegible] & l. de [illegible]. ff. de in[illegible] & etiam [illegible] uerba generalia non extendũtur ad ea q̃ de quib. nõ est uel cogitatũ. 11. q. 3. an [illegible] 22. q. 2. beatus. de resti. spo. audita. de deci. [illegible] multiplici. & ff. de transac. cum aquiliana. & d. [illegible] est tex. August. super Psal. 5.

d [illegible]tur] Hoc enim suadet iustitia, quæ unicuique reddit q suum est.

e Apud proprietarium] Exemplum q si fur subtraxerit uel fer[illegible] titii librum, & cum apud patrem [illegible] inuocatur depositum, & ille pater hoc [illegible] proprietarius uel si fur subtrahit ali[illegible] ignorat & apud eum deponit non tenetur [illegible], & si pur restituat habet conditionem [illegible] ad repetendum. Ex his no. q licet bonafides exigat de iuregentium seu naturali, q res depositi restituatur, tamen fallit nisi alia cã extrinseca impediat, seu ratio specialis, uñ æquitas nõ est considerãda mere s̃m iusgentium, sed mixtim habito respectu ad præcepta ciuilia & prætoria, ut in primo casu. d. l. bonafides. Ad hoc uide Bar. in l. fideiussor. §. quædam. ff. mandati. & Bal. in l. in ementis. I. q. C. de contrahen. emp.

f Respõ. q nõ] ad hoc tex. in l. pe. C. deposi. qui omnino negat compensationem fieri. Et ibi ponitur ratio, quia cõtractus est in bonafide fundatus, unde non debet ad perfidiam trahi. Ratio etiam allegari potest qa cõmuniter res in specie deponuntur in quibus cadere potest affectio. Et compensatio ẽ debiti & crediti contributio, l. I. ff. de compẽsatio: o regulariter nõ admittitur, nisi in his quæ functionẽ in genere recipiunt. Fallit tamen in except. spoliationis, q̃ agenti depositi potest opponi. Ita dixit gloss. no. in c. 2. de or. cogni. in uersi. excep. Et illam glo opin. dicit ibi Pan. esse cõmunem. Et hoc odio spoliantis, & fauorabilior est quæstio spoliationis quàm actio depositi, ut ibi dicit gloss. & adde Anchara. consi. 446. ubi consuluit unus ex duobus contrahentibus, deposuit pecuniam penes tertium, ut illam daret alteri contrahenti, cum pacto de non reuocando depositum. [illegible] contrahens non seruauit pacta contractus consulat q depositarius non tenetur illi dare depositum. Limita secundo nisi depositum fieret ex conditione illicita, puta duo inimici conueniunt q offensus possit facere competentem uindictam, & factum est depositum mille librarum ut si contingat uindictam fieri soluatur bannum de illa pecunia, ut uindicans petit instrumentum depositi, ut illud exigat, dicendum quòd non potest, quia illud depositum fuit

terioratio talis sit q inutile factum est deponenti, aut si non saltem quanto deterius, ar. eorum quæ nota. in l. I. in princ.[a] ff. de edil. edict.

8 Quid si hæres aut alius distraxit depositum factũ mortuo. R. q si dolosæ fecit tenetur, si autem ignorans rem depositã & bonafidæ distraxit non tenetur, nisi de eo qđ ad eum peruenit. Similiter dic in commodato, ut in l. I. § ultimo. & l. sed & si non sit hæres. ff. eo. tit. Quod si minus uendidit uel pretiũ nondum exegit sine dolo, tunc actiones tantum præstabit deponenti, aut commodanti, ut in l. 2. ff. depo. Si uero rẽ possit redimere & præstare nec uelit, non caret culpa, id est dolo. ut l. plane. ff. deposi. iuncta. l. dolus. ff. man. Et ideo tenetur.

9 Vtrum depositor posit reuocare depositum semper quando uult. R. q sic[b] d. c. bonafides, etiam si deposuisset ut sibi redderetur certo tẽpore. ut in d. l. prima. §. si deposuero.

10 Vtrum semper sit reddendum depositũ quando petitur. R. q regulariter sic. ar. d. §. si deposuero, & d. c. bonafides, imo denegans cõmittit furtũ, & condẽnatus suo nomine efficitur infamis. C. de posi. l. qui depositũ, & no. suo nomine, qa si procuratorio, tutorio, curatorio, uel defensorio noĩe cõdemneť, non efficiť infamis, ut in l. furti. §. si qs alieno. ff. de his qui nõta. infa. Fallit tñ hoc scilicet q teneatur reddere in 4. casib Primus qñ quis gladio deposito efficitur furiosus, & sic eũ petit non teneť etiam si iurasset[c] semper reddere quando petet. 22. q. 2. ne quis. §. illud. Secundus si deponẽs post depositum fuit deportatus & bona eius publicata sunt, qa in publicum deferendum est depositum non ei qui deposuit. ut l. bona fides. in princi. ff. deposi. Tertius quando fur & dñs concurrunt in petitione, quia dñs præponitur.[d] d. l. bonafides. §. primo. Quartus quãdo fur deposuit apud dominum cui surripuit uel apud proprietarium,[e] ut in d. l. bonafides. §. fi.

11 Vtrum causa compensationis posit retinere depositũ. Respon. q non, ut in dict. ca. bonafides, & est singulare

fuit factum ex causa illicita. Ita dixerunt Bal. & Salyc. in l. penes. C. deposi.

a In deposito] Regula nãque est ꝙ admittitur cõpensatio, fallit in deposito, & fuit hoc priuilegium inductum ne in fraudẽ allegaretur cõpensatio causa differenti restitutionem depositi. Et sic contractus depositi, qui multis innititur bonæ fidei redundaret in perfidiam.

b Dominus] Vbi exceptio firmat regulã in aliis.

c Directa] Quę debiti & crediti inter se contributio, indirecta autem est, ut si retineam ꝑ debito meo donec mihi satisfacias.

d Indirecta] Vt est in retentione. Nam licet regulariter quis non possit uti retentione alterius rei, ut l. fi. C. commo. fallit tamen propter expensas, unde si deposuisti apud me æquum cui feci expensas possum æquum retinere donec restitues expensas. glo. est in l. pen. C. eod. titu. & ibi Bal. & Sal. facit l. necessarias. §. fi. ff. de pig. ac. Similiter scriptor potest retinere quinternos donec sibi soluatur l. si non sortem. §. si centum. & ibi Bar. & docto. ff. de condi. indebi. Idem in sartore cæterisque artificibus qui possunt retinere rem in qua desudarunt donec eis solutio fiat. Facit quod no. Ange. in l. nummularios. §. quidam. ff. de eden. Similiter si quis fecit expensas in funeralibus scholaris potest eius libros retinere donec sit sibi satisfactũ. Bal. in l. 1. C. ob chirographariam pecul. & in l. in restituenda, per illum tex. C. commo. & in d. l. fi. C. commo. licet regulariter in libris scholariũ non possit fieri exequutio. glo. fin. in l. nepos proculo. ff. de uerbo. signifi. pro qua uide quod no. Bal. in rub. C. qui bo. ce. poss. Similiter hæres clerici mortui potest retinere expẽsas quas fecit clericus mortuus in beneficio de patrimonio suo. Abb. in cap. de multa. 4. col. de preben. Adde ꝙ etiam mulier fauore dotis potest uti retentione puta de domo mariti donec sibi soluatur dos secundum intellectum Bar. & aliorum. in l. si filio. prima in prin. ff. sol. ma. Idem Bal. in l. pe. C. de pign. ac. in l. pe. C. de non nu. pecu. in l. 1. C. de ser. pign. da. ma. Et in l. cum tibi. C. qui po. in pig. ha. Addo etiam ꝙ quando est aliquid datum alicui pro debito putatiuo ꝙ potest retinere illud pro uero debito. glo. est in l. si non sortem. §. libertus. ff. de condi. & demnn. & ibi Bar. no. cætera supple ut per Alexan. in d. §. si centum. in apostil. & adde Ioan. de Ana. consi. 22. ultima alia dubia.

in deposito, [a] licet in aliis sit secus per regulam 22. qõ. 7. dñs [b] quod uerũ est de cõpensatione directa, [c] sed de compensatione indirecta [d] loquendo bene potest fieri ĩ conscient. & simpliciter de quibuscunq;, ut supra cõpensatio. §. 2. licet quo ad forũ cõtentiosum foret distinguendum, præsertim quando dolosæ denegat facere debitũ.

12 Vtrum depositarius possit uti re deposita. ℞. ꝙ nõ alias cõmittit furtum, ut l. qui fur tũ. ff. de condi. fur. Fallit hoc in duobus casibus. Primus si pecunia non obsignata [e] deponatur. l. quintus. ff. deposi. secus si signata. l. si sacculũ. ff. deposi. & idem dic de quibuscunque quæ cõsistunt in numero põdere & mẽsura eadẽ ratione. Secundus si putauit dominum permissurum. ff. de fur. l. qui re. [f] in prin.

13 Vtrũ aliquis possit rẽ suam apud alium depositã furtim accipere. ℞. secundum S. Thom. 2. 2. q. 66. ar. 5. ꝙ nõ, quia grauat depositariũ ad restituendũ, uel se ostendẽdũ immunem, & ideo si facit, tenet cũ releuare, quod ipse depositarius sciuisset rẽ depositam iniuste detentam a deponẽte, uel nisi uero dño eã petente simul cũ vsurpatore eã sibi denegasset, qa cũ iniuste eam teneat uidetur ꝙ sine peccato furxit nam contra furem est præsumptio, de domino non permissuro, quandoquidem nemo suum iactare præsumatur & facit. l. qui eas. §. uetare. ff. de fur. & ideo nisi fur ostendat aliqua indicia uerisimilia propter quæ sit credendum ipsum dñm permissurũ non credetur ei, uide Inno. in c. 2. de consti. & Bal. in l. falsus. C. de fur. & quod dicit gl. in d. §. recte. & in §. alie. insti. de act. quod creditur fieri ad hoc ut furti actione liberetur, quia in his quæ dependent a uoluntate nostra statur dicto modo cum sacramento hoc procedit, nisi sit iuris pręsumptio contra asserentem. ar. C. de iniur. l. si non conuicii. Vide Ioan. An. post Inno. in d. c. 2. de consti. & faciunt no. in regula præsumitor in 6 & per Pau. de Lia. in cle. constitutus. de elect. & glo. in cle. 1. in uer. commodatus a [illegible] pœnis, & sic tene quia alias fur nunquam a furto punietur uno fortius, ꝙ nec credendũ est dño si dicat hanc fuisse uoluntatem suam, quia confessio istius dñi non debet publico præiudicare, nisi appareant aliqua indicia de suo consensu, ut quia erat consanguineus uel amicus, uel referat parua, uel [illegible] uis de facili consuetus erat concedere talia. Alias [illegible] furem euadere faceret, hæc Bar. in d. §. recte. & idem Bar. in l. transigere. C. de transa. in l. 1. §. & post operis, de ope. no. nun. & quæ not. in l. 1. §. usque [illegible] ff. de iniu. ubi si iniuria remittatur non propterea extinguitur quòd non possit criminaliter [illegible] ri, & concor. Bal. in l. falsus. C. de fur. & quod [illegible] Bal. & Ange. in l. qui iure familiaritatis. ff. de acqui. ren. pos. Bal. in l. si fine. C. ad uelle[illegible]. & omnino Sal. in l. 1. C. communia de leg. ulti. col. & omnino Sal. in d. l. si non conuicii. C. de iniur.

e Obsignata] Ratio est quando pecunia quæ datur numerata transit in dominium recipientis, unde ea utendo non contractat rem alienam, tenetur tamẽ ad interesse.

f L. qui re.] Dicitur ibi ꝙ si putauit dominium permissurum quod res deposita uel cõmodata uius est furti non tenebitur, & facit d. l. si sacculũ. §. 1. ff. depo. & l. inter omnes. §. recte. ff. de fur. Nunquid autẽ sit credendũ ei qui in iudicio conuentus dicat se putasse dñm permissurum. Bar. in d. §. recte. dicit se secundum mentem gloss. in §. si placuit. insti. de fur. ꝙ si ab initio habuit dñi uoluntatẽ, ut quia res erat apud uel ei cõmodata potest credi, secus si furtim subtra-

Sibi

tim possit sibi auferri.[a] ar.l. ancillæ.C.de fur.& l.bona fi des.ff.deposi.

14 Cui credendum est qñ depositū non est ostensum depositario seu tabernario, ut puta quia deposuit bursam uel sacculū plenū, tñ nō ostēdit qd erat intus & quātū R. Mathe. in cle. ne in agro. de sta.mo.in §.sane, q non credetur deponenti, nisi probet, neq; stabitur eius iuramēto, quia iuramentum non datur nisi quando præcedit semiplena probatio[b] ut in c.fi.qd̄ metus cā, uide ī.nauta.§. 1.

15 Qūo teneatur tabernarius & nauta & huiusmodi de his quæ deponunt apud eos, uide. ī.nauta. in princ.

16 Ad quid teneatur deputatus ad custodiam librorum, uide s̄.custos.in princip.

DERISIO s̄m S.Thom. 2.2.q.75. est cum aliquis malū alicuius malū alicuius personę uel defectum in ludum uel risum ponit, ut erubescat & uerecundetur. Et propterea differt a cōuicio seu cōtumelia, quia sicut finis ipsius est ut tollat honorē, sic deridens intendit ut erubescat. Fit autē derisio in uerbo cachino, & sic est derisio. Aliqñ fit naso rugato, & sic est subsannatio, aliqñ facti, & sic est illusio, tñ in fidē sunt ut no.glos.sup Psal. Qui habitat in cælis irridebit eos.

Vtrū sit mortale peccatū. R. qui.s̄.ibidē q sic, qñ irridendo oīno paruipendit aliquē & tā uilē existimat ut de eius malo nō sit curādū sed sit p ludo habēdū, & tāto grauius q̄to magis tenet̄ reuereri eū. Vñ irrisio dei est grauissimū pcīn.[c] Secūdū locū tenet irrisio scōrū, & sacrorū. Tertium parētū & p̄latorū propterea chā fuit maledictus. 2. qō. 7. snia. 15.q.5.c.1.[d] Quartum iustorū q̄ grauis est,[e] qa multi bñ agēdo retrahunt, irridere aūt de malo pximi inquātū est leue seu paruū & sine notabili uilificatione pximi uel pturbatione, erit ueniale pcīn s̄m Alex.2.2.titu. de derisione.q.37.ar.5.

DESPERATIO Est quādo ex falsa extimatione pp pc̄tā q̄ fecit uel boua q̄ omisit desperat de dei misericordia, credēs deū nolle, uel nō posse sibi parcere, uel ī grām recipe.

1 Vtrū sit grauissimū pcōrū. R. q ex parte nostra est grauius q̄ odiū dei, qa per spēcie reuocamur a malis & introducimur ad bona psequenda ideo sublata spē hoīes infrenatæ labunt̄ in pcā, & a bonis retrahunt̄. Vnde gl.sup illud prouer.24.si desperaueris.[f] Nihil execrabilius desperatione, quā q̄ habet & in generalibus huius uitæ laborib. [& qd̄ peius est] in fidei certitudine cōstātiā pdit, & Isi de sum.bo.perpetrare flagitium aliquod mors est, desperare est descēdere ī infernū. Odiū tñ dei quod puenit ex eo quod uolūtas hoīs diuinæ bonitati cōtrariat̄, s̄m se est grauius pcīn similiter infidelitas, & intellige q est grauissimū pcīn qñ homo scienter & aduertēter tenet q deus nolit pcere penitentib. & grām dare redeūtib. qa sicut motus spei q cōformiter se habet ad extimationē ueram laudabilis est & meritorius sic motus oppositus. s. desperationis q se cōformat extimationi falsæ de deo est uiciosus & mortale pcīn & grauissimū, secus si desperatio esset in subito & in deliberatio motu cū aliquotiēs ex cōplexione naturæ causet̄, qa esset ueniale uel nullū peccatum hæc ex Tho.2.2.q.20.ar.3.& Alexan.[g]

2 Desperatio aliqñ prouenit ex accidia qa pp tristitiā quā cōcipit erga bonū desperat posse p se uel per alium illud perficere. aliquando procedit ex luxuria qua homo deditus delectationibus venereis fastidit bona spiritualia & non sperat ea quasi bona ardua aliquando ex auaritia quæ hominē q habet multa restituere ligat ut desperet. Aliqñ ex naturæ cōplexiōe, qua hō meleco

[a] Sibi auferri] Concurrentib. tamen his quæ notantur infra furtum.§.40.q uero acciperet rē suam apud alii iniuste detentam, peccat quidem, nō qa grauet eum q detinet, nec tenetur ad restitutionem aliqd, sed peccat contra cōem iustitiā, dū ipse sibi usurpat rei suę iudicium iuris ordine prætermisso, & ideo tenetur deo satisfacere & darē operā ut scādalū proximorum sedetur, si inde ortū est, hæc Tho. iura quæ hic allegā tur parum uel nihil faciūt iudicio meo.

[b] Probatio] Vide quę notaui. ī.bennum.§.1. ubi dixi q iter esse quod surgit ex maleficio probatur p iusiurandū. Vide Cat. in d.cle. ne in agro [illegible]

[c] Peccatū grauissimū [illegible] Cat. expro[illegible] & quem [illegible] quem [illegible] uocē [illegible] leuasti [illegible] oculos [illegible] Ad sanctum Is[illegible]

[d] Ca. [illegible] Vide [illegible] Ocu[illegible] & q [illegible] cor[illegible] equilg.

[e] Quæ grauis est] Nā honor est præmiū uirtutis & ideo ī eos dr̄ Iob.12. deridetur iusti simplicitas.

[f] Si desperaueris] Lapsus in die angustiæ īminuetur fortitudo tua.

[g] Ale.]2.2.tracta. de desperatione.q.48.ar.9.cum seq.

licus incidit in eam. [a]

3 Vtrum sit de aliquo desperandum in hac uita. R. ꝙ nõ. c.nemo.de pœ dist.7.26.q.6. c.his qui in infirmitate.& c. si pbyter,& c.agnouimus. [b]

DETRACTIO Est alienæ famæ per occulta uerba denigratio. Et dicitur occulta respectu eius de quo dicunt, quia in eius absentia pferunt. Et differt [c] secundũ Tho.2.2.q.73.a contumelia, quia cõtumeliosus per aperta uerba dicta in faciẽ intendit derogare honori [d] detractor [e] uero in absentia pximi eius famam lædit, & sic patet ꝙ ĩ modo quia iste occulte, ille aperte, & in fine differt, quia iste famam, ille honorem auferre intendit.

1 Quot modis fit detractio. R. ſm Alexand.2.2.tractatu eo.q.36.arti.48.& sequen ꝙ septem modis. Primus est occultatiuus [f] quãdo quod esset manifestandũ necessario ad honorẽ & salutẽ animarũ non uult propalare, unde Gilbertus. Grauius inquit rapacitas, cũ uerã alterius gloriã & si mendatio non corrũpis silentio preteris. Secundus est negatiuus, scilicet cũ negat sciẽter alterius bonũ, scilicet dicẽdo non est uerũ ꝙ talis sit bonus. [g] Tertius est deprauatiuus, [h] scilicet cũ dicit bonũ factũ, sed mala intentione, seu quia secuta tot scandala sunt & huiusmodi, contra illud, 11.q.3.c.Veh q dicitis &c. Quartus est uenenatiuus, scilicet cũ mala immiscentur bonis, sicut fit cõmuniter quia dicũt prius bona postea addunt mala, & huiusmodi. Quintus est publicatiuus, scilicet cum occulta peccata manifestat his qbus nõ debet aut ordine quo nõ debet. Sextus est augmentatiuus, scilicet addendo uel ex modo loquendi aggrauãdo factũ. Septimus est inuentiuus, scilicet falsa crimina imponẽdo, siue prædicti modi fiãt uerbis claris siue obscuris, siue signis uel literis, aut alio modo æquiualenti, quia factis & signis loqmur de spon.cum apud & c.tuæ.

2 Vtrum sit mortale peccatũ R. ut colligo ex doctrina Ale.ubi s.& Tho.ubi s. ꝙ tripliciter dr̃ qs detractor. Primo modo formaliter, & hic est ille q dicit occultat negat &c.qdam q̃ de se non sunt in infamiã proximi, sed tñ ea intentione ut diffameẽ, & talis semp peccat mortaliter. facit.c.cũ uolũtariæ.de sen.ex. cũ si. Non tenetur tamen ad restitutionẽ famæ. Secundo modo dr̃ qs detractor materialiter tm̃, & est ille q non aĩo infamãdi sed ex loquacitate uel alio modo ĩdebito, occultãdo negãdo, uerba pfert infamiã proximi, & si talis occultatio, negatio &c.de se infamãt, puta qa sunt contra honestatẽ uitæ & morũ & apud illũ uel illos qbus occultat negat &c.sequiẽ infamia pximi cõtra quẽ taliter detrahit tũc mortaliter peccat.ar.c.sæpe cõtingit. & ca. hi q.l.di. si uero de se talia si infamãt, puta qa possunt intelligi ita de culpa ueniali sicut de mortali, sicut cũ qs dicit talis est magnus superb. alterus, auarus, iracundus, & huiusmodi, quæ possunt accipi & p primo motu q est uenialis & etiam pro pcõ mortali, tũc non peccat mortaliter talis pferẽs ex loquacitate, qa si ... audiẽtes scãdalizãtur est eis imput... de reg.iur. ciãt ꝫ illud, estote misericordes, debebant interpretari quia in meliorẽ partẽ ... Idem dicendum in his quæ sunt medi ca

a Incidit in eam] Hoc ex S. Th. ubi s.ar.4.

b Agnouimus] Nam quilibet dũ uiuit potest saluus fieri.

c Et differt] No. pro intelligentia, ꝙ differentia est inter detractionẽ, cõtumeliã, conuiciũ, improperium, & susurrationẽ. Cõtumelia ſm Tho.2.2. q.72. ẽ expressio defectus alicuius corã eo p uerba ad ipsum dehonorandum. Et si fiat aĩo corrigẽdi nullum est pctm̃, quia ẽt sancti hoc faciũt Lucæ. 24. o stulti & tardi.&c. Et Mathæ.15. Hypocrite bene pphætauit &c. Et Gal.2.O insensati Galathæ. Si aũt fiat aĩo solaciãdi, aut nullum est peccatũ, aut ueniale, dũmodo fiat discretæ, qa ludus noxius ẽ in culpa.2.q.7. c.qualis. Si aũt fiat animo iniuriandi est pctm̃ mortale, quia contra charitatem Matthæ.5. Qui dixerit fri suo fatue &c. Conuicium est cũ refertur defectus naturæ uel pœne, ut q diceret cœco. O cœcæ &c.aĩo iniuriandi primi. Respon.primo. Fœnena q multos habebat filios improperauit Annæ &c.amisit illos. Improperium est cum refert beneficii sibi collatũ ad ipsos cõfundi. Contra quos dr̃ ecclesia.41. Cu dederis ne improperes. Susurratio est cũ refertur malũ de alio in eius absentia ut pnat discordia.

d Honori] Ci. refertur defectus culpe siue ſm ueritatẽ, siue nõ in uituperiũ alicuius.

e Detractio] est qui bonũ proximi inquantũ potest minuit: uel detractio ẽ locutio, & inuidia procedẽs bona aliorum dengrans, hoc Vg.de S.u ce...

f Occultatiuus] Ponatur exemplum de militibus qui Christi resurrectionem noluerunt propalare.

g Sit bonus] dicit tamen gl. in c.homicidiorum.de pœ.di. stinct. 1. ꝙ talis peccat i spiritũ sanctũ.

h Deprauatiuus] Quando dicitur etiam bonum factum esse mala intentione Lucæ.11. in Belzebub princi. dæmo. &c. & de cæco nato.&c.Ioan. 9.

cæ importantiæ, puta pecca ta uenialia quę cõiter non infamant. Idẽ similiter dic ₰m Sco.in 4.distin.15.q 4.de eo qui ex loquacitate dicit se audiuisse aliqua mala in materia proximi. Ratio qa talis ex natura actus nõ aufert illi famã in opinione audientis, quia qui cito credit leuis est corde dũmodo aliquid nõ addat quo prouocentur audientes ad credendũ quia tunc esset mortale ₰m Lan.ubi.s̃. Similiter si ille cui dicit habebat eum ꝑ scelerato, quia iam infamatus erat apud eum de aliis, & si non de isto. Tertio modo dicitur [a] quis detractor materialiter & formaliter quãdo.s.occultat uel negat, uel dicit uerba infamatoria & cum intentione infamandi, & talis sine dubio magis mortaliter peccat q̃ raptores rerũ.6.q.1.ex merito & c.deteriores. Et ꝙ detractio sit mortale [b] peccatũ ex se facit.ca. accusatio.2.q.7.& ca.nemo peritorium.11.q.3.& ca.homicidiorum de pœn.dist.1.& c clericus.el 2.46.distin.

3 Verũ ille qui per detractionẽ suã abstulit famã ꝓximi teneatur ad restitutionẽ. ℞. ₰m oẽs docto in 4.dist.14.ꝙ sic, sicut qui res rapuit alienas, distingue tñ sic.aut occultatio negatio & similia de sui natura erant infamatoria & ea occultauit negauit & c.ei qui bonam opinionem habebat de ꝓximo ex quibus nunc malam habet nec sciuit aliunde & sic indistincte tenetur scilicet si dixit uerum sine mendatio excusando proximum scilicet ꝙ male dixit, & ꝙ nõ credat si occultauit reuelando & huiusmodi. [c] Si uero imposuit falsum dicẽdo se mẽdaciter dixisse & si deberet remanere infamatus, qa magis tenetur seruare famã iuste ꝓximo q̃ iniuste sibi, uñ si in publico dixit retractet in publico, [d] si in occulto [e] in occulto. Fallit hoc in septẽ casib. Primus qñ sequeret̃ maior infamatio, utputa quia non amplius forte recordantur, & ꝓpterea qñ uult restituere famã dicat de eo malo ꝙ dixi de tali nõ credatis nec specificet q d. Secũdus casus qñ restitutio nõ posset fieri sine periculo probabili alicuius mortalis pcĩ uel mortis corporalis & huiusmodi, qa tũc cũ tale malũ sit ꝓponendũ famæ nõ tenet̃. Aduertẽdũ tñ ₰m doc.ꝙ qñ restitutio famæ nõ põt fieri infamatori, tenet̃ ad aliquod æquiualens in rebus.ar.c. ecclesia S. Marię ut li.pen.ni.inno. Tertius qñ dixit his qbus debebat, puta plato ꝑ denũciationẽ aut accusationẽ, uel his qui poterant prodesse non obesse. Quartus qñ talia de sui natura nõ erãt infamatoria, puta qa poterant interpretari in peccatum ueniale. Quintus qñ dixit se audiuisse nihil ipse addẽdo ex quo credulitatẽ faceret, & sic nõ tenetur ad restitutionem ₰m Sco.in 4.& Landul.& Asten. addit tamẽ Asten.ꝙ si sequatur infamia nihilominus tenetur quãuis simpliciter dixerit se audiuisse nihil addẽdo. Scot. uero dicit ꝙ uidetur durum dicere, ꝙ exeat [f] genus peccati uenialis quando ex inconsideratione talia refert. Sextus casus est quando ille cui dixerat sciuit per aliam uiam postea, utputa ꝙ tunc erat secretum nunc publicatum est ꝑ alios.

a Tertio modo di] De materia u.de Spe. tit.de acc.uers. itẽ ꝙ est cõparator, & Car.in cle.religiosi, de priuil. dicit ex mente Zẽze.ꝙ detrahentẽ deus dei sequitur. 23.q.4.nimiũ. & c.qui peccat. Vide Inn. in c. cũ primo, i gl. i uer. criminis. de accu. Et proprie detractor est q falsum imponit oino occultũ publicat, ut sunt nõnulli. 2.qũ.7.& c. detractores.3.qũ. 4.c.q ambulat. 5.q.5.& §.seq. 11.q.3 c.in cunctis.& ca. inter uerba.

b Sit mortale] Quia enim fama est inter res tẽporales ꝓciosior, & per eius defectũ impeditur hõ a multis agẽdis, ideo detractio ꝑ se loquẽdo ĩ pcõm mortale. Cũ detractorib. igitur ne cõm scearis qñ repeute surget pditio eorũ, & ruinã utriusq. qs nouit. Prouer.24.sup quo gloss. hoc uicio detractio [illegible] periclitatur pene totũ genus humanũ.

c [illegible] maximo. [illegible] Debet.n.uti [illegible], nõ credat eum esse talem, male. n. [illegible] fatuæ. [illegible] quidem [illegible] quod [illegible] est uerum

publicũ. Et hæc persuasio bona est, qnia quilibet debet præsumi bonus donec ꝓbetur cõtrariũ, ut in c.1.de seru.in or.fa. Vbi tractat̃ illa materia, qñ eps̃ interrogat ꝓsentantẽ cleri cũ ordinandũ, scis illum dignum &c.

d In publico] Imo aufert sibi illã iniustã laudẽ, q̃ iste post accusationẽ in iustã indignus est.

e Si i̅ occulto] Vnde Card. in cle.religiosi, de priui.dicit ꝙ tenet̃ restituere bonã famã per oĩa loca per q̃ detraxerunt & ꝑ alia ad q̃ fama conuolauit cũ dictũ unius sæpe in talib. sequatur multitudo, unde uersus. Fama repleta malis uelocibus euolat alis. Fama boni lẽte uolat inuidia retinente, alias nõ dimittetur peccatum nisi restituatur ablatũ. cap.cum tu. de usu.

f Exeat] a scãdalo tam n pusillorum oportet cauere, iuxta illud Pau. Si proximum scãdalizẽ carnes non manducabo in æternum Et multi sunt tales pusilli leues ad credendum mala, ideo est periculosum eis talia audita ex relatu referre.

Et si fiat hoc animo ledendi scilicet illũ de quo est sermo nõ est facile excusare quin sit contra charitatem & per consequẽs mortale pctm̃. hæc Sco.

a Sic credebat] Sed nũquid talis peccauit mortalr̃ sic negando. Dicit Sco. Iuste quod iustũ est exequaris. Vñ respu. oĩa mala puniri nõ dẽt, sed ea sola quæ corã iudice pñt legitime ꝓbari. Et ideo tollit obiectio q̃ posset fieri ꝙ ledit resp. quia imo nõ ledit si diuinũ iudiciũ excedat iudiciũ eius, ut aliqua reseruent diuino iudicio sup q̃ non põt esse iustũ iudicium reipub. qa hõ uidet ea q̃ parent. Nec est ꝑniciosum ꝯ accusantem, quia imo sibiipsi perniciosus est, & sibi imputet si aliis ĩfamia sequitur, ex quo attentauit q ꝓbare nõ potuit. Accusatus aũt innocentiã suã defendit in publico ubi nõ ẽ nocens, nec hñdus ꝓ nocente donec fuerit cõuictus, sed qa bonarũ mentiũ est ibi culpam agnoscere etiã ubi nõ est c. ad eius 5. di. ideo in tali casu qñ accusatus negauit tutũ est pœnitere indistĩcte de hoc tan q̃ de tali quale

Septimus quando ille omnino erat infamis saltem apud illos cũ qbus detraxit cũ eo.

4 Vtrum ille qui infamauit proximum indirecte scilicet negando crimen sibi impositum ab accusatore in iudicio aut denunciatore teneatur. ℞. sm̃ Sco. ubi. s̃. ꝙ non tenetur peccatum suum ĩ iudicio confiteri, nisi modo & ordine de quo. s̃. Cõfessio delicti. & ideo sibi imputet q accusat de quo nõ põt ꝓbare. con cor. Ric. ibidẽ ar. 5. q. 3. debet tñ p uerba sobria excusare eum dicendo non credatis ꝙ maligne ꝓcesserit, sed sic credebat [a] aut aliquis eũ seduxerit & huiusmodi.

5 Vtrũ audiẽs detractionem peccet mortaliter. ℞. secundũ Tho. 2. 2. qõ. 73. ar. 4. ꝙ cõsentire per audiẽtiam detractioni põt esse dupliciter. Vno modo directe qñ scilicet qs inducit aliũ ad peccatũ detractionis uel placet ei propter odium quod habet ad eum cui detrahitur, & sic est equale peccatum cum detractore. Et ideo si detractio erit mortalis sic & auditio ad Ro. 1. nõ solum qui faciunt sed qui consentiũt. facit. c. nõ solum. 11. q. 3. Alio modo consentit qs indirecte scilicet qñ nõ resistit cũ resistere possit. Et hoc cõtigit aliqñ nõ qa pctm̃ ei placeat, sed propter timorem humanum uel negligentiam, aut uerecũdiam, & tunc aliquando est mortale, puta qa prælatus qui tenetur cõpescere, uel propter scãdalũ, aut qa præponit timorẽ humanum charitati Dei. als ueniale [b] est cõcor. Alex. ubi. s̃.

6 Vtrum infamans seipsũ dicendo aliqua mala quæ non commisit peccet mortaliter ℞. ꝙ si facit propter tormenta euitanda, sicut faciũt illi q ad torturã ponũtur. non peccat. sed licite fieri põt. qa talis confessio facta sali metu non ualet nec etiam si fiat ꝯ alium, sed si non fiat ex tali metu peccat mortaliter. & tenetur retractare. ar. c. non sunt audiendi. 11. q. 3. glo. tñ in c. 1. 15. q. 6. tenet ꝙ etiam si facit propter tormẽta peccat mortaliter. sed ei nõ credo. quia non est mendacium pernitiosum nisi forte in casu qñ ratificaret post tormenta ex qua ratificatione esset occidẽdus ipse uel alius dam nificandus, quia sic mortalr̃ peccaret, tenẽtur retractare quo ad id quod falsæ dixit de alio sed quo ad id quod dixit de se si pp dolorem tormẽtorũ quẽ timeret iterũ sibi infligi potius ꝑeligeret mori q̃ ipm pati. credo nõ tenerentur de necessitate retractare. [c]

DIACONVS debet assistere sacerdotibus ministrare in oĩbus quæ agũtur in sacramentis Christi prædicare euangeliũ donare pacẽ & annũciare. 25. di. perlectis. §. ad diaconum. & 93. dist. in multis capitulis.

1 Vtrum possit dispensare corpus Christi. ℞. ꝙ non de conse. dist. 2. peruenit. nisi necessitate cogẽte de iussu epi uel præsbyteri. 93. di. præsente. uel si longe esset eps uel præsbyter & necessitas cogeret posset sine alia licẽtia. ea. d. c. diacones.

2 Vtrum diaconus indutus ad cantandũ euangeliũ possit cantare in choro. ℞. Hug. in c. S. Romana. 92. di. tenet ꝙ non. & si facit excõicatus est. ut in d. c. sed uerius credo ꝙ illa ꝓhibitio tñ locũ habeat in eccl'a romana in cardinali pp ũbũ ibi positũ in

est. utpote ... mortale mo... tale, si uenia...

b Als uenial... Sũt aliqui, q... nec peccant ... niaĺr, ut si ... licet audiũt ... se cpali non ... aure mentali... Aliqui uenial... ut sunt qui a... quã hñt sup... tionem non ... credunt. V... dicit gl. sup ... lud Pau. 1. Co... 4. Nolite an... tps iudicare ... si suspiciões ... tare non pos... mus, iudicia ... & iniàs dis... tiuas cõtine... debemus. D... igit unusquis... cu mentẽ ... lexerit detr... ctionis uerbo ... propulsari. ... puta oppro... briũ meũ ... spicatus sum...

c Retractare] Cõtra illud ... quia debem... potius oĩa ... la pati quã ... lo cõsentire. ... occisores cor... poris sui non ... sunt timend... iusticiam. 11. ... 3. nõ solum. ... 31. qõ. 2. Lot... nus. excusat... forte a tãto ... nõ a toto. ... cris. quod m... cã. Et idẽ ten... Ab. in c. 1. de ... sti. 2. col. ... idem dic. All... gat. c. si non ... ce: 23. q. qõ. 5. ... Soci. in rep... ca. sup audi... tii. de ... Pa. in c. ... ex 2. de ... Felyn. ... pro deter... tione ... sita hic ... pñt tenere ... modo

modo in ultimo uitæ suæ publice testet ꝙ timore tormentorum talia cōfessus est alias eēt in statu dānatiōis ſm Pa. ī d.c. ex parte.

a A cene termino] Hoc dicit gl. o. in d.c. qm̄. & facit cap. de esu. de cōse. di. 3. Sed gl. in d.c. pronunciandū. dicit a media nocte &c. sed iudicio meo obseruāda eēt cōsuetudo. Ita tn̄ ꝙ cena nō fiat post mediā noctē ut hic. Nec ob. d.c. de esu. qui uī sonare, ꝙ nocte p̄cedēti feriā sextā cū tota nocte sequēti d.mus abstinere carniū abstinere, quia qd̄ fit ante mediā noctē refert̄ & deputat̄ principio noctis, qd̄ uero post mediā noctem deputatur, alteri ēē mo. s. alteri diluculo, iō de diluculo facit ibi textus mentionē ar. 3. qō. 2. Hermaphroditus. & l. qrit̄. ff. de sta. ho. & qd̄ no. Dy. in regula. qui tacet. li. 6. & qd̄ no. i l. 2. de uer. ob. facit tex. & qd̄ ibi no. Bar. in l. nemo arbitret̄. C. de tempo. & rep. app. ubi dicit Bar. ꝙ si statuto cauetur, ꝙ p̄ss teneat aliquid facere i p... sui officij intelligitur ad tempus si fecit ante mediū & illud dr̄ princi-

hac sede. Et ibi ponderat gl. in sede. imo credo mereat̄ si ideo cātat ut chorū adiuuet. quia forte pauci sunt. si uero faceret quasi cōtemnēs offm̄ suū uel ex iactātia sic peccaret. & ita posset intelligi dicta ꝓhibitio p̄sati ea. quo ad rationē ꝓhibitionis, sed nō quo ad pœnā excōicationis. quia solum locum habet in cardinali ut s̄. dixi.

3 Quomodo utit̄ stola. Vide. ī. Sacerdos. §. 5.

DIALECTICA dissuadetur in c nonne. & in c. uino. & §. hinc ēt 37. di. per totum.

DIES festus qn̄ icipit. R̄n. ut colligitur ex gl in c. qm̄. in uer. prius. de fer. & gl. in c. ꝓnunciandū in uer. usq;. de cōse. di. 3. ꝙ diuersis respectibus & diuersis horis incipit quo ad offm̄ incipit, in uesperis quoad esum carnium incipit a cene termino.[a] limita nisi ꝓtraheretur ultra mediā noctē cena, & qn̄ dies seqn̄s dies ieiunij. uł sexta feria, quia sicut quo ad ieiuniū incipit in media nocte. sic & abstinentia carniū, & dicitur terminus cene media nox, qn̄ dies ieiunij uel sexta feria seqtur ſm Pa. in d.c. qm̄. quo uero ad cessationē operibus seruilibus. ſm Pa. in c. 1. de ferijs. incipit ſm consuetudinē p̄riæ facit. c. qm̄ eo. tit. Et iō si est consuetudo ꝙ incipiāt festare in mane tenēda est, dūmō cessent usq; ad aliud mane, si in sero, sic serua. Vnum tn̄ est notādū ꝙ licet cōsuetudo possit determinare q̄ hora sit incipiendū festū, non tn̄ pōt diminuere qn ad minus per 24. horas nō cessemus ab ope seruili semel in hebdomada, qa isto mō est de iure diuino, qd̄ consuetudo non potest diminuere, licet possit augere uel declarare. pōt ēt consuetudo augere ut faciamus festū plusquā per. 24. horas. ut patet in d.c qm̄ quod limita, nisi augeret taliter ꝙ sabbatū uideremur festare, qa tūc nō ualet. ar. c. qdā de apost. hoc approbat. ēt Ab. ubi s̄. incipit ēt dies alijs respectib. alijs horis, sed nihil ad consciam, & ex p̄dictis patet qd dicendū de barbitonsoribus & alijs artificibus, q laborāt usq; ad mediā noctē uel usq; mane diei festi. qa licet sint inducēdi ut desistāt, non tn̄ cōdemnādi de mortali, ex quo sic est consuetudo. dūmodo protrahant festum postea usque ad sequens mane, ita ꝙ per 24. horas ipsum seruent quod not.

1 Vtrū die asignata ad aliquid faciēdū alicui teneatur sine alia monitione. R̄. ꝙ sic, quia tunc dies interpellat ꝓ homine. de locato. c. potuit. C. de ꝯhen. & con. stipu. l. magna. C. de iure emphi. l. 2. facit. c. 2. de conces. præben. uide ī. obligatio. §. 8.

pium. Ad hoc qd̄ no. glo. in l. 1. ff. si quis ius dic. non obtem. Et ista opi. est rationabilior & conuenit cōi obseruantie.

b §. cum ita] Vbi nō debet itelligi ut quis teneat iure die ac nocte, nec ita delicate ut repræhensione sit dignus.

c Sed glo. in c. In uer. duas dietas. Et adde c. p̄nti. §. loca. de p̄bē. in 6. ubi habet ſm p̄dictā gl. ꝙ qn̄ fit mētio de dictis intelligit̄ de uulgaribus, qbus cessantibus recurrēdū est ad arbitriū iudicis ut aliter modeteť in estate aliter i hieme. Vide etiā gl. ī c. cupientes. in uer. commode. de elec. lib. 6.

2 Quot miliaria continet quælibet dies. R̄. ꝙ in iudicijs ſm leges. 20. ut l. 1. ff. si qs cau. & ff. de uerb. signifi. l. in itinere. & quodlibet miliare habet mille passus. & qlibet passus, 5. pedes. ut d. l. in itinere in tex. & in glo. sed in ꝯctibus standum est arbitrio boni uiri. ut attenta qualitate & conditione promittentis limitet. ut ff. de uerb. oblig. l. continuus. §. cum ita.[b] sed glo. in c.[c] nonnulli de rescrip. uult ꝙ attēdamus cōem usum loquendi ſm quem asignabuntur miliaria. & ideo si consuetudo est ꝙ dentur. 25. illi stabitur & de illa intelligēťur rescripta. sed iudicio meo arbitrio boni uiri est relinquendū, qui tamen a communi consuetudine recedere non debet cum sit optima interpres. ll. de consue. c. cum dilectus. ff. de. ll. l. si de interpretatione. nisi sit causa euidens aliud dicendi.

DIFFAMATIO Vid̄ s. Detractio. & no. ꝙ p̄t qs īplorare offm̄ iudicis ut cōpellat diffamat cessar̄ & iudex tenet̄ ut i l. diffamari. C. de

C.de inge.& ma.not.Inno.in c.cōquerente de offi. propterea dicit tex.in d.l. diffamari statum ingenuorũ siue errore;siue malignitate quorundam periniquum est id est ualde iniquum.

DIFFIDATVS an posit occidi impune & rebus spoliari. Vidē.s̄.Assasinus.§.2.

DIGNITAS est ſm Archi.in c.1.de cōsue.lib.6. administratio rerũ ecclesiasticarum cum iurisdictione.ꝓpterea habere dignitatē est ſm Pa. in c.de multa de p̄bē. habere iurisdictionem.ſ.quo ad forum cōtentiosum etiam in modicis causis, secundum Pe.de ancha.in cle.si dignitatem de prębē.sicut Archiprębyteri in ecclesia pictauiensi qui excōmunicant,suspēdũt, & absoluũt, uñ qlibet rector seu prior ecclesiæ collegiate dicitur habere dignitatem. ut nota.Pau.in cle.1.de elec. & in cle.ne in agro. §. si quis de sta.mo.& domini de ro.de ci.166. pro hoc facit text.in c.idēnitatibus.§.uerũ de ele. lib.6.ubi abbatissa [b] dicitur habere dignitatē hoc tenet Car.in cle.2.de rescrip.4.no. & ibi est glo.in uer.conuētuale quæ dicit hic esse approbatam op̄.abbatis in hoc limitat Innoc.in d.ca.de multa si est ꝑpetua.allegat.c.2.de sta. mo.§.fi.& licet non sit perpetua dummodo posit esse perpetua sicut est in ministris ordinis minorum sufficit. Nam dicitur esse perpetuum qđ est in potentia perpetua. ut nota.Car.ī d.cle. 2.tex.est ꝓ hoc in c.clericos.in uer.ꝑpetuã.iuncta gloſ.[c] de coha. cle & mu.Item dicīt dignitas si in ecclesia ubi est reputetur pro dignitate, & habeat administrationem temporaliũ rerum perpetuam, licet non sit numerata inter dignitates ecclesiasticas secundum Inn.& Abb.ibidem. Ministri autē qui sine penitus iurisdictione exercent officiũ aliqđ sicut ꝓcuratores, sindici,& sacriste q pulsant cãpanas,non habent dignitatem etiã si essent perpetui, secus si haberēt iurisdictionem. ff.de offi. procon.cesa.l.ulti.[d] ſm eundem Inno.Similiter dicīt dignitas quæ appellatur aliquo nomine de dignitatibus iuris ut Archidiaconatus [e] & hmōi etiam si non exerceret officiũ ſm Inn.ibidē, ex quibus patet [f] q Vicarius episcopi nō habet aliquam dignitatem ſm Pa.ubi.s̄.& differt a personatu dignitas, qa personatus ſm Archi. ubi.s̄. est qdã prærogatiua in ecclesia

a Dignitas] Quæritur nunquid militia sit dignitas,uidetur q non.Et hoc probat tex.in l.si quis in conscribendo.C.de pac.ibi militie uel dignitatis,nã alternatiua cadit inter diuersa.C.si ag.uecti.uel emphi.pet. Sed hic est alternatiua ergo &c. Simile habes in rub.C.q mi.non pos. li. 12. ubi dr̄ q serui uel liberti nō pñt aspirare ad dignitatē uel militiam.& tex.in l.maior. C.đ digni.li.12. Et est text.melior de iure in l.fi.in uer. non militia. sed dignitas. C. qui mil.non pos.li. 12. Et q militia nō sit dignitas est gl.in l.1. C.de eq. dig.li. 12.Bart.in l.ex eo.ff. de testa. mili. Et ī repe. l.1.C.de dig.li. 12. 10.col.uer. 4. infeīt ex p̄dictis.ubi dicit q militia nedũ ē dignitas, sed nec nobilitas. Hic summa arguit q doctor dēt p̄cedere militē,cum doctoratus sit dignitas.cap.q̄to.de magi.Barto. in prohe.C. ad fi. prin.in l.fi.C.d iude.in l.oēs. ī fi.C.de decu.li. 10.& i l.ex eo. de testa.mili.& in l.gñalr.in fi. ff.de decur.no. Pa.in c.ꝓposui sti. ad fi.de proba. Et q de iure doctor dēat præcedere militem cum propria uirtute fulgeat.l.si quid in bello.cum gl.no.ff. de capti.determinat Bald.in prohe.fforum. in ulti. col. Et hoc nisi essent doctorelli qui proprie uocantur doctores pedanei.quia parum meruerunt.Et dicit ibidē Bal. q Bononienses faciunt doctores egregios præcedere quoscunq. milites. Idem tenet Bal. in l.quod constitutum. per illum text.in fi.ff. de re mi.de quo uide late Alex. in l.centurio.3.col. cum seq.de uulg. & pu. & Ang.are.in prohe. insti. Illud autem quod dixi, q militia non est dignitas,limita primo in militibus urbis romæ qui proprie equites dicuntur nō ab equitatu,sed ab equitate.Quia eorum offm̄ erat equitatem & ius tueri,præcipue orphanorum & uiduarũ, & similium.ut l.1.C.de equestri.li.12.Bar.in dicta repeti.l.1. Et ubi.s̄. Scđo ...

magistro ...
tum quem ...
nacula ling...
conductore ...
morum appel...
lamus. tex. ...
singularis ...
per armen...
C. de offi ...
gis.in.li.Te...
fallit nisi m...
tia iungat ...
dignitati. pu...
si doctor ...
ciat milem...
tunc militi...
dignitas. S...
cit habere ...
plicem digni...
tem.Ita ...
lariter ...
Albr. ...
te in l. ...
C. loca. ...
& sequitur ...
Marti. lau...
in tractatu ...
pricipe.R. ...
de milite ...
sione 13. ...
p̄cederet al...
non habe...
si unam ...
tatem ...
terminat in...
qui ...
comes. l. ...
in l. ...
tes, i pri...
ff. đ excu...
tuco.&c.

b Vbi Abb. ... prior eccle... cōuentualis ... citur habere ... gnitatem ... si.de præben...

c Iuncta gl. ... Quæ dicit ... la excōica... ... perpetua donec ... est ferenda, ut ibi intelligitur perpetua donec ... scant. Et sic sufficit q posit esse perpetua.

d L.ulti.] Vbi hr̄ ꝑ ꝓcurator cesaris licet non ... sit deportare,poterit tamen repellere colonum ... probum,ita ut ad coloniam amplius ...

e Archidiaconatus] Exemplum.In Archidiaconatu Parmensi, ſm Inno.uel ſm Abb.in Senensi.

f Ex quibus patet] Ab.dicit in d.c.de multa ... quid acceptãs uicariatũ epi ꝑdat dignitatē & ... curatum,& dicit uideri q sic.quia ꝑ uicariatũ ... quirus

quitur dignitatem.ut no. gloss.in uer. delegatus.in cle.2.de rescrip.quã ibi Car. q.22. dicit esse sin.Itẽ quia talis dignitas põt esse perpetua,nã põt esse,quia forte eps non remouebit eũ in uita,ergo debet cẽsere perpetua.ar.l.iureperitos.ff.de excu.tuto. Subdit. Sed ꝯrium puto uerũ, quõ illa dignitas est potius epi, & de facili potest remoueri. c.1. de offi.uic.li.6. Et dicit Card. ubi s. ꝙ uicariatus nõ est ꝓprie. dignitas ecclesiastica, alias nõ expirare mortuo episcopo, cũ talis debet esse ꝑpetua.55. di. ꝑcepta.& c.ueniẽs. de fi. præsby. ubi de hoc. Vñ dicimus ꝙ uicariatus ẽ potius quædam ꝑeminentia nõ determinata ad aliquã ecclesiam & corruscat radiis dignitatis epi, quo ad iurisdictionem.

sine iurisdictione, [a] ut habere stallum honorificum in choro, in capitulo, in optionibus in processionibus in uocibus dandis, & similibus, plusquam alii sui ordinis canonici, & non tanquam alii in dignitate constituti, quamuis secundum Inno. ubi supra aliquãdo accipiatur pro dignitate. Officium uero secundum eundẽ Archi.ubi supra est administratio rerum ecclesiasticarum sine iurisdictione, sicut sindici procuratores. Castaldi, de quibus. 1.quæst.3. saluator. Item uicedominus & similes, quæ sicut picæ habent referre tunc habent officium non dignitatem. [b]

1 Vtrum successor in dignitate teneatur ex contractu inito cum prædecessore suo. ℞. Panor.in cap.1. de proba. quod sic, si fuit initus nomine dignitatis etiam si fuerit initus cum subdito suo. ita tenet Cy.in l.digna uox. C.de legibus & Ioan. And. & communiter sequentes, etiam, si talis sit Papa uel imperator. facit. l. Cæsar.ff. de publi. & etiam quia talis obligatio est de iure naturali, cui princeps submittitur, [c] facit cle.pastoralis. §. ceterũ de sen.& re indi.

2 Vtrum dignitas possit appeti uel queri. ℞. quod dignitas ecclesiastica nõ, imo ipso iure efficitur indignus, & debet repelli. 1. q.6. sicut is [d] qui dignitas uero secularis si est dignus & aptus po-

a Sine iurisdictione] Hoc est uerum, quando officium est nudum ministerium, ita quod non habeat prærogatiuam præ aliis, ut in exemplis hic positis, secus si est officium cum præeminentia, ut thesuraria, pro hoc tex.in c.1.de consue.li.6.

b Non dignitatem] Licet.n.ista ſm aliquis uideantur esse synonima, tñ mihi melius uĩ dicendum ſm Ge. in d.c.1. de cõsue. quod dignitas habeat se ad offm & personatum ut genus ad spẽm. Nam dignitas est quoddam nomen gñale gñalissimũ apt denotare omnẽ habentem aliquem gradum præeminentiæ. Ad hoc gl. 1.4.di.denique, & illud nomẽ sumitur large & stricte ſm naturã materiæ in qua fit ꝓlatio, uel ſm intentionẽ ꝓferẽtis si de ea cõstat. Vñ ẽt in materia stricta & penali cõprehenditur appellatione dignitatis [episcop]atus & inferioris qñ exprimit. c. fælicis.§. ꝙ si quis.de pe. Qñque non cõpꝛhendit epatus, ut de præben.c.2.& de concess. præben.c.dilectus. Personatus uero & offm sunt species comprehensæ sub illo gñe. Et ista sunt nomina potius imposita secundum consuetudinem prouinciarum diuersarũ, quæ illos prælatos diuersimode nominant & ex diuerso modo loquendi, probatur in ca.cum accessissent. de consti. Quare &c. Et ista procedunt in dignitatibus ecclesiasticis. De secularibus autẽ uide per Bar.in l.1.C.de digni.li.12. Adde quod denominatio debet fieri a digniori, ut colligitur ex glo. in l.1.in prin. de uerbor.ob. Nam stipulatio ibi denominatur a digniori scilicet stipulatore, quia stipulator censetur dignior triplici respectu. Primo quia interrogatio est caput stipulationis, & caput censetur dignitas.l. cum in diuersis. ff. de relig. & sum. fu. Secundo quia interrogatio est principium censetur dignior pars.l.1.ff.de ori. iuris. Tertio quia interrogatio ẽ pars actiua, responsio ẽ pars passiua. Sed nobilius est agẽs quam patiens, ut dicunt philosophi, & Bartol. in l. prima C.de regula catho. Alibi dicit tex. quòd beati est magis dare &c. cap.cum marthe. de cele.miss.c.prædicator. 16. q. 1. & glo. in ru.ff. commo. bene facit quod insimili habemus, ꝙ papa appellat se episcopũ eo quia in ecclesia Dei, nullus ordo ẽ dignior epali.gl. in probe. 6. in uer.eps facit ẽt quia ubi in eadẽ persona cõcurrit duplex dignitas denominatur a digniori, puta quia aliquis sit miles & comes, dux & Marchio, denominabitur a ducatu tanquam a digniori, ſm Inno.& alios in c.solite de maio.& obe. facit quod habetur in c. inter dilectos.de fi. instru. de eo. qui erat episcopus & comes facit quod not. dicit Bald. in l.fi.C.de ser.fu. ꝙ filius non est nobilis, quamuis mater sit nobilis, quia nobilitas est quædam dignitas a parentibus deriuata, quæ nominatur a potentiori causa. Et certum est ꝙ potentior est forma quam materia, cum forma sit agens, & materia patiens, & nobilius sit agens patiente, ut ibi plenius per eum, facit quod not. Bald.in l.2.per illum text. C.communia de leg.in 1. not.quod in unitis ad inuicem dignius trahit ad se minus dignum. capit.1. de conse.ec.uel al.glo.in c.de ieiunio.86. dist. q̃uis contrarium dicat glo.in capit.super quæstionũ. de offi.deleg.

c Submittitur] Abb. diffuse ponit hunc quæsitum ibidẽ.1.no.& 2.uide ẽt no. in c.in ecclesiarum de cõsti.& uide quæ scripsi infra princeps.

d Sicut is] Sicut is qui inuitatus renuit, quæsitus refugit sacris altaribus est admouendus, sic qui ultro ambit uel importunum se ingerit est proculdubio repellendus. Nam qui sic nitit ad altiora cõscendere, quid aliud agit nisi ut crescendo decrescat, & ascendendo exterius, interius in profundo descendat? hoc ibi in prin. Ad idẽ.ca.in scripturis.7.q.1.& est tex.gre.in registro, sicut locus regiminis desiderantibus

rantibus

test appeti & peti, & ab eo qui potest eam dare etiã me diante pecunia, dummodo palã [a] detur & petatur ut. ff. de polli. l. 1. §. 1. ff. de decu. l. eos. & ff. de offi. præto. l. barbarius in prin. Secus si clam. ut C. ad l. Iul. rep. l. fi. in prin. ibi, alias dicit ambitione, nõ ambitu uel præcio, similiter licet dare pecuniam uel petere ut confirmet. ut no. gl. sing. in d. l. eos facit pro his omnibus. gl. in l. unica [b] ff. ad l. Iul. de ambitu. Similiter licet emere militiam [c] ff. de act. empt. l. creditor. §. inter uenditorem, quod limita [d] si quærit ut prosit, non ut psit, quia sic peccat de quo uide supra ambitio. §. 1. & ĩ. officium. §. 2. Arist. tamẽ 1. polli. c. 5. dicit quod licite appetiť principatus, si tria cõcurrant. Primo quod habeat amorem ad consistentem politiam. Secundo potentiam maximorum operum principatus. Tertio uirtutem & iusticiam in unaquaque politia eam quæ ad politiã pertinet, unde secundum eũ licet scienti se habere pdicte tria appetere principat, pp utilitatem reipublicæ, sed nõ licet ei eũ petere, vñ dicit 2. poli. c. 6. non bñ statutum est ipsum petere qui principatu significabitur.

3 Vtrum quis possit habere plures dignitates ecclesiasticas simul. Vide supra s̃. beneficium. §. 35. cum seq.

4 Vtrum eps possit dispensare cum eo qui. 20. habet annum solum, ut possit habere dignitatem ecclesiasticam sine cura animarum. ℞. q sic. [e] ca. permittimus. de æta. & quali. li. 6. offin, quantũcunque uile dr̃ dignitas, qñ fit principe mãdante. tex. est in l. nemo psectus. C. de digni. & sic uerificať. l. unica. C. de man. prin. ubi dr̃ q nulli credatur se mandato principis uenisse nisi in scriptis ostendat, & addiť nec ullius dignitate terreri siue tribuni, siue notarii, siue comitis pferat dignitatem, hæc ibi.

DILAPIDATOR diciť prælatus qui res ecclesiasticas alienat & male expendit qui debet deponi. 12. q. 2. apostolicos. & 17. q. 2. nullus res.

1 Vtrum suspecto de dilapidatione debeat dari coadiutor. ℞. quod sic. uide in c. uenerabili de off. dele. & c. licet hely. §. quia uero de symo. uide supra coadiutor. §. 2. & quod ibi notaui.

DILIGERE deũ debemus ex toto corde &c. de peni. di. 2. §. charitas est. uide supra charitas.

1 Vtrum teneamur diligere inimicos. ℞. S. Bona. in 3. dist. 30. q. 4. & 5. q est affectus & effectus dilectionis duplex. [f] Primus innocentiæ quo nolumus nocere, & isto mõ est in pcepto, unde quilibet teneť non optare eis malum inquantum malum est. i. per se, possumus tñ per accidens optare eis malum, puta si credimus q sit expediens sibi uel ecclĩæ uel cõitati, sed inferre quo ad effectum non licet, nisi sit officialis cui cõpetit & zelo iustitiæ faciat, uel in casu permisso a iure. Alius est affectus & effectus beneficentiæ & hoc est duplex, quoddam a charitate elicitus quo quis optat alii summum bonum uel bona spiritualia. s. grãm & gl̃iam. & istud est in præcepto erga inimicos quidã a charitate imperatus quo quis optat alii bonũ temporale & prosperitatem transitoriam, & istæ non est in præcepto nec quo ad affectum nec quo ad effectũ, nisi in casu necessitatis. est tñ perfectionis optare talia inimicos, nisi per eccidens inquantũ putant ei uel alijs nociua, uel si est inimicus ecclĩæ, aut cõmunitatis, quia tunc esset imperfectionis optare sibi bona temporalia. Intellige tñ sm Alẹ. in 3. parte sum. trac. de charita esse q pceptum affirmatiuum, quod nõ obligat ad semper idest cum non sumus in consideratione. aut dormimus, sed solũ pro loco & tpe, qñ de hoc cogitamus, uel necessitatis casus

santibus negãdus est ita refugientibus offerendus est. Nam qui se ingerit suspectus est. ff. de proc. l. quæ omnia.

a Dumõ palã] Hoc est uerum p honore sine administratione, qa tũc licet dare pecuniam palam, sed pro honore cũ administratione nullo mõ licet dare. Ita loqť titulus in aut. ut iud. sinequo quo suffra. Ita not. Bart. in l. unica. ff. de ambitu.

b Gl. in l. unica] Quæ ista dicit & adde. l. 1. C. eod.

c Militiã] Glo. in d. §. inter dicit super militiæ. i. cuiusdam redditus uel pbendæ. Et uide ad materiã huius. §. quæ utiliter & eleganter ponit Arch. flo. 2. parte summę tit. 3. cap. 5. per to sed maxime in §. 4. 5. 6. & 7.

d Quod limita] Semper tñ vr̃ nocere datio pecuniæ, ut cap. noli. de symonia.

e Rñ. qd sic] Nisi aliud obsistat impedimẽtum ut quia bigamus illegitimus criminosus & hmõi, ut in text. & gl. in d. ca. permittimus.

f Dilectionis duplex] Adde illud Mathe. uer. Diligite inimicos uros &c. quia declaratur per hanc doctrinam.

g Tractatu de charitate] Ar. 3. Vbi etiam dicit q ad ampliorem affectũ tenentur perfecti.

casus occurrit. Limita etiam prædicta secundum. S. Bona. ubi supra. q. 5. & Ri. ibidem ar. 1. q. 1. in effectibus specialibus, sed quo ad dffectus generales tenetur quis de præcepto diligere inimicos, puta quis orat in generali [a] p populo prædicat, facit elemosynã generalẽ & hmõi, quia tenetur non excludere eos a talibus, & etiam tenetur ad effectum salutationis ẽm Ric. ibidem quæ cõiter impeditur, nisi casu quãdo timeret eos prouocari ad malum aliquod uel aliud inconueniens oriri.

2 Vtrum teneamur remittere signa rancoris. ℞. ẽm Ri. ubi supra quæstio. 2. quod si petit ueniam, actionem autem nunquam, uel dic ẽm Ale. ubi s. s. in d. ar. 3. quod est rancor qui comitatur appetitum uindictæ & hunc dimittere est præcepti. ut s. patet, & est punitio quã comitatur zelus iusticiæ, & hanc nullus tenetur remittere de necessitate. no. tñ quod sunt quædã signa propinqua quæ gerunt probabilem suspicionem rancoris, ut cũ quis nunquam uult loqui iniurianti, uel cum obuia diuertit, uel toruo uultu respicit & huiusmodi, & talia nulli licet tenere siue ante satisfactionẽ, siue post, quia ab omni specie mali est abstinendum, nã ex talibus signis patet inimicitia, facit c. 2. de renun. [b] li. 6. & l. dolum. C. de dolo. [c] ui de quod no. in c. cum Adrianus. 63. di. ubi glo. uult quod quando quis alium non salutat præsumitur esse inimicus [d] quam limitat Pau. in c. repellantur. [e] de accus. ueram quando erat solitus salutare. Sunt alia signa remota, ut non conuersari amicabiliter non facere sibi mutua seruitia, non continue conuersari, & hmõi, & si hoc facit, ut magis uiuat in pace, & ille magis cognoscat delictũ suũ, non peccat, alias petenti ueniã & satisfaciẽti pro posse, non poterit sine peccato uenia li tñ ista denegare. Vide de hoc. j. Iniuria. §. 6. & 7.

3 Vtrum diligere mundum sit peccatum. ℞. secundum Alexand. 2. secundo. tracta. de auaritia. quęstio. secunda quòd aut diligitur ad necessitatem, & sic non est pctm̃. vñ Beda super illud. 1. Io. 2. Nolite diligere mũdum utimini mundo ad necessitatẽ non ad uoluptatem. Aut diligitur ad uoluptatẽ & superfluitatem, & sic est prohibitum, & licet ordinatæ quis possit amare mundum, tñ difficile est, qm̃ est occasio peccatorũ. Aut diligit̃ mundus ut finis in eo cõstituat̃ & pp se, & licet non sit in eo aliquid appetendũ pp se, tñ extimat̃ in eis sufficientia cũ non sit, & sic cadit sub prohibitione talis dilectio, & istis duobus modis dicitur nolite diligere mundum. 1. Ioann. secundo. & nomine mundi intelliguntur temporalia, est etiam diligere mundum idest longo tempore uelle stare in mundo pp delitias & sic est ueniale pctm̃, sed perpetuo uelle stare nõ põt ẽt sine mortali peccato, si est deliberatio uoluntatis ẽm Pet. de pal. in 4. di. 21. uelle stare pp prolongari solum non est peccatum, sed si ut magis mereatur, & melius operet̃ est meritorium.

DILIGENTIAM qualẽ tenet̃ q. s. ponere ĩ reb. alienis uide. s. Cõmodatũ. §. 1

DIOCESIS ẽ ubi episcopus. 11. q. 3. c. quicunq;.

DISCERE debet quilibet antequã doceat. 33. di. c. his igitur. [f] in fi. 336. distin. relatum. et dixi distinctione. c. in sacerdotibus. [g] & 16. quæstione. 1. si clericatus, & qui recusat discere diaboli membrum est. 38. distinct. nullus, & sacerdotes debent semper sacris literis intendere, similiter prædicatores. 36. distinct §. ecce. & 38. distinctio. ignorantia etiam senes, & Aug. dicit se libẽter a iuniore adiscere. 24. q. 3. si habes circa medium.

DISCIPLINA est ultrix malæ uitæ 23. quæstio. quinta capitu. ad fidem, non amat filium aut seruum qui eum non disciplinat. eadem quæstione. ca. non putes. Mali sunt flagellandi non interficiendi.

[a] Orat in gña li] Ad iden. uide sanctũ Thomam secunda secundæ uigesima quinta. articu. 8. & 9.

[b] Facit c. 2. de renun.] Et ibi gl. in uerb. coniecturas.

[c] l. dolum. C. de dolo] Vbi dolus probat̃ ex perspicuis coniecturis.

[d] Inimicus] Facit ca. cum super. de off. delega.

[e] Pa. in c. repellantur. in 1. nota. Et sic no. qđ amicitia, uel inimicitia probantur ex coniecturis cũ oriantur ex affectione animi. Et animus nisi per coniecturas probari potest. Et uide ar. optimũ in l. latæ culpæ. §. amicos. ff. de uerbor. signifi. ubi ex conuersatione frequẽti præsumitur amicitia, & facit. ca. cum in ... &c.

[f] C. his igitur] No. singulariter illum text. ubi depingitur uita clericorum.

[g] C. in sacerdotibus] Melius. hoc p. ... in capitu. nobis tum. e. ... & in cap. t. cum in magistrum. de elec.

23.quæſtione 5.ca.1. & 2. & per totam qōnem, facit elee moſynam qui per diſciplinā corrigit. 45. diſtinct. & qui emendat cum miſericordia eſt temperanda. cap.diſcipli na.45.di & citra effuſionem ſanguinis. ar. de rapt.cap. in archiepiſcopatu.uide ſupra. Correctio.1.

DISCORDIA utrū ſit peccatum mortale. R. ſm Tho.2.2.q.37.ar. 1.q di ſcordia eſt peccatū inquantū concordiæ contrariatur, q quidem poteſt eſſe dupliciter.ſ. per ſe aut per accidens, per ſe ideſt cum ſcienter & ex intentione, ſic enim accipitur, quia per ſe dicitur eſſe id quod eſt ſm intentionem in humanis actibus & motibus diſſentit quis a bono diuino & bono proximi in quo tenetur conſentire, & tunc eſt mortale ex genere ſuo pp contrarietatē ad charitatem, & hoc eſt quando cognoſcit tale quid ſm rationem eſſe fiendum, [a] tñ non uult aliis aſſentire ne ui deatur ſequi op. aliorum tā quam minus ſapiens, uel ex odio aut diſplicentia ad alium cui quæritur prouideri, uel alia ex cauſa. Et ſic intellige.c.oblationes diſſidētium.90.diſt.& ca. abiit. 11. q.3.& c.iſmael.diſt.56.Limito hic in rebus alicuius importantiæ, alias eſſet ueniale ſicut in pueris patet, primi etiā motus huius diſcordiæ ſunt ueniale peccatum, pp imperfectionē actus, quando aūt diſcordia eſt p accidens, q eſt qñ in actibus humanis eſt ꝑter intentionē, ſicut cum unus dicit & credit bonum tale quid, [b] alius opinat ꝯriū, tunc non eſt pctm̄, niſi ſit cum errore circa ea q̄ ſunt de neceſſitate ſalutis, [c] uel cū pertinacia indebita, qa charitas eſt uoluntatum unio non opinionum.

DISCRETIO ē mater oīum uirtutū. 1.q.5.ꝑſentiū.de offō cuſto. ca.1.Eſt neceſſaria in prælato in corrigendo.1.di.p ...deret.prædicator.43.di.ſit rector.§. ult.con feſſori.23.q.4.his qui.de pe.diſt.1.quem pe nitet.de pe.& re.c.omnis.

DISPENSATIO [d] eſt iuris cōis relaxatio facta cum cauſæ cognitione ab eo qui ius habet diſpenſandi.ſm gloſſ. 1.q.7.§. multorum, alias eſt § niſi rigor, & addit diſpenſare eſt diuerſa penſare. Nā oīa hic de quibus ibi fit mentio penſare debet qui diſpēſare uult, & quæ ſint illa infero in qōne ſequenti, & ideo ſm Ber.in li.de diſpēſatione & præcepto ꝑlati ſine cauſa rationabili uel ſaltem dubia, ſed pro ſola uoluntate dātes licentiam ueniendi contra legem ſunt diſſipatores [e] non diſpenſatores.

1 Quæ ſunt cauſæ legitimæ diſpenſandi. R.ut colligo per totam. q. 7. primæ cauſæ ſunt ſex. Prima tempus.ibidem. c.neceſſaria, & capit. quod pro remedio, nam defectus noſtri temporis quibus non ſolum merita ſed corpora ipſa defecerunt diſtrictionis illius non patitur manere cenſuram. 34. diſtinctio. fraternitatis tuæ. Secunda utilitas, ualet ut alii facilius reuertantur [f] 23.quæſtio.4.ipſa pietas. & prima quæ 7.tali. Tertia qualitas perſonæ & meriti & ſcientiæ. dict.capitu.tali.& capitu. didici. Quarta re... cum alius æque dignus non ſit. ... ligio 78.diſtinct.capitu. monachus. de iei... excommuni.ca.cum illorum. Quinta multitudo ratione ſcandali uitandi. 1. diſtinct... ut conſtitueretur. Sexta neceſſitas.dict.c. tali.

2 Vtrum diſpenſatio neceſſario [g] requirat cauſæ cognitionem. Reſpon.Panor. in cap. diuerſis. de cle.coniu.quòd in principe nō, ſed ſufficit ſola ipſius uoluntas in his quæ ſunt iuris poſitiui ſolum. ut not. Innocen. in capit.cum ad monaſterium. de ſta. mon. ſed in inferiore ſic. ut not. gloſſ. [h] in d. §. niſi rigor, unde ſi fiat ſine cognitione cauſæ eſt diſſipatio non diſpenſatio & uenit puniendus, quia egit ꝯ legem [i] uide bonā glo. in c.2.de ſciſ.ubi plene no.doc.tenet tñ quod ad

Eſſe fiendū] Vt ſi i republica tractaretur de faciendo ſtatuto ꝯ blaſphemos luſores & hmōi. Et alius diſſentiret.

b Tale quid] Vtputa facere eleemoſynam certæ perſonæ uel religioſo loco,

c Salutis] Puta circa fidem & uirtutes.

d Diſpēſatio] Vide de diſpēſatione multa per Iaſ. in l. ſi. ff. de conſtitu. prin.

e Diſſipatores ad hoc gl.not. in ca. non eſt. extra de uoto.

f Reuertātur] Diſpenſatur.n. cum hæreticis ut poſſint retinere beneficia ut alii conuertantur.

g Neceſſario] Hic rationabiliter poſſet poni exemplū ut 1.§. 12. ſed ut ſit aliqua diuerſitas pone exēplū. Voui ieiunare in pane & aqua, quæro di ſpenſari a ſuperiore, nunqd ſuperior teneat ī qrere de cauſa qua uolo diſpēſari, & rñde ꝑt hic.

h No.gl.] Dū dicit q diſpēſare & diuerſa pēſare, vñ ex ꝓprio ſignificato uocabuli diſpēſatio vr cōceſſa cā ſubſiſtēte & cognitione ꝑcedēte, cur expediat ſic diſpenſare.

i Contra l.] Et ſic debet reuocari in caſu n... conceſſio ... miſſio ... de in c. ... rici.§. de ... teriis de ia.

ad eum qui dispẽsauit, quia non põt contrauenire neq. ea reuocare, ex quo egit actũ in quo potuit [a] dispensare, licet non teneat quo ad superiorem. ut no. gl. in d. c. diuersis.

3 Vtrum dispensatus sine cã legitima sit tutus quo ad deum. ℞. ut colligo ex Inno. in d. ca. cum ad monasteriũ, & Pa. in c. non est uoti, de uoto, ꝙ aut loquimur de Papa aut de aliis. si de Papa, aut loquimur in his quæ sunt iuris diuini, ut in uoto, iuramẽto, & hmõi, & sic non põt [b] dispensare sine iusta cã, aliter dispensatus nõ est tutus quo ad deũ, si autẽ subest iusta cã tenet dispensatio & est tutus ẽt in uoto castitatis & proprietatis ẽm Inn. [c] ubi supra Si uero loquimur de his quę sunt iuris positiui, potest sine causa & est tutius in conscientia, quia eius est destruere cuius est concedere, nec princeps tenẽ legibus suis ligatus. l. digna uox. C. de le. limitat tñ Pa. de pluralitate beneficiorum, in qua nõ põt sine cã legitima, & ita tenet Io. An. in c. de multa. de præben. quia oĩa bona ecclesiarum sunt dei, ut in c. cum ex eo. de elec. lib. 6. & ideo non est tutus taliter [d] dispẽsatus. de quo dic ut s̃. beneficiũ. §. 35. Ex quibus infert Pa. [e] ꝙ non est tutus religiosus cum quo dispensat sine causa iusta, ut transeat ad latiorẽ religionem. Similiter si præficitur ecclesiæ curatæ causa legitima non subsistente, puta quia nõ est aptus ad offm̃ prædicandi uel exercitium curæ. [f] Vnde dicit gl. sing. in cap. monachi uagantes. 16. q. 1. ꝙ religiosus promotus ecclesiæ seculari, non ut prosit sed ut præsit, peccat mortaliter, quia fecit cõtra uotũ suũ. Si loquimur de aliis a Papa sic clarum est ꝙ nõ est tutus quo ad deum, nec quo ad ecclesiam. ut no. Inno. ubi s̃. quia cuicunq. alio a Papa cõcedit̃ dispensare, intelligit̃ ꝙ hoc faciat ex cã legitima, & iõ debet fieri cũ causæ cognitione. quod no. bene.

4 In quibus põt dispensare papa. Vide j. Papa. per totũ.

5 In quibus casibus potest episcopus dispensare. [g] ℞. ꝙ glo in sum. l. dis. & in d. §. nisi rigor. & doc. in c. at si clerici §. de adulteriis. de iudi. satis confusæ loquuntur, & ꝯriæ. Sed tu dic clare, ꝙ aut dispẽsatio est in faciendo contra canones uel concilium, & sic non põt, nisi hoc ei expræsse a iure concedatur c. dilectus [h] de temp. or. & sic intellige opi. quæ dicit ꝙ non põt nisi ea concedat̃ exp̃sse, ut in d. cap. dilectus, & sic colligo ꝙ eps concedit̃ dispensatio in omnibus criminibus minoribus adulterio, nã peccãs mortaliter notoriæ, notorietate iuris, non potest promoueri 26. dis. primum itaque in gl. magna; & promotus deponitur. l. di. qui semel, & ideo indiget dispensatione quæ episcopis in criminibus minoribus adulterio cõcedit̃ gñaliter. ut no. in d. c. at si clerici. §. de adulteriis. Concedit̃ etiam in aliquibus maioribus, ut de hæretico & schismatico l. di. p̃sbyteros. in gl. Itẽ in sacrilegio. l. di. si quis p̃sbyter, & q̃o in istis & multis aliis dispensat. j. subiiciam. In tribus tñ casibus põt eps dispẽsare ꝯ canonẽ & cõciliũ, licet ei exp̃sse nõ cõcedat̃. Primo rõne cõsuetudinis, ut quia consuetudo præscripta habet ut dispensare possit. c fi. de consue. 11. quæst. 1. quicunque, cõsuetudo. n. facit ualere dispensationẽ quæ alias non ualeret. ar. cele. mis. pernitiosus [i] cũ suis cõcor. & ar. de trãsac. c. Secũdo rõne

a Potuit] Putã eps scienter contulit beneficium clerico coniugato, poterat. n. ex cã dispẽsare, sed qa non fuit adhibita cãæ cognitio, uult Papa ꝙ ille clericus spolietur beneficio per superiorem epi ut in d. c. diuersis.

b Et sic nõ potest] Rõ quia Papa tenet̃ defendere ius diuinum usq. ad sanguinem. 25. q. 1. sunt q̃dã. Et de iuramento no. sing. Inno. in c. cũ inter. de renun. & in c. cum iãdudũ, de præbẽ. d. Ant. post Inn. in c. dudũ. 1. de ele. doc. in cap. fi. de testi. cog. uide oĩno Anc. in c. comi. c canonum statuta. de consti. in 2. op. & i [illegible] possessor. 13. car. uer. quę ro. 5. & in cõsi. 312. & ꝙ ille nõ sit tutus cũ quo latus dispensat sine cã tenet Tho. 2. 2. q. 88. ar. ul. Vide et de iurõ & uoto Archi. in ca. q̃ ad perpetuam. 25. q. 1. ubi dicit ꝙ licet papa possit dispensare sup uoto & sup de [illegible], tñ si dispensat sine cã peccat, uide et spec. ti. de leg. §. nunc Bar. uer. & no. ꝙ si papa, & Bal. in l. liberos. C. de dolo. Adde illa j. iuramẽtũ. 6. i pri.

c ẽm Inn. ubi s̃.] & ibi ẽt Abb. circa fin. & hẽ ibi de causa.

d Tutus taliter] Licet Pe. d An. ut refert ibi Abb. tenuit ꝯtriũ. s. papã non peccare dispensando sine cã sup p̃litate bñficiorũ, & firmat Inn. in d. c. cum ad monasteriũ sed iudicio meo non bene.

e Infert Pan.] Fuit tñ illatio. do. An. ut refert ab.

f Exercitiũ curæ] Nã pp hoc bonũ publicũ emanauit illud ius dispensatiuum, ut religiosus possit p̃fici ecclesiæ seculari ut in c. quod dei, de sta. mo.

g Eps dispensare] Vide plenissime p̃ sp. tit. de dispẽsa. §. 1.

h C. dilectus] Ibi tex. loquitur de archiepiscopo qui non potuit dispẽsare vt tres ordines sacri uno die conferantur.

i C. pernitiosus] ibi dr̃ ꝙ cõsue

magnæ necessitatis uel utilitatis de nouo mergētis & in excogitate tpe cōstitutionis qa tūc eps pōt dispensare, ut tenēt dñi de Ro. deci. 205. & Io. de Lig. in d. c, at si clerici, & sequitur Pa. ibidē. & Bald. not. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iur.[a] & Bar. in l. si hominē. ff. man. ponit exemplū ꝙ in ciuitate Perusii fuit factū statutū ne qs deferret arma, & tñ priores possunt dare licentiā portandi pp brigam ciuitatis q̃ de nouo habet, & ēt statuere, quia est casus nouus non præuisus a statuentibus, etiā si curassent seruare illud statutū, ut no. Bal in ℞ C. q aduer. poss. in prin. & Bar. in 2. consti. C. §. quib. extra glo. quæro. facit d. l si hominē, ubi procurator generalis ex noua causa prohibet speciali procuratori ne exequaī manumissionē sibi cōmissam & bene ut ibi, ex quibus concludo episcopum posse dispēsare in gradib. ꝓhibitis ī matrimonio qñ impedimētū est occultū, & ad Papam nō pōt haberi recursus, & separatio nō pōt fieri sine notabili scādalo, sicut sępe euenit in mulierib. q cognitæ fuerunt a consanguineis uiri anteq̃ cōtraherent matrimoniū. Tertio qñ canō dicit dispēsationē posse fieri, licet aliter expresse nō indulgeat, ꝙ tūc eps potest. ar. c. nuper.[b] de sen. excō. ita tenet Ioā. de Lig.[c] & Ioan. Cal. & originaliter fuit dictū Inno. in ca. dilectus, de tempo. ord. quia frustratoriæ intelligeret de Papa[d] qui semp potest indulgere, & hoc etiā tenet glo. in uer. dispensatū. in c. postulasti. de cle. excom. Aut dispensatio est super eo quod iā est factū ut tollere-

tur, & sic pōt episcopus, nisi prohibeaī ... d. c. nuper. ar. ad hoc. 22 q. 5. hic uſ. & sic ... tellige secūdā opi. illorū q dicunt ꝙ eps ... test dispensare nisi in casib. ubi expresse ... hibeī sibi. Sed ut clarius scias qñ ei conceditur & qūo & qñ ei prohibetur. hic recolligo q ad forū conscientiæ pertinēt, quasi ... bula totius istius summę, & primo qūo dispenset cū apostata. Vide s. Apostasia. §. ... [b]. Irregularitas. 1. §. 27. Itē in bis baptizato. Vide Baptismus. 7. §. 9. & 10. & irregularitas. 1. §. 24. Itē cū eo qui recipit beneficium de manu layci. Vide bñficium. §. 12. Itē in clerico coniugato, ut habeat beneficiū. Vide beneficiū. §. 15. Itē in illegitimo ut habeat beneficiū, ibidē §. 17. cum multis. §. seq. Itē quomodo quis habeat beneficia plura. ibidem §. 38. Itē in bigamo. Vide bigamia. § 9. Itē ut quis contrahat matrimoniū sine bannis. Vide. s. Clandestinū. §. 1. Itē cū clerico existente in studio ne promoueatur ad sacerdotiū & super residentia. Vide clericus. 7. §. 5. Itē in uitiatio in corpore, ut promoueatur. Vide corpore uitiatus. §. 1. Itē in quibus criminib. dispēsat. Vide crimē. §. 5. Itē in dignitate cū eo q habet 20. an. uide s. Dignitas. §. 4. Itē in pugnāte in duello. Vide duellū. §. 1. Itē in ętate qūo pōt dispensare, uide ætas. Item qūo dispēsat cū filio illius q occidit sacerdotē ecclesiæ a qua habebat ... dū, uide hæreditas. §. 12 Item qūo dispensat cū homicida, uide homicidiū. 2. §. 1. & §. 9 & homicidiū. 5. §. 1. & 2. & 4. Itē cū eo qui ... bello iniusto. Vide irregularitas. 1. §. 5. Itē quomodo dispēsat cū īfami. Vide infamia §. 12. Itē qūo dispēsat cū ꝑlatis ne ab officio amoueantur, qñ procedit inquirēdo. Vide infra inquisitio. §. 9 Itē qūo dispēsat cū illo q ligna ꝑ hæreticis cōburēdis posuit. Vide irregularitas. 1. §. 18. Itē quomodo dispensat in eo q ordinaī in excōicatione existens. Vide ibidē. §. 22. Itē cū eo qui duos ordines sacros uno die accepit. ibidē. §. 23. Itē cū accolito qui ministrat ad baptismū ... collatū. Vide ibidem. §. 24. Itē quomodo dispensat cū eo qui suscepit ordinem ab ... excōicato uel qui resignauit episcopatum ibidē. §. 30. & 31. Item quomodo dispensat cū eo qui suscepit ordines extra tēpora ... bita. ibidē. §. 35. Itē cū eo q ministrat in ordine quæ non habet. ibidē. §. 38. Item cū ... publicæ pænitētiæ ibidē. §. 49. Itē cū ...

cudo ualet ī sacramentis, nā Papa allegat ibi esse cōsuetudinē apponēdi in calice plus de uino quā de aqua, & in c. fi, hic allegato. in fi. dicitur ibi ꝙ qñ non constat aliquid de iure debet procedi æquitate seruata in humaniorē partē declinādo ꝯm loca & tempora.

a ff. de iusti. & iure. 7. col. uer. 2. casu] Vbi dicit non ualere statutū epi cōtra ius cōe ędi tū, tū quia ē inferior, tum qa illud statutum non pōt uideri iustū ex quo ē ꝯ ius cōe. l. ambitiosa. ff. de decre. ab ord. fa. subdit nisi forte ex euidēti & magna, causa. arg. l. si hoīem. ff. mā. hæc Bal.

b Arg. c. nup] Vtputa indulget ut excōicatus a canōe possit absolui, eps pōt. Sic ēt dicimus in materia dispēsatiōis.

c Et Io. de Li.] Refert Pan. in d. §. de adulte.

d De Papa] hoc dicitur hic, qa d. Ant. ut refert Pa. dicebat hoc nō procedere, si constitutio q sic indulgeret esset concilii, si papa hoc reprobat, qa ista indulgentia frustra intelligiī de Papa, cum semper sua autoritas intelligatur excepta, quare &c.

a Archi.]Opi. Archi. tenet Pan. in d. §. de adul. ubi disputando dicit epum non debere dispensare sine capitulo maxime in arduis, idem tenet Card. Alexã drinus in c. ex pœnitentibus. l. di. in contrariam tenent. d. Ant. in d. §. de adulte. & d. Card. ibidẽ. Tu dic pro concordia ꝙ prima opin. habet locum si cõsuetudo hoc nõ obseruat. scilicet ut eps solus dispenset. Secũda ubi, q̃n cõsuetudo habet ut epi scopus solus dispenset, & ita intellige sam[illegible] nostram & hoc tenet Io an. de Imo. in d. c. cum ex eo ubi alleg. Host. qui obtinuit ꝙ solus eps dispẽset sine capitulo. Qñ ait sedes uacaret tũc capitulũ haberet hanc autoritatẽ ut tenet Fede. consi. 39. ubi late.

b Inn. in c. 2.] Pone exemplũ in d. c. 2. hic allegato. Clericus qui [illegible] recepit ordines mi[nores] & codẽ die ausu temerario recepit [su]bdiaconatũ. [illegible] ex quo [illegible] si re[illegible] intra [illegible] ab [illegible] di[spensare] [illegible] esp. [illegible], & facit ille tex. quia il[la] [dis]pensatio [illegible] tpo [illegible], unde [illegible] Innoc. [illegible] epis [illegible] [illegible] ton[illegible] [illegible]ones, et [di]spensatio [illegible] concedi [illegible] speci[illegible] conce[di]tur, hinc est ꝙ iura loquũn[tur]

timo. ibidẽ. §. 52. Itẽ cum filio illius q occidit sacerdotẽ ecclesiæ a qua hab. bat se udũ, uide ĩ. hæreditas. §. 12. Itẽ impedimẽtis matrimonii, uide matrimoniũ. 3. impedimẽto. 18. §. 3. Itẽ si solẽniter pœnitente, uide pœnitentia. §. 5. Itẽ quomodo dispensat cũ ordinatis a schismaticis, uide schis. §. 4. Item quomodo in symoniaco in ordine uel in beneficio, uide ĩ. Symonia. 6. §. 2. & 3. Item in alia symonia, ibidem. §. 5. Itẽ cũ sortilegiis. Vide sors. §. 4. Itẽ quomodo dispensat cum pugnante in torneamẽtũ. §. ulti. Item quomodo dispensat in uoto Sancti Iacobi & Hierusalem, uide ĩ. uotum. 4. §. 6. Item in uoto casti tatis, ibidem. §. 9.

6 Vtrum episcopus in casibus in quibus dispensare potest possit hoc facere sine capitulo. ℞. Archidiaco.[a] in c. his qui. & est c. 1. de fil. præsb. libro. 6. tenet ꝙ non, sed ego teneo cum gloss. in c. cum ex eo de elect. lib. 6. in uerb. episcopus, ꝙ sic.

7 Vtrũ Abbas uel alius prælatus religiosorũ possit dispensare cũ suis subditis. ℞. ꝙ nõ, nisi inquantum eis a iure uel regula aut per priuilegium conceditur ut no. Inn. in capit. secundo [b] de eo qui fur. or. susce. & dom. Anton. in d. capitu. at si clerici, & ibi dicit Pan. ꝙ est communis opi.

8 Sed in quibus casibus cõceditur Abbati ut dispensare possit. ℞. ꝙ in 10. Primo in nouitio ut promoueatur ad sacros ordines. 77. dist. monachus.[c] Secundo cum apostata monacho ut possit ministrare & ascendere ad alios ordines. ar. l. distinct. c. fi. nisi in apostasia sit ordinatus;[d] ut de apostatis. c. fi. qa ad Papam tunc pertinet, ut ibidem. Tertio cum illegitimo monasterium intrante ut promoueatur. in cap. 1. de fi. præsbyte. Quarto ꝙ non cõfiteantur & eucharistiam sumant semel in mensæ. clem. 1. de sta. mon. Quinto quod monachus detur in capellanum ecclesiæ parrochialis si episcopi & populi consensus accedat. 58. distin. c. 1. & 16. q. 1. doctos cum multis aliis cap. Sexto ꝙ monachus habeat propriam cellam ĩ. septa monasterii ex causa. 18. q. 2. nullus. 20. qõ. ulti. c. fina. ad fin. Septimo in ieiuniis cibis & esu carnium silentio, & operibus manuum ad quę tenetur monachus ut de consecr. distin. 5. non mediocriter. & ca. cernem. & cap. nunquam, de sta. mona. cap. cum ad monasterium. Sed Host. in d. c. cum ad monasterium de esu carnium uidetur tenere ꝙ non potest sed contra ipsum est glo. Innoc. & Pan. in d. c. cum ad monasterium. in glo. super uer. indulgentia imo dico plus ꝙ põt dispẽsare in oĩb. regulæ, exceptis tribus uotis ꝑ arg. a cõtrario ĩ d. c. cũ ad monasteriũ in fi. limitat Pa. ibidẽ dũmõ sit dispẽsatio ñ dissipatio, utputa ꝓ necessitate & aliis de qb. s̃. §. 1. Octauo in irregularitate de qua s̃. Ab. §. 14. Nono ĩ

tur semper de epis, & quando nolunt hoc concedere inferioribus semper exprimũt. ut in d. c. 2. Et in c. 2. & c. illorũ de sent. excõ. cũ si. No. Arch. in c. cũ ex eo. de elect. lib. 6. sentit idẽ Inno. in c. fi. in fi. de postu. pla. & Spe. tit. de leg. §. sunt quoq. in fi. Talia. n. grauia epis tã quã sponsis & uniuersalib. ordinariis reseruant, sicut in simili dicimus ĩ excõicatione a canone lata ut regulariter nullus ualeat saltẽ nõ debeat absoluere citra episcopũ. tex. cũ gl. in clem. 1. de priui. Et Fed. cõ si. 14. nisi iste ĩferior haberet iurisdictionem quasi epalẽ. ſm Fede. & bñ qa tũc posset oĩa q̃ spectant ad iurisdictionem episcopalẽ qđ no. ꝓ hoc glo. in cle. 1. de reb. eccle. non alie. ubi talis interponit auctoritatẽ rei ecclesiasticæ alienã dæ, facit quod no. Inno. in c. 2. de transact.

c Cap. monachus] Ille tex. loquitur in casu c. priscis. 55. dist. ubi inquiritur de monacho ascendere debente ad ordines clericales, uerũ sit aliquo impedimẽto notatus, sed qa in nouicio maior isur gebat dubitatio, ideo factus est ille tex.

d Ordinatus] Scilicet in ordine sacro qa si accepisset ordines eps dispẽsaret ut [illegible] docto. ibidem in dicto capitulo fina. tamen hodie

die hæc non ui dicant sibi locum quando q dem apostatæ religiosi sunt excommunicati habitus dimissione. ca,2. ne cle. uel mo. lib.6.

a Deus] Vbi propter scandalum diuersi habitus regularium reducuntur ad unum.

b Dispẽsandi] Et sic ex parte dispensare debentis,ut puta datur potestas ticio, ut possit cum monachis dispensare certe comprehenditur Abbas vt ibi.

c L.si ita] In princ.ubi si testator dixerit si natus fuerit filius est uxor in besse. i. octo unciis , si filia in triente & uxor ĩ reliqua parte . Si nati fuerit filia post filium de benignitate dicendum erit uxorem habere aliquam partem & sic in separatis casibus nõ porrigitur prouisio ad simul iunctos nisi de benignitate.Et sic facit contra id quod uoluit Bar.in loco hic allegato,ut ibi ĩdem dicit Bar. qui hanc,q.mouet , sed se remittit ad d.l.2. in princ.

d Arg. in ca.si cui] Vbi si datur expectatiua alicui de ꝑbenda uacatura certe si uacat ea quę req

obseruãtiis regulæ remittẽdis.20.q.ulti. c. fi.in gloss.in uer.remittatur.de conse.dis. 5.carnẽ saltẽ in his q̃ nõ sunt de substantia ar.de ui.& ho. cle.deus,[a] ꝓ cuius declaratione notãdũ ẽm Alex.ꝙ in regula beati Benedicti q̃dã sunt pure spiritualia, ut charitas humilitas,&cæteræ uirtutes, & in istis nõ põt Abb. dispõdere.Quædã sunt partim spiritualia &partim corporalia,ut cãtare, psallere, orare, & huiusmodi, & de istis põt Abb.disponere,non tñ ẽm libitum uolũtatis, sed ẽm ꝙ bonũ & æquũ uiderit expedire, ẽm occurrẽtia, qđ ꝓprie est dispẽsare. Quædã uero sunt q̃ sunt in obseruãtiis corporalib. puta comestio carniũ,fractio ieiunii & huiusmodi, & tunc si talia a regula ꝑcipiunĩ uel prohibẽtur,nõ põt Abb. ea mutare, nisi ẽm ꝙ cõuenit charitati, ut dicit beatus Benedictus ĩ regula. 1. ꝙ subsit rõnabilis cã alias nõ.Rõ qa licet Abb. pręsit subditis,regula tñ ꝑest Abbati & subditis, & iõ eius obuia ꝑponẽda,& cũ dr̃ ĩ regula beati Benedicti ꝙ oĩa de dispositione Abbatis fiãt, intelligĩ de illis de q̃b.regula expsse nõ ꝑcipit uel ꝓhibet,si tñ Abb.monacho multũ laborãti cognita necessitate personæ ꝑcipiat ꝙ carnes mãducet,debet sibi obedire,aliter si ex sola uoluntate ꝑcipiat,nullo modo debet sibi obedire unde beatus Benedictus in regula . Quãdiu militãt charitati immobiliter fixa sunt ꝑcepta regulæ, ita. 1. ꝙ mutari non possunt nec ab ipsis ꝑpositis sine offensa.Quid aũt debeat facere talis monachus cui ꝑcipiĩ aliqd quod est cõtra regulã

& dubitat de causa legitima uel in cõsciẽtia timet. Vide. ĩ. Religiosus. §. 29. & quod hoc dicit Alc. de Abbatę seruа in quocunq; ꝑlato cuiuscunq; religionis si ei permittiĩ ex regula dispẽsatio,sicut fit ministris fratrũ minorũ q possunt dispensare in oĩbus exceptis tribus uotis & quæ sunt cõtra dei præcepta ẽm Dir.lib.2.tit.19. ẽm quod cõuenit charitati, & hoc ĩnuit beatus Frãciscus cũ dicit,si q fratrẽ scirent &cognoscerẽt se nõ posse regulã spiritualiter obseruare,ad suos ministros debeant & possint recurrere.s.ut dispensenĩ,si cõueniat charitati , ut dictum est,& sic patet in quib.& qñ possunt ꝑlati religiosorũ dispensare in regula quod bñ ne...

9 Vtrũ potestas dispensandi sit late interpretanda.℞.ẽm Pan.in c.fi.de symo.ꝙ sic,quando datĩ potestas dispẽsandi [b] non expressis ꝑsonis dispẽsandis tanquã principis beneficiũ.Et sic sentit glo.in d.c.fin & sic intelligit Bar.in l.2.ff.de uer.oblig. ubi dicit ꝙ si ... potestas alicui legitimandi filiũ adulterinum ... itẽ incestuosum,poterit legitimare adulterinum & incestuosum simul, qa in materia larga sub simplici ueniunt mixta.,ut in l. ... ita.[c] ff.de lib.& posthu.secus si exprimuntur ꝑsonæ cũ quibus debet fieri dispẽsatio. ... in c.si cui [d] de pbẽ.lib. 6.qa omnis recessus a iure cõi est odiosus.ut est tex.in c.fin. e de cons... & fil.ꝑsby.lib 6.& in c.ꝙ dilectio de con... affi.& sic distingue canonistas tenẽtes contra Bar.in c per uenerabilẽ qui fi.sint le... Aduerte etiã quod dico.s̃.beneficiũ.§.20. Aduerte tñ ꝙ licet dispẽsatio sit stricti iuris,ut puta quia cõtra ius est & stricte sit interpretanda,quãdo.s.exprimuntur ꝑsonæ ut in d.ca. ꝙ dilectio.& in c.1.& 2. de fil presby lib.6. nihilominus extendiĩ ad necessaria cõsecutiua seu ad depẽdẽtia ex eo sup quo est dispensatũ quando aliter non imprimeret actũ ualidũ super eo in quo dispẽsatur. ut s̃. beneficiũ.§.23.facit glo.& Pan. in c.quia in tantũ.de ꝑben.& glo. in c.si quis in clero.7. quæs.1. qui dicunt ꝙ dispensatus super pluralitate beneficiorum uidetur dispensatus super

rit sacerdotem & expedi... sit aptus sacerdotio illi ... habebat, ... pectabit ali...

e Cap. fin. de fil. presbyte. Vbi si ille cum quo super defectu originis in curato beneficio fuerit dispensatum, ex tacito, super pluralitate beneficiorum dispensationem ... neat non ... dispensatio secunda.

super residentia.[a] uide quod not. Host. in c. cum in cunctis de ele. & gl. in c.[b] non potest de præben. li. 6. & de hoc Vide. s. Clericus. 7. §. 1.

10 Sed nunquid extendetur dispensatio in affinitate ad publicæ honestatis iustitiam. R. Pa. in c.[c] non debet de cõsan. & affi. q non, nisi in narratiõe affinitatis unum comprehendat aliud. secundum gloss. in arbore affinitatis, secus est in dispẽsatione qñ solum gradus remotior est expressius. de quo Vide Mrimonium. 3. impedimento. 6 §. ul.

11 Quid si impetretur dispẽsatio tacita ueritate uel ex falsa causa. R. qđ nulla est. ut in c. 2. de fil. præsby. lib. 6. & idem de qualibet gratia alia. ut not. in c. ad audientiã el 2. de Rescrip. & d. c. non potest.

12 Vtrum superior assumendo aliquem ad aliqđ offiñ uideatur dispensare eidem in impedimẽto quod habet ad illud. R. Inn. in c. præterea de te. co. & in cap. ueniens de fil. præsby. uidetur sibi cõtra dicere. & glo. in c. si quis sine. 81. dist. & in c. qui in aliquo. l. dinstict. Sed ego sic distinguo q aut impedimentum est notorium superiori & tũc si est princeps intelligitur dispensatus si uero est inferior si potest dispensare & sub est cã. silr est dispensatus, alias non facit ꝓ hoc quod no. Io. An. in c. 2.[d] de scis. aut impedimentũ est occultũ superiori tanq̃ iudici, & sic nõ intelligit dispẽsatus, sed sibi imputet q illud tacuit. facit. c. cũ nõ ignores [e] de pbẽ. & tenet Bart. in l. 2. C. si seruus uel libertus. ad decu. aspi. lib. 10.

13 Vtrum potestas dispensandi sup irregularitate uel illegitimitate concessa a Papa alicui duret post mortem Papæ. R. Fed. cõs. 78. q sic, q a gr̃a semel facta p Papã in psonã aliquam nõ expirat per mortem Papę, ut est casus de offi. dele. super gratia lib. 6.

14 Vtrum per mortem illius cui concessa erat talis autoritas expiret dispensatio iã facta, si ille dispensatus usus nõ fuit tali gratia, puta dispensatus fuit ut posset ordines accipere uel in prælatum eligi, non accepit ordines nec fuit promotus ante morte dispẽsantis, an poterit ordinari uł ꝓmoueri. R. Fede. ubi. s. quòd sic, & q nõ expirat quia dispẽsatio canonice semel facta ex superuenienti facto nõ retractat̃ casus est ĩ c. ex tua de fi. psby. facit qđ not. de accus. c. de his beneficia enĩ concessa intempestatiue reuocari nõ debẽt de cõmo. c. unico de re iu. decet. li. 6. facit qđ no. de elec. li. 6. in gl. c. cum ex eo.[f] & ibidẽ in nouella Ioan An.

DISPVTARE de fide publice uel occulte cuicunque layco prohibitum est, & si contra facit debet excõmunicari, de hereti. cap. quicunque. §. inhibemus quoque li. 6. hæc quoque prohibitio fit in capi. sicut in uno corpore eo. ti. in decretalibus sed in l. nemo. C. de sum. tri. prohibet̃ nedum laycis sed etiam clericis publice turbis coadunatis disputare de fide, sanctus ãt Th. 2. 2. q. 10. ar. 7. tenet fore illicitũ đ fidđ disputare, qñ qs disputat, aut qa dubitat đ fide & p disputationẽ ex periri uult, qa talis ꝫ infidelis est, aut qa disputat corã simplicibus & titubãtibus q nõ sunt solicitati ab infidelibus, sicut est in terris fidelium qui tanto firmius credunt quanto non audiunt motiua &

a Super residẽtia] Illud ẽ bonũ exẽplũ. Adde aliud, ut si dispẽsat cũ minori ut possit hr̃e ecclam curatã, vł dispensatũ ut nõ se faciat ꝓmoueri. ĩ. annũ ad sacerdotiũ, iuxta. c. lꝫ canõ. & c. cõmissa. đ ele. li. 6

b Gl. in c. non pot.] In uer. retinere. q̃ dicit q ille q est dispẽsatus ĩ duabus ecclijs, hẽt in electione an uelit utriq de seruire iterpollatim an uni p se, & alteri per uicarium, p ea quę dicunt hic.

c Pa. i c. nõ dẽt] Ab ibi sup gl. 3 dicit hic q. fuisse iam arduã in curia, & adhuc suo tpe pendebat. Sed concordãdo dixit q si publica honestas cõprehendatur sub affinitate satis est de affinitate fẽcisse mentionẽ. Et sic procedat gl. i d. c. nõ dẽt. Exẽplũ si impe[illegible] mihi [illegible] uxorem [illegible] mei defuncti nõ ob[illegible] affinita[illegible] in 3. gradu. [illegible] ex quo feci [illegible] [illegible] rũ utputa. Impetraui dispẽsationẽ ut licet mihi ducerẽ vxorẽ ticiã mulierẽ nõ obstante q sit mihi affinis in 3. gradu. nõ ualet dispensatio si ultra affinitatẽ erat publica honestas ex quo đ ea nõ fuit facta mentio expssẽ uel tacite. ar. c. ex tuarum. de au. & usu pa.

d Io. An. ĩ c. 2.] Quia ibi distinguit, qđ aut super dispẽsatiõe faciẽda pmisit supior causę cognitionẽ & tũc ꝓmouendo vł dispẽsare, si nõ præmisit secus imo punit, ꝓmouẽdo idignũ refert Ab. ĩ d. c. 2. de scismati.

e Ca. cum non ignores] In gl. in uer. cõsenserit. in fi. Sed tu uide Ab. ibi alleg. Inn. in c. si. de cle. non resi. ubi dicit q si canonici eligũt scienter clericũ hñtem bñficiũ, in eorũ cõcanonicũ, vñr renunciasse iuri residẽtię si sciẽter fecerunt. Sed si ignoranter pñt recedere ab electione, ut in d. c. cũ non ignores. de præben.

f Gl. in c. cũ ex eo.] In uer. septẽniũ. quę dicit qđ eps q dispẽsauit in septennio, in casu illius tex. nõ poterit reuocare ante septenniũ, nisi cã euidens superuenerit.

g Quia talis]

Et ĩ fi. dubius quia non supponit ꝑ certo ueritatẽ fidei, sed argumẽtis experiri uolẽs, & hoc ꝓcedit ex parte dispu tantis. Et facit. c. dubius. extra de hæreti.

a Sufficienter] Ex quo vř ꝙ etiam clericus male ĩstructus non possit nec debeat de fide disputare propter rõnem legis. arg. ca. Marchion. 1. qõ. 1. & l. non dubiũ. C. de legi.

b Docẽdo] Pa. in c. 1. de iudi. ulti. col. & doctor põt cõpelli ĩuitus ad cõsulendum. l. in sacris, & ibi gl. & Bar. not. C. đ præpo. sa. scri. li. 12. Bar. in l. ꝓxime. ff. đ his q̃ in te. de. Sali. in l. sancimus. đ aduo. diuer. iudicum. D. An. ĩ c. si pro debilitate. de offi. de leg. idem Feli. ĩ c. 1 de off. iudi. & Bald. institu. de emp. & uendi. §. fi.

c In larga significatiõe] Vtrũ aũt appellatione doctoris cõtineantur schõlares, tex. vř ꝙ non in ꝓhe. decreta. ubi inter eos ponitur copula, & ibi per Ioã. And. & d. Ant. Et tãgitur etiã in ꝓhemio sexti. Barto. & doc. ĩ l. 1. ff. so. ma. Et uide Inno. in d. ꝓhe. & in d. l. 1. ad fi. & ibi per Bald. in pe. col. Pet. de

argumenta infidelium, sed disputare ad confundendum errores etiam coram simplicibus q̃ sunt solicitati ab hereticis uel infidelibus nitentibus corrumpere in eis fidẽ, si est sufficiẽter [a] ĩstructus & aptus ad cõfundẽdũ errores, non solum non est prohibitum, imo est necessariũ disputař, ne taciturnitas esset confirmatio erroris pro quo facit. l. quoniã. C. de epis. & cle. & 23. q. 6. uides. §. Item similiter licet ad exercitum coram instructis & firmis in fide disputare ad quod facit. c. in mãdatis. 43. distin. pro hac distinctione Tho. probanda. Vide de hoc. 96. di. nos in gloss. in uer. inuenta & Inn. in c. 2. de sum. tri.

DIVINATIO a ꝑsis ferř inuẽta c. 1. 26. q. 3. unde diuini dicti sunt q̃si Deo pleni diuinitate enim se esse plenos simulãt & astutia fraudulenta hominibus futura coniectant ut ibidem.

1 Quot modis fit diuinatio. ℞. ut ꝑ3. 26. q. 3. §. 1. & c. 1. & q. 5. c. nec miiũ. quod multis modis unde nuncupař diuersi mode. unde diuini dicunř ali q̃n arioli, aliq̃n aruspices, ali q̃n augures. aliq̃n nigromãtici. & multis aliis nominibus ẽm ꝙ diuersimode quis uult scire futura, quæ omitto q̃a nõ est necesse. Vide ibi si uis. & de hoc Vide. ĩ. sortes. §. 3.

2 Quomodo autẽ demones possunt scire futura q̃ non habẽt certã & infallibilem causam. ℞. Sanctus Bona. in 2. di. 7. ar. 3. q. 3. & elicitur ex capi. sciendum est. 27. qõ. 4. ꝙ ex. 4. Primo ex ingenij acrimonia, ut q̃n cõsiderant ad quid inclinatur affectio nostra. Secundo ex multa experientia quæ cõsiderant in talibus accidere talia. Tertio ex dolosa cautela quando scilicet proponunt aliquid facere & prædicũt. Quarto ex aliena doctrina. ut quando permittiř a bono angelo addiscãt.

DIVORTIVM est uiri ab uxore uel ecõuerso legitima separatio. legitima dico ut non fiat sine lege uel ratione, quia quos deus coniunxit homo non separet. 31. q. 1. §. sed in ueteri. sub. §. sed obiicitur. & dicitur ibi dominum prohibuisse uxorem dimittere, nisi ex causa fornicationis. & dicitur diuortium a diuersitate mentium, uel quia hi qui matrimonium dirimunt ĩ diuersas partes eũt. l. 1. ff. de diuor. de quo dic ut infrà matrimonium quarto.

DIVTVRNITAS in malo auget peccatũ. de cõsuet. c. fi. diciř tanto grauiora sunt peccata q̃to diutius infelicem animam detinent alligatam cum suis concor.

DOCTOR dicitur a docẽdo. [b] unde & nomine doctorum ueniunt magistri & econtrario ẽm Pa. in ca. 1. de loca. Vnde text. in l. quibus præcipua ff. de uerbo. significa. dicit cuiuslibet disciplinæ pręceptores magistros appellari admonẽdo uel mõstrando, & hoc im ethimologiam uocabuli. Nã doctores dicuntur a docendo, sicut magistri a magisterio ... do. facit tex. in prohemio compilationis decretalium. ubi Papa oẽs magistros doctores appellat, sed nomine scholarium non ueniunt doctores nec magistri nisi in larga significatione. [c]

1 Vtrum interpretatio doctorum necessitet. ℞. ẽm Pa. ĩ d. c. uestra de coha. cle. & mu. in 1. no. ꝙ nisi inq̃tum iure probatur uel ratione ualida. [d] ut no. in c. [e] 1. de posiu. ... torum. de quo Vide. ĩ. opinio. §. 1.

2 Vtrũ doctor uel magister possit reprobari. ℞. ꝙ sic, [f] ut est text. in l. 2. C. de profes. & me. li. 10. not. Bar. in l. sed & reprobari. ... ex ...

Ancha. in c. ... nonũ statuta ... uer. q. o qs ... cat mercator. Adde tñ ꝙ ... ctores non ... niũt appellat ... artificii, ut ... bat in c. ... el 2. d testa ... est sing. no. ... Pe. & Io. ...

d Rõne ... Bene tñ ... dex seq. com... bonas opinio... nes. ff. ... uẽ... l. si ... 1. & de ... pu. l. inst. ... ne. §. fi.

e Vt no. ... Ibi Ab. ... in uer. ... tatus.

f Rñd. ꝙ sic ... Adde c. ... 43 di. ... ctor 43 ... dicit ... c. de qu... in prin. ... ꝙ illi doctores qui cum ... approbauerit tenent ... re salari... receperunt. 4 ... di. q ... cũt de ... q̃a n ... approbat... postea re... tur ... d. c. de ...

a Sine causa] Hæc gl. i d. §. reprobari. hic allegato.
b Rñ. q̃ sic] Possunt tñ recipi dicta doctoris dãnati ut rõnabilia. licet nõ ut autorizabilia ſm Ab. ibi ſu per glossa. 1. in fi.
c De hereticis] Ab. ibi post Inno. tractat de ſcriptura notarii an ualeat ſi eſt cõ dẽnatus &c.
d Q̃d nõ] Adde q̃ doctor ſi p̃pter delictum priuatur docto ratu, nõ poteſt doctorari niſi ab imperatore uel papa text. eſt ſingu. p̃ q̃m ſic nota. Bald. in l. 2. in fi. C. de liber. & eo. lib. Et uide ad hoc tex. forma lem in l. 2. C. d diuerſ. off. lib. 12. Vt le q̃ no tauí. j. legiti matio in prin. circa fi. Adde ſi reprobatur do ctor, puta quia denuo exami natus, ut dicit Bar. in l. gram maticos. C. de p̃feſ. & medi. lib. 10. non p̃ t amplius docto rari. & Nic. de neapo. in l. ſed & reprobari. p̃ illum tex. ff. de [illegible]

excu. tu. in prin. ubi tex. dicit de medico q̃ poteſt reprobari, & eſt tex. etiam de medico in l. ut gradatim. §. reprobari. ff. de mu. & ho. ſed nõ ſine cauſa. l.[a] pomponius ſcribit. ff. de neg. ge.

3 Vtrum doctore damnato intelligantur & eius opera ſeu libri reprobati. R. q̃ ſic[b] ut patet per c. fraternitatis tue. de hære.[c]

4 Vtrũ allegationes ſint faciende a doctoribus in conſilijs. R. Pa. in c. ueſtra de cõ. cle. & mu. q̃ in conſilio deciſiuo non, ſicut nec in ſententia ut dicitur in c. ſicut nobis in gl. de ſen. & re iud. ſecus in cõſilio poſtulato a parte. rõ diuerſitatis, q̃a in primo eſt approbata fides conſultoris. in ſc̃d o non, & ideo nõ credi tur ei niſi quatenus probet.

5 Vtrum doctor promotus corruptis doctoribus debeat gaudere priuilegio doctorũ. R. Archi. in c. de q̃buſdam lo cis. 37. di. q̃ nõ.[d] allegat tex. in ſimili i l. una. C. de athlet. li. 10 facit text. iuncta gl. in l. 1. C. de ann. ci. li. 11. ubi dicit q̃ ſtipẽdia ſunt tradenda nõ p̃ titulis dignitatum uel numero ſcholarium ſed ſm merita, & ideo glo. ibidem dicit proferri debere peritos ſcholares imperitis doctoribus. intelligit Pa. in c. clerici de iudi. de antecesſione[e] nõ de lectione. Ego credo q̃ etiam in utroq; debet præferri.

6 Quis debet præcedere. R. Pa. in d. c. clerici q̃ theologus poſt ipſm canoniſta poſt canoniſtam legiſta, poſt medicus, Vide ibi ſi uis.

DOLVS aliq̃n bonus[f] & licitus & accipitur p̃ ſolertia. ſicut q̃n quis aliquid ſimulat ne damnificetur a p̃ximo. ut in l. 1. ff. de dolo. in tex. in §. non fuit[g] & gl. exẽplificat de capto a ianuen. q̃ ſimulauit ſe p̃ſtum quod quidem licet.[h] ut ff. de neg. ge. l. at qui natura. §. cum me. ex. ff. de leg. 2. l. cũ pater. §. titio. & ff. ſi quis omiſ. cau te. l. q̃a aũt. §. ſi p̃onus. & de hoc uide j. ſimulatio. ſed cõiter dolus accipitur in malo, & ſic

nõ peccat imo meretur. Ita ẽt Ge. in c. nos in quenquã. 2. q̃õ. 1. Et uide j. ſimulatio. §. 1. & quæ ibi ſcripſi. Et dicit tex. in d. §. non fuit. q̃ licet cõmittere dolũ maxime aduerſus latronem. gl. ibi dicit ſi fraude faciam ut euadã ab hoſtibus, ut l. nihil. & l. hoſtes. ff. de captiuis. uel ſi abſcõdam me ut facilius quietiusue latronẽ capiam. Fallit hoc in duce bel li, qui ſi pactũ cum hoſte, illud debet ſeruare, ut l. conuentionum. & ibi Barto. ff. de pac. ſm glo. & Bar. in d. §. non fuit. & uide in §. præterea. in. ſti. de act. De materia uide etiam Bal. in l. 1. C. ſi a nõ cõpe. indi. ulti. col. & in l. accu ſationibus, & ibi etiam Sal. q̃ me. c. idẽ Bal. in l. paciſci. & in l. iuregentium. §. ſi paciſcar. ff. de pac. & in c. 1. §. Item ſacramenta de pa. iu. fir. dixit q̃ ſi iudex dat ſecuritatem bãnito in perſona & in rebus uel in altero tñ, & iurat eam ſeruare iuramẽtum nihil operatur niſi faciat iure permittente. §. ſed neque. in authen. de man. prin. Cynus tñ in l. præſenti. C. de his q̃ ad ec. confu. dicit ip̃ ille ſeruandã eſſe. l. cognitionem. de [illegible] Vide Ang. in d. §. non fuit. & Roma. in l. 3. §. ſi quis ſeruum ff. de acqui. poſ. [illegible] Bart. in d. §. non fuit ibi uideri tex. q̃ ſi quis faciat pacẽ dolose cum bannito qui poteſt ex ſtatuto offendi, ut facilius eum occidat q̃ non tenetur. l. [illegible] ff. de [illegible] Bar. in q. incipiente. l. [illegible] ciuitatis. ad quod uide Bald. not. in l. 1. C. quando licet [illegible]

[illegible] rum reprobans illos, q̃a denuo examinatus [illegible] fabellio in prin.

e De anteceſsione] Declara ut p̃ferant in caſus in quibus requirit titulus doctoratus, ad legẽdũ uero ſine doctoratu p̃ferri nõ debẽt q̃tũcũq; ſint idonei [illegible] admittunt ad legẽdũ niſi prius doctorẽtur [illegible] C. de athletis. li. 10. Itẽ in honoribus [illegible] non p̃fert, ſecus in [illegible] declara ut p̃ Bar. i l. 2. §. prius. de uul [illegible] pis tñ uide [illegible] p̃ Fely. in rub. de [illegible] de materia [illegible] ſequentis.
f [illegible] dolus bonus, ſicut etiam inuenitur [illegible] & malum, ut. l [illegible] §. ueneni. ff. de [illegible] l. qui uenenum ff de. uer. ſig.
g [illegible] Et adde mirabilẽ deciſione Archi. [illegible] Alex. tertius [illegible] laudatus. [illegible] epiſcopus dixit [illegible] ſymo niam fecit in acquirendo epiſcopatum, & papa dixit, uolo tibi parcere ſi hoc dicas coram cardinalibus, ita fecit epiſcopus, & papa eũ poſtea priuauit epiſcopatu. Eodem modo ſiquis diceret ſaracenis q̃ uult ſequi eorũ ſectã, ut eã cognoſceret, & poſtea cognitam confunderet determinat Archid. q̃

h Quidem licet] [illegible] alios licet dolum committere ut fraudem euitem, per text. hic allegatos, q̃ optĩe faciũt, & tex. i d. §. nõ fuit [illegible] maxime

Tt Dirimitur

a Diffinitur] Bar. ibidem approbat hanc diffinitionem per omnia. de dolo, uide etiam Bar. in l. ꝙ nerua. ff. depositi. maxime in 5. col. & Bar. & Bal. in l. pignus. C. de pign. actio.

b Per uerba & facta] Bar. tamen in l. ꝙ nerua. ff. depo. in 1. col. dicit ꝙ dolus & fraus idem, uel saltẽ fraus ĩest dolo sicut species in suo genere. l. iuregentium. §. sed si fraudandi. & ibi no. ff. đ pac.

c A pena] Posset poni exemplum de occidẽte homicidam morte dignum credens sibi licere.

d L. 1. §. fi.] Et ibi gl. penul. & fin. ubi ille qui abegit credens iustis rationibus aĩalia fuisse sua, quia dolo caret non tenet crimine abigeatus.

e Bar. in l. si qs] In uer. quæro quid de pupillo in fi. c. Et optime facit d. l. 1. C. si aduersus deli. ubi dicitur ꝙ in criminibus minores non iuuantur etatis suffragio. s. si sunt doli capaces. sed si delictum non ex animo, sed extra uenit bene habent restitutio in integrum. gl. ĩ uer. ex quia (inqt) non sunt in dolo sed in culpa tm̃. Et gl. etiam ibi ponit differẽtiam inter delictũ & crimẽ. Nam delictum est genus gñalissimum, sed crimen est genus subalternum, ut adulterium furtum & hmõi.

diffinitur [a] in d. l. 1. a labeone dolus malus est oĩs calliditas fallacia machinatio ad circunuenien. fallen. & decipiẽdum alterum adhibita. fit tacẽdo in animo calliditas. ut ff. de act. & emp. & uen. l. 1. fit mẽtiendo in uerbo fallacia. ff de fur. l. falsus. §. si qs. fit arte uerborum machinatio. ff. de act. empt. & uen. l. Iulianus. §. idem ad circunuenien. scilicet reddendo singula singulis scilicet circunuentionem calliditati fallẽtiam fallentiæ deceptionẽ machinationi ponitur adhibita scilicet contra ius & bonos mores propter differẽtiam doli boni. hæc in gl. ibidem. & ad de ẽm Ge. in c. si compromissarius. §. si uero. pe. no. de ele. lib. 6. ꝙ quis dolo se facit qñ scienter rem sibi ꝓhibitã facit. Differt aũt dolus a fraude, qa fraus ꝓprie ꝑ facta fit, sed dolus ꝑ uerba & facta. [b]

1 Vtrum ignorãtia iuris excuset a dolo & consequẽter a pœna [c] ad quam incurrendam requiritur dolus. ℞. Dy. in regula ignorantia lib. 6. ꝙ sic, qa licet iuris error sit lata culpa, non tñ est dolus. ut ff. de his qui not. infa. l. 1. §. 1. ubi est gl. sing. in uer. qui pro socio facit. l. 1. §. fi. [d] ff. de abige. facit quod no. Bart. in l. si quis [e] in tantam. C. unde ui. ubi dicit ꝙ si minor credens sibi licere rem propriam sine cuiuscunq; autoritate occupat, non incurrit pœnam. d. l. si quis, quia non est in uero dolo allegat. l. 1. C. si aduer. delic. sequitur d. Ant. in c. 1. de do. & contu. & allegat. l. si ex cã. §. si in cõmissum. [f] ff. de mino. & quod no. in l. 1. §. nũciatio. [g] ff. de noui ope. nun. pro hoc ꝙ excusat ignorantia a dolo. est tex. & ibi Bald. in l. sed & si lege. §. scire. ff. de pe. hære. ubi error iuris excusat ab inuasione ne quis dicatur prædo. Idem tenet Saly. in l. senatus [h] C. de his qui sibi ascribi. aliquid in testamẽto in 3. col. est casus & ibi Bart. in l. in lege. ff. de Sicca. [i] idem tenet Ange. in l. si quis id. § doli. [k] ff. de iuris. om. iu. ubi allegat But. fortius dixisse ꝙ etiam ignorantia iuris naturalis excusat a uero dolo. & ad l. 2. C. de in ius [l] uo. quæ uidetur cõtraria. Rñdet ꝙ ibi nõ requirebatur uerus dolus sed præsumptus. & ita tenuit d. Butr. in l. regula. §. 1. ff. de iur. & fac. igno. limitat hæc Ang. in l. 2. ff. ꝙ quisque iur. [m] uera. nisi sit doctor uel assessor cui turpis est iuris ignorantia. & Idem Ang. in d. l. senatus. dicit ꝙ creditur allegantī se ignorasse ius ad excludendum dolum, & per consequens a pena quæ esset imponenda ꝑꝑ dolum, & dicit ibi esse casum. ex ꝓdictis collige ꝙ ubi ius uel statutũ reqrit uerum dolum ꝙ ignorans q̃tuncũq; sit culpabilis nõ incurrit pœnã ipsius, licet alio mõ sit puniẽdus ẽm modum culpæ, ubi uero ius uel statutum requirit dolũ præ-

f §. si in cõmissũ] Ille tex. q. dicit ꝙ si minor nõ soluit pedagiũ, si dolũ nõ cõmiserit restituit in itegrũ.

g §. nunciatio] Habes ibi: Nunquid minor si contempta nunciatione edificauit debeat restitui? Et de ibi gl. & Bart. qui adducit distinctionem D... ꝙ si minor est in dolo non restituitur. d. l. si ex ca. §. nunc uiden. ff. de minor. & l. 1. C. si aduersus de... Si uero est in dolo ꝓsumpto & tũc si in [illegible] lus est de ꝓ[illegible] to, & sic restituit. d. §. si. in cõmissum & l. 1. §. fi. ff. de edẽ. Si uero est dolus ꝓsumptus in futurũ, & non restituit, ut l. a[illegible] xiliũ. ff. de mi[illegible] no. & uide [illegible] Bar. examina[illegible] tem hanc d. [illegible] adde Abb. in d. c. 1. de dolo & cõtu. in uer. ad primũ dic. Cu[illegible] tenet idẽ quod hic. & sequitur D. Anto.

h In l. senatus] Dicitur ibi de scribẽte te[illegible] ꝙ si ascribit ibi aliquid contra ꝓhibitionem ibi factam ex ignorantia, si uult discedere a relicto uen[illegible] ei conceditur, & ibi uide[illegible] disputan[illegible]

i In l. in leg[illegible] de Sicca.] V[illegible] hr̃ ꝙ in pœn[illegible] cpalib. lata c[illegible] pa non eq[illegible] ratur dolo.

k §. doli] [illegible] ibi q' in [illegible] poni doli ma[illegible] ad dandum [illegible] telligi ꝙ [illegible] per imp[illegible] & hmõi [illegible] facere [illegible] non te[illegible]

l L. 2. C. [illegible] ius uo.] [illegible] ꝙ [illegible] ius [illegible] pronus [illegible]

nia, quia honor patrono rõne natural[illegible] debetur [illegible]

m In l. 2. ff. ꝙ quisque iuris] Et est tex. [illegible] clarus cum gl. ibi. in d. l. 2. & etiam Bar. ibi[illegible]

sumptũ, sic ignorãs crasse & supine non excusat, q̃a est in dolo præsumpto. hoc patet ĩ censuris [a] ecclasticis, quæ cũ req̃rãt dolũ præsumptũ talr ignorans eas nõ euitat. ut patet in c. aĩarũ piculis de cõsti. lib. 6. secus si eẽt in leui culpa ignorãtiæ. quod bene notã. quia facit ad multa.

2. Vtrum iniusta cã excuset a dolo. [b] R. q̃ sic quẽlibet, ita no. Bal. [c] in c. ut aĩarũ in pri. 2. col. de consti. li. 6. ubi dicit q̃ perturbãs aliquẽ in posses sione ex iniusta cã putãs sibi licere, excusatur a pœna statuti puniẽtis in centũ. qđ req̃rit dolũ ꝑ no. in l. plagij [d] criminis. C. ad l. familiã de plagi. no. etiã Io. An. in tit. de arbi. in addi. ad spe. & q̃ excusat a pęna legis ẽt iniusta cã. no. in c. 1. in fi. de elec. li. 6. Idẽ Io. An. ibidem [e] & Bal. in authen. gñalr. C. de epis. & cle. & multis alijs & seq̃tur d. Ludo. de Ro. col. 28. in rubri. de arbi. est ꝓ hoc gl. in l. unica. §. fi. in magna gl. ff. si quis ius dicen. non obtemp. & Bar. & Aug. in l. 1. in fi. ff. de abigeis. & ibi gl. fi. Inn. in c. de seruorum. de seruis non or.

3. Vtrum lata culpa eq̃paretur dolo. R. q̃ aut loquimur de actionib. descẽdẽtib. ex delicto uel quasi, & tunc quo ad pœnã corporalẽ dic. ut in §. seq. Quo uero ad pœnã pecuniariã & tunc si lex uel statutum expresse req̃rit ad dolum nõ equiparatur. ut dicit Bar. ĩ l. in actionibus. ff. de in li. iu. in prin. & gl. in §. suspectus insti. de sus. tu. unde dicit Bald. in l. si quis id quod in §. doli. ff. de iuris. oĩum iudi. qđ q̃ñ delictũ circũscribitur per dolum non sufficit culpa, secus in his in quibus culpa uenit punienda allegata dicit. l. senatus. & d. l. plagij. criminis accusatio. & ut no. Ang. ĩn d. l. si quis id. §. doli. qđ ubi fit mẽtio de dolo requiritur uerus dolus. Si uero lex uel statutum nõ requirit exꝑsse dolum sed simpliriter loquitur, sic lata culpa dolo eq̃paratur. l. 1. ff. ne uis fi. e. §. si q̃s ideo. cum gl. in uer. putabat similiter equiparatur ĩ actionibus descendentibus ex cõtractu uel quasi. d. l. q̃ nerua. Vnum etiã notabis q̃ ignorantia affectata quæ est quãdo quis noluit uel dissimulauit scire, equipollet scientię. c. eos de temp. ord. [g] lib. 6. & ideo est dolus non culpa.

4. Vtrum pœna corporalis sit imponenda sine dolo. R. quod nunquam sine doli interuentu. gl. in uer. non oblatam. & Barto. in l. in actionibus. ff. de in lit. iur. & d §. suspectis. & Bart. in l. 1. §. 1. ff. si quis te. li. esse ius. su. & Bal. in l. data opera. C. qui accus. nõ pos. & casus est in d. l. in lege. ubi dicit Bar. quod in pœnis corporalib. uel ĩfamiã irrogantibus lata culpa nõ eq̃paratur dolo. & glo. in l. in actionibus. ff. de in lit. iu. approbata cõiter. & Barto. in l. quod nerua. ff. deposi. 7. col. uersi. Item quæro. & ibi plene. & ĩ d. l. in lege. dicit quod in causa sanguinis status uel famæ lata culpa non equiparatur dolo, ideo uerius dolus requiritur in illis Angel. tamen in l. in actionibus ff. de in lit. iuran. tenet contra & dicit consilium Paduanum consuluisse ꝯ Bar. in hoc. sed iudicio meo si cõsideret. l. 1. C. de noxa. ꝟior est opi. Bar. & iura q̃ Ang. adducit ĩ ꝯriũ ꝯtinẽt casũ spãlẽ.

5. Vtrum incurrat quis sententiam excommunicationis a iure promulgatam sine dolo. Vide [g] excõicatio. 7. casu ulti. §. 2.

6. Vtrũ q̃s possit pacisci ut nõ teneat de dolo [h] R. q̃d ut est tex. in l. 1. §. illud. ff. depositi.

Tt 2 quia

a In censuris] Dabo. ut [g] excõicatio. 7. ca- ... 8. §. 3.

b A dolo] Posset poni exemplum de impubere, qui falsauit instrũm, & monacho q̃ tulit testimoniũ falsum, q̃ non incurrunt sententiam excõicationis ꝓ latã in cõstõne epi, uel statutũ ignorabant ẽm Ge. in d. c. ut aĩarũ 3. col. uer. q̃ro an impubes.

c Ita no. Bal.] Vide cõmẽtũ. l. si q̃s maior. C. de transa. circa principium.

d Per not. in l. plagij] Ibi Bal. dicit q̃ error excusat ætatẽ, in delictis. in q̃bus req̃rit dolus. Et ad hoc illa lex allegat.

e Ibidem] Io. An. no. ibi q̃ si quis obijcit in ꝑsonam alicuius, puta q̃ est excõicatus, & ꝓbat incurrit pœnã de qua ... sufficiẽs ... excusa- ... puta q̃a de- ... testes, q̃ ... ꝓmi- ...

f ... gl. in §. suspectus] Et tan- ... gl. ... l. si mo- ... mat. Et ... in l. quod ... depo. i ... l. §. 1. ff. si q̃s ... esse iu. su. ... Bar. ... eos. de ... A'lde ... uer. ... dicit ... illo ... ducit ... alienæ ... scien-

g ... ter seu affectata ignorantia, quia scilicet tenebatur ꝑscrutari.

h de dolo] Adde q̃ licet dolus de futuro nõ possit exꝑsse & directe remitti futuro administratori, tñ põt remitti ꝑ indirectũ, hoc modo. testator ordinat ĩ testamẽto tutores & curatores filiis suis & mandat q̃ finita tutela uel cura nõ possit ab eis exigi rõ administrationis, & si contingeret qđ ab eis exigeret, & ꝑp hoc condemnarent ex nũc testator tñ legat de bonis suis ꝓpriis q̃tũ est illud ĩ quo fuerint condẽnati rõne tutele uel cure administrate, uel occasione reliquorũ. Isto modo ueniet ẽt illud qđ poterit exigi rõne doli de futuro. Ita uĩ sentire Dy. in addit. ad l. qđã decedens. ff. de admi. tu. & cõsi. 194. incipiente Brunellus notarius.

quia hæc conuentio est contra bonam fidem & bonos mores, & ideo nec sequenda dicit tex. ibidem.

7 An quis posit tenere bona alicuius quæ ex statuto ad eum uenerunt propter delictum alienius si idse dolose egit ut ille delictum committeret; Resp. Panor. in ca. postulastis. de conces. præben. ultim. notat quod non, & bene facit tex. ibi in fi. cum sua glossa.

8 Vtrum dolus annullet cõtractum spiritualē, puta uotum & huiusmodi. ℞. Pan. in c. cum dilecti de em. & uē. ꝙ non, nec potest quis excipere [a] de dolo quando fuit inductus ad bonum, quia non est proprie dolus, puta dolo induxit te ad religionē tenet ingressus facit quod legit̃ & no. [b] in ca. cū dilectus ꝙ me. cau. & uide gl. in l. a diuo. ff. de ritu nup. quæ hoc tenet ēt in matrimonio.

9 Vtrum dolus annullet cõtractum temporalem puta uenditionem & huiusmodi. ℞. ꝙ aut dolus per contrahentes dat causam ꝯctui, puta dolo induxi ad uendendū quod non eras uenditurus, & sic in contractibus bonefidei non tenet. secundum gl. & Pa. [c] in ca. cum dilecti de emp. & uen. & gl. in l. 2. C. de rescin. uen. & glo. cum Bart. in l. eleganter. ff. de do. & placet, licet Pet. teneat contrarium. In contractibus autē stricti [d] iuris tenet contractus, [e] sed agens ex eo eliditur ope exceptionis. ff. de uerbo. oblig. l. si quis cum ali ter, & C. de pac. l. cū postea si uero per aliū a contrahentibus dat cām contractui ēt bonefidei tenet contractus, sed agit contra mediatorem de dol. d. l. eleganter. §. 1. ff. de prosone. l. 2. & 3. tenetur etiam ille pro quo factus est inquantum factus est locupletior, ut l. fin. ff. de eo per quem fa. erit. in prin. & non plus. Aut dolus non dedit causam contractui sed incidit in cõtractū, puta eras uēditurus, sed dolo induxi te ad minus uendendum & huiusmodi, & sic tenet contractus sed in contractibus bonefidei aget ex eo cõtractu, ut supleat præcium ut ff. de ac. empt. & uen. l. Iulianus. §. si uēditor, erit tñ in arbitrio emptoris uel supplere præcium uel restituere rem si deceptio sit ultra dimidiam iusti ꝑcii. c. cum causa de emp. & uen. & l. 2. C. de rescin. uē. & in conscientia [f] etiam si deceptio sit minus dimidia in contractibus stricti iuris aget de dolo. d. l. elegãter. §. non solum in fin. Aut dolus nec dedit causam contractui nec incidit in ꝯctū, sed re ipsa euenit sine dolo & facto partis, ut puta ambo ignorabāt iustū ꝑciū, sic nō est pctm̃ nec restituere tenet̃ nisi repetatur si a principio nō plus emisset ēt si sciuisset plus ualere, puta quia non expediebat plus sibi emere si autem plus emisset a principio si sciuisset et est deceptio notabilis tenetur restituere rem uel supplere ꝑcium. ar. d. l. si qs cū aliter ubi æqparat̃ de-

a Excipere] Vide infra matrimonium. 3. impedimēto. 11. in additione magna.

b Quod legitur & no.] Et ibi idem no. Nō. tñ ꝙ religiosi qui inducunt aliquem ad religionem per dolum ut habeant eius bona, licet ingressus teneat, bona perdunt & hæredib. applicañ. tex. in c. fi. 20. q. 3. Et tenet idē Abb. in d. c. cū dilectus. quod me. causa. Quod not.

c Secundū gl. & Pa.] Ita etiā tenet Bald. in l. non dubium. 6. col. uer. & oppo. de legi. Sequtur Archidiac. in cap. canonū. colum. 38. uers. ulterius oppo.

d In contractibus stricti] Nota. ꝙ Bald. singulariter dicit nec alibi legi. in ca. 1. in ultima col. de plus peti. ꝙ de iure canonico oēs cõtractus sunt bonæfidei quātum ad effectū Vnde semper de iure canonico dolus dans cām cuicunque contractui reddit ipso iure nullum, q̃a nō inuenit tex. de iure canonico facientem substantialem differentiam inter ꝯctus bonæfidei, & stricti iuris, & isto mō §. actionum. in sti. de act. non haberet effectū de iure canonico. Et licet istud dictū sit pulchrum, tamen ego dubito, quia quando non tractat de materia peccati aut de materia spiritua- li ius ciuile ꝙ non reperitur immutatū per ius canonicum procedit & in ... canonico. Ita not. doc. in c. fi. de solu. Et in c. ... de oper. nō. nun. intellige ergo dictum Bal. ... non tractatur de materia peccati aut materia ... tuali.

e Tenet ... Pone exip... in transac... ne, ut l. ... ne. C. de tra...

f Et in con... tia] Tex. ... quis in co... bendo. C. ... pact. ... tes dep... ꝙ nō ... decipere ... tem fec. ... cordat tex. ... l. sed si ... lus. §. ... ff. de ... in l. 1. §. ... ... cito. ... tñ facit, ... imo ... ꝯhentio. ... cipere. l. ... ꝑcio. §. ... modum ... ca. & l. ... §. Pompo. ... mino. Bal. ... ru. C. de ꝯ... emp. l. ... istud pro... ēt de iure ca... nico ... ceptio ... tra dimid... sti ꝑcii. c. ... emp. & ... R̃nd. quod ... dicat ... si quis ... scribendo ... uer. de ... cū qua ... seunt ... cipio ... est in ... tunc ... se decipere ... in ꝑcio ... lore rei ... quuntur ... tractu ... quis ... est ... licet in ... seruando ... tractum. ... prie ...

in d.l.si quis in conscriben. Et not. ꝙ dato, ꝙ liceat contrahẽtibus &c.tam de iure cano. quã ciuili, non tñ hoc conuenit uiro bono. glo. est notabilis in l. semper in ꝯtibus.ff de regul. iur. quã reputat sing. Bal.in c.si proponente.de rescrip.in c. quanto.de iureiuran. in aut. ad hæc pe. co. C.de usuris. Et per hoc infert pulchre Bal. in c.cum causam. scdo de testi.ꝙ ẽ cũ cõscia.Idẽ ẽ ꝙ bonus uir. Si ergo nõ licet bono uiro, nõ ẽt licet ĩ cõscia, & iõ subdit, quo ergo ibit aia mercatorũ. Idẽ tenet d.Ant.ꝙ ĩ foro cõsciæ nõ licet in d.c.pe.d. empti. & uẽdi.& ĩ ca.plerique, & ibi Pa. de imu. ecclesiarũ. Laudte Saly. in d. aut.ad hæc 2i. q. & uide Ioã. de Ana. in c.in ciuitate.d usu. q̃ dicit se retractasse quẽdam ꝯtractũ factũ cum eo. per gl.ĩ d. l.semper. Vide Pa.in c.cũ cã.2. de testi.q dicit quod ius cano nõ pmittit alicui fraudẽ. & uide Bar la.c.f 67.4.p te.ind. illud referã in mediũ, ubi multa ponit in foro consciæ s̃m Tho.2.2.q.77.ar.1. illa lex in causæ non habet locum.idem Sco.in 4.di.15. & respõdent ad illã l.in causæ unde gl.in c.hoc ius.10.q.2.di ecclia nõ debet decipere aliquẽ in ꝯtctu, uñ si efferat aliqd plus debito nõ debet recipere & d. Ant.in d.c.in ciuitate tenet ꝙ illa gl.ĩ foro aiæ habet locũ ĩ laycis & Io.Cal.ĩ c.fi.de usur. ĩ repeti. ꝯtra ꝯniuẽtia deceptionẽ usquead dimidiã debet itelligi qñ deceptio uenit reipsa, secus ubi dolus dedit cãm ꝯtctui uel incidit in contractum, quia tunc debet illud restituere, non.n.est ꝙ ius canonicum conditũ instinctu spũs dist.c.si quis diaconus, uellet approbare hãc ...onem dolosam.

ceptio quæ uenit re ipsa & ex proposito. & d.capit. cum dilecti, secus in modico. Et ita intelligo d.Anton.in capi. quia plerique de immu. eccle. si uero uterque rei ualorem sciebat tunc dic ut infra emptio. §. 7. & secundũ prædicta intelliges l.secũda C.de rescin.uendi.& in l.causæ.§.Pomponius. ff. de min. & capitu. cum dilecti. & capit.cum causa de emp.& uẽdi.ubi dicitur licere contrahentibus usque ad dimidiã se decipere in contractibus bonæfidei.

DOMESTICVS qs dr̃. uide ĩ.familiaris.

DOMICILIVM pōt laycus habere in pluribus locis s̃m Inn. in c.ex parte.de for.competen. si modo utrobique instructus sit allegat. l. si assumptio. [a] ff. ad municip & l. senatores. ff.de sena. & loquit̃ hic de instructo de quo in l. quæsitum. §. sed & si fundus. ff.de fun.instru.& instru. leg.ubi accipitur pro omnibus pertinentiis necessariis ad usum. Addit Innocen.ibidem etiam si haberet maiorem partẽ bonorum suorum uel familiã, uel si nihil habet assidue [b] tamen ibi conuersatur. C. ubi sena.l.2.& l.eius.§.si quis negotia. ff.ad munici. Sola tamen domus, non constituit domicilium. ff. ad munici. l. libertus ex sola. Ex quo infero. & dict. l. assumptio. & dict.l.senatores quòd domicilium habet ubi quis est oriundus. dict.l.senatores. & similiter ubi pater suus fuit oriundus. Item ubi uoluntarie sibi elegit, idest deferendo maiorem partem suorum bonorum, & clericus ubi beneficium obtinet requirens residentiam, pro hoc est text. in capitu.cum nullus clericus de tempo. ordi. libro.sexto. Item ubi fuit ordinatiuus. [c] ut not. gloss. in uer. debebit in l.hæres absens. §. apud labeonem. ff. de iudi. Item mi-

a l. assumptio.] §.iuris prudentibus placuit, duob. locis posse aliquem habere domicilium, si utrobique ita se instruxerit ut nõ iõ minus apud alteros se collocasse uideatur. Ad idem facit l.Labeo.eo.ti. ubi dicitur ꝙ si æque in pluribus locis negotietur, in pluribus etiam locis creditur habere domicilium.

b Assiduæ] Cyn. in d.l.2.ubi sena.uel cla.iu.sentit ꝙ ex solo conuersari in loco non sortiatur quis domiciliũ quia cõiter in illa.l.2.est copulatiua, & non alternatiua, uñ cõiter hr̃ hæc litera, ubi larẽ fouent, maiorem partem bonorum possident, & assidue conuersantur, ibi rñdebunt. Et sic uidetur iste tex. duo requirere copulatiuæ scilicet ꝙ conuersent assiduæ, & ꝙ ibi habeant maiorem partem bonorũ, litera tamen quã uidi habet, aut. sed Barto. in l. 2.C. ubi de cri. agi oportet, dicit ꝙ licet ex assiduo cõuersari in loco nõ sortiatur quis domiciliũ, potest tamen ibi conueniri, sed Host.in c.ꝙ clericis.de fo.cõp. tenet ꝙ nec potest ibi personaliter conueniri. ubi Ab.sed pro Bartol.facit.l.quisquis. C. si cer. peta. Card. tamen in capit.ex parte.de fo.competen. tenet quòd ex solo conuersari sortitur quis domicilium.d.§.si quis negotia. Abb. in d.cap.ex parte, credit ꝙ ex habitu totius patrimonii seu maioris partis quis habeat domicilium in loco cap.postulasti. de for.compet. Et ad hoc facit.d.l.2.C.ubi sena.uel cla.iu.secundũ aliam lecturam, ex assiduo uero conuersari licet quis non contrahat domicilium potest tamen conueniri ibi, quia contrahit quasi domicilium, secundum Abb.in d.c.capitu.quòd clericis, nisi æqualiter quis se collocet in diuersis locis, ut in capitu. 2.de sepultu. lib. 6.ubi non æqualiter se collocando uidetur habere animum redeundi, & abeundi. arg.optimum in c.is qui.de sepultu. lib.6. Quando uero habet aliquis maiorem partem bonorum, uel omnia bona, & assidue conuersatur ibi fortius habet ibi domicilium, quia concurrunt ibi duo uincula.c.1.de treuga & pace.

c Ordinatiuus] Dicit hic ordinatiuus id est ratione ordinis, ubi fuit ordinatus.

Manumis-

a Manumissionis] Intellige.s. quia sequitur forũ patroni, & sic de aliis ut mulier forũ uiri.

b Dominiũ] De dominio directo & utili. uide in uocabulario iuris. i uer. dominium.

c §.singulorũ] Ut sunt fere uolucres lapilli i maris littore & huiusmodi.

d Puniendũ] Et exemplum habemus in ꝑ-

mulier ratione matrimonij. Item ratione militiæ. Itẽ ratione possessionis. Item rõne cursus temporis.s.decennii, & multis aliis modis, ut no.d.gloss. Sed d.glo.loquitur quo ad forum non quo ad domicilium. Item ratione manumissionis. [a] l.assumptio. ff. ad municip. Itẽ ubi consequitur quis dignitatẽ efficitur ciuis. uide supra. Ciuis. Quo uero ad confessionem & sacramenta necessaria non uoluntaria, si alias non habet ibi domiciliũ requiritur uel ibi habitet per maiorem partem anni, secũdum Inn.in c.oĩs.de penit. & remiss.& nõ faciat in fraudem proprii sacerdotis.facit.c.q.16.q.1. de deci. ad apostolicę,nisi se transferat cum animo ibi remanẽdi, quia statim ꝙ hospitiũ constituit in aliena parrochia cum animo ibi remanẽdi statim fit parrochianus illius.de parroch.c.vl. de deci.ad apostolicæ. Quod est ꝯ ẽpos qui dispẽsant in uotis cum scholaribus,uel conferunt eis ordines non habentibus domicilium,q̃a nõ pñt,q̃a nõ sunt necessaria sacramẽta, hoc tenet Pa.in c.nullus.de parro.

DOMINICA dies est instituta loco sabbati,quia eo die inchoauit mũdus Ge. primo Christus surrexit a mortuis de conse.di.3.sabbato. Item spiritussanctus datus apostolis & tex. dicit quicquid a deo est constitutũ insigne in huius dignitate diei ẽ gestũ. In hac die mundus sumpsit exordiũ, in hac per resurrectionẽ & mors interitum & uita accepit initiũ.75.di.qđ die i fi. Qũo est de præcepto & qñ incipit & quid fiendũ. Vide supra dies & 1.Feriæ.

DOMINIVM [b] est ius habendi possidẽdi,fruẽdi,& utẽdi,ac disponendi de aliqua re ꝓ libito uoluntatis uel ẽm aliquẽ determinatũ modũ a quadam superioritate diffinitum.

1 Dominium in & super homines an sit ẽm legem naturalem R. Ale.in 3.parte summæ, ꝙ est loqui de natura ante peccatum, & sic ei repugnat seruitus, & est loqui de natura post peccatum,& sic lex naturalis dictat necessarium dominium ad cohercendum malum.unde Aug. in lib. de ciui. dei sicut deus homini & animus corpori ita ratio debet dominari & imperare libidini.

2 Dominium rerum an sit ẽm legẽ naturæ. R. Alex.ubi s. ꝙ lex naturæ circa cõionẽ & proprietatem dictat differenter aliquid q̃a debitũ,aliquid quia bonum, & aliquid quia æquum,ut debitum dictat in statu necessitatis omnia sint communia. Et hoc modo cõmunicatio est in pręcepto ad sustentationẽ personarum, & inde sumitur, omnia quæ uultis ut faciant uobis homines & uos eadem facitæ illis. Matth. 7. Respectu etiam personarum quo ad multiplicationem proliis dictat, ꝙ sit uxor propria, ẽm omre [illegible] ẽm illud principium. Quod tibi non uis [illegible] ri alteri ne feceris. Thob,4. & hoc mõ ꝓpriatio est in pcepto, ut in bonũ statu naturæ institutæ dictabat oĩa cõia, in statu uero lapse dictat bonũ esse hr̃e ꝓprium, tum q̃a res cões negligunt, tum quia cõio parit discordiam, dictat ut equũ quedã esse cõia, ut aerẽ,mare,littora, & quædam appropriabilia,sicut sunt ea quæ in nullius bonis sunt, occupanti concedũtur, & sic intellige dominium rerum esse iure naturali, q̃a naturali æquitate inductũ est.ut insti. de rerum di.§. singulorum.ff.de ac.re.do l.1.§.cum quis in sti.de iure na.§.quidem uero.

3 Quomodo acquirit dñium rerũ R. q. quadrupl̃r. Primo autoritate legis naturalis ut ea q̃ in nullius bonis sunt sint occupantis [c] Se[illegible] ut insti.de rerum di.§.singulorum. [illegible]do autoritate principis qui potest ex iusta causa rem alicuius ei auferre & alteri dare, ut no. Innocen. & communiter doct.in capitu. quæ in ecclesiarum. de consti. & legistæ in l. fin. C.si contra ius uel pu.uti.utpura propter delictum puniendum [d] & huiusmodi, alias non, ut ibidem dicitur & non solum principis, sed etiam per statuta inferiorum habentium autoritatem a principe sic statuendi, ut in dict. capitu. quæ in ecclesiarum not. Tertio per consensum illius cuius est, & istud fit per donationem per mutui dationem & huiusmodi. Q[illegible] iure ciuili quod statuit, ut usucapionibus, præscriptionibus, adoptione, deportatione,cessione, aditione, bonorum possessione, & huiusmodi, de quibus omnibus habes. ff.de acquirend. re. do. in gloss. in uer. nostra

ſcriptione quæ introducta eſt ad puniendam negligentiã, & ne dña ſint in certa, & ad ſuc cidendas lites, j. præſcriptio p totum uel ponatur exéplũ, propter homicidiũ furtũ & huiuſmodi.

a C. ſi tibi abſenti] Epiſcopus conferens abſenti pbẽdã, non poteſt illã alteri conferre niſi renuntiet, ex quo patet illa abſenti acquiſitũ eſſe dominiũ quod tñ uerũ eſt poſtquã aſſenſum pbuerit, ut patet ibi.

b Cauſa uera] Puta tradit qa uendidit, & huiuſmodi.

c Succesſionẽ] De hoc p Scot. in 4. diſt. 15.

d Aut rerum] Pro intelligentia uide q̃ nota ui. j. reſtitu. 3. §. 4. & 5.

e Per doct.] Et ... ma... l. Barba... ff. de offic. ...

f Nõ cõſentië. ... quod ... multos ... uel non. ... §. ... ... ſ. ... Fede. ... in ca. ... dñs ... poteſt ... uel ca ... i. ... §. 1. ... miles, ... debito. ... C. de pactis.

noſtræ ciuitatis. l. 1. & inſtit. de rerum di. cũ multis titulis ſeq. & de his q̃ ad nos ptinét dicã in capitulis ſuis. Aduerte tñ differétiã inter ſpiritualia & nõ ſpiritualia, quia in ſpiritualibus ex ſolo tit. ſine tradirione dñium tranſit in aliũ, ut eſt tex. in c. ſi tibi abſenti.[a] de pbend. lib. 6. tenet Innoc. & cõiter approbat̃ in c. inter cætera de pben. ſecus in aliis rebus in quibus reqrit̃ traditio ad trãslationem dominii nec ſufficit ſolus titulus niſi in re data eccleſię, de quo j. immunitas. §. 31. nec ſola traditio trãsfert dominiũ, niſi aliqua iuſta cauſa uera[b] uel putatiue uera pceſſerit. l. nũquã nuda traditio, cum ibi no. ff. de ac. re. do.

DOMINVS alicuius regni, ducatus, comitatus vel ciuitatis, aut terræ qs dicat̃ legitimus. ℞. q; dñium iuſtæ & legitimæ acquiritur aut iuſto bello, puta pugnando cõtra infideles, uel cõtra aliquẽ rebellẽ autoritate ſuperioris uel principis, ut. ſ. Bellũ patet, aut p ltimã ſucceſſionẽ,[c] aut per cõſenſum ſeu electionẽ populi habẽtis libertatem ſibi eligẽdi dñm, aut per inſtitutionẽ principis ſeu ſuperioris habẽtis iuriſdictionem in tali ciuitate aut caſtro. aut per legitimã præſcriptionẽ cum bonafide factã uel emptionẽ, permutationẽ, donationem, aut alio iuſto titulo, de quibus ĩ ſuis capitulis. qui uero alia uia intrat fur eſt & latro, & reſignare tenetur ſi poteſt ſine notabili periculo animarũ, corporũ aut rerũ,[d] tenetur etiã ad reſtitutionẽ omnium redditiuũ quos habuit ab illis locis ſic uſurpatis, & homicida eſt iudicandus quãtũ ad eos quos fecit per ſe uel p officiales ſuos occidere uel mutilare, licet illi digni fuerint pp maleficia perpetrata. 23. q. 5. ſi non licet, nec poteſt abſolui niſi diſponat ſe ad ſatisfaciendũ & dimittẽdũ, ſi titulũ iuſtificatũ habere nõ poteſt. ar. de pœ. diſt. 5. falſas, intellige qñ hoc é clarũ q; habet iniuſtũ titulũ, uel nullũ, ſecus in dubio, uel cũ dimittere nõ poſſet ſine periculo animarũ corporũ aut rerũ, puta quia populus ſe poneret ĩ ſeditione & huiuſmodi, ſic nõ tenet̃ reſignare niſi uoluntate ſolũ. quãdo ſciret pro certo, uel qñ talia nõ imminerent. c. ſi res. 14. q. 6. idẽ dic de officialibus quos tales tyranni ponũt in officiis, q; nec ſalariũ poſſunt recipere niſi eſſet tale officiũ quod eſſet neceſſariũ reipublicę uel utile, qa tunc nõ peccarent recipiẽdo, nec ſalariũ reſtituere tenent̃, de quo in ca. 1. literis de reſti. ſpo. & in ca. nihil, de elect. per doct.[e]

facit. l. inuitus. ff. de fideiuſ. li. Pau. de Ca. in l. ex hoc iure. ff. de iuſti. & iur. Alex. de neuo. in c. ad qões, de rerũ pmu. & in ca. potuit in glo. 2. de loca. Bal. ĩ l. in teſtamento. C. ad l. falci. Hoſtiẽ. & docto. in c. dilecti, de maio. & obe.

g Tho. in ſum ma 2. 2. queſ. ar. ulti. ad ultimum. Et ponũt Theo. in 2. diſt. ultima.

1 Sed nunqd ciuitas põt ſibi eligere dñm. ℞. ſm Hoſt. in c. nouit. de iu q; nulla ciuitas poteſt ſe dare alicui dño nec põt titulũ dñii iuſtificare, qa hoc eſſet in piudiciũ imperatoris quo ad illas quæ ei ſubiiciũtur uel Papæ quo ad ſibi ſubiectas. Quod uerũ eſt niſi ex priuilegio uel cõſuetudine haberet ius eligẽdi, qa cõſuetudo dat iuriſdictionẽ. de arbi. c. dilecti. C. de emanci. li. l. 1. & ult. ſimiliter nec dñs põt cõponere ſup iure ſuperioritatis, in piudiciũ ſuorũ ſubditorũ ipſis nõ cõſentientib.[f] ut no. Pa. in c. ſi. de ma. & obe.

2 Vtrũ dñis habẽtibus manifeſte iniuſtũ uel nullũ titulũ teneantur ſubditi obedire. ℞. q; nõ, dicit tamen Tho. in ſum.[g] q; ad uitandũ ſcandalũ ſuũ & aliorũ bonũ eſt obedire & reuereri in eis q̃ non ſunt c̃ deũ. 11. q. 3. iulianus, ſed habentibus iuſtũ dñiũ q̃tumcunque mali ſint tenent̃ eis ſubditi obedire in licitis & q̃ eis pcipere poſſunt. 1. Pet. 2. obedite dñis uřis non tm̃ bonis &c. & ad Roma. 13. qui poteſtati reſiſtit &c.

3 Vtrum dominus poſſit ponere exactiones ſuis ſubditis. Vide infra. Tallia.

4 Vtrũ dñs teneat̃ ex facto familię. ℞. ut colli

go

go tex.do.Ant.& Io. de Lig. ac Pa.in c licet.de resti. spo. & Bar.in l.ne quid.ff.de incē. rui.nau.ꝙ sic,qñ familia eius deliqt in officio seu ministerio in quo ipse dñs est ꝓpositus,& ipse utit̄ operæ talis familiæ,qa sibi imputat̄ q talē elegit qa honestam debebat ponere. l. 1. §. familiæ.ff.de publicia.liter tamē tenet̄ nō criminaliter,ut d.l. ne quid. Ex quo patet ꝙ potestas seu rector tenetur ex maleficio suorū officialiū. l. si post. C. de assess.idem dic de Capitaneo ꝙ tenet̄ ex delicto suorū armigerorū, nauta hospitæ & similibus.Addunt tamē.s. dicti doct. ꝙ si officium erat publicū, ut potestatis & huiusmodi, [a] sufficit exhibere malefactorē.ut in d.§. familiæ,secus si officiū nō erat publicū, ut nauta & caupones, & huiusmodi.l.unica. ff. fur. aduer.nau.si vero familia nō deliqt in officio dñi non tenet̄ dñs quo ad forū iudiciale, [b] sed quo ad conscientiā sic,si est in culpa non corrigēdo eā, nam tenet̄ uerbo & exēplo eā corrigere, & si aliqs eorū est incorrigibilis tenet̄ eū expellere nisi qñ præsumeret ꝙ efficeret̄ peior, nā tūc faciat quod pōt & excusatur alias non, quia talib. dr̄ error cui nō resistitur approbatur.84.dist.4. error cū similibus.

5 Quomodo aūt famulo infirmanti debeatur merces. Vide familia.§.2 qñ tenetur de robaria quæ fit in eius dominio. uide Pedagiū.§.8.

DONATIO dicitur a dono quasi dono datio. ff.de donatio.causa mor.l.senatus.§.1.

1 Donatio proprie est qua aliquis dat ea mente ut statim uelit accipientis fieri, nec ullo casu ad se reuerti, & propter nullā aliam causam facit q̄ ut liberalitatē [c] & munificētiam [d] exerceat. ff.de dona.l.1.in prin.& hæc donatio propriæ dicitur, ut ibi, & etiā dr̄ simplex. ut. C. de do.ante nup.l.fi.§.1. & ab solute.ut d.l. senatus. §. 1. & inter uiuos,ut institu. de do. §.alie.nec ob. illi uerbo ullo casu ad se reuerti.C.de reuo. dona.l.fi.quia illa reuocatio fit potestate legis non contrahentium.

2 Quot sunt species donationis.& ꝙ quāuis glo. in l. 1.in princip.ff.de dona. dicat tot quot sunt diuersitates uoluntatū, tamē glo.in l.res uxoris, in uerbo dissoluitur. C. de dona.inter ui.& uxo.tantū tres explanat. Prima dicitur donatio inter uiuos, quæ simpliciter vocatur donatio. Secunda dicitur causa mortis. Tertia dicitur inter uirū & uxo. de prima hic dicam, de secunda in c.sequen.& de tertia in c.3.se. Adde & aliā quæ dicitur propter nup.de qua in c.4.seq.

3 Donatio quæ dicitur inter uiuos quadruplex est, alia simplex & absoluta qua simpliciter quis donat, de qua in d.l.1.in prin. Secunda est conditionalis de qua in d.l. 1.§. 2. quæ est qñ quis donat sub cōditione,ut si fecerit vel si uenerit & huiusmodi.Tertia est modalis,ut C.de don. sub modo.l.1.& 2.& est quādo donat ut tale quid fiat, puta donat ut alimenta præbeat & de hoc uide.s.conditio. Quarta est remuneratiua beneficiorum de qua in l.aquilius regulus.ff. de dona.l.… dicitur non esse meram donationem, sed est … ficium magistri remuneratum quadā … cede,& propterea illa non reuocatur causa ingra-

a Et huiusmodi] Quia tūc nō sufficit exhibere malefactorē, sed est ī optione dānū passi, ut agat contra famulos uel cōtra dñm,ut d.l. unica.& no.Barto.in d.§.familiæ,& uide Barto.in d.l.unica. qui ponit plures casus circa delicta cōmissa in hospitio. Et de hoc no.Car. & Pet. de Anc. cle.1.in §.porro.de sta.mon. & Car.i.literis. de testibus.

b Quo ad forū iudiciale] Nisi quatenus ad ipsum peruenit, ut p statim allegatos docto. nisi dñs sciat & non prohibeat, qa ut ratificare vel nisi famulus faciat de voluntate uel mādato dñi. Flo.ī l.is cuius.in fi. ff.si serui.uēdi. l. si colonus.in fin. ff. de aqua plu.arc.uel nisi statuto caueat dñm teneri pro famulo, qa tūc tenetur ēt de cōmissis, uide Bar.ī l. tutius. ff. de test. mili. ubi dicit uerū si simpliciter statutū dicat dominum teneri ꝓ debito famuli,secus si dicat pro delicto; a famulo cōmisso, quia intelligitur de cōmisso tēpore quo est famulus.

c Vt liberalitatem] & ideo dicit tex. in ca.1. ꝙ donās quodāmodo sibi le…

gē imponit, et debere se q… sponte tribu… existimat, &… si benefic… uerit nih… stitisse… propterea … ne dicitur … atius est d… accipere … 1.ꝓdicato… martha … bra. nulli. … pro int… tia ꝙ dona… est rei … lo iure co… te mera l… litate facta… latio. … & dicit … te, quia … cite non … sicut nec … ptio.l.ꝙ … §.ueneid… contrahen… ptio.nullo … cogente … ius cogere … obligatio … ralis ex pa… nudo uel … tidora, non … proprie dona… tio.glo… l.donari. ff. … reg. iu. & l. … si lege. §. … fulute. … here. Ita … Bar.in l.1. … Et ideo … obligatio … lis, non … ret donat… ex quo ex … agi potest.

d Et munificentiam] Adde … nor. in rub. … tra eodem … ponit dupl… diffinitiona…

a Ingratitudinis.] Si aliquis donat alicui ꝑpter benemerita & seruitia illa exprimendo & falsum sit, quia re uera ille nunquã seruitia ꝓstitit per hoc non uiciatur donatio, quia donatio sicut legatũ nullam causam reqrit ideo cũ sit error ĩ causa & non in obligatione, non uiciatur donatio. Iasõ refert Bald. ibi ita tenẽtem in l.2. ff.de cõdi. causa data. Et idẽ Bal.in c. suscitatus de rescrip.qđ nota.

b Qui est adultus] Quia scilicet si esset adultus & tutorem haberet nihilominus ualeret quod factũ esset sine autoritate tutoris, quia finita ẽ tutela.

c L.ult im.] In glosſ. in uersi. tradiderunt, & facit.l.prima & secunda.eo.tit.

d Nõ possunt] puta quia pauperibus uel comunitatis ꝑsonis uel pauperibus.

e Causa elemosynæ.] Nam potest facere elemosynam fa- ... pereũti ut no. glo. not.in d.c. non dicatis.Pan.in c. si quis.de fur.

f Et in auten.] Vide in auten. incestas. C. de incest. nup.

ingratitudinis.[a]

5 Quis non potest donare donatione iter uiuos, ut sciatur quis potest donare cõsequenter,& cui põt donari.℞. q.23.sunt qui donare nõ possunt hic nõ loquor de donatione quę dr̃ remuneratiua, sed tantũ de simplici uel cõditionali seu modali.

5 Primus qui non est cõpos suæ mentis, sicut furiosus,amens,& huiusmodi.15.qõ.1. merito. cle. si furiosus de homi.& l.iulianus. ff. de cu. fu. nec curo an sit ei datus curator, quia in conscientia ex quo non est sane mentis non tenet. facit. l. modestinus in fi.& ibi glo.ff.de dona.

6 Secundus prodigus, ut in l.1.ff.de cura. fu. & hoc uerũ postquã curator est ei datus uel interdicta est ei alienatio,ut l.is cui.ff.de uer.oblig. etiã si uere non esset prodigus,secus in tutore dato pupillo qui est adultus[b] & in curatore, quia ista pendent a natura, sed esse prodigũ a declaratione iudicis ſm Barto.ibi nec sufficit præconizatio ꝙ nullus contrahat cũ tali,quia requiritur iterdictio q̃ debet fieri ipsi prodigo uel saltẽ datio curatoris ſm Barto.in d.l.is cui,prima col.uel saltẽ sententia declaratoria ꝙ sit prodigus ſm Angel.de Are.insti.qui. nõ est permiss. face.testa.§.Itẽ prodigus.

7 Tertius minor.25. anno. nisi ratũ habeat post cõpletũ.25.ut C. si ma. fac.ra.habue.l.ult.[c] uel nisi cum autoritate tutoris uel curatoris ut l.pupillus.ff.de acq.re.do.

8 Quartus filiusfamilias,ut l filiusfa. ff. de dona.fallit si sit filius in dignitate,ſm Innocen.in c.grandi de sup.neg.ꝑl.lib.6.alleg.d.l.filius, uel sit filius senatoris uel alterius dignitatis,quia põt si pater dedit ei liberã administrationẽ peculii,nisi spiritualiter pr̃ sibi denegauerit. Itẽ si filiusfa.hẽt liberã peculii administrationẽ & iusta rõne motus donet ut mr̃i & similib.cõiũctis ꝑsonis põt,alias nõ.Itẽ si hẽt peculiũ castrense uel quasi.põt, ut d.l.filiusfa.in tex.& gl. itẽ in casib. de quib. in §.seq.

9 Quintus seruus, religiosus,uel monachus & similes q nihil habẽt proprii.12.q.1.non dicatis nisi de licẽtia superioris,ut ibidem. Fallit in religiosis & monachis si habẽt legitimã administrationẽ & ex causa legitima donẽt,sed sine rõne iusta non possunt.[d] d.l. filiusfa.in prin.& 12. qõ.1. qa tua,Intellige de mobilib.& q̃ seruãdo seruari nõ possunt, ut.ĩ.Alienatio. Itẽ si de licẽtia plati stat in scholis cũ cõsilio maioris partis conuentus, uel in peregrinationẽ uadit,qa põt donare q̃ alii scholares & peregrini honesti rõnabiliter facere solẽt,ut tenet glo.in d.c. non dicatis,alleg.l.ulti.C.ad mace.l.si lõgius.§.1. ubi optimus tex.ad hoc.ff.de iud.& ẽt donare põt cã elemosy.[e] ſm qđ dicã elemosy.§.6.

10 Sextus Abbas & quilibet alius platus religiosus qui nihil dare põt nisi sicut dictum est de filiifa.qui habent administrationem. 54.dist. Abbati,nisi per statuta aut consuetudinẽ aliud caueatur.arg.l. prohibere autem § non tantũ auten.ff.quod ui aut clam. de his quę fiunt a prælа.c.ea noscitur.

11 Septimus uxor si non habet ultra dotẽ nisi elemosyn- ſm qđ dico.ĩ.Elemosyna.§ 7.

12 Octauus qui cõmisit crimen læsæ maiestatis.C.ad l.iuliã maie.l.pen.& ult.quia bona sunt confiscata.

13 Nonus hr̃ticus qa ipso iure bona eius sunt cõfiscata,ut de hære.c.cũ ſm leges.lib.6.

14 Decimus q ꝯhit incestas.s.inter ascẽdẽtes & descẽdẽtes aut nepharias.i.inter collaterales uel inutiles alias ꝓhibitas nuptias,qa ipso iur bone℞ suorũ dñm pdit,ut d. c. cũ ſm ll.& ĩ autẽ.[f] de icest.& ne.nup. ĩ pri.& ibi dicit pcedere ĩ quocũq; mr̃imonio illicito dũmõ fuerit sciẽs factũ,puta cõsãguineã &ius. s.qđ ꝓhibet als ñ.l.si sciat ius sed ñ fcm̃ aut fcm̃ sed ñ ius,qa error iuris excũsat a dolo.

15 XI.q ĩ aliqua re cadit ĩ cõmissũ puta ĩ agro uectigali ipo uectigali nõ soluto, uel qñ qs occultat merces quarũ uectigal ẽ soluẽdũ, qa ipso iure pdit dñiũ illius rei,& hmõi,ut no.ĩ l.cõmissa.ff.de pub.ubi dr̃. Nã qđ cõmissum ẽ statim desinit esse eius q crimen ꝯxit,

dñiũq; uectigalis acquirit fisco.f uel fm ordinē ciuitatis fm glo. ibidē In isto tamē casu & tribus immediatis pcedētibus licite a donatario retinet̃ q̃ est ei donatũ ante sententiã declaratoriã, quæ requirit̃ anteq̃ eis possint auferri, ut.ĩ.Pœna.§.3.

16 Duodecimus qui cõmisit aliquod capitale crimē a pdictis pp quod bõa eius sunt publicanda post condēnationem non potest donare sed ante sic, ut ff.de dona.l.post contractum[a] fm distinctionē.ĩ.Alienatio.§.25.

17 Tertiusdecimus miles qui meretrici uel cõcubinæ dare nõ põt.l.2. C. de dona.inter uirum & uxo.& per gl ĩ d. in l.miles ita hæredē.§.mulier.[b] ff.de testa.mil. Idē dic de clerico,doctore,& aduocato q dicunt̃ miles.[c] in princi.ff.de sen.& re iudi.sed Cy. in d.l.2. intelligit de milite armatæ militiæ non de militib.q militant luxui,& appellantur milites dignitatis & gaudētes nõ milites operæ.

18 Quartusdecimus uir uxori & econtrario cõstãte mãtrimonio d̃ quo dic ĩ.dõatio.3

19 Quintusdecimus pater q filio filiæue non potest donare aliquid,q̃a pr̃ & filius censentur una persona, ut C.de impu.& aliis substi.l.ulti.fallit fm glo.in l.pater.C.de inoffi, dona. in quatuor casib. Primus est causa dotis[d] & donationis propter nuptias. l.pomponius filadelphus.ff. fami.ercisc.Secundus est eunti ad castra, nã ei potest res mobiles donare.l.4. C.fami. ercis.Tertius est propter aliquod diurnum,utputa in alimentis.Quartus est ususfructus quem habet in aduenticiis quem pater potest donare.Addo quintum quãdo uidelicet filius est emancipatus,arg.de resti.in integ.c.constitutus.Adde sextum[e] quãdo donat propter benemerita.fm.Bar.in l.si donatio.C. de collat.

20 Sextusdecimus quilibet donare prohibetur ultra quingentos solidos.[f] ut C.de do. l.penul.[g] & in fi. quod est uerum sine insinuatione præcedēti. Excipiuntur.7.casus.Primus in magistro militum q res mobiles tam suas q̃ ex spoliis hostium habitas donare potest militibus.Secundus casus quando quis donat pro reparatione domus ruptæ ex ruina uel incendio. Tertius in redēptione captiuorũ,hi sunt in d.l.pe.in gl.ibidē adduntur.Quartus in donatione imperiali. Quintus in donatione propter nuptias usque ad quantitatē dotis.Sextus in donatione causa mortis. Addo ego septimũ in donatione in piã causam, ut in l.sancimus. C.de dona. & licet glos. ibidem in uersi.quingentorum. in d.l. sancimus,uelit q̃ in piã causam non ualeat sine insinuatione

a L.post contractum]. Vide ibi Bar. qui late hanc materiam declarat.

b §.mulier.] Vbi mulier in qua suspitio cadere potest, nec aliquid ex testamento militis capere põt.

c Miles.] In glo.in uer.facere, & ibi Bar.qui allegat Ricar. Mala.in quadã dispu. sed nec ualet relictum factũ tali mulieri ut ibi p eũ & idē Bar. in l.2. C.de don.inter uir & uxo. qui ad hoc allegat per Rich. Mal. & Ange.in d.l. miles.Io.And. in mercu. in regula sine culpa,facit. ca. de gradatio.lib.6.

d Causa dotis] Magis põt dici obligatiõis dissolutio,ut l.fi. C.de do. pmis.

e Adde sextũ] Hos casus enumerat ēt Ang. in l.2.ff.de dona, & uide ibi Bar. & Alex.& dicit nõ.Ange. in l.pe.§.filiũ. ff. pro hære. q donatio in pdictis casibus nõ põt p pœnitentiã reuocari allegat tex. in l.1.ff. q sine manu. ad lib. peruene. Septimo ualet donatio facta a patre filio causa studii sicut pro dote fm Alex. post Bar.in l.2. C.de inoff, dona.& in l,1. ff. solu. mat.licet ibi Imo.contra iude.ĩ.peculiũ. §.18.octauo ualet donatio inter patrē & filiũ q̃ hodie firmatur iuramēto,q̃a cũ iuramentũ sit quoddã uinculũ spirituale.c.cũ.§.laycus. de fo.compe.lib.6.Vnde spectat ad forum ecclesiasticum cum sit regula, q̃ in spiritualibus non curetur de patria potestate.c.si annum.de iud.lib.6. merito iuramētum firmabit donationem inter patrem & filium quando quidem hæc sola patria potestas impediat donationem inter patrem & filium. Nam patria potestas inducta est solum de iure ciuili. l. nam ciuium. ff.de his qui sunt sui uel alie.iur. non autem de iure gētium ... de patria po. princi. unde de iure gentium bene oriebat obligatio natural. inter patrē & filiũ de quo in l. frã trẽ. ff. de cond.in. inde. & in l.si quis p... co.ff.de fid... Facit similiter in materia matrimoniali ... obest patria potestas.c.non est nobis.de spon. c.1. de despon. impu.glo. in l. paulus.ff.de ... tu ho.Quia nulla obligatio ... turabis ... ne pactũ dona tionis ualeat ... l.si quis arg... gũ.C.de do... & hoc acquit... te.c.1. de pa... lib.6.... Bal.in l.3.C. donato. & ... rub.ff.de ... Alex.in l. ... natione. C. ... collatio.l... Ab.in c.cu ... tingat. d. ... in.& Io.An... de dona.in ... di.Spe. & ... de testa.n. ... uersi sed ... filius.& Ba... l.frã trẽ. ... ma col.de ... inde. ... glo.in l.3.C. inoff. donat. Bal.in l.3.C. donatio.

f Solidos.] ... q̃ aureus ... solido ... ita not. gl... stit.de liberti,post medium in uer.libertinus.

g l. penul.] Ia l.enim sancimus.co.titu. data licentia donandi usque ad 300. aureos. In ista uero lege extenditur usque ad quingentos.

tione nisi usque ad octingentos solidos, tamē tu tene qđ ualet sicut tenet Bar. in l. illud. C. de sac. sanct. eccle. per idēptitatē rationis. d. l. pen. cum insinuatione autē ualet usq; ad quācūque summam factam indistincte ab his q donare possunt ut in d. l. pe.

21 Quid si sit facta donatio duobus de maiori summa q̄ quingentorū solidorum sine insinuatione. R. quod nō ualet tex. est in auten. itē a priuatis posita sup d. l. sācimus.

22 Quid si donatio sit facta in singulos annos eiusdem quantitatis quę singulariter non excedit summam, sed simul omnes sic. R. q non ualet ſm Host. quia est donatio una. l. senatus. §. fin. ff. de dona. causa mor.

23 Sed quid si fiat diuisim p plures donationes ultra praefatā summā. R. Albri. in l. illud. C. de sacro sanct. eccle. quod non ualet, quia ad hoc ut cesset necessitas insinuationis requiritur distantia ī tempore, ut d. auten. item & a priuatis. §. si quis primo. Fuit enim unus impetus quē lex per insinuationē uoluit refrenare. C. de inof. do. l. pater, aliter praeualerent uerba rei contra. l. 2. in fi. C. cōmunia de leg. ubi dicit̄ nos enim non uerbis, sed ipsis rebus legem imponimus, facit. ff. de ca. pec. l. si forte.[a] nam unus impetus facit plura esse unū. ff. ad l. aq. l. illud.[b] §. si extra de ord. co. c. cum dilectus.

24 Sed nunquid reuocabitur tota donatio si excedat summam factam sine insinuatione. R. q non, sed solum excessus[c] a dictis 400. solidis ut in l. sancimus C. de do. quod l. inita uerum nisi fuisset iuramento firmata, quia tunc in nullo reuocatur[d] ſm Ioā. an. in addi. ad Spe. de fin. instru. & quid ualeat solidus. Vide ī. Ludus. §. 2. in fi.

25 Sed quid est insinuatio. R. Albri. in d. l. illud, quod consuetudo uidet̄ admittere q insinuatio est per superiorē autoritatis, quod uidetur innuere glo. 1. & 2. in auten. ut nō fiant pignora. §. illud unde ad cautelam solēt hic uerba poni, q corā eo donatio insinuata sit, & ita cōmuniter fit licet proprie insinuatio sit praeexistentis donationis in scripturam autenticā redacte apud competentem iudicem facta publicatio, & eius autoritate ī publica gesta seu acta facta reductio, ut colligitur. l. in hac. C. de dona. iuncto. § illud, in autē. ut fratrū filii. glo. ibi in uersi. illud & in §. nulla, & est glo ibi, in uer. donationū de defen ci. & in §. & hoc peruenit ut nulli iudicū, ut sic inter tēpus donationis & insinuationis posset deliberare an expediant ut in auten. de appel. itra q̄ tēpora[e] circa prin.

26 An insinuatio possit fieri die feriato. R. Albri. in d. l. illud q sic, quia nō exigit causae cognitionem ergo quolibet die potest fieri. ff. quis ordo in bo. poss. ser. l. 2. §. 1. & etiam quia est actus uoluntariae iurisdictionis. C. de fer. l. actus ut est emancipatio & manumissio, ut ibi.

27 Cui iudici debet fieri. R. Albri. in d. l. illud, q iudici loci. l. data in fi. C. de dona.

28 Septimusdecimus donare non possunt qui dominiū in re quā donare uolunt nō habēt sicut sunt raptores, fures, & hmōi, qa nemo plus iuris in aliū trāsferre potest q̄ ipse habet. l. nemo. ff. de

a L. si forte] Ubi res donatae & non apte ad malitiam filiofamili non sunt castrēses, licet fuerit dictum q sint in castrensi peculio. Veritatem enim inqt tex. spectamus. Et ibi uide Bar. distinguentem.

b L. illud. §. fi.] Siquis uulnerauerit seruū & postea occiderit de uulnere & de occisione tenebit, secus si uno ipetu pluribus occiderit uulneribus, qa tantum de occiso tenetur.

c Excessus] Pone q quidā possuit magnā q̄titatē pecuniae ān te dicēs tibi donare totā, tu accepisti partē, postea poenitet te q totā nō acceperis & uis [illegible]

… ergo nec donatio. Bat. in l. 2. ult. col. ff. de acqui. haeredi. determinat oppositū p text. in l. 1. §. si stipulanti. de uerb. oblig. quia ex quo donauit tibi totam illam summam ualeat pro parte acceptata, & facit. l. sancimus. C. de donat. nō obstat illud de legato &c. quia legatum est q̄dam dispositio per facta ab ipso testatore, & sic eo mortuo q̄situm est ipsi legatario dominium uel saltem obligatio non ergo potest repudiare p parte illud, ut l. an pars. ff. pro dereli. sed donatio est cōtractus qui nō perficitur nisi consensu duorum, tamen antequam consentiā possum impedire ut nō perficiam nisi in certa parte, cū ex hoc donans nec donatarius laedatur dicto §. si stipulanti, & ibi Ias. hoc tenet Et ibi Bal. Imola, & Raphae. & Pau. de Castro, qui dicit hoc dictū utile & singu. ſm Bal.

d Reuocatur] Iuramentum supplet insinuationem.

e Intra quae tempora] Datur enim ibi tēpus ad appellandum decem dierum, ut liceat

licet alij indistincte uelint q non ualeat & male.

reg.iur.facit l.traditio.i pri. ff.de acqui.re.do. uide aliq̃s exceptiones in d.l.traditio.i gl.1.sed nihil ad nos.

29 XVIII. prælati & aliæ p̃sonæ ecclesiasticæ quæ non possunt res eccl'asticas mobiles uel immobiles præciosas alienare sine certa solénitate.de qua.s.Alienatio.res autem mobiles prohibentur in usus honestos alienare.Vide s.clericus.3.§.4.

30 Quõ eps põt donare. p cõstituendo monasterio.Vide in c. apostolicæ sedis. de do. quia parũ ad simplicem confessorem pertinet.

31 XIX. illi qui sunt nõ soluendo creditoribus. Vide s. alienatio.§.26.

32 XX. illi qui propter causam illicitam donãt puta fœminæ p meretricio. Sed aduerte q meretrici publice siue concubine[a] ualet pmissio siue donatio.sm Bar.Bal. & Aug.post Cy.in l.affectionis.ff.de dona. & in l.2.C. de condi.ob tur.causam licet gl. quam tenet Bal.& Ro.in d.l. affectionis uelit q ualet non quo ad actionem,sed quo ad exceptioné. sed reprobatur[b] a prędictis,sed p meretricio facto cũ nupta uidua uel uirgine q de iure ciuili punitur nõ ualet pmissio,sed donatiõe facta potior est cõditis possidentis. nisi sit miles. ut dictum est s.Veruntñ fiscus[c] posset auferre a muliere. ut no.Cy.in l.2.ff.de condi. ob tur.cãm & in tex. l. lutius in fi.ff.d' iu.fis.& ista é uera opi. licet alij indistincte uelint q non ualeat & male. & idem dic de donatione facta pro quocunq; qđ lege punitur.& sic intellige d l.affectionis.

33 XXI. illi q iudici seu p̃sidi aut alijs officialibus qbus est constitutũ salariũ suũ ali qd donãt siue añ siue post depositum offm̃ p aliquo bñficio tpe administrationis prestito.nam tam donans q̃ cui donatur cõuictus quadrupli pœna plectit. ut in l.fi.C.ad l.Iul.repe.intelligit glo.uel si qñ occulte daẽ. secus si palã pp.l.1.§.1.ff.de polli. q'ex s. & facit pro ea tex.in l. barbarius.ff.d' offi p̃to. Iudices aũt delegati eccl'astici nihil pñt recipere nec eis donari, nisi solum esculétum & poculentum,qđ in paucis diebus possit consumi & mera[e] liberalitate donatũ. Idé dic de cõseruatore.ut i c.fi de offi. deleg. lib.6.idé dic de iudice seculari de quibus Vide Iudex.§.8.

34 XXII.illi q uisitatoribus suis aliquã pecuniã seu eorũ famulis uel quodcunq; aliud munus donare uolũt de quo Vide j.Visitationem.§.3.

35 XXIII. illi qbus p statuta municipalia est prohibitũ nisi cũ certo mõ donare. & si donatioñe aĩa possit phiber.Vid imunitas.§.46.

36 Vtrum donatio possit fieri absenti ... siue mittas q ferat,siue iubeas q ipse ... se quod habet de tuo teneat, sed ignorans non põt[f] ut in l.absenti.ff de do.fallit quando donans mittit per seruum donatarij ea mente ut statim fiant sua d.l.absenti.

37 Vtrũ donator teneaẽ de euictione donatario.R. gl.in l Arist.in §.fi in uer.si dolo de dona.sm Azo.q sic hodie,cum a simili uenditione institu.de donatio.§.alie. Sed ... sa gl.distinguit q aut fuit de ea pmissum ... sic teneẽ.C.de euictio.l.2. & nam p quali... cã pmitti põt de euictione.ff de edil edic. sciedũ, aut nõ fuit pmissum & tũc aut ... donatio a datione siue traditione & non ... netur de euictione sed de dolo si inter... aut cepit a pactione uel promissione. & ... agi potest.ut in d.l.Aristo.& C.de ... ff.de uerb.oblig l.ubi autem.§.fi.

38 Vtrũ donatũ ab eo qui ... sit restituẽdum de necessitate ... R. q sic sm q patet per supradicta ...

---

liceat homini inter illud spacium plenissime deliberare, & glo. ibi dicit. Quicquid enim consilii moderatione perficitur non consueuit plenitudinis rubore perfundi, sed ppetua firmitate durare. Facit l. dubiũ C.de repud. Et i authẽ.ut imo §.sed si cum.

a Concubine] De concubina habetur i l.donationis in principio.ff.eo.

b Sed reprobatur] Propter gñalitatem illius legis. Et etiam quia speciale est in milite,ergo ius cõe est in c̃rium.

c Fiscus] De hoc uide j. restitutio primo in uer. mulier.

d Quæ est s.] Ad idem.l.hoc iure in prin. ff. de dona.uel aliter solue, quia sic erat consuetudo.

e Et mera] De rescri.c.statutũ §. insuper li.6.

f Non potest] Ad hoc l. nec ambigi.C.eo.& l. si aliquid. & ff. eo. l. etiam, oportet tñ q abs̃s cõsentiat. unde Bar. in d. l.a...in prin. dicit q si existens in domo mea dico. Dono titio fundũ, & ille dicat, hoc mihi placet non erit pfecta donatio, ut ibi per eum.

g C.de eui.l.2] Vbi é casus q s. auus donat

nepoti pr... & de euictione cauet te... cohæredes ... potis q & ... successerunt ... euictione pro portione hæreditaria. secus si nõ cauit. & ... est gl. quæ ... dicit, ut ... ista tñ materia uide Ab.& Im. in c. fi.de ... & uend. Bar. ... d.l. Aristo.§. ... Bal.in l.2.C.de euict. Et qđ in donatione remuneratoria? Dico q idé ... uide Bart. in l. Iul.§.1.de uer. oblig. & ... mã per Fulg... l. si res. ff. de euict. ubi tenet c̃ cõem opi. ... per Pau.de Ca... ideo in l.ii ... meam.ff.de ... lutio.

praedictas distinctiones.

39 Vtrum donatum ambasiatoribus acquiratur eis uel dño. R. ſm Bar. in l. ſi uero. §. item quicquid. ff. sol. matr. & per Cy. in l. fi. §. sed cum in se cũda. C. de fur. & per Guil. in l. qui proprio. in §. pcurator. ff. de pcurato. & gl. utrobiq;, q acqrit ambasiatorib. si donat tanq̃ personæ. facit l. socium [a] qui §. 1. ff. p socio. & quod ibi no. ubi donatum socio occasiõe societatis cedit donatario non societati ex quo donatũ est personæ non societati, secus si donat rõne officij, quia accipit dño. ff. de cast. pec. l. si forte. & l. miles la 2. Pa. in c. postulastis. de cõcess. pben. dicit q in dubio debemus attẽdere qualitatem doni, & si talis sit res q potius credit donata dño q̃ ambasiatori utputa leo & hmõi tunc acqratur dño als nõ. [b] Vel põt dici quod si persona ambasiatoris antea erat nota, tunc uideatur intuitu personæ. Si uero solum est nota propter offm sic intuitu officij datum uideatur. l. si forte. l. miles. la 2. l. dotem. §. hæreditatem. ff. de castren. pecu.

40 Vtrũ qñ donat uel legat isto m° dono uel lego talem terram quæ est j. tales confines quæ est 20. iugerum quæ tñ est 30. uel lego uxori meæ talia iocalia quæ sunt præcij centũ ducatorũ, & tñ sunt ducentorũ donatarius poterit ne bona cõscia tenere. R. Bal. in rub. de emp. & uendi. C. dicit q Io. An. i addi. ad Spec. tit. de emp. & uen. refert & sequitur dñm suũ q fuit Odoardus cõsi. 232. als 32. ul 167. q põt totom retinere. per l. si fundum sub cõditione. C. si libertus [c] in fi. ff. de le. 1. l. cum pater. § pater qui filio alias pater filio qui. ff. de le. 2. Sed ipse Bal. dicit multum differre, an qs exprimat conceptũ suũ incipiendo a numero uel mensura, utputa dono tibi quatuor modia terræ in tali confinio, & tunc non ueniat plus. ut l. si qs testamento in princ. ff. de le. 1. an exprimat p nomina designãtia certam spẽm, uel corpus determinatum, licet postea mensuretur qa tũc mẽsura ẽ loco demõstrationis, q̃ falsa nec uiciat nec minuit id cui addicit. l. demonstratio. [d] ff. de cõdi. & demon. Facit l. si uẽditor [e] ff. de actio. empt. & uend. hoc sequitur Petrus [f] in c. per tuas de dona. ubi dicit q si uir legat talia iocalia uxori quæ extimat cẽtũ, q licet ualeãt duplum nõ poterit hæres minuere sed totũ habebit, sin si minus ualẽt nõ poterit plus mulier petere. Idem dicit de uenditione seu emptione, & sic solue. l. pe. in §. fi. ff. de act. emp. & uend. per hanc distinctioné, uel breuius i emptione dic q si præciũ taxatur p modia nõ habebit illud plus, secus si nõ taxatur p modia. idẽ dic in uendente si est minus. ut teneatur ſm prędicta.

41 Vtrum donatio mera possit reuocari ex penitentia. R. q nõ. ar. c. uerũ de cõdi. app. facit. d. l. Arist. eo. tit. in prin. & ideo dicit Bar. in l. fi. ff. de condi. ob. cãm q donatio est ɔ̃ctus nominatus. [g] & not. in l. iuregẽtiũ. ff. de pact. i prin. Nam hẽt nomen elegãs. nec reuocat pœnitentia sicut nec alij ɔ̃ctus nominati ut l. si pecuniam. in prin. ff. de condi. ob causam.

42 Vtrum donatio mera reuocetur propter aliquam cãm. R. ut colligo ex l. fi. C. de reuocatio. dona. & ex. c. fi. de dona. cum ibi no. q sic propter undecim causas. Prima propter defectum causæ propter q̃ res est donata.

c. quod

---

[a] Facit. l. socium] Bar. ibi format qõné in ambasiatorĕ donãte ambasiatorib. mediolanensib. & dicit q simpliciter acqrit ambasiatoribus. Et inducit. l. diuus. ff. de bonis damna. quia in quit solent ambasiatores remunerari, & ita q. formant gl. in d. §. item quicquid. & in d. §. pcurator. Vide et Alex. i apostil. ad Bar. i d. l. sociũ qui. §. 1. qa uidetur concordare cũ opinione Ab. Et allegat Bal. in d. §. sed cum in secũda in als incipit sed in secundam.

[b] Als nõ] Vtputa qa uestis donat q est cõuenieńs ambasiatori.

[c] §. si libertus] Dicit ibi q quod unus ex heredibus in spẽ hereditaria gra-... propor-... sua, tan-... grauatus ... re, & elli ... testato-... nihil opera ... Dy. ibi ... q refert Ba... ... l... tex. q si ... iatori ueniens ad mortem re... uxori certas res quas extimauit 200. q si ualet plus heres non põt ... põt uxor ... [illegible]

[d] L. demostratio] Ibi dicit, si lego Titio fundũ quẽ emi si cõstat de fundo licet fũdus mihi donatus fuerit nõ uitiatur legatum.

[e] L. si uẽditor] In pri. ubi si dico q seruus meus q̃m uẽdo habet. 10. i peculio, & si plus habet pmitto me nõ adeptum rũ, debeo pstare. 10. Et si minus hẽat, & facit in hoc.

[f] Petrus de Anch.] Et ibi etiã Abb. ponit hãc di. Vide etiam Saly. i l. 2. C. de ẽpt. & uẽ. & de pi. & cõ. rei uẽ. Et facit quod no. Bar. i l. Iul. §. si titius. ff. de act. ẽpt. ubi dicit si uẽdo tibi pdium p mille & dico q sunt 10 iugera, nõ ẽ facta uẽditio ad mẽsurã, sequit hoc Bal. in l. 1. 4. op. de peri. & cõ. rei uend. & Bar. in cõsilio. 1. qõ. d. Ciol. & uide Pau. de Cast. in l. si seruũ. §. 1. ff. de act. em pt.

[g] Noiatus] Vñ & ipse licet a pricipio sit uoluntatis ex post facto ẽ necessitatis. l. sicut. C. de act. & obl.

c. quod a te[a] de cle. coniu. de quo dic ut j. §. 47. Secũda pp cõditionẽ adiectã c. uerũ. de condi. appo. de quo dic. ut j. §. 46. Tertia pp dati enormitatẽ, puta cũ pr̃ donat tm̃ q̃ filio hæreditas non remanet. 13. q. 2. si quis irascitur. dic ut j. Casu. 10. & 11. Quarta cum donatarius manus uiolẽtas iniecit in donatorẽ. Quinta si atrocẽ iniuriã fecerit. s. uerbalem[b] aut eum fugauerit, uel in carcerem intruserit & hmõi ut differat a pcedẽti. Sexta cum graue dãnum rebus donatoris intulit, puta in tota uel in maiori pte substantiæ, põt ẽt esse citra maiorẽ partẽ substantiæ. & iõ erit arbitrariũ. ẽm Io. And. & Pa. in d. c. fin. Septima qñ iferre psumpsit uitæ periculũ, licet effectus nõ sit sequutus. s. ponendo insidias.[c] Octaua si cõuentiones in donatione positas nõ seruauerit quas pmisit. Hæc quinque. s. dicta immediate habẽtur in d. l. fi. adde ẽm gl. ibidẽ aliã. unde. Nona si donatarius negligit alere[d] donatorẽ inopẽ. qđ itellige ẽm Cy. in d. l. fin. uerũ si donatio consistit in magna re seu q̃titate. & sic limita. d. gl. per iura alleg. in ea loquuntur qñ libertas est donata. ut l. alimenta. ff. de li. agno. & in authen. ut liber. decetero. §. illud cũ seq. ff. de iure pa. l. diuus. la 1. & l. ingratus. Vnde donatio facta liberto reuocat̃ solũ ex obseqo nõ pstito. & ẽt emptum ab eo ex pecunia donata, ut l. 1. C. de reuoc. donatio. sed non libertas.[e] C. de lib. cã l. solo. Sed hoc est spãle in liberto nõ in alijs, ut ex sola nõ pstatione res ex pecunia donata empta reuocetur ut in d. l. 1. no. gl. quod no. pro istis mulieribus & simplicibus q̃ fere oĩa donant & demũ negligũtur alimentaria donatario. Si uero sit modicũ quod est donatum non reuocatur donatio pp alimenta denegata. & sic intellige gl. in l. in condẽnatione. ff. de reg. iur. quæ uult q̃ non reuocetur donatio pp alimẽta denegata. Et no. in pdictis causis reuocari donationẽ per donatorẽ nõ per hæredes[f] etiã si talis ingratitudo sit cõmissa in donatorẽ non in hæredes. ut in d. l. fi. & c. fi. no. Decima cã ex psumpta uoluntate donatoris ut pp natiuitatẽ filiorum superuenientẽ, & in hoc sunt uariæ opi. quia uidentur iura uaria, uide si placet Bar. in l. titia secunda in §. imperator ff. de lega. 2. & Pa. in d. c. fi. XI. cã est q̃ uolũtatem donatoris rõne inofficiositatis. Circa qđ no. Barto in l. si ut allegas. C. de inoffi. do. sic distinguentẽ, q̃ aut donatio est inofficiosa re & cõsilio, & tũc si est facta liberis[g] reuocatur quatenus est immoderate facta usque ad debitum bonorum subsidium. ut l. si liquerit. C. de inoffi. dona. Si uero sit facta ex̃neis si reliqt aliquid filijs, sic non reuocatur nisi usq; ad debitũ bonorũ subsidiũ l. omnimodo. C. de inoffi. testa. si uero non reliquit sic reuocatur in totũ. d. c. si quis irascitur. aut donatio est inofficiosa re solũ, & sic reuocatur solum quatenus est immoderate gestum. Exemplificat Aug. in d. c. fi. quis q̃ qñ quis irascens filio exheredat eum & donat omnia sua ecclesiæ, qa non est inscipiendum, quia inofficiosa re & cõsilio. si uero computat 10. filium hñs ipse alium uel si hñs duos filios. 10. computat tertium uel hñs 12. 10. cõputat. 13. & oĩbus eque reliquit, sic non facit inofficiose & ualet.[h] Sed

a C. q̃ a te] Vbi habetur de bñficio collato q̃ reuocat̃ si ille cui collatum fuit uxorẽ ducat &c.

b Verbalẽ] Puta qa dixit ei q̃ erat adulter sodomita blasphemus usurarius & hmõi.

c Ponendo isidias] Vel uenenum præparauit & hmõi.

d Alere] Adde Ab. idẽ di. in c. fi. e. tit. Et dicit distĩctionẽ satis equã, qa q̃ donat, patri eq̃parat̃ q̃ debet alimẽta filio. l. si qs a liberis. ff. de lib. agno. Et sic tollitur glo. i l. in cõdẽnatiõe. ff. de re. iur. q̃ dicebat iure nõ caueri donatorem ali debere a donatario. Idem tenet Bald. in §. sciendum institu. de dona. & Ang. ĩ d. l. fi. C. de reuo. dona.

e Libertas] Fallit in liberto, qa redigit̃ i seruitutẽ. 12. q. 2. c. octaua discussio.

f Per heredes] Facit. c. fin. eo. tit. & ratio est qa hoc ius reuocandi personale est ẽm gl. ibidem.

g Liberis] Intellige in casu quo donatio facta liberis tenet, puta quia emãcipatus ẽ, uel ob bñ merita, & addit Bar. eandẽ di. faciẽtẽ in d. §. imperator. & sequitur Ab. i d. c. fi.

h Et ualet. Sed qrit nunq̃ reuocata ista donatiõe i aliquo casu ex istis reuocentur fructus? Dic. quod non. de hoc est gl. sing. in l. ... lem. §. plene ... uer. ex aliqua cã in. ti. ff. de ... diuu. li. hoc ... fallit in donatiõe causa mortis, qa conualescente donatore, donatio cũ fructibus reuocat̃ nõ solum extantibus, sed. Et continuatur text. est in ... qs. & ibi Ang. & Alex. ... dicã dan. ubi colligit̃ q̃ titulus reuocabilis non præstat acqsitionẽ fructuum, itellige qñ est reuocabilis facto hominis, & ratio est, qa non ut esse in bona fide q̃ pp̃ ex titulo, quẽ sciebat reuocabilẽ. Nam donatio cã mortis stat in suspẽso donec donator moritur, & c. Ad hoc ad d. cã text. & ... Bal. in l. si ... lier. §. sed ... si. ff. de leg. ... Bal. i l. fi. C. de usu. & fructu.

a Loco filii] de hoc utrum monasterium habeatur loco filii, unde Bald. in aut. ingressi. & in aut. si qua mulier. C. de sa. san. eccle.

b Ratione præsumpte] Idem sen Bar. in d. §. imperator. uersi. quæro dixi.

c In iurō. s. si gratus eris] Nē pacta ꝯ leges l. iuregentium. §. ait prætor. ff. de pactis. & l. pacta. C. de pac.

d Quia æquitati natural. ꝯ triū] Idē tenet Bal. in l. fi. C. de pac. & hoc qa inuitaret ad delinquendum ꝯ l. conuenire. ff. de pac. dota. & sic clausulæ appositæ in instrumentis ꝙ non possit reuocari prætextu alicuius ingratitudinis nō ualet, sicut dicit Pau. de Ca. d. l. fin. se allegasse in quodam cō filio suo illis iuribus Idem tenet Bal. in l. fi. C. de bo. li. Et ... in l. pacta C. ... Spe. ... de dona. §. 1. ... ingratitudi ... futuro ... donatio ... quemadmodum ...

43 Sed quid si fuit facta monasterio reuocabitur pp superuenientiam filiorum. ℞. Pa. in d. cap. si. ꝙ non in totum, quia monasterium est loco filii, [a] & quia donatio est facta fauore aīæ, sed solū reuocabitur quo ad legitimam debitam. hoc idem sentit gl. ēt in donato ecclesiæ. 17. q. ult. ca. si. & alia glo. 27. q. 1. c. ut lex continentiæ. & hoc uerum iure fori. s. iuris ciuilis, sed iu. e. poli. s. quadam naturali æquitate reuocatur in totum, ut sentit glo. in d. c. si. & d. c. si quis irascit, & hoc rōne p̄sumptæ [b] uolūtatis donatoris.

44 Vtrum si sit iuramento firmata reuocabitur pp. præfatas causas. ℞. secundū d. Anton. in d. cap. fin. quod sic ex subsistentia conditionis quæ est in iuramento [c] scilicet si gratus eris &c.

45 Quid si dictū sit per pactum quod non possit reuocari prætextu alicuius ingratitudinis. ℞ quod tale pactum non tenet, quia æquitati naturali ꝯrium [d] esset scilicet ꝙ aliquis impune ingratitudinis uicium cōmitteret. C. de inuti. sti. l. ex eo. [e]

46 Vtrū donatio conditionalis reuocetur. ℞. ꝙ pendente conditione non pōt, quia ex futuro euentu pendet. fa-cit. l. potior. §. uideamus. ff. q po. in pi. ha. nec etiam purificata conditione, quia est uera & mera donatio. si uero condō deficiat non reuocat., quia qd' nō est reuocari non pōt c. ad dissoluēdū. & despō impuberis ergo perinde ac si non fuisset donatum.

47 Vtrū donatio facta sub modo possit reuocari modo non seruato. ℞. ut colligo ex no. per doct. in ca. uerum de condit. ap. quod aut modus fuit principalis [f] causa seu finalis contractus, & ita pōt reuocari [g] ut dicit Bar. in l. 2 § fi. ff. de dona. facit. l. cum l. C. de pac. inter empt. & uen. ubi reuocatur contractus nominatus non impleto modo qñ modus fuit causa principalis contrahendi & sic intellige l. ea cōditione. [h] & C. de rescin. uen. aut modus nō fuit causa finalis donationis & sic nō reuocatur cessante modo. facit l. meuia. ff. de manu. te. ubi libertas legata tribus seruis sub hac conditione ut alternis uicibus luminaria accenderent super sepulchrum eius non reuocat̄ quamuis modus non impleatur, quia tex. non considerat ut causam finalem libertatis date modum, sed ut causam impulsiuam & sumus [i] in dubio si donatio ē in piā

Ant. in c. fi. de donatio. Et ibi Imo. in 15 ... stipulatio hoc modo concepta. de ... consil. 525. incip. super primō dubio ... col. Quamuis contractum teneat Ro. in d. l. ... hoc modo. Et in l. donationis. §. 1. ff. de ... similiter est eadem ratio, quia daret ma... delinquendi. Et dicit ꝙ d. c. quemadmodum loquitur in delicto de præterito. Sed errat qa Imo. in ultima parte sui loquitur in delicto futuro. Nec

e est uerum ꝙ inuitet ad delinquendum, quia ut ibi dicit text. licet ille qui remisit non possit accusare ad priuatam utilitatem, potest tamen ad publicam.

e L. ex eo] Ibi stipulatio contra bonos mores non ualet.

f Fuit causa principalis] Pone exemplum dono tibi prædium ut facias in eo fabricā, uel dono tibi pecuniā ut eas romam, & huiusmodi & scias ꝙ modus idem est quod cōditio ob cām, & sic militat tit. de condi. ob causam.

g Pōt reuocari] s. donatio, si modus non seruatur. Et pone exemplū in d. l. cum te. ubi si uendidi uel dedi fundū modico pretio, ut in eo palatiū ædificares, non fecisti fundus reuocatur cum fructibus, & si ... pcedit cō... hæc it in ... innomi natis. Et ibi illa uendō alias non fuisset facta, & est illa. l. fin. sm Bart. ibi.

h Et sic intellige. l. ea conditione] Ibi nr casus ꝙ si non dedi tibi fundū ut reipublicæ satisfaceres de ea pecunia quā mihi, promittebas non solutu, dr ibi qd & si possum agere ad pecuniā, non tñ resoluit ꝯtus, eo qa uēditor omnino erat uenditurus, & sic ... erat finalis, dū ergo dr hic. Et sic intellige &c. Vult concordare illas leges qa in l. cū te. cā uēdēdi fuit finalis in l. uero ea cōdōne, nō fuit cā finalis. Idcirco in primo casu reuocat̄ fundus, in secūdo nō licet pecunia exigi. uel in d. l. ea condōne, non reuocatur ꝯtus sed agitur ad obseruantiam modi.

i Et si sumus in dubio] Tu dic melius quod aut modus

modus respicit utilitatem alterius quam eius cui datur. Vt do tibi centum ut emas fundum Titio, tunc modus præsumitur finalis. l. Titio in fi. & l. q-bus diebus. ff. de conditio. & demonstra. & l. si tibi pure. ff. de leg. 3. & sic reuocarentur centum, uel agi posset ad reuoca. Aut modus respicit utilitatem cui datur, & tunc aut ad substantiam actus causa requiritur de necessitate, & tūc causa finalis p̄sumitur, ut l. sed si mors. §. fi. cū l. seq. ff. de dona. inter uirum & uxo. ut do tibi centum ut domum destructam reedifices. Quandoque ad substantiam actus non requiritur cā. Et dic aut causa respicit animam (ut hic), Nam licet dem ecclesiæ centū ut ædifices domum, si non ædificat nō agitur ad reuocationē, quia principalis cā dationis fuit aīæ salus, quæ non cessat. Si uero non est causa pia tunc præsumitur causa impulsiua, & sic potest agi ad reuocationem, uel ut seruetur modus. Facit. l. Titio centum, secundo rñ. ff. de conditio. & demonstra. & ꝗ his uide glossam Cynum & Bald. in l. si mulier. C. de iure dot.

cām fauore piæ cāæ uidebit contemplata pia cā ꝓ finali cā, ut vr̄ uelle. Bar. in d. l. 2. §. si. ff. de dona. alias non. Ex his infertur quod donatio facta ecclesiæ sub modo nō reuocatur si modus non seruetur nisi expressum fuerit qđ possit reuocari, ratio quia donatum ecclesiæ sub modo uidetur donatum pro salute aīæ principaliter. c. requisisti de testa. facit glo. in l. si quis Titio.[a] ff. de le. 2. Et iō modus appositus non vr̄ causa finalis sed impulsiua, & ideo cessante cā impulsiua nō cessat effectus nisi sit expræsse actum, & pro hoc facit. d. l. meuia. facit tex in l. legatum ff. de admi. rerum ad ciui. perti. iunctis quę no. ibi Bar. & in l. legatum. ff. de usufru. leg. & Bald. in l. 1. ff. de his q̄ pene. cau. reli. & in l. cū alienam. C. de lega. Nam in d. l. legatum. & l. legatum ꝓbat ꝙ si testator reliquit mille ad honorem suum reipublicæ, ut inde fierent ludi annui uel fabrica quæ iure impedięte fieri non pñt, ꝙ illa pecunia conuertat ad aliū usum qui cedat in honorem testatoris nec reuocatur legatū, quia ad honorem suum est causa finalis.

48 Pone quod solus[b] prælatus est qui non seruat modum, nunquid reuocabitur quādo dictum est quod possit reuocari. R̄. Vin. in capit. uerum. de condi. appo. tenet ꝙ non, quia delictum p̄lati solius non nocet ecclesiæ, regula delictum lib. 6. Et idem sequuntur doc. cōiter[c] in c. breui. de iureiū. secus si prælatus cum capitulo. Aduerte quia aliud est si donatio sit sub conditione, quia si solus prælatus eam non seruat nō ualet donatio, ratio quia in acquirendis solus prælatus potest nocere ecclesiæ non in acquisitis, ut no. gloss. & doct. 16. quæst. 6. §. fi. & Inno. in capit. fraternitatem.[d] de dona.

49 Vtrum cum dictum est qđ possit reuocari requiratur sñia.[e] R. secundum Inn. in d. ca. uerum. & Host. do. Ant. & Cardi. ibidem, ꝙ sic alii ut Bald. in ca. uerum. de foi com pe. & in c. illud. de præsump. tenent contrarium. & Ang. in l. pe. ff. de pac. & gl. in aut. ut de cætero non fiant cōmutationes in uer. licentiā. §. 1. Sed uerius[f] est primum, qa nemo sibi ius dicit. 16. q. 6. placuit, de ꝑben. cū q li. 6. C. unde ui. l. si qs in tantā, ꝙ si dctm̄ est ut ꝓpria autoritate qa tūc poterit, ut tenet Ho. in d. c. uerum. & in c. cum dilecti de dona. & cōiter doc. in d. cap. uerum. & ibi Abb. & Bartol. in l. creditores. in 6. col. C. de pigno. & not. idem Bar. in l. fi. ff. ut in pos. leg. nisi ēt sacra effecta,[g] l. si qs curialis. C. ꝑ epis. & cle. Limito

a Glos. in l. si qs Titio] Vult quod relictū pro anima, uidetur relictū ad pias causas, & sequitur ibi Barto.

b Pone quod solus] Pone exemplum. Do ecclesiæ fundum ut non alienare possit, est prælatus, qui alienat.

c Doctor communiter] Et Pan. ibi in uer. uenio ad secundum.

d Capit. fraternitatem] Et uide plenius Pa. in ca. 1. de do. & contuma.

e Requiratur sententia] Exemplum. Dono tibi domum ut in ea facias scholas pro studio & nō non facis ꝙ reuocare possis, nō facis. Numquid ꝓpria autoritate possis reuocare donationem an requiratur sñia, uel aliter. Dono tibi rem pacto apposito, ut non alienes. Tu alienas. Vtrum propria auctoritate possim apprehendere.

f Sed primum uerius] Panor. post D. Ant. in d. c. de fo. compe. dicit quod contractus in quo non seruat modus ipso iure nō resoluit, sed agit ad resoluendum. Ad ꝙ facit qđ no. Bar. to. l. 1. ff. de bona. ante fin. ubi dicit ꝙ est speciale in pacto legis commissoriæ & adiectionis in diem, ut ipso iure transferatur dñium, ut puta si dicatur, uendo tibi hanc rem, & si non solueris tali die p̄cium, res sit inēpta. Ergo in aliis secus, & sic reseruatio manuum seu apprehensionis propria autoritate non uidetur possibilis, ex quo dominium remanet penes donatarium. Agi ergo debet primo ad dissoluendum, & postea rem cōsequi poterit. Sentiunt hoc domini de rota decisio. 236.

g Sacra effecta] Secus esset si efficeretur ecclesiæ talis res, quia tunc uirtute pacti facti propria autoritate

ritate possem apprehēdere, secūdū Bar. in d. l. creditores, & Pa. in d. c. uerū.

a Bar. in d. c. creditores.] In 6. col. tractat an iudex possit dare licētiā ingrediēdi possessionem autoritate propria, & dicit q nō si uult dare cum inuenit resistētē, ut ibi per eum. Et facit. l. conueniente. ff. de pactis dota. Et l. non est singulis. ff. de reg. iur.

b l donatio pfecta.] Alias perfecta donatio conditionis postea non capit.

c §. accedit.] In uer. fecerit, quę dicit q si promitto tibi donatē, & cum tradō uolo pacisci, ut reddatur mihi pactū nihil operat, & facit l. ex morte, in fi. C. de pactis conuentis tan. super dote qui [illegible] dona.

d [illegible] iam] in libro pādectarū vī dicere malū, ut refert Bar. i l. pe. ff. de pac.

e l. sancimus.] In [illegible] iuribus [illegible] posse fieri [illegible] alienationē in melius, & q possit uendi ca [illegible] redēptio [illegible] captiuorū & [illegible] & sequit hanc opi. Pan. in d. c. uerū. de [illegible] appo. in fi.

f Teneāt Sriū.] De materia isti [illegible] per [illegible] & gl. & hoc. in c. [illegible], de test. & in l. fin.

nisi ét de facto resistens qa tūc pactū non ualet, ut dicit Bar. in d. c. creditores. [a] pręstaret enim materiā ueniēdi ad arma, quod non licet.

50 Quid si donatū aliquid sit ecclesiæ uel alteri cū pacto qđ nō possit alienari. R. fm do. Ant. in d. c. uerū de cōdi. appo. qđ aut ponit post contractū donationis & nō impedit alienationē nec aliqd operaf circa contractū. l. donatio pfecta. [b] C. de dona. q sub mō, aut ante ꝯctum pfectū. i. ante traditionē, tñ post obligationē, & tūc fm Car. in d. c. uerū nihil operaf tale pactū p gl. in l. unica. §. accedit. [c] C. de rei ux. act. aut pactū apponif tpe ꝯhendę obligationis, & tūc aut reseruat sibi aliquod ius in re quā tradit p obligatione, & ét apponit phibitionē de alienatione, & tūc nō ualet alienatio. l. si creditor. §. fi. ff. de di pi. iūcta gl. ibidē fm literā pisanā q habet literā negatiuā. s. nullā [d] uenditionē esse, aut nullū ius sibi reseruat sed alteri, & tunc fm do. Ant. eadē est rō ut non ualeat alienatio, aut nec sibi alteri reseruat ius in re donata, & tūc si alienatio sequaf valet, sed aget q pactū apposuit ad extimationem. l. ea l. C. de cōdi. ob cau. & l. pe. & ibi Barto. ff. de pac. aut apponif prohibitio de alia re non alienanda, & non ualet tale pactū, & ita loquif d. l. pe. nisi paciscentis intersit de non alienādo, qa aget ad interesse, ita not. in d. l. pe. & hoc uerū in priuato. In ecclesia aūt si alienat sp uf interesse dantis cū tali pacto de nō alienando quasi sit fauorabile animæ dantis, nisi qñ alienaret in casu necessitatis. Intellige qñ aliter prouideri nō pōt, qa sic donator si non uoluisset turpiter intellexisset nec ualuisset phibitio. c sicut hi. 47. dis. cū ibi no. in gl. c. 1. 83. di. uel qñ alienaret ob magis piā cām fm d. Ant. ubi s. facit c. licet, de reg. c. puenit, el 2. de iure iur. & c. aurū 12. q. 2. C. de sa. sac. san. eccle. l. sancimus. [e] quamuis alii teneant in contrarium. [f]

51 Sed qd si dictū sit q non possit alienari, & si alienet, tūc liceat ipsi & hæredibus suis fundū ad se reuocare. R. Iuristę cōiter tenēt q nō possit alienari, sed Bar. Brix. in qō. suis q. 4. tenet q de eqtate canonica pot ob piā cām, qñ alia nō hēt q cōmode possit alienare, & idē tenet gl. s in c. imperator leo. §. hoc ius in uer. ab imperiali. 10. q. 2. & not. q hęc suprapōsita distinctio ualet de oī ꝯctu in quo ab hoīe alienationis phibitio apponif, si aūt prohibitio fit a lege, & tunc nulla est alienatio in l. quēadmodū. C. de agri. & cē. & co. li. 11. & c. ecclia sanctæ Mariæ el 1. & ibi Pa. ut lit. pen. si aūt phibitio talis ponif ab homine in uiā testamenti uel ultimæ uoluntatis, tunc dic, ut in l. filiusfa. §. diui. ff. de leg. 1. & dr ibi qūo sine cā non pōt, oportet ergo cā exprimatur ab ipso testatore, puta ut remaneat in familia & hmōi, uide diffuse ad propositum nostrum. j. legatū 2. §. 11.

52 Vtrū prohibiti donare donatione mera conditionali uel sub mō prohibeanf donare pp benemerita q dr remuneratiua. R. q non, quia non est proprie donatio, vt colligitur ex d. l. aquilius regulus. ff. de dona. & quod not. in c. si quos. 12. q. 2. & in c. consensus, de re. eccl. non alie. & Bal. in l. iubemus. C. de sac. san. ecc. nisi prohibeātur donare, qa non habent administrationem in rebus liberā quas uolunt donare, sicut sunt primi 2. 3. 4. 5. 7. 8. 9. & 11. 12. 17. uel prohibeantur donari pp legitimā causam sicut sunt 14. 20. 21. 22 uel qui nō possunt donare nisi in damnum aliorum, ut sunt 19. uide etiam q infra immunitas. §. 53. aduerte hic q ista uerba quando quis dicit se donare propter benemerita si proferantur ab eo qui libere potest donare, tunc inducunt probationē inter easdem personas, sed si de necessitate requirerentur benemerita ut ualeret donatio, tunc nō sufficiūt talia uerba enūciatiua,

e C. de re. alie. nō alie. & i l. filiusf fa. §. diui. de lega. 1.

g Et idem tenet glo.] In fine loquitur tū text. de pręcepto Papæ, & sic de lege uina.

a Sunt communia.] Puta uerba, quæ possunt conuenire & legato, & donationi causa mortis, ut si dicat, uolo dari talem rem Titio & huiusmodi æquiuocauero, ut si dicat. Relinquo Titio. 10 possunt. n. accipi pro donatione, & pro legato.

b Per obligationẽ.] Puta quia facit instrumẽtum particulare in quo obligat se & suos hæredes & huiusmodi. Si igitur sunt uerba per quę nõ possit coniecturari ꝙ sit donatio cã mortis erit legatum. Et sic not. ꝙ potius actus erit interpretandus ꝙ sit donatio causa mortis quã legatum quando quidẽ ut sit legatum, oportet quòd uerba sint clara.

c Testamentum falsum.] Glos. in §. he mortis causa. instit. de donat. in uer. fere legatis dicit. Item si testamentum accuso, perdo legatum, non donationem (si tamen accuso ut falsum) ar. ff. de his qui, ut indig. l. post legatum. §. qui mortis, & sic debet intelligi quod hic dicit.

d Et multis aliis.] De his differentiis, uide in d. glo. insti. de dona. in uer. fere legatis.

e Præmoriatur.] Et iõ non trãsmittitur ad hæredes donatarii, uñ si in donatione causa mortis fiat mẽtio hæredũ dicendo, dono cã mortis Titio & hæredibus suis, ꝙ ista mentio hæredũ daret intelligere nõ esse donationem cã mortis, sed inter uiuos cum donatio cã mortis non transmittatur ad hæredes donatarii, hoc sing. tenet Bal. in l. 2. C. de iu. do. & ibi Sal. & Alex. consi. 14. inci. circa prin. in 1. uol. & consil. 76. in 4. uolu. & Frã. Areti. consi. 74. inci. diligenter & maturæ. Ad hoc uide Iaso. in l. non omnis in 2. notabili. ff. si cer. pet.

quia non probant benemerita præcessisse. l. si forte. ff. de cas. pec. & ibi Bart. hoc dicit, faciunt no. in l. si donatione. C. de collatio.

53 Vtrũ talis donatio remuneratiua possit reuocari p̃p cãs qbus reuocaẽ aliã mera uel condõnalis uel modalis, de qbus dictũ est. s̃. ℞. ꝙ non, ut in l. si pr̃. ff. de dona. tenet Pa. in d. c. fi. quia s̃m eũ iura scripta loquentia de donatione nõ habent locum de hac donatione remuneratiua, quia non est proprie donatio.

54 Vtrũ donatũ cõsanguineo in dubio p̃sumaẽ donatum respectu consanguinitatis. ℞. ꝙ sic & non respectu remunerationis, text. est in l. tutor. §. q̃ a tutoribus. ff. de exc. tut.

DONATIO II. cã mortis ẽ cũ qs magis uult habere se quã eũ cui donat magisq; eũ cui donat q̃ heredem suũ. dicit tex. in l. 1. ff. de dona. cã mor. & ĩ l. senatus. §. dona e. t.

1 Tres sunt species donationis cã mortis. Quædam sunt qñ imminente periculo mortis, ita dat ut statim fit accipiẽtis. Alia fit nullo metu p̃sẽtis periculi, sed sola cogitatiõe mortalitatis, ut ab hoĩe sano. Tertia species cũ donaẽ cã mortis non ut statim fiat accipiẽtis, sed tunc demũ cũ mortuus fuerit. l. 2. ff. eo. ti.

2 Conuenit donatio cã mortis cũ donatione simplici, qa utraque donatio est. Itẽ quia utraq; inter uiuos conficit & traditur, differt: quia ista ex pœnitẽtia reuocatur, illa nõ, ut l qui mortis cã. ff. e. Itẽ qa in ista qnq; testes in alla duo sufficiunt, ut l. fin C. eo. ti. in dubio præsumiẽ donatio inter uiuos, nisi probetur contrarium, uel sit facta mentio de morte, ut no. gl. 1. in d. l. fi.

3 Qũo dignoscit̃ a legato. ℞. ꝙ si uerba sunt cõia [a] uel æquiuoca, tunc p̃ traditionẽ rei, uel p̃ obligationem [b] qua se obligat legatario cognoscit̃, aut qñ nullum istorũ interuenit dr̃ legatum, uide qđ legit̃ & no. ĩ l. 2. & l. marcel. ff. e. ti.

4 Conuenit in multis cũ legato, qa utraq; est ultima uolũtas. Itẽ qa utraq; quinariũ numerũ testiu requirit. Itẽ quia in utraq; substitutio locũ uẽdicat, ut ĩ l. 1. C. e. Itẽ qa nec insinuationẽ exigit. d. l. fi. itẽ quia non est p̃fecta nisi morte secuta, ut ff. eo. l. non uĩ, & multis aliis, de qbus dic, ut no. in d. l. marcellus, & l. fi.

5 Differt a legato, qa legatum fit nolẽti, sed nõ donatio cã mortis. Itẽ sæpius donatũ cã mortis tradit a donante, sed legatũ non. Itẽ quia donatio in singulos annos est una. legatũ uero plura. l. senatus. § si qs mortis cã. e. ti. Item filiusfa. nõ legat, sed donat causa mortis, de cõsensu patris. Itẽ licet testamentũ [c] falsum sit, uel nullũ donatio tenet, licet nõ legatũ. ff. de his q. ut idi. l. legatũ. § pe. & multis aliis [d] đ qbus uiđ p̃ totũ istũ t. ff. & C.

6 Qũo reuocaẽ. ℞. s̃m glo. in l. nõ oĩs, in prin. ff si cer. pet. ꝙ tribus modis. tex. est insti. de dona § 1. Primus si donatarius p̃moriaẽ [e] q̃ donator. Secundus si pœnitet donasse. Tertius cessante condõne [f] sub qua donatio facta fuit.

f Cessante conditione.] Reuocatur donatio causa mortis, quando donator conualuit de infirmitate, uel liberatus ẽ a periculo. l. nõ omnibus. ff. si cer. pet. intellige tamen sane hoc p̃cedere, quando donator talẽ donationẽ fecit constitutus in infirmitate uel periculo, qa cessãte ĩfirmitate tãquã cessante cã reuocatur. Sed si sanus donaret, deinde post incideret in aliquã infirmitatẽ, & sanaretur ab illa, nõ propterea reuocaretur donatio, tex. est solẽnis in l. si is seruus in uer. aut suspicione mortis. ff. de dona. inter ui. & ux. quem tex. allegat Pau. de Ca. ĩ d. l. nõ oibus, facit tex. no. in l. apud celsum. §. 1. ff. de ex. e. do. secundo nõ reuocatur cessante infirmitate, qñ donator expresse faceret pactũ in cõtrarium tex. ẽ clarus, in l. si alienam. §. marcellus.

tellius. ff. de dona.causa mor. Tertio non procedit quia non reuocantur cessante infirmitate, licet fuerit infirmitas causa condendi testamentum, & legã di, text. est singu. in l. fin. & ibi Bald. & alii, ad hoc

7 Quid si iurauit nõ reuocare. Resp. ꝙ potest reuocari in duobus casibus. Primus ex noua causa, ut infra sepultura. §. 40. Secundus si donauit omnia bona presentia, & futura, quia tunc iuramentum induceret uotum captandæ mortis, & ideo non tenet, [a] quia esset uinculum iniquitatis, petet tñ prius absolutioné a iuraméto, secus si donasset solũ pñtia, qđ intelligitur qñ qs donat oĩa bona sua non addés futura, qa tũc

tex. in d. l. non omnibus, in testamentis uel legatis, nor. C. de po- stu. hære. insti. Bal. & Meder. in d. l. non oĩbus. Et Cyn. in l. fi. C. de dona. cã mor. Barto. ubi no. limitat in l. alumne. §. fi. per illũ tex. de adimen. leg. & in l. põt quis in prin. ff. de hęre. insti. Alex. i l. sancimus. r. not. C. de testa. Reuocatur etiã donatio causa mortis, si testator postea uoluntariæ alienauerit, sicut dicimus in legato. l. fideicommissa. §. si rem. de lega. 3. l. rem lega am. ff. de adimen. lega. & multo fortius cum sola pœnitentia donatio causa mortis reuocetur. Ista fuit decisio Dyn. in l. sticum qui meus erit, de leg. 1. Et ibi Bal. & Mod. & Alexan. in l. non omnibus. ff. si cer. pet. dicunt esse aureum dictum, sed re uera est quasi indubitabile hoc, ut patet & confirmatur, quia donans alienando dicitur pœnitere. l. cum hic status. §. si maritus. ff. de dona. inter uir. & uxo. & e. ti. l. uxori, & per hoc infertur, ꝙ quéadmodum legatum reuocatur per inimicitias capitales, quæ postea interuenerunt inter testatorem & legatarium. l. 4. §. fi. cum l. seq. ff. de adimen. lega.

a Et ideo non tenet.] Donatio de bonis pręsentibus & futuris non firmatur iuramento, quia est cõtra bonos mores, facit regula nõ est obligatorium, de regul. iur. lib. 6. & tenet hoc Bald. Salic. & Moder. in l. fin. C. de pactis. Et eodem Bar. in 3. col. & in l. stipulatio hoc modo concepta, de uerbo. obli Iaso. & Bal. in l. pactum. C. de collat. Et uide Alex. in 3. uol. cons. 28. ponderatis uerbis instrumenti, in uer. istã conclusionem, ubi ad hoc allégat multos doc. uide Iaso. in l. 3. C. de pact. & in d. l. stipulatio hoc modo, in 3. col. de uerbo. obliga. Adde Bart. in l. cum duobus. §. idem respondet. ff. pro soc. ubi dicit, ꝙ si quis iurat non reuocare testamentum, ꝙ poterit absque periurio reuocare? Ad idem Bar. in l. si quis, in prin. de legat. 3. Et dixit Bald. in cap. 1. §. item sacramentum de pace iur. firman. ꝙ si quis iurauit non reuocare testamentum, si facit scđm, tenet quia inter heredem & testatorem non est obligatio quæ possit tali iuramento firmari, unde ex quo nõ surgit alquod per tale iuramentum, ut in simili dicimus C. de arbitris, facit ratio, ... habeant loco ... one. l. nemo potest. de leg. 1. l. ... ff. de pact. Tenet hoc Cyn. in l. 1. C. de sacr. sanc. eccles. Ex hoc deciditur quæstio de facto, in Rege Aragoniæ qui habens duos filios, uni assignauit dictum regnum. Alii regnum Maioricarum, & iurauerunt dicti fratres dictam diuisionem ratam habere perpetuo, autoritate interueniente & consensu dicti regis. Postea idem Rex fecit inter

nõ reuocat, qđ qua uide ꝙ legit & no. ĩ l. fi. C. de pa. & l. stipulatio hoc mõ. ff. đ uer. ob.

8 Quis põt donare cã mortis. R. ꝙ oĩs q testm̃ facere ñ põt, nõ põt donare cã mor. Excepto filiofa. q licet testari nõ possit ét iubente pr̃e, põt tñ donare cã mortis patre permittéte. l. tã is. ff. e. ti. Ité qui non põt donare inter uiuos non põt donare cã mortis. l. filiusfami. ff. de do. unde dicit Bal. in lib. de consue. feu. in R. de prohi. feud. alie. per

filios quasdam substitutiones, quęrebatur qđ iuris. Et dicit Bald. sequẽdo Oldrad. ꝙ ista disputatio ẽ ordinatio supremi iudicii dispositionem, seu ordinationé præueniens, ar. l. tale pactũ. ff. de pact. Et quod tale iuramentum nõ impediat secundũ testamentũ tenet etiam Bal. in autenti. sacramenta puberũ. C. si aduer. uendi. circa quartam colum. ubi dicit ꝙ iuramentum non potest tollere quin uoluntas testatoris non sit ambulatoria usque ad mortem, unde est contra bonos mores. l. stipulatio hoc modo, de uerbo. obliga. Et allegat se dixisse in l. 1. C. de sacro sanct. eccle. Idem Bald. in auten. hoc inter liberos. C. de inofficio. test. Et idem tenuit Ino. in cap. cum contingat, primo membro, de iureiur. & Alexan. in apostil. ad Barto. in d. §. idem respondet, adde tamen ꝙ illud iuramentum fuit temerarium, & sic peccauit iuxta not. in cap. si uero, de iureiuran. Ité licet donatio omnium bonorum præsentium & futurorum facta priuato non teneat, quia induceret uotum captandæ mortis, tamen si sit facta ecclesiæ uel pro loco ualet, ita Barto. licet sub dubio, in l. fin. C. de pact. sentit Bald. in auten. si qua mulier, in ulti. colum. C. de sacr. sanct. eccles. & in l. 1. ff. pro socio, per tex. optimum in l. iubemus nulli. in uer. patrimonium suum. C. de sacr. sanct. eccle. & hanc sententiam tenet Panor. & reputat eam sing. in cap. fin. in primo notab. per illum text. cum glos. de success. ab intesta. Et plenius in cap. in præsentia. in 4. & 5. colum. de probat. per illum tex. cum glo. & ibi Bald. Et pro hac opinio. adduco tex. ineuitabilem, in d. l. iubemus. in uer. patrimonium suum. Secundo facit, quia in dubiis tenenda est opin. doctorum, quæ magis fauet ecclesiæ, secundum Hostien. in cap. rursus, qui cleri. uel uouen. Et est tex. in l. sunt personæ, de religio. & sumpti. fune. Et uide d. Iaso. in d. l. fin. C. de pact. contrarium tenet Ange. consi. 181. uisis instrumentis. Roma. & Alexand. in l. stipulatio hoc modo, de uerbo. obliga. Roma. in repe. auten. similiter. C. ad l. falci. ibi secundo speciali pie causæ inter contractus. Petr. de Ancara. consil. 129. De primo dubio. Facit pro his docto. quia ratio quare non ualeat donatio præsentium & futurorũ bonorum inter priuatos est quia aufert testamenti liberam facultatem, & sic est,

contra bonos mores, ergo etiam & multo magis non debet ualere in eccleſia.c.1. §.ſi clientulus, de alie.feud.Nec uidetur ualere fundamentum Barto. dum dicit, ꝙ ſi licet dedicare ſe ſuaque eccleſiæ,ergo poteſt donare præſentia bona & futura. Quia illud ideo procedit, quia bona ueniunt in cõſequentiã ꝑſonæ, auten.ingreſſi. de ſacr. ſanc. eccle. etiã ſi nihil dicat de bonis. cap. quia ingredientibus.19.q.ulti. & auten.ſi qua mulier.de ſacr. ſanc. eccle. Sed multa permittuntur in conſequentiã, quæ de ſe non permitterentur. l. quædam, de acqui. rerum do. l.in modicis.ff. de contrahen. emp glo.no.in c. quædam, de ſimonia, hinc uidemus ꝙ licet minor habens curatorẽ non poſſit alienare bona immobilia abſq. decreto iudicis l. magis puto. §. ne paſſim.ff. de re. eo. l. lex quæ tutores.C.de admini.tuto.tamen ingrediendo monaſterium bene poteſt ſe & ſua dedicare monaſterio d. auth.ingreſſi, & c.in præſentia, ubi cano. dummodo ſit maior. 14. annis. Et reſpondet Ludo.& Alexand. ad d.l.iubemus, ꝙ ibi intelligitur de patrimonio de præſenti. Sed hæc reſponſio non ualet. Quia patrimonium eſt nomen uniuerſale, ſicut hæreditas & peculium l. ſi peculium.ff.de pecu. Tene primam opi. quia uidetur equior.

Fed.c.1.[a] ꝙ quando nomen donationis ponitur prohibitiue, tunc includitur etiã donatio cauſa mortis, puta ſtatuto cauetur ne mulier poſſit donare, unde nec ẽt cauſa mortis, qa a quo remouet̃ genus & q̃libet eius ſpecies. d.l.filiusfam. §.pari rõne, ſed qñ nomen donationis ponit̃ permisſiue, tunc non includitur donatio cã mortis, quia nõ eſt proprie donatio, vt l. 1.§.1.ff.de dona.vnde feudatarius, cui a dño permiſſum eſt donare non põt donare cauſa mortis feudum.

9 Vtrum donatio cã mortis, valeat facta ab eo qui capitale crimen cõmiſit.R.ꝙ nõ, ſiue ſit facta ante crimen cõmiſſum ſiue poſt.[b] ſiue ante ſñiam ſiue poſt, cum & teſtamentum rumpatur & oĩa publicẽtur, vt ff.eo.l.ſi aliquis. Fallit in re donata vxori, facta ante reatũ cõmiſſum, ſed non poſtea, vt ff.de dona.inter vi.& vx.l. cum hic ſtatus. §.ſi maritus, eſt tex.cum glo. in l.res vxoris.C.de don.inter vir.& vxo.

DONATIO III. inter virũ & vxorẽ cõſtante matrimonio non valet rõ eſt ne mutuo amore inuicẽ ſpoliarentur donationibus non tẽperantes, vt eſt text.in l.1.ff. eo.intellige ſi alter ſit ditior & alter pauperior, vt in c.dona.de dona.inter vir.& vxo. quod intellige verũ in donatione pura & ſimplici, de qua.ſ.donatio.1. in prin.ſecũs in donatione remuneratiua, qa non ꝓhibetur, vt in l.qđ aũt.§.ſi vir. ff.e.ti.vbi patet, ꝙ ſi vir donat vnã rem vxori, & vxor aliam viro fit hinc inde cõpenſatio.[c] & ꝑ hoc notabil'r dicit Bar.in l.ſi diuortio.[d] ff.de ver.ob.& eſt gl.in l.ſi voluntate.C.de do. pro.ꝙ plebeius põt cõſtitue-

ſtatim ualet, ſed in caſu iſto, licet ſit donatio reciproca, non tamen ſtatim habebit effectum, ſed expectatur mors in uno quamuis incertum ſit in quo confirma tamen iſtam concluſionem. primo per ea quæ habes in quarto effectu antidotali. ſecũdo, nam quã conuenit ne teneatur de euictione, tamen re euicta tenetur ad rationẽ precii.l. emptorem.§. ſin.ff.de act. emp.& infra emptio. §. 21. tamen ubi eſt mutua traditio, & ita conuentum, re euicta nõ tenetur etiam ad precium. gloſſ. eſt ſing. in l.ſi ſimiliter in gloſſ. 2. magna circa medium. C.fami.erci. Tertia facit, quia licet đ iure ciuili ex inſtrumento ꝓmiſſorio non ſubſiſtente alia cauſa non oriatur obligatio uel actio. l. ut iuriſiurandi, in prin.& ibi Bar. ff.de ope. lib.& Bar. in l.ſi quis pro eo.in prin. ff. de fideiuſ.tñ qñ partes inuicem iurarent oriretur de iure ciuili actio præſcriptis uerbis propter uiciſſitudinem, ita ſub dubio tenet Bal.in c.1.in §. item ſacramenta, in ulti.col.de pa.iu.fir. Quarto facit quod tenet Ang. conſi.260.punctus eſt in anno domini. pe. col.quia licet promiſſio unius principis facta alteri, de non acceptando bannitos uel alios rebelles intelligitur de his qui de præſenti banniti ſunt.l.ſi ita.ff.de au.& arg.leg. Tamẽ mutua ꝓmiſſio facta inter duos principes uel duas ciuitates refertur etiam ad futuros ratione uiciſſitudinis, quia non affert plus damni uel odii quam commodi uel fauoris allegat. bonum text. in l.3.ff. pro ſocio. Et ita dicit fuiſſe de mente Bar.in d.l.ſi ita, intellige tamen ꝙ hic dicitur ſi donatio reciproca eſt facta ſimul eodem tẽpore, ſecus ſi ex interuallo, quia neutra ualeret.l. quæ iam nuptæ.ff.de donatio. inter uirum & uxorem quem tex.ad hoc reputat ſingula.Roma.in ſingularibus ſuis.

a C.1.] 7.colum.uerſi.quæro de uaſallo.

b Siue poſt] De hoc uide Barto.in l.poſt contractum.ff.de donatio.

c Compenſatio.] Donatio reciproca facta inter coniuges conſtante matrimonio iſto modo ſi contingat alterum premori ſuperſtes habeat bona, ualet & tenet, non eſt mera liberalitas, ſecundũ Cy. Bald. Sal.& Moder. in l.ſi pater puelle. C. de inof. teſta. & de hoc uidetur text. in d.§.ſi uir.hic allegato, propter quem dicit Ro.in ſing. ſe mirari de Bald. qui innititur autoritati Cy. quando quidem ſit ibi tex. formalis. Sed tu dic quòd Bald.neglexit allegare illum text.quia nihil ad hoc facit. Loquitur enim quando donatio eſt reciproca & hincinde tradita, unde quia nullus ſit pauperior marito

d Bar.in l.ſi diuortio.] Concor.Bar.tenet Bal.in c.ſi cautio. in 1.col.de ſid.inſtru.ubi tenet ꝙ talis confeſſio dicitur ſimulata, unde donatione nihil ualet, & ſemper poterit opponi donationis ſimulatio, quia nunquam fuit animus obligandi.Ita dicit eſſe

esse glo. in d.l. si uoluntate. C.de dot. pro- miss. ubi Bald. tenet contra Bart. & ibi hoc tenet Cy. Idem uoluit Bald. in c.super eo. secũdo de testi. do. Ias. in d. l. si diuortio, dicitq͂ data inequalitate semper in dubio, debet præsumi donatio facta animo remunerandi, ꝗa licet in dubio non præsumatur donatio. l. cum indebito. ff. de probatio. & potius debet præsumi stulti tia quam donatio, dixit Bald. in l. generaliter. C. de non nu.pecu. tamen donatio remuneratoria debet præsumi. l. si uero not. §. idem papinianus. ff. mandati. Voluit Bal. in l. 1. C. de donatio. ante nuptias & Alexan. in d. l. si diuor. tio ... uide Feli. in d. c. super eo. de testi. Abb. tenet hãc opinio. in c. fin. de donatio. inter uirum & uxorem. Et adde ꝙ isto casu mulier illa nõ habebit dotẽ, & sic confessa ... priuilegia ... Ita Ange. cons. 178. inci. ... ad ... tam. Adde Ang. consi. ... And. Io. ... consil. ... Et uide d. ... in d. l. si diuortio, utentẽ ... fundamẽ

re dotem nobili cui nubere uult animo donãdi, licet cõferatur in tempus matrimonii, quia est remuneratiua[c] & non simplex. Facit ad hoc. l. Acquilius. ff. de do. Et sic limita iura prohibentia donationem, nec solum prohibetur inter ui. & uxo. sed in eos qui ad eos pertinent etiam, aut interpositas personas, ut l. si sponsus. §. generaliter. ff. eod. titu.

1 Quid si uiro mortis cã donare uolenti mandat uir, ꝙ donet uxori. ℞. quod donatio est nulla, quia uidetur ac si uir donaret. l. idemq;. ff. eo. ti. secus si uolenti legare mihi, mando ꝙ leget uxori, nõ facit donationem inter ui. & uxo. l. sed si uir. §. quod legaturus. ff. eo. Ratio quia in donatione causa mortis, ut sine traditione transfertur dominium, reuocabitur tamen. l. 2. ff. eo.[b] ti. secus in legato qđ cedit solum a tempore mortis, ut l. a Titio cum sim. ff. de fur. ideo in primo casu quæsito dominio uiro non potest, sed in secundo sic, quia non acquirit nisi morte secuta. Hoc limita uerum quando iã donauerat causa mortis, sed qñ solum disposuerat donare ualebit si, mutato proposito ad instantiam uiri donat uxori, quia sic ratio cessat diuersitatis de legato.

2 Vtrum uniuersaliter non ualeat donatio inter ui. & ux. ℞ & non, sed fallit in 8. casib. Primus in donatione imperatoris facta coniugi, uel ecõtra est tex. in l pen. C. eo. titu. Secundus si edes uxoris incẽdio exustæ sunt donatum ad earum extructionem a uiro uel inquantum edificii extructio expostulat.[c] l. quod si uir. ff. eod. titu. Tertius potest maritus constante matrimonio remittere uxori dotem sibi ab ea promissam in toto, uel in parte, ut est gloss. singu. & ibi Cyn. & Bald. in l. si constante. C. de do. ante nupt. sed remissio alterius debiti non ualet, sicut nec assignatio alterius debitoris, q͂a hæc omnia donationes sunt, dicta l. si spõsus. §. si debitor. Quartus si ex tali donatione non fit pauperior qui donat quamuis cui donatur fiat ditior, ut si maritus institutus hæres ab aliquo nõ adiit hæreditatem, ut ad uxorem substitutam perueniat, uel si repudiet legatum, ut remaneat apud uxorem oneratã pro legato per testatorẽ uel si rogatus restituere hæreditatem uxori non detrahæret quartam causa donationis, ut in l. si sponsus. §. si maritus hæres. ff. eo. ubi tex. neque. n. pauperior fit quæ non acquirit, sed q de patrimonio suo deposuit, idem dicas quando donat[d] rem alienam. l sed & si constante. ff. eo. ti. Intellige in tali casu quo ipse donãs ñ teneaĩ restituere, utputa de lnĩa dñi dãtis sibi liberã facultatẽ donãdi dõauit. Quĩtus si cui donatũ est nõ fit ditior, q͂uis donator fiat pauperior, ut si donauit ad emẽda unguẽta. d. l. qđ aũt. §. 1. Idẽ si donat uxori pecuniã, ut pro cognato suo sportulas soluat, q͂uis ipsa uxor pecuniam ipsã mutuo fuisset acceptura. d. l. si mulier. ff. e. ti. idẽ dic si soluat uectigal. ꝑ ea ẽm Ho. ĩ sũ. de do. ĩter ui. & ux. §. q̃ro. Idẽ si dat oblõnes faciendas, uel aliã piã ẽm eũdẽ.[e] hrs aũt uxor si expenderet inutiliter nõ ꝑꝑ hoc minus teneretur, ut in l. qđ de bonis ff. ad l. fal ci. quia satis est quod dona-

...to tenentem cũ Barto.

a Remuneratiua] Adde §. in iu prima consti tutio. florum. ulti. col. uersic. primo probo. Vbi dicit quod pro remuneratione possunt alienari, alias prohibita. per text. in l. iubemus nulli, & ibi ipse not. C. de sacrosanctis ecclesiis. Et uide Bart. in l. ambitiosa. ff. de decre. ab ord. fac. & in l. iusta. ff. de manu. uind.

b L. 2. ff. eodẽ] Scilicet de donation. causa mortis. Et loquitur in secũdo modo, de quo in §. 1. supra in uer. donatio secundo.

c Et postulat] Quia non uidetur fieri locupletior, cum de suo tantũ amiserit.

d Qñ donat] eadem est ratio quia uir nõ fit pauperior unde potest uxor rẽ illam sic donatam usucapere.

e Secundũ eundem] Donatarius expendit in causam utilem dicitur fieri locupletior, secundum Ab. in c. fi. extra eo. secus si expendit in causam inutilem, fallit tamen in hære de ut hic, id est quia si expendit inutiliter, ut in conuiuio, quia reuocare tur.

tarius effectus est locupletior, ut no. Pan. in d. c. donatio. eo. titu. 6. quando donat in tempus finiti matrimonii, ut tūc res fiat mariti uel uxoris cum mors fuerit sequuta. l. sed interim in princi. ff. eo. Septimò quando donat causa mortis cuiuscunq; speciei sit ista donatio causa mor. ut in d. l. sed interim in prin. nisi ita fiat ut nullo modo reuocetur, quia non ualeret s̄m gl. in d. l. sed interim. Octauò quando uxor donat uiro cā dignitatis[a] uel honoris adipiscēdi. l. q̄ adipiscēdæ. ff. e. tit.

3 Quomodo cōfirmatur donatio inualida inter uirum & uxorem. ℞. q̄ in duobus casibus. Primo morte donantis & non reuocantis tacitè uel expressè, ut l. 1. & 3. C. eo. tit. & d. cap. donatio, limita uerum q̄ morte confirmatur in donatione quæ non est ultra 50. solidos, quia si esset ultra 50. solidos & sit facta sine insinuatione non confirmatur morte, nisi expressè tunc approbauerit,[b] si approbauit expressè in morte ualebit, ut legatum quod non indiget insinuatione, alias non, secundum glo. & Ioannem Andr. in d. cap. donatio. Item non fuerit facta simplici promissione, quiā si sic nō ualeret. l. papinianus. ff. eo. & ibi Bart dicit uerum nisi interuenisset traditio uera uel ficta, puta quia confitetur se habuisse, quia sic confirmaretur. requiritur ergo traditio in uita donantis ut donatio morte confirmetur, ut infra pactum §. 15.

4 Sed dubitatur an intelligatur iste casus de morte naturali tantum q̄ confirmet talem donationem. ℞. q̄ nō, sed etiam de ciuili distinguē do tamen, quia ex illa quæ perditur libertas & seruus efficitur hominis perimitur donatio, ut l. cum hic status. §. si donator. ff. eod. Sed ex illa quasi efficitur seruus pœnæ mortis confirmatur, ut C. eo. ti. l. res uxoris. Ratio diuersitatis secundum gl. in d. l. res est, quia ubi efficitur seruus hominis est dominus qui potest reuocare, sed non ubi efficitur seruus pœnæ. Hodie tamen ex delicto non debet quis damnari, ut sit seruus, autē. sed hodie. C. eod. Ex alia autem morte ciuili ex qua matrimonium non dissoluitur, ut est deportatio & interdictio ignis & aquæ, & huiusmodi non cōfirmatur, sed pendet usque ad mortem naturalem, & si non reuocauerit, tunc confirmatur, d. l. res uxoris. Et alia aūt morte qua ingreditur religionem, licet Vin. in d. c. donatio teneat q̄ non intelligatur de ista religione, tñ Ioan. An. & Car. tenent q̄ sic, quia ingrediens censetur mortuus. l. fi. C. de epi. & cler. & 16 q. 1. c. placuit. el S. Sed opi. Vin. uī uerior in matrimonio consummato per d. l. res uxoris qui requirit mortem talem qua matrimonium dissoluit, quia non est in ingressu religionis nisi quo ad exercitiū, sed in matrimonio non consummato tene opi. Io. An. & Card. Secundo confirmatur iuramento s̄m Pa. in d. c. donatio, qui dicit q̄ hæc est cōmunis opi. Bar. in l. si quis ꝓ eo. ff. de fideius. & in l. seius & augerius. ff. ad l. Fal. idem tenet, sed ī l. 1. ff. de do. inter ui. & ux. uī tenere ꝯriū[c] prōnē. gl.[d] id. c. donō, qa uī ꝯ bonos mores. Sed dic uerū ꝯ bonos mores ciuiles,[e] sed non con-

a Dignitatis] ut fieret doctor uel eques doctoratus. n. est dignitas. l. fi. C. de iudæ. & ibi Bal.

b Approbauerit] Sal. in l. donationes quas. ff. de dona. inter ui. & ux. in uer. nā amplioris, per glo. ibi in uer. confirmari concedimus, dicit esse uerum q̄ talis donatio nō cōfirmatur morte tacitè, quia in duobus peccat. s. ratione rei, qa summa excedit, & rōne personæ qa ꝓhibita, secus tamen si fuerit expressè in approbata, qa ualebit, ut dr̄ in d. l. donatiōes. quas parentes. Sed d. Frā. Are. consi. 17. incip. ponderatis diligentissimè. 3. col. tenet cōtrariū, & uī text. contra gl. & Salyc. in l. si quis ꝓ redēptione. §. fi. in uer. sine aliqua distinctione. C. de do. ubi dicit ꝑ īperator. statutū esse q̄ donatio ultra quingentos aureos sine insinuatione ñ ualeat, ultra illos 500. sed bñ quo ad 500. tenet, & istud ꝓcedit sine distinctione ergo nō possumus dicere q̄ illa donō annullet ī totū si ñ fuerit exp̄ssè cōfirmata ut in d. l. donōnes quas. s̄m opin. Sal. Et hic, sed pt rn̄deri. Nam hēmus regulā q̄ qñ lex aliqd disponit, l cet loquat̄ gn̄alr & quocunq. nō quā itelligitur loq in materia in qua hēmus legē spālem li testis, & ibi Sa lic. no. C. de te sta. gl. in l. ... & ibi Bart ... satisd. cog. C igit h̄mus legē in d. l. donationes dispon... de tali dono ergo illi stabimus unde talis donō annullabit ut dr̄ ī tex. hic.

c Tenent contrariū] Bar. ... mittit ad id q̄ no. ī l. si quis ... eo. in fi. ff. de ... deiuss. & sic tenet eandē opi.

d Per rōnē gl. Idē uī tenere Bart. in l. cum ... decedens §. ... ff. de leg. ... tenet Bal. Sal. & Fulg. in d. l. 1. de don. ... ui. & ux. & Fal. in l. si quis ... linos. §. fi. de leg. 1. Et in l. ... mulier C. de donā. ante nup. & in repe. l. secundæ. §. princ... li. C. de relig... uen. Iacō ... in c. cum ... gat. 15. col. ... iureiu. Pan. ... Ca. consi. ... ci. super isto ... cto. Car. in cle. 1. §. porro. ... de iureiur. Sed tu tene ut ī pu... stilla sequen...

e Mores ciuiles] de iure ... que ciuili ... est ipro... hō... tra bonos mores

res, sed de iure canonico illud solum quod inducit peccatum, secundum Bal. in l. pacta quę contra. C. de pac. in 2. not. & in l. pactum quod dotali. in 19. q. C. de colla. & in l. non dubium. C. de legibus & in c. 1. §. sacram. de pac. iur. fir. & not. in rubr. de condi. ob turp. caus.

Et dicit Pau. de Cast. in d. l. pacta quæ cōtra quod regula non est obligatorium. in 6. c [illegible] intelligi quando est cō tra bonos mores canonicos, non autem ciuiles. Et ꝑ hoc infert, ꝙ donatio inter uirū & uxorem firmatur iuramē to. vide infinitas concordantias per Ias. in d. l. pacta & ibi dicit hanc opi. ueriorē & communiorē. Et tam tenet Bar. in l. Seyus & Augerius, [illegible] allegata. [illegible] fundamē [illegible] tenet Guil. de Cu. & Alb. [illegible] & si pos [illegible] §. item [illegible] Fede. [illegible] Bald. in [illegible] 49. co. [illegible] ff. de [illegible] Ang. in [illegible] [illegible] Pa. [illegible] Imol. in l. [illegible] post [illegible] co. [illegible] d. [illegible] pactum

tra bonos mores naturales contra quos non ualet iuramētum & dic ꝙ cōfirmatur.

5 Quid si matrimonium nō tenuit R. ꝙ licet donatio ipso iure ualuerit, quia tamen indigna persona eius fuit qui nec maritus dici potest reuocari poterit. l. si ex uoluntate. C. eo. ti. Intellige si ignorabāt, si uero uterque scit impedimentum & matrimoniū non tenere, fiscus repetit. ff. eo. ti. l. cum hic status. §. ult. & si non repetet poterit tenere bona conscientia, licet de bono consilio deberet dare pauperibus.

6 Vtrum donatio inter spōsum & sponsam de futuro teneat. R. gl. præfata quod sic, alleg. l. inter eos. ff. eo. ubi dicit tex. ualere etiam si eodem die matrimonium postea cō trahatur.

7 Quomodo reuocatur donatio inter uir. & uxor. R. ꝙ in 5. Primo per pœnitentiā. d. l. cum hic status. §. ait oratio. Secundus si alienetur res donata per donatorem l. si maritus tuus. C. de do. inter uir. & uxor. & in d. l. cum hic status. §. si maritus. Tertio quando pignori obligatur res donata a donatore nisi aliud exprimatur. d. l. cū hic status. §. si maritus Quarto si præmoriatur qui donationē accepit de do. inter uir. & ux. c. donatio. & l. a marito. C. e. & si moriantur simul tenet secundum gl. ibidem.[a] Quinto cum diuortium fit ex displicentia. d. l. cum hic status. §. si diuortium nisi expresse uoluerit donationem ualere. l. si interim. ff. eod. titu. secus si causa religionis, si tamen matrimonium restauretur post diuortium non reuocatur d. l. cum hic status. §. plerique, & idem dic de donatione inter socerum & nurum uel generum, & inter cō soceros quo copulatos matrimonio in potestate habēt. d. l. cum hic status. §. oratio. & inter patrem & filium nō emancipatum. uide glo. in d. c. donatio, quæ hoc tenet, in dubio uero[b] quando præsumatur donare uestimenta, uide peculium. §. 21.

DONATIO IIII. ante nuptias uel ꝓpter olim dicebatur ante nuptias donatio. Sed hodie non est nisi donatio propter nuptias. ut C. de donat. ante nupt. uel propter nuptias in l. fina. & fit in recompensationem dotis, & potest fieri a uiro hæc donatio, siue priusquam contractum sit matrimonium siue post contractum, ut dicta l. fina. & dicitur antiferna[c] ab anti quod est contra & ferna quod est dos quasi contra dotem.

1 Vtrum requiratur æqualitas cum dote in ista donatione. R. olim si fiebat ibi ī cōstitutione dotis tunc non requirebatur æqualitas, ut C. de pac. conuen. tam supra do. l. ex morte. & d. l. fi. si uero dos prius erat constituta oportebat æqualitas. ut d. l. fi. §. sancimus, sed hodie qualitercunque oportet sit æqualitas, tam in donatione ꝓpter nuptias cum dote quā in lucro super utroque, per auth.

sic proponitur Paul. de Castr. in dicta l. pacta. C. de pac. & in consi. 99. incip. notandum est. Rom. consi. 44. incip. ex supra narrato. Et consil. 293. incip. præsupposito. Alexand. consi. 8. incip. Visis & consideratis. Vbi dicit hanc esse communem opinionem. Et consil. 298. incipien. Viso instrumēto dona. Franc. Aret. consi. 74. incip. diligenter & maturæ, ubi ꝑ hoc adducit, quod si esset cō tra bonos mores naturales uel iuregentiū non confirmaretur morte, quia habet perpetuam causam prohibitionis. l. generaliter. & l. si plagii. de uerborum obligatio. & tamen confirmat morte. l. papinianus. cum gloss. ff. de don. inter uirum & uxorem.

a Secūdum gl. ibidem] Dicta l. cum hic status. §. si ambo moriantur ruina uel naufragio.

b In dubio uero] Quid si mulieri itineranti ad domum mariti donat mariti. Nunquid ualeat. gloss. quod sic in l. cum te. C. de donat. ante nupt. Bald. ibi post Ieco. de Are. uidetur dicere ꝙ non. Vide Barba. ubi aliquid per Bal. in cap. iurauit, de proba. & Imo. in l. si socer. §. Lucius. ff. soluto matri.

c Et dicitur antiferna] Et sic est donatio reciproca.

Sed

a Sed ad quid ualet] Adde Abba. in d.c.fin. de donat. inter uirum & uxoré pōnêtem istos effectus.

b Not. gl. in c. non putamus] Et hoc elicitur ab illa gl. quæ dicit ibi. Non ualet pactū factum in præcario.

c In rub.] Bar. ibi aliter diffinit dotem, & reprehendit Azo. Differentiā uide ibi, quia nihil ad nos.

æqualitas posita super d.l. ex morte.

2 Vtrum solu. matri. donatio propter nuptias reuertatur ad uirum. ℞. ꝙ sic, ut d.l. fin. sicut & dos reuertitur ad mulierem. C. de re. uxo. ac.l. unica. §. illo proculdubio, & hoc uerum nisi pactum aliud habeat. Nam si pactum est ꝙ lucretur donationé propter nuptias, & uir lucrabitur dotem & econtra, quia d.l fi. dicit ꝙ pari passu uadunt scilicet quo ad pactū, quia æquale erit de lucrando donationem uel dotem, tale & de cōtrario, & hoc uerum nisi ex consuetudine sit derogatum. d.authen. ut est in multis locis, & ideo illam serua, ut no. in c. donatio de do. inter uirum & ux. & maxime Abb. ibi.

3 Sed ad quid ualet [a] donatio propter nuptias ex quo uxor eam lucratur nisi ex pacto speciali, ut d. §. illo nec fructus habeat dictæ donationis, ut C. eo. ti. l. si liberis. ℞. ꝙ ualet ut sit securior in dote ut dicit gl. in authen. dos data. C. de dona. ante nupt. in uer. meretur. Nam res suas uir alienat consentiē te uxore, & renunciare potest iuri hypothecario quod habeat in aliis bonis mariti. C. ad uelle. l. etiam, sed in donationis propter nuptias alienatione, aut obligatione nó potest mulier renunciare iuri hypothecario ꝑ iure suo quod habet in hac donatione propter nuptias, nec ualet consensus mulieris, ut C. ad uell. auth. siue auiæ, nisi interueniat iuramentum, ut in c. licet de iureiu. lib. 6. aut duo alia concurrant. Primum quod uxor cō sentiat post biennium secunda uice. Secundum ꝙ tantum sit in facultatib. uiri, ut indēnitati uxoris posit consuli, non solum tempore contractus, ut quidam dixerunt, sed ēt tempore quo uxor agere potest, ut no. in d. auth. siue auiæ, uel ꝙ per 30. an. tacuerit, licet secundo non consenserit, ut not. Pa. in c. peruenit, de empt. & uend. Item uiro dissipā te bona sua potest agere, sic propter donationem propter nupt. sicut pro dote. C. de iure do. l. ubi de quo dic ut no. ibidem, itē propter adulterium uiri lucratur, ut supra. Adulterium. §. 3.

4 Quid si soluatur matrimonium aliter ꝙ per mortem, nūnquid pactum uel consuetudo poterit facere ꝙ uir lucretur dotem, & sic mulier remaneat sine dote. ℞. fm Ho. ꝙ nō, ut not. in d.c. donatio. de do. inter uir. & uxo. & ideo præfatus. §. illo proculdubio, loquitur quando mulier decessit, quo casu tunc uir lucratur ratione pacti solum, secundum Ho. sed secūdum Car. in d.c. donatio etiam ratione consuetudinis, quia quod potest pactum potest & consuetudo, ut no. gl. in c. non putauimus, [b] de consue. lib. 6. in uer. officiali.

5 Quæritur statuto cauetur ꝙ si alter coniugum præmoriatur, alter lucretur dotem uel donationem propter nupt. an debeat intelligi de morte naturali, uel etiam de ingressu religionis. ℞. quòd tantum de morte naturali, non de ista ciuili, præsertim quia uerba statuti sunt facti, & in facto consistunt. cap. 1. de constitu. nec recipiunt casus fictos, ut l. 3. §. hæc uerba. ff. de neg. gest. imo nec expresse posset prouidere, quòd muliere ingrediēte religionem uir lucraretur partem dotis cum libertas religionis grauaretur per diminutionem dotis quod fieri non debet. l. 1. §. onerandę. ff. quarum rer. actio non datur, & etiam quia disponeret statutum de reb. personæ religiosæ, quod non potest. c. fi. de re. ec. non ali.

6 Quid si ex pacto sit ut lucretur alio præmoriente. ℞. quòd pactum manet ualidum, quinimo purificatur per ingressum religionis, ut l. Deo nobis, C. de epi. & cle. & in authen. de san. epi. §. si uero constante.

DOs est quædam donatio facta a patre mulieri, uel ab extraneo, uel facta a muliere ipsi uiro pro oneribus matrimonii sustinendis, ita nota. Cano. Goff. & Hostien. in cap. Raynutius. de testamen. & per legistas in rubri. [c] ff. solu matrimo. & quippe proprium patrimonium mulieris ut ff. de mino. l 3. §. sed utrum in fi.

1 Quot sunt eius species. Respon. duæ. Prima dicitur profecticia, & est quæ a patre uel auo uel proauo, & huiusmodi paterno pro filia uel nepte, & huiusmodi de bonis eorum proficiscitur, uel quæ alias de mandato eorum uel nomine eorum & ipsi ratū habent constituitur, ut in l. profecticia. in prin. ff. de iu. do. etiam si filia esset emancipata. d. l. profecticia. §. fina. Secunda dicitur aduenticia, & est illa q̄ dat mulieri pro seipsa uel

a Vel quilibet.] Siue sit frater, siue sit alius quis etiam si sit pater, dummodo det non tanquam pater.

b Ad maritum.] Et etiam lucrum, sicut ad rei emptorem, æstimatio enim facit emptionem. d. l. plerunque. Vnde hoc casu si mulier uestem attriuerit reddetur æstimatio, ut ibi.

c Fetus.] Scilicet animalium. Idē ē in fundo cretifodinæ, uel argentifod no. ff. sol. mat. l. diuortio. §. si uir ī fundo. & hoc si renascantur &c. Secus ṫ ī est in fetu ancillarū dotaliū, qui nō cedit lucro ipsi marito. d. l. plerunque. §. si serui, eō est qa non cōputat in fructu, immo oia facta sunt ad usum humanæ naturæ. l. in pecudum. ff. de usu. Item secus est in lapidifodinis, ubi lapis nō renascitur, sicut in Asia & in Anglia. Et in arboribus non cedendis. d. l. diuortio. §. fundi, & duobus §. sequēs eā in ... cedē ... breue tps renascuntur, qa tūc possunt dici fructus, hoc idē tenet Bart. in d. § fundū, & in §. si uir in fundo. ff. so. ma. facit ex illis duas conclusiones. Prima est ꝙ arbores cedue cōputantur in fructibus sicut salices & huiusmodi, secus in arboribus fructiferis. Secunda conclusio ꝙ lapis qui nō renascit nō est in fructu, secus si renascitur. Et sic inducit Bar. ad q. pone maritus qui fuit notarius legauit uxori usumfructum oium bonorū suorū, an illud quod percipitur ex exēplatione prothocollorū pertineat ad mulierē. Et dicit ꝙ non. Illud. n. quod sic percipitur, & non renascitur non dr esse in fructu sed exēplatio prothocollorū sola semel fit. Et concludit Bart. in d. §. si qs fundum, ꝙ sicut maritus non pōt cedere arbores fructiferas sic nec ... etiam uasallus.

... Adde tex. & quod ibi no. d Iaso. in l. de diuortio. ff. sol. ma. Vbi in prin. dicit requiri tria, scilicet ꝙ maritus fructus dotis lucret, scilicet ꝙ matrimonium sit actualiter contractum, quia antequam contrahatur, fructus augent dotē. l. si marito. ff. so. ma. Secundo ut hic, & allegat l. cum post. §. iu domū. ff. de iu. do. Tertium quod requiritur est ꝙ dos sit tradita, qa si nihil traderetur nihil lucraretur, nisi mulier esset in mora tradendi, quia tūc bene lucraretur. Ratio autem istorum trium est equitas q̄dā, qa ex quo maritus sustinet onera matrimonii eo cōtracto, statuit lex, ꝙ maritus fructus lucret rei traditæ, uel in dotē, uel in pignus dūmodo sit facta traditio. Et de hoc est text. in c salubriter, de usu. Cessante uero illa equitate, quia. s. maritus nō sustinet onera matrimonii nō debet maritus fructus lucrari. l. alumne. §. seya. ff. de an. leg. text. est in l. ex facto, in prin. ff. de uul. & pupil. Quare et leges statuerunt ꝙ pro tēpore, pro quo maritus sustinet onera matrimonii, ꝓ rata illius fructus lucratur. d. l. de diuisione. uide ibi Moder.

uel qlibet [a] alius q̄ alias non descendit a patre uel auo, & hmōi. Itē aduenticia est si pf cum deberet filiæ cū volūtate eius dederit, vt d. l. ꝓfecticia in fi. Itē ē alia distinctio. aliqñ daī dos extimata, aliqñ inextimata, qñ extimata tradiī periculū ꝑtinet ad maritū. [b] Si vero inextimata ꝑtinebit ad mulierē. l. plerunque in prin. ff. de iu. do. Fructus tñ & fetus [c] rerū dotaliū lucraī maritus, vt in d. l. plerunque, ste quo ibi vide, & ꝑ gl. c. salubriter. de vsur. & Cano. ibi. & ꝑ Gof. in sum titu. de donatio in §. aduenticia. Limita tñ verum qñ fructus lucraī si sustinet onera matrimonii, alias non, sed restituunī mulieri. ff. de vsur. videamus, la 2. §. pe. Item ꝙ si dos esset in animalibus dēt maritus supplere de iā natis fetibus capita mortua. [e] d. l. plerunque d. §. si serui. Vtrū dos possit esse sine matrimonio ꝑsenti vel præterito. R. ꝙ non. C. de dona. ante nup. l. fi. [f] & iō solutū ꝓ dote vbi matrimoniū fuit nullū nō repetit nomine dotis, sed condictione sine cā. ff. de condi. sine causa. l. fina. & est priuilegiata hæc actio, quo ad mulierem sicut actio de dote, vt tenent doc. in c de prudētia, de dote post di. resti. & Abb. ibi sup 1. gl. facit l. 2. ff. de priuil. cre. [g] & sic ꝓponeī ꝫm quod infra dicā. §. 11. & 12.

3 Quāta debet esse dos. R. ꝙ ēt in modico pōt constitui, vt dicit gl. in l. imperialis. C. de nupt. in verbo dotalibus quod est circa mediū. l. & qa dos succedit loco alimentorum, vt not. per Bar. in l. titio centum, ver. 2. est videndū. §. titio genero. ff. de cōdi. & de. & per Bal. in l. 1. §. ius naturale. ff. de iusti. & iur. Ideo ꝫm hoc extimabitur & fiet pensatis [h] conditionibus & aliis qualitatibus.

4 Vtrū pater teneaī dotare filiā q̄ nupsit contra eius volūtatem. R. ꝫm Pan. in c. 1. de despon. impub. distinguēdo

e Capita mortua.] Et sic fallit illa regula. Cuius est emolumentū debet esse & periculum.

f L. fina.] Et l. 3. ff. de iure do. & ibi not. ꝙ ad hoc ut sit dos, oportet ꝙ matrimonium cōtractum sit, non solum de facto, sed etiam de iure alias esset putatiua, & si prius fuisset contractum, licet eo postea soluto tamē dicitur dos secundum Alex. post Pau. de Cast. in rub. ff. sol. matr. & Bar. in l. si marito. eod. titu. Et per hoc decidit Pau. q. de facto, stante statuto ꝙ mulier teneatur diuidere dotem equis portionibus filiis utriusque matrimonii, habet locum etiam soluto matrimonio, quia tunc fuit.

g ff. de priui. cre.] Vbi de actione funeraria, nam quacunque actione repetantur funeralia, illa actio est priuilegiata sicut funeraria.

h Pensatis.] Scilicet dos in magna uel parua quantitate, debet enim alimentari secundum dotis quantitatem, uel honorabilius uel leuius. l. si cum dotem. §. cum autem. ff. soluto matrimo. & cap. per uestras, de do. post di. re. Not. Panor. in dicto cap. salubriter.

aut nupsit indigno.[a] & tūc nōn tenetur. glo.est no.in c. de rᴘptoribus, in uer.excusa ta.36.q.1.quod intellige ſm do. Anto. in c.accedens, de procu. Inno.ibidem ſi eſt indignus turpi indignitate,ſecus ſi eſſet indignus.i.non paris conditionis. Veruntamē poterit minorem dotē dare ex conditione perſonæ,& faciunt q̄ habētur in l. cū poſt diuortiū.§.gener.ff.de iu.do. iuncta glo. in l.ſi uolūtate.[b] C.de dotis promiſ. Aut elegit dignū[c] uel non indignū, & tunc aut promiſit dotē, & ſic pater tenet̄ eam dotare, licet pater nō conſenſerit in tali ꝓmisſione, tñ filia ꝑ hāc ꝓmisſionē[d] releuat patrē a debito dotandi, & ideo tanquā in rē pr̄is uertat̄ iſta promisſio tenebit̄ pr̄ de in rē uerſo,ita dicit Bar. in l.obligantur.§.lege. ff. de act. & ob. ꝑ tex.in ſimili, in l.& ideo.§.fi. & l.filius.[e] ff.de in rē uer.aut non promiſit dotē,& ſic non tenet̄,[f] q̄a ex quo inuenit ſibi maritū ſine dote,& maritus teneat̄ eam alere ſicut filiā.[g] ut in aut.q mo.na.effi. le.§.pe.no.Inn.in c.ꝑ noſtras de do.inter uir & ux.& ēt ſi ꝓmoriat̄ relictis filiis tenet̄

ſine conſenſu patris ſic & filia poteſt nubere contra patris uoluntatem, ratio eſt, quia matrimoniū eſt quid ſpirituale, & in ſpiritualibus non curatur patria poteſtas,cap.fin.de iudic.lib.6.ita etiam tenet Barto.& Moder.in l.2.§. q ſi in patris.ff.ſolut. matrimo. facit quia de iure canonico non requiritur in matrimonio conſenſus pat is.c. hoc ſanctū. 32. quæſtio. 2. Canoni.in c.cum cauſa. de rapt. Ad fundamentū Pau.de Caſt. ſcilicet ad glo. d.c.cum ſecundum.ſ.q ius canonicum nō remouet iniuriā, dicit Abb.q illa glo. non eſt uera, uel ſi eſt uera loquitur quo ad priuatione lucri, ſed nos loquimur quo ad dānū, ſed non eſt par ratio lucri & damni,licet iſta reſpōſio parum ualeat &c. Tu uide Abb conſi. 12. primæ partis,& Car.Alex.in c.1.& d.Iaſ.in d.l.2.§.q ſi in patris,ubi late examinat.

a Indigno.]Pater non tenetur eam dotare.Contrarium uidetur tenere Ioan.And. & Imo. in d.c.accedens.Expreſſe Alex.in l.in 16.col.ff.ſol.mat.tenendum eſt q pater imo non teneatur per ipſam dotare.Et hoc tenuit glo. & doc.in d.c.cum cā. de rapt. D. Anto.& Io. An.in d.c.accedens.de procura.Bal.expreſſe in l.pater.C.de ſponſa. & in l. nec filium . C. de nup. & in l. 1.4. col.ff.ſolu. ma.Et ita tenet Alex. ſibi contrarius conſil. 97. incip.principalis. 1.uol.ponit etiam Sali. in l. ſi ut proponis.C.de nu. Et iſta uidetur eſſe communis opinio.

b In l.ſi uoluntate] Vide ſupra donatio. 3. in princ. in poſtil.

c Aut elegit dignum] Sed contra quando nubit ſine conſenſu patris uidetur tex. in aut.ſed ſi poſt.C.de inoffi.teſt.& in §.aliud quoque capitulum, in aut. ut cum de ap.cog. & Paul.de Caſtr.in d.auten.ſed ſi poſt.not.ad hoc, tunc ſic ſi pater poteſt exhæredare filiam quando nubit ſine conſenſu eius ante 25.annum,ergo multomagis non cogitur eam dotare. Bald. in auten.res quæ. C.communia de le.& l.fi.C.de do.promiſ. Et ſi diceres de iure ciuili hoc procedit ſecus de iure canonico, dicit Pau.q Fulg. dubitauit,an illa auten.eſſet conceſſa de iure canonico,& tamē ipſe firmat q non,quia procedit quantum ad iniuriam quam facit patri filia nubendo ſine eius uoluntate . Nam dato q de iure canonico tenuit matrimonium , non tamen remouetur iniuriam & ingratitudinem in patrem illatam,ut patet per glo.in c.cum ſecundum,de ſecund.nupt. Tu tamen dicas q illa auten. eſt correcta in totum, & q pater tenetur dotare filiam nubētem digno contra eius uoluntatem,etiā ſi ſit minor 25. annis. Et hoc tenet do. Abb. etiam q non poſſit exhæredari.conſil.12.incip. ut clare materia thematis , in 1. uolu. ubi utitur optimis rationibus, & in c.1.de deſpon. impu.ubi dicit ita communiter tenere doct. Mouetur quia ex quo filia utitur permiſſione canonica, ſcilicet nubendo contra uoluntatem patris , iuxta c.pen.§. fin.de ſecund. nupt.non debet incurrere uitium ingratitudinis , ne decipiatur ſub autoritate canonis. Et precipue , quia de iure canonico matrimonia debent eſſe libera ab omni metu pœnæ , & omni cohertione.cap.cum locum.c.requiſiſti, & ca. gemma.de ſponſa.ergo non debet poſſe exhæredari. Allegat Ioan. And. in cap. ſtatutum, de hæreti. in 6. ubi determinat non ualere ſtatutum imponens pœnam filiofami. contrahenti matrimonium

d Promisſionem.] Hoc autem intellige quando filia nupſit poſt 25.annum , quia ſi pater non poteſt ei impingere aliquam culpam ex quo tanto tempore diſtulit eam collocare,ut in §.ſi alicui,in aut.ut cum de ap.co.aut nupſit ante 25.ann. & credit Pa. q ex quo tenetur pater alere filiam, & dos loco alimentorū ſuccedit q tenetur eam dotare nec ex contractu iſtius matrimonii pōt denegare ſibi alimenta, cum in iſtis ſponſalibus filia non ſit ſub poteſtate paterna,ut in c.ſi annum,de iu.lib.6.fortius ergo tenetur dotare , quia cauſa dotis eſt fauorabilior cauſa alimentorum,ut not.Cy.in l non omni. C.de admi.tu.Intellige tamen cum diſtinctione hic poſita.ſ.aut promiſit dotem &c.Et ita conſuluit in q.de facto.

e Et l.filius.] Ibi nāque habetur, q filius mutuatus pecuniam ut filiam propriam maritet uidetur uerſum in rē aui qui tenebatur neptē dotare , ſi huius erat animi.Et Alex.ī poſtil.d.l. obligantur.Ad Bar.

f Et ſic nō tenetur.] Quia pater cogitur præſtare dotem ut filia poſſit reperire maritū.l.ū.C.de do.pro. & l.liberos.ff.de rit.nup.ergo &c.

g Sicut filiam.] Pa. p. ff do. Ant.in c. cum cauſa de rapto.dicit q melius alimentabitur puella ſi fuerit conſtituta dos,ar.l.ſi cum dotem.§.ſin autem,& ſi patrimonium ce.ff.ſol.mat. Item quia dos dicitur patrimonium mulieris.Et ideo deberet dotari ut ſic ſol. mat. haberet dotem paratam ad contrahendum cum alio. Nam per hanc rationem dos profecta a patre ab eo ſolo repeti poteſt.l.2. ff. ſolu.mat.q etiam maritus teneatur alere uxorem indotatam uidetur talium dum

dum habet patrem, ut not. Bart. & doc. in l. ꝙ in uxoré. ff. de neg. ge. & licet dictū Bar. uideatur esse equum, primum tamen uerius. Adde etiā Bal. cum tex. in l. fi. C. ad uelle. & ideo tenet, ut hic dicitur.

a Filiæ spuriæ.] Bart. hoc limitat nisi esset in magna quantitate in d. l. i. ff. de his quib. ut indi. quia tunc ꝓsumeret fraus l. 1. C. de natu. lib. & uide Bal. in l. eā quā. C. de fideiuss. 19. col. uer. pone dicit decretalis, ubi dicit ꝙ si pater reliquit filio spurio unum magnū podere ꝓ alimentis ꝙ ualet usq. ad modum alimentorum & non ultra. l. lucius. ff. de exercito. qa cā certis limiti... circūscri... tū pro... dum homi... tat & restrin... g... ff. de acqui. poss. l. si is qui animo, immo ... ꝙ tale legatum possit ad hæredes spurii transire, qa non rōne proprietatis, i. qua non ualet legatū nec rōne alimentorū, quia cū uita finitur. ff. de transac. l. cū hi. §. si uni, & ff. de usuf. l. dñi. §. fin. & uide infra filius. § 4.

b Ecclesiæ.] Ad ducitur ꝓ hoc

sibi relinquere quartā partē suorū bonorū ꝑfatus uir, secus si filios nō habuit, ut no. gl. in uer. quartā in §. pe. & iō cessat utrunq; debitū in patre. s. alimentorū & dotis. primū quia habet vñ alat se ex bonis mariti & dos succedit loco alimentorū, ut supra dictum est. & ita tenet Bar. in d. §. lege, & Ang. in l. si socer. in prin. ff. sol. ma. & Bal. in l. 1. ff. so. ma. & in l. fi. C. de do. ꝓ. Et sic limita gl. in c. fi. 32. q. 2. q̄ dicit ꝙ teneť eā dotare uerū si ꝓmisit. alias non. Non tñ habebit locū statutū quo cauet ut filia dotata nō succedat in tali muliere. ut not. Pa. in d. c. accedés nec excludiť a successione saltē legitime sicut cæteri filii, multomagis teneť pr̄ dotare filiā q̄ non contraxerit ꝯ eius uoluntatē, & ꝯ patrē pōt implorari officiū iudicis regr̄, ut docet filiā. l. q liberos. ff. de ritu nup. not. in d. §. lege habeť in l. fi. C. de do. ꝓmiss.

5 Vtrū frater teneatur dotare sororē ex eodē patre natā. ℞. Pa. in c. puenit de arbi. cōiter teneť ꝙ sic, no. glo. de layco in l. cū plures. §. pe. in uer. alterū. ff. de admi. tu. & ĩ l. nō oĩ. C. de ad. tu. ĩ gl. 2. Rō qa ſm Cy. in d. l. nō oĩ cā dotis est fauorabilior q̄ cā alimentorū ꝓpterea tenet Bar. in l. fi. ff. de his q. ut indi. ꝙ pr̄ pōt relinquere filiæ spuriæ [a] dotem, qa dos succedit loco alimētorū, idē no. in aut. ex cōplexu. C. de ince. nu. & in l. meminis §. duobus. 10. col. ŭ 3. q̄ro, in fi. q. ff. de leg. 2. Vñ sicut teneť alimentare, ut s̄. Alimēta, sic & dotare in casu necessitatis. Idē dic & fortius in clerico q magis teneť ad charitatē, ut in c. 1. & qđ ibi no. de emp. & uen. Et si nō

hēt alia bona pōt eā dotare, & aliā cōsanguineā de redditibus ecclīæ [b] si est inops qđ ꝓbatur ꝑ c. 1. de coha. cle. & mu. & in c. oĩno confitemur. 31. di. qa sicut ꝑ d. c. pōt alere consanguineos pauperes de redditibus ecclesiæ, ergo fortius dotare, cū sit fauorabilior, ut dictū est. Quod uerū credo, dūmodo cōstituat ad necessitatē suæ conditionis nō ad pōpā fastuositatis. ar. c. negociatorem. 88. dist. sic ergo qui tenetur alimentare tenetur dotare.

6 Vtrū uir possit constituere dotē uxori. ℞. Pa. in c. & si necesse. 1. not. de do. inter uir. & uxo. qđ non, post cōtractū matrimonium, secus si ante matrimoniū, qa pōt, ut l. 1. & qđ ibi no. C. de don. añ nup. n si sit constituta ut tunc dominiū adipiscat cū matrimoniū fuerit subsecutū, quia non ualet, ut in l. quod sponsæ. [c] de do. ante nup. quia nec ante matrimoniū dñium trāsiuit quia noluit nec post matrimonium qa nō potuit, ut ibi glo. fallit hoc in plebeio dotante nobilem quia uideť donare in recompensationem cum nobilitate, quia potest, ut s̄. donatio. 3. in prin.

7 Vtrū res emphyteotica possit a patre dari in dotem sine consensu dñi. ℞. Spe. ti. de loc. §. nunc aliqua. uer. 109. quod sic. Non transfert [d] tamē plus iuris habet quā ipse habet. ut in c. nuper. de do. inter ui. & uxo. nec soluet laudemium, quia est alienatio necessaria ſm Guil. & Bar. in l. & ideo. in prin. ff. de condi. fur. Similiter pōt dari in dotē extraneæ, si inextimata deť & soluet laudemiū, sed extimata non potest dari nisi filiæ.

8 Vtrum feudatarius consimiliter possit. ℞. Ioan. And. in d. c. nuper, quod non. Inno. tamen ibi tenet quod potest & eum sequitur Panor. ibidem, & etiam dicit in donatione propter nup. ego concor. sic quod uera est opin. secunda in feudo in quo succedit filia, & prima opin. in illo in quo non succedit quia sic est ratio diuersa ab emphyteosi, in qua succedit filia.

9 Vtrū uir possit repellere uxorē non soluta

c. nō satis. 86. di. ubi no. ꝙ pri us q̄s teneť alere suos q̄ extraneos. Vide s̄. Clericus. 13. §. 11. ubi plenissime.

c L. qđ sponsæ.] Nā actus collatus in tps q q̄s nō est futurus dñs ñ ualet, uide in c. Moyses 8. q. 1. & in rub. quod nō pa. de testa.

d Nō trāsfert.] Pone exēplū in eo q hēt rē ecclīasticā in emphiteosim ad uitā suā tm. Nā pt dotē cōcedere d illa nisi quatenus ipse uiuit, & iste est casus d. c. nuper.

a Vt filiam] Ibi nihil dicitur de istis uerbis, sed bene tractatur de uxore alenda. Abb. in d. c. p uestras, facit & hic duas illationes. prima q uxore abiecta ex eo quia nõ est soluta dos, põt tamẽ maritus agere ad dotẽ sibi promissam, ex quo paratũ se reddit uxorem reassumere soluta dote. Ita pbat d. c. p uras. Secunda q maritus nõ tenetur ad traducẽdã uxorẽ nõ soluta sibi dote, hæc Abb. ibi i 2. no. Adde tertio q si aliquis iurauit accipere aliquã in uxorem nulla facta cõmemoratione dotis, q nõ tenetur eã accipere i uxorẽ nisi soluatur dos sm facultates & conditiones mulieris iuxta gl. in l. obligamus. §. lege. ff. de act. & obl. Et quia dos est quid cõnexum matrimonio. l. qd' seruius. ff. de cõdi. ob causam. Ita Bal. in c. iurauit. 2. co. d' pbatio. refert d. Ias. in auth. preterea. C. unde uir & uxor.

b Primipillarii] Primipillus est primus administrator, uel qui pmũ pillũ fert . i. prima signa.

c Deliquer] Et hoc rõne publicæ utilitatis. q. pponẽda e priuatis cõmodis, ut dicit ibi tex. & in l. actionẽ. §. labeo. ff. p socio, & i l. 1. §. fi. C. de cadu. tol.

d Fauore mulierũ] Maxime si sunt uiduæ ut no. in d. c. nup. d' dona. iter ui. & uxo. & habeãt p se iustitiam.

e Vinco te] Pro ista regula est text. i c. autoritate, de cõcess. pbẽ. li. 6. & in c. dilectus. de offi. le. Et no. q. bona clerici sũt tacite obligata ipsi ecclesiæ, ut uult no. gl. i d. c. ex literis. Et rõ est qa cũ ecclesia æquiparetur minori, c. 1. d' i inte. rest. Et bõa tutoris tacite sunt obligata pupillo. l. fi. C. d' legitimis tutorib. cũ iuribus allegatis i glossa, ergo & c. Itẽ bona cõducentis uectigalia sunt tacite obligata fisco, ut in l. semp §. diuus. ff. de iure fisci.

sibi dote promissa. R. q sic, ut sentit Host. in c. p uestras de do. inter uirũ & uxo. Nã dos datur pp onera matrimonii sustinenda, ut in d. c. p uras, & in c. salubriter de usu. & in l. si cũ dotẽ. §. finaũt. ff. so. ma. ergo põt hæc onera recusare si nõ habet uñ sumat emolumenta bonus tex. est ibi. & Bal. i l. fi. C. ad Vell. post Cy. in l. uxorem. C. de neg. ges. & Bar. in tract. de ali. ex quo cõclude eum non teneri ad traductionẽ, dote prius non soluta, secus de debito coniugali.

10 Vtrum maritus ducens uxorem sine dote teneatur eã alere de suo. R. q sic sm statũ sue psone, ut no. & uolũt Inn. & Host. in d. c. per uras, & gl. in d. c. finaũt. dicit tex. in l. q si nulla. ff. de reli. & sum. fu. Rõ sm Ion. qa psonã suã dedit p dote ut in aũt qui. ¦ mo. natura effi. le. §. pe. & ff. ut in pos. lega. l. pe. dicitur q uxorem debet alere ut filiam. [a]

11 Quæ sunt priuilegia dotis. R. qd' multa. Primum qa oĩa bona uiri sunt tacite hypotecata pro dote nc est tex. in c. ex literis de pig. Secundum quia non perditur propter maleficiũ uiri nec etiam patris, ut not. glo. d. c. ex lris. Fallit in uxore primipillarii [b] qui in eo officio deliquit. [c] ut C. qui. mo. pi. ta. contra. l. satis notum. & C. de primipilla. l. utilitas. Tertium quia præponitur omnibus creditoribus ẽt prioribus qui habent personales actiones uel tacitas hypothecas, ut in l. assiduis. C. qui po. in pi. ha. secus habentibus expressas, ut no. gl. magna in d. l. assiduis, & Dy. ĩ regula quæ prior est lib. 6. Sed tamen dico cũ Pa. in d. c. ex literis. q si consuetudo est aliqua illam seruabo. l. si de interpretatione. ff. de le. cum si. Si uero non est dico quod fauore mulierum [d] debet præferri etiam habẽtibus expressas hypothecas, quia si mulier uincit eũ qui ad refectionem rei dedit, ut in authen. quo iure posita su per dicta l. assiduis. qui tamẽ præfertur anterioribus habẽtibus expressas hypothecas, ut l. interdum. ff. qui po. in pi. ha. ergo si uinco uincentem te multo magis uinco te [e] ut in l. de accessionibus. ff. de diuer. & temp. præscripti. ad minus casus dubius, & in facto dubio potior est conditio dotis, ut in cap. final. de re indi. & not. in cap. ex literis. de probatio. cum hac opi. est Petr. & Cy. & Ioan. And. [f] licet communiter docto tenea nt cum gloss. in dict. cap. ex literis, & istud priuileg. [g] ut præferatur sc creditoribus transit ad filios [h] eius secundum Alexã. de Imol. in l. etiã ff. solu. matr. & ibi est gloss. & alia in l. 1. C. de priui. do. licet Bart. [i] dicat contrarium. Sed potest intelligi opi. Bartol. ut non loquatur de hæredibus suis ut sunt filii, sed extraneis qui non habet hoc priuilegium, ut l. unica. C. de priui. do. Quartum quia ecclesia potest se impedire de dote non solum in fauorem uiduarũ, ut in c. nuper. de do. inter ui. & uxo. sed ẽt mariti i

f Et Ioã. An. Est ĩt opi. Ab. licet d. Ias. i §. fuerat insti. de act. super uerb. cred toribus d. cit cõem opi. se in cõtrariũ.

g Præferatur. licet hæc conclusio nisi alius creditor prior sit in simili iure, ut q a p dotẽ ... ut C. qui po. pig. hab. l. fi.

h Ad filios] Ias. i §. fuerat sup gl. i uer. cu ipsa, institu. de act. licet hoc est uerũ in filiis eius de mrimonii, ... cus si esset alterius quibus hæc priuilegia n cõpeteret Bar. i l. assiduis, ... illũ text. i uer. ... ff. q po. in pig ha. Idẽ tenet Bal. ... & Cu ge. Imo & ... ma. in d. l. et ... prin. ff. sol. ma.

i reprobata glo. ibi, & hæc est cõis opinio. q tenent cõiter gl. ut i l. si cũ pon ratore, & in l. fcied... ff. de re iu. & in l. uerũ. §. 1. ff. p so. & gl. i §. li. d' dote. insti. de act. Licet Barto. in d. l.

in d.l.etiam, in prin. & in l. si cum procuratore. ff. de re iu. Et uide in §. si de dote. insti. de act.

a Nisi iuramentum] Hoc est uerum quando sine ui uel dolo praestitum fuit iuramentum, ut in iuribus hic allegatis.

b His priuilegiis] Quaero nunquid mulier in secundo matrimonio collocata habeat ista priuilegia, ui. quod non, quia cum est nupta uidetur cessare rō priuilegiorum, quia conceduntur propter eam facilius maritanda. l. 1. cum ibi not. ff. solu. mat. si est maritata cessare debent, facit quod uoluit Bar. post Gutli. in l. obligamur. §. lege. ff. de act. & obl. quod quando pater compellatur officio iudicis dotare filiam. l. qui liberos. ff. de ritu. l. fi. C. de dotis promiss. tamen si est actualiter maritata pater non tenetur eam dotare, quia cessat rō propter quam [illegible] pro [illegible] casus in [illegible] suo po[illegible] i auth. [illegible] & in l. [illegible] de repud. [illegible] ut ibi [illegible] nisi fi[illegible] promisisset dotem, eo quia pater eam non maritabat, & [illegible] aliter [illegible] acci[illegible] Bar. [illegible] Sal. i aut. [illegible] C. cō[illegible] de leg. & i [illegible] liberos. [illegible] nup. Pa. in c. accedēs. de procur. Matheli. no. [illegible] contrarium in hoc teneat Bal. in d. aut. [illegible] in prin. Bar. tamen in l. supra. ff. solu. matr. [illegible] mulieri in matrimonio collocatae, cōpetere [illegible] priuilegia, quia dos est et necessaria non modo ad maritandū, sed ad onera mrimonii sustinēda l. pro oneribus. ff. de iure dot. Casus in l. assiduis. ff. qui po. in pigno. ha. i uer. assiduis. Et haec ē ueritas. An ista priuilegia habeat sponsa de futuro. gl. fi. in l. 2. ff. de priuileg. credi. nihil firmat. licet disputet Ang. de Are. i d. §. fuerat. refert Ang. i d. l. 2. tenere quod sic Cy. i l. assiduis. 7. q. C. qui po. in pig. ha. Contrarium tenuit gl. fi. i l. eos. C. q. po. i pig. ha. sēm quod eā refert Bar. in d. l. 2. §. fi. Et ita Bar. in d. §. fi. tenet & cōiter doct. Et Roma. in l. 1. ff. sol. ma. Et haec est ueritas, quia si priuilegia dātur pro dote & cū non dicatur dos ante cōtractum matrimonii per uerba de psenti, merito priuilegiū non erit. habent tñ locū dicta priuilegia in mrimonio putatiuo. Casus notabilis i l. si cūdo tē. §. fi. ubi gl. Bar. & alii. ff. so lu. matr. & ille tex. est singularis. gl. magna, & ibi Bal. in d. l. assiduis. Et Bal. i l. 1. C. de cōditio. obcau. Quid āt in cessionatio, & in exñeo dāte dotē. Vide d. Ias. i d. §. fuerat. i 4. no. insti. de act. & tractatū de dote. Baldi nouelli pdicta tñ intellige in priuilegio tacitae hypothecae.

petentis sibi dotē promissā. ut in c. per uestras. eo. ti. facit quod no. Inno. in c. lator, qui fi. sint le. quāuis alii contrarium teneant nisi accessorie. Quintum quia uiro uergēte ad inopiam iudice iubēte potest dari pecunia dotalis mercatori cum pacto ut capitale sit saluū, & de lucro pcipiant uir & uxor partem honestā cōpensato lucro cū dāno sine usura. ut c. 4 uestras. de donat. inter uir. & uxo. Ita tenet Io. And. & Car. in d. c. per uestras, & Ful. in l. cum duobus. ff. pro so. §. itē ex facto, alias est. l. si fratres. & Bald. in quodā consil. incipie. uiso instrumento facto inter not. Host. in sum. de usur. §. an aliquo. Pa. in c. nauiganti. de usu. dicit se dubitare. Sed ego credo cōtū usurariū nisi excusetur sēm quod i. dico. Societas. in §. 7. Sextum quia fundus dotalis alienari nō potest ēt de consensu mulieris, ut not. i l. lex iulia. ff. de fun. do. & C. ad Velleia. auth. siue a me. nec ēt in hypothecam dari, ut l. unica. §. cū lex. C. de rei uxo. act. Quod uerum est nisi iuramentum [a] interueniat, ut in c. cum contingat. de iureiu. & c. licet de iureiur. libr. 6. Multa sunt & alia priuilegia in iure, de quibus uide si placet Spec. eo. titu. haec omitto quia nihil ad confessorem tene tamen quod his priuilegiis [b] gaudet, dummodo mulier sit catholica, alias non, ut C. de haer. aut. itē priuilegiū dotis.

12 Vtrum eadē priuilegia habeat in donatione propter nupt. quae habet in dote. Rñ. Pan. post Innocen. in d. c. ex literis. de pigno. quod aut mulier agit ad donationem propter nup. tanquā specialiter sibi obligatā pro dote, & tūc habet priuilegium dotis, quia aut potius pro dote quā pro donatione propter nuptias. Si uero agit ut eam lucretur, sic non gaudet, quia cessant rationes [c] priuilegii dotis, sed bene habet tacitam hypothecam l. ubi C. de iu. do. intellige communē non priuilegiatā, ut praeferatur aliis habentibus eam. In paraphernalibus autē habes. i. Paraphernalia. §. 2.

13 Ad quem pertinebit dos soluto matrimonio. R. quòd licet maritus de subtilitate iuris efficiat dñs dotis sibi datae, ut in l. in re. C. de iure dot. & l. dote ancillam. C. de rei uendi. tñ ad eum non pertinet post mortē uxoris nisi in duobus casibus. Primus quādo inerat pactum de lucranda, [d] dote uel donatione pp nup. ut dictū. s. in pcedenti. c. Secundus qñ uxor intestata decedit deficientibus liberis & propinquis uir succedit, & ecōuerso uxor uiro. l. unica. C. unde uir & uxor, sed pertinebit ad eū qui eā cōstituit si stipulatus ē eā sibi restitui, siue sit extraneus. [e]

c Cessāt rōnes] d. Ias. idē tenet & late examinat in §. fuerat. in 4. no. insti. de act.

d Lucranda. Vt si paciscatur de tota dote uel eius parte post mortē uxoris lucranda. ut l. ex morte. in prin. cum auth. ibi posita. C. de pac. conuen.

e Extraneus] Extraneus dicitur quicunque filiam non

non habet in potestate d.§. accedit.

a Vxori] Et Bar.in 5.q. Et hẽt hoc aliquos effectus de qb. ibi ꝑ Bar. Et loquimur hic de dote ꝓfectitia.

b Vt sunt communiter] Debet tamen seruari ius cõmune ubi non est consuetudo, uel statutum in contrarium. Et no. ẽt q si pactum debet ualere de lucranda dote oportet q sit æqualitas īter ui. & uxo. ut. s. uxor lucretur donationem ꝓpter nuptias ĩ tanta quantitate, ut dicit Pa. in d.c. fin. post Inn. de don. inter ui. & uxo.

c C. ꝑ uestras] Ille tex. limitat omnia iura ciuilia dicentia, q uiro uergente ad inopiam mulier põt peteredotẽ, & no. q sufficit q uir malè utat̃ substãtia sua licet sit ditissimus, de hoc no. Bar. in repe. l. si constante. ff. solu. ma. & Pa. in d. c. peruestras, & hoc de iure autenticorum qđ latius prouidit quã ius ffórum in d.l. si constãte, & ius. C. in l. ubi. C. de iu. do. per d. l. ubi tñ hr̃ singulariter q mulier põt petere donationem ꝓpter nuptias, cum hodie subiiciatur talis donatio oneribus patrimonii. Et not. sĩgulariter tex. in d. c. per uestras, qui limitat totum tit. C. ne fideiu. do. den. & hoc ne oriatur ꝑfidia inter uir. & ux. q non habeat locum ubi uir uergit ad inopiam. hæc Bar. & Pa. ubi supra nec ualeret consuetu- do, q præstarentur fideiussores super dote restitue- da, quia non esset rationabilis. ar. l. 1. C. ne fideiu- dot. den. Non datur. n. ne nascatur perfidia inter ui. & uxo. ideo oportet q consuetudo sit cũ causa. Sed qñ maritus ad inopiam uerg- tunc ualet c- rio ne ma- scandalum - sciretur.

d Cum aliis co- cor.] Paul. - Ca. consil. - incipit hæc m- lier.

e Balneũ] - l. optimè - & adde q - deputat ma- pia, siue uxori- ad detinẽda - stimẽta balnea- riũ infamis e- l. athletas. - ait prætor. - de his qui no- infa.

f Recuperet ei- Vide Gl. & Pa. in c. plerunque. de donat. inter ui. & ux. & - in l. contẽ- C. de repud. - uer. sibi.

g C. ult. de biga.] Vbi in ma- trimoniis co- rrahendis a- ctas inspicit- hæc no. in d. - plerique. de d- post di. re.

h Et placet ma- gis] Prima - opi. uidetur - tionabilior - licet ut p - cęteris ma- delinquend- ferat, & ne- cogitetur ta- probatio co- tra matrim- niũ nec ob- q penalia - extenduntur - quia hic n- fit extensi- simus in c- suo, eo ma- mè quia - tio legis d- attendi. Et -

ut in l.unica.§.accedit. C. de rei uxo.acti. siue sit pater, si autem non sit stipulatus, tũc si est extraneus qui eam constituit reddet uxori [a] si superest uel hæredibus eius, si autẽ est pater in duobus casib. erit filiæ. Primus si eam emancipauit. Secundus si pater præmoriatur ante eam, alias filia præmoriente erit patris ẽt si extant liberi ex filia, ut dicit Vinc. per l. dos a patre. C. sol. ma. cum qua opi. communiter transeunt Canonistæ, ut dicit Pa. in c. fi. de dot. inter uir. & uxor. & Bart. in l. post dotem. 5. qõ. ubi examinat. ff. solu. matr. & glo. in d. l. dos, sed opi. contraria quæ uult q restituatur liberis prę ualuit in usu, ut dicit d. glo. sed filia superstite & patre & non emancipata, tunc patri, & filiæ, nec alteri sine consensu alterius reddetur. l. 2. §. q si in patris. ff. sol. mat. Si uero est mulier quæ sibi constituit dotem tunc reddetur sibi. d. l. unica. §. sciendum. C. de rei uxo. actio. uel hæredib. suis, nisi ratione adulterii perdiderit, ut infra dicam, prædicta limita uera nisi sint statuta qui aliter disponant, ut sunt communiter.[b]

14 Sed nunquid uiro uergente ad inopiam potest uxor petere dotem constante matrimonio. ℞. q sic, si modo ipsa eam non sit consumptura, de quo uide in c. per uestras, [c] de dona. inter ui. & ux. & in l. ubi. C. de iure do.

15 Vtrum uir propter adulterium uxoris lucretur dotem. ℞. q sic, si per sententiam fit diuortium, de do. inter uir. & uxo. c. plerunque, uel per exceptionem; ut dictum est supra. Adulterium. §. 3. Quod limito, dummodo ipse uxori fidẽ non fregerit etiam uxore inscia, quia in conscientia quo ad lucrum dotis credo q illud habeat locum paria delicta mutua compensatione tolluntur, ut dicit. l. uiro. ff. so. mat. cum concor. ibi positis, & ff. de do. in l. si duo. cum aliis concor.[d] ut in c. intelleximus, de adul. cum aliis concor. Item lucratur si uxor intrauit balneum [e] cũ uiro alieno. ẽm glo. 81. dist. non oportet. Similiter uxor donationem propter nuptias si uir cũ muliere alia, allegat l. ult. C. de repu. Fallit in istis duobus casibus quando mulier habet filios, quia tunc filii habebunt dotem quo ad proprietatem & alia bona matris suæ ẽm Io. An. in d. c. plerunque. Facit authen. sed hodie. C. de adul. maritus autẽ usumfructum habebit.

19 Vtrum amissa dote propter adulterium si mulieri constet de impedimento tali q non erat matrimonium recuperat eam.[f] ℞. q nõ propter intentionem cum opere subsecuto. ar. c. nuper. & c. ulti. de biga.[g] hoc tenet Host. Gof. Lau. Ber. & Io. sed Can. tenet q recuperet, & placet magis [h] ne pœna excedat casum suum.

17 Vtrum hæredes per exceptionem de adulterio possint retinere dotem. ℞. diuersa fuit opi. sed mihi placet distĩctio dñi Signoroli de Homedeis

cit l. si uxor. ff. de adulter. ubi dicitur q nec matrimoniu n nec speciem ma trimonii uiola re licet. Vade propter prauā intentionē eius cum iam sententia transiuit in rem iudicata n non debet mulier recuperare. Et faciunt not. in reg. cum quis, in mercur. Vbi deciditur q il le qui cog. c. uit solutā credens cognosce re maritatā pu niatur pro crimine adulterii.

a Cum fuerit leno] Paul. de Ca. consil. 399. [illegible] hoc mu [illegible].

b D. l. cum mu lier] Cū mulier [illegible] lenocinio [illegible] adulterata fue [illegible] nihil ex do [illegible] retinebit. [illegible] impro[illegible] maritus mo [illegible], quos ipse [illegible] ante corru [illegible] aut postea [illegible]

c [illegible] l. rei. §. [illegible] idem te [illegible] Bar. in l. iu [illegible] ff. solu. [illegible] illum [illegible] nunquid [illegible] pos[illegible] [illegible] re u[illegible] [illegible] hæredes, [illegible] gl. in [illegible] C. de adul.

d [illegible] modifi [illegible] Quæ [illegible] ac [illegible] ma [illegible] habeat [illegible] n. [illegible] in §. [illegible] q [illegible] possit [illegible] ari [illegible] [illegible] uerit.

deis quam recitat d. Io. An. de sancto Geor. in c. plerunque. ubi s. aut maritus uiués ignorauit adulterium & sic possunt hæredes excipere de adulterio cum maritus non posit uideri dissimulasse & remisisse, nec potuit remittere iniuriam quā ignorabat, ut l. nihil interest. §. si cum filius. ff de inof. test. & l. mater. §. cęterum. eod. ti. & l. legitimam. ff. de pœ hæ. & l. utilitatem. ff. de confir. tu. & idem dico si dubitatur an sciuit, quia præsumitur ignorasse. l. 1. §. illud. ff. de libe. agen. & l. mariti. in prin. ff. de adulte. & l. uerius. ff. de probat. si uero sciuit & non est conquestus, ut potuit de iure nouissimo etiam constante matrimonio, authé. sed nouo iure. C. de adul. sed uxorem retinuit cum fuerit leno.[a] l. sine metu C. de adult. sic cum hæredes tractent de lucro captando contra ipsos replicabitur de lenocinio mariti. l. cum mulier. ff. solu. ma. & sic paria delicta mutua compensatione tollentur, facit q no. Inn. in d. c. intelleximus. & Iac. de Are. in d. l. cum mulier.[b] & l. rei[c] §. 1. ff. so. ma. si uero post scientiam uxorem non retinuit, & tunc si quæritur de delicto principaliter hæredes non possunt cōqueri imo accusatio debet fieri & inscriptio cum modificatione[d] tamen quam facit glo. in auth. ut li. ma. & auiæ. §. quia uerò, sed secundario[e] sic, ut repellant petitionem dotis, ut in l. filio. §. seya. ff. de adi. leg. & sic concorda opiniones secū dum hanc dist.

18 Vtrum uidua committés stuprum & petens dotem a fratre mariti uel hęrede eius posit repelli per exceptioné de fornicatione. R. d. Io. An. ubi supra, q sic de rigore iuris & perdet dotem, & sic remanebit apud fratrem, uel hæredes mariti ex offensa facta defuncto. per tex. cum gl.[f] & per id quod no. Bar. in l. pen. C. de adul. & ff. de liti. l. fi. & l. filio. §. si forte. ff. de iniur. ita determinat Paul. de Ca. consi. 119.[g] vide ibi multa pro & contra.

19 Sed nunquid pater qui dedit dotem pro filia perdet eā pro adulterio filiæ. R. q si nō est stipulatus eam sibi reddi perdet & sibi imputet, ut tenet Io. And. in d. c. plerunq;. & Accur. in l. consensu. C. de repu. glo. in uer. sibi. & in l. si dotem. glo. fin. C. de iure do. sed Dy. per l. 2. §. item si uoluntate. ff. solu. ma. dicit q si filia est in potestate patris si præiudicatur patri, quin possit agere pro dote, & ita similiter do. Ant. in d. c. plerunq;. per l. fi. C. de repu.

20 Vtrū uir qui expulit uxorem propter adulterium nō notorium propria autoritate teneatur[h] soluere mutuū quod accepit uxor pro alimentis. R. q sic, quia adulterium non notorium non priuat ipso iure alimentis, nisi sententia lata sit. ff. de dona. l. post contractum cum sua materia, & ad illud quod dicitur q mulieri obstat exceptio adulterii, uerum quo ad futura, sed non quo ad alimēta quæ debentur ante sententiā latam, & de hoc in l. si instituta. ff. de inoff. testa. §. de in officio. 2.

21 Vtrum frater qui uiuente patre de bonis paternis dotauit filiam teneatur illam dotem conferre[i] mortuo patre, uidetur q sic per l. certum. C. fam. ercis. & l. fi. cum ibi no. Sed Bal. in l. fin. C. de do. promis.[k] dicit casum singul. ut non computet, sed ego do tibi gloss. in l. dotem quem dedit auus. ff. de col. quæ dicit si tempore mortis patris constabat matrimonium non esse communicādum,

e Sed secundario] Cum ergo fiat accusatio ad separādum matrimonium ut dicitur i d. §. quia uero, & iam est separatum hic ergo &c.

f Per text. cum glo.] habet. n. ibi q mulier pt accusari de stupro a quōdam marito, puta quia repudiatus est uir uel repudiata mulier, & ibi not. Bart. q iniuria quæ fit uiro p adulterium fit et per stuprum uiduæ.

g Consi. 119.] Vide Ang. consi. 120.

h Teneatur] Vide Pan. in c. si uir, de adult. & supra debitum. §. 9.

i Conferret] Vide Are. consil. 17.

K C. de do. promis. 2. col.] Et allegat tex. singul. secundum unam lecturā. in l. pater fi. ff. de curat.

dum.alleg.l.filium. de colla. bo.& l.1.§. fina. ff. de colla. dotis.

22 Vtrum confesſio qua uir confitetur ſe recepiſſe dotem constante matrimonio ualeat. ℞. ꝙ non niſi appareat de numeratione, nam uidetur donare Bald.in l.1. in 2. col.C.de do.ante nup. & Angel.in l.pen.ff.quæ res pi.ob. poſ.& Bar.in l.diuortio.&ibi legiſtæ.ff.de uerbo.obliga. & alii in l.ſi uolũtate.C. de do. prom.& preſumitur ſimulata conſtitutio,ut dicit Bar. in l. l.1.C.de dona.ante nupt. de hoc habetur in l. 1. ubi text. C.de do.cau.non nu. Et hoc uerum niſi uir faciendo teſtamentum legaret uxori[a] dotẽ expreſsã certa quantitate,q a tunc omnino uxor eam habebat etiam ſi probaretur ꝙ nunquam fuit ſoluta, ut not. Ang.Aret.inſti.de le.§. ſed ſi uxori.quod limito uerum,niſi uir eſſet[b] non ſoluendo creditoribus ſuis.

23 Quando dét reſtitui dos. ℞.ꝙ ſi conſiſtit in reb. immobilib.debet ſtatim reſtitui ſolu. matri. ſi uero conſiſtit in mobilibus rebus ſic. infra annum.C.de rei ux.act l.unica. §.exactio.Intellige tamen in marito ſi poteſt, quia ſi dolo malo non eſt uerſatus non reſtituet niſi inquantũ poteſt, idem priuilegium habebunt filii eiuſdem matrimonii,cauebunt tamen tam maritus, quam filii de reſtituẽda ſi ad pinguiorem fortunã ueniũt, ut no.in d.l. unica. in §. cum autem.1.& in l.in condemnatione.in prin.ff. de reg.iur.& in l.etiam.in prin.ff.ſol.mat. non tamen tranſit ad hæredes extraneos[c] iſtud priuilegium.l.maritum.ff.ſo.ma. de hoc uide gl. in c.mulieres, & ibi per canoniſtas, de dona.inter ui.& uxo.

24 Sed pone quando fuit data dos erant res immobiles quam uendidit maritus & emit res mobiles & earum precio, reſpõdeo ꝙ computabuntur immobiles ſed mobiles, ... ſus eſt in l. cum in fundo. §. ſi fundus. ff. de iure do.& ideo limita dictum ſcilicet ꝙ ... mobiles uel immobiles tempore mortis ... ri, & ita iudicabuntur nec ualebit ꝙ ... gatum ſapiat naturam &c. quia non eſt ... rum hic & ideo non ſtatim reſtituerentur.

25 Vtrum maritus uel hæredes expenſas ... ctas in dote poſſint defalcare. ℞. glo. ... cap.mulieres ꝙ neceſſarias ſic ipſo iure ... les non minuunt dotem, ſed petuntur actio... mandati,uel negociorum geſtorum,uel ... tariè etiam cum conſenſu uxoris factæ ... lum permittuntur abradi ſi poſſunt ſine ... ſione rei.C.de rei uxo.ac.l.unic.§ ſed ... & l.1.ff.de impen.in re.do. fac.Sed hoc non habet locum in expenſis factis pro exactione,uel defenſione dotis,quia maritus eſt ... minus fructuum dotis & ſic tanq̃ dñs ... tuetur,ut no.ff.de impen. in re. do.fac.l.1. ... ideo non poterit repetere,ut tene Spe. ... dote poſt di.re.§.ul.uer. illud etiã.& Io. A. ...

26 Vtrum hæredes teneantur alere mulierem relictam infra annum.℞.ꝙ ſic. Quod uerum eſt ſi non habet aliunde unde alatur. ... ſm quantitatem dotis,quia ſi fructus ... derent non tenentur niſi ſolum ad alimenta. [d]Et ſi aliquid de dote reſtituunt tenentur ... reſiduo alimentorum,ita no.gl. in d.§ exactio.ff.ſo.ma.l.diuortio in prin. unde ... ter præſtitit alimenta filiæ poterit eam repetere ab hæredib.uiri,facit ꝙ no. Bar. in ... diuortio, ſi uero habet unde alatur tunc hæredes non tenentur, ita tenet gl in d.§.exactio & probatur in l.extraneo.ff.de uen. ... poſ mit.

27 Sed nunquid tenetur habitare cum hæredib.mariti.℞.Bar.in d.l.diuortio ꝙ nõ. ... non inuenitur in iure expreſſum, ... ur uerius,quia infra annum dr̃ mulier ... eſſe in matrimonio.C.de bo.ma.l.ſi.& ... ſuluit d Car.q non poterit alimenta pe... ſi contra eorum uoluntatem alibi ſit ... rata , dummodo honeſtè poſſit apud eos demorari.[e]

28 Vtrum licitè mulier poſſit per... certum quid pro alimentis ab hæ... mariti donec dotem ſibi reſtituat. Re... quod ...

a Legaret uxori] Plenius eſt legatum,quam de dote actio dicit ibi tex.

b Niſi uir eſſet]Faciant ergo mulieres facere inſtrumenta dotalia ne excludantur a creditorib.

c Ad hæredes extraneos] Ratio,quia priuilegium eſt perſonale, & extĩguitur cũ perſona,facit.l.qa ff.ſo. matri. Et ſi maritus paciſceretur ꝙ poſſet conueniri ultra quam facere poſſet eſſet contra bonos mores, & ideo non ualet pactum.ff.ſo.ma. l.alia.

d Alimenta] Bart.di. in d.l. diuortio, i prĩ. ꝙ ſi plures ſint fructus quam alimenta requirant, illud reſiduum eſt hæredum , ſicut ſi ñ ſufficerent deberent de ſuo alere uxorem teſtatoris . Et cum Bar. tenẽt Bal.Ang. Imo. & Rom. atque Rapha.cui ibidẽ uidetur dominum Iaſ. ibi

e Honeſtè poſſit apud eos demorari]Eſt textus in l. libertus quos.§. fi. ff.de ali.& cib. le.Et hanc opi. tenet ẽt Bart. in l.gayo.§.imperator in ff.ff. de ali.le. Bald. Ange. Salice.& alii in l.1.C.de legi.Bar.conſi. 211.uide dom. Iaſo.in d.l. di-

Bortio, in princi.6. colũ. Vbi tractat hanc materiam quis autem hoc probabit? Dic ꝙ mulier. Pet. de Anc. consi. 246. & Iaso. ubi supra.

a Respõ. ꝙ sic] Adde ad istum §.i. Ias. in l. de alimentis. C. de transa. ubi no. ex illo text. ꝙ ille cui debentur alimenta licet se de suo alimentet, põt tamen petere alimenta ab eo, qui tenebatur. Quod facit secundum Bald. ibi pro uiduis se alentib. ꝙ tamen suarũ dotium alimenta possint petere, sequitur Ana. consi. 64. V fis his quæ in facto. Adde Pau. de Ca. & Alex. in l. diuortio. ĩ prin. ff. so. mat. ubi dicit mulierem quæ infra annum luctus d... ab i... re... mariti ali... mentari nõ pos... se petere alimẽta si de suo se alat nisi petendo constituat heredẽ in mora. Fallit conclusio hoc posita, quando maritus relinqueret ... annuatĩ casu quo heres non restitueret dotem, ita Anchar. consi. 42. uerba tamen ... in effectu. Vide quod ... infra usura. 1. § 10.

b Pa. in c. iuuenis] Per illum tex. & facit ca.

quòd sic [a] de iure communi iuxta no. per Bar. uer. quæro mulier est missa, post Cy. C. de bo. auc. iu. pos. auth. ei qui & per Ange. in l. Titia. ff. sol. ma & Pau. de Ca. consi. 384. & Pan. in ca. de prudentia, de do. post di. re. recitat Ioan. de Lign. in clem. ex graui. de usu. & sequitur dicentem ꝙ ualet statutum ut hæres soluat certum quid pro centenario. Limitãt tamen idem Pa. hoc in ea quæ non habet unde aliunde uiuat sed non mihi placet ista limitatio, quando nõ accipit tale quid ratione lucri, sed ratione interesse lucri cessantis, utputa quia potius uellet habere dotem ut eã implicaret in possessionibus uel aliis negociationibus, de quibus uerisimiliter tantum uel plus haberet, alias non liceret & sic intelligo Io. de Imo. in d. clem. ex graui, post Matth. de Mat. qui tenent nõ licere sine usura, puta quia solum accipit ratione lucri, ut infra Vsura. 1. §. 19.

29 Vtrum uir licitè accipiat possessionem in pignus pro dote soluẽda. Vide infra Vsura. 1. § 25.

DVBIVM secundum Isi. li. Eth. est motus indifferens in utramque partem cõtradictionis, uel dic ꝙ dubiũ est æqualitas rationum contrariarum ſm philosophũ.

1 In dubiis ubi uersatur periculum animæ semper tutior pars est eligenda, & in ipsis quod certius est tenẽdum & quod sine periculo explicari potest, ita dicit Pa. in c. iuuenis, [b] de sponsa.

2 Verũ in dubio debeamus interpretari ut potius quis non sit irregularis. R. ut colligo ex Pa. in c. cum tu [c] fili p-. positæ. de testi. & in c. ad audientiam. de ho. Aut loquimur in foro animæ, & sic debemus interpretari irregularitatem & sic de aliis ubi dubitatur de aliquo delicto, ut de gl. in c. unico. de scruti. in or. fa. Similiter dicendum in foro quasi pœnitentiali, ut puta quia non agitur ad pœnam proprie, sed ut a ministerio abstineat aut ab alio in quo subesset peccatum sicut in contractu matrimonii. Facit c. significasti nobis de ho. & d. c. iuuenis. Aut loquimur in foro contentioso, & sic debemus interpretari pro non, maxime ubi agitur de pœna puta quia celebrauit quia collatio nõ tenuit, & huiusmodi, quia in pœnis melior interpretatio est fienda, ut regula in pœnis, & regula odia, li. 6. & idem dic, in excommunicatione & similib.

3 Quomodo sunt interpretanda ab aliis facta dubia proximorum. R. c. estote misericordes, de reg. iur. ꝙ in meliorem partem, uide infra Iudicium. §. 17.

4 Verba dubia sunt accipienda secundum intentionem proferentis. ff. de re. iu. in ambiguis & ut res potius ualeat quam pereat. c. abbate de uer. sig. alias secundum communem usum. ca. di. contra morem uide s. Castitas. §. 1.

5 In quo differt dubium ab opinione & fide & scientia. uide ĩ. Opinio in prin.

6 In re dubia fidei autoritas est requirẽda Romanæ ecclesiæ. 11. di. palam.

7 In rebus ambiguis absolutum non debet esse iudicium. 33. distinct. cap. habuisse imo quando dubium est in persona in facto uel in iure nullo modo sententia est ferenda. 33. quæstio. 5. iudicantem, non dicitur iteratum quod dubitatur factum. de presb. non bap. c. ueniens.

8 Dubio existente in iure matrimonii, tutius est contra statuta hominum dimittere copulatos quam disiungere coniunctos contra statuta Dei. c. licet ex quadam. de testi.

DVELLVM est pugna duorum ut dicitur in c. monomachiam, idest singulare certamen. 2. q. & fit ad probationem alicuius rei, ita ut qui uicerit probasse uideat,

1. de scruti. in or. fa. Et tex. in clem. exiui. de uer. sig.

c Pa. in c. cum tu] In illo tex. habetur ꝙ in dubio non habetur quis excõmunicatus. Loquitur tamẽ in foro contentioso, secus tamen in foro animæ de sent. excomm. cum desideres.

quod est prohibitum[a] sub pęna mortalis peccati, quia cōtra legem Dei ibi non tentabis dominum Deum tuum. Matth.4.[b] & dicitur in d c. & ideo non solum offerens sed acceptans cum dantib. auxilium, consilium, uel fauorem & ualentib. prohibere & nō prohibentib. peccant mortaliter. Ad Ro. ca. 1. digni sunt morte qui cōsentiunt, & nō excusantur ex consuetudine uel metu acceptantes, nisi ut infra dicam, quia potius dēt quis quęlibet mala tolerare, quam malo consentire: decernat. 32. qō. 5. ita ne. nec ob. q Dauid cum Golia exercuit. 1. Reg. 17. quia autoritate spiritus sancti fecit sicut & Sanson, ut dicit gl. in d. c. monomachiam. 23. q. 5. si nō licet.

1 Quæ pœna est clerici in duello pugnantis. R. quod debet deponi, & est irregularis, tñ eps pt dispensare dummodo mors uel mēbrorū diminutio nō interuenerit. c. 1. de cle. pu. in du. nec solū efficitur irregularis si ipse pugnat, sed ēt si aliū pro se pugnare facit ut in c. 2. e. ti. & quicunq; hoc mandat consulit aut defendit si modo homicidium sequatur uel mutilatio, ut in d. c. 2. dispensat tamen episcopus cum clerico in beneficio etiam habendo solum p sustentatione, ut in d. c. 2. cum ibi not. dummodo non hēat curam animarum.

2 Sed nunquid ille qui cogitur a iudice tali modo q suspendetur, quia debet eum p conuicto nisi duellum suscipiat possit suscipere cum sit innocens. R. diuersa fuit opi. ut no. in c. 1. e. ti. sed mihi placet q talis coactus talis coactione licite suscipiat, & etiā in causa ciuili qñ non imminet probabile periculū mortis, quia sicut licet se defendere & res suas & alia facere quæ de se non sunt mala, sic pugnare quando alio modo non potest euadere, facit. c. interfecisti. de homi. in fi.

3 Vtrū clerici qui reliquias[d] afferunt pugilib. ad pugnandum sint irregulares si sequatur homicidium. R. q si omnino sine ipsius erant pugnaturi non erunt irregulares, alias sic intellige opiniones diuersas, & concorda secundum hanc dist.[e]

4 Quod dictum est de duello, idem dic de iudicio aquæ feruentis uel ferri candentis c. fi. de pur. uul.

EBRIETAS est priuatio usus intellectus facta ad aliquod tempus ex immoderato potu uini uel cuiuscunque alterius rei potabilis.

1 Vtrum ebrietas sit peccatum mortale. R. ut colligo ex Alex. 2. 2. qō. 43. argu. 12. cum sequen, & gloss. 25. dist. §. alias ea demum, & doc. ibidem, q aut raro contingit aut assidue. si raro sic distinguo, quod aut inebrians se cognoscit uini potentiam & suam complexionem dispositam ad ebrietatem, & tamē magis uult ebrietatem incurrere quam a potu abstinere & sic est peccatum mortale.[f] Aut inebrians se nescit uini potentiam & ignorat q ex tali potu possit inebriari uel non aduertit, & sic nullum est peccatum uel ueniale secundum excessum in potu & negligentiam in aduertēdo. si uero assidua[g] sit ebrietas sic est mortale peccatum non propter iterationem actus quia multiplicatio actuum uenialium non auget in infinitum, sed quia non potest esse quod homo assidue inebrietur quin sciens & dolēs ebrietatem incurrat, aut saltem non omittat diligentiam, quam debet adhibere de necessitate ne inebrietur cum habeat tempus deliberationis reprimendi motus ueniales qui procedant in regnum peccati. Ille uero qui procurat, ut quis inebrietur communiter mortaliter peccat, siue sequatur ebrietas siue

a Quod est phibitū] Et dicit Pa. in c. 1. de cle. pu. in du. quod duellū fuit inuentum ex diabolica imaginatione ut sic homines se trucidarent, & insurgeret aīamarū perditio.

b Matth. 4.] Et Deut. 6. contra qđ nullo modo faciendum est. 2. 2. q. c. itē quia. Et expresse phibet lege seculari. C. de gla. l. unica. li. 11. Con. Ho. & Ge. & Tho. 2. 2. q. 95. ar. 8.

c Licitè suscipiat] Vide Bal. post antiquos in l. imperator. ff. de sta. ho. in lectura antiq.

d Reliquias] Fortè quia uolunt eas ponere super se quasi ut defendantur per eas.

e Distinctionē] De duello uide inst. de iure naturali. in §. ius autem gētium super gl. inuer. bella.

f Est peccatū mortale] Rō ē quia moralia accipiunt spēm non ab his quę p accidēs adueniunt pter intētionē, sed abeo q ē p se intentū, qa fm hoc homo uolēs & sciens priuat se usu rōnis q̄ fm uirtutē operat & peccata declinat, & sic peccat mortaliter piculo peccādi se cōmittēs, dicit. n. Ambr. li. de patriarchis, uitandam dicimus ebrietatē p quā uicia cauere non possimus. Nam quę sobrii caueremus per ebrietatem ignorantes cōmittimus.

g Assidua sit] Sed Ale. de ales. in 2. dist. 39. ... 6. Non ergo diuturnitate uel assiduitate cōputatur peccatum mortale, sed permanifestum datur intelligi occasio... tum, scilicet ipse contemptus rationis.

a Sine peccato mortali] Idem dic de aliquo dante potum inebriatiuum etiam causa medicinę quando hoc scit. Tabernarii etiam cum perpendunt aliquos ex nimio uino sumpto inebriari, quod experti sunt pluries ut in ebriosis, & non curant propter auaritiam grauiter peccant secundum Archiepi. Flo. par. 2. tit. 6. c. 3.

b Quoad culpam] Tu tñ dic q̄ si loquamur ex parte actus pcedētis castin gui debet quia ñ ex actu illo præcedente subsecuta ē postea ebrietas sine peccato tūc peccatum sequens totaliter excusatur a culpa sicut de peccato Loth. Si autem actus pcedens fuit culpabilis, tunc non totaliter quis excusatur a peccato subsequēti, qa redditur uoluntarium ex uoluntate præcedentis actus in quantum. s. aliquis dans operam rei illicitę incidit i sequēs peccatum, diminuitur tñ peccatum sicut diminuitur ratio uoluntarii. facit c. inebriauerant. 15. q. 1. Vide s. Tho. 2. 2. q. 150. de pena aūt uide Pa. in c. sicut de test. ubi etiam gl. dicit q̄ si aliquid imputatur alicui imputantur & ei omnia quę ex illo sequuntur. Et uide bonam gl. in d. c. inebriauerant.

c ... occidendis ... ex iustitia ... occidit, propter q̄

mali homines commouentur, & sequuntur homicidia alia, nunquid iudici sunt imputanda? Certè non, ut ibi.

d Sed mihi magis placet] credo quod sit magis tuta opinio Richar. per ea quę dicta sunt, supra du. 1. §. 2. non obst. c. de cætero, q̄a uidetur magis facere pro Ric. Nam diaconus ille qui dedit causam homicidio debet repelli a sacerdotio, licet gl. intelligat de causa proxima nō de remota, & sic summa nostra uult q̄ ebrietas sit causa remota, sed detur q̄ sit, tamen est causa illicita, quare tutius tenendū est q̄ sit irregularis istam opi. tenēt Mat. Zen. Car. in cl. 1. de homicid. Astē. l. 2. ti. 43. facit quod dicit Bal. in l. qui data opera, in 4. col. C. qui ac cu. non pos. ubi dicit q̄ delinquens in ebrietate est in lata culpa. Rose. homicidium. §. 4. & 5. idē tenet. Opi. tamen huius sententię non est dānanda, licet alias sit tutior & cōmunior.

e Capitulo quorum uices] Ibi est gl. 1. in uer. ecclesia quæ dicit aliqñ ecclesiam dici matrem aliquando filiam, aliqñ uxorem, ut ibi per eam, uide ēt gl. in d. c. ul.

f Scire debes] Ibi dicitur ecclesia episcopus uel econuerso.

ue non, siue sit peccatum mortale in eo qui inebriatur, siue non, quia consentit in damnum notabile proximi, hoc Tho. 2. 2. q. 150. ar. 2.

2 Vtrum propter sanitatem liceat inebriari. R. q̄ non sine peccato mortali,[a] tā in operante quam in patiente scienter, uerum est, q̄ sm̄ s. Tho. 2. 2. q. 150. cibus uel potus qui esset superfluus sano nō erit superfluus infirmo, puta quia datur ei cā medicinæ ad prouocandum uomitum, & sine pctō qñ talis infirmitas id requirit, sed nō usq; ad ebrietatē. Ide Alc. ubi supra. ar. 13.

3 Vtrum ebrietas excuset a peccato. R. q̄ excuset a tanto sed non a toto. Intellige quo ad culpam; sed quo ad culpam[b] excusat a toto quod fecit in ebrietate ex quo est sine usu totali rationis, & facit quod no. 15. q. 1. in c. sanè, & c. si quis insaniens Quo uero ad pœnam. Pa. in ca. quia diuersitatem de conces. præben. tenet quod non imputatur nisi id quod ex culpa immediate procedit non quod mediate, & facit quod no. in tex. & in gl. 23. q. 5. de occidendis.[c] & in c. licet de testi. uū dicit q̄ licet quis excommunicetur pp̄ suam culpam non tñ imputatur postea ei q̄ beneficium non contulit infra tp̄s debitum nisi fuerit in mora petendæ absolutionis, quia culpa non est causa immediata sed excōicatio q̄ est pœna. sic in proposito licet sumptio potus superflui fuerit culpa & cā immediata priuationis usus rōnis nō tñ est cā immediata homicidii uel alterius quod facit, & iō erit irregularis sm̄ istam opi. Ri. tñ in 4. di. 15. q. 5. ar. 3. tenet q̄ erit irregularis, & q̄ ei imputantur ad pęnam oīa quæ sequuntur, sed mihi magis placet[d] opi. Pa. & pro eo est tex. cum gl. in d. c. decæte ro, de homi. nisi uoluntariæ inebriari uoluisset, ut postea nesciens occideret, quia sic ei imputaretur sicut tenet gl. in d. c. decetero, etiam quodcūque quod secutum est quāuis mediate præcessisset.

4 Vtrum ebrietas largo modo dicta qua quis non totaliter priuatr̄ usu rōnis sed bñ alteratur scit tñ q̄ facit silr̄ sit pctm̄ mortale & excuset. R. absq; dubio ñ excusat a malo q̄ ppetratr̄, ex quo scit qđ facit nec ēt credo talē excusari a pctō mortali, q̄ sciēter tm̄ biberet q̄ talē grauedinē incurreret, tū pp̄ piculū ebrietatis, tū q̄a sine notabili lęsione rōnis hoc fieri ñ pt̄. In eo āt cui hoc accidit inaduertēter siue raro, siue ēt freq̄nter ñ credo sit mortale pctm̄, q̄a ñ facit a ꝓposito & sciēter, q̄a ñ ita tenet talē alterationē uitare sicut ebrietatem quæ priuat usu rationis totaliter.

5 Vtrū teneāt gesta p̄ talē ebriū. R. q̄ ñ qñ ꝓprie ē ebrius, sed qñ ñ ē ꝓprie ebrius sed ꝯfortatus & scit qđ facit, tunc tenēt, licet ī multis succurratr̄ ei, ut in iuramēto & cōfessione, & similib. p̄ misericordiā iuris. ut s̄. dixi. Blasphemia.

Ecclesia sumitr̄ multipliciter, ut 68. di. c. quorū uices,[e] & 7. q. 1. scire dēs,[f] & ne

prelati uices.c.ulti.de uerbo. sig. c. causa. & c. cum clerici in glo.[a] & ibi uide.

1 Ecclesia uñis quæ est collectio fidelium non põt errare in fide seu eius articulo, neque in his quæ ad bonos mores necessarios ad salutẽ pertinent, qa Christus ꝓ ea orauit ut nõ deficeret fides eius, & sic intellige.24.q.1 a recta. In aliis aũt bene põt errare, qa sequitur opinionẽ q̃ põt falli.[b] & sic intellige.c.a nobis, el 2.de senten. excommunicationis.

2 Ecclesia romana ibi ẽ ubi sunt boni, ut dicit glo.in uer. nec aliquid in c. quãuis. 21. dist.& sic oportet ꝙ tempore mortis Christi remãsit in sola virgine Maria.

3 Ecclesia an dicatur illa q̃ non est consecrata. ℞. Pa.in Rub.de conse.ec.uel al.ꝙ nõ proprie, sed basilica, id est domus regis. alleg.gl. primã cum tex.in c.1.de re.do.& facit ad statuta, ut delictũ cõmissum in ecclesia non consecrata non sit cõmissum in ecclesia licet improprie accipiatur unum pro altero. Itẽ equiuoce dicit ecclesia oratorium, licet proprie oratorium sit locus aptus ad orandum, quem quisque in domo sua ædificare potest.

4 Ecclesia matrix, aliquãdo est cathedralis, ut in c.uenerabili, de uerbo.sig. aliquando est baptismalis seu parochialis, ut in c.ex transmissa. de præscrib.& in c.ad audientiam el 1.de ecclesiis ædi.nota.do. Cardi.in clemen.ne romani de elec.in uersi.irritum.3.q.

5 Ecclesia materialis cuius autoritate debet fundari.℞. ꝙ autoritate Episcopi diœcesani, ut in auten de eccle.titu. §.si quis autẽ.[c] uoluerit & de cõse. di.1.c.nemo el.1. & hoc uerum in locis non exemptis. In exemptis uero nullus põt ædificare sine licentia sedis apostolicæ, ut in c.autoritate. §.inhibemus de priui.lib.6.& sic intellige.c.de locorum cum c.se.de consec.dis.1.

6 Vtrum debeat ecclesia ædificari sine dote. ℞. ꝙ ecclesiæ mendicantium sic. aliæ uero non, nisi in monasteriis quæ habent redditus, ut no. in c.1.de censi. & dos est mansus terræ qui multipliciter dicitur, ut no.glo.in c.ẽm canonicam 23.q.8. & in d.c.1.not.Pa. ꝙ accipitur hic pro dote necessaria pro sustentatione ministri qui mansus debet esse liber ab omni seruitute temporali, ut in dictis iuribus, & not.Innocen.& Host.& Ioan. And. in d. cap. 1. Ibi Abb. late loquitur de isto manso.

7 Quis tenetur ad ecclesiæ reparationem. ℞. Pa. in c.1.de eccle.ædi. ꝙ de iure tenetur prælatus dare quartam partem redditus si speciales non sunt ad hoc deputati, uel si cõsuetudo non transtulit onus fabricæ in populo, nec ualet consuetudo in contrariũ, ut in c.cognouimus.12.q.2.& in d. c.1. q̃ … intellige quando superest aliquid detractis necessariis sibi, alias non tenetur ẽm eundẽ Pa.in c.de his qui.de eccle. ædi. & quod dico de prælato intelligo de omnibus beneficiatis in ea. ut d.c.1.& c.de his. Si uero consuetudo trãstulit onus fabrice in seculares, tenentur ipsi.ar.c.ad apostolicam, de symo. quod limito nisi ecclesia abundaret, & ipsi seculares in magna egestate essent.ar.c.aurum, cum similibus.12.q.2.

8 A quo debet consecrari & de reconciliatione eius. Vide s. consecratio ecclesiæ. de eius immunitate. Vide j. immunitas.

9 Vtrũ oblationes quæ fiunt capellæ cedant ecclesiæ parochiali infra quã est sita. ℞. Pa. & do. Anto.in c. pastoralis, de his quæ fi. a prælat. ꝙ sic per locum a speciali.[d] … ad audientiam primo, de eccle ædi. Infert etiã do. Ant.ibidem, ꝙ oblatio quæ fit imagini picte in muro, alicuius parochiæ cedit ecclesiæ parochiali, facit glos.[e] in l. statue. ff de usufru.& Ang. in sua disputatione quæ incipit. In refulgẽti palatio, hoc limito uerũ quãdo fit intuitu ecclesię parochialis, alias non. de quo. j. Votũ 3.§.26. Idem do. Ant. not. sup. ℞.de parochiis, ꝙ oblationes quæ fiunt celebranti in alterius ecclesia sunt rectoris illius ecclesiæ, nisi sit Eps in propria diœcesi dum uel Archiepiscopus in tota prouincia dum uisitat, quia tunc Epo uel Archiepo cedũt, quia tota diœcesis cẽsẽ parochia, de rapt. c.1.

a In gloss.] In uers. in solis in d. c.causam, & in d. c.cum clerici.in uersi.ecclesia.

b Quæ põt falli.] Vtputa in collatione beneficiorũ in sententiis dandis, & hmõi. Et uide Ab.in c.maiores, de baptis.

c §.si quis autẽ] Idẽ in autẽ. de monachis.§.1. & in autẽ. ut nul.fabri.§.1.

d Per locum a speciali.] Quia si oblationes factæ capellæ siue altari cedũt ecclesiæ parochiali & non presbytero capellę, fortius oblationes factæ imagini, quę est depicta in muro priuato. Et Ab. prosequitur, & dicit esse notãdum & quotidianum, in d.c. pastora. uide.

e Facit gl.] prima quæ loquitur ꝙ põt cõstitui usufructus in statua, qñ datur nũmus, ut quilibet possit etiã uidere, ut fit de leonibus florent. æ.

c.1.de parochia.c. ſup eo. & ꝓuincia eſt parochia archiepiſcopi.c romana.§. fin. de cenſi. lib.6.

10 Eccleſia non cõſecrata an gaudeat eodem priuilegio quo conſecrata.℞. Pa.in c.fi. de conſe. eccle.uel al. ꝙ ſic, quando autoritate epi eſt edificata, multa pro hoc allegantur in glo. ibidem in uerſicu.non conſecrata.

11 Eccleſiæ parochialis collatio ipſo facto eſt nulla, ſi fiat ei quæ non attigit.25.annum.Item collata ei qui non eſt ſacerdos ſi infra annum a tpe cõceſſionis & adepte poſſeſſionis non fuerit ſacerdos ordinatus uacat, licet alteri conferri nõ poſſit niſi cõpleto anno trãſacto, de quo dic ut s̃.clericus.7.§.5.

12 Eccleſiæ parochiali p̄ſentatus pōt admitti quãuis nõ ſit in ſacris,dũmodo infra tẽpus debitũ poſſit ordinari in ſacerdote.c.ſi is,de inſtitutionibus,lib. 6. ſed ſine præſentatione inſtitui non poteſt, niſi diſpenſatiue ſm Ioã.An. in c.præterea,de eta. & quali.ordi. Ibi text.eſt clarus,cũ gloſſ. ſua.

ELECTIO [a] eſt alicuius ꝑſone idoneæ ad dignitatẽ uel fraternã ſocietatem ſeruata forma canonice ſctã uocatio, hoc colligit̃ ex c. cũ in cũctis, & c.cũ eccleſia uulterana, & c.quia propter de elec.& c. cum olim.de arbi.

13 Ad quem pertinet electio. ℞. de iure communi ſpectat ad collegium. Nã quælibet congregatio debet ſibi de iure communi eligere [b] prælatum, niſi cõſuetudo ſit in c̃trarium.de elec.c.1.16.q.ulti.cõgregatio.17.q.2.abbatem,& c.ſeq.unde ad eã ſpectat etiã ſi duo ſolũ uel tres fuerint.de elec.c.1.de conſue.ca.cum dilectus,imo ut tenet glo. in c. 2.de poſtu.præla.Inno.& Hoſtiẽ.& communiter doct. Ius uniuerſitatis poteſt remanere in uno ſolo omnibus aliis mortuis uel priuatis ſuſpenſis,uel excõicatis tex. eſt in l. ſicut.§.ſed & ſi uniuerſitas. ff.quod cuiuſ.uni.cum glo.& Bart. unde in iſto caſu poteſtas eligendi ꝑtineret ad pauciores quãdo maior pars eſt inhabilis ad eligendum, puta excommunicati uel ſuſpẽſi,& ſic minor pars repreſentat totũ collegium cũ inhabiles non comprehẽdantur in numero facit.cap.illa de electio.bona gl.in cle. q̃ circa, in uer.quæ in facto.in princ. de elec. Iſte tñ ſolus nõ poſſet ſe eligere, [c] quia notaretur ambitioſus.c. per ueſtras de iure pat. õ. ꝑtinet etiã aliquando ex conſuetudine uel priuilegio ad alios q̃ de collegio cap.cumana. de elec.

14 Verum poteſtas eligendi deuoluatur ad alios de collegio,quãdo alii ſunt priuãdi poteſtate eligendi ꝓ ea uice.

a Electio] Differentia eſt intr electionem & poſtulationem, q̃a iſta innititur iuri gratiæ ſcilicet poſtulatio, ut in c.pe.de poſtu.præla. Et licet olim iura ꝓmiſc. uterentur his uocabulis, ut §. his oĩbus 61. diſt.& c.literas 63. diſti.tñ eſt maxima differẽtia ut pat in hic, ut infra poſtulatio. Et ideo ille q de iure pōt eligi nõ debet poſtulari, & ſi electores illu poſtulãt nihil agunt, q̃a debẽt ꝓuidere eccleſiæ de meliori q̃ poſſũt, & meliori modo uñ illi qui eligunt conſentiunt in electũ, & ꝑ electionem initiatur uinculũ matrimoniale ſpirituale, ut c.inter canonicos, eo.ti. & c.fi.de tranſla.prælato. ſecus de poſtulãtibus, ſed ſolum dirigũt uota ſua in ſuperiorem, ut ſuperior de gratia debeat admittere poſtulatũ, uide in c. unico, ꝗ poſtu. præla.libr.6.& Pa. in rubrica, de [illegible] pla. Et nota ꝙ electio eſt nomen uerbale, & [illegible] uerba [illegible] habent duplicem ſignificationem actiuã ſcilicet & paſſiuã, ut no. in l. [illegible] ff.de duobus reis, unde tñ ẽ [illegible] de electione, q̃ñ de [illegible] poſſunt e[illegible] & de his [illegible] ponunt eligi [illegible] item de forma electiõis & [illegible] electio[illegible] de [illegible] duobus tractatur in ti.de elec.

b [illegible] Si eccleſia eſt collegiata nullus citra pa[illegible] ponere prælatum, ſed debet fieri electio [illegible] de collegio, & electus cõfirmari ꝑ ſuperiorem c.tranſmiſſa,& c.nihil eo. Nam pondera ibi literam.Si uero aliter, excludit ergo omnem aliã poteſtatem. Et de legato Cardinali eſt tex.in c.penul. de officio deleg.lib.6. ubi patet ꝙ non poteſt ſe impedire in eccleſiis collegiatis quo ad prælatum ipſarum eccleſiarum. Olim uero ꝓuiſio epiſcopatuũ ꝑtinebat ad papam ca.1. & 2. 22.diſt. prouiſio uero inferiorũ eccleſiarũ ad epm. Sed poſtmodũ hęc ꝓuiſio fuit innouata, & ĩ eccleſiis cathedralibus & collegiatis fuit data poteſtas ipſis collegiis eligendi p̄latũ. In aliis uero non collegiatis fuit data ptãs patronis præſentandi. Et uide de hoc bonam glo.in c.quãq̃. de elec.lib.6.& Io. An.in mercu. in regula, quod alicui.

c Non poſſet ſe eligere] Quando fuit cõmiſſa electio pluribus an poſſint unum ex ſe eligere Bart. ĩ hoc ſe remittit ad ea q̃ no. in l.plane.ff. ꝙ cuiuſque uni. no. uide Alex. in l.1.ff.de auto.tu. Dicit tamen Innoc. in c. cũ in iure.de electio, ꝙ ubi requireret omnium cõcordia in electione nõ poſſent unum ex ſe eligere ſecus ſi ſufficiat minor pars eligentium. Archi.in c. qui epiſcopatum. 8. q.1. dat conſilium quòd qui eligitur non deponat uocem ſuam per modum cuiuſdam conſenſus accedentis electioni aliorum. Et an quis poſſit eligere ſeipſum, uide ĩ mercurialibus in regula in totum,& Pau.de Elea.in c. nullus, de electio.Roſe.l.b.1.§.38.

Respon. glo. in d.c.2.ꝙ non antequàm priuentur.[a]

3 Quid si non vocētur alii q̃ sunt priuati uł inhabiles ad eligendū. ℞. Pa. in d.c.2.ꝙ tenet electio & alia capitularia, licet nondū sit discussum an sint priuati, quia sufficit ꝙ postea possunt conuinci.[b]

4 Vtrū conuersi[c] sint de capitulo, & habeant vocem in electione ꝑlati. ℞. Ludo. de Ro. in suis notandis tenet ꝙ non, allegat. c. ex eo. de elec. lib. 6. nisi antiqua cōsuetudine hoc haberēt ẜm Inno. in c. 2 de insti. idē tenet Fe. cōs. 107. ꝑ tex. & si Christus de iureiu. in ver. vos & monasterii vestri conuersi ꝙ esset frustatorium monasterii uestri.

5 Vtrū elector posit unū uel plures procuratores instituere ad eligēdū ℞ ꝙ sic, si ipse sit absens & iusto impedimēto[d] detinetur, sed oportet ꝙ si plures procuratores instituit ꝙ quilibet sit insolidum, aliter nō admittetur, si simul concurrant potior erit cōditio præoccupantis.[e] Si uero nullus eorū præoccupat, tūc capłm admittet quē uoluerit,[f] uel si maior pars capłi nō concordat admittetur q̃ prior est institutus.[g] Item oportet quod procurator sit de collegio, & si nullus uellet esse nō posset extraneū[h] capło nolente deputare, neque ꝑ lr̃as[i] uotum suum exprimere. Itē tertio oportet ꝙ ꝓcurator istitutus nō eligat unū suo noīe & alterū noīe procuratorio, qa nihil ualeret, nisi dn̄s speciale mandatū dedisset de aliquo nominādo, qa tunc illū[k] noīe dn̄i & alterū suo noīe poterit nominare. c. si qs de elec. lib. 6.

6 Vtrū illi qui nō sunt ꝓfessi[l] tacite uel expresse ī locis regularibus sint admittendi. ℞. ꝙ non, ut patet in d.c. ex eo. in fi. nec illi qui per eorū regulā uel constitutiones ꝓhibentur sicut minores, & sic nouitii non admittuntur.

a Antequam priuentur.] Quia debent priuari per sniam, sicut qn̄ peccatur in forma, ut c. quia ꝑp. & c. bone. eo. ti. Et sic eligentes ꝯ formā nō sunt ipso iure priuati, sed priuandi. Et illi de collegio si eligunt scienter indignum, tunc sunt priuati ipso iure eligendi pro ea uice, & ꝑtās residet in eis q̃ nō deliquerūt, ut de secundo. Et c. cū uitoniēsis, de elec. Qn̄que eligūt idoneū & seruata forma, tū cōtēpserūt aliquem de uniuersitate qui deberet uocari. Et isto casu electio tenet sed instante cōtēpto dēt electio cassari, sed non priuantur ꝑtāte eligendi. Et sic iste solus non potuit per se eligere. Et uide. c. bone. e. ti. Et Pa. in d.c.2.

b Post cōuinci.] Quia si in ueritate ñ habebāt ꝑtātē eligendi, nō ē opus eos uocare. Facit c. fi. de suppl. neg. ꝑla. Et qđ legit & no. in c. illa. eo. titu.

c Cōuersi.] Layci cōuersi bene sibi possent eligere rectorē in hospitali ubi ñ essent clerici. Ita glo. in d.c. ex eo. Allegat c. olim, de arbitris.

d Iusto impedimento.] Quid dicatur iustum impedimentum relinquitur arbitrio iudicis, cū multa pdſ sint esse. uide in l. 2. ff. si quis caut. Et hoc est speciale ꝙ in electione non posit quis instituere procuratorem, nisi sit impedimento detentus, quia si nō esset impeditus, & posset ipse de per se interesse, nō posset per alium tex. est in c. quia propter. eo. titu. in §. illud, quod secus est in aliis casibus. uide Pa. in c. constitutus. ꝑ de appella. Et ratio est, quia uidet̄ esse electa industria personæ in huiusmodi negotio. Ar. in c. is cui, de officio delega. lib. 6. Dicit tamen Pa. in d. cap. quia propter, ꝙ si illi de capitulo uolunt admittere procuratorem non impediri possunt, non obstante dispositione d. §. illud, quia licet ibi tex. dicat interdicimus, istud tamen interdictum emanauit in fauorem aliorum quod patet ex eo, quia illi de collegio possunt communicare ius eligendi pœnitus extraneo, ut in cap. scriptum, eo. titu. ergo fortius possunt admittere procuratores eorum qui de collegio sunt. Et hoc casu potest intelligi d. c. constitutus, aliis consentientibus, quod satis est de mente doc. in d. §. illud, quod no.

e Præoccupantis.] Facit cap. Non iniuste, de procurator. ubi de hoc.

f Quem uoluerit.] Et illud di taxat admittetur, & alter oīno omne ius amittit. Et est simile de seleu. cap. pen. Quod uerū credit Io. And. in d. cap. si quis, nisi in instrumento diceretur meliorē non esse conditionem o.cu pantis, & quod unus incepisset alter finire posset. Ar. ad hoc in d. cap. p...m. c. si duo. de p. curato. Adde ꝙ si ambe pre rent admitti non sunt... di, ut dicit ... tex. quia possit uota dirigere ad diuersos, & sic nil fieret.

g Institutus.] Hoc intelligit subsidiū, quia primo recurrendum est ad electionē capitu li, cum notauit præponant aliquando quos uolūt. Si aūt nullus ipsorū fuerit insolidū deputatus tunc nullus admittetur, rō ne...qua in prece. posti. Et imputabitur illi qui sic indiscrete elegit procuratores &c.

h Extraneū.] Et rō est, ne cōpellantur illi de collegio prodere secreta sua extraneo. Et no. qa dicit uolente, qa si uellent secus ut in prima posti.

i Neque per literas.] Ioan. And. in nouela in d. cap. si quis, & habens in gl. pen. ibi dicit quod litera aperta non pōt mitti in qua sit cedula inclusa aperta continens nomen eius in quem con... in scrutinio tit licet Io. Mo. aliter dicat sed male ẜm Io. And.

K Quia tunc illū.] De quo habuit speciale mandatum expressum & nō aliū, quia faceret ꝯ formā mandati. ff. mandati. l. diligenter, & c. cū dilecta, de rescrip. Et sic no. ꝙ habens speciale mandatū id pōt, quod alius non posset. Facit c. primum & fi. de procu. lib. 6.

l Professi.] Eligendus debet esse expresse professus secundum Ioan. And. in d.c. ex eo. c. nullus eo. Et c. indemnitatibus eo. in 6.

Capi.

7 Vtrũ illi qui non sunt subdyaconi habeant uocem in caplo in cathedralibus collegiatis secularibus uel regularibus ecclesiis. R. q̃ non, ẽt si ab aliis libere cõcedatur. cle. ut hi qui de æta. & quali. Quidã tñ limitant quo ad illos qui nolũt ordinari layci, professi tñ cũ clericis admitti debent de iure cõi, ut in c. massana. de elec. non layci conuersi, nisi ubi habet consuetudo q̃ admittanť, ut no. gl. in uerbo electionibus in d.c. ex eo, ut in d. cle. ut hi, q̃a dc̃m c. ex eo excludit solum laycos cõuersos, layci ṽo ꝓfessione & habitu nullo mõ ẽt ex cõsuetudine pñt hr̃e uocem. d.c. massana. [a] eo. tit.

8 Quis nõ põt eligere. R. s̃m In. & Pa. in d.c. 2. de postu. ꝑla. multi priuanť ptãte eligẽdi. Primo excõicati maiori excõicatione. c. cõstitutus de appel. Secus d̃ minori. de cle. excõ. mi. c. ult. Sc̃do suspensi ab officio de cõsue. c. cũ dilectus. Tertio ĩterdicti, de ele. c. cũ inter. R. Quarto q̃bus interdictũ est eligere sine superioris lñia. de elec. c. fin. Quinto q̃ sciẽter celebrauerunt in loco interdicto, nisi sup hoc sint priuilegiati, de sen. ex. c. is qui. li. 6. Sexto illi q̃ in ea uacatione elegerit scienter indignũ. c. cũ in cunctis, & c. innotuit in fi. de cle. Et idem si peccauerũt in postulando. c. scriptum. eo. titu. q̃a ꝓ ea uice sunt priuati ptãte eligẽdi si facta noiatione secuta fuit postulatio uł electio. Secus si nõ sit secuta, q̃a nõ sunt priuati. c. ꝑpetuo. eo. li. 6. & 7. Septimo pupilli. c. ex eo. e. ti. li. 6. Octauo layci cõuersi. Nono non professi. Decimo non subdyaconi de q̃bus dic, ut supra dictũ est. Vndecimo illi q̃ ꝑ laycalem abusum elegerunt. [b] eod. tit. c. quisquis. Duodecimo non eligentes infra tempus debitum, ut infra dicam.

9 Qñ debet fieri electio. R. q̃ in cathedralibus uel regularibus ecclesiis infra tres mẽses, aliter deuoluitũr ad superiorẽ proximũ qui superior si infra pręfatum terminũ nõ elegerit deuoluiť ad aliũ superiorẽ, & sic usque ad papã, ut c. ne pro defectu, de elec. nisi iusto impedimento fuerint impediti, deinde tenentur electores præsentare electionem electo & petere consensum eius infra octo dies postquam cõmode poterũt, alioqui sunt suspensi ꝑ tres annos ab oĩbus beneficiis ipsius ecclesiæ. [c] c. cupientes. §. cæterum lib. 6. eo. tit. in aliis uero ecclesiis debet prouideri infra sex mẽses. Aliter ad proximum superiorẽ deuoluitur, ut in c. de multa de pręben. & in cap. nulla de concess. præben.

10 Vtrũ possit fieri electio ante sepulturam prædecessoris text. in c. bonæ memoriæ el 2. eo. tit. dicit quod non, [d] si tamen fieret ualeret secundũ glo. ibidem.

11 In quo loco debet fieri electio. R. quod põt fieri in quocunque loco honesto, maxime secundũ consuetudinẽ, ut in c. cum terra [e] eodem dum modo non sit locus clandestinus, q̃a electiones q̃ fiunt in cameris per occulta conuenticula reprobantur. 79. dist. c. 2. & c. si transitus propterea electiones episcoporum solent fieri in ecclesiis. c. quod sicut eodem tit.

12 Vtrum in loco interdicto facta ualeat. R. Pa. in c. 1. de post. pręla. quod licet Archi-

a Capi. Massana.] Ibi. n. dr̃ q̃ talis consuetudo est corruptela, & sic electio nulla.

b Abusum elegerũt. Gl. in d. c. quisquis ait ut laycus princeps uel ptãs interfit electionibus. Et talis nõ ẽ usus, sed abusus. Inn. ponit ibi tria exẽpla. Primũ cũ clerici requirunt laycos, ut iterfint electioni. Sc̃dm cũ requirũt cõsensum principis secularis super certa ꝑsona eligenda. c. cũ terra eo. tit. tertium cũ eligunt minis alicuius secularis potentis. Adde tñ singulare dictũ Inn. in c. q̃ sicut eo. ti. q̃ ꝑt ex consuetudine induci, ut capitulum non ꝓcedat prius ad electionẽ quã requirat principẽ mortẽ ꝑlati, & [illegible] illius [illegible] in electione futuri ꝑlati. Aľr cassabitur electio attẽtata cõtra consuetudinẽ. ar. i c. lectis. 63. dist. [illegible] & sequit Pa. in c. 1. e. ti.

c Ipsius ecclesiæ] De electio [illegible] Nõ sunt aũt suspensi ab officio [illegible] sed [illegible] tenentur [illegible] et eos [illegible] compellere episcopus.

d Quia non [illegible] de honestate, & adde q̃ tractatus de [illegible] futuri seu deli-beratorius est oĩno illicitus añ mortẽ ꝑlati, nõ solũ qñ cõcluderet electores inter se de certa ꝑsona eligẽda, sed ẽt qñ ordinarent aliq̃ spectantia ad electionẽ futurã, utputa si eligerẽt locũ electionis faciẽde, & citarẽt absẽtes. Hęc. n. ordinatio & siľis ẽ ꝓhibita a iure, ut d. c. bone. secũdo i fi. & 69. di. c. 1. Et idẽ dic s̃m Inn. & Ho. & Pa. de oĩ tractatu ambitioso cõuẽtionali pactionali, uel condõnali, uel aľr inhonesto. Sed tractatus cõsultorius nõ est ꝓhibitus a iure ẽt si aliq̃s dicat q̃ talis ꝑsona eẽt honesta ad istã ꝑlaturã, & aliis ꝑsuaderet ut ipsã eligeret, non tñ dñt oĩno deliberare, vñ Pa. in c. q̃a, ꝑp. §. nisi, de ele. dicit q̃ tractatus debet eẽ g̃nalis & nõ spãlis & nõ respectu certę ꝑsonę, q̃a tũc fieret ad suggestionẽ alterius. Et s̃m hoc ꝑt intelligi. c. si trãsitus. 79. di. & 23. di. i noie dñi. Et Pa. i c. licet. eo. ti.

e In c. cum terra.] Ho. in d. c. cu terra, dicit q̃ cõsuetudo pt inducere q̃ electio fiat i certo loco si cessante cõsuetudine nõ ẽ ius in quo loco fiat dũmõ sit honestus. ar. L. pe.

in c.in nomine 23.diſ.teneat quod non nalet, tamen Hug. Vercel.& Ioan.An. & cõiter doct. poſt eum tenent qd' ualet & poſtulatio & electio, qa ſunt quidam contractus, & probatur per text. d. c.1.[a] fallit hoc in electione Papæ ut in cap.ubi periculum[b] de elec.lib.6.eo.tit.

13 Qui ſunt uocandi ad electionem. ℞. quod oẽs qui sũt præſentes ad quod pertinet eligere etiã abſentes ſunt uocandi ſm ꝙ cõſuetudo ſe habet c.corã.e.ti.qa licet de iure abſentes ſint uocandi, ut ĩ c.quia propter.eo.ti.tñ cõſuetudo põt introducere ut non uocentur & ualeat electio[c] ut not. Panor. in d.c.coram. & in c cumana. eo.tit.

14 Quomodo ſunt uocan. ℞. quod uel uerbo uel ſcripto uel conſueto ſigno campane[d] huiuſmodi ſecundum conſuetudinem.

15 Vtrum poſſit ſtatui terminus minor trium menſium in quo ſi non conueniant licite procedatur ad electionem. ℞ ſm Hoſti.ꝙ ſi due partes p̃ſentes ſunt & cauſa coartationis aſſignet̃, ſic põt, quia tunc põt abñs ſaltem uni de collegio ꝯmittere uices ſuas c.quia pp.eod ti. Si uero due partes abſentes ſint uel nõ, ſit cauſa coartationis, ſic nõ p̃t, ſed debet expectari uſque circa finẽ triũ menſiũ.[e] ſic intellige doc.& cõcor. in c.cũ ĩter uniuerſas & capi. cum nobis eod. tit.

16 Vtrum pulſata campana ſi minor pars ſit q̃ cõuenit poſſit fieri electio. ℞. Pa. in c.in cauſis.eo.tit. ꝙ in negociis q̃ pñt expediri per p̃ſentes qd' eſt regulare.[f] iuxta not. per glo.in c.2.de teſti.lib.6.ſufficit uocatio per ſonum cãpane, dũmodo talis ſit cãpana ꝙ ipſius ſonus poſſit puenire ad intelligentiam exiſtentiũ in loco. Sed in negotiis in q̃bus abſentes ſunt uocãdi nõ ſufficit uocatio p ſonũ cãpane, ſed abſentes debent uocari per nuntium uel p literas, ut in d.c.cum inter.& c. quia propter eod.ti.& ita uidetur ſentire Innoc.in d. c. in cauſis,& in c.2.de no.oper. nuntia.Sed quia Bar.in l. omnes populi ff.de iuſtitia & iure.tenet quãtumcunque pulſetur cãpana, niſi conueniant due partes uniuerſitatis ſaltem, non ualet quod fit.l. nominationem. C. de decur. & in l. nulli.ff. quòd cuiuſ. uni. & l. final.C.de præ. decuri, & ſic communiter tranſeunt legiſte. Tu tamen dicas quòd opi. legiſtarum eſt uera, quan

pe.ff.de iuſti.& iu.& in l.ſi cum dies.§. ſi arbiter. de iure tamen ur̃ ꝙ debeat fieri in eccleſia ſeu capitulo illius loci, cui debet præeſſe prælatus, ut dicit gloſſ.in c. cum nobis.eod. ubi electio fuit facta in choro.Et in c.cum inter canonicos.eo.ti. fuit facta in choro. Et in c.cum inter canonicos. eo.ti. fuit facta in capitulo. Et dicitur ĩ c. ꝙ ſicut eo.tit. ꝙ debet fieri ĩ eccleſiã. Tu dic, qa licet electio fiat extra locum conſuetũ, ſi aliud canonicum nõ obſiſtit, quòd tenet, ar.c.cõſideramus eod. licet malefaciant electores non ſeruando debitam cõſuetudinẽ licet gl. in c.in nomine 23.di. dicat ꝙ ceſſante cã legitima nõ ualeat electio ex ambitũ eccleſię cathedralis, & uide de hoc Panor. in d.c. qd' ſicut.

a Per tex.in c. 1.] In uerſi. ſed inde liquido, ubi eccleſia metropolitana erat interdicta pp gñalẽ iterdictũ,& nihilo minus proceſſerant ad poſtulationem q̃ papa non recepit, non pp eccleſiã poſtulantẽ cũ p interdictũ ſolũ ſuſpendantur diuina, ut c. eccleſiaſtica ſacra,c.ſi.de ſen.excõ. in 6. ſed pp pſonã poſtulatã, ut dr̃ in tex.

b Cap.ubi periculum] In §.porro.rñdeo ẽt ſecundo, qa ibi non dr̃ ꝙ electio per hoc reddatur nulla. Imo mero iure tenet ut ibi no.

c Et ualeat electio]Et facit ar.in c.cum in eccleſiis, de præben.in 6. tñ conſuetudo ꝙ oẽs uocentur nõ ualeret ſi nimium tenderet in damnũ eccleſiæ.Cum illa cõſuetudo quæ eſt grauis eccleſiæ nõ ualeat. c. 1.de cõſue.Et illi debẽt uocari, qui cõmode poſsũt uocari.c. quia pp, de elec.Et uide Pa.in d.c.coram.

d Signo campane]Si ſunt præſentes, alias non.Pa. in dict.c. coram.

e Circa finẽ trium menſiũ] Tu uero dic ꝙ ſi ex cõſuetudine ſpectat ad aliquem de collegio poteſtas cõgregandi capitulũ uel collegiũ, tunc non põt reſtringere termi nũ a iure pr... xum ſm Inn. i c.eccleſia, ſecũdo.eo.ti. Et rõ eſt, qa ille ter minus eſt p̃ſ... xus collegio ergo illum ac breuiare nõ po teſt.c.ſi dilig ti de fo. cõpe. cum ſi. Secus ſi non tractat de reſtringẽdo ter mino iuris, q̃ poſſet mone oẽs d̃ collegio ut comparẽant certo termino, q̃bus nõ uenie tibus põt ... cere eos contu maces, non ut puniant, ſed ut poteſtas capi tuli reſideat p̃ nes uenientes. Ita notat Inn. in c.1. de ma. & obe. Et in c.2. de no. oper. nũ cia. & Io. An. in cap. i cauſis eod.tit. Si uero penes aliquem nõ reſidet ... poteſtas,& ... procedit op... Hoſt. Nam ſm Panor. in d.c. cũ nobis, ... partes ... reſtringere ... mini iuris, ... ſunt ex cã ... ſubeſt eo ipſo ꝙ uolunt p... uidere eccleſię uacanti. Et rõ eſt, quia cum ſit conceſſus terminus trium menſium in fauorem collegii. Et collegiũ reſideat in duabus partibus merito poſſunt huic fauori renũciare. Ad de ẽt ſecundum Panor. do.Ant. & cõiter doctores in d.cap.cum nobis, ꝙ inſtante fine termini iuris, ... pars præſens, etiam ſi eſſẽt unus ſolus, poteſt procedere ad electionem, uide ibi.

f Quod eſt regulare] Speciale eſt ꝙ oẽs uocẽtur in electionibus receptis,& in caſu d. cap. ſecundi. ergo in aliis eſt regulare. Tenet tñ Pan.in c.2. de no.oper. nuntia.

nuntia. quod in arduis & præter istos tres casus sunt uocandi absentes & forte præsentes deberent exire ad forinsecos, si absentes sunt propter tiranniam absque suo delicto, uide ibi per Do. Anto. in c.cum omnes, de consti.

legio contemptis non est indifferenter cassanda. Nam possunt contempti renuntiare contemptis & consentire illi electioni, quod intellige si a principio illa electio tenuit, puta qa facta præsentibus duabus collegii & a maiori parte, secus tamen si fuisset nulla, quia facta a minori parte capituli, quia tunc non posset conualidari. cap. auditis. eod. titu. Et aduerte quod tex. d. cap. quòd sicut probat singulariter, quod ratione contemptus aliquorũ cassari põt electio etiam post cõfirmationem & consecrationẽ electi quod tenent ibi doc. quod tamen intelligas quãdo contempti non fuerũt præsentes tẽpore quo fuerit emissum edictũ pro confirmatione fienda, alias tacentes nõ possunt amplius cõtradicere, ut in c. fin. eod. tit. lib. 6. & tenet Ioã. And. in c. 2. de his quæ fi. a p̃la. Si autem nõ est facta confirmatio debent isti psequi cõtemptum in tẽpus datum eis ad eligendũ.

a Tabellionẽ.] Et est secundus litere intellectus, & quod non sint necessariæ duæ partes probat tex. in c. cũ nobis, e. ti. ubi dicit quod uocati nolentes uenire faciunt se alienos, & adde glo. in cle. quod circa eo. ti. quæ dicit absurdum esse in numero cõputare illos qui uocati uenire noluerunt, pro hoc ẽt, qa ius uniuersitatis põt in uno solo residere, ut patet in §. 1. Adde tñ quod practicatũ in tuscia, scilicet necesse est, ut adsint duæ partes. Et forma quæstionẽ fic. Emanauit p̃ [illegible] præsidentis, quod audita cãpana omnes cõpareant. [illegible] quod [illegible] com- [illegible] compa- [illegible] nisi 30. [illegible] possit [illegible] ad electionẽ. Respondeo, ut hic præ[illegible]tendo, ut in prima posti. p̃.

b [Pul]satili] Si- [illegible] uene [illegible] ita [illegible] d. l. si. Et [illegible] Bart. in [illegible] lo- [illegible] statu [illegible] [illegible] [illegible] pr[illegible] [illegible] d si [illegible] not. [illegible] secta [illegible] de col

do campana pulsatur ab eo qui non habet potestatẽ, pura per aliquem de uniuersitate, quia minor pars de duobus uniuersitatis non habet autoritatem conuocãdi uniuersitatem, uel quando pulsando non intelligitur prouocatione ad tale quid peragendũ sed indifferenter pulsatur, secus quando pulsatur per eum ad quẽ pertinet aduocare, & tali modo quod oẽs sciunt se uocatos. Et sic intellige & limita. l. noĩatioñẽ, & prędictam. l. nulli. l. aũt si. pdicta nihil ad propositum, qa dicit quod decretum non debet ex tabella recitari. Intelligo ibi tabella. i. tabellionem, [a] quia istud non est delegabile, & sic non facit ad propositũ licet Bar. exponat tabella pro instrõ pulsatili. [b] sed non bene, & sic tene quod ualet, qñ sunt præsentes & qñ pulsatur p eum qui potest uocare, & tali modo quod intelligãt se uocatos, & sic cõcorda dicta canonistarũ, in d. c. 2. & in c. 1. de mã & obe. & in d. c. in causis, si tamen consuetudo esset ut nihil fieret nisi sint duæ partes, illam serua. de hoc uide infra statutum. §. 12. & 23.

17 Quid si aliquis sit in ciuitate uel monasterio infirmus. R. ẽm Hosti. quod scrutatores debent ire ad eum & inquirere uotum eius sicut uota præsentium, quia præsens est qui in ortis est. ff. de procu. l. 5. nec erit necesse ipsum i collatione, aut aliis quæ sequuntur requirere, sed sufficit consensus in scrutinio habitus, & concord. Inno. Posset etiam talis procuratorem cõstituere unum de collegio cũ isto impedimento detineatur, ut supra dictum est.

18 Vtrum uno electorum contempto nec uocato sit irritanda electio. Respõ. quod sic si ipse uult, potest etiam ratam habere si uult cap. quod sicut. [c] eo. titu.

19 Vtrum elector posit renũtiare uoci suę. R. quod sic, quia quilibet põt renuntiare iuri suo. C. de pac. l. si quis in conscribendo. Si tñ accedat admittendus est in omnibus q̃ circa ipsam electionẽ facienda restant. ca. ecclesia uestra eodem 1. R.

20 Quis debet eligi. Respon. quòd melior nõ simpliciter, sed qui melior erit tali prælationi. [d] Vnde Hiero. 8. qõ. 1. licet quo præstantior est ex omni populo, q doctior, qui sanctior, qui etiã in omni uirtute eminẽtior ille eligatur. 63. dis. c. metropolitano, dicit optimus debet eligi, intellige ẽm iudicium cõscientiæ eligentis.

21 Vtrum peccet mortaliter q non eligit meliorem illi pręlationi ẽm iudicium suæ cõscientiæ. Resp. Hen. de Gan. in 4. quol. qõ. 32. dicit quod si duo bona præponantur uni si cætera sunt paria, [e] puta ęque præcepta, eque facilia & huiusmodi teneẽ sub peccato mortali eligere melius bonum, ratio qa eligẽdo minus bonum contẽnit bonum ubi habet rationẽ perfecti. i. maius, & sic pfert in sua electiõe defectũ boni ipsi bono, ex quo duo sequũt absurda.

c [Sicut.] (note text above)

d Tali prælationi. Idẽ Tho. q. 2. quæstio. 185. & Nico. de Ly. sup Io. 21. &c.

e Sunt paria.] Exemplum in obligato audire missam die dominico vnus bonus, alter malus, potest audirẽ missã boni & nõ uult.

Primū q̄ [a] statuit sibi in bono illo minori finē boni, in eo quod excludit maius seu quod amplius est in maiori, q̄ quod dicit gl. super illud, ad Phil.3.c. Nō q̄ iā acceperim aut perfectus sim. Nemo inquit fideliū, & si multū p̄fecerit dicat sufficit mihi, q enim hoc dicit exiit de uia ante finē. Secundū absurdū est q̄ contēnendo illud bonū quod est amplius in maiori bono, cū non sit in eo nisi rō boni, cōtēnit in eo bonū, quia bonū, quare cū rō boni contēni nō possit nisi contēnendo primū & summū bonū, quia omne bonum est aliqua rō primi boni, ergo eligendo minus bonū contēnit primū bonū non solum indirecte sicut qlibet alius peccator q uellet si esset possibile summū bonū, & ēt illud delectabile. Et propterea ne delectationem amittat contēnit summū bonum. Iste uero nō sic, sed absolute non uult sibi illud bonū adesse, & ita neq; bonum simpliciter, quia bonum, sed qa hoc & sic simplr contēnit absolute bonū sim plr nolēs in bono proficere, quod est a bono deficere s̄m Ber. & s̄m glo. ad Phil.3. Ad ea uero q̄ sunt priora extendēs dicit ad futura merita, a qbus si cessaret p̄deret & p̄terita. Secus si ex carnali affectione, qa talis affectio mutat rōnem cōtēptus, qm̄ iste qui præfert minus bonū sine affectione nō cōtēnit nisi bonū, quia bonū, quod nō uult, & ita directe & ex malitia. Ille uero qui ex affectione p̄fert non cōtēnit bonū, quia bonū, quia bene uellet habere maius bonum, tñ propter affectionē præfert minus bonū & contēnit indirecte maius bonū, & sic s̄m exigentiā illius affectionis & libidinis in ea poterit esse contēptus uenialis, hæc ille. Ex hoc ergo collige q̄ qui eque facili ter pōt eligere meliorē ad illam prælationē seu officiū, si solūmodo, iō nō elegit meliorē, quia non uult, q̄ peccat mortaliter in quacunq; electione, [b] si uero iō nō elegit meliorē s̄m iudiciū suæ cōscientię ex aliqua affectione, puta qa est sibi inimicus ille melior uel qa minus idoneus est sibi & beniuolus, & hmōi, & tunc distinguēdum est an electio sit de maiori dignitate, puta Papatu Ep̄atu, & idē de omnibus curam animarū habētibus, & sic peccat mortaliter. ar. c. nihil, de elec. si uero sit de aliis electionibus erit peccatum ueniale, dummodo sit dignus, hoc est non habeat aliquod canonicum impedimētum, his uī̄ cōcordare. Th.6 quol̄ q.6. licet cbicere, qa ibi dictis oportet addere q̄ dicit de exceptione p̄sonarū. Nec obst. quod dr̄ in c. cū nobis olim. c. cū dilecti, & c. cū inter canonicos, & ibi gl. eo. ti. q̄ sufficit sit dignus, quia R. Th. ubi s̄ q̄ ista intelligunī quo ad forum cōtentiosum in quo non reprobaī electio, dūmodo sit dignus. Si aūt elegit indignū in ecclesiasticis, sic est mortale. [c] In tēporalibus uero nō credo mortale, nisi in maioribus dignitatibus, puta dñio, in aliis aūt officiis nō, nisi talis q eligiī q̄ ex eius electione sit secuturū aliquod notabile dānū in illis q bus habet exercere tale officiū, ut quia tabellio. q nescit dictare instrumenta uel iudex qui nescit dare sententiam & hmōi.

22 Verum eligentes incognitū saluent conscientiā. R. Pa. in c. bone memorie, el 2. de postula. prela. 12. notabili, q̄ non [d] per se ibidem qui uult ut plenā habeant notitiā. Limito hoc uel per se, uel per eos, cum quibus conuersatus est. c. scriptum est eodem.

23 Quæ sunt canonica impedimenta. R q̄ reducuntur ad 8. Primum si est malus & malæ uitæ, unde Dio. in epistola ad Demophilum

[a] Primū quod] V. de de materia huius. §.21. q̄ scribo. j. ius patronatus. §.18. quā ēt Abb. in c. constitutis secundo de appella. optime tractat. unde sequē postilla.

[b] In quacūque electione] Pa. in c.1. de maio. & obe. qui allegat Bart. j ost gl. in l. cū quidam, de leg. 2. & vide eūdem Pa. in c. cōstitutis secūdo de appell. Fed. aūt consi. 95. ui detur sentire q̄ eligens minus dignū peccet & probatur p̄ id quod uult Pa. in d. c. 1. ubi dr̄ q̄ in ordinādis consideran. est meritum personæ, nā melior & dignior est promouendus. ho. cū ss. ff. de decurio. Et uide gl. in c. [illegible] t. 8. q. 1. q̄ dicit q̄ monachus melior eligendus est, i a t. de monach. §. si facit autē pro dicto summe hic. ca. cum sit ars artium de æta. & quali. & rō est, ubi maior imminet cura ibi maior idoneitas requiritur. ar. c. cum in cūctis. eo. & d. c. cum sit. Sed cura animarū maior est omniū artiū, ergo &c.

[c] Sic est mortale] Quia nihil sic nocet ecclesiæ quam promotio eorū q indigni sunt & minus habiles ad regimē animarū. Nā quod sit a p[illegible] cile trahitur in exempl[illegible] enim [illegible] li subditorum unde est ex [illegible] tibus [illegible] habet locum illud. Mat. 15. Si cęcus cęco, & hoc Pan. in d. c. nihil. Nam quia prælat[illegible] bēt esse [illegible] pleni. I. d. electionis. cap. [illegible] ptū. e.

[d] Quod nō] Et ex hoc dicit Io. An. q̄ ignota persona nō est eligenda. Ad hoc de cleri. pereg. per toti. & [illegible] obseruatur in romana curia q̄ super idoneitate p̄sonæ [illegible] dem promouendæ recipiantur testes.

lum monachum. Qui nō est grē illuminatus non est iste sacerdos, sed inimicus dolosus delusor suiipsius, & lupus ꝯ dńicum populū pelle ouina armatus, hęc ille, & ex hoc dicit Tho. ubi s. ꝙ existens in peccato mortali est indignus ad prelaturam ecclesiasticam & officium spirituale exequēdum.[a] Secundū si est excōicatus maiori excōicatione. c. cōstitutis. el 1. de appel. Tertium si est excommunicatus minori excō municatione.[b] c. fi. de cleri. excom. mini. Quartum si est suspensus uel interdictus ant interdictum non seruauit. c. 1. de postu. præla. c. cum dilectus, de consuetudi. Quintū si nō est legitime natus ætatis debite, & literaturę conueniētis, ut in c. cum in cunctis, eo. tit. uel habet aliquod de aliis impedimentis circa ordinādum, de quibus uide infra ordo. 3. Sextū si semel propter uitiū personę[c] fuit reprobatus c. super eo. eo. ti. Secus si cassata fuit electio propter uitiosum processum[d] c. innotuit. eo. tit. Septimum si est episcopus, quia non potest eligi ad aliam dignitatem, sed debet postulari. c. fi. de postul. prela. Octauo in aliqua religione non potest eligi expresse non professus in ea cap. nullus. eo. tit. lib. 6. cle. cum rationi. eo. titu. est cle. 2. in episcopum tamen potest eligi nouitius. d. cap. nullus.

24 Vtrum electio de tali habente aliquod prædictorum impedimētorum sit nulla ipso iure. ℞ ꝙ sic excepto in habente primum impedimentum & tertium, quia est cassanda, ut patet in d. c. fin. de cle. excō. mi. & electores sunt priuati ipsa uice electione & suspēsi triennio ab ecclesiasticis beneficiis ipso facto, ut in d. c. cum in cunctis.

25 Qūo debet fieri electio. ℞. ꝙ tres sunt formę a iure nobis traditę, ut in d. c. quia propter. e. tit. & ideo electio quæ non fit ẞm unam ipsarum est nulla ipso iure, ut ibidem.

26 Prima dicitur forma scrutinii in qua requiruntur ista de necessitate, aliter eēt nulla electio. Primum ꝙ omnes qui debent esse & uolunt cōgregentur præsentialiter simul.[e] Secundum ꝙ ab ipsis assumātur[f] tres de collegio & deputentur ad seruādam uota omniū de collegio, & nō sint nec plures nec pauciores, ẞm cōmunē opi. Posset tñ teneri opi. Vincen. & Tancre. in d. c. quia propter, qñ in collegio essent pauci ꝙ sufficerent duo, & qñ non essēt nisi duo sufficeret unus uocatis testibus ẞm Inno. & placet Pan. in d. quia pp, tenent ēt aliqui ꝙ si prædicti tres nō essent de collegio eligentium, non esset inualida

a Exequendum] Idem tenet Inn. in c. fi. de cle. excō. minis. ratio quia excōicatus minori priuatus est participio sacramentorum & iste est excōicatus minori ergo &c. facit. c. fi. de cohabi. cle. & mulie. limitat hoc Pa. ibidem hoc esse uerū in peccato graui, secus in leui, per tex cum glo. in c sicut, de iureiu. Et c. Archidiaconū. 85. di. rationem autem assignat qa inuolatus ī peccato minori seu leui de facili surgit, non sic est in excōicato minori excōicatione, qa illud est uinculū [illegible] ab ecclesia, & requirit absolutio. Ego aūt dico, ꝙ qui est in peccato mortali, simplr est indignus, ui de s. correctio prælatorū. §. 4.

b Minori excōicatione] Excōicatio minor reddit inhabilē ad beneficiū cōsequendum, adeo ꝙ ipsa electio per [illegible] iudicatur ma [illegible] spirituale, de eo facta non ualet, ẞm Inn. [illegible] dignitas clerica [illegible] qui pōt, [illegible] prius ipsū [illegible] & ab [illegible] nō est [illegible] pce [illegible] postli. & [illegible] prohibitio [illegible] alicuius [illegible] Prohibi- [illegible] p [illegible] peruenit [illegible] actū. l. [illegible] de spōs. [illegible] uitiū [illegible]

c [illegible] V. pa [illegible] crimē uel defectus natalium, uel ꝙ [illegible] atus &c. Et ratio est, quia uitiū con [illegible] signat, & notat ipsam, & sequit [illegible] profum. 1. q. 1. cito turpe.

d Processum] Puta quia in electione non fuit seruata forma, de qua infra uel electores erant excommunicati, uel suspensi.

e Præsentialiter simul] & sic sufficit ꝙ consensus eligentium singulariter præstetur, puta si quilibet consentiret in camera sua, oportet ergo ꝙ collegialiter cōsentiāt cap. in genesi. e. gl. in c. 1. de re. eccl. non ali. in 6. Nec illud est speciale in electione, ut ibi sentit gl. sed generale & regulare in oībus explicandis per uniuersitatem. ẞm Pan. in c. cū omnes. de cōst. facit quod no. gl. in l. si tibi. ff. ꝓcurat. uni. no. ꝑ hoc ēt nō est intelligendū ꝙ ꝓsentia sit de substātia, quia contemptus aliquorum nō inducit nullitatē electionis, ut c. sicut. c. bone, & c. ecclesia secundo eo. Est ergo talis præsentia solū de iustitia quia retractabitur electio non uocatis prosequentibus contemptum. bene uerum ē ꝙ ad ualiditatem electionis requirūtur duæ partes uocādorū, alias nō consistit ibi uniuersitas, & ualebit quicquid disponit ibi maior pars, de quo tñ uide s. §. 16. Adde ēt ꝙ nō ualeret statutum Epi inducens nullitatē pp defectū aliquorū non uocatorū, ut no. Io. An. in addi. Spec. ē. 1. col. quia nō pōt statutū immutare formā. d. c. quia pp. argu. cle. ne romani. eo. ti. ubi patet ꝙ constitutio inferioris non pōt immutare in aliquo nec detrahere constitutioni superioris.

f Assumantur] Quia non debent se ingerere, alias

 redde-

electio, sed communis opi. tenet ꝙ oportet sint de collegio, aliter sit nulla & conuenit magis literæ. Tertium ꝙ isti tres exquirant uota singulorū in secreto [a] s. ab aliis de collegio, quia bñ possent esse alii testes qui nō sunt de collegio,[b] dummodo nō sint tales qui possent timorem incurrere eligentib. quia tunc possent refutari, sicut & scrutatores si tales essent uel aliquis ipsorum & esset iusta cā appellādi, ſm Pa. in d. c. quia propter. Quartum ꝙ ista inquisitio fiat sigillatim [c] non bini uel trini sunt uocandi. Quintum ꝙ uota omnium exquirantur, quia si unus contemneretur non ualeret.[d] Sextum ꝙ scribant[e] uel per seipsos uel per tabellionem uota omnium. Septimū ꝙ mox postquam fuerint in scriptis redacta uota omnium publicentur in communi, ibi dicit gl. mox. s. incontinenti nullo actu cōtrario intermisso post uota scrutata & scripta & uno contextu. Octauum ꝙ facta publicatione fiat collatio numeri ad numerum meriti & zeli ad meritum & zelum. Nonum ꝙ facta collatione fiat electio per unum de capitulo nomine capituli & per uerba singularis numeri, ut in c. sicut. eo. ti.[f] li. 6. dicat sic. Ego N. nomine meo & omnium uestrum qui mecum in ipsum consensistis eligo N. in episcopum &c. uel si ipse eligens non consensit dicat nomine omnium uestrū qui in ipsum &c. Decimum quod electio fiat de eo in quē maior & sanior pars totius capituli consensit, & sanior pars præsumitur semper maior pars.[g] c. dudum. 1. eo. ti. & in cap. ecclesia uestra a. eo. titu. dicitur ubi maior esse numerus, zelus maior præsumitur. Vndecimum ꝙ dicta electio solenniter & publice denuncietur. Duodecimum ꝙ seruetur ordo omnium pdictorū successiue, sicut enumeraui. Aliter si præposteretur nihil ualet. Addūt aliqui multa alia q̄ dñt fore de substantia huius formæ, sed cōmuniter non tenetur nisi de supradictis. Ex quibus patet ꝙ difficilis est ista forma in qua multi & docti deficiunt ignorantes practicam, ut dicit glo. in c. cum expediat li. 6. eod. titu. Dico etiam ꝙ est periculosa religiosis & illis qui uiuunt simul, quia cū intelligunt aliquos non dedisse uoces modo quo uoluissent, concipiunt aliquas passiones & sepissime eligentes aliquo humano respectu nō eligunt secundum iudicium conscientiæ. Vnde text. in c. ubi periculum in §. cæterum de elec. lib. 6. dicit cum arbitrium uel inordinatus captiuat effectus uel ad certum aliquid obligationis cuiusque necessitas adicit cessat electio dum libertas adimitur eligendi, hoc ibi. & propterea est alia forma securior & expeditior quæ sequitur.

27 Secunda forma dicitur forma compromissi ut d. c. quia propter, scilicet committē do aliquibus uiris idoneis potestate eligendi. Ista autem commissio siue istud compromissum potest fieri dupliciter. Primo limitate. s. ut compromissarii teneantur eligere illum in quem maior pars totius capituli scrutatis uotis omnium de capitulo sigillatim & secrete ab ipsis consenserit, & ista est forma de qua in c. cum dilecti. e. ti. & in c. cum expediat. e. ti. li. 6. & ista ē melior oib. [illegible] electores ñ abdicāt a se ptātē nominationis [illegible] ad istā formā ñ reqrit de necessitate nisi primo ꝙ cōpromittētes sint simul cōgregati & oēs q̄ dēnt & uolūt īteresse. ſm ꝙ cōpromittāt ī unū uel duos tres, aut quot uolūt siue sit de collegio uel ñ, dummō sint clerici nō [illegible]

a In secreto] Vt scilicet quisque liberius possit dicere uotum suum.

b De collegio] Dicit tamē Hosti. hoc non esse tutum, quia uerba. d. c. quia propter, nō patiuntur, quod etiam uidetur placere Io. An. qui dicit se pluries obseruari fecisse, ut quem admodum scrutandi debent esse i secreto. ita & testes & ecōtra. Tu uero dic hoc esse uerum in causa non ponderosa, secus in causa graui, ut in causa hæresis. tex. est nota. in ca. officium. de hæret. li. 6. possūt ergo assumi duo testes, ne ille testis examinatus possit delirare.

c Sigillatim] Debet ergo singulariter uocari, ut obseruatur in testibus, qui non debent plures commisceri in examinatione, alias non ualeret depositio, ut in c. uenerabili, & ī c. cum causam, de testi.

d Non ualeret] Intellige si est præsens, uel unus ex scrutatoribus emitteretur ex uocatis, secus si aliquis esset contemptus quia nō reddit electionem nullam, ut dictum est s.

Scribant] Et patet in text. ibi in scriptis redacta. Et licet tex. non faciat mentionē de tabellione, nec qualis debeat esse talis scriptura, tamē dicit Io. And. ꝙ nō refert an sit publica, uel priuata, cum text. loquatur indistincte.

f In c. sicut eo. ti.] Et uide ibi gl. ibidē, q̄ dicit sufficere ut sine mandato alius eligat uoce capituli, quia capitulum tenendo uidetur habere ratum, cum tractetur de actu compatibili, ut ecclesiæ prouideatur de pastore.

Semper maior pars]

ci.[a] cap. contingit. de arbit. Tertium q compromissarius uel compromissarii scrutentur uota singulorum secrete & sigillatim. Quartum q eligat illum in quē maior pars totius capituli consensit dicendo. Ego enim compromissarius de consensu & uoluntate compromissariorū meorum si habet alios uirtute cōpromissi in nos facti eligo in episcopum. N. in quem maior pars totius capituli consensit. Et si in prima scrutatione non consensit maior pars totius capituli replicare[b] debet & tam in ista quam in prima forma scrutinii donec consentiant in aliquem c. cum terra. e. & si dubitaret aliquis de fraude compromissarii possent eligentes qlibet ipsorum sigillatim facere fieri tres uel duas cedulas in quarum qualibet esset scriptum nomen alicuius qui est in opinione eligendi, & ipsis acceptis a compromissario ponat unam de prædictis cedulis in qua sit scriptum nomen illius quem uult nominare in aliqua scatula quæ sit coram compromissario, quibus a quolibet sic positis tunc compromissarius corā omnibus extrahat omnes dictas cedulas, & postea eligat illum in quem maior pars totius capituli consensit, & sic compromissarius non poterit scire quis dedit uocē isti uel illi, nec fraudem facere. Et ad seruandam istam formam sicut & primum sufficit q maior pars totius capituli consentiat secūdum Lapum, quem sequitur Gemi. in d.c. cum expediat, quia nulli fit præiudicium, cum quilibet nominet quem uult. Fit secūdo compromissum simpliciter scilicet ut compromissarii eligant quem uolunt, & isto modo non potestfieri nisi omnes consentiant, alias uno contradicente[c] non ualeret q si omnes consentiunt non requiritur nisi ut eligāt sic. Ego N. compromissarius de consensu compromissariorum meorum uirtute cōpromissi ī nos facti eligo ī epm.[d] N. & si prædicti non elegerunt uel maior pars ipsorum elegerit indignum scienter. electio deuoluitur ad capitulū quod in eos compromisit.

Communis opinio. Moder. ut refert Panor. in ca. ecclesia, secundo super glo. fi. est q ad hoc ut talis electio ualeat, necesse est q sit facta a maiori & saniori parte. Et hoc propter copulatiuam, ut in d.c. quia propter, sic distinguit secundum Io. An. q cum quæritur quæ electio præualeat an facta a saniori parte, a maiori parte re spectu numeri tantum, dic q aut numerus multum excedit, & tunc numerus præfertur autoritati & merito, & ēt zelo d. c. si quādo. eo. in 6. aut numerus non multum excedit. Et tunc si autoritas & meritum alterius partis nō multum excedunt, debet præferri numerus, quia non est curandū de illo modico excessu, ut ex hoc numerus confundatur. c. & si quæstiones, de symo. Sed si meritum & autoritas in multū excedunt numerum autem in [illegible] excedit, ut prædixi, tūc electio maioris partis nō debet confirmari, quia illa pars non est sanior: ut probatur in d. c. ecclesia [illegible]. Et adde q sanioritas consistit in autoritate zelo & merito, autoritas autem consideratur in dignitate eligentium, & in prouectiori ætate, & in [illegible] institutione & in maioribus ordinibus, [illegible] ecclesia. & c. dudum primo. & K. in genesi. eo. [illegible] præcellentes autem in prædictis habent uoces [illegible] zelus consistit in animo quia scilicet in [illegible] elegerunt, an propter consanguinitatem [illegible], aut ex corruptela seu precibus, uel ex [illegible] ipsius electi. Et cum zelus consistat in [illegible] probari per coniecturas. l. dolum. C. [illegible] Dicit tamen Inn. in d.c. dudum q non est [illegible] curandum de bono zelo, dummodo non [illegible] zelus. Dicit etiam q sanioritas consi[illegible] in operatione, igitur illa pars quæ eligit melio rem uidetur sanior. Meritum uero concernit ipsos electos, & consistit in moribus & uita, & idem potest dici de eligentibus.

a Non laici] Ratio quia cum ista sit res spiritualis non potest compromitti in laicum, laicus nedum super iure spūali phibetur iudicare, ut ī c. 2. d iud. sed ēt arbitrari non pt, ut d. c. contingit, uñ laicus non pt esse delegatus in cā spūali nisi delegatio sibi fieret p papā, ut no. in c. 2. nec per uiā recōuentionis de spūalib. cognoscere pt, ut no. i c. 1. de mu. peti. Nec ut arbiter iudicare pt, ut d. c. contingit, imo nec pt esse arbitrator seu amicabilis cōpositor super re spūali sm Pa. in d. c. cōtingit, quia tex. loqtur generaliter imo nec ips posset hoc dispēsare, ut ibi per eum.

b Replicare debet] Add quod aut prima electio ē notorie nulla, & electores si sunt priuati præeligēdi, puta qa elegerunt ignorāter indignū, & phr ppria autoritate, ad secūdam electionē transire, qa ex quo electio ē notorie nulla nō oportet expectare ut reprobet a supiore, ut i cōstitutis d app. & no. ī c. auditis. e. & ī c. iter dilectos, de excel. pla. Sed si electio esset iniusta uel saltē hēret colorē ualiditatis uel electores essent priuati, tūc nō ē licitū trāsire ad scdam electionē p iura allegata ī gl. d. c. cū terra, & uide qđ legit & no. i c. ppetuæ. e. ti. li. 6.

c Alias uno ɔdicente] Nō ualeret electio facta a maiori parte compromissariorum, ad instar arbitrorū, ut in l. si in tres ff. de arb. & c. fin. de re iudi. hæc est cōtor sniā. in d. c. cum dilecti. ex quo not. quod cum aliqui eliguntur simpliciter ad aliquod officiū exercēdum tenet quicquid facit maior pars minori parte præsente & contradicente.

d Eligo in episcopū] Nulla forma substantialis est necessaria

28 Tertia forma dicitur forma communis inspirationis. Ad istam formam requiritur primo q omnes conueniant in unam personam, q a si unus non conueniret non esset per inspirationem.[a] 2. quod fuerit facta sine uicio symoniæ uel alicuius tractatus specialis in quo nominetur certa persona, sed tractatus generalis pro bono prælato in genere bene conceditur[b] secundum Io. And. sed non specialis, quia sic esset persuasio non inspiratio.

29 Vtrum supradictæ formæ sint seruandæ in omni electione. R. Pa. in d.c. quia propter quod non, sed solum habent locum in electionibus episcoporum & aliorum prælatorum ecclesiarum collegiatarum qui habent generalem iurisdictionem quod patet per ca. ne pro defectu eo, ubi prælatos appellat cathedralium & regularium[c] ecclesiarum, in electionibus autem aliorum beneficiorum a supradictis sufficiunt singulares consensus illorum de capitulo dummodo præstetur in cap. nec est necesse seruare aliquam formam istarum, sed electus simpliciter a maiori parte & saniori habebit ius ut in gl. c. si cui. eo. li. 6.

30 Vtrum electus teneatur cõsentire. R. Ge. in ca. si electio. eo. lib. 6. refert Archi. dicentem q sic. alias peccat mortaliter, si putat se dignum ad prælaturam & illam sibi oblatam non acceptam. 8. q. 1. in scripturis[d] quod credit uerum Io. An. qñ non est æque idoneus per quem illi ecclesiæ possit consuli. Ego uero dico cum Ri. in 4. quol. qõ. 21. q in tribus casibus tenetur cõsentire sub pœna mortalis peccati. Primo quando a superiore per obedientiam cogeretur. de renun. cap. nisi cum pridẽ. Secundo quando secundum iudicium suæ conscientiæ uidetur sibi uerisimiliter q non est qui uelit & possit salutem animarum procurare quam ipse posset & ex hoc uidet probabiliter ecclesiæ imminere notabile dispẽdium & periculum nisi assentiat. d. c. in scripturis & c. olim eadem causa. 2. q. Fallit hoc in irreligioso qui se consentiret electioni de se factæ extra suum monasterium sine licentia sui superioris petita & obtenta, ipso iure electio esset nulla quam licentiam solus prelatus sine consensu capituli sui potest dare. c. si religiosus de elec. lib. 6. Similiter fallit in prædicatoribus minoribus & aliis mendicantibus qui etiam de licentia suorum prælatorũ, electioni, postulationi, prouisioni, seu uocationi, extra administrationem sui ordinis ĩ discordia celebrare cõsentire non possunt, aliter est irritum & inane. ca. quorundam eod. lib. 6. Tertio peccat mortaliter quãdo per uiam illicitam refugit, puta abscindendo se, nisi ex speciali instinctu spiritussancti. Si autem non cogitur per obediẽtiam nec imminet probabile periculum ecclesiæ si refugit propter pigritiam per uiam licitam peccat uenialiter. Si uero per humilitatem reputãs se indignum sic meretur.

31 Infra quod tempus tenetur consentire electus. R. infra mensem[d] a die præsentationis electionis, aliter est nulla ipso iure nisi superioris[f] requiratur assensus. cap.

necessaria in isto modo eligendi, sed solũ est subsidiaria, per d. cap. quia propter, ĩ uer, saltem. Adde etiam q electores possent simpliciter cõpromittere in aliquos, ut quem eligent ipsum teneantur habere in prelatum ut ibi per Pa. & hoc eligentes præsentialiter & collegialiter cõsentiunt, ut supra. §. 26. Adde etiam q in forma immediate præcedenti oportet q sit maior & sanior pars quæ cõsentiat in aliquẽ, alias non ualeret per d. c. quia propter, ut ibi per Pa.

a Per inspirationem] Et ita tenent cõiter doct. in d. c. quia propter. Et facit in ar. tex. in ca. non est nouum. 8. q. 1.

b Bene conceditur] Puta si unus diceret rogemus Deũ pro bono prælato uel hortãdo eos ad electionem prælati. Et q fiat absque uicio datur hic pro forma. Et uide ibi per Pa. qui dicit q ideo dicitũr ibi quasi q a qñ nõ apparet uere de inspiratione diuina, tunc dicit quasi inspiratio.

c Et regulariũ] prædictæ formæ sunt seruãdæ in electio-nibus ... & a... Et iudicio... in omnib... electionib... ... sec aliq... iudici... rum ... re sicut ... tur ex Pa. ... cap. q... pter, ... cundiam ... lia.

d C. in scriptu ris] ... ibi glo. ... c. cum ... questio ... Augu. ... figura ... lens ... semen ... sui uno ... scalc... spui ... faciem, qui ... go ... scitare ... fratri Christo præmortuo ab ecclesia ... debet hic ni ibi.

e Infra mensem] ... autem ... præ... citius ... ut ibi, & ... præsenta... non debet ... cere electio ... per glo. in d. c. quam fit.

f Nisi superio ris] Hoc ... tur propter ... ligiosos ... celeritate ... bent petere licentiam a suo superiore, quæ celeritas ... canda erit ar... bitrio boni ... ri. ... de ... oblig. l. ... nus §. ... & ... apost... ... in d. cap. quam fit.

Consensus

quā sit de elec.lib.6. Quid si electio tenuit de iure naturali puta quia interuenit cōsensus eligentiū [a] sed non tenuit de iure, qa omissa fuerunt substantialia iuris. ℞. secundum Inno. quem sequuntur communiter docto. in capitu. quòd sicut de elec. Et ibi Abb. in uer. ulterius quòd electus si est confirmatus est uerus prælatus, & non tenetur resignare.

ELEEMOSINA secundū sanctum Boñ. in 3. dist. 15. parte secunda articu. 1. q. 4. accipitur communissime secundum quod comprehendit omne opus misericordiæ impensum siue proximo siue sibi iuxta illud ecclesiastici. 30. Miserere animæ tuæ. Communiter secundum quod importat oē pietatis opus impensum proximo corporale siue spirituale. proprie uero secundum quod importat opus pietatis impensum proximo ad releuandam indigētiam corporalem, & dicitur ab oleo quod est uerbū græcum, quod idem est quod misereor, cuius imperatiuus est eleyson idest miserere, a quo eleos id est misericordia, & ideo debet dici eleemosyna. non elea uel elia.

1 Vtrum eleemosyna cadat sub præcepto. ℞. ſm Ric. in 4. distin. 15. ar. 2. qō. 2. quòd sic sub pcepto legis naturæ primæ Io. 2. qui habuerit [b] substantiam huius mundi & uiderit fratrem suum necessitatem habere & clauserit uiscera sua ab eo, quomodo charitas dei manet in eo, & legis diuinæ Mat. 25. Esuriui & non dedistis mihi manducare, & legis canonicæ. 86. dist. non satis [b] & 7. q. 1. omnes, sed quia præceptum est affirmatiuum nō obligat nisi pro loco & tempore, & ideo consideranda est facultas habentis & inopia indigentis, si enim homo habet aliquid quod non sit necessarium sustentationi suæ naturæ, [d] nec illorum quibus tenetur prouidere, sicut sunt uxor, filii, serui ancillæ, pater, & huiusmodi, & sit tanta necessitas q immineant signa probabilia extreme necessitatis [e] in paupere, tunc tenetur de præcepto. Si uero habet aliquid superfluum nō solum sustentationi naturæ, sed etiam conuenientiæ sui status, tenetur de illo facere eleemosynam, etiam si non inuenirentur tales qui essent necessitate præstricta. Et si plures occurrerēt quibus omnibus non posset subuenire, tenetur cæteris paribus illi qui magis indiget. Si uero non habet ultra conuenientiam sui status, nec est qui sit in extrema necessitate, non tenetur de præcepto. concor. Tho. 2. 2. q. 32. ar. 5.

2 Quis debet præponi in eleemosyna. ℞. q ipsemet, deinde sui, deinde noti, demum boni, deinde extranei de quo uide textum pulchrū in cap. non satis. 86. distinct. & text. cum gloss. in capitu. quiescamus. 41. distinct. quæ quidem iura intellige cæteris paribus ut dictum est, qa posset esse extraneus in tam arta necessitate quòd deberet præponi noto & coniuncto, qui non est in tali, sed pater malus [f] debet præponi cuicunque bono inequali necessitate propter præceptum Dei.

3 Vtrum deputatus executor ad distribuendum certa bona pauperibus possit distri

potentis & pigros ad subueniendu, & pauperem indigentem cibo & potu. & aliis uite necessariis nec sib. posse sat. facere. Non. n. expectanda est ultima necessitas, quia tūc iuuari nō posset natura fame vl siti cōsumpta. Idē Pa. in c. si uero, de iureiur. qui allegat hanc opi. Tho. Et sequit idem Nico. de Ly. super illud uerbum. Lucæ 6. omni petēti te tribue. Vide tu perpulchre Pa. in cap. 1. de emptio. & uēdi. q dicit q clerici possunt compelli per excōicationē, ut sint eleemosynarii, & charitatiui iuxta facultates & taliter n̄ facientes peccant, cū facultates ecclesiæ sint ad hoc pricipaliter ordinate. 12. qōe. 1. uidentes, & 16. qōe. c. fina. Et c. de monachis. de præbend. habes infra. §. penult. layci uero similiter possunt compelli quando instat necessitas cap. pasce. Et 83. di. capitulo 1. & 2. & hoc casu eleemosyna est in præcepto d. capitulo sicut. Et not. in capi. inter opera, de spōsa alias nō.
f Pater malus] Siue sit infidelis siue hæreticus, & hoc respectu

spectu necessariorum secus respectu dilectionis, & uide glo. in c. 1. 30. dist.

b Possit distribuere] Alex. in l. si is qui bonis, ff. de uulg. & pub. refert ibidem Pau. de Cast. dicentem q̃ exequutor testi põt in ꝓprios filios spurios distribuer si sũt pauperes. Add Bal. consi. 75. 3. lib. Et quod voluit Anch. cõsi. 437. Calde. uerũ cõsi. 31. tenuit cõtrariũ ẽt de filiis ꝓpriis, sed consilio 39. de testa. tenuit q̃ sic, si sunt summe pauperes.

b §. si tibi centũ] Dicitur ibi si dedero tibi centũ ut ea titio dones, & tu ĩ usus tuos cõsumpseris, & furti & mãdati teneris. Sed si dedero ut ea cui uelles dares mãdati, tãtũmodo teneris & Bart. ibi hoc dicit Bal. autem ĩ l. si is. C. de fur. quærit si quis alicui tradidit pecuniam, & dicit da cuius ve rum possit ꝓ se retinere dicit qõnẽ de iudi. per d. §. & dicit facere quæ not. in ca. cũ tibi. de testa. Ad de Bal. in l. ordo 2. columna C. de excu. rei iudica. ubi quęrir, data est potestas creditori, ut possit uẽdere cui uelit. Nunquid possit uendere sibiipsi? Et uĩ q̃ sic ꝑ l. fistulas. §. fundum. ff. de contrahenda emptio. contrarium decidit per d. §. si tibi cẽtum, non obstat cõtrarium, quia aliud est sibi emere aliud sibi soluere. l. non licet. C. de contrahenda emptione. Ex his nota q̃ d. §. si tibi centum, uenit potius ad limitationem conclusionis. Quia licet possit quis distribuere, ut executor bona pauperibus cõsanguineis non tñ sibiipsi. Adde quod not. Bart. in l. ab omnibus. §. si titio. de legat. primo ubi inducit illum. §. ad plures quæstiones, uide ibi.

c §. penulti. In uer. conuertendum] & allegat Hostien. de peni. & remis. §. quibus & qualiter. penult. char. uer. quid in facientibus eleemosynam.

buere [a] inter suos cõsanguineos. ℞. Pa. in c. 1. de cohabi. cle. & muli. q̃ sic, nam clericus põt in pauperes consanguineos de rebus ecclesiæ dare qui est distributor, ut in d. c. 1. & 16. q. 1. c. fi. sic & præfatus ar. in l. si mandauero. §. si tibi centum. [b] ff. mandati. Sibi aũt non põt distribuere, ut in d. §. si tibi centum.

4 Vtrũ ei q põt laborare sit danda eleemosyna. ℞. q̃ nõ, ar. §. 1. 82. di 2. c. Eps, quod uerũ intellige qñ per laborẽ sibi põt ꝓuidere, & sic limita. l. unicã. C. de mendi. uali. de quo s̃. Colonus.

5 Vtrum sit danda peccatoribus. ℞. q̃ sic, ut in d. c. quiescamus. & 1. q. 2. quãpio, nisi qñ propter securitatem cibi negligeret iustitiam, quia tunc subtrahendus est. 5. q. 5. non omnis. concor. Thom. in 4. dist. 15.

6 Quis põt facere eleemosynã. ℞. q̃ quilibet qui põt donare, de quibus dictum est s̃. Donatio primo, & ẽt aliqui qui nõ possunt donare filii, & hmõi, qui sunt in ꝓtãte alterius, ut serui, qui quatuor casibus possunt facere eleemosynam. Primus existenti in magna necessitate pñt facere eleemosynam qñ nõ est tempus ut possint habere recursum ad superiorẽ, ut no. Pa. in c. si q̃s de furtis, & no. glo. in c. non dicatis. 12. q. 1. Secundus quãdo ꝑdicti de licentia suorũ superiorũ peregrinantur uel sunt in scolis, quia possunt facere eleemosynas quas alii honeste peregrini & scolares cõmuniter faciũt, ar. l. ult. C. ad maced. & l. si lõgius. ff. de iudi. & l. 2. ff. de iur. omn. iudi. & c. præterea de offi. deleg. Facit gl. in cle. 2. §. pe. [c] de uita & ho. cle. Tertius qñ uident aliquẽ in extrema necessitate ẽt cõtra superiorum prohibitionẽ [d] possunt ei eleemosynã [e] dare, quia tunc omnia sunt cõmunia iure diuino, immo tenentur secundum Ricard. ubi supra quæstio. 6. & glos. 12. quęstio. 1. in c. non dicatis. Quartus possunt de uoluntate expressa uel præsumpta, [f] ut puta quia habẽt administrationem a suis superioribus commissam. ar. ff. de donat. l. filiusfamilias. §. primo.

d Prohibitionem] Quia magis tenentur obedire Deo quam hominibus. Et addit gl. in d. § pe. q̃ monachus potest etiam aliquid minimum dare absente abbate, cessante extrema necessitate.

e Eleemosynam dare] Allegat Ioan. And. in d. glo. quod habetur in c. ex parte de accusa. ubi monachus accusans abbatẽ habere expensas necessarias, sed et ĩ hoc casu, qa ex cãtis necessaria. Idẽ de uxore accusante maritum ex cõsãguinitate.

f Expressa uel presumpta] Ri. in 4. dist. 15. ar. 2. q. 6. de uxore & aliis loquẽs sic formaliter dicit. Ordo naturalis exigit ut inferiora a superioribus regulentur. Et ideo illi qui sũt sub aliena potestate constituti, de eis in quibus aliis subiiciuntur ordinare nõ debẽt aliter q̃ eis fuerint a superioribus commissum. Et qa nullus a deo alius ẽ subditus quãtum ad interiores intellectus & uolitatis actus nisi soli Deo, Ideo de illis bonis orãdo & corde dimittendo omnibus eleemosynam facere licet. Sed qa monachus proprium nõ habet, ideo de bonis exterioribus nõ potest eleemosynam facere sine licentia abbatis expressa uel probabiliter præsumpta, nisi dispensatio aliquorum bonorum monasterii sibi sit ab abbate commissa. Tunc enim de illis potest facere eleemosynas moderatas & rationales secundum proportionem bonorum, quæ sunt sibi ad dispensandum commissa. Quia etiam uir est administrator bonorum tanquam caput mulieris, ideo non debet mulier dare eleemosynam sine consensu uiri expresso uel præsumpto, exceptis communibus eleemosynis & paruis, per comparationem ad diuitias eorum. Sed si præter dotem quæ ordinatur ad sustinenda onera matrimonii habeat res alias, uel ex proprio lucro,

7 Quid de uxore [a] nunquid poteſt. Reſpond. ꝙ ſi habet dona parafernalia nulli dubium eſt ꝙ poteſt, quia ſua ſunt, [b] de quibus dic ut infra parafernalia. Si uero nihil habet præter dotem nõ pt facere eleemoſynã. 33.q. 5. ꝙ dona. niſi in 8. caſibus. primus, ſecundus, tertius, & quartus, ſunt de quibus.s̄ in præcedenti dixi, ꝙ filii poſſunt. Quintus ſi conſuetudo loci ita habet, ꝙ uxores de pane & uino, & hmõi faciãt eleemoſynas, qa cõſuetudo dat iuriſdictionem, & licet uiri aliqñ prohibeant debet ſibi formare conſcientiã ẜm Rod. & Ia. de lau. in ſumma, q ideo faciunt ne nimis dẽt ſed temperate. [c] Sextus quãdo utiliter gerit negotiũ uiri, puta qa uidet uirum crudelẽ & ſceleratũ, & ut Deus ſuſpendat iram uel eum illuminet dat moderatas eleemoſynas occulte, ẜm Ro. Nã pp eleemoſynas Deus ſuſpẽdit flagella, ut 16.q.1. reuertimini, & ideo bene facit mulier dando eleemoſynas occulte ſine ſcandalo uiri, ut Deus eum adiuuet. Facit l. ſoluendo. ff. de nego. geſt. cum ſi. & melius exemplum abigail primi Re. 25. quæ liberauit uirum a morte propter panes datos Dauid contra uoluntatem uiri ſui. Septimus ſi uir aſſignauit ſibi certum quid pro uictu & ipſa abſtinet, ut inde eleemoſynam faciat quia ſuum uidetur. Octauus ſi mulier eſt lucroſa, puta quia exhibita gubernatione domus & familiæ lucratur ex operibus ſuis, nec intelligo deducendas expenſas uictus quia uir tenetur eam alimentare propter dotem, ut dictum eſt ſupra Dos, & etiam propter obſequia ab uxore exhibita, de hoc tamen, uide infra Vxor. §.2. & quod poſſit de lucro facere eleemoſynam, tenet ſanctus Tho. 2.2. qõ. 33. ar.4. ad ſecundum. & Ricar. in 4. diſtin. 15. ar. 2. qõ. 6. circa finem corporis, & cõmuniter ſummiſte ſequuntur hoc cum theologis, ut Iaco. de lau. in ſumma. Diſtingue tamen ſic, ꝙ aut lucrum eſt neceſſariũ ſuſtentationi ſuæ & uiri, & ſic non poteſt facere eleemſoynam, quia magis tenetur ſibi & uiro quam alteri. Si vero lucrum ſuperabundat, ſic poteſt, & idẽ dic de parafernalibus, Vide infra Vxor. §.2.

8 De quibus debet uel poteſt fieri eleemoſyna Reſpon. vt colligitur ex canoniſtis. 1. qõ.1. in ca. non eſt putanda, & 14. qõ.5. in princip. & in gloſ. cum multis. c. ſequen. & per theologos. in 4. diſtinc. 15. quod poteſt fieri de omni re, quæ eſt propria ipſius dantis, & quæ nõ eſt obligata reſtitutioni alicui certe perſonæ, ſiue licite ſit acquiſita, ſiue turpiter. Quãdo autem ſit reſtitutioni obligata. Vide infra Reſtitutio primo & uſura & in multis aliis titn. Limita etiam in rebus propriis, ſecundum Ricard. ubi ſupra quęſtio.5. dummodo non ſint neceſſaria ad ſuſtentationem naturæ ſuæ & ſuorum, quia ordine charitatis magis debet ſe diligere, quam alium, niſi eſſet talis perſona, de cuius morte immineret notabile nocumentum reipublicæ & profectui animarum, quia tunc eſſet perfectionis non neceſſitatis de tali dare eleemoſynam. [d]

ero, uel p aliũ licitum modũ. Tunc.n. de illis irrequiſito aſſenſu mariti pt facere eleemoſynas moderatas. Filii & fami. ꝓprias portiones non habent ſicut nec ſerui, ut de nec poſſint facere eleemoſynas niſi in caſu qui placitũ probabiliter eẽt dñis & in caſu extremæ neceſſitatis. concor. per oĩa. S. Thom. 2.2.q.32.ar.8.

a Quid de uxore] Pan. in c. ſi quis, de fur. allegat Hoſti. de pe. & remiſ. §. quibus, & qualiter, uer. qd de facientibus, ꝙ aut uxor ultra dotẽ hẽt alia bona. Et tũc de eis põt facere eleemoſynã, qa de illis maritus non põt ſe intromittere ꝯdicente uxore. l. hac lege. C. de pa. conuen. [illegible] tus. C. de [illegible]. aut nõ habet alia bona ultra dotẽ, & tunc ꝯdicente marito non põt facere eleemoſynã, quia dñium rei dotalis quo ad fructus ptinet ad maritũ conſtante matrimonio. l. doce ancillam. C. de rei [illegible]. ſed ſi marito non contradicit põt facere eleemoſynã [illegible] tia de [illegible] mari- [illegible] maritus

b Quia ſua ſũt] Imo etiam cõtradicente, per l. hac l. C. de pac. conueu.

c Sed tẽperate] vel hoc modo, ſi maritus eius adeſſet, hoc idẽ faceret, quãdo eſt negligens.

d Dare eleemoſynam] Si uero aliquis hẽt neceſſariũ. ſ. ſine quo uita non põt cõueniẽter trãſigi ẜm ſtatũ uel conditionẽ proprie pſonæ, uel ſuorũ, quorũ ſibi cura incũbit, & dat eleemoſynã tũc laudabiliter facit, licet nõ cadat ſub ꝑcepto niſi ut ſupradictũ eſt. §. 1. Sed utrũ eleemoſyna ſit abundanter dãda. Rñd. Tho. 2.2.q.32. ꝙ abũdãtia eleemoſyne põt dupľr conſiderari. Primo ex parte dantis. ſ. cũ quis dat ꝙ eſt multum ẜm ꝓportionẽ ſuę facultatis, & ſic laudabile & abundanter dare. Thobie 4. ſi multum tibi fuerit. Et Lucæ 21. Laudauit dominus uiduam, quia dedit duos obolos. Secundo poteſt conſiderari ex parte eius cui datur, & ſic eſt abundans dupliciter. Vno mõ ꝙ ſuppleat ſufficienter eius indigentiã, & ſic laudabile ẽ abũdãter tribuere. Alio

Alio modo ut abundet ad superfluitatē, & hoc nō est laudabile, sed est melius pluribus indigentibus elargiri. In hoc etiā cōsiderandum est ꝙ quidam egētes delicatioribus cibis & uestibus indigēt quam alii, hęc Thomas.

a Cap. nullus.] Ibi enim no. ꝙ ubi desideratur cōsensus unus in fauorem alterius si non uult consentire sine cā legitima, potest haberi recursus ad superiorem, ut superior ipse det licentiā uel cōsensum, aut compellat illum ad consentiendum. Exemplū statuto cauet quod nullus contrahat matrimoniū cū minore 25. annis sine consensu duorū agnatorum puelle. Si enim agnati requisiti sine causa denegāt præstare cōsensum potest adiri superior, ut ipse det licētiā causa cognita, uel ꝙ cōpellat cognatos ad cōsentiendum. Et dicit Pan. in d. c. nullus, quod alias sic consuluit. Et uide qđ not. glo. & Gemi. in c. Christo sancto. l. distin. circa medium, facit quod no. Ioan. Andr. in nouel. in cap. cum ex eo super uer. possit, de

9 Quot sunt genera eleemosynarum. ℞. tria ut dicitur in ca. tria & capi. due 45. distin. Primum corporale, & hoc consistit in operibus misericordiæ corporalis, quæ sunt pascere esurientem, potare sitientem, uestire nudum, hospitem recolligere, infirmum uisitare redimere captiuum, mortuum sepelire. unde uersus. Visito, poto, cibo, redimo, tego, colligo, condo. Secundum & tertium genus est spirituale scilicet remittere iniuriam & corrigere delinquentem, ut in d. ca. tria. adduntur alia quinque scilicet consulere dubitantem, consolari tristem, supportare onerosos, docere ignorantes, orare pro omnibus de quibus infra. Misericordia. §. 1. Et quæ sint digniores, uide Ric. ubi s̄. quæstio. 4. & ĩ. Satisfactio. §. 9.

10 Aduerte ꝙ dare eleemosynam intentione subleuandi necessitatem proximi est opus misericordiæ, sed dare intentione in recōpensandi ꝓ debito diuine offense sic est opus iustitiæ, & sic est satisfactoria ꝓprie, & ꝑtinet ad meritum dimissionis pœnæ, sed primo modo pertinet ad meritum uite, ẜm Iac. de Lau. in summa.

11 Vtrum pauperibus cōpetat aliqua actio contra diuites, ut eis subueniant. ℞. Pa. in c. si quis de fur. quod non sed bene possunt implorare officium iudicis seu superioris, ut eos cogat & ecclesia pōt eos cogere, ut no. gl. in c. sicut hi. 47. dis. & ar. in c. nullus [a] laycus, de iur. pat. quod limita uerum quando sunt in tali necessitate & diuites ĩ tali abundantia quod tenentur eis facere eleemosynam de præcepto, alias non.

12 Vtrum qs possit furari ut faciat eleemosynā. ℞. qđ nō, quia nō sunt facienda mala ut ueniāt bona. 14. q. 5. forte.

EMANCIPATIO est relaxatio patriæ potestatis coram iudice competēte uoluntate patris & uoluntate filii concurrente, & in utriusq; præsentia, [b] dicta, ex eo ꝙ extra manum id est potestatem patris ponitur filius elicitur hoc, ex l. non nuda. C. de emācipa. lib. quod ibi notat & insti. quibus modis ius pa. po. sol. §. prætera, cum §. sequente.

1 Quis potest emancipari. ℞. infans de speciali licentia principis.

2 Vtrum teneatur pater emācipare filium. ℞. non regulariter, quia patria ptās inextimabilis est. ff. de le. 1. filiusfa. §. ẜm uulgarē. Similiter nec filius pōt cōpelli, ut emancipet̄ a patre, limita nisi ex cā, ẜm Bart. in l. quidā cū filium. ff. de uer. ob. in 1. col. uersic. oppo. Iunuit hic, licet aliter dicat glo. [c] insti. qui. mo. ius pa. po. sol. §. fina. nam in his quæ sunt uoluntarie iurisdictionis non potest quid fieri altero inuito, ut in auten. q. bus mo. natura. effi. sui. §. generaliter. Fallit hoc primo si pater male afficit filium uerberibus contra pietatē. Itē si compellit eū peccare in corpus suū. Itē si filius est arrogatus impubes, & pubes factus probat non sibi expedire esse arrogatum. Item si pr̄ agnouit sibi relictū legatū, ut emāciparet filiū, qa in istis casibus tenet̄ pr̄ eū emācipare, [d] ut not. Azo. [e] in sū ma, C. de emancipa. li.

3 Vtrum datum a patre filio pro prēmio emancipationis

ele. lib. 6. quod si episcopus denegat cler. co[illegible] cētiam sine causa eundi ad studium, ꝙ clericus potest agere coram superiore, ut compellatur. Idem dicit Oldrad. consil. [illegible] in cap. [illegible] icle. non [illegible]. Et uide bonam glo. in cap. si religiosus, de elec. lib. 6. ubi in casu illius cap. t. electo ad prælationem. Si prælatus nō uult dare licētiā religioso, ꝙ acceptet, potest agere coram superiorem, ut cōpellatur. Idem Archid. in c. primatus. 71. dist. quod prælatus denegans commendatitias ad ordines, potest compelli.

b Vtriusque præsentia] Emancipatio autem fieri non potest per procuratorem. l. iubemus. C. de emancipa. liberorum. Ibi precibus a semet.

c Licet aliter dicat glo.] negat tamen [illegible] ex causa iudicio meo, quam uis Bartol. eam reprehendat.

d Emancipare] Vide unum singulare qđ notaui intra legitimario in [illegible] princ. ipsi.

e Vt not. Azo.] Et uide gl. in §. fina. in §. insti. quibus modis ius pa. po. te. sol.

secundum consuetudinē, ut l. ut liberis. C. de col. bo. sit cōmunicandū cum aliis fratribus. R. q sic, sed cū aliis non computabitur in legitima [a] nisi pater hoc dicat expresse, ut l. si quando. C. de inoffi. testamen.

EMPHYTEOSIS [b] dicit ab em. i. in & fitos, id est fides & tesis, id est positio, q res fidei accipiētis cōmittit uel dr meliorationis contractus siue datio ad liuellum, [c] & est medius contractus inter locationem & ueditionem, de quo uide glos. in c. potuit de locato. & tex. in l. 1. C. de iur. emphi. ibi Ius tertiū. Vnde emphyteoticarius uel emphyteota est, qui accipit rem immobilem perpetuo [d] & hereditario iure colendam, uel meliorandam, uel ad tempus puta secundam uel tertiam generationem, ut in auten. de non alie. §. emphyteosim. Et quō contrahitur [e] nota in l. 1. C. de iure emphy.

1 Vtrū contractus emphyteoticus differat a contractu cēsuali. R. q sic, quia per contractum emphyteoticū transit solum utile dominiū, ut in l. 1. § qui in perpetuum. ff. si ager uectig. Sed per censualem transfertur non solum utile, sed etiam directū, & fit quando dicitur concedo tibi talem rem, & transferro in te quicquid iuris habeo in ea, & soluitur annuatim certus cēsus. text. est singularis, in c. constitutus iuncta glo. de reli. do. & etiam si dicatur concedo tibi talem rem in emphyteosim perpetuam trāsferendo in te qcquid iuris habeo in illa pro

a In legitima] De hoc in l. in quartam. ff. ad l. falci.

b Emphyteosis] Istud dicit Specu. in tit. de loca. §. Nunc aliqua. uer. 2. quæritur. Traditur enim res ad fidem suscipientis, ut eam deteriorem fieri non permittat. Auten. hoc ius, & auten. qui rem. C. de sac. san. ecc. qa alias caderet a iure suo, ut ibi. & 10. q. 2. hoc ius & in auten. de non alie. §. qa uero ...onis, ut dicitur ab em-, ponemate Em-pomma. n. græce ... dr meloratio. Idem dicit glo. in §. Adeo instit. de loca. licet dicat q dicat ab emphy... quod ē meloratio. Et rō est, quia antiquitus dabant solum sterilia ad meliorandum, licet hodie dētur & fertilia. Ita autem melioratio est, tā ex parte dantis quam recipientis, quia p pensionē annuam. Et ...quid in re ...plantatur, ... uel ædi...ficio contractu emphyteotico pertinebit ...n cuius erit solum, siue fundus, scilicet ad il... directum dominum pertinebit. C. de iure ...co. l. 2. Specu. ubi supra, uersi 131. ff. si ...l. 2. Et C. de rei uen. l. si quis. Ex parte ue...tis, quia ipse utitur & fruitur, & suas me...s possidet. Plus etiam percipit de fructi... nomine soluat pensionis. ff. de loco pub. ...§. 1. & fin. C. de iure emp. & l. fin. Et auten. ...& auten. si quas minas. C. de sac. san. ec... ...ia meliorationes uendere potest, ut in ... de loca.

c ...ellum] Idem Bart. in l. 1. C. eo. tex. est in c. ... qualiter olim feud. alien. po. Vbi dicit ...actu n liuelli esse si res perpetuo conceda... ...ssima pensione, puta duorum denario-... ... Sali. in d. l. 1. Specu. titu. de feu. §. ... uersicu. 40. Ad hoc uide. in auten. ingres... ...sanc. eccle. Et in l. si finita. §. si de uecti... ...de dam. infec. Tu uero dic quod de iu... ... liuellarius est quando uasallus uel ... concedit alteri pro certa annua pen... ...o prælium, quod ipse habuerat ab ... concedens sit dominus appellatur p-... ..., emphyteoticus. Ita tenent commu... ...do. post Barto. in d. §. si de uectigalibus, & in d. §. donare. Ita etiam tenent Bald. & Iaco. de Belui. And. de Iser. in cap. 1. de alie. feu. Sed ex communi usu loquendi nulla penitus fit differentia inter contractum liuellarium & emphyteoticum de quo plenius per do. Iaso. in l. 1. C. eo. col. 8. uersicu. iuxta has.

d Perpetuo.] Specu. ubi supra uersi. 5. dicit q emphyteosis aliquando concedit in perpetuū, aliqn ad tempus simpliciter, sed cū pacto de renouando, iuxta §. neque illud in auten. C. de nō alie. iuncta doctrina Bald. in autē. si quas. C. de sac. sanc. eccl. aliquando conceditur in certam generationē, puta tertiam uel quartam. Et proprie dicitur contractus emphyteoticus quando ē emphyteosis p petuā. Bald. & Ange. in l. 1. in princ. ff. si ager uectig. uel emphy. pe. facit. §. Adeo in uer. p petuo. insti. de loca. Et ibi Areti. not. Idem tenet Bald. in rubrica, & in l. 2. C. eod. Alex. del neuo. in rep. c. potuit. de loca. Quod not. propter statuta in quibus uerba proprie intelliguntur uulgata. l. 3. §. hæc uerba, & ibi glo. & Barto. ff. de nego. gest.

e Et quomodo contrahatur.] Du lex est forma istius contractus. Prima cum a principio per recipientem præstatur domino certa quantitas pecuniæ, & post constituitur certa modica pensio quæ potius datur in recognitionem dominii quam in aliquam fructuum percipiendorum recōpensationem, ut per glo in cap. potuit. de loca. & Barto. in d. l. 1. in secunda oppo. & apertius Specu. titu. de loca. §. nunc aliqua, uersi. 5. & iste dicitur titulus onerosus. Sed utrum sit hoc necesse, ut sit contractus emphyteoticus glo. in d. cap. potuit, & Barto. & Ia. Are. tenent p sic contra est uerius, ut tenent Panor. Cyn. & Salic. in d. l. 1. & dicunt hanc communem opinio. esse & sic seruari de consuetudine, & de iure, & hoc tene. Secunda forma huius contractus est quando a principio non præstatur aliqua quantitas, sed tamen constituitur annuus red...tus, & dicitur tunc titulus lucratiuus secundum Bart. in l. si mihi & titio. ff. de uerbo. obliga. in penulti colum. & Canoni. in d. cap. potuit, & docto. maxime Ias. in l. 1. C. de iure emphy. ubi multas al-

 lega.

certa annua pensione erit cō tractus censualis, [a] casus est singularis in dicto cap. constitutus, & illa uerba in emphyteosim impropriantur, [b] ut in l. si uno. in princi. ff. loca. & in isto contractu non habet locum pœna. c. potuit. de locato. & l. 2. C. de iure emphy.

2 Vtrum accipiens emphyteosim usque ad tertiam generationem nec dicit inclusiue uel alia æquipollentiali, usque intelligatur exclusiue. R. q si usque [c] ponitur a lege super gradu, sic stat inclusiue, ut instit. de success. agna. §. fin. not. C. unde legitimi. l. certum, & in c. non debet, de consan. & affi. Sed si ponitur ab homine in contractu obligatorio [d] tunc ponitur exclusiue. l. ueteribus. ff. de pactis. Sed quidam intelligunt hoc in eo q augeret [e] obligationem, sed in casu nostro non auget, sed facit eā transmissibilem, & ideo includit secundum Calderi. & placet Bal. tamen in l. meminisse ff. de offi. proconsul. dicit in re ecclesiæ [f] si dicatur usque ad tertiam generationem stabit inclusiue. Si uero usque ad quartam stabit exclusiuè, q a ultra tertiam generationem non potest fieri inuestitura; ut in dicto §. emphyteosim sed de hoc uide Angel. de Areti. institu. de loca. §. adeo autem.

3 Sed nunquid stipes computabitur. [g] R. q non; quia accipiens non est generatio suiipsius & in gradibus stipes non computatur, in numero. ff. de gradibus. l. iurisconsultus, sicut unus non est numerus, sed principium numeri.

lega. oppo. Et nota q resultat magnus effectus secundum Barto. in dicta l. si mihi, an sit titulus onerosus uel lucratiuus. Nam pone quòd emphyteosis conceditur uni hoc modo, concedo tibi & ticio frami tuo absenti. Vtrum sit locus iuri accrescendi? Respondit quòd si concessio sit ex causa lucratiua ab initio nō ualet nisi pro dimidia. d. l. si mihi. & Ticio nec est locus iuri accrescendi, sed si esset ex causa onerosa, tunc accresceret ab initio ipso iure, quia in persona alterius nō ualet. l. fundus ille. ff. de contrahen. emptio. Et illam doctrinam Bartol. multum commendant scribentes ibi, licet Imol. aliqualiter contradicat.

a Contractus cēsualis] Idem tenet Imol. in cap. ad audientiam. in secunda colum. de re. eccle. non alien. Et effectus est, quia si emphyteota cessaret per triennium quo ad priuatum, & per biennium quo ad ecclesiam soluere canonem caderet a iure suo, authen. si rem. C. de sa. san. eccle. & d. c. potuit. & l. 2. C. de iure emphy. non autem censualis, etiam si staret per mille annos ut in d. c. constitutus. Io. Fab. Idem tenet in §. adeo. insti. de loca. Et ratio est, quia in contractu emphyteotico res non desinit esse domini, & uidetur concessa quasi sub cōditione, si pensionem soluerit. l. quæro. §. inter locatorem. ff. loca. sed in contractu censuario transfertur dominium in totum, ita quòd recipiens solum obligatur ad censum soluendum. Et ideo dicitur quòd census soluitur de re nostra, ut patet in censu debito Imperatori. Pensionem uero soluimus de re aliena. Et dicit Alberi. de Rosa. in d. l. 2. in 8. col. uersi. quid de conclusione. Si ex tenore instrumenti non potest apparere an sit contractus emphyteoticus uel censualis in dubio iudicabitur censualis, unde non soluendo etiam per mille annos non cadet a iure suo.

b Impropriantur] Idem dicit gl. in d. l. si uno. & Pa. in d. c. constitutus hoc tenet ad hoc est gl. in l. 1. ff. de superficie. & Barto. in l. cotem ferro. §. qui maximos. ff. de publi. & in l. si quis ante. ff. de acq. poss. unde Bal. in l. qui se patris. C. unde libe. dicit si imperator recipit preciūm de fundo & in rescripto dicat indulgemus tale feudum q non est indulgentia, sed uenditio, & sic non poterit priuare amplius uasallum feudo quod no.

c Vsque] De hac dictione per Bar. in l. meminisse. ff. de offi procon su. & leg. ubi singulariter quo ad tempus locum & numerum stat inclusiue, nisi absurditas resultaret.

d Obligatorio] Vt puta loco tibi rem usque ad decē annos. Et ego accipio usque ad decē annos, rōnem habes in sequ. postilla.

e Augeret] uult dicere q dictio in contractu & o usque excludit, cū a [illegible] ... augeatur de augenda obligatione quæ cū sit [illegible] tamen [illegible] non intelligitur includere.

f In re ecclesiæ] In emphyteosi ecclesiæ concessa siue personarum distinctione intelligitur usque in tertiam generationem, per §. emphyteosim. in authen. de non alie. sequitur [illegible] Ro. in rep. rubri. ff. de arbi. in 19. col. & in l. sed & [illegible] possessori. §. Item si iura uero. ff. de iureiu. In emphyteosi aūt priuati concessa simpliciter in dubio præsumitur perpetua. Ange. in d. §. emphyteosim, rō quia cū natura translationis dñii sit, ut perpetuo duret l. fi. C. de legi. & concessio non possit referri magis ad unum tps q ad aliud, præsumemus in dubio concessionem esse perpetuam. ar. l. obligationū fere. § placet. ff. de actio. & obli. Idem Ang. in l. 1. in fi. [illegible] ff. si ager uec. uel emph. pet. ubi dicit hoc habuisse & allegasse facto Perusii. Idē Bal. in l. 2. C. de iu. emph. & allegat Illam rōnē, q a natura emphyteosis ē q sit ppetua. d. l. 1. in prin. dr̄ pprie emphyteosis quæ est ppetua. d. l. 1. in 2. col. [illegible] Idē Bal. post Iac. de Belui. in c. 1. in 2. col. [illegible] de alie. feu. ubi fm eū, sine aliquo instrō continetur simplr̄ q aliqua res sit cōcessa ad liuellū intelligitur ppetua, qđ est notabile fm eū. Idē Ias. in d. l. 2. col. 93. intellige prædicta nisi aliud esset consuetum.

g Stipes computabitur] Bal. in auth. si quas ruinas. c. de sacrosanctis eccl. distinguit. Aut instrumento dicit q conceditur usque ad tertiam generationem, & tunc stipes uel ipse recipiens includitur, & ita procedit opinio Baldi in dicta l. 2. C. eodem per §. emphyteosim, & §. quia uero leonis, cū duob. sequentibus.

meri. Bar. tenet q computatur nisi dicatur sic usq; in ipsius tertiam generationem.

4 Vtrum emphyteosis quæ fit de generatione in generationem assimuletur inuestituræ feudali. ℞. q sic, ut not. Bart. in l. si mihi.[a] & Titio. ff. de uer. obl. & tex. cum Bal. in c. 1. de uasallo, decrepitæ ętate.

5 Vtrum ius emphyteoticum transeat ad extraneos hæredes. ℞. q fuerunt opinion.[b] sed mihi placet opin. Ioan. de Imo. in c. si de locato dicentis q sic, etiam in re ecclesiastica, dummodo sit data cum illa solennitate. c. 1. de reb. ec. non alie. li. 6. & c. sine exceptione. 12. q. 2. de qua uide supra Alienatio. §. 2. 3. & 4.

6 Vtrum pater qui accepit emphyteosim pro se & suis filiis possit illam prælegare[c] uni filiorum. ℞. Bal. in c. in ti. an agnatus in 6. col. tenet q sic emphyteosim, sed non feudum, & multi alii Ange. uero consi. 18. tenet quòd non, quia ius est quæsitum filiis nisi alteri filiorum tantundem

tibus. in authen. de non alie. Et sic hoc modo dictio usque ponitur inclusiue ex nat. acquisitionis, quia minuit obligationem, ut sic non comprehendat tertium hæredem. Ar. l. Arianus. ff. de actio. & obliga. Comprehendentur ergo pater accipiens filius & nepos, sed pronepos excludet, aut instrumentum dici: q cõcedit in ipsius tertiam generationem ex tũc per uerbum ipsius includetur etiã pronepos, quia nullus se ipsum gignit. Tamẽ B. l. subdit in hoc seruari debere cõsuetudinem cõcedentis, quæ optima legum interpres. l. si de interpretatione. ff. de leg. Idem tenet Arch. in cle. 1. de pœni. Ange. Arch. in §. adeo insti. de loca. Angel. in d. §. emphyteosim. Imo. in l. quod dicitur, de uerborum obligatione, uide etiam Bal. in repe. c. si pater. de t. st. in 6. in 20. colum. in additio. Spe. titu. de loca. 4. col. Et in auth. defuncto. C. ad Tertul.

a Bar. in l. si mihi] Bar. ibi nihil dicit, nec etiam illud c. unicum. de uas. decre. ætate. Nam ibi dicitur q si pater renunciat feudo ut detur filiis non propterea dicitur nouum feudum, sed paternum. Bene tamen loquitur hoc casu summa nostra. Et est intentio sua & sicut feudum per inuestituram acquiritur, quando scilicet datur possessio corporalis. Sic etiã in emphyteosis. Et in hoc posset saluari dictum Spec. in feu. §. quoniam. uer. 40. in fi. qui uult feudum & emphyteosim esse eiusdem naturæ & cõditionis, licet sint multę differentiæ, ut per Ias. in l. 1. C. eod. col. 11. & sequen.

b Fuerunt opin.] Quæstionis punctus est. Nunquid res ecclesiastica possit in perpetuum in emphyteosim dari. Et circa hoc prima fuit opinio q transeat ad extraneos, & sic q alienationis. & §. emphyteosin. authen. de non alie. corrigantur per §. licentiã. in authen. de alien. emphy. & ita tenet gloss. in d. §. alienationis. Hoc tenet Spe. in d. §. nunc aliqua. uer. 7 Pe. Cy. & Bald. in authen. si quas ruinas. C. de sacrosanct. eccle. Idem Bart. in auth. perpetua. eod. tit. In a oppo. quamquam [illegible] dicat, q ista perpetui intelligatur donec soluatur pensio. Ponunt do[illegible] l. etiam. in principio. ff. [illegible] secunda opinio in contrarium de qua per Bar. in l. si finita. §. de uectigalibus. uersi. 2. quæro quid de feudo. ff. de dam. infect. Et in l. ut iusiurandi. §. si liberti. ff. de oper. lib. Et in l. quod dicitur, ubi etiam per Imo. de uer. obli. Io. An. & ibi late per cano. in c. in præsentia. de proba. Sed concordia summæ nostræ mul[illegible] placet Quamquam d. Ias. in l. 2. C. eo. col. 107. [illegible] omittendo allegatis opinionib. transeat.

c Prælegare] Tu dic melius q aut pater accepit emphyteosim pro se filiis & hęredibus expresse, adiecto hoc termino hæredibus. Et tunc indubitanter tenendum est, quòd pater potest uni prælegare, ratio quia cum filii ueniant, non ut filii, sed ut hæredes certe pro qua parte essent instituti hæredes, pro ea etiam in c. 1. parte uenirent ad emphyteosim. Et non ultima, ut tenet Bartol. & post eum alii in l. Gallus. §. 1. ff. de liber. & posthu. Et in l. quod dicitur. ff. de uer. obligati. & in l. ut iusiurandi. §. si liberi. ff. de ope. libertorum. vnde est tunc in potestate patris disponere pro qua parte uelit filios hæredes esse in emphyteosim. Et sic facere quòd unus filius solus habeat iure prælegati. Aut pater accepit emphyteosim pro filiis, ut filiis quod in dubio præsumitur pater accepisse secundum quòd firmant Bartol. Imol. & alii in dicta l. quod dicitur. ff. de uerbo. obligatio. Barto. & alii in l. si non sortem. §. libertus. ff. de oper. libertorum. Barto. Bald. Ange. & alii in l. si tibi. §. pactus. ff. de pac. & in d. l. Gallus. §. primo. Quo casu, cum talis stipulatio patris, quo ad filios conferatur post mortẽ pr̃is certe acquirit filiis utile ius, & utilis actio ex pactu pr̃is. l. quotiẽq. 2. Et ibi Bar. ff. de uer. obl. plenius Bar. & alii ĩ d. l. qđ dr̃. Et tũc est maxima cõtrouersia inter doc. Sed p cõcordia dicẽdũ, q aut pater disponit in testõ de ista re emphyteotica tãq̃ de re filiorũ, cũ ius pr̃is quod ĩ eã habet, sit ius finitum per eius mortem, & istud expresse apparet. Tunc si filii uolunt succedere ex testamento patris, tenendum est q pater possit pręlegare uni in præiudicium aliorum. Et istud est quod tenet Ro. consil. 35. uisa facti seriæ. Et Imo. in c. potuit. de loc. ratio quia testator in testamento potest ita disponere de re ipsius hæredis, sicut de sua propria legando uel quomodocunque disponendo. §. non solum. instit. de lega. Et tenetur hæres præcise ad rem præstandam seu ad ius concedendum ex quo habet facultatem rei præstandæ, unde non liberaretur præstando æstimationem ipsius rei. l. unum ex familia. §. si rem. cum simi. de legat. secundo, aut pater disponit in testõ de ista re emphyteotica, nõ tãq̃ filiorũ q sũt futuri hr̃des eius, sed tãq̃ de iure pprio qđ in ea hẽt, qđ ĩ dubio p̃sumit. l. uxor patrui. C. de leg. uel si disponit tãq̃ de re ppria filiorũ, filii nolũt uenire ĩ testõ pr̃is, sed uolũt eẽ hr̃des, uel aliter pr̃ assignat inter filios, uel diuidit inter eos, per actum inter uiuos assignãdo uni filiorum totam emphyteosim nõ p̃t eis p̃iudicare, quia ex quo ueniũt ut filii & nõ ut

ut hæredes est eis acquisitum ius hoc firmat Bald. in l. unica. in 12. q. C. quando non pe. par. & in c. 1. de prohi. feu. alie. Alex. consi. 589. inci. uiso thema. & consi. sequen. Limita tamen prædicta, ut hic in text. scilicet nisi tantumdem filius reliquisset secundum Ange. consi. 181. & consi. 192. Barba. in c. potuit, de loca. late per Iaso. in l. 2. C. de iure emphyte. col. 109.

a Postea exegit] Dic clarius. Pater egit ad dotem filia absente, puta quis maritus uergebat ad inopiam, & exegit eam denegatur actio filiæ si pater tãtumdẽ reliq. ei.

b Non concipiat] Idem tenet Bald. in l. Gallus. ff. de libe. & posth. Ange. in l. tres fratres. ff. de pact. Mod. in l. quod dicitur. ff. de uer. obli. Alex. consi. 61. incip. super eo. de quo quæritur. & consi. 5. parte. Barb. in d. c. potuit, ubi dicit se ita cõsuluisse. Limita nisi consuetudo patriæ aliter haberet. c. cum dilectus, de cõsue. imo. in d. c. potuit. Ias. in d. l. 2. col. 105.

de aliis bonis prælegasset allegat. l. 1. §. assignare. ff. de assig. liber. iuncta l. si cum dotem. § si pater. ff. solut. matri. ubi pater potest diminuere ius filiæ ex prima promissione qua, scilicet dotem dedit marito, & postea exigitur inscia filia, dummodo tantundem eidem relinquat quantum diminuit, & sic concorda dicta doctorum.

7 Vtrum ueniant filię quando accepit pro se & suis filiis. ℞. secundum Io. de Imol. in c. fina. de loca. q non per singulare dictum Arch. in c. si quis suadente 17. quæstio. 4. ubi uoluit q in materia cõtractuum masculinum non concipiat[a] fœmininum. per l. ueteribus. ff. de pact. hoc idem tenet Guil. de Suza. qui fuit doctor. Archi. in legibus & Ray. de Forli. in l. tres fratres. ff. de pact. & Lu. de Ro. consi. 34.

8 Vtrum emphyteota possit dimittere rem emphyteoticam, & se liberare quando uult. ℞. licet aliqui distinxerunt an sit obligatus ratione rei, & sic possit, an ratione personæ, & non possit ut dicit dom. Odoar. Tamen Iaco. est contra tenent q nullo modo potest.[c] Et idem Panor. in cap. indicatum, de immuni. eccle. quia quod a principio est uoluntatis ex postfacto est necessitatis. l. sicut. C. de actio. & obligat. Item quia personaliter est obligatus ad pensionem, l. prima & secunda, C. de iur. emphy ergo tenetur personaliter cum omnes actiones sint personales. institu. de actio §. appellamus, & sic dimittendo rem obligaretur ad pensionem, quia personales actiões sunt affixæ ossibus nostris. l. quis ergo. ff. de pecu.

9 Vtrum possit alium emphyteotam facere, uel alteri locare. ℞. q sic institu. locati. §. adeo, quia non est propriè alienatio uera, contrarium tenet Specu. titu. de loca.[e] §. nunc uer. 125. sed tu concorda q si taliter uult dare in emphyteosim q ipse sit liber a pstatione canonis non põt aliter sic locare, tamen[e] etiã ad lõgum tempus potest sm Spe ubi supra. uer. 123.

10 Vtrũ emphyteota cuiuscũq; ẽt ecclesiæ possit donare[f]

excusatio. tutor. in l. filiusfamil. C. de procurat. cum l. sequen. puta quis res periit. hæc Specu. ubi supra.

d Spec. titu. de loca.] Ratio quia appellatione alienationis uenit & emphyteosis. c. nulli de reb. eccle. non alien. & §. nos igitur. ... auth. ... alie. & l. ... de re. alie. ... alie. & dic... cu. q ... uerum de ... & de consue... dine ... Io. An. ... in addit. ... Albe. in l. ... eo. idem tenet Imo. in d. c. potuit, hoc ... tenet Bal. in authenti. nisi. ad ... Tre. & in l. cum effit. § per ... rium. ff. de ... ui. rusti. præd. Idem do. Ias. in d. l. fina. col. 154. Non obstat. §. ad ... quia narr... factum, & non determinat, ... patet ex eo q loquitur ... possit ei aute... ri etiam si ... diderit, ... ter alienauerit ... Et tamen constat q si uendiderit emphyteota rem emphyteoticam ... requisito domino q cadit a iure suo. ... hoc est uerum ... & Alex. consi. 107. 4. par.

c ... Nullo modo potest] Hoc tenuit Alb. in l. 2. C. eo. Spec. ti. de loc. in d. §. nunc aliqua. uer. 123. & ibi. Io. And. & Bal. in addi. & Bald. in l. cum fructuarius. ff. de usuf. imo. in cap. ad audientiam. de reb. eccle. non alie. Cum distin. Tamen Barto. in l. is cum quo. ff. de aqua plu. arcen. ubi loquitur de uasallo. Imol. in d. c. potuit. Et ad hoc est text. in l. quicunque. C. de fun. patri. lib. 11. Limita nisi a principio conuentum esset, ut posset contractui renuntiari, quo casu posset rem dimittere. arg. ff. deposi. l. 1. §. si conuen. et C. eodem, per totum. secundo limita nisi esset consuetudo, quia tunc ea seruari deberet, quandoquidem legem consuetudo immitari debeat. ff. commu. prædio. l. uenditor fundi. §. constat. tertio limita nisi subesset iusta causa. argum. in l. humanitatis. C. de

e Locare tamen] Quando sit ad longum tempus Specu. ubi supra. uersic. 124. uidetur inclinare q ... potest fieri Imo. in d. cap. potuit 25. col. post multa concludit q idem est q in contractu emphyteotico. Idem Alex. consi. 484. incip. uisis narratis. ad idem ita residet Ias. in l. 3. C. eo. ti. col. 153. si uerò locatio ad modicum tempus nulla est dubitatio, quia per locationem non transfertur dominium nec possessio. l. non solum. ff. loca.

f Possit donare] Communis opinio docto. est ... sic ut habetur a canonistis in d. c. potuit. de loca. maximè per Io. An. Pa. & Barba. tenetur tamen emphyteota postquam donauit denunciare domino q donauit tali, & q eum recipiat in emphyteotam nouum,

uum, & pro tali denunciatione & inuestitura solui debet laudemium domino, ut in Aret. consi. 41. in cap. dil. ... & ma.ure Pa. consi. 65. incipien. de priuilegio Ang. in l. fi. C. eo. dic, quod ad remouendum omne dubium dominus debet esse cautus, ut in instrumento emphyteotico faciat scribi, quod emphyteota possit uendere ius in alium, quia ius suum transferre aliquo titulo ... requisito uel ... te domino, & erit secu ... pacta ... ut ser ... d. l. fin. Adde secundo ... tio ... quod eo anno ... clausula af ... in emphyteota uere & proprie donan ... esset quod pro tali dona ... acquirens ... emphyteote ... aequi ... tem ualo ... utilis ... ne fiat ... legi. Ita Alexan. consil. ... uisis nar ... Et uide ... consil. ... sup eo quod ... primo ... Et co ...

aut legare [a] meliorationes quas fecit in re emphyteotica, uel ipsam rem emphyteoticam sine alia solennitate. ℞ glo. in c. fin. de loc. quod sic, & communiter sequuntur docto. Bart. tenet uerum in emphyteota fisci sed non in emphyteota priuati in l. fi. C. de iur. emphy. per l. 2. C. ne rei domi. uel templo. Sed Bald. in l. usufructu. ff. sol. mat. reprehendit Bart. & dicit eum male intellexisse, d. l. 2. [b] quia loquitur quando alienat proprietatem & sic ius dominii, sed quando alienat donando uel legando saluo iure dominico semper tenet donatio uel legatum, unde dicit Panormita. in d. ca. finali. de locato, quod ubicunque prohibetur uenditio facta commemoratione de pretio, ut in d. c. finali, & d. l. finali, non intelligitur de alia alienationis specie, ut in l. fin. C. de pre di. curi. & decu. libro 10. Et per hoc infert quod etiam permutare potest, & sic limita l.

statuliberi. §. quintus. [c] ff. de statuliber. & quod not. in l. 2. C. de usuca. pro empt. ubi tenetur quod nomine emptionis & uenditionis intelligitur omnis contractus. Per quem dominium rei transfertur. Tutius tamen est ut non permutet sine consensu domini, propter doctores multos qui tenent quod non potest permutare, in d. l. fi. & in d. c. potuit. pignori tamen [d] obligare potest l. tutor. §. fin. ff. de pigno. actio. licet sit tutius facere cum consensu domini secundum Specu. [e]

11 Vtrum possit uendere rem emphyteoticam ecclesiæ uel meliorationes prædictas. ℞. Pan. in cap. fin. de loca. quod sic dummodo hanc solennitatem seruet. Primo quod requirat prelatum uel rectorem ecclesiæ, qui dicitur ecclesia ut 7. quæstio. 1. scire. Secundo denunciet precium [f] quod offertur uere. l. final. C. de iure emphyt. Tertio quod ecclesia non respondens ...

uiso & plene discusso. Aduerte quod in donatione rei emphyteotice ecclesiæ oportet quod dicatur saluo iure ecclesiæ, fm. Bald. in d. l. fin. C. eo. ... et Bart. qui aliter consuluit fuisse sine intellectu & quod pessime consulitur. Et idem tenuit Bald. in l. si domus. §. fi. de leg. 1. in c. 1. §. donare, quali. ... po. alie. Et ubique Bal. tenuit hanc opinionem. ... Bart. sibi contrarius tenuit hanc sententiam in l. ... C. de fun. patri. lib. 11.

... legare] Hoc tenet Ias. in l. fin. C. eo. colum. ... emphyteota ecclesiæ dicit, secus esse, scilicet ... non possit. V. de Alex. consi. 151. incip. uisis ... & d. Ant. cons. 23. incip. in facto fratrum.

[b] ... l. 2.] Necessario debet dicta l. 2. intelligi ... emphyteota alienauit proprietatem, quia ... et, quia si contrarium diceremus, se... l. prima. C. de fund. patrimo. lib. 11. esset ... quod non est dicendum, pondera etiam ... dicit nulla temporis præscriptione ob... quia si loqueretur de emphyteotico iure, non

esset necessarium dicere de præscriptionibus, quia si alienasset ius emphyteoticum emptor non perscriberet etiam per mille annos ut in l. male agitur. C. de præscri. 30. anno. unde non fuisset opus dicere nulla præscriptione obstante. Et no. glo. quæ in effectu hoc uult, & tex. in uer. iniquus comparatoribus, nam si quis emit meliorame ta, & sic ius emphyteoticum seruatis circunstantiis non debet dici iniquus comparator.

[c] §. quintus] Illud fuit in primo tempore iuris ciuilis, nunc autem sunt distincta nomina contractuum sicut dixit Bal. in l. uoluntas. C. de fideicom.

[d] Pignori tamen] Idem tenet gl. in d. l. 2. & ibi comiter docto. Bart. Bal. Pau. de Cast. in d. l. tutor. in §. fin. Ias. ubi s.

[e] Secundum Specu. In tit. de loca. §. nunc aliqua uersi. 122. ubi in fin. subdit potest tamen si uult ad cautelam domino denunciare, quod si uult tantam pecuniæ summam mutuare, quantam ab alio inuenit præferat illum Argumen. extra de pigno. cap. 1. & de usur. c. 1.

[f] Precium scilicet uerum] Quia si maius quam inueniat denunciasset, propter quod dominus emere recusaret, illa denunciatio habetur pro infecta. Ita singu. no. Saly. in l. fi. C. eo. allegat. l. ubi autem conditionalis, alias est l. cum quis. §. cum igitur, alias est §. si filius emptor. ff. de in diem adie. & l. sicut. § non uidetur. ff. qui. mo. pig. uel hipo. solui. Idem tenet Spec. ubi s. uersi. 92. Hosti. Io. An. in d. c. fi. ibi quantum precium reuera. Nam secundum Spec. ubi s. licet non cogatur summam præmissam, alias præcisam exprimere, tenetur tamen non mentiri. c. inter cæteras. 22. q. 4. Et si emphyteota non refert ueritatem a iure suo cadit. Ita singulariter dicit Salyce. in d. l. fi. coniungendo uerbum, quantum precium re uera. cum uer. nisi, quod si aliter fecerit. Et per hoc facit gl. no. & communiter approbata in d. l. fi. quæ uult quod talis priuatio fiat ipso iure, debet ergo emphyteota primo nunciare domino quod uult uendere & post exponere

te labantur duo menses[a] hec probantur in d.c. fin. Quarto quod non uendat prohibitis personis quas ponit gl. ibidem, & sunt omnes personæ quæ non sunt faciles conueniri, sicut capitanei[b] & huiusmodi, ex quibus præiudicium posset pati ecclesia, ut ff. qui satis. cog. l. 2. in princ. Quinto quod non uendat nisi utile dominium sibi com-

ponere uenale & post nunciare precium, uide Pa. in d.c.fi. in 2.no. de loca. Vtrum autem ista requisitio debeat esse unica uel trina? Barto. in l. qui Romæ. §. cohæredes, & §. feia. de uerbo. oblig. dicit sufficere unicam, per glo. in l. mora. ff. de usu. & per l. 3. §. 1. ff. quòd ui aut clam. Non obstat d. §. cohæredes, dum dicit sæpius & l. Aemilius. ff. de mino. q. a non accidentiam facti. Tu uide tex. no. Et ibi d. Anto. in c. non minus, de immu. ecclesia. gloss. in capi. 1. & in c. si autem, & in c. plerunque, de rescri. glo. in c. cupientes, in §. quòd si per 20. de ele. lib. 6. Sed an ista nunciatio debeat esse iudicialis, uide tex. in l. si ex legati causa, de uerbo. obli. Et tex. in l. 1. §. nunciatio in uersic. potest enim quis nunciare etiam si eum non audierit. ff. de oper. noui nun. Addo tamen quod si emphyteota uult uendere ius suum emphyteoticum & pro eo inueniat. 15. uel 20. Et dominus directus nolit sibi dare nisi decem, quia forte dicit uerum precium rei non esse nisi decem quod emphyteota non tenetur sibi dimittere pro decem, sed pro illo pluri quod ab aliis inuenit, not. Saly. in d. l. fi. nisi aliter fuerit conuentum. Et ideo per d. l. fin. C. eod. Bald. in l. 2. C. de rescin. uendi. in lectu. dicit qd' stante statuto, quòd in uenditione præferantur consortes si quis uelit rem uendere pro qua inueniat. 15. aut 20. Et consors uelit dare solum decem, quia dicat hunc esse uerum ualorem rei, non tenetur ei uendere, sed cuicunque maius precium offerenti dare poterit. Idem tenet Saly. in l. ludum. C. de contra hen. emp. Quamuis aliter dicat Bal. in l. ad officium, per illum text. quem ad hoc reputat sing. C. communi diuidū. de quo etiam per Ange. & Imol. in l. qui Romæ. §. cohæredes. de uerb. oblig.

a Duo menses] Nisi prius dominus uoluntatē suā declarauerit, quia tunc non esset necessarium expectare lapsum duorum mensium, ratio est, quia quādo datur alicui terminus ad declarandum uoluntatem suam, si ante terminum declarat, cessat præfixio termini. Ita not. Cano. Imol. & Abba. per illum tex. in d.c. potuit, facit c. ab eo. & quod ibi habetur de appella. lib. 6. Et quod not. d. Ant. in c. ab excommunicato, extra de rescri. Et quia cessante causa termini cessare debet ipse terminus. Ad hoc l. fi. ff. ad l. falci. unde si finita est causa dilationis censetur dilatio esse finita. Et si iudex statuit terminum alicui trium dierum ad respondendū positionibus uel ad comparendum, & ipse statim compareat, in sequentibus statim duobus diebus poterit iudex ultra ꝓcedere, ita tenet Bar. in l. si quis hæres ita per illum tex. ff. de acqui. hæredi. in l. 2. in fi. ff. de re iudi. Et uideatur Barto. in l. filia. §. alūno. per illum text. ff. ad Treb. l. Et not. Bal. in authen. si omnes. C. si ut se ab hæredi. absti. Et in l. fi. ff. de fer. in aliis autem alienationibus dicendum quòd ubi non exprimitur tēpus stabitur arbitrio iudicis Arg. l. continuus. §. cū ita. ff. de uerbo. oblig. & l. 1. ff. de iure delibe. Et ideo si statuto cauetur q̄ quis non possit alienare nisi uicinum suum requirat q̄ non tenebitur expectare uicinum suum per duos menses quia nimis grauaretur. Et ideo standum iudicis arbitrio prout tenet Barba. in dicto c. fi. & placet quamuis Bart. in l. qui Romæ. §. cohæredes. ff. de uerbo. oblig. & Ang. & Imoly. in d. l. fi. aliter dixerint. Adde q̄ si labatur spacium duorum mensium, & emphyteota adhuc nulli uendiderit, & dominus postea uoluerit emere, præferēdus erit cæteris, & sic poterit mora purgari. Ita tenet signanter Pau. de Cast. in dicto §. cohæredes, & Ioan. And. in d. §. nunc aliqua, uer. 101. Imo si semel dederit licentiam & determinauerit tempus & personam trāsacto tempore, uel ipsa persona nominata non emente, tunc de nouo erit licentia requirenda, secus si non fuerit tempus determinatum nec persona, quoniam etiam si steterit per annum quòd non uendiderit alia licentia necessaria non erit secundum Ioan. And. ubi supra. Et not. sequitur do. Ias. in dict. l. final. colum. 125. Et not. quòd per uerba, nolo te tenere ne uendas, non uidetur data licentia, & ideo est necessaria expectatio duorum mensium.

b Sicut capitanei] Personæ probibitæ sunt milites curiales & clerici, qui sicut non possunt conducere prædia rustica, ita a primis emphyteotis non possunt accipere rem emphyteoticam licet a domino recipere possint, quia quilibet in re propria est moderator & arbiter & de militibus est text. in l. milites. C. loca. dicit enim ibi text. quòd milites prohibentur conducere prædium seu agrum rusticum duplici causa, primo ne distrahātur ab exercitio militari, secundo ne sint graues uicinis propter cingulum militarem, sed iste rationes militant in contractu emphyteotico. Et uide ad hoc Specu. in d. §. nunc aliqua, uersiculo 116. De persona autem clerici quod in eius personam ius emphyteoticum transire non possit, siue in ecclesiam dicit dom. Anto. in d.c. final. quòd non inuenitur iure expressum, licet glos. in d.c. fi. & in dicta l. fi. hoc dicant. Et ratio esse posset, quia fieret conditio domini deterior, tum quia forus mutatur quæ mutatio facit ut dicatur conditio deterior. c. 2. de alie. iudi. mu. causa fa. & quid dixerit Inno. Ad hoc quod not. Bartol. in l. 1. ff. de his qui pe. no. Qui uult quòd mutatio fori deteriorem constituat aduersarium bene facit glo. in l. 2. in princ. ff. qui satisda. cogan. Vnde dicunt Bal. & Cy. in l. qui stipendia. C. de procur. quod præsumitur fraus eoipso qd' est facta cessio clerico uel potentiori. De quo etiam per Cy. & Bald. in l. per diuersas. pe. q. C. mandati. Tum etiam quia non esset spes quod res posset unquam ad dominum redire quando quidem ecclesia nunquam moriatur. cap. gratiose de rescrip. lib. 6. Nam mortuo emphyteota sine hærede res ad dominum reuerti debet. Item quia ecclesia non ita de facili alienat res suas ideo quo interuenire debent tot solenni, ideo dominus perderet laudemium. Non est ergo ex culpa ecclesiæ quòd emphyteosis in eam non transeat, sed potius ne conditio domini deterior fiat etiam

etiam non potest emphyteotam concedi res in emphyteosim, de quo Alberi.in d.l.fin.dicit quod hoc licet sic teneatur tamen iure cautum nō reperitur. Et sequitur Imo. in d. cap. fin. Et Alexand.consil. 589. V.so themate & instrumento conces. limitat Salic.in d.l.fin. uerum nisi ille in quem transferri habet ius emphyteoticū sit consors uel cōsociu, in eadem re emphyteotica, ut infra §. 38. Duo etiam sunt genera personarū quæ censentur prohibite. Quorū primū sunt pauperes probatur secūdum Imo. in d.cap. fina. quia non debet translatio iuris emphyteotici fieri in personam minus idoneā, quā fuerit primus emphyteota. Argumen. in simili in ca. 2. § similiter, de lege cora. Et quod habetur in l. qui autem.§.penul.ff. de consti. pe. Et facit.l.fina.præallegata in uer.non prohibitas, sed concessas & idoneas, nec intelligo, quod sint notabiliter pauperes, secundum docto. sed sufficit quod sit tanta paupertas, quæ impediat solutionem canonis. Ad hoc ponderat Barba.in d.cap. [illegible] text. ibi minus idonei. Nam posset esse pactio [illegible]. Et [illegible] minus non esset notabiliter pauper, sed [illegible] impotens secundum genus sunt mulieres. Pro quo facit secundum Imo quia mulier non po[illegible] teneri pro aliquo debito siue publico, siue priuato, etiam in casu quo masculus posset incarcerari, auten.sed hodie nouo iure. C. de offi.diuer. [illegible] Bart.dicit multum notandum & tenen[illegible]menti. Et idem Barto. in l. nemo carcerem.C. de exacto. tribu. lib. 10.Et in l. sacrilegii. §. labeo. [illegible] cum eo.ff. ad l. iul.pecu. Idem Petr. de [illegible] in c. lator. extra de pigno. quamuis Imo. [illegible] c.lator teneat contrarium, de quo etiam [illegible] Salic. in auten.matri & auie. C. quando mu.tu. [illegible] potest. Adde doct. in l. quoniam, de cu[illegible] in auten. ut nul.iudi. in §.necessarium. sequi[illegible] Barba.in d.c.potuit.Et sic fieret conditio [illegible]or.

petēs & meliorationes quas in re fecit. Sexto quod prius non ceciderit a iure suo, puta non soluendo canonem, quia in l. nemo. ff. de regul. iur. dicitur Nemo plus iuris in alium transferre potest quam habet.

12 Vtrū prædicta debeat obseruare superficiarius [a] ecclesiæ qñ uult uendere qui est dñs superficiei qui super solo alicuius ædificat domum donādo [b] sibi censum paruū. ℞. Bar.in l. 1.§.pe.ff.de supfi.i quod sic, [c] per l. 2. C.ne re dominice uel templorū. Sed do. Car. [d] est contra. Ange. uero dicit ibidem dictū Bar. equum, sed iure non probare, & ideo ante factum sequendum post factum Car. no. [e] secundum Bal.in autē. qui res. C. de sac.sanc.eccle. quod qui cadit a solo eadit a superficie, argumē.d.l.1.§. quod autem ait.

13 Vtrum præfata solennitas sit seruanda in emphyteota priuati seu secularis. ℞.quod non, [f] nisi solum ut requiratur dñs an emere uelit meliorationes, & nō uendat talibus personis quibus dominus commode nō possit habere ius suum, ut potentioribus & huiusmodi, alias caderet a iure suo, ut in l.fi.C. de iure emphy.& not.glo.in d.c.fin.de loca.

14 Vtrum frater fratri possit alienare [g] sine præfata solēnitate. Respon. Bal.in l.uolūtas. C.de fideicōmissa.quod

perficiem talis fundi, uel domus pro centum cum hoc quod des mihi in recognitionem proprietatis soli quolibet anno unum denarium, uel etiam si non constituitur pensio annua. Ad hoc text. in l. superficiario. ff. de rei uendi. Et natura huius contractus est, ut destructa superficie, pura cōbusta domo uel destructo omnino molēdino impetu ignis uel aquarum finitus est omnino iste cōtractus per superficiei interitum, ita quod si uellet reædificare non posset. Ad hoc Barto. in l. fin. ff.de supfi. ubi dicit esse differentiam, an qs conducat solū, an uero superficiem. primo casu destructa domo non finitur ius suū. l.quotiens. ff.de rei uendi. secundo casu bene finitur.d.l.quotiēs & l.inter quos.§.damni.ff.de dam.infec.Et uide differentiam inter contractum superficiarium & emphyteoticum per d.Ia.in l.1.C.eo.10.col.

a [illegible] dñus] Dicitur ille qui in solo alieno ædi[illegible] dominium, qui aliquando aliquid [illegible]do non sicut dicit Barto. in l.1. §. [illegible] superfi. & facit text. in l.fin. eod. titu. [illegible] rubrica. C. de iure emphyteotico, dicit [illegible] contractus superficiarius est, si uendo tibi su-

b Donando] Idem si non donaret censum, ut dictum est.

c Resp.quod sic] Sequitur Imo. in d.c.fi.& allegat Spec.ubi s.uer. 119.Bal.in auten.qui rem.C.de sac. san.eccle.dicit φ consuetudo Perusii habet quod licet area redeat ad ecclesiam ædificium tamen pōt alienari, quod est satis equum argumen. l.qui edes. §.inquilinus aream.ff.loca. Idem tenet Areti.insti. de loca.§. adeo, & do. Ias.in l.fi. col.160. ubi idem dicit esse in censuali & partiario.

d Sed do.Car.] in c.fin.eod.titu.nec illa.l.2.dictum Barto.probat, ut plenius dictum fuit super §.decimo supra eo.

e Not.] secundum Bald.Loquitur Bald.de dominio fundi. Si enim dominium soli perdit, & superficiem amittit.

f Respon. quod non] Sed hæc sententia est contra tex.l.fi.C.eod. ubi do.Ias.collígit illa sex.quæ colliguntur a Pa.in c.fin.præallegato, unde dicendum omnia illa sex requiri.

g Alienare] Quæro nūquid plures emphyteote possint inter se alienare non requisito domini consensu? Barto.in l.qui romæ. §. duo fratres.10. q.ff.de uerbo.obliga.in l.& ideo.ff.de condi. fur. in l.cum hi.§. si uni.ff.de transact.in l. si domus.§.de lega.1. in l.1. C. de impo.lucra.des.lib.decimo, & in consil. incipien. ex themate prædicto tria &c. tenet in

dist'incte q plures emphiteote quocunque titulo possint inter se alienare sine consensu domini. Idẽ tenet de feudo Io.An.in addi. Specu.super rubrica de feu. Oldrad.consil.237. perlectis diligenter. Et Gemi.in cap.si hæredes,de testamen. facit ad hoc l. uoluntas. C.de fideicom. ubi hæredes alienare prohibiti possint ĩter se diuidere & alienare. Et de diuisione inter se ita se habet cõmunis opi.quã tenet Bart. ubi supra. Et Moder.in d.§.duo fratres. Et do. Anto. cons.38. Viso puncto & instrumẽto. Et facit quia licet diuisio quę fit inter fratres sit uera alienatio, non tamen habet locũ ꝓhibitio. l.si.C.de iur.emphy.Ratio quia quando emphyteota uult diuideri, certe ñ uult alteri partem suã precio uendere, ita quod dominus uolens tantundem offerre præferatur, immo uult partem suam diuisam pro se retinere, unde merito dispositio.d.l.fina. locum habere non debet. Ad hoc Federic. consil. 128. factum tale est, & quod not. Bal.in d.l.uoluntas. Specu.& Ioan. And.ibi.in d.§. nunc aliqua.uersic.62.& uersic.147. Et quod nota. Bart.& Bald.in l.familiæ. C.fami.ercisc. Et hæc est communis opinio quãquã Guilel.de Cu.in l. cũ hi §.sed si pluribus, teneat contra Barto. uide Iaso.in d.l.fi.C.eo.155.col.ubi retorquet rationes Bar.contra eum,& Alexan.idem teneat contra Bart. in l.si domus.§.fi.de leg.1. Mihi plus placet opinio.Bar. & ipse respondet ad d.§. sed si pluribus,ut per eũ. Et facit ratio q possunt alienare prędicti, quia mortuo patre cum inter istos filios sit locus iuri accrescendi, ut per Barto. in l.si mihi, & titio. ff. de uerb.obli.ideo possunt inter se alienare cum dicatur potius renunciatio quam alienatio. cap. 1. de alien.feud.

phy. Et dum concluditur in d.§.7. si inextimata detur,&c. hoc dicit Specu. ubi supra uersi.110.& tunc dicitur donatio, & domini consensus non est requirendus etiam si esset extimata tali extimatione quæ non faceret uenditionem, quia iure naturali est ipsius mulieris.l.in rebus. C. de iure do. sed iure ciuili maritus fit dominus.l.do[illegible] ce ancillam. C. de rei uendi.

sic quando duo fratres habent emphyteosim paternã ecclesię etiam quod unus potest iura sua alienare alteri sine consensu ecclesiæ.

15 Vtrũ possit dari in dotẽ. Vide supra Dos.§.7.[a]

16 Vtrum debeat fieri remissio canonis.i.annue, uel regularis solutionis ꝓp guerram. ℞. q licet sit diuersa opinio.[b] tu dic[c] q si quantitas canonis est ita magna, q si res locaretur de anno in annum non plus perciperetur, tunc procedat opi. q fiet remissio nõ solũ propter guerrã,immo ẽt propter aliã sterilitatem, ut dicit Bald. in l.1.C de iure emphyteo.& ita dicit Barto. q non est proprie contractus emphyteoticus tunc quando datur tanta quantitas sicut pro locatione. Si uero est modicus, ut communiter fit tunc non fiet remissio. arg.l si merces. § si uis maior, & l.ex conducto.§.1. & l. si uno, in princ. ff.loca. nisi in substãtia rei[d] penitus lædatur, ut nisi fundus captus ab hostibus desperaret posse rehaberi, qa tunc fiet remissio.[e] uide gl. in d.c.fi.& l.1.C.de iu.emph. Et idem dic de argumento[f] rei q non augetur pensio in casu quo non minuitur propter eius læsionem,[illegible] Barto. in l.1.C eo.tit.

17 Vtrũ fundo inundato a flumine liberetur emphyteota a canone.℞.ita in d.c.fi.q sic, qa dicitũ deperditus. l.3. §.labeo.cũ si.ff.de acqui.pos. Itẽ fundus inundatus & occupatus ab hostibus equiparatur.[g] l. cum unus.§.fi.ff.de [illegible]

a Supra dos.§.7.] Idem quod ibi concluditur, tenuit Ioan.And.in addit.ad Specu. ibidem, sequitur hoc Alex.consi.114. incip.uiso themate & scripturis,ratio est quia ubi alienatio est prohibita uel donatio causa dotis conceditur autenti.res quæ. C. Communia de lega. Idem tenuit Hostien. in titu. de loca. §.fin. uersicu. nunquid ergo res, & Ioan. And.in cap.fin.de loca. Salic.in l.fin.C.de iure em-

b Diuersa opinio.] Vide Iaso. in l.1. C.eod. [illegible] col. [illegible] usque ad 23. ubi ponit duas opiniones, [illegible] q non fi[illegible] remissio. Vide Areti. §. ad[illegible] [illegible] dicit [illegible] leg. [illegible] opinio [illegible] cob. de A[illegible] in d.l.1.& [illegible] aliorum [illegible] & Imo.in d.c. potuit, & [illegible] magis commu[illegible] nis opin. quæ dicit q fiat remissio, & hæc limitatur quinque limitationibus,ut per Iaso.in d. l.1.concordia,quæ hic in tex. habetur multum placet & eam teneas.

c Tu dic] Ista distinct. fuit Barba.in d.cap. potuit de loca.

d Nisi substantia rei] Intellige quia res ita consumpta q etiam area est subuersa,ut per d. Ias.in l.1.C.eo. col.3.cum seq.

e Quia tunc fiet remissio] Et ratio est, quia habet ipse emphyteota dominium utile,& ideo læsio [illegible] dica pertinet ad ipsum in re propria, unde in fructibus a fortiori. Si ergo res emphyteotica tota destrueretur, tunc periculum esset ipsius dantis ad liuellum.

f De augumento] Idem glo.in l.1.C.eod.& ibi Albe. Barto. Cyn.& Salic.Imo.& Cano.in d.c.potuit, hoc uerum si augmentum est solitum, secus si esset quid insolitum de quo uerisimiliter cogitari non potuit, ita Bald. in addi. ad Specu. titu.de loca.6.colum.allegat gl. magistram in l. si merces.§. uis maior.ff.loca,quam dicunt aurei Azo.& Cyn. in d.l.1.Exemplum in hoc thesauro inuẽto in fundo emphyteotico,cuius dimidia erit dñi sm Specu. ubi supra uersi.132.per l.1.§.1.ff.si ager uectig.

g Equiparatur] Vnde & isto casu non fit distinctio utrum pensio sit modica uel magna, sed liberatur emphyteota secundum Alex. consi.6.secundi uolu[illegible] uideretur

uideretur in præsenti. Et in 1. uolumi. consi. 112. ubi est idem consi. de uerbo ad uerbum. Et adde text. in l. si in uenditione. §. fina. ff. de peri. & commo. rei uen. ii. & l. interdum. §. qui ex naufragio. ff. de acqui ren. possessio. & Ioan. Andr. titu. de loca. §. nunc aliq a, sup uer sic. 37. in additio. incip. Quid si sterilitas, & refert Guid. de Suza. ita remisisse in l. damnã. C. loca. Idẽ tenet Iacob. de Are. Cyr. Bart. Ang. & Sali. in l. 1. C. de iure emphy. dũ concludant quod siue per inundationem, siue per guerrã emphyteota nihil percipere potuit, nullam pensionem soluere tenetur pro illo anno. Hoc tenet Cardin. Pet. de Ancharan. & Imol. in ca. potuit, de loca. qa paria sunt rem esse inundatam, uel ab hostibus occupatam, & res dicitur esse deperdita, quando eius usus haberi non potest. l. de fur. l. qui rem. §. ... & l. ... si ... & l. si constante. §. ... ff. sol. matri.

bo. auten. iud. pos. Quod uerum credo qñ non est spes recuperationis, intellige si in totum periit. [a] uel ultra dimidiũ. secus si sola medietas periit, quia nõ liberatur. ar. l. ẽt partis. ff. de usufru. & l. quę de tota. ff. de rei uẽ. licet alij uelint quod 7. partes pierint si debet liberari, sed magis placet quod dixit, quia in dubio partis appellatione intelligitur dimidia d. l. etiam partis.

18 Vtrum destructa re emphyteotica, uerbi gratia domo ex igne fortuito si reparetur teneatur emphyteota perseuerare. R. ẽm Nico. de ma. in l. 1. C. de iu. emphy. quod non quia illud dicitur nouum; facit, quod dicit [b] Barto. in l. dãni. §. si is. qui. ff. de dam. infec. ubi unlt quod si quis obligauit se alicui habenti domũ in uilla dare de aqua recenti in estate destructa domo destruitur obligatio, licet postea reficiatur. Facit etiã quod uoluit Barto. in l. de pupillo. §. si quis riuos. ff. de no. ope. nun. ubi dicit quod qui reficit de nouo facit. l. iter stipulantem. §. sacrã. ff. de. v. ob. Idẽ uoluit Ang. in l. 1. §. si quis ædificiũ. ff. de no. ope. nun. & Bal. in l. si ut proponis. C. de nup. ut dicit Dictat cõstitutio ecclesiæ; quod nemo faciat fortilicium nouũ inconsulto Papa, an filii possint reficere destructũ castrum propter rebellionem patris, & dicit quod non, & facit l. cum aliis. [c] C. de cura. furio. ubi si furiosus efficit sane mẽtis expirat curatoris officiũ, nec reuiuiscit si postea reddit in furiã, sed debet sibi dari nouus. Itẽ facit quod not. doc. de ecclesia reparata an sit eadem, ut not. in c. de fabrica de cõsec. distin. 1. & in c. proposuisti [d] & c. ligneis, de consec. eccle. uel alta, & in d. §. sacram, & ẽm istud limita omnia ista, uide infra iudæus. §. 12.

19 Vtrũ emphyteota nõ soluẽs canonẽ cadat a iure suo R. quod si per trienniũ non soluit a iure cadit si est priuati, ut l. 2. C. de iure emphy. si uero est ecclesiæ per bienniũ non soluens cadit ipso facto, [e] nisi celeriter soluat, [f] in d. c. si. & non dicitur celeriter soluere secundũ Bal. in addi. Spec. titu. de locato. si expectat libel

a Interũ periit] Intendũ quod nũquam emphyteota liberatur a pensione nisi tota perierit, & tenet glos. in d. l. 1. C. eod. & in d. c. potuit, & ... sententia. Ratio est, quia emphyteota ... pensionem in recognitionem dominii, ideo ... durat substãtia subest causa pensionẽ soluendi ... in d. c. potuit.

b Dicit Barto.] Ibi etiam inducit exemplum ... fructus alius arboris omni anno ... incisa uel eruta. & postea renata &c. ... ar. l. seruitutes. §. si sublatam. ff. de serui. ... 2. ubi dicitur si sublatum sit ædificium ... cadit, ut in eadem specie & qua... utilitas eius, ut idem intelligatur ... quando est ius reale constitutum ... tunc si renouatur habetur pro eodem

secus quando obligatio est personalis, ut in casu nostro. Eodem modo soluit Barto. in d. §. sacram. subdens quod in actione mixta, quod reficitur non est idem, ut in usufru. ut l. repetit. ff. quemadmo. usufruc. amit. Adde etiam quod nauis refecta est eadẽ, ut ibi per Bart. & assignatur ratio, quia nauis in mente consistit, sed domus in solo, iõ secus.

c L. cum aliis] Intellige in curatore dato ei qui credebatur semp furiosus, secus si haberet interualla, qa tunc suspendit.

d In c. proposuisti] Ibi tractãt doc. An ecclesia refecta ĩdigeat reconsecratione. Dic ut ibi per Abb. & uide gl. in d. c. fabrica.

e Cadit ipso facto] Hoc nõ uidetur uerũ, qa text. d. cap. potuit, nullã facit mentione de ipso facto, tũ propter uerbũ. Iuste potuisset expelli. Vnde dicen. secundum Abb. ibidem, quod ista pœna non committat ipso facto, sed relinqnat uoluntati dñi, utrum ex hoc uelit ẽphyteotam repellere. Iuxta not. in l. 2. C. eo. tit. Hoc sentit Inn. ibi. Et facit, quod ubicunque qs incidit in pœnam ipso facto non potest morã purgare, nec regulariter sibi consulere, etiam celeriter. Pro hoc tex. in c. licet. de supplen. neg. prela. Vnde si habens collationem beneficii non confert ĩ. semestre non põt postea conferre ẽt si incontinenti, qa ius est alteri quæsitum. Ad hoc tex. in l. si is cui, & ibi Bar. de lega. 2. l. traiectitie. §. de illo. ff. de actio. & obli. Bar. & alii in l. insulam, de uerb. obli. Cũ igitur posset emphyteota ecclesiæ purgare moram, ut patet in uer. celeri. merito non cadit ipso facto.

f Nisi celeriter soluat] Fallit etiam quando in triẽnio solum percipitur unus fructus, quia tunc requireretur ... triennio ... & sic annis nouem. Ita sing. Bal. in l. edẽ. 2. col. C. loca.

C. loca. quem exclamat Alex. in l. diuortio. §. quod in anno. ff. solu. matri. Mouetur Bal. per d. §. quod in anno. Vbi colligitur ꝙ qñ fructus præstantur ꝑ singula quinquennia, ut est in silua quod alias statuitur in anno habet locum in tali quinquennio, qa tale quinquennium iudicatur pro uno anno. Bene facit tex. in l. si sit constituta, in uer. duplicata constituto tempore. ff. quẽadmo. ser. ami. Quem tex. alleg. Bal. in l. quicunque de apo. pu. lib. 10.

lum uel requisitionem secundum gl. not. in d. c. si. ista cœleritas erit in arbitrio iudicis, ut considerata paupertate & aliis iudicet quod est ualde equum, quia cum ista moræ purgatio per cœleritatem prædictam non habeat locum [a] in emphyteota priuati secundum Ioan. de Imo. in l. si insulam. ff. de uer. obli.

a Non habeat locum] Eãdem sententiam tenuit Bar. in d. l. si insulam. in 4. oppo. primæ partis, ad fi. dum alleg. l. 2. C. eo. & Bal. in repe. l. & si post tres. ff. si quis cau. & idem tenuit dominus Iason post longam disputationem in d. l. 2. col. 55. ut ibi per eum. Contrarium tenuit Ang. sibi cõtrarius in d. l. & si post tres. ff. si quis cau. Et Bal. sibi contrarius in l. si pacto quo pœnam. C. de pac. & in l. acceptam. q. 220. C. de usu. pro concordia dic secundum d. Hiero. tortum in d. l. 2. & si quæremus nunquid emphyteota qui cessauit triennio soluere possit morã purgare? Dicen. ꝙ aut dominus adhuc non declarauit uoluntatem suam, an. s. uoluisset emphyteotam cecidisse, & tunc procedat opi. 2. ꝙ potest purgari mora. Aut iam declarauit, & tunc procedat opi. 1. & negatiua. Et ratio est, quia facta declaratione lex ipso iure executionem facit, ergo non debet admitti purgatio more, ut dictum est in præcedenti additione. Et pro ista concordia bene facit quod ro. Cœp. cau. 183. Tu scis ꝙ emphyteota. Vbi dicit cautelam esse ad hoc ut emphyteota qui cessauit in solutione non possit moram purgare, iuxta d. c. potuit, scilicet ꝙ dominus statim elapso biennio protestetur etiam absente emphyteota, ꝙ non intẽdit ipsum habere amplius pro libellario, quia tunc nõ potest purgare moram nisi cœleri satisfactione, alias. n. non facta protestatione credit ꝙ possit moram purgare, & sic dicit se intelligere d. ca. potuit. Et aduerte diligenter ꝙ illa uoluntas domini per quam purgatio moræ impeditur sufficit ꝙ sit tacita uel expressa secundũ Abb. consi. 67. In causa quæ uertitur. 2. par. Et secundum Alex. consi. 106. Viso themate. 4. par. Idem tenet Ale. in d. l. si insulam. ff. de uer. obl. Vbi dicit ꝙ in d. c. potuit, ideo potest mora purgari, quia executio non erat facta ipso iure nisi domino uolẽte, ergo sentit ꝙ domino uolente emphyteotam cecidisse non admitteretur purgatio. Et idem facta declaratione per actũ facti tenet Ro. consi. 103. Viso propositæ q. themate. Confirmatur quia sequuta declaratione domini emphyteota cõstituitur in duplici mora. Vna est per lapsum temporis. d. l. 2. & d. cap. potuit. Alia per declarationem domini, ergo geminatio moræ debet impedire eius purgationem tex. est secundum intellectum Ang. in dicta l. traiecticiæ. §. de illo. ff. de actio. & obligatio. quem sequitur Roma. consilio 352. quæritur primo. Et Alexan. in d. l. si insulam. Vbi plura similia adducit. An autem requiratur sententia declaratoria postquam dominus declarauit uoluntatem suam? Dic quòd non secundum communem opinionem doctorum. Et hoc tenet Bal. in additio. ad Specul. in titu. de loca. 12. columna. Pau. de Cast. consilio 140. aliter est consilio 115. incipit. In causa præsenti. dom. Anto. in d. cap. potuit, & dicit quòd est communis opinio. Alexan. consilio 371. Incipit circa processum. Vide Ias. ubi late in d. l. 2. col. 31. cum seq.

& Ang. sed solum ecclesiæ [b] quæ mitius agit, propterea merito arbitrium boni uiri [c] magis est sequendum in hac cœleritate.

20 Virũ emphyteota non soluens ꝑ bienniũ uel triẽnium cadat a iure suo, si dñs tenebatur sibi in tãta quantitate uel maiori. R. Pa. in c. bona fides de deposito ꝙ non, [d] quia

b Sed solum ecclesiæ] Cadit emphyteota ecclesiæ ita quando dominus declarauit ipsum cecidisse. Ita Barto. in l. secunda. ff. si ager uectig. & ibi Bal. & Angel. Spec. & Io. An. ubi supra. uersicu. 66. Pau. de Castr. consi. 133. Pa. in c. diuersis. de cle. coniuga. Alexan. consi. 314. incipit. Viso themate, & consi. 489. incipit. Viso themate instrumento. Barba. in d. c. potuit uidetur innuere ꝙ in terris ecclesiæ mora pot. purgari in aliis. uide ibi.

c Arbitrium boni uiri] Eandem sententiam tenet Cardi. in d. cap. potuit, & Imo. Addens quod si illud fuerit in dubium reuocatum, & iudex fuerit male arbitratus, quòd posset appellari, per id quod not. per Ioan. And. & doc. in c. super his, extra de accusa. Item quod habetur in l. si qua pœna. ff. de uerborum significa. Et Abb. in consilio 67. In causa quæ uertitur. Anchara. consilio 321. Quidam frater Antonius. Vbi uult quòd iudex non debet arbitrari de triennio uel biennio, ergo sentit quòd bene de uno uel duobus mensib. Et facit etiam ratio, quia ubi tempus de cœleri purgatione non reperitur expressum & taxatum a lege per regulam. l. 1. §. fi. ff. de iur. deli. & hoc l. 1. §. effractores. ff. de effractio. & expila. & hoc tenet quod admittatur purgatio moræ antequam fuerit ab emphyteota exactum in iudicio uel extra, arg. c. de [illegible] de præben. Imo notabilius dicitur emphyteotam uel celeriter prouidisset, etiam si fuerit in iudicio & extra exactus. Si tamen statim sine termino & sine termino & sine dilatione persoluit, secundum [illegible] & Imo. in d. c. potuit. Barba. etiam ibidem. Idem tenet, scilicet quòd stetur arbitrio iudicis considerata qualitate personarum, an sit diues uel pauper. [illegible]

d Quòd non] Idem tenet Specu. ubi supra uer. [illegible] dicit quòd emphyteota ex hoc potest se tueri [illegible] camus compensationem fieri ipso iure, per l. si [illegible] bo. §. cum autem. ff. de compensa. Si autem [illegible] ipso iure adhuc tenet. Idem si modo sit ob. [illegible] pensatio triennii uel bienni, per l. si constat. [illegible] compensa. Idem tenet Alberic. in dicta l. secunda C. eod. 10. colum. in l. cum aliter. ff. de compensa. Vbi uult quòd emphyteota non cadat si sit parata compensatio.

compensari. Idem tenet Fulgo. in dicta l. si constat. Abb. antiquus in capitu. bona fides, de d. po. Et ibi Ioan. Andræ. & dom. Anto. Bald. in reper. super Innocen. quæstio. prima. Et sufficit, quod etiam post lapsum opponatur temporis per regulam quę habet, quod ad pę

nam euitandā & ad impediē. cursum usurarium compensatio fit ipso iure, secundum no. per gloss. & docto. in d. l. si constat. per gl. & Bald. in l. 1. C. de compensa. Sed in proposito priuare quem iure suo est pœna. l. si q̃s maior. C. de transact. ergo fiet ipso iure compensatio, ergo nō cadet emphyteota. Hoc tenet Imo. Pa. & Barba. in d. c. bona fides. Io. Fab. & Ioā. de Pla. in §. in bon. fidei. inst. de act. d. Iaf. in l. 2. C. eod. col. 48.

a Rñ. Pa. in c. fi. Quia ista di stinctio uidetur satis periculosa ... patet per uarios al ... pet d. ... in d. l. 2. co ... 73. cum 5. ... Ideo aliter ... endum. Aut dominus pri... ... ab expulsione, & ... ea uult pe tere pensionē. ... tunc aut lo ... in emphyteota eccle ...

ptio compensationis quo ad euitandam pœnam debentis soluere sit ipso iure, ut ē tex. no. iuncta glo. in l. si constat. C. de compen. ubi doc. sic determinant.

21 Vtrum dominus recipiendo canonem ab emphyteota qui cecidit a iure suo propter non solutionem pręiudicet sibi. R. Pa. in c. fi.ª de loca. aut cum expulit primo & petit pensionem præteriti temporis, & sic non præiudicat sibi, aut non expulit, & tunc aut recipit canonem pro tēpore post moram contractā & sic præiudicat sibi, quia uidetur per actum contrarium renunciasse iuri suo. c. solicitudinem de ap. aut recipit canonem pro præterito cū protestationem q̃ non intendit sibi præiudicare, & sic nō pręiudicat, aut non fecit protestationem, sed simpliciter recepit & in hoc fuerunt opi. Sed de subtilitate iuris dicēdum q̃ non præiudicat, quia in dubio nō uidetur quis uelle renunciare iuri suo, ut in c. super hoc de renun. ff. de ꝓba. l. cum de indebito. Facit gl. in l. cum quid. ff. si cer. pet. quæ dicit quod si trado magnam quantitatem pecuniæ dicendo tolle, non præsumitur dono simpliciter ex hoc,

... potest. auth. qui rem. C. de sacrosan. ecc. ... quis, in auth. de non alie. Et hoc est spe ... in ecclesia, secundum Cyn. Alberic. in d. l. 2. & ... potuit. Aut in priuato loquimur, & ... est protestatus non potest petere pensio- ... tenet Io. An & Spec. in d. §. tene aliqua. ... gl. in d. l. 2. Cardi. & Inno. in d. ca. potuit. ... Felin. in d. §. q̃ autem. Et ratio est, quia ... emphyteota expellitur perdit etiam meliorationes suas. d. l. 2. Vnde absonum uidetur q̃ domi

nus lucretur & meliorationes & pēsionem insimul, & q̃ etiam emphyteota, tam multiplici pœna puniatur, contra ea quæ habentur in c. at si clerici. §. fi. de iudicis. Aut est protestatus, & tunc potest petere præteriti temporis pensionem, quia sicut prote-

sed mutuū, uel depositū, nisi aliud appareat respū ꝑsonæ. Sic in proposito, & licet gl. dicat uerū esse q̃ recipiendo canonē ꝑiudicat in priuato nō in ecclesia q̃ hēt capitulū, tñ Pa. ubi s̃. dicit quod nō dicit uerū, quia solus prælatus in acquirendo præiudicare pōt & deteriorē facere. uide glo. 17 q. 4. § pe. sent t Inn. in c. 2. de don. & doc. in c. quoniam de deci. & ideo solus ꝑlatus recipiendo canonē sine consensu cap. præiudicat ecclesiæ. Sed aduerte hic q̃ Pa. in c. ut super. de re. ec. non alie. limitat Fede. consi. 184. q̃ tenet q̃ res emphyteotica reddita ad ecclesiā ꝑp non solōuem pensionis potest iterum dari ei qui cecidit a iure suo sine aliqua solēnitate & causis requisitis in alienatione rei ecclesiasticæ a prælato ecclesiæ, sic dicēs hoc uerū, ubi prima cā concessionis duraret, puta qa erat castrū ī feudū quod ꝑp custodiam erat potius damnosum ecclesiæ & hmōi, qa non est noua alienatio, sed executio ordinationis antiquæ, sed ubi prima causa concessionis cessaret, puta qa ager datus ad excolendū tractu temporis exculltus reuertitur ad eccl. siam, tunc dari non poterit in

statio reseruat ius expellendi eodem modo debet reseruare petitionem census præteriti. Alius casus est quando dominus incœpit ab receptione pēsionis, & postea uult expellere, & tūc aut recepit pensionem præteriti temporis, aut futuri. primo casu aut recepit pensionem cū protestatione reseruationis iuris expellendi, & tūc potest, quia protestatio ius expulsionis reseruauit. l. dbitor. §. 1. ff. quib. mod. ius uel hypo. sol. Aut ñ fuit protestatus, & tūc aut recepit ignorāter, quia ignorabat emphyteotā cecidisse, puta quia erat hæres. Iuxta l. qui in alterius. ff. de re. iu. quia iuxta est ignorantia & pōt expellere. Aut scienter & non pt, qa alter o dēt esse contentus, sm gl. ī d. l. 2. & ista fuit opi. Dy. in l. meuius §. duobus. & l. 2. q̃ se

quunt Bal. & Imo. ibi. Alb. in d. l. 2. & Spec. ub s̃ oro qua facit quod uult Bal. in c. 1. quo tempore miles. Vbi si uasallus ꝑp cessationem petendi inuestiturā ab hærede domini ceciderit, & postea admittatur ꝑ hæredem domini, ita demum præiudicatur ipsi hæredi si eum admiserit ex certa scientia. Tertius casus est quando dominus recipit pensionem pro tempore futuro, & indistincte tenendum est quod sibi præiudicat. l. 2. §. non male. ff. de exce. do. & l. qui in futurum. ff. de pac.

emphiteosim uel feudum sine debita solennitate & causis requisitis in alienatione rei ecclesiasticæ. Et secundū hoc uideretur uera opinio gloss. prædictæ. Sed q non possit dari de nouo ei qui cecidit a iure suo propter non solutionem pensionis, quando cessat causa propter quā fuit data in emphyteosim sine solennitatibus & causis requisitis in alienatione rei ecclesiasticæ, non credo Pan. quando fit ei qui cecidit uel eius hæredibus, quia uidetur tex.d.c. si. contra eum & consuetudo sed bene esset uerum quando alteri quam ei qui cecidit uel eius hæredib. uellet dari, uel quando iam ecclesia per aliquod tempus pacificam habuit possessionem talis rei. Et sic concorda opiniones.

22 Quæritur in quot casibus emphyteota cadit a iure suo. R. q in quinque casibus. Primus quando negat pensionem domino petenti eam & negat se emphyteotam illius sm Pet. Heliæ in trac. de contractu emphyteotico. Ratio quia magis dēt operari contumacia expressa quam tacita l. si ita expressum.[a] ff. de cō di. & demon. sed emphyteota non soluente per trienniū canonem res cadit in commissum, ut infra dicetur, q tacite negat dominium recognoscere. ergo multofortius ubi expresse negat.[b]

23 Secundus casus est quando uendit sine domini uoluntate rem emphyteoticam secundum eundem Pe. ubi supra est casus in l. fin. C. eod. Quod limita secundum Spe. in ti. de loca. in dicto §. nunc aliqua. uer. 95. & Bar. in l. sequitur. § item labeo. ff. de usuca. Imo & Canonistas ī c. potuit de loca. uerum si res sit tradita, quia si non est tradita licet uendita[c] nō cadit in cōmissum ēt si esset tradita, tñ hac l. ut si dominus uellet emere pro tñdē ille emptor restitueret eā, quia sic non cadit, ut not. Ang.[d] in l. uoluntas. C. de fideicom.

a L. si ita expressum] Dicitur enim ibi, si ita expressum est. Lego Ticio centum si uoluerit, quod uerbum uoluerit facit legatum conditionale, & non trāsmittitur ad hæredem nisi ipse noluerit. Arguit gloss. idem esset si ista uerba non essent expressa, quādoquidem possit repudiare legatum, dicit gl. quod expressa magis nocent, ergo idem in casu nostro.

b Expresse negat] Hanc sententiam tenet Inno. in c. cæterum, extra de iudi. quod quādo emphiteota negat scienter se esse emphiteotam, si conuincatur de mēdacio, quod cadit a iure suo, secus si ignoranter & ignorantia fuisset iusta, puta in hærede alterius iuxta l. qui in alterius. ff. de re. iu. Istud idē tenet Ang. in l. fi. per illū tex. ff. de rei uendi. Vbi idem dicit esse in uasallo, qui si conuincatur de mendacio, quia primo negauerit se esse uasallū, quòd pdat feudum. ca. uassallus. 1. si de feu. fue. contro. inter dominum & agna. Bene uerum est quòd non sufficeret scienter negare, sed requiritur q negatio sit per dolum uel latam culpam. d. cap. uassallus, & ibi Bald. not. in §. inter mixta. in uer. distulerit. insti. de act. Et gloss. in d. l. fin. ff. de rei uendi. & Bar. in l. eum qui in prin. ulti. colum. ff. de iureiuran. Contrariam tamen sententiam putat do. Iason esse ueriorem in d. l. 2. C. eod. 57. colum. quam tenet Bal. in d. c. uassallus. Vbi dicit quòd pœna illius c. non habet locum in emphiteota uel libellario, eo. quia secundum eū. ll. pœnales, ut est illud c. non debent trahi ad casus non expressos d. §. inter mixta. cum gl. Et non obstat etiam illa l. fina. super qua se fundat Ang. quia non loquitur de amissione alicuius iuris, sed tantum de amissione alicuius possessionis, quia ibi dicitu quòd si conuentus rei uendicatione neget se possidere & conuincatur de mendacio perdit beneficium possessionis. Et ista fuit solutio ad illum text. Ioan. Andræ. in dicto §. nunc aliqua. uers. 55. Sed iudicio meo per ea quæ allegat Spec. [illegible] tur Specu. ibi uidetur sanior opin. sum[illegible] Maxime quia peccauit in lingua negando rem emphiteoticam debet in ea puniri. ar. C. de repud. l. consu. l. ex facto ff. de uulga. & pupil.

c Licet uendita] Ratio [illegible] uerbum [illegible] re est [illegible] & u intelligendum l. 1. §. [illegible] uerba. ff. quod quisque iur. Et non dicitur [illegible] fecta uen[illegible] ante tradi[illegible] nem. §. uendi. te. insti. de re. d. c. cum Ioānes de fide instru. Idem tenet Sa li. in d. l. fin. C eo. motus quia ubi non interuenit tradi[illegible] in contractu [illegible] ditionis [illegible] consensu [illegible] recedi potest & pro non [illegible] cta haberi potest. l. ab [illegible] ptione. in prin. ff. de pac. & [illegible] l. 1. ff. de [illegible] cu. & com[illegible] rei uendi. Idem tenet Alber. [illegible] d. l. fi. Io. And. & do. Anto. & Barba. in d. c. potuit. Ale. consilio 314. [illegible] themate. Idem tenet Baldus in uassallo. in capi. primo. §. aut li bellario. quib. mod. feud. amitten. Et ista est communis opinio, quamuis contrarium teneat [illegible] in dicto cap. potuit. 41. colum. [illegible] hanc [illegible] sionem non procedere si fuisset facta [illegible] tradi[illegible] ficta, ut quia se constituisset nomine emptoris possidere, dando licentiam intrandi possessionem dictæ rei, quia tunc bene caderet, ut singulariter tenet dom. Anto. consi. 34. De iure absque longa [illegible] tione. Bar. in terminis in l. ab emptione. ff. de [illegible] Bal. in c. item inuestitura. de notis feu. Io. An. [illegible] di. Spe. ti. de emp. & uen. in §. 1. in uer. & no. [illegible] incip. & dubitat Iaco. Alua. qui debet tene[illegible] in uasallo. in cap. 1. in tit. quid iuris sit, [illegible] teota promisisset uendere non caderet a iure [illegible] de quo in specie Pau. de Cast. in l. in bonæ fidei. §. si tamen. ff. de eo quod cer. lo.

d Vt not. Angel.] Angel. not. loquitur in his terminis,

minis, sed quando fuit factum pactum, quòd incon tinenti retro sibi uenditio fieret, tunc enim non cadit. Ita dicunt Ang. & Ro. in d. §. item Labeo. Et ante eos do. Anto. in d. c. potuit, pro quibus facit tex. in l. plerique. ff. de ritu nup. & Ange. in d. l. uoluntas, uoluit singu. φ stabilitus [illegible] extra familiā posset alienare cū pacto, φ incontinenti debeat redire familiæ, quia tunc non [illegible] a [illegible] tio, quę momē to est duratura, ar. l. fi. in fi. C. de bo. quę li be. Contra doctrinam tamen hic positam facit quod uoluit singu. Bald. in c. 1. §. fin. quæ fuit prima causa bene, a[illegible] dictum sit saluo iure domini uel ec[illegible] si processum est ad traditionem sub il[illegible] scilicet saluo iure & consensu domini, φ [illegible] uerba non releuant, quia cum non sit denun[illegible] domino, clam uidetur fieri, & per consequens dominum contemni. Idem Bal. in l. unica. uer. quæ[illegible] quid si prohibita est alienatio. C. de his quæ pe. [illegible] nune. Vbi dicit φ si emphyteota uel uassallus [illegible] uendo & trado reseruato consensu domini φ protestatio non releuat, quia ipso facto [illegible] & quia traditio est facti, & sic factum [illegible] protestationi, ergo protestatio nihil [illegible]. Bene uerum est φ si esseut adiecta illa uer[illegible] aliter nec alio modo, quia tunc nihil uide[illegible], & non caderet a iure suo, quia cōstat φ [illegible] alienare nisi posset, & non aliter, iux[illegible] in l. si quidem. C. de excep. & in l. itē [illegible] §. fin. ff. fam. hercis. & in l. si quis locuplex. [illegible] Ad hoc uide Bar. in c. quæ in ecclesiarū [illegible]. Et Card. in c. 2. de feu. Idem si emphy[illegible] alienat sine consensu domini suo his uerbis. [illegible] tantum de iure possum & non aliter, licet [illegible] traditio, non tamen incurrit pœnam cadu [illegible] fuit sing. Bal. in c. 1. §. hoc quoque, [illegible] colum. de succes. feud. Et dicit φ ita consul[illegible] facto limitando ut ibi per eum. Idem tenet [illegible] Alua. in c. 1. in uersicu. quæro quid si uasallus [illegible] de prohibi. feu. alie. per Federi. Facit etiam [illegible] Alberi. in d. l. fina. Vbi dicit φ aliena[illegible] sub ista adiectione si domino placuerit, [illegible] consensus domini accesserit, φ non inducit ca [illegible] ratio quia cum ista sit conditionalis uen[illegible] ac si domino fuisset nunciatum & cō[illegible] us. l. fi. C. de fun. patri. lib. 11. l. qui ab[illegible] de acquiren. posses. Et idem est si dixe[illegible] si dominus non reuocauerit, alias sit in[illegible] quia non cadit sm Barto. in d. l. si quis locu[illegible] de manu. testa. quæ no.

24 Quid si uendidit & tradidit simpliciter sed postea redemit.[a] ℞. nihilominus cecidit a iure suo, quia per alienationem ius est quæsitū domino, & ideo sine facto suo non pōt auferri ab eodē.

25 Sed pone quòd sunt duo domini rei emphyteote pro indiuiso, & uendidit res de consensu unius tantū, & non alterius. ℞. φ cadit solum ꝓ parte illius,[b] quia non plus puniri debet quā deliquerit. l. hæres. ff. de his qui. ut indi.

26 Tertius casus est qñ res emphyteotica est data pro se & suis filiis nepotibus & hæredibus, tunc si filius uel nepos refutat hæreditatē ca[illegible]

a [illegible] redemit] Tenet Alberi. in d. l. fi. per gl. ibi [illegible], quæ importat ipso iure, ergo redimen [illegible] potest tollere ius quæsitum domino. Ean[illegible] tenet ubique Bart. in d. l. sequitur. §. La [illegible] usucap. in d. §. si rem depositam. in l. quidam testamento, & in l. rogo. ff. de fideicom. liber. ꝑ casum cap. 1. Quid iuris sit si post alie. feu. id recu. Et idem Barto. in l. si quis libellos. C. de appella. Et se quitur Anch. in d. c. potuit, & Imol. ibidem dicit hanc esse communem opinionem. Et φ magis procedit de iure. Et φ in practica difficile esset obtinere cōtra istam opinionem. Idem tenet Imó. in l. si me tibi. ff. ad legem falci. Ange. & Ro. in d. §. idem Labeo do. Ant. in consil. 34. De iure absque lōga allega. &c. Motus quia ex quo facta est executio a iure non debet posse admitti purgatio more. l. si res obligata, de leg. 1. Contrariam opinionem tenet Spec. ubi supra uers. 95. ubi dicit se obtinuisse Bononiæ per arg. c. si quis præsbyterorum, de reb. ecc. non alie. & c. de multa, de præben. & per d. c. potuit ibi nisi celeri. Idem dicit Io. Fa. in d. l. fi. & Sal. ibi. Sed tu dic φ d. c. potuit, nihil facit, quia illa uerba nisi celeri, secundum gloss. ibi, & Ioā. An. intelliguntur quando cessat soluere pensionem non autem quando uendidit. Tu dic quòd prima opin. de rigore est uerior secunda de æquitate.

b Pro parte illius] Idem dicit Bald. & Ang. in l. cō munis lib. [illegible]tus. ff. de in ius uoc. qui tenent φ tantū cadat pro parte illius socii cuius consensum non requisiuit, quia tantum debet puniri in parte circa quam deliquit. d. l. rescriptum. Idem tenet Guil. in l. si duo patroni, in princ. ff. de iureiuran. Et ibi Alberi. Et idem Alberi. in l. quòd si uno, ad fin. ff. de in diem adie. & quod in simili ponit Bal. de uasallo in in c. 1. de p[illegible] olhi. feu. alie. per Fede. Quid autem si est solus alienat solum partem, uel si soluit tantū me dietatem canonis, utrum cadat in totum, uide in l. 2. colum. 46. & Ias. in l. fi. col. 158. Certe ista uidetur ueritas, φ aut emphyteota alienat partem sub com memoratione emphyteosis & utilis dominii, & sic tanquam emphyteota. Et sic non cadit nisi pro par te quam alienauit, quia pœna non debet excedere quantitatem delicti d. l. rescriptum. ff. de his quib. ut indig. Aut alienauit tanquam habens directum dominium, & cadit in totum, ratio est, quia isto secundo casu uidetur contemnere personam domini. Et sic ista pœna priuationis non succedit ratione rei alienate, sed ratione contemptus personę domini, quæ in totum ostenditur. Ideo etiam in totum debet puniri, facit tex. in l. quidam in iure. §. donationem. ff. de do. Et hoc est ex mente Bald. in c. 1. de uasal. qui contra consti. Lotha. Et Io. An. in nouel. in c. 2. de feu. ubi etiam dicit φ de æquitate canonica & benignitate non caderet ille nisi pro parte alienata, quia pœna nunquam debet excedere delictum. Circa secundum dubium. s. si non soluit nisi medietatem, dicit φ cadit in totum, ita consuluit Oldra. consi. 29 Barba consi. 37. 2. parte. Vbi uult, φ si unus denarius deficiat cadat res in commissum,

cadit, quia eam nõ poteſt habere ut not. Bar [a] in l. ut iuriſiurandi. §. ſi liberi. ff. de ope. liber. [b] ſecus ſi non poneretur uerbum & hæredibus, quia ſic refutata hæreditate non caderet, q̃a conceſsio in primo caſu requirit vtrũque, ut ſcilicet ſit filius uel nepos & hæres, ut in authẽ. de non ali. §. emphyteoſi, & ideo feuda quæ trãſeunt ad filios ut filios ita ſi hęredes ſint dicũtur uenire hęreditatis petitione [c] ut in l. item uidẽdum eſt. ff. de peti. hęredi.

27 Quartus caſus eſt quãdo q̃s accepit emphyteoſim pro ſe & ſuis filiis & moritur ſine filiis legitimis, relictis ſolum naturalibus, quia reuertit̃ ad dñm, [d] quod limito ſm Bar. in l. ex facto. §. ſi quis rogatus. ff. ad Treb. uerum quãdo emphyteoſis eſt data ab eccleſia, [e] q̃a pręſumendũ eſt ꝙ de illegitimis non cogitauit, ſed q̃n data eſt a priuato emphyteoſis, ſic ueniet ad illegitimos in tali caſu. Et ſic intellige & limita ſpe.

28 Quintus caſus eſt q̃n emphyteota non ſoluit cautionem, de quo dic ut ſ. §. 19.

29 Quid ſi ſunt plures hęredes, & omnes pręter unum ſoluerunt penſionem. R. gl. in d. c. ſi. q̃ non cadunt ſi ſoluerunt totam, ſecus ſi non totam, q̃a caderẽt omnes, [f] & ideo ſoluãt totam, & poſtea agant contra non ſoluentẽ.

30 Verum hęres ignorãs rem emphyteoticam & non ſol-

idem tenet Bald. in rubri. C. de contrahen. emptio. 10. q. & Imo. in d. c. potuit. 39. col. ubi reſpondet ad legem in contrarium alleg. per Specu. & Ioan. An. ubi etiam uult quòd ſi promiſiſſet pœnam, quò l in eam incideret. Iſtud idem tenuit Alb. in authen. qui rem. C. de ſa. ſan. eccle. & Saly. ubi plene diſputat in authen. perpetua. eo. titu. Pau. de Caſt. in l. ĩ executione. §. pro parte. ff. de uer. obl. Vbi etiam tenet de uno numo, ſicut etiam dicit glo. in l. res bona. ff. de cõtrahen. empti. q̃ uult, ꝙ ſi res ſit uendita ſub pacto, ꝙ niſi die ſtatuta fuerit ſoluta pecunia ꝙ res ſit iempta, quòd ſi deficiat unus nummus, res erit inempta Fallit ꝓpter paupertatem, ut dicit Spe. ſecũdo fallit niſi per errorem ceſſaſſet a ſolutione, text. nota. in l. quamuis. ff. de condi. & demon. quem ad hoc reputat ſin. Bal. in l. pro hæreditariis. ff. de hære. uel ac. uen. Vide ſupra 19.

a Vt no. Bar.] Idem tenet Ancha. in cle. 2. de iurepa. de quo etiam per Bal. in c. 1. in prin. de ſuc. feu. Bal. in auth. unde ſi parens. C. de inof. te. Bald. & Imo. in l. filio quem pater, de leg. 1. Pau. de Caſt. in l. & ſi poſt mortem, in prin. de lega. 1. & uide Ang. & Imo. in l. Caius. ff. ſolu. matr. & Sali. in l. 2. C. eo. in 22. q. plura diſtinguentem.

b Secus ſi non] Ita tenet Sali. in d. l. 2. motus quia pater non quæſiuit emphyteoſim ut hæredibus, ſed ut filiis, quod poteſt facere pater. l. quodcunque, in prin. & l. quod dicitur, de uerb. obl. imo uult ꝙ hoc caſu filius exhæredatus admitteretur ad emphyteoſim. Et eſt communis concluſio, quòd filii repudiantes hæreditatem paternam poſſint emphyteoſim retinere q̃a pater in dubio uidetur accepiſſe ꝓ filiis ut filiis, non ut hæredibus. Ita firmat Barto. Imo. & alii in d. l. quod dicitur, licet ſecus ſit in feudo. cap. 1. an agna. uel fi. ſecundum Sal. in d. l. 2. quia repudiata hæreditate non ueniunt feuda. uide infra feudum. §. 28.

c Hæreditatis petitione] Intellige quando res non eſt repudiata, quia iſto caſu bene ueniunt in petitione hæreditatis, quæ datur hæredi contra eum qui poſſidet, non ut hæres. Si autẽ quis repudiaret hæreditatẽ, licet poſſet habere feudũ uel pacto uel lege, non tamen ueniret illud feudũ in petitione hęreditatis, ut dicit Bar. ĩ d. l. item uidendũ. §. fi. Ex quo ſubdit ibi, ꝙ ſi frater feceri t fratri quietationem [illegible] omni eo qđ petere poſſet in hæreditate pa[illegible] per hanc renuntiationem non impeditur petere [illegible] da, uel partem poſſeſsionum emphyteoticarũ, [illegible] non petunt [illegible] quam ex hæ[illegible] ditate pa[illegible]

d Reuertit̃ ad dñm] Spe. [illegible] de lo. §. nunc aliqua, uer. [illegible] arguit ꝓ & [illegible] tra, & tandem cõcludit q̃ naturales nõ admittunt, licet alii teneant cõtra. De legitimate ꝑ reſcriptum principis tenet cõtra q̃ nõ admittit q̃ q̃s accepit emphyteoſim pro ſe & filiis [illegible] Sal. in l. [illegible] illum tex. C. [illegible] his qui ue. [illegible] impetra. & [illegible] eſt, q̃a tales [illegible] ſunt natura[illegible] ter legit. [illegible] fictione. [illegible] rales ſi d[illegible] fue. cõtro. inter do. & agnã. Alex. conſil. 128. [illegible] Conſideratis 1. uolu. uide ẽt. ĩ. in uerſic. fidei [illegible]

e Data ab eccleſia] in emphyteoſi eccleſiaſtica [illegible] ſuccedũt naturales uel baſtardi legitimati. [illegible] no. in l. generaliter. §. cum ait. C. de inſti. & ſub[illegible] ratione ut ibi per eũ. Et idẽ Bal. in addi. Spec. [illegible] loca. 10. col. uer. emphyteoſis eccleſiæ Imo. in l. [illegible] dicitur, de uerb. obli. Anch. in d. conſi. 426. circa [illegible] mũ quæſitum Alex. in d. conſi. 128. Cõſideratis [illegible] bis inſtrumenti. 1. par. & eo. li. conſi. 89.

f Caderent omnes] Hoc tenet glo. in l. cõi d[illegible] do, in uer. confundet. ff. cõi di. Hoſt. in ſum. [illegible] loca. §. ſi. uer. qđ ſi unus Spe. in tit. ubi ſ. uer. [illegible] in l. fraudati, & ibi Ang. ff. de publi. ratio eſt, q̃a [illegible] euitatione pene non ſufficit ſolutio particularis [illegible] in executione. §. ſi. ff. de uerb. ob. Limita hoc [illegible] dum Bar. in d. l. fraudati, non procedere q̃ [illegible] redes a principio cepiſſent rẽ in emphyteoſim, & [illegible] miſiſſent penſionem ſimpliciter, q̃a tunc q̃ [illegible] neretur ꝓ parte ſua tm̃, niſi actũ eſſet ꝙ eſſent [illegible] rei. l. reos. §. cum in tabulis, cũ ſi. de duo. re. Et ideo uno ceſſãte in ſolutione partis ſue alius non [illegible] ret, q̃a tunc tenerentur non ut hæredes ſed [illegible] ſeſſores. Et in his terminis loquitur. d. l. fraudati [illegible] uidebatur obſtare, & hanc limitationem tenet [illegible] Alb. in d. l. 2. col 9. Fallit ſecundo ſi propter [illegible] tatẽ ille ceſſaſſet, q̃a non caderet res in co[illegible] ſm Ro. in d. l. fraudati. Fallit tertio ſm Imo. [illegible] potuit. 39. colũ. de iure canonico quo attento [illegible] conſi. non procedit, quia Canoniſtæ non ſic [illegible]

ter considerant materiam diuidui & indiuidui, sicut faciunt legiste in l.4.§.cato.de uerbo.obli.Pro qua limitatione facit quod habetur per gl. & doc. in c.suam,de pe.Vbi dr̃ ꝙ de equitate canonica, licet pari non fuerit soluta, non tamen in totum cōmittitur pena.

Vide etiā Alb. in l.communi. ff. communi di ui. & in l.necessitas.§.si pigno ti.ff.de pigno. actio. Ang.in l. prætoris. ff de dam. in fec.Fed. de Sen. consil. 228. factum ta le,& Cuma. in l.5. §.fi.de uer. obli.

uens cadat. Respon glo.in l. 2. C.de iure emphy. & Bart. ibidem,& gl.& Dy. in l.cū filius.§.in hāc.ff.de uerb.obli. ꝙ cadit sed restituitur [a] de equitate, idē dic de minore qui non soluit, per l.fi. C.in qui. cau. [b] in integ. resti.non est neces.

31 Quid si dominus sit mortuus & hereditas iacet ꝑ triēniū in quo emphyteota non soluit ℞.ꝙ nō poterit expelli neque cadit; [c] ut patet per prædicta hoc tenet Alb. in l.4.ff.de dam. insec.& Bal.in l.2 C.e.sed Io. And. in addi. ad Specu.ubi supra cum ipso Spec. ubi supra uersic. 18.te-

a Quod cadit sed restituitur] Scilicet ex clausu la generali, q̄ est.Si qua mihi iusta causa esse uidebitur in integrum resti tui, dicit text. in l.1. §.fin. & in l.sed & si ꝑ prætorem.§.item inquit. ff.ex quib.cau.ma.& iusta eam est ignorātia & absentia,& huiusmodi, & hoc sequuntur Bar.Bal.& Ang.& alii in d.l.2.C eo.Vi[illegible] Iason col. 102. qui dicit ꝙ seruatur hoc in practica,licet quidam teneant contra, ut ibi per eū qui allegat Bar.& Sali.in l.2.C.si aduer.uen.hoc cō[illegible] Inno.& Ancha.in d.c.potuit.

b L. fin. C.in quib.cau.] Dicitur enim ibi, ꝙ contra [illegible] non incipit currere præscriptio, ratio [illegible] omnino restituebantur in integrum, melius [illegible] iura intacta seruari, quam post uulnus [illegible] edium adhibere. Idem tenent Specul.& [illegible] supra uers.15. Vide Bar. in l. [illegible] perato[illegible]. Et debebit restitui infra quadrienniū [illegible] lapsum soluendi, secundum Specu.ubi [illegible] uersi.16.ad hoc uide Barto. & doc.in autent. [illegible] ones.C.de sacr.san.eccle.Et Ro.consi.307. [illegible] supponatur hanc quæstionem, ubi supra [illegible] Vbi sic respondet. Dicunt quidam. s. Host. [illegible] Io.An. [illegible] in summa de loca.

c [illegible] cadit] Idem Hosti. in titu.de loca.§ [illegible] [illegible] si hæreditatem. Alex. consi.91. perspe[illegible] & Iaso.in d.l.2.col.49. dicit ꝙ est tutior [illegible]

d [illegible] formam.l.2.] Vbi datur facultas offerendi [illegible] pecuniam, uel apud sacras ædes, uel [illegible] commiserit secundum d.l.acceptam. Nam [illegible] & consignatio liberat a periculo usu[illegible] fortuito, ut ibi de quo per Spec. ubi [illegible] 21.& 24. Adde tamen ꝙ in terminis. d.l. [illegible] quantum ad euitandam pœnā ca[illegible] sic in emphyteota expelli non possit, [illegible] sola oblatio uerbalis, ut in l.acceptā, & [illegible] per te.C.de usuris. Not.in l.celsus.ff.de arbi.

& in l.si seruum.§.sequitur,de uerb. obliga. Si uero loquimur quantum ad plenariam liberationem a canone emphyteotico. Et tunc necessaria est oblatio uerbalis,depositio,& consignatio. l.obsignatione.C.de solu.& not.in d.l.acceptam. Et ista est cōmunis opinio, quā tenent Cy. Bald. & Sali. & Ange. in d.l.2. licet dominus Iason cōtra referēdo quosdā antiquos, ut ibi per eū. Adde in practica singulare remedium ad obuiādū uerbali oblationi, ut nihil operet. Et ē ꝙ qñ debitor dicit, Paratus sum soluere, ꝙ creditor etiam dicat paratus sum recipere. Et tunc talis oblatio nihil operatur. Et debitor pro uerbis uerba reportat. Vt dicit text.in §. his ita 13.q.1. Istud tradit Bar.in l.fi.ff.sol.mat. & in l.si seruus communis.ff. de uulg.& pup.& Ias.ubi supra.

net ꝙ cadit, nisi deponat iuxta formam l.2. [d] C.eo.in fi. & l. acceptam. C. de usur. & hoc tutius.

32 Vtrū filia priuet̃ emphyteosi qñ instituta est in certa re hæres,& iussa est esse cōtentā,ꝙ non possit de bonis suis plus petere. ℞. Bart. [e] in d. §. si liberi, ꝙ non, quia d. uerba debent intelligi ꝙ nō possit peti plus iure hæreditario, sed non iure emphyteotico, uel ut patronus, [f] & posito ꝙ pater ex dispositione sua posset filiam priuare ab emphyteosi, tamen illa uerba [g] hoc non importportant. Idem dic ꝙ per ta-

e Respondet Bar.] Spe. mouet istā quæstionē, ubi s̄. uersi.78.sed non firmat se, tene tu quod hic concluditur, quia ista uenit ut filia & non ut hæres.

f Vel ut patronus] Vult dicere ꝙ si filius patroni exhæredatur a patre uidetur priuari iure patronatus in libertum, quod pater habebat, secus tamen si est institutus in certa re, quia non priuatur iure patronatus ad quod potest peruenire non iure hæreditario sed alio, quia filius, sufficit enim ꝙ sit institutus in quantulacunque minima re ipse filius, ut conseruetur ei iuspatronatus, ut l. sed ex modica.ff.de bo. lib. Item non sufficit ꝙ filius patroni sit simpliciter exhæredatus ut excludatur a iure patronatus, sed oportet ꝙ mala mente exhæredetur a suo patre qui scilicet est patronus. Et in dubio præsumitur bona mente exhæredatus, ut quando ex causa furoris, uel quia impubes, quæ exhæredatio non nocet ei, id est non excludit a iure patronatus. Sic in proposito ista filia potest petere ut filia, sicut filius patroni institutus in certa re non prohibetur petere operas a liberto iure scilicet patronatus.

g Illa uerba] Oportebat patrem exprimere ꝙ iura emphyteotica apud filium tantum remanere deberent, si nolebat filiam esse priuatam, quod patet in d.l.iurisiurandi.§.si liberi.ff.de ope.libe. Vbi pater potest uni ex filiis assignare libertum. Et tamen si unum ex filiis instituit in magna portione, alium in modica, propterea institutus in modica non repellitur quin cum aliis admittatur ad actionem operarum.

lia uerba non priuatur quin possit petere dotem maternam secundum eundẽ Bar.[a] etiam si bona sibi a patre relicta sint ultra legitimam, quia bona intelliguntur deducto ere alieno. l. bonorũ. ff. de uerbo. signi. & es alienum est dos & similiter res emphyteotica.

33 Vtrũ tutor pupilli qui habet emphyteosim ab eo non non soluendo per triennium cadat. ℞. ꝙ sic, quia iste tutor debuit exigere a seipso. l. si pupilli.[b] §. fin. ff. de neg. gest. ſm Petrum ubi supra.

34 Vtrum laudemium sit soluendum quando res emphyteotica transit ad alium emphyteotam. ℞. quod sic, non debet excedere quinquagesimam partem precii[c] rei emphyteotice. l. fi. C. de iure emphy. sed de consuetudine est 30. pars secundum Hostien. qua seruanda est. Fallit hoc secundum Petr. ubi supra in quatuor casibus in qbus non debetur.

35 Primus qñ hæres ratione hæreditatis emphyteosim adiit ſm Petr. ubi s. quia dñs ꝑꝑ laborẽ habet laudemiũ, quia laborat mittendo nouũ emphyteotã in possessionẽ, sed in aditione hæreditatis non requiritur talis labor, cũ hæres possit adire ꝓpria autoritate, ut in auten. de hę re. & fal. §. in omnibus. Quidam tenẽt cõtrariũ ꝑ l. fi. C. de iu. emphy. ubi patet ꝙ cũ quis de nouo adipiscit possessione rei emphyteotice tenetur ad laudemiũ, sed in aditione hæreditatis est sic. l. cũ hæredes[d] in prin. ff. de acqr. possessio. ergo debetur. Itẽ patet quia per alienationẽ debetur laudemiũ, sed aditio hereditatis est alienatio, quia per eã trãsfertur dominium, ergo debet. Sed primũ credo[e] uerius, nisi consuetudo sit in contrarium.

36 Sed quid si emphyteota donauit rem emphyteoticam. ℞. Pet. qui supra,[f] ꝙ debetur laudemiũ, quia magis fauendum est illi qui rẽ habuit titulo oneroso, sicut qui emit, quã qui titulo lucratiuo. Et iõ sicut primus dẽt sic & iste, & ꝙ primus debeat habetur in l. fin. C. de iur. emphy. Itẽ qa legatũ & donatio æquiparantur, sed ex legato debet.

a Secundum eundem Bar.] Format Bart. ubi supra quæstionem. Pater instituit filiam in certis rebus, & iussit eam stare contentã & tacitam, ꝙ plus de suis bonis petere non possit. Et pone ꝙ ille res transcendant legitimam, modo filia uult dotem paternam. Quæritur an possit. Videbatur ꝙ non, quia ꝑ illa uerba & plus petere non possit, pater uĩr noluisse compensare. ut C. de rei ux. act. l. unica. §. sciendum. Sed ipse Bart. dicit se consuluisse contrarium per rationẽ ut hic, petit ergo filia dotem maternam tanquã es alienum, nec petit de bonis patris, igitur &c. Pro hoc tex. in l. ꝓtor. §. emancipati. ff. de colla. bon. Ita etiã in præcedenti q. petit filia emphyteosim, ut es alienum, nõ ut de bonis defuncti. Ad hoc uide Ange. consi. 180. ubi uidetur tenere dicta Bar. Et idem tenet Bal. in l. quoniam nouella. C. de inoff. test. ubi refert Bar. idem consuluisse quod hic. Et Bar. in l. si quoniam. §. & generaliter. C. eo. ti. & in l. si adulta. C. de hære. act. Et omnino in l. liberti. C. de oper. liber. Et uide Bar. in l. fideicõ. §. si quis ita, de leg. 3.

b L. si pupilli.] in §. fin. Vbi negociorum gestor si a seipso non exegit imputandum est ei etiam si alios conuenire non potuit. Intellige si omnia negocia iurat gesturus, ut ibi gloss. Et adde l. si negocia. ff. man. & uide text. singu secundum Barto. ibi in l. si fundum. ff. manda. & Ias. in l. frater a fratre. ff. de condictione indebitis, in lectura & in repetitione.

c Partem precii] Idest quo uenditur res, puta si uenditur res centum. habebit dominus pro laudemio duo. Quis autem soluat istud laudemiũ. Respon. ꝙ accipiens, & sic emphyteota nouus. Ita dicit gl. parua, in uer. accipere. C. eo. in d. l. fin. Et facit ꝙ in simili uult Bal. in l. si precium. C. de ædili. act. ꝙ quando in statuto non sit mentio quis debeat soluere gabellam intelligitur ꝙ soluat acquirens & non uendens secundum tex. not. in l. debet, circa fin. ff. de ædi. ædict. & not. Bal. in rub. C. de re. cre. in 3. q.

d L. cum hæredes.] Dicitur ibi ꝙ adita hæreditate omnia iura transeunt in nobis, sed possessio non, nisi corporaliter apprehendatur, &c.

e Sed primũ credo] Ergo dicendo [illegible] ꝙ si in [illegible] res [illegible] comprehensis in inuestitura prima, ꝙ pro aditione [illegible] laudemium [illegible] quod uult [illegible] li. in l. fi. [illegible] uult, ꝙ [illegible] cit nouus emphyteota, [illegible] sub priori [illegible] comprehensus. Vnde inter ꝙ si aliquis accepit emphyteosim pro se & nepotibus ꝙ isti filii & nepotes non tenentur ad laudemiũ soluendum domino, quia non tenentur petere inuestituram a domino, ut dicit glo. in uer. & dicitur in auten. si quas ruinas. C. de sac. san. eccl. Sed pro noua inuestitura soluitur istud laudemium, ut not. doct. in d. l. fi. igitur. &c. Secus tamen esset de hærede extraneo instituto, quando emphyteosis est perpetua. Quia ex quo noua inuestitura requiritur soluit laudemium. Et sic concorda opi. hic. Et istud tenet do. Ias. in l. fin. C. eod. col. 131. uersicu. quæro. Et uide Specu. ubi supra uersi. 113. qui idem uidetur dicere si bene ponderetur.

f Resp. Pe. ubi s.] Pro ista opinione Pe. est gl. in d. l. fi. in uer. æstimationis quæ dicit uel alio modo transferatur, puta titulo lucratiuo, ut per legatum, & donatio. Et idem tenet ibi Sali. & Bal. in c. licet [illegible] col. extra de dila. & hoc tene quia Spec. non firmat se licet dicatur hic quod tenet contrarium.

Lis

a L. is qui.ff.de lega.3.] Ille tex. non facit ad propositum. Nam dicitur ibi, quod is qui fideicommissum debet tenetur post moram non solum ad fructus, sed etiam ad omne damnum, quod passus est fideicommissarius.

b Et antiqua cã] Ad hoc põt ponere exemplũ de eo qui uendidit ut statim redimeret, uel ꝙ retrouenderet familię &c. De quo dixi supra. §.24. Vel si fuit facta a uenditio cum pacto. l.commissoria, uel adiectionis in diẽ, quod pactum fuit appositum in principio, & resolutus fuit contractus per euentum conditionis, de quo per Bald. & Alberi. in l.ab emptione. ff. de pac. Noua causa quando uendidit simpliciter, & postea [illegible] quo casu semper dicetur nouus emphyteota.

c L.quicunque] [illegible]

Bar.in l.colonus, in prin.ff.loca. Et gl.quæ tenebat hoc non esse uerum in emphyteota priuati, sed solum ecclesiæ reprehendit ibi Paul.de Cas.hoc tamẽ est uerum si emphyteota a iure suo cadit propter canonẽ non solutũ, & sic culpa sua. Si aũt finita esset emphyteosis propter generationẽ, aut p tempus infertũ, tunc melioramenta non pderentur, ẽm Spe. ubi s̃.uers. 131. Et Bald.in d.l.fi.§.fi. C.cõmunia de le. & in c. 1.§.si quis de manso.de cõtro. inuesti.& ĩ d. l. senatus.§. marcellus. Et uide not.p Cuma. consi. 212. monasteriũ iure locationis ppetue. Adde Bart. in l.iubemus.§.sane ultimo per illum text.C.de sacr. san.eccle.quod quãuis nõ perdantur melioramẽta emphyteosis finite p tempus uel generationem, tñ ualeret pactum factum in contrarium, & iõ dicit se habuisse. q. de facto, cum quædã ecclesia concessisset areã in emphyteosim, hoc pacto quod ibi fieret ædificiũ, & ꝙ finita generatione dicta area simul cũ ædificio transiret ad ecclesiam, ꝙ tale pactũ ualebat & debebat obseruari p illũ tex. Sed quo, nũquid durante emphyteosi emphyteota possit tollere melioramenta quę fecit? Bal sing.in l.sed & si qd, in prin.ff.de usuf.tenet ꝙ nõ, si prohibuerit dñs antequã eleuet, puta qa uolebat ædificiũ tollere. Et dicit Bald.ꝙ ista qõ. erat tunc de facta. Contrariũ.s.ꝙ possit tollere dũmodo p culpã suã melioramẽta non perdiderit. Vt puta finita generatione, tenet Bald in c.1.§.si qs de manso. de contro.uer. inuesti. Puto posse dici, quod ubi dominus non uult soluere æstimationẽ melioramentorum quod tunc emphyteota possit, & durante, & finita emphyteosi tollere & eruere

l. is qui. ff. de lega.3. [a] ergo & donatarius, nec obstat qd̃ emphyteota põt donare sine uolũtate dñi, quia hoc cõcessũ non sequit ꝙ non debeat laudemiũ. ꝯrium tenet Spec. tit. de locato.§.nunc aliqua. uersi. 114.s.non tenetur.

37 Secundus casus est qñ res emphyteotica fuit vẽdita & tradita post retradita fuit ex antiqua cã [b] secus si fuisset retradita ex noua, qa ista retraditio esset sĩlis priori traditioni ĩ qua fuit uẽdita. Itẽ ad multitudinem traditionũ sequit multitudo laudemiorum. l. quicunque. [c] C.de ser. fug. Intellige ex noua cã, secus in antiqua, quia non uidet alia traditio sed prima.

38 Tertius casus est qñ plures hñtes rem emphyteoticã cõem diuidunt eam inter se, qa cũ hoc possint facere dño irrequisito, ut no. Barto.in l. uoluntas.C.de fideicõ. ideo non tenentur ad laudemiũ. Ratio quia cã pp quã prohibetur alienari in extraneum est, quia extraneus habet necesse recognoscere dñm, ut no. in d.l. fi. quæ cã cessat qñ uendit alteri emphyteote socio suo, & ideo non debetur laudemium ẽm Guil. & Bar. per l.per diuersas. C. mã. qa ista est alienatio necessaria. Alii tenẽt ꝙ dentur, quia ante diuisionem nullus est dñs istius partis magis quã illius sed post diuisionem quilibet est dñs partis suæ.ff.de leg.2. l.meuius.§.duorum, ergo uñ alienatio, sed tu tene primã opi. [d] Bar. quã no. in l.& ideo ff.de condi.fur.nisi consuetudo sit in contrarium.

39 Quartus casus [e] qñ quis uẽdit sed re integra discessum est a uenditione qa dñs non habet mittere nouũ emphyteotã in possessionẽ. Sed tñ Pe.ubi s̃.dicit ꝙ debetur, qa p eum non stetit, ideo perinde est ac si misisset, quod credo uerũ de rigore iuris. Secus de equitate. Adde quintus casus qñ alienatio est necessaria, ut puta qa pr̃ dotat filiã non hñs aliam ẽm Bar. in l.& ideo.ff.de cõdi. fur. nã solũ soluitur laudemium, qñ alienatio est uoluntaria.

40 Vtrũ emphyteota cadẽs iure suo pdat meliorationes [f] quas fecit in re. ℞. Pa.in d.c. fi.quod sic. 10.q.2. hoc ius, & in d.l.2.C.de iure emphy.

41 Vtrum emphyteota cadat

d [illegible] tene primam opi. [illegible] opi. Bar. transeunt cõter doc. Et facit sing. pro limitatione text. d.l. [illegible] & ne auaritia qui uult laudemiũ de[illegible], quod scilicet uerum est si alienatio [illegible]taria, secus si est necessaria. Et ita it in spẽ [illegible] Bal. & Pau.de Cas.& d.Ias.in d.l. fi. col.130.

e [illegible] casus] Vide s̃.§.37.& §.15.

f [illegible] meliorationes] Hoc est uerum non solum [illegible] priuati, sed etiã ecclesiæ, hoc tenet [illegible].eo.& in l. senatus. §.marcellus, ubi p [illegible] 1.& in c.1.§.si uasalli [illegible] ibi Alua.hic [illegible] Bal in l.fi.§.fi.C.cõia de leg.& in l.1.ff. [illegible] & in l.in rem.§.fi.ff.de rei uen. Idem tenet etiã

ipsa melioramenta. Secus si dominus uult soluere. Et adduco quod uult Bal. in l. in fundo. 3. no. per illum tex. ff. de rei uen. ubi dicit quod etiam eo casu quo emphyteota fecit expressum pactum quod in fine locationis possit tollere omnia melioramenta & sintiua, certe si emphyteota uult ipsa melioramenta tollere, quod dominus offerendo estimationem potest illum prohibere. Addo etiam quod in his casib. potest repetere quoscunq. sumptus necessarios factos in re emphyteotica, dummodo non sint tales sumptus qui de iure pertineant ad ipsum emphyteotam nec compensat hoc casu fructus perceptos, qui illos habet iure dñii. Bal. i l. emptor. ff. de rei uen. per regulā quam ibi colligit ex gl. ...

ex deterioratione rei facta ab ipso. R. Pe ubi supra quod sic [a] per tex. auth qui rem. C. de sacrosan. eccle. quia causa finali cessante cessat effectus. l. adigere. ff. de iure pat. §. quāuis, seu causa finalis est melioratio, ut l. fi. C. de iu. emphy. ideo cadit quod frangēti fides frangatur eidem, limitat Bald. hoc in d. authen. uerum si deterioratio [b] sit notabilis quanticatis, & 2. quod sit ad perpetuam deteriorationem fundi, ut esset in uinea quæ non putatur, uel quando arbores inducuntur, secus si solum ad deteriorationem fructuum, ut si ager non colatur, & 3. quod talis [c] deterioratio procedat ex dolo uel lata culpa uel leui, [d] alias no.

42 Vtrum dominus possit propria autoritate expellere emphyteotam. R. Pa. in d. c. fin. dicit Cyn. post Accur. quod non potest, [e] quia emphyteota habet ius in re, [f] ut in l. 1. ff. si ager uectig. & ideo propria autoritate non debet expelli facit. l. creditores. C. de pignor. hæc opinio. est tutior. [g]

43 Vtrum res ecclesiæ possit dari in emphyteosim. Respon. ut supra. Alienatio. in prin.

Emptio [h] & uenditio est alienatio quædā qua dominium, & possessio [i] rei uendite transfertur per traditionem [k] ipsius domini uel si non est dominus usucapiēdi conditio in ementem pro ipsa soluto precio.

1 An autē ueniat sub nomi

a Rñ. quod sic] Cō ... clusio hæc est uera tam in emphyteota ecclesiæ, ut d. authen. qui rem, quam in emphyteota priuati, ut dicunt Cyn. & Pe. in d. authen. qui rem. Et ibi Bald. Sal. & Pau. de Ca. & Bal. in l. diuortio. §. si fundum ff. so. ma. licet Imo. ibi, sub dubio forte uideatur tenere contrarium, quia non reperitur cautum de priuato. ...

b Si deterioratio] Nisi fecisset pactum quod non possit expelli etiam si sit deteriorata secundum Spe. ubi supra uer. 89. quia ualeret tale pactum.

c Et tertio quod talis deterioratio] Hæc tria & ponit Bal. in l. 3. C. loca. Fulgo. in consi. inci. ser Antonins. uide tex. in l. si merces. §. conductor. ff. loc. ibi deteriorem fundum faciat.

d Leui] Nō tenetur emphyteota de leuissima quia contractus fit gratia utriusque. l. si ut certo. §. nunc uidendum. ff. commo.

e Quod non potest] Hoc est uerum in emphyteota priuati secus in emphyteota ecclesiæ qui postquam cecidit a iure suo per cessationem solutionis canonis per triennium uel biennium qui potest propria autoritate expelli etiā si de facto resistat, facit tex. in d. l. 2. in uer. repellere. C. eo. & per multa alia quæ adducit Barb. in d. c. potuit, & idem ibi tenet Imo. & Fran. Are in l. clam possidere. §. qui ad nundinas. x. col. C. de acq. poss. & cons. ... diligenter & mature. & l. ... d. l. 2. ... quecunque opinionibus idem tenet Nec habet terminum qui datur a iudice secundum Bal. in c. 1. per illum tex. de contro. feudo. & fidelem. ...

f Habet ius in re] Istud ius est naturalis possessio quam habet a qua secundum Cy. nolebat posse expelli autoritate propria domini.

g Hæc opinio est tutior ... alias daret materia & occasio ad rixas ... maiores ... equissimum ... de usufructu ... pp multa ... quæ ... Sal. in d. l. ... ibi Ias. ...

h Emptio ... dum quod emptio & uenditio ... ginem per ... tatione ... runt. Permu... bent enim ... mio res, ... ta, ego ... uinum ... flauum ... frumentum ... tu econtra ... mutabamus & c. Vel ego ... ftem, tu ... & c. Sed quia difficile erat ... nire tempore ... necessarias ... Quare fuit introducta pecunia, & ex altera merx. Quæ commutatio dicitur emptio & uenditio, hæc habetur in l. 1. ff. de contrahen. emp. & ibi Bar. in §. ... cit quod est de iuregentium quia omnes gentes utuntur eo. C. iusgentium. 1. di. §. iusgentium. inst. de iure natu. gen. & ci. licet emptio non ita incœperit a quo gentes esse cœperunt. Idem dicit de nummo ... fuit introductus de iuregentium & non ciuili ... tur Bal. & Sal. ibi, & est tex. in l. ex hoc iure. ff. de iu. & iu. unde male dicit gl. in l. in eas causas. ff. de ... pi. dimi. uolens quod emptio sit de iuregentium quo ad æquitatem, tamen est de iure ciuili. Barba. ... tra eo. tenet contra Bar. & sequitur illam gl. in d. l. in eas causas, uide eum. Sed tu tene Bar. Effectus ... conclusionis est, quia si est de iuregentium non potest principem tolli sine euidēti causa, secus si talis contractus de iure ciuili, sicut dicimus de testamento ... ut per Bal & Mod in l. si testamentum ... de te Vide Fel. in c. quæ in ecclesiarum, de ... col. Contractus etiam emphyteoticus & feudi ... de iuregentium secundum Bal. in rub. C. eo. ... sensu perficiuntur uerum est quod per ... requiritur inuestitura in feudo.

i Quæ dominium & pos.] Hæc sic conclusio ... ditor si dominus est transfert in emptorem dominium per tra. & c.

K Per traditionem] Ista traditio nō est nuda ... ri facta sed habet in se causam proprietatis ... quia

quia per ipsam transfertur dominium uel usucapiē di conditionem ſm Pau. de Ca. in l. ex empto. ff. de act. emp. secus est in alio contractu quam emptionis, ut commodati, locati, & hmōi: quia talis traditio tūc esset meri facti, quia non transfertur dominium ne que teneretur precise ad dandum, sed liberetur soluendo interesse, uide Bar. in l. stipulationes nō diuidu. in ff. de uer. obl. q. Pa. de Castro. Ioan. de Heremi. de Imol. Vice Ant. in §. preciū. inst. de emp. & uen.

Nomine uenditionis] Regulariter uenit omnis contractus per quem transfertur dominium. d. §. quintus. & probat tex. in c. 1. de conten. inter do. & empt. usi. feu. Et no. in l. 2. C. de usucap. pro empt. Hoc primo fallit ubi fit commemoratio precii, quia tunc intelligitur de cō emptionis, prout differt ab aliis contractib. l. C. de prædi decu. si. de non alie li. 10. Ita Abb. in c. 1. de reb. ec. non alie. 1. col. Et in c. potuit. de loca. & in c. 2. de postul. in fi. & no. Io. de emp & uend. sicut dicendum 2. uer. sed pone. Et dixi s. in principio. Secundo fallit in materia pœnali uel restringenda, quia appellatione emptionis solus ueniret contractus emptionis prout differt ab aliis, ſm Spe culum in 5. c. uer. sed pone. Vbi si statutum dicit si qs bonum extraneo a parentella uēdiderit liceat eius agnatis eodem precio intra certum tempus recupe rare, hoc non procedit si res sit data in solutum, ut per eum. Firmat hoc Phil. Franc. in c. 1. de excess. prælat. l. 6. Et Abb. in d. c. 1. de reb. ec. non alie. & Bar. in l. qui duobus. ff. de fals. Ex hoc infertur, quod si sententia uel decreto iudicis prohibeatur emptio uel uenditio, quod intelligitur de emptione stricte, & sic non de alio contractu. Eo quia uerba sententiæ decreti uel iudicis sunt stricte intelligenda. [illegible] sententia. No. Bar. in l. 1. C. quan [illegible] non est ne. Tex. est i. c. pro ista illatione in l. pupillorum. §. si pretor. ff. de re. co. Et idem di [illegible] per statutum heret ista prohibitio, uel [illegible] legum. Vel etiam si prohibitio terminare [illegible] contrahentes, inter quos prohibetur uendi[illegible] sit odiosum & consequenter restringenda [illegible] l. sed non utique adeo ff. si quis [illegible] Nam in eis non [illegible] ad [illegible] Ita Bal. in l. uoluntas. C. de fideic. in C la [illegible] statutum [illegible] Quod [illegible] lex uel statutum [illegible] [illegible] late [illegible] ample ut [illegible] [illegible] de contr. & de. Tertio fallit prædicta regu

ne uēdōnis [a] oīs alienō. Bal. ī l uolūtas. C. de fideic. tenet q̄ ñ, licet ī pricipio iuris ciui lis uēiret, ut patet p l. statuli. §. quitus. ff. de statuli. uide quod dixi s. emphyteosis. §. 10. Ad uerte hic q̄ emptio & uendō trib. mo. pficit ut no gl. insti. tu. de empt. & uendi. in princi. Primo quo ad hoc, ut non possit disce. di ab altera partium sit per conuentionem ēt condōnalē. [b] 2. quātū ad pe riculū qd̄ trāsit ad ēptorē fit pure ut ī. §. 11. 3. [c] quo ad trāſ lōnē dñii uel usucapiēdi cō dōnē fit tradēdo rē uēditā. [d] §. uēditæ. inst. de re. diui. l. cla uib [e] ff. de contrahen. empt.

2 Emptio & uēdō ñ aliter facit rē ēptoris nisi ut pciū [f] solutū sit, aut satis eo noīe factū, uel aliter fidē d̄ pcio habuer. itē uē ditor et tradat res. ut l qd̄ uē didit. ff. d̄ cōhē. emp. nec pt eē emptio sine pcio. s. pecūiæ nu merare, ut ist. de emp. & uē. §. pciū, ubi aliud p alio datur

la considerato communi usu loquendi, quia non de omnibus contractibus, sed solum de uulgari em ptione intelligeretur secundū Abb. in d. c. quia usus communis loquendi præfertur in quacunque mate ria proprie significationi uerborum. l. liberorum. §. q̄ tamen cas sius. de lega. 3. ubi gloss. non dicit q̄ cōmunis usus derogat omnidispositioni in exau diendis sermonib. quam glo. commendant Alexan. consil. 60. 2. uolu. Vi sa legitimatio ne. Fallit quar to in casu singul. l. item. §. idem interest. de leg. 3. de te statore ligantes omnes res ab eo emptas, quia non ueniente res a testatore ex alio titu. pertinentes. Et illum tex. exclamat Ro. singu 622. Et hoc uidetur propter coniecturatam mentē testatoris, ut illa in legatis conuertantur. Quæ mēs multum in proposito considerabilis est ſm Bal. in d. l. uoluntas 2. col.

b Etiam conditionalem] Et hoc modo conditiona lis est perfecta, ut l. sicut ab initio. C. de acti. & obli. Et hoc casu no quod existente conditione fingitur retro contractum fuisse perfectum, ſm Bar. in l necessario. ff. de pericu. & commo. rei uenditæ. Et uide eundem in l. prætor. & in l. qui balneum. ff. qui po. in pi. ha. intellige quòd conditio retrotrahit si est casualis, secus si potestatiua, ut dicta l. potior. & ibi Barto.

c Tertio] Adde clariorem gl. in l 1. C. de peric. & cō mo. rei uendi.

d Rem uenditam] Ad hoc. l. si quis rem alienam. ff. de act. emp. Vbi ius superueniens uenditori prodest emptori.

e L. clauibus] Dicit gl. ibi q̄ est generale, ut dñs tradens dominium transferat. Si uero non sit dñs trāſ ferat usucapiendi condi. §. item si quis. inst. de re. di. & per quas per so. no. acqui. §. ex his. ff. de acqui. re. do. l. qua ratione. §. item si quis.

f Precium solutum] Sed quid in alio contractu nū quid dominium transferatur mere soluta uel habi ta fide de ea? Bar. in d. l. quod uendidi. gl. in contrarium, & nihil determinat, sed in l. si seruus. §. locatium. ff. de cur. dicit secundum gl. ibi q̄ etiam si non habeatur fides de precio, uel si non sit soluta merces, q̄ transferatur dominium, & q̄ speciale sit in contractu uenditionis, quod hic dicitur. Et facit text in l. 2. ff. de pig. act. [illegible] redditur res pignorata non recepta solutione uel habita fide de ea, non remitti tur pignus, & sic n transfertur ius quod erat apud dātē. No. [illegible] §. [illegible] loquit in [illegible] [illegible] Sequit Bal. [illegible] l. [illegible] Bal. tenuerit [illegible] in l. 2. C. de re [illegible] permu. Sed uide ipsum in l. traditionib. C. de pac. & c.

Permutatio

a Permutatio est]Nunquid si permutaui librū meū cum tuo, hoc addito q dares mihi etiam 10. Quis contractus erit iste? Bart.in l.si emptione.in prin. ff. eod.dicit quòd est contractus emptionis, quia attenditur id qđ principa͂r agitur. Et adde Bal.in l.1.C.de re. permu. Et in § [illegible] lu.feu. Et uide Bart.in l.Arist. ff.de dona. ubi dicit se uidisse q.de facto. Papa cōcessit posse uendere de bonis monasterii ex certa cā. Abbas uēdidit fundum pro cētū & pro certa petia terræ, opponebam, q nō potuit, q a erat pmutatio, sed contrariū decidirur, quia prī cipaliter fuit celebrata uēditio uide Ange. in l.creditor.ff. de statu ho. Et uide c. ad quæstiones de rer. perm.& ibi Cano. In dubio autem inspicitur qđ plus ualet ut si ualet plus res quæ datur pro re q̄ pecunia, fit permutatio, si aūt non apparet, q̄ sit maior pars, tūc iudicabitur cō tractus innominatus, ut dicit Bar.in l.1.ff.de re.permu.& ibi Ful.& Imo.in d.l.Aristo.Ias.in d.l. 1.ibi Pau.de Ca.summat.

permutatio est,[a] non uenditio.ff.de contrahen.empt. l. prima.

3 Sed nunquid tradendo rē uenditor uideatur fidem habere de precio. R. gl.in dicta l.quod uendidi q sic, nisi forte emptor dicebat pecuniam habere ad manus cum nō haberet, & sic tradidit, ut ff. de pigno.act.l.si quando.[b] Similiter habet fidem de precio si dedit diem solutionis emptori.arg.l.ad solutionem.[c] C.de re iud.

4 Vtrum quilibet qui potest uendere possit fidem habere de precio, ut tradendo rem emptori transferat in eū dominium. R. q nō procurator fisci[d] ecclesiæ & minoris ut no.Bar.in l.a diuo pio, sed si emptor.ff.de re iu.& Cyn. in l.inciuile.C.de rei uen. & est text.iuncta gloss. in l.si procurator. ff. de iure fisci. not. Pa.in c.cum olim,el 1. de offi.delega.

5 Vtrum uendens possessionem uel domum, & huiusmodi, & quia emptor non habet precium tradit eam cum pacto quod donec sibi soluerit precium, uult sibi soluat pensionem debitam de ea re, sed precio soluto nihil amplius uult, licite possit facere. Respon. quòd sic tex. est l. curabit.[e] C.de act.emptio.& uendit. & secundum Azo. in glo. Bal. & Bar. ibidem, & Salic. & Angel. in l. Iulianus. ff. de act.empt. & Ioan de Ana. in c.conquestus. de usur. licet etiam de iure canonum. & facit gloss. in capi. conquestus, quam communiter sequuntur doc.de usur. nec ob. q loquitur de eo qui est in mora post terminum, quia sic ĩ mora potest constitui a principio, & licet aliqui theologi & legiste ut Butri.in d.l.curabit dicant usurarium qui solū percipit fructum, quia nō soluit secus qui de pecunia sua lucratus fuisset uel ex ea aliquã utilitatem fecisset, quia tunc habet locum primum [illegible] tamen mihi uidetur q simpliciter prima opinio sit uera, quia nihil iniustum fa-

b L.si q̃.]Qui restituit pignus sperans se statim recepturum debitum, si non recipit, non censetur ius pignoris remisisse. Et Bart.ibi not.istam l. ad materiam, quando emptor dicatur habere fidem de precio. Et hoc Bart.& Ange.in l.si cum dotem.§.si.ff. sol.ma.& ibi Alex. post Bar. Et Bar. late in l.a diuo pio.§.sed si emptor.de re iud.& Bal. in l.ciuile.C.de re iudi.& Bal in l.ciuile.C.de rei uen. & in l.si non donationis.C.de contrahen.emp.

c Ar.l.ad solutionem.]Est enim ibi casus, quod ille qui petit dilationem ad soluen. uidetur acquieuisse sententiæ. Et sic ad propositum, q si dedi diem ad soluendum, uidetur quòd fidem de precio habeam. Et utrum uideatur renunciatum appellationi. Vide uide ibi Alex.in apost.post Bar.ibi.

d Procurator fisci]Ratio est, quia non possunt uendere nisi ex causa, ut creditoribus satisfiat, quã causam non implent, habendo fidem de precio [illegible] Bar.in §.sed si emptor. Et adde Ale.consil. [illegible] erat procurator. Et tunc aut est generalis & [illegible] l.cuicunque.ff.de insti. Aut est procurator [illegible] lis, & tunc aut fuit constitutus ut u[illegible]

precio, & [illegible] non pote[illegible] bere fidem [illegible] precio, q [illegible] cederet [illegible] mandati [illegible] fuit [illegible] sin [illegible] aut ob certa cām quæ [illegible] fuit [illegible] potest [illegible] dem de pre[illegible] Vt putà [illegible] procurator ad uenden[illegible] certam [illegible] satisfacien[illegible] ditorib. [illegible] nō fuit [illegible] sa certa [illegible] nō pōt ha[illegible] fidē de [illegible] Sed dubi[illegible] quid si pro[illegible] rator [illegible] tus ad [illegible] dum [illegible] se ha[illegible] [illegible] l.si [illegible] fisci [illegible] q [illegible] quia [illegible] & [illegible] ri [illegible] in l. [illegible] dit. [illegible] d. [illegible] curator [illegible]

fitetur se percepisse precium ex re uendita, [illegible] probat solutionem etiam contra fiscum. [illegible] modo uidetur dicendum in procuratore ec[illegible] Sed concordando posset dici, q si fuit con[illegible] ut uēderet pro certo precio uel ob certam c[illegible] & tunc procedat primum dictum. Si uero simp[illegible] ter & procedat secundum.

e L.curabit] Et ibi gloss. dicit in uer. ratio [illegible] adeo iusta est, ut cum quasi interesse [illegible] etiam iure canonum [illegible], quod hic [illegible] ibi sequitur Barto. facit quod not. Bald. [illegible] C.de usur. Et Barto. & Bal. in l. 2.C. de [illegible] infra usura. 1.§.18. Et Bar. [illegible] bit, q in contractib. in quib. [illegible] additur, si unus implet contractum ex parte [illegible] ñ, tūc est i mora re ipsa sine interpellatione [illegible] est[illegible] si emptor hēt rem [illegible] crearetur fructus secundum Cy. in l. si min[illegible] de in inte.re. Fallit tamen in minore, ut d.l.[illegible]

a Si nolo] Videtur sentire q uenditor retinet in se dominium partis possess. Vt dixi infra usura.1.§.18. Et ad de tex. qui concordat cũ d l.curabit, in l.2.C. de usuris. Valet ergo uenditio, sed in præiudicium uendentis. Vt ibi per gl. Et ambo committunt fur- [illegible]

l.nec emere.C.de iure,deliberandi,& in l.non enim. ff.rerum amotarum, uide notata per doctores in l. prima.§.cura carnis.ff.de officio præfecti urbis. Et Bart.in l.annonam.ff.de extraordi. crimi. Angelus in l.si pendentes.§.sup cloacariis.ff.de usufruc.&c.

tio si nolo [a] tibi dare possessionem meã ut fructus tuos facias, nisi dederis mihi pretium, etiam si illud uolebã seruare in capsa.

6 Quæ non possunt uendi. R. multa. Primo spiritualia, & de hoc. Vide j.simonia. Secundo liber homo, dic ut j. seruitus § primo. Tertio illa quorum usus est solum malus, ut s. Ars. Quarto res aliena, de quo uide in glo.l.rem alienam.ff.de contrahen.emptio. quomodo autem teneatur qui emit. Vide j. restitutio primo in uerbo emens. Quinto [b] res pupilli nõ possunt emi a tutore.l.cum ipse. C.de contrahen.empt.& uẽ. hæc not. in l. si in emptione. §.1.ff. de cõtrahend.emptio.

7 Quo precio possunt uendi uel emi res. R. q licet uarie fuerint opinio, tam legistarum in l.1.C. de episco. audi. quam Canoni.in capit. 1.& c.cum dilecti de empt.& uendi.tamen [s.suo meliori iudicio] secundum q colligo ex dictis Sco.in 4.dist.15. dico q res tantum uendi potest quantum emptorem inuenit, & econtrario emi potest quantũ uenditorem inuenit, dummodo hæc quatuor concurrant. [c] Primum scientia scilicet q nulla sit deceptio ex parte alterius, sed qlibet ipsorum agnoscat rem & eius qualitatem & ualoré. Facit gloss. penultima, in l. mortis causa capimus. [d] §.fi. ff.de dona.causa mor. Secundum libertas uoluntatis.s. q non faciat ex tali necessitate quæ excludat rationé uoluntarii, quomodo auté possit perpendi quod nõ stat uoluntarie, cõsidera si talis res pertinet ad necessitatem uitæ, sicut sunt granum, medicine, [e] uinum, uestes, domus, & huiusmodi, sine quibus uiuere quisque non potest, quia talia non possunt uendi ad libitum, sed iustum precium debet taxari, attenditur etiã quod non sit libera uoluntate quando quis uẽdere uel

Aut res nõ sũt exposite uenales. Et tunc si sunt necessarie ad uitã humanam, & tũc cõpelluntur uendere habentes. Ratio quia tẽpore necessitatis omnia sunt communia c. si quis, de fur.ca. discipulos, de consec. dist. 5. Et uide glo. in ca. sicut hi.47. di.hæc ille. Secus in aliis rebus &c.

d In l. mortis cã capimus. Quem text. ibi notat Bart. ex quo colligitur qd' res tm ualet quantũ uẽdi potest homini eius conditioné sciẽti. Et illam glo. commendat Bal. in l.illud.C.d col la. Et uid Alex. in l. pcia rerũ. ff.ad l. falci.un de si quis scit iustũ precium rei & offert aliquid ultra attento quod isto casu cessat deceptio ille talis legitime retinet illud quod ultra donatum est.ar.l.campanus.ff.de ope.li.facit.l. Cum donationis causa qs uendidit pro modico precio, non auditur uolẽs uenire contra uoluntatem. Ita firmant Imo. & Abba. in cap.1.de emptio.& uen [illegible] solum argum [illegible] to.cap.scienti, de reg.iur.lib.6. uide Fely. in capitu. cum causa de cesti.

[illegible] Et de materia illius gloss. uide Bar to.in l.2. C. [illegible]

b Quinto] Fal. [illegible] plures tutores & unus emit cum aliorum autoritate [illegible] potest.

Et hæc distinctio habet locum in [illegible] publico uel priuato [illegible] ff. de contrahend. emptio.l. non licet.

c Quatuor concurrant] Nota tamen pulchram distin. Pan.in capitulo 1.de empt. & uendit.ubi distinguit quod aut res sunt exposite uenales, & [illegible] necessarie ad uitam humanam, & tunc [illegible] cogantur uendi. Quia [illegible] est [illegible] necessitatibus [illegible] & reipublicæ, & [illegible] debet intelligi tex. in d.cap.1. Ex quo [illegible] l.prima.C.de episcopali au [illegible] p cum uita homo non possit [illegible] sine uestimentis, & sine [illegible] stare in eis, ut in pannis & in domibus ad locandum, certum precium. Et sic [illegible] compelli. Aut non sunt necessariæ, & tunc non [illegible] propria est moderator & arbiter.l.in [illegible] si. Ad hoc.l. mutuum, & l. du [illegible] de contrahen. empt. Imo uidetur quod nec [illegible] l.nemo exterius.C. de iudæis, & uide in

e Granum, medicinæ] Item do.Anto.in c.quia plerique de imm. eccl. [illegible] si donauit exactus, quia eo casu tenetur recipiens si facere conscientiam, & [illegible] ponit exemplum de medico, cui si uenditur aliquid ab infirmo, datur remedium ad rescindendam uenditioné, qa uidetur facta non liberaliter, sed propter infirmitatem [illegible] tex. est in l.Medicus, ff.de uari. & extraordi. cogni. Vnde illud plus repeti potest in utroque foro [illegible] dum Panor. uide Fely. in cap. dilectus, primo de symo. Et facit ratio quia in necessitatibus nemo liber talis existit.l. rem legatam.ff. de adi. lega. gloss. in [illegible]

uersic. liberaliter, in capit. relatum, de præben. Et ꝙ not. Bart. in l. 1. ff. de donatio.

a Saly. in authen. ad hoc] Et subdit unum bonum uerbum. s. quod si talis est necessitas ꝙ uenditio siue emptio non potest ulterius differri, tunc non licet ullo modo uiliori p̄cio emere, uel cariori uendere, q̄a quantū in maiori necessitate uidet fratrē suum tāto maiorem charitatem debet ei p̄bere, uel saltē opus pietatis non minuere.

b Quod sit prudens] Puta mulier rusticus siue iuuenis, & similes, q̄bus nō creditur ꝙ ex liberalitate uēdant, sed imputatur magis leuitati. Et ideo esset restituen. eis, qd minus iusto p̄cio a talibus emptū ē, uł plus iusto p̄cio uenditū, ita firmat Imo. in c. cū cōtingat, de iureiur. Intellige tn̄ quādo iste p̄sone nō essent sagaces, quia tunc non præsumit̄ in eis donatio, secus si essent sagaces, uide do. Ant. & Ab. in d. §c. q̄a plerique. 10. qō. Idē sensit Bal. in l. 2. C. de rescin. uendi. licet Barba. dubitauerit de hoc in c. Ray. de testa. fol. 13.

emere uult tali precio propter euitandum notabile & enorme damnum, nam quādo quis nisi uenderet tali p̄cio uel emeret esset incursurus, puta amissionem maioris partis suorū bonorū, uel notabili rem, certe ista necessitas & omnis timor q̄ cadit in constantem excludit libertatem uoluntatis, secundum not. in c. cum locum de spon & in cap. abbas qd' me. causa. Secus in minori metu, nam dicit Salyce. in auth. ad hæc. [a] qō. 21. C. de usu. quod est cōtra charitatem addere afflictionem afflicto, qd' nō licet lege diuus, ff. de offi. præsi. Tertium quod sit prudēs, [b] quia magna mentis leuitas redderet contractum illicitum. Quartum ꝙ ille qui uēdit uel emit plus debito possit donare arg. c. 2. de dona. si uero hęc quatuor non cōcurruns, tunc nō licet, emere uel uēdere nisi iusto p̄cio, & sciēter notabiliter plus uēdēs uł minus emens peccat mortaliter, [c] & tenetur ad restitutionē, [d] quod q̄dem, preciū [e] debet attendi ſm cōem æstimationē, ut dicit. l precia. ff. ad l. fal. no. gloss. in c. hoc ius 10. qō. 2. & eam sequunt̄ cōiter doc. Quomodo autē ista extimatio debet fieri q̄n non est cōitas talis commertii dico ꝙ pensatis raritate laboribus & periculis iudicio boni mercatoris determinabitur, q̄a alia regula nō potest dari & hoc in re mobili: In immobili uero extimat̄ ſm fructus, ſm gl. & Bart. in l. 2. C. de rescin. uendi. quē sequūtur communiter docto. & tali precio deberet uendi & emi, de hoc uide īfra. Extimatio. §. primo cum seq. Si tamen prædicta cōcurrant erede similiter ut mobiles emi posse & uendi, & not. qd' quo ad ualorem attendi debet tēpus cōtractus emptionis, ut in d. cap. cum dilecti, & d. l. 2. C. de rescin. uend. nisi sit dubium an tempore solutionis sit plus ualitura secūdum ꝙ dicam. ī usura. 1. §. 33. Aduerte tamen prædicta non habere locū q̄n plus uenditur ratione temporis, quia preciū non soluitur, quia licet foret sciens & uolēs, tamen nō excusaret usuram, ut plenius. ī usura. 1. §. 58. dr̄, uide etiam quod dico supra dolus. §. 9. Limita etiam prædicta nisi in casu de quo infra. §. 10.

8 Vtrum uenditor teneat̄ dicere defectus [f] secretos emēti. ℞. ut colligo ex dictis p Ange. in l. si q̄s cū aliter. ff. d' uer. ob. & Pa. in c. iniustū, de rerū

c Peccat mortaliter] Quia cum scienter proximū decipiat & auferat sibi suum uidetur facere contra præceptum domini, non furtum facies.

d Tenetur ad restitutionem] Barba. in c. 1. extra eo. tit. dicit se consuluisse ꝙ uendēs plusquā res ualet dūmodo non excedat dimidiā iusti p̄cii uel emens minus iusto p̄cio si est infra dimidiā iusti p̄cii ꝙ nō tenetur ad restitutionē qui alleg. multa p̄cipue do. Anto. & Panor. in c. q̄a plerique de immu. eccle. 10. qō. Idē uī tenere do. Franc. de Are. in c. cū causa, de

testi. Tu tn̄ tene id qd' hic concluditur & ... Sco. in 4. di. 15. q 2. a. 2. sanc. Tho. secunda ... q. 87. & ibi respondent ad 1 in cāe, de mino ... to. & Panor. in c. in ciuitate, de usu. Ioā de Fa... d. c. hoc ius, & Ioā. Calde. in d. c. si. de usuris. ...

in l. septem. C. de erogatio. milita. anno. lib. 1... & probat text. in dict. capit. cum dilecti, & l. si ea C... usur. & l. sancimus. §. fi. C. de donatio, & text ... pitu. in ciuitate, de usur. Est intelligendum ... cise, quin consideretur ante & post, ut dicit ... in l. precia rerum. ff. ad l. falcid.

f Dicere defectus] Est scien. ꝙ emptori conte... ditorem competunt due actiones in casu hu... prima dr̄ actio redhibitoria, que cōpetit empt... q̄n seruum uel animal morbosum emit, ut uēdi...

ipsum recipiat & precium restituat. Nam si emptor sciuisset esse morbosum nullo modo emisset & hęc actio durat sex mensibus l.1.ff.de ædil.ædict.& dicitur redhibitoria, quia fit redhibitio & reditio, qa res & precium redeunt in priorem statum. l.reddete. ff. de ædil. ædic.l.si heres, de excep. rei iu dicatæ. alia actio dr̄ quāto minoris. Et ista competit emptori emptio puro, licet sci uisset uitiū rei, sed daē ut fiat restitutio partis pretii quā teneatus fuisset empturus si uiciū sciuisset.

permu cū distinctione q̄ aut si sciret, nullo mō emeret puta quia equus habet defectū talem q̄ potius staret sine equo, [a] & tunc nullo mō licet celare. Si uero emeret licet nō ita libēter, tunc si nullū periculū immineat uel dānū emptori & res non uēdatur ultra iustum precium at-

Et ista actio cōpetit infra annum utilem. Et ista est duplex ciuilis & prætoria. prima datur ut pro tigro uicioso uendito, prætoria datur nisi pro seruis & animalibus morbosis uel uiciosis uēditis, ut l.1.§.1.ff.de ædi.acti. & una respicit precium singulare respectu emptoris. Alia uero precium commune, ut in l.1 in princip. ff.de actio.empti. exemplum in seruo homicida uendito, quem ciuis si sciret nō emeret, teneamus & sic hæc Bartol.in l.iulianus in princip.ff.de actio.emp. Et iste actiones ædilicie, qa fuerunt ædite ab ædilibus.i.ab illis officialibus romanis, qui præerant rebus ædilibus & statuebant ne res morbose uenderentur. Vnde statuerunt interim istas duas actiones.

a Potius staret sine equo] Pone exemplum uenditor dixit emptori. Vendo tibi equum, cum suis superfluis, & suis magnis uiciis, nec uolo in aliquo teneri facta uenditione, intra modicum tempus reperitur, quod equus dolet in spatula, quem dolorē [illegible] debat tempore contractus, quia erat ca[illegible]. An teneatur uenditor. Et uidetur quod [illegible] fuit appositum. ar. cap. penul. [illegible] Contrarium tenet Specu. & clarius ibi [illegible] An [illegible] additio. titu. de emptio. & uenditio. [illegible] dicendum, uersic. quid si uenditor. per tex. [illegible] in l. tenetur in fi. & in l. quaro. ff. de actio. [illegible] Et ratio est, quia uidetur emptor fuisse in [illegible] non exprimendo illud uicium in speciali. Nā [illegible] sermone non exprimitur quis uelle re[illegible] ei iuri cui in speciali non renunciasset. [illegible] & si eius §. quæsitum. ff. si quis. Abb. idē [illegible] cap. cum contingat. [illegible] in antepe. [illegible] Pau. de Cast. in l. pactis. ff. de pact. & glo. in [illegible] dandi. §. fin. ff. de cont. aben. empt. po[illegible] de eo qui uendidit equum, de quo di[illegible] nolebat ascendere arborem, scilicet qa [illegible] ascendere pontem sine portum ad transitū [illegible] Item Aret. insti. de iure natu. §. prato [illegible] ubi s. q̄ hæc sunt [illegible] in [illegible] uenditoris expre[illegible] ui[illegible] in ge[illegible] ante contractum [illegible] multum commendas [illegible] Et tunc si emptor [illegible] litorem sciuisse morbum uel ui[illegible] non proderit ei pacti exceptio aduer[illegible] emptorem contra illum agentem redhibitoria

uel quanto minoris. Secus tamen f̄m aliquos si ante contractum exprimendo defectus in genere protestatus est se nolle teneri. Quia forte pactum sibi prodesset. ar. tex. in l. quærit. §. si uēditor. ff. de ædi. ædic. Et hoc casu aget redhibitoria. Aliam quæstionē ponit Spec. ubi s. uer. quid si uendens. De eo qui expressit uicium eq̄ quod sciebat, sed cū illo uicio expressit alia quę equus nō habebat, puta uendo tibi equū, pro claudo, pro lunatico. Et uidēs emptor q̄ nō erat

tento defectu latente, & emptor sit industrius, non tenetur ei reuelare, [b] nec peccat non reuelando, qñ solum facit ut iustum habeat pretiū, & qđ dico de defectu intellige de mixtura [c] alterius rei, ut puta uino liphato, spēciebus, qbus immisceť aliud q̄ extimetur, si autem imminet

claudus &c. credidit nullū uicium habere & emit, tamen cōperto uicio potest agere redhibitoria, qa insidiose expressio talis facta est &c. d.l. ea quæ. §. fi. Et idem tenet Ab. in d. c. iniustū. di. hoc esse not. quia quotidie practicatur. Et sequitur Barto. Bal. in c. cum dilecti. de emp. q̄ uendi.

b Non tenetur ei reuelare] Tu dic f̄m Cy. & in l. 1. C. de edi. act. & Panor. in d. c. iniustum. Aut morbus est notus tam emptori quam uenditori, & non cōpetit aliquod remedium, quia scienti & uolenti nō fit iniuria neque dolus, in 6. l. 1. §. si intelligatur. ff. de ædili. ædic. l. pacisci. ff. de pact. Aut uterque ignorauit, & competit actio quanto minoris. Non autē ad totum damnum. l. tenetur. ff. de actio. uen. uel ēt redhibitoria, si nullo modo emisset patefacto uicio. Aut alter tantum sciebat, ut emptor, & sibi est imputan. ratione prædicta. Et si uenditor tenetur ad omne interesse, quod inde passus est emptor, nō solum ad pretium. l. iul. in princip. ff. de actio. emp. nisi interuenisset pactum speciale, q̄ non teneretur. d. l. pacisci. ff. de pac. Et uitium dicitur patens esse, quādo quilibet aspiciēs potuisset perpendere, alias est latens.

c Intellige de mixtura] Aduerte q̄ text. in l. 1. C. de condi. impu. hære. lib. 10. & ibi Bar. & Ang. uult q̄ liceat cuique frumento bono corruptum miscere, ibi dicit Barto. q̄ laici dicerent esse peccatum, quod non est uerum, quia fit lege permittente, ergo nō debet esse peccatum. l. grachus. C. de adulte. & Ange. ibi notat pro aromatariis immiscentibus ceram corruptam cum bona, quia non dicuntur artē falsificare, & multa addunt, ut ibi per eos. Sed in contrarium est ueritas & Angel. fuit sibi contrarius, nam in l. annonam. ff. de extraord. cri. per illum text. dicit puniri uendentes sal immixtum cum lapillis albis, uel frumentum cum auena, uel frumentum corruptum cum bono, uel immiscentes uinum maluaticum cum alia specie uini Et idem de aromatariis corrumpentibus aromata &c. Et hoc idem sequitur Barba. in cap. 1. extra de emptio. dicens q̄ illa l. 1. habet locum in fisco, ut patet in text. & non in aliis. Adde tu quia illa lex, & id quod dicunt Bart. & Ange. ibi est contra legē diuinam, scilicet diliges proximum tuum &c. Et contra legē naturalem. c. 1. 1. dis. Itē contra bonum

 commune,

commune, ideo Sanctus Tho 2.2.q.77. tenet ꝙ nulla fraus est concessa. idem Sco.in 4.distinc. 15. ubi dicit ꝙ neque in substantia nec in qualitate nec in quantitate permittitur fraus.

a Periculum uel damnum] Vt si uendatur domus ruinosa herba uenenosa. Dānum ut si plus eam emat quā ualeat considerato uitio &c.

b Si accideret] Puta ad edium extimationē si uitio tigni corruerunt uel ad interesse pecorum si perierūt d.l.iulianus. In uase uendito fracto ut si est copa argentea siue ignorās siue sciens tenetur ad totale

periculum uel damnū [a] emptori seu alteri, tenetur manifestare, alr tenetur ad restōnē dāni si accideret. [b] arg. l in rebus.§.itē q sciens. ff.cō mo.& l.iulianus, in prin.ff.de acti.emp. Aduerte tñ ꝙ si uēdens intendit uēdere unā rē, & emēs intendit emere aliā in substantia, nō ualet uēditio, ut si uendēs intēdit unū agrū uendere & emens aliū emere. [c] l. in uenditionibus. ff.de ꝯhen em. Idē dic in materia ut si uēdatur auricalcū pro auro. d. l.in uenditionibus.§.fi. Idem dicit in qualitate substantiali, puta in domo, quæ est combusta. ar.l.q tamen. [d] ff. de contrahend. emp Secus in qualitate accidentali, utputa in agro sterili quem credit uberem. 29.q.1. §. his ita [e] respondetur. 2. uer.fi. Fraudans uero in quātitate, puta in falsa mensuratione [f] ut faciunt tabernarii qui non implent men-

interesse, sed addes.§.1.ff.loca.& idē locato. §. sed si uas ibidem, ita Bar. in d.l.iulianus.

c Et emens alium emere] Hoc tenet Scot.& sanc. Bonauen.in 4.distinc.21.quæstio.1. Vtrum autem impediat contractum emptionis. uide Bar. in l.1.ff.de offi: procura.cesa.in l.si quis in fundi uocabulo.de lega 1.in l.in nomine. C. de testa. in l.demonstratio falsa. de conditio. & demonstratio. post gloss. & alios in d.l.in uenditionibus. De uino tamen pro aceto secus, quia eadem est substātia qualitas, quę ibi uocatur usia uini, scilicet & aceti, quo ad saporem, licet acetum fortius sit, tamen additur ibi prope usia est, quia uinum est calidum & humidum, & acetum est calidum & siccum &c. Fallit etiam nisi acetum esset ab initio, uel tempore contractus, quia emptio non ualeret. In his tamen casibus uenditor tenetur ad interesse, ut l.si sterilis. §. quāuis.ff. de act.emp.ubi tex.apertus.

d Ar.l.qui tamen] Melius facit l.cum ab eo.§.fin.ff. de contrahend.empti. ubi dicitur mensam argento coopertam mihi ignoranti pro solida uēdidisti impudens nulla est, emptio pecuniaque eo nomine data conceditur. Et glo.dicit ꝙ non est emptio, quantum ad rem.i.es, tamen dicitur aliqua esse emptio fauore emptionis, ut non decipiatur, ut §. fina. insti.de contrahen.emptio. ubi si uendidisti mihi rē sacram pro prophana. Ago ad interesse, & sic intelligatur.l.quid tamen. Et quod dicitur hic, ut non ualeat quantum ad rem, sed quantum ad hoc tenet ut contra te agere ualeam.

e §. his ita] Idem si quis credit accipere in coniugē castam & accipit meretricem, tenet matrimonium. Sicut qui credit accipere diuitem & accipit pauperem. Fallit tamen hoc casu ſm glo.ibi nisi possessio produceret herbas pestiferas, tex.est in l.si prædiū, in secundo dicto. C.de ædil. actio. Datur enim ibi redhibitoria.

f Falsa mensuratione] Tu adde ꝙ error in pondere impedit translatione dominii. Et hoc summe ponderat Bar.in l.arbitrio.§.de eo.ff.de dolo.pro mercatoribus uendentibus lanam ad pondus, & similia. De hoc etiam glos. ꝙ debent puniri de talio, in c.ut mensurę, extra de emptio. & uendi. Et Bald. ubi supra ponderat eam contra tabernarios uendentes mensuris iniustis &c. Et circa istum §. sic legaliter expositum ut formaliter habeatur materia, quia est [illegible] l.s. Sciendū est ſm san. Tho. 2.2.q.77.artic.2. ꝙ circa rem q uenditur duplex defectus considerari potest. Vnus ſm speciem rei, & hunc quidē defectum si uenditor cognoscit in re quam uendit fraudem committit in uenditione, unde uenditio illicita redditur. Isa.1. argentum tuū uersum est in scoriam, uinum tuum mixtum est aqua. Alius autem defectus est ſm quantitatem, quæ per mensuram cognoscitur, & ideo si quis scienter utatur deficienti mensura in uendendo fraudem committit, & est illicita uenditio. Vnde Deute.25. Non habebis in sacculo diuersa pondera maius & minus. Et nec erit in domo tua modius maior & minor. Et postea subditur. Abominatur enim dominus eum qui facit hæc, & aduersatur Deum in. in iniustitia. Tertius defectus est ex parte qualitatis, puta si aliquid infirmum uendatur, quasi firmum & sanum. Quod si quis scienter fecerit fraudem fecit in uenditione. Vnde est illicita uenditio. Et in omnibus talibus non solum aliquis peccat iniustam uenditionem faciendo, sed etiam ad restitutionem tenetur. Si uero eo ignorante aliquis prædictorum defectuum in re uendita fuerit, uenditor quidem non peccat, quia fecit iniustū materialiter. Non tamen eius operatio est iniusta. Tenetur tamen cum ad eius notitiam peruenerit damnum recompensare emptori. Quod autem [illegible] Idem intelligēdum est ex parte emptoris. [illegible] tem si quis uendat aurum Alchimicum. [illegible] aurum & argentum non solum chara sunt, propter utilitatem uasorū quæ ex eis fabricantur aut aliorum huiusmodi, sed etiam propter dignitatem & puritatem substantiæ ipsorum. Et ideo si aurum & argentum ab Alchimistis factum ueram speciem non habeat auri uel argenti, est fraudulenta & iniusta uenditio, præsertim cum sint aliquæ utilitates auri & argenti ueri ſm naturalem operationem [illegible] rum, quæ non conueniunt auro per Alchimiam sophisticato, sicut ꝙ habeat proprietatem lætificandi, & contra quasdam infirmitates medicinaliter iuuat. Frequentius enim potest poni in operatione & diutius in sua puritate permanet aurum uerum quā aurum sophisticatum. Si autem per Alchimiam fieret aurum uerū non esset illicitum ipsum pro uero uēdere, quia nihil prohibet artem uti aliquibus naturalibus rebus causis ad producendos [illegible] & na-

& naturales effectus, sicut dicit August. 3. de trini. de his quæ fiunt arte d emonum &c. Ambro. de officijs. regula iustitiæ manifesta est q a uero non declinare uirum deceat bonum, nec damno iniusto afficere quẽquam, nec aliquid dolo annectere rei suæ.

Ad illud quod principaliter q̃ritur utrum te neat dicere defectus &c. Respõ. q dare ali cui occasionẽ pericli semp ẽ illic tum, q̃ uis non sit necessariũ q habetur alteri sp det auxilium, uel consiliũ p tinens ad eius qualemcunque prouocationẽ. Sed hoc solum in aliquo casu determinate, puta cũ alius eius curæ subdatur, uel cum non potest ei p alium subueniri. Venditor au tem qui rẽ uendendam propo nit ex hoc ipso dat emptori dã ni uel periculi occasionẽ q rem uitiosam ei offert, si ex eius uitio dãnum uel periculũ incurrere possit. Dãnum quidem si propter hmõi uitium res quę uendenda proponitur minoris sit pretii, ipse uero pp hmõi uitium nihil de pretio subtrahat periculũ si propter hmõi uitium usus rei reddatur impeditus uel noxius, ut si uendatur æquus claudicans pro ueloci, uel domus ruinosa pro firma, uel cibus corruptus uel uenenosus pro bono, unde si hmõi uitia sunt occulta & ipse non detegat erit dolosa & illicita uenditio, & tenetur uẽditor ad damni re compensationem. Vnde Ambro. de officiis ait. In cõ tractibus uitia eorum quæ ueneunt prodi iubentur ac nisi intimauerit uenditor quãuis in ius emptoris transierint doli actione uacantur. Si uero uitiũ est manifestum, ut quia æquus sit monoculus, uel quia usus rei & si non competat uenditori, potest tamen esse conueniens alus. Et si ipse propter hmõi uitium subtrahat quãtũ debet de pcio, non tenetur ad manifestandũ uitiũ rei, quia forte pp hoc uellet emptor uellet plus subtrahi de pretio quàm esset subtrahendum, unde põt licite uenditor si bi consulere uitium rei reticendo &c.

a Respõ. q sic] De emptione dupl'r loqui possumus, uno modo fm se, & fm hoc emptio & uenditio uidetur esse introducta pro cõi utilitate utriusque, dum unus indiget re alte ius & econuerso, sicut patet per philoso. 1. Poli. Quod aũt pro cõi utilitate est inductum, non debet magis rẽ in grauamen unius quã alterius. Et ideo debet fm equalitatẽ rei inter eos contractus cõstitui. Quantitas autem rerum quæ in usum hominis ueniunt mẽsuratur fm pretium datum ad quod est inuentum mensura, ut dicitur 5. Ethico. Et ideo si uel pretiũ excedat quãtitatẽ ualoris rei, uel econuerso si res excedat ptiũ? tollit iustitiæ equalitas. Et iõ charius uẽdere aut uilius emere rẽ q̃ ualeat est fm se illicitũ & iniustũ, si dicat q carius uẽder & uilius emere est naturale unicuique exẽplũ de mimo dicẽte hoc desiderium esse cuiq. refert August. 13. de tri. rñ. fm Tho. ubi s. q hoc est desideriũ uitii nõ naturę, iõ ẽ peccatum. alio mõ possumus loq de emptione & uenditione fm q p accidẽs cecidit in utilitatẽ unius & detrimentũ alterius &c. Et tũc dicat ut in tex.

suras, uel in numeratione & huiusmodi, licet teneat uenditio tamen tenetur restituere, nec consuetudo excusat eum.

9 Vtrum liceat uendere rẽ fm q uendens eam sibi existimat utilem quãuis emens non libere emat. R. q sic [a] si ex tali uenditione tale dam num incurrat quantum plus uendidit, uel quando talem affectionem ad rem habet q potius uellet eam sibi dimitti quã tali ptio emi, nisi sit in tali abundantia q gratis teneatur proximo subuenire, concor. Tho. 2. 2. qõ. 77. sed non liceret uendere tantũ plus quantum erit utilis ementi, quia sic herba medicinalis ualeret. c. duca-

tos fm Sco. ubi supra, & uide infra usura. §. 61.

10 Vtrum liceat charius uendere rem quę immutata uenditur in eodem loco quam sit empta. Vide infra negotium. §. 3.

11 Ad quem pertinet periculum rei uendite si aliud in pacto specialiter non est deductũ. R. ut colligo ex Azo. & Gofre. q aut uenditio est conditionalis & tunc ante euentum conditionis periculum peremptionis [b] pertinet ad uenditorẽ, sed deteriorationis ad emptorem, ut in l. necessario sciendum. §. q si pendente. ff. de pericu. & cõmo. rei uen. similiter si uenditio fit ĩ scriptis q donec scriptura [c] pficiatur periculum

hic. hæc Tho. 2. 2. q. 77. Et cõcordat Sco. in 4. dis. 15.

b Peremptionis] Puta, quia equus moritur. Deteriorationis, quia scilicet equus senescit, uel efficit claudus, fallit nisi per pactum unus contrahentiũ periculum in se suscepisset, quia eius esset, ut l. si in uenditione conditionali. ff. de pericu. & commo. rei uẽdi. & ibi Bald. dicit q pactum uestitur coherentia conditionali, de qua uide per Bartol. in l. lecta. ff. si cert. peta.

c Donec scriptura.] Contractus emptionis potest duobus modis fieri sine scriptis, scilicet & in scriptis. Primo modo dicitur, quando simpliciter fit contractus. Secundo modo dicitur, quando hoc agunt a principio partes ut contractus fiat in scriptis. Ita dixit gloss. insti. de contrahend. emptio. §. 1. Ex hoc infertur ad q. partes fuerunt concordes in contractu emptio. de re & pretio. Dixerunt autẽ cras faciemus instrumentum uenditionis, nunquid uideantur per huiusmodi uerba contractum uoluisse in scriptis celebrare, utilitas maxima est?, q si fit in scriptis possunt recedere a cõtractu, ex quo non est perfectus, quia locus est pœnitentiæ, ut insti. eo. §. 1. Si uero non, tunc non est locus pœnitentiæ. Dicendum est q per illa uerba non uidentur uoluisse celebrare contractum in scriptis, quia natura contractus emptio. & uenditio est ut solo consensu perficiatur. l. 1. & 2. ff. eod. nec ad sui esse & substantiam requirit scripturam, ut not. in l. pactum quod bona fide. C. de pact. & in l. contrahitur ff. de pignor. & institut. de emptio. & uenditio. in

hec 2 prin.

princi.ergo illa uerba cras, &c. Non referuntur ad perficiendum contractum, quando quidem iam sit perfectum, nisi aliter partes intenderent. Iaco. Butr. in l.fi.C.si cer.peta dicit si uendo & emo, & postea uoco tabellionem di. facias scripturam, ꝙ tunc illa scriptura sit ad probationem contractus, qui ex hoc non dicitur fieri ī scriptis, nisi hoc partes agant, facit quod dixit Sali. in d.l. contractus, ꝙ si simpliciter a principio contrahant & postea faciant fieri scripturam, contractus nō dr̄ celebratus ī scriptis, sed ad reimemoriā. Et in aut. Sed nouo iure. C. si cer.pet. dicit ꝙ si contractus ē talis naturæ ꝙ in scriptis non est necessario celebrādus, credēdum est sine scriptis partes contrahere uoluisse, licet scriptura sit infra confecta. Hanc eandem sententiam tenet Ange. & Bald. ibi in d.l. contractus, qui dicit ꝙ non intelligit contractus in scriptis celebratus nisi partes hoc agant. Et Bal. allegat gl. ibi. & in l. testium. C. de testi. & in d.l. fin. C. si cer.pet. Et uideas ad hoc tex. in auth. de fi.insi §. ad hęc dicimus.

a L. in ratione 1. §. uerum est autē in prin.] Vbi ex his quę numero pondere & mensura constant nihil. extrahitur etiā

est uenditoris. l. cōtractus. C. C. de fi.instru. limito hoc uerum quando conuenerunt, ut non ualeat antequam scriptura sit facta, secus si simpliciter sit factus contractus postea faciunt scripturam. Idē dic quando uenditio fit in genere, puta asini, quia genus non potest perire. l. in ratione. 2.[a] §. uerum est autem. in prin. ff. ad l. Fal. sed secus esset quando genus[b] esset determinatū, puta ad asinos quos habeo, uerbi gratia, uendo tibi unum de seruis meis uel asinis & huiusmodi, si omnes pereunt uenditor est liberatus, sicut in legato. d.l. in ratione. §. incerte. Host. tamen uidetur tenere ꝙ emptor poterit repetere precium quasi sine causa sit apud uenditorem, secus in legato quia precium rei legatæ non est legatum, & ideo si periit res legata aliud non debetur, sed mihi uidetur ꝙ nec etiam precium poterit emptor repetere in casu isto nec excipere ut non soluat, nisi uenditor fuisset in mora, quia pretium nō est nisi cum causa scilicet emptionis, & idem dico sicut quando aliquid alternatiue emitur, puta Titius aut Seius si Titius periit peribit uenditori & Seius erit in obligatione solum, si uero ambo sic uēditor liber erit & peribit Seius emptori qui solus remanserat, facit l. si in emptione. §. penul. ff. de contrahen. emdtio. aut uenditio fit pure, id est sine cōditione & sine scriptis, & de re certa siue in specie, & tunc secundum gl. in l. §. 1. in uer. & usq. ff. de peri. & com. rei uen. dic ꝙ in uino & ceteris quæ degustationē requirunt etiam ante degustationem periculum est emptoris. Si uero uenditur non in specie, sed ad mensuram periculum est uenditoris, donec sit mensuratum,[c] & ibi multas diuersitates poteris uidere, sed istud sufficit tibi confessori. Similiter si nō exigit[d] degustationem periculū est emptoris, excepto casu publicationis, quia si publicetur ante traditionem uel post ꝓpter maleficium uēditoris periculum erit ipsius uenditoris. l. si fundus. ff. loca. & ibi gl. Similiter per pactum. Moram dolum uel culpam periculum est uenditoris, puta qa pactum fuit ut teneretur. Itē si fuit in mora tradendi rem si uero tam emptor quam uēditor fuerunt in mora, posterior mora præponderat primæ, & illi nocebit quo ad periculum. Limita nisi posterioris moræ,[e] primus morosus fuerit causa, quia sic non nocebit, posteriori, casus est iuncta gloss. in l. si per emptorem, in fine, de actione, emptione & uēditione, quod nota. Idem dic si uenditor fuit in dolo uel culpa lata, seu læui perditionis rei uenditæ, quod periculum erit suum, sicut in commodato & deposito. Et idem dic de deterioratione, seu melioratione rei uenditæ, quod pertinet ad emptorem quando res est uendita in specie secundum legistas siue numero secundum logicos[f]

incidente damno, & hoc quia in genere consistunt ea quæ pondere numero & mensura functionem potiuntur. Et sic est periculum hæredis.

b Quando genus] Casus non liberat debitorem generis generalissimi, sed debitorem speciei sic. Ita liberat debitorē generis ... alterni, illo ... nere peremptæ, & ita not. in d. §. uerum, cum sequen.

c Donec sit mensuratum] Quia tunc idem est ac si in genere uēditum esset. & non solum periculum est emptionis, sed emptoris, etiam determinationis. Hui de d. gl in d. l. fundus quæ ... tius pro... tur.

d Similiter si exigit] Hoc est quia tunc est emptio perfecta, ut ea gl. in d. l. necessario.

e Posterioris more] Exemplum ponitur uendidisti mihi fundum, ea lege, ut in Kalendis Iunii tibi pecuniam ... rem ... ꝙ in dictis Kalendis ꝑ te fiet ... minus ... tibi pecuniam dare, ... me ... ibi ꝙ ista ... ma ... cet, nisi dolo aduersarii ... rum factum ... set, ne pecuniam exsoluere.

f Sine numero secundum logicos] Que ... cunt legistæ ... dem rem ... esse, logici ... cunt esse ea... dem ... quia scilicet ... mul

quod idem est secus in fructibus rei uenditæ qui pertinét ad uenditorem donec perfecta sit uenditio, nisi uenditor sit in culpa. l. curabit. C. de actio. empt.o. nec obstat l. fructus post. & l. penul. C. de actio. emptio. & uenditi. quia loquuntur in perfecta uenditione, quam uoco perfectam quo ad hoc quando precium est solutum, ut habita fides de precio, ut not. gloss. in l. 1. C. de peric. & com. rei uendi. licet alias sit perfecta quando res est tradita. ff. de actio. emp. & uen. l. si quis alienam [a] rem.

12 Vtrum emptum de aliena pecunia sit ementis Resp. q sic, si nomine suo emit, l. si ex ea. [b] C. de rei uendi. fallit in empto [c] ex pecunia ecclesiæ. 12. quæstio. 3. capi. 4. & 2. quæstio. 5. fixum. Quod adeo est uerum quia si clericus habens pecuniam de præbenda emerit prædium, amplius nó poterit illum dare intuitu pietatis, licet pecuniam potuisset dare, quia statim prædium fit ecclesiæ siue emerit nomine ecclesiæ, siue suo, siue alieno. [d] c. 1. de pecu. cler. & c. inquirendum. Similiter dic in empto de pecunia pupilli uel minoris a tutore uel procuratore, quia minor sibi uendicare potest [e] l. 2. quád ex fac. tuto. Idem dic de empto ex pecunia militis. [f] C. de rei uen. l. si ut proponis. Similiter dic in empto a marito uel uxore de pecunia sibi ab altero eorum donata si efficiatur non soluendo, qui donum accepit. l. uxor marito. ff. de dona. inter ui. & ux. hæc limita quando pecunia non fuit alteri mixta, quia si fuisset mixta transiret in dñium etiam furis. l. si alieni nummi. ff. de solu. & sic non esset ecclesiæ uel præfatorum.

13 Qũo potest pater uendere filium, & qũo liber homo pt uendi, uide infra seruitus. §. 1.

14 Quid si res uendat duob. [g] R. q potior est secundus si res tradatur sibi, uel primus si primo sibi det, & idem in do nõne l. quotiens. C. de rei ué. nisi primos emisset [h] nomine ecclesię speciale est in hoc, ut dominium acquiratur sine traditione. a1. c. ex literis, de

multiplicatur, & legistæ intelligunt rem specificam siue particularem.

a Si quis alienam] Dicit si quis alienam rem uendiderit & medio tempore hęres domino extiterit cogetur implere quod promisit dicit gl: impleret idest rem tradere.

b L. si ex ea] Casus est ibi, q si is apud qué deposita est pecunia ex ea ... nisi possessiones comparauit, & sibi traditę sũt certé d: ibi q dñs pecunię uédicare possessiones non pt. Sicut ergo non possum petere emptũ ex mea pecunia nomine tuo, sed pecuniam sic. Ita si quis uendit possessioné meam nomine suo, preciũ ab eo petere non possum, sed possum agere rei uendicatione cõtra possessoré, si uenditioni ñ consentio. Si autem consentio habeo actioné negociorum gestorum contra uendentem ad precium. Casus ... in l. mater. C. de rei uendi. ... plus dico q si ex pecunia ... tali meretur ... fundus ... fundus nõ ... retur do... tali d. l. ex pecũia. C. de iu. do. gl. i l. si pcuratoris. §. si ... i uer. plane ff. de tribu. uide ... primo. §. f.

c Fallit in empto] Ho. tamen tenebat contrarium, & ... hoc non esse de iure, sed ex magistrorum interpretatione, sed male loquitur unde Barba. in d. c. inquirendum ubi multa allegat contra. Ho. idem si p ... alicuius ecclesiæ permutauerit redditus ecclesiæ cum aliis reb. res acquisitæ per permutationem ... ecclesia per tex. d. c. inquirendum in uer. cõ... quod uerbu cõprehendit permutationem ... in l. 1. ff. de contrahen. em pt. imo si psbyter ... ecclesiæ emat p alia ecclesia erit prio... ecclesiæ, ad hoc tex. i l. 3. C. de rei. co. Bar. ubi s. ... noie alieno. Quia platus cõmitteret furtũ & sacri... sanguineis uel aliis, uñ si cõstõ re... pœnã furi ñ uideret remittere pœnã tali p lato, eo quia est furtũ qualificatũ. s. sacrilegiũ faciẽte no. per Pe. de Anch. in c. cum ab homine, de iudi.

e Vendicare pt] Et idé in milite sicut dicit Sal. in d. l. si ut pponis, C. de rei uen. q̃q̃ & Bar. & Bal. in d. l. si ut pponis dixerũt ré éptã d pecũia taliũ priuilegiatorũ ab exneo, ipsã ré eé obligatã obligõne gñali inducta a lege. Et ad hoc é tex. no. in l. 3.? pri. ff. de re. eo. Et idé dicendũ de pdigo, cui bonis é iterdictũ it de furioso de quorũ pecunia si emat noie alieno, ipra res empta é eorũ p gl. fin. i l. 2. C. de cu. fu. ubi pdigus & furio. hñt priuilegia minorũ, ex hoc apparet Pa. de Ca. male cõsuluisse cõs. 371. ubi dicit si tutor de pecunia redacta ex fructib. cõibus noie pprio emit, p pte ñ acqraẽ pupillo, & all. Bal. i d. l. si ut pponis, & alios, qa hoc dictũ é cõ d. c. iqréndũ, & ibi Barb.

f Militis] Idé si sẽ tm̃ militię, licet ñ uiuãt i castris. Ita Barb. i d. c. ingrẽdũ, ubi ét uult q idé sit i cruce signatis ei. tib. pro defensione terrę sãctæ. Quia si illa signa q̃ portãt milites sẽ cã priuilegiorũ suorũ multomagis hoc dét cõferre uenera. signũ cru. facit dictũ Io. a i ru. i ad d pe. cle.

g Si uedat duob.] Vide Bar. i l. ẽptiõe. circa fi. ff. de pa. ubi dicit si uéditor cõstituit se pcario noie possidere & post alteri uédat & tradat q prius pferẽ Pa. idé i c. 2. i fi. col de cõsue. uñ Ale. cõs. 14. i 1. uol. inc. circa primũ du. Et si res é uédita duob. idubio psũẽprius tradita illi q prius nũerauit pciũ, ita pulchre dcidit Bal. i c. uni. §. si facta in ti. de feu. cõtr. fit inter do. & agn. & ita dicit se cõsuluisse, & si qs uédiderit rem i duob si scds sciebat de primo licet scdus prius numerauit precium, tñ primus pt ab ipso rem auocare, ita sing. Bal. in rub. C. de reus, his quæ in fra. cre.

h Nisi primus emisset] Ratio est quia dominium in ecclesiam transfertur sine traditione. d. c. ex literis

de

de consue. unde si primo ecclesiæ uendita est res., dato quod secundo tradatur non debet habere locum d.l. quotiens. Et hanc sententiam tenet Gloss. & Bar. in l. fina. C. de sacrosan. eccle. & glo. in d.l. si ue autem. §. si duobus. ff. de publica. & Host. & Ioã. And. in d.c. cõtinebatur de his quæ fi. a p̄la. Ro. in auth. similiter. C. ad l. Fal. in repetitio. Pa. in d.c. cõtinebatur, tenet quod speciale hoc ecclesiæ habet locũ solum in duobus casib. alias non, ut ibi per eum.

a L. qui duob.] Bar. hanc l. intelligit stricte prout iacet, φ quis uendidit rem duobus diuersis contractibus, secus si donaret rem duobus in diuersis contractib. uel alios contractus faceret. Nam licet incidat crimen stellionatus, ut l. 3. ff. de cri. stel. non tamen incidit in crimen falsi, hoc tamen est uerum si non dixit aliquid d donatione uel de obligatione prima. Secus si interrogatus dixit se nõ obligasse alteri prius, & mentitus est, quia incidit in crimen falsi, ut ff. de fal. si a debitore. Et ideo aduerte si instrõ est posita illa clausula, φ de dicta re memini ius dedit quod præiudiciũ fieri possit &c. tunc si alteri obligauit prius &c. tenetur pęna falsi. d.l. si a debitore, sed quid si fundum nemini obligatum esse dixit, & si appareret promisit eum liberare. Mõ apparet contrarium tenetur ne crimine falsi? rñdit Bar. in l. si a debitore quod non si luat ante sententiã alias secus. ar. C. de cri. stel. l. 1. & C. rem alie. ge. l. 1. Adde ẽt φ d.l. qui duob. non uendicat sibi locũ in infeudãte rẽ duob. ſm Bal. per illũ tex. in c. si quis fecerit, quo tpe miles. Et uide ad materiam huius leg. Bal. oĩno in c. si forte. si de feu. cõtro. fue. Et intellige hãc l. qñ primus emptor cessabat in solõ-

consue. & expresse. C. de sac san. ec. l. ut inter diuinum publicumque, etiam si secũdus emisset & ipse nomine ecclesiæ, quia pręferretur primus. ff. de procu. l. in causę, sed uenditor tenetur crimine falsi, ut patet. ff. ad l. Corn. de fal. l. qui duobus.[a] Si uero permutauit aut alteri in solutum dederit uel aliter distraxerit, postquam eam obligauerat, tenetur crimine stellionatus, ut l. 2. post prin. uer. maxime. ff. de cri. stell.

15 Vtrum uendẽs uinum qui nihil dixit de expeditione uasorum, possit illud euacuare in terra si emptor non euacuat. ℞. φ sic, si uindemia superueniat, uel si uenditor est mercator, qui solet uendere & emere. ff. de peric. & commo. rei uendi. l. 1. §. pe.[b] secũdum Gos. unde tu dic secundum Host. φ si indiget uasis & eo ammonito non uult, potest coram testibus uinum mẽsurare & effundere. Quod limito nisi emptor sit in tali necessitate φ uenditor teneatur ei subuenire ex debito.

16 Vtrum uenditor teneatur de euictione emptori. ℞. secundum glo. & Pa. in c. si uenditori de emp. & uend. quod sic,[c] nisi in tribus casibus. Primus si in principio litis,[d] uel ad minus post litem contestatam[e] non denunciauit uenditori, ut eum defenderet, ut C. de euict. l. emptor fundi.[f] & Lautote. ff. eo l. si rem. §. fi.

1 Sed quid si sciebat litem motam uenditor ℞ Bar.[g] in l. denunciasse § quid ergo prima. ff. de adul. uidetur sentire quod etiam teneatur denunciare. Ratio secundum eum, quia quando denunciatio requiritur ad aliquid faciendum, ut in casu isto, tunc non sufficit sibi scientia sola, ut in d.l. denunciasse. Secus esset quando denunciatio requiritur ad simplicem scientiam habendam, quia ualet ut regula eum qui certus est, de reg. iur. lib. 6. & l. 1. §. fina. ff. de actio. emptio. & uen. gl. tamen & Cy. in d.l. emptor. & Cyn. in dicta regula eum qui certus tenent quod non tenetur denunciare & multi alii tamen titius est φ denunciet per l. si controuersia in uersic. autori. hæredius eius denuncia. C. de euictio. & sic denunciatio importat non simpliciter iudicare, sed

ne pcii, alias secus ſm Odo. q ita no. in l. uenditor hereditatis, de hær. uel act. uẽ. Et refert Bal. in l. quotiens. C. de rei uen. Pro hoc facit l. q̃diu. de dist. p[illegible] Item non hẽt locum in pignorante rem duob. ſm Bal. in l. si quis. ff. de pig. act. Et utrum peteus iterum [illegible] tum solutũ pe[illegible] niatur p[illegible] falsi. unde Bal. l. 1. C. de cond. ind. & lita [illegible] Ang. & Imo. in l. a diuo. ff. de re iudi. & in §. sed si emptor.

b §. pe.] Et in ibi tex. ad lit. Et subditur q[illegible] eo casu quo uenditor effunde[illegible] re poterat [illegible] effudit [illegible] dus est, [illegible] tamen pe[illegible] precium uaso[illegible] rum, si tamen eius interitum puta quia alia uasa accepit ad instinctum.

c Quod sic.] ratio est quia tenetur uenditor rem tradere cum effect[illegible] l. ex empto. §. de act. empt.

d Si in principio litis.] Et hoc habet locum in ecclesia per c. fi. de empti. & uen.

e Post litem contestatam.] Ista denũciatio hẽt fieri eo tempore, quo ius uenditori saluum sit, siue esse possit, uidelicet q[illegible] uenditor possit [illegible] ubi glo. & defensiones suas facere. d.l. si rem. §. fina. ubi glo. & Bar. ff. de euict. & ista fuit opi. Host. in c. fi. de empt. & uen. Et ẽt in cã appellationis possit fieri dicta denunciatio, dũmõ saluũ sit ius ipsi uẽditori. gl. est sin gu. in l. si rẽ q̃. §. fi. ff. de euic. q̃ cõmendant Imol. & Barb. in d.c. fi. Non ob. l. qui cõcubinã. §. si hæres. ff. de leg. 3. quæ uult denunciatione fieri anteq̃ iudiciũ accipiat, quia exponitur per Bar. ibi ante iudiciũ uel intelligitur illa l. in re euincenda, habito titulo lucratiuo secus si titulo oneroso ut in casu nostro. secundum gl. in d.§. fi. & Bar. ubi supra.

f L. emptor fundi.] Ille tex. continet id quod præ[illegible] ctum. c. fi. φ c. uidetur habuisse radicem illa l.

g Bar.] Bar. legit. d.l. denunciasse. sub l. præced. quæ incipit

incipit, qui uxori. Et hæc opi. Barto. est communis, & causa tenet ipsemet Bar. in l. non solum. §. morte. ff. de oper. no. nun. Ioan. An. post Spec. titu. de emptio. & uendi. in fi. Ioan. de Ana. consil. 31. & 38. Sequuntur Canonistæ d. Anto. Petr. de Ancha. Card. & Abb. in d. c. fina. Et hoc tenuit Fely. in c. cum M. de constit. Et Alexan. in l. 2. ff. solu. matr. & Ludo. Ro. in d. §. morte. Et pro illa opinione est tex. in dict. c. fin. de empt. & uendi. & in d. l. si rē. §. fi. Et ad hoc allegauit Ioā. An. ubi text. in l. 1. C. de peric. & commo. rei uē. & l. q. absēte. ff. de procurato. Multos casus enumerat Barba. & d. Ant. de Burgos, in quibus non requiritur intimatio, uide ibi.

non conuenitur, cum emptor conuenitur tanquam principalis, sed solum assistit ad defendeñ. ut l. 1. C. ubi in rem actio. unde iudicium non transfertur in uenditorem si est institutum contra emptorem, ut l. uenditor. ff. de iudic. Si tamen conuenitur tanquā principalis tunc iudicium agitabitur coram ecclesiastico, & sic nō tenebit.

per officialem [a] facere ei notum litem motam, ut ueniat ad defendendum. [b]

18 Secundus casus quādo emptor citatus cōtumaciter abfuit tempore sententię, quia uidetur condemnatus propter suam contumaciam [c] d. l. emptor, & ff. d̄ euic. l. si ideo l. rñso. Idem si uenditore absente non appellauit a sñia. l. herēnius. ff. de eui.

19 Tertius quando per iniuriam [d] sententia lata fuit cōtra emptorem. d. l. emptor, quia iniuria quæ fit emptori non contingit uenditorem. l. si per imprudentiā, in prin. ff. de euic. Idem dic si per uiolentiam extraiudicialiter auferatur, d. l. si per imprudentiā, in prin. & C. de act. empti. l. fin. etiam si notarius posuit q̄ obligat se defendere de iure & de facto, [c] quia illud de facto intelligitur si lis moueatur de facto non de iure, sm̄ Panor. ubi s̄. qa uiolētia extraiudicialis non uenit secundū naturā ɔ̄ctus, de quo dic ut no. per Bar. in l. stipulatio ista. ff. de uerb. obli.

20 Addo quartum casū quādo emptor compromisit [f] & contrariam sentētiam reportauit. l. si dictum. §. si compromisero. ff. de eui. itelligę hoc uerū si uoluntarie compromisit, quia secus si coactus [g] scilicet uel a statuto quòd sic

c Propter suā contumaciam] Addę text. in l. qui repudiantis. §. fin. ff. de inof. test. & l. si seruus plurium, de leg. 1. & in l. præses. C. de pigno. & gl. in c. sicut, de re iudi. glo. in c. 1. si de feu. uasa. fue. ab aliquo interpel. Adde Bal. in l. 2. 5. col. C. qui. res iudi. non no. ubi limitat nisi pbatur ex inspectione actorū, qa ex plenissima probatione lata fuit, & non per contumaciā. Et idem dicit qn̄ constaret cum contumacem ex iusta cā, allegat gl. sing. in l. 2, C. de contrario iudi. Et idē uoluit in statim allegatis, c. 1. & c. sicut. Et Ang. in d. l. si ideo.

a Per officialem] Et Bal. tenuit hanc opinionem in c. 1. imo, si de feud. uasal. fue. ab ali. interpe. Et p̄ ... parte q̄ saltem sit securius denunciare. Facit ... d. §. morte, sed ad rem defendendam uendi... conueniri potest. Et uide Ange. in l. cum ex cā, & ibi Imo. ff. de uerbo. oblig. & uideatur Saly. in d. l. 1. C. de pericu. & commo. rei uen. Sed tu considera ... fieri concordia, quam ponit Bald. in d. l. ... statim allegata, scilicet quod aut uēditor sci... litem motam ex relatione alicuius tertii, & tūc ... opinio communis aut renunciatione di... ... liti motæ. Et tunc procedat secūda opi... scilicet quod nō sit necessaria alia certificatio. ... procedat text. in l. cū quæstio. C. de euictio. ... Alexan. in d. §. morte, & Salyce in d. l pri... ... ibi Alexan. in additio, dixerit hanc distin... ... iure nō probari, & eodem modo impugnat ... in d. c. cum M. fo. 6. Tamen est ueritas sicut ... defendit do. Anto. de Burgos, in d. c. fi.

b ... defendendum] Quia uenditor sciuisset rē me... ... defendere, cum magis sit certus & instructus ... unde præsumitur quod emptor perdi... ... non propter malum ius, sed propter i... ... iuris competentis uenditori. Nam em... ... uti iure uenditoris. Et not. quod iura ci... ... sententia de euictione seruantur in foro ec... ... Et sic uidetur quod si ecclesia emerit, & ... uerit uenditori, non habet regressum ... Similiter dic de clerico uendente rem ... tenetur de euict. secundum glo. bene ... in c. clericum nullus. 11. q. 1. Nec obstat ... non potest cōueniri coram iudice seculari, qa

d Per iniuriam] Glo. in d. l. si per imprudentiam intelligit hoc esse uerum quando emptor fuit causa talis iniustitię, alias posset agere de euictione. Idem ibi sequitur Iaco de Areti. per l. secundā. §. solet. ff. de hæredi. uel act. uēdi. Cy. in d. l. emptor. C. de euic. gl. tn̄ in l. exceptione, & Bar. ibi. ff. de fideius. tenet q̄ qualitercunque sit facta iniustitia a iudice, q̄ uēditor non teneatur. Et idem tenet Barto. in d. l. si per imprudentiam, & Imo. in d. c. fi. 6. col. & placet.

e De iure & de facto] Adde Ang. cōsi. 174. alias 177. ubi dicit uēditor promiserat defendere emptorē de iure & de facto, modo iudex processit more priuati, omni iuris ordine prætermisso, & ita est res euicta an possit agere emptor de euictione, & cōsuluit q̄ non, & mouetur, quia quādo iudex mouetur ita bestialiter est casus fortuitus allegat. l. fistulas. §. frumenta. ff. de contrahend. emptio. & re uendita si periit casu fortuito peribit emptori. l. necessario. ff. de pericu. & cōmo. rei uendi. Ibi tractat quando qs promittit de iure & de facto, quomodo intelligatur. Nam uult q̄ quando intelligitur de facto, scilicet per uiolentiam &c. non ueniat ex natura contractus. Et uide Bald. in l. fi. C. de act. empt. &c.

f Compromisit] Intellige istum casum etiam si trāsegit, uel iuramentum detulit quia nō agit de euic. Bal. singu. in l. manifesti. ff. de iureiur. Quod dictum magni fecit Fran. de Cre. in suis sing. fol. 7.

g Si coactus] Adde Cardi. in d. c. fin. qui dicit se ita consuluisse,

uult ut inter consanguineos compromittatur & huiusmo di, & hoc denunciauit [a] uenditori, ſm Bart. in d.§. ſi compromiſero, & Bal. in l.1.C. de pericu.& com.rei uen. Quintus caſus qñ emptor potuit uſucapere [b] & non uſucepit d.l. ſi dictum.§. ſi cum poſſet. Sextus caſus ſi rem alienam ſcienter emit niſi de euictione ſpecialiter ſibi cauerit.l. ſi fundum.C.de euic. Septimus ſi aliquid caſuale [c] cōtingat. C.eo.de lega.l.fi.§.fin. de re. eccle.non alie.c.ad noſtram. Octauus ſi uendidit non ſua uoluntate ſed neceſſitate ut in glo.1.l.emptori de euic. ui de alios caſus per Hoſtien. in ſum.eod titu.

21 Quid ſi fecit pactum uenditor ꝙ nō uult teneri de euictione. ℞. nihilominus tenebitur [d] ad preciū re euicta.l.emptori.§. ibidē ait.ff. de actio. empt. quod limitat Ludo.de Ro. in not. 384. qñ pactū fit in genere.ſ. a quocūque euincatur, ſecus ſi ſpecificatur ꝑſona [e] uel cauſa una, qa tūc etiam non tenebitur ad precium caſus eſt in l. qui libertatis in princip. ff. de euic. & ibi glo. de hoc.

22 Sed quantum tenetur uenditor emptori re empta euicta in caſibus in quibus tenetur de euictione. ℞. ꝙ in ſimplum tantum, & ſi fuit in culpa in uendendo tenetur etiā ad intereſſe, in foro tñ cōtētioſo in rebus precioſis arbitrio iudicis cogitur duplū ꝓmittere, aliter condēnabitur in duplū precii conuenti. ff. de euic.l.2. & l. emptori. [f]

23 Vtrum uenditor teneatur ad omnes expenſas quas emptor fecit in iudicio, quia cū non defendit uenditor poſtquam ſibi hoc denunciauit. ℞. Pa. ubi ſ. ꝙ ſic ſiue obtinuerit ſiue non, ut not. in l.1.C. de euict. & eſt text. in l. uenditores. [g] ff. de uerbo. oblig. & utrobique per Barto. ſecus ſi non denunciaſſet uenditori litem motam.

24 Vtrū emens domū ꝓ centū in qua poſtea inuenit theſaurū ualentē ducenta teneat. ℞. Lud.de Ro. tenet ꝙ ſic, & dic ſe conſuluiſſe & obtinuiſſe in

conſuluiſſe, & eſt text. in d.§. ſi compromiſero. Et eum ſequitur ibi Imol.4.colum.ar. no. in c.ab arbitris, de officio delega. Adde etiam ꝙ dict.§. ſi compromiſero, non habet locum quando fuit compromiſſum in uenditorem, quia ſi daret ſententiam cōtra emptorem tenetur de euictiōe. Ita ſing. dixit Spe. titu. de arbi. §. poteſt, uer. ſed pone & Ange. in d.§. ſi compromiſero, & Roma.conſil.467. tertio limita ſi fuerit per uenditorem dictū ꝙ uult teneri ad defenſam quomodocunque & qualitercunque res fuerit euicta, qa tenetur uenditor, gloſſ. eſt ſing. in l. cum pœna.ff. de arbi. Et ibi dom. Floren. & not. Areti. in §.fi. in ſtitu. de empt. & uenditio.

a Et hoc denūciauit] Venditor debet citari quando fit electio arbitrorum, quia ſua īntereſt. Ita Bal. in d. l. 1. C. de pericu.& commo.rei uēdi. Et qñ emptor ꝓrogauit iuriſdictionem nō ſui iudicis non ꝑt agere de euic. glo. eſt ſingu. in d.§. ſi cōpromiſero. Quā exclamat Ro.ſing.13. Et facit qđ not.do.Anto. in d.c.fi.&c.

b Potuit uſucapere] Puta qui deſiit poſſidere. Sed quid ſi ipſe erat in mala fide, & ideo non potuit uſucapere. Reſpon. ſi ſubtiliter quæſiuit, tunc uidetur eſſe in culpa, ſecus ſi ſimpliciter alius retulit, & ſic habet actionem, ar.l. fideicommiſſa.ff.de leg.3.

c Si aliquid caſuale] Iudicio meo uult dicere, quòd ſi aliquid ſpeciale, ut in caſibus hic allegatis. Nam in d.l.fi.§.fin. habetur ꝙ emens rem reſtitutioni ſubiectam ſcienter non habet regreſſum contra uēditorem ſi euincatur, etiam ſi feciſſet pactum, licet poſſit precium recuperare, ut ibi, & eſt ſpeciale ſecundum Bart. ibi, qui alias eſſet contra.l. ſi fundum.C. de euic. Similiter in d. c. ad noſtram habetur quòd monaſterio grauato debitis quod dedit in feudum poſſeſſio laico, cum hoc, ut perſolueret octuaginta libras quod tamen monaſterium uidens ſe enormiter læſum petiit a ſummo pontifice reſtitu in integrum, attento ꝙ ipſe laicus primo anno de fructibus recollegit dictas libras octuaginta, ſed dominus papa conceſſit cum hoc ꝙ dictum monaſteriū reſtitueret illas octuaginta libras, retentis ſibi fructibus quos collegit pro labore, cuta quia extirpauit uepres ad bonificandi poſſeſſionem. Et ſic iſto etiā caſu, quia iſta enormis læſio contingit, euincitur illa poſſeſſio a laico, nec monaſterium tenetur.

d Tenebitur] Quia in contractibus bonæ fidei ius abhorret abeſſe rem ab emptore, & precium remanere apud uenditorem, not. Areti. in §. 1. [illegible] actionum. [illegible] lū. inſti. de act. & in §. fina. [illegible] en p. & uendi.

e Perſona] [illegible] ta ſi euincatur a Gaio, uel Seio, uel cauſa pura qa [illegible] ui nolo [illegible] & in d.l. qui libertatis, ponitur exemplum de libertate, ut puta uendo tibi hunc ſeruum, & ſi euincatur quaſi liber nolo teneri, & ſequitur hanc ſententiam Areti. ubi ſupra & commu. Bald. & Saly. in l. prima. C. de pericu. & commo. rei uendi. & Barba. in d.c.fin. & Bald. in l. non dubitatur.C.de euic. credo tamen, ꝙ hoc caſu ſi fuiſſet in dolo teneretur uenditor ad precium, ut l. tenetur.§.fi.ff.de actio. emptio.

f L.emptori] Dupliciter legitur, primo ꝙ ſi non caueatur de culpa, hoc eſt de reſtituendo duplum eius quo res eſt uendita cogitur præſtare ſcilicet ipſum factum, ſecunda eſt ꝙ cogitur præſtare duplum precii, & ſtatim ſecundum Bar. ibi.

g L.uenditores] Et Bart. ibi tenet ꝙ hic dicitur [illegible] probata glo. in l.1.C. de euic. & alleg. duas [illegible] nes ad hoc ut ibi per eum, fallit tamen in emptore hæreditatis, quia ſi facit expenſas in lite rei [illegible] ris illas non repetit d.l. 1. C. de euic.

L.nunquam

curia, q in hoc habet locũ re mediũ. c. cum cã de empt. & uen. s. q rescindatur contractus uel restituatur plus. sed cõtrariũ de iure est uerius. s. q non teneatur, rõ quia thesaurus est res mobilis abscõdita ab ignotis dñis tẽpore uetustiore, ut l. unica. C. de C. de thesauris. lib. 10. ergo dñs nullus erat ipsius, ut casus est in d. l. 1. & l. nunquã. §. thesaurus.[a] ff. de acqui. re. do. Sic ergo remanebimus ĩ dispositione iuris cõis ut sit dñi soli, si data opera uel a casu inuenit in suo, uel si data opera in alieno solo erit dñi soli, si uero a casu erit medietas domini soli alia inuentoris, ut in d. l. unica. cum ergo iste emptor sit dñs soli erit suus, de hoc casus est in l. a tutore iuncta glo. ff. de rei uend. ubi pecunia inuẽta per modũ thesauri cedit emptori. Secus si non esset per modum thesauri ut murata ab aliquo in muro ut dicit text. in d. §. thesaurus, quia tunc non esset emptoris, nec ob. q uenditor non uendit thesaurum quia cõcedo, sed stamus in dispositione iuris communis ut concedat dño soli, & hoc habeo pro indubitato si emptor nihil sciebat de thesauro, sed si sciebat & propterea emit, tũc nõ dubium. Nicolaus tamen de lira[b] super Matth. 13. in illa parabola de thesauro, & sanctus Tho. 2. 2. qõ. 66. ar. 5. uidentur tenere q licite ematur & de subtilitate iuris est uerũ q potest licite fieri, sed de equitate uideretur q aliquã partẽ deberet dare uenditori, uide de hoc si placet quod not. in l. si qs cũ aliter ff. de uerb. obl. sed quo ad cõscientiã ex quo sciebat uidet inuenisse & si a casu sic medietas erit sua si uero a ppo sito, sic totum cedet domino soli, ut d. l. unica.

25 Cum hoc sit q iura nõ cogant rescindere contractum emptionis uel supplere iustũ pretiũ, nisi qñ deceptio est ultra uel citra dimidiã iusti ptii, ut s. Dolus. §. 9. cui dat electio tunc. R. q quãdo est ultra dimidiam electio erit uenditoris, secundum Azo. per argu. a contrario quando est citra dimidiam tunc est emptoris, ut not. Bernar. in cap. cum dilecti & cap. cũ causa, de empt. & not. Panor. in d. capitulo cum dilecti, quòd si periret[c] res empta minus dimidia periret emptori, quia cum duo sunt in obligatione alternatiue uno perẽpto remanet aliud l. plerunque. §. fina.[d] ff de iure do. & l. stichum,[e] in princip ff. de solutio. Et idem dic quando est plus uendita, q periret uenditori per eandem rationem, tamen prædicti non tenent nisi ad restituendum id plus quo uendi-

a L. nunquam. §. thesaurus] Vult dicere thesaurus non est in bonis alicuius ergo erit inuentoris, sed iste in domo propria inuenitur, ergo erit suus. d. l. unica. & §. thesaurus insti. de re. diui.

b Nicolaus tamen de lyra] ibi refert uerba formalia Sanct. Tho. Et dicunt ideo emit agrum, ut thesaurũ totũ possideret, sed Lud. de Roma. prout refert Barb. in c. cum causa. de empt. & uendi. tenet cõtra. & fundabatur in simili de locatore, si post locationẽ res efficiat amplior casu fortuito debet pẽsio augeri, glo. in l. si merces. §. uis maior. ff. locat. & equiparatur locatio & emptio, ut l. 2. prima. ff. loc. igitur &c. Item quia ille thesaurus non uidetur uẽditus, quia nemo uẽdit quod ignorat. l. in lege. ff. loca. Sed iste ignorabat &c. allegabat etiã l. si quis domũ [illegible] ff. loca. [illegible] si con[illegible] [illegible] expi [illegible] de [illegible] pro [illegible] temporis [illegible] per [illegible] ca- [illegible] [illegible] ctum pinguius. Sed tu tene contra[illegible] dicitur. Non obstat simile de loca[illegible] potest concedi, quandoquidem ipse re[illegible], sed non sic uenditor. Nec ua[illegible] quod dicit nemo uẽdit quod ignorat &c. Quia stamus nunc in dispositione iuris communis &c. Si enim sciuisset non uendidisset, nec posset dici thesaurus, ut patet.

c Quod si periret] Hoc debes intelligere attenta opinione communi canonistarum, quæ habet q in obligatione & pretium & rẽ, ut emptor, scilicet decipiẽs, uel teneatur alternatiue ad rẽ restituendam, uel ad pretium ex quo sequitur q si res pereat periculo emptoris pereat ut hic. Et hoc dictum nota. Francisc. de Crema in suis singul. colum. fin. Sed secundum opin. legistarum non procederet, quę habet q solũ res est in obligatione, & suppleto pretii sit in facultate pro qua facit text. in l. miles. §. 10. ff. de re iudic. uidetur securior ista opinio legistarũ, maxime quia illa canonistarum non uidetur iure probari. Quam tamen altercationem pertractat do. Anto. de burgos in d. c. dilecti. in fin. ibi uide. Et ante eum ibidẽ Barba.

d L. plerunque §. fina.] Ibi enim dicitur, q si res datur ęstimata in dotem & conuentum fuerit, q aut res aut pretiũ reddatur, si hoc in electione erit positum mulieris petet uel rem aut pretium. Si uero uiri soluet rem, uel pretium, in dubio tamen electio erit uiri. Et si rem non præstet, omnino tamen pretium præstabit.

e L. stichum] Vbi dicitur. Stichum aut pamphilum

dit uel supplere illud minus quo emit usque ad iustũ pretium, & poterit agere deceptus usque ad 30. annos siue agatur conditione ex l. 2. C. de rei uendica. quæ conditiones cum sint personales sunt perpetue. Siue agatur ex cõtractu. s. ex uendito. ut no. Panor. & Inno. in d. c. cũ causa. Si uero ageretur officio iudicis, ut uolunt aliqui sic non posset agere nisi usque ad quatuor annos,[a] quia usque ad illud tempus datur restitutio in integrum. l. ult. C. de tempo. in integr. resti. Pa. tamen ubi s̃. uult q̃ etiã si agatur officio iudicis detur usque ad 30. an.

26 Vtrum mercator qui scit plures alios post se uenire teneat minus uẽdere q̃ sit cõis existimatio uel dicere q̃ plures ueniunt. ℞. Tho. 2. 2. q. 67. ar. 3. in fi. q̃ non, nisi de perfectione.[b]

27 Quid de mercatoribus q inter se conueniunt ut unus solus uendat. ℞. q̃ si hoc faciunt ad læsionẽ reipublicæ, sunt dãnandi perpetuo exilio & bonis spoliandi, ut C. de mono.[c] l. unica. Secus si facerent propter aliquem finem honestum, quia liceret. De ista materia habeo s̃. dolus. §. 9. & infra negociatio & supra Ars. §. 1.

28 Vtrũ ille cui datum est aliquid ad uẽdendum pro 10. & uendidit pro 12. teneatur illa duo restituere dño rei. ℞. q̃ non, quia si illa duo sunt ultra iustum pretiũ tenetur restituere ementi s̃m ea quæ dixi s̃. §. 7. si uero non excessit iustum pretium sed sua industria[d] habuit sic sibi acqrit, nec ob. q̃ datur ei certa merces p labore, qa illa dat ut inueniat emptorem pro 10 & sic non tenetur necessario restituere, secus si daret sibi simpliciter ut uenderet, quia tenetur uendere meliori pretio quo potest & totũ dare domino, ex quo mercedem habet pro labore.

29 Quid de uendente possessionem uel emente infra tales confines quæ est plus uel minus quã sit dictum. Vide supra donatio. §. 40.

30 Quæritur de q. quotidiana utrum ualeat uenditio seu alius contractus collatus in alterius arbitrium. ℞ quod si est incerta persona cuius arbitrio cõmittitur, non ualet l. si merces in princi. ff. loca. nisi in casu quando simpliciter fuit commissum in arbitrium boni uiri, quia tunc intelligitur in arbitrium iudicis d. uir bonus. ff. iudi. sol. & sic uidetur cõmissum in certam personam. Si uero persona[e] cui committitur est certa, tunc licet uaria sit opi. in l. in uendentis & ementis. C. de contrahen. emp. tamen hic, secundum do. Lucas de grassis in l. si quis arbitratu.

utrum ego uolam dare; spondes altero mortuo, q. uiuit solus petetur. hic ibi, nisi mora facta sit.

a Vsque ad quatuor annos] Istud tempus solum cõpetit cum petitur restitutio in integrum. Et sic pro officio extraordinario, sed secus quando imploratur officiũ loco actionis. Nam cum habet uiam paratã a iure cõmuni durat tãto tẽpore quãto durat actio psonalis in cuius loco succedit, & sic durat per 30. annos. Ad hoc l. sicut C. de præscrip. 30. annorũ. Facit quod nota. in c. 2. de officio iudicis & secũdum Pan. licet cõtra ecclesiam non currat pscriptio. nisi p quadraginta annos. c. de quarta, extra de pscrip. fallit tñ in his actionibus quę claudunt hoc termino, scilicet 30. annis, uel semestri, ut in actione redhibitoria &c.

b De perfectione] Et sic de pciosubtraheret propter hoc, uel exponeret, abũdãtioris esset uirtutis.

c De monopoliis] Monopoliũ enim exercent tales. Et si quis magnatũ talibus se immiscet punitur in quinquaginta libris. Idem de magistratu uel iudice dissimulante nõ uidente, uel corrupto pecunia non puniente. uide Barto. in l. 1. ff. de co. illi. & in l. si quis ad declinandam. C. de epis. & cleri. Rose. hic §. 23. ubi latius.

d Sua industria] Contra tenet Archi. Flo. in 4. parti. 8. §. 3. & Rose. hic §. 12. Idem Ia. in §. actionum. insti. de acti. & ibi Ioan. de pla. 8. Io. fa. & ratio est, qa ad uenditorem pertinet periculum rei, ideo dẽt ei emolumentum pertinere, nam dominus rei est uẽditor ad hoc est tex. in l. si is qui. §. si quem. ff. cõmo. & ibi glos. & Bart. ad hoc. Et pro ista opinione, facit l. qui proprio. §. procur. ut in cæteris. ff. de procu. ubi procurator q̃ quid habuit lucri de lite uel occasione litis ultra salarium suũ restituere tenetur do. Archiepi. Flo. mouebatur, qa dato q̃ q̃s d. cat to q̃ uendas rem p decem, ceteris tamen [illegible] te uoluntas [illegible] intelligere q̃ si plus uenderis [illegible] rit intendit habere. Arg. §. [illegible] his, insti. [illegible] dati ubi [illegible] co emas [illegible] fi. nem pro [illegible] tuũ, & tu emis pro 90. teneris restituere. 10. Et ibi glo. not. Tu aduerte q̃ summa non a bene dicit. Et cõsidera q̃ [illegible] dominus [illegible] ignarus [illegible] tunc accipiens decepit [illegible] et intelligens [illegible] ualet [illegible] tanc credens [illegible] sum uend [illegible] teneri ad restitutionem [illegible] erat sciens [illegible] dixit se uelle nisi tanti, [illegible] non uidet [illegible] ẽta industria [illegible] sius uendentis [illegible] iũ illa duo pertere restituere, & ita loquitur auctor [illegible] Si autem [illegible] simpliciter, & tunc dic ut hic in fi. quia tenetur restituere, & ita intellige Archi. Flo. & alios. Non [illegible] stat. d. §. procurator, quia apparet ibi de [illegible] industrie propter quod non est in casu nostro.

e Si uero persona] Scilicet tertia persona, secus si una

una esset contrahentium, de quo dic, per gl. insti. eo. §. pen.

a Super contractu perficiẽdo] Exemplũ uendo tibi equũ, si titium diuinierit pretiũ &c. Nam pretiũ est de substantia, & nisi sit declaratum non ualet uenditio. d. §. pretium.

b Super contractu perfecto] Exẽplũ uendo tibi unũ ex equis meis declarandũ per Titiũ. Et hoc hẽt locum in arbitratore. l. diẽ pfer re. §. 1. ff. de arbi. c. ex parte, & c. fi. e. ti. ẽm Barto. in l. si societatem. §. arbitrorum. ff. p soc. Iason in d. l. si quis arbitratu.

c §. qui autem] Et sub c. si qs suadente.

d Episcopo prælato] Nã sunt uerba formalia de prelato.

e [illegible]

ff. de uerb. obli. quod siue sub stantialia contractus, ut puta pretium in uenditioné & similia, siue accidentalia, puta uendit seruus si rationes reddiderit & hmõi, cõmittatur in arbitrium certe personæ, ualet contractus, si ille uoluerit arbitrari, nam sicut substantiale ultimæ uoluntatis põt ferri in arbitriũ hæredis. l. si sic, in priu. ff. de leg. ita in ꝯctibus. l. si seruum filii. §. eum qui. ff. de leg. 1. & pro hoc uidetur casus in l. si libertus ita iurauerit. ff. de ope lib. ubi ualet promissio liberti facta de operibus ad arbitriũ proprium, & si male arbitratus fuerit potest cogi ut arbitretur sicut bonus uir, sic in proposito qui si arbitrari noluerit uel non potest, sic non ualebit. §. pretiũ instit. de emptio. & uenditio. si uero mortuus fuerit alter contrahentium si fuit commissum super contractu perficiendo, [a] non poterit arbitrari. Si uero super contractu perfecto, [b] sic non expirat eius arbitrium, sed sicut contractus transit ad hæredem, ita obligatio de stando arbitrio dictæ personæ secundum Barto. in d. l. si quis arbitratu.

31 Qũo aũt ꝯctus emptionis & ueditionis rescindatur pp dolum habes S. Dolus. 8. 9. propter minoritatem pretii q̃n est citra dimidium iusti pretii, uel propter alias causas. Vide Hostien. in sum. eo ti. & Azo in sum. de rescin. uen. quia parum ad cõfessores, & ideo de quod dictum est.

EMVNITAS, Vide infra immunitas.

ENORMIS iniuria quando dicatur. R. c. cum illorum, de sent. excõ. exẽplificat si membrũ mutiletur, si effusio sanguinis fit. Et intelligunt doct. ibidem quando effusio est in abundantia, & de membro de quo sanguis de facili non exiit. Item si in episcopum aut in abbatem uel prælatum seu superiorem sit iniecta manus instit. de iniur. §. atrox dr si quis uulneretur. Intellige si uulnus eget medicamine cyrurgie, uel emplastrorũ, seu aliorũ medicinalium ẽm Mona. Itẽ si quis fustibus ceditur, si in theatro uel foro aut in conspectu iudicis uerberetur. Item ẽm alios in ecclesia uel cimiterio aut dormitorio uerberetur. ar. de senten. excõ. c. cum pro causa. 17. qõ. 4. quisquis, & §. qui autem. [c] Item si sacerdoti induto uestibus sacerdotalibus. C. de iniu. l. atrocem. Sed breuiter dic q iniuria dicitur enormis. Primo ex persona, & in iure non habemus expressum nisi quod dictum est in d. c. cum illorum, & in d. l. atrocem, & instit. de iniur. §. atrox. & ff. eod. titul. l. prætor. §. atrocem ubi dicitur de magistratu parente & patrono, episcopo, prælato, [d] & sacerdoti induto, ut supra dictum est. Secundo ex loco, ut puta si in conspectu prætoris fiat seu prælati, ut in d. l. prætor, & in theatro uel foro; ut in d. §. atrox, & l. sed est quæstionis in princip. ff. de iniu. Tertio ex tempore, & hoc est arbitrarium, ut puta ludi uel magnæ festiuitatis. Quarto [e] ex re, puta ex uulnere, unde dicit. l. uulneris magnitudo atrocitatem facit & nonnunquam locus uulneris, ueluti oculo percusso, hæc ibi. ff. de iniur. ita incipit. Quinto ex modo. vnde dicit Pan. in c. cum illorum, uer. & in fi. glo. de sen. excom. q percussio in ecclesia uel in platea, & excessus notorius dicitur enormis. d. §. atrox, & q episcopus non potest eum absoluere ex talibus iniuriis notoriis factis ecclesiasticis personis.

1 Sed quis habebit arbitrari an sit enormis iniuria. R. q ille qui habet absoluere & ligare an sit suæ iurisdictionis, ut puta possit eũ absoluere uel ne. ar. c. super literis in fin. de rescrip. & l. si quis ex aliena. ff. de iudi. Sed caueat ubi ius determinauit atrocẽ ne ipse uelit leuem arbitrari, quia non absolueret, sed deciperet, secus ubi ius non determinat.

EPISCOPVS græce latine speculator interpretatur, ut dicitur 21. dist. cap. cleros, uer. episcopatus, & 8. q. 1. qui episcopatum, speculare enim debet mores & uitam populi sibi subiecti, & intendere ad eorum salutem, unde episcopus hæc negligens est in pctõ mortali, & dr canis impudicus. 2. q. 7.

a [Quod appetitur illicite] S.Thom.2.2.q.85.arti.1.dicit ꝙ circa episcopatum tria sunt consideranda, quorum unum unum est principale & finale scilicet episcopalis operatio per quam utilitati proximorum intenditur Io.ultimo pasce oues meas. Secũdum est altitudo gradus, quia episcopus super alios cõstituitur. Matt.25. fidelis seruus & prudens. Tertium est qđ consequẽter se habet ad ista, s.reuerentia & honor sufficiẽtiaque temporalium prin.ę Thimo.5.Qui bene præsunt presbyteri duplici honore habeãtur. Appetere ergo episcopatũ ratione huiusmodi circunstantium bonorum illicitum est, & pertinet ad cupiditatem & ambitionem unde Matt.23. Amant primos accubitus &c. Quantum ad secundum est ꝑsumptuósum ꝑ quod dominus arguit discipulos.Matth.20. principes gentium dominantur eorum &c. ubi Grisost.per hoc ostẽdit quod gentilis ẽ primatus cupere, & sic gentiũ comparatione eorum animarum estuantem conuertit sed

qui nec, & debet lectioni & orationi uacare, & in c. episcopi ibidem, nec debet habere familiaritatem praui hominis ut in c.peruenit eadem causa & quæstione imo presbyteros, diaconos, clericos boni testimonii debet pœnes se habere, ut in d.c. episcopi, & c.cum pastoris,& de conse. di.1.c.episcopus deo.

1 Vtrũ principalius debeat intendere multiplicationi tẽporalium.℞. secundum Tho. in quol. ꝙ non, sed eius propria & præcipua cura debet esse circa custodiam gregis sibi commissi orando prædicando, sacramenta dispensando, & sua iuxta quod res exigit erogando. Potest tamen intendere multiplicationi temporalium ad utilitatẽ ecclesiæ quando oportunitas adest & fieri possit sine damno spiritualiũ notabili, alias non. Alexan.autem.2 2.ti. de auaritia.membro 10. in fi.dicit ꝙ episcopus non potest 3 congregare ad sui intentionem siue ecclesię sicut rex potest sed debet conuertere res 4 ecclesiæ in usum ecclesiæ, ꝙ facit pauperibus dando. Ratio est quia rex ad hoc constitutus est,ut subditos in pace teneat & defendant ab aduersariis, & ideo potest ad hoc congregare, non sic episcopus, sed ut faciat bonum ecclesię,quod facit dãdo pauperibus facit 12.q.2. aurum, unde tenet Tho.secunda secũdæ q.185.ar.7. ꝙ si bona ecclesiastica non dispensat in pios usus,sed notabiliter deficit,peccat mortaliter Et ad restitutionem tenetur. Secus si in modico deficiat. Addit tamen ꝙ si necessitas non im 5 minet pro pauperibus, quòd potest reseruare in futurum, 6 uel emere possessiones,ut tẽpore necessitatis præuidere possit. Bõa uero patrimonialia potest tenere ad libitum dummodo ordinate.

2 Vtrum liceat appetere episcopatum.℞.quod non. 8. q.1.qui episcopatũ, ibi dicitur locus superior sine quo populus regi non potest, & si ita retineatur atque administretur ut decet, tamen indecenter appetitur,quamobrem otium sanctum quæritur gratia ueritatis, negocium iustũ suscipit necessitas charitatis, quam sarcinã si nullus imponit percipiendæ atque intuendæ ueritati uacandum est. Si autem imponitur,suscipienda est propter charitatis necessitatem. Sed nec sic omnino ueritatis delectatio deserenda, sed subtrahatur illa suauitas,ut non opprimatur iusta necessitas hæc Ange.ex quo patet ꝙ appetitur illicite, a & quando sit mortale uide supra ambitio.§.1. & oblatus recusatur cum peccato mortali si est dignus,& eque dignus non est cui debeat dari.Facit similiter ad hoc.c.in scripturis ea causa.2.q.Vide s̃.Electio.§.30.

3 Quam iurisdictionem habeat, uide de eff. ordin.per to. quia ad confessores non pertinet.

4 Vtrum episcopus possit concedere auctoritatem non episcopis,quam ipse habet. ℞. Pa.in c.accedentibus de exces.præla.q.non, ea quæ spectant ad ordinem episcopalem,sicut ordinare,chrismare,consecrare, & similia,quæ not.in c.quamuis.68.di.& in c.aqua, de conse.ec.uel alta. Ea uero quæ spectant ad dignitatem episcopalẽ bene potest, sicut cognoscere de causa matrimoniali imurgere publicam pœnitentiam,concedere indulgẽtia,iudicare de clericis & huiusmodi, ut 16. q.2.uibs,præter insignia ut usus mitriæ & pontificalium quæ solus papa concedit. ar.c. ut apostolicæ.de priui.lib.6. Et etiam quæ sunt iurisdictionis potest concedere,quamuis nõdum sit consecratus,nec sacerdos secundum eundem Pa.ubi supra, uer.inducitur etiam ad q.post Io.And.& Cal.ut ibi no.Pa.

5 In quibus potest episcopus dispensare,uide supra dispensatio.§.5.

6 Vtrum episcopus cadat in pęnam suspensionis

appetere proximis prodesse de se laudabile & uirtuosum, ueruntamẽ quia episcopatus habet annexã gradus celsitudinis præsumptuosum uidetur quod aliquis prælatus appetat nisi manifesta necessitate imminente, hoc Thom. &c.

sionis aut interdicti. R. q non ex nulla constitutione, nisi in ipsa de ipsis episcopis fiat specialis mentio. Similiter nec eorum superiores,ut in cap.quia periculosum, de senté. excom.lib.6. Idem dic de suspensione a beneficio a iure posita,ut in c.si compromissarius.§.huiusmodi.de elec.li.6. Secus de excómunicatione,ut no.in d.cap.quia periculosum.in gl.in uer.suspensionis.

7 Vtrum episcopus possit dispensare in pluralitate beneficiorum, uide supra beneficium.§.38.

8 Vtrum executione deuoluta ad episcopũ propter negligentiam executoris teneatur episcopus seruare formam quam tenebantur executores R.Bald.[a] in l.si puellam. C. si man.ita fu.eli.q sic,& facit tex. in cle. 1. de supplen.negl.præl.& quod no.Io. And. in c. publicato.de elec.

9 Vtrum mortuo episcopo expiret officium uicarii R.Pa in c.1.ne se.ua.ult.notabi.q sic, ut no.gl.in cle.fi. de procu. Idem uidetur de officio prioris constituti ab abbate mortuo abbate,arg.ex no.in d.clem.fin.secus si constitutus esset ab abbate cum capitulo. argu. cap 2.de statu regu. in gloss. in uersicu. non utentur.

10 Episcopus in sinodo debet cóstituere aliquos idoneos uiros per tota diœcesim,quos debet iuramento astringere ad denuntiandum sibi uel per eum misso quicquid perpen derint fieri contra uoluntetem dei,& totam christianitatem, quod pertineat ad iurisdictionem ecclesiasticam,ut habetur in c. episcopus in sinodo.35.q. 6. & tales appellãtur testes sinodales.

Episcopus potest cogere religiosos mendicantes,ut uadant ad processiones. c.nimis praua,& ibi Abb.3.no. de excess. præla. Ex quo dicunt doc. q ex quo prohibetur eis ne ex leui causa compellant eos ire ad processiones, sequitur q ex magna & graui causa possunt,utputa nouo introitu episcopi uel lectione imminente peste, aut alio flagello, uel in generalib. letaniis,quæ sunt tres dies rogationum,hæc no.Pa.in c.dilectus. de off. ordinarii. quod est uerum,nisi speciale priuilegium obstet.

Episcopus in ecclesiis baptismalib. debet ordinare magistros qui doceant pueros in studio literarum liberaliumque artium assi necessitas occurrerit.33.distinctione de quibusdam.

13 Episcopus singulis annis si nodũ teneat admonendo clericos,constitutiones legédo, & laicis prædicando, ut 10.q. 1.placuit, item singulis annis si potest uisitet omnes ecclesias,monasteria,& hospitalia sibi subiecta.

14 Episcopus tenetur deputare in ecclesiis cathedralibus & aliis conuentualibus uiros idoneos ad prędicandum & confessiones audiendum, aliter peccat mortaliter,similiter quando ipse non potest propter amplitudinem diœcesis uel alia occupatione tenetur habere uiros potentes in opere & sermone, qui uisitent & doceant uice eorum plebes sibi commissas, & eis prouideant de sustentatione, ut in c.inter cætera. de off.ordi.

[a] Rñdet Bal. Exemplum testator ordinat ut bona sua distribuatur ĩ pauperes Christicã consilio prioris prædicatorum uel guardiani minorũ, si hoc episcopus non seruat non ualet eius distributio secũdum Bal.

15 Episcopus debet quos uult ordinare inquirere,primo de ætate debita ad illum ordinem,dic ut infra ætas,& de literatura. Nã ordinans subdiaconum, uel diaconum qui nescit officium uidetur peccare mortaliter, quia prębet ei causam peccandi mortaliter. Quantum uero ad illos quos promouet ad curam animarum,q habeant sciam necessariam,de quo supra confessio.4.§.3.alias peccat mortaliter.Item non permittat q notarius petat salariumin scribendo ordinãdos, quia prohibitum est. 1.q.2.sicut episcopum, intellige sm gl.ibidé quando est salariatus, alias potest accipere aliquid, dummodo episcopus non participet in lucro, licet contrarium teneat gl.ibidem.in uer.calamum.

16 Episcopus potest quærere de titulo beneficii sui subdit. si non consensit in eum,ut uoluit Fed.consi.98. & idem dic de quocũque alio cuius interest.

17 Episcopus ecclesiastico officia non debet committere propinquis nec administrationem rerum ecclesiasticarum, ut in c.indicatum est nobis.89.di.cum c. se. sed iconomus debet esse clericus honestæ uitę,ut probatur ea.di.per totum.

18 Episcopus in conferenda beneficia debet attendere,ut det dignis,aliter peccat mortaliter secundum Tho. & Alb. in 4.facit quod no 61.di.c in sacerdotib.

19 Episcopus in publico debet lineis uti, nisi sit

a Panor.in ca. ego] In uersic. Ex 4.arg.& dicit esse acerbũ hoc.

b Aliquid nescit] Ponit Io. And.in clem.1. de iudiciis, in uer.certa scientia.

c Facit ius] Quod forte intelligẽdum est quoad forum contentiosum. Non autem consciẽtiæ, ut arguit gl. in d.c. ecce. In uersi.error, & procedit in dependentib. a iurisdictione ñ in dependentibus ab ordine, seu in sacramẽtalibus, quia in his attenditur ueritas & non opinio ti Pan. in ca.apostolicam. de præs. non bap.

sit religiosus super indumentis, ut in ca. clerici officia. de ui.& ho.cle.

20 Episcopus tempore interdicti potest celebrare & celebrari facere ubicunque, & audire diuina, ut in c.fi. de priu. lib.6. Quod limita, ut in ca. quod nonnullis, de priuil. scilicet interdictis exclusis, sub missa uoce, ianuis clausis, & campanis non pulsatis, & ipse specialiter non sit interdictus, uel non fuerit causa ipsius interdicti.

21 Episcopus potest ubicunq. cum altari portatili celebrare & celebrari facere.d.c.fi.

22 Episcopus non seruans canones, uel non faciens seruari est periurus.not. Pa.in ca. ego[a] de iureiuran. allegat gl. singu.in cap. sacerdotes, el 1. 2.quæstio. 7. qui dicit quod a prælato non seruante canones potest recedi sicut ab excommunicato receditur & ꝑcisso. Quod intelligit dictus Panor. uerum quãdo ex contemptu non seruat nec seruari facit, alias secus.

23 Vtrum episcopus pro persecutione sui corporis possit fugere. ℞ secundum S. Tho.2.2. q. 185.arg.5. ꝙ ubi subditorum salus exigit personæ præsentiam non potest fugere propter aliquod damnum temporale uel corporale, imo tenetur sicut bonus pastor animam ponere pro ouibus suis. ubi uero sufficienter in absentia per alium posset saluti subditorum prouideri, tunc licite posset fugere, nec est mercenarius tunc. Hoc idem patet in cap.sciscitaris.7.quest.1.uide Inn in c. nisi.de renunc.& glo.in §. hoc tunc obseruandum 7.q.1. ibi enim discutitur qñ fugere ꝑt.

24 Episcopalis dignitas liberat a conditione seruili & ascriptitia, 54 dist. si seruus sciente el 2. & etiam a curiali secundum canones, ut tenet glo. in d.c.si seruus, licet, forte secus de iure ciuili.

25 Episcopus si habet iurisdictionem temporalem in aliquo loco debet constituere iudicem laicum qui in causa præcipue criminali faciat iustitiam, & potest etiam in speciali super aliquo maleficio delegare, ut faciat iustitiam, & non efficitur irregularis dummodo per responsionem neque directe uel indirecte indicet iudici quod debeat pœnam sanguinis irrogare, sed solum in generere quod faciat iustitiam, & quod si dubitat consultat peritos iudex, aliter esset irregularis.cap.literis.de excess.prælato. Tenet tamen Roma.quod etiam potest dicere ꝙ puniat reum secundum ꝙ ius uult, dummodo non exprimat de morte uel de mutilatione ut etiam not.Hug.dist.3.c. omnis, autem les præsens, tamen non debet esse uindictæ sanguinis, ut in d.c. ex literis.

26 Vtrum episcopus peccet mortaliter respondendo in ordinatione sua cum interrogatur utrum sciat nouum & uetus testamentum, quod scit ℞.secundum Richar. in quod. 3.quest 24. quod sic si est ita ignarus quod nesciat in generali mandato dei, articulos fidei, uirtutes, & uitia, etiam sacramenta quia tunc mentitur pernitiose. Si uero non est ita ignarus quin sciat uetus & nouum testamentum quantum ad ea quæ necessarium est scire prælato, siue quorum scientia non potest conuenienter exequi officium suum, tunc non credit ꝙ peccet mortaliter, licet in aliquo sit indoctus quia uidetur ꝙ consuetudo hoc solum uelit.

27 Vtrum religiosus promotus in episcopũ teneatur ad obseruantias regulares. ℞ sic, uide ĩ. monachus.§.7.& religiosus.§.[illegible]

ERRARE est aliud pro alio putare. Quod de Aug.38.di.in c.quamuis inquit. Quum quis se extimat scire quod nescit, pro uero quippe approbat falsum quod erroris est proprium ad idem.32.q.2.in quib. Et ideo in c.quamuis dr ꝙ non est consequens, ut continuo erret quisquis aliquid nescit.[b]

1 Vtrum error sit peccatum. ℞. ꝙ in his quæ non pertinent ad regnum Dei cap. scire uel non, sic non est peccatum aut si est minimum est, ut in d.c.in quibus.

2 Errantes non uidentur consentire.l.nihil consensui.ff.de reg.iu. rõ hr infra matrimonium.3.impedimento.4.in prin.

3 Error iuris an excuset a dolo, & consequenter a pœna quæ debetur propter dolum ℞ sic uide supra dolus.§.1.

4 Error communis aliquando facit ius.[c] 95.di.100.ecce ego quasi. in fi.& in l.barbarius.ff.de of.præ.o.

Errorum

a Ca. indecorum Gl. ibi tenet cõtrarium & male

5 Errorem suum quilibet debet corrigere. 35. quæst. 9. §. his ita.

6 Error quando dicatur intolerabilis. R. quando aliquid cõiter, uel in suo genere est peccatum, ut in c. uenerabilibus. §. pôt, de senten. excõ. lib 6. Vel si contineat aliquod impossibile, ut in gl. c. p tuás, de sen excõ. uel contra ius uel legem, uel ex eo qa bonum fecit, puta eleemosynã, uide in d. glo. in uersi. tolerabile, & ibi Pa.

ERVBESCENTIA de bono est peccatũ & filia accidie, & contingit quadrupliciter. Primo cum erubescit de defectu naturæ ut puta, qa est claudus & hmõi, & hæc est peccatum si est nimia. 56. dist. nasci. & c. nunquam erubescamus. Secundo cũ erubescit dicere ueritatem, ut prædicare, testificari, corrigere. Et hæc aliquando est mortalis si non facit qñ tenetur de pcepto. Tertio cũ erubescit confiteri mortalia peccata, & si omittit propter hoc mortalis est. Quarto cũ erubescit ieiunare orare, & hmõi, ne dicatur sanctus, & hæc est peccatum ueniale, qñ omittit non necessaria, secus quando necessaria, quia mortale.

ETAS determinata requiritur in multis necessario a iure, ita q non tenet gerens ante.

Et primo in sponsalibus. 7. annorũ completorum, ut in c. unico, de despon. impu. lib. 6. In matrimonio uero 12. annorũ in fœmina & 14. in masculo, nisi malitia suppleat ætatem, quod tunc est quando sunt potentes ad coeundum simul, ut no. in d. c. unico. In uoto rel gionis seu professione fiẽda requiritur .2. in muliere 14. in masculo completus ut hĩ de muliere in c. cũ uirum, de regul. & in c. puellæ 20. q. 1. & in c. puella 20. q. 2. de masculo, in c significatum, de regu. & in capit. 1. de regula. lib. 6. Fallit in casu de quo ĩ. Nouitius §. 2. In ordinibus capiendis prime tõsure est 7. annorum completorum, ut in ca. in singulis lib. 6. & etiã trium minorum ordinum ut d. c. in singulis, & quicũque conferrent ante prædicta etatẽ (nisi religionẽ intraret) suspensus est ipso facto per annũ a collatione ordinis, de tẽp. or. c. nullus, lib. 6. Subdiaconatus post 12. annũ, ut in d. c. in singulis. Diaconatus est 18. annus inchoatus. Presbyteratus uero 20. Presbyteratus 25. ut in cle generalẽ, de eta. & quali. or. Si tñ ordinetur ante dictam etatẽ quis suscipit quidẽ caracterẽ ordinis, sed nõ executionẽ usque ad completũ tps, ut ĩ d. cle. generalem, nec eps pôt dispensare, ut ibi not. in gl. in uer. anno.

In beneficiis regularibus in abbatissa 30. annorum cõpletorum, similiter & in priorissa seu matre uel ministra, quæ habet regere monasterium, ut in c. indẽnitatibus, de elec. li 6. in prin. In abbate 25. annorũ inceptorũ, qa dicit attigerit per c. cũ in cunctis, in §. inferiora, de elec. ubi regulariter ad quãlibet dignitatẽ obtinendã requiritur illud tps, licet non de abbate sit aliquid specialiter expressum. In prioratu collegiato. i. q habeat sub se collegiũ 25. annorũ inceptorũ, ar. cle. ne in agro. §. cæterum, de sta. reg In prioratu uero non conuentuali si habet curã animarũ quã habeat per se exercere requiritur 25. annorũ inceptorum, quia oportet sit sacerdos. Secus si non habet p se exercere, tũc sufficit etas 20. annorũ completorũ d. §. ceterum. In prioratu aũt qui non habet curã animarũ requiritur etas 14. annorũ completorum, qa oportet sit professus. c. nullus, de elec. lib. 6. Et ita tenet Pa. in c. super inordinata, de præb. licet Fede. consi. 47. dicat sufficere etatem 7. annorũ cui non credo, qa oportet sit professus in religione, ut dictum est in beneficiis secularibus quæ habent dignitatem. In epo 30. annorum completorũ. c. cum in cunctis, de elect. Inferiora uero episcopatu requirunt q attigerit 25. annum d. c. cum in cunctis. §. inferiora. Et si ecclesia curata conferatur ei q non attigit 25. annũ, ipso iure uacat nec eps pôt dispẽsare c. licet canõ, de elec. li. 6. Sed bene eps potest dispẽsare in dignitatibus uel psonatibus curã animarũ non habentibus, ut 20. anno cõpleto habeant. c. permittimus, de eta. & quali. li. 6. In beneficiis uero simplicibus sunt opiniones, sed mihi placet opi. Cald. quam sequitur Pa. in c. super inordinata, de preb. q si beneficium sonat in nomẽ rectorie, ut puta qa est ecclesia uel capella per se stãs habens ad regimen clericũ, tunc requiratẽ etas 13 annorũ completorũ, ut in c. indecorum. a de eta. & quali. qa qui nescit se regere nec ecclesiam. Si uero no sonat rectoriã, sed est beneficiũ in ecclesia, tunc si requirit maturitatẽ cõsilii ut in canonicatu ecclesiæ cathedralis Host. & Arc. tenẽt quod requiritur etas

14. annorum,

14 annorũ, qa ante non potest iura sapientium tractare sicut dicimus in milite uolente testari ante illam etatem, ĩ l.licet.C.de testa.mi. est lex si. si uero non requirit maturitatem consilii, tunc 7. annorum est etas, & ista sunt beneficia in multis ecclesiis pro clericis pueris.

6 In electionibus monialiũ requiritur etas 12. annorum completorum, aliter nulla admittitur ad eligendum, ut in c.indẽnitatibus, de ele.lib. 6. In iuramẽto & testimonio requirit̃ pubertas ut no. in c. paruuli.22.q.5. & in c.testes. 4.q.3.uer.1.& uer. Itẽ l.iul.1.

7 In testamẽtis & multis aliis quæ omitto, quia ad nos nihil requiritur paupertas, ĩ electione sepulture requirit̃ ꝙ ad annos pubertatis perueniat, ar.c.licet, de sepul.lib.6.

8 Qũo cognoscet̃ qñ requiritur etas cõpleta qñ de mente ignoratur statuẽtis uel disponentis. Respondit Bart. in l.si cui, in princ.ff.de leg.1.ꝙ qñ etas profertur ĩ genitiuo [a] requiritur ꝙ completa sit in ablatiuo cum præpositione in [b] sufficit sit inchoata, sine ꝓpositione requiritur cõpleta. [c] clemẽtina prima, de sequestra.posses. In accusatiuo cum uerbo significante rẽ perfectam, ut præpositio per [d] uel cũ futuro, [e] coniuũctiui requiritur completa. l.nõ putabã, & l.si in annos.ff. de cõdi.& demon. sine tali uerbo, si de fauore agitur, sufficit inchoasse [f] si de odio, requirit̃ completus. [g] l. ad rem publicam.ff.de mu.& hono. In accusatiuo cum præpositione ad sufficit inchoari. l. filium. §.1. [h] ff. ad trebellianum.

EVAGATIO mentis est filia accidiæ, propter tediũ boni operis euagatur uaria cogitando, ut ipsum tediũ euitet, & hæc inducit ad multiloquiũ & uaniloquiũ, & audiendum noua, & facit instabilem in loco quæ tunc sunt mortalia cum sit ꝓ prædicta contra aliquod præceptum, alias ueniale. Hæc ex sancto Tho. 2.2.q 35. ar.4. ad secundum. In oratione autem an sit peccatum. Vide oratio.§. 10.

EVANGELIVM legẽs sacerdos utitur stola sicut diaconus.24.dist.ecclesiastica. Euangelium non sedendo uel genuflexo, sed dando audire debemus, de consecra.dist.1. apostolica.

EVCHARISTIA [i] id est bona gratia ab eo quod est bonũ, & charis gratia, & sic nominatur secundũ ꝙ continet realiter christum qui est plenus gratia, secundum uero quod est signum rememoratiuũ passiõis christi quæ fuit sacramentum uerum dicitur sacrificium, secundum autem ꝙ est signum demonstratiuum unitatis ecclesiæ cui homines aggregãtur per ipsam dicitur communio, prout uero est præfiguratiuum diuine fruitionis quæ est in patria dicitur uiaticum, [k] quia præbet nobis uiam perueniendi ad illam, uel quia datur transeuntibus de hac vita ad ipsum christũ, unum tñ est sacramentum, in quo sunt tria.s.species uisibilis, corpus christi uerũ, & corpus christi misticũ.s.ecclesia, & s̃m qđ dicit Hug. Primũ est signum [l] secundi & tertii. Secundum est res & signũ & causa tertii. Tertium est res secundi & ueritas primi, de quo de cele. mis.c. cum marthæ.§. distinguendum est.

a In genitiuo] Vt si dicat cũ erit 14. annorum.

b Cũ ꝓpositione in] Scilicet ut in 12.ann.

c Completa] Vt si dicat triẽnio possederit.

d Prępõ per] Vt dicat, peruenerit ad etatẽ.

e Vel cum futuro] Vt si uenerit ad etatẽ.

f Inchoasse] Vt puta. Qui habet.x.annos fungatur tali officio.

g Completus] Qui cũ habet decẽ annos & fecerit, maleficium.

h L. filium. §. i.] Et si decesserit ante 20. annum. Et ibi fauore filii annus ĩceptus ꝓ completo habetur.

i Eucharistia] Eucharistia secũdum Sco. in 4.dist.8.est sacramentũ corporis Christi & sanguinis ueraciter contẽti, sub speciebus panis & uini, post consecrationem factã a sacerdote sub uerbis certis cũ debita intẽtione ꝓlatis ex institutione diuina, ueraciter significans corpus christi & sãguinẽ sub eis realiter contineri.

K Dicitur uiaticum] Adde 16. q.6.si qui in infirmitate. Et uide de san.Bona.2. dubio literali, prime partis, in 4.dist.8. dicẽtẽ

mētum.i.signū unitatis ecclesiæ. Item est res sacri.i.speciérū panis & uini. Et ita ē signās & signatū. tertium est res & non sacramētū i.unitas est res sue signatū gemini sacramenti i. duorum sacramentorū p̄cedentiū.i.corporis Christi, quod est sacramentum unitatis & specierū panis & uini q̄ sunt sacramentum corporis Christi. Et ita istud tertiū est tantum signatum. Hæc colliguntur ex Ric. in 4.distin.8.q.1.& in ca.cum marthe.in §.distinguendū,gl. de cele.miss.

a Cibum & potum requirit] De conuenientia huius sacramēti, uidelicet panis & uini. Vide plenius p Ric. 11. dist. 4. ar. 2. q. 1. Et ibi S.Bonau. ... 2. q. 1. Et Varilion.

b Frumenti] Ric. ubi supra q.2. Et S.Bona.q.4. & Varilion, & hæc congruē ... accipitur ex ... Io.12. ... grani fru... Xps ... se cō ... Aug. ... cum sint grana ... [illegible]

1 Quæ est materia debita huius sacri. ℞. q̄ panis triticeus & uinū uitis, usus.n.huius sacri est refectio quæ ad sui integritatē cibum & potum requirit.[a] Significatio etiam eius est duplex. Vna passio Christi in qua sāguis fuit separatus a corpore. Alia est cibatio corporis & animę, & propterea propter conuenientiam usus & significationis duplex materia exigebatur.

2 Vtrum possit confici de pane farris & spelte uł silignis. ℞.licet aliqui dixerint quod sic, tu tamen tene quod non pōt confici, nisi in pane triticeo. i. frumenti[b] secundum Sco.in 4.distin. 11. & cōmuniter tholoġos.

3 Vtrum in pasta facta de tritico possit confici. ℞.secundum Sco.ubi s̄.quod non.[c]

4 Vtrū possit confici in pane corrupto. ℞.q̄ non, qñ tanta est corruptio quod panis species soluuntur, sicut quando continuitas soluitur & sapor & color & alia accedentia mutātur, secus si esset aliqua dispositio solū ad corruptionem, quam declarat aliqua immutatio saporis, quia sic potest confici.[d]

5 Vtrum in amido possit cōfici.℞.Sco. ubi s̄. quod multo probabilius est q̄ nō, ideo peccat [& iudicio meo grauiter] qui ex tali materia cōficit scienter, siue qui præparat, ille autem qui conficit ignoranter licet non consecret, tñ non est idolatra f̄m Sco.ubi supra, nec idolatrare facit, q̄a quantū in se est materiā esse idoneam & ab aliis adorandā supponit.

6 Vtrum possit confici in pane fermentato. ℞ secundum Sco.in 4.dist. 11.q̄ sic, & tex. est in c. literas de celeb.mis. & in c.in sacramēto, de cōsecra.distinct.1. sed grauiter peccat latinus si celebrat in fermētato,[e] & ut dicit Sco.[f] forte etiam græcus grauiter peccat ꝓpter multa quæ adducit ibidē, sed maxime quia Christus in azimo consecrauit.

7 Vtrum possit confici in pane facto de aqua rosea; uel endiuie, & huiusmodi. ℞.quidam Theologi in 4. distinc. 11. tenent non potest confici de pane facto ex quocunque alio liquore, sed oportet sit factus de aqua uera aliter uere panis non esset. Alii autem Theologi tenēt q̄ pōt cōfici, quia aqua ipsa non requiritur ut maneat in specie propria, immo mutat̄ in materiā aliā, sed ego credo[g] q̄ non pōt, q̄a Christus cōfecit ĩ pane facto ex aqua naturali, & sic seruat.

8 Vtrum si grana alterius generis admisceantur cum tritico possit confici. ℞. secundum communiter Theologos in 4. distin. 11.q̄ si admixtio sit prædominans uel æqualis est uirtus in utroque miscibilium, q̄ non potest cōfici, quia mutatur species, & cognoscitur ex colore pręcipue & sapore. Accidentia enim magnam partem cōferunt ad cognoscendū quod quid est primo de anima, secus si non est equalis commixtio, quia confici potest.

9 Circa materiam uini quæritur utrum possit confici de alio uino quam de uino uitis. ℞. f̄m cōiter docto. in 4. distin. 11.q̄ non, & ratio potissima, quia sic Christus instituit.[h] Lucæ 22.

10 Vtrum possit confici in aceto. ℞.Innoc.de officio misse,

cōsecrauerit in frumento, & sic habet usus ecclesiæ.

c Quod non] Sed debet esse de tritici farina aqua, & idē alii doc. tenēt.

d Potest cōfici] Si alia materia possit haberi, deberet accipi, f̄m Ricar.in 4. distin. 11.

e In fermētato] Tempore Leonis pape fuit institutū quod in fermentato consecrarēt & hoc ad extinguendam hæresim ebionitarū q̄ dicebāt oportere iudaizare, qua extincta ecclesia rediit ad primam cōsuetudinem.

f Vt dicit Sco.] Scot. dicit ibi quod licet in pane confecto de pipere de potētia absoluta posset confici non tamen est debita materia.

g Sed ego credo] Itē q̄a partes principales panis qui ē materia huius sacramenti sunt aqua naturalis & farina, unde Sco. ubi s̄. igitur de farina triticea aqua elemētari debet panis formari, q̄a ita supponit panē illum fuisse formatū ꝗuo usus est Xps, hæc & Sco.

h Quia sic Christus [illegible] q̄a secūda pars principalis nutritionis. i. potus principaliter consistit in uino.

 Sicut

dicit q sic, sed ſm Theologos maxime Ri. in 4. diſ. 11. artic. 2. q. 5. dicit q non põt, quia uinum & acetum differunt ſm philoſophum. 8. Methaphiſice ſicut uiuũ & mortuum. In uino tamen ſecundum Ric. ubi ſupra, & communiter alios quod accedit ad acedinem manente tamẽ adhuc forma ſubſtantiali uini, poteſt confici. Idem dic quãdo putreſcit: perfecta putrefactione quæ redire non poteſt ad complexionem uini, quod non poteſt confici, ſi uero ſit in uia [b] ad corruptionem, poteſt confici. ſimiliter ſi uino ſit cum ſapore uinoſo ſapor aromaticus uel ponticus uel acerbus ex minus perfecta digeſtione [c] uini poteſt confici.

11 Vtrum in agreſto poſſit confici. R. q non, quia nihil recipit ſpeciem niſi ſit in termino ſuæ generationis, & ideo non eſt uinum.

12 Vtrum in muſto poſſit cõfici. R. quod ſic, ſi eſt expreſſum extra uuam, ſed non in eo quod adhuc continetur in uua matura. arg. de cõſe. diſ. 2. c. didicimus, & cap. ſeq. & hęc eſt uerior opin. quia ſic non eſt ſub ſpecie potabili, ſed potius edibili. hæc Ric. ubi ſupra.

13 Vtrum poſſit confici in puſca ſeu in aqua uinata, ſeu in aqua ſuperfuſa ſuper aceruos uuarum, poſtquam uinũ eſt expreſſum aut in aqua rubea in qua lotus eſt pannus uino rubeo tinctus. R. ſm communiter doct. q non, quando tollit uirtutem uini aqua addita, facit de conſec. diſtinct. 2. c. cum omne & de celebra. miſ. c. pernitioſus.

14 Quid ſi aqua equaliter miſceatur uino. R. Ric. ubi ſupra q aut fit ſm quantitatem equalem molis, aut ſecundum proportionẽ equalem uirtutis. Primo modo non tollit ſpeciem uini, quia eſt magis actiuum quam aqua, nec tamen uinum poſſet cito in ſui naturam aquam conuertere, & ideo ſola uini ſubſtantia tranſubſtantiaretur in ſanguinẽ. Secundo modo generatur tertia natura ex duobus quæ nec eſt uinum nec aqua, ſed nõ ſtatim, quia natura non operatur in inſtanti quamuis earum termini ſint in inſtanti, & iõ tam cito poſſet ſacerdos cõficere poſt talẽ appoſitionẽ, q illud quod fuit ibi uini cũ adhuc non eſſet tranſmutatũ ad compoſitionẽ naturæ tertiæ, conuerteretur in ſanguinẽ Chriſti. Si tamen antequã proferret uerba conſecrationis eſſet tertia natura cõſtituta, non poſſet confici ſanguis Chriſti, quia ſpecies cõponentium ex quibus per eſſentiã conſtituitur unum in cõpoſito, nõ remanent ſecundũ eſſentias, niſi forte diminute uel ſm quid, quod dico ꝓpter opi. illorũ qui dicunt eas manere incõpletas. Aduerte q licet [ut dixi] poſſit cõfici in materia panis uel uini quãdo admixtio uel corruptio non tollit uirtutem ipſorũ, tñ peccat qui ſine neceſſitate conficit preterquã in pane triticeo puro & incorrupto. Similiter in uino non acetoſo & purificato ꝑ irreuerẽtiam ſacramenti, ſecundũ oẽs docto. in 4. diſ. 11.

15 Vtrũ debeat aqua admiſceri in uino calicis. R. q ſic. c. literas, de cele. miſ. & de conſec. diſ. 2. c. . & c. cũ omne crimẽ, & quare hoc [d] uide ibidem, & in c. cũ martue. de cele. miſ.

16 Sed nunquid ſufficit q fuerit appoſita in dolio. R. ſanctus Bona. in 4. diſ. 11. par. 2. q. 3. q non, ſed tunc debet apponi quando ſacra miſteria inchoantur [e] etiam ſi alias fuiſſet poſita.

17 Quid ſi omittatur. R. q nihilominus conficit, de conſec. diſt. 2. ſcriptura, ſed peccat mortaliter, qui ſcienter eam non apponit argu. c. literas, de celeb. miſ. qui uero omittit ex negligentia ex hoc q habuit diligentiam ſemiplenam peccat ueniãliter, ſed grauiter, quia quãtum iſtud ſacramentum præcellit alia ſacramẽta & opera, tñ in eo magis q̃ in aliis negociis ꝑponderat negligentia ſm S. Bona. 4. diſt. 11. Si aũt omiſit ex negligentia, eo q nullã diligentiam adhibuit, mortaliter peccauit ſm Alexan.

18 Quæ aqua debet apponi. R. q ſola aqua naturalis. [f] c. primo quadam de celebratio. miſſarum.

19 In quanta quantitate. R. q licet aliqui canoniſtæ aliter dicant, tu dic quod modica aqua debet apponi, maxime ſi uinũ eſt debile, ut ſic conuertatur in uinum ſm nobilitatem.

a Sicut uiuum & mortuũ] Vñ mortuus nõ ẽ in ſpecie hominis. Item quia acetum eſt frigidum, uinum uero calidum.

b Si uero ſit in uia] Hæc ſecundum Ricar. ubi ſupra, & quia agreſtũ eſt frigidum & uinũ calidum ſecundum eum.

c Digeſtione.] Non tamen debet fieri demuſtum recenti ꝓpter impuritatẽ uini, niſi in neceſſitate.

d Et quare hoc] Apponitur aũt aqua ad declarandum q populus adunat Chriſto. Aquæ multe populi multi. Apoca. 17.

e Inchoantur] Quia ſi non apponeretur tũc, nõ ſignificaret inſtitutionẽ eccleſiæ.

f Aqua naturali] Et non roſeacea & huiuſmodi.

a Proferantur] Idem Ric. dist. 8. quarti art. 3. q. 1. Et sanctus Bona. ibidem 2. par. q. 1.

b Partim ad intellectum] Sic intelligitur, scilicet quod demonstrat aliquid quod est obiectum intellectus, & aliquid quod est obiectum sensus, & declaratur per Ric. ubi supra in solutione ad quintum.

c Licet consequenter] Sed ponatur quod aliquis intenderet consecrare, solum ut posset corpus Christi in aliquo loco collocatū honorare & uenerari, & non ut sumeretur in usum, nunquid consecraret. Respon. d. Alexā. ubi supra sine præiudicio, quod sic. Quia intendens circa ueneratione corporis Christi [illegible]aliter su[illegible], licet non [illegible]aliter.

biliorem opinionē quod eē non posset nisi esset modica appositio, aliter si apponeretur in tanta quātitate quod soluerentur species uini, non cōficeret, ut dictū est s̄. §. 14.

20 Quid fiendum in illis partibus ubi uinū haberi nō potest. R. quod papa potest dispensare ut sine sanguine corpus Christi conficerent, ne propter defectū sacramenti incurrerent maximum damnū cum corpus non sit sine sanguine in hostia, & ideo papam adeant.

21 Circa formam huius sacramenti quæritur quæ sit forma transsubstantiationis panis. R. quod est ista. Hoc est enim corpus meum, facit. c. cum marthe. §. credimus de cel. missarum.

22 Vtrum hęc coniunctio. n. sit de substantia formæ. R. quod nō, sed ponitur ibi ad denotandum ordinem consecrationis ad usum materiæ consecratæ; qui tamen nō est de necessitate sacramēti unde nec coniunctio similiter scienter tamen omitti non debet, ubi usus ecclesiæ illius antiquus habet. Secundum uero Scot. in 4. distinc. 8. q. 2. ly enim ibi ponitur ad coniungēdum ne scilicet uerba formæ sine præcedētibus proferanī.[a] Ideo credo mortaliter peccarēt qui scienter omitterent tā in consecratione panis quā uini, qa ita hēt [illegible] ecclīæ romanæ. Sco. dicit forte.

23 Quid demōstrat si hoc pronomen demōstratiuum. R. mihi placet opinio Ri. de sancto Victore lib. de trini[tate] quod ibi sit demonstratio [illegible] .s. partim ad sensum & partim ad intellectum[b] sub hoc sensu, illud in quod hoc transsubstantiabitur est corpus meū, qa si [illegible] ppositio esset uera & magis ppria si demōstrando cibū diceret, hoc est corpus meum. s. illud in quod iste cibus est transmutandus est corpus meum, quando uirtute eius in prolationis termino ille cibus fieret corpus meum. Sic in proposito, quia ibi uirtute uerborum in complemento & termino ipsius orationis panis fit uerum corpus Christi, alii tamen aliter dicunt, uide in 4. sententiarum, distin. 8.

24 Vtrum præsbyter dicens solummodo præfata uerba super pane consecret. R. secundū Sco. in 4. dist. 8. quod non, ratio quia dicendo hoc est corpus meum non refertur ad corpus Christi, & ideo licet non sint alia uerba de substantia formæ q̄ prædicta, tamen de necessitate requirit̄ ut exprimant̄ aliqua uerba ex quibus p̄fata forma solūmodo determinetur ad corpus Chri. sic fit cū dr, fiat dilectissimi dñi nostri Iesu Christi, qui pridie &c. aliter nihil fieret & hoc tene, quāuis quidam teneant contrarium & male.

25 Vtrū sacerdos possit quātumcumq; materiā panis uirtute præfatorū uerborū trāsubstantiare in corpus Christi. R. s̄m Ale. in 4. tractatu de eucharistia quod non solūmodo illā quantitatē quæ rationabiliter potest sumi a fidelibus, quia sicut intētio dñi dantis formā conficiendi fuit ut sumeret̄ [quod patet cū dicit, accipite & comedite] sic est intētio ecclesiæ, & debet esse cuiuslibet sacerdotis conficiēdi, ut sumat̄ in usum sacramenti implicite uel explicite, & ideo si intenderet consecrare totū panē qui est in foro, quia nō cōformaret intētionē suā intentioni ecclesiæ, sic non cōficeret, nō ex defectu uirtutis uerborū quę una uice posset cōficere tot hostias quod sufficerent toti mundo, si esset necessitas ecclesiæ, sed propter defectum intētionis illius qui hoc sacramentum instituit, quæ nō intēdit in ludibrio uel stultitia fiat cōsecratio, sed pro utilitate ecclesiæ generalis uel particularis, & sic patet quod multominus consecrat qui conficit ad irrisionē ueneficia & huiusmodi, & licet Tho. in 4. dist. 11. teneat quod immo cōficit nō cures, sed tene quod s̄. dixi, ut tenet S. Bon. in 4. dist. 10. 2. par. q. 4. & pe. ca. dis. & multi alii q̄uis ēt opi. Tho. posūt sustineri [secundum quod etiam Richar. ea. distin. 10 arg. 7 q. 1. ad secundū sustinet] si intelligatur quod conficiens intendat primo conficere, licet consequenter[c] ad ueneficia, sed prima magis uī rōnabilis, & iō tene eā.

26 Vtrum sacerdos uirtute uerborum præfatorū possit unā partē ipsius hostie ꝯsecrare, sine alia hostia cōtinua remanēte. R. s̄m Ri. i 4. dis. 10. quod sic si intēderet determinate ad

 alteram

a Cum beato Bona.] Ric. etiā ibidem ar. 3. q. 2. dicit non eſſe recedendum a forma, qua eccleſia utitur, tū propter conſuetudinem, tū quia a ſancto Petro creditur tradita. Cuius autoritatem ſequi tutiſſimum eſt.

b Non eſt conuerſio] Refert Voril. ibidem concluſione ſecunda. Et hæc eadem habentur ab Innoc. de officio miſſæ parte tertia. c. 16. & in c. panis. & in cap. re uera, & ca. quia corpus, de conſe. di. 2.

alteram partem puta, dextera uel a tali ſigno, circa, quia uerba non operantur niſi ſuper illam materiam ad quam præciſe fertur intentio conſecrantis, ſecus eſſet ſi intentio conſecrantis non eſſet determinata magis ad unam partem quā ad aliam, ſed in uago, quia tunc ſi non intenderet niſi medietatem conſecrare ſolum, nulla pars eſſet conſecrata, quia reales operationes non ſunt circa ſingularia uaga, ſed circa determinata, & ideo oportet ꝙ intētio ad quā ſequitur realis determinatio aliquod determinatū, & determinate reſpiciat, & ex prędictis ſoluitur alia quęſtio de ſacerdote quæ habet 20. hoſtias, & ex illis non intendit conſecrare, niſi 18. ꝙ nullam conſecrat, niſi intentio ſua ſe determinet determinate ad quas uult 18. Secus ſi credens ꝙ ſint ſolum 20. & ſunt 22. tamen intendit cōſecrare quicquid eſt ante ipſum, ſic omnes ſunt conſecratæ. Item patet ꝙ hoſtiæ in altari ex obliuione reſeruatæ, & gutta uini in pede calicis & huiuſmodi non conſecrantur, quoniam ad eas non refertur intentio conficientis.

27 Quid ſi ſacerdos acceptis plurib. hoſtiis conſecrantis, quando uenit ad actum conſecrationis non aduertit, niſi ad eam quam habet in manu. ℞. ſed Fran. de May. in 4. di. 12. quidam dicunt ꝙ non ſunt aliæ conſecratæ, ſed tu dic cum Sco. ꝙ omnes ſunt conſecratæ, quia non requiritur de neceſſitate intentio actualis ſed uirtualis, quæ fuit qñ præfatas hoſtias accepit, ut eas conſecraret.

28 Circa formam uini conſecrandi quęritur quæ ſit. ℞. ꝙ hæc ſcilicet. Hic eſt enim calix ſanguinis mei noui & æterni teſtamenti qui pro uobis & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum, hæc quotieſcunque feceritis in mei memoriam facietis, ut in d. §. ex eo in c. cum marthe. de cele. miſ. no. unde S. Sco. in 4. di. 8. per 2. ar. 1. q. 2. & multi doc. ibidem tenent ꝙ ſolum de ſubſtātia formæ prædictæ ſunt iſta uerba, hic eſt calix ſanguinis mei alia uero ſequentia non ſunt de ſubſtantia, ſed pertinet ad ornatum & oſtendendum uſum uel dignitatem ibi, accipite & bibite &c. aut effectū, ut ibi noui & æterni &c. Alii tenent ut S. Tho. in 3. par. q. 68. oīa ſunt de ſubſtantia formæ, uſque hæc quotieſcunque, &c. ſed Sco. ea. di. 8. q. 2. in uer. ℞. gl. breuiter dicit ꝙ cum non ſit nobis traditum pro certo an ad formam ſubſtantialē pertineāt aliqua uerba poſt ly ſanguinis mei, ideo periculoſum eſt aſſerere ꝙ præciſe ſit in illis uerbis, ex quo ſufficiens autoritas nō habetur & ideo omnia dic uſque ad hæc quotieſcunque &c. ac ſi eſſent de ſubſtantia formæ licet communiter doc. concordent cū beato Bo.[a]

29 Nota ꝙ quę dixi ſupra in conſecratione panis dēnt ſimiliter dici d' uini cōſecratiōe.

30 Similiter de prolatione uerborū aut corrupta, aut diminuta, aut addita, dic ut ſupra dictum eſt de baptiſmo Baptiſmus. 2. §. 25. cum duob. ſe.

31 Circa conuerſionem quæ fit in hoc ſacramento per uirtutem uerborum præfatorum eſt firmiter tenendum, ꝙ ſubſtantia panis ſecundum totam ſuam materiam & formam exiſtens actu tranſubſtātiatur in totum corpus Chriſti actu exiſtens, ita ꝙ materia in materiam, & forma in formam. ſ. corporei tranſubſtantiatur ſolis accidentibus remanentibus ſecundum S. Bo. parte 1. q. 2. & Ric. ar. 1. no. 24. & Pe. in 4. di. 11. & S. Tho. in 3. q. 75. Sed ſecundum Sco. in 4. di. 11. q. 3. ibi nō eſt conuerſio[b] ſubſtantiæ in ſubſtantiam quantum ad eſſe ſubſtantiale ſimpliciter, ſed quantum ad eſſe hic, quia corpori Chriſti nō acquiritur ſimpliciter eſſe ſed eſſe hic. ſ. ſub ſpecie panis, unde acquirit nouam præſentiam non admittendo antiquam, panis uero deſinit eſſe ibi non acquirendo aliquam præſentiam alibi, unde licet illa deſitio panis ſim. ſe conſiderata ſi annihilatio, ipſa tamen conuerſio nullo modo eſt annihilatio, quia eius terminus non eſt nihil, ſed noua præſentia corporis Chriſti ſub ſpecie panis, hæc Sco. & idem dico de ſubſtantia uini ꝙ tranſubſtātiantur in ſanguinem Chriſti, ita ꝙ panis in corpus & uinum in ſanguinem purum uirtute uerborum tranſubſtantiantur non in aliquid aliud, ſed quia corpus non eſt ſine ſanguine & cæteris humoribus ſuis, nec ſanguis ſine corpore & uenis & neruis ſuis, ideo in hoſtia eſt corpus Chriſti per tranſubſtantiationem & ſanguis eius per permixtionem,

permixtus

permixtus.n.& diffusus est in corpore, & ideo ubicunque est corpus Christi, ibi est sanguis eius. Anima uero est ibi ratione coniunctionis cũ corpore, cui inseparabiliter est coniuncta. Quantitas autem & alia accidentia sunt ibi ratione inseparationis a corpore. Diuinitas uero rõne unionis diuinæ cum humana natura. Similiter in calice uinũ transubstantiatur in sanguinem solum uirtute transubstãtiationis, sed quia sanguis non est ibi effusus, licet in uenis ideo est ibi etiam corpus Christi per concomitantiam & cętera ut dictum est in corpore, & ad hoc facit c. firmiter. §. unam. de sum. tri & fi. c. & c. in quadam de ce. miss. & hęc omnia fiunt in instanti completa oratione uerborũ dei uirtute assistente uirtuti formæ præfatæ. est etiam totum corpus Christi ita in tota hostia quod est etiam in qualibet eius parte ĩ qua saluatur ratio totius, cum.n. sit totum homogeneum non est maior ratio ꝙ una pars conuertatur in unam partẽ quã in aliam, ita tenetur communiter. est etiam corpus Christi sub hostia quantum, sed non modo quantitatiuo, qa licet sit ibi corpus quantum non tñ comparatur ad spẽs ut quantum, sicut quamuis sit ibi clarum [a] non utitur claritate sua illuminando mediũ, ita quamuis sit quantus non utitur quantitate sua occupãdo locum, sicut deus põt facere ut hoc sit ignis non exercendo combustionis actum.[b] Est ẽt corpus Christi sub hoc sacr̃o, seu sub specie non localiter proprie loquendo, qa esse localiter proprie est esse dimensiuæ siue commensuratiuæ, est tñ corpus Christi in loco spẽi.[c] Et hoc sequitur ꝙ corpus Christi est in plurib. locis simul ẽm esse sacr̃ale, quia uere & realiter continetur sub diuersis specieb. quæ sunt in diuersis altarib. est ẽt in hoc sacr̃o corpus Christi immobile localiter & per se loquẽdo licet sit mobile per accidens. s. ad modũ hostiæ, sicut anima mouetur ad motum corporis, unde per accidens mouetur ad motũ hostiæ, & quiescit ad quietẽ alię hostiæ. Itẽ mouetur sursum & deorsum simul & semel ad motum diuersarum hostiarum, hæc ex Ric. in 4. di. 10. ar. 1. q. 1. & 2. & ar. 2. q. 1.

32 Sed nunquid uertitur corpus Christi uersa hostia sicut mota mouetur. ℞. Ric. ubi s̃.[c] ꝙ non, quia licet partes ordinem habeant in ipso corpore absolute, non tamẽ per comparationem ad speciẽ. Vnde non potest dici ꝙ pedes habeat in una parte hostię caput in alia, & sic de ceteris membris, quia omnes[e] partes sunt simul sub qualibet parte hostiæ.

33 Vtrum fracta hostia passa aliquid corpus Christi patiatur,[e] sicut mota mouetur. ℞. ꝙ non, quia mutatio & passio innouaret in Christo aliquid absolutum sed motus localis nihil secundum Pe. di. 10.

34 Est etiã corpus Christi penitus inuisibile oculo corporali ẽm Ricar. dist. x. ar. 5. q. 2. & Sco. ea. di. q. 7. & 8. di. 10. quia non põt uideri nec per naturã nec ꝑ gloriã, nec per miraculum oculo corporali, sicut nec existẽtia substante spũalis in loco ad cuius instar corpus Christi est sub sacr̃o inquantum est ibi præsens, & ꝑ rõne substãtię quãtitas ñ est ibi nisi ꝑ cõcomitãtia, uñ ẽm Ri. ubi s̃. si aliqua do apparet ibi spẽs paruuli uel frustum carnis ñ est corpus Christi. Maiores.n. sunt dimensiones corporis Christi quam illæ quæ ibi apparent, & si ibi uere apparet corpus Christi. nõ apparet

a Sicut quamuis sit ibi clarũ] Scilicet corpus Christi habet suam claritatem.

b Cõbustionis actum] Vt patuit in trib. pueris, sed melius ꝙ sit ignis sine aliquo combustibili.

c In loco speciei] Nõ per se, sed per accidẽs, inquantum cõtinetur sub specie, quæ per se est in loco, sicut anima per accidens est in loco corporis, ut in loco, inquantum est in corpore, quod per se est in loco.

[e] Ricar. ubi supra] Scilicet di. 10. quarti ar. 4. q. 1. ad tertium. Ad declarationem tñ sciendũ, ꝙ corpus Christi, ut contentũ sub specie sacramentali per se moueri duplici ter potest intelligi. uno modo [illegible] motu q non [illegible] compara[illegible] ad ex[illegible] sicut mo[illegible] localis & di[illegible]onis, & tali [illegible] per Christi [illegible] moueri ẽt [illegible] est sub specie sacramenta[illegible]. Alio modo [illegible] mota qui ñ [illegible] mobi[illegible] per comparationem ad [illegible] [illegible] motus lo[illegible] & motu ꝑ [illegible] non [illegible] sub [illegible] sacrali, [illegible] quamuis [illegible] Christi [illegible] uitate ꝑ

sit contentum sub specie panis sit in cœlo, ut in loco, tñ inquantũ sub illa est uel eo mõ quo sub illa est, nec ibi nec alibi est ꝑ se, ut in loco, nec per se habet aliquam habitudinẽ ad locum. Quia tñ ẽ in loco per accidens, quia species in qua realiter cõtinetur in loco est per se non per motum hostiæ localiter põt moueri. Et sic uere corpus Christi eleuatur, cũ hostia eleuatur, & defertur ad infirmum, cũ hostia per sacerdotem defertur ad eundem. Dato ergo ꝙ hostia mota per accidẽs corpus Christi moueatur, tamen ipsa uersa non uertitur.

e Corpus Christi patiatur] Detur exemplum de speculo fracto, & uide S. Bo. di. 12. quarti ar. 3. q. 1.

apparet ut sub sacramento, unde dicit Ric.ibidem q illa apparentia paruuli quæ aliquãdo ibi uisa est, uel descri bitur in imaginatione uel in sensu communi uidentis, uel etiam si est realiter[a] extra, nõ credo q ille dimensiones fun dentur in dimensionibus spe ciei panis, licet tunc appareant, unde species sacramen ti sub qua continetur corpus Christi latet sub illa figura quæ apparet, nulla immutatione facta circa ipsam, & cõ funditur tantum ipsa species quibusdam accidentibus car nis uel [b] pueri quæ non sunt proprie accidentia corporis Christi, uel liniamenta.

35 Est tamen corpus Christi uisibile sub sacramento secũdum Sco. ubi supra per natu ram omni intellectui non al ligato sensibus in intelligendo, siue angeli, siue animę se paratæ. Ric. tamen ubi supra tenet q non per naturam, sed tantum per gloriam, non solum in uerbo, sed etiam in ꝓ prio genere.

36 Est etiam corpus Christi sub hoc sacramento intangi bile immediate ab alio, sicut nec substantia spiritualis tan gitur a loco, unde quantumcumque aliquis speciem penetraret, Christi corpus tangere non posset, ſm Ai. ubi supra. ar. 4. q. 2.

37 Sunt aũt in hoc sacro accidentia sine subiecto primo. s. sine substantia uirtute diuina. Item sicut species sacramentales retinẽt esse quod habebant prius ex uirtute diuina, sic & agere. Vnde possunt exteriora corpora, & sensus immitare, [c] non possunt tñ alia in sacramentum conuertere quod non fit sine uerbo, unde aqua modica posita in sacramento calicis, licet secundum aliquos conuertatur in uinum, & hoc uirtute specierum illarum, non tamen in uinum quod sit uinum secundum speciem sed est uinum secundum materiam, tantum sicut caro secundum speciem conuertitur in carnem ſm materiam. Vel dic q ibi forma substanti[illegible] aquæ non soluitur, sed alteratur, quia [illegible] tatur color, sapor, & odor, & sensus perc[illegible] tur proprietatis uini, & ideo quantum [illegible] sensum conuertitur in uinum, nunquam [illegible] in sacramentum, hæc ex sancto Bo. in 4. [illegible] 12. ar. 2. per totum.

38 Quid cum accidentia sub quibus est cor pus Christi in sacramento corrumpuntur [illegible] q accidentia illa, aliquando imm[illegible]tantur ex parte quantitatis sicut cum diuiditur pa nis uel uinum in multas partes, & tunc [illegible] ipsis partibus non põt saluari natura panis uel uini, desinit corpus Christi sub ipsis [illegible] Similiter dic de immutatione ex parte qua litatis, ut cum ita immutantur color, sapor, & odor, & aliæ qualitates panis & uini, q[illegible] nullo modo põt compati natura panis & ui ni, qa sic nõ desinit esse ibi corpus Christi uel sanguis sub sacramento. Aduerte tñ [illegible] corruptionẽ quę est respectu admixtionis al terius liquoris qa si est uinum & additur [illegible] maiori quantitate uel ęquali sic soluit tota liter & tollit continuitatẽ speciei cũ ad oẽs eius dimẽsiones perueniat, & sic incipit [illegible] ad actũ esse aliud nouũ uinũ, & sanguis [illegible] desiuit esse sanguis Christi. Credo tamen [illegible] si additum non sit notabiliter excedens [illegible] dubium sit tutius uti toto illo liquore [illegible] quam sacramento. Si uero additum sit mi noris quantitatis sic non desinit esse ibi san guis Christi, nisi sub illis partibus ad quas peruenit uinum additum, quæ cum discer ni non possint similiter toto illo liquore de bemus uti tanquam sacramento, & idem [illegible] de alio liquore addito.

39 Vtrum desinente esse eucharistia sub illis accidentibus redeat substantia compo[illegible] R. secundum Sco. in 4. distin. 12. post repro bationem multorum modernorum dictorum q sic redit substantia composita cui [illegible] accidentia conueniunt quam etiã [illegible] & hoc in instanti corruptionis & imm[illegible] te a deo. Prima pars huius sententiæ pro batur quia deus statuit illas species mane re sine subiecto tantum in eucharistia. [illegible] statuit q non stante eucharistia non [illegible] cidentia sine subiecto, & per consequens [illegible] instanti illius corruptionis sit aliqua [illegible] tia. Secũda pars ꝓbaẽ qa si redit aliqua [illegible] stãtia, non est alia q̃ illa quæ põt illis acci dentibus [illegible]

a Vel etiam si est realiter] Nec debet sumi ab illo cui apparet, quia non apparet sub specie conuenienti humanæ refectioni.

b Carnis uel] Vndequamuis ibi expressiori signo uideatur, non tamen uidetur in spe cie propria.

c Immutare] scilicet in se conuertere, ut aqua si uino admisceatur efficitur uinum non tamen sacramẽtum, qa sanguis ibi cõ tentus nullo humori misce tur, pro eo q non est ibi dif fusus, sed est sanguis ibi glo rificatus intra uenas contentus, & ideo a nullo liquore attingitur, & ideo nihil per commixtionẽ uel contactum potest ĩ ipsum conuerti.

d Vel sanguis sub sacramentum] De his vi de Voril. dist. 12. quarti.

dentibus effici, quia alia substantiæ non esset eorum capax. Tertia pars.s.ꝙ non reddit nisi immediate a deo, patet quia nullum aliud agens hoc agere posset, hæc Scot.

40 Vtrũ species sacraméta les posint nutrire ℞.ut patet ex supradictis, sicut possunt conuerti [a] in cineres uel in uermes & huiusmodi, sic per eandem rationem possunt conuerti in corpus humanũ.

EVCHARISTIA, scđo circa ministrum quærit quis potest conficere istud sacramentum. ℞.ꝙ solus presbyter [b] potest cõsecrare corpus & sanguinem domini nostri iesu christi. 25.di perlect.s. uer. ad presbyterum, & de sum.tri & fide cat. firmiter.§.una,hoc sequit̃ Theo. [c] in 4.di.13.

1 Quid si quis credat se presbyterum esse cum non sit & celebret.℞ gl.in ca.apostolicam.de presby.nõ bap.quòd non conficit in ueritate. Sed tu dic, ut supra Baptismus. 7.§.ult.

2 Vtrum quilibet presbyter posit hoc sacramentum cõficere.℞.ẽm Ric.in ca. 4.dist. 13.ꝙ de iure non potest,nec irregularis nec interdictus, aut suspensus ab executione eorum quę sunt ordinis, nec simoniacus,scismaticus, excõicatus, aut degradatus,siue depositus, uel quilibet publicus & notorius peccator, sed de facto si supra debitã materiam proferat uerba cũ intentione debita,uere conficit quantumcunque sit nepharius, quia caracter super quem fundatur potestas conficiendi est indelebilis, licet mortaliter peccet conficiendo.

3 Vtrum plures presbyteri posint eandem hostiam cõsecrare.℞.licet diuersa sit opi. [d] in 4.dis. 13.ego teneo ꝙ non,quia qui prius protulit uerba ille consecrauit alii nihil faciunt. Et ideo credo in ordinatione presbyterorum sit melius nõ dicere quã dicere uerba cõsecrationis, nisi dubitaretur de episcopo quod nollet consecrare.

4 Vtrum corpore uiciatur presbyter posit conficere. ut supra Corpore uiciatus per totum.

5 Quid de presbytero qui postquam indutus est recolit se de aliquo mortali. ℞. quòd si tenetur celebrare & habet copiam idonei confessoris,tenetur confiteri, si uero non habet, conterat̃ cum proposito confitendi & sufficit,nec peccat si cum uerecũdia accedit, si uero non tenetur celebrare, tunc nõ debet celebrare nisi prius conteratur & confiteatur, quia ad hoc tenetur ẽm S.Bo.in 4.di. 13 in q.circa literam & glo. in c.de homine dece. mis. & alia gl. [e] in c.nihil.7. q.1.ar. de senten. excom.de cętero. & 26.q.6. qui recedunt, & hoc idem tenet do. Anto. in d.c.de homine. Sed alii tenent contrarium, quia sufficit confiteatur semel in anno.& Pa. in d. c. de hoie dicit esse uerius licet primum tutius. Sed tu dic ẽm cõem opi. Theologorum quod primum uerius. [f] Tamen Ri. in 4.distin.9. distinguit quod si non imminet scandalum uel personæ aut populi, aut non incepit missam si est sacerdos sumens corpus christi quantumcunque contritus sed nõ confessus dummodo habeat copiã idonei confessoris tẽpus & loquelã ad confitẽdũ

a Sicut possũt conuerti] Probatur ẽm hoc ad sensũ, ẽm S. Bona.q.a manifestũ est, ꝙ pcipietur, persum ptionẽ uini, siue illius speciei, fieri extinguatur. Idẽ Ri. di.12.ar.1.q.2.

b Solus presbyter] Quia solis apostolis dñs dixit hoc facite in meã commemorationẽ Lu.22.& 1.cor. 11. Et ex hoc dixit gl not. ꝙ etiã nõ posset cõmittere papa laicis, ut cõficiat corpus christi i c. Venit 95.dist. Nõ. p: papa aliqd attẽtare cõ dispõnem diuinã.c. sunt quidam 25.q.1.Et nota quod dicit text.rite,quod exponẽdu est. i. ẽm solẽnitatẽ ecclesiæ, quia uerbu rite, denotat solẽnitatẽ,& recte cãm denotat,ut no. [illegible] in l [illegible] ff.de [illegible] Nõ.n. [illegible] dicere, [illegible] presbyter, nisi [illegible] ordinatus [illegible] formam [illegible]

c [illegible] Theo. [illegible] Ricar. [illegible]

diuinas reuelationes seu illuminationes recipiunt mediãtibus superioribus. Vnde & cõueniens fuit ut in ecclesiastica ierarchia iferiores reducerent̃ in Deũ mediãtibus superioribus. Et qa scrm eucharistiæ offertur Deo ad recõciliãdũ nos sibi, uel nos ad uniẽdũ ei.Iõ prãtẽ corpus christi conficiendi noluit deus dare,nisi illis qui essẽt ex officio mediatores inter ipm & populũ,cuiusmodi sunt sacerdotes. Et ecclesia dicit solis pſbyteris,quibus sic cõgruit &c. Et hæc est cõis opi.Theo.

d Licet sit diuersa op.] vide in supplemẽto euchari. 3.§.3. Vbi ponuntur opi.doc. Et magis placet opi. auctoris q̃ tenet Alber. i 4. di 13. & Ri.ibi dẽ rñdet rõnibus.S.Tho. licet Rose. Eucha. 3.§. 1. teneat de ordinãdis ꝙ debent concelebrare.

e Et alia gl.Ista gl. nihil dicit, sed solũ q̃rit, qd d sacerdote q cũ hẽt cõficere recordat̃ de aliquo crimie. Ri let ꝙ dẽt ꝑficere, licet peccet conficiẽdo. c.d hoie dcele. mis. hic glo.tñ facit in argum

f Primũ uerius] Vide

ꝙ peccat mortaliter,& sic debet dici ꝙ nõ debet celebrare uel cõicare.Si uero aliqđ trium prædictorũ imminet.s. uel scãdalũ ꝑsone,uel populi nisi celebret uel qa iã incepit missam sic sufficit contritio. Et sic põt intelligi ꝙ tũc potest celebrare.ar.c. decetero & c.a nobis el 2.de sen.ex cõ.& c.qui recedunt.26. q 6. Adde tamen secundũ Ric. in 4.dist.17.quod quamuis habeat idoneum confessorem, sed tñ expectat aliũ cui deuotius & securius confiteat̃,qđ tunc absque cõfessione & sine peccato potest sumere eucharistiam cum contritione sola, qđ limito dũmodo sit confessus semel in anno. Itẽ quia tenetur celebrare uel communicare, alias non credo potest desistere sine scandalo populi uel persone quia prius debet confiteri.

6 Quid si celebrando recoleret se comedisse uł bibisse. ℞ quod in difficultatibus sẽper accipiẽdũ est ꝙ minus habet de ꝑiculo,maius aũt periculũ est qđ est ꝯ sacri eccłiæ ꝑfectionẽ, qa hoc est sacrilegiũ, quã quod est ꝑtinens ad qualitatẽ sumentis.Et ideo si ꝓsbyter post cõsecrationẽ inceptã meminit se comedisse, nihilominus debet perficere sacr̃m. Idẽ si meminit se excõicatũ uel in mortali(cũ cõtritione [a] tñ debita) & sic nõ peccat sed fructuose sumit.Et in hoc cõcor.cõiter doc. Si uero meminit ante consecrationẽ Tho. ĩ 3. q.83.tenet ꝙ tutius est dimittere missam inceptã,nisi scandalũ graue imineret. Sed Sã. Bo.in 4.di.13.tenet ꝙ sine pc̃õ põt inchoatã perficere cũ proposito confitendi,& cum contritione totũ supplere, nec uidet̃ ibi esse contẽptus.Idẽ dicit ẽt S. Bon.ibidẽ de eo ꝙ meminit se irregularẽ qa prohibitio ꝓpter irregularitatẽ nõ extendit se ad eũ ꝙ accessit sine conscia irregularitatis & inchoauit missam. Vñ ꝓpter reuerentiã sacr̃i & scãdalum populi dicunt ꝙ si dolet & libenter faceret qđ in se est, a dño esset dispensatũ ꝑ tunc.Idẽ dicerẽ ẽt qñ non incepit si non potest desistere sine scandalo, nec in hoc casu incurrit irregularitatẽ.ar.c.clerici, & c. latores & c. fraternitati qui requirunt temeritatem de clerico excõi.mini per totũ. Nec ob. [b] c.apostolicæ eo.ti.quia ibi sunt in culpa non intelligendo quod dicunt. Sed hic iste est ĩ necessitate. Et hoc credo uerũ nisi foret scãdalum phariseorũ uel quis acciperet scandalũ ꝓ aliqua admiratione, qa tũc non liceret sine nota irregularitatis.

7 Quid de eo qui incepta missa habet conscientiam ꝙ non sit præsbyter. [c] ℞. S. Bon. ubi supra ꝙ ante consecrationem debet dimittere missam infirmitatem fingendo, aut conscientiam deponere.

8 Sed quid faciet sacerdos qui perpendit nõ esse aquã in calice.℞.si hoc aduertit ante cõsecrationem eam apponat, sed post cõsecrationem nullo modo,quia non est de necessitate sacramẽti,ut supra dictum est & de hac materita uide infra missa.

EVCHARISTIA III. circa sumptionem eius quis tenetur sumere. ℞. quod primo quilibet sacerdos cũ celebrat de con se.dist.2. relatum quia sacr̃m in sumptione complementum sue significationis accipit: & si deficeret alius debet supplere pro eo & sit ieiunus si iam hostiam saltem consecrauerat 7.q.1. nihil si uero dubitatur an compleuerit consecrationẽ hostie, tunc ꝫm Innot.in c.præsbyter,de sa.iter. uel non. incipiendum est ibi addendo. s. dñs noster iesus christus pridie quã &c.qa non dicitur reiteratum quod nescitur factum c. ueniens, de præsby.non ba.Si autẽ certum est ꝙ non inceperat uerba consecrationis tunc non est necesse supplere, si tamen quis uellet supplere posset,sed non deberet reincipere si sua signa super hostiã fecerat,sed ꝓsequendũ est ubi deficit ꝫm al., & placet alias incipiendũ est a capite, [d] & si pluries celebrãt in die semper dẽt sumere omissa purificatione in præcedentibus missis. [e] Secundo tenetur quilibet christianus cum ad annos discretionis puenit,ut in c.ois de pe. & re. de quo dic ĩ.§.11.nisi ex rõnabili causa de consilio proprii sacerdotis ad tempus duxerit abstinendũ.Tertio tenetur qlibet in articulo mortis cons...

Vide supra.Cõfessio.1.§.21. Et Ri. di.17.4. ar.3. q.6.

a Vel in mortali cum cõtritione] Cũ est in mortali tenetur confiteri si hẽt copiã sacerdotis & aptitudinẽ hore añ canonis inchoationem ꝫm san.Bo. in in 4.dist.13. in qõ. circa literam.

b Nec ob c.] Imo dicit ibi tex.ꝙ ignorantia probabilis excusat.Et hoc erit qñ se præparauerit.

c Quod nõ sit præsbyter]Sanum ergo cõsiliũ est in omnibus his, ꝙ sacerdos se ante missam diligẽter præparet, & in missa nõ cogitet de se. ipso, sed de sacramẽto, hæc S.Bon. ubi s.

d Est a capite] De hoc clarius & latius, supp. eucharistia 3. §.4.

e In præcedẽtibus missis] Quia non esset ieiunus.cap.ex parte,de celeb. mis.

1 Sacramentaliter solum. Et not. qd Chrs suscepit hoc sacramentum sacramentaliter tãtum, sicut baptismum & in exemplũ sancti Bona.

cõstitutus, ꝓpterea appellat uiaticũ. Vnde credo peccat mortaliter qui in tali articulo cõtemnit sumere corpus Christi. Quarto rõne statuti. Quinto rõne officii sicut sacerdos q tenetur celebrare saltẽ in magnis fest iuitatibus, ut j. Missa §.43.

1 Quot modis sumitur. ℞. q tribus modis. Aliquando sumitur solum spiritualiter, aliquando solum sacramentaliter, aliquando sacramentaliter & spiritualiter.

2 Quid est manducare spiritualiter. ℞. ꝭm S. Bo. in 4. dis. 9. q manducatio spiritual. trãslata est a corporalibus, & ideo sicut in mãducatione corporali sunt duo principaliter. s. masticatio & incorporatio, sic & ĩ spiritualĩ sunt duo suo mõ, scilicet spiritualis masticatio, quæ est recognitio ꝑ fidem. s. carnis Christi pro nobis exposite in pretiũ in cruce ad redimendũ. & spũalis incorporatio ꝑ charitatẽ. s. dũ recogitãs ei quẽ recogitat iũgitur ardore charitatis, & ita ei incorporat.

3 Quã quis dr̃ quis solum manducare spũaliter & non sacramẽtaliter. ℞. q tũ qñ sacr̃m est in uoto effectus eius pcip. t, qa sicut qdã antequã baptizent ex desiderio baptizati ꝑcipiunt effectum ipsius, sic & in hoc sacramẽto nec frustra inducitur postea sacramentum, quia plenius inducit effectum ipsa susceptio sacramentalis q̃ solũ desideriũ ꝭm. i. Tho. in 3. parte. q. 80. uel melius. S Bo. in 2. d. 40. quia non esset uera uoluntas nisi deduceretur in opus cum adest facultas.

4 Quid est mãducare sacramẽtaliter solũ. ℞. ꝭm S. Bo. in 4 dis 9. q est manducare sacr̃m ut sacr̃m, ad hoc aũt ut manducet sacr̃m ut sacr̃m necessaria est intentio, & intentionis regulatio. Intentio inquam est necessaria, quia si quis iret in mensam & intẽderet corpus sumere, & aliquis pro pane communi sacramentum sicut panem offerret, & ipse [illegible] cibũ sumere, non diceretur sacramentaliter manducare, necessarium est etiã ut huius intentio dirigatur [illegible] fidem quæ est in ipso uel in [illegible] oportet credat q sub illa specie [illegible] spũale lateat quod sumere intẽdat [illegible] q saltem sumere intẽdit quod [illegible] credere existimat, licet ipse non credat, sic patet ꝑ quanto qs dicat sacr̃aliter manducare, qa. s. q sacr̃m uere existat ibi & ipse qui mãducat illud, ut sacr̃m sumere intendat siue qa credit esse uerum sacr̃m, siue quia existimat alios credere, hæc S. Bona. ubi supra. Adde q tunc solum sacramẽtaliter sumit, qñ pp aliquod impedimentũ qd in ipso sumente est, uel malam eius dispositionem caret effectu & fructu ipsius sacri q est spiritualis manducatio hoc est spiritualiter incorporari corpori mistico per fidẽ & charitatẽ, uel magis incorporari per augumentũ fidei & charitatis, quæ manducatio non conuenit indigne suscipientibus.

5 Vtrũ uere in hoc sacro Xps manducetur. ℞. ꝭm Ric. in 4. dis. 9. ar. 1. q. 1. q est in sumptione huius sacramenti quedam manducatio carnalis, qua comestũ masticatur & in stomacho trahitur, & postea digeritur, & ultimo in substantia manducantis conuertit, & sic uere manducatur illa species sub qua realiter continetur uerum corpus Christi. Est & alia manducatio sacramentalis qua corpus Xpi uerũ realiter sub illis spẽbus panis cõtentũ sumitur, sed sic sumptum corporaliter non masticat. & si species sic in ore masticentur q per digestionẽ ibi factam nõ corrũpatur in eis forma propria, sed descẽdant in formam propriam in stomachũ descendit, & corpus Christi in stomachũ per descensum speciei sub qua continetur, & tã diu ibi manet corpus Christi q̃ diu in eadẽ spẽ forma propria specierum saluatur. Si aũt species panis tandiu in ore masticetur q per digestionem in ore factam corrumpatur forma propria in eis & non descẽdat in stomachum, tunc nec corpus Christi descẽdit in stomachũ, & sic intelligitur illud de cons. dist. 2. c. tribus, in glo. in uer. miscere. in fi. cum dicitur q̃ cito species dẽtibus atteritur tã cito in cœlũ rapitur corpus Christi. Adde tñ ꝭm S. Bona. in 4. dist. 9. q cum corpus Christi maneat sub illis speciebus quãdiu illa species sit habilis ad refectionẽ humanam, quia ad hoc est statuta, & ad hoc ordinatur, & hoc habeat cum est extra stomachum, & in stomacho, quia ibi reficit, & tandiu ibi corpus Christi moretur donec refectionis operatio compleatur. Ideo si qs euomat illas euomit corpus Christi, & si species possunt discerni ab aliis debent sumi cum reuerentia & cremari, & cineres iuxta altare recõdi. ut in c. si per negligentiã,

a Et ideo dico] uide Sco. in 4. dist. 17. ubi de cõfessione pue rorum.

b Possunt sume re] refert sup ple.in uer.cõi care. §. pen. Et uide Abb.in c. ois utriusque &c. distinguen tem triplicem ætatem, unam aptam ad con fessionem aliã ad communio nem, aliam ad matrimoniũ.

c De dæmonia cis.] Vel nisi credatur ꝙ pp aliquod pecca tum a diabolo torqueat̃ ſm S. Tho. Et re fert supp.cõica re.§.20.

de conse.dis.2.Si aũt species illæ transeant per stomachũ indigestæ propter aliquã infirmitatem, tunc sunt extra proprietatem refectionis, & ideo si uadant in secessum nõ est ibi corpus domini, & hãc opi.S.Bona.ubi.sup.ar.1.q.1. ad primum, dicit probabilẽ, & placet cum qua conuenit Richar.ubi supra.

6 Quis potest idonee suscipere sacramentum eucharistie. ℞. Pe.aur.in 4.dist 9. q.2. ꝙ idoneus susceptor est homo, uiator, adultus, fidelis, mente præditus. Ieiunus, deuotus apparitione miraculosa nõ prohibitus, sine conscientia peccati mortalis. legitime ꝯfessus in conuersatione crimine non notatus, corpore mundus, a ministro idoneo tpe debito, & recta intentione sumptus, ubi. 15. notanda commemorat.

Primo dicit homo, quia licet angeli beati manducent Christum in sua specie inquãtum ei uniuntur in fruitione charitatis perfecte & uisione manifesta, non tamen cõtingit eis spũaliter manducare hoc sacramentum, quod est fidem credere in Christum cũ uoluntate sumendi hoc sacramentum.

7 Vtrum brutũ posſit sumere corpus Christi sacramentaliter.℞.ut sup.patuit.§ 4.hoc eo.titu.ꝙ non.

8 Sed nunquid si mus comedit illas species transibit corpus Christi in eius uentrem.℞. S.Bon.in 4. dist. 13. quidam dixerunt ꝙ sic per rationem supra dictã. Sed in aliis uĩ ꝙ non, quia Christus nõ est sub illo sacro nisi eatenus quatenus est ordinabilis ad usum humanũ.s.ad mãducationẽ sed sicut q̃ cito mus rodit, ita & tã cito inhabile facit, & sacramentũ esse desinit. Et hæc est opi.cõior ſm sanctum Bon.& magis pia, & sic patet ꝙ solis hoĩbus debet dari non brutis, uel quibuscunque etiam angelis, quia illusio esset.

9 Secundo dicit uiator, quia nulli mortuo debet dari, & si petunt illusio est.

10 Tertio dicit adultus, qa licet græci antiq̃tus pueris darent ut de conse. dis.2.paruuli tamen sacramentaliter sumere nõ possunt, quia non utuntur sacramento, ut sacro, sed ut communi cibo propter carentiam discretionis, ad hoc c.omnis, de pe.& re.

11 Sed qñ est ætas debita. ℞. Aureolus ubi s. ꝙ relinquendum est arbitrio boni uiri. Et ideo dico [a] ꝙ tunc est ætas debita qñ pueri habent usum rõnis, ꝙ possunt concipere deuotionem huius sacri & discernere & diiudicare corpus Xpi reuereri ab alio cibo, scilicet ex aliorũ instructione, quod põt esse in 10. uel saltẽ in 12.an.unde si apparerent in eis tunc signa discretionis & reuerentiæ põt sumere [b] ſm Tho.in 4.di.9.immo debẽt saltẽ semel in anno sumere, unde tenent ad hoc eos inducere qui eorum habent curam.

12 Quarto dicit fidelis, quia nulli infideli debet dari, immo nec infidelis potest sumere sacramentaliter ẽt nisi habeat intentionẽ sumendi ipsum ut sacramentum ecclesiæ, licet ipse non credat.

13 Sed nunquid cathecuminis debeat dari.℞. Aure.ubi supra ꝙ non, quia non sunt de familia Christi per baptismum.

14 Quinto dicit mente præditus, unde dæmoniacis & amentibus non debet dari, distinguit tñ Aure.ubi s̃.aut talis amens nunq̃ habuit usum rõnis, & tali non debet dari, aut aliqñ habuit usum rõnis, & tunc subdistinguit, ꝙ aut ostẽdit signa deuotionis extra & sic potest cõicari, aut non prætendit signa deuotionis, & tunc recurrendum est ad tempus præteritum, quia si ante insaniam petiit & deuotionem ad ipsum habuit, põt dari & debet in articulo mortis, si nõ timet de periculo euomendi, uel alterius reuerẽtiæ ut habetur in c.his qui.26.q 6.si uero nullã deuotionẽ ad ipsum habuit tpe sanitatis nec cũ petiit debito tempore, nullo mõ eis debet dari. Idem dic de dæmoniacis [c] ſm præfatã distinctionem ſm Tho.in 4.dist.9.in 3.par. q. 80 amentibus uero qui habent dilucida interualla potest dari tunc quando habent usum rationis secundum Aure.prędictũ ubi supra. Multofortius potest dari illis qui largo modo dicuntur amentes.s.ꝙ habent debilẽ usum rationis, dũmodo possint aliquã deuotionẽ huius sacramenti concipere, qa scilicet sunt docibiles.

15 Sexto dicit ieiunus, nam quicunque aliquod comestibile uel potabile post mediã noctem sumpsit, nullo modo potest cõicare siue digesserit siue non, de conse.dis.2.c. liquido

a Nec obstat.c. sacramenta] Ibi dicit quod sacramenta a ieiunis perficienda sunt.
b Missa.§.3.] vide quod scripsi ibi in §.3.
c Consecraret & sumeret. Est.n. præceptum de sumptione celebranti. c.relatum, de conse. dist.2. sed plus placet quod hic concluditur.
d Et cōiter oēs] Quia scilicet sacramenti irreuerentiam facto & rei cōtemptū sub facto, & rei signatæ nō contēte, et si quis crederet esse in peccato mortali, licet si esset peccaret mortaliter sumēdo, quia est contemptor reuerentiæ debitæ sacro ſm Ric. in 4.di.9.ar.2.q.de occul. in mortali. uide §.23.

liquido. 7.q. 1. nihil.de cele. mis.c.ex parte. Excipitur casus infirmitatis, quia si de eorū periculo mortis dubitatur, etiam post cibum sunt communicādi,ne sine cōione decedant,de cōse.dis.2. presbyter. Nec ob.c.sacramenta. [a] de conse.dist. 1. quia Abregatum est, & de hoc uide ī. Missa. §. 3. [b] q.5. 6. & 14.cū tribus sc.

16 Septimo dicit deuotus. Nā sicut qui cibum corporalem non potest digerere uel masticare non est aptus manducare ipsum, sic qui deuotionē non habet non est dignus communicare, de conse dis. 2.c.in illo, &c.tribus gradibus,unde S.Bon.in 4.dis.12. maiorem inquit efficaciā recipit homo in una missa uel māducare cum bona præparatione,quā in multis se non præparet diligenter.

17 Octauo dicit apparitione miraculosa non prohibitus. Nā si apparet in forma pueri uel huiusmodi non debet sumere secundum præfatum Aureo.ubi s. qa nō apparet sub spē conueniēti humanæ refectioni. dicit tamen Sanc. Tho.in 3.parte qō.82.quod consulendū esset presbytero, quod iterato corpus & sanguine domini consecraret & sumeret, [c] sed ego non credo, qa quæ fiūt miraculose nō sunt sub legibus.l.nam ad ea.ff. de le. & ēt quia uerisilr posset etiam in alia consecratione sic apparere, & sic esset processus in infinitum.

18 Nono dicit sine conscia peccati mortalis. Nam suscipient cum conscientia pcti mortalis peccat mortalr ſm Aureo.ubi s. & cōiter oēs, [d] si conscientiam non habet de mortali licet sit in mortali peccato,nō peccat mortaliter secundum Aureo.ubi supra nisi sit ignorantia crassa uel affectata, quia debitā diligentiam de cōmisis nō adhibuit. [e] Landul.in 4.distin.9. dicit quod diligentia debita est quando facit illa quæ prudens facit de re quā uellet studiosissimè examinare.& Scot.in 4.distin.9 dicit quod teneatur quis se examinare secundum diligentiam nostræ fragilitati possibilem. Addit tamen Aure quod quando quis dolet de præteritis peccatis mortalibus commissis & habet propositum non peccandi,& deuotionem ad sacramentum quod potest præsumere quod non sit in mortali.

19 Vtrum presbyter peccet mortaliter dādo ei quæ scit in peccato mortali constitutum. R. ſm Ri.in 4.di.9.ar.3.q.1.quod si talis non petit sibi dari,sic peccat sibi dando, si uero petit,& tunc distingue aut est notorius peccator,& sic peccant si ei dat, quia hēt ḡ ipsum legitimam exceptionem. Aut non est notorius quamuis possit probari per duos testes uel tres,& si petit in occulto dēt ei denegare,qa hēt legitimam exceptionem ḡ eum,& moueat ne petat in publico, ut hr de conse. di.2.ne prohibeat quod petit. Si uero petit publice,tunc si est sacerdos extraneus non debet sibi dare quia legitimam hēt causam, de conse. di.2.trib si āt est sacerdos pprius parochialis,sit dēt sibi dare, qa nullā habet exceptionem, quam in publico possit obiicere,de off.iud.ordi.c.si sacerdos. Nec obst. quod sit maius peccatum sumere cū peccato mortali q̄ infamari,qa sacerdoti ministrāti corpus christi peius est peccare mortaliter infamando iniuste peccatorē occultū, q̄ quod ille mortaliter peccet,qa nullus debet mortale cōmittere ut aliū a mortali liberet. Peccator tñ occultus ſm S.Tho. 3.q.80. potius debet eligere ifamari q̄ indigne ad mēsam xpi accedere. Quod credo uerū qñ quis indigne accedit. s. cum mala uoluntate, puta quia non pœnitet de peccatis, secus esset de indigna sumente,quia ñ est cōfessus de quo dic ut supra Eucharistia.2.§.5.& infra §.44.

20 Sed nunquid esset minus malum dare tali hostiam non consecratam uel non consecrare & sic sumere. R. quod non,ut patet in c.de homine.de celeb.mis.Ideo dicitur proprius quidem falsa remedia sunt abiicienda: quæ

e sacerdos hūit in cōfessione, debet eū monere ne petat in publico.

[Margin, partly illegible:] Nō adhibuit] Et Rich. ubi s. peccat tñ mortaliter licet nō ... causam] ... quem qñ ... ceteri stat ad sumendū ... si ... sacerdos ... nō ... modo ... ad ... non est ... Cō... s.15 ... ſm ... 9.4. ... si peccator ē occul... quia

sunt ueris periculis grauiora ibidem, idest manifestis, dicit gloss.

21 Quid si solum sit suspectus de crimine mortali. R. q si suspitio sit uiolenta & notoria, dicendum est sicut de eo quem scio in mortali secundum q supra dictum est, alias non elicitur. 2. q. 1. c. 2. & 3. in gl. & 32. q. 1. dixit dominus.

22 Vtrum existens in peccato mortali peccet uidendo corpus Christi. R. q non, dummodo cum humilitate & reuerentia uideat. [a] Similiter non peccat tangens ex necessitate, puta quia cecidit in terram & huiusmodi secundum Sanctum Bon. & S. Tho. in 4. distin. 9.

23 Quid de illo qui licet non sit uere in peccato mortali, tamen secundum conscientiam scrupulosam se existimat esse. R. q peccat mortaliter, nisi eam deponat, quia quicquid fit contra conscientiam edificat ad gehennam, unde nisi sit ex probabili coniectura debet deponi, ut in ca. inquisitioni, de sen. excom. quia dicitur in c. non solum, de regu. lib. 6. decet & expedit ut conscientiæ puritati non desit iudicium rationis, nedum spiritualis profectus quæritur salutis dispensandum incurratur hæc ibi.

24 Decimo addit legitimæ confessus, quia quantumcunque dolere de peccato commisso non sufficeret ut digne sumat, sed oportet legitime confiteatur, aliter peccat mortaliter, nisi ut est dictum supra Eucharistia 2. §. 4. Tenet tamen Aureo. ubi supra q sacerdos parochialis qui non habet alium sacerdotem, & religiosus in uia cum socio non sacerdote quod possunt celebrare cum contritione & cum proposito confitendi, ex quo non habet cui confiteatur, quia religiosus non potest extra suum ordinem confiteri in religione minorum. Quod limito tamen uerum quando sine aliorum admiratione desistere non potest, aut quia tenetur celebrare. Idem dicas de eo qui uolens communicare coram sacerdote celebrante recolit aliquod mortale non confessum legitime, quod potest communicare cum contritione & proposito confitendi, quando sine admiratione & aliquali nota non posset desistere quando communicaret, nec habet aut tempus aut sacerdotem cum quo confiteri possit.

25 Vndecimo dicit in conuersatione crimine non notatus, unde histrionibus & huiusmodi non debet dari[b] de conse. dist. 2. pro dilectione dicitur puto nec maiestati diuinæ nec euangelicæ disciplinæ congruere tam turpi & infami contagione sedetur, unde secundum gloss. ibidem nec talibus nec cuicunque infami notorie manifeste danda est eucharistia. Si tamen reuertantur ad dominum eis communio & reconciliatio non negatur, ut ibidem dicitur in c. se. Non est tamen intelligendum sic ut statim debeat ei dari eucharistia, sicut fit a multis, & male, sed propter reuerentiam sacramenti debet differri usque post peractam pœnitentiam quam publice debet facere, nisi articulus necessitatis uel pietatis aliquando in casu aliter fieri persuadeat.

26 Vtrum sit danda eucharistia suspendendis uel decapitandis pro suis maleficiis. Respon. quod sic, si pœniteant & pure confiteantur uel cupiant confiteri si possent, quia nec eucharistia nec sepultura est eis deneganda & missa pro eis potest celebrari, & oblationes offerri. 26. q. 7. c. 1. & di. l. c. penitentes. & 12. q. 2. c. fi. imo hodie in cle. 1. de pen. & re. præcipitur officialibus q eis administrare permittant, si petunt.

27 Quid de excomunicatis, interdictis schismaticis,[c] & huiusmodi. R. q nullo modo debet eis dari. Addit corpore mundus, scilicet ab ea immunditia quæ tolli potest[d] aliter non tollendo secundum Aureo. ubi supra peccat grauiter cum tali immunditia sumendo eucharistia. Sed immunditia quæ tolli non potest, puta lepra fluxus sanguinis uel seminis, & alia infirmitas non impedit sumptionem

a Videat] Peccator tamen ut dicit Albe. non det uidere multo aspectu, sed eo uiso percutere pectus qua si non sit dignus eius aspectu, heretici uero secundum Tho. sunt arcendi omnino & concor. sup. communicare. §. 4.

b Non debet dari] De hoc Alexand. in 4. par. q. 48. & plene.

c Scismaticis] Ratio est quia in talibus est defectus rei signatæ, scilicet unitatis corporis mistici, id est ecclesię quæ misticedicit corpus Christi.

d Quæ tolli potest] Vt sanguinis, ut in macellario uel luti ut in domificatore, scilicet Tho. in 4. dist. 9. tenet q talibus non debet denegari, quia magis consideratur munditia mentis quam corporis in hoc sacramento. Sed plus placet opi. Aureo. ut hic licet supplementum sequatur opi. Tho. communicare. §. 11.

nem eucharistiæ, sed bñ celebrationem missæ, ẜm ꝙ dictũ est supra corpore uitiatus.

28 Vtrum nocturna pollutio impediat sumptionem huius sacramenti. ℞. ut colligo ex scilicet Bon. in 4. dist. 12. & Aureo. ubi supra, & est communis opin. quod aut pollutio prouenit ex causa peccati mortalis certa uel probabili, puta ex crapula uel morosa cogitatione & huiusmodi, & sic necessario tenetur abstinere, aliter peccaret mortaliter ut colligitur in capitu. non est.[a] 6. distinct. & est ar. in capitu. quisquis. 24. quæstio. 1. & quia licet ipsa pollutio secundum se nõ possit esse peccatum mortale, habet tamen peccatum mortale annexum ratione suæ causæ. Istud ego limito uerum nisi priusquam summat aut celebret conteratur de peccato & confiteatur, quia si cõteritur & confessus est de peccato & necessitas uel scandalum cogat ad celebrandum uel sumendum nõ peccabit. Sine necessitate tamen non credo etiam confessus possit sine peccato sumere uel celebrare, sed bene sine mortali peccato secundum Io. de Saxo. in summa. & Petr. de Pal. in 4. Aut pollutio prouenit a causa quæ est peccatum ueniale tamen probabiliter, & sic non impedit necessario, sed de congruo, nisi potior causa urgeat secundum Ric. in 4. dist. 9. ar. 2. quæst. 3. & secundum Tho. in 3. parte. qõ. 80. peccat ueniabiter si sine causa necessaria communicet uel celebret, nisi in duobus casibus secundum prædictum Ioan. Primus quando est dies festus in quo est consuetum cõicare. Sedꝰ qñ imineret scãdalum nisi celebraret, puta qa alius ñ est, uel ẽ ꝓlatus qui consueuit celebrare & huiusmodi. Similiter dico de illa qui prouenit ex illusione diabolica, & hæc propter duo. Primum propter immunditiam corporis. Secundũ propter euagationem mẽtis siue ineptitudinem. Idem dic quando prouenit ex causa quæ nullum est peccatum. ꝙ de congruo debet abstinere. In hoc casu Sanctus Bon. ubi s̃. & bñ distinguit dicẽs, ꝙ aut sentit inq̃nationẽ illã inclinasse multũ animã, & sic cõsulendũ est ꝙ faciat reuerentiã sacro & abstineant. Si aũt sentiat magis expeditã naturã & ulterius deuotio uel solẽnitas uel aliud qđ multũ recõpenset puta charitas alterius qui cogeretur celebrare in mortali, uel compassio animarũ & hmõi ad sumẽdũ uel celebrãdũ trahat, tunc arbitror, dicit, ipsum sine remorsu cõsciæ accedere posse. Aut pollutio ꝓuenit ex diabolica tentatione, ut puta qñ cũ maiori deuotione disponit celebrare, aut rõne solẽnitatis & hmõi citius polluiť, sicut de illo legiť i collationib. patrũ q ſp hãc patiebať in festis, qñ erat cõicaturus cui decretum fuit & semper cõicaret,[b] & sic cessauit talis illusio, & sic non debet abstinere.[c]

29 Sed ꝑq̃tũ tps dẽt abstinere. ℞. ꝙ p 24. horas[d] ẜm Alb. & S. Tho. Sed Pe. de Pal. litat uerũ cũ accidit citra mediã noctẽ acciderent abstinerẽ ñ teneť nisi qñ ꝓuẽit ex cã mortalis pcc.

30 Quid de coitu cõiug. ℞. credo distinguẽdũ fore[e] ut de pollutione nocturna, nisi ꝙ ꝑt eẽ ꝙ exigẽs peccaret m. o. t. ꝛ. & tñ r. dẽs inuitus ñ peccaret, & sic solũ in exigẽte caderet ꝓhibõ ñ in reddẽte, & c. oĩs hõ, de cõſ. di. 2. 33. q. 4. sciatis dẽt it. lligi de cõsilio i coitu ĩ quo ñ ẽ pc̃m̃ ul saltẽ solũ ueniale. Credo tñ ꝙ exigẽs ñ digne suscipiat, sđ p 24. ho. ad minus dẽt abstinere đ bono cõsi. ñ de ꝓcepto. ut no. ĩ gl. ĩ d. c. oĩs & seqť Pe. de Pa. ĩ 3. p. q 80.

31 Vtrũ mẽstruata uel mulier post ꝑtũ imediate dẽt abstinere. ℞. ꝙ non de necessitate, si tñ ex reuerentia abstinet non peccat. di. 5. c. ad eius, de puri. post p. r. c. uno dũmõ cõicet ẜm institutionẽ ecclesiæ in c. omnis, de pœ & re.

32 Vtrum somnium homicidii uel alterius peccati mortalis impediat sumptionẽ hmõi sacramenti,

a C. non est] Et c. testamentum ea. di. ubi ponit hæc distinctio.

b Vt semper cõmunicaret] Et scilicet Tho. in 4. di. 9. per omnia concordat & considera secundum eumꝙ ad hoc ut homo digne istud sacramentum accedat, tria requiruntur. Primum munditia conscientiæ quæ non nisi p peccatum tollitur. Secundum eleuatio mentis in deum in actuali deuotionẽ & hæc interdũ sine peccato amittitur ut per mentis hebetudinem uel occupationem aut euagationem. Tertium munditia corporalis, unde celebrãtes uel aliquot sacrum tractãtes lauant manus, &c. Et primo & principaliter peccatum impedit, secundo indeuotio, uel mẽtis hebetudo, tertio corporalis immũditia. Et hæc tertia aliquando concurrunt in pollutione nocturna quandoque duo, quãdoque unum. Et secundum hoc homo magis uel minus impeditur, unde distinguẽ[illegible] est ut hic. [illegible] ab [illegible] ubi [illegible] ꝙ si [illegible] proue[illegible] ex super[illegible] naturę [illegible] credit [illegible] prohibeat.

d 24. horę] Quia in tanto tempore mens quæ fuerat per hebetudinem inordinata ordinať.

e Distinguendum fore] Vide de hoc. §. supp. communicare. §. 9. Vbi uidetur asserere propter c. sciatis, esse de necessitate abstinere, plus tamen placet qđ hic dicitur.

a Nam nullus tangere debet] Ric. 13.q.4.art. 1.q.3. aſsignat rationem, quia ſcilicet ſacerdos repræſentat Chriſtum q fuit mediator Dei & hominũ. Vnde cum per hoc ſacramentum reconcilie mur merito ſpectat ad ſolum ſacerdotẽ eius diſpenſatio.

b Nec ob.c.ſi.] Ibi habetur de filio regis, qui potius mortem uoluit ſuſtinere, quam communionem ab ariano epiſcopo recipere.

ſacramenti. ℞. ꝙ huiuſmodi ſomnia non inducunt pollutionem corporis nec tantam diſtractionem mentis ſicut ſomnium fornicationis propter intentionem delectationis, & ideo non impedit. Si tamen ſomnium homicidii proueniat ex cauſa quę ẽ mortale peccatum impedit ſumptionem ſacramenti ratione ſue cauſe ſecundum S. Tho. in 3. parte. q. 80. intellige niſi prius conteratur & cõfiteatur.

34 Tertiodecimo dicit a miniſtro idoneo, ſ. ſacerdote. de conſe. di. 2. peruenit, nam nullus tangere debet[a] etiam diaconus niſi in neceſsitate ut ſi caſu caderet in terram uel aliquo alio caſu. 92. diſt. diaconos. 1. cum ca. ſeq. Verum eſt ꝙ diaconus cũ presbyter eſt feſſus uel alias impotens & neceſsitas cogit de iuſſu presbyteri poteſt diſpenſare, uel etiam ſine iuſſu quando iuſſu expectari nõ poteſt, ut not. Hug. in d. c. diaconos. Aliqui etiam tenent ut no. Pa. in c. p. quanto de conſuetu. ꝙ etiam laicus poteſt adminiſtrare tempore neceſsitatis articuli mortis quando nec ſacerdos uel diaconus adeſt. alleg §. uerum. 22. diſtinct. Item alii tenent quod in tali neceſsitate mortis licet per ſe euchariſtiam aſſumere. nec ob ca. ſi.[b] 24. qõ. 1. quia loquitur de hereticis a quibus non licet accipere, ſed tamen Pa. tenet contrarium, ſcilicet ꝙ non licet, niſi ſacerdoti adminiſtrare, & credo ſit ſecurior opi quia in tali neceſſitate conſtituto dicitur, crede & manducaſti.

34 Sed an debeat a proprio ſacerdote ſolum ſumi. ℞. ꝙ poteſt ſumi a proprio epiſcopo & archipresbytero de off. archi. c. 3. & a proprio ſacerdote, & ab habente licentiam ab eis caueat religioſus, quia ſi miniſtrat excõmunicationem.

35 14. dicit tempore debito, quia quo ad celebrationẽ miſſæ requiritur dies & non nox, ut infra miſſa. §. 41. Quo uero ad alios communicare uolentes non inueni quin poſſit omni hora recipi, dummodo ſint ieiuni uerum eſt ꝙ mane diei eſt congregantior hora ſecundum Ric. ubi ſ. ar. 2. q. 3.

36 Item ꝙ non omittatur quin ſumatur ſaltem ſemel in anno in paſcha, quia ad hoc tenetur quilibet fidelis poſtquam ad annos diſcretionis peruenit, niſi ex aliqua rationabili cauſa ad tempus de conſilio proprii confeſſoris duxerit abſtinendum, ut in d. c. omnis, aliter peccat mortaliter quod autem quidam uoluerunt intelligere præciſe de die paſchę nõ bene ſenſerũt, unde Papa Eugenius declarauit ad remouendas ambiguitates q ſufficit ꝙ ſuſcipiat in die iouis ſancta, & ulterius uſque ad dominicam poſt paſcha immediate ſequentem incluſiue, quãdo magis ſuæ deuotioni uidebitur expedire, & ſic ſatisfacit præcepto, credo ꝙ magis attenditur quo ad pueros ſub pœna mortalis peccati habentes curam puerorum ut ad hoc ſacramentum eos inducant tempore paſchæ, quia ipſe pueri cum ignorantia eos excuſet, ſaltem uſque ad tempora 18. an. uel circa. Item tempore debito, ſcilicet ut ſolum ſemel in die communicet ſecundum Sanctum Tho. in 4. diſtinct. 12. arg. de conſec. diſtinct. 2. ſufficit, pluries autem non licet, niſi ut dici. infra de ſacerdote, infra miſſa. §. 44. & §. 45. Item dic tempore debito, ut ſcilicet non careat ſtatim ad ſumendum, poſtquam confeſſus qui in multis fuit peccatis & magnis, debet pluries confiteri prius & orationibus & ieiuniis ſe odoriferum reddere. ar. de pœ. di. 1. non ſufficit. & c. in actione.

37 Sed nunquid uidetur rationabilis cauſa abſtinendi cum quis dicit ſe odium habere contra aliquem. Reſp. quod non, nec aliud peccatum mortale, quia tenetur deſiſteri & conteri & confiteri & communicare aliter non communicans ſaltem ſemel in anno excommunicandus eſt. de conſec. di. 2. ſi quis intrat. & d. c. omnis.

38 Vtrum liceat quotidie ſumere, ℞. ſecundum, ſcilicet Bo. in 4. diſt. 12. q. quantum eſt ex parte ſacramenti cuius uirtus eſt hominibus ſalutaris, utile ẽ hominib. ipsũ quotidie ſuſcipere facit. c. ſi quotieſcunque de con. di. 2. ſed ex parte ſumentis in quo requiritur ut cũ magna deuotione & reuerentia ad hoc ſacrm̃ accedat, aliquando expedit quotidie ſumere & laudabiliter, quando quotidie præparatum inuenit, & hoc uoluit dicere Auguſt. de conſe. diſtin. 2. cap. non iſte ſic uiue inquit ut merearis quotidie accipere. Sed quia

a Feruor non cresci.] Bonum consilium est nec nimis abstinere nec semper celebrare, sed medium tenere, in abstinentibus a communione frequenti us potest ministrari tale sacramentum, qui libet tamen debet ... in anno communicare iuxta c. & si nõ frequentius, de conse. di. 2. unde in sup. communicare. §. 12.

b Eius effectus] Proprius effectus huius sacramenti est cõuersionis hois in christum, ut dicit Tho. in 4. distin. 12. et dicat cum apostolo uiuo ego iam non ego &c. Gal. hic sup. eucharistia 4. in prin.

c Venialia remittuntur] Et hoc propter deuotionẽ unde habet esse tantus feruor qd' omnia uenialia delerentur.

d Nec affectũ] ... sic uolita ... unde qd ... absolutio scelerũ &c. põt ... aliter ... scilicet ut ... criminis ab... ... inquantũ ... impedit uel ... his quæ nõ ... in homi ... cõscia uel memoria ... Tho. dist. 12. 4.

quia multotiens in pluribus hominibus huius deuotionis impedimenta occurrunt propter indispositionẽ corporis uel animæ non est utile omnibus ad hoc sacramẽtum quotidie accedere, sed tantum quando se ꝓparatũ inuenit, quia maiorem efficaciam recipit homo in una missa uel manducatione cũ bona præparatione quàm in multis si se non præparat diligenter. Et ideo si quis cognoscat experimẽtaliter, ꝙ ex frequenti sumptione huius sacramenti feruor charitatis augeatur in eo, & reuerentia ad sacramentum non minuit, quotidie debet cõicare, uel saltem frequenter. Si autem sentiat per multã frequentationem quod reuerentia minuitur & feruor nõ crescit,[a] debet interdum abstinere ut postea cum maiori reuerẽtia & deuotione accedat.

39 XV. dicit recta intentione. s. ut per ipsum uniamur xp̃o per charitatis amorem & muniamur contra diaboli tentationes.

40 Vtrum debeat dari ad accipien. aliquod experimentum. Resp. ꝙ non 1. q. 5. cõsuluisti. & de pur. cap. ex tuarũ. Nec ob. ca. sæpe contingit. 2. q. 5. quia illud abrogatũ est, unde nec pp purgationẽ infamię uel pp aliud temporale debet dari uel sumi.

41 Addo 16. in sumptione ẽm Duran. ut. s. sumatur discrete & leuiter dentibus anterioribus teratur, & lingua moliat, ne aliqua pars eius dentibus inhereat.

42 Adde & 17. ẽm eundem Duran. s. ut non statim post communionem expuat pp reuerentiam sacramenti, ne si aliqua pars sacramenti inhesisset dentibus, expui contingeret. Itẽ ut non statim uadant ad manducandum alium cibum. Vnde debet esse aliqua mora, & tanta qd' ille sp̃cies sint cõsumptę uel alteratę pp reuerentiã sacramenti. Vnde debet saltem aliquas orõnes priuatas dicere anteq̃ aliquem cibum sumat, nõ requirit tñ tale spacium, sicut dr̃ in cap. tribus de conse. di. 2. quia illud abrogatum est.

43 Quid si euomatur. ℞. ꝙ si per ebrietatem uel uoracitatem euomerit laycus. 40. dies debet pęnitere. ca. si quis per brietatem. de conse. dist. 2. clerici uel religiosi per 70. epi uero per 90. si uero per infirmitatem euomerit per 7. dies pænitere debet. d. ca. si quis per ebrietatem.

44 Vtrum actus coniugalis sit prohibitus post cõionem. ℞. ꝙ non quo ad reddentem, quia tenetur ad hoc sed quo ad exigentem est prohibitum eodem die, non tamẽ peccat mortaliter si exigit, sed solum ueniał'r ẽm Alber. recitat supp communicare. § 9. añ fi.

EVCHARISTIA 4. circa efficaciam sacramenti huius, quęro quis sit eius effectus.[b] ℞. secundum s. Bo. in 4. di. 12. & cõiter alios, quod primo confertur gratia cum uirtute charitatis, omnem ei effectum quẽ facit cibus & potus quantum ad uitam corporalem, facit hoc sacramentum ad uitam spiritualem. Ioan. 6. Caro mea uere est cibus. Vnde reficit spiritualiter, quod sine gratia esse non potest, & cõfertur gratia cũ uirtute caritatis, qa iste panis non est simpliciter panis, sed coniunctus cum diuinitate, & ideo est sicut carbo igni unitus. Et amor non est ociosus. Ideo per hoc sacramẽtum quantum est de sui uirtute, non tantum habitus gratiæ & uirtutis cõfertur, sed etiam excitatur in actum. Et ideo anima spiritualiter reficitur, & per hoc delectatur & quodammodo inebriatur a dulcedine bonitatis diuinæ. Secundo uirtutes augentur sicut per cibum corpus augmentatur. Tertio peccata uenialia remittuntur[c] sicut per cibum corpus restauratr̃ quod quotidie deperditur. Vnde remittũtur peccata uenialia quæ minuunt caritatem, & plura & pauciora secundum ꝙ homo magis, uel minus se dispo nit. Quarto remittitur etiam mortale, quãdo existens in mortali non habet conscientiam ipsius nec affectum.[d] Vnde reuerẽter accedens quamuis antea de eo non fuerit contritus, consequitur gratiam caritatis, q̃

contri-

contritionem perficit & remissionem peccati, imo nedum ualet sumenti, sed etiã offerenti, & illis pro quibus offertur ad remissionem pœnæ debite, suis peccatis, s̃cũ dum deuotionem maiorem uel minorem. Aduerte tamẽ hic ₰m Pet. in 4. distin. 9. ꝙ si qs fecit debitã diligentiam quamuis sit in mortali ignorans non peccat, sed mereť & ei ualet ad remissionẽ peccatorũ si uero fecit diligentiã nõ debitã sed ₰m suã fragilitatẽ quantum potuit, sic non mereť nec ẽt peccat, si ãt nõ adhibuit diligentiã possibilẽ humanæ fragilitati, sed fuit negligẽs in discutiẽdo & sic peccat mortaliter sumẽdo si est in mortali q̃uis ignorãs, qđ limitat Ric. in 4. dist. 9. [a] ar. 2 q. 1. qñ si adhibuisset diligentiã ₰m humanam fragilitatẽ peccati mortalis recordatus fuisset. Quinto præseruať homo a peccatis, qa spiritualiter roborať uñ Inn. inquit, Eucharistia liberat a malo, cõseruat in bono, delet uenialia, & cauet mortalia huius ẽt uirtute sacramẽti uirtutes augenť, oĩum gratiarum fructus exuberat.

1 Vtrũ in oĩbus habeat efficaciã suã. ℞. ꝙ non, sed oportet. Primo istũ cibũ ab aliis discernere ꝑ fidẽ. Secũdo hospitiũ præparare per sui ꝓbationẽ. Tertio ĩ hospitio ꝑparato recipere cũ honore & deuotione, primũ & ₰m not. 1. Corin. 11. nõ diiudicans & probet autẽ, & qa multi hoc non faciunt, ideo imbecilles infirmi & dormiunt multi.

2 Vtrum incurrat culpam mortalẽ q nõ recipit effectũ huius sacr̃i. ℞. S. Bo. in 4. dist. 12. ꝙ licet uir iustus ex quadã corruptione uł distractio ne non præparando se debite nullã uel modicã reportet efficaciã, non tñ incurrit culpam mortalem secus autem de illo qui non suscipit effectum huius sacramenti, qa indigne accedit scilicet existens in mortali & huiusmodi, quia sic mortaliter peccat.

3 Vtrum istud sacramentum habeat efficaciã in aliquo qui est in peccato mortali. ℞. S. Bo. ubi s̃. qđ licet non sit artanda dei largitas qn aliqñ faciat & possit facere oĩs culpe remissionẽ, tñ ₰m forũ cõe & generalem rõnem institutionis huius sacr̃i, q a sic datũ est in cibũ illi q sunt de corpore mistico xp̃i, & oẽs tales habẽt charitatẽ, iõ nõ hẽt efficaciã ĩ eo q ẽ ĩ pctõ mortali, sed ĩ solis iustis.

4 Vtrum uenialia peccata impediat effectũ huius sacramenti. ℞. ₰m Tho. [b] in 3. dist. q. 79. ꝙ non loquendo de uenialibus ꝑut sũt præterita. Sed prout sunt in actu non impediunt ex toto sed in parte. Nam (sicut dictũ est) effectus huius sacramenti est non solũ adeptio habitualis gratiæ & charitatis, sed etiã quædã refectio actualis sp̃ualis dulcedinis, quæ quidẽ ĩpeditur si aliquis accedat ad hoc sacramentũ mente distracta per peccata uenialia, non autem totaliter augumẽtum spiritualis gratiæ & charitatis.

5 Vtrũ habeat maiorẽ efficaciã in sumptione plurium hostiarum simul q̃ in una. ℞. ₰m Tho. ubi s̃. qđ non, qa licet sacerdos in una missa consecret plures hostias, nõ tñ multiplicatur effectus huius sacr̃i, qa non est nisi unũ, nec est plus uirtutis ĩ multis hostiis cõsecratis q̃ in una, s̃cũ sub oĩbus & una fit totus christus. Ideo sumens plures hostias, in plu mul non percipit maiorem effectum, in pluribus uero missis multiplicať sacrificii oblatio, & ideo multiplicať effectus sacramenti.

EVNVCHVS an possit ordinari, uide supra corpore uiciatus. §. 1.

1 An debeat portare puluerem. ℞. quod non 55. dist. Eunuchus.

EXACTIO non est ubi quis sponte soluit, [a] uide gloss. & Car. in cle præsenti de censi. & ibi dicit Pau. quod exigere & extorquere dicit uiolentiam ut ff. de leg. 3. l. fideicommissa. §. si rem suam dicit tamen qđ si præcessit extorsio licet sequatur uoluntaria solutio, quod satis est exactio facit ad e le quod not. Hosti. in c. præterea, el 2. de sepa. & de pe. c. constitutus. Exactio aliquãdo dicitur talia de qua habes j. talia.

[a] Ri. in 4. dist. 9. Et ibidẽ ar. 1. quæst. 2. ponit 12. fructus huius sacr̃i, q sũt 12. fructus ligni uite de q bus ꝑ S. Ber. de euãge. eterno.

[b] Secundũ Thomam] Tho. autem, in 4. dist. 12. sic dicit ad hoc ut sacramentũ hoc plene effectũ suũ habeat oportet ut adsit actualis deuotio, & qa iterdũ actualis deuotio impediri põt absque mortali pctõ, põt effectus sacramenti impediri, ita ꝙ aliquis augmensum gratiæ nõ consequiť, nec tñ reatũ peccati mortalis incurrat sed forte reatum uenialis, qa imparatus recedit. Non tñ oẽ ueniale peccatũ impedit effectũ huius sacramẽti, sed solum illud qđ tollit actualẽ deuotionem q̃ ĩ hoc sacramẽto requiriť hoc ille. Recitat supp. eucharistia. 4. §. 1.

[a] Spõte soluit] Exigẽtes pedagia a clericis ꝑ rebus quas ad vsum suum deferunt, sunt excommunicati, ut in d. cle. præsenti, & in c. quãquam, de censi. lib. 6. secus si sponte Car. ibidem 7. not. & gloss. in uersi. extorquent.

Exaltatio

EXALTATIO filia sup-biæ. Vide .j. superbia. §. 2.

EXAMINATIO quæ debet fieri in ordinãdis. Vide .j. Ordo. 7. & iñ confirmãdis. Vide supra Confirmatio.

EXCEPTA intelligitur in generali sermone psona loquẽs de iureiuran. c. petitio. in gl. fi. cum alleg. multis ibi adductis.

EXCEPTIO[a] firmat regulã. Vide .s. Alienatio.

EXCOMMVNICATIO primo quid est. R. fm Pa. super rubri. eiusdem tit. excõmunicatio est censura[b] a canone uel a iudice ecclesiastico prolata priuans communione sacramẽtorum & qñque hominum. Facit ad hoc 11. q. 3. c. audi.

1 Quotuplex est excõicatio.[c] R. q duplex, una dr maior, & hoc priuat a sacramentis & consortio hominũ & ab ingressu ecclesiæ & multis aliis de quibus not. in c. a nobis el 2. & c. si uere. eo. titu. 11. q. 3. in multis ca. Et hæc dicit anathema, id est maledictio diuina, ut 11. q. 3. §. euidenter. Alia dicitur minor, & hæc separat a sacramentis tãtum, ut in d. §. euidenter. Intellige percipiendis in non ministrandis.[d] c. si celebrat de cle. excommunica. mi. & ẽt ab electione passiua, unde reddit ipsum excommunicatum inhabilem ad quodcũque beneficium ecclesiasticũ consequendum, ut not. in c. si celebrat. de cleri. excommu. mi. unde dicit Inno. ibidẽ q nec dignitatem aliquam .o se qui potest, nisi prius absoluatur, ẽt si eligentes hoc ignorant, ut tenet glo. ibidem, in uer scienti, & ibi Ab. & communiter doc.

2 Quot modis infligitur excõicatio. R. q tam maior q̃ minor infligitur duobus modis. Aliquando a iure communi seu municipali uel statuto, & hæc dicitur excõmunicatio a iure, de qua .j. Excõicatio. 5. 6. & 7. Aliquãdo infligitur a iudice potestatẽ habẽte, & hæc dicitur ab homine uel a iudice de quibus dicitur, ut not. in cap. nuper. eod. titu.

3 Quis põt excõicare. R. q excõicare excommunicatione maiori parte spectat ad officium episcopale, ut patet in c. corripiantur. 24. qõ. 3. quia dicitur Mucro episcopi. in c. uisis. 16. qõ. 2. Item secundum glo. in c. nemo Episcopus. 2. qõ. 1. & in c. cum in cunctis, de elect. de iure communi possunt omnes ecclesiarum prælati, ut in c. cũ ab ecclesiarum, de offi. ordi. ubi de hoc plene no. & uoco prælatum & iudicem ordinariũ super plebem suam hic quẽcunque, fm glo. in d. c. cũ ab ecclesiarum, qui præficitur collegio[e] uel uniuersitati ecclesiastice ab eo q habet administrationem cum iurisdictione, utputa ab Episcopo, uel qui est electus a collegio siue uniuersitate[f] licet subsit alteri, puta Episcopo, ut extra de electio. c. 1. 93. dist. legimus, hoc uerum nisi Episcopi præscripsissent ne possent excõmunicare, uel nisi uellent excommunicare cũ illa solennitate. de qua in c. debent. 11. q. 3 scilicet cũ 12. sacerdotibus circũstantibus habentibus candelas accensas in manibus, quia solum Episcopi tali modo excommunicare possunt. Possunt etiam excõicare illi quibus ex consuetudine, uel indulgẽtia cõpetit ut capitulum,

a Exceptio] Ad hoc q exceptio sit bona debet esse de cõtentis sub regula fm Bar. ĩ l. in his. ff. de legi. & l. 1. in fin. post glo. ibi. ff. de reg. iu. Hinc dicimus qđ exceptio facit regulã in casibus exceptuatis. l. ubi quod liquide. §. fi. ff. de pecu. leg. Hic uidemus q si cõstituo procuratorẽ gñalẽ non põt pcurator expedire ea q̃ requirunt speciale mandatũ. Pone q constituo procuratorẽ ad oia præterquã ad restitutionem in integrũ. ista exceptio ad hoc ut sit bona intelligitur q pcurator possit expedire casus speciales q alẽs non cõprehenderentur. Ita Lap. & Gem. in c. qui ad agendũ. S. i. pe. eo. de p[illegible] in 6. [illegible] 12. c. l. [illegible] appel. [illegible] Alex. [illegible] contra [illegible] ubi la[illegible] confirma [illegible] Bald. in c. [illegible] quos [illegible] ubi Papa ge[illegible] priuile[illegible] confirma [illegible] ex [illegible] per

text. in l tribunus. §. 1. ff. de testa. milit. & Are. consi. 8. incip. abunde. in 1. & ulti. col.

b Cẽsura] Idest seueritas uł punitio & excommunicatio dicitur quasi extra cõionem positio.

c Quotuplex. ẽ excõicatio.] Sicut triplex est cõio fideliũ. s. in conuersatione uel loquela cibo salutationis & hmõi, in sacramẽtorum susceptione. In bonorum spiritualiũ participatione, q̃ fiũt in ecclesia, iuxta illud Psal. Particeps &c. Sic triplex põt dici excõicatio. De primis duabus dicit hic. Tertia est excõmunicatio data a Deo. s. inflicta pp quod bet mortale, & de hac. 11. q. 3. audi.

d In non ministrãdis] Peccat tñ taliter excõmunicatus cõferendo ecclesiastica sacramenta, sed ab eo collata ñ carẽt uirtutis effectu

e Collegio] Vt abbas ẽt nõ benedictus, dum mõ cõfirmatus.

f Siue uniuersitate] Quia hoc nõ est ordinis, sed potius iurisdictionis. c. trãsmissam. de elect. Et illud gñaliter tradit, q quilibet plãtus collegiatæ ecclesiæ, licet subsit Epo, est

it dex

iudex ordinarius in plebem suam & habet iurisdōnem cognoscendi & excommunicandi. Ad hoc de desen.ciuita.in auth.§.2.colla. 3.& 15.q.4.c.1.& c decernimus.de iudi.Et ar.l.ult.C.de iurisdi. om.iu. Et est tex.in c.1.de eo qui or.fur.susce.

sed bene interdici. Adde scdam litationē ꝙ uniuersitas potest excōicari sub noīe collectiuo, q [...] uniuersitate essent capaces doli & culpæ. Ita Io. [...] Ana.in c.dilectus.lo 2.9.col.in uer. adde præ[...] de simo.exemplificat in collegio doctorum, in c[...] uētu monach[...] rū, in cōsili[...] puli, & in [...] quib. cessa[...] ī uniuersita[...] Inducit Bar[...] l.fiigreg[...] 1. D[...] successores [...] pituli sint ex[...] cōicati, & [...] patet, ꝙ præ[...] supponit cap[...] tulum posse [...] cōicari. S[...] to. hoc dic[...] ibi. sed in l.[...] in rerum. §. [...] de leg.1. [...] remittitad [...] ter stipulat[...] §.sacra. in [...] de uer.obl. [...] ēt mouet ha[...] q.& remittit [...] ad canonistas. in c. aduersus. de immu.ec.

a Ac si esset statutum] Et per consequens ex quo papa & p̄lati ecclesię tales reputāt excōicatos intelligitur sup hoc constitutio edita esse, & ita est lata constitutio uel sentētia uera uel p̄sumpta. Et sic tollitur obiectio quæ fieri posset scilicet ꝙ iste non est modus sententiæ ferēdæ &c. Pone ēt exemplum quia in territorio omnes incendiarii habentur pro excommunicatis ex cōsuetudine, sed Astē. lib.7.tit.2.uer. sed nūquid uř tenere contrarium, sed primū uerius, qa satis est sentētia expressa, ut patet ex prędictis.

ut de rescri. ex parte decani. Host. etiam uult ꝙ in notoriis quæ non indigent indagine iudiciali possunt excōmunicare etiam sacerdotes parochiales pręmissa tamē monitione quod posset tolerari, ubi ex consuetudine haberent, uel episcopi prohibitio non obstaret, alias non, nec c.cum inhibitio.de clandest. de sponsa. quod allegat Hosti.probat hoc, potest etiam dici ꝙ qui potest facere statutum potest excommunicare intellige in ecclesiasticis etiam si non sit sacerdos, excommunicatione minoriq́s, siue simpliciter, de pę. dist. 1. in actione, siue ad tēpus. 86. distinct.tanta, & ab illis qui possunt excommunicare maiori, ut in d. c cum ab ecclesiarum no.

4 Vtrum prælati excommunicati interdicti suspē si a iurisdictione intrusi & huiusmodi possunt excommunicari.&.ꝙ non.24.qō.1.audiuimus.c.quia. de conces. præb. cum similibus, & qui nō seruauit interdictum.c. fi.de excess.præla.& ibi gloss.in uer. Archidiaconatum, de quo tamen dic, ut ĩ.excommunicatio.3.§.2.

5 Vtrum ille prelatus qui tā tum temporalem iurisdictionem possit excommunicare. R.ꝙ non.argu.de off.ordi.c. dilectus.

6 Vtrum sola consuetudo reddat aliquem excommunicatum.R.secundum Hosti. ꝙ sic, quādo est approbata per papam uel per alium prælatum quo ad subditos, quia perinde est ac si esset [a] statutum, alias quantumcunque sit longa. Supplementum excommunicatio. primo. §. sexto.

7 Qui possunt excommunicari.R.ꝙ uniuersitas [b] & collegium prohibentur excommunicari ne contingat innoxios ligari.ca.Romana.§.in uniuersitatem. de sententia excommunicationis, lib. 6. si tamen excommunicaretur teneret sententia, [c] ut ibidem no.gloss.

c Teneret sentētia] Mihi placet opin. G[...] d.§.in uniuersitatem, si[...] guentem ꝙ [...] excōicans [...] fert sentē[...] in uniuersitat[...] animo & i[...] tione, ut [...] ligentur [...]

b Vniuersitas] Limita istum §.ꝙ & si collegium uel uniuersitas & huiusmodi non possint excōicari, possunt tamen singuli de collegio excommunicari. Ad hoc facit quod no.Ho.in sum.ti. de contumacia.§. fi.uer.ergo si constat, ubi dic ꝙ si constat totā uniuersitatem deliquisse poterunt singuli excommunicari, dicendo.Excōico priores & omnes de tali collegio qui parere noluerunt. Alleg. c. proposuit.de de cle.exc.mi.& c.pro illorum.de præb.facit.c.1.ne se ua.li.6.& c.capitulum.de rescr.pro hac limitatione bene facit in simili tex.in l.cum senatus, & qđ ibi no.Bar.ff.de re.dub.in uer. nisi singulis legetur, ubi iudex potest relinqui, licet non collegio.Secundo lita quia licet non possit cōitas excōicari, ut tenet ēt Ri.in 4.di.18.ar.5.q.3. tñ bene potest interdici, ut patet in c.non est, de sponsa.Et hoc tenet Ge. in d.§.uniuersitatem.Et est tex.& ibi doc.in c.si sententiam.de sen.ex.li.6 ubi hř ꝙ unus pro alio punitur, & sic tpaliter sed non spūaliter.Et patet rō diuersitatis quare excōicari nō possit unus pro alio

[...] lares, sed uniuersitas ut uniuersitas, & plan[...] est [...] talis snia est nulla, quia excōicatio quæ ordina[...] ad ligandum animam.de sen.excō.lib. 6.non potest [...] adaptari uniuersitati quæ non habet animam, [...] que personam ueram, sed solum representatam. ff. de fideius.l. mortuo, excōicatio uero ligat ueram solam personam. c.p & g.de off.deleg.c sicut. Io [...] ti.de iure iu. Item sententia ligat personam baptizatam.11.qō.3.omnis christianus. Sed uniuersitas baptismo caret, igitur de his etiam per Ange. [...] Ro.in l.1.§.fi.ff.de acqui.poss. Aut ergo excommunicans intendit ligare singulos, & tunc si dictio [...] nitus est exclusiua potestatis ipso iure & [...] And.in cap.unico.de postula.præla.lib.6. [...] nihil ualet, quia sententia a non suo iudice [...] at si clerici.de iudi.Et patet per prædicta ꝙ [...] tio huius text.est ut intelligatur de ligatione [...] gulorum. Et quod non ualeat sententia tenet [...] Ricar.in 4.dist.17.ar.5.q.3. Et allegat gloss. supra Match.

Math.13. Inimicus homo hoc fecit. Multitudo, inquit, non est excommunicanda nec princeps populi. Allegat etiam c.comessationes.44.dist. ubi dicitur lenissimis & instantissimis monitionibus multitudo frangatur, ergo non excõicationibus, quæ non sunt lenissime. Itẽ quia intẽtio legislatoris est inspicienda. l.nõ dubium.C.de leg. Sed intentio legislatoris ẽ animarũ periculis subuenire, ut patet in text.d.§.in uniuersitatem, sed si teneret excõicatio non subuenire tur, igitur &c. Addo Saly. in consi. suo schismatis edito p Vrbano VI. incip. Factũ alias in 24. col. Vbi dicit q præsupposito genere nõ reducibili incapaci, in sua generalitate, ñ te distributio in eius species, ut ille intelligãtur per se deducte, quia excõmunicata uniuersitate, & sic genere incapaci, non sunt excõicati singuli, tet capaces. ... hoc ... propter ... tionem d.§. in uniuersitatem. Vide ... Inno. in c capitulũ sanctæ cru... es, de rescrip.

8 Vtrum excõmunicatus possit excommunicari. R. q sic,[a] & pro eadẽ causa, & pro diuersis & ab eodem iudice, & a diuersis. c. engeltrudam.4. q.3.c. excellentissimus.11.q. 3.& de hoc uide gl. in c.officii.eodem titulo.

9 Vtrum Eps uel alius prælatus possit excõicare non suũ subditum. R. ſm cõiter doc. q non, dũmodo ratione delicti uel contractus seu rei de qua agitur, nõ sit effectus de eius iurisdictione, ut no. in c. 1. de priui. lib. 6. immo plus dico q proprius prælatus nõ potest ratam habere ſm Inno. Pa. & alios in c.prudentiam de offi. dele. etiam si sit lata in eius territorio, quia quod nullum fuit non potest ratificari, & excommunicatio aut est nulla aut statim ligat, ut not. in c.pastoralis.§. uerũ, quia & ibi plene de materia de appel. nisi ferat̃ sub conditione, ut c.præterea.2. de appella.

10 Qui ligantur sentẽtiis excõicationis quorumcũque p latorũ prolatis per modũ statuti. R. ut colligo ex Pa. in c. a nobis el 1. de sen.exc.& Ge. in d. c. ut animarũ & distinguo sic, q aut sit ꝫ statutum ab existentibus in territorio statuẽtis siue sint subditi siue forenses & sciunt statutũ, & sic sunt excõmunicati. Limitat hoc Inno. ut refert Pa. in d. c. a nobis uerũ qñ statutũ est aptum comprehẽdere tã subditos quã non subditos.[b] Si uero sunt ignorantes, sic non ligantur nisi ignorantia sit crassa uel supina. Si uero sit contra statutũ extra diœcesim statuentis, sic non ligantur forenses, subditi uero statuentis ligant̃ in quatuor casibus. Primo si statutũ agit originarie[c] causam in territorio proprio ex facto negatiuo commisso in limitibus alterius territorii.[d] Exemplum puta statuto cauetur, q quicũque fecerit ubicunque furtum nisi infra mensem a die cõmissi criminis comPareat coram iudice delicti uel corã nobis, sit excõmunicatus iste faciens furtum ligat̃ non ratione furti non fiẽdi, quia est factum negatiuũ in territorio alieno, sed ex ea parte, qa nõ cõparuit, quod cõparere est factũ affirmatiuũ contrariũ faciendum[e] in limitibus territorii statuen-

... uult q si constat excommunicantem uelle excommunicare capitulum, ut capitulum non ualet, ... est supra, sed singulos sub nomine collegii sic ualet. Et in dubio præsumitur uoluisse sin... excommunicare, ut actus magis ualeat quã ... c. Abbate, de uerbo. signifi. Sed dicit Feli. in ... de exceptio. q multum eneruatur dispo... d.§. in uniuersitatem, undu data capacitate & ... singulorum, uerũ est quod dicit Imo. alias ... uero tenerem sententiam prolatã in uni... & c. non ualere ante factum sed post fa... q tutior esset opinio summe nostre hic. ... tamen q proferens sententiam in communi... peccat mortaliter, & si teneret propter uerbũ prohibemus positum in d.§. in uniuersitatẽ. Iuxta doctrinam Abba. in c.nam concupiscentiam, de constitu. Et not. summa nostra in uer. lex.§. Tamen tẽporibus nostris uidimus sententias promulgatas a Iulio II. contra uniuersitatem Venetiarum, Ferrariæ, Bononiæ, & huiusmodi cum grauaminibus &c. Et sic uidetur hodie obseruari.

a Quod sic] Idẽ tenet Ric. in 4. dist.8.ar.5.qõ.2. qa sicut christianus per primũ peccatum a Deo elõgatur, & per secundũ amplius, sic p excõicationẽ. Et suspẽsus pt suspendi. c.ueritatis, de do.& cõtu. Et sic mul tiplicatis excessibus põt multiplicari uinculũ excõicationis, pro hoc c. ita quorundã, de iudc. & c.cũ pro causa, de sen. excom. Et dicit gl. in d.c. officii, q sunt duo effectus excõicationis expellẽdi.s. extra ecclesiam & eiectum confirmãdi. Et quãtum ad hoc fertur snia excõicationis, nõ quantũ ad primum.

b Quod nõ subditos] Exẽplũ. Qui furtum fecerit sit excommunicatus, si uero potest solum comprehendere non subditos non ligat. Statuit Archiepiscopus q si aliquis archiepiscopus portauerit crucẽ in suo territorio &c. nã Archiepiscopus, nõ habet alios Archiepiscopos in subditos. Dicit tamen Pa q statuens non põt ligare aliquem extra territorium per rationem. d.c. ut animarũ, de consti.s. quia iusdicenti extra territoriũ nõ pareatur impune. Item qa statutũ est lex territorii, nec põt exire limites eius, uide q̃ no. ipse in c.fi.de foro cõpe.& facit l.fi.de iur.om.iudi.

c Agit originarie] Scilicet disponit super causam. ꝫ

d Alterius territorii] De hoc uide Bar. in l.cunctos populos.C.de sum.tri.& fi.ca.

e Contrariũ faciendũ] Quia.s.delinquens debebat

tis. Rō qa per edictū ad hoc potuit artari, ut in c. ex tuæ,[a] de cle. non resi. facit quod no.[b] de rap. c. fi. & c. romana. §. ꝯhentes[c] de fo. comp. li. 6. Secundo ligantur qñ statutū principaliter concernit rem subiectam.❧ statuentis, puta eps excōicat per statutū clericos non residentes, ligātur clerici etiam extra diœcesim residentes ratione rei qua subiecti sunt epo, que sita ĩ eius diœcesi. de fo. comp. c. fi. etiã si persona sit extra diœcesim ut probatur in d. §. ꝯhentes, & per hoc quod hic sequitur. Tertio ubi quis tenetur ad aliquod faciendum & illud nō facit factum uĩ[d] ubi illud facere dēbat, ut ff. de re. iu. l. qui non facit. & de usu. c. 1. & ibi gl. in uer. ꝯtrium. li. 6. & q̃ no. gl. magna in c. 1. ut li. nō cōt. Quarto ligāt qñ factum est principatū in territorio licet sit completum alibi, facit quod no. Io. An. in c. 1. de priui. li. 6. de sagittante in loco nō exempto, cum ipse sit exē

ptus ut efficiatur subditus utriusq. iudicis[e] & p hoc patet qđ religiosus faciẽs ꝯ statutū q̃ excōicat quencũq. q̃ assentit[f] ꝓlationi extra ordinẽ, nisi prius restitutis libris, ẽ excōicatus si assentit quia originatio facti fit a subiectiōe ꝓlati statuẽtis, licet efficiatur exēptus ab eo præstitum post consensum, & sic determinãt dñi de Ro. decis. 311. in anti. per no. per Inn. in c. pter ea requisiti fuimus de ap. de illo qui excōicauit[g] si elegerit, & iō lita text. d c. ut aīarum, statuto nō ligantur[h] extra territorium delinquentes qñ delinquens & res circa q̃ deliquitur, & ẽt ipsũ delictũ sunt totaliter extra ꝓuīciã seu territoriũ statuẽtis.

11 Qui ligantur qñ sñia profertur non per uiam statuti sñiæ hoīs. R. sm Pa. & Ge. ubi s̃. Aut profertur gñaliter[i] pro præterita culpa & sic nō ligat eum qui eã commisit extra territorium sñiantis; sed bene ligat subditum

cōparere in limitib. ꝓprii territorii, uide Ge. ubi s̃.

a Cap. ex tuæ] Ibi est statutũ fiebat & porrigebat ui res ꝯ ex territoriũ existentes, per factum negatiuũ, quia nolebant comparere.

b Facit qđ no.] Per Pa. ubi dicit qđ iudex domicilii pt punire subditũ de quocũq. delicto alibi cōmisso, qa si iudex domicilii pt cognoscere de ꝯctu alibi celebrato rōne domicilii, ut in c. ꝓlecti. de fo. cōp. Et no. gl. ĩ l. fi. C. ubi in rē act. Et ita rōne delicti, alias forus domicilii supflueret. Et hoc probat in c. cum cōtingat de fo. comp.

c §. ꝯhentes] Hr ibi q̃ Archieps nō cōpellit inuitos, ꝯhentes aliarũ diœcesũ in sua propria corã se rñdere, nisi ibi inueniãt &c. Vñ isti ꝯhētes in diœcesi archiepi pñt cōuenire in loco ꝓprii domicilii p epos suos siue iudices epi pñt subditos ligare. Et rō assignat, qa cũ factũ negatiuũ ñ hēat terminos naturales, de elec. c. bonę, primo reputatur factũ, ubi factũ ꝯrium erat faciẽdũ ut l. de sertorẽ. §. qui stationis. ff. de re mil. facit quod no. Bar. in l. libellorum. ff. de accusa. ubi dicit q̃ si dcãt accusari massarius, quia non denunclauit delictum iudici, dẽt poni locus in libello ubi debebat denunciare, qa ibi est omissum & neglectum sit in proposito ex quo talis omisit uenire ligabit ex statuto iusdicentis, qa dēbat se in loco statuti repræsentare. Vnde & ibi uĩ factũ debitũ, uide Ge. ubi s̃. uer. quid si statutum.

d Factum uĩ] Scilicet ꝯ legem ex quo omisit facere & pone exemplum in l. in fraudem. ff. de his qui in frau. cred. & ide in fraus. §. 4.

e Subditus utriusque iudicis] Pa. in c. fi. de fo. comp. 10. col. uer. nunc quero de quibusdam qōnib. Et Io. An. in regula in obscuris in mercur. Nam est locus præuentioni si uterque iudex concurrat. Quia uerũ est q̃ in utroque loco deliquit c. 1. de præsump. Et uide Cy. in l. 1. C. ubi de cri. agi opor.

f Qui assentit] Istam quæstionem mouet Gemi. in d. cap. 1. uersi. quid si constituit, de re iudi. lib. 6.

g De illo qui excommunicauit] Si elegerit. Et si dicat, si appellauerit. Pa. refert Inn. in d. c. præterea. secundo q̃ quidam dixerũt excōicationem non ligare nisi post actũ consummatũ, qa hoc est de natura condẽnatiõis. l. hęc cõsponis. l. hęc cõ dō. ff. de cond. & dem. Et hic sniã tenuit Bal. in l. aretinus 1. 2. col. ff. de his. hoi. sed Arc. in §. si ergo col. 8. 17. q. 3. tenet q̃ sit excōicatus, & dẽt statũ cũ parat se ad eligẽdũ erit excōicatus, & electio erit nulla, secus in tpalibus. Sed ꝓ prima opi. tenent Ho. in sum. de re iu. §. ex his. & pura. & dñs Ant. in d. c. præterea Pa. & Ho. net idẽ & Ho. attenta ꝓprietate uerborũ, sed attenta mẽte excōicatoris credit Inn. opi. esse ueri. Rō, excōio ꝯ. 1. tenet quod nõ erit excōicatus uide ibi rōnes. Et facit ꝓ ista opi. dictũ Bar. in l. si quis id quod. §. fi. rei quæ. ff. de iuris. ꝯ omn. iu. ubi sm Ia. Bu. dicit si extat statutũ q̃ si capitaneus dixerit aliqd ꝯ publ. utilitatẽ desinat esse capitaneus tūc de ꝓpria significatione uerborũ oportet qđ sit actus pfectus. Idẽ tenet Bar. ĩ l. si post mortẽ in prin. ff. de le. 1. Ang. & Imo. in l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de uerb. obli. uide do. Anto. in c. cõre de his quæ fi. a ma. par. c. Imo. in d. l. si post mortem. Si autem dicat excōicator si elegeris excōico Ro. ubi s̃ sm Dir. §. 20. dicit q̃ in dubio electio est nulla & est excōicatus eligens. Si aũt hoc intelligebat excōicator quod post electionem esses excōicatus, tunc tenet electio & excommunica.

h Non ligantur] Concor. tex. in l. fi. ff. de iur. om. iu. ubi Moder. tenent, si statutum intenderet ligare quoscunque delinquentes dicendo quicunque commiserit furtum ubicunque fit excommunicatus, tale statutum non ualet secundum Bar. in l. 1. C. de summ. tri. & fide catho.

i Generaliter] Vt si dicat excommunico omnes qui sacrilegium commiserunt.

Iudex

a Iudex pprius] Scilicet ad instantiam iudicis excommunicantis.

b [illegible] mora in] Si [illegible] non soluit creditori suo infra tē[illegible] pas [illegible] iudex poterit statuere certū tēps [illegible] soluendas, alias sit excōicatus [illegible] nunc mora [illegible] fit.

c Culpa] Quia negligentes fue[illegible] clerici in diuinis officiis [illegible] poterit iudex dicere excōico oés [illegible] intertue [illegible] horis canonicis. Hic.n. culpa præcessit.

d Offensa] Vt [illegible] coniugatoq tenuit concubinam separetur [illegible] & excōi[illegible] si ulterius redeat ad ipsā. de sen.exc.c. si concubinæ, pro [illegible] omnib. uide glo. in d. §. caueant.

e Rōnabilis cau[illegible] D. esse [illegible] causam, qñ [illegible] consensit, [illegible] recipiente [illegible] si nō [illegible] mea [illegible] fit [illegible] atus, pa [illegible] in d. §. caueant.

f Mihi placet] Exemplum eps Bononiensis fa[illegible] statutum q [illegible] que lu[illegible] sit excōi[illegible] A[illegible] archiepi[illegible] Rauē[illegible] Bononiæ [illegible] Pa. di[illegible] quod non, [illegible] episcopo su[illegible]

qui eam commisit in territorio, quamuis sit extra territorium tempore snīæ. Sed eum qui nō est subditus seu de territorio, licet ibi deliquerit, si ue proferatur gñaliter si spāliter contra eū, non ligat eū extra territorium existentē, nisi fuerit citatione præuentus antequam recederet, uel nisi ad requisitionem iudex[a] proprius sub quo degit ipsū citaret prout tenetur requisitus, ut iret ad respondendum quia si non faceret posset excōicari. Aut profertur spāliter pro præterita culpa, & sic ligat subditum qui delinquit extra territorium & ibi existentem. Rō quia cum coram utroque ordinario posit conueniri de fo.com.c.fi. Ergo pt cogi per ordinariū ad comparendum, & si non comparet, excōicari pōt, & licet nuncius exequatur citationē extra territorium proprium tñ citatio decernitur facta in proprio territorio ipsius iudicis quo ad oés effectus nisi ante talem citationem alibi caperet domiciliū, quia tunc non posset citari nec consequenter excōicari, tanq̃ cōtumax ſm cōem opi. licet Pan. in cl. pastoralis de re iud tenet q ēt subdit extra territoriū citari non possit. Aut sententia profertur gñaliter ꝓ culpa futura, & sic æquiparatur statuto quo ad subditos solummodo in hoc, ut non liget ignorātes nec extra territorium delinquentes. Quo uero ad forēses postea delinquentes, nullo mō comparatur statuto, nec ligātur, quia cum sumat sentētia uires incōtinenti contra quos ꝓfertur sic non potest comprehēdere nisi subditos, ſm cōmuniter legistas in l. cunctos populos. C. de sum. tri. Et aduerte qđ ista snīa pro futuris culpis nōn pt ferri nisi mora in [b] exhibēda satisfactione uel culpa [c] seu offensa[d] præcessit, aut alia rōnabilis cā[e] quę in ipsis snīis exprimenda est ut in c. romana. §. caueant. e. ti. lib. 6. si tñ ferat tenet licet sit iniusta, ut ibidē tenet Ge. Qui ponit multas dñias inter statutum & sentētiam, & Pa in d.c. a nobis.

12 Vtrū archieps in diœcesi sui suffraganei delinquens ligetur statuto epi excōicantis taliter delinquentes, & similiter eps qui fecit statutum, si facit contra. R. q diuersa fuit opi. ut patet per Arch. & Ge. in d.c. ut animarum tñ mihi placet[f] opi Io. de Lig. in tra. de cēsura ecclesiastica, q aut statutū dicit q quilibet exercens iurisdōnem in tali loco & tpe, uel celebrās in pōtificalib. sit excōicatus, & tūc facientes contrariū non ligantur, quia sic eps ut eps & archieps ut archieps faciunt cōtra, & non pñt ligari. Et sic intelligit opi. dicentium qđ non ligantur. Aut dicit statutum q faciens furtum uel aliud maleficiū, sit excōicatus & sic ligantur, quia non committunt ut eps uel archieps, sed ut priuatus. Et sic intelligi di ētes qđ ligantur. Desistat ergo statutū si nō uult ligari, absolui tamen poterit[g] a suo confess.

13 Quid si archieps participat in crimine excommunicati ab episcopo suo suffraganeo. R quod ligatur sententia iuris,[h] & erit absoluendus ab episcopo suo suffraganeo. c. nuper. de sen. ex.

14 Vtrum inferiores prælati, ab epis hēant territorium. R. ſm Io. An. in c. cum contingat de fo. com. & sequitur Ge. in d.c. ut aīarū uer. q̄ro an inferiores, qđ non.[i] Lita[k] nisi essent exempti cum suis subditis, secundum Io. de sancto Geor.

c. uniuersitas in fi. de sent. ex com. uide Ioā. And. in reg. cui licet in mercu. ubi late disputat.

g Absolui tamen poterit] Pa. idem tenet in ca. nuper. de sen. exc. ul. col.

h Ligatur sententia iuris] Pone exemplū in c. nisi concubinæ, de sent. excom. ut uidelicet, si episcopus excommunicasset cōcubinam propter fornicationem & archiepiscopus eam cognosceret, uide Pa. in d.c. nuper. ſm Ray. & absoluendus erit a superiori, & cō cor. Ho. Inno. Io. Mo. & uide supplemētum excō. 6. §. 23.

i Quod non] Pan. plene prosequitur hanc materiam in d. c. contingat in 12. col. & seq. exēplum in sacerdotib. parochialib.

k Limita] Pone exemplum in abbatibus & prelatis religiosorum ſm Pa. ubi supra.

15 Quomodo ligantur ſubditi religioſorum exemptorum extra loca delinquentes. ℞. Gemi. in d. cap. animarum, ꝙ eo modo quo ligantur ſubditi epiſcoporum extra diœceſim, quia ſubiectæ eccleſiæ ſunt eis pro territorio, ut ſunt iudices perſonarum, & non loci ſimpliciter, dic ut infra ſententia. §. 1.

16 An loca exempta ſint de territorio? uide infra ſtatutum. §. 1.

17 Vtrum ignorantes ligentur ſtatuto excommunicante factum damnatum, puta falſificantem inſtrumenta, uide infra excommunicatio, 7. caſu. 6. & 2.

18 Vtrum excommunicatio ex iniuſta cauſa uel falſa liget. ℞. ꝙ non [a] quantum quantum ad deum. 11. q̃. 3. §. ex his, ſed quo ad eccleſiam ſi eſt ab eo qui iuriſdictionem habet ſuper eum, ſic ligat, [b] ſed debet eam reuocare [c] uel abſoluere, quando cognoſcit errorem ſuum uel iniuſtitiam, non obſtante contradictione aduerſarii, ſed caueat iudex ne prætendat errorem uel iniuſtitiam in præiudicium alterius partis indebitæ. c. ſacro. de ſen. exc. Et ꝓpterea caueat [d] ille qui ſe tenet excõmunicatum iniuſte, uel ex falſa cauſa ne excommunicationem contẽnat, quia cõtemnendo eam, peccaret mortaliter, & poſſet excommunicari. 11. q. 3. §. cum ergo, niſi in caſib. de quib. j. Excommunicatio 3.

19 Vtrum excommunicans aliquem conditionaliter, puta ſi non ſoluerit Titio hinc ad paſcha, liget eum, ſi non ſoluit, quia non potuit, uide Pena. §. 13. & hæc in §. ſeq.

20 Vtrum ſententia excommunicationis edita in fauorem alicuius liget ſi ille cuius fauore, agitur conſentit, ut non faciat quod ei præcipitur puta mandatur Titio ſub excõicationis late ſententiæ pœna, ut ſoluat Sempronio centum infra paſcha, Sẽpronius eſt contentus prorogare terminum uſque ad pẽthecoſten, erit ne excommunicatus Titius non ſoluens i. paſcha. ℞. ꝙ non [e] ſm Pa. in c. 1. de loca. facit c. præterea. 2. ubi diffuſius Pa. de appel. Bart. in l. 1. & poſt operis. ff. de no. ope. nun. & Io. And. in c. quicunque. de ſent. exc. lib. 6. & ibi Gem. Ego addo notabile dictum Bal. in l. maximum uitium. C. de libe. præter. ubi dicit ſtatuto cauetur ꝙ frater excludat ſororem a ſucceſſiõe patris. Mortuus eſt pater, filius habet multos creditores qui uult admittere ſororem ſuam ad ſucceſſionem, & ſic renunciauit ſtatuto, an creditores, poſſint impedire renunciationẽ tanquam in fraudem creditorũ, fiat & determinat quod non. Et ſit tene etiam de aliis pœnis. Intellige tamen de conſenſus præſtatur ante commiſſam penam, quia poſt penam inflictam conſenſus ſuperueniens non tolleret eam faciunt notata per Bart. in l. cum ſtipulatus ſim mihi a ꝑculo de uer. obli. Sed pone ꝙ prorogato termino Titius non ſoluit etiam in termino [f] prorogato, erit ne excõicatus. ℞. ꝙ non, [f] prorogatio fit ſine autoritate iudicis. Secus ſi fieret cum autoritate iudicis prorogantis mandatum quod erat ut ſolueret in paſcha ut ſoluat in penthecoſte ſub eadem pena, q̃a ſic ligaret aliter nõ, q̃a ſm Bal. in

a Quod ſ.] Exẽplum excõmunicatur quis, quia fecit furtũ, & tñ eſt falſum, uide ſup. excommunicatio. 1. §. 34.

b Sic ligat] Et iſtud eſt tutius, ut 11. q. 3. ca. 1. & ca. ſi eps ſm Inn. & Hoſt. q̃a non eſt error itolerabilis expreſſus & cã, licet ſit falſa, nõ ẽ impoſſibilis, unde conſulen. eſt ꝙ abſoluat cautelam, quo ad forũ iudiciale, ſed quo ad Deum nõ eſt ligatus, niſi contemnat. Cõtemnere autem uñ ſi excõicationẽ non ſeruat, antequam declaretur iniuſta uł nulla, & ex hoc contemptu etiã ſnia nulla fieret aliqua, & teneret, ut no. gl. in c. per tuas, i uer. cõtemnat. de ſen. exc. &c.

c Reuocare] ꝓprie dr̃ reuocatio, non autem abſolutio, ut no. Ho. in d. c. ſacro. & ibi Ab.

d Et propterea caueat] Quia & ſi cauſa ꝓ qua eſt excommunicatus ſit falſa. Põt tñ ſubeſſe alia licet occulta, ut ſi excõicatur quis ꝑꝑ ſacrilegiũ, qd̃ tñ non fecit, ſed ẽ adulter &c. d. §. cũ ergo. Addeẽt ꝙ cã debet eſſe manifeſta.

e Quod nõ] In. & Ho. tenet cõtrariũ, quid ergo dicẽdũ. Dic ꝙ ante factum ſm d. Ant. in d. c. ꝑter ea, ut ra ẽ opi. Inn. & Ho. ſed poſt factũ hæc opi. Ita di cit Pa. in d. c. ꝑterea, lic. tip. teneat abſolutę opinionẽ huius poſitã. Et io ẽ quia iudex ut fulminaſſe ſententiã in fauorẽ partis, unũ ꝑ ipſa pars ſuo fauori renũciare. Ad hoc facit c. ſm de ſpon. cũ multis iurib. Simile ponit Bar. in d. §. Et poſt operis, de bãni to ad petitionẽ partis. Quia ſi bannũ eſt ad in cõmodũ ipſius banniti. ſic nõ poſſit cõparere tunc pars ſine iudice põt remittere, ſecus ſi eſſet aliqđ ius quæſitum iudici, puta quia pę na debebat fiſco applicari. & ẽ cõmiſſa, q̃a nõ poſſet remitti ſine iudice, uide late p eũ. Aliud ſimile ponit Pa. de iuramento, q̃a creditor poteſt remittere iuramẽtũ, nec debitor indigebit abſolutione, niſi eſſet præſtitũ ſolũ contẽplatione dei. uide infra iuramentũ 6. §. 2.

f Quod nõ] Cõtra ſniam uſi facit id quod dicit Bar. in d. §. & poſt operis. Tu poſſes dicere ꝙ ſnia hic poſita procedit, dicimus prorogatam ſolutam factam de-

a debitore, quando ab eo dependet illa proro-gatio, quia ex hoc uidetur renuntiasse fauori suo, quod pōt ut l.in cōscribēdo C. de pac Nam ex quo iudex tulit sniam, si non satisfacit in termino, si debitor ꝓrogat terminū, nō uř illū ꝓrogasse ei. pœna excōicationis qñ quidē nō est in sua facultate excōicationē i-ducere. Si autē fit illa ꝓrogatio cū autoritate iudicii tenēdo illā opinionē ꝙ ñ posset fieri &c. tūc cū quibus appōderetur uř prorogasse, & sic esset excōicatus, arg. l.sed si manente. ff. de preca.

a L.tale pactū] Est in repe. Io. uel uer. ō. Excōicatus &c. Vbi dicit ꝙ si fuit absolutus hoc addito ꝙ si nō solueret reincideret &c. dicit ꝙ nō reincidit ꝑ rationē eius h c.

b Quod sic triplex] dicit iudex. Monemus te pro prima, et finita mora pro secūda et finita mo. ꝑ tertia &c. Interdum una monitione fa. tres. Sic monemus te usq. ad talē pro prima, talē ꝑ secūda, talē ꝑ tertia &c. Interdum tñ dat monitionem, ut monemus te ꝑ ad talē pro prima, secūda, & tertia peremptorie. Et hoc casu ē aliquo casu intellectione, hæc

l.tale pactum, [a] ff.de pact. excōicatio non potest nasci ex pacto, sed ex sententiā.

22 Quare debet qs excōicari. R. ꝙ solum pro peccato mortali cui est annexa contumacia, puta qa monitus nō uult resipiscere ut est tex.in c. nemo epōrū 11.q.3. Nec mirum qa nulla maior pœna in ecclesia, ut in c. corripiantř 24. q.§. unde dicit Pa.in c. ꝑ uenerabilem, qui fil. sunt legi, ꝙ ubicunque in iure ecclesiastico reperitur pęna mortis pro excōicatione debet exponi, ut in d.c.per uenerabilé probatnr, propterea dicit tex.in c.cum medicinalis, de sent.excom.lib.6. ꝙ iudex in ea proferenda debet se ostendere prosequi, quod corrigētis est & medentis, hæc tibi.

EXCOMMVNICATIO II. quomodo debet qs excōmunicari.

1 Vtrum requiratur monitio præcedens. R. ꝙ sic triplex, [b] uel una pro tribus corā personis idoneis facta cum īteruallo dierum, nisi necessitas [c] aliud suadeat ut no.glo.in c. statuimus, eo.ti.lib.6. Aliter excommunicans sine monitione per mensem unum est interdictus ab ingressu ecclesiæ ipso facto, ut in ca. sacro eo.ti. nisi sit episcopus uel superior in c. qa periculosum, eod.titu. libr.6. Aduerte tamen hic ꝙ quando prælatus præcipit sub præcipit sub excommunicationis latę sententiæ pęna subdito ne faciat tale crimen, tunc non requiritur alia monitio, sed faciens contra, statim excommunicatus est, cum habet annexam contumaciā [d] ẜm Io. de Lig. in tractatu de censura.

2 Vtrum debeat proferri in scriptis. R. ꝙ sic, & causam [e] excommunicationis expresse conscribere propter quam profert. Et exemplū huiusmodi scripture requisitus tenetur tradere infra mensem excōmunicator quilibet, aliter per mensem unum ab ingressu ecclesiæ & diuinis officiis est suspensus, [f] si est inferior episcopo, ut in c. cum medicinalis, [g] eo. titu.lib.6. Similiter in sententia suspēsionis & interdicti est seruandum sub eadem pœna, ut ibidem.

3 Vtrum in hanc pœnam cadant prælati religiosorum si hoc non seruant. R. Lap. [h] ut refert Ge.in d.c. cum medicinalis ꝙ non, eo ꝙ cōtinue habeant monere & corrigere subditos, & sic oporteret semper habere calamum. Ego autem credo uerum. Primo quando periculum esset in mora, ut non posset seruare prædicta, quod etiam tenet Io.An.ibidem, & glos. in uersi.temerarius Secundo quādo statuta sui ordinis aliam formam traderent & illam seruarent, licet non istā qa not.in c.qualis & qñ, el secundo in fi. de ac. ordo iuris non seruatur in regnlaribus. Tertio crederem excusari si ex ignorantia cōtra facerēt, quia faciliter religiosi ignorant iura, ut in c.ueniens, de sim.alias non credo excusari, & sic limita Io.An. ibidē, qui tenet ꝙ ligantur ista pœ

Io.An.in glo.in c.constitutionem, in uers.una pro omnibus, de sen.excom.lib.6.

c Nisi necessitas] Vt quia partes sunt ad rixam & arma paratę, nec currant monitiones Episcopi.ff.de usufru.l.equissimum. Interdum nec locus nec tēpus patiř, plenius deliberare cōsiliū. ff.de exercito. l. 1. primo respon.

d Annexam cōtumaciā] Imo ipsa contumacia habet ortū a crimine, ut si dicat excōico te si fornicatus fueris cū tali.

e Et causam] Quia nullus debet excōicari sine causa neque debet esse minima ẜm Gemi. ibi.exemplū, ut qa peremptorie citatus corā nobis comparere contempsit.

f Est suspēsus] Ad hanc pœnā incurrendā sufficit ꝙ negligētia stultitia uř fatuitate hoc fecerit ẜm Io. an.lator āt cōdēnatus ad interesse uř alia punitione condigna.

g Ca. cum medicinalis. Hēt locū iste canō solū in snia hoīs nō iuris, & snia ab inferiori Episcopo debet ore proprio ꝓnuntiari. Ge. ibidem.

h Respō.Lap.] Ge. non refert Lapum ibi. sed Host.Io.mo.& Archi. Et dicit Hostiē. ꝙ satis equū esset regulares prælatos non includi ar. c.reprehensibilis, & c.cū speciali, de appel. Sed tenet contrarium ꝑ līe gene-

generalitatem. Et quia in dubio seruanda sunt edicti uerba, & decretalis illa innititur ueritati non subtilitati. Et ueritatem maxime religiosos seruare decet. Hæc Ge. ibidē in §. 1. super gl. iudicum, & super uersic. seruare debeant. Idem Ge. in princ. illius, c. uersic. quæro qui sint excōmunicatores, dicit q̄ siue sit sacerdos curatus 2. quæst. 1. nemo, uel alius prelatus cū ab ecclesiarum de offi. or. uel Abbas uel preor. de simo. simo. sicut uel Archidiaconus c. Romana, & cap. uenerabilibus, de senten. excom. lib. 6. astringitur illa constitutione. Mihi tn̄ placet limitatio autoris].

a Non erit excōmunicatus] Contra sacerdotes simplices qui sic loquuntur, & licet talis sit uitandus ab his quibus fit ista denūtiatio, qa ipsorū non est iudicare, utrū sit excommunicatus necne, & hoc satisfit ditur, de sen. excom. c. cum medicinalis, hæc Archi flo. Forma vero excōmunicationis solet eē talis propter talem uel talem causam excommunico te vel uerbis equipollētibus ad hoc 2. q. 6. c. ei qui. §. diffinitiua.

b Neuter erit] Vide supplementum excōmunica. 1. §. 13. Et intellige si uaga erat eius intentio.

c Cum desideres] Vbi absolutionem episcopi requiritur certa forma, quia episcopus subditus est iuri. Si igitur sit in absolutione ergo & in ligatione.

d Ex quibus collige] de his quinque uide diffusius supplementum excommunicatio. 1. §. 8.

na, si non seruant prædicta.

4 Vtrum sit certa forma uerborum determinata. ℞. q̄ nō, oportet tamen q̄ utatur talibus uerbis quæ exprimāt cō sensum iudicis de præsenti excommunicantis, sicut in simili dicitur de spon. c. si inter uirum, & de spō. duo, c. 1. ar. a 𝔠̃trario sensu. c. audi. 11. q. 3. nō autem de præterito uel futuro. Vn̄ si dicat denuntiamus talē excōmmunicatū quē tn̄ prius non excōmunicauit, nō erit [a] excōicatus. Similiter si dicat uolo sit excōicatus unus de istis duobus, neuter erit [b] excōicatus. Et licet quidā dicant q̄ si intentio sit ex cōmunicandi qualitercūque loquatur erit excōicatus, nō credo sed tene qđ dixi, quia in excōicatione requirit̄ ultra intentionē expressio certa, quod et̄ tenet Host. Et facit q̄ not. in c. cū desideres, [c] eo. titu. & no. Inno. in c. cum olim el 1. de priui. Et idē dicendum de absolutione, ex quibus collige [d] q̄ excōicandus, Primo debet moneri. Secundo debet subesse cā iusta. Tertio animus bonus iudicis. Quarto uerba congrua. Et quinto q̄ proferatur in scriptis. Et sexto quòd exemplum scripturæ, si requiratur detur infra mensem.

5 Vtrum excommunicatio maior possit ferri ad tēpus. ℞. q̄ sic, ẜm d. Anto. & etiā eius absolutio, ut recitat Panor in c. ueniens, el 2. de rest. ubi dicit, q̄ potest absolui, ut testimoniū det, & postea reincidat, sed suspēdi nō pōt, sed oportet q̄ aut totaliter liget, aut totaliter tollatur ẜm gl. in c. præsenti, de senten. excō munica. lib. 6. potest bene ferri conditionaliter [e] & deficiente conditione non ligabit, [f] sed absolutio non potest fieri conditionaliter qđ intellige de conditione propria quæ suspendit actū, sed de conditione præterita quæ proprie non est conditio, bene potest fieri, utputa si fecisti sic, ego te absoluo, sicut dicimus. Si tu non es baptizatus, ego te baptizo.

6 Quid si dicat habeo te pro excōicato ℞. q̄ excommunicatus erit, [g] ut patet per ea quæ dixi. s. Ciuis. §. 1.

7 Ex quibus uerbis cognoscit̄ qn̄o excōicatio sit late sententię uel ferende. ℞. ẜm Pa. in c. si diligenti, de fo. cōpe. q̄ qn̄ profertur snīa in iure p participiū preteriti tpis vel pn̄tis, ut puta excōicatus sit uel interdictus, tūc ipso iure regulariter ligat. c. cupiētes, in §. cæterum, & ibi tenet gl. in uers. suspēsos, de ele. lib. 6. faciat, c. 2. de testi. cog. & gl. hoc tenet [h] in c. quicunque, de hære. li. 6. & gl. in l. in criminali. C. de iurisd. om. iu. & hoc uerum nisi alio iure appareat q̄ sint ferende snīæ, ut not. in c. 2. de fo. cōpe. in uers. sit sequestratus, & 30. dist. per totū, ubi dr̄ anathema sit, s. per snīam ferēdam. Si uero uerba nō sunt respectu pteriti tēporis, tunc si sunt declaratoria, sic ipso iure ligant, ut si dicat decernimus excōicationi subiacere & hmōi, uel uiribus carere, p hoc tex. cū gl. ī c. nouit, de his quæ fiunt a prælatis. Si

e Ferri conditionaliter] uide Pa. in c. ꝑte rea sc̄do. & ap. ...

f Nō ligabit, d. c. ꝑterea. 2. c. 1. de sen. excō. uñ si pendente conditione appellet, tenet appellatio, & ipedit effectū snīę conditione & post modū adueniente secundū Host. s. d si pure snīa ferē, nō releuat per appellationē, de ap. pastoralis, licet trāsferat cāæ cognitionē i superiorē, e. ꝑ tuas.

g Excōicatus erit] uersi. dicit si prælia uerba agāt in foro iudicii nō reputabit excōicatus, nisi aīa constet rit de intētione excōicantis, ut qa solitus est semp ita dicere, & hmōi. In foro āt pnīali eligenda est tutior uia, ut putet se excōicatum & petat absolutionem. Et dicit Host. idē eē si iudex dicat, excōico tu, uel scias te eē excōicatū cognosceas vel hēas. ...geras te p excōicato, uel reputes te excōicatū uel alia q̄cūq. uis verba, dūmō volūtatē cōsensūq. iudicis dp̄ ... māt, ut s. ... &c. suppl. ex. cō. 1. §. 15.

h Et gl. h... tenet]

autē uerba sunt dispositiua, tunc si sonant in futurum ut priuet, excōicetur, & huiusmodi, sic est canon ferendæ sententiæ, nisi addatur aliquod uerbū quod ostēdat ipso facto, uide bonā gl. in regula pœnis li. 6. Item tenetur cōiter de hoc uerbo subiacet ꝙ sit late snīæ, licet sonet in futurū. Silr uerbum habeat, ut no. in c. unico, de iniur. li.[a] & probatur in c. si quis suadente. 17. quæstio. 4. Et sic intellige quod dicitur in rubro. C. comminationes uel epistolas.

8 Vtrum cū dicitur siue a iure, siue ab homine præcipio sub pœna excōicationis, sit lata sententia, ita ꝙ cōtrafaciens incidat ipso facto. ℞. ꝙ non, nisi aliud appareat ex coniecturis, ita concludit gl. notabilis, quæ communiter tenetī in c. unico, de sagitta. & in c. 2. de symo. & in c. 2. de matrimo. contra interdi. ecclesię contra, nec approbo distinctionē Host. & Hug. q. uolunt ꝙ si profertur a iure sit late sententiæ allegat 20. di. per totum, sed parum faciunt. Si aūt profertur ab homine, tunc non sit late snīæ, sed primum tene.

9 Vtrū ubicunque fit mentio de excōicatione intelligatur de maiori. ℞. ꝙ si profertur a iudice, est certum ꝙ sic, si aliud non exprimatur, ꝑ tex. in c. penulti. & ca. si quando, de senten. excom. Idem posset dici quando profertur a iure, & ista est ratio, qn̄ uerba debent intelligi secundū communem cōsuetudinē, ut in c. ex literis de spon. & l. labeo. ff. de sup. lega. & l. librorum. §. ꝙ tamen cassius. de lega. 3. unde quia communis usus habet ut accipiatur pro maiori, sic faciendum est.

EXCOMMVNICATIO III. in quibus casibus excommunicatio ab homine lata non tenet, nec est timenda. ℞. ꝙ in 15. secūdum communiter doct. in c. solet, & c. præsenti. eo. lib. 6.

1 Primus quando est a non suo iudice, de cōsue. c. ad nostram cū suis concor. in gl. &[g] hoc uerum nisi ex certa sciētia quis cōsensisset[b] in eū tā quam in iudicem[c] propriū. ff. de iuris. om. iudi. l. si per errorem, & ff. de iu. l. 2.

2 Secundus quando est a suo iudice, sed excōicato, & licet aliqui teneant ꝙ quando excōmunicatio est occulta ꝓ rōne publici officii tenet,[d] tu tamen tene ꝙ non ualet, ut est tex. in c. audiuimus, & c. aperte. 24. q. 1. & tenet gl. in §. 1. 24. qō. 1. uerum est ꝙ excommunicatus ab excommunicato occulto non debet in aperto celebrare uel immiscere se diuinis, quia si non posset probare eum excommunicatum scandalizaret populum Pa. in c. ueritatis,[e] de dolo & cōtu. tenet post factum istam opi. sed ante factū dicit tenendum, ꝙ ualeat, sed non credo, nisi [ut dixi] quo ad hoc ut non celebret in publico. Nisi possit probare, ꝙ sit excommunicatus. Idem dic si est a suo iudice, sed intruso.[f] 12. q. 2. alienationes, uel suspenso seu interdicto a iurisdictione, de concess. præb. quia, cum ibi no.

3 Tertius casus quando ille prælatus qui eam tulit uiolauit interdictum hominis. c. tanta de exces. præla. & hoc uerum nisi fuisset absolutus a dicta uiolatione, quia tūc teneret sententia excommunicationis ab eo lata post absolutionem.

4 Quartus quando quis excommunicat subditum contra priuilegii sui tenorem, de priuile. c. cum capella, & c. quanto.

5 Quintus quando prælati excōicant subditos qui nolunt eos procurare ultra euictionis personarum numerum[g] taxatum in ca. cum apostolus de censi. dum ... usitāt, ut in

...et] In uer. in... in fi. Id ... uerbū, inno... est feren... snīæ.

[a] De iniur. li. 6.] In gl. 1. in ulti... uerbis, & ... est in uer. ... sm Bal. ... l. 2. C. de iu. ... &c.

[b] Consensisset] Falle in cleri... ꝙ non pōt ... alium iudi... consentire si... licentia sui prælati uel iu... de fo. cō... c. si diligen... & c. significa...

[c] In iudicem ꝓ... Vel nisi ... uocatus ueni... contēnat. c. ... duobus de appel.

[d] Publici officii ... tenet] Ar. c. ... 8. q. 4. & ... 3. q. 7. & ... sulcationi. ... de iu. pat. ... Pa. in c. ueri... in 13. co. ... uenio ... secundū, & ... nul... tates ... pro ... nra, ex ... detur ef ... opinio, ... tū reii. ... opinio ...

etiam ꝙ suspēsus a iurisdictione non pōt excommunicare. Suspēsus autem ab ordine tantum, nō potest ea q̄ sunt ordinis, sed potest ea quæ sūt iurisdictionis, & econuerso.

[g] Numerum] Numerus taxatus est Archiepiscopis. 40. uel 50. Episcopis. 20. uel 30. Cardinalibus. 25. Archidiaconis quinque uel septē. Decani constituti sub Episcopis sint cōtenti duobus equis nec debent ducere canes uel aues ad uenandum. Habetur hoc in d. c. cum apostolus.

c. cum ad quorundam [a] de exceſ.præla.

6 Sextus quãdo fert a delegato impetrato ab excõicato in caſu nõ permiſſo,ut de reſcrip.c.1.li.6.Nam ſolum poteſt impetrare excommunicatus reſcriptum ſuper articulo excõmunicationis uel appellationis , alias non ut ibidem.

7 Septimus qñ fertur ꝯ inſinuantes uel exponentes ſuperioribus,aut apoſtolice ſedis legatis uel inquiſitoribus ſtatum eccleſiarum monaſteriorum,ſeu locorum ſuorum perſonarum rerũ ipſorum , ut in c quia plerique de offi. or.lib.6.

8 Octauus quãdo delegatus excommunicat contra intẽtionem delegantis de præben.c.ulti.

9 Nonus qñ excõicatur quis poſt appellationẽ legitimã, ut,in c. ſolet & c.uenerabilibus eo,lib.6.& c.per tuas.eo. fallit hoc,ut no. Pa.in c.uenerabili de cenſi. quando ꝓlatus procedit extraiudicialiter ut pars ad conſeruationem iurium ſuorum,quia ſicut põt ſe defendere gladio materiali,ſic & ſpũali,nec ſ̃tenet admittere probationes in contrariũ uel appellationẽ ut in c.dilecto. eo.li.6.qđ limi o uerum qñ eſt in poſſeſſione uel ſaltẽ non cõſtat ꝙ non ſit poſſeſſione . Secus eſſet qñ conſtaret eum non eſſe in poſſeſſione utputa qa conſtat monaſteriũ eſſe exẽptũ & cõſtat Epm nõ eſſe in poſſeſſione ipſum uiſitandi, quia tunc ſi excommunicaret poſt appellationem non teneret.

10 Vtrum appellatio poſt excommunicationem inflictã ij ſam ſuſpendat. [b] Reſpon. ſecundum Pa.in ca.per tuas. eo.tit.quod non, ſed ſolũ defert iuriſdictionem ad ſuperiorem,ut patet in c.paſtoralis,& quod ibi not. de appel. in §.uerum.

11 Vtrum allegans ſententiã nullam & non petens abſolutionem ad cautelã, ſit audiendus. Reſpon. Pan. in d. cap.per tuas ꝙ ſic, & licet in d.cap.per tuas non ponantur nĩſi duo caſus in quibus debet quis audiri, tamẽ hoc intelligitur gratia exempli, & propterea in omni caſu in quo quis dicit ſententiã nullam debet audiri in iudicio nolens hoc probare , quãuis non petat abſolutionem ſecũdum communiter doc. in d.c.per tuas.in d.c.ſolet.Sed in aliis ꝗ in iudicio ut actor attentat, debet euitari extra judicium [c] uero nullo modo debet euitari.d.c.ſolet.Secus de allegante ſentẽtiam iniuſtam; [d] quia non auditur ante abſolutionem.

12 Decimo quando continet intolerabilem errorem , ut in cap.per tuas. e. & dictis c. ſolet & uenerabilibus.Et dicitur intolerabilis error quã do aliquid ſub ui precepti cõtinetur in ſententia quod cõmuniter nel in ſuo genere ẽ peccatum,ueluti ſi excõmunicat,quia eleemoſynã pauperi tribuit uel qa faciebat quid quod in ſe bonũ ẽ , aut quia non operabatur illud quod ex ſuo actu illicitum eſt & prauum , ut dicitur in c.uenerabilibus. Addit glo. in d.c.ꝑ tuas ꝙ eſt intolerabilis error quando præcipit poſſibile . Item qñ pronuntiat expreſſe ꝯ ius ſcriptum e ut puta, qa dicit pronuncio excõicationẽ ualere quãuis ſit lata poſt legitimã appel-

a Ca. ad quorũdã] Hoc eſt ſpeciale in iſto caſu alias poſſet de iure cõi excõicari iniuſto. ſed excõicatus agit ad intereſſe,ut ibi in gl.

b Suſpẽdat] Bal. in repe. l. tale pacti.ff.de pac. poſt longã diſpoſitionẽ, idẽ concludit.

c Extra iudiciũ] Scilicet in officiis poſtulationibus & electionibus ac aliis legitimis actibus , quia ĩ his põt admittere.Rõ diuerſitatis eſt, qa in iudiciis nõ tollitur actio, ſed differt̃ de excep. c. pia. lib.6. & ſic nullũ eſt ꝑiudicium. C.de ꝑci. impera.offe. l. quotiens, qa quod differtur nõ aufert̃. 14.q. 6.c.1. ſed in extraiudicialibus magnũ ẽ ꝑiudicium , qa nõ ſine magno dãno a noſtris rebus reuocamur. ff.quẽad. te.ape.l ſi quis. uide de hoc in glo.in d c. ſolet, not.ẽt ꝙ ſi iudex diceret excõico te ſi habes res furtiuas tenet excõmunicatio ſi habes res illas nec ſuſpẽditur ꝑ appellationẽ, tamen ſi occultũ eſt furtũ eccleſia nõ te uitabit . 32. diſt. erubeſcant.hęc Archi.Flo.

d Sñiam iuſtã] Ratio, quia cũ excommunicatio iniuſta li-

Sed hic aduerte] Tu dic aut continet errorem iuris & facti. Et tunc aut iniustitia est notoria, quia ... impossibilis, puta excommunicatur infans, qa ... strauit uirginem, & sententia est nulla, ut not. ... romana. §. in uniuersitatem, de sen. excom. li. 6. inιustam rescindi debere, quod etiam tenuit Archi. in d. cap. uenerabilibus. §. fin. sed hic uult eam non ualere. Et profecto plus placet hæc opinio, quando constat de notorietate. Et ita etiam tenet Abb. in cap. inter cæteras, post domi. Anton. de re iudic.

... causa non ... impossibilis, ... notorie in... ... & dic ut ... in tex.

Quod non li...] Adde tex. ... l. 1. ff. quæ ... si appel. re... Et quod ... Inno. in c. ... Bertoldus, ... re iudi.

Aut nō est ex... pressus.] Sed ... de cōstat ... iustitia, ut ... excōmu... catur titius ... spoliauit ... pronium, & ... notorie cōstat ... non spolia... ... sed alius. ... concludit ... q sententia ... ut ma... ... timeat, qa ... d. cap. per ... tuas, & d. c. ue... nerabilibus. §. ... requirunt er... ... patent ... sed ... iudicāda ... sententia ... p hoc ... c allegata, in uer. habebant, & Innocen. in ... Et ad hoc est bonus tex. in cap. inter ... de re iudi. Et facit ratio. Nam sententia iniu... in rem iudicatam propter præsumptionem qua præsumitur iudex iuste exercuisse officium, ut expresse habetur in cap. in presentia. ... & in c. causam. de re iudi. Sed ubi constat de iniustitia cessat præsumptio, quia ueritati ... ualet præsumptioni. 8. distin. ueritate. Nec ... potest q ius, quod ualde iustū est, ... iniustitiam notoriam approbare. Cum ergo ... de manifesta iniustitia retractabit. Abb. ... in cap. cum apostolus, de censi. dicit quod si ... excommunicat subditum, ex eo, quia ... recipere eum cum superfluitate euictionum ... non ualet excommunicatio, utpote con... ... tum expresse lata, aut error non fuit ... sententia, quia dicitur solum, excom... ... quia non uult procurationem exhi... ... si est notorie iniusta non tenet per ... per glo. in uer. non habebat. Ex ... quod Abb. est sibi contrarius, quia in d. ... uoluit sententiam ualere, sed tanquam

lationem. Sed hic aduerte[a] quia aliquando error est expressus, & tunc clarum est qd̄ non ligat[b] p tex. prædictos. Aut non est expressus,[c] & sic glo. in d. c. per tuas, tenet quod ligat, sed Pa. in d. c. cū apostolus, tenet ueram glo. quando non constat notorie de errore, sed quando notorie stat, ut puta quia uolunt eum procurare ultra numerum debitum excōmunicat, q non ligat, glo. in uer. non habebat. in cle. pastoralis. §. pisana de re iudica. ut not. p Inn. i c. fraternitatis. de frig. & ma. placet mihi ista opin.

13 Quid si cōtinet errorē facti, puta qa dicit excōico te, quia fecisti furtū, cū non fecerit. R. gloss. in d. c. per tuas, quod ligat, sed ego credo glo. ueram, nisi notorie constaret de errore facti, quia sic non ligaret.[d]

14 Vndecimo qn̄ sn̄ia profertur generaliter contra nō facientes,[e] puta restitutionem uel nō soluētes & aliquis nō facit, quia non potest, qa sic non ligatur secundum Fede. consil. 93. Ratio s̄m Pa.[f] in c. p. & g. de offi. deleg. quia uerba similia debent intelligi ciuili modo, arg. l. si cui. ff. de serui. Vide Pœna. §. 13.

15 Duodecimo qn̄ sn̄ia excōicationis ponitur ut aliquid faciat quis in certo termino, & terminus prorogatur ab illo cui debebat facere, de quo uide supra excommunicatio. 1. §. 20.

16 Tertiodecimo qn̄ iudex ferens sn̄iam nō intendit ligare, qa excōicatio assumit uires ab intentione excōicatoris s̄m Pa. in c. ex parte el 1. ante fi. dist hæc uerba formalia de offi. or. facit quod not. glo. in c. 2. de testi. cog. & in c. P. & G. de offi. dele. i 4. col. uersi. sed quo ad præcedens,

ubi uideas, & uide etiam do. Antō. in ca. ab excōmunicato uer. quarto casu, de rescrip. si manifeste constaret de iusta causa, & nō notorie, forte pcederet opini. Abb. in d. c. per tuas, de sentē. ex. Quia differentia est inter manifestum & notoriū, ut patet in c. uestra. de coha. cle. & mu. Quid autē in aliis sententiis quam excommunicationis, uide late Abb. in d. c. inter cæteras.

d Quia sic non ligaret] Videtur ergo limitari. §. 18. supra excommunicatio primo, ubi approbat opinio glo. hic allegate. Tu dic clarius, q aut causa est notorie falsa & impossibilis ita q concurrant ista duo simul & tunc non ligat, ut si excōmunicatur eunuchus, quia uiolauit monialem. Ad hoc d. §. in uniuersitatem alleg. in præce. §. iuncta gloss. & ibi hoc tenet Ioan. And. quāquam Archi. requireret notorium fratri permanentis, sed non placet quia satis est notorium existens tempore sententiæ, arg. in c. ad probandum, de re iu. & in c. cum sit romana, de appel. aut causa notorie est falsa, sed non impossibilis ut si iudex excommunicat titium quia spoliauit ecclesiam cum incēdio, & hoc est notorie falsum, sed non impossibile, quia potuisset fieri, & tenuit Archi. in d. c. uenerabilibus, ualere sententiam, & idem gl. de qua hic. Quæ dicit q tutius est ut petatur absolutio ad cautelā, & hoc uerū in sn̄ia excommunicationis, & sic limita, quod hic dr̄, licet pa. teneat q non liget, ut dici in prece.

e Contra si facientes] Et sic loquitur generaliter, sed si specialiter oportet recurrere ad doctrinā Pa. post Inn. in d. c. p. & g. in 4. col. ubi singulariter & optime.

f Ratio s̄m Pa.] De hoc uide supra excōmunicatio primo. §. 19. no. tn̄ quia licet n... ligat quo ad Deū,

quia impossibile præceptum non ligat. ff. q sen. si. appell. resci.l.Paulus. sed quia ecclesia ignorat iõ debet docere đ impedimẽto & absoluetur sine grauamine, & difficultate secundum glo.in c.2.de testi.cogen. Et optime Pa.in d.ca.p.& g.in 4.col.

a lit in c.1.de iudi.] in 13. col. uersi.quæro an per illa uerba, nullus eidem cõicet,& ibi plene discutit, si cõstat de mẽte.

b C.bonæ memoriæ] Vbi gl. & Pa. tractant qñ iudex põt ex officio supplere.

c Et no.d.c.statuimus]Et patuit š.excõicatio 2.in priu.

d Ab alio]Puta eṕs excommunicat oẽs participantes cum excommunicato a papa, uel ab archiepiscopo in loquela.

e Teneret]Licet inquit Pan. sit forte iniusta.

f L.fi.ff.de pœ.] Vbi si aliquis magistratus interdicit alicui ob suum delictum certam artem, tolliť hoc interdictũ seu inhibitio ipso facto finito magistratu illius, hoc idem tenet gl.no.in c.a nobis el 1.de sen. exc.hoc tamen intellige in pœnali, secus est in beneficio prĩcipis, quod est

& in c.1.de iud.[a] & iõ qñ iudex gñalis excõicat non reuelantes uel qui fecerint aliquid, si intendit aliquos eximere ab hoc, non ligantur, quod not. Similiter qñ fit ad instantiã alterius solum non ligat ultra intentioné requirẽtis, qa offm̃ iudicis requisitum non excedit intentionẽ requirentis, c. bonæ memoriæ[b] el 1.dq postu.præl.

17 14. qñ aliquis inferior a papa excõicat aliquem cum participantib.cum eo in casibus in quibus minor excõmunicatio incurritur. Nam contra tales participantes ipso iure est nulla, nisi fuerint nominatim moniti tribus uicibus uel una pro tribus cum aliquorum dierum int.rualło ne cum tali excommunicato particip.nt.c.statuimus iuncto c.constitutionem.eo.li. 6. & sine dicta monitione excommunicans est interdictus per mensem ipso facto ab ingressu ecclesiæ.c.sacro. eod.tit.& no.d.c.statuimus.[c] Secus est de Papa qui potest excommunicare aliquem cũ participantibus, & sic ligarentur eadem sentẽtia, & ab ipso solo essent absoluendi. c.quod in dubiis eo similiter secundum Io. An.& Abb.antiquus,& sequitur Pa. in d.c. quod in dubiis, si quis iudex excommunicaret prædictos participantes cum aliquo excommunicato ab alio[d] non a se, teneret[e] excommunicatio, quamuis non essent moniti. Et sic in istis duobus casibus timenda esset, alias non.

18 15.quando excommunicatio fertur sub conditione, & ante conditionis euẽtum moritur excommunicator, quia sic expirat & non ligat post mortem eius, secundum Pan.in c.cum ad hoc de cle. non resid. & quælibet etiam alia sentẽtia expirat ex quo non habuit effectum in uita sententiantis, facit l.fin.ff. de pœn.[f] limita nisi imponeret per uiam statuti secundum eundem Pa.in d.c. irrefragabili, in §.cæterum.de off. or. quia sic ligaret,& similiter dicit Ge.in d. c. ut animarum, ꝙ subditus qui efficitur fori alterius pendente conditione non ligatur, ſm Archi. & sed ſm Ioan.An.ligatur, nisi appellauerit, de fo.compe.c.ipe.de off. d.leg.c. gratum. & cap.relatum,& idem Inn.tenet,& uerius.

19 In omnibus prædictis casibus sententia excommunicationis nullo modo est timẽda, nec quo ad deũ, nec quo ad ecclesiam, quando notorie constat de aliquo ipsorũ, sed quando non constaret, tunc quo ad ecclesiam esset timenda, & ipsam contemnens peccaret mortaliter, & posset excommunicari,& sic intelligendum ex c.primum. 11.q. 3. ubi dicitur sententia pastoralis siue iusta siue iniusta fuerit, timenda est.

20 Ex prædictis patet decisio notabilis & quotidianæ quæstionis. Episcopus excõmunicat omnes qui sciunt quis accepit aliquid si nõ reuelant an teneantur. Et dic ꝙ si aliter non exprimit nõ tenentur, nisi scientes, & qui probare possunt, ut š.denunciatio.§.13. Si autem exprimeret in sententia ꝙ siue ꝑbare possit, siue non, ꝙ teneã tur denunciare, sic continet errorem intolerabilẽ,& non ualet nisi adderet ꝙ qui non potest probare teneatur sibi dicere tanquam patri & protectori, ut secrete prouideɾe

late interpretandum, ut in ca. olim.de uer.si. & in l.un.ff. de const.princ. un sing. dicit Inn. in c.quod trãslationẽ, de off. le. Vbi uult ꝙ lñia seu indulgẽria semel cõcessa non expiret per mortem concedentis. Hoc idem tenet gl.in d.c. ... hoc.in uer.præ decessorum ... nõ extendebãt post mortẽ illorũ, & talis licentia durat ... si fuerit sine causæ cognitione data. Nã ... si loquit̃ qñ sine causæ cognitione & sine sẽtẽtia magistratus alicui ... dicit artẽ, secus aũt qñ cũ cognitiõe causæ, ut l.n.ff.de ... ꝑcõs.no.cõtra ꝑ legitia. in d. l.fi. pro hoc ... de glo.no in c. cũ ex co.de ele. lib.6.in uer.... prẽnio, quæ dicit ꝙ ille qui semel cõcessit licentiã eundi ad studiũ nõ pot illã sine ca reuocare. Cũ ipse nõ possit ... se, ergo nec ... cit post mortẽ reuocabit ...

g ſm Ar... Sed ... .f.sub condẽne lata. Secus si ... citatus ... iudice uellet ... eximere ab ... foro per ... tionem iudicis quia nõ ... Et sic ... Io.And.& ... allegati per eũ. ... possit.

possit; & tunc tenerentur ei cere ẽm distinctionem quam habes s. denunciatio [a] §. 10. Item alterius qõnis. Eps excõicat omnes non audientes missam in parochiali ecclesia in festis, quia aliud nõ addit, solum erunt excõicati q sine rationabili causa eam non audiunt, aut in casu a iure uel generali consuetudine permisso. Et ideo illi qui propter aliquam infirmitatẽ nõ audiunt & huiusmodi, non erunt excommunicati. Similiter qui audiunt in ecclesia minorum & prædicatorum. Si uero in sententia adderet siue ex rationabili causa dimittant, siue non, siue in casu permisso a iure uel a consuetudine, siue non, sic continet intolerabilem errorem & nõ ligat, quia sicut episcopus attentando contra ius nihil facit. c. uides x. di. & quod not. in l. non dubium. C. de legib. Ita etiam attentatum cõtra consuetudinem generalem totius orbis, est nullum, ut in c. his. & c. catholica. 11. dist. quod esset si posset prohibere ne audirent in ecclesiis minorum & prædicatorum, & hmõi. Idẽ dic qñ mandat ne quis laboret in festis ẽm pdictã di. Itẽ qđ precipit alicui, ut soluat in tali termino Titio centũ. ẽm præfatã di & faciunt ad pdicta quod dicã j. pœna. §. 13. ubi plene uidebis pro hac materia & similium quæstionum.

EXCOMMVNICATIO 4. in quib. casib. incurrit minor excõicatio ipso iure. Ad qđ dicendum est q licet plures casus numerantur in iure, nihilominus oẽs reducuntur ad istos duos. Quorũ primus est pctm mortale. Nã quotiescunque quis peccat mortaliter, est excõicatus minori excommunicatione ipso facto, ut patet in ca. audi. 11. q. 3. unde si celebrat [b] uel recipit ecclesiastica sacra, nisi prius conteratur de peccato, peccat mortaliter. c. si. de cle. excom. mi. Quod limita ut supra baptismus. 5. §. 10. & hec excommunicatio minor est solum quo ad deum, si peccatum est occultum, ut in d. c. audi. Si uero est notoriũ, sic excommunicatus est etiã quo ad ecclesiam, ut in c. uestra. de cohab. cler. & mul. de quo dic ut s. clericus. 8. §. 4. & ad istum casum reducitur illud quod habetur in c. miror. [c] 17. q. 4. & in c. tanta [d] de simo. & in c. si quis deinceps [e] 17. q. 7. cum si. Secundus casus est cum quis participat cum excommunicato maiori excommunicatione, in locutione, oratione, salutatione, comestione & similib. de quib. dic, ut infra excommunicatio 8. per totum.

EXCOMMVNICATIO 5. de casibus in quib. quis incurrit ipso facto excõmunicationem maiorem, & a qua non potest absolui nisi a sede apostolica. Primus casus est in c. si quis suadente. [f] 17. quæstio. quarta, iuncto capitu. non dubium, & capitu. ueniens, & capitu. ad eminentiam, & capitu. cum illorum, & capitu. de monialibus. eodem titu. cum capit religioso eodem titu. lib. sexto, ubi excommunicantur quicunque suadente diabolo in clericum uel monachum, uel monialem canonicum, aut cuiuslibet religionis conuersum uel conuersam, aut nouicium quemlibet cuiuslibet religionis uiolentas manus iniecerint pro cuius casus declaratione quæruntur infra scripta.

1 Qñ dicuntur iniicere suadente diabolo R. q qñ dolose facit, nã dolus requirit ut excõmunicatio

[a] Denunciatio] V. de infra furtum. §. 17. Et in quæstio. §. 11.

[b] Vnde si celebrat] Vide supra clericus. 8. §. 1.

[c] C. miror] Vbi per sacrilegiũ quis icurrit excommunicationem minorem. Melius tamen uidetur facere ca. q. si quis inuentus ibi donec in conuentu admonitus, aliquando tamen per sacrilegium icurritur ... ut si iniuria irrogetur in personam ecclesiasticã, uel si incendat uel frangat ecclesiam extra eo. non dubium. & c. conquesti.

[d] C. tanta. de simo.] Hodie iste casus est excõmunicatio maior & papalis, ut patet per extrauagantes ... quintũ ... quæ incipit ... & ... quæ incipit ... abile, & ... quarti ... incipit de ... abile.

[e] C. si quis deinceps] Extra de ... si quis. s. ... ecclesiã de manu laici ... laicus ... quam. cle ... recipiens ... emendaue ... debet maio ... excõicatio ... Ray- ... dicit ... detro- ... per con

trariam cõsuetudinem, quæ tamen non est seruanda. c. mala. 8. di. quia est contra ecclesiasticam libertatem. c. nouerit. de sen. exc. Adde q balistarii contra christiãnos in bello iniusto ratiõe notorietatis. Itẽ raptores manifesti, usurarii publici. Tales n. large dñr excõicati simul cũ dissidentib. ex quo eorũ oblationes nõ recipiuntur. Et quia eis denegantur ecclesiastica sacramenta. Similiter & quibus denegatur ecclesiastica sepultura, ut in decem dẽrib. in tormentis, & in quolibet notorio peccatore. di. 88. neque, & di. 95. illud.

[f] Si quis suadẽte] Vbi excõicãtur canone late sñiæ pp uerbum suiaccat ibi in tex.

municatio hæc incurratur, ut no. Io. An. in c. q̃nto in nouella de sen. exc. & est tex. ap tus in c. 1. & in c. cum uoluntate eo. ti. ex quo patet q̃ percutiens clericum in 8. casib. non est excommunicatus.

Primo si indeliberate sicut
2 facit ludens percussus aliq̃n sine deliberatione repercutit, ut in d. c. 1. s̃m Mon. quia hæc est conditio ludi, ut percussus grauiter repercutiat ne uideat inferior i ipso ludo.

Secũdo si ex ludo & ioco,
3 intellige leuiter & non in derisione, ut in d. c. 1.

Tertio si causa correctio
4 nis, ut in d. c. cum uoluntate, intellige de his quib. est permissum, sicut sunt prelati qui per seipsos clericos uel religiosos uerberare possunt, exceptis episcopis quibus non licet aliquem percutere[a] ut in c. non liceat. 86. distin. sed per alium faciat, ut 5. q. 5. illi qui, non tamen per laicum si clericus est[b] qui uerberandus est ut in c. uniuersitatis. eod. titu.

Quid si sit prelatus, sed nõ
5 illius clerici quem uerberat. R. q̃ est exc̃icatus, quia s̃m Pa. in c. ut famæ, eodẽ, oportet sit suus prælatus, & secundo q̃ ad eum spectat correctio, quia non sufficit habeat autoritatem in ciuilib. sicut rector uniuersitatis habet, aliter istis duob. concurrentib. erit excommunicatus.

6 Vtrum uerberantes ex mãdato prælatorũ excusentur. R. q̃ si est inferior episcopo prælatus debet ipse uerberare, nisi causa urgeat[c] aliter est excommunicatus tã præcipiens quam obediens si per alium facit, ut in d. c. uniuersitatis. Si uero est episcopus uel si nõ est eps & cã urgeat, excusatur uerberans de eorũ mandato, ut in ca. ex tenore eodẽ, dummodo sit clericus, monachus uel conuersus, si uerberare uult clericum monachum uel conuersum, quia licet per laicum possit capi clericus ex necessitate ul' monachus, ut conuersus, ut in c. ut famæ eodem, tamen uerberari non licet aliquo modo,[e] nisi causa subsistente, aliter ex cõicatus esset, ut in d. c. uniuersitatis, & hic capio laicũ pro seculari proprie, ut in d. c. uniuersitatis, & sic consuetudo interpretatur d. c. uniuersitatis,[f] ut pro causa rationabili, & per conuersos seu laicos religiosos possit d' mãdato prælatorum uerberari.

7 Vtrum prælatus uel alius de eius mandato detinens clericũ sit excõicatus. R. q̃ nõ nisi modũ excedat, ut puta cũ clericus quiete se capiet duci permittit & capiens calce uel pugno impingit, ut dicit Io. An. in c. si clericos. e. li. 6. uel nisi clericus fideiussorem de parendo daret,[d] quia tunc nõ p̃t detineri nisi excessus enormitas, uel alia rõnabilis cã aliud suaderet, ut in d. c. si cler.

8 Vtrũ p̃latus uerberãs clericũ ex odio nõ cã correctionis, sit excõicatus. R. q̃ sic. ar. d. c. cũ uolũtate. Sed no. s̃m Mo. ti. excõicatio. quia non requiritur q̃ p̃latus uerberãs cogitet de correctione, sed sufficit in p̃sona quẽ hẽt autoritatẽ a iure uerberãdi, & cã subsit pp q̃ dẽat puniri, uñ pcutere ex correctione est pcutere p culpa digna correctione, cũ q̃ snĩa & si sit benigna, securius tñ est s̃m, cũ dẽ, ut saltẽ habitu[e] cogitet de correctione, qa licet tunc moueatur extra nõ erit excõicatus, sed longe melius est ut differat donec ira quiescat, ut dr̃ in c. illa præpositorũ. & c. ira 1. & 2. & c. cum apud. 11. q. 3.

9 Vtrum magister possit similiter cã disciplinæ uerberare R. q̃ sic c. 1. & c. ex tenore, & c. cum uoluntate. §. si. eo. ti. nec distinguitur an clericus sit in sacris aut in minoribus sicut nec in prælato in d. c.

10 Vtrum pater uel dominus familiæ uel propinquus similiter possit. R. q̃ sic[f] si sint in minoribus clerici. d. c. cum uoluntate, iuncta 1. s.

a Aliquem percutere] Propriis manib. C. de epis. & cler. auth. licet neq.

b Si clericus ẽ] Quia tunc tam episcopus quã uerberans inciderent in canonẽ, si uero episcopus clericũ non haberet q̃ uerberaret, tũc per se posset facere, ut dixit glo. in summa 45. dist. uel nisi esset incorrigibilis, quia per laicum posset, ut ca. ut famæ. e. ti. rector uniuersitatis scholarium in qua sint clerici, rector ipse nõ potest mandare, ut clericus capiatur, nec familia esset excusata capiens de mandato rectoris.

c Nisi causa urgeat] Tunc fieri iubeat, sed moderate, ita q̃ non excedat debitam correctionem, alias potest appellari ab ipso. de off. or. irrefragabili, & puniri debet, de appell. de priore, & incident in canonem, quia leuis & moderata castigatio permissa est d. c. cũ uolũtate.

d De parẽdo daret] Et non nuda tantum. Idẽ & multo fortius si pignora daret cũ sit melius pignori incumbere quam in persona agere, & qui se p̃mittit satisdaturum satisdat, si pignora uel fideiussores dat. ff. de cond. & demon. sti. pec. si promissor, causa rationabilis est cum quis intendit habere malefactores, uel uult detinere, ut manifestet alios &c.

e Saltem habitu] Sufficit intentio uirtualis, sicut dicit Sco. de celebratione, unde infra te, hora. § penult. fin.

f Quod sic] Quia quilibet tenetur corrigere suos subditos. 23. q. 4. duo ista.

a Non erit excommunicatus] Ista opinio est rationabilior, licet prima sit tutior.
b Cap. per uenerabilem] Melius facit cap. praeterea, eodem titulo.
c Non graui] Dicit tamen Archi. flo. quod credit, quod poenam inducat excessus, quia limitata correctio est permissa, quia nō fit dolo, sed charitate.
d Continuat actum malum] Pone exemplum, quia portat arma, excitat rixas &c. Tamē debet prius moneri ut desistat. Et tūc quia noluit desistere ab actu illicito dicitur contemnere, potest detineri.
e Familia potestatis] Adde Anc. in repe. cap. ea quae, de reg. iur. in 6. 22. q. 2. unde late per do. Abb. in d.c. cum nō ab homine, de iud. Et ad hoc uide optima tex. in l. 1. Et ibi Bar. C. de exhi. reis.
f Aliquod malum] Quia si aliquis clericū parat facere aliquod flagitiū nemo uiolēter zelo dei ne id faciat. Rū. uer. quod si talem tenuero per modicum tempus iuxtum et & retinentē, citra tñ iniuria percussionis, non credo me incidere in canonem. Contra Inn. & Hostien. Et ad ino dictum tempus pro quāto expediat ad obuiādū peccatū Ar. c. error 83. dis. Idem dicēd.

g Secundum Innoc. si superuenientibus inimicis clerici detinetur, ne incidat in manus eorum, quia tali non irrogatur iniuria, sed potius salus procuratur.
g Si fecit aliquod delictum] Puta falsam monetā ut l. 1. C. de falsa mo. uel furtū. l. itaque. ff. ad l. aquiliam, & l. si seruus in seruitute. ff. de fur. & huiusmodi. Nam ex forma istarum legum quilibet habet ius capiendi, secundum Bartol. in d. l. capite quinto, de adulte. sed non detinēdi, unde si caperetur clericus, & detineretur ultra 20. horas essent excōmunicati capientes, & cōmitteretur priuatus carcer. Iuxta. l. primā cum ibi no. C. de priua. carce ri. Et si delictū est cum uxore possunt simul detineri.
h Suorū] Etiā amici, quia socii iniuria propulsanda est 23. q. 3. Non in ferenda, & c. fortitudo.
i Seu etiā aliorum] Hoc casu esset irregularis. l. si quis occideret clericū ne clericus aliū occideret.
K Cum moderamine] Dicit etiam Ioā. An. in noue. super d.c. si uero, quod si clericus percussit laicum, non intendens plus percutere & hoc constat laico non debet percutere clericum, secus si probabiliter dubitetur eum repercussurum.

l. si filius. C. de pa. pote. & l. unica. C. de emenda. propin. 45. dist. c. disciplina ad fi. Tenet tamen Ioan. de Lig. Pe. de Peru & Pau. quod etiā si paterfami. uerberaret existentē in sacris causa correctionis, non erit excommunicatus [a] & placet post factū, licet ante factum teneam cum Pa. ī d.c. cū uoluntate quod incidat, nec ob. dictorū prefatorū doctorum ratio glo. in d.c. cum uoluntate, quia ut dicit Pa. ibidem, & in c. constitutus, de in integ. resti. sola dignitas episcopalis non facit ordo liberat a patria potestate ar. c. per uenerabilem [b] qui fil. sint legi.

11 Similiter potest presbyter uel quilibet alius ratione officii quod habet in ecclesia, quia cui officium committitur, & omnia sine quibus officium exequi non potest, ar. c. 1. de offi. dele. & si talis clericus perturbat officium ī ecclesia, licet habens officium non habeat magisterium super eum, potest tamen eum expellere & uerberare, ut no. Inno. & Hosti. in c. ueniēs eo. titu Pa. etiā ibidem dicit quod etiam si non habet prelationem, excusatur in tali casu percutiendo. Similiter possunt facere senes clerici causa eruditionis in pueros clericos & iuniores in minoribus ordinibus cōstitutos, ut ī d.c. cū uoluntate. §. fin. & hec intellige de leui percussione non graui, [c] qui tamen omnes supradicti si excederent modum, dummodo non ex proposito non erunt excommunicati, ut not. Ber. & Host. in d.c. cum uoluntate.

12 Quarto ratione cohertionis potest detineri sine excōmunicatione, puta cōtinuat actum malum [d] nec pōt compesci aliter, secundum Innoc. in c. si uero, el 1. eo. titu. quia iudex potest eum capere & quilibet alius & ligare, dummodo quod primū restituat prelato suo, simili modo potest secundum Pan. in d. c. si uero familia potestatis [e] inueniens clericū de nocte, quia potest timere ne uelit facere aliquod malum, [f] quia est contra eum presumptio. c. consuluit de offi. dele ga. Itē qn capitur propter malum qd' egit, ut ducatur ad platum suum, ut puniatur & dubitatur de fuga eius, secundum Pan. in c. cum non ab homine, de iudi. facit in ar. C. de decurio. lib. 10. l. generali. Idem dic si creditor timeret de fuga clerici debitoris secundum Inno. & Panor. in c. ut fame, eodem titulo, facit. l. ait pretor. §. si debitorem. ff. de his quę in frau. cre. Itē pōt si fecit aliqd delictū [g] detineri per 20. horas ad uocādū testes ne sit locus īficiationi, facit. l. capite quinto. ff. de adulte. & in authē. ut lic. ma. & auie. §. is quoque.

13 Quinto ratione defensiōis tam sue quam suorū [h] seu ēt aliorū [i] licet detinere eum, & ad iudicem proprium ducere secundum Pa. in d.c. cū nō ab homine, & ēt percutere mutilare & occidere cū moderamine [k] inculpate tutele, imo dicit gl. in §. 1. 22. q. 8. quod nec ēt peccat, sequitur Pa. ī c. olim el 1. de resti. spo. nec solū per

Non

defensione personę, sed etiã rerum licet percutere, ut d.c. olim & c. di ecto de sent. excõ.lib.6.& in l.furem.ff.de sica. non tamẽ occidere [a] uel mutilare, licet qñ ablatũ est recuperabile per iudicem secundũ Bar. in l.furem, quia sic incurreret excõicationem, secus si esset irrecuperabile ablatum, ut in d.c.olim, & in d. c.dilectus & not in d.l.furem & de hac materia. Vide supra Defensio. Idem dic [b] de auxiliatoribus taliũ. Aduerte hoc quod licet non sit excommunicatus faciens uiolentiã clerico pro recuperatione [c] rerum sibi ablatarum, tamen si hoc facit ex interuallo postquam clericus peruenit ad locũ destinatũ & adeptus est possessionem perfectam rerum ablatarum, incidit in excommunicationem secundum Pe. de censu. ecclesiasticis, & quando dicatur ex interuallo, uide.s. Defensio.

14 Sed pone quod excedat modum percutiens clericum cã defensionis. R. secundum Pan. in d.c. olim quod propter hoc non erit excõmunicatus dũmodo ex proposito [d] non faciat, quia (ut dicit) requiritur dolus ut incidat in excõicationem facit gl.in c.significasti, el 2.de homi.& l. si ex plagiis.§. tabernarius.ff.ad l. aquil. uide bonam gl.in d.c. cum nolun tate, & in prin.23.q.1. Secus si ex proposito & dicitur excedere [e] qñ ñ seruat moderamẽ inculpatę tutele, de quo habes.s. Defensio.§.4.

15 Sed pone quod fugiendo potest euadere, sed non fugit, & sic percutit inuasorem. R. secundum Bart in l.1.C. unde ui.& sequitur Pan.in c.olim, el primo de resti.spo. quod licite potest percutere, quia fuga est quędam iniuria.l. item apud Labeonẽ.ff. de iniur. & dicit Cy. in d.§.tabernarius, quod fuga reddit quem uiliorẽ, hoc limito uerum quãdo esset talis quod fuga esset ei confusio, [f] cũ ergo iniuria corporalis sit maior quam iactura rerum.l.in seruorum.ff.de pęnis, & pro iactura rerum liceat percutere (ut dictum est) ergo a fortiori pro iniuria corporali, sed tamen non euitaret irregularitatem [g] si occideret, cle. si furiosus de homici.

16 Sexto ratione turpis operationis cum uxore [h] matre, sorore uel filia a clerico factę, nam sic cum talibus personis inueniens cum sine excommunicatione percutit, nec distinguo inter leuem & atrocem percussionem, cum ius non distinguat, ut in capit.si uero, el primo eod §. ultimo cum etiam lex permittat [i] occidere, ut ff. de adul. l. quod lex ait.§. quod ait. Peccat tamen grauiter [k] si mutilat uel occidit, ut not. in dicto capitu. Si uero, excommunicatus uero non est, licet aliqui dixerint quod sic. Ego tamen quia difficile est iustum temperare dolorem, ut C. de adul.l.Gracchus, tenerem quòd esset excommunicatus occidendo uel mutilando, quando maturo consilio & pensato animo id faceret, non ex calore ire subito, quia tunc cessaret ratio quia canon excusat ab excommunicatione, & lex ab occisione, alias non sit excommunicatus.

17 Quid si inuenit non cum prędictis personis aut aliqua earum, sed cum aliqua alia consanguinea. Respon. secundum tex.d.c.si uero, quod

a Non tamen occidere] Vide tex.in c. suscepimus de homi. uide.s.homicidium. 3. §.1.

b Idem dic] Plenius Pa. in di. c. cum non ab homine.

c Pro recuperatione rerũ] Si clericus occupasset domũ meam & nollet exire possum ipm expellere ex quo nõ uult exire sine uiolẽtia si hoc fiat incontinẽti, & cum moderamine inculpate tutele.

d Dummodo ex proposito] Dicitur ex proposito modu excedere, si poterat repellere solis verbis minatoriis, & iniecerũt manus uiolentas, tũc essent excõicati, & pœnis tpalibus subiacerent. Et si secuta esset mors uel mutilatio essent irregulares, ut ibi per Abb. plene in 8.col.uer. ulterius quæro.

e Et dicitur excedere] Tutius tñ esset ut peteret absolutionẽ & dispensationem secũdũ Rayne. Quod uerũ est qñ cõmode põt haberi. Et dicit do. Ant.in d.c. olim, quod qui insequit pcussorẽ & uulnerauit, non dẽt puniri ut dolosus, sed ut culpabilis, quia icõsultus calor

erit excommunicatus percutiens, quia præfata cõcessio non extenditur ad alias personas. Hosti. tñ extendit filiã ad neptem & uxorem, & ad spõsam ut in auth. ut lice. matri & auiæ. §. quia uero & Inno. matrem ad ascendẽtes, & filiam ad descendentes, prima tamẽ opinio [a] tutior est, ut non extendatur argu. optimum in lege pater, & quod ibi not. ff. de adult. ubi nomine patris cui licet filiã in adulterio occidere non ueniunt ascendentes.

18 Quid si nõ inuenit in actu coitus cum prædictis personis, sed in osculis amplexibus & huiusmodi signis propinquis coitus, uel explendi [b] uel exple: 1. ℞. Mo. ubi supra quod si huiusmodi fiant in loco suspecto non erit excommunicatus uerberãs eũ. Secus si in publico, [c] osculareẽ secundũ morẽ patriæ.

29 Vtrum post expletũ opus nepharium cum aliqua præfatarum ex interuallo percutiens sit excommunicatus. ℞. Dyn. lib. 3. tit. 2. quod sic, nisi forte ter monuisset eum, ut in auth. ut lice. mat. & auiæ. §. is quoque, & C. de adul. authen. si quis ei, ubi patet ꝙ si ter corã testibus monuit suspectum, & postea inuenit cõfabulari cum uxore, põt eum occidere, [d] credo tñ quod sit ẽt excõicatus si monuit ter, dummodo non inueniat eũ in actu aut [e] propinquitatibus, ar. d. c. si uero posset tñ eum capere post talem monitionem inueniens eum colloquentẽ & iudici præsentare argumẽtum in l. capite quinto ff. de adul. c.

20 Quid si procurat ut clericus noceter ab uxore ad turpitudinem, & sic eum uerberat. ℞. Mona. ubi supra, quod excõicatus est tam ipse quã uxor quia in dolo sunt.

21 Vtrũ mulier petita de turpitudine a clerico licite eum ꝑcutiat. ℞. Mon. ubi s̃. quod sic si eam inuitam tangebat uel uim corporalem inferebat, dummodo faciat [f] cum moderamine incu'patæ tutelæ, secus si eã non tangebat, sed solum uerbis eam impetebat quod uerum credo qñ so'um uerbis potuit eum repellere, alias licite eum percutit, nec ẽt excõicata est si zelo [g] castitatis accensa modum excederet, non ex proposito, sed subito improuise, arg. eorum quæ notantur in glo. in princip. 23. q. 1.

22 Septimo ratione perditionis priuilegii clericalis, qd' quidem perditur multis modis. Aliquando ratione inhonestatis, de quo uide supra clericus. 9. §. 3. cum sequentibus & clericus. 10. §. 1. Aliquando ratione bigamie de quo supra Bigamia. §. 10. cũ sequentibus. Aliquando propter qualitatem personæ sicut clerici coniugati [h] si non deferunt habitum & tõsuram sine aliqua monitione omne priuilegium perdunt secundum Ioan. And. mo. & Archi. in c. Ioannes, de clericis coniug. text. in c. unico, de cleri. coniu. lib. 6.

23 Sed nunquid si isti reassumunt habitum & tonsurã gaudeant priuilegio. ℞. Ioan. mo. & Archi. & Io. de li. quod sic per Cle. primam de uita & honestate cleri. Alii dicunt quod nunquã, sed primum uerius, [i] aduerte tamẽ hic quod est duplex priuilegium ẽm Pa. in c. 1. de aposta. s. fori, ut tantum conueniantur sub iudice ecclesiastico. Aliud canonis si quis suadente, de quo hic. Primum cum maiori difficultate perditur, quã secundum quia nec ex sola dimissione habitus aut immixtione enormium & huiusmodi perdiẽ, ut in c si iudex de sen. excom. lib. 6. sed bene quandoque secundum ut dictum est.

24 Aliqñ pp depositionem ut puta, quia est degradatus actualiter, de quo uide supra Degradatio, aliquando propter heresim, quia

a Prima tamen opinio] Et Panor. q̃a sumus in casu stricto & pœnali, ubi regulariter nõ fit extensio. l. pœnę. ff. de pœnis. Et ita ẽt tenet do. Ant. licet aliter loquatur ibi. Inn. & Io. An. in d. . si uero, primo de senten. excõ.

b Vel explendi] Idẽ dicit Bart. in l. quod ait. ff. de adulte. in prin. Quia ista sunt præparatoria ad adulterium, q̃a per ista uerisimilia ꝓbat adulterium.

c In publico.] Idẽ si in ludo quia tũc incideret in canonẽ.

d Potest eũ occidere] Hoc intellige de iure ciuili, quia de iure canonico, non licet occidere sine peccato.

e In actu aut.] Adde Bar. in l. quod ait. ff. de adul. q̃ dicit ꝙ [illegible] igitur occ[illegible] inconti[illegible] adulter. [illegible] si do[illegible] ẽt si e[illegible] [illegible] occidat, ex [illegible] q̃a prin[illegible] fuit li[illegible]. Vñ do[illegible] occasus, [illegible] si princi[illegible] [illegible] il[illegible].

f D[illegible]modo fa[illegible] [illegible]tur se [illegible] quosdã [illegible] est [illegible] absō[illegible] ad cau[illegible].

g [illegible] zelo] Si aliter mulier nõ potest euadere nisi occidat opprimentem an peccet Ray. secũdum Archi. Flo. dicit ꝙ ali q̃ tenent quod sic, alii autem ꝙ non. Tu dic ꝙ non peccat, quia ille magis credit seipsum quam mulierem ipsum occidat per clemen. 1. de homici.

h Clerici coniugati] Vide supra clericus. 5. §. 1. & clericus 14. §. 3.

i Sed primum uerius] Propter uerbũ quã diu ibi in text. & not. hoc Io. And.

a Innoc.] Vbi supra & Pa.in dict.ca.contingit.
b Ioan. Andre.] In mercuria, in regula delictum.
c Quia comam] Vide infra iniuria. §.4.
d Quia de nocte] Pa.in c.cum non ab homine, de iudi.in 3. col. putat familiam potestatis posse impune capere clericũ de nocte intendentẽ, & pñsentare plato suo, qa hoc facit ad impediẽda delicta, quę forte p eũ posset cõmitti, qa q male agit odit lucẽ, c. consuluit, de offi. deleg. Qđ ẽt tenet Bald. in l. si qua. C. de epis & cle. adde tñ q si eẽt dubiũ utrum ignorauerit clericum ipsum pcutiẽs, quo ad forum pęnitẽtiale stabitur iuramento percutiẽtis. Et si iurare uoluerit nõ habebitur p excõicato, secus si iurare recusauerit, d.c. si uero. De hoc est glo. in cle. 1. in uersi. non habita, in fi. de priuil. Forte tñ secus in foro cõtentioso. Et uide Bald. in l. 1. ultra medium. C. ad maced. Et quod no. Imo. in cle. 1. in 4. col. uers. iuxta prædicta, de cõsang. & affi.
e Quia credere debebat] Hoc uerũ nisi pbabilis ignorãtia excuset, & exurgat ex more patriæ, qui debet attendi. Nã alicubi laici tẽpore caloris deferunt tonsuram.
f Qui clericus non est] Et dicit Arch. hanc opinionem esse ueram, quia non debet iudicari sm quod quis facere intendit, sed sm quod fit. S... crederet laicum & esset clericus non incideret... Tanc. & Ioan. de Lig. Quia hic non est dolus... tans tñ an sit clericus incideret, quasi in du...

q a hereticus pdit omne priuilegium. c. excõicamus. 1. de here. ita tenet Inn. in c. si uere, & sequit Pa. in c. cõtingit el. 1. eo ti. Aliqñ propter excõicationem sm aliquos, cõmunicat tñ opinio est q percutiens excõicatum clericũ est excõicatus, quia nõ amittit priuilegium sm Io. & Vicen. Gofre. Inno.[a] Io. And.[b] not. de hoc in c. si quis deinceps, 17. qõ 4. & in c. excommnnicatorum. 23. q. 5.

25 Octauo ratione ignorationis, puta quia comã[c] nutriebat, nec aliquid apparebat de clericatu, & sic credebat laycum, ut in c. si uero el 2. eo. tit. uel si habebat habitum, non cum uidebat quia de nocte erat, quia sm Host. & Inno. in c. cum non ab homine de iudic. & d. c. si uero, oportet ergo intendat percutere clericũ uel intendere debeat, ut sit excõicatus. Si uero uiderit ei tonsuram licet nõ crederet clericũ esset excoicatus percutiens quia credere debebat.[e] Intellige si ille erat clericus, quia aliter non esset excõicatus, etiã si clericum credidisset q clericus non est[f] per d. c. si uero sm Ber. & Inno. nec etiam irregularis est secundum Fede. consil. 13. si in tali dubio celebrasset, ut sequitur Pa. in d. c. si uero.

26 Nono ratione qualificationis facti, nam oportet ad hoc ut quis incidat in excõicationẽ percutiẽdo clericũ, q peccet mortaliter, quãdo ergo iniectio manuũ est taliter qualificata, q peccatum mortale non est, excõicatio non incurritur, sicut probat in puero qui non est doli capax, qui percutiendo nõ incidit, ut in c. 1. eo. ti. g pp quod teneo cũ Pe. de perusio, q fugiens inimicos, si equum uel gladium uiolenter de manu clerici accipiat, ut se defendat nõ incidat in excõicationẽ, quãuis Barth. Brixi. & Tãcre. teneant contrariũ. Sed uerius est dictum Petri per rationem suam qui dicit sic nullus sapiens diceret hunc peccasse mortaliter. Et cum excõicatio nõ inferatur nisi pro mortali. 11. qõ. 3. Nemo episcoporũ, ergo non erit excõicatus, quod no. bene pro multis. Idem dic si quis, uiolenter includit clericũ ne ab inimicis ledatur, quia si sit uiolentia nõ tamen inest dolus sm Inn. in d c. nuper, duo enim requirũtur, scilicet animus dolosus & opus,[h] sm no. Io. And. in c. perpetue, de elec. lib. 6. Similiter socius quãuis turbatus clericũ impellit non ex deliberatione, sed ex subito motu, non erit excõicatus,[i] ut tenet Ri. in 4. dis. 18.[k] facit tex. in § no tãdũ. 2. q. 3. in cõsultus calor i calũnie uitio caret & ob. hoc nullã pœnã erogari oportet & pptereа dr. Si qs suadẽte diabolo, quod proprie not. dolum & mortale peccatũ.

27 Nunc restat uidere qs dicat clericus uel monachus. R. q nomine clerici hic cõprehenditur omnis habẽs aliquem ordinem etiam primam tonsurã solũ, ut de æta. & quali. c. cum cõtingat, & no. d. Pe.

q.5. ubi ponit quasi omnes casus qui hic habentur, licet succincte.

a Omnes professi] quid autem de canonicis. Vide not. per Pan. in d. c. non dubium, eo. titu. Et in rub. de uit. & hone. cle. ubi de hoc.

Et idem dicen. de eo, qui eum claudit causa uerecũdiæ, quia tunc fit iniuria personæ clerici inclusi secundum Ioan. de ligna.

f Etiã uoluntariũ] Et hoc quia facit iniuriã ordini clericali, & ille qui eũ uolẽtẽ percutit facit iniuriã, licet non uiolẽ[t]iam hoc dicit Ge. ĩ c. 1. de ui. & hone. cle. li. 6. Idem tenet Imo. in l. si uero ĩ §. de uiro 10. col. ff. solu. mat. Et ratio ẽ qa dato q̃ clericus sibi p̃iudicet in hoc, tñ qa ecclesiæ fit præiudiciũ, cuius hoc est priuilegiũ, & ordinis clericalis, merito ille p̃cutiens erit excõicatus. Facit quod dicit no. Bart. in l. 1 §. usqueadeo. ff. de iniuriis, ubi [illegible] rit, si quis uoluntarie percutitur ab alio nunquid poterit accusari ad pœnã publicã fisco applicandam, & respondet aut patit̃ inferri in corpus suũ id q̃d de iure pati nõ põt, ut q̃ corpus suum scindatur uel os frangatur, & hmõi. Cũ enim simet inferens talia puniret. ff. de bo. re. qui mo[rt]. sibi cõsci. l. fi. §. si q̃s aũt. Sic non potest aliis permittere, qa nemo est dñs membrorũ suorum. l. liber homo. ff. ad legẽ aquil. unde poterit criminaliter accusari. d. §. usque adeo. Si uero p̃mittit ut detur sibi alapa & hmõi. Ex quo nõ frangit corpus tunc non poterit accusari ad publicã uindictã. l. fi. ff. de iniuriis. Subdit et Bar. reprehẽsibilem esse cõsuetudinem pisanã quæ habet q̃ offendens debet se ponere in manibus inimici, qui possit ei facere signũ in manu uel in facie, quia nõ põt se

de Anc. in c. 1. de cle. coniuga. lib. 6. nomine monachorũ, uel monialiũ ueniunt hic oẽs professi [a] quãcunque regulã approbatam, & nomine nouitiorũ ueniũt ingressi religionẽ approbatam, ut probent si in ea manere debent noĩe uero conuersorũ & cõuersarũ hic ueniunt oẽs qui mutato habitu se & sua [b] alicui de religionibus approbatis dedicauerũt p̃petuo, siue sint masculi siue sint fœminę & licet glo. in c. quisquis. 17. q. 4. teneat q̃ conuersi & pœnitentes [c] gaudeant priuilegio clericali, & per hoc inferatur ab aliquibus, q̃ mulier inclusa, ut totaliter uacet Deo, & heremite qui contẽptis mũdanis, ut Deo uacent deserta loca inhabitãt, & cõuersi ecclesiarũ seculariũ qui se & sua dedicarunt Deo, & incedunt tonsurati, uel mutauerunt habitũ & intersunt cõiter horis diuinis & huiusmodi similes, sicut sunt fratres & sorores tertii ordinis sancti Frãcisci qui uiuunt in congregatione, sicut cæteri religiosi, q̃ gaudent isto priuilegio, ita q̃ uerberans eos sit excõicatus. Hoc tñ ego non teneo post factũ, sed bene ante factũ, tũ qa non sunt religiosi proprie, eo q̃ tria uota non promittunt uni de religionibus approbatis, &

cras p̃nt esse mere seculares si uolunt tũ ẽt q̃ nec sunt cõuersi religionis approbatæ, & tex. in d. c. non dubiũ & alibi non loquitur simpliciter conuersis, sed de conuersis [d] religionis, multominus heremitæ qui causa quæstus ut sunt cõmuniter nostri tẽporis sibi formant habitũ, & illi cõuersi ecclesiarum q̃ sibi proprietatem suorũ retinẽt, & fratres tertii ordinis præfacti q̃ in domibus propriis cũ uxoribus & filiis uiuunt, gaudẽt isto priuilegio. ar. c. duo sunt. 12. q. 1. & q̃ no. Ho. & cõiter doc. ĩ d. c. nõ dubiũ, & Car. in cle. 1. de deci. q. 1.

28 Postremũ sciendum est q̃d est iniicere manus uiolẽtas, & dic q̃ est oĩs uiolenta quæ fit personæ, unde s̃m Pa. in c. nuper, eo. ti. cano. d. c. si quis suadente ponderat potius effectum uiolentiæ, quã ipsum modum inferendi uiolentiã, & hoc patet in d. cap. nuper. ubi detinens clericum in custodia publica, uel priuata, uel in domo aliqua, quãuis manus nõ iniiciat est excõicatus [e] ex quo libere nõ põt ire. Itẽ iniuriosa manus iniectio absque uiolentia in clericũ facta inducit hanc excõicationẽ, ut in c. contingit, el 1. eo. tit. & ibi Abb. 2. no. Ex quo patet q̃ non solum q̃ cũ p̃cutit etiam uolũtariũ [f] est

b Se & sua] Secus si aliquam proprietatẽ sibi retinuissent, quia non gauderẽt s̃m Hos. Et refert Pan. in d. c. non dubium.

c Et pœnitentes] Templarii & hospitalarii & Deo deuoti.

d Sed de cõuersis] Et licet canon si quis suadente, non faciat mentionẽ de cõuersis, tñ ad eos extenditur. Nec obstat q̃ est canõ pœnalis, ut sumus in materia pœnali, qa respõdetur p̃ est pœnali respectu p̃cutientium, & non respectu clericorum. Et ubi cõcurrit fauor & pœna, p̃ferẽ fauor not. gl. in l. 2. C. de in ius uoc. Itẽ qa s̃nia excõicationis ẽ medicinalis, & de facili obtinet [illegible] Iuxta no. in cap. 1. eo. tit. li. 6. Quare [illegible] Hæc [illegible] de hac materia quãdo concurrit fauor & odium &c. uide Bald. [illegible] de fa. [illegible] & in l. 2. C. de in ius uocan.

e Est excommunicatus] Si aliqui inimici clerici ob[illegible] ipsum in castro uel in domo forte alicuius [illegible] claudunt & non ut illam custodiant, sed [illegible] uerecundiã faciant, dicit Archi Flo. q̃ in ob[illegible] attendenda est intentio, quia si propter ca[illegible] habendã & non personam uiolandã q̃ tunc non incideret, secus si propter personam uiolandã.

se de iure committere in manu inimici per tex. expressum in d.c. contingit.

a Vel mutilant] Facit tex. in c. si quis absciderit, & in c. qui partem. 55. di. & utrobique per Ge. & Car. Alex. ubi uoluntarie abscindens sibi membrum non dēt ordinari. Et sic punitur. Idem tenet Archi. in c. si nō licet. 23. q. 5. Nō ob. tex. in l. sed si damni. §. si ipse seruus. ff. de pecu. ubi licet seruis ī corpus suum seuire, q a rūdet d. Ant. in c. ex parte. el 2. de cor. uitia. q respectu priuati iuris, & actionis, licet alicui ī se ſ euire, nec ex hoc nascit priuata actio uel deductio nñ respū publici iuris posset puniri, qui in semetipsum seuit. l. omne. §. qui. ff. de re mi.

b Car. cle. 1. de pœnis] In prin. in 6. q. licet quidam aliter dixerit & male.

c Nisi sit res] Vt si fugienti, & asportanti res furatas accipiat incontinenti. Non autē ex interuallo, alias si quis furatus eēt corrigiā, uel quid aliud clerico, non uidetur incidere ſm Ho. quia non fit p sonæ uiolētia.

d Is uere committit] Intellige quo ad peccatum non q̃tum ad pœnā ſm Barto. in l. sed si unius. ff. de iniuriis. Sed pcedit iste tex. in dispositione iuris cōmunis.

e Nisi reintegra re nocuerit] Re

gula qui habet quod non ualet reuocatio procuratoris iudicialis uel extraiudicialis si non fiat intimata procuratori. c. mandato. de procur. Inno. post Inn. & Io. And. in c. quidam. de renun. habet locum etiam in maleficiis, quia non sufficit reuocare mandatum de maleficio committendo, nisi intimetur mandatario ſm Bart. post Gul. in l. si pecuniam. §. si seruum. ff. de condi. ob cau. pro quo [illegible] in c. mulieres [illegible] gl. fi. circa medium. de sent. exc. Et ibi [illegible] contra Inn. est ét glo. ordinaria in c. [illegible] in uer. mandato, de sen. exc. lib. 6. quæ [illegible] tat opinionem de clerico [illegible] berato, d. [illegible] opinionem [illegible] ī d.c. mulieres esse ueram, [illegible] intelligat [illegible] ad ecclesiam [illegible] gi talē ex[illegible] tionē, sed non quo ad Deum [illegible] de ibi Ge. [illegible] tē q Inn. [illegible] nuit cōtrariū, [illegible] tūc uoluit [illegible] dātē esse ex[illegible] catū, qn [illegible] de peni[illegible] reuocare [illegible] tuit [illegible] Idē tenet [illegible] l. si [illegible] 7. co. uer. [illegible] C. de ac. [illegible] late Ang. [illegible] re. [illegible] uer. Sep. [illegible] 9. co. & Fel. [illegible] c. ex p. de [illegible] An. [illegible] circa. quo ad [illegible] ecclesiā, sed [illegible] quo ad [illegible]

f Nō erit [illegible] mādatarius [illegible] extra [illegible] dati. l. [illegible] teras. §. 1. & [illegible] relatū. [illegible] de off. deleg. Etiam

excommunicatus, sed etiam si clericus seipsum percutit ex ira uel odio sicut faciunt qui tedio uitæ uel alia desperatiōe ducti seipsos interficiunt uel mutilant, [a] ut tenent communiter do. in d.c. cōtingit. Similiter qui spuit uel aquam aut aliud effunditur super eum, uel ponit custodes ut capiant eum si exierit de domo. Similiter si uis fiat rebus sibi inhærentib. ut puta equo cui insidet uel qd aliud quod tenet eripitur uiolenter aut scinditur siue frangitur, ut tenet Card. in cle. 1. de pœnis. [b] in prin. in 6. q. nisi sit [c] res quam propria autoritate capere potest, quia tunc non incidit.

29 Sed quid si solo metu inducat, ut ei aliquid det. ℞. Dir. li. 3. ti. 2. q non est excōicatus. Similiter qui eum in aliqua domo obseruant solum ut ei uerecundiam aliquam faciant, nec ét qui cū dormit uel non sentit, furtiue zonam uel bursam uel qd simile aufert, quia in huiusmodi uiolentia personæ nō fit, uel reb. sibi coherentib. cō cor. Card. in cle. 1. de pœnis. Item nec est excōicatus qui licet habeat animum ledendi, non tamen eum tangit, licet uibret ensem super caput eius, uel si tangit ei uim non infert nec lesionem, quia uerba sunt cum effectu accipienda. c. relatum. de cle. non residen. nec obstet conatus sine effectu. de spon. ca. iuuenis, & c. adolescens.

30 Vtrum persequens clericum ut percutiat, & ipse fugiens cadit & leditur sit excōicatus. ℞. Rod. q non, nisi quasi coactus ut euadat se pcipitet, uel in aliud periculū se ingerat, sed ego credo q sit tutius dicere q sit excommunicatus, quia satis manū imponit & est securius hoc tenere.

31 Mandans ét dicitur iniicere manus, quia ut dicitur in c. mulieres. eo. titu. is uere committit [d] cuius mandato uel autoritate fit, & ideo est excommunicatus si mandatarius clericum percussit, ut in d.c mulieres. & ibi Pa.

34 Quod si mandator reuocauit mandatum sed anteq̃ ueniret ad notitiam mandatarii percussit. ℞. licet Inn. teneat nō esse excōicatum, tñ ſm Ber & Ho. ut refert Dir. ubi supra nisi re integra reuocauerit [e] mandatarium, & eum certificauerit super hoc erit excōicatus. ar. l. si mādassem. ff. man. de procu. ex insinuatione, de resc ex parte decani. hoc etiam tenet Io. 63. di. tibi domino.

33 Quid si post mandatum mortuus est mandator re integra ℞. ſm Dir. ubi supra q licet mandatarius postea pcusserit, non erit [f] tamen mādator excōicatus, quia superstes tantum ligatur. 24. q. 1. quodcunque, licet si notoriū sit de mandato & signa pœnitentiæ non ostenderit non sit sepeliendus in sacro, nec ecclesia orabit pro eo, ratione peccati notorii, ut tenet Ho. & Ber. & Inn. Pan. autem in c. a nobis. el 2. e. ti. uidetur tenere q nisi mandatarius

habuerit notitiam de eius morte, erit excommunicatus etiam si pęnituerit [a] in morte, & est tutius licet de rigore iuris non sit excommunicatus, cum in ueritate mandatum reuocatū fuerit morte, ut no. idem Pa. in d.c. mulieres.

34 Quid si non mandauit, sed dixit aliqua uerba dolose ut inducat ad percutiendum. ℞. ꝙ si talia sunt uerba quæ cooperentur mandato uel consilio, puta dicit faceret mihi singularem consolationem, uel semper uellem ei bonum qui percuteret, nulli dubium ꝙ si sequitur percussio ex hoc, erit excommunicatus, ut in d.c. mulieres no. quia nō refert quid æquipollentib. fiat, uñ ut refert Bart. in l. si quis mihi bona. §. pater seyo. [b] ff. de acq. hæ. ꝙ dñs uerberatus a quodam dixit corā famulis suis, nisi aliud de tali audiero antequā domum reuertar, ero male contentus, pp ꝙ famulus interfecit pcussorē fuit punitus ipse dñs de homicidio, & propterea dicit Pa. in c. ex literis, de exces. præl. ꝙ non refert an directe uel indirecte aliquid consulatur, ut probatur in d.c. ex literis. in epo q dixit oēs dicunt ꝙ malū est si euaserit cui homicidiū imputatur & facit ad hoc. l. certum ff. si cer. pe. & l. cū quid. e. ti. facit quod no. Bal. & Ange. Raph. & Imo. in l. quid ergo. §. pe. ff. de le. 1. qui uolunt ꝙ instigans & sollicitans aliquem ut percutiat sit excommunicatus si sequatur percussio. [c] Secus autem si non sunt talia uerba, quia nō erit excommunicatus.

35 Cooperans auxilio uel cōsilio non solum est excommunicatus, sed etiam prohibere ualens si non obuiat ne uerberetur. c. quantæ. eod. ti. quod indubitanter est secundum omnes, in eo sub cuius potestate est uerberans. [d] In aliis autem qui non habent ex officio si non prohibent dolose similiter est indubitatum ꝙ sunt excommunicati. Si uero hoc nō facit dolose sed quia nō uult se immiscere rumoribus uel ex timore, uel negligentia non prohibet, tenent communiter do. ꝙ non est excōicatus in d.c. quantę. ubi Io. An. [e] in nouella dicit notabile uerbum, in hunc inquit uel alium canonem nullus incidit nisi sit in dolo. ar. ff. de adul. l. pe. ff. de sicariis. l. 1. Idem Ioan. de Ligna.

36 Sed quid de clerico qui uoluntarie subiicit se uerberibus, an ipse sit excommunicatus. ℞. ꝙ non, ut tenet Pan. in ca. contingit. el 1. nec obstat quia non obuiat, quia non facit dolose, sed in satisfactionem, & ut maius forte malum euitet, nec etiam obstat quod participat in crimine, quia secundum Ioannem Andræ. in cap. delictum. de regu. iuris. lib. 6. in mercurialibus, talis uerberans uno impetu plures ictus dat, & est solus excommunicatus una excommunicatione, quia pro uno facto habetur, hoc idem nota. Bartol. in l. nunquam. ff. de priuat. delictis, & quod sit uerior opinio patet in dicto capitulo contingit, ubi dicit textus excommunicandum talem clericum.

37 Ratum habens quod aliquis nomine suo iniecit manus uiolentas in clericum est excommunicatus, quia ratihabitio [f] mandato comparatur, secus si non sit factum nomine eius, quia licet ratum habeat, non tamen est excommunicatus, quamuis pecces mortaliter. de sen. ex. c. cum quis. li. 6.

38 Quæritur utrum præfati iniicientes manus in ecclesiasticam personam sint semp a

sede

a Etiam si pœnituerit in morte] Et si quęras quid operabitur excommunicatio hoc casu cum iste iam sit mortuus Dic ꝙ potest operari quo ad corpus quia nō sepelietur in Cimiterio, uel si fuit sepultus per prius idem exhumabitur. Ar. in capit. sacris, de sepult. Nam per excōmunicationem non solum insicitur anima, sed etiam corpus.

b §. pater seyo] Vide tu sex pulchras limitationes, quas ponit do. Iaso. in l. 1. in 6. & 7. col. C. de ser. fugiti. & no. eas, quia erunt utiles pro adiuuando aliquem a morte corporali.

c Si sequatur percussio] Ad hoc etiam facit ca. 1. de homi. lib. 6. ubi si mando aliquem uerberari, & ille mādatarius occidit teneor de homicidio, ex quo fui in culpa mandando.

d Est uerberās] Vt filius seruus, subditus. Et de iis uide ff. inter institu. de ui. & iu. in §. iuris præcep.

e V. Io. And.] de hoc plene in sra excommunicatio 7. casu 6. per totum.

f Ratihabitio] Dicit Pa. in d. ca. mulieres ꝙ non omnia gesta nomīe meo possum rata habere, nam quædam sunt quæ possunt per alium explicari ut uulnera homicidia & similis. Et in istis ratihabitio trahitur retro. d. c. cum quis. l. 1. §. deiecisse. ff. de ui & ui ar. quædam sunt quæ non possunt per alium explicari, ut adulterium carnis delicta &c. Et in istis non habet locū ratihabitio ut dicit glo. & bene in d. l. 1. §. quoties. Et in cap. sciant cūcti. de ele. li. 6. Et per Cyn. in l. non ideo minus. C. de accusa.

sede apostolica absoluendi. R. quod distinguendum est inter iniuriam leuem mediocrem & enormen,[a] ut pro iniuria leui quilibet eps possit absoluere iure suo autoritate.[b] c. peruenit eo. ti. pro iniuria uero mediocri nō potest episcopus absoluere, nisi priuilegiatos, & qui sint not. in ca. si uero el I. eo. ti. & in c. quoniam, se ui. & ho. cl. ubi hoc est priuilegium clericorum[c] communiter uiuentium, & claustralium. In iniuria autē enormi regulariter nullus pt absoluere citra sedem apostolicam, ut in d. c. si quis sua dente, uel legatorum eius, de quo uide legatus. §. 4. nisi in casibus de quibus j. §. 48.

39 Sed nunquid inferior episcopo qui habet quasi episcopalem iurisdictionem poterit absoluere sicut episcopus potest in iniuria leui uel mediocri. R. quod communiter tenetur quod non, quia dictū c. peruenit loquitur de episcopo & non de inferiori, quia dicit fraternitati nam inferiores dicuntur filii, ut in c. quā graui[d] de cri. falsi. Fallit hoc in habentibus autoritatem episcopalem a papa, quia possunt sicut episcopi quoscunque in foro pœnitentiali absoluere. Similiter fallit ī prælatis religiosorum quorumcunque cui si sint sacerdotes possunt absoluere sibi subditos se ad inuicem percutientes, dummodo iniuria nō sit enormis, ut in c. cum illorū. eo. ti. & extenditur istud priuilegium ad magistrum & fratres hospitalis Ierosolymitani, ut in c. canonica. eo. tit. qui possunt absolui a suo priore si presbyter est, & dicitur ille prælatus qui nō habet super se maiorem in conuentu, non autem ille prior trium uel quatuor qui instituitur & amouetur ad arbitrium superiorum, nisi super hoc habeant priuilegiū speciale, potest tñ eps committere hanc autoritatem absoluendi inferiori, ut no. in c. fin. de of. or. & similiter prælati religiosorum cum illud competat eis ex priuilegio rōne dignitatis, ut in c. eis quibus de off. or. in tex. & in gl. & c. fi. de off. dele. loquitur quando commissio fit ratione psonæ quod bene no. pro limitatione. d. c. fi.

40 Sed quid si prælatus prædictorum religiosorum non est sacerdos uel est excōmunicatus, uel mortuus, uel aliter impeditus. R. secundum Ho. quod in defectū ipsius semper est ad episcopū propriū recurren. ut patet in c. monaci. & c. cum illorum, & c. canonica. eo. ti. & concor. cum hoc Fed. in quodam consi. & Ge. in d. c. religioso. de sent. exc. li. 6. pp rationem ne cum gandi &c. Sed Pa. in d. c. monaci tenet contrarium in religiosis exemptis, & dicit similiter in cōtrarium facere no. per Io. An. in reg. scienti[e] de re. iu. in mercurialib. Et hoc credo uerius per c. pe. de off. or. & tex. iuncta glo. notabi. in cle. pe. de sen. exc. Ibunt ergo ad papam, de quo uide j. exemptus. §. 6.

41 Quis absoluet abbatē excōmunicatum pro iniectione. R. Pa. in c. uniuersitatis, quod episcopus, ut in c. monaci, nisi iniuria sit enormis, uel nisi sit exemptus.

42 Vtrum si regularis percutiat regularem alterius claustri, prælatus percutientis possit absoluere.[f] R. secūdum Pa. in d. c. cum illorum cum

a Et enormem] Enormis percussio est, si effodiat oculos, si uulneretur, uide s. enormis, uide in §. atrox, instit. de iniuriis, & Pa. in c. cum illorum. eo. tit. Leuis autem est si qs ponat manum in clericū malo animo, uel accipiat eū per uestem. Vel iudicabitur arbitrio boni uiri, similiter & mediocris. Et quæ sit iniuria enormis, uide Ric. in 4. di. 8. ar. 12. q. 1.

b Autoritate. c. peruenit] Ad de Lap. all. 77. dis. episcopum posse absoluere excommunicatū, quod dedit maxillatam uni canonico ecclesiæ, quia n dicit enormis iniuria.

c Priuilegium clericorum] Intelliguntur et hostiarii officiales & serui. Pan. ibi in d. c. quoniam.

d C. quam graui] Vide ibi de materia. s. de stilo Romanæ curiæ quod appellatur episcopus frater. Et quid quādo cardinalibus papa rescribit.

e In regula sciēti] Secunda q. ubi dicit exemptum non posse renunciare priuilegio fori sine licentia papæ. Idem tenet Abb. in c. pe. de off. ordi. Et ad hoc est c. signi

ficasti, de foro compe.

f Possit absoluere] Ric. in 4. di. 18. ar. ul. q. 3. dicit quod si fuit percussio enormis tunc remittitur ad papam. Si nō fuit enormis tunc, aut fuit facta in claustro proprio, aut extra: si sic, tunc fit absolutio per prælatum proprium & eius qui passus est iniuriam. d. c. cum illorum. Quod sic debet intelligi ... dum Ho. ... latus illius ... percussit ... mentū recipi ... & absoluere ... saltem ... cuciet ... tur forma ... facta. Prælatus uero percussi ... ipsum percussorem uerberare ... quia prælatus percussi ... fieri debet ... iniuria ... dito irrogata. Et monachi ... percussores ... tenentur ... delictum ... næ non ... in detrimentum ... monasterii ... dundare ... uenerabilis ... intellexit ... excepti ... unus alteri ... cem suam ... mittere ... hoc facere ... set, & congru ... uideretur ... tem percussi ... sit facta extra ... cepta monasterii ... dum est ... §. seq. licet Ric. ubi s. ... 2. sit cum ... stem.

stien.s. ꝙ ꝑ episcopum sit absoluendus. Sed p us placet opi. Ab. maxime hodiernis tpibus & qa Ric. dicit eam ꝓbabili. Fallit tamen si illa percussio esset facta cum scādale, quia tūc ad papam esset remittendus, qa propter scādalum percussio facta est enormis.

a ...ec repetūt] Dicit tñ Ioan. An. q̄ quę fecisse ...are, ꝙ episco...us committ abbati, & erit securius.

b In eo casu] Puta quia leuiter ꝑcussio eo. titu. Pænitur uel est debilis uel delicatus, e.tit. mulieres, & c. ea noscit, uel est eger uł in mortis articulo, eo. tit. qđ de his uel habet capitales inimicitias, eo. tit. c. decetero.

c De consensu epi] Ric. tñ in ...dist. 18. quar ...ar. ulti. ...dicit ꝙ tal.s sit a Papa absoluendus ꝑꝑ scādalum, ex quo uidetur esse facta enormis; nec ualet ꝙ episcopus absoluit, ut c. de monialibus, de sē. excom. quia il... facit eps, ut papæ delegatus. Tu dic ꝙ op. summæ ... quando ... est exortum scandalum, ut qa nullus est pās, uel

Hosti. & Ber. ꝙ debet aduocari prælatus percussi nō ut absoluat, sed ut iniuriā remittat, aliter absolui non dēt, & illud uerius, licet d. Anto. teneat ꝙ ambo debent absoluere, uel committere unus alteri uices suas.

43 Vtrum regulares extra claustrum se ꝑcutientes possint sīr absolui. ℞. ꝙ licet Hostien. dicat ꝙ non, ego teneo cum Pa. in c. cum illorum ꝙ eorum ꝑlatus poterit eos absoluere, quia dicta c. cum illorum, & c. canonica loquuntur indistincte, nec ut repetunt [a] in claustro.

44 Sed quid si regularis ꝑcusserit clericum secularem sue uel alterius diocesis. ℞. ꝙ proprius eps absoluet eum in eo casu [b] in quo posset clericum suum si ꝑcussisset alium absoluere, ut in c. religioso, eo. ti. lib. 6. & non ꝓprius ꝑlatus suus, nisi sit exēptus taliter ꝙ ēt ratione delicti non possit conueniri nisi sub suo prælato, quia absoluetur suo prælato de consensu episcopi. [c]

45 Quæritur quid tenendū sit de monialibus quæ se inuicem percutiunt. ℞. quod absoluentur ab episcopo [d] in cuius diocesi sunt earum monasteria, & hoc non solum non exempte sed etiam exēpte ita tenent communiter doc. [e] & glo. in c. de monialibus, eo. tit. nisi aliud habeant priuilegium.

46 Quid de sororibus sanctæ Clare & sancti Dominici. ℞. Pa. in d. c. de monialibus dubitat an possint absolui a suis prelatis, sed hodie clarum est per priuilegia ipsarum, ꝙ possunt.

47 Vtrum nouicius qui iniecit manus uiolentas ante nouiciatū, possit absolui a suo prelato. ℞. ſm Io. An. in c. cū illorum extra de sen. excom. & Ge. in d. c. religioso, & Abbas nō ꝑt absoluere nouiciū tpe nouiciatus, nisi sit expsse uel tacite ꝓfessus, & licet Inno. & Host. in d. c. monaci, & Archi. ī d. c. religioso uideant̄ tenere ꝯriū. s. ꝙ possit, tñ eos limita qñ ꝑcussio fuit facta tempore nouiciatus non ante nisi sint priuilegiati.

48 Quid sit nouicius ꝑcutiēs in nouiciā & absolutus egrediat̄. ℞. qđ si egrediat̄ nisi se repūtet q̄ primū cōmode poterit ei q de iure eū absoluere poterat, incidet in eadē, [f] ut in c. eos, eo. ti. li. 6. hęc oīa locū hn̄t qñ iniuria ē leuis uel qñ est mediocris uel grauis nō qñ iniuria est enormis, qa a papa solū uel ab eius legato [g] pn̄t absolui, ut in c. ad eminentiā, e. ti. iuncto, c. cū illorū, eo. ti. qñ āt iniuria dr̄ enormis, uide s̄. enormis, qñ uero grauis uel leuis aut mediocris, relīquit̄ arbitrio iudicis ſm Pa. in c. ꝑuenit. eo. ti.

49 Quærit̄ in quibus casibus expresse cōceditur ēpis ut ab enormi uel graui iniuria absoluant. ℞. ꝙ in 7. casibus.

50 Primo in articulo uel pimortus cōstituto, ut in d. c. si qs suadēte, & d. c. ñ dubiū, & c. ea noscit. §. fi. & c. qđ de his eo. ti nec solū eps, sed qlibet sacerdos ſm modū đ quo. s̄. absolutio 3. §. 16. & qs dicat̄ ī piculo mortis, uiđ mors. §. 6.

51 Scđs in habēte legitimū īpedimentū ꝑꝑ qđ non possit adire papā uel aliū q ꝑtātē habeat absoluēdi, ut in c. decetero, & in c. qđ de his eod. & in c. eos, eo. lib. 6. & quid sit legitimū impedimētū ℞. ꝙ est oē qđ arbitrio boni uiri rónabiliter impedit, utputa qa habet capitales inimicitias d. c. decetero, ēt ex culpa sua l. nec timore. [h] ff. quod me. cau. de ſpon. ueniens, el 1. uel est infirmus, ut in c. quod de his

uālde pauci ex quibus scandalum non generatur opi. autē Ric. quādo exortum est scandalum.

d Ab epo] Hoc faciet autoritate apostolica, & tanquā delegatus eius absoluet per d. c. ſm gl. ibidē. Et si monasteria sint sub diuersis diocesibus unus eps uices committet alteri.

e Communiter doc.] Pa ibi multa iura ad hoc allegat.

f Incidet in eadē] Ne illudātur ecclesiastice censure, & ut satisfaciant læsis.

g Vel ab eius legato] Examinat Pa. in d. c. ad eminentiā, & dicit ꝙ hæc opin. s. ꝙ legatus possit absoluere ab enormi iniuria est cōior & benignior, & Gemi. in c. eos. §. 1. eo. ti. lib. 6.

h Nec timore] Ibi habetur qđ succurritur ex illo edicto ad ultero & furi, quia mortē timuit, & sic patet, ꝙ ex culpa sua.

his,eo. licet non ſit periculū mortis,uel eſt pauper nō mē dicans quæ uiuit ex artificio quod non pōt in uia exercere, uel ſi mendicans ſibi uel uxori uł alteri ſubueniebat, quod alibi non poſſet, ſecus in mendicante qui ſolum ſibi habet prouidere, quia ſi eundo & mendicando poſſet neceſſaria inuenire, non poſſet abſolui ut not. Pa. in c. eā noſcitur, eo. uel eſt multū ſenex in dict. c. quod de his, & not. in c. q̃uis, eo. ti. & hmōi, imponetur tñ eis ut ceſſante impedimento ſe repreſentēt, [a] exceptis ſenibus, [b] quia ſenectus nunq̃ deficiet, & licet uideantur fortes tamen qa periculum eſt abſoluētur ſecundum Innoc. & Hoſt. in d. c. quod de his de iſtis impeditis dic ut s̃. abſolutio. 3. §. 16. cum ſe.

52 Tertius in nobilibus magne potentię qui nō poſſunt terras ſuas relinquere, prius tamen antequam abſoluantur intimanda eſt eorum cōditio ſummo pontifici & ſecundum eius conſilium [c] abſoluentur, niſi ſit periculum in mora. c. mulieres. §. 1. cum glo. eod. titu.

53 Quartus in mulieribus [d] cuiuſcunque conditionis ſint d. c. mulieres, & qualitercunque percuſſerit ēt atrociter.

54 Quintus in his qui ſui iuris non ſunt ſicut ſunt filiifa. ſerui & huiuſmodi, etiam ſi filius habet & ipſe familiā. Et hoc intellige in iniuria mediocri ſimpliciter, in enormi uero nō pñt abſolui, niſi fecerint in fraudē, uel niſi qñ dominus uel paterfamilias non exiſtens in culpa ex eorum abſentia graue damnū incurreret, quia tunc poſſunt etiam ab enormi abſolui, niſi ſit ſcandalum ut not. in c. relatum eo. tit. Nec diſtinguo [e] in filiisfamilias ſecundū Pa. in d. c. relatum, & placet, qa ſufficit q̷ non ſint ſui iuris, uide. j. §. fin.

55 Sed an hoc idem erit in uiro qui in fraudem uxoris fecit uel in liberto. R. gl. in d. c. relatum q̷ non, quia cū hoc edictum ſit prohibitoriū nō extenditur niſi ad expreſſe exceptos ar. c. cum illorum, eo. titu. & no. Pa. in d. c. relatum Hoſtien. tñ ibidē tenet q̷ idem erit iudicium ſicut de ſupradictis, quia tales pſone non ſunt ſui iuris, & placet mihi d. c. mulieres, quando patronus uel uxor graue damnum pateretur propter eorum abſentia arti. d. c. relatum. Cum autem efficiuntur prędicti ſui iuris uel liberi, tenentur ſe pręſentare apoſtolice ſedi.

56 Sextus in iuuenibus nec diſtinguo an ſint ſui iuris uel non, ſiue ſint diuites uel non, quia ſimpliciter non tenentur ire, quia eorum itineratio periculoſa eſt ut not. Pan. in d. c. ea noſcitur impedimento tamen iuuentutis ſublato tenentur ſe præſentare Papę, ut no. in d. c. quamuis.

57 Septimus in hoſtiaro uel officiali qui [illegible] textu officii arcendo turbam percuſſit [illegible] ricum ut nota. in c. Si uero el 1. eo. tit. H[illegible] intellige uerum in mediocri, non autem in graui percuſſione ut no. ibidem & hic acci pio grauem pro enormi, mediocrem pro graui, nam ſm Monal. inter enormem & le uem eſt media quę grauis dicitur, quę [illegible] dixi) arbitrio iudicis extimabitur ex qualitatibus & circunſtantiis. ff. de uerb. oblig. l. continuus, & de uoto, c. quod ſuper his. Ad uerte etiam hic, quòd ſi officialis laicus aliter quam arcendo turbam iniicit manū in Clericum, quod non poteſt abſolui niſi a Papa, qualitercunque leuiter percuſſerit, quia iniuria eſt grauis, quia uſurpat iuriſdictionem in clericum, ita not. Pa. in dicto cap. ſi uero & ibi text. apertus, quod uerum intelligo quando hoc facit tanquam officialis. Secus ſi percuſſerit tanquam perſona

a Se repreſentent] Alias incident in eadē ſpē non numero, ut. ſ. ſit eiuſdem nature ſicut prima, ut puta ſi erat ab homine ſi a iure, erit a iure d. c. eos eo. tit. li. 6. ſecus ſi haberēt perpetuū impedimentū, qa nō eſſet eis iniungendū, ut ſe repreſentarent.

b Exceptis ſenibus] Qui autē dicantur ſenes Io. de Saxo. dicit q̷ quo ad generationem & quo ad ptātē adoptādi dicitur ſenex, maior 60. annis. ff. de adopti. l. ſi pater fam. alio mō dr̄ ſenex quo ad excuſationē munerum perſonalium, maior 70. annis. C. q etate. l. fin. lib. 10. iuncta. l. 2. §. fin. ff. de decur. ergo maior 70. annis excuſabitur ab onere itineris ēt ſi fortis ad ambulandū ꝓpter periculum mortis, qa ſenibus mors eſt ī ianuis ſm gl. in prohe. 6.

c Secundū eius conſiliū] Hoc tamen erit ī arbitrio epiſcopi, ſcilicet ſi ui debitur ei, q̷ non poſſet ſuſtinere laborē.

d In mulieribus] Quia periculoſum ē mulieribus itinerare, & immiſcere ſe cetibus uirorū d. c. mulieres & dicit Pa. q̷ nō diſtinguitur an ſit fortis uel debilis, nupta uel innupta.

e Nec diſtinguo. An habeat familiā uel non, ut diſtinguebat Io. And. Pa. tamen non [illegible] in illo text. [illegible] tionē de [illegible] tñ in his [illegible] eadē rō [illegible] quod tñ [illegible] mittit gl. [illegible] ro de quo [illegible] ſequen. [illegible] ſeruis, cum [illegible] ſcopus [illegible] uit, aliā [illegible] ctionē p[illegible] re itineris [illegible] imponere, [illegible] eſt tex. ibi.

ſona priuata, quia niſi eſſet iniuria grauis non eſſet mittendus ad Papam.

58 Octauus pueri impuberes qui doli capaces percuſſerũt, ut in cap. 1. eo. titu. ſiue ante pubertatem petãt abſolutionem, ſiue poſt, cap. ſi. eod. titu. nec tenentur ſe præſentare ceſſante pueritia. d. c. ſi. & c. quãuis, quia nihil dicit de iuramento, & c. quãuis excipit pueros, unde dicit Pa. in d. c. ſi q̃ beneficium ſemel indultum minori ex quo cœpit habere locum, non extinguitur p̃ ſuperuenientiã maioris ætatis. Quod nota.

CASVS II. eſt in c. quærenti, de offi. deleg. contra inobedientem ſententiæ de legati ultra annũ, de quo dic, ut ſupra. Abſolutio ſecũdo in princ.

CASVS III. eſt in c. dura de crimine fal. ubi excõicati ex generali ſnĩa ſuorum diœceſanorum habentes literas apoſtolicas falſas niſi ĩ. 20. dies,[b] poſtquã cognouerint ſe habere literas falſas illas deſtruxerint aut reſignauerint[c] illis, non poſſunt abſolui poſt lapſum dictorum 20 dierum niſi a ſede apoſtolica uel de eius ſpeciali mandato, aliqui tñ tenent q̃ iſti 20. dies incipiunt currere a die notitiæ. ſ. q̃ habent prædictas literas falſas ut Hoſ. ſed Pa. in c. ad falſariorum de cri. fal. tenet q̃ incipiunt currere a die excõicationis prolatæ p̃ ordinarios contra tales, ita q̃ niſi illa præceſſerit non erunt excõicati,[d] & hoc credo uerius ſaltẽ poſt factũ, & hac ẽt ſententia ligantur ſi excõicatio præceſſerit quãuis ipſis literis falſis non fuerint uſi.

1 Quid de falſariis literarum apoſtolicarum. ℞. q̃ omnes tam clerici quam layci qui p̃ ſe uel per alium uicium falſitatis exercuerint, cum fautoribus & defenſoribus ſuis ſunt excõicati ipſo facto,[e] & hodie per proceſſum annualem factum in die cœnæ domini non poſſunt abſolui citra ſedem apoſtolicã, necnõ falſarii ſupplicationum gratiam uel iuſtitiam concernẽtium p̃ pontificẽ uel uicecancellariũ, aut regentẽ officiũ cancelariæ ſignatarum.

2 Verũ utentes literis apoſtolicis falſis ſint excõicati ipſo iure.[f] ℞. q̃ ſic ſi ſunt layci, tñ poterunt abſolui a ſuis ordinariis, ut patet per c. ad falſariorum de crim. fal. clerici uero non ſunt excõicati, ſecundum Pa. in d. c. ad falſariorum,[g] quãuis Hoſti. teneat contrarium.

3 Vtrum corrigẽtes lr̃as papæ ſint excõicati. ℞. ſm Hoſtiẽ[h] i ti. de cri. fal. §. qualiter, uer. ſed hodie, ut recitat Pa in c. ex literis, de fide inſtru. q̃ ſic ẽt ſi unam figuram ſiue literã, ut etiã dimidiam abraſerint, deleuerint, aut cancelauerint, addiderint, uel diminuerint, cõpleuerint, uel mutauerint, ſine licẽtia illius ad quẽ ſpectat, poſtquam lr̃a eſt bullata uel ſignata, nec p̃nt abſolui citra ſedem apoſtolicã, poſſet tñ impetrans totã literam lacerare ſeu bullã, ſi illa non uult uti,[i] ex quo patet q̃ etiã ſimplex notarius qui literas apoſtolicas ſcripſit non poteſt illas corrigere, poſtquã ſunt bullatæ uel ſignatæ ſine licentia officialis ad hoc deputati hoc tñ & bene[k] limitat Ric. in 4. diſt. 10. arti. 12. q̃ 4. uerum ſi talis abraſio uel correctio ſeu mutatio faciat, ut bulla quæ an

q̃ deprehendi de facili nõ poterat excuſat, ſi debitã adhibuit diligẽtiã q̃ potuit, nec p̃cepit. Alioquin non excuſaret. c. Ioannes, & c. ſi. de homi.

g In d. c. ad falſarioru] Hoc patet, quia puniunt priuatione bñficiorũ & officiorũ. Et habet hæc pœna ĩ c. dura. eo. Et uide Ab. in d. c. ad falſariorũ, q̃ declarat illa duo. c.

h ſm Hoſ.] Q̃ ñ dicit q̃ ẽ canõ latæ ſnĩæ in curia, nõ allegat aliquod ius.

i Si illa nõ uult uti] Quia quilibet p̃t iuri ſuo renũciare & fauori.

k Hoc tñ & bene &c.] Idẽ tenet Aſte. li. 7. ti. 2. uer. 249. caſus i ſi. dat exẽplũ, de lr̃a citatoria data a ducẽtis annis, q̃a ſi tota raderet & de nouo ſcriberet nõ poſſet apparere utilis p̃p bulla, q̃a in creatione noui papæ aliq̃d circa bullã mutatur. Et ſequit Felin. in c. 2. de reſcrip. in uer. 1. [illegible] ad fin. Et allegat Aſtẽ. ubi ſ. & Ri. in 4. diſtin. 18. arti. 12. qõ. 4. Et etiam Archi. Flo. 2. par. 3. partis, ti. 6. & Fran. de platea, trac. reſti. in uer. excõicatio ſecũ. §. 32. uer. 5. illa excõica-

catio hodie ponitur in ꝓcessu annuali.

a Efficiatur ualida] Puta q̃a dicebat, post triennium minime ualituris, & ipse aptauit ꝑ quinquenniū &c. Si ait q̃s io co peti uearet l'ras inuitas & ad nihilum utiles, uī ꝙ nō esset excōicatus.

b Secundū cōem lecturam. Ad tex. in d. significauit. Quam ēt tenet Archi. in c. si quis Eps in consi. 11. q. 3.

c Tertio ꝙ spōte] No. sponte, quia excludit uim absolutā, & non conditionalem.

d In diuinis.] Scilicet ī ecclesia uel extra secūdū Asté. ubi ī. casu 33.

e Qui faciunt enormia] Puta ꝑdones inuenerunt ecclesiam apertam & nemine resistēte.

f Ioā. de li.] Et Pa. in cap. si. de fur. & c. conquestus, de fo. cōp. Asté. li. 7. tit. 2. Itē dubitat de uiolatoribus, & addit ſm Rodo. ꝙ ēt effractores occulti sunt excōicati. Aduerte ꝙ deflorans monialē, licet auferat rē sacram de sacro. s. uirginitatē de muliere sacra non incurrit excōicationem ipso iure nisi uiolēter opprimat, uel nisi Eps in cōsecrādo eas prohibeat oēs

te erat inualida efficiatur ualida [a] uel si erat utilis sit magis utilis.

4 Vtrū impetrans literas dñi pape tacita ueritate uel suggesta falsitate, sit excōicatus. R. Ric. ubi supra. q. 3. ꝙ licet sit falsarius, non tñ est falsarius literarum dñi pape, q̃a ueras literas impetrat, & iō non est excōicatus.

5 Vtrū recipiētes literas apostolicas existentes ipsi in curia de manu alterius quam Pape uel officialium ad hoc deputatorum sint excommunicati. R. ꝙ sic si sunt layci, ut in d. c. dura. attamen ſm Ioan. An. & Pet. de Ancha. in d. c. dura, quia quotidie fit contra non ligat.

CASVS IIII. est in c. significauit. eo. titu. ubi excommunicantur clerici qui participāt in diuinis officiis tam in ecclesia quā alibi spōte & scienter cum excōicato a Papa sententialiter uel iudicialiter, secūdum communem lecturam, [b] licet gl. ibidē aliter sentiat, ex quo collige ꝙ quinque requiruntur, ut ista excōmunicatio incurratur. Primo ꝙ sint clerici. Secundo ꝙ sciēter. Tertio ꝙ sponte. [c] Quarto ꝙ in diuinis [d] participent. Et quinto ꝙ ille cū quo participant sit excōmunicatus a Papa iudicialiter, & isti nō possunt absolui nisi a Papa, ut in d. c. significauit.

CASVS V. est ī c. tua nos. eo. tit. ubi oēs incendiarii proprie dicti postquā fuerint publice excōicati & denunciati, non possunt absolui citra sedem apostolicam.

CASVS VI. in c. conquesti. eod. titu. vbi effractores cum spoliatione ecclesiarum, postq̃ fuerint denūciati non possunt absolui nisi à sede apostolica. Pro cuius casus & præcedentis maiori euidentia est sciendum, ꝙ incendiarij & effractores ecclesiarum cum spoliatione sunt excōicati ipso iure, sed incēdiarij aliorum locorum nō, nisi excōicentur vel per statuta vel aliomodo. Ante tamē denunciationē non sunt mittendi ad sedem apostolicā. Sed si aliqui prędictorum denuncientur excōicati publice, tunc non possunt absolui nisi a Papa. Secundum communem & ueram opi. in d. c. tua nos. & c. conquesti.

1 Qui dicuntur incendiarii ꝓprie, uide ĩ. Incendiarius in principio.

2 Qui aūt dicanī effractores. R. ꝙ sunt illi qui dolo malo aut ꝑ iniuriā uiolēter parietē fodiūt aut uitreā fenestrā frāgunt seu sarraturā uel hostia uel cardines seu uectes dum tenent hostia firmata, aut ipsum tectū ecclesiæ, ſm Archi. Alii aūt qui faciunt enormia [e] in ecclesia ut rapiendo corpus Christi, & huiusmodi, frāgēdo calices & similia nō sunt effractores proprie, nec excōicati ipso iure ſm Host. & Io. de li. [f] nec etiam si excōicarentur, & denunciarentur essent mittendi ad Papam, sed possent ab illo qui eos excōmunicauit absolui, oportet ergo ꝙ spoliatio fiat cum effractione, unde sola effractio per se nec sola spoliatio facit aliquē incidere in hunc casum, ut denunciatus sit mittendus ad Papam, quod not. quia pauci aduertunt, sed sic est, ut in d. c. conquesti.

3 Sed nunquid hic noīe ecclesiarū ueniant monasteria, & loca pia. R ſm Pa. in d. c. tua nos ꝙ sic, & facit tex. 54. dist. §. hac autoritate. Ratio est, quia ista excōicatio principaliter est in fauorem ecclesiarum, & ideo licet aliās large accipitur respectu ipsarum, licet alias non ueniant monasteria neque pia loca nomine ecclesiæ quia in iure ponuntur, ut diuersa, ut patet in c. sciant cuncti, de ele. [...]

cum ipsis ... aliter contra ... scent ... excōicatio ... late ... tum ... se excōicatis qui carnaliter eas cognoscunt. hæc Asten. ... supra de ... R. Addi... do ſm ... q allegat ... ꝙ si cum ... mittat ... enorme in ecclesia, ... do corpus ... de altari, ... ore retinendum cōtra ... pter fortasse uel crisma, ... crucē frāgunt sit excōicatus d. c. conquesti & c. omnes ... q. 4. sed ... net hoc ... dici ante ... hanc opi... esse ueram, ... terrorem.

g §. hac autoritate] Vt ... tet in c. conquesti, de testa...

& in c.grandi de sup. ne.pla. in gl.li.6.[a] Addit et Pa.in c. fi.de ecclesiis ædi. q ecclesiæ nõ consecratæ, & hospitalia ueniunt hic nomine ecclesiarum. Intellige si auctoritate episcopi aut papæ sunt ædificata, aliter non essent loca religiosa, ut no. Abb.in 1.no. per illum tex. in c.ad hæc de relig.domi.

4 Vtrũ effractor cum spoliatione domus existẽtis in spacio priuilegiato ecclesiæ sit excõicatus, & post denunciationem habeat ire ad Papã. R. q nõ, quia talis domus nõ dicit locus religiosus,[b] nisi sint ecclesiæ uel clericorum, ut in c.quisquis. 17.q.4.& effractores locorum non religiosorum etiã post denunciationem non sunt mittendi ad Papam, ut patet in d. c.conquesti.& allegatis ibi in gl. Intelligo hic nõ q sint ecclesiæ uel clericorum quo ad dominium, sed tali modo q dicantur loca religiosa.

5 Sed quando dicuntur tales publice denunciati. R. q quomodocunque publice denuncientur, siue nominatim, siue in genere, puta denũciamus excommunicatos omnes q fecerunt tale incendium, uel effractionem talis ecclesiæ, seu loci religiosi, & huiõi, ut patet in d.c.tua nos, quod non distinguit aliter.

6 Vtrum incendiarii sint absoluendi etiam ante denunciationem antequam satisfecerint damnum passis. R. q non, ut no. in cap. pessimam. 24.q.8.

CASVS sequentes usque ad casum 11. sunt in 6. lib. decretalium.

CASVS VII. est in c.fundamenta de elec. ubi excõicant. Primo oẽs cuiuscũque notabilis præeminẽtiæ[c] dignitatẽ potestatis, uel excellẽtiæ sint quocũque noĩe censeant, & frater filius uel nepos alicuius ex pdictorũ, q sine licentia sedis apostolicæ, nominationi, electioni, uel assumptioni in senatorẽ capitaneũ, patriciũ, aut rectorem ad regimen urbis romæ assentiunt, uel se intromittunt p se uel p aliũ excipiunt romani[d] ex ipsa urbe naturalr oriũdi, uel ibi incolæ seu continui habitatores q licet sint pdictorũ fratres filii uel nepotes, aut sub cõitatibus uel baroniæ noĩe extra territorium urbis iurisdictionem perpetuam uel tẽporalẽ obtineant, possunt tñ in senatores[e] Romanos assumi ad unum annum uel breuius tẽpus, dummodo non habeãt extra territoriũ talem potestatẽ, q possent euacuare rationẽ constitutionis pdictæ. Item 2. excõmunicantur quicunque alii a prædictis q assentiunt ad pdictum regimẽ ultra annum, sine licentia sedis apostolicæ. Item 3. excõicantur intendentes uel obedientes eisdẽ sic assumptis. Item 4. excõicãtur qui ipsos nominauerunt, elegerunt, uel assumpserunt. Item 5. excommunicantur dãtes auxilium, consilium, uel fauorem publice uel occulte, tã nominatoribus & assumptoribus, quam nominatis & assumptis, nec omnes prædicti possunt absolui nisi a Papa.

CASVS VIII. est in c.clericis, de immu. eccl. sed quia hodie nõ ligat p cle. unican. eo. ti. iõ pertranseo, uide ĩ. casu 19.

CASVS IX. est in c.felicis de pœ. ubi excõicantur. Primo oẽs insecutores cardinalium romanæ ecclesiæ hostiliter.[f] Itẽ 2. percussores[g] & captores. Item 3. socii talia facientium uel mandantium. Item 4. qui factũ ratũ habuerit[h] uel consiliũ dederint aut fauo-

a De sup. neg. la.in gl.lib.6.] in uer.monasteriorum, & glo. in uer.monasteriis.c. fin. in §. adiicimus, de sen.exco.li.6.

b Non dr locus religiosus] Licet dicat uiolator immunitatis ecclesiæ, & ut sacrilegus sit puniendus.

c Præminẽtiæ] Vt sunt imperatores, reges, duces, marchiones &c.

d Excipiunt romani] Nam romani olim etiã specialia priuilegia habebãt, unde Paulus aduersus iniuriosos se romanũ ciuẽ testabat. 20. di.q i adiutoriũ, & no. q licet ciuis romanus possit esse senator ipsius urbis, ut hic, & ptor.C. de offi. pto. L.2. Nõ pt tñ alias qs p æsidere i ciuitate sua. C. de cri. sac. l.fi. & ff. ex q.cau. ma. [illegible], & [illegible] C. de offi. [illegible] hec glo. [illegible] in uer. excludat.

e In senato es] [illegible] sine ci [illegible] possit [illegible] urbem [illegible], & [illegible] ec- [illegible] & roma- [illegible] tificẽ, [illegible] cora [illegible] &c. Et tales electi ĩ hac constitutione sunt priuati [illegible] &c. eo- [illegible] nihil [illegible] scribẽtes

f Hostiliter] Id est sicut hostis & inimicus capitalis, uel publice & manifeste. Sic et sumitur. 11. q.3. q. cunque. Archi.

g Percussores] Si iure hoc facit ut se defendẽdo, tunc cessaret pœna, de homi. c.significasti. 2. de sen. excõm. si uero. Nõ.n. tunc peccat cũ legis auctoritate facit. 23.q.4. Io.An.

h Ratum ha.] intellige qñ hoc eius contẽplatione uel noĩe sit factũ, de reg. iur. ratũ. Et licet aliqui dicãt hoc esse speciale attamen fm Io. An. & Arc. standũ est regulæ, facit c.cum qs. secundo tã. de sen. excõ. intellige etiã de cõsilio uel fauore nõ nudo & simplici, qd' est illius q ad maleficium faciendum nihil adiicit, & tales istã sniam non incurrunt.

fauorem. Item 5. qui ta'es post ea receptauerint[a] uel defensauerint scienter. Item 6. excommunicantur principes senatores, consules, potestates, rectores, siue alii domini & eorum officiales, qui infra mensem a die notitiæ habitæ de prædicto delicto non puniunt prædictos reos secundum tenorem d. c. felicis, nec pñt absolui nisi a papa, exceptis istis ultimis, scilicet pricipes &c q. poterunt ab'olui a suis ordinariis. Simili pœna sunt plectendi a prædicta faciunt clericis uel religiosis familię pepæ uel cardinalium. Aduerte hic ꝙ incussio sumitur in malam partem, & capere intelligitur cum effectu quia si non capiatur sed fiat insultus ad domum ut ei fiat iniuria, uel si obsident uel claudum in domo non, ut eos ibi custodiam, sed ut eis inferat uerecundiam, non habebit locum pœna ista.[b] secundum ꝙ no. Inn. in c. nuper eo. ti.

CAsvs 10. est in c. quicunque eod. ti. ubi excõicantur omnes dantes licentiam[c] alicui occidendi, capiendi, seu alias in personis aut bonis suis uel suorum grauandi eos, qui sententias excõicationis uel interdicti tulerunt contra quemcunque, siue eos occasione[d] quorum sunt prolatæ, uel obseruantes tales sententias, seu taliter excõicatis nolentes cõicare, nisi licentiã ipsam si fuit ad personas grauandas reuocauerint, antequam in aliquo sit processum, uel si dicta licentia fuit ad bona eorũ capienda, nisi infra octo dierũ spatiũ restitutionẽ fecerit sieri, uel satisfactionẽ & Iniam reuocauerint. Item 2. excõicantur omnes qui prędicta licentia data, uti ausi fuerint.[e] Item 3. qui ... quid præmissorum ad quę committendum ... ri licentia prohibetur commiserint ... tu, nisi, ut dictum est, re integra si ad personas & si ad bona infra 8. dierum spatium ... stituerint uel satisfecerint. In qua excõicatione omnes prædicti si per spatium ... mensiũ manserint non nisi per sedẽ apostolicam poterunt absolui.

1 Queritur idem Arc. quid ueniat nomine suorũ,[f] & R. quod ueniunt omnes qui ... sub ptãte eorũ, ut inst. de his qui sunt sui uel ali. iu. per totũ. Item ꝙ ueniunt consanguinei, ut in c. sciant cuncti. de ele. in 6. Itẽ domestici, ut C. de his qui ad ec. confu. l. presenti §. sane, & qui dicantur domestici ... h... e, unde familiaris.

2 Item grauare dicuntur qui prohibent ne eis coquatur[g] molatur, uendatur & h...

CAsvs sequentes sunt in clem. usque ad casum 17.

CAsvs 11. est in cle. multorũ, de hæreticis ubi excõicantur oẽs inquisitores hæreticæ prauitatis inferiores episcopis,[h] qui odii gratia uel amore lucri aut cõmodi temporalis obtentu contra iustitiã & conscientiam suã omiserit contra quẽpiã procedere, ubi fuerat procedendũ pro hæresi. Itẽ 2. excõicantur prædicti si obtentu eodẽ prauitatem ipsam hæresis, uel impedimentũ sui officii alicui imponendo præsumpserint aliquem quoquomodo uexare non possunt absolui nisi a papa nisi in mortis articulo præterquam satisfactione, intellige si potest fieri ... non ualeret absolutio, unde aduerte secundũ Car. in cle. prædicta, ꝙ ad incurrendũ istã pœnã oportet fiat contra iustitiã & conscientiam copulatiue. Item no. ꝙ ... do uexent aliquem siue in citationib. ... iussionib. & similib. incurrunt istam pœnam secundum Pau. ...

1 Quid si omittunt ex timore uel ad euitandum scandalum. R. gl ibidem in obtentu ... non incidunt in hanc pœnam.

CAsvs 12. est in cle. religiosi de priuileg. ubi primo excommunicantur omnes religiosi qui clericis aut laicis sacramentum unctionis extremæ uel eucharistiæ ministrare presumunt, uel solennizare matrimonia sine licentia speciali presbyteri parochiali. Item si prędicti absoluunt excõicatos a canone præterquam in casib. a iure expressis,

---

a Receptauerint] Ratio est quia sine ipsis delinquentes diu latere non possent. ff. de recep. nisi essent consanguinei uel affines. ff. de pe. l. 2. ...

b Pœna ista] Vide ... alias pœnas quibus plectuntur ultra excõicaritales, de quib. hic in. dic. in prin. ...

c Dantes Iniã] Pro iniuria personali statim excõicatus est, in reali aũt re non integra habet terminum octo dierum & post erit inodatus secundum Io. An.

d Occasione] Quorũ interest pricipaliter defendere sñiasipsas in iudiciis.

e Vti ausi fuerint] Et sic mãdans & mandatarius eadẽ pœna puniantur. ff. de ui & vi ar. l. 1. §. quotiens nec excusat ius ... mãdatoris.

f Nomine suorum] Vide Ge. in d. c. quicunque super gl. in uer. suorũ qui dicit quod serui uxores coloni & hmõi dicuntur sui.

g Coquatur] Facit de priui. c. q̃. to. & c. si. de immu. ec. li. 6.

h Inferiores episcopis] Epi uel. supiores trienio sũt ab offõ suspensi, ut habetur in d. c. cl.

i Sine Inia spãli] Vide gl. i d. cle. in uer. spãli, q optima e, & idẽ Car. ibidẽ. q. 21.

a Ministrant] Quia ex. loquitur generaliter. Non tamen clerici seculares ligantur si excedant ut tenet Car. q. 1. ibidē.
b Ligatur] Quia scilicet gaudet priuilegio. c. si quis suadente. 17. q. 4. & tamen religiosus ergo & onus sentire debet. cle. 1. de consi. ... excolentes, de ... Et reg. quæ sentit. li. 6
c ... Car.] Ipse approbat opi. Pet. de Anch. & ... ad moti... Zen. Nam non sunt o... capaces, licet forte grauius peccent &c. nec habet locum illa cle. in laicis ut ibidem sic.
d Tam de regularib.] Ex quo patet q si ministrant religiosis alijs q hanc pœnam incurrunt. Card. q. 7. dicit q est tutius, sed si eius ... non alte... non peccat ... pœnam incurrere, tamē ... opi. sum ... ministræ...
e Qui non est sacerdos] Vide glo. in uer. presbyterum in d. cle. ... Asten. lib. 7. ... 95. & ... q. 19. & 20. ... De qua ... cum ... prima ... Nec ob. ... ca ... canonem,

expressis, uel per priuilegia sedis apostolicæ concessa eis dē, uel si absoluunt a suis promulgatis per statuta sinodalia uel prouincialia, seu a pœna & a culpa, nec possunt absolui nisi a papa.

1 Queritur an ligentur oēs religiosi. R. ſm Card. ibidem in prin. q. 3. q non, sed solum religiosi religionis approbatę, quia alii non sunt proprie religiosi ut in cap. uno de uoto lib. 6. & licet quidā istud restringāt ad religiosos exēptos, ut Pet. de Stagno, tamē cōiter tenetur quod habeat locū etiā in non exēptis ibidē Cardi. q. 6. & in religiosis præfectis ecclesiæ parochiali, si aliis q̄ suis parochianis ministrant.[a] ſm gl. primā, & gl. in uer. animalib. in cle. 1. de deci. & Pau. ibid.

2 Quid si nouicius faciat aliquid prædicto ū. R. ſm Car. q. 4. q ligatur.[b] ar. c. religioso. de sen. ex. in 6.

3 Vtrum religiosi conuersi similiter. R. Car.[c] q. 5. q Pet. de Ancha. tenet quod non ligantur sicut nec moniales ex quo ordinē non habent, sed Zen. tenet q ligantur, &

4 Vtrum religiosi ministrātes aliis religiosis sacramenta prædicta ligentur præfata pœna R. Car. q. Pe. de Sta. dicit quendam Cardinalē consuluisse quod non, sed Lap. tenet quod uerbum clericis intelligitur tam de regularibus[d] quam de secularib. sed uerbum laicis etiā cōprehendit religiosos uel monachos laicos, sed primum credo uerius; per ea quæ dixi supra cle. ...us. 1.

5 Vtrū tpe mortis possunt ministrare euch... licite. R. Card. q. 11. Pan. & Lap. q non, sed Io. & Arch. 26. q. 6. si presbyter. Inn. & Ho. in c. oīs de pe. & re. tenent q sic, ut recitat Dir. li. 1. ti. 15. alias. lib. 10. & hoc credo uerū, si alius sacerdos non potest haberi qui ministret.

6 Vtrū rector ecclesiæ qui ñ est sacerdos[e] uel uicarius rectoris posit dare laiā dictis religiosis ministrandi prędicta sacra. R. Car. qō. 18. q sic, serua licet alii teneant silr. Pa. licet q eps & archipresb. ciuitatis possint pdictā laiā dare, & zen. & iste idē tenent de uicario epi in spūalib. uel delegato aut eius penitentiario titius est tamen ſm Pan. non recedere a litera, ngn tamen est necessarium.

de eo qui per uim extorsit absolutionem, un de odio ipsius intelligitur ēt si excōicatio erat iniusta merito incurrit excōicationem si extorsit absolutionem a minori excommunicatione per 6. gl. in d. uer. a canone, in cle. religiosi loquitur specialiter de excommunicatione minori, patet &c.

7 Quid est solēnizare mrimoniū R. Car. q. 13. in d. cle. 1. q zen. dicit q cōprehendit oīs solēnitas q obseru. t iuxta ritū ecclesiarū regionis. de spō. c. 1. siue fiat bndō solēnis,[f] siue dicat missa spālis sup ɔhētes, & hmōi, inducere āt sedus mrimonii uel pnūciare uerba īter ɔhētes ñ ē eis phibitū ſm zē. & Ste.

8 Vtrū excōicatos a canone intelligatur solū de maiori excōicatione. R. Car. ubi s. q. 25. q sic ſm Lau. & non de minori. facit c. si quē & c. nuper. de sen. ex. Idē tenet Lap. & facit c. primū de rele. li 6. Ge. aūt i c. unico de his que ui. li 6. dicit q ēt intelligitur de minori, quia lex penalis phibēs absolutionē ab excōicatione includit ēt minoris absolutionē pro hoc est gl. in cle. de priui. Itē ubicunque fit mentio de excōic. tione & materia in qua profertur est proportionabilis ēt minori de utraque intelligitur ut no gl. pe. in c. præsidentes, de hæ. e. in 6. & licet hęc opinio sit tutior, tñ prima mihi S. ur uerior.

9 Queritur de quo canone intelligitur. R. Card. ubi s. q. 26. Pan. & Lau. q intelligatur de quocunque a papa promulgato, quia ille proprie per excellentiam dicitur canon, licet aliquando improprie accipiatur pro illo episcopi ut in d. §. porro.

10 Quid si supradicti absoluunt excōicatos per sententiam hominis etiam Papę. R gl. in uer. a canone. Ca. q. 27. Lau. Pa. & zen. ibidem tenent q non ligantur præfata pœna. quia si uoluisset intelligi expressisset. ar. c. ad audientiam de deci.

Vtrum

a Legatorũ] Nã põt facere statuta in prouincia sua, & ualẽt ẽt si ea exeant.

b A pœna tãtũ] Esset hic pmittẽdum quid sit pœna & quid culpa de quib. per Card. in d. cle. religiosi q. 33. cum duab. seq. multa. n. effundit. Sed tu breuiter dic ꝙ absoluere a culpa pricipaliter ad solum deũ spectat. Isa. 43. Ego sum, ego sum &c. Idem Matt. 9. Sco. in 3. di. 14. 16. 17. & 19. tangit hoc. Sed ministerialiter sacerdos remittit culpam. Absoluere a pœna est per indulgẽtiã remittere, quia ergo solus papa dat indulgẽtias plenarias, ut in 4. dist. 20. Merito si religiosus in absolutione intenderet remittere culpam principaliter, & a pœna totaliter liberare pœnitentem esset excõicatus.

c A peccato] Puta ab homicidio, quod factũ est in sacerdotem.

d Præsumpserint] Facit q̃a sicut miles armatæ militiæ excusatur ab ignorantia iu. C. de iu. & fac. ign. l. 1. Ita & hũc possumus excũsare, maxime ĩ foro pniali in quo ei creditur. Tutius est ꝙ absolutio

11 Vtrum nomine sententiæ hic ueniat excommunicatio solum ℞ gloss. & Pan. ibidem ꝙ etiam uenit suspensio & interdictum, sed Card. q. 29. dicit ꝙ uerius est ꝙ solum intelligitur de sententia excommunicationis, quod bene probat litera per alternatiuam, quia supra dicit de his qui absoluunt excommunicatos a canone, & postea subiicit uel a sententiis per statuta, & sic restringitur uerbum sententiæ per uerbum excommunicatos ar. c. 2. requiris de ap.

12 Quid de sententiis latis per statuta legatorum [a] de q̃bus habes de officio le. c. fin. ℞ secundum Lau. & sequitur Card. q. 30. quod idem est sicut de statutis sinodalib. uel prouincialib.

13 Vtrum religiosi prædicti absoluentes a pœna tantum [b] ligentur prædicta censura. ℞. secundum zen. quem sequitur Car. quod non, quia litera loquitur copulatiue a pœna & a culpa. c. 2. de resc.

14 Quid si prædicti religiosi absoluunt a peccato [c] & non ab excommunicatione quã quis incurrit pro peccato. ℞. zen. & Car. tenent ꝙ non incidunt in pœnam, & placet ne fiat extensio.

15 Vtrum religiosus ignorans pœnam hanc, & administrans sacramentum eucharistiæ uel extremæ unctionis sine licentia rectoris parochialis non tamen in contemptum ipsius incurrat hãc pœnam. ℞. Car. se consuluisse, per literam. d. cle. quæ dicit præsumpserint [d] ꝙ not. dolum & temeritatem ministrantis ꝙ non ligatur, & placet mihi per ea quæ dixi supra Dolus §. 5. & infra excõmunicatio. 7. casu ult. §. 2.

16 Vtrum recipientes præfata sacramenta a dictis religiosis sine licentia suorum rectorum parochialium sint excommunicati. ℞. ꝙ non [e] prima uice ut patebit ĩ. Excom. 8. §. 1.

17 Vtrum sit credendum dicenti se habere licentiam. ℞. gl. in uer. non habita. ꝙ sic [f] & concor. Lau. & Pan. & Ste. quia nemo diciturimmemor ꝓprie salutis. 1. q. 7. sãcimus.

18 Quid de mercenariis scholaribus & huiusmodi. ℞. glo. in uer. parochialis, & Car. q. 16. ꝙ sufficit licentia sacerdotis [g] parochialis in cuius parochia inhabitantnisi causa recreationis uel alia temporali statim reuersuri ad ꝓpria audiuissent, quia sic non sufficeret.

CASVS 13. est in cle. 1. de pe. ubi excõicantur quilibet quæ iniuriose [h] uel temere percusserit cœperit aut bãnierit aliquem episcopũ seu quæ prædicta mandauerit. uel facta ab aliis rata habuerit uel socius fuerit in his faciendis, aut consilium [i] aut fauorem [k] dederit, uel defensauerit eosdem, nec põtabsolui præterq̃ in articu. mort. nisi a papa, & cum absoluẽdus fuerit in articulo mortis nõ ualet absolui, nisi prius caueat idoneæ ꝙ parebit pœnæ imponendæ & pniam dño auxiliante faciet. Itẽ uero excõicantur oẽs officiales quocunque noĩe censeantur quæ in aliquo prædictorum fuerint culpabiles, nec ualeant absolui nisi ut prædictum est.

1 Sed quid si episcopus non erat consecratus. ℞ gloss. in uersi. quemuis pontificem, ꝙ non erit locus istæ pene, quia non est eps de celebra. miss.

petatur.

e Q. ĩ no] Hoc tenet Card. ĩ. q. 40. sed pos prima uice pa ticiparit in c men, & ess excõicati.

f Quod sic] Car. 15. q. ad ꝙ sufficit ad c n adẽdã penã parochianus stificetur.

g Lnia sacerdotis] Sacerdo pt assumere ligiosum in iutorium quadragesima & ille pot audire & a ristiã ministra re nec hanc pœ nã incurret. Pe. de Anch.

h Qui iniuriose] Secus si igno ranter, q. a h pœnæ non est locus sin Pa uero de sen

i Aut consilium Consilium aut statur suadẽdo rogando imp lendo &c.

K Fauorem] intelligit ñ simplici fauo q. nil add de fauore cuticidã &c. sic patet ꝙ si fauerit post ctũ ñ incideret hanc pœnam tex. dicit in h bñt fũtat tioncũ ꝑ ri & ñ obl ut p glo. n uer. defensa rit, q̃ dicit aliqs defende ret illum po tientẽ post ctũ puta diendo ne retur a in &c. ꝙ in pœna p a priuato ab epo uel sanguineis cle. 2.

lantibus uindicare.

a Cle. 2.] Glo. est [illegible] in uers. sontificum. Item Car. ꝗ hic in d. cle. 1. q. 4. & 5.

b Nominatim] Generali ergo monitione nullus ligaretur. O. portet ergo ꝗ specialiter nominentur, sm Io. Andr. quo ad cogentes ut non exeant suf. ficit generalis monitio, ut si sacerdos dicat, o.s excommunicati exeant. Ille dicit uel precipit ut non exeant.

c Fautores] Qui dicantur, uide. j. hereticus §. 24. & ꝗ sint receptatores & defensores uide ubi s. §. 23. & 24.

cle. 2. [a] secus de eo qui renũtiauit episcopatui, quia habebit locum in eo illa pœna.

2 An habebat locũ prędicta pœna in inclusione facta episcopo ad uerecundiã. ℞. Cardi. in d. cle. 1. q. 8. ꝗ non, qa hic capere accipiẽ pro detinere, sicut & ĩ c. felicis, de pe. li. 6. accipiẽ, ut supradictum est.

CAsvs 14. est in cle. cupiẽtes, in §. fina. de pen. ubi excõicantur omnes religiosi & clerici seculares qui inducunt ad uouendum iurandũ &c. de eligenda sepultura apud ecclesias ipsorũ, de quo dic ut. j. sepultura. §. 35.

CAsvs 15. est in cle. grauis, de senten. excommuni. ubi excommunicantur omnes dñi tẽporales etiam si sunt epi, qui in terris seu locis eorũ interdicto suppositis colunt quomodolibet diuina officia celebrare aut q uoce pconia seu per cãpanarum pulsationẽ ad officium eadem audienda aliquos presertim excommunicationis aut interdicti sentẽtia innodatos euocãt uel qui excõicatis publice aut interdictis prohibent, ne de ecclesiis exeãt dum missarũ solennia aguntur a celebrantibus moniti generaliter uel spãliter ut exeant Item secundo si excommunicati publice & interdicti in ipsis sũt ecclesiis postquã fuerint nominatim [b] moniti a celebrantibus, ut exeant, remanere præsumpserint sententiam excõicationis incurrunt a qua solũ a papa possunt absolui. Et sic collige ꝗ hæc pœna est contra cogentes, euocantes, prohibentes, & remanentes. Item aduerte ꝗ uerbum quomodolibet comprehendit omnem modum compulsionis realem uel psonalem directum uel indirectum, utputa consanguineos uel ipsos in personis aut rebus grauando, ut not glos. in d. cle. & ibi gl. ponunt quæ sequuntur.

1 Quid si euocarent non excommunicatos uel non interdictos. ℞. Card. quæst. 10. post Pau. ibidem quòd incidunt in prædictam pœnam cum locus sit interdictus, & dictio præsertim stat pro maxime.

2 Vtrum hęc pœna habeat locum in cessatione a diuinis posita in dictis terris. ℞. ꝗ sic, quia quando cessatio a diuinis est generalis habet uim interdicti ut in cle. 1. eo. tit. §. in cessationibus, secus si cessatio esset specialis, de hoc Car. ibidem q. 4.

3 Quid intelligitur hoc nomine diuina officia. ℞. Car. q. 2. post Pau. ibidem quòd restringitur solum ad missas, & ideo si aduocarent ad alia officia pręter missas, non haberet locum nec pœna, concor. Io. An.

4 Quid si predicti precipiant non subditis suis, uel predicta non faciant in terris ipsorum, sed in alienis. ℞. ibidem Car. ꝗ non habet locum hęc pena.

5 Vtrum predicti aduocantes secrete per nũtium ad diuina ligentur prefata pena. ℞. Car. q. 11. ibidem post Pau. & zen. ꝗ non, nisi uoce præconia, uel uoce tube, aut cornu, uel per campanarũ pulsationẽ aduocẽt.

6 Quid si cõpellunt interdictos in loco non interdicto. ℞. Pau. ibidẽ ꝗ non habet locũ hæc pœna. Idem Car. q. 8.

7 De quo interdicto intelligitur. ℞. gloss. 1. in uer. suppositis, ibidem. ꝗ tam interdicto a iure quam ab homine. Idẽ Cardi. q. 2.

CAsvs 16. est in cle. cum ex eo. eod. titu. ubi excommunicantur fratres minores recipientes tempore interdicti illos de tertio ordine ad diuina. Sed quia hodie uacat per priuilegiũ domini Sixti quarti p. r. transeo, quia non ligati.

CAsvs sequentes sunt per processum curie annualem factum die cene domini usque ad casum 32.

CAsvs 17. est contra hereticos gazaros, patarinos, & alios quocunque nomine censeantur ac contra omnes fautores, [c] receptatores, & defensores eorundem.

CAsvs 18. est contra pyratas, cursarios, & latrunculos maritimos, ac omnes receptatores eorundem cum dantibus eis auxilium consilium uel fauorem. Et dicitur pirata quicunque in mari depredatur, nisi habeat bellum contra eos quos depredatur quod not. quia pauci aduertunt credentes ꝗ nisi quis indifferenter depredetur in mari, non sit pirata, & non incidit in hanc penam, sed falsum est.

CAsvs 19. est contra omnes qui in terris suis noua pedagia imponunt, uel prohibita

hibita exigunt, sed a sponte soluentibus pedagia recipiens non incurrit excommunicationem, secundum gloss. in uersiculo declaratione, & Card. 11. not. in cle. quoniam, de immu. eccle. quia exigere est ab inuito extorquere.

CASVS 20. est contra omnes falsarios bullarum apostolicarum, de quo dictum est s. Casu 3.

CASVS 21. est contra illos qui equos arma, ferrum, lignanima & alia prohibita deferunt [a] sarracenis, turchis, & aliis christi nominis inimicis, quibus christianos oppugnant, pro cuius intelligentia quæruntur infrascripta.

1 Quid uenit hic in nomine armorum. ℞. gloss. in c. ita quorundam, de iude. quòd etiam fustes & lapides pro machinis ueniunt, sed non lapides pro edificiis fiendis, in l. 2. C. quæ res expor. non de. dicitur quòd lorice, scuta, archus, sagitte, spate, gladii, & tela nomine armorum ueniunt. Ego uero dico quòd illa quæ communiter sunt pro usu offendendi uel defendendi se & non pro alio usu, ueniunt nomine armorum. Illa uero quibus possumus uti pro armis & pro alio usu, puta pro instrumento dicuntur arma ex intentione utendi his pro armis defensionis uel offensionis, alias non ut not. in clemen. ne in agro, de statu mona. Et ideo gladius ad incidendum panem non uenit nomine armorum secundum Panormi. in capitu. clerici, el primo uersic. & inquantum illud, de uita & hone. cle.

2 Quid uenit nomine ferri hic. ℞. quòd accipitur hoc ferrũ pro ferro infecto, uel facto sub quacunque forma, ut in l. 2. C. quæ res expor. nõ de. quod tñ limito per rationẽ expressam in d. l. 2. de ferro per quod possent pugnare uel se munire, quia broche & silia non credo sint sub ipso cõprehẽsa.

3 Quid intelligitur sub nomine lignaminũ. ℞. quòd intelligitur quodcũque lignũ per quod naues, galeas, aut alias machinas possint facere ad impugnãdum & defendẽdum se a christianis, secus de aliis lignaminibus, quibus non possunt uti ad offendendum uel defendendum.

4 Quid intelligitur nomine prohibitorum. ℞. quòd sunt omnia quibus possunt christiani impugnari, uel ipsi infideles ne impugnentur [b] a christianis muniri quæ omni tẽpore prohibentur. Similiter quãdocunque uictualia, uel mercimonia tempore guerre [c] cum eis habite ab aliquibus christianis legitime. Tẽpore uero pacis mercimonia quæcunque & uictualia non sunt prohibita eis deferri nisi in dispendium christianorum fieret, puta quia timentes [d] de guerra minuunt se uel ut inuadant christianos. Tenet tamen Innoc. & Host. in c. significauit, de iude. quòd pro redimendis captiuis tempore guerre arma etiam sine pœna excommunicationis possunt deferri quia ante factũ [e] non tenerent, sed bene post factum. De aliis uero mercimoniis non est dubium, maxime ter doc. propter prædictum c. significauit, quòd pro redẽptione captiuorum possunt deferri etiam tempore guerre.

5 Quid si tempore pacis deferantur arma & alia prohibita, nõ tñ ea intentione ut impugnentur christiani. ℞. quòd nihilominus ligantur, si sint talia quibus possunt impugnari. Secundum Io. An. & d. An. ac Pa. in d. c. ita quorundam. Quidã tñ tenẽt quòd nõ ligant, nisi ea intentione deferãt, ut xpiani ipugnent, uel ne possint ipsi ipugnari, & cõuenit satis hæc opi. cũ...

a Deferunt] Isti tales triplici plectũtur pœna. Nam primo sunt ipso facto excõicati, secundo priuari debent omnibus suis bonis, tertio efficiũtur serui capientiũ. De iure aũt ciuili capite puniuntur cũ confisca ione bonorũ. l. 2. C. quæ res expor. non de. Et ecclesia potest imponere pœnã seruitutis, & sic christianus propter delictũ suum põt ĩ seruitutẽ redigi de iure canonico, & secundum Io. And. isti redacti sic in seruitutẽ non põt manumitti, pro quo facit. l. 1. C. q. ad lib. procla. non licet, pernitiosũ nãque Romano ĩperio, & proditioni proximũ, barbaros quos indigere cõuenit telis eos ut ualidiores reddantur instruere, hæc in dicta l. 2.

b Ne impugnentur] Vt est uenditio galearũ nauium, præstare auxilium uel fauorem.

c Tẽpore guerre] Idem si tẽpore treuge, quia tunc non tollitur guerra, sed intermitti ur. Et facit text. in cap. significauit, de iu.

d Quia timentes] Posset etiam fieri pax fraudulenter, ut muniti possent christianos impugnare.

e Quod ante factum] Hoc tenet Ioan. And. Nam ... hoc perpe... tes ... captiuis ... mẽdis ... ces. Item ... ferentes ... rent hoc ... men, quia ... per d... pro captiuis ... dim... ferunt ... ctam ... an. And. ... non ... Pa. autem ... dicto cap. ... quorundam ... net op. Io... Andr. ... pacis ... ten po... re, & p... cit glo... cto cap. ... uerb. ... strant.

d.c.quorũdã,licet prima opi. ſit tutior, maxime añ factũ.[a]

6 Vtrum deferétes[*] prohibita infidelib.& pœnitentib poſtea ea reportantes & non dimittentes infidelib.ligantur. ℞.ꝙ nõ,quia uerba cum effectu ſunt accipienda.Item dic de deferentib. arma pro ſui tuitione ad terras infideliũ, ꝙ non ligantur, niſi poſtea ea ipſis uenderent, quia ſic ligantur. Si autem ſtatim uendita recuperarent, nihilominus ligarentur. Idem dic de permutatione.[b]

7 Quando dicitur tp̃s guerre ℞.ꝙ dicitur qñ aliquis prĩceps Chriſtianus autoritate principis,uel papæ facit cum eis bellum quo ad illum dominum, puta Soldanum uel turchum, non quo ad alios dominos infideles,niſi eſſent tali in ſubſidium.

8 Aduert. hic ꝙ licet Nicolaus,Bonifacius, & Clemens multos ligauerint circa p̃dicta, tamen hodie uacant per tranſeo, ſolummodo remanent excõicati ultra predictos exercentes regimen in galeis aut nauib. infidelium, in c.ita quorũdam,ſed non eſt Papalis ſed ordinarius[c] poterit abſoluere uerum eſt ꝙ tam iſti quam ſuprascripti non debent abſolui niſi quicquid acquiſierint ex tali cõmercio damnato expendant in ſubſidium chriſtianorum. & ultra tãdẽ de ſuo[d] ſi põt

9 Quid de dantib. cordam[e] uel anchoram & huiuſmodi,ut poſſint negociari cum infidelib.tempore pacis.℞.ꝙ requiritur licentia apoſtolica,quia p̃ talia poſſunt chriſtiani impugnari.

10 Vtrum portantes clauos paruos & cultellos pro pane incidẽdo ſint excõicati. ℞.ꝙ non,quia non comprehendũtur ſub nomine armorũ uel[*] ferri uel aliorũ prohibitorũ.

11 Vtrum portantes ferrum, arma, & alia prohibita de una terra Sarracenorum ad aliam,uel Sarracenos cũ armis ſuis,utputa de maiorica in Alexandriã ſint excõicati. ℞.ꝙ non,niſi hoc fiat in diſpendium chriſtianorum, ſicut declarauit Greg.9.in extrauaganti quæ incipit poſtulatis.

CASVS 12. eſt contra impedientes ſeu inuadentes uictualia,uel alia ad uſum Romanæ curiæ neceſſaria adducentes, ſeu ne ad ipſam adducantur,uel deferantur, impedientes aut perturbantes, & contra defenſores talia facientium.

CASVS 13. eſt contra omnes qui illos ad ſedem apoſtolicam ueniunt & recedunt ab eadem temeritate propria capiunt ſpoliant,& detinent, aut ex propoſito deliberato uerberare mutilare, uel interficere præſumunt,& contra omnes qui talia fieri faciunt uel mandant.

CASVS 14.eſt cõtra illos qui iuriſdictionem ordinariam uel delegatam non habentes morantes in eadem curia, temeritate propria,capiunt,ſpoliant, & detinẽt aut ex propoſito deliberato,& uerberare, mutilare,uel interficere præſumunt, & qui talia fieri faciunt ſeu mandant.

CASVS 15.eſt ꝯ oẽs illos q p̃ ſe uel p̃ aliũ ſeu alias quaſcunq. pſonas ſeculares uel eccleſiaſticas ad Ro.cu.ſupeorũ cauſis & negotiis recurrẽtes,illaq. in ea pſequẽtes aut procurãtes,uel procuratores ipſorũ, uel aduocatos ſeu iudices ſuper dictis cauſis deputatos occaſione cauſarum, uel negotiorum hmõi,uerberant,mutilant,uel occidunt,aut bonis ſpoliant, & contra dantes auxilium, conſilium uel fauorem in predictis.

CASVS 16.eſt cõtra omnes illos qui ne. pareatur literis aut mandatis apoſtolicis & legatornm,& nuntiorum & iudicium delegatorum eorundem gratiam uel iuſtitiam concernentibus, decretiſq. ſuper eis & re iudicata ſeu proceſsibus executorialibus, nõ habito prius eorum beneplacito & aſſenſu,ne uc tabelliones & notarii ſuper huiuſmodi literis & proceſsib. executorialib. in-

[a] Maxime ante factum]Et exponitur tex.ibi ad expugnãdos &c.i. ex quib. poſſunt expugnari.

[b] De permutatione]Idẽ multo fortius in donatione.

[c] Sed ordinarius]Sed ex quo in proceſſu annuali ferẽ hic excõicatio contra tales ut no. Pa. in ca.quod olim.i fi.extra de iude. hodie nõ poſſunt abſolui, niſi a papa,ſi abſoluerẽ tur teneret abſolutio,ſed reduci debeat in priſtinam excõmunicationem ſecundum doc.

[d] Tantundẽ de ſuo]Si talis pœna non tranſmittatur quia neſcitur cui dari applicabitur cameræ apoſtolicæ,de hoc uide plene per Arc. H.parte 3. tit. 25.c 30.

[e] [illegible] cor. [illegible] ex [illegible]municatus eſt [illegible] is ita [illegible] text. in ca. [illegible] de iude. & ibi Pa. in 4.no. Ex quo [illegible] q̃d [illegible] loquens [illegible] & [illegible] actũ [illegible] com- [illegible] nedũ [illegible], ſed etiam mandantem [illegible] fieri fa[illegible], dato [illegible], ſit pœnalis [illegible] pa- [illegible] ta- [illegible] c. ita [illegible] cõ [illegible] por- tantes &c. Sed

[*] ca. ſignificauit comprehendit etiam per nuntium deſtinantes, ut probat ca.mulieres, de ſen.ex.Et quod no.Bar.in l.hæc uerba. ff. de adul.Et in l.aut qui aliter.ff.qđ ui aut clam &c.

fl1umcta seu acta conficere, aut confecta parti cuius interest tradere sub grauissimis pœnis prohibere, statuere, seu mandare præsumunt, & contra dantes auxiliū consilium uel fauorem.

CASVS XXVII. est cōtra omnes qui se ab obediētia roman. Pon. pertinaciter si btrahere uel quomodolibet recedere præsumunt, & contra dantes auxilium, cōsiliū uel fauorem prædictis.

CASVS XXVIII. est contra omnes q iurisdictionē ad ecclesiasticas psonas ptinentē usurpant per se uel per aliū, seu alios directe uel indirecte aut in eisdem consilium, auxilium uel fauoré præstare non uerentur.

CASVS XXIX. est contra omnes mutilātes, uulnerantes, interficientes seu capientes & detinentes seu depredantes romipetas, & peregrinos ad urbem causa peregrinationis & deuotionis accedentes & in ea morantes, uel recedentes ab ipsa cū omnibus in his dantibus cōsilium, auxilium uel fauoré.

CASVS XXX. est contra omnes illos qui per se uel per alium directe uel indirecte sub quocūque titulo uel colore, occupāt, detinét, uel hostiliter discurrunt, seu inuadūt in totū seu in partē almam urbē, aut alias ciuitates uel terras & loca, & iura ad romanā ecclesiā spectantia cum adherentibus fautoribus & defensoribus eorum seu dantibus auxilium, consilium, uel fauorem in eisdē.

CASVS XXXI. est cōtra quoscunque præsumentes absoluere quélibet per dictum processum excōicatum nisi in articulo mortis, p̄stita prius de stando sanctæ matris ecclesiæ mandatis satisfactione uel sufficienti cautione, etiā p̄textu cuiuscunque priuilegii, uel cōcessionis apostolice nō faciētis plenam & expressam de p̄dicta prohibitione mentioné, nec absolutio aliter impēsa ualet. Et licet Paulus secundus plures alios casus posuerit quos in nulla concessione uolebat intelligi, nisi specialiter exprimerentur. Tñ Sixtus quartus solummodo ad prædictos s. expressos se restrinxit, & ideo casus Pauli in dicto processu omitto.

1 Aduerte etiam q̄ præfatus Sixtus in extrauaganti, quæ incipit & si dominici Grego. excommunicat omnes absoluentes a quacunque prædictarum excōmunicationum p̄ processum factarum, uel dispēsantes [a] in uoto ultramarino, sanctorum Petri & Pauli, sancti Iacobi & castitatis, ex quacunque cōcessione ab ipso Sixto habita, nisi de d. extrauaganti de uerbo ad uerbum in ipsa cōcessione fiat mentio. [b] Et bene aduertant confessores quo ad illos qui confessionalia habuerunt ab ipso exceptis illis confessionalibus quæ data fuerunt tempore cruciatæ mihi commisse, quia quo ad illa non ualet p̄dicta extrauagans sicut patet in bulla p̄dicte cruciate. Et ego auribus propriis ab ipso audiui.

2 Sunt & alii casus per extrauagantes in quibus sñia excōicationis infligitur ipso facto & non potest impendi absolutio, nisi per sedem apostolicam, & quia multe sunt reuocate, aliqui non sunt in usu, solummodo ponam quæ cōiter habentur in usu, & sunt sequentes usque ad excommunicatio. 6.

CASVS XXXII. est sub rubrica de sepultu. & est Bonifacii VIII. ubi excōicantur omnes exenterantes uel in frusta incidentes, aut in aquis coquentes ut carnem ab ossiis euellāt corpora defunctorum ut alibi tumulanda deferant. [c] ubi not. q̄ ad incurrendam prædictam [d] pœnam oportet tria concurrant. Primum quod ille mortuus circa cuius cadauer uolunt facere prædicta sit mortuus in terra ubi uiget [...]

a Vel dispensantes] Adde hoc ad illud quod d̄r ī j. uotū. 4. §. 6. & §. 9. & s. dispēsatio. §. 5.

b Fiat mentio] Tñ ut sufficere si apponatclausula q̄ frequēter apponit in bullis Pape nō obstantibus q̄buscunque etiā si eēnt talia de quibus oporteret specialē mētionē facere et in indiuiduo tex. est melior. de toto corpore iuris i. l. oēs in uer. spāliter & noiatim. C. de p̄scr. 30. an. Quē ibi multū not. Bal. & Ange. & reputant sing. & solēnē. Idē tenet Ang. in l. diuus. §. licet. ff. de iure codici. Iste tñ text. p̄cedit in dispositiōibus. l. uel statutorum, uel in his q̄ habent uim legis, secus in priuatis personis. Ita loquit̄ text. in c. q̄ ad agendū, de p̄c. li. 6. & Cy. in l. una. C. qn̄ impera. inter pupi. Quē sequit̄ Lud. cons. 327. & consi. 436. & ita in sp̄i tenet Ang. in l. sed & si quis. §. quæsitum, ad fin. ff. si quis cau.

c Tumulāda deferant] Si alibi it elegisset sepulturam, sed aut sin. p̄r aut ad tempus ubi decesserit, uel illi uicino loco ecclesiastice sepulturæ tradāt, ita q̄ de nū incinerato corpore, tunc ad locum ubi sepulturam de gerit deportē & sepeliatur [...] eis, & si ponē [...] cali p̄uilegiat contra fecerit ipso facto eē excōicatus &c.

d Prædictā pœnam. Item fiunt aliquos p̄p̄ dispitionem.

christianus, quia si esset mortuus in terra infidelium, nõ caderent in pœnam faciẽdo prædicta: Secundum quod prædicta faciant cadaueri mortuo. Tertium ꝙ faciant animo ut alibi tumulãdum deferant, quia si facerent ex odio uel propter cyrugiam non inciderent in pœnam ꝑdictam.

CASVS XXXIII. ponit de regularibus ubi Martinus excõicat oẽs religiosos mendicantes euntes ad ordines seu monasteria non mendicantiũ, ut ibi sint fratres etiam sub prætextu cuiusuis licentiæ etiam apostolice generalis.[a] Item secundo excommunicat ipsos recipiẽtes. Sed hæc pœna nõ extenditur ad euntes ad ordinem Cartusiensium.

CASVS XXXIIII. ponit de symonia, ubi Paulus secundus excommunicat omnes quacunque dignitate ꝑditos, qui quomodolibet dando uel recipiendo symoniam commiserint, aut q fuerũt mediatores ut ipsa fiat in ordine uel beneficio.

CASVS XXXV. est sub rubrica de senten. excom. de quo Ioan. An. in c. nemo de symo. facit mentionem, contra dantes aliquid pro gratia obtinenda apud sedem apostolicam, quã per transeo, quia reuocata est ꝑ cle. 5. ut dicit Io. Cal. & recitat Io. de lig. ibidem.

CASVS XXXVI. ponitur sub rub. de priui. ubi excommunicantur qui libellos famosos, aut cantilenas uel rithmos faciunt detinent, uel publicant in infamiam status ordinum minorũ prædicatorum, & est Alexan. 4 quæ incipit. Ex alto.

CASVS XXXVII. est in dicta extrauaganti ubi excõicantur ꝑdicantes docentes uel defensantes, ꝙ ꝑlatorum ordinũ fratres nõ sunt in statu ꝑfectionis, & ꝙ non licet eis de eleemosynis uiuere. Aut ꝙ non possunt ꝑdicare, siue cõfessiones audire de licentia romani pont. seu aliorũ ꝑlatorum ordinariorũ sine cõsensu Curatorũ.

CASVS XXXVIII. est ibidem cõtrafaciẽtes uiolentiã dãnabilẽ in locis ꝑdictorũ ordinum, & tã isti q̃ dicti, in 37. casu ꝑcedenti nõ possunt absolui, nisi a sede apostolica, aut a conseruatoribus dictorũ ordinum, præterquam in articulo mortis.

CASVS XXXIX. est contra omnes intrãtes monasteria sanctæ Claræ & ordinis prædicatorum qui ipso facto sunt excõicati si intrant, præterquã in casibus ꝑ eorum regulam & statuta concessis.[b]

EXCOMMVNICATIO VI. de casibus excõicationũ qui reseruantur in iure. Episcopi solũ qui sunt duo. Primus est in c. peruenit, eo. ti. de quo dic ut supra excõicatio. 5. casũ. §. 38. Secundus casus est in clemen. cum ex eo. titu. contra fratres minores recipientes ad diuina tempore interdicti fratres tertii ordinis, sed quia hodie uacat per priuilegium dñi Sixti quarti, iõ pertrãseo.

EXCOMMVNICATIO VII. de casibus excõicationum reseruatis a iure alicui, & a quibus potest absoluere quilibet ordinarius, ut patet supra Absolutio. 1. §. 2.

CASVS primus est in c. administratores. 32. q. 5. ubi excõicantur oẽs principes & officiales q tertio admoniti ab Episcopis uel ecclesiasticis ꝑlatis excusant eis facere iustitiam super eorum causis.[c]

CASVS II. est in ca. licet de elec. ubi excõicatur ille qui electus a paucioribus q̃ a duabus partibus Cardinalium in summũ pontificẽ assentit electioni de se factæ.[d] Secundo excommunicãtur omnes qui talem recipiunt pro Papa, ipso facto.

CASVS III. est in cap. quoniam[e] de effic. ordi. contra illum qui se ingerit in

---

[a] Generalis] Etiã generalis receptio non tenet.

[b] Cõcessis] Nota ꝙ in locis ubi tales suiæ nunquam uel quasi nũquam sunt ꝑmulgatæ, si q̃s intraret talia monasteria nesciẽs talem sniam & non cã malefaciendi, ꝙ nõ incideret i sñiam cũ ignorantia quasi inuincibili laboret, si tñ trahit ex dictis d. An. & S. Tho. Sed si intrat laycus, uel alia ꝑsona ad malefaciendũ, tũc quãuis ignoret sñiam, & etiã haberet iustã cãm ignorantiæ, nõ excusat, ꝑm Pet. de palude, hæc Archi. Flo.

[c] Super eorum causis] Glo. in d. c. dicit ipso facto quod intelligitur de minori, ꝑm Arch. ti pro gl. facit tex. in omni [illegible] uide Archid.

[d] De se factæ] Si uero maior concordia interuenerit assumeretur, debet ergo humiliter resipiscere. In uiis aũt electionibus seruetur forma c. qa propter eo. de elec.

[e] Quoniam] Dñ ibi ꝙ ille resipiscere [illegible] mi [illegible] eccle[illegible] depo[illegible]it. Adhi

in ecclesiam in qua est episcopus se pro episcopo gerens, sine consensu illius episcopi.

CASVS 4. est in c. 1. de loca. ubi excommunicantur magistri, & scholares Bononiæ conducentes hospitia domorum aliorum magistrorũ & scholarium in lesionẽ uel impedimentum inhabitantium, nisi prius tempus conditionis sit elapsum, uel nisi de consensu ipsorum magistrorum uel scholarium inquilinorum, & no. quod nomine magistrorum ueniunt doctores,[a] sed nomine scholarium non ueniunt existentes in studiis pro scholarib. ut sunt chartarii & scriptores ſm Io. An. & Gof. quamuis prædicti gaudeant priuilegio scholarium, ut not. in authen. habita. C. ne fil. pro pa. & hoc tene, quamuis Inno. & Lau. teneant quod etiã ligantur.

1 Vtrum locatores ligentur præfata pœna. R. glo in d c. 1. tenet quod non. Barto. in l. fi.[b] C. de acceptil & in multis aliis locis & Ge. in c. 2.[c] de confess. li. 6. & in c. cupientes[d] de elec. li. 6. tenet q; ligantur, sed tu dic secundum Pa. in d. c. quod ubi per se esset eadem ratio in correlatiuis sic esset uera secũda opi. sed in casu nostro non est eadem ratio, & ideo est uerior opi. glo. quia locator certat de damno uitando, sed conductor certat de lucro uel cõmodo, & in odium aliorum aliquando facit. c. super eo. de usu. ubi pœna non extenditur ad mutuo accipientes, quia non est eadem ratio, & cle. 1.[e] de consan. & af. Idem dic in statuto quod imponit pœnam uendenti frumentũ, quod non extẽdatur ad emẽtem,[f] facit quod dico j. Lex §. 6. & j. pœna. §. 5. posset tamen locator incurrere prædictam pœnam ex participatione, nam conductor ipsam incurrit tractando de conductione, & ideo si post tractatum in alio tempore uenit ad locationem, erit locator[g] excommunicatus per c. nuper. eo. ti.

2 Vtrum debeant prædicti expectare tempus finitum locatiõis. R. Io. An. tenet quod non sed solum tempus[h] conductionis fiendæ, sed Panormita. tenet qđ tutius est q; expectet, & uidetur magis conuenire text. dict. capituli primi.

3 Vtrum ista excommunicatio sit tantum localis. R. communiter tenetur q; sic, sed Ho. tenet q; sit generalis ad omnia studia quæ sunt sub dominio Papæ, & gloss. in l. ne cui. C. loca. & istud est tutius per prologum in uerbo doctoribus & scholaribus Bononiæ commorantibus, quia comprehenduntur etiam alibi existentes.[i]

CASVS 5. est in c. non minus iuncto c. aduersus de immunitate ecclesia. ubi excommunicantur primo omnes officiales laici quorumcunque locorum qui angarias & exactiones indebitas ecclesiis & ecclesiasticis personis imponunt. Secundo excommunicantur prædicti qui iurisdictionem prelatorum & authoritatem quam habent in suis hominibus euacant. Nam tam isti quam primi, si moniti competenter non desistant ipso facto tam ipsi quam fautores eorum sunt excommunicati, tũc debent absolui donec satisfece

a Doctores] Et hoc secundum cõem usum loquendi ultramontanorũ & etiam domini Papę, qui quemlibet doctorem magistrũ appellant, licet gl. in cle. 2. de magi. dicat q; cõis usus ita obtinuit ut promoti in iure appellentur doctores, in ceteris uero disciplinis magistri appellentur. Vide Abb. in d. c. 1. 3. not.

b Bar. in l. fi.] Dicit q; statutum loquens de emptore habet locũ ẽt in uenditore. Et idem Bar. in l. fi. C. de indi. ui. tol. ubi statutũ in muliere intelligitur in uiro.

c Et Ge. in c. 2.] Super gl. ĩ uer. reus, ubi post illam dicit q; statutum pena le loquens de reo hẽt locum ẽt in actore.

d Et in c. cupientes] In §. hac gñali, super gl. in uer. elec. ubi dicit q; iura penalia loquẽtia de electione habent locum in collatiõe, licet distiguat us ibi per eum.

e In cle. 1.] Quia pena apposita contrahenti cũ moniali, replicatur & ipsi moniali.

f Quod non extendatur] Licet constũ extendatur. idest quia incurritur peccatum, licet nõ pœna ut uoluit Io. An. in c. di-

spendia, de ... scrip.

g Erit locator] Quia in ... ne cõicat ... si concub... eo. ti.

h Sed solũ tem pus] Et hoc ... esset multũ ... nosa ipsi lo... tori, quod ... securius sit ... ctum Pa. ... quia al... cari potest.

i Alibi existen tes] Dicit ... q; illa ... tio exten... ẽt ad alia ... dia, & dic ... pi, sed non ... tur bono ... generalius ... diũ. Et max... hodie cũ ... dacta ad ... mune. Et ... Inn. & Io. An. ... tenuerunt ... quia illa ... est pęnalis ... licet ẽt ... partem fauo... bilis & ... Io. And. ... ſrium i c. ... & in c. fi. de ... lib. 6. ... quod qñ ... tutio ... fauorabilis ... bet exten... cet sit ... nalis. Et ... facit tex. ... munis ... sa legitima ... l. qui excep... de cond. ... de ... no. per Pa. ... c. 1. qui ... quo ad fauo... debet ext... quo ad pœna ... restringi ... legit ... quo ... debe ... lis inc... Non ob... cutuida...

centis non esse sequendum quod hic dicit autor. Nam asserit quod loquitur cōtra communem opi. Item quilibet est moderator & arbiter rei proprie, quia rñdeo ꝙ opinio huius summæ est tutior, quā etiam ponit Ho. & cum in dubiis illa opi. sit sequē da quę securior sm animā. ar. cap. iuuenis. de spōsa. ideo te- neas opi. aucto ris. Car. & Pa. in d. ca. dicūt ꝙ est generalis quo ad præce- ptum, sed quo ad pœnā est lo calis, intellige ꝙ est localis in foro iudiciali, secus in pœnitē tiali alias Pan. [illegible] cōtradiceret, & hoc patet in ratione sui.

a Satisfecerint] No. hystoriam de Pharaone, qui tēpore ma- gnæ egestatis non grauauit sacerdotes imo de publico ale bantur. Et sic isti magis pec- cant ex quo le gem dei non i- gnorant. in d. c. non minus.

b Quod sic] Po ne casum quia officialis fuit principalis in impositiōe col lectarū clericis. Tunc Ab. dicit quod præcedē te monitione ē excōicatus. d. c. non minus, & tenetur satis facere de deli- cto et si nō es- set excōicatus. satisfaciet in hoc, quia si po- test inducere cōi tatem ad satis- faciendum in totum commo- do collecta uer [illegible] tunc solū tenetur satisfacere de delicto seu arbitrio iudicis. [illegible] uiolant immunitatem ecclesiæ uel libertatem [illegible] 17. q. 4. quisquis, & facit dictum c. sicut dignum. Si autem non potest inducere communitatem ad sa- tisfaciendum tenebitur ipse in totum satisface- re. Si autem fuerunt plures consulentes uel præ- stantes auxilium. An omnes simul teneantur pro parte, an quilibet insolidum. dic ut infra. §. quinto.

rint[a] competenter. Tertio ex communicantur successores prædictorum officialium, nisi infra mēsem excessum suorum prædecessorum purgauerint & satisfecerint.

1 Pro quorum intelligentia est aduertendum sm Pa. in d. cap. aduersus. uer. op. contra text. uidetur. n. ꝙ successor ñ est excōicatus ipso facto nisi prædecessor deliquerit ptextu officii ad commodum ipsius officii uel uniuersitatis, secus si deliquit ad commodum proprium uel ad libidinem suam satisfaciendam, nam tunc ipse reus solus tenetur & ipse uel eius hæres conuerti dñt laici quorumcunque locorum iuxta illud quod legitur & no in l. 1. & 2. ff. ad l. iul. repe. in l. iubemus. C. eo. & in l. nec magistratib. ff. de iniu. in c. 1. de solu.

2 Quæritur an pręfatus officialis teneatur satisfacere de suo, etiam si nihil habuit, si cōitas in cuius utilitatem est uersum extortum nón uult satisfacere. R. sm Pa. ín d c. aduersus, ꝙ sic[b] per argumentum prædicti c. & per no. per Inn. in c. sicut dignum, de homi. aduerte tñ sm Gof. quod communitas in cuius utilitatem est uersum si est effecta locupletior, tenetur satisfacere facit l. iulianus. ff. de act. emp. §. sed & cum in facto.

3 Sed pone quod officialis seu rector non consensit se restitit quantum potuit, nunquid erit excommunicatus si non dimisit officium. R. sm Inn. in c. nouerit. de sen. exc. & Io. And. in d. c. aduersus, ꝙ sic, & cum uidentur sequi cōiter doc. Pa. tamen in d. c. aduersus, dicit ꝙ hæc opin. est ualde rigorosa, & quod forte contrarium posset teneri,[c] quod ego credo post factū, licet ante factum tenerem primam.

4 Quid de successore qui non negligit inducere uniuersitatem, ut satisfaciat sed eam inducit pro posse & tamen nihil facit. R. ꝙ tenetur dimittere officium, ut sic communitas cogatur ex necessitate officialis satisfacere, & hoc est tutius[d] secundum communiter doc.

5 Vtrum dantes consilium prædictis, siue omnes consiliari talis uniuersitatis teneātur. R. secundum Pa. in d. cap. aduersus. ꝙ si dederunt consilia ad hæc grauamina inferenda & moniti non reuocauerint indubie sunt excōmunicati, ut in dicto capitu. aduersus, & in cap. nouerint, de senten. excom. & tenetur quilibet ipsorum insolidum ad satisfaciendum secūdum Inn. in d. c. sicut dignum si uero tacuerunt ita ꝙ non consuluerunt nec pro nec contra, tunc dic quod inuoluuntur pœna & peccato cum his qui expresse consenserunt, ut not Inno. in cap. 1. de his quæ fiunt a ma. par. capi. de

c Posset teneri] Et hoc per capitulo non minus. Vbi solum excommunicantur rectores imponentes collectam, & aliter turbātes iurisdictionem ecclesiasticam & fautores eorum, sed iste resistit ideo puniri non debet, nec tenetur officium dimittere cum ipse non cogatur committere iniquitatem. argumen capitu. Ephesis. quadragesimatertia distinctione. Nam potest dicere, ut dicit Apostolus ibidem. Mūdæ sunt manus meę &c. Secus tamē si aliquo modo posset obuiare, et dimittendo officium, quia tenentur. ar. capitu. iulianus. 11. quæstio. tertia. dicit tamen Inno. in ca. nouerit, de sentent. excommunicatione quod isti tenentur dimittere officium a principio, si non possunt facere statutum deleri. de libro communis. Ratio quia nō debet quis exercere officium in loco ecclesiis aduerso, & quia debent facere quantum possunt & obuietur malo.

d Est tutius] Licet distingui possit ut distinguit Barto. in l. aut facta.

Per

a Per no. per Inn. in d. c. 1.] Vbi dicit ꝙ in hoc casu sufficit ꝯdicere, nec tenentur appellare, siue tractetur de priuilegio suo uel tertii, siue ipsius uniuersitatis. Cũ. n. uniuersitas procedat extraiudicialiter, non transeunt hmõi gesta in rẽ iudicatã. Vnde põt quis ex sola ꝯdictione prose qui corã superiore, ut gestũ minus rationabiliter per maiorem partẽ retractetur. c. cõcertationi. de appel. li. 6.

seu rectores sunt ligati[e], qui non solum diminuere, sed ẽt totum subtrahere iurisdõnem ecclesiasticam moliuntur, & ille tex. est ampliandus, cum emanauerit in fauorem ecclesiæ & clericorum, maxime p libertate conseruanda. Vide in simili supra eo. Casu 4. §. 3. in po[...]

quo uide supra consentire. §. 2. Si autem expresse cõtradixerunt, sed non dimiserũt officium an inuoluantur peccato & pœna. Inn. in d. c. no uerit recitat opi. contrarias, tamen ego tenerem ꝙ licet non dimiserint officium nõ teneantur per no. per Inn. in d. c. 1.[a] nisi essent tales ꝙ ex cessatione consiliationis inducerent communitatem ad desistendum.[b]

6 Vtrum prædicta pœna habeat locum in quocunq. successore officialis excommunicati propter quodcunque delictum. ℞. ẽm Inn. ꝙ non, sed solum habet locũ in successore excommunicati ex causis prædictis, uel aliter qualitercunque propter libertatem ecclesiæ uiolatam, uel nisi ẽm Ho. successor foueret factum damnatum, propter quod prædecessor fuit excõmunicatus, puta quia tenet clericum positum in carcere[c] a prædecessore suo, uel quid simile[d] facit. c. si concubinæ, de sen. exc.

7 Vtrum iudex secularis cõpellens clericum uel etiam secularem personam q̃ alias est de foro ecclesiastico etiã sine districtione personæ, sit excõicatus. ℞. ẽm Pa. in d. c. aduersus ꝙ si monitus nõ desistat, excõicatus est ipso facto, quia turbat iurisdõnem ecclesiasticam. ut est tex. in d. c. non minus, & tenet Ho. & Io. An.[e] hodie autem per processum curie sunt excõicati excõicatione papali, ut s. ex com. 5. casu. 28.

8 Sed quæ sunt personæ quæ non possunt iudicari a seculari iudice. ℞. ꝙ sunt. Primo oẽs illi qui gaudent priuilegio capitu. si quis suadẽte, de quib. dixi s. excõicatio 5. casu 1. exceptis clericis cõiugatis, de quib. dic ut s. clericus. ul. §. pe. Secundo sunt personæ oẽs astrictæ perpetuo seruitio[f] ecclesiæ, uel prædictis q gaudẽt pdicto priui. si quis suadẽte, ut no. Pa. i c. nullus. de fo. cõp. & Fed. facit c. p exceptionẽ. de priui. li. 6 in uer. ppetuo,[g] secus si ñ sũt ppetuo oblati, & sic lita[h] gl. in c. clericũ. el 1. 11. q. 1. Tertio sunt oẽs de familia ẽpi ẽm cõem opi. no. Pa. ĩ d. c. nullus. Quarto uxor clerici[i] q defert tõsurã & habitũ, & non est biga-

b Ad desistendum.] Pa. tñ dicit ꝙ tutius esset, ut dimitterent officium.

c In carcere] Et dicit Pa. ꝙ iste statim incurrit alio tempore non expectato.

d Vel quid simile] Si nõ fouet factum damnatũ. Si tñ non satisfacit, nõ erit illico excõicatus, sed dẽt per mẽsem expectari. ar. d. c. aduersus. Neque ob. si dicatur ꝙ sententia fertur ꝯtra dignitatem ergo successor ligabitur. c. qñ abbas. de of. de leg. Nã d. c. qñ. hẽt locũ qñ dispõ sub noĩe dignitatis concepta, est pariter proportionabilis dignitati & personę, quia tunc uř absque dubio cõtẽplata potius dignitas q̃ persona. Secus si non est proportionabilis, quia tunc persona non dignitas contemplata uř, ut hic. Qñ. n. excõicatio ligat animam, & fertur pp delictum seu contumaciã non potest concernere dignitatem seu officium, qñ quidem animam non habeat. c. romana. §. in uniuersitatem. de sen. exc. Nec etiam dignitas deliquit, sed persona, ideo concernit personam siue nomen proprium exprimatur ut Petrus, siue appellatiuum, ut potestas. Idem econtra in dispositione concernente dignitatem tantum, quia non extenditur ad personam, licet nomen proprium sit expressum, ut in c. dilecti. de fo. comp. Et uide no. in d. c. quoniam abbas, ubi Abb. plene examinat.

e [...] & Io. An.] [...] ꝙ hodie [...] iudices

De hoc uide tex. in c. qñ. de immu. ec. li. 6.

f Perpetuo seruitio] Circa materiã onerũ p[...] standorũ uide late Pa. in d. c. non minus.

g In uer. perpetuo] Gl. in d. c. nullus dicit ꝙ minores ecclesiæ [...] res, qui ẽm consuetudinem in Alemania seruiũt ecclesiæ & adiscunt, & [...] uidẽtur ad eius obsequiũ depu[...]tati, simile in c. 1. de cele. miss. Vinc. intellige de ianitoribus ecclesiarum qui sunt ecclesiæ obsequio deputati, & admittũ[...] ætate ad ordines promouẽ[...]. Et hoc uř [...]le, dum alle[...] c. oẽs actus [...] q. 1. Fed. [...] intellige [...] & placet Pa. non uñr tales priuilegio fori gaudere, nisi perpetuo sint oblati & efficaciter [...] ar. in clem. 1 de decimis. in fi.

h Et sic limita] Nam illa gl. uolebat eodem priuilegio gaudere famulia, & mancipia, quo & dñs, sed debet intelligi si sunt perpetuo obligati ecclesiæ, ut hic, & ibi no. Arch. post alios, & in cap. ecclesiarum seruos. 12. q. 2. dicit illam gl. non habere locum in seruitoribus conducticiis, idest qui precio seruiunt, quia hoc non reperitur iure cautum. Vnde rusticus ecclesiæ non gaudeat priuilegio, ẽm gl. in c. [...] tum. 89. di. fallit in duob. casib. s. si ecclesia habeat [...] priuilegium ab imperatore uel si habent ad[...] tionem ratione cuius gaudebunt priuilegio [...] si clericus. de offi. dele. Item si conueniatur [...] quam tenet ab ecclesia. Inn. in d. c. si clericus, & Spe. tit. de con pe. iudi. §. 1. uer. 27.

i Vxor clerici] Hoc idem tenet glo. in c. [...]

mus, tex. est in l. fi. C. de in co lis, libro 10. mulieres inquit tex. honore maritorum cingimus & genere nobilitamus, & forum ex eorum persona statuimus, hæc ibi.

Quinto rectores hospitaliũ piorum si sunt perpetuo obligati, secundum eundem Panor. in d. c. nullus, alias non.

Sexto fratres tertii ordinis sancti Francisci & sorores, secundum Bart. in l. 1.[a] ff. de pe. & l. semper. §. in quibusdã. ff. de iure immu. & do. Anto. in d. c. nullus, & hodie non est dubium, ut patet ex priuilegio domini Sixti quarti, quod dicitur bulla aurea. Iesuate[b] aut heremite secundum communem opi. nõ pertinent ad forum ecclesiasticum quia cras possunt esse seculares.

CASVS 6. est in cap. non magno ne cle. uel mo. contra quoscunque religiosos tacite uel expresse ꝓfessos, audientes leges uel phisicam nisi infra spacium duorum mensium ad claustrum redierint. Adde quod dicam infra casu 27.

CASVS 7. est in cap. fi. ne cleri. uel mo. ubi excómunicatio cõtra religiosos, de qua in præcedenti casu extenditur ad Archi. Decanos, Plebanos, Præpositos, Cantores, & alios clericos personatum habentes, & omnes sacerdotes, nisi infra spaciũ duorum mẽsium desiterint audire. ll. uel phisicam pro cuius casus & præcedentis declaratione.

1 Quæ quando incipiunt currere prædicti duo menses. ℞. secundum Pa. in d. c. fi. 4. col. ꝙ quo ad religiosos incipiũt a die exitus monasterii, ut prædictas scientias audirent. In decanis uero & aliis de quibus in 17. casu incipiunt secundum Pa. a die exitus pro priorum larium cum effectu auditionis præfatarum scientiarum.

2 Quid si non exeunt proprios lares nec religiosi monasteria, sed in domibus ꝓpriis aut monasteriis audiút scientias prædictas. ℞. secundum Pa. in d. c. fi. & est communior opi. quòd non erunt excommunicati,[c] & sic tene quamuis quidam teneant ꝙ nihilominus sunt excommunicati.

3 Vtrum religiosi qui exeunt monasteria ex aliqua alia rationabili causa, & sic audiũt prædictas scientias ligentur pœna prædicta. ℞. secundum Pa. in c. non magno, ne cler. uel mo. ꝙ non quia ut ligentur dicta pœna requiritur ut exeant monasterium, & secundo, ut exeant ista intentione scilicet studendi in prędictis sciẽtiis, & tertio quòd stent per duos menses extra monasterium, siue audiant, siue non, ex quo patet quòd si exiret extra monasterium ex aliqua rationabili causa, non ut audiret prędictas sciẽtias, & ex tali rationabili causa perseuerans extra monasterium ultra duos mẽses, interim audiret prædictas scientias non esset excommunicatus, secus si solum staret & principaliter extra monasterium ut audiret, quia tunc tempus duorum mensium inciperet a die cessationis causæ propter quam exiuit, & dispositionis standi extra ut audiat.

4 Quid si religiosus exiuit ut audiret prædictas scientias, postea mutato proposito audit theologiam ℞. Innoc. te-

gaudet uxor priuilegio, & tenetur eam alere de fructibus beneficii c. omnino 31. distin. & ibi glo. hic Pa.

a Secundũ Bar. in l. 1.] Nõ habentur bene ex Bart. ibi.

b Iesuate] Vidi de hoc pro eis tractatum pulcherrimũ compilatum per d. Antoniũ Corsetum, quia hodie modus eorum uiuẽdi est approbatus.

c Quod nõ erunt excõicati] Ratio qa pene nõ sunt extendẽde, adeo etiam ut nõ ueniant illa quæ ex lata uerborum significatione possent comprehendi, probatur in c. cũ in cunctis, de elec. iuncto. c. si cõpromissarius eo titu. lib. 6. Et c. statutum, qđ ibi no. Io. And. q idẽ not. in reg. olim, ĩ mercu. Et ibi Pa. sequitur per multas rõnes, rñdẽdo ad rõnes Host. & per hoc soluitur quæstio de exeunte, ut honoret principiũ amici scilicet ꝙ nõ est excõicatus, qa si pro amico monasterii potest religiosus assumere ꝓcurationẽ seu ad uocationem etiam ĩ foro seculari, quia in cõsequentiam trahitur utilitas monasterii,

rii,iuxta not.per Innocen.in c.cum I.& A.de re iudi.ergo fortius licitum est ire ad honorandũ principium amici. Et idem si faceret sine fraude honorãdo eum semel in hebdomada, quãdo scilicet alii deferent lectorem, secundum Pa.&c.

net ꝙ nihilominus ligatur. Sed Pa.in d.c.fin. tenet ꝙ nõ est necesse, ut reuertatur ad monasteriũ nec incurrit pœnam,[a] sed cautius est ut faciat ꝙ Abbas significet ei ꝙ studeat theologiæ, & sic censetur reuersus ad claustrum, & hoc erit magis tutum.

5 Vtrum religiosus legens ꝑdictas scientias in suo monasterio ligetur prædicta pœna. Respon. mihi placet opi. Pan. in d.cap. final.qõ. 4. ubi late examinat ꝙ nõ ligatur, nec similiter decani, & alii de quibus infra Casu 27. §. 3.cum seq.

6 Sed nunquid peccant præfati studentes in camera propria,uel in monasterio in legibus.℞.Pa.in d.c.fi.ꝙ non, si hoc faciunt ad finem intelligendi melius canones. Secus si principaliter studerent propter ipsam scientiam ciuilẽ. Idẽ dic [b]de ꝑdictis tenẽtibus libros prædictæ scientiæ.

CASVS 8.est in cap. clericis,ne cle.uel mo.ubi excommunicãtur omnes sacerdotes q post monitionẽ officium uicecomitis aut ꝑpositi secularis habuerint, & cõmuniter doc. in d. c. clericis dicunt comprehendi nomine sacerdotũ oẽs existentes in sacris,[c] & sic tene.[d]

CASVS 9.est in cap.1.de schisma,ubi excommunicant oẽs immittentes ordinationibus uel alienationibus factis à schismaticis, de quo uide schisma.§.2. & 3.

a Nec incurrit pœnã] Ipsi aũt legentes scientias istas, quas prius didicerũt non uiden. inuolui ẽm Pa. in d.c.fi.ubi ẽt uř sentire ꝙ legantes monachis non ligantur. Not.ꝙ ẽt ꝙ solus Papa in hac constitutione dispẽsat, quia illud c.nõ magno,fuit æditum in consilio generali, ꝫ quod nullus citra Papã dispẽsat, ẽt si sit legatus apostolicus. c.dilectus, de præben.not. glo.in c.dilecti de elec. Itẽ qa utitur uerbo, omnino, quod uř excludere dispensationẽ, pro hoc.gl. in cle. hi qui. de ætate & quali.

b Idem dic] Scilicet quia non peccant ut per Pa.ĩ d.c. fi.ĩ fi.

c Existentes in sacris]Quia potentialiter dicũtur sacerdotes &c. constituti autẽ in minoribus nõ uidentur incurrere pœnam respectu ꝑtis cõstituentis ẽm Pa. Tñ iste casus est intelligẽdus in eo, q uult exercere illã iurisdictionẽ tanquã secularis principis officialis, ẽt ꝙ non infligat pœnam mortis, uel mẽbrorũ detruncationẽ. c.sed neque,& ibi Abb.ne clerici uel mo. secus tñ si iurisdictio secularis esset dignitati suæ annexa,qa tunc posset ꝑ se exercere sine pœna,dũmodo non inferat pœnam mortis uel membrorum incisionem uel detruncationem. Fallit etiam hic casus in eo qui habet iurisdictionem nomine proprio, puta ratione patrimonii,quia eam exercere posset,bonus text.in cap. fin.ne cleri. uel mona.lib.6. Abba. in d.cap.clericis 4. nota.

CASVS 10.est in c. excõi. de rap. ubi excõicantur oẽs christianos naufragium patiẽtes damnata cupiditate spoliant rebus suis,nisi ablatã restituant quamprimum[e] poterunt, secundum Pan. in d.c. & uidetur etiã tenere sic gl. ibidẽ,& est tutius,ẽm autem Io. An. requiritur[f] monitio ut restituant, aliter ante monitionẽ non erunt excommunicati,sed nõ placet.

CASVS 11.est in c.ad falsariorum de cri.falsi, de quo habes supra.Excõmunicatio 5. casu 3.

CASVS 12.est in c.nouerit fraternitas tua de sẽten.excom.ubi excommunicantur.Primo omnes illi qui statuta edita & consuetudines introductas contra ecclesiæ libertatem g fecerint seruari. Secundo excõicantur omnes qui eadem statuta nõ fecerint deleri quamprimũ sciuerint,quod limito uerum si habent potestatem delẽdi. Tertio excommunicãtur statutarii prædicti. Quarto scriptores prædictorum statutorum. Quinto potestates, consules, rectores, & consiliarii locorum, ubi prædicta statuta edita fuerint. Sexto quicunque iudicant secundũ prædicta statuta. Septimo q iudicata redigunt in publicam formam.

Abb. in d.cap. excommunica. & Abb in ... repe... pandæ, in §. quia uero, de præben.in ... requiratur ... do pœna imponitur negatiue an ... tio, uide infra pœna.§.4.

Libertatem] Et uiolans ecclesiæ priuil...

d. Et sic tene. Et est canon ... sententiæ ... pter uerbũ ... iaceat, uide ... doctrinam ... ibidem ... istud uerbum ...

e Quamprimum ... poterũt ... hoc ten... fra annum ... quadrupl... de fur. ... ff.de incen. ... nau.l.1. ... tum iste ... tunt. ff. de ... qui.hære... ratione.§. ... Nec fiscus ... sibi aliquid ... dicet i ca... tate ... C. de nau... lib. 11. ... tamen ... nauis ... ff.de incen... nau.l.ra...

f Requi... nitio]Si ... quo ad D... clarum ... na est ... cto ... cum est ... ra, quia ... cessat ... no. Non ... latent, sed ... & se ... stãt, ... D... ter. ... est ... naturæ ... nifestum ... Sed ... clesiam ... ritur ... tio. ... xit ... quæ ...

t[illegible]tur contra libertatem ecclesiæ uenire cap. sane de excess. prala.

a Super terram] Et quantum ad personam papæ extenditur ad interpretationem omnium dubiorũ, qui filii sint leg. per uenerabilem. Item quòd decimæ & primitiæ ad ecclesias spectãt 6. q. 1. Reuertimini. Itẽ ꝙ ecclesia sola res ecclesiasticas administrat 96. dist. Si imperator &c. Item quantũ ꝑ papa concessum [illegible] qui mit[illegible] manus uiolentas in clericũ. No. [illegible] ꝙ di[illegible] Bar. in d. authen. Cassa. ꝙ [illegible] statutũ, ꝙ idẽ [illegible] nullus trahat clericos in foro seculari, ꝙ redditur laicis in foro ecclesiastico non est contra ecclesiasticam libertatẽ. Ratio, q. 1. nulla iniuria fit clericis cum reducuntur ad dispositionem iuris communis.

b Quod statutum] Et ideo [illegible] statutum [illegible] [illegible]

c [illegible] de consue.

Deleri faciant] In contrarium facit quod not. [illegible] l. nihil. ff. de adi. leg. ubi per illum text. di[illegible] statutum disponit quòd can[illegible] [illegible]ores tenean[illegible] [illegible]llare debita [illegible] [illegible] fuerit [illegible] dicuntur patere statuto si [illegible] si[illegible] [illegible] satisfactum, licet non cancellet postam li[illegible] dic si cancellatio esset facta uerbo tantũ [illegible] Bart. in l. emptor. §. Lucius in fin. ff. de pac. [illegible] subtiliter quòd Pa. [illegible] c. [illegible] & [illegible] authen cassa [illegible] [illegible]quuntur in statuto con[illegible] [illegible]tatem ecclesiæ in [illegible] [illegible] est ꝙ [illegible] de facto, nec sufficit contraria posita, [illegible] nunquam appareat illud statutum contra libertatem ecclesiæ fuisse editum. Sed in casu Bar. in d. l. nihil sufficit contraria posita, q̃a statutũ uult ibi cancellari debitum ut appareat fuisse solutum uel liberationem esse factam, quod eque apparebit per contrapostã. Sed pone ꝙ inceperunt statuere & non perfecerunt, nũquid erunt excõicati, si nõ deleuerint &c. Videtur ꝙ sic ꝑ tex. in l. si q̃s id quod §. dũ proponitur. ff. de iuris. om. iud. Sed in contrarium est ueritas per text. singu. in c. i his de uer. sig. qui dicit ꝙ uerbũ statuo rem perfectam signat.

1 Quid dicitur contra ecclesiasticam libertatem. ℞. secũdum Pa. in d. c. nouerit, ꝙ est omne illud quod statuit contra priuilegium datum uniuersali ecclesiæ a Deo ut illud quodcũque ligaueris super terram.[a] 24. qõ. 1. uel a Papa, ut puta ꝙ ad pias causas legata ualeant corã duobus testibus & huiusmodi, uel ab imperatore, ut uerbi gratia ꝙ nullus indicet clericos & ecclesiasticas personas, nisi eorum prælatus & similia, secus si tale statutũ esset ꝫ priuilegium datum alicui particulari ecclesie, quia non essent excõicati secundũ cõiter, docto. Adde tamen secundum Bar. in aũt. cassa. C. de sa. san. eccl. ꝙ statutũ[b] quo clerici efficerẽtur timidiores & layci audaciores essent contra libertatem ecclesiasticam, ut uerbi gratia si statuerẽt ꝙ qui percutit clericũ soluat. 10. qui uero laycum. 20.

2 Sed quid si ponatur in fine statutorũ ꝙ si essent aliqua ꝫ libertatem eccl'ie, habeantur pro non scriptis. ℞. s̃m Pa. d. c. nouerit. & Bar. in d. autẽ. Cassa. ꝙ non sufficit ad euitandã excõmunicationẽ predictã, sed oportet ꝙ deleri faciant.[c]

3 Vtrũ scientes statuta sed ignorantes esse contra libertatem ecclesie ligentur. ℞. Innocen. tenet quod non ligantur. Ioã. de Lig. tenet quod nõ sunt audiendi, sed tu tene opinio. Innocẽ. quæ est uerior.

4 Vtrum consiliarius aut officialis qui non consentit, sed cõtradixit talibus statutis fiendis nec ea seruari fecit, sit excõicatus si non dimisit officium. ℞ secundum Ho. in sum ti. de sen. excom. q̃d' sic. Sed ego dico secundũ ꝙ supra casu. 5. §. 5. in fi.

5 Qñ ligant̃ s̃. dicti. ℞. Pa. in d. c. nouerit, q̃d' statuẽtes,[d] dictantes, scribentes, aut seruare faciẽtes, statim ligant̃ officiales uero & consiliarii tunc ligantur, quando ea scientes seruauerunt, uel ut seruarent̃ operam dederunt, aut cũ possent ea deleri non fecerunt, aut officio nõ renũciauerunt, intellige tamen ꝙ debet dari eis aliquod tẽpus ad delendũ uel renunciã

d Statuentes] Quid si statutum sit factum ꝑ aliquos principales de cõitate, an ligetur uniuersitas pena excõicationis. Rñ. Rose. ꝙ sic si tota uniuersitas cõsensit uel maior pars, uel factum ratũ habuit, uel si monita non emendat uel facit emendari. Not. etiã s̃m Asten. ꝙ etiam reges & imperatores ligãtur si talia fecerint. Similiter omnes alii ĩ dignitate cõstituti. No. etiã secundũ quosdam ꝙ si aliqui statuunt ꝙ nullus offerat nisi in magnis festiuitatibus, uel ꝙ super mortuum non sit nisi talis pannus, uel tot cerei, quod hoc est contra ecclesiasticã libertatẽ hæc Rosel. &c. & intelligitur qñ tale statutũ esset ĩ odiũ clericorũ, secus si ad restringendam uanitate. Et de hoc simili not. Pa. in consi. inci. stante quadã constõne, in qua dicebatur ꝙ mater de bonis mobilibus poterat disponere ad pias cãs de tertia parte, residuũ uero tenebat̃ filii relinquere, q̃a non est ꝫ ecclesiasticã libertatẽ. De his uide infra immunitas. §. 46. & 47. Si aũt statutum diceret nemo audeat sub certa pena cõprehendere uel capere possessionem alicuius beneficii uel hospitalis sine expressa lnia dñorum secularium, uel quòd nullus notarius uel testis intersit, est contra ecclesiasticam libertatem Pa. in cõ si. inci. p̃sens dubium.

dum, quia non incontinenti post scientiā tenentur currere, ar. l. ratum, & in l. quod dicimus. ff. de sol.

CAsvs sequentes usque ad casum 25. sunt in 6. decretalium.

CAsvs XIII. est in c. ubi periculum de electione, ubi excõicantur omnes. Primo qui mittunt scripturā uel nuncium uel secrete [a] loquũtur Cardinalibus uel alicui eorum existentibus in conclaui pro electione Pape, ubi not. quod missio aut locutio oportet q̄ sit secreta s̃m Archid. & Ge. in §. nulli, ibidem aliter non esset excommunicatus, propter q̄ dicit Gemi. quod quando statutum enumerat [b] plura prohibita, & ultimo prohibito qualitatẽ aliquā restrictiuam, adiũgit illa qualitas restringens refertur ad omnia numerata. Itẽ secundo excõicantur oẽs dñi rectores aliiqui officiales cuiuscunque dignitatis aut cõditionis existant, qui diligenter non obseruāt aut fraudem circa ea cõmittũt, quæ sibi præcipiũtur [c] obseruanda in morte põtificis morientis in eorum terra, ut habetur in d. c. ubi periculum, quod intellige s̃m Ge. ibidẽ in §. præterea, uerũ nisi tales officiales [d] impedirentur de iure uel de facto ad talia seruanda, quia sic non ligarent̃.

CAsvs XIIII. est in c. sciant cuncti, de elec. ubi excommunicãtur omnes ẽt Episcopi, qui per se uel per alios spoliando seu alias iniuste persequendo grauare p̃sumpserint beneficiis, seu aliis bonis suis clericos uel quaslibet personas ecclesiasticas, [e] aut eorum consanguineos, uel ecclesias, monasteria, seu loca cætera, ex eo quod tales personæ ecclesiastice ad quos spectat electio noluerunt uel nolunt eligere eũ pro quo rogabantur, & no. s̃m Arc. & sequit̃ Ge. 2. q. ibidẽ q̄ p uerbũ spoliãdo intelligit̃ siue auferant latẽter, siue uastent quocũque mõ, siue inuadant immobilia, siue rapiāt immobilia p uĩ, & publice, siue fraudent p dolũ.

1 Quæritur an prædicta pœna habeat locum si grauant affines. ℞. secundum Gemin. ibidem q̄ non.

2 Vsque ad quem gradum intelliguntur isti cõsanguinei. ℞. s̃m Ge. ibidem super gl. in uer. consanguineos, q̄ usque ad 7. gradum.

3 Vtrum hæc pœna habeat locum in præsentatione, postulatione uel confirmatione. ℞. secundum glo. in uer. alicui in d. c. q̄ sic, dummodo habeat fieri a clerico uel persona ecclesiastica; secus si patronus esset laycus, idem dicit Ge. ibidem. confirmante & postulante, ex quo collige q̄ constitutio pœnalis quatenus concernit fauorẽ ecclesiæ est extendenda ad alium casum quã expressum, [f] dummodo casus ad quem fit extensio concernat fauorem ecclesiæ, facit quod s̃. dixi excõicatio. 5. casu 6. §. 3.

4 Vtrum mandatarius sit excõicatus. ℞. ... Pet. de Ancha. quem sequitur Ge. ibidẽ q̄ aut mandatarius scit qualitatem facti, quia scit hoc fieri in contemptum eligere debentis, & tunc est excõicatus. Et sic limita & intellige gl. ibidem. Si uero ignorat qualitatem facti, tunc quia nõ facit in contemptum canonis, non erit excõicatus, [g] facit c. si uero de sen. excom. & placet hæc opi. Ioan. de Imo. sed punietur alia pœna.

CAsvs XV. est in c. generalis, de ele. li. [6.] ubi excõicantur primo illi qui regalia, uel imperia collectam quæ fit nomine regis uel imperatoris seu uectigalia concessa ecclesiis a re[ge] ... ge, aut custodiam seu guardiam, ... ecclesia parmensi ubi layci debent ... donec ecclesiæ sit prouisum, uel aduo[cationis] ... nis seu defensionis titulum [q̄ idem est ... aduocatus dicitur defensor in eccle[sia] ...

a Secrete] Et rã tio ẽ ne. s. oriatur suspitio. 9. dist. c. 1. de pe. dist. 5. adipiscā tur.

b Enumerat] Nã ibi p̃hibetur, ne aliquis loquatur, & postea dicit nec mittat secrete literas. Istud uerbũ secreto qualificat, & restringit præcedens.

c Quæ sibi p̃cipiũt] Itẽ p̃pe tuo sunt infames. Et alias pœnas incurrunt, de quibus ibi. Tenent̃ nãque tales dñi ad multa, q̃ ibi notant̃ s̃m q̃d cardinales debẽt procedere ad electionẽ sũmi pontifi. &c.

d Tales officiales] Exẽplũ in dño terræ, qui p̃hibet officialibus de facto, uel facit eos citare sub pœna &c.

e Personas ecclesiasticas] Vt cõuersos templarios, uel hospitalarios q. l3 ñ sint clerici, sũt tñ ecclesiasticę p̃sonæ. 17. q. 4. quisquis.

f Quod expressum] Vide quæ pulchre no. Panor. in c. 1. de loca. Et q̃ nota ui s̃. eod. casu 7. §. 4.

g Non erit excõicatus] Facit tex. in uers. p̃sumpserit q̃d ẽ uerbum nota dolum per notata in cle. 1. de priui. unde dicerem quod si quis ignorans

canonẽ iste ... lia ... licet ... forte non ... excom... tus uide q... dicã infra ... casu ul...

h Qui rega[lia] Etiam ... fœminæ ... ubicunque ... bum ... num p... a canon... prehendit ... minas. 17. ... 4. si quis ... te, iũcto ... lieres, de ... excom. ... dum Io. An... d. c. general... glo. in uer... uersos, in ...

a Secundũ Bar.] Et cap. de quarta, de præscri. & c. quas actiones. 16. q. 3. Et hoc ꝑ literã sequentem in d. tex. ibi ex antiqua consuetudine. i. præscriptio, & sic ualet cõsuetudo, ꝑ quis habeat ius patronatus guardiam seu regaliã. Nõ aũt ꝑ usurpet, & sic loquitur. c. 1. de consuetudine. Chrisma autẽ matrimonium & mancipium & uinũ, dicuntur noua quæ non excedunt annũ, de conse. dis. 3. literis, uetera quæ excedunt. 35. q. 6. c. 1. Tertium s. mancipiũ ꝑbat, de publi. & uectig. l. 1. §. quoties. quartũ, ff. de ui. tri. ti. uicoque le. l. uetus, alibi dr̃ nouum cuius extat memoria. Et eius contrarium dr̃ ff. de aqua plu. ar. l. 1. [illegible] in [illegible] ma. §. 1. & [illegible] sig. [illegible] super [illegible]

b Et addit Bar.] Contra Io. mo. [illegible] contra tenet Archi. ita, & [illegible] super glo. in uer. cu[illegible]

c [illegible] procurãt] [illegible]

d [illegible] uocati.] [illegible]

nasteriis, aut aliis piis locis uacantibus de nouo, usurpãdo bona ecclesiarum, monasteriorum, aut locorum ipsorum occupare præsumunt cuiuscunque sint dignitatis, ubi no. secundum Geminia. ibidem quod duo requiruntur, ut sint excommunicati. Primum quod prædicta iura de nouo usurpent, & dicuntur de nouo si a 40. an. citra secundum Bartol.[a] per cap. fin. de consuet. Secundũ quod uirtute illius usurpationis, bona uacantium prædictorum occupent, aliter non sunt excommunicati, & addit Barto.[b] quod non solum si supra nominata iura, sed etiam quodcunque aliud per quod occupẽt bona prædicta usurpent, incidunt in pœnam prædictã. secundo excommunicantur clerici prædictarum ecclesiarum monaci monasteriorum, & personæ cætere locorum eorundem, qui prædicta fieri procurant,[c] intellige ſm Io. An. si procurant opere, consilio, persuasione, aut cooperatione.

CASVS XVI. est in c. indemnitatibus. §. postremo de elec. ubi excommunicantur deputati uel uocati[d] ad dirigendas moniales in electionibus, qui se nõ abstinent ab his per quæ inter eas super faciendis electionibus ipsis oriri posset discordia uel exorta nutriri, ubi dicit Ge. ꝙ non euocatus ad electionem, uel uocatus ad alia quã ad dirigendam electionẽ, non incurrit hanc pœnã, licet nutriat discordiã, & nõ solũ ista pœna habet locum in electionibus monialiũ, sed ẽt in his quæ non renunciant propriis sed

uiuunt sicut canonici seculares in secularibus ecclesiis, patet in tex. d. c.

CASVS XVII. est in c. hac cõstitutione, de offi. deleg. ubi excõicatur quilibet procurans, ut conseruator[e] sibi datus se intromittat de aliis quam de manifestis iniuriis, de quo dic ut supra conseruator. §. 1.

1 Est & alius casus in ca. cum gentes, de offi. le. quod c. cõmuniter non habetur, sed est extrauagans, de quo dic ut infra legatus §. ul.

CASVS XVIII. est in c. unico de his qui ui metusve cau. ubi excõicantur illi qui absolutionẽ uel reuocationem quãcunque a sñia excõicationis, suspensionis,[f] uel interdicti extorserint per uim aut metũ, quod ĩtellige secundũ glo.[g] & Archi. ibidem, si absolutio, seu reuocatio sit facta, quia si iudex noluisset absoluere uel reuocare, non haberet locũ prædicta pœna, & si uis aut metus sit illatus.

1 Quid si sñia erat iniusta. ℞. ꝙ nihilominus ligabuntur prædicta pœna, si ꝑ uim uel metum obtinuerunt reuocationẽ, ar. 11. q. 3. c. 1. & siue faciat per se siue per alium c. mulieres, de sent. excom. qa humiliter debebant petere absolutionem.

2 Quid si obtineretur talis absolutio per uanũ metum, de quo timere non debebat. ℞. ſm Bar. ibidẽ & Arc. ꝙ non ligabuntur, quia proprie nõ appellatur metus talis timor l. metum cum l. seq. & l. non timorem.[h] ff. ꝙ me. cau.

3 Vtrum habeat locum prædicta pœna in absolutione a minori excommunicatione sic obtenta. Respon. ꝙ non.

tiri iri. Et habet locum hæc constitutio et in mulieribus uocatis ad dirigendas si ponunt discordiã secundum glo. in d. c. indemnitatibus.

e Vt conseruator] Glo. in ca. 1. de offi. delega. dicit ꝙ Episcopi possunt dici conseruatores, quia habent conseruare uiduas pupillos & orphanos ab oppressionibus & iniuriis, de fo. compe. ex parte. Et dic ut dixi supra conseruator.

f Suspensionis] Intellige indistincte, idest ab officio siue a beneficio, siue ab ingressu ecclesiæ, de sent. excom. is cui. Et si quis per aliũ metũ intulit, uel alius nomine eius, erit excõicatus si ratum habuit ſm Ioã. An. Et cognoscet iste metus arbitrio iudicis, & quilibet inferẽs erit excõicatus.

g Secũdum gl.] In uersi. extorserint, & ibidẽ Gemin. Sed si uim intulit incurrit pœnam. c. si quis suadẽte 17. q. 4.

h L. nõ timorẽ] Iste tex. procedit ẽt in muliere uim inferente. Sed pone ꝙ absolutor post metũ ratũ habeat absolutionẽ, dico ꝙ oĩno ligati erunt

mo-

inferentes metum, quia statim erant ligati secundum gloss. Et reuocatio dicit verbalis. Absolutio uero solennis secundum formam ecclesiæ uel reuocatio a sententia iniusta, absolutio a iusta, uel reuocatio refertur ad cautelam ad maiorem expressionem.

arg. c. si quem.[a] de sen. exc.

CASVS 19. est in c. mulieres. de iu. ubi excommunicantur qui fingit causam uel facit fraudem, ut iudex personaliter uadat uel mittat ad mulierem pro testimonio ipsius capiendo, ubi dicit gl. q iudex ut posset uisitare dominam faciebat eam nominare in testem, si tamen non iret ad eam, licet fingatur cã non incurreretur ista pœna secundum Io. An. ibidem, & Ge. ibidem in §. sed cum necessarium uer. sed quæro.

CASVS est in c. apostolicæ, de re. iu. q quia uacat omitto.

CASVS 21. est in ca. hoc consultissimo, de re. ecc. non ali. ubi excõicantur oẽs compellentes[b] cuiuscunque conditionis sint prælatos uel ecclesiasticas personas ad submittendum ecclesias, subiiciendo bona immobilia, uel supponendum iura ecclesiarum laicis, uel recognoscendum seu profitendũ se tenere ab illis tanquam a superioribus, uel ad statuendum eos laicos tanq̃ patronos uel aduocatos ecclesiarũ seu bonorum ipsarũ imperpetuum seu ad non modicũ tempus, sine capituli consensu & lnĩa spãli apl'icæ sedis, ubi no. ſm gl. ibidem, q ut incurratur ista pena requiritur Primo q sint bona immobilia, uel iura quæ in immobilibus computantur. Secundo q supponantur tanq̃ sint sua, uel recognoscantur ab eis. Tertio q non sit ad modicũ tempus,[c] quia si fieret ad modicum tempus ex aliqua iusta cã cum consensu capituli, non incurreretur hæc pœna. Quarto, q fiat sine licentia capituli & papæ. Secundo excõicantur, oẽs laici qui ex licentia papæ & consensu capituli, contractus inierunt de ecclesiasticis immobilibus, uel inient in futurum, si aliquid plusquam importat, nã contractuum ipsorum uel pactum in eis factũ usurparunt, uel egerunt si moniti legitime nõ desistunt ab huiusmodi usurpatione restituendo etiam taliter usurpata, ubi dicit Arch. q si est contractus emphyteoticus, accipiant qđ est a iure permissum & non ultra, & sic de aliis contractibus[d] initis. Item dicit q non sufficit abstinere a tali usurpatione ad euitandum penã prædictam nisi usurpata restituantur.

CASVS 22. est in c. unico. de reli. do. ubi excõicantur nouum ordinem aut religionem inuenientes, uel habitum nouæ religionis assumentes, intellige scilicet ut cum aliis simul uiuant, aliis seorsum assumere non prohibentur. Secundo excõicantur omnes fratres mendicantium ordinũ post concilium Lugdunense institutorum, qui aliquid in proprio habere non possunt ex eorum regula, si aliquem recipiunt ad professionem, siue si domos uel loca eorum alienant sine licentia sedis apostolice speciali, aut etiã secundum Archi. si alienant bona mobilia.[e] Excipiuntur ab ista pœna fratres minores & prædicatores, & hæremitarum sancti Augusti. & carmelitarum, ut in d. cap. cõcilium autem prædictum celebratum fuit ab Innocẽ. III. anno domini M. CC. XV.

CASVS 23. est in cap. quicunque de cẽs. ubi excõmunicãtur quicunque p se uel p alios suo noĩe uel alicuo ab ecclesiis uel ecclesia-

a Archidiaco. capit. si quem] Iste text. non habet locum si obtineatur per uim relaxatio cessationum diuinorum secundum Gemi. ibidem.

b Omnes compellentes] In ista excommunicatione oportet quòd præcedat monitio competens trina.

c Ad modicum tempus] Modicum tempus secundum Io. Andræ. dicitur infra decem annos, uel secundum Cardina. & Guil. relinquitur arbitrio iudicis, ex quo ibi non determinatur inspecto statu ecclesiæ imminenti periculo, & conditione personarum, de officio delega. cap. de causis, & ff. de iure delibe-ran. l. prima in fin. Ad modicum autem tẽpus possunt uocari in patronos, & defensores, quia tunc in modico tempore nõ est periculum. ff. de iudi. l. si debitori. Et no. quod dicti contractus nihil ualent, etiam si iurati essent. Et prælati qui secus fecerint ipso facto ab officii sui executione & administratione temporalium, & clerici qui scientes non denunciauerunt a perceptione beneficiorum triennio erunt suspensi.

d Et sic de aliis contractibus] Vt emptione quod illum teneatur tradere, in locatione quod teneatur manutenere &c. Pactum autem appositum in contractu illud seruetur, aliter fiat quod exigit natura contractus, [illegible] contractus conuentione legem accipiunt. l. contractus, de reg. iuris in sexto.

e Si alienant bona mobilia] Et non ualent decem alienationes, nec acquisitiones &c.

ecclesiasticis personis exigũt pedagia, uel guidagia pro rebus suis propriis quas deferunt, uel deferri faciunt non causa negociationis.[a] Intellige si sunt personæ singulares qui hoc faciunt, secus si esset uniuersitas uel collegium, quia non excommunicatur sed subiicitur ecclesiastico interdicto.[b] Quid autem sit negociatio proprie Vide supra Clericus. 9. ℞. secundo, hodie tamen Papalis est, ut supra dictum est excommunicatio 5. §. 19. est per processum curiæ.

CASVS XIIII. est in in cap. clericis, de immu. eccle. Sed quia per cle. unicam. eo. ti. est reuocatus pertransco.

CASVS 25. est in c. quoniam, de immu. ec. ubi excommunicantur omnes qui impetratores literarum apostolicarum, uel alios ad forum ecclesiasticum recurrentes, super causis quæ ad idem forum de iure, uel antiqua consuetudine[c] pertinere noscuntur compellunt seu compelli procurant, aut per se uel per alium impediunt, nec coram iudicibus ecclesiasticis delegatis seu ordinariis possunt iustitiam obtinere, uel querelam de dictis causis coram eis proponere iudices ecclesiasticos, uel impetrantes aut litigantes seu litigare uolentes, aut propinquos ipsorum[d] seu res illorum, aut ecclesiatum suarum, etiam per captionem modiue aliis quibuscunque aggrauant, cum dantibus consilium, auxiliũ, uel fauorẽ ad prædicta nec tales debent absolui nisi prius integre satisfecerint[e] tam iudici cuius iurisdictionem perturbauerunt quam parti perturbatæ, de iniuria damnis, expensis & interesse, partim Papalis est, ut patet supra excommunicatio. 5. casu. 25. & 28.

CASVS est in c. eos de immu. ec. ubi excommunicantur omnes seculare dominium habentes, qui suis subditis interdicunt ne prælatis aut clericis seu personis ecclesiasticis quæcunque uendant aut emant aliquid ab eisdem, nec ipsi bladum molant, coquant panẽ, aut alia obsequia exhibere præsumãt, ubi no. secundum Ge. ibidem uer. quid si fiat, ꝙ prædicta pœna locum habet solum in illis qui habent dominium, & non in aliis, & quando prædicta interdicũt suis subditis. secus si prædicta interdicunt[f] nõ suis subditis.

1 Quid si fiat tale præceptũ uel statutum ne quis possit uendere uel alienare nõ subditis, uel illis qui non portãt onera communis. ℞. secundũ Ge. in d. c. eos. uer. supra allegato ꝙ non ligantur prædicta pœna, quia non est cõtra libertatem ecclesiasticam, ex qua non fit mentio de ecclesiis uel ecclesiasticis ꝑsonis, nisi illud intelligeretur de ipsis, unde potest iudex ecclesiasticus ipsos compellere, ut declarent ꝙ habeant locum quo ad laicos non quo ad ecclesiasticas personas.

CASVS 27. est in c. ut periculosa ne cle. uel mo. li. 6. ut excõicantur tria genera personarum. Primo omnes religiosi tacite uel expresse professi[g] & aliq̃ religio nẽ approbata temere habitũ suæ religionis dimittentes, ubi not. ꝙ ad incurrendum hanc pœnam duo requirunt.

a Causa negociationis. Ad hoc, de uita & honesta. cleric. capitu. ultimo, quia in his quę non portantur in propriis uel ad utilitatem fisci soluuntur exactiones. C. de uecti. & commis. l. uniuersi.

b Ecclesiastico interdicto] Et nõ possunt absolui, neque relaxari debet interdictum donec exacta plenarie restituerint, & de transgressione satisfecerint competenter, ad instar excommunicati pro manifesta offensa, de uerborum significatio. cap. ex parte, primo uide de hoc supra casu 5.

c Antiqua consuetudine] Quę dat iurisdict. 9. quæstio. 3. conquestus, & de foro competẽ. cum contingat.

d Aut propinquos ipsorum] Nota. casum in quo laico iniuriam inferens excommunicatus est sic de electio. sciant, libr. sexto, & de sentent. excommunicatio. quicunque. eo. lib.

e Integre satisfecerint] Et secundum Io. an. non sufficit cautio, imo debet præcedere satisfactio si

cut cum quis excommunicatus est pro manifesta offensa, de uerborum significa. ex parte, el primo, & cap. sequen. uel pro manifesta contumacia, de senten. excommunicatio. uenerabilibus. §. secus. libro sexto.

f Interdicunt] Ratio istius cõstitutionis fuit ecclesiastica libertas, quæ uiolatur per tale præceptum. Et licet istiquo ad uerba non uiderentur infringere libertatem ecclesię, tamen infringebant, quo ad mentem faciendo fraudem de persona ad personam, de quo dic, ut decimaquarta quæsti. tertia, plerique & cap. quanto, de priuile. ff. de legi. l. contra. & de regu. iur. cap. fin. Contra etiam tales uidetur esse prouisum in capi. grauem, de senten. excommunicatio. Istum etiam casum de facto uidi.

g Professi] Quia professus non potest redire ad seculum, de regu. consului.

Glo.

Primum quod dimittant extra monasterium egrediendo, quia si intelligeretur quod essent excommunicati, dimittendo in monasterio existendo, sequerentur duo inconuenientia. Primo quod text. fuisset superfluus dicendo in scholis uel alibi, suffecisset enim dicere ubilibet quod esse non debet, ut dicit gloss. in l. prima, ff. quod met. cau. [a] Secundo sequeretur quod religiosus dormiens sine habitu esset excommunicatus, quia temere dimittit cõtra capitu. uidua 20. quæstio. prima, & contra capitu. sanctimonialis. 23. distinct. ad hoc de uita & hone. clerico. capi. clerici, officium, in fin. quæ iura uolunt quod semper habitu uti debet, quod esset ualde amarum uerbum si ligarentur sine habitu dormiendo quod non est credendum [b] secundum Ioan. Andræ. in dicto capitu. ut periculosa in nouella, & ideo dic quòd oportet dimittant habitum & fuit in scholis alibi extra monasterium, quia sic euagandi habent materiam, ut uult ratio, dicto capit. alias, quamuis dimittant in monasterio nec extra egrediuntur non credo ligentur, quia cessat ratio. l. scilicet materia euagandi. Secundum quod requiritur ut incurratur hęc pœna est, ut dimittant temere, scilicet sine rationabili causa seu licita religioso, quia licet extra monasteriũ appareant sine habitu & cũ dimittant, tamen si hoc faciunt ex causa licita religioso, quam implere non possunt commode cum habitu, puta propter balnea uel piscationem licite fiendam, nõ ligantur propter uerbum temere, & not. in gloss. in uerb. temere, ibidem, & in capitu. primo, de sentent. excommunicatio. lib. 6. in uerb. temerarius.

1 Sed quid si religiosus deferat habitum sed occulte, puta sub uestibus laicalibus sine rationabili causa[c] & extra monasterium. Respon. Ioan. Andræ. in capitu. deus qui. de uita & honesta. cleric. & gloss. in clemen. 2. eod titu. uidentur tenere quod sit excommunicatus Pan. autem in dicto capitu. deus, tenet quod non, & ego post factum similiter teneo, quia constitutio pœnalis non debet extendi ad casum non habentem omnimodam rationem, ut not. Ioan. Andræ. in regula odia. de regu. iur. in 6. in mercurialibus, licet ante factum sit tenenda opi. Ioan. Andr. & gloss.

2 Quid si assumit habitum alterius religionis. R. quod mihi placet opin. Gemin. ibidem quod non incurrit prædictam pœnam. Et ita cõsuluit Lap. alleg. 33. nec ob. uerbum suæ religionis, quia una est religio generaliter sumpta quo ad tria uota.

3 Secundo excommunicantur omnes religiosi qui accedunt ad quemuis studia literarum, intellige extra claustrum nisi a suo prælato cum consilio maioris partis sui conuentus [e] sibi eundi ad studium licentia primitus sit concessa.

4 Nunquid ligabitur abbas sine præfata licentia uadens. R. Ge. ibidem. uer. quæro an si Aqb. Et idem Arch. in uer. doc. quod non.

5 Tertio excommunicantur omnes docto. siue magistri qui religiosos habitu uo

a Glo. in l. 1. ff. quod me. cau.] In uersic. quod metus, quæ dicit. Quod lex non ponit etiã unam syllabã superfluam.

b Quod nõ est credendum] Rose. tenet cõtra istam opi. quod religiosus sit excõicatus, si dimittat habitũ tenere in monasterio, tu tñ dic quod loquitur cõtra apertam huius tex. rõnem, ut patet neque forte uidit Ge. Arch. & Io. Mo. in d. c. periculosa, qui tenent non esse excõicatũ nisi inhibeat se religiosus hominũ conspectui sine habitu, & sine rõnabili cã. Et ad hoc allegãt 9. q. 4. c. 4. idest extra domos, & cle. 2. de ui. & ho. cle. Si ergo religiosus sine habitu dormit non est excommunicatus. gl. tñ in d. c. sancti monialis tenet, quod et in lecto & in infirmitate dẽt hr̃e habitũ religionis, & domi. Card. in cle. ne in agro. de sta. mo. in 6. no. quærit nũquid religiosus debeat portare caputium consutũ cum habitu? Et respondet quod sic ẽm Paul. & forte sunt apostate & per consequens excommunicati. ca. 2. ne cle. uel mo. mo. lib. 6. & sequũtur moderni,, nec ob. corruptela aliquo

ne conuentus de electio. si religiosus, ac secundo re spon. lib. 6. Et de testa. c. fin. Et modo possunt omnia sine quibus in studio commode esse non possunt, de accusatio, cap. ex parte.

a Habitu suo dimisso] Sed quid si non dimiserit habitum, uidetur quod doctores nō sint excommunicati, quia pœnæ non sunt ampliande Ioan. An. contra, qa communicant in crimine & sic eadem non nu non excommunicatione ligātur, de sen. excommunica. tio. nuper & capit. si concubinæ, ita gloss. in d. cap. ut periculosa i uer. sic. omisso, & hoc quando scienter non quando probabiliter ignorat, ut est quando sine habitu incedant sunt excusati, secus si cum habitu, quia non haberet locum ignorantia cum uideant mona chum: Et doctor debet eū expellere & pro quod dicit tex. retinere dic q si monachus haberet diuinam iuxta sibi alias, unde poret audire quod doctor non esset excōmunicatus si non expelleret &c. secundum not. Ioā. An. in regula locuple tari. Et si non potest expelli monachus exe at doctor scho le. Ad instar eius quod dicitur de exci... uerat ec clesia in 11. q6.

3. sicut apostoli. Et moder. in d. c. nuper, hæc gloss. in d. c. ut periculosa.

b Credentes] Vide. s. hæreticus. §. 22.

c Scienter.] Ignorantia probabilis excusat, de de. excom. mi. apostolicæ.

dimisso [a] leges uel phisicam docét, uel in scholis suis præsumunt retinere, sequitur Gemi. ibidem.

CASVS XXVIII. est in c. quicunque de hære. ubi excōmunicantur omnes qui præsumpserint ecclesiasticæ sepulturæ tradere hęreticos, credentes [b] receptatores, defensores uel fautores eorum scienter [c] nec debent absolui nisi propriis manibus publice extumulent [d] huiusmodi corpora damnatorum.

1 Quid est tradere ecclesiasticæ sepulturæ. R. secundum Archid. quod est talium cadauera in cimiterio ecclesiæ tumulare uel etiam alibi ad modum christianorum cum psal. & orationibus ad sepulturam deducere, decimatertia quæstio. 2. qui diuina & c. quesitum.

2 Qui autem dicantur fautores, receptatores & huiusmodi. Vide infra hereticus. §. 2. cum quatuor seq.

CASVS XXIX. est in ca. ut inquisitionis de here. ubi excommunicantur potestates domini temporales rectores uel eorum officiales seu baliui, qui de crimine heresis cognoscunt uel iudicāt. Quia est mere ecclesiasticū siue si captos pro eodem crimine absque episcoporum uel inquisitorum licentia a carcere liberant, uel executionem pro huiusmodi crimine eis a diœcesano uel inquisitoribus iniunctam non implent, prout ad eorum spectat officium. Item si directe uel indirecte præsumunt sententiam diœcesanorum uel inquisitorum, aut processum impedire, uel si diœcesano, uel inquisitoribus præsumpserint se opponere i his quæ ad præfatum fidei negocium incumbunt, [e] aut aliter impedire cum omnibus danti- bus eis in prędictis auxilium consilium, uel fauorem, [f] limita tamen uerum, secundum quosdam ibidem si facit animo impediendi officium. Secus si impediret animo offendendi, quia est inimicus suus, quia sic non esset excōmunicatus licet impediret.

CASVS XXX. est in c. unico, de scisma, & quia uacat hodie omitto.

CASVS XXXI. est in c. 1. de homi. ubi excōicātur omnes qui per assasinos aliquem interficiunt de quo dic ut supra assasinus. §. 1.

CASVS XXXII. est in c. 1. de usu. ubi excommunicantur omnes personæ singulares ecclesiasticæ episcopis inferiores, quę usurariis alienigenis concedūt domos [g] ad fenus exercēdū, uel non expellunt de terris suis infra tres mēses, de quo uide infra usura 2. §. 13.

1 Quis dicitur oriundus. R. q is qui ortus est ibi, uel in uico ciuitatis illius. ff. ad mu ni. l. q ex uico uel ēt si pater eius inde originem duxit. ff. eo. ti. l. assumptio. §. filius.

2 Quid si usurarius nō sit de terra oriundus, sed de dnio sub cuius est terra. R. secundum Ge. ibi. §. & quia nō habet locum hæc pœna.

d Extumulent] Hic est unus casus quod illud quod p me possum non possum per alios. De hoc no. Io. And. in regula potest, quia sicut exhibuistis membra uestra seruire iniquitate ad iniquitatē &c. Reg 6. & 46. di. omnes &c. Et debent extumulare quādo ossa eorū discerni possunt ab aliis. Alias secus, de sepul. ca. sacris sequitur in tex. Et proiiciat hmōi corpora damnatorum. Et locus ille perpetua careat sepultura. Et sic punitur res inanimata sic de pe. c. fi. lib. 6. & cap. ubi periculum. §. ciuitas, de elec.

e Incumbunt] Et si istam sententiā q̄ incurritur ipso iure animo sustinuerit indurato p annū pertinaciter, & tunc uelut hæreticus condēnet. Hęc tex. in fin. Et ad idē c. contumacia, eo. ti. de hære. in 6.

f Vel fauorē] Intellige si scienter, ut dēt ibi tex. qui ignorās nō ligaretur c. 2. isi princ. & c. decreuit, de hære. in 6.

g Domos quocunque ti. concedant, puta pignoris

gnoris commodati depositi precarii & huiusmodi. Et idem si sine illo titulo illum ibi sinerent esse 45.distin. excedite. Et probabilis tamen ignorantia,talem locantem excusaret.

a Iudæos]Pro hoc optime facit gl.in d.c.1.in uer. alienigenas q̄ dicit quòd ille text.habet locum etiam si exercens usuras esset ciuis & incola illius ciuitatis, puta ex accidēti dū tamen non sit oriundus. Ad hoc ponderat text. in uersic. & alios nō oriundos. Sequitur Gemi. ibidem. Cum igitur iudæi non sint ciues, nec cōmuniter oriundi, igit̄ &c. Melius facit ratio dicti tex. quia scilicet, non timēt confusionem mutuando sub usuris quar̄ &c.

b Represalias] An liceant aliquando uide infra represaliæ.

c Personæ singulares] Quia si uniuersitas est interdicta subiacere debet. Et uide infra interdictū 4. quasi in fi.

d Extendere] Puta quia ciuitas Bonoñ. dedit represalias ciui suo cōtra florētinos quas ille extēdit cōtra clericos florentinos.

e Infra mensem]Si uero represalie erant concesse ante istam constitutionem, uel extense, nō habet locum pœna si tempore huius constitutionis.

3 An prædicta pœna cōprehendat conducentes iudeos. [a] R.Car.in cle.1.de usu.§.cæterum qō.8. ubi illā cle. uult habere locum in Iudæis, & Ge. in c.usurarū de usu. in 6 & Bal. in quodā consilio qđ incipit,Inter iudæos, & Lau. de Rodo. in suo tractatu de ꝯctibus,tenēt quod sic. Et sic tene, licet aliqui teneant cōtrarium,ut j̄.Vsura 2.§.14.

CASVS 33.est in c. unico de iniuri. ubi excommunicantur concedentes represalias [b] cōtra psonas ecclesiasticas uel eorū bona uel si generaliter cōcessas ptextū cuiusuis cōsuetudinis ad easdē referunt seu extēdunt nisi.j̄. mensem a die cōcessionis reuocent, intellige si sunt psonæ singulares. [c] Item no. ẜm gl.ibi in uer.extēdi,& Ge.ibidē,qđ cōcedere ptinet ad cōcedētes & extēdere [d] ad eo q bus tales repsaliæ sūt cōcesse.

1 Quid si ante mēsem pcesserūt ad actū.R.gl. & Ge.ibidē quod sunt excōicati,qa prohibet actum & præcipit reuocationem.j̄. mensem. [e]

CASVS 34. est in c. felicis de pe. de quo habes. s̄. excōmunicatio.5. Casu 9.

CASVS sequentes usque ad casum 46. sunt in clementinis.

CASVS 35.est in cle. unica.de seque.pos.ubi excōicant oēs q sequestrationē q̄ dēt fieri p ordinariū loci đ bñficio non possesso pacifice p triēniū integrū post sñiam diffinitiuam ꝯ possessorē, apud sedem apostolicam duntaxat in petitorio uel possessorio promulgatam impedire,uel fructus sequestratos q supersunt oneribus tenentis sequestratum beneficiū occupare psumpserit,a qua nō absoluantur, nisi usurpata restituant, & impedimentum remoueant.

non utatur eis &c.

f In uersic.restituat] Et si non habet fructus tenetur ad æstimationē nec ualeret hoc casu remissio, si extant fructus ẜm Car. ibidem, in uersic. si cuis ... & 3.Cum enim sequester habeat limitatam potestatem ...

1 Quid si sequester cōuertit fructus in utilitatem beneficii R. glo. q non potest propter uerbum restituat. [f]

CASVS 36. est in cle. 1. de sep. ubi excōicantur oēs qui interdicti tpe in casibus nō cōcessis a iure [g] uł excōicatos publice.s.maiori excōicatione [nō minori] [h] ẜm Innō.in c.sacris de sepul. aut noīatim interdictos[itellige a diuinis & participatione sacramentorum secundū Pa.] quia interdicti a iurisdictione uel ab aliquo officio non priuantur sepultura,uel usurarios manifestos scienter sepelire præsumunt in cimiteriis, nec debent absolui nisi prius satisfecerint illis, quibus est iniuria facta ad arbitrium diocesani.

1 Vtrum ad incurrendum pdictam pœnam requiratur q locus sit benedictus.R. secundum Card. ibidem [i] quòd sic,qa non dicitur cimiteriū, nisi per benedictionem,ar.c. nemo primo, de conse. dist. 1.& hoc uerius, licet aliqui teneāt contrarium, quorum opi.potest esse uera, quando locus diu haberetur pro benedicto, [k] licet in ueritate non esset.

2 Quis dicitur publice excōmunicatus.R.secundum glo. [l] in uersi.publice,in c. exce-

... rē.i.de ... dis fructibus ... q ad onera ... persuut iō nō ... pt illos in em... ptionē ... p beneficio ... ad's in utilitatē bñficii cōuerte re,qđ posset ... si cēt pdcti ... tio d.c. ... đ officio ord...

g Nō cōcessis iure]Hoc dicit pp clericos ... seruauerit ... dictū q bus cō... cedit eo ... pultura ... tio,& absq ... panarū ... tiōe ẜm gl ... Et pp ... giatos ... ... bus eo ... ...

h Et ... Quia licet ... liendi non ... huic ... cus ...

i Secundū ... ibidē ... gl. ... ris ... priuatus ...

K ...

l ... Rñ. ẜm gl. Cum

Cum qua tenet Car.in clemen.eos. 8.q.

a Secundũ eandẽ gl.] Idẽ Car. ubi s̄. 14.q. q̃a pœnæ non debent extẽdi.Et idẽ Car.in cle.2. de ui.& ho. cle. uer.dignitatẽ.q.6.dicit ꝙ ſi clerici portant in ſu lam,ſed non publice ꝙ non eſt locus illi pœnæ.

b Nominatim] Locus eſſet interdictus, ſm gl.in uer.nominatim.Idẽ Card.16.q.

c Reſp.Car.] Dat ibi cautela, ꝙ ſacerdos faciat manifeſtos uſurarios cauere, &c. iuxta formã. c. quãquã, de uſu.li.6.Idẽ tenet gl.in uer. manifeſtos,ſub dẽs unũ uerbũ multũ notabile ꝙ nõ ſufficit cauere de reſtituẽdo ꝑ hæredẽ poſt mortẽ ipſius uſurarii, q̃a ia deceſsit in peccato. Et ſic erit excõicatus & ſepeliri non debet i cimiterio uel eccleſia, ſecus tñ ſi ipſe uſurarius iuſſit ſatiſfieri,q̃a & ſi iuſſio ſine cautione non ualidet teſtamentũ ſufficit tñ ad euitandã pœnã.Et uide Car. ibidẽ q.21.

d Oẽs ẽt concomitãtes] Alias hæc cõſtitutio eſſet ludibrio, ſi unus ſolus ribaldus uł ſeruiẽs per quẽ id poterit expediri ligari dicat uſitatis p̃pis expeditis.

e Ego credo]Idẽ ut tenere Car. in q.25 Sed q̃-to quia tex. in c.ſacris,de ſepulta. dicit ſi contingat excõicatum ſepeliri in cimiterio...

ptionẽ de excep.quod ſi agitur de pœna incurrenda reſpectu cõicantium ipſi excõicato intelligitur ſi iudex tulit ſniam in loco ubi publice iudicare conſueuit, præſentibus officialibus ſuis & partibus, uel altera abſente per contumaciã,alias ſecus, ſed gl.in uer. publice, in d.cle.1. uult ꝙ ex qualitate fori, & ex multitudine aſtantiũ uel paucitate dicatur publicum uel non publicum,unde ſecũdum eandem glo.[a] ſepeliẽs occulte excõmunicatum, licet ſciat nõ incidit in pœnã. Pa. in d.c.exceptionẽ, limitat hoc uerũ q̃n non eſſet excõicatus ſm modũ quem dicit gl.in d.c.exceptionẽ aut ſi eſſet,tamen ſepeliens ignorabat, & magis placet quo uero ad excõicatum dicitur publice excõicatus ex quo a iudice fuit excõicatus ipſo p̃ſente uel cõtumaciter abſente, licet non fuerit denunciatus ſm Pa.in d.c.exce.

3 Quis dicatur nominatim[b] interdictus uel excõicatus, ui de nominatim.

4 Quid ſi uſurarius manifeſtus fecit cautionẽ. ℞.Car.[c] in d. cle.q 20. quod poterit ſepeliri licite,& ita tenet gl. & Matth.ibidem.

5 Vtrum hæc pœna liget ſolũ humo uel tumulo imponentes, an concomitãtes uel portantes ſeu officiantes.℞.P..u. tenet quod ſolũ tumulo imponentes.Ste.tenet ꝙ omnes etiam concomitantes[d] glo. in uer. ſepelire, dicit caſum dubium.Ego credo[e] niſi fiat fraudulenter,ꝙ ſolum eſt ex

rio, uel a[a]lium prohibitum ſi diſcerni poteſt debeat exhumari & corpus extra proiici? Nunquid ſi in cimiterio uel eccleſia exemptorũ ſepeliuntur poſſit Epiſcopus iuxta formam cle. eos, de ſepul. intrare eorũ cimiteria & eccleſias,& dicta corpora extrahere & proiicere? Ab. tenet ꝙ ſic in d.cap.ſacris quod not. in aliis uero caſibus non.

communicatus imponens in tumulo, cum mandantibus & autoritatem præſtantibus ſimul cũ prælatis doloſe nõ prohibentibus, ſed permittẽtibus ſepelire, & officiãtibus ſm morem ſepulture.

CASVS 37. eſt in clẽ.1. de deci. ubi excommunicantur omnes religioſi[f] adminiſtrationem uel beneficia non habentes qui noualium,[g] aut alias decimas eccleſiis[h] debitas,& ad eos nõ ſpectantes ſibi appropriare præſumunt ſeu qui de animalibus familiarum aut paſtorum ſuorum, uel aliorum ẽt animalium immiſcentiũ eorum gregibus,[i] aut qui de animalibus quæ in fraudem eccleſiarũ emunt, emptaque uenditoribus uel aliis ab ipſis tenenda tradunt, ſeu qui de terris quas tradunt aliis excolendas decimas ſoluere non permittunt, aut prohibent ſi poſt requiſitionem facta ab eis quorũ intereſt nõ deſtitit.ĩ.menſẽ,uel ſi de his q̃ cõtra p̃miſſa uſurpare uel retinere p̃ſumpſerũt.ĩ. duos menſes eccleſiis damnificatis emendam nõ fecerint cõ petentem,[k] nec debẽt abſolui, niſi ante ſatisfactionem condignam fecerint.

1 Quid de decimis debitis priuato ex priuilegio uel feudo. ℞.glo.ibidem in uer. eccleſiis, ẽt Card.q.7. non eſſe locum iſti pœnæ.

2 Quid ſi prædicti licet non prohibeant aliis tamen ipſi non ſoluunt decimas cũ debeant.℞.gl.ibidẽ,in uer. p̃hibuerit,& Card. 24 q. Pau.&

f Oẽs religioſi] Hoſpitalarii & ciſterciẽſes, de deci. c.ex parte primo, & feminæ ẽt cõprehẽduntur de hoc no.in glo.2.in c. generali, de elec.lib.6.

g Qui noualiũ] Nouale ẽ ager icultus ad culturã de nouo reductus. c. q̃d per nouale, de uerbor. ſignificatio.

h Eccleſiis debitas] Iure cõmuni uel ſingulari eſt autẽ debitum, quod exigitur ab initio. ff. de uerb. ſig.l.debitor facit.14.qõ.1. ꝙ debetur.

i Eorum gregibus] Licet ſtricte grex differat ab armento, quod maiorum eſt animalium ut equorũ & boũ grex uero minorum ut porcorũ & caprarum & ouium hic tamẽ ſumitur large pro maioribus & minoribus q̃ gregãtur. ff. de abig.l. ſi.& cui eccleſiæ debeatur decima de animalibus,nota. in c.apoſtolicæ. de deci.

k Competentẽ] Sunt enim ſuſpenſi ab adminiſtrationibus

Zen. quod non erunt excommunicati, aliter peioris essent conditionis quam laici non soluentes decimas.

CASVS 38. est in cle. 1.[a] de sta. mo. ubi excommunicantur duo genera personarum. Primo omnes monachi & canonici regulares administrationem[b] aliquã non habentes, qui sine licentia speciali suorum prælatorum se transferunt ad curas principum, ut damnum aliquod suis prælatis aut monasteriis inferant, ubi no. ſm gl. in uer. ipso facto, & Car. ibidem. 14. q. ꝙ ad incurrendũ hanc pœnam duo requiruntur. Primo ꝙ intrauerint curiã, quia ex solo exitu claustri ob hanc causam non ligarentur. Secundum ꝙ requiritur est, ut causa damnificãdi monasterium uel prelatũ curiam intrauerint, unde licet damnum non intulerint, ut puta quia pœnituit eos, tñ ex quo propter hanc causam curiã intrauerunt ligantur,[c] licentiã[d] uero habere uel non habere nõ puto ponderandum, ut dicit gl. ibidem, quia in tex. non reperitur. Idem Car. ibidẽ. 15. q.

1 Quid est administratio. ℞. Car. in d. cle. §. si quis. q. 3. & Lau. ꝙ pro administratione debemus intelligere perceptionem temporalium fructuum, non autem spiritualium officiorum.

2 Item secundo excommunicantur monachi qui sine licẽtia obtenta abbatum suorũ tenent arma intra septa monasteriorum, ubi dicit Car. in §. præfate. secundo not. & dicitur a sæpio sæpis ꝙ septa est clausura monasterii, q̃ nõ licet egredi nisi de licẽtia.

3 Quid si talis est abbas qui parit cõtumeliã creatori uel iniungit monachis intolerabilia, uel eos prosequit odio capitali, poterunt ne monachi sine lnia arma sumere, si aliis remediis nõ pñt sibi ꝓuidere. ℞ Car. 1. op. in d. §. ꝑfate ꝙ sine ꝑdictã pœna pñt assumere. 11. q. 3. c Iulia.

4 Quid si tenent arma in aliquo monasterio non in suo[e] ꝙ non erunt excõmunicati. & no. ꝙ nomine armorũ intelligunt ea q̃ cõiter sunt ad inuadendum[f] uel defendendum. Si uero essent talia quibus possent uti ut armis uel ut instrumẽtis sicut baculus, lapis, furcha, & huiusmodi, tunc talia sumunt significatum ab intentione deferẽtis. Item no. ꝙ præfati casus nõ habent locum in aliis monachis, nisi in nigris.[g]

CASVS 39. est in cle. attẽdentes, de sta. mo. ubi excõicantur impedientes uisitatores monialiũ quarũcũque, & etiam canonicarum regularium in his quæ pertinent ad officium uisitationis earũdem, ubi not. ſm Car. ibidem. §. fi. ꝙ ad incurrendũ ꝑdictam pœnã oportet. Primo ꝙ impedimentum effectualiter præstetur. Secundo ꝙ admonitio ut desistant sit eis facta per uisitantem. Tertio quod monitio nõ præcedat[h] impedimentũ, alias nõ ligarentur ista pœna, & dicit sufficere unicã monitionẽ[i] etiam generaliter factam,[k] dummodo fiat a uisitante.

CASVS 40. est in cle. 1. de reli. do. ubi excõicantur oẽs statutum bighinarũ assumẽtes uel assumptum sectantes. Secundo excõicantur religiosi qui dictas bighinas fouent in eorum statu, seu ut assumant dictum bi-

---

& officiis & beneficiis, si hñt si uero nõ hñt, sunt excõicati.

a Cle. 1.] Vide Car. ibidem, & gl. fin. in uer. curias principũ, q̃ ponit 12. abusiones religiosorũ, una quarum est monachus curialis.

b Administrationẽ] Pro suarũ administrationu causis illuc ire possunt, licet nõ sint perpetue, de indici deputati.

c Ligãtur] Quia iam peccatũ cõsummauerunt quo ad hãc pęnã. Et illã gl. reputat sing. Bal. in authẽ. habita. C. ne fil. pro pa. & ubi lex ĩponit pęnã ipso facto nõ est locus pœnitentiæ &c. uide q̃ notaui ifra pœna. §. 6.

d Licentiã] No. tñ ꝙ cum licẽtia prælatorũ speciali possũt curiã intrare, nõ generali, ut scilicet eat quo uult, ſm glo. q̃ est in uersi. speciali, unde gl. sequẽs dicit ꝙ si cũ licẽtia generali intraret curiam cã dãnificandi essent ligati.

e Non erunt excõicati] Similiter ueniens deforis ad claustrũ cũ armis, non animo tenẽdi nec tenet, ex delatione ligari non uidet ut uerbum cũ effectu &c. Idẽ tenet Car. ubi supra 3. q. quã-

tũ ad id quod dicitur hic. Et dicit gl. in uer. infra ꝙ si tenent extra monasterium non ligantur.

f Ad inuadendũ] Vide Car. ubi supra & Et dic ut [illegible] lanceæ spatæ cus, & etiam lapides ad [illegible] usum.

g Nisi i nigris] Car. ibidem [illegible] 1. & gl. in uer. monachos.

h Non præcedat] Hoc dicitur, quia nisi prælati [illegible] monialibus [illegible] parent [illegible] li die, & [illegible] lus impedi[illegible] hæc gl. in uer. impedire.

i Vnicam monitionem] [illegible] ꝙ Eps [illegible] ꝙ ingredi [illegible] ꝙ monasterium [illegible] cessis [illegible] cõmunicatus [illegible] Quæritur an [illegible] excommunicatus qui ingreditur monasterium [illegible] runt. [illegible] cha. in [illegible] marum [illegible] sti. li. 6 [illegible] opi. & [illegible] sic, aut [illegible] loci exe[illegible] bet [illegible] scopal [illegible] ro loco [illegible] tunc [illegible] opi. Ioan. [illegible] Cal. & [illegible] ciũ qui [illegible] ꝙ non [illegible] habet [illegible] ctione ep[illegible] palem [illegible] est op[illegible] ch [illegible] ꝙ [illegible]

k Generaliter factam.] [illegible] theoricã quã ponit

ghinatum dant eis consiliū, fauorem, uel auxilium directe uel indirecte.

CASVS 41. est in cle. unica, de consan. & affi. ubi excommunicantur oēs scientes contrahentes matrimonium in gradibus consanguinitatis uel affinitatis prohibitis. Item secundo contrahentes cum monialibus. Itē tertio religiosi uel moniales aut clerici in sacris constituti contrahentes matrimoniū cum quibuscunque.

1 Quid si ignorauit quando contraxit, sed postea sciuit gradum prohibitum. R. cum glo. in uer. scienter, & Card. in d. cle. 7. oppo. ꝙ nō ligatᷓ [a] ista pœna, nisi contrahat de nouo quantūcunque cohabitet, licet peccet mortaliter, & si unus scit ille ligatur.

2. Verū contrahens cū impubere sibi cōsanguinea uel affine ligetur prædicta pœna. R. Car. & Lau. ibidem ꝙ nō ligatur, quia sponsalia potius, isti iuris interpretatione contrahunt quam matrimonium. c. unico, de despō. impu. lib. 6. & contrahentes sponsalia non ligantur prædicta pœna, ut tenet glo. in uer. contrahere, & Car. q 19. Ste. & Pau. ibidē quod intellige nisi per copulam carnalem efficiant matrimoniū.

3 Vtrum contrahens cum furiosa sibi affine ligetur prædicta pœna. R. ꝙ non.

4 Quid si solum contraxit p uerba de præsenti, sed non consummauit. R. Car. q. 20. uidet uelle, ꝙ nihilominus ligatur.

5 Quis dicatur religiosus ut incidat in istam pœnam. R. gl. in uer. religiosos. Car. 21. q. ꝙ quilibet tacite uel expresse professus aliquam religionem approbatam.

CASVS 42. est in cle. nolentes de hæreti. ubi excōicātur oēs inquisitores seu commissarii super hæresi deputati, qui prætextu officii inquisitionis quocunque modo illicito pecuniam extorquent ab aliquibus. Item 2. si scienter prædicti acceptent bona ecclesiarum. Item 3. si fisco ēt ecclesiæ ob clericorū delictum applicent bona ecclesiarū, ubi dicit Car. ꝙ hæc pœna nō cōprehēdit Epos, [b] & est uerior opi. licet aliqui contradicant. Item dicit ꝙ nomine pecuniæ intelligitur quodcunque extimabile in uer. pecuniam pro te facit. l. 1. & 2. C. de consti. pecu. & 1. q. 3. totum. Item dicit ꝙ solū habet locum ista pœna, qñ prætextu officii [c] hoc faciūt. Et aduerte ꝙ prædicti non possunt absolui [d] præterquā in mortis articulo, nisi prius satisfecerit de pecunia sic extorta, nec priuilegium aut pactum uel remissio ualet contra hoc, ut in d. cle.

CASVS 43. est in clemē. unica, de usur. ubi excommunicantur, Potestates, Capitanei, Rectores, Consules, Iudices, Consiliarii, aut alii quiuis officiales quarūcunque cōitatum qui faciunt statuta scribunt uel dictant, quòd usure soluantur, aut ꝙ solute non restituantur cum repetuntur. Item 2. qui scienter iudicare ſm illa statuta præsumpserit. Item 3. si prædicta statuta hactenus edita de libris communitatum ipsarum non deleuerint si habent potestatem super hoc infra tres menses, intellige tam de potestate iuris quàm facti, secundum gl. in uer. potestatem, ibidem. Item 4. quicunque prædictorum præsumentes obseruare prædicta statuta seu consuetudines effectū eorum habentes quoquomodo. Sed alii a prædictis seruantes talia statuta, non sunt excommunicati secundum Cardi. [e] ibidē. Item no. quòd is qui scribit uel dictat ut incidat in pœnam prædictam, oportet hæc faciat tanquā officialis ſm Pau. [f] aliter non

ponit Car. ī d. cle. attendētes, ubi iura requirunt monitionem, & non dicitur ꝙ fiat nominatim, sufficit si fiat generalis. Et facit cle. prima, de uita & honest. clerico. & c. cōstitutionem, de sen. excommu. lib. 6.

a Quod non ligatur] Hoc intellige de ignorantia facti, nō iuris. c. ignorātia, de reg. iur. lib. 6. & Cardi. ubi supra quid si quis contraxit cum aliqua quam credebat consanguineā, nō tamē erat, nunquid erit ligatus. Resp. ꝙ non per not. in c. si uero, el 2. & in c. in audiētia, de sent. excomu. coactus autē, maxime coactione absoluta cōtrahere non uidetur ligari, & etiam si ea coactione quæ cadit in cōstantem uirum secundum glo. ibidem.

b Episcopos] De Episcopis non loquitur. Et iō dicit a talibus debeant abstinere, non tamē in eis habet locum pœna. Et concor. eo. d. ca. uer. notarii, & sic uolunt dignitati differre de off. deleg. c. 2. lib. 6. Et contor. Bar. ut infra uidebitur. 1. oppo.

c Prætextu officii] et sic uidetur committe- re crimen concussionis, de quo. 2. qō. 1. ad fin. 23. q. 1. c. 2. & ca. militare, de immu. eccl. quia plerique, cōcussor tamē uerus restituit quadruplū, isti uero simplū, bene possunt imponere pœnas licitas fisco applicandas ſm gl. ibi.

d Non possunt absolui] Card. 9. not. uide supra excommunicatio. 5. casu 11.

e Secundū Cardi.] In princip. 28. q. idem glo. in uer. obserua re.

f Secundū Paulum] Quem refert & sequit Car. 23. qō. ubi supra.

a Similiter] Car. ubi supra d.q.23. & glo. in uer. indicare.

b Respon.glo. Quæ reputatur singu. per Ro. in sing.108. per Bal. in authen. ad hæc. C. de usur. & in l. si eum.§.qui iniuriarum.§. si qs caut. & Alexã. in l.1.ff. de officio e. cui mã. est iur. ꝙ licet in statutis ualeat argumentum a contrario sensu, fallit quando argumentum sumitur ad imponendam pœnã, quia non ualet Et dicit Cardi. & Io.de Imol. ꝙ rex Aragoniæ uel alius dominus qui leuat tributum a iudice ꝓpter usuras, quas permittit eos exercere, si impediantur repetitiones usurarum, sunt excõmunicati. Etcõcor. direc. li.3. Bergomi autẽ est statutum ꝙ repetẽs usuras teneatur mutuare illi pecuniam pro tanto tempore. Quod non ualet, & statuentes sunt excõmunicati secũdum Pau.

c Mendicantes] Hi dicũtur mendicantes, quib. uictum tribuit incerta mendicitas, ut in ca. uno.de re. domi.li.6.

d De quo dic ut infra loca] Et hæc consti-

ligaretur. Similiter[a] non ligatur scribens sententiam conformem statuto, nisi poneretur tenor statuti in sentẽtia.

1 Quid si faciunt statutum ꝓ usurarios reprimendos, ut non exigant nisi tantum. ℞.gl.[b] in uer.facere, & Card. q.22. ꝙ non ligantur.

2 Quid de dominis qui cum iudæis usuras exercentib. pacta faciunt. ℞. Car. ibidem, ꝙ sic sunt excommunicati ſm Lau. maxime si usuræ exigãtur a christianis, sicut quando faciunt pacta cum christianis usurariis.

CASVS 44. est in cle. cupientes de pe. ubi excommunicantur omnes religiosi mendicantes[c] qui loca de nouo accipiunt ad habitandũ. Item 2. prædicti qui accepta loca hucusque mutant uel transferunt in alios quouis titulo, de quo dic ut infra loca.[d] Aduerte tamen ꝙ licet sit nouũ quod fuit & postea reficitur, ut no.18.q.2.de monachis, tñ ſm Cardi.2.q. hic non prohibentur loca destructa reficere, limitat Pau. uerum, nisi ipsa loca desierint esse de eorũ dominio, & postea ex nouo iure acquirunt.

1 An aũt prædicti mendicãtes possint augmentare loca iam capta. ℞. Lap.consi. 188. & sic sine prædicta pœna, facit c.si[e] de conces.præb.li. 6. & c.consuluit[f] de iude.& cle. 1.de sup.ne.præla.quia aliud est de nouo capere aliud augmentare. præterea hic nõ accipitur locus, pro parte fundi, ut in l.locus.ff.de uer. sig. sed capitur pro alio loco diuerso pluraliter, unde ꝓpter augmentationem non dicuntur habere duo loca. Item 3. ibidem excõicantur omnes religiosi[g] qui aliqua proferre præsumunt in sermonib. suis, uel alibi ista intentione ut a decimarum debitarum ecclesiis solutione retrahant audientes, unde tria requirũtur, ut incidant in prædictã pœnam. Primum ꝙ dicãt intentione retrahendi. Secundũ ꝙ decimę a quibus retrahere intendunt sint debitæ. Tertium ꝙ dicant personis audientibus, quæ ex debito debeant soluere dictas decimas. Item 4. ibidem excommunicantur omnes religiosi qui prædicare præsumpserit negligentia non purgata de conscientia faciẽda circa decimas non soluentib. confitentibus, ut soluant. Pro quo est sciendum ꝙ in d cle. præcipitur sub interminatione maledictionis æternæ, & obtestatione diuini iudicii ꝙ in prima dominica quarta & ultima quadragesime, & in festis ascensionis dominice pẽthe. natiuitatis beati Ioannis Baptiste assumptionis & natiuitatis beate uirginis Marie predicando populis, si a prelatis ecclesiarum, aut eorum uicariis uel loca tenẽtibus eorundem fuerint requisiti[h] audientes expresse de solutione decimarũ informent. Item 2. precipitur predictis religiosis ꝙ requisiti a predictis conscientiã faciant ille quorum confessiones audiunt, ꝙ decimas soluere nõ omittant, quod si post talem requisitionem scienter postposuerint confitentibus conscientiam facere de huiusmodi soluendis decimis, tandiu ab officio predicationis ipso facto sunt suspensi, donec confitentibus ipsis non fecerint conscientiam, si hoc ipsum sibi dicendi commode facultatem habuerint,[i] &

tutio emanauit ad roborationem.c. uni. ci.de ex.præla. lib.6. ubi propter scãdalum prohibetur.

e Facit c.si] In uersi. augmentum, nam non extenditur ista constitutio ad canonicos, qui augmẽtum expectant, ut ibi.

f Et c.consuluit] Contrario sẽsu, qui a odio iudæorum ibi est statutum, sed fauore religionis aliter.

g Omnes religiosi] Ergo clericos non arctat hæc pœna, de sen. excom. cle.1.

h Fuerit requisiti] Alias non tenentur secundum gl. Io. And. super illo uer.facit etiã & ui, de iure iu. & de sen.ex.c pa... mum li.6. cum concor. Et hæc constitutio facit ad declarationem c.1. de deci.lib... hic impo... pœna, & ... ꝙ scieret ... tens grauiter ... prælatis a... tur. Et ꝙ ... his statuta ... nalia ...

i Commode... cultatem ... Je de par.ca. in ter c.cum ... uentute, de ha retic.cap. 2. in principio per ... iurum, ergo ... cendi dicendi ... purgatur. ... di... sector.

a A sede apostolica] Per hoc uidetur cōprehendere interdictum iure exemplum in clement. si quis suadente, de pœnis, in §. ciuitas.

b Ecclesia seruat:] Scilicet matrix, hoc ibi dicit text. quia aliqua loca nō non habent ecclesiam cathedralem.

c Vel aliud impedimentum] Legitimum ut quia infirmus & huiusmodi.

d Idem dic de illis] Scilicet quia in sententiam reincidūt ipso iure.

e Quod hominis] Hoc patet per principium capi. ibi eos qui a sententia canonis uel hominis.

f Vel supina] Quæ est ignorare quod omnes sciunt de postu. capitu. primo, de cler. excommunica. ministr. cap. apostolicæ.

ideo hoc non faciendo prædicando interim sunt excōmunicati ipso facto, oportet ergo q conscientiam faciant sibi confitentibus, si commode possunt antequam prædicent, aliter non euitant prædictam pœnam.

CASVS 45. est in clem. prima de sententia excommunicationis, ubi excommunicantur omnes religiosi cuiuscunque ordinis & conditionis existant, qui interdictum impositum a sede apostolica, [a] uel a locorū ordinariis q mater ecclesia seruat [b] non seruauerint. Idem dic de cessationibus generalibus a diuinis, & ligat hæc pœna, etiam si interdictum sit nullum.

CASVS 46. qui aliquando est papalis, aliquando episcopalis, aliquando non not. in c. eos, de sent. excomm. lib. 6. ubi illi qui a sententia canonis uel hominis propter mortis periculum uel aliud impedimentum [c] fuerint absoluti ab alio quam ab eo a quo de iure erant absoluendi, si liberati a tali impedimento quam cito commode poterunt contempserint se præsentare illi qui legitime debebat eum absoluere & satisfacere, prout ab eodem [...]tis iniungetur, ipso facto sententiam excōmunicationis incurrunt, & ab eo solo poterunt absolui a quo a prima excommunicatione erant absoluendi, idem dic de illis [d] qui cum absoluuntur a papa uel legatis ip[...]sius a quibuscunque sententiis iniungitur ei, ut se ordinariis in aliis quibuscunque repræsentent pro susceptione pœnitentiæ uel pro satisfactione impendenda his quibus iniuriam fecerunt, si non faciunt quamprimum commode poterunt, eandem sententiam ipso facto incurrūt de quo uide supra absolutio 3. §. 16. Et aduerte hic q Io. An. dicit quod istud habet locum tam in sententia iuris quam hominis [e] & ita sequuntur domini de rota.

CASVS 47. qui est aliquando papalis, aliquando episcopalis, aliquando non est in c. nuper. & in ca. si concubinæ, de sen. exc. contra participantes cum excōmunicatis, de quo dic ut infra excommunicatio 8. §. 1.

CASVS alius est per extrauagantem Pauli secundi positam sub ru. de reb. ec. non alien. ubi excommunicantur alienantes res ecclesiasticas siue facientes pactum per qđ ipsorum dominium transferatur, ac omnes concedentes, hypothecantes, infeudantes, uel in emphyteosim concedentes, aut locantes, nisi in casibus a iure concessis, exceptis fructibus & bonis quæ seruando seruari nō possunt. Item 2. excommunicantur qui taliter alienata recipiunt.

1 Sunt & multi alii casus excommunicationum tam papales quam per statuta ordinariorum in eorum diœcesibus promulgatis, quos omitto breuitatis causa, & etiam propter ea quæ inferam in seq. q.

2 Pro declaratione omnium prædictorum casuum tam in isto c. quam in duobus præcedentibus quæruntur infrascripta.

3 Vtrum ignorantes prædictas sententias excommunicationum ligentur quo ad deū & conscientiam, faciendo uel omittendo id propter quod sententia excommunicationis imponitur. Respon. aut ignorantia est affectata crassa uel supina, [f] & sic ligarentur secundum communiter docto per text. clarum in capitu. ut animarum periculum de constit lib. 6. Aut ignorantia non est affectata nec crassa aut supina. Et sic quo ad forum conscientiæ ex no. in cap. cognoscentes de consti. & in cap. a nobis el primo de senten. excom. & in d. cap. ut animarum distinguo aut id quod committitur uel omittitur propter quod excommunicatio infligitur, non est prohibitum uel præceptum a lege diuina, sed solum a iure positiuo, uel p statutum, & tunc talis ignorans non ligatur sñia excōicationis, quia ad incurrendam requiritur dolus uerus uel præsumptus, sicut est lata culpa. l. q nerua. ff. depositi hoc tenet Io. An. in c. quantæ. eo. ti. in nouella ubi dicit notabile uerbum not. q in hunc uel quencunque canonem nullus incidit nisi sit in dolo. hoc idem tenere uidetur Innocen.

nocen.in c.cum medicinalis [a] eo.ti.li.6.&facit quod no.[b] Barto.in l.quicuuque. C. de seruis fug.ubi dicit quod ubi cunque loquimur de pœna capitali uel corporali subintelligitur dolus de hoc uide infra pœna. §. 6. ergo a fortiori subintelligitur in excõmunicatione qua punit animam. Cum ergo talis non sit in dolo uero, ut patet supra dolus.§.primo, nec præsumpto, quia non ignorat crassæ nec supinæ, quod est lata cúlpa, ergo non ligabitur sententia excommunicationis, facit quod not.[c] Innocen.in cap.nouerit,eod. titu.ubi dicit ꝙ faciens statutum cõtra ecclesiasticam libertatẽ ignorans fore contra ecclesiasticam libertatem non ligatur sententia excommunicationis. Item hoc patet per ea quæ not. in l. qui contra. & in l. si quis incesti.& in auth. incestas C.de ince.& innuti. nupt ubi patet quod ignorãtia iuris excusat a pœna imposita uetitas nuptias contrahenti. facit l. si adulterium cum incestu. §. primo. ff.de adul. aut id quod committitur uel omittitur propter ꝙ excommunicatio infligitur est contra legem diuinam, & committens scit fore contra legẽ dei, licet ignoret esse prohibitum per ius commune uel per decretalẽ aut statuta quecunque & in hoc est diuersitas inter doc. Nam gloss.in d.cap. a nobis, primo, in uersi. non nisi post medium, & Barto. in l. cunctos populos, C.de sum.trin. & fid. catholi.[e] in 5. colum. uersicu.secundo quæro in delictis, uidetur tenere quod ligatur, quia est in dolo faciẽdo rem quam scit sibi esse ꝓhibitam, pro quibus facit l. nec exemplum. C. ad l. Corne.de fal.& capitu.cum illorum, in fin.eod.tit.huius opi-[f] uidetur etiam Sco.in 4. distin. 6. contrarium tenet Io. And.in d.c.ut animarum, & quo ad excommunicationem domin. Anton. & Panor.in dicto capitu. a nobis, & Ge. in d.ca.ut animarum. Sed pro concordia sic distinguo, aut loquimur de excõmunicationibus quæ infliguntur a iure communi, aut per extrauagantes uel statuta quecunque super facto dãnato a lege diuina, quæ communiter in diœcesibus publicantur & sciuntur, ut est illa de non contrahendo in gradu prohibito, de non uerberando clericum & similibus, & sic ligatur quia est lata culpa ignorare, quod omnes suæ conditionis sciunt, quia si est homo boni sensus non ignoraret talia, si faceret quæ cõmuniter homines suæ conditionis faciunt, scilicet si iret ad ecclesias & ad prędicationes & similia, ipsa non ignoraret. Cum ergo talis non sit extra culpam ignorantiæ, sic non euitabit pœnam, & sic intelligo gloss. & Bartol. tenentes quod ligantur.[e] Aut loquimur de excommunicationibus iuris communis & extrauagantium uel statutorum quorumcunque super facto damnato a lege diuina, quæ communiter non publicantur in diœcesibus nesciuntur. Et sic cum talis ignorans[f] sit extra omnem culpam ignorantiæ, non ligabitur pena excommunicationis nisi sit persona cui ex officio ignorare sit prohibitũ & sic intellige & limita Io.

a In c. cum medicinalis] Et ibi gl.in uer.temerarius quæ dicit excõicatorẽ ꝑꝑ culpam de quo ibi incidere in excõicationem & sic uidetur loqui de dolo præsumpto. Idem dicit Abb.in c.cognoscentes, de constitu.

b Et facit quod no.] Bart.nihil dicit ibi de hoc bene dicit, not. ult. quod ignorans non punitur, & subdit Cy.allegasse illum text. pro quodam capitaneo, qui sindicabatur, & susceperat ignoranter quendã perusinum ribaldum in palatio contra formam statuti, & fuit excusatus propter ignorantiam. Magis facit ꝙ dicit ibi Bal. ꝙ ad hoc, ut quis puniatur, de receptatione requiritur dolus, & dicit ꝙ ratio est quia receptatio est de natura boni, qñquidẽ naturaliter unus alteri conferat subsidiũ, l.ut uim, de iust.& iur. uide eundem Bald. ult.col. & Bar. in l.1.ff. de recep.

c Facit quod not.Inno.] De hoc supra eod. casu 12.§.3.

d Vbi patet qđ ignorantia] Facit quod not. Bal.in d.l.quicunque. C. de ser.fugi.pe.col.

l. ſcientiam. §. qui cum aliter. ff. ad l. aqui. idem tenet do. Ant. i d. c. a nobis, ut refert ibi Abb. & Fely. in c. cognoſcentes, de ſen ten. excom. ubi reſpõdet ad c. ut animarum, de conſti. quia ſecũdum eum loquitur de excommunicatione quæ non ligat niſi ratiõe contemptus, & q ignorat non contemnit. Et ſic uidetur tenere i caſu noſtro d. Anto. ꝑ ut allegat hic. Quaſi ꝙ uelint doctores, ꝙ faciens cõtra factũ alias damnatum incidat in pœnã etiam ignorans, ſed non in excommunicationẽ. Sed dic ꝙ ſatis contẽnit q facit damnatũ de iure diuino committit. Idẽ pro ea parte tenet Marianus Soci. in d. cap. a nobis, & Ancha. in d. c. ut animarũ de cõſtit. lib. 6. Inno in d. c. cognoſcentes, dicit ꝙ hæc opi. ꝓcedit ubi imponitur pœna audire ſecus ſi ipſo iure. Tu autẽ teneas concordiam poſitam hic ab autore quæ ẽ notabilis uide latẽ pa. & Fely. in d. c. cognoſcentes, ubi dicit materia huius §.

And. & d. Ant. cum cæteris q tenent ꝙ non ligatur ſententia excõmunicationis ratio eſt quia quantitas pœnæ debet proportionari quantitati culpe c. felicis, de pe. lib. 6. Sed talis peccans ſolum offendit legem diuinam contra quam ſe ſcit facere, non autem offendit conditorem canonis cum ipſum canoné ignoret, & ſine omni culpa, ergo ſolum debet puniri pœna legis diuinæ, quam præuaricatur non pœna excommunicationis, quæ non ligat niſi ratione contemptus regulariter, ut in c. ſacro eod. & cap. nemo epiſcoporum 11. q. 3. cum ſimilibus, qui contemptus non eſt in caſu noſtro, quo ad canonem uel ſtatutum quod ignorat, quia ubi datur ignorantia ceſſat cõtemptus ſecundum d. Ant. in d. c. a nobis, facit c. ſi. qui matri. accu. poſ. Item quod not. Inno. & doc. in c. ſi uero el 2. eo. ubi patet ꝙ percutiẽs clericum ignorans clericum eſſe non eſt excommunicatus, licet faciat factu damnatum l. diuina, quia non contemnit canonem cũ ignoret clericum eſſe, & ſic non ligatur. Nec ob. ꝙ ſæpe in excommunicationibus dicitur ꝙ ſufficiat affictio in ualuit S. Petri Romæ, quia id debet intelligi quo ad præſumptionẽ forı contentioſi, uel quo ad illos qui ſunt in culpa, ut non poſſint publicari in eorum terris aliter ſequeretur quòd quilibet teneretur habere ꝓcuratorem in curia, uel ſtudere iuri canonico, quod eſt impoſſibile multis.

4 Vtrum mandans fieri aliquid ꝙ prohibetur aliqua ꝑfatarum excommunicationum ſit ipſo facto excommunicatus. ℞. ſecundum diſtinctionem de qua ỉ. Mandatum. §. 1.

5 Sed quid ſi quod mandauit non habuit effectum. ℞. ꝙ non eſt excõmunicatus in nullo caſu prædictorum, niſi ſolum in illo de quo. ſ. in Caſu 31. ſ. in c. 1. de homi. in aliis autem caſibus ut incidat in excommunicationem non ſufficit, quod ſolum mandauerit, ſed oportet effectus mandati ſequatur, ut not. in c. felicis de pœnis libro 6. per Gof. & alibi per doct.

6 Vtrum ratum habens maleficium quod aliqua prædictarum excommunicationum prohibetur, ligetur ſimiliter cum faciente. ℞. ꝙ ligatur ſi tamen interueniant quæ requiruntur, ut ratihabitio habeat locũ, quæ Vide ſ. conſentire. §. 4.

7 Vtrum conſulentes uel fauorem dantes inducentes alios ad aliquod prædictorum faciendum, ſimiliter ſint excommunicati. ℞. ꝙ non, niſi ubi exprimitur etiam contra dãtes conſilium, auxilium, uel fauorem & excepto ſi darent conſilium, auxilium, uel fauorem ad factum damnatum, poſtquam ille cui dant conſilium, auxilium, uel fauorẽ iam eſt ligatus, quia ſic ligarentur eadẽ pœna, & ab eodem eſſent abſoluendi, ut in c nuper, de ſenten. excommunicatio. & infra excommunicatio. 8. §. 1.

8 Quæro de quo conſilio intelligi quando excommunicatio infligitur cum dantibus conſilium. ℞. ut colligo ex Card. in cle. 1. in princip. 5. opp. & 12. q. de pœnis ꝙ intelligitur de fraudulento conſilio, non de nudo quod nihil addicit ad peccatum, ut not. in d. c. nuper, in gloſſ. 2. & in c. ſicut dignum, de homini, & dicit Paul. ut refert Card. ubi ſupra in 5. oppo. ꝙ conſilium præſtatur ſuadendo, rogando, mandando, inſtruendo, uel utilitatem inde ſecuturam oſtendendo, ut not. Innocen. in c. ad audientiam, de homi. Item dicit Pau. ꝙ ex nudo conſilio regulariter quis non tenetur, ut inſti. mandati. §. tua gratia. Et dicitur nudum conſilium uel ſimplex, fauor illius qui ad maleficium faciendum nihil addicit, puta quia ſic omnino faceret, & cum tanto animo, ſed ubi quis magis efficaciter inducitur, licet alias eſſet facturus, tunc non eſt nudum conſilium nec ſimplex fauor, ut elicio ex gloſſ. in d. c. felicis, in uerſic fauorem, & facit tex. in §. illud eo. c. & ibi Gemi. Item not. ſm

Pau.

Pau. in d. cle. 1. de pœnis, ut refert Card. in d. 5. opp. q̃ ad incurrendam pœnam excõmunicationis oportet consilium, fauor, uel auxiliũ sint circa factum damnatum, p̃ quod incurritur excommunicatio, quia si esset circa alia non haberet locum.

9 Quis dicatur defensor uel receptator habes. j. hereticus §. 23. cũ sequẽtibus, & ẽm prędictã declarationẽ ligabuntur, in quocunque de ipsis fit mentio specialis.

10 Quis dicatur socius. [a] R. gl. in d. c. felicis Car. & Pau. in cle. pręallegata 11. q. post glo. ibi q̃ est ille qui aliquid cooperatur ad actum damnatũ, unde no. q̃ qñ sunt plures ad delinquẽdũ, & nullus est principalis, tũc dicuntur agentes. Sed qñ unus est principalis & alius cooperãs, tũc stricte dicitur socius in censuris, licet large socius criminis dicatur tripliciter. s. concomitans fauens, & non corripiens, ut 22. q. 4. Ita plane 86. di. culpam, & in d. c. sicut dignũ. §. 2. & tales regulariter non puniuntur eadẽ pœna.

11 Quæritur q̃a in plerisque casibus excommunicationũ prædictarũ dicitur q̃ nõ sunt absoluendi nisi prius satisfecerint uł aliud fecerint. Vtrũ teneat absolutio ante satisfactionẽ & impletionẽ illorũ, quæ mãdantur in dictis casibus R. & pro regula est tenẽdum, q̃ ubicunque ius utitur isto uerbo potest negatiue, q̃ tunc absolutio impensa contra id quod sic imponitur est nulla, ut patet per gl. [b] in regula prima, de re. iu. li. 6. Idẽ dic qñ canõ utitur uerbo nõ ualeant, & tales casus sunt 11. & 13. & 17. & omnes casus sequentes, usque ad casum 31. inclusiue supra excõmunicatio 5. §. 17. & 42. s. excommunicatio. 7. ubi autem canon utitur uerbo nullatenus, tunc ẽm zen. in cle. unica, de seque. nõ ualet, sed ẽm Car. ibidẽ in uersi. si q̃s aũt q. 6. ualet. Sed ego dico [c] quòd ubi alias absolutio alicui p̃tinet de iure, tunc tenet absolutio ẽ omittatur quod præcipit canon fiendum, quantũcunque utatur uerbo nullatenus, aut uerbo non mereať, uel non absoluatur, sed ubi absolutio de iure non competit talis, puta quia conditor canonis sibi uel alteri reseruauit, & solũ concedit in aliquo casu, uerbi gratia ĩ articulo mortis & hmõi, sub aliqua forma sit sub q̃buscunque uerbis uelit tũc nõ ualet absolutio, nisi seruata modificatione seu forma in ipso canone expressa, facit glo. in cle. 1. de iure pa. in uerbo inhibentes, quod no. bene.

EXCOMMVNICATIO VIII. de participantibus cum excõicatis maiori excommunicatione, & quia diuersimode participatur, diuersas inferam quæstiones, per quas intelligere quis poterit quando participando ligatur maiori excõicatione, uel minori, aut quando licite & sine peccato participat.

1 Vtrum participans cum excommunicato in crimine incurrat aliquam censuram. R. quòd aut excommunicatus cum quo participat est excommunicatus cum dantibus ei auxilium, consilium, uel fauorem, & tunc si participat in eodem delicto siue antequam sit excommunicatus siue post scilicet dando auxilium consilium, uel fauorem ad ipsum faciendum uel continuandum, sic ligatur eadem sententia excommunicationis, & ab eodem solo potest absolui a quo potest absolui a quo potest excõicatus cũ quo participauit. Aut talis nõ est excõicatus cum dantibus ei auxiliũ, consiliũ uel fauorem, & tunc si participat cum eo dando, auxilium, consiliũ, uel fauorem in facto damnato, antequam

---

a Quis dicatur socius] Tu dic ẽm gl. in cle. 1. de pe. in uersic. defensauerit q̃ socii proprie dicuntur secũdum deriuatores, p̃pter periculi uel operis societatẽ, & dicitur socius a sequor sequeris. Vnde dicũt q̃ socius, p̃prie ĩ periculo, collega in officio, comes in itinere, consors in p̃mio, sodalis in mensa uel ĩ sede. Sed iuriste dicunt socium in crimine 22. quæst. 4. si ad peccatum 26. q. 2. illud in fi. & quãdoque uocatur consors de hære. c. cum secundũ Ioan. 6. & uide c. ita plane 23. quæst. 4. ubi dicitur malis q̃s sociatur committendo fauẽdo non corripiendo. Item in ecclesia, de officio delega. cum R. de senten. excommunicatio, ex tenore, item in ordine de confessis cap. 1. in fi. Item in uia, de uoto cap. 2. item in coniugio 27. q. 2. cũ societas. Item ĩ lucro de spõsa. c. 2. de sepultu. c. 1.

b Patet per gl.] In uerb. non potest. Nam dictio potest negatiue posita importat necessitatem, secus si affirmatiue pro primo dicto, facit 2. q. 1. c. 1. de accu. de his. Pro secundo dicto facit q. 3. §. Item criminali ueri. pot facit c. multa, de præben. &c. Facit l. quinetiam de arbi. & l. de officio proconsulis sæpe, & l. sed.

c Sed ego dico] Ista distinctio militat etiam si in casu ne esset uerbo non pot. Quia si papa absoluit nulla precedente satisfactione, tenet absolutio in inficiendis casibus in iure inficiendi absolutioni in excommunicationibus quarum absolutio esset pape reseruata &c.

tequam ille commiserit factũm propter quod excõicatus est, sic solum peccat mortaliter. Si autem participat postquam ille cõmiserit factum damnatũ, & est excommunicatus, sic ligatur eadẽ excõicatione, & ab eodẽ poterit absolui a quo põt excommunicatus cũ quo participauit, & sic intellige. c. nuper, & c. si concubine, de seu ten. excõmunicatio. ubi bonum exemplum.

2 Quid si participat non in eodem delicto propter quod excõmunicatus est ille cum quo participat, sed in alio [a] peccato mortali. R. ꝙ peccat mortaliter, & solũ est excõmunicatus minori excõmunicatione, nisi talis fuisset excommunicatus a Papa cum participantibus ei in casibus non concessis, quia sic ligaretur eadem sententia, si autẽ esset excommunicatus cum participantibus ab inferioribus a Papa, dic ut supra excõicatio. 3. §. 17.

3 Vtrum participans in diuinis ligetur eadem cẽsura. R. ꝙ aut talis cum quo participat fuit excõicatus sententialiter. Et nominatim a Papa, & sic si sunt clerici, dic ut s. excõmunicatio. 5. casu. 4. si uero non sunt clerici dic ꝙ peccant mortaliter & sunt excõicati solũ excõicatione minori, ar. c. significauit. eo. ti. ẽm communem opi. doct. in c. sacris, quod me. cã. Aut est excõicatus a quocunque inferiori a Papa & denuntiatus, & sic clerici participãtes in diuinis peccãt mortaliter, & est eis interdictus ingressus [c] ecclesiæ, ut habes. j. suspẽsio. 1. §. 24. Layci uero solũ peccant mortaliter. Aut est excõicatus generaliter a Papa uel a quocunque alio prælato, seu a canone, uel per statutum, & sic tam clerici quam alii, non peccant nec sunt excommunicati ẽt minori excommunicatione nisi sit talis excommunicatus pro sacrilega iniectione manuum in personam ecclesiasticam notorie ꝙ nulla possit tergiuersatione celari, & hoc per extrauagãtem factam in concilio Constantiensi sub Martino v. & ut dicit Archi. Flo. in summa sua, habuit ipse a duobus notabilibus fide dignis, qui fuerunt præsentes ꝙ fuit acceptata in d. concilio ab omnibus & est perpetua. Fuit etiam ut habui ego a fide dignis confirmata & approbata in concilio Constantiensi cuius tenor talis est. Ad euitandum scandala & multa pericula quæ conscientiis timoratis contingere possunt, Christi fidelibus tenore præsentium misericorditer indulgemus ꝙ nemo deinceps a communione alicuius sacramentorũ administratione uel receptione aut aliis quibuscunque diuinis intus & extra prætextu cuiuscunque censuræ aut sententiæ ecclesiastice a iure uel ab homine generaliter ꝓmulgate teneatur abstinere uel aliquem uitare aut interdictum ecclesiasticum obseruare, nisi sententia uel censura huiusmodi fuerit illata contra personam collegium, uniuersitatem ecclesiam, cõitatẽ, uel locum certum, a iudice publicata uel denunciata specialiter, & expresse constitutionibus apostolicis, & aliis in contrariũ facientibus non obstantibus quibuscunque, saluo si quẽ pro sacrilega manuũ iniectione in clericũ sententiã latã a canone adeo notorie constiterit incidisse ꝙ factũ non possit aliqua tergiuersatione celari, nec aliquo suffragio excusari nã a communione illius, licet denuntiatus non fuerit uolumus abstinere iuxta canonicas sanctiones, hæc D. extrauagans. [d]

4 Vtrum participantes cũ prædictis excõicatis nominatim denuntiatis quocũque plato in aliis ꝗ in criminibus, & diuinis peccent

ter, & si ius ignorent, & ꝓcipue si sũt talis conditionis ꝙ scire potuerit & debuerit hmõi participationis ꝓhibitionem.

a Sed in alio] Puta est excõmunicatus ꝓpter crimen usurarum, sed participat in homicidio committendo &c. Et hoc ẽ quod dicit Ric. in 4. di. 18. arg. 9. qõ. 2. ꝙ fauens excõicato, & non crimini nõ incurrit eandem. Si crimini & ñ illi propter qđ excommunicatus est, non incurrit excõmunicationem. Si autẽ fauet crimini ꝑ se, tunc aut iste fauor aliquid cooperatur ad perpetrationem criminis aut nõ, si non, non est particeps in crimine illa participatione per quam incurritur eadem excõmunicatio. Aliud est enim præstare fauorem crimini, & aliud impunitati criminis, quia primo casu eadẽ incurritur, secundo casu non, sed incurrit ex communi [illegible] ẽm [illegible] rationem horroris, ut quia fauor hæ[illegible] impunita [illegible]tur, qa [illegible] excommunicatus.

b Minori] Concordat Inn. in c. nuper.

c Interdictus in gressus] Non [illegible] tamen irregularis, licet [illegible] irregula[illegible], & hoc [illegible] si scien[illegible]

d D. extrauagãs] Adde supplemen. clericus. 5. §. fin. ubi dicit sibi fuisse ostensam. d. extrauagantẽ. Et addit hæc uerba, ꝓpter hoc tamen huiusmodi excõicatos, suspensos, interdictos, seu prohibitos nõ intendit in aliquo releuare, nec eis quomodolibet suffragari.

mortaliter. R. Pan. in d. c. sacris recitat diuersas opin. & dicit q̃ cõis opi. est q̃ solum peccat uenialiter, & est excõicatus minori excõicatione, nisi in sex casibus. Quorum primus est qñ cõmunicat in contemptum clauium.[a] Secundus cõtra præceptum superioris. ar. c. 2. de maiori. & obe. Tertius quando in diuinis. Quartus quando in crimine mortali. Quintus quãdo est excommunicatus cũ participantibus sibi. Sextus si communio sit nimis frequens. Et licet prædicta opi. sit satis rationabilis, tamen magis mihi placet opi. sancti Bona. in 4. distin. 18. q. pe. q tenet q̃ solũ peccat mortaliter in duobus casibus cõicans in actu exteriori aliis a crimine & a diuinis. s. qñ cõicat in contẽptum sñiæ late, aut secundo qñ credit probabiliter q̃ ex tali cõione sententia uenit in contẽptũ. Sed si probabiliter extimat q̃ sñia non magis contẽnet ex sua cõione, & cum timore hoc facit ex quadã affabilitate, aut pusillanimitate & huiusmodi, sic solũ peccat uenialiter, & ligat minori excõicatione, cum qua sñia cõcor. Tho.[b] in 4. ea. dist. q. 2. ar. 4. & Pe. ca. dis. Intellige p̃dicta si cõmunicat in prohibitisque sunt ultra crimen & diuina ista quæ continentur in isto uersu. Os, orare, uale, cõio, mensa negatur. Os. i. locutio quã Guido & Hugo in c. qm̃ multos. 11. q. 3. extendunt et ad literas recipiẽdas uel mittendas & nuntios, & munera.[c] Assurgere[d] autẽ, uel ei reuerentiã facere, aut inclinare se salutãti uel mouere labiis, dummodo nihil dicat, non inducunt minorẽ excõicationẽ sm Rodo. cum pœnæ sint restringẽde p reg. lã odia. de reg. iur. in 6. Orare per hoc prohibetur nõ solum participatio, in diuinis & sacramentis, sed & etiã ne quis oret in ecclesia[e] uel extra simul cum excõicato. Dicit tñ Inn. in d. c. nuper; q̃ si excõicatus sit in ecclesia ut in alio loco non causa orandi, sed p alio negotio; q̃ nõ prohibetur quis ibi orare, cũ in oratione sibi non cõicet, & placet mihi, licet Host. ibidem teneat contrarium, uale p hæc phibetur salutatio q̃libet fienda excõicato, sed loco eius debet dicere Deus emendet uos, uel si scribit loco salutationis dicat spiritũ sanioris consilii, & hmõi, q a sic nõ est ipsum salutare modo quo prohibetur. Communio per hoc prohibetur ne quis facto cõmunicet excommunicato, puta cooperando in aliquo exercitio, uel habitando[f] in domo cum excõmunicato, dicit tñ Inno. in d. c. nuper, q̃ si ego & excõicatus sumus in aliqua domo, ego pro meis negociis & ipse pro suis, q̃ nõ dicor communicare ei. Sed bene qñ ego & ipse simul pro eodẽ negotio cohabitamus uel habemus societatem insimul co[...] & eam exercemus, similiter dicit q̃ si [...] & ipse haberemus unã solam cameram communem, q̃ liceret mihi in ea cum eodem excommunicato iacere comedere, & huiusmodi dummodo non cõicem ei in eadem mensa nec in eodem lecto, aut locutione, uel conuersatione. Mensa per hoc prohibetur conuictio uel potatio cũ excõmunicato, & de his omnibus habetur. 11. q. 3. c. sicut, & in tribus seq. & not. in d. c. nuper.

5 Sunt multæ personæ q̃ licite cõicare possunt cũ excõicato, de quibus. 11. q. 3. c. qm̃ multos, q̃ comprehenduntur his uersibus, utile lex humile, res ignorata necesse, hæc anathema quidem faciunt ne possit obesse.

6 Vtile scilicet cum quis participat pro sua utilitate, puta petendo ab eo debitum quod ei tenetur, extra eo. c. si uere, & in ind. [...] propter hoc potest cum conuenire. [g] propter

a In contemptũ clauium] Quia sm Pa. cõtẽnere ptãtem ecclesiæ, est peccatũ mortale.

b Cõcor. Tho.] Dicit q̃ hoc esset nimis graue q̃ hõ pro uno uerbo leui, quo quis excõicato loquitur mortaliter peccet. Et ipsi excõicãtes multis laqueos dãnationis iniicerẽt quod in eos retorqueretur. Hodie tñ per c. cõstitutionẽ lib. 6. eo. tit. necessaria admonitio nominatim expressa, ubi not.

c Munera] Licet qs nõ debuerit recipere, tñ nõ tenetur reddere, sed pauperibus erogare, uel remittat excõmunicato ad suum ruborẽ.

d Assurgere] Quidam tenet contrarium. Et alleg. Car. in cle. si eo. titu. & est q. 4. in principio, sed nõ satisfacit, q a loquit de signis exterioribus cum intẽtione participãdi, sed nõ qñ ex pusillanimitate ut hic.

e Oret in ecclesia] vnde si patet de excõicatione debet pcurare ut exeat uel ipsi exeãt, 11. q. 3. sicut apostoli. Si uero est occultũ, occulte & sine scãdalo exeãt, q sciunt si fieri põt, alias nõ uel moneatur occulte.

f Vel habitando] si quis [...] co promitte[...] domum [...] tes [...] ret, si [...] fraudem [...] fet, ut si [...] ret, tunc [...] excõicat[...] si [...] uim [...] cus. [...] tã humanitas [...] deberet [...] stari. Hæc A[...] chi. Flo.

g Potest etiam [...] tenire [...] ex delicto [...] modum [...] taret [...] intellex[...] de iud. & [...] de bonam[...]

propter utilitaté animæ excõicati, uidelicet eũ corrigẽdo, uel inducendo ad pœnitẽtiam, licet etiam interponat alia uerba ut magis efficaciter possit eũ inducere. c. cum excõicato. 15. q. 3. facit c. cũ uolũtate. e. ti. propterea ad prædicationẽ admittunť. de conse. di. 1. c. Eps, facit. c. responso nro. eo. ti. excusanť ét pp hoc q causa pdicationis uel confessionis habitãt inter eos, & eleemosynas recipiunt ab eis, qñ alias id facere bono mõ non possunt[d] eis non cohabitando. d. c. cũ uoluntate. Itẽ licite, possum participare cũ excõicato p salute animę meæ, & pro utilitate tẽporali, puta qrendo ab eo consiliũ, cũ alios peritos habere non possum.[b] Dicit tñ Ray. q in hoc nõ sunt multum laxãde habenæ, sed discrete, & cum intẽtione solum utilitatis prædictæ cõsequẽdæ, & non alio modo. Et tãdiu possunt participare p salute animarum ipsorũ excõicatorum, quandiu spẽ de eorum correctione probabiliter habent & non plus.

7 Lex. s. matrimonii propterea uxor cohabitãdo uiro & obediendo, quãuis sit excõicatus non peccat, nisi excõicatio esset inflicta ppter tale matrimonium.

8 Sed nunquid licitũ sic sit uiro cõicare cũ uxore excõicata. R. quidã dicunt q nõ, sed tu tene q similiter licite cõmunicare põt, quia ad impari a nõ iudicãtur uir & uxor. c. gaudemus, de diuor. uerũ est q si uir cum debeat esse caput mulieris. 33. qõ. 5. hoc imago non inducit uxorẽ ad petendam absolutionem ẽm q debet & tenetur, peccat mortaliter. 2. q. 7. c. neglige-re, & esset excommunicatus minori excõmunicatione sacit. c. sicut. 7. q. 1. secus quãdo non potest eam cogere, & suscepit necessaria ab ea uel efficeretur peior.

9 Sed quid si uir uocat ad mẽsam excommunicatum, nunquid mulier poterit licite cũ eis comedere. R. q non, sed comedat in alia mẽsa diuersa ab illa.[c]

10 Humile sub hoc excusanť filii, serui, & ancille. Rod. tamẽ intelligit de filiis q sunt in patria potestate, secus de emancipatis, quia tenentur euitare eum, nisi ipsi cõmensales eius essent, & ab eo necessaria haberent, quia sic excusarẽtur. Idem dicit[d] Hug. de patre respectu filii q tenetur uitare filium excommunicatum, nisi ab eo recipiat alimenta, & idem tenet Inn. quod limitandum puto qñ non facile potest aliunde necessaria habere.[e]

11 Excusantur etiam serui, ancille, rustici etiam medietarii seruientes, & omnes alii subditi[f] de familia excommunicati, qui non adeo curiales sunt ut eorum consilio scelera perpetrentur, tales enim personæ ex quo erant ante sententiam latam ad familiare obsequium exhibendum astricti excusantur cõicando etiam post sententiam.[g] c. inter alia eo. tit. Idem intelligas de nutricibus & illis qui contraxerunt societatem uel alio modo per aliquem contractum eis erant obligati. Quod limitat Hostien. & Ber. quando sine eorum incommodo non possunt abstinere. similiter conductor mercenarii facere potest, quamuis postea excõicetur. Idem dic de uasallis & habentibus emphyteosim ab eis quod possunt ei reddere pensiones, & alia ad quæ obligantur secundum ueriorem opinionem.[h]

12 Sed quid dicemus de illo qui uel ex cõtractu uel ex iuramento teneť aliquid soluere uel

[b] Bono immo si possint] Et dicit Host. q etiã extra casum necessitatis possunt recipere, dũmõ sit spes de profectu.

[a] Habere nõ possum] Nõ solũ i spiritualibus sed ét in tẽporalibus. Pro quanta aũt necessitate uł utilitate, liceat hoc agere arbitrio boni uiri limitãdum est. confiteri ei minime licet sed solũ baptismũ, a deficiente alio non excõicato. s. confessio. 3. §. 2.

[c] Diuersa ab illa] & remota ut possit dici, q non comedans simul.

[d] Idẽ dicit Hu.] Not. tñ de patribus & dñis q tutius uř dicere q nõ excusanť cũ teneanť corrigere suos minores ne inciderent in causam anathematis. 11. q. 1. & alia. s. Gof. & Host. Tho. i 4. d. 17. dicit q ad minus debent eis cõicare in his in quibus obligati sunt, quia sicut inferiores cõligantur ad obsequium superiorũ. Ita & superiores ad prouidẽdũ inferiorũ. Et de similibus casibus idẽ iudicium.

[e] Necessaria habere] Dũmõ in eo mõ nõ participet.

[f] Et omnes alii subditi] Vt monachi participãtes cũ abbate excõmunicato ẽm uerbũ, qa sunt quasi de familia eius, siř & clerici cũ suo põtifice si sunt officio deputati, sicut & alii seruiẽtes, secus de aliis ẽm Hosti. facit. c. maritus. 93. dis. hęc Archiepi. Flor. Idẽ dic de seruiente armigero, licet dñs cõicet, excõicatis ipse non participat.

[g] Etiã post sententiã] Idem si necessitas eos compulisset fieri de eius familia post sñiam.

[h] Veriorẽ opi.] An hic interim sint absoluti ab obsequio si delitatis Inno. & Ho. in c. ueritatis de do. & contu. referunt duas opin. Tu dic si cõmode pñt abstinere, teneť uitare g ca. nos sanctorũ. 15. q. 6. alias non. c. qm mul tos. 12. q. 3.

a Sed mihi placet opi.] Pa. in in d.c. inter alia in fi. dicit ꝙ debet pecuniã deponere ĩ ede sacra, & sic utiliter agere negocium ut per hoc citius ueniat ad satisfactionem. Si tamen superior contumacia excommunicati exigente absolueret cũ ab obseruatione iuramenti quandiu fuerit sic ligatus. Quod potest ecclesia, ut patet 15. q. 6. iuratos. Et de reg. iur. uenientes, & de pœ. c. fi. non teneretur deponere uide Pan. in d. ca. ueritatis, in 13. col. uer. sed circa.

b Se esse solutum] Si erat homo timoratus, & tunc temporis seruabat, & modo non seruat excommunicationem debeo credere eũ absolutũ, alias secus.

c Pro fide defẽdenda] Quia ex quo ille solebat fidẽ defendere ut tenebatur, & cogit aliquẽ ut sibi participet, facit ut contẽnatur clauis ecclesiastica, unde peccat mortaliter, & incurreret minorem. In aliis autem non tenetur participãdo ex q̃ uo mortaliter, ui. Pa. in d. capitu. sacris.

uel dare alicui in certo termino, qui postea excommunicatur. ℞. ꝙ super hoc fuit diuersa opi. inter doc. sed mihi placet opi.[a] Hosti. quod si talis obligatus potest desistere a tali solutione uel datione sine suo incommodo uel damno, ꝙ non tenetur, nec debet cum excommunicato participare dando uel soluẽdo quod promiserat, quia in omni iuramento uel obligatiõe subintelligitur ista clausula. s. si talis permãserit cui liceat communicare. ar. 22. q. 2. ne quis nec peccat non adimplendo quod promiserat si facit ex zelo ecclesiasticæ disciplinæ, secus si faceret solum ex cupiditate auaritiæ, quia sic peccaret quo ad Deum.

13 Quid si quis contrahat cum excõicato, nunquid excusabitur participando postea. ℞. ꝙ si hoc facit ex magna sua necessitate, puta q̃a non potest aliter uiuere bono modo, sic excusatur per c. si uere. eo ti. Si autem non fuit compulsus a tali necessitate, sic non excusabitur participando cum eo si modo cõtraxit sciens eum excommunicatum. hæc eliciũtur ex dictis doc. in c. nos sanctorum. 15. q. 6. & ĩ c. ueritatis, de do. & contu. in d. c. si uere.

14 Res ignorata, s. quando ignorando cum excõicato participat, quod intellige uerum nisi ignorantia sit crassa uel affectata, & sic non excusaretur. Idem de iuris ignorantia.

15 Sed quid si audiuit de aliquo ꝙ sit excommunicatus, nunquid tenet eum uitare. ℞. ꝙ aut probabiliter credit eũ excõicatum, puta quia hoc habuit a personis grauib. & fide dignis, & sic tenetur, si autem nõ credit probabiliter excõicatum, non debet eum uitare, sed deponat conscientiam. s. quod non sit excõmunicatus, quia multi multa loquntur, & qui cito credit leuis est corde, quod si non potest eam deponere, tenetur eum uitare ar. c. inquisitioni. e. ti. ubi bonus tex.

16 Vtrum semel excommunicatus sit semper uitandus. ℞ ꝙ sic, nisi constet de absolutione, per regulam semel malus, de reg. iur. in 6. & est bonus tex. pro hoc in cap. proposuit de cleri. excom. mi. quod limito quoad conscientiam uerum, nisi esset talis persona de qua probabiliter posset credi dicto suo affirmanti se esse solutum.[b] argu. c. ex parte de offi. ordi.

17 Necesse propter necessitatem cõloquentis excõicato excusatur unde si necessitas est absoluta, quæ dicitur uis, sic clarum est ꝙ excusat per c. sacris, de his quæ ui. uel me.

18 Sed quid de necessitate cõditionata quæ est metus. ℞. ꝙ aut metus est talis qui caderet in constantem uirum & sic ex tali metu participans etiam in diuinis nõ peccat nec incurrit minorem excommunicationem nisi participet in crimine uel nisi causa excõmunicationis esset pro fide defendenda[c] ratio quia ex quo quis non tenetur obedire prælato præcipienti ꝙ se exponat morti uel cruciatui & huiusmodi nisi pro fide uel communi salute, quando alias non potest defensari, ut patet supra charitas. §. 5. & infra Religiosus. §. 29. Sic nullus tenetur uitare excõmunicatos, quando id facere non potest sine tali periculo, quia præceptum de excõmunicatis uitandis, cũ sit iuris positiui, non potest ad hoc ligare aliquem, si autem metus non sit talis. sic participãs ex tali metu non euitat minorem excommunicationem. secundum hoc intellige d. ca. sacris, dicit ꝙ pro nullo metu debet quis peccatum mortale incurrere, quia præsupponit talem facere contra preceptum, quod seruare tenetur. Vel dic ꝙ loquitur de participatione in crimine uel de metu qui non caderet in constantem, & secundum prædictam distinctionem concorda doc. qui sunt uarii in d. c. sacris, quia ad eam non aduertunt.

19 Qui de necessitate uictus & huiusmodi nunquid talia possint peti ab excommunicato. ℞. ꝙ sic secundum communiter doc. in d. c. si uere, & in c. inter alia. eo. ti. unde scitur

uiter cõcludendo dico, q̃ qñ cõico excõicato non in eius fauorẽ aut cõmodũ, sed pro euitando damno mei patrimonii, uel subleuanda mea necessitate, non incido in minorẽ excõicationẽ, dummõ non participem in crimine, aut in diuinis extra casum iusti metus, ar. eorum quæ nói in d.c. nos sanctorum prædecessorum, & c. ueritatis.

20 Qũo debeo euitare excõicatũ. ℞. q̃ aut est occultus, & sic debeo eum euitare in occulto, puta exeundo ecclesiã fingendo aliã causam & huiusmodi, & taliter q̃ non prodam eum[a] ar. ca. si tantum. 6. q. 2. & c. cum nõ ab homine. eo tit. Et uoco hic occultum excõicatum illum qui cõiter habetur pro non excommunicato, licet aliq pauci sciãt, & nisi sit eius prælatus qui cũ eo communicat, quia talis prælatus tenetur eum monere ut ecclesiam exeat, & si nõ uult, si potest probare, debet eum publice increpare. Si uero est publice excõicatus, puta quia cõiter scitur, sic oportet eum publice euitare, unde si intrat ecclesiam causa orandi uel audiendi diuina debet eum publice monere uel exeat, q̃ si nolit, potest ad præceptũ sacerdotis uiolẽter eiici si mõ non immineat periculũ effusionis sanguinis, uel saltem debet de ecclesia ipsi exire.

21 Quid faciet sacerdos si incepta missa perpendit ibi excõicatũ esse. ℞. q̃ si est occultus non debet dimittere officium. 2. q. 1. nihil, nisi limita nisi sit prelatus suus & possit hoc probare, quia tunc faciet ut dictũ est in §. præcedẽti, si uero est publice excõicatus. Sic publice moneat eũ ut exeat, quod si nõ uult exire & sacerdos nondũ inchoauit canonẽ, debet dimittere missam ar. c. omnis. 24. q. 1. & hic nomine canonis intelligo a Te igitur, & ultra secundũm Arc. in c. de hymnis, de conse. di. 2. quamuis d. Alex. Vin. in c. cum mar. hæ. de cele. mis. recitet Host. Innoc. & Pa. tenere quod canon incipit a uerbis consecrationis si uero inchoauit, prosequatur usque ad sumptionem sacramenti, qua facta iterum moneat eum ut exeat, quod si nõ uult exire, dimittat post cõionem, & in sacristia eã dicat.

22 Vtrum participans cum excommunicato etiam ab inferiori suo, uel a se ligetur minori excommunicatione. ℞. secundum Pa in c. cum desideres. eo. ti. q̃ sic, si est inferior a papa, & addit q̃ etiam si uellet eum habere pro absoluto, nihilominus ligaretur, quia non potest eum tali modo absoluere.

EXCOMMVNICATIO ultimo de malis quæ inducit maior excommunicatio ut ostendatur quantũ est timenda Vbi sciendum quod 21. malum inducit.

1 Primo priuat participatione aliorum, nam excõmunicatus tenetur euitare alios, secundum Panormi.[c] in capi. nulli de sent. excommu. & contemnendo euitare alios totiens peccat mortaliter facit. capit. illud de cleric. excommu. mi. & cap. sicut. 2. quæstio. 7. unde licet excommunicato possint causa humanitatis in sustentationem uitæ etiam non expectata extrema necessitate necessaria uitæ ministrari, ut alimenta, uestes, & hospitium secundum gloss. in capitu. quoniam undecima quæstione tertia, tamen utensilia & alia instrumenta sine quibus uiuere potest,[d] non sunt ei ministranda. Solummodo ergo in casu in quo homo ex præcepto charitatis tenetur communicare cum eo, potest secundum Theodorum.

2 Secundo excludit hominem a sacramentis ecclesiæ. 3. q. 4. engeltrudam.

Tertio

---

a Non prodam eum] Quem nõ possum probare excommunicatum non debeo publice euitare, ne in decus famę suę uidear esse, & ista est ra io d. c. cum non ab homine. quam assignat ibi Abbas, si excommunicatio esset ab homine tunc esset notoria per c. uestra de coha. cleric. & mulie.

b Tali modo absoluere] Ratio quia episcopus subiacet dispositione iuris cõmunis, & ius commune obseruat certam formam. De papa habetur gl. in ca. nulli. eodem ti. Dicit tamẽ Pa. q̃ alias papa peccat, quia facit contra legem diuinam, quæ dicit. Sit tibi ut Ethnicus.

c Secundum Pa. Quantumcunque dicit ibi Pa. sit priuilegiatus debet euitare excommunicatos. Sed non loquitur de excommunicato scilicet an teneatur alios euitare, sed Ab. in d. cap. illud. Hostien. inquit q̃ excommunicato prohibetur communio acti ua & passiua. & Pa. in d. cap. nulli, dicit q̃ peccat grauiter alios communicando, quia uidetur contemnere excommunicationem, & usurpare communionem sibi interdictã. Imo excommunicatus tenetur euitare alium excommunicatũ secundum Ho. & cõiter hoc tenetur. Nam si priuilegium dari non potest, quod minus euitetur excommunicatus multominus etiam dari immunitas delinquenti, licet glos. teneat contrarium in c. deuotam. 27. qõ 1. & male, hęc Pa.

d Sine quibus uiuere potest] Vt securis fossorium gladius &c. Si autem talibus indigeret omnino possẽt ei ministrari secundum Ver.

3 Tertio priuat suffragio ecclesiæ, quod suffragium secũdum Theo. in 4. dist. 22. alias est 45. di. ubi de suffragiis, ualet ad quatuor, uidelicet ad augmẽtum gratiæ, quam habentiad merẽdum gratiam[a] quam non habent, ad protectionem dei habẽdam, & ad defensionem ab hostib. promerendam, & propterea dicitur tradi sathanæ in c. audi. 11. q. 3. unde sacerdos excommunicatus non potest dicere. Dominus uobiscum in officio. ar. c. nihil. 11. q. 3. Nihil sic dẽt formidare christian.

4 Quarto non potest interesse diuinis officiis, aut cum aliis orare in ecclesia, alias peccat mortaliter, nec debet extra ita prope stare ꝙ audiat de pœni. & remi. c. quod in te.[b] posset tamen solus in ecclesia orare.

5 Quinto excludit a regno cœlorum 24. q. 1. quodcunq. & 11. q. 3. c. nihil.[c]

6 Sexto si ingerit se diuinis existens in aliquo ordine irregularis efficitur, ut ĩ. Irregularitas. 1. §. 40. cum seq.

7 Septimo efficitur infamis 6. q. 1. infames hoc refertur secundum aliquos ad excõicationem notoriam.

8 Octauo nullum beneficiũ ecclesiasticum potest acquirere. c. postulasti de cle. exc. mi. & iu. c. cum bonæ, in fi. de æta. & qual.

9 Nono non potest eligere de appel. constitutis, primo nec eligi.

10 Decimo si sit excommunicatus recipit beneficium licet absoluatur postea, & ei cõcedatur, tamen fructus anteriores restituere tenetur,[d] c. sacro, co. ti. & c. pastoralis[e] in fi. de appel.

11 Vndecimo ab officio & beneficio est suspensus. d. c. pastoralis in fi.

12 Duodecimo obligati ei ex debito fidelitatis sicut sunt uasalli, non tenentur ei quãdiu durat excõicatio secundum Pa. in d. c. ueritatis.

13 Tertiodecimo non potest contrahere matrimonium sine peccato mortali, licet teneat.

14 Quartodecimo non ualẽt literæ impetratæ a papa per eum super alio art. c. ipso iure[c] de resc. li. 6. est c. primum.

15 Quintodecimo nullus potest pro eo orare, intellige solenniter.[f]

16 Sextodecimo non potest constitui procurator, de probatio. post cessionem nec procuratorem constituere, c. a. si. de procur. quod limita uerũ, ut actor, secus ut reus ad defendendum se. cap. intelleximus. de iudi.

17 Decimoseptimo ꝙ stans excommunicatus per annum potest priuari omnib. beneficiis si qua habet. 11. q. 3. rursus & c. quicunque secundo. quod limitat gl.[g] si in c. cum contumacia, de hæ. li. 6. Inn. in d. c. cum bonæ, & d. Ant. in d. c. 1. de iudi.[h] uerum si excõmunicatus fuit pro causa criminali, secus si pro ciuili, qa si stetisset per mille annos nõ posset priuari gl. est singularis in c. contingit, de dolo & contu.

18 Decimooctauo quod debet soluere pro singulo die unum grossum antequam absoluatur, secundum statutum aliquorum episcoporũ, quod quidem licet uideatur symoniacum per capit. ad nostram, & cap. nemo, de symonia. tamen Hostien. & Ioan. And. in c. ad aures,[i] de symoni. determinant contrarium

a Ad merendã gratiam] Intellige de cõgruo ut not. Tho. in prima secundæ q. ult. Et uide Nic. super Matthæ. 9. capitu. Vt saluus fiat spiritus. Traditur autem Sathanæ, quia habet in eo potestatem quasi in pecore suo. 22. q. 1. §. his auctoritatibus, ui de Panor. in c. ita quorundã, de iudæis.

b Cap. quod in te] Istud cap. loquitur de interdicto, & uidetur ad hoc parum facere, nisi in argumentum, quia declaratur ꝙ possit fieri tẽpore interdicti, sed parum ad propositum, hoc tenet Rayn. uide in supplemento excommun. 1. §. 19.

c C. nemo] Vbi dicitur ꝙ anathema est æternæ mortis donatio, scilicet cum contemnitur, quia alias est medicinalis c. 1. co. li. 6.

d Restituere tenetur] Ratio quia beneficiũ datur pro seruitio, sed iste non seruit, igitur &c.

e C. pastoralis] Vbi dicit Pan. quod excõmunicato non est prouidẽdum in aliquo nisi famæ periret. Et ratio est, quia potest sibi subuenire, petẽdo absolutionem, & idem esset in suspenso propter contumaciam, secus si propter crimẽ. gl. no. in c. cum uit omen. de ele. ctione.

f Solenniter] Et specialiter publice, priuatæ tamen potest pro eo orari, & ecclesia in parasceue generaliter orat pro hæreticis.

g Quod limitat gl.] Pro certo nescio comprehendere, Illa gl. sic dicit bene dicit gl. si quis est excommunicatus pro crimine si stat per annum in ea habetur pro conuicto.

h In capi. primo, de iudi.] Habetur in textu. quod excõmunicatus nõ est ipso facto priuatus beneficiis, si quæ habet.

i In cap. ad aures] Ibi Pan. allegat. Host. idem tenentem, & facit. ... to caute ... excommunicatus soluat decem libras pro quolibet mense, quo stetit se, quo excommunicatus, quia ualet utique nam ... gitur pro contumacia absoluatur ... prius & postea exactio ... secundum statutum.

Sunt

a Sunt actus publici] Similiter si profert at constitutiones uel sententias, sunt ipso iure nulle. Idē si sunt de eius mandato late actus publici & communes sunt, ut tutoris officiū & arbiter actus publici officii est alienatio rei ecclesiasticæ per prælatum c. ueritatis, de do. & cō tu. actus priuati officii est animi qs cōtraxit noie pprio ut locādo &c. Actus cōis officii ubi procuratoris officiū c. post cessionē, de pbatio.

b Quãuis multi doc.] Dicit Pay. si contractus nō obligant ad communicandū cū excommunicato, licet peccet & secundum aliquos mortaliter nunc communicādo, in contractu tamē tenet contractus ut si quis uendat & tradat rē excōmunicato, & statim precium recipiat, si uero obligat se ad communicandū cū excōicato in causa nō concessa non tenet contractus & si iuret, hæc ille.

c Communius tñ.] De hoc post Pa. in rubr. de testa. Et uide infra testamentum §. 1.

d Quia equiparatur.] Ponit Pa. in ca. pasto-

& quod licitum est, quod intellige uerū, si sit in pœnā, & ut citius quærat absolutionem.

19 Decimonono non ualent contractus facti p excōmunicatum ratione publici officii, si erat publice excommunicatus, unde actus publici & ciuiles non tenent, puta quia tutor existens interponit autoritatem alienādi seu suscipit procuratoris officium uł administrationē bonorū ecclesiæ, aut instrumenta conficit, siue ut arbiter laudū protulit, quia tales sunt actus publici [a]. Si uero promissum fuit ī eum ut arbitratorem, ita q arbitramentū accipiat effectum ex consensu partiū, ut est quando reducit partes ad concordiam bene tenet, non ex ui sue sententiæ, sed consensus partium. Gesta autem per occulte communicatum in temporalibus ratione publici officii bene tenēt, si modo officium est publicū autoritate & utilitate, secus si fuisset publicum autoritate, sed utilitate priuatum ut tutela & huiusmodi, ſm Pa. in c. post cessionem de pba. quia si erat excōmunicatus tempore assumptionis officii, non ualet generaliter, ut puta quia fuit constitutus pcurator qui erat excommunicatus: secus si post cōstitutionē fuit excommunicatus, qa tenent nisi excipiatur secundum Pa. in d. c. post cessionē, quo tamen ad actus spirituales si sunt tales in quibus imprimitur caracter, sic tenent, ut collatio ordinum & huiusmodi, licet indigeat dispēsatione taliter ordinatus, ut J. irregularitas. 1. §. 3. alii autem actus spirituales in quibus nō imprimitur caracter ut collatio beneficii & huiusmodi tenent, quando nō est publice excommunicatus ratione publici officii. l. barbarius. ff. de offi. præto. sunt tñ retractandi si is in cuius fauorem sunt facti sciebat eum excommunicatum, sed dubitatur de excommunicatione an teneat ratione publici officii lata ab excommunicato occulto Pan. in d. c. ueritatis de do. & contu. & uide eundem in c. si uere, eo. titu. tenet post factum ad pœnam irregularitatis euitādam, q non ualeat, & placet. Electio etiā licet uideatur quo ad capitulū pertinere ad officium publicum, tamen quo ad singulares non est officium publicū, sed est quædam fraternitas, & ideo non tenet facta ab excommunicato, etiam occulto. Alii autem contractus super temporalibus initi nō ratione publici officii, sed priuati, ut emptio, uenditio &c. cōmuniter tenetur q tenent, ut no. Pa. in c. si uere, in uers. generaliter, eo. tit. & in d. c. ueritatis in 10 colum. & seq. late tractat hanc materiam quãuis multi doc. [b] teneant fore nullos contractus.

20 Vigesimo non potest testamentum facere secundum aliquos, communius tamen [c] tenetur q potest testari, ut not. Alber. in l. 1. C. de hære. institu. & Car. in c. quãquam, de usu. lib. 6. in ult. glo. in arg. & Pa. in c. ad pbandū, de re iudi. qa equiparatur [d] relegato.

21 Vltimo priuatur ecclesiastica sepultura, quia cui non communicamus uiuo nec mortuo communicare debemus c. sacris, de sepult. quod limita nisi absoluatur, uide multa alia si placet d. c. ad probandum, & in c. ueritatis, & in c. si uere notata, a doc. [e]

ralis, de appel. 10. col. utrum scilicet æquiparet relegato.

e Notata a doc.] Vbi plene inuenies, & maxime in d. c. ad probandum.

EXCVSATVR quis a peccato ex decē. Primo ex alienatione mentis illicitum agens, quam alienationem adducit quãdoque facti qualitas, sicut Loth quando uoluit filias prostituere, ut liberaret quos susceperat, ut dicit Augu. in c. quod ait 14. distinct. Aliquando furor siue insania. Aliquando ebrietas. Vnde quando ex toto qs est extra seipsum excusatur a toto, ut patet in c. aliquos scimus, & c. illa cauenda 15. q. 1. & in c. inebriauerunt, ibidem patet q est puniendus pro ebrietate sed non pro commisso in ipsa & sic uidetur tenere glo. ibidem, de quo uide supra ebrietas §. 3. Secundo ex coactione. Intellige absoluta, facit c.

non est 15.q.1.& 50.di.c.presbyteros. Tertio ex ignorantia siue errore. Intellige ut di cā.j. ignorantia.§.3. facit ꝑ hoc 15.q.6.si a sacerdotibus 34.q.2.in lectum. Quarto excusat consuetudo, de quo.s̃. Consuetudo.§.9. Quinto necessitas, de consecra. dist. 5. discipulos. Sexto pietas, ut patet c.conquestus, de fer. Septimo iocatio & ludus, ut in c. 1. de senten. excommu. & 15.q.1. illud relatum est sub c.merito, & adde.l.illud relatum.ff.ad l.aqui.in arg.dummodo nō sit noxius q.a.ff. ad l. a qui. l. nam ludus noxius in culpa est. Octauo quando fecit diligentiam debitam, ut in c.quidam, ut asseris, de homi. Nono indeliberatio mentis 23.q.4. Nabuchodonosor. Decimo ex obedientia superioris 14.q.5. c. dicit dominus 11.quæst.3.quid ergo 23.qō.1.quid culpatur. Intellige si non sunt contra legem superioris, ut 11.q.3. si dominus, & capitulo sequēti.

1 Vtrum clericus cui episcopus præcipit ut uadat romā, possit se excusare, quia alii sunt meliores & magis apti. ℞. gloss. in uersic. intermitti, in d.c.quid ergo & 23.q.1.c. fi. ꝙ non, quia in legationibus ordo non est seruandus. ff.de legatis.l.sciēdum. §. pe. Item quia Ioan. ultimo, respōdit dominus Petro, quid ad te, tu me sequere.

EXECVTOR proprie dicitur qui rem iudicatā ducit ad effectum, ut dicit gloss. in c. super quæstionum de officio delega. in uersic. quā executorem, de quo habetur 2.qō.6.c.ei qui appellat uersic. ab executore, & in cap. nouit de appella. de hoc tex. in l. executor. C. de execu. rei iudi. & multis aliis locis qui aliquando dicitur merus executor, quādo causa est cognita a superiore & mera executio sibi mandatur, unde ab isto appellari non potest, tam de iure canonico quam ciuili, ut de re iudicata c. quod ad consultationē: & dicto uer. ab executore, & C. quorum ap pella. non re. l. ab executione, nisi executor sententiæ [a] modum excedat, ut dicit tex tus in dicta l. Aut nisi male interpretetur sententiam & huiusmodi, de quibus per glo. in dicto capitu. quod ad consultationem in uersic. excedatur. Aliquando uero dicitur mixtus, & est quando aliquid a superiore mandatur exequendum simpliciter. Vnde talis debet dimittere rationabiles exceptiones quantūcunque ei absolute scribatur ca. ex parte el secundo de officio delegati, & c. cam te decet de eta. & qualita. & in c. cum a deo de rescrip. Et hoc uerum nisi constet ꝙ superior ex certa scientia sic uelit, ut notata gloss. in dicto capitulo ex parte. Et ab isto executore mixto potest appellari si aggrauat uel iniuriatur, [b] ut C. de appellationibus. l. si quis procuratione.

1 Quis potest esse executor in causis ecclesiasticis. ℞. merus executor potest esse quilibet clericus. Mixtus uero non nisi in dignitate constitutus aut personatum habens. Vel canonicus ecclesiæ cathedralis personatum habens, alias si commissio fit ei auctoritate literarum apostolicarum uel legatorum, aut delegatorum apostolicorum. Secus si ab aliis, [c] quia tunc quilibet clericus potest esse, ut patet per not. in cap. statutum, de rescrip. lib. 6.

2 Executores [d] testamentorū, siue fidei commissarii q possunt dari. ℞. ꝙ siue testator clericus, siue laicus potest deputare executores tam laicos q̃ clericos seculares & etiam religiosos quoscunq;, dummodo religiosi a suis superioribus obtineant licentiam exequendi, [e] exceptis fratribus minoribus quibus est ꝓhibitū, in clemē. exiui, in §.cūq; dicti ordinis, proinde uir sanctus de uerbo. sign. Fallit hoc ſm Bar. in minorica, lib. 3. c. 1. qn̄ distributio dēt fieri in fratres ipsos uel moniales Sancte Clare subiectas cure ipsorum hærede uoluntarie soluente, quia sic frater minor potest esse executor, & quòd tam clericus religiosus quam laicus possit esse executor, not. in cap. religiosus, in glo. 1. de testa. libro 6. & per docto. in capit. tua nobis, & ibi Panor. in capit. Ioannes, de testa. etiam si sit minor 25. ann. secundum glo. in

a Sententię modum excedat] Ipsum plus debito grauādo, ut mittēdo aduersariū in possessionem rei magnę cū sufficeret parue, ut ante tēpus quā drimestre.

b Vel iniuriat] Quod pōt dupliciter fieri, primo si post sniam uerberauerit litigātē, uel si cōminatus fuerit sic, si appellaueris sententiā mandabo citius executioni, hæc glo. in d.l.si qs prouocatus.

c Ab aliis] Vt ab ēpo, ratio est qa ēps notitiā hēt suorū clericorum.

d Executores] Adde Bald. in l.id quod pauperibus. C. de epi.& cle.uersi. 7.quero. Et ibi quid de excōmunicato bannito &c.

e Licentiā exequendi] Dūmodo non retrahat a diuinis, ſm qđ no. Pa. in c. Ioannes, in fi. de testa. alias pñt tū rōne piecause, qa ultime uolūtatis executio est fauorabilis & pia.

glo.in d.capit. religiosus, & hoc de consuetudine. Et sequitur Albri. in l. nulli licere. C. de episco. & cleri. dummodo adultus sit. Item non admittitur seruus, nec surdus, mutus, prodigus, furiosus, quamuis aliqui tenuerint ꝙ etiam seruus & pupillus possit esse, ut ibi not. Albri. sed est uerius ꝙ non.

3 Vtrum fœmina possit deputari, glo. Ioan. And. in d.ca. religiosus, tenet ꝙ consuetudo [quæ est optima interpres legum] habet ꝙ sic. Pa. in d. cap. tua nobis, dicit ꝙ alias fuit consultum, ꝙ non potest. Sed Bald. tenet cum Ioã. And & placet, quia mulier non comparet, ut procuratrix, sed intẽtat actionem nomine proprio, de quo per eundem Bald. in l. id quod pauperibus. uersicu. secundo quæro, & in l. si quis ad declinandam. C. de episco. & cleric. & sic non ob. l. neque scientia. ff. de procu. & l. alienam. C. eo. & l. 2. ff. de regul. iur. & 3. q. 7 §. tria, quia [ut dixi] non ut procuratrix cõparet.

4 Vtrum possint deputari mixtim, [a] scilicet secularis & religiosus simul uel clericus. ℞. ꝙ sic secundum Ioã. And. in d.c. Ioannes.

5 Vtrum cum simpliciter deputantur tres uel quatuor executores, uno mortuo alii possint procedere. ℞. ꝙ sic, uel etiam si uiueret & nollet exequi, possent ipsi exequi, nisi testator aliud expresserit, ut est text. in d. capit. religiosus.

6 Quid si unus executorum uiuit, sed est in remotis. ℞. ꝙ nihilominus cæteri exequentur, ut in d. capitulo religiosus, immo secũdum gl. ibidem non est necesse uocetur tũc sicut & in electione, ut in cap. quia propter, & in cap. cum inter uniuersas, de elec. secus si non multum distaret, quia tunc uocandus esset, & si in termino assignato non uenerit procedent cæteri, & hoc intellige quando simpliciter sunt deputati. Secus si cum [b] aliqua limitatione, puta ꝙ unus sine alio non possit & huiusmodi, qa tunc seruandum est quod testator statuit, ut in d. c. religiosus.

7 Vtrum officium præfati executoris transeat in hæredibus ℞. glo. in d.c. religiosus, ꝙ nõ nisi testator expresserit Et hoc tene per dictum text. [c] licet aliqui tenuerint ꝙ transeat per l. cum unus, & l. a filio in prin. & l. alimenta in prin. ff. de ali. & ci. leg. alii uero ꝙ re integra non transibit, sed non integra sic, ut de elec. c. in causis, & l. mandatum. C. manda.

8 Quid si sit deputatus executor abbas sancti Proculi, an eo mortuo successor eius exequetur. ℞. Glo. in d.c. religiosus, ꝙ si abbas mortuus erat propinquus testatori non trãsibit ad successorem, quia uidetur electa persona ex affectione, siue nomen eius fuerit expressum uel non, facit ad hoc 12. q. 3. pontifices, de test. requisisti, si autem non erat propinquus, tunc si nomen erat expressum non transibit, si uero non erat expressum, transibit, de offi. delega. quoniam, & d.c. requisisti Et ibi Abb. 6. nota.

9 Quæritur an teneatur deputatus executor acceptare. ℞. Pa. in d.c. Ioannes ꝙ non, nisi tacite acceptasset, uel expresse, quia non posset renunciare, [d] & dicitur tacite acceptare quando aliquid fecit, quod pertinet ad hoc, & huiusmodi. Item si scienter recepit literas quibus sibi officium deferebatur, ar. l. 1. §. 1. ff. de procur. aut si ipse consensit quando testator ad illud officiũ eum deputabat, [e] ad hoc l. uxori. §. 1. ff. ad l. cor. de fal. facit l. ex sententia. ff. de te. tu. Posset tamen Episcopus in legatis ad pias causas citra acceptationem compellere, si non ut executorem saltem ut delegatum sicut in quali bet alia delegatione, ut C. qui pro sua iurisdi.

Rr

a Mixtim] Scilicet qñ uocantur tãquam diuersa capita, secus aũt si uocarentur ut collegiũ, quasi uelit dicere sm Pa. ĩ d.c. ꝙ ad collegium seu uniuersitatem faciendã non admittunt hoĩes disparis ꝓfessionis, ꝓ hoc, c. ꝑ tuas, de arbi. & in ca. ubi periculum, de elec. li. 6. sed limita qñ uaria sunt studia respectu professionis si autem omnino idẽ est studium nõ impedit diuersitas ꝓfessionis eos simul collegialiter congregari, exemplũ in uniuersitate scholariũ, ut no. Bar. in l. fi. ff. de colle. illi. & Inn. in ca. cũ in ecclesiarũ, de offic. or. & uide Bald. in d. l. id qđ pauperibus. C. de episc. & cle.

b Secus si cum] Si igitur unus non uult uel mortuus est, tunc Epõs exequetur, ut in c. si hæredes, & in c. tua, de testa.

c Per dictũ tex.] Isto mortuo, qa non eius industria non amicitia electa est de offi. dele. c. ult. ff. pro so. l. actione. §. morte, sequitur l. ibidẽ super gl.

d Posset renunciare] Pro hoc facit text. ibi post mãdatum susceptũ, rõ qa ꝯtus a principio est uoluntatis, & post necessitatis, facit l. sicut. C. de act. & obli. Idẽ si erat pñs & tacuit, oñ. s. officium sibi cõferebatur, ꝓ hoc l. filiusfami. §. inuitus. ff. de ꝓcur.

e Deputabat] Vel si ipse scripsit, ꝙ eũ testator ad illud officium deputauit.

risdi.l.unica, & c pastoralis. de offi. deleg.

10 Quando tenentur executores exequi. ℞. Pa.in c. nos quidem, de testa. ꝙ aut testator prouidit sibi de tẽpore, & illud serua unũ tamẽ semper not. ꝙ licet testator mãdet aliquid fieri infra certũ tempus computandum a die mortis intelligitur & suppletur a die scientie & adite [a] hæreditatis, ut probat text. in l.statuliberos. §. si quis hæredi. ff. de statulibe. facit iuncta glo. in l.fi.§. si autem dubius. C.de iure deliberan. Si uero testator non prouidit sibi de tempore, tunc Pan dicit in c.si hæredes, de testa. ꝙ si res legata est in patrimonio testatoris potest solui sine mora. [b] Nam dominium illico, adita hæreditate transit in legatarium, ut in l.si tibi homo.§.cum seruus, & ꝙ ibi no.ff.de le.1. & in l.cũ res in prin. ibidem dicitur quod si non soluatur sine mora hæredes condemnantur ad præstãdum usurã, & oẽm utilitatem. Idem ẽt si esset pecuniã legata, ut in l.si domus.§. in pecunia. ff. de le. 1. ubi diciẽ ꝙ ad solutionem tẽpus modicum dandum est, sed glo. ibidẽ illud breue tẽpus dicit fore. 10. dies a præcepto iudicis, uel saltem arbitrariũ pensata qualitate & quantitate hæreditatis, & si non habet debet reperire undecunque.s.pecuniã in testõ legatam. l.si pecunia ff. de le.2. Et hoc tene quo ad obligationem, quo autem ad pœnam.s.ut cogãtur soluere cũ omni emolumento & interesse, dic ꝙ in legatis ad pias [c] causas est tẽpus sex mensiũ, ut in auth. de ec. ti. §.si autẽ legatũ. Idẽ dicerem in legatis ad non pias cãs ꝑ argu. a maiori in d.§.si aũt legatum, & hoc a die insinuationis testamẽti, & ꝙ si per annum a die monitionis per iudicẽ sibi factæ non impleti, quæcunque relicta priuaĩ tota hæreditate, & ueniet ad substitutos, uel si nõ sunt ueniet ordine seruato cohæredibus adeuntibus, uel generali fideicommissario, & cæteris secundum quod habetur in auth. amplius. C.de fideicom. licet posset iudex cogere etiam ante præfatum tempus executores, uel hæredes alio remedio hæc etiam colliguntur ex Ab.in d.c.nos quidem.

11 Vtrum executore non exequente deuoluatur ad Episcopum executio. ℞. Pa. in d.c. nos quidem, ꝙ si præcessit duplex monitio post negligentiam debentis exequi statim in legatis ad pias causas deuoluetur, nec requiritur aliud tempus nec expectatur annus ut uidetur innuere tex. in authen. de ec. ti. §. si autem qui hoc iussi sunt. Et sic intelligerem no. per Barto. in d. authen. amplius in uersicũ. extra glo. Si sola unica monitio præcessit expectatur annus antequam deuoluatur ad Episcopum, sed aduerte ꝙ hodie Episcopi per statuta disponitur ut currat annus a die mortis admonẽdo generaliter quoscunque, & sic post annũ deuoluetur intelligendo a die mortis & scientię & aditę hęreditatis, ut supra dixi. Ita dicit Pa. Limitat Ric. in 4.di.45 ar.4.q.3. hoc uerum si hẽt bona in promptu, de quibus possit infra annum legata implere, alias non deuoluit ad Episcopum, quod not.

12 Quæritur quidam reliquit centum pauperibus declarandis per semproniũ, an elapso anno declaratione nõ facta Episcopus possit eligere pauperes uigore statuti pręallegati in precedenti.qõ. Respon. Bar. [d] in l.cum quidam ita.ff.de leg.2. & sequitur Pa. in d.cap. nos quidam, ꝙ non, quia statutum loquitur de executore & in eo haberet locum, ut nõ posset amplius se intromittere, ar.c.literas, de sup. neg. præla. sed habens declarare est executor, sicut dicimus differentiam inter iudicem qui declarat & executor. C.de exe. rei iud. l.executorem quod not. quia probat ꝙ frater minor qui nõ potest esse executor bene potest esse declarator, & similiter consultor, cum nullo iure prohibeatur, de quo dic ut infra.§.26.

13 Vtrũ præfata deuolutio habeat locum tã in legatis ad pias causas, quam non pias. ℞. Pan. in ca. si hæredes de test. ꝙ in legatis ad pias causas non est dubium. In aliis autem est diuersitas inter do. sed ipse Pa. sic cõcordat, ꝙ aut Episcopus uult se impedire antequam

a Adite hæreditatis] In legatis ad pias causas nõ expectaĩ tempus adite hęreditatis, secundum Bal. in l. id quod pauperibus, de epi. & cle. uersi. ulti. circa tẽpus. De materia istius. §. uide infra legatum. 2. §. penul.

b Sine mora] Et sic isto casu potest hæres compelli ad soluendum legatum non expectato anni cursu d.c. si hæredes.

c In legatis ad pias] Si hæres negat hæc legata ad pias causas & perseuerat in negatione usque a sententiam cõdemnantur, ut soluat duplum text. not. in §. item mixta, insti. de act. Et aliquid per Bart. in authen. hoc amplius. C.de fideicommis.

d Resp. Bar.] Dicit ꝙ habuit de facto uide ibi Alex. in postil.

tequā hæres sit priuatus hęreditate. s. ante lapsum anni, & sic potest se impedire & compellere. Similiter si hæres incidit in pœnam priuationis, sed de facto eam possidet, quia nemo eā petit, nā tunc cessat rō.d. authē. amplius, quæ uult hæreditas cū onere exequendi trāseat ad alium, & habebit locum.d.c. si hæredes quod loquitur generaliter, nec ob.quod non debet Eps impendere officiū suum imploratum ad utilitatem priuatam contra determinata in c. bone memorie el 1. de postu. præla. quia pro quo impēdit est miserabilis psona, & iō pōt, [a] ut ibi not. quia defunctus est destitutus omni auxilio, & ideo merito ét non imploratus pōt iudex impendere officium suū. Aut uult se impedire post q̄ peruenit ad alios hæreditas pp priuationem primorum, & sic non pōt respectu executionis, sed bene respectu cōpulsionis fiēde hęredi nouo, ut exequatur. quia tūc habebit locum.d.authen. amplius & sic concorda. d.c. si hæredes cum d.aut.amplius.

14 Quid si testator expresse ꝓhibuit ne Episcopus se impediat. ℞. Pa. in c. tua nobis, de testa. ꝙ quo ad compulsionē executorū non ualet,[b] qa sicut ipse si uiueret non posset se eximere a foro Episcopi, ita nec executores subtrahere potuit, ut patet in d.c. tua nobis. Quo uero ad deuolutionē executionis dicit idē Pa. ibidē, ꝙ si testator ꝓuidit de alio executore in casu negligētiæ primi, ille exequetur nō Eps, ar. in l. nulli, & in l. si quis ad declinandā. C. de episc. & cle. aut solum prohibuit Episcopis exequi non prouiso sibi de alio executore, tunc in legatis ad pias causas nihilominus exequetur, non obstante prohibitione. tex. bonus est in authen. de ec. ti. §. si quis autem pro redemptione cum duobus §. se. & in d. c. tua nobis, in aliis autem non.

15 Vtrum executor habeat actionem contra hęredem. ℞. Panor. in c. Ioannes de testa. quod aut est purus executor, & sic nec de iure ciuili nec canonico habet, sed pōt implorare officiū iudicis cō tra detinentes bona defuncti, [c] arg in l. hæreditas in fi. ff. de peti. hære. & in l. quintus. ff. de an. lega. & hoc uoluit Dy. in l. lacius. §. meuia duos. ff. ad trebel. & Bar. in l. si quis titio. ff. de leg. 2. glo. in d. §. meuia limitāt uerum, nisi in legatis ad pias causas, quia tunc dicit [d] habere actionem contra hæredes. al legat. l. nulli. C. de epis. & cle. Idem tenet gl. in d. l. titio. Si uero non est purus executor sed legatarius, sicut quando uerba dispositionis conferuntur in eum tacite uel expresse. exemplū dicit testator relinquo titio centum & uolo illa restituat seio [e] tunc poterit agere contra detinentem bona tanquā legatarius, & est utile, quia si deficeret fideicommissum ex persona fideicommissaria accresceret sibi & non hæredi, ut in d. l. si quis titio. Idem erit ubi tacite confertur in eum depositio, puta quia est particeps illius relicti, secundum glo. in d. §. meuia, & in d. l. si quis titio, & ibi uide per Bart.

16 Vtrum executor possit uendere bona defuncti pro executione ultimæ uoluntatis. Respon. Pa. in d. cap. Ioannes, ꝙ si est executor uniuersalis, puta quia omnia sunt distribuenda pauperibus, sic poterit d. l. si quis ad declinandum. Si uero est particularis, non potest nisi testator expresse cōcesserit, ut in l. alio hærede. ff. de ali. & ci. le. sicut cōmuniter hodie est in testamentis, datur libera uendendi autoritas ipsis pro executione ultimæ uoluntatis, & quid importent dicta uerba, uide Bar. in d. l. alio & cautela est ꝙ addatur sic dans eis generale mandatum cum libera administratione, agendi, exigendi, distrahendi &c. [f]

a Et ideo pōt] Quia iudex ecclesiasticus subuenire dēt omnibus oppressis & miserabilibus personis destitutis omni auxilio. c. super quibusdā. de uerbo. signi, 87. dist. quasi ꝑ totum, nā Episcopus habet respectum ad uoluntatē defuncti implendam. d. c. si hæredis, ibi ut uoluntas &c.

b Non ualet] Quia priuata dispositio testatoris nō pōt gnalē constitutionē legis uel canonis immutare, de testa. c. requisisti. Et de le. 1. l. nemo potest. 10. q. 1. sic quidam, sic ét falcidiam contra uoluntatē testatoris inducitur. C. ad l. falci. si ut alle gas not. in c. fi. de success. ab intest. hoc glō. in d. c. tua nobis in uer. interdici.

c Bona defuncti] Et poterit Episcopus cōpellere executores, ut implorent officiū iudicis, per d. c. Ioannes.

d Quia tunc dicit] idem in legatis alimentorum. gl. in d. l. si quis titio, & in d. §. meuio. Bart. in l. alio. ff. de alimen. lega.

e Illa restituat] Licet. n. nullam cōmoditaté habeat ex quo tñ uerba legati in eum conferuntur tacite uel expresse dr legatarius.

f Distrahendi &c.] Et hoc casu potest uendere etiam bona immobilia minoris absq. decreto iudicis. Alex. consi. 62. 2. partis incip. uisa facti narratione, uide ibi plene.

17 Vtrum cum testator relinquit centum pro restituẽdo male ablatis, & non repe riuntur male ablata, usque ad illam summam, residuum sit distribuendum. ℞. Panor. in dicto cap. tua nobis. Iaco. de Are. in trac. executionis, ut refert & sequitur Bal. in d. l. si quis ad declinandam. uer si. iuxta hoc quęro, ponamus distinguit q́ aut testator prohibuit in alium usum conuerti, & sic cedet hæredi residuum quemadmodum quando deficit aliud legatum, ut d. l. si quis Titio, & expressio causæ limitat legatum ut in l. fi. ff. de au. & argen. leg. aut simpliciter disposuit, & tunc debet dictum residuum dari pauperibus, ut in l. legatum. ff. de usu. & usufru. le. quia sicut destinatum in unum piũ usum si non potest debet cõuerti in alium pium,[a] ut in c. nos quidem de testa. & facit in ar. d. l. legatum, sic & hic, & hoc puto uerissimum, tenet etiam Io. An. in addit. Spe. in ti. de instr. edi. §. nunc uero aliqua, uersi. & scias, & maxime secũdum Pa. ubi supra quia ex quo expressit certam quantitatem præsumendum est illã deberi, licet non appareant creditores. Et idẽ dicit fore seruandum in cautione, quam faciũt usurarii, ut etiam no. in c. quamquam de usu. lib. 6. Consulo tamen hoc fiendum de consilio episcopi, uel hæredis, & illud sequendum in conscienta, q̃uis alii distinguant si executor est nudus minister, & sic reddet hæredi d. l. si quis titio. & l. codicillis in prin. eo. ti. si uero non est nudus executor, & tunc residuum erit ipsius executoris, posset hæc opi. in conscientia procedere, quando legasset dicto executori, cum expressione creditorum secundum quod in libro suo inueniet & huiusmodi, quia tunc residuũ summæ uideretur uoluisse legare executori, ut l. pater. §. tusculanus. ff. de le. 3. & l. filio. §. matri. ff. de adi. leg.

18 Vtrum executor cui testator dedit aliquid ad distribuendum ubi ei uidebitur & placuerit, teneatur illud distribuere in pios usus. ℞. sic, si aliud non appareret de mente testatoris, facit c. cum tibi de testa. Sed melius uerbum uidebitur & uerbũ placuerit quod refertur ad arbitrium boni uiri. ff. de fideicom. lib. l. thais. §. sorore sua & l. fideicommis. libertas. la 2. Bonus autem uir arbitrabitur magis ad salutem animæ testatoris dispensandum quam alias, de foro compet. cap. conquestus, & ad salutem magis facit ut inter pauperes dispensetur. l. id quod pauperibus, & l. nulli. & l. si quis ad declinandam. C. de epi. & cle. Nec impeditur dispositio testatoris, licet non sint expresse personæ quibus debeat fieri, ut in dictis legibus. Item, quia debemus interpretari uoluntatem testatoris in meliorem & fauorabiliorem causam propter regulam, quia in testamentis sit melior interpretatio. c. cum di cti. de do. ff. de re. iudi. l. in testamentis, ff. de ui tri. oleoque le. l. 3. §. si uinum cum ergo nulla sit melior quam ut in pauperes Christi dispensetur, ita fiet, aliter si non fiet, episcopus reuocare poterit & debet executionem. Petamen de Peru. trac. de can. por. episcopi. c. 9. tenet q́ medietas debet dari pauperibus & medietas piis locis, nihil tamen allegat, & est satis equa.

19 Vtrum executor etiam cum consensu episcopi posit immutare usum destinatum per testatorem in meliorem. Vide infra legatum. 2. §. 11.

20 Vtrum religiosus exemptus deputatus executor si in exequendo deliquit possit puniri ab ordinario.[b] ℞. q́ sic tex. est in clementina unica de testa. ubi etiam eis religiosis imponitur ut reddant rationem[c] de execu-

delibe. & in l. in actione. ff. de fur. & ar. in l. non omnes. §. a barbaris. ff. de re mi. Nã quando aliquid probari potest, liquide probandum est & solum propter difficultatem statur iuramẽto. Et ita dicit se tenuisse in d. l. id quod pauperibus. C. de epi. & cle. hanc eandem opi. tenuit Gemi. in c. fi. de testa. li. 6. in §. fi. in uer. quid si sit dubium.

a In alium piũ] Si relinquũtur cẽtum promissis cantandis, quæ tamen cantari nõ possunt propter interdictum, conuerrentur illa centum ad alium pium usum uide infra legatum. 2. §. 11. cũ sequen. usque in fi.

b Ab ordinario] No. casum in quo exemptio nõ uitiat Vide alium in cle. attendẽtes. de sta. mo. in cl. 1. de sup. neg. præla. Et ratio est, quia res nõ est exempta circa quam deliquit, & ordinarius procedit uice papæ. Simile de priuile. c. 1. li. 6.

c Vt reddant rationem] Multo fortius alius executor tenetur reddere rationem. Sicut determinant Bald. in l. nulli licere. C. de epi. & cleri. quamquam non sit subtilis inquisitio facienda, & quando nõ posset sibi parare probationes, quia forte expense essent minute suo iuramẽto staretur, secus quando diligens homo sibi eas parasset quia erant expense & distributiones magnæ, quia tunc nõ staretur suo simplici iuramẽto, arg. eorum, quæ no. in l. fi. §. in computatione. C. de iu.

ne ordinariis [a] & similiter ordinariis ut exigant. Limitat Ric. in 4. di. 45. ar. 5. q. 2. uerum in religiosis qui habẽt exceptionem communem, qui tamen possent conueniri ratione contractus uel delicti seu rei ut in c. 1. de priui. lib. 6. Secus in aliis qui ẽt ex prædictis conueniri non possunt, quia non possunt tales puniri ab ordinariis, & placet.

21 Vtrum prælatus religiosi qui dedit lĩiam acceptandi executionẽ religioso possit eã reuocare[b] re ẽt nõ ĩtegra. R. gl. in uer. obtenta. in d. cle. unica ꝙ sic, cũ religiosus nõ hẽat uelle nec nolle, & executio fiet ꝑ collegã aut si alius deputatus non est per epm.

22 Vtrum executor possit distribuere ĩ filios uel cõsanguineos ꝓprios. vide s. Elec. §. 3

23 Vtrũ dilatio executionis pie preiudicet aĩæ testatoris. R. ẽm Ri. ubi s. q. 4. ꝙ sic, cuius rõ est duplex. Prima, qa ecclesia & pauperes non excitantur ad orandũ, sicut facerent si eis daretur legatũ, ac celeratio aũt feruentiũ orõnũ pro anima defuncti multũ ualet ad eius alleuiationẽ & clariorem expeditionem. Secunda ratio quia sicut anima in charitate decedens & aliquid purgabile secũ portans in hac uita meruit ut eleemosyne si pro ea dentur prosint non ad augmentum gratiæ, sed ad alleuiationem & breuiationem pœnæ, & iõ quanto citius impletur, tãto citius alleuiatur, & econuerso, quanto tardius impletur tanto tardius liberatur, non tñ propter hoc si nunquã implerentur perpetuo staret in pœnis, sed solum multo tardius liberaretur. Ex quo patet ꝙ grauissime peccant[c] & magnã proditionẽ faciunt q quam citius pñt non exequũtur, uñ uocantur necatores egentium.[d] in c. qui oblationes. el 1. cum duob. c. seq. 13. q. 2. & c. qui oblõnes, el 2 &. dñr uenire ad exinanitionẽ

a Ordinariis] Secundum Io. An. in c. Ioannes, de testa. hoc habet locum in eo qui habet iurisdictionẽ in loco, quasi diœcesanus, & ideo si alius citra epm haberet iurisdiõnem epalem, ut sunt multi abbates. De priui. abbates. in 6. poterunt isti hanc compulsionem facere. Et tene menti hoc dictum, ꝙ officiũ tributũ diœcesano potest exequi seu exerceri per eũ qui habet iurisdictionem episcopalem, uel quãdo in eo loco, quamquam non habeat iurisdictionem in tota diœcesi. Et pro hoc facit glo. not. in cle. 1. de re. ecc. non ali. e. Quæ uult ꝙ inferiores habentes iurisdictionem episcopalem possunt exercere omnia quæ pertinent ad iurisdictionem episcopalem. Quod latius ponit Pa. in cap. significasti, de for. compet. Hinc dixit Io. And. in dicto cap. Ioannes, ꝙ capitulum sede uacante succedit in hac potestate cõpellendi executores, quamquam uideatur dubitare an succedat in officio exequendi, quãdo est deuolutum episcopo, quia aliud est compellere, aliud exequi. Sicut in simili capitulum potest confirmare electiones, sed non potest beneficia conferre, ut in cap. cum olim, de maiori. & obedientia, iuncto cap. 1. ne sede uacan. li. 6. Sed Pa. nor. putat, ꝙ etiã capitulum potest exequi qui hoc non est iurisdictionis episcopalis, sed potius oneris quam honoris, & est officium necessarium. Pro hoc glossa, in clementina prima de hæreticis. Et cessat ratio quæ est in prohibitione collationis beneficiorum. Nam illa prohibetur, quia est quædam honorificentia, & computatur inter fructus, ut not. glo. in d. clem. cum olim. Sed executio est oneris, duntaxat, & nulla commoditas debet remanere apud capitulum, uel episcopum exequentem, ut l. nulli. C. de epi. & cle. in cap. nos quidem, de testa. hoc Pan. in d. c. Ioannes.

b Reuocare] Male tamen facit reuocando, licet subditus resistere possit, neque debeat. Et optime facit. 33. quæstio 5. manifestum &c.

c Grauissime peccant] Executores differentes ultimarum uoluntatum executiones sine causa tenentur pœna. uer. ex maleficiis. insti. de act. scilicet ad pœnam dupli. Ita tenet Io. Fab. ibidem propter generalitatem illius tex. Et ulterius tenet ꝙ possunt conueniri act. ex testamento. l. nulli. cum ibi no. & l. si quis ad declinãdam. C. de epi. & cle. ubi episcopus qui executor dr̃ legitimus, intentat actiones hereditatis. Multo ergo magis ẽm Bar. in executore testamẽtario, quando quidem legitime preferatur. d. l. nulli, facit etiam quia executor testamentarius habetur loco hæredis, ẽm Inn. Ioan. And. & alios in c. cum tibi, de testa. Spe. ti. de instrumen. edi. §. nunc aliqua, circa prin. Bar. in l. hæreditas. la. 2. ff. de hære di. instit. in d. l. si quis ad declinãdam, & in l. si quis titio. in prin. de leg. 2. & in l. centurio. uer. sed quid si testator, de uulga. & pupil. Bald. in auth. licet. C. de na. lib. & in l. 1. C. ad l. Falci. & ꝙ executor testamentarius teneatur actione ex testamento firmat expresse Bar. in l. firmio. §. 1. ff. quando di. le. ce. & est text. ẽm lecturam Bar. ibi in l. cum filio. de leg. 1. hanc etiam opi. ꝙ executor teneatur pœna dupli, non exequens, sicut tenetur, absque causa, sequitur Ang. Are. in d. §. ex maleficiis. Et ibidem domi. Iaso. & talem adducit rationem. Nam executores ultimarum uoluntatum tenentur de omni culpa de qua teneretur ipse hæres principalis a testatore institutus. Ita singu. uoluit Bald. & Imo. in l. cum res. §. culpa. ff. de legatis primo. Sicut ergo hæres teneretur non exequendo pœna duplis, ergo & ipsi executores & cætera.

d Necatores egentium] Item dicuntur membra diaboli, decimasecunda quæstione prima, cap. cum deuotissimam, & sunt raptores & sacrilegi. d. c. qui oblationes.

Licet

fidei, & q habendi, sunt sicut qui non credunt iudiciũ dei. Idem dicẽdum de restitutione quam statuerunt fieri unde in cronicis minorum legitur q quidam impediebatur intrare paradisum quousque facta fuit restitutio, quia nisi fiet in pœnis[a] ad hoc. c. in literis, de rapt.

24 Sed nunquid excusantur præfati executores si propterea tardant ut res defuncti melius uendantur. R. secundum sanctum Tho. in quolibet q mora modici temporis non uidetur esse magnum periculum. Vnde si executor per modicum tempus differat ut rebus defuncti melius uenditis ampliores eleemosynas facere possit, & licite facit. Quod intelligo uerum quando tantum est augmentum q præualet tarditati, puta quia eleemosyna illa quã habuisset de illis rebus cito uenditis & tempus tardationis in quo pœnam sustinuit non indicantur tantum satisfactoria quantum est eleemosyna quæ elicitur ex tardatione, alias non liceret, quia non est fiendum malum mihi pro bono alterius. Et hoc patet ex eo quod subiungit. Si uero inquit sanctus Tho. per multum tempus differat, ut in modico ampliores eleemosynas faciat nõ excusatur a culpa, quia forte defunctus a purgatorio liberatur interim, & sic frustratur remedio quo multum indigebat. Faciat ergo q magis rationabiliter uidetur expedire animæ defuncti.

25 Quid si quis deputauit executorem cum ista conditione, ut exequatur cum consilio talis.[b] R. aut dixit cum consilio, & sic executor licet teneatur petere consilium, tamen non tenetur sequi. Si uero dixit q exequatur secundum consilium, sic tenetur sequi ipsum, ut tenet Alb. in l. nulli. C. de epi. & cle. Vide supra consilium. §. 4.

26 Quid si sit frater minor ille cuius consilio exequi debet R. q diuersa est opi.[c] inter docto. Sed tu dic q frater minor licet non possit esse executor potest tamen esse consultor, quia executor oportet q sit contrectator pecuniarum, & uenditor rerum & huiusmodi, quæ nullo modo conueniunt fratri minori, sed dare consilium in nullo derogat sue professioni. Et sic per hoc euacuatur ratio. Ge. in c. fin. de te. li. 6. qui tenet q non potest esse consiliarius tali modo q aliter non possit fieri dispensatio nisi secundum suum consilium. Et sic secundum prædicta limita, nam si testator reliquit c. danda pauperibus declarandis per fratrem minorem, hoc non derogat sue professioni, & licet de hoc per Barto. expresse in tract. minoricarum. lib. 3.

EXEMPTVS dicitur qui non subest iurisdictioni ordinarii, ut patet & not. in c. cum personæ, de priuile. li. 6. solus ergo papa uel legatus de latere potest cognoscere de causis contra exemptum, ut no. in cap. quod translationem.[d] de off. legat. Secus in aliis legatis, ut ibi, unde eximere proprie est apostolicæ sedis. 16. q. 1 frater. 9. q. 3. nunc uero. no. Io. An. in gl. 1. c. 1. de priui. li. 6.

1 Quot modis datur exemptio. R. ut no. Pa. in c. tuarum, de priui. q duobus modis. Primo ratione loci, puta monasterii uel ecclesiæ, & huiusmodi, & in istis habet locum c. 1. de priui. li. 6. q ratione delicti commissi extra locum exemptum, uel ratione contractus alibi initi, uel ratione rei alibi site, possunt coram ordinario conueniri, & ab eo puniri, & exempta ecclesia uel monasterio intelliguntur exempti etiam ipsius monachi, uel canonici cletici etiam & conuersi perpetuoque oblati, non autem eiusdem ecclesiæ presbyter qui parochianorum curam habet quo ad ea que ad eandem curam pertinent nec ipsi parochiani, ut in c. per exemptionem, de priui. li. 6. Eximitur etiam exempto monasterio secundum gl. in uer. exempto, in d. c. 1. ecclesia & ipsius cimiterium, & domus, & theatrum, cum ortis, & areis, quæ sunt iuxta ecclesiam. arg. 12. q. 1. necessaria, & c. nullb. 17. q. 4. diffiniuit. Idem dic in dormitorio & domibus clericorũ quæ sunt iuxta ecclesiam cum eorum ortis. ar. d. c. necessaria. & d. c. diffiniuit.

2 Secundo datur exemptio ratione personæ & non loci, ut in priuilegio concesso capellanis & familiaribus papæ, & de talib. nõ habes

a Licet in pœnis] Qui non hẽt in ære luet in corpore. l. quicunque. C. de ser. fug. l. 1. in fin. ff. de pœnis.

b Cum consilio talis] Vide Rose. religio. 1. §. 8. dixi supra consilium. §. 2.

c Diuersa opinio Bartol. in tracta. mi. lib. 3. tenet q sic, uide ibi rationes. Contra tenent Cardin. & Pet. de Ancha. Clemen. 14. §. uerum, de uer. sign. Sed placet mihi opinio authoris, & idem tenet Rose. Religio. 1. §. 7.

d Vt not. in capi. quod translationem] Panormi. ibi in fi. qui dicit hoc uerum nisi per papã hoc aliis concedatur.

habet locum d.c. 1. quia nec etiã ratione delicti possunt puniri ab ordinariis, aliter eorum priuilegiũ esset inutile q̃d esse nõ debet, ut in c. si papa, de priuile. lib.6. ex quibus omnibus conclude q̃ exemptus ratione alicuius loci uel rei non censetur exemptus ratione alterius rei uel loci. Vnde priuilegium concessum personis respectu certi loci, non extenditur ultra locum. Vnde censetur priuilegium potius reale q̃ personale, ut not. Pa. in c. cum capella, per illum text. de priuileg. Secus in exemptione respectu persone, ut patet. Aduerte q̃ si canonici alicuius ecclesiæ eximantur, ipsi soli sunt exempti, non autem ecclesia, uel alii eius clerici. Si autem clerici cuiusuis ecclesiæ eximantur, tunc tam canonici q̃ alii clerici sunt exẽpti, non autem ecclesia, nisi aliud exprimatur, ut in d.c. per exemptionem, nec etiam conuersi uel oblati, ut dicit glo. fina. ibidem.

2 Quibus uerbis probatur exemptio. Respon q̃ multipliciter, ut probatur in d.c. si papa. Puta si dicatur in priuilegio a papa uel sententiãdo ecclesiam iuris beati Petri existere, siue ad ius & proprietatem Romanæ ecclesiæ pertinere, uel ad Romanam ecclesiam specialiter, aut sine medio & simpliciter pertinere, uel si dicat q̃ ecclesia sit libera, seu q̃ potiatur Romanæ ecclesiæ libertate, siue q̃ episcopus non audeat illic cathedram collocare, seu aliquod imperium exercere, uel potestatem aut q̃ eximit a potestate episcopi. Item si recipiatur in proprios subiectos per huiusmodi & similia cognoscitur exemptio, ut ibi patet, secus si reperientur sub defensione, ut in c. ex parte, el 2. de priui. uel in proprios filios q̃a non essent exempti, ut ibi dicitur, & ibi uide, [a] & quod ibi nota.

3 Vtrum exemptus teneatur citatus ab ordinario comparere. ℞. Pa. in c. cum ordinẽ, de rescrip. q̃ aut est notorie exemptus & tãdiu toleratus priuilegio exemptionis sicut sunt mendicantes, & sic non tenetur, nec ualebit sententia super principali, quia est a non suo iudice neque tanquam contra contumacem. Ad hoc tex. in l. non uidetur, la 1. ff. de iu. & bonus tex. in c. lei pastoralis. §. notorium, uersic. Pisana, & ibi bona gloss. ff. de re iudi. & gloss. in c. ueniens, de ac... & 3. q. 2. si eps glo. in uersic. conuocari, & in uersi. propter contumaciam, per Innoc. in c. 2. de dila. & Bart. in l. 2. ff. si quis in ius uo. non ie. licet in aliis terminis. [b] Si uero non constat ita notorie, tunc tenetur comparere & allegare priuilegium, & in loco congruo & securo infra terminum competentem ordinario ostendere, s'm quod dicitur in c. cum p'sone, de priuile. lib. 6.

4 Vtrum pendente lite super ualiditate priuilegii seu an fuerit concessum uel non debeat quis priuari uel interdici usu possessionis, uel quasi etiam si possessio sit contra ius. ℞. Pa. in c. 1 ut lit. pen. Innoc. q̃ non, tex. est in d. c. cum persone, in §. q̃ si tales, cum §. seq. & hoc idem tenẽt doc. in d.c. 1. & Ge. in 4. no. in d. §. q̃ si tales, q̃ pẽdente lite nõ est turbandus in possessione sua, etiã si possideat contra ius commune, dummodo ex aliqua probatione licet non sufficienti ad finalem intentum ipse iustificet possessionem, & ita uidetur sonare [c] ibi text. unde Ioan. And. in gloss. ult. ibidem dicit not. quantus fauor priuilegio debetur, est enim ex se priuilegium fauorabile, sed præscriptio odiosa, de deci. c. ex parte, & c. tua, de re. iu. odia, hæc Ioan. And. qui de hoc dixit in dicto c. odia.

5 Quid si exemptus litigat coram ordinario, & non allegat exemptionem an perdat eam per hoc. Respond. Panor. in c. 1. de sen. & re iu. uersic. quæro quid si sententia fuit lata, quòd non, nec tenet sententia. [d] Nec ob. taciturnitas, quia etiam si uoluisset non potuisset in illum consentire, ut in iudicem, de arbi. cum tempore, & hoc tenet

Ioan.

[a] Et ibi uide] Scilicet in d. c. si papa. Et est gl. in uersic. non existent, unde qui recipit aliquem in filium, uidetur ... specialem si ... diaco... ordinatus a papa, non in exemptionem sed in honorẽ ... Princeps tamẽ eos ... in patres ... nõ uult ... subiici. In ... consti. ... de dig. co ... l. 6. & si do... apud ... noĩat ser... suum fi... dicitur ei ... C. de la... l. 2. §. ... Vnde d ma... q̃ ... Ioa. ... capit. 2. de ...

[b] Licet in aliis terminis] hic ... Pa. ... uersic. ... in gl. ... ple ... per Fely. ... cum or... 5. colũ. ... ad alle...

[c] Videtur sonare] Intellige hoc de allegan... priuilegiũ, ... si qs alle... præscri... secun... Pan. ubi ...

[d] Nec tenet sen...] Hoc ℞ propter ... iuris ...

Ioan.And.in regula, [a] scienti,lib. 6. in mercur. facit qđ no.in l.1. [b] C. ubi de cri.agi oportet. Ratio est ẽm Pan.in d.c.cum tẽpore,in uersi. ultimo, &c. quia exemptus non potest renuntiare exceptioni, quia tangitur nedum fauor exempti sed etiam superioris, qui ipsum exemit, ut in c. ad apostolicam, de regula,& in l.si quis in cõscribendo.C.de pac. Alb. tamen in d.l.si quis, tenet ꝙ exemptus potest renuntiare priuilegio exemptionis, per d.l.si quis. Et ad leges contrarias respondet ꝙ loquũtur de priuilegio iuris communis introducto in fauorem ordinis clericalis cui renuntiari non potest,sed suo priuilegio speciali bene põt, & uerius credo quando ipse impetrauit. Et prima opi. est uera quãdo superior proprio motu aliquem exemit,quod no.bene.

6 Vtrum exẽptus possit absolui ab episcopo ab excommunicatione inflicta a canone,quam sibi conditor canonis non reseruauit. ℞.Pan. in c.significasti,de fo.comp. Fede. consi. 14.& Ioan.de Lig.in cle.ne in agro,de sta. regu. tenent ꝙ sic,sed Ioan.And in regula scienti præal.dicit ꝙ non Pan hoc sequitur, [c] quia non est sue iurisdictionis nec põt se submittere sine licentia pape rõne dicta in præcedenti q.in fi.excipere tamen uidetur Io.An. in c.religioso,de sen.excõ.lib. 6.excommunicatos pro iniectione manuum uiolenta ꝑ rationem tex.ibidẽ.s.ne detur materia euagandi cũ tñ contrariũ teneat in cle. cum ex eo.de sen.excõ.in gl.fi. Et ꝓpterea teneo ꝙ nec in illo casu c.religioso, nec in alio exẽptus possit absolui ab Ep̃o,nisi ubi specialiter ei cõmittit̃ a papa,& d. c.religioso, loqt̃ de nõ exẽptis,quos antea nõ poterat absoluere pp c.cũ illorũ,de sen.excõ. & hoc tene quia si de exemptis intellexisset sic dixisset sicut dicit in d.cle. cum ex eo.in fi.

7 Quid potest exercere archieps uel episcopus in loco exempto,uide s̃.Archieps.§ 3.

8 Vtrum exemptus ratione loci si deliquerit alibi,uel contrahat aut res ipsa consistat super qua contrahitur in loco exẽpto possit in loco domicilii [d] conueniri aut puniri ꝑ ordinariũ.℞.ꝙ non,nec habet potestatẽ remittendi cũ ad suũ propriũ iudicẽ si conueniatur,ut in d.c.1.de priuile.lib.6.Similiter si delictum uel contractus uel res ipsa litigiosa sit in loco exẽpto, non poterit se impedire,intelligitur ergo d.c.1. ꝙ ratiõe delicti uel ꝯctus possunt per ordinarios conueniri.s. si inueniãtur extra locũ exemptũ uel remittentur ut no.in d.c. Sunt tñ quidã exẽpti ratione locorum & ꝑsone q etiam rõne delicti aut contractus uel rei nulloq̃ modo possunt conueniri, ut fratres minores prædicatores,& cistercieñ. & multi alii.

9 Vtrum delinquens in loco exempto, ligẽ statuto Episcopi.Vide j̃.Statutum.§.2.

10 Vtrum cum statuto ep̃i cauetur ne qs accedat ad quælibet monasteria monialium sub pœna excõicationis, quam incurrat ipso facto,sint excõicati qui accedunt ad monasteria exempta monialium.℞.ꝙ sic, si sine lnĩa illius ad quẽ ꝑtinet accedunt. Rõ q a sine ꝑfata lnĩa accessus est ꝓhibitus, ut in c.periculoso,de statu mo.li.6. Et ideo si ep̃i ut cõpescãt tales accessus addunt pœnã licite faciunt & ideo ligant̃, nec dicendũ q delictũ cõmittatur in loco exẽpto solũ,sed ẽt in nõ exẽpto,uidelicet cũ accedunt anteq̃ ꝑuenerint. Itẽ patet ꝑ hoc qđ no.Bar.in l. relegatorum.§.interdicere.ff.de interdic.q dicit ꝙ ciuitas pp comodũ ciuitatis uel odiũ eorũ ad quos non uult uadãt ꝓhibere potest ciuibus suis ne uadant ad talẽ terrã. hoc not. Pa.in 4.col.in c.postulasti de fo.cõpe. ergo similiter ĩ casu ꝑdicto. Et hoc tenet d.Phil. de Pu.in c.ut aĩarum de consti.li 6. secus si prohiberẽt ne quoquo modo sine eorũ lnĩa qs accederet,quia nisi præsidentes monasteriis essent culpabiles in admittẽdo nõ ualeret eorũ statutũ cũ esset ꝯ ius cõe, ut i d.c.periculoso ꝯ quod ep̃s non potest statuere.nisi ex iusta cã ut tenet Bal.in l.oẽs populi.ff.de iusti.& iu.& d.Ant.in c.uestra,de loc. polsũt Imo obligantur Primates, Archiep̃i.& episcopi uniuersi sub pœna eterne maledictionis in propria diocesi monasteria exempta quæ immediate subsunt romanæ ecclesiæ autoritate apostolica cogere ut seruẽt clausuram

a Io.An. in regula] Vbi dicit exemptum priuilegio fori renunciare non posse absque licentia Papæ.

b Quod not. in l.1.] Ibi dr̃.s. ꝙ ubi causæ inchoatæ sunt ibi terminari dicunt. Fallit nisi sciret eum non esse iudicem secundum glo. ibi in uer. inchoata.

c Pañ. hoc sequitur] Ibi late examinat in uersic. sed dubium, & allegat d.Ant.ibidem idem tenere.

d In loco domicilii] Pone exemplum in monacho absque habitu incedente iuxta locum exemptum.

ſuram, ut in d. cap periculoſo ſimiliter debent ea uiſitare eadem autoritate ſingulis annis, ut in cle. attendentes, de ſtatu re. & hoc de præcepto ſecundum glo. ibidem. propter uer. debeāt, quod eſt præceptiuum ut in c. oblate, de app. & in cap. ut fame, de ſen. excom. licet in c. 1. de deſpon. impube. ſapiat honeſtatem.

11 Vtrū exēpti poſſint oratoria uel capellas in locis non exēptis ædificare. R. ꝙ non, nec in ſic conſtructis celebrare uel celebrari facere; niſi de licētia diœceſani loci, ut in c. autoritate, de priui. li. 6. Intellige niſi ex licentia Papę hoc facerent aliter diœceſani eos compeſcere poſſunt, ut in d. c. autoritate Et intellige de oratoriis publicis, quia in priuatis poſſunt, ut no. gl. 1. ibidem. [a] Hæc intelligo in publicis factis oratoriis ꝙ non poſſunt celebrare uerum qñ Epiſcopi prohibitionem feciſſent ne in eis celebraretur, ſi fiat de cōſenſu illius qui curam eorum habet, ſufficit ſine alia licentia Epiſcopi.

12 Vtrum in locis exemptis prædicta in præcedenti q facere poſſint. R. quod nō, niſi licentiam uel priuilegium ſedi apoſtolicę habeant ſpeciale, ut in d. c. autoritate. §. inhibemus.

13 Vtrum cauſas & lites ſuorum hominum ac liberorū ſeu cēſualiū poſſint exempti aſſumere. R. ꝙ non [b] ut in d. c. autoritate. §. cauſas.

EXEMPLVM malum dātes præcipue prælati & q habent alios regere mortaliter peccant, & ut dicitur. 11. q. 3. præcipue tot mortibus digni ſunt quot perditionis exempla ad alios tranſmittunt, ar. 81. di. nemo 93. diſtin. peruenit ad nos in fin. 2. q. 7. paulus, & c. cum paſtoris. 17. q. 1. qui bona, de hac materia no. infra Scandalū.

EXEQVIAE pompatice curatio funeris conditio ſepulturæ potius ſunt uiuorum ſolatia quā mortuorum ſubſidia. 13. qō. 2. c. animæ. §. curatio. Hinc tex. in c. non extimemus, ea. qō. dicit corpori humano qcquid impenditur non eſt præſidium ſalutis ſed humanitatis officium ſecundū affectum quo nemo carnem ſuam odio habet. Vnde oportet ut quam poteſt pro carne proximi curā gerat cum ille inde receſſerit qui gerebat, hæc ibi. Et de hoc uide infra ſepultura.

EXHAEREDATIO filiorum [c] hodie non poteſt fieri niſi pater habeat iuſtā cauſam quam debet deſcribere in teſtamento. ut C. de li. præteri. authen. non licet.

1 Sed quæ ſunt iuſtę cauſe. Reſpon. 13. quæ ponuntur in authenti. [d] ut cum de ap. co. §. cauſas. Prima ſi filius parentibus manus intulerit. Secunda ſi grauem iniuriam eis fecerit. Tertia ſi eos criminaliter accuſauerit de cauſa quæ non ſit aduerſus principem uel rempublicam. Quarta ſi cum maleficis conuerſatur. Quinta ſi maleficus efficiatur. Sexta ſi uitæ parentum inſidiatur. Septima ſi cum nouerca ſua aut concubina patris ſui ſe immiſcuerit. Octaua ſi pro perſona ipſius uel debito eius incarcerati inquantum poteſt fideiubere noluerit. Et hæc octaua cauſa intelligitur ſolum de maſculis. [e] Nona ſi prohibuerit eos facere teſtamentum. Decima ſi contra parentum uoluntatem inter arenarios & mimimos perſeuerauerit, cum pater illius profeſſionis non fuerit. Vndecima ſi filia uitam luxurioſam elegerit, cum parentes eā uellent pro poſſe nubere & dotare, niſi neglexerit eam nubere uſque ad uigintiquinque annum. Duodecima ſi parentibus furioſis debitam curam non impenderit. Tertiadecima ſi de carcere parentes deducere neglexerit. Adde 14. ſi uoluntatem ultimam executioni demandare noluerit, ut

[a] Vt no. gl. ibidē] Quilibet pōt in domo propria facere ſibi oratoria.

[b] Reſp. ꝙ non] Scilicet ſuo nomine agendo aut defendendo.

[c] Exhæredatio filiorum] No. ꝙ ſm quod elicitur a Bar. in authen. ex cauſa. C. de li. præ. triplex eſt exhæredatio. Quædā eſt proprie & ſtricte. Et hæc qñ pater mēte & uerbis exhæredat filiū, ut qñ dicit exhæredo filiū meū, & hmōi. Quædā dr large & hæc qñ ſolum ex mente teſtatoris habetur qñ teſtator [illegible] ſe habere filiū nullam de eo mentionē facit, de hoc eſt text. in l. ſi patronus ī prin. in uer. ſilē tio exhæredatur. ff. de bonis libe. Quędā dicitur largiſſime, qñ nec ex uerbis, nec ex mente teſtatoris filius exhæredatur, in effectu reperitur exhæredatus. Et eſt qñ pr ſe ignorat habere filiū, & ideo eū in teſtamento [illegible] quaſi ſolū largiſſime dr exhæredatus l. ſi in [illegible]. §. ſi. ff. [illegible] offi. teſta.

[d] Quæ ponunē authen.] In cauſis filiorum per priuilegiū [illegible] L. ideo ū

pater occidiſſet talem filiū ingratū, nō teneretur pœna l. pompeie. de parici. ſed ſolū pœna deportationis, tex. eſt, & ibi gl. & Bar. & bene ſignandus in l. diuus ff. de pari. peccaret tū mortaliter.

[e] De maſculis] Quia fœminæ prohibentur fideiubere. l. 1. & 2. ff. ad uelleia.

ut supra executor. §. 10. & 7. Testamentū. §. 12. Et 15. si filius est hæreticus, cum pater sit catholicus, ut d. §. causas.

2 Similiter filius pōt patrem exhæredare. Primo si de crimine eum accusauerit excepto crimine læsę maiestatis. Secundo si uitæ filii insidiatus fuerit. Tertio si uxori suæ uel concubine se commiscuerit. Quarto si testari in quo poterat phibuit. Quinto si non egit curam eius cū esset furiosus. Sexto si captus a sarracenis non redemit, & si moritur intestatus ibi non succedet sed ecclesia & dabitur bona eius pro redemptione captiuorum, ut in d. authen. cum de ap. co. §. & hæc quidem.

3 Vtrum in istis casibus in q bus potest exhæredare possit alimenta similiter denegare ℞. Ioan. An. & Pa. sequitur in c. quintauallis [a] de iureiu. ubi ēt in gl. ponuntur p dicti casus q sic, & idem tenet Bar. in l. diuus Adrianus ff. de parici. per l. si quis a liberis. §. idem iudex, cum gl. ff. de li. ag. & idem tenet Pa. in c. cum haberet, & ibi etiā Ant. de eo qui du. in ma. quā po. per adul. de patre ingrato 9 filiū q limita nisi ipsos pœniteat pro quo facit gl. [b] in l. fi. C. de epi. & cle. & tex. in c. non liceat 19. q. 3. ubi dicitur q per religionis ingressum purgatur omnis ingratitudo & quod no. Spe. in tit. q fi. sint le. uer. quid si filia, & sequitur Pa. ubi supra q dicit quod si. filia fornicatrix uult pœnitere de peccato pater tenetur eam alere [c] ar. c. ferrum. l. distin. & per consequens dicit Pa. ubi s. c. quintauallis, quod etiam tenetur eā dotare, quia causa dotis non minus est fauorabilis q̄ causa alimentorum, ut not. Cy. in l. non omni. C. de admi. tu. Bar. in authen. ex complexu. C. de ince. & inut. nup.

4 Vtrum liceat exhæredare filium ut hæredem faciat ecclesiam. ℞. Augusti. in c. quicunque. 17. qō. 4. quicunque exhæredato filio hæredē uult facere ecclesiā quærat aliū qui suscipiat non augustinū.

5 Vtrum frater exhæredetur a fratre. ℞. q sic in tribus casibus. Primus si insidiatus est uitæ ipsius. Secundus si de crimine inscripsit contra eum. Tertius si in bonis eius notabiliter læsit. Et hoc etiam habet locū quando moritur ab intestato frater, ut in authē. de nup. §. ingratitudinem [d] quod limita ue rum si ignorauit, quia si sciuisset ingratitudinem uideretur remisisse non determinando quod non succedat, ut in l. fi. in fin. C. de reuo. dona. iuncta l. conficiuntur in princ. ff. de iur. cod.

6 Vtrum uir uxorem & econtra uxor uirum possit exhæredare. ℞. quod sic ut not. in d. §. causas.

EXORBITANTIA a iure communi non debent trahi ad sequelam, de reg. iur. lib. 6. quæ a iure communi exorbitant nequaquam ad consequentiam sunt trahenda. Ad idem. ff. eo. quod contra rationem.

EXORCISTE ex græco in latinū adiurantes siue increpantes uocantur, ut tex. in c. cleros circa fi. 21. distin.

1 Quid pertinet ad eorum officium. ℞ tex. in c. perlectis. 25. dist. ad exorcistam pertinet exorcismos memoriter tenere manusque super energuminos, scilicet lunaticos & obsessos a dæmonibus & cathecuminos in exorcizando imponere, hæc ibi.

2 Cū ordinatur debet accipere de manu Epi libellum in quo exorcismi sunt scripti cum istis uerbis, accipe & cōmenda memoriæ &c. ut in c. exorcista. 23. dist.

EXORCISMVS est adiuratio cōtra diabolum, ut de consec. distinct. 4. in c. ante 20. dies quibus debent credo in Deum addiscere.

1 Quid ualet exorcismus ante baptismum. ℞. Ric. in 4. dist. 6. ar ul. q. 1. per ipsum uirtute diuina artatur potestas diaboli ne possit de cætero tm̄ quātum cæteris partibus possit ... non.

a In c. quintauallis] In 3. col. Adde Barto. in trac. de alimentis. Et gl. in §. siue igitur oēs memoratas, in authen. ut cum de ap. cog. Adde idē esse in filia ingrata q pōt dote priuari sm Bal. in l. fin. 3. col. C. de do. pro. uer. ibi r. uocabilis q̄ quā datā dotē nō posset pater ptextu ingratitudinis auferre sm eū. Eodē mō ex his causis pt cogi emācipari filius, qa emācipatio & exhęredatio equiparant. Ange. Are. in §. fi. insti. quib. mo. iuspa. po. sol. & in §. cū aūt. insti. de ado.

b Pro quo facit glo.] In §. hoc autem, in uer. quasi ingratū. Nam tex. dicit filiam non debere hæreditate priuari, ex eo, quia mona sterium ingreditur, sed tenet ei dimittere quartā &c. Et glo. dicit idē si ante ingressum causam ingratitudinis commisisset, qa religio abstergit omnem maculam.

c Pater tenetur alere] Idem tenet Alex. in l. 1. in 16. col. ff. sol. ma. & Bal. in l. si filia. C. de inoffi. testa. & in l. in arenā. eo. tit. ubi dicit Bald. q mater meretrix non pōt filiam suā exhæredare ex eo, quia meretrix est.

d §. ingratitudinem] Ibi ponit iste tres causas, & recitat gl. in authen. non licet de li. præte.

a Debet præstare] Vide tex. cum glo. quæ allegat cõmunem in l. 1. §. mulier. ff. de uen. in pos. mit. per elegantem do. Bal. ibi tractat quomodo in rebus uenalibus precia debeat taxari, scilicet de panis & hospitiis. Vide Pa. in c. cognoscentes, de consti. Et dicit quod plus debet dari docto ri uel sacerdo ti aut nobili, & secundũ merita personarũ & tex. in c. cum ad monasteriũ uer. porro, de statu. mo. facit differentiam in cibis. Et dicit gl. in seruis ur banis in glo. 3. ff. de le. 3. quod familia rustica & personæ nõ delicatæ nõ debent uti pullis & aliis delicatis cibis, sed ca seo cepis & fabis. Delicati autem non co gantur uti tali bus cibis grossis, nec peccant utendo delicatis. Pan. in c. cũ instantia, de cẽ si. Ad hoc tex. Augu. 41. dist. c. nõ cogãtur, & Ioã. de Nea. po. in d. l. habi ta, dicit quo l ... expẽ ... fieri ... ibus ... alium q ... pon. quod ... Tenetur p ... ope ... uel ... uras quas ... non ... exercere. ... de ... tatus ẽ ma. ... & c. V ... d. ... lege, ... di. ... u. de ... §. 2. post ... quod ... percus ... age. ... siue ... eius pro

nõ esset exorcizatus & maxime impediẽdo ne baptismũ suscipiat, facit ad hoc. c. sicut nostris, de conse. dist. 4.

2 Quid si aliquis baptizetur sine exorcismo. R. Ric. ubi s. quod debet post baptismum exorcizari facit. d. c. sicut nostris. Ratio quia licet in baptizato paruulo non sit peccatum, tamen in eo remanet actualiter fomes peccati. Et ideo etiam post baptismum habet efficaciam reprimendi diabolum.

3 Per quem debet quis exorcizari. R. quod per Sacerdotẽ de consec. dist. 4. sacerdotes, & de hoc Vide s. Cathecismus, quia idem est.

EXPENSE tam in cibariis quã in uestibus debẽt fieri sẽm dignitatẽ illius cui sunt præstande, & facultates illius qui debet præstare, [a] hoc colligit̃ in l. habitatio. ff. de uẽ. in pos. mi. & in l. sed & si quidem. §. 1. in uer. uesti ri. ff. de usufr. Et propterea dicit Bal. in d. §. 1. quod Abbas debet melius uestiri quã monachus, magister in theologia quam alii fratres, doctor quam scholaris. Et idẽ dic de cibariis per elegantẽ docto. Bald. in l. 1. C. de epi. audien.

1 Vtrum ille qui alium uulnerauit teneatur ad expensas. R. quod sic [b] ad omnes quas procurationem fecit, ut ff. si qua. pau. fe. d. l. ex hac, & ff. de his qui deic. uel effu. l. ... uide glo. in c. si quis membrorum. 23. q. ulti. & in c. 1. de iniuriis.

2 Vtrum in extimandis fa-

operibus, quas iste potuisset exercere toto tempore uitæ suæ. Et habebitur respectus uerisimiliter quanto tempore potuisset uiuere. Et hoc multum potest accidere in facto, & maxime in pauperibus senibus uiuentibus ex operis filii. Quod est not. di

cultatibus sit habenda ratio expensarum. R. quod sic, ut not. glo. in c. quoniam, de ui. & hone. cle. unde illi fructus extimandi sunt qui supersunt deductis expensis. C. de fruc. & lit. ex. l. 1. [c]

3 Vtrum expense facte in re aliena sint attendende. R. quod aut erat possessor malefidei, & sic de rigore iuris non poterit habere nisi solum necessarias, utputa illas quas fecit gratia fructuum quærendorum cõgregandorum aut cõseruandorum & huiusmodi necessarias, quæ etiam a malefidei possessore [d] deducuntur, ut in l. si a domino uel a patre. §. fructus. ff. de peti. hære. & l. plane, in fi. ibidem, & in d. l. 1. alias si quas fecit amittit, ut l. ex argento. ff. de condi. fur. & insti. de re. di. §. ex diuerso. utiles uero & uoluntarias solum poterit auferre, quando sine læsione prioris status rei id fieri potest. l. domum. C. de rei uendi. Sed in foro conscientiæ sẽm Mo. titu. Vsura 5. poterit etiam repetere eas quas fecit ad cõseruationem rei, ut pascendo equum & huiusmodi, uel ad oportunam meliorationem, ut curãdo animal morbosum, nutriẽdo porcũ, & huiusmodi, & placet per rõnẽ dictarũ legũ. Similiter dic de eo quod scripsit uel pinxit in re aliena, seu ædificauit, quod in cõsciẽtia poterit petere, & ille in cuius re expensas fecit tenet̃ non inquantũ expẽsa ualet, sed solũ inquantum sibi dicta res est plus utilis arbitrio boni uiri. Si aũt

gnum. Vide Panor. in d. capit. 1. Et concordat Scot. in 4. distinc. 15. Vide in restitutio. 1. uersicu. homicida.

c C. de fruc. & lit. ex. l. 1.] Habenda est ratio expẽsarum, scilicet quæ siũt in hospitalitate ad quam tenentur clerici. Item in episcopalibus persol uendis. cap. de monachis, de praben. & recipere nũcios & legatos apostolice sedis. c. cum instantia, de censi. unde tot in ecclesia ponendi sunt, quot ex fructibus possũt honeste sustentari, in authen. ut dece. sit nu. cle. Et hoc etiã in monachis, & monialibus & tutor in expensis pupilli hoc seruet. l. 3. ff. ubi pup. edu. de.

d Malefidei possessore] Quomodo ait quis teneat̃ ad fructus percipiendos & perceptos Vide per Barto. plene in l. 2. C. de fruc. & lit. expen. Vide doc. in cap. grauis, de rest. spo. & in ca. 1. de usur.

nęfidei sic poterit omnes expensas, quas fecit tollere, si sine lesione rei potest fieri. l. iulianus.la 3 ff. de rei uendi. uel si non possunt tolli, dominus rei soluet eas.l. in fundo.eo.titu. aut uendere ei rē in qua expensas fecit, quia. ff.de peti.hære.l. si quid pos sessor. §. sicut ante dicitur q quis nō debet culpari de administratione rei, quam tenet ut suam bona fide. Idem dic quando fecit credens utiliter gerere negotium proximi sui.ff.de ne.gest.per totū.

4 Expensæ non ueniunt nōmine damnorum, uel interesse, quia expensa est quam quis facit eundo redeundo, uel maiorem familiam tenēdo, aut aduocatis soluendo, & huiusmodi, damna uero uel interesse sunt in re uel circa rem,& ideo qui remittit unum non uidetur remittere aliud, ut de iniur. ca. in nostra in tex.& in gl.

5 Expensę dicuntur necessarię quæ si factæ non fuissent perisset, aut facta fuisset deterior res circa quam sunt factæ,utiles sunt quæ rem meliorem faciunt. & deteriorem [a]fieri non sinunt. Voluntariæ uero sunt quæ rem tantum ornant, sed fructum[b]non augent.l.impensas.ff. de uerb. si. Quomodo autem debeantur quando sunt factæ in re aliena,scienter bona fide,utputa in re locata habes infra . locatio. §. 21. & supra.comodatum. §. 13.& supra . Dos. §.15.& infra.peculium. §. 22. & edificans in prin.

EXPERIENTIA facit artem.In experientia casum, idest metaphisicæ,unde in cap quam sit,de elec.lib.6.in princi. dicitur magistra rerum Natura namque potentem ars facilem, & usus promptum reddit artificem secundum Philip.ait glo.in d. c. quam sit.in uer.magistra.& ff.de leg.3.l.legatis.§. ornatricibus, dicitur q præbet cuilibet artificio nutrimentum, & in cap. ut constitueretur.50.dist dicitur. Cogunt enim multas inuenire medicinas multorum experimenta morborum.

a Et deteriorem] Vt informatio puerorum in literis arbusti pastinatione, idest plātatione neruat terra pro tempore aduenienti.

b Sed fructum non augent]. Alias uoluptariæ quæ causa uoluptatis fiūt ut picturæ, sculpturæ in marmore & cætera.

c A patria potestate] Intelligitur iste textus in legitimo quia spurios non habet in potestate. Institu. de nupt. §. aliquando. capitu. cum haberet, de eo qui dux. in matrimo.&c.

EXPOSITIO sacræ scripturę & canonum ex causa,persona,loco,& tempore debet fieri. ut 29. distinctio. capitu. sciendum.& capitu.sequen. quorum modi quia medulitus non indagantur in erroris laberintum nonnulli intrudendo impinguntur cum ante iudicant quam intelligant ante inculpant quam iterando lecta perquirant, hæc Isid. & habetur in dict. cap. sciendum.

1 Vtrum liceat uariis modis sacram scripturam uel iura exponere. Respon. glo. in cap.quid hoc est,alias quid est hoc, & glo. est in uer.stanti est.l.distinctio. quod aduocatus potest uariis modis iura exponere. Quod limita uerum, quando eadem ratio legis hoc requirit, aliter non excusatur quia ut dicitur in cap. intelligentia. de uerbor. significa. intelligentia dictorum ex causis est assumenda dicendi, quia non sermoni res, sed rei debet sermo esse subiectus. & in capit.in his.eod.titul. dicitur uerba intentioni debent deseruire cum suis cōcor. ibi no.in glo. Idem dic de sacra scriptura quæ exponitur quatuor modis. Primo sub historiam,historia est rei geste narratio, quia historia q est uidere uel cognoscere, quia apud ueteres nemo scribebat historiam nisi interfuisset. Secundo allegoricæ a leon quod est aliud & gore quod est dicere uel locutio,& est quando per unum factum datur intelligi aliud,quod est credendum. Tertio anagorice ab ana, quod est sursum & gore quod est dictio, & est quando per unum factum datur intelligi desiderandum scilicet gloria. Quarto tropologice a tropos quod est conuersio & logos quod est sermo, & est quando per unum factum datur intelligi faciendum. Et propterea dicit Hier.in capit. hæresis.duodecima quæstione tertia qui aliter scripturam intelligit quam sensus spiritussancti flagitat a quo scriptura est, licet ab ecclesia non recesserit, tamen hæreticus potest appellari & de carnis operibus est eligens quæ peiora sunt, hæc ille facit ad hoc. capitu. relatum . 27. distinctio. Quod bene not.

EXPOSITVS filius infans a patre siue ab alio eo sciente uel ratum habente eo ipso liberatur a patria potestate. [c] Idem in

a Vel si alicui alimenta] Inn. Vincen. & Hostié. restringũt hanc literam quando denegatur alimenta eis languidis. Idẽ Azo in summa huius titu. & placet Pan. in d. c. unico. Nã maius est delictũ, & magis detestabile est denegare alimenta infirmis quã sanis, & ideo grauiori pœna afficiendi sunt. Item in iure expressum est contra parentes impie denegantes alimenta filiis, ut in l. 1. §. si quis a liberis. C. de li. [illegible] & d. cap. cum haberet, [illegible] cessat [illegible] pœna, quia [illegible] pœnis mitior est interpretatio, ut in regula in pœnis in 6. & hic [illegible] de in [illegible]te. Si autẽ non est infans, [illegible] ille ca[illegible] si denegati alimenta [illegible] in glo. in [illegible]

b Ut in c. unico, de infan. exp.] Nam uidentur [illegible] eos [illegible] s. ff. [illegible] l. fi. nec [illegible] bo[illegible] ulterius aspi[illegible], ut in [illegible] Sic etiam [illegible] dẽt col[illegible] suũ mo[illegible], ne dã[illegible] ena[illegible], de re. c. [illegible] enim [illegible] dixerit

in seruo & liberto expositis q liberantur a dominica potestate. Idem in languidis cuiuscunque ætatis sint expositis, uel si alicui alimenta[a] negari contigerit impie, ut in c. unico. de infan. exp.[b] si uero eo ignorante uel inuito sit expositus poterit eum repetere, sed retinet expensas, infra 10. dies post epistolam contestationis factam, ut ibidem no & in c. fi. 87. di.

1 Vtrum recolligens talem expositum acquirat aliquod ius in eo. ℞. q non,[c] ut in dictis iurib.

2 Vtrũ expensas factas possit repetere. ℞. q si sunt alimenta uel causa alimentorum factæ non repetet,[d] nisi in duobus casibus secundum gloss. in dicto cap. fin. Primus si protestatus est q uolebat repetere, ut ff. de nego. gest. l. nesennius. Hoc limito esset persona quæ ad hoc teneretur sicut ecclesia quæ tenetur alere pauperes, quia qualitercunque protestetur non repetet, ut cap. sacrorum. 12. q. 2. & l. alimenta. C. de neg. gest. & quod ibi no. Limito secundo q in conscientia poterit repetere persona quæ ad hoc non tenebatur licet non fecerit protestationem quando a principio habuit animum repetendi. arg eorum quæ not. infra Lex. §. 4. Secundus casus est quando expositus & collectus n̄ uult ducere filiam collectoris in uxorem. C. de nu. l. patrem. Si uero sunt alia ab alimentis quæ expendit, puta in erudiendo puero in aliqua arte & huiusmodi repetere poterit. C. de infan. expo. l. 1.

3 Sed nunquid excusentur prædicti exponentes si ex necessitate, puta, quia eos alere non poterant exposuerũt. ℞. gloss. in dicto cap. fina. q non, quia debuit eum mittere in xenonem scilicet hospitale, ut C. de la. li. tol. l. unica. §. sed scimus quòd si talis locus non erat, tunc uidetur gloss. dicere quod excusatur de filio, sed de seruo non[e] per dictam l. unicam, & in authenti. de nuptiis. §. & multo potius, sed ego credo uerum quo ad pœnam prædictam in §. primo, sed non quo ad deum quia quantum in ipso est[f] occidit, nisi forte expositio tali modo fieret quod nullum periculũ expositio immineret.

EXPRESSIO quandoque nocet. unde l. nonnũquam. ff. de condi & demon. dicit. Nonnunquam contingit ut quædam nominatim expressa officiant quamuis omissa tacite intelligi potuissent nec essent obsutura, inde dictum est expressa nocent, non expressa non nocent[g] & hæc ibi, facit ad hoc l. si quis. ff. de hære insti. & gl. in c. consulti, de procur. ff. de reg. iu. l. expressa.

EXTIMATIO rei quando debeat fieri. ℞. q tempore contractus, ut in c. cum dilecti, de emptio. & uenditio. in l. 2. C. de rescin. uendi. uide limitationem. J. usu ra. 1. §. 33. in fin.

1 Quãtum fieri debeat ℞. gl. in uer. & hoc, in auth. de ali. & emphy. §. sanctissimarum, q dẽt fieri fm redditus quos res extimanda affert, facit tex. ibidem, & in auth. de ec. titu §. si autem annale, cum seq. & text. in l. si quos. C. de rescin. uendi.

2 Qualiter fiet secundũ redditus. ℞. q tantum debet ualere res quot fructus pro

c Resp. q non] Etiam si ea mẽte uel protestatiõe suscipiat. Vnde poterit succedere & testari etiam ipso pręterito. l. fi. C. eo. dicitur ibi educatori non debetur legitima.

d Non repetet] Quia uidentur causa pietatis facte erit cõiectura, si erat diues & sine liberis, uel si erat cõiũctus eius.

e Sed de seruo non] Quia potius debebat eũ uendere.

f Quia quantũ in ipso est] Facit l. necare. ff. de lib. agno. Et sic tanquã homicide damnari debent. d. c. fi. Vnde expositi sanguinolenti dicuntur. C. eo. titu. in rubri.

g Non nocent] Exẽplũ. Aliud est dicere lego tibi decem si Sempronius capitolium ascenderit. Aliud si Sẽpronius uoluerit, primo casu ualet, secundo non. Et sic uoluntas expressa nocet, & in primo, & tacita non nocet. Nam satis est uoluntas intelligenda si uoluerit ascendere &c.

L. quæ-

a L. quærebatur] Primo responso. Vide tamen de his quæ scripsi infra usura. 1. §. 49.

b Exemplum mulier] Estimatio rei dotalis in dubio facit emptioné.text. est in l.& conuentionem. C. de pac. Et concord. l. 1. cum gloss.& l. quoties. & l. si inter. C. de iu.do. Limita istam regulam, primo secundum Cy. & Bal. & Salic. in d. l. ex conuentione, quando fit ad finem ut faciant emptionem, secus si ad finem cognoscendi solum ualorem rei, ut possit probari, si postea fundus per maritum damnificatur ut no. doc. in d.l. extimate, alias l. extimatio. ff. sol. ma. Et in dubio ubi fit mentio precii talis extimatio censetur factam, ut faciat emptionem, gl. est ual de not. in d.l. si inter nirum, & ibi Bald. C. de iure dot. intellige quando ꝑcium correspõderet ualori rei, alias secus, gloss. est ualde singu. in l. 1. §. 1. ff. de superfi. secundum Baldum & Salice. in d. l. ex conuẽtione, & Bal. in l. 1. 3. qõ. C. commo. & Frã. Aret. consi. 84. inci. Diligenter

ducit in annis 10. in authen. de non alie. §. quia uero leonis, uel si est res quæ debetur ecclesiæ, in 35. annis, ut in d. §. si auté annale, ubi est tex. de 25. annis, & ibi no.

3 Quid si res est nõ fructuosa ut cyphus argenteus. ℞. ꝗ extimabitur secundum quod communiter appreciatur. l. precia in prin. ff. ad l. Falci. & hoc habet locum hodie communiter in omnibus rebus, & quod dicitur res tantum ualet quantum uendi potest per l. 1. §. si hæres. ff. ad treb. & l. quærebatur.[a] ff. ad l. Fal. & l. si quis uxori. §. ulti. ff. de fur. debet intelligi uerum nõ habito respectu ad affectionem singularium personarũ, sed communium, ut in d. l. precia, nisi affectio est rationabilis respectu extimantis, de quo dic ut supra Emptio. §. 7. & nono.

4 Vtrum extimatio faciat uenditionem. ℞. ꝗ sic in duobus casibus. Primus cum eo animo fit extimatio ut ipsa præstetur, secus si fiat ut appareat quanti res sit facta deterior, ut in l. si inter uirum. C. de iur. dot. ꝗ tunc apparet, quando in pacto est ut transacto certo tempore res quæ extimata data est reddatur, quia tunc non facit uenditionem, ut d. l. si inter. Secundus casus est quando res simpliciter datur extimata in contractu de cuius natura est ut transferatur dominium, ut in l. quoties. & l. plerumque. ff. de iure dotium & l. extimatio. ff. solu. matrim. Exemplum, mulier[b] dedit ré extimatam centum uiro suo, censebitur uir emisse. Fallit hoc quando natura contractus repugnat ut faciat uenditionem, ut in l. seruos. ff.

sam ercis. Exemplum ego & tu sumus hæredes & facimus extimationem de hæreditate, tunc non facit uendõné.

5 Vtrum extimatio faciat trãsire periculum in accipiẽtem uide supra casus. §. 6.

EXTREMA unctio. Vide ĩ. unctio extrema.

FABVLAE ociosæ uel secularium negociorum nõ debent recitari in conuiuio clericorũ aut religiosorum, ut in c. conuiuia, & in ca. pro reuerentia, 44. distinctio. nec fabularum oblectamenta excitantium mentem ad incentiua libidinum. c. ideo. 37. di.

FACILITAS ueniæ incentiuum præbet delinquendi. 23. q. 4. est iniusta, de ui. & hone. cleri. c. ut clericorum, unde Stephanus papa dicit. 35. q. 9. loci, & c. peruenit, 93. distinct. el 2. Ecclesiastici uigoris ordo confunditur, si autem temere illicita præsumantur aut non concessa impune tententur, proinde si negligéter ea quæ male usurpantur omittimus excessus uiã proculdubio aliis aperimus.

FACVLTAS dicitur qñ sine difficultate potest qs facere, ut no. Inn. in c. in præsenti. & in capit. romana, de sententia excommunicationis. lib. 6.

FACTVM legitime retractari nõ debet licet casus postea eueniat a quo non potuit inchoari, de regu. iur. libr. 6. factum Pa. in cap. discretionem, de eo qui co. consan. uxo. suæ, dicit ueram regulam qñ factum iam est perfectum, puta matrimonium,

ponderatis. Secundo limita quando æstimatio fit a principio in ipsa re traditione, tũc bene facit emptionem, secus si postea fieret ex interuallo, secundum Bal. & Salic. in d. l. ex conuentione. Tertio limita in animalibus datis in soccidam, quia talis æstimatio non facit emptionem, ex quo emolumentũ in totum nõ spectat ad pastorem, de quo dic ut in apost. §. 2. in fi. in uer sic. societas secundo Quarto singu. limita & hác teneas cor di quod æstimatio rei dotalis facit emptionem quando maritus est sol uendo alias secus. Ita Baldus & Salicetus, in l. interest, in fine. C. de usufructu, mori præcipue per ... singula. in ... li in l. in rebus, in principio C. de iure dotiũ, Imo. in l. si ests mans, in principio. ff. solu. matrimo. Quod tamẽ intellige, ut no. limitat Bal. in dicta l. ex conuentione, in 3. opposit. & ita alias in facto obtinuit. d. Iason in ciuitate Mediolani, ut refert in dicta l. ex conuentione &c.

a Et l. si a me fuerit] Nam ibi contestaueram litem cu qu... dã q postea arrogatus est a me. Nam iudiciũ ... uentũ est ad casum &c. & sic actus non ... de hac tñ materia habes p Barto. in l. ... & si placet. ff. de uerb. obli.

ff. q quisque iuris. Sed ille contractus non habet effectum, ergo &c.

d C. in memoriã] Gl. in uer. falsam, quæ ponit quot modis scriptura dicitur falsa quam no. omnino.

e In instrumento ponit] Vide quæ not. Barto. in l. si quis obrepserit. ff. de falso ubi dicit qđ si notarius bona fide scripsit, ſm qđ partes dicebãt, tunc instrumẽtũ nõ est falsum, neque partes accusarĩ possunt de falso, sed đ obreptione, & puniunt̃ de falso ut ibi.

f Tacẽdo uerũ] Loquit̃ ĩ teste, & intellige qñ ĩterrogatus super certo articulo dicit se nihil scire, uł qñ iurauit dicere purã & meram ueritatẽ, & multa subticuit, ut ĩ c. cũ dilecti, đ accus. Secus ãt ubi sic ñ iurasset, uel nõ fuisset iterrogatus ut l. nunq̃. ff. de priua. deli. tũc em̃ nõ tenet̃ si nõ dicit ueritatẽ, q̃a testis nõ dẽt esse uerbosus. Satis. n. est qđ rñdeat ad interrogata, & no. ẽt q̃ q̃s peccat celãdo ueritatẽ qñ assumpsit officiũ testificãdi uł a ľs tenet̃ dicere ueritatẽ ex offõ, uel cũ alias ueritas haberi ñ pt. Aľs ãt tacere ueritatẽ ñ ẽ peccatũ ... q. 2. c. ne q̃s ... facit Io. ... de dño ñ rñdente Pilato &c. uide Pa. in c. 1. đ fal. Et uide do. Iasoñ. in l. ñ dubiũ. C. de legi. ĩ 6. p̃te gl.

g Rñ gl. i uer. sigilla.

licet superueniat affinitas nõ retractatur, & l. si a me fuerit.[a] ff. de iudi. cũ aliis quæ uidentur contraria intelliguntur quando factum non erat pfectum sed solum inchoatum, quia tũc retractat̃.

1 Vtrum sit dicendum factũ q non durat. ℞. gl.[b] in c. ad nostram, de regula, q quando ex facto uolumus iudicare aĩum, tũc est uerum q nõ dicitur factũ scilicet animo faciendi q non durat, & ibi ponit multas concor. Adde tex. in c. nam & ego de uerb. sig. cum concor. in glo.

2 Vtrum factum illegitime censeatur factum. ℞. q nõ, ut in c. ueniẽs, de præsby. non bap. sicut inutile & nullũ paria iudicantur c. inter corporalia, de transla. præla. sic etiam dicitur non esse qui minus idoneus est, ut in l. 1. §. q si nemo. & ibi gl. in uersi. inhabilis, q cuiusque uni, fecit text. cum gloss. in c. fraternitas, de fri. & malefi. Vñ Bart. p d. l. 1. dicit q si procurator non facit fidẽ de mandato p inde est ac si non comparuisset, & dñs tanq̃ cõtumax debet puniri. item excipere & non probare, idem est sicut non excipere c. cum super de conces. præben. & ibi Abb. Et paria sunt quo ad iuris effectum non esse, & non apparere l. duo sunt Titii. ff. de testa. Itẽ non fieri & tarde fieri uel eo modo quo fieri nõ debet,[c] argu. ca. auditis, de p̃scu. ff. qui satisda. co. l. quotiens, & ibi glos.

3 Vtrum plus sit facto consentire quam uerbo. ℞. quod sic, facit text. & ibi Abb. 7. no. in c. in causis, de elec. uide glo. in c. dilecti filii, el 2. de appel. ubi plus factis loquimur. Factum alienũ promittens quomodo teneatur. Vide infra sponsalia. §. 14. Factum ubi promittitur uenit quod interest in obligatione. ff. si quis in ius uoc. nõ ie. l. cum quis.

FALCIDIA Vide infra Legitima.

FALSARIVS dicitur quis diuersimode ut no. in capi. in memoriam[d] 19. dist. & in capitu. quisquis 11. q. 3. & de cri. fal. per to.

1 Vtrum sit falsarius qui absentium nomina in instrumento ponit[e] uel qui sigillum furtiue surripit. ℞. quod sic, ut no. in capi. quanto, & c. ea, de his quæ fiunt a præla. Item secundum Bart. in l. præsbyteri. C. de epi. & cle. falsitas non solum committitur in dicendum falsum, sed etiã iam in tacendo uerum.[f]

2 Vtrum aperiens literã alterius ut legat, sit falsarius ℞. glo. in capit. cum olim, el 2. in uersic. sigilla,[g] de offi. de le. tenet q debet puniri tanq̃ falsarius allegat c. olim, de rescrip. & cap. ad audiẽtiam de cri. fal. Innocẽ. uero tenet quod iste minus peccat quã si falsificasset sigillum apponendo adulterinum, tamen falsarius est, propter quod dicit Pe. de Anch. q solum debet puniri pœna extraordinaria c. de causis, de offi. dele. & concurrunt cõiter doc. & c. allegata per gl. loquuntur de falsario, qui faciat ra

sura uiciando literam, ut in d.c.olim, [a] uel apponendo sigillum adulterinum, ut d.c.ad audientiam Bart. dicit q si aperit ostendendo aduersario mittentis potest puniri ut falsarius, ar. bonum in l.1.§.is qui.ff.ad l.Cor.de fal.uer. is qui deposita instrumenta ostendit aduersario. incidit in crimen falsi. [b] Quod not. contra notarios & aduocatos qui ostendunt iura partis aduersario. Si uero aperit, sed non ostendit aduersario, sic non punitur crimine falsi,& uidetur text. in d.c.cum olim,& ff. de cri. stel.per totum,& l.qui testamentum.ff.de fal. [c] dic quòd est speciale in eo qui aperuit testamentum clausum ut puniatur pœna falsi, ex quo collige q peccat mortaliter aperiens literas alterius ut legat, nisi specie habeat in ratihabitione quod intelligo quando aduertenter & studiose facit cum ueniat puniendus crimine stellionatus. Quod limito uerum nisi haberentur pro derelictis,puta eas proiecit uel lacerauit & huiusmodi, quia si tales legit pro aliquo bono fine, licet alias curiositas est non tamen mortalis de se.

3 Vtrum lacerans uel comburens uel celans scripturas publicas uel priuatas quæ ad alium spectant ita quòd amplius non appareant sit falsarius. R. q sic,ut est casus & ibi Barto. in l. paulus. ff. de fal. ubi dicit text. legis Cor. pœna omnes teneri qui etiã extra testamenta cætera falsa signassent, sed & cæteros qui in rationibus,tabulæ, literis publicis, aliaue, quare sine signatione falsum fecerint, uel ut uerum non appareat [d] quid celauerint, surripuerint, deleuerint subiecerint & resignauerint eadem pœna affici solere dubiũ nõ est,hæc ibi gloss.in uersic surripuerint dicit ut non esset comburendo & sic patet q d debet de falsantibus libros mercatorum, comburentibus uel occultantibus uel alias scripturas & ultra dictã pœnam tenentur ad restitutionem totius interesse. textus est in lege qui tabulas. ff. de furt. de quo uide infra. Restitutio primo in uerbo scripturas.

4 Vtrum falsificans monetam sit falsarius & peccet mortaliter. R. quod sic [e] secundum Hostien. Ioan. An. Pa.& Io.de Imo. in c quanto,de iureiu.& patet per tex. ibidem, ubi dicitur q seruans falsam monetam agit inique,ergo fortius falsans, patet etiam per extraua. Io. 22. qua excommunicat omnes tales in regno Franciæ, & tenentur restituere omne damnum datum illi personæ, communitati uel populo damnificato, ut not. præfati doc. ubi supra uel si nescitur specialis persona saltem pauperibus, ar. eorum quæ not.in c.cum tu.de usuris,& in regula peccatum de re.iu lib. 6. & uide Hostien. in sum. ti. de censi. §. ex quibus uersic.quid si moneta. idem dic,secundum Gir. obdo de illo qui recipit falsam ignoranter quã postea sciés expendit pro bona, quod limito in pecunia alicuius importantiæ, secus in denario [f] usuali, sicut dico de furto.]. furtum.§. 34.

5 Quot modis falsatur moneta. R. quod tribus modis

sigilla.] Et ibi Pa. recitat quę hic dicuntur. Idẽ tenet Abb. in ca. uenerabilis 8. colum. uersi. Secundo principaliter uo. de excep.

a D.c.cũ olim] Nã papa dixit q uoluit eum punire in quo deliquit, & tñ nõ puniuit eũ pœna falsi, nec ẽt aperiẽs lr̃as alterius ẽst ex cõicatus, ut q-dãvulgares putant, qa nullo iure cauetur, & uidẽ Car. in d. c. cum olim magister 2.

b Crimen falsi] Sed extra ordinẽ. l. 1. §. expilationis. ff.de effra.&c.

c L. qui testm̃. ff.de fal.] Vide ibi Bar. & in l. 1.ff. de præuari.ubi dicit idẽ esse de eo q cognouit iura unius, & demũ se cõtulit cum parte aduersa ostẽdit pti aduersę iurantibus, & Bart.in l.si qs aliquid. ff.de pe.

d Nõ appareat] Barto.ibi,uerũ esse credit i eo q celat aliquid simpliciter, ut nemini appareat,secus si celaret cõtra unam personam tantum. l. 3. §. si qs dolo. ff. de tabu. exhi. Et addit ibidẽ pbari, q si qs detrũcaret bullas de lr̃is papalibus, q incideret in pœnã falsi.

e Rñ. q sic]Et

tis ordinaria. arg. l. facculat. ff. de extraordin. criminibus. Vide Pan. in d. c. quanto. Quomodo autem puniatur qui destruit pecuniam, uide Bal. in l. lege corne. ff. de falsis.

Louis nomine] Bart. no. illam l. contra nuncios facientes falsas relationes.

Et Barto. j. In [illegible] col. uer. [illegible] quæro quid [illegible] dicit nō [illegible] de con[illegible].

[illegible]

secundum communiter doc. d.c.quanto. Primo in forma, s. quando imponitur signum illius qui eam cudi non facit, ut in l. [a] falsi nominis in l. qui nomine. ff. de fal. & in d.c.quanto. Secundo ex materia metallica. s. quando fit de ere, uel de stagno, uel nō de debita liga, in l. paulus. 1. ff. de solu. secundum Bar. uel cum talis materia immiscetur ubi non debet, ut in l. quicunque nummos, & in l. lege corne. ff. de fal. la 1. Tertio ex pondere. nam ista tria requirunt de substantia monetę, ut in l. 1. §. 1. ff. de contrahen. empt. glo. 10. qō. 3. in prin.

6 Sed quæro quod pondus debet habere. R. secundum glo. in uer. præbet & doct. in d.l. 1. & Bart.[b] in l. 2. §. 1. ff. si cert. pet. quod de iure tantus debet esse ualor coniate, & tantum pondus quantum erat prius in materia non deductis expensis, nec labore quæ de iure debent fieri de publico. Sed secundum Inno. quem communiter sequuntur doct. & seruatur ex consuetudine, tantū debet esse in pondere quantum erat in materia deductis expensis & labore, quia nemo suis expensis tenetur eā facere [illegible] c. [illegible] lib. 6. Imo plus credit Innoc. quod si princeps indiget poterit inde sentire aliquod lucrum, & sic minuere a prædicto pōdere. Sed Pa. in d. c. quanto, d[illegible] extra regnū, qa cū dāno nō subditorū non pōt, quā credo uerisimā, [illegible] ēt quod princeps cum consensu possit minuere, hoc est quod sit minoris [illegible] q̄ deberet, & tamē expendatur, ac [illegible] iusti ponderis. Ratio quia quilibet [illegible] renuntiare iuri suo. 7. quæst. 1. quàm [illegible] sum, & dicit sufficere cōsensum maioris partis magnatum regni, quia negotiū regni reputatur negotium uniuersitatis, ar. in l. 3. §. sancimus. C. de iureiur. propter calum. Sed Pan. ubi supra dubitat de hoc cū tractetur de præiudicio singulorum eorū, ar. eorum quę no. in c. cum omnes, de const. & C. quæ sit lon. consue. in rub. & in l. 3. in gl. mag. in uer. tertij dicunt. Et ego credo requiri consensum singulorum, nisi quādo ex alia causa propter hoc alleuiarentur, puta ab angariis & hmōi. p ea quæ no. in dictis iuribus. Dicit tñ Inno. non sufficere consensum populi, ut expediatur extra regnum.

7 Vtrū princeps fraudet monetam quando reprobat ualētem & minus ualentem acceptat, ut de reprobata habeat bonum forū, & illam conflari faciat & cudi. R. Host. ut recitat Pan. ubi supra quod sic, facit tex. in l. eleganter. §. qui reprobos.[o] ff. de pign. act.

8 Vtrum radentes uel tondentes sint falsarij, uel subtilius ex aqua particulā auri uel argenti tollendo ita quod cognosci nō potest. R. quod sic, ut in gl. d. c. quanto, & tenentur ad restitutioné damnificatis, uel si ipsos ignorant pauperibus de necessitate, c. fin. de iniuriis. Idem de eo qui nummos tingit.

9 Vtrum isti qui singulos denarios ponderāt & grauiores retinēt & conflari faciunt sint falsarii. Respon. ut colligo ex Host. Ioan. An. & Imo. ubi supra si illi qui cudunt pecuniam, quia aliqui denarii sunt quandoque minus propterea dimittunt alios plus in pōdere, quia nō possunt equaliter omnes sculpere, tunc tales sunt falsarii & tenentur ad restitutionem cōitati, quia corpus pecuniæ damnificauerit, si aūt oēs denarii sunt iusti ponderis, sed aliqui sunt amplioris & illos radunt, dummodo remaneant iusti ponderis seu constant, nō credo falsarios, licet male faciant & nullo modo sit eis consulendū, quod si nolunt abstinere, non credo eos fore extra statum salutis propter hoc.

10 Quid de falsario literarum apostolicarū, uide supra excōicatio. 5. casu. 3.

11 Vtrum falsificans mēsuras & pondera teneatur. R. quod ultra mortale tenetur ad restitutioné totius damni dati, ut patet ex. c. 2. de emp. & uend. & deberet 30. diebus in pane & aqua pœnitere, ut ibi, licet sit arbitraria hodie. Idem dic de utente scienter falsis. Et falsans mensuras tenetur lege cor. de fal. ff. de extraor. cri. l. annonā, circa fi. q̄ est

a Puniri in duplum] Diuersæ tamen pœnæ ponuntur in d.l. Annonam. Pro falsantibus mensuras imponitur una pœna, pro falsantibus pondera alia. Et non potest reddi ratio diuersitatis, sed iudex bonus arbitrabitur secundum modum delicti. Et potest imponere quam pœnã uult de expressis in iure & etiam mitigare ex statutis municipalibus imposita, ar. l. quoties. ff. de actio. & obliga. l. quid ergo. §. pœna grauior. Et ibi Bar. ff. de infamibus.

b Postea damnetur] Licet non fuisset pronuntiatus condemnatus, tamen si inter nos iam habebatur, Instrumenta non ualent. Ita Bal. in l. in exercendis. pen. col. de fid. instr.

c Infamis effectus. Vide ad hoc Bald. in l. in exercendis C. de fid. instru. Qui dicit q̃ cõdemnatus de falso uel de hęresi, uel l. iulia repetundarum uel quia cõtra ordinationes legis fecit officium, uel propter aliquod crimen, propter quod ꝑdit publicam autoritatem, tunc priuatur officio. uide Bar. in l. si ideo contra emptio. ff. de euic. fallit nisi in officio post condemnationem fuerit toleratus, quia tunc non uitiantur instrumẽta cõfecta post condemnat. ut no. gloss. in authẽ. de tabel. §. si uero, uel nisi priuatus fuerit a confectione certorum instrumentorum, quia alia bene tunc posset facere. Bar. in d.l. eadem lege. Et ibi uide in addit. ale.

d Alias sic] Maxime si in officio toleratus est, de excommunicato, uide gloss. in c. decernimus, de senten. excom. n. uni. lib. 6.

e Totum corruit] sicut... cimus in testa... ut si aliquam falsitatem adiciat testimonio suo dictum eius in totũ reprobatur, quia reperitur periurus. 3. q. 6. c. parra, sic in notario, qui est contrario, quia est... dã testis. l. 1. ... inimicius labeo. ff. de testa. si idẽ esset si falsitas esset circa circunstantias ut debebat scribere q̃ ... debebat decẽ & scripsit uiginti.

f Sunt connexa] Puta q̃ ... tius promisit unum fundum & unum equũ. Et falsum ... de equo.

g Sed separata] Quia est in instrumento contractus emptionis, & in eodẽ contractus locationis.

h Comprobatus] Et in nullo diminutus, ut in text. ille, & sic allegatur in d. gl.

i Respon. secundum glos.] Et glos. in capite. iubemus, de consecrat. distinc. prima. §. tor-

pœna publicationis omniũ bonorum cum deportatione si liber est, si seruus ultimum supplicium, ut in l. 1. in fin. ff. de fal. Vtens uero falsis põt puniri in duplum, [a] & relegari in insulam, ut ff. de fal. l. pen. ꝗ. §. 1.

12 Vtrum instr̃a cõfecta per falsum notarium sint nulla. ℞. ut colligit Pa. in c. fraternitatis, de hære. per Innoc. ibidem, aut loquimur de instrumentis confectis post falsitatem commissam, uel etiã ante, tamen nudum damnatum sed toleratũ in officio, & sic ualent prætextu officii, licet postea dãneĩ, [b] facit l. barbarius. ff. de offi. præ. Aut loquimur de instr̃is cõfectis post dãnationẽ notarii, & sic non ualent, ut l. si aliquid. C. de suscep. præpo. & archa. li. 10. facit tex. in l. si quis ex argẽtariis. §. sed si omnes. ff. de eden. Bart. tamen in l. eadem l. ff. ad leg. iul. repe. limitat uerum, qñ notarius fuit damnatus propter falsitatem cõmissam in officio tabellionatus, & sic loquitur d. l. si aliquid, secus si alias fuisset dãnatus de falso commisso ex alia causa extra officium tabellionatus, sicut in quodã consilio ipse Bart. consuluit pro quodã notario damnato, qa extraxerat duas chartas de libro cõitatis, ualebãt eius instrumenta, licet sit infamis effectus. [c] Et hoc uerũ dummodo illud officium nõ habeat in se dignitatem, ut quia est notarius principis. l. 1. C. de mand. prin. uel salarium de publico, ut quia est notarius in bancho, quia tũc non ualerent, alias sic. [d]

13 Vtrum instrumẽtũ factum a notario non dãnato quod hẽt diuersa capitula sit falsum si falsitatẽ habet in uno capitulo. ℞. Pan ubi s̃. q̃ aut falsitas prouenit ex uitio notarii, & tunc aut concernit substantialia instr̃i, puta qa in indictione aut die, & tunc totum corruit, [e] ut no. in c. inter. de fi. instru. & in authẽ. ut præpo. not. impera. circa prin. Aut concernit substantialia negotii, & tunc distingue, aut capitula sunt connexa, & tũc totum reprobatũ. Aut non sunt connexa [f] sed separata, [g] & sic solum illud capitulũ falsum reprobatur. Et sic limitat Bart. in l. si ex falsis, in fi. C. de transactio. q tenet q̃ quando uenit ex uitio notarii totum corruit qđ Inno. etiã tenet. Si uero falsitas est circa extrinseca, ut quia scripsit contrahentes esse cõsanguineos, uł aliquod aliud quod nõ facit ad negotiũ, licet hoc sit falsum nõ reprobatur propter hoc instrumentum, quia hoc non est uitium notarii. Et idẽ dic in teste. Et idẽ uoluit Inn. in d. c. fraternitatis, uide gl. in d. l. si ex falsis, in uer. firmis.

FAMA est illesæ dignitatis status legibus & moribus comprobatus. [h] l. cognitionum numerus. §. extimatio. ff. de uar. & extraor. co. & in glo. c. uestra. de coha. cle. & mulie.

1 Vtrum fama sit defendenda. Respon. secundum glo. [i] in c. senti. 11. q. 3. q̃ aut lu-

a §. tormenta] Alias in §.plurimum, ubi distinguit duplicem esse famā, una est hominis, & si est bona dicitur fama, si mala dicitur infamia. Et de ista proprie loquitur. d. §. Extimatio, & totus ti. ff. & C. de his q not. infa. Alia dr fama inter homines, & ista est duplex. Quæ lā de uno homine in genere bonitatis uel malitiæ, quã scilicet est fama q est bonus uel malus. Et de ista loquitur. d. §. tormēta. alias plurimum, & l. capitalium. §. famosos. ff. de pe. & l. nō omnis. §. a barbaris. ff. de re mili. alia est de facto particulari. utrū s. tale quid sit famam uel non. Et de istis duabus loquitē auctor in isto. §. & procedit difinitio quã quam Bart. ibi aliter difinat, licet idē teneat. c. capitu. cum oporteat] Glo. nihil dicit. Sed Panor. quærit. Nunquid delegatus cui simpliciter est cōmissa inquisitio tenetur prius inquirere de fama, de quo etiam uide ... & Are. ... malefi. ... in uer. fama publica. c l. diuo Mar.

mus inter tales q parati sunt imitari, & sic peccat mortaliter qui eam non defendit pro posse. Et sic intellige capi. non sunt audiendi. e. qō. & cap. nolo. 12. q. 1. & de cōsec. distin. 1. iubemus. Aut sumus inter tales, qui solum parati sunt reprehendere non imitari, & sic sufficit nobis conscientia nostra, & non tenemur defendere, & sic intellige c. quid obest homini. cū 5. c. se. 11. q. 3.

2 Quot modis læditur fama. Et quomodo sit restituenda, uide supra Detractio.

3 A quibus est abstinendum propter famam conseruandam, vide infra Scandalum §. tertio.

4 Fama proprie est quando tota ciuitas uel uicinia uel maior pars acclamat aliqd. Vel dic q est communis locutio ex uerisimilibus coniecturis surgens ut colligitur ex no. in cap. si duo. 35. quæstio. 6. & in cap. super eo. de eo qui co. consang. uxo. suæ, & in d. cap. uestra, & ibi Abb. plene, unde primo oportet q sit ex uerisimilibus coniecturis, quia alias proprie nō est fama quo ad iuris effectū, sed sunt uane uoces populi, de quo per Barto. in l de minore. §. tormenta. [a] ff. de quæstio. per glo. fin. & ibi Abb. & docto. in capitulo inquisitionis, & in capit. cum oporteat, [b] de accusatio. & non sunt audiendæ, ut in capit. 2. de electio. & text. in l. decurionum filii. C. de pœnis. l. diuo marco. [c] C. qui manu. non poss. & l. si priuatus. ff. qui & a quib. unde dicit Panor. in cap. ueniens, [d] el primo de testi. q testis deponēs de fama debet reddere rationem seu causam sufficiētem sui testimonii. Secundo requiritur q sit saltem maior pars, quia ut dicit Panor. in cap. cum in tua, de spon. super glo. in uersi. de fama, q dicta paucorū non infamāt. Et propterea differt fama a rumore, quia rumor est quādo aliqua pars uicinie aliquid asserit, sed fama, quando maior pars, unde se habet in plus, ut dicit glo. fin. [e] in d. cap. super eo. Pro quo not. q nomine partis uenit media pars, ut in c. 1. §. 1. de deci. lib. 6. & ibi glos. in uer. medietatem, & in l. nomē filiarum. §. portionis. ff. de uer bo. sign. Sed quando additur aliqua tunc uerificat in qualibet minima particula, quia dictio aliqua restringit. Attamen, licet requirat maior pars ad famam faciendā, tamen ad probandum sufficiūt duo testes, ut no. glo. 2. qō. 1. c. si peccauerit. §. quando, & in l. 3. ff. de testi. & no. Bar. in d. §. tormenta. Et contra probationem famæ admittitur contraria probatio, & si secūda est clarior offuscatur effectus primæ. Et ideo eo casu quo infamia sufficeret ad torturam, si probaretur per aliam partē, bona fama tolleretur præsumptio prima, & sic probat text. in d. c. cum in tua, & quod no. Bart. in l. fi. [f] C. de quæstio.

FAMILIA quid cōprehendat. R. Archi. de priuilicet lib. 6. dicit q triplex est familia quædā perpetua & religiosa, ut religiosi clerici, & consimiles, & tales gaudent priuilegio cōuentus uel collegii, de statu mona. recolentes. C. loca. l. milites. Aliter tenerentur duplici iure, contra. c. cognouimus, cum si. 12. q. 2. & de hac loquitur.

eo] Vnde gl. in l. decurionum, nota illam legem contra Pilatum &c.

d Panor. in cap. ueniens.] Ibi Pan. in 4. col. uer. Et faciunt pro hoc refert Inno. in c. cum oporteat, de accus. di. q testes deponentes super infamia debēt reddere causam sufficientē sui testimonii. Non enim sufficit dicere q populus habet illū suspectū. Hæc ille.

e Vt dicit glo. fi.] Clarius tamen hoc dicit Pa. in c. uestra, de coha. cle. & mulier. Et idē Pan. in d. c. inquisitionis, super glo. fi. Qui dicit q ista maior pars intelligitur non uicinie simpliciter sed proborū uirorum, & non puerorum uel mulierum. Distingue tamen ut ibi per eum, & per Bart. in d. §. tormenta, uer. Itē ex eo. uer. quæro qualiter. Et uide Alexan. consi. 90. secunda parte.

f Barto. in l. fi.] Dicit q psumptiones de quibus ibi qua suf ficeret ad torturam, possunt elidi multis modis, ut ibi habes per Pan. in d. cap. tua. in 2. not. hęc omnia q̄ sunt in text. uide Ro. consi. 269.

cap.cum olim.de arbi. est & alia,[a] scilicet quæ non ecclesiasticos tantum comprehendit, sed etiam laicos, sicut sunt uxor filii nepotes serui, famuli, qui ĩ eius domo eius sumptibus uiuunt continuæ, l. intelligitur. ff. de publi. l. 1.§.familiæ.C.ad l.Corn. de sicca.l. si forte.quæ ponitur, de pœ.dist. 1.& de hære. c. filii.lib.6.in fin.& de testi.c.in literis ubi de hoc.& 3.q.5.c. 1. Et de tali intelligitur qđ dicitur in d.c licet de quo ui de infra interdictum. 6. §. 4. est & alia familia quæ nec est perpetua nec mercenaria, sicut clerici & religiosi & alii ecclesiastici dicuntur de familia ecclesiæ, de quibus.16.q̃.6. de lapsis, est & alia de qua in l.fi.C. de uerb. sig.ubi nomen familia comprehendit parentes, liberos omnes l.propinquos, & substantiam, & libertos etiam, & patronos, necnõ & seruos & hæc significatio habet locum in fideicommissis, ut ibi patet.[b]

1 Ad quid tenetur paterfa. ℞. ꝙ ad duo tenetur de præcepto, scilicet ad administrationem necessariorum ad uitam, & ad disciplinam, tam uerbo quam exemplo morũ, ut colligitur. 1. ad Thimo.5. & ad Ephe.3.& no. in §. necesse.47.distin.aliter est peccatum mortale de sui natura, nisi excuset aliqua circunstantia, puta necessitas & huiusmodi, uel nisi sit famulus de quo in se.3. §. dicam, uel fit circa ea quæ non sunt necessaria ad salutem omissio correctionis. Et sic intellige, 13. q. 4. duo ista, et q.5. non putes.

2 Sed nunquid infirmanti teneatur subuenire quæ ex mercede locauerat operas suas. ℞. quo ad expensas secundum Bar.in l. si cum dotem. §.sinautem.ff.sol.ma. & in l.in rebus.ff.commo.ꝙ ad magnas expensas non tenetur,[c] quod limito uerum ratione famulatus. Secus si teneretur ut pauperi,[d] quo uero ad salarium Io.An.d.An. Io.de Imo. & Pan.in c.1.de cle.egro.& communiter docto. tenent, ꝙ non, quia casus contingens in persona q̃ locauit operas liberat conductorẽ a protestatione mercedis.l. si uno.§.item cum quidam, & quod ibi no.ff.loca.& quod no.in l. in rebus.§ [illegible] sint.ff commo.& in gl.l.fi.§.idem iuris, [illegible] ff.ad l.rho. de iac.hoc tamen limitat Pa. [illegible] supra quando salarium debetur solum ratione personæ, secus si daretur ratione alio rum etiam, unde potestas qui habet famulos & iudices quibus habet soluere, licet infirmetur, uel moriatur, tenetur nihilominus hæres, & ideo ipsæ potest petere, & debitores debent ei soluere tex est in l. si pecuniam, in prin.ff.de condi.ob cau.facit quod no. in l.diem functo.ff.de offi. asses. Imm. uidetur tenere ꝙ debeatur salarium in cap. propter sterilitatem, de loca.facit cap.1.de cle. non re.li.6.& ibi Ge.per illum tex.dicit doctori uel famulo non debet subtr[illegible] salarium propter infirmitatem, allegat [illegible] habetur in Spe.de cle.non re.§ [illegible] uer.quid si mercenarius, & istud tenet [illegible] l.licet.C.loc.& pulchre.Ang. in disputat[illegible] ne.Exorta guerra, facit l.quæsitum. ff. de re iud. Et hoc procedit indubitanter ubi consuetudo sic est, quia tunc debetur, quia illud uidetur actum, quod est consuetum. l. ꝙ si nolit.§.qui assidua.ff.de edi. edic. Sed ubi consuetudo non est, tene quod non debetur nisi ut dictum est & in casu speciali, ut C. de aduo.di.iudiciorum.l.post duos, ubi aduo[illegible] c[illegible]to debetur salarium ex publico constitutum, licet moriatur infra annum, secus de salario promisso a parte, quia non debetur nisi pro rata temporis[e] secundum Bar. in d.l.diem functo, similiter in l cum hæ[illegible] §.stichus.ff de sta li ubi quando per [illegible] non stat quin seruiat, nihilominus libertatem

a Est & alia] Quæ uocatur ꝑpetua & mercenaria secundum Arc.

b Vt ibi patet Nam quando nomen familiæ sonat in perso nis intelligitur de propinquis secundum ordinem proximitatis & de quibusdam affinibus in subsidiũ uocandis, unde si testator dicat relinquo fidei-commissum familiæ, intelligitur de proximioribus gradatim. Sed quã do nomẽ familia sonat ꝓ rebus intelligitur de substantia bonorum, hoc Bal. in d.l. fina.

c Non tenetur] Idem tenent Bald.Ang.Pau. de Cast.Bart.& Alex.in d.§.sin autem.Bal.in l. quod in uxorem.C. de neg. gest. Ange.in l. seruum.in principi.ff. de uerbo. obli g.Nisi consuetudo aliter se haberet secũ dum Ange. in d. §. sinautem. allegat. l. 1.C.de iure fif. lib.10.

d Vt pauperi] Qui non habet unde sibi subueniat, & poterit officium iudicis implorare contra eum. Et idem potest facere pauper cõ tra quemcunq. diuitem. 47.di. sicut hi. Et maxime si sunt episcopi & clerici, 81.di.c.1.& 12.

[illegible] q.1.c.uidentes.

e Pro rata temporis] plene per Bar. in l. 1. §. diuus. ff. de [illegible] uari. & extraor. cogni. ubi d[illegible] de potestate q[illegible] fecit præparamenta pro [illegible] do ad ciuitatem pro qua erat electus, & [illegible] potuit ire, uid[illegible] per pulchre [illegible] per eum etiam in d. l. si pecuniam in prin.

tem propter hoc consequitur, de quo dic ut infra loca-tio.§.15. ubi pulchre tangitur hæc materia.

3 Vtrum cum dominus nō potest corrigere suam familiam uel aliquem ipsorum, teneatur ipsum expellere. ℞. q. si nec uerba nec uerbera emendant, sed subtractio ne cessariorum seu expulsio corrigeret; tenetur expellere, ar. eorum; quæ not. in c. nōn omnis 5. quæstio. 5. si uero licentius peccaret expellendo; faciat quantum potest, & licet ille, non se corrigat ex cusatur, ut patet in capitu. quantumlibet, & ca. sequen. 47. distin.

4 Vtrum posit causa correctionis uerberare clericos. Vide supra excommunicatio 5. Casu. 1. §. 4.

5 Vtrum paterfa. teneatur de furto familiæ: Vide supra dominus. §. 4. & infra obligatio. §. penultimo, & ultimo.

6 Vtrum familia episcopi gaudeat priuilegio fori. ℞. Panor. in cap. nullus, de foro competen. in uersicu. in familia communiter tenetur q. sic

7 Vtrum familia uel aliquis eorum teneatur reuelare delictum domini sui, requisitus per obedientiam superioris. ℞. quod nōn, si criminaliter uult procedere, ut 4. quæstio. 3. cap. lege iulia. el 2. Si autem ciuiliter, sic credo teneatur, quia nulla l. repellitur, ut not. gloss. 3. q̄ō. 5. cap. 1. in uer. parentes quod credo uerum quando nullum malum sibi immineret ex hoc, alias secus, quia non teneor cum malo meo facere bonum ꝓximi temporale.

8 Vtrum domino familiæ qui fecit est iurare familiam de ueritate dicenda sit parendum. ℞. s̄m Durā. aut iste dominus est truculentus, & probabiliter habetur ferus, & sic non tenetur, quia illicitum fuit iuramentum. Si uero est mãsuetus & probabiliter creditur q. non procedet, nisi rationabiliter tunc distingue, q. aut res puta asportate erant ad custodiam suam deputate, & sic sicut potest prosequi asportantem, sic & domino reuelare. Si uero non erant deputate ad eius custodiam, tunc si potest probare tenetur dicere ueritatem, si uero non potest probare, non debet reuelare, nisi tali qui posit prodesse & non obesse & si alio modo iurauit, non fuit licitum iuramentum, nec obligatorium. Idem dicit Hug. de testib. sinodalib. q. non tenetur denunciare episcopo, licet iurauit nisi crimina quæ possunt probare 23. q. 4. quisquis[a] alias esset proditor. 2. q. 1. si peccauerit, nisi hoc faciat secrete illi qui hēt corrigere paternaliter. ar. 22. q. 5. hoc uī de hoc uide s̄ den. §. x-

hoc tenet Pā. in d.c. quanto, cōtra Fe. Pet. & Abb. similiter dic, si quis dedisset certum precium, quia contrariorum, &c. Nunquid autem qui tenetur procurare dominium teneatur procurare seruitores, tex. in d.c. quanto, facit q. sic, sed contra est tex. in ca. licet, de priuileg. lib. 6. Tu uide Old. consi. 11.

9 Vtrum obligatus procurare aliquam familiam uel fratres alicuius domus, teneatur excrescente familia uel fratrib. in numero. ℞. s̄m Pau. q. si familia uel fratres hēbāt numerum determinatum, tunc non tenetur si aūt indeterminatum, ut sunt fratres minores alicuius conuentus, sic tenetur, facit c. q̄to. de censib. si tamen nimis grauaretur per iudicis officium sibi prouidebitur,[b] & sic patet quod quo ad conscientiam nō tenetur.

10 Quid, si famulus cū dño ñ cōuenit de salario ℞. q. si famulus cōsueuit locare opas suas & dñs cōducere opas ministrorū quod teneī dño soluere usq. ad summā qua alios fuisset conducturus. ar. l. si non forte §. libertus. ff. de cond. ind. no. Arc. 1. q. 3. sunt nonnulli, quod si fuit conductus sub mercede taxanda ad arbitriū dñi, sic iudicio boni uiri taxabitur, ut patet s̄. Arbiter. §. x. quasi i fi.

FAMILIARIS quis dicatur. ℞. secundum gl. 3. q. 5. in sum. q. large dicuntur omnes qui cohabitant cum aliquo, ut in c. in literis de testi. & c. insinuante de of. dele. gl. in d.c. literis in uer. de fam. dicit familia

[a] C. quisquis] Parum aut nihil facit ille textus.

[b] Sibi prouidebitur] Intellige quando ista procuratio ꝓcesserat ex mera liberalitate, secus si aliquo dato uel retento fuisset indu[...] Nam subue[...]ndum est do[...]tatori, ut non [...]atur cum magno grauamine suo. Vnde [...] potest cō[...] ultra q̄ facere potest de [...] ne egeat [...] l. inter om[...] ff. de re iu. [...] quæ nō cessa[...] in oblatio[...] causata ex [...] non lu[...]tio. Non [...] iudex de[...] confu[...] graui [...] iudicio alte [...] ut not. in [...] Ex hoc au[...] iudicium, [...] infect. [...] inducūtur [...] Quidam [...] furnum [...] molendinū [...] phyteo[...] hoc adie[...] haberet [...] reci[...] co[...] uel mole [...] do[...] & fami[...] Demū [...] multū [...] illius [...] solitum, [...] nun[...] teneatur [...] uel mo[...] [...] secun[...] [...] dic [...] sic ℞ [...] fu[...] Et

res appellantur, consanguinei, colonss ascripticius mercenarius, filius in potestate, libertus, seruus & omnes habitantes in domo. Domestici uero sunt quibus ratione patriæ potestatis uel dominicæ imperari potest, uide glo. in uer. domestica in l. præsenti. §. sane. C. de his qui ad ecclesias cōfu. quando enim dicitur familiares domestici, intelliguntur omnes qui in expensis alicuius commensales continue existunt etiam si aliquando abesse pro eius negociis gerendis contingat ut no. in c. fi. de uer. si. li. 6. ubi bonus tex. & in his locis tractatur de familiaribus & domesticis quando repelluntur a testamento &c.

FAMILIARITAS cū mulieribus prohibetur ecclesiasticis. 32. dist. interdixit & duobus c. se. 34. distin. quorundam. 81. di. clericus cum multis seq. 18. q. 2. cognouimus, de coha. cle. & mu. per totum uide supra clericus 5. imo ut dicit Hiero. in c. hospitiolum tuum, 32. dist. non potest dignæ cum deo habitare qui fœminarum accessibus delectatur. Familiaritas nimia parit contemptum, de iudeis, & c. si iudeos.

FATVM qui credit mortaliter peccat. 26. q. 7. nō obseruetis.[a]

FAVERE peruersis, idem est ac si ipse faceret. 11. q. 3. qui consentit 83. di. nemo. & c. se. 23. q. 4. si quis.[b]

FAVTOR quis dicatur, uide infra hæreticus. §. 24.

FOEMINA nō debet tonsari ét causa religionis. c. xoratus in fi. de conuer. coniuga. Et intelligitur non solum de tonsura quæ dicitur clerica, sed etiam de rasura quæ fit per abscissionem capillorum usque ad aures facit. 30. dist. quemcunque mulier. & 20. q. 2. ca. 1. & cle. attendentes. de sta. regula. glo. tamen in d. cle. uidetur tenere, quod consuetudo contraria[c] excusat, & quod c. quæcunque mulier intelligitur de illa quæ uult remanere in seculo, nolens religioni deseruire, sed mundialiter uiuere & placet, peccat ergo mortaliter[d] talis tonsurans se, cum in d. c. quæcunque mulier sit excommunicanda, quod ét intellige nisi ex necessitate hoc faceret.

1 Quare fœmina citius pubescit. ℞. glo. in l. 2. in uerbo, octauum. C. de his qui ueæta. impe. quia mala herba cito crescit, sed est alia ratio quam reddunt doc in c. literas, de despon. impu. scilicet quia sexus mulieris est debilior, & citius deficit, & ideo citius perficitur sicut in aliis uidemus.

2 Quæ sunt illa quę mulier non potest exercere. ℞. multa, non potest prædicare, nec doccere publicæ. 23. distin. mulieri, idem habetur. 33. q. 5. mulierem, nec confessiones audire, nec aliis benedicere, ut in c. nona de pœn. & re. ubi pulchre text. & glo. ordinaria. Item nec tangere sacra uasa 23. distinctio. sacratas nec sacratas pallas cō tingere, nec incensum circa altaria deferre, ut in d. c. sacratas. Item nec actum alicuius ordinis exercere ut in d. c. no ua, & in c. tanta de exc. pla. & no. in c. dilecta, de ma. & obedi Item nec iudicis nec magistratus gerere officium, nisi in casibus de quibus in gl. 15. q. 3. §. 1. nec postulare, nec procurare, nisi in ꝓpria

a Non obseruetis] Loquitur de fato secundum quòd accipiunt mathematici. Nā dicunt fatum est his positionis syderum iñ natiuitate, uel conceptione alicuius, uel secundum usum loquendi. Fatū dicitur hic pro fatali dispositione quā & omnia a casu fortunaue euenire dicunt. Secus tamen si accipiatur fatum catholicę, de quo per Boe. 4. de consola. Et tractat August. plene 5. de ciui. Dei. Euse. etiam de præpara. Euan. Au. Gel. 5. noctium aticatum recitat Crisippum stychum fatū diffinientem, ui de ibi.

b Si quis] Melius facit. cap. qui aliorū ubi tex. no. 24. quæstio. 3.

c Consuetudo contraria] Gl. illa in uersicu. & cornutis loquitur de monialibus, nam dicit quòd consuetudo est quod tonsorentur quam nullo iure caueatur, sed de mulieribus secularib. forte non excusaret consuetudo, cum subiectionis uelamē auferatur secundum Abb. in d. cap. uxoratus. pen. nota. Dum antē sub-

dit hic. Pecca ergo mortaliter loquitur de secularibus

d Peccat ergo mortaliter] Volunt aliqui ut Rose. quòd nō sit peccatum mortale si facit ex leuitate & fatuitate, secus si ex superstitione uel in contemptum significationis illius quod significat coma scilicet subiectionem uiri, nam bene tunc peccat mortaliter, & hoc uoluit tex. dicto cap. quemcunque, ibi resoluens ius subiectionis, & ibi Arc. ponderat uerbum subiectionis, plus dicit Rose. quod etiā se totam decaluaret mulier ex leuitate & fatuitate, licet aliis esset in deritum quod non peccaret mortaliter licet male faceret. Vult ergo requiri contēptus uel superstitio. Sed contra eum est dictum Pan. hic in tex. relatum scilicet quod prohibetur mulier se tonsorare ét causa religionis, & sic propter bonum, ergo multomagis si propter leuitatem, dic quod forte leuitas excusat.

Renun-

causa & suorum, ut not. in l. fœminæ. ff. de re. iur. & 3. q. 7. §. tria 15. q. 3. §. 1. Item nec testis esse de quo dic ut j. Testis §. 5. nec personaliter posset trahi ad iudicium causa ferendi testimonium, aut alia qualibet causa, quæ in iure non exprimitur contra eius uoluntatem & si est religiosa non potest etiã si uult trahi ad iudicium ex quauis causa personaliter c. mulieres de iu. lib. 6. Item nec uiri habitu uti sub pœna anathematis 30. dist. si qua mulier. Item nec accusare, nisi in certis casibus, de quibus 15. q. 3. c. 1. in text & in gl. in uersi. antiqui. Item non potest se obligare seu propriam substantiam pro debito uiri, nisi creditum sit conuersum in suam utilitatem ut in auth. ut nul. iu. §. & illud not. Item non debet incarcerari uel detrudi pro aliquo debito, ut ibidem.

FENVS est usura, sed differt in hoc ab usura, qa usura est lucrum de capitali acceptum, fenus uero est lucrum de usura, unde grecismus, est usura suos cum quis tradit mihi nummos. Spe lucri fenus duplex usura uocatur quod quidem fenus improbum exercentes sunt infames. l. improbum. C. ex qui. cau. infa. ir. De quo dic ut j. Vsura quia cõmuniter unum pro altero accipitur, ut in d. l. improbum.

FERIE dicuntur quia prestant uacationem ab his quæ fiunt in foro iudiciali & operibus seruilibus, quarum alique sunt ob reuerentiam Dei introducte, ut in c. conquestus de feriis, & C. eod. titu. l. dies festos, & de conse. distinct. 3. in principio. Alie sunt ob reuerentiam principis uel ciuitatis, ut dies natiuitatis sue, uel dies principii de imperio. C. eod. titu. l. omnes, alie sunt ad requiem laboris ut tẽpus messium, & uindemiarum, de quibus in d. c. conquestus, & ff. eo. tit. l. 1.

1 Vtrum partes possint renunciare [a] dictis feriis. Respon. q primis & secundis non, tertiis sic, [b] ut in d. c. conquestus, & 15. q. 4. in summa.

2 Vtrum nullo modo possit quis compelli ad iudicium in præfatis feriis. Respond. quòd non, nisi in casibus de quibus. ff. eod. titu. l. 1. & de quo in capit. ult. de iudi. & nisi necessitas urgeat, puta quia res erat peritura, [c] ut exempla habes in l. 1. 2. & 3. ff. eod. & l. 1. ff. de dam. infe. aut pietas, puta causa debilium uel miserabilium personarum dicto capitulo conquestus, quia in operibus misericordie [d] non est habenda distinctio dierum arg. 76. distinctione utinam de consecra. distinctione quinta nunquam, & summa ratio est quæ pro religione facit. ff. de religio. & sumptio. fu. l. sunt persone.

3 Festum seu ferie solennes quæ in honorem Dei sunt introducte, & in quibus abstinendum est ab operibus seruilibus quæ sunt. Respond. sunt infrascripta posita in capit. conquestus de feriis. Natiuitas domini, Sancti Stephani, Sancti Ioanni Euangelistæ, Sanctorum Innocentium, Sancti Siluestri, Circuncisio domini, Epiphania domini, Septem dies dominicæ passionis, Resurrectio domini cum 7. diebus seq. Penthecostes cum duobus seq. Natiuitas Beati Io. Baptistæ, Sanctorum 12. Apostolorum, Sancti Laurentii, Purificatio Mariæ Virginis, Annunciatio eius assumptio eiusdem & Natiuitas ipsius, Dedicatio Sancti Michaelis Archangeli, Festum omnium Sanctorum, Dies dominici, Omnes alii dies quos episcopi in suis diocesibus cum clero & populo duxerint celebrandos. In c. pronunciandum de consecra. distinctio. 3. ubi præfate solennitates ponuntur, adduntur etiam tres dies rogationum, [e] dedicatio cuiuscunque oratorii, [f] Festum Sancti Martini Põntificis & confessoris In c. crucis d. nostri de conse. distin. 4. ponitur festum Inuentionis Sanctæ Crucis in cle. si dominum de reli. & ue. san. ponitur festum Corporis Christi.

[a] Renunciare] Panor. in cap. f. eod. tit. 4. colum. uersicul. Sed quæro plene examinat.

[b] Tertiis sic] Habetur clarius in d. l. 1. ff. eo.

[c] Peritura] Sufficit in actione quæ est peritura litis cõtestatio.

[d] Misericordie] De hoc late per Panor. in cap. conquestus eodem tit. 5. colum. uide Bald. consi. 498. Alexã. consil. 130. 3. parte.

[e] Rogationũ] Non tamen feriantur. Et sic est consuetudo ut refert Abb. in d. c. conquestus 3. colũ. Et dicit se respondisse in q. facti Lap. tamen alleg. 90. tenet q iudex in præcepto. Idẽ Host. in d. c. conquestus, & Archid. in ca. rogationes, de conse. d. 3. sed Ioã. An. dicit eccle. siam hoc non obseruare. Idem eodem tit. de fe. c. 3. Tu tene q non seruatur.

[f] Oratorii] Intellige de cleri cis ibi inhabitantibus, sed de consuetudine non seruatur, secundum Ant. & Pa. in d. c. conquestus.

a Cum non reprobet] Imo ad hoc allegat cap. unicum de reliqui. & uen. sancto, & inducit q sunt in pcepto quia mandantur festiuari sub duplici officio tn̄ dicit de consuetudine male custodiri. Idem dic de festo Sancti Lucæ, & Sancti Marci q stādum est cōsuetudini.

b Per gl. de cōse. distin. 3.] In uersi. natiuitatis, & Specu ti. de feriis, ī pri. dist. Virginem Mariam fuisse in peccato conceptam Paris, tamen & moderni in c. fi. de feriis tenent Virginem Mariam nullam maculam originalē contraxisse, & bene, & ita est tenen. quia sic totus mundus tenet exceptis paucis.

c A quibus est abstinendum] Ric. in 3. dist. 37. ar. 2. dicit q exercētes hastiludia diebus festiuis peccāt mortaliter cū simili ratione uideantur phibita, sicut torneamenta p rōnes c. 1. de tor. uū mortes hominū & aīarū periculum sæpe pueniūt, & tales ibidē morientes in cimiterio non sunt tumulandi Ro se. sepultura 4. post princi. Et idem dicit Archi. flo. secundæ par. tit. 1. c. 7. §. de spectaculis, de assistentibus hastiludia uel aliis spectacula illicita in diebus festiuis q peccant mortaliter.

Christi. Adde secundum Io. And. quem sequitur d. Anto. & etiam Pa. in d. c. conquestus cum non reprobet [a] festa quatuor doctorum ecclesiæ, sed in istis & omnibus aliis prædictis standum est cōsuetudini, sm Host. & Pa. in d. c. conquestus, similiter de festo S. Bartholomæi quo ad diem. In quo fiat c. consilium, de obser. ieiu. unde hodie dies passionis, & septimana resurrectionis, & dedicationis oratorii, & quatuor doctorum & euāgelistarum non seruantur. Sed limita, ut uidelicet intelligamus q cōsuetudo deroget præfatis festiuitatibus, dummodo non sit dominicus dies, uel eo maior, sicut est festum Natiuitatis domini, Resurrectiōis, Ascensionis, Penthecostes, & Epiphaniæ, ut in ca. licet, de feriis dicitur in gl. quam sequūtur doct. ubi addit Ioā. And. assumptionem uirginis gloriosæ, ar. c. fi. de son. excō. lib 6. quia non credo ualere consuetudinem in contrarium, cum uideantur quasi iuris diuini, ut patet in dicto c. licet.

4 Vtrum consuetudo possit alias a præfatis festiuitates introducere, ita quod de pcepto teneamur ad illa R. qd sic, sicut potest facere alia lex, & quando sit uide supra, consuetudo. §. 2.

5 Vtrum episcopus cum clero solum possit indicere festum. R. q non, sed oportet q faciat cum populo, ut supra patet.

6 Festum immaculate conceptionis gloriosæ Virginis matris Dei Mariȩ licet ecclesia Romana antiquitus non celebrauerit, ut patet p Tho. in 3. parte q. 27. & per sanct. Bo. in 3. dist. 3. & per glos. de conse. dist 3. [b] in c. pronunciādum, quia eius puritas nō dum erat reuelata, tamē hodie de ipsa conceptione facit solenne officium & festū largitione indulgentiarum quæ in festo Corporis Christi sunt date illis qui intersunt diuinis, & hoc propter multa miracula, per quæ manifestum est quod sine peccato originali fuit concepta. Et ideo hodie ad euitanda scandala præcipitur sub pœna excommunicationis late sententiæ, a qua non possit absolui nisi a Romano Pontifice præterquam in mortis articulo, omnibus cuiuscunque status gradus ordinis & conditionis fuerit, ne de cetero ausu temerario pe sumāt in sermonibus ad populum seu aliis quomodolibet affirmare, quòd tenentes uirginem esse præseruatam a peccato originali in sua conceptione polluatur labe hæresis, uel mortalis peccati, uel festum eiusdem conceptionis celebrantes, neque temere libros uel legere, aut habere. pro uerbis hoc continentes, simili quæ pœna etiam ligantur qui ausi fuerint asserere q contrariam opinionem tenentes scilicet q sit cōcepta in peccato originali incurrant hæresim, uel mortale peccatum, hęc habentur in extraua. Sixti quarti quę incipit, graue nimis.

7 Quid de istis festis Sancti Antonii S. Nicolai, Sanctę Catherinę, & huiusmodi, quę ex consuetudine celebrantur, ignoratur tn̄ an ex tali consuetudine sint introducta qui habeat uim legis pręceptiue R. q nō credo peccare mortaliter non seruantes, nisi esset scandalum, ratio quia non sunt introducta ut de precepto, sed ex deuotione, ubi autem esset scandalum, sic ibi est consuetudo obligatoria, ex quo tandiu est q est p scripta & reputatur obligatoria.

8 Quando incipit dies festus. Vide s. Dies in princ.

9 A quibus est abstinēn. [c] diebus festiuis p dictis. R. q ab omni opere seruili, nō solum peccati sed etiam mecanicis, ut agricultura, ut dicitur in c. licet de feriis. Pro cuius intelligentia est notan̄ sm Ric. in 3. distin. 37. ar. 3. q. 4. q opus seruile dicitur dupliciter. Aliqn̄ materialiter solū sed formaliter [illegible]

[1] Necessitas operis] Vel collectio grani pp pluuiam imminentem, & alia rum frugū huiusmodi, uide infra §. 34. no. 6. q quādo ex necessitate qs intendit circa opus seruile debet in recōpensatione facere aliquam eleemosynam text. est in d.c. licet. Et ibi abb. in ultimo notabili.

rum ut uerbi gratia scribere, non pp temporale lucrū, sed ad ædificationē animarum propter diuinum cultum & hmōi, & istud non prohibetur, immo conceditur, ut patet in d.c. conquestus, ubi cā pietatis quæ alias prohibent permittūtur facit l. diuus. ff. de feriis, ubi ea quæ faciunt ad disciplinam militaré, possunt peragi diebus feriatis. Secundo dicitur opus seruile formaliter solum, materialiter autem liberum est, utputa cum aduocatus cogitat de his q̄ die crastina debet proponere propter lucrum temporale rusticus de arari ratione terræ, & ordinatione boum, & licet ab isto abstinere debeamur in diebus festis, nō tamen astringimur de præcepto, unde non peccat mortaliter talia faciens, nisi per hoc opus excludatur illa uacatio, quam debet cultui diuino ex necessitate, quā explicabo in se. q. quæ sit. Tertio dr opus seruile materialiter & formaliter seu finaliter, de hoc est omne opus corporale ordinatum sicut ad pprium & pximū finē ad bonum corporis tpale seu ad lucrum, & istud est illud quod prohibetur de præcepto diebus festiuis, unde sp peccat mortaliter ipsum faciens, nisi excusetur pp istorum iiii. unum sm F. de ma. in tra. de decē pceptis. Primū operis modicitas seu paucitas q̄ ... ... libertatem. Secundū necessitas operis,[a] q̄ non possit præueniri cō... ..., ut decoctio ciborum p il... ... i necessitas coactionis quā faciunt domini, aliter eorū bona præscriberent facit l. ... de feriis. Tertiū cordis pietas, ut ... questus, de fe. ut s̄. dictum est. Quartum publica utilitas, utpote pro pace & cō... pro ponte & huiusmodi, quæ ēt sunt ... quodlibet enim istorum excusat q̄ nō mortale saltem laborare in diebus festiuis. Ex quibus patet quid tenendum sit de ... quæstionibus quæ reducuntur ad infrascriptas quæstiones. 24.

Prima de mulieribus quæ aliqua puncta ... ponunt, uel ... opant domum uel de illo qui uendit unam solam rem, uel qui putat ra... facit coquinā, itinerat modicū & huiusmodi, q non peccant mortaliter propter modicitatem operis, ratio quia secundum S. Bona. in 3. dist. 37. super literam & communiter Theolo. ratio prohibitionis operū est, ut uacemus Deo, & quia ista modica nō impediunt uacationem prædictam, licet aliqualiter minuant, ideo non est peccatum mortale talia facere, nisi quis talibus per notabile tempus occuparetur, uel usque ad ultimam defatigationem, quod quidem arbitrio boni uiri relinquendum est, ut attendat si ratio legis euacuatur uel non, sed solum minuatur, faciunt ad hæc quæ no. in c. intelligentia de uerb. sign.

11 Secunda de carnificibus qui per notabile tempus occupantur, quia si faciunt propter necessitatem quam nec præuenire possunt, puta quia estas est uel sunt plura festa excusantur, alias non.

12 Tertia de tabernariis qui si faciunt pp̄ter necessitatem excusantur, secus si ad ebrietatem ad ludum & huiusmodi, & idem dic de hospitibus.

13 Quarta de his qui panem, herbas, fructus & huiusmodi uendunt, quia si faciunt pro necessitate diei festi excusantur, alias non, sicut qui uendunt multa quæ sunt solum ad gulositatem, nisi esset modicitas distractionis, sicut est in his qui uendunt candelas & canistria inzucherata & huiusmodi, in quibus non oportet facere precia, sed quilibet scit q tantum habet soluere, & sic soluit & accipit pro quo soluit sine alio strepitu, qa in modico distrahitur.

14 Quinta de medicis minutoribus aromatariis & huiusmodi, de quo dic q licet, quia medicinalia sunt necessaria.

15 Sexta de cursoribus & mulionibus qui sine necessitate magna differre non possunt & aliis uiatoribus & cōductoribus rerū, & dic q excusantur. Itineratio tamen non sic stricte prohibetur, quia potest quis ēt itinerando intendere Deo, & ideo nisi sit usque ad ultimam fatigationem, non credo sit prohibita, uel cum omissione diuinorum.

16 Septima de ferratoribus equorum dic q excusantur, quia sicut illi necesse habēt ambulare, sic illis, licet principaliter propter necessitatem eorum quibus seruiūt, quāuis lucrum habeant.

17 Octaua de facientibus uitra, similiter de tinctoribus, & coctoribus laterum, qui di-

cuntur fornaſarii & hmõi,q ſine magno damno deſiſtere non poſſunt, ꝙ licet.

18 Nona de molendinis ſiue cum iumentis, ſiue ad aquã uel ad uentum dic ꝙ ſi faciũt pp neceſſitatem illorum qui bus inſeruiunt excuſantur, quãuis ẽt poſſet dici ꝙ molẽ dina ad aquã & uẽtũ nõ ſint prohibita laborare cum ex modico opere hoĩs exerceri poſſit, nõn uidentur euacuare rationẽ huius pcepti, melius tñ eſt abſtinere & ſecurius, niſi neceſſitas requirat.

19 Decima de ruſticis q cõpelluntᷣ a dñis laborare, dic ꝙ ſi iuſto metu faciũt eſt neceſſitas, q̃ excuſat alias non. Idẽ dic de famulis filiisfam. uxore, & huiuſmodi.

20 Vndecima de conducẽti bus laboratores in feſtis, & q exigunt debita a ſuis debitoribus. Dic ꝙ ſi aliis diebus non inueniunt [a] excuſantur, dũmodo diuina nõ dimittãt.

21 Duodecima de eũtibus ad mercata uel nundinas, dic ꝙ ſi auditis diuinis pp neceſſitatẽ faciũt, puta quia nõ alio loco uel tempore talia poſſent uendere uel emere pro bono cõitatis, aut ut ex lucro prouideant ſibi & ſuæ familiæ, uel ut dẽt pauperibus ſm Pet. de Palu. in 4. ex quo prælati ſciunt & tolerant, excuſanᷣ a mortali, niſi forte a prælatis locorũ eſſet interdicta, intelligo uerum in feſtis minoribus dñica, [b] quia talis tolerantia platorũ uř derogare illi feſto, ſecus in maioribus, quia nõ credo liceat niſi pro neceſſitate uel pietate ſolum, quãuis prælati non interdicãt, qa tunc locũ hẽt illud multa p patientiã tolerantur &c. F. de ma. in tract. 10. pceptorũ tenet ꝙ ſolũ eſt peccatũ mortale. Primo ſi dimittat miſſam. Secundo ſi Eps præcepit ne fiant. Addo & tertium qñ ſolum fit ex lucri cupiditate. c. 1. de feriis.

22 Tertiadecima de bellatoribus, dic ꝙ propter neceſſitatem licet. [c]

23 Quartadecima de habentibus ſegetes uel fenum in agro propter inundantiam aquarum & huiuſmodi, dic ꝙ licet colligere.

24 Quintadecima de habẽte domũ q̃ ruinã minatur, dic ꝙ pp neceſſitatẽ reparare licet.

25 Sextadecima de doctore qui ut expediat illum, qui de longe uenit facit conſiliũ, dic ꝙ licet. Abb. in c. 1. extra eo.

26 Decimaſeptima de uenatoribus. ℞. ꝙ nõ licet, quia ſi non licet in quadrageſima & diebus ieiuniorũ, ſm gl. in c. q uenatoribus. 35. di. quãtominus in die feſto, nõ credo tñ peccent mortaliter, qui diebus feſtiuis ipſis intendunt, niſi id faciant cauſa lucri principaliter uel dimiſſis diuinis. [d]

27 Decimaoctaua de citthariſtis & aliis ſonatoribus. ℞. ſi ad laudem Dei & ſanctorũ pulſant, uel pp recreationem alicuius, & huiuſmodi pia uel neceſſaria excuſantur ſi principaliter propter hoc faciunt, licet ſecũdario propter lucrum, ſecus ſi propter cauſam non piam uel neceſſariam, uel propter lucrum principaliter, quia nõ excuſantur, niſi ſicut alii ex quatuor prædictis.

28 Decimanona de laborantibus agros pauperum, uel reficientibus domos eorũ uel laborantibus circa ædificationem eccleſiarũ aut monaſteriorum & huiuſmodi, dic ꝙ licet ſi fiat pp pietatem & Deũ, non pp carnalem amorẽ uel ſpe remunerationis futuræ, qa opera pietatis & miſericordiæ non dñt ceſſare diebus feſtiuis. d. c. conqueſtus.

29 {Vigeſimo de ſtudentibus, dic ꝙ ſi ſtudiũ fit principaliter ad illuminationẽ proprii intellectus & aliorum, licet conſequenter ueniat lucrũ non erit peccatum, ut tenet Pan. in c. 1. de fe. ar. c. cũ ex eo. [e] de elec. lib. 6. ſa ſtudium tale eſt pp publicã utilitatẽ, maxime in theologia & iure canonico ſtudere. [f] aũt principaliter propter lucrũ, non licet.

30 Vigeſimaprima de ſcholaribus legentibus in diebus feſtiuis potius ut doceantur q̃ doceant & aſſueſaciant ſe, dic ꝙ licet ſm Pan. Vbi ſ. [g] dummodo principaliter non faciãt propter

gula cum quidam. Legãt tamen hoĩs diuinis audiendis, non deputatis.

a Si aliis diebus non inueniũt] Credo ꝙ iſto caſu liceat, niſi conſuetudo induceretur, qa irrationabilis eſſet.

b Dñica] Quia mercatũ prohibetur die dominico celebrari, & dicit Hoſt. & Ab. in d. c. 1. cõſuetudinem non ualere in contrarium, qa eſſet praua.

c Licet.] L. pen. ff. e. Secus ſi ceſſante neceſſitate, ut in c. ergo de treu. & pa.

d Dimiſſis diuinis.] Dato ꝙ miſſam audiãt tempeſtiue, tñ quia totũ diẽ occupant, peccãt mortaliter, quia mens nimis diſtrahiť a Dei contemplatione, & feſtũ uiolať. Ad hoc eſt text. Amb. clarus in c. an putatis. 86. diſ.

e Ar. c. cũ ex eo.] Idem tenet gl. in l. omnes. C. eo. & glo. in l. pe. ff. eodem.

f Non licet] D. Anto. in d. c. 1. ut recitat ibi Abb. multis rationibus utiť ad probandum non licere diebus dñicis ſtudere. Et uerius & cõſultius eſſet ſm Ab. loquendo de ſtudiis mũdanis, dicit ibi Pa. ꝙ doctores legẽtes ĩ feſto principaliter ,ppter lucrum peccẽt.

g Secundum Pa. ubi ſupra Ioã. And. idem dicit in mercur. in re

a Necessitate [pro]fusionis.] Ad hoc c. habebat. 12. q. 1. Pan. in d. c. licet in fi.
b Resp. glo.] Panorm. plene in d. c. fi. tenet cum legi[s] in l. dies. C. de fer. q non ua[let], & est opin. communis.
c Tenet citatio] An citatio facta die feriato pro die non feriato teneat. Abb. in d. c. cõquestus. 6. col. concludit q nõ, sm cõiter omnes. Et adde Pau. de Castr. consi. 25. in primo impressis. Et Federi. consi. 244.
d Vt in ca. 1.] Et de. 1. dies festos.

propter lucrum, sed si in cõsequentiam non nocet. ar. l. 1. ff. de aucto tut. & in l. rogasti. §. 1. ff. si cer. pe. & in c. quid proderit. 61. dist.

31 Vigesimasecunda de scriptoribus. ℞. q scholaribus lectiones seu recollectas notare, scribere, uel sermones aut legendo libros, corrigere nõ est illicitum, dummodo non nimis intendant hmõi, sicut qui de quinterno ad quinternum scribunt uel non faciãt cã lucri habendi, & de pictoribus qui diebus festiuis, ut addiscãt stant in ecclesiis ad designandum, scribere tñ spiritualia, & propter spiritualem causam non est illicitũ, etiam in quantitate. d. c. conquestus.

32 Vigesimatertia de laborãtibus circa põtes reficiendos uiã aptandã, portus reparandos, dic q licet, dũmodo non pp lucrũ principaliter, quia publica utilitas sub nomine pietatis comprehenditur. Et idem dicen. esset de facientibus reiculas, & alia uana.

33 Vigesimaquarta de facientibus serta & alias uanitates, dic q non licet eo q nulla publica utilitas inest.

34 Sed si quæras pro quanta necessitate prædicta liceant. ℞. q licet quidam in c. licet de feu. dixerint licere ,p necessitate uitæ sustẽtandæ solum tñ hoc non credo uerũ, cũ ꝑsa tum. c. licet quod loquit̃ de allectibus q̃ non sunt necessaria ad uitã, quia sine ipsis uiuere possumus sit ꝯ eos, & Christus in Mat. 12. c. cuius uestrum bos uel asinus cadat in foueã non extrahet illã &c propterea dicendũ ẽm Tho. 2. 2. q non solum pro necessitate pro[fu]sionis [a] q̃ pertinet ad conseruandũ pso[n]ã suã uel aliorum, & rerum, sed ẽt ad quodcunque dãnum uitandum & satis cõfirmat̃ hoc dictũ p l. 1. 2. & 3. ff. de feriis, & melius 15. q. 4. & in summa, & quod no. in d. c. conquestus. Itẽ ẽt necessitas excusat quia laboratur ꝓ acquirendo aliqua utili, quod alio tpe nullo modo haberi posset, sicut patet in d. c. licet ubi piscari allecia cõceditur, quia alio tpe non possent haberi. Et idẽ de quocunque simili. Ratio est, quia non est tanta arcta obseruatio dominicæ quo ad opera, sicut fuit sabbati, & licet ille qui laborat habeat lucrũ, tñ si principaliter fuit ,ppter necessitatẽ illorum ,p quibus laborat excusat, sicut si illi laborarent excusarentur.

35 No. tñ q ad hoc ut necessitas uel pietas excusent præfatos omnes, oportet q non dimittant diuina illa quibus necessario est insistendum diebus festiuis, nisi forte esset tanta necessitas q arbitrio boni uiri excusarentur. Item secundo quando inest necessitas pro acquirendo aliquo utili requiritur dispensatio si potest haberi commode & ab Episcopo si potest uel a proprio sacerdote si Episcopum commode adire non potest. Item tertio q si prouenit aliquod lucrũ ex consequentia licet principaliter fiat pp necessitatẽ aliorum q faciat aliquas eleemosynas in recompensationem hæc no. in d. c. licet, quãuis non credam istum secundũ esse necessarium, securum tamen est.

36 Vtrũ opus mortalis peccati sit cõtra istud præceptum sabbata sanctifices. ℞. ẽm Nico. de lira super Exo. 20. q sic, cum sit opus totaliter seruile, unde erunt duo peccata mortalia, scilicet quia fornicatus est, & qa opus seruile fecit in festo, & hoc uerum secundũ Alex. in 3. parte sum. tractatu de isto præcepto, ratione reatus, sed ratione actus non erit nisi unum solum, & sic erit circunstantia cadẽs sub speciali prohibitione, & ideo necessario confitenda, peccatum autem ueniale non rumpit festum ẽm Sanctum Thomam ubi supra ar. 4.

37 Vtrum citatio facta ad diem feriatam teneat. ℞. glo. [b] in capitu. ultimo. 15. quæstio. 4. quod si citat ut respondeat die feriato, est nulla ipso iure. ff. de feriis. l. 1. & sic cum liqueat q est nulla non tenetur comparere, secus si esset dubiũ an teneat citatio uel ne, quia debet ire ad allegandum priuilegium ferie. 3. q. 2. si Eps, & ibi gl. si autem citet nõ ad respondendum, sed ut compareat die feriato, bene tenet citatio, [c] ut ff. de adulte. l. miles. §. sexaginta.

38 Vtrum cã agitata in die feriato teneat. ℞. q non, etiam si de consensu partium processerit intelligo de feriis ob reuerẽtiã Dei statutis propterea omnis processus iudicialis debet cessare de ꝓcepto, ut in c. 1. [d] de fe. nisi necessitas uel pietas aliud requirat, ut

 no.

no.15.q.4.in summa, & in d. ca.conquestus.

39 Vtrum actus qui pertinét ad uoluntariam iurisdictio nem, ut emancipare contractus, inire iustitiã, facere scribere, instrumenta conficere, & huiusmodi ualeant in die bus prædictis. R. Pa. in d.cap. conquestus[a] q sic uř expressum in l.actus.C. de feriis, & peccent mortaliter faciétes, nisi excusentur propter aliquod de quatuor de quib. s. dictum est.§.9.

40 Quibus est insistendum in præfatis festiuitatib. R. dicit tex.in c.ieiunia de conse. di.3.die ante dominica nihil aliud agendum est nisi deo uacandum, nulla operatio die illa sancta agatur nisi tñ himnis & psalmis & canticis spiritualib. dies illa transigatur, hæc ibi. Et licet talib. sit insistendum tamen non de præcepto nisi 5.

41 Prmum ut conteratur uel saltem atteratur de pctõ mortali commisso in quo iterum est, & hoc probatur qa de præcepto tenemur uacare deo in aliqua hora diei festi secundum omnes, sed hoc facere nõ potest, qui est ĩ mortali, nisi de eo cõteratur uel atteratur, propterea dicitur leui.23. sabbatum requietionis est affligetisque[b] animas uestras, & iterum anima quę non fuerit afflicta die hac peribit, & q hoc sit de pręcepto in eo qui se esse in peccato mortali recognoscit, habeo pro indubitato per ea quæ dixi supra contritio. §. 5. sed de eo qui non aduertit nec recogitat est magis dubium, sed credo potius cum teneri saltem generaliter in aliqua hora dolere, & esse male contentum de peccatis omnibus, saltem in genere, aliter non uideo quõ excusetur a mortali, propterea missa præmittitur cõfessio, ut sit admonitio. ad hoc faciunt quæ dicam j. Mora. §. 1. & obligatio. §.8.

42 Secundum ut audiat missam integram. de conse. di. 1.omnes fideles. & c. missas, dicit tamen Ri. in quolibet. 1.q.19 q si ex uero contemptu omittatur, uel interpretatiuo, ẽ mortale. Et uocat contemptum interpretatiuum quando sine aliqua legitima causa ad non audiendum missam in festis assuefacit. Voco ego legitimam causam corporalem infirmitatem habere pueros tenellos uel infirmos consuetudinem patriæ & quæ habet ut mortuo aliquo non egrediãtur per tps, similiter ne puellæ nubiles ducantur ad missam, dummodo non ducantur ad coreas & spectacula, alias non excusantur castellani & similes, uel timor inimicorum uel aliquid aliud, quod secundũ rectũ iudiciũ legitima excusatio debeat appellari. si autẽ omittit ex aliqua passione animi uel pigritia, uel non causa rationabili si tñ ad hoc nõ est assuetus est ueniale pctm̃, uersi. si uero ex legitima cã, erit nullũ pctm̃. Et quod dico de tota die de parte notabili secus de modica, puta introitu & hmõi, quia tex. uult ut totã usque ad benedictionẽ inclusiue audiat in d.c. missas. Itẽ dicit Archid. in dicto c.omnes fideles, secundum Hug. quod istud præceptum nõ remouet quin cã necessitatis uel honestatis seu ex causa minus iusta non possit ante finem missæ quis discedere

a Rñ.Pa. in d. c. conquestus] Et adducit Barto. in l. diuus. ff.eo. & in l.actus, hic allegata, & quid de excommunicatione & huiusmodi. vide Fe. de. consi.10. & duob. sequẽ. & Lap.alle. 13.& Spec.eo.ti.§. sequitur, uer. q d si. Et adde an latrones possẽt suspendi, per Abb.ubi supra, & Arc.cõsi.95.

b Affligetisque] Ni.de Ly. tenebantur. n. se affligere ieiuniis & uigiliis. Sed hodie die dominico non licet ieiunare, ergo intelligitur de cõtritione uel attritione & hoc patet per glos. inter line. quæ ait affligetis, s. pœnitendo.

c Consuetudinẽ patriæ]. Nõ est tenen. quia est corruptela, cum non sine propter mortuos dimitẽda diuina per ea quæ habentur in c.fi. de consue. Similiter q dicitur de puellis non est tenendum cum possent progredi ad ecclesiã cum honestate nec etiam ipsæ sunt a pcepto ecclesiastico tã saluberrimo exemptæ. Et p hoc faciũt optimæ q̃ no. Sco. in 3.di. 9. & 27. ubi uult missã esse introductã ut deus illo die cordialiter & gratuite diligatur nec tales puellæ rñr habent actum diligendi deũ in domib. quia nõ non excitãtur imo forte peius faciunt, quãdum parentes eas ad diuina non assuescũt, præceptum diuinum ipsas p̃terire faciunt. Idem cõcludit S.Bern.de Euã. eter. ser. 11.ca. fi. dicens talem cõsuetudinem esse contra ius scripturę, & cõtra iura, & idẽ dicit de uiduis quæ post mortem mariti per annum non intrant ecclesias quasi desperatæ, unde nõ excusateas a mortali culpa. Idẽ de retinentib. famulos uel famulas absque missa sine cã, quia auditio missæ dieb. dñicis est de pręcepto sub pœna peccati mortalis, & idem alius solemnib. ad hoc d. missas, & c.omnes Idem dicit Pa. in 1.de ui. & ho ne. cl. in ult q. & tenentur om nes audire cõpletas sm præfatos. Addit S. Ber. sm S. o. in 4.di.9. ar.2. in s. quod si quis ex causa rõa non potest his dieb. audire missam, est necesse si ppe ... in aliquo ... ti, habendo ali quem actum re latum in deũ specialiter ad eius

tius reueren-tiam.
Feudum] Dicitur a fidelitate aut fide c. 1. per quos f.in-uest. unde & ua-salli ex eo fide-les appellātur, et autem fide-litas illud iu-ramentum q. tio præstatur, unde si omnib. contractib. fides seruāda sit, ma-xime tamen in feudis in quib. dominus quan-do se commit-tit uasallo. c. de forma. 22. q. 5. .. in cl. roma .. de iu. iu. Gal-li tñ uocant feudum gage-tiam de qua in cap. 1. extra de .. ex quo feu-dum a fidelitate dicitur non .. pactū ut .. a feu-do non cadat propter fello-niam quia mui .. ad de-.. con-.. conueni-.. ff. de pac. do .. si unus. §. .. ff. de pa. .. lo. An. in .. in rub. de .. neat tale .. in ualere, .. tñ in em-.. nota.
.. non] Istā .. tionē o. .. declarat. .. positus. i. .. Ale. in pre-..
.. ractus in .. natus, Vi-.. in c. quę .. ecclesiarum, .. in l. 1. .. de rer. .. in l. liber .. d.

sine hac pœna, quod limita nisi ducat in consuetudinē. Idem dic si non audit sacerdotem eam dicentem q̃ excusantur, quando commode audire non possunt; dummodo existāt ibi præsentialiter. Idem dic q̃ excusantur seculares qui nesciunt discernere inter missam de officio uel uotiuam, si audiunt uotiuam in die festo, sed non sacerdotes publice eas dicentes & ēt seculares, qui hoc sciunt discernere, nisi audiant illam de officio, de quo habes infra. Missas. §. 33. Si ante auditur in parochia uel alibi an sufficiat, uide j. missa. §. 49.

43 Tertium est ut in oratione persistat. Nam cum oratio sit de præcepto ut j. Oratio. §. 20. uidetur q̃ dies festus sit tempus determinatū & hoc est indubitatum quod homo tenetur in aliqua hora orare, unde si stat ad missam illud sufficit, nisi uoluntariæ aliis intend..t, quia tunc non sufficeret cum sit uacandum deo in aliqua hora saltē de necessitate secūdum omnes.

44 Quartum est ut audiat prædicationem si est qui prædicet, quod uerum intelligo de illis qui nesciunt necessaria ad salutem, & ſm eā distinctionē q̃ tam s̄. posui de missa. §. 42. alios autem non credo teneri, nisi ratione scandali. Et c. sacerdote, de conse. di. 1. intelligo de eo qui egreditur ex contemptu, uel cum scandalo aliorum, q̃ tūc peccat mortaliter, & uenit excōicandus. ut ibi dr̄, alias non.

45 Sed quæro q̃ magis est præelig.. in festo, an auditio missæ an prędicationis cum utrumque non potest audiri. R. quod auditio prędicationis, quia ratio legis in hoc magis militat, ut patet intuenti iura, de cō se. di. 1. in c. oēs fideles, & c. sacerdote, & ca. eṗs nullū quæ magis rōne audiendi scripturas sanctas & uerbū dei recipiūt missam audiri quam alia rōne, facit ad hoc. 1. q. 1. cap. interrogo uos.

46 Vtrū audiens missam dicendo suas orōnes satisfaciat. R. q̃ non licet non credam q̃ peccet mortaliter, qñ ex deuotiōe facit, sed melius esset omittere, nisi qñ sacerdos dicit secretas, aduerte tñ q̃ non excusarē a mortali illum qui diceret aliqua ad quæ tenetur, puta officium qñ dr̄ missa, & est de præcepto ut audiatur ar. c. ex literis de prob. cū ibi no. in uer. uices duorum, secus si missa esset de consilio audienda.

47 Quintum ad quod tenentur omnes ſm aliquos in dieb. festiuis est oblatio, qua quilibet tenet̄ facere in prædictis festis, de quo dic ut infra oblatio. §. 1.

48 Sunt & aliæ feriæ quæ canonicæ dn̄r. s. 2. 4. & 6. & de quib. in c. de illis. 11. q. 3. in q̃bus carnes non debemus comedere, sed hodie consilium est ſm Ho. & Inn. n. si 6. feria, ut in c. ieiunia, de conse. di. 3. & additur dies sabbati, de quo in c. sabbato de consec. di. 3. & dist. 5. in cap. quia dies dicitur in sabbato debet a carnibus abstinere qui particeps religionis Christianæ desiderat esse, nisi festum, scilicet natiuitatis uel infirmitas impediat, hæc ibi. Sed hoc est præceptum ubi consuetudo est, ut in c. consilium de obserua. ieiu. Vbi autem cōsuetudo non est quod non comedantur carnes in sabbato consiliū est ſm gl. in d. c. quia dies, de conse. di. 5.

49 Sed si natiuitas dn̄i ueniat in 6. feria uel sabbato nunquid carnibus uti possumus. R. quod sic, nisi quis se uoto uel regulari obseruantia astrinxerit ad non comedendum, ut in c. fi. de obser. ie.

FEVDVM ē bn̄ficiū q̃ ex beniuolētia conceditur alicui, ita q̃ ꝓprietas rei īmobilis bn̄ficiariæ penes dātē remaneat. vsu.. fructus āt illius rei ita ad recipiētē trāseat, ut ad eū hr̄desq. suos masculos & fœ. si de hoc noiati ē dictū i ꝑpetuū ptineat: ad hoc ut ille siue sui hr̄des fideliter dn̄o seruiāt siue illud sui tiū sit noiāti expsū quale dēat eē siue n̄. [b] te. ē in c. 1. §. fi. sub. in quib. cau. feu. ami. in li. de consue. feu. Vnde no. q̃ si feudū datur ut ex eo præstetur seruitium reale, non est ꝓprie feudū sed contractus innominatus [c] Cy ſm.

in authen.ingressi. C. de sacrosan.eccle. & exemplificat Bald.in præfato.li. in rubri. de pace constan.in uer. libellorum, alias libellarium ubi dicit quod in quibusdam partibus Lombardiæ pro feudis ecclesiæ soluitur par caponum uel spatula porci, & huiusmodi secundum eũ æquiparatur emphyteosi. Similiter si emptum non habet naturam feudi secundum Bal. ubi supra de feu. da. [a] in ui. le.cõmis.c.1.& in l. qui se. [b] C. unde liberi. Sed quando ponitur unus personale, ut ire ad parlamentum Regis uel exercitum uel caualcatã & huiusmodi, tunc proprie est feudum & regulatur lege feudorum.

1 Quotuplex est feudum. R. Bald [c] in prologo præfati li.super princi. quod multiplex. Aliud regale. Aliud non regale. Item aliud simplex, siue rectum aliud conditionatum, idest non sub conditione datum, sed sub qualificatione, ut cum conceditur feudum habitationis. [d] Item aliud antiquum seu paternũ, scilicet quod fuit illius qui fuit communis parens agnationis. Aliud nouum. Item aliud paternum cuius natura aspicit tantum masculos descendentes usque ad quartum gradum, & non plus, [e] sed si additur & antiquum extenditur ultra, & no. Bal. de successio feud.§.hoc quoque in fine. Aliud maternum, cuius natura aspicit primo masculos, deinde fœminas. Item aliud habens propriam naturam [f] feudi. Aliud impropriam. Item aliud reale, quod transit ad hæredem. Aliud personale, quod solum ad uitam alicuius conceditur. Item aliud ligium [g] ubi iuratur fidelitas contra omnem hominem. Aliud non ligium [h] in quo prior dominus excipitur. Item aliud francum, scilicet a seruitiis & operibus exhibendis. Aliud non francũ. Item aliud annale, & est feudum guardiæ & Castaldi, & pro mercede alicuius rei. Castaldus est is cui res domini gubernanda mandatur, ut in l.iubemus.C.de sac.san. ecc. Aliud non annale. Item aliud nobile quod nobilitat possessorem. Aliud burgense, [i] scilicet quod non nobilitat. Item aliud ecclesiasticũ. & hoc triplex. Primũ quod datur ecclesie. Secundum quod recipitur ab eadem. Tertium quod datur uel recipitur a clerico. Aliud

a Vbi s.de feu.da.Ibi tex.in fi.dic] Nõ sub prætextu pecuniæ, sed amore & honore dñi acquirendum.

b Et in l.qui se]Ibi Bal.hoc aperte non uĩ dicere.

c Rñ.Bal.]Istas diuisiones & alias quam plures prosequitur late Car.Ale.in præl.feu.Adde tñ pro declaratione, quod regale est illud quod conceditur a rege uel imperatore, ñ regale, quod ab inferioribus conceditur.

d Habitationis]Vt.s.uasallus habitet in certo loco, uel cum datur pp certum officiũ utputa, currendi & hmõi de hoc per gl. fi.i ca.1. de ca.qui cur.uendi.

e Vsq. ad quartum gradũ & non plus]Si autem ab alio p decessore supra quartum gradũm dr̃ antiquum, de hoc per Pa. de Ca. consil. 336. & consil. 138. Et quod de nouo acquiritur, uel per inuestiturã dr̃ nouũ maternum dr̃ quod primo fuit acq̃sitũ per fœminã, & a quacũque fœmina, quia respicit cognationẽ dicit large feudũ. c. 1.de bene.fe.

f Habens propriã naturam] Natura ppria feudi est quæ qualitas innata a prin. gñationis feudi ex qua uirtus cõtus perficitur & sp uĩ inesse, nisi per pactũ impropprietur, de feu.non ha. pro. nãm feu.c. intelligitur aũt hr̃e propriã nãm, qñ est simplex & rectũ, & transitoriũ ad hæredes, & ad eũ qui est inuestitus, & alteri coequali qñque, de quo non dẽt quis disuestiri nisi cognita culpa de quo per Abb. in c.quo in ecclesiarũ, de const.& Bal.in l.qui se patris.x.col.C.unde li.hẽt tñ feudũ impropriã nãm, qñ datur accipienti, ut ipse & sui hæredes & cui dederint habeant.c.1.de natura feu.item quod sine inuestitura est acquisitum, quib.mo.feu. consti.pt. c.h. Itẽ feudũ guardiæ & castaldiæ. Itẽ cameræ & canuæ.c.2.de feu.cog. Istis tñ modis dicitur cõtus innominatus.Bal.in l.1.de fru.& lit. expen. unde & in contractu emphyteotico admiscentur aliqñ pacta feudalia, & econtra.l.1.§.si rẽ.ff.de pos. l.Aristo.ff. de dona.Bar.consi. 161.proponitur quod iudicus.No.in simili Ro.cõs.293.præsupposito, Et consil. 281. pro decis.Pau. de Ca.cõs.150 circa id quod primo. Dicit feudum et habere impropriam naturam, ut quando dignitas cum feudo transit ad hæredes inuesti. prout communiter fit, ut in duce Mediolani, duce Ferrariæ. Item quando nec dignitas nec feudũ transit ad hæredes, sed solum ad uitam uasalli, ut in comitatu Campaniæ ducatu Anconitano, Spoletano & hmõi.

g Item aliud ligiũ]Istud feudum non recipitur, nisi ab eo qui non recognoscit superiorem, unde regulariter omnia feuda magnarũ dignitatum dicuntur ligia. Bal. in l. prima.§. in primo.C. de caducita.tollen.

h Non ligium]Quando.n. præstatur fidelitas illi quod superior illius qui concedit feudum concedit, excipitur superior illius qui concedit, quia cũ feudatarius, sit illi primo obligatus, necessitate excipi debet.c.1.in fi.hic fi. lex eo. de prohi.alie.feu.per Loth cap 2. Et dicitur homo ligius quasi ligatus domino suo soli, uel ligius quasi legalitatem continens, gl.in cl.pastoralis de re. iud. Spe.ti.de feu. §.quoniam. uer.& no.

i Burgense] Quod accipitur a ualuasoribus, illud

sacramentale. [a] Et quando quis inuestitur de ducatu dicitur dux, de comitatu comes, de marchionatu marchio, qui autem est a principe inuestitus uel a potestate, de aliqua plebe dicitur capitaneus. Qui autem a capitaneis antiquo iure dicitur ualuasor. [b] Qui autem a maioribus ualuasoribus sunt inuestiti dicuntur ualuasini scilicet minores ualuasores, hoc dicit Bald. in c. quis dicatur dux, marchio, in princi. in li. de consue. feu. [c] ibi in tex. habentur hæc omnia.

2 Quis potest feudum dare. ℞. Bald. de his qui feu. da. pos. §. abbatissa, ꝙ quilibet tam masculus q̃ fœmina, tã nobilis q̃ rusticus, dummodo habeat legitimam [d] suorum bonorum administrationem, ut in c. 1. § noui, per quos fi. inue. Hostien. titu. de feu. §. per quos tenet ꝙ etiã potest minor 14. an. si feudũ sit uetus, si uero sit nouum, oportet ꝙ sit pubes & iurauerit non contrauenire.

3 Vtrum prælatus possit rẽ ecclesiæ infeudare sine alia solennitate, uel licentia. ℞. ꝙ sic antiquum, quamuis sit reuersum ad ecclesiam etiã non obstante [e] iuramento quod faciunt prælati de nõ alienando, cum modificatione tñ, de qua. s̃. emphyteosis. §. 21. de nouo autem non potest ut in c. fi. de feu.

4 Quis potest inuestiri. ℞. secundum Host. titu. de feu. §. per quos uersic. persona cum seq. ꝙ quilibet etiam seruus, dummodo sciente domino faciat. Et tam per se q̃ ꝑ procuratorem potest quilibet inuestiri.

5 Quot modis requiritur feudum. ℞. Hostien. ꝙ quatuor modis. Primo per inuestituram dãdo sibi possessionem corporalem. Secundo ꝑ aliquod equiualens inuestiture, sicut cum dominus dicit, uade in possessionẽ talis fundi, & tenẽ pro feudo. Tertio per præscriptionem, ut si 30. annis tenuit feudum & domino seruiuit, licet inuestitus non fuerit. Quarto per successionem.

6 Quis succedet in feudo. ℞. Bal. de his qui feu. da pos. §. & quia ꝙ hic reperitur tale capitulum. Fideli absque liberis ex se descendentibus & in feudum succedentibus [f] si quidem feudum fuit communis parentis fratres defuncti cum filiis præmortuorũ fratrum in stirpem succedant, his uero non extantibus ad agnatos proximiores id uolumus pertinere, & si quidẽ in pari gradi sunt pariter admittuntur, si uero ex uno est unus, & ex alio plures non in

[...]al autem quod nobilitat est id quod accipitur ab [im]peratore rege & hmõi. Et uide Ioan. An. in rubri[c]a de præscrip. in addi.

[Sacr]amentale] Idest quod datur cum iuramento, quod est regulare, unde potest per pactum remitti [iu]ramentũ, de [...] cor. c. 1. & [...] quos fiat [...] c. nul[...]

[b] Valuasor] [Va]luasor dicit[ur] [...] assidet ad [...] idest [...] his die[...] quibus do[...] solẽt cor[...]are.

[c] [De] c[on]sue. feu.] [Di]fferentia est [in]ter feudũ & [allo]dium, quia [...] illud quod [...] reco[g]noscitur, & [...] proprie res [h]ereditaria & [...] c. 2. si de [...] cõtro. [...] de pac. iura. [...] in fi. de hoc [...] not. [...] in l. at si [...] §. interdũ. [...] de relig. & [...] fu. i uer. [...] & in [...] de inge. & [...] unde dicit [...] rustica [...] re. diui. ꝙ [...] possũt [...] cõse[...] in eccle[...] nõ feu[...] licẽtia [...] Et in l. 1. [...] re diui. 6. [...] potest [...] ꝙ princi[...] puta do[...] uel castel[...] feudum [...] accessoriũ, [...] euserit [...] quo [...] consi. [...] princi[...] & c. Adde etiam ꝙ habemus feudum came[ræ] [...]ue, quando. s. quis recipit annuatim tantũ [...]ra uel caneua communis, de feud. cogni. ca. [...] isto feudo non debet solui nisi quando ca[...] uel caneua habet unde solui possit, uel expe[ctare] donec sit soluẽdo, de notis feu. in principio. [...] est proprie feudũ & transit ad hæredem, & datur propter aliquod seruitiũ factum domino. Habemus etiam soldatam quæ est quædam præstatio annua & gratuita, quæ a neutra parte transit ad hæredem, & est cum datur prouisio alicui nobili ad paupertatẽ redacto, & tamen non est feudum. Quis di. dux uł mar. in fi. & in c possessiões 16. q. 1. Habetur ẽt feudum aduocatie, ut quia aliquis ẽst aduocatus fisci, & aduocatie illi est annexum feudum cap. 2. de rebus ecc̃lesiæ, non alie. libro 6. cap. ueniens, de iureiuran. Et adde idem esse in ꝑcuratia notaria & huiusmodi cui sit annexum feudũ.

d Legitimam] Tenet etiã hoc Innocen. in capitu. uerum, de foro cõpeten. & Alex. in d. c. 1. in prin. qui. feu. da. pos. Et clerici possunt infeudare, si ita est consuetudo text. est in c. 1. in principio q. feud. dare pos.

e Etiam nõ obstãte] Vnde iuramentum præstitũ a prælato de nõ alienando inconsulto Papa res ecclesiasticas refert solum ad eas res i quibus habet prælatus directum & utile dominium. Non autem ad bona feudataria uel emphyteotica. Ita est text. quem ponderat ibi Abb. secundo notabili in d. c. fi. de feu. Et Cald. hoc titu. consil. 11. Et de his late diffuseque loquitur Alexandrinus qui feud. da. pos. in princ.

f In feudum succedentibus] Filii ergo equaliter succedunt in feudo, de quo Alexandrinus in d. §. & qa 5. not. ubi ponit quod de clerico. Et uide Bald. in l. si familiæ. C. famil. hercis. in l. liberti libertæque. C.

de ope.li.in l.fi.C.de legi.hære.in auth.in successio ne.C.de su.& legi. Alex.ubi s̄. ponit multas fallentias & ponit etiam de collateralibus.

a Quod non] Adde ꝙ exclusa fœmina intelliguntur exclusi filii & descendentes ab ea per text.in d.§.& quia. Tenent hoc doc. And. de Iser. in c.1. de gradi succes. in se Spec. titu. de loc. §. nunc aliqua uersic. 155. in titu. de feu. §. qm̄ uersic. 21. Anch. consilio 794. pro maiori intelligētia Pau. de Ca. in l.1.C.de condi. inser. & ibi uideas ubi cōcluditur ꝙ exclusa fœmina filia a lege uel statuto, sunt exclusi descendentes ex ea, licet masculi. Vnde si in contractu pr̄ stipulatus sit emphyteosim ꝑ se & filiis suis masculis, & q̄a noluit stipulari filiabus, ad hāc emphyteosim non ueniēt nepotes masculi ex fœmina. Ita Ange. in l. sed si hac.§.liberos. ff. de in ius uo.Bald.& Imo.in l. gallus.§. nunc.ff. d̄ libe.&posth.

stirpem, sed in capita succedere debere ordinamus, hæc ibi; ista tamen uerba formalia non sunt ibi, sed in sententia.

7 Vtrum fœmina succedat. Respond. Bald. in dicto §.& quia dicit gloss. hic ꝙ non, [a] nisi in tribus casibus. Primo quando nominata est in uestitura, text. est ibi nisi specialiter dictum fuerit. Secundo quando feudum redemit a domino. Tertio quando dominus ei dedit ꝓpter seruitium patris in quibus casibus ab aliquo ex parentibus non est inquietanda, ut in capitu. si quis sine filio masculo quemadmo. feu. [b] ad fi. per. Adde quartum si [c] feudum sit datum ad nullum seruitium, quia non extantibus masculis succedet fœmina, secundum Bald. in dicto §.& quia. Quintum quando feudum erat quæsitum iure emptionis, secūdum Odoffr. in sum. sua potius ex natura contractus quam feudi. [d]

8 Vtrum concesso feudo titio pro se & descendentibus filiis masculis & fœminis filiabus, filia simul cum masculo superstite admittatur. Respond. Bald. in rubrica episcopum uel ab. aut ab. feuda. non pos. §. cum etiam quòd non, sed masculus solum, quia natura feudi est, ut præferatur masculus. [e] Et si postea filius decedit sine filio, non admitteretur fœmina soror prǽmortui fratris, quæ semel exclusa [f] fuit per masculum, & ideo reuertitur ad dominum. Quod uerum est in feudo simplici & recto. Secus in feudo concesso ad certum seruitium, quod fœmina posset explicare per se uel per alium, quia tunc admittetur cum masculo simul. ff. de usufr. accre. l. si quis titio, & l. si mulier, secundum Iac. de Bel. qui dicit ꝙ fuit in facto in regno Apuliæ. Ex quo infert Bald. ꝙ statutum excludens fœminam extante masculo, semel exclusam non amplius succedere, nisi ut fratri habet succedere, nisi fra-

d Quod feudi] Idem tenet Goff. refert & sequit̄ Bal. in c.significauit 2.col.de rescri. Andreas uero de Iser. tenet contrarium, ut rectius s̄m Alexan. in d. §.& q̄a 19.col.uer.octaua fallentia. Fallit etiā quādo sic esset consuetudo, sicut est in Sicilia, non existente masculo secundum And.& Alexā. ubi supra succedat fœmina quidam etiam addiderunt ꝙ alio casu succedat fœmina, si esset armis experta ut dicit de semiramide, sed hoc nō tencas, uide Bal. in l. quoties. C. de suis & legi.

e Præterea masculus] Ad hoc tex. in d.ti.episcopū uel Abb. in §. quinetiā, & hoc sequit̄ Alexan. rō eiꝰ, quia per pactū uidetur recessum a iure cōmuni.

f Quæ semel exclusa] Sic facit text. secundum intellectū Bal. in d.§. quinetiam, in titulo episcopū uel Abb. Fe [illegible] fuluit Pa[illegible] Cast. cōsi. [illegible] nisa supra[illegible] pta Cald. tit. de feud. consil. 4. Gar. consil. incip. Iacobus [illegible] consil. 221. Hæc & consti. incip. ꝓponit̄ ꝙ pr̄ Anch. consil. 221. [illegible] quæstio uulgaris est Bald. in auth. sed si quis, & in l. in quibus. C. de secū. nupt. Fallit hoc si mortuo uassallo relicto filio & filia, ipse filius statim moreretur glo. in d.§. quinetiam, in uersi. non admittitur, quia non uidetur extitisse quod non perseuerauit, facit. l. filio. ff. de iniu. ru. te. l. fi. §. sed quia. C. communia de lega. & l. fi. §. 1. C. de bo. quæ liber. Et l. qui post. ff. de ui & ui ar. Et hanc glo. sequitur Bal. Ia. de Belui. & Nico. de Neapo. & Alexandrinus, in d.§. quinetiam. Idem tenet Aluaro. ibidem, & in titulo de succes. feud. in §. filia, quia non dicit uiuere qui illico obiit Andr. de Iser. in d.§. quinetiam, tenet contrarium, etiam si statim moritur, q̄a semel est exclusa, arg. ff. de uerbo. obliga. l. inter stipulatem. §. sacram, & C. de hæredibus instituen. l. certū, in fi. ff. de re. du. l. qui duos, in principio. Pro hac opinione

b Quēad. feu.] Ibi ponuntur hi duo casus. Et si filia relinqueret masculos & fœminas, fœminæ excludentur c.1.de feu.fe.refert Alexādrinus And.de Iser.in d.§.& quia 19.col. uer. non alias.

c Adde quartum] Hoc nō tenetur, propter. §. & q̄a uer. Hoc autem not. Et tenet idem Bald. contrariū in l.quoties.C.de suis,& legi. Non obstat quod allegabat Bal.in d.§.& q̄a.s.c.extrauagans incipiens, si cui militi, q̄a non debent talia capitula extraordinaria in feudis pro legibus allegari, glo.in c.1.de prohib.feud.alie.per Loth. Et in c.1. quot te. sunt ne Bal. in c.1.de gra. succes.feu. Nam extrauagātia non sunt in causis allegāda nisi quatenus sunt practicata s̄m Bald.in pohe.decre. posset forte saluari hæc limitatio quando feudum ad certū seruitiū darer̄. quod posset per fœminam præstari s̄m Bal.in d. l.quoties. Vide Ro.consi. 397.circa principium.

opinione est; quia si testator facit substitutionem filio si sine liberis decesserit, & ipse moritur cum filio, qui non uixit nisi uno momento substitutio fideicommissaria est extincta. ff. ad treb. l. ex facto. §. si. Item quia ratione momenti rescinditur testamentū. l. 2. C. de posthu. hæredib. instituē. domi. Ant. consi. 20. nulla mulier. unde ad hoc Ancha. consil. 24. & consi. 214. Videt tamē mihi q̃ probabilior sit prima opinio ꝓpter mentem contrahentium.

c Vt uult glo.] In uer. succedere. Glo. tamen sequentes tenent clericum uel conuersum perdere feudū, cum gradum fuerint assecuti uel statum, sed distingue ut hic.

ter decedat cum hærede testamentario ſm Bal. & Alex. ubi supra non ut patri mortuo sine masculo. [a]

9 Vtrū clericus succedat in feudo ℞. ut colligo ex diuersitate opi. pro concordia q̃ aut feudum erat sibi apertū, id est apertū & possidebat, & tunc si promoueatur ad sacros ordines sic renunciare ur̄, quia transit ad statum incōpatibilem, facit c. de multa, de præben. & cle. gratiā, de rescrip. Nec poterit isto casu seruire per substitutū, nisi esset feudum ex quo præstaretur solum seruitium reale, quod non est proprie feudum, uel feudum ex quo præstaret seruitiū, quod non repugnat eius ordini, q̃a tunc succedet eo q̃ per clericatū non perdunt iura successionis. 12 q. 3. c. 1. cū si. Si uero promouetur solum ad minores [b] ordines succedet, quia potest seruire per substitutū, ut uult gl. [c] in ca. 1. de bene. feu. Aut feudum non erat sibi apertum, puta quia erant tres fratres, & primogenitus possidebat feudū & ipse erat ultimus qui effectus est cardinalis. Postea mortui sunt alii fratres sine hærede, & tunc succedit, quia non potest dici q̃ habuerit animū renuntiandi nec etiam facultatem, & tunc de equitate iuris admittetur q̃ possit seruire per substitutum, licet secus de iuris rigore, nisi tale esset seruitium, quod de sui natura posset per quēlibet explicari, quia tunc etiam de iuris rigore succedit ar. l. cōtinuus. §. si ab eo. ff. de uerb. obl. Et hæc est determinatio Bal. in l. quisquis. C. de epis. & cleri. [d]

10 Quid si efficitur religiosus, quis succedet. ℞. Odofre. & Old. in authen. ingressi. C. de sac. san. ecc. quod transit ad monasteriū eo mō quo erat pœnes ingressum. l. si q̃s p̄sbyter. C. de epi. & cle. Inn. in c. in præsentia. [e] de proba. limitat uerū, si seruitiū ad quod

a Sine masculo] Secus esset si statutum diceret, fœmina nō succedat donec masculus superest, quia tūc filia non intelligitur exclusa sed suspensa a successione. In terim tū masculus in solidum est hæres, ut nota. in l. 2. ff. si pars hæredi. pe. Eo uero mortuo, sublatum est obstaculum. Et ideo patri ꝓ portione sua succedet, & poterit uocari hæres [illegible] fe[illegible] Bal. [illegible] nota. gloss. de eo cui liber. causa bona adi. in §. [illegible] ergo, in uer. successor. Bart. in l. 2. §. uidendū, [illegible] ff. ad tertul. in l. cum emancipati. §. si duo. [illegible] bon. in l. 1. §. si pater. ff. de coniung. cum [illegible] cip. lib. Bal. in l. si quis in suo. C. de inoffi. test. [illegible] l. C. de libe. præte. in l. si uero. §. de uiro. ff. sol. [illegible] Io. And. in additio. Specu. in rubri. de succes. ab [illegible] consil. 24. in qō. supradicta, & consi. [illegible] hæc quæstio [illegible] consil. 119. potest probabiliter. [illegible] Raynutius de testa. & Ro. in l. uentre. [illegible] acqui. hære.

b [illegible] ad minores] Hęc est opi. communis. Idem [illegible] Bal. in c. qui clericus, si de feu. fue. cōtrouer. [illegible] quia alias sequeretur absurdum cum faci[illegible] minores deciperentur ab agnatis ad assumen[illegible] ordines minores ex quo postea feudum amit[illegible] Fallit tamē si haberet [illegible] ecclesiasti[illegible] quia tunc cum appareret [illegible] uelle [illegible] militiæ militem [illegible] Et ita resi[illegible] Bal. in d. c. qui clericus, quāquam alii tenuerint indistincte assumētes ordines minores perdere feudum. Quod tamen negat Bal.

d C. de episc. & cle.] Hanc dis. facit do. Alexandri. in c. 1. §. & quia, qui feud. da. pot. 4. colū. uer. circa eūdē ubi disputat per 11. col. Adde tn̄ q̃ hæc qō non solū ꝓcedit in successione, sed ēt in acquisitione.

e Inn. in c. præsentia] Io. And. ibidē sequitur hāc dist. Tu uero dic clarius, quod aut loq̄mur de ipso ingrediēte monasterium aut de ipso monasterio. Primo casu clarū est q̃ nō succedit. Et de hoc Angel. consil. 264. inci. secundo uero casu aut sūt feuda magnæ dignitatis, ut comitatus marchionatus & similia, aut feuda communia. Primo casu nō succedit monasterium. Et sic intelligitur glo. in c. scripsit 27. q. 2. quam ad hoc not. Bald. in fin. C. de episco. & cleric. Specu. tit. de sta. mo. §. 1. uersi. 11. qui ita dicit seruari. Secundo casu posset teneri distinctio, Innoc. hic posita. Vel secundum Cy. in d. authē. ingressi. C. de sac. san. eccle. ut refert Abb. in d. c. in præsentia aut feudum habet annexum seruitium reale aut personale. Primo casu transit, quia non est proprie feudum. c. 1. de for. fide. Secundo casu aut in certū seruitiū præstandū, & tunc non transit; quia ur̄ relicta industria personæ. Aut est tale seruitium, quod pōt honeste p̄stari p̱ clericū, & transit in monasteriū. Si uero superueniret impedimentum poterit per substitutum seruire, & sic potest procedere prima opinio hic posita. Addit tamen Alexādrinus in d. c. 1. §. & quia q̃ mortuo monacho reddit feudū ad ꝓximos successores. Allegat Io. And. in c. in præsentia, & Bal. in authen. nisi rogati. C. ad trebel. Et in c. quæ in ecclesiarum de consti. Et ita posset solui illud quod dicitur p̱ quendā doc. in d. c. in pręsentia,

ut refert additio ad Ab. ibi posita ꝙ ideo non transit feudum ad monasterium, quia fieret cõditio domini deterior &c. De his Areti. consil. 14. Calde. consil. 4. de feu. & Ange. consil. 10. &c. Et quod dicitur de monacho extenditur ad canonicum regularẽ, uide Bal. in d. ca. quæ in ecclesiarum. Qui quærit q̃d si dominus efficiatur monachus &c. Et p ista limitatur. c. qui clericus, si de feud. fue. controuer. Fratrem tertii ordinis bene succedunt in feudo secundum Ro. consi. 367. circa principiũ allegat cle. cũ ex eod. de senten. excommunicatio.

tenetur potest præstari ab ecclesia alias ad dñm reuertet C. de ca. tol. l. unica. §. ne autẽ. Albri. in d aut. tenet quod ſm ius consuetudinis feudorum reuertitur ad dñm indistincte, ut est casus, si de feu. cont. fue. c. qui clericus & de ua. mi. qui bel. ar. de. c. 1.

11 Sed quid si pater obtinuit ꝓ se & suis hæredibus & successoribus quibuscunque, trã sibit ne ad extraneum uel legatarium, uel clericũ. ℞. Bal. in l. 1. ff. de re. di. & sequitur Lud. de Roma. in l. id tẽpus. §. 1. ff. de usuca. ꝙ sic, sed ipse Bal. in c. 1. §. donare. uer. sed dubitari potest tit. qualiter olim feu. po. ali. corrigit se, & dicit ꝙ dictio quibuscunque intelligit de succedentibus ab intestato. ar. l. si quando. C. de inoffic. testa. Vnde dic ꝙ non ueniet extraneus. Ratio quia res non debet regulari secundum naturã contractus, sed contractus ipse ſm naturam rei deductæ in eo, ut l. stipulatio ista. §. quæsitum.[a] ff. de uerb. obli. ubi licet stipulatio sit transmissibilis in hæredem de sui natura, ut in l. ueteris. C. de contrahen. stipu. tñ nõ transmittitur quandó res in ea deducta nõ est transmissibilis, ut est uidere in feudo, nec legatarius etiam ueniet, nec clericus. Et sic dictio quibuscunque restringitur p no. in l. 1.[b] C. de sac. san. ec. & per Iac. de Are. in l. 1. §. itẽ nunciatio[c] ff. de no. ope. nun. limita tamen de clerico, secundum ꝙ dixi supra in q. 9.

12 Sed nunquid succedet frater uel filius fratris q̃n quis fuit de nouo beneficio inuestitus, si decedit sine liberis. ℞. quod non, sed ad dñm reuertetur, ut in tit. de natura suc. feu. Et quod dictum est supra quod deficientibus filiis ueniunt agnati, intelligitur de feudo acquisito ab antiquo. i. ab eo q fuit cõis parens totius cognationis.

13. Vtrum uasallus possit uni ex filiis[d] prælegare totũ ius

tale. Ange. consil. 171. Fallit si uoluntas aliorum filiorum accederet. Nam cum sit hæc acquisitio feudi facta in fauorem eorum, possunt ei renunciare. l. si quis in conscribendo. C. de pac. Oportet ergo quod filii approbent testamẽtum paternũ, al. ...

a §. quæsitum] Vbi stipulatio de re aliena nõ ualet, nisi cœperit esse promittentis, & sic contractus regulatur secũdum naturam rei, quanquam forte committatur pœna.

b Per not. in l. 1.] C. de sacr. sanct. eccles. Dicitur ibi habeat unusquisque licentiam testandi. i. qui sit habilis.

c §. Item nunciatio.] Bart. ibidem, in uer. uenio ad quædam dicta Iacobi de Aret. Vbi dicit aliquando signum uniuersale recipere limitationem.

d Possit uni ex filiis] Quia hæc quæstio est difficilis propter contrarietatem opinionum. Idcirco uĩ ꝙ sit tutius sic distinguere. Aut feudum quæsitum est ex re patris u l expresse contemplatione patris, & tunc potest disponere uni prælegando per ea q̃ uult Bal. in l. 1. C. per quas p. no. acqui. faciunt no. in l. si obscuris. C. si cert. peta. & in l. sed si plures. §. in arrogato. ff. de uulga. & pupil. Aut sunt quæsita contemplatione filiorum & tunc non possit disponere, & ita se habet communis opinio. Quam tenet Spec. titu. de loca. §. nunc aliqua. uers. 78. Bar. consil. 60. qõ. ista, & in consilio incip. ex themate, & in l. ut iureiuran. §. si liberti. ff. de oper. liber. Bal. & Aug. in l. item uiden. §. uideamus. ff. de peti. hæredi. Bald. in l. liberti. C. de oper. liber. in l. Apud iul. §. si quis alicui. ff. de leg. 1. Fede. consi. 228. factum liorum consideratio, subdistinguendum ex ... And. de Isei. & Bal. in c. 1. §. hoc quoque, de ... feu. aut feudũ est hæreditarium, ut quando recipitur pro se heredibus aut filiis heredibus, & ita possit disponere pater, ut de re hæreditaria, & ita ... cedunt doc. prææallegati. Et ita possunt intelligi ... qui tenebant absolute patrem posse prælegare feudum uni. Et idem forte si est feudum nouum ... quos fuit Pau. de Cast. consi. 161. Ibi in causa ... magnificus, & Bal. qui pro hac parte argu... In ... then. si quas minas. C. de sac. sanc. eccle. ... tem tenuit Imo. loquendo de emphiteosi ... tuit, de loca. Ludo. consi. 25. uisa facti ferie. A... consil. 136. Casus talis est, aut feudum non est hæreditarium, ut quia recepit pro se & ... Iuxta not. per Bartol. in l. si tibi. §. si pa... pact. Et tunc ius quod habet, quia morte ... non potest per suam dispositionem in alium transferre cap. nuper de dona. inter uirum & uxo. ... in d. l. 1. C. per quas perso. no. acqui.

Et non

Et non plus] Idem tenet Cyn. in l. uoluntas. C. de fidei. Panormi. in cap. nuper. de donatio. inter uir. & uxo. & in c. quæ in ecclesiarum, de consti. sup gl. & Host. Ioan. And. in c. 2. de feu. Sali. in l. fi. C. de re. non alie. Bal. in c. 1. in principio. An mari. succe. quia natura feudi est talis, ut non transeat in extraneos. c. 1. §. 8. quia qui feu. da. poss. De uoluntate tamē domini ualeret legatū. Idem dicit Bal. in c. 1. in princip. in 3. col. parte 10. ibi uersicu. habito de prohi. feu. alie. per Fede. Imo. in c. quæ in ecclesiarū præalleg. & ibi Panor. Tū dic pro concordia ꝙ prima opinio habet locū qñ ecclesia haberet feudū nomine legati, & ipsa posset honeste seruitiū uasalli exhibere saltem ꝑ substitutū, uel nō haberet ecclīa feudū in perpetuū & hoc sentit ipsemet Hosti. in c. fi. de re. ecclesia. nō. & in summa ubi s. & hoc idē tenet Rose. in cō sil. 199. incipit pñs particula. Secunda autem opi. qñ ecclesia nō posset exhibere seruitium uel in ppetuū daretur feudū per d. §. donare, & ita intelligas quæ dicū tur intra. §. 22.

feudi. ℞. Bal. in tit. de prohi. feu. alie. per Fed. in prin. uer. quæro utrum pater possit assignare ꝙ non ullo modo, nisi de uoluntate & consensu filiorum, quia lex feudorum dictat ꝙ ad omnes equaliter perueniat, ut in titu. qui feu. da. pos. §. sed cum hoc. Limita nisi sit ducatus uel marchionatus & huiusmodi, q̄ debentur primogenito solum. Ia. tamē lotharius tenet quod illud. cap. 1. de suc. feu. ubi dř ꝙ ultima uoluntas uasalli nihil ualet in feudis, limitatur ad eam dispositionem quæ est ultima uolūtas, secus in stipulatione, qa in coherentibus personæ pater potest stipulari uni cohæredum, ut ff. de pac. l. auus. Et sic posset assignare in totū. ar. l. filio. §. fin. ff. de ritu nup. cum multis aliis. In his duobus iuribus habetur, ꝙ pater potest uni ex filiis consulere.

14 Vtrum feudum possit dari in dotem per patrem filię. ℞. glos. in c. fi. de feu. quod sic ad tempus uitæ feudatarii, & non plus. [a]

15 Vtrū uasallus ualeat grauare filium hæredem ut de uino quod educitur de uinea feudali, det omni anno pro anima sua. ℞. Bal. in tit. de suc. feu. c. 1. in princ. uersi. quæro uasallus, ꝙ sic, quia testatur de fructibus non de feudo, qui fructus sunt res ꝓprie hæredis, unde non dicitur alienatio feudi qñ alienantur fructus separati. ff. de dona. l. in ædibus. §. ex rebus [c] donatis fructus non cōputantur in donatione.

16 Ad quid obligatur uasallus dño. ℞. ꝙ ad 6. quæ nōt. de usib. feu. in cap. 1. de for. fi. & 22. q. 5. de forma, & de iureiur. ego Episcopus. Primū ne sit ei in aliquod damnū corporis sui, & quod impediat ꝓ posse. Secundū ne damnū in tpalibus faciat, uel utilitaté impediat. Tertium ne reddat ei difficile uel impossibile, quod facere [e] eum uelle uidet. Quartum ne reuelet eius secreta [f] ꝑ quæ uel minus tutus uel noceri ei possit. Quintū ne sit ꝯ eius iustitiā uel honestatem. s. maculando uxorem [g] uel filiam eius uel famam dicto, facto, uel consensu. Sextum ut fideliter ei præbeat consilium,

c §. ex rebus] Ex rebus donati fructus non computātur in sortem. Tamen pōt dotare filiam de fructibus feudi obligādo se ꝑsonaliter, & nō constituēdo ius in re. Iuxta no. per Bar. in l. codicillis. §. instituto de lega. 3. & sic intelligatur Bald. in c. 1. §. donare. Et quod no. ibi Alex. qualiter o lim feu po. alie.

a ... dummodo nō in perpetuum, ut dixi tex. [illegible] Adde etiam ꝙ sicut feudū potest [illegible] in dotem, sic & a marito in donationem propter nuptias, dummodo non sit pactū [illegible], uel detur æstimatum ar. c. equalitas. [illegible] uentio. Est autem dos data. C. de donup. Cal. de feu. consi. 10. Sed nunquid totum feudū posset legari [illegible] Host. in tit. de immu. eccle. §. inquantum [illegible] Contra tenet Bal. in c. [illegible] olim feud. po. alie. per illum tex. [illegible] esse contra libertatem ecclesiasticā,

d Respō. ꝙ ad 6.] Incolume tutum honestum, utile, facile, possibile.

e Quod facere] Vt quia uasallus seminauit discordias propter quas dominus non potest habere bonū sibi paratum, nisi cum difficultate, uel quia disturbauit ei matrimonium.

f Secreta] Si dñs reuelauit uasallo ꝙ uolebat occidere ticiū, uasallus dēt dñm admonere, & ticiū in generali dicendo habeas de teipso curam &c.

g Vxorem] Tamen si pedisequam macularet nō priuaretur feudo, licet male faceret, uide Alexandrinum in d. c. 1. de forma fidelitatis.

a Talis infirmitas] Quia cessat causa propter quam datum est feudũ, tamen deberet alimentari si aliunde non haberet no. Alexandrinus in d. §. mutus.

b Quod non petierit] Iste casus expresse ponitur in c. 1. §. præterea primo, de prohi. feu. ali. per Fede. Et secundũ doct. ille tex. habet locum in fœmina uasalla. Sed isti si sunt minores. 25. annorũ petunt restitutionem in integrũ ut ibi per gl. & doct. & Host. in summa, de feu. §. quibus modis, uersi. quoniam.

c De quib. duobus] Non inuenio nec in tex. nec in gl. istos casus. Sed potest haberi hic secundus casus ex c. ueritatis. & expresse in c. 1. in prin. quæ fuit prima causa.

d Paribus] Aften. li. 3. tit. de feu. c. 8. non dicit coram paribus sed dicit ter requisitus. Tu sic declara coram paribus id est iudicibus, nam pares curiæ sunt iudices. inter domi num & uasallũ qñ petitur fidelitas de hoc habetur tex. in c. 1. §. est & alia, quæ fit prima causa bñ amit. Et ad hoc, ut

auxilium & fauorem. Adde septimum quod tenetur iurare fidelitatẽ, nisi ex pacto sit remissum, formam autem iuramenti ponit Ho. ti. de feu. §. quid sit fidelitas sic ego iuro super sancta Dei Euangelia, q̃ ab hac hora in antea usque ad ultimum diem uitę meæ ero fidelis tibi C. dño meo contra quecunque, excepto imperatore, uel rege, intellige in causa iusta, & etiã debet excipere si habet aliũ dominum antiquiorem. Adde 8. quando tenetur ſm q̃ conuentum est, uel natura feudi & regionis ipsius, seu cõsuetudo requirit.

17 Sed quid si dñs moriens reliquit plures filios, utrum iurabit omnib. ℞. qđ sic, si omnes equaliter succedũt. Ho. tñ ti. de feu. §. si. uer. sed nunquid cũ p̃cedenti tenet q̃ nõ sed solũ uni. simr iurabũt oẽs filii seu hæredes uasalli, si feudum indiuisum habent. Si uero ad unum peruenit, ille solus iurabit.

18 Utrũ uasallus possit per aliũ seruire. ℞. Bald. in c. 1. §. mutus, uer. no. tñ ẽpm uel abba. sen. dã. nõ pos. quod si seruitiũ debet fieri principi, uel non potest fieri per substitutũ, nisi de uoluntate principis, us C. de murile. l. si quis ex corpore. Et ideo si incurritur talis infirmitas [a] q̃ seruitium exhibere non potest perdet feudũ, nisi esset a casu fortuito sine culpa præcedente, utputa quia a latronibus cecatus, quia tunc non p̱det ne deť afflictio afflicto. arg. C. de fur. auten. naui. & ibi est gl. & C. de epi. au. l. tã dementis.

19 Qũo amittitur feudum. ℞. quod 12. modis. Primus si uasallus efficitur clericus uel religiosus, de quo dic, ut s̃. in q. 9. & facit 23. q 8. §. 1. quia arma non portat. Secũdus si hæres uasalli steterit per annum & diem, q̃ nõ petierit [b] a dño inuestiturã feudi. Intellige hic in sequenti si est maior. 24. annis uel puella. 12. ut no. in c. ueritatis de iu. iu. p̱ Pa. Tertio si uasallus mortuo domino ab eius hæredibus infra tp̃s prędictum inuestituram non petierit, de quibus duob. [c] hr̃ in ti. in qui. ca. feu. ami. c. 1. Sed prædicta limita quando iurauit personæ solũ, ut cũ dicit iuro tibi. Secus si iurasset sibi & successorib. uel sub nomine dignitatis, quia non tenetur amplius iurare successorib. nisi magna longinquitate perisset memoria, ut no. Pa. in d. c. ueritatis. Item nisi esset miles, quia hẽt annũ & mẽsem. Item nisi iusta cã eum impedierit, ut hr̃ de prohi. feud. ali per Loth. c. qm̃ inter dominum. Quartus cum uasallus trib. uicib. requisitus coram parib. [d] & huiusmodi fidelitatem iurare noluerit, quãuis dominus sit paratus facere inuestituram. Quintus si uasallus interficit proprium germanum suum uel filium germani sui, uel aliud commiserit quo paricida [e] nuncupari posset, ut totam hæreditatem haberet. Sextus si uasallus dimittit dominum in prelio non mortuũ, uel ad mortem uulneratum. Septimus propter multas cãs ingratitudinis quæ enumerantur, quibus modis feud. amit. cap. 1. & 2. [f] & de feud. si cul. non amit. cap. 1. & 2. puta concubuit cum uxore, filia, uel sorore & huiusmodi. [g] Octauus si scienter negauerit feudum, uel partem,

incurratur ista pœna requiritur q̃ ter requiratur cum spacio 7 dierum. Et q̃ offeratur inuestitura secundum doct. ibi.

e Quo paricida] De hoc est tex. quib. mod. feu. ami. c. 1. §. Item si fratrem. Et intellige uel fratrem proprium, quo casu feudum deuoluitur ad agnatos, uel fratrem domini p[...] ditione, & reuertitur ad dominum secundum gl. & Alexand. [...] & in §. si [...] quæ fit prima causa [...] declaratur ad quẽ pertineat feudũ [...]

f Cap. 1. & 2.] Ibi nõ habetur secundum capitulum est tantum unicum. Sed habetur [...] lus ti. qui. mo. feu. ami.

g Vel [...] hmõi] [...] in omnibus causis, ex quibus potest [...] hæredari [...] uocatur [...] inter [...] his potest [...] feudo [...] Ita Bal [...] bus mod. feud. ami. & [...] in c. 1. §. [...] ctis, quæ [...] ma causa [...] amittit [...] uatio est [...] b[...]rium [...] [...]

aut conditionem eius, secus si ignoranter.[a] Nonus si infeudauerit feudum alia lege quam ea quam habet ipse, uel in talem uasallum qui feudum seruare non potest.[b] Decimus si dominum accusauerit aut testimonium contra eum tulerit in causa criminali, quidam dicunt [c]etiã in causa ciuili. Vndecimus si uocatus a domino ꝙ secũ uadat in expeditione publica, puta[d] uocatus ab imperatore, ut secum uadat pro corona suscipienda & huiusmodi, non uenerit nec alium acceptum domino miserit, uel stipendia militiæ non dederit. Duodecimus si feudũ alienauerit. Isti casus habentur in sum. Ho. ti. eo.

20 Sed quæritur an alienãs feudum sine consensu domini ipso facto cadat. Respon. Panor. in cap. ulti. de feu. ꝙ sic, & potest sine alia sententia expelli, & alteri conferri, etiam si alienando dixerat. Saluo iure[e] dominii secundum Bald. quæ sit causa bene amitt. cap. 1. §. fin. uersi. sed pone, quia factum sequẽs est contrarium. ar. capit. eam te. de iureiuran. & quod not. ibi secus si dixisset. Et aliter uel alio modo non intendo, quia operantur ut domino contradicente non uideatur facta alienatio. Et hoc uerum, nisi aliqua captio domino posset interuenire, puta daret castellum tali quem dominus expellere postea non posset, adde Alex. consi. 3. 1. par.

21 Quid si non alienat nisi partem. ℞. Io. And. quem sequitur Panor. super 2. gloss. ubi supra, ꝙ solum perdit illam partem quam alienauit, etiam si esset maior pars, de prohi. feu. alie. per Fed. imperialem. §. 1.

22 An possit alienare pro anima. Respon. ꝙ non, neque legare, neque disponere pro anima, ut in cap. 1. [f]qualiter feu. a lie. licet nec etiam de iure canonico secũdum Ho. in sum. de immu. ecc. §. ante pe. uer. hæc absolutio, quod intellige in feudo temporali, quia si feudum est perpetuum potest alienari, & ecclesiæ donari, secundum eundẽ Ho. & sequitur Pa. ubi supra in glo. 1.

23 Quid si alienat suas commoditates [g] ad tempus longissimum. Resp. Bal. in tit. de pace constan. iu. fir. in 8. charta, ꝙ non cadit, dummodo actum sit ꝙ dominium utile non transeat, allegat gloss. singularem, in l. codicillis. §. instito. ff. de legat. 2. sed non placet. Barto. in dicto §. instituto, ubi dicit ꝙ uendens fructus domus ad cẽtum annos, non uidetur alienare, sed non placet, sed si uult alienare faciat sic, uendo uel concedo fructus, uel ipsam perceptionem fructuum, cũ hoc si domino placuerit, uel dominus non reuocauerit. Et sic saluo & saluato honore & iurisdictione & consensu domini, & si de iure possum, nec aliter, nec alio modo. Si autem domino non placuerit, uel non consenserit, uel reuocauerit, uel de iure non possum res sit inempta, uel uenditio, uel alienatio sit irrita, & ipso iure nulla, & sic erit tutissima cautela, nisi sit captio domini, ut dixi, idem dic in emphyteota.

24 Vtrum possit pignori dare. ℞. Pa. ubi supra quod non, quia quæ prohibentur alienari generaliter a lege, uel per testatorem, aut a iudice, uel per pactum cõtrahentium, prohibentur pignori[h] dari. l. fi. C. de re. ali. non alien. & per Barto. in l. in quorum. ff. de pigno. Ratio quia per constitutionẽ pignoris de

a Si ignorãter] [illegible] qui est hæc [illegible] qui ignora[illegible] potest facta [illegible]atoris cui [illegible]cessit.

b Seruare non potest] De hoc [illegible] in princ. [illegible] soli feud. [illegible] alie.

c Et quidam di[illegible] Vide quę [illegible] omnia cau[illegible] uene. ami. §. [illegible] & qui dela[illegible]

d In expeditio[illegible] publica] De [illegible] in c. 1. §. sir [illegible] de pro[illegible] feu. alie. per [illegible]de.

e Saluo iure] Di[illegible] Host. in d. [illegible] te. & ibi [illegible] 2. not. ꝙ [illegible] fecit qui [illegible] index dũ [illegible] el. men [illegible] spende[illegible] saluo [illegible]

f [illegible] ca. 1.] [illegible] §. donare, [illegible] 1. de [illegible] feu. alie. [illegible] Vide [illegible] §. 15. & [illegible] ibi. [illegible] condita[illegible] celarius [illegible] Par. [illegible] institu[illegible] aut uen[illegible] cõ[illegible] ius [illegible] in [illegible] & cũe [illegible] alie[illegible] C. de [illegible] ali. [illegible] aut [illegible] se [illegible] perso[illegible] [illegible] non [illegible] l. ff. [illegible] l. li [illegible] & [illegible] gl. ue.

g ne etiam posset uẽdere fructus quia ꝓhibitus alienare, non prohibetur de fructibus disponere. Vide Alexandrinum in capit. primo in princip. quarta col. de prohib. feu. alie. per Fede.

h Prohibẽtur pignori dari] Adde de prohi. feu. alie. per Fede. in princi. in uer. pignorare, & dic ꝙ si pignorat, & de facto tradit, ꝑdit feudum, secus si non traderet secũdum Bal. ibi, & Alexandrinum & nota ꝙ si uasallus obligat omnia bõa sua non uenit feudum secũdum Bald. ubi supra uide Barto. in l. qui habebat, in princip. hic allegata & Angel. in l. benignius. ff. de legi. & Bald. in l. 3. C. ut in possess. leg.

a Si uero non in fraudem] Mihi uidetur sic dicendum, aut uasallus peccat per ingratitudinem delicti, aut per ingratitudinem contractus. primo casu habet duplex consideratio, quia qñ quis peccat per delictum in personam domini & tunc feudũ reuertit ad dominum exclusis omnib. descendẽtibus, & agnatis uasalli, siue feudum sit nouum, siue antiquum, quæ sit prima causa bene. an.i.§. fi. gl.ult.in fi. de pac.iu.fir.§. fi. Iaco.de Bel. Nic. de Nea.& Bal. n d. §.aut si.l. libellario. nisi studio se hoc eligisset, ut priuaret agnatos, quia tunc nõ reuerteretur ad dominum. ar. ff. de eo. per quẽ fa.est l.fi. & de re.lib.6.c 1.tenet Bal. ubi supra. Quandoq. uasallus delinquit extra personam domini, & tunc si feudum est nouũ reuertitur ad dñm exclusis omnib.descẽdentib. & agnatis.c.1.si uasal. feu.priue. & c. 1. an ille qui interfe. f.d.f. si est antiquum trãsit ad agnatos proximiores excluso domino, & omnibus descendentibus uasalli.

de facili peruenitur ad distractionem rei. ff. de distra. pign. o.l.secunda & tertia. C. de iure dotium. impe. l. secunda. Et propterea uno prohibito prohibetur omne per quod peruenitur ad illud.l.oratio.ff. de spon. cum concor. ibi in glo.positis, secus est quando quis prohibetur emere, quia potest in pignus accipere, nisi fieret in fraudem pro tanta quantitate q̃ non est uerisimile dominum uel debitorem luiturũ. ar.l.qui habebat. in princip. ff. de legatis tertio, secundum Barto.in dicta l. in quorum, de hoc dic, ut instit.de libertinis, in princi.in uersi. manui.

25 Ad quem reuertetur feudum uasallo priuato. ℞ Bal. qui.mo. feu.amit.§. aut si libellario, q̃ si priuatur ex dolo commisso in persona domini, ad dominum reuertitur, ut quæ sit prima causa ami.bene.c.1.§. deniq. quando uero delinquitur extra ꝑsonam, tunc ueniunt agnati & non dominus, quando uero ex causa alienationis, tũc sunt opi. sed Bal. ibidem dicit q̃ si fecit in fraudẽ agnatorum, tunc ipsi agnati ueniunt non dominus. Si uero non in fraudem[a] fecit, tunc reuertitur ad dominum, tamen filii uel agnati imo etiã filia masculis non existentibus debet redire a domino, cogitur dominus eos inuestire, ut de his qui feu.da. poss. §. cum uero, quod intellige si feudum non erat nouum, secundum Iac. de Bel. Bar. tamen ut recitat Pa. ubi supra in l.eum.ff.de inter. & releg. & in l.ut iureiu. §. si liberi[b] ff.de ope.lib. dicit q̃ si pater commisit delictum propter quod directe uenit priuãdus feudo, puta quia alienauit & huiusmodi, uel commisit, aliquid contra tenorem iuramenti, tũc nocet filio etiam si processisset ab anteriori generatione.arg.in l. 1. ff. si quis ali.te.pro.& in l.cum ratio.§.fi ff.de bo.dam.ubi patet q̃ si quis prohibuerit aliquem testari, uel interfecit consanguineum cui debebat succedere ab intestato fiscus occupat hęreditatem, nec ueniunt aliqui consanguinei qui sunt prohibenti uel occidenti gradus inferioris, ut ibi patet cum nota. Si uero delictum non est propter qđ directe sit priuandus, sed per quandam consequentiam, puta quia dãnatur propter aliquod maleficium, ita q̃ eius bona ueniunt publicanda, tunc procedat distinctio Dy.in regu.non debet.lib.6. qui distinguit & tenet, q̃ si feudum a patris persona habuit originem noceat filio, secus si est a genere ulteriori, quia tunc non nocet. Cum qua distinctione transit Io. Andræ. & dominus Anto. in dicto capitu.fina. de feu. Distinctio tamen Bald. mihi uidetur equior quo ad laicos, sed in prælato ecclesiastico tene cum Ang.de Are. insti.qui.mo fini.tute.§.item finitur, quia licet ueniat priuandus feudo, non tamẽ nocet successioni, quia eo mortuo reuertetur ad suum successorem, & hoc sequitur ẽt gloss.in cap.1.§.fina. in titu. de capitulis corradi. in uer. ad regem.

26 Vtrum uno feudatario deficiente accrescat feudum alteri. Respon. Panormita. ubi supra q̃ non[c] nisi fuisset expressum, uide Bartol. in l. si

d.cap.1. an ille qui inter &c. gl.pe.de natura suc. feu. ca. uno, secũdo casu, ut si quis alienat uel ignorat & huiusmodi, si feudum est nouum reuertitur ad dominum, de ua sal. qui cõtra cõst. Loth. c.1.no.gl. in hoc quoque de succ.feud. si antiquum transit ad agnatos, si habet alias ad dominũ reuertitur, ad filios nunquam [illegible] bent aliquid [illegible] hæreditate [illegible] tris, alias [illegible] sit ad eos excluso domino & ceteris agnatis, an agn[illegible] filius.c.1. [illegible] feu.fue. [illegible] ca. titio. & gl. in d.§ hoc [illegible] que. Bar. in d.l. eum.ff de inter dic.& relega.

b §. si l[iberi] Ibi solum dicit q̃ [illegible] rest [illegible] lio in [illegible] non obstante conuentione.

c Quod non] Aut loquitur in feudo [illegible] no, & habet locum ius accrescendi.cap.1.& quia, qui feu. dar. pos. & ita tenet Iacob. de Bel. ibi dicit [illegible] men Bal. ibidem q̃ propriæ loquendo magis uidetur esse [illegible] dam successor de [illegible] & extra de re[illegible] c.2. quod patet quia si [illegible] fuisset feudum [illegible] ceptatum [illegible] locum

locum dictum ius accrescendi, de feu. mar. c. 2. in iure uero quæsito nō habet locū ius accrescendi, sed tale est in usufructu, in quo cum nunquā sit pfecte ... tum, non dr ius in eo pfecte causatum. Ideo hēt ... ius accrescendi. l. 1. §. interdū. ff. de usufru. ac- ... & de his ui

nunc aliqua uer. 9. gl. tamen in c. fi. de feud. in uers. consortem uolebat ius accrescendi habere locum, sed male, nec facit ille tex. pro ea, quia ibi nō quærebatur secundum Abb. an dominus deberet inuestire consortem, sed utrum posset, quia delictū unius uidebatur alteri nocere: Et ibi decidit ꝙ potest. Et sic patet ꝙ iā erat ille priuatus, nec socio accrescebat, uide Alexandri consilio 3. & consilio 102. prima parte.

mihi. [a] ff. de uerbo. oblig.

27 Vtrū uasallus uasalli mei sit meus uasallus. ℞. ꝙ non, sicut nec libertus liberti mei est meus libertus. ff. pro so. l. nam socii. l. consilii, in fi. de regu. iur. & l. modestinus. ff. de u. bo. significa.

28 Vtrum filius repudiata hæreditate patris possit feudum tenere. [b] ℞. sm Host. ꝙ non. Sed aut totum debet retinere, aut totum repudiare, nisi dn̄s de nouo beneficio inuestiat agnatis cōsentientibus. Agnati uero bene possunt feudū retinere [c] repudiata hæreditate, ut in cōsti. Fe. an agna. uel fi. defun. re. he. pos. feu. re. c. si contingeret.

29 Vtrum uasallus inuito domino possit refutare feudū, & sic se a seruitio liberare. ℞. Ioā. de Imol. in c. 1. de feu. quod non allegat glo. singularem in c. unico, in glo. fina. quæ disputat, de capi. qui cu. uen. & Pa. in d. c. 1. idē tenet glo. in c. quæ in ecclesiarum de consti. Bart. uero [d] in his cum quo. ff. de aqua plu. ar. & Dy. consi. 44. & Iac. de Belui. in d. c. n. sic concludunt, ꝙ si est datum ad certum seruitium, non potest. Si uero ad seruitium incertum, tunc potest anteqꝫam illud seruitiū sit indiciū q̄a nondū est purificata obligatio, facit in simili tex in l. incola. secūda. ff. ad munici. nisi iurasset specifice non posse refutare secūdum Bal. in præludiis feu. Fallit si dn̄s esset in ꝑlio, & tunc uellet refutare quia dominus tunc nō posset sibi ꝓuidere de equali uasallo arg. l. filiæ [e] meæ. ff. so. ma. Nam cedere feudo est quoddam diuortium, & non ualet, nisi possit cōsuli indemnitati domini Host. in c. quæ in ecclesiarum de consti. tenet ꝙ possit renunciari feudo ꝑ tex. in c. uno de ua. q. 5 cōsti. lo. feu. alie. sed tu tene opi. Barto.

30 Vtrū dn̄s teneatur uicē rependere uasallo fideli. ℞. ꝙ sic, alias cēsebitur malefidus, ut in libro feu. de for. fi. c. 1. ī fi. facit 22. q. 5 de forma 95. di stin. esto subiectus, & debet priuari feudo per superiorē, si perfide se habet contra uasallum [f] suum.

31 Vtrum ecclesia possit sine usura recipere in pignus feu

b Feudum tenere]. Siue sit nouum, siue paternum, & ratio est, q̄a succedit in feudo ex beneficio patris.

c Feudum retinere] Si est paternū, ut dicit tex. & tunc de fructibus tenet satisfacere creditoribus, ut ibi. Ratio est quia nō beneficio agnati succedit, sed ex munificētia domini.

d Bart. uero] Tene opi. Bar. & sic tenet Alexandrinus i d. c. uno, uide Feli. in d. c. quæ ī ecclesiarū ubi ponit quādā fallentias pro distinctio Bar. in primo casu facit q̄a tunc est ꝙ gratia utriusque ar. l. sicut. C. de act. & obli. ꝓ secundo casu facit q̄a quilibet potest renuntiare iuri suo c. ad apostolicam de regu.

... de no. feu. inuest. & Bar. in l. re coniuncti, ... Paul. d. Cast. in d. l. si mihi, de uerbo. obl. Et ... feudum duobus fratribus, & cuilibet in- ... uideretur tacite actū, ut ius accrescē- ... haberet secundum Bald. in c. 1. §. filia, de ... tā potius ius non decrescendi, secundū ... 15 col. C. qn̄ non pe. p. & in c. quæ in ec- ... de constitu. dicit ꝙ si pro parte u- ... scriptum uel caducum, q̄a totum de ... fratrem. Idem dicit quando feudum ... diuidua, puta aquæ per no. in d. l. si mi- ... Bal. & Saly. in d. l. 1. C. quando non pe. par. ...] In principio. Vbi tractat an & quan- ... contractibus habeat locum ius accrescēdi, & ... ꝙ non, ut ibi, & per Specu. tit. de loca. §.

e L. filiæ] Ibi namque filia egra erat, & emancipata, & uir misit repudium seu renunciationem, ut dos acquireretur hæredibus suis, non nocet patri q ex sua stipulatione possit dotem recuperare.

f Contra uasallum] No. hinc est quod in signū mutue & perpetue dilectionis, & fidei seruande osculum interuenit d. c. de forma, & c. tibi domino 63. di. facit c. ego, & c. ueritatis, de iureiu. & c. ꝑ tuas, de dona. Spe. & Ioan. An. ti. de feu. §. 1. uer. cæterū, in fi. unde sicut uasallus per delictum commissum in dominum priuatur feudo in c. 1. quæ sit prima cā bn̄. ami. & c. 1. qui. mo. feu. amit. ita & dn̄s ꝑ delictum

ctum commiſſum in uaſallū priuari dēt iure ſuo. ſ. ꝓprietate q̃ habet ī feudo quod eſt multum notādū, ſm̄ Alexādrinū in d. c. 1. de forma fide, ubi dicit Bald. ꝙ perinde eſt ac ſi diceret, uſusfructus cōſolidatur proprietati. Ita utile dñium cōſolidatur cum directo, de hoc eſt gl. no. in d. cap. 1. de for. fi. quā uideas & approbat a do cto. ibi, & gl. fi. in d. c. de forma.

a Super naturā feudi] Hæc eſt ratio Hoſtien. & Abb. in d. c. 1. adderem, ſaluo meliori iudicio, ꝙ ſi feudatarius eſſet ī magna neceſſitate eccleſia teneretur gratis mutuare.

b Vnde dicit Spec. in titu. de ſentē.] Ibi Spe. nihil dicit de hoc.

c A cā libera] Quia fundus fuit datus in emphyteoſim abſque eo ꝙ aliquid ſoluerim, ut dixit. ſ. emphyteoſis đ titulo lucratiuo in princi.

d Debitis] Poteſt ēt fideiuſſor a creditore obligari obligatione ciuili tm̄, naturali tā tū] & naturali & ciuili ſimul Pa. in rubrica ...

dum, & facere fructus ſuos. ℞. ſm̄ diſpoſitionem c. 1. de feu. ꝙ ſic, dum modo interim non recipiat ſeruitium a uaſallo, & iſtud habet locū ēt in feudo laicali ſm̄ communiter doc. & licet gl. ibi ſit ꝯria non curabis de ea, dicit tñ Car. ibidem quem ſequitur d. Ant. & cōiter alii, qđ ſi feudum eſſet liberum non poſſet retinere fructus, quia præfatū c. 1. intelligitur quādo nō eſt liberum. Sed iudicio meo nō habuit reſpectū ad ſeruitium, qa cōiter ſeruitium non tantū ualet quantum fructus feudi, aliter non eſſet beneficium feudum. Et ideo mihi uidetur [ſaluo me liori iudicio] quod text. fundauerit ſe ſuper naturā feudi, [a] quæ eſt ut dominiū directum remaneat apud dominū, & utile pœnes uaſallū, ſed cum obligatione ſaltem fidelitatis, licet nullum ſeruitium ſit debitum, & ideo dimiſſa obligatione de conſenſu ipſius uaſalli cōſolidatur ipſum dñium utile cum directo, non ex aliena re ſed ꝓpria, & ſic non oportet attēdere an ſit liberum uel ne, ſed quod nullo modo retineat eum obligatum ad aliquod, & ſic declaret quod interim eſt abſolutus ab omnibus ratione feudi debitis. [d]

32 Quid ſi dominus recipit interim ſeruitium a uaſallo. ℞. ꝙ ſi uaſallus facit tanquā ex debito, tunc fructus teneretur reſtituere, & ſic uidetᷣ iuri ſuo renunciare niſi ꝓteſtetur, ar. in l. 2. C. de iure dominico impetr. & in c. cū M. de conſti. Secus eſſet ſi ex liberalitate ſciens ſe non teneri uaſallus exhibet conſueta ſeruitia.

33 Vtrum idem ſit in emphytheoſi & locatione. ℞. ꝙ ſic, unñ dicit Spe. in tit. de ſen. [b] §. qñ, uerſi. 40. ꝙ feudū & [illegible] emphyteoticus & liuellarius ſunt ciuitaturæ, & dicit Bal. in p̄ſata 8. charta, in tit. de pa. conſtan. uerum in feudis in qbus nō debetur ſeruitium, ſed certa quātitas pecuniæ uini & hmōi, alias non. Sed quo ad hoc non uideo quin liceat recipere fructus liberādo a ſeruitio ratione iam dicta licet Ioan. An. Hoſt. & alii dixerint indigere declaratione papali, ſed non placet, & dico ꝙ ubicunque lex feudalis non eſt contra iuris ciuilis [illegible] naturalis rationem habet locum in emphyteoſi alias non ut tenet Bart. in l. ſi [illegible] titio Bart. ibi de hoc nullū uerbum [illegible] de uerb. & ob. & Bal. in c. 1. de inue. de re [illegible] lie. fac. Auerte etiam in conſcientia qđ meliorationes quæ cōiter in contractu emphyteotico fiunt, non poſſet ratione mutuare, ideo p̄fata oīa limito tam in hoc [illegible] q̃ ante præcedenti, de feudo & emphyteoſi ubi melioratio non eſt facta, ꝙ tunc licet. Item quando eſt a cauſa libera, quia ſi [illegible] burſaſſet quantitatem pecuniæ, uel [illegible] liud domino pro ipſo habendo, ſic non [illegible] ret quando fructus diſproportionarentur a ſeruitio ſiue a fictu, quod bene nota, quia pauci aduertunt.

34 Vtrum idem ſit in uſufructuario obligante proprietario. ℞. ſecundum Hoſtiē. in ſum. ti. de uſuris. §. an aliquo uerſi. puta cū [illegible] bus ſequen. quod ſic, ſi habet a cauſa libera [c] a proprietario, alias non, ubi fructus [illegible] proportionantur a ſeruitio.

FICTIO uide infra ſimulatio, & [illegible] modo fictio iuris ualet, & quando [illegible] ſupra conſenſus. §. 4.

FIDEICOMMISSVM & mortis cauſa donatio legatorum appellatione [illegible] tur. ff. de leg. 3. l. & fideicommiſſum [illegible] deicommiſſum ideo factum eſt, quia [illegible] miſſa olim petebantur ex fide hære[illegible] & hodie fere exequata ſunt fideicommiſſa & legata. habent tamen aliquas differentias, de quibus uide in glo. d. l. & fideicommiſſa [illegible] & quod ibi not. & eſt text. in l. 1. ff. de leg. 3 [illegible]

FIDEIVSSOR eſt qui pro alienis debitis intercedit, & differt a mandatore, quia [illegible] mandator interuenit a principio, [illegible] uero poteſt accedere tam ante factum quam poſt ut habetur in authen. præſente. C. de [illegible] deiuſ. propterea tam in ff. quam in C. [illegible]

Respon. q non] Et hoc, quia facilius a uiris decipiuntur. l. 1. ff. de dona. inter ui. & uxor. §. illud & in auth. ut nul. iudi. col. 9.

in fraudem] Nam leges deceptis & non decipientibus opitulantur. l. 2. circa mediu. ff. ad Vel

Et credo firmiter q de rigore iuris inspecto statu bñficiorum & deputatione nō dēt aliquo modo de fructibus bñficii satisfieri creditoribus, qa de fructibus id solū est clericorū, q probabili rōne consumūt, ut dixi Pa. in c. fi. de pigno. ubi uide multas cōcor. ergo non debēt apprehēdi fructus, cū sint cōuertēdi in cām piā pro utilitate clerici cōis tñ opinio ïualuit, qa hodie clerici appropriant sibi oēs redditus, & dispo-nūt ad libitū, unde uisū fuit curiæ & aliis uicibus, qd de talibus satisfieret potius creditoribus q̄ q male aīr ex penderēt. Si āt facerēt vt deberēt nō deberet extēdi manus ad fructus bñficiorum, uide Pa. ī c. cū esses, de testa. Et no. q qs nō pt obligare quotidiana stipēdia, ut dicit gl. d. c. 2. ut C. q̄ res pign. ob. pñt. spe eorū pmi. tñ per iudicem possunt, dū tñ non habeāt un de aliter satisfaciant, quia si haberent, non possent, ar. l. stipēdia. C. d exe. rei iud. & facit q stipendiū armigerorum & doctorum non potest subtrahi, si habēt alias unde satisfaciant.

f Resp. q nō] et si esset i studio cū licētia, quia peculium concessum gratia studii non potest obligari, quia fit extra causā concessum,

tit. additur & mādatoribus.

1 Fideiussio non tenet quando est accessoria ei q nō tenet glos. in cap. grauis de cēsi. cum concor. ibi positis, puta in cōtractu minoris & huiusmodi.

2 Quis potest fideiubere. R. quilibet qui habet liberam administrationem suorū bonorum.

3 Vtrum mulier possit fideiubere pro uiro. R. quod non,[a] & si fecit non tenetur ipso iure. l. 2. in gl. 1. ff. ad sena. consul. uelleia.

4 Vtrum mulier possit fideiubere pro altero. R. q nō, fm quod no. in l. quamuis. ff. ad uelleia. Et secundū q ibi distinguitur, ponuntur sex casus in quibus mulier pōt fideiubere. Primus qñ fideiubet pro precio dando, ut qs manumittat seruum. Secundus quādo pro dote alicuius mulieris. Tertius quando renunciauit beneficio uelleiano certiorata de eod. Quartus quando accepit precium pro fideiubendo, uel aliquid loco precii. Quintus quando in fraudem[b] fideius sit, ut deciperet. Sextus quando pignus uel fideiussiorē pro alio dedit, & post biennium a dicta cautione numerandum iterum ad idem se obligauit uel pignus uel fideiussorē dedit. Secus si infra biennium consensit, quia non ualeret.

5 Vtrum clericus possit esse fideiussor. R. quod pro laico nullo modo potest, & si facit est abiiciendus,[c] ut in cap. 1. de fideiuss. Sed aliqui limitant;[d] in frequentia fideiussionis propter uerbum in seruiens in d. capitu. positum quod not. frequentiam i. ual de seruiens, sicut & ponitur in l. gallus. §. ille casus indifficilis, id est ualde difficilis. ff. de libe. & posthu. sed mihi uidet quod nullo modo debeat fideiussor esse pro laycis, ut 11. quæstio. 1. c. te quidem in tex. & in glos. nisi in casu necessitatis in quo sicut obligatur subuenire indigenti, ut 12. qō. 1. uidentes, sic & fideiubere, & hoc tenet glo. in d. cap. te quidem & glo. in cap. pen. eod. titu. sed pro ecclesia uel pro alio clerico bene potest fideiubere, ut in c. 2. eod. titu. & in d. glo. d. c. te quidem.

6 Sed nunquid obligatur si fideiusserit. R. quod sic, ut in c. peruenit, & in c. constitutus, eod. titu. limitat tamen Hostien. q solum tenetur de patrimonio suo uel de redditibus beneficii, quos facit suos, non autem in præiudicium ecclesiæ Archi. in cap. statutum de rescrip. libro 6. tenet quod nec etiam de fructibus beneficii. Sed communis opinio est in contrarium & cum opi. Host. & sic tene.[e]

7 Vtrum religiosus possit fideiubere. Respond. q non,[f] ut in c penult. eod. titu. nec etiam si esset Abbas nisi hoc fiat de maioris partis cōuentus capituli & abbatis licentia, ut ibidem.

8 Vtrum hæres fideiussoris obligetur sicut fideiussor. R. q sic. l. potest accipi. ff. de fideiuss. §. 1.

9 Vtrum fideiussor qui pmi-

cessium, sicut dicimus de seruo fideiubēte extra causam peculii, licet. ff. de pecu. uide Panor. in c. fin. de fideiuss.

a Esset in dolo] Vt quia fecit eum exbanniri, ut non teneretur. uide Bar. in l. si uero. ff. qui satisd. cogan. uer sicu. ultimo scias, ubi distinguit.

b Pecunialiter] Et ista pœna erit quāta fuit præmissa, uel quantū est consuetudo, uel quātum iudex decreuerit ab initio, uel arbitrio iudicis, ut in d. l. si quis reum, tāgit Geminia. in cap. si clericos, de sen. ten. exc. lib. 6.

c Eadem pœna] quę imponitur a lege. Pa. in rubri. eod. titu. & Bald. in d. l. ad commentariensem, & Bart. in d. l. si quis reū, & commentariensis dicitur custos carcerū.

d L, si nō uenit] Bar. in l. item liberatur. §. qui paratus. ff. qui. mo. pi. uel hip. sol. ꝙ si statutum dicit, ꝙ q fecerit tale maleficium condēnetur in certa quantitate, quā si soluere non poterit amputetur sibi pes, ꝙ datis fideiussoribus idoneis debet relaxari, quia non pōt dici, ꝙ soluere nō possit, qui idoneos inuenit fideiussores. l. nemo dubitat. ff. de reg. iur. Et intelligitur de fideiussoribus qui nō habēt bona peritura, alias secus. l. 2. §. 1. ff. solut. mat. ff. de

ferat aliquem præsentare liberetur, si talis pro quo fideiussit post fideiussionem cōmisit capitale crimen, ꝓpter quod fuit condemnatus ad mortem, uel bannitus, & fugit. ℞. ꝙ sic, ut est casus in l. sed & si quis rei. ff. si quis cau. in princ. & no. in l. si decesserit. ff. qui satisd. cog. & ibi dicitur ꝙ do. Albericum fideiussisset pro quodam scholari Bononiæ accusato de quodam maleficio de eo præsentando sub pœna mille librarum, post quā fideiussionē accusatus fuit præfatus scholaris ab alio, de alio maleficio qui fugit, & non cōparens citatus fuit bannitus & diffidatus ꝫm consuetudinē Bononiæ, & cōdēnatus ad mortē, post quā condēnationē obtinuit ꝙ nō erat obligatus suę fideiussioni, & hoc uerum, nisi fideiussor esset in dolo [a] uel lata culpa respectu maleficii, postea perpetrati, quia in conscientia teneretur ad rationem damni proximi, alias non.

10 Vtrum fideiussor rei decapitandi cui dictus reus fuerat assignatus & fugit, sit ipse decapitandus. ℞. Cyn. in l. ad commentariensem. C. de cust. reo. & Bar. & ibi text. in l. si quis reum. ff. de cust. reo. ꝙ non, sed pecunialiter [b] punietur. Ratio quia nemo potest se obligare ex contractu ad penam capitalem, quia nemo est dominus membrorum suorum. 23. quæstio. 5. si non licet, & in l. liber homo. ff. ad l. aquil. Si tamen fuerit in dolo, punietur pœna arbitraria, ut not. in dictis locis, & in gl. c. cum homo. 23. quæstio. 5. Nec obstat d. l. ad commentariensem, quia loquitur de illo q habet ex officio custodiam qui punitur eadem pœna, [c] qua erat puniendus incarceratus si est in dolo fuge uel in negligentia nimia, ut ibi no.

11 Vtrum possit quis interponere fideiussorē in causa criminali ℞. Pan. in rub. de fideiuss. ꝙ si non uenit [d] imponēda corporalis pœna potest, alias non, [e] & sic intellige. c. si clericos, de sen. excom. lib. 6. facit d. l. si quis reum [f] iuncta l. diuus pius. ff. de custod. re. est bonus tex. in d. c. cū homo, & ibi etiam gl. Fallit in muliere, de quo dic in auth. ut nulli iu. §. necessarium, & §. si uero crimen. [g]

12 Vtrum cum plures insolidū sunt fideiussores debeat diuidi debitū inter eos. ℞. Pa. in c. peruenit. eo. tit. ꝙ sic, si sunt oēs præsentes & soluendo, & hoc postulent ante litem contestatam. [h] ff. de fideiuss. l. si dubitet. §. 1. & istud est beneficium diui adriani positum. C. de consti. pecu. l. diui adriani, & habes in effectu insti. eo. tit. §. si plures, & hoc uerum nisi huic beneficio renunciassent.

13 Vtrum præsente debitore principali & indiscusso possit conueniri fideiussor. ℞. ꝙ non, ut in authen. præsente. C. eo. tit. etiam ꝫm Pan. in d. c. peruenit, si constituerit se principalem debitorem, ut fit cōmuniter hodie, & hoc uerum est, nisi renunciauerit

mino. l. uerum. §. locupleti, secus tamen si statuendicerent. Quam si nō soluerit, quia tunc dari fideiussores non deberent, cum possit esse ꝙ nec ipsi fideiussor soluerent licet essent locupletiores, ubi enim lex requirit solutionem non sufficit satisfactio per fideiussores, nec per pignora, casus est in d. §. g[illegible] ratus. Et idem dicit in depositatione pecuniæ, de quo ut de oino Paul. de Castr. in l. promissor. §. fi. ff. de constitu. pe.

e Alias non] Pa. ta in magistris cōmunibus, ut declarat Ge. in d. c. si clericos, & quæ sint illa, uide ibi Ge. & quādo esset suspicio de fuga non possit dari fideiussor ad hoc. ca. literas, de restitu. spo. li. uide Pa. in d. rubr.

f D. l. si qs reū] Dic ut ex mente Bar. in l. 1. ff. de cust. reo.

g §. si uero crimen est graue tradit [illegible] custodiēda [illegible] nasterio, [illegible] tū Bart. ue[illegible] esse de m[illegible] re bonæ c[illegible] tionis, quia n[illegible] retrix in c[illegible] rem destru[illegible] authen. sed n[illegible] uo iure. C. de custo. reo.

h Ante litem cōtestatam] Tex. est in l. fideiussor seu manda tor. C. de fideius. & ibi gl. quod limita [illegible] te uerum, [illegible] ipsa exce[illegible] oriat ex fid[illegible] cum a pa[illegible] pro qlibet e[illegible] obligatus in[illegible] lidum ita [illegible] Bar.

Bart. in l. Paulus, rñdit, secunda in fi. p illũ tex. ff. de re iudi. & in l. in duobus. §. ubi duo. ff. de duo. reis, uer. quarto q̄ro. Et de isto beneficio diuisionis, adde p Spe tit. de re. & concl. §. 1. circa mediũ. Adde q̄ illud beneficium diuisionis nō solum cōpetit obligatis ex dispositione hominis, sed etiã illis qui sunt obligati ex dispositione legis, ut sunt tutores, administratores, & huiusmodi, text. est in l. si plures, secundo responso. Et ibi Bar. ff. de admi. tu. Bene uerum est q̄ qñ sunt plures administratores, & omnes cōueniũtur, q̄ põt opponi quod ille prius cōueniatur qui prior administrauit. l. ñ. ff. de admi. tut.

a Non possit] Ut quia tutus priuilegio uel aliter. Ita Bar. per illam text. in l. 3. §. si is, p quo, in fi. extra glo. ff. q̄ quisque iuris, per text. in l. marcellus, ubi etiam Bar. [illegible] de fi [illegible] Et Bar. in l. [illegible] ff. de [illegible] Et uide [illegible] limitationes [illegible] in d. au [illegible] præsente, quæ colligunt [illegible] Ab. in [illegible] de fideiussoribus, & [illegible] aliquas. Ut si fideiussor [illegible] [illegible] & [illegible] auit, non habet beneficium excussionis, Bal. per [illegible] tex. in c. [illegible] de iu [illegible] principalis est tiran-

huic beneficio. C. de duob. re. sti. authen. hoc ita, & nisi debitor notorie sit non soluendo, uel non possit[a] conueniri, ut in d. auth p̄sente.

14 Vtrum creditor teneat̃ cedere actiones suas fideiussori. ℞. q̄ sic. Intellige quas habet contra eũ pro quo fideiussit, aliter potest ei denegare solutionẽ debiti, ut l. modestinus. ff. de solu. & l. fideiussoribus ff. co.

15 Vtrũ debitor teneatur satisfacere fideiussori de omni damno. ℞. q̄ sic. Intellige q̄ ei euenit ex sua culpa propter fideiussionem. ca. 2. & 3. eo. ti. de fo. compe. c. fi. q̄a officium suum nulli debet esse dãnosum. ff. de fur. l. si seruus cõis. §. quod uero. ff. ad uelle. l. 2. §. 1. ff. queãd. test. ape. l. sed si quis. ff. quib. ex cau. maio. l. uidelicet. 4. q. 3. §. uenturus. & in gl. d. c. 2.

16 Vtrum repetere possit usuras quas soluit fideiussor p creditore. ℞ Ioan. An. in regula dãnum. li. 6. in mercur. & sequit̃ Pan. in d. c. 2. q̄ aut simpliciter erat solum obligatus ad debitũ soluendũ, & sic non repetet, sed sibi imputet si soluit, q̄a non erat obligatus, facit. l. centũ. ff. de eo quod cer. loco, nisi soluisset usuras ut interesse. Et hoc uerum quando fideiussor obligasset se non solum, simpliciter, sed etiam in omnẽ casum uenientem ex debito principali, quia teneretur de augmento debiti, ut d. l. centum, & l. quæro. §. 1. ff. loca. & l. mora. ff. de uerb. obli. alias simpliciter fideiubens non tenet ad interesse nec ad augmentũ debiti, ut no. gl. in d. c. 2. & sequuntur doc. & ideo si sibi imputabit si soluet iure fori, licet iure poli debitor teneatur si ipse erat obligatus in uero ad interesse seu augmentũ creditori, alias non, aut obligauerat se fideiussor ad usuras soluendas. Et sic s̃m legistas & canonistas distinguitur, q̄a si soluit spõte non repetet, s̃m gl. in d. c. 2. quia indebito erat, ut in c. de bitores, de iureiu. Si uero soluit coacte sed non opposuit exceptionem, non repetet, si autem opposuit[b] sed per iniquitatẽ iudicis fuit coactus soluere, & sic non posset repetere, nec debitor tenetur p l. exceptionem.[c] ff. eo. tit. ff. de euic. l. si per imprudentiã. Sed in contrarium s̃m theologos & in conscientia tene firmiter, q̄ tam in isto casu qñ soluit coacte, q̄ etiam qñ sponte soluit eo, quod sic p̄misit eas soluere, q̄ possit repetere, & q̄ debitor sibi teneatur, quia sic intelligitur mãdasse, ut soluat debitum, ut l. si procurator. ff. de condi. inde. & sic sibi imputet debitor qui eum fideiubere fecit pro usuris, nisi soluerit in fraudem, ut faueret usurario, quia sic non repetet, aut non solum fideiussit soluere usuras, sed etiam iurauit, & sic repetet s̃m omnes, q̄a licet posset petere absolutionẽ a iuramento, non tñ tenetur s̃m Gof. quia licet teneat̃ fideiussor excipere, ut not. in glo. d. c. 2. per multa iura, nõ tamen tenetur agere.

nus, potens, nobilis, ecclesia, fiscus, aduocatus causidicus, clericus, & hmõi, Bar. in l. fi. ff. si cer. pet. Et uide gl. in l. 2. in prin. ff. qui satis. cog. Itẽ qui promisit indẽnitatem põt conueniri priusquã principalis, Bar. in l. quæro. ff. loca. in princ. uide Ana. consi. 60. Ro. consil. 97. 211. & 241. Ancha. consi. 295. & 318.

b Si aũt opposuit] Etiã si nõ opposuit, ex eo q̄a exceptio non solebat admitti, q̄ repetet puta q̄a usurarius erat in ciuitate priuilegiatus, ut posset exigere usuras, & de facto seruabatur, q̄a tunc non ẽ q̄d imputetur fideiussori. Ita Inn. in d. c. 2. de fideiusso. 8. col. uer. & aduerte.

c Per l. exceptionem] Vbi iniuriosa s̃nia contra fideiussorẽ lata sui culpa nõ præiudicat debitori, & intellige maxime, q̄a idem & si sine culpa. Sed potuit esse in culpa, q̄a nõ appellauit, nec denunciauit, ut posset dñs appellare. ff. mandati. l. si procuratorẽ. §. ignorantis, uel excep. non opposuit, uel opposita tam non p̄bauit, uel per minus idoneos testes &c. Et dic cõtra ius, scilicet litigatoris, quia si contra leges esset nulla. ff. quæ senten. sine appel. rescin. l. 1. &c.

Proro-

a Prorogato termino] Vt quando quis conduxisset fundum pro duob. annis pro certo precio, uel conduxisset uectigal & dedisset fideiussorem, tunc licet prorogaretur tempus obligationis non tenetur fideiussor nisi consentiens. d.l. si cum hærmes & d.§. qui impleto, in tex. al legat. Secus qñ tempus adiicitur exactioni. Vt qñ quis permisit soluere in paschate uel in fine anni, & dat fideiussorem, quia tunc tenebitur fideiussor et post tempus si non sit facta solutio in tpe, quamuis nõ interueniat aliqua prorogatio, fortius tenebitur si prorogatio superuenerit, absque etiam consensu fideiussoris; uide de hoc infra oblatio. §. 7. & d. Ias. ubi plene in l. lecta in 5. nota. ff. si cer. pet.

b Si diu] Exemplum. Et reus promisit dari cētum infra decennium, & dedit fideiussorem. Nam tunc fideiussor diu stat in obligatione, quia per decennium, & tamen poterit agere, ut liberetur, quia non est diu cessatū ante decenniū in solutione, cum ante non debeat solui, & sic ante nō sit in mora. l. lecta. ff. si cer. pe. & per hoc dixit Cyn. in l. si pro ea C. mand. q si quis promisit de euictione pro re quam uendidit & dedit fideiussorem, licet diu steterit in obligatione fideiussor antequam sequatur euictio, tamen quia non est diu cessatum in solutione ex quo nondum sequuta est euictio, non poterit agere, ut liberetur. Idem uoluit Io. And. in addi: Spe. tit. de iudi. §. 4. super uer. si uero fideiussor, sequitur d. Ant. & Imo. in d. c. fin. & diu intelligitur ad arbitrium iudicis sicut & de uer bo celeriter in c. potuit, de loc. Et hoc dictu sequitur cõiter doc. Considerabit prudens iudex temporis cursum, qualitatem personæ, ad ea quæ inter habentes acta sunt affectionem fideiubentis. Quarē alii dixerint diu intelligi aliter.

c Si dissipare] Pro hoc facit quia creditor in dī... sub con... potest ... casu agere, ut præstetur ... cautio de soluendo ... te die, uel conditione. l. ... nib. ff. ... Similiter etiam mulier ... constante matrimonio agere contra ... qui incipit dissipare bona. l. si constante, in prin. ff. sol. ma. & l. ub. ... C. de iu. do. ... lit tamen ... iste, si ... quo fid... fuit facta ... tor ad ... gebat, quia tunc non pos... set agere ut liberaretur, per id quod habetur in l. si is à quo. ff. ut ... leg.

17 Vtrum fideiussor remaneat obligatus prorogato termino[a] a creditore. ℞. secundū Pa. in ca. constitutus. eod. tit. cōiter tenetur q aut fideiussor erat obligatus ad tempus solum, puta usque ad annū, & sic non tenetur post annum prorogato termino, per l. item quæritur. §. qui impleto. ff. loca. ubi patet quod si locaui tibi domum usque ad annum, dato fideiussore, si conducis postea tacite ad aliud tempus, fideiussor non tenetur nisi de nouo promittat. Aut obligatio erat pura licet solutio dilatata sit ad tempus, & sic licet solutio sit prorogata, non tamen liberatur. Ratio quia nulla facta prorogatione termini tenetur fideiussor etiam post terminum, sicut & reus principalis arg. c. cum dilecti. §. præterea de do. & contu. & l. celsus. ff. de arbi. §. idem ait, uide ēt p. obligatio. §. 7.

18 Vtrum fideiussor ante tēpus possit agere contra debitorem, ut liberet. ℞. quod sic in tribus casibus. Primus si diu[b] in debiti solutione stetit. Secundus si dissip. re[c] bona sua debitor incepit. Tertius si condemnatus[d] fuit super fideiussione, de quibus habes in c. fi. eo. titu. & uide quod ibi no.

19 Vtrum fideiussor pro alienatione rei dotalis uel donationis propter nuptias constante matrimonio teneatur de euictione. ℞. Panor. in ca. cum contingat, de iureiurā. Barto. in l. cum lex. ff. eod. titu. & Ioan. And post multas opi. uidentur concludere q si mulier uendit, non tenetur nec ipse nec ipsa mulier. d. l. cum lex, sed si uendit maritus uel alius tenentur uendens & fideiussor, uel ad rem tradendam uel ad interesse, secundum quod no. in l. rem alienam, ff. de contrahenda empti. ar. l. & si is. C. de præ. mi. Ratio quia lex non resistit uēditioni & actioni personali, sed alienationi, idest translationi dominii, unde uxor non obligatur, quia teneretur ad trāslationē dñiī[f] l. excmpto, in prin. ff. de act. emp & uē. nec fideiussor, qa hēret regressum contra mulierē. Et hoc uerū nisi mulier iurasset, quia si iurasset teneretur tam ipsa q̄ fideiussor. Et hæc opi. placet omissis aliis multis in d. c. cū cōtingat per Io. An. & d. Ant. tactis.

20 Vtrū fideius. possit aliqd recipere sine usura a debitore.

d Si condēnatus] Vide ... tus] ... in l. fide... pro u... ff. de ... Pe. de An... d. c. fin. ... postillis ... Bar. ubi ...

e Et uide ... ibi not. ... quartū ... ab initio ... nit, ut C. ... p ea. ... guit Vin... fideiuss. uellet ire a l ... ex aliqua cā ad lōginquas p tes, pficisci posset agere ut liberaretur a fideiussione ar. in l. aut lega. ff. de ... & uid. Spe. tit. de iud. §. 3. uer. qd si fideiuss. Vbi tractat. q. ... inimicitia interuenit, nō q. l. possit agere fideiussor ... beret. Nō dēt eñ ars ici p... ... reuocare beneficiū ... qa oportet adiuuari nosbñficiis, & ... l. si ...

f Vnde uxor nō] Adde Bal. post ... in l. si p... C. de iu. do. ubi uī dicere hoc euenerum ... sciuit fundum esse dotalem, secus si ignorauit ...

g Translationem dominii] ... si naturalis obligatio non ...

...n orietur, & ...rum quia ... contractu ... fit a lege ...ente nulla ...r oblatio ... cum lex. ...a huic ob ... resistit, ... fun.do. ...to. & in au ... a me. ...elle.

...am te... hoc ni ... in c. fi. ...a. 12. qō. ... quæri... q tu ... mu...

... non crede... Exem... si nō cre... expositio ... scriptu... ...dum q ... appro... ...sia, qa ... contra ar... Credo ... sanctū san... &c.

5 R. qdā tenét[a] q ñ, qa esset usura, ratio quia uidetur q fideiussor sit quoddam mutuum interpretatum. Sed ego credo q non sit usura aliquid accipere, dummodo fraus neque dolus interueniat, puta quia cōuenit cum aliquo ne credat debitori nisi fideiubeat, ut sic lucrari possit, qa tunc non liceret, alias sic, qa hec non est mutuum uerum neque etiam interpretatum, sed si ratione facti aliquid acciperet bene esset iniustitia, & contra charitaté quando nullum periculum habet uel laborem in fideiubendo sed quando aliquid accipit ratione periculi cui se exponit, uel forte laborum & cæterorum quæ faciliter incurrunt in talibus fideiussionib. esset omnino licitū aliquid accipere, moderatæ tamen, & sic est contractus innominatus, non mutui.

FIDES dicitur dupliciter ... pactionis & cōsensus, ut ...in cap. 1. de spon. duo. omnis pactio quā ...cunque simplex dī fides. Vnde ueniens contra promissionē dicitur uenire contra ... præstitā. Et sic capitur in l. 1. ff de pac. ... de consti. pe. l. 1. in prin. Vnde dicitur fi... quasi fiet, & hæc respectu promissionis ... futuro. alia est quæ est consensus de pręsenti, & hæc facit matrimonium, ut no. in d. ... de hoc habes etiā j. iuramentū. 1. §. 6. Verum fides sit frangenti seruanda, uide ... iuramentum 5. §. 7.

...& alia fides quæ dicitur substantia sperandarū rerū argumentū non apparentium ... 11 c. Et de ista intellige quæ infra di... in toto isto cap.

...quo differt fides ab opinione. R. ut infra ... in prin.

Quæ pertinent ad fidem. R. Tho. 2. 2. q. 11. ... q directe & principaliter articuli fidei ... indirecte uero & secundario ea ex quibus non crederetur[b] sequeretur alicuius ... corruptio, & circa utraque potest esse ... eo modo quo & fides.

Quot sunt articuli fidei. R. cōiter dicitur q sunt. 12. quia quilibet apostolorū qui fuerunt. 12. suū posuit, & oēs insimul oēs articulos approbauerunt. Sed uerius dicendum est q sunt. 14. septē pertinent ad diuinitatē, & 7. ad humanitatē Christi, qui oēs ponuntur in symbolo minori qui sunt infrascripti. Primus quē posuit Pet. est. Credo in deū patrē omnipotentē creatorē cęli & terræ. in quo tria continentur. Primū unitas deitatis ibi, credo in deū non deos. Secundum distinctio personæ patris ibi, patrē omnipotētē. Et ut dicit Ri. in 3. sen. hic omnipotētia includit oēm sciā summā bonitatē prouidētiā respū oīum & oēm perfectionē. Tertium creatio omniū ibi, creatorē cœli & terræ, i. uisibiliū per terrā & inuisibiliū per cœlū significans. Secundus arti. quē posuit Beatus Andræas, & in Iesum Christum filium eius unicum dominum nostrum eius dicit[l], idest patris, & unicum, quia solus unus est filius, & dominū nostrū, scilicet iure creationis, gubernationis & redemptionis. Tertius articulus quē posuit Ioannes est. Qui conceptus est de spiritu sancto natus ex Maria uirgine. Quartus quem posuit Iacobus maior est. Passus sub Pontio Pilato crucifixus mortuus est, & sepultus. Quintus articulus quē posuit Thomas est. Descēdit ad inferos tertia die resurrexit a mortuis in quo continentur duo articuli. Primus descendit ad inferos, scilicet secundum animam. Secundus resurrexit a mortuis, scilicet gloriosus & immortalis. Sextus articulus quem posuit Iacobus minor est. Ascendit ad cœlos sedet ad dexteram dei patris. Ascendit enim non solum super omnes cœlos idest super omnē creaturam corporalem, sed etiam super omnem spiritualem, quia propter dignitatem unionis omnes excellit. Ephe. 1. propterea additur sedet ad dexteram dei patris, idest in potioribus bonis patris. Septimus articulus quem posuit Philippus est. Inde uenturus est iudicare uiuos & mortuos, id est eos qui in eius aduentu uiui reperientur & in momento morientur, & postea resurgent cum eis qui primo erant mortui. Octauus articulus quem posuit Bartholomæus est. Credo in spiritum sanctum, qui scilicet est tertia persona in trinitate. Nonus articulus quem posuit Matthæus est. Sanctam & ecclesiam catholicam, idest congregationem

tionem fidelium. Decimus articulus quem posuit Symō cananeus est sanctorum cōmunionem, remissionem peccatorum. Et iste art. cum illo quem posuit B. Matthæus est unus articulus & ad unum & eundem articulum pertinet, qui est de operatione Dei ꝑ quam dat nobis esse gratiæ, est sensus, credo in spiritum sanctum facientem sanctam ecclesiam catholicam, idest uniuersalem in qua est cōio sanctorum & remissio peccatorum, & ideo non debet dici, In sanctam, sed sanctam uel est sensus credo catholicam ecclesiam esse sanctam, s. per operationem dei ecclesiam, in q̃ habentem cōioné sanctorum & remissioné peccatorum, tñ ad hunc arti. reducitur fides de sacramētis, quia in eis cōicant fideles & sunt instrumenta sanctificandi, & ex consequenti peccata remittendi. Vndecimus arti. quem posuit Iudas Thadeus est carnis resurrectionem. Duodecimus arti. est quem posuit Mathias, uitam æternam. Et est sensus istorū duorum. Credo ꝙ Deus resuscitabit nos & dabit nobis uitam æternam, s. bonus & ex cōsequenti sequitur ꝙ dabit malis pęnā æternam, hæc ex Ri. in 3. di. 25.

6 Vtrum simplices qui in subtilitatib. fidei errant peccent. ℞. Tho. 2. 2. q. 2. ar. 6. ꝙ non si non pertinaciter peruersæ doctrinæ inhærent in particulari contra uniuersalis ecclesiæ fidem. Spe. uero ti. de hære. & Alua. ut refert Io. de Lig. tenent ꝙ peccant mortaliter & sunt hæretici Spe. allegat 24. q. 1. scisma. C. de hæreti. l. 2. in fi. & C. de in ius uocand. l. uenia, ibi nec in ea re rusticitati ueniā prębeatur. 37. distin. c. fi. Aluaro. uero allegat. 6. q. 1. quæro. 19. q. 1. si cupis. 22. qō. 2. in ipsarum sed ego credo ueram opin. San. Thom. imo plus dico ꝙ aliquando talis error posset esse meritorius, utputa aliquis audit aliquem prædicatorem famosum uel episcopum prædicasse aliquem errorem, & simplex credit animo obediendi fidei, paratus tamen corrigi, nam ex intentione opera iudicantur. c. cum uoluntate, de sen. excō. aliquando cum peccato ueniali utputa uetula credit trinitatem esse unam fœminam, & quia credit ecclesiam sic tenere sic credit, & tamen non est hæretica q̄a conditionaliter credit si ecclesia sic tenet & credit. aliquando est cū mortali ut est quando homo scienter credit aliquid quod est contra articulos fidei uel determinationem ecclesiæ, & hoc patet ex c. damnamus in fi. de sum. trin. Ad iura quæ adducit Spe. l. 2. cum sua gl. est cōtra ipsum l. uenia, nihil facit ad materiam. c. scisma, loquitur de hæreticis paratis se nō corrigere. Ad iura Aluari qui uidentur uelle ꝙ ignorantia non excuset, loquuntur de ignorantia iuris naturalis quæ non excusat. Et hoc tene, sicut tenet etiam Inn. in i. c. de sum. Tri. & Car. in cle. uni.[a] de sum. tri. uide etiam ꝙ ĩ. dicam. hæret. in prin.

7 Vtrum omnes teneantur habere fidem explicitam. & secundum S. Bo. in 3. dist. 25. ar. 1. & cōuenit cum eo Ri. ibidem, ꝙ credere explicite & distinctæ est fidei prouectæ & non est necessarium, nisi illis qui fidem necessario aliis habent manifestare[b] scilicet officium docendi & prædicandi sumpserunt, credere uero implicite est fidei diminutæ & non sufficit habenti usum rationis, quia cū quædam sint notoriæ diuulgata non possit quis illa ignorare sine contemptu & totali negligentia suę salutis. credere uero partim implicite, scilicet quosdam articulos & quosdam alios explicitæ est necessarium ad salutem, tenentur enim etiam simplices[c] ad illos articulos explicite credendos, quos eis manifestat, non tantum prædicatio, sed etiam ecclesiastica consuetudo ut est de unitate & trinitate quam ex signatione noscere possunt cum dicunt. In nomine patris & filii &c. Item de natiuitate passione, & resurrectione, quæ festa prædicant, & remissionem peccatorum quam ex actu presbyterorum noscere possunt. Ideo ab ignorantia talium nullus excusatur, utens ratione, quia nō potest esse sine negligentia & contemptu, nisi ꝑm Ri. ubi supra illi quibus Christus nec per se nec per alium, nec per inspirationem interiorem locutus est, quia tales non tenentur credere explicite, nisi id quod credebatur in

a Et Car. in cle. unica] Et idem tenet in cle. fi. 2. oppo. de usu. & Bald. in rub. de sum. tri. dicit ꝙ qui crederet patrem filio maiorē, credens ecclesiam ita tenere non esset hæreticus sequitur Abb. in rub. de sum. tri. facit glo. in ca. si Papa. 40. dist. Quæ uult quod Papa nō potest propter hæresim deponi, si est paratus corrigi. Et facit tex. in ca. nunc autē. 21. di. & in c. dixit apostolus. 24. q. 3. uide tu Fe li. in rub. extra de hære.

b Aliis manifestare. Adde Inno. in cap. 1. de sum. tri.

c Tenentur et simplices] Adde San. Thom. secunda secundæ. q. 2. ar. 5. 6. 7. & 8. ubi plene.

a Nisi confessio fiat] Nã est præceptũ affirmatiuum, & i-[illegible] pro loco & tempore obligat.

b Spurius] Bar. in l. si gener. [illegible] ꝙ dicitur [illegible] Spurius [illegible] lege no. [illegible] allumit ue [illegible] adulterio, [illegible] ex concubi[illegible] cum plures [illegible], & gl. [illegible] Bald. in l. 2. [illegible] de episco. & [illegible] ꝙ natus ex sacerdote ẽ [illegible] uti [illegible] spurius. l. [illegible] ff. d ita. [illegible]

c [illegible] Bart. in l. gener. [illegible] adde text. [illegible] ff. so-[illegible] Bart. [illegible] parentes [illegible] uocã. [illegible] sit [illegible] qđ [illegible] uide Bar. & [illegible] in [illegible] ex facto. §. si [illegible] rogatus. [illegible] Bal. [illegible] cum accust [illegible] C. de iudei [illegible]

d [illegible] parentela [illegible] autẽ [illegible] pus [illegible] unam [illegible] ue [illegible] in [illegible] uerb. [illegible] ff. de [illegible] sign. ple [illegible] las. [illegible] capit. di-

e [illegible] sequitur [illegible] Adde [illegible] di [illegible] indeco [illegible] propterea [illegible] rabiles [illegible] in de-[illegible] constituit [illegible] a [illegible] c. inde.

in lege naturæ. Tenet etiam Alex. de Ale. 2. 2. titu. de perplexitate conscientiæ, quòd puer in carcere sarracenorũ inclusus ab infantia secundũ Aug. de quæstionibus noui & ueteris testamenti, si non fuerit a quo didicerit nec ad eum rumor doctrinæ fidei ꝑ uenerit immunis erit, & cũ non habeat impotentiã omnino credendi, dicit Alexan. ꝙ si faciet ꝙ in se est, Deus illuminabit eum uel per occultam inspirationem, uel ꝑ angelum, aut per hominem

8 Vtrum sit necessarium ad salutem confiteri ea q̃ sunt fidei. ℞. ꝙ sic, ꝓ loco & tempore, ſm Tho. 2. 2. q. 3. ar. 2. puta quando si aliquis interrogaretur de fide & taceret, & ex hoc crederetur, uel quod non haberet fidem uel ꝙ nõ esset uera, uel alii per eius taciturnitatem a fide auerteréntur, & huiusmodi in casibus in q̃bus honor debitus Deo & utilitas proximis impendenda subtrahitur, nisi confessio fiat, [a] est necessaria de præcepto. In aliis autem casibus non est necessaria de præcepto sed de consilio, si modo vtilitas fidei speratur. Vituperabilis est confessio fidei qñ solum est ad perturbationem infidelium dicente domino Matth. 7. Nolite sanctũ dare canibus facit, in c. in mandatis 44. distin.

9 Quid de illo qui licet interius credat, tamen ꝓpter timorem facit aliquem actũ infidelitatis, puta exhibet reuerentiam idolo, portat aliquam uestem designatã ad aliquod determinatũ signũ infidelitatis, & huiusmodi. ℞. quod peccat mortaliter, quia secundum Aug. 32. q. 4. sicut sanctius est mori quam uti idolatico, hæc ille. Secus esset si non designaret determinate infidelitatem, sicut legimus in Beato Sebastiano qui utebatur clamide militari ex bono zelo, ut lucraretur animas Christo, & huiusmodi.

10 Vtrum liceat præce uel precio aliquem adducere ad fidem, uide. ĩ. iudæus. §. 33.

11 Vtrum liceat disputare de fide, uide supra Disputatio, de hac materia, uide infra Infidelitas.

FILIVS quidam dicitur spurius, [b] & proprie est natus ex matre nobili & patre ignobili uel patre incerto & matre uidua. Sed in iure spurius dicitur omnis natus ex illicito coitu, præterquam de cõcubina in domo retenta ab eo qui non est cõiugatus, ut not. in cap. tanta, qui fi. sint le & no. Bart in l. si gener. [c] ff. de his qui. ut indi. quãuis natus de adulterio proprio nomine uocetur manzer Deuter. 23. & in c. nisi cum pridem. §. persone de renun. & in c. per uenerabilem qui filii sint. le. Et omnis talis spurius in nihilo succedit patri, uel coniunctis per lineam paternam, qa non dicitur agnatus de quo tex. in c. dicat aliquis 23. q. 4 & glo. in c. tanta, qui fi. sint le. & quod nota ꝑ Bar. in auth. ex complexu. C. de ince. & inuti. nup. & institu. de suc. co. §. uulgo, & insti. ad orphi. §. nouissime imo nec pater potest, talem instituere hæredem, auth. licet C. de na. lib. & d. c. dicat aliquis. Vnde dicit Pa. in d. c. per uenerabilem, in glo. in uersi. non seruatum. Adde Ancha. consi. 390. quod bastardi nobilium non dicuntur de parentela [d] parentum, quia sordes non computantur inter præcipuos. C. ad orfi. l. si qua illustris, nec arma parentum portare possunt, & est sententia Bald. in l. cum legitime nuptiæ. ff. de sta. ho. & sequitur d. Ant. [e] in d. c. per uenerabilem.

1 An tales succedant matri. distingue, [f] quod aut est uulgo quæsitus, & proprie solum spurius, & sic succedit cum legitimis filiis, nisi mater sit illustris fœmina, ut in l. si qua

corũ, de fi. præsby. & in c. cũ decorẽ, de insti tu. Et bastardus non debet sedere in una mensa cum legitime nato, secundum Bald. in c. ꝑ tuas de maio. & obedi. l. humilẽ. C. de inces. nup. Et uide Cardi. Alexandrinũ in d. c. per uenerabilem, multa dicentem de his.

f Distingue] Pa. in c. tanta, qui fi. sint leg. hanc facit distinctionem, & Bart. in l. si gener. ff. d his q. ut indig.

a Et sic in nihilo] Idem dic de nato ex sacerdote, q̃a matri non succedit. ſm Abba. super gl. in uersi. adul terinis in c. per uenerabilem, qui fi. sint leg.

b Potest tamen hæredes] Et intellige de matris testamento non de patris.

col. Vnde dicit patrē filio spurio nō posse relinquere ultra legitimū modum, alias euellitur a [illegible]

i Contra prædicta] Adde q̄ spurius non pōt [illegible] bona patris a [illegible] eo, cui ipse [illegible] uendidit q̄ [illegible] mittur fraus, ſm Bar. in d. l. si is qui, quia [illegible]

qua illustris, & ibi per glo. & Bart. & inst. de suc. cog. §. nul go quæsitus. Idem dic de no tis aut sunt ēt mãzeres, sicut nati de ea q̄ non poterat esse legitima uxor siue q̃a alteri nupta uel ipse, siue quia cōsanguineus uel affinis, & sic in nihilo [a] succedunt, ut in d. aut. ex cōplexu. pōt tñ hæredes [b] eos instituere secundum Mar. & Mo. & uidetur tenere, gl. in d. c. tanta.

2 Quæritur an parentes succedant pfatis spuriis. ℞. Pa. in d. c. tanta, q̄ non[c] in eo casu quo ipsi non succedunt parētibus. Et hoc uerum de quibuscunque filiis illegitimis.

3 Quæro an præfati spurii possint institui hæredes ab aliis extraneis. ℞. Pa. in c. cū habere in fi. de eo qui dux. in ma. quam pol. per adul. q̄ sic quia non prohibētur nisi parentes, ut no. gl. in autē. qui. mo na. effi. sui §. ult. & secundū Bar. in l. si is qui ex bonis. ff. de uul. & pu. substi. non ꝓhibetur succedere fratri suo pupillo ēt ex iudicio patris[d] facit gl. in aut. qui mo. nat. ef fi. sui. in fi. q̄ dicit q̄ licet pr̄ nō possit talē uulgariter substituere, pōt tamen pupillariter quasi pupilli sit hæres.

4 Verū parētes possint pfatis spuriis aliqd relinquere rōne alimētorū. ℞. q̄ sic, ut no. Bar. in d. aut. ex cōplexu, imo tenentur de eqtate canonica[e] eos alere ſm facultates eorū, & tã pater q̄ mater, tū quia tales non sunt in ptāte patris nec matris, inst. de nup. §. ita que & §. aliqñ & l. uulgo cōcepti. ff. de sta. ho. tum q̃a alimenta debentur instinctu naturę[f] q̄ sic matrē obligat sicut patrem, ut not. Innoc. in cap. 2. de regula, & Pa. in d. c. cum haberet, secus de iure ciuili. ut in d. autē. ex complexu. Vnde dicit Bal. in l. fin. §. sin socero. ff. de his quæ in frau. cre. q̄ de equitate canonica potest pater donare spurio ut habeat pro alimētis, & similiter legare ꝓ alimentis, [g] not. Barto. in l. fin. ff. de his qui. ut indig. & Cy. in l. non omni titulo. C. de ad. tut. dicit q̄ etiam spuria debet dotari, ut not. Imol. in l. Lucius la 2. §. 1. ff. de lega. 2. Limita [h] prædicta nisi esset in nimia quantitate in fraudē legata. & conclude q̄ pfati q̄ prædicta [i] a patre recipiendo de eius bonis tenētur restituere ēt in cōscientia. [k]

5 Filius alius dr̄ nothus [l] ut

c Quod non] Idē tenet Bar. in d. l. si gener. Allegat Azo. C. de le hæred. Bal. in authen. licet. C. de natu. libe. & Bar. in l. 1. in fine prin. ff. de contra tab.

d Ex iudicio patris] Et i d. l. is qui. & Bal. in l. eam quā. C. de fidei, in pe. col. dicit q̄ frater indistincte pōt instituere fratrem spuriū alle. gloss. sing. in §. fi. in authē. qb. mo. na. effi. leg. & ibi Ange. dicit idē, & Bal. consil. 5. lib. 1. & Bal. in d. l. eam quam. Limitat quæ hic dicit Barto. & idem facit in d. l. is qui, & Imol. Sed Pau. de Castro tenet cum Bart. uide eos.

e De equitate canonica] Bal. in auth. ex cōplexu, limitat quæ dicuntur hic non procedere in icestuosis uel natis ex coitu nefario, uide tu Abba. consil. 116. 2. parte.

[illegible] purius [illegible] tur [illegible] natiores [illegible] in fraude [illegible] cit. l. 1. C. [illegible] l. 3. & l. [illegible] C. de [illegible] testa. [illegible] ba. Pro [illegible] stione [illegible] de. conf. [illegible] Bal. cons. [illegible] Vide cons. [illegible] de Rampo. [illegible] si. 25. in [illegible] lis Cab [illegible] testa. [illegible] q̄ si [illegible] facere [illegible] tuendo [illegible] moriens [illegible] filie [illegible] fuit [illegible] stituere, & [illegible] liter [illegible] moriens [illegible] confessio [illegible] dest [illegible]

k In con[illegible] q̄ qs [illegible] tus [illegible] hęredi [illegible] rio. [illegible] facere [illegible] R. q̄. Bar [illegible] l si gen [illegible] q̄ [illegible] bet [illegible]

f Instinctu naturæ] Et hoc consuluit Areti. ut refert Insti. de iure naturali, in principio &c.

g Legare pro alimentis] Hoc modo. Relinquo filio spurio meo in uita sua [illegible] pro alimentis, & post mortem [illegible] filiorum [illegible]. Quibus pōt relinqui, ut l. si C. de natura. li. & idē in dote [illegible] l. cum post. ff. de iure do. in §. gener. & ita dixit Bar. de facto, ut ibi asserit Bar. in l. uxore. §. pater naturalis de leg. 3. Et Bal. in l. fi. C. de do. ꝓmis. & in l. mater. C. de iure dotium.

h Limita] Quia præsumeretur fraus, ut l. 1. C. de natura libe. Vide Bal. in l. eam quam. C. de fideicō. 15.

test dare spurio uel retinere, quod patet q̃a [illegible] dicuntur malę fidei possessores. l. eum qui. ff. de [illegible] qui. ut indi. & ibidem Bar. dicit q̄ [illegible] tenetur [illegible] re possessionem [illegible] rogatus, restituere hæredi [illegible] tem [illegible], quod [illegible].

l Dicitur nothus] Host. dicit q̄ mater est nata [illegible] scorto, q̄ dr̄ alias uulgo q̄situs. Spurius uero [illegible] natus de adulterio [illegible] Spurius [illegible] eni est q̄ patrē ostendit sed talē quē non [illegible] esse. l. uulgo. ff. de sta. ho. Not. [illegible] ingenuus, & nō ex [illegible] dicitur [illegible] Ant. in c. nisi. §. psone, de renun. & ibi [illegible]

Dicitur natura lis tãtum] Lar go modo ince- stuosi & adul- terini, & simi- les dicunt na- turales, ut per glo. & Pa. in c. per uenerabilẽ, q. fi. sint le. Sed ...

not. in d. §. sunt & aliæ personæ, qui aliquando dicitur naturalis tantum, [a] quãuis spurii etiã sint naturales tantum, & talis est ille qui est natus ex coitu neque damnato, neque approbato de iure ciuili, ut est filius concubine solute in domo retente a soluto, quæ posset esse eius uxor legitima, puta quia nõ est consanguinea nec affinis, ut in l. in concubinatu. ff. de concu. & iste succedit patri ab intestato in duabus unciis [b] totius hæreditatis, dũmodo non existant filii legitimi, uel uxor legitima, ut in authen. liceat patri. C. de na. lib. quia filiis legitimis exequentibus uel nepotibus non põt nisi unã unciam relinquere ei & matri, & nõ ultra, ut l. matre. C. de na. li. Sed si nihil reliquerit ei, in nullo succedet, sed tamẽ debet alimentari a legitimis.

6 Sed nunquid si nõ habet filios legitimos poterit tales hæredes instituere ℞. q̧ sic ẽt in totum, legitima tamen reseruata parentibus si habet, ut no. in d. authen. liceat patri, & licet Gotfre. teneat q̧ non succedat, cum hodie talis coitus [c] sit reprobatus, ut in authen de leno. co. 3. post princ. & in authen. scenicas nõ solum, post prin. colla 5. in his duobus locis ostendit imperator amare castitatẽ, & C. de concubi. l. unica, tamen ego teneo cum gl. in d. c. tanta, & in c. nisi cum pridẽ, de renun. q̧ succedunt ẽt de iure canonico. q̃a ex quo ius canonicum nõ statuit oppositum, non debemus in hæreditatibus recedere a dispositione iuris ciuilis, facit c. ꝑ uenerabilẽ, in fi. q̃ fi. sint leg. & sequitur Pa. [d] in d. c. tãta.

7 Filius alius dicitur legitimus tantum, & iste est adoptatus uel arrogatus. Et dicũtur legitimi tantũ, quia non natura sed legis institutione sunt filii, ut de cog. le. in rubro & nigro. Et isti si nõ sunt legitime emancipati a patre adoptante succedunt patri legitimo, simul cum filiis legitimis naturalibus, ut no. C. de ado. l. pe. §. neque. n. cũ seq. & insti. de hære. quæ ab inte. defe. §. item adoptiuos, [e] & in l. si pater. [f] ff. de ado. Vide supra Adoptio. §. 1. & 2.

8 Filius alius dr̃ spiritualis & legitimus sicut est susceptus de baptismo uel chrismate. Et ille in nihilo succedit, q̃a cum sit spiritualis non extendit se ad temporalia.

9 Filius alius dicitur spũalis tm̃ sicut sunt oẽs christiani Papæ, & de diœcesi Epi, & de parochia presbyteri ut in c. oẽs. 30. q. 1. & isti similiter in nihilo succedunt parentibus suis isto modo.

10 Filius alius naturalis & legitimus naturalis dicit̃, q̃a naturaliter est generatus legitimus, quia ex legitima parentum coniunctione approbata ꝑ leges, isti succedunt ab intestato parentibus omnibus aliis exclusis, ut in aut. de hæred. ab inte. uenientibus. §. si quis igitur. Limita nisi in casu in quo aliqui specialiter admittuntur, ut dictum est in filiis adoptiuis, & sunt quasi domini ꝰ uiuẽtibus parentibus solum eis deest administratio. ut insti. de hære. qua. & dif. §. sed sui. Vnde ex consuetudine lege iuuata filii comitum appellantur comites, ut filii regũ reges, etiam in uita parentũ, ut 24. q. 1. c. fi. & per Bar. in l. fi. C. de digni. lib. 12.

tu. & in c. q̃ in ecclesiarũ circa fi. de consti. sequitur Bal. in l. fi. ad fi. C. de impu. & ali. sub. Et per eã dicit idẽ Bal. in l. 1. §. illud. C. cõia de successio. quod habitatio patris censet̃ habitatio filii, & in l. ẽt. pen. col. C. de execu. rei iudi. dicit q̧ pr̃ & filius quãtũ ad æstimũ cõis pro uno capite cõputantur. Et Barto. in l. 1. §. domini. 2. ar. illius tex. ff. ad syllania. dicit q̧ liber seu castrum patris prodest filio siue in potestate siue emancipato. Et ꝑ d. gl. determinat Bald. in l. sciendũ, in prin. §. col. qui satisda. cog. q̧ stante statuto q̧ nullus possit esse prior in ciuitate nisi sit æstimatus ĩ mille, & pr̃ i libris cõis sit æstimatus in mille ꝓdest filio, & in d. c. q̃ in eccl'iarum, in fi. plus subdit, q̧ stãte ꝑdicto statuto q̧ si pr̃ hẽt plures filios illud æstimũ de mille ꝓdest omnĩbus. Imo plus not. Bar. in l. cũ simus, circa medium, de agric. & censi. ar. illius tex. lib. 11. in uer. patres uel fratres. Quod stãte statuto, q̧ a libra ti non audiantur, nec in ciuilibus nec in criminalibus, q̧ libra

libra patris uno aliorum consortium de domo ꝓderit non alibratis, facit quia pater & filius censet una & eadē persona. l. fi. C. de impub. &c. Et uox filii censēt uox patris & ecōtra. §. ei q. inst. de inu. sti.

a Licet Bar.] Verum dicit inspecto iure ciuili, insti. de nupt. §. aliquando.

b Et hoc teneas] Ad hoc gl. or. in c. innotuit, de ele. quā ibi tenet Io. An. & est in uer. coniugata.

c Quia licet per dispensationē] Pone exēplum Quādo cōtrahitur matrimoniū in gradu ꝓhibito, uel alio obstante impedimēto. Idē dic de nato ex aliquo saraceno & christiano, qa ex quo tēpore natiuitatis nō poterat eē matrimonium. 28. q. 1. Caue merito sequens matrimoniū nō legitimat, quicqd dixerit Gaspar Calde.

d Instrumentum dotale] Ibi dicit Bal. Sed canonistarū simplicitas non curat de ista solennitate.

e Moderniores canonistæ] Vide plene ꝑ Alexandrinum in c. tanta, qui fil. sint leg. 2. col. & q. 2. & latissime. q. 10.

f Secundum cōmunē opi.] Tenet hoc Butr. Cardi. Zaba. & Car. Alexandr. allegat ad hoc l. nuper in fin. C. de naru. libe. & in auth. qui. mo. na. ef. sui. §. si quis igiť, ubi inspicit tēpus natiuitatis nō conceptus.

Tamen Io. And. contra. Et uide plene Alexandrinū in d. c. tanta 4. quæstio.

g In l. cum mihi decem] Vbi habetur ꝙ actus medius interueniens facto hominis, qui impediret negotiū retrotrahitur. Vñ Bar. dicit. Pone. Titius hēt ex concubina filiū, postea dicit uxorē ex qua filiū suscipit, deinde morit uxor, & ille accipit concubinā in uxorem. Quæritur ...

11 Vtrum filius naturalis tātum efficiatur legitimus ꝑ sequens matrimoniū inter patrē & matrē eius. ℞. Pa. in d. c. tanta ꝙ sic, quicunque sit filius naturalis si tpe quo genitus fuit poterant esse legitime uir & uxor in matrimonio parētes eius, & licet Barto.[a] in l. in concubinatu. ff. de cōcu. uelit solū hoc eē uerū in concubina in domo retenta postea ꝓ uxore capta, tñ canonistæ cōiter tenent contrariū, & hoc teneas,[b] secus esset si tpe generationis non potuisset esse matrimoniū inter parentes; quia licet per dispēsationem[c] uel alio modo sit postea contractum matrimoniū, non tñ erunt legitimi, secundum Io. And. in quadam apostilla Bald. lib. feu. tit. si de feu. contro. fue. §. naturales, uer. nota generale uult ꝙ nisi interueniat instrumētum dotale,[d] ut uolunt iura insti. de nup. §. aliquando, & insti. de hære. quæ ab inte. defe. post prin. & in auth. quib. mod. natura. effi. §. si quis igitur dotalia, & in authen. de inces. nup. §. dubitatum, quāuis sequať matrimoniū non legitimant. Sed ego teneo contrariū, sicut tenent moderniores. Canonistæ[e] cōiter, & in practica sequuntur legistæ, immo plus dico ꝙ licet tpe cōceptus nō potuisset esse uxor eius si tñ tpe partus contrahit legitime cū ea filius erit legitimus secundum communem opi.[f] in d. c. tanta, similiter nō nocebit filiis natis ex concubina, quin sint legitimi, licet pater intermedio tēpore habuit uxorem aliā, & ea mortua postea accepit concubinam in uxorē, ſm Bart. in l. cum mihi decē,[g] ff. de sol. & Bal. in l. pe. ff. sol. ma. §. item si ignorans.

12 Vtrum filii nati ex clandestino matrimonio sint legitimi. ℞. gl. in c. quod nobis, qui fi. sint le. ꝙ si nullum est impedimentum post approbationem matrimonii erunt legitimi, siue sint nati ante approbationem mťimonii siue post, & hoc sequuntur oēs, ut refert Ab. in d. c. quod nobis, & probatur in c. 2. de clā. despon. Nā approbatio retrotrahiť & perinde ac si a principio fuisset contractū in faciē ecclesiæ, immo plus dicit Alanus ꝙ licet clādestine cōtrahentes non præsumantur coniuges, ut dicit glo. in c. lator qui fi. sint le. tñ hoc procedit respectu nubentium,[h] sed respectu filiorū præsumūtur coniuges, quod est notandum, ex quo infert Pan. in d. cap. lator, ꝙ natus ex uiro & muliere simul cohabitātibus præsumitur legitimus, qa fauore legitimationis p̄sumiť inter eos matrimonium, pro quo facit. l. in liberē mulieris.[i] ff. de rit. nup. & maxime procedit si uocabant se coniuges, ut no. Inno. in c. ex parte. 3. col. de resti. spoliato. dicit etiam Hosti.[k] ꝙ si multo tempore simul tanquā cōiuges cohabitarunt præsumendum est esse matrimoniū, facit quod not. ipse in c. illud de præsump. si aūt erat impedimentū, tunc sunt opi-

... præfertur ... primogenitus in regno ... malū ... se hanc ... postea Io. An. in ca. ... tio. in ... posuit. Ex quo considera ... supponit ꝙ legitimetur ... intermedio ... habuerit uxorē &c. Concludo ergo secundū Ab. in d. c. tanta, in fi. ꝙ ubi coitus non poterat esse uxorius obstante aliquo impedimēto non remouibili sine dispensatione ecclesiæ non legitimantur filii ... sequēs matrimonium. Ancha. consi. 410.

h Respectu nubentium] ... præsumitur ... c. alter ... & hoc ut ... cantur ad ... cō trahentium. Vide de hoc Anc. consi. 410.

i L. in libere mulieris] ... ꝙ ista l. ... iecta per §. ... in authen. ... mo. na. eff. ... Vel saltem ... dum est ... nonico. ... Pan. in c. ... de plene ...

k Dicit et Hosti.] Vide

Vide ibi Pa. ubi late, & in c. lator, qui filii sint leg.
a Ioan. And.] Quia matrimonium omnia præcedētia purgat. c. tanta, qui fil. sint legi.
b Ioan. Cal.] Ratio, qa ad hoc q matrimoniū sequēs legitimet filios præcedentes oportet q tpe conceptionis uel cōtracti matrimonii potuerit eē matrimo. d. c. tanta.

inuenit puerulum duorum mensium. Idem si fuit infirmitate grauatus &c. Ita probat l. filium. ff. de his qui sunt sui uel alie. iur. Quæ lex est notabilis secundum Barto. ibi quæ etiam probat illum debere pro filio haberi legitimo, qui natus est tempore quo uir & mulier matrimonio consistunt. Et uide ibi Barto. ad materiā, quomodo quis pōt probari esse filius. Et de hoc in l. non ignorat. C. qui accus. non possunt. Vide etiā tex. & Bar. in l. 1. ff. quorū bono. Ex illo tex. d. l. filium, mouent doctores quæstionē. Pone q cōsanguinei dicunt talē non esse filium titii, ex quo titius etiā asserit di. Tu non es filius meus an noceat filio? Et tenent q non, quia dictū patris pōt prodesse & non obesse. l. 1. § si quis. ff. de carb. edic. Vñ subdit Bar. Quia regina qdam habuit filium de quodā milite, q tamē habebatur ut filius regis, & regnum obtinuerat, tñ regina ueniēs ad mortem dixit filio, q militis cuiusdam erat filius & non regis. Qui renunciauit regno, sed fin eos male fecit. Hoc uide s. Adulterium. §. 5. Ab. in ca. per tuas, de proba. & in c. trāsmissæ, qui fil. sint legiti. Qualiter aūt probetur filiatio Vide Bal. cōs. 69 & 169. 2. par. & Ancha. consi. 2 76.

Io. An. [a] & d. Ant. tenent q post approbationē legitimātur licet postea separētur. gl. tenet q hoc est uerū in natis post approbationem sed nō in ante natis. Ioan. Cal. [b] tenet q nullo modo legitimātur, & hoc putat Pan. uerū de rigore iuris facit. c. fin. in §. si quis, de clā. despon. Et hanc teneo propter præfatum. c. fi. §. si quis, ubi est tex. apertus, uide hoc s. clādestinum quādo dicatur in prin.

13 Vtrum natus de sponsa de futuro sit legitimus. Respon. Pan. in ca. per tuas. 3. nota. qui fil. sint legi. q sic, si nullū sit impedimentum, alias secus secundum q dictum est in præcedenti q.

14 Vtrum filius qui communiter reputatur filius uiri & uxoris teneatur credere uxori dicēti eū illegitimū. Vide supra Adulterium. §. 5.

15 Vtrum ex tractatu parentum [c] quis cōstituat filius. R. Pa. ubi s. [d] q ex nominatione filii, & tractatu ut filii cōstituitur quis in possessione filiationis, etiam si sit natus extra domum. Vnde ibidem dicit d. Ant. quē sequitur Pa. ubi supra, & no. Bar. in l. quidam. ff. de proba. q tractatus parentum, puta quia illi tractabant eum ut filium & ipse eos ut parentes probat aliquē filium alterius glo. in c. Michael, de fi. presby. immo plus uult gl. in c. transmissæ, in uer. indiciis, qui fi. sint legit. q probatio huius tractatus præfertur negationi parentum. Item do. Anto. in d. ca. [e] uult q etiam sola fama probet filium, si nihil probetur in contrarium.

16 Quid si probet q uxor eo tpe cōmisit adulterium quo talis cōceptus est. R. Pa. in d. c. trāsmissæ, & c. per tuas. eo. tit. q si pater seu maritus cohabitabat eo tēpore cū uxore, reputabitur legitimus, qa cū possit esse filius utriusque debemus fauore filiorum psumere, q sit filius mariti potius quā adulteri, p hoc est tex. in l. miles. §. defuncto. [f] ff. de adul. facit l. qui semper ff. de in ius uoc. Item dic de filio nato de concubina retēta in domo, ut semper præsumatur filius concubinarii, ut habes gl. singularem in c. Michael. de fil. presby. secus si fuisset absens [g] tanto tempore q non potuisset eum generare, ut ff. de his qui sunt sui, uel alie. iu. l. filium.

17 Vtrum filius natus ex illis q post matrimoniū contractū de communi consensu fecerunt uotum, uel quando alter intrauit religionem & repetitus fuit sit legitimus. Vide infra Matrimoniū. 3. Impedimentum. 5. §. 5.

18 Vtrum appellatione filiorū ueniant naturales tantū. R. Pa. [h] in c. in psentia de pba. 5. col. uer. nunc attēde, quod

c Ex tractatu parentū] Pone casum, quia. s. pater & mr, tractant eum ut filiū, & oportet q sint uerba directa & nō enūciatiua. Vt optime declarat Ab. in c. p tuas, de probationibus, ubi reprehēdit Bart. in l. 1. §. idem p ?-tium. ff. de lib. ag?o. ubi dicit q si dico ueniat filius meus & hmoi, q cōstituitur filius in quasi possessione filiationis. Dicit tñ ibi Barto. & bene q tractatus et fiāe uerbis cōstituit filium in possessione filiationis.
d Pa. ubi s.] Scilicet in c. p tuas ... ibi dicit, sed uide in c. p tuas, de p... & in c. trans... qui filii ... legi.
e ... Ant. in d. c.] ... ibi Pa. ... finem, q ... q sola fama p... esse fi... ab ... Vñ uide ... no. in c. ... de psum.
f ... defuncto] Vbi dicit tex. q pōt esse q mulier sit adultera, & tamen filius sit legitimus. Ad hoc Bal. ... de proba. in l. si uicinis. C. de nup. in l. si a ... de suis & legi. & consi. 5 ... 2. parte.
g ... si fuisset absens] Puta p bienniū reuertitur susque

reles. In secto ã ex indemnitate rationis statutum debeat extendi. Adde alium modum coniecturandi uoluntatem disponentis per Bart. in l. pronunciatio, ff. de uer. sig. & in l. fi. C. de fidei. q aut dispositio loquitur per uerba significãtia naturalitatem, & ueniunt naturales, aut per significantia agnationẽ, & non ueniũt.

aut apparet de tacita uoluntate disponentis, siue ex uerbis positis in dispositione, siue quia est eadem ratio de legitimo sicut de naturali, & tunc ueniunt etiam naturales, siue tractetur de pœna, siue de commodo, siue in legibus, siue in statutis uel testamentis & huiusmodi, si uero non apparet de mente, tunc ꝗ tractatur de commodo ueniunt etiam naturales, trigesimaquinta quæstio. 7. capi. unico,[a] & hoc ex benigna[b] interpretatione potius quã ex significatione propria, quia ex propria significatiõne nomine liberorum uel filiorum ueniunt solummodo naturales legitimi, non adoptiui uel naturales tantum, ut in l. si ita quis. §. fi. ff. de lega. 2. non ueniunt etiam ubi tractatur de commodo spurii, ex coitu damnato nati.

19 Vtrum filius denominetur a patre. R. quod sic de iure, ut in cap. 2. de conuer. infi. & insti. de leg. tu. §. primo, & hoc quia sequitur familiam & agnationem patris, ut dictis iuribus. Nec obstat cap. Raynutius, de testamen. quia secundum Io. An. illud erat per superbiam, quia mater erat nobilior uel forte quia pater dudum decesserat unde filius sequitur priuilegium patris in tribus. Primo quo ad honores. Secundo quo ad curialem conditionem. C. de decur. l. eos.[c] l. exemplo[d] & l. nullus. 2. li. 12. Tertio quo ad originem.[e] ff. ad munici. l. 1. uide glo. in cap. dicat. 32. q. 4. & gloss. in l. cum legitime. ff. de sta. homi. de illegitimis dicit ut in §. sequen.

20 Vtrum illegitimus filius sequatur conditionem famiiliter patris. R. q non de iure, sed matris secundum glo. quam sequuntur communiter docto. in cap. 1. de coniu. ser. quæ uult q partus ancillæ erit pœnes dominum, ancillæ. l. & seruorum in princ. ff. de sta. homi. pro quo facit tex. in l. partum. C. de rei uẽdi. & no. in cap. unico de na. ex li. uentre. & in cap. fin. de ser. non or. & insti. de iu. persona. §. fina. nec obstat cap. liberi. 32. quæstio. quarta, ubi dicitur, semper qui nascitur deteriorem partem sumit, sed expone deteriorem, scilicet matris quæ fragilior est[f] & debilior hoc tamen limitat Pan. in cap. licet, de coniu. ser. uerum, nisi consuetudo uel statutũ habeat aliud sicut hodie est, quod natus ex ancilla non est seruus, si pater est liber. Quod nota.

21 Vtrum pater & mater teneatur alere filios. R. quod sic de quo uide supra Alimẽta. §. primo, nisi in 5. casibus nuos not. Panormita. in cap. cum haberet de eo qui du. in ma. quam po. per adult. Primus si filius eum accusauit, ut l. si quis a liberis. §. item iudex. ff. de liberis agnoscendis. Secundus si pater eget ipse, quia non tenetur ultra quam potest. di cta le. si quis. §. sed si filius Tertius si filius commisit crimen ingratitudinis contra patrem in gloss. l. cum patrem. C. de alend. liber. Quartus si filius habet artem uel aliud unde uiuat di cto §. sed si filius, & §. alimenta ibidem limita. tamen hoc secundum Barto. in tractatu alimentorum, nisi sit filius nobilis quod cum deceat in tali arte operari.

a C. unico] Vide gl. ibi.

b Et hoc ex benigna] Adde tex in l. generaliter. §. 1. C. de instit. & substitu. sub condi. fac. Et non apparente de mẽte testatoris in dispositione pœnali, & odiosa nõ ueniunt naturales, quia interpretatio benigna ꝗ qua hic cessat in odiosis, & maxime in statutis ca. in nostra de iureiu. & l. 3. §. hæc uerba. ff. de neg. gest. & uide bonam glo. in l. filii. ff. de uer. sig.

c L. eos] Ibi dicitur quod qui non sequitur conditionem patris, sequitur conditionem matris & hoc procedit secundum glo. quia pater erat naturalis, alias sequeretur patris conditionem.

d L. exemplo] Ex illa l. not. Bar. q non ualet rescriptum principis speciale, nec consuetudo, quod quis sequatur conditionem matris uel q quis dicatur nobilis uel ignobilis ex progenie materna.

e Tertio quo ad originem] In dispositione, ubi fit mentio de filio tali, nõ habetur respectus ad patre uel ad matrem, sed dr de [illegible] causa. Quare, si [illegible] dicat relinquo [illegible] Martini. 10. [illegible] relictum cõ templatione patris sed illud Martini potiũ [illegible] pp demonstrationem [illegible] Bar. in l. cũ aliqs. C. pe iu. de. li. & in l. fi. C. de usufr. ubi optime distinguit. Vide [illegible] Ray. in [illegible] de test. [illegible] illud [illegible] brũ, si in dispositione filii [illegible] tur filio [illegible] memoratione [illegible] p [illegible] [illegible] l. fil [illegible] de con di. & demon.

f Quæ fragilior est] ut no. glo. in cap. fin. de ser. non or. Fallit in filiis procreatis a Christiano & Iudæo quia sequuntur conditionem Christianitatis, ut in capit. Iudæi. 28. quæ. prima. Et

Et fallit in ca- si capitu. cum mulier. 15. q. 6. ulti. de procreato a sacerdote, quia efficitur ecclesiæ seruus. not. gloss. in dicto cap. liberi, & est finalis, & in dicto cap. de ser. non ordi.

a Quintus sũt] [illegible] duos casus particulares ponit ibi Aub. scilicet si filius sit minor triennio ut supra Alimenta, uel si sit spurius de iure ciuili, secus de iure canonico supra eod. §. 4.

b Matris locupletis] Glo. in authen. dicit quod in corpore non est illud uerbum, tamen uel sic uel non non ipsa expo[illegible]

c De iure naturali] Et ideo non ualet pactum contra[illegible], ut per Io. An. in Spe. [illegible] fi. leg. et sequitur Petrus de Anch. in ca. canonum statuta, circa [illegible], de cõ[illegible]. Ex quo dicebat Spec. ubi supra §. 1. uer. sed pone, quod nõ ualet pactum quod pater non teneatur filium alere. Et idem tenet in dote dã[illegible] filiæ, secundum Ro. in l. 1. [illegible] sol. mat.

d Contrarium tamen determ[illegible]

Quintus sunt [a] omnes causæ ex quibus pater potest exhæredare filium, ita & denegare alimenta, de quibus uide supra. Exhæredatio, ut j. ingratitudo. §. 3.

22 Sed si diuortium fiat apud quem debet ali, & quibus expensis. Respon. quod extimabit iudex pensatis circunstantiis, puta quia minor triennio apud matrem & huiusmodi, ut not. in l. unica. C. de diuor. fa. & apud quem li. edu. & in authen. si pater ibidem posita, ubi dicitur quod si pater fuit causa diuortii nutrietur apud matrem expensis patris, si modo mater non conuolauit ad secundas nuptias. si uero mater dedit causam apud patrem expensis matris locupletis, [b] nisi pater minus idoneus sit, quia tunc apud matrem locupletem, nisi alter eorum esset infidelis quia apud fidelem sunt alendi ut patet per ea quæ dixi s. Baptismus. 6. §. 11.

23 Vtrum filius magis teneatur subuenire patri quam extraneo. R. patri etiam infideli, quam extraneo fideli [cæteris paribus] ut not. glo. 30. distinctio. capitulo primo, & 42. distin. quiescamus, & 86. di. non satis uide supra eleemosyna. §. 2.

24 Est filius qui non habet nisi unum panem & habet patrem qui famæ perit, & filium similiter, cui debet subuenire. R. Cy. in l. 2. C. de pa. qui fi. di. quod potius patri, quia posset eum uendere. Ego addo quia ius diuinum sic eum obligat, quod dicit. Honora patrem &c. & quando dicitur quod amor magis descendit quam ascendat. l. isti qui dem. §. fi. ff. quod me. cau. l. liberorum. ff. de uer. si. & l. liberi. & ibi gl. ff. de inoff. test. R. Iaco. ibidem quod uerum est quo ad ordinem dilectionis, non tamen quo ad effectum obligationis. Nam per natiuitatem filiorum nõ debet conditio aui fieri deterior, quia iam habet filium obligatum. Sed in contrarium facit quod not. Bart. in l. si quis a liberis. in §. si uel parens. ff. de libe. agnosc. ubi dicit post gloss. quod pater tenetur alere filium de iure naturali, [c] & filius tenetur alere patrem de iure gentiũ, & sic uidetur fortius uinculum quo tenetur pater filio quam quo tenetur filius patri. contrarium [d] tamen determinat in l. 1. in §. huius studii, uer. quæro utrum educatio. ff. de iur. & iur. facit etiam contra quod no. Bar. in l. non quemadmodum. ff. de lib. agno. ubi uult quod si quis habet patrem & filium diuites & indiget alimentis, quod potius debet petere a patre suo quam a filio ratione prædicta. [e]

25 Vtrum filius possit nubere sine licentia patris. R. quod sic tam masculus quam fœmina, quamuis nõ expediat uide supra Dos. §. 4. & quomodo tenetur eam dotare quæ nupsit sine scitu patris ibidem. d. §. 4.

26 Vtrum possit uouere, uide infra Votum. 2. §. 5.

27 Filius fa. uiuẽte matre emãcipatus acquirit usũfructũ ĩ mr̃nis bonis pro uirili. i. pro media parte si est unus filius, & p̃palia post mortẽ mr̃is, casus est. C. de bo. ma. l. si uiua mr̃e. Idẽ dic in nepotib. & pronepotib. Idem dic si sunt plures filii, quia pro uirili parte simul cũ patre, l. d. si aliq. sunt emã-

[c De iure] nat] Bartol. utrobique dicit quod educatio parentum non est de iure naturali, sed naturali æquitate, ut scilicet benefacienti benefaciamus. Et sic de iure gentium, quamquam dixerit esse contra ius naturæ, & forte male.

e Ratione prædicta] Tene quod filius tenetur alere patrem de iure naturali propter illud præceptum. Honora patrẽ &c. quod est de iure naturali secundum Scot. in tertia distinctio. trigesimaseptima & in 4. distinctio. 17. Ideo magis filius tenetur patri quam filio suo, cum illa multa dilectio causet potius ex instinctu naturali, ut hr̃ distinct. prima, cap. ius naturale, & instit. de iure natura. in princi. Et sic tene opinionem Cy.

f Et pro nepotibus] Scilicet non existentibus filiis, quia pater concurrit cum eis sicut cum filiis.

Vt

a Vt no. glo.] Illa gloss. dicit idem. q. glo. in d.ca.quæritur, & illas sequitur Calde. Sed declara ut per Pa. scilicet ratione peccati, uide Ro. in fin. fol. 17. ubi de hoc.

b Et impetrata.] sl.t uide gl. & Bart. ubi de hoc, idem in filiis adoptiuis.

cipati, aliqui in patria potestate pro uirilibus partibus uenient omnes, sed usufructus emancipatorum remanebit apud patrem. ut in d.l. si uiua.

28 Sed nunquid idem erit in aliis bonis aduentitiis. R. q. non, sed solum in maternis, ut no. gl. in uerb. præscripta in d.l. si uiua.

29 Vtrum filius possit agere contra patrem. R. Pa. in c. nõ est 1. & 2. nota. de spon. q. sic ratione peccati, alias non est admittendus, ut no. gl.[a] in c. si ecclesia. 23 q. 4. Sed gl. in c. quæritur. 2 q. 7. tenet pro q. potest secundum canones cõqueri tam in ciuili quam in criminali negocio, sed secũdum leges non potest nisi in castrensi causa ciuiliter non in alia. ff. de iudi. l. lis nulla & etiam in quasi castrensi, ut ff. de fur. l. si quis uxori primo responso, non tamen de furto, sed actione in factum. C. de do. ma. l. superstite, & hoc non existens emãcipatus, sed emancipatus bene potest agere petita uenia & impetrata.[b] C. de in ius uo. l. ult. sed in criminali causa non auditur. 2. q. 1. prohibentur nisi iniuriam in ipsum cõmiserint. ut C. de pat. potest. l. congruentius, hæc omnia in gl. d. c. conquæritur.

30 Ad quid tenentur filii parentibus. R. ut colligo & Alexan. de Alex. in 3. par. sum. in tractatu de 4. præcepto, q. ad tria de præcepto. Primum est q. tenentur eos diligere. Ratio quia cum filius sit obligatus animæ patris & matris ex cuius operationis uirtute generatus est tenetur ei rependere, quod non potest in alio nisi amando, quia sic consolatur eos cum hoc perpendunt, & hoc est quod dicit Hie. li. de honore parentum redde amoris uicem, & Io. 14. Vt cognoscat mũdus &c. q. d. exemplum capiendo q. diligo patrem, & non sufficit & consistat in corde, sed oportet ostendatur in signo, nec debet esse amor quo obligamur omnes diligere sed specialis & præcipuus, & propterea non excusso a mortali filios qui nunquam signa amoris ostendunt parentibus, imo semper loquuntur duræ & uidentur eos habere exosos. Secundum ad quod tenetur est obedire in his quæ pertinent ad dispositionem rei familiaris & multomagis in necessariis ad salutem, ut sunt ea quæ pertinent ad bonos mores. In his scienter contemnens obedire mortaliter peccat. Secus si ex inaduertentia, uel raro sine contemptu, quia ut detur ueniale. Ad alia autem obedire est de consilio solum. Tertium est q. debent eis in necessariis subuenire, siue sint infirmi, uel alia necessitate, unde mortaliter peccant, qui cum possint eorum necessitatibus non subueniunt, nisi forte esset quid minimum.

31 Vtrum malitia patris noceat filiis. R. q. sic, quantum ad pœnam temporalem. ut patet. C. ad l. iul. ma. l. quisquis, & in c. cum secundum, de hære. lib. 6. & in c. nisi cum pridem §. 1. de renun. 46. di. nunquam, & c. nasci. Item etiam ad pœnam æternam pp malum exemplum uel malam curam, ut de Hely. 1. Re. 1. facit c. si gens. 56 di. Similiter malitia filii inducit præsumptionem contra patrem. 6. q. 1. qui crimen. 37. di. legant.

32 Vtrum possit filius intrare religionem, & an teneatur ad eius ministrationem ingressus. Vide infra Religiosus. §. 11. & §. 31.

33 De filiis illegitimis ordinandis, uide j. ordo. 3. §. 12. cum duob. se.

34 Quomodo filii acquirunt sibi & nõ aliis fratrib uide infra peculium, quasi per to.

FINIS aliquando inspiciendus est, aliquando medium, aliquando principium, uide multas allegationes in c. scientes, de cẽsi. & est quæstio brocardica.

FISCVS est bursa Cæsaris uel principis, 16. qõ. 7. maiores, uel potest dici q. fiscus hodie est saccus sine conscientia qui imbursat omnia quæsita male. ff. de calum. l. in hæredem. & ff. de inoffic. testamen. l. papi. meminisse.

1 Vtrum fiscus præferatur aliis creditorib. uide infra restitutio. 2. §. 16.

2 Fiscus turpia lucra etiam ab hæredib extorquet, licet crimina sint extincta. d. l. in hæredem. in prin.

FLAGELLA quomodo sunt satisfactoria, uide j. satisfactio. §. 8.

FLETVS de mortuis improbatur. 13. q. 2. quam præposterum.

FOMES est languor naturæ qui carnis concupiscentia appellatur. 15. q. 1. §. itaque. Qui quidem non est peccatum, sed pœna peccati ibidem. §. 1.

[a] Ita dicit Pa.] de hoc multæ sunt opi. ut in gloss. in l. iurisgentium. §. sed si fraudandi. ff. de pac. & Bart. dicit ibi, q idem sit q dolus. Alia gl. quam sequitur Pan. in cap. ex tenore, dicit fraus est dolus adhibitus ad commodū proprii, & ad deceptionē alterius facit text. in l. fraudis. ff. de reg. iuris.

FORMA est quæ dat esse rei secundum Innoc. in rubri. de consecra. eccle. uel alta.

1 Quid si omittatur forma in sacramentis. R. q nihil fit 1. quæst. 1. qui perfectionem, in gloss.

FORNICATIO est omnis illicitus coitus, ut 32. quæstione 2. §. qui ergo, & i capitulo meretrices ca. causa, quæstione 4. Sed proprie fornicatio est inordinatus cōcubitus naturalis quo solutus solutam naturali usu cognoscit. Et intelligitur solutus quolibet uinculo, scilicet coniugii, consanguinitatis, affinitatis, ordinis, religionis, seu uoti. etiam dicitur naturalis ad differentiam illius usus qui dicitur contra naturam, ut not. in d. c. meretrices, & sic est propria species luxuriæ, uide infra luxuria. §. 2.

1 Quid de clerico fornicatore, uide s. clericus 5. & 8. §. 4.

2 Vtrum accedentes ad meretrices excusentur propter ignorantiam nescientes esse ꝓhibitum. R. q non, imo peccant mortaliter accedendo, & toties quoties, quia ignorantia iuris naturalis & diuini in tali casu clarō neminem excusat 1. q. 1. per totum. Item peccat mortaliter si quis induxit aliquem ad eas qui hoc non intendebat, de pe. di. 1. nō. 1, & 2. q. 1. notum.

3 Quæ differentia est inter fornicationem proprie incestum, stuprum, &c. Vide j. Luxuria. §. 2.

FORTITVDO uera est per quam quis mediocriter timet & audet ad hoc inclinatus ex habitu propter bonum finem, qui est conseruatio boni communis in periculis mortis, ut elicitur a philosopho 3. ethic. est autem fortitudo [ut ibidem dicitur circa timores & audacias quasi cohabitatiua timorum, & moderatiua audaciarum, & quidem circa timores periculorum mortis est fortitudo simpliciter circa uero alia est fortitudo secundum quid. Actus enim fortitudinis principalior est sustinere uel immobiliter sistere in periculis quam aggredi, quia 3. ethic. in sustinendo tristia maxime dicuntur aliqui fortes.

1 Vtrum homo teneatur sustinere mortem, uide s. Charitas. §. 5.

FORVS est exercendarum litium locus a fando dictus capit. forus, de uerbo. signifi. siue a Foroneo, qui primus græcis legem dedit.

1 Quomodo sortitur quis forus. Respond. gloss. in c. 1. 3. q. 6. per istos uersus Contractus, crimen, reus, res, religioque. Vir Ratio similis, uel prouocat atque recusat. Excellit iussus uel si consentit uterque, & ibi uide expositionem cum alleg.

FRATRES quomodo diuidunt acquisita per aliquem ipsorum. Vide infra Peculium.

FRAVS non potest esse sine dolo, sed bene dolus sine fraude. Ideo fraudi inest dolus sicut species generi ita dicit Pa. [a] in c. ex tenore, de rescr.

1 Fraus & dolus nemini debet patrocinari text. est in dicto capitu. ex tenore, facit 16. quæst. 6. c. 1. 20. q. 3. constituit 30. quæst. 1. dictum est.

2 Fraus legi fit aliquando de persona ad ꝑsonam, sicut quando mulier uult donare uiro & econuerso, cum non possit, ut de dona. inter ui. & uxo. capit. ultimo supponit tam personam, puta q soluat eius creditori ut ff. de do. inter ui. & uxo. l. hæc ratio. §. ult. Similiter tutor qui non potest emere rem pupilli, interponit aliam personam quæ emat. Aliquando fit rei ad rem, sicut cum quis dat frumentum filiofa. uel simile, ut uendat pro eo q pecuniam mutuo dare non potest. l. 4. §. 1. ff. ad mace. quia idem est ac si mutuaret, ar. 14. q. 3. plerique 1. q. 1. sunt nonnulli. Aliquando fit unius contractus ad alium contractum contrarium, ut cum uxor uendit uiro quod donare intendit. l. si sponsus. ff. de dona. inter ui. & uxo. ar. 16. q. 3. si sacerdotes. Aliquando fit unius contractus ad alium contractum similem, ut cum mulier quæ fideiubere non potest, facit se principalem debitricem. l. quamuis. §. si cum essem. ff ad Velle. & l. sequen. Et omnes tales præuaricantur legem, & in conspectu Dei non excusantur, facit quod not. in c. intelligentia, de uerbo. sign. & in c. quanto, de priui. & in c. constitutus, de conces. præben.

3 Fraudare nemo uidetur eos qui sciunt & consentiunt. ff. de reg. iur. l. nemo.

4 Fraudem

Quod debet facere] Pone exemplum, in l. omne. §. si. ff. de re mil i. Vbi qui præpositum suum protegere potuit, & non fecit tenetur.

b Vt de uino] Ad hoc l. si huius. ff. de rei uendi. glo. instit. de re. di. §. si quis a non domino, in uer. cura. Idem de oliua uel oleo de tus, uide Bal. in rubri. C. de fru. & & lib. ex. Idem fœtus pecorū Bar. in l. sequitur. §. fructus. ff. de usuc. fœnum & silua an sint industriales relinquitur arbitrio iudicis Bar. in l. ex diuerso hic al leg. Bar. in d. l. certum.

c Vt est pensio domus] An appellatione fructus ueniāt pēsiones domorum, uide Alexan. consi. 181. secunda parte. Bal. in l. si traditio. C. de act. empt. in fin. ubi appellat quosdam fructus industrialissimos. Et de pensionibus domorum, uide Bal. in l. ubi adhuc pe. col. C. de iure do. per glo. in l. diuortio, in princ. ff. sol. ma. do. Ant. & Panor. in c. grauis, de rest. spo.

d Vtrū bonæfidei possessor] Dicitur possessor bonæfidei ſm Pan. in d. c. grauis qui ignorat sic possidere alienum, sed possidet cogitatione domini c. si uirgo. 24. q. 2. malæ fidei possessor dicitur ille qui scit rem quam possidet ad alium pertinere. Et no. ꝙ aliqui sunt semp bonæfidei possessores, quidam semper malæfidei, quidam bonæfidei a principio, sed ex post facto malæfidei, quidam econtra. Item quidam possident cum titulo priuatiuo, quidam sine titulo. Item quidam cum uiolentia quidam sine. Possessor ergo bonæfidei sine titulo facit fructus industriales suos, & naturales inquantum eos consumpsit, non consumptos autem non, ut hic in litera. De possessore malæfidei, dic ut infra restitutio, primo. uer. possessor, de tertio quando est ex post facto malæfidei possessor, & tunc si cum personarum mutatione, quia hæres habet malam fidem cum dominus haberet bonam, & non facit suos. Si uero personarum mutatione, tunc de iure canonico forte non facit suos, nisi illos quos pcepit durāte bonafide. In quarto membro qui a pricipio erat malæfidei, sed ex post facto effectus est bonæfidei, & tunc aut cum personarum mutatione & nō facit fructus suos, quod tamē fallit in prælato succedente in ecclesia & malefidei possessore. Si uero sine mutatione personarum, & tunc aut habuit iustā causam præscribendi se bonæfidei possessorem, & facit fructus suos. Si uero non habuit iustam causam tunc nō facit, qui iam effectus malæfidei possessor iuris præsumptione, ut per l. [illegible] contestationem [illegible] domino illius rei, & illa est [illegible] iuris & de iure, unde quantumcunque habuit iustam causam [illegible] di, non tamen excusatur a fructibus perceptis post litis contestationem, [illegible] l. certum. C. de rei uendi. & l. [illegible] nemo ambiget. C. de acquiren. possess. Et no. in l. sed & si. §. scire oportet. ff. de peti. hæredi. Quid de simplici denuntiatione an in malafide constituat. Dic ꝙ aut quis possidet sine titulo, & tunc constituit. Si uero cum titulo, tunc si denunciatio fit a principio contractus, tunc cōstituit. Si uero ex post facto postquam incepit possidere, & tunc secundum glo. [illegible] rans autem in iure, licet non usucapiat glo. [illegible] fur. ff. de usuc. Non tamē habet locum respectu fructuum lucrandorum quia non est in dolo, unde dici prædo non potest d. §. scire oportet, & ibi Bart. Sufficit enim ꝙ non sit malafidei, unde plenissime per Pan. in d. c. grauis, qui dicit omnia supradicta.

e Factus est locupletior] Idem tenent glo. in d. l. ex diuerso,

4 Fraudem uidetur facere etiam is qui nōn facit quod debet facere.[a] ff. de his quæ in frau. cred. l. in fraudem.

FRIGIDITAS quomodo impediat matrimonium. Vide infra. Matrimonium 3. impedimento. 16.

FRVCTVS ſm Bart. post gl. in l. ex diuerso, alias & ex diuerso. ff. de rei uendi. Quidam sunt naturales, ut poma & huiusmodi, quæ natura producit, & sicut producit utimur. Alii sunt partim naturales partim industriales ut lac, lana, segetes, uinū & huiusmodi, qui naturales sunt inquantum a natura, & industriales inquantum in aliam speciem ex industria ipsis utimur, in d. l. & ex diuerso, & l. certum. C. de rei uen. communiter dicitur ꝙ relinquitur arbitrio boni uiri an sint naturales uel industriales, ut si plus uersatur de industria hominum dicātur industriales, ut de uino,[b] lana, caseo & huiusmodi, ar. l. quæritur. ff. de stat. homi & 4. quæst 3. §. Item hermofroditus. Si uero magis de naturales. Alii solum sunt industriales, sicut fructus qui acquiruntur ex artificio uel negotiatione & huiusmodi, q alio modo dicuntur ciuiles eo ꝙ non proueniant ex re sed ex prouisione hominis p cipiūtur propter rem, ut est pensio domus[c] & huiusmodi, ut in l. si nauis, in prin. ff. de rei uen. & l. domum. C. e. titu. & istorum, quidam sunt honeste perceptorum, quidā inhoneste, ut si locauit domum ad exercendum quæstum inhonestum. l. ancillarum. ff. de peti hære.

1 Vtrum bonæfidei possessor[d] faciat fructus rei quam bonafide possidet suos. ℞. ut colligo ex c. grauis, de resti. spol. & d. l. ex diuerso cum ibi no. quia lōga est distinctio doc. quo ad forum cōtentiosum, eam omitto, & solum dico quo ad obligationem restitutionis in conscientia, ꝙ omnes fructus tam naturales q̃ industriales, siue possideat cum titulo, siue sine titulo tenetur restituere si extant, si uero consumpsit, tenetur solum restituere inquantum factus est locupletior,[e] puta quia in causa rem expendit in quam oportuisset expendere tantum de suo, uel ali

diuerso,& inst. de off.iu.§.1.& inst. de re.di.§. si quis a n dño & côiter doc.

Et sic patet] Qñ præscripta est res principalis intelligunt et fructus præscripti et ulti. anni.Ita sin. Bal.i l.3.1.col. C.de fructi. & lit.expen.Et uide Alex. consi. 31.3.uol.

L.si a dño uel patre] Vbi habes omnia hæc [illegible] in casu.c. [illegible] nobis, de deci. ubi decisiue soluuntur [illegible] deductio [illegible] impensarũ.

Expectare mortem] Ad mortẽ condemnatus non tenetur facere id ad quod mors sequatur sed solum pati mortem, unde patet ꝙ non tenetur manere in loco unde ducatur ad mortẽ [illegible] Tho.2.2.q. [illegible] art.4. in respon. ad 2. argumentum.

Quod licet reo corrumpere] unde supra [illegible] .§.11 intellige quando quis a nocẽte accipit aliquid, ne accuset, ita dr̃ ibi ĩ [illegible].§.notandum [illegible] n. quis qualitercunque redimere sanguinem suum, [illegible] modo sine peccato faciat [illegible] alias [illegible] potius [illegible] mala pa [illegible] ita ne. 32. q.1.

qua emit ex quib. ampliauit patrimonium suum, facit d. l.certum,& l.si me & titium. ff.si cer.pe. Veruntamen diminuet de fructib. industria lib. rei lucrosæ quantum industria sua est extimanda in dicto negocio exercitata in utilitatem seu augmentum dictorum fructuum accipiendorum, quia nemo militat stipendiis suis, de lucro autẽ facto ex re quæ de se non est lucrosa, dic ut infra restitutio primo.in uer.possessor.§. 1.Si uero non est factus locupletior,non tenetur de consumptis.ff.de pe.hære.l.utrũ. quo dolo nõ desit possidere.

2 Vtrum præfati bonæfidei possessores possint usucapere fructus prædictos. ℞.Pan. in d.c.grauis ꝙ fructus naturales indubitabiliter usucapiunt per triennium, ut not. in l.sequitur §.1.ff. de usuca. facit l.in bello.§. si quis seruum.ff.de capti.Alios autem cum fecerit suos non potest usucapere, quia quod meum est,usucapere non possum.d. l.in bello,& uidetur text. in d.l.sequitur.§.lana.Sed bene usucapit aduersus iudicis officium per quod tenebatur restituere, quia possum præscribere rem meam aduersus actionem qua poteram cogi ad restitutionem eius, ut est tex.in d.§. si quis seruum, & hoc uoluerunt gl. & Bart.in d.l.sequitur.in §.fructus. Et sic patet [a] ꝙ in conscientia post triennium bonafide trãsactum erunt sui omnes qualitercunque, nec tenetur restituere.De possessore malefidei quomodo teneatur.Vide infra restitutio 1. in uer. possessor.

3 Sed not.ꝙ fructus sunt illi qui sumpserunt deductis expensis quæ fiunt gratia fructuum quærendorum congregandorum, & conseruandorum.ff.de peti.hære.l.si a domino uel pr̃e.[b] §.fructus.& l.plane.in fi.& C. de fruc.& lit. expen.l.1.ubi dicitur hoc fructuum nomine continetur quod iustis sumptibus deductis superest. Nam nullus casus interuenire potest,qui hoc genus deductionis impedire possit.ff.fam.ercis.l.fundus qui.1. respon so.ff.so.ma.l.fructus.Vnde fructus intelligitur deductis necessariis impensis. ff. de ope. ser.l.fructus.ff.de usur.l. quod in fructus. & ff.man.l.qui mutuam.in fi.& in gl.d.c. grauis,& uide supra expensæ. §. 3. Vnde dicit tex.in d.§.fructus,intelliguntur deductis ex pensis quæ quærendorum colligendorum & conseruandorum eorum gratia fiunt, & non solum in bonæfidei possessoribus naturalis ratio expostulat, uerumetiam in prædonibus,hæc ille.

FVGERE an possit prælatus pro persecutione,uide s̃.episcopus.§.23.

1 Vtrum incarceratus pro delicto suo possit fugere.℞.si tenetur iniuste est clarum ꝙ sic, Si uero tenetur legitime,tunc distinguo,ꝙ aut tenetur non propter mortem inferendam uel aliquod membrum abscindendũ, sed propter aliud puta ad punitionẽ & huiusmodi,& sic non licet.facit ad quod no. glo.in c.iusgentium di.1.si uero tenetur ad mortem,uel abscisionem membri tunc secundum d.Anto.si peccatum est manifestũ peccat fugiendo, si fugit, ut in peccato perseueret. Si uero ut pœniteat non,tamen si fugit non tenetur se restituere,secus si occultum,quia potest fugere.Nam nullo iure cauetur ꝙ debeam expectare mortẽ[c] nisi uiolentia alicui fieret in fugiendo, quia tunc haberet iniustum bellum.Idem dico de concordantibus cum eo,uel auxiliantibus,dummodo fiat sine uiolentia alicuius, & animo compassionis non animo fouendi tales in peccatis,& sine scandalo alicuius maxime custodis,nec distinguo utrũ sententiatus uel non,quia qualitercunque sit credo fugere possit si bono modo,ut dixi, potest facere, facit gl.in c.inter cætera.§.sed his.22. q. 1. in fin.quæ dicit ꝙ licet reo corrumpere[d] aliquem pro uita conseruanda,facit.2. quæst. 3.§.notandum.in fin.facit l.1.ff.de bon.eorum.cui mor.sibi consci. ubi dicit text. Hoc idem tenet Bar.ibidem. Ignoscendum cen-

a Est contractatio] Contractare est de loco ad locum amouere. l. rei. §. si ratio. ff. de acqui.poss.&c.

b Et ideo oportet sit contractatio] Quid autem in eo q. non amouit instrumenta sed deleuit ibi scripta dic q̧ tenetur furti, & l. acquilia. Quia amouisse uidetur, qui corrupit l. qui tabulas.§.fi.ff.eod.

fuerunt ei qui sanguinẽ suũ qualitercunque redemptum uoluerit, & scilicet Tho.2.2. q.69.dicit q̧ si quis esset dãnatus ut famæ periret, posset cibum sumere, imo uidetur tenere q̧ tenetur, si potest, ipsum sumere. Similiter dic de fuga, sed q̧ teneatur, non credo neque comedere ultra condemnationem uel fugere, sed posset patienter ferre pro peccati sui satisfactione.

2 Quid de eo qui quæritur ut capiatur an possit fugere. ℞. q̧ siue sententia contra eũ data sit uel non potest fugere, non tamen cum uiolentia officialium qui uellent eũ capere, quia ipsi habent iustum bellum contra eum.3.q.5.non putes.11.q.3.qui resistit & sic eos impugnando mortaliter peccaret, similiter auxiliantes.

FVNVS debet fieri in sumptibus secundum dignitatem uel facultatem defuncti.l.si quis sepulchrum.§.sumptus.ff. de reli.& sumpti.fune.

1 Funeris impensa semper ex hæreditate deducitur, quæ etiam omne creditum solet præcedere cum bona soluendo non sunt.l. funeris cum duobus legibus sequen.ff. de reli.& sumpt.fun.hoc limita in sumptibus necessariis non ad pompam uel statum, quia non liceret ex aliis debito in conscientia.

2 De suo expedit mortum funerari, ideo mulier de dote quasi de proprio patrimonio funeretur.l.in eum.ff.de religio.& sumptio.fune.

FVRIOSVS an possit in aliquo casu se obligare ℞. in c.sicut teneor de regula, q̧ non, cum non consentiat, unde not. quòd etiam benefaciendo non præsumitur sanæ mentis. Ex quo infero q̧ licet faciat testamentum tanquam quilibet mentis compos non ualet. Idem uidetur si daret bona sua pro anima, facit c.fi.de suc ab intest.

1 Vtrum possit baptizari. uide s. Baptismus.6.§.10.

2 Vtrum debeat ei dare corpus Christi, ui de s.Euch.3.§.14.

3 Vtrum imputetur sibi illud quod facit ad pœnam uel culpam. ℞ q̧ non, facit cle.si furiosus, de homici. nam satis suo furore punitur.ff.ad l.pom.de pari.l.pe.in fin. ff.de offic.præsid.l.diuus.1. responso. Pati etiam potest iniuriam, sed non facere. ff. de iniu. l.illud relatum, quæ lex ponitur in c. illud. 15.q.1.unde quod facit perinde ac si fine sa cto personæ accieisset.ff.de administr. tuto. l.ult.in fi.

FVRTVM proprie est contractatio[a] rei alienæ mobilis corporalis fraudulosa, inuito domino facta, animo lucrandi, siue ipsius rei siue usus rei, siue possessionis.ff.eo.l. 1.§.fi. q̧ lege naturali prohibitum est scili cet & diuina, quod tibi non uis fieri &c.

1 In quo differt fur a latrone ℞. Pa. in c. 2.de fur.q̧ fur proprie dicitur qui de nocte furatur. Latro autem qui de die, facit.d.l.1. quæ dicit q̧ fur dicitur a furno, idest nigro, q̧ obscure & de nocte plerunque furatur, a fraude uel a ferendo uel auferendo. Bar. uero in authen.sed nouo iure.C.de ser. fug. dicit q̧ fur dicitur qui furatur clam sine aggressura. Latro uero cum aggressura. siue cum armis, siue sine, ut in d authen sed nouo, & hoc uidetur uelle tex.in d.auth. maxime in corpore unde sumitur. capiuntur tamen sæpe æquiuoce, ut in capitu. tua de huiusmodi.

2 Vtrum sola uoluntas constituat aliquem furem. ℞ q̧ non quo ad homines, ut patet in d. l. 1. §. 1. & ideo oportet sit contractatio,[b] secus quo ad deum de pœ. dist. 1. uulgaris, & c.si propterea, 14.q.ult. c.ult. quia contra præceptum. Non concupisces rem proximi tui, & est mortale peccatum cum deliberatione secundum q̧ infra dico furtum mortale esse.§.34.

3 Vtrum in re propria possit esse furtum ℞. q̧ non, nisi alius haberet in ea aliquod ius, puta quia impignorata, uel commodata & huiusmodi, ut ff. eo. l.cum es pignorata §.1.& l.si is qui rem, la prima in fi propterea dicitur rei alienæ. Sed quo ad peccatum errone committitur propter conscientiam erroneam qua credit alienam. Idem dic si credebat suam, licet non esset q̧ non committitur furtum insti. ri bo.rap.§ quia tamen.§. qui prohibet.

4 Vtrum in re immobili, puta in agro & huiusmodi, uel non corporali, ut sunt actiones & seruitutes committatur furtum. ℞ quod

quod non. ff. e. l. uerum, la 1. 1. respon. propterea dicitur mobilis corporalis.

5 Vtrum sine animo furandi cōmittat furtū. R. q̄ nō,[a] ut l. furtum. ff. de usucap. in prin. & insti. de ob. quæ ex delic. na s. §. furtū autem fit, uel §. placuit in fi. 14. q. 6. c. ult. & d. §. quia tamen propterea dicitur fraudulosa.[b]

6 Sed quid si credebatur ꝓpria autoritate rem suā posse accipere. R. q̄ furtum non committit sed perdit ius qd̄ habebat in re. d. §. quia tamē & §. se. & hoc de iure fori, secus de iure poli.

7 Quid si credit dominum permissurum. R. q̄ non committit[c] furtum. ff. eo. l. inter omnes. § recte intellige si suberat causa legitima credendi, alias non.

8 Quid si dominus videt & non contradicit. R. q̄ si nō cōtradicit ex timore vel uerecūdia, per inde est ac si cōtra diceret. l. pe. ff. e. alias uidetur consentire. scilicet tacite uel expresse. 83. distin. error. fallit hoc in isto casu quia hic expressus cōsensus exigitur. ut. ff. eod. l. qui uas. §. uetare. & in casu l. siquis seruo. C. de fur. ubi ꝑsuadēs seruo. ut tollat rē a dn̄o, licet suus eā tollat dn̄o sciēte tn̄ talis tenet̄ furti & serui corrupti.

9 Vtrum rapiēs ancillam[d] animo fornicandi sit fur. R. quod non. l. uerum. la. 2. alias incipit certum. ff. eo propterea dicitur animo lucrandi.

10 Vtrū ille qui solū usum uel possessionem usurpat sit fur. R. q̄ sic. l. dist. qui fectū ff. e. l. qui iumēta. sicut vtens re deposita, uel re comodata ad alium usum & hmōi, exēplum in proprietario qui surripit rē usufructuario ut habeat possessionem. Et tenetur ad restitutionē extimationis ipsius usus.

11 Quot sunt spēs furti. R. quod multe. Prima dicitur sacrilegiū, ut. ī. sacrilegium. Secunda dicitur peculatus scilicet de re religiosa uel publica. ff. ad. l. iul. pe. l. 1. 23. q. 4. quid ergo. Tertia abigeatus scilicet dispergendo gregem & inde furando. ff. de abige. l. 1. §. 1. Quarta dicitur plagiatus, scilicet hominis liberi uenditi uel empti scienter. ff. de plagia. l. ꝓxima & quarta. Et eodem modo si seruū alienum sollicitauerit, uel asportauerit, uel ad aliam regionem furtiue duxerit. C. de plagia. l. 1.

12 Nota etiam quod furtū aliquando dicitur manifestum, scilicet cum fur deprehenditur cū re priusquā ueniat ad locum destinatum, siue deprehendatur ab eo cuius est res siue ab alio.[e] ff. eo. l. 3. Aliquando dicit̄ non manifestum, scilicet, cum nō deprehendit̄ cum re furtiua, uel si deprehēditur cum re furtiua iam delata ad locum destinatum erat. l. siue igitur. ff. eo.

13 Quot modis participat quis in furto & tenetur ad restitutionem si principalis non restituit. R. 10. modis. Primo cooperatione sicut faciens ferramina pro furtis faciendis uel scalas uel faciens scortam, uel alio modo prestans opem,[f] uel consilium, nam tales tenentur furti. Insti de obli. quę ex quasi delict. nasc. §. interdum. & ff. eo. l. is qui opem. & l. si pignore. §. pe. & ff. de sicca. l. nihil interest. & tenetur insolidum. & si nihil habuit quando sine sua cooperatione n̄ fuisse furatū, alias n̄, nisi de pc̄ō mortali.

14 Vtrū dantes signū, puta fumi quo parati ad furtū uel rapinā uadāt teneāt. R. sm̄ Inn. & Ho. qd̄ sic, sil̄r illi q̄ uerbis animant aut instris bellicis, ut sūt tibicines. Itē q̄ ignē ponūt ī una domo ut illuc alii currētes alīs domos ꝑdent & cōsiles sm̄ eosdē & isolidū restitue re tenēt, si alias n̄ fuisse factū sine eorū opera

[a] Respō. quod non] Non tamen de facili credit asserenti credidisse rē esse suam, quia sic quilibet de facili uitaret pœnā furti. Sed ex cōiecturis iudex hoc iudicabit insti. de ob. que ex de. na. §. placuit & l. inter omnes. §. recte. ff. eod.

[b] Fraudulosa] fallit in casu. l. qui saccū. ff. e. & in casu l. fi. de cō. di. cā. data & in casu l. tullo. §. 2. ff. eo.

[c] Respon. q̄ non committit] non de facili creditur domino si dicat ex eius consensu factū, quia posset hoc dicere in fraudem ut reus absolueretur ab inquisitione formata per iudicem, ut no. Bar. in l. inter omnes. §. recte. ff. e. Et Pa. in rubri. e. titulo.

[d] Ancillā] Scilicet meretricem, quia alias cōmittit furtum. l. uerum. §. qui an. ff. e. & ratio est quia dominus non perdit post uēdere corruptā ancillam sicut non corruptā, ā meretrice nō &c. quia coitus cum illa nō punitur l. 1. ff. de concu. quando ut rapuisset, vide Bart. in l. uerum.

[e] Siue ab alio] Ut negociū meum gerente, quod semper sit quia ipso gesto, negociū meum fieri uidetur. l. si quis solutioni. §. fina. ff. de usuris.

[f] Vel alio modo præstans opem] Bald. in l. 1. C. de cri. pecu. & in l. 1. C. de nili agge. nō rumpen. dicit quod si opem præstans fert opem per actū proximum facto, puta assistendo facienti eadem pena punitur. Si autem per actum remotū tunc mitius punitur, vtque facit ferramenta. l. infans. ff. de sicca. vide in l. fin. ff. de extra. crim. sed Bal. loquitur iure fori hic iure poli, ideo tene quod hic concludit.

ra quod ſi factum fuiſſet ſine ipſis, etiam tenentur ſecundum quod magis uel minus fuerunt efficaceſ in hoc.

15 Vtrum illi qui cum raptoribus uel furibus, & huiuſmodi uadunt ut ipſos defendãt ab illis quos damnificare uolunt indebite teneantur. ℞. Inn. & Ho. in c. ſicut dignũ, de homi. ꝙ ſic ſiue aſſociauerint eos ut retraherent a rapina ſiue non, dummodo raptores ſiue fures nõ iuiſſent, ſi ipſi nos non aſſociaſſent, unde ſecundum prædictos tenentur reſtituere in conſciẽtia ad quod prædicti rapuerunt, uel quæ eorum auxilio rapta fuerunt, puta quia cui rapiebantur ſe defendiſſent ſi ipſi non fuiſſent, uel quia tales non iuiſſent ſi eos non aſſociaſſent, uel non tantum rapuiſſent.[a] Similiter tenentur qui pacificandi animo cum eis uadunt, tamẽ aduerſariis timorem incutiũt quo res ſuas non audent defendere, niſi eiſdem hoc ſignificent, quia dant cauſam efficacem. concor. Dir. ti. reſti.

16 Vtrum cum multi incurrunt ad furandum uel rapiẽdum uel uadunt ad facien. uaſtum uel ad ſubuertendũ caſtrum & huiuſmodi, nec habent aliquem capitaneũ ſeu dominum ſuper ſe, nec unus magis animauit alium quam alius ipſum, teneantur quilibet inſolidum. ℞. Inno. in d. c. ſicut dignum & ſequitur ibidem. Pa. diſtinguit ſic aut unus fuit in culpa in ſubtractione facta per alium, aut non. Si ſic aut dedit conſilium, & ſic tenetur inſolidum in conſcientia, ſiue principalis inueniatur ſiue non, ſiue damnum paſſus contra principalem uelit agere ſiue non.[b] Si tamen principalis eſſet abſolutus a damno paſſo, tunc etiam liberatur qui dedit conſilium niſi ad eum aliquid perueniſſet, quia id tenetur reſtituere. Econtrario tamen ſi abſoluatur conſultor non liberatur principalis per regulam, acceſſorium cui, de conuenit ſequi naturam principalis ſui, de regu. iur. lib. 6. Aut non dedit conſilium ſed auxilium, puta quia aſſociauit & huiuſmodi, & ſic tenetur inquantum damnum eſt plus datum ex auxilio ſuo. Et ſi in totum, puta quia res erat ponderoſa & unus ſine alio ñ alio portare ñ poterat, uel unus ſine alio ñ iuiſſent, uel niſi eum aſſociaſſet, tenetur in totum. ff. de fur. l. ſed ſi quis ſurripuit alias incipit uulgaris. §. ſi duo. Et ratio diuerſitatis eſt inter dantem conſilium & auxilium, quia conſilium uagatur ſuper totum furtũ, auxilium uero nõ, ſed ad id quod ſuper quo præſtatur, aut non fuit in culpa ſubtractionis rei alterius, & ſic non tenetur reſtituere niſi inquantum ipſe aſportauit. Hoſt. credo quod ſic in c. ſicut dignum, tamen indiſtincte tenet quod omnes tenentur inſolidum, alle. etiam quamuis unus per ſe potuiſſet; allegat. l. ita uulner..tus. §. finali, ff. ad legem aquiliam, & l. ſi plures. ff. ar. fur. ce. & l. liber. prima, §. finali. ff. ſi quis teſtam. liber. eſſe iuſ ſue. Sed iſte leges in quibus habetur de pluribus portantibus trabem uel incidentibus arborem loquuntur quo ad pœnam, quia omnes tenentur inſolidum, ut no. glo. in d. l. ſi plures. Sed in conſcientia tene cum Inno. & Pan. ubi non habet locum pœna, ſi ſi poſt condemnationem, quod ſolum tenetur ad reſtitutionem, ut dictum eſt. Aduerte tamen quod quando plures dolo malo dederunt damnum alicui ſi unus reſtituat alii liberati ſunt. l. ſi plures. ff. de dolo, nec credo in conſcientia etiam, de neceſſitate teneantur primo ſatisfacienti, quia ob. ſibi turpitudo ſua, niſi iſte fuiſſet cauſa ſine qua non induxiſſet eum ad tale quid faciendũ, ſed de bono conſilio debet dari pauperib. ſi quid habuit.

17 Secundo participat iuſſione ſeu mandato & tenetur inſolidum ad reſtitutionem de omni damno, etiam ſi nihil habuit utilitatis, & ſimiliter exequens. ar. cap. iuliãus. 11. quæſtio. 3.

18 Tertio conſilio de quo dic, ut ſupra conſilium. §. 1.

Quarto

a Vel non tantũ rapuiſſent] Si tamẽ principalis fuit captus in rapina, & ſic nihil ablatum eſt, non tenetur ſecundum Panor. in dicto cap. ſicut dignum.

b Velit agere ſiuè non] Et tenetur in foro cõtentioſo actione de dolo. Vnde licet interdictum unde ui aut ui bonorũ raptorum non competat contra conſilium dantem, ut in cap. cum ad ſedem, de reſtit. ſpoliato. tamen in defectũ principalis, ut quia non reperitur, uel quia non eſt ſoluendo, uel ex aliqua iuſta cauſa nõ uult paſſus dãnum agere contra eum, puta quia eſt terribilis perſona, tunc qui paſſus eſt damnum poteſt agere contra eum actione de dolo. ar. l. 1. ff. de do. hæc uerba sũt in foro contentioſo. In conſcientia tene ꝙ hic dicitur. Caueant ergo cõſiliarii dominorum, quia tenẽtur ad reſtitutionem quę domino ipſorum rapuerunt ſi eis conſilium dederunt.

19 Quarto consensu. Intellige ut teneatur ad restitutionem si consensit expresso consensu, secundum Ri. in 4. dist. 15. sine quo furtum non fuisset factum, ar. gl. in c. nuper, de sen. ex. alias consentiens solum mortaliter peccat, sed restituere non tenetur, & sic intellige & limita. 2. q. 1. c. notum, cum notatis in gl. quæ uolunt ut consentiens ligetur eadem pęna, de hoc uide s. consensus. §. 2.

20 Vtrum ille qui audiens aliquem suo nomine intulisse damnum proximo habet ratum, teneatur ad restitutionem. R. Mo. ti. resti. q. sic insolidum. 11. q. 3. qui consentit cum duob. c. se. & de rest. spo. c. cum ad sedem, quia secundum Sco. talis est consensus interpretatus. Limitat tamē Mo. uerum qñ ex tali ratihabitione dãnificati impediuntur recuperare damna, credo ego etiam ꝙ tenetur, q̃uis non impedirentur recuperare, dummodo tale damnum non fuisset datum si nō præsumpsisset talis damnificans eum ratum habere.

21 Quinto palpando. s. adulando uel laudando cũ subtili strenuum & hmõi. Et sibi se familiarem exhibendo & tenetur insolidum ẽm Ri. ubi s. si probabiliter credit quod ex hac adulatione sunt moti ad damnificandum proximũ quia talis adulatio est quidã consensus. 86. di. c. facientis, & ff. de ser. cor. l. 1. § persuadere, quamuis Mo. ubi supra teneat hoc uerum in particulari adulatore, non in generali, tñ tu tene idem ẽm ꝙ Ri. dicit idem de detractore qui est causa sine qua non. s. quod tenetur ad restõnem si fama alterius ex sua causa est læsa.

22 Sexto recursu. s. qñ damnificantes habent ad eũ recursum sicut ad patrociniũ præstantes ẽm Ri. ubi su. 11. q. 3. qui consentit peccantib.

23 Septimo receptatione. Nã scienter receptans rem furtiuam & furem tenetur furti,[a] ut est tex. in l. eos, & ibi Bal. C. de fur. non tamen punietur ac si furtum fecisset, sed sicut qui furto operam præstitit,[b] & ita intelligit Bart. in l. furtum. ff. de fur. d. l. eos, sed quo ad restitutionem tenetur secundum Inn. & Ho. in c. sicut dignum, de homi. de omni damno, quod ex receptatione aut defensione factum est, quod factum nō fuisset. Receptatione uero rerum furatarum tenetur, si ex sua receptatione res quæ furata est habita non est a uero domino d. l. eos. ar. l. quis. §. 2. ff. de fur. & hoc si scienter fecit. l. quo naufragium. ff. de incen. ru. & nau. §. non tantum. Secus si ignoranter uel ut rem redderet domino, quia tunc non teneretur, ut in d. §. non tantum.

24 Sed quid si iam receptault an teneatur eas res restituere domino. R. Mo. resti. 5. quod sic, nisi immineat periculum in restituendo, uel latroni, uel alteri personæ.

25 Octauo participatione. s. rei furtiuæ comedendo uel alio mõ scienter recipiendo, nisi in casu extremæ necessitatis, & tenetur ad restõnem inquãtum participauit, & hoc uerum nisi res furata transisset in dominiũ furis,[c] puta quia pecunia est mixta cum alia, uel granũ uel uinũ, & est cũ alio mixtũ taliter ꝙ nullo mõ põt discerni ab illo cum quo est mixtũ, quia tunc transit in dominiũ furis. l. si alieni nũmi. ff. de so. & l. nã & si fur. ff. si cer. pe. & in l. si frumentũ. in prin. ff. de rei uen. & recipiens non tenẽ restituere nec peccat

a Tenetur furti] Secus si solũ furem celaret, quia non tenetur furti, licet pœnis positis, in fi. de receptatione, ut dixit Bar. in l. qui uas. §. 2. ff. eodem.

b Operam præstitit] Vbi Barto. dicit, dat operam furto, quia illo tempore cum furẽ recipit facit furtum quia semper fur furatur donec rem alienam cõtrectat. Et dicit Bald. in d. l. eos nota hanc legem contra scienter recipientes furtiuas res quia uidi semel suspendi quendã mulierem. l. si igitur. ff. pro soci. unde illi qui receptant furta debet puniri sicut latrones, hæc Bald. Est ad idẽ text. & ibi Bald. in l. prima. C. de crimine pecula. ubi receptator pecuniæ alienę debet capitaliter puniri. Et Pau. de Cast. in dicta l. eos. dicit ea quæ ibi dicuntur esse notãda & uxoribus & filiis qui furata tradunt uicinis, quia uicini bene tenentur, licet ipsi non teneantur ad quod uide Bald. cons. fol. 246. prima parte. Ad hoc etiam Bald. singul. in dicta l. eos, dicentem hanc pœnam habere locum in fœneratoribus receptantibus res furatas. l. seruus cum iussam, & ibi Bald. ff. de condi. inde. ubi inducit illam l. cõtra Hebræos De hoc receptatore habetur etiam per Bal. in l. prima, C. de his qui la. uel aliis crim. reos occultãt, uide etiã Bald. in l. secunda. C. de fur. in fi. ubi dicit post glo. ꝙ quis præsumitur sciens in delicto propter frequentem negationem. Et sic Hebræi præsumuntur sciẽtes mutuare super rebus furatis. Idem Bart. ibidem.

c In dominium furis] Qui accipit pecuniam alterius non efficitur dominus si mala fide accipit. Ita dicit Barto. in d. l. si alieni. Allegat in argumẽtum. l. de eo. §. si quis. de exhi. Et l. rogalit. in fin. ff. si cer. peta. Et l. sed & si pater in fine. ff. ad Macedo. uide infra usura. §. 18.

pecc at si furē soluēdo al's sic secus, si ignorātis & in bona fide cōsumpsisset nec factus esset locupletior, al's si extat ul factus ē locupletior postq̄ scit tenet restituere, nisi ſm q̄ dixi.s̄.fructus. §. 1.& 2.

26 Nono nō obuiādo ſm.Ri. ubi.s̄. s. q clamando uel alio mō posset ꝓhibere ne furtū fiat & nō facit, intelligo, q̄ tenetur qñ dolose non ꝓhibet qñ nō habet ex officio ar. eo rū.q̄ no.in c. quāte de sen.ex. & sic limita Ric. ubi.s̄. secus qñ non prohibet ex negligētia, uel q̄a non uult se immiscere rumoribus uel alteri periculo, & sic intelligo, & limito gl.in c.nō inferēda. 23. q.3.& i c.dilecto de sen.excō. lib. 6.uel qñ habet ex officio ut sunt p̄lati, officiales, tutores & huiusmodi, q̄a tenent. ar.c.faciētis.86.dist.cum si.& qđ no.in d. c.sicut dignū & tenet.Bal.in l. qm iudices [a] C. de app. & Dy. in l. quoniam multa facinora. C.ad l. Iuliā de uipu.& Bald.in l.mācipia. in princ.C.de ser. fugi.q plus dicit q̄ nō faciens restituere cū possit ex negligētia iudex tenet ipse, & Sco. silr dicit q̄ nō faciēs restituere cū possit ex officio & debeat, q̄ tenet insolidū, & hoc intellige ſm eundē. Sco. qñ hoc faciendo non uergit periculū reipublice, seu malū euidēs, uel ꝓprie persone. q̄a si sic nō peccaret, nec teneret ad restitutionem nō faciendo, dūmodo ꝓponeret his cessantibus obuiare.

27 Decimo nō manifestās [b] scilicet requisitus in iudicio, uel extra tali modo q̄ res restitueret si diceret ueritatē, q̄ sine periculo proprie personae potest dicere, & etiam alterius personæ, quia tenetur insolidum. Vnde si in iuditio requisitus tacet uel non uult respondere & dicere ueritatem, quam facit secundum Bal. in l. præsbyteri. C. de epis.& cleri.efficitur testis falsus, & tenetur ad restitutionem insolidum facit quod not. Pa.cap. qui cum fure. de fur. & Bart.in l.ciuile est C. eo.fallit hoc si sciret in confessione.c.dilectus. de exces. prelat.

28 Sed quæro utrum teneatur similiter reuelare furem glo. in di. cap. qui cum fure, quòd de iure ciuili, non tenetur, quia potest aliquid accipere ut indicet [c] ff.de præscrip. uer. l. solent.ff.de condi.ob tur. cau.l.4. §. ulti. sed de iure canonico sic. Sed mihi uidetur dicendum secundum Innocen. in di. cap. dilectus, & d. capi. qui cum fure, & de symo. cap. nemo. & Barto. Ang. & Raph. in d. l. ciuile est, quòd tam de iure canonico quam ciuili, ad instantiam partis non tenetur nisi reuelare furtum non furem ad penam, sed iudex uel ex officio implorato, uel dum procedet per inquisitionem generalem potest compellere [d] ad iudicandum furem, ar. l. 3. & l. cōgruit. ff. de offi. p̄si. & sic recte episcopi possunt admonere & excommunicare non indicantes non solum furtum, sed etiam fures, quia superiores tenentur expurgare prouinciam malis hominibus. Limito hoc quando non imminet periculum mortis in fure secundum Hostien.& multo magis, sibi. Et etiam limito secundū ea quæ dicam.ĩ.Inquisitio. §. 2. & s̄. denunciatio. §. 12. Nec ob. prædictis si dicatur quòd ad instan. partis [e] tenetur quis

a Et tenet Bal. in l. quoniā iudices] Dicit.n. ibi. Not. quòd quando potestas facit iniustitiā assessores & assistētes debent puniri nisi protestentur & ei cōtradicāt apud acta. Et uide Abb.in c. de priore in primo no đ appellatio. Et subdit Bal. in l. quoniā, quòd subditi debent resistere prelatis quando prelati faciunt contra legem qđ tene menti.

b Non manifestās] Vide ĩ in quisitio. §.11. & denūciatio. §.ult. Et excōmunicatio. 3. §.ultimo.

c Vt indicet] Fallit tñ in foro pœnitētiali, q̄a quis tenet absque p̄cio indicare, hoc est dicere, ut q̄s denunciet, ut cōpellatur reus ad penitentiā peragendam.

d Potest cōpellere] Nō ad instātiam partis secundum gl. in d.§.fi.Cy.& Bal.in l.2 C.de his q ad ecclesiā cōfu. Adde etiam quòd nō licet indicare seipsum uel socios pro p̄cio text.est in d.§. fina. Et ibi Barto. ponit de quodam q fuit suspēsus. eo q̄ facto ꝓclamate se & socios indicauit q̄a in tali ꝓclamate assignāte p̄miū reuelāti intelligitur de aliis, qui nō sunt criminosi uel sociis, nisi et de eis expresse diceret. Idē Bal. in l. 1. C.de cōditio.ob Turpcā.Et Ias. in l. 4.§.fi.ff.de cōdi.ob tur. causam.

e Quod ad instātiam partis] An possim petere a iudice, ut inquiratur dominus talis, si ab mus talis furata m bi ali qua res uidē q̄ sic p.l requirēdū.ff. de iur. ubi officium p̄ fidis est inquirere, sed ius fugitiuos, cōmuniter ibi p do. & o. in d.c. qui cum fure cōcla dit q̄ speciale sit in seruo, & in alia re sea p sona q̄ potest cōmittere dolū in se occultādo, ut sic potest inspici dominus alterius, & sic loquit. l. requirendū, na de si q̄s suspicatur q̄ uxor sua sit in domo alicuius tūc pōt petere a iudice, ut q̄rat dominus illius. Secus in alias rebus q̄ non possunt cōmittere fraudē. tūc. n. iudex nō debet facere qn dicimus alterius, q̄ pe riculosum, ut pater familias habeat pondere suū patrimonium alii. ar. in l. 2. C. qñ quarta ps debe. & l.2.C de ali.pu. presertim. nisi ei set uehementis suspitio, q̄ set

set in domo illius.ar.in l. 1. ff. de q̄stionibus. uide Ioā. de Ana.in d. c. q̄ cum fure.qui allegat multa ꝓ & cōtra.

a Aut non habebatur] Hoc autem cognoscetur ex qualitate rei,ut qa quidam proiecit ducatū. Nā non est presumendum quis numos proiiciat,& ita p̄sumere debuit,tñ debet facere p̄conizari s̄m Ioā. An.si uult euitare suspitionem furti, uide Ab. ibi.

b Non animo celandi] Pro hoc tex.in d.l. quāuis. iuncta gl.ibi ñ iure fecit gl. aio celādi. Nec obstat, l. amplius. §. de his.ff.de dā. infec.ubi asportata ui fluminis in fundum alterum,nō potest quis teneri nisi de futuro caueat,quia loquit̄ in aliis rebus, nos aūt de animalibus in quibus est periculū, quia facilius pereūt animalia. Ita Bart. not. ubi etiam mouet istā quæstionē in d. §. de his uide ibi Ro.& Alexā. & alios, & ita debet intelligi gl. & Pa. in ca. si leseris. de iniuriis, & Bar.in l. tanis. ff. de incen. rui. nau. alias sibi esset contraria.

prohibere testimonium contra furem.ar.l.nullum. C. de testi.quia aliud est indicare, aliud prohibere testimoniū, quia quando quis testificatur iam fur est decretus per accusationem, sed non sic quādo iudicat, & ideo non tenetur ad instantiam partis.

29 Vtrum inueniens ré alienam committat furtū accipiendo eam.℞.Pa.in c. ex literis.eo. titu. ꝙ aut habebatur pro derelicta & sic non committit, aut non habebatur[a] pro derelicta, & sic committit.l.falsus. §. qui alienum.ff. eo.titu. 14. quæstio.5.c.si qd inuenisti & ca.multi.nisi acciperet animo reddendi domino, ut no. glo.in d.c. si quid, & Ab. ubi supra. Fallit hoc in thesauro occulto de quo dicūt not.glo.in d. c. si quid. & uide supra.Emptio.§.24.& ῑ. Inuenta. per totum.

30 Quid si nō inuenitur dn̄s cuius erat.℞.Pa.Vbi. s̄. dabit pauperibus in casu scilicet qñ ille cuius erat nō habebat eā pro derelicta.ar. ca. cū tu de usur.& in auten. & omnes peregrini.C.eo.de suc.

31 Vtrum inueniens animal dans sibi damnum in sua possessione qui ipsum accipit & ducit ad domū suā cōmittat furtum.℞.uidetur ꝙ sic, ut in l.3.ff eod.Sed dic ꝙ si animo celādi eum domino furtū cōmittit.Si uero non animo celandi.[b] Sed qa ignorat cuius sit includit donec sciat, licet ut no.in l.quintus.alias incipit q̄uis.ff.ad.l.aquil.nā non licet in eo agere aliquid mali, sed dominum admonere ut suum recipit,& de damno satisfaciat,ut ibidem.

32 Vtrum emens ré furatā teneat̄ restituere.Vide.ῑ. Restitutio primo in uer.emens.

33 Vtrum quis possit usu capere in re furtiua uel ui ablata contra dn̄m rei.℞.ꝙ nō, tam quo ad furem q̄ quo ad eius hæredes,& etiam quo ad eum qui emit quantūcunque bonafide emerit,seu quo ad quécunque quocunque titulo habuerit insti. de usuca. §. quod autem dictum est.& §. furtiue. de quo tamen dic ut.ῑ.Prescriptio.§.9.

34 Vtrum furtum sit peccatū mortale.℞.ꝙ sic,quia contra preceptum.Exo.20.Non furtum facies, in quo precepto non solum prohibetur furtū proprie acceptum.ut. s̄.diffinitum est, sed etiam omnis illicita usurpatio rei alienæ, 14.quæstio.5.pœnale.32. quæstio.4.meretrices,& quātuncunque modica.ut.14. qō.ulti. c.ultimo.& institu.de re. d. §. galinarū. ubi dicit gl.ꝙ etiā in uno ouo,quod limita quo ad peccatum mortale quando scilicet uolūtas etiam maiora subtrahet.uel quando intendit dare notabile nocumentum proximo, alias minima accipere non erit peccatum mortale, facit. & cap. si quæstiones de symo. ubi non committitur symonia in modico[c] & in l. eleganter.§ ultimo.& ff.de dolo dicitur.Nā nisi ex magna re & euidéti calliditate non debet actio dari de dolo. & ibi glos.dicit magna id ē ultra duos aureos, quod limito uerū circa magnum dominum, secus circa communes personas, quia uidet̄ magnum.facit ad hoc de conse. dist.2.cap. reuera. in prin. ubi dicitur ꝙ omnes in deserto mortui sunt,cum tamen Calef & Iosue superuixerint,unde modicus excessus nō considerat̄ ibi glos. in uersicu. mortui sunt.

35 Vtrum uxor quæ habens uirum prodigū celat de bonis eius contra eius prohibitionem, ut sibi & uiro prouideat tempore necessario, committat furtum. ℞ Rod. ꝙ nō nec peccat nec tenetur obedire uiro precipiēti sibi ꝙ ei omnia tradat, quia sic esset dare gladium furioso.

36 Vtrum furans ex necessitate, peccet mortaliter. ℞. Pa. in capit. quoniam. de symon. quòd quędā sunt male in se, ut adulterare, periurare,& huiusmodi, & illa pretextu paupertatis

c In modico] Ibi tñ non erat symonia, qa illud donū ꝓcesserat ex mera uoluntate donatoris, secus si ex pacto, qa esset symonia, ut patet ibi per gloss. in uer. equum. quę dicit ꝙ symonia cōmittitur sex solidis, quādo autem præsumitur gratuita donatio. uide gl.in d. c. & si quæstiones. 1. uer. muneribus.

pertatis non sunt committé da, unde in ipsis habet locú illud c.ita ne.32.q.5.& c. sacris, de his quæ ui.me. causa fi. ꝙ potius debet quis quæli bet mala tolerare quam malo consentire, & in c.sicut.32 q.4.dicitur potius debet quis famæ mori, quam idolaticis uesci nec ignoscitur prætextu paupertatis[a] si talia committantur.l.palam.§. nó est. ff.de ri.nupt.ubi dicitur non dicitur. Non est ignoscendú ei qui obtentu paupertatis turpissimam uitam egit.

Quædam sunt mala quæ tamé necessitas excusat, ut furtum, quia tempore necessitatis omnia sunt communia 47.dist.sicut hi. Et ideo non committit furtum, nec peccat mortaliter qui tempore extremæ necessitatis cibum uel uestitum & huiusmodi furatur, ut non pereat, eo ꝙ non contractat rem inuito domino, facit ca. discipulos, de conse.dist.5. Si uero non est necessitas extrema, sed magna excusatur a tanto, sed non a toto Et sic intellige.c.si quis.eod.titu. Posset etiam excusari a toto, quando ille a quo accepit abundat, ut dicam in se.§.

37 Sed nunquid tenetur restituere talis si uenerit ad pinguiorem fortunam. ℞. ꝙ si necessitas fuit magna solum, sic non tenetur præcise restituere, sed uel restituere si potest commode sine magna inedia, uel quando non excusat a toto pœnitere tres hebdomadas, ut in d.capit.si quis.[b] Et ista extimatio relinquitur arbitrio boni uiri, quando debeat dici magna uel non, si uero est extrema non tenetur restituere, quia de iure suum factum est.[c] Posset etiam dici ꝙ licet aliquis non sit in extrema necessitate, ꝙ sine peccato & obligatione ad restituendú potest occulte & bono modo accipere rem alterius, quando scilicet ille ita abundat, & iste taliter necessitatur ꝙ de præcepto sibi tenetur subuenire, quod quando sit Vide supra eleemosyna. §.1. Quod not. Et quod dixi licere existenti in extrema necessitate, dic etiam licere alteri pro eo facienti qui alio modo prouidere non potest secundum sanctum Thomam.2.2. quæstio. 66. ar. 7. limita tamen ista uera, nisi ille cui furatus est esset in æquali necessitate, quia sic nó liceret & restituere tenetur si abstulit, de quo uide infra resti.3.§.3.

38 Vtrum committat furtum & peccet qui Christianos captos ab infidelibus furatur & liberat. Respon. quod non, quia nullo modo poterant eos habere captiuos. C. de Christi. materia ha. uel pa. in rubro & nigro. Et ideo cum iniuriose eos teneant non peccat qui eos liberat. Similiter dicendum esset de eo qui liberat detentum iniuste a Christiano, facit quod no.23 q.1.dominus.

39 Sed nunquid liceat res infidelium capere. ℞. quod si esset indictum bellum contra eos liceret. d.c.dominus alias non, sicut nec a Christiano.

40 Vtrum ille qui non potest habere sibi debitum possit furtiue sibi satisfacere. ℞. quod sic l.si non sortem iu princip. ff. de condi.in de.argu.de or.cog.ca.cum dilectus. imo dolus cum dolo cópensari debet.l.si duo.ff.de dolo.& paria delicta mutua compensatione tolluntur.c.intelleximus de adul cú concor. suis. Et hoc uerum credo si nullum illorum 4.concurrit. Primum ꝙ possit iudice sententiante suum rehabere, quia nemo debet sibi ius dicere. Secúdum scandalum sui uel proximi innocentis, cuius forte custodia erat res

a Pretextu paupertatis] Et ratio diuersitatis est secundum Io.an.in d. c.si quis, quia ille qui furatur tépore necessitatis dicitur frui re propria ad vsum destinatum, sed humana natura non est in fructu.§. in pecudú.inst. de re. di. et. ff. de vsu.l. í pecudum. in qua ét attenditur diuine pulchritudinis.rubrica.l. si quis í metallum. C. de pe. vbi dicit ꝙ in facie dannati ꝑ crimine minima scribatur, ne facies que ad similitudiné celestis est figurata maculetur, de quo tamen dicendú, vt c.ad audientiam.de cri. falsi. Item qui fornicatur peccat mortaliter, in aliis autem rebus qui eas non prestat té pore necessitatis peccat mortaliter igitur &c.

b Et in di. c. si quis] Vnde iste talis tenet cófiteri, per.c.omnis vtriusq. sexus, & etiam penitere per.d.ca. sicut dignum, etiá si restitueret. ſm Hostié. semper intelligédo quádo necessitas nó erat extrema. facit glo. pe. in clemen.1.de.vsur. tex.tamé in d. ca. si quis videtur innuere cótrariú.in si. dú dicit. Et si reddiderit non cogatur ieiunare.

c Quia de iure factum est] Scotus in quarto distin.15. dicit quod si quis habuit rem alienam antequam esset in extrema necessitate, & postea uenit in ea, ꝙ pro tunc non tenetur. Sed si uenerit ad pinguiorem fortunam. Et ita intellige dicto c. si quis, quia tunc actio est sopita, dum est in extrema necessitate, non extincta. Si autem dum esset in necessitate extrema furatus esset, tunc nullo modo teneretur, quia erat facta sua.

res commendata. Tertium periculum mortis corporalis, uel alterius læsionis magnæ. Quartum periculum mortalis peccati,[a] s. periurii & huiusmodi, quia aliquo istorum interueniente, non licet, imo si accepit & imminet periculum aliquod istorum trium postremo dictorum tenetur restituere. ar. c. cum ex iniuncto. §. super eo quoque, de no. ope. nun. concor. Pa. in c. olim, el 1. de resti. spo. ubi addit secundum Inno. quando quis non habet copiam superioris potest propria autoritate sibi ius dicere. ar. ca. per uenerabilem, qui fi. sint legi. & bona glo. s. 1. in §. ius gentium. di. 1.

41 Sed quid si episcopus uel alius prælatus præcipit sub pœna excommunicationis ꝙ qui habuit aliquid de reb. talis teneatur restituere &c. Nunquid talis qui sibi furtiue satisfecit teneatur. ℞. ꝙ non, quia ex quo licite potest sibi in recompensationem detinere iam suum est factum, nec amplius est alterius, nec etiam si diceret in sententia ꝙ etiã qui animo recompensandi, uel qualitercunque, qa tunc sententia continet expresse intolerabilem errorem. Et ideo non tenet,[b] nec similiter ligatur qui non reuelat quando scit talem animo recompensandi certus de debito ꝙ talis debet habere, secus si non sit certus ꝙ talis debeat habere, quia licet ipse dicat, non credo excusaretur non reuelando quia multæ fraudes aliter possent fieri, quo modo teneatur reuelare & quando uide supra denunciatio. §. 12.

42 Vtrum liceat accipere rem meam apud alium depositum. ℞. quod non, l. si quis. C. de po. nec etiam si esset commodata. l. prætextu. C. como. in conscientia tamen licet si commodatario uel depositario nullum damnũ potest euenire secundum Vldericum & Ho. all. d. l. bona fides. §. 1. ff. depositi.

43 Vtrum liceat furari ut faciat eleemosynas. ℞. ꝙ non. 14. q. 5. c. forte aliquis cogitat, quia non sunt facienda mala, ut inde eueniant bona, imo tenetur restituere si fecit, & quamuis sit usurarius cui furatur, tamen nõ licet nisi faceret pro existenti in necessitate secundum quod dictum est supra. §. 37.

44 Vtrum si res furata pereat liberetur fur a restitutione. ℞. quod non, quia sicut & quilibet alius malefidei possessor semper est in mora, unde si deterioratur etiam tenetur secundum eam extimationem in qua melius ualuisset apud dominum a tempore postꝗ eam accipit. facit c. grauis, & quod ibi no. in gl. de resti. spo. & l. in re furtiua. ff. de condi. fur. & in l. si nauis. §. generaliter. ff. de rei uẽ. uide plenius de hoc casu infra restitutio. 1. in uer. emens, excipitur casus, quando rem domino loco & tempore obtulit, & ipse recipere recusauit, quia purgauit moram. d. l. in re furtiua, nec tenetur si perierit uel deteriorata fuerit. l. ul. C. de condi. fur.

45 Vtrum teneatur fur ad restitutionem fructuum rei. ℞ quod sic non solum perceptos, sed etiam percipiendos a uero domino, seu quos percepisset. d. c. grauis. & d. l. in re furtiua. §. si ex causa, uide in d. uer. emens.

46 Vtrum fur possit repetere seu retinere expensas quas fecit in re furtiua. ℞. quod non, nisi ut dictum est supra expensæ. §. 3.

47 Vtrum filiusfa. uel uxor religiosus & huiusmodi possint contra uoluntatẽ patrisfa. uel mariti & huiusmodi restituere rem furatam ab eis ℞. ꝙ si res extat apud eos ꝙ tenẽtur. l. inciuilem rem. C. de fur. Quod intellige secundum ꝙ dictum est supra. §. 24 si sine periculo fieri potest. si uero non extat sed est consumpta uel alienata, tunc si precium uel res est uersum in utilitatem domini uel mariti, potest bono modo de bonis domini uel mariti restituere etiam eo contradicente. Et uoco hic utilitatem domini etiam si se uestiuit uel calciauit secundum conuenientiam sui status & huiusmodi. Si uero expendit inutiliter, utputa in uanitatib. & hmõi, non potest contra uoluntatem domini restituere, nisi habeat ultra dotẽ, uel peculium castrense, uel quasi concor. Mon. d. l. resti. 2.

48 Sed quid si maritus ipse furatus est uel pater poterit ne uxor uel filius restituere contra suam uoluntatem. ℞. ꝙ sic, si res est in eius potestate, dicta l. inciuilem rem. sed si est in potestate patris uel mariti non. si tamen

[a] Mortalis peccati.] Quia tunc secundum Io. Andr. in dicto cap. olim, el 1. tenetur de peccato agere pœnitentiam. de materia huius §. uide supra accusatio. §. 13 & quæ habes supra bellum. §. 6. in posti.

[b] Et ideo non tenet.] ut patet in ca. per tuas, de sen. excom. & in c. uenerabilibus, & cap. solet. de sent. exc. li. 6. uide supra excommunica. 1. §. 12. & §. 18. ubi dicitur ꝙ episcopus excommunicans non reuelantẽ furtum, quod non tenetur qs reuelare nisi probare posset, et si sit expressum quia nõ ualet, nisi uellet ꝙ ei reueletur tanquam patri.

a Aut. sed nouo] Vide Bart. ibi distinguentē diuersa iura. tamen hodie statur statutis & cōsuetudinib. vide etiam Baldum ibidem.

b Quod non] Quia qui in uita non potest morari in ciuitate post mortē nō debet ibi reduci sine licētia superioris.

c Mens appareat] Vide supra excōmunicatio. 5. casu. 31. §. 1. que ibi scripsit.

d L. qui penum legat] Nihil facit ista lex.

e Non potuisset] Vide iuramentum quartum. §. 1.

facerent bonafide non peccarent mortaliter, quia non cōmittunt furtum cum non sit fraudulosa, nec animo lucrādi, concor. Rodo. & Io. 14. q 5. cap. ult.

49 Vtrum actio furti detur contra quemcunque furem. Resp. quod sic, facit l. impuberem ff. eo. intellige si est doli capax. Item non solum contra furem, sed contra eū qui dedit opem, uel consilium. l. si is qui rem pignori. §. si tu. ff. eo. fallit in patre contra filium & econtrario, & in uxorem contra maritum, & econtrario constante matrimonio, sed datur eis actio rerū ammotarum. l. si quis uxori, in prin. ff. eo. & l. fi. §. fi. C. eo. ti. & hoc fauore matrimonii, uel datur actio in factum.

50 Quæ pœna furis Resp. ꝙ si agatur criminaliter pœna est ut fustigetur, uel ut exulet, uel alio modo puniatur arbitrio iudicis, non tamen ut occidatur uel demembretur. C. de ser. fugi. auth. sed nouo[a] iure. Et hoc uerum si est simplex latro, secus si cum armis, siue uiolenter aggreditur in domibus, uel in itinere, uel in mari, uel si palam surripit, quia tunc suspenditur, l. capitalium. §. crassatores, & §. famosos. ff. de pœnis Sed quid de consuetudine quæ suspenduntur omnes latrones quantumcunque simplices si ultra certam summam furati fuerunt. Ray. tenet ꝙ necessitas pacis communis & frequens incorrigibilitas huius malitiæ hominum facit rationabilem dictam consuetudinem. Si uero agatur ciuiliter tunc si est manifestum pœna puadrupli. Si uero non est manifestum pœna dupli, ut insti. de obliga. quæ ex delic. na. §. pœna. & §. fin. Et potest hæc pœna peti etiam post annum & in perpetuum, insti. de perpe. & tempora. ac. §. furti, & licet primo egerit criminaliter, poterit iterum agere ciuiliter & econtrario. C. quando ciui. ac. præiu. cri. l. unica & l. fi. ff. eo. ti. de fur. An autem hæc pœna in conscientia sit soluenda, dic qđ non. Vide infra lex. §. 4.

51 Vtrum fur possit occidi a priuato. Vide homicidium 1. §. quinto.

52 Vtrum fur sit excōmunicatus qui furatur calices, paramenta, & huiusmodi sacra. Res. Pa. in c. literis, eod. ti. ꝙ non[b] nisi cum furto simul fregerit postes ecclesiæ, uel armaria uel fenestras & huiusmodi facit. c. conquestus de foro comp. ubi usurpantes iura ecclesiastica sunt ut sacrilegi iudicandi, & c. conquesti de sen. exc. & quod ibi no. uide excommunicatio. 5. casu. 6.

53 Vtrum fur qui suspenditur sit sepeliendus in cimiterio. R. Pa. in c. 2. eo. ti. quod sic. & omnes alii qui propter sua delicta uita priuantur. & etiam omnia alia sacramenta ministranda si peniteant de peccato. ut est tex. in. c. fi. 13. q. 2. nec ualet consuetudo in cōtrarium. cle. 1. de pe. & re. glo. tamen in d. c. fi. dicit uerum quo ad sepulturam dum modo fiat de autoritate principis alleg. ff. de cadaue. puni. l. 1. & 2. et bene nec cle. loquitur nisi de sacramentis reprobans contrariam consuetudinem.

GENERALIS clausula continet omnia, nisi conttaria mens appareat[c] testatoris. ff. de penu legata. l. qui penum legata. l. qui penum legat[d] & ff. de pecul. l. peculii. C. de inoffici. testa. l. si quando. in princ. in glos. non enim uidetur quis generaliter cōcedere., quod specialiter non est concessurus, C. que res pig. obli. pos. l. 1, cum glosa. Nec etiam maiora expressis nisi specialiter committatur. ff. de procu. l. pomponius in prin. et l. mandato.

1 Generali per speciale proculdubio derogatur. de rescrip. pastoralis.

2 In generali mandato multa sunt que nō intelliguntur, nisi exprimantur de offi. lega. c. 1. in gl. in uer. legationis.

3 In generali locutione persona loquens intelligitur excepta. c. petitio in glo. in uer. specialibus. de iure. concor. ibi positis, unde si promisit tibi dare aliquid contra omnem hominem non tenetur dare contra me.

GLADIVS non est reddēdus furioso et secto etiā si iurasset 22. q. 2. ne quis arbitretur. Et facit ad probandum quod ex iuramento uel uoto non tenetur homo quādo uenit ad eū casum in quo nullo modo iurasset, uel iurare non potuisset.[e]

GLORIA uana. Vide uana gloria.

GRATIA accipitur multipliciter. Aliquando pro amore, et sic accipitur in cap.

cap.1.de commo. Aliquãdo p cõcessiõe beneficii, seu alicuius indulgentię, uel autoritatis, sicut in cle. gratiæ, de resc. & quod habetur in reg. quod ob gratiam lib.6. & intellige quãdo ad illud beneficium faciendũ non est obligatus, quia qui facit id ad q est obligatus ratione naturali, non facit gratiam, ut dicit Bal. in c.1.§. hæc sacramẽta,[a] de pace iur. fir. in uerbo per gratiam ecclesiæ, & facit tex. prędictus pro eo. l. titius ff. de obseq patro. Aliqñ accipitur pro donio spiritussancti. 1.q.1. gratia, & in cle. 1. de magistris. in glo. in ver. cooperante. & per magistrũ in secundo sen. Et hec est duplex scilicet gratia gratis data. & hec stat cum peccato mortali, et est omne bonum additũ naturalibus nostris, sicut gratia predicandi, prophetandi, faciendi miracula. et huiusmodi. Alia dicitur gratum faciens. & hec secundum Ricar. in secunda distinctione.26.art.1.q.1. non differt a charitate secundum aliquid absolutum, & ideo idẽ est realiter quod charitas secundum Franc. de May.[b] in 2. di. 29. quia que nõ possunt separari sunt idem realiter. Sed per rationes formales respectiuas differunt, quia habẽt habitudines diuersas habentes distinctos terminos. Charitas enĩ. dicitur ad obiectũ scilicet essentiam diuinam, sed nullus est in gratia essentie diuine, sed uolũtatis, & ita differunt formalr & placet licet alii teneant aliter. hec nunquã põt esse cum peccato mortali & sine hac nullus saluabitur. De quo uide p Theologos in.2.di.27.& 28.

1 Vtrum bannitus propter aliquod delictũ cuius bona sunt cõfiscata si a domino recipiatur ad gratiam, eo ipso sit restitutus ad bona et remissa sibi culpa. ℞. quidã tenent q sic propter tex. in l. 1. §. fi. ff. de quest. ubi dicit Bar. q bannitus quandocunque. recipitur[c] ad gratiã prĩcipis uidetur restitutus. Idẽ uidet etiam sensisse in. l. fi.[d] C. de sen. pas. Sed Sal. in. d. l. fi. damnat dictũ Bar. & dicit cũ Cy. ibidem q non restituitur. & magis placet per tex. in ti. de pace constan. in prin. in uer. plenitudinem gratiæ nostræ receptus. & ibi dicit Bal. q quando quis recipit ad plenitudinem gratie q remittuntur culpe & restituitur ad fauores. Ergo quando solũ simpliciter ad gratiam recipitur non restituitur, & merito. facit etiam quia rescripta fisco dãnosa in dubio sunt restringenda ad minus preiudiciũ. ar. l. si quando. C. de oper. publi. & restitutio principis nõ trahitur retro cõtra ius quesitum alteri,[e] ut tenet Ang. & Imo. in l. gallus. §. & quid si tantum. ff. de libe. & posth. & Bar. intelligendus est quã do faciens gratiam mandat sententiam uel bannum cancellari in suum preiudicium solum, quia adducit. §. fi. predictum. quod not. uide supra. Damnatus. §. 2.

2 Vtrum gratia secũdo modo accepta concessa alicui p papã expiret p mortẽ eius ℞. quidã doc. tenent q si gr̃a cõcessa habet annexã iurisdictionẽ, et sit cõcessa sine literis q expirat. Si uero nõ habet annexam iurisditionem, sic nõ expirat etiam si sit cõcessa loco uerbo, sđ Io. An.[f] in prologo sup 6. lib. in nouella

a §. hec sacramenta] Iste. §. incipit item sacramenta. nec in eo inuenitur illud uerbum per gratiam ecclesie.

b Secũdũ Fran. de May.] Et bñ & concor. Sco. qui dicit quod gratia est respectu superioris ad inferiorem, charitas uero econtra.

c Quandocunque recipitur] Ibi Bar. loquit de simplici indulgentia & restitutiõne, et querit de rebanitis, si rebãniantur videatur restitui uel habere simpliciter indulgẽtiam, & dicit per illum tex. quod uidetur restitui.

d In l. fi.] Vbi dicit q restitutus ad gratiã nõ recuperat bona alienata per fiscum ab ipsis possessorib. sed bñ a fisco quatenus ẽ factus locupletior.

e Contra ius quesitum alteri] Restitutus per principem etiam ad bona, nõ ueniunt bona alienata per fiscũ. Idem Pa. per illum tex. in c. 1. de parrochi. facit quod uult Ba. in tra. minoricarum. in pen. col. ubi determinat per gl. in d. §. & quid si tantum, q professus in ordine mendicantium minorũ, & postea promotus per papã ad episcopatũ, quo non recuperat bona aliis quesita. Item Bar. in. l. 2. in principio illũ tex. ff. de decur. & in. l. 1. C. de his qui exilio dati. li. 10. dicit qđ doctor expulsus de collegio, si restituatur debet poni in ultimo loco & sic fuit practicata semel Bononie illa lex. 2. Similiter si clericus propter delictum depositus, si restituatur non recuperat beneficiũ alteri collatum. ita Bal. in c. cõstitutis. in. 2. col. de rescr. Pa. in. c. ex tue. in ult. col. de cle. non resi. Similiter si minor renunciat beneficio ecclesiastico, si conferatur alteri. non restituitur rest. pũ inte. gl. est in. c. ex parte in uer. minori. de resti. spo. & credo q sit similis gl. in l. ait pretor. in princi. ff. de mino. Ista tamen conclusio limitatur, ut infra restitutio ulti. §. 4. Et ibi in apostil. sup illo. §.

f Sed Io. Andre.] In uer. sacrosan. et in eodẽ uer. Archi. dicunt tamen ad probationẽ dicte gratie requiri scripturã ut ibi per eos.

uella tenet simpliciter q; non expirat etiam solo uerbo cōcessa. Item tenet Archidia. ibidem, & est uerius per clementi. dudum de sepulturis. Idem dic quādo papa concedit alicui ut dispenset cum tali, licet non dispensauerit ante mortem concedentis secundum Fed. consi. 78. Pariformiter dic de illo cum quo dispensatum est super aliquo faciendo, quod licet non fecerit ante mortem dispensantis, nihilominus poterit post mortem facere, puta contrahere uel ordinari. c. si. cui. de præben. li. 6. et c. si super. de of. dele. li. 6. Similiter secūdum Io. An. & sequitur do. Ant. in c. ex tua. de fil. presby. perpetuatur autoritas dispensandi concessa alicui general'r a papa per uiā grē per unam dispensationem factam in uita concedētis. Secus si fuisset facta per uiā commissionis. quia nisi fecerit actū communes dispēsationis, puta edictum commune uel simile, sic expirat quo ad aliū cum quibus non dispensauit uide Spe. ti. de legato. §. ui. lēdū. uer. q; si is. plusēt dico uidelicet q; qñ grā cōcessa reuocat, nō expirat añ certificationē de reuocatione, nisi qñ papa expresse uellet statim non ualere sm Ge. in. c. 1. de conces. preb. li. 6. ibi etiam Arc. & Io. An. in nouella.

3 Quid de gratia concessa ab inferioribus Papæ Vtrum expiret morte uide indulgentia. §. 7.

GRADVS consanguinitatis & affinitatis quomodo cōputantur. uide infra matrimonium. 3. impedimento. 6. & 15.

GVERRA quomodo & quando sit licita. uide s. bellum.

GVLA est inordinatus appetitus secūdum Aug.

1 Quot sunt eius species ℞ Gre. 20. lib. mora. & ponitur de conse. di. 5. quinque modis. sunt quinque. Prima species est quando hora preuenitur debita, de quo habes de conse. dist. 1. c. solent. Secunda quando cibos lautiores querit quā cōueniat eius qualitati de quo. 12. di. c. 1. 2 & 3. Tertia quādo minis studiose & accurate cibos preparat, de quo dic, ut 12. dist. c. 3. Quarta quando nimis comedit uel bibit que mensura refectionis exigat. Quinta quando cum nimio desiderio affectatur. de quo dist. 12. c. 1. unde uersus. Propere laute nimis ardenter & studiose de his quinque speciebus gule. Vide late. Archiepi. Flor. secunda parte tit. 6. c. 1. §. 4. cum seq. et ibi etiam per plura capitula de gule uitio.

2 Vtrum gula sit peccatum mortale. ℞. Alex. de Alex. in compendio suo q; appetitus comedendi uel bibendi potest esse. 5. modis. Primo cibum uel potum solummodo appetendo, & hoc nullum est peccatum, quia naturale est. Secundo quando tali appetitui adiungitur delectatio in cibo uel potu, & sic est ueniale peccatum. Tertio quando tali appetitui adiungitur transgressio alicuius precepti, puta quia frangit ieiunium de precepto ad quod obligatur, sic est mortale peccatum. Quarto quando tali appetitui finali affectu inheret, puta paratus facere quecunque ut cum consequatur, sic est mortale grauis, sicut fecit Esau. de hoc est S. Tho. 2. 2. questio. 148. ar. 2. Quinto quando propter talem delectationem appetitus ducit totam uitam suam huiusmodi delectationibus deputare, sicut diues qui epulabatur quotidie et hoc est multum uicinum mortali. Addo. 6. pro clariori intelligentia, quando tali cibo uel potu seu tanto scienter & aduertenter uti uult quod notabile nocumentum propriæ personæ prestat, puta tantum bibit uel comedit aduertenter q; perdit usum rationis, quia tunc peccat mortaliter. Similiter si comedit aliquid scienter quo notabilem infirmitatem uel malum incurreret esset mortale, quia contra preceptum. Matth. 12. diliges proximum tuum sicut teipsum. Concor. Inn. & Ho. similiter dicendum, si quis nocumentum sibi inferret puta bibendo aliquod mortiferū, peccaret mortaliter, secus si inaduertēter, nisi ita esset frequens quod teneretur aduertere sicut dicimus de ebrietate. 25 d. §. alias. cum decimum, uel etiam secus si modicum nocumentum ex tali cibo incurrat, aut uerisimiliter credat incurrere, sicut infirmus febris qui potius uult pati augmentum quā sitim & huiusmodi, quia tunc est ueniale.

3 De ieiunio & hora comedendi & cibis quibus uesci licet. Vide infra Ieiunium.

4 Quot sunt filie gulæ. Respon. q; sunt sex. Prima ebrietas. Secunda hebetudo mentis. Tertia inepta letitia. Quarta multiloquium. Quinta scurrilitas. Sexta immunditia, de quibus in suis capitulis.

Habetur

HABITVS aliqñ dicitur quędā qualitas animi acqſitā ex frequētatibus actibus, ut puta caſtitatis, uel ſobrietatis, & huiuſmodi, uel ex uno multū uehementi, ut in actu intēſo charitatis quo anima faciliter diſponiť ad aliqd faciendum, qui differt a diſpoſitione, qa illa de facili mobilis, ſed habitus de difficili ſecundū Ari. in p̄dicamento qualitatis. aliquādo dicitur ueſtis ſeu tegmentū quo homo tegiť. de quo in ca. p̄cipimus. 21. q̄ſtio. 4. de 6. & ho. cle. c. deus qui.

1 Quomodo autē ſit peccatum in ueſtimētorū ornatu. Vide Ornatus.

2 Quali habitu debent uti clerici. ℞. gloſ. in ſum. 21. q. 4. ꝙ poſſunt uti pannis, etiā p̄tioſis ſ͠m conſuetudinē regionis, ut cōformēt ſe moribus eorū inter quos uiuūt, & ne uileſcat clericalis dignitas, ut. 80. di. epiſcopi, de quo uide ſ͞. clericus. 4. & infra Ornatus.

3 Qualis debet eſſe habitus religioſi. ℞. fiľr ſ͠m ſtatuta ſuę regulę, ita tamen ꝙ cōueniat religioni & penitentię, ut. 20. q. 1. c. uidua.

4 Quo tp̄e dēt uti habitu religionis. ℞. ꝙ omni tp̄e, ſeu lectulo quieſcens ſeu in quocunque loco conſiſtēs, ut dicitur in d. c. uidua.

5 Vtrū peccet mortaliter, religioſus dimittēs habitū. ℞. ꝙ ſic ſine cā rōnabili, & ē excōicatus de quo uide, ſ͞. excōicatio. 7. Caſu. 27.

6 Vtrū liceat tā clerico q̄ religioſo ex cā rōnabili occultare habitum ſeu transformare. ℞. ꝙ ſic. ut in c. clerici officia. de ui. & ho. cle.

7 Vtrū uir poſſit uti ueſte mulieris uel ecōtrario. ℞. ꝙ nō, imo uř peccatū mortale [a] ſi p̄poſito malo uel ſine rōnabili cā ſit quia pōt excōmunicari, ut. 30. di. ſi qua mulier, & ſ͠m aliquos ſunt excōmunicati, ſed nō credo.

8 Quid de utēte habitu monachali, uel alio religioſo cā ludibrii. ℞. gl. in ca. cū decorē. de ui. & ho. cl. ꝙ p̄hibitū ē & ſic uř mortale peccatū & grauiter puniēdus [b] ut in autē. de ſanc. epiſco. §. ulti. C. de epi. audi. l. minime.

HEBETVDO mētis eſt groſsities intellectus qua homo non pōt pertingere ad cognitionē rei niſi p̄ multa ei ſit expoſita, nec tūc ēt p̄fecte pōt conſiderare omnia quæ p̄tinet ad rationē rei, & dř hebes eo ꝙ acuto opponiť, acutū. n. eſt penetratiuum, ita hebes ſiue obtuſū eſt qđ non pōt penetrare, unde inquantū importat debilitatē mentis circa ſpiritualia cōſideranda, ſic opponiť dono intellectus, ꝙ ſubtiliter penetret, & differt a cecitate mētis, qa iſta importat omnimodā priuationē cognitionis ſpiritualis ſed hebetudo nō, qa non taliter priuat cognitione.

1 Vtrū hebetudo ſit peccatū. ℞. ꝙ in tantū quantū habet rōnem uolūtarii, ſicut & cecitas mentis, ut patet in eo qui eſt effectus circa carnalia & de ſpiritualibus ſubtiliter diſcutere faſtidit, uel negligit, hæc. s. Th. 2. 2. q. 15. ar. 2. Ex quo patet quòd non eſt mortale, niſi quando uolontarie ita implicat ſe terrenis, ꝙ omittit illā diſcuſſionē q̄ de neceſsitate ſalutis ē, ſicut in cōfitēdo peccata uel in cognoſcēdo neceſſaria ad ſalutē, & ē filia gulę ſ͠m Greg. 31. moraliū, đ hac Archie tio. 2. parte. tit. 6. c. 4. §. 2.

EDIFICANS in ſolo alieno de ſuo, de iure efficitur edificium domini ſoli [c] inſti. de re. diui. §. & ex diuerſo. Secus ſi in

a Peccatū mortale] Roſe. 1. uer. fœmina in pri. ponit duas concluſiones. primā quod mulier utens ueſte uirili uel econuerſo ex propoſito malo uel ex ſuperſtitione quod peccat mortaliter, uir autem non. iſta cōcluſio cōfunditur per rationes ibi allegatas p̄ ipſum qa licet nō ſit malus finis tñ qa pōt eſſe occaſio libidinis, ut ibi per eū, ergo tenet ꝙ hic dř & ita eſt gl. 1. d. c. ſi quæ mulier. ſecunda concluſio ſi mulier utatur tali ueſta cauſa ioci uel ludi, & econuerſo extra ut in laruantibus hæc concluſio eſt cōtra. c. nullus præsbyterorum. de conſe. di. 5. ibi nec laruas de monum bene poſſet eſſe tale ludus qui in honeſtatem non prætenderet, & tunc nō contineretur in tali prohibitione, alias, ſecus, unde deut. 22. dicitur. Non induetur mulier ueſte uirili nec uir ueſte fœminea. Abominabi. eſt apud deum qui facit hoc. unde non eſt uerum quod dicit in prima concluſione de uiro, dicitur hic de hoc s. Th. 2. 2. q. 169. ar. 2. in reſpon arg. de bet uoc eſſe de

... ſe uitioſum niſi neceſsitas excuſet.

b Puniendus] Vnde pōt agi ratione iniuriarum ſecundum gloſ. in d. §. ultimo in d. aut. de ſancti. epiſcopi.

c Domini ſol.] Intellige de domo quæ habet fundamēta, ſecus in papilione. ff. de re. diui. ſi titius facit. C. de edifi. priua. l. 1. Itē in ſatis plātatis. ī ſti. de re. d. §. Titius. & §. ratione. unde uer. quicquid plantatur ſeriť uel edificatur. Omne ſolo cedit radices ſi tamē agit, & hoc ēt dicit Inn. in c. olim. de priuilegio. & Bal. conſili. 311. 3. parte. Proponitur ꝙ hoſpitale & dicit ꝙ edificatum in ſolo eccleſiæ cedit.

Sua est] Et speciale. Cum autem domus illa rupta fuerit reuertetur solum in pristinum statum.

b Angel. Areti.]Est text. & ibi Bal. in c. 1. §. si uasallus, hic fi. l. cor. Et ita dicit Areti. se consuluisse Mantue cum Ioan. de Imo. & Io. de Ana. Allegat etiam Bar. in l. 1. §. quod autem, de superficie, teneret cōtrarium. Ego autē non uideo ꝙ in d. §. neque, in primo, neq. el. 2. aliqd de hoc dicat. uide Areti. ubi s. qui alle. multa.

c Vel satisfaciendum ꝓ edificio] Hoc tenuit Bal. consi. 36. premitto ad euidentiam ꝙ si edificans in solo alieno habet bonam fidē & est in possessione, & expensa est utili domino, habet exceptionem doli, nisi sibi reddantur expense, secus si nō ē utili domino, ut l. Paulus. ff. de doma. exce. & l. si area. ff. de condi. inde.

d Arbitrio boni uiri] Et de hoc ē tex. 1. §. certe. insti. de re. di. Nam reti nebit expensas laborum &c. Si autem esset in bona fide a principio sed edificando efficitur malefidei sic secundum gl. ibi eligitur media uia. s. ut nō puniatur tanq̄ malefidei possessor, neque tanq̄ bone fidei conseruet expēsas, sed permittitur abrasio. Ita intelligitur. l. Iul. si in aliena. ff. de rei uen. Et facit semper de

si in littore maris, ut piscationi intendat casam edificauerit, quia quandiu casa durauerit sua est [a] ut in l. riparum. in fi. & l. in tantum. in prin. ff. de re. diui. Fallit hoc quòd edificium non efficitur domini fundi, quando edificatum est de rebus ecclesiæ, quia solum cedit edificio. 3. quæstione secunda, apostolicos secundum Ioan. ibidem, & in ca. inuestigandum. de pec. cle. & est speciale in ecclesia secundum Ber. intellige tamē quod ecclesia soluet pretium soli. Similiter dic ꝙ quando edificans habet ius uel causam in re a domino, ut emphiteota, feudatarius cō modatarius, aut inquilinus, & edificauit ut pleniorem usum haberet in re tali, tamen dominus tenetur ei ut in casu puncto, licet edificauerit in alieno scienter ut no. Ange. Areti. [b] in d. §. & ex diuerso insti. de re. di. Similiter quādo is edificat in alieno solo bona fide credens edificare in suo edificat in alieno, in conscientia tenetur dominus soli uel ad uendendum fundum, uel satisfaciendum pro edificio [c] arbitrio boni uiri. [d] Si uero quis edificat de alieno in suo solo [e] tunc edificatum est suum. l. adeo quidem. §. cum in suo. ff. de acquirē. do. sed restituet extimationem de iure si fuerit condemnatus in duplum. d. § cum in suo. & l. gemma. ff. ad exhiben. & si destrueretur edificium posset

mi. l. intra. §. uidentibus.

e In suo solo.] Etiam si alius habeat usumfr. dicitur in suo edificare, & intellige si bona fide, quia alias dominus tignum uendicaret.

f Puta trabem] Non enim potest quia destrueret domum edificatam, ne deformetur ciuitas, ut no. glo. in d. l. gemma. sed aget tigno iniūcto.

petere suum, puta trabem [f] si modo duplum non fuerit consecutus insti. de re. diui. §. cum in suo. & d. §. cum in suo, sed in conscientia si non fuerit condemnatus sufficit restituat extimationem solum.

1 Vtrum edificās cum damno uicini sui teneatur ad restitutionem. R. quòd non, si nō facit animo nocendi [g] proximo, sed sibi consulendi. l. prima. §. denique. ff. de aqua plu. arc. Nam usque ad celum potest quis eleuare suum edificium si est sibi utile, & seruitutem non habet. l. altius. ff. si ser. uendi. Et tenet gl. in c. cum ecclesia. de elect. in uersi. iniuria. Secus si animo iniurādi proximo hoc faceret, nam tunc siue nuntiatio noui operis sit facta uel non in conscientia tenetur. d. §. denique.

2 Vtrum teneatur edificās demoliri edificium sumptibus aliquādo. Respon. quòd sic [h] quando post denuntiationem noui operis siue iure, siue iniuria edificauit. ff. de ope. noui nunciatio. l. prætor ait. §. primo extra eodem titul. per totum.

3 Quando quis possit edificare castrum uel noua edificia. Vide supra emphyteosis. §. 18.

4 Vtrum quis possit in alieno aliquid facere inuito domino. Respon. Ange. de Are. insti. de lege Iulia cani. tollen. quòd sic quando facienti prodest & domi-

g Animo nocendi] Quod nunq̄ ꝑsumit. l. merito. ff. pro socio, & tenet glo. & Bar. in l. fluminū. §. si. ff. d dā. infect.

h Rñdet ꝙ sic.] donec denūtiatis tres mēses ... de iure sucede ut in ca. fin. de oper. no. nun. Hoc tñ intelligi debet i casu, ubi dubitat an ille de iure possit ibi edificare. Secus aūt ubi notorie constaret ius denūtiāti non cōpetere, nō. n. ē uerisimile ꝙ iura uoluerint dare locū figmentis de lictis & deceptionibus, imo ꝓhibet cōtinue iniurias. l. 1. & 2. ff. ne qs eū q in ius uoca. ubi patet ꝙ citatio pōt spermi, ubi notorium est ipsam non posse fieri, ut no. ... uenies, de accusa. & 3. q. 2. si cps. Ad ... l. si ... §. usufructuarius ... noui ... ne, ubi ... ē ... denūtiare ... ubi sua nō interest. Secus ... nō ualet denuntiatio ... de iure constat ius non competere.

re, ita & ubi alias notoriũ est, ut qa alias fuit iudicatum inter istos sup illa re. Hoc dictum fuit Rof. fre. in suis libellis sequit Spe. ti. de ope. no. nuncia. §. sed nunquid uerũ. prope finẽ Bar. in l. prętor. §. 1. ff. eodem. & Pa nor. in capi. f. extra. eo. & sic intellige. d. ca. primum.

Et domino non nocet] Vt puta facere agg eres in alieno fundo pro aqua retinenda.

Secus si lederet] Vt si inferior domus immittit fumũ in superiorem uel quis frãgendo lapides immittit fracturas in fundũ alienum, qđ non licet.

Quod dã ius uniuersale] Pro hoc facit. l. bonorum. la. 2. ff. de uerb. sig. & Pa. tenet hanc opi. in d. c. ex literis. Et hæreditas dicit ab herus, q a heres ẽ dñs uel abere, qa possidet es.

Vtroque parẽte defuncto] Fratres ex patre & matre coniuncti præferuntur fratri ex uno latere cõiuncto, siue ex prẽ siue ex matre hæreditate fratris pmor tui. In auten. de hęredi. q̃ ab intesta dete. §. cũ sequẽs. & § tel. . .ũ cũ seq. cola. 9. De istis

no non nocet [a] ut ibidem, & in l. 1. §. fin. ff. de aqua plu. ar cen. Secus si lederet. [b] C. de serui. & aqua. l. aquã. & ff. si serui. uen. & l. si forte, in princip & l. sicut. §. pen. Idem dicit q̃ nemo potest facere in suo quod alteri nocet, & sibi non prodest, & q̃ si facit animo nocendi, tenetur de dolo dicta. l. prima. §. denique, & ff. de damno infecto. l. proculus. uide latius Ange. ubi supra.

HAEREDITAS uocatur as 1. pondus. 12. unciarũ, & diuiditur in 12. partes quę uocantur. 12. uncie q̃ uocãtur diuersis nominibus scilicet secunx, uncia scilicet una. Alia sextans, id est sexta pars hæreditatis quæ sunt due uncie. Quadrans id est tres uncie quæ sunt quarta pars. Triẽs id est quatuor uncie quæ sunt tertia pars. Quicunx id est quinque uncie. Semis 1. sex uncie. Septunx. 1. septem uncie. Bes. 1. octo uncie. Dodrans. 1. noué uncie. Dextans. 1. decem uncie. Decũx. 1. undecim uncie. Appellatione uero assis. 12. uncie cõtinentur, ut insti. de hære. insti. §. hęreditas secundum Innoc. etiã in c. ex literis de iure pa. Hæreditas est quoddam ius uniuersale [c] & ea uendita uel data transit ius patronatus & omnia iura, & ideo hæreditas est successio in uniuersum ius qđ defunctus habuit tempore mortis. l. nihil. ff. de uerbo. signific.

1 Ad quos debet hæreditas deuenire defuncto aliud nõ disponẽte uel inualide. R. q̃ in laycis de iure cõi, primo ueniũt legitimi descẽdentes si sunt omnibus aliis exclusis, & si sunt primi gradus multi equaliter succedunt. Si uero sunt nepotes & ulteriores solũ succedunt in stirpe. 1. in eã partẽ quam pater eorum si uiueret haberet, nec distinguitur an sint masculi uel fœmine ẽt adoptiui non emãcipati qa indistincte omnes admittunt ut. C. de suis & leg. hære. auten. in successione. Si uero descendentes non sunt tunc ueniunt ascẽdentes, puta pater auus abauus &c. cũ fratribus & sororibus ex utroque parente cõiunctis defuncto, uel eorũ filii quos fratres uel sorores seu filios si non habet, succedunt ascendente (salua semp perogatiua gradus) i. qa pater præfertur auo, & sic eũ excludit & sic de cęteris. Et sic solum uenit de ascendentibus q̃ est proximior defuncto cũ fratribus si sunt in capita sed cum filiis fratrũ in stirpe exclusis fratribus ex uno parente tantum. Si aũt dicti ascẽdẽtes sunt in equali gradu, puta ex parte patris in primo uel secundo, & ex parte matris similiter uel secundo & huiusmodi sic equaliter paterni p dimidia, & materni p alia dimidia succedunt. q̃uis sint plures personæ ex parte una quam alia, puta auus & auia ex una parte, & ex alia solum auus uel auia ut in auten. de hæredita. ab intesta. §. 1. & 2. & in auten. de functo posita. C. ad Tertul. & qđ ibi no. in glo. Aliter qui est in proximiori gradu defuncto siue paternus siue maternus sit admittitur, ut in dicta auten. defuncto, quod si nec ascendentes sunt ueniũt collaterales. Et primo fratres & filii alicuius fratris pręmortui, q scilicet erant cõiuncti ex utroq. parente defuncto [d] de cuius hęreditate agit, nõ tñ in capita sed in stirpes quo ad filios fratrũ premortuorũ 1. si fratres bene succedunt in capita, & ipsi pferunt fratribus q sunt ex uno parente solũ ut C. de legi. hære. auten. cessante. Dicit tñ Bar. [e] in auten. itaque.

hæreditatibus quomodo deferantur. uide diffuse Hosti. in summa. de successio. ab intesta.

e Dicit tamen Bar.] adde Bar. consi. incip. in causa nauis, & in l. post dotem. in fin. ff. sol. ma. ubi dicit quòd quando pater dat dotem pro filia, & stipulatur pro ea, & filia moritur sine liberis, q̃ pater succedit solus. Et sic respondit in contingentia facti, & dicit esse tex. singu. in l. q̃ scimus. 3. responso. C. de bo. que lib. sequitur Ro. consi. 40. reiecta opinione Bal. in auten. defuncto. C. ad Tertul. Et dicit Pau. de Ca. se consuluisse q̃ stante statuto q̃ fratre ex latere patris prę...

feratur ulterio, & fratre defunctus habeat bona quæsita a iure cōi, cōia inter ipsum & uterinū quod uterinus nō excludēt. Hęc dicit in d. autē. itaq.

a Rñ. quod sic] Istā opi. refert Spe. ī tit. de su. ab ite. & ibi latè Io. An. Idem tenet Saly. ī d. autē. cessante, sed Bar. ibi tenet cō & ē gl. in d. autē. de hoc. Idē tenet Bart. in l. post cō sanguineos in. §. hæc hæreditas. C. de suis & legi. & format quōnē. Quidam decesit relictis filijs duorū fratrū nullis existētibus cōsanguineis, nunquid succedent ī stirpes uel in capita? Rñ. quod in stirpes, & dicit se cōsuluisse in ciuitate Asisii cōsiliū, incipiē. super hæreditate. d. Nic. Idem tenet Mathesi. ī tra. de suc. ab intes. l. 3. arti.. Bal. in c. i. ī prī de suc. feu. & in c. i. de gradi. suc. & in aut. post fratres la. 2. C. de suis & legi. ubi dicit si moritur quis relictis auo auiaque materna, filio sororis, & duobus filiis fratris quod fient. 4. partes, & sic succedēt ī stirpes & nō in capita, & si quis decedit relicto auo, & decē nepotibus ex fratre, fient due

itaque. C. communia de succes. quod quando parentes ueniunt ad successionē in bonis quæsitis ex linea materna, præferuntur parentes ex linea materna, & in bonis paternis parentes ex linea paterna. l. 3. C. de bo. mater. similiter quādo sunt duo filii ex diuerso matrimonio præferūtur in lucro matrimonii, illi qui sunt nati, ex illo matrimonio aliis nati ex alio, sed si ex dispositione testatoris uel legis aut statuti diceretur quod succedāt agnati, prout sunt in gradu proximiores, tunc in tali casu ueniunt filii fratrū pmortuorum cum patruis iuxta autē. cessante. C. de legi. hære. no. gl. in uer. nominati cōmuniter approbata in l. cū ita. §. in fideicommisso. ff. de lega. 2.

2 Sed nunquid cū fratribus præfatis ueniāt filii alterius fratris uiui. R. secundū Gu. quod non. ff. quod cū eo qui in in alie. po. l. sed & si ex parte. §. soli. ubi illud beneficiū non transit ad hæredem.

3 Vtrum filii filiorum pfatorum fratrum præferātur fratribus ex uno parente solum. R. quod sic. d. auten. cessante. C. de legi. hære.

4 Vtrū filii fratrū soli sine patruis & amitis superstites admittātur ī capita. R. Azo. & Host. quod sic [a] quamuis sint filii diuersorum fratrum [b] sed nō nepotes scilicet nati ex eis.

5 Secundū non existētibus pdictis uel aliquo eorū ueniunt fratres ex uno latere tantū coniuncti, & eorū filii qui præferuntur patruis defuncti, idest fratribus patris defuncti aut post fratres. l. 1. C. de legi. hæredi.

6 Tertio pfatis non existētibus præferūtur qui gradu sunt proximiores defuncto, & sic pares sunt pariter admittuntur ut C. de leg. hære. aut. post fratres & extenditur hæc computatio usque ad decimū gradum, & ultra ēt, ut habetur, 35. q. 5. ca. ad sedē, licet imperator solū dixerit de decimo gradu expresse. Et in pfata successione tam ascendentiū quam descēdentium seu collateralium cessat oīs differentia tam sexus quam emancipationis, hoc tamen attento ut cū agitur de successione patris solos cōsanguineos admittas, de rebus uero maternis uterinos, filii uero naturales tantum, uel spurii sm Angelū in aut. qui. mo. natura. effi. sui. §. fi. si sunt ex eodē patre non ex eadē matre non succedunt ad inuicē unus alteri. Si uero sunt ex eadē matre, tunc unus [c] succedit alteri ab intestato, quia cognoscuntur adinuicem. l. 2. §. 1. ff. unde cognati. Si uero unus spurius decederet relicto fratre spurio & alio legitimo ex eadem matre, tunc uenit legitimus quia quando de successione tractatur ille frater pfertur, qui pluribus nexibus est coniunctus, ut dictum est. De successione uero fratrum ad inuicē serua quod dictum est excepto quod frater illegitimus non succedit fratri suo legitimo ex parte patris, nec econtrario, quia nec est illi agnatus, nec ille ipsi, & durat in infinitum quousque memoria possit haberi de cognatione institu. de gra. cog. ...

7 Prefatus autem omnibus ascendentibus, descendentibus, & collateralibus deficientibus, ueniet uir ad successionem uxoris, & uxor uiri, ut C. unde uir & uxor. l. unica & quod si non est, ueniet fiscus ut C. de bo. uacā. l. 1. li. 10. Si uero uxor esset sine dote & pauper & maritus nō habet nec descendentes nec ascendentes, sed solum agnatos uel cognatos, tunc succedet uiro ab intestato in quarta parte hæreditatis, [e] ut in aut. de exhi. re.

partes hæreditatis una erit aui, alia nepotum.

b Diuersorum fratrum] Secus si unus ex patruis uiueret, quia tunc filii pmortuorū admitterētur in stirpes.

c Tunc unus] Vide Bal. in tit. de feu. ma. in princ.

d Et l. unica] Vide sal. ibi q post mul. ... lentia.

e In 4. parte hæreditatis. Aut. præter ea. C. unde uir & uxor. Et ibi unde ... fime. dom. ... Addeque ... computatio ... illa parte sibi legatu factum ut dictis iuribus.

hi.re.§.quoniam uero col.4. et idem dic de uiro paupere circa bona vxoris, et aliæ tres partes hereditatis erunt agnatorum uel cognatorũ si uero esset pactum uel statutũ aut consuetudo cõtra omnia uel aliquod predictorũ, illud serua si tale est quod iuri cõmuni possit derogare.

8 Si uero loquimur in clericis ab intestato moriẽtibus, distinguitur aut sint bona propria clerici de quibus libere poterat disponere. De quibus dictum est supra clericus. 13. Et in talibus succedunt agnati secundum q; dictum est supra. Si uero non habet successores succedet ecclesia cui seruiebat[a] tempore mortis, uel altare si solum seruiebat altari quod habebat bona distincta ab ecclesia ipsi altari deputata, ut no. 12. q. ul.c.ul. in auth. de ecclesia ti. §. si quis episcopus. Fallit hoc in presbyteris ex seruitute ꝓmotis ad sacerdotiũ cum consensu dominorum quia de eorũ bonis si ab intestato decedũt, fiunt quatuor partes, quarum una episcopo, altera ecclesie, tertia pauperibus; & quarta parentibus assignetur, & si nõ sint idonei, ut puta hæretici, uigesimaquarta quæstione secund. sane & huiusmodi, episcopus ĩ usum ecclesiæ distribuat.[b] ut in capitu. secundo, de successio. ab intestat. nec est abrogatum ut ibi doctor. communiter tenẽt licet glo. uoluerit q; sic, si uero sunt bona ecclesie de quibus disponere clerici non possunt, succedit ecclesia, ut in.c.1.de succe.ab inte.&.c.1. & cap.relatum el secundo de test.

9 Quid de successione in feudis uide supra. feudũ.§. 6 cum sequentibus & emphitheosis, uide emphitheosis. §. quinto cum duobus sequentibus.

10 Quid de seruis manumissis decedentibus ab intestato. ℞. q; succedent descendentes uel ascendentes uel collaterales, secundũ q; dictum est, excepto q; patronus uendicat partem non tamen totum, ut institut. de suc. libe.§. sed nostra constitutio. et ibi uide eorum successionẽ Barto. in l. defuncto. C. si in frau. patro. post glo. ibi dicit, q; si unus patronus uiuit prefertur filio alterius patroni, & filius patroni prefertur nepoti alterius patroni.

11 Vtrum clerici laycis succedant secundũ q; dictũ est, & eo ordine. ℞. q; sic indubitanter, quia iura preallegata non excipiunt eos, imo etiam religiosi. Intellige qui possunt habere proprium in communi, etiã si dũ layci erant commiserunt uitium ingratitudinis, ut 19.q.ul.c.fi. fallit hoc in feudis. de quo supra feudum. §. 9.

12 Vtrum filius aliquando excludatur ab hæreditate patris, uel alius de predictis ℞. q; sic in. 5. casibus. Primo si pater fuit hæreticus, quia ipso iure bona hæreticorum sunt confiscata. de here. c. cum secundum lib. 6. Secundo si pater commisit crimen lese maiestati. l. quisquis. C. ad l. iul. ma. & 6. q. 1. c. si quis, aduerte tamen q; pena incapacitatis non extenditur ad filios, nisi quando crimen est commissum in eum qui non recognoscit superiorem, secus si est commissum in eũ qui recognoscit superiorem, quia licet sit crimẽ lese maiestatis, ut. l. 1. ff. ad. l. iul. ma. non tamen quo ad incapacitatem, quo ad filios secundum Saly. in. d. l. quisquis. Et etiam aduerte q; crimen lese maiestatis committitur a subdito tantum[c] cle. pastoralis de re iudi. Tertio si pater erat patronus uel habebat aliquod ius seu feudum in ecclesia. quod deberet transire ad filios, & ipse interfecit, uel mutilauit rectorem uel clericum illius ecclesiæ, quia ipso iure perdit omne ius & dignitatem. & ad filios non perueniet de penis. c. in quibusdam, quia talis deuoluuntur ad ecclesiam cui iniuria facta est, imo filii talium usque ad quartam generationem in clericorum collegio nullatenus debent admitti, nec in aliqua religione possunt esse prælati, nisi fuerit cum eis dispensatum, ut in dicto ca. in quibusdam. episcopus tamen

a Ecclesia cui seruiebat] Et sic tãq; uxor, q̃ ꝓfertur fisco, ut ait glo. in d. §. col. 9. si quis autẽ eps. In auth. de ecclesiasticis titulis, & pro hoc quod dr̃ hic est tex. in c. 1. de suc. ab intesta.

b In usum ecclesiæ distribuat] Not. unũ mirabile q; si uni ex hæredibus aufert sua portio, tanquã ab indigno nõ applicabitur fisco seculari, licet hæres sit secularis, sed potius fisco ecclesiæ habito respectu qualitatis relinquẽtis & ille fiscus est eps & nõ papa ita probat. d. c. & in Pa. ibi.

c A subdito tantum] Tñ dicit Bal. in l. 2. C. de fal. mo. & in l. fi. C. de aboli. q; proditor ꝑ ita incidit in crimen læsæ maie. sicut proditor principis intellige quo ad se, non quo ad filios. Et an spoliantes nuntios apostolicos dicantur committere crimen læsæ maie. uide Ol[illegible] consi. 43 Rom. consi. 3[illegible] Bal. consi. 138. li. 1. nch. consil. 273. & an contra Papam uel legatum de latere dicatur committi crimen læsæ maie.

dispensare[a] potest, ex quo conditor canonis non sibi reseruat.ar.c.nuper.de sent. ex. Quarto si filius uel alius qui potest succedere furioso debitam curam non impenderit, sed succedet ille qui eum in sua domo propriis sumptibus usque ad finem uitæ procurauerit, euacuata etiam institutione illius qui neglexerit, si modo talis in scriptis ammonuerit eos ut curam haberent ut in auth. ut cũ de appel.cog.§.causas.uer.uel si ubi etiam dicit gl.quod licet nullus extraneus eum procurauerit,tñ hereditas ab agnatis aufertur,ut ff.de his qui.ut indi.l.licet, ubi institutus indignus iudicatus est successione,qui per negligentiam suã & culpam id egit, ut mulier a qua institutus fuerat morere tur ubi dicit glo.s.non adhibendo medicum uel malum. Quinto[b] si in captiuitate eos quibus succedere deberet mori per suam negligentiam permisit,ut in d. §. causas uer. si autem , & sic succedet ecclesia[c] ciuitatis ex qua oritur,ut ibidem, & etiam in casib.in quib.potest exhæredari ut supra exhæredatio.§.1.

13 Vtrum filius possit exhæredari per patrem. ℞. ut supra exhæredatio,& frater fratrẽ, & uir uxorem ibidem.

14 Vtrum dominus qui de consuetudine totum accipit quod erat illius qui sine filiis mortuus est teneatur ℞.secundum Ho.[d] si talis consuetudo præscripta est,excusatur,quia potest allegare quod hoc pactũ ab initio fuerit, quia terra sua erat.

15 Quomodo succedent filii illegitimi , uide supra. Filius in prin.cum se.uerum est ꝙ Azo tenet ꝙ naturales tantum succedunt adinuicem de success.cog.§.uulgo, sed Ho. contradicit in auth.qui. mona.est.sui.§.filium,sed tu dic, ut supra.§.6.

16 Quis succedet damnatis ex aliquo delicto ad mortẽ. ℞.quod descendentes uel ascendentes , secundum ꝙ dictum est supra,sed collaterales non, nisi usque ad tertiũ gradum, uxores uero talium solum habebunt dotem & dona.ante nup. Si uero dotẽ non habuerint,accipient partem legib.diffinitam.Glo.dicit quantum ex more lucrarentur, siue habeant filios siue non,& si neminem prædictorum habeant, fisco applicantur[e] ut C.de bon.dam.authen.bona.

17 Vtrum bona ingredientis religionem ab intestato proueniant monasterio.℞.Pa.in c.in c,in præsentia[f] de proba. ꝙ quo ad fratres minores non,sed ueniunt succedentes ab intestato quo autem ad prædicatores & alios mendicantes sic, non tamen ut immobilia aut iura perpetua sibi retineant,sed ut uendant[g] ex imploratione officii iudicis ita sentit Cal. Item dic in omnibus aliis relictis, præterquã per religionis ingressum etiam in fratribus minorib. s. ꝙ petent imploratione officii iudicis,& ut uendant.quo autem ad alios[h] religiosos non mendicantes indubitanter succedit monasterium.

18 Sed quæro quod monasterium succedet cum mendicantes nullum habeãt, & aliqui transferantur ad placitum prælatorum ℞ Pa.ubi supra 20.col.uer. uenio ad secundos ꝙ non proueniunt in prædictis monasterio particulari,sed erunt in potestate illius qui præest,ut prouideat prout sibi uidebitur.

19 Vtrum nouitio moriẽte ab intestato, succedat monasteriũ. Vide infra nouitius §.17.

20 Quid si ingrediens erat usufructuarius ... lum.℞.Pa.ubi supra 22 col.uer. quæritur ꝙ transit in monasterium de usufructu , & uide ibi addi.

a Episcopus tamen dispensare] Honestum tamen esset ꝙ nullus episcopus sine licentia papæ dispẽsaret cum talibus , ut alii saltem timerent cum uiderent illos usque ad ultimam generationem puniri.Hæc gl.in d. c.in quibusdã.

b Quinto] Quid si non faciat testamentum nec aliquis extraneus eum procurauerit, respondet gl.prædicta ꝙ liberi uel agnati sunt hæredes , sed potest eis auferri hæreditas ut ff.de his qb. ut indi. l.3.uel dic ꝙ eis denegabitur hæreditas ex suo delicto & hoc uidetur uerius per eademrationẽ, quæ dicitur in casu seq.

c Ecclesia] Illa bona in redemptionem captiuorum expendet. Et idem uidetur in simillibus casibus,uidelicet ꝙ quando fuerit subuentio in reliqs magnis necessitatibus denegata subtrahatur negligentibus,& successio in pias causas distribuatur.argu.l.non possunt. C. de legi.

d Resp.secundũ Ho.] ti.de suc. ab intesta.§. & qualiter.Et uide eundem , de na.ex lib. uen. ner.§.

e Fisco applicantur] Et non officialibus, de hoc etiam per glo.in l.diuus. §. panicularia. ff. de bo. dam. Milites ergo q Christum crucifixerunt si ista auth. ... non debuissent habere ... cam uestem.

f C.in præsentia de prob. ... col.uer. nunc uenio ad causam intestati, & præsupponendum est ꝙ non habeat ingrediens ascendentes uel descendentes.

g Sed ut uendãt] Et se aliis uide Fed.cons. 12.& 26.

h Quo autem ad alios] Hæc omnia ponit Pa.ubi supra & Arch.in c.quia ingredientes. 19.q.3.& in c. de uiduis. 27. q.1.Imo.& Alexander. in l. apud iul. §. fin.ff.de leg.1.

monasterium usufructus, sed solum durabit in uita ingredientis, & non plus.

21 Quid de collatis tali ingredienti ea lege ut non alienentur. R. Io. An. tenet q succedet monasterium per ar. l. 1.[a] ff. de fun. dota. & l. pater. §. iulius agripa. ff. de leg. 3. & in eo quod no. de iu. patro. ex literis. Pa. ubi supra contrarium tenet,[b] & quidam alii, per ar. l. peto luci tici. §. fratre. ff. de le. 2. facit quod legitur & no. in l. si ita quis. §. ea lege. ff. de uerb. obl. Ego uero sic concordo sic distinguēdo, si prohibita est alienatio, ut in familia remaneat, sic est uera opi. Io. An. por d. l. peto. §. fi. a contrario sensu. Si uero ut ad extraneum perueniat prohibitum est, sic non succedet monasterium.

22 Sed quæro quando accipiet quod sibi debetur ipse legatarius hæres ex hæreditate ingredientis siue fecerit testamentum, uel nō. R. Pa. ubi supra col. 17. uer. Sed quia supra uisum est. Bart. in auth. si qua mulier. C. de sac. san. eccle. dicit q quando mors ista ciuilis operatur omnem effectum quem mors naturalis sicut est in ingredientibus ordinem minorum, qui nihil in communi uel particulari possunt habere, tunc statim habebit post ingressum cum effectu idest professionem expressam. ar. l. Deo nobis. C. de epi. & cle. sed quando non operatur omnem effectum in hoc quem mors naturalis puta quia habent saltem in communi, tunc debet expectare mortem naturalem ipsius ingredientis, & interim dispositio si fecit erit in suspenso.[c] Et cum hac opinione transit Cy. in d. authen. si qua mulier. & d. Ant. & Pa. in d. c. in præsentia, limitat tamen nisi in testamento aliter de tempore determinasset, quia illud erit seruandū. Item limita uera prædicta, nisi quo ad filios legitimos, qui legitimam habebunt, ex equitate statim post ingressum, non autem alimenta secundū prædictos doc. Quod uerum credo quando legitima eis sufficit aliter non saltem in conscientia, sed uel monasterium dabit eis statim quod debent habere ex bonis ingressi, uel statim alimenta præstabit, donec eis talia bona dederit, facit ad hoc. d. l. deo nobis. §. nam & maritus, & quod no ibi in gl.

23 Hereditas quō diuiditur inter fratres qui hn̄t peculium castrense, uel quasi aut aduētitiū, uidepeculium per totū.

HAERES[d] aliquando proximum idest primū significat non ulteriorem, ut ff. de uer. si. l. scien. sed regulariter nomen hęredis per multas successiones accipitur, ut d. l. sciendum, & l. ulti. C. de hæredi. insti. ubi hæres hæredis testatoris dicitur hęres, uide gl. in c. ex transmissa, de fi. præsby. Aliquando tamen descendentes post primum hæredem uocantur pro hæredes, ut tenet gl. in c. fi. de pecu. cleri. in uersic. pro hærede quamuis alias prohæres secundum eandem gl. dicatur qui se putat hæredem, cum non sit. ff. de pe. hęre. in l. pro hęrede. & insti. de interdi. §. adipiscendæ, in uer. prohęrede. Aliquando quilibet descendens cui relinquitur aliquid dicitur phibere. vt in d. §. Nomine uero suorum hęredum non ueniunt extranei heredes de quo per Bar.[e] & dam speciebus.

Per ar. l. 1.] Ibi habetur q fundus dotalis qui prohibetur alienari transit cum uniuersitate, ut puta, q transit ad hæredem mariti.

Pa. ubi supra contrarium tenet] Pa. bene allegat colū. 22. uer. quæro q d de bonis contrarium de. d. l. peto. §. fi. cui ut quędam adterent, sed postea alle. Cy. in auth. ingressi. C. de sa. san. ec. secundum primam partem q̄ sequitur ipse doc. & mouetur, quia hæc alienatio legis & accessoria ad personā ingredientis. Pro quo fac. l. ita quis. §. ea lege, de uerb. o. ubi ille cui donatus ē seruus hac lege ne alienaret in Gayum s. yam que, si alienatur in piū &c. tenet quidem quia sumus in contractu. Sed alienans ad interesse tenetur, & sic Pan. non tenet cōtra Io. And.

Erit in suspenso] Quia potest mori prius hæres quam testator. l. statius ff. de iure fi. & C. de do. inter uir. & uxo. l. res.

Hæres] Hæredis appellatione uenit primus tamen generaliter ueniūt omnes, & sic primum in quibusdam speciebus.

De quo per Bar.] Filii sui dicūtur sui hæredes, etiam in uita patris, sicut in uita patris dicūtur domini, ut l. in suis. ff. de libe. & posth. Idem est hæres quod dominus. l. his uerbis, in prin. ff. de hære. inst. Et ideo si conceditur aliquid titio & suis hęredib. an dēat intelligi de filiis tantū. Concludit Bart. in d. l. gallus. §. et si parente. Qn̄que dicta uerba referuntur ad tempus uitæ eius de quo loquimur, & tunc semper intelligitur de illis liberis qui tenent primum locum. d. §. et si parente, quia in uita non hēt quis hæredem. Si uero intelligant post mortē eius, de quo est sermo solū uerificatur circa illud quod de sui natura non transit nisi ad filios, ut in feudo, tunc debet intelligi suos hæredes, idest filios de suc. feu. c. 1. no. in l. ex facto. §. si. ff. ad Treb. q̄q̄ Pe. & Ia. de Ra. dicant contrarium & male, in quadam q. quam ponit Cy. in l. liberti. liberteq. C. de ope. li. pro hac glo. & Bal. in l. et, in prin. ff. so. ma. Bal. in c. 1. si de feu. fue. cō tro.

tro.inter do.& agna.nbi bonus tex.& in l.si.6.opp. C.de hære.inst.& in d. l. liberti. 12. col. Sequitur Spec.tit.de loca.§.nunc aliqua.uer.113. Ang. in l. 1.C.de lib.impe.sol.li.10.de Ant. & alium in c. in præsentia.de proba.Alex. in d. §. etiam si parente. ubi litat hoc esse uerũ, nisi dictum fuisset ad hrdes quosc ũque, allegat Bal.1.34. q.de re.di. et multa alia, quia tunc comprehendũtur etiã extranei. Tu adde Bal.consil.80. 1.par.ubi dicit ꝙ uigore taliũ uerborum nõ cõprehendunt incapaces lege uel natura uel moribus. Adde etiã ꝙ appellatione suorum heredum non ueniunt extranei nec legatarii.per d.Anto. consi.23.Et qd si sit dictum sine legitimis & cõmunibus heredibus, uide Cum.cõsi.125. Alex.consi.36. &.43.tertio.li. & consi. 16. & quid ueniat appellatiõe hæredis masculi. uide Cald.consi.

alios in l.gallus. §. etiã si parẽte.ff.de li.& posthu. Quod limita verum in his quę non transeunt ad hæredes extraneos,& extraneus hæres dicitur qui nil attinet, quãuis proprie in statutis hæres extraneus dicatur quilibet qui tempore mortis nõ est in potestate moriẽtis, etiam si sit filius emãcipatus secundum Ang. Are. insti.de hære. quali.et di.§.cæterum.[a]

1 Vtrum deus instituerit ꝙ aliquis sit heres R. ꝙ sic.ut patet.in c.non omnis 32.quæst. 2.& quæstio.4.dicat ibi.Eiice ancillam &c. Non enim erit hęres filius &c.ad Gal 4.c.

2 Vtrum heres institutus solum in certa re, qui proprie non dicitur heres sed legatarius.vt in l.quoties.C.de hære instit.possit in foro animę non dato alio hærede adire totam hæreditatem secundũ ꝙ uult. l.1.in.§.si ex fundo ff. de hæred.insti.R. Pa.i c.quia ingredientibus de testa.ꝙ Fede.cõsi.126.et multi alii doc. in sacra pagina cõsuluerunt ꝙ sic,[b] quia ius humanum nõ contrarium diuino debet seruari in foro animæ.[c] Ergo licite poterit, limitant tamen dummodo dolose non sit inductus testator ad instituendum eum in certa re, utputa quia persuasit ꝙ si posset habere regressum ad alia bona.

3 Quid si ita sit institutus in certa parte hoc addito, & nolo quod de bonis meis plus non possit petere, sed sit contentus &c. et instituitur alius heres uniuersalis, qui nõ uult adire hæreditatem, an suprascriptus possit ipsæ eam adire. R. uidetur quod sic. argumen. d. §. si ex fundo. et d. l. quoties. Sed contrarium est uerum ꝙ non potest, ut in. leg. quoties. §. sed si duo. ff. de hæred. institut. ubi patet ꝙ .§. prædictus si ex fundo, & prædicta l. quo

tingant.de quo dic, ut p Io.fab.ibidẽ. & etiã Ang.

b Quod sic] Idem in substituto, ut puta testator instituit heredem uniuersalem, & si hæres non erit &c.substituit aliquem in re certa, quia substitutus non habetur loco legatarii, sed erit substitutus uniuersalis cum non habeat coheredem uniuersal. Ita probat tex.in ... & sing. secũdum Dy.idi.in l. ... here li.§ ... cundum ... lecturam ... ibi.ff.de uulg. & pupil. ubi Bald. reputat not. & confirmat rationem ... lem sequi Ale. & Ia. ... ties.C.de hære. di. instit. ... sic ibi ... sus. ꝙ ... stitutus in re certa nullo dato coheredi, hæres uniuersalis ut ... Sic erit ... stituto in certa re nulla ... tuto dato uniuersali. Quia cum uere ... sus ... testamento ... dit a secundo gradu. Et sic substitutus ... beat uniuersum. Et sequitur Alexand.in d.§.si. Et sequitur Alexand.consi.162.circa prin. secũdo li. ... lariter hoc esse uerũ quando substitutio est in certa per uerba directa ciuilia, et p talia uerba per que appareret testatorem dedisse licentiam substituto capiendi bona propria autoritate ... esset facta p uerba non directa, qa ... uniuersalẽ substi.puta si testator ... tiũ hæred. uniuersalẽ, & si hæres non ... Sempro.sit contentus tali re.Ita Bar. in l. ... 10 col uer.quæro ulterius quid si substitutio ... pendiosa.ff.de uulg.& pup. alleg.l. ... raliter.ff ad Treb.sequitur Pe.consi. ... tis in p..., & consi 200.circa Val... Ale.consi 45.1.uol. habita super his, ... uol.qd ... Bar.in d. l.cent. ꝙ si testator instituit aliu in certa quãtitate,& si decesserit ... be.in pupillari ætate, uel postea ... cta quãtitas ueniat ad ... pillarẽ, quia est facta in certa quantitate ... commune,sequitur Pa.de Ca.consi. ... Cal.

15.de uer.sig.Ang.consi.90.& cõsi.225.Pa.de Cast. consi.190.ubi de intellectu huius quæstionis.Si uero uerba illa referuntur ad ea quæ de sui natura possunt ad omnes transire, tunc quandoque illa uerba exprimuntur accipiente,& sic intelligitur de hæredibus extraneis.l.stipulatio ista.§. si. quis ita de uerbo.oblig.ff. de proba.l.si.pactum.cum ti. Si exprimantur a concedente, utputa a testatore &c. tunc siquidem intelligendo uniuersaliter de heredibus resultaret iniquitas, & contra mentem concedentis.Si exponitur hæredibus idest liberis. l.ex facto. §.si.ff.ad trebel.si nulla resultat iniquitas cõprehenduntur omnes. l. sciendum.ff. de uerbo.signific.l.in annalibus. C.de legat.de cuius tamen intellectu.uide Fulg.consi.17 &.58.& Alex.in. §.etiam si parente.

a Et.d.§.ceterum] Adde.§.inordinatum in auth.de hæredi. & falcid.& C. de impo.lu.descri.l.1.lib.10. & est glo ibi in uer.extraneos.faciũt hæc ad.q.de illo qui promisit certam penam ,si rem in manum extraneam alienaret: ꝙ committitur pena si alienat extra illos qui sunt sibi in potestate, uel sibi non at

c Seruari in foro animæ] Quod etiam te...

ties habet locum, quando uoluntas testatoris est simplex, & nõ restricta expresse ut in casu isto. Et ideo uenient [a] succedentes ab intestato, quia testamentum nõ reperitur habere heredem & nõ põt quis pro parte decedere intestatus & pro parte testatus l. ius nostrũ. ff. de re. iur. Si dicis qũo põt ꝓhibere ꝙ non plus peteret. ℞ per l. dominus. §. finali. ff. de usufructus ubi testator prohibet [b] ius accrescendi & casus est in. l. i ff. de iniusto. ru. te.

4 [c] Vtrum hæres teneatur ex delicto uel quasi delicto defuncti. ℞. ut colligo ex Bartolo [c] in. l. prima. ff. de priuatis delictus qđ aut actio est penalis ex utraque parte, ut puta quando petitur pena quę est applicãda parti. Nam tam ex parte rei quam actoris est penalis. Et sic non tenetur aliquo iure. Si uero actio est penalis ex parte rei & prosecutoria rei ex parte actoris, ut puta quia ago pro satisfactione damni mei, & sic de iure ciuili si delictum fuit commissum circa contractum, qui quidem contractus tenuit. sic tenetur heres, quia non fundatur intẽtio actoris immediate ex delicto, sed ex contractu, puta quia agitur actione commodati uel depositi & huiusmodi, & non ex dolo uel delicto. Casus est in. l. ex depositi. ff. de actio. & obli. & l. ex contractibus ibidem, & bonus textus in l. si hominem. §. datur actio. ff. d[e]positi, si uero fuit commissum delictum circa contractum qui non tenuit, ut. puta quia dolus dedit causam contractui, quia non tenet, ut in c. cum dilecti [d] de emp. & uen. sic nõ tenetur, quia cum agere nõ possit ex contractu cũ nõ sit oporteret agere ex delicto ꝙ heredem & crimina morte extinguuntur. 23. di. quaRundam, & nullus post mortem potest accusari. 24. q. 2. capit. 1. ff. de bo. eo. qui ante senten. mor. si consci. l. ulti. 33. q. 2. admonere, nisi in casibus hæresis. 24. quæstio. 2. sane. uel si hereticos instituit hæredes, de hære. capi. si quis episcopus, uel si in crimine notorio deceßit ut no. glo. dic. capi. quorundam, & 24. quęstione secunda in summa, uel dic generaliter quandocunque commisit defunctus crimen propter quod ipso facto pœna sit inflicta a lege sicut in hæresi & crimine læsæ maiestatis, quia tunc accusat & agitur contra hæredem non ut puniatur ex illo delicto, sed ut bona auferantur ab eo, q̃ in commissum ceciderunt. Facit. l. commissa. ff. de publi. & text. bonus in capitu. 2. de præscriptio. libro sexto alias non tenetur hæres pro quocunque delicto commisso a defuncto siue in cõtractu nullo siue extra omnem contractum, nisi in duobus casibus. Primus si lis fuit contestata cũ defuncto, ut lege unica. C. ex delict. defuncto. Ratio qa in iudicio quasi contrahimus, ut in lege tertia. §. idẽ scribit. ff. de peculio. Et ideo uidetur initus contractus cũ defuncto per contestationem litis. Secundus si aliquid peruenit ad hæredem ex delicto defuncti, quia intãtum tenetur [e] & non plus, ut in d. l. unica. Fallit in cõdõne furtiua,

Cal. post. S. Th. in prohemio cõpilat. & Io. And. in c. 2. de usur. lib. 6.

[a] Et ideo ueniet] Adde Bar. in d. §. si duo, ubi allegat rationẽ, quia qñ ex uerbis testatoris colligit perplexitas seu repugnantia, institutio uiciat, ut. l. si titius. ff. de cond. insti tu. sed in d. §. si duo, est huiusmodi, quia uoluit illũ esse herẽdẽ in illa re tantum, & insistare: contentum, ergo trahet ad causam intestati cum uoluntas testatoris refragetur, unde Bar. in consi. in cip. Mitheolus gratioli &c. aliam rationẽ uide per Bart. in d. §. si duo.

[b] Vbi testator prohibet] Potest prohibere etiam in usufructu, ut patet per d. l. quoties. §. sed si duo, & l. si quis ita. ff. de here. d[e]. st. tu. intelligitur quando uoluntas est simplex. Et potest prohibere non tamen ut institutus in re certa habeatur heres, sed ut legatarius.

[c] Vt colligo ex Barto.] Pa. examinat hic Bar. doctrinam in c. fi. de sepul. uide Bal. in uni ca. C. ex deli de fun. & in. l. fur ti. C. de furtis.

[d] Vt in. c. cum dilecti] Vide s. dolus. §. ix. & in. §. 8. qũo dolus nõ annullat cõtractũ spiritualẽ. s. m[at]rimonii. notum.

[e] Tenetur] Bar. in d. l. 1. ff. de priua. deli. i pri. quærit an de iure ciuili teneat hæres usurarii ad usuras restituendas. Et tenet ꝙ sic, ex eo quia usuræ non repetuntur ꝑ actionẽ descẽdentem ex delicto, scilicet per conditionem indebiti, uel sine causa, ut l. si nõ sortem in prin. ff. de condi. & not. Inn. in ca. Michael. extra de usur. conclusio Bar. est uera sed ratio non, de quo uide in uersi. usura. 2. §. 18. & ꝙ ibi nu[n]taui. Adde qđ hæres usurarii teneat &c. Bal. in l. 1. 6. col. C. ex defun. & au tẽ, ad hæc. 7. colũ. C. de usuris, uer. quid dicet. Et quod sing. no. Fede. consilio. 11. Alexan. post Bar. in l. quamuis. C. si pen. appel. ubi dixit ꝙ inquiritur contra usurariũ post mortem. Adde Io. Andr. sing. ti. de cõfes. §. nostreino uer. sed nunquid cõfessus, ubi dicit ꝙ si defunctus cõfessus fuit se mille habuisse per rapinam, & promittit episcopo soluere illas quibus apparuerit, de bere,

bere, qđ absq; ordine iudiciario poterit episcopus declarare creditores & quãtitates, a quo non poterit appellari, nec de enormitate dici. Et talis declarata confessio poterit exequi cõtra hæredem, licet nihil ad eũ peruenerit, qa non ex delicto agitur, sed ex confessione. Et sic limitat. c. fi. na. de sepultu. Sequitur hoc do. An. in c. cũ speciali. §. 1. appella. facit qđ no. Bal. in l. fur ti. C. de fur. dicit tamen ꝙ de iure canonico hęres tenetur tam in foro cõtentioso ꝙ̃ pœnitentiali, iuxta uires hæreditarias pro delicto defuncti, licet nihil ad eum peruenerit. Adde Ab. consil. 113]. se cũdo li. Et ui de Fede. consil. 221. Et Bal. consil. 66. An cõtra usurariũ possit procedi per inquisitionem &c.

a Sed in foro animæ] Nec obstat si dicatur, ꝙ uidetur testator noluisse testamentũ ualere ex quo nõ adhibuit solennitaté debitã, quia testator sciebat testamẽtum ualere secundum metas fori naturalis. Item cũ ad minus simus dubii de uolũtate

quia in lege si pro furt. ff. de conditio. furt. dicit textus furti actio penam petit legitimam conditionem ipsam, & sequitur conditio rei furtiue, quia rei habet prosecutionem hæredem quoque suis obligat, nec tantum si uiuat seruus furtiuus, sed & si decesserit, scilicet uiuo, su re uel mortuo, de iure auté canonico tenet Bartolus in distincte teneri quãdo quis agit pro satisfactione damni contra hæredem, & hoc sequuntur communiter doctores & sic intelligendæ sunt glosse in capitulo ex præsentium, de pignori. de solut. capitulo primo, de rapto. in literis, de usuris tua nos. Intellige inquantum hæreditas se extendit. Et placet in conscientia, licet Pa. in capi. fin. de sepul. solum admittat uerum quãdo defunctum penituit, quia iura canonica loquuntur ꝙ tenetur quando defunctum pęnituit ut no. gl. singularis in c. a nobis el. 2. de sen. ex com. qa tũc agit̃ ex qua si cõtractu, non ex delicto. Si uero non pœnituit non tenet̃ ẽm eundẽ Pan. in ultimo & gl. dic. cap. a nobis. in uersi. mortuos. Nisi quatenus de iure ciuili tenetur.

5 Vtrum hæres teneat̃ soluere legata a testamẽto minus solenni facta. R. ꝙ in foro iudiciali non, de quo dicendum, ut in l. si ueritas, & l. si C. de fideicommis. sed in foro animæ[a] pendet hæc q. ex alia. s. utrũ ex uoluntate defuncti oriatur obligatio naturalis cõiter ultramõtani tenẽt ꝙ non, cismontani ꝙ sic. De quo uide p Canonistas in ca. fi. de sol. & per Bald. & legistas in l. cum quis. C. de iuris & facti ignorantia, & ibi dicit Albricus ꝙ opinio cismontanorũ ẽ cõis opinio, & sic tene eam, quia uerior, ex qua opinione. d. Ant. motus dicit se cõsuluisse i scto i quo tm̃ unus testis fuerit adhibitus, tenebatur hæres in foro animę Pa. autem in c. quia pleriq. de immu. ecclesiarũ, ul ti. col. & q̃stione distinguit, ꝙ aut defunctus nõ egit soléniter relinquere, sed totũ cõmisit fidei hæredis, & sic tenetur ciuiliter & naturaliter. Et sic in utroque foro casus est notabilis ẽm unã lecturam quam sequitur Bar. in d. l. fi.[b] aut non commisit[c] fidei hæredis, sed simpliciter relicta fecit sine solennitate debita & indistincte tenetur hæres in foro anime, si ei de hoc constet. Ratio quia solennitates fuerunt inducte ad falsitaté tollendam. ubi ergo constat quod nulla falsitas interuenit debet cessare & dispositio legis & seruari equitas & obligatio naturalis, quę oritur ex dispositione defuncti. l. eum amplius. §. is natura debet. ff. de regu. iur. & pro hac opinione facit ꝙ not. Innocen. de electio. in ca. quod sicut, & not. etiã in l. ex testamento. C. de fideicõmis. Ego dico[d] qđ si erat legatus doctus & non erat necessitas quę excluderet solennitatem debitã, & sic non ualeat, quia uidetur uoluisse potius illudere, si uero erat ignorãs uel forte non potuit solénitatem obseruare, sic ualeat in conscientia, alio non costante de mente. uide de hoc infra testamentum. §. 9. & 10. & legatum. 2. §. 8.

testatoris debet seruari id qđ tutius est scilicet legata soluãtur, qa in solutione nullũ subest periculũ secus in nõ solenni.

b Bar. in d. l. fi.] Vbi hæres tenetur soluere legatum, quãdo testator cõfessus est de eo. Et sequitur ibi Saly.

c Aut non cõmisit] Adde Bar. in l. nemo potest de leg. primo, ubi uult, quod si legatarius inuenitur possidere rem sibi legatam in testamẽto minus solenni, ꝙ uiuat exceptione, si petat ex quo de iure gentium ualet illud testamentum, & sic orta ẽ obligatio naturalis uide Anch. in regula possessor. lib. 6.

d Ego dico] Adde d. Ias. in d. l. cũ quis, plene hãc materiam disputat, item eidem concludit obligationem naturalé oriri ex testamento minus solenni, unde talia legata debent. Hãc tenet glo. magna in d. l. cũ quis, & in l. 1. ff. de condi. inde. Bart. in d. l. cũ quis. Imo & Canonistę in d. c. fi. de solu. quamuis Fulg. in repe. d. l. cũ quis, teneat contrarium & Ro. in d. l. 1. ff. de condi. inde. sed

sed opi. glo. & Bar. est magis communis, ideo, in iudicando & consulēdo, non est ab ea recedendū.

6 Vtrum hæres teneat satisfacere ex cōtractu uel quasi defuncti in quo ipse defunctus erat obligatus ultra uires hęreditarias. ℞. quod si fecit inuentarium nullo mō tenet, si uero non fecit inuentarium in foro aīæ non tenet. [a] sm Io. An. & d. Anto. & Panor. in ulti. col. & q. fi. d. c. qa plerique. In foro uero contentioso sic. ut in l. fi. C. de in de li. Fed. tñ consilio 21. dicit ꝙ ēt teneatur in conscientia ultra uires, sed prima opinio uidetur æquior quo ad conscientiam.

7 Vtrum hæreditate hausta per legata, posit hæres aliquid de ipsis legatis detrahere. Respon. ꝙ aliquando detrahitur falcidia, aliquando trebellianica, aliquando legitima de quo dic ut infra legitima similiter ante omnia deducere potest expēsas funeris [b] & alias necessarias, quas fecit causa hæreditatis, ut in testamento, [c] & inuentario & huiusmodi, quia sic debet esse immunis a grauamine sicut est a lucro, in l. scimus. §. & si præfatam cum quinque. §. sequentibus. C. de iure delibe.

8 Vtrum hæres scienter soluens legata, nec retinēs sibi falcidiam posit repetere, [d] uel si ignoranter, uide solutio. §. 21.

9 Quid si plures sunt hæredes, an quilibet teneatur insolidū ad omnia debita uel legata. ℞. quòd regulariter quilibet tenetur solum pro parte hęreditaria C. de act. hære. l. pro hęreditariis. Fallit hoc in 7. casibus. Primus quando defunctus aliter disposuit. ff. de le. 2. cum ab uno. Secundus si obligatio sit propter impēsas funeris uxoris, quia nō solum obligantur hęredes, sed & uir secundum portionē quā habent, puta si uir habet cētum & hęredes 200. tūc uir tenetur pro tertia & hæredes solum pro duabus. [e] Tertius si bona defūcti erāt expresse uel tacite hypothecata debitoribus, quia uno existente non soluendo tamen alii obligantur. Quar-

Non tenetur] Ratio quia lex fundata est super præsumptione, ꝙ hæres fundauerit bona, ex quo non confecit inuentarium, unde ex quo constat in foro consciētie de cōtrario, nō habet locum dispositio, ut nota. de hoc Pa. in d. c. quia plerique, & in cap. is qui fidem, de spōsa. & hoc habet locum ēt si lex inducat pſumptionem iuris, & de iure quod non sit seruanda in foro animæ, ex quo constat de effectu causæ pſumpte. Alia ratio est, quia lex illa est pœnalis inquantū tenetur soluere uires hæreditarias, sed in foro conscientiæ quis non arctatur ad soluendum pœnā glo. est in c. fraternitas. 12. q. 2. quare &c. utrū autem hoc sit indistincte uerum. s. an pœna legis arctet in conscientia, uide plene p Pa. in cap. 1. de constit. & p Innoc. no. in c. sicut dignum, de homici. Adde ꝙ non teneretur hæres etiam, quando creditores & legatarii faterentur non inesse plus in hęreditate nisi quantum dicit hæres Bald. singu. in l. filium quem habentem antepenul. colum. C. fa. her. sequitur Alexand. in l. fin. §. & si prȩfatam. 1. colum. C. de iur. delib. uide ibi do. Iaso. ubi alias limitationes ponit.

b Expensas funeris] Idem de expensa facta pro infirmitate defuncti. text. est no. in l. ex restituenda. C. de peti. hæredi. ubi Bal. ad hoc no. ubi ponit etiam quando mercator in hospitio infirmatur & hospes facit expensam. Et quando sunt plures socii scholares. Adde simil. in text. de expensa infirmitatis in l. legatum. C. de relig. & sum. fu.

c In testamento] Si hæreditas non sit soluēdo tenentur legatarii contribuere pro parte, ita Bart. in l. fin. §. in computatione, per illum tex. quem sequuntur omnes. C. de iure deli. Refert & sequitur Abb. consil. 107. hæres qui colligit testamentum primo li. Et idem Bart. ubi supra dicit quod si hæres in uendendis rebus hæreditariis aliquid soluit pro sonetis uel in subhaßationibus & huiusmodi quòd ante omnia repetit ita etiam Barto. in l. ubi pure. §. fi. ff. ad treb. & in l. quantitas patrimonii, per illum tex. ff. ad l. falci. Adde quod si hæres expendit litigando contra alium qui se prætendebat hęredem repetit, ut in d. §. in cōputatione tenēt Ange. Pau. de Cast. Alexand. & Ias. quādo hæreditas non est soluendo. Sed pone quod hæres accipit pecuniam mutuo & moritur, & expense de quibus lis inueniūtur facte per hęredem. Sed ꝙ de pecunia mutuo accepta nō constat, creditores petunt hęreditatem sibi assignari. Mercator petit pecuniam mutuatam quis preferetur? uidetur quod mercator. ar. l. huiusmodi. ff. qui po. in pigno. ha. pro creditoribus, facit quia non constat de illa pecunia factas expensas. Pau. de Cast. in dic. §. in computatione allegat Bart. in l. si neutri. ff. de priui. credi. ubi dicit quod quando quis facit aliq̄ expēsam pro se uel suis, q̄ pertinebat ad ipsum si aliud non probetur, presumit quod fuerit facta de pecunia, q̄ mutuo accepit p l. fi. C. de pignor. ubi dicit esse casum sing. secus si illa expēsa ad se nō pertinebat. Et sic ille mercator deducere poterit sicut poterat hęres ita no. Bar in l. imper. de lega. secūdo q limitat Pau. si tēpus & q̄titas patiūtur, & nō p l. fi. ff. d exer.

d Posit repetere] Vide plene per Pan. post Io. in d. c. quia plerique. in 4. quæstione.

e Solum pro duabus] Vt l. ueluti, & l. celsus. ff. de relig. & sum. fu. ubi ponitur hoc ꝙ hic dicitur.

tus in alimentis legatis, quando sic per iudicem est diffinitū[a] uel defunctum, l.3.in princ. §.1.ff.de alimen.leg. Quintus quando res legata possi detur ab uno insolidum, d. l pro hæreditariis.[b] & ff.cō-mo.l.sed mihi.§. hæres. Sextus quando obligatio cōsistit in implēdā pollicitationem factam a defuncto ad honorem dei uel sanctorū uel reipublicæ. ff. de pollici. l.1.§.si quis & l. expollicitatione. Septimus quādo obligatio est indiuidua. ff. de uerb.oblig.l. in executione. §.2.& de his habēs in glo.d. l. pro hæreditariis.

10 Quid si hæres est pupillus nunquid differetur solutio debitorum, uel legatorū. R. quod non, ut l. sub prætextu, C.de act.here.

11 Vtrum dilatio restitutionis facta ab hærede prolonget statutum in purgatorio defuncti; & quō Episcopus potest compellere hæredes nō exequentes uel alios executores, & multa alia, ad hoc uide supra. Executor.

12 Vtrum hæres rogatus restituere hæreditatem, possit alienare aliquid de ea. R. quod non.C. communia de leg.l. fin. §. sed quia nostra nisi in casibus positis in aut. res quæ ibidem posita, qui sunt isti scilicet causa dotis & donationis propter nuptias, & loquitur in liberis non in extraneis. Item dic secundum Bart.in d.aut. quod potest alienare proponēdo filiam in monasterio. idem Bald. ibidem. Similiter pro causa alimentorum quando non potest sustentari aliunde, & idem pro redimendo filio capto ab hostibus, potest tamen retinere sibi quartā trebellianicam, ut in c. Raynutius, & c. Raynaldus, de testamentis. Si uero rogatus est restituere quicquid superit de hæreditate, tunc ad minus quartam partem seruabit substituto[c] ut C. ad treb aūt.contra rogatus, & uide de hoc in glo.in d.c. in præsentia. Aduerte secundū gl in d.c.in præsentia, quòd licet quia ex liberis testatoris sit pure rogatus restituere hereditatem, nulla facta mētione de filiis. Si tamen postea habuerit filios uel nepotes substitutio euanescit.[d] C. de fideicommis l. cum acutissimi.C.de institu. & substi.l. generaliter. §.cum aūt.ff.de cōdi.& demon.l. cum autem uide. infra subst.§.13.

13 Vtrum bona ingredientis religionem nō capacem, ut sunt mēdicantes qui nec in cōi debent habere, sint propinquorum.R. cōis opinio est quòd ad succedentes ab intestato ueniant, per aūt.bona.C.de proscrip. Sed hec limita, nisi prædicta bona fuerint [illegible] licta sub conditione si decesserit sine liberis restituen. qui tunc debent erogari ad pios casus. Casus est singularis. in aūt. de san. epis.§.sed & hoc presenti.in fi Et hoc sequitur Ange.in disputatione quæ incipit. Nobilis quidam genere, hæc omnia limita uera nisi imploratiōe officii iudicis[e] ea uellent uendere, & pretium in suas necessitate conuertere, quia succederent, ut.s. hæreditas.§.17.dictum est.

14 Vtrum hæres dedicans se[f] monasterio excludat substitutum R.glo.in d.c.in presentia quod sic, si est priuatus, et etiā cū rogatus est restituere priuato.secus si substitutus uel cui rogatus est restituere, esset ecclesia[g] uel locus religiosus uel alia pia causa, quia nō excluderent, ut in d.§. sed & hoc presenti. C.ad treb. unde sumpta est aūt. nisi rogati.

15 Sed quid si non ingreditur monasterium sed efficitur clericus. R glo. in prefato.c. in presentia quod non euanescit substitutio, nisi duo concurrant. Primum ut perpetuo maneat in ecclesia. Secundum ut redditus expendatur in pias causas, ut in prefata aūt. in 4.col.uer.quæ dicitur. Sed Panor. ibidem. in 4.col.uer. [illegible] ro ulterius restringit ad clericum [illegible]

a Est diffinitū] Puta quia unus pro oībus eligitur ut soluat, ne minutatim cogat habere.

b L. pro hæreditariis] Hæc intelligūtur in psonalibus actionibus, in realibus uero tenetur illæ qui possidet. l. de eo.§. fin.ff. ad exhi. ita gl. & Bal. in d.l.pro hæreditariis.

c Seruabit substituto] Posset tamen quartā illam diminuere pro redemptiōe captiuorum; ut in d. autē.

d Euanescit] Hoc tamen intellige uerum sm Io.And.& Pa.in d.c.in psentia, si est rogatus filius uel nepos, quia non est uerisimile, quod testator uoluerit priuare sobolem propriam, & ditare sobolem alienā, secus tamen in hærede extraneo, quia, d. iura non uidētur habere locum.

e Officii iudicis] Hoc intellige in aliis a fratribus minoribus, quia ibi concludit, quod nō possunt implorare officiū iudicis in bonis eorum, qui ingrediuntur religionē.

f Dedicans se] Pa.in d.cap. in præsentia. 12. col.uer.qro utrū idistū.&c.

g Esset ecclesia] De hoc nota Bart.in aut. quas actiones. C de sacr. san. eccle. Nā priuilegiatus nō utitur priuilegio contra priuilegiatum eodem priuilegio, sed ecclesia est priuilegiata, quare &c.

sum alicui monasterio, sed magis ut simpliciter intelligatur sicut glo. intelligit.[a]

16 Vtrum conuersio seu dedicatio suiipsius & suarum rerum ecclesiæ seculari euacuet substitutionem. ℞ gl. fi. in presentia, & Ab ibidē. 14. col. uer. ulti. gl. ꝙ aut fit clericus, & dic ut. §. præcedenti. Aut non fit clericus. Et sic non expirat[b] licet alii dicāt ꝙ etiā expirat, sed primum uerius. Secundus equius.

17 Quid si quis ingreditur religionem in fraudem substituti. ℞. Pa. in d. c. in præsentia. Abbas tenet ꝙ non euacuat substitutione, quia dolus & fraus nemini patrocinatur de rescript.[c] & placet communiter doc facit. 20. q. 3. si ubi inductio facta causa bonorum impedit acquisitionem, ergo fortius quādo fraus interuenit.

18 Vtrum heres institutus cū conditione si sine liberis ex se legitime descendentibus, uel ex corpore suo nascentibus, si ingrediatur monasterium euanescat substitio. ℞. Panormi. in d. ca. in presentia 15. col. post diuersas opiniones recitatas concludendo cum Barto. & Ci. in. l. si ita quis. ff. de le. 2 quod euanescit, & credo sit uerior cō cor. Archid.[d] & Io. 19. q. ul. c. si. qua.

19 Sed quid si non intrauit, sed istituit monasterium heredem. ℞. Archidia. d. c. si qua quod non euanescit substitutio sm Goffre.[e]

20 Vtrum heres teneatur soluere legatum causa dotis factum, si illa ingrediatur monasterium. ℞. Pa. in d. c. in pͤsentia. 14. col. uer. faciūt etiā predicta ꝙ sic, & idē si esset rei relictum causa donationis propter nuptias.

21 Vtrum substitutio expiret facta sub ista conditione si ingreditur monasterium, uel si nupserit uel non nupserit. ℞. Pa. in d. c. in presentia, col. 12. uer. alia etiam quando quod non, quia cōmuniter tenetur quòd hr̄ cōditio pro non adiecta in substitutione, quæ impedit religionis ingressum, sicut illa quę impedit matrimonium carnale. l. cum tale. §. meuie. ff. de condi. & demon. l. 2. C. de indic. uidui. Et ideo mulier non tenetur restituere relictū sibi cū onere restituēdi, si nupserit. l. quoties. ff de condi. & demō. ubi legatū factum si non nupserit tenet, q̄uis faciat contrariū l. filie. ff. de cōdi. & demon. Idem dicit Alb. in l. deo nobis. C. de epi. & l. ꝙ puella cui relinquūtur centum si nupserit. Si uero religionem intrauerit. l. quod nihilominus si intrauerit habebit centū, quia in casu predicto omnis conditio dilatio & grauamen remissa intelligunt, cū predicta institutio su. cedat lo. o d̄biti bonorū subsidii, ut ē expressum C. de inoffi test. l. qm̄ in prioribus, & ho. dicit uerum in filia cui bonorum subsidium debetur, sed in extranea nō, sed solū si conditio extet, & etiā nō haberet filia qn̄ legitima esset sibi legata & illud esset ultra bonorum subsidū. Et de hoc uide eūdē ibidem diffuse in d. l. quoniā in prioribus. Ric. malū. disputauit & tenet ꝙ si relinquatur alicui cētū si nupserit. et. 50. si ingrediatur religionem q. nihilominus ingrediēdo habebit centum, nec distinguit an sit Filia uel extranea, & est uerum & sic tenet.[f]

---

a Sicut glo. intellig.] Sed opi. Pa. magis applaudit tex. ad q̄d enim fieret mētio q̄d ppetuo remaneret i ecclesia si efficeretur clericus secularis. Ion. dicitur, ꝙ intelligit, si fiat clericus in monachatus.

b Et sic non expirat.] Quia d. §. sed et hec presenti, non debet extendi ad aliū casum.

c Ca. sedes, de rescript.] De sepul. c. in nostra, bene facit de testa. officii & c. requisisti. & c. si. Et dicit Abb. quod probatur fraus probando cōminationes factas per heredē ipsi substituto. arg. de reinūtiatio. c. 2. li. 6.

d Cōcor. Arch.] Nihil dicit ibi de hoc, sed bene loquit de eo quod habet in §. preceden. ti. Sed tu uide bonum tex. in l. titie si nupserit. ff. de condītio, & demō strātio, ubi dicitur quod si testator relinquit titie cc. si non nupserit, & si nupserit relinquit. c. si. titia elegerit nuptias debet habere. ca. & tamen non impleuit cōditionem, sed illa habet ꝙ nō a hereda. qa retrahit a matrimonio carnali [illegible] do. [illegible] & fortius si a spūali

e Secūdū Gof.] Ratio quia cu testator sic dixerit, si sine liberis &c. de naturalibus intellexit. ff. d̄ leg. 2 l. si ita q̄s. §. is cui. [illegible] d̄mon. l. fideicōmissum. & l. ul. ad c. in præsentia. d̄ prob. ubi dicitur, ꝙ non uidetur decedere intestatus q monasteriū sibi instituit hæredem dicit uerum illud igrediendo. no. tñ ꝙ si grauatus restituere omnia alienaret, demū in fraudem substituti monasteriū ingrederet, ꝙ nō euanesceret substitutio, qa. §. sed & hęc p̄senti, intelligit qñ ille restituēdo acquirunt monasterio cū reliqua substātia ingressi. hęc Arc. post Goff. no.

f Et sic tenet] Adde simile de iudeo. J. iudeus. §. 30. uer. 8. plene. Io. de Ana. c. iudei, et 2. de iude. tex. in l. cognouimus. & ibi. Sal. C. de hæreti. facit. l. unica. C. d̄ rapto. uer. ad de et Angel. de Arct. in. §. pęne insti. de leg. ubi tale legatū ualet, sed illa cā uel pęna debet reiici contēplatione uite contēplatiue, [illegible] §. sed hæc præsenti. [illegible] tex. gl. & Bar. bene Archi. flo. in 3. parte. ti. 3. c. 3.

ultra eum, uide Albe. in 2. par. sta. q. 103. quę incipit. Martinus de fano. ubi tenet ꝙ filia uiduata potest petere eandem dotem sibi dari, si uellet ingredi religionem. Et idem sequitur Ro. in suis nota. not. 832. adde Bar. in l. 2. ff. de his quæ pe. no. quem alleg. Ange. in d. §. pœne. Et hanc sententiam expresse tenet gloriosus Hieronimus ad demetriũ uer. Alias de testamento. Vbi reprehendit eum, quia exheredauit filias, eo quia ingresse fuerant monasterium, & easdem confortat.

a Quinto deportatus] Per legem ciuilem habetur pro mortuo. l. 1. §. pe. ff. de contrata. l. si necesse. §. si deportatus. ff. de bo. li. Ideo ꝑdit omnia quę sunt iuris ciuilis & retinet ea quæ sunt iuris gentium. l. quidam sunt. ff. de pœnis. Fallit hoc in relegato q. nõ perdit bona propria nec ea quę sunt iuris ciuili. l. si qua. ff. ex quibus cau. ma. l. relegati. ff. de pe. Vide alias limitationes ꝑ Ias. in d. l. 1. C. de hæredibus instituen. Sed quid de bannitis nostri temporis? Et dicẽdum quòd bannitus ex forma statuti qui potest impune offendi, non ꝑdit successiones delatas ei de iure ciuili & communi, nec essent hostes Romani imperii, quia perdunt ea quæ sunt iuris ciuilis. l. 2. C. de deserto. lib. 12. l. amissione. ff. de capi. dimi. l. certa. C. de iur. fis. li. 10. non ea quæ sunt iurisgentium &c. Ita concludunt omnes in d. l. 1. Pone exemplum. Statuto cauetur quòd existẽtibus masculis filiæ fœminæ non succedant, certe bannitus non habebit beneficium statuti &c. Sed bene poterit succedere in hæreditatibus quæ deferuntur ei de iure ciuili. Q[illegible] est uerum si bo[illegible] na sunt extra territorium [illegible] nientis, [illegible] intra [illegible] nitus non succedit, ita Pau. de Ca. qui dicit se Florẽtię sic consuluisse in d. l. 1. Licet .n. cõmune [illegible] niens nõ possit tollere bannito ius commune, potest tamen in suo territorio offendere & obũbrare [illegible] liter ꝙ effectu non sortiatur. Non enim audiẽdus est [illegible] dice q [illegible] [illegible] quit Imol. in l. gallus. §. [illegible] casus. de [illegible] & postbu[illegible] ex facto. §. ex facto ff. ad Treb. l. Alex. consi. 23. prima parte. Opportune, & cons[illegible] eadem parte. Vide [illegible] & [illegible] [illegible] Rom. in d. l. 1. licet oppositũ tenet idem Alex. [illegible] Salice. in d. l. 1. C. de hæ[illegible] stituen. Ang[illegible] & Imo. in d. c. 2. de testam[illegible].

22 Statuto cauetur ꝙ filiæ extantibus masculis nõ succedant, sed debeant de bonis paternis dotari & esse cõtente, quærit si patre mortuo qui reliquit filium & filiam, & anteq̃ frater sororẽ dotaret mortuus est relicta filia sua, dicta amita debeat habere solum dotem, uel tã quam hæres. ℞. Albe. in l. publico & l. 1. C. ad l. Iul. de adul. quidam tenent ꝙ sic, q̃a neptis nõ succedit ut masculus, sed uerius uidetur secundum Hugolinum de la Fontana ꝙ succedet neptis nõ amita. Ratio ẽ q̃a ex morte patris iam ius fuit quæsitũ filio, & illud transmittit filiæ. ut. C. de cad. tol. §. in nouissimo, q̃a in hoc repręsentat personã patris sui. ar. C. de hære. uel act. uend. l. emptor, & sufficit semel ius fuisse quæsitum, ut ff. quod me. causa. l. uideamus. de quo uide. s. Feudum. §. 8. sed si filius pręmortuus fuisset ante patrem relicta filia, uera esset opinio prima, quia tale statutum est factum, quia ꝑ masculos conseruatur agnatio, ut. ff. de uendi. inspi. l. 1. §. pe. Ergo non debet porrigi ad sexum fœmineum, ut ĩ d. l. publico uide. s. excõmunicatio prima. §. 20. Quomodo frater potest admittere sororem in fraudem creditorum.

23 Vtrum hæres teneatur seruare ordinem in soluendo creditoribus uel legatariis. ℞. quòd sic, quia creditoribus prius satisfacere debet siue ex contractu uel quasi, aut delicto uel quasi sint postea legatariis, si tamẽ prius solueret sine dolo legatariis prius uenientibus non poterit inquietari a creditoribus si nihil ei remansit de hæreditate, sed habebunt regressum contra legatarios, quis autẽ in creditoribus sit pręponendus uide infra Restitutio. 2. §. 16.

24 Quis põt hæres institui. ℞. ꝙ omnis qui non prohibetur a iure. arg. de spon. cum apud, & quis prohibeatur. ℞. ꝙ. 13. Primo hæreticus aut paganus, de hære. ca. si quis episcopo. Secundo credentes receptatores & defensores hæreticorum de hære. c. excommunicamus. el. 1. §. credẽtes. Tertio apostata. Quarto collegium illicitũ. Quinto deportatus.[a] C. de hære. insti. l. 1. Sexto damnatus ob crimen famosum. Septimo insecutor Cardinalium, de pęnis. c. felicis. lib. 6. Octauo excõmunicatus, nam qui tẽpore institutionis uel mortis uel aditionis hæreditatis erat excommunicatus nõ ualet institutio, secus si post institutionẽ fuit excommunicatus, sed ante mortem absolutus, uel post mortẽ fuit excõmunicatus, & ante aditionem absolutus, tenet institutio. ff. de hære. insti. l. sed & si in conditione. §. solemus, ubi media tempora non nocent, & l. si alienum. §. in extraneis. Nono spurii nati ex damnato coitu, de quibus supra filius in prin. Decimo incestuosi cum monacha. 27. q. 1. si quis solli-

a Si quis solli citauerit i gl.] Ibi nihil dicit gl. licet posset trahi a tex. cū bona illius sint confiscata ecclesiæ.

b Respon.gl.] Quæ dicit q; suosunt episcopo territorii & sunt sicut locu ste nō habētes regem. Idem tenet gl.in d.c. nulla. Idem uidet uelle Inn. c.cum in monasterio, de elec. dum dicit hęremitam esse personam ecclesiasticam. Arc. ēt in c. uno.de excess.pręla.li.6.dicit hæremitam esse religiosam personam,secū dum aliquos. De quo uidendum est per d. Ant. consilio. 19. Archi. tamen ubi supra tenet ipsæ q; sit religiosus hæremita.

c Tho.2.2.] dicit ibi dē q; solitudo nō est ipsa perfectionis essentia,sed instrumentum & commodum cō templationi nō actioni & competit religionibus ordinatis ad contēplationē non ordinatis ad opera uitę actiuę, nisi forte ad tempus exemplo Christi. Luc. 21. Exiit in montem solus orare & erat p noctans.

d Quatuor cō cilia.] Hic intellige.C.de hære.l. quicunque. Adde qd Archi. modos sequētes nō notat.s.gl.in c. il li.§.qa.24.q.3.

e C.dubius]Et glo.dicit q; uerificatur in eo qui dubitat in tenui art. ut. l. 2.i.fi. C. eo.

citauerit in gl. [a] Vndecimo crimen læsæ maiestatis committens.de pe.distin.1.c.q si quis cum militibus. Duodecimo simoniaci secūdum aliquos,quia parificantur lędētibus maiestatem. Tertiodecimo illi qui non possunt habere nec in proprio nec in communi,ut sunt fratres minores cle.exiui.§.cupientes, de uerb.signi.de materia hęredis,uide supra Hęreditas, & infra legatum, & testamentum.

H AEREMITA dicitur qui uere & puram solitariam eligit uitam. 16.q.1.qui uere.

1 Vtrum posit habere proprium.℞.glos. in d.c. qui uere.q; sic,& est text.19.q 3. §. econtra.

2 Quæ est strictior uita, an hæremitarum, an religiosorum.℞.glo.ubi.s. dicit q; monachorum.Intellige in hæremitis quis non sunt religiosi.

3 Vtrum hęremita gaudeat priuilegio clericali.℞. glo. [b] ubi supra q; sic,& dicit probari per d.c.qui uere, sed iudicio meo nihil probat, nisi q; sunt digni honore. Et propterea dico cum Ioan.de ligna.in cle.per literas,de præben. q; sicut layci nati sunt ita layci perseuerant, & sub iurisdictionem imperatoris cum eis non adueniat aliqd eripiens eos ab ipsius iurisdictione,quod duplex est uide licet receptio ordinis uel cō uerso ad aliquam religionē approbatam. in c.fi. de religio.do. 17. quæstio.4. si quis suadente, de sen.excōmu.nō dubium cum similibus,& sequitur Pa.in c nullus. de fo. compe. licet sit equum dicere q; sunt ecclesiasticæ personæ & de foro ecclesiastico per.c.nulla ratione.93.dist.& c.si autem.11.q.3.

4 Vtrum religiosi posint uitā hęremiticā eligere.℞.q; sic de licentia suorum prælatorum, & cellas siue habitacula in hæremo siue locis ubi non sit hominum habitatio de propinquo capere, & mutare potest etiam religiosi mēdicantes, ut in c.cū ex eo.est.c unicū. & in §. fi. de excess.præla.li.6. Sed plati nemini debēt dare licētiam,nisi iam in societate pfectis, cū sit periculosissimum solitarie habitare imperfecto cui dicitur.Vhe soli, quia cū ceciderit nō habet subleuantem,& ideo.S.Tho 2.2.[c] q.188.ar.ul.in corpore.q.dicit q; uitam socialis necessaria est ad exercitium pfectionis, quia mutuo se instruunt uerbo exēplo & correctione q̄ ad perfectionem perducunt. Solitudo aut cōpetit iam perfectis q̄ aliorum regimine non indigent. Et ideo si absque exercitio præcedenti talis uita assumatur periculosissima est, nisi suppleatur per diuinam gratiam, hæc ille.

H AERETICVS est secundum Archi. in c.quicunque, de hære li.6.primo q tenet contra quatuor concilia. [d] Item q aliter sentit de sacramentis. s.corpore Christi baptismate cōfessione & aliis q̄ sacrosan.pdicat & obseruat ecclesia. c. ad abolēdā de he.Item q conat auferre priuilegium ecclesiæ Romanę sibi a Christo traditū ut in ca. omnes.22.di q; est ut sit caput olum ecclesiarū. Itē dubius in fide.c. dubius [e] de hære. Item omnis scismaticus.24.q.3. inter hæresim.Item omnis simoniacus.1.q.1.quisquis. Item omnis pcisus ab ecclesia. 4.q.1.c.2.Itē omnis interpretans male sacra scripturā. 24.q.3.heresis grecæ.Item q nouā opinionē inuenit.24.q.3. hæreticus est.Item qui transgreditur præcepta apostolicæ sedis. 19. distin. nulli.Item qui nō tenet articulos fidei. Sed loquendo de hæretico propriæ, & ut sit excommunicatus, & subiaceat aliis pœnis cō tra hęreticos statutis, dic q; tria requiruntur secundum Alex.de Ales.2.2. ti.de hæresi.Primū falsa credulitas in rationabili, secundum gl.23.q.3.§.quia uero sermo,q; erret in articulos fidei & ius sacramentis ut in c.ad abolendādā hæreti. Addit Pau. in cle.unica, de usu.q; ēt ille q falsam & ex

tortam expositionem in diuinis scripturis ponit contra id quod tenet ecclesia. Intelligo scilicet ꝑ articulo fidei, est hereticus.gl. tamẽ in cle. 1.§. sane. de usu. dicit indistinte de tenente aut gignente peruersum dogma uel falsas opi. quod hæreticus est. Car.in.d.cle.etiã uoluit hoc extendere ad tenentem contra canones,& multi doc.ibidem.Sed ego dico clarius ꝙ falsa credulitas contra fidem est dupliciter. Primo directe & prĩcipaliter & hoc est omne quod est contra articulos fidei. de hoc Tho. 2.2.q 11.art.2. Secundo indirecte & secundario sicut ea ex quibus sequitur corruptio alicuius articuli, sicut dicere aliquid falsum in scriptura diuina contentũ, quia est corruptio illius articuli de spiritusancto qui locutus est per prophetas. Similiter dicere ꝙ ecclesia male determinauit in aliquo circa fidẽ, est contra illud sanctam ecclesiam catholicam & huiusmodi. Secundum ꝙ requiritur ut quis sit hæreticus est peruersa uolũtas & inconcupiscibili. Tertium impugnationis per inacitas ex parte irascibilis scilicet quod pertinaciter [a] hoc teneat, quia licet quis erret in fide & aliis prædictis. Si tamen paratus est corrigi, nõ est hæreticus. tex est.24 q. 3. dixit apostolus in uer.pertinaci aĩo & gl. fi.ibidẽ & c.q in eccła.& gl. 2.in cap nec licuit.17. dis & tex.planus in c hæc est fides. 24.q.1.& in c. damnamus de sum.tri. in uerbo ꝑtinaciter. propterea dicit Lau. quod q errorẽ non defendit imo paratus est intelligere rationẽ, nõ est putãdus hæreticus. Similiter ille qui dubitat ex animi infirmitate nõ tñ ꝑtinaciter insistit. Et c.ad abolẽdã de hæret. intellig.s qñ ĩ dubio ꝑtinaciter insistit. R.

1 Qua pęna puniũtur hæretici proprie. R. ut colligo ex diuersis iuribus ꝙ ultra mortale peccatum.14. pœnis Prima ꝙ ipso facto sunt excõicati de quo. s̃. excõmunicatio. 5. casu.17. Nec dum hæreticus excõicatur, sed etiã suspectus de hæresi, nisi ad arbitriũ episcopi se purgauerit. [b] c. ad abolendã.§. laycus de hæreti.& de sent.excom.ut famæ.& si excõicationẽ per annũ sustinuerit aĩo indurato, tunc uelut hæreticus condẽnabitur. c. excõicamus.§.1.de hæreti.cum contumacia de hæreti.lib.6. requiritur tamen ut specifice sit uocatus, ut de fide respondeat secũdũ Io. An. ibidem se de tali suspitione purgat.

2 Sed quid si sit occultus oĩno, puta quia tenet heresim in corde solum, an erit excõicatus. Rñ gl. [illegible] 24.q. 1. [illegible] & idem tenet Ray.& Gof.& Ioan de Anco. in suis summis [illegible] & glo.in cle.1.de hæreti quã sequitur Car.quæ allegat multa iura ad hoc. Archi. aũt in c cũ quis de hæret.lib. 6. Allegat multa pro & contra, & finaliter relinquit [illegible] tationi. Sed saluo meliori iudicio mihi uidetur dicendũ ꝙ si hæresis sit solũ in corde nec aliquid ostendatur in signo uel opere, quod non est excõicatus & hoc tenet Pet.de Palu.in 4.& Ho.in c. mulieres de sen. exc.& [illegible] sequitur gl in c.cũ quis de sent. exc.lib.6 [illegible] quẽdo de eo qui ratã hẽt uerberationẽ clerici solũ in corde, ꝙ non est excõicatus quo [illegible] ad ecclesiã. nec ob iura quæ all [illegible] præcipit ecclesia in opere faciendũ extra uel nõ faciendo cũ tali intentione uel aĩo. [illegible] ligatur etiã quo ad ecclesiã. licet eccl [illegible] indicet ex quo occultũ est. Et ita loquuntur iura per d.gl.allegata [illegible] tor omittẽs procedere contra [illegible] ligatur, ecce quod præcipitur [illegible] de sta.mona. loquitur de actu exteriori quo quis ad curias principũ uadit eo animo ut [illegible] ostendat. Ecce præcipit abstinendũ [illegible] su tali aĩo. Et oĩa alia semper [illegible] annexum faciendum, uel non faciendum [illegible] bene attendãtur. Et ideo quantũcunque uel nõ occultum [illegible] opus factũ [illegible] erit ligatus. Secus ubi cogitationem [illegible] hil additur operis quia solum Deum [illegible] ultorẽ C.de rebus cre. [illegible] l.iusiurandi. [illegible] buisse. & l. distinctio. §. sed illud. uer. quorum.

a Quod pertinaciter. Vult Innoc. in c.firmiter.in fi.de summa tri. Referũt & sequunt Bal. & Paul.de c. in ru.C.de summa tri.D. Ant.in c. 1.§.sane.de sũma.tri.ꝙ si aliquis simpliciter credit illud ꝙ credit sãcta mater ecclesia, si in spẽ credat i trinitate patrẽ esse maiorẽ filio, uel credat esse quaternitatẽ errore ductus, q a sic credebat tenere ecclesiam dũmodo nõ pertinaciter duret in hac opi. non est hæreticus, nec põt de hęresi puniri. Quod no. secũdũ Bal. ad defendendũ rusticos & idiotas psonas, quẽ sæpe impetũtur ab inquisitoribus hęretice prauitatis. Adde text.in l.oẽs in uer. argumẽto. C.de hære. Cępo. in cautela. 205.& 237. ubi refert Alb. 3. ꝑ sta.q 32. defendisse in curia romana corã. papa quosdã mediolanenses de hæresi impetitos. Vide supra fides. §. 6.

b Se purgauerit] Si clericus est, laycus uero ad arbitriũ, satisfactiõe ꝑuia., & abiuratiõe facta iudicis seculari arbitrio.

rum. Si uero aliquid ostendat in signo, scilicet uerbis factis & huiusmodi sic erit ligatus quantũcũque sit occultus. Et sic patet qđ ecclesia ligat omnino occulta, et tamẽ non ligat ea quæ solum consistunt in corde sine aliquo opere adiuncto facto uel omisso. c. sic cõcorda doc. in hoc.

3 Quid de illo qui osculatur sepulchrum machometi, uel aliqua facit ad eius uenerationem sicut alii infideles. Rñ. Alex. de Ales. 2.2. titu. de apostasia. quod si faciunt qa ita credunt, & ideo profitentur, sic sunt apostatae hæretici. & excõicati. Si uero hoc faciunt solum uerbo, uel propter metum nõ in corde, sic peccant mortaliter, non tamen sunt hæretici nec excommunicati.

4 Secũda pœna est quod nemo cum hæreticis debet habere negociationem, neque in domo uel terra sua eos tenere uel fauere, facit. c. sicut ait eo. tit. & secundum Pa. ibidem extenditur. d. c. ad omnes hæreticos, licet loquatur de tholosanis [a] & no. quòd licet cum nullo excõicato sit participandum, tamen cum hæreticis multominus unde licet non excommunicentur omnes participãtes cũ eis eadem excommunicatione, tamen credentes fautores, receptatores, defensores [b] hæreticorum bene ligantur, ut patet supra. Excõmunicatio. 5. casu 17. posset tamen aliquis sine peccato participare cum eis in his quæ spectant ad eorum salutem. Similiter & filii uxor & huiusmodi qui iudicio boni uiri aliter cõmode facere non possunt. nec inest periculum peruersionis, & etia cæteri in casibus in quibus licet participare cum excommunicatis, de qbus habes supra excommunicatio. 8.

5 Tertia pœna est q̃ bona ipsorum ipso facto quo crimen incurrunt hæresis applicantur fisco in terris. s. imperii si sunt seculares in iudicis seculari. in terris uero ecclesiæ uel si sunt clerici applicãtur fisco ecclesiæ, nisi clericorum bona essent ecclesiæ, uel ipsi haberent stipendium ab ecclesia, quia applicabuntur ecclesiæ a qua stipẽdium habebant uel cuius erant ut in c. uergentis. eo. titu. hæc in c. cum secundum. eo. tit. li. 6. Veruntamẽ executio [c] ipsius cõfiscationis uel occupatio dictorum bonorum, non fiet donec per aliquam personam ecclesiasticã fuerit sententiatum super præfato crimine hæresis contra ipsum hereticũ in d. c. cũ secundum. de quo uide infra Pena. §. 3.

6 Sed quid in uita ipsorum hæreticorũ nõ fuit sniatũ ipso hereticos. R. Pa. in c. si. q̃ si post mortẽ ipsorũ sententiatũ fuerit sup eorũ crimine, nihilominus applicabũtur fisco, ut in c. 2. de rescri. li. 6. quia confiscatio fuit facta in uita ipsorũ, eo ipso q̃ inciderunt in hæresim. Et de hoc est tex. in c. accusatus eo. tit. lib. 6. in §. in eo uero casu.

7 Quid si habet, filios catholicos. Rñ. secundum gl. in summa. 23. q. 7. & in c. uergentis. eo. ti. q̃ nihilominus confiscantur, & sic nihil habebunt de bonis parentum filii nec etiam agnati. Vnde per d. c. uergentis, corrigitur auth. de nestorianis C. de here. quæ uolebat ut deuoluerentur ad filios uel agnatos catholicos bona hæreticorum quod & sequitur Archi. in princ. 23. q. 7. & Cyn. in l. quisquis. C. ad l. iulia. maiestatis. Gof. dicit hoc uerũ in terris ecclesiæ, sed nõ in aliis, [d] & istud ultimum est magis pium, quamuis primum sit uerius.

8 Quarta pœna est qđ hæretici credentes receptatores defensores & fautores ipsorumque filii usque ad secundam [e] generationem nullum ecclesiasticum beneficiũ uel officium uel publicum adipisci possunt, ut in c. 2. eo tit. lib. 6. hoc intellige de secunda ge-

neratione

a Loquatur de tholosania. Pro hoc c. ad abolẽdam. & c. excõicamus eo. titu.

b Defensores. Idem de subuenientibus eis. ut. l. 1. ff. de receptat.

c Executio. Bar. in l. diuus. 2. ff. de custo. reo. querit sic. Pone. Inqsitor hæretice prauitatis processit cõtra quẽdam & eum cõdemnauit de hæresi, & tradidit eum iudici seculari, an iudex secularis debeat credere illi sententiæ & illi ,pcessui, & sic executionẽ facere. An uerò debeat de nouo formare processum. Rñ. quod sic. Cõtrarium tñ tenet Angel. in l. 1. C. de exhi. reis. per c. præsidentes. de hæret. li. 6. & c. ut inquisitionis. eo. tit. lib. 6. & no. Innoc. in c. pastoralis de offi. deleg. & in c. cũ in iure. do. An. & Imo. in c. 1. de officio ordi. & sic tenet similiter etiam tenet Bal. in auth. clericus. C. de epi. & cle. & glo. in d. l. cuius Sal. in l. [illegible] in 8. col. C. qui accusa. non poss. Ab. & Pet. de Anch. c. at si clerici. de iudi. & in c. 1. de offi. ordi. Alex. in l. magistratibus §. de iurisdi. omnium & no. Pe. [illegible] Bar.

d Sed non in aliis. [illegible] est cõtra d. c. uergentis. quod facit mẽtionẽ de terris imperii &c. Vide Abb. post do. Ant. in d. c. uergẽtis &c. De his uide plene Host. eo. tit. §. q̃ pœna. in prin. & ibi dicit q̃ opi. sm leges procedit de equitate, & sm canones de rigore, uel leges loquuntur añ sententiam, canones post.

e Vsque ad secundam] Vide Gemi. in d. c. 2. pro declaratione terminorũ.

neratione per lineam patris quæ est filius & nepos, sed per lineam maternam non, nisi ad primum gradum scilicet filiam extenditur. ut in. c. statutum el. 2. eo. titu. lib. 6. & etiam nisi emẽdati tales hæretici fautores receptatores & alii essent & reincorporati ecclesiæ parati ad pœnitẽtiã peragendam fuissent. ut in d. l. statutum.

9 Quinta pena est quod si quis uir ecclesiasticus ad preces heretici fautoris receptatoris, & aliorum similiũ pestilentium, dignitates, personatus, & quicunque alia ecclesiastica beneficia scienter est adeptus ipsus est priuatus ipso facto & inhabilis ad similia. Si uero ignoranter solummodo sic habitus, est priuatus ut d. c. quicunque li. 6.

10 Sexta pena est quod filii hæreticorum ipso facto quo sententiatum est contra eorum parentes de hæresi, efficiuntur sui iuris, et effecti intelliguntur a die commissi criminis, unde emancipatio facta non ualet post cõmissum crimen. ut in. d. c. quicunque.

11 Septima pena est qđ uxores q̃ contraxerunt matrimonium cum illis quos sciebant hæreticos, amittunt dotem ipso facto secus si ignorabant, licet postea scierint. vt in. c. de creuit co. titu. lib. 6.

12 Octaua quod appellare nõ possunt hæretici credentes, receptatores, fautores, & defensores eorũ. ut in c. ut inquisitionis negocium eo. titu. lib. 6.

13 Nona est q̃ contra hæreticos credẽtes & alios prædictos admittuntur excommunicati & participes uel socii criminis ad testimonium. ut in. c. in fidei fauorem [a] eo. titu. lib. 6. & officiales, licet sint excommunicati possunt contra eosdem [b] suum exercere officium si requisiti fuerint ab ipsis uel inquisitoribus uel eorum delegatis, [c] & licite possunt eos requirere. ut in. c. presidentes eo. titu. lib. 6.

14 Decima quod hæreticis siue sint coniuncti siue extranei nihil est relinquendum siue non possunt institui hæredes. ut in. c. si quis episcopus cum. c. seq. et quod ibi not. de hære. secus in faciente si sunt episcopi uel clerici sunt excommunicandi, etiam post mortem ut in dictis capitulis notatur.

15 Vndecima quod uasalli hæreticorũ & quicunque alii qui hereticis aliqua obligatione erant astricti, ut famuli liberti, & huiusmodi ipso facto liberantur, ut dicitur & notatur in c. fi. e. tit. Propterea si aliquis promisisset eis hæreticis soluere sub pena uel iuramento certo die, non tenetur, ut not. gl. ibidem, & hoc intellige si est manifestum ipsum hæreticum incidisse perfidiam. Et dicit Phil. idem etiam si sit occultus, dummodo probari posset. Sed Io. And. limitat dictum suum uerum, si ad probationem processum est, quia tunc probatio facit delictum manifestum. ut in. c. cum olim. de uerbo. sig. Secus si non est processum ad probationem. Pa. uero ibidem uult q̃ a die commissi criminis sunt liberi, quamuis non possit allegari prædicta absolutio, nisi facta manifestatione per sententiam, ego teneo cum tex. q̃ eo ipso q̃ est manifestum in hæresim incidisse tales absoluti sunt quæcunque sententia non feratur contra eos, quia per exceptionẽ eorum petitionem elidẽt. [d]

16 Duodecima pena est q̃ dãnati præsentibus secularibus potestatibus aut eorum bayliuis relinquantur animaduersione puniendi clericis prius a suis ordinibus degradatis. ut in. c. excommunicamus. el. 1. eo. titu. & ista aĩaduersio est pena ignis de consuetudine, licet de iure sit pena mortis, ut in. l. arriani. C. de hęreti. iuncta. l. ultimum supplicium. ff. de pe.

17 Sed quero quid si hæreticus dannatus per ecclesiam uelit redire, nunquid ei parcetur. R. Ioan. An. in quadam apostilla in d. c. excommunicamus tenet q̃ sic, & idem glo. singularis in c. excommunicamus el. 2. eo. ti. sed licet istud sit humanum, tamẽ ego credo de iure contrarium. Nam ut accipitur oportet q̃ cõtinuo post deprehensionem erroris, ad fidei catholicę unitatẽ sponte recurrat, & errorem suum ad arbitrium præsidentis publicæ abiuret, & satisfactionem condignam exhibeat. ut in. c. ad abolendũ. eo. titu. quod non facit qui expectat condemnationem

a Cap. in fidei fauorem] Dummodo exconiecturis falsa testificari nõ presumantur ut ibidem, quas cõiecturas iudex ipse examinabit secundũ gl. ibi.

b Possunt contra eosdẽ] Vel aliter de iure non habẽtes iurisdictionem.

c Vel eorũ delegatis] Quando ad alios nõ potest haberi recursus nec requirentes sunt excõmunicati.

d Elidẽt] Et si dicti hęretici reconciliarentur tamẽ nõ inciderẽt in subiectionẽ qui sunt facti liberi. Idẽ dic de bonis quia non recuperantur. secundum Host. et Pa. i d. c. fi. e. ti.

nationẽ & dictum.c.excommunicamus.el.2.quod uidetur contrarium loquitur de deprehenso non condẽnato. Archi.tamẽ[a] in c.ut commissi.eo.ti.lib.6.dicit ꝙ relapsis duntaxat non parcitur, semel tamẽ lapsis parcendum est ex quo uolunt ad fidẽ redire,&ut dixi hoc ẽ mitius.[b]

18 Vtrum rediens spõte ad ueritatem fidei & reconciliatus recuperet bona. R. ꝙ non, sed solummodo euitat penã mortis. Et ꝙ olim debebat detrudi in perpetuum carcerem ad agendam penitentiã, hodie per inquisitores una cum presidente potest cõmutari.ut in.c. ut commissi. eo. tit.lib.6.Et similiter recuperabit bona si ex misericordia ei cõcedantur, aliter nõ, ut d.c.uergentis.

19 Tertiadecima pena ꝙ nullus clericus debet ei prebere ecclesiastica sacramenta, neque eleemosynas, aut oblationes eorum recipere, aliter clericus priuãdus est suo officio regularis sua priuilegia ĩ illa dyocesi ubi contra fecerit non ei seruentur, ut in.c.excõmunicamus. el.1.eo. tiu. Hodie tñ quicũque tradiderit ecclesiasticæ sepulturæ est excommunicatus ipso facto.per.c.quicunque.eo.titu.lib.6.de quo supra excommunicatio.7.casu. 28. Sed hec omnia limita nisi peniteant & signa manifesta pęnitẽtiæ in eis appareãt quia tũc ecclesiastica sacra possunt & debẽt dari, etiam si forẽt relapsi, ut in.c.sup eo.de hære.lib 6.

20 Quartadecima ꝙ nullus tabellio publica instrumẽta uel scripta pro hereticis, credentibus, fautoribus,& ceteris facere potest, nec aduocatus in aliqua causa uel facto potest eis patrociniũ prestare, nec litigãtibus sub eorũ examine.c.aliter ipso facto sunt suspensi ab officio,& perpetuo infames, ut in c.si aduersus.e.titu.Intellige secundum Pa. ibidem, nisi reuertantur ad fidem, quia tũc possunt prædicta pro eis impendi.

21 Qua pœna puniunt credentes, fautores receptatores & defensores hæreticorũ. R. ꝙ 18.pœnis. prima quia sunt excommunicati ipso facto, de quo, supra excõmunicatio. 5.Casu.17.Secunda ꝙ si post excõmunicationẽ infra annũ satisfacere cõtempserint, ex tunc ipso iure sunt infames, ut neque ad publica officia seu consilia seu ad eligendos ad huiusmodi aliquos neque ad testimonium admittuntur. sunt intestabiles etiã nec ad successionẽ admittũntur, nullus eis cogatur respondere super aliquo negotio, sed bene ipsi aliis si sunt iudices & dabũt sententiam, nulla est nec aliquis potest causam agitare sub eis. Si aduocati sunt non sunt admittẽdi ad patrocinium, si tabelliones instrumenta per eos confecta nihil ualent, sed cum auctore suo dannantur. Si uero clericus fuerit ab omni officio & beneficio deponatur. Hæc habentur in c. excommunicamus el. 1.e.ti.Ex quibus colligitur, pœnas cõtra pfatos. Adde quartam, quintã, octauã, nonã, tertiadecimam & quartãdecimam in præcedentibus.§ dictas.

22 Quis dicatur credens hæreticis R. Archi.in d.c.quicunque eo. ti lib.6.ꝙ illæ qui ore proprio dicit se uelle mori in fide talis hæretici, uel qui se credere erroribus eorũ ad hoc de peni.di. 1.c.potest, similiter qui adorauerit reuerentiam suo more exhibuerit cõsolationem uel cõmunionem in morte seu in infirmitate ab hæreticis receperit, uel similia perpetrant quę ad ritum eorum pertinent.credentes dicuntur, quia plus factis q̃ uerbis loquimur ar. de ap. dilecti. el. 2.& loquor de his factis, in quibus error exprimitur quia in aliis factis, ut uisitare eos uel alimoniam præbere, non est credere, sed potius fauere, credentes tamen[c] in eorum erroribus hæretici sunt.c.excommunicamus el.2.eo.

23 Quis dicitur receptator. R. Arch. ubi.s. ꝙ ille qui scienter[d] recepit hæreticos, & si non frequenter, quia licet secundum grammaticum sit uerbum frequentatiuum, tamẽ iure p simplici uerbo ponitur, ut probatur. ff.de recepta.l. fi.ĩ iure ciuili receptator dicitur qui latenter recipit & celat, ut conser

a Archi. tamẽ] Nõ uidetur mihi ꝙ hoc dicat aperte, tamen põt elici.

b Hoc est mitius] Sed debẽt in perpetua carcere detrudi ut in.d.c. excõmunicamus.2. quã uis hodie possit commutari ut in.c.ut commissi.e.tit. lib. 6. ut hic. §. sequenti.

c Credentes tamen] Quid de eis qui audiunt eorũ prędicationes. Respond. Arch.ubi supra ꝙ si semel tãtũ audierint nec postea redire uoluerint non sunt credentes, quia non uidẽtur approbasse quod postmodum uitauerit. arg.c.cõstat. 1. q.1.&. c.ex studiis de præsumptio, et sub lit ꝙ licet de facili non debeant credentes reputari, s[illegible] tur suspitione tñ eos nõ carere. Vnde eis posset par[illegible] in [illegible].

d Qui scienter] Iste eadem pœna puniẽ, qua & hæretici.uide de his. Hostiẽ. eo. titu. §.qua pena.

a Nisi dimittant doloſe] Arg.c. quante. de ſen. excom. cum ibi notatis.

b Vel uerbis excuſãt] Puta quando dicerent isti homines non ſunt ut dicuntur.

c Hereſiarche.Et ſic peiores ſunt ipſis hereticis. c. ꝙ aliorum.24.q.3.et. 11.q.3.c. qui conſentit. Vnde & deberet plus puniri ſicut aliquando magis punitur cõſulẽs quam faciens quod conſultum eſt. l.utrũ ff. de paricid. Exemplum in medico qui dedit filio uenenũ ut uenenaret patrem. l. frater.ff. de parici.& quod ibi no.gl.Et Arch. ubi s. refert aliquos, dicere illos prelatos fore hereticorum defenſores quæ eos punire negligunt.

d Si tamen tẽpus] De iſta materia plene Hoſtienſis in ſumma tit. de hereti. per totum. Sed de penis &c. in. §. quam pena, & in §. que pena.

uatus manus iudicis euadat ut in l.1.ff.de recepta.& l.cõgruit. ff. de officio prȩſidis, & l.ulti.C.de his quæ ia.occul. & ſic accipiť ẽt de iure canonico,niſi ſolum in caſu iſto hȩreticorũ, ratio qa ſpecialiter omnis receptio prohibetur ut in ca.ſicut ait eo.

24 Qui dicuntur fautores. ℞.Archi.ubi ſupra, ꝙ ſi ſunt perſonæ quæ publica poteſtate fungãtur ex ſola omiſſione dicuntur fautores, puta ſi ab eccleſia condemnatos non fugant uel non puniunt ſicut debent, & præcipitur in cap. adabolendam eo. & in cap. excommunicamus el. 1.e. hoc probatur.23.q.3.qui poteſt.2 q.5.qui uiciis,& q.8.præterea, & 16.q.4.§.qui autem. Item dicit idem Archi. ꝙ ſi prælati non faciunt carceres ad cuſtodiam hæreticorum uel ſimilia quæ ad eorum officium pertinent ex auaritia, non dicuntur fautores, quia id in fauorem hæreticorum non faciunt. Secus ſi propter eos non faciunt. Si ſunt priuatæ perſonæ licet non capiant hæreticos ex omiſsione ſola non dicuntur fautores,ſed ſi celant eos poſtquã iurauerunt indicare poſſunt dicit fautores, cum peccent mortaliter in hoc celando ueritatem.11.q.3. quiſquis. Idẽ dic de priuatis aſtrictis per iuramentum ad indicandum & celat in caſu in quo tenentur indicare, qđ quando ſit uide infra.Inquiſitio.§.11.ſecus in aliis priuatis,nõ aſtrictis, quia niſi dimittãt doloſe[a] nõ dicuntur fautores,ex commiſſione uero omnes dicunť fautores, quia uel uerbis excuſant[b] eos uel laudant & huiuſmodi,unde ſi prædicta uerba prouocãt ſimplices ad amorem hereticorum & deuotionẽ quã habent ad eccleſiam habeant minuere,& talia nõ dicantur ex lubrico lingue ad pœnã non debet trahi. ff. ad l.Iuliã maie.l.famoſi, tunc fautores dicuntur. 11. q.3 non ſolum.2.q.1.c. ſi. Multo magis fautores ſunt q̃ facto eis fauẽt puta alimoniã miniſtrando ipſos liberando, uel per quæ liberari poſſunt dãdo & ſimilia ad hæc.23. quæſtio.3.eſt iniuſta.ff. de furtis.l. ſi pignore.Et idem dicit in eo qui præcibus eos liberat.ar.13.q.6.eo.titu.

25 Qui dicantur defenſores.℞ qui ſupra.Archi. ꝙ quicunque defendentes errorem hæreticorum & tales dicuntur hæreſiarche[c] Item dicuntur defenſores illi qui perſonas ipſorum deſcendunt reſiſtendo uiribus uel potentia ne ad manus iudicis ueniant puniendi uel examinandi,& de hoc.21. quæſtione.5.ſi cuſtos, uel ne fiat executio, ut in capitulo ex literis de officio delega.not.tamen ꝙ defendens hæreticum ne ledatur a priuato, uel qui in iudicio eidem patrocinatur,credens eum habere iuſtam cauſam, ſi po nõ dicitur defenſor uel fautor etiam ſi poſtea appareat ꝙ non erat iuſta cauſa, quia hæc eſt iuſta defenſio quæ talibus reſeruatur. Secus ſi contra conſcientiam ei patrocinatur,quia defenſor eſt ita not.Car.in clemẽ. 1.de pœnis.

26 Quomodo hæretici,fautores, credẽtes, defenſores,receptatores eorum.& etiam infamati de hȩreſi recipiantur ad pœnitentiam ℞.ꝙ ad arbitrium epiſcopi prius debent abiurare errorem & præmittere per ſeipſos iurare ꝙ tenebunt firmiter fidem catholicã & hoc publice uel priuate, ſicut crimen eſt publicum uel priuatum.1.q.7. quoties de conſe. diſt.2.ego berengarius,& d.c.ad abolendam, & poſtea debeat abſolui ſecundũ eccleſiæ formam,de qua habeť.11.quæſtio.3.cum aliquis & de ſenten. excommunica. cum deſideres. & poſtea imponi quod talibus ſolet iniungi ut in dictis.c.quoties, & ego, ſi tamen tempus[d] non adeſt & ſigna pœnitentiæ in extremo demõſtrent.poſſunt abſolui ſine ſolemnitate præfata ſecundum Hoſtien. & Innocen.in ca.a nobis el. 2. de ſententia excommunicationis.

HERMOFRODITVS dicitur ille qui habet utrunque ſexum ſcilicet uirilem & femineum.

1 Vtrum poſsit eſſe teſtis in teſtamẽto.℞ gl.4. queſtione.3.idem idonei.uer. hermofrodita

frodita quod non, sicut nec mulier. institu. de testa.§.testes in iudicio, tamen sic eo modo quo mulier. Et hoc intelligo quando magis habet de fœmina quam de uiro. Secus esset si sexus uirilis magis incalesceret. si uero est parilitas, glosa prædicta non determinat, sed dicit eum non admitti, nisi quatenus mulier admittitur.

2 Vtrum possit ordinari. R. quod non, quia est monstruosus. ar. 36. dist. illiterato, & 49. distin cap. ultimo. Si tamen ordinatur et sexus uirilis magis incalescit recipit caracterem, alias non, etiam si equaliter incalescet secundo Rodo.

3 Vtrum possit contrahere & an debeat contrahere cum uiro uel cum muliere. R. glosa prędicta quod sexus magis incalescés debeat attendi, & sic determinari.

HIRONIA est mendaciũ in uerbis, uel factis dictum, ut quis minus extimetur quam se ipsum existimet, ut puta cum aliquis asserit de se aliquod uile quod in se non recognoscit, aut negat aliquod magnum quod tamen extimat in se esse, & est aliquando peccatum ueniale, quando id quod dicit uel ostendit in se esse uel non esse non est scandalum, nec proprie fame uel alterius. Aliquando est mortale quando esset in scandalum proprium uel aliorum, uel quando hoc fieret ex inordinata ambitione ut præficeretur alicui prælaturæ spirituali, puta quia uadit male uestitus & despectus propter hoc solum ut pręficiatur, & deliberate & intellige si est indignus uel si propter honorem solum & huiusmodi, secundum quod dixi ambitionem esse mortale, de quo uide supra. Ambitio, & de tali dicitur ecclesia, est qui nequiter se humiliat, interiora autem eius plena sunt dolo, alias esset ueniale peccatum talis ambitio cum tali hironia, & sic intellige & dictum Augustinum. in capitulo, cum humilitatis. 22. quæstione. 2. minora. tamen de se dicere salua ueritate & maiora abscondere propter humilitatem non est hironia nec peccatum secundo genus suũ secundum sanctum Tho. secunda secundæ quæstione. 113.

HISTRIO quis dicatu. R. q; ille qui de persona sua ludum facit.

1 Vtrum sit peccatum. R. S. Thomas. 2. 2. quæst. 148. quod non si fiat moderate & loco & tempore personis congruis & gestibus uel uerbis honestis, ut pro subleuatione alicuius, unde & licite tales recipiunt aliquid pro mercede, & sic non intelligitur de istis. cap. donare, & ca. qui uenatoribus 86. di. nec. ca. pro dilectione de conse. distin. secunda, alias autem ludum facere de persona cum gestibus inhonestis aut turpibus seu in loco aut tempore prohibito est mortale peccatum, ut patet per d. c. pro dilectione, in quo denegatur ei corpus Christi & talibus donare est peccatum mortale si fiat pro eorum ludo exercendo, secus si fiat propter necessitatem ad natura substentandam, uel ne ab eis infamarentur secundum Rod.

1 Vtrum tales histriones prohibiti possint ordinari. R. secundum gl. in d. c. donare q; non, ut in ca. maritum. 33. dist. quia infames sunt. 4. q. 1. c. 1. ff. de his qui no infa. l. 2. §. ulti. limitat tamen Pa. in c. cum decorem de ui. & ho. cle. uerum quando bis exercuit artem illam in publico, facit. l. palam. ff. de ui. nup. 25. q. 2. ita nos. Inno. uero. in d. c. cum decorem uult, ut sit infamis quod habeat hoc officium, in curia, uel q; assuescat se in illo actu, alias non sit infamis & est opinio magis pia, & mihi placet.

HOMAGIVM est quando quis facit promissionem alteri genibus flexis & manibus intra manus illius positas, ita q; efficitur homo illius nullius alterius fidelitate, salua, & talis appellatur homo ligius, & fit solum imperatori uel regi & homini, qui non habent super se superiorem & talis homo ligius differt a uasallatico in quo reseruatus saltem imperatoris fidelitas uel autoritas, nec potest quis homo ligius unius & uasallus alterius, uel plurium de quo homagio no. in gl. cle. pastoralis in §. rursus uer. homoque ligius de re iudi.

1 Vtrum sit simonia pro re spirituali puta beneficio ecclesiastico homagiũ exigere, R. q; sic, ut est tex. in c. ex diligéti de si no. & in c. fi. de re. iur. ratio q; homagiũ est seu cõtinet téporale cõmodũ illius cui pstatur, q; efficitur eius subditus & obligatur sibi ad certa seruitia, fidelitatis autẽ iuramentum bene põt exigi sine simonia, quia tantũ obligat ut sibi sit fidelis & præstatur potius dignitati quam personæ, & hoc uerum qñ est in tali dignitate cui debetur fidelitas talis

a Nō sine mortali] Quia est contra legem naturalem, qa unaqueque res appetit conseruationem sui esse. Item quia contra charitatem Mathe. 22. diligens proximum tuū &c. Item quia contra bonum cōmunitatis, nam quilibet ē pars cōmunitatis , quarto quia in deum peccat si interficiens seruum alienum peccat in dominum.

b Quod not. Barto.] Idem per docto. in l. si ut allega. C. de sicca.

alias esset simonia secūdum unam lecturam, in d.c.ex diligenti.

HOMICIDIVM I. dicit uoluntarium quod animo & intentione occidēdi hominem perpetratur cū effectu, unde dicitur homicidium hominis ab homine factam occisio & istud committitur facto, præcepto, cōsilio defensione, & dissuasione cooperatione aīatione & auxiliatione. Pro quorū declaratione multa dubia subinferuntur.

1 Vtrum homicidium uolūtarium ab homine factum ut est homo, sit peccatū mortale. ℞. ꝙ sic semper quia cōtra præceptum non occides. Exo. 20. imo terribile peccatum, ut patet. l. dis. ca. si quis uoluntate, ubi uult tex. ꝙ imponatur ei penitētia ut semp̄ horis statutis iaceat ad ianuam ecclesiæ, & communionem in exitu uitę suę nō recipiat, dicit gl. si non fecerit prædictam pœnitentiam, & notanter dixi esse mortale pecatum homicidium uoluntarium ab homine ut homo est Non autem ab homine, ut a lege siue ut est legis minister, quia non est peccatum dummodo non desit ipsius ordo, iusta causa, iustus animus. deest iusta causa, quando aliquis sine de merito occidit, iustus animus cum ex liuore uindicte occidit, iustus ordo cum occidit ille cui lex non committit, uel cum occidit non eo ordine quo lex statuit. de quo. 22. quæstio. 5. in ca. reos, & per totam. q ibi gl. in sum.

2 Vtrū liceat alicui occidere seipsum, aut mutilare. ℞. ꝙ non sine mortali [a] peccato, quia nemo membrorum suorum est domīnus. 23. q. 5. si non licet, & in l. liber homo. la. 1. ad l. aquil. propterea dicit Augu. in d. c. si non licet. His ergo exceptis quos uel lex iusta generaliter, uel ipsæ fons iusticie deus specialiter iubet occidi, quisquis hominem uel seipsum uel quemlibet occiderit, homicidii crimine tenetur, hæc ille. Fallit hoc in mutilatione quæ fit causa medicaminis, q̄ licet. Et de hoc. 55. distin. capit. si quis el. 2. & 3.

3 Vtrum liceat alicui occidere seipsum ne aliquis cogat eum ad peccatū. ℞. quod non. ut in dic. cap. si nō licet, & 23. q. 4. displicet. Vnde Hierony. in capit. non est nostrum. 23. q. 5. dicit, unde & in persecutionibus nō licet mihi propria manu perire absq; eo ubi castitas periclitatur, hęc ille. Et licet aliqui ex hoc dicto dixerint quod ubi castitas impugnatur, licet se occidere, hoc est falsum, ut patet in præallegatis ca. Et ideo hæc dictio absque ponit̄ inclusiue sicut ibi. Pulchre sunt generetuæ, absque eo quod intrinsecus latet. Sic & dictio usq. ēt inclusiue ponitur. ff. de pigno. actio. l. 1. 13. quæstio. 2. ebron. Et quod legitur de Sanson q̄ se interfecit, & idem de aliquo alio, dicendum quod hoc fuit ex speciali reuelatione dei, ut dicitur in dict. capitu. si non licet.

4 Quid si iudex occidat malefactorem ordine iusticie non seruato. ℞. quod peccat mortaliter, sicut & quando ex animo uindicte uel ex cupiditate occidit, quia iuste q̄ iustum est exequeris dicit tex. in Deutero. & not. in di. c. reos (quod credo uerum) nisi ex aliqua uigenti causa hoc faceret, & notorie constaret occisum dignum morte. Et pro hoc facit. cap. de occidendis, & cap. officia. sed melius. cap. non frustra. 23. q. 5.

5 Vtrum liceat occidere furem. Respon. gloss. in cap. cum homo. 23. quæstio. quinta quod latronem insidiantem in itineribus & nocturnum depopulatorem agrorum licet cuilibet occidere. C. quando liceat uni. sine iudi. l. prima. & secunda la tronem seu furem nocturnum similiter licet, diurnum uero non, nisi armis se defendat ut in cap. si per fodiens de homi.

Limitat tamen Pau. in capitu. secunda prima, & secundā no de homici. & prædicta gloss. uerum, quando aliter non potest comprehendi. Facit. l. furem. ff. de sicca. & c. 2. de homici.

Limitant etiam secundo dicentes, quod quando fur nocturnus uel diurnus cognoscitur & res possunt rehaberi per iudicem, quòd non licet occidere, & facit quod no. Barto. [b] in dict. l. furem, alii in

a Aliter sic] dicit Bal. in d. l. si ut allegas, si cognoscere fu rem, tamen uerisimile coniectare possem eum recessurũ, & sic non poteto habere res meas, tunc licite possum occidere, & ponit exẽplum de debitore fugitiuo, de hoc dic. ut j. homicidium. 3. §. 1.

b Et non erat formatus] Si dubium erat, an esset formatus uel an ex tali percussione interierit abstineat a promotione uel a ministerio si probabiliter hoc credit, ne periculo se exponat. Temerarie autem credens aut deponat scrupulum aut abstineat.

c Respõ. q sic] Vide Cep. cõs. 11. Et Alex. cõs. 115. 2. lib.

ter sic [a] & non solum per eũ cui furatur, sed etiam potest occidi per quemlibet, irregularis tamen erit tam iste occidens quam etiam iudex, de quo in præcedenti dubio dictum est, etiam si seruaret ordinem iusticie.

6 Vtrum uxor a uiro, filia a patre committendo adulterium simul cum adultero possit occidi Respõ. quod pater in ipso actu in domo propria uel in domo generi potest interficere utrum que. ff. de adulteriis. l. nec in ea. §. ius & l. sequenti. Marito etiam ignoscitur si occidat adulterum quo ad mitigationem pœne. C. de adulteriis. l. gracchus si modo eum adulterum deprehendat in domo sua cum adultera. ut l. marito. ff. de adulte. alias non de iure antiquo, sed de iure nouo potest post tres denunciationes factas ubique occidere, ut in autenti. ut liceat matri & auie. §. his quoque. Dicit tamen glo. in cap. inter hæc. 33. q. 1. quod licet tales & similes excusentur a pœna ciuili, non tamen excusantur a culpa seu a peccato homicidii, unde in ca. quicunque percutit 23. q. ultima, dicitur, qui sine aliqua publica administratione maleficum furem, sacrilegium, adulterum, periurum, uel quemlibet criminosum interfecit, trucidauerit aut membris debilitauerit, uelut homicida iudicabitur & tanto grauius quãto n: sibi a deo concessam p:ãtem usurpare nõ timuit. Aduerte tñ q aliud est quando lex aliquid permittit non puniendo ut in occidendo adulterum, & sic non licet sine mortali peccato, aliud est quando lex concedit sicut quando diffidat aliquem ut in capitulo pro humani. de homicidio l. 6. & similibus, quia tunc si aliquis talem occidit non animo uindicte sed zelo iusticie sic non peccat sm. Io. And. in addi. ad Specu. quia facit ut minister legis quod licet. 23. quæstio. 5. non est crudelis, & sic concorda istud quod hic dicitur cum eo quod dicitur in dubio præcedenti, ille autem qui aliquem occidit defendendo se uel proximum, non proprie dicitur homicida de quo dic ut infra homicidium. 3.

7 Vtrum sit homicida qui percutit mulierem pregnantem. Respons. quod si paratus erat iam formatus & ex percussione interiit homicida est, secus si non erat formatus [b] hæc probatur. ff. de pe. l. si quis aliquid. §. qui abortionis.

8 Vtrum letaliter aliquem percutiens quia percussus postea ab aliis occisus est, sit homicida. Respons. quod sic [c] ut est tex. in capitul. significasti el. 2. eo ti. similiter si non appareat an letaliter percusserit uel ne tamen homicida est. Item homicida est si animum occidendi habuit & percussit, quamuis non letaliter si postea ab aliis percussus interiit, ut in dicto capit. significasti.

9 Mandato seu præcepto commissum homicidium imputatur, non solum mandatario sed etiam mandati, quia ut dicitur in capitul. mulieres. de senten. exc. Is uere committit cuius mandato delictum committi probatur, & ideo sic peccat mortaliter, nec excusatur, sicut si ipse facere & per inde determinandum est de mandatoribus quo ad irregularitatem, sicut de mandante percuti clericum quo ad excommunicationem, ut supra excommunicatio. 5. casu. 1. §. 31. & tribus se.

10 Vtrum prelatus habens iurisditionem temporalem qui iniungit suo officiali quod super tali maleficio inquirat, & iusticiam exequatur, sit irregularis & homicida, si officialis mandatum exequens aliquem occidi faciat. Respon. quod non, quia dicit text. in capitulo episcopus, ne cle uel mo. lib. 6. quod licet clericus non liceat causas sanguinis agitare, eas tamen cum iurisdictionem habent temporalem debent & possunt metu irregularitatis cessante aliis delegare, hec ibi.

11 Consilio etiam efficitur qui homicida quando ex consilio sequitur homicidium, nec solum quando consilium est directe de mortale alicuius, sed etiam quando consulitur in causa propinqua ad mortem scilicet aliquid ex quo sequitur mos, ut not. Pan.

in ca. ad audieutia. eo. ti. & hoc intellige quo ad causam propinquam secundum Inno. ibidem, ubi consulitur res illicita ex qua mors sequitur, sed ubi consulitur res licita, puta consuluit ut maleficus capiatur, uel ut exponat se pro patria uel fi de Christiana, quia licet homicidium sequatur non imputatur ei, facit. 23. quæstio. 8. omni timore, & melius. capit. hortatu. & præcibus Adriani, & sic non est homicida secundum eum, sed contra est quod no. Ho. in ca. ex literis, de exces. præla & per Pan. in c. 1. de fur. & est tex. in cap. si quis uiduam. 1. di. & in cap. sicut dignum. eo. tit. & ibi determinatur, quòd clericus uel alius interrogatus de pœna delicti, si respondet quod est mors, est homicida, si casus imminet de præsenti, per dicta iura. Sed ego concordando dico quòd dicit uerum Inn. quo ad peccatum, sed quo ad irregularitatem dicit uetum Inn. quãdo est in consulendo rem licitam & non homicidium & quando homicidium posset non occidere, licet uerisimiliter [a] debeat euenire. Sicut dictũ est supra. Bellum. §. quarto, quòd licet prælatis dicere pugnare uiriliter & hmõi. Et dictum Ho. & Pa. intelligitur quo ad peccatum in eo qui consuluit super morte quæ infallibiliter exequetur, quia dicunt quod si non imminet casus de præsenti, quod licet clericus consulet quod est pœna mortis puniendus malefactor, non propterea est homicida. s. quo ad irregularitatem nec etiam quo ad peccatum nisi malo animo [b] hoc faciat, ut infra irregularitas. 1. §. quarto.

12 Vtrum consulens alicui, ut alium interficeret qui uolens interficere interfectus est sit homicida. Respon. quo ad peccatum mortale est indubitatum, quo autem ad homicidium quidam ut Innocen. & Ho. in dict. capit. ad audientiam, referunt quod uerisimile erat quod non poterat interfici ab illo, non erit homicida nec consequenter irregularis. Si uero uer. simile fuit ꝙ poterat interfici, sic erit homicida. Sed Io. An. in cap. fi. eo. tit. lib. sesto, & Pa. in d. capitu. ad audientiam, tenent indistincte talem consultorem homicidam censeri, quo ad pœnam irregularitatis. Et in istud magis assentit etiam Inn. & est uerius.

13 Quid de eo qui consuluit in genere ꝙ adulteri sunt occidendi uel alii, qui tamen de iure [c] non sunt occidendi. R. secundum Rodo. si reputabatur iurisperitus & errauit non in apicibus iuris, sed in iure claro & certo, sic est irregularis si consultus ex suo consilio confisus aliquem occiderit. Si uero non erat reputatus peritus sed simplex uel idiota, aut errauit in subtilitate aliqua in qua sunt opi. diuersæ, sic non erit irregularis dummodo casus non immineret de præsenti, ut supra dictum est.

14 Vtrum consulens alicui ut aliquem interficeret, quamuis ille cui dedit consilium per multum tempus steterit antequam interfecit, sit homicida. R. secundum Inno. 6. Pa. recitat, & sequitur in d. capitu. ad audientiam, quòd sic, quia debebat reuocare consilium. Et si putabat amicum non desistere, debebat hoc inimico intimare, ut caueret, alias non euadit quamuis uoluerit de consilio, non credo tamen quòd debebat reuelare specifice illum cui dedit consilium sed bono modo seruata eius fama auiset inimicum, dicendo ut sibi caueat, & sufficit, ex quo consilium reuocauit.

a Licet uerisimiliter] Dicit tamen Inno. ꝙ si qs directe cõsilium in mortem alicuius dederit semper ẽ irregularis, facit. c. sententiã, ne cle. uel mo. Et concor. Io. & addit idẽ si de uoluntate sua turbata ꝓcesserit, puta parẽtes clerici uerberati dicũt hoc se uelle uĩdicare, nec clericus expresse cõtradicit, facit. c. Mattheus de symo. Si autẽ expresse hoc prohibeat, secus est de symo. c. sicut tuis & c. Petrus eo. ti. Si autem ex corde non faceret in cõspectu Dei cadere.

b Nisi malo animo] Vide de his Specu. ti. de leg. §. iuxta propositionis. uer. quid si iudex.

c Qui tamẽ de iure] Quæritur quid si aliquis consuluit, ꝙ infirmus uerteretur ut citius moreretur. Respõdeo ꝙ si ex tali uersione citius moritur irregularis est ꝙ consuluit & ꝙ fecit nec poterit per episcopum dispensari licet a peccato absolui possit. Addítur tamen ꝙ si ex causa citius non morit, nõ incurritur irregularitas licet debeat penitere de peccato, & mala intentione. Similiter dicendũ ẽ de istis uetulis sortilegiis quæ ponunt ad caput ferrum ut citius quis moriatur, quia sic debent penitere de peccato cum talia sortilegia non operentur ad mortem alicuius.

Quid

15 Quid de consulente alicui ut se exponat pro patria uel iure suo. Re. Innoc. in d.c. ad audientiam, quòd nõ est homicida nec irregularis ẽt si interficiatur. 23. q. 3. pro membris. & q. 8. hortatu. Si tamen sciret [a] cũ ibi morriturum. sic uidetur homicida & irregularis secundum Inno. & Host. ibidẽ, quos limitat, quando consuluit pro iure proprio ita se exponere, sed secus esset si consuluisset ꝙ pro Christo mortem sustineret uel pro ecclesia, etiã pro patria, quia licet sciat moriturum nõ est homicida, nec irregularis. Et sic intellige. Innocen. & Hostien. ubi supra.

16 Defensione committitur homicidium, puta associando homicidam ad factum homicidii, ut eum si oporteat, defendat, & talis quãuis etiam ei homicidium dissuadeat, tamen secundum Host. in sum. eo. ti. §. qua pœna, uersic. qnid si quis homicida erit. Facit. cap. Henricus de clemen. pu. in duel. Nec in hoc distinguitur an alias esset facturus uel ne quo ad irregularitatem, sed quo ad restitutionem bene est distinguendum, quia si alias erat facturus non tenetur.

17 Permissione etiam committitur homicidium non prohibendo cum potest, ut patet in. c. non inferenda, & c. seq. & c. fi. 23. quæstio. 3. Sed licet gloss. in. d. c. non inferenda hoc referat solum ad prælatos, tu tamen dic quod cum iura loquantur uniuersaliter. Ideo est distinguendum in illis qui non sunt prælati nec habent ex officio an dolose omittant prohibere, & sic credo homicidas si aliquis occiditur. Si uero non dolose hæc non prohibent, sed ex negligentia uel pusillanimitate, aut quia nolunt se immiscere rumoribus, uel nolunt alium huiusmodi rumoribus immiscere, sicut mater filium, uxor uirum & huiusmodi, non credo esse homicidas. Et hæc faciunt not in cap. quantæ, de sententia excõmmunicatio. per Ioannes Andræa & sequentes, licet peccent & forte mortaliter, quando sine periculo [b] omni possunt obuiare per iura præallegata, non tamen sunt irregulares non obuiantes, nisi dolose ut occideretur desisterent.

18 Vtrum cum quis uult aliquem interficere iniuste nisi ego dem sibi aliquam certam pecuniam meam tenear. Respon. gloss. in princip. 82. distinct. quòd quidam dicunt sic, quidam non, ipsa uidetur tenere quòd non nisi sit prælatus, sed ego credo quòd siue sit prælatus uel non, quòd tenetur, aliter peccatum mortale non euadit, si modo habet ultra necessitatem suæ uitæ & illorum quibus tenetur prouidere, quia sicut tenetur existenti in extrema necessitate subuenire, sic & tali ex quo alio modo non potest eum a morte liberare.

19 Vtrum non reuelans tractatum homicidii sit homicida si sequitur. Respon. Pan. in capitu. Petrus. eodem titul. Aliqui dicunt quòd non sufficit, quòd prohibuerit. Ioann. And. distinguit quòd aut dolose non reuelat & erit homicida, aut non dolose non reuelat, & non erit homicida, & hoc placet Pa. ibidem. Ego credo quòd si non reuelat illis qui possunt prodesse & nõ obesse, quòd erit homicida quantumcũque prohibuerit. Et de hoc uide Innoc. in d. cap. Petrus.

20 Vtrum iniuriatus ab aliquo audiens amicos suos uel parentes uelle uindicare sit homicida, si non prohibeat expresse. Respon. secundum gloss. in d. cap. Petrus quòd si homicidium sequitur erit homicida nisi expresse contradicat, quia tractantibus talia si non contradicit uidetur consentire. Similis casus est 1. quæstio. quarta, quia prælatus.

21 Cooperatione etiam committitur homicidium, unde in capitu. sicut dignum. §. primo. eodem titu. dicitur quòd illi qui ad capiendum ipsum animo feriendi aut occidendi accesserint, licet manus in eo non imposuerint, tamen ex quo mors secuta est homicidæ sunt. facit etiam, capitu. studeat. l. distinctione, ubi percutiens aliquem qui interiit ex percusione siue directe, puta quia uulnus letale fuit, siue occasionaliter, puta quia ex percusione de equo cecidit uel de alio loco ex quo casu interiit,

a Si tamen sciret] Si quis cõsulit fugiẽtem inimicum ut remaneat ad pacificãdum eos est irregularis, si probabiliter credebat eũ moriturum. c. tua nos. eodem tit.

b Quãdo sine periculo] Ait enim Salomon prouer. 24. Erue eos qui trahũtur ad mortẽ. Exẽplũ habes de Moyse in Exod. qui occidit egyptium qui infestabat hebræum.

a Et sic excusatur] Fallit nisi scandalū graue esset uel tanta laboraret infamia, q purgatio esset ei iudicenda, ut dicit.d.c.ex literis. Vide exemplum ibi.

b Vt in. c. quātum] uide instit. qui, et ex quibus.in.§. in fraudem.in primo no. Et uide Hostien.eo.tit. in summa. §. qua pena.uersi. quid de presbytero.cum. seq.

terit, homicida est, et hoc ratione i certitudinis, ut dicit glo. ibi. Et sic intellige de cooperatione simili in quocunque homicidio, ut puta, quia multi uulnerauerūt de quo etiam.23.q.ulti.c.fi.

22 Vtrum exhibens præsentiam suam in bello iniusto animando consulendo, uel inimicis timorem incutiendo, sit homicida si aliquis ibi occiditur. R. Panor. in c.significasti 2. eodem. titu. super glos. 1.in fi.quod sic, secus esset in bello iusto ut supra bellū.& in.c.petitio tua. in gl.eo.tit.

23 Vtrum exhibens presentiam suam ubi sit homicidium, sit homicida & irregularis. Respon. quòd sic, si est prelatus ibi habens iurisdictionem est homicida & irregularis, de exces.prela.cap.ex literis. & ibi Abb.not.in.1. notabili. Alii uero non ubi ex sola curiositate stant ad uidendum, peccant tamen grauiter clerici, quia faciunt contra. c. sententiam, ne cle. uel mo.

24 Vtrum inquisitor hæreticorum sciens q cum pronuntiauerit talem hæreticum occidetur, efficiatur irregularis pronuntiando. R. secundū Ho.in.d.c.ad audiētiā.de ho. quòd non.24 q.8.legi.& q.5. si audieris.

25 Animatione incurritur homicidiū, ut patet in §.qui uero.in d.c.sicut dignum, limitat tamen Pa.ibidem uerum, quando incitatio seu inanimatio est ad homicidium specialiter, quia tunc tenetur, secus esset si esset incitatio ad odium in genere quia non teneretur de delicto postmodum inde secuto, idem dic quando animatio est ad factum licitum, licet homicidium sequatur, sicut cū prelatus hortatur in bello iusto, ut uiriliter pugnent de quo uide supra Bellum. §. 4.

26 Auxiliatione etiam committitur homicidium ut in d. c. sicut dignum. §. hi quoque unde dicit Pan.in.d.c.quod prestās quodcunque auxilium quantūcunque modicum in delicto committendo tenetur, etiā custodiendo uestiméta, ut fecit Paulus. Sed distingue si uis bene intelligere, quod aut auxilium præparatur ad perpetuandum factum legitimum & iustum, ex quo tamen facto sequitur homicidium. Et sic non tenetur de tali homicidio talis auxiliator, quo ad peccatum. Sed quo ad irregularitatem, si auxiliatus fuit directe homicidio bñ tenetur secus si indirecte, sicut dictū est de auxiliante pugnanter in bello iusto & huiusmodi. Aut præstatur auxilium super facto illicito, ex quo sequitur homicidium. Et sic homicida reputatur quantūcunque auxilium sit indirectum, & sic loquitur. d. c. sicut dignum. Similiter si auxilium praestatur super homicidio, perpetrando siue iuste siue iniuste, incurritur irregularitas, si homicidium factum est.

27 Vtrum clericus accommodans arma alteri sit irregularis, si ille interficit. Respō. quod si in bello iusto uel ut se defendat contra iniuriantem, non erit. Secus si in bello iniusto.c.fi.de homi.lib.6.de materia homicidii quo ad irregularitatem uide infra. Irregularitas. 1. §. 1. cum multis sequentibus.

HOMICIDIVM 2. causale dicitur, quod preter uoluntatem euenit, & ex casu fortuito.de quo.l.di.§.casu.cū multis capitulis sequentibus.

1 Vtrum sit homicida quo ad culpam uel penam qui a casu hominem occidit. R. ut colligo. ex glo. Ber.in c.sicut de homicidio q aut dabat operam rei licite, & adhibuit omnem diligentiam quam debuit. Et sic excusatur [a] ac si non fecisset.c.ex literis. el.1.& c.dilectus.e.titu. & .1.distin. si duo. Si uero non adhibuit debitam diligentiam imputatur ei quo ad culpam & penam ici licet irregularitatis.l.di.clerico faciēte potest tamen dispensari cum eo, ut in ordine suscepto ministret secundum Ioan. in d. c. de clerico. leg. distin. Si uero dabat operam rei illicite, siue adhibuit diligentiam uel non, imputatur ei, ut in.c. quantum. [b] l.di. Ex quo patet quid tenendum de multis questionibus.

2 Quid de clerico qui rixam faciens superueniētibus eius amicis occiderunt eum cum quo rixabatur. Ad quam respondendum est quod est homicida & irregularis. ita no.Pa.in cap.Petrus.eo.titu.ulti. no. & doc. ibidem, & facit text. ibidem. limitat tamē Pa. si rixam illicite exercebat, alias non, puta quia defendebat ius suum quia si fuit

si fuit sine culpa, factum aliorum non debet sibi imputari. c. significasti. el 2. eod. ti. limita hoc etiam ẜm Ho. in d. c. ad audientiam uerum, si nõ prohibuit quantũ potuit. Similiter nõ esset homicida. nec irregularis, si inimici illius cum quo rixam faciebat superuenissent & occidissét, fuisset illicita, quia non inquanuis rixa tuitu clerici eũ occiderunt, sed propter inimicitiã quam habebant contra eum, ita no. doct. in d. c. significasti. el 2.

3 Quid de eo qui percussit latronem qui asportabat res suas, ex qua percussione fugere non potuit ex quo ab aliis postea occisus est. R. ꝙ est homicida & irregularis ẜm cõmuniter doc. in c. significasti. el. 2. eo. tit. & ibi Abb. circa fi. uer. extra glo. & facit c. de cætero ibidẽ quia dedit operam rei licite. Sed si tenemus ꝙ etiam clericus licite pro defensione rerum possit percutere, non erit irregularis, dummodo letaliter nõ percusserit, nec animo occidẽdi fecerit, & magis placet quam opinio doc. quia dictũ c. de cetero loquitur de causa propinqua [a] homicidii ut sit irregularis. Secus in causa remota, ut est in casu isto. ex quo casu non habuit animũ occidendi. Et pro hoc facit. d. c. significasti, & c. exhibita. eo. tit. & ff. loca. l. qui domũ: in fi. & uidetur sensisse glo. in d. c. decetero. & in cap. tua de homici. nisi forte dicas, ꝙ licite, tamen debuit cogitare quòd si uulneraret eum non ualens fugere quòd occideretur, ex quo erat uerisimile & sic erit irregularis. Sed mihi non placet. Nam ut habetur in d. cap. tua. clericus uulner... is grauiter furem ingressum suam domum, licet fur postea captus sit ductus ad officialem, qui officialis mittens clerico prædicto, ut exponeret si qua sciret de prędicto fure intersigna, sed nuntiis tribuens cultellum & sotulares quos a fure abstulerat si in nullo alio se impediuit licet talis fur [b] occidatur, non est irregularis ergo nec a fortiori prædictus.

4 Quid de eo qui uidens latronem clamauit, ex quo clamore captus fuit & occisus latro. R. ꝙ est homicida & irregularis, ut tenet Innocen. & Hostien. et sequitur Pan. in d. c. significasti. el. 2. etiam si non habuit animum [c] ad mortem, quia debuit cogitare de homicidio, quod communiter sequitur in tali clamore, & hoc credo uerum secundum Pa. ibidem, si cõmuniter sequitur, alias nõ, ex quo animum non habuit ut occideretur, similiter non est irregularis quando clamauit pro sua liberatione, quia ille uolebat eum interficere. Secus si pro rebus uel aliis ut infra dicetur homicidium. 3.

5 Quid de ludente cum pregnante quæ disperditur. R. secundum Io. And. & sequitur Pa. in c. sicut ex literarum. eo. titu. si conditio ludi erat gracilis & ludus fuit licitus ratione ꝑsonæ, ut quia maritus frater uel alia persona cõiuncta, non erit irregularis, quia non est in culpa aliqua, eo quod ludus leuis nõ est prohibitus in prægnante, dummodo personæ cõueniat ludenti cum ea alias sic.

6 Quid de clerico, uel quocunque alio qui implorat officium iudicis pro recuperandis suis sanguinis effusione & non poterit recuperare. R. ꝙ non est irregularis secundũ Io. An. & est text. in. c. 2. eo. tit. lib. 6. dummodo premittat protestationem, [d] ꝙ non intẽdit ad uindictam sanguinis, & hoc tenuerit contrarium, quia ita declaratum est in. d. c. 2. & credo uerum quando alio modo non potest recuperare, & sic intellige præfatum. c. 2. quando mortem non intendebat, sed recuperationem suam, quia si intentio erat maculata erit irregularis, si mors uel mutilatio est secuta secundum Hostien. eod. titu. in sum. §. qua pœna, uersi. uerum circa hanc materiam, et sic intellige. c. ex literis, de exces. præla. & 24. quæstio. 5. cap. 2. & de pœ. distin. 1. cap. periculo se. Idem tene etiam si furem capiat, & iudici tradat secundum limitationem prædictam.

7 Quid si post suspensionem seu occisionem letetur, & habeat gratum. [e] Respon. quòd

a Loquitur de causa propinqua.] Forte qa dedit opem cõsilium & huiusmodi. Et causa propinqua est si eum letaliter percussisset, remota ut si ego feci fenestram ex qua quis se pręcipitauit.

b Licet talis fur.] nõ fuit occisus fur, sed quia fuerant sibi amputata uirilia, & oculi eruti cibum sumere noluit, & expirauit &c.

c Etiam si non habuit aĩum.] Ratio est in §. 5. infra eodem.

d Protestationẽ.] Quã ꝓtestationẽ debet facere redigi in scriptis, secuncundum ꝙ consuluit Ioã. An. ibidẽ. nam alias multi possent clericos trucidare. Et intellige siue iudex occidat eum iuste uel iniuste, quia ea quæ bono animo facimus &c. 23. q. 5 de occidendis.

e Gratũ] Host. in sum. eo. tit. §. qua pęna. uers. Quid ergo si placet. dicit ꝙ possumus gaudere, quia punita sũt maleficia ꝓ honore Dei. Et debemus tristari, qa imagini Dei euenit malum.

a Cap. si. eo. ti.] Et ibi pulcher casus, & pōdera, quia sacerdos clamauit alta uoce ut omnes præcauerent, facit secundum Ab. ibi contra clamantes submissa uoce, uel post casum contingentem, quia non excusantur in quo peccant rustici mulos, ducentes, qui post percussionem dicunt caue.

b Erat licitū] Licitū est enim aliquando ludere ut fecit Isaac. 32 quæstio. 4. recurrat. lusit etiam Ioseph cū fratribus suis. 22. q. 2. ꝙ ait Ioseph.

c Super sociū] Iste fuit laycus, ex quo no. doc. secundum unum intellectū, ludum esse prohibitū clericis factū scilicet cū laycis.

d Poculū amatoriū] Isti grauiter puniūtur. De hoc Io. de Ana. consi. 1. & Barba. cōsi. 27. faciunt enim aliqui quasdā incantationes dando aliquid ad potandum siue comedendum ut mulier uel uir inclinetur ad amorē, unde si sequitur mors etiā pręter intentionem de homicidio tenentur. d. l. si quis aliquid. §. qui abortionis, ubi dicitur abortionis aut amatorium poculum daret, & si dolo non faciunt, quia mali exempli res est in metallū damnantur, honestiorēs in insulā amissa parte bonorū relegāt, qđ si ex eo mulier aut

quòd non erit irregularis, qa lex promotionis attendit factum. 15 q. 1. c. fi.

8 Quid de sacerdote q pro edificatione ecclesiæ uel domus aduocauit aliquem in adiutoriū quia casu interiit. Respon. ꝙ non est irregularis si nihil de cōtingentibus omisit. c. fi. eo. titu. [a]

9 Quid de ludēte cum alio qui a casu occidit socium. ℞. quòd si ludebat cum personis, cum quibus erat licitū, [b] & ludo licito, & uerisimiliter ex conditione ludi talis casus euenire non debebat, non est irregularis, ut patet in c. lator. eo. tit. ubi clericus ludens cum clerico (quod licet) & nihilominus unus ipsorum alterum accipiens & prosternens ad terram cultellū sibi infixit & mortuus est, & tamen prostratus non est irregularis, quia conditio ludi non erat prosternendi, & ideo nō fuit in culpa sed prosternens. Si uero non considerauit conditionē ludi ex qua tale qd euenire poterat erit irregularis, ut in c. continebatur. eo tit. ubi uolens equitare super socium [c] qui habebat falcem in latere occisus est, & socius est irregularis, quia conditio ludi erat ut q tetigisset baculū in alterius super eum equitaret & ideo debebat deponere falcem, ex quo ludi ista erat conditio, si tamē prohibuisset ne eum equitaret, tenet Pan. in d. c. quòd non esset irregularis. Host. tamen & alii tenent ꝙ etiā propter ludi cōditionē, quia potuit euenire, sed Pan. opinio magis placet, potest tñ episcopus dispensare in casu quo efficitur irregularis, ut in subdiaconatus officio ministret, & si subdiaconus erat, ut in d. c. continebatur.

10 Quid de eo qui dat poculum amatorium, [d] ex quo sequitur homicidium, quãuis non intenderet. ℞. quòd homicida est & irregularis, ut no. Pan. in c. si aliquis. eo. tit. facit l. si quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœnis. ratio quia dat operam rei illicitæ, secus si non sequitur homicidium, puta quia fętus nondū erat formatus, quia licet peccet mortaliter quis. q. ue dat nunquid ad potãdum uel ex libidine [e] uel odio [f] & huiusmodi, ut non possit generare, aut concipere, uel nasci soboles cōcepta, ut patet in d. c. si aliquis, tamen irregularis non est, [g] ut ibi glo.

11 Quid de eo q insequēs aliū q ex fuga cecidit & mortuus est. ℞. ꝙ ē homicida, si fugiēs timebat de graui malo sibi infligendo, nisi fugeret, secus si de leui & cā ludi, unde Pa. in c. exhibita eo. dicit ꝙ si qs proiicit lapidē ut aliū percutiat, dūmodo pcussio nō possit eē grauis, & alius ne pcutiatur fugiēs cadat & occidatur, nō erit irregularis, uel si proiiceret lapidē a remotis, & alius timēs fugeret & corruēs interiret, sitr nō est irregularis, secus si ut grauiter pcuteret, uel iactus potuisset grauē pcussionē facere nisi alius fugisset, qa tūc teneť de homicidio, quia tunc noxius esset ludus etiam in pueris. [h]

hō perierit summo supplicio afficiantur hoc ... De quo etiā in l. 3. §. 1. ff. de sicca, ubi etiā qui dat ut concipiat propter malum exemplum punitur si decesserit, licet nō ultimo supplicio. Et ibi not. Bart.

e Vel ex libidine] Pone exēplū ſm. Io. And. & ibi refert Pa. in d. c. si aliquis, quis forte infer talis est cui ē decus apparere pręgnantem quare pcurat hoc fieri ut possit uacare libidini, aliq faciūt ut pp paupertatē ut euitet sobolē, q̄q̄ sit ad hoc mrimonium constitutum.

f Vel odio] Ut puta si dat ut ab testato succedat, uel ut instituatur heres ab illo q absque filio decedit, uel uxor sterilis sit inuisa marito.

g Tamen irregularis nō est] Ratio quia lex requirit factū, & non est irregularis. s. indispensabiliter, quia potest dispensari cū eo & ita c. contra ſm Pan. in d. c. si aliqs gladiū & in c. p... se. de pœni. dist. 1. quæ dicit clericū q uolens ... cere homi... & nō fecit eū irregularem.

h Etiā in pueris] Et sic ... dat opi. Inn. in d. c. exhibita. & unde C... 13 ubi de fugato q cecidit in per lapidem & mortuus ē ... Et unde ēt eadē consi. 30. & 3... Et Anch. consi. 285. Nā ludus est in noxius est in culpa. ff. ad legē aq. Nā ludus

Sic

a Sit irregularis] Vide Inno. in c. ad audientiam, eo. titu. & Ro. in sing. fo. 17. & per glo. in l. 2. ff. si qua drã. pau. fe. dic. & insti. eo. tit. §. fi. & uidetur potius qd' sic, præcipue si in dolo uel lata culpa.

b Si erat peritus] Et sic non sufficit ꝙ uocet se peritum, sed debet esse re ipsa & facit l. illicitas. §. sicuti ff. de offi. præsi. sicut dicimus de consulente, qui si per imperitiam cõsulat & sequatur ex consilio sententia, si cõsilium fuit erroneũ tenetur parti læsę & l. Idem iuris. ff. ad l. aquili. hęc Panor. in d. ca pi. tua nos.

12 Quid de illo puero qui uesicam porci inflatam uiolenter frangens, ex terremotu, muliere grauida expauefacta fugiens dispersa est. ℞. quod non est homicida, nec irregularis per doctrinam Pa. in d. c. exhibita, quamuis Inn. Abbas & Vicen. uideantur sentire, quod tam in isto quam in precedenti imputetur ei homicidium. Sed mihi uidetur durum, nec tex. in d. c. uidetur uelle, unde nõ quelibet causa debet attendi, sed propinqua ad hoc ut sit irregularis, facit. ff. ad leg. cor. de sica. l. nihil interest in glo. Non enim quia faber faciat cultellum est homicida, si tamen animo nocendi facit & minorem diligentiam adhibuit, tunc consideratur causa remota secundum Ber. in c. decetero, & c. præsbyterum de homi. unde cum quis percutit alium uulnere nõ mortifero, tamẽ ex imperitia medici uel incuria uel ex positione ad labores & sudores, ille moritur, non est irregularis secundum Ber. in c. exhibita de homici. in glo. in uer. corruens.

13 Quid de clerico qui uenando uel se exercendo iaculum proiecit & alium acasu interfecit. ℞. quod tenetur de homicidio, & est irregularis siue adhibuerit diligentiam uel ne, quia dabat operam rei sibi illicite. capitulo hi qui arborem. l. distinctione facit in argu.

14 Quid de custodientibus infirmos qui ad eorũ petitionẽ dederunt eis uinũ uel aliqd hmõi. ℞. ꝙ si certum est eos mortuos ꝓpter hoc & ipsi hoc potuerunt prouidere, ꝙ irregulares sunt, debẽt tñ facere sibi hãc cõsciẽtiã ꝙ ꝓpter hoc sint mortui ſm Rodo. quã do bono aĩo id fecerũt, nisi sit euidẽs culpa uel dissoluta negligẽtia. Et si hñt cõsciẽtiã debẽt deponere ad cõsiliũ boni uiri, nisi cõtra pceptũ medici expresse dedissent, qa nõ excusarentur, ut no. in d. c. tua nos de homici. idem dic de uertentibus infirmos unde uel apostema frangitur uel anhelitus obturatur, & suffocatur.

15 Quid de parentibus qui a casu proprios filios occiderunt. ℞. si ex culpa graui uel leui tenetur de homicidio, ut patet in glo. ca. fi. de his qui fil. occi. Nam datur eis pro culpa graui pęnitentia. 7. uel. 5. annorũ pro leui trium. Si autem nulla culpa præcessit nõ tenentur. No. tamen secundum Host. & Pa. & alios doc. in d. ca. fi. ꝙ si culpa sit occulta siue grauis uel leuis non debet dari pœnitentia publica, contra quod faciunt multi, qui imponunt publicã pęnitentiam, de qua in capite. l. distinc. & male quia fieri non debet talis pęnitentia, nisi crimen adeo fuerit graue quod totam cõmouerit urbẽ, ut in d. c. in capite. collocare tamẽ apud se filios tenellos parentes nõ debent, aliter sunt in culpa. 2. q. 5. consuluisti, & eis imputatur homicidium si sequitur, nisi forte ita pauperes essent ꝙ non possent eos pannis fouere contra frigora, quia tunc tenẽdo apud se in lecto si debitam faciunt diligentiam in reliqs non tenentur aliqua culpa, quia duobus malis concurrentibus minus eligitur. 13. distin. nerui, & ideo si est minus periculum collocare penes se, quam aliter tenere excusantur.

16 Quid de tenẽtibus animalia puta ut sum uel leonem, quæ aliquem interfecerunt. ℞. si non fuerunt in aliqua culpa non tenenẽ de homicidio, alias sic, puta quia erant ferocia & nõ tenuerũt ligata & huiusmodi, ar. c. hi q arborẽ, & c. sæpæ. l. dist. & quod no. in c. de occidẽdis. 23. q. 5. Et hoc tene, licet Hos. in c. ad audientiam, de homi. uideatur tenere ꝙ nullo modo sit irregularis [a] nisi fuerit in malitia uel lata culpa, arg. l. 1. §. in bestiis. ff. si quadru. pau. fecis. dicatur.

17 Quid de illo qui uocat milites ad defensionem sui iuris, si aliquis ibi occidatur. ℞. non tenetur de homicidio ut in d. c. de occidendis, & q. 3. eadem causa. c. maximianus.

18 Quid de medico cui præter uoluntatẽ infirmus mortuus est in manibus seu sub cura. Respon. si ista quatuor concurrant non habet culpam. Primum quòd istud officium sibi conueniebat, quia non erat ei prohibitũ exercere, sicut est clericis & religiosis cyrurgiam in ca. sententiam & ca. non magno, ne cle. uel mo. Secundum si erat peritus [b] in arte. Tertium si exhibuit omnem

diligentiam ſecundum artẽ. Quartum ſi informauit de his quæ ſunt contraria egritudini infirmi. Nam iſtis ſeruatis nõ imputatur ei homicidium, ita no. Pa. in ca. tua nos eo. tit. alias tenetur de eta. & qualitate. c. ad aures, ubi de hoc.

19 Quid de eo qui impellitur in alium & ille moritur uel de eo qui declinãs eum qui uolebat percutere pcuſſus eſt alius ex tali declinatione & occiſus. ℞. ſecundum Hug. in ca. ſepe. l. di. non eſt irregularis nec homicida niſi in fraudem fecerit.

20 Quis de eo qui mandauit aliquem uerberari inhibendo, ne interficiat uel mutilet. ℞ ſi mandatarius interficit uel mutilat ſeu interficit uel mutilat propter talem pcuſſionem faciendam, homicidam iudicatur mandator, qa mandando in culpa fuit. c. is qui eo. tit. lib. 6. quoniam ueriſimiliter hoc poſſe eueni re debuit cogitare ibidẽ. Idẽ dic de eo qui mandat aliquẽ capi. qñ ueriſimiliter [a] mors poterat contingere, & hoc quo ad eum qui iuſte & ex officio mandat. Secus in aliis qa qualitercunque mors ſequatur irregulares ſunt, quamuis ueriſimiliter non debebat euenire.

21 Quid de illo qui uolenti fugere inimicos propter timorem conſuluit, ut remaneret & pacem procuraret propter quòd remanſit, & occiſus eſt. ℞. non tenetur quando bono animo fecit habens probabilem cauſam credenti quòd ex remãſione non immineret periculum, puta, quia inimici erant eius conſanguinei uel tales amici q̃ eos poterat cohibere, ſecus eſſet ſi non habuit probabilem cauſam credendi, uel ſi habuit non tñ fecit quantum potuit, quia ſic imputaretur ei homicidium, ut in capitu. tua nos. eod.

22 Quid de eo qui miſit puerum ad aquandum equum monens ut caueret a flumine qui ſubmerſus eſt. ℞. ſi rationabiliter poterat dubitari, eſt irregularis aliter non. [b]

23 Quid de illo qui cum corrigis quæ habebat gladium uerberans famulum interfecit. ℞. q̃ eſt irregularis quia probabiliter debebat credere occaſionem nõ remouendo gladium. c. ad audientiam eo. ti. & c. pręsbyterum de quo infra, irregularitas. §. 9.

24 Quid de illo qui interrogatus de malefactore, ipſum eis oſtendit. Reſpon. ſi probabiliter potuit cogitare quòd ad mortem eũ quęreret, eſt irregularis, alias non. de hoc etiam habes infra irregularitas. §. 14. Et ibi uide multos caſus.

HOMICIDIVM 3. committitur neceſſitate. ſ. defenſionis quæ quando & quomodo liceat uide ſupra defenſio.

1 Quid ſi uiolentia infertur rebus ſolum. Vtrum occidens [c] pro ipſis ſaluandis excuſetur. Reſpon. Pa. in c. ſignificaſti. & 2. co. q̃ non clericus nec etiam pro ipſis recuperandis, ut in ca. ſuſcepimus eo. Si uero eſt laicus de iure ciuili eſt clarum quod poteſt impune occidere, ſi aliter ſaluare [d] non poterat eas, ut in l. furem. ff. de ſicca. & in l. ita que. ff. ad l. Aqui. & hoc habebit locum in omni foro contentioſo ſeculari. Sed quo ad irregularitatem tam clericus quam laicus occidens uel mutilans pro ipſis ſaluandis erit irregularis, ut patet in ca. ſuſcepimus eod. No. gloſſ. 2. 23. q. 3. in principio. An autem peccet mortaliter occidendo pro rebus ſaluandis, dic ut ſupra Defenſio. §. 2.

2 Quid ſi uiolentia infertur perſonæ ſolũ uel perſonæ & rebus ſimul. ℞ Pa. in d. c. ſignificaſti, q̃ aut poteſt euitare fugiendo aggreſſore, & ſic clericus tenetur fugere [e] per d. c. ſuſcepimus, in laico uero Bar. in l. 1. C. unde ui, uidetur tenere [f] quòd non tenetur fugere, quia fuga eſt iniuria ut l. item apud labeone. §. primo. ff. de iniur. & dicit Cy. in l. ſi ex plagiis. §. tabernarius. ff. ad l. Aquil. q̃ fuga reddit fugientem uiliorem. Ergo ſicut licet pro iactura rerũ, multo magis pro iniuria corporali quæ eſt maior iniuria. l. in ſeruorum in fi. ff. de pœnis. Tu dic q̃ ſiue in clerico ſiue in laico ſi poteſt fugere non licet occidere uel mutilare, aliter incidit in pœnam irregularitatis, licet noſ. Ray. & Ber. Go. tñ tenet q̃ poſt peractam pœnitẽtiã poterit in ſuſceptis ordinibus miniſtrare

a Quãdo ueriſimiliter] Vide ſupra homicidium. 1. §. 11. ubi uidetur cõtra &c. Loquitur tamen ibi de conſulente.

b Aliter non] Hec Hoſt. eo. tit. §. qua pœna. uer. quid de præsbytero.

c Occidẽs] Nũquid liceat mutilare uel percutere pro ſaluandis rebus, uide ſupra defenſio. §. 2. & excommunicatio. 5. §. 13.

d Aliter ſaluare] Vide Cepo. conſi. 40. & 46. & 52.

e Tenetur fugere] Vide Alexan. cõſi. 77. & 129. prima parte.

f Videtur tenere] Iſta opi. eſt forte de iure uerior præiu. Panor. ibidẽ in d. ca. ſignificaſti, ſed alias ſecurior.

a Irregularis efficitur] Hoc tenuit gl. 2. 23. q. 8. i summa sub dubio forte, sed uide supra defensio. §. 3.

b Per industriam] Hic industria capitur in malã partẽ. Et illud uerbũ per insidias declarat uer. per industriam secundum Pan. in d. c. 1.

c Irregularis] Hæc autem irregularitas ꝓuenit de iure diuino secũdum Panor.

d Siue ex iusticia] Et hæc prouenit de iure positiuo secundum Panor.

re sine dispensatione, sed nõ ascendere ad maiores, & ita intelligit. c. de his clericis. Si uero aliter non potest fugere nec euadere, nisi mutilet uel occidat, sic licite tam clericus quã laicus occidit uel mutilat & sine oĩ pœna irregularitatis. ut in cle. unica. eo. & sine oĩ peccato ita ꝙ statim ꝑsbiter posset celebrare secundũ Io. de signa. tractatu de iusto bello. Facit c. olim el. 1. de resti. spol. dummodo non faciat oĩa ulciscẽdi. Facit pro hoc, c. 2. eo.

3 Quid si interfecit pro defensione personæ alterius q̃ aliter non poterat saluare. ℞. ꝙ licet hoc possit sine oĩ peccato quãdo uolebat iniuste talem personam interimere, tamen irregularis efficitur[a] ut no. ĩ d. cle. unica. eo. uide supra clericus. 10. §. ult.

HOMICIDIVM 4. scilicet spirituale cõmittitur in anima solum, multis modis. Primo ꝑlatus non arguens. 43. dist. ephesiis. Secundo adducens subditos in desperationẽ propter austeritatẽ. 45. dist. recedite. Tertio quicunque defraudet res ecclesię. 12. q. 2. qui Christi, & cap. qui abstulerit. Quarto non soluens legata defunctorum. 13. q. 2. qui oblationes cum duobus. c. se. & dicuntur membra diaboli. 12. q 2. cum deuotissimam. Quinto de rebus alienis faciens elemosynas. 14. q. 5. imolans 16. q. 1. decimæ. Sexto alios ad malum prouocãs, de conse. distin. 4. queris uer. uerumtamen recte dicuntur de pe. di. infra noli. Septimo decimas debitas non soluendo. d. c. decimæ. Octauo prouocans ad iuramentũ quẽ scit false iuraturum. 22. q. 5. ille uincit enim homicida ille. Nono odium alteri gerendo de pe. di. 1. homicidiorum primæ Ioan. 3. Decimo alteri detrahendo. d c. homicidiorum & 6 q. 1. summa iniquitas. Vndecimo morienti pecuniam negando 16. q. 6. agnouimus. Duodecimo de se malam suspitionem dando. 11. q. 3. non sunt audiendi. Terdecimo oppressionem uel iniustitiam aut iniquitatem exercendo, de pe. distin. 1. omnis. Quartodecimo causa libidinis explende uel odii meditatione, homini uel mulieri aliquid faciendo uel ad potandum dãdo, ut non possit generare aut concipere, ut in c. si aliquid de homicidio.

HOMICIDIVM 5. quo ad pœnam. l. irregularitatis, & alias de iure canonico. Vtrum omnis homicidia sit irregularis. ℞. quod sic [a] quilibet qui occidit post baptismum per industriam [b] & per insidias, ut no. Pa. in capit. 1. de homicidio & ibi patet ex text. & etiam est irregularis [c] omnis homicida uoluntarie occidẽs siue ex iusticia,[d] siue legis aut canonis permissione, siue ex uindicta, siue sine peccato, siue cum peccato solummodo excipitur ille qui occidit non ualens aliter euadere, & hoc intelligo si habet occidens usum rationis, quia omnis furiosus infans & dormiens, si occidunt non sunt irregulares cle. unica eodem titu. Vnde iudex quamtuncunque ex iusticia procedit, est irregularis. 51. dist. aliquantos, & accusator, aut testis, uel etiam notarius sententiam scribens uel proferens, aut attestationes scribens, uel legens dum publicantur. Aduocatus intellige ꝯ reum uel ẽt pro reo si mors instigatur accusatori, assessor & quilibet alius officialis in cã mortis uel mutilationis membri irregularis est, ut not. in d. c. aliquantos in gloss. & per totum extra ne cle. uel mo. sententiam. Et non solum quãdo quis interficit uel mutilat per se, sed etiã ex mandato consilio defensione, permissione cooperatione, aĩatione, auxiliatione, secundum quod supra, in 1. c. huius tituli declaratum est fore homicidas, solum excipio quo ad irregularitatem eum qui nõ obuiat cum possit, quia licet sit homicida secundũ quod dixi supra, non tñ credo erit irregularis, nisi secundum quod supra dixi. Homicidium. §. 17. quia lex promotionis factum requirit. 15. questio. 1. si quis non iratus. Et pro his omnibus facit capitulo sicut dignum eodem titulo etiam si occisus uel mutilatus sit paganus. leg. dist. clericum, homicida uero casuali in casu in quo ei imputatur similiter irregularis est, alias non. Et qui sunt dictum est in. 2. capitu. huius titulo, homicida similiter ex necessitate, nisi pro euasione suæ personæ, ut dictum est. ca. 3. huius ti homicida uero spiritualibus nullo modo irregularis efficitur, per baptismum

mum etiam tollitur irregularitas homicidii ante commissi.ut. s. Baptismus.7.§.3.

1 Vtrum cum homicida uoluntario solus Papa possit dispensare. R. secundum cõmuniter doc.in c.sicut dignum.eo.ti. q sic quãuis glo.[a] in uer.consilium uer. & cum tali tenuerit q nec etiam Papa possit. Sed tu tene cum communiter doc. q pôt, imo dicit Pa. in c.ego enim in fi.de iureiu. q clerici possunt uti armis et offensibilibus de licentia Papæ [b] quia solũ est prohibitum de iure positiuo, sed inferior nemo potest dispensare q̃tuncunque etiam sit occultus.c ult.de tẽpo.ord. Vincẽtius tamen tenet q si omnino occultum est & egit pœnitentiam, q non indiget dispensatione, q̃a ecclesiæ non est obnoxius, quia peccatũ occultum.32.quęstio.5.Christiana, nec de eo propter pœnitentiam qua ei satisfecit, & ideo celebrare pôt & uti ordinibus sine alia dispensatione. Lau. uero & Ioan. concordant cum Vincen. si non dispensatio episcopi interuenit. d. Anto.uero in c. ex tenore, de tempo. ordi. tenet q si est omnino [c] occultum prout occultum distinguitur contra probabile.i.quia probari non potest sic respiciendo legem promotionis [d] publicam sic non indiget, sed si aspiciamus ad legem conscientie informatam ex lege positiua, sic indiget dispensatione; quod intelligo de dispensatione non Papali, sed episcopali, ut satisfaciat conscientię, & ad c. fi. de tempo. ordi. quod uidet contrarium. Respondetur q loquitur de dispensatione non Papali, sed episcopi quæ est necessaria, ut tenet Laure. & Io. & sequitur Arch. l. di. de his & uidetur tenere etiam Pa. ne quis constituat sen iudicem in causa propria existimando omnino occultũ, quod forte non est, quod no. quia facit ad multa.

2 Vtrum cũ homicida casuali qui est in culpa, inferior à Papa possit dispẽsare. R. Pa. in c. continebatur eod. tit. q episcopus pôt dispensare in minoribus solũ, ut in c. ad audientiã. e. tit. archiepiscopus uero ut cõmissarius papę pôt in subdiaconatu uero uel psbyteratu solus Papa dispensat, ut in dict. cap. continebatur.

3 Vtrum mutilatio mẽbrorũ extra casum infirmitatis parificet quo ad peccatũ mortale, & quo ad irregularitatẽ, & eius dispensatione homicidio. R. glo. singularis in cle unica. e tit. q sic, facit. ca. aliquantos. l. 1. d. cum multis aliis ibidem, & ca. clericis ne cleri. uel mo. & c. in archiepiscopatu de rapto c. is qui. de homici. li. 6. & aliis allegatis in d. glo. in uersi. mutilet.

4 Vtrum episcopus possit dispensare cum homicida circa beneficium. R. secundum Hostien q circa simplex potest, sed circa curatum non, sed solus Papa. ar. c. ad supplicationem, de rennunciatio. Not. Pa. in c. fi. [e] de clepugnan in duel.

a Quamuis glo.] Hæc glossa habet pro se bonam rationem, quia irregularitas causata ex homicidio uidetur de iure diuino, iuxta illud dominicum ad Dauit. Non edificabis mihi templum, quia uir sanguinarius es, de consecra.dist.1.in principio. 1. quæstio. 7. si quis omnem. Sed Papa non dispensat contra ius diuinum. 25. q. 1. cap. sunt quidam ergo &c. Sed dicunt doctores q hoc debet intelligi quo ad difficultatẽ quia de facili non dispensat cũ talibus, nisi fortasse aliqua necessitas uel utilitas suadeat per Panor. in d. c. Ego. n. de potestate Papæ. uide in ca. proposuit. de conces. præben.

b De licẽtia Papę] Non deberet tamen facere nisi ex magna causa, ut ibi per eum.

c Si est omnino] Dicendũ in hoc casu q si quis est irregularis occulte, non potest episcopus dispensare. Secus si post ordinẽ incurrisset & esset scandalum, & procedet opinio hic posita q eps possit.

d Legem promotionis] Scias q in promotione ad ordines dupliciter lex cõsideratur. Pria lex conscientie. Secũda lex iudicialis. Prima potest dupliciter informari, primo ex l. dei & tunc nullum crimen peracta pœnitẽtia impedit a promotione, quia omne peccatum pœnitentia deletur secundum Inno. in d. c. ex tenore, & in cap. nisi. §. propter conscientiam, de renun. Vnde dicimus omnes irregularitates esse de iure positiuo secundum eum. Item secundo pôt informari a l. positiua, unde postq̃ pœnitentię arbitrarie fuerunt, pœnitentia nõ cõmensurabatur peccati grauitati, ideo nõ reputabant peccata malum grauia prout erãt a peccatoribus, ideo statutum est q in lege promotionis, i suscẽptis uel suscipiendis ordinibus sit impedimenta. Secunda est lex iudicialis est a iure positiuo sicut precedens, sed differũt quia lex cõscientie quiescit in solo fine impellendi & stimulandi conscientiam ad abstinendum a ministerio ordinis suscepti uel suscipiendi. hęc autem iudicialis præcise compellit quę informat probationibus extrinsecis. Prima autem informatur notitia priuata per quam conscientia certificatur hęc d. Anto. i d. c. ex tenore. i 4. colum.

e Not. Panor. in cap. fina. ibi dicit hanc dispensationẽ esse grossam per tex. in fi. ibi nisi secorditer, & hoc unde Panor. in ca. at si clerici. §. de adulteriis, de iudic.

Quod

5 Quid si non mutilatur, sed debilitat, an sit irregularis. ℞. Pan. in c. de diacono. qui cle. uel uo. quòd nō arg. 11. q. 1. sicut urgeri, quia licet membrum debilitatum quasi inutile quo ad operationem tamen ualet saltem ad decore, & in pęnis facienda est mitior interpretatio. concor. Gaspar. Cald. in d. c. de diacono. In contrariū tñ facit quod no. Cy. [a] in aut. sed nouo. C. de seruis fug. Vnde Bar. in l. 2 ff. de publi. iudic. in fi. dicit ꝙ mutilatio proprie est qñ membrū leditur, ita quod non potest exercere suū officium. Hoc probatur in l. idem ophilius, in princip. ff. de edil. edic. Trūcatio uero est quando ex toto abscinditur mēbrū. d. cle. unica. Non dicit truncat sed mutilat. Et ideo intellige ꝙ non est irregularis quando quis non debilitat ex toto, sed quando ex toto ita ꝙ nihil potest facere, sic teneo ꝙ sit irregularis per d. cle. unicam, & c. quicunque percuti. 23. quæstio. ultima.

6 Vtrum truncatio uel mutilatio digiti inducat irregularitatem. ℞. domi. Cardi. in cle. prædicta decima. q. ꝙ nō, sed cum sit in principalibus mēbris ſm Lau. alleg. c. 1. de clerico pug. in duel. quod loquitur de membro. Pro quo no. ꝙ mēbrum proprie sumptū & stricte est ſm Bart. & Io. de Imo. in l. 2. circa fin. ff. de publi iud. pars corporis [b] habens officium separatum & distinctū, sicut manus ad palpan. & pes ad ambulan. facit. cap. singula. 89. distin. iuncta glo. Facit text. in d. cap. sicut urgeri uideor, & in aut. prædicta sed nouo iure. Digitus autem non est proprie mēbrum, sed pars membri, [c] seu officium membri, ut in l. non sunt liberi. ff de statu hominum, & d. l. idem ophilius. Et ideo optime tenendum non esse irregularem talem truncatorem uel mutilatorem.

7 Qua pœna punitur pater qui occidit filium uel filius qui occidit patrem. ℞. Pa. in c. 1. de his qui fin. occi. ſm leges ponatur in sacco de corio cum cane [d] simia uipera, & gallo, & sic proiiciatur in flumine. Si non habetur portatur in insulam a feris deuorandus. l. unica. C. de his qui pa. uel fi. occi. & l. pe. ff. ad l. pom. de paricidiis. [e]

8 Qua pœna puniūtur alii homicide. clericus debet exponi & sine alia incorrigibilitate tradi curie seculari, [f] hoc intellige quando uoluntarię occidit. Si uero a casu tunc gloss. in capitu. fina. [g] de illis qui fin. occid. dicit quòd si a casu nulla culpa præcedente si nulla pœnitentia imponitur, nisi forte ad cautelam, quia bonarum mentium est culpam agnoscere ubi culpa non est capitu. consimilium. § 2. de obserua. ieiu. 5. distincti. ad eius. Si uero culpa præcedente dic ut supra homicidium. 2. § 15.

9 Ad quid tenentur homicide, uide infra restitutio primo in uer. homicida.

a Quod no. Cy.] Vbi etiam Bal. tractat si pro delicto sit pœna manus et illa sit inutilis, an debeat amputari.

b Pars corporis.] Vide Panor. in d. ca. 1. qui cleri. uel uouen. & in cap. Ego enim de iureiurand.

c Sed pars mēbri.] Large tamē dicitur membrum sicut quilibet lapis est pars domus. Dens tamen nō est membrū secundum Bartolum ubi supra.

d Cum cane] Ponūtur ista tria aialia ad maiorem pęnā, quia canis naturaliter fugit simiā et simia gallū, gallus uiperā, et cum uipera non inueniat refugiū, intrat corpus illius, & imponitur ista pęna ut sic ulterius careat usu omnium alimētorum ut superstiti desit cęlū, et mortuo terra. de iure autē canonico non imponitur ista pęna, ut in cap. sententiam ne cle. uel mona.

e L. pom. de partic.] Vide infra paric. da & quę ibi scribo & nota contra matres occidentes filios ex illicito coitu cōceptos.

f Curie seculari.] Quando homicidium non est qualificatū clericus deponitur in cap. cum non ab homine. Et quod ibi notat Pan. de iudi. Sed in qua ... qui fecit eū in terdici per assas ... ecclesia imponit pœnā & grauissimam pœnam. Vnde diffidit eum cum bonis suis, unde impune potest occidi capi. 1. eo. titu. lib. 6. unde conclude quod si est laycus qui commisit tale crimen, suppositus est tēporali iurisdictioni ecclesiæ, et tūc ecclesiasticus mandabit iustitiam facere, ut in capit. fina. ne clerici uel monachi lib. sexto. Et talis punitur pœna legali, quia de iure canonico nō reperitur talibus apposita, ideo recurrēdū est ad ius ciuile c. 1. de oper. no. nuncia. Aut est clericus, & tunc etiam existimo quòd deponi debeat, & sine alia incorrigibilitate tradi curie seculari. Nam si pro simplici homicidio fit depositio et detrusio in monasteriū, ut in capitu. cum non ab homine de iudic. iūcto capit. tuę de pœnis debet pro isto qualificato imponi grauior pœna, sed grauior nō inuenitur, ergo cum nō habeat ecclesia quid ultra faciat relinquit eum iudici seculari. Hoc Panormitanus in capitulo primo de his qui fi. occide.

g Tunc glos. in capitu. fin.] Loquitur de parentibus opprimentibus filios in lecto. &c. Et ad hoc facit c. quæsitum, de pœni. et remis. &c.

HOMO constituitur ex anima & corpore, altero istorum deficiente nõ est homo, ut patet ex c. cũ christus de hære. & in c. quandã de cele. mis. in cap. sicut 2. de homicid.

1 Vtrum liber homo possit dari in pignus, & in subsidium aliarum rerum deficiẽtium. R. quod non. Facit c. lator. de pigno. imo perdit recipiens eum in pignus debitum, & tãtundem de suo dare tenetur detento, uel eius parentibus. ut no. glo. in ca. ex rescripto de iureiur. & C. de act. & obli. aut. omnino. Vbi dicitur ꝙ tantundem restituat, ratio quia illa quæ non sunt in nostro commertio obligari non possunt. l. 1. §. eam rẽ. ff. quæ res pign. Sed liber homo nõ est dñs membrorũ suorũ. l. liber homo la prima. ff. ad l. aquil. Et iõ pulchre dixit Bald. in l. 2. C. de patribus. qui fi. distra. ꝙ illa. l. 2. habuit ortum a legib. antiqs fẽm quas pater poterat occidere filios. l. in suis in fi. ff. de libe. & post. quæ hodie est correcta. Et ideo solũ permittitur uenditio causa paupertatis seu egestatis uictus, quia filius sic uẽditus potest se redimere pciũ offerẽdo ipse uel alius p eo uel mancipium. ut in d. l. 2.

2 Vtrum liber homo possit dari in obsidẽ. R. quod de iure non põt, nisi papam & imperatorem, ut not. in l. obsides. ff. de test. & l. diuus. ff. de iure fisci, & per eum qui non recognoscit superiorem. ut no. Bar. in l. famem. ff. de publi. iudi. & in l. hostes ff. de capti. & in l. 1. §. de qua.[a] ff. de postul. Tñ de consuetudine usurpatum est contrariũ fẽm gl. in l. 2. C. de patribus qui fi. distra. Et sic de facto seruatur, ut etiam ciuitas quę recognoscit superiorẽ det obsides & alii similes, & habet talis consuetudo uim legis. l. de quibus. ff. de legi. imo uidetur licere de iure communi dare obsides pro pace seruanda[b] secundum gloss. in uer. obsides. in ca. ut pridem. 23. q. 8. sed non pro pecunia, ut in d. cap. ex rescripto. & d. l. prima. §. eam rem, quæ res pigno. &c. quia liber homo non potest obligari, pro pignore non potest haberi in eo ius pignoris, sed tantum ius retentionis, ut dicit. d. gl.

HONESTAS requiritur in omni negotio, quia est unum pręceptum iuris insti. de iusti. & iur. §. iuris præcepta sunt hæc. ff. de honeste uiuere &c. In matrimoniis. ff. de ritu nup. l. semper in coniunctionibus nõ solum ꝙ liceat considerandum est. s. de iure stricto, sed & quod honestum sit. s. de equitate. hęc ibi. In lege dist. 4. erit aũt in uoto. ca. magnę de uoto. In iuramento. 22. quę 5. de forma, nec fisco rem quam uendit retractare permittitur propter honestatem. l. ult. C. ne fiscus rẽ quam uen. euin. li. 10. Nec actione furti datur uiro contra uxorem, nec patri contra filium, uel econtrario pp honestatẽ. C. ff. de furtis. l. si quis uxori[c] in prin. & §. 1. ff. de fur. l. si Nec arrogato.[d] l. nec ei. §. pe. ff. de ado propterea dicit tex. in l. ex damni infecti in princi. ff. de damno infecto honestus modus seruandus est, & nõ immoderata cura usque luxuria sequenda est, propterea dicitur in l. filius qui. ff. de condi. instit. nam quę facta ledunt pietatem extimamus uerecundiam nostrã, & ut generaliter dixerim quę contra bonos mores fiunt, nec nos facere posse credendum est hæc ibi.

HONOR est maximum exteriorum bonorum, unde potentatus & diuitię propter honores desiderabilia sunt quarto Ethi.

1 Cui debetur honor. R. ꝙ solum uirtuti fẽm philo 4. Ethi.

2 An sit honor præferendus utilitati.[e] R. ꝙ sic. ar. in l. Iul. ff. si quis ob. causa te.

3 Vtrum possit appeti honor sine peccato. Resp. ꝙ non. Vnde phil. 3. ethic. dicit quòd non sunt uere fortes qui propter honores faciunt fortia. Nec ob. quod honor est præmium uirtutis. 4. ethi. & propterea sit appetibilis, quia illud est uerum quod est præmium uirtutis ex parte aliorum, qui scilicet non habent maius quod retribuant, propterea dicit idem Phi. ibidem, quod honor est propter uirtutem nõ uirtus pp honorem. Nec ob. quod idem phi. dicit ꝙ honorum amator

a L. 1. §. de qua] Bart. ibi in fi. tractat de his qui possunt famã restituere, & an ciuitates ex quo hoc uidetur principi reseruatũ. Sed de obsidibus nihil in l. uero hostes, tractat de bellis &c.

b Pro pace seruanda] Vide Pa. in d. c. ex rescripto. 2. col. uersi. unde cũ quæritur.

c L. si quis uxori] Vide ibi optimam gl. in uerbo furti.

d Nec arrogato] Quia paupериori cõceditur arrogare diuitem si sit affectio honesta, vt habetur i. d. §. pe. & ibi glo. in uer. sobrietas. dicitur ꝙ grauitas & boni mores plus ad fidem attendũtur quam facultates. l. scire oportet. ĩ. §. pe. ff. de. tu. & cur. dat. ab his.

e Vtilitati] Vide aliqua insti. de iure natura. in §. ius autẽ gentium super. gl. ĩ uer. humano. uersi. cu. quęro ultra tamen docto.

amator pluſquã oportet uel unde non oportet, uituperabilis eſt. Ergo ſine peccato aliquando põt appeti, quia concedo qñ non pp ſeipſum appetitur, ſed ad gloriam & laudẽ dei, uel ſaltẽ aĩarum, alias ſemper peccatum eſt.

4 Vtrum ſit mortale peccatũ inordinatus appetitus honoris. R. ꝙ ſic ſm quòd ambitio eſt mortale peccatum, de quo uide Ambitio aľs nõ.

5 Vtrum oblatus honor ſit ſuſcipiendus. R. ꝙ non, niſi ſecundum ꝙ dicitur. 1. q. 1. nõ eſt in ſi. Quiſquis igitur ſacerdotiũ non ad elationis pompam, ſed ad utilitatem adipiſci deſiderat, prius uires ſuas cũ eo quòd eſt ſubiturus honore metiatur, ut ſi eſt impar abſtineat, & ad id cum metu etiam cui ſufficere exiſtimat accedat, hæc Gregorius.

6 Vtrum quærenti ſit dandus. R. quod non, imo auferendus, ut 1. q. 6. capit. ſicut his. Fugienti uero eſt dandus, ibidem, & 8. q. 1. in ſcripturis. [a]

7 Vtrum doctor qui in docendo principaliter quærit ſuum honorem peccet mortaliter. R. Henri. de Ganda. primo quolibet. q. 34. quod qui utitur aliquo principaliter ad quod non ordinatur in quo Deum cõtemnit, peccat mortaliter. & ſic concludit quod doctor qui principaliter quærit honorem ſuũ in docendo, & ſic præfert honorem ſuum honori diuino, peccat mortaliter, quia ut dicit Auguſt. lib. 1. de doctrina Chriſtiana ad fidẽ ſpem & charitatem tota militat diuina ſcriptura quæ principaliter ordinatur ad honorem Dei. In quo Deus contemnitur ſi principaliter ad alterius honorem ordinetur. Sed ſane intellige, & limita uerum, qñ legit aliquid qđ eſt principaliter ordinatum ad honorem Dei, ut cum prædicat & huiuſmodi, quia ſecus credo qñ legit aliquid quod non eſt principaliter ad honorem dei, ut ſunt leges & multæ ſcientiæ quæ ad pacem hominum & utilitatem principaliter ordinãtur, quia tũc non contemnitur deus. Et ſic non erit mortale peccatum. Et de hoc uide. Vana gloria.

HORA canonica (prout hic accipio) eſt officium diuinũ certa hora diei naturalis deo perſoluendum ab eccleſiaſticis perſonis.

1 Quot ſunt horę canonicę. R. ſecundum glo. [b] in cle. 1. de cele. miſ. quod ſunt 7 ſcilicet matutinũ, prima, tertia, ſexta, nona, ueſpere, & completorium.

2 A quibus debent dici. R. quod ab omnibus eccleſiaſticis perſonis, facit cap. fin. 92. diſt. ubi gloſ. 1.

3 Vtrum omnes eccleſiaſtici teneantur de præcepto ad omnes horas canonicas dicendas. R. ſecundum glo. in d. c. fi. quod ſic. & eã uidetur ſequi Innoc. in c. 1. de celeb. miſ. ſed doc. communiter in d. c. 1. dicunt quod non omnes tenentur. Sed ſolum triplex genus eccleſiaſticorum. Primum genus eſt illorum qui ſunt beneficiati, [c] hoc patet per dic. c. fin. ubi dicit, eccleſiæ deputati, ſcilicet per beneficiũ, & ſic ſoluitur opinio gloſ. prædicti cap. fina. Facit capitulum cum ſecundum de præben. ubi qui altari ſeruit. Secundum genus ſunt exiſtentes in ſacris, licet non ſint beneficiati, probatur per d. c. primum, & in cap. dolentes eodem titu. & quod ibi Innoc. & quamuis Panor. in d. cap. 1. dicat eſſe tutius quam etiam exiſtentes in minoribus, quamuis non ſint beneficiati teneantur ex quo in partem domini ſunt aſſumpti, tamẽ ego non credo, niſi de bono conſilio. [d] Tertium genus eſt illorũ qui per profeſſionem uel uotum ad id faciẽdum ſe obligauerunt cap. licet. de uoto.

4 Vtrum clericus beneficiatus exiſtens in minoribus cum eſt abſens ex cauſa legitima & deſeruit eccleſiæ per uicarium, teneatur ad horas canonicas. Reſpon. ſecundum Panormita. in d. cap. 1. quod ſic. & hoc eſt de

mente

a In ſcripturis] Vide ibi bonam gl. in uer. fugiẽtibus.

b Secundũ gl.] Eſt in uer. canonicas, ſed ipſa non enumerat eas, ſed allegat. c. 1. de cele. miſ. ubi iſte ſeptem horę numerãt. Addit tamen d. gl. pithagorã dixiſſe duorũ tẽporum curã habendam. ſſ. manę & ueſpere. Adde, ꝙ in c. ſi quis epiſcopus el ſecũdo & 11. c. 3. ſolũ ſit mẽtio de matutino & ueſpertino officio. Idem in c. [illegible] di. ſed gl. ibi dicit ꝙ matutinũ intelligitur uſque ad nonam incluſiue, ueſpertinum uero reliquum.

c Qui ſunt beneficiati] Ad hoc a laycis dati ſunt reditus clericis ut ipſi in officio uices laycorum ſuppleant & ideo beneficiati tenẽtur ad horas nõ ſolũ ex ſtatuto, ſed ẽt ex obligatione iuſtitię & quia ordinẽ ſacrũ nullus debet cõferre niſi beneficiato uel ei qui ad ſuum patrimoniũ loco eccleſiaſticorum reditum uoluerit ordinari. c. cum ſecundum de præben. & c. epiſcopus ideo qui licet habens ordinem ſacrũ tenetur ad has horas canonicas quia eccleſiæ ordinãdo ipſum intendit ad hoc miniſterium obligare.

d Niſi de bono conſilio] Et ſic ſeruat generalis cõſuetudo, quidã tamen dicũt officiũ beatæ uirginis & bene faciunt.

mente Inno. in d.c.1 Ioann. An. & est tutius licet, Abbas, & quidam alii dicant quod non tenetur, quos credo dicere uerum, si nullam utilitatem in absentia reciperet ab ecclesia, alias nõ est uera opinio. cum non solum beneficium detur, ut seruiat ecclesiæ, sed etiam ut oret pro his qui beneficium constituerũt concor. cum hoc Cardinalis in dicta clementina prima secunda quæstione.

5 Vtrum clericus excommunicatus teneatur ad horas. Respon. quod si est minori excommunicatione innodatus potest & debet dicere & cum aliis secundum quod infra dicam. Si uero est excommunicatus maiori excommunicatione, sic solus tenetur dicere sine Dominus uobiscũ,[a] & etiam degradatus si est in sacris, uel si non est in sacris, si tamen tenet beneficium. Facit quod legitur & no. in c. legi. 16 q. 1. in prima glo. & concor. communiter doctores in hoc.

6 Vtrum papa possit dispensare, ut præfati non teneantur ad horas canonicas. Respon secundum Panormitanum [b] in dicto capitulo primo quod non quinsepties in die teneantur laudare deum. In modo autem dicendi dispensare potest.

7 Vtrum dimittẽs officium ex infirmitate excusetur. Respon. secundum Innocen. in dicto capitulo primo quod sic, si est talis infirmitas in qua directe uel occasionaliter sibi obesset uel obesse timeretur & si celebrationi intenderet. [c] Dicit tamen Panormitanus in dicto capitu. primo quod si nocumentum esset leue, ut in febre quartana uel longa, uel modica non excusaretur, si non diceret.

8 Quid si ex obliuione aliquam horam dimisit. Respõ. non credo sit mortale peccatum, debet tamen supplere, quod omisit, & doleat de negligentia sua. Innocen. autẽ in dict. capit. primo uidetur sentire quod confessor posset ei imponere aliam pœnitentiam, etiam si uoluntariæ dimisit, licet consulat ut imponat qđ suppleat quæ omisit, nisi quando uideret non proficere, sed hoc tene de bono consilio, [d] & quod confessor possit ei imponere aliud quod sit ad laudem dei, puta. 7. psalmos, & huiusmodi, tenet Thom. in quoli. & Petrus de Palu. in 4. distincti. 15. etiam si dimisit uoluntarie.

9 Vtrum non habens librũ uel carens uisu & huiusmodi excusetur, si non dicat horas. Respon. quòd sic, [e] ar. cle. fin. de ui. & ho. cle. dum tamen suppleat per psalmos uel pater noster & hmõi.

10 Vtrum præfati obligati ad horas peccent mortaliter ipsas omittendo ex negligentia. Respon. Henr. deganda. in quoli. tenet quòd peccat mortaliter omittendo, nisi ratione infirmitatis uel alterius causæ legitimæ impediatur. Ricard. uero anglicus in quoli. dicit quod si dimittat ex negligẽtia, non auderem dicere ꝙ mortaliter peccaret. si uero ex fastidio diuini cultus uel contemptu, sic mortaliter peccat. Credo ẽt ꝙ consuetudo in hmõi dimissione sit mortale peccatũ Hæc Ric. quæ opinio est humanior, & subdit secũdũ Iuristas binus actus cõsuetudinẽ inducit. Sed opi. Henrici uidetur tutior.

11 Vtrũ clericus bñficiatus nõ dicẽs offiñ teneatur restituere fructus quos interim recipit ab ecclesia. Respon. Ioann. Cald. in d. cap. [illegible] dicit quòd sic, [f] quia propter officiũ datur benefi-

a Dominus uobiscũ] Idem Pa. in c. 2. de cleri excommu. mi. quia dominus uobiscũ nõ est uerbũ priuatę personæ, & no. ꝙ peccaret non dicẽdo officium, quia debitũ nõ debet sibi præstare immunitatem, ut l. & si necesse, de donatio. inter. ui. & uxor. & l. relegatorum. ff. de interdi. & relega. & sic per modũ orationis dicet idem supra excommunicatio ulti. §. 3. idẽ dic in degradato, uide ad hoc c. si quis episcopus cũ seq. 11. q. 3.

b Respon. secũdum Pa.] Vltimo nota, quamuis Io. An. de lig. in clemẽ. secunda de cele. missæ aliter senserit & male ut puto.

c Intenderet] Forte etiã non tenet talis ad audiendũ, et dicit ibi Innoc. ꝙ qui omisit offiũ ex infirmitate non tenetur ad aliquid, sed qui omisit ex culpa tenetur ad satisfaciendũ pro peccato omissionis ut in §. sequen.

d De bono consilio] Hoc etiã potest defendi de iure ciuili stricto, quia in obligatione facti succedit obligatio ad interesse. li. stipulationes nõ diuiduntur. celsus. ff. de uero. ob. & l. si q. ab alio. in si. ff. de re. iudi. qa opera unius diei sunt diuisa ab aliis. l. si ususfructus ibi ẽ nium. ff. de usu fruc. leg. & l. si non sorte. §. libertus. ff. de cõdi. in de. hęc Ab. in dic. cap. 1.

e Respõ. quod sic] Nam ecclesia nõ habet præcise modũ specialem in dicendo officium, pz tet in monachis, clericis et aliis religiosis, qui diuersimode persoluunt horas.

f Quod sic] Idẽ tenet Bal. in l. 1. primo no. per illũ text. C. de his qui. ut indi. et subdit quod tanquã indigni tenentur restituere fructus, idẽ Io. Cal. in c. cum tu. de usu. uersi. circa diuinum officium. Anch. cõs. 225. incipit primo inquirendũ est et est tex. in c. cum ex eo. de ele. in 6. Ge. in c. si. in prin. de rescri. ubi tex. Ias. in l. pe. C. de testa. mi. & Pa. dicit quod hoc est tutius.

beneficium, ut in c. diuerſis, de cle.coniuga. Et ideo cum aliquid datur propter cām, cauſa non ſecuta repetitur. ff.& C. de condi.cauſa da.cā nō ſe, per totum, dñs Card. tenet contrarium, & Panor. dicit q́ prima eſt nimis rigida, ſed ego credo q́ licet ſit rigida tamē eſt uera, & ideo ſequenda. Et rñſio Pa. ad motiua Calde. non eſt ualida, quia licet dentur redditus, ut dicit, c.diaconi ſunt, 93. di. & c.2. de præben. non quidem tamen ſimpliciter, ſed ut uiuat ſecundum cultum dei, & facit ꝑ hoc, c.clericus uictū, 91. di. arguendo a maiori, & hoc tenet etiā Laudunus in clericis qui non implent officia ſua, ſed uoluptatibus uacant quod tenentur fructus reſtituere.

12 Quid debeat dici pro hora. ℞. Card. in cle. 1. de cele. miſ in prin. 7. q. Laudunus dicit quod ſi eſt conſtitutio uel conſuetudo illa ſeruetur. 12. diſ. nouit, quia nec hoc uel illud dicere eſt in præcepto, dū diuerſi diuerſa dicant, de cōſe. di. 5. in die reſurrectionis. Verum eſt quod clerici ſeculares debent dicere ſecūdum ordinem Romanæ eccleſiæ, d.c. in die uel ſecūdum eccleſiam metropolitanam, 12. di. c.fi. nec reprobatur uſus alicuius eccleſię antiquus ſecūdum Laudunum ubi ſupra. Vbi clerici ſunt contenti tribus pſalmis, licet eccleſia Romana uł metropolitana hoc non ſeruet. Secus eſſet ſi priuata perſona hoc ſibi faceret. Aduerte etiā quia dicit direct. li. 1. tit. 8. quod clerici ordinaci ad titulum ſui patrimonii poſſunt dicere quodcunque officium uolunt, quia nō obligantur ad iſtam uel illam eccleſiam. In regularibus uero dicit ſeruandam eorū regulā uel ſtatutum in hoc 12. diſt. cap. fi. Et hoc uerum niſi ſint priuilegiati ut cleric & religioſi qui ſunt comenſales domeſtici alicuius Cardinalis ſeu epiſcopi, gratiam & communionem ſedis apoſtolice habentis, qui licite ſe eis conformare debent, ut in cle. ſi. de cele. miſ.

13 Quid de eo qui ex diſpenſatione eſt beneficiatus in duabus eccleſiis. ℞. quòd debet dicere officium ſecundum illam in quā tenetur facere, reſidentiam, quod ſi ad nullius reſidentiam tenetur, tunc credo q́ pōt ſe conformare illi eccleſiæ in qua ſe reperit officia celebrare. Si uero dicit per ſe tunc ſecūdum Tho. in quolibet uidetur quod debeat dicere ſecundum ordinem illius eccleſię in qua habet maiorem dignitatem [a] q̄uis forte in aliam habeat pinguius beneficium. quod credo de bene eſſe, non de neceſſitate fore uerum, cum poſſit dicere quod uult ut ſatis patet ꝑ not. in c. 1. de cele. miſ. per Innocen. & alios doctores.

14 Vtrum peccet mortaliter qui ad libitum ſuum mutat officium conſuetum ℞. credo q́ ſic in clerico prębendato, & religioſo. Secus in alio ordinato ad ſuum patrimonium.

15 Vtrum monachus præpoſitus eccleſiæ ſeculari, teneatur dicere officium monachale. ℞. quòd ſi perpetuo eſt aſſumptus, & ſic translatus ſic, cum nihil habeat commune cum monaſterio. 16. q. 1. ne ꝑ cuiuslibet nō dicet monachale, ſed illius eccleſiæ ad quā trāslatus eſt, & placet Io. 16 q. 1. c. 3. & Goſ. in ſumma de ſtatu mo. §. ſed nunquid abſoluitur, & Hoſti. in ſum. eo. ti. §. 2. uerſi. ſed nū quid. Secus eſſet ſi non eſſet translatus niſi ad tempus, quia debet dicere monachale, & hoc ſentit aperte glo. pen. in ſi. cle. ſi. de cele. miſ. & facit tex. ibidem in argumentum.

16 Quid ſi dicendo officium in choro cum aliis ex aliqua neceſſitate intermiſit pſalmum uel lectionem. ℞. ſecundum Inno.[b] in c.dolentes, de cele. miſ. q́ non tenetur illud reaſſumere, licet ſic cautius reaſſumat, dummodo non ſubtrahat uocem ſuam ab officio chori. imo plus dico quod etiam ſi aliquid omiſit ex negligentia ſua, quod non debet ſupplere ſubtrahendo uocem ab officio chori, ſed poſtea [c] ſuppleat ſi aliquid notabile omiſit. Si uero eſſet uerſus uel quid minimum, ſuppleat per aliquem pſalmum uel pater noſter. Idem

Gggg dic

a Maiorem dignitatem] Puta quia in una eſt decanus, in alia ſimplex canonicus.

b Reſp. ſecundum Inno.] Refert. Pan. ibidē, uer. querit hic Inno.

c Sed poſtea] Si is qui tenetur ad horas ex induſtria & negligentia ſola, omittat mortaliter peccat. ca. dolētes, de cel. miſ. ſecus autē ſi ex obliuione. uide ſupra. § 8. uel alia neceſſitate, tñ nō ſūt tot peccata quot ſunt horæ omiſſæ, quia totum officiū diuinum unius diei eſt unum totum integrū ex ſuis partibus, & iō præcepto uno præcipitur & tranſgreſſor non trāgreditur, niſi unum ꝑceptū, & hoc tanto amplius quanto plures ꝑtes eius amittit. bene tamen cōcedo quod pluribus uicibus omiſsio unius officium pła facit peccata mortalia, quia hoc totum integrale præcipitur quotidie adimplendum, hec ſupple. in uer. hora.

a Tale quid dicat] Dicunt tamẽ aliquid qđ ea quæ a choro solent insimul cantari, de necessitate ab omnibus debẽt dici, ut sunt responsoria. tamẽ unisquique põt facere secũdum quod sibi conscientia dictat.

b Quia sic esset peccatum] Puta ut quietius somno & uoluptati uacet.

c Deuote psallatur] Hoc tenet in Hostien. in c.1.eo.tit. refert gl.in d.cle. in uer. debitis.

d Ita ad punctum] In hoc seruari dbet laudabilis consuetudo ar.12.d.c. illa tamen melius est pueniri re q̃ præueniri secundum Io. Andre.& Pa.in ca.1. de ce.mis. & ponunt exẽplũ de una bona portata ab Angelo & marcida cuidam hę remite &c.

dic secundũ Henric. de gan. in quolibet, quod si quis nõ ex malitia, sed cum causa legitima non intersit in principio officii uel fini, quod nõ oportet a capite reincipere uel finem perficere, propter perfectionẽ charitatis qua unum corpus reputatur, & quod unus dixit extimatur alter dixisse. Et hoc uerũ nisi chorus multum in principio processisset, uel multum de fine restaret, hæc ille.

17 Vtrum teneatur quis dicere id quod secundum consuetudinem chori aliquis solus dicit uel associatus, qñ dicit officium in choro. ℞. ꝙ non, sm Pet. de palu. in 4. di. 15. quia id quod dicit unus reputatur dici ab omnibus, quando ex aliqua rationabili causa ita est consuetum, ut solus tale quid dicat. [a]

18 Vtrum dicens officiũ si prætermittat unam horam ex obliuione uel quid simile, puta lectionem uel psalmum teneatur iterum reiterare totum. ℞. ut colligo ex doctrina Innoc. ubi supra sequitur Laud ꝙ non, sed sufficit supplere quod omissum est, unde qui dimisit hymnũ uel psalmum primi nocturni cum aduertit, & est in tertio nocturno, non oportet reincipiat disturbando officium, uel qui dixit tertiam & aduertit non dixisse prima, non oportet dicat iterum tertiam, sed post officium suppleat omissum & doleat de negligentia, dicit Pet. de Pal. ubi supra, ꝙ qui notabiliter maledixit officium, si uult euadere mortale debet redicere totum. Sed si modicum dimisit puta psalmum, uel dictionem, tenetur illud repetere post officium uel aliquid loco eius dicere si uult euadere peccatum ueniale.

19 Vtrum debeat dicere pater noster post horas. ℞. quòd sic post uesperas & matutinum de conse. di. 5. ca. id semper & de consuetudine dicitur in fine omnium horarum, quia matutinum accipitur pro omni officio usque ad nonam, & pro uespere omne aliud quod restat, ut patet in d.c. id semper, & c. conuenit ibidem.

20 Qua hora sunt dicende hore canonice. ℞. debent dici tempore suo. s. matutinum in nocte. prima in ortu solis, & sic de ceteris, nisi ex necessitate, ut hic. 1. dicam. De hoc per Pa. in c. 1. de cele. mis.

21 Sed nunquid in sero poterit quis dicere matutinum sine peccato. Respon. ut ex prædictis patet ꝙ sic; si ex rationabili causa facit, quia secundum Tho. in quol. Melius est si deo debitas laudes præueniendo reddamus & alia honesta officia postea faciamus, q̃ si per unum aliud impediatur. Secus esset si faceret non ex rationabili causa, quia sic esset peccatum [b] ar. cap. clericus el. 1. 91. distin.

22 Vtrum sit mortale peccatum non dicere horis debitis sine causa rationabili ℞. ꝙ nõ, nisi quis faceret in contemptum dei uel ecclesię, cum nullum ius præcipiat ꝙ dicatur horis debitis nisi cle. 1. de cele. mis. quæ uidetur præceptiua propter uerbum sancimus s. ꝙ officium horis debitis in cathedralibus regularibus & collegiatis ecclesiis deuote psallatur [c] & ideo credo quòd peccarent mortaliter prelati, si in prefatis ecclesiis horis debitis nõ facerẽt dicere, & ẽt illi qui uel sunt beneficiati in præfatis ecclesiis, uel subditi prælatorum regularium, cum imponitur eis a prælatis, si non diceret. Nec accipias horam debitam ita ad punctum [d] sed grosso modo & largo, sicut dicere matutinum in aurora uel quasi censeatur in media nocte & huiusmodi, alias autem a particularibus personis, uel in aliis ecclesiis a prædictis non dicere horis debitis erit peccatum ueniale sine rationabili causa. Ex causa uero rationabili etiam in prædictis ecclesiis liceret ut puta, quia processio est fienda uel prædicatio & huiusmodi. Et propterea præueniunt tempus debitum.

23 Vtrum matutinum sit dicendum anteq̃ missa dicatur uide infra Missa. §. quinquagesimosecundo.

24 Vtrum idem sit de prima, uide ibidem.

25 Vbi debent dici hore canonice. ℞. ꝙ in ecclesia, ut not. glo. 92. dist. in cap. fi. sed hoc intelligo quo ad clericos qui in ipsa sunt

sunt beneficiati, propter uerbum politum in d.c.fi. ecclesiæ deputatus, ergo uidetur clericus beneficiatus q peccet mortaliter sine rationabili causa ibi non dicens officium, quia dicit ibi text. in d. c. fi. quòd qui non conuenerit, deponatur a clero. Et quo ad ecclesias collegiatas uel regulares, clarum est quòd est de præcepto, ut ibi dicatur, ut patet in cle. 1. de celeb.mis.no.Inno.in c.1. de celeb. mis. quo ad alias non credo.

26 Sed nunquid peccet toties mortaliter quoties non conuenit [a] clericus beneficiatus uel religiosus ad chorum sine rationabili causa. R quòd non credo, quia materia nõ uidetur ita ponderosa, sed quando duceret in consuetudinem uel quando officium ecclesię pateretur iacturam in celebratione, tunc nõ excusaret a mortali. et sic limito [b] & intelligo d.c. fi. Ex aliqua tamen rationabili causa, licet prelatis & aliis se absentare, dũmodo officium dicãt eundo uel stando in domo sua. Nec ob. c.a.eps. de conse. di.3. Quod uidet inuere sufficere epo, si die dominico ad ecclesiã cõueniat, quia illud.c. non dat licentiã absentię, sed nõ uult, ut pro alia cã q infirmitatis & similis absit diebus festiuis. Et q aliis diebus debeat interesse facit.c.peruenit [c] ad nos.7.q.1.& ca. episcopus, uilem.41.dist. cessante intellige impedimento.

27 Quo ad attentioné seu deuotionem quæritur utrũ peccét mortaliter nõ dicétes officiũ deuote & studiose. R gl. in cle. 1. in uerbo fructus, de cele. mis. tenet quòd sufficit dicere ore. licet non corde [d] Sed cum ea concurrunt multi canonistæ in d.c. dolentes, de celeb.mis. Alii autem tenẽt quod est de pręcepto, ut dicatur deuote & studiose per d.cap.dolentes ut sic deuotio denotet attentionem, & studiositas modum dicendi. [e] Sed tu dic ẽm Pe.de pal. in.4.dist.15.quod attento ad officium sicut ad quodlibet bonum opus potest requiri duplex.

28 Primum ut officium ab intentione procedat & isto modo attentio requiritur ad officium, non solum propter meritum, sed etiam ad euitandum peccatum, quia nullum opus est meritorium nisi ex intentione procedat, aliter non esset humanum, cum homo sit homo per rationem & uoluntatem. Similiter ad euitandũ transgresiones præcepti, quia præceptum datur hominibus. Et ideo oportet quod non procedat ex sola imaginatione quæ communis est nobis & brutis, sed ex deliberatione quę requirit attentionem. Secundo modo ut totum officiũ attentio concomitetur actualiter, & hoc nõ requiritur nec in officio, nec in aliis bonis orationibus uel operibus, quia est impossibilis humane fragilitati, [f] requiritur tamen quod orans scienter non distrahat mentem ab officio, quia hoc non posset esse sine mortali peccato, uel ueniali, nam euagatio quæ est præter intentionem & propter pręcedentem occupationem licitam, non est peccatum. Secus si propter illicitam sed euagatio quę est aduertentis & solum ẽm actum interiorem, licet sit temeraria & grauis forte, non tamen est mortale nisi propter contemptum, quia ecclesia non habet iudicare de interioribus actibus mere, propter quod minister ecclesiæ, licet dicendo officium aliud cogitet non uidetur transgressor pręcepti [g] ex natura facit, si autem euagatio mentis sit ex hoc quod aliquis scienter se occupat in actu exteriori qui non secum patitur attentionem, sic uidetur esse mortale peccatum, & directe contra pręceptum. c.dolentes, de cele.mis.ubi præcipitur ut studiose pariter & deuote

a Non conuenit] Gl. in c.fi.in uer.uagandi, de rescri. li. 6. dicit q clerici p horam non debent abesse ab ecclesia.92.dis. c.fi.& 46.di.clericum, & c. his igitur. ubi tex. aureus.23.di.in fi. De religiosis dicit Grego. in c. quia tua. 12. q.1. q prę aliis debent diuinis officiis inuigilare. sicut bonis operibus uiuãt & cauẽdis psalmus inuigilẽt, hæc ibi.

b Et sic limito] uide glo. in cle. unica. de relig. & ue. san. uer. orationes, in 7. membro.

c C. peruenit] Dicit gloss. ibi q episcopus p sex menses potest abesse secũdum canones. cap. ex tuæ, de cle. non resi. secundum leges per annũ i aut. quo oportet epos. §.illud.

d Licet nõ corde] Datur exemplum de eo q uadit ad sanctum Iacobũ, qui non oportet q semper cogitet de hoc.

e Modum dicẽdi] ne dicat cũ sincopa. ad idẽ cle. 1. de cele. mis. ibi cum deuotione. Et Hiere. Maledictus qui facit opus dei desidiose. Et corde. n. plusq ore orandum e.92. d.c.1.& 2.

f Humane fragilitati] Cor.n. hois uagũ est, ẽm Boe. & re-

citat Panor. in ca.dolentes.

g Transgressor præcepti] etiam de iure diuino debemus deuote & attente orare & psallere, psalmo secũdo, exultate ei cum tremore, & psalmo 96. Psallite ei sapienter, itẽ etiã ius positiuum se extendit ad interiora in foro pœnitentia li.in c. consuluit, de usur. Et patet in c. dolentes, de cele. mis.

denote dicatur, hoc non obseruant qui occupantes se in actu exteriori scienter sibi attentionem subtrahunt. Idē Tho. in 4. dist. 15. dicis. q̄ qñ aliquis mentē ex proposito distrahit ad alia in orādo sine culpa non est, & p̄cipuæ si in aliis sponte se occupat, q̄ mētem distrahunt, sicut sunt exteriora opera, & si mēs ad cōtrarium euagetur erit culpa mortalis. Si autē sine hoc q̄ percipiamus mens ad alia euagetur uel culpa caret uel minima erit, nisi præcedens cogitatio ex qua contingit euagatio talis esse dicatur in culpa, hæc illæ, & hoc teneas limitando tamen dictū Thomæ uerum quo ad orationē quæ est de p̄cepto sicut est officium & huiusmodi, non autem quo ad orationem quæ ex deuotione est & uoluntate solum. Aduerte tamen secundum Tho. 2. 2. q. 82. ar. 1. q̄ deuotio nihil aliud esse uidet, q̄ uoluntas quedā promptè se tradendi ad ea quæ pertinēt ad dei famulatum, similiter attende s̄m Tho. in 4. di. 15. q̄ requiritur q̄ attentio remaneat in oratione nō per essentiam actus, nec sufficit q̄ sit in habitu solum, sed q̄ sit s̄m uirtutem [a] quæ est medium quid inter prædicta duo. Et tunc uidetur manere s̄m uirtutem qñ accedit ad orationem cum intentione aliquid impetrandi, uel deo debitum obsequium reddendi, etiam si in prosecutione mens ad alia rapiatur, nisi tāta sit euagatio q̄ omnino depereat uis primæ intentionis. Et ideo oportet quòd sępius homo cor reuocet ad seipsum. Et ex his patet quid tenendū de confabulantibus & alias dissolutiones facientibus in officio, aut ipsum dicentibus faciēdo aliquod exercitii manuale, quod bene no.[b] Et secundum prædicta intellige & limita. d. c. dolentes, & doc. ibidem.

29 Vtrum clericus cātans in ecclesia officiū diuinum ut placeat populo peccet. R. Pan. in c. ut quisque. 2. nota. de uita & honest. cleri. quòd sic grauiter. Vnde dicit Isidc. dū cum moribus stimulat qui populū uocibus [c] mulcet, alias delectat. facit quod dicitur & no. 92. di. cap. 1. & 2. de quo tamen utrum sit mortale uel ueniale uel nullum. Dic ut infra placere.

HORROR futuræ uitæ est filia luxuriæ inquantum reputat bonum æternum ut bonum arduum, quia propter delectationes uenereas non appetit, imo fastidit bona æterna ac si non essent ardua & summa.

HOSPITALE quod alio uocabulo dicitur sinodochium. Aliud dicitur religiosum. Aliud non religiosum. hospitale religiosum dicitur quando autoritate episcopi edificatum est cap. ad hæc de relig. do. & tunc pertinet ad ipsum episcopum non ut disponat de reditibus ad libitum, sed ut ordinet ut dispensentur ad usum destinatum. ar. cle. quia contingit, de religio. domi. Hospitale quod non est religiosum est illud quod sine autoritate episcopi constructum est, [d] nec episcopus potest se de eo intromittere, sed patronus qui edificauit ad libitum disponet, ut in c. inter dilectos, & ibi per Inn. de dona. Et quamuis episcopus exercuerit ibi unum ius [e] episcopale, non potest tamen p̄ hoc alia exercere secundum Fede. cons. 225. quia de possessione unius articuli non est inferendum ad alios articulos, ut in c. cum cōtingat. de deci. Nec ob c. 1. de reli. do. quia locus de quo loquitur necessario debebat esset subiectus alicui episcopo, & ideo præsumitur pro eo qui exercuit unum ius in eo. Simile infert Io. An. in regula quod alicui li. 6. in mercurialibus q̄ patronus qui exercuit ius præsentandi, alio non apparente [f] præsumitur patronus ex quo ius patronatus ad aliquem debet pertinere, & alius non appareat nisi iste qui exercuit actus patroni, nō sic in casu nostro q̄a hospitale necessario

a Quod sit secū dum uirtutem] uide s̄. baptismus. 5. §. 8. cū animo ibidem, & infra missa. §. 12.

b Quod bene no.] Peccare; nā que tales uidētur mortaliter, cum studiose proiiciāt attentionem, & uide Abb. in d. c. dolētes in fi. qui ponit tres dicendi modos, & subdit. credere quātitatem reatus considerandam ex qualitate & quantitate contemptus & negligentiæ, hæc ille.

c Qui populū uocibus] Abb. ibi alleg. gl. in ca. odi. 24. q. 1. quę dicit contra scholares q̄ uadunt ad ecclēsiam, ut uideāt dominas, quia corde potius orandum est q̄ ore & ad laudem dei.

d Cōstructū ē] Hospitalia possunt redire ad humanos usus, si sine autoritate episcopi constructa sunt, & sic nō sunt religiosa. Panor. in c. ad hęc, de relig. do.

e Vnū ius] Puta quia uisitauit uel officialem amouit.

f Alio non apparente] Archi. tamen in c. 1. de iure patro. lib. 6. tenuit cōtrarium & male. secundum Abb. in ca. 1. de religio. do.

a Vt patet] Facit q no. Bart. in l.1.§.si quis. ff. de iti. actu. quæ pri. ubi dicit q pretẽdẽs habere iurisdictionem in loco tantũ obtinet quantũ probat se exercuisse, & non amplius, unde infert si inferior a principe dicit se habere potestatẽ exigendi uectigalia ex prescriptione solum obtinebit in illis rebus in quibus probat se exegisse, ita Pa. in cap. 1. de rei. lig. domi. ubi dicit omnia quæ hic sunt in tex.

b Curam habere potest] de hoc per Pa. in d.c. inter dilectos, in fi. Nunquid autem hospitale possit p episcopum uisitari, uide Fed. consil. 16. alias. 156. & an possit eps exigere iura episcopalia, uide eundẽ consi. 225.

c Nisi talia] Inquit Pan. nisi habeant ecclesiam curatam, sed hoc debet intelligi ut hic, nã religiosi nõ possunt extra monasteriũ intitulari nisi propter curam animarum. c. super eo. de regu.

d Cle. per literas. Oportet. n. q papa exprimat expresse p literas ut ibi, aliter in generali prouisione pro clericis nõ ueniunt hospitalia.

cessario non est religiosum ut patet.[a] Limita tamẽ hoc uerum, quòd episcopus non potest se intromittere quando non est religiosum secundũ Pan. in c. de sinodochiis. de relig. do. uerũ nisi pronus qui ipm edificauit esset mortuus, quia tunc ad curam epi pertineret ut uolũtas defuncti pia mandaretur executioni, ut uidetur text. in aut. de ecclesia. ti. §. si quis edificatione, & §. sequen. Vnde licet talis locus nõ teneatur epo rñdere in episcopalibus, tñ eps curam hře põt,[b] ex quo pius locus est. Quod uerum est, nisi testator qui ipsum edificauit aliter expresse disposuisset, quia illud seruandũ, ut in d. §. si quis. Ex quo patet q quilibet potest hospitale edificare etiam cum oratorio, ẽm Ho. & Pa. in d. c. ad hæc sine alia autoritate. Sed in oratorio non põt celebrari sine licentia episcopi de cõse. di. 1. c. unicuique, & d. c. inter dilectos de don.

1 Quis põt præfici p rectore hospitalis. ℞. Pan. in d. c. de sinodochiis, q religiosi nõ possunt deputari, nisi talia[c] hospitalia habeãt curã aĩarum, uel nisi hospitale esset subiectum monasterio, & monachus deputaretur per abbatẽ tanq̃ obediẽtiarius, ẽm Fed. cõsi. 155. Clerici seculares possunt esse rectores, sed nõ possunt hře in titulũ bñficii, ut in cle. qa cõtingit. §. ut aũt de relig. do. & cle. p literas[d] de præb. Layci oẽs possunt restitui rectores, dũmodo sint uiri idonei & puidi & boni testimonii, qui sciant uelint & possint loca ipsa & iura eorum utiliter regere, ut in d. §. ut aũt in cle. prædicta quia contingit.

2 Quid debent facere prædicti rectores. ℞. q debẽt ad modum curatorum & tutorũ iuramentum præstare, ac inuentarium facere de bonis ipsorum locorum, & annuatim[e] reddere rationem ordinariis sub qbus sunt uel ab eis deputatis alioquin collatio prouisio & ordinatio talium est nulla ipso iure, ut in d. cle. quia cõtingit.[f] Verum quòd nõ extẽditur hoc ad hospitalia militarium ordinum[g] aut aliorum religiosorum. Præcipitur tamẽ omnibus rectoribus sub obstentatione diuini iudicii & per obedientiam, ut redditus in usus pauperum conuertant & non in alios. Rectores tamen militarium & religiosorum hospitalium sufficit prouideant secũdum eorum ordinum instituta & antiquas obseruantias pauperibus. Quod est limitandum qñ quod superest exponunt pro fide uel pie, alias nõ excusantur si male expendunt in non pios usus, quia negari non potest quin tales redditus sint instituti propter pios usus.

e Et annuatim] Vide i l. orphanotrophos. in fi. C. de episcop. & cle. Et in aut. de ecclesia tit. in §. pe. col. 9. quæ leges loquuntur de ratione reddẽda pupillis & orphanis, sic tenẽtur rectores episcopis ut hic & in auth. de sanctis epi. §. iconomos colla. 9.

f Vt in d. cle. qa cõtingit] §. illi etiam, uide ibi gl. optimas.

g Militarium ordinũ] Vt scilicet Ioãnis ierosolimitani & san. Anarie teuthonicorum, & huiusmodi.

3 Quid de administratione sacramentorũ & celebratione in ipsis hospitalibus pauperibus ibidem. ℞. quod debet seruari antiqua consuetudo quo ad exercenda & ministranda spũalia supradicta, ut in d. cle. quia cõtingit. §. fi. Præcipitur oĩbus ad quos de iure uel consuetudine uel statuto uel priuilegio pertinet cura hospitalium, quòd bona deperdita alienata indebite, in statũ debitum reducant & reforment, ut rectores iuxta facultates prouentuum insistant sustentationi & receptioni miserabilium personarum, in quo si negligentes fuerũt ordinariis iniungitur, ut ipsi si non sunt exẽpta autoritate ppria, si uero exẽpta sũt autoritate apostolica cõpellãt ad pdicta faciẽda p cẽsurã ecclesiasticã; cõpescẽdo tã eosdẽ q̃ quoscũque cõtradictores cũ dãtibus auxiliũ cõsiliũ, uel fauorẽ, nõ obstantibus quibuscũque priuilegiis, quo ad hoc. d. cle. quia contingit §. nos in curiam.

HOSTIARIUS quomodo debet esse clericus. Vide supra. Clericus. 3.

Hostiarius

a Humilitas] De humilitate uide. S. Tho. secunda secundę. quæstio. 151.

b Iactātia] Est uitiū quo quis se extollit super illud quod est uel q̄ homines opinātur de eo. uide S. Tho. 2. 2. q. 112. cum sequen.

c Ca. imitare] Et uide Archi. floren. secunda parte ti. 4. ca. 4. in prin. & idem dicit quòd hic.

d De ueniali] Sicut si quis laudaret aliquem uel seipsum de mendatio ioco so, uel officioso &c.

HOSTIARIVS dicitur idem quod ianitor. Nam ueteri testamento primi paralippo. 5. Hostiarii electi sunt ad custodiā tēpli ut nō ingrederetur in illud immundus spūs in omni re, unde hostiarii dicti sunt eo q̄ præsint hostiis templi. ipsi tenentes claues omnia intus extraque custodiunt atque inter bonos & malos habentes iudiciū fideles recipiunt, & infideles abiiciunt. 21. dis. claros in fin. & 25. di. per lectis circa prin. uer. ad hostiarium.

HOSTI seruanda est fides promissa. 23. q. 1. noli. & 22. q. 4. Innocens, ubi ponitur exemplū de gabaonitis. Quod limita, ut infra. Iuramentum §. 17.

HVMILITAS [a] uera requirit tria. Primum suiipsius nihilatione, hoc est quod reputet se omnibus uiliorem. Et licet cognoscat se habere aliqua dona dei quæ alii non habent tanto magis debet in uilescere, cogitans q̄ si deus talia aliis dedisset, gratiores deo essent quam ipse. Et sic cum ueritate potest se extimare uiliorem omnibus & magis ingratum, & hoc est quod uoluit dicere Beda in omel. sabbati tertiæ dominicæ quadragesimæ. Cum alium inquit peccantem conspicimus mox animum deorsum inclinemus & quam abiecti ex nostra fragilitate sumus, si nos diuina pietas nō sustentet humiliter inspiciamus. Hæc ille. & Ioan. 13. cū feceritis hoc omnia dicite quia serui inutiles est is. Idem lu. 17. q. 5. ex considerationé humili obligationis quam habemus; quia cum augentur dona rationes etiam crescunt donorum secundum Greg. Secundum promptam aliorum obtemperationem, unde de renun. c. nisi cum pridem, post prin. tunc ueram humilitatem ostendis, cum per eam locum sublimē effugies, & tantum per obedientiam nō dimittes nam uera humilitas facit, ut quisque magis aliis de se credat quam sibiipsi, quia dicit Gre. si se meliorem aliis non crederet, nequaque aliorum consilia suæ deliberationi postponeret. Et hoc uerum, in omni dubio quod potius debet aliis credere, quam suæ opinioni, secus in aliis. Tertium quod requirit humilitas est, ut dona dei quæ in se habet ascōdat, & se solum uilem ab extra demonstret, nisi inquantum honor dei & bonū proximi aliud requirit, nam non esset humilitas quando pro salute proximi & ad edificationem animarum posset ostēdere & prędicare dona dei quæ habet, si ea occultaret, quia dicitur Matthe. 5. luceat lux uestra &c. Non tamen debet magis uiscere in apparētia quam importet conditio sua, & qualitas respectu eorum cū quibus uiuit, quia sic potius esset superstitio quam humilitas. 41. di. c. quisquis rebus in prin.

IACTANTIA [b] proprie importat quod homo uerbis se extollat secundū Tho. 2. 2. q. 112. ar. 1. Et patet ex c. imitare. [c] 6. q. 1. Et procedit secundum Grego. in li. 23. moralium. Aliquando ex superbia sicut a causa interius motiua, quia ex hoc q̄ quis per arrogantiam interius maiora quedā de se iactat, & propterea ponit a Gre. ibidē tertia spēs superbię, licet non sit idem quod superbia, sed est tanquā a causa impellente. Aliquando uero procedit ab inani gloria sicut a causa finali inquantum, scilicet iactator intendit q̄ per suam iactantiam gloriam consequetur. Et ideo ponitur etiam a Greg. filia inanis gloriæ ratione finis, ut no. Alexan. de alis. 2. 3. titulo eodem.

1 Vtrum Iactantia sit peccatum mortale. R. ut colligo ex Alexan. et Tho. ubi supra quod sic quadrupliciter. Primi duo modi sunt inquantum consideratur ex se. Secundi duo inquantum consideratur ex causa uel fine. Primo est mortale peccatum quādo iactator profert quod est contra gloriam Dei, sicut ille de qui Ezech. 28. Eleuatū est cortuum & dixisti. Deus ego sum tales sunt qui iactant se suis meritis habere aliqua dona dei, uel a se habere uel illi qui de peccatis mortalibus quæ fecerunt, uel non iactant se, ut strenuit uideantur, uel etiā laudāt alios & iactāt de peccatis mortalibus quæ fecerunt, ut no. glo. in c. Sunt plurimi. 6. q. 1. Secus esset de ueniali, [d] quia non est contra deum. Secundo est peccatum mortale

a Sicut cũ quis] De is uide in sũma. Archie. flo. ti. 4. & c. 4. ubi pulchre.

b Et disciplinis] Vel abstinentiis ab aliquo delectabili. Aliud dicitur ieiunium scilicet moderata refectio de quo de conse. disti. 5. sint tibi. & c. nõ dico. Et hoc quilibet dic implendum est, & tangit Ricar. in 4. disti. 15. arg. 3. q. 6.

c Tibi & potus] Istud ieiuniũ a domino fuit institutum in paradiso, ut patet Gen. secũdo et postea sãctificauit illud 40. diebus & 40. noctibus, & dicitur ieiuniũ a quodã intestino sic uocato, quia ut plurimũ est uacuũ, & exinanitum.

d Est abstinendum] Quod gl. in cap. sint tibi. de consecra. di stin. 5. damnat, dicens per illũ text. quotidie esurrire & quotidie prandere, unde inquit nõ debet per totũ diẽ abstinere, nisi forte quod faciunt sarraceni.

mortale quando iactantia est contra charitatem proximi, sicut cum quis iactando se prorumpit in contumeliã proximi, sicut phariseus Lu. 18. non sum sicut ceteri uelut & hic publicanus, alias autem iactare se de eo quod non est contra gloriam dei uel charitatem proximi, ex se est ueniale. Tertio est mortale peccatum quando procedit ex tali superbia uel uanagloria, quæ sit mortale peccatũ. Si uero nõ erit mortale peccatũ talis supbia uel uanagloria, sic nec iactantia ex eis procedens. Quomodo autem superbia uel uanagloria sit mortale. Vide superbia & uanagloria. Quarto est mortale quando procedit per appetitũ lucri in dãnum proximi notabile, sicut cum quis se iactat magnum medicum, aduocatum peritum, multas sanctitates facere, sicut ceratani & huiusmodi, qui false in nocumentum proximi se iactant, secus si non esset in nocumentũ proximi, quia esset ueniale peccatum. Intellige etiam si sit nocumentum alicuius importantiæ, quia id quod minimum est ratio apprehendit quasi nihil. 2. ph. nisi intenderet etiam nocere in multo, si posset.

2 Vtrum iactantia possit esse in factis sicut in dictis. ℞. proprie non, sed equiualenter sic, sicut cum quis [a] in uestibus, in equis in domibus in conuiuiis, in familia, in pulchritudine & huiusmodi, ut appareat diues de magna domo & nobili prosapia & huiusmodi & sic erit mortale peccatum, sicut iactantia in dictis si prædicta quæ facit sint contra gloriam dei & charitatem proximi, uel ex superbia & uanagloria mortali, uel in deceptione proximi.

ICONOMVS dicitur cui res ecclesiastica gubernanda mãdatur, ut 89. di. quia in quibusdam facit. l. iubemus. C. de sac. san. ec. & idem est iconomus quod sindicus, & debet esse clericus non laycus, ut patet in d. c. & c. iudicatum ibidem, & in c. quoniam in quibusdam. 16. q. 7. de quo dic, ut infra laycus. § 1. Sed aduerte quòd est differentia inter actorem, procuratorem & sindicum, seu iconomum secundum glo. in c. si qui. erga episcopum. 2. q. 7. quia actor constituitur a non domino & autoritate iudicis, & ad præsentes lites tñ, procurator uero semper a uero dño constituitur, siue ad unam litem siue plures, siue pñtes siue futuras. Sindicus aũt siue iconomus ab uniuersitate constituitur seu a collegio & ad unã causam & plures & pñtes & futuras, & autoritate epi, de iura calum. c. imperatorum in fin. canon tñ omnes administratores ecclesiæ uocat procuratores. 1. q. 3. saluator. uide gl. ibidem in uer. in subiecto. & in d. c. imperatorum cũ suis allegationibus tenet tñ Pau. in d. c. imperatorũ quòd si ad unã certam cãm solum constituatur, quia est res modici præiudicii ꝙ potest fieri sine autoritate superioris, alias non.

IDVLIA est quædã reuerentia siue adoratio. de qua s. adoratio per totum.

IEIVNIVM ẽm S. Bo. in 4. dist. 15. parte 2. ar. 1. q. 4. dicitur communissime ꝓ abstinentia ab oĩ mortali. Isa. 58. nonne hoc est ieiunium quod elegi dissolue colligationes collitui. Et de conse. dist. 5. ieiunium illud magnum, & generale &c. Dicitur ẽt cõiter oĩs afflictio quæ consistit in uigiliis flagellis & disciplinis, [b] ꝓprie aũt dicitur ieiuniũ afflictio carnis per subtractionẽ cibi & potus [c] facta ẽm institutionem ecclesiæ. Et sic diffinitur ieiunium ẽm Gof. est subtractio prandii, & post cœnam cuiuslibet cibi priuatio usque in diem sequentem, & abstinẽtia a carnibus & trahentibus sementinã originem ab ipsis ut a lacte, caseo, & ouis, elicitur hæc diffinitio. 4. di. c. denique, & ponit a Pa. in rubr. de obseruantia ieiuniorum pro cuius declaratione quæruntur dubia infrascripta.

1 Vtrum sit aliqua hora determinata in qua in diebus ieiuniorum sit comedẽdum, uidetur ꝙ sit cena ibi post cenam ergo usque ad cenam est abstinendum [d] sed breuiter notandum est quòd in iure nulla hora

ra est determinata pro commestione in die ieiunii, nisi solum hora uesperorũ tempore quadragesimali ut in c. solent de consec.dist.1. quæ ideo deputata est, ut sicut celebratis uesperis non restat aliud officium diurnum, sic fictione iuris uideamur. 40. dies ieiunare, de quo per Archi.in d.c. solent & per Pan. in rubrica de obser. ieiun. Et ideo seruãda est consuetudo circa horã comestionis, quæ cõiter est in hora none uel circa ẽm Archi.in d.c.solẽt.

2 Sed nunquid frangit ieiunium qui ante præfatam horam manducat. ℞. uidetur ꝙ sic in 40. ꝑ tex.in d.c.solent, quod dicit ꝙ nõ sunt credendi ieiunare qui antequã uespertinũ celebretur officium manducãt in 40. sed nõ credo etiã in 40. frãgat ieiuniũ qui ante statutã horã comedit, etiã si ꝑ notabile spaciũ præueniat, nisi faceret ĩ fraudẽ ieiunii, qa siquis attẽdat ad uerba præfati.c. solẽt potius loquitur de ꝑfectione q̃ de autoritate, & licet gl. in uer.ieiunantibus. 25.d.§.alś ea demũ teneat ꝙ sit peccatũ mortale ante horã comedere [a] tñ.c. 1. de conse.di.4. quod allegat [b] ꝑ sua opinione nihil facit pro ea. Melius forte faceret pro ea. c. utinã omni tpe.76.d ẽm glo.ibi ꝙ innuit consuetudinẽ patriæ estimandã legẽ, quod quidẽ admitterẽ qñ talis consuetudo esset introducta ea mente ut frãgeret ieiuniũ, qui ante prædictã horã comederet quod quidẽ nõ credo nisi (ut dixi) qñ in fraudẽ ieiunii fieret. Et ideo cõcludo cũ Aug. in d §. alias ea demũ, ꝙ quotiẽs quis corpore sanus aliis ieiunãtibus prãdere uoluerit.s.ante horã quod est peccatũ ueniale, & sic tene. Si uero ex causa rationabili, nullũ peccatum erit, quod quidẽ tenet ẽt Inn.in pręfata rubrica. Et si dicit debere intelligi.d.c.solent. aduerte tñ secundũ doctrinã S. Tho.in 4. di.15.ꝙ ubi hora comedẽdi in die qñ nõ ieiunatur esset hora tertię, in die ieiunii hora comedẽdi esset sexta, unde dicit ꝙ qa ieiuniũ ecclesiæ dẽt esse pęnale & satisfactoriũ, ideo supra tẽpus cõiter comedẽdi aliquid additur. Nõ aũt tantũ ꝙ penitus humor cibi assumpti exiccetur, aut uirtus naturalis debilitet̃, unde paruo residuo tpe .s.a sexta ubi cõiter sumitur cibus nona occurrit in quàm cibus ẽm institutionem ecclesiæ sumendus est in dĩebus ieiunii. hæc ille. Ex quo patet quòd si esset tertia ueniret 6. [c] quod bene no.

3 Vtrum plusquã semel comedere sit frangere ieiunium. ℞. ꝙ uaria fuit docto. opinio Gof. & cõiter theologi in 4.sen. tenẽt quod sic si comedatur ꝑ modũ cibi. Et ideo indiffinitiue dicitur cuiuslibet cibĩ priuatio. Secus ẽm eos si aliq̃do sumeret ꝑ modũ medicine, sicut sunt electuaria & hmõi. Et scd̃m Inn. in rubrica de obser. ieiu. solũ licẽt ꝑ remouenda infirmitate uel fugiẽda. Sed pro conseruanda sanitate ubi nõ est signũ infirmitatis, non licet, nisi quatenus licet uti aliis cibis, alii tenent ꝙ nullo iure cauetur ꝙ solũ semel in die ieiunii comedamus. Et propterea dicũt licere pluries in die comedere sine fractione ieiunii dummodo fiat ex rationabili cã [d] ẽm consuetudinem illorũ inter quos uiuit. huius opinionis uŕ fuisse Pa. in præfata rubrica. Ratio ẽm eũ, quia cum nõ habeamus ius specificum, recurendum est ad cõsuetudinẽ loci. Facit.c.utinã. 79.dis.& ad dictũ. Host.ĩ c.2.eo.ti.q dicit ꝙ cõsuetudo in ieiuniis indictis ab ecclesia nihil põt facere. Dicit uerũ qñ cõsuetudo ex toto aufert ieiunium, [e] & non habet rationabilem causam in se, sed fuit inducta ut homines se uentri dedicent propter temporalia gaudia alias secus, ut nota. glossa in. d. c. 2.

Et

a Ante horam comedere] Dicit etiã Ricard. in 4.distinctio. 5.ar. 3. q. 6. in corpore ꝙ pręuenire notabiliter horam comestionis est frãgere ieiuniũ secundum institutionem ecclesiæ.

b Quod allegat] Non allegat hoc c. sed d.c.solẽt, & de conse.d 5.quinque modis. Et facit.d.text. in uer.tẽpora præuenit.

c Veniret 6.] Pa. in d. rubri. dicit in ieiuniis ecclesiasticis aliis a quadragesima cũ non sit hora præfixa ab ecclesia communiter tenetur ut hora nona sumatur cibus, & ita habẽt homines in obseruantia generali, sed placet ut cõsuetudo seruetur.

d Ex rationabili causa] Ric.tamen in 4.d. 15. ar.3.q.7. in corpore in fi.dicit ꝙ d̃ detemina tione ecclesiastici ꝑcepti est comedere ĩ die ieiunii semel tãtũ in die naturali. Et ibidem ad secũdũ dicit ꝙ quamuis aliqui dicãt quod bibere uinũ in mane uel ceruisiã, & comedere electuaria in sero delectationis causa frangunt ieiunium. Credo tamen contrariũ, quia licet aliquo modo nutriant, nõ est tñ principalis usus eorũ, alias frangeret ieiunium bibẽs uinum uel ceruisiam in collatione, quia aliquid habẽt de nutrimẽto. Hęc ille quasi uerbaliter.

e Aufert ieiuniũ] Vnde quãdo consuetudo interpretat̃ qualiter fit explendum ieiunium bene ualet quia est optima legum interpres. c.cũ dilectus, de consuetudine.

Et propterea dicit idem Pa. putarē ꝗ aliquid comedere pro collatione de sero magis ad substentationem naturæ quā ad delitias non sit peccatum, nec frāgeret ieiuniū, dū modo fiat ſm consuetudinē loci & temperate, hæc illæ. facit pro hoc qđ not. Innoc. in d. rubr. ꝗ prandere pluries in die ieiunii est contra consuetudinē approbatā ecclesię, & sic uidetur sentire ꝙ non sit de iure specifico. Item Inno. dicit ibidem ꝗ cirstercienses fecerunt statutum ut seruientes aliis aliquid sumant ī die ieiunii & licite. Item ꝗ seruientes dominis qui faciunt credentiam [a] non frangūt ieiunium. Mihi uero uidetur quòd opinio quæ tenet ꝗ solū semel debeamus comedere sit uerior, si non uerba, sed mentem legis uolumus amplecti i c. quadragesima [b] de consec. dist. 5. Et ideo concludo ꝗ comedens plus quā semel in die aliquid eorum quæ communiter in cibū solent sumi, ut panem fructus, & herbas (quia etiam sancti herbis usi sunt pro cibo) frāgat ieiunium, [c] nisi comestio ordinetur potius ad medicinam quā ad cibum respectu intentionis comedentis, & principaliter ex mō & quantitate sumptum ad id ordinetur, licet cōsequenter aliqualiter nutriat, utputa quia indigens potu & timens ne dilauet stomachum & noceat, aliquid sumit, siue sit electuarium siue ēt panis uel fructus & hmōi pro euitando nocumento potus non ad sustentationem, ꝗ nō frangat ieiunium, nec restringo me solū ad electuaria (ut quidā) sed (ut dixi) ad panē fructus, & quodcunque aliud quod sumitur per modum medicine, ar. c. ad eius 5. dist. & hoc ēt uidetur tenere Pe. de palu. in quarto. [d] Conuenientius tñ est a pane abstinere, cum sit principalior cibus ī usu, nisi sit alteratus [e] & nisi sit carentia alterius rei, nec ob. ꝗ talia nutriant, quia ſm Tho. in 4. dist. 15. ecclesia non attenditur in statuendo id qđ quocūque modo nutrire potest, sed id quod principaliter ad nutriendum ordinatum est, hæc illæ. Et sic tene, quia finis legis nō frustratur ex huiusmodi sumptione.

4 Vtrum pluries bibere uinum uel aquam frangat ieiunium. Respon. Innoc. in prædicta Rubrica quòd non, siue ante pastum siue post. Posset tamen secundum Ricar. in quarta distinct. 15. artic. 3. quæstio. 7. frangere ieiunium, quando uellet quis in mane bibere uinum uel ceruisiam non ad extinguēdum sitim, sed famē. Similiter etiam non frangit ieiunium, qui etiam ante pastum comedit ficus, aut polentam, aut aliquid huiusmodi per modum medicine, ne deficiat in die ieiunii secundum Petr. de Pal. in 4.

5 Quibus cibis frangitur ieiunium. Resp. secundum Ric. ubi supra [f] ꝗ per esum carnium, & sic transeunt communiter doct. in præfata. ℞. Archi. in c. rogationes, de conse. distin. 4. Facit, d. c. denique & c. consiliū eo. titu. De ouis uero & caseo, & aliis lacticiniis Goffre. in præfata diffinitione uidetur tenere quòd similiter frangant. Innocen. in præfata rubrica dicit, quòd potest statui ut propter penuriam piscium utamur istis [g] lacticiniis in aliis ieiuniis præter quadragesimam. Tu dic quòd cum non habemus text. expræssum qui oua & lacticinia prohibeat nisi solum in 40. ut in dicto capit. denique, quòd consuetudo seruanda est in aliis ieiuniis extra quadragesimam secundum Ricar. ubi supra, quæstio. 5. & Panor. in d. rubrica. Facit d. capitu. utinam, & est communis opinio. Et ideo possunt comedi ubi consuetudo est in omnibus ieiuniis præter quadragesimæ ieiunia, alias non licet, non tamē dicerem frangere ieiunium quæ

a Qui faciunt credentiā] Etiā si carnes gustarent.

b Ca. quadragesima] Quod secundum Pan. facit ut aliis diebus quā dominicis semel comedamus in ieiuniis.

c Frangat ieiunium] Idem tenet Ric. in 4. distin. 15. art. 3. q. 6.

d Pet. de Palu. in 4.] Qui dicit sicut si quis nō propter famem uel uoluptatē, sed præ timore ne deficiat ꝑ anxietate diei ieiunii ficus aut polentā prælibaret uel huiusmodi, ante comestionē per modum medicine sic non est fractio ieiunii & dicit Dire. secundū quosdam posse circa ieiunia ecclesiæ statui ꝗ bis sed parū comedatur i die, idē dic de portantibus ensenia dū prandēt licet intermittāt comedere, de his inf. §. 6.

e Nisi sit alteratus] Ratio autē ſm Tho. secunda secundæ, q. 147. q2 potus sumitur magis ad alterationem corporis & digestionem ciborū quā ad nutritionē, licet aliquo modo nutriat. Possunt tamen immoderate bibētes peccare & meritum ieiunii perdere, sicut etiā immoderate comedentes.

f Rñdet ſcđm Ricar. ubi su.] q. 5. ubi sup. & q. 6. ubi dicit ꝗ comedendo cibos quæ cōiter interdicūtur est frangere ieiunium.

g Vtamur istis] Vide Archidi. post Tho. in d. c. Rogationes.

etiam comederet oua[a] & lacticinia extra quadragesimam, ubi consuetudo nō est, qn̄ non per gulositatem, sed ex aliqua rationabili cā faceret, non ēt ſm Hosti. in sum. eo.tit.ꝙ cuicunque concedit̄ usus ouorū & casei intelligit̄ cōcessum ꝙ etiam potest uti sagimine.i.lardo.[b] ar.c.p̄sbyter.82.di & ibi gl.

6 Vtrū ieiunium cadat sub præcepto.℞.secundum Ric.in 4.dis.15.ar.3.q.2.3.& 4.quia ieiunium aliquando accipit̄ largissime prout est actus naturę, & sic qlibet ieiunat anteq̄ comedat, & isto modo nec est actus uirtutis, nec de præcepto. Secundo modo accipitur large prout est actus uirtutis abstinentiæ, scilicet frenare delectationes gustus per comparationem ad cibū secundum regulam rationis, siue semel comedat in die siue pluries. Et sic cadit generaliter omnibus sub præcepto[c] non intelligas tamen ꝙ semper mortaliter peccet, quando excedit, sed solum quando ratio uirtutis totaliter extinguitur, & hoc est in casibus quādo gula est mortalis, de quo uide supra Gula. Tertio modo accipitur ꝓprię prout abstinemus etiam ab illis quibus uti possemus saluo actu uirtutis, & sic accipitur in diffinitione præmissa & omnibus superioribus, & secundum communē intelligentiam uocabuli, & isto modo cadit sub præcepto in duobus casibus scilicet quando ex iuramento quis uel ex uoto se obligauit. Secundo quando ex præcepto ei indicitur ab ecclesia uel ab alio prælato. Facit.d cap. urinam, & de consecra. dist. 5.c.ieiunia.

7 Sed quero quando & quibus diebus ieiunium indicitur ab ecclesia. ℞. quòd infrascrip is temporibus. Primo quadragesima tota, exceptis diebus dominicis, ut in cap. quadragesima, de conse. dist. 5. ubi dicitur quòd summa obseruatione est obseruanda, & incipit in quarta feria quæ præcedit primam dominicam quadragesimæ quo ad seculares, ut in d.c. quadragesima. Quo autē ad clericos incipit secunda feria post dominicam quinquagesimę, ut in c. denique.4. di. Sed communiter tenetur quòd est consilium non præceptum, sed solum in quarta feria prędicta. Secundo quatuor tempora, ut in c. statuimus dist.76. Statuimus inquit ut quatuor tempora anni ab omnibus hominibus cum ieiunio obseruentur.

Prima tempora cadunt in quadragesima scilicet quarta feria, & sexta, & sabbato post primam dominicam quadragesimæ. Secunda cadunt. quarto & 6. feria & sabbato post penthe. Tertia cadunt. 4. 6. feria & sabbato post exaltationē sanctæ crucis. Vltima cadunt.4. & 6. feria & sabbato post festum sanctę Lucię, ut patet. i.c. de ieiunio. 76. di. & per totum. Tertio omnes uigiliæ duodecim apostolorum sunt in obseruatione ieiunii celebrandæ, præter uigilias apostolorum Philippi & Iacobi, & Beati Ioannis euangelistæ, ut dicit text. in c. consilium nostrum eo.titu. in prin & fini he. scilicet. Vigilia sancti Mathię Petri & Pauli, Iacobi Bartholomei, Mathei Simonis & Iudæ, Andreæ, & Thomæ. Quarto uigilia assumptionis[d] dominę, ut in c.1.eo.tit. Quinto uigilia natiuitatis Domini nost. in dicto capitulo c.1. Sexto uigilia omnium sanctorū & sancti Ioannis Baptistæ & sancti Laurentii secundum Inno.ubi supra. & communiter doctores nullo tamen iure inuenitur expressum, sed ratione consuetudinis hoc dicunt, quia ut dicit Ric.in 4. dist. 15. ar.3.q. 8. si in aliqua regione est aliquod ieiunium consuetū quod tamen non est præceptum per ius scriptum, nihilominus obseruandum est ab existentibus ibidem. Facit pro hoc. c. consuetudo dist. 1. & c. ecclesiarum, & c. in his rebus. 11. dist. sed dico ego uerum quando consuetudo habet omnia requisita de quibus supra consuetudo. Septimo uigilia pentecostes, ut 76. dist. cap. de ieiunio, & licet Gratianus teneat quòd sit de consilio in

a Qui etiā comederet oua] Not. quòd quāto cibus est delicatior siue p̄ciosior tempore Ieiunii tāto minus licet ca. denique.4. dist. ex quo uī̄ dicēdum de utentibus confectiones. Dicit etiam Rose. referēdo Archie. Flo. ꝙ excusatur Ieiunio tēpore quadragesimali si utit̄ lacticinis uel carne ex uoluptate, uel incuria, peccat mortaliter, qa facit contra p̄ceptum ecclesiæ, Idē in aliis diebus ieiunii ecclęsiæ sine cā legitima.

b Idest lardo] De hoc Pan. post gl.1.c. admonere.33.q.2. & in ca. proposuisti. 82. dist. Pa.in ca. cōsuluit de iudæis.

c Omnibus sub pręcepto] Itē in quantum pertinet ad necessitatem cohertionis peccati uel satisfactionis ī pœnitentia uel eleuationē mētis ad spiritualia secundum Tho.2.2. q̄stio. 147.

d Vigilia assumptionis] Dicit Panor. in d. rubrica ꝙ in iure non reperitur alio festo dominæ nostrę habens uigiliā in præcepto, nam hoc festum est aliis celebrius. ca.si. de senten. excom. li. 6.

in §. necessario ea. di. Tamen uerius uidetur quòd sit de præcepto secundum glo. Io. ibidem in d. §. Et patet euidéter in d. c. de ieiunio.

8 Quid si uigilia aliquarum præfatarum solennitatum ueniat dominica. ℞. q̃ in Sabbato præcedenti ieiunanda est, ut in c. 1. & 2. de obserua. ieiu.

9 Quando debet celebrari uigilia sancti Mathiæ, tempore bisexti, uide supra bisextus.

10 Sunt & aliç uigiliæ seu ieiunia indicta ab ecclesia, sed non de pręcepto, ut communiter tenetur scilicet aduentus domini, de quo in d. cap. consilium, & rogationes, de quibus in ca. rogationes, de consec. distin. 3. item. 4. & 6. feria, ut in c. ieiunia ea. di. & sabbata omnia, ut in c. sabbato ea. di.

11 Vtrum ieiunia indicta de præcepto ab ecclesia possint transferri de die in diem. ℞. secundum Inno. in pręfata rubrica quòd sic, sicut dicitur fieri in Francia ubi sunt ecclesiæ sancti Quintini ubi uigilia omnium sanctorum ieiunatur tertio die præcedenti [a] Limitat hoc Panor. in d. rubrica dummodo fiat autoritate episcopi. ar. c. 2. de obser. ieiu. in fi. & bene.

12 Vtrum pręfata ieiunia de præcepto ab ecclesia possint redimi uel in aliud commutari. Respon. Inno. ubi supra quòd non nisi causa uel necessitas in ieiunante subsit [b] quod intelligo ab inferiore a papa. Secus est de ieiunio uoti uel pœnitentiæ, de quo supra confessio. 6. §. 4. & infra Votum. 4. §. 2.

13 Vtrum omnes teneantur ad ieiunia indicta ab ecclesia de præcepto. ℞. Inno. ubi supra quòd sic omnes qui sunt sane mentis doli capaces, & potentes ad ieiunandum, cũ peccare possint, & peccata desiere, ut in c. 1. de delic. pue.

14 Vtrum semper peccent mortaliter præfati quando soluunt ieiunia ecclesiæ quæ sunt de pręcepto. ℞. glo. in §. alias autem ea demum, in uer. plus accipit. 25. dist. & communiter doc. tenent q̃ sic, si sine rationabili causa quis ea soluat do. Card. in c. 2. de obser. ieiu. tenent q̃ non, nisi ex contemptu uel inobedientia hoc faciat, ut pota quia nõ uult se subiicere pręcepto superioris. Et dicit hoc tenere Archi. in d. §. Alias. Sed Archi. ibidem recitat Ioan. de Fanto. hoc tenétem. Sed ergo distinguo secundum q̃ infra dicam inobedientia in princi.

15 Quę sunt rationabiles causæ excusantes a ieiunio. ℞. ut colligo ex Ricardo, ubi supra. ar. 3. q. 4. cum quo concurrunt communiter doc. q̃ sunt. 5. Prima etas ut sunt pueri qui (secundum aliquos) usque ad pubertatem excusantur a ieiunio, ar. ca. ex literis, de despon. impube. uel secũdum alios usque ad plenam pubertatem quę est in 16. in muliere, & in 18. anno in masculo aut secundũ alios usque ad. 25. annũ, arg. l. si quis aliq d. C. de his qui ue. eta. impe. Ho. in c. 3. de obseru. ieiu. & communiter theolo. tenent q̃ usque ad uigesimum [c] alii uigesimumprimum de officio delega. Intellige quòd non tenentur ad omnia ieiunia, sed bene ad aliqua eis cõmensuranda secundum augmentum & propinquitate ad dictum uigesimum primum annum secundum Tho. in 4. dist. 15. Propterea dico hoc remittendum arbitrio boni uiri, ut pręfata qualitate etatis ita iudicetur, ar. ca. de causis de offi. delega. & idem dico de senibus, licet quidam dicant eos non teneri post annos. 55. ar. l. 2. §. fi. ff. de decurio. in text. & in glos. ibidem, ubi excusantur a muneribus personalibus post. 55. annum excepto a tutela & cura quibus solum excusantur post. 70. annũ. C. qui eta. l. unica.

Secunda infirmitas, quia in eis natura debilis est, & cibum necessarium in una uice si sumerent noceret, & idem dico de debilibus eadem ratione.

Tertia laboriositas, sicut in illis qui laborando uictum acquirunt, seu rationes itineris, uel alio modo non possunt simul cum labore sufferre ieiunium. aduerte tamen quòd intentio maioris lucri non excusat secundum Asten. similiter non excusan-

a Tertio die pręcedenti] Ex quo infert Pa. in d. rub. 6. q. q̃ idẽ posset fieri qñ accidit ieiuniũ in festo principali alicuius ciuitatis uel loci.

b In ieiunante subsit] Vt putà debilitas personę suæ proueniat ex defectu naturę uel exercitio exteriori ut in agrimessoribus &c. Vide de hoc Pa. in d. rub. 5. q. quia. n. tales longo debilitantur labore non possunt ita commode ieiunare. Vnde licitæ fit eis commutatio. ar. ca. præsbyter. 82. dist. in fi. & glo. ibi debet restringi ad casum illius. c. uide etiã in §. 15. ibi ponitur qui excusantur.

c Vsque ad uigesimum] Sicut ante hanc etatem, erant apti ad pugnã. n. sic nec ad spiritualem pugnã. Item, quia talis etas indiget cibo frequentato.

tur qui non sunt conducere operarios nisi ieiunium soluāt nisi causa sit necessaria [a] secundum Asten. quæ festinā tia requirit. Quarta mendicitas quando cibum necessarium in una uice habere non possunt. Quinta qualitas mulieris prægnantis aut nutrientis extraneo aut nutrimento fetus non possunt ieiunare sine periculo uel earum uel fetus seu pueri, nón solum excusantur, imo tenē tur soluere ieiunium secundum Rodo. unde dicit sanctus Tho. in 4. di. 15. quod subtractio cibi per ieiunium si impediret ea quæ necessariæ sunt agenda cum quibus conuiuit ex societate uel officio tenetur, non esset licita, sed diceretur rapina.

16 Sed nunquid seruientes mensis nobilium aut legentes ad mensam religiosorum qui aliquid prælibant ne deficiant in legendo uel seruiē do soluunt ieiunium. ℞. Rod. quod non, si hoc faciunt positis mēsis uel parū ante, ita ꝙ ꝓ cōtinuationē temporis dici debeat totum una mensa, idem dicendum de illis qui iam incepto prandio portāt encenium ad uicinum, uel aliquid aliud faciunt, & postea redeunt ad comestionē perficiendam.

17 Vtrum uxores propter prohibitionem uirorum excusentur. Respon. secundum Innoc. in Rub. de obser. ieiu. quod non a ieiunis indictis ab ecclesia, sed a uoluntariis, sic. 33. quæstio. ulti. manifestum, credo tamen quod præsbiter proprius propter scandalum [b] & uiri cui aliquo modo non potest obuiari posset dispensare cum eis, ar. c. constitueretur in fi. l. distin. quia præceptum iuris positiui non obligat quē cum scandalo, ar. 2. capitu. de noui ope. nun. & cap. nihil de præscriptio. cum similibus.

18 Vtrum peregrinantes ex deuotione excusentur. ℞. ꝙ sic si talis peregrinatio non potest differri & simul cum ea ieiunare nō possunt. [c] Nec ob. quòd præceptum debet proponi consilio, qa secundū Asten. intentio dantis huiusmodi, ꝓcepta nō est excludere alias pias causas & magis necessarias, secus est de pręceptis legis naturæ quæ prohibent hoc q, ſm se est malum, idem. S. Tho. ubi supra, & addit q debet fieri cum dispēsatione superioris, idem dic de quacunque alia operatione bona, utputa obedientia prælatis prædicatione auditione confessionum, & huiusmodi [d] ar. cap. non mediocriter, de consecr. distincti. 5.

19 Queritur si aliæ causæ a prædictis possint assignari q̄ excusent a ieiunio indicto ab ecclesia. ℞. quod sic multe. Et ideo tā in ꝑfatis causis q̄ in aliis est notandum, quod si cā sit euidēs ex qua nō potest ex toto ieiunare, licite homo per seipsum potest frangere ieiunium ꝑ festim consuetudine [e] interueniente, uel quando recursus de facili non potest haberi ad superiorem, ar. prefati capi. consilium. Si uero sit dubia uel non ex toto tollit facultatem ieiunandi, sed solum in parte,

a Nisi causa sit necessaria] Refert Rosel, ꝙ factā ē circa istos magna modificatio per do. Eugenium quartum. 1440. qui indulsit ꝙ artifices laboriosa opera exercentes & rustici siue sint diuites uel pauperes non teneantur ad ieiunandum sub præcepto peccati & ꝙ absolui possunt, & ꝙ inducātur ad eleemosynas, & ad alia bona spiritualia.

b Propter scandalum] aūt pōt esse si propter hoc uir procederet ad facta puta ad uerbera, uel propter hoc prouocaretur ad blasphemandum deum & sanctos, & huiusmodi, qđ sciri posset ex retroactis eius factis, tunc salua conscientia potest talia ieiunia omittere & obedire marito.

c Nō possunt] Idem tenet Ri. ubi supra, ar. 3. q. 4. circa fi. uide Tho. in 4. di. 15.

d Et huiusmodi] Quid de cursoribus? Dic quod: si nō possunt itinerā do ieiunare excusantur. Nam eorum usus est necessarius dominis & ciuitatibus, & hoc dū sunt in itinere, secus si quiescerent nisi propter præcedentem laborem ī digerent uel haberent itinerare de proximo.

e Presertim cō suetudine] An consuetudo nō ieiunandi, excuset nō ieiunantes Host. s. c. 2. eo. ti. dicit ꝙ nihil pōt consuetudo in ieiuniis indictis ab ecclesia. Panor. dictis hoc uerum qn̄ consuetudo in totū toleret ieiuniū, secus si interpretaret̄ qūo sit explendum quo ad cibos & collationē & huiusmodi, quia est optima interpres legū, & subdit si in ieiuniis solennibus papa sciret & tolerаret cōsuetudinē contrariā non ieiunantiū ꝙ ipsi nō peccarēt & dicit esse no. & gl. in d. c. 2. ꝙ ualet consuetudo ieiuniorū relaxatiua. Idem Pa. ibi & in c. uir autē de se. nu. Can. hoc est gl. in §. leges. 4. di. ubi dicit ꝙ nō sufficit cōsensus tacitus papæ, sed necessarius est expressus, & licet toleret, dicet co ꝙ multa ꝑ patientiā tolerantur &c. ca. cum iam dudū, de præb. unde dubito ꝙ potius sit corruptela, qa c. quadragesima se fundat supra ius diuinū, ideo nō ualet ꝑ not. in ca. fi. de cōsuet. Item non pōt dici cōsuetudo cū omnes non cōsentiant, qa multi timorati ieiunāt, uide infra inobediētia, ubi cōtrauenies iuri positiuo per consuetudinē contenit interpretatiue.

a Potest dispẽsare] Imo his de causis tenetur episcopus dispẽsare. ar. c. ut cõstitueret. & c. domino sancto. So. di ita Pa. in d.c. consilium.

b Resp. φ licet tex.] Vide ĩ. uotũ tertiũ. §. 3.

parte; ut puta debilitas, uel peregrinatio aut labor, & huiusmodi, debet ad superiorẽ recurri qui potestatem habet in talibus dispensandi secundum Astem.

20 Quis est superior qui possit in hoc dispensare. R. Host. in capitu. consilium. de obseruа. ieiu. quod est Episcopus nec sufficit licentia simplicis presbyteri etiã ex iusta causa, nisi summa necessitas immineat, ita φ ad episcopũ non possit haberi recursus sine periculo. Rod. autem dicit arbitrio boni uiri limitandum pro quanta necessitate sit frangendum, potius quam per doctrinam generalem, & sic cum proprius sacerdos sit ordinarius iudex conscientiæ, uidetur quod ipse possit. Ego uero credo quod si loquamur de dispensatione quæ est quædã relaxatio iuris, quod tunc pertinet ad episcopum solum, qui causa subsistente in ieiunare debente potest dispensare.[a] & in aliud bonum commutare talia ieiunia. Et causa legitima est debilitas personæ, siue proueniat ex defectu naturę, siue laboris, ar. dicti. c. consilium in fi. Si uero loquamur de declaratione scilicet utrum sit causa legitima uel non, sic credo sufficiat illa confessoris proprii qui est bonus uir. & etiam consilium medici, sed medicus peccat si sine rationabili causa ut frangat consulit. arg. c. quid culpatur. 23. quęstio. 1. Et sic intellige Rod.

21 Vtrum non ieiunans uno die teneatur altero die ieiunare. R. quod licet tex.[b] ca. 1. de obserua. ieiu. uideatur uelle quod sic quasi sit obligatus ad duo scilicet ad ieiunandum, & illo die. Facit etiam ad hoc in ar. c. cum dilecti, cum notatis in gl. in uer. duo sub hac forma de dolo, & contuma. Tamen per capit. 2. de obserua. ieiu. ego teneo quod non tenetur quia ibi non imponitur frangentibus, ut alio die ieiunent. facit ad hoc not. Inno. in c. 1. de cele. mis. de illo qui dimisit officium, quod non tenetur illud reassumere quasi sit seruitus cuiuscunque diei & uariaretur ex tempore. Nam si teneor præstare operas certo tempore & impedior, non sum obligatus alio tempore, quia non sunt eadem opere sed uariantur ex tempore, ut est tex. no. in l. si non fortem. §. libertus. ff. de cond. inde. Item si relinquitur mihi usufructus per biennium futurum & impedior, non possum petere usufructum alterius biennii, quia non est idem usufructus. l. si usufructus mihi. ff. de usu & usufru. lega. & tex. c. 1. debet intelligi de translatione fienda ex causa propter solennitatem. hęc omnia ponit Pan. in ca. 1. de ob. ieiu.

22 Sed nunquid totiens peccat mortaliter quotiens comedit in die ieiunii fracti sine causa. R. Ioan. de Neapol. in quoli. tenet quod sic, quia uidetur reduci ad pręceptum negatiuum, sed magis placet opinio Durandi in 4 quòd non, nisi semel, nisi comedens nouo cõtemptu mentis pluries comederet, quia tunc toties peccaret mortaliter. Et hæc est cõmunior opinio, aliter obligaretur ad impossibile, quia ex quo semel ieiunium fregit iam illud non potest amplius facere illo die. Et ideo pręceptum est sibi factum impossibile. Secus esset de ieiunio quadragesimę, quia licet fregerit uno die, potest tamen ieiunare & tenetur altero die, & sic quot dies omittit in quadragesima tot peccata mortalia committi.

23 Vtrũ liceat ieiunare in dominica & aliis festis solennibus. Respon. quod sic nisi quis faceret quasi uolens deuiare a consuetudine populi christiani, quia turpis est omnis pars quę suo toti non congruit. potest etiam esse illicitum secundum Thom. ubi supra si adeo pertinaciter ieiunium teneret quod non crederet per deuotionem festi utilitatem ieiunii compensari posse. Idem dic quando ex alia superstitione hoc faceret.

24 Vtrum ieiunium factum in peccato mortali prosit. R. quòd sic quantum ad obedientiam mandati, si est pręceptum ab ecclesia, uel ex uoto & huiusmodi. Secundum ualet ad macerationem. Tertio ad omnia alia ualet ad quę ualent opera facta extra charitatem, de quibus infra. Satisfactio. §. sexto.

25 Diuersis intẽtionibus ieiunatur unde uersus. Abstinet eger, egẽs, cupidus, gula, simia, uirtus. eger uel quia non potest comedere uel propter medicinam, egens quia non habet, cupidus ne expendat. Gula ut postea auidius comedat. Simia id est hypocrita ut

a Quãuis] Gl. ibi dicit bonũ est ignorare mala. 32. dist. hospitiolum.

b Et hæc dicitur crassa] Quãdo quis de facili potuit scire & non curauit indagare sicut enim supinus potest uidere qui aguntur eleuando caput, & crassus quando respiceret ad pedes, ita & similiter ille qui potuit scire & nõ curauit uidetur esse ignorantia crassa & supina, & no. quòd ignorãtia crassa & supina & latissima culpa comparantur sciẽtiæ, etiã in pœnis delictorũ, pro hoc est text. in c. 1. in fin. de ordi. ab episcopo q renun. episcopa. licet regulariter in delictis lata culpa non equiparetur dolo de quo in c. 2. de consci. tũ latissima culpa bene equiparatur, ut ca. ap. lice. d. el. exc.

c C. si qs dederit] Exẽplũ. De eo qui dat aut accipit cõionẽ de manu hæretici nesciens ecclesiã contradicere ꝙ postea intelligẽs debet per unũ annũ peniters, & sic loquitur de his q possũt & negligũt scire.

d C. schisma.] Gl. dicit ignorãtia. n. uiris nõ excusat in articulis fidei.

ut laudetur, uirtus id est uirtuosus, ut mereatur.

IGNORANTIA Alia bona qua qs ignorat ea quæ ei essent occasio peccati, ut in ea quãuis [a] di. 38. Alia neque mala neque bona quas quis ignorat quæ scire expedit & hęc multiplex est. Alia iuris, alia facit ignorãtia iuris, alia iuris diuini, alia iuris canonici & ciuilis, & de istis scribitur. 38. distinct. in summa. & 1. q. 4. §. ultim. in tex. & in glo. hic autem non intendo tractare de ignorãtia facti quia hæc excusat, ut in regula ignorantia lib. 6. sed de ignorantia iuris, pro cuius declaratione quæruntur plura.

1 Vtrum ignorantia mala sit peccatum. Respon. quod aut ignorantia dicit priuationem cognitionis necessarie ad salutem, & sic secundum Sanctum Bona. in 2. di. 22. q. pen. potest esse dupliciter. Primo ita quod est in nobis, sed non a nobis, & hoc modo culpa non est, & cum non simus eius principium in ipsa nec meremur nec demeremur. Secundo ita quod est in nobis, & ex nobis, & hæc ignorantia est culpa, & hæc fit tripliciter. Primo modo cum sumus in uia ueritatis uolũtarie ab ea recedimus in uiam erroris nos præcipitantes. Et hæc est ignorantia erronea, ut in hæreticis. Secundo modo cum ad uiam possumus pertingere ueritatis cupimus in tenebris esse. Et hæc est ignorantia affectata. Tertio modo cum ex quadam pigritia & negligentia non curamus ueritatem adiscere. Et hæc dicitur crassa [b] & supina. Sed prima maior culpa quàm secunda: et secunda quàm tertia. Et de hac dicitur in c. ignorantia. 37. distinct. & in dicto. §. Si uero ignorantia dicit priuationem cognitionis eorum quæ non sunt necessaria ad salutem, sic non est peccatum, ut 22. quæstione. in capitu. in quibus rebus.

2 Sed quæ sunt necessaria ad salutem scire? Respon. secundum Thom. 1. 2. quæstio. 127. quòd omnes tenentur scire communiter ea quę sunt fidei, & uniuersalia iuris præcepta. Singuli autem ea quæ ad eorum statum seu officium spectant.

3 Vtrum ignorantia excuset aliquem a peccato. Respon. secundum. S. Bona. ubi supra. q ultim. quòd si tanta sit, quòd priuet rationem uoluntarii & ratione contemptus excusat a toto, sicut est ignorantia inuincibilis quæ priuat simpliciter cognitione iuris, sicut in furioso, & in infante, nisi in talem ignorantiã uenisset ex culpa sua, quia tunc non excusat a toto, sed a tanto, de quo dic ut supra. Ebrietas. §. 3. Item dic secundum Thom. in quolib. de eo qui habet sufficiens impedimentum propter quod scire non potuit, puta fuit in carcere, uel in terris ad quas constitutio pape non peruenit & huiusmodi, quod non peccat faciens contra constitutionem. Si uero ignorantia omnino non priuat rationem uoluntarii & ratione contemptus, sic distinguo secundum Richar. eadem di. & li. quòd aut est ignorantia commissionis qua quis non uult scire, ut liberius peccet, quæ dicitur affectata, & sic nec excusat nec alleuiat peccatum. Aut est ratione omissionis, qua quis negligit scire quæ tenetur quæ satis faciliter potuisset scire. Et hæc dicitur crassa & supina, & hæc excusat a tanto scilicet, quòd non est tam graue peccatum, sed non excusat quin sit mortale, si est circa ea quæ sunt præcepti diuini aut naturæ. 24. q. 1. si quis dederit, [c] & 37. distinct. capit. qui ea. Si autem sit circa ea quæ sunt præcepti iuris positiui, sic credo quòd aliquando excuset a mortali secundum eam distinctionem, de qua dicam infra. Inobedientia. Et secundum prædictam intellige quod dicitur. 6. q. 1. quæro, & 25. quæst. 1. cap. schisma. [d] & 32. quæstio. 7. quemadmodum. 28. quæst. 1. §. ex his secundo & est sub c. omnes & dicitur ibi ignorantia quæ est culpa nocet.

Ex

4 Ex prædictis & ad euitandum cõfusionem multorum quæ circa ignorantiam scribuntur, aduerte quòd si ex ignorantia quis facit aliquid quod non est contra legem dei nec naturæ credens non fore prohibitum aliqua lege, cum tamen sit prohibitum, & talis ignorantia non est affectata nec crassa uel supina, puta quia laborat pro uiribus scire sibi necessaria, puta si est mulier uel rusticus mercator & huiusmodi, uadit libenter ad prædicationes & alia loca ubi declarantur talia, & facit quod communiter faciunt alii de sua qualitate & conuenit facere. Si est religiosus studet libenter, interrogat & huiusmodi, quod talis ignorantia excusat eum ab omni pœna etiam excõmunicationis in iure posita quo ad forũ animæ etiã ab omni culpa, per tex. clarum in c. fi. qui matri. accu. pos. & per rationem, c. cognoscentes, de cõsti. Absurdum enim esset ad pœnã obligati [a] ignorantem. Facit. l. fin. ff. de decre. ab or. facien. Iura uero quæ uidentur innuere contrarium fundant se super præsumptione, ut euidenter colligit glo. in uer. non oporret in l. 1. C. de interdict. matri. approbata per doct. ibi. & in l. si. ff. de ritu nupt. & in l. qui cõtra. [b] C. de incest. & inuti. nupt. Et magis aperte colligitur ex his quæ notantur in d. c. cognoscentes, ubi determinatur quod uolens habere ignorantiam ad euitãdam pœnam sit audiendus. Hæc non intelligo de prælatis officialibus, medicis artificibus huiusmodi, qui exercere habent aliquam officia, ex quibus damnum notabile posset inferri proximo ex ignorantia, quia non debent officia talia assumere, nisi sint sufficienter instructi ad ea exercenda, aliter eis imputatur. [c] Si autem ignorantia sit affectata non euitat pœnam, quia in dolo est. Si uero sit crassa uel supina, puta quia nescit quod cõmuniter omnes suæ conditionis sciunt, puta quia prædicatur, sed ipse prædicationem nunquam uult audire, uel non curat interesse, ubi talia publice declarãtur, cum tamen commode possit, non euitat pœnam, ut in c. ut animarum, de constit. lib. 6. De istis dicitur. 38. distin. c. fin. Qui enim rebelliter uiuit & discere atque agere bona recusat, magis diaboli quàm Christi mẽbrũ esse ostenditur, & potius infidelis quã fidelis esse monstratur. Si uero id contra quod facit ex ignorantia est contra legem dei tunc distinguo, aut expressum est & explicitum in lege dei [d] uel naturæ, [e] & sic ignorantia non excusat à mortali peccato. 16. q. 1. si cupis, nec etiam consequenter excusat a pœna iuris diuini nec positiui, secundum Sco. in 4. di. 6. q. 8. facit quod no. glo. in cle. eos [f] de consan. & affini. Facit l. uenia. C. de in ius uocan. & §. fin. 1. quæst. 4. Quod limita quoad pœnam iuris positiui secundum quod supra dixi. Excommunicatio. 7. casu ultimo. §. 2. Si autem non est explicitum [g] sed reducibile maxime cum subtilitate, sic credo excusari a culpa & a pœna illos qui non sunt ignorantes ignorantia affectata crassa, aut supina, etenim durum esset dicere, quod peccet mortaliter qui facit secundum subtilitatem cõtractum illicitum eccedens licitum & huiusmodi. Facit pro hoc 15. quæst. 1. merito, [h] & c. fin. 37. distinctione.

5 Vtrum ignorantia iuris tollat bonam fidem quo ad faciendum fructus. ℞. quod non tex. est in l. sed & si lege §. scire. ff. de peti. hæredita. Quod limito, nisi sit affectata uel crassa.

6 Quæ differentia est inter ignorantiam, nescientiam & errorem. Respon. quòd ignorantia est nescire quod scire tenetur, & debet. 37 dist. c. fin. nesciẽtia est ignorare quod scire non tenetur. Error est unum pro alio putare. 22. quæstio. 2. in quibus, & 38. distin. c. quamuis. Sed melius secundum Franci. in 2. Nescientia simplicem negationem scientiæ importat ignorantia uero scientiæ priuationem, unde ignorantia nihil aliud est nisi carere scientia quam quis natus est habere. Hoc enim est de ratione cuiuslibet pri

uatio-

a Obligari, uide de his supra excommunicatio. 7. casu ultimo. §. 3.

b Et in l. qui contra] Ibi est gl. in uer. acerrime, & in uer. affectato.

c Aliter eis imputatur] In. in c. constitutus, de app. uide. s. ad uocatus. §. 12. & 1. 1. cum apostol. infra medicus. §. 1. et infra sutoria. §. 1.

d In lege dei] Vt non facies furtum nõ occides, & huiusmodi.

e Naturæ] Vt diliges dominum deũ tuum &c. Et quæcunque uultis ut faciant uobis homines &c.

f In cle. eos] De qua uide. s. excõicatio. 7. casu 41. §. 1.

g Nõ est explicitum] Exemplum in locis ianuensibus mẽtibus florentinis, et in prestitis uenetiarum. Item in cõtractibus an sint usurarii, uel simulati de quibus disputãt doctores uide infra usura. §. 4.

h C. merito] Vbi sciens nõ peccat, et declaratur in glo. fi. ibidem.

a Imagines] Percutientes imagines dei & sanctorum propter ludū capitaliter sunt puniendi.ar.l.qui statuas.ff. ad l. iul.maiesta ubi qui imagines imperatori cōsecratas conflauerit uel q.d simile cōmiserit ī eas, tenetur crimine lese maiestatis. Nā cōmissum in diuinā & humanam maiestatē equiparātur. l. 1.in princ.eo.ti. & longe maius est diuinā quā humanam maiestatē offendere C.de hęre.auth. gazaros.c. uergentes. eodem titu.

b Et ibi glo.] Glo.dicit de illo qui proiecit urticas in crucē ad dei uilipendium, ꝗ fuit suspēsus.& facit. l.2.C.đ iudi.ubi dicit ꝗ qui christianum odio Xpi lapidat, pęna mortis puniatur quāto magis qui dei imaginem odio diuinitatis percutit. Et ita alias fuit consultum contra quendā qui propter ludum desperatus oculos crucifixi effoderat ī ciuitate capue, ꝗ deberet suspēdi, uide do cto.in.l. data opera. C. q. accu. nō pos. Ang.in.l.1 C.de de ru.uer.

c A peccato] Sicut dicit de gloriosissima uirgine maria ꝗ est immunis ab omnipeccato actua

nationis.quandoque autem ignorantia est aliquid scientie contrarium quæ dicitur ignorantia peruerse dispositionis, puta cum aliquis habet habitum falsorum principiorum & falsarum opinionum, ex quibus impeditur a scientia ueritatis. Error autem est approbare uera pro falsis. Vnde addit actum quendam super ignorantiam, quia potest quis ignorans esse sine hoc quod sententiam ferat super ignotis, & tunc est ignorans & non errans, sed quando iam falsam sententiam fert de his quæ nescit, tunc proprie dicitur errare. Et quia peccatum in actu consistit error habet rationē peccati, quia sine p̄sumptione esse nō pōt, ꝗ quis sn̄iam ferat de his ꝙ ignorat, maxime in quibus periculum consistit. Nescientia uero de se nec rationem culpę uel pœne habet. Vnde quod aliquis nesciat quæ nō est aptus natus scire, non est neque culpa neque pœna, quia est etiam in beatis, ut dicit Dionysius in 5.c. ecclesiasticæ ierarchie.

ILLEGITIMVS filius quis sit & quomodo succedit, & quot sunt differētiæ, & quomodo legitimatur uide filius, & legitimatio.

IMAGINES [a] sanctorū quare depinguntur. R. Greg.in c.perlatum, de conse.di.3.sic inquiens, quod legentibus scripturas hoc & idiotis præstat pictura cernētibus, qui in ipsa ignorantes uident quod sequi debeant in ipsa legunt qui literis nesciūt unde præcipue gētibus plectione pictura ē, hęc ibi.

1 Vtrum imagines sanctorum sint adorande. R. gl. in c.uenerabil.de conse.di.3. ꝙ sic adoratione dulie, quæ solum reuerentiam exibet non latrie, & ideo non sunt uiolande.de conse.di.3.perlatum cum duobus c sequentibus.

li & originall, ut dicit sanctus Thom. 1. distin. 44.

2 Vtrum imago Christi sit pingenda sub forma agni. R. ꝗ non, sed in forma humana, ut in c.sextam sanctam sinodum, de consecra. di. 3. Dicit tamen glo. quod non est prohibitum pingere Christum in specie humana et sub ipso agnum, sed solum pingere ipsum in agno prohibetur.

3 Vtrum liceat imagines sanctorum in aggrauationem cessationis aut excommunicationis in terra prosterne lapidibus, aut spinis supponere, & huiusmodi. R. quod nō, quia id fieri districte prohibetur in c. si canonici, de officio ordin.lib.6..§fi.& ibi gl. [b] & Guil.

4 Vtrum liceat sculpere signum crucis in solo uel silice aut marmore humi positis. Respon. quòd non C. nemini. lice. sig. sal.l. unica, & uidetur esse præceptum, quia uult grauissima pœna puniri, ubi dicit glo. forte mortis, ex quo ualde reprehensibiles sunt qui supra sepulturas humi positas cruces imprimunt.

IMMISERICORDIA est filia auaritiæ quę non subuenit indigentibus. Vide Auaritia. §. 3.

IMMVNDITIA est filia gulæ qua quis prouocat se ad uomitum, ut sæpius comedere possit. Vel tantum comedit quòd necesse habet euomere, communiter est ueniale peccatum. Aliquando tamen mortale sicut quando comedit intendens euomere propter delectationem gulæ, nulla alia causa bona adductus ad hoc, uel quādo ex hoc generat sibi notabile nocumentum in corpore, nec propterea uult desistere hoc aduertendo, aut quando hoc facit ut habeat pollutionem in nocte dormiendo & huiusmodi.

IMMVNITAS est quasi sine muneribus data libertas, ab in quod est sine, uel immunitas quasi puritas, inde dicitur quis immunis a peccato, [c] de pur. ca. c. fi. Dicitur etiam emunitas quod idem est quod libertas, quasi extra munia. i.munera data libertas ab e.quod est extra.

1 Ad quid se extendit immunitas ecclesiæ &

a Ipso iure] Idē Bar. & Bal. ī l. nemo. C. de sac. san. ec. hī uerū ē q̄ si p iudicē eccl'asticū fuit data s̄nia sup re pphana & uc3 si uero p mere laycū nō ualet &c.
b Pa. i d. c. cū eccl'a] Vide ut puta qn̄ dat tutor uel curator, q a est actus cōcernēs pietatē. l. qui hēt. §. quoties. ff. de tutori, uel mittitur aliquis in possessionem per q̄ nec talis actus annullat per. c. decet, de immu. eccle. li. 6. quia illud. c. loquitur i stre pitu iudiciorū tenet hoc Bar. in l. actus. ff. de feri. per illum tex tamen fieri non deberet in ecclesia nisi pietatē cōcerneret ar. in c. 1. de fer.
c Bene tenet] Imo in ecclesia deberet iudiciū ecclesiasticū exerceri ut propter loci reuerentiā cauerent homines a periuriis & menda ciis, ar. gl. & Ab. in d. c. cū eccl'a. & gl. in d. c. qua fronte, & gl. in c. decet eo. lib. 6.
d D. c. cū eccle sia] Cum quia actus iste est licitus & honestus et ecclesiasticus, tū quia recipitur gradus a persona ecclesiastica cle rici & de magi. in gl. cum quia scientia est res sanctissima, l. 1. §. est qdē. ff. de u. & extra. & hoc con suetudo cōsuetu dini gn̄alis, quia quasi ubiq. i ec clesiis dant docto ribus gradus.
e Tenēt] Ang. in auth. de litigiosis §. nul lus, dicēt q̄ si quis q̄ ē hēt nō fit secure exire

& cimiterii. R. q̄ ad 29. Primo quia secularia placita nō sunt in ecclesia uel cimiterio tractanda, ecclesiastica tamē possunt, ut in c. 1. de immu. eccle. & cum ecclesia, & sententia iudicis secularis data in ea est nulla ipso iure, [a] & maxime sententia sanguinis quæ sub anathemate prohibetur ibi ferri. in d. c. cum ecclesia. Limita nisi sit data alia a sanguine per uiam uoluntarie iurisdictionis; quia sic tenet s̄m Pa. in d. c. [b] cum in ecclesia de causis ecclesiasticis auth. bene tenet. [c] ar. c. qua fronte de appel.

2 Vtrum quia possit doctorari in ecclesia. R. Io. And. in c. decet. eo. tit. lib. 6. quòd sic, & placet Pan. in d. c. cum ecclesia. [d]

3 Vtrum contractus facti in ecclesia teneant. [e] Respon. Panor. in d. c. cum ecclesia. secundum glo. in uer. processus. in d. c. decet quòd sic qa illud c. decet cum sit penale & loquatur solum de strepitu iudiciorum non debet extendi ad contractus. Ex quo aduerte q̄ dispositio odiosa concepta super quasi contractu non extenditur ad contractum purum. Nam in iudicio quasi contrahimus. l. 3. §. idem scribit. ff. de pecu. Idem dic de concepta supra contractu puro, non extendi ad quasi contractum, ita dicit Barto. in l. more. ff. de acquiren. hæreditate, ubi uult q̄ si statutū prohibet mulierem contrahere sine certa solennitate quòd potest nihilominus adire hæreditatē, qa tūc nō uere contrahit, sed quasi cōtrahit cū debitoribus hęreditariis, ad qđ uide [f] qđ legitur in l. apud iul. ff. q. ex cau. in posses. eatur. §. pen. & fin.

4 Secūdo nō debēt in ecclesia uel cimiterio fieri cōclamationes, seditiones, impetus, uniuersitatū, cūctatiōes, & publica parlaméta, negotiationes nūdinarū, & fori, ut in c. decet, de immu. ecc. i uer si. cessent, primo li. 6. Io. An. tenet q̄ parlaméta & societates p actu pietatis aut spūalitatis pñt fieri, [g] ut refert Pa. in d. cap. cum ecclesia.

5 Sed nūquid peccat mortaliter q aliqd p̄dictorū in eis facit. R. q̄ nō, unde dicit tex. in d. c. decet, ordinarii locorū hoc faciāt obseruari suadēda suadeāt, interdicta cōpescāt. Ex quo cōcludo q̄ illa q̄ totaliter impedirēt orationē tpe debito sint phibita sub peccato mortali, alia nō, nisi ex se sint mala uel qs ex contemptu faceret, & sic intellige. c. pe. & fin. 42. di.

6 Tertio qa in ecclesia non debēt sepeliri nisi epi uel Abbates uel digni p̄sbiteri, aut fideles layci. 13. q. 2. nullus. Et intelligūt quidā de layco fideli, q miracula facit a uirtute fidei. Alii de quolibet fideli cuius bonitas fuit manifesta. Host. uero intelligit de quolibet fideli in dignitate cōstitu to, ut comite, rege, imperatore. Sed hoc hodie nō seruat & male, qa de iure ciuili nullus dēt in ecclesia sepeliri, ut no. Albe. in l. nemo apostolorū. C. de sac. san. eccle. & etiam Azo. [h] ibidem in summa.

ecclesiā & ualet ɔ̄tractus, ut l. presenti. §. cū autē. C. de his q ad eccle. cōfug. aut pōt ecclesiam exire secure. & tunc aūt est ɔ̄ctus q respicit pietatē & pōt fieri in eccl'ia, ut ī aut. qui. mo. na. effi. legi. §. quandocunque, ut est legitimatio & manumissio. l. 2. C. de his q ī ec. manu. si uero sunt alii ɔ̄ctus non respicientes pietatē, ut locatio emptio & ɔ̄ctus tenent, sed ɔ̄hētes peccāt mortaliter s̄m eū alleg. gl. in c. decet. de immu. ec. lib. 6. uide tu. §. 5. ī eo. ualeat examinatio testiū. iuramentū partis citatio, protestatio arbitramentū in ecclesia latum dic ut plene per Bar. & Bal. in d. l. nemo. C. de sac. san. ec. & Ang. are. ubi. s. Melius tamen est talia nō fieri in ecclesia, quia ait dn̄s, domus mea domus orōnis uocabitur.
f Ad q̄ uide] Hæc omnia Pa. in d. c. cū eccl'a.
g Pñt fieri] Vt puta p faciēda aliqua oblatione, uel cōfraternitate, facit. ar. 42. dist. c. 1. alia parlaméta phibent, ut no. etiā glo. ibi in uer. parlamenta.
h Et ēt Azo.] Tñ gl. i d. c. nullus intelligit de oī Xpiano ita ut excludat gentilis, & cōsi... eccl'a, nisi alias in p̄ctō mortali decesserit impūs, ut nisi eccl'a interdicta sit, uel nisi i torneamētis mortui sint qbus pp terrorē interdicit ecclesiastica sepultura. de tornea. c. 1

7 Quartò non debet ecclesia in castellari, nec in propugnacula edificari, ut inde fiat guerra, uel ut ibi recipiātur qui guerram faciunt nisi iusta necessitate & autoritate episcopi de custodia eucha. c. relinqui scilicet ut boni uiri defendantur a malis, & hoc communiter tenent doc. secundum Pa. in d. cap. cum ecclesia.

8 Quinto intra ecclesiā uel cimiterium non debent supellectilia poni uel hospitari in ea, nisi pro necessitate [a] alias uidetur mortale in isto & in præcedenti, ut in d. c. relinqui.

9 Vtrum uenditio candelarū quæ fit in ecclesia sit prohibita Respon. uidetur quòd sit tolerabilis. Nec ob. quòd dominus eiecit uendentes in templo, quia ibi fiebant pacta & multa perturbātia cultum diuinum. Sed in uenditione candelarum nullus fit strepitus, et ideo non prohibetur, secus esset de alia negotiatione, quia illa est prohibita.

10 Sexto quòd ī ecclesia uel cimiterio nō debet ulla uiolentia fieri, uel aliquis uiolenter extrahi aut eius confinia frangi, ut in c. sicut antiquitus. 17. q. 4. nec ea quæ in ea posita sunt per uim aut furtum auferri. aliter sacrilegium committīt c. quisquis inuentus. 17. quæst. 4. Et sic peccat mortaliter, ut in d. c. quisquis pater.

11 Vtrum excommunicatus confugiēs ad ecclesiam gaudeat præfata immunitate R. quòd sic, quia cum lex non excipiat, nec nos.

12 Vtrum seruus fugiens ad ecclesiam possit uiolēter extrahi R. quòd aut uenit sine armis. s. ut domino se subtrahat, & sic reddetur domino, præstito tamen prius ei iuramento de impunitate. [b] c. inter alia, eodem titu. Aut uenit cum armis. Et sic continuo extrahit, lege si seruus. C. de his qui ad ecclesiā confu. intellige promissa impunitate.

13 Vtrum iudeus confugiēs ad ecclesiā gaudeat isto priuilegio. R. secundum glo. in l. 1. C. de his qui ad eccl. confu. quòd non. Et dicit Pan. in c. inter alia eo. ti. quòd est uerior quàm opi. glo. d. c. inter quia lex prædicta inducit præsumptionem iuris, & de iure cōtra quam nō admittitur probatio. l. distin. ferrum, quod confugit non propter zelum fidei, sed propter euasionem debitorum uel criminū. Ingo no. tamen est cum glo. [c] præfati c. inter. & dicerem quòd si uenit ad ecclesiam & petit baptismum quod gaudebit, alias non, quia uidetur uenisse ut effugiat, non causa fidei.

14 Vtrum clerici & religiosi confugientes gaudeant ista immunitate R. Pan. in d. c. inter alia, quòd non quin a prælatis suis non possint extrahi & flagellari & hmōi, dūmodo non faciant ex odio sed causa disciplinæ uide per eum diffuse si placet.

15 Vtrum confugiens propter debitum gaudeat isto priuilegio. Respon. Pan. in d. c. inter alia quòd legiste in l. præsenti. C. de his qui ad ec. confug. distinguunt aut est debitum propter tributum, scilicet debitum principi, et sic extrahitur, ut in aut. de man. princ. in §. publicorum uero tributorum, & ibi no. in glo. Sed Petrus (ut refert Cy.) tenet quod nō extrahetur, sed ibi citabitur quidem, si nautem procedetur ad missionem in possessionem bonorum, & ita intelligit dictam aut. & placet Pan. [d] Si uero debitum est propter aliud, tunc non extrahetur inuitus secūdum omnes, in d. l. præsenti. Sed in modo procedendi sunt opiniones. Mihi placet opinio Iacobi de rauc. qui dicit quod dabitur sibi securitas stādi & excūdi extra ecclesiam p 30. dies ī quos rñdebit aduocatus ad iudiciū. & iudex si dabit sniam contra eum condemnabit, quod aut redeat ad ecclesiam. aut pareat sententiæ, & cum hac opinione transit Cy. [e]

[a] Nisi pro necessitate] Ad hoc. d. c. cum ecclesia. 8. di. quia nulli & Pan. in d. c. relinqui infert ad cōsuetudinem rusticorū qui tēpore hostilitatis habent refugium ad ecclesiā. Itē nec suppellectilia sacerdotum in ecclesia ponantur nisi ut hic dicitur.

[b] De impunitate] Si propter seuitiam domini tunc dominus cogitur eū uendere. §. fi. & ibi. Ioan. fa. & Ang. īsti. de his qui sūt sui uel alie. iur. si commisit crimē graue quod nō pertinet ad dominū tūc ecclesia tuetur eū sicut liberum secundum Io. fa. & Ange.

[c] Est cū glo.] Et cōmuniter doc. secundum Pa. ibidē dummodo ab sit simulatio scilicet quia uult effici christianus.

[d] Et placet Pa.] Quia in dubiis fauendū est ecclesiæ. Itē quia non potuit imperator per ius suū nouissimū præiudicare immunitati ecclesiæ a iure & a canone cōcessæ, & tenet Oldra. consi. 53. & est tex. in d. l. præsenti, & c. miror. 15. q. 4.

[e] Transit Cy.] Vt alle. Pa. ubi supra. Adde quod si stantum liceret quod debitor nō pellat ad seruiendum creditori, quia tūc posset debitor extrahi, quia nō uidetur cōcessa immunitas cum præiudicio illius qui est dominus uel quasi argu. eius quod dicitur de seruo sup a eo. §. 12. et sequitur, Ant. & Abbas in d. c. īter alia in uer. nūc, quæro an fugiens.

Vtrum

16 Vtrũ cõmittens maleficium & uadẽs ad ecclesiam gaudeat isto priuilegio. ℞. Pa. in d.c. inter alia 4.no.qđ sic quo ad duo principaliter. Primũ ut nõ poßit inde uiolenter extrahi. Secundũ ut nõ poßit amplius de illo dãnari ad mortẽ uel ad aliã pœnam corporalẽ seu corporis afflictiuam. Potest tamẽ pecunialiter dãnari uel alia pęna extra corpus & cogi ad pœnitentiã ad agendã & aliam satisfactionẽ ita tamen quod uiolenter nõ extrahatur secũdum cõmuniorẽ opinionem. Et aduerte ꝙ licet egrediatur de ecclesia ex quo semel confugit ad eã non potest amplius de illo corporaliter dãnari, & hoc dicit glo.[a] in c. reum. 17. q. 4. Et fuit sententia Hugo. ut firmat, & seqtur Arch. ibidẽ.

17 Excipiũtur ab ista immunitate dicta. s̃. 10. quatuor gña hominũ. Primũ latronũ publicorũ, qa palã & publice furantur, ut sunt pyratę, uel illi q publice stãt in stratis ut depredentur oẽs transeuntes. Secundũ est nocturnũ depopulatorẽ agrorũ, & differt istud genus a primo ẽm Inno. quia istud in nocte segetes destruit, dũ ibi se abscõdit uel iacet uel qa ultra homicida & deprecationes quas faciũt in strata publica, comburũt agros illorũ q eis nõ seruiũt uel sunt cõtrarii, cõueniũt tñ ista duo gña,[b] qa quodlibet depđat instia tis. Tertiũ genus est illorũ q aliq i maleficiũ enorme cõmittũt in una eccla ut defendanẽ ab alia. Secus si cõmitterẽt extra ecclam uel cimiteriũ sub spe defenderenẽ ab ea, qa gaudẽt, ut in c.fi.e.tit. & licet loquaẽ de homicidio uel mutilationẽ tñ ẽt hiẽt lócũ in aliis delictis grauibus ẽm Pa. ibidẽ[c] pp idẽptitatẽ rõnis. Secus esset in nõ enormibus ibidẽ cõmisis, qa gaudet. Sed q̃d si cõmisit maleficiũ in eccla, sed nõ sub spe ut defendaẽ ab eccla. Pa. in d.c. fi. uult ut nõ defendaẽ alii cõtra, & magis placet[d] p̃ d.c. fi. Quartũ genus ẽm Pet. de Anc. est raptorũ uirginũ, homicidarũ, & adulterorũ per aut. de mãd. prin. §. qđ si delinquẽtes. Sed cõiter teneẽ & uerius qđ est correcta illã aut. per ius canonicum, & ꝙ gaudent[e] hac immunitate.

18 Vtrũ cõfugiẽtes ad ecclesiã tpe belli sint capiendi. ℞. ꝙ non si ipsas non incastellauerunt, aut inde pugnauerũt,[f] ar.c.fi.eo.ti. nec res eorũ ibi reposite, nisi essent ad pugnandum, ut in c. sicut antiquitus. 17.q.4.

19 Vtrum detentus sub iuramento[g] redeundi dimissus confugiens ad ecclesiam sit educendus. Respon. Ioann. And. in addi. ad Spe. titu. de iureiur. super rubr. penul. col. qu d si iniuste detinebatur[h] non redibit, maxime si imminet periculum mortis uel mutilationis, sed patet absolutionem a iuramento.[i] Secus si iuste detinebatur, quia tũc cõpellendus est redire[k] uoluit Bart. in l. relegati.[l] ff. de pœnis. Non tamen debet pati ecclesia ut inuitus abstrahaẽ, nisi præstita cautione de impunitate mortis uel trũcationis.

20 Vtrum uiolenter abstrahens aliquem de ecclesia nisi in casu permisso, teneatur illum restituere. ℞. Pa. in d.c. inter alia cum Bar. in l. præsenti. C. de his qui ad ec. cõfu. ꝙ de iure potest peti se restitui, cum de facto sit priuatus, concor. Oldr consi. 53 & ecclesia põt agere, cum sit spoliata libertate, ut in c. miror. 17. quæstio. 4. Et ideo non liberantur nisi restituant etiam si dominus prestare iuramentum uel cautionem de seruo extracto. Et facit ad quæstionem, an captus in cimitorio alienę poßit peti. & ꝙ sic. per. d.c. miror. & firmat Bart. in l. si cui. ff. de accu. in §. cum sacrilegium.

21 Qua pœna punitur de iure ciuili[m] q ta-

a Et hoc dicit glos.] Et si non potest satisfacere seruiet eiquẽ lesit perpetuo. 36.q. 1. de rap. Et uide plene quando poßit contra talẽ agi & procedi. per Abba. in d.c. inter alia. 2. col. uer. q̃ro qa tex.

b Ista duo genera] De istis duobus loquitur Pa. ĩ d. c. inter alia, ĩ ul. no.

c Pa. ibidẽ] Scilicet in c. fi. uer. sed ego ultra alios.

d Et magis placet] Vide Pa. in uer. sed circa p̃dicta quęro] Et idem Pa. tenet quod defendatur ab ecclesia in d c. ĩter alia. 8. col. uer. secus ergo si non est proposito.

e Et quod gaudẽt] De hoc plenissime per Pa. in d.c. iter alia. 6. col. uersi. ob. contra. tex. ubi p̃ duas col. hũc casũ examinat.

f In pugnauerunt] Circa materiã istorũ. §. uide S. Augu. de ciui. dei. 1. li. c. 1. usque ad 6. c.

g Sub iuramento] Pone quis detinebatur in carcere petit exire ad audiẽdã missam iurat redire, ind cõfugit ad ecclesiã.

h Detinebat] Vel a nõ habẽte potestatem. Pro hac bona gl. in uer. p̃ u.o lentiã in cle. pastoralis de re iudi.

i A iuramẽto] Vt in c. si uero et q̃uod ibi no. de iureiuran.

k Cõpellẽdus est redire] Quia peccat fugiẽdo carcerem. Et uide. s̃. Carcer. §. 4. in tex. et postilis.

l Bar. in l. relegati] Vitio not. ubi dicit illã legem facere pro theologis q dicunt ꝙ si dãnatus ad mortẽ fugit peccat, qa ibi ille qui fugit pœnam sibi impositã & acrius punieẽ.

m De iure ciuili] Rod. consi. 227. & 234. dicit ꝙ episcopus non potest uiolenter extrahere clericũ de ecclesia.

les uioléter extrahit,cõstringit,aut requiẽ,aut uestes, uel uictũ negat,Rñ. ꝙ crimẽ lese maiestatis incurrit,& ultimo supplicio feriẽdus.d.l.presenti. De iure canonico debet excõicari,& cõdemnari pecunialiter,& imponi sibi publica pœnitentia ,nec restitui communioni, nisi restituat quem uiolenter extraxit, ut in d.c.miror iuncto.c.si quis cõtumax, & c.qsqs,et qđ ibi no.17.q 4.& sic patet ꝙ peccãt mortalr tales,& no.ꝙ nedum in ecclesia uel cimiterio habet istud priuilegium, sed etiã ꝑ 40. passus si est ecclia maior.s.matrix.ul ꝑ 30. si est minor,ut capella.17. q.4. sicut antiquitus.c.frater c.miror. Capelle tñ q̃ sũt ĩtra ambitũ murorũ ciuitatis uel castri seu uille,nõ ponunẽ.ĩ 30. passuũ obseruatione ẽm Ho. de immu.eccl.§.inquãtũ uer. si aũt longe.Ho.27.q 4.quisquis.& no.ẽm Isido. ꝙ passus est mẽsura quinque pedũ.pes uero.25. digitorum, uide gl. in d.c. sicut antiquitus, ubi hoc dicitur. Limita istud spaciũ quãdo uadit requisita naturæ. Secus si iret ut accederet ad alias domos,ut in d.c. diffiniuit.17.qõ.4.qa possent tunc c.ĩ.dictum spacium.

22 Quis faciet expẽsas cõfugienti ad ecclesiã.℞. Pa. in d.c.inter alia,ꝙ ipse si habet de suo uel laborabit si põt ut uiuat,ꝙ si non põt,uel nõ habet de suo.ecclia sibi ꝓuidebit tãq̃ pauperi ẽm Arc.post Hugo.ĩ c.diffiniuit.17.q.4.

23 Vtrum existens in ecclesia & uulnerans existentem extra uiolet immunitatem. ℞.Pa.[a] ĩ c.fi.e.tit.ꝙ sic,quia delictum fuit ibi principiatũ & habebit locum.c.fi.e. ti. ut scilicet non defendatur.

24 Vtrum mandans fieri delictum existens in ecclesia uiolet immunitatẽ.℞.Bar.in l. si ut proponitur.ff.de fideiusso. & latius per eum in l. solum. §.si mandato, uer. quæro un de oriatur.ff.de iniur.tex. in cle.pastoralis,in uer. decipe ret igitur,de sentẽt.& re iudica. ubi innuitur ꝙ citatio facta extra territorium ciuitatis nõ ualet, ergo uidetur ꝙ debeamus attẽdere locũ ubi mandatum exequitur.[b] non ubi mãdatur,sed ego dico ꝙ etiam attribuetur factum in loco ubi mandatur, qñ exequens exequitur necessitate iurisd. Ad ꝙ facit quod infra dicam mandatum. §.1.

25 Vtrum ecclesia non consecrata gaudeat ꝑfata immunitate. ℞ fuerunt opiniones, sed mihi placet opinio glo. Host.q̃ sequiẽ[c] Pa. in c.ecclesia eo. ꝙ sic, & ibi uideẽ text. ẽt mouet se qa palatium epi gaudet hac immu.ut 17.q.4. c.id cõstituimus.Ergo multo fortius ecclesia. Itẽ facit qa oĩa priuilegia concessa ecclesiis extendunẽ ad hospitalia in hoĩa priuilegia. C. de epi. & cle.Itẽ ꝙ de ꝓximo faciẽdum est habetur pro iam facto, ut l.non tñ in prin. ff.de excus.tu. & in l.pe.ff.[d] de test. mili. Hanc tenet Car. in d.c. ecclesia. & Io. de ligna. post Lau.in cle.1.de pe.& re.Intellige si autoritate episcopi ul papæ edificata est.

26 Vtrum hosp tale & priuata oratoria similiter gaudeant Respon. Gofr. quòd sic si autoritate episcopi sunt fundata.Et facit quod ipse non. in capit fina. de eccl. hedi. & tenet Laur.in d. clemen. 1.& placet Panormita. in d. cap. ecclesia per d. l. omnia alias non.[e]

a Respon.Pa.] Versi.Itẽ quæro, & adde. ca. a. & no. ibi de presump.ubi dicit ꝙ si exñs in uno territorio ꝑcutit uel lancea uel sagitta ul lapide ĩ alio territorio existentẽ potest in utroque loco puniri ẽm Io. And. in regula in obscuris in mercurialib. & uide tex.& Ab. in c. fi. de foro cõpet. pro hoc bene facit,quia mittẽs lãceã in nocumẽtũ licet actũ nõ ꝑficiat puniri debet,ut patet ĩ d.c.1.de præsumptio. & clarius in l. his qui cũ telo. ff. de sica.& in l.si quis nõ dicam. C.de epi. & cle. & uide Bal.cõsi. 139.lib.3.

b Exequitur] Hãc quæstionẽ tãgit Pa.in c.fi. de immu. ec. in ultimis uerbis, & in c.1.de præsump.

c Quã sequiẽ] Pa.In. 3. no. & sup.1.gl.& adde gl.& doc.in c.fi. de cõse. ec. uel alta. Host. & Io.An.ĩ c. ecclesiis. & in c. autoritate, de censi.

d Et ĩ l.pe.ff.] Vbi de ꝓximo cingẽdus habetur ꝓ cincto.& ibi Bal. no. ꝙ potẽtia propinqua actui reputaẽ pro actu.unde đ ꝓximo cõsecrãdus habetur ꝓ consecrato ẽm eũ facit pro ista opi. ꝙ egregie ualt ge

mi.in c.cũ illis §.illud uero de. ꝑbẽ.in 6.& in c. põderet in h. l. di. ꝙ qui dixit in supplicatione ꝙ scribebaẽ ĩ registro papæ nõ diciẽ mentitus , licet nõdũ cepisset scribere ex quo erat deputatus & de proximo debebat incipere, facit ꝙ uult Bal. in l.fi.pro e3.6. q.C.mãdati, ꝙ sicut fideiussori cõdẽnatus põt agere contra principalẽ debitorem. Ita quãdo euidẽter apparet ꝙ de breui est cõdemnatus . Idẽ Ange. in l.ex eo.ff. de test.milit. dicit de pœna statuti de offendẽte scolarem matriculatũ habet locũ in eo quẽ rector iussit matriculari. Adde Saly. in l. cont. in fi. C. de dona,ante nupt. quod mulier habetur pro coniuncta & carnaliter copulata a uiro quæ de proximo copulanda est. Vide quæ scribo in testamentum. in §. 26

e Alias non secũdum Host.] ubi supra uer sic.quid de oratoris & Pan. dicit standum esse cõsuetudini.

Vtrum

27 Vtrum ecclesia interdicta similiter gaudeat. Respon. Goffre. & Vinc. quòd sic. ar. præfati, c. ecclesiæ, & sequuntur communiter doc.[a]

28 Vtrum confugiens ad corpus Christi similiter sit defendendus. ℞. Hostien. ubi supra uersic. quid ergo, quòd sic[b] licet hoc in iure nõ exprimatur, quia ubi maior est ratio & ibi maius ius & mulier tãgens fimbriã Christi saluata est. Math. 9.

29 Septimo ecclesia habet ĩmunitatem quòd eius rustici non possunt eius rura desere re, & alias se transferre, ut in c. 3. eo. intellige secundum glo. 1. ibidem de illis qui glebe sunt astricti, & qui sint. Vide supra Colonus. Idem Host. ubi sup. uer. rustici.

30 Octauo quilibet potest regulariter rem suam ecclesiæ relinquere. l. generali, & l. iubemus. 2. C. de sac. san. ec. & etiam donare inter uiuos sine insinuatione[c] in infinitũ, l. illud ibidem, & in auten de non alie. re. eccle. § si minus, quamuis glos. in d. §. teneat contrarium, sed primum uerius, ut supra. Donatio. §. 20.

31 Nono transfertur dominium[d] rei in ecclesias solo pacto idest sola nuda promissione, l. ut inter diuinum. C. de sacro san. eccle. in glo. in uer. in rem, & hanc sequitur Albri. ibidem, & idem est secundum Rodo. quando datur aliquid ecclesiasticæ personæ intuitu ecclesiæ. In emptione tamen requiritur solutio præcii uel fides de precio, aliter dominium non acquiret secundum glo. prædictam.

32 Decimo quicquid fuerit emptum de pecunia ecclesię reuerti debet ad eam 12. q. 2. apostolicos in gloss.[e] pe. & quæst. 5. fixum, & hoc siue sit emptum nomine ecclesiæ uel non, de pecu. cle. c. 1. & c. inquirendum.

33 Vndecimo quod non tũc ad munera mere personalia, & dicuntur munera mere ꝑsonalia, quæ animi prouisione & corporali labore sine aliquo gerentis detrimento perpetrantur. ut in l. fin. in principio. ff. de mu. & ho. Quorum munerum mere personalium quædam sunt sordida, ut cloace mundande, calces coquendæ, arenæ fodiendæ, fossati uel stabuli mundandi, & huiusmodi, de quibus in l. maximarum. C. de excus. mu. lib. 10. in uer. sordidorum. Et ad hæc non tenentur ecclesiæ[f] nec earum mancipia, aut clerici, uel eorum uxores, aut familiæ & coloni, ut 16. quæsti. prima, capit. generaliter. §. nouarum, &. §. placet. C. de episco. & cle. l. 2. & l. nemine. C. de sacro san. eccl. quæ uult quòd in aduentu principis teneantur, non ualet quo ad clericos, ecclesias atque seruos quæ sunt dominio ecclesiarum subiecti, quia iure diuino sunt exempti, ut in ca. si imperator. 96. distin. & no. Inno. in ca 2. de maio. & obedi. Vbi etiam Abb. tangit in 2. no. Facit. l. rescripto, & quod ibi not. Bartol.[g] ff. de mu & ho. & hoc intelligo de familia perpetua ecclesiarum & earum seruis, sed bene ualet quo ad colonos liberos qui seruiunt pro mercede cum sint sub imperatore, iuxta no. per gl. 1. in c. iudicatum. 89 dist. & ab ipso a multis exempti, ut in l. 1. & 2. C de epi. & cler. & ideo potuit eorum immunitaté limi

a Communiter docto.] Host. etiam ubi supra uer. sed nũquid sunt, & ibi notat multas rationes. uide eas Pa.

b Responde qđ sic] Hostien. in ti. de immu. eccle. §. inquantũ in 3. col. uersi. quid ergo & in capi. sane de celebratione missæ, & ibi Pano. latissimè, & ratio est si ecclesia gaudet priuilegio ꝓpter Christũ multo magis ipsum corpus Christi. Et statue dominorum habent hanc immunitatem. §. hoc tẽpore instit. de his qui sunt sui uel alie. iur. Idẽ Archid. in cap. ad eius 5. distinc. & in capit. quæsitum. 13. quæstio. 2. ubi dicit hoc defendendum esse usque ad sanguinem. Idem tenet Ricar. in 4. distinctio. 18. art. 12. quæstione prima & alle. Hostien. ubi supra.

c Sine insinuatione] Idem Ioan. Andr. & Host. in cap fi. de solu. not. Barto. in l. 1. C. de sum. trin. & fide catho. Et idem de donationibus factis i piam causam cap. fin. de rebus eccle. non alie.

d Transferĩ dominium] Bart. in d. l. ut inter diuinum, dicit hoc speciale esse in ecclesia & ciuitate, & per illam legem apparet quod ecclesia & ciuitas sunt priuilegiate in tribus in præscriptione, ut ifra præscriptio. §. 14. & 33. Et in acquisitione dominii ut hoc, & in actione in rem. Et ideo si fieret statutum quòd alienatio non possit fieri ecclesiis neque personis subiectis ecclesiæ nõ ualeret, quia esset contra libertatem ecclesiasticam probatur qa esset contra priuilegia concessa ecclesiis aut. cassa. C. de sacro san. eccle. Vide not. in cap. fin. de immu. eccle. lib. 6. tex. & ibi Pau. de Cast. in l. fi. C. de sacro san. eccle. Ang. consi. 47. Bart. in l. fi. & sa. §. diui. ff. de leg. 1. ubi Angel. & Imo.

e Apostolicos in gl.] In uerbo. construxisse, & uide sup. emptio. §. 12.

f Non tenẽtur ecclesię] De materia huius. §. uide plene per Pan. in c. nõ minus, de immu. eccle.

g Et qđ ibi nota Barto.] In §. sciendũ, ubi dicit ꝙ collectæ nõ possunt imponi clericis.

a Vt in simili notat glo.] In uer. certoque casu qui uult q poena legis habeat locum p matrimonia cōtrahentes p phibitionē eius. Licet de iure canonico teneat, pone exemplū in his fœminis quę contrahūt cum raptore.

b Non sunt annexi] Dicit gl. i uer. annexi. Ergo in curia epi possunt habere aliquid cōe, qa ei sunt annexi.

c Sint exēpti] Nisi sint ꝯsides uel de uagātes qa tūc cessaret causa propter q̄ sunt exempti ab his muneribus, ut dictis iuribus.

d Sed episcopi & monachi] Vt in §. deo amabiles, in auten. de san. episc. gl. tñ in d. c. peruenit sub dubio forte dicit illi autentice esse derogatum p d. c. peruenit, qa si uolunt possunt quidem. Adde fm pdictā glo. q istud est priuilegium clericorum q si uolūt possunt succedere alicui ab itestato, nec tamen tenentur suscipere tutelam.

e Vt in d. c. peruenit] Imo dicit ibi glo. q tenetur.

f Et in auten. Itē nulla communitas] Vbi imponit pœna q triplum refundāt. Et d̄ materia istius. §. ui

tare, ut in simili not. gloss. in c. cum secundum leges de hęre. lib. 6. Nam tales tenentur ad gabellas & alia onera de parte eis contingente fm Fede. consil. 3. Sunt & quædam alia munera personalia quæ non sunt sordida, sed habēt annexum honorem, ut sunt officia secularia, sic non tenētur clerici p c. sacerdotibus., & ca. sed nec prouocationes, ne cle. uel mo. unde in l. placet. C. de episc. & cle. dicitur. Placet nostræ clementiæ ut clericis nihil cōe cū publicis actionibus, uel ad curiā pertinentibus cuius corpori nō sunt annexi[b] habeāt, hæc ibi. Ex quo patet q non sunt de uniuersitate nec in ea uocem possunt habere, ut tenet. Inno. in c. dilecta prope finē de exces. prę. Sunt etiā quædam alia munera personalia quæ non habent nec honorē nec uituperium annexū, ut legatio, tutela, uel cura, & huiusmodi, licet enim ab istis sint exempti[c] ut in l. gñaliter. C. de epis. & cle. posita in ca. gñaliter 16. q. 1. tñ fm gl. iūcto tex. l. c. pꝰuenit. 86. dist. possunt si uolūt legitimā tutelā clerici accipere nō datiuam aut testamentariā, sed episcopi & monachi[d] non 88. dist. epus secūdo, & 16 q. 1. monachi. el. 2. Tutelam aūt misera bilium personarū omnes clerici & monachi possunt suscipere, qa officium piū est, ut in d. c. pꝰuenit.[e] Et i omnibus pręd ctis muneribus personalibus quo ad ecclesias & clericos habent locum pręd cta tam in ordinariis q̄ extraordinariis muneribus seu indictis uel super indictis ut in l. placet. C. de sacrosan. eccle. & in autem. Item nulla communitas.[f] C. de epis. & cle.

& c. q̄q̄, de censi. lib. 6. Et quę dicantur ordinaria uel extra ordinaria indicta & superindicta, uide infra. Munus.

34 Vtrum clerici teneantur custodire ciuitatē seu oppidum. ℞. Pa. in c. peruenit, uer. unde quidam sentiunt, eo. ti. q non, nisi maxima necessitas subesset, ut not. glo. 16. q. 1. §. placet, quæ quidem per laicum non debet discerni, fm Hostié. in sum. § quibus uer. mere, sed per episcopum & per eum compellantur, ut in ca. ecclesia sanctæ Mariæ. de consti. puta quia aliter non potest defendi sine eis. Nam tunc tenentur, art. l. nullus penitu. C. de cursu pu. lib. 12. & in d. ca. peruenit. Nam quilibet debet suam patriam defendere.[g] Facit text. in c. pe. de homici. Vbi tempore inuasionis possunt clerici una cū laicis arma sumere & pugnare, nec sunt irregulares licet multi sunt occisi, dum modo propriis manibus nullum occiderint, quamuis uulnerauerint.

35 Vtrum teneantur ire ad bellum ubi uolunt alios impugnare. ℞. Pa. in d c. peruenit, q non etiam si ageretur de recuperatione terræ sanctæ, qa clericatus reddit eos inhabiles ad pugnandum etiam cum sarracenis ut probatur in ca. ex multa. in §. fi. de uoto.

36 Duodecimo ecclesia non tenetur ad munera patrimonialia seu realia, & dicuntur patrimonium munera quę sumptibus patrimonii & dannis administrantis expediuntur, ut in l. fin. §. patrimoniorum. ff. de mu. & ho. Et hæc munera sunt duplicia, quędā sunt mere patrimonialia. Et hęc tripliciter inducuntur.

Primo rei de eo quod fiendum est de ipsa re, ut quòd nauis ecclesiæ uel equus uel currus uadat ad seruitium reipublicæ.

Secundo imponuntur super eo quod percipitur ex ipsa, ut scilicet detur certa pars fructuum, de his habes in d. §. patrimoniorum.

Tertio imponuntur ipsi rei de eo quod non percipitur ex ipsa re, nec est in ipsa re. ut præstare certam quantitatē pecuniæ annuatim, de quo habes in l. hactenus. §. 1. ff. de usufr. & in cap. 1. de censi. An autem ecclesia teneatur ad ista. ℞. secundum Pan. in ca. fi. circa fi. de uita & hone. cle. quòd si tales res quibus imponuntur talia munera

g de hosti. i sum. eodē titu. §. quibus. Defendere] Plene. Panor. ubi. s. examinat.

a C. quãto] Vbi glo. 1. dicit sic, ergo patet ꝙ ab initio de uolũtate fundatoris pōt imponi census.

b L. Imperatores] Qu a dicit ibi non personas, sed prædia exsoluere debere uectigal.

c Et recitat Pan.] Ibi. n. latissime prosequitur hãc materiam 7. col. uer. sed ego distinguo. in c. fi. de ui. & ho. cle.

d Et not. Bar. de pace cōstã.] In uer. munitio ciuitatum, & refert Pa. in d. c. nō minus, col. 7. & Bar. in d. l. ad instructiones.

e Debet esse liber] Et si erat prius tributarius debet redimi. Ab. in d. ca. non minus.

f Et hęc omnia] Bar. in l. placet, de sac. san. eccle. distinctionē ponit approbatā a Cano. ꝙ quędã sunt munera uere realia imposita ipsis prædiis de consensu principis, & dicuntur tributa, & ab his ecclesia nō est immunis et de iure canonico. 11. q. 1. c. tributum. 23. q. 8. c. tributa. Ar. dic. in c. placet. c. quæsiuo. 1. & ibi est text. & hoc discordat. Quædam sunt munera realia quæ imponuntur personis p̃ rebus, & hæc appellatur

ta habebant onus tale perpetuum annexum & inuariabile ac certum, siue ex dispositione publica, puta principis, siue ex dispositione priuata, ut c. quanto [a] de censi. & antequam uenirent ad ecclesiam, sicut patet exemplũ de tributo, ut in l. imperatores. [b] ff. de pub. & c. 1. in fi. de censi. ubi innuitur ꝙ quælibet possessio ab antiquo est onerata onere soluēdi tributa, & sic ecclesia de talibus rebus tenetur, quia res transit cum onere suo, de deci. pastoralis, & de pig. ex literis. Fateor tamen ꝙ Italia tanquam princeps prouinciarũ non obligatur hodiæ ad talia tributa, ut not. in l. 1. ff. de censi. Si uero non erant onerate tali onere certo & inuariabili, quando peruenerunt ad ecclesiam, sic non tenetur ecclesia, quamuis essent onerate onere incerto & uariabili, ut sunt iste descriptiones quę fiunt hodie, quia estimãtur bona cuiuscũque ut soluat plus uel minus secundum impositionem collectę, & hanc opinionem tenet Inno in c. non minus, eo. titu. Et recitat Pa. [c] ibidem Ioan. de ligna. in clementi, p̃senti, de censi. & Ioan. And. post Archi. in c. 1. eo. titu. lib. 6. & placet, licet aliqui teneãt ꝙ si possessiones prius erant ascripte, ut tantum soluatur pro solido uel libra, ꝙ tunc teneatur ecclesia, sed prima tutior, licet ista non sit condemnanda. sunt tamen aliqua onera quæ ratione naturali succumbunt ipsis rebus, ut reficere ante domum uiã, & sic ecclesia tenetur, ut no. Bar. in l. ad instructiones. C. de sac. san. eccl. Item in purgatione putei necessarii tote uicinie in qua est ecclesia ut not. Spec. titu. de censi. §. nunc dicendum, uer. Item pone quædam uicinia. Item soluere ad portam, uel pōtem pro plaustro pro ipsius pōtis uel porte cōseruatione quia destruunt uiã, ut not in d. l. ad instructiones, & no. Barto. de pace constan. [d] Et idem de similibus. Mansus uero ecclesiæ qui est dos ecclesiæ secundum communem opi. doc. debet esse liber [e] ab omni munere, anteq̃ consecretur, ut in c. 1. de censi. & debet esse tanta quantitas terre ex qua unus rusticus cum sua familia uiuere possit, ut dicit glo. 1. circa medium. 23. q. 8. secundum canonicam. Sunt & quædam munera patrimonialia mixta, & dicuntur mixta quia habent onus cum sumptu. ff. de mu. & ho. l. fi. §. mixta, participãt enim de onere personali quatenus habent onus annexum & cum patrimoniali quatenus sunt cum sumptu, & hæc dupliciter inducuntur. Primo personę habito respectu ad rem seu bona patrimonii, & hoc differt a tertio modo imponendi onera in rebus mere patrimonialibus, quia ibi quælibet res tenetur pro munere quod eam respicit & non ultra. d. l. imperatores, hic uero est persona obligata, & per consequens omnes res patrimonii. l. aufertus. §. fiscus. ff. de iure fis. & ad ista non tenetur ecclesia nec etiam laici non subditi licet habeant patrimonium in loco. l. rescripto. §. fin. & ibi per Barto. ff. de mu. & ho. nisi aliud habeat consuetudo quo ad laycos, ut not. Bar. in l. unica. C. de capitatione ciuium, non quo ad ecclesiam, quia consuetudo non ualet auten. cassa. C. de sac. san. eccle. iuncta auten. Item nulla communitas. C. de epis. & cleri. & isto modo potest intelligi text. cap. non minus. eo. titu. & c. fi. de ui. & ho. cle. & c. q̃q̃ de cen. lib. 6. Secundo modo imponuntur personæ nulla facta mentione de re, & sic dicitur capitio, quia imponitur per capita non habito respectu ad bona patrimonii, & in d. l. una & ad ista similiter non tenetur ecclesia, nec clerici, quia non sunt subditi imperatori, d. ca. q̃q̃ imo nec laici ciuiles, sed tantum rustici, ut in d. l. una not. Bart. & hęc omnia [f] procedunt regulariter, & uide plenius, per Ab. in d. ca. non minus.

37 Sed dubitatur de concernentibus pietatem ut instructio pontium & uiarum. Bz.

Inno.

collectæ ꝓprie, & ad has collectas ecclesia nõ tenetur nisi talia prędia fuissent prius tributaria & obnoxia collectis anteq̃ transirét ad ecclesiã, q̃a tunc transirent cũ onere, ut hic in litera, & habetur ĩ l. rescriptum. §. sciendum, ubi etiam Bart. qui hic. ff. de mu. & ho. Cõfirmatur hoc per id q̃d uult Inno. in c. uerũ, de foro cõpetẽ. & Hostien. in sum. de iure im mu. §. quibus, circa principi. In quibus locis concludunt, ꝙ si ecclesia acquirat rem feudalẽ, tenet ad onerá quę teneban tur uasalli, ex quo erat feudalis anteq̃ ierit ad ecclesiã. Ex quo dicit Bart. ubi supra, quod est dare cõsiliũ quo mediante ecclesiæ tenebũtur ad collectas, quod fiat statutum quod omnia prædia sint tributaria, quia si postea irent ad ecclesiã, trãsirent cũ onere collectandi. Et refert Bartolus quod Eugubienses, & perusini usi sunt isto consilio, cũ uiderent ecclesiam nimium ditari. Istud cõsilium est falsum & damnatum per omnes & in specie reprehenditur a Bald. in d. l. placet, & in l.

Innó. dicit ꝙ ecclesia tenetur ꝑ d. l. ad instructionẽ, in uer. relcuandas, & per c. 1. eo. tit. similiter in edificatione murorum ciuitatis uel uille. Similiter glo. in d. ca. non minus. Idem Vin. & Hosti. eo. ti. §. a quibus uer. uerum. in fi. & d. Car. & Phi. & Pe. de Ancha. & Alberi. in d. l. ad instructionem. Addens ꝙ idem putat de fontibus & puteo com muni. ff. ne quid in lo. pub. l. 2. §. uiarũ, & dicit huius opinionis esse Dy. & Old. Sed in cõtrarium est communis opinio canonistarum in ca. fi. de ui. & ho. cle. & in cle. præsenti de censi. & per Io. de ligna. & per Bart. in l. rescripto. ff. de mu. & ho. & d. l. placet, & gl. 16. quęstio. 1. §. nouarũ Ioan. An. & Pa. in d. c. non minus, ꝑ multa motiua. Et ideo dic ꝙ d. l. ad instructionem & similes non ualent, q̃a licet. ca. 1. cum similibus, de no. ope. nũ. dicant standum legibus ex quo in canonibus non reperitur. contrarium tamen hoc non est uerum, quando lex imperialis est dannosa ecclesiis, seu ecclesiasticis ꝑsonis, quia tunc non tenet nisi specifice approbetur ab ecclesia, ut communis opinio doc. in c. fi. de sol. & in c. ecclesia sanctæ Mariæ de cõsti. & c. fi. de re. ec. nõ alie. 10. dist. si in adiutorium. distinguo tamẽ sic secundum Pa. in d. c. non minus, ꝙ aut necessitas uel pietas imminens concernit utilitatem ecclesiarum a remotis per quandam consequentiã, & tunc est tex. apertus in d. c. non minus, ꝙ non tenentur, nisi spõte uelint approbante episcopo cum clero, & prius consulto Romano Põtefice, per c. aduersus. eo ti. Aduerte tamen ꝙ si tanta esset necessitas uel pietas, ꝙ non posset sine scãdalo & periculo haberi prius Romani pontificis recursus, ꝙ tunc sufficeret deliberatio cleri cũ Episcopo, facit c. fi. de ec. edi. & quod ibi no. Aut necessitas uel pietas concernit de directo & principaliter utilitatẽ ecclesiarũ & laicorũ, ut puta q̃a praua societas territoriũ ciuitatis incẽdit deuastat ꝑdia in quo ecclesia multas possessiones habet, & tunc ecclesia debet contribuere nõ tamen ad deliberationẽ solum populi, sed oportet ꝙ clerus & populus principaliter conueniant & deliberent, quia ꝙ omnes tãgit debet ab omnibus approbari, in cle. 1. & 2. de censi. & c. ad hoc de offi. Archi. fatetur tamen Pa. ubi supra in d. c. non minus, ꝙ si clerus nollet sine legitima cã consentire, ꝙ possent laici implorare auxilium superioris ecclesiastici ut compellat eos, ut in c. nullus de iure pat. in argu. de quo uide supra eleemosyna. §. 11. & in hoc casu non habet locum dispositio. d. c. aduersus de consulatione Romani pontificis, quia hæc impensa non fit propter publicam utilitatem, sed propter priuatam ecclesiarum, & sic sumus extra casum præfati, c. aduersus, facit cle. 1. & 2. de censi.

38 Tertiodecimo habet immunitatem ꝙ ecclesiæ uel clerici non tenentur [a] ad gabellas quæ hodię imponuntur in uino & similibus secundũ Pa. in d. cap. non minus in fi. per d. auten. Item nulla communitas, tenet Bal. in d. l. placet. C. de sa. san. eccles. nisi gabella fuisset imposita ꝓ oneribus ad quę tenetur ecclesia quia tunc succedit loco one-

neminem, eod. ti. & in l. fi. C. si sine cen. uel reli. Et contrarium tenuit ipse Bart. in consil. incip. Si ali qua possessio. Archi. Ioã. An. & Gemi. in c. fi. de immu. ecc. li. 6. Imo. in c. fi. de ui. & ho. cleric. Ro. in l. si publicanus. §. 1. ff. de publi. bene opi. Bart. procederet quando nuper id statueret, quia tunc munera essent ordinaria. Et tempore quo res peruenit ad ecclesiam põt imponi per pactum expressum ut ecclesia teneatur ad collectas pro tali ꝑdio tunc effet obligata ita Inno. in d. c. uerũ, & Bal. in l. neminem. C. de sa. san. eccle. Item ecclesia si mittit animalia in loco pascuo ad pascendum tenetur soluere sicut layci. ita Pa. consi. 6. incipit. Casus, per c. aduersus, eo. titu. Pa. dicit se in hoc casu ita cõsuluisse apud senas & obtenuisse.

a Non tenetur, Vide Bald. in l. 1. 6. col. de contrahen. emptio. ubi quærit an statutum liget clericos ad solutionem gabelle.

a Et quod no. in ca. similiter] Vbi not. gl. q̃d res clericorum gaudent eodẽ priuilegio quo res ecclesiæ, de quo tamẽ dic ut per Pan. in d. ca. fin. super glos. fi.

b Non potest] Et sic hoc casu non habet locũ ca. quãquã, de censi. lib. 6. & cle. præsenti eodem titu.

c Resp. ẽm Pa.] Nõ uidetur allegare, d. Ant. ẽm i gl. in uer. terre examinat & declarat ut hic.

rum, ut uoluit Butriga. in d. l. ad instructiones.

39 Vtrũ ecclesia teneatur ad gabellas si aliquid donatur uel legat ei, secundum statuta quorundam. ℞. q; non 23. q. 8. quamuis cum duobus sequentibus, idem si donatur clerico. ar. c. fi. de ui. & ho. cle. & ibi. Pa. & q; no. in c. similiter [a] 16. q. 1.

40 Quid si clericus trãsferat res ecclesiæ ad alium locum negociationis cã. ℞. Pa. in d. c. fi. super gl. fi. quod nõ põt, [b] exigi pedagium uel gabella, quia delictum clerici nõ põt nocere ecclesię. uide Fede. consi. 200. secus si sunt suę nõ ecclesię.

41 Vtrum clerici debeant soluere gabellam pro uino uel frumento quod uendunt ex præbenda sua habito. ℞. Bal. & Pet. & Cy. in l. oĩs. C. de epis. & cle. q; non, nec etiam ad portam, idem Bar. in d. l. placet. in uer. circa. §. nec etiã secundum Pa. in d. c. fi. in gl. not. in uer. ex quo infero, de patrimonio debet soluere gabellas uel pedagia, facit cle. præsenti de censi. & capitulo quamquam eo. titu. libro 6.

42 Quid de gabella quę ponitur super carnibus uino & hmõi quam ecclesiæ soluunt indirecte cum emant carius ab illis qui uendunt propter talem gabellam. ℞. secundum Ricar. in quolibet, quod si consules ponunt talem gabellam propter abusum & excessum eorum, sic non licet, sed soluant de suo proprio. Si uero ponunt propter cõem utilitatem tam clericorum quam laycorum, sic licet eis. Si uero propter utilitatem laycorum principaliter indirecte uero clericorũ & a remotis, puta quia prosperitas ciuium redundat in utilitatem ecclesiæ & personarum ecclesiasticarum, tunc distinguo, aut faciunt animo extorquendi pecunias ab ecclesiasticis, quas alio modo nõ pñt, & sic non licet, aut non aio extorquendi ab ecclesiasticis hoc faciunt, quia etiam si non essent ecclesiasticę personæ quæ emerent talẽ gabellam ponerent, tunc licet eis habita autoritate dñi tpalis, & habita moderatione ne ponatur magis sup his q̃ sæpius emuntur a clericis aut ab extraneis, aut a pauperibus, quã ab aliis ciuilibus, & sic clerici nõ possunt cõqueri cũ pñt alibi emere, licet non ita cõmode, hæc probantur. ff. de no. ope. nun.

43 Quæ pœna collectantiũ ecclesias uel clericos. ℞. ẽm Pa. [c] in c. aduersus de immu. ec. d. Ant in suis reportationibus uoluit, q; post quã fuerint excõicati seu inciderunt excõicationẽ post monitionẽ p c. nõn minus, siue tollerentur siue ignorentur, nõ tenẽãr fr[illegible], aut statuta taliũ ipso iure, siue sint edita ꝯ ecclesiã, siue ꝯ q̃cunque personã ẽt laycam. Alii uolunt q; subdito ex quo cũ effectu collectauerũt ipso iure sint nulle, & huius opi. uidetur Pa. & mihi placet, quia ex uerbis ꝓhemii colligitur mens disponentis, ut l. fi. ff. de hære. insti. & per Bar. in l. [illegible] de decre. ab ord. fac. ex quibus patet q; d. c. aduersus uoluit aliquid addere ad ius antiquũ quod patet in uerbo addicimus ibidem. De alia aũt pœna Vide supra. Excõmunicatio. 5. Casu. 28. & Excommunicatio. 7. Casu. 5. tenentur ẽt ultra peccatum mortale commissum ad restitutionem omnium ablatorum. 14. q. 6. c. si res cum similibus.

44 Quartodecimo habet immunitatẽ quod nec ecclesia nec monasteria uel hospitalia tenentur ad lucratiuam descriptionẽ, ut in §. sancimus. 23. questione. 8. & not. q; lucratiua descriptio est quarta pars bonorum quæ a curialibus, relinquebantur, quã fiscus uẽdicat exceptis relictis curialibus & eorũ cõiunctis, de quo habes. C. qñ & quibus quarta pars. l. 1. & 2. libro decimo & C. de impo. lucra. descrip. l. unica, libro decimo.

45 Quintodecimo quod laycorum statuta non habent locum super rebus ecclesiæ capi. fi. de re. ec. non aliæ, uide infra statutum. §. 7. prædictum priuilegium. Limitant quidam uerum nisi Papa approbaret tale statutum, ut in gloss. in uersicu. ab ecclesia. capitu. ecclesia sanctę Mariæ, de constitu.

Quod uerum credo secundũ Bal. ibidem, quando expresse & nominatim approbatẽ a Papa, secus si generaliter approbaret statuta, quia non ualerent contra ecclesiam per talem approbationem, cum sit contra libertatem ecclesiasticam, & sic tene. & uide eũdem Bal. in capitulo primo per quos fiat inuestitura.

46 Sed quid de statutis laycorum [a] impedientibus quo modo liberam facultatē donandi ecclesiis aut pro anima. ℞. Pa. in uer. nō ualet statutum laycorum, in c. relatū, el. 1. de testa. quod non ualét, ut not. in l. 1. C. de sa. san. eccle. facit quod no. Ioā. An. in c. fi. de immu. ec. lib. 6. ubi dicit quod non obstante statuto quo quis prohibetur donare forensibus seu non suppositis iurisdictionis, qđ poterit donare ecclesiæ, quia non possunt inferiores tollere priuilegium superioris, & hanc opinionem fouet a parte Bal. in l. generali. C. de sa. san. ecc. & idem in auten. Cassa. eo. ti. ponit aliam q. notabilem, statuto cauetur ꝙ testamētum insinuetur per hęredes infra sex menses, ali. er sit irritum ipso iure, clericus est hæres & non insinuat nūquid sit nullum testamentū, & respondet ꝙ non, quia statutū nō astringit clericū nec fortius ecclesiam qñ fuisset hęres instituta & ex his infert Pa. in d. c. relatum, qđ q̃uis statuto caueatur, ꝙ mulier non possit donare ecclesiæ, seu ad piam causam, seu testari, & se obligare ecclesię uel ad pias causas, sine præsentia duorum agnatorum suorum, tamen potest donare restari & se obligare ecclesiæ uel ad piam causam sine hac solemnitate, quia relicta uel donata ecclesiæ uel ad pias causas debēt determinari secundū canones & non secundum leges uel statuta q̃ sunt pars iuris ciuilis. l. omnes populi. ff. de iusti. & iure, idem tenet dominus Ant. in d. c. relatum, & per Bart. in l. 1. C. de sum. trin. in uersicu. hoc pręmisso. Sed Bald. in c. ecclesia [b] sāctæ Mariæ & c. quæ in ecclesiarum, de consti. tenet ualere si disponat statutum de re immobili. Sed contra eum est casus. in c. fin. de reb. ecclesi. non alie. & ibi Imo. & bene.

47 Vtrum layci possint statuere sup mortuariis. ℞. Ioā. de Imol. in dict. c. fi. quod sic, quatenus disponit in his quę non applicantur ecclesiæ, addit Pa. ibidem, aut cōcernūt diuinum cultum uel refrigerium animæ, quia cum hæc sint annexa iuri spirituali nō ualeret, ut puta, quod non dentur nisi tot cerei uel non inuitentur nisi tot clerici & huiusmodi igitur solum ualet in concernentibus pompas mondanas, quæ sunt potius consolationes uiuorum q̃ suffragia mortuorum, nec ecclesia talia approbat ut in cap. quam præposterum. 13. quæstio. 2. & sic transeunt communiter doc. in. d. cap. fin. & quia dicit Bald. [c] in l. sed & qui. C. de lati. lib. tol. per istum text. quòd equi & arma ducti ad sepulturam militis, & cerei debent remanere apud clericos uel fratres sepelientes quasi sequela cadaueris, ar. l. me-la ad ha. in §. fi. hic allegato dicit Bald. hoc relinquere indecisum, ibi, & hoc copulatiue ut dicit ibidem.

a De statutis laicorum] Bar. in l. 1. C. de sa. san. ec. in repe. l. 5. & 6. q. ultimę principalis dicit ꝙ statuta uel leges disponentia super rebus pertinentibus ad pias causas non ualent nisi fuerint autoritate ecclesiæ confirmatæ. d. c. fi. de reb. ec. nō alie. & c. ecclesia sanctæ Mariæ ut lite pē. & tex. est apertus in d. c. relatū, & c. cū esses de testa. Item est ratio quia ubi tractatur in casu in quo peccatū pōt emergere tunc standū est iuri canonico & non legibus. c. fi. de præscri. c. licet đ iureiu. li. 6. per doc. in ca. 1. đ oper. no. nuncia. Sed relicta ad pias causas respiciūt spiritualia & remissionem peccatorum. c. requisisti. de test. c. animæ. 13. q. 2. ergo &c. unde non obstante aliqua lege municipali, uel imperiali, relicta ad pias causas debent iudicari secundum naturalia iura gentium uel diuina. Illud firmauit Bart. in l. cunctos populos. C. de sum. tri. & in l. gñali de sac. san. eccl. Vbi dicit si statutum debet ꝙ mulier non possit restari ut hic in tex. Et ratio est. Quia ut debet ibi Bal. contra priuilegium pię causæ, ꝙ respicit ipsum Deum uel animam non pōt fieri statutum. Sequitur Arch. in cōmen. c. canonū statuta, đ cōsti. in uer. Dicit ēt Bald. &c. ubi ēt q̃dā alia adducit. Idem uoluit Bal. in l. 1. de sa. san. ec. in 1. lectura non dico in repe. facit quod no. Saly. in auten. Cassa. de sac. sanctæ eccle. ubi quærit. Statuto cauetur quòd testamenta non ualeant nisi sint in archiuo publico quòd non compræhendit testamentum in quo instituta est ecclesia. Idem dicit. d. Anto. in cap. relatum primo, de testa. ubi dicit se consultum ita de facto respondisse, & in c. ꝙ clericis, de fo. compe. dicit qđ si tractatur de hæreditate ecclesiæ, uel aliter quomodocunque de relictis ad pias causa, si statutū discrepat a lege cōi & naturali, quod tunc iudicandū esset sm ius canonicum. Allegat dictū capitu. cum esses & capitulo relatum. Et idem tenet in d. c. c. fi. de rebus ecclesiasti. nō alien. p illū textum in ecclesia. Et ibi ēt Imo. [illegible] statu. notat Hostien. & Io. [illegible] Andreæ. in ca. pi. 1. đ no. operi nun. Hæc [illegible] nia refert Alexand. consil. 209. 2. uolu. [illegible] tatis accuratæ [illegible]. Idem Alex. cō si. 210. Ponderatis his & consil. 211. uisa facti narratione.

b Sed Bald. in capit. ecclesia] Nesciui inuenire in Bald. ut hic allegatur. Vide tamen de his pulchram apostil. ad Bar. in d. l. cunctos populos. 9. columna super uersi. hoc pręmisso.

c Et quia dicit Bal.] apposui Bald. hoc re-

Ratio-

a Rationabilis & manifesta] Pa. in uer. secundo no. casum.

b Istud subsidiũ] Ita firmat do. Anto. ibidẽ ut refert Abbas in uersi. nũquid autem ratio est, quia cõtra charitatem non potest pręscribi. Item quia contra ea quę sunt mere facultatis nam possunt præscribi ut no. Ab. in c. ex parte de con cel. pręben. Et per Cy. in l. 2. C. quę sit lõ. cõsue. Sed charitatiuum subsidiũ est in facultate superioris, ut in d. ca. cũ apostolus igit &c.

dico. §. fi. ff. de aur. & ar. leg. ideo non ualeret statutũ laycorum.

48 Vtrum istud priuilegiũ, d. cap. fin. de re. ec. non alie. de quo, supra in §. 45. extendatur ad res patrimoniales clericorum. Respon. gl. prima in cap. ecclesia sanctæ Mariæ, de consti.; quòd sic & in cap. fi. de ui. & ho. cle. in uer. suis, & in cap. ex literis, in uersi. obligata, de pigno. & 16. questio. 1. in c. similiter, in glo. 1. est etiam glo. singularis apud legistas secundum Fran. tigri in l. fi. §. patrimoniorum in uerbo pontifex. ff. de mu. & hono. habens. l. decernimus. C. de episcopa. audi. in contrariũ faciunt quæ dico. infra præscriptio. §. 38. & credo uerius.

49 Sextodecimo quòd nec etiam prælati aut personę ecclesiasticæ possunt ecclesiis nouos census imponere, aut ueteres augere, aut alio modo grauare, uide supra Census. §. primo.

50 Vtrum Archiepiscopi aut episcopi possint aliquid exigere ab ecclesiis uel clericis. Respon. Pa. in ca. cum apostolus, de censi. quod dum uisitant possunt exigere obuentionem quæ eis conceditur, in d. c. cum apostolis, aliud non non de quo uide infra uisitatio. §. 3. talias autem & exactiones eis facere non possunt, sed ad charitatiuam subuentionem possunt compellere, si rationabilis & manifesta [a] sit causa, puta uult ire Romam pro communi utilitate, uel necessitate & huiusmodi, & nullo modo potest præscribi istud subsidium [b] charitatiuũ. Ab oratoriis autem & aliis locis non religiosis etiam rationem uisitationis non possunt exigere procuratione. c. ulti. de censi. & ibi Pa.

51 Vtrum rector ecclesię possit rem ecclesię pro sua necessitate obligare, puta quia erat infirmus uel egebat indumentis, uel pro necessitate ecclesię. R. Ioan. An. in c. ex præsentium, de pigno. ꝙ sic etiã si habeat patrimonialia, & successor tenebit, & cũ eo trãseunt cõmuniter doct. sed ego limito sic, ꝙ aut ecclesia bene abundat fructibus & sic non tenebitur successor, quia fructus futuri temporis reseruantur successori, ut de ipsis uiuat, per ca. præsenti. §. porro. de offi. ordin. lib. 6. Aut fructus non sufficiebant ad necessitatem, & sic est uera opinio. Io. An. Distinguit etiam Pa. in d. c. ex præsentium & bene, ꝙ si ecclesia erat impotens a principio quando eam impetrauit, & sic sibi imputet, nec poterit obligare, nisi pro sua uita, sed tenetur uiuere de industria aut fortius ex patrimonio, non autem uendere uel obligare rem ecclesiæ, tex. est no. cum glo. 21. q. 1. c. 1. facit. c. clericus uictum. 91. di. si uero est facta impotens postq̃ eã accepit, etiã in isto casu non potest eã obligare, sed debet agere contra parrochianos, ut præstent sibi necessaria ex quo seruit eis in diuinis, & est causa licita subtrahẽdi parochianis diuina, uide bonam glo. de consue. distin. 1. omnis christianus.

52 Vtrum debeat fieri compẽsatio cum perditis ex negligentia administratoris ecclesiæ cum acquisitis ex eius diligentia. R. Pe. de Anch. in c. consensus, de re. eccle. non alie. l. cum quæritur. ff. de admi. tut. & l. gaius, & ibi Bald. eum sequitur. ff. de usur. Sed contra eos facit quod no. Pa. in c. ex præsentiũ, de pig. ubi tenet ꝙ si rector ecclesiæ potuit acquirere aliquid ecclesiæ & non fecit, ꝙ tenetur ipsi ecclesiæ, & pro hoc habes text. cũ glo. 12. q. 4. c. quicunque ad instar tutoris q. ad hoc tenetur, ut in l. quicquid. C. arbi. tute. et sic patet ꝙ etiam tenetur de leui culpa, ut patet in d. l. quicquid si non laborat ut acquirat ecclesiæ, et in d. ca. fi. sed hoc non intelligas ꝙ teneatur laborare personaliter uel ex doctrina aut artificio, ut acquirat, sed solum cum solicitudine in rebus ecclesię, et ex tali solicitudine acquisitum est ecclesiæ, & ideo non põt dari in recompensationem, sed d. Pe. intelligit de acquisito per exercitiũ corporale, uel alio modo in quo acquirit sibi, de quo habes, sup. Clericus. 13. §. 7. de quo bene potest recompensare, et sic intellige. l. per ipsum alleg.

53 Vtrum prælatus ecclesię possint, de rebus ecclesiæ dare remunerandi causa. R. glo. 1. et sequitur ibi Ab. in d. c. consensus, ꝙ sic,

fecit.c.si quos,& c.cum redé ptor.12.q.2.& l.si pater.[a] §.1.& in l.filiusfami.in prin.ff. de dona.& tex.in l.etiam. §.ex præterito.ff.de ma. uindi. facit.l.cum plures. §.cum tutor. ff. de admi. tut. & quod not.Bal.in l.1.C.manda.Vnde dicit idem Bal.[b] in l.iube mus.2. in prin.C.de sac. san. eccle.ꝙ pretextu beneficii colorati non potest prelatus remunerare amicum suum, & ideo uera merita debent esse facit glo. in d. c.si quos,[c] ex quo aduerte ꝙ remuneratio non est restricta ad regulas iuris, glo. est singularis in l. aquilius regulus. ff.de dona. & facit. d. §.1. adeo ꝙ quilibet administrator donare potest remunerandi causa [d] l.tutor ẽm dignitatem.§. fin. ff.de admi. tuto. & est glo. c. episcopus qui mãcipium 12. q.simul iunctis. Addit etiam d. Anto.& Pa.in c. ceterum, de dona. ꝙ etiã potest dare ex causa alia puta ut eccl'ia habeat amicos pro sua defensione & huiusmodi. Limitãt tñ in isto casu & causa remunerandi uerum, dũmodo res q̃ donatur sit ĩmobilis & minima, uel de fructibus, quia uel immobilia & ẽt mobilia magna nõ potest nisi cũ debita solennitate, & causis de q̃bus s̃.Alienatio.§. 2.3.& 4.

54 Decimoseptimo se extendit immunitas eccl'ie ita ꝙ ecclesia si caret proprio p̃lato non currit sibi p̃scriptio, p̃latus superior possit ꝓ ea agere ẽm Inno. in c.olim el. 1.de restitu.spolia. tex. est in c. 1. de reb.eccle.si alie.li. 6. licet Bart.[e] in l.2. ff.de aqua plu.ar.dubitauerit.

55 Xviii. ꝙ res ecclesiæ non p̃nt alienari sine certa solẽnitate, uide supra.Alienatio.

56 Xix. ꝙ unã ecclesiã nemo põt ledere quin uideat oẽs ledere, q̃a particulares ecclesiæ sunt mẽbra ul'is ecclesiæ, facit,c.loquitur.24.q.1. sicut in simili dr̃ q̃ tangit aurẽ totum hoĩem tetigisse dicat, c. uulgaris [f] de pœni. dist. 1.

57 Xx.ꝙ de p̃sonis ecclesiasticis nemo põt iudicare nisi iudex ecclesiasticus, de foro cõpet per totũ, & quæ sunt istæ personæ habes excommunicatio.7.Casu 5.§.7.

58 Xxi.ꝙ de rebus ecclesiasticis & ẽt patrimonialibus clericorum, aut de causis spiritualibus iudex secularis iudicare non põt.Et de istis. Vide s̃.excõicatio.7.Casu.5.

59 Xxii. ꝙ loca pia sunt sub iurisdictione ecclesiæ,ca. ad hæc,de relig.do.& ĩ cle.quia cõtingit,de reli.do.ẽm Pa.[g] in c.cum sit generale, de fo. cõpe.& ideo ledentes ea sunt sacrilegi censendi, d.ca.cum sit gñale,sed ledens in bonis clericorũ sine uiolentia p̃sonæ nõ committit sacrilegiũ, licet super ipsa sit iurisdictio iudicis ecclesiastici, ut in c.si clericus,de fo.compe.

60 Xxiii.ꝙ relicta in testõ minus solenni facto ecclesiis & piis locis ualent,c.cũ esses, c. relatum, c.indicante, de testa. de quo infra legatum. 1. & 2.

61 Vigesimoquarto quòd ecclesia uel eius possessiones non possunt pro alienis debitis obligari, & obligans est suspensus ab administratione temporalium & spiritualium,de solu.cap.2.quæ tamen suspensio potest per episcopum relaxari.consulto indemnitati ecclesiæ primo ca. ex parte, el primo de uerbor. significat.non comprehendit tamen hæc suspensio Episcopos, capit. quia periculosum,de sent.excommun. lib. 6.

62 Vigesimoquinto quòd excommunicantur usurpantes regalia, custodiam & ... in ... di

a L. si pater] ibi ẽ bonus tex. ꝙ si aliquis eripuit alium de manibus latronum, & donationem acceperit, ꝙ illa donatio est irreuocabilis,& glo.dicit ibi etiam ꝓ textu ingratitudinis.

b Idẽ Bal.] Ad de Bart. ibidem uers.Quæro utrum ecclesia.

c Fac. gl.in d. c.si q̃s] Est glo. 1. quæ dicit ꝙ bene meritus ẽ ille, q̃ aliquod insigne fecerit seruitium.Et facit.c. si quis Papa. 97. di.ubi ille qui reuelauerit conuenticulas, quæ fiunt pro Papa eligendo, remuneratur.

d Potest remunerãdi causa] Vbi glo.1.dicit prælatum posse remittere seruo patrocinium, quod in faciendo consistit.

e Licet Bar.] Pone casum.quidã possidet fundũ ecclesiæ, q̃ iconomum non habet, licet. n. prælatus possit agere,tamen cõtra ecclesiam p̃scriptio nõ currit. Quoniam Bar. dicit ibi ꝙ in Italia forte nulla ciuitas ẽ, quæ præscripserit merum uel mixtũ imperiũ, q̃a in incorporalibus requirit quasi possessio sciẽte aduersario. Sed longum tẽpus est, ꝙ imperator non fuit in Italia, subdit ... sufficiat scientia ecclesię uacante imperio, in quo succedit supple ut alius p̃scribat cogitã dum reliquit. Vide tu.d.Ant. in c. cũ contingat,de fo. cõpeten. Et Bar.in l. si pu. l.canis, in §. in uulgaribus. ff. de publica.& in l. naturaliter ulti. col. usucap. & Bal. consil. 64. lib.1.& Pet. de Anch.cõsi.141.

f C. uulgaris] Idem. l.uulgaris.ff. de furtis.

g Secundũ Pa. in 4. no.] & ẽt ecclesia & hospitale gaudet eodem priuilegio, Idem in restitucione in integrũ ut no. Io.And. 1. c.2. de restitu. in integ. lib.6 Et nõ est mirum quia ꝓ oppressione pauperũ se impedit ecclesia, ut in c.expositibus. 24. q. 3. fortius q̃ñ opprimitur locus pius. Ad hoc tex.no. i l. o... priuilegia. C.d epis.& cle.

iusmodi, de quibus supra. Excommunicatio.7. Casu.1.

63 Vigesimosexto quod clericus qui ecclesiam ex collatione layci tenet, si non resignauerit suspendendus est ab officio & beneficio, laycus excommunicandus, de iure patrona.c.præterea, & c. relatum, iuncto. c. si autem uobis.11.q.3.& cap.cum non ab homine de iu.

64 Vigesimoseptimo quod in choro non debent layci cum clericis stare, de ui. & hone. cleri.c.1.de consec.dist.2.sacerdotum.

65 Vigesimooctauo quod ecclesia & ecclesiastica ornamenta non debent in usum secularium cōuerti. [a] de conse.dist,1.ligna, & quinque.c. seq.de re. do.c. ad hæc.

66 Vigesimonono quod ludi theatrales cū laruis & similibus inhonestis non possunt fieri in ecclesia. c.cum decorem.de ui.& ho. cle. secus de honestis qui ducunt ad deuotionē.ar.de cōse.dis.2.semel, & di. 4. quæris quasi. in fi.

67 Trigesimo quod ecclesia utitur iure minoris [b] & iure reipublicæ, ita quod omnia priuilegia concessa reipublicæ, uidentur cōcessa ecclesiis, secundum gl.in uer. minoris, in c. auditis, & ibi Pa.de restitu. in integ. & glo. in cap. 1.eodem. Item potest uti iure imperii ita quod priuilegia attributa imperio intelliguntur attributa [c] ecclesiis, ut ibi alleg.

68 Qua pœna puniuntur uiolantes ecclesiasticam immunitatem. Respon. quod diuersa secundum quod diuersimode uiolatur, nam si qui uiolant quo ad primum, puniūtur nullitate sententiæ ut dixi supra. Si contra secundum est solum mortale peccatum. Si contra tertium, nec mortale peccatum est propter contrariam consuetudinem. Si contra quartum ultra mortale non adiuuantur ab ecclesia. Si contra quintum uidetur mortale. Si contra sextum peccant mortaliter & alia pœna de qua dixi. Si contra septimū compelluntur, si contra octauum credo teneantur ad restitutionem de damno dato ultra mortale quod committunt, idem dic si contra.9.10.12. & 13.& puniuntur pœna, ut ibi dixi. Si contra. 14. idem dic. similiter si contra. 15. dicit Alberi.in auth.cassa.C.de sac.san.eccle. quod facientes statuta contra libertatem ecclesiasticam puniuntur pœna priuationis iurisdictionis & mille marcarum, rectores statutarii, scriptores iudicantes secundum talia statuta sunt ipso iure infames, & eorum sententiæ nullę & alii actus legitimi nihil ualent, ut patet in corpore, unde hæc auth. sumitur in originali, quod multi habent post librum feudorum, & est constitutio Federici iunioris, & etiam sunt excommunicati, ut supra. Excōmunicatio. 7.Casu.5. Si contra. 16. ubi dixi, si contra. 17. 18.& 19. peccant mortaliter. Similiter si contra.20.21.22.si contra.23. ultra mortale tenentur ad restitutionem, si contra. 24. 25. & 26. patet ibi. Si contra. 27. male faciunt si committunt, si contra. 28. est nullitas alienationis & peccant mortaliter. Similiter si contra. 29. mortale peccatum est.

IMPEDIMENTVM. Vide infra. Matrimonium.3.

IMPERIVM merum est habere gladii potestatem ad animaduertendum in facinorosos homines, quod & potestas appellatur. Mixtum uero imperium in danda possessione consistit, ut in l. imperium.ff.de iurisdi.om.iudi. & uide ibi glo. Et Bar.ibi late declarat.

IMPOSSIBILE dicitur aliquando illud quod non commode possum facere, & sic sumitur in capit. chatanensis ecclesiæ, alias Chatinensis, & uide ibi glos. 61. distinctio. ff. de uerbo. significa. l. nepos proculo, impossibile dicitur quod non est honestum, ut de conditio.institu.l.filius. Impossibile dicitur quod non iuste potest fieri. 24. quæstio. secunda, sane.c.l primo & est in argum. quòd illud possumus quod de iure possumus.

IMPVBES dicitur masculus donec compleuerit. 14. annum, fœmina autem. 12. quia in ista ætate hoîes incipiūt pubescere.

[a] Conuerti] Et facit tex. in l. quæ religiosis. ff.de rei uēd. & c.mācipia.de rerum permu.

[b] Iure minoris] Quia sicut minor pro lesione habet resti.in integrū usque ad 4. annos, post 25. annum sic & ecclesia.

[c] Attributa] Pro hoc facit quia ecclesia habet iperiū in spiritualibus quæ sunt digniora temporalibus, quare a maioritate rationis debent extēdi ad ecclesiam, quia ecclesia habet principatum.c. non minus. de immu. ec. uide bonum text. in c.1.&.2.22.dist. facit etiā quia sicut presbyter utit priuilegio militis, quia est miles dei gl. in l.miles.ff. de re iud.& no.Pa.in c.1.de cle.egro. Ita ecclesia quę habet imperiū in spiritualibus & etiā in tēporalibus, saltem habitu, ut in c. nouit. de iudi. debet uti iure imperii.

l.fi.C.quando tutor uel cura. & insti.qui.mo.fi. tu. in prin. & hoc uerum quo ad tutelã, sed quo ad matrimoniũ cõn trahendũ tandiu est impubes masculus uel fœmina quam diu nõ est potẽs ad generandũ,ut in.c.puberes.de despõ. impub.in tex. & in glo.

1 Impubes uel furiosus capitalẽ fraudẽ. [a] i.penã propter quã capite puniendus est cõmuniter nõ potest. ff. de edi. edic.l.cum autem.§. 1.facit. C.de fal.mo.l. 1. in fi.

2 Impuberes torqueri nõ debent [b] terreri tamẽ solent & habent uel ferula cedi.ff. ad senatus consul.silanianum.l. 1.§.impubere autem.

INCANTATIO uide sortilegium.Superstitio. & supra diuinatio.

INCARCERATIO uide supra carcer.

INCENDIARIVS quis dicatur proprie.R.Host. ti.de incẽdiariis.§.1.in prin. & Goff.ꝙ ille qui ciuitatem uel castrum,domum, segetẽ & similia aliena incendit malo studio, ut odio uel uindicta,uel animo iniuriandi, ut in c.pessimã.23.q.8.12.q.2. c.cum deuotissimã, de iniur. si quis domum,secus si incenderet ex negligentia, uel casu, uel iusto bello, quia talis non proprie dicitur incẽdiarius.Itẽ incendiarius proprie dicitur qui malo studio ignẽ fecit apponi aut cõsilium dederit,aut auxilium scienter, ut in d.c.pessimam.

1 Vtrũ tales incendiarii proprie sint excommunicati ipso iure R. ut.s̃. Excõmunicatio.5.Casu.5.

2 Qua pœna puniuntur. [c] incẽdiarii.R.ꝙ de iure ciuili dicit tex.in l.qui edes.ff. de incendi,qui edes, aceruum ue frumenti iuxta domum positum cõb usserit conuictus uerberatus igni necari iubetur, si modo sciens prudensque id commiserit, si uero casu. i. negligentia,aut noxam sarcire iubetur aut si minus idoneus sit leuius castigatur hæc ibi. Ex quo patet illud qui nõ potest soluere in ere luat in corpore.ff. de iurisdictione omnium iudicum.l. si quid id §. in seruos,& ff.de in ius uocan. l.fin.& ff.de pœnis.l. 1.in fine.Quo uero ad ius canonicum, ultra mortale (si scienter, & uoluntarie fecit,uel ex lata culpa) tenetur restitutionem totius damni dati. c. si egressus cum cap. sequenti, de iniuriis, & ibi communiter doc. Facit.l.si fortuitu.ff.de incendi. Si uero fuit in leui uel leuissima culpa,sic similiter tenetur ad restitutionẽ, si modo tenebatur [d] de leui uel leuissima culpa,non credo tñ peccauerit mortaliter.Si autẽ nihil omisit.de contingentibus,non tenetur. Quando autẽ qs teneatur de leui uel leuissima culpa habes supra.Culpa.§.4. & 5. & aduerte quòd tales incendiarii culpabiles non solum tenentur de damno incendii sed etiam de rebus perditis pro incendio.ar.c.fina. de iniur.

3 Vtrum rapiens res illorum qui patiuntur incendium teneatur ad restitutionem. R. ꝙ sic c.si quis domum, de iniur. nisi haberẽtur pro derelictis.puta quia ignis tantum inualuit quòd nullus sine periculo uitæ põt eis succurrere, & dominus dimittebat eos pro derelictis, tunc si quis eas caperet non teneretur restituere de necessitate, ar.l.si qs merces.ff.pro derelicto.

4 Vtrum destruens domum uicini timore incendii ne sua comburatur, teneatur ad restitutionem. [e] R.Dir. titu. de incendiariis ꝙ non,si erat iustus metus.puta quia iam ignis peruenerat ad domum uicini, uel probabiliter dubitatur, quia tempus erat uẽtosum & huiusmodi.l.3.§.quod ait pretor.ff.de incen. rui.& nau.unde dicit tex. in l si alius fecerit §.est & alia exceptio.ff. quòd ui aut clã. nullam iniuriam aut damnũ dare uidetur eque perituris edibus,facit.l. si quis fumo.§. quod dicitur. ff.ad l. aqui. si autem non fuit iustus metus, tunc tenetur ad simplum damnum secundum Hostien.titu.de incendiariis.§.contra quam.uer. sed & ex hoc. Addit tamen idem Hostien.in d.uer.cum 4. sequen. quòd si a uicinitate domus alicuius est dirupta iusto metu incendii, quòd index ex officio & summa

a Fraudẽ]Fraus dicitur ipsa noxa propter quã quis capitalem pęnam meretur l.illud ẽ fraus. ff.de uerb.signi.

b Non debent] Et intellige nisi sint doli capaces.

c Puniuntur] Tu uide Saly. in l.data opera. C. qui accusa. non pos.Innoc. in capitu. sicut dignum de homici. Panor. in capit.si gressus, de iniur.Et elle gãtissime p Barto.ĩ l.1. de offi. præfe. uigilum.

d Si modo tenebatur]Pone exẽplũ posui ignẽ in agro meo ad stipulas comburendas, & non erat uentus tñ si peruenit uẽtus & ui exportauit ignẽ ad segetes alienas in nulla culpa fuit secus si quãdo apposuit fuisset uentus. Adde aliud de musipula quæ portat ignem.

e Teneatur ad restitutionem]Alberic. in 2. par. statu.quæst.24. ponit casum si cõmunitas habeat statutũ ꝙ interueniẽte incendio ut hic dicitur, ipsa communitas teneatur ad deuastationẽ illius domus. Angel. in consil. 195. ponit. & concludunt ut hic dicitur.

a Quod uicini] Bar. tenet contra quia hoc uidetur esse cõtra text. in d. §. est & alia exceptio. ubi Barto. dicit hoc. Sed Bar. in d. §. equissimũ est dubius. Gui. ibi tenet opin. Host. & addit si miles uadit ad bellum pro defensione patriç, & equius interficitur ꝙ ciuitas tenet emẽdare damnũ q̃d uerum est si gratis pugnabat, aliter secus. Et licet. d. § equissimum loquatur in naufragio ꝙ est magis connexum quàm incẽdiũ, tu dic ꝙ in hoc casu ignis præsupponitur cõnexus propter uicinitatem domorũ, unde intermedia domus de necessitate destruenda. Et [illegible] consilium Saly. inci. In christi saluatoris nostri nomine. Ad q. propositã Q[illegible] decidit [illegible] dubia. [illegible] scilicet quando [illegible] tenetur [illegible] debeat detrahi portio, quæ tãgit illum cuius domus cõbusta est. Et ꝙ sic est glo. fi. in l. 1. ff. ad l. ro. de iac. Et uide d. c in l. al. omnibus. §. si [illegible] de l. 1. Vbi Ba [illegible] [illegible] quæstiones. [illegible] teneatur contribuere. An autem tota uicinia teneatur, an uero contigui

summa equitate debet facere, quòd uicini [a] ei satisfaciant quilibet pro parte sua. ar. l. 1. §. equissimum. ff. ad l. ro. de iact. & l. interdum. ff. qui po. in pigno. ha.

INCERTORVM restitutio. Vide infra. Restitutio. 2. §. 11. & seq.

INCESTVS est consanguinearum uel affinium abusus, unde incestuosi dicuntur qui consanguineis uel affinibus abutuntur. 36. q. 1. § cũ ergo. uersicu. incestus, & est sub. c. 2.

1 Vtrũ incestus sit grauius adulterio. Respon. quòd sic. 32. quæst. 7. c. quemadmodũ. §. sunt enim, & c. seq. uincitur tamen a peccato contra naturam, ut in d. c. quod incipit adulterii malum, & in d. §. sunt enim.

2 Vtrum accedẽs admonialem committat incestum. Respon. quòd sic. 27. quæstio. 1. uirginibus. quia sponsa dei est qui est pater noster. 12. q. 2. qui abstulerit, nec solũ incestum, sed & adulterium, quia sponsam alterius corrumpit. & etiã sacrilegium, ut in d. c. uirginibus, sed tamen non sunt tria peccata, sed unum solum secundum Hug. licet sortiatur diuersa nomina. [b]

3 Vtrum incestuosus posit contrahere matrimonium. Respon. Panor. in c. 1. de eo qui cogno. consang. uxoris suę quòd non, sed nec etiam exigere potest debitũ a propria uxore, quam prius habuit antequam incestum cõmisit. 27. q. 2. qui dormierit. nisi dispensetur cũ eo, & si exigit peccat mortaliter, secũdũ Vinc. quia facit contra pręceptum canonis. ar. c. 2. de ma io. & obe. sed tu tene. ut. J Matrimoniũ. 3. Impedimento. 19. in principio.

4 Sed quid si contrahit de facto. R. Pan. in c. transmisse, de eo qui cogno. consang. uxo. sue. 2. no. quòd tenet matrimonium, & reddere tenetur debitum, exigere autem nõ poterit sine peccato mortali, nisi dispensetur cum eo. Pa. tamen in c. literis, de præsump. uidetur uelle quod ista pœna scilicet, quod non possit contrahere uel exigere incestuosus, solum locum habeat quando constẽt de incestu qualitercunque ar. d. c. literis, & 27. q. 1. Si quis sponsam, & placet mihi.

5 Quis poterit dispẽsare ut talis contrahat, uel post contractum exigat. R. Pan. in d. c. 1. ꝙ si incestus est uero cõmissus, utputa, quia cognouit consanguineã uxoris suæ cũ qua iã consummauit matrimoniũ, uel cũ consanguineis propriis, quod est uere incestus, ut i d. §. cũ ergo, tũc eps nõ poterit dispẽsare, nisi ex causa, puta ratione iuuentutis & hmõi, quo casu bene poterit. c. si duo. 35. q. 6. Idem tenet & dicit cõiter tenere doc. in c. transmisse, de eo q cog. consan. ut ẽt exigere possit. Si uero incestus nõ est uere cõmissus, utputa quia cognouit consanguineã sponse nondum cognite, sic eps poterit dispẽsare etiã sine cã, ut contrahat, non tamen cum sponsa illa de futuro si commixtus est in uase, & ibi consummauit cum eius consanguinea, sed cum alia quæ sibi non sit affinis poterit etiam sine dispẽsatione, ut est gl. in uer. licit. in c. quidã. 27. cum tex. Quidã pdicta intelligũt de eo solũ q cõmisit incestũ cum cõsanguinea uxoris suæ

tantum. Vide in dicto consil. Saly. Et uide etiã Specu. titulo de actore. §. 1. 27. col. uer. 14. Adde etiã Bald. cõsilio. 120. lib. 5. Et Franciscus de rampo. consilio. incipiẽ. In themate præmisso. Vbi uult quod cũ olim in domo fabri fuisset incensus ignis, & uicini propter ignem destruxerut domũ gaii, quod Gaius potest recuperare dãnum ab eo qui immisit ignem.

b Diuersa nomina] Potest dici ꝙ est unus actus, & triplex reatus. Adde Abb. in c. transmisse. de eo qui cogn. cõsã. uxo. suę. Vbi no. ex illo tex. ꝙ quãdoque ex eodẽ facto oriuntur due species delicti punibiles ambe. Nam ibi ex copula cum priuigna cõmisit incestum, & adulteriũ tum quia cognouit affinem, tũ quia erat coniugatus, & de quolibet accusari & puniri poterat. l. si adulterium cum incestu. ff. de adulter. Plene per Bart. in l. senatus. ff. de accusa. Et per Ioan An. in ad di. Spec. de homi. post prin. Idem no. Abb. in c. literis. de presump. quinto not.

Non

sed de alio incestuoso nõ habẽt locum ita ꝙ põt & cõtrahere sine dispẽsatione & exigere debitum post cõtractũ, sed contra uidetur tex. c. si duo uiri. 35. q. 6. & qõ. 3. c. de incestis, ubi tex. clarus, & c. nec eam, & 32. q. 7. si quis uiduã. Et ideo dic ꝙ generaliter omnis incẽstuosus prohibetur cõtrahere. Nec obstat ꝙ titulus de eo qui cog. consan. uxo. suæ, solum loquitur de incestu cum cõsanguinea uxoris, quia unum ius supplet per reliquũ, & de hac materia, uide Matrimonium. 3. Impedimento. 9. in princ.

INCONSIDERATIO est qñ inter diuersa quæ occurrũt non bene iudicatur, [a] & determinaẽ q̃d est facien. & ideo inconsideratio est ex defectu circa actũ iudicii, sicut consideratio pertinet ad iudiciũ rectũ. Quod quidẽ rectũ iudiciũ in hoc cõsistit qñ uis cognoscitiua apprehẽdit rẽ aliquã, ẽm ꝙ in se est, qđ prouenit ex recta dispositione uirtutis apprehensiue, sicut patet in speculo, quod si sit bene dispositum apparent imagines recte. Si uero sit male dispositum, apparẽt torte uel obscure. Quod aũt uirtus cognoscitiua sit bene dispositiua ad recipiẽdum res prout sunt, contingit radicaliter ex natura consumatiue, ex exercitio & munere gratiæ, & directe quidẽ ex uirtute cognoscitiua, ex eo ꝙ non est imbuta prauis opinionibus sed ueris & rectis, indirecte uero ex bona dispositione uirtutis appetitiue, ex qua seqtur ꝙ bñ iudicat de appetibilibus. defectus aũt recti iudicii ad uitiũ inconsiderationis pertinet, ex eo ꝙ cõtemnit uel negligit attendere ea ex quibus rectũ iudiciũ procedit, & sic in circunspectus est ad nõ intuendã circũstantias negotii, loci, tpis, personæ, & hmõi, & pericula q̃ possunt contingere. Et quia hoc maxime facit luxuria, propterea ponitur filia eius.

INCONSTANTIA similiter est filia luxuriæ, q̃ est qñ qs non stat constãs in bono proposito, sed sine cã rationabili ex aliqua passione, præcipue ex amore cõcubine facit cõtrariũ illius quod deliberauerat, ideo sicut præcipitatio ẽ ex defectu circa actũ consilii, & inconsideratio circa actũ iudicii, ita incõstãtia circa actũ p̃cepti deficit, qa deficit in præcipiẽdo q̃ sunt consiliata & iudicata, & licet ira & inuidia quæ impediunt ratiõẽ ad aliud causent inconstantiam, tamen luxuria eam extinguit Hæc ex S. Tho. 2. 2. quæst. 54. arti. 5.

INDICIVM [b] quid est. Respon. Bald. in l. ea quidem. C. de accusa. indicium plenum est diuinatio rei per signa sufficientia, per quæ animus in aliquo tanquã uero quiescit, & plus inuestigare non curat, ut C. de rei uendica. l. 1. indicia. Semiplenum uero iudicium est præsumptio fortiter mouẽs animum ad aliquod credendum, uel dicendum de quo in l. cum probatio. ff. de probatio. in glo. 1.

1 Qualiter probatur indiciũ. Respon. quod ad minus per duos testes, ut est glo. singularis, & ibi doc. [c] in l. fina. C. fami. hercis. & Barto. in l. fina. ff. de quæstio. & ut præiudicent reo oportet citetur & iurẽt testes. alias non præiudicat, ut not. in l. si quis. ff. de adulter.

2 Vtrum unum iudicium sufficiat. Respon. quòd & regulariter non, sed oportet sint plura. ut notat glo. [d] & Barto. in l. 1. §. ociferenti ff. ad silleia. & Bald. in l. congruit. ff. de officio præsi. teneret tamen processus si nõ opponeretur, quamuis plura non processissent indicia, sed tamen damnari non posset etiam si in tormentis est confessus, & post ratificauit, ut est textus cum glo. [e] & ibi Barto. in l. penult. de quæst. secus si sponte & sine tortura

a Non bene iudicatur] Vide S. Th. 2. 2. q. 53. ar. 4. ubi dicit ꝙ inconsideratio importat actũ intellectus ueritatẽ intuentis. Sicut aũt inquisitio ptinet ad rationẽ, ita iudiciũ pertinet ad intellectum. Vnde & in speculatiuis demõstratiua sciẽtia dicitur iudicatiua inquantum per resolutionẽ ĩ prima principia intelligibilia de ueritate inquisitorũ diiudicatur, & ideo inconsideratio pertinet maxime ad iudicium.

b Indicium] indicium dicitur, quia rem indicat secũdũ glo. in d. l. indicia.

c Et ibi doct. Bar. ibi reddit cã multũ not. & dicit ꝙ nunquã de mẽte debet exire, & dicit perpetuo esse mẽti tenẽdũ, ꝙ illud qđ dicitur unũ testẽ facere semiplenã probationẽ, ut in l. in bonefidei. ff. de iureiurand. & l. a diuo pio. ff. de re iudica est uerum quando unus testis deponit recte super uno maleficio, sed si deponeret super aliquo indicio ad maleficium, tũc illud indicium debet probare per duos testes ut ibi. Et idẽ dicit Bar. in d. l. final. uide in §. sequen. uer. quęro qualiter.

d Vt not. glo.] In uer. locus. in §. item. illud. Et dicit quem non posse torqueri, nisi præcedant indicia. Et Bar. in d. l. si uersic. quęro uerũ. Vbi dicit q̃d leges semper loquuntur ĩ plurali, & ibi multa allegat & cõcludit tamen, ut ĩ illo. §. dicitur.

e Vt est tex. cũ gl.] secundum unam lecturam quæ est notabilis secundum Bar. ibi.

tura est confessus secundum Petrum de Anch. in clem. 1. de homi. sufficeret tamen ali quando unum indicium, puta unus testis integer & bonę famæ, qui testificatur q uidit cōmittere tale maleficium, tunc potest poni ad torturā ad inquirendum, no. gloss. in uer. conuictus, & docto. in l. si quis. C. ad legem iul. maie. & Barto. in l. 1. §. 2. [a] & l. maritus. ff. de quæstio. Item con fessio extra iudicialis rei si est homo malæ uitæ & conditiōis sufficit, ut dicit Bar.[b] in l. fi. ff. de quæst. Item iuuenis inuenitur exire de domo pulchre mulieris, uel inuētus est cum ea in locis secretis & aptis ad fornicandum, ut no. in c. literis de præsum. ubi est bonus text. ad hoc & huiusmodi, & ita uidetur relinquē dum arbitrio iudicis quando unum sufficit.

3 Vtrum sufficiāt indicia si reo non detur copia [c] & aduocato suo. Respon. q non, ut l. custodias, & ibi gloss. & Barto. Ang. & Imo. ff. de pu. iu. limitat Ang. in l. si uacantia. C. de bo. uacan. nisi quando iudex procedit ex mero officio, & non ad quærelam, ut no. dominus Anto. in ca. qualiter & quando, el 2. de accusa. Vide Bal. consil. 275. 3. lib.

4 Vtrum fama sit sufficiens indicium. ℞. q non, ut tenet Barto. in l. 1. §. idē cornelio. ff. de qō. nisi iūgatur cū aliis indiciis, fama tamen cū uno teste in ciuilibus facit plenā probationē, ut in c. ueniens, el. 1. de testi. secus in criminalibus.

5 Vtrum particeps criminis interrogatus uel sponte dicendo faciat indicium cōtra socium. ℞. q non, ut Bartol. in l. 1. §. si seruus, &. ff. de qō. facit quod no. glo.[d] in l. si filium. C. de lib. cau. Similiter nec pater uel filius, aut alii cōmensales de quibus in l. pa rentes & liberi. C. de test. faciūt indicium, ut no. Bar.[e] in d. §. idē cornelio, & hæc procedunt qñ nulla alia indicia urgentia procedunt, & ideo socius de socio non est interrogandus. l. fi. C. de accu. Fallit in assassinis, ut no. glo. in l. non ideo minus. C. de accu. & in delictis in offensam generalitatis, ut not. Bar. in l. reperi.[f] ff. de quælt. sicut sunt latrones & huiusmodi.

INDIGNATIO est filia iræ quæ nō ualet uidere, uel audire eū cui irascitur, & cōiter est ueniale peccatū, nisi p accidens. s. ratione scādali, uel quia denegat loqui uel respondere in casu in quo tenetur de præcepto, de quo uide supra Diligere. §. 3.

INDVLGENTIA ꝭm Arch. & sequitur Ge. in c. indulgētie. de pe. & re lib. 6. qñq. dicit remissionem pene. 2. q. 3. in fi.[g] qñque concessionē gratiæ, ut lit. pen. c. fi. de priui. dudū, qñque dispēsationē 77 di. c. fi. in fi. de elec. dudū el 2. qñque ius cōmune. 33. qō. 2. interfectores, & 35. q. 2. de incestis, qñque accipitur pro uacare seu operam dare, unde dicitur, Indulgere gulę noli quæ uētris[h] amica est. Sed hic accipio indulgentiā pro indulgentiis quæ dantur in ecclesiis & huiusmodi, quę sic diffinitur. Indulgentia est quędam remissio pœnæ debitæ pro peccato post contritionem habitam de eo. hoc colligitur ut no. in c. quod autē, de pe. & remis.

1 Qualis est ista pęna q p indulgētias remittitur. ℞. gl. in d. c. quod autem. recitat quinque, & ego addā duas, & sic fuerūt 7. opi Prima tenet q solummodo remittitur illa pœna quam deus pro supplemento statuit imponendā in alia uita, illis qui solummodo fecerūt penitentiā ꝭm q canones imponūt, sed illam quam canones imponunt faciendam nullo modo remittit. Sed hęc opinio est falsa, tum quia contra tex. apertum in c. cum ex eo. de pe. & re. ubi dicitur q p indulgentias penitentialis satisfactio eneruatur, tū etiā qa præsupponit q canones penitētiales necessario sint exequēdi contra

a Et Bart. in l. 1. §. 2.] Dicit q sufficit dictum unius testis, si sit integer. Et i d. l. maritus, uer. 2. oppono Est uerum inquit in teste idoneo.

b Vt dicit Barto. in d. uersi.] Sed quæro. Et uide Alexand. consil. 5. primi lib. Et consi. 1. 3. lib. & Anca. consi. 23. uideretur pima facie.

c Copia] Copia idiciorum debet dari parti, sicut dicit Bart. in l. si. pe. q. & ulti. ff. de quæstio.

d Facit quod not. gl.] Dicit enim q si quis diceret ille fuit meus socius habetur p confessio, sed debet negare & dicere. Et si pur cōmisissem ipse non pōt accusare. Et uide Spec. & Io. An. ti. de teste. §. 1. uersic. quis si. Et uide glo. & Barto. in l. qui accusare. ff. de accusa.

e Vt no. Bar.] Ibi Bart. nihil dicit bene faceret quod ipsæ no. ea. l. §. si seruus. 1. Vbi no. q in eū in quē quis non cogitur dicere testimonium inuitus, non potest torqueri, q si torqueatur nō facit indicium.

f In l. reperi.] §. Is qui & ui de ibi bonā do ctrinan. Bart. Quomodo possunt interrogari de sociis. Et in l. fin. per gl. C. de accusa.

g Secunda, q. 3. ī fi.] Ista est l. fi. C. de genera. abol.

h Quę uētris] Hæc ad literā ponit Io. And. referentes Archid. in d. c. indulgentiæ, in nouella.

a Quo ad culpam] Intellige ministerialiter, quia principaliter solus deus de pe.dis. 1.c. uerbum.

b Et hæc est uera opi.] Dicit. S. Bon. in 4. di. 20. Et Alex. in 4. parte tractatu de indulgentiis, quod indulgentiæ quæ ab ecclesia dant ualent ad relaxationem pęnarũ quas quis pro culpis propriis portare meruisset etiam in foro Dei. Ita quod illud quod ecclesia donat pro donato habetur, & si partem donat aut partem acceptat deus Et probat hoc per gl. sup illud. 2. Corin. 2. Nam & ego quod donaui si quid pro uos donaui in persona Christi. gl. ac si Christus donasse. Sed Christus poterat relaxare absque omni satisfactione pcĩ pœnã, ergo similiter & Paulus. Et per consequens etiam Papa põt, cum nõ sit minoris potestati in ecclesia quam Paulus. Quod autem Xpsom nẽ pœnã potuerit relaxare, patet de Magdalena. Luce. 7. & de adultera. Ioã. 8. Et si dicas quod par in parẽ non habet imperiũ, & Christus absoluens a culpa ligat ad pœnã. Rñdet quod nõ simpliciter Papa absoluit a pœna gratis, sed dat deo de thesauro sanctę Mariæ matris ec

text. in ca. deus qui. eo. tit. quod uult quod pœnitentia hodiæ per arbitriũ discreti sacerdotis sit moderanda, & sic est arbitraria, facit ad hoc. c. mensuram de pe. dist. 1. Secunda tenet quod solum remittit pœnã taxatam a iure seu a canone pœnitentia, sed non eam quam diuina iustitia statuit imponẽdã. & hęc est falsa, tum quia præsupponit unum falsum contra euangelium, quod ecclesia non possit absoluere quo ad pœnã, cum etiam absoluat quo ad culpam[a] per uirtutẽ sacramenti, secundum Sco. in 4. dis. 14. ẽt quo ad deum cum dicatur. Math. 16. 24. q. 1. quodcũque ligaueris super terram &c. tum ẽt quia sic indulgentiæ essent nociue, quia absoluendo eos a pœna huius mundi trãsmitteret tales ad grauiora tormenta in purgatorio. Tertia opinio tenet quod remittunt pœnã debitã peccato & quo ad deum, & quo ad ecclesiã, sed concedens onerat se ad satisfaciendum pro illo cui dedit, & hæc similiter falsa, tũ quia aliquando sunt tam modica merita cõcedẽtis, quod nõ sufficiunt sibi, tũ ẽt quia nullus cõcedẽs ad hocse obligare intendit, & nemo obligatur nisi qui animũ obligandi habuit. l. obligationum. ff. de ac. & ob. Quarta opi. tenet quod remmittit solũ illa pęna debita peccato pro quo nõ satisfecit ex negligentia, siue quo ad ecclesiã, siue quo ad deũ, nõ aũt illa quam cõtẽpsit facere seu noluit, & hoc est falsa, tũ quia remunerare uult negligentia. contra l. nõ. ff. ex quibus ca. ma. nõ enim negligẽtibus subuenitur sed necessitate rerũ impeditus, hæc ibi, tum ẽt quia præsupponit quod quis possit cõtenere pœnitẽtiã, & esse capax indulgẽtiæ, cũ talis in peccato mortali sit quod falsum est. Quinta opi. tenet quod remittitur ẽt pœna inferni, alleg. tex. de pe. distin. 3. c. ulti. ubi patet quod bona facta in peccato mortali ualent ad tolerabilius iudicium subeundum. Sed hæc similiter est falsa, tum quia illud c. non intelligitur, quod talia bona minuant pœnã inferni debitam peccatis, sed quia malũ non cõmittendo & faciendo bonum non augeť, tum ẽt quia expresse tenet contra. c. tres sunt de pe. distin. 1. & de conse. dist. 4. omnis, ubi patet quod pœna eterna nullo modo potest remitti, nisi per contrictionẽ propriã, loquendo de eo quod peccauit actualiter scilicet de adulto. facit c. maiores, de baptismo in §. hic uero dicimus. Sexta opi. tenet quod per indulgẽtias remittitur pœna taxata a deo & ẽt a sacerdote imposita, si modo ipsæ sacerdos qui eam imposuit hoc sibi concesserit, ut eã per tales remissiones uel in partẽ uel in totũ possit redimere, & hæc similiter nõ uidetur uera, licet glo. in d. c. quod aũt, & multi canonistæ eã tenuerint, tũ quia uidetur actare potestatẽ superioris quasi non possit remittere pœnã impositam ab inferiori suo contra id quod legitur & not. in ca. quod super his. §. rursus de uoto, tum ẽt quia uidetur contra text. preallegati c. cũ ex eo in uerbo eneruatur. Sed prima opinio tenet quod præfate indulgentię ualent secundum Fran. de May. in tract. de potestate clauium primo quod quo ad augmentum, gratiæ, nam secundum Aug. charitas meretur augeri, sed per opera meritoria facta ab existẽte in gratia meretur augmentum gratiæ, ergo &c. quia nõ datur nisi facientibus opera de sui natura meritoria. Secundo quo ad augmentum gloriæ quia cum nullus possit lucrari indulgentiam nisi per fidem, & fides sit uirtus cui promittitur uisio dei ergo &c. Tertio ualent quo ad pœnam debitam in purgatorio, quia quando alicui aliquod debitum est remissum ab eo qui habet potestatem, per inde est ac si solutum esset, sed sicut ecclesia imponendo pęnitentiam remmittit pœnã purgatoriam, ergo remittendo per indulgentiã absoluit ab ea. Quarto ualent quo ad pœnam impositam a sacerdote secundum partem uel totum prout sonat, & hęc est uera opi.[b] quã sequuntur Gof. Ioan. An. Pa. in d. c. quod aũt, & cõmuniter alii Canonistæ & Theo. in 4. sen.

clesię, unde satisfacere peccator.

sen. distin. 20. ex quo patet q illle cui imposuit sacerdos pœnitentia. 7. annorum ieiunandorum accipiendo indulgentiã. 7. annorum, absolutus, est licet melius sit eam facere & hanc pro purgatorio reseruare ꝓ residuo, si imposita non fuisset condigna.

Quæritur q̃tum remittitur per indulgentiam de præfata pœna uel debita pœna in purgatorio, uel in hac uita pro peccatis cõmissis. R. q diuersa fuit opi. inter doc. canonistas & Theo. Nam quidam dicunt q ualét ẽm internam suscipientis deuotionẽ & non plus, & huius opinionis uidetur fuisse Ray. Sed hæc est falsa, quia sequeretur q sine exteriori operatione ualerent, quod est contra communiter Theo. in 4. dist. 20. ubi uolunt q nisi quis faciat illud pro quo datur indulgentia nullo modo ipsam consequat, quantuncunque habeat bonam uoluntatẽ, licet consequatur meritum bonæ uoluntatis. Secunda opi. tenet q ualeret ẽm deuotionis quantitatem, & dati seu laboris magnitudinem, unde licet dicatur qui porrexerit manus adiutrices tali ecclesiæ habeat de indulgentia. 40. dies, tamen si unus dat plus altero, uel de magis longinquo uenit ad uisitandum ecclesiam in qua est indulgentia. 7. annorum participabit magis, q̃ ille qui dat minus, uel uenit de prope. Sed hæc opi. implicat contradictionem, eo q non esset indulgentia, sed commutatio, aut oportet dicere q ecclesia prædicaret falsum, si non ambo haberent. 40. dies uel. 7. annos. Et ideo ẽ tertia opin. quæ tenet q tantum ualet quantũ ualeret ei pœnitentia tot dierum, uel tot annorum ab eo facta in hoc uita pro quot datur indulgentia, hoc est q tantum minus punietur in purgatorio, quantum si fecisset pœnitentiam per tot dies uel annos, quot sonat indulgentia, ex quo concludunt q sicut pœnitentia facta cum maiori feruore & austeritate per annum, plus ualet cæteris paribus q̃ facta cum minori, sic illi qui plus dat & plus laborat correspõdet annus efficatioris pœnitentiæ, q̃ alii, & ideo plus habebit de remissione, q̃uis ambo remissionem tot annorum habeant, & hęc opi non placet mihi, quia uidetur derogare uerbis indulgentiæ, cum dicatur q datur indulgentia tot annorum, & debeat intelligi de annis uere & optime pœnitentię fiende, quia uerba in potiori significato sunt intelligenda & latissime in beneficio principis, de uerbo. sig. ca. olim tibi. Quarta opi. tenet q quo ad remissionem extensionis pœnę, tantum ualét his qui de prope cum modica eleemosyna, sicut his qui de longe & cum multa eleemosyna, secũdum q continetur in forma, sed quo ad remissionem pœnæ intensiue & quo ad dispositionem sui ad recipiendum augmentum gratiæ sunt impares, quia quæ plus dat & magis laborat (cæteris paribus) plus habebit. hęc autem opi. nisi uelit dicere q dicit tertia opi. implicat contradictionem, nisi quo ad illam dispositionem augmenti gratię, quia illud est uerissimum, ratio q̃a si nõ debeo ferre nisi pœnitentiã 7. annorum si dimittatur mihi extensiue, similiter & intensiue remittetur. Quinta opi. est q tantũ ualent quantum sonant, & tantum multũ dãti q̃tum parum uel modicum laboranti, q̃tum multũ q̃a indulgentia est q̃dã liberalitas q non respicit merita sed largitatem concedentis, & hæc q̃uis sit magis communis opinio non mihi placet, cum uideatur irrationabilis, nec illud Mathe. 20. quo dicitur. An non licet mihi facere qđ uolo, an oculus tuus nequam est contra me, quia loquitur ille tex. de dato ex suo proprio non ex alieno. Sexta opinio. est q non plus remittunt de pœna nisi q̃tum meretur ille labor uel illa operatio, ẽt si talis indulgentia non esset, aliter uideretur ecclesia inducere Christianos ad dimittendum opera alia satisfactoria, & solum intendere huiusmodi indulgentiis, qđ esset absurdum dicere, & ideo dicunt q solum quo ad nomẽ dat indulgentiã, ut Christianos potius inducat ad talia facienda & adducunt dictum Inno. qui dicit q propter indulgentias generales non minus tenetur pœnitentiam agere homo in hac uita. Sed hæc opi. est falsissima, tum quia præsupponit ecclesiam prædicare falsum, & facere malũ sub specie boni, quod nullo modo licet, ẽt pro uita alterius saluãda. c. sup eo. de usur. tũ ẽt quia fundat se super falso intellectu ad Inno. quia est intelligendo Inn. de pœnitentia ꝓut est extinctiua inclinationis ad malum & ꝓseruatiua non prout delet pœnam pro peccato ꝓterito. Et ideo ẽ septima opi. q̃ puto uerissimam, uidelicet q indulgẽtia q̃tũ ad augmentum gratiæ & gloriæ tantũ, quantum est interna deuotio suscipientis non plus, q̃tum uero ad remissionem pęnæ de-

a Addit tamen Sanctus Bonauen.] Hæc sunt uerba Sācti Bonauē. Circa istā openionē possumus dicere ꝙ q̄titas indulgētiæ attenditur respectu pœnæ ſm ꝙ habet rationem p̄cii uel debiti soluēdi, non ratione antidoti uel purgationis scorie peccati quā necesse est ammoueri per secundam pœnam, ut puta per contritionē uel alicuius pęne perpessionem. Hæc autē quātitas mēsurat̄ secundū rectū iudicium summipōtificis uel eius qui indulgentias facit. Ille autē q dat indulgentias, cum ea tribuit, considerat causam pro q̄ reputat eum dignum tāta gratia, & secūdū qđ plus uel minus accedunt homines ad illam causam, plus uel minus habent de indulgentia. Vt uerbi gratia. Stationes Romę institute sunt ubi sunt indulgentiæ determinate a sanctis patribus pp peregrinos qui ueniebant de locis remotis, nec existimauerunt dignum esse tāta gratia, eū q est natus iuxta ecclesiam, sicut eum qui p nec longam uenit uiam. Vnde nec tantam recipit indulgentiā sed debite in purgatorio uel imposite a sacerdote in pœnitētia, dico ꝙ indulgentia tantum dimittit q̄tum sonat, dū modo ſm S. Bo. & S. Tho. l. 4. di. 20. homo faciat quod sibi inponitur, ſm ꝙ eum decet facere, unde si pauper dat unum denarium, ſm ꝙ ei cōuenit dare habebit indulgentiā quæ datur porrigentibus manus adiutrices, sicut diues qui dat unum ducatū, sed non econtrario, quia si diues uellet dare unum denarium non cēsebitur porrexisse manus adiutrices, & sic non habebit tantum de indulgētia, sicut nec rex diceretur auxilium dedisse alicui dādo obolum, sed ſm ꝙ conuenit regi datum. Similiter si propter honorandam ecclesiam datur indulgentia uisitantibus eque habebit eam qui de prope sicut qui de longe uenit, dūmodo uisitet sicut ei conuenit, scilicet non furtim nō sine societate magna, si ē dominus & huiusmodi, aliter non tantum habebit, & hæc opinio saluat ecclesiā, ut non prædicet falsa, quia uerā dat indulgentiam, ut sonat concludit rationabilitatem, ut intelligatur ꝙ id quod imponitur debet fieri ſm ꝙ conuenit facienti, & excludit dissipationem thesauri, dū præsupponit, rationabilē largitatem in dispensatore. Addit tñ Sanctus Bonauen.[a] ubi supra quòd licet homo non faciat qđ iniūgitur in indulgētia secundum quod eū decet, quòd ꝓpterea non debet dimittere quin faciat illud ſm quòd sibi placet, qa licet non habeat tm̄ de illa indulgētia tñ plus habebit de remissione pœnę pro tali facto, q̄ nō haberet ꝓ alio simili (cęteris paribus) facto, ubi non datur talis indulgētia. Inno. & Hosti. tñ tenent quòd dūmodo quis faciat qđ imponitur, eā habebit, sed magis placet opi. sancti Bo. nec per hoc sequit̄ ꝙ homo debeat dimittere alia opera meliora uel satisfactoria, & huiusmodi solū intēdere, qa licet iste plus dimittāt de pœna, alie tñ sunt magis meritorie præmii essentialis, qđ est melius & preseruatiue a reciduo & subiugatiue carnis dominio rationis. Aduerte hic quòd aliquādo dr̄ damus indulgentiam omnium peccatorum uel centum annorū de pœnitentia sibi iniuncta, qa tunc solū remittitur pœnitētia imposita a confessore, & ideo si moreretur non statim euolaret, qa non imponit̄ eque cōiter. Aliquando dicitur damus indulgentiam omnium peccatorum de quibus contriti & ore confessi sunt, & sic oblita non remittuntur uel ignorata. Aliquando simpliciter datur remissio omniū peccatorū, tunc si nullum peccatū post cōmiserit statim euolaret ad gloriam si moreretur. Intellige ēt quòd opi. sancti Bo prædicta non intelligit qñ indulgentia datur sic, damus indulgentiam cuicunque dicenti decem pater noster uel danti unum ducatum tali loco & huiusmodi, qa in talibus non requiritur condecentia personæ uel status, sed effectus operis impositi, sed intelligit sanctus Bonau. quādo imponitur aliquid generaliter, quia tunc intelligitur quòd illud debet implere secundum quòd facienti, conuenit. Nota etiam quòd isti anni uel dies indulgentiæ non sunt anni celi uel purgatorii, sed anni huius uitæ, quod est dicere quòd tantum dimittunt de pœna quantum sit per annū, uel per tot dies fecisset pœnitentiam.

3 Sed quæro utrum dies isti uel anni indulgentiæ sint utiles uel continui. R. Hosti.[b] in ca. cum ex eo. de pe. & re. & sequitur Pa. ibidem uer. sed quęro, quòd dies sint utiles, annus uero cōtinuus. Vult dicere ꝙ si sacerdos imposuit alicui ut ieiunet 40. dies, siue continue siue interpolate accipiendo indulgentiam. 40. dierum erit absolutus. Si uero debet agere pœnitentiam per annum qualiscunque sit illa pœnitentia, puta ieiunandi per annum qualibet septimana bis uel ter, quòd ista solummodo collitur aliquantum. i. Hæc ille.

b Respon. Hosti.] Vide Inno. in c. quod aūt, de pœni. & remi.

tollitur per indulgentiam an ni ita ꝙ indulgentia non di uiditur per dies, sed ualet respectu anni integri prout pœnitētie ē annalis. Sed ego hoc ultimum credo uerum, quando indulgetur annus de iniunctis pœnitentiis, prout aliquando dicitur, ut in d.c. cū ex eo. Secus aūt credo qñ simpliciter daī annus indulgentiæ, quia credo sit utilis, & sic dimittit de pęna debita peccato in foro aīę, siue sit imposita a sacerdote, siue a diuina iustitia 365. dierū, si est plenaria statim euolat, si in tali statu moritur nec purgatorium sentit ſm Hostien.

4 Quomodo intelligetur indulgentia. ℞. ꝙ certa doctrina nō pōt dari sed inspiciantur eius uerba, & sic ſm ꝙ sonant intellige. ar. de priuil. c. cum & plantare [a] sub intelliguntur tamen aliqua semper scilicet, quod dās habeat potestatē & suscipiens sit debito modo dispositus, de qbus infra dicetur, & tertio quod faciat quod in ipsis cōtinetur, ſm quod ei conuenit facere. Item aduerte quod quando datur indulgētia, sic puta primis uesperis usque ad secundas uel usque ad octo dies, sic solū semel habetur, etiā si intrat decies, secus si diceretur quod totiens quotiens quia uisitauerit, uel quādo est perpetua secundum. S. Thom. in 4. dist. 20. & Cal. qui allegat. c. 1. de filiis præsby. lib. 6. & c. non potest. ℞. 2. de præben. li. 6. & sequitur Ioan. And. [b] & Ge. in d.c. indulgentia. Mat. tamen (ut recitat Car. in cle. 1. de priui.) in uer. quibus. 3. q. tenet ꝙ etiam habebit totiēs quotiens uisitat, ēt qñ est tēporali, & sequitur ipse Card. & in cle 2. de pœ. & re. uersic. Ad hæc q. 2. & credo uerius.

5 Quis potest dare indulgentias. ℞. ꝙ solus Papa pōt dare [d] plenaria & in toto orbe, qa ipse solus est assumptus in plenitudine potestatis. d.c. cū ex eodē & 24. q. 1. quodcunque. Item legati dñi papę possunt de iure facere ꝑpetuas indulgentias in terminis suæ legationis sicut & perpetua statuta, de offi. lega. c. ult. in tex. & in glo. Itē Archiepiscopi in sua prouincia, & episcopi in sua dyocesi, dummodo nō accedat summa dierum. 40. siue sit pro anniuersario ecclesię, siue pro quacunque alia causa. in dedicatione uero basilice possunt concedere usque ad summam unius anni & nō plus, siue dedicet ab uno Episcopo aut Archiepiscopo, siue a pluribus, ut in d.c. cū ex eo. & c. nostro, eod. titu. hoc no. Card. in §. ad hæc 4. q. in d. cle. 2. quod si excedant hūc numerum non ualent, ut in c. indulgentia, de pœ. & reli. lib. 6. Quod intellige secundum glo. ibidem quo ad excessum [c] non quo ad numerum [d] concessum, alii autem prælati inferiores siue seculares siue regulares, ut Abbates & huiusmodi, non possunt facere aut dare indulgentias, ut no. glos. in d. cap. nostro, nisi ex speciali concessione aut priuilegio, uel alia causa legitima, puta pręscriptione & huiusmodi id ei competat, ut in capit. accedentibus de exces. prælat. Possunt tamen communicare bona sui collegii. Item sacerdotes oēs ī foro pñiæ pñt dare indulgentiā illis quos possunt absoluere, ita refert dñs [e] Car. in cle. religiosi de priuileg. Aluar. hoc tenentem argumento capit. Deus

a C. cum & plātare] In fine ibi. & tenorē priuilegiorū nostrorum.

b Et sequitur. Io. An.] Ibi recitat Archi. tenentem ꝙ quotiēs quis facit actū ꝓ quo daī īdulgētia totiēs habet seu cōsequitur eā, ideo quotiēs quis intrat ecclesiā totiens habet indulgentiā. De hoc supplementū eod. §. 5. Et Rose. eo. §. 12.

c Quo ad excessum.] Rō ē qa regulariter utile per inutile nō uiciatur. de reg. iu. utile. Eo maxime qa hic agitur de re separabili. s. de numero dierū. Vnde nō uiciatur utile per inutile. ff. de aqua quoti. & estiua l. 1. §. Trebatius. Item quia in liberalitatibus & donationibus dicimus ꝙ tenēt ꝑ parte, usque .s. ad legitimū modū. C. de donati. l. sancimus. 12. q. 2. c. si quos de seruis s. d hęc ē quedam liberalitas, ergo & c. nec obstat si dicatur qui abutitur priuilegio perdit illud. 11. qō. 3. c. priuilegiū, quia dī ibi qđ mereē ꝑdere. Vnde erit principis estimatio. Item no. ſm gl. in d. c. cū ex eo. ꝙ si quil.bet cōcedat annū, ꝓ ualet, licet agat cōtra mā latū, cū nō sit apposita clausula ꝙ si secus fecerit de

cernimus nō ualere. c. dilectus. 2. de prębe.

d Non quo ad numerū] Gemi. ibi allegat multa, & tenet contrariū. Rose eo. §. 4. tenet quod sic et placet.

e Ita refert] Dicit. San. Bona. in 4. distin. 20. Et Alexā. in. 4. par. trac. de indulgētiis. ꝙ solis episcopis competit indulgentias facere. Et hoc qa indulgētiæ fiūt de thesauro christi, quē acquirūt episcopi ex desponsatione sui cū Christo, q est uir eius, & sponsus, & cui generat filios & filias, idest perfectos & imperfectos, ad quorū educationē christus uult seruare hæc bona. Et quia ut in lege scriptum est ꝙ qui accipit uxorem fratris sui ut suscitet semē &c. deuthe. 25. & 8. q. 1. c. olim debet succedere in bonis eius il lis solis ci petit thesaurus dispēsandus qui sunt sponsi ecclesiæ, tales autē sunt episcopi qui spōsi sunt, & habēt uim generādi filios et filia idest ꝑfectos & imꝑfectos, ideo oēs eþi qui habent prolem possunt facere indulgentias, & precipue summus pontifex &c.

De

a De generalibus] Gem. tenet in c. indulgẽtie, pœni. & remi. ꝙ sacerdos simplex nõ possit. Allegat Hosti. Cal. i repe. c. nostro. eo. Sed tu dic ꝙ loquit̃ de illis generalibus, sed nos de remissiõe pęne.

b Quod limita] Et uide Car. in cle. 2. §. ad hæc, de penitẽ. & remissio quęst. 3. Qui allegat Hosti. in sum. eo. §. quis possit, & Archi. in d. c. indulgẽtię. Idem tenet Rose. eo. §. 28. & et est Additio.

c Sint presbyteri] Refert Cardi. hæc in cle. si donum. in fi. q. ulti. Sed tu uide eundem Car. in cle. religiosi, uer. quibus. quęstio. 2. de priuil. & in cle. 2. §. ad hæc q. 3. de pe. & remissio. & Rose. eod. §. 3.

d Pa. uero] Versi. nunc uenio ad secundã partem. & uide ibi quia examinat. Et etiam uide eundem. in d. c. cum ad hoc.

e Ab ecclesia] Ratio est ut dixi, quia concessio indulgentię dicit iurisdictionem.

qui, de pœniten. & remis. Sed tu uide glo. in uersi. sacerdotis, in cap. mensuram, de pœniten. distinct. 1. quæ hoc tenet, hoc idem tenet pa. in c. sicut dignum, de homi. 1. nota bi. in fin. allega. ca. quem pœnitet. de pœ. dist. 1. hoc idem tenent Innocenti. in fi. & Ber. in uersicu. iudices in d. capit. qđ autem, sed de quanto non determinatur, nisi quod Aluar. dicit quod potest dare indulgẽtiam annorum uel dierum, sicut ei uidebitur, dummodo discrete faciat. hoc idem tenet Innocent. ut refert & sequitur Archidia. in d. ca. indulgentiæ, & ad iura quæ uidentur contraria. Respon. Archidia. quod est uerum de generalibus, [a] aut publicis remissionibus, quæ facere non possunt uel debẽt intelligi de pœnitentia iniuncta a superiore, puta Episcopo quam remittere non potest. 2 1. di. inferior. Quod limita [b] secundum quod dixi supra Confessio. 6. §. 4.

6 Quid si præfati prelati nõ sunt sacerdotes. Respõ. Lau. in cle. si domini in fin. de reli. & ue. san. quod nihilominus possunt dare. ar. d. c. qđ autem de elec. transmissam, licet Hostien. in c. accedentibus, de excellen. præla. dicat quod non dent, nisi sint presbyteri. [c]

7 Vtrum durent post mortem concedentium. Respon. quod sic secundum Innoc. in c. quòd translationem. de offi. leg. & est dictum solemne. facit quòd no. Lapus in c. fi. de rescrip. lib. 6. & sequitur Ge. ibidem facit quod no. gl. & doctores, in c. cũ ad hoc de clericis non residentibus, & Laudunus in cle. fi. de electio. & facit ad literas, quod saluusconductus non expirat morte concedentis, uide glo. singularem in c. cum ex eo. de elec. li. 6. Nec ob. l. fi. ff. de pœnis, qa loquitur in pœnalibus. quòd bene not. Pan. uero [d] in. c. fi. de offi leg. idem tenet quo ad indulgentiam de qua hic loquor, sed de indulgentia seu licentia, ut puta eligendi confessorem uel non residendi in beneficio non, sed tenet quod expirat morte concedentis, uel finito eius officio, nisi sit facta cum causæ cognitione & consensu sui capituli, quia est in præiudicium ecclesiæ, & sic tene quod in concessione præiudicatiua concessa per inferiores Papæ sine causæ cognitione expirat, secus esset si concederetur a Papa uel non esset alteri præiudicatiua, & sic concorda docto. Vide Cardi. in clem. 1. de electio quinta quæstio.

8 Quid si tales dantes sint in peccato mortali. Respon. secundum Nu. quòd nihilominus ualent propter officium quãdiu tolerantur ab ecclesia. [e] Facit. c. dictum est. 1. q. 1.

9 Vnde assumũtur iste indulgentiæ. ℞. communis opinio doc. tam Theologorum in 4. quàm Canonicorum in d. c. indulgentiæ, & cle. unica de reli. & ue. scõ. & in d. c. quod autem est, quòd sunt ex abundantia meritorũ quę ultra mensuram demeritorum suorum sancti sustinuerunt & Christi. Sed ego teneo cum Franc. de May. in tractatu de indulgentiis, quod cum merita sanctorum sint ultra condignum remunerata a Deo, & sic exhausta, quod solum dantur ex merito Christi & passionis eius, cuius minima gutta sanguinis uel sudoris sufficeret ad expiationẽ omnium peccatorum quę unquam fuerunt perpetrata aut perpetrabuntur, quia eius respectu nihil sunt omnia, ut in c. damnamus circa fi. de sum. trin. quia uere dolores nostros ipse portauit, de cele. mis. c. cum Marthæ, cuius dispensatio tradita est super terram illi qui curã habet mistici corporis, & claue totius ecclesiæ militantis, de transla. c. quanto & 24. q. 1. c. quodcunque.

10 Sub qua forma sunt concedendæ quęstoribus. ℞. quòd secundum formam quę icribitur in d. c. cum ex eo.

11 Vtrum pręfati Prelati possint concedere indulgentias non suis subditis. ℞. ꝙ non, nisi in duobus casibus. Primus est in ca. nostro. de pę. & re. ubi Archiepiscopi concedunt simpliciter per totam prouinciam, licet nõ sint eius subditi, nisi in casibus a iure expressis. intellige tamen ꝙ non ualent, nisi existẽtibus de prouincia non aduenientibus qui ibi nõ habent

habent domiciliũ.Secundus casus est quando illi qui uolũt eas accipere hñt lníam a proprio Epõ ẽm aliquos, ut no.Inno.in c. quod autẽ [a] de pe.& re. Alii uero dicunt q̃d de licentia ꝓprii sacerdotis parrochialis possunt ipsas accipere,& cũ hoc trãsit Hosti. Guil.uero [b] in Spec. dicit ꝙ tutius est ꝙ habeatur cõsensus Episcopi, & secundum eũdem sufficit etiam consensus metropolitani sui. d. c. nr̃o. Addit etiam Guil.ibidẽ uer. & no.ꝙ ex cã iusta põt Episcopus statuẽs in dyocesi sua concedere,ut indulgẽtię suę prosint uenietibus de dyocesi aliena, facit d.c. ꝙ autẽ, [c] non tamen posset concedere ꝙ indulgentię ab aliis Episcopis in eius dyocesi concesse ualeãt.Ex quo patet ꝙ illi qui habent literas diuersorũ Episcoporum dãtes indulgẽtias facientibus eis eleemosynas nõ ualent, nisi quo ad indulgẽtiam proprii Episcopi,uel nisi habeant licẽtiã a proprio Epo [d] uel sacerdote ut tales indulgẽtię ei ꝓsint de foro cõpeten. significasti.

12 Sed quid si episcopus cõcedit indulgẽtiã & Archiepiscopus similiter tale quid faciẽtibus. ℞. ꝙ omnes subditi Epi habebũt utrãque,alii uero habebunt solũ Archiepi ẽm Host. [e] in d. c.cum ex eo.

13 Pro quibus causis indulgentiæ fiunt fiende. Respon. secundum communiter doctores quod ꝓ dei laude [f] & gloria quæ pręcipue relucet in sãctis eius. Sãcti uero honorantur in cõstructione ecclesiarum & commemoratione uir utũ, & ideo recte dantibus celebrãtibus eorum festa existentibus pręd icationibus,uisitãtibus eorum ecclesias & hmõi.Item secũdo pro communi utilitate & defensione fidei, terrę sanctæ,promotione studiis & hmõi.

14 Vtrum possint dari pro tẽporalibus tm̃. ℞. ꝙ nõ simplr̃,sed bene pro tpalibus ad spũ alia ordinatus.ẽm.S.Bo. in 4.di.20. parte ulti.arti. 1. q.4.& sic non est symonia.

15 Vtrum pro spiritualibus tantũ.℞.ꝙ sic,sicut Inn.4. dedit indulgẽtiã.10.dierũ orantibus pro rege franciæ & prædicantibus crucem.

16 Vtrũ pro remissione iniurie.℞ S.Bon.ubi supra ad ẽm q̃d nõ,qa in datione indulgẽtiæ dẽt attẽdi illud q̃d sit mere uolũtatis ñ necessitatis.sit ẽt q̃d taxabile.sit etiã aliquo mõ pęnale, si recte dari,quorũ primũ deficit in ꝓposito.

17 Quibus prosunt indulgentiæ.℞. ut colligo ex Innoc. & Host.in c.q̃d aũt.de pę. & re. & ẽt a Theo.in 4.di. 20. ꝙ ut ualeãt reqrunt̃ ẽm aliquos.7.Primũ q̃d sit cõtritus & confessus, uidet̃ tñ satis rationabile ꝙ hoc intelligatur ẽm ecclesiæ interpretationẽ,unde ille qui fuit confessus in pasca & post cecidit in mortale peccatũ,si conterat̃ de eo et deliberet cõfiteri in quadragesima futura censebitur cõfessus & cõtritus, & sic habebit indulgentiã,& licet hęc sit pia opinio.quam Pan. in c.oĩs utriusque,de pœ & re. tangit.8.col. uer.ex his põt,& Io.An.in d.c.ꝙ aũt.& in gl. in cle unica, ẽ de reli.& ue san & Car.ibidẽ tenet,tamen tutius est ꝙ confiteatur, maxime cũ uix sciant seculares uere cõteri,si confiteri non potest commode conteratur, & credo eam habebit, non autem existens in mortali scilicet non contritus.

18 Secundum ꝙ habeant deuotionem fidei quæ credat tantam potestatem esse apud ecclesiam, quia licet non habeamus manifesta testimonia ante tempus Grego. ii.tamen credendum est.ꝙ etiam ante faciebant,licet non ita frequenter, quia ante sua tempora raro poterant fieri ita solemnes conuentiones catholicorũ & quia erant magis perfecti non ita indigebant. [h]

Tertium

a Inno.in c. q̃d autem] Ibi nihil dicit de hoc sed bene tenet hoc Ab. ibi ulti.not.

Guilli.uero] quarta parte ti. de pe. & re uer. Itẽ de pluribus episcopatibus.

c Facit.d.c. q̃d autem] Ibi hoc sequitur Ioan. An.potest enim hoc dicere.Concedo omnibus qui beneficerit huic hospitali q̃d participes sint omniũ bonorũ quæ fiunt in episcopatu meo.Et uide.S. Bona.in 4.dist. 20. parte ulti. art.1.quæsti. 3. ubi dicit ad fi. ꝙ episcopi idulgentes aliis magis faciũt cõmunicationes quã relaxationes sicut faciunt qui bona sui collegii cõicãt aliis.

d A proprio episcopo] Vide ad idem Rose. eo. §.13.Quare dicit Pa.in d.c. ꝙ autẽ.ulti.no. ꝙ expediens est ut qui uult peregrinari habeat licẽtiam a suo iudice, & ut possit ꝑcipere alienas indulgentias.

e Secundũ Ho.] Vide aliam quęstionem per Gemi.eo.tit.lib. 6. 2.q.q̃d si unus episcopus dat. 40. dies pro cõsecratione,alius successor alios. 40.quod nõ ualet. Et uide Spe. eu.& Ioan.And. ubi supra.

f Pro dei laude] Exemplũ adducitur de thesauro seculari,sicut enim thesaurus regis duplici de causa dispergitur,uidelicet ad honorem regis ut patet de Assuero hester.primo & pro communi utilitate ut tempore belli dantur stipendia & dona militibus scilicet sic in spirituali thesauro.

g Et in glo. in cl.unica]In uer. cõfessis, & Car. ibidem i fi.in 4. no.Idẽ Rose.eo. ti.§.22.

h Indigebant] Item ante tempus gregi. Omnes christiani ꝙ erant Catholici.Ista debent esse de tex. Et sic refert Inn.in d. c.Quod autem.

a Ad remissionem pœne] Itē dicit. San. Bona. in d. di. 20. q. ul. per ar. 1. q. 4. ad ultim. inuehēs cōtra uulgares prædicatores.

b Vt refert Car.] Addit tamen secus si Papa mādaret aliqd fieri, qđ per mortuos expleri non possit. Tu uide S. Bona. in 4. di. 20. par. ultim. ar. 1. qō. 5. ubi tenet ꝙ ualēt p modū suffragii.

19 Tertiū ꝙ sit subditus eius qui facit ſm ꝙ dictū ē supra.

20 Quartum quod faciat illud pro quo datur indulgentia, alias non ualet quamuis habeat bonā uolūtatē, nā ſm Tho. in 4. 20. dist. nō instāte conditione non pōt quis cōsequi quod sub cōditione cōceditur. Nec ob. ꝙ deus respicit bonā uoluntatem. 14. q. 5. si quid, quia uerū quātū ad augmentū grāe & gloriæ, sed nō quo ad accidētalia cuiusmodi est remissio pœne uide licet tñ per accidēs talis bona uoluntas, quia inquātū augmentat gratiā per consequens & contritionē auget, & ita operaē ad remissionē pęne.[a]

21 Sed quid si aliquis facit pro eo. ℞. ꝙ si indulgentiam concedens exprimit, ualebit, alias non ualebit, si hoc exprimit etiam si ille pro quo facit sit mortuus nō per modum indulgētiæ sed suffragii, & hæc est cōmunis opinio Theologorum, & etiam tenet Inn. in d. c. ꝙ autem. Nec ob. ꝙ dicas papam nō habere autoritatē super mortuos, quia hoc est uerum per se & directe, sic non ualēt mortuis indulgentiæ, sed per modum suffragii bene ualent. Alii autē tenēt (ut refert car.[b] in d. cle. 2.) §. ad hæc. q. 13. ꝙ quando est a papa taliter data, ꝙ etiam pro mortuis possit fieri id quod imponitur ꝙ ualet secundū Tho. in. 4. & Pe. & Ang. de Ancha. in lib. de potestate papæ, & ad illud qđ dicitur Matthe. 16. quodcunque ligaueris super terram &c. ℞. referri ad papam existentem super terram, quia cum mortuus fuerit amplius ligare uel soluere non potest. requiritur tamen si debet ualere pro alio, ꝙ tam ille qui accipit, sint in statu gratiæ, aliter non ualeret, neque per modū indulgētiæ, neque per modum suffragii. Et placet mihi.

22 Vtrū religiosus possit facere id pro quo datur indulgentia, ut habeat. ℞. quod licet non habeat proprium, nec pro sua uoluntate possit exire claustrum, superior tamē potest ei dare licentiam aliquid dandi uel uisitandi loca scā. & sic eam habebit sicut alii, non tamen debet dimittere religionis obseruantiam propter ipsas, quia plus meretur quo ad præmium essentiale religionem seruādo quam indulgentias capiendō licet minus quo ad dimissionem pœne.

23 Vtrum ille qui dedit indulgentiam si facit illud pro quo dedit, habeat eam. ℞. Vin. in d. c. cū ex eo. & Guil. in Specu. Rub. de pe. & remis. uer quid si ipse. 4. parte, & Arch. in d. c. indulgentię ꝙ non l. unica. C. ne quis in ca. su. & l. inquisitio. C. de solu. Theologi in 4. dist. 20. dicunt ꝙ licet principaliter nō possit prælatus sibi dare indulgentiam, tamen data aliis ēt sub eadē forma, potest ea uti, & sic tene ꝙ ualet, ut tenet Gaspar. in d. c. nostro in repe. & sequitur Ge. in d. c. indulgentiæ, de pe. & re. li. 6. q. 4. & ibi sufficienter examinat & optime concludit.

24 Quintum ꝙ tantum det pro quanto nollet sustinere pœnam sibi iniunctam, unde quantum daret ne haberet ieiunare tot diebus, tantum dicunt debet dare si uult eā habere, sed hoc communiter non tenetur a doctoribus, ut tenet Pa. in d. c. ꝙ autem, sed sufficit faciat secundū ꝙ ei conuenit, ut dixi. s.

25 Sextum ꝙ ille qui eam uult accipere non possit facere debitam pœnitentiam, ut peccatum suum requirit quia si posset facere & non faceret non ualeret indulgētia, sed hoc falsum est ut supra patuit, & ideo non requirit necessario ista duo.

26 Septimum ꝙ subsit necessitas in causa pro qua datur, sed hoc similiter non est uerum, quia etiam sine necessitate potest dari, ut supra patuit, & sic patet ꝙ quatuor tantūmodo sunt necessaria.

27 De pœna religiosorum pronuntiantiū uel prædicantium indulgentias indiscretas habetur in clemen. religiosi de priuile. ubi patet ꝙ peccant mortaliter, quia ꝓhibetur eis uirtute sanctæ obedientiæ sub pœna maledictionis eternæ, & dicuntur prædicare indulgētias indiscretas secundum glo. in uer. indiscretas quando pronuntiant indulgentias non concessas scilicet quas nō habent. & Car. di. clemen. religiosi. 6. no. & in 2. q. hoc dicit in §. quibus dicit. quod etiam si sunt concesse eis dummodo sint indiscrete adeo quod eis non potuerunt concedi dicūtur indiscrete secūdum Pau. qui dicit quod dicuntur indiscrete quando concedens excedit quantitatem. d. c. cum ex eo. Idem etiam dicit Zenz. quod indiscrete dicuntur, quando probari non possunt arg. de probatio. quoniam. & c. post cessionem & de fide instrumen.

a L. ea quæ pater] ibi Bald. no. quod non intelligitur nisi quando de liberato sic nominat filiū, ut in casu dicta l. ea. f. in testō. secus si alio modo, quia nullus est pater, qui filium non corripiat.

b In capitu. testimonium] & ibi etiam Pa. l. fi. tangit, & gl. in c. omnes. 1. 6. q. 1.

instrumen. c. 2. sed quomodo peccent mortaliter, tenet ꝙ solum est quando pronuntiat indulgentias non ueras, aut non ualidas.

INEPTA letitia est filia gulæ quæ quādo sit pctm̄. Vide ludus. §. 2.

INFAMIA est læsæ maiestatis qualitas reprobata quantū ad uitā & mores, per arg. a contrario sensu, sicut fama est illesæ dignitatis status uita, & moribus comprobatus, & in nullo diminutus, lege cognitionum numerus. §. extimatio. ff. de uar. & extraordina. cogni. & ideo infamis dicitur cuius status uita & moribus est reprobatus, sicut colligitur. ff. de in ius uo. l. secundum & si hac lege. §. pretor. in glo. in ṽ. sugillat. &. ff. de obsequi a lib. l. honori. & l. licet.

1 Quotuplex est infamia. ℞ triplex. s. facti, hoc prouenit ex communi hominum locutione. de qua per Bar. in l. de minore. §. tormenta, alias. §. plurimum. ff. de questionibus. Secunda iuris. Tertia canonica.

2 Qūo incurrit infamia facti. ℞. ꝙ aliquādo incurritur a crimine ita ꝙ crimē est propria cā infamie, & hec repellit a testimonio ī causis grauioribus, & in causa criminali, sed in aliis admittuntur s̄m ꝙ plus & minus sunt infamati, aliqn̄ causat infamia facti ab alio puta qa fuit incarceratus uel fuit ꝑpter crimē repulsus a testimonio. ut in c. testimoniū de testibus, uel cum pater per uerba turpia instituit filium hæredem dicendo, filiū meū proditorem neq̄ & hmōi instituo hæredem uel ei lego ut C. ex qui. cau. infa. irrog l. ea quæ pr̄. a Item causatur per uerba iudicis dicētis alicui postulāti calūniaris uel bene faceres si ad frugem melioris uitę te conuerteres & huiusmodi, ut in l. uerbum. & in l. interlocutio. C. eo. ti. Multis etiam aliis modis incurritur, unde quando apud bonos & graues uiros infamatur ex aliquo facto, sic incurrit infamiam facti d. l. licet & 6. quę. 1. sunt plurimi, ut no. in c. licet ex quadam, de testi. Infamiam enim non faciunt dicta paucorum nec multarum leuium personarum, dummodo apud graues & bonos nō sit opinio lesa. & no. ꝙ hic graues dicuntur qui nō sunt leues, puta est hō bonæ famę & opinionis antiquus, sicut benemeritus dicitur, qui non demeruit. ff. de leg. 2. l. cum pater. §. rogo. & leg. cum quidam in principio de scruti. capitul. uno. Vnde & senibus maior fides adhibetur. ff. de fide instru. l. ult. & ar. ff. famil. her. l. si quæ sunt, ubi hæres in maiori parte præponitur illi qui in minori parte est hæres.

3 Quem effectum operatur hæc infamia q̄ habet ortum a crimine. ℞. quod primo repellit a dignitatibus. c. inter dilectos. de exces. prela. quia uilibus et indignis porte dignitatis patere non dn̄t. & de regu. iur. infamibus lib. 6. Item repellit a testimonio. Intellige in causa criminali non aūt in ciuili. nisi, secundum quod dixi de infamia q̄ habet ortū a crimine. Secus si esset infamatus quia fuit in carceratus & hmōi, uel a testimonio alias repulsus fuit, quia non repellit. Ita no. Ioā. An. & Pa. in capitu. testimonium. b de testi. 6. colum. uersic. 3. & in ca. inquisitionis. §. pe. de accu. uer. ulterius no. Rich. tamen in 4. di. 25. tenet ꝙ infamia facti ipso iure non interdicit actus legitimos alle. capitul. si quis presbyter. de pur. ca. sed sunt talibus interdicenda donec purgationem canonicam fecerit capitul. ex tuarum de purga. cano. Item repellit a promotione ordinum, de accu. Omnipotens deus. 81. dist. tantis Daniel, & suspendit iam promotum secundum ꝙ crimen impedit secūdum Inno. de postu. prela. c. fi. de ele. c. super eo. de renun. ca. nisi, cum pridem. Item indicit querelam inofficiosi testamenti contra testamētum fratris infamis hæres a fratre fuerit institutus & rumpit. C. de inoffi. test. l. fratres. Item purgationem inducit si iudici uidebitur de accu. ueniēs & ibi Ho. de hoc in glo. in. l. nullam. C. ex qui. ca. infa. ali. irro.

4 Quomodo tollitur hæc infamia facti. ℞. Pa. in c. ex diligenti de symo. super glos. in uer. infamia, ꝙ tollitur per contrarium factum, ut no. Io. 6. q. 1. c. omnes primo in gl. potest etiam princeps disponere, ut talis infamia non habeat effectum, ut no. Pan. in c. cū te. de sen. & re. iudi & per. 8. questiones tractat hanc materiam.

5 Quomodo incurritur infamia iuris. ℞. ꝙ per sententiam, & regulare est quòd non incurratur infamia iuris in criminibus publi-

 cis,

cis, nisi per sententiam. l. 1. & ibi gl. in uer. qui in iudicio. ff. de hi. qui, no. infa. no. Dy. in d. regula infamibus, & Pan. ca. testimonium [a] de testi. & quæ sint publica crimina habetur insti. de pu. iudi. per totum. De quo uide supra. Crimen. §. 7. Item incurritur infamia iuris ipso facto in casibus in quibus iure cauetur quòd incurratur ipso facto, ut cum imperator militi aufert insignia, uel mittit aliquem in exilium. l. ꝙ ait. §. ignominiosa. ff. de hi. qui no. infa. Item qui exercent improbum fenus exigentes usuras usurarium. 3. quæstio. 7. §. porro, & ibi uide bonum tex. cum gl. Item cum aliquis deprehenditur in adulterio. l. palam. §. quæ in adulterio ff. de ritu nup. uel cōtrahit [b] simul cum duabus uel simul habet duas spōsas. l. quid ergo. §. 2. ff. de hi. qui not. infa. de bigamis nuper a nobis. Item qui lenocinīū exercuit, uel filias, nel neptes prostituerit. l. athletas. §. ait p̄tor. ff. eodem, & ibi de multis. Item qui pugnauit cum fera. ff. de postu. l. 1. §. bestias, & multis aliis de quibus uide in d. §. porro. ad. d. l. omnes athletas. Et no. ꝙ regulariter [c] omnes infames secundum leges sunt etiam infames secundum canones, probat hoc text. not. in cap. omnes uero. 6. q. 1. no. Innocen. in cap. qualiter & quando el. 2. de accu. 4. colum. uer. Item ab officio & beneficio, similiter omnes qui ex culpis suis ad ordines nō possunt promoueri, ut in d. capitu. omnes est tex. & ibi uide bonam glo. de hoc, & d. §. porro.

6 Vtrum confessio delicti in iudicio reddat aliquem infamē infamia iuris. Respō. Bar. in l. infamē. ff. de pub. iudi. 3. colum. uer. quæro utrum confessus, & no. Pa. in ca. at si clerici. de iudi. in prin. 10. col. uer. 2. sentit, gl. ꝙ non, quia iudicium prętorum uidetur requirere ad hoc ut sit infamis quòd sit condennatus de crimine. l. 1. ff. de hi. qui no. infa. & in causa criminis confessus non habetur pro condennato, ut l. si confessus. ff. de custo. & exhi. re. & ideo Bar. in l. furti. ff. de hi. quę not. infa. dat cautelam [d] ut soluat quando requiritur sententia ad infamiam incurrendam condemnationem ante sententiam, & sic euadet ar. l. si reus. ff. de procu. similiter no. aliam cautelam. [e] ꝙ talis non litiget per se, sed per procuratorem, quia licet ipse condennetur & procurator procuratorio nomine, tamen in hoc casu nec dominus nec procurator efficitur infamis ut probatur in d. l. furti. §. si quis alieno per text. & gl. & ibi Bar. hæc no. & doc. & no. ꝙ loquitur quando quis conuenitur ut condēnetur actione famosa uel ex crimine, ex quo sequitur infamia, prima tamen cautela non ualeret, ubi infamia irrogatur ipso iure, ut in c. testimonium, de testibus, quia per solutionem uideretur reus confiteri crimen. l. ad solutionem. C. de re iud. & l. quoniam. ff. de hi. qui no infa.

7 Vtrum p̄latus efficiatur infamis si remoueatur pp dolum. R. Pa. in c. licet hæly. de simo. & ibi gl. in uer. d̄ dilapidatione. uer. hoc tñ scias, ꝙ sic, sicut iura uolunt in tutore.

8 Vtrum infamia iuris tollat executionem ordinum. R. Pan. ubi supra ꝙ sic, & etiam exercitium cuiuscūque dignitatis, & adimit honorem quæsitū, & quærendū, ut dicit tex. in l. infamia. C. de decuri. lib 10. & ideo p̄latus nō expectet sententiam sed resignet sponte a principio, & sic euitabit infamiam.

9 Sed nunquid talis infamia priuat titulo beneficii & aliis dignitatibus ipso facto. R. Pan. in c. quærelam, de iureiur. puto ꝙ sic in dignitatibus & honoribus circa titulos beneficiales, probatur, ex tex. l. 2. §. miles. & ff. de hi. qui no. infa. ubi gl. dicit quod sicut infamia priuat ipso facto militem militia, ut ibi, sic pari ratione priuat militia celesti in aliis dignitatibus & honoribus. Idē uidetur uelle glos. in l. frustra. C. de re mil. lib. 12. In beneficialibus autem non inuenio tex. dicit Panor. in d. c. quærelam hoc dicētem, unde non debemus imponere hanc pœnam

a Pa. in c. testimoniū] quinta col. uer. ego in hac materia, ubi dicit ꝙ infamia iuris est illa, quæ irrogat̄ per sententiam uel ipso facto, ī casibus in quibus iure cauet duntaxat, de q̄bus per text. & gl. 3. q. 7. §. porro, & in l. athletas. §. calumniator. cum se. uē. ff. de infami.

b Vel cōtrahit] hoc melius habetur, in l. 1. in fin. ff. eo. & in l. eum qui. C. de adul.

c Quod regulariter] No. d̄ hoc Pan. in d. ca. testimonium col. 5. uer. ego.

d Dat cautelam] Hæc cautela datur a Bar. in d. l. infamē. & recitat Ab. statim ubi supra sed Bar. dicit in d. l. furti. §. si quis alieno in fine.

e Aliam cautelam] Bart. hoc dicit in d. §. si quis alieno, & dicit hoc esse mirabile consilium gl. ibi. uide Barto. ibi & Pan. qui late cū limitationibus hoc ꝓ sequunt.

a Dicit glo. in cap. fin.] In uer. ex ui quę dicit ꝙ non debet quis priuari potestate eligēdi nisi exprimatur quia est pœna.

b Tollere infamiam] An bannitus pro crimine homicidii ex quo irrogatur infamia & post cancellatus de banno per habentes potestatem nulla facta mētione de restitutione fame, intelligatur restitutus maxime si bannum in contumacē fuit latum & non in conuictum per aliud genus probationis quam per contumaciam. Bar. in l. fin. C. de sen. pas. in 40. colum. tenet ꝙ est restitutus, nisi bannum sibi remittatur, quia soluerit condemnationem, quia tunc non cancellat̄ nisi respectu quantitatis solute & ideo talis cancellatio restringitur ad illam causam solum. l. cācellauerat. ff. de his qui in te. delē. idem Bal. in l. generali. C. đ sen. pas. & plenius in repe. l. cum mulier. ff. sol. ma. in 8. colum. Alexand. consil. 112. in 2. par. incipit. Omissis, & consil. 114. incipi. Repetitus. Intellige ꝙ talis restitutio sit facta secundum Barto. a populo qui non recognosceret đ facto superiorem, tunc cō munitur concluditur, quòd quo ad ea quæ aguntur in territorio illius populi, ualeat restituere ad famam. Et firmat Bar. in l. 1. §. de quare. ff. de postu. & sequitur ibi Ang. Bart. in l. infamē in fi. ff. de pub. iudi. d. Anto. & Ab. in ca. cum te. de re iudi. Si autem recognosceret superiorem, tūc cōmuniter cō cluditur, ꝙ nō possit, per tex. in d. §. de quare. Fallit ubi infamia esset irrogata uirtute statuti eius dem ciuitatis & non de iure communi, q̄a hoc casu pōt. d. populus dispensare super dicta irrogatione infamie in futuris, ut ꝓbat Bar. in l. 3. ff. de testa. & ī d. §. quare. Bal. in d. l. 1. cū mulier. ff. solu. matri. circa pe. cartā. Et can. in d. c. cū te Fortius uerè soluit Bart. ꝑ plura. ī l. ictus fustiū. ff. de ita ꝙ cōdemnatus solū ꝑ contumaciā, quæ ex dispositione statuti habeat uim cō fessionis non efficiat̄ īfamis, ꝑ no. ꝑ gl. in l. 1. C. đ mō mul. Idē not. Bar. in l. si ideo. ff. de euic. Ioā. An. in addi. spe. tit. de contu. §. sequit̄ circa prin. Bal. in l. si tutor. C. si tutor nō gess. & in l. 1. C. de here. īsti. col. fi. & Ang. & Imo. in d. l. infamē.

nā spirituālē in ipsis ex quo iure canonico non cauetur expresse, ut in simili dicit gl. in c. fi. [a] de iur. pa. Fatetur bene idē Pan. ꝙ collatio facta infami ipso iure est nulla, regula infamibus, de re. iu. li. 6. & l. 2. C. de dignita. Facit. c. inter dilectos, de exces. præla.

10 Vtrum condemnatus de falso commisso in officio testificandi efficiatur infamis. ℞. Pa. in c. cum dilectus, in 7. not. de or. cog. ꝙ sic. si directe fuit condemnatus, secus si directe non fuit actū contra eū sed ut repelleretur a testimonio, arg. d. capit. cum dilectus, & l. lucius. ff. de his qui no. infa.

11 Vtrum sententia arbitri infamet. ℞. ꝙ nō, sed oportet ꝙ sit iudicis ordinarii. l. qd ergo. §. ex compromisso. ff. de his qui not. infa.

12 Quis pōt tollere infamiā[b] iuris ℞. Pa. [c] in d. c. cū te. de re iudi. dicit ꝙ per solū principem tollitur quo ad eos q̄ sibi sunt subiecti, sed non quo ad subiectos Papæ, sed per ipsum Papam solum, ut in l. 1. ff. de postu. & in c cum te. de de sen. & re iudi. & hoc directe, sed indirecte potest aliquando Episcopus, ut cū dispensat in casibus sibi a iure permissis, ut puta condemnatus de adulterio efficitur infamis, & tñ Episcopus pōt dispensare sup adulterio & sic cōsequenter infamia, sed nō principaliter seu directe, & de hoc uide Bar. in d. l. 1. & l. infamē in fi. ff. de pub. iud.

13 Vtrum Papa possit restituere laycum non subditum suæ iurisdictionis. ℞. ꝙ non 1. quæstio. 3. §. hinc colligit̄. Nisi forte esset sibi necessarius in clericatu. & tūc ipsę tātum posset & non alius, illos autem de patrimonio seu restituere potest, ut illos q̄ iuri aliorum, non subsunt, & omnes clericos, ut in c. per uenerabilem qui filii sint legitimi, notant Ber. Inno. & Hostien. in d. c. cum te. Similiter tenent doc. ꝙ etiam collegiū cardinalium pōt sicut & Papa, sed Pa. in d. c. cum te. in 1. & 2. quæstio. tenet contrariū scilicet quòd non potest.

14 Vtrum reges possint tollere infamiam iuris. ℞. ꝙ non illi qui subsunt imperatori, secundum Inno. sed bene illi q non recognoscunt superiorē ſm do. Anto. in d. c. cum te. & Pa. ibidem. 7. q.

15 Vtrum restitutus per imperatorem indigeat alia dispēsatione ut promoueatur. ℞. ſm Pa. in d. c. cum te. ꝙ nō dummodo egerit pœnitentiam, uel dic ꝙ episcopus poterit dispensare respectu criminis quod fuit notorium, ut promoueatur ex quo restitutus est per imperatorem uel regem, qui non subest imperatori.

16 Quomodo incurritur infamia canonica. ℞. ꝙ ex quolibet peccato mortali. ut. 6. q. 1. infames, & in glo. in c. omnes. 1. ibidē, & ista durat donec sublatum sit crimē, ut in d. c. infames, & gl. in ca. illi. 6. q. 1. & ideo post pœnitentiā cessat talis infamia. hæc no. Pa. in c. ex diligenti. de simo.

c Respondet Pan.] In tertia & quinta quæstione, & đ Episcopo de quo hic tractat in tertia q̄stione. Nā facit octo quæstiones de hac materia.

INFIDELITAS utrum sit peccatum. R. Asten. lib. 2. titu. 56. in prin. ꝙ infidelitas dupliciter potest sumi primo negatiue puræ, & hæc est in illis qui nihil unꝗ audierũt de fide Christi, & isto modo non habet rationem culpæ, sed pœnæ, quia talis ignorantia diuinorum est secuta propter peccatum primorũ parentum, & sic tales infideles non damnantur propter infidelitaté sed propter alia peccata, quæ sine fide nõ possunt remitti, & pro hoc facit. Io. 15. si non uenissem & locutus eis non fuissem peccatum non haberent. s. infidelitatis in Christum secundũ Augu. [a] Secundo modo sumitur infidelitas contrariæ. s. inquantum contrariantur & contẽnunt credere quod audiunt secundum illud Isa. 53. dñe quis credidit auditui nostro infidelitatis cõplet, & sic est mortale peccatum, & grauissimum in quãtum magis elõgat a deo, non tantũ quo ad effectioné sed etiã cognitionem, [b] & ideo magis punitur quilibet infidelis ꝑ isto peccato, ꝗ quicũq; alius pro quocunque alio [c] cæteris paribus.

1 Vtrum omne qđ facit infidelis sit pctm̃. Respõ. Asté. [d] ubi s̃. gl. super illud ad Ro. c. 14. & 28. q. 1. §. ex his. Omne quod nõ est ex fide pctm̃ est, dicit ꝙ non omnis uita infidelium pctm̃ est, sed qñ solũ faciunt aliquod opus ex infidelitate, uel relatũ ad ipsam, ut qñ saracenus ieiunat ut legem machometi seruet hoc mandanté, uel iudeus sabbatizat & hmõi, & sic mortaliter peccat, alias secus, qa possunt facere multa quæ sunt de genere bonorum, in quibus nõ est peccatum. An aũt uendentes eis uel alio titulo concedentes aliqua quibus utuntur ad eorũ ritum peccent mortaliter, dico saluo meliori iudicio ꝙ si quis hoc eis uenderet ut tales ritus facerent sic peccaret mortaliter, quia cooperatur eorum peccato, sed uendẽs ei simpliciter aliquas res, licet illi talibus utantur ſm ritus eorũ, nõ credo peccat mortaliter, aliter ecclesia quæ eos tolerat & permittit habitare inter Christianos uideretur ponere laqueum damnationis, cum sciat ꝙ quasi omnia utãtur ſm aliquam conditioné suarũ sectarũ, sic iudeus carnes, palmas, sacerdos & similia utitur secundum suam legem.

2 Quot sunt species infidelitatis. R. Astensis, ubi s̃. §. 1. ꝙ infidelitas attẽdatur ſm cooperationem ad fidem sic sunt tres Nã peccatum infidelitatis consistit in remittendo fidei, & sic aut nondum suscepte, ut in gentilibus siue paganis, et sic est prima species. Aut fidei suscepte, & isto modo uel suscepte in figura, ut in iudeis, & sic est secunda species, uel suscepte in manifestatione ueritatis, ut in hereticis, et sic tertia species. Si uero attendatur infidelitas ſm errores ad diuersos articulos fidei, sic nõ sunt determinate species infidelitatis cũ possint multiplicari in infinitũ, ut patet p Aug. li. de heresibus.

3 Quæ est peior infidelitas R. Asten. quod illa hæreticorum est pessima, unde secunde Pe. secundo. Melius eis erat non cognoscere uiam ueritatis, ꝗ post cognitam retrorsum conuerti. [e]

4 Vtrum infideles sunt ad fidem cogendi. [f] Vide quod dixi supra. Baptismus. 6. §. 12. et supra. Fides. §. 9.

5 Vtrum sint in eorum ritibus tolerandi. Respon. Asten. ubi supra circa fin. ti. quòd licet infideles peccent in eorum ritibus, tamen possunt tolerare sine peccato propter duo, uel propter bonum quod prouenit ex eis, sicut in ritibus iudeorum hoc bonum habemus, ꝙ fides nostra habet ab eis testimoniũ in talibus ritibus in qbus figurabatur uel

a Secũdũ Aug.] Qui ait ꝙ intelligitur de peccato, quo in Xpm nõ crediderunt. Vnde subdit, magnũ peccatum quo sub noĩe gñali uult intelligi.

b Sed etiã cognitioné] Intellige de his quę contingunt in peruersitate morum, quia secus est de aliis peccatis, quæ opponũtur uirtutibus theologicis.

c Pro quocũq. alio] Vt puta ꝑ adulterio & huiusmodi cõsiderato peccati genere. punietur tñ grauius fidelis pro peccato adulterii ꝗ infidelis, tũ propter notitiã ueritatis ex fide, tũ propter fidei sciẽtiã quibus fidelis est imbutus, quibus peccando ipsæ fidelis cõtumeliã facit, de hoc Tho. 2. 2. q. 10 ar. 3.

d Respõ. Asté.] Et uide sanctũ Tho. 2. 2. q. 10. ar. 4. ubi etiam dicit ꝙ omne ꝙ non est ex fide &c. qa cũ fidei peccata tollantur merito infidelium uita non põt esse sine peccato. Cornelius autẽ de quo act. 10. habuit fidem implicitam secundum eum.

e Cõuerti] Tũ qa magis fidei resistit, tũ quia grauius peccat qui nõ implet qđ promisit.

f Cogẽdi] Asté tamen ubi. s̃. §. 3. dicit ꝙ illi qui nũquã fidé susceperint, ut iudei & gentiles, sunt ad fidé autoritatibus rationibus & blãdimẽtis inducẽdi, & nõ cogẽdi qa credere é uolũtatis & seruitia coacta &c. 45. distin. de iudeis. Si tñ inuiti baptizarẽt characteré non susciperent &c. Illi autem qui semel fidem recepũt. si recesserunt cogi possent corporaliter.

uel secūdo possunt tolerari sine peccato propter malum uitādum, uel scādalū aut dissidium quod prouenire posset, uel impedimentum salutis eorum, qui sic tolerati paulatim conuertuntur ad fidem, & propter primum tolerādi iudei, propter secundum solum alii infideles, alias non.

6 Vtrum fideles possint cum infidelibus conuersari. Respon. Asten. ubi supra. ar. ultiuer. circa tertiū, q si in aliquo casu ecclesia interdiceret propter aliquod peccatū eorum indirecte puniēdum, sic non liceret. Si aūt ecclesia non interdiceret, tunc distingue, aut fideles sunt firmi & sic non prohibentur conuersari cum eis, maxime si necessitas subest, aut sunt debiles in fide, & simplices, de quorum subuersione probabiliter potest timeri, & sic prohibendi sunt maxime ne magnā familiaritatem habeant, neque sine necessitate conuersentur.

7 Vtrū infideles qui nō recognoscunt dnm ecclesiæ licite possint rebus suis spoliari. Respon. Hosti. in c. quod super his de uoto q sic, per illud Mat. ulti. data est mihi omnis potestas in cęlo & in terra, quam quidē trāstulit in uicarium suum, secus si recognoscunt dominiū ecclesiæ, nec sunt infesti christianis, pro hoc habes text. cum glos. 23. q. 7. si de rebus. Inn. in d. c. quod super his tenet. q nō possunt, nisi sint infesti christianis, uel aliter delinquūt in lege naturæ, & facit pro eo. tex. c. dispar. 23. q. 8. Sed mihi magis placet opi. Host. & maxime in infidelibus occupātibus prouinciam Ierosolimitani, quæ cū sit consecrata sanguine christi & multorum martyrum, non debet esse sub dominio infidelium, & hoc intellige non possunt spoliari autoritate domini papæ, nō a priuata persona. uide Pa. in d. c. q. super his.

8 Vtrum infidelibus sit credendum in pręiudiciū aliorū. R. Pa. in c. 1. de her. in fi. q non ar. d. c. 1. ex quo sunt infideles deo non præsumuntur fideles hominibus, & ideo testes non admittuntur contra Christianos. 2. q. 7. non potest, & c. pagani.

9 Vtrum liceat assumere habitum infidelium, & sic se simulare infidelem. R. Rod. q si fiat ex rationabili causa licet, sicut fecit Sanctus Sebastianus, dummodo in tali uestimento non sit aliquod signum uel aliquis caracter principaliter constitutus ad discernendum confessores alicuius infidelitatis, quia sic non liceret, quia per tale signū mentiretur contra fidei professionem, sine causa uero rationabili nullo modo licet.

10 Vtrum dubitare de fide sit peccatū mortale. Respon. quòd sic, quia dicitur dubius in fide infidelis est. c. 1. de hære. sed tunc dubitat cum non magis declinat ad unam partem quàm aliam, secus si titubat uel uacillat, sed tum non firmat se nisi super fide uera, de hoc uide supra: Hereticus in princ. & utrum sit disputandum de fide. Vide supra. Disputatio. Infideles an possint prætio induci ad fidem. Vide infra. Iudeus. §. 33.

INFIRMVS famulus an debeat habere salarium. Vide supra. Familia. §. 2.

INGRATITVDO Vtrum sit peccatum. Respon. Pe. 1. in fi. quòd ingratitudo potest cadere dupliciter, aut antequam circunstantia actus, sicut est quando aliquis peccans ex aliquo alio fine habet tamen ingratitudinem tanquam circunstantiam, ut est quilibet qui licet receperit intellecta beneficia a deo, tamen uoluptate ductus consentit fornicationi, & isto modo non est peccatum per se sed circunstantia peccatum aggrauans. Alio modo consideratur ingratitudo per se, sicut quando non est alius finis mouens ad tale faciendum, nisi quia despicit beneficia, uel paruipendit, uel non recogitat, & sic est peccatum speciale.

1 Vtrum sit mortale peccatum. R. secūdum Thom. 2. 2. quæstio. 107. art. 3. q si ea quæ prætermittit facere sunt necessitatis sic est mortale, aut ea quæ committit sunt contra id quod necessario debet cauere, & sic similiter est mortale, uel quando ex contemptu prætermittit recognitionem beneficii, uel recompensationem, alias est ueniale.

2 Vtrum propter ingratitudinem reuocetur donatio. uide supra donatio. 1. §. 41.

3 Vtrum pater ratione ingratitudinis filii, puta quia eam accusauit, & ex omni causa ex qua potest eum exheredare possit alimenta ei denegare, uide supra. Exheredatio. §. tertio.

4 Quot modis committitur ingratitudo. R. secundum scilicet. Tho. 2. 2. q. 107. art. 2. quòd tribus modis. Primò nō recognoscendo beneficia dei & hominum, ut debet. propterea dicit Sen. quod ingratissimus est qui obliuiscitur beneficium. Secundo quando non laudat seu non regratiatur benefactorem

Subtrahenda] Vide quod notaui. ĵ. manumissio. §. 4. Adde primo quòd si habeo debitores, & eis gratis concedo uel dono liberatis absque ullis benemeritis præcedentibus, ꝙ licet talis debitor liberatus possit ꝓpter ingratitudinem reduci ad pristinam obligationem, est uerū quantū ad debitum principale, tñ non reducetur quātū ad pignus uel hypotecā l. 1. §. cū uēditor. ff. qui. mo. pi. uel hypo. solu. quem excla. Ro. in suis sing. Adde etiā ad illud ꝙ filius legitimatus pōt reduci in pristinū statum &c. pro hoc facit tex. ubi equiparantur patronus erga liberrū & pater erga filium legitimatū. in §. 1. in uer. equalis patri. in aut. ut liber. de cete. facit etiam text. in §. siquis igitur nō habens. iuncto. §. liceat. in aut. qui. mo. natura. effi. leg. Eodem modo si filius sit adeptus militiam uel dignitatem potest reuocari propter ingratitudinem. l. 1. §. fina. & ibi gl. not. ff. de obse. pa. præsti. quę per hoc infert ad conces. prælatorum, quæ possunt propter ingratitudinem reuocari. Et de liberto quomodo reuocet pro-

factorem. Tertio quādo non recompensat beneficio recepto scilicet faciendo honorē uel seruitiū benefactori tempore suo. Adde. 4. quando in mente sua contemnit beneficium receptum, uel ipsum benefactorem quasi ei iniuriam fecerit dando beneficium. Quinto quando murmurat de benefactore uel beneficio eius eū uilificans. Sexto quando facit iniuriam uel aliquid in cōtemptum illius benefactoris, reddens malum pro bono.

5 Vtrum ingratis sint beneficia subtrahenda. [a] ℞. quòd aut ex beneficio præsumitur quòd attrahentur ad gratitudinem uel ad minus malū, & sic nō sunt subtrahenda, aut inducuntur ex beneficiis ad peiora uel ad perseueran. in malū, & sic subtrahi dn̄t, ita no. in c. non omnis. 5. q. 5.

INIVRIA quid est. ℞. ꝙ quadrupliciter [b] accipitur. Primo generaliter, & sic est omne quod non fit iure. Facit. c. quid dicam. 14. quęst. 4. Secundo accipitur specialiter & sic est iniquitas uel iniustitia iudicantis quasi ius iniquum & iniustum. Tertio iniuria dicitur culpa, ut in l. acquilia. Quarto accipitur singulariter & proprie, & sic fit aliquando re, quādo manus uiolente inferūtur. ff. co. l. 1. §. iniuriam. 17. q. 4. si quis suadente. Aliquando fit uerbis conuitiando uel cōtumeliam dicendo. facit. c. olim ex tra. eo. titu. Fit & tertio modo scilicet literis cum uidelicet librū uel chartam uel historiam ad infamiam alicuius pertinentē cōscripsit, cōposuit uel edidit, uel dolo malo facit, ut aliquid horum fieret, puta dimisit scripturā cadere in platea. ar. ff. de uerbo. signi. l. late, nec distinguitur utrum nomine suo uel alterius ediderit, uel utrum nomen expresserit illius quem intendebat infamare, uel nō, dummodo aliter per circunstantias cognosci possit. Eodem modo tenetur si sine scriptura in notam uel signū aliquod istorum prodidit, puta ueste lugubri utitur in iniuriam alicuius, uel cornua posuit in porta, & huiusmodi. ff. de iniur. l. item apud labeonem. §. ait pretor ne quid infamandi causa fiat, & 5. q. 1. c. quidam maligni spiritus. [c] Et de ista quarto mō. d. hic loquor.

1 Quid de illo qui dicit alicui, latro. fur. homicida, & huiusmodi, cū dicat uerum ℞. secundum hostirn. in sum. tit. de iniur. quòd si facit animo accusandi uel denunciandi ad puniendum delictum, & probauerit, non punitur, nec tenetur [d] iniuria. ff. eo tito. l. eum qui in prin. ubi dicitur peccata enim nocentium nota esse & expedire, & oportere, & C. eo. tit. l. si quidem, & idem si faciat excipiendo, ut cum repellat a testimonio. de testi. c. ex parte, uel ab ordine aut beneficio de accusa. c. super his, quia hæc a iure conceditur, & nemo facit iniuriam qui utitur iure suo, de elec. c. cum ecclesia uulterana. Si uero dicit ad infaman. tantū, quod præsumitur quando non habet causam iustam dicendi, tunc iniuriam facit, & condemnandus est, d. l. si quidem, & l. 3. C. eo. 6. q. 1. ex merito, & c. deteriores, & no. Host. & Ber. in c. si culpa. eo. titu. in uer. ignorantia, & ibi Abb. not. qua si omnia hæc.

2 Quis potest facere iniuriā.

pter ingratitudinem, uide practicam per Spe. tit. de officio. om. iudici. §. 1. uersic. Item agitur. Eodē mō iudex ordinarius uel potestas, si sit ingratus, pōt tanquā suspectus recusari. §. sancimus. In aut. de exhib. re. Cano. in c. postremo. de appel. domi. Ias. in d. l. apertissimi. C. de iudi. Similiter filius emancipatus ingratus potest reuocari in patriam potestatem. l. una. C. de ingra. libe. Spec. tit. de natu. ex libe. uend. uer. Sed & liberti. Et Bal. in d. l. una. refert, ꝙ quidam philosophus gręcus, q̄ prius seruiuit, et induxit, ad inuenit ēt modum, ut diceretur, esto seruus, qui nescisti uti libertate.

b Quadrupliciter] Hæc quatuor ponuntur in l. 1. in prin. ff. eo. & instit. eo. in princ.

c C. quidam maligni spiritus] Vide bonum text. num tex. in l. cōstitutionibus. ff. de iniur.

d Nec tenetur] Et dicit Bar. ꝙ si nō expediret reipublice, talia ꝓferens puniri deberet. Vt si dixi tibi, tu es cecus uel claudus, secus si dixi, tu fuisti mitriatus ꝓ falso, uel es spurius, quia interest reipublice propter testimoniū ferendū.

In

Respon. quòd ille tãtum qui & pati eam potest. Fallit hoc in furioso & puero, qui nõ est doli capax cui iniuria fieri potest, ipsi tamen aliis non possunt facere, & idẽ de dormiente. Aduerte tamẽ quòd nemo iniuriam potest facere nec tenetur de iniuria, nisi q scit se iniuriam facere, uel scire debeat, etiam si ille cui fit nesciat. quia si quis per iocum percutiat aut dum certat, non tenetur iniuriarum, hæc habetur. ff. eo. l. illud. ibi etiam dicitur nanque hi pati iniuriam possunt non facere cum iniuria affectu facientis constat. 15. quæst. 1. §. illud.

3 Cui datur actio iniuriarũ. Respon. quòd illi qui eam patitur, & not. quòd nedum iniuria fit in persona propria alicuius, sed etiam ei dicitur fieri si fit in filio, uel ei quem habet in potestate, isti, eo. §. patitur, dum tamen iniuriãs sciat eum filium familias, licet ignoret cuius datur, etiã actio filio familias in nomine suo. l. filiusfami. ff. de acc. & obli. Item in sponsam uel uxorem, & sic datur actio uiro & mulieri, & si sit filiusfamilias, etiam patri. l. 1. §. ult. ff. eo. non tamen eam quæ fit uiro iniuriam patitur sponsa uel uxor, quia uxores a uiris non uiri defenduntur ab uxore. l. 2. ff. eo. de sponsa dicitur in l. item apud labeonem. §. sponsum. Item datur hæredi ob iniuriam factam cadaueri defuncti cuius est hæres. Idem si fama defuncti sit lacessita. d. l. 1. §. sed si forte cadaueri. Item datur domino ob atrocem factam seruo. d. l. item apud labeonem. §. prætor ait. 2. & §. seq. & institu. eo. §. seruus. Item datur episcopo pro iniuria facta clericis & abbati in suis monachis, ut not. in capitu. parochianos [a] de sentent. excommuni.

4 Nunquid matrone in ueste meretricali [b] deprehense fiat iniuria si intentetur. ℞. ꝙ non faciat. c. in audientia, de sentẽ. excõ nõ iniuriatur matrimonio ſm Hos. & Ber. q ipm ignorauit. C. de adul. l. si ea, sicut nec militie q militẽ ignorat. ff. lo. l. si ignorãs, secus si ĩ habitu honesto. Idẽ tenet gl. in d. si ignorẽs. ff. lo.

5 Vtrum iniuriã quis possit repellere. ℞. ꝙ defendẽdo solũ, sed percutiẽdo fuit diuer opi. Hug. ĩ §. si uero. [c] l. dist. tenuit ꝙ non, licet Ber. uero, & Lau. in c. suscepimus de homi. restrĩgit hoc ad clericos. Sed ego dico ſm doctrinam Alexan. in 3. parte summę ꝙ etiã percutiẽdo licet necessitate cogente si iniuria aliter uitari nõ potest, & nedũ laycis sed etiã clericis de quo uide supra. Clericus. 10. & Homicidium. 3. & Defensio. §. 3.

6 Vtrum iniuriatus teneatur eam remittere. Respon. gl. in c. si quis cõtristatus. 90. dist. n. quòd non quo ad actionem [d] scilicet ut satisfactionem habeat. 23. q. 4. si illic. imo dicit quòd bene facit agendo ut faciat. 45. distin. & qui emẽdat. 23. q. 5. de occidẽdis, quia iniuriator tenetur nẽdũ petere ueniam, sed etiam satisfacere de damno dato ex iniuria si potest, aliter non potest absolui, nisi iniuriatus remisisset actionem iniurie liberaliter quo ad conscientiam. Sed rancorem cordis etiam in iniuriante non satisfaciendo, tenetur iniuriatus dimittere, ut de pe. dist. 5. c. ulti. imo nunquam debet admittere, eo quia non licet aliquem odio habere 23. q. 4. cum in l. 11. q. 3. c. inter uerba.

7 Quomodo dimittitur seu tollitur actio iniuriarum. ℞. ꝙ tribus modis Primo remissione, [e] ut per supplicationem aut præces. 23. q. 4. si illic aut per pactum. ff. de pa. ct. l. si tibi decem. §. 1. Secũdo remittitur dissimulatione. [f] ff. de iniur. l. non solum. §. 1. & institu. eo §. ulti. Vnde si iniuria illata & per annum

a In c. parochianos] Bar. de hoc in l. 1. in fi. eodẽ, & Imo. in c. contingit. de sen. ex communi.

b Veste meretricali] Dicit textus in l. itẽ apud labeonem. §. si quis uirgines. ff. de iniur. si quis uirgines. i. eas quæ erant uirgines appellasset, idest pudicitiam earum blãdo sermone attentasset, ut infra eodem. §. attemptare. Si tamẽ ancillari ueste uestitas minus peccare uidetur. [minus,] idest nullo modo. Et hoc uidetur approbare glo. multo minus, si meretrici ueste idest nullo modo, ut l. si qs ignoras hæc allegata. Non matrũ famil. uestite fuissent. Si igitur non matronali habitu fœmina fuerit, & quis eam appellauerit id est attentauerit pudicitiam, eius, uel ei comitem adduxerit, iniuriarum non tenetur, id est nullo modo, & comitem accipere debemus, scilicet uirginis, eũ qui comitetur eam, ut sequatur. Et Bart. ibi sic summat. Talis quis esse præsumitur in quali habitu reperitur. Et de hoc per Ioan. de Ana. in c. non nullis, primo not. de iudæis.

c Hug. in §. si uero ira] Tãgit Archi. in c. quia te. Sub quo est. §. si uero ira l. dist. aliqua ad propositum. Et glo. in ca. de his ibidem.

d Quo ad actionem] Idem dicit Barto. in l. non solum. §. iniuriarũ. ff. de iniuriis.

e Primo remissione] Et no. qđ ista actio semel remissa per pactum, nõ potest reuocari amplius etiam per pactum, ut agat ex ea. l. si unus. §. pacta. ff. de pactis.

f Dissimulatione] Vt si risit, uel lusit, uel comedit cum eo, ait glo. ibi.

annum utilẽ, si est per metũ aut continuum si alio modo est illata non agit, aboletur. l. si cum exceptione. §. in causa. & C. de iniur. & quod not. in glo. l. si non conuitii, posset tamen indirecte agere ẽt post annum per uiam exceptionis, puta si esset excõicatus iniuriator ne absolueretur ẽm Host. & Pa. in c. ea no scitur de sent. excom. in glo. in uer. iuxta facultates. Item tertio remittitur actio iniuriarum salutatione, de osculatione, comestione & huiusmodi signis. Nam huiusmodi signa sunt reconciliationis, sicut subtractio est signũ inimicitiæ, ut no. glo. in c. cũ Adrianus. 63. dist. in uer. ad salutandum, & in c. cum sup abbatia [a] de offic. delegat. Quod intelligo uerum, nisi a principio prouocasset aduersarium citare eum faciendo, quia tunc per osculum & prædicta signa non tolleretur, nisi expresse renuncietur uel transigatur, & sic intellige prædictam. l. non solum. §. 1. Non credo etiam quod tollatur actio iniuriarum si homo exhibet signa quæ necessario tenetur exhibere inimico, quia per illa non dicitur quis recõciliatus, & pro hoc facit [b] quod not. Bar. in d. l. si tibi decem. §. 1. quod infirmus sacerdoti dicendo quod remittit iniuriam sibi illatam intelligitur remisisse odium, & non satisfactionem [c] iniuriæ quod not. Item tollitur actio iniuriarum quotiẽscunque quis incitat iudicem, ut torqueat iniuriantem, eo ipso quod ipsum torquet. aut condemnat ad uindictam, remittitur iniuria. Vnde aliam satisfactionem pro iniuria petere non poterit, ut est bonus tex. & ibi Bart. [d] in l. sed & si unus. §. si ante iudicem. [e] ff. de iniur. nisi protesteris ꝙ ex hoc non uis tibi præiudicari, quin ꝓ tuo interesse possis agere actione iniuriarum, ut l. fi. ff. de iniur. Item remittitur per mortem, quia iniuriarum actio non transit ad hæredem ante litis contestationem moriente iniuriato, ut l. iniuriarum la. 1. an prin. ff. de iniur. Et hæc omnia limita secundum Pa. in c. olim de iniu. quo ad actionem iniuriarum uera, sed non quo ad damna [f] & expensas, quia per hoc nõ tollitur quin agere possit ad restitutionẽ. ar. c. 1. de iniur. & sic serua in cõscientia, & ẽt si iniuriatus nõ ageret, tenetur ad interesse & damnum quod intulit, nisi ipse remittere uelit, ut in d. c. 1. [g] not. ẽm Host. in sum. tit. de pen. ꝙ si iniuriatus nollet componere cum iniuriante, uel nimis grauaret eum, tunc iniuriator in conscientia posset tenere arbitrium iudicis pœnitẽtię. arg. c. ueniẽs, de iureiurando, & c. 2. de arbitris.

8 Aduerte etiam quia si quis soluat pecuniam pro remissione iniurię obtinenda, infamis efficitur, nisi pactum fiat autoritate iudicis. ff. de his q not. infa. l. furti. §. pactus not. Ioan. in d. c. si illic, in glo. in uer. transactum. Similiter esset infamis si esset condemnatus per iudicem, siue ciuiliter siue criminaliter agatur. ff. de his qui no. infa. l. athletas. §. ulti. & ideo cum agitur contra aliquẽ constituat procuratorem, uel faciat compromissum, ut supra dictum est. Infamia §. 6.

9 Quando autem iniuria dicatur enormis, uel atrox. Vide enormis.

a In c. cum super Abbatia] In uersi. cõfessus, quę plura exempla ponit ad id quod dicitur, facto loquimur & & hmõi, unde tangendo manũ inimico uidetur facta pax & remissa iniuria secundum Bal. in lectu antiqua in l. 1. ff. eo. & ibi Ang. & pa. 11.

b Et pro hoc facit] Idem tenet Pau l. de cast. ibidem. & Bart. in d. l. non solum. §. 1. ff. eo. Vtrum autem teneatur quis dimittere nisi ab eo petatur. Bar. utrobique dicit ꝙ non quamquam nõ affirmet. Paul. de cast. in d. §. 1. ꝙ sic, per illud nisi remiseritis &c. Matth. 18. Tu dic rancorẽ, sed nõ actionẽ, ut supra. §. 6.

c Non satisfactionem] Idẽ notat Spec. tit. de accusatio. §. 1. uer. quid si uulneratus. Vide Io. An. in c. 1. de iniuriis, qui idẽ sentit, ut ibidẽ infert Pa. & Bar. in l. nõ solum. §. iniuriarũ. ff. eo. An autẽ si quis remisit in extremis prosit remissio si recõualescit, dicit Bal. ꝙ sic in l. diuus. ff. ad sil.

d Et ibi Bart.] ibi hoc non dicit. Sed dicit fecisti mihi furtũ, de inde posuisti te in manibus meis, & restituisti mihi rẽ. tñ ꝑ hoc nõ tollitur actio furtiue duplũ uel quadruplũ &c. Facit tñ tex. ibi pro hoc dicto.

e §. si ante iudicẽ] Et ibi Ange. not. Et facit tex. in ratione sui, in l. interdũ. §. qui furẽ. ff. de furtis.

f Sed non quo ad dãna] Adde Bal. in l. si tibi §. 1. ff. de pactis. Vnde sis cautus secũdũ eũ, ꝙ in instrumento pacis facias remitti omnia dãna, & interesse si uis quod plena sit remissio. Idẽ etiã & plenius tenet in l. si domus ꝑ illũ text. ff. de serui urba. prędi. Et ibi subdit ꝙ si una uniuersitas remisit alteri iniurias & inuasiones, non pro hoc uidetur remittere dãna, & interesse. Quod est no. Et sequit Alex. in cõsi. 168. in 2. uolu. & l. 3. ff. de dam. in fec. Confirmo per id quod pulchre tenet Spec. titu. de accu. uer. quid si accusatus. Vbi tenet ꝙ si uulneratus remisit iniuriam pecunia accepta potest agere ad expensas factas in curando uulnere. Hæc infra.

g Vt in d. cap. 1.] Ibi not. Pa. uersi. ultimo, super tex. quæro Vbi etiam tãgit id quod supra. eo. dicitur, uer. non credo etiã ꝙ tollatur.

Vtrum

INIVSTITIA utrũ sit peccatum mortale. ℞. secundum S.Tho.2.2. q.59.ar. 1. ꝙ iniustitia est duplex, una illegalis opposita iustitie legali, & hoc ſm essentiam est uitium speciale inquantum respicit obiectum speciale. s. bonum cõe quod cõtemnit, sed quo ad occasionem est uitium gñale, quia per contẽptum boni cõis potest homo ad omnia peccata deduci, sic etiã omnia uitia inquantum sunt contra bonũ cõe rõnem habent iniustitie quasi ab iniustitia. Alia iniustitia dicit ſm inequalitatẽ quandã ad alterum prout. s. homo uult habere plus de bonis. s. diuitiis honoribus & minus de malis. s. laboribus expen. & sic habet materiam specialẽ, & est uitium speciale oppositum particulari iustitiæ, de qua. infra Iustitia. facere aũt iniustũ ex genere suo peccatũ mortale est, quia infert nocumentũ proximo, quod est contra charitatẽ. Excusatur autẽ ut non sit mortale peccatum, uel ratione ignorãtiæ ſm Philo.5.ethicorum. Item ratione paruitatis, ut si quis auferat domũ alicui, quia deficit a rõne perfecta eius qđ est iniustum facere, inquantũ reputari põt nõ esse omnino contra uoluntatẽ eius q hoc patitur, & hoc probabiliter.

INOBEDIENTIA Vtrũ sit peccatum mortale.[a] ℞. distinguendo. Aut est circa præcepta diuina, & scienter, uel ex ignorantia quæ non excusat, de qua supra. Ignorãtia.§.4. sic semper est mortale, facit. 22. distinctio. §. porro, & 81. distinct. capitu. si qui præsbyteri sunt, ubi dicitur idolatria,[b] & 14. quæstio.1. quisquis, si uero fiat contra ex ignorantia quæ excusat, sic non peccat mortaliter. Aut inobedientia est circa præcepta iuris positiui & tunc distinguo, quòd aut talis lex seu præceptum per longa tempora non fuit receptum papa sciente & transgressores non puniente, & sic non est mortale peccatum, immo excusantur, facit quod no. Pa. in capi. cum olim de cle. coniuga. ubi declarat gręcos non peccare, licet accipiant uxores clerici eorum, ex quo not. quod quãdo lex generalis recipitur in usum a certo genere personarum & ab alio non, quod non obseruantes non peccant. saltem post longa tempora. §. leges. 4. distinc.[c] & quod not. doc. in c.1. de treu. & pa. Nec obstat quod ibi tenet Host. quia loquitur quãdo talis præuaricatio est peccatum de sua natura, quia tunc non excusat non receptio. Secus si essent eiusdem generis & maior pars acceptasset, quia licet superior non puniret tamen minor pars non excusaretur sed haberet locum, multa per patientiã tolerantur &c. c. cum iam dudum, de præben. Idem dico si talis lex fuit recepta sed per consuetudinem abrogata, ꝙ non peccant inobedientes, ut supra dixi. Consuetudo.§. 9. & 10. Aut talis lex non est abrogata, neque per contrariam consuetudinem, neque per non acceptationem, & tunc fuit diuersa opinio[d] inter doct. quidam dicunt ut Collectarius in c.1. de consti. refert Ab. in rub. de obser. ieiu. ulti. quæstio. & multi alii, quod talis inobedientia non est mortale peccatum, nisi fiat ex cõtemptu, & huiusmodi opinionis uidetur fuisse beatus Bernar. lib. 11. de præcepto & dispen. ubi dicit non qualiscunque mandati prꝙteritio criminalem inobedientiam facit, sed repugnare & nolle obedire. Idem in lib 8. dicit, si uerbum loco uel tempore silentii per obliuionem surreptum fuerit contra præceptum, ueniam facillime impetrabit, quia etiam uix peccatum reputabitur. Idem in lib. duodecimo, ibidem dicit si iubente seniore, mihi silentium uerbum elabitur reum me esse fateor, sed uenialiter. Si uero ex contẽptu sciens deliberans sponte in uerba prorumpo, præuaricatorem me constituo, & criminaliter, hæc illę. Alii tenent quòd prędicta opinio est uera, nisi fiat ex consuetudine contra legem, quia sic etiã esset mortale. Et huius opinionis uidetur Ri. de media uilla in

a Vtrũ sit peccatum mortale] Peccatũ est mortale quia cõtrariatur charitati Dei in qua est uita spiritualis, & charitas exigit ut eius præceptis obediatur. In ꝑceptis autẽ diuinis cõtinetur ꝙ ẽt superioribus obediatur. Rom. 13. Qui potestati resistit &c. Itẽ contraria charitati proximi inquãtum superiori ꝓximo subtrahit obedientiã quam ei debet. Hæc Thomas 2.2. q. 105.

b Idolatria] Non secundum identitatẽ, sed solum secundũ similitudinem, quia redundat in contemptum Dei, sicut idolatria, licet idolatria magis secundum Tho. 2.2.q. 105.

c §.leges.4.di.] Vbi dicitur ꝙ leges abrogantur ꝑ nõ usum.

d Diuersa opi.] Tu clarius dicas. Si constat de mente legis ꝙ intẽdat ꝑcipere, & tũc obligat ad mortale, & sic itellige d. qui ñ obedierit prīcipi morte moriatur, c. 2. de ma. & obe. &.§. qđ ꝑcipit. 14.q.1. Si uero nõ cõstat đ mẽte, & tũc si loq̃tur ꝑ uerba ꝑceptiua & obligat ad mortale c. qui resistit, & c. si duo. & c. iulia. 11.qõ.3. nisi materia le-

gis non esset necessaria, quia tunc uerba legis impropriantur. c.rogo.11. q.3. cũ ibi no. & gl. in d.§. ꝙ ꝑcipitur, & in ꝓhe. decre. & ratio est quia uerba intentioni seruiunt, & nõ econuerso. l.non aliter. ff. de leg. 3. ubi recedit a ꝓprietate uocabuli si de mente disponẽtis constat. Aut loquitur per uerba equipollẽtia ut inihibemus &c. & tunc dicit ut casu ꝑce. & habeẽ hic in text. Aut loquitur ꝑ uerba imperatiui modi, & tũc aut cõsuetudo habet ꝙ illa uerba important præceptũ, & illam serua. c.cũ dilectus, đ consue. l. minime. ff. de legi. Aut non apparet de consuetudine & tunc recurre ad qualitatem materie quæ si sit põderosa multum & uerisimiliter excogitata per superiorem, & tũc inducit ꝑceptũ ad hoc textus pulcherrimus ĩ clemen. exiui de uerbo. signifi. alias secus, patet Mathe. 5. ibi si q̃s te ꝑcusserit in maxillã, ꝑbe ei & alteram, q̃a illud uerbũ ꝑbe licet sit imperatiuũ est de cõsilio ut in c. paratus. 23 q.1. Aut loquit ꝑ uerba

quol.1.q.19. Alii uero dñt cõsideranda uerba legis, quia si præcipit per uerba communia, ut puta statuimus, ordinamus & similia sic uerũ est ꝙ non est mortalis inobediẽtia, nisi sit ex contemptu. Et quid sit contemptus, uide supra contemptus. Si uero lex loquitur per uerba præceptiua seu equipollentia, sic est mortalis inobediẽtia, quamuis non fiat ex contemptu, dummodo scienter & sine cã rationabili, & pro hoc facit. ca.2 & de ma. & obe. & ca. qđ præcipitur. 14.q.1. Et huius opinionis uidetur Pa. in rub. ult.q. de obserua. ieiu. Alii uero tenent ut. S. Tho. in 4. di. 15. arti.3. q.1. quæstiuncula. 4. ad 3. quòd præcepta iuris positiui magis obligant ex intentione legislatoris quam ex ipsis uerbis, & ideo transgressor talis magis est reputandus qui obuiat intentioni legislatoris, quam qui deuiat in aliquo a legis ordinatione. Intentioni autem lagislatoris obuiat qui ex contemptu uel sine aliqua rationabili causa præceptum non seruat, secus in casu in quo probabiliter credi nõ potest si legislator [a] adesset eũ obligare non uellet, talis non est reputandus præcepti trãsgressor, nec peccat mortaliter, & hæc uidetur coincidere cum opinione Ri. quæ magis mihi uidetur equa, & ideo sequenda quam etiam sequitur Archi. 86. di. in c. utinam, & Ge. in c. generali, de elec. li. 6. Facit pro hac opinione gl. in uer. occurrere in ca. quisquis. 4.q.5. & c. honoratus. 74. di. & 84. di. c.1. & 10. di. quis autem, & quod no. Pan. in cle. 1. de eta. & quali. nam durum ualde uidetur ꝙ ꝑlatus intendat semper iniicere laqueum mortali peccati in suis præceptis, & ideo solum credo sit in contemptoribus & illi qui præuaricationem & inobedientiam ducunt in consuetudinem, quæ est quidam contemptus interpretatus, & quia sic ex toto frustratur finis legis, sed inobedientia quæ non ex contẽptu neque ex consuetudine procedit, credo ꝙ sit ueniale peccatum, cum hæc nõ ex toto frustretur finẽ legis, nec sit totaliter contra intentionẽ eius. Similiter dicendum de inobedientia prælatorum aut superiorum. Multo magis excusatur a mortali, qui facit contra ex ignorantia nõ affectata crassa uel supina. Si uero inobedientia sit contra cõsilia, aut lex consilii est ꝑfectionis, ut Matth. 19. Vade & uẽde omnia, & sic non est peccatum. Et sic intellige glo. in uersi. inhibemus, in d c. generali de elec. li. 6. & iura quæ allegat. Si autem lex est cõsilii, reuerentiæ, quod est quãdo subditus deberet facere, tamen superior non uult præcipere, sed potius cõsulere ut abstineat, ut no. gl. in c. ad aures, de tempo. ord. sic peccat uenialiter, ut no. Archid. in cap. testamentum. 5. distin. & 25. dist. §. alias ea demum.

1 Vtrum inobedientia statuti pœnalis, sit peccatum. ℞. Henri. de gã. in quoli. 3. q. 22. ꝙ aliquando in statuto sunt duo præcepta puta cum dicitur. Statuimus ne quis faciat tale quid, & qui fecerit soluat talẽ pœnam, & tunc obligat ad culpam & pœnam. Et sic intellige glo. in uer. sententiis & Gemi. in c. ut animarum periculis, de consti. libro. 6. & Innocen. in cap. quod super his de uoto, & Ioan. And. in c. relatum, ne cleri. uel mona. & Gemi. in cap. perpetue. de electio. li. 6. qui dicunt quod statutum pœnale præceptiuũ, licet contineat aliam pœnam corporalem obligat ad mortale. Aliquando uero est urũ solum præceptum, puta cum dicitur. Statuimus quod si quis fecerit tale quid soluat talẽ pœnam, & sic obligat solum ad pœnã ex forma statuti. Ex intẽtione uero statuẽtis obligat

cõmunia. s. statuimus, & dic ut hic in tex. & infra lex. §. 3. & hoc tenent. S. Tho. & Archi. in ca. 1. 27. q.1. Pa. in c. nã & concupiscentiã, de consttu. Si lex loquitur per uerba cõsilii, dic ut i tex. in l. fina.

a Si legislator] Ad hoc gl. notabilis in l. si unus. §. pactus ff. de pac. q̃ dicit. si statuẽtes fuissent interrogati de tali casu, ita statuissent ꝙ debet teneri pro statuto, & hoc tenent ibi Doctо.

a Totius prouincię] De hac loquit.ca.sicut olim, de accusa.

b De aliquo canonico impedimento] Vt puta ꝙ qs nō promoueat ad prlaturam, uel non confirmet eius electio, qa est uiciosus repertus.

c Secundũ Inno.] Vbi dicit ꝙ episcopus uel prlatus potest suspēdere subditũ ad modi cum tpus sine monitione, & causę cognitione, si culpa uel delictũ coram iudice fiat.

d Sed oportet sit notorium] Quia nō denunciantur nisi notoria.

e Pa.in c.ad nostrã el.2.] Post Inno. tractat hāc materiam, Bar.ēt in l.3.§. hoc aũt.ff.ď dā. infe.& in l.2.§. si publice.ff.de adulte.

f Dissimulari non possit] Vt qa platus diffamatur de delicto in cōtinētie & subditi multũ scādalizantur ita ꝙ timet scandalũ futurũ nisi fiat inquisitio qa. l.ē infamatus de dilapidatione uel de hæresi, unde si superior dissimularet potest interim sequi rerũ ecclesiasticarũ distractio & respectu hæresis aliorũ infectio & hoc ē specia

gat ad culpam si passim temerarie aut causa leui præuaricet. Aduerte etiā quod in conscientia neque in primo casu neq; in secũdo tenet̃ ad pœnam, nisi post condemnationem secundum gl.c.fraternitas in fi.12.q.2.& quod licet statutum non sit præceptiuum, ex forma tamen obligat ad mortale quando imponit pœnam mutilationis uel mortis corporalis.

INQVIETVDO mentis est filia auaritiæ, quæ cōmuniter est ueniale peccatũ, nisi per eā omittātur necessaria ad salutem.

INQVISITIO est alicuius criminis manifesti saltem per famam ex bono & equo iudicis competentis canonice facta inuestigatio secundum Host.

1 Quotuplex est inquisitio. Respon. ut colligo ex Pa. in c.qualiter & quando el.2.de accus.3.col.super gl.1. quod triplex est. Quędam generalissima qua inquiritur super statu totius prouincie [a] uel dyocesis, & in hac nō ē opus quod infamia præcedat, nec habet locum dicta diffinitio, quia prælatus tenetur eam facere quolibet anno. c. cum uenerabilis, de censi.& capit. Romana.de censi.lib.6.Quędā est generalis qua inquiritur super statu alicuius ciuitatis castri uel alicuius loci, & de hac non loquitur præfata diffinitio, quia non requiritur infamia, ut in ca.1. de offi.or l.congrui.ff.de offi. præsi. Tertia est inquisitio spiritualis quæ fit contra certam personam, & hæc potest fieri dupliciter. Primo nō ad imponendam pœnam, sed ad peccatum euitandũ ex debito officii, ut puta quod matrimonium non cōtrahatur propter impedimentũ, de diuor.c.porro.35.q.6.si duo. Et idē dic qñ uult inquirere de aliquo canonico impedimento [b] eadem rationē ẽm Hosti. Itē ibi agitur de restitutione usurarũ, & debitores pp iuramētum impediuntur petere. Item generaliter qñ uult inquirere de aliquo crimine nō ad priuatũ commodum, sed tantum ad pœnitentiam peccati, & tunc non requirit̃ infamia præcedens ẽm Inno. [c] & sequit̃ Pa.in d.ca. qualiter & qñ facit.c.cum dilectus. & c.nihil cũ si de ele.& ca si de clausula. despositio. et quod no.per Inn.in c.1. de exces.p̃la. Secundo potest fieri inquisitio spũalis ad pęnā imponēdā et tunc si fiat ad denunciationē publici officialis, sic nō oportet p̃cedat infamia.l. ea quidem. C.de accus.c.p̃terea de testi. cogē. sed oportet sit notorium, [d] alias non credit̃ denunciatori, de quo tamē dic, ut 4. q. 4. §. ul. alias etiam non p̃cedente infamia, p̃cedere nō pōt in inquisitione ad pœnā imponēdam ut in d.c.qualiter et quando, et not. Panor.in c.ad nostram el.2. [e] de iureiu.

2 Sed quęrit̃ qualis infamia debet p̃cedere. ℞.Pa.in d.c.qualiter et qñ, q. si fit inquisitio ꝯ prælatũ secularē, oportet sit talis et tanta qđ fine scādalo uel periculo dissimulari nō possit, [f] ut in d.c.qualiter & qñ. Si uero ꝯ prelatũ regularē, puta Abbatē, uel priorem cōuentualem, sic debet seruari dispositio præfati capituli qualiter, licet nō ad ungem, ẽm Abba.S.contra regulares inferiores, [g] si. puto quod non requiratur tanta infamia sed solum fama publica cum iudiciis, ut suspitionibus aliquibus, aliter in causa criminali [h] non credo iudex possit procedere ad aliquem actum, uel capture, aut arestationis p̃sonæ, uel tormentorum, aut inquisitionis [i] infamationis, ut no. Inno. et Io. An. in d. c. qualiter et quando, et d. Ant ibidem, similiter Ang. in l. si uacantia. C. de bo. uacan.et Bar. in l. de minore.§.tormenta, et l. si. ff.

le in prelato qa de facili infamat̃ sine iusta cā qñquidē pp executionē officii odiũ plurimorũ incurratur.

g Si contra regulares inferiores] Secundum Pa.non requiritur iste ordo, quia potest remoueri ad libitum abbatis.

h Aliter in cā criminali] vult dicere quod in his præiudicialibus debet seruari ordo d. c. qualiter, ad unguem.

i Aut inquisitionis] Credo qđ uelit dicere absque inquisitione, quam p̃cedat clamorosa infamatio & a prouidis no nestisq. uiris.

ſi.ff.de quæſt.In aliis aũt a p̄dictis.ſ.a captura aut reſtitutione & cæteris prædictis, ſi non ſeruatur ordo ad unguem,non obeſt. Pa. tamen tenet in c.pe.de accu.quod ſi ne infamia [a] contra clauſtrales nõ poteſt fieri inquiſitio. Quod uerum credo ubi tractaretur de modico præiudicio. Secus ſi procederetur ad deſpoſitionem ab ordine aut incarcerationẽ, & hmõi, ſ̃m Pa. in d. c. qualiter & quando.3.col.uer.puto tamen. Si uero inquiſitio ſpãlis ad pœnam fiat contra alios a prędictis clauſtralibus,ſic nõ põt fieri niſi fama publica p̄cedẽte,& talis fama debet deferri iudici ſedẽti p̄ tribunali ad bancũ, alias in ſecreto nõ ualet,ita no. Ang.in d.l.ſi uacãtia & cũ aliis indiciis ſeu ſuſpitionibus aliter non poteſt procedere iudex ad aliquem actum,ut dixi.

3 Quomodo procedet p̄latus in inquiſitione. ℞. Quod primo debet deſcendere ad locum ubi conuerſatur perſona contra quam uult inquirere,quia ubi ueritas melius inquiritur,ut in c. poſtq̃, & qđ no.in gloſ.in uerſi.conuerſatus,de elec. Et hoc intellige ſi poteſt commode, alias nõ tenetur. Secundo ſi inquiſitio eſt generalis dabit iuramentum clericis,ſi eſt contra eccleſiam ſuper his quæ ſciũt uel credunt in ſua eccleſia reformanda tam in capite q̃ in mẽbris, exceptis criminibus occultis de mera ueritate dicenda, ut in ca. qualiter & quando el. 1. in fi. de accu. Nec iuramentum [b] uel interdictũ ſeu excommunicatio lata ab Abbate uel alio contra ſubditos ne reuelent inquiſitori,ualet neque ligat eos,de offic.ordin.capitu plerique libro ſexto. Si uero eſt ſpecialis citabit illum contra quem uult inquirere d.capit. qualiter el ſecundo.§. debet, & 5. quæſtio. ſecunda. ſi primates. Tertio procedet ad receptionem dictorum eorum clericorum quos inquirit uel teſtium ſi quis producuntur ab aliquo pręſentibus tamen eis contra quos inquirit, niſi per contumaciam ſe abſentent, & ea quæ eis obiiciuntur,& nomina teſtium ſunt eis exponenda. Fallit hoc in caſu de quo infra Inquiſitor.§.11. Quarto exceptiones tam contra teſtes quam alios & replicationes legitimas admittet,ut deponẽdi falſum audacia prohibeatur ut in dictis. §.debet & capit.ſi primates.

4 Vtrum ille contra quem fit inquiſitio poſsit negare infamiam præceſsiſſe. Reſpõ. quòd ſic, & ſic oportebit quòd primo iudex hoc cognoſcat, unde ſi infamatus non inuenitur, non poterit iudex procedere,alias ſic. cap. cum oporteat, de accuſatio. & d. c. qualiter, el. 2. & licet accuſator probet eum infamatum,nihilominus reus poterit probare quòd ſit bonæ famę. [c] arg. de purga.cano. cum in iuuentute, & potentius eſt priuilegium bonę famę quam infamię. argu. c. licet, in fi.de accuſatio. & not. Ber.in d.c.qualiter el.2. [d]

5 Vtrum ille cõtra quem inquiritur poſsit recuſare iudicem ſi habet illum ſuſpectum. ℞. quòd ſic. cap. cum ſpeciali.de app. ut puta, quia ex odii fomite [e] procedit, uel quia eſt criminoſus, ar. 3. q. 7. iudicet iſta, tamen quo ad omnia non ſunt ſeruanda in inquiſitione regulariũ,quia facilius & liberius poſſunt a ſuis adminiſtrationibus amoueri. d. c. qualiter. el. 2. Quod limita, niſi in graui præiudicio infligendo.ar. d. c. qualiter el.2.in fi.in uerbo facilius & liberius.

6 Vtrum inquiſitores generales poſsint procedere ad inquirendum de ueritate criminum etiam non receptis teſtibus ſuper infamia. Reſpon.Pan.in ca. cum dilecti, de accu. 2. not. quòd ſic, ſatis eſt quòd eis conſtet de infamia propter frequentẽ clamorẽ, ſecus eſt in delegato unam cauſam tantum, ut in c.cum oporteat,de accu.

7 Quis poteſt inquirere. ℞. ꝙ quilibet prælatus contra ſuum ſubditum, imo tenetur, ne ſanguis ſubditorum exquiratur in die iudicii de eorum manibus, de of. or. cap. irrefragabili,de regula, cap.ult.in prin. Facit c. licet hely. de ſymo. 37. diſt.legant, & d. c. qualiter.el.2.

a Sine iſamia] Pa. ibi ſuper glo.in uer. copiam & allc.d. c.qualiter ubi expreſſe hoc habetur.

b Nec iuramẽtum] Iſte eſt unus caſus in quo non tenet ſententia excõmunicationis, ipſo iure.Et adde ꝙ domina accuſata de adulterio non poteſt manumittere ſeruos ſuos. Et hoc ut per ipſos ueritas inquiri poſsit.ff. qui & a quibus. l. proſpexit.

c Quod ſit bonæ famæ] In hoc uaria uarii ſentiunt ut refert Pa.in d. c. cum oporteat. Tu uero diſtingue ut ibi p eũ & uidebis Bar. in l.de minore. §.tormenta.ff. de quęſtio.

d Qualiter el. 2.]in glo. magna in uer. ad inquirendũ, q̃ eſt optima in materia huius §. & præcedentis.

e Ex odii fomite] oportet. n. ꝙ cauſam ſuſpitionis aſsignet & probet ut patet ibi in d.c.cum ſpeciali.

8 Vtrũ monachi & religiosi posſint deputari generales inquiſitores a ſede apoſtolica.℞.Pan. in d.c.cum dilecti. 1.no. ꝙ non niſi ſint in dignitate, ut in c. ſtatutum de reſcrip.li.6.no.ꝙ dicit Pa. in c. ccauſam, el 1. de iudi. ꝙ appellatione fratrum in ſtatutis & odioſis non ueniunt monachi. Idem dic in monialibus, ut non ueniant appellatione ſororum, & dicũtur proprie fratres mendicantes, ſimiliter & ſorores, non mendicantes uero & habitantes ſolitarie monachi uel moniales appellantur.

9 Vtrum Epiſcopus poſsit diſpẽſare in criminibus ne prȩlatus ammoueatur ab officio.℞.Pan. in d.c. qualiter & quando, el.2.5.col. uer. circa hȩc, ꝙ ſic, qñ procedit ꝑ uiã inquiſitionis, & facit c.inquiſitionis, de accu.circa principium, ubi dicit ꝙ poteſt ſuperior pœnam moderari, niſi tale ſit crimen ꝙ impediat ordinis executione [a] & beneficii retẽtionẽ [b] etiam poſt paratam pȩnitentiam, ergo ubicunque iſta ceſſant quantuncunque graue ſit crimẽ etiã maius adulterio poterit nedum Epiſcopus, ſed quilibet ſuperior diſpenſare, ut non remoueatur ab adminiſtratione. [c] Secus qñ procedit ꝑ uiã accuſationis, & ita intellige.c.at ſi clerici de iudi.

10 Vtrum de iuribus ſingularium perſonarum ſit procedendum inquirẽdo uel extra ordinem ſine inſtãtia partis.℞ Panor. in c.ad noſtrã [d] el.2.de iureiur.ꝙ non ſed libello oblato & ſeruato ordine iuris quod etiam ſequitur Ioann. Andr. in capitu.ſi. de foro competen.lib. 6..etiam ſi factũ allegatur notorium, facit. l. ad peremptorium. ff. de iudic. & l. properandum.§.1.C. eod.& auth.qu. ſemel. C.quomodo & qñ iudex, ubi patet quòd iudex non debet citare abſentem niſi parte petente, & ſi aliter citat non ualet citatio, ut not.in c.1.de iudic.Quod limita ſecundum Bar.in l.4.§.hoc autem iudicium.ff.de dam. inſe. niſi ſit cauſa miſerabiliũ perſonarum, quæ ſe iuuare non poſſunt.

11 Quid ſi teſtes interrogentur ſuper occultis criminibus.℞. quod non [c] debent reſpondere ſi inquiſitio ſit generalis, niſi de crimine de quo infamia præceſsit. d. c. qualiter & quando, el 2. multo minus ſi inquiſitio ſit ſpecialis contra aliquem. Si uero infamia præceſsit contra aliquem, tunc teſtes dicent ſuper omnibus quæ ſciunt de eo quod inquiritur ueritatem etiam ſi illud quod ſciunt ſit occultum, ut ſi de fornicatione agitur, & uocatur aliquis qui ſimul cum eo fuit, debet dicere ſecretas circunſtantias, etiam eas quas ſecreto nouit, dummodo ſit infamatus de crimine ſuper quo ſit inquiſitio, puta cum tali muliere commiſit fornicationem.ſed ſi tantum dȩ fornicatione eſſet infamatus non expreſſa aliqua tunc non debet teſtis reuelare [f] fornicatricem occultam, hæc not. Innocent. ꝙ Hoſtien. & Ab. in cap. qualiter, el 1. & Archidia.2.quæſt.5. habet hoc.

12 Vtrum ille contra quem ſit inquiſitio teneatur dicere ueritatem ſuper certo crimine interrogatus.℞. quòd ſic, ſi fama ſit contra eum, de quo uide ſupra. Confeſsio delicti, in prin.

13 Quid eſt indicium & quomodo per indicia poteſt procedi contra aliquem ad inquiſitionem, uide ſupra. Indicium.

INQVISITOR hæreticorum minor Epiſcopo eſſe non poteſt niſi quadrageſimum ætatis ſuæ annum attigerit, cle. nolentes, de hæreticis.

1 A quibus poſſunt tales inquiſitores inſtitui. Reſpon. gloſ. in uer. committi. in d. clement. nolentes, quòd per miniſtros uel prouinciales illorum ordinum quibus a ſede apoſtolica eſt commiſſum. Item ab epiſcopis uel capitulis ſede uacante, ut in dicta gloſ. [g]

2 Vtrum præfati inquiſitores poſſint aliis committere uices ſuas.℞.glo.d. clem.in uer. epiſcoporum, quod ſic, & cõmiſſarios quos dant,

a Ordinis executionẽ] Vt ſi commiſit homicidiũ ut in d.c.inquiſitionis & ibi glo.

b Beneficii retentionem] Vt ſi acquiſiuiſſet beneficium uitio ſymoniæ ut in d.c.inquiſitionis.

c Ab adminiſtratione] Fallit hoc quãdo reſultaret ſcandalum ſi in adminiſtratiõe remaneret, ut nota. Pa. in d. c. qualiter. el 2. 5. col. uer. & ideo.

d Pa.ĩ c.ad noſtram.] 2. col. uer. 3. rẽa ubi uide qũo iudex ex officio põt procedere ſuꝑ iuribus eccleſiȩ & principis ſecularis.

e Reſpõ.ꝙ nõ] Vide ſupra, de nũtiatio.§.ul. excommunicatio.3.§.fi.& ſ. furtũ.& §. 27. & in poſtillis.

f Reuelare] Adde ꝙ ſi mulier eſſet infamata tunc teſtis debet ſuper hoc deponere etiã ſi iuraſſet ex iudiciũ ſuꝑ hoc nõ procedere, quia ſi cogitauit iuramentũ eſſet temerariũ ſi non cogitauit iuramentũ ad hoc extẽditur ſecundum præfatos doc.

g Vt in d.gl.] Et electi debẽt eſſe annorum. 40.alias puniũtur cõmittẽtes ut in d.glo.

a Quando certũ est] dicit gl. in §. sane hæc allegato quòd tunc manifestã sapiũt hęresim supstitiones illę, cũ circa aras idolorũ nepharias pces emittunt, sacrificia offerũt, demones cõsulunt, uel ẽt cum associant sibi hæreticos pp pdictas superstitiones exercẽdas, uel faciũt pdicta cũ corpore & sanguine Xpi uel in sortibus puerũ, ut possint hr̃e respõsa puerum rebaptizant.

b Pretextu] Alias si pecuniã extorquerẽt licet malefacerẽt non esset locus huic pęne ẽm gl. ibidẽ in uer. prætextu.

c Cõmissarii] Non loquitur de ep̃is qui licet male facerẽt si cõtra hãc ordinationẽ pecuniã acquirerẽt, non tñ pene subiacerent ẽm glo. ibidem in uer. commissariis.

d Non fuerint baptizati] Loquitur de iudeis baptizatis & hoc not. tex. in uer. redierint. & contra receptores taliũ & defensores est procedendũ ut ibi in tex. dr̃.

e Quod nõ.] Vnde possunt procedere contra eum qui post mortẽ pontificis lapsus est in hæresim.

dant, uocamus uicarios uel substitutos. cle. 1. porro. §. notarii, de hæreti.

3 Vtrum Inquisitores præfati possint se impedire de diuinationibus, aut sortilegiis, aut usuris. ℞. ꝙ de diuinationibus & sortilegiis si manifestam sapiũt hæresim possunt se intromittere, utputa quia faciũt manifestas inuocationes demonum attribuẽdo demonibus aliquod diuinum. Secus si solum inuocant ad exercendum opera quæ naturaliter possunt, quia tunc talis inuocatio non sapit hæresim, secundum Oldran. alias non possunt etiam si sapiunt hæresim, sed non manifeste, similiter nec de usuris. text. est in c. accusatus. §. sane, de hære. lib. 6.

4 Sed nunquid inquisitores poterunt ipsi cognoscere an sapiat hæresim uel ne. Respõ. quòd nõ, quia iurisdictio est sibi attributa existente conditione, ut not. glo. in d. §. sane, in uersic. manifeste, in d. c. accusatus, & glo. in c. 1. de offic. deleg. lib. 6. quæ uidetur contraria intelligenda est uera, quòd inquisitor potest cognoscere an sapiat manifeste hæresim quando certum est [a] quòd sapit hæresim, sed dubitat an sit manifesta uel non, quia tunc potest recipere probationes an sit manifesta. Et intelligitur manifesta ẽm gl. eandẽ qñ illa quæ notoria sunt, & ita patentia, ꝙ nulla tergiuersatione celari possunt, de uer. signi. ex parte de cohabi. cle. & muli. c. fi.

5 Quæ prohibentur præfatis inquisitoribus. ℞. quòd nõ extorqueant pecuniam prætextu [b] officii inquisitionis quibusuis modis illicitis. Itẽ quod nec scienter acceptent bona ecclesiarum ob delictum clericorum, aut fisco applicent, quòd si contrafecerint, tam ipsi quàm eorum commissarii, [c] & etiã Episcoporum aut capitulorum sede uacante, sunt excommunicati ipso facto, nec poterunt absolui ante satisfactionem pecunię sic extorte, nisi in mortis articulo. clemen. dolentes. de hæredi. Item districtius inhibetur eis ne abutantur quomodolibet portatione armorum. Item quòd non habeant nisi officiales necessarios, d. clem. dolentes. Item pręcipitur tam Episcopis quàm aliis inquisitoribus, quòd non imponãt maliciose aut fraudulenter crimen hæresis alicui, aut quòd impediãt executionem officii inquisitionis false. Item quod odio gratia, uel amore lucri, aut commodi temporalis obtentu contra iustitiam contra conscientiam non omittant procedere, ubi est procedendum, alias Episcopus per triennium suspensus est ab officio & eius superior hoc faciens. Inferiores uero Episcopis sunt excommunicati excommunicatione Papali. cle. multorum, de hære. Quod bene no. contra istos inquisitores qui citant aliquos pro hæreticis qui tamen non sunt, quia sunt excommunicati ipso facto. Item quod non possunt de crimine hæresis inquirere contra episcopos nisi in literis apostolicis expresse, ut possint hæc facere contineatur, sed debuit hoc sedi apostolice nuntiare, ut in c. inquisitores, de hære. lib. 6. Item inquisitores ordinis minorũ non possunt se intromittere de ordine prædicatorum. Nec inquisitores de ordine prædicatorum de ordine minorum, prætextu cuiuscunque hæresis, ut in priuilegiis eorum, aliter sunt excommunicati ipso facto, & est Papalis per extrauagantem Pau. secundi.

6 Vtrum inquisitores hæreticorum possint procedere contra illos christianos qui ad ritum transeunt iudeorum. ℞. ꝙ sic, dummodo metu mortis absolute seu præcise non fuerint baptizati. [d] c. contra christianos, de hær. li. 6.

7 Vtrum officium inquisitionis eis ab apostolica sede commissum expiret per mortẽ Romani pontificis concedentis. ℞. ꝙ nõ, [e] ut in c. ne aliqui. de hære. li. 6.

8 Vtrum inquisitores possint indicere silẽtium omnibus prædicatoribus. ℞. ꝙ nõ, nisi solum quæstuariis quando contingeret cõgregatione fieri pro negotio fidei uel dictorum

rum quæstuariorū, ꝑdicatio eidē negotio impedimētum afferret.c.ut officiū inquisitionis,de hær.li.6.§.cōpescendi.

9 Vtrum inquisitores præfati possint conuocare clerū & populum ciuitatū uel castrorū,aut aliorū locorum. R. ꝙ sic, prout negotio fidei uiderint expedire. Similiter cōceditur eis,ut aduocent peritos quoslibet, ut in sententiis huiusmodi proferēdis cōsilium præbeant, & ꝙ tales peritos aduocatos, ut eis obediāt in præfatis cōsiliis dandis in uirtute obediētę possint cogere.c.ut cōmissi,de hęre.lib.6. Ex quo aduerte, ꝙ nō pñt ꝑcipere sub obedientia & minus sub excōicatione clero & populo ut uadant eorū prędicationes, contra quod sepius faciunt dicti inquisitores, & non ualet.

10 Vtrum inquisitores præfati possint procedere contra aliquos sine Epo. R. ꝙ citare, capere, ac tute custodie mancipare, nec nō in uinculis ac manicis ferreis ponere & inquirere cōtra illos quos iusticia pro hmōi crimine cōcedi pñt, sed tradere carceri, ita atroci qui magis est ad pœnā quam custodiā, aut exponere tormētis, aut ad sñiam cōtra illos nō pōt Eps sine inquisitore uel inquisitor sine Epo aut delegato capituli sede uacante, si sui adinuicē copiam ualeant habere infra.8.dierū dierum spacium, postquam se requisierint, [a] & si secus præsumptum fuerit irritum est ipso iure.clemen.1.de hæred.& ibi ponitur de carcere, & clauibus & officialibus, & dic ut ibi.

11 Quomodo procedēt inquisitores præfati contra aliquē. R. ꝙ si per uiam accusationis seruēt ordinem suum. Si per inquisitionē faciant quæ supra dixi de indiciis & inquisitione. Excipitur tamen ꝙ accusatores uel testes seu deponētes quādo propter potētiā personarū cōtra quas deponūt aut accusant graue periculum [b] imineret eis si nomina eorum publicarentur, tunc non publicēt sed secrete coram dyocesano, uel eo absente uicario ipsius, quando inquisitores procedunt uel Episcopus aut eius uicarius coram inquisitore (si commode potest) & aliquibus aliis personis prouidis & honestis iurisque peritis totum processū super quo deliberandum est manifestent, & de ipsorū consilio ad sententiam uel condemnationem procedere possunt, & plena fides talibus testibus adhibetur, licet eorum nomina non fuerint promulgata, & possunt præcipere inquisitores pręfatis honestis personis sub pœna excommunicationis, quam incurrant ipso facto, ne reuelent prędicta nomina. Episcopus tñ non potest pręcipere inquisitori, nec inquisitor episcopo. Sed papa pręcipit in uirtute obedientię, ut teneāt secreta. Cessante tamen tali periculo debent accusatorum & testium nomina publicari. Item possunt procedere simpliciter de plano & absque aduocationum & iudiciorum strepitu & figura, ut in c.fi. de hęre.li.6. Item ꝙ procedendo per uiam inquisitionis excommunicati & participes, uel socii criminis admittuntur ad testimonium contra hęreticos receptatores, defensores, fautores, & credentes eorum, si ex circunstātiis uera dicere præsumantur.c.in fide,de hęr. lib.6. Secus si procedatur per uiam accusationis uel exceptionis, quia tales non admittuntur secundum Ioan.ibidem. [c] Item religiosi omnes qui ante religionis ingressum erant notarii quantumcunque sint in sacris, libere istud officiū tabellionis possunt exercere quo ad omnia quę ad officium inquisitionis pertinent, non obstante aliquo statuto contrario.d.c.ut officium.§ ad conscribendas.

12 Item nota quod statutum loci per quod officium inquisitionis directe [d] uel indirecte [e] impediretur uel quomodolibet retardaretur, ipso iure est nullius roboris, & per censuram ecclesiasticam possunt cogi rectores illorum locorum ipsa reuocare uel moderare, ut non impediant.c. statutum, de hęre.lib.6. Et etiam possunt aduocare brachiū seculare per censuram ecclesiasticam contra hęreticos, ut in d.c.ut officium.§.denique.

13 Item statutū de duabus dietis, in c. nonnulli.

a Se requisierit] & sic requisitio per parē. & sufficit una requisitio ſm gl.ibi.

b Graue periculū] ut ē mors uel de trūcatio ipsorū filiorū uel parētū suorū, uel deuastatio substātie ipsorū & huiusmodi ſm glo.

c Io.An.ibidē] In gl.in uer.inquisitionis licet Archi.ꝯ ibidē & male, qui ergo accusat debet habere ꝓbationes idoneas alias sibi imputetur.

d Directe] ut puta ne aliqs ciuis illius loci accusari possit uel cōtra eū inquiri super crimine hæresis, uel ꝙ nullus de crimine ciuium audeat testificari & huiusmodi.

e Vel idirecte] Vt puta ut nullus possit de aliquo crimine puniri ab aliquo q̄ a potestate, uł ꝙ nullus alius q̄ potestas possit aliquē capere uł capi facere uł ut nullus nisi sit d̄ familia ptātis possit arma portare.

nulli, de rescrip. nō impedit inquisitionis officium, ut in d.c. statutū. Itē ſm Ioan. An. possunt procedere cōtra hæreticum, licet alibi commiſerit crimē, ſi in ſua inquiſitione inuenitur.

INSIGNIA utrū poſſit quis ſibi aſſumere ℞. Pa. in c. dilecta. de exceſ. præla. communiter tenetur ꝙ ſic, & arma ſicut & nomē [a] aſſumitur ad placitum, ut agnoſcatur ab alio. Inſti. dele. §. ſi qs in nomine & l. ad recognoſcēdos. C. đ ingenu. & manu.

1 Vtrū inſignia alterius poſſit quis aſſumere. ℞. Pa. in d. c. dilecta quod ſic, ſicut & nomen quod limitat uerum, niſi illi cuius ſunt prætenderēt aliquod damnum, utputa facinoroſus aſſumens arma alterius, poſſet ille offendi loco facinoroſi, & talis implorare poteſt officiū iudicis, & iudex poteſt prohibere, quia ad eū ſpectat quies populorum. l. 1. §. quies. ff. de offic. præfe. uidetur. Idem dic ubi intereſt reipublice, ſicut ſi aliquis accipit inſignia boni artificis, qui non eſt ita bonus, & ita decipiuntur populi. de hoc habes per Bart. in tractatu de inſigniis & armis.

2 Vtrum quis poſsit aſſumere inſignia dignitatis. ℞. quod non, ſi non habet illam dignitatē alias eſt falſarius. [b] l. eos, & qđ ibi no. ff. de falſa. Facit. c. 1. de cler. non or. mi.

INSCRIPTIO ſecundum aliquos eſt quando accuſator profitetur uera quæ in libello ſunt, uel ſecūdū alios cum profitetur ſe uelle proſequi uſque ad finem. Sed ſecundū alios & uerius inſcriptio eſt quando accuſator ſe obligat ad pęnam talionis. ſ. ſimilē, quia talio proprie idē eſt quod repreſentatio ad cōſimile, & hanc tenet Io. And. & glo. in uer. oportet. in c. ſuper his, de accuſ. & probatur in c. tuæ, de procura. & ſequitur Pa. in d.c. ſuper his, & de iſtis opinionibus dicitur in l. ſi cui, in prin. ff. de accu. l. in cauſis. C. de accu.

1 Vtrum accuſanti ſit neceſſaria inſcriptio. ℞. glo. & doc. in c. ſuper his, quod ſic niſi in 8. caſibus, & ibi uide. Et licet inſcriptio non fiat, tamen deficiens debet puniri pœna talionis ſecundum Accurſium in l. 2. C. de fide inſtr. in glo. magna. & Bar. in l. ſi cui prædicta. [c] in prin.

INSTITVTIO ſeu inſtituere ſecundum Hoſt. eſt eccleſiæ uel eccleſiaſtici beneficii collatio.

1 Quis poteſt inſtituere. Reſpon. de iure communi Epiſcopus. Item capitulum ſede uacante, de inſtit. & ſi capitulum lib. 6. Item ille qui habet ex delegatione epiſcopi, de inſti. ex frequentibus. Itē qui habet de hoc de conſuetudine. c. cum ueniſſent, de inſtit. dummodo ſit clericus, talis tamē ab iſto inſtitutus nō debet adminiſtrare nec poſſeſſionem eccleſiæ adipiſci niſi de cōſenſu dioceſani, & eius autoritate. d.c. ex frequentibus. Item Abbates in eccleſiis ſibi ſubiectis pleno iure poſſunt curam committere ſine præſentatione epiſcopo facta. ar. a contrario, de præben. c. in lateranēſi, de capel. mo. c. preſbyteri, lib. 6. 16. q. 2. uiſis.

INTENTIO accipitur dupliciter uel prout eſt motus, uel motiuum uoluntatis, uel prout dicitur finē intentum, & iſto ſecundo modo, hic accipio.

a Sicut & nomen] Vt l. duo ſunt titii. ff. de teſta. tu. Et Ad de Bal. i q. ſua incipi. Accuſatus de ui turbatiua ubi ponit an notarius utens uno ſigno poſſit prohibere alteri ne utatur eodē ſigno & concludit. ꝙ ſi illud ſignū ē ſibi cōceſſum a ſuperiore poterit aliū eodem uti uolētē prohibere alias nō Et uide d. Ant. in c. ad noſtrā circa fi. de appella. ubi dicit ꝙ quis nō pōt uti ſigno proprio ī pręiudiciū alterius, & allegat. d. c. dilecta. & uide Bal. ī c. quāto 2. col. de iureiurā. ubi ponit an mercator poſſit ſub ballis ſuis apponere ſignū alterius mercatoris.

b Alias eſt falſarius] Qđ dicit Pa. in d. c. 1. ꝙ ille tex. facit contra uenientem de longinquis partibus & dicētē ſe doctorem eſſe cū nō ſit &c. & facit tex. in c. 2. de cleri. nō or. mi. & uide gl. ī c. ut apoſtolicę đ priuile. li. 6. in uer. dignitatum, quæ inuehit contra ſcholares portantes ueſtes pompoſas quę conueniant doctorib. Et no. ꝙ ſunt quædā iſignia ſingularis dignitatis quibus ūtūtur prīcipes reges & nobiles & iſtis priuata pſona uti nō pōt, ut l. 1. C. ne li. potē. Adde etiā ꝙ ſi unū caſtrū habe. arma picta alicuius domini in ſignū ſubiectionis, ſi delētur illa arma dicit priuari dñs illa ſubiectione & poſſunt puniri ut rebelles. Ita Ge. ī c. qcunq. 30. di. & illi ꝙ faciūt cōſtruī eccleſias & ibi ponunt ſigna ſua nō habent meritū ſm Gemi. ī c. due ſūt circa medium. 45. diſtinctio. Qđ intellige ſi facit ad uanā gloriā iuxta illud Matt. 6. attēdite ne iuſticiā ueſtrā &c. ſecus ſi ut alii excitētur & ꝓpter exēplū ut de Io. An. in c. fi. de regu. iur. in mercu. & dicit dñs Matth. 5. luceat lux ueſtra &c. Adde etiā ꝙ quando aliq ꝓpter proditionem expelluntur de ciuitate, arma picta ad eorū honorē p ciuitatē deſtrui debet tex. eſt, & ibi Bar. in l. eorū. ff. de pœnis.

c Et Barto. in l. ſi cui prædicta] Vbi etiā tractat materiam de qua hic in precedēti & dicit gl. in d. l. 1. ꝙ nō eſt neceſſaria inſcriptio & forte uerius de conſuetudine &c.

1 Vtrum intẽtio habitualis sufficiat ad meritũ bone actionis. ℞. S. Bona. in 2. dis. 41. q. ult. primi arg. in fin. quòd si loquamur de intẽtione habituali qua qs refert ad deũ in generali oĩa opera diei uel anni, sic talis non sufficit ad meritũ. Sed si loquamur de intentione habituali qua qs refert aliqđ opus ad deum in primordio illius operationis uel alterius ad quã illa cõsequenter se habet, ita ꝙ opus sequẽs directã habet ad opus primũ ordinationem uel cõsequentiã, sic talis sufficit ad meritũ. Vnde si aliquis intendit pro Deo dare, c. marchas & incipit hodie dare unam, cogitãdo de Deo actualiter, postea dat alii, & nihil đ deo cogitat, tñ actiones ille sunt ei oẽs meritorie & fructuose, & per hunc modũ est in uiris religiosis qui in principio ex charitate deuouerũt portare religionis pondus, quicquid. n. faciunt quod ad suæ religionis obseruantiam spectat ex prima intentione est eis meritoriũ ad salutẽ, nisi (qđ absit) ꝯ̃ria intentio superueniat. Si autẽ opus alterius gñis inciperet, oporteret ꝙ ĩtentio renouaretur ut illud opus esset meritorium, unde si religiosus ad ea quæ ad religionem non spectant uult se exercere, oportet ꝙ intentionem renouet, quia illa habitualis ad illam non se extẽdit, & ideo non est parue securitatis & utilitatis religionẽ intrare. Dicit ẽt idem s. Bon. ibidẽ, ꝙ intentio habitualis (q̃uis de Deo non cogitet actualiter) tamẽ si ex sola boni operis consideratione charitas prompta, uel aliqua alia uirtus charitate n. formata ad ipsum bonum opus inclinat ipsum, est meritoria, sicut uir obediens meretur obediendo prælato præcipienti sibi etiam si nihil cogitet de deo, sed solum consideret quòd est bonum obedire.

2 Vtrum opus ab intentione recipiat quãtitatem siue boni quo ad bona, siue mali quo ad mala. ℞. s. Bo. dist. 40. art. 1. q. 2. qđ quantitas bonitatis & malicie correspondet quãtitati intentionis ẽm ꝙ quãtitas intẽtionis attenditur, quantum ad actũ intendẽdi, sed inquantũ attenditur ex parte intenti, non semper correspondet. Vnde glo. super illud Matth. 12. bonus homo &c. dicit quantũ bonũ intendis, tantum facis, dicit idem, S. Bo. quòd si li tantum & quantũ sunt aduerbia, sic dicunt quantitatẽ actus intẽdendi, & uerum est generaliter siue respectu malorũ uel bonorum, quia quantũ actus intendendi est magis intensus in bonitate uel malicia, tñ operatio exterior est bona uel mala, omne .n. meritum uel demeritum ad actũ uoluntatis reducitur, licet circumstantie exteriores aliquo modo faciant ad uoluntatis deprauationẽ. Si uero li tñ & quantum sunt noĩa, tunc dicunt quantitatẽ ex parte intenti, & sic nõ uerũ generaliter, quia non semꝑ operi exterius facta mensuratur intentio, quia frequẽter homo intendit magnum bonum & nõ facit, [a] est minimum bonum ex humilitate, & facit magnum.

3 Vtrum opus ab intentione recipiat qualitatem scilicet bonam uel malam. ℞. S. Bo. ubi supra. q. 1. ꝙ intentio bona [b] uel mala dicitur dupliciter. Primo modo bona dicitur in qua est perfecta & bona ordinatio operis ad finem, & hoc modo non tantum respicit bonitatẽ finis, sed etiam rectum ordinẽ eius qui est ad finẽ. Et hoc est quod dicit Ber. ad Eugenium exponẽs illud, si oculus tuus simplex, ꝙ ad hoc ꝙ oculus sit simplex requirũtur duo necessario. s. ꝙ ueritas sit in electione, & charitas in intentione qđ est dicere ꝙ amat qđ est amandum, & eligit ꝙ est eligẽdũ [c] mala dicĩ in qua est ordinatio indirecta, & sic est uerũ generaliter ꝙ secundũ intẽtionẽ qualificatur opus exterius. Secũdo modo dr̃ intentio bona, quia qđ finaliter intendit est bonũ, & isto modo nõ qualificaĩ, qa si quis furatur uel facit elemosynã uel mẽtitur ut conuertat aliquẽ, non dicĩ benefacere, sed quo ad maliciam non habet instãtiã, quia maliciæ intentionis imputatur omne opus factum qualecunque sit quia deus

a Et non facit] Eo quia paruã charitatẽ habet. In malis tamen põt habere ueritatẽ, quia qui intendit multũ peccare multum peccat, qualecũque opus faciat, & sic intẽdendo, nõ diminuendo, qa qui intẽdit parũ peccare multũ tamen peccare põt, si maxime opus faciat, qđ deformitatẽ habeat.

b Quod intentio bona] Intẽtionis. n. qualitas dupliciter põt accipi ẽm ꝙ intentio dupliciter dicĩ. Vno modo, intentio dicit uoluntatẽ finis. Alio uero modo, non tantũ dicit uoluntatem finis, sed ẽt ordinationem eius quod est ad finẽ quẽ appetit. Et ẽm hoc dupliciter potest dici intẽtio bona uel mala.

c Quod est eligẽdum] Et hoc modo qualitas operis semper corrñdet qualitati intentionis, nec habet instãtiam. Imo si oculus ẽ simplex, totũ corpus erit luminosum. Et si oculus tuus tenebrosus, hoc ẽ intẽtio mala, opus erit malum.

[a] Quia plura] facit illud Phi. 1. Ethi. Bonum contingit uno modo, malum autem omnifariam.

cor interrogat principaliter, & de istis intelligitur magis cordis inspector est dominus q̃ operis. 15.q.6.c.1. & illud. ream linguam non facit nisi rea mens. 10.quæstio.1.c.homines,&.c.se,& minister legis uoluntariæ occidens malefactorem, homicida reputatur. 32.quæstio.5.c.cum homo, illud quod no.41.di. quisquis, & 12.q.4.omnis iactantia. Non obstat ꝙ nõ sic est in bono, quia plura [a] requiruntur ad constructionem quam ad destructionem.

4 Vtrũ intẽtio bona absque operibus ualeat ad meritum. ℞. S. Bon. ubi supra. di. 40. ar. 1. q. 3. ꝙ si ille habet facultatẽ bene operandi & opportunitatẽ operandi, sic non sufficit intentio, quia nec bona uoluntas debet dici sed semiplena. Si uero facultas nõ adest tunc bona intentio & bona uoluntas sufficit ad meritum uitæ eternæ.

5 Vtrum opera exteriora addant aliquid supra meritũ bonæ uoluntatis. ℞. S. Bo. ubi supra. ar. 2. q. 1. adde Sco. q. penul. quolibetorũ ꝙ aut loquimur de præmio substãtiali, & sic de condigno nihil addit opus extrinsecũ, q̃a quantitas meriti pensatur quantitate radicis. De congruo tamen absque dubio opus priuilegiatum addit, supra bonam intentionem & uoluntatem, pro eo ꝙ uoluntas in illo opere præparãtur & disponitur ad susceptionem maioris gratię per quam digna est maiori retributione. Si autem loquimur de ꝑmio accidẽtali, sic opus extrinsecum addit supra bonã uoluntatem sicut priuilegiatum, & aliam etiam quæ dispositiue addũt ad rationem meriti, quia exercitant actum uolũtatis ad bonum, & radicationem & conseruationẽ gratię, & illud Martini, palmam tamen &c. intelligitur nõ de palma quæ est aureola, sed de palma quæ est respectu præmii essentialis, quæ dicitur aurea.

6 Vtrum euentus sequens addat ad bonitatem & malitiam actus exteriori. ℞. Tho. 1. 2. q. 20. ar. 5. ꝙ aut est præcogitatus, & sic addit. Aut non est præcogitatus, & tũc aut per se sequitur, ut in pluribus, & sic addit. Cõstat enim actum ex genere solo esse meliorẽ ex quo sequi possunt plura bona, & peiorem ex quo plura mala, aut sequitur per accidens, & ut in paucioribus, & tunc non addit, non enim iudicatur de re aliqua quod est per accidens, sed tantum quod est per se.

7 Vtrum quis per intentionem possit opera sua uel aliorum alteri applicare. ℞. secundũ Asten. ꝙ sic, & fit tripliciter. Primo modo in singulari, ut cũ pro alio determinatẽ satisfacit, & sic quilibet potest alteri bona sua communicare. Secundo modo in speciali, ut cũ quis orat pro congregatione sua & suis familiaribus & benefactoribus, & ad hoc etiã ordinat opera sua satisfactoria, & sic ille q̃ præest religioni potest illa opera communicare alii applicando intentionem eorum q̃ sunt de sua congregatione ad hunc determinate. Tertio modo in generali, & sic qui ꝑest ecclesiæ generaliter potest opera illa communicare applicando suã intentionem ad hunc uel ad illum, & ideo qui præest ecclesiæ generali potest communicare ea q̃ sunt congregationis, & huiusmodi, sed non econtrario. prima communicatio & secunda non dicitur indulgentia sed tantum tertia propter duo. Primo quia ꝑ excommunicationes illas primas licet absoluatẽ homo a reatu pœnæ quantũ ad deũ, nõ absoluitur tamen quantũ ad satisfactionẽ ad q̃ est obligatus ex præcepto ecclesiæ, uel confessoris, sed per tertiã sic ut s̃. patet indulgentia. Secundo q̃a in una congregatione non est sufficiẽtia meritorum ut sibi & aliis ualere possint, sicut est in ecclesia Romana, præcipue propter meritum Christi, & ille solus qui ipsi præest potest per intentionẽ suã applicare opera aliorum aliis que dicuntur indulgentiæ, alii autem habent ex eius concessione.

8 Vtrum actio procedens a uoluntate deliberatiua, si per intentionem ad deum nõ ordinata sit mala seu peccatũ. ℞. ut colligo ex S. Bo. in 2. di. 41. q. 1. arg. 3. ꝙ aut hoc prouenit per inordinatam affectionem siue cõuersionem ad creaturam, & sic est mala ex conuersione. Aut prouenit propter operantis negligentiam, & sic est mala ex omissione. Aut propter operatis infirmitatem & miseriam, & hoc neutro modo est mala sed indifferens, deus n. decreuit propter suam pietatem & propter nostram infirmitatem, natas operationes non imputare nobis, neque ad meritum neque ad demeritum, & consequẽter tales operationes respectu nostri cõuidentur bonæ mortaliter, nec male, ut cum quis loquitur alicui ex naturali pietate, uel alium salutat ex urbanitate, uel facit ex ne-

cessitas

cessitate naturæ, puta comedit ut reficiatur, ambulat ut recreetur, nec tamen hoc refert in deũ, tales enim actiones non sunt meritoriæ, quia ad deum non referuntur. dicere quòd essent demeritoriȩ durum uideretur, cum non fiant propter inordinatam conuersionem ad creaturam, nec omittũtur ad deũ referri agentis negligentia, sed tantum propter quãdam infirmitatem quæ est in nobis ex corpore corruptibili aggrauante animam. Nec obstat his Greg. super illud Mathe. 13. de omni uerbo ocioso &c. ubi dicit quod uerbũ ociosum est qđ caret ratione iustæ necessitatis uel piæ utilitatis, qa ut dicit Ricra. in 2. dis. 40, non semper oportet ꝙ actus explicite ad finem qui est deus referatˀ ut non sit ociosus, sed sufficit ꝙ referatur ad bonum finé uel ciuilem, uel corporis necessitatem, aut honestam recreationem. Solum ergo ille dicitur ociosus qui non refert[a] ad aliquem bonum finé. Meritorius autem uitæ eternæ solus est actus qui ordinatur per intentionem ad deũ, aut merito cõdigni, si fiat ex charitate, uel condigni si fiat extra charitatem, demeritorius uero si non referatur in deũ ex inordinata conuersatione uel omissione.

9 Vtrũ bonitas actualis uoluntatis addat aliquam bonitatem super bonitatem ipsius habitus gratiæ, R. ẽm Ric. ubi ŝ quod actualis uoluntas elicita a uoluntate pœnitentiæ per gratiȩ bonitaté aliquam a deo denumerabilem, q̃tum ad præmium substãtiale, ita quod præmium substantiale habitui gratiæ & actibus interioribus uoluntatis ꝑ gratiæ habitum elictis correspõdet, unde propter tales actus plus habebit de præmio substantiali q̃ si sine ipsis a corporæ decessisset.

INTERDICTVM i. dicitũ ab interdicto, quod idem est quod prohibeo[b] & sic pertinet ad interdictũ iuris canonici, ex quo interdicitur administratio aliquorum sacramentorum, & celebratio diuinorũ, uel executio aliquorum spiritualium secundum Inn. & sic est ecclesiastica[c] cẽsura.[d] Aliquando dicitur interdictum. i. inter duos datum, uel inter duo dicta, ut insti. de interdi. in prin. & isto modo accipitur in interdictis a lege ciuili siue a prætore, & quædam sunt publica, & ista sunt. 9. quędam sunt priuata, & hæc sunt. 28. de q̃bus uide glo. in uer. quod de incurrenda, & doc. in ca. pastoralis, de causa pos. & pro-

a Qui non refertur] Sic etiam respondet. s. Bo. ubi ŝ. di. ꝙ ociosum non dicitur uerbum, quia nõ sit ordinatum in fine solũ, sed quia omni caret utilitate, dicit tñ aliq̃ deberet habere. Et inter tale ociosum, & meritorium siue bonum, cadit medium quando aliquis facit aliqd quod non est omnimodo utilitate priuatũ, nec tñ est ordinatum in deũ tanquam in finẽ ultimũ, unde non dr homo ociosus esse semper qñ nõ laborat, sed tũc qñ nõ laborat & deberet laborare. frequenter, enim illa uerba quæ uidetur esse inutilia, utilia, fiunt, dum ordinantur ad recreationẽ aliquam spiritus, & exclusionẽ accidie. Sicut refert. b. Bernar. dixisse, cũ quẽdam fecit cespitare. Ociosum fuit factũ, sed non ociose factum. Fecerat enim hoc ad letificandũ illũ q̃ uiderat mestũ. Tu dic exemplum de prædicatore, qui dicit aliquã facetiã ad excitandum populum dormientẽ. Ad illud quod dicit apostolus. 1. Cor. 10. omnia in gloriam dei facite, dicũt aliqui ꝙ est cõsiliũ, aliqui ꝙ est præceptum, & aliqui quod ẽ finis præcepti. Sicut illud. Diliges dominum deum tuum. Potest enim accipi uel negatiue uel affirmatiue. Et hoc dupliciter, quia hoc signum omnia, potest ibi teneri uel collectiue uel distributiue, si distributiue & diuisim, tunc est consilium & admonitio, admonet enim apostolus ut quilibet bonum opus in deum, & de quolibet diuisim possumus facere, & utile est nobis & expediés si faciamus. Nullum, enim est opus deliberatiuum a nobis procedens, quod facere non possimus propter deum. Si autem teneatur collectiue tũc est finis pręcepti, quia hoc dsiderare debemus, ut ad talem statum perueniamus, ut omnes cogitationes nostras & effectus i deum referamus. Si autem accipiatur negatiuæ tunc est præceptum. Et est sensus. Ita faciatis opera uestra, ut nihil faciatis cõtra gloriã dei.

b Quod prohibeo] Nomẽ interdicti prohibitionẽ significat, quę propriȩ alludit uocabulo, institu. de interdi. §. iuræ tamen de sen. excom. cũ illorum, ibi, q̃bus est absolutio talium interdicta.

c Et sic ẽ ecclesiastica] Calde. in tra. d interdicto dscribit iterdictũ ecclesiasticũ, dicẽs ꝙ ẽ suspensio ecclesiasticȩ cẽsurę a diuinis officiis ecclesiasticis sacris actiuæ & passiuæ, & ibi dclarat singula uerba. i pri. primę par. Sco. i 4. dist. 25. diffinit sic. Interdictũ est arctatio a q̃busdã actibus ecclesiasticis exercẽdis uel ab assistendo quibusdam aliis.

d Ecclesiastica censura] Quæ consistit circa spũalẽ pœnã ut in c. q̃renti de uer. signi. Sed aliud est seueritas canonica q̃ consistit circa pœnã tẽporalem, ut in c. in quibusdã de pe. Ita Archi. in capi. denique sulfredus circa mediũ. 6. q. 3. ubi ẽt dicit quod ecclesiastica animaduersio est q̃ consistit circa degradationẽ & seculari curiæ traditionem, se uer. sig. nouimus. Allegat Host. hic dicẽtem in d. c. quibusdam de pœnis.

prię,&in c.item cum quis de resti.ſpo. & de iſtis hic nõ intẽdo tractare, ſed uide ſi placet in Spec.eo.ti. Sed de interdicto primo modo dicto, nec etiam intendo dicere de interdicto quo aliquod particulare ſpirituale interdicitur ab officio uel a beneficio & huiuſmodi,quia de hoc dico infra.Suſpenſio,ſed hic intendo ſolũ tractare de interdicto ex quo in aliqua terra, uel eccleſia,uel aliquę perſonæ interdicuntur a celebratione diuinorum,perceptione ſacramentorum aliquorum pulſatione campanarũ, & cæteris,de quibus, infra dicam Interdictum.5.

1 Quot ſunt ſpecies interdicti.℞.quod due. [a] una hominum,alia locorum. [b] Interdictum hominum aliud generale,aliud ſpaciale, aliud ſingulare.generale interdictũ hominum eſt cum interdicitur populus regni, caſtri,uel uille,aut ciuitatis,& ſic aduerte ꝙ qñ interdicit̃ popolus, uel uniuerſitas, uel cõmune, qđ tunc nec locus, nec clerus eſt interdictus. Item ſecundum Cal.[c] nec perſonæ eccleſiaſticæ quæ ex toto ſunt translate in eccleſiam,quia de populo non ſunt.12.q.1.dno ſicut quando interdicitur clerus tantum, non eſt interdictus populus,nec uniuerſitas, uel commune, quia ſunt diuerſa clerus & populus,de ſen. excom. ſi ſententia lib.6. Vnde clerici poſſunt celebrare ſicut prius ſecundum Io. An. ſuper gl. in uer. interdicti in d.c.ſi ſentẽtia.ſ.alta uoce pulſatis campanis,interdictis tñ excluſis, quia prohibitio. c. quod in te.de pe.& re.& c.nõ eſt uobis.de ſpon.& moderatio.c.alma de ſen.ex.li.6.Intelligitur quãdo locus eſt interdictus,& non expreſſo loco in ſententia interdicti nõ habet locum ceſſatio diuinorum,& alia q̃uis ſit generale. Cal. tamen [d] tenet ꝙ debet ſeruari moderatio.d.c.alma. Sed non credo ei,dic ergo ꝙ poſſunt clerici alta uoce [e] celebrare ſicut prius,& in eccleſiis ſuis alta uoce,& ꝙ in iſto caſu poſſunt admitti omnes q non ſunt de populo illo, & non ſunt cã interdicti, tenet Archi.in d.c.ſi ſentẽtia, & Fede.conſi.70. Similiter ſecundum Cal.2. parte.6. col.uer. ſed nunquid illi poſſunt admitti qui de illo erant populo,ſed domicilium tranſtulerunt. [f] Aſten. tamen lib.7. tit. 15.ca.1.uer.eſto ꝙ homines,tenet ꝙ non niſi abſoluãtur,ex quo ſemel fuerunt interdicti,ſed dictum Cal. [g] eſt uerius,& ſequitur Ge.in d.c. ſi ſentẽtia, & etiam abſentes excuſantur donec ſciant. ca. apoſtolice.de cle.excom.mi. poſtq̃ ſciunt tenent̃ ſeruare.

2 Vtrum populus non interdictus ſi fiat de populo taliter interdicto efficiatur interdictus.℞.ſecundum Cal.ꝙ ſic ubi ſupra,uer. quid ſi exiſtẽs.

3 Vtrum bannitus qui eſt de populo interdicto ſit amplius interdictus.℞.ꝙ ſic, ſi ad tempus eſt bannitus, quia adhuc ciuis eſt & de populo. l. relegati. ff. de interdic.& relega.ſimiliter & ſi in perpetuum ceſſat interdictũ. Cal. ubi ſupra uer.ſed quid.

4 Sed nunquid habitãtes in ciuitate qui nõ ſunt neque ciues neque de populo illius ligantur interdicto.℞.ꝙ non d.c.ſi ſententia, ſed ligantur illi qui ſunt facti ciues ex gratia, licet ibi nõ habitent.Cal.ubi ſupra.col. 21.uerſi. quid ſi talis,cum ſeq.

5 Vtrum impuberes populi interdicti ſint ſimiliter ℞.Ioan.de deo, quòd ſi non ſunt doli capaces, non ſunt interdicti.Secus ſi ſunt doli capaces.

a Reſpõ.quod due] Species eccleſiaſtici interdicti dupliciter poſſunt ſumi. Vno modo reſpectu patientis.Alio modo reſpectu modi in prohibitione ſeruati, ſecũdum primum modum duæ ſunt ſpecies,ut hic.

b Locorum] Vel etiam poſſunt interdici & loca & pſonæ in ſimul ſecundum Sco.in 4.diſt.25.

c Item ſecũdũ Cal.] Secunda pte col. 6. uer. itẽ interdicto loco,ſunt tñ ſecundum eũ ibidem interdictę perſonæ culpabiles,facit.cap. alma.§.illis de ſent.excom. de clero aũt dicit. 10.col.uer.itẽ ligo.

d Cal. tamen] Parte.2. 13. colum. uerſi. ſed quæro,ubi allegat patrem ſuũ tenuiſſe cum Ioã.An.& dicit ꝙ licet hoc ꝓcedat de iure ſcripto, tamen uidet ex hoc ꝓſtari occaſio cõtemnendi eccleſiaſticam cẽſuram cũ populus ab extra audire poſſet. Vnde conſulendum eſſet clericis ne hoc facerent &c.Hæc recitat Gemi.i d. c.ſi ſententia, ĩ principio, ſup gl. 2. & etiã in §.pe.

e Alta uoce] Sed iſtud dictũ mihi eſt ualde dubium,qa hic loquit̃ in interdicto gñali hominũ & ſic loquũtur iura.c. ꝙ in te. de pœni.& remiſ.& c. alma. Nec obſtat ꝙ iura debẽt intelligi qñ eſt interdictus locus qa hoc ẽ tex.d.c. alma, ut no. ĩt, infra interdictum.§. 1.de quo tamẽ dic ut ibi, qa in omnibus eccleſiis ſpecifice interdictis põt celebrari ꝑ d.c.alma, cũ ſua moderatione.

f Trãſtulerũt] Dummodo nõ fuerunt culpabiles ſecũdum eum.

g Sed dictum Cald.] Sed ꝓcedẽs dictum ui detur uerius ꝑ id qđ no.Pa in c. ꝙ nonnullis de priuile.quia unus excõmunicatus in una eccleſia eſt ẽt excommunicatus ĩ alia,ſic & interdictus q̃ ſequitur perſonam quocunque ierit. 1.q.1. c. cito turpem.

Quid

a Quæ sunt iter dictę] Vide quæ not. Cal. ubi. s. col. 20. uer. ista dubia. Vbi uult contradicentes ligari, quia etiā insontes ligantur interdicto, licet secus sit quo ad deū.
b Per gl. in d.] Quia. s. nō sunt eiusdē professionis. & gl. est in uer. econuerso. & ibi Gemi.
c Ego ualde dubito] Tamen illud tenet Cal. 2. parte. 12. col. uer. itē scias.
d Quod sic] Idē Cal. 2. par. 12. col. uer. itē quęro, ubi dicit q; post ,pfessionē pōt ordinari, sed ante tutū est cōsilium q; nō ordinet.
e Relaxatione] De quo tñ dicto ego dubito nisi forte fauore religionis. Vide posti. s. §. 1. Sed ad dictū Pa. posset respōderi q; loquit̄ de persona singulr̄ interdicta & sic cessat dubitatio. de qua in d. §. 1. & 3. & hic ut patet. s. i §. 11. & sic tenet
f Castrum uel uilla] Et istud fm Pa. in c. cū ī ptibus. d. uer. sig. Pōt etiā dici generale etiā si locus esset paruus, & ratio ē, quia etiā si in uilla esset nisi una ecclesia, tñ apta est habere plures, unde cōtinet in se uniuersitatē. Et hoc facit ad contra. Bonifacii, ubi caue-

6 Quid de mulieribus qua uiris cōtradicunt & aliis hominibus q pro posse resistūt. R. Io. de deo, q; nihilominus ex quo sunt de illo populo q; sunt interdictæ. [a]

7 Speciale interdictum hominum est cum interdicitur aliquod collegium, uel uniuersitas in populo inclusa puta studium Papię & huiusmodi, uel capitulum. Nam interdicto capitulo, uel collegio, uel uniuersitate, singulæ personæ de ipsa sunt interdictæ secundum Io. And. super uer. constat, & Ge. in d. c. si sententia. §. cum uero, & istud comprehēdit tam clericos quàm laycos qui sunt de illo collegio, uel uniuersitate.

8 Sed quid si interdicatur familia alicuius, nunquid clerici de eius familia erunt interdicti. R. Rod. quod sic, nisi specialiter eximantur. Vnde aduerte hic secundum Archi. sequitur Ge. in d. c. si sententia, quòd interdicto collegio uel uniuersitate, clerici qui non sunt de illo collegio, uel uniuersitate poterūt ianuis apertis & pulsatis campanis alta uoce celebrare, excommunicatis & interdictis exclusis. Secus ubi esset interdictus locus, quia non possunt, nisi secundum quòd infra dicam.

9 Vtrum si interdicantur doctores omnes alicuius ciuitatis intelligātur interdicti clerici qui sunt doctores. R. q; non per gl. in d. c. [b] si sententia. Similiter si interdicuntur clerici, non habentes dignitatē, & de hoc uide supra. Clericus 1. Gemi. tamen in d. c. si sententia, in prin. dicit q; clero interdicto ueniunt clerici seculares, regulares cōuersi, & conuersæ, qui ita sunt ad ecclesiam translati quòd proprie de populo dici non possunt, de quo dicto ego ualde dubito, [c] & potius credo cōtrarium nisi aliud constet de mente per ea quæ supra dixi. Clericus primo.

10 Quid si unus de populo interdicto ingreditur monasterium, an possit diuinis interesse sine relaxatione interdicti generalis uel specialis. Respon. Fede. consilio. 31. & sequitur Gemi. in d. c. si sententia q; sic, [d] quia desinit esse de populo, ergo purgat̄ eius lepra sine alia relaxatione. [e]

11 Singulare interdictum hominum dicitur cum aliqua certa ꝑsona interdicitur uel etiam incerta, ut cum dicitur, qui fecerit sit interdictus ipso facto, & isti quocunque uadunt sunt semper interdicti, nisi absoluantur, si interdictum non est ad tempus. Vnde aduerte & no. bene q; tales interdicti siue generaliter siue specialiter uel singulariter nō possunt exercere aliquē actū concessorum tempore interdicti, de quibus infra dicetur. q pertineāt ad ordines aut ad celebrationem diuinorū, aliter essent irregulares, uel suspēsi, fm q; infligitur pęna uiolātibus interdictū, ut infra dicetur, & de tali interdicto nō loquit̄. c. alma.

12 Vtrū interdicti generaliter specialiter uel singulariter, sint uitandi ab aliis Respō. fm Host. Inn. & Ber. q; sic in diuinis officiis quando proprio nomine seu alia certa locutione per sententiā sunt designati. alii autē non sunt uitādi nisi a iudice specificētur, nisi corū offensa per quā sunt interdicti esset multū notoria, ita q; nulla tergiuersatione posset celari. c. tua nos. de cohabi. cle. & mulie. Sed tu dic ut. s. excommunicatio. 8. §. 3. ubi habetur de consilio constantiensi.

tur, q; pro pecuniario debito non debet fieri interdictum gñale per delegatum uel ordinariū, sine speciali licētia papæ, & adde q; nomine terrę cōprehendit̄ ciuitas uilla uł castrū &c. Idē Cal. 2. par. col. 2. uer. sed quid si in loco.
g Vel certe ecclesiæ] Vñ dicit Cal. ubi ī. col. 4. uer. sed quæro. Quod si dicitur interdico oēs ecclesias huius ciuitatis talis prolatio resoluitur in singularitates, & perinde est ac si dicatur. Interdico illā & illam, allegat multa. ut 9. di. c. 1. Et de pe. di. 3. adhuc cum simi.

INTERDICTVM. 2. locorum aliud generale, ut cum interdicitur regnū, uel Prouincia, uel dyocesi. Aliud speciale, ut cum interdicitur ciuitas aliqua castrum, uel uilla. [f] Aliud singulare, ut cū interdicit̄ certa ecclia uł capella uel certe ecclie. [g] & sic

a Quo ad illã terra] Hodie ergo ꝺ iure nouo ꝑ c.alma.ꝑt celebrari tpe interdicti ẽt particularis submissa uoce.

b Loquit quã do populus] Inno.Pa. dicit qđ ille tex.loquitur qñ ecclesię erãt iter dictę a diuinis officiis. Vide ibi. & facit gl. in c.si sentẽtia. §.ceterũ.ꝺ sen. excõ.in uer. interdicti. Quæ dicit ꝙ aliud ẽ interdicere ciuitatem solũ, aliud ciuitatẽ & ciues, qa pœna spũali punitur unus ꝓ delicto alterius de hoc. 1.q.4. in sum. & 23.q.4.in sum. & sic si sunt iter dicti non possunt audire diuina. Hæc glo.

c Tempore interdicti ꝓlati] Sicut em̃ excõicatio extendit ad illos q̃ dãt auxiliũ excõicato de sen.excõ.nup. & c. si concubine. Ita ad illos qui ꝓstãt auxiliũ in terdicto, & est sile.ff. de uer. sig. l. liber hõ. Idẽ si terra esset de iurisdictione regis, licet proprietas non esset sua.

d In uer.terrã] Idẽ tenet Cal. 2. pte. col. 10. uer. qđ si interdicit. Vbi ẽt dicit idẽ de terra quã tenet i em phyteosim. Et ĩ uer. Sed qđ terra.11.col.i uer

sic interdicto loco aut generaliter uel specialiter aut singulariter non sunt interdicti homines, uel clerici talis loci. Vnde extra illa loca pñt audire diuina & sepeliri, si ibi elegerunt sepulturam, uel ibi mortui fuerint, quia non sunt interdicti, nisi fuerint in culpa interdicti ponẽdi text. in d.c.si sententia no. Pan. in d.c.quod in te.1.& 2.no.& d.c.non est uobis, in fi. Aduerte tamen ꝙ id quod statuitur in interdicto generali locorum habet locũ in interdicto speciali loci, & hoc ideo quia in interdicta ciuitate uel uilla intelligitur tota interdicta generaliter, & ideo habẽtes priuilegium quòd tempore generalis interdicti possint celebrare submissa uoce, intelligitur generale interdictũ, quãdo etiam aliqua terra est interdicta quo ad illam terram, [a] ut dicitur, & no. in c. cum partibus de uerb.sign. In no. tamẽ & Host. tenẽt quod interdicta ecclesia aliqua in pœnam populi, licet multi ex eis non deliquerint, sed solũ uel dominus uel uniuersitas, quod talis populus etiam q̃ non est in culpa non poterit alibi eligere sepulturã apud ecclesiam non interdictam, nisi ex priuilegio spãli hoc habuerit. Sed hoc non credo uerum, quia capit. quod allegat .s.ut priuilegia. de priuil. loquitur quãdo populus[b] est interdictus.

1 Quid si iudex dicat interdico regnum Francie. ℞. quod interdictum extẽditur ad totam terram quæ adhæret ei tempore late sententiæ siue ratione dominii, siue ratione feudi, de postula. prælat. c. 1. uel secundum glo. in d.cap. extenditur etiã ad terras quæ adherebant ei præstando auxilium tẽpore interdicti prolati, [c] si uero dicat interdico terras Regis Francie, tũc secundum Rodo. non extenditur ad feuda, qa pœne sunt restringende, sed contra eum est tex.d.cap.1. in uerbo terrã [d] Regis ipsius, & ideo dic similiter esse interdicta, quia in feudis habet utile dominium, & etiam includuntur terræ in quibus solum habet usufructum secundum Ioan. An. circa prin.uer.sciendum & sequitur Gemi. in d.c.si sententia.§. cæterum.q.1. Si uero aliquam terram haberet in pignus non esset interdicta, quia non est ipsius quo ad dominium, secus si diceret quòd interdicit omnẽ terram, quam tenet, [e] quia sic esset interdicta cap. cum Bertoldus, de re iudi. quia creditor habet possessionem uerã pignoris.ff. de usuca.l.serui.

2 Sed quid si habet terram cõmunem cum altero. ℞. Ge. in d.c.si sententia. §. cæterũ. uer.quid si iste, quod si est indiuisa non comprehendetur ne iustus patiatur. Secus si est diuisa, quia pars subiacebit. [f]

3 Vtrum interdicta ciuitate ueniant eius suburbia Respon.quòd sic, [g] & etiam continentia edificia. Et idem dic de interdicto castri uel uille, licet proprie non habeant suburbia, ut in capitu. si ciuitas, de senten. excom.lib.6.

4 Sed quæro quid dicitur suburbium, aut continens edificium. Io. de deo dicit quòd suburbia intelliguntur illa quæ sunt infra ultimam portam, & faciunt cum ciuitate publicas functiones, & uocantur ad consilia & conciones. uel dic secundum Ge. ꝙ dicuntur burgi extra & prope ciuitatem in q̃bus domus sunt cõtigue. Vel dic quod suburbia dicuntur domus per quas est iter rectũ eundi ad ciuitatem, uel locum, & cõtinentia edificia sunt pulchre domus circa ciuitatẽ, non intra suburbia, sed ubi non sunt burgi directe

seq. Quid si interdicat. Idẽ de terra i qua habet iurisdictionẽ, licet nõ est s.t proprietas sua.

e Qui tenet] Idem Cal. ubi s.co 11.uer.sed an terra h̃t ad de ꝙ terra q̃ tenet nomine dotis intelligit i terdicta scđm Cal. ibidẽ uer. qđ si ptinet.

f Subiacebit] Si dñs acquirat nouam terrã, non erit interdicta, nisi esset expressum, nec si uẽdit uel perdit suã per hoc tollit interdictũ scđm Gemi. ibidẽ. Et de his omnibus habetur p Cald. ubi supra uer. Sed qđ si is, cũ duobus seq.

g Respon. quòd sic] Ĩ dẽ Cal 2.par.7. col uer. uiso de spẽ h̃t no. Archi.Ioã An. & Ge. in d.c.si ciuitas, ia prin.

a Quia nō dicit tex.]Vide Cal.ubi. s̄. col. 8.uer. Sed quę dicantur ubi concludit ut hic.

b Legis expressam]Quę ē ne .s. uilipēdi ualeat sñia interdicti ꝙ fieret,si posset in suburbiis uel cōtinētibus edificiis licite celebrari,ut prius &c. quia licet celebrari posset cũ moderatione. c. alma, nō tñ ut prius.

ctę introducentes ad ciuitatem. Glo. in d. c. si ciuitas in uer. continētibus,dicit quod arbitrio iudicis est relinquendum quæ dicantur continentia edificia, qa nō dicit tex. [a] contiguis sed cōtinentibus,legiste uero in l.2.& l. edificia, & l qui incontinētibus. ff. de uerb.sig.quasi in idem coincidūt. Ego uero quo ad hoc attenderem ad rationē legis expressam, [b] & dicerē oīa illa dici continentia edificia,quæ ita sunt prope ciuitatē, ꝙ in illis celebrādo contēneretur ecclesiastica censura,puta qa quasi ita comode eo cōuenire [c] pñt sicut si nō esset interdictū sed ubi non contemnitur propter hoc , puta distat per miliare , & est ualde laboriosum illuc ire , nec passim populus potest eo cōuenire, tunc nō acciperetur sub hac significatione.

5 Vtrũ dño uendēte terram interdictam siue gñaliter siue specialiter aut singulariter alicui domino,qui non est in culpa esset interdictum.℞.qđ nō ſm Ge.in d.c.si sñia,quia secum portat onus suum.

6 Vtrum domino emēte terram post latam sententiā interdicti cōtra omnē suā terram , sit illa terra interdicta. ℞ secūdum Ge.in dict.c.si sententia quod nō, nisi lator interdicti expresſiſſet nedū terram habitam , sed habendā.

7 Vtrum interdicta ecclesia sit interdictum cimiterium , uel eius capella. ℞. ꝙ sic,si capella uel cimiteriū sunt cōtigua eccl'æ,[d] alias nō & ideo in non contiguis posset celebrari d.c.si ciuitas. §. fina.

c Conuenire] Cal.ubi. s̄.quęrit usque ad quē locu durāt suburbia,& dicit ꝙ cessante statuto uel cōsuetudine stat arbitrio iudicis & adherētia cōtinentibus uel suburbiis non sunt iterdicta, qa alias sequeret , qđ totus mūdus esset interdictus secūdū eūdē ubi. s̄.

d Contigua ecclesię]Cōtigua sunt quorũ extrema seinuicē cōtingunt, secundū gl. in c. si ciuitas.Et uide. s̄. cōtinuū. §.1.idē dic,quādo polluitur ecclesia , de quo supra cōsecratio.4.§.primo.

e Vel suspēdere] Nā excōio suspensio & interdictum multis a pari ꝓcedunt ut colligit in d.c. quærenti,& facit c. his cui de sen. excō.li.6. uide Cal. 3. mēbro principali de ecclesiastico interdicto .

f C.quia pontificali.]Et cōtra graduatos debet procedi cū aliqua modestia per illū text.

g Vel religiosis]Vt patet in fratribus minoribus uel prædicatoribus . Secus si esset priuilegiatus aliquis fraterne posset interdici quia hoc priuilegium cessat si ordinarius uult ferre sententiam cōtra eū.

h Quod nō]Et hoc nisi haberetur authoritatē epalem siue ius episcopale in ipsa ecclesia ſm gl. in d. c.quesiuit,uide Cal. 3. mēbro principali uer. ego puto cum seq.& etiā.s̄.eo dē mēbro.uer. dixi.2 .

INTERDICTVM 3.tā ꝑsonarū quā locorū,qs pōt ponere . ℞. ꝙ oēs illi qui pñt excōicare uel suspendere [e] ratione iurisdictionis ordinarie uel delegate quā hñt sup illos quos uolunt interdicere de uer.sig.querēti,de offi.deleg.c.qa pontificali. [f] lib.6 & quis potest excōicare habes supra excommunicatio.1.§.3.

1 Vtrum episcopi posſint interdicere personas singulares eccl'asticas uel seculares , aut eorū loca uel terras,quæ hñt priuilegiū ne pñt interdici.℞. quòd sic & etiā excōicare,nisi talia priuilegia sint concessa regibus uel reginis aut eorum filiis, uel religiosis, [g] nō ratione personæ sed ordinū uel locorum , ut in c. ne aliqui de priuil.lib.6. nec etiam possunt interdicere exēptos etiam indirecte, puta interdicendo ne eis uendant aut cōmunicent, & contrafacientes sunt puniendi . c. quanto, de priuil.rōne tñ delicti & cōtra ctus posset,ut s̄. Eēptus.§.8.ut si esset frater minor , ut ibi.

2 Vtrū canonici eccl'æ cathedralis posſit ponere ī aliquo loco uel eccl'a iterdictū. ℞. ꝙ nō, [h] sine assensu epi.c. q̄siuit, de his quæ fiunt ama.par.c.

3 Pro qua causa pōt poni in terdictū.℞. ꝙ pro subsidio pecuniario,uel debito pecunię, uel alterius quātitatis,laycus aliquis nō pōt interdici , nisi ex ſpāli autoritate sedis apostolice & expressa,alias nō tenet si ponat ꝑ extrauagātem Bonifacii.8. quæ incipit.Prouide attēdentes. [i] Ponēdum

i Prouide attēdētes.]Cal.2.parte. 6. col. uer. itē quęro ult d. extrauagātē nō habere locū in speciali iterdicto ecclesiæ, quia ꝙ de nouo prohibetur in uno casu nō habet locū alio.l.si uero.§. de uiro.ff.so.matri.& de rescri. c.susceptū.c. si sñia.2. & 3.responso.de sen. excō.li.6.uñ interdictū latum in cōe populū ciues incolas, uniuersitatem,sub his nominibus appella.tuis est generale.ar.c.alma. §.illis. de sen. excō. li. 6. sed ut cum interdicto loco pro pter delictū populi uel ciuiū singulares pso næ loci intelligunt iterdictę. d.c. si sentētia. Et sic dicit generale interdictū.c. cū i gtib. de uerb. sig. sicut,& illud qa ubi uñ ꝑ palte rū utrobiq. tm unum.1.d.c.si cōsuetudo uñ dicit ꝙ dicto.casu hēt locū hęc extrauagās saltē de mēte, ēt i uerba sicere dicantur. 1.q.1.c. marchi. cū seq.

Quæ

est igitur pro culpa aut domini aut populi & huiusmodi, non singularis alicuius personę quæ officium nõ habet generale, ut patet in c. sane el 2. de offi. dele. & in c. non est nobis, de spon.

4 Quomodo debet poni. Respon. quod præcedẽte monitione & in scriptis, quæ scriptura [a] contineat causam sicut & de excommunicatione dictum est supra Excommunicatio. 2. §. 1. & 2.

5 Vtrũ sit aliqua forma uerborum seruanda. Respon. ꝙ non necessario, sed sufficit dicere nos propter talem causam, regnũ, uel castrũ uel ecclesiã talẽ supponimus interdicto & huiusmodi, ut nõt. in dict. capitu. sane el. 2. & capit. non est nobis.

INTERDICTVM. 4. In quibus casibus incurritur interdictũ. ℞. quod generale interdictum & speciale. locorum in nouẽ casibus incurritur ipso iure. Primus secũdũ Cald. 4. membro, uersic. interdum quando ciuitas in qua moritur summus põtifex nõ seruat dispositionem capitu. ubi periculum, de electio. libro sexto, quia tunc ipso facto est interdicta. [b] & est priuata pontificali dignitate, ut ibidem. Secundus secundum Cal. ubi supra uersi. interdicta, quando ciuitas datur auxilium cõsilium uel fauorem insecutoribus Cardinalium. aut captoribus, aut percussoribus, uel mandatoribus prædictorum, aut sociis talia facientium, uel si infra mensem saltem tales delinquentes nõ punierit si potest ipso facto est interdicta, de pœnis cap. fœlicis lib. 6. excipitur Rom. Tertius quando collegium [c] uel uniuersitas ab ecclis, uel ab ecclesiasticis personis exigit pedagia, guidagia, uel alia per se uel per alium de rebus suis quas non causa negociandi deferunt, aut ad huiusmodi soluenda compellit, tunc ipso facto omnis ciuitas, castrumq; uel uilla, aut alius locus dicte uniuersitatis, uel collegii subiacet interdicto, de censi. c. quanquam lib. 6. Quartus quando collegium, uel uniuersitas, aut Archiepiscopi uel Episcopi, & alii tam superiores quam inferiores ecclesiastici substinent pœnam quam incurrerunt in conducendo, aut locando domos usurariis alienigenis quæ eis imponitur in capit. 1. de usuris, lib. 6. per mensem, de qua habes. Vsura. 2. §. 13. nam post mensem terræ omnes ipsorum sunt interdicte quandiu idem usurarii in eis commorantur, ut in d. cap. 1. Quintus quando clerici uel religiosi inducunt aliquem ad uouendum aut promittendum de sepultura, si in eorum ecclesia uel cimiterio eum sepeliant, tunc si intra decennium ecclesiæ ubi de iure uenit sepeliendus omnia quæ occasione sepulturæ habuerunt non restituent, etiam si non petantur & cadauer si petatur, ipso facto eorum ecclesię & cimiteria sunt interdicta, c. 1. incipi animarum periculis, dę sepul. li. 6. & tandiu durat, donec plene satisfecerint, ut ibidem Sextus quando ciuitas committit aliquid in Episcopum suum, ut capiatur, percutiatur, banniatur, ipso facto est interdicta. cle. si quis suadente, de pœnis. Septimus quilibet locus uel loca in quibus Episcopus detinetur inuitus, sunt interdicta ipso iure. d. cle. si quis suadente. Octauus quando religiosi exempti ecclesias & decimas recipiũt a laycis sine consensu dyocesanorum, uel excommunicatos admittunt ad diuina seu interdictos nominatim, aut instituunt uel destituunt inconsultis Episcopis in ecclesiiis non sibi pleno iure [d] subiectis, uel quando hospitalarii, & templarii plusquam semel in anno celebrant in ecclesia posita in loco interdicto, uel defendunt ne confratres exemptorum, seu ipsorum oblati qui in totum non se transtulerunt possint iudicari a locorum ordinariis, tunc ecclesiæ eorum ipso facto sunt interdicte, secundum glos. final. in fine in capitu. primo, de iureiurand. libro sexto, & Archidia. in capitu. Episcoporum, de priuileg. libr. sexto, & sequitur Panormitan. in capitu. cum & plantare. in fine

a Quæ scriptura] De hoc. §. & pręce. uide Cal. 4. mẽbro principali ubi etiã uult quod si propter delictũ uel a iure feratur non sit monitio necessaria.

b Est interdicta] Et similiter est priuata dignitate põtificali, sed excipitur roma qa si ipsa ĩ hoc puniretur etiã inferiores ecclesiæ essent punite, cũ romanus pontifex sit totius orbis episcopus, ad idẽ 25. q. 2. ita nos. De hoc p Cal. 3. mẽbro principali uer. quãdo que profertur.

c Quãdo collegiũ] Intellige etiã si esset locus uł collegiũ ecclesiasticũ, ut dicit gl. in d. c. quamquã. & facit. ff. si serui, uẽdice. l. altius & de deci. c. quamuis, & de na. ex li. uen. c. uno. nec relaxatĩ nisi plene satisfecerit ut ibi dicit tex. singularis autẽ persona esset excommunicata ut patet ibidem. De quo dic ut. s. excõicatio. 7. casu. 23. Et sic propter delictũ unius tota congregatio punietur. De qb. dic ut ĩfra sepultura. §. 35. ĩ post.

d Pleno iure] Idest utroq. s. qui ad temporalia & spiritualia.

fine de priui. & facit c. si quis suadente. 17.q.4. quamuis gl. fin. in d.cap. cum & plantare, & communiter doct. ibidem teneant quòd non sunt ipso iure. Sed prima opin. mihi uidetur uerior.[a] Nonus ecclesia dicitur interdicta quãdo est polluta humano sanguine uel semine, de quo dic ut sup. Consecratio ecclesiæ. §. 8. Decimo incurritur interdictum regni, castri, uel loci, quãdo dominus eorum impedit ne legatus aut nuntius Papæ possit exequi suum officiũ, & tandiu donec perstiterit in tali contumacia, cap. super gentes, de offi. leg. lib. 6. extrauagans est. Aduerte tamẽ hic quòd licet in supradictis casibus aliqua terra, uel ciuitas, uel ecclesia ipso iure subiiciatur interdicto, non tamen tenetur quis illud seruare ante declarationem per iudicem fiendã, ita quòd in ea celebrans ante dictam declarationem non incidit in pœnas statutas contra non seruantes interdictũ, de quibus infra dicetur. Interdictum septimo, & hoc propter constitutionem Constan. Concilii, de qua supra. Excommunicatio. 8. §. 2.

1 In quibus casibus incurritur interdictum generale uel speciale personarum ipso iure. Respon. quòd in quatuor casibus. Primus quãdo Episcopus, communitas, uel uniuersitas imponit, exigit, uel recipit collectas ab ecclesiasticis &c. de quibus in c. clericis, de immu. eccle. lib. 6. seu quando bona deposita in ecclesiis arrestauerit, occupauerit, uel arrestari, aut occupari fecerit, seu dederit in his auxilium, consilium uel fauorẽ scienter ipso facto est interdicta, nec absoluitur, nisi de speciali mandato sedis apostolicæ, non obstantibus quiscunque priuilegiis, ut in d. cap. clericis, quæ tamen uacat per cle. unicam eod. titu. s. quantum ad istud ultimum. Secundus quando uniuersitas uel collegium permittit in terris suis usurarios alienigenas conducere domos, uel eis locat ad exercendum fenus, ipso facto est interdicta, cap. 1. de usuris, lib. 6. de hoc Calde. 3. membro uer. item a iure. Tertius quando persona ecclesiastica regularis aut secularis, quãtumcunque exempta & cuiuscũque ordinis aut status existat scienter celebrat uel celebrari facit in locis interdictis, nisi secundum permissionem iuris, uel excommunicatos publicæ, uel interdictos ad diuina officia, uel sacramenta, aut sepulturam admittit, tunc ipso facto est interdicta ab ingressu ecclesiæ, & tandiu donec satisfecerit ad arbitrium eius cuius sententiam contempserunt, ca. episcoporum, de priui. lib. 6. Hodie tamen sepelientes excommunicatos publicæ aut nominatim interdictos, sunt excommunicati ipso facto, cle. eos de sepultu. Quartus quando uniuersitas concedit represalias[b] aut concessas extendit ad personas ecclesiasticas uel eorum bona, nisi infra mensem reuocet, ipso facto est interdicta, capit. & si pignorationes, de iniur. libro 6. Sunt alii casus interdicti de quibus infra suspensio primo, qui potius suspensiones nominantur q̃ interdictum, cum etiam casu tertio prohibetur.

INTERDICTVM 5. quę prohibentur tẽpore interdicti, uel in loco interdicto exerceri. R. q̄ omne spirituale, qđ reducitur ad sex, ut clarius intelligatur. s̃m q̄ colligo ex Inn. & Pa. & communiter doct. in d. c. nõ est uobis, & c. fi. de exces. præla. & ca q̄ in te. de pe. & re. & c. fi. de sen. exc. lib. 6. Vnde aduerte & no. bene q̄ quicquid pertinet ad aliqđ sex infra positorum, intelligitur semper prohibitum tempore interdicti, nisi ubi inuenit in iure specialiter concessum.

1 Et primo prohibetur omne exercitiũ deputatũ certo ordini ecclesiastico. Et hoc ꝓcedit siue sint clerici presbyteri, siue inferiores, ut no. Pa. in c. 2. 3. nota. de cle. excõ. mi. Et dicitur exercere officium deputatum certo ordini, puta quando dicit epistolam ut subdyaconus, euangelium ut dyaconus, uel offerendo calicẽ, urceos & huiusmodi ut lector, uel exorcista & huiusmodi, uel dicẽdo matutinum & aliud officium ut hebdomadarius, & similia quæ cõueniunt alicui ordini. Facit. cap. si quis episcopus. el. 2. 11. q. 3. unde talia exercentes sunt irregulares ipso facto.[c] Secus esset si exerceret aliquod

a Mihi uidet uerior] Quia dicit tex. subiaceant, ut sup. excommunicatio. 2. §. 7.

b Concedit represalias] an iste represaliæ sint licite, uide. j. represalia ponit hunc casum Calde. 3. membro principali, uer. item interdicta in c. iure &c.

c Ipso facto] Idẽ tenet Spec. ti. de leg. §. iusta. 3 col. uer. qui l. l. simplici capa. ubi sa. uide Domi. in c. acolitus. 33. di. & Archi. in d. c. si quis episcopus & Ioã. Cal. in tractat. de ecclesiastico interdicto. Idẽ tenet Palatius in d. cap. fi. de cle. excom. mi. post Inno. uide irregularitas. 1. §. 4.

a Ordinē] Vel si benedicat mēsam,ut ī c. qñ. 40.di.

b Irregularis] De hoc dictū ē infra irregularitas.1. §. 40.

c Benedictio] Vt est illa, sit nomē domini benedictum de qua p gl. ī cle. Archiepiscopo de priuil.ī uer, benedicat.

d Celebratio diuinorum] Prædicatio cōceditur,toties quoties expedire uidebitur. d.c. responso.

e Ante interdictū]Dicit text. in d.c.qđ in te. de pe. & remis. ꝙ bini & bini uel simul tres possunt dicere horas canonicas.

f Submissa uoce]Ita ꝙ exterius audiri nō possint.

g Nō admittere] & tenendo opi. Arc. dicit illud non procedere in fratribus qui trāsitū faciūt per cōuentū loci īterdicti de licētia superioris, possent enim admitti, quia quo ad officia diuina & ecclesiastica sacramenta possunt dici illius cōuētus ad quē declināt, sicut dicimus de parochiano ꝙ pōt confiteri illi sacerdoti, in cuius parochia d̄clinat. Et ibi sepeliret si decederet nō electa sepultura, de quo no. Ar

quod non est deputatū certo ordini ecclesiastico, sicut cātans responsoria uel psalmos non officiando principaliter, sed tāquam quilibet alius laycus.Item nec auditio diuinorū pertinet ad certum ordinem [a] & talia exercētes tempore interdicti nō erunt irregulares, nisi autorizando audirent diuina,puta quia p̄latus facit celebrare, quia sic esset irregularis [b] ſm gl.in uer.celebrari.in cle. Archiepiscopi,de priuile.

2 Vtrum benedicto solennis Episcopi sit prohibita tali tēpore.℞.ꝙ sic,quia ea facit ratione ordinis.95. di.ca.ecce. ego. nisi infestiuitatibus de quibus infra,non autem simplex prohibetur,nec benedictio[c] pere uel baculi peregrinorum,quia non pertinēt ad ordinem, & idem potest dici de benedictione uestimentorum illorum qui uolunt intrare monasterium, uel tertium ordinem beati Francisci ꝙ licite potest fieri.

3 Secundo ꝓhibeť ministratio sacramentorum exceptis eo modo quo cōcedunť de iure,de quo uide infra in c.seq.

4 Tertio prohibetur celebratio diuinorum [d] ut in c.respōso,de sen.excō. de cle. excō. mini.c.2.& 3. Sed quid uenit hic nomine diuini officii.dic solummodo ordinatū in breuiario,uel missali ut ī. patet in c.se.§.1.cum sequētibus.

5 Quarto ꝓhibeť collatio ordinū,nisi ut.ī. dicā,ī c.seq.

6 Quinto ꝓhibeť sepultura ecclesiastica, tñ extra cimiterium & ecclesiā,licet sine officio,cū officio nō,aliter clericus incurreret pœnas positas contra tales, de quibus, infra diceretur in c.seq.

7 Sexto pulsatio campanarum,arg.d.c.alma. Si tamen layci pulsaret sine eorum cōsensu, clerici excusantur ſm Ioan. de deo. Hoc intelligo de pulsatione ꝓ horis canonicis,quia Aue Maria uel cāpanæ de festo uel pro alio signo, q̄ pro horis non credo sint prohibite.Septimo apertio ianue ecclesiæ temporæ celebrationis officii, nisi ꝓut infra dicitur in c. se.

chi.in c.1.de sepul. li.6.& no. in c.omnis, de pœnitē.& remiss.subdit Gemi. de fratribus minoribus qui transitum suum habent per alium locū quia admittuntur cum non sint extranei licet non habeāt uocem.

8 Vtrum præfata ita prohibeantur in ecclesiis exemptis,sicut in aliis. ℞.ꝙ sic,ut in c.autoritate,de priuileg.libr.6. & ita seruabunt sicut faciunt aliæ ecclesiæ celebrando secundum modificationem.c.alma.de senten.excom.lib.6.

INTERDICTVM 6. quæ conceduntur tempore interdicti generalis locorum, uel specialis,uel singularis.℞.ꝙ undecim.

1 Primum celebratio officiorum diuinorū & missarum in ecclesiis & monasteriis sicut fiebat ante interdictum [e] cum ista modificatione tamen scilicet submissa uoce, [f] ianuis clausis campanis non pulsatis,excommunicatis & interdictis exclusis, in d. c. alma. §. addicimus. Aduerte hic ꝙ istud.cap. alma. loquitur de generali & speciali interdicto tam hominum q̄ locorum, non de singulari interdicto alicuius ecclesiæ, secundum glo. in uer.ecclesiis,in d.§.addicimus,& ideo ibi non posset celebrari.Quod nota bene quia pauci aduertunt.

2 Sed quæro a quibus celebrari debent præfata diuina.℞.Archi.in d.c.alma, ꝙ a propriis clericis ecclesiarum, uel monasteriorum monachis,nisi & ipsi essent interdicti,ut supra. Interdictum.1.§.11.

3 Qui possunt admitti ad ista diuina. ℞.ꝙ nullus nisi clerici aut monaci illarū ecclesiarum in quibus celebrantur,unde aliarum ecclesiarum clerici uel monasteriorum monaci non possunt admitti secundum Archidia.in d.c.alma.Calde. tamen de ecclesiastico interdicto.6. membro.uer.sed reuocatur in dubium,ut refert Gemi.in d.c.alma.in §. adii,salmus.q.2.tenet.ꝙ post factū nō essent irregulares,sed ante factū,nō auderet cōsulere ꝙ qs admitteret religiosos uel clericos extraneos.Fede.consi.99 dicit ꝙ uidetur absurdum tales non admittere, [g] & Io. And. dicit

dicit q̧ est nimis durum tenere q̧ non admittantur. Et credo q̧ sit uerius q̧ possunt admitti omnes clerici aut religiosi aliarum ecclesiarum, & uerbum canonici [a] q̃. clerici ecclesiarum restringit distributionem non auditioné seu celebrationem quam permittit sicut prius poterant interesse, & nunc similiter. Facit ad hoc. d. c. q̧ in te. Seculares autē de terris non interdictis nullo modo possunt admitti, ut in c. licet de priu. lib. 6. c. quoniam episcopi. de priuile. lib. 6. quia quod per priuilegium uni conceditur, alteri denegatum comprobatur.

4 Vtrum cum alicui singulari personæ conceditur ut modo pmisso scilicet ianuis clausis &c. posit celebrare uel audire diuina temporæ interdicti eius familiares qui non dederunt causam, & domestici posint admitti ad audiendū & celebrandum sibi officium diuinum. R. q̧ sic, ut in d. c. licet uobis. §. cum conceditur. Et quid comprehendatur sub istis uide supra. Familia, nisi ob istam causam in fraudem sint assumpti, cap. ulti. de uerbo. signi li. 6. Vbi ponitur qui dicatur sui clerici.

5 Quid si non sit singularis persona sed conuentus aut collegium cui conceditur auditio diuinorum tépore interdicti, nunquid eius familiares domestici similiter sít admittendi. R. quòd non, [b] ut in d. cap. licet uobis. §. nō sic, nisi super & hoc habeant priuilegium, ut ibi.

6 Quid si in conuentu, uel collegio non sunt nisi tres quorum duo sunt infirmi, nunquid tertius poterit celebrare cum familiari. R. Hostien. in c. q̧ nonnullis, de priuile. q̧ sic, ne priuilegium sit inutile sicut conceditur singulari psonæ, ut in d. c. licet, dummodo non dederit causam interdicto, ut in d. c. licet. Archid. dubitat, [c] sed ego credo uerum dictum Hosti. & sequitur Ioan. And. in d. c. licet, in glo. in d. §. non sic.

7 Quomodo debet intelligi priuilegium quo conceditur aliquibus religiosis quòd tempore interdicti posint recipere ad diuina confratres suos. Respon. quòd debet intelligi de illis confratribus qui licet in seculo remanent, tamen eorum ordini sunt oblati, mutato habitu seculari, uel etiam qui inter uiuos bona sua dederunt eis retento usufructu in uita sua, ut in c. ut priuilegia. §. 1. de priuile. & in c. cū & plantare. §. de confratribus ibidem.

8 Quid si priuilegiati ut admittantur tempore interdicti dederunt causam interdicto uel eorum culpa, dolo, uel fraude fuit interdicti sententia prolata, uel ad perpetrādum delictum cuius occasione interdictum latū extitit dederunt auxilium, consilium, uel fauorem. R. q̧ non, obstante priuilegio nullo modo admitti possunt, ut in d. c. licet. §. fi.

9 Quæ missa potest celebrari. R. Gem. §. adiicimus. 3. qō. in d. c. alma. recitat, & sequitur Ioan. An. & Cal. de ecclesiastico interdicto membro. 6. uer. dubitant quidam q̧ etiā peculiaris [d] licet Io. mo. tenuerit q̧ solum conuentualis poterat celebrari.

10 Conceditur aliquibus ut tempore generalis uel specialis interdicti locorū posint celebrare in suis festis ianuis apertis, sicut minoribus & prædicatoribus, nunquid poterunt tales alios admittere ad celebrandū. R. Inn. [e] & Hosti. in c. ut priuilegia. de priui. q̧ si priuilegium sit eis datum personaliter non possunt, & tunc personaliter conceditur cum dicitur, concedimus uobis ut posfitis celebrare. Si uero personaliter nō esset datum sicut cum dicitur, concedimus uobis ut in uestris ecclesiis celebretur, tūc possunt admittere alios ad celebrandū, & sic est priuilegium fratrū minorum & prædicatorū.

11 Vtrum seculares & quicunq. alii posint extra ecclesiam prædicta diuina officia auscultare. Respon. Hosti. quòd excommunicatis & interdictis non licet audire diuina. neque licet clericis ita alte dicere q̧ audiantur de foris. Intellige studiose. possunt enim ita alte dicere q̧ se audiant in choro adinuicem etiam si sic dicendo audirentur ab

a Et uerbū canonici] uult sic opponere d. §. addicimus, dicit q̧ canonicis & clericis qui horis canonicis īter sunt debent dari distributiones, & sic non loquitur d̄ aliis, sed respōde q̧ Papa uult hoc solum intelligi d̄ distributionibus qua fiunt ī ecclesiis.

b Respō. q̧ nō] Ratio diuersitatis ē quia in præce. casu, priuilegium alias posset esse inutile, qđ esse non debet ca. in his, de priuile. lib. 6. Sed in hoc casu cōuentus pōt celebrare sine familiaribus, & ideo priuilegiū est restringendū. c. ut priuilegia. de priuil. uersus fi.

c Archi. dubitat] Quia priuilegiū est cōuentus nō aliórū. Aut ergo solus celebret, aut abstineat secundum eum.

d Quod et peculiaris] & dicit Ge. fm Io. An. q̧ hoc seruat generalis ecclesia.

e Respō. Inn.] Inno. ibi nullā facit distinctionem.

ab extra, ar. d.c. alma. Similiter non est eis aperienda fenestra uel hostium, ut uideãt eleuationem corporis Christi & huiusmodi, nec pax extra portanda, nec ad offertorium post euãgelium admittendi. Ad prædicationem tamen possunt admitti libere, nec distinguitur an dederint causam uel non uel sint excõmunicati uel non, ut in c. responso, de sen. excõ. iuncto. c. episcopus nullũ, de cõse. di. 1.

12 Vtrum dicentes officium per uiam uel extra ecclesiam tempore interdicti generalis uel specialis locorũ frangant interdictũ. ℞. q᷒ si hoc faciant studiose, ut seculares audiãt, sic uiolant interdictũ, ut probatur. ar. c. fi. de priui. lib. 6. ubi patet q᷒ etiam celebratio diuinorum extra ecclesiã ꝓhibetur tali tempore. Secus autem si sic dicendo a casu seculares transeuntes audiant, tum quia quod modicum est ratio apprehendit quasi nihil. 2. phisi. tũ q͞a non contra rationem legis, & hoc uerius.

13 Vtrum liceat clerici uel laycis in loco interdicto legere. i. explanare & euangeliũ uel psalmos & huiusmodi. ℞. q᷒ sic, sicut & prædicare sicut ante dictum est.

14 Vtrum tempore generalis, uel specialis interdicti locorũ possint seculares & alii orare in ecclesia oratione priuata. ℞ Monal. q᷒ sic, quia talis actus non continet sub aliquo prohibitorum, ut patet supra. Itẽ tenet Rod. q᷒ ẽt si sint ipsi orantes interdicti uel illa ecclesia possunt orare oratione priuata.

15 Vtrum introductio post partum & benedictio nuptialis possit celebrari tempore interdicti. ℞. Hosti. tenuit q᷒ non licet, & de benedictione nuptiali dic ut infra. §. 30.

16 Secundũ q͞d conceditur est celebratio diuinorum officiorum & missarum alta uoce & solenniter, ianuis apertis, pulsatis campanis, & omnibus interdictis admissi solũmodo excommunicatis exclusis. Et hoc solum cõceditur in festiuitatibus Natalis domini, Pasche, & Pentecostes, & Assumptionis uirginis gloriosæ. Ita tamen q᷒ illi quorum cã interdictum est latum, altari nõ appropinquet, ut in d. c. alma. Extenditur hoc. c. ad festum corporis Christi & eius octauã per Martinum. 5. & Eugenium. 4. in extrauã. quæ incipit Excellentissimi. Sed aduerte q᷒ ista celebratio si fieret ab interdictis ꝑsonis essent irregulares, ut supra patet. Similiter si ecclesia esset specialiter interdicta, quia d. c. alma intelligitur quando interdictum est generale loci uel speciale, ſm glo. ibidem in uer. ecclesiis, & in §. adiicimus.

17 Vtrum habentes priuilegia ut in suis festiuitatis celebrare possint ut sunt minores & prædicatores, uel in suo iocundo aduentu ut de templariis dicitur, in c. ut priuilegia, de priui. possint celebrare nõ seruata moderatione huius. c. alma. ℞. Io. An. in gl in uer. concessis, sub. §. cæteris, & Archi. in d. ca. alma q᷒ non, quia eorum priuilegia ꝑ illud. c. reuocantur quo ad hoc. Secus si priuilegia obtinuerunt post istud capitulum alma.

18 Quæro qua hora dies inchoabitur. ℞ Io. mo. in d. c. alma. q᷒ quando dies incipit lucescere, quia dies dicitur a diam, q͞d est clarũ, & mane & uesperã comprehendit, iuxta illud. Factum est uespere & mane dies unus, de offi. deleg. c. consuluit, in auten. de iudi. §. sedebunt Io. An. ibidem dicit q᷒ incipit in uigilia festi ad uesperas quo ad celebrationem officiorum, de feri. cap. 2. & 75. di. q᷒ die, & quòd continuare poterunt usque ad uesperas crastine diei inclusiue. Sed completorium & reliqua post uesperas cantare nõ poterunt secundum formam prædictam. ca. alma, per iura allegata. Archidya. uero concordat cum Ioan. And. sed addit quòd in uesperis completorium continetur. 11. quæstio. 3. siquis episcopus el. 2. & 92. di. stin. capi. ulti. ubi Lauren. Hugo. & Ioan. hoc not. & hoc dicit probari per d. cap. 2. ubi Alexand. Papa dicit quòd sicut magnitudo diei exigit prius incipere & tardius terminari &c. Item probatur, quia prædicta concessio. cap. alma, est gratiosa & fauorabilis, & sic est larga interpretatio fienda. capi. quamuis, de preben. libro sexto, & hoc sequitur Geminia: in d. capitulo alma,[a] & sic habet consuetudo, & sic tene. Vnde Fede. consi. 111. dicit quòd sicut generaliter permittitur celebratio diuinorũ officiorũ sic intelligenda est permissio gñaliter

a Gemi. in d. c. alma] In. §. fi. uer. in eadẽ gl. ibi cõpletoriũ, ubi allegat Cal. de ecclesiastico. uer. sed quomodo recipit, ubi concor. cũ Io. An. s. quòd post factum, tenenda esset opi. Arch. & dicit q᷒ completoriũ diei semper attribuitur illi diei ſm q᷒ obseruat ecclesia. Nã cõpletorium in festo duplici celebratur tanquã ꝓ festo duplici. Sed tex. d. ca. alma ꝑmittit celebrationẽ diuinorũ in festis illis duplicibus ergo comprehendet etiã completoriũ, uide latius ꝑ eum.

liter, de quo de coniu. lepro. c.2. de priui. quia circa, maxime cum hoc sit fauorabile, & per consequens ampliandũ, & sit priuilegium principis, & sit late interpretandum, & ideo in istis festiuitatibus pōt episcopus altaria & uirgines consecrare, & uel a benedicere, & illa imponere monialibus, & calices & paramenta benedicere, & similia, ut est benedictio aquæ, benedictio abbatisse & abbatis, quę sub nomine diuinorum ista ueniunt, quia sacramenta non sunt cum sint tantum. 7. hęc Fede. Similiter potest sacerdos benedicere spōsas aquā huiusmodi & aspersionem facere cādelas, & oliuas similiter bñdicere. Intellige tamen ꝙ fiat a personis nō interdictis, quia pertinēt ad ordinem, ut de aqua de conse. dist. 3. c. aquam. De benedictione paramentorũ patet de conse. di. 1. c. uestimenta, & c. consulto, de sacra unctione c. unico. in fi. de consecra. eccle. uel alta c. pe. aliter essent irregulares, ut patet. Secus, esset de aliis quę rōne ordinum [a] non conueniunt, ut benedictio mense, gratiarũ actio post mēsam, & similia Limitarem tamē benedictionē mense & grarũ actiones licere dummodo non fieret in forma officii. An autē aliis temporibus a dictis festiuitatibus hoc posſit. ℞. Fede. ibidem ꝙ sic secundũ moderationem d. c. alma & secũdũ ꝙ diuina officia possunt celebrari, alias non.

19 Tertiũ quod conceditur est pœnitentia quorũcunque tā infirmorũ quam sanorũ [b] dũmō excōicati non fuerint. Intellige si fuerunt excōicati propter delictũ propter ꝙ interdictum est positũ, non de excōicatis ex alia causa, quia si sic sunt excōicati non possunt absolui pręterquam in articulo mortis, [c] & exceptis illis quorum culpa latum est interdictum, uel dederunt auxilium, consilium, uel fauorem delicto propter quod latum est interdictũ, nisi prius satisfecerint si possunt, uel de satisfaciendo præstiterint idoneam cautionē, aut si hoc nō possunt nisi iurauerint ꝙ cum poterunt satisfacient, & ad satisfactionem faciendam per illos qui possunt & tenentur dabunt auxilium, consilium, & fauorem ac iuxta posse suum laborabunt ad hoc fideliter, ut in d. c. alma.

20 Vtrũ absolutio generalis posſit fieri tempore interdicti. Respon. Ioan. Cald. quòd sic, quia non est officium diuinum, sed hæc non est bona ratio quia bene pertinet ad ordinem, unde si talis faciens absolutionem generalem esset interdictus efficeretur irregularis, sed ideo licet, quia sicut pœnitētia omnibus conceditur, ita & absolutio, siue generalis, siue particularis.

21 Quartum quod conceditur est sacramentum eucharistiæ, quod morientibus tantum permittitur. c. permittimus, [d] de sen. excommu. & etiam damnatis ad mortem. clem. 1. de pœni & remisſio. sed nunquid debeat eis deferri cum campanella. Respon. Cal. ꝙ sic, secundum mortem consuetum.

22 Vtrũ sanis posſit dari. ℞. ꝙ non ēt si sint sacerdotes nō celebrantes, quia quod non est concessum intelligitur prohibitum in præfatis. 2. q. 5. consuluisti, nec obstat. c. qđ in te. de pœ. & re. ubi dicit̃ cōcedi uiaticũ cui cōceditur pnīa, quia uerũ est & proprie tũc dicitur uiaticum, qñ datur moriētibus, sed qñ datur sanis non proprie dicit̃ uiaticũ, sed eucharistia, & ideo sanis siue clericis, uel laycis denegat̃. Intellige in clericis, nisi qñ celebrant, quia tũc cōicare tenentur. Io. Cald. ut refert Gem. in d. c. [e] alma dicit ꝙ est durum dicere quòd ēt clericis sit interdictum corpus Christi. Vnde Gemi. ibidem dicit quòd clericis illius ecclesiæ potest concedi corpus Christi, quia non est eis prohibita participatio sacramen-

a Rōne ordinũ] ut patet infra irregularitas. 11. §. 1. & s. interdi. 5. §. 1.

b Quā sanorũ] Ante istā decretalē, sani interdicti tpe nō admittebātur ad pœnitentiā ut dicit Gof. in c. nō est nobis, de spōsa. Et allegabat de pe. di. ul. pphetauit, & de pęni. & remissio. ꝙ qdā hæc gl. in d. c. alma, ĩuer. sani.

c In articulo mortis] de qui dic ut. s. absolutio 3. §. 16. & seq.

d C. permittimus] Vbi text. permittit ministris ecclesiarũ semel in hebdomada celebrare tpe interdicti, sm moderationē. c. alma, pro infirmis & sic licite cōficitur corpus xpi ut custodiatur pro infirmis, p hoc c. 1. de custo. eucha. Sed tamē qualibet hebdomada debet corpus xpi mutari, ne putrescat. Host. ĩ d. c. pmittimus & ibi Pa. Et Pa. in d. c. ꝙ in te. dicit. Quid faciet sacerdos si nō habet hostiā cōsecratā. Host. decidit ꝙ sufficit credulitas. s. crede & manducasti. de con se. di. nunquid. Et multo minus debet dari sibi hostia non consecrata, ut refert pa. Domi nos d... tenuandi, quia esset cōmittere. idolatriam. cōtra. c. de hoie & quod ibi not. de celemis. sed debet sacerdos reseruare hostiā, ut hæc. Si autem pur nō haberet sufficit ĩfirmo credere.

e Gemi. in d. c.] In. §. in festiuitatibus. 2. quæstio. in fi. refert eũ. Cal. 6. membro. uer. Sed cũ. super dixerim.

cramentorum officiorum diuinorum,ut in d.c.patet quia pñt secrete celebrare, & sic sumere corpus Xpi,& hoc magis placet,& tene qa uerius ē.

23 Vtrum saltem debeat dari corpus Christi illis secularibus quibus conceditur audire diuina per c.alma.ut dictū est.℞.Archi.in d.c. ꝙ licet aliqui dixerint ꝙ sic, tamen uerius est ꝙ non,quia in c.si sententia.de sen.excom.lib.6.ponuntur ut diuersa auditio diuinorum & perceptio sacramētorum. Et ideo tene quòd non potest dari.[a]

24 Vtrū mulieribus prægnantibus propinquis partui.℞. Pa.in d.c.c.quod in te,fuit diuersa opin. sed sibi placet ut consideretur conditio mulieris,[b] & si imminet periculum mortis probabiliter, tunc poterit eis ministrari uiaticum, & placet. Idem in intrātibus mare & obsessis secūdū prędictam distinctionem.

25 Vtrum concedatur extrema unctio.℞. ꝙ non,[c] ut dicit Pa.in c.quod in te. de pœni.& remis. dominus Ant. de Butrio in c. nō est nobis, post alios de sponsa. nec etiā clericis ſm Ioan.And. & Cald. 6. membro, & Pan. ubi supra.

26 Sed nunquid officium recommendationis animæ concedatur.℞.Cald. ubi supra,ꝙ sic, quia uidetur annexum sacramento pœnitentiæ.

27 Quintum quod conceditur est sacramentum baptismi nedum paruulorū sed etiā adultorum, ut in c. qm̄[d] de sent.excōmunicatio lib. 6. Et cathecismus,& totum officiū baptismi tāquam accessoriū conceditur, & tenet Cald. ꝙ si etiam quis baptizaret in ecclesia interdicta specialiter non incurreret irregularitatem, quamuis si honeste alibi possit fieri non liceat.

28 Sextum cōfectio chrismatis in die iouis sancta d. cap. quoniam. Intelligit tamē Archi.ibidem quod non potest confici alta uoce neque campanis pulsatis,sed cum moderatione.c.alma.s. ianuis clausis &c.refert Gemi.ibidem.

29 Septimum quod conceditur est sacramentum confirmationis[e] quod etiā adultis potest exhiberi,d.c.quoniā.

30 Octauum quod conceditur est sacramentum matrimonii quod legitime potest tali tempore cōtrahi, sed benedictio nuptialis ſm Hosti. prohibetur. Pa.in c.nō est nobis, de spōsa. ubi loquitur de solennitate matrimoniali,dicit,ꝙ dubitat, sed mihi uidetur ꝙ cōcesso principali concedatur & accessorium. c.accessorium,de reg.iur.li.6. Attamen securius est abstinere, nisi in diebus in quibus licet celebrare publice.Et sic intellige supra eo.§.15.

31 Nonum quod conceditur est sepultura ecclesiastica quę solum clericis cōceditur qui seruauerunt interdictum sine pulsatione campanarum tamen & solennitate & cū silentio.d.c. quod in te. & glos. in cle.eos,de sepul. in uer. a iure,sed hodie etiam credo possint sepeliri cum officio sine nota dicto.per arg.c.cui licet, de reg.iur.lib. 6. Secūdum moderationem tamen.c. alma, secundum Fede.consi. 70. etiam cum campanis & aliis consuetis in diebus in quibus potest publice celebrari.

32 Sed quid si ecclesia est specialiter interdicta nūqd ibi sepelient.℞ In.& Host.in c.tāta de exce.plato.ꝙ ſm quosdā nō pñt ibi sepeliri.[f] Host.tñ tenet ꝙ sic,qa qđ facit iterd.cūū gñale gñaliter facit spāle spāliter.l.si duo in fi ff.de admi.tut.Pa.in c.qđ in te.tenet ꝙ clerici ecclæ spāliter ĩterdictę pñt ibi sepeliri.[g]

a Quod nō pōt dari] In d.c. alma, in §. in festiuitatibus, ut refert ibi Ge.2. qō. Ex hoc limitatur c.omnis,de pœni. & remis. qui cauetur,ut in die pasche &c.quia illud uerū, nisi sit interdictū. Idē de aliis iuribus suadentibus sumere corpus Christi.

b Cōditio mulieris] Et cōsuetudo. Et ista opinio est ualde rōnabilis, licet ibi Io.An. dicat sepe fuisse in facto dubitatum, & obtētum quòd non dicantur decedere.

c Respō.ꝙ nō] Sed quare potius cōcedit uiaticū quā extrema unctio? rendet Pa.ĩ d.c. ꝙ in te.quia ꝑ ipsam unctioné, tūc deuenit ad sacramentū, & sic in ipa participatione cū infirmo exhibeatur. Itē maior familiaritas cōtrahit in extrema unctione, ubi dicunt multe orōnes, quā in exhibitione corporis xpi.

d In c.qm̄] De hoc Pa. in c. ꝑmittimus, de sentē.excōmu.

e Sacramentū cōfirmationis] Et rō prædictorū est,quia cōcesso baptismo & confirmatione tēpore interdicti,satis ē cōcessū cōfici chrisma, qa uetus chrisma nō debet esse usui, nec de illo ueteri chrismate debet qs chrismari. Et deponit sacerdos, q de illo ueteri chrismate ungit baptizatū, nisi in mortis articulo. de cōse.di.4. Si quis de alio. Vnde oi anno in die cęne,debet chrisma confici, & uetus cremari, de cōse.di. 3.literis. Si ergo tēpore interdicti permittunt sacrilegia ergo & accessoria, qđ est unū ꝙ.s. chrisma cōnci possit in die cęne. Hæc gl.ĩ d. c.quoniā.ĩ uer. dubium.

f Non possunt ibi sepeliri] hęc fuit opi.Io.An. per tex. in d.c. qđ in te. qđ loquitur de generaliter dicto, & ex gratia cōcessum est clericis ꝙ possint ergo tpe specialis iterdicti; sed tene ut hic.

g Possunt ibi sepeliri] Pa.dicit quæstioné esse sibi dubiā, sed ualde equū est ꝙ possint ibi sepeliri.

Alii

Alii uero qui non ſunt clerici talis eccleſiæ ſpecialiter interdicte debent in eccleſia alia non interdicta ſepeliri.

33 Vtrum pœnitentes & abſoluti ſint tumulandi in eccleſia uel cimiterio ſimiliter ſicut clerici. ℞. doc. ꝙ non.[a] ſi tamen de facto ſepelirētur non ſunt exhumandi ſēm In. in c. ſi. de exceſ. prælа. Sed ſi alibi ſepeliantur ceſſante interdicto, tunc ſunt ad eccleſias deferendi.[b] arg. c. a nobis, de ſenten. excommunica.

34 Vtrum confratres qui ex priuilegio religioſorum quorum ſunt confratres admittuntur ad diuina poſsint ſepeliri in eccleſia interdicta. Reſpon. ꝙ non licet in aliis libere poſsint eligere ſepeliri. d. c. ut priuilegia.[c]

35 Vtrum ſepultura eccleſiaſtica concedatur omnibus in diebus in quibus licet celebrare ſolenniter, ut dictū eſt. ℞. Cald.[d] tenet ꝙ ſic, niſi ſpecialiter ſint īterdicti uel cauſam dederint interdicto, & placet mihi ſua opi. licet Io. And. in clem. eos, de ſepultu. in glo. in uer. a iure, & Io. de ligna,[e] & Gemi. in d. c. alma teneant contrarium quo ad laycos.[f] Fede. etiā tenet conſil. 111. ꝙ clerici officiando iſtis feſtiuitatibus circa ſepulturā nō efficiunt irregulares.

36 Vtrū priuilegiatus tpe interdicti ſuper admiſsione ad diuina & receptione ad ſacramēta poſsit ſepeliri in cimiterio. ℞. Cald. ubi ſ. ꝙ ſic, & idē uidetur ēt ſi ſolū eſſet priuilegiatus ſuper auditione diuinorū ſolū nō facta mētione ſacrorum ꝓ regulā cui cōicamus uiuo & etiam mortuo.[g]

37 Vtrum mortuaria & aliæ oblationes poſsint recipi ꝓ defunctis tepore interdicti, uel ab ipſis interdictis. Reſpon. ꝙ ſic,[h] ſi mortui ſunt pœniteutes, & pro eis orandū eſt. 11. q. 3. quicunque intra.[i]

38 Decimum quod conceditur eſt ordinum collatio. ut no. In. in d. c. nō eſt nobis. Videtur tñ uelle ꝙ ſolū clericis poſsint dari, ſed non laycis, ſed Pa. in d. c. non eſt, dicit ꝙ poſſet attētari ꝙ ex neceſsitate poterunt ēt layci ordinari in loco interdicto, ſicut dictū eſt de chriſmate cum nō fiat baptiſmus ſine eo. d. c. qm̄, q̄a ex quo conceduntur aliqua quę nō niſi ꝑ clericos poſſunt conferri, conſequēter permittuntur, & ea ſine q̄bus,[k] arg. c. qm̄ de ſent. excōic. lib. 6. Sed ſine neceſsitate nec layci nec clerici poſſunt[l] ordinari in loco interdicto, ſed alibi ordinentur, ſi ipſi non ſunt interdicti, quia poſſunt.

39 Vndecimum quod conceditur, ſed eſt ſpeciale epīs & aliis ſuꝑioribus, ubilibet poſſit cum altari portatili celebrare, & celebrari facere & audire diuina, quamuis ſit interdicta terra, ciuitas, uel caſtrū, ſeruato tñ quod dictū eſt ſcilicet, Ianuis clauſis, campanis nō pulſatis, interdictis excluſis, ut in c. ſi. de priui. lib 6. habetur & no. ſimile priuilegiū habent fratres minores & prædicatores capitulo in his,[m] de priuil. & not. in d. c. ſi. in glo. Secus ſi eſſet interdicta eccleſia uel aliquis locus ſingularis: quia nec epiſcopus nec fratres prædicti poſſent ibi celebrare, ut no. Io. An. in c. quæſiuit de his quæ ſi. a ma. par. c. & ſequitur ibi Pan.

40 Duodecimum quod conceditur imo præcipitur omnibus obligatis ad dicendum officium, ut illud quotidie & integre dicāt, licet ipſi ſpāliter & ſingulariter ſint īterdicti, ſigillatim tñ debent dicere ſicut dictum eſt de excommunicatis ſupra. Hore. §. 5.

INTERDICTVM 7. uiolantes incurrunt pœnas. 7.

Prima

[a] Q̄d nō] Vide gl. i cle. eos de ſepul. uer. nominatim.

[b] Deferēdi] Pa. i d. c. ꝙ inte. & Imo. ubi. ſ. allegat in argumētū c. cū. illorū. de ſen. excom.

[c] Ca. ut priuilegia] Glo. tamē tenet cōtrariū in uerſi. a iure. in clemen. eos, de ſepulturis.

[d] Reſp. Cal.] 6. mēbro uer. ſed horū, refert Gemi. in d. c. alma. in. §. i feſtiuitatibus, & examinat allegando rationes utramque partem.

[e] Et Ioā. de lig.] In trac. de eccleſiaſtico interdicto. Allegat etiā ge. Fede. conſi. 106. tenētē hāc opi. & idē tenet Car. ī dicta cle. eos. 9. quæſtio.

[f] Quo ad laycos] Et forte opi. iſtorū ē uerior, q̄a q̄d nō ē ſpecialr̄ cōceſſum i d. c. alma. intelligit ꝓhibitū. Sed opi. Cal. eſt uerior.

[g] Et etiā mortuo] Vt in c. nobis. 2. & in c. ſacris de ſenten. excommu.

[h] Q̄d ſic] Ita Inno. in c. ſi. de exceſ. prаla.

[i] Quicūque intra] Et uide q̄ no. Pa. i c. a nobis. 2. de ſen. ex. ubi tractat an poſsit fieri oratio pro eo q̄ deceſſit i pctō, a quo nō fuit abſolutus, oſtēſis tamē ſignis pœnitentię.

[k] Et ſine quibus] Vt ordinatio clericorū, nā ſi nō eſſent al'q clerici ꝓdicta ſacramēta ꝑuniſſa cōferrēt layci poſsēt ordinari ad hoc.

[l] Poſſunt] Nec in hoc ſcilicet uel qñ locus eſt interdictus uel qñ clerici & layci ſunt interdicti ē differētia inter clericos & laycos.

[m] Ca. in his] Per q̄d c. no. ꝙ ſine priuillegio nō ē licitū celebrare ī loco nō cōſecrato etiā cū altari uiatico quo frequēter utunt clerici qñ celebrāt ī altari non cōſecrato, ut in oratoriis & capellis dominorū. Ad idē c. clericos, & c. unicuique d' cōſe. di. 1. & cōiter tenet ꝙ epīs pōt ī ſua dioceſi cōcedere iſtud priuilegiū, ſed papa in toto mūdo. An autē ſit hodie reuocatum hoc priuilegiū cōceſſum fratribus minoribus & prædicatoribus. uid' ibi Pa.

1 Prima est irregularitas, hãc incurrit omnis clericus, qui licet non sit ipsa interdictus tamen si exercet aliquid deputatum certo ordini in loco interdicto, nisi secundum quod permittitur a iure, ut supra dictũ est irregularis est. Intelligit hoc Fede. consi. 7. uerũ est qñ publice & palam more solito celebratur, sicut dicimus de excommunicato uel interdicto sicut prius celebrante, in cle. 1. de senten. excom. Similiter existens interdictus simpliciter si exercet aliquid deputatum certo ordini ubicunque est irregularis. c. is qui & c. is cui, de sen ten. excom lib. 6. & c. cũ eterni. de sententia & re iud. li. 6.

2 Secunda quòd supradictus est ineligibilis, ita quòd non potest eligere, nec eligi. d. c. is qui. §. 1.

3 Tertia ꝙ supradictus sit impostulabilis ita quòd nõ potest postulari. c. 1. de postula. prælatorum.

4 Quuarta ꝙ talis est beneficiis ecclesiasticis spoliandus,[a] & si monachus uł monialis est, debet retrudi[b] in artiori monasterio ad agendum pœnitentiam. c. postulatis, de cle. ex. mi.

5 Quid si talis celebrat non in loco interdicto nec ipse interdictus, sed tamen personis interdictis. ℞. quòd non est irregularis,[c] est tamen interdictus ei ingressus ecclesiæ donec satisfaciat ad arbitrium illius cuius sententiam contempsit. c. episcoporũ de priui. li. 6. Similiter secundũ Fede. ubi supra. Quando admittuntur layci aliunde uenientes ad diuina in ecclesia non interdicta existente in loco interdicto generaliter uł specialiter.

6 Sed qd si tales clerici exercent ea quæ non sunt deputata[d] certo ordini, ut puta cantare ĩ choro, legere psalmos, uel epistolã sicut faciunt alii layci ℞. secundum Inno. in d. c. tãta, & sequitur Pa. ibidem quòd non incidunt in præfatas pœnas iurisdictionalia tamẽ exercere possunt, unde & si ipsi non sunt interdicti, dicit tamen Pa. in d. c. fi. ꝙ non debent absoluere cum illa solennitate. c. a nobis. el 2. de sen. excom. Sed ei non credo quo ad absolutionẽ, quia absolutio ab excommunicatione siue cum illa solennitate siue sine ea non potest impendi ab interdicto, sed si ille q impendit non sit interdictus tunc absoluere potest etiam cum illa solennitate, quia cũ absolutio permittitur, ergo & solennitas[e] consueta. Innõ & Host. & Laudu. concordant cum Pan & addunt quòd sic efficeret irregularis qui absolueret cum præfata solennitate, sed eis non credo ratione prædicta. Item secundum Guil. durandi. Similiter est irregularis clericus qui solenniter in cimiterio sepelit hominem interdictum. ar. c. 1. de post. prælat. sed ego dico similiter si hominem non interdictum sepelit in loco interdicto solenniter scilicet cum officio solito. ratio quia istud competit certo ordini, secundum quòd communiter seruatur, not. etiam aliam pœnam in cle. eos de sepul. de qua supra. Excommunicatio. 7. casu. 36.

7 Quinta pœna est quod clericus qui non seruat, interdictum loci, est suspensus ab officio & beneficio.[f] d. c. tanta de exce. prælat. in tex. & in glo. in uer. beneficio. & in gl. magna, & sequuntur communiter doc.

8 Sexta pœna est contra religiosos quoscunque scilicet excommunicationis, qui nõ seruant interdictum cum matricem ecclesiã in loci seruare[g] sciunt, quod intelligo de generali interdicto imposito a sede apostolica, uel a locorum ordinariis, quia si esset ab eorum legatis sine speciali eorum mandato non haberet locum hæc pœna. Similiter

a Spoliandus] Et sic per sentẽtiã unde nõ ipso facto ꝑ tex. & in Pa. in c. fi. de exces. plato.

b Debet retrudi] Istas pœnas uidetur incurrere si scienter facit uel ignorantia quæ non excusat. c. apostolice, de cler. excõ. mini. & c. 1. de postu. ꝑla. secus si ignorãtia esset talis quæ excusaret.

c Non est irregularis] Est tñ uicinus irregularitatis contrahẽde quia si post hmõi interdictũ in ecclesia celebrauerit ut prius irregularitatẽ ĩcurrit per c. his cui de sen. excõ. lib. 6. ut dicit gl. i d. c. epo rum in uer. ingressum.

d Non sunt deputata] Imo. uult Pa. in d. c. fi. de exces. præla. circa fi. ꝙ etiam exercẽtes deputata certo ordini si habẽt ex cõsuetudine nõ sunt irregulares.

e Solennitas] Contra istã rationẽ facit. c. alma de sen. ex li. 6. q̃a conceduntur multa tpe interdicti sed nõ cũ solẽnitate solita ut patet. s̃. c. ꝓce. Itẽ quia absolutio ẽ actus deputatus certo ordini, ergo non debet fieri. & propterea dicit Pa. ꝙ talis absolutio non debet fieri tãquã a sacerdote, & iõ solũ est factũ tanquam esset opinio magis cõmunis licet ꝑ summa rña facit q̃a in absolutione ab excõicatione req̃rit certa forma ut. s̃. Absolutio 3 ergo cõcessa absolutione cõcedit & forma.

f Et beneficio] Sed non priuatur ipso facto sed priuãdus ꝑ sñiam ut ibi nota. Pa. ut dixi sup a. §. 4.

g Seruare] Dic ꝙ matris ecclesia maior uł baptismalis, de quo uide ꝑ Io. An. in d. cle. ex frequẽtibus in gl. in uersi. matrix.

liter quia si singulariter ecclesia matrix esset interdicta nõ habet locum in cle. ex frequentibus de sen. excõ. si uero matrix ecclesia non seruaret prædictum interdictũ generale solũ incurrerẽt pœnas quas & clerici incurrũt, de quibus in isto capitulo dr.

9 Vtrum layci non seruãtes interdictum incurrãt aliquã pœnã. R. q nulla inuenitur in iure ipsi imposita, peccarent, tamen mortaliter si hoc facerent in contẽptum ecclesiæ, alias non, nisi in quatuor casibus positis in clemen. 1. de sepul. & cle. grauis, de sen. ex cõ. de quibus habes. supra. Excommunicatio. 5. Casu. 15. & Excõmunicatio. 7. Casu. 36.

10 Sed nunquid layci tenenṫ de ecclesia exire si sacerdos recipit interdictũ ad diuina. R. Monal. q nõ neque peccãt audiẽdo sed solus sacerdos.

11 Vtrum clericus simplex q habent tantum primam tonsuram incidat in pœnas prædictas, sicut alii clerici. R. Host. q sic, si in officio suo cãter. l. tanq̃ psalmista, ut in c. psalmista. 23. di.

12 Vltima q clericus decedẽs interdictus priuatur ecclesiastica sepultura [a] d.c. is cui.

INTERDICTVM 8 quomodo relaxetur. R. q aut interdictũ fertur ad tẽpus, sicut cum quis interdicitur usque ad annum uel donec satisfecerit, [b] uel talis ibi moretur, & tũc nõ requiritur absolutio aliqua post tale qd quia anno transacto uel satisfacto, uel recedendo tali interdictum est amotum ipso facto, & licite post hoc celebrat quis, ita no. Pa. in ca. non est uobis de spon. nec distinguo an sit a iudice uel a iure, quia in utroque habet locum quod dixi, & idem dic de quacunque alia suspensione tam iuris q̃ hominis. Secus de sententia excommunicationis ad tempus, quia requiriṫ absolutio, ita no. doc. in fi. de matri, cõtracto. ꝯ inter, eccle. & ibi reddunt rationẽ esse, quia excommunicatio requirit certam formã in absolutione, sed in interdicto uel suspẽsione sufficit cõstet de mente iudicis, & licet aliqui dubitent de excõmunicatione lata a Papa ad tempus tamen tene q requiriṫ absolutio, nisi aperte constet Papam uelle eũ absolutũ esse ẽm. d. Ant. & sequiṫ Pa. in d. c. si. [c] Si uero interdictũ uel suspensio non est lata ad tempus sed simpliciter, tunc requiritur absolutio, & si est a iure potest absoluere ordinarius uel legatus sedis apostolicæ, nisi cum conditor iuris sibi uel alteri reseruauit, arg. c. nuper. §. in secunda, de sen. excom. Si autem si a iudicæ, sic ille qui tulit potest absoluere, uel eius superior tantum, & non alius, de mandato eius qui eam tulit. 24. q. 1. si Petrus.

1 Vtrum sit seruanda aliqua forma ĩ eius absolutione. R. Ho. q sic, dicẽdo reuoco, uel remoueo, uel absoluo & similia uerba. debent etiam iniungi eis, ut satisfaciant ẽm quod dicitur excommunicationis absolutione, quia in hoc ambulat pari passu. Vide supra. Absolutio. 3. §. 1.

2 Vtrum interdictum possit ad cautelam [d] relaxari. R. q generale interdictum non potest. c. præsenti de sen. excom. lib. 6. sed si interdictum sit singulare contra personam, sic potest relaxari ad cautelam ar. à contra-

a Ecclesiastica sepultura] Et etiã cimiteriali ut dicit ibi te. & glo. ibi illud in cimiterio dicit quòd hæc pœna habet locum etiã si cimiterium non esset contiguũ.

b Vel donec satisfecerit] Glo. not. in cle. 1. de deci. in uer. donec, ait q in suspensis ad determinatum tẽpus non requiritur alia absolutio, ut no. In no. in c. cũ bone. de eta. & qua. Sed si quis ẽ suspensus donec satisfecerit uidetur absolutione indigere, quia de satisfactione dubitari posset, bene subdit, qa uidetur sufficere indiciis declarare sup satisfactione sine alia absolutione.

c Et sequiṫ Pa. d. c. si.] Et dubium faciebat quia papa non subiicitur forme, sed ex sola uoluntate põt absolueṙ ab excõicatiõe, cle. si summus, de sent. excom. Sed dic quòd ĩ dubio requiritur absolutio ab excõicatione quia alio ñ apparente non uidet Papa uti ptãte absoluta sed ordinaris, & sic debet impẽdi absolutio secundum sui ordinem.

d Ad cautelã] In isto. §. 2. pone sic casum ẽ interdicta ciuitas. Sunt aliqui innocẽtes q petunt relaxationem ad eorum cautelã fieri pp q iudex relaxat, q̃ritur nũquid ualeat talis relaxatio. Videbaṫ q sic, qa excõicatio & interdictum paribus ambulãt passibus, c. 1. de sen. excõ. lib. 6. Sed excõicatus potest ad aliorũ cautelã absolui, ca. solet, de sen. exc. li. 6. & c. ueniẽs §. sed si & §. pe. & ult. ergo poterit interdictũ relaxare. pone .n. q sententia excõicatiõis sit nulla, excõicatus petit absolutioñẽ ad cautelã, quæ absolutio debet sibi impendi &c. determinatur tñ contrarium in isto. §. per d. c. p̃senti, & ratio est pp cõmunionis periculum in excõicato, ergo potest ad aliorũ cautelam absolui, sed ĩ participatione ĩterdictũ non est tm̃ periculum, ideo secus, unde ĩt in terdicti tpe q̃dã sacrã ministrãtur & celebrantur diuina ut patet. Et iõ dic q aliud in excõicatione q̃ in interdicto, qa excõicatio est mortis eternæ damnatio. Et ideo festinare debemus ut mortuus & a Xpo separatus per excõicatione

nem reintegretur Christo per absolutionē, maioribus enim malis debet sincera charitas subuenire, l. distin. cap. ut constituantur, in interdicto autē non traditur quis sathane nec est tantum periculū, ideo nec tantum festinandum. Item quia in interdicto iura uolunt unum pati pro alio, secus in excōicatione, propterea excōicatio nō potest suspēdi nisi in totū relaxetur, & ideo ī ēa locū habet absolutio ad cautelā, interdictum uero pōt suspendi capitulo ad hoc quoniam, de appella. ergo &c. uel pone casum quia interdictum non tenet & petitur relaxatio per cautelā, ut dictum est in excōicatione.

a Hoc tenet Io. An.] In glo. in uer. generaliter allegat Innoc. in cap. ad hoc quoniam, de appella. ubi loquitur de psona iterdicta, & Gemi. in d. c. psentia ponit casum. Quidā post appellationē asserit se interdictum in familiā & uxor petit, &c.

b A temporalibus] Vel in interdicto aque & ignis, l. non tm. ff. de appel. quia talis iterdictio suspēditur per appellationē nisi esset casus ī quo dānatū publice iteresset statim puniri d. l. con, stōnes. ff. d ap. & sic dēt supple ri hoc litera.

c Mere spūalib. Rō qa dicit te.

rio sensu. d. c. presenti. ratio qa specialiter interdicto omnia sacramenta negantur do nec absoluatur, & sic idē est quod & de excōmunicatione a qua quis absoluitur sub cōditione, ut in c. solet. de sen. excō. li. 6. hoc tenet Io. An.[a] & Gar. in d. ca. præsenti. Limita hoc si pœnitet, alias non, quia sic relaxatio daret causam peccandi, nisi forte in casu sicut cum absoluitur inuitus ab excōmunicatione, de quo supra Absolutio. 3. §. 7. uide quæ nota infra eo. §. fi.

3 Vtrum episcopus uel alius posit suū interdictū suspendere. R. Lau. Tanc. & Vin. qd sic, ut not. in c. ad hæc el. 5. & c. directe, & c. ptcrea. 2. de ap.

4 Vtrum per appellationē sequentē suspendatur interdictum latum. R. q nō, nisi eius effectus sit suspensus ad tempus, quia sic potest appellari a sententia suspensa sicut a conditionali d. c. præterea. 2. & hoc intellige de interdicto uel suspensione. Secus in sententia excommunicationis, cuius effectus nunq potest relaxari, nisi in foro absoluat. c. cum desideres de sen. excōmu. hoc no. Hos. in d. cap. ad hæc hoc intellige de interdicto a diuinis & sacramentis & aliis spiritualibus, secus in interdicto a temporalibus[b] ut puta quod non ingrediat possessionē talem. ff. de app. l. constitutionis, unde Ioan. Andr. in d. c. is cui, restringit solum in mere spiritualibus[c] per quæ ligatur anima, & ideo per appellationē suspēditur interdictū a beneficio,

in d. c. is cui. §. fi. ab officio & nō dicit a bñficio, qa si uoluisset intelligi de suspēsione a bñficio expsisset, & sic cessat distinctio host. q erat q suspēsio eēt a bñficio appellō n ipediat, qa elt qd spuale & sic loqtur Inn. in d. c. ad hæc. Secus sit sit suspēsis a pceptione beneficii q est quid tporale &c. & suspensio. de quo uide infra Suspensio. 2. §. 1.

5 Vtrum priuilegium concessum legato a latere, quo interdicti tempore ualeat celebrare interdictis & excommunicatis exclusis, ualeat q̄tum ad sententias suas[d] & suorum successorum ordinariorum. R. fm Landu. q sic, nisi specialiter a successore reuocetur, & tenet idē q etiam ualet quo ad sententias Papæ. ar. ca. dilectus el. 2. de rescrip.

6 Vtrum Papa dante licentiam celebrandi in ecclesia specialiter interdicta, relaxetur eo ipso interdictum. Respon. secundum Host. in c. ut priuilegia quod non.[e]

7 Vtrum de authoritate episcopi posit quis celebrare[f] in ecclesia interdicta. R. secūdum Host. in d. c. ad hæc quoniam, q non, quia istud pertinet ad solum Papā, de priuile. cap. cum & plantare. Secus esset in cessatione a diuinis, quia posset episcopus excipere quos uult, & subiicere & tempus & modū determinare secundum Inno. in d. c. ut priuilegia, & idem tenet in ecclesia per eum interdicta, allegat. dict. capitu. dilectus, sed non potest concedere, ut persona interdicta, uel suspensa celebret, nisi pro delicto alterius sit suspensa ab eo.[g]

INTERDICTVM 9. qñ non indiget relaxatione, quia ipso iure non tenetur qs seruare. Respon. quod in duobus casibus.

1 Primo quando fertur con-

d Quantū ad suas sententias] Casum pōt ponere, legatus a latere tulit sētētiā iterdicti, q tū cōcesserat priuilegiū sem pronio ut hic, nunquid suffragetur sempronio tale priuilegium.

e Quod non] Et licentia Pape operatu ut celebrantes nō sint interdicti secundum Pan. in d. ca. ut priuilegia super glo. in uerbo semel.

f Posit quis celebrare] Vide de materia istius §. & etiā §. 4. Pan. in ca. & hæc quoniā, de appell.

g Sit suspensa ab eo] Dicit Innocē. ut refert Pa. in c. ut priuilegia, de priui. quōd differentia est an interdicta ur lo cus uel persona quia si interdictus locus potest interdictū ibi suspendi & relaxari de li cet tunc interdictis, sed iterdictū in psonā nō pōt susp. nisi qa aut plenā pœnitet, & dic ex toto relaxari & nō suspendi, aut non pœnitet & nō d. celebrare, ex quo est i pōsō, sed secus est in loco

loco quia locus non delinquit, & ꝑ hanc rationem dicit Inn. no. in d. c. ut priuilegia, ꝙ si interdictū esset latum in personam ꝑꝑ delictum alterius puta domini terræ tunc posset suspēdi, quia cessat ratio præcedens.

a Proter eorū delictum] Fertur interdictū ut corrigantur.

b Nec alii seruare] Ne uideātur de aliorū luctu ridere & no. quod illi ꝓ quibus interdictum est latū tunc uiolare dicuntur quādo maiores uiolant seu maior pars eorum, secus si una ꝑsona tantum, ar. in c. si. de procura. & oportet etiā quod habeant animum perseuerandi. Quod poterit percipi ex actibus eorum secundum Pa. in d. cap. petisti.

c Est extimatio] Barto. in d. l. unica. u. co. multum late ꝗ ista materia tractat.

d Lucri cessantis] hoc prosequitur Bar. 13. col. uersi. circa hoc est uidendum.

e Extra rem] In nūmis uenit interesse extrīsecū ꝙ cōsistit extra rē, secus est in frumento, uino, oleo & similibus, qa cum in eis ueniat interesse cōsistens circa ꝑciū & ualorē certe ī illis ñ ꝯsiderat aliud īteresse extrinsecū siue cōsistat in lucro siue ī dāno. tex. ē. id. §. cū ꝑ ueditorē ubi do. ꝑcipue Pau. & Ga. Bar. & cōiter alii ī l. nūmis. ff. de in litē. iu. & Latius Bar. ī l. 1. col. 10. & 11. C. de sen. q pro eo qꝺ inter, & in l. Iul. ī prin. in 2. col. ff. de act. emp. & ex ista doctrina cōiter approbata sequit ī practica mirabilis decisio & ualde dura ꝰm Fulgo. ī d. l. nūmis ꝙ si deposui penes te centum saccos frumēti restituēdos mihi tali mense quo uolebam soluere illos cētum saccos ꝓ canone cuidā ecclesiæ cuius eram emphiteota, & qa fuisti contumax & nō potui solue re, ecclesia fecit me cadere a iure emphiteotico, ꝙ istud interesē extrīsecū non possem a te petere, sed si ualor frumēti decreuisset possem istud interesse ualoris petere d. §. cū per uenditorem.

f Duplū excedere] Hoc ꝓsequitur Bar. ibidem. 19. col. uer. nūc uenio ad tertiam particulam.

tra participantes, cū excōmunicatis, in casu quo minorē incurrunt excommunicationem sine canonica monitione præmissa, tunc nullū est ipso iure sicut & suspensio quęlibet, intellige si ferat̄ ab inferiori a Papa, capi. statutū de senten. excom. li. 6. & dicitur canonica monitio & legitima, quando nominatim admonentur, alias non, ut in c. constitutioné. eo. ti. & li. contra alios uero licet debeat ꝓcedere monitio qñ fertur ꝓ contumacia, ꝰm Inn. in d. ca. ad hæc, qm̄ tñ tenet, similiter si proferatur sine scriptis, q̃ uis iudex incurrat pęnam, de qua in c. 1. de sen. excōi. li. 6. & s̄. Excommunicatio. 2. §. 2. Sed magis breuiter dic quod in illis casibus in quibus sentētia excōicationis nō tenet, sic nec interdictū, de quo uide s̄. Excōicatio 3. per totū. Secundo qñ interdictum est latum propter aliquos & ipsi non seruant eū tex. est in c. petisti de priui. Sed aduerte ꝰm Hosti. & Pa. ibidem quod si ciuitas uel ecclesia est interdicta propter aliquem. i. ꝓpter eorum delictum, [a] tunc licet ipsi uiolent, alii tamen seruare tenentur, si autem sit positum pro eorū querela ad eorum utilitatem, tunc si ipsi non seruant, nec alii obseruare [b] tenentur, & sic efficit nullum. d. c. petisti, & sic eum intellige.

2 Vtrū qñ interdictum est nullum, tamen matrix ecclesia seruat, teneātur religiosi illud seruare. R. ꝙ sic aliter incurrunt pęnam excommunicationis, cle. ex frequentibus de sen. excō in glo.

INTERESSE secundum Bartol. in lege unica. C. de senten. quæ pro eo quod inter, profer. propriȩ & stricte ē extimatio [c] alicuius utilitatis nō habite ꝑꝑ alicuius factū iniustū uel concessionē iniustam, & est duplex, aliud lucri cessantis, [d] & hoc est qñ homo impedit̄ a lucro quod fecisset si talis pecunia sibi restituta fuisset, uel si talis lesio sibi non fuisset illata & huiusmodi, aliud est interesse damni emergentis, & hoc duplex, aliud in re, aliud extra rem. Interesse damni emergē tis in re uel circa rem qꝺ ēt dicitur extrinsecū ꝰm Barto. ubi supra, & istud est ipsa res eius extimatio, uel id qꝺ ꝓuenit immediate ex ipsa re, ut fructus & partus & hmōi, ponit̄ exemplum, uendidisti mihi uinū ꝙ ualebat. 20. & tibi tradidi preciū nec dedisti, tunc ualet. 40. si traditū fuisset tantum habiturus eram, & de hoc. ff. de act. emp. & uē di. l. si sterilis. §. cum per uentorem. Interesse extra rem [e] uel extrinsecum est ꝙ prouenit non ex ipsa re sed propter ipsam rem. exemplum, uendidisti uinū nec tradidisti, sed si tradidisses ex eo potuissem negociari & lucrari, uendidisti granum, & quia non tradidisti serui mei famæ petierunt, & istud quando petatur in contractibus habes in l. Iulianus. §. primo. de actio. emp. & uen. l. cum uenditorem. C. de act. emp. & uendi. & ff. de uerbo. obliga. l. si insulam, & quando teneatur in conscīētia habes Vsura. 1. §. 30. interesse quando habet certam quantitatem uel speciem duplum excedere [f] non potest, & quando excedit duplum habes in dict. l. unica, in tex. & in gl. sed quo ad conscientiā habes infra Vsura. §. 1. 30.

INTERPRETATIO Legis ad quem pertinet [a] ℞. quod interpretatio legis diuinæ uel canonicæ pertinet ad Papam cap. per uenerabilem qui filii sint legitimi, sed interpretatio legis ciuilis in quantum concernit clericos similiter pertinet ad Papam, ut capit. 1. de iura. calum. In quantum autem concernit laycos pertinet ad imperatorem. l. fina. C. de le. quia est eius interpretari cuius est cōdere. glos. in capitu. contra eum in fi. de re. iur. libro sexto. Et hoc intellige uerū generaliter, sed q̃tum ad unam causam potest iudex etiā interpretari, ut not. Innocen. in c. cum speciali de ap. uide bonam glo. in c. 1. in uer. interpretatus, de po. prela. facit. l. unica. C. de professo. qui in urbe. lib. 12. nisi esset ita arduum ꝙ firmus intellectus dari non possit, quia tunc recurrendum est ad principem l. penul. & fin. C. de le. hæc Panor. in c. 1. de iu. ca.

1 Vtrum interpretatio priuilegii pertineat ad principē solum. ℞. Panor. in c. cum uenissent de iudiciis, quod aut dubiū est super potestate scilicet si potuit dare, & sic nulli inferiori a principe licet ut in cap. 1. de transla. prela. 17. q. 4. §. qui autem est. §. sequēs incipit committunt. 9. quæst. 3. cuncta per mundum, aut dubiū ē super ualiditate uel surreptione, & sic potest inferior iudex secundum cōmuniter doct. aut dubitatio est circa uerba solum, & tunc si casus est clarus & decisibilis de facili, sic potest inferior cognoscere ad præiudicium partium secūdum cōiter docto. Ratio quia inferior interpretatur legem superioris in præiudicium partiū, ut notat Innocentius dicto capitulo cum specialis, facit capitulū inter alia, de senten. ex. & di. l. fin. Si uero casus est dubius sic pertinet ad principem si eius prẹsentia de facili potest haberi, arg. dict. capitu. cum uenissent [b] & dict. capitu. inter alia, [c] & in l. ex facto [d] d. §. primo. ff. de uulga. & Pup. substitu. quod si de facili nō potest adiri princeps propter longam distātiam, sic poterit interpretari per rationem naturalem & uerisimilem quæ potest notari per expressa uerba, pro hoc est casus in dict. l. ex facto. §. secundo ubi iurisconsultus interpretatur legem ex naturali ratione. Ad hoc quod notat Innocentius in capitu. cum speciali facit text. in capitu. cum personæ, de priui. libro sexto. Aut dubiū uersatur circa intentionem principis, & non potest decidi sine magno dubio, & sic interpretatio est solius principis, ad prædicta facit text. in capitulo uenerabilem de electione dicit etiam Spec. [e] in tit. de lega. §. nunc ostendendum, uersic. 24. quod episcopus potest interpretari iurium allegationes de pignori, significante, & dicto capitu. uenerabilem procedit in arduo negocio, ut dictum est.

2 Vtrum in contractibus si interpretatio facienda, ut res potius ualeat quā pereat. ℞. quod sic, de fi. instru. cap. inter dilectos in glo. in uer. quo magis & ff. de re. du. l. quotiens in actionibus, de uerbis sig. cap. abbate. §. contra quòd fuit. Si uero res ualeret secundum intellectum utriusque, tunc accipiendum est illud quod est magis uerisimile. ff. de reb. du. l. cum in testamento, & ff. de uerb. obli. l. eum qui ita, in principi. & ꝙ consueuit. 28. dis. de siracusane, & quod magis conuenit iuri. de consue. cum dilectus. §. fi. ubi interpretatio fit contra eum qui legem potuit apertius dicere. ff. de pac. l. ueteribus, de priui. c. quia circa, in gl. in uer. sed futuri. Interpretatio in contractibus fit plena. In testis plenior, in beneficii quoque plenissima, de doc. c. cum dilecti.

3 Interpretatio locutionum debet fieri s̃m personas quæ loquuntur, uel quibus loquit. 26. di. deinde in gl. in uer. responsum.

a /d quē pertinet] Sed quæritur, nunquid nostris temporibus licitū sit leges interpretari a doctoribus ut ab eorū interpretatione non liceat recedere gl. uidetur uelle ꝙ sic in l. non puto. ff. de iure fisci. sed dic contra per text. in §. responsa insti. de iure na. Qui dicit q̄d hoc erat antiq̄tus ergo non hodiæ. Item. quia hodiæ nō committit doctoribus a Cesaræ, & ideo doctoris sentētia est probabilis & non necessaria, ut no. glo. in l. de interpretatione. ff. de legibus & clarius in l. 1. C. de legibus. Vide supra Doctor. §. 1. & ad hoc uide bonā glo. ī §. ex his. 11. q. prima.

b Ar. d. c. cum uenissent] Vbi solus Papa cognoscit de dubiis priuilegiorū apostolicæ sedis.

c C. inter alia] Vnde ius ꝓdiit interpretatio legū procedit.

d L. ex facto] Beneficia principalia episcopi principes solent interpretari.

e Etiam Spe.] Hoc dictum reputat singulare. Pa. in d. c. uenerabilem de elec. 14. nota. Vbi dicit ꝙ ad episcopum pertinet interpretari. An iuramētum teneat an non. Sed in ordinis & inter parsonas pertinet ad solū papam, & ita ꝓcedit. d. c. uenerabilē, in uersic. ad nostrum iudicium pertinere.

Inter-

INTERROGATIONES in cõfessione, utrũ sint faciende a confessore. R. qđ sic per tex. clarum. Ang. de pe. dist. 6. c. 1. ubi dicit. Diligens inquisitor & subtilis inuestigator sapienter & quasi astute interroget a peccatore, quod forsan ignorat, uel præ uerecundia uelit occultare hæc ille, & not. quod confessor tenetur sub pœna mortalis peccati eas interrogationes facere quas cognoscit necessarias confitenti pro ualiditate confessionis, habens probabilem opinionem ꝙ confitens ex obliuione uel ignorantia seu negligentia omittit. ar. capitulo sit rector. 43 distinct. secus esset quando habẽs probabilem opinionem ꝙ confitens talia scit, & aduertit, quia sic potest credere eum, uel nõ commisisse uel alias confessum fuisse, & sic non tenetur interrogare, nisi forte uideret ꝙ ex uerecundia nõ auderet dicere. dimittere autem interrogare ex inaduertẽtia, aut obliuione credo sit peccatũ, ex negligẽtia uero dimittere interrogationes quas probabiliter conscientia sibi dictat faciendas de necessitate, uidetur mortale peccatum, per ea q̃ dicã. j. Negligentiã. §. 1. multo magis ur̃ mortale qñ sciẽter & sine omni rõnabili cã uolũtarie dimittit, tenetur. n. cõfessor circa confitentem facere ex præcepto charitatis ea quæ uellet sibi fierent rationabiliter pertinentia ad necessitatem salutis, sicut est integre confiteri & uia salutis dirigere, aliter pręuaricatur illud præceptum. Diliges proximum sicut teipsum. Non tamẽ debet confessor esse nimis scrupulosus in interrogando omnia quæ possibile est commiserit peccator, sed solum circa ea debet interrogare quæ probabiliter credit commissæ.

1 Quid debet attendere cõfessor circa interrogationes. R. ẽm Astensem ꝙ tria. Primũ ꝙ interroget de peccatis, nõ de fabulis, uel aliis mundanis. Secundum ꝙ non interroget nisi de peccatis consuetis, & de communiter sunt nota explicite, quærere enim de peccatis inconsuetis & enormibus nisi in generali & a longe, & per quandam circunlocutionem, nocet cõfitenti, quia sepe dicit quod nescit, propterea dicitur prouerb. 11. qui inuestigator est malorum, opprimetur ab eis, & in l. 1. §. qui qõnẽ. ff. de qõ. prohibetur fieri quæstio specialis in præiudicium alterius. Tertium est ꝙ non descendant nimis ad particulares circunstantias peccatorum carnalium, quia dicit Phi. 3. ethic. Delectabilia quantomagis considerantur tantomagis sunt apta mouere, & nocet talis interrogatio & confessori & cõfitenti, sufficit enim habere ultimã speciẽ peccati in hmõi & circunstantias quę cadunt sub spãli prohibitione, & a longe & cum uerbis honestis, unde nullo modo descendat ad alia specialiter, puta mulier confitetur ꝙ fuit cognita extra uas debitum, non quærat postea in quo loco, uel quomodo & hmõi, sicut faciunt quidam, qui potius sunt contaminatores quam cõfessores, qui sepissime peccant mortaliter delectãdo se de hmõi interrogationibus, & propter delectationem faciendo eas.

2 Secundo de quibus sunt interrogationes faciende. R. ꝙ sunt faciende de peccatis cõibus, sicut est transgressio decem præceptorum, commissio septẽ peccatorũ capitaliũ, abusio quinque sensuum, & de circũstantiis quæ mutant speciẽ, & aliquando quæ aggrauant notabiliter, nõ oẽs de oĩbus, sed de illis quæ cõiter cõtingũt in tali statu, qa derisio esset quærere a fęmina de militia &c. uñ ut cõfessor simplex habeat formã interrogãdi, hic annotabo talẽ ordinem, qui erit quasi una tabula totius istius Angelicę summę, circa ea quæ pertinent ad conscientiam.

3 Attende ergo confessor qui salutifere uis confessiones audire ad infrascripta. Præsentato tibi pœnitente, debes primo interrogare eum de quo loco uel terra est (si aliter eum non agnoscis) ut ex hoc intelligere possis si habes autoritatem ad eum confitendum, quia si es sacerdos parrochialis non habes ptãtem, nisi super illos qui sunt de parrochia tua, secundum ꝙ habes. supra. Cõfessio. 3. §. 3. & §. 9. & sex sequentibus. Ibidẽ dic similiter de illo cui commissa est audientia confessionũ a parrochiali sacerdote. Si uero est tibi commissa ab Episcopo talis autoritas, uel ab eius Vicario generali in spiritualibus, uel ab alio habente iurisdictionẽ quasi Episcopalem, tunc si es Frater minor, uel frater de ordine prædicatorũ aut hæremitarum & hmõi, & talem autoritatem habes per præsentationem factam secundũ formã cle. dudum, de sepul. de quo habes supra. Confessio. 3. §. 16. uel es admissus ac si esset seruata talis forma, sic potes audire omnes de illa dyocesi, uel iurisdictione illius,

illius, & in illa dyocesi solum & nō extra illam, si uero non es præsentatus ſm formam dictę cle. nec admissus ac si esset seruata, sed solum tibi concessit licentiā audiendi cōfessiones, sic potes ubique eius subditos audire de quo uide in d. §. 16. & seq. Et si inueneris ꝙ habes autoritatem eū confitendi, interroga. 2. de eius statu & conditione (si aliter eū non agnoscis) ut perpendere possit si erit capax absolutionis uel ne, nā si inueneris eum in tali officio uel in tali arte quam exercere non pōt sine mortali, tunc indica ei a principio, ne forte eum audiendo & postea uolens eum absoluere scandalizetur de te. posses tamen talem qui habet aliquid quod non uult dimittere secūdum ꝙ tenetur admonere, ꝙ si uult confiteri libenter audies eum, sed absoluere non posses, nisi dimittat quod exercere non potest sine mortali, & quomodo (licet eum non absoluas) talis confessio ualet ei ad multa bona, præsertim ut deus citius illuminet eum ad pœnitentiā, ſm ꝙ dicitur in c. quod quidam. de pœ. & re. & his dictis (si uoluerit confiteri) poteris eum audire, & monita salutis dare, & aliquam pœnitentiam, sed nullo modo absolutionem, quia sic peccares mortaliter, de quo habes supra. Confessio. 1. §. 14. & Confessio. 6. §. 2. & 3. Interroga. 3. quantum est quòd non fuit confessus, & cui confessus fuit, & si debita bona uoluntate fuit confessus, & si fecit pœnitentiā, & si aliquid retinuit scienter quod non fuit confessus, ut ex istis possis scire de quanto tempore habet confiteri, & si cōfessiones factę sint reiterandæ, & quando hoc sit, habes supra. Confessio. 1. §. 8. cum multis se. Interroga. 4. si adhibuit diligentiā, ut suorum peccatorum habeat memoriam, & si inueni res ꝙ non, puta quia oportet reiterare confessiones de multo temporę, & ipse pœnitēs hoc non cogitabat, & propterea nullam posuit diligentiam super peccatis confessis, tūc admonendus est ut uadat & conetur reducere ad memoriam sua peccata, discurrendo ꝑ status quos habuit, per officia quæ exercuit. per societates quas tenuit, ꝑ loca in quibus habitauit, per exercitia quæ operatus est, ut sic integre confiteri ualeat, & quam tam diligentiam debeat ponere, habes supra. Confessio, 1. §. 12. Prædictis factis & inuento ꝙ facta diligentia secundum posse suum est dispositus ad digne confitendum debes eundē pœnitētem inducere, ut genuflexo dicat humiliter confiteor deo &c. usque mea culpa, si scit eam dicere, & quòd stet facie uersa lateri confessoris (si est mulier uel iuuenis) & non permittas ꝙ aspiciat in faciē tuam, quia multi propter hoc corruerūt, & postea bonis uerbis & persuasionibus induc eum, ut dicat peccata sua. Et si scit ordinate dicere noli eum impedire, sed solum uade supplēdo ubi ipse deficit in exprimēdo circunstantias, uel declarando quomodo est mortale, & tenetur abstinere, uel ad restitutionē, uel est excommunicatus & huiusmodi. si uides quòd ipse pœnitens hoc non intelligit, uel nō perpēdit, uel si nescit ordinate dicere, fac ut cōfiteatur saltē grauiora quæ magis grauant eius conscientiā, ut ex illis possis scire de qbus debeas eū interrogare, & dictis aliquibus de grauioribus. Si uides ꝙ nescit ordinate dicere, incipe tu interrogare eum sicut in infrascriptis uidebis, nō tñ oēs de omnibus (ut dixi) sed tantū de his quæ uerisimiliter præsumit cōmisisse, uel ratione status, exercitii aut cōditiones personæ, & caue ne eum exasperes propter aliquod peccatum, donec totam compleuerit confessionem, ne forte præ uerecundia non integre confiteatur, sed completa confessione tunc eū deprehende, & argue. ſm ꝙ uideris ei expedire.

4 Ordo autem interrogādi sit iste circa peccata cognoscenda & dicenda. Primo circa decem præcepta.

Circa primū præceptum decalogi, quod est non habebis deos alienos &c. exo. 20. qd quidem quomodo intelligatur habes præceptum. §. 3. ex cuius expositione sic facies interrogationes.

Si adorauit aliquam creaturam, uel cūm primo appet fecit ei aliquā orōnē & hmōi.

Si adorauit dyabolum etiam sub angelo lucis apparente, quia mortalia sunt. Vide adoratio. §. 10.

Si inuocauit demones, uel fecit aliquod pactum cum eis. Vide sors. §. 3.

Si usus est nigromantia, acromātia & huiusmodi. Vide ibidem.

Si usus est sortibus, uel incantationibus ad sciendum occulta uel furta & huiusmodi. Vide ibidem.

Si uoluit scire futurum per uanam inspectionem creaturæ. Ibidem.

Si qñ obuiauit lepori, uel alteri animali credidit

credidit præsagium alicuius futuri. Ibidem.

Si qñ mulier prægnans petit ignem & huiusmodi, & utit ad scien. futura, uide ibidē.

Si usus est literis, punctis, astrolabio. apertione libri & hmõi ad scien. futura. Ibidem.

Si obseruauit somnia, ut diuinaret. Ibidem. §. 5.

Si uoluit colere deum secundum ritum iudeorum. Vide superstitio. §. 1.

Si usus fuit ligaminibus aut caracteribus pro sanitate dauda. Vide superstitio. §. 1.

Si fecit annulum quando legitur passio Christi, uel characterem in tali die & huiusmodi. Vide ibidem. §. 2.

Si usus fuit arte notoria, uel eam didicit. Vide ibidem. §. 3.

Si usus est herbis contra demones. Vide ibidem. §. 6.

Si usus est breuibus ligandis ad collum. uel portandis. Ibidem. §. 7.

Si incantauit animalia. Ibidem. §. 8.

Si carminauit infirmos. Ibidem. §. 9.

Si dixit uel fecit dici missas uel psalmos, ut quis moreretur. Ibidem. §. 10.

Si colligendo herba obseruauit aliqua uana. Ibidem. §. 11.

Si aliquod fecit, ut sciret infortunium alicuius. Ibidem. §. 12.

Si per maleficiũ destruxit aliud malum. Ibidem. §. 13.

Si credidit fœminas ire de nocte, uel conuerti in cattas & huiusmodi. Ibidem. §. 14.

Si habet libros de prædictis sortilegiis, uel superstitionibus, tenetur eos comburere, alias non est absoluendus, ut supra. Curiositas. §. 1.

Si obseruauit dies egyptiacos. Vide superstitio. §. ultimo.

Si dedit poculum ut amaret ab aliquo uidet mortale, quia oĩno superstitione utitur.

Si credidit q ex constellatione cogat qs ad bonum uel ad malum, uide sors. §. 3.

Si usus est sacramentibus uel sacramentalibus pro danda sanitate & huiusmodi. Vide sacramentum. §. ul.

Si acceptauit duellũ, uel obtulit, uel fuit causa, ut fieret. Vide duellum.

Si accepit ferrũ cādēs, uel dedit pro manifestanda ueritate, uide purgatio in prin.

Si est hæreticus, uel fautor hæreticorum. Vide hæreticus in prin. & per totum.

Si fuit dubius in fide. Vide hæreticus in principio. & Infidelitas. §. 10.

Si apostatauit a fide, uide aposta. in prin.

Si fecit actũ infidelitatis timore mortis. Ibidem. §. penul.

Si portauit uestes infidelium, ibidem scilicet apostata §. ulti. & infidelitas. §. 10.

Si nimiam practicam habet cum iudeis, uide Iudeus. §. 1.

Si balneum intrauit cum iudeis, uide Balneum. §. 3. & iudeus. §. 8.

5 Circa 2m præceptum. Nõ assumes nomē &c. quomodo intelligatur habes præceptũ. §. 4. ex cuius expositione sic formabis interrogationes.

Si uota facta non impleuit uel deliberauit non implere cum posset & teneretur peccauit mortaliter, & quãdo teneatur uel nõ, uide Votum primo per totum, & Votum. 3. per totum.

Si assentit impedimēto non implendi uotum. Vide uotum. 2. §. 12.

Si facta uota sine determinatione temporis nimis tardauit. Votum. 3. §. 2.

Si in casu quando obligatur ad uota parentum non ea impleuit, & quando sit, uide Votum. 3. §. 8.

Si impetrauit dispensationem uoti sine causa legitima. Vide uotum. 4. §. 10. & 11.

Si fecit uotum sciens q uouere non poterat, uide uotum. 2. §. 9. & qui nõ pñt, hēs ibi.

Si fecit uotum de re mala fienda, quæ sit mortale peccatum, peccauit mortaliter uouendo, & tenetur facere contrarium, secus esset de re peccati uenialis, & quomodo non obligat. Vide uotum. 1. §. 3. & 5. & facit ad hoc quod no. in c. periurium. §. 1.

Si fecit uotũ de re bona, sed propter malum finem. Vide uotum. 1. §. 3.

Si apostatauit ab aliqua religione uel ordine, uide Apostasia. §. 2. per totum.

Si blasphemauit deũ uel scõs, uide blasphemia, & quot modis blasphemetur ibi.

Si maledixit deum uel sanctos, uide Maledictio. §. 1.

Si nominauit Deum uel sanctos opprobriose, uel per membra uerecũda aduertenter peccauit mortaliter, etiam si fecit ex ioco, quia contra præceptum prædictũ directe. infra iuramentum. 3. §. 12.

Si sacris ecclesiæ fecit aliquod enorme, puta cõculcando uel huiusmodi, quia mortale est contra præceptum prædictum.

Si

Si sacramenta recipit uel administrauit in peccato mortali, mortale peccatum est, nisi in casu, de quo baptismus.5.§.10.

Si iurauit falsum quod credebat uerum, uide Periurium, in prin.

Si iurauit uerum, cum tamen crederet dicere falsum. Ibidem.

Si iurauit falsum sciens se mendacium iurare, Ibidem.

Si iurauit aliquod malum se facturũ ibidem.§.1.& Iuramentum.3.§.7.& Iuramentum.5.§.1.

Si iurauit in cõi sermone sine debita discretione, ibidem.§.2.& iuramentum.§.10.

Si iuramento affirmauit id de quo dubitabat, uide Periurium.§.3.

Si iurauit per uerbum credo, quod tamen non credebat. Ibidem.§.4.

Si credidit contrauenire iuramento, cum tamen non contrafaceret. Ibidem.§.5.

Si iurauit ex metu falsum. ibidem.§.7.

Si induxit aliquem ad iurandum, quem sciebat false iuraturum. uide Iurm.3.§.11.

Si iurauit uituperose per deum uel sanctos. Ibidem.§.12.

Si iurauit non ſm intentionem dãtis iuramentum, uide Iuramentum.4.in princ.

Si non cõpleuit quod sub iuramento promisit in casu quo tenebatur, & quando hoc sit habes iuramentũ.5. per totum, & qũo est mortale peccatũ non implere q iuramento promisit, habes Periurium.§.1.

Si fecit se absolui a iuramento sine causa legitima, uide Iuramentum.6. per totum, & de causa legitima quæ sit & quis potest absoluere a iuramento.

Si quando tenebatur orare uoluntarie se occupauit in his quæ distrahunt mentem, uide Hore.§.27.

Si simulauit sanctitatem quam non habebat, uide Simulatio.§. ultimo.

Si adiurauit homines, uel demones, aut alias creaturas, uide Adiuratio, per totum.

6 Circa tertium præceptum. Sabbata sanctifices, eius expositionem habes infra. Præceptum.§.5.ex cuius declaratione sic sunt formandæ interrogationes.

Si existens corpore sanus & non occupatus in spũalibus bonis stetit ociosus, nec aliquid operatur tempore non festiuo, unde uiuat, uel unde tribuat egẽtibus, quia magnus excessus ociositatis uidetur mortale peccatum, de quo uide Præceptum.§.5.

Si in diebus festiuis de præcepto non habuit attritionem de peccatis mortalibus cõmissis, de quibus non fuit contritus, uide Ferie.§ 41.

Si uacauit ludis aut choreis, de quo uide Chorea per totum, & ludus per totum.

Si non uacauit deo in dictis festis saltem in aliqua hora, quia mortale ut Ferie.§.9.

Si fecit hastiludia, qa sunt prohibita quibuscunque diebus, sicut torneamenta secundum Richar. in 3 di.37.& consimili ratione, ut in c.1. de tornea.

Si fecit opus mauuale uel fecit fieri ĩ prædictis festis, in casibus non cõcessis, uide Ferie, quæ opera licent & quę non, & quæ sint festa præcepta, & quando est mortale opus seruile in die festo, & quãdo incipit festum. Vide ibidem per totum.

Si audiuit missam integram in prædictis diebus, uide Ibidem.§.42.

Si existens in missa occupauit se in uanis, uide Hora.§.27.& Ferie.§.43.

Si audiens missam in prædictis diebus dixit orationes quas tenebatur dicere ex uoto, uel pœnitentia, aut ratione ordinis, uide Ferie.§.46.

Si audire prædicationem contempsit in festis, uide Ibidem.§.44.

Si non fecit oblationem in missa ad quã tenebatur, uide Oblatio.§.1.& quæ ibi notaui.

Si in diebus festiuis de præcepto commisit aliqua peccata mortalia, uide infra præceptum.§.5.& Ferie.§.36. Et quia difficile est scire dicere quæ peccata commisit in festis, & interrogare in quolibet pcõ, si illud cõmisit in festo est difficile, potes sine alio scrupulo peccatorẽ interrogare sic. Peccasti mortaliter in festis, & si dicit q sic interroga secundo in quot festiuitatibus. Et si nescit, interroga eum si quasi in omnibus, uel in maiori parte ipsarum, uel minor. Et tertio interroga si in eodẽ festo aliquando his uel septies & sepius, & sic sufficit quo ad istã circunstantiã absque hoc q exprimat spẽm peccati quod cõmisit, uel absque hoc qđ in quolibet peccato quod confitetur interroges, si fecit in festo, quod bene no.

7 Circa.4. præceptum, honora patrem &c. cuius expositio habetur Præceptum.§.8.& ex qua interroga. ut infra.

Si non dilexit patrem uel matrem, uide Filius. §. 30.
Si non ostendit eis signa dilectionis sed dure se habet cum eis. Ibidem.
Si dixit eis uerba iniuriosa uel uerberauit, qa uidetur mortale per dicta in d. §. 30.
Si non obediuit eis, uide Ibidem.
Si non subuenit eis indigentibus. Ibidem.
Si non seruiuit in infirmitatibus eorum, uel se cit seruiri. Ibidem.
Si maledixit eis, uide maledictio. §. 1.
Si non fuit executus eorum uoluntates seu legata facta post eorum mortem, uide Executor. §. 23. & 24. & Heres. §. 5. usque ad. §. 12. & legatum. 1. & 2. per totum.

8 Circa. 5. præceptum, nō occides, uide Præceptum. §. 9. ex quo sic interrogá.
Si habuit animum offendendi proximū in persona uulnerando, mutilando, occidendo, & huiusmodi. Vide in d. §. 9.
Si uulnerauit uel occidit aliquem, uide Ibidē.
Si commisit homicidium spirituale. i. inducendo aliquē ad peccatū mortale, uel aliis modis, de quibus habes homicidium. 4. p totū.
Si procurauit aborsum alicuius mulieris uide Aborsum per totum.
Si incarcerari fecit aliquē indebite, uide Carcer. §. 1. 2. & 3.
Si pueros tenellos tenuit iuxta se in lecto & suffocauit dormiendo, uide Homicidium. 2. §. 15.
De multis modis quibus fit homicidium, & cū peccato mortali, habes homicidium. 1. 2. & 3. per totum.
Si aspexit spectacula in quibus iminebat periculum probabile mortis uel mutilationis membrorum, ut torneamenta, hastiludia, & huiusmodi peccauit mortaliter in duobus casibus. Primo quando tali animo aspexit, q etiam si preciperetur ei ne staret ad uidēdum, nihilominus non desisteret. Secundo quando eius aspectio est causa ut fiant sine qua non fierent. Alias est ueniale peccatum de se nisi forte ratione scandali, ut in clericis religiosis & huiusmodi, & de materia uide supra Curiositas. §. 1. in fi.

9 Circa. 6. præceptum, non mechaberis. Vide præceptum. §. 10. ex cuius expositione sic forma interrogationes.
Si fecit fornicationem. Vide ibidem in d. §. 10.
Si commisit adulterium. Ibidem.
Si stuprum perpetrauit. Ibidem.
Si sacrilegium operatus est. Ibidem.
Si incestuosus fuit. Ibidem.
Si fuit sodomita. Ibidem.
Si alio modo per se polluit qualitercunque, ui de Luxuria. §. 2.
Si uoluntarie cogitauit de huiusmodi peccatis propter delectationem. Ibidem.
Si uoluntate desiderauit aliquod ipsorum cōmittere ibidem. Vnde hic aduerte q toties peccat mortaliter, quoties hoc deliberate appetit perpetrare ex diuersis interuallis tēporis uel personarum, puta quia nunc desiderat unam personam ad malefaciendum, postea occupatus in aliquo alio alia cogitat, demum postea iterum recordatur de illa persona, & iterum causa concupiscit, similiter quando nunc unam personam & postea aliā desiderat, quia in istis casibus sunt diuersæ auersiones, aliqua ratione temporis alie ratione materiæ, unde quia in hoc peccato carnis magis sunt inuoluti homines communiter quam in alio, & multum immorari in interrogatione de huiusmodi est periculosum & confessori & cōfitenti (ut dictum est) Ideo ut expedire possis quæ sunt necessaria pertransire talē modum tenebis. Si illa persona quæ confitetur est persona spiritualis uel mulier, aut aliquis uerecūdus & qui non est coniugatus præsertim puella, interrogabis eam, primo si commisit aliqd peccatum inhonestatis uel luxuriæ opere, uel uoluntate. Si nihil dicet, & tamen tibi uidebitur q sit inuoluta in aliquo, tunc interrogabis cū de cogitationibus. Si delectatus est cogitare de huiusmodi carnalibus & inuento q sic declara ei quomodo est peccatū mortale, ut habes. s. Cogitatio. §. 2. Postea pcede & interroga si delectata est audire loqui de hmōi, uel uidere, uel tangere se uel aliam personā ppter hmōi delectationē, & quoties, & si in diebus festi magisquam in aliis. Et si inueneris q talia commisit, potes postea interrogare si habuit aliquam pollutionem propter talia per se uel cum alia persona, ut sic ante inducas eam ad confitendum quæ ex uerecundia forte taceret. Si uero persona quæ confitetur interrogata, primo generaliter, si aliquod peccatum luxuriæ commisit, & respondet quòd sic interroga. si fuit cum fœmina uel fœmina cum masculo, & inuento quòd sic, interroga si erant soluti uel non, si affines uel consanguinei

si religiosus, uel religiosa & huiusmodi, ut scias si fuit fornicatio uel adulterium & huiusmodi, & inuento q huiusmodi est inuolutus, tunc non oportet interrogare de cogitationibus morosis, quia cōmuniter sunt in talibus deliberate in malum si possibilitas adesset, ideo circa tales interrogabis. Primo de cogitationibus deliberatis in malū istud, & quia numerum difficile est & uarietatem personarum exprimere, sufficit tibi quo ad necessitatem confessionis, ut interroges quantum perseuerauit in talibus cogitationibus, puta a tempore quo alias cōfessus est quod est annus uel plus. Secundo interroga q̄ sepe tales cogitationes habuit, puta bis in die uel in hebdomada, aut plus omnibus computatis, uel si forte maiorem partem temporis in huiusmodi occupauit. Tertio interroga si sic in diebus festiuis sicut in aliis circa prędicta uacauit, uel forte plus in festis. Quarto interroga si in ecclesiis uel locis sacris eas habuit Quinto interroga si sic desiderauit coniugatos, religiosos, consanguineos, & huiusmodi, sicut alios indifferenter.

Sexto interroga si sepius uariauit mentem de una persona ad aliam, secundum q occurrebant memoriæ, uel magis stetit in desiderio cum una persona. Et sic sufficit quo ad cogitationes, licet alio modo numerum uel tēpus aut locum exprimere nesciat. Et idē seruandum est in omnibus peccatis quæ sepissime commissa sunt, præsertim quo ad quatuor prima. Postea interrogabis eum si ut suum posset consequi desiderium malum, dedit operam inducendo Choreas, in dando munera, in faciendo matinatas cantando, sonando, precando, loquendo, ambasiatas mittendo, literas scribendo, & huiusmodi, & quantum se occupauit in istis, & a quanto tempore, & si diebus præcipue festis, uel in ecclesiis, aut locis religiosis. Vel si fuit persona cui prædicta fiebant interroga si consensit ut talia fierent, uel exibuit se conspectui talis, uel recipit litteras aut munera, & quantum tempus perseuerauit, & si in festis uel in ecclesijs, nam facientes & consentientes in huiusmodi omnes mortaliter peccant. Et si munera sunt quę inducant ad amorem carnalem, cogenda est ut pauperibus eroget Si uero talia non sunt non est cogenda nisi de bono consilio si ille donare potuit, de quo habes. Donatio primo per totum. Postea habes eum interrogare de opere luxuriæ. Et si dicit q peccauit cum fęmina masculus, siue fœmina cum masculo, non habes quærere nisi tantum. Primo si erant soluti uel coniugati affines uel religiosi & huiusmodi, ut scias quæ species sit luxuriæ, de quo habes luxuria. §. 2. Secundo interroga si stetit naturaliter in uase debito, si dicit q non. Noli quærere quomodo uel in quo loco corporis cognouit eam, q̄a non expedit, sufficit dicat q nō in uase debito, sed extra pollutus est siue inceperit in uase siue non. Tertio interroga si sic peccando cum tali quęsiuit euitare generationem, uel stetit tali modo q non posset fieri. Quarto quotiēs uel quantum perseuerauit, & si in festis ut in plus, uel in ecclesia, & sufficit. Si dicit q peccauit per se polluēdo seipsum uolūtariæ, non oportet quærere de modo, sed solum quoties uel quantum perseuerauit, ut supra dictum est de cogitationibus. Et secundo si desiderauit facere malum cum alia persona quando talibus dabat operam, & quæ sint illæ personæ. s. si soluti uel affines & huiusmodi. Si dicit q peccauit cum alio masculo polluendo se cum eo, non oportet quærere de loco corporis sed de quotiens. Festis uel loco sacro, aut si persona erat sibi cōsanguinea uel religiosa & huiusmodi, & si cum diuersis personis, & si consensit propter lucrum uel munera, consulat ut det pauperibus taliter acquisita.

Si confitetur q peccauit cum brutis, non oportet quærere de nominæ bruti uel loco corporis, sed de quoties, & si in festo uel in ecclesia. Et sic pertransire quod bene notabis.

Si fuit mediator peccatorum carnalium, nam tales grauissime deum offendūt. ut patet in c. noli. de pe. di. 1. & tenentur quantum possunt taliter inductos reducere ad bonum, & sunt inducendi ad restituendum quicquid propter hoc lucrati sunt.

Si seduxit uirginem promittendo eam accipere in uxorem & huiusmodi, uide Stuprum per totum.

Si habuit pollutionem dormiendo. uide Pollutio per totum.

Si contraxit cum aliqua clandestine, uide Clādestinum.

10 Circa. 7. præceptum. Non furtum facies, cuius expositio habetur præceptum. §. 11. unde

de sic interroga.
Si fecit furtum propriæ dictum,& quid sit,uide Furtum in prin. & quando sit mortale. Ibidem.§.34.
Si commisit rapinam, quæ est quando uiolenter accepit alienum, maius peccatum commisit, quam furans, ut in cap. pœnale est. 13.q.5.
Si res naufragantium accepit, uide naufragiũ per totum.
Si pedagia iniusta.uel a quibus non debuit exegit,uide Pedagium per totum.
Si exactiones uel tallias exegit,uide tallia per totum.
Si bellum iniustum fecit uel in eo fuit,uide Bellum per totum.
Si participauit in dando damnum proximo operando,mandando,consulendo, consentiendo,adulando,receptando, defensando, comedendo,non obuiando, ratum habendo, non manifestando & huiusmodi,de quibus habes Furtum in multis. §.& Restitutio primo per totum.
Si inuenit aliquid quod non restituit,uide Inuenta per totum.
Si aliqua præscripsit mala fide. uide Præscriptio.
Si commisit usuram,uide Vsura ptimo per totum.
Si mutuauit pecuniam uel granum uinum & huiusmodi,ut aliquid lucretur, uide ibidem in prin.
Si mutuauit super aliquod pignus ut eius fructus habeat donec pecunia sibi tradatur, uide Pignus.§.13.
Si emit aliquid pro minori q̃ ualeret propter præuentionem solutionis.Vsura.1.§.63.
Si uendidit pro precio cariori propter dilationem solutionis.Ibidem.§.58.
Si fecit cambia sicca & huiusmodi illicita. Ibidem.§ 51.cum pluribus seq.§.
Si dedit pecuniam in societate nolens scire aliquid de periculo.Vide societas.§.7.
Si dedit aĩalia in socidam uolens habere capitale saluum,uide societas.2.per to.
Si accepit sub usuris sine necessitate uel ab eo qui non erat paratus.uide Vsura.2.§. 2.
Si accepit in dono aliquid ab eo qui donare non poterat,uide Donatio.1. §. 4. cum seq.
Si accepit a personis ecclesiasticis aliqua bona ecclesiarum,uide Alienatio.§. 14. & Clericus.13.§.2.
Si incendit ecclesias uel fregit aut loca religiosa.uide Excõmunicatio. 5. Casu. 5. & & 6. Vel alio modo fuit incendiarius.uide Incendiarius.
Si fecit cõcussioné cõminãdo,nisi mihi dederis &c. uide Cõcussio ꝑ totum.
Si ut haberet aliquid cõsensit in aliquod opus peccati mortalis.uide auaritia.§.2.
Si per simoniam aliquid acquisiuit. uide. Simonia per totum, & dicã circa status.

11 Circa. 8. preceptum, non dices falsum testimonium &c.cuius expositio habetur p̃ceptum.§. 12. ex qua potes sic interrogare.
Si dixit mendacium in iudicio uel extra contra doctrinam christiane religionis uel in damnum proximi.uide Médacium.§.2.& 3. & Testis.§.30.
Si noluit testimoniũ dicere productus in testé uide Testis.§.26.&§. 27.
Si usus fuit astucia.uide Astucia. §.1.
Si accepit pecuniam ut non diceret ueritaté. uide Testis.§.28.

12 Circa.9. preceptum, nõ concupisces domũ proximi &c.& 10.non desiderabis uxorem eius qualiter intelligantur,habes preceptũ.§.13.Ex quibus potes sic interrogare.
Si uoluit hr̃e res proximi sui qualitercunque siue cum iustitia uel cum iniustitia, & deliberate, quia p̃c̃m mortale est contra istud preceptum,secus esset si optaret hr̃e salua iustitia, quia sic uel nullum uel ueniale esset peccatum.uide Auaritia.§.1.
Si fuit contentus habere amatores uel amatrices huiusmodi. de quibus dic ut s̃.Cogitatio.
Si posuit se ad fenestras ut uideretur. dic ut supra hic circa prec ptum.Nõ mechaberis.

13 Circa septé peccata mortalia. primo interroga de superbia. & sic forma interrogationes.
Si propter inordinatum amorem excellentie egit aliquid contra diuina precepta. uide Superbia in prin.& §.1.
SI extimauit habere bonum quod habet a se non a deo.uide Superbia §.2.
Si bona quæ habuit credidit a deo sibi data ꝑpter sua merita.Ibidem.
Si se iactauit habere bona quæ non habebat. Ibidem.
Si despectis aliis singulariter appetit uideri habere quod non habet. Ibidem.
Circa filias superbie interroga primo de am-

bitione, uide ambitio quid sit in prin.
Si desiderauit beneficia ecclesiastica principaliter propter honorem uel bonum temporale, uide Ambitio. §. 1.
Si appetiuit dignitatem sciens se indignum. Ibidem.
Si q̃siuit dignitates per uias illicitas. Ibidem.
Si emit officia, uide Officium. §. 1.
Si mutuauit super ipsis officiis. Ibidem. §. 3.
Si per partialitates q̃siuit officia, ut omni modo adiuuet per partem mortaliter peccauit propter inordinationẽ uoluntatis.
De 2. filia quæ dicitur præsumptio, quid sit uide Præsumptio secundo in principio.
Si posuit se ad faciendũ quæ erant supra facultatem suam, uide Præsumptio.
Si exercuit officium quod nesciebat in periculum proximi, uide ibidem.
Si exposuit se periculis peccatorum mortaliũ probabiliter, mortaliter peccauit si aduertebat de periculo, ut patet per ea quæ notaui Cogitatio.
Si nimis præsumpsit de dei misericordia, uide Præsumptio.
De. 3. filia quæ dicitur curiositas, uide Curiositas quid sit in principio.
Si stetit ad audiendum peccata quæ aliquis cõfitebat, uide Confessio. ultimo. §. 16.
Si uoluit adiscere uel uidere aut audire q̃ fieri non possunt sine mortali peccato, puta fornicationes, & incantationes & huiusmodi, uide Curiositas. §. 1.
Si uoluit adiscere a quibus non debuit, ut demonibus. Ibidem.
Si uoluit experiri quæ non licent, ut si incantationes habent effectum, mortaliter peccauit Ibidem.
Si attendens curiosis dimittit adiscere uel intẽdere necessariis ad salutem est mortale peccatum. Ibidem.
De. 4. filia quæ est ingratitudo.
Si despexit beneficia aut alterius uide Ingratitudo §. 5
Si non retribuit benefactori. ibidem.
Si benefactori iniuriatus est. ibidem.
De 5. filia quæ nuncupatur iudicium temerarium, quid sit, uide Iudicium §. 17.
si iudicauit in malum determinate factum alterius, uide Præsumptio. 1.
si usurpauit iudicium non habens officium, uide Iudicium. §. 17. quomodo multipliciter dicitur temerarium.
De. 6. filia quæ dicitur adulatio.
si fuit adulator alicuius de peccato perpetrato, uide Adulatio. §. 1. & §. 5.
si adulando prouocauit aliquem ad superbiã, uide ibidem.
De 7. filia superbiæ quæ dicitur irrisio & quid sit. uide Derisio in principio.
si derisit proximum, uide Derisio. §. 1.
si derisit sacramenta uel uolentes seruare deo ibidem.
De 8. filia quæ est tentare deum & quid sit, uide Tentare deum.
si exposuit se periculo ꝓbabili mortis sine necessitate, uide intimiditas tentare deum.
De nona filia quæ est pertinacia, & quid sit, uide Pertinax.
si fuit nimis pertinax in suo sensu. uide ibidẽ.
De ultima filia quæ est arrogantia uide Arrogantia quid sit.
14 Circa uanã gloriam quæ quomodo aliquando est capitale peccatum, aliquando filia superbiæ, uide Vanagloria.
si uoluit laudari de eo quod est contra deum, uide ibidem. §. 1.
si prætulit gloriam suam deo. ibidem.
Si ordinata ad nostram salutem retulit ad gloriam propriã ibidem.
si constituit finẽ in laudẽ hominum. ibidem.
Circa filias uanagloriæ prout est capitale uitium interroga primo de ornatu indebito; & quando sit indebitus, habes Ornatus per totum, & sic interroga.
si mala intentione ornauit se. ibidem.
si inhoneste. ibidem.
si nimis superflue. ibidem.
si nouas intentiones adinuenit. ibidem.
De inobedientia quæ est. 2. filia uide inobediẽtia, per totum.
De inobedientia circa præcepta ecclesiæ, sic interroga.
si obseruauit festa præcepta ab ecclesia, & quę sint habes Feriæ. §. 2.
si ieiunauit in uigiliis præcepti, uide ieiuniũ. §. 7. quæ sunt præcepta, cum pluribus. §. seq.
si confessus est semel in anno, uide Confessio. 2. §. 2. & 3.
si suscepit sacramentũ corporis Christi semel in anno. uide eucharistia. 3. in prin. & ꝑ totũ.
si audiuit missam in festis pręceptis, uide Feriæ. §. 42.
si fecit torneamenta seu consensit ut fierent, uide torneamentum, per totum.

Si contraxit matrimonium clandestine, uide Clandestinum, per totum.

Si fecit aliquod eorum quod prohibetur sub pœna excõmunicationis late sententiæ de quo uide Excommunicatio.5.6.& 7.

Si fuit excommunicatus ab aliquo, uide Excommunicatio ulti.

Si participauit cum excommunicatis, uide Excommunicatio.8.per totum.

De inobedientia certarum personarum, habes infra circa status.

Si fuit inobediens suis prælatis uel dominis, uide obedientia, & uide inobedientia.

Si fecit cõtra cõsciẽtia, uide conscientia. §.1.

De iactantia quæ est tertia filia, uide Iactantia in principio.

Si iactauit se de aliquo peccato mortali facto, uide ibidem. §.1.

Si iactauit se in uituperium aliorum, uide ibidem, uel in deceptionem alicuius ibidem.

De pertinacia quæ ponitur ab aliquibus filia superbiæ, habes infra in uer. superbia.

De ipocrisi, uide Simulatio. §.4.

Si simulauit sanitatem in deceptionem populi, uel ut assequeretur prælationes, ibidem.

De discordia quæ est sexte filia uanagloriæ, uide Discordia.

Si noluit concordari cum aliis in his quæ erãt bona propter elationem suam ibidem.

De contentione quæ est septima filia, uide Contentio.

Si habuit contentionem propter emulationẽ alicuius. Ibidem.

Si contendit disputando cõtra ueritatẽ ibidẽ.

Si contendit in iudicio contra iusticiã, ibidẽ.

Si contendit ita inordinate q scandalum facit aliquibus ibidem.

Si subornauit aliquos in electione uel testimonio & huiusmodi, uide subornatio.

Si nimis uilipendit se, uide Ironia.

De astutia, si usus ẽ simulatione uide Astutia.

15 Circa auaritiam quę est capitale peccatũ uide Auaritia in prin. quid sit.

Et quia consistit in retinendo, acquirendo, & appetendo sic interroga.

Si retinuit qui restituere tenebatur uide Restitutio. 3. per totum, & quis tenetur, habes Restitutio. 1.

Si non soluit creditoribus in termino, cum posset uide solutio. §.25.

Si retinuit superflua, & non fecit eleemosynas uide Auaritia. §.3.

si non fecit eleemosynam de arte sua puta medicus pauperi infirmo, aduocatus clientulo pauperi, de quo uide Aduocatus. §.10. & Medicus. §.5.

De auaritia in acquirendo, uide Auaritia. §.2. & satis patet supra in 7. præcepto.

De auaritia in appetẽdo. Habes Auaritia. §.1.

si appetiuit illicite, uel illicita, uel multũ animo suffocato, uide ibidem.

Circa filias auaritiæ prima est proditio.

si prodidit castrum uel terram inimicis, ultra mortale tenetur de omni damno.

si prodidit res proximi uolentibus eas auferre iniuste, ultra mortale similiter tenetur ad restitutionem.

si habita sub sigillo secreto, uel confessionis, reuelauit, habes Confessio ulti. §.1. & §.23.

si apperuit literas alterius sigillatas, uide Falsarius. §.2.

si secreta domini sui reuelauit in eius damnũ ultra mortale tenetur ad restitutionem, uide Feudum. §.16.

De fraude quę est. 2. filia, habes fraus.

si fecit fraudem legi. Ibidem. §.2.

si fraudauit iustas gabellas. Vide Pedagium. §.6.

si uendidit unam rem pro alia: puta uinum limphatum pro puro, corrupta pro sanis, pecus pro castrato, & huiusmodi, habes Emptio. §.8.

si aliquam fraudem fecit in deceptionem proximi, uide Dolus. §.9.

De fallacia quæ est tertia filia, habes Falsarius.

si falsificauit aliquod instr̃m, bullam, uel librum, uide Excommunicatio. 5. casu. 3. & Falsarius. §. 1. cum sequentibus.

si destruxit instrumenta uel scripturas. Vide Falsarius. §. 3.

si occultauit scripturam, uide Restitutio primo in literas scripturas.

si falsificauit sigilla prælatorum, uide Falsarius. §. 2.

si falsificauit mensuras. Ibidem.

si monetam. Ibidem. §. 4. cum seq.

si ex falsa causa obtinuit aliquod beneficium ecclesiasticum, ultra mortale tenetur renunciare. si alias non obtinuisset, uide Rescriptum. § 3.

De inquietudine mentis qua quis nimis sollicitus est circa temporalia, & tunc est mortale peccatum, quando per eam quis

omit-

omittit necessaria ad salutem, alias est ueniale peccatum, uide Inquietudo.

De uiolentia quæ est. 5. filia satis patet in 7. præcepto, & in titulo rapina.

De immisericordia quæ est. 6. filia, qua non subuenit quis indigenti, habes Auaritia. §. 3. & Eleemosyna. §. 1.

De acceptione personarum quæ est 7. filia. Habes Acceptio personarum. Si in iudicio accepit personam, uel in distribuendis officiis, uel beneficiis, uel eleemosynis, uide ibidem per totum.

Si in electionibus non eligit magis dignum, uide Electio. §. 21.

De turpi lucro quod est. 8. filia. uide turpe lucrũ, & tale est peccatum quale illud propter quod acquirit. uide infra restitutio. 1. in uer. turpe lucrum.

De ludo qui prouenit aliquando ex auaritia, uide Ludus per totum.

Si lusit ad pilam uel alium ludum in quo uersatur industria. Vide Ludus. §. 2. quando licet.

Si ludit ad ludum in quo uersatur fortuna. Ibidem. §. 4.

Si stetit ad inspiciendum ludentes, uide ibidem. § 6.

Prodigalitas est contraria auaritiæ, sed tamẽ peccatum, uide Prodigalitas.

Si superflue expendit rẽ in pompis, equis & huiusmodi notabilis excessus uidetur mortalis ut patet Ornatus. §. 6. & ibi uide.

16 Circa luxuriam quæ est capitale uitium. Vide Luxuria, & de hoc habes s. 6. præcepto.

Circa uero filias luxuriæ, quarũ prima est cecitas mentis de qua Cecitas mentis in prin.

Si ita occupatus fuit in mundanis mente ꝙ nescit aliquid de deo intelligere, uel necessaria ad salutem, uide ibidem. §. 1.

De præcipitatione quæ est. 2. filia uide Præcipitatio.

Si fuit præceps in operibus sui contemnẽs cõsiderare uel in periculum, uide ibidem.

De inconsideratione quæ est. 3. filia luxurie, uide Inconsideratio.

Si fuit incautus, maxime ubi imminebat periculum, uel ubi tenebatur de leui uel leuissima culpa, quia licet excusetur aliquando a mortali, non tamen ab obligatione restitutionis, ut habes Culpa. §. 5. & 6.

De amore sui quo quis quærit delitias & quietem, uide amor sui.

De amore seculi qui est. 5. filia luxuriæ habes Diligere. §. 3.

Si uoluit perpetuo stare in mundo, uide ibidẽ.

Si dilexit mundum constituens ibi finem uel ad uoluptatem, uide ibidem.

De horrore futuri seculi ex quo homo uellet nunquam mori, uide Diligere. §. 3.

De inconstantia quæ est. 7. filia habes Inconstantia.

De odio dei quod est octaua filia luxuriæ. Habes Odium Dei.

De stultiloquio aut scurilitate quæ sunt filiæ luxuriæ, dic si usus est uerbis libidinosis, aut inhonestis, aut gestibus uel ad prouocandum alios, uel unde probabiliter habent prouocari ad luxuriam, est mortale peccatum. Idem dic de turpiloquio, uide Scurilitas.

17 Circa gulam, quæ est aliud capitale peccatum, sunt formande interrogationes circa eius species.

Si præuenit horam in comedendo.

Si nimis laute comedit.

Si nimium studium apponit.

Si nimis comedit.

Si cum nimio ardore seu appetitu, & quando gula sit mortale peccatum in prædictis. Habes Gula.

De eius filiabus, quarum prima est Ebrietas, uide Ebrietas quando est mortale peccatum.

De hebetudine mentis, quæ est. 2. filia, uide Hebetudo.

De inepta leticia, scias ꝙ non est mortale peccatum nisi per ipsam dissolueretur quis in ea quæ sunt mortalis peccati, ut corizando in casu prohibito & huiusmodi, alias est ueniale peccatum, uide Chorea; & Ludus. §. 2.

De multiloquio quæ est. 4. filia, habes Multiloquium per totum.

De scurilitate quæ est. 5. filia habes Scurilitas.

Si fecit actus ita scuriles, ꝙ ad prouocandum ad luxuriã sunt efficaces, uidetur mortale.

De immundicia quæ est 6. filia gulæ, uide Immundicia.

Si cõmedit uel bibit ut possit luxuriari, quia est mortale, secus est si ut satisfaceret uxori in redditione debiti, quia sic nullum peccatum, uel ueniale, quando hoc fecit ut magis delectaretur cum uxore.

18 Circa inuidiam quæ est aliud capitale

tale peccatum, uide Inuidia, & quomodo est mortale peccatum.

De eius filiabus, quarum prima est odium proximi, de quo uide Odium dei. & sic interrogat.

Si desiderauit malum proximi, & quanto tempore perseuerauit, & si sepe in huiusmodi occupauit mentem, quia quoties deliberate desiderauit malum proximi, toties mortaliter peccauit, si erat notabile malum, & per diuersa tempora. Similiter quando in eadẽ cogitatione transibat nunc de desiderio mali in rebus ad desiderium mali in persona, uel in filiis, quia sicut sunt diuersa subiecta, ita uidentur diuersa mortalia peccata.

De tristicia in prosperis que est.2.filia. Si tristatus est de bono notabili proximi deliberate propter inuidiã, est mortale peccatũ, ut prælatus de maiori prælatione. Doctor de maiori concursu. Miles de maiori lucro. Scolaris de maiori ingenio. Ciuis de maiori honore. Mercator uel Artifex de maiori creditu. Spiritualis de maiori fama. & huiusmodi, uide Inuidia.

De letitia in aduersis proximi. Idem dic, ut supra, & uide ibidem.

De susuratione, uide Susuratio.

Si quæsiuit seminare discordias, reportãdo malum alteri de altero Ibidem.

De detractione, uide Detractio per totũ, quomodo est mortale peccatum, & quomodo tenetur per totum.

Si dixit malum de proximo false. Ibidem.

Si uerũ dixit sed quibus non debuit. Ibidem.

Si augumentauit malum. Ibidem.

Si audiuit libenter detractiones. Ibidem.

9 Circa irã quæ est aliud capitale peccatum, de quo habes Ira.

Si appetiuit uindictam de proximo, ibidem.

Si noluit loqui cum proximis, nec reconciliari, uide Diligere deum. §.2.

De filiabus eius quarũ prima est tumor mentis, dic ut supra, in prima filia inuidiæ. §.15. & infra tumor, & de implicatione in huiusmodi cogitationibus de uindicta fienda secundum regulam supradictam. Ibidem.

De 2. filia, scilicet indignatione, habes Indignatio.

De 3 filia quæ est clamor, uide clamor.

De 4. filia quæ est contumelia seu conuitium, habes Contumelia & Conuitium, aduerte hic quòd licet quis non dicat cõuitium uel contumeliam ut ei auferat honorem, sed causa correctionis, sed tamẽ dicit talia quæ de se notabiliter ledunt, puta mulieri quod est putana & huiusmodi, & audientes scandalizantur, de tali cui dicitur quia sic credunt esse non excusaretur a mortali peccato, & hæc adde ad uer. contumelia. §.2.

De 5. filia qua est rixa, habes Rixa.

De maledictione, quæ est 6. filia, habes Maledictio.

De blasphemia dictum est supra. §.5.

De bello similiter. §. 10.

De seditione quæ est 6. filia, habes seditio.

Si tenet partialitatem uel eam sequitur paratus qualitercũque pro parte est in statu damnationis, nec potest absolui, nisi disponat dimittere.

De murmuratione, habes murmuratio.

Si murmurauit contra deum deliberate tenẽs eum iniustum, quia mortale.

Si contra prælatos ipsos temerariæ iudicãdo, mortale est.

20 Circa accidiam quæ est ultimum capitale peccatum, uide Accidia.

Si dimisit necessaria propter accidiam. Ibidem. §. 1.

Si penituit se bene fecisse. Ibidem.

Si incurrit infirmitatem notabile propter tedium, est mortale quando potest se iurare, uide Accidia §. 1.

De filiabus eius quarum prima est desperatio, uide Desperatio.

De secunda quæ est malitia quæ est peccatum in spiritum sanctũ, quod habet sex species. Prima dicitur præsumptio de misericordia dei sine meritis. Scd'a desperatio qua despe rat de misericordia dei. Tertia impugnatio ueritatis agnite, ut liberius possit peccare. Quarta inuidentia fraternæ gratiæ, ex qua uellet omnes essent mali & nullus bonus, ne esset sibi confusio male uiuere. Quinta obstinatio. Sexta impenitentia, uide Peccatum. §. 3.

De tertia filia quæ est pusillanimitas, uide Pusillanimitas.

Si desiit bona facere ad quæ tenebatur ex pusillanimitate, utputa corrigere fratrem, uide Correctio fraterna. §.1. & similia.

Si uero dimisit non necessaria, est ueniale peccatum.

De 4. quæ est ociositas dictum est supra in 3. precepto, & habes in titu. Ociositas.

De 5. filia quæ est pigritia seu torpor. uide Corpor.

De 6. quæ est euagatio mentis in illicita. Habes Euagatio mentis.

De 7. quæ est negligentia. uide Negligentia.

Si fuit negligens in addiscendo necessaria ad salutem in confitendo, in suscipiendo sacramenta, in operibus misericordiæ exercendis quæ quando sit mortale peccatum patet Negligentia. §. 1. Aduerte hic quia si quis ex negligentia omittit implere unum præceptum, puta de confitendo semel in anno, solum est unum peccatum mortale, sed si deliberauit sepius nolle confiteri, tot sunt peccata mortalia quot sunt deliberationes factæ per interualla temporis. quod no.

21. Circa opera misericordiæ spiritualia quæ sunt consule. castiga. dimitte. solare. fer. ora.

Si noluit dare consilium petēti in his qua pertinent ad salutem, uel in re unde notabile damnum potest euenire proximo cū tamen posset, mortale est, uel qn̄ hēbat ex officio.

Si non correxit quos debuit & tenebatur, hēs Correctio Prælatorū, & Correctio fraterna.

Si dimisit rancorem contra proximū. dictum est supra. §. 18.

Si non fuit consolatus tribulatos posset esse mortale in prælato, quando subditi ex tali omissione inducuntur in desperationē uel aliud malum, & ipse bono modo posset salua disciplina.

Si non orauit pro omnibus, posset esse graue in illis qui uiuunt de eleemosynis magna negligentia.

22 Circa opera misecordiæ corporalia quæ sunt, uisito, cibo. poto. redimo. tego. colligo. condo, quæ tunc cum præuaricātur sunt mortale peccatū, qn̄ ex eorū omissione notabiliter ledīt proximus, & hō pōt bono mō facere, puta si prælatus uisitaret infirmum quē uisitare posset, non desperaret sed confiteret. Eget cibo & potu, & habes ultra condecentiā tui status. Est in captiuitate & redimere posses de superfluitatibus tuis. Est nudus & tu caudam ducis. Est sine domo & tu habes ampla palatia. ex dictis s̄. Auaritia & eleemosyna potes colligere quando homo tenetur de præcepto.

23 Circa 5. sensus qui sunt uisus, gustus, auditus odoratus, & tactus, quibus sepius potest esse mortale, ut si uoluit uide quæ sunt mortalis peccati in eo qui facit, uel inductus ad mortale, de quo habes Curiositas. Idem dic de auditu. Gustus autem & odoratus communiter sunt uenialia. Tactus quandoque mortale cum causa luxuriæ uel morose delectationis, ut supra cogitatio.

24 Circa præcepta ecclesiæ, quæ generaliter tangunt omnes dictum est supra in 2. filia inanis gloriæ §. 14.

25 Nunc de statibus aliqua particularia sunt ponenda in quibus sunt interrogandi ultra ea quæ supra posita sunt contra præcepta, & in peccatis capitalibus, & primo.

Circa pueros doli capaces sunt interrogandi de iniectione manuum uiolenta in personā ecclesiasticam. ex qua possent esse excommunicati, de quo habes supra. Excommunicatio 5. §. 1. cum multis se. Postea de cōfessione & communione si fecerunt, de pnīa, de inobedientia, de mendaciis, de inhonestate, auditione misse, de furtis & similibus in quibus communiter illa ætas solet peccare.

26 Circa christianos in communi, si suscepit sacramenta necessitatis, & quæ sint. Vide Sacramentum. §. 6.

Si portauit habitum infidelium, uide Apostasia. §. ultimo.

Si nimiam familiaritatem habet cum iudæis uel cum infidelibus, uide Iudeus. §. 1.

Si fecit contra conscientiā. Vide coscīa. §. 1.

Si habuit ratum aliquod malum factum nomine suo. Vide consensus. §. 4.

Si alicui consuluit aliquod peccatum uel malum. Vide consilium. §. 1.

Si contempsit aliquam exhortationem superioris. Vide contemptus. §. 1.

Si quando tenebatur habuit contritionem de peccatis. Vide contritio. §. 4. & 5.

Si correxit quos sciuit uelle delinquere. Vide correctio fraterna. §. 1.

Si denunciauit prælatis peccata quæ sciuit. Vide Denunciatio. §. 1.

Si in dubiis tutiorem partem elegit. Vide dubium. §. 1. & 2.

Si existens excommunicatus, uel interdictus & monitus a celebrantibus ut exeret ecclesiam, noluit exire. Vide Excommunicatio. 5. casu. 15.

Si famam suam neglexit. uide fama. §. 1.

Si incarceratus fugit. Vide fugere. §. 1. & 2.

Si usus est habitu fœmineo. Vir existens uel econtrario, aut religionis. Vide Habitus. §. 7. & 8.

Si fuit histrionus. uide histrio. §. 1.
Si impressit in terra uel in lapide humi posito signum crucis. uide Imagines. §. 4.
Si fecit aliquod enorme in ecclesia. uide immunitas per totum.
Si sciuit necessaria ad salutem. uide Scientia. §. 2.
Si fuit excommunicatus ab aliquo iudice. uide absolutio. 2. & Excommunicatio primo per totum.
Si iniecit manus uiolentas in personam ecclesiasticam. uide Excommunicatio. 5. §. 1. cum multis seq.
si nominatim interdictos excõmunicatos uel usurarios sepeliret. uide Excommunicatio. 7. Casu. 36.
si contraxerunt matrimonium in casibus consanguinitatis uel affinitatis prohibitis, uide Excommunicatio. 7. Casu. 41.

27 Circa ambasiatores dominorum uel cõmunitatum.
si steterunt absentes sine causa uel pro factis suis in expensis dominorum uel communitatum, uide Absens. §. 1.

28 Circa tutores uel curatores aut administratores rerum alienarum.
si infideliter se habuit in commissis fraudando, uel dilapidando, aut non bene ministrãdo, uide Administratio. §. 1.
Si exegit usuras pro pupillis, aut alio modo fecit pro eis contractus illicitos. uide Restitutio. 1. in litera Vsurarius.

29 Circa coniugatos.
Si contraxit clandestine. uide Clandestinum. uel in gradu prohibito. uide Matrimonium iij. per totum.
Si consumauit ante benedictionem. uide Debitum. §. 1.
Si negauit debitum petenti uel reddidit se impotentem. Ibid. §. 6.
Si cognouit causa satiande libidinis. Ibidem. §. 23.
Si cognouit habens intentionem ad alteram. ibidem. §. 21.
Si usus est matrimonio extra uas, uel modo indebito. Ibid. §. 25.
Si tempore menstrui. Ibidem. §. 32.
Si in dieb. festiuis, uel in ecclesia. Ibid. §. 28. & §. ultimo.
Si Pregnationis tpe. Ibid. §. 33.
Si p tactus habuit pollutionem extra uas. ibid. §. 26.
si exegit uel reddidit debitum adultero, uel adultere. ibid. §. 8.
si contraxit excommunicatus uel in pctõ mortali existens; quia peccauit mortaliter contrahendo per uerba de presenti. uide Matrimonium. 2. §. ult.
si non contraxit ea intentione qua debuit. uide Matrimonium. 2. §. ultimo.

30 Circa uxores si fuit litigiosa in domo, & de reliquis de quibus supra. §. 19. ubi tractatur de ira.
si habuit dotem de usuris. uide Restitutio primo sub litera Vsurarius. §. 19.
si fuit inobediens uiro. uide Obedientia, & inobedientia, per totum.
si procurauit sterilitatem uel usa est superstitiosis. ut haberet filios. uide Matrimonium. 2. §. 23. cum duobus seq.
si dedit bona uiri contra eius uoluntatem. uide Eleemosyna. §. 7. & uide Furtum. §. 34. & 35. & 47.
si nõ habuit bonã curã de filiabus maxime, & si docuit eas uanitates & huiusmodi, in quibus sunt multa mortalia, non duxit ad missas, predicationes, sed choreas, patet per supradicta quando est mortale.
si usa est ornatu indebito. uide Ornatus per totum.
si uiolauit fidem uiro. uide Adulteriũ in princ. & in seq. maxime. §. 3. & 4.

31 Circa uiros. si stetit nimis in remotis cã cupiditatis contra uoluntatem uxoris. uide Debitum. §. 6.
si non seruauit fidem. uel habet concubinam, quia non est absoluendus, nisi a se eiiciat. uide Concubinarius. §. 1.

32 Circa patremfamilias. si alimenta dedit quibus tenebatur. uide Alimenta per totum.
si soluit decimas debitas. uid Decima. §. 1. & 2.
si fecit eleemosynas. Vide Eleemosyna. §. 1.
si ministrauit necessaria familie tam corpori q̃ anime, docendo & huiusmodi. uide Familia. §. 1. & Filius. §. 21.
si non dotauit seu maritauit filias tempore debito. uide Dos. §. 4.
Quomodo tenetur ex facto familie. habes dominus. 2. §. 2.
si prouocauit familiam suam nimis exasperando, & furiose & cæteris. ut infra ira. & supra. §. 19.
si nõ procurauit ut confiteretur semel in anno

& communicaret, uidetur mortale peccatū, & in uerſi. familia. §. 1.

33 Circa filiosfamilia, ſi furatus eſt res patris ſui ut expēderet in ſuperfluis uel ludis, aut aliis malis, quia eſt mortale.

Secus ſi accepiſſet pro faciendis ſibi ueſtimentis, aut calciamentis, aut aliis neceſſariis, quia ſic liceret, ex quo pater non prouidit, ut tenetur, & de reliquis, ut ſupra. §. 7.

34 Circa Doctores & Magiſtros.

Si quæſiuit magiſterium ſeu doctoratum propter honorem principaliter, uide Honor. §. 4.

Si fecit ſe promoueri ad doctoratum & exiſtēs inceptus & ignorans, uidetur mortale per c. 1. & c. quanto, de magiſtris.

Si legit principaliter propter honorem, uide Honor. §. 7.

Si legit ſciētias prohibitas, uel perſonis prohibitis, uide Magiſter & quę ſunt perſonæ prohibitæ, uide excommunicatio. 7. Caſu. 6 & 7.

si ex pacto receptus eſt in canonicum ut ſcholas regat, uide Magiſter. § 10.

si exegit exiſtens ſalariatus a ſcholaribus aliquid, uide ibidem. §. 11. & 12. & 13.

si exegit aliquid pro licentia docendi danda. ibidem. §. 15.

Si admiſit ignorantes ad doctoratum mortaliter peccauit, quia ex tali facto dicit mendacium periculoſum.

Si non exegit iuramētum a doctorando quod non expendet pluſquam debet in doctoratione. Ibidem. § ultimo.

Si exiſtens in mortali notorie docuit publice in theologia, quia mortaliter peccauit ſecūdum Petrum, uide Prædicare §. 7.

Si ſeruauit iuramenta uniuerſitatis, uide Iuramentum. 6. §. 2 & 3.

Si iactauit ſe de doctrina alios uituperādo aliquando & in pluribus, poteſt eſſe mortale. Vide ſupra. §. 14. & 18.

Si notabiliter fuit negligens circa profectum ſcholarium, uidetur mortale, uide negligentia

Si uerberauit aliquem crudeliter uidetur mortale, quia ſolum leuis caſtigatio eis permiſſa eſt. c cum uolūtate §. ſi qui uero, de ſentētia excommunicationis, & ſi erant clerici eſſet excommunicatus, uide Excōmunicatio. 5. Caſu. 1. §. 10. & 11.

Si iniuſto modo, puta detrahendo, uel per ſectas ſubtraxit ſcholares alterius doctoris, quia ultra mortale tenetur ad reſtitutionē ſi iā intrauerant ſecūdum Io. de ligna. ſecus ſi nondum intrauerant.

Si impediuit propter odium uel partialitatem doctorandum, uel in collegio recipiendum idoneum, quia ultra mortale tenetur ad reſtitutionem damni.

35 Circa ſcholares, ſi ſeruauit iuramenta uniuerſitatis, uide Iuramentum. 6. §. 2. & 3.

Si fecit ſectas pro rectore fiendo, multa mortalia ibi adueniunt.

Si elegit rectorē inſufficientem, uidetur mortale ſecundum aliquos, ſed hoc non determino in uniuerſitatibus ſcholarium.

Si ſtudet in prohibitis ſcientiis. Vide Magiſter & ſupra Excommuni. 7. caſu. 6. & 7.

Si ſepe contendit contra ueritatem ne ſuccumbere uideatur. Vide ſupra. §. 14. in ſeptima filia.

Si ſtudet propter malum finem, quia tale peccatum qualis finis, uel propter honorem, uide Honor. §. 7.

Si ſtuduit curioſa dimittendo neceſſaria ad ſalutem, eſt mortale peccatū. Vide curioſitas.

Si tractauit cum aliquo ciue bononienſi de cōductione hoſpicii alterius ſcholaris, uide excommunicatio. 7. caſu. 4.

36 Circa medicos, ſi exiſtens ignorās medetur. Vide Medicus in prin. & §. 1.

Si in medendo non fuit ſecutus traditiones medicine, ſed uoluit facere experimenta ex capite ſuo in periculum notabile proximi. Ibidem.

Si prolongauit infirmitatem. Ibidem.

Si conſuluit aliquid contra ſalutem animæ & ſanitate corporis. Ibidem. §. 7.

Si non admonuit infirmum efficaciter, ut confiteretur in principio infirmitatis. ibidem. §. 13.

si pregnanti aliquid dedit ut filius moreretur, peccauit mortaliter, quia non ſunt faciēda mala, ut bona eueniant.

si dedit medicinā de qua dubitat an noceret. ibidem. §. 2.

si non annunciauit mortem infirmo. ibidem. §. 12.

si non debito modo uiſitauit infirmos, poſſet aliquando eſſe mortale.

si pauperibus noluit mederi gratis. ibidem. §. 2.

si habuit partem cum aromatario, & propter

hos

hoc grauat infirmos emere ab eo cum eorũ damno, quia sic teneretur eis ad restitutionẽ ex quo ei soluerunt, secus si ex hoc nullum habent damnum.

37 Circa aromatarios, si in componẽdis medicinis non posuit quæ medicus ordinauit, sed unum pro alio, uel corrupta & quæ uirtutem non habebant ex uetustate pro bonis & huiusmodi, ex quibus sequitur uel prolongatio infirmitatis, uel aliud malum proximo infirmo, quia ultra mortale tenetur ei ad restitutionem.

si uendidit uenena uel quæ faciũt aborsum & huiusmodi illis de quibus sciebat non debere uti ad bonum, uide Ars.§.2.

si sophisticauit aromata ponens in speciebus unum pro alio, uel in sirupis, aut in candelis & huiusmodi, uide Emptio.§.8.

si uendit diminuto pondere aut falso & huiusmodi, uide Falsarium.§. 11.

38 Circa mercatores, si portauit prohibita infidelibus, uide Excommunicatio. 5. Casu.21.

si negociatur propter malum finem uide Negocium.§.2.

si in loco sacro tenuit mercatum, uide immunitas.§.3.& 5.& Negocium.§.2.

si carius uendidit quam emit in eodem loco, Emptio.§.10.& infra Negocium.§. 3.

si uendens pro aliis aliqua uendit pro. 12.& solum. 10. dat dominis rerum emptio.§.28.

si uendidit unum pro alio, uel corrupta ꝓ bonis, uide Emptio.§.8.

si usus est falsis mensuris & huiusmodi. uide Falsarius.§.11.

si uendidit rem plus iusto precio, aut propter tempus solutionis & huiusmodi, uide Emptio.§.7. Et usura.1.§ 33.& 34.

si fecit cambia, uide Vsura.1.§.2. cum sequen.

si aliquos contractus usurarios, uide Vsura. 1. per totum.

si composuit cum aliis ut uendant uno precio in damnum reipublicæ, quia ultra mortale tenentur damnificatis, uide Negocium. §.2. Et emptio.§.17.

si expendit falsas monetas scienter est mortale, & tenetur ad restitutionem, licet ipse etiam fuerit deceptus ab alio supra Falsarius.§.4.

si bonas monetas radit, uide falsarius.§.4. cum sequentibus.

Si emit res raptas uel furatas, uide Restitutio. 1. in littera Emens rem raptam.

si infideliter se habuit in societate quam habet cum aliquo uide Societas.1.& 2. per totum.

si uendit in festis uel cum mendacijs periurijs, & aliis illicitis. uide Negocium.§ 2.

39 Circa prosonetas, si mediator fuit contractuum usurariorum, uide Restitutio. 1. in littera Vsurarius. §. 5.

si male consuluit scienter in aliquo contractu, quia ultra mortale, tenetur de damno dato, uide Dolus.§.9.

si decepit in precio dans intelligere uni quòd uult tãtum, & alteri q͛ non potest habere nisi tantum, uide Dolus.§.9.

40 Circa artifices, si fecit artem cuius opus est ad malum, ut taxillos & huiusmodi, uide Ars.§.2.

Si accepit insignia alterius magistri uide Insignia de fraude in arte in mẽsuris & huiusmodi. uide Falsarius.§.11.& emptio.§.8.

41 Circa lanifices, si uendit pannum unius lane pro alia. uel tincture, uide emptio.§.8.

si soluit laboratoribus de panno, aut uendendo ultra iustum precium & emendo pro uiliori, uide Vsura.2.§.60. iunctos.§.15. in uerbo solutio.

si filatoribus dedit. 14. uncies pro libra tenetur ad restitutionem, nisi sic a prin. conuenisset, nisi filatores facerent ex necessitate magna.

si pannum nimis traxit. uide emp.§ 8.

si non soluit laboratoribus, uide Solutio.§.25.

42 Circa tabernarios, si uendidit uinum limphatum pro puro, uide emptio.§.8.

si miscuit in uino nociua. ibidem.

si tenuit meretrices. uel lusores, omnia peccata ei imputabuntur.

si scienter administrauit ad ebrietatem alterius, uide Ebrietas.§.1.

si ex culpa sua perdidit sibi tradita in custodia, uide Custos in princi. & Nauta in principio.

43 Circa macellarios, si uẽdidit carnem corruptam pro sana, de pecude pro castrato, & huiusmodi, uide Emptio.§ 8.

44 Circa pistores, si fecit panem nimis ponderosum, uel immiscuit aliam farinam & huiusmodi, uide Emptio.§.8.

45 Circa sutores, si fecit uestes impudicas q̃ non possunt deferri sine peccato mortali. uide Ars.§.2.& hoc quando sit, uide Ornatus per totum.

Si male incidit ex culpa sua. Vide culpa. §. 5. & 6.

Si furatur de panno serico & huiusmodi, uide furtum per totum.

46 Circa aurifices, si uẽdidit aurum alchimicum pro uero. Vide emptio. §.8.

Si cudit monetam sine licentia principis. Vide falsarius. §.4. cum seq.

Si tradit eam, uel facit aquam unde aliquid imminueret. Ibidem. §.8

Si emit lapidẽ preciosum pro uili ab illo qui ignorabat. Vide emptio. §.7

47 Circa alchimicos, si laborauit in dicta arte. Vide Alchimia.

48 Circa daciarios, si exegit dacia iniusta. Vide Pedagium. §. 1. cum seq.

Si exegit a personis ecclesiasticis. ibidem. §.4.

Si ĩputauit fraudẽ dacii ubi nõ erat, ultra mortale tenet̃ ad restitutionem totius damni.

Si fraudauit socios ultra mortale tenetur ad restitutionem.

49 Circa musicos & histriones, si pulsauit his qui ex libidine corizabant, uel illicite. Vide chorea.

Si gestus impudicos prouocantes ad peccatũ mortale fecit. Vide Histrio.

50 Circa laboratores & rusticos.

Si non laborauit fideliter, in notabili excessu esset mortale peccatum.

Si permisit bestias nocere in agris, & hmôi, tenetur ad restitutionem si fuit in culpa.

Si fraudauit dominum in parte sibi danda, tenetur ad restitutionem, nisi dñs in alio grauasset eum. Vide Furtum. §.40.

Si nõ seminauit possessiones, uel coluit quas tenebat sicut debuit Vide culpa. §. 5. & 6.

51 Circa uenatores, si in diebus festis perdita missa, uel per totam diem se occupauit. Vide Feriæ. §.9

Si dedit damnum in agris, quia tenetur (si est notabile) ad restitutionem.

52 Circa locatores, si sciẽter locauit equũ periculosum, aut uas uitiosum. uide Locatio. §. 23

Si conductor fuit in culpa perditionis rei locatæ. ibidem. 24. §.

Si petiit mercedem quam non debuit, uel soluit minus quã debuit. Ibidem. §. 22. & 15.

53 Circa laborantes in filando lanam, uel tingendo setam & hmôi, qui tenentur. Primo si furantur. Secundo si male laborant, uel destruunt. de quo uide Locatio. §. 23

54 Circa reuenditores rerum, si finxerunt ꝙ non poterant uendi nisi pro tanto, & tamẽ uel erant qui emerunt pro plus, uel ipsi pro modico emerunt, ut pro pluris uenderent, tenentur ad restitutionem, quia per fraudẽ acquisierunt. Item si uendiderunt pro plus quam tribuant domino, uide Emptio. §. 28.

55 Circa Iudices, si habuit iurisdictionem ab aliquo non uero domino. Vide Dominus in principio.

Si dedit inquam senten iam scienter, uel per ignorantiam, aut negligentiam.

Si dedit iniquam sententiam scienter, uel per ignorãtiam, aut negligentiam. Vide Iudex. §. 21. cum sequenti.

Si existens ignorans non eligit bonum assessorem. Ibidem. § 22.

Si elegit assessorem in fraudem, cum non indigeret, uide Iudex. §. 16.

Si accepit pecuniam ut iudicaret, uel non iudicaret, aut ut iniquæ contra iustitiam, uide Iudex. §. 8 cum multis sequentibus, & Suspensio. 1. § 2ꝗ.

Si non seruauit ordinem iuris, uidetur mortale, nisi aliqua causa urgẽs ad hoc ĩpelleret.

Si reo dedit dilationes indebitas, quia ultra mortale tenẽtur parti læse ad restitutionẽ.

Si reo fecit interrogationes ad quas non tenebatur rñdere, uide Cõfessio delicti, ꝑ totũ.

Si posuit ad torturam sine legitimis indiciis, uide Tortura. §. 1.

Si allegationes friuolas admisit, quia ultra mortale tenentur læso ad restitutionem.

Si adpellationem legitimam non admisit uel friuolam admisit, quia ultra mortale tenetur parti læse, secundum ꝙ dico Appellatio §. 15.

Si pauperibus non prouidit de aduocato, uide Aduocatus. §. 10.

Si pœnã relaxauit uel auxit, uide Pœna. §. 18.

Si arestauit aliquem uel bona eius descripsit, uel officiales misit, ut sic pecuniam extorqueret contra iustitiam, uel aliquid aliud inuenit ex quo pecunias haberet, quia tenetur ad restitutionem.

Si in sentẽtia apposuit clausulam obscuram, ut ille contra quem dabatur se posset defendere contra iustitiam, quia ultra mortale tenet̃ ad restitutionẽ de dãno dato parti.

Si partem non condemnauit in expensis, cum deberet & peteretur, quia ultra mortale tenetur ad restitutionem parti.

si

Si ut extorqueret pecunias modo suo fecit q id quod iure ordinario debebat expedire faceret iure de legato.

Si purgauit prouinciam malis hominibus, uide Iudex.§.7.

Si iudicauit secundum allegata contra ueritatem quam sciebat, uide Iudicare. §. 7.

Si sententiam alicuius censure ecclesiasticæ protulit sine monitione & scriptis. Vide suspensio.1.§.16.

Si iudicare præsumpsit non sibi subditos nec ratione rei uel delicti, uide Iudicare §.7.

Si protraxit sententiam in lōgum ut pecunias extorqueret mortaliter peccauit & tenetur ad restitutionem non solum pecuniæ acceptæ a parte quæ iusticiam habebat, sed & ad omne datum quod habuit ex tali dilatione.

Si interposuit autoritatem in aliquo cōtractu mulieris uel minoris in eorum damnū propter pecuniā uel amicitiam, quia ultra mortale tenetur ad restitutionem leso.

56 Circa officiales Dominorum & Cōitatū.

Si comminatus est alicui nisi ei daret &c. uide Concussio.

Si exegit iniusta grauamina de mandato sui superioris, quia ultra mortale tenetur ad restitutionem totius exacti si ille non uult restituere in cuius utilitatem est exactum.

Si executus est iniquam sententiam, uide Iudicare.§.7.

Si non obuiauit malis quantum potuit bono modo, uide Consentire.§.2.

Si fuit proditor terre uel castri, habes.ī.Auaritia.26.§.15.in prima filia.

Si fuit officialis tyranni, aut iniusti domini, uide Dominus in prin.

Si non accusauit quos tenebatur ex officio, quia si ex iuramēto tenebatur erit mortale peccatum, alias nō semper, uide Pœna. §. fi.

Si emit officia uel super ipsa mutuauit, uide Officium.§.2.

Si habens soluere de pecunia domini uel communitatis aliis extorsit tantum pro ducato existens p̄e salariatus, quia restituere tenetur officium.§.3.

Si quos inuenit de nocte dimisit propter pecuniam contra statuta quia uidetur mortale.

Si seruauit statuta quæ iurauit in principio officii.

57 Circa consiliarios dominorum uel communitatum.

Si existens in consilio consensit alicui malo, uide Consentire.§.2.& Consilium.§. 1.

Si dedit fraudulentum consilium Ibidem.

Si proposuit aliqua in consilio in damnum aliquorum, quia ultra mortale tenetur ad restitutionem damni totius, quando sine eo non fuisset. Consilium.§.1.

Si consensit ad aliqua statuta fienda quę erant iniusta aut cōtra libertatem ecclesiæ. Vide ibidem, & Excommunicatio.7. Casu. 12. & Casu 43.

Si res communitatis permisit dilapidari, uel ex inutilibus commissionibus, aut qualitercunque, uide Administratio.

58 Circa arbitros uel arbitratores.

Si iniquā dedit sentētiam scienter, uel ex ignorantia, uide Iudex §.21. cum sequen.

Si permisit expirare compromissum uide Arbiter §.1.

Si pro spirituali dedit temporale in recompensationem, uide Ibidem.§.7.

Si pro pace abstulit ab uno & dedit alteri, uide Ibidem.§.6.

59 Circa accusatores, si accusauit aliquem mala intentione, uide Accusatio.§ 6.

Si accusauit aliquem calumniose, uide Ibidem.§.8.

Si iurauit non accusare. Ibidem.§ 6.

Si accepit prætium ut non accusaret ibidem.

Si accusatus respondit calumniose. Ibidem. §.13.

Si accusatus tacuit ueritatem, ibidem.§.12.

60 Circa aduocatos. Si inhibitus a iure aduocare aduocauit, uide Aduocatus.§.1.cum multis sequentibus.

Si defendit iniustam causam. Ibidem.§.13.

Si amisit causam iustam per suam ignorantiam uel negligentiam, ibidem.§.12.

Si immoderatū salariū extorsit. ibidem. §. 14.

Si non aduocauit pro pauperibus ibidē. §. 10.

Si fecit pactum cum clientulo de quota litis. Ibidem.§.14.

Si reuelauit aduersario secreta clientuli, uide Falsarius.§.2.

Si causam usurariam defendit. quia ultra mortale tenetur ad restitutionem, uide infra restitutio.1.in uer. usurarius.§.fi.

Si frustratorias dilationes quæsiuit, quia tenetur ad restitutionem parti lese.

Si falsas leges uel instrumenta produxit, uel instruxit clientulum de falsitate dicenda, uide.s.Tho.2.2.q.69.

Si qualitercũque fuit causa alicuius damni in huiusmodi aduocatione, quia ultra mortale tenetur de damno parti lese.

Si solũmodo attendit ad ordinem iudiciariũ, & non ad merita causæ sicut hodię communiter faciunt Aduocati, & tamen non excusantur a mortali, & ab obligatione restitutionis damni si defendunt causam iniustã quo ad merita, quantumcunque quo ad modum procedendi sit inordinata, quia ordo non est inuentus nisi propter deceptiones euitandas.

61 Circa procuratores, si defendit causam iniustam mortale est, & tenetur ad restitutionem leso.

Si infideliter uel negligenter se habuit, uide Locatio.§.23.

Si in positionibus ponendis uel respondendis periurauit, uel fuit causa periurii, mortaliter peccauit, uide periurium.§.4.

62 Circa notarios, si ex ignorantia dictauit male instrumenta uel testamenta propter quod proximi damnificati sunt. Vide culpa.§.5 & 6.& infra. Tabellio.§.6.

Si instrumenta quæ recepit non posuit in prothocollis suis, ex magna negligẽtia uidetur mortale peccatum in instrumentis ex quibus ex earum perditione proximi possent notabiliter ledi.

Si maliciose occultauit uel destruxit instrumenta, uide Falsarius.§.3.

Si falsauit instrumenta addendo aliquid quod non fuit expressum, uel alio modo, uide Falsarius in principio.

Si non bene informauit in renuntiatione alicuius iuris ponenda in instrumẽto partem quæ erat ignara, quia tenetur ei de damno eo quia est causa deceptionis proximi.

Si fecit instrumenta in fraudem usurarũ, uide Restitutio.1.in litera. Vsurarius.§. 6.

Si petiit indebitum salarium tenetur restituere, facit ꝙ dico Emptio.§.7.

Si notarius Episcopi petit ab ordinandi salarium non secundum instrumentum, se secundum qualitatem ordinis, quia est symoniacus quantumcunque non sit ad salariatus. Vide symonia.3.§.22.

Si recipit instrumenta pro testamento renuntiatione donatione uel alia absolutione illius qui non erat sane mẽtis, quia ultra mortale tenetur ad restitutionem leso.

Si scripsit dictauit uel redegit in publica forma statuta contra ecclesiasticam libertatẽ, uel in fauorem usurarum. Vide Excommunicatio.7.& casu.44.

Si rogatus pro pauperibus noluit gratis facere, quia tenetur secundum ꝙ dico de Aduocato. Aduocatus.§.10.

63 Circa litigantes, si calumniose accusauit aliquem, uide Accusatio.§.8.

Si mala intentione. Ibidem.§.4.

Si accusatus dedit pecuniam accusatori, ut desisteret. Ibidem.§.11.

Si calumniose se defendit. Ibidem.§.13.

Si nõ respõdit ueritatẽ interrogatus quãdo tenebatur. Vide cõfessio delicti in principio.

Si litigauit sciens iniustam causam habere. Vide Litigiosa.§.2.

si habens iniustam causam litigauit non per media iusta sed indebita, ut puta cum mendaciis, periuriis, & huiusmodi mortalr peccauit ẽm Tho.2.2.q.49.ar. non tamen tenetur ad restitutionem, si aliquid obtinuit per iniustam sententiam, uide sententia.§ 7.

si appellauit causa afferende more. Vide appellatio. §.15.

si ratione studii uel artis fraudulenter conuenit aduersarium coram aliquo iudice, uide Argumentatio.§.3.

si habens conseruatorem procurauit, ut intromitteret se de non notoriis Vide conseruator.§.1.

64 Circa testes si requisitus in iudicio noluit dicere ueritatem, uide Testes.§.26.

si falsum testimonium dixit Ibidem.§.30.

si dubium pro certo proposuit, uide Periurium.§.3.

si pecuniam accepit pro testimonio ferendo, uide Testis.§.28.

65 Circa tutores, uel curatores, si bene administrauit in utilitatibus pupillorũ, uide Administratio per totum, & tutela.§.2.

si consummauit bona ipsorum, uel sibi appropriauit, quia tenetur ad restitutionem, ut patet ibidem.

66 Circa executionem testamentorum uel ultimarum uoluntatum. si alienauit relictum, uide Dos.§.26.

si soluit debita defuncti, uide Heres §.5. & 6.

si legata impleuit, uel nimis distulit, uide Executio §.23.& 24.

67 Circa curiales. si fuit dulator ut obtineret beneficia & huiusmodi, uide Adulatio per totum.

si

Si proposuit dominis aliqua, unde possent extorquere pecunias indebite. Vide consilium.§.1.

Si bona confiscata inique sibi fecit donari, quia tenetur restituere.

Si fuit leno ,p domino, mortalia multa in hoc sepe committuntur, uide infra restitutio.1. in uer. animam ledens.

Si totum tempus expendit in ociositate. uide Præceptum.§.5.

Si reportauit mala de alio, ut eum poneret in inimicitiam domini, uide susurratio.

Si delectatus fuit dicere mala de aliis uel audire. Vide Detractio.

68 Circa principes & dominos seculares.

Si habet dominium ex iusto titulo. Vide Dominus in principio.

Si neglexit facere iustitiam petentibus, quia ultra mortale tenetur eis ad restitutionem damni, quod passi fuerūt ex hoc, facit quod habes Iudex.§.21.

Si fecit iniustitiam alicui multo magis tenetur. ibidem.

Si quesiuit ponere diuisionem in populis, ut posset regnare quia mortale est. uide Susurratio.

Si imposuit collectas indebitas subditis suis. uide Tallia in prin. & §.1.

Si exigi fecit pedagia iniusta. uide Pedagium per totum.

Si fuit ambitiosus ad maius dominium, propterea procurauit bella uel aliud iniustum, quia ultra mortale tenetur de omni damno. uide Ambitio §.1.

Si fecit confederationem cum aliquo de defendēdo se iuste uel iniuste mortaliter peccauit.

Si habuit bellū iniustum, & quando sit iniustū, habes Bellum §.4. quomodo tenetur. Ibidē. 1.§.5.10.& 11.

Si posuit officiales malos, uide Dominus.§.4. & administratio.§ 2.

Si uendidit officia, uide Officium.

Si ea quæ erant communitatis sibi appropriauit tenetur restituere, uide Tallia.§. 2.& 10.

Si incarcerari fecit aliquem indebite. Vide carcer §.2 & 3.

Si banniuit aliquem indebite, uide Bannū.§.1.

Si non permisit testari aliquos, uide Tallia.§. 10 facit in arg tantum.

Si coegit nubere filiam alicuius alteri, ut ei succedat. potest esse mortale secundum qualitatem rei.

Si fecit fieri torneamenta, uel hastiludia, uel spectacula in honesta uide Ludus.§.6.

Si iustitiam uendidit, uide Iudex. §. 19. & 20.

Si fecit statuta uel leges iniquas, uide Lex. §. 22. & Excommunicatio. 7. casu. 12. & casu.43.

Si uasallus indebite grauauit uel spoliauit, uide Tallia per totum.

Si ipse uasallus existens fuit infidelis domino suo uide Feudum.§.16.

Si tolerauit usurarios propter lucrum suum, uide Vsura.2.& 14.

Si non purgauit prouinciam malis hominibus, uide iudex.§.7.

Si propter auaritiam commutauit pœnam corporalem in pecuniariam, quia ultra mortale tenetur lesis si propter hoc aliqua scelera facilius perpetrantur, uide infra pœna.§.18.

Si non tenuit uias securas, uide Rapina. §. 1.

Si pupillos & miserabiles personas non uoluit audire, non dando publicas aliquando audientias quia ultra mortale tenetur de damno quod eis infertur, uide culpa.§.5.

Si angariauit rusticos in laboribus, & maxime in festis, uide Tallia per totum, & Ferie.& 9.

Si tenuit nimias pompas aut expensas, uide Ornatus.

Si nimis occupauit se in ludis & uenationibus, uide Ludus.& Venatio per totum.

Si dedit damnum in agris propter uenationes uide uenatio.§.2.

Si non correxit familiam, sed parum curauit eos compescere a peccatis, uide correctio primo, & secundo per totū, & quomodo tenetur, uide Dominus.§.1.

Si fuit excommunicatus uel a iudice, uel propter aliquod infrascriptorum.

Si iniici fecit manus uiolentas in personas ecclesiasticas, uide Excommunicatio.5. casu. 1. per totum.

Si fecit incendi uel frangi ecclesias uel loca religiosa. ibidem casu.5. & 6.

Si fuit insecutor alicuius cardinalis uel de familia Papæ, aut Cardinalis uel alicuius Episcopi, uide Excommunicatio. 5. casu 9. & casu.13.

Si fecit fieri aliquam iniuriam illis qui tulerunt aliquas sententias excōmunicationis, uel interdicti, uel q fuerūt causa ut ponerētur, uel obseruarentur, uide ibidē casu. 10.

Si fuit fautor hæreticorum eorum, uel impediuit officium inquisitoris, uide Hæreticus per totũ, & Excommunicatio.5.casu.16.& Excommunicatio.7.casu.28.& 29.

Si coegit celebrare tempore interdicti, uide Excommunicatio.5.casu.15.

Si fuit receptator pirratarum, uel cum eis participauit, uide ibidem casu.18.

Si imposuit noua pedagia, uel exegit prohibita, ibidem casu.19.

Si permisit deferri prohibita infidelibus, ibidem casu.21.

Si impediuit uictualia ne ad curiam portarentur, ibidem casu.22.

Si uolentes ire romam uel redeuntes cepit, percussit & huiusmodi, ibidem casu.23.& 24.& 25.

Si impediuit ne obediretur literis apostolicis ibidem casu.26.

Si usurpauit iurisdictionem ecclesiasticam, ibidem casu.28. Excommunicatio. 7. casu.5.

Si romipetas detinuit uel spoliauit. Casu.29. Excom.5.

Si inuasit terras ecclesiæ, ibidem casu.30.

Si subtraxit ab obedientia romani pontificis, ibidem Casu.27.

Si corpus alicuius defuncti fecit incidi ut alibi sepeliretur, ibidem Casu.32.

Si tertio admonitus ab Episcopis noluit eis facere iusticiam, excommunicatio.7.casu.1.

Si exigit uel exigi fecit pedagia a personis ecclesiasticis uel alia onera, ibidem Casu.5.

Si christianos naufragium patientes spoliauit bonis, ibidem Casu.10.

Si grauauit personas ecclesiasticas uel eorum consanguineos, quia noluerunt eligere quẽ uolebat, ibidem casu.14.

Si regalia uel custodiam & huiusmodi sibi usurpauit in ecclesiis uacantibus, ibidem casu.15.

Si extorsit absolutionem ab aliqua cẽsura per metum, ibidem casu.17.

Si compulit prælatos ecclesiasticos ad submittendum ei bona ecclesiarum, ibidem casu.21.

Si interdixit suis subditis ne coquant molant & huiusmodi personis ecclesiasticis, ibidem casu.26.

Si procurauit aliquem occidi facere per assassinos, ibidem Casu.31.

Si concessit represalias contra ecclesiasticas personas, ibidem casu.33.

Si impediuit uisitationes monialium ibidem Casu.39.

Si immunitatem ecclesiasticam uiolauit capiẽdo homines in ecclesia, uide immunitas per totum.

Si præsentauit indignos existens patronus alicuius ecclesiæ, uide ius patronatus. §.18.

Si fecit promoueri indignos & si pro pecunia quia ultra mortale est symoniacus. Vide symonia.3.§.1.

si uoluit ꝙ primo beneficia ipso petantur quã a Papa, mortale est, nisi aliqua rationabili causa facere, puta ne indignis darentur & huiusmodi.

Si fidem seruauit promissam. Vide pactum. § 4.

Si soluit seruitoribus suis & creditoribus. Vide solutio.§.3.cum seq.

Circa ecclesiasticas personas & primo circa Clericos in communi.

Si est irregularis, & quando, uel quomodo incurritur, habes irregularitas primo per totum.

Si est suspensus, & in quibus casibus incurrat eam. Vide suspensio primo per totum.

Si recipit ordines symoniace, uel a symoniaco. Vide symonia.6.§.9.

Si recipit ordines in peccato mortali, uide Ordo.2.§.3.& 4.

Si executus est ea quæ sunt ordinis in peccato mortali, uide Clericus. 8. & Eucharistia. 2. §.5.& Eucharistia.3.§.15.& 24.

Si existens excommunicatus uel interdictus aut suspensus ministrauit, uide Irregularitas primo.

Si non portauit tonsuram uel habitum, uide Apostata.§.1.& 2.& Clericus.4.§.1.2.& 3.

Si immiscuit se negotiis secularibus uide Clericus.9.§.3.cum sequen.

Si exercuit inhonesta clericatui, uide Clericus.10.per totum.

Si est debite literatus, uide Clericus.2.per totum, & Episcopus.§.26.

Si fuit ordinatus ante etatem debitam, uide Etas per totum.

Si dimisit horas canonicas dicere uide Hora. §.3.cum 8.§.sequentibus.

si

Si dicendo uoluntate se occupauit in ali quo alio. Ibidem. §.26.

Si non benedixit mēsam nec gratias red didit post cibum. Vide Clericus 12. §.3.

Si exercuit officium ordinis sine debitis paramentis uel modo. Vide missa. §. trigesimoquinto.

Si celebrauit in ecclesia polluta, uide Cōsecratio ecclsiæ. §.8.

Si celebrauit tempore interdicti. uide Interdictum. 8. per totum.

Si celebrauit ad faciendum maleficia. uide Missa. §.54.

Si celebrauit nō ieiunus. Ibidē. §. 3. cum duobus sequentibus.

Si in altari execrato, uide altare. §. secundo.

Si plusquam semel in die. Vide Missa. §. quadragesimosesto.

Si cū hostia uel uino corruptis, Vide Eucharistia. 1. §. 1. cum sequentibus.

Si cum euagatione mentis. Vide Missa. §. 2.

Si nimis raro celebrauit. Ibidem. §. 43. & 44. ubi melius.

Si ante diem. uide Eucharistia. 3. §. 36. & Missa. §. 41.

Si existens in aliquo notorio delicto. Vide Clericus. 8. §. 4.

Si habita pollutione celebrauit eadē die. uide Eucharistia. 3. §. 28.

Si promisit alicui dicere missas & nō dixit. uide missa. §. 52. cum seq.

Si existens bigamus portat tonsuram. Vide Bigamia. §. 12.

Si nimiam habet conuersationem cū mulieribus. Vide Clericus 5. §. 2. & alias sequentibus.

Si participauit cum excommunicatis in diuinis. Vide Excommunicatio. 5. Casu. 4. & Excommunicatio. 4. & 3.

Si fuit falsarius literarum apostolicarū. Vide Excommunicatio. 5. Casu. 3.

si sepeliuit interdictos excommunicatos, uel usurarios, uide Excommunicatio. 7. casu. 28. & 36.

si usurariis manifestis alienigenis domos concessit ad fenus exercendum. Ibidem casu. 32.

Circa beneficiatos ultra prædicta interrogetur de infrascriptis.

si obtinuit beneficium per symoniam, uel per præces carnales, aut aliud turpe. Vide Adulatio. §. 2. & symonia. 3. & 5. & 6. per totum.

Si est indignus propter literarum ignorantiam, uel aliud canonicum impedimentum; puta quia infamis, irregularis, corpore uitiatus, & huiusmodi, quia sic tenetur resignare in manibus ualentis accipere resignationem, de quo uide Beneficium. §. 43. & nisi fuerit cum eo dispensatum, uel in casu, uide corpore uitiatus. §. 4.

Si obtinuit beneficium nō intendens clericari, uide clericus. 7. §. 5. & 6.

Si permutauit beneficia, uide Permutatio. §. 1. cum seq.

Si renuntiauit beneficio symoniace, uide Renuntiatio. §. 9. & 10. §.

Si facit residentiam in beneficio suo, uide Clericus. 7. in multis.

Si habet plura beneficia quorū unum sufficeret, uide Beneficium. §. 34.

Si fecit quatuor partes de fructibus beneficii, uide clericus. 3. §. 1.

Si habens patrimonium seruauit, ut uiueret de ecclesia. Ibidem. §. 2.

Si expendit fructus beneficii in usus inhonestos. Ibidem §. 4.

Si male tractauit ecclesiam & eius edificia. uide clericus. 3. §. 1.

Si uasa & paramenta ad diuinum cultum tenet immunda. uide Vasa sacra.

Si alienauit bona ecclesiastica quæ seruādo seruari poterant sine legitima causa, & cum debita solennitate, uide Alienatio, per totum.

Si locauit sub annuo censu uices suas alteri, uide symonia. 2. §. 25. cum duobus sequentibus.

si induxit ad uouendū, uel iurandum de eligenda sepultura in sua ecclesia. Vide Excommunicatio. 5. casu. 14. & sepultura. §. 35.

si leges uel phisicam audiuit, uide Excōmunicatio. 7. casu. 7.

si habentes eligere non elegerunt meliorem, uide Electio. §. 21.

si appetunt episcopatum ad prælationē superiorem, uide Episcopus. §. 2.

si male administrauit bona ecclesiastica, uide Administratio.

71 Circa prelatos habentes iurisdictionem maximæ episcopos ultra prædicta.

Si electus se fecit confirmari. Vide confirmatio electorum per totum.

Si non correxit publicos criminosos, uide correctio. 1. §. 3. & Episcopus in prin. & §. 10.

Si posuit indignos in officio uel beneficio. Vide Episcopus. §. 18. & Administratio. §. 2.

Si fuit nimis pomposus in ornatu huiusmodi, uide Ornatus per totum.

Si indebite dispensauit in uotis, habes uotum. 4. per totum.

Si in aliis, uide Dispensatio in prin. cum multis. §.

Si aliquid exigit pro licentia ministrãdi uel docendi, uide Magister. §. 15.

Si contulit ordines indebite quibus non debebat, uel quando, uel modo quo debebat, uide Ordo. 1. 2. 3. 4. 5. 6. & 7.

Si non examinauit ordinandos, sed ordinauit indignos. Vide Ordo. 3. §. secundo & 23.

Si sacramentum confirmationis non tenuit notabili negligentia, uidetur mortale, uide confirmationis sacramentum. §. primo.

Si chrisma & oleum sanctum non consecrauit in cena domini omni anno, uide Oleum, per to.

Si non fecit consecrationes ecclesiarum, altarium, & uestimentorum quibus debuit est graue peccatum, uide in uer. consecratio altarium.

Si non habuit testes sinodales, de quibus uide Episcopus. §. 10.

Si non uisitauit singulis annis diocesim. Ibidem §. 13.

Si non deputauit in ecclesiis cathedralibus & conuentualibus uiros ad prædicandas & audiendas confessiones, uide ibidem. §. 14.

Si ordinauit in dyaconum uel subdyaconum qui nescit officium, uide ibidem. §. 15.

Si non est usus lineis si non erat religiosus. Ididem. §. 19.

Si non seruauit nec fecit seruari canones uide Episcopus. §. 22.

Si contulit beneficia symoniace, uide Symonia. 6. per totum.

Si plura contulit uni. uide Beneficium. §. 23. & 26.

Si ratione consanguinitatis, uide Acceptio personarum. §. 4. & §. 10.

Si non prouidit de beneficio illis quos ordinauit uide Beneficium. §. 10.

Si uisitando accepit munera ipsæ, uel aliquis de suis, uide Visitatio. §. 3.

Si posuit indebitas collectas, uide Tallia in principio. §. 1.

Si usurpauit bona uacantia ecclesiarum, uide Beneficium. §. 39. & 40. & 41.

Si non soluit debita iuste contracta a suo prædecessore, uide Dignitas. §. 1.

Si quæstuarios pro lucro permisit indiscreta prædicare. quia tenentur ipsi reddere rationem dominios de omni malo & satisfacere subditis de omni damno dato propter hoc. c. fi. de iniuriis, & uide Symonia. 3. §. 8.

Si incerta sibi appropriauit, uide restitutio 2. §. 14. & 15.

Si testamenta & legata non fecit implere. uide Executor. §. 11.

Si non tenuit bonum uicarium, cum ipse non attendat, tenetur damno.

Si iniustam sententiam dedit, uide supradicta de iudicibus.

Si in excomunicando non seruauit debitam formam, uide Excommunicatio 2. per totnm.

Si in diebus festiuis nõ interfuit diuinis, uide Hore. §. 26.

Si exemptos molestauit indebite mortaliter peccauit, si in aliquo notabili hoc fecit; quia nõ habet iurisdictiones in exẽptos.

Si consecrauit corruptum scienter ꝓ moniali, uide Consecratio uirginum.

Si uisitauit monasteria monialium, & fecit ut seruent clausuram. Vide supra Exemptus. §. 10. & Monialis. §. 3.

Si hospitalarios uisitauit, & fecit ut facerent debitum, uide Hospitale. §. ulti.

Si dedit malum exemplum subditis, uide Exemplum.

Si magistrũ tenuit in ecclesia, & facit in aliis teneri pro pauperibus, & clericos. Vide Magister. §. 7. & supra Episcopus. §. 12.

72 Circa Confessores.

Si audiuit confessiones non habens autoritatem, & si uis scire si habes autoritatem, uide Confessio. 3. per totum.

Si absoluit a qbus non potuit, uide quid potest Confessio. 3. & 5. & Casus & a quibus

bus excommunicationibus, habes absolutio. 1. §. 1. & 3. 4. & 5. & Absolutio. 2. in princi. & per totum, & de modo absoluēdi. Absolutio. 3. per totum.

Si absoluit manifestos usurarios, uide Vsura. 2. §. 8.

Si dispensauit sine autoritate, quia peccauit mortaliter.

Si nimis festinanter interrogauit uel non interrogauit, uide hic in prin.

Si interrogauit ꝙ non debuit ex delectatione, uide supra. §. 1.

Si reuelauit cōfessionem, uide Confessio ultimo per totum.

Si existens in mortali audiuit confessionem, uide Clericus. 8. §. 1.

Si audiuit confessiones principaliter propter lucrum, uide Symonia primo per totū, & Symonia. 2. §. 6.

Si habet scientiam debitam, uide Confessio. 4. §. 3.

73 Circa Prædicatores.

Si prædicauit in mortali peccato existēs. uide Prædicare. §. 7.

Si habet scientiam debitam. Ibidem. §. 6.

Si prædicauit mendacia, uide Mendacium. §. 4.

si prædicauit propter honorem, uide Honor. §. 7.

Si propter lucrum. Vide Symonia primo per totum, & Symonia. 2. §. 6. & Symonia. 3. §. 9.

Si prædicauit sine licentia quia mortaliter peccauit toties, uide Prædicare in principio.

Si prædicauit indulgentias indiscretas, uide religiosus. §. 65.

74 Circa Inquisitores hæreticorum.

Si extorsit pecunias. Vide Inquisitor. §. 5.

Si bona ecclesiarū applicauit fisco, Ibidē.

Si abusi sunt armorū multitudine. Ibidē.

Si maliciose imposuerunt crimen, uel impedimentum sui officii alicui. Ibidem.

Si omiserunt procedere contra conscientiam ex amore lucri & huiusmodi. Ibidem.

Si inquisitor unus ordinis processit contra fratrem alterius ordinis. Ibidem.

Si impediuit se de diuinationibus, uide ibidem. §. 3.

75 Circa Religiosos in communi.

Si intrauit per symoniam, uide Symonia 4. per totum.

Si intrauit latiorem habens uotum strictioris, uide religiosus. §. 34.

Si non fuit obediens, uide Religiosus. §. 29.

Si proprietarius fuit. Ibidem.

Si contra uotum castitatis Ibidem.

Si officium dixit, uide horā per totum.

Si seruauit alia pręcepta regulæ, uel constitutionum obligātia ad mortale. uide Religiosus. §. 28.

si elegit meliores, uide electio. §. 21.

si infamauit alias religiones, uide Detractio per totum.

si noluit consentire electioni, uide Electio. §. 30.

si secreta sui ordinis reuelauit in scandalum ipsius, peccauit mortaliter, quia proditor est.

si in uisitatione non reuelauit quæ debebat, uide Denuntiatio. §. 10.

si fecit aliquid contra ea quę generaliter prohibentur religiosi, uide Religiosus. §. ultimo.

si recessit a monasterio sine licentia prælati, uide Apostasia. §. 4.

si frequentauit monasteria monialium, uide Monasterium. §. 8.

76 Circa monachos.

si seruauit quæ sibi præcipiuntur, & quæ sint ultra regulam. Habes infra Monachus. §. 10.

77 Circa Abbates.

si habuit curam sibi commissorum, eos uita & doctrina instruendo, uide Abbas. §. 10.

si dispēsauit cum eis sine causa legitima. uide Dispensatio. §. 7.

si imposuit monasteriis aut prioratibus nouas pensiones, uel auxit ueteres, uel applicauit suæ mensæ, uide Abbas. §. 26.

si seruauit regulam, & sibi pręcepta, ut infra Monachus.

si requisiuit apostatas. Vide Abbas. §. 18.

78 Circa abbatissam, si fecit se benedici ubi est consuetudo, uide abbatissa. §. 2.

si fecit seruari clausuram. Vide Monialis. §. 3.

79 Circa hospitalarios. si fecit inuentarium. Vide Hospitale. §. 2. 3. & 4.

si tenuit hospitalitatem. Ibidem. §. ul.

si bona hospitalis cōuertit ad aliū Vsum. Vide Legatum. 2. §. 11.

Si perierunt ex negligentia sua. Vide Administratio.

78 Aduerte quia præfatas interrogationes solum posuit, quia circa prædicta communiter est mortale peccatum, licet aliquando non propter imperfectionem actus, & dimisi multas interrogationes circa ea quæ sunt communiter peccata uenialia, & quia non sunt necessario confitenda talia peccata, nisi quando dubitat sint mortalia. Item secundo ratione statuti obligantis ad peccata uenialia cōfitenda, tamen tunc sufficeret confiteri in genere, uide confessio. primo §. 28.

Item tertio uidetur q̄ teneatur confiteri uenialia, quando esset periculum ne traherent ad mortale. Nam cum tunc teneaṫ de ipsi pœnitere, multo fortius confiteri ꝓpter euitan. mortale, ad quod inducunt, quando hoc aduertit. Additur ab aliquibus quartus casus in quo tenetur quis confiteri uenialia scilicet quando nullum habet mortale, & in pascha teneatur confiteri, q̄ tunc confiteatur uenialia. Sco. tamen contrariū tenet, sed quia (ut dixi) qualitercunque quis teneatur confiteri uenialia sufficit confiteaṫ illa in genere, nisi in casu quando dubitat an sit mortale, ideo pertranseo & sufficit quo ad uenialia confiteatur sic, peccaui multis modis cogitatione, delectatione, omissione, dissolutione, locutione, uisu, tactu, gustu, ornatu, & multis aliis modis de quibus omnibus tam mortalibus q̄ uenialibus dico meā culpam. Item non omittat confiteri oblita & ignorata sic. Item dico meā culpam de omnibus peccatis meis mortalibus quæ oblitus sum, nec unquam legitimæ confessus forte ex mea ignorantia uel negligentia, quia ualet talis confessio ut remittanṫ uel reducantur ad cognitionem, & non teneatur recitare confessiones, q̄uis multa fuerit tunc oblitus confiteri, si modo diligentiam secundum suam conditionem fecit, quibus omnibus completis faciat terminare peccatorem suam confessionem, sic dicēdo. Ideo præcor beatissimam & gloriosam uirginem Mariam, omnes sanctos, & te pater orare ꝓ me. Quibus peractis confessor increpet, corrigat, & dulciter admoneat peccatorem abstinere a societatibus & causis peccatorum. Non tamen exigat iuramentum uel promissionem de aliquo, nisi solum de his in quibus iura sic uoluerunt, ut in excommunicatione & huiusmodi. postea imponat ei pœnitentiam talem, quam statim possit complere, ante recidiuationem ꝓ sacramētali, & postea aliam quam uideat q̄ peccator uerisimiliter faciet, unde caueat ne imponat pœnitentiam talem quam uerisimiliter non implebit, quia esset potius illum illaqueare q̄ soluere. Esset bene bonum illi notificare quam pœnitentiam meretur, ut sic magis timeat, postea concede ei illam indulgentiam quam potes, de quo uide Indulgentiam. §. 5. Deinde absolue eum sic. Misereatur tui omnipotens &c. Indulgentiam & absolutionem &c. dominus noster Iesus Christus te absoluat, & ego autoritate ipsius absoluo te a uinculo excommunicationis maioris uel minoris inquantum possum, & restituo te sacramentis ecclesiæ, iterum absoluo ab omnibus peccatis tuis mortalibus & uenialibus, confessis, oblitis, ignoratis, & a circunstantiis eorum. In nomine patris & filii & spiritussancti amen. Postea imponat ei sic taliter, & quòd intelligat. Omnia bona quæ facies, & mala quæ patienter sustinebis impono tibi in remissionem tuorum peccatorum uade in pace. Et si haberet casum uel excommunicationem a qua non posses absoluere, impone ei quòd uadat ad eum qui eum potest absoluere, nec ingerat se sacramentis, donec de eo sit absolutus, nisi ratione scandali euitandi, si excommunicatio est occulta.

INTESTATUS quis dicitur decedere quatuor modis.

Primo si nullum testamentum fecit. Secundo si fecit sed non iure. Tertio si fecit iure, tamen postea ruptum est posthumi natiuitate, uel irritum factum est capitis diminutione testatoris.

Quarto si nulli sunt hæredes ex eo testamento, ut in auten. de hære. ab intesta. in prin. colla. 9. Possunt addi & duo alii modi, & postfacto, primus scilicet per querelam expugnato testamento. Secundus per bonorum possessionem contra tabulas, uide Azo. in summa. C. de suis & legit. hæredi.

INTIMIDITAS unde causatur. Respon. secundum sanctum Thom. 2. secundæ questione. 126. ar. primo, quòd aliquando

quãdo ex defectu amoris ꝓprii, [a] ut cum quis minus debito amat uitam propriã, & ea quæ ordinantur ad eã. Aliquando causatur ex elatione animi de se præsumentis, & alius conténentis. [b] Aliquãdo autem causatur ex stoliditate seu stulticia. [c]

1 Vtrum sit peccatum. ℞. ꝙ sic undecunquæ causetur nisi stoliditas sit inuincibilis, & est ratio. 3. ethi. Intimiditas est contra fortitudinem per defectum non timendi ubi esset timendum, sicut timor cõtra fortitudinem per excessum timendo ubi non timendum est, & secundum Thom. ubi supra. ar. 2.

2 Quando est peccatũ mortale. ℞. illa quæ causatur ex defectu amoris & elationis tunc est mortale peccatum, quando sine necessitate exponit se periculo probabili notabilis lesionis corporis, ut qui concurrit ad rixas, & multo magis animæ, ut de eunte ad choreas, uel non curat de eius notabili lesione omittendo prouisionem debitam facere. Tertia uero quæ causatur ex stoliditate communiter est a ueniali, nisi proueniat ex lata culpa in his in quibus imminet periculum probabile notabilis nocumenti, & propterea omittit debitam prouisionem, nisi ubi stoliditas est inuincibilis.

INTRVSVS dicitur qui non canonice, sed per uiolentiam occupat honores uel beneficia ecclesiastica, unde fur est & latro. & est in peccato mortali, & tenetur restituere omnia quę inde recipit capitulo gratuis. de restitutione spoliator.

INVENTA [d] an sint restituenda. ℞. quòd quędam sunt quæ fuerunt in dominio alicuius & talia inueniens tenetur restituere, imo furtum committit qui ea animo non restituendi accipit. l. falsus. §. qui alienũ. & §. seq. ff. de fur. & 14. q. 5. c. si quid inuenisti, siue talia amiserit dominus ipsarum ex ruina uel incendio uel naufragio, ut ff. de in cen. rui. na. per totum. Idem dico de iactatis in mari causa nauis alleuiande. ff. ad l. ro. de iac. l. qui leuiãdæ, alias leuandæ. Et ibi not. in gl. uel qualitercunque amisit, & hic uerum nisi haberentur pro derelictis, & tunc credit Fede. consi. 17. quòd habeantur pro derelictis si dominus tacet, nec per se, nec per alios perquirit, quia. d. l. qui leuiandæ uel leuande, uidetur statim imponere necessitatem perquirendi res amissas, & sic ista negligentia non quærendi tollit primam præsumptionem quam facit lex, scilicet quòd non habeantur ꝓ derelictis nisi aliter constet per qualitatẽ, & actus de uoluntate domini, cum nemo præsumitur iactare res suas, d. l. falsus. §. si iactum, & d. l. qui leuande, quod no. pro limitatione eorum quæ dico infra. Naufragium. §. tertio nec talis inuenta quando non habentur pro derelictis possunt usucapi, quia in eis deficit titulus pro derelicto, ut in l. si quis merces. ff. pro derelicto. Vnde consuetudo aliquorum qui iactata in mari uel a fluminibus portata occupant, uidetur expresse reprobata per dicta l. qui leuande, & licet loquatur de iactatis in mari, tamen idem est de

ablatis

[a] Amoris ꝓprii] Quia timor ex amore nascitur. Idem iudiciũ erit de amore & de timore. Agit aũt hic dẽ timore cũ mala tꝑalia timẽtur, ꝙ prouenit ex bonorũ tẽporaliũ amore insertũ aũt est unicuique naturaliter ut propriam uitã amet, & ea qui ad ipsam uitã attinẽt debito tamen modo. Vt scilicet amẽtur huiusmodi nõ quasi finis cõstituatur in eis, sed eis utẽdũ est propter ultimum finẽ. Vnde ꝙ aliqs deficiat a debito modo amoris ipsorũ est contra naturalem inclinationem, & per cõsequens peccatum. Nunquã tamen aliquis a tali amore totaliter decidit, quia ꝙ est naturale totaliter perdi nõ põt. Vñ Ephesi. 5. Nemo unquã carnẽ suã odio habuit. Et ideo etiã illi qui seipsos interimunt ex amore carnis suæ, hoc faciũt quia uolũt ab angustiis suis liberari, unde contingere põt ꝙ aliquis minus quã debeat timeat mortẽ & alia tẽporalia mala propter hoc ꝙ minus debito amet ea, sed ꝙ nihil horũ timeat nõ põt ex totali defectu amoris cõtingere, sed eo ęstimat qd mala apposita bonis quę amat sibi subuenire nõ posse. quod contingit, ut hic.

[b] Et alios cõtenentis] Vnde Iob. 41. factus est ut nullum timeret.

[c] Seu stulticia] Vnde Aristot. 3. Ethi. stulti propter stulticiam nihil timent.

[d] Inuenta] An inuentũ ꝑ unũ sociũ itineris a casu ul' fortuna sit cõmune. Cy. ĩ l. tãdiu in fi. C. pro so. Dic ꝙ nõ, de duo. fratri. 5. parte q. 7. dicit. q. esse puerilẽ, & credit dictũ Cy. esse uerũ, nisi esset societas omnium bonorũ. l. 3. §. specialiter. ff. pro so. & l. cũ duobus. §. socium uniuersa, co. tit. Hoc intelligit si tale inuentũ fieret occupantis, ut lapilli in littore maris uel esset ꝓ derelicta. ff. de ac qui. pos. in l. oportet & ꝙ talis inuentio fiat per apprehensionẽ nõ ꝑ uisum tatũ s'm Paul. de cas. in d. l. 1. al's secus per regulã quę habet ꝙ tuum nõ est aliũ soc ctare scire debuisti. l. cũ quę rebatur. C. unde. 6.

a Et isti de re. di.] §. ul. In fine dicit quòd simile iudicium est de his qui de rheda id est curru cadunt.

b A dño fundi] De quo dic ut infra. uenatio. in postilla magna. Et adde quod si aliquis accipit de ore lupi uel milui, uel de ore alterius tenetur restituere domino. l. Pomponius, in fi. ff. de acquiren. rerum do.

c Secundũ glo. in l. i laqueũ.] Dicit glo. in d. §. illud, quòd sunt capientis, & pro hoc est etiam tex. ind. l. inlaqueũ, Bartol. ibi dicit ꝙ in laqueo cecidit nõ est meũ nisi manualiter capiat, tu dic hoc de equitate ut hic patet.

d Et sic intelli ge. l. 3.] Secũdũ tamen gl. intelligitur illa lex ẜm ciuilẽ actionem & non ẜm naturalem eqtatem ut in d. §. thesauros ꝗ uult totum esse inuentoris.

e Sed dissoluto mr̃imonio] Bart. hoc dicit in l. diuortio. §. si fundum. ff. solu. mat. & ibi gl. Host. in c. dudum. 2. de ele. refert ibi Pan. sup glo. in uer. furtũ. Dicit ꝙ non est iniquũ dicere ut aliqd detur inuentori ut inducatur potius ad manifestandũ quã

ablatis a flumine, ut sunt ligna & huiusmodi cũ parũ differant ab illis, ut dicit tex. in stitu. de re. diui. [a] §. ulti. facit auth. nauigia. C. de fur. Quędam sunt quæ nunquam fuerunt in dominio alicuius, ut lapilli in littore maris, feræ siluestres, & huiusmodi, & talia fiunt occupantis, siue bestię capiãtur in fundo proprio, siue in alieno, dummodo non fuerit prohibitus intrare a domino fundi. [b] Siue fuerint antea uulneratæ ab aliquo dummodo eas non prosequeretur, institu. de rerum diui. in multis. §. ut patet in § fore, & §. illud, & ff. de acqui re. do. l. 3. & l. naturalem, nisi secus sit de cõsuetudine, quia tũc stabitur cõsuetudini. l. ꝙ si nolit. §. qui assidua. ff. de edili. edic. ẜm gl. in d. l. naturalem §. illud. Similiter si essent captæ in rethe alieno, non credo sint accipiente, secundum glo. in l. in laqueum [c] . ff. de acqui. re. do. & institu. de re. diui. §. singulorum, licet rigor iuris uideatur uelle ꝙ sint capientis, ibidem. Feræ uero siluestres, sed domesticæ factæ sicut pauones, colũbe, apes in alueo & huiusmodi, tãdiu sunt possidentis quandiu habent animum reuertendi domum, sed si bis aufugiant, nec horis debitis non impeditæ reuertuntur fiunt capientis, quia consuetudo inducitur per binum actum. l. 3. C. de episcopali audi. & sic non dicuntur habere animum reuertendi. animalia, uero naturaliter domestica, ut gallię, & huiusmodi, semper sunt domini, & capiens ea, tenetur restituere cũ fructibus, puta ouis & huiusmodi §. gallinarum, institu. de re. di. & ff. de acqui: re. do. l. naturalem. §. gallinarum.

1 Vtrum inueniens thesaurum teneatur restituere. R. ꝙ si in suo solo inuenit, sic suũ erit, si uero in alieno solo & a casu, sic medietas erit sua & alia medietas erit domini soli. Si uero data opera totũ erit domini fundi. Institu. de re. di. §. thesauros. & C. de thesau. l. unica. lib. 10. Nec est uerum quod dicit glo. in c. si quid. 14. q. 5. ꝙ inuentus in loco sacro uel religioso sit inuẽtoris, sed erit ẜm distinctionem prædictam, ut expresse tenent doc. in d. §. thesauros, quia hodie ecclesiæ & loca religiosa sunt prælatorum. Idem dic si inuenit in loco publico, & sic intellige. l. 3 [d], §. pe. ff. de iure fisci, & aduerte hic quia in suo non dicitur subuenire usufructuarius nec ille qui habet bona hypothecata, nec maritus, si inuenit in fundo dotali, nisi solũ quæ ad maritum ut teneat in uita uxoris, sed dissoluto matrimonio [e] restituere tenetur, uide Bar. in l. si is qui. §. finali. ff. de acquiren. re. do. emphyteota uero qui habet utile dominium diuidet cum domino qui habet directum dominium, uide Bar. in l. in causæ. in fi. ff. de procu.

2 Quid de terra per alluuionem addita terræ alterius, R. distinguendo, quia insula nata in mari est occupantis, in medio uero fluminis est communis habentibus prædia iuxta flumen ex utraque parte, si uero est in medio est illius cuius est proximior, ager uero a flumine diuiso circundatus remanet cuius erat. Et si flumen mutat alueũ, primus alueus efficitur eorũ ꝗ prædia circa eum ha-

celandum, arg. optimum in l. 4. in fi. ff. de cõdi. ob turp. causam, sed certe hoc dictum illę non probat. Nã loquitur ille tex. quãdo a principio quis conuenit cũ domino ut aliqd accipiat pro indicando seruũ fugitiuũ, quia tunc ualet conuentio, ut ibi. Sed hoc forte ideo qa seruus fugitiuus non erat apud istũ indicatorẽ, sed quando res est apud eum differendo restitutionem contrectat rem alienã inuito dño. Et sic est tunc cõmittere furtũ. Valet tamẽ dictum Host. in pratica, uide supra celare. Itẽ inueniens rem alterius nõ põt licite petere ꝙ aliquid sibi detur pro inuẽtione. l. falsus. §. ꝗ alienũ. uer. ꝗd ergo si præciũ, & ibi Bartolus, ff. de fur. Guilel. & Albri. in l. 4. §. ultimo. ff. de cõdi. obtur. causam, dicũt hoc esse multũ no. quia sæpe occurrit, tamẽ ꝓ labore inueniendi de futuro potest aliqd accipi. ut lege nauis onustæ. §. sed si nauis ff. ad l. ro. de iac. secundum Barto. in d. §. qui alienũ, & Alb. ubi supra.

bent, & secundus alueus est publicus, & si reuertitur ad primũ secundus alueus erit eorũ qui habent prædia circa eũ. Simil'r ager inũdatus aqua ipsa recedẽte, remanet eius cuius erat, hæc habẽtur insti. de re. di. §. insula, & sic serua nisi cõsuetudo sit ĩ contrarium uel statutum.

3 Sed quõ tenetur restituere ille qui nescit cuius sit Respon. ꝙ si res non habebatur pro derelicta, tenetur facere denũciare publicæ, & si post non comparet cuius sit, erogabit in pauperes secundum Hos. uel si ipse est pauper retinebit autoritate episcopi uel sui cõfessoris secundum Ray. & orabit pro illo cuius erat. Si uero probabiliter potest præsumere, quia dominus eam habeat pro derelicta, sic poterit usucapere lege idem quod. ff. pro dereli.

INVESTITVRA propriẽ est possessionis rei traditio, improprie aũt ẽ alicuius corporei loco possessionis in manibus posito, unde quando dominus dat uasallo hastam, uel aliquod simile dicens se facere inuestituram, ut in ti. quid est inuestitura inuestire dicitur.

1 Vtrum sit fienda coram testibus. ℞. ꝙ sic, non quia non ualeat sine testibus & instrumento, sed ut ueritas probari possit, & quidem si fiet de beneficio nouo, tunc si pares, i. uasallos habet corã tribus uel saltem duobus ex eis tenetur facere. si uero pares. i. alios uasallos non habet faciat coram aliis idoneis testibus. Si autem inuestiat de ueteri beneficio potest fieri coram quibuscũque idoneis testibus, ut in titu. qui testes sunt necessarii, & ẽt si est clericus qui inuestituram facit de rebus propriis, de rebus uero ecclesiæ admittuntur omnes testes idonei secundum Hostien.

INVIDIA secundũ Da. li. 2. est dolor de alienis bonis, sed aduerte quod cum obiectum tristitiẽ sit malum proprium, ideo de bono alterius põt esse tristitia prout apprehenditur ut proprium, & secundum hoc quadrupliciter. Primo modo inquãtũ ex eo nobis aliquod periculũ imminet scilicet ne ab eo ledamur.[a] & hæc tristitia non est inuidia, sed effectus timoris, ut dicit phi. 2. retho. & potest esse sine peccato, ut dicit Gre. 2. mor. Alio modo apprehenditur inquantum est diminutiuum propriæ gloriæ uel excellentie, & hæc tristitia est propriæ inuidia ẽm Phi.[b] ubi supra & ex genere suo est peccatum mortale. Iob. 5. paruulum occidit inuidia, cum sit contra charitatem. Sunt tamen primi motus inuidiẽ quandoque etiam in perfectis ex surreptione, qui sunt uenialia peccata, & est simile de inuidia paruulorum in quibus non uere est usus rationis et de motu inuidiẽ ẽm ꝙ est passio sensualitatis. Tertio modo apprehenditur bonum alterius inquantum deest nobis ꝙ alius habet, & sic tristatur, & hæc tristitia nõ ẽ inuidia, sed propriæ dicitur zelus ẽm Phi. ubi supra. Et si est de bonis honestis est laudabili ẽm illud. 1. Corin. 12. Emulamini carismata meliora. Si autem sit de bonis temporalibus aut de bonis inhonestis põt esse peccatum, & sine peccato, & aliquando cũ mortali, puta cum talia sunt contra deum. Quarto modo apprehẽditur bonũ alterius prout potest cedere in damnũ multorũ iniuste, & sic non est inuidia[c] ẽm Gre. nec peccatum puta cum quis tristatur de prosperitate alicuius tyranni, quia uidet quod magis tirannizabit.

1 Quot sunt eius filiẽ. ℞. secundum Gre. 31. mor. 4. s. Ouidium Susurratio, Detractio, de quibus habes in locis suis, exultatio in aduersis, & aflictio in prosperis proximi inquãtum eueniunt proximo contra conatum inuidentis, sed quando tristatur de prosperis ẽm ꝙ habent quandam gloriam, sic est inuidia non eius filia. Emulatio uero & inuidia idem sunt generaliter, licet propriẽ inuidia attendatur in actu interiori, emulatio uero in actu exteriori, ut dicit gl. super illud Gal. 5. emulationes inuidiæ.

a Ledamur] Vt si quis tristatur de bono inimici sui & exaltatione timens ab eo ledi.

b Secundũ philosophũ] Quia dolet de eo quo gaudẽdum esset.

c Et sic nõ ẽ inuidia] Hæc omnia habentur Tho. secũda. 2. q. 36. art. 1. & 2. ubi etiam dicit ꝙ aliquis tristatur de bono alterius inquãtũ ille cui accidit bonũ est eo indignus, quẽ tristitia nõ põtori ri ex bonis honestis ex qbus aliqs iustus efficitur. Sed sicut dicit Phi. 2. Retho. est de diuitiis & talibus quẽ possunt cõuenire dignis & indignis & hoc uocatur nemesis. sed hoc dixit Phi. quia cõsiderabat hæc bona tpalia eẽ magna ẽm se. sed ẽm doctrinam fidei nihil sunt, & deus aliquando concedit ea indignis uel ad eorũ correctionem uel ad dãnationẽ, unde dicitur in psal. Noli emulari ĩ malignãtibus &c. ex quo patet qđ talis iustitia prohibetur, & hoc etiã patet ex alio psal. zelaui sup iniquos pacem peccatorum uidens. Qualiter aũt sit uitiũ capitale & mortale ponit. Tho. ubi. s. ar. 3. & 4.

IPOCRISIS. Vide Simulatio.

IPOTHECA quid sit & de ea uide pignus per totum.

IRA est quędam passio appetitus sensitiui proprię quæ dicitur uis irascibilis qua quis uindictam appetit quæ quidem passio in tantũ est bona inquantum regulatur a ratione. Si uero ordinẽ rationis excludit est mala, ordo autẽ rationis in ira potest attendi quãtum ad duo, primo quantum ad appetibile in quod tẽdit, quod est uindicta, unde si quis appetit ꝙ secundum ordinem rationis uindicta fiat, sic dicitur zelus & est laudabile. Si autem appetat ꝙ fiat uindicta qualitercunque etiam cõtra ordinem rationis sic est ira ex genere suo peccatum mortale, quia contrariatur caritati & iusticiæ posset tamẽ esse peccatum ueniale propter imperfectionem actus, & hoc uel ex parte appetentis ut cũ appetitus ꝑuenit iudiciũ rõis nec sequit̃ cõsensus ad eũ uel ex parte appetibilis ut cũ appetit ĩ modico uindicare, qđ si inferatur nõ erit mortale, ut trahere puerum per capillos, & huiusmodi, secundo attenditur ordo rationis in ira quantum ad modum irascẽdi, ut scilicet motus ire non immoderate feruescat interius uel exterius qui ordo si prætermittatur non erit sine peccato, etiã si iustam appeteret uindictam, sed non erit mortale ex genere suo sed posset esse mortale peccatũ puta si ex uehementia ire excedat a dilectione dei uel proximi.

1 Quomodo progreditur. ℞. quod tres hẽt modos Scilicet primo in corde uindictam appetendo. de quo Matth. 5. qui irascitur fratri suo scilicet per iram mortalem. Secundo in signis manifestatur & ideo subiungit, qui dixerit fratri suo racha. quod est interiectio irascentis. Tertio in facto nocumentum inferendo liuore uindicte. Si primus gradus est mortalis, multo magis. Secundus est grauior. Tertius grauissimus si deterius noceat.

2 Quot sunt eius filiæ. ℞. Gre. 30. Mor. qđ. 6. scilicet Rixa. Tumor mentis. Cõtumelia. Clamor Indignatio. Et blasfemia. Adde. 7. scilicet bellum. Et 8. scilicet maledictio. Et 9. scilicet seditio, de quibus in locis suis.

IRREGVLARITAS [a] est impedimentum, seu repulsio executionis diuini officii, seu sacramenti ex canonica seu constitutione proueniens arg. de tempo. or. capit. ultimo, & dicitur stricte irregularitas quasi extra regulas aliorum quo ad ordinationẽ, quia requiritur dispensatio, dicitur etiã magis large irregularis qui non potest ministrare in suspectis, nec ascendere ad maiores, hæc introducta est a iure positiuo, ut 2. q. 7. cap. nos. §. item daniel, [b] licet in ueteri testamento, fuerit præordinata in persona dan. de cons. distin 1. cap. 1.

1 Irregularitas in qu bus casibus incurritur ipso iure. Respon. quòd aliquando ex delicto, aliquando ex defectu corporis, aliquando ex defectu sacramenti, de quibus habes per hoc in c. nisi cum §. personæ uero, de renunti. sed pro clariori intelligẽtia casus ex quibus aliquis efficitur irregularis. Hoc est quod non potest promoueri, uel si promotus non potest exercere suum officium, explicabo inferius qui reducuntur ad 23.

2 Primó ex homicidio, uel truncatione, aut mutilatione membrorum, ut supra homicidium. 5.

3 Sed quid si fuit in leuissima culpa homicidii, dando operam rei licite. ℞. quod non est irregularis facit tex. in cap. quæsitum, de pœ. & re. in uerbo uerum ex incuria, & ibi no. Pan. & per hoc limita & intellige quod dico supra homicidium. 2. §. 1. & 1. §. 17.

4 Vtrum clericus respondens iudici sic, pro tali crimine, debetur pœna mortis, sit irregularis. ℞. Pan. in c. ex literis, de exce. præla. sic distinguendo secundum Host. quod aut crimen imminet puniendum de præsenti, & sic si ex consilio suo generali uel speciali sequatur

a Irregularitas] Sciás secundum Sco. in 4. di. 25. quod irregularitas est inhabilitas ad susceptionem & executionẽ actuum ordinũ & incurritur frequenter a iure quãuis posset aliquando intelligi a iudice secundum iura. Incurritur autem a iure ex quibusdã criminibus & quibusdam nõ criminibus, & ex quibusdam, qui possunt esse crimina & aliquando nõ crimina. Ex criminibus quatuor pertinẽtibus ad ordines uel actus eorũ quorũ unus ẽ symonia, scđs furtũ ĩ ordine tertius ministeriũ ĩ ordine nõ suscepto quartus contumacia in nõ seruãdo pęnas ecclesiasticas. Ex quibusdã non criminibus ut per seruitutẽ per illegitimationẽ & per turpem uel enormem mutilationẽ. Ex his quę possunt esse crimina & non cõia ut bigamia & homicidiũ, & sic sunt nouẽ modi, ex quibus incurritur irregularitas de quib. ĩ. protũ.

b §. Item Dani.] Vbi testa. ue. licitũ fuit occidere, ergo irregularitas est de iure positiuo.

quatur homicidium, est irregularis in cap. si quis uiduã. l. dist. Si uero ex sua responsione non sequitur homicidium, quia omnino iudex erat dispositus illũ occidere, & iste ĩterrogatus fuit a quodam alio & huiusmodi sic non est irregularis. Similiter non est irregularis, quãdo crimen non imminet puniendũ de p̃senti, quãuis respondeat quod meretur morté. Et sic intellige glo.[a] in d.c. ex literis, in uersi. consuluit.

5 Vtrum existens in bello si aliquis ibi occidatur sit irregularis, licet ipse nõ occiderit. ℞. q̃ si bellum est iniustũ, omnes irregulares sunt qui fuerunt ex parte iniuriantiũ si illuc iuerunt ut bellãtibus præstarent auxilium, consilium, uel fauorem, multomagis si ut aduersarios lederẽt ẽm Inn. & Host. in c. petitio,[b] de homi. secus si causa pacificandi, uel causa iusta iuerũt. ar. a contrario sensu in c. quãtum. l. di. & c. præsbyterũ, de homi. tamen uerum est ẽm Ray. & Rodo. & Guil. quod ab episcopo poterit cum prędictis dispensari. Pan. in d.c. petitio, de clericis loquitur.

6 Vtrum existentes ex parte se defendentium in bello iusto, sint irregulares. ℞. q̃ sic omnes qui occidunt, nisi sit talis necessitas q̃d alias propriam uitam euadere nõ possint. Alii autem qui non occidunt nec mutilant non sunt irregulares, licet ibi multi occidantur, imo licet clericis hortari ad bellum si fit contra rempublicam, aut ecclesiam, aut fidem catholicam, non tamen arma sumere, uide supra bellum. §. 4. un de Panormi. in capi. penulti. & ult. de cle. percu. refert & sequitur Hosti. tenentẽ, q̃d clericus qui pręstat opem oppressis uel obsessis iniuste, & adiuuat[c] repellentes iniuriã proiiciendo lapides, & huiusmodi, dummodo neminẽ ipse occiderit, quod non est irregularis.

7 Vtrum prælati & alii qui intersunt uindictæ sanguinis, sint irregulares. ℞. q̃ non secundum Asten. nisi adhoc dederint auxilium consiliũ uel fauorem, uel nisi intersint tã quam authoritatem præstantes, ut habetur in c. ex literis de exce. præl. Pa. tamen in d. c. literis tenet q̃ tales prælati, si habent iurisdictionẽ tẽporalem ibi q̃ efficiuntur irregulares exhibendo p̃niam ubi uindicta sit sanguinis si mors uel mutilatio sequitur, quia uidentur præstare opẽ, l. di. si quis uiduam.[d] secus de prælatis qui non habent iurisdictionem temporalem in loco grauiter tamen peccãt, quia contra. c. sententiam ne cle. uel mo. faciunt.

8 Quid de p̃lato q non liberat hoiem ab iniusta morte cũ põt, uel non pascit famæ morientẽ cum possit. ℞ Astẽ. q̃ licet mortalissime pęccet, non tñ est irregularis, q̃a lex promotionis factũ requirit. 15 q. 1. si qs nõ iratus, sed ego credo potius contrarium. s. q̃ sit irregularis quando scienter & uoluntarie permittit eũ mori,[e] si tamen moriatur ar. ca. Petrus, de homi. & cap. Mattheus, de symo. quia in isto casu non solum est omissio sed ẽt commissio, sicut & in dictis iuribus patet.

9 Vtrum uerberans aliquem causa correctionis si ex uulnere mortuus sit, efficiatur irregularis. ℞. q̃ sic dummodo ex illo uulnere sit mortuus, secus si decessisset alia infirmitate ex uulnere non secuta,[f] c. præsby. & c. de cætero, & c. ad audienti. de homini.

10 Quid si postquã conualuit recidiuauit. Resp quòd nihilominus irregularis est, q̃a semper causa sua fuit de pe. distinct. 2. si quis semel, & d. cap. ad audientiam no. Ber. in

Vuuu d.cap.

a Et sic intellige gl.] Idem tenet Pan. in c. 1. de furt. & Gemi. post Arch. in ca. si. 3. di. tu uide per Rai. in sum. de homic. cir. fi. §. itẽ no. quod si Eps, ubi cõcludere uidetur q̃ si casus erat de facto, & respondeat q̃d iuris & ex hoc sequtur homicidiũ erit irregularis alias secus. De quo etiam uide late per Spe. ti. de leg. §. iuxta propõis. 15. col. uersi. quid si iudex hominis latronẽ, tu tñ posses dicere quod clerici p̃nt dare consiliũ legibus & statutis condẽdis, & licet ex hoc sequatur mors non sunt irregulares ẽm Bal. in aut. habita in princi. C. ne fi. pro pa. uide Iñnoc. in c. ad audientiã de homici. ubi dicit quod qui dat consilium rei licite secundum conscientiã licet ex hoc indirecte sequatur mors non efficitur irregularis, utputa cõsuluit ut maleficus capiatur uel ut exponet se morti p̃ patria uel pro fide. 23. q. 8. cap. omni timore, & ca. hortatu, & sequitur ibi Pa. secus si rei illicite ut ibi p̃ eum uide quæ posui inf. §. 1.

b In d. ca. petitio] Vbi bon. text. ad hoc & ibi Pan.

c Et adiuuat] Maxime, quia & ipsæ tenetur adiuuare opp̃ssos ca. dilecto, de sent. excom. 6. & uide supra defensio. §. 3. & q̃ ibi notaui. Panor. in d. ca. petitio.

d C. si quis uiduam] Et facit ca. sicut dignũ §. clericos, de homi.

e Permittit eũ mori] Pro hoc quia mortẽ p̃batur inferre q̃ hanc cum põt non excludit, distinct. 83. in principio. Et facit, cap. pasce, 86. dist.

f Non secuta] Vide supra Homicidium. 2. §. pe. & facit cap. si quis non iratus. 15. q̃. 1. & iste talis non peccauit si modum non excesit in corrigendo, ut ibi.

d.c. præsbyterum,[a] quòd credo quando recidiuum fuit sine culpa alia, ar.c. præterea[b] de cle.percusso.

11 Quid de illis qui simul proiiciunt lapides & lapis unius aliquem interficit. R. ꝙ omnes si ignorant a quo proiectus sit debent abstinere ab officio, arg.cap. significasti, el 2.de homi.secundum Gof. facit, c.continentia, de cle.ꝑcusso. Alii contradicunt dicẽdo, neminem in dubio repellere, ar.d.c.continentia, & c. petitio.de homi.debet intelligi quando conscientia eũ remordet. Vnde nemo eorũ est repellẽdus nisi se repellat argu.cap.præsentium, de cle.ꝑcuso. Hosti. tenet ꝙ relinquẽdi sunt conscientiæ suæ, & iõ si aliquibus ex eis uidetur ꝙ ipsi neminẽ interfecerũt, non erunt irregulares. Si uero cõsciẽtia eis dictat ꝙ sic, sic abstineant,[c] d.c.significasti, & hoc tene in proiicientibus ĩiusto bello, secus crederem si causa ludi & nõ adhibita debita diligentia.[d]

12 Quid de clericis qui cum aliis trahunt ad manganellos, unde aliquis occisus est, aut probabiliter creditur. R. ꝙ irregulares sunt cap. sicut dignum, de homi.alii autem debẽt ꝙ licet clericis turrim uel murum impetere, & machinis impugnare & suffodere, licet non liceat eis personaliter pugnare, unde si homicidiũ ex hoc facto præter eorum intentionẽ euenerit, non imputabitur eis, sed qđ sint irregulares uidetur tutius[e] ẽt in bello iusto.

13 Quid de illo qui dicit ducentibus latronẽ, claudite os ne clamet, uel uidete ne tales liberent eũ. R. ꝙ irregularis est, si mors probabiliter fuisset impedita,[f] alias non.

14 Quid de interrogato si talem uidit & indicat, uel si nõ potest ire nisi per duas uias dicit ꝙ per istam non iuit. & illi eum insequentes occidũt. R. ꝙ si sciuit uel scire debuit ꝙ persona talis quærebatur ad mortem,[g] uel mutilationem irregularis est, secus si probabiliter credidit ꝓpter aliã cãm, & eius intẽtio non fuit corrupta secũdum Rod. & Guil.duran.

15 Vtrum clericus qui pugnantibus arma ministrauit sit irregularis. R. ꝙ sic, si aliquis occidatur, ar.c.sicut dignum, de homi. Et appellatione armorum ueniunt etiã fustes,[h] & lapides.ff.de uerb. sig.l.armorũ, ꝟm tamẽ Inno. & Ho.in c. sentẽtiam, ne cle. uel mo. non est irregularis clericus si in bello iusto ministret balistam alicui tantũ ut se defendat, & sua, nec credit illum aliquem uelle occidere, sed tantum se defendere & sua, similiter si lanceam uel ensem ministret tantũ ut se defendat, & tamen ille occidit, sic uidetur dicendum ẽt ut ĩ primo casu, sed tutius est dicendum ꝟm Host. ubi s̄. ꝙ in utroque casu sit irregularis, quia non licet clerico ministerium ita immediatum[i] in mortem alicuius præbere, de pœnis, c.ꝙ in dubiis.

16 Vtrum clericus quæ cum socio latronem capit, & ligat & postea clerico inscio socius latronem ne fugiat occidit. R. ꝙ irregularis est, quia fines licite defensionis excessit[k] c.suscepimus in glo.de homi.

17 Quid de illo qui uadens ad spatiatum super equum, qui ex petulantia fractis habenis occidit puerum. R. quòd non est irregularis, quia nec uoluntate, nec facto occidit, nec rei illicite dabat operam. Facit. cap.dilectus, de homi. dicit tamen ibi Ber. ꝙ si de facili frenum potuit frangi, erit irregularis,

---

a In d. c. presbiterum] In gl. fin. quæ dicit ꝙ semper causa fuit. Et Abb. ibi nota. ꝙ recidiuatio attribuitur primo morbo & facit ad.q.de qua infra Medicus.§. fin.

b Argu.c. ꝑterea] Vbi uide bonã glo. quæ dicit ꝙ ex temporis breuitate ꝑsumit̃ mors, secus ex ꝓlixitate. Stabitur tamen in hoc iudicio medicorum, ut per Panor.in dicto capit.præsbyterum.

c Sic abstineãt] tu tene secundum ea quę notaui infra eodem.§.20.in secunda regula.

d Debita diligentia] vide supra.§. 3. & infra.§.15.

e Videtur tutius] Et mihi placet ex quo sequuta est mors, & hoc patet per no. ĩ c.Petrus de homi.& in c. 2.& 3.de cler. percusso.

f Fuisset impedita] Pro hoc faciunt no. in c.ex literis, de exces.prælа.& supra.§.8.

g Ad mortem] Hoc faciliter poterit deprehendi ex cõiecturis ex qua cã tales quęrebant eum de hoc ẽt ĩfra homicidiũ.2.§.fi.

h Etiã fustes] De hoc excõio & casu.2.§.primo.

i Ita immediatũ] Et uſ ĩ hoc ꝙ fuerint ꝓpĩqua cã homicidii, nam debuit cogitare ꝙ uerisiſr in hoc sequiret homicidiũ, unde dicit Inn.in c. ad audientiam, đ homici. ꝙ qui cõsuluit iactũ balliste uel machine uel insultũ alicuius castri, & ex tali consiliũ sequutũ est homicidiũ, est irregularis. Idẽ concludit incõsiderate, ut sur tiuæ aliquis capiat uel aliqđ castrũ ꝟm eundẽ Inn. & hoc no. ꝓ extensione iuriũ quę dicunt ꝙ ex solo consilio effici quẽ irregularẽ ut ꝓcedant nedum qñ directe cõsuluit in mortẽ alicuius sed ẽt qñ ꝑstat cã propinqua ad mortẽ hoc ex Inno.in d.c. sententia. Tu uide omnino Pa. ibidem. 8. col. uersi. 2.quæro, ubi examinat.

K Excessit] Pro hoc ł item mel la.§.si alius.ff. ad l.Aq. ubi sic de dãno tene-

regularis, ar.c. significasti, el. 1. de homi. uel si propter eius imperitiam equus lasciuiuit. ut Insti. ad. l. aquil. §. impetu quoque uel propter eius impotentia, similiter si quæ debuit præuidere & facere non præuidit nec fecit. d. §. impetu quoque.

18 Vtrum portantes ligna ꝓpter zelum fidei ad cremandum hæreticos sint irregulares. ℞. secundum Rod. ꝙ si ligna quæ portauerũt sint cooperata ad mortem sunt irregulares, & a Papa solum dispensandi. Si autem nihil cooperauerunt, puta quia iã erat mortuus antequam fuissent accensa sic non sunt irregulares, uel saltem Episcopus potest cum eis dispẽsare, si autem dubitant sic sine dispensatione Papę non debent ministrare, nec promoueantur. c. hi qui primo. l. dist. c. ad audientia.

19 Vtrum clericus benedicẽs aquam feruentem, uel ferrũ candens, uel pugiles sit irregularis, ℞. Ray. ꝙ sic, si mors sequatur, & Rod. dicit hoc esse tutius tenere, uide. s̃. etiam de hoc homicidium. 1. & 2.

20 Sed pro maiori intelligentiam omnium prædictorum no. aliquas regulas. Prima est [a] ꝙ nec Iudex aliquis uel Magister seu Doctor in dubio debet aliquem iudicare irregularem ar. de pe. dist. 1. §. pœne. Secunda quòd in dubio quilibet debet se reputare irregularem, ut in d. capi. ad audientiam, & ideo in foro animæ, maximæ quã do quis non est de hoc infamatus, est relinquendus conscientiæ suæ, ut in cap. ex literis, de homici. has duas ponit Host. in d. cap. ad audientiam. Tertia est quòd ad hoc ut quis incurrat irregularitatem ex homicidio, est necesse quòd interueniat uel consilium uel præceptum, uel factum, uel defensio, uel cooperatio occidentis, hanc ponit Inno. in d. c. ad audientiã. Quarta est ꝙ oportet quòd causa homicidii ut sit irregularis, sit propinqua. ff. ad l. cor. de sicca. l. nihil interest, secus est de remota causa seu occasione. Non enim ideo quia faber cultellum facit homicid. 1. ℞. & c. exhibita. Et hoc uerum secundum Bernar. in uer. corruens de causa remota, nisi animum nocendi habuerit, aut minorem diligentiam habuit quã deberet habere, uel non cogitauit quæ cogitare debebat capitulum præsbyterũ, in fi. de homi. Quinta regula, quòd infans occidens nõ est irregularis, nisi sit doli capax. [b] cle. furiosus, de homi. no. Pa. in cap. primo de delic. pue. & Io. An. ibidem, ubi ponit exemplum. Grego. de puero. 5. annorum blasphematore rapto a dyabolo. Similiter dic de furioso, facit pro hoc. l. 1. C. de fal. mo. Sexta regula quòd existens solum in culpa leuissima homicidii, dando operam rei licite non est irregularis ut. s̃. in §. 3. dictum est.

21 Vtrum prælatus qui subditum suum quantumcũque deliquerit incarcerat cum

Vuuu 2 tali

tur ille qui tenuit sicut qui percussit, uide Pa. in d. c. suscepimus, & sic iste clericus non fuit in lata culpa sed leuissima in foro fori lata culpa non sufficit ad puniendum quem. l. Cornelia, de siccariis, sed requiritur dolus, & in hoc lata culpa non equiparatur dolo. 1. C. de sicca. Quã aũt ad irregularitatem lata culpa equiparat dolo. c. q̃situ, de pe. & re.

a Prima est] Hanc ponit Inno. in d. cap. ad audientiã. in fi. quia cum irregularitas si de iure positiuo pœnę sunt molliende. l. si de interpretatione. ff. de pœnis tu uero dic s̃m Pa. in d. c. ad audientiam ꝙ cũ aliqua irregularitas sit d̃ iure diuino ut ille quæ causat ex homcidio uoluntario ut patet de conse. dist. 1. c. 1. & uide bonã glo. 21. di. in summa. Ideo ista ratio non uĩ uera quare distinguendum est secundum eũ ꝙ in foro contentioso ubi agit̃ de pœna imponenda ꝓ irregularitate ɔ̃cta non debet quis in dubio reputari irregularis, quia tunc pure agitur ad pœnam, & in hoc procedit prima regula. Aut agitur in foro pœnitentiali ad imponendam pœnitentiam, & in dubio debet potius reputari irregularis. Quia in foro pœnitẽtię semper tutior pars est eligenda licet uideatur durior, quia in illa parte tunc nullum subest periculum. cap. significasti, de homici. el primo, & idem dic ubicunque dubitatur de aliquo delicto. Ad hoc uide gloss. not. in capitu. unico de scruti. in or. fa. nam bonarum mentium, &c. 5. di. c. ad eius. No. in c. 2. de obser. ieiu. Idẽ est ubi agitur in foro quasi pœnitẽtiali ut puta quia non agitur ad pœnam propriæ, sed ut ab altaris ministerio abstineat. Vel ut abstineat a contractu matrimonii uel ab alio actu exercendo in ius exercitio subesset peccatum tunc enim debemus interpretari in partem securiorẽ licet illa sit durior. De hoc optimus text. in d. cap. ad audientiam, & in ca. significasti, de homi. & in cap. iuuenis, de sponsa. & ad p̃dicta facit qđ no. per Inn. in c. cum. tu. de testi. Hæc Pa. & multum mihi placet.

b Nisi sit doli capax] Infans enim potest fieri doli capax quia sicut pubertas potest præueniri ut no. glo. 20. q. 1. in summa de quodam puero nouem annorum, qui nutricem impregnauit, ita etiã & doli capacitas &c.

a Cum tali afflictione] Bonus text. in c. ad audientiam, de crimiue fal. ubi no. dicit nullam pœnam imponendam per ecclesiam per quam quis possit uerisimiliter pœnam mortis incurrere, & sic facit contra prælatos, ita extenuantes uitam clericis carceratis ut faciant eos expirare. Et facit text. in l. aut damnum. §. solent. ff. de pe. ubi carcer ē deputatus ad custodiam, & nō omnino ad pœnam. Dic tamē ꝙ ex quo de iure canonico carcer posset esse etiam ad pœnam, ut c. a nobis, de aposta. & ibi Panor. & in c. quamuis, de pen. in 6. ꝙ carceratis ad pœnam debet sibi reseruari misera uita ut mors sit sibi solatiū uita uero tormentum, ut d. c. nouimus, ubi dicitur ꝙ pane doloris & aqua angustię sustentandus est carceratus.

b Respon. Io. d. lig.] Idem domi. Anto. in d. c. cum non ab homine in 4. col. & in c. qualiter. 2. antepe. colum. de accu. Et plus dicit singulariter. Imo. in clem. 1. de pœni. & re. in fi. ꝙ officiales deputantes clericos tali carceri sunt irregulares si sequatur mors, idem Bald. in l. de pecoribus, in fin. C. ad l. acquil. Sali. in l. transigere. C. de transa. pro quo faciūt no. per Cardi. & d. Abb. in c. nuper in prin. de sen. excom. Adde etiam ꝙ si aliquis iniuste condemnatus ad carcerem ut famæ moriatur non peccat si occulte sibi cibum ministratū sumat, imo non sumere esset seipsum occidere secundum Tho. secunda secundæ, quæstio. 69. & ulti. de iure ciuili tamē nō uidetur ꝙ qs possit condemnari ad perpetuos carceres, seu ad perpetua uincula per tex. in l. incredibile. C. de pœnis, & §. cæterum, insti. ad legem aquil. ubi qui inclusit seruum ut fame necaretur tenetur utili. l. aquilia.

c Non tamen poterit] Dicit Panor. in d. ca. cum illorum ī 3. no. ꝙ maior potestas est in dispensando q̄ in absoluendo patet hic.

d Late sententiæ pœna] Pa. in c. 1. de eo q̄ or. fur. su. dicit ꝙ si quis cui fuit pręceptū sub pœna excōicationis ordines recipiat se ordinari fecerit ꝙ irregularitatem non incurrit.

e Quia potest episcopus] Religio ergo nō tollit defectū prouenientē ex proprio delicto, sed inducit faciliorem dispensationē, de quo uide infra Irregularitas. 2. §. 1.

tali afflictione [a] ꝙ in paucis diebus moritur sit irregularis. R. Io. de lig. [b] in cle. 2. de pe. & re. quòd sic, & ideo dicit quòd carcer non debet esse nimis crudelis, nec debet tantum eorum uita attenuari quòd in paucis diebus uerisimiliter moriatur, sed pane & aqua substentari, sicut uult c. nouimus, de uerb. sig. sequitur Pa. in ca. cum non ab homine, de iudi.

22 Secundo contrahitur irregularitas accipiēdo ordines in excommunicatione maiori existendo, ut in cap. tu primo de eo qui fur. & in capitu. cum illorum, de sen. ex com. Et licet inferior a Papa talem posit aliquādo absoluere ab excommunicatione in qua erat, non tamen poterit [c] dispensare secum in tali irregularitate, nisi de mandato Papæ, siue scienter in excommunicatione existens ordines accepit, siue ignoranter scilicet memoriā non habens, aut ex ignorantia iuris, hoc non credens sibi esse prohibitum, ut in d. capitu. cum illorum. Si tamen efficiat̃ talis religiosus post laudabilem conuersationem per aliquod tempus in religione, potest Episcopus cū eo dispensare autoritate apostolica, ut in cap. fi. de eo qui fur. or. Dispensat etiam Abbas cum monacis secundum quod dictum est supra. Abbas. §. 14. & quod dixi de excommunicatio habet locum secundum Ray. in suspenso, uel interdicto, uel simpliciter, uel a talibus ordinibus si ipsos recipit sit suspensus.

23 Tertio contrahitur irregularitas quando aliquis minores ordines, & subdyaconatum uno die suscepit. capi cū. h. de eo qui fur. cum duos simul sacros ordines recipit. c. fi. de eo qui fur. or. siue hoc faciat uno die uero uel fictitio, sicut cum quis continuat ieiunium, usque ad dominicam, quia est unus dies fictitius, de tempo. or. c. literas. Sed cum istis potest episcopus dispensare, ut in ordinibus susceptis non furtiue possint ministrare, dūmodo eis non fuerit prohibitum sic ordinari sub excommunicationis late sententiæ pœna, [d] quia tunc non posset nisi (secundum quod dixi) de excō municato ordines accipiente. Sed in ordine sic furtiue recepto, uel ad maiores nō potest nisi solus Papa dispensare, secundum Io. An. & uidetur sequi Pan. in c. 1. de eo qui fur. or. ult. no. & facit tex. præfati. cap. in fi. iuncto. c. seq. & d. c. literas, pro hoc intellige nisi religionem intrauerit, quia potest Episcopus [e] autoritate Papæ dispensare, ut d. c. fi. & etiam Abbas. c. 2. de cle. qui fur. or. su.

24 Quarto contrahitur irregularitas per iterationem sacramentorum illorum in quibus imprimit̃ character scienter factam, siue quo ad administrantem siue quo ad suscipientem. ar. 68. dist. capit. 1. & de conse. di. 5. dictum. Et licet quidā teneāt hoc generaliter de omnibus sacramentis in quibus imprimitur character. tamen Sco. in 4. di. 4. q. ult. tenet & bene, ꝙ pro-

iteratione

iteratione solum baptismi contrahitur, sed nõ pro iteratione aliorum sacramẽto rum, cum irregularitas sit pę na quæ nõ debet imponi ni si ubi inuenitur de iure expressum, & ideo cũ non inue niatur nisi de baptismo, ut in c. 2. de apo. iõ dic ꝙ scien ter rebaptizãs ẽm Ho. si cle ricus est ẽm canones, deponendus est ar. c. quibus, & c. eos, de conse. dist. 4. si laycus excõicandus, nec põt ordina ri. Vnde etiã Accolitus qui ministerium præbuit sciẽter præsbytero rebaptizãti si pu blicum sit, non debet ad ordines promoueri, nisi religioné intret, quia tũc potest per ipsum secũ dispensari. Si uero sit occultũ post pñiam poterit promoueri. d. c. 2. licet quidã & male ẽm Pa. ibi dẽ intelligũt illud c. intellige re ꝙ ille accolitus rebaptiza uerit, uel fuerit rebaptizatus, si uero rebaptizat quis ignoranter ignorantia facti exhibita prius diligẽtia debita, oĩno excusatur, sed ex ignorãtia iuris non excusaẽ, qa ẽm Sco. in 4. di. 6. est con tra ius diuinũ, rebaptizatus uero sciẽter est irregularis, ignorãter uero si postq̃ sciuit & ratũ habuit, similiter irregularis est l. di. cõfirmã. & 1. q. 7. q in qualibet. Si aũt nõ ratũ habuit, sed tñ ignoranter est rebaptizatus igno rantia facti, ẽm Ho. nõ est ir regularis, sed põt promoue ri, ẽm uero Go. indiget dispé satione episcopi, cui nõ credo. ar. cap. placuit. 1. q. 4. nec ob. dictũ. c. qui bis, & qđ ibi no. qa ẽm Sco. illud c. cũ accipiatur ex pniali Theodori Epi cãturiẽ. infligere nõ põt irregularitaté, nisi forte dicatur ꝙ oĩa. c. a Gratiano in decreto posita, sunt a Papa confirmata. Sed hoc non est manifestũ.[a] Addo ẽt ego ꝙ cõfirmatio simplex nihil ad dit. 12. dist. præceptis, de con fir. uti. uel inuti. cũ dilecta[b] cũ c. sequen. & de priui. c. qa intẽtionis, ideo ẽt si forent cõfirmata nõ induceret irre gularitaté. Et si dicaẽ ꝙ licet ille Eps nõ potuerit ius con dere, tñ potuit indicare ius cõditũ, sicut facit ibi cũ dicit ẽm canones. ℞. Sco.[c] ꝙ glo sator debuit hũc canoné allegare, & ideo cõcludit Sco. quòd sicut ignorãtia proba bilis excludit conferenté ab irregularitate, sic & suscipié tem, ignorãtia uero iuris rebaptizati non excusantur a pœna irregularitatis.

25 Sed quid si quis dubitat an sit baptizatus, uel confirmatus, uel ordinatus. ℞ ꝙ po test iterari, qa nõ dr̃ iteratũ qđ nesciẽ esse factũ, de cõse. dist. 1. solénitates, & dist. 4. si nullam, & de presbytero nõ ba. ueniens, intellige si debitã diligentiam[d] prius fecit, de conse. dist. 4. cũ itaque de bet tamen baptizans his uer bis uti. Si tu non es baptizatus, ego te baptizo & c. ut supra. Baptismus. 7. §. 10.

26 Quid si coacte fuit reba ptizatus. ℞. ꝙ si coactio fuit absoluta, sic excusatur. Si uero fuit conditionalis, sic non euadit irregularitaté, ut no. in d. c. eos de conse. dist. 4. in glos. in uer. seu coactos.

27 Quinto contrahitur irregularitas apostatando a fide catholica, sicut fecit Iulianus apostata, ut in c. Iulianus. 11. quæstio. 3. uerum est quòd si apostarauerunt propter iustum timorem, si erant sacerdotes solus papa dispensabit. Si uero

dyaco-

a Sed hoc non est manifestũ] Imo dicit Ioã. And. ut refert Pa. in c. 2. de re scri. ꝙ nullibi legiẽ ꝙ liber decreti fuerit approbatus, nisi quoad dicta sãctorũ & Romanorũ põtificũ, ñ aũt gratiani subdit tñ Pan. ꝙ ex quo illæ liber cõiter & a multis annis citra fuit publice lectus in scholis & cõiter receptus, sunt hodie tacite approbata eius dicta, put in simili not. Bar. in l. 1. ff. si cer. pe. de dictis Arist. & Hipocratis & aliorũ philosophorũ, & medicorũ. Secus tñ de dictis Grãni. De quo uide per Mod. in d. l. 1. & c. Cũ uero ille canon sit cõiter receptus, ergo iducet irregularitaté, uideẽ etiã approbatus in 2. sui pte cũ fit canõ pœnitẽtialis quare. & c.

b C. cũ dilecta] Tex. hic allegati loquunẽ de innouatiõe, qa bñ uerũ est ꝙ innouatio nõ tribuit nouum ius sed uetus cõfirmat. Secus tñ de confirmatione, qa uideẽ pstare robur. ui de. s. confirmatio. in princ. & in fi. & ex quo. nõ tribuiẽ p innouationé nouũ ius, sequiẽ ꝙ habebãt ius & rigoré ergo & c. Pro hoc gl. in c. 1. fin. 11. di. quæ dicit ꝙ cõ firmatio uẽ autoritas Papę nualidũ reddit ualidũ, ut c. 1. de trãsa. & nulli licet reuocare illud præter summũ põtificé. c. 2. de cõfir ma. uti, uel inuti. Et oĩa nr̃a facimus qbus autoritaté impar timur c. ad apostolice. de pbé. in 6. & l. 1. C. de ue. iur. enu.

c Respõ. sco.] Cũ hæc gl. uideaẽ esse necessaria tñ nihil allegat. Et sic apparet ꝙ in multis est inutilis occupatio glosarũ, q̃ multiplicãt cõcordãtias & autoritate ad unũ uocabulum & postea in fine nihil ad propositum. Et alibi, ubi est uerbum maximi ponderis a quo depẽdet sentẽtia totius capituli trãseunt sicco pede. Hæc Sco. ibi dẽ. Veruntamẽ ego in utroque casu teneré securius esse ꝙ quis saltem cõsuleret episcopum, scilicet si quis bis ordinaretur, uel secundo si ignoranter quis esset rebaptizatus.

d Si debitã diligẽtiam] Quę diligentia siue examinatio debet fieri longo tempore ut ibi patet nisi supremus finis immineũ.

dyaconi uel inferioris gradus aut layci Episcopus poterit dispensare. Si autē apostatauerunt sine aliquo timore, sed uoluntarie, sic nullus nisi Papa dispensat cum eis, ut in c. præsbyteros. l. distin. imo Inn. in c. 1. de aposta. & Hosti. dicit quod omnes tales apostate hodiæ sunt uere hæretici, & in ipsis habēt locū omnia iura de hæreticis & pœnæ cōtra eos statute, [a] de irregularitate apostatarum a religione. Vide supra. Apóstasia. §. 6.

26 Sed nunquid idem erit de fideli facto hæretico. ℞. quòd si clericus erat poterit post pœnitentiam & abiurationē in ordine suscepto ministrare, sed in suscipiendis tam clerici quàm layci sunt irregulares, ut 1. q. 7. saluberrimum, idem dic de eo qui in contēptum ecclesiæ ab hæreticis se fecit ordinari, cum quibus solus Papa dispensat. 1. q. 7. conuenientibus.

29 Sexto incurrit irregularitas cum quis incurrit infamiam iuris uel facti, de quo supra. Infamia. exēplum habes infra fors. §. 4. in sortilegio manifesto.

30 Septimo incurritur cum quis ordinatur ab Epo excōicato, quia executionē cōferre non potest qui eam nō habet. 1. q. 1. gratia, & c. statuimus. 2. & q. 7. di abertū. Si tñ hoc fecit ignoranter, sic Eps dispensare pōt tam in susceptis, q̃ in suscipiendis, si uero scienter, solus Papa, de epo qu3 resi. epi. c. 2. Idem dico de ordinatis schismaticis, ut de schisma. fraternitati ſm Ber. ibidem. in gl. in uer. potestatem. Vnde no. ꝗ licet hæretici, excōicati, symoniaci in ordine, uel beneficio, schismatici, depositi, suspensi, interdicti, & degradati, uerum corpus Christi conficiant, & ordines debet ueraciter, si ueram formam seruent ecclesiæ. 19. d. ſm. & 1. q. 1. dñs, & c. ꝗ quidam, & de conse. dist. 4. ostenditur. Tamen a talibus ordinati executionē non habent, & sic dicuntur irrite tales ordinationes, de schisma. c. 1. ſm tñ distinctionem præmissam dñt etiā Gof. & Host. ꝗ coacti ut a talibus reciperēt ordinē ex metu qui pōt cadere in constantē uirū, non indigent dispensatione, & magis placet, uel Episcopus poterit dispensare, hodie tñ ista habent magnā modificationē ex constitutione concilii constantiensis, ut supra. Excōicatio. 8. § 3. & ideo non incurrit hæc irregularitas, nisi quo ad illos quos tenemur euitare per dictam constitutionē, non quo ad alios.

31 Octauo incurritur cum quis recipit ordines ab eo qui renuntiauit Episcopatui, sic distinguendo, quia si resignauit solum loco & non dignitati, quia sic remanet episcopus si de licentia proprii epi quis ab eo recepit ordines, non est irregularis. Si uero sine licentia proprii prælati, sic irregularis est, de ord. ab epo qui resi. c. 1. Si uero talis eps resignauit non solū loco, sed etiā dignitati, tunc ordinatus a tali cū licentia sui episcopi in minoribus ordinibus [b] non est irregularis, sed si sine licentia sui prælati, uel maiores ordines a tali susceperit sciēter, uel ex ignorantia crassa, si irregularis est, [c] & solus Papa dispēsat, Si autē ex ignorantia probabili, sic etiam irregularis est, sed episcopus potest dispensare, ut in d. cap. 1. Et ex hoc patet quòd episcopatus est ordo [d] in quo imprimitur caracter, quia uere confert ordines & caracterem ipsorum, quia non reordinantur sed dispensantur ut ministrent.

32 Nono incurritur cum quis recipit ordines ab alieno Episcopo sine sententia sui prælati secundum aliquos, & ordinator est suspensus per annum a collatione omnium ordinum, de tempor. ordi. capit. eos. lib. sexto. intellige si ordinatus erat clericus, aliter non incurritur. [e] Item intellige de anno continuo, & integro. [f] capit. prouida. de electio. libro sexto, secundum glos. in dicto capitulo eos, & Goffr. licet ordinator sit suspensus, ordinati tamen sic non sunt ipso iure irregulares, sed sunt suspendendi per capitulo, quòd translationem,

a Contra eos statute] Cū hodię ergo isti tales sunt excōicati sunt & irregulares, ut si recipiātordinis in apostasia, ut. s̄. e. §. 22. & uide de religiosis dimittentibus habitū. s̄. excōio. 7. casu. 17. quo sunt apostate.

b In minoribus ordinibus] Etiā si susciperet subdyaconatū esset irregularis ut dicit ibi tex. in uersi. uſ quæ ad subdyaconatum, quę dictio stat exclusiuæ ut dicit ibi gl. licet etiam ster aliquando inclusiue ff. de sena. l. fin. §. senatores. & 93. di. a subdyacono &c.

c Sic etiam irregularis est]. Ratio est quia talis ordinatio non habebat executionem, ideo eam dare non poterat ut patet i §. præcedēti &c.

d Est ordo] & de hoc uide. s̄. Ordo. 1. §. 1.

e Aliter nō incurrit] Laycus alterius diocesis si pōt ordinari sine licentia diocesani sui. 71. di. primatus & ordinator punitur per annū a collatione primę tonsure ut patet in. c. fi. de tēpo. ord. in 6.

f Et integro] Incipiet credo. iste annus a die collationis.

nem, [a] & ibi Idem tenet d. Ant. de temp. or. & si celebrēt antequam suspendantur, nō efficiuntur irregulares, & hoc sequitur Hostien. Gual. Guil. & magis placet, licet grauiter peccent celebrando antequam eorum prælati habeant ratam talem ordinationem, ut no. in d. c. eos. Fallit hoc quando prælati sunt suspensi manifeste ꝑpter alienorum ordinationem, quia quandiu sic sunt suspēsi, eius subditi possunt sine eorum licentia [b] alienis uicinis episcopis ordinari, ut in d. cap. eos qui. Et manifesti sunt, uel per iuris euidentiam, quia conuicti uel confessi sunt in iudicio, aut quia manifeste ordinauerunt alienum, & nō solum prædicta locum habent in episcopis, sed in abbatibus [c] & quibuscunque ordines conferētibus. Sed quo ad ultramontano ab episcopo cismontano ordines suscipientes sine licentia episcopi de cuius diocesi traxerunt originem, uel in cuius diocesi beneficiati sunt, quæ constet per patentes literas causam rationabilem continentes, quare ipsos nolit, uel non possit ordinare, tenet quòd sunt suspensi ipso iure tali suspensione, quòd si celebrant efficiuntur irregulares, nec poterunt a tali suspensione absolui nisi a papa, ut in capi. 1. de temp. ord. lib. 6. sed hæc pœna habet locum in quibuscunque ordinibus receptis ab episcopo italico ab ultramontano quocunque, secundum communem opin. in d. capitu. 1. sed non habebit locum in italico ordinato ab ultramontano episcopo, ut ibi tenet glos. [d] Similiter non habebit locum in existentibus intra montes, si ordinentur ab italico episcopo, ut ibi not.

33 Quæro quis potest dare prædictā licentiam accipiēdi ordines ab alieno epō. ℞. ꝙ eps de cujus diocesi ē oriūdus ordinandus uel eps in cuius diocesi beneficiū habet ecclesiasticū, uel domicilium, licet non sit oriundus ibi. Item epo agente in remotis, [e] potest eam dare eius uicarius generalis in spiritualibus, Sede uero uacante, capitulum. Alii autem officiales eporum & ét archidiaconi n possunt. c. significasti, de offic. archi. nec quicūque alii inferiores prælati religiosi, uel alii nisi sint per papam priuilegiati, uel secundum Io. An. nisi habeant hoc ex præscripta consuetudine. Religiosi tamen in prioratibus non exemptis. [f] per suos prælatos deputati priores & eorum socii [g] possunt dū ibi morantur a locorum ordinariis ordinari, licet non sint ibidem oriundi. c. cum nullus, de tempo. ordi. lib. 6.

34 Vtrum possit absoluere & dispensare cum istis de licentia missis episcopus cui mittuntur sicut posset suus proprius prælatus. ℞. ꝙ sic omnia uidentur concessa sine quibus ordinatio non potest expediri. cap. præterea, pe of. dele.

35 Decimo incurritur cum quis ordines recipit extra tempora statuta di. 75. c. ulti. de temp. or. ca. 2. & c. cum, quidam, & c. consultationi Inn. tamen [h] credit Host. ꝙ non sunt ipso iure suspensi ab ordine suscepto, sed debent suspendi. ar. cap. literas in fi. de temp. or. & sic exponunt d. capi. cum quidā ibi debes expertes reddere scili. et per sententiam. Do. Anto. in cap. literas, de tēpo. ordi. tenet quòd ordinatus est suspensus ipso iure, sed ordinantes sunt suspendendi, & hoc est uerius, ut patet in capitulo. 2. de tēpo. ordi. Conceditur tamen [i] episcopis dispensatio in susceptis, ut ministrent. d. capitulo consultationi, sed secundum Rod. nō poterit dispensare in suscipiendis, cum ibi non dicatur nisi de susceptis. Non tamen ille

a Capi. ꝙ trāslationē] in uer. interdicēda, & ad idem ca. significasti de officio archi. Sed uidet obstare quia sicut non tenet sententia a non suo iudice sic nec ordinatio. 70. di. c. neminē. & 70. di. per totum, ideo dicēdum illum suspensum ipso iure, se non illa suspēsione quęirregularitatē inducat.

b Sine eorum licentia] Quia ꝙ a iure cōcessum ē ulterius non est necesse a iudice postulari. ff. de condi. insti. lege qui sub conditionem. & C. de thesa. l. una lib. 10.

c Sed in abbatibus] Et hoc patet id. c. eas, quod loquitur generaliter, & facit c. fi. e. 2i.

d Vt ibi tenet glo.] Scilicet si ordinaret ultra mōtes existēs & ratio diuersitatis est, quia ultra mōtanus existens citra mōtes habet duo remedia, ut uel mittat ad propriū episcopum uel ad papā saltē q̃ sibi uicinus ē de hoc gl. in uer. Italiæ.

e In remo is] Arbitrio iudicis intelligitur quis esse remotus &c.

f Nō exēptis] Licet ipsi sint exēpti quia ibi priores nō erāt perpetui.

g Et eorū socii] quia ibi nō dñt esse soli, cū scriptū sit ue soli tis ecclesiis. 4. 7. qō. pri. illud. & c. monachi. de sta. mo. & probat in c. ꝙ dei timorē. e. titu.

h Inn. tñ] ī d. c. cū q̃dā dicit eū exptes nō ipso iure sed ꝑ snīā.

i Cōceditur tamē] Nisi papa ex certa scia reseruasset sibi absolutionem ut in d. c. cū q̃dā ad terrorē aliorum.

ille episcopus qui ordinauit poterit dispensare, sed eius successor secundum. d. Ant. in d. c. consultationi.

36 Vndecimo incurritur cũ quis per saltum promotus administrat in ordine superiori, secundum Host. in sum. [a] & solus papa dispensabit, sed Archi. in c. sollicitudo. 52. dist. tenet q talis non est suspensus, nisi sicut ille qui est in mortali, sed est suspendendus, & ideo si celebrat antequam suppleatur omissum peccat mortaliter sed non efficitur irregularis, & est uerius, [b] ut in d. c. patet.

37 Sed nunquid suscipit caracterẽ ordinis superioris talis. R. q sic, ẽm cõiter The. [c] & est uerius. fallit hoc in episcopo q nisi sit sacerdos nõ suscipit caracterẽ episcopalẽ, ẽm Ray. sed uerius credo q suscipiat caracterem, sed nõ executionẽ, [d] si nõ est sacerdos c. ex literis, de excе. præla. sed si est sacerdos, licet nõ habuerit aliquẽ aliorum ordinũ etiã suscipit executionẽ, qa põt cõferre oẽs ordines, præter illũ quẽ nõ habẽt. 1. q. 1. c. gratia, & q. 7. di. libertũ, licet peccet mortaliter. Et si daret illũ ordinẽ quẽ nõ habet incideret in pœnã de qua in sequẽti. §. dicit. Et ille non esset ordinatus.

38 Duodecimo incurrit cũ quis administrat in ordine quẽ nõ habet, [e] ut ĩ c. 1. & 2. de cle. nõ ordi. mi. Et not. q prædicta pœna locũ habet si exercet aliqd deputatũ certo ordini, tãquã in officio cõstitutus, puta dyaconus legit euãgeliũ, ut dyaconus. Subdyaconus epistolã ut subdyaconus, & hmõi, secus si legeret nõ tãquã in tali officio, sicut si monialis legit euãgeliũ in matutino. 37. q. 1. dyaconissam in gl. & clericus deficiente subdyacono in solẽnitatibus indutus sine manipulo cãtat epistolã, ut no. in c. ut quisque presbyter. de ui. & ho. cle. quia nõ ẽ irregularis ẽm Ho. & Inn. ibidẽ. Pa. uero in c. ut quisque. de ui. & ho. cle. tenet q nõ effugit irregularitatẽ, si cũ uestibus sacris cantat epistolã uel euãgeliũ. Secus si sine uestibus cãtat epistolã, quia licet facit qđ no. 92. di. nõ liceat, & magis placet, qa hæc opi. ẽ uerissima si sic indutus administrat calicẽ dyacono uł presbytero, qđ est proprium officiũ subdyaconi, & principalis actus [f] ordinis talis, & opi. Ho & Inno. debet intelligi qñ solũ cantat epistolã etiã cum dalmatica, sed sine manipulo, & sine oblatione calicis dyacono, sed ut simplex clericus. Et cũ talibus sic administrantibus in ordinibus nõ susceptis (ut dictũ est) non licere, non dispensat nisi papa ẽm Ho. & Gof. ut ad maiores ascendat. Sed in susceptis poterit episcopus dispensare Ber. uero [g] in c. ex literis de cle. nõ or. mi. tenet q episcopus põt dispẽsare, etiã ut ad maiores ascẽdat. Sed tene primum secundum Pa. in c. quanto, de consue. & in d. c. 2. Limita etiã prædicta uera in exercentibus actum deputatum ordini sacro, quia secundũ Tho. in 4. di. 24. Officio quatuor ordinum minorum exerceri licite possunt a nõ inordinatis. Item q tale quid exerceat non ex ludo seu ioco, qa licet peccet mortaliter, non tamen erit irregularis. 15. quæstione. 1. illa in fi. quia

a Secundũ Host. in sum.] Ti. de clerico per sal. promo. §. ul. in fi. sed dicit hoc esse uerũ si sciẽter p saltũ promoueat & ministret, secus si non ministrat, quia tũc iniungẽda est ei pœnitẽtia & supplebit caute qđ fuit in caute pætermissũ, & sic per episcopum dispensabitur, ar. c. 1. de sa. nõ iteran. Arc. tenet ut hic. Et idẽ. Inn. in c. si celebrat, de cle. excomm. mi. & Host. & Spe. de offi. lega. §. iuxta propositionis. uer. quidã tamen dicunt hoc Arch.

b Et est uerius] Quia ibi fuit ex negligentia dimissus subdyaconatus, secus forte si ex supbia, sed uide plenius per Ge. in d. c. sollicitudo, & eundẽ. Ge. in sum. 32. dist. post Archi. & docto.

c Secundũ communit Theo.] Et dicit. Tho. in 4. di. 23. arti. 5. ut refert Pa. in c. uno. de cle. p sal. promo. qđ nõ est de necessitate sacrorũ ordinum, q qs minores prius habebat, ratio quia potestates sunt distinctæ, & una non requirit alterã, quia potestas minorũ ordinũ est separata a potestate sacrorũ. Itẽ nõ ẽ dubiũ q inferior ptãs ĩcluditur in superiori, sicut sensus in intellectu & ratione. Itẽ ordo superiorũ ordinũ est a canone ĩtroductus, ut in c. de his. 28. dis. & 77. d. c. 1. 2. & 3.

d Nõ executionem] Idẽ tenẽt cõiter doct. in c. unico, de cle. p sal. pmo. ẽm Pa. ibi reprobata gl. Et idẽ tenuit gl. in c. sollicitudo. 52. di.

e Quẽ nõ hẽt] Et dicit tex. in d. c. 1. q debet abiici de ecclesia. i. nõ dẽt amplius ordinari, ẽm Pa. Et sic ẽ deponẽdus, & tenetur etiã pena falsi, sicut nõ habẽs dignitatẽ & simulat se habere illã, ut in l. eos ff. de fal. de quo dic ut s. insignia, ĩ postil.

f Et principalis actus] Vt dicit Sco. ĩ 4. d. 24. q. unica. ar. 2. ĩ fi. Nã actus legendi epistolã uel euãgeliũ, sũt remoti &c. ut ibi per eum.

g Ber. uero] Idẽ tenuit In. in c. dilectus, de rẽpo. or. Sed primũ est uerius, ut hic. Et ratio est qa eps non dispẽsat nisi in casibus a iure expressis, ut d. c. dilectus. Et ille casus nõ ẽ expressus, quare &c. Pa. tñ in d. c. 2. saluat In. no. q a pœnitẽtia gi q possit ad bñficiũ dispensare, ut ĩ d. c. 2.

Secun-

uoluntas & præpositum maleficia distinguunt. c. cum uoluntate, de senten. excomm. hoc sequitur Host. Ité q non sit mere laycus, quia secundum Docto. lib. 3. tit. 8. non incurreret irregularitatem mere laycus administrans in aliquo ordine, & placet q̃uis Cal. in cap. 1. de cle. ex. mi. teneat contrarium. Item q nõ faciat ignoranter, quia si probabiliter credebat se ordinatum, non erit irregularis.

39 Sed pone q quis in ordinatione sua omisit aliquid qd certum est non esse de substãtia, sed tamen debet suppleri. Nunquid si antequam suppleatur administrat in tali ordine, erit irregularis. R. q non. Nam licet non debeat ministrare donec fuerit suppletum, quod est omissum, ut in c. 1. de sa. non ite. Tamen quia ista suspensio non est ꝓpter delictum suum, ideo peccat mortaliter ante supplectionem, ministrando, sed nõ est irregularis. Facit qd not. Pa. in c. si celebrat de cle. ex. mi. de uiciato corpore ministrante, qui non efficitur irregularis secundum eum.[a] Quidam tamen tenent, q est irregularis; sed non credo uerũ, quia nullo iure probatur.

40 Tertiodecimo incurritur irregularitas quando excommunicatio, interdictus uel suspensus quis existẽs celebrat uel facit aliquid attributum certo ordini ecclesiastico ẽt minori, puta acolitatus, exorciste & huiusmodi, secundum communem opi. ut no. Hosti.[b] & Io. An. & Pa. in c. 2. de cle. excomu. mi. & dispensat solum p Papam, ut in c. 1. de re iudi. lib 6. & in c. 1. de sen. excõ. lib 6. Secus si attẽtat aliquid exercibile ẽt p laycos.[c] ut qa cãtat requiẽ eternã, uel uersum psalmi & huiusmodi, qa licet grauiter peccet nõ euitãdo communionẽ sibi interdictã, tñ nõ efficitur irregularis, ut in c. tanta, de exce. prælа. nisi quis audiret diuina autorizãdo. Vt quia episcopus facit coram se celebrari, qa tũc irregularis efficitur. Secus si audiret non autorizando, ut uult glos.[d] in cle. 2. de priui. in uer. celebrari. & Pan. in d. c. illud de cle. excõmu. mi. Et intelligit Io. an. qui dicit q celebrans & concelebrans exponit. s. autorizando, q efficitur irregularis.

41 Sed quid si ignorat se excõmunicatũ interdictum, uel suspẽsum. R. Rodo. q si est ignorantia probabilis facti, puta qa miserat procuratorẽ qui tamen procurator non comparuit, & sic fuit excommunicatus, sic excusatur nec efficitur irregularis celebrando antequam sciat, secus si ignorauit crasse, puta quia citatus noluit comparere, & sic fuit excommunicatus, quia non excusatur ab irregularitate, & sic intellige. c. apostolice, de cle. excommunica. mi. Idẽ Rodo. dicit de eo q ꝓbabiliter dubitat de excõicatione, puta qa conscius de culpa q̃ fecit existimat se fuisse excõicatũ, quia si fuit & celebrauit irregularis est. Itẽ dicit Pa. in d. c. illud q habens noticiam excõicationis p solã famam si non abstinet irregularis est,[e] si modo uerũ competit postea. Sed aduerte secundum glo. in d. c. illud, q dicta paucorũ non faciunt famã de accu. c. inquisitionis, nec tenerĩ credere, licet dicatur ei ab aliquibus. 11. q. 3. non solũ ille, qd uerũ est nisi ex conscientia culpe, uel dicti pluriũ insurgeret notabile dubium, quia sic nõ effugeret irregularitatem non abstinendo.

a Secundũ eũ] Et idem tenet Ge. in c. apostoli. ante mediũ. 56. dist. & allegat Inno. in d. c. si celebrat, & ratio est quia non est interdicta sibi directe executio officii & iure non cauetur quòd talis efficiatur irregularis, bene tamen peccat.

b Vt no. Host.] Adde Specu. titu. de leg. §. iuxta. 8. col. uer. quid de simplici, qui dicit q si clericus simplex habens solum p. imã tonsuram & suspẽsus exercet officium pertinẽs ad psalmistam est irregularis & idẽ dicit Archi. in c. si quis ꝑsbyter a suo epo. 11. qõ. 3. Et Ge. in c. acolic. circa med. 23. dist. dicit q si acolitus efficiatur irregularis per quem dispensabitur, & adducit not. in ca. fin. de exce. præla. & uide d. Anto. in cap. clericis. 2. de ui. & ho. cleic. & Cald. tractatu de ecclesiastico ĩterdicto. & Pa. in c. 2. de solu.

c Etiam p laycos] Etiã si illud esset certo ordini deputatum, ut quia legit epistolam q solet legi etiã per laycos sine apparatu, uel benedicit mensam, 44. di. c. fi. similiter si exercet ea quę sunt iurisdictiõis, uide in cap. fi. de exces. præl. per Pa.

d Vt uult gl.] Quæ est singu. secundum Pa. in d. ca. illud, & tene eã semper menti, qa multi epi in hoc errãt faciẽtes corã se celebrari ꝓp pudorem non obstãte excõicatione cõtra eos lata. Vide q hoc Gomi. in c. cũ medicinalis, d sen ten. excõ. in 6. §. fi. in col. 8. & Archi. in cap. si quis præsbyter a suo episcopo. 11. qõ. 3. & uide do. in ca. si is cui, de sent. excom. & Cal. in trac. de ecclesiastico interdicto. 6. membro, q. 23. & Gem. in c. testamentum. 6. distin. & sup. interdictum. 5. §. 1.

e Si non abstinet irregularis est] Et ẽt peccat si non abstinet se a cõione fidelium & sanctorum. Et in hoc tex. d. c. illud ẽ ualde notabilis, & quotidie contingit q epi excõicantur in curia & non habent noticiam nisi per famam tantũ. Non tamẽ ita grauiter peccãt sicut si ꝓ certo scires.

42 Sed quid si iudex dicat, suspendo te ab officio, uel beneficio. ℞. Pa. in c. latores de cle. ex. mi. Gof. in c. quanto, de magistris, dicit non ualere talem sententiam ratione incertitudinis. l. 3. C. de sen. quæ si. cer. quã. d. Anto. dicit, aut constat de intentione, & sic serua, aut non constat, & sic tutius est abstinere ab utroque tamen si non abstinet non efficitur irregularis. Et hoc tenet Pa. ibidem dicens. Nam licet sententia iniusta liget, tamen hoc debet intelligi uerum quando de ea apparet, sed hic nõ apparet an ab officio uel a beneficio uoluerit suspẽdere. Et ideo non efficitur irregularis ipsam non seruans. [a]

43 Vtrum excommunicatus minori excommunicatione sit irregularis si celebrat. ℞. Pa. in c. si celebrat. de cle. ex. mi. ꝙ nõ, [b] quia potest exercere quæ sunt iurisdictionis, & conferre sacramẽta, & collatio tenet, & habet suum effectum, tamen peccat mortaliter scienter hoc faciẽdo, & sine necessitate. Ratio autem quare non efficitur irregularis est, quia excommunicatio minor non inducit suspensionem ordinum uel officii, sed tãtum priuat participatione sacramentorum, ut in d. ca. si celebrat.

44 Vtrum omnis suspẽsus celebrãs sit irregularis. Vide infra Suspensio.

45 XIII. incurritur irregularitas ratione criminis, ut 25. dist. c. primũ, & 49. d. c quoniam, & 1. q. 7. si quis omnem. Sed distingue, ut no. in c. ex tenore, de temp. ordi. & supra dixi Crimen. §. 4.

46 Quis autem potest dispensare in hac irregularitate, uide supra. Dispensatio. §. 5.

47 XV. incurritur irregularitas ex bigamia, ut extra de bigamis per totum, & de hoc & quis potest dispensare. Vide supra Bigamia. §. 8. cum sequen.

48 XVI. incurritur cum quis in sacris existens contrahit matrimonium, dic ut supra Bigamia. §. nono.

49 XVII. incurritur per solennem pœnitẽtiam factam. l. dist. ex pœnitentibus, potest tamen episcopus dispẽsare in minoribus ordinibus ꝓpter necessitatem ecclesiæ [c] l. dist. placuit. In maioribus autem solus Papa. l. di. ex pœnitentibus, & 51. disti. qui in aliquo dicit tamen Inno. & Host. ꝙ hoc non seruat curia, & sic uidetur ꝙ hodiæ non habeat locum hæc irregularitas.

50 XVIII. incurritur cum quis celebrat in loco interdicto, ut in c. is qui de sen. excom. lib. 6. & a solo papa dispensatur, de quo supra Interdictum. 7. §. 1.

51 XIX. incurritur uitio adueniẽte in corpore, siue a proposito, siue a casu. de quo dic ut supra Corpore uiciatus.

52 XX. incurritur ratione legitimitatis, ut in c. 1. de fi. præsby. & in c. is qui eo. titu. lib. 6. uerum est ꝙ in minoribus ordinibus potest episcopus dispensare, sed ad sacros ordines non potest cum eis dispensare nisi Papa. ut in d. c. 1. Sed si efficiantur [d] religiosi possunt promoueri de iure cõmuni ad oẽs ordines etiam sacros, ut in d. c. 1.

53 Quid si illegitimatio sit secreta, ita ꝙ solum ipsæ illegitimus eam scit. ℞. secundum Direc. in titu. de fi. præsby. quod peccauit mortaliter, si se ordinari fecit: capit. fin. de temp. ordi. nec credo debeat uti susceptis sine dispensatione.

54 Quomodo quis dicatur illegitimus. Vide supra filius per totum.

55 XXI. incurritur cum quis adultus usque ad egritudinem differt baptismum accip. re. 57. dist. cap. si quis & hoc uerum nisi postea eius studium & fides probabilis fuerit aut hominum raritas exegerit, alias non potest ordinari sine dispensatione Papæ, ar. præfati. ca. nec per baptismum, tollitur hæc irregularitas, ut dicit glo. ibidem, quia idem nõ potest parere obligationem. ff. de solu. l. qui hominem. §. ulti. & hoc est quia ecclesia præsumit ꝙ nõ ex uoluntate, sed ex necessitate baptizatur, ut in d. c. si quis.

56 XXII. incurrunt si religiosus claustrũ egreditur ad audiendum leges uel phisicã, si ante duos menses non fuerit reuersus, &

solus

a Ipsam non seruans] Pro hoc facit no. ꝑ Pa. post Inno. ĩ c. ad audientiã de homicidio, ꝑ glos. in §. ergo. el. 2. 11. 3. glo. in c. ꝑdicator. 6. q. 1. Arc. 8. q. 4. in summa dicit ꝙ qñ est dubium an sententia ualeat, puta quia lata a prælato deposita uel appellauit & dubitatur an sit ꝓsequutus appellationem deberent abstinere, quia securior. uia. c. illud de cle. ex. mi.

b Quod non] Archi. in c. excommunicatos 11. q. 3. tenet ꝙ est irregularis, & male, quia tex. est clarus in d. ca. si celebrat, contra eũ.

c Propter necessitatẽ ecclesiæ] Idem si ad esset utilitas, quia talia induceret dispensationem. 1. q. 7. c. tali. Idem si hoc haberet cõsuetudo ut dicit ibi gl.

d Sed si efficiantur] Nota pro religione, & uide in c. cum in cunctis de ele. & in ca. 1. & 3. de eo. qui or. fur. susce.

a Ex sequela peccati] Dic Archi. sequela peccati sui uel alterius ueri uel præsumpti.

b Pa. in d. cap. gaudemus] Pone q paganus ratione publici officii aliquem facit mori q non teneatur. tenent ibi Hos. & Ioan. An. & d. Ant. quia tūc non est sequela peccati. Pro hoc. d. c. si quis uiduam. l. dist. Hug. Tam. & Cal. tenent contrariū et plus placet per d. c. si quis uidua ī uers. pōt baptisnū ergo si ante baptismum fuisset conscius tolleretur, ut debet ibi gl. ad idem. c. 1. l. di. Item quis efficitur irregularis ex homicidio commisso sine peccato rationem cuius dā erroris, uidet enim error q is promoueat qui fecit homicidium quæ ratio cessat infidelibus cum p baptismum uideatur nouus homo. l. dist. ferrum. Itē ista irregularitas processit ex cōstitutione ecclesiæ. Ideo nō debet extendi ad infideles, ut d. capi. gaudemus iuncto. c. is qui de sen. excom. 1. 6. facit no. per Innocen. in c. ad audientiam, de homici. ubi dicit quòd cum

solus Papa dispensat in hac. c. ult. ne cle. uel mo.

57 XXIII. incurrit irregularitatem quilibet episcopus præsbyter aut dyaconus qui prætextu iniuste excommunicationi habet recursum ad imperatorē, & a solo papa dispensabitur. 21. q. ulti. c. pe. & in cap. si quis episcopus. 23. quæstio. ultima ampliatur ad omnes qui sunt sub ecclesiastica regula prædicta irregularitas, sed non ipso iure, sicut in prædictis, de hac materia uide infra. Ordo. 3. per totum.

IRREGVLARITAS. 2. quomodo tollatur. R. q tribus modis, primo per baptismum deletur omnia irregularitas contracta ante baptismum cum peccato secundum Archi. 26. dist. ca. deinde, & Pa. in ca. gaudemus, de diuor. & etiam illa quæ uenit ex sequela peccati, sicut est infamia. Item omnis irregularitas homicidii, siue fuerit cum pecato, siue non. Facit pro hoc. c. si quis uiduam. l. dist. & §. 1. & c. si quis post. 51. dist. Irregularitas uero bigamie propter defectum sacramenti nō tollitur 26. di. acutius, & c. deinde & hęc est cōmunior opi. licet alii teneāt per baptismum, ut dicit Ricard. de media uilla in 2. quolibet q. 2. Alii uero tenent q illa irregularitas quæ prouenit in homicidio sine peccato non deletur ut no. Panor. in d. c. gaudemus [b] sed tu tene qđ dixi supra Baptismus. §. 3. quia uerior est, ut patet in dictis iuribus.

1 Secundo tollitur per religionis ingressum, ut not. gl. in cap. de aposta. sed non omnia ſm prædictam glo. sed ea solum quæ non prouenit ex delicto proprio, ut in c. 1. de fi. præsby. Ita q potest promoueri ad ordines siue dispensatione, sed non ad dignitatē, uel prælationem sine dispensatione, ut ca. fi. de fi. præsby. & Hos. in c. 2. de apost. & sic dicit intelligendum auten. de mo. in prin. ubi dicitur qđ religionis ingressum omnē tollit irregularitatem, sed tu dic secundum Pa. in d. ca. 2. quod non tollit, nisi tantū illā de qua est in iure expressum quòd tollatur. Inducit bene faciliorem dspensationem.

2 Tertio tollitur per dispensationem Papæ, unde in omni irregularitate potest dispensare, cum omnis irregularitas sit de iure positiuo. [c] 2. q. 7. Item Daniel, & tenet Inno. de renun. cap. nisi in uerbo irregularitas, & hoc communiter tenetur. Episcopi autem quomodo possunt dispensare dictum est, & habes supra Dispensatio. §. 5.

irregularitas sit de iure positiuo debemus indubio quem non esse irregularem interpretari.

c De iure positiuo] Pa. tñ in ca. ad audientiā de homici. dicit irregularitatē prouenientem ex homicidio esse de iure diuino allegat d consec. distin. 1. in princip.

IRRISIO. Vide supra Interrogatio in filiabus superbiæ, & supra Derisio.

IRONIA. Vide hironia per h.

ISTRIO, Vide histrio per h.

IVDEVS dicitur ille qui ad literam legem mosaycam sequitur tenendo circūcidendo, & alia legalia faciendo ad literam ideo christiani qui nimis adherent literæ iudaizare dicuntur, de sacra un. c. unico. §. pen. quod facere non debent. 5. dist. §. 1. & 6. dist. §. ulti. de celeb. mis. cap. cum Marthe. §. cæterum de consti. translato.

1 Quæ sunt quæ prohibentur iudæis indirectæ ab ecclesia, quæ Christiani non debēt tolerare. R. 17. Primo ne habeant communionem asiduam christianorum, maxime simplicium, unde christiani non debent comedere cum eis nec habitare, nec eos ad sua conuiuia recipere, 28. q. 1. nullus, & cap. omnes, dicit tamen Vgo in d. c. omnes quòd si cibos non discernunt licet comedere cum eis, sed ubi cibos discernunt, nullo modo licet eorum quoque azima christianis est ꝓhibitum comedere, quia est cibus discretus ab eis qui inhibetur, in d. c. omnes. Et clericus contrarium faciens debet deponi, & laycus excommunicari, d. cap. nullus. Rodo.

tamen tenet quod in necessitate liceret comedere, quod uerum credo ut azima sed ut panem, & not. quod communio in mercimoniis cum iudeis non prohibetur, nisi aliquando in pęnam, ut in c. post miserabilem, de usu. sed solum nimia familiaritas, ut in d. c. nullus, & c. ad hæc, de iude. cum similibus, unde admonitus nolens abstinere ab eorum nimia familiaritate, peccaret mortaliter.

2 Sed quęritur utrum liceat Christianis eis seruire. ℞. Pa. in dict. capitu. ad hæc in 1. glo. Hosti. uoluit quod sic extra domum, sed in domo non. cap. iudei. Secundo eadem. sed Pa. & melius [a] dicit, quòd nec extra domum assidue, cum tex. ibi non faciat mentionem de domo & ideo prohibetur assidua familiaritas & continua conuersatio [b] tam in domo q̃ extra domum, propterea Christiani in familiari seu assiduo seruitio iudeorum esse non debent. Intellige quando personæ iudeorum intersunt, secus esset si edificium edificent [c] ad utilitatem iudeorum mercede constituta & huiusmodi uel laborent agros, facit. d. capi. nullus.

3 Vtrum Christianus possit habere seruum iudeum. Respon. quod sic, ut in c. & si iudeos eo. titu. 23. quæstio. 8. capitu. dispar. non tamen debet eum habere familiarem. 28. quæstio. prima sepe. & capitu. nullus, & capitu. omnes.

4 Vtrum liceat mulieribus Christianis nutrire filios iudeorum. ℞. Pa. in d. c. ad hæc & glo. & Io. An. & d. Anto. tenet ꝙ non, neque in domo neque extra domum. Sed d. Car. dicit ꝙ solum prohibentur in domo propter tex. præfati. c. ad hoc, qui dicit in domo, sed ego dico etiam extra domum non licere, quando nimia familiaritas & conuersatio ex hoc cõtrahitur [d] alias extra domum non est prohibitum, ar. d. c. nullus iũcto isto. c. ad hoc.

5 Sed nonne episcopus poterit dispensare, ut etiam in domo nutriant. ℞. Pa. in d. c. ad hæc ꝙ non, & ita consuluit d. Cardi. quia ista prohibitio est in honorem fidei.[e]

6 Vtrum iudeus possit habere Christianum ascripticium uel originarium [f] ℞. ꝙ sic. ut in capit. multorum eod. ti. sed seruum nullo modo, [g] ut ibidem.

7 Secundo non debet mederi Christianis, unde in dicto capitu. nullus, & capitu. omnes, prohibentur Christianis ne in suis infirmitatibus iudeos aduocent [h] neque medicinas ab eis recipiant, dicit tamen glo. in d. cap. nullus, quod medicinalia possunt Christiani a iudeis emere, & postea præparare ea. sed non medicinas præparatas.

8 Tertio prohibeť ne cum Christianis balneentur in uno balneo simul. dicto capitu. nullus, supradicta omnia prohibentur layci sub excõicationis pœna, clericis

a Sed Pa. & melius] Duæ sunt causæ principales huius prohibitionis, una ne propter assiduam conuersationem & familiaritatem subuertantur simpliciũ corda. c. ad hęc. Alia ne iudei uideantur superiores si Christiani iudęis famularentur, ex iste rationes militãt in seruitio continuo extra domum.

b Cõtinua cõuersatio] Hæc omnia sequit̃ Io. de Ana. in d. cap. ad hæc.

c Edificent] Quid si iudeus uellet assiduæ fabricare, tangit Ana. in dic. cap. ad hæc & non respõdet. Credo q̃d non posset haberi talis conuersatio propter rationes prædictas ex hoc posset, inferri q̃d conuersantes cum iudeis assidue similes eis esse præsumuntur. Secundo quod magis præsumitur ꝙ infidelis trahat fidelem ad malum quam econtra. Ita not. Ana. in dict. c. ad hæc in primo notabili.

d Ex hoc contrahit] Io. de Ana. in d. ca. ad hæc tenet simpliciter non licere etiam extra domum, quæ omnino sequeretur nimia familiaritas, quia teste experiẽtia uel lent iudeis sepius infantes suos uisitare, & ita dicit se fecisse practicare &c. Et Abb. dicit ꝙ infantes eorũ deperirẽt, sed tu dic ꝙ melius est ut pereant inimici Dei q̃ quod nutriãtur in uilipendiũ creatoris, ut no. sco. in 4. distinc. 3.

e In honorẽ fidei] Sequitur Ana. in d. cap. ad hęc, & ratio potissima, quia episcopus non dispensat contra ius, nisi expresse, uel tacite permittatur, ut no. Inn. in c. dilect. de tempo. or. Archid. in c. licet canõ. de electio. lib. 6. & Abb. in cap. & si clerici. §. de adulteriis, de iudi. Subdit Ana. quod forte posset episcopus dispẽsare ut extra domũ Christianę possent hebreorum infantes nutrire. Quia ex quo sunt opiniones non dicitur contra ius dispensare.

f Vel originarium] Ex eo q̃a non possunt ab orginariis aliud exigere seruitium quã a iure sit eis cõcessum. Not. Panormi. & Ana. in dicto capitulo multum.

g Sed seruum nullo modo] Not. ꝙ Christianos recipientes ad usuram q̃a serui eorum efficiuntur. Prouerb. 21. diues pauperibus imperat & q̃ accipit mutuũ seruus est fenerãtis.

h Iudeos aduocẽt] Pa. in c. ex speciali de iude. 1. no. dicit ꝙ iudei medici maximũ nocumentũ Xpianis possunt inferre & ideo nullo modo licet eis mederi. Idem Ana. in c. cũ sit eo. tit. in 2. col.

Hoc

a Hoc idē tenet Hug.] Archi. in d.c. nullus refert ſm eū licet tpe neceſſitatis comedere de idolatria.
b Publico officio] Ioan. de Ana. in c. cū ſit eod. ti. 2. colū. uerſi. not. quo committens, quia allegat Ang. in l. fina. C. eodem dicentem q illi qui dat officia publica iudeis dicuntur ſacrilegiū cōmittere.
c Inter ſeipſos iudeos.] Gl. tñ i l. fi. C. de iudeis dicit illū. §. fi. eē correctū p d. l. fi. & placet.
d C. quia ſuper his] Et probat Ana. ibidem in prin. q etiā de nocte debet hoc ſal uberrimum ſeruare præceptum.
e Ne teſtimoniū dicāt.] De hoc per Io. de Ana. in c. cū ſit de iude quam quam de facto aliquando admittantur d.c. Iudei, & ibi Pa.

uero ſub pœna depoſitionis, & ſic peccant mortaliter cōtrafaciētes. Limita tñ de medico uerū, niſi in caſu neceſſitatis quando alium habere non poſſet, quia neceſſitas ſacit licitum q alias non eſt. c. conſilium in fi. de obſer. ieiu. hoc idem tenet Hugo.[a] & ſimiliter eſt dicendū qñ licet habeat alium medicum, ſed non ſufficientem.

9 Quarto ne iudei ex teſtamento Chriſtiani aliqd capiant. C. de iudeis. l. 1. Itē nō pōt aliquis xpianus aliquid congregationi iudeorū, uel iudeo, aut pagano ī teſtō relinquere, & ſi fecerit etiam poſt mortem anathema iudicabitur. 24. q. 2. ſañ el 2. niſi legaret (intellige) extreme neceſſitati alicuius.

10 Quinto ne procedāt in publico ſine habitu diſtincto, uł ſigno qui diſcernātur a xpianis, ut in c. in nōnullis eo. ti. & hoc uerum tā in maſculis quā in fœminis, & dēt eſſe patens ſignum, non ſupplica uel mantello ſm doc. in d. c. in nonnullis. Ibi Pa. in 1. no. & Io. de Ana. 1. not.

11 Sexto prohibetur eis ne nouas ſinagogas erigant, ut in c. conſuluit. e. ti. poſſunt tantum antiquas reedificare, uel ruinoſas reſarcire, ita tamen quod noua edificatio non perdat antiquam formam quia ubicunque mutatur priſtina forma, ut puta quia fit præſiocius uel magis amplum tunc dicitur nouum edificium, & cadit ſub prohibitione noui edificii, ut probatur ex tex. iſtius. c. conſuluit. Facit quod in ſimili no. in glo. in cap. admonere. 33. q. 2. & in c. preſbyter. 82. diſtin. quæ uult quod ſanguine licet uti illis diebus quibus utimur ouis, & caſeo, licet non liceat uti carnibus quaſi ſit mutata forma, & per conſequens rei ſubſtantia, & etiā facit quod no. in c. cum cauſam de teſti. in uerbo tempore, & in glo. in uer ad exhibendū. in l. Iulianus. §. ſed & ſi quis. ff. ad exhib.

12 Sed quid ſi antiqua ſinagoga ex toto corruit & funditus. R. Pa. in d. c. conſuluit. q non poterunt reedificare, quia eſſet nouum facere ex quo funditus eſt deſtructa. Facit ad hoc q legitur & no. in l. inter ſtipulanté. §. ſacram. ff. de uer. obli. uide bonam glo. in uer. fundatores, in ſimili. in c. 3. de iurepa. Et no. quod ſi nouas ſinagogas erigere præſumpſerint in l. lib. auri ſunt puniendi. C. de iude. l. hac ualitura, & eſt lege finali.

13 Septimo non poſſunt præfici alicui publico officio[b] inter chriſtianos, nec ad aliquā dignitatem uel miniſterium, ut in c. cum ſit, & c. pe. eodem, & 17. q 4. conſtituit, & d. cap. nullos, unde in l. fin. C. de iude. dicitur quod nullam dignitatem nullam præeminentiam inter chriſtianos poſſunt habere intellige de nouo, ſecus eſſet in antiqua, quia toleratur, & per iſtam. l. infert Bart. quod non poſſunt doctorari cum ſit dignitas & præeminentia doctoratus, nec obſtat l. generaliter. § fi. ff. de decurio, quæ permittit iudæos promoueri ad dignitates, quia intelligitur inter ſeipſos iudeos,[c] non inter chriſtianos, unde infert Pan. in c. ex ſpeciali eo. tit. quod etiam omne commertium per quod chriſtianis aliquod grauamen eſſet ingeri, eſt prohibitum iudeis & paganis, & ideo licet uendatur eis redditus regalis, & poſſint illud emere, ut in d. c. ex ſpeciali, tamen collectio non poterit per ipſos fieri, ſed per chriſtianos, quia ſic colligendo poſſet iudeus committere fraudes, & tenetur dare pauperibus quicquid lucratus eſt ex tali officio ut in d. ca. cum ſit, & hoc ſecundum prouidentiam Epiſcopi.

14 Octauo ꝓhibetur ne in triduo ante paſcha, & maxime in die ueneris ſancta oſtia uel feneſtras apertas teneant, aut in publicum exeant, extra eo. tit. c. quia ſuper his,[d] & in cap. nonnullis.

15 Nono ne decimas prediales retineāt, ſed ut eccleſiis ſoluant, de deci. cap. de terris.

16 Decimo ne teſtimonium dicant[e] contra chriſtianū, de teſt. iud. immo repelluntur ab omnibus actibus legitimis. 2. q. 7. alieni, & hoc uerum, niſi in caſu hæreſis, ſi quis ad eos reuerteretur, tunc pro teſtibus admittuntur, ut in capit. contra chriſtianos, de hered. lib. 6. ſed bene coguntur chriſtianum contra eos teſtimonium dicentem admittere, ut in d. cap. iudæi.

Vnde.

17 Vndecimo non possunt conuenire christianũ apud iudeum, sed bene apud iudices christianos arbitrum, in causa ciuili tamen possunt eligere [a] iudeum, ut C. de iudeis. l. iudei prima sententia tamen debet exequi per ordinarium christianum iudicem ut ibi.

18 Duodecimo ne emãt seruum christianũ uel non christianum, si modo uult baptizari. [b] c. 1. & c. ulti. eodem titu. unde si iudeus emit christianum seruũ uel qualitercunque acquirat, statim efficitur liber nullo modo precio dato. 54. di. mancipia. si uero seruum non christianũ emit pro sibi seruiendo. tunc uoluntate patefacta qđ uult effici christianus, statim uendicat sibi libertatẽ nullo dato precio cap. fraternitatẽ, [c] 53. dist. si autem talem non christianum emit non pro sibi seruiendo, sed causa mercimonii, tunc si fuit expositus ad uendendum infra tres menses qui incipiunt currere a die emptionis, secundũ Host. in d. cap. fi. uel secundũ Ioan. An. & Pa. in c. 1. eodem a die quo petiit Christianitatem tunc non liberatur ab eius seruitute, nisi dentur iudeo. 12. soldi ꝑ quolibet bono seruo, qui soldi dñt esse aurei secundum Vin. Gof. & Panor. quorum. 72. faciunt unam libram auri. C. de susce. præpo. & Archa. l. quotiescunque certa summa solidorum lib. 10. uidetur sentire gl. in uer. uel 20. in l. quicunque. C. de seruis fugi. & pro ista opinio, facit gl in uer. solidorum. C. de fal. mo. l. si quis nummos, sed secũdũ Ber. & Host. in d. fi. c. in uer. solidis, dabũtur de moneta quæ est in usu in illo loco. ar. ff. de leg. 3. l. nummis. & ff. de lega. 1. l. si seruus pluriũ. §. si numerus, & magis placet, & aduerte quòd dicit pro seruo bono, [d] ergo defalcabitur si ille non est ita bonus, quia ibi bonus accipitur pro optimo, secundum Panor. in d. c. 1. si uero non exposuit uenalem infra dictos tres menses tunc statim liberatur nullo pretio dato. d. c. fi.

19 Vtrum uernaculus id est natus ex ancilla iudei si uult effici christianus liberetur similiter. Respon. quòd sic nullo dato pretio. l. deo nobis. C. de epi. & cleri. §. ulti. Idem Io. de Ana. in c. 1. eo. tit.

20 Sed quid si aliquis talem emat qui causa mercimonii fuerat emptus a iudeo. Respon. quòd non efficietur eius seruus, sed restituet ei pretium. 12. solidorum, & erit omnino a seruitute liberatus, institu. de noxa. ac §. dominus, alias seruiet ei quinquennio. l. fi. C. de capti.

21 Sed pone quòd non habet pretium. Resp. quòd si sit in manu iudei, puta qa nemo est christianus qui uelit eũ emere tunc nihilominus liberabitur, & hostiatim quęreret pretium. ff. de manumis. l. 4. suis autẽ, uel si nullo modo potest habere seruiat sibi per quinquennium, ut no. glo. in uer. ad seruiendum. 36. quæst. 1. de raptoribus, si uero sit in manu christiani, tunc si alio modo habere no potest pretium seruiet ei tantum quòd seruitiũ compensetur cum pretio, & sic liberatur. ff. de c. in l. in bello §. si quis seruũ hoc uerũ nisi pretium fuisset datum pro anima, & non animo repetẽdi. ar. ff. de neg ge. l. nesennius. & ff. de relig. & sump. fune. l. & si quis §. idem labeo ait.

22 Tertiodecimo ne usuras exigant sed exactas restituant, ut in c. post miserabilem de usuris, possunt cõpelli [e] ad hoc ꝑ principes, & debent, ut in d. c. quod si non faciunt debent cõpelli per iudicẽ ecclesiasticũ censura ecclesiastica ut dicit Hos. & Io. An. in nouella. in d. c. post miserabilẽ. Facit. c. postulasti. de iudeis, & quod ibi no. unde principes terrarũ peccant mortaliter, nõ cogẽdo eos ad restituendũ usuras, & similiter christiani si ipsis non restituentibus monerẽtur, ne cum eis haberent commercium, si post monitionem eis factã cõmerciũ cũ eis haberẽt, ut in d. c. post miserabilem, & c. quanto, de usuris.

23 Quartodecimo ne intentet cõtra catholicam fidem quicquam detestabile, sicut est quòd nutrices christianæ proiiciant lac in latrinas postquam susceperunt corpus christi,

sti,

a Possunt eligere] Cum hoc ut antequã exequatur sententia arbitrei si sit iusta, ꝑ ordinariũ, ad hoc d. l. iudei. la 1.

b Vult baptizari] Concordat. l. unica. C. ne christianum manci. & Adde quod christianus potest habere iudeũ seruum, sed debet facere habitare seorsum & custodire porchos. Ana. in c. 2. eod. tit.

c C. fraternitatem] Datur ibi bonum remedium cõtra iudeos si uellent dicere illũ seruũ emisse mercimonii causa, & declarat Abba. in c. fina. eodem titu.

d Pro seruo bono] Isti solidi debent esse aurei, quia alias parũ ualeret, secundum Panor. in c. fi. eo. titu. & Ana. in cap. 1. eod. titu. quanquam melius uideretur iudicio meo ꝙ essent de pecunia currẽti maxime in odium iudeorum.

e Pñt cõpelli] ad hoc qđ late no. Io. de Ana. post Pa. in d. c. post miserabilẽ

sti, ut in c. & si iudeos eod. & huiusmodi.

24 Quintodecimo ne quenq̃ qui nõ est suæ nationis aut secte præsumant circuncidere, etiã si sit eorũ seruus, ut l. unica. C. ne christianũ mã. & ibi est eis pęna capitalis .i. perpetui exilii, quæ dicitur capitalis, ut ff. de pœnis. l. rei capitalis. Aliquando dicitur mors naturalis, ut ibidem in principi.

25 Sextodecimo ne iudeus christianam in uxorem accipiat. l. ne qs. C. de iudeis, qd̃ si fecerit crimine adulterii punietur, ut ibidem.

26 Decimoseptimo ne fidem catholicam impugnet peruerso dogmate, aliter pœna sanguinis punitur, ut in dicta. l. hac ualitura in omne euum

27 Vtrum ecclesia posit punire iudeos & paganos, si delinquũt. ℞ ꝙ sic, si delinquũt contra. l. naturalem, [a] quia illã oẽs recipiunt. Itẽ iudeos si agunt contra. l. ueteris testamenti. ẽm Aug. de ancho. in lib. de potestate Papæ.

28 Item no. ẽm eundem, ꝙ iudei per Papã & alios principes quibus subdũtur debent cogi ad laborãdum manibus propriis, alias fiũt participes turpis lucri & peccatorũ quę faciunt. Nec obstat. c. sicut, de iudeis, ubi dicitur ꝙ nullus exigat coacta seruitia ab ipsis nisi consueta, quia illud intelligitur de seruitiis ad utilitatem dominorum solum. [b]

29 Item not. quod puniuntur pœna ignis, quando aliquẽ ex suis qui uult christianus esse saxis aut alio fauoris genere intentant, ut. l. iudeis. C. de iudeis. [c]

30 Quæ prohibentur christiani facere contra iudeos. Respon. quod nouem. Primo quod uiolenter non debent cogi ad fidem. ut in c. sicut, in prin. de iudeis, de quo dic, ut supra baptismus. 6. §. 12. Secundo quòd non offendantur neque in personis neque in bonis sine iudicio terrenę potestatis. d. c. sicut iudei 2. ℞. Tertio ꝙ non impediantur obseruare suas consuetudines in suis festiuitatibus, dummodo nihil faciant in opprobrium christianorum. 45. di. qui sincera, & d. c. sicut iudei. 2. ℞. & l. iudeos. C. de iudeis. Quarto quòd non exigantur coacta seruitia ab eis quæ non sunt consueti facere. d. c. sicut, de quo dic. ut supra baptismus. 6. §. 7. Quinto quòd non fodiãtur eorum sepulchra siue corpora humata obtentu pecuniæ, nec eorum cimiteria quisque mutilet, uel inuadat. d. c. sicut. 3. ℞. Et contrafaciens christiani sunt priuandi officio & beneficio, si sunt clerici, si layci excommunicandi, ut in d. c. si est. Sexto ꝙ non debent in sabbatis eorum ad iudicium trahi. C. de iudeis l. die sabbati. Septimo ne impediantur sua prout melius poterunt uendere, sicut nec christiani. C. de iudeis. l. nemo. 2. Octauo ꝙ si conuertantur ad fidem non spolientur bonis iuste acquisitis neque debita successione, & si ablata fuerint præcipitur potestatibus eorum locorum sub pęna excommunicationis, ꝙ ea faciant restituere. c. iudei el. 2. eodem titu. ex quo infert Pa. ꝙ non perdunt agnationem suam, unde debent succedere attinentibus [d] suis, & multo minus bona legitimæ acquisita, cuius cõtrarium existimant uulgares quod erroneũ est. [e] Nono ꝙ non prohibeantur conuerti ad fidem & baptismum suscipere, etiam si sunt serui christianorum. ar. c. duę. sunt. 19. q. 2. remanebit tamen seruus si prius erat seruus alicuius christiani, cum seruitus sit approbata de iure diuino, ciuili, & canonico. 12. quæst. 2. si quos, usque ad. c. ecclesiarum, dulcius tamen tractandus est quam alii serui, qui non sunt christiani. ar. de maior. & obe. per tuas.

31 Vtrum eorum filii sint baptizandi ipsis inuitis. uide supra. Baptismus sexto. §. 11.

32 Vtrum ecclesia peccet permittendo iudeos ritus suos obseruare. Respon. ꝙ non, quia non approbat sed permittit, ꝙ autem permittimus nolentes concedimus. quia

malo.

a Contra legẽ naturalem] De hoc per Inno. & Pa. in c. ꝙ super his, de uo. & in c. gaudemus, de diuor.

b Ad utilitatẽ dominorũ solum] Adde Io. de Ana. in d. c. sicut, qui dicit ꝙ possunt exigi a iudeis pensiones & seruitia, ut festiuẽt ad fidem. 23. q. 6. Iam nunc. Et sic singulariter limitatur tex. d. c. sicut.

c C. de iudeis] Dicit tamẽ gl. ibi, ꝙ nõn legitur in scholis.

d Succedere attinentibus] Ex quo etiam no. ꝙ nõ poterunt a parentibus exheredari, sicut nec illi qui ingrediũtur religionem. Ad hoc. l. Deo nobis. §. 1. de epi. & cle. & in authẽ. de san. epi. §. antepe. ĩ uer. nullum. Et ex hoc sequitur ꝙ possunt iudei cõpelli ad assignandã legitimam filiis ad fidem conuersis. Disputat hoc & sic concludit Io. de Ana. in d. c. iudei. 2. colum. uersi. nunquid autem filius iudei, ubi omni no. uide.

e Quod erroneum est] Hoc tamẽ inualuit, quia ut plurimum iudei habent bona ex usuris acquisita secundũ Pa. ibidem.

a Quia malorum] Vnde si nō permitteret uideretur ecclesia eos uelle cōpellere ad fidē quod nō est dicendum.d.c. sicut,e.t.i.

b Allicere iudeos] Adde hoc. s. baptismus.6.§.11.

c Vel aliud spirituale] Arch.ī d.c.quā pio.dicit. Quē posse attrahere tales ad fidē pro missionibus & muneribus, & etiā p grauiores exactiones pensionū faciēdas in prin. locationum. 23. q. 4. Debet & q.6.Iam uero. Et hoc dicit tenere doctores antiquos in. c. dilectus filius, de symo.alii dicunt ꝙ nec fidem, nec ad religionē quis trahendus est ex pacto &c.ui de eū ibi late.

d Dona promisit] Glo. in d. c.quā pio.dicit ꝙ pactū prohibet nō donū.

e Iudex]Iudex dictus est,quia ius dictat populo,siue ꝙ iure disceptet. Iure autem disceptare est iuste iudicare.Nō.n. est iudex, si in eo nō est iustitia.22.q.2.c. 1. & c. forus, de uer.sign. uersi. iudex.Et iudex debet ad sacra Dei euangelia iurare &c.l. rē non nouam.C. de iudi. & sic facit ad terrendū iudices ne

malorum [a] hominum uoluntatem ad plenum non possumus prohibere. 31. quæstio. 1. hac ratione.

33 Vtrū pecunia & aliis blandimētis possimus allicere iudeos [b] & alios infideles ad fidem.℞.gl. in c. debet homo. 23.q. 4. ꝙ sic allegat.c.quod autem 23.q. 7. & c.qui sincera.45. dist. Similiter sub tali conditione potest christianus aliquam ducere in uxorem, ut fiat christiana. 28. q. 1. caue. & sic in spiritualibus licite fit pactum, ubi agitur de conuersione alicuius ad fidem,& sic non obstat.1.q.2. quam pio, quia aliud est,uendere donū dei uel aliud spūale. [c] Aliud propter temporalia inducere ad spūalia,quia primum illicitum, de symo. per totum,sed non secundū, ut iuribus præallegatis, unde Siluester dona promisit [d] conuertentibus,ut no.in d.c. quampio. & capitulum quāpio,loquitur de dono religionis,quod pecunia minime debet uendi, de quo. Vide symonia.2.§.3.

34 Vtrum bona usurariorum iudeorū possint ab aliquo,uel dono,uel exactione, uel ratione pœnæ,uel quocūque alio titulo lucratiuo uel oneroso acceptari. ℞. ꝙ sic, dummodo nihil contra iustitiam fiat,sed retineri an possint distingue,quia si sunt nō soluendo restituenda sunt nō ipsis sed quibus debent ipsi. Si uero sunt soluendo,dic ut. infra.Restitutio.1.in uer. Vsurarius.§.17.

IVDEX [e] quis potest esse. ℞ ꝙ quilibet qui nō prohibetur.ar. c. cum apud, de spon.& l.mutus.ff.de procura.§.primo.

1 Sed qui sunt qui prohibētur.Respon.quòd surdus.mutus,& perpetuo furiosus, impubes, fœminæ, seruus, excommunicatus. Item consanguinei rei, & inimici actoris, uel alia causa suspecti. Item imperiti seu illiterati, de quibus omitto breuitatis causa.

2 Vtrum Iudex uel prælatus malus peccet iudicando subditos. Respon. secundum Alexand. in 3.quòd sic mortaliter, de quo dic ut supra. Correctio.1. & 4.

3 Vtrum Iudex posit iudicare sine actore. Resp quod ordinarie procedendo non, facit.c. si legitimus est.c. 1.de accusa. extraordinarie autē sic, ut in inquisitione, & denuntiationem,ut supra. Inquisitio. Et denuntiatio.

4 Vtrum Iudex posit compellere partes ad faciendum compositionē. ℞.quòd si causa est ciuilis quod non, nec etiam princeps ex potestate ordinaria.l.1.§. deinde quæritur.ff. de noui ope. nuntiatio. tamen si lis est longa & intricata multum, ita quod de facili non potest decidi. Iudex potest compellere partes ad concordiam,text.uidetur iudicio meo,in c.placuit. 90. distinctio. & hoc ratione peccati dicit etiam Panormitan. in rubrica. de tregua & pace quod ad pacem bene potest & debet reducere partes & etiam cōpellere tam iudex secularis quàm ecclesiasticus,respectu subditorum suorum.90.distinctio. si quis contristatus.capit placuit, tenet etiam Bartol. in l. congruit. [f] ff. de officio præsidis.

5 Vtrum Iudex posit compellere ne potentiores uiris contumeliis afficiant uiliores.℞.ꝙ sic & tenetur.l.illicitas.§.ne potentiores. ff.de officio præsidis.

6 Vtrum Iudex teneatur & posit compellere aduersarium ad præstandum cautionem

male iudicent, facit c. cū eterni.& est primū de reiudi.Et dicit Bal.in l.2.C. de sen.ex peri. reci. ꝙ iudex debet habere duos sales,unū sapiētiæ, ne sit insipidus, alterum recte conscientiæ, ne sit dyabolus.

f Bar.in l. congruit]Bart. sic distiguit. Inter dū queritur de pace facienda inter unam ciuitatē & aliā, & tūc debet se præses, ut præses interponere ut fiat.§. Deinde in auth. de man.prin. si discordia est inter singulares personas, tunc si ē criminalis possunt partes cogi.ff.d usufr. l.si usufructus. §. si interduos. Si uero ciuilis potest partes monere ad cō concordiā præsertim cum iura earum conseruentur illesa.§.fi. in fi. in authen. ut lib. iudi.ubi etiam Ang.adde abb. consi. 108. 2. parte.

nem de non offendendo nec actorem nec suos, quando talis uerisimiliter timens implorat eius officium. ℞ quòd sic, ut in dicto. §. ne potentiores, & ibi per Barto. & bonus tex. in l. denuntiamus. C. de his qui ad eccle. confu. & ibi per Cyn. facit text. in cap. de benedicto 32. qō. 1. & in cap. literas, in fi. de rest. spolia.

7 Vtrum Iudex teneatur ex necessitate officii purgare ꝓuinciam malis hominibus. ℞. ꝙ sic. [a] tex. est in l. 3. & l. congruit. ff. de offi. præsi. propter quod dicit Bald. in l. gallus. ff. de liber. & post. & Rapha. & Imo. quod licet statutum ciuitatis dicat quod potest punire, ꝙ li uerbum potest, importat necessitatem[b] d. l. gallus, in princi. Et ideo si non facit, tenetur de negligētia. Facit quod not. Bald. & Ang. in l. mancipia. C. de seruis fugiti. debet ergo iudex delicta inquirere, aliter tenebitur in sindicatu, & hoc uerum in iudice qui habet merum imperium. l. imperiū, in prin. & quòd ibi no. Barto. & in l. iubere cauere. ff. de iuris. om. iud. & in l. 1. ff. de officio eius cui man. est iur.

8 Vtrum Iudex possit aliqd petere pro labore in iudicādo. ℞. ꝙ de iure cano. iudex ordinarius uel delegatus ecclesiasticus nihil potest petere, ut ī c. cum ab omni, de ui. & ho. cle. & c. statutum, de rescrip. li. 6. & licet loquatur de delegato, tamen idem tenentur in d. c. cum ab omni, per Pa. & Ioan. And. & cæteros, de ordinario est etiam glo. in c. non licet. 11. quæstio. 3. de iure uero ciuili ordinarius secularis petit sportulas solum, nec aliud potest petere. 2. quæstione. 3. offeratur quia sportulē sunt munera a lege non diffinita, ut in autentica generaliter. C. de episco. & cleri. Delegatus uero etiam a principe non habet nisi duos aureos in princ. & duos in fine, quando causa excedit centum aureos, ꝙ si non excedit nihil habebit, in auten. de iudi. §. ne autem labor. no. glo. in uer. more, in d. c. cum ab omni. Excipiuntur esculenta & proculenta. i. comestibilia & potabilia si sunt talis qualitatis ꝙ in paucis diebus[c] possint consumi secundum Arc. & glos. in d. ca. statutum, in uer. consumi, & sint ex mera [d] liberalitate oblata quia sic possunt ab omnibus recipi. Alia autem omnia etiam si sit unus denarius prohibentur omnes iudices accipere, ut. ff. de offi. præsi. l. plebiscito. & l. solent. in fi. ff. de offi. procō. & lega. not. gl. in l. 3. C. de condi. ob tur. causam, facit. l. 1. C. de pe. iudi. qui ma. iudi. etiam si recipiāt ut expediant causam, & si recipiunt alia præter prædicta esculenta & proculenta tenētur restituere de necessitate. ar. d. c. statutū & c. exiget, de cēsi. li. 6. imo si sit iudex delegatus[e] ecclasticus q talia recipit, nō pōt liberari ex remissione sibi facta a dante talia, nisi restituat, & si restitueret in fraudem ut postea ille sibi donaret nō ualeret, ſm gl. in d. c. statutū, in uer. remissiōe. Secus aūt si sine fraude restitueret, & ille postea liberaliter iterū donaret, ſm gl. prædictam, sed ego ueram credo si post iudiciū finitū sine fraude dat liberaliter aliter non.

9 Vtrum officiales inferiores & nuntii & huiusmodi possint aliquid exigere a litigantibus & hmōi. [f] ℞. ſm Alex. de ales. in 3. parte sum. ꝙ sic secundū cōsuetudinē terræ, sed

a Resp. ꝙ sic] Pan. in c. ex parte, de consue. in ult. no. dicit nō solum ad iudicem ecclesiasticum sed etiā ad iudicem secularē ꝑtinere obuiare peccato. Vt. ca. Rex debet. 23. q. 5. unde compellit ad obseruantiā iuramenti, c. licet de iure iuran. lib. 6. Facit bo. text. coniuncta doctrina Bart. in l. sub prætextu. ff. de extraord. crim. ꝙ potestates & capitanei terrarū, possunt uidere statuta, & ordināmēta istorū disciplinatorū, & si ibi reperiāt aliquid ꝙ non spectat ad religionē possunt istud collegiū dissoluere, & hoc dictū sequitur Bal. in c. 1. §. conuenticulam. de pa. iur. fir. ubi ēt dicit ꝙ cogentur ēt isti edere sua statuta epō, & eṗs cōtra malas cōuētiones habet iurisdictionem a iure. d. §. conuenticulā quod est no. ſm eū. Et uide Bal. in l. collegium. C. de hære. institu. Et Roma. in sing. fo. 9.

b Importat necessitatē] Vide Alexand. in d. l. gallus.

c Paucis diebus] Quia tamen hoc nō exprimitur ad arbitriū iudicis, recurrēdum esset ſm glo. ibi in uer. paucis, ī §. insuper, & secundum gl. in c non licet. 11. q. fi. omnia talia esculēta &c. non dicunt excedere in toto anno centū aureos ut etiā est tex. expressius ī l. eandem. §. fi. ff. ad l. iu. repe.

d Et sint ex mera] Ita quòd directe uel indirecte, non fuerit petitū uel exactum, secundū gl. in d. c. statutum, in. §. insuper. in uer. mera.

e Iudex delegatus] no. ꝙ iudex ordinarius est ille qui habet ṗtātem iudicādi a se iure suo, eo ipso qđ est talis ut eṗs, prouinciæ ṗses & hmōi. delegatus uero est ille qui potestatē habet de cā aliqua cognoscēdi ab aliquo sibi cōmissa q etiā dicitur iudex extraordinarius. Iudex pedaneus dicitur qui de minutis cognoscit causis, minores uero refert ad superiores, l. 2. C. de peda. iud. sunt tamen ordinarii.

f Et huiusmodi] Vide de notariis, in d. cap. statutum in. §. notarium, & quod no. ī cle. statutū de ele. & if. eo. §. 17.

per uim uel immoderatā improbitatem recipere nō possunt, & hoc quando non habent redditus deputatos. Hoſt. in ſum. tenet q̄ ēt ſi habēt redditus deputatos poſſunt aliqd paruū recipere, dummō nō per uim uel ꝑ improbitatē immoderatam. Aſſeſſor uero non pōt ſi habet ſalariū deputatū, aliter tenetur reſtituere, ar c. cum ab omni.

10 Sed quid ſi Iudex ſecularis habet proficiſci extra domicilium. ℞. q̄ ſiue ſit iudex ordinarius ſecularis ſiue eius delegatus poteſt petere expēſas d. ca. ſtatutū, ſicut & teſtis cum proficiſcitur extra domicilium 4. q. 3. §. uenturus, qa nemo cogitur militare ſuis ſumptibus, ea tamen moderatione ne partes enorme damnum patiantur, ar. 10. q̄. 3. illud, & ſi pauperes litigantes ſint, tunc debet abſtinere ēt a ſumptib. iudex delegatus, ut in d. c. ſtatutum, & ordinarius ēt ſecularis nō debet habere ſportulas in authen. de man. princ. §. ſi tibi quoque.

11 Sed nunquid delegatus ordinarii eccleſiaſtici ſic habebit expenſas cum proficiſcitur extra domicilium ſicut delegatus principis uel ordinarii ſecularis. ℞. quod ſic tā pro uictualibus q̄ pro uecturis equorum & ſimilium, niſi eſſet delegatus ad uniuerſitatem cauſarum, uel ad unā & malitioſe, quia tunc ordinarius habet prouidere de ſuo, arg. c. inter cetera, de offi. or. & glo. in uer. moderatas, in d. c. ſtatutum, ſed gl. in uer. praeter in d. c. cū ab omni tenet [a] indiſtincte, quod nō pōt delegatus ordinarii, ſed ordinarius dēt ſibi facere expēſas, ſed opinio prima uř magis equa.

12 Vtrum ordinarius eccleſiaſticus ſimiliter poſsit petere expenſas quando proficiſcitur extra domum. ℞. quod non, niſi cum proficiſcitur pro conſecratione eccleſiæ, ut in c. cum ſit Romana. de ſymo. Et cum uiſitat prouinciam ſuam, de cenſi. c. cum apoſtolus, & c. exigit. eo. lib. 6.

13 Vtrum iudex ordinarius aut delegatus q. recipere poſſunt expenſas teneantur computare illas quas domi feciſſent. ℞ gl. in uer. ꝑter tenet quod ſic in d. c. cum ab omni, ſed Pa. in d. capitu. cum ab omni tenet qđ non, & magis eſt benigna, quamuis prima ſit tutior.

14 Quid ſi delegatus eccleſiaſticus non habet redditus, uel beneficium eccleſiaſticum ſufficiens, unde uiuat. ℞. Pa. in dicto c. cū ab omni, quod poterit petere id quod poteſt petere iudex delegatus principis ſecularis, ut dixi ſupra per argu. a contrario ſenſu, ſed magis mihi placet contraria opinio qđ no poſsit niſi forte propter talem cauſam occuparetur ab aliquo honeſto exercitio, de quo uiuit, tunc tenerem opinionem Pa. ueram.

15 Vtrum conſuetudo excuſet ſeu ualeat qa dantur ſportule [b] ordinario & delegato eccleſiaſtico. ℞. d. Card. in cle. ſtatutū de elec. diſtinguit q̄ aut præceſsit exactio, & ſic non ualet nec excuſat talis conſuetudo, aut cōſuetudo non habuit ortum ab exactione & ſic poſſunt partes compelli ad obſeruādum laudabilem conſuetudinem. c. ad apoſtolicam, de ſymo. Sed hæc diſtinctio quo ad primum eſt uera, quia quando præceſsit exactio, eſt contra honeſtatem & mentē iſtius. c. cum ab omni, & facit. cap. ex multis. 1. q. 2. ſed quo ad ſecundum non credo ueram, qa ſi non præceſsit exactio ſic cum ſit ex mera liberalitate donatum non inducitur cōſuetudo, ſed quælibet donatio habuit effectum ſuum iuxta ea quæ no. [c] in gl. & Bart. in l. cū de in rem uerſo. ff. de uſuris. Facit. l. ſi certis annis. C. de pac nec ualet. d. c. ad apoſtolicā, quia loquitur quando aliquid fuit datum in piam cauſam, quia tunc uidentur uoluiſſe layci inducere conſuetudinem, & ideo dico cum gl. in d. cle. ſtatutū de elect. in uer. ex iuriſdictione, & Io. An. Pa. & communiter doct. in di. cap. cum ab omni, q̄ non ualet talis conſuetudo, & licet cardinalis dicat ubi ſupra q̄ non peccat mortaliter recipiendo, dummodo non immoderate quando eſt conſuetudo, quia habet ꝓ ſe doctores famoſos ꝓ hoc, iuxta no. ff. de re iu. l. cum prolatis,

a Tenet] quòd ſic uide etiā gl. in d. c. ſtatutū. in uer. moderatas, uide de his Spe. in tit. de ſala. §. 1. in uerſi. porro, & quid de arbitrio nūquid poſsit petere ſportulas uide Spec. ti. de arbi. §. fi. ec. ſed nunquid, & an ordinarius uel delegatus poſſit petere ſalarium pro aſſeſſore uide in d. c. ſtatutum. § aſſeſſorem, & inf. eo. §. 16.

b Sportule] Sūt ſalaria qui ſecūdum Az. in ſportulis ſolebant raponi ſine aliquo alio uaſe. & ſic fiſco reſeruabāturui de in rub. C. de ſpor. & Abb. in c. cum ab omni de ui. & hone. cle.

c Iuxta ea quę no.] Vbi ſi qs prætendit habere aliqd ex eo quia ſolum ſolutio præceſsit non ualet quia tempus nō poteſt eſſe cauſa l. cū prolatis, ubi iudicas cōtra legem quā nō credebat ualere non reprobatur niſi ſit error expreſſus, & uide ibi Pau. de ca. poſt Bar. quia illa, l. habet plures intellectus, & uide Rom. conſi. 260.

a C.unico] Vide gl. ibi ĩ uer. probabiliter q declarat cum gl. sequen.

b Ad restitutionẽ] Vide Abb. in d.c. cum ab omni. circa fi.

c Pro notario] Sepe tales notarii solent excedere metas rationis in exigendo, ideo iudex debet moderari salaria. tex. est in d.§. notariũ cum gloss. in uerbo officiũ.

d Posit petere] Ab. se remittit in hoc ad no. in cle. statutũ, de elect.

e Non potest repetere] Quia uersãt ab utraque parte turpitudo, unde & fiscus in tali casu accepit. l. lucius. ff. de iur. fis. uide gl. in c. non sane. 14. q. 5.

f Repetere potest in cõscientiã.] Nã iudex turpiter accipit & hoc uerum & licet Bart. in auten. sed nouo iure. C. de pe. in qui ma. iudicat nõ possit repeti, & Pa. in d. ca. cum ab omni, dicit uerum quòd hic dicitur nisi aliter constet per coniecturas.

g Amittit principalem causam.] Ista opinio fuit Bart. in autenti. nouo iure. C. de pe. iudi. qui male iud. Vbi uidetur esse text. Idem Bart. in l. 2. ff. de condi. ob tur. causam, quem ibi sequuntur Saly. & Pau. de Cast. Intellige tamen hoc uerum quod dicit Bar. Quando pecunia datur ut perperam iudicetur. Sed quãdo datur ut causa expediatur licet perdat causam ipsæ dans, potest tamen repetere pecuniam datã. Ita tenet Christo. de Casti. Fulg. ale. & Ias. in dicta l. 2. Archi. in c. non sane. 14. quæstio. 5. Bal. in ca. fi. de appel. Dicit ẽt Bartol. in l. si quis uxori. §. si fugitiuum. ff. de fur. quod licet. Si quis pœcuniam dederit iudici uel ꝑmiserit ut habeat sententiã, quod incidit in pœnam falsi. l. 2. §. ff. de fal. Quod uerũ est quando permittitur aliqd per quod sibi acquiratur, secundum quod loquitur. l. 1. & 2. ff. de calumnia. Tamen si ꝑmittitur iudici de defendendo aut de eum indemnem conseruãdo in sindicatu, tunc non incidit in crimen falsi. ꝑ d. §. si fugitiuum. Idẽ Ang. in d. §. si fugitiuum. Ias. tamen ubi supra tenet quod perdat causam. Allegat Bald. in c. cum ab omni. de ui. & hone. cle. Quia uidetur permittere ut corrumpat. Et hoc tene. An autem liceat dare aliqd iudici ut aliquem de banno eximat, & an ille qui dedit possit esse testis, uide Bal. consil. 478. in 4. libro.

tis, & de post præ. c. unico.[a] li. 6. Hoc non credo uerum, nisi in eo qui nescit discernere quæ sit uerior opinio, & quis habeat ualidiores rationes, nec etiã credo istum excusari a restitutione fienda.

16 Vtrum iudex ordinarius uel delegatus ecclesiasticus possit a partibus petere salarium ꝑ assessore. ℞. ſm cõiter doc. in d. c. cum ab omni, ꝙ non ordinarius, quia debet scire canones, de quibus uersatur coram se. Et ideo si nescit & indiget assessore, ꝓuideat de suo. Delegatus tamẽ licite petit, dummodo fraudulenter non faciat, ut puta quia dicit se indigere, cũ nõ indigeat. d. c. statutum. §. assessore, uel participare uult in lucro cum assessore, quia sic cum faciat fraudem legi peccaret mortaliter & teneretur ad restitutionem[b] partibus.

17 Vtrum salarium possit petere pro notario[c] ℞. delegatus potest dummodo nõ participet ipsæ cum eo ut in d. cap. statutum, sed de ordinario dubitaẽ quia uideẽ ꝙ de suo debeat prouidere suis officialibus, sed ego credo ꝙ possit petere.[d]

18 Vtrum datum iudici nisi in casu permissio, possit repeti. ℞. ꝙ si dedit ut corrumperet iudicem, sic non potest repetere[e] & secundum gl. in c. qui recte iudicat. 11 q. 3. cõiter sic presumitur ideo multi tenent ꝙ non repetitur, sed si dedit ut iustam daret sententiã quam alias nolebat dare uel ut non daret iniustam, & sic non liberaẽ iudex dando pauperibus, qa repetere põt in cõscientiã,[f] ubi uõ stamus præsumptioni, sed ueritati. 1. q. 1. iubemus, de symo. nemo. 11. q. 3. non licet. Si autẽ dedit simpliciter, ut iudicet amittit principalẽ cãm[g] ut. ff. de condi. ob tur. cãm. l. 2. in fi. & sic nõ repetet, sicut quãdo dat ut pro se iudicaret, facit gl. in d. c. qui recte, quod limito uerũ, nisi quãdo aliter nolet iudicare, nisi daret quia posset repere & sibi teneretur restituere.

19 Vtrum committatur symonia dãdo pecuniã pro sententia. ℞. gl. 1. q. 3. uendentes, qđ non quia in prophanis nõ cõmittitur symonia, licet grauiter peccet nisi in casu quãdo iudex aliter non uult dare iustam sententiã, quia tunc nec peccat cum redimat uexationẽ suã, sed potest dici ſm Pa. in d. c. cum ab omni, ꝙ si do pecuniam ut habeam sententiam pro me qua uolo consequi spirituale, uel annexum sibi, quod tunc sit symonia. Sed ego non admitto hoc in casu prædicto. s. cũ iudex non uult sine pecunia iustam dare sententiã, quia cum redimam uaxationem meam, nõ credo ꝙ sit symonia si modo habeo iam ius in tali re. secus si per sententiam de nouo acquirerem quia sic esset uera opinio. Pa.

20 Vtrum sentẽtia lata intercedente pecunia, sit nulla ipso iure. ℞. gloss. in d. c. cum ab omni, & sequitur Pa. ꝙ sic. 1. q. 5. §. ueniales. C. quando ꝓuo. non est necess. l. uenales, in tex. & in glo. sententia tamen arbitri tenet, licet agens ex

ea repellatur exceptione doli. C. de arbi. l. 3. & in glos. prædicta, secus si per gratiam datur quia tunc non est nulla ipso iure, sed datur restitutio[a] ut in dicta glo.

21 Vtrum iudex teneatur ad restitutionem parti si eius negligentia aliquid damnum incurrit. ℞. glo. in c. quoniam contra de proba. in uerbo negligentiam quòd sic,[b] & eam sequuntur doc. Panor. autem in dicto. ca quoniam contra ait quòd in foro animæ est uera opi. si fuit in dolo uel lata culpa [c] alias non, sed de hoc dico latius, supra. Culpa §. 5. & 6.

22 Sed quando dicitur committere negligētiam. ℞. Host. ꝙ tunc quando negligit terminare causam uel habere rebellionē, uel aduertere quid scribatur, uel non prouidet de aduocato ut tenetur, ut supra dictum est. Aduocatus. §. 10. uel non curauit reuoluere libros & huiusmodi quæ suo officio incumbunt [d] multomagis tenetur si ex dolo dat damnum, unde si iniquā sententiam dedit, uel aliquid aliud fecit contra conscientiam, & contra iustitiam in grauamen alterius partis, ultra restitutionem ad interesse ad quam tenetur[e] ut C. de pœna iudi. qui ma. iu. l. 2. & auten. nouo iure. 11. q. 3. quatuor. 23. q. 2. dominus noster, & ibi glo. & q. 5. administratores, si est ecclesiasticus iudex ordinarius uel delegatus, si contra conscientiam & contra iustitiam hoc fecit, ipso facto est suspēsus per annum ab executione officii, ut in cap. cum eterni. de re. iu. lib. 5. si uero dannificauit partem per imprudentiam, sic tenetur similiter ad restitutionem, in culpa enim fuit cum se insufficientē sciuit uel scire debuit, & tamen causam iudicare præsumpsit, & hoc uerum in ordinario. delegatus autem qui necessitate obedientiæ iudicat, & bone fide. & de consi. peritorum, licet iniuste iudicet, non tenetur ad restitutione, nec peccat sed eius assessor tenebitur. l. 2. ff. ꝙ quisq; iur. si modo eum elegit qui habebatur pro docto. & bone opi. & ita credidit eum doctum ad hoc alias non excusaretur, si uellet procedere secundum caput suum, uel imperitum, uel malum scienter eligeret assessorem secundum Rod.

23 Vtrū iudex incidat in pœnam statuti imponentis penā non terminati sententiā, infra certum diem, si nō termi nat. ℞. Pa. in c. licet de proba. ꝙ sic, si fuit requisitus, quia non tenetur impēdere officiū suum ad utilitatem priuatā, nisi requirat, ut in l. 4. §. hoc aūt. ff. de dā. infe. & ibi Bart.[f]

24 Vtrum iudex secularis teneatur præstare brachium suū iudici ecclesiastico. ℞. ꝙ si eius subditus resistit sibi de iure, ut puta, præcepit ei aliquid, appellauit ad superiorem, episcopus dicit quòd non potest & petit brachium seculare contra eum, tunc dico quòd nō tenetur, ita no. Pa. in c. 1. de offi. ordi. secus si resistit ei de facto. ut ibi not.

a Sed datur restitutio] de hoc. §. uide glo. & tex. in c. quatuor. 11. q. 3.

b Quod sic] Et tenetur ex quasi maleficio ut insti. de obli. quæ ex quasi malefi. in prin. & ff. de uar. & extraor. iudi. l. fi.

c Lata culpa] Quando iudex uidet peti consilium sapientis per calumniam seu animum differendi uel frustatorie non debet concedere non obstante statuto arctante iudicē ad cōsiliū sapiētis, ita no. Ang. consi. 33. in q. uertente allegat in ar. l. cor. de falcid & l. prima. C. de dila. l. cum hi. §. si cui, & ꝙ ibi no. Ang. ff. de transa. Idem uoluit Io. An. tit. đ requisitione consilii. in addi. §. insup. uersi. ut autē. Bal. in l. 1. C. de rela. Alexand. consi. 62. secundæ partis, uisa facti narratione.

d Incumbunt] Hæc refert Pa. in d. c. qm̄ sup. d. gl. in uer. negligentiam.

e Ad quā tenetur] Est infamis & tenetur crimine falsi quod pœnā deportationis uel ultimi supplicii continet secundum Azo. Probantur in d. l. 2. & d. autē. nouo iure, & l. si fam. ff. đ iude. Adde tex. in l. si quis in conscribendo, & quod ibi no. C. de pac. Vbi. d. Iaso. adducit Roma. consil. 338. incip. in casū proposito consulta aduertendum censeo in secūdo dubio. Vbi in contingentia facti consuluit ꝙ si iudex negligat iustitiam facere, nedum, teneatur iudex parti & faciet litem suam sed etiam teneatur ciuitas uel princeps qui creauit illum iudicem.

f Et ibi Bar.] ꝙ distinguit. Qn̄ non petitur officium. Aut tale officium respicit principaliter utilitatem publicam & tenetur. l. 3. & l. congruit. ff. de offi. pręsi. In auten. ut nu. iud. §. 1. & §. quoniam uero. Aut respicit utilitatem priuatam. Et tunc aut respicit reuerentia alterius iudicis, & tenetur. l. eos. in fi. & l. iudicibus. ff. de appel. Aut respicit solum partis utilitatem, & tūc aut respicit misera biles personas & actū piam, aut nō. Primo casu aut iudex nō potest prætēdere probabilem ignorantiā, & tenetur. C. de admini. tut. l. sancimus §. 1. & l. nequaquā. §. aduocatos. ff. de offic. proconsul. & leg. Aut potest prætendere probabilem ignorantiā & nō tenetur, ut l. 1. §. magistratibus. ff. de magistra. conue. Secundo casu non tenetur suum officium interponere, ut d. §. hoc autē. Subdit Abb. in dicto capitu. licet prob. quòd nec ualet citatio iudicis nisi fiat ad petitionem

næ partis ſm eundē in c. 1. de iudi. facit qđ no. Inn. in c. ad noſtram. 2. de iureiurā. Vide glo. no. in c. fi. de reſcri. & qđ no. in l. ſcimus. C. de iudi. Et hoc tenet Bar. in l. ad peremptoriū. ff. de iudi. pro quo ui de Oldra. conſil. 3. Adde etiam Bar. in l. ſi quis uxori. §. ſi fugitiuū. ff. de fur. ubi dicit ī fi. ꝙ iudex pōt relaxare incarceratū ſi inueniat ad nullius inſtantiam ibi fuiſſe poſitum factis tamen bannimentis, & dicit ſe ita praticaſſe.

Idem dic in exempto[a] qui allegat exemptionem quam epiſcopus nō admittit appellat, non tenetur iudex ſecularis epiſcopum iuuare.

25 Vtrum iudex poſt latam ſententiam diffinitiuam poſſit eam interpretari[b] ſeu declarare. ℞. quod non inferiores nec arbiter, maiores aūt bene poſſunt declarare, ſed non mutare aut corrigere, uide in c. 1. de poſtu. præla. in glo. in uer. interpretatus, & quod ibi not. & Pan. ibidem, interlocutoriam uero ſententiam poteſt corrigere, & reuocare, de accuſa. c. qualiter & quando, el 1.

26 Vtrum iudex poſſit pœnā minuere uel augere, uide infra. Pœna. §. 18.

27 Vtrum non condemnans partem aduerſam in expenſis teneatur ipſe de ſuo reſtituere alteri parti. Reſpon. quod ſic. l. ſancimus. C. de iudi. quod limitat glo.[c] in c. fi. de reſcrip. uerum ſi fuit petitum, alias non.

a Idem dic in exēpto] Quantum ad hoc uide. c. cum perſonæ, de priuile. lib. 6. ubi exemptus tenet oſtēdere priuilegiū ſuæ exemptionis.

b Poſſit eā interpretari] De materia autem huius. §. uide ꝑ doc. in c. ex parte el. 3. de uerbo. fig. & per Bar. in l. ab executore. ff. d appella. ubi dicit ꝙ aut quæritur de interpretatione delegati a ſe & quilibet poteſt hoc facere. Aut de interpretatione ſententiæ propriæ, & tunc aut eſt delegatus & nullo modo poteſt. Aut eſt ordinarius & dicēdum eſt ut hic, & poteſt interpretari ſcilicet non in totum tollere aut reuocare in partem. Nec etiam capias pro extenſione, quia non poteſt hoc iudex facere niſi circa acceſſoria, ſed intelligit interpretari pro congrua uerbi uel orationis delectatione, quia tunc nihil de nouo facit, ſed factum declarat. Exemplum. Iudex ſententiauit aliquē feciſſe uiolentiam poterit poſtea declarare utrum intellexit de uiolentia publica uel priuata quamquam intelligeretur ſi non fieret interpretatio de uiolentia priuata, ut l. præſes. ff. de pe. Item ſi condemnauit in centum nec de qua pecunia dixit, poterit interpretari licet de minori in dubio intelligatur. l. nummis de leg. 3. Item ſi condemnauit Titium filium ſempronii, & reperiantur duo Titii, poterit declarare de quo ſenſerit &c. Vide ibi plene per Bart. non intelligas etiā iſta de principe qa pōt in totū tollere, ut l. 1. in fi. ff. de q.

c Quod limitat gloſ.] Illa gloſ. eſt ſingularis ſecundum Panor. ibidem concludit Barto. in l. 4. §. hoc autem. ff. de damno infec. quæſtione. 5. Idem Alex. in l. properandum. §. ſin autem. C. de iudi. & in l. paulus, poſt Ange. & Imo. ff. de re iudi.

d Pa. in d. c. dilecti] Vide not. in c. fi. de re iudi. lib. 6. & in c. de cauſis, de officio delega.

IVDICARE utrum liceat ex ſuſpitione. Vide infra. Præſumptio primo.

1 Quid eſt iudicare ſimpliciter & pure. ℞. nō eſt remouere ordinē iuris, ſed tantū ſubtilitatē pernitioſam, qa prædicta uerba importāt ex ſuo proprio ſignificato idē quod ſine malicia & ſine plica. & inuolutione, ad hoc gloſ. in clemen. ſæpe, de uerbo. ſigni. in uerbo ſimpliciter, & ordo iudiciarius non eſt inuentus ad inuoluendum, ut in cap. dilecti filii de iudic. & ideo non remouebitur ſecundum Panor. in d. c. a dilecti.[d]

2 Quid ſi dicat, ꝓcedas ſine ſolēnitate iuris. ℞. Pa. in d. c. dilecti ꝙ cēſetur ſublata ſolēnitas iuris ciuilis & canonici, ſed nō diuini[e] & iuriſgētiū, & ideo duo teſtes ſufficerēt, licet forte plures reqrerent. Silr ēt ſi ſunt infames,[f] quia infamia eſt de iure poſitiuo, in cap. per tuas de ſymo. non tamen recipiuntur nō citata parte, quia citatio eſt ſpecies

e Sed non diuini] Adde Bart. in l. filius fa. ff. de donat. unde uigore huius arbitrii non poterit condēnare iudex niſi ſibi conſtet ut iudici. Ita Bal. in l. milites. §. 1. de teſta. mil. & uide quæ notat Bal. in l. ſi pro ea. C. manda. nec poterit torquere ſine indiciis ſecundum Paulū de liaza. in cōmento. c. grauis, de depo. in ultimo col. & uide plene per Ro. de his in rub. ff. de arbi. maxime in 7. queſt. & dicit Bald. in l. 1. §. ait prætor. de iur. delib. ꝙ licet iudex habeat arbitrium tamen tenetur expedire cauſam infra tempus, & per Bar. in l. in lege. ff. loca. per Bal. in l. obſeruare. §. proficiſci, ff. de offi. proconſul. & lega. & iu. l. 1. ubi etiam Ang. C. de teſtamen. mili. & adde quod uigore dicti arbitrii bene forte poterit omitti lex quæ ſe fundat in apicibus iuris. l. ſi fideiuſſor, & quod ibi Bart. not. in §. quædam. ff. manda.

f Si ſunt infames.] Tu dic latius quidam ſunt teſtes de quibus ipſa naturalis ratio ſuſpicatur ut falſum dicant, ut ſi eſt inimicus capitalis, uel contra me conſpirauit & iſte non admittitur. capit. per tuas. 1. de ſymo. qui text. bene probat quia uidetur de iuregentium prohibitus. Item non admittitur ſurdus nec mutus ſecundum Innocent. in c. ſciſcitatus, de reſcrip. ſimiliter nec furioſus ſecūdum Ang. in l. furioſus. ff. de iudi. Quidam alii prohibentur propter ſui ſtatus defectum. Et tunc aut ſtatus eorum eſt nullus etiam de iuregentium, ut ſerui & damnati in metallum, qui perdunt ea quæ ſunt iuriſgentium, & non admittuntur. Aut perdunt ſolum quæ ſunt iuris ciuilis in totum, ut de-

portati

portati in insulam uel in partem ut in fœminis, ut.l.cognitione.ff.de uar.& extrá,cogni. Et isti pos sunt admitti,probatur.ff. de testamen.mili.l. neque enim §.1.& 2. coniuncta.l.1.eodem.tit. Hanc sentẽ tiam sequitur Pet.de Ancha.in clemen.sæpe.de uer bo.signifi. Quã uis Imol. in l. filiusfamil. ff. de dona.tenue rit contrariũ, ubi.Bar.hæc re citat. Prædicta uera nisi uerba statuti aliud in ducerent.Quid enim si diceret. Nõ obstãte so lennitate iuris gentiũ,dum ta men de malefi cio cõstet legi time, quia in probatione re quirit ordo iu ris,licet in alio ꝓcessus secus.

a Est species defensionis] Adde l.ut uim. ff. de iustitia. & iure.Et in gl.magna,in l.pactũ. ff. de pac. uide Bald.in l. 1. de testamen.mili. Et Abb. consilio.94.secunda parte.Vnde parte absente non poterũt testes examinari, qa hoc esset auferre copiam defensionis. Ad hoc quod not. Alexand. post Bartolum in l. diem proferre. §.si quis litigatorum.ff. de arbitris. Potest tamen dare licentiam iudici quod recipiat absque citatione partis. Baldus in l. si quãdo, tertia colũna. C. de testibus,& Ang. in l.milites.C. de testamento mili. Facit etiam pro hoc, quia non licet hoc

defensionis [a] quę est de iuregentium,nec potest tolli.cle. pastoralis,de re iudica.

3 Quid si dicatur, iudices prout uolueris.℞.Panor. ubi supra,ꝙ intelligitur solũ dolus exclusus,ar.in l.creditor. §.lucius. ff. man. & ideo non pot tollere ius alterius sine causa, sicut nec cõmittẽs, qa nemo plus iuris in aliũ trãsfert quã ipse habeat de dote post diuor.rest.c.nuper.& ꝓpterea dicit Bart.in extraua. ad reprimẽ.ꝙ ille,cui cõmittitur ut faciat ꝙ uult uel sicut libuerit, licet non teneatur sequi regulas iuris ciuilis, remanet tñ ligatus regulis iuris naturalis gentium, seu naturalis equitatis, quod idem est ut in cle.pastora. de re iudi. ubi imperator inualide egit, quia excessit regulas iuris naturalis.

4 Quid si dicatur iudices ẽm ueritatẽ,& equitatẽ ℞.Pa. in c. literas de iu. cal. ꝙ debent seruari solẽnitates etiã rigorose iuris positiui.do. Ant.dicit ꝙ rigorosas [b] nõ tenetur seruare, & placet mihi.

5 Quid si dicatur. Iudices prout tibi uidebitur.℞.Pa. in c.1.de iu.ꝙ debet iudicare iudicio intellectus cui cõgruit hoc uerbũ uidebitur, ita not. Bar.in l.quid tamen. §. si arbiter.ff.de arb.& idẽ cum dicitur,relinquo uel committo arbitrio tuo, uel prudentiæ tuæ,uel iudicio tuo,tũc denotant arbitriũ boni uiri ratione,regulati,sicut cum dicit ut debitur, ita not.Panor.in ca. 1.de sequen.pos.super glo. in uer.suo.uer.no.primo ex ista

iuregentium,cum dicat text.tertia quæstione nona ca.omnia.& capitulo absens,nullo iure licere parte absente. An autem testes possunt recipi diebus festiuis in honorem dei,quando recipiuntur sine iuramento.Barto.ubi supra dixit ꝙ sic. Idem Archidyaco.in dicta clementi.sæpe. Roma. cõsilio uigesimo. In contrarium tenet Augustinus de Anchar. de pote.papæ,quęstione. 58. cap. si. sequitur Fely.in c.cõstitutus. de rescrip. & placet.

uisum tibi fuerit, uel tibi uigl. similiter hæc uerba. si extimaueris,si arbitratus fueris si tibi placuerit, ut probatur in l.fidei cõmissa. §. quãquã. ff.de le.3.& in l.thays.§.foro re.ff.de fideicõ. lib. ubi text. no.uide tex.cum glo.in. c. 2. de cor.uicia.& per Bar.in extrauag.ad reprimẽ.in uer. ui debitur,& Pa.in c.1.de cõsti. in 4.colum.uer. in glo. si. Et ideo tenetur sequi omnes regulas iuris ciuilis ẽm Bar. in d.extrauag.in d.uer. uidebiẽ uer.tertio casu prin. allegat. l.1.ff.de arbi.& propterea aduerte ꝙ oĩa uerba exceptis istis,uolo.libet. arbitriũ plenum uel liberum, ut ibidem not. Bar. [c] important arbitrium boni uiri.

6 Quid si dicat sine strepitu. [d] & figura iudicii, simpliciter,& de plano.℞.cle.sæpe. de uer.sig.& ibi uideas quomodo potest omittere omnia quæ non sunt de iure gẽtium uel naturali.

7 Vtrum iudicandum sit ẽm allegata & probata, an secũdum ꝙ iudex cognoscit ueritatem. ℞. ꝙ diuersorum fuit diuersa opi.Io.& Archi.3. q. 7.iudicet,in glo.si.Ber.& Hostien.de officio.ordi.ca. 1. in glo. in uersi. canones, & ibi etiam Pa. tangit Innoce. de censi.capitulo uenerabili Hostien.de postula.præ.ca.bonę el.1,tenent ꝙ si agatur in forma iudicii,sic iudicabit secũdum allegata & probata,potius quam secundum ueritatem.ff.de officio.præsi.l ilicitas.§.1.d.capitulo iudicet.11 quæstione.3.summopere,ubi

b Rigorosas] Vt litis cõtestatio dilationes frustratoriæ. Iurgia aduocatorum & procuratorum.

c Vt ibidẽ no. Barto.]In uer. conclude igitur,& uide eundem in l. alio. ff. de al. & ciba. l. ubi plene. & in l. sit in princi. ff. de leg. 1.

d Sine strepitu] Quid sit strepitus & figura,uide Bartol.in d. extrauaganti.in uer. strepitu, & in uer.figura. Et de his omnibus.q.uide plene in repet. solemni in d. cle. sæpe. Et dic ꝙ strepitus qui dicitur a strepo strepis excluditur id est, uocis rumor. Et figura iudicii intelligitur ordo iudiciarius, per quem iudicium assumat essentiam.

§.quia

glo.6.quæstio.2. si tantum,& c.placuit, quia aliud facit ut iudex, aliud ut homo, ut in glo.d.c.1.de offic. or.23.q.4. si ecclesia, & ideo iudicabit secundum conscientiã, quam habet ut iudex, non quam habet ut homo in d.c.2.& de offi.deleg.pastoralis.§.quia uero, [a] facit cap. si omnia. 6. q. 1.Ho.tamen & Arch.dicunt, quod si imminet periculum animę uel leditur publica utilitas, quod tunc de iure & de facto supplere potest & debet pro periculo animę ꝙ possit, facit de elec.cum uobis.§.his igitur, [b] de excep. exceptionẽ, ibi in periculũ aïæ suę pro utilitate publica.ar. C.de ꝓcur.l.litem.ff.de postu.l.quos prohibet. Hug. tenet q̃d nullo modo dẽt iudicare contra ueritatẽ, sed debet delegare cãm.ff.de iuris.omni.iu.l.prætor.Rodo. dicit ꝙ si innocentẽ condemnet ad mortẽ, uel mutilationẽ mẽbrorum, aut condẽnandũ exponat ẽt ad præceptum superioris, ꝙ peccat mortaliter. Secus autẽ esset in aliis pœnis pecuniariis uel causis ciuilibus, gl. in ca. pastoralis, de offi. or.lib.6. & Ric.in quol.3.q.25. & Tho. [c] secunda secundæ. q. 77.ar. 2. tenent cũ prima opin. Sed saluo meliori iudicio ego dico, quod aut iudex procedit in iudicio aut extra iudicium. Si in iudicio sit, tene ꝙ nullo modo potest iudicare contra ueritatem quam pro certo scit nisi cum peccato mortali, siue simus in criminalibus siue in ciuilibus. Tum primo quia est cõtra præceptum diuinum. Exo.23. non suscipies uocem mendacii, & infra neque in iudicio plurimorum acquiesces sententiæ, ut a ueritate deuies, & post innocentem & iustum nõ occides. Tum etiam, quia dicitur in capi. qui scandalizauerit,. de regu. iur. utilius scandalum nasci permittitur, quam ueritas relinquatur. Hæc ibi & in c.postulatus do.3.q.7. dicitur, quod nõ ante iudicandum est quam conscientiam nostram reuertamur & quid placeat deo siue displiceat debeamus dirimere, & in c. tunc 21. q.3.dicitur, tunc uera est absolutio præsidentis, cum interni sequitur arbitrium iudicis ergo a contrario nec absolutio, & multominus condemnatio. Item in cap. summopere ibidem dicitur, ꝙ secundum quòd in l. diuina & humana constitutum est debet iudicare, & post non ex corde nostro, sed præcepto diuino condemnationis sententiam proferamus, & in cap. cum eterni de sen.& re iu.li. 6.ibi dicitur in ferendis sententiis præ oculis habeat solum deum illius imitantes exẽplum, qui quærelas populi tabernaculum ingressus ad dominum referebat ut secundum eius imperium iudicat hæc ibi. Ergo non secundum falsas allegationes. Item tex.clarus est in d.c.cum eterni, si quis (inquit Innoc.) 4.aut iudex ecclesiasticus ordinarius, aut ẽt delegatus famæ suæ prodigus & proprii persecutor honoris, contra scientiam [d] & contra iustitiam in grauamen alterius partis in iudicio quicquã fecerit per gratiã, [e] uel per sordes ab executione officii per annum nouerit se suspẽsum, ad extimationem litis parti quam læserit nihilominus condemnãdus, hæc ibi. ecce quòd non dicit contra allegata sed contra conscientiam, & per sordes falsorum. Item & alia ratione credo quòd non excusetur a mortali, quia officium iusdicẽtis latissimum est, dicit l.1.ff. de iur.om. iu. Vnde iudex potest ut in pluribus iudicare, prout suæ conscientiæ rationali uidetur, ut patet in l.appellari.ff. quis & a quo appellatur ibi & a quod optimum putauerit statuere, facit.ff.de arbi.l.quale, ubi dicitur, omni modo dicaꝫ ꝙ sibi uidetur ẽm legem dicit glo.tu dic ẽm rationem & conscientiam. Itẽ in c.ad nostrã, de consue. dicitur postquã tibi de meritis eorum constiterit sentẽtiam proferre ualeas sicut ordo postulat rationis autoritate ibi præsentium, præmissa consuetudine non obstante concedimus facultatẽ, facit.l. rem non nouam. C. de iudic. parum post princ. quod iudices iurent omnimodo se se cum ueritate & legum obseruatione iudicium disposituros. Item. C. iudi.l. placuit, in omnibus rebus præcipuã esse iustitiæ equitatem quam stricti iuris rationem, hæc ibi. Facit ad idem c.fi. de transac. Et ideo sicut

sæpe

a §.quia uero] Vbi gl.ĩ uer. tenetur eandẽ, & ibi Pan. plene examinat.

b §.his igitur] Ibi gl.ĩ uer. ex officio no. ꝙ iudex põt supplerẽ ẽt ð facto quia papa sic fecit.

c Ex Tho.] Nã dicit iudicare ad iudicẽ ꝑtinet tanquã ad hñtẽ ꝑtãtem de publico, & iõ non debet iudicare nisi sit informatus ꝑ ꝓbationes publicas, per instrumenta testes & similia.

d Contra conscientiã] Vult bene.Io.An.ibi in gl.in uer.cõtra, ꝙ debet informare cõsciẽtiam secundũ allegationes & ꝓbationes &c. Tu intellige.s. ueras, & si scit falsas tunc cõtra conscientiã iudicat.

e Per gratiã] Scilicet per amorem, & per sordes scilicet præce, precio, odio, uel timore.

sæpe quando uolũt sciunt inuenire colores pro iniusticia defensanda, ita in isto casu tenentur, ut cõtra ueritatem non iudicent diligentissime facere quod falsitas detegatur, ut 2.q.1.deus omnipotẽs, & si nullo mõ detegere possunt, tunc potius debent officium resignare, quam contra iusticiam sententiare. Facit pro hoc quod not. glo. in c.pastoralis, de offi. deleg. §. quia uero, in uer. & si sciat, ubi dicit merus executor si scit sententiã latã autoritate literarum falsarũ, uel per falsa instrumenta, uel per dolũ aduersarii ꝙ non dẽt exequi eam, [a] Sed remittere ad superiorẽ, ut in c.decetero, ubi est ẽt bona gl. de re iudi. & c. si quando, de of. dele. C. si ex fal. instr. l. iudicati. l. ff. de iudi. l. si prætor. §. marcellus, & ad tex. ibidẽ q dicit & si sciat illã sñiam iniustã, quod tenetur exequi si non põt aliter absolui a mandato. R. d. gl. ꝙ intelligit de iniustitia solennitatis iuris, & ita exponit iniusticia. i. cõtra ius litigãti. [b] Secus si esset iniqua, & dicitur iniqua quando est cõtra ueritatẽ, quia sic nõ tenetur obedire, ut ibidẽ allegat. Sed si nõ habet superiorem cum nulli subsit nisi deo, multominus debet contra certam scientiã cõdemnare innocentẽ pro quocũque testimonio propterea dicit. l. abẽtẽ. ff. de pę. sanctius est nocẽtẽ impunitũ relinquere, quam innocentẽ damnare, & sic concludo ꝙ condẽnare aliquẽ nullo modo licet iudici contra ueritatem, de qua ipse certus est, absoluere autẽ bene potest si probationes non sunt legitime, quãuis iudex sciat pro certo eum culpabilẽ, qa iura illud uolunt expresse, ut nemo publicet peccatũ alterius quod nõ põt probare, [c] ut in c. si sacerdos, de of. iudi. ord. l. illicitas. §. neque licita. ff. de offi. præsi. & ff. de sent. iuncta gl. h. eandem oratione in fi. & c. si tãtum episcopus. 6. q. 2. & c. quoties, & in c. mennan. 2. q. 5. absoluitur infamatus ex quo defecerunt accusatores in probando. Et hanc opi. uidetur tenere Nico. de li. super exo. 23. Nec obstat c. iudicet. 3. q. 7. qui nõ dicit secundum allegata, sed dicit iuxta leges & iura ꝓnũciet, qđ est dicere iuxta ꝙ statuerũt leges & iura ꝓcedat ĩ ꝓcedẽdo & discutiẽdo, & det sñiam, q̃ qđem uolũt, ut unicuique reddatur quod dẽt l. 1. ff. de iusti. & iur. Nec & ob. c. eorum qui & c. seq. 11. q. 3. quia loquuntur quomodo in examinatione testium debet pars citari, & ordo iuris seruari eorum discretione, non enim dicit ꝙ detur sñia secundum eorum dictum, imo innuit contrarium [d] si bene attẽdatur. Nec ẽt ob. c. nos in quemquam. 2. q. 1. cũ. c. deus omnipotẽs, ibidem & aliquibus aliis, quia licet dicant neminem condemnandum nisi conuictum, non tamen sequitur ꝙ omnis conuictus sit condẽnãdus ex quo iudex est certus de falsitate, imo c. iudicantẽ. 30. q. ul. demonstrat oppositũ, ubi dicit tãdiu actio uentiletur quousque ad rei ueritatẽ ꝑueniatur. Frequẽter ẽt interrogare oportet nec aliqd forte prætermissum remaneat ꝙ annecti cõueniat, hęc ibi. Et ideo dicã cũ de bona fide agitur nõ est de apicibus iuris disputãdũ. ff. mã. l. si fideiussor. §. qdã. Nec similiter ob. d. l. illicitas. §. 1. qa ibi dicitur præses ꝓuinciæ id sequat nõ simpliciter, sed addit qđ eũ cõuenit sequi ex fide eorũ quæ ꝓbabuntur, & breuiter nunquã inueniẽt ius quod dicat quod iudex teneatur iudicare ẽm allegata & probata, [e] sed bene ẽm ordinẽ iuris. Et sic intellige ordinem. s. in procedendo & examinãdo & etiã sententiando. Sed ius non uult quod in sententiando aliquis puniatur, qui est innocens, & contra ueritatẽ, ut supra patet, ergo non debet iudicare contra ueritatẽ quã pro certo scit. Ad id quod dicunt de scandalo, iam patet solu. per c. qui scandalizauerit. ibi utilius scandalum &c. ut supra. Similiter nõ ob. qđ iudicat nõ ut homo sed ut iudex, quia illud uerum est si essemus extra ea quæ sunt contra legem dei, quæ nõ sunt peccata,

sed

a Nõ debet exeq. eã] Si ista obiiciatur & nõ calumniose seu dolose.

b Cõtra ius litiganti.] De hoc. §. seq.

c Qđ non põt ꝓbarẽ] Vt refert & sequit Pa. in c. pastoralis, §. qa uero. de of. dele. q. ẽt sequit opi. hic positã in omnibus & de absolutione tenet ẽt Pa. ĩ c. 2. đ of. or. adducens quia dñs absoluit mulierẽ quam sciuit adulterã ut patet Ioã. 9. & omnis xpi actio ẽ nr̃a instõ. 2. q. 1. deus omnipotẽs, & licet iste euitet pęnã tpalẽ non tamen euitabit eternã si nõ peniteat. aut si peniteat tẽporalem. ecõtra tamen quando iudex habet conscientiã bene firmã pro reo, quia scit ipsum innocentẽ nunquã tamen debet condemnare eũ ꝓpter probationes, quia innocens non est puniendus, unde & faceret contra cõscientiam si puniret.

d Immo innuit cõtrariũ.] Precipue. d. c. eorum qui dum dicit cognoscet ueritatẽ & intelligat quæ ei obiiciũtur, qđ & ꝑ sapientiã Salomonis dicitur. Antequam scruteris non reprehendas.

e Secundum allegata & proba ta] Vel si dicat non excludunt ueritatẽ & conscientiam.

sed in præuaricatione pcceptorum dei non habet locũ illa distinctio, quia nõ iudex punietur, sed homo, quãuis fecerit ut iudex [a] si uero loquamur qñ iudex procedit extra iudicium, ut in officiis dandis & aliis quæ eius arbitrio committuntur, sic nõ habet dubium quin teneatur sequi propriã conscientiã nõ allegata, ut. ff. de iurisd om. iu. l. 1. & 2. in dispensationibus, ut. 1. q. 7. exigunt, in criminibus et extraordinariis ex causaque sibi uĩ potest pœnas temperare. ff. de pe. l. aut facta, quasi per totũ & l. capitalium, præcipue in §. solent. l di. constitueretur.

8 Quid de officialibus quibus mandatur executio sententię iniustæ ℞. Alex. de alia in 3. parte sum. de 5. præcepto, & Ricar. in quol. 4. q. 25. quod si sententia continet intolerabilem errorẽ, uel iniustitiam manifestam, non debent obedire, alias non peccant exequendo, quod ego limito qñ non sunt certi de innocẽtia condemnati, quia in dubio excusanĩ, sed qñ sunt certi de iniustitia sic credo peccãt mortaliter[b] obediẽdo ut in pcedenti §. dictum est.

9 Vtrũ iudex secularis possit iudicare de his q̃ sunt peccata, ut usura, & hmõi. ℞. Pa. in c. cũ sit generale, de fo. cõpe. 10. col. ꝙ sic, dũmodo non disputetur utrũ sit peccatum principaliter, ut patet. ff. & C. de condi. inde. per totũ, & ꝙ me. cã. & ui bo. rap. & de fur. & similibus, & hæc ẽ cõis opi. & hoc est uerũ quia corã eo põt obiici de iuramẽto, si non uertitur dubium de eius ualiditate ut in c. cum rex debet. 23. quæstio. 5. Sed si dubitatur utrum sit usura uel ne pactum uel ne, tunc iudex secularis non potest, sed ad ecclesiam est recurrendum, c. per uenerabilem, qui fi. sint legi. & in clemen. unica de usur Et ideo ex dictis patet ꝙ potest iudex secularis compellere ad restitutionem usurarum, quia etiam de iure ciuili reprobatur hodie ſm cõem opinionem. Fallit hoc in crimine hæresis, de quo nullo modo potest se intromittere, nisi exequendo. Excipiuntur multi alii casus in gl. & per do. in d. c. cum sit generale. Sed tu dic ſm Panor. nullum alium esse nisi (ut dictũ est) cum agitur de dubio scilicet utrum ualeat iuramẽtum uel ne, & hmõi, quia tũc non potest, & sic tene, & uide glo. 32 q. 5 c. christiana religio. & ibi per Arc.

10 Vtrum iudex teneatur iudicare ſm statuta seu consuetudines loci inter illos, quorum unus est sibi subditus, alter non, puta inter clericũ & laycum. ℞. Pa. in c. ꝙ clericis, de fo. comp. 10. col. uersi. ego uero in hoc articulo, qđ aut statutum concernit solennitatem actus[c] exhibendi tẽpore contractus, & tunc siue sit statutum layci siue clerici, non ualebit actus, nisi illa solennitas fuerit obseruata, quia subditus non potuit contrahere cum non subdito, etiam spreta lege sui supioris, imo peccauit, c. 2. de maio. & obe. & c. requisisti, de testam. & nulla fuit contracta obligatio lege sibi resistente & inhabilitante consensum suum. l. cum lex. ff. de fideiuss. & ꝙ no. Pan. in 3. not. in cap. si diligenti, de fo. compe. & in c. cum contingat [d] de iureiu. & sic contractus non tenuit cum debeat esse utriusque obligatorius, l. labes, la 2. §. cõtractum. ff. de uer. sig. sicut uidemus ꝙ donatio facta ẽt nõ subdito ultra qngentos aureos sine isinuatiõe nõ ualet. l. sancimus.[e]

a Quamuis fecerit ut iudex] De hac. q. quãuis multi multa dicũt placet opini. hic posita cum qua cõcordat Girar. odonis super 5. Et hic ubi formalius procedit & respõdit arguitur in cõtra.

b Sic credo peccat mor.] Contra illa facit tex. in c. pastoralis. §. quia uero de officio, deleg. ubi dr̃ ꝙ ordinarius tenetur obsequi delegato etiã si sciat sententiã illam iniustam ex quo no. ibi Pa. in 1. nota. ꝙ quis debet parere mandato superioris licet sciat illud iniustum, sed responde hoc non esse absolute uerũ, quia mandato contra deum & bonos mores nõ debet quis ullo modo parere, quia oportet obedire deo magis q̃ hominibus. c. Iulianus & c. si quando. 11. q. 3. de quo per Inn. in c. ad aures, de temp. or. de hoc est gl. magna. in d. §. quia uero, & ibi Pan. ubi alleg. Inno. di. ꝙ in criminalibus t alis sententia quę scitur iniusta non debet mandari executioni, secus in ciuilibus, quia forte transiuit in rem iudicatam & in ciuilibus tacitus consensus partium uidetur purgare sententiæ uitium, qđ non est in criminalibus, qa nemo est dominus membrorum suorum. l. liber homo. 1. ff. ad lege aql. c. contingit. 2. de sen. excõi. Hinc est ꝙ pro cõdemnato potest quis appellare, etiam si cõdemnatus recusaret. l. non tã tũ. ff. de appell. 2. q. 6. ĩ summa. Vide Pa. in d. §. quia uero.

c Solemnitatẽ actus.] Puta ꝙ fiat cum presentia, & consensu consanguineorum.

d. In cap. cum contingat] Et ibi Pa. 2. not. Et uide infra Vsura. 2. §. 18.

e L. sancimus] Inficit enim illa lex donãdi potestatẽ ex cã quare secundũ hoc statutũ iudicabitur inter clericum & laycũ in utroque foro, qa si contractus non ualuit, non debet merito ius reddi. Ad hoc qđ no. Cy. in l. 2. C. de constitu. pecu. Vbi iu-

C.de dona. Et ideo iudicabitur secundum hoc statutum in utroque foro inter clericum & laycum. Facit quod determinat Fede.consi.77. ꝙ cessio actionis cōtra plebeū facta nobili ab ecclesia non ualet, ex quo statuto prohibetur ne nobilis eam possit recipere, ratio quia statutum disponit in casu licito, & inter subditos, & non in fraudē libertatis ecclesiasticæ, ex quo patet ꝙ laycus tenetur in testādo seruare omnes solennitates legis suæ, alias nō ualebit quantuncunque instituat clericum, nisi hoc fecerit pro anima [a] sua, quia in talibus sufficit seruare dispositionem iurisgentium. c.relatum, el. 1. de testa. & l. 1. C. de sacr.san.eccle. Aut statutum concernit rem, exemplum statuto cauetur ne res dotalis sine certa solennitate possit alienari, non ualet alienatio etiam facta clerico ementi, ipsa solennitate non seruata. Nec per hoc dico ꝙ statutū laycorum liget clericos, sed tantum subditum, & impedit obligationem oriri. l. non dubium [b] C.de leg. Et ideo si clericus uult illum obligare faciat quòd seruet seruanda. Aut statutum concernit personam, ut puta ꝙ debeat aliquid facere post contractum perfectum, ut apprehendere possessionē, infra certum tēpus, aut probare per tot testes & huiusmodi, & tunc clericus non arctatur, respectu statuti layci, etiam litigans in foro seculari, nec laycus respectu statuti episcopalis ipsius clerici nec forensis, [c] quod limita uerum quo ad primum casum, qn̄ aliquid ē explicandum per partem extra iudicium, qa debet iudex ecclesiasticus etiam litigantes secundum suam legem iudicare, facit quod no. in l. 2. [d] C.de consti.pe. Secus ubi aliquid est explicandum in iudicio, quia nō potest iudex ecclesiasticus arctari statuto laycorum, unde si eorum statuto cauetur, ꝙ non possit probari mutuum per testes si laycus litigat contra clericum in foro ecclesiastico, nō astringitur laycus illi statuto, ad hoc ꝙ no. in ca. 2. de arbi. lib. 6. faciunt no. per Bar. in l. cūctos populos. C. de sum. tri. ubi dicit ꝙ etiam si tale statutum concernēs personam indirecte tangit bona, quia non ligant. Exemplum statuto cauetur ꝙ primogenitus succedat, certe forensis non ligatur etiam si habeat ibi bona, [e] secus si concerneret principaliter bona, ut si diceret ꝙ bona deferantur ad primogenitum, facit. l. 1. in fin. ff. de tu. & cu. da. ubi licet præses ꝑuinciæ possit dare tutorem, non tamen eum qui non est eiusdem prouinciæ, uel hābet ibi domicilium, & sic fuit disputatum per do. Lau. in q. facti cauetur statuto mutine, quòd si res possessa non teneatur ab eo quòd possessor nō teneatur eam sibi restituere, nisi dato sibi ꝓtio quo emit. Bononiēsis littigat mutine cōtra mutinensem obtinet sententiam, nunquid dabit sibi pretium? certe non, qa illud statutum non porrigit uires ad forenses, licet ibi litigent. Facit ad hoc quod no. Pe. de Ancha. in c. canonum, de consti. Ex quo infert Pa. ubi supra ꝙ q̃uis statuto caueatur ꝙ usurarius non teneatur restituere pignus etiam si probet quis se esse dominum, nisi restituto pretio pro quo est pignoratum, ꝙ non extēditur ad rem clerici uel forēsis impignoratam dn̄o inscio. quia si res est clerici non subiicitur iurisdictioni laycorū. c. fi. de ui. & ho. cle. [f] Idem in re layci extranei, quia cum ibi sit delata furtiue contra uolūtatem dn̄i, non potest dici de iurisdictione statuentis, sicut diximus de re mobili, q́ nō est

dex debet attēdere ad statuta & consuetudines litigantiū. Et facit quod habetur per Inno. in rubri. de consue. Et qd̄ habetur in c. 3. de eo qui mit. in pos. Nec per hoc statutum laycorū ligat clericos cum disponat circa subditos suos ad bonum finē. Et si clericus uult obligationem oriri debet seruare omnia quæ faciunt ad obligationis ortum.

a Pro anima] Et in hoc ius canonicum prę ualet propter animæ fauorē, in cle. appro. epis. in prin.

b L. non dubium] Nā quisque potest sup re sua statuere quia in re propria &c. l. in re mādata. C. mā. Et sic secundū hanc legē iudicabitur in utroque foro, quia si non ualet cōtractus, non debet ex eo iudicari.

c Nec forensis] Quia non potest extraneus artari ad aliquid explicandum, sed subditum statuentis bene comprehendit ubicunque litiget.

d Facit quod no. in l. 2] in fi. & ibi glo. fi. in fin. Nam negotiatores q. possunt facere statuta ut ibi debent conueniri coram iudice

secundum statuta eorum.

e Etiam si habeat ibi bona] Aliud exemplū ponit Bar. ibi & est in 8. col. uer. sed circa hoc dubitatur. s. statutum disponit filium famil. posse testari, quia forēsis filiusfamil. testari non poterit, uel dicit ꝙ uir non possit instituere uxorem suam certe forensis poterit, sequit̄ Anch. in cōmēto. c. canonum, de consti. 23. charta. uer. ex quo infertur, & uer. quid dē conuerso, & in uer. sed circa ꝑsonas.

f C. fi. de ui. & ho. cle.] Pan. ponit exemplū in statutis quæ fiunt iudeis usurariis.

est permāsura in loco, ut no. in c. fi. de fo. compe. facit. l. hæres absens. §. nunqd. ff. de iud. Aut statutū dat modū dicēdi cām, & tūc si pfigit legē iudici, iudex tenet & sub eo pōt allegari. Exēplū statuto cauet ꝙ iudex sequatur libros mercatorū, & tūc in foro seculari facit fidē in piudiciū subditorū, nō aūt clericorū, uel extraneorum, ꝑ se uigore statutorū, tenet recipere ꝯ se. ar. c. cū olim[a] de censi. cū ibi nō. Si uero nō pfigit legē iudici, sed loquit gñaliter, adhibeat fides libris mercatorū, tunc ubiq; pōt allegari ꝯ subditū statuentis, nisi in casu qñ nō uult suscipere contra se.[b]

11 Vtrū Iudex ecclesiasticus possit iudicare laycū subditū principis layci, uel ēt principes laycos. R. ꝙ sic, ratione spūalitatis puta si causa spiritualis, ut de dictis matrimoniis & hmōi, uel ratione peccati cuiuscunq; mortalis, ut no. in c. 2. & c. nouit, de iudi. alias non.

12 Vtrum laycus possit iudicare in aliquo casu clericum. R. ꝙ siue cā sit spūalis, ut de decimis, mrmoniis, siue criminalis, ut de hæresis uel usuris & hmōi,[c] siue temporalis non potest, ut in d. c. possēt tamen autoritate sibi delegata ab episcopo in causa temporali mere de clerico iudicare alias non, ut in d. cap. 2. fallit etiam quando clericus est degradatus & traditus curiæ seculari, quia tūc potest.

IVDICIVM est duplex unum ordinariū ſm legē dei, aliud temerariū. primū ē duplex. s. iudicium discretionis, de quo in l. cū ptor. ff. de iudi. 3 q. 8. §. tria. Vnde dicit furiosus caret iudicio, & istud iudicium conceditur omnibus in manifestis & certis, aliud est coertionis, & hoc cōceditur aliqñ prælatis, & aliquando aliis, & istud aliquādo dicitur extraordinariū, l. delegatum, ut not. Innocē. & Host. in c. quoniā, & ibi in gl. in uer. extraordinaria. de ꝓba. Itē extraordinarium dicitur quando non procedit in figura iudicii, sed iudex procedit ex officio suo in modū inquisitionis uel denuntiationis, ut de accusa. ca. super his, & c. qualiter, el 2. hæc in d gl. Idē in causis electionis, postulationis, aut prouisionis sup dignitatibus, psonatibus officiis, canonicatibus, pbēdis, seu quibuscunque aliis beneficiis ecclesiasticis, aut sup decimis matrimoniis, & usuris, in quibus procedendū est simpliciter & de plano dicit extraordinariū, de quibus not. in cap. olim. de accusa. per Innocen. & Host. & in ca. statuta, de hære, lib. 6. & Io. mo. & Ioan. An. Item potest dici extraordinarium, quando iudex ecclesiasticus cognoscit de tpalib. rebus laycorū, ratione peccati annexi de iudi. nouit.

1 Quot modis iudicium redditur nullum. R. ꝙ tripliciter, primo ratione iudicis incōpetentis, puta quia non habet potestatē super eū quē iudicat; ut de iudi. c. at si clerici cum suis concor. in gloss. in uer. non tenet.

2 Vtrum quilibet laycus possit se subiicere cuilibet iudici qui præest. R. quòd sic, si uult. l. 1. ff. de iudi. & l. 1. C. de iur. om. iud. & intelligitur uelle & consentire, quando scit eum non esse suum iudicem, & tamen litigat sub eo. ut in l. 2. ff. de iudi.

Limita ſm gloss.[d] 1. post medium. in cap. si diligenti. de foro compe. uerum in causa ciuili,[e] secus in cā criminali. uide Pa. ibidē, sed qd si ille cui uult se subiicere non habet iurisdictionē in actu. uide s. Cōfessio. 3. § 4.

3 Vtrum similiter clericus. R. ꝙ non sub iudice layco, ēt pp tpalia bona sua. c. si diligenti. de fo. compe. nisi agendo contra laycū sub iudice layco cōueniret, ēt de crimine ciuiliter tñ, qa tūc tenet rñdere. ut in gl.[f] de iudi.

tenet cum glo. iuris canonici in l. si qui ex consensu. C. de epi. audi. Adde secundum Io. And. ubi supra ꝙ dato ꝙ ī criminali possit iurisdictio prorogari non tamen impeditur suus iudex, qn possit ex officio inquirere in casibus in qbus permittit inquisitio, quia per factum partis non debet impediri officiū iudicis, ar. c. ex parte. 2. de priui. & melius. in ca. 1. & in c criminia, de col. dete. & facit optime pro hoc qd no. Bart. in l. inter omnes. §. recte. ff. de furtis.

a C. cum olim] in uer. cōsequi. no. glo. ꝙ quis fructū cōsequi non debet ꝙ nititur impugnare.

b Contra se] Et in terminis ultimi casus loquitur. cap. ꝙ clericis de fo. compe.

c Et huiusmodi] Vide de his Pan. in d. ca. 2. super gl. 2. uer. no. primo ex glo.

d Secūdū gl] Idem gl. ī uer. pontifice in c. inclita. 11. q. 1.

e In causa ciuili] Limita nisi sit subiectus laycus. ratione feudi uel sit tributarius. Ita ꝙ sit subiectus alia ratione ꝗ ratione nude iurisditionis, quia tunc non potest sicut nec clericus ut no. Bar. in l. 1. §. & post operis. ff. de ope. no. nū. & in l. 1. ff. de iudi.

f Vt in glo.] Quę dicit ꝙ si feratur sententia, tenet; quia iudex suus est propter reconuentionem cōtra quam tenet Bar. in l. 1. uer. uenio ad tertiā dicit hanc esse ueritatē ꝙ in criminalibus iurisdictio iudicis pōt prorogari si iudex ille habet iurisdictionem in illis causis, & alle. multa Pan. in c. si diligenti, dicit ꝙ hæc est communis opi. Bal. tamen

iudi.c. at si clerici in princ. ĩ uer. non tenet. Sed Pa. ibidẽ tenet ꝙ ẽt sunt solẽnes doc. qui tenent ꝙ non põt conueniri, uide ꝑ eũ ibidẽ.[a] Sed aduerte, quia in cã spũali seu annexa, non habet locũ reconuentio coram seculari iudice, ar. c. tua de or. cog. & ca. lator, qui fil. sint leg. & sic tenent communiter doc. in d. c. at si clerici, sed in temporali credo ꝙ sic.[b]

4 Vtrum laycus laycũ super re ciuili possit cõuenire sub Papa. R. ſm gl.[c] 11. q. 1. in sum. & Pan. in c. licet ex suscepto, de fo. cõpe. in 3. eo. uer. ego in hac materia, ꝙ nõ, nisi in 16. casibus. Primus quando hoc habet consuetudo, ut in c. si clericus, de foro cõpeten. Secundus qñ sumus in terris subiectis ecclesiæ, quo ad tẽporalem iurisdictionẽ, ut in ca. cũ duobus de appel. Tertius qñ cã super qua agit̃ spectat ad ecclesiasticum de iure, ut in c. tuam, de or. cog. & c. cum sit generale, de fo. cõpe. Quartus & qñ uacat imperium, & aditur Papa in cã spectante ad imperatorẽ, ut ĩ d.c. licet. Quintus qñ dat̃ negligentia principis in iustitia administranda, ut in d.c. licet, & d. c. cum sit.[d] Sextus qñ impetrat̃ a persona miserabili & oppressa[e] ut in c. ex parte. C. de fo. cõpe. VII. quãdo iudex secularis qui nõ habet in prouincia superiorẽ, allegat̃ suspectus, uel nõ uult facere iustitiã, ut no. in auten. ut dif. iu.[f] §. 1. & 2. VIII. in cã reconuẽtionis. 3. q. 8. §. cuius in agẽdo. 9. secundum Ho. in causis mortuoriorũ a defunctis de relictorũ, ĩ autẽ. de eccl. ti. §. si aũt pro redẽptione colla. 9. X. quando secularis iudex inuocat auxiliũ ecclesiæ. 23. q. 5. administratores, ſm Inn. puta quia subditi[g] XI. ratione administrationis assumpte a laycis, quod intellige, ut no. in c. iudicatũ.[h] 89. di. XII. si ecclesiarũ serui uel homines seruientes indebite a laycis collectãtur. c. ecclesiarum seruos. 12. q. 2. & in auten. item nulla cõmunitas. C. de episco. & cle. XIII. qñ in prouincia nõ est iudex aut superior layco, tunc potest adiri episcopus; ut est casus in autẽ. ut dif. iudi. §. si uero cõtigerit[i]. XIIII. qñ aliqd est ambiguũ & ut difficile inter iudices uariatur, ut in ca. per uenerabilem[k] qui fi. sint leg. XV. quando agitur ꝑ uiã denuntiationis euangelicæ, ut in c. nouit, de iudi. XVI. qñ causa ꝓphana est annexa seu coniuncta cũ cã spectante principaliter ad ecclesiam. Exẽplum ponit gl. in uer. incedens, de dote post diuor. re. & hoc quando non agitur principaliter de dote, sed ex consequentia, & circa prædicta uide prædictũ Pa. in d.c. licet cum multis declarationibus.

5 Secundo redditur nullum iudicium ratione personæ agentis puta quia est minor, & agit sine autoritate curatorum. C. de iudi. l. properandum in fin. & C. qua leg. perso. in iud. habeant. l. prima. Similiter si est seruus uel monachus, & huiusmodi. Item excommuni-

catus,

a Vide per eum ibidem] Scilicet in d.c. at si clerici. 11. col. uer. restat ego examinare.

b Credo ꝙ sic Pa.] tamen & d. Anto. sentiunt ꝙ nõ. uide Pa. ubi supra.

c Respon. secundum gl.] Loquitur de iudice ecclesiastico, sed non de Papa, & excipit quinque casus tantum.

d Et d.c. cũ sit] De quo plenius per Pa. in d.c. licet ex. 7. col. uer. sed ꝑ eius declaratione.

e Oppressa] Vt quia est uidua & spoliata, & tunc immediate potest adire ecclesiasticũ aliter non spectata negligentia sui iudicis. 24. quæstio. 3. c. si quis de potentibus habet. n. ecclesia istas ꝑsonas miserabiles sub sua protectione. 83. & 88. distin. per totum, & in ca. super quibusdam, de uerb. sig. in fi. Idem si sint pauperes licet aliter non appareat de oppressione eorũ ut per iniustitiam eis factã possint immediate ire ad ecclesiam, quia satis opprimunt paupertate, idẽ si nõ essent pauperes, sed orphani uel infirmi & possunt impetrare literas ab ecclesia contra laycos in euentum negligentiæ iudicis secularis, & iste est casus in cap. ex tenore, de fo. compe. Limita tamen hoc ut per Pa. in d. ca. licet.

f Vt no. in auten. ut diff. iu.] Intellige hunc casum quando recusatur iudex, qui est prouinciæ caput & immediate subest imperatori, & tunc aditur ecclesiasticus, & ita loquitur iste tex. sed si in prouincia esset superior ille adiri debet. Ita not. Host. in cap. nouit, de iud. Pa. & d. Ant. in d. capi. licet ex suscepto.

g Puta quia subditi] Vnde dicit Inno. in d. capit. licet ex suscepto, ut ibi refert Panor. quòd si imperator non est negligens & subditi sunt sibi inobedientes. Ita quòd non potest facere iusticiam, ꝙ Papa tũc debet eum iuuare & domare rebellionẽ subditorum. ar. c. cum ad uerum 96. dist.

h In c. iudicatum] Vbi habere de illis qui administrabãt bona ecclesiæ, & quia grauabant rusticos episcopus est suus iudex, de quo etiam Pa. in c. 2. de iudi.

i §. si uero cõtigerit] uide Pa. distinguentem in d.c. licet. 6. col. uer. & ad hunc casum.

K Vt in c. per uenerabilem] Vide Panormita. ubi supra. col. 8. uer. si. quartusdecimus, & potest poni exemplũ de duabus quartis. Vt si sit in ambiguitate legistarum, stet determinationi canonice, de quibus in cap. Raynutius, de testa.

a Vel inclusa] hoc etiam habetur in c. mulieres. in fin. de iudi. lib. 6.
b In famosis actionibus] Scilicet qui infamant ut furti sacrilegii & huiusmodi.
c Fingens causam] Puta iudex facit nominare mulierem in teste, ut eã uisitare possit.
d Tenet tñ si iudicat] Hoc dixit glo. in uer. seruandum, in c. & si christus, de iureiurã. per regulã de qua: supra. §. 12. scilicet q multa fieri nõ debet &c.
e Temerarium iudiciũ] De iudicio temerario uide plene per Arch. Flo. 2. par. ti. 3. c. 8.

catus, similes enim non possunt agere nisi in casibus expressis à iure.

6 Tertio redditur nullũ ex defectu rei, ut puta quia nõ põt tractari sub tali iudice, sicut iuspatronatus, de iudi. c. quãto, uel res ecclesiastica. c. decernimus de iud.

7 Qui sunt qui nõ pñt uocari ad iudicium. R. q multi de quibus. ff. de in ius uoc. l. 2. & 3. & sunt cõsul. præfectus prætor. magistratus, q habet imperium merũ uel mixtũ, nec eps dũ sacra agit, nec ille qui uxorem ducit, nec illa quæ ducitur in uxorem, nec qui funus familiare prosequitur uel iuxta mortuum facientem obsequia, nec qui propter religionem loci se mouere non potest, ut regularis uel inclusa.[a] Ponuntur alibi alii, ut sunt infantes & furiosi. ff. de condi. fur. l. 2. & hoc uerũ per se, sed bene p tutores & curatores. Item nec seruus dominum nec libertus patronum in famosis actionibus.[b] nisi uenia impetrata in ius uocare potest de quibus no. in dictis. ll. de in ius uoc. & seq.

8 Quid si pupillus uocatur in iudicium & nullus eum defendit. R. nullum erit iudiciũ. ff. de re iudi. l. contra pupillum.

9 Vtrum mulier possit uocari in iudicium. R. quod non personaliter, nisi in casibus expressis a iure, & hoc intellige contra eius uoluntatem. Secus si uellet, ut in c. cũ mulieres, de iudic. lib. 6. Et sunt isti casus expressi a iure in quibus uocatur. Primus in causa criminali. ff. de pub. iud. l. pe. §. ad crimen. Secũdus in ferendo testimonio in causa criminali, quando potest admitti. de quo uide infra. Testes. §. 5. Tertius quando est nutrix filiorũ si non uult actorem constituere. Insti. de cura. §. ul. Vtrum autem mulieres religiosę possint, si ipsæ nolunt similiter euocari ad iudicium. R. q non pro nulla causa personaliter (intellige), ut in d. c. mulieres.

10 Quid si citentur de facto aliquæ mulieres cõtra pręmissa. R. q irritum est ipso iure, ut in d. c. mulieres, imo est excommunicatus fingens causam.[c] ut iudex uadat ad mulierẽ pro ferendo testimonio, sed ex causa uera si earum testimonium est necessarium debet iudex ad eas ire, uel si non decet alium mittere, ut in d. c. mulieres, ante fin.

11 Qualiter peruertitur iudiciũ. R. quatuor modis. Timore. Cupiditate. Odio, & amore. 11. q. 3. quatuor modis.

12 Qua hora potest iudicium exerceri. R. q de nocte non est honestum, de offi. dele. consuluit, tamen si iudex procedit de nocte cum lumine causa dele. ad litis conte. uel sententiæ prolationem ualet q agit, licet facere non debeat dummodo aliud non impediat, quia multa prohibentur quæ tamen facta tenent, de regula. ad apostolicam, de iureiur. quæmadmodum. §. quod si post. de hoc no. in auth. de iudi. §. sedebunt.

13 Vtrum tempore uel hora feriata possit. Respo n. q non uide. ff. de feriæ. in prin. cũ duobus. §. sequen.

14 Vtrum iudex possit iudicare ultima die sui officii. R. quod non, ut in l. eum qui. ff. de iu. om. iudic. tenet tamen si iudicat,[d] ut in l. meminisse. ff. de offi. proconsulis, & hoc intellige in ordinario, quia delegatus etiam ultima die iudicat, ut in c. consuluit. de offi. del. Tamen gl. 2. in fi. in l. eum qui limitat uerum post aduentum successoris quoniam autem licite iudicat. d. l. meminisse.

15 Quo loco. R. q in loco suæ iurisdictionis, nisi de consensu partium & iudicis territorii. 9. q. 1. episcopum cum duobus seq. c. uide glo. in uersi. expensis. in c. ut litigantes, de offic. ordi. lib. 6. Fallit etiam hoc in epo expulso. Sed quæ sunt uolũtarie iurisdictionis possunt ubique exerceri. l. 2. ff. de offi. procon. & c. nouit, de offi. leg. & ibi glo.

16 Quomodo debet iudicare. R. quod sedere debet, ut no. in d. §. sedebunt.

17 Temerariũ iudicium[e] quod utiliter prohibetur dicitur sex modis. Primo ex parte iudicãtis per usurpationẽ officii sibi nõ in positi. Secũdo pp indignitatẽ ro. 14. tu qs es qui iudicas, uel tu aũt quid iudicas fratrẽ tuum. Tertio pp ignorantiã ex parte uero rei est. Quarto quãdo iudicatur persona quantum ad euentũ futurum, qa nemo desperãdus est de pœ. dist. 7. nemo. Quinto quando iudicatur intentio incerta. Sexto quando iudicatur factum occultum, quia de incertis & occultis temerarium est iudicare secundũ glo.

super

a Sacræ rei] Quare sic dicitur uide 1. §. 2. uide alias descriptiones iuramēti & noīa alia ī Pa. in rub. e. ti. & de præstatione fidei uide in §. 2. Causa aūt quare sit introductū iuramentū dicit gl. in suā. 22. q. 1. propter infirmitatem hominum de facili dubitātiū. Qñ uolumus alicui affirmare aliquid, quod ē sibi utile & non credit, tunc licite iuratur. 22. q. prima. Nō est ita ergo, & c. si peccatū. Secūda causa pp euitādam idolatriā, sicut enim fuit concessum iudeis, ut potius deo imolarent q̄ demonibus. ita φ potius p ipsum iurarent quam p creaturas. 12. q. 1. Cōsidera. Aliam causam ponit Bar. in l. 1. eo. s. decidendarum litiū. Est enim ad hoc maximum remediū l. 1. ff. e. Et alibi dicit quod omnis controuersiæ finis ē iuramentum. c. & si Xps. eo. ti. Cōr. Pa. in rub. e. ti.

b Item per euāgeliū] In forma iuramenti introducit ipsa ueritas in testimoniū & hoc multipliciter. Aut inquantū tenet rationē præcipientis. Et sic iurat p deū. ita φ importat habitudinē principii. Aut importat rationē precipiētis & cognoscentis. Et sic est ista forma. Testis est mihi deus, siue scit Deus, quod idem est. Aut quantum importat habitudinē retribuentis respectu bonorū. Et sic iuratur, uiuit Deus qui uitā aliis attribuit. Aut quantū importat habitudinē retribuētis respectu malorū & iuratur hac forma, hæc faciat mihi dominus & hoc addat. Et quoniam ipsa ueritas nūc manifeste adducitur ad cōfirmationē tāquā oīs ueritatis principium & exēplar, hoc est φ in noua lege dupliciter iuratur. Et quia tempore primitiue ecclesiæ ueritas nondum erat manifesta, sed indigebat maiori euidencia, ideo ista forma iurabatur testis est mihi Deus. Quia uero in ueteri testamento considerabatur diuina ueritas ut uindicans & ulciscens, quia sub ratione seueritatis & equitatis, ideo duplicem formam in ueteri testamento obseruabant. s. uiuit deus, & hęc faciat mihi deus, & hęc addat. Aliqñ tñ iurat cū ista præpositione ī sicut pa. ad Ro. 2. ueritatē dico uobis in Christo. 2. aliquādo per præpositionem per & idē est, uide supra Bo. qui hæc omnia dicit in 3. dist. 39. in 3. dubio circa literas.

c Filius meus] hoc est dicere nisi ego impleuero qd iuro non uiuat filius uel pater meus.

d Et sic licet] Sic iurauit Ioseph per pharaonem. Nā in eo hoc uenerabatur quod dei iudicio præpositus erat &c. sed quia principaliter relucet in sāctis & maxime in uerbis euāgelice legis per quæ nobis diuina ueritas illuxit, hinc est φ p sanctos & maxime p euāgelia consuenit frequētari forma iurationis, uide Pa. in c. & si xps eo. tit. & no. φ qui capillum aut caput dei iurauerit ultimo supplitio uenit puniendus, ut in aut. ut non luxu. contra. natura circa medium col. 6. ibi dicit Bartol. quod iurans per membra dei dicitur blasfemare, unde si statutū dicit φ blasfemanti deū eruat ei oculus taliter iurās cōprehēdit in statuto, uide Ana. in c. fi. de Male. & ultimū supplicium est mors. l. ultimū. ff. de pœnis. Et ex his infert Hos. cōtra illos qui plus homines quam deum honorant, quia dum coram altare transeunt nullam reuerentiam exhibent, & cum sunt coram domino terreno flectunt genua ut idolum colendo. bene reuerentia sua superioribus debet præstari. cap. quòd super his, de maio. & obedien. ne uideant cōtēni. l. obseruādū. ff. de off. prę si. tñ est moderādū hoc ne plati uideantur dñare in clero. ad hoc. c. esto. 95. dist. Aut

super illud Matth. 7. & primo ad Cor. quarto. Itaq. nolite ante tps iudicare, & de regu. iur. c. estote, & in pdictis modis cōiter ē peccatū mortale, qa cōtra præceptū xpi Mat. 7. nolite iudicare, uide pceptum. §. 17. & infra. Præsumptio primo.

IVRAMENTVM Primo est assertio uł negatio de aliquo licito possibili & honesto sacre rei [a] attestatione firmata ſm Gof. Hos. Arc. & in auth. de mā. prin. §. sed neque & no. 22. q. 1. §. 1. unde dicitur iurare, qa quasi pro iure introductum est, ut quod sub inuocatione diuini testimonii dicitur pro uero habeatur.

1 Quot modis iuratur. R. φ duobus modis, primo solo sermone, sicut ī ueteri lege dicebant uiuit dominus, uiuit anima mea, hoc addat mihi dominus 1. R. 12. 22. q. 1. & iurabant in primitiua ecclesia, testis est mihi deus, deū inuoco in testē ueritatis, dico in xpo & non mentior, testis est mihi cōscientia 22. q. 1. si peccatū. & sic deus te adiuuet. 35. quæstio. 6. de parentela. Item per euangelium [b] Christi, per crucē, per ordinem sacrum, per sanctos, ut not. in c. si aliqua. 22. quæstio. 1.

2 Sed utrum liceat iurare per creaturas. Respon. secundum sanctum Bonauen. in 3. distinctio. 39. ar. 2. quæstio. 2. quòd iurare per creaturas aliquando fit per imprecationem ut cum dicitur, ita uiuat filius meus, [c] & isto modo inuocatur creatura ad testificandum, sed oppignoratur ipsa creatura creatori, secundum quòd dicit August. & licet iurare sic, quia licet omnis creatura sit creatoris tamē solatium eius nobis a deo concessum est, & ideo tanquā nostrū deo oppignorare possumus. Aliquādo iuratur per creaturas & inuocantur in testem secundum se, & sic non licet iurare, quia sic esset credere in eis esse aliquid numinis ratione cuius ueritas posset dici & cōfirmari. Et sic intelligitur istud Mat. 5. nolite iurare neque per celū &c. & istud. 22. q. 1. si quis per capitulum, & c. considera. Aliquando inuocatur creatura in testē inquātū relucet in ea diuine ueritatis uestigiū, & sic iurare est iurare per deū q relucet in ea, & sic licet [d] iura

re de hoc habes per Hostien. Goffr. & Ber. in c. & si Christus, de ureiur.

3 Quid de acceptantibus iuramentum idolatrarum uel cogentibus eos iurare per deos suos. R. S. Bo. ubi supra. ar. 3. quòd in iuramento facto per idolum est duo considerare, aut idoli uenerationem, & sic non licet nec recidere nec exigere. Aut consideratur uerbi confirmatio solum, & sic licite exigitur maxime pro bono communi, sicut fecit Iacob ad laban. Ge. 31. 22. q. 1. mouet te.

4 Vtrum sit iuramentum dicere in ueritate dico uobis. R. Pa. in d. c. & si Christus q; sic, quia interponit deum qui est ueritas ad confirmationem actus. c. in quadã. de cele. miss. hoc limito uerũ quando homines qbus fit habent illud pro iuramento, & ille q iurat sic intẽdit iurare, alias nõ credo, de quo dic ut infra. Periuriũ, ĩ prin. Pro hoc tex. in c. ego. n. & d. c. si Christus.

5 Vtrum sit necesse dicere iuro. R. Pan. l. d. c. si Christus. q; non, sed sufficit q; ad cõfirmationẽ ueritatis qs interponat deũ implicite uel explicite.

6 Vtrum omnis fidei præstatio sit iuramentum. R. Pa. in c. quærelam, de iur. iur. q; sic, sed non econtrario quia omne iuramentum est fidei præstatio, quia tunc dicitur quis præstare fidem quando promittit aliquid per fidẽ meã, uel sic deus me adiuuet & huiusmodi, & sic fidei præstatio non includit nisi iuramentũ promissorium, & non assertorium uel s̃m alios differt a iuramento, q; fit per librum uel rem sacram, fidei autem præstatio nõ fit cũ interuẽtu rei sacræ, quod est cõtra c. & si Christus. eo. tit. Sed melius dic qđ fidei prestatio est cum aliquid promittit per fidẽ sine uerbo iuro. iuramentũ uero est cum dicit iuro per deũ uel p aliquid unde licet quo ad peccatum mortale nõ sit differentia, quia secundum Archi. in c. 1. de sepul. lib. 6. & Inno. & communiter doct. in c. & si Christus, de iureiur. sicut iuramentũ est dicere iuro tibi per fidẽ meam uel euangelium. sic etiam iuramentum est dicere promitto tibi per fidem meã, siue sub fide mea. uerum est quod quo ad pœnam periurii, puta depositionis in clerico, ut in c. quærelam de iureiu. non incidit quis nisi expresserit uerbum iuro secundum aliquos ut infra Periurium. §. 11. & sic intellige iura quæ ponunt ut diuersa iuramentum fidei præstationem, ut in c. peruenit. de fideiuss. & in c. quærelam ne præla. uices suas. c. 2. de spons. simplex uero promissio dicitur quę nec iuramẽto nec fidei pstatiõe firmat.

7 Secundo modo iuratur cum interuentu alicuius sacre rei, sicut cum iuratur in manu episcopi uel sacerdotis, aut super euangelia, [a] uel corpus Christi, aut crucem & huiusmodi, ut 63. di. tibi domino.

IVRAMENTVM. 2. Quotuplex est. R. quod duplex aliud iudiciale, aliud extraiudiciale. Iudiciale est quia defertur in iudicio & istud aliquando dicitur iuramentũ de calumnia, quo quis iurat se bona fide non animo calumniandi causam mouisse, uel respondere seu aliquid aliud proponere. nt. C. de iura. casum. l. 2. §. 1. ff. fami. hercisc. l. inter cohæredes. §. qui fa. herc. Et no. q; calumnia est falsa petitio uel iniusta repulsio facta scienter. arg. eorum quæ no. ff. ad turpi. l. 1. §. calumniari. 2. quæstio. 2. §. notandũ & istud iuramentum non tantum debet esse de præterito, sed etiam de futuro. d. §. qui fa. hærc. Aliquando solum dicitur iudiciale, & dicitur iurare in litẽ ex eo quod propter litem siue rem in litem. 1. iudicio petitam præstatur, unde aliquando datur a iudice quando deficientibus probationibus habẽs unum testem uel famam pro aliquo compellit eum iurare super quo est fama. & dicitur necessarium, quia pars cui defert non potest sine causa recusare, ut in c. fi. de iureiuran. in prin. iuncta superscriptione & in l. generaliter

a Aut super euãgelia] Iuramentum quod fit per Deum secũdum Crisost. ẽ magis obligatorium quam id quod fit per creaturã quia in primo habetur relatio ad deũ actualiter in secũdo fit tãtum relatio habitudinaliter, ĩtellige quod ẽ magis obligatorium cæteris paribus, alias non, unde amplior cõuersio est in deũ actualis quam habitudinalis. Si autem obiiciatur de iuramento quo fit per euãgeliũ quod uidetur esse solẽnius respondet quia nõ simpliciter fit iuramẽtum pro euãgelia, sed cũ additione scilicet dei euangelia. Ita q; nõ fit tm̃ relatio deũ rõe effectus habitudinaliter sed ẽt realiter ĩ se. Et ad assumptã humanitatẽ, & ꝓ palatã ueritatẽ. Vnde tale iuramẽtũ fieri debet cũ maiori solennitate & ampliorẽ inducit obligationẽ uel potest dici hoc accidere ꝓpter solẽnitatẽ superadditam, quã oẽs in forma illa obseruant hoc sanctus. Bona. i 3. dist. 39. in q. 2. circa literã. Vide hoc gl. in c. si aliqua. 22. q. 1. i fi. Adde gl. no. in cle. 1. de hæreti. in uer. tacta. quæ ponit qualiter sit iurandum, an tactis scripturis, & Panor. in rubrica eod. titu. declarat.

raliter. C. de re. cre. & iureiuran. appellatur etiam decisorũ, quia præstatur ad litis decisionẽ.[a] unde dicitur ꝙ maiorẽ habet autoritatẽ quã lis iudicata, ut in l. 2. ff. de iureiur. & istud producit acti de iure ciuili. l. actori C. de iureiu. aliquãdo etiã istud iudiciale datur a parte parti, & istud & bene põt recusari, uel referri, & dantur iudice approbante, ut in d. c. fi. Extraiudiciale[b] uero iuramentum appellatur uoluntarium quia uoluntate & ex conentione partium suscipitur, & istud aliquãdo dicitur assertoriũ quando asseritur aliquid sic esse uel nõ esse, ut ĩ c. si uero, de iureiur. aliquando dicitur oblationis introductoriũ, uel promissoriũ sicut quãdo promitto tibi dare uel facere aliquid, ut in c. cum cõtingat. de iu. iu. aliquãdo dicitur cõfirmatoriũ sicut cum filia renunciauit bonis paternis & iuramentũ interponit tali renunciationi, ut in c. 1. de pac. lib. 6. & in auth. sacramenta puberum. C. si aduersus uenditionem.

IVRAMENTVM 3. de his consideranda sunt in omni iuramento, unde scias sm Host. & Goffr. ꝙ septem sunt attendenda, & primo.

1 Quis põt iurare, & dico ꝙ omnis qui est doli capax. unde nec pueri qui non sunt doli capaces obligantur ex iuramento. 22. q. 5. c. paruuli, nec furiosus. 15. q. 2. merito, nec etiam admittuntur[c] ad iurandum. d. c. paruuli.

2 Secundũ cui fiendũ est iuramentum. ℞. ꝙ in iudicio iudici competẽti, extra iudicium potest fieri cuicunque.

3 Vtrum clerici põt iurare. ℞. ꝙ non cuicunque layco super euangelia. 22. q. 5. nullus ex hoc intellige, nisi de licentia plati sui, ut in c. 1. de iur. cal. hoc uerũ, si iurat tanquã supiori, & sic intellige dictũ. c. nullus, aliter sic etiã sine licentia, ut in c. ex rescripto. & c. peruenit, de iureiu. Itẽ non põt iurare de calũnia, nisi de licẽtia sui superioris nisi ille corã quo litigat sit eius superior, sed habita licẽtia potest etiã in manu layci iudicis. 2. q. 7. c. nos. Itẽ prohibetur iurare in actu testificandi sine licẽtia superioris, ut in c. quãquã. 14. q. 2. & intellige in manu layci. exceptis ergo tribus casibus prædictis põt iurare licite, et in manu layci & sine licẽtia alia, ut in d. c. ex rescriptis, & peruenit. no. Pa. in c. 1.[d] de iur. cal.

4 Tertiũ quid potest iurari scilicet pro qua re. Respon. quod pro omni re licita, iusta, & honesta, nam pro re turpi, illicita, uel iniusta factum iuramentũ non tenet. ar. c. ul. de pac. & clarius. ĩ. patebit.

5 Quartum per quod potest iurari, dictum est supra. Iuramentum primo.

6 Quintum ad quid seu cur scilicet pro fine bono & licito, quia cuius finis bonus est ipsum quoque bonum est. ar. 8. q. 3. c. artaldus, nam si pro causa mala illicitum est, ut sunt coniurationes, conspirationes & huiusmodi. arg. d. c. ult. de pac. & re iudi. c. 1.[e]

7 Vtrum iurans sine causa legitima peccet mortaliter. Respon. quod si iuret quis sine causa necessaria, ut ista necessitas comprehendat utilitatem nõ solum proximi sed etiam propriam, quia aliter non creditur ei, sic non peccat mortaliter. Facit. §. alias ea demum. 25. di. & cap. florentinum. 85. dist. in glos.[f] in

a Ad litis decisionem] Et hoc ĩ in Bar. in l. 1. ff. eo. ẽ triplex. primo quando primo qñ defertur ĩ defectũ ꝓbationis, ꝗ quo in l. admonendi. ff. e. secundo quãdo defertur iuramentũ purgationis, ut in l. præsenti. C. de his qui ad ecclesia cõfu. & ĩ auth. nouo iure. C. de pe. iud. qui ma. iudi. tertiũ est iuramentũ ĩ litẽ qꝺ defertur per lite estimanda, Et hoc qa estimatio litis iuxta affectionẽ iurãtis taxat̃. Iudex tamẽ põt tale iuramẽtũ moderare, & de isto loquit̃ ti. de in litem iurando.

b Extra iudiciale] Vide de his plenius ꝑ Bar. in rub. & in l. 1. ff. eo. & scias ꝙ effectus iuramẽti ẽ ut dato iureiurãdo nihil aliud quęratur quã ut iuratũ sit remissa quęstione an debeatur, quasi satis probatũ sit iureiurãdo. Est & manifeste turpitudinis & cõfusionis nolle iurare nec iusiurãdũ referre. argumentũ in c. fi. de iuramen. calum.

c Nec etiã admittuntur] Ratio istorũ duorum casuũ est quia iuramẽto debet adesse iudiciũ, ipsi autem iudicio carent, igitur &c.

d No. Pa. in c. 1. Vbi ponit̃ regulã; ex iusta cã exigẽte põt clericus sine superioris. lĩa oẽ iudiciũ ꝓstare nisi expresse a iure prohibeat̃: sicut in his quę sunt de genere ꝓmissorũ oĩa intelligunt̃ ꝓmissa nisi expsse ꝓhibita repiãtur notat̃ ĩ c. inter corporalia de trãs. pla. sed actus iurãdi omnibus distincte est ꝓmissus. c. & si xp̃s. e. ti. c. significasti. ꝗ ele. &. 22. q. 1. ꝑ totũ ergo semper poterit iurare, sed ĩ his tribus casibus ut ĩ litera reperit̃ ꝓhibitũ, ergo nõ licet clerico iurare.

e Et de re iud. c. 1.] Et Bar. plene ĩ c. fi. ff. ꝗ colle illi, & no. ĩ §. cõuẽticulas, de pac. iur. firmã.

f Di. in gl.] Quę dicit iuramẽtũ oẽ esse temerariũ, cũ ad iurandũ nõ impellit necessitas, ut puta, qa iudex defert uel utilitas, ut qa non creditur ei asserẽti, puta ꝗ necessariis ad salutẽ. Dico. n. eẽ ĩfirmũ, tu nõ credis iuro &c. Itẽ ꝓ utilitate propria, quia dico ꝙ tu debes mihi. 10. uł proximo, tu non credis iuro tũc iuramẽtũ nõ est illicitũ. idẽ. Pa. ĩ c. sicut el. 2. de iureiur. sup gl. prima addes si iocose iurat peccat uenialiter.

Quam-

uer. sanctis, q̄uis sit periculosum,[a] ut patet in c. ita ergo. 22. q. 1. in tex. & in glo. Si uero iuret ꝓ causa illegitima[b] uel inhonesta aut illicita cōmuniter est peccatū mortale 22. questione. 4. §. illicitum, quia assumptio est nominis dei in uanū, & probatur in c. sicut nostris, de iureiur. & ibi sentiūt glo. & Innocen. & Pa. Facit. c. qui sacramento. 22. quest. 4. Hoc intellige qñ aduertit, & đ causa illicita & de iuramento secundum ꝙ dico Periurium mortale. infra Periurium.

8 Sexto quomodo sit iurandum. ℞. ꝙ tres debent habere comites scilicet ueritatem, iudicium, & iustitiam. Hyer. 3. de iureiuran. & si Christus. §. iacobus. 22. quæstio. 2. animaduertendum. Ratio est ſm sanctū Bo. ubi s. in litera, qa iuramentū cōparatur ad tria scilicet ad rem de qua fit, & sic debetur ueritas quę ē adequatio rei ad sermonem ad iurantem, secundo comparatur a quo procedit, & sic debetur iudicium. scilicet discretionis, tertio comparatur ad causam pro qua fit, & sic debetur iusticia scilicet, ut causa sit iusta.[c]

9 Vtrum semper sit peccatū mortale qñ ꝓdicta deficiūt.[d] ℞. Pa. in d. ca. & si Christus ꝙ non semper, sed aliquādo ueniale secundum quantitatem culpe, ut no. Archi. in d. c. animaduertendum, quod melius patebit. infra Periurium. in prin. cum quinque. §. seq.

10 Vtrum iurans sine iudicio discretionis peccet mortaliter, sicut faciunt illi q. in quo libet uerbo iurant. ℞. ꝙ cū iuramentum prohibeatur, non quia sit malum, sed propter periculum periurii. Ideo si talis iurat falsum non excusatur a mortali per ea quæ dicam infra. Periurium ī prin. & ſm illam distinctionem. Si uero iurat uerum sic nō erit mortale peccatum, uerū ē ꝙ tenetur abstinere sicut a mortali[e] propter periculū, qa de tali dicit̄ ecclesiastici. 33. uir multū iurans implebitur iniquitate.

11 Vtrū inducens aliū ad iurandū quē scit false iuraturū uel nō seruaturū iurm̄, peccet mortaliter. ℞. ſm Ric. in 3. di. 39. ꝙ aut facit ut persona publica ad instātiā partis & ex ordine iuris, & sic nō peccat si uero facit ut persona publica, tñ cōtra ordinē iuris, aut ut persona priuata, sic peccat grauiter, sed dñs Car. in cle. unica,[f] de iureiur. dicit ꝙ talis uincit homicidā.[g] 22. q. 5. si quis cōuictus, & c. seq. & sic patet ꝙ est mortale, & ex hoc cōcludit Pa. in c. clericus de coha. cle. & mu. ꝙ nunq̄ ē deferendū iurm̄ illi ꝯ quē est uehemēs suspitio de trāsgressione, & deferens peccat intellige mortaliter secundum distinctionem dictam alle. c. ille. 22. q. 5. & facit optime tex. d. c. clericis ubi non uult clericos cogi[h] iurare dimittere concubinas, qđ no. ꝯ dantes secularibus iuramēta, & similibus, q. non seruant, & ideo ponāt potius pœnā, & hoc qa tale iuramētū est cōtra iusticiā. non credo tñ mortaliter peccare illum qui dat iuramentū etiā ut persona priuata illi quē scit falsum iuraturum, quando ille est iam dispositus iurare, puta quia obtulit se iurare, quando hoc facit ex aliqua rationabili causa, & de isto non loquitur. capitu.

a Quamuis sit periculosum] Magister senten. in 3. di. 39. c. 5. sic ait. Sponte. n. & sine necessitate iurare falsum iurare peccatum grande est, nota quia uidetur equiparare iuramentū falsum, & iuramentū sine necessitate, & no. in c. & si Christus. §. Iacobus de iureiu.

b Pro cā illegitima] De istis causis uide infra iuramentū. §. pertotum. Illegitima pōt dici quando iuro, ꝙ tu debes mihi 10. & nō est uerū. Inhonesta ut facere đ risione de me. Illicita ut facere homicidium & nō redire ad pacem.

c Scilicet in cā sit iusta] Vel dic debet habere ueritatē conscientię. s. ꝙ id quod iuratur debet habere ueritatē in conscia. nec sufficit ꝙ in se sit uerum q̄d iuratur nisi iurans credat illud uerum alias illicite & contra conscientiā iurat 22. q. 2. cap. homines. Iudicium. i. descretionem uel deliberationem & est discretum ex modo iurandi uel ex causa pro qua iurat, si. n. iurat per deū & ex cā necessaria seu utili satis est discretū, alias secus. Iusticiā. i. quod iustū sit quod iuratur. ut in c. q̄to. eo. ti. Si ista uel aliquod istorum defuerit est periurum ut in d. cap. animaduertendum.

d Deficiunt] Si tamen id qđ iuratur sit licitum est seruandū, exemplum iurauit ꝓ creaturas, quia contra ꝓceptū domini, & est iuramentum indiscretum, uide not. in d. c. & si Christus.

e Sicut a mortali] Maximæ si iurat per mēbra dei quia ē mortale, & uid pulchrā theoricàm. Io. đ Ana. in ca. 2. đ male.

f Car. ī cle. unica] Ver. porro. 22. q. allegat c. si quis periurauit, cū seq. quia ad literam faciunt. 22. q. 5. illud aūt. c. si qs cōuictus non ita bene facit nec illud allegat.

g Vincit homicidā] Quia occidit animā & q. inducit alium ad periurandū duos occidit, ut dicit Aug. in c. ille. 22. q. 5. ſm Car. ubi. s.

h Clericos cogi] Quia đ facili reuertuntur ad uomitū, sic̄r d ic đ scholaribus q. nō debēt cōpelli ad iurādū obedire rectori sed de pœna ꝓuideatur. Hęc Pa. ī. 1 no. in d. c. clericos, de coha. cleri. uel mulie.

ille, sed de eo qui inducit nō dispositum iurare.

12 Vtrum iurans uituperose per membra inhonesta peccet mortaliter. R. q tales proprie sunt blasphemi, ut patet in cap. si quis per capillum ibi alio modo blasphemia &c. 22. qō. 1. & ideo sic peccat mortaliter, sicut dictū est de blasphemia, supra in princ. nam uerbum alius facit positionem eiusdem qualitatis regulariter, licet habeat exceptionem aliquādo, ut in Ioanne, & alii duo latrones, & not. Panor. in cap. accedens de præben. & ideo hoc alio modo præsupponit blasphemiam, secus si iuraret per aliquod membrū honestum, & cum reuerentia, ut puta per sanctum caput dei, & raro non consuetudinarie secundum Rodo. sic esset ueniale.

13 Septimo attendendum est iuramentum, quādo tempus enim reddit iuramentum illicitum ut quādo iuratur in iudicio diebus feriatis, nisi pro pace & aliis piis causis, ut de fer. c. conquestus, quod autē fiat a ieiuniis est de honestate. 22. q. 5. honestum.

IVRAMENTVM. 4. quo modo iuramentum interpretandum est. R. ſm Inno. in c. ueniens de iureiuran. q in iuramento determinato super aliquo singulari, sic interpretatur ī foro animæ ſm intentionem iurantis, facit, ca. humanae aures 22. quæst. 5. sed hoc ego limito uerum, quando illæ qui dat iuramentum seu exigit dolose & iniqua facit. sicut uir pstat iurm uxori[a] sup adulterio, nā cū talis inique a tali confessionē exigat poterit iurare ſm suā intentionē, q est uerū licet ſm intellectū audiētis sit falsum ſm Rodo. quē sequit Astē. li. 1. tit. 18. ar. 7. Facit quod no. Theo. in 8. dist. 38. ubi circa literā dicit Ri. q obstetrices nō peccassent licet nō rndissent ad intētionē Pharaonis quia non fuit ei data autoritas ad aliquid agendū ꝯ deū. Sīr qñ quis ex iuramēto exigit ab aliquo q ipsæ nō pōt sine peccato implere, pōt habere intentionē cum iurat illud facere. s. q̄tū poterit sine peccato, sicut si mulier q̄ habet impedimentū excōicata quia nō pōt ꝓbare in mortis articulo cū oporteat ea iurare de stādo cū uiro debet intelligi sic. s. q̄tū poterit sine peccato & nō piurat, ut not. in c. literas de rest. spo. Si aūt ille qui pstat[b] iuramentū est in bona fide & in casu licito[c] pstat, tūc habet locū. c. quacūque arte. 22. q. 5. quia si scienter nō iurat ſm intentionē pstantis peccat mortaliter, & est periurus, & ēt credo q teneat sicut ille intellexit implere. ar. d. ca. quacunque nec obstat q sicut uotū dolosum[d] non obligat, sic nec iuramentum, quia uotum fit deo ꝓpriæ, sed iuramentū fit homini, & obligatio contrahitur aliter in uoto, quia in iuramento quia per deliberatam uerborum attestationem. Si autem utroque fuit in simplicitate. Sed unus uno modo intelligebat, alter alio modo[e] sic interpretatur secundum intentionē iurantis in foro animæ, ut no. §. ex his omnibus colligitur. 22. quæstio. 5. in foro autē contentioso stabitur uerbis, ut in cap. ex literis, de spō. Si uero uerba habent duplicem intellectum in stipulationibus & aliis contractibus contra stipulantem & uendentem interpretabuntur. l. inter stipulantem §. 1. ff. de uerbo. obliga. & l. labeo. la. 1. de contrahen. emp. In iudiciis[f] in prin. interpre-

tatur

a Vxori] Iurat uxor secūdum intētionē quo ad publicitatē, pro hoc Sco. in 4. dis. 15. de respondentes in iudicio.

b Qui pstat] Idest defert, quia non intelligitur ille qui iurat sicut uidetur importare uocabulum, ut in §. ex his. 22. q. 5.

c Et in casu licito] Exēplum iura mihi dare. 10. & tu iuras super lapidē credēs post ea non teneri, sed teneris qa secundum intētionem illius iurasti.

d Sicut uotū dolosum] quia non habet intētionē obligandi se sed in iuramento deus sed uidet ea q̄ latent.

e Alter alio modo] Vt puta. Iuro tibi dare equū & intentio mea est uēdere aūt, credis ut uelim donare.

f In iudiciis] Bart. in l. si qs intētione. ff. de iudi. dicit hāc intelligentiam esse trupham unde tenet q indistincte uerbum a quocūque proferatur in iudicio intelligitur secūdum interpretationē proferētis, ut d. l. si qs intentione. Aduertendum tñ est quia si intentio actoris uel rei est ambigua, & testis examinatus super ea probat illam, ita ambigue sicut est facit talis talis ꝓbatio non releuat. l. neque natales. C. de proba. l. non hoc. ff. unde cog. capit. i. presentia de ꝓbatio ubi nisi probatio plene cōcludat non prodest, licet enim possit pars dicere se sic intellexisse, cum ꝓposuit suam intentionem, tamen nō sequitur ergo sic intellexit testis. Vnde ambigua quatenus uenit ꝓbāda debet explicite & limitate ꝓbari. Et in hoc ꝓdest parti. d. l. si qs intentione remediū qa dicere potest illud qd explicite ꝓbatū est, & cōprehendi sub petitione sua, & uenire sub hoc iudicio, & sic ꝓbationes ualent, & poterit sup hoc ferri snia, quod alias non posset potest. & l. solemus. ff. de iudi. Hæc Bar. &c.

tatur pro actore, in medio ꝑ utroque, in fine pro reo, extra de proba. ex literis, ut ecclesia benefi c. ut nostrum, in delictis autem contra delinquentem, nisi aliud appareat de p̃sum. c. 1. uero loquamur de iuramento generaliter p̃stito per obedient a præstanda mãdatis, sic dicit Inno. in d. ca. ueniens ꝙ interpretetur ut non extendatur nisi ad ea de quibus cogitatum est, uel debuit cogitare, ut in c. quintauallis, de iureiu. de deci. ex multiplici. de resti. spo. audita. 22. q. 2. ne quis. Alii dicũt quòd interpretetur generaliter, nisi sit contra prius iuramentum, ut in d. c. ueniẽs uel contra ius. ut in d. ca. quintauallis, uel cõtra præsumptionem cõmunem, ꝙ si hoc mã dari credidisset nunq̃ iurasset ar. c. petitio de iu. ego credo quod in foro animæ interpretabitur s̃m intentionem iurãtis nisi fuerit dolosa.[a]

1 Vtrum iuramentũ p̃stitum ĩ materia iuris restringatur ad limites iuris.[b] R. Pa. in c. tua nos, de eccle. edifi. quod sic. Ita qđ recipit omnes limitationes & restrictiones quas recipit ius illud. Facit tex. in l. fi. C. de nõ nu. pec. & ĩ l. fi. q satisda. cogãt. & not. p Inn.[c] & gl. in c. p tuas, de arbi. ubi dicit qđ cũ qs iurat stare snĩę arbitri sub pœna ꝙ non obligatur nisi uel parere snĩæ uel soluere pęnã, & ideo si soluit pęnã sufficit. Similiter si iurauit nõ sub pœna qa teneĩ, uel seruare snĩam, uel ad interesse. ff. de arbi. l. diẽ. §. fi. qa intelligiĩ ista clausula. Ego parebo snĩę, uel soluã pœnã, qa iste intellectus ẽ sibi datus a iure. Pa. in c. quintauallis de iureiu. dicit uerũ in snĩa arbitratoris qa in talis snĩa nõ ẽ talis datus intellectus.[d] Item ꝑ hoc facit dictũ Inno. ĩ c. cũ oẽs,[e] de cõsti. q dicit ꝙ platus q iurauit nõ alienare bona ecclesiæ, qđ põt nihilominus alienare in cã necessaria ut in c. fi. de eccl. edi. & ẽt utili cũ in hoc casu necessitas & utilitas equiparentur a iure. 12. q. 2. sine exceptione, & sic iuramẽtũ intelligitur de alienatio. illicita solum,[f] facit. c. petitio de iureiu. ubi iurãs non esse contra aliquem, intelligiĩ illicite[g] s̃ secus legitime etiam pro propria utili-

a Nisi fuerit dolosa] Dicit tamen Inno. no. uerbum in d. c. ueniens, de iureiuran. Et refert Panor. in cap. ex literis, el. 1. de sponsa. ꝙ in foro animæ iuramentum recipit interpretationem, secundum intentionem iurantis, sed in foro iudiciali secundum ius. Ex quo sequitur ꝙ si quis cũ nõ intendebat contrahere matrimonium usus fuit uerbis sophisticis ut deciperet mulierem, non erit matrimonium in foro animæ quia sine cõsensu nõ põt consistere matrimoniũ c. tua. de spõsa. Sed in foro iudiciali iudicialiter pro mr̃imonio, qa non est sibi credendũ, sed recurrendũ ad rectum sensum uerborũ, ut in d. c. ex literis, & in d. cap. tua nos. Similiter determinatur alia quæstio. Iurauit clericus obedire mãdatis episcopi, epus præcepit ut renũciet beneficio, non tenetur, & potest appellare, ex quo hoc non erat uerisimile iurasse.

b Ad limites iuris] Pone exẽplum. Quidam libertus iurauit præstare quot operas patronus esset arbitratus, nunquid ad excessiuas tenetur, dic quòd non. l. si libertus. la. 2. ff. de ope. lib. patet ergo ꝙ de iure tenetur patronus arbitrari iustas, ergo sic intelligitur iuramentum. s. si arbitratus fuerit iuste. Vel pone exemplum. Quidam iurauit nunquam interesse consilio, creatur cõsul. tunc illud iuramentum recipit interpretationẽ, si non ero consul. & c. l. fi. in prin. l. ad munici in gl.

c Et no. per Inno.] Posset dici dictũ Inno. non fore uerum, quia nullo iure probatur. Nam omnia iura mandant iuramenta seruari, q̃ in interitũ salutis nõ ueniũt, ut in toto ti. de iure iu. ergo ẽt hoc casu iuramentũ non recipiet hanc interpretationẽ de pœna soluenda, ex quo enim iuramentum debet in forma specifica seruari. c. ad nostram. 1. de iureiu. ideo debet seruari, & potest seruari sine dispendio salutis. c. si uero, de iureiurã. Et ad prædicta uide omnino tex. sing. in l. si quis maior. cum cõmento. Do. Ias. C. de transactio. Et responde ad. ca. per tuas, de arb. quia ille procurator, qui iurauit ad interesse cõpelli põt, nõ ecclesia quam obligare non potuit. Adde etiã Pa. in c. quintauallis. 14. col. approbantẽ dictum Inno. de quo supra.

d Datus intellectus] Imo uĩr approbare simpliciter hoc Inno. dictum in 14. col. Ibi nũc circa istam reductionem ibi dum allegat Inno. in c. p tuas &c. uide tñ quę notaui s̃ Arbiter. §. decimo.

e Inno. in c. cũ omnes] Ibi hoc non dicit.

f Illicita solũ] Intelligitur et de re magna, secus in re modica, argu. 12. q. 2. terrulas. Vide Fed. consilio. 202. Pa. ĩ d. c. fi. An autẽ legatus de latere possit dare licentiã alienandi contra hoc iuramẽtũ Spec. ti. de dispẽsa. §. consequẽter. uer. cæterũ quod non ar. c. uene. de electi. Sequitur Pa. in d. c. fi. de ec. edi. ratione, quia non põt disponere in his quæ sibi non conceduntur. c. quod translationem, de offici. leg. Intellige hic de iuramento præstito prælato alterius prouinciæ. Secus de iuramento præstito prælato inferiori suæ prouinciæ, qa ipsæ concurret cum istis, igitur secundum Panor. in dicto capitulo finali.

g Intelligitur illicite] Vide omnino glo. in capitu. illud. 31. quæst. prima. quæ dicit si ego iuraui de cætero non cognoscere concubinam uel talem mulierem si postea cum ea contraham matrimoniũ & cognoscã non ero periurus, & hoc habuit de facto. Idem tenet gl. in c. quod prædecessor. 15. q. 3. licet gl. in c. fi. 27. q. 1. in gl. magna circa med. aliter dicat & male.

tate. facit etiam. ca. ex parte tua. de cle. non resi. ubi iurās residere in ecclesia pōt iuro non obstante, se absentare, pro necessitate, uel utilitate ecclesiæ. Itē facit qđ no. in c. prout nobis de dolo. ubi ille qui iurauit parere mandatis ecclesiæ uel iudici, si grauať. pōt appellare, quia iuramētū non se extendit ad hoc qñ ē generaliter latum, & ꝙ no in c. ex tenore de sen. ex. ubi tenet idē Pa. [a] hoc ibi not. di. dictum tñ est uerū per ea q̄ notantur in d. c. ueniens, & in d. c. quintauallis, ꝙ ēt ex cā noua superueniēte, uel si erat prius erat occulta, poterit ille qui iurauit respondere coram aliquo iudice non obstā te iuramento gñali illum recusare, nec ob p̄dictis qđ iuramētū habet clām, seu uim Si non ualet [b] qđ ago ut ago ualeat q̄tum pōt, ut c. q̄to, & & c. ad nostrā el, 3. đ iuiu. no. in l. cum pater. § filius matre. ff. de leg. 2. & per Bar. in l. si quis pro eod. ff. de fideius. 7. co. uer. ad unum tamen & in l. sciendum. [c] ff. de uerb. obl. Et ideo debet aliquid operari; tum quia adiicit uinculū & ligat strictius ipsum iurantē; & qñque accumulat forū foro [d] ut c. fi. de fo. compe. li. 6. In casu autē, ubi nihil operaretur uel parum, tunc bene uerum est quod habet uim illius clausule, sed hoc non est in casibus prædictis, quia strictius stringit, & ideo sufficit. Facit etiam pro prædictis qđ no. d. Anto. in c. ex litteris el. 2. de spon. & sequitur ibidem Pa. ꝙ sicut equitas prætoria facit ut stipulationibus prętoriis promittendo simpliciter factū alienū in dubio interpretetur promisisse se facturum & curaturum [e] quantum in eo est, ut in l. quotiens. [f] ff. de uerb. ob. Ita equitas iuris canonici hoc inducit in materia canonica, ut patet in d. c. ea literis, & in gl. 1. ibidem ubi parentes qui pro filiis iurant sponsalia non peccāt licet non sequantur, non ex eorum defectu, quia illud iuramētum intelligitur q̄tum in eis est se facturos. Item facit qđ no. Pa. in c. cum clerici de uerb. sig. ubi dicit ꝙ iuramentum generaliter præstitum debet restringi quantum potest ut minus obliget iurantem, quia ubi tractat de obligatione est facienda stricta interprætatio, alia. c. ad nostram el. 3. de iureiu. & c. 1. eo. ti. li. 6. & l. quicquid astringende. ff. de uer. obl. Item in c. quemadmodum. 7. col. dicit idem Pa. quod iuramentum in aliquo contractu recipit omnes communiones & limitationes & sub auditiones quas habet ille contractus, & similiter si apponitur in alia dispositione uel obligatione quia regulatur ab illa, facit pro hoc. l. fi. C. de non nu. pe. & no. per Bart. in l. si. societatem, §. arbitrorum. [g] ff. pro so. quod bene no. quia faciūt ad multa in materia iuramenti & uoti, uide ad hoc quod. j. d. §. 5. & ui. Item si iuro alicui dare cras pecuniam intelligitur, nisi fuero ab eo absolutus, quia potest prorogare terminum & absoluere, [h] ut in ca. 1. de iu reiu. Item si iuraui pecuniam tibi reddere ad certura tempus spe futuræ numerationis, intelligitur si pecuniam mihi mutuaueris. C. de non nu. pe. l. indubitati. Item si iuro tibi dare decem, intelligitur si nu-

a Vbi tenet idē] Pan. Hoc ibi nō dicit. Dictū tñ ē uerū p q̄ nō teneanť ī d. c. qntauallis.

b Si non ualet] Tu no. illum. §. filius matrē. qui est singu. Et probat, ꝙ iuramētum in testamento minus solēni præstitum facitꝙ hæreditas uenit restituenda instituto a uenientibus ab intestato, put facit clausula codicilaris, facit. l. querebať ff. de testa. mi Limitat Imo. ī repe. c. cūcontingat. 33. car ul. col. uer. & prædicta, uidetur hoc uerū nisi in illo testamento interuenerit saltem tanta solennitas quæ aliis sufficeret in codicillis.

c In l. sciēdū] nō uī hoc dicere Bar. nisi forte eliciatur ex eo ꝙ decidit ꝙ iuramentum minoris īpedit restitutionē ī integrū ut ibi p eū.

d Forum foro] Quia ille q poterat solū cōueniri corā iudice seculari, pōt ratione iuramenti cōueniri coram iudice ecclesiastico.

e Curaturum] Hoc est uerum sm gl. in c. ex rescripto, de iureiu. in] tantum ꝙ promittens factum alienum, nisi specifice obligetur se facturum & curaturū ad'n chil ualet al'a §. si qs aliū īst. đ inut. stip. Subdit ibi pa. qđ si qs se obligat cū iuramēto ad sctm̄ alienū, operať ac si specifice obligasset se, ut sic ualeat eo mō quo ualere pōt ut dictū ē. Ita tenet Ang. Are. ī d. §. si qs aliū. 6. fal. & in §. uersa. uice. e. ti. Idem d. Ias. in §. itē si qs. 3. co. 11. effectu iuramenti. fi. inst. de act. quāuis refe rat ibi Io. Fabri tenere ī d. §. si qs aliū, ꝙ p̄missio facti alieni iurata nō teneat, đ iure ciuili p l. nō dubiū. C. đ legi. ubi dicit esse clarū & ex peditū đ iure ciuili. Secus sub dubio forte de iure canonico per tex. d. ca. ex rescripto.

f Vt i l. quotiēs] Melius facit. l. stipulatio ista. §. 1. ff. đ uer. ob.

g §. arbitrorū. 9. col. uer.] q̄ro qd si ē iuratu su p cōpromisso, ubi dicit ꝙ iuramētū habet ī se illā cōditione p̄bulā quā habet pactū. s. de nō ueniēdo ɔ̄ si equū arbitratus fuerit. d. c. quintaualis, & ibi Pa. plene uid Old. 106. Ang. cō si. 188. cum seq.

h Ex absolue re] D. hoc. ī. Excōicatio pe. §. 20. & fideius sor. §. 8.

Pa.

ptie subsequute fuerint. ff. de iur. do. l. stipulationem. Item si iuro tibi reddere bladum uel uinum, intelligitur eiusdem bonitatis. ff. si cert. pe. l. cum quid. Item si quis iurauit facta pace cum aliquo de non eum offendendo sub certa pœna talis promissio refertur & restringitur ad offensam ratione inimicitię p̄terite non ad nouam, ex post facto insurgentem ex noua causa secundum Bar. in l. aut facta, in princi. ff. de pœ. sequitur. Pan. ibi nihil scribit, sed in hoc tenet do. Ant. & Ioan. de imo. Panor. in ca. cum inter.[a] de renun. Item si aliquis renunciauit cum iuramento in quod habet uel habere sperat in aliqua re, aut habere potest, non intelligitur ad ius superueniés ex noua causa uel noua spe. ut dicit Pa. in d. c. cum inter.

2 Sed quid si prelatus iurauit non alienare bona ecclesię sine licentia Papæ, aut superioris. ℞. Pa. in d. c. tua nos quod interpretatur ut non possit alienare sine licentia, quia designatio huius uerbi licétia est ꝙ debet primo peti. etiam in casu licito quasi prælatus reseruet in se cognitionem, utrũ casus sit licitus uel non. pro hoc facit in simili c. licet, de regula. Ité quia si intelligeretur de illicita solum, sic iuramentum nihil ualeret, quia nec cũ licentia superioris pōt fieri, ergo oportet intelligatur de omni licita. concor. Io. An. post Host. in c. de his quæ fiunt a prælatis, sed bene non obstante iuramento iminente necessitate urgenti posset alienare, si superior nō posset adiri, arg. optimum in l. tutor. qui repertorium in princi. ff. de admini. tuto. ubi ex causa necessitatis potest tutor inuentario non facto administrare bona pupilli. quod alias necessitate cessante non potest. Facit ad hoc quod not. Ioan. 12. q. 2. c. sine exceptione, & c. placuit. Hug. & Archid. in c. abbatibus, eadem causa & q. 2. Ioann. de santo in cle. 1. de rebus eccle. non alie. ubi dicit in casu illius clement. alienationem posse fieri impune, si necessitas non capit tantam dilationem, & tenuit Paul. de Castr. in disputatione quæ incipit condemnatus. Sequitur hoc Cardina. in dicta clementina prima.[b] & Pa. c. fi. de eccle. edi. quod not. pro religiosis habentibus prælatos in remotis.[c]

3 Vtrum iuramentum illius qui iurauit aliquam accipere, sit interpretandum ut possit intrare religionem. ℞. Pa. in c. commissum, de spon. secundum unam lec. quæ sibi placet quod sic, & ideo interpretatur quod eam accipiet, & nisi ingrediatur religionem. Nec ob. quod ut contrahat ibi cõsulitur, & postea ingrediatur, quia istud fit propter uulgi opinionem, ne appareat periurus cum in ueritate non sit.[d] Si uero diceres quomodo inueniatur ista interpretatio. ℞ quod subintelligitur nisi moriatur &c. uel dic quod habetur in c. peruenit. el 2. de iureiuran. ubi dicitur promissum non infringit qui in melius commutat.

4 Vtrum iuramétum interpretabitur ut habeat locum in casu ficto. ℞. Panormit. in c. ex parte. el 1. de cle. non re. quod si iuramentum non tendit in aliquam lesionem illius qui iurauit, & facit ad bonum illius, cui præstitum est, tunc subest causa large interpretandi, ut in d. c. ex parte, ubi ille qui iurauit residere si se absentat pro necessitate ecclesiæ, habetur pro residente. Si uero iuramenti obseruantia tendit in damnum illius cui fit, licet respiciat utilitatem alterius tantum, tunc non uerificatur in casu ficto. probatur istud secundum communem lecturam in c. ad nostram. el 1. de iureiurand. ubi dicitur quod iuramentum debet seruari in casu specifico, & non in casu ficto. Nam ibi tenent Innocent. & Ioan. Andr.[e] quod debitor q iurauerat nō molestare creditorem

super

a Pa. in c. cũ inter] Ibi nihil scribit sed ibi hoc tenet. d. Anto. & Ioan. de Imo. & est ibi melior tex. de mũdo adde Bal. in c. 1. de pa. tenen. Pau. de ca. per illum tex. in l. qui seruũ ad fi. de uerb. ob. Et qñ presumat ex noua cã dic ꝙ si fecerãt rixam ex ioco uł ebrietate ut ibidé dicit Bar. uide pau. de ca. in d. l. q. seruũ.

b Car. in d. cle. 1.] In prin. 29. qõnis, ubi hæc omnia, & addit l. diuus. ff. de peti. hær. Vbi dicitur prohibitũ esse possessori hæreditatis distrahere res hereditarias, nisi quando necessitas quæ celeritatem requirit imminet, ut puta nisi soluat debitũ, pignus destrahetur ꝑpter funus. Ité propter familiæ cibaria &c.

c In remotis] Et facit addé c. nihil de ele. l. si longius. ff. de iudi. c. fi. de sepul. in 6. Ad idé uide multas cõcor. per glo. in uer. distantiã, in c. cum ex literis, de resti. in inte. & quod in simili not. Io. de lig. in cl. ne in agro. de sta. mona. &c.

d Cũ in ueritate nõ sit] Si post matrimoniũ cõtractum de presenti licitũ est ingredi religionem. c. 2. & c. ex publico, de cõuer. coniu. fortius in hoc casu cũ sit de futuro contrahédum uide, pa. ubi supra.

e Inno. & Io. An.] Vide Pa. in d. c. ad nostram, qui soluit ut infra dicam.

super pignore donec soluisset sibi debitum, q̄ nõ sufficit q̄ creditori sit satisfactum ex fructib. pignoris, sed oportet primo q̄ fiat realis solutio debiti, licet ficte soluerit ex quo percepit debitum ex fructibus pignoris. Facit. l. meuius, & in l. qui hæredi. ff. de conditio. & demon. ubi not. q̄ conditio debet fieri in forma specifica. Bart. tamen in l. amplius. ff. rem ra. ha. ulti. col. determinat contrarium in isto casu, quia iussus dare seu soluere implet conditionem cõpensando. l. si peculium. §. 1. ff. de sta. libe. Item impeditus iusta de cã facere quod promisit, non est periurus. l. fi. ff. qui satisda. cogan. & c. significante, de pign. Sed si tibi non soluo quia tu mihi nõ soluis, facto tuo impedior, ego non ero periurius.[a] Et hæc opi. mihi uidetur uerior de iure, nec est contra casum. d. c. ad nostram, quia iste debitor certat de damno uitando, & creditor nullum damnum habet, & ideo habebit locum fictus intellectus in tali casu, & sic ꝓcedit opi. Bart. & d. c. ad nostram nõ probat contrarium, quia secundum Io. An. ibi ex forma iuramenti requirebatur numeratio pecuniæ.[b]

5 Vtrum in omni iuraméto debeant subaudiri multe cõditiones. ℞ gl.[c] in c. quéadmodum de iureiu. q̄ in iuramento assertorio nulla conditio subintelligitur, in iuramento uero promissorio bene multe subintelligũtur, ut si deo placuerit. 21. q. 1. beatus. §. 1. Item si placet papæ.[d] ut in c. ueniẽtes, de iureiu. & aliæ, de quibus in d. glo. quæ melius patebunt in se. c. Et no. prædictam gl. q̄ propter hoc iuramentũ nõn est conditionale. & etiã secũdum Pa. ibidem exprimãtur, ut in c. significasti, & quod ibi no. de elec. & in l. 3. ff. de le. 1. & l. aliquando. ff. de condi. & demon. Sed tu dic ut. ĩ. Matrimoniũ. 3. ĩpediméto. 3. §. 1.

6 Et hæc omnia quæ de interpretatione iurament. dixi, intellige quando ille qui iurat non habet expresse & specifice animum obligandi se super aliquo determinato cõtra ĩterpretationé, quia tũc[e] ualeret interpretatio. ut no. in c. ueniẽs, per Pa. de iureiu. & facit c. iuraméti. 22. q. 5. in ar.

7 Quid si iuratur super re nõ subiecta Papę. ℞. Panor. in c. constitutus, de rescript. super glos. in uer. iuramento. quod in rebus uel iuribus nõ subiectis sibi nõ subintelligitur illa clausula. d. c. ueniẽtes ideo papa[f] non põt absoluere a iuramento pręstito super rebus spectantibus ad eum sine cã rationabili, ut no. gl. in c. quanto, de iureiuran. in uer. absolui. & Innocen. in c. cum inter. p. de renun. in fine.

IVRAMENTVM 5. de obligatione iuramenti promissorii utrum semper sit obligatorium. ℞. ut colligo ex Archi. in c. si aliquid. 22. q. 4. & Canonistis ĩ c. si uero, de iureiur. & Theo. in 3. distin. 39 q̄ sic ut. ĩ. Periurium. §. 1. Fallit hoc in 27. casibus seq.

1 Primus quando iuratur aliquid quod est peccatum mortale, qa istud uergit in interitũ salutis eternæ, quia pœna eterna punitur

a Ego non ero periurius] Ideo tibi non soluo, quia mihi nõ soluis, unde quasi facto tuo impeditus, hãc rationé facit tex. in l. 3. circa prin. ff. de sta. lib.

b Numeratio pecunię] Vnde merito non admittitur compensatio. Tu tamen dic q̄ ante factum esset sequenda opi. cano. é d. c. ad nostrã. s. q̄ nõ adimplẽs iurm in forma specifica sit periurius. Ex post facto opi. Bar. quæ procedit generaliter quãdo quis tenetur soluere Sed opi. cano. procedit in casu. d. c. ad nostram, qñ. s. tpe traditi pignoris interuenit hoc iuramentũ de non molestãdo ante solutioné sortis, nã tacite uidet actũ q̄ fructus non recõpensent ante solutionem, alias nihil operaret iuramentũ. Nec ob. oĩa dicta. s. §. 1. q̄a si bene aduertatur ibi realiter adimplent, nec sunt ibi casus ficti cũ restringantur ad materiã iuris, uel dic quòd iuramentũ impleatur ĩ forma specifica quãdo debitum non est liquidum, quo casu nõ admittitur compensatio, uel q̄ sit speciale &c.

c Respon. glo.] In uer. conditio. sed non facit distinctioné de assertorio, licet hoc sit uerum.

d Si placet Pape] intellige qñ præstant iuraméta in materia spectãte ad Papam. Quia si quis iuraret renuntio appellationi, ut scilicet me retraham a iurisdictione eius & non habeam recursum ad papã, tunc non ualet. c. ueniẽtes. eo. ti. & no. in c. quanto. eõ. titu. si enim iuro me tibi reddere decem, in hoc non intelligitur hæc conditio. Et quod dicitur de papa idem est de imperatore uel rege textus, & ibi Bal. in cap. imperialem. in fina. de prohi. feu. ali. per Fede. Idem in uoto. Ioan. An. & d. Anto. in c. non est de uoto. Ricar. in 4. dist. 38. ar. 9. q. 3.

e Quia tunc] Expsse hoc nõ dicit Pan. si ex mente colligitur.

f Ideo papa] Pone exéplũ. Iuraui dare. 10. paupibus hoc non est. d. pape subiectũ. Ideo non potest dici esse in ius præiudicium. ratio quia iuramentum est de iure diuino & obligat deo. Ideo papa non põt impedire obligationem deo quærendã. Et adde Sp. tit. de legato. §. nũc ostendendũ uersicu. 24. An autem possit papa dispensare. Vide glos. magnam in Arch. in c. autoritatem. 15. q. 6. cũ aliis allegãdis infra iuramentum. 6.

c.unum orarium.§. criminis. uer. quicunque enim aliquod de istis.25.dist. unde qui iurauit spolia diuidere, non tenetur, quia debet reddere. c. ea te. de iureiuran. uel spoliare proximum non tenetur [a] s̃m Io.An. in d. c. ea te. [b] & illud quod dicitur.22.q. 4. §. ecce. refertur ad conscientiã erroneam qua se credebat teneri propterea nõ seruando mortaliter peccat.

2 Secundus quando quod iuratur est peccatum ueniale [c] in se.ar.c.2.de pac.lib.6.quia similiter uergit in dispendiũ propriæ salutis, quia per ipsam impeditur homo ut non cito perueniat ad salutẽ æternam c.qualis. 25. di.& c.2.de pac.lib.6. Hugo tenet ꝙ si seruat tale iuramentum, peccat mortaliter, quia facit contra istud.c.in malis. 22. q. 4. Sed Rod. tenet ꝙ solũ uenialiter quod uerum est quãdo simpliciter committit ueniale, sed si ideo cõmitteret quia iurauit, dic ꝙ mortaliter peccaret, qa nomẽ dei assumit in malũ.

3 Tertius qñ iurat aliqd qd est ꝯ consilia euangelica, puta ꝙ nõ efficietur eps, religiosus, & hmõi Nec ob c. floreñtinũ. [d] 85.di.quia non dicit ꝙ teneat uotũ, sed peccat mortaliter iurando contra secundam partem iustitiæ, [e] quæ est facere bonũ, sicut si iurasset contra primam partẽ quæ est declinare à malo.

4 Quartus quando iuramentum excludit opus pia intentione faciendo pro deo, ut cũ iurat ꝙ nihil dabit pro deo, uel consulet proximo, uel non consolabitur talẽ, uel nũquam erit fideiussor. [f] uel nũquam mutuabit [g] pecuniã & huiusmodi, quia deus nõ acceptat talia iuramenta cum dicat contrarium faciendum ex charitate fraterna, ibi quęcunque uultis ut uobis faciant homines, & uos eadem facite illis Matthei. 7.

5 Quintus quando iuratur aliquid quod ex se est indifferens, tamen melius esset facere contrariũ quam non facere uel non facere quam facere, sicut quando quis iurat quod non tenebit talem in suo seruitio, uel nõ loquetur [h] cum tali de tali re, uel non ibit ad domum suam, uel non coquet ad furnum suum, qd tamen melius esset facere contrarium. Intellige istum casum uerum quando quis solũ ex se iurat, quia secus esset si conuenisset cum proximo ad tale faciendum ex aliquo bono respectu, & ita iurasset ei, quia bene esset obligatus. [i]

a Non tenetur] Pone exẽplũ de Dauid iurãte occidere nabal primo reg. 25.& in d.c.si aliqd.22.q. 4.

b Ca.ea te] Et ibi Panor.

c Est peccatum ueniale] Pone exemplum secũdum Archi.in d.c.si aliquid.22.quæst.4. Vt si iuraui comedere plus debito, uel dicere mendacium iocosum.

d C. florentinum] Vide ibi Archi. & Alexandrinum, & Panorm. in c.si uero.eo.titu.& no.in cap.innocens. 22.q.4.ui de infra. Votũ. 3.§.14.

e Secundã partem iustitiæ] ui de. S. Bona. in 3. distinct. 39. ar. ultim. q. 3. ubi dicit. Graue peccatum esse iurare se nũquam ascensurum ad perfectionem.

f Nunquam erit fideiussor] Ioann. And. in in addi.ad Spe. eod. titu. in rubric. dicit si tãlis iurans intendit data necessitate proximi non fideiubere, quod iuramentum fuit temerarium, & nullo mõ obseruandum simile in c. 1.eo. titu. lib. 6. Distinguit tamen dicens, aut clericus hoc iurat, & de hoc dic ut supra.fideiussor. §. 5. & Hostien. in ca.1.de fideius. Aut est laycus, & tunc si necessitati proximi aliter potest subuenire seruabitur iuramentum. Aut non potest aliter subueniri, & tunc non obstante iuramento debet fideiubere, & hoc est quando pertinet salus spiritualis uel temporalis proximi : text. est pro hac distinct.in §. fin. 22. quæst. 4. Idem tenent Panor.in cap.si uero. de iu iurãn. ubi late, & do. de san. Gemi. in cap. cum clericus. de fo. compet. lib. 6. & ibi Pet. de Anchara. uide Do. Anton. in capit. cum quidam. de iureiurand. & licet hic ad hoc non arctetur de iure ciuili uel canonico, saltem arctatur de equitate naturali secundum Archi. 20. q. 1. in c.sicut enim, ubi bonus tex.

g Nunquam mutuabit] Hoc est contra præceptum domini luce.6.mutuum date, & in cap.consuluit.de usuris, ut per s. Bernar. de euange.eterno ser.36.Idem tenet Panormit. in d. cap. si uero, de iureiuran. & allegat Ioan. And. in cap. 2. de solu.di.ꝙ si ecclesia habet pecuniam superfluã illam totam mutuat ex quo enim de superfluo tenetur facere eleemosynam. capi. aurum, & capit. gloria. 12.q.2. & c.fi.16. q. 1. multo magis tenetur mutuare.

h Vel non loquetur] Non ualet iuramentum contra officium pietatis charitatis & ꝓpinquitatis.Cũ enim teneamur loqui proximis nostris, alias signum esset odii, ut supra diligere. §. 20. tamen ade Bald. in l. si ad excludendam. C. de iurerand. in cap. 1. §. Item sacramenta.de pace iur. fir.

i Quia bene esset obligatus] ad hoc text. in capit. cum quidam eodem titu. ubi qui iurauit non loqui cum patre aut fratre absoluendus est scilicet ad cautelam secundum glos. quia illicitum est iuramentum & rationi contrarium, & imponenda est ei pœnitentia unius anni.22.quæstio.4 .c.qui sacramẽto, & fuit absolutus de facto, ne notaretur de periurio, quia alias ab illicito iuramento non fit absolutio. limita uerum nisi uerba eorum essent corrupti ua, quia teneretur obseruare, & non absolueretur secundum do.Anto.

Ab

a Ab onere publico] Archidiaco. in capitulo sicut enim. 11. quæstione. 1. dicit. Quem posse cogi ad tutelam curam & dignitaten.

b Sed Io. An.] Pa. in d. c. si uero refert illud dictũ, & dicit esse mirabile.

f Non est discreta] Vel si sit de facili per episcopũ est commutanda, refert hoc. Pa. ibidem.

g Abrupte] Quia iuramentum non habet in se consensum, idem dicendum in uoto, quod non obligat nisi sit cum de liberatione factum. Dicit nanque Tho. 2. 2. q. 87. tria in uoto necessaria, primo deliberatio, secundo ꝓpositum, tertio promissio uide Panor. in d. cap. sicut ex literis, & infra uotum. 1. §. 7. ar. 1.

c Licet male iudicet] Pa. non dicit ibi simpliciter eos esse in malo statu, sed ꝙ nõ tenentur seruare uotum tale, ĩ tali casu. Et rationem assignat uide ibi. Fertur etiã quẽdam magistrũ Ray, de uilla noua medicũ fecisse tractatũ, in quo concludit uitam posse restaurari, sine esu carniũ. Dixit enim ꝙ uinum mediocre maxime aromaticum & uitella ouorũ mediocriter mollia, quæ acutissima digestione conuertuntur in laudabilẽ & multum sanguinẽ, sunt ad hoc magis competentia quã carnes, & si hoc uerum est cessat primum dictũ. Sed ubi ex circũstãtiis medici dicerent ɔ̃riũ certe procederet dictũ Pa. Itẽ posset cõtingere, ꝙ infirmo oua sũt fastidiosa, ita ꝙ nõ posset illa capere, ut plures existũt, quo casu in dubio illud esset tenẽdũ, nam necessitas excusat ab omni præcepto.

6 Sextus est quando iuramẽtũ est cõtra bonum publicũ sicut quando quis iurauit ꝙ subtrahet se ab onere publico.[a] istud no. Pa. in c. peruenit. el. 1. in fi. de iureiur. facit. c. si diligẽti. de fo. cõpe. iurm .n. dẽt esse iniqtatis uinculũ.

7 Septimus quando iuramentum uergit in dispendiũ propriæ salutis corporalis, quemadmodum non teneret si uergeret in dispendiũ salutis alterius. 22. qõ. 4 c. 1. cum 4. c. se ita nec in propriam. c. si non licet. 23. q. 5. 22. q. 4. §. illicitum glo. in d. c. si uero, in uer. salutis, restringit hoc uerum, quando directe, secus si occasionaliter, & ponit exemplum de illo qui iurauit stare romæ de mense augusti, quia licet ibi moriantur multi non tamen semper, & ideo tenetur stare. Sed Io. And.[b] restringit dictum glo. uerum nisi ex imminenti infirmitate uel cõplexione iudicatur sic iurãs ex tali mora moriturus. Ex quo colligĩ ꝙ qñ uerisimiliter ex qualitatibus ꝑsumitur de morte hẽt locũ ꝙ nõ obligat. Et ꝓpterea pa. increpat cartusiẽses, & reputat eos nõ in bono statu in d. c. si uero [licet male iudicet][c] qa sunt in bono statu, & deo seruiẽtes, nec exponũt se piculo mortis corporalis, sed carnẽ abdicãt ut a uitiis aĩus sit liber. Multa alia possẽt adduci ad ꝓbãdũ ꝙ sunt in bono status, sed breuitatis cã omitto. Idẽ dic ꝙ iuramẽtũ nõ obligat, qñ cedit in mutilatione, qa nemo mẽbrorũ suorũ est dñs. liber homo. la. 1. in prin. ff. ad l. aqui. limita istud 7. uerũ nisi mors uel mutilatio esset infligenda ex iustitia, qa tunc non posset contra iuramẽtum fugere, ut supra. Carcer. §. 4. & supra. Fugere. §. 1.

8 Octauus nõ obligat iuramẽtũ qñ quis iuraret ex calore iracũdię[d] ẽm Io. An. in c. sicut ex literis, de iureiu. sicut in simili dicit gl. singularis in uer. admonita. in c. ex literis, de diuor. ꝙ cõfessio facta ex calore iracundiæ nõ ualet,[e] qđ limitat d. Ant. uerũ qñ calor iracũdię fuit tãtus ꝙ deliberate istud iurm nõ fecisset: Quia hæc uolũtas non est discreta.[f] Facit gl. in c. dudum, de cõuersi. coniu. quæ dicit ꝙ calor iracũdię nõ obligat, & idẽ dico qñ iurat abrupte,[g] facit qđ no. Inn. in c. literaturam. de uoto, ubi dicit uotũ præexigere deliberationẽ, & Richar. dist. 39. ar. 3. q. 2. super. 3. sententiarum.

9 Nonus quando iuramentum est metu extortum[h] in-

h Metu extortum] Panor. in c. 1. eo. pe. col. dicit communiter teneri iuramẽtum, metũ extortum esse obligatorium, quia metus non excludit consensum c. merito. 15. q. i. & l. si mulier. ff. quod me. cau. per glo. & Arch. in c. autoritatem. 15. q. 6. adde Sal. in athen. sacrilegia puberum 5. col. C. si aduer. uen. ubi dicit ꝙ licet iuramentum metu extortum sit nullum de iure ciuili, ut. d. authen. de iure tamen canonico non potest sperni autoritate propria, sed debet peti absolutio text. est in cap. ad audientiam quod metus causa. Et quòd possit peti absolutio, tenet Pa. in c. si uero. eodẽ ti. scũs, autẽ Bona. dicit iuramentum coactum in foro ecclesiæ non esse obligatoriũ, in 3. dis. 39. art. 3. q. 2. Quia ecclesia præsumit iurantẽ ex metu, nõ iurasse uolũtate implendi, sed potius periculũ euadẽdi. Tũ quia ꝙ iurare cõpulit nullũ ius acquisiuit, uñ de malitia sua nõ debet cõmodũ reportare. Hoc tamen intellige ut hic & §. 11. & sic limitat. S. Tho. 2. 2. qõ. 89. ar. 7. qui dicit quod tale iuramentum obligat in foro conscientiæ. si animum obligandi habuit.

d Ex calore iracundie] Si autem fuit illicitum peccauit, nec calor iracundiæ excusat a peccato, quod no. pro his quæ. s̃. no. blasphemia. §. 6. puto tamen ꝙ minuat culpa licet eam totaliter non excludat. ar. 2. q. 3. §. notañ. 2. ad fi. & l. una. C. si quis impera. male. & l. omne delictum. ff. de re mi. §. qui se uulnerauit. ff. de remi. & c. inebriauerunt. 15. q. 1.

e Non ualet] Nisi detur perseuerantia, secundum Pa. in d. c. sicut ex his.

Verum

tellige ſi animū obligandi ſe non habuit, alias bene tenet̄ ſecundū cōīter doc. ſed ſi nōn habuit animū obligādi ſe ꝗ non obliget̄, patet ex iam dictis, & facit glo. in c. autoritatem 15. q. 6. an aūt peccauit ſic iurādo cū tali animo, dicit Pa. in c. ſi uero. eo. tit. qđ ſi eſt homo perfectus peccauit uenialiter, alias non. Sed ego dico ꝗ nec perfectus nec imperfectus peccauerit, etiā uenialiter. Et pro hoc facit quod in ſimili dicitur in c. ne quis 22. q. 2. intellige hoc ut colligit̄ ex d. c. ne quis q̄n iurando habuit animū ſolum inducendi iuramentū ad reuerentiā dei non ad obligationem ſuā, & in mēte habuit aliquā circunſtantiā debitam qua uerū iurabat, puta ꝓmitto ꝗ dabo tibi centū cū iſta ſubauditione. ſ. ſi ſum tibi obligatus ex debito, & nō aľr, licet hoc nō exprimat & huiuſmodi, quia ſic utit̄ ſimulatione licita, quæ licet, ut in c. utilē 22. q. 2. Secus eſſet ſi iurādo credebat ſe obligatū ex iuramēto, & tñ nō intendebat obſeruare, qa ſic eſſet peccatum mortale, ut in c. quærelam, de iuraiu. facit. c. ille 23. q. 5. & quod not. glo. in d. c. autoritatem.

10 Sed quid ſi ſumus in dubio an habuit animū obligādi ſe uel non. ℞. Pa. in d. c. ſi uero quod eſt præſumendum quod non habuit animū obligandi. ar. c. ſuper eo, de renun. & l. cum de indebito. §. 1. ff. de proba.

11 Quæro quare magis eccleſia obligat in iuramento etiam metu extorto, q̄ in uoto, cum iuramentū & uotum ambulent pari paſſu. ℞. Pa. in d. c. ſi uero, quod ex hoc, quia iuramentum frequentius accidit, & ne detur materia deierandi. tamen quantum ad ueritatem obligationis pari paſſu oblationis uadunt uotum & iuramentum, ut in c. debitores. not. in c. j. de iureiur. & in c. licet, & in c. magne. de uoto. Ex quo infert Pa. in c. uerum circa med. de iu. iu. cum glo. fi. ibi. quod nō ſeruantes iuramentum metu extortum non ſunt puniendi, tanquàm pro directo periurio. Alij tenent in d. c. uerum. ut refert Pa. in d. c. ſi uero, quòd peccat mortaliter tale iuramentū non ſeruans, ſed uenialiter, facit tex. in d. c. uerum, qui dicit, quod pro mortali crimine non ſunt puniēdi, & nota quod loquitur in eo qui iurauit animo obligandi ſe, quia ſi animum non habuiſſet non eſſet dubium. Conclude ergo ſic, quod ſi habuit animum obligandi ſe quando iurauit quod tenetur ſeruare, niſi uergat in diſpendium proprie ſalutis, aut alterius conditionis de ſupradictis, ſed non de præcepto ita quòd mortaliter peccet. Si uero non habuit animum obligandi uel ſumus in dubio, ſic non obligatur ad ſeruandum, ut eſt tex. in c. 1. quod me. cauſa, & quod dicitur in c. ſi uero debet intelligi ad timorem, ne paſsim quis contra ueniat, ſed cum bona maturitate & licentia ſuperioris. Similiter. c. licet. de iureiurā. libro 6. Facit pro hoc, quia ibi dicit non ui uel metu extortum, & ibi tenet Arch. & multi in c. cum contingat. eod. tit. uerum quod non tenet iuramentū [a] metu extortū in caſu a lege prohibito. Facit auť. ſacramēta puberū. C. ſi aduer. uen. ſed ſi nō eſt in caſu a lege prohibito, ſic tenet iuramentū ſcḋm Vin. & ſequitur Pa. in d. c. cum contingat. quamuis metu extortum, ſecundū tamen quod dixi ſupra ſub peccato ueniali. Et hæc intellige in iuramento promiſſorio ex metu qui poteſt cadere in cōſtante extorto, & contra iuſticiam, quia ſi eſſet iuramentum aſſertorium [b] non excuſaretur propter metū ſi mēdacium iuraret a peccato mortali. 33. qō. 5. ita, & de his qui ui uel me. cap. ſacris no. glo. in d. c. autoritatem. nec ſimiliter in iuramento promiſſorio excuſet leuis metus, niſi (ut dictū eſt) q̄n nō habuit animū obligādi ſe. [c]

12 Decimus non obligat iuramentū quādo

a Verum ꝗ nō tenet iuramentum] Hic mouet unam tacitam. q. Nūquid iuramentū dolo uel metu extortum teneat. De dolo caſus eſt clarus quod non obligat q̄n fuit talis quòd habuerit auferre cōſenſum iuxta no. in cap. uno. de cōmo. per Ioan. And. de metu uero dic ut hic.

b Quia ſi eſſet iuramentum aſſertoriū] Idem S. Bona. in 4. di. 39. ar. 3. qō. 2. & gl. in d. c. autoritatem. 15. q. 6.

c Animum obligandi ſe] Hāc opi. tenet gl. in d. c. uerum quæ dicit iurans nō ex eo metu qui cadit in conſtātem uirum obligatur, ar. l. metum. 2. ff. ꝗ me. cau. Hoſt. dicit etiam ſi metus fuit improbabilis fiat abſolutio in odiū cogentium ne ex dolo ſuo reportent alii damnū & ipſi commodū. Et hoc placet Pa. in d. ca. uerum. Quia ēt de iure ciuili ſubuenitur metum paſſo ex iudicis officio, licet nō fuerit atrox, ut l. fin. ff. §. ſi. ff. ꝗ metus cauſa. No. glo. & Bart. in l. interpoſitas. C. de tranſactiōibus. Nec obſtat, d. l. metum, cum ſimilibus. Quia procedit reſpectu edicti, quòd met. cau. nō autem reſpectū officii iudicis, de quo uide bonā glo. in ca. pe. ꝗ me. cau. in uer. mortis. Item ſatis eſt ꝗ turpiter iuramētum receperit, arg. c. 1. eod. ti. Tene ergo ut hic, in text. dicitur & in duobus ſequentib. §.

res super qua est iuramentũ factum non perdurat in eodem statu, sed uenit ad talẽ statum quod temerariũ esset tũc taliter iurare, puta quis iurauit ꝙ nõ efficiet miles, uel negotiator, uel non recipiet [a] feudum a tali domino postea uenit ad paupertatẽ. ita quod non põt uiuere, nisi efficiatur miles, uel negotiator, & huiusmodi, ratio quia si a principio fuisset iste casus & iurasset. iuramentum fuisset temerarium. & ideo põt ꝓpria autoritate contra uenire ſm Arch. in c. animaduertendũ 22. q. 2. Facit ꝓ hoc 22. q. 2. ne quis. & dicit glo. in d. c. quẽadmodũ ſp subintelli gi in iuramẽto. s. si res in eodem statu permanebit. [b] Idẽ de illo qui iurauerat reddere gladiũ hoĩ sane mẽtis quẽ non reddet effecto furioso. 22. q. 2. ne quis. Itẽ cum qs iurauit aliquam accipere & illa cõtraxit ꝑ uerba de præsenti cũ alio. Similiter quãdo quis cũ abundaret promisit tenere obstagia, nũc non põt nisi mendicet. & cum nõ conuenit mendicare. non teneť. ar. c. querelam. & c. breui. eo. tit. Secus ſm Ho. si eũ non decet mẽdicare. uel si tpe iuramẽti hæc conditio inerat. s. quod oportebat mẽdicare. quia tenetur. Item quando quis iurauit non mutare sepulturam. uel testamentum [c] quia põt ex noua causa. ut infra Sepultura §. 40. Facit ꝙ no. Pa. in c. ueritatis. de iureiur. ubi dicit ꝙ si iurauit respectu dignitatis. uel alterius qualitatis existẽtis in iurãte uel in illo cui iuratur, ꝙ illa deficiẽte nõ tenetur. puta iuraui tibi quãdo eras eps obedire, nũc cum sis depositus non teneor. c. uenerabilem. de ele. uel iuraui tanquã canonicus. uel scholaris. ar. d. c. uenerabilem. & c. cum inter. p. & quod ibi not. de renun. & tenet Fede. consi. 158. sed istud dictũ suum limitat Pan. quando iurauit non simpliciter. sed ut talis. secus si simpliciter [d] quia semper obligatur si uerba iuramenti important. ar. 32 q. 8. c. unico nisi (ut dictum est) ueniret ad talem statũ in quo si uellet iurare esset temerarium, quod not. bene.

13 Vndecimus quando est contra bonos mores naturales ut puta quia præbet occasionem delinquendi. ut in c. quemadmodum prędicto. & in regula non est obligatorium. de regu. iur. lib. 6. Exemplum uir iurat non agere cõtra uxorem rerum amotarũ quia non ualet. ut ff. de pact. do. l. conuenire. ratio, quia tale iuramẽtum præberet occasionem mulieribus [e] furandi. similiter qui iurauit non denunciare aliquem non tenetur, quia est contra bonũ anime delinquentis. & caritatis 2. q. 1. si peccauerit. & de iudi. c. nouit. facit. l. si unus. §. pacta. ff. de pac. limitat tamen istud exemplũ Hostien. in d. c. quemadmodum ut recitat ibi pa. uerum quòd non tenetur, nisi quando uellet denunciare solũ propter commodum proprium, quia sic non liceret. facit. c. ad nostram el. 2. ubi glo. in uer. repeterent de iureiuran. sed oportet denunciet, uel agat propter bonũ cõmune principaliter. & sic secundario propter bonum proprium.

14 Sed qd de accusatione. dic ut supra Accusatio. §. 6.

15 Duodecimus quãdo iuramentũ est contra uotum. uel

a Vel non recipiet] Vel qđ nõ locabit operas tali uel ei seruiet uel non accipiat mutuũ uel donũ &c.

b Statu permanebit] De quo uide. s. iuramẽtum quartum in. §. 3. an. aũt necessitas uel difficultas excuset, uide Pa. in c. breui. de iureiuran.

c Vel testamẽtũ] Si quis fecit testamẽtũ & iurauit non mutare, põt nihilominus aliud cõdere testamentũ & nõ erit periurus, idẽ tenet Bar. ĩ l. cum duobus. §. idẽ respõdit. ff. pro so. & allegat rationẽ, quia. s. tale iuramentum nõ ẽ obligatoriũ ex eo, q̃a est cõtra bonos mores, quia se priuaret factione testamenti, ut ĩ l. fi. C. de pac. & in l. stipulatio hoc modo concepta, de uerb. obli. Facit regula non est obligatoriũ de reg. iur. quãquã Io. An. in mercu. i regula quod semel te nuerit talem esse periurum, licet possit facere aliud testamentum. Idem tenuit Bar. in l. si quis in princip. testamenti in fi. prin. de leg. 3. & in d. l. stipulatio hoc modo cõcepta, de uer. oblig. & ubique reprobat opinionem Dyn. circa quã dã cautelã Bal. ĩ repe. l. 1. ad fi. C. de sa. san. ec. dicit ꝙ est per iurus cõtrauenieniendo, quia iuramentũ fuit temerarium. uide Imo. in c. cũ cõtingat, de iure iu. 17. carta. & Pau. de Ca. consil. 381.

d Secus si simpliciter] Puta ego iuro tibi petro secus si diceret iuro tibi Episcopo, quia tenetur etiam successoribus &c. Quia teneť seruare iuramentũ. Nam dignitas nõ uariatur ex diuersitate pręsidentiũ, ut in c. liberti. 12. q. 2. & in c. si gratiose. de rescri. li. 6. facit c. qm̃ Abbas. de offi. deleg. Et quod not. Bar. in centesimis. de uerbo. obli. in §. id autem. ubi dicit. Stipulatio facti non transit ad hæredem si concernat personam promissoris.

e Occasionem mulierib.] Vel si iurat eã sup nullo crimine se accusatu iũ, & mulier efficitur infidelis & nollet cohabitare absque cõtumelia creatoris.

Vel

iuramentum, uel promissionem [a] prius factam, ut in c. sicut ex literis de spō. & c. quāto de iureiurā. & in c. intellecto eo. ti. Intellige si promissio etiā fuit simplex ꝭm Hos. & Pa. qui refert eundē Hos. in d. c. ueniens, & c. sicu. & Innoc. in d. c. sicut, quamuis postea Innocen. teneat contrarium in c. ueniens, de iureiu. sed non est uerum per c. iuramenti. 22. q. 5.

16 Sed quæro utrum actus gestus contra primū iuramētū sit ipso iure nullus. ℞. Pa. in d. c. intellecto, ꝗ si actus dependet a mera uoluntate iurantis, puta quia nullo iure prohibet, sic tenet. Vnde dicit Inn. ī c. dilecto de pręb. quod si quis iurauit non alienare librum, & tamen alienauit tenet alienatio, licet sit periurus. Facit. c. ultima uoluntas. 13. q. 2. in glos. ubi tāgitur ꝗ qui iurauit nō mutare testamentum, si mutat tenet ꝭm licet sit periurus, nisi in casu de quo. s. §. 12. Hos. in c. cum marthe. de cele. mis. tenet ꝗ non ualet secundū testamentum. Sed Io. An. in regula ꝗ semel placuit li. 6. tenet ꝗ ualeat, quia nullo iure cauetur, qđ sit nullum factū per quod fit contra iuramentum. quod uerū est qñ actus dependet a mera facultate iurantis. Si autem dispositio actus nō depēdet a mera uoluntate iurantis, puta quia interdicitur a lege fauore ipsius iurantis, exemplū in muliere & minore. [b] qui non possunt alienare, uel alium contractum facere sine certa solennitate, & tunc actus iuratus contra primum iuramentum non ualet ipso iure, & sic intellige gl. in uer. compellendos. c. licet de iureiur. lib. 6. ratio quia actus sine iuramēto erat ipso iure nullus obstante prohibitione legis. ratione autem iuramenti substineri non potest, quia iam obligauerat se deo per primum iuramentum, & sic secundum iuramentum fuit illicitum, & idem dic quando actus prohibetur ratione publicæ utilitatis, & iste est casus d. c. intellecto [c] Dic ergo quod si lex seu statutum non resistit actui iurato, quod si fiat contrarium, nō est ipso iure nullus, secus si resistit, ita tenet Archi. in c. si a sede, præben. libr. 6. Gaspar. de caldc. in c. cum contingat, de iu. iu. & Spe. de emp. & uen. §. loco uer. & not. & uer. quid ergo in fin. quod not. pro cautela mulierum quæ timēt ne inducantur ad aliqua facienda in eorum præiudicium, ꝗ iurent prius in manu alicuius coram testibus se nolle tales alienationes uel renunciationes facere, dummodo, quando contrarium faciunt intendant non facere contra iuramentū primum. s. non effectualiter renunciare, sed solū uerbaliter, quia sic non erunt periure in conscientia, eo ꝗ primum iuramentum intellexerunt effectualiter, non uerbaliter solum.

17 XIII. non est obligatorium iuramentū, quando ille cui est præstitum frangit fidem iuranti, [d] sed not. secundum Pa. in c. peruenit el. 2. de iureiur. ꝗ quandoque duæ obligationes respiciūt se adinuicem. i. ad idem factum tendunt, puta promisit tibi equum propter quod alius promisit mihi centum, & sic si ego nō seruo promissum nec ille tenebitur mihi de centum, & sic intellige illud Frangenti fidem fides frangatur eidem ff. pro socio. l. si conuenerit in fi. 28. q. 2. si infidelis. ff. de inoffi. testamen. l. si instituta. in prin. C. de pac. l. cū proponas la. 2. & si intelligit dictum. c. peruenit. & c. constitutus, de pœnis. Idem dico quando conditionaliter promisi. puta iuraui ire romam, si dederis centum, si non das non teneor, quia promissio mea non purificatur nisi a tempore existentis conditionis. l. cedere diem. ff. de uer. sig. insti. de uer. obl. §. ex conditionali, quandoque autem obligationes non referuntur adinuicem, sed ad diuersa. Exemplum, promisi tibi simpliciter centum, & non ex hoc, sed simpliciter promisisti mihi aliquid facere, tunc licet ego non impleam promissum,

a Vel promissionem] Intellige nisi primum iuramentū esset illicitum, ut in c. tua nos. e. ti. ubi uir & mulier separati de ꝑ se & iurauerūt nūquā redire cōpellunt reuerti nisi obseruare cōtinentiam promitterent.

b Et minore] Et in c. cū contingat. eo. ti. & in aut. sacramēta puberū. C. si aduer. uendi.

c D. ca. intellecto] Vbi tex. iurat nō alienare bona regni si qs alienat cum iur̄o nō reuocādi non ualet istud scđm, duplici de cā. prima, qa est illicitū cū sit cōtrariū primo licito, scđa qa tendit in præiudiciū alterius, & ex hoc deciditur q. ꝗ si prælatus iurat nō alienare bona inconsulto Papa, ꝗ si alienat tenet alienatio qa tenet actus cōtra iuramentū qñ lex aliter non resistit, & hoc tenet Pan. in d. c. intellecto, & Archi. in c. si a sede, de ꝑben. li. 6. Intelligit qñ alienat ex cā cū debitis circunstātiis, & uide supra. Iuramētū. 4. §. 2.

d Frangit fidē iuranti] Pone exēplū obligaui me tibi seruire in bello ratione feudi qđ mihi concessisti. certe si aufers mihi feudum non teneor. arg. c. 1. de feu. & in c. potuit. de loca.

sum,tamen alter tenetur,q̄a non promisisti mihi ratione promissionis meæ,sed simpliciter,& de specie ad speciem non fit compensatio ut not. in cap.2.de deposito hoc tenuit Cy.in.d.l. cū proponas, & sic intellige.c.no.li.22.q.1. ubi dicit̄ q̄ hosti seruāda est fides, [a] nec obstat. c. q̄ deo patri.33.q.5. de uoto uiri & mulieris, ubi licet alter tamen tenetur seruare, quia ibi simpliciter quilibet eorū uouit deo, non cōditionaliter, & ei est obligatus.Secus si cōditionaliter, saltem tacite, puta, quia si de hoc cogitasset non uouisset,quia sic non tenet̄ per ea quæ dixi s̄. Iuramentū.4.in prin. & Iuramentum.6.§.1.in fine.

18 Sed quid si ille cui iuraui non implet promissum ex necessitate aliqua.puta q̄a non potest. [b] ℞. q̄ nihilominus ego non teneor ad iuramentum factum propter illud, quia uidetur tacite sub tali conditione iurasse,& hoc tenet do. Ant.& Pa.in c.sicut el 3.de iu. iuran. & placet,licet alii teneant hoc uerum solū non teneri, quando ex negligentia alius nō attendit, uel ex uoluntate.

19 Vtrum ille qui iurauerat seruire [c] sub certa mercede soluenda quolibet mense,nō potuit implere seruitiū propter defectum solutionis, puta quia nō potuit stare in loco, nunquid poterit agere ꝓ interesse suo, ex quo per eū non stetit ℞. Albri. in l. ediles.ff. de edil. edic. quod sit, pro hoc bonus text. in l. si in lege.§.colonus, & in l. q̄ operas. ff. loca. secus si non impleuit seruitium cum posset, quia non habebit salarium per prædictam. l. ediles. §. 1. & per l.Iulianus.§. offerri.ff. de ac. emp. & uendi.

20 Vtrum iurans uel promittens non expellere inquilinum, possit expellere si non soluit pensionem ℞. q̄ sic, secundum Pa. in c.tua nos. & de iureiuran.ulti. colum. facit.l.quero.§. inter locatorē. ff. locati. ubi patet q̄ si conductor præteritis id quod tenetur ex natura contractus, non teneri ei locatorem ex promissione locationis. Idē dico in patre q̄ promisit non exhæredare filium,intelligitur, nisi crimen ingratitudinis commiserit.l. quidam cū filium.ff.de uerbo. obliga. & generaliter s̄m Bart. in d. §. inter locatorem.Hic §.facit ad omnes contractus in quibus aliquid ultro citroque ꝓmittitur, ut quilibet non teneatur seruare quod promisit,si per aduersam partem non seruatur id propter quod sunt promissa. d. §.offerri. Similiter si uir iurauit non dimittere uxorem. Intelligitur, nisi faciat contra legem coniugii,uel si promisit dotem, potest dimittere si non soluit,iuxta not. in capi. uestras, de dote post diuor. rest.Item si iuraui te offendere, intelligitur nisi causam offensionis commiseris.l. qui seruum. [d] ff.de uerborum obliga. Facit quod notatur in l.cum pater. §. libertis [e].ff. de lega. 2. & quod not.in d.c.quemadmodum.in glo. in uer.conditio.

21 XIIII. Quando mandatum legis uel superioris uult contrarium iuramento puta iuraui tibi dare.10.Iudex præcipit ne tibi dare debeam ex aliqua legitima causa,non teneor.capit. significauit, de censi. l. si.ff.qui satis.co.uel de lege, puta fuisti excommunicatus post iuramentum tibi factum de aliquo tibi dando,non teneor, nisi absoluaris,de quo tamen dic ut supra Excommunicatio. 8. §. 12. Ideo in omni iuramento subintelligitur, saluo iure superioris,idem Panor.in d.c. quemadmodum. 7.notabili,uel alterius secundum Ioā. An. in d.c.quemadmodum,facit cap. ueniens, eo.titulo.

22 XV. Quādo iuramētū est in preiudiciū alterius,

a Seruanda est fides] Tu dic q̄ ille tex. loq̄tur q̄n hosti ad certū actum fuit fides ꝓmissa quę seruāda est, ex quo hostis interim seruat fidē. Nec obstat ēt c.Inno.12.q.4.ubi fides fuit seruata ēt illi qui fraudulenter accepit, q̄a alius nil ꝓmisit,loq̄tur.n.ibi de gabaonitis qui fidem acceperūt & ipsi nihil ꝓmiserunt, unde erat eis fides seruanda.

b Quia nō potest.] Pa. alleg. tex.in l.si uno. §. itē cū quidā. ff.loca.uide supra.familia.§.2

c Iurauerat seruire.] Pone exēplū in doctore qui ꝓmisit legere, tunc enim si potuit ad implere & nō adimpleuit,uidet̄ uoluisse recedere a cōtractu, nā poterat agere contra conductorem actione locati,& sic consequi salarium.

d l. qui seruū] Per illā. l. formatur talis q̄ō. Pone feci tecū pacē & promisi non offendere, fuisti exbānitus quo casu poteras impune occidi, nunq̄d si offendo te frangam pacē. Ille tex.facit q̄d nō iūcta.l.si seruū de uer.obli. uide ibi Bar.

e §.libertis] Dicit ibi Bar. per illū tex. Si duo fecerūt pacē & ꝓmiserunt illā non rūpere, & ambo se percutiunt nec apparet quis primus, non possunt adinuicē se accusare. Secus si unus, q̄a alius potest percutientem accusare.Et iste secūdus q̄ ꝑcutit primum nō pōt accusari, ex quo primus pacem non seruauit.refert & sequitur Pa. in c. quemadmodum. 3. no.eo. tit. uide Pau.de Ca.in d. l. qui seruum. de uerb.ob.

terius, puta canonici iurant quod si aliquis eorum efficiatur episcopus seruabit quædã in præiudiciũ episcopalis dignitatis. Nam talis factus episcopus non tenetur, [a] ut in c. sicut est nostris, de iureiur. Idem dic si Cardinales iurassent in præiudicium sedis apostolice, q assumptus in Papam non teneretur. Similiter cũ uir iurauit non stare cum propria uxore. Intellige propter odium, quia non tenetur & etiam propter continentiam. Sed tunc ad requisitionem uxoris tenetur reddere, sed non exigere, quia illud est solum in præiudiciũ suum [b] uide quod not. in ca. tua nos. de iureiur. in gl. hoc uidetur tenere [c] Host. Tancre. Gof. & Ioan. An. Idẽ dic cum quis promisit tenere secretum, quia quando est alteri nociuum, nõ tenetur quin possit & debeat reuelare illis qui possunt prodesse & nõ obesse. 22. q. 5. hoc uidetũ sentire glo. in c. ego, de iureiur. Similiter intelligitur q non tenetur reuelare nisi producatur in testem, [d] qa sm Inno. in c. qualiter & quando el 1. de accusa. tenetur dicere ẽt si cogitasset de hoc qñ iurauit. Facit c. quia plerique, de offi. ordi. lib. 6 & cap. intimauit. de testi. & c. olim, de accusa. Item cum quis exigit iuramentum ab aliquo de ueritate dicenda. Si talis est homo ferus de quo præsumitur uerisimiliter q procedet non seruato ordine iustitiæ, sic non tenetur reuelare quod scit, etiam si posset probare.

Similiter & quanuis non sit crudelis, sed qui procedet ordine debito non dẽt reuelare ei quę non põt probare, [e] ar. c. si peccauerit. 2. q. 1. & 2. q. 7. plerũque. in prin. hæc Rod. illis tm̃ q pñt prodesse sed nõ obesse tenerẽ, si iurauit. ar. 22. q. 5. hoc uñ. Idẽ dic de lo qui iurauit nõ præstare auxiliũ tali. Intelligitur. s. iniuste sm Io. An. allegat. c. petitio. de iu. iur. & c. primũ, de his q̃ fi. a maio. par. c. & c. grauẽ, de de excessibus præla. ẽt si iurasset de iusto auxilio nõ dando, nõ obligatur, qa iuramẽtũ non ligat ad illicita, & cõtra ius, d. c. quãto. eo. ti. Idem dic de illo q positus in dignitate & alienãs bona iurat nõ reuocare q nõ tenetur, ut in c. intellecto. eo. tit. quia est in præiudiciũ alterius. s. dignitatis. c. cũ contingat in fi. eo. ti. c. 2. de pac. lib. 6. Et hoc tene etiã si non iurasset prius nõ alienare licet gl. [f] sentiat oppositũ in d. c. intellecto, p præ dicta, & hoc intelligo in notabili alienatione p quã leditur dignitas notabiliter. Secus esset in re modica, quia propriũ est principum donare. c. 1. de dona. & in iuramento facto a prelato de nõ alienando, nisi consulto Papa, non debet referri ad modicam [g] alienationẽ, quia iuramentũ non extẽdit ad uerisimiliter nõ cogitata. c. ueniẽs eo. sentit Fed. cõs. 203. alias 4. Sicut recitat Panor. in d. c. intellecto, ideo iuramentum filiorum fa. & minorum & uxorum seruorũ non ualet in præiudicium illorũ qui eo.

a Factus eps nõ tenetur] Imponitur tamẽ sibi pnĩa, licet non astringatur iuramento.

b In præiudicium suum] Possunt enim ambo coniuges causa continentiæ seruandæ separare matrimonium quo ad habitationem. Intellige tamen nisi sint iuuenes & suspecti de incontinentia, tunc enim iudex debet ex officio suo occurrere & ĩpedire separationem, ut c. uxoratus, & c. cum sis. de conuer. coniuga. uide Pa. in c. ueniens post Hosti. de regula.

c Hoc uidetur tenere] Refert Panor. in d. c. tua nos. 2. eo. titu. Hostien. tenere, cum gl. in uer. reuertatur, q mulier in casu illius. c. potest reuerti ad maritum propria autoritate & nõ debet expectare superioris autoritatẽ. Sed dicit idem Pa. Ta. & Gof. contra tenere, sed Io. An. uult opinionem. Tã. posse procedere quando esset dubium, an propter incontinẽtiam & ad lasciuiam se abiurassent, quia si propter hanc causam, & esset certum, tunc quia iuramentum fuisset temerarium teneretur ad uirum redire non expectata autoritate superioris si uero esset certum q propter continentiã se alienassent, magis procedere opin. Tan. & Gof. ho c. Pan.

d Nisi producatur in testem] Vide. s. Confessio. ulti. §. 22. & quę ibi notaui, & uide glos. ibi in d. c. ego, quæ dicit. Licet Episcopus ille iurauerit non pandere consilium papæ, intelligitur de consilio honesto, secus de consilio inhonesto, ex quo no. etiam papam posse peccare ex fragilitate humana. 2. q. 7. Nos si competenter. Imo potest esse hæreticus. c. si papa. 40. dist. Et ibi ait Pa. no. glos. sing. Malum cõsilium non tenetur prelatus seu uasallus celare Ita q iuramentum ad hunc casum non extenditur, facit. c. 1. eo. tit lib. 6. potest enim reuelare ei qui põt prodesse & c. scilicet sacerdoti ut oret pro eo & c. uide glo. singu. iuncto text. in uer. a contagione. in ca. ner ui. 13. di.

e Quæ non põt probare] De his duobus casibus uide. s. fam. §. 8.

f Licet gl.] Prima circa principium dũ arguit ultimum iuramentum de non reuocando esse illicitum, quia contra primo licito & c. Sed cõtrariũ est uerũ. s. ẽt non iurasset, sm Pa. ĩ d. c. intellecto, qa iurm̃ de nõ reuocando est 9 ius commune, quia in præiudiciũ dignitatis ergo nõ suãdũ.

g Referri ad modicã] Pa. in c. cũ sup cir. mediũ. de reb. ecc. non alie. & tenet In. & Anc. ibidẽ facit q uult Ang. i. §. hoc aũt. i fi. in aut. d alie. & emphy.

rum curam habent, & ideo possunt ea irritare, sicut & uota secundum Nico.de li.su p.c.30.numeri.Secus in aliis, puta uoto castitatis, sicut de uoto habes infra Votum. 2.

23 XVI. Quando iuramentum est contra legem positiuam, uel statutũ, & licet fuerint multe opi.ut recitat Pa. in c.cum contingat, de iureiur. tamẽ istud mihi uidetur uerius dicendum circa istud, qđ aut lex positiua seu statutũ aliquid prohibet propter bonos mores conseruandos, & contra hanc non ualet [a] iuramentum, ut in regula nõ est obligatoriũ. [b] de reg.iur. lib.6. Exemplum in muliere quæ uiuente uiro dedit fidẽ adultero de cõtrahendo post mortem sui uiri cum eo non ualet. Et intelligo de bonis moribus naturalibus, quia sic lex est indispensabilis & inuariabilis.5.distin. in prin. & 8. distin. quæ contra bonos. Secus in bonis moribus ciuilibus, quia iuramentum contra ipsos ualet c.significãte de pig.ubi ualet iuramẽtũ contra pactum legis commissorie. [c] Aut lex seu statutum fundatur super bono publico principaliter, & sic non tenet iuramentum factum cõtra, quia pactis uel iuramentis priuatorum ius publicum remitti non potest. [d] ad hoc l.ius publicum.ff.de pac. Aut lex seu statutum non est fundatum in bonis moribus naturalibus, nec super bono publico principaliter, sed in odium aliquorũ, & sic tenet iurm̃ qñ põt sine dispẽdio salutis implere, licet nõ sine dispẽdio [e] rerũ tpaliũ, ut in d.c. significãte, & in c. debitores, de iu.iur. Idẽ dicendũ qñ lex principaliter est fundata sup fauore priuato, licet cõsequẽter & scđario sup publica utilitate, q̃ iurm̃ ligat. Et iste est casus ꝓprie.c.2.de pa.li.6.& hoc qñ nõ cõtinet aliq̃ turpitudinẽ ꝯ bonos mores naturales, nec ex parte iurãtis, nec ex parte materiæ sup qua ꝑstat, nec ꝯ bonũ publ.cũ prĩcipalr, & rõ quare teneat iurm̃ in istis duobus casibus est, qa iurãdo nõ peccauit qa talis lex potius ẽ priuilegiatiua q̃ ꝑceptiua, & iõ eius ꝯriũ non est in dispẽdiũ salutis æternę, sed solũ rerũ tpalium, [f] aut

emphi. Vnde sumitur autem, hoc ius porrectum. C. de sa.san.eccle.& 22.q. 2. non procedit in prælato alienante rem paruam, per tex. in c.terrulas.12.q.2. Et ꝑ hoc, limitatur.c.1.qui feu. da nõ po.ubi ẽ tex. à cõtrario sensu. q̃ ꝑlatus ecclesiæ nõ põt res ecclesiæ infeudare de nouo qñ nõ est antiqua cõsuetudo infeudãdi. Fallit qñ esset res ecclesiæ parua, puta uineola uel prædiolũ, quia posset in feudari, uel in emphyteosim concedi.

a Cõtra hãc nõ ualet] Exemplũ in pacto futuræ succesionis ꝑ quod iducitur uotũ captande mortis ut l. fi. C.de pac. Itẽ in pacto ꝑ qđ aufertur libera testamẽti factio, ut l. stipulatio hoc mõ. ff. de uer. ob. Itẽ in pacto ꝑ qđ aufert libertas matrimoni, ut l. titia. ff. de uerb. obl. Idẽ de qualibet cõuentione turpi. ut l. gñaliter, & l. si plagii.ff.de uer. ob. Itẽ fauore publicæ utilitatis. Pone exemplũ, qñ uẽdunt res quæ sunt affixe edibus, qa nõ cõfirmatur uẽditio iuramẽto, quia est ꝓhibita, ut l.cetera.ff.de le.1.l.senatus.ff.de cõtrahẽ. emph. Idem in pacto qui prorogat instãtia litis, de quo uide ꝑ Bar. in l.si quis pro.eo.ff.de fideius. ubi ponit casus in quibus iuramẽtũ nõ ualet, de l. positiua pone exẽplũ ĩ mulieribus quę nõ possunt alienare res dotales auth.siue à me. C. ad uelle.

b Non est obligatoriũ] Pone exẽplũ in eo qui paciscitur se dolo aliquo nolle teneri ut c. cõtractus de reg.iur.in 6.uel pone exemplum in iurante patrem occidere.22.q.4.per totum, & ratio est quia equitas naturalis est indispensabilis super qua lex est fundata, ideo persona priuata non potest ipsam mutare.

c Legis commissorie] Licet illud pactum sit contra legem & bonos mores, iuramentum tamen tenet. ratio est quia equitas ciuilis est uariabilis ẽ capitulo non debet. de consan.& affi. quomodo una lex per aliam abrogatur. Vide in l.omnes populi.ff. de iusti.& iure.

d Remitti non potest] Pone exemplum in eo qui fecit pactum non exequi nunciationẽ noui operis publici, ut in l. iurisgẽtiũ §.si paciscar.2. ff. de pac. Item si debitori creditor fecit pactũ ut non possit cõueniri de soluendo censu publico, de pignore &c. Nã nõ ualet qñ fiscus possit agere contra possidentem ut l. inter debitorẽ ff.de pac. & ratio est quia qs non potest renunciare ei qđ per se nõ est introductum, ut in capitulo ad apostolicam de regula.

e Licet non sine dispendio] Nota tamẽ qđ istud tale iuramentum nõ firmat contractũ nam taliter iurans habet omnia remedia cõpetentia ei qui iurat soluere usuram. Potest enim a principio antequam soluat petere absolutionẽ a iuramento, ut in capitulo.1.eo.titu. uel potest solutionem repetere, ut d.capitulo debitores, uide Panor. in d. capit. cum contingat.

f Sed solum rerum temporalium] Nam lex priuata seu publica positiua non potest impedire quominus quis se obliget deo, nam iuramentum principaliter dirigitur in deum, & deus præcipit di. redde deo iuramenta tua.d. c.& si xp̃s, potest, enim lex impedire obligationem quærendam homini ad commodum subiectorum. l. cum lex. ff. de fideius. sed non obligationem quærendam deo cum lex subiiciatur deo.24.q.3.c.si habes. Quinimo nec hoc posset lex canonica, ut in c. apostolicam de reg. ubi tenet professio ante annum factam licet lex interdicat ne fiat.

Quia

si peccauit trasgrediendo, tamen potest seruare sine peccato, & ideo tenet iuramentum.c.& si Christus de iureiuran.iuncto.§. illicitum. 22. q.4. Secus autem esset quando est contra bonos mores naturales, uel contra ius publicum principaliter quia sine peccato seruari nō potest.

24 Vtrum talis cōtractus factus contra legē uel statutū principaliter fundatū super fauore uel odio priuato, ita firmetur iuramēto quod etiā hæredes [a] obligentur. R. secundum Pa.in d.c.cum contingat, ꝙ communis opi. est quod sic, quia iuramentum, confirmatoriū ualidat actū inualidum, & ex eo oritur actio. [b] ut in auten. sacramēta puberum.C.si aduers. uēdi limita nisi dolo ui uel metu sit iuramētū extortū, ut in c.cum contingat eo.ti.& c.licet eo.ti.li.6.& in c.2.de pac. li.6.& d.auth. sacramēta puberum. Secus esset in iuramēto introductorio [c] obligationis, puta iuro tibi dare centū nulla cā præcedēte, quia iste nō est modus inducēde obligationis nisi in liberto, ut in l.ut iureiurādi in princi.ff.de oper.li.& l.fina.ff.de libe.cā, & ibi Guliel. de cu. & Bart. in l.iusiurandum in prin. la. 2.ff.de iureiuran.& ideo non ligaret hæredes de iure ciuili, sed de iure canonico si fuit in culpa [d] non implendi, & iuramentum erat simplex, puta iurauit dare. 10.

a Quia etiam hæredes] Idem tenet Car. in d.c. cum contingat. ratio est quia dato quòd iuramentum nō transeat ad hæredes cum sit personale. c. ueritatis, de iureiur. ita quod eos obliget ad periurium tamen contractus extenditur ad hæredes cum sit iuramento functus. d. aut. sacramenta puberū. Idē tenet Bar. in d. l. si quis ꝑ eo. 3. mēbro principali. Paul. de Ca. in dicta aut. sacramēta, & in l. pactum.C.de colla. Imo. in l. qui superstitis.ff. de acqui. hære. unde non possunt cōueniri. Addit Pan. ubi supra secus esse qn̄ lex inhibet cōtractum odio creditoris, ut in c.significante de pig. quia tunc in odiū ipsius standū esset dispositioni. c. 1. & c. debitores. e. ti. Quiqd dixerit Fed. cons. 272. Nā ex quo sunt usure solute, qa ē satisfactū deo, cui iuratū ē nō ē ita firmatus cōtractus usurarius, qn usure possint rep.

b Et ex eo oritur actio] Sed quæritur nunquid sublato iuramento per absolutionem remaneat actus ualidus, ita quod ei conueniri non possit. Resp. Sic distingue. Aut actus sustinebatur solo iuramento, & tunc eo sublato tollitur etiam contractus, dummodo legitime tollatur. Exemplum in l.stichum.§. naturalis.ff.de sol. Aut sustinebatur contra tractus etiam alio iure, tunc sublato eo datur facilius interpellandi aliud remedium prius competēs. Exemplum in l. 2.C.de rescin. uen.

c Introductorio] Bartol. in l.iusiurandum la 2. in prin.ff. de iureiur. & in l.ut iurisiurandi in princ.ff. de operi. lib. & in l.si quis pro eo.ff. de fideiusso. no. triplex esse iuramentum. Vnum litis decisorium, quod scilicet in lite præstatur in supplementū probationis. Et ex hoc oritur actio etiam de iure canonico. l. autori. C. de iureiurand. & l. si duo ff. eod. Aliud est confirmatorium, quia scilicet contractum confirmat alias inhibitum ut in casu. capit. secundo de pac. lib. 6. Vel etiam quando præstatur super contractu a iure permisso, & tunc oritur actio ex eo, quia confirmatur contractus, ut auth. sacramenta puberum. c. si aduer. uend. Vel secundum Panormita. in cap. cum uenissent de constitu. non proprie oritur actio ex iuramento, sed potius ex contractu. Sed notabilis producitur effectus, quia accumulatur forus foro. Ita quod in electione actoris est conuenire reum nun solum in foro ciuili, sed etiam ecclesiastico, ut in c. cum c. laycus, de fo. compe. li. 6. Tertiū est iuramentū obligationis introductorium, hoc est qđ ex poslit agi. Et tūc dicunt legiste cōiter, ex eo non orit̄ actio, ut in exemplo posito hic. Ad l. si quis pro eo. de fideiuss. Vbi Bar. Nisi ī casu d. l. ut iusiurandi. & l. fi. De iure uero canonico secus ſm Barto. in d. l. si quis ꝑ eo. Inn. autē in d.c. cū uenissent & in c. nouit de iudi. tenuit nō oriri actionē. Sed agitur officio iudicis ratione pacti. Qđ tamen non est uerum, ut patet infra Pactū. §. 5. & quod ibi scripsi. Quia si ex nudo pacto oritur actio de iure canonico fortius ex iuramento. putat tamen Pan. uariis modis posse agi ex iuramento. Primo per uiam denūciationis, ut in d.c. nouit. Secundo manu regia petatur iuramenti obseruatio, ex quo papa mandat seruari. imo Deus in capitu. & si Christus, de iureiurand. Dato ergo quòd ius ciuile non donet actionem specificam, poterit tamen a ministro eius peti, ut iuramentum faciat seruare. argumen. not. in c. quæ in ecclesiarum, de constitu. Tertio poterit agi per uiam cuiusdam intimationis, in quo non erit necessaria denunciatio. Sed solum intimabitur ecclesiastico iudici iurantem in peccato stare. Iuxta not. per Panormita. in capit. 1. de iureiurand. Quarto agi poterit conditione ex lege, hoc patet per l. legitima. ff. de pac. ubi probatur ex conuentione legitima agi posse, quæ a lege approbatur. Sed iuramentum approbatur a iure canonico. imo a lege diuina, igitur agetur facit. l. statuas. ff. de acquiriend. rer. do. Et not. glos. in cap. si canonici, de officio ordin. libr. 6. in uersic. restituerunt.

d Si fuit in culpa] Tangitur hic subtiliter ex iuramento simpliciter facto oriri obligationem naturalem, quod dicit uerum Bar. in d. l. si quis pro eo, si pactum nudum præcessit aliter non. Vnde etiam de iure ciuili non oritur actio. ut in leg. iurisgentium. §. sed cum nulla. ff de pact. Tu uide Anto. in d.c. cum contingat, de iureiurand. quem refert & sequitur Panor. in c. cum uenissent, de insti. Vbi dicit. Vbicunque præcedit obligatio naturalis iuramentum tunc datur etiam de iure ciuili. Et probatur, quia ubi libertus iurat se præstaturum operas domino

domino manumissuro obligatur, ita ut oriatur actio, uel iureiurandi in princ.ff.de oper. lib. & l. fi. ff. de lib. causa. Sed non est hoc ex alio, nisi quia præcessit obligatio naturalis quia libertus propter beneficium receptum obligatur patrono naturaliter, ut in c. cum in officiis, de testa.& l. sed si lege.§. cõsul uit.ff.de pet. here.ergo idẽ erit in omni casu quando præcedit obligatio naturalis, puta nudum pactũ, pro quo facit. c. per tuas, de arbi. ubi agitur ex compromisso iurato. Et facit l. 1. ff. de con sti. pecu. ubi agitur ex constituto contractu obligatione naturali præcedente. Cum ergo de iure canonico oriatur obligatio naturalis, & actio ex pacto nudo fortius orietur ex iuramento & sic iurans tenebitur.

penituit de peccatis[a] suis, credo quod teneatur per id quod dixi supra Hæres.§. 5.

25 Sed quid si in prædicta lege uel statuto fundato super bono priuato[b] uel odio dicatur non ualere contractum; nunquid ualebit si iuramentum interponatur. ℞. quod sic. facit quod not. Innoc. in ca. 2. de regula. ubi dicit quod in istis spiritualibus ius naturale præfertur iuri positiuo.

26 Quid si addatur statuto q; si seruata non fuit solennitas debita præsumit dolũ, uel aliam illicitam causam. ℞. quod si constat contractũ esse uerum & non ficticium aut dolosum, quo ad ipsum minorem & huiusmodi. pro quo fit sic iuramentum ligat tam in foro animæ, ubi creditur pro se & contra se, ut in c. significasti el. 1. de ho

a Penituit de peccatis] Puto istum esse sensum, quod ex quo iurans dare. 10. forte uidebat se compelli non posse de iure ciuili, tamen dum aduertit ad peccatum suum quod committit de iure canonico cui contrauenit non obseruando iuramentum, tunc putabit se posse constringi de iure canonico, & sic acquiescet actori & debitum soluet.

b Super bono priuato] Panormitan. mouet hanc quæstionem in d. capit. cum contingat. 10. col. uersicu. nunc ad prædicta, ubi late, & datur exẽplum, ut quia lex seu stututum quod irritat contractum minoris, irritet etiam iuramentum quando no. super odio. Dic lex prohibet filiumfam. accipere mutuo, ut quia si dicat statutum nolumus ualere etiã iuramentum si super illo mutuo a filiofamil. esset iuratum. Et dicit Panormita. Aut statutum annullat contractum sine certa solẽnitate factum, & etiã iuramentum sine aliqua fraudis aut doli præsumptione, & tunc omnino seruandum est iuramẽtum, quia ex quo statutum siue lex euacuauit contractũ in fauorem iurantis, merito iurãs potuit illi renunciare interposito iuramento, ut not. in l. si quis in conscribendo. C. de pactis, & sic est seruandum iuramentum, ut in c. licet. eod. titu. lib. 6. & in c. 2. de pac. lib. 6. & in aut. sacramenta puberum. C. si aduers. uen

di. Nec facienda est uis. Vtrum lex uel statutum dirigat uerba prohibitiua ad rem uel ad personam, prout facit Bar. in l. si quis pro eo. ff. de fideiu. quia reprobatur commmuniter a canonistis in dicto capit. cum contingat & late refert ibi Panor. in 6. col. licet ergo ciuilis lex possit inualidare cõtractum, nõ tñ ipsum iuramẽtũ, ex quo non est super re turpi. quia hoc est de foro ecclesiastico non seculari in c. nouit de iudi. ad hoc facit qđ Io. And. in c. statutũ de hære. lib. 6. ubi dicit non ualere statutum imponẽs pœnam contrahẽti matrimoniũ, uide Panor. ubi supra.

mi. & no. in gl. fi. in cle. 1. de de pe. quam etiam in foro, contentioso; quia cessat ratio statuti.[c] Si uero fuerit dolus uel fraus, tunc si statuto suberat causa præsumendi dolum, ut quia communiter in loco decipiebantur dolose minores, tunc saluabit opi. Bal.[d] & Barto. & aliorũ qui tenent iuramentum non ualere, quia non tollit præsumptionem statuti legitimæ inductam, secus esset si statuto nõ suberat causa presumendi fraudem quia tunc ligat[e] iuramentum.

27 Sed quæro episcopus statuit quod quilibet clericus absens reuertatur infra certum diem sub pœna excommunicationi, clericus de licentia epi iuerat ad studium & iurauerat creditori suo nõ recedere ante eius solutionẽ, quæritur an obliget iura-

c Quia cessat ratio statuti.] Facit quod dicit Inno. singulariter in c. qa plerique, de immu. eccl. Si sententia transiuit in rẽ iudicatã, & post cõstat de iniquitate per confessionem partis pro qua lata fuit, quia debet reuocari, quia cessat ratio iustitiæ. uide plenissime Panormita. in d. cap. cum contingat, in c. cum inter, de re iudi. ubi de hoc dicto Innoc.

d Saluabitur opinio Bal.] In auth. sacra puperũ. C. si aduer. uen. Nam eo quia sæpe fingebantur cõtra minores contractus obligatorii arguendo a cõmuniter accidentibus ut in c. d. cle. non resi. statutum introducit quandam solennitatem qua non obseruata præsumit dolosum siue simulatum contractum. Et tunc si constat in foro anime contractum minoris fore uerum & non fictum aut dolosum, putat Panor. in d. c. cum contingat, ubi plene minorem astrictum ad obseruantiam iuramenti, quia in foro animæ creditur confitenti in præiudicium suum cap. significasti de homi. cum aliis allegatis in tex.

e Quia tunc ligat] Et ratio est quia non apparente causa urgente debet nec potest impediri absolutio quærenda deo ar. c. sunt quidam. 55. q. 1. cum si &c. Si autem subest causa secus pro quo uide text. no. in l. fin. C. de non n u. pecu. Vbi dato q; interponatur iuramentum de non opponenda exceptione non numerate pecu. tamen illud iuramentum restringitur ad limites iuris &c.

mentum uel præceptum prælati seu legis, & uidetur q̄ iuramentū sit nullum, qa cōtra obedientiā superioris nō pōt seruari sine īteritu salutis d. c. cum cōtingat, & c. 2. de pa. li. 6. sed Pa. in c. ueniētes, de iureiu. dicit & est dictum Io. An. in mercurialibus in regula in malis promissis li. 6. q̄ ex quo cum licētia episcopi fuit in studio & pro necessitate studii contraxit debitū, uidetur se obligasse cū licentia epi, quia uno concesso cōceduntur oïa sine quibus illud non habet effectū, c. præterea, & c. prudentiā, de offi. deleg. & l. ad rem mobilē, & l. ad legatū. ff. de procu. & sic nō debet recedere sed seruare iuramentum, secus si sine licentia Epi, uel non pro necessitate studii, sed pro lasciuia, quia tunc iuramentū nō ualet cōtra obedientiā superioris. Idem dico in patre reuocāte filiū qui prędicto mō iurauerat, & idē de quolibet subdito, & facit pro mercatoribus qui contra prohibitionē suorum dñorū uadunt ad certa loca prohibita ſm q̄ prohibere possunt, ut in l. fi. & quod ibi no. ff. de decr. ab or faci. & l. mercato. C. de commer. & mer. & l. relegatorum. ff. de interdi. & re. & q̄ ibi no. quia non poterunt se obligare ad ibi standum, nisi superiores tacite uel expresse consentiant.

28 XVII. Non obligat iuramentum quando iuramentū ponitur super contractu simulato [a] sed distingue ſm Pa. in d. c. cum contingat, q̄ aut simulatio est de cōsensu utriusque partis tā super contractu q̄ super iuramento, & tunc si ex iusta cā, puta iusto more, uel quia īdigebat mutuo cōcepit pignus in forma uenditionis, ut creditor lucraretur fructus & sic non obligat iuramentum, quia deficit consensus, & fuit iusta cā simulandi, ad hoc, cap. 1. quod metus causa, & l. fi. C. de non num. pecu. Si uero ex iniusta cā fit, puta causa fraudādi gabellas [b] uel aliter ad deceptionem proximi simulauit unum contractum esse alium, & iurauit singula contenta in instrumento uera, tunc eo ipso est periurus, qa simulatio intentionis ex iniusta causa non excusat, ut no. in c. interrogasti. 27. dist. sicut illæ q̄ prece uel pretio deposuit falsum, ca. 1. de cri. fal. & uolens contrauenire non debet audiri [c] sed si iurasset solum non contrauenire illi contractui quem simulabat in deceptionem proximi, licet grauiter peccauerit iurando in dānum proximi, tñ nō obligatur, quia defuit cōsensus [d] unde respectu Dei non exigitur absolutio a iuramento, ar. c. tua. de spō. sed in foro contentioso cōpellitur obseruare, nec audit̄ uolens allegare turpitudinem suam, & hoc uerum inquantū est solum in præiuditium suum, & non imminet periculum animę. Aut simulatio solum erat super contractu ex parte utriusque, sed iuramentum interuenit ne agat contra tacite uel expresse, & hoc ne contractus feneratitius detegeret. Exemplum pignorauit res quis & tamen simulauit uendere ut mutuans facit fructus suos, iurauit non detegere pignoratitium contractū, sed seruare, & tunc iuramentum obligat, & perinde est ac si iurasset soluere usuras [e] facit qđ no. Cy. in l. si ex cautiōe. C. đ nō nu. pe. ubi cōcludit q̄ iurās nō opponere exceptionē de nō nu. pe. obligatur, licet simplex renūtiatio [f] non ualeret, in foro tñ

Cccc c animæ

a Simulato] Pone exemplum ego īdigeo mutuo, tu uis pignus, facimus instrumentū ut sit uenditum pignus, & hoc solum ut posses lucrari fructus, & ego hac de causa solum feci instrumētum uēditionis, oportet utrūque simulare.

b Causa fraudādi gabellas] Puta uendidi tibi, & simulaui donare.

c Non debet audiri] Quia allegans turpitudinem suam audiri non debet maxime in elusione rerū spiritualiū, de concess. præben. ca. cum super, & c. inter dilectos, de donatio.

d Quia defuit cōsensus] Quia intentionem se obligandi modo habuit, & sic nō incidit in periurium, peccat tamen quia assūmit nomen Dei in uanum maxime ad ꝓximi deceptionem.

e Soluere usuras] Tunc non licet contrauenire, nisi prius petita absolutione, ut in ca. debitores, eod. tit. Sed uando sumus in dubio, quia constat de simulatiōe cōtractus, non tamē constat de simulatione iuramenti. Et dicitur ia foro contētioso iuramentum ligare, quia debemus præsumere q̄ noluerit abuti iuramento, c. esto te, de reg. iu. Itē iuramentū habet clausulā, si nō ualet quod ago, ut ago &c. ca. ad nostrā el 3. eod. titu. igitur &c. Ergo in proposito si iuramentum non obligat ad talem obseruantiam cōtractus simulati ꝑ cōtradictionē q̄ inde orit̄ obligat saltem quo ad obseruantiā apparentia contractus, & maxime quia hoc tenere tutius est, & uerisimilius &c. Intellige tñ qñ ex iusta cā, & nō ad decipiendū tertiū facta fuit simulatio alias secus. Idem nisi aliæ circunstante suaderēt oppositum.

f Licet simplex renuntiatio] Secundum Bal. in d. l. si ex cautione, nisi esset facta ex internallo. Nā si a principio ex quo literarū obligatio non est efficax, ergo renuntiatio non pōt eam facere efficacem.

animæ si non habuit intentionem obligandi se nõ teneatur, ut dixi supra. Aut simulatio est de uno cõtractu ad alium contractũ qui non põt seruari sine pctõ, ut contractus symoniacus, licet concipiatur sub alio cõtractu, quia tũc iurãs sciẽter peccat mortaliter, & tenetur non seruare. 22.q.4.per totum. Aut simulatio fuit ex parte iurantis tãtum super cõtractu solum ab eo simulato, ut quia aliud gerebat in corde, aliud in uerbis, uel usus est uerbis duplicibus callidæ iurando, & tũc secundum Panor. in d.c. cum contingat, intelligitur secundum intentionem recipientis, & sic deus uidetur recipere 22.q.5.quacunque.& §. ex his omnibus, & sic ligat iuramentum secundũ distinctionem, de qua. supra. Iuramentum 4. in prin.

29 Sed quod remedium erit quando iuramentum interuenit ne in contractu simulato usuræ petantur, ex quo iurauit non agere contra tacite uel expræsse. R. quòd ad uerba iuramenti est recurrendũ, q si uerba excludunt actum & exceptionem tacite uel expræsse, tunc denuntiet ecclesiæ quæ poterit eum absoluere. d. c. quemadmodum, q si iurauit nõ denuntiare nõ ualet iuramentũ, ut dictum est, intelligo quando principaliter facit ex zelo salutis proximi, licet secundario propter suam utilitatem, quia si principaliter faceret pp suã utilitatẽ, non credo tutus sit in conscientia, ex quo iurauit non denuntiare, & sic intelligo & limito c. 1.& c. debitores, de iureiurando.[a]

30 Decimooctauo nõ obligat iuramentũ rõne impossibilitatis, uel necessitatis, aut magne difficultatis post uenientis.[b] Nam de impossibilitate[c] dicitur, impossibilium nulla est obligatio. ff. de re. iu. de necessitate & magna difficultate dicunt doc. in c. quærelã. de iureiur. & in c. breui eo q excusat a periurio, ratio, quia deus respicit animũ non manũ 13. q 5. si quid inuenisti, & facit. l. fin. ff. qui satisda. cogan. unde dicit Innocen. in c. uenerabilem. de elec. in fi. quòd urgente necessitate potest quis propria autoritate frangere iuramentum, si non potest haberi superior a quo petatur absolutio 11. q. 3. antecessor.

31 Sed quid si tpe iuramẽti credebat se nõ posse implere, uel non habebat probabilem causam credẽdi q posset facere. R. Hosti. q peccauit mortaliter iurando, quia defuit in primo ueritas, in secundo iudicium & sic est periurus, secus si probabiliter credidit posse facere.

32 Decimonono non est obligatoriũ iurm qñ quis nõ habuit aĩum obligãdi se cũ iurauit, puta quis ex dolo inductus iurauit q oĩno nõ iurasset, nisi dolus fuisset, ẽt si dolus uenit reipsa[d] quia nõ tenet, facit. l. fratres. ff. de pact. & l. si soror. C. de decolla, & Fed. consi. 195. ubi determinat filiã minorẽ seductam a fratribus quæ renuntiauit bonis paternis, credens q nõ ualeant multo plus q̃ dos sua, q nõ ualet, qñ multo plus ualẽt, quia ubi dolus est ibi excludit uoluntas l. 1. ff. de dolo. tenet. S. Bo. ubi supra q. 3. art. 1. q uniuersaliter non obligat iuramentũ, si animum obligandi nõ habuit, debet tamen idẽ nitati proximi satisfacere, si dolose decepit eum secundum Ri. eadem di. ar. 1. q. 2. & an peccet mortaliter iurando. dic ut supra. §. 9. facit. c. ueniens. eo. & c. quintauallis. ibidem.

33 Vigesimo non obligat quãdo iuramentum cõmutatur in melius, ut in c. peruenit. el. 2. de iureiu. sed hoc habet duas limitationes. Primã q hoc est uerũ, quãdo utrunque non põt impleri, ẽm d. Ant. in d. c. peruenit. Nã tunc quãdo iuramẽtũ est impeditiuum uel turbatiuum maioris boni, licet sit tutum habere licentiam a superiore, tamen non est necessaria, quia potest contrauenire[e] iuramento, allegat. c. commissum[f] de spõ. & c. licet de regula. allego. c. scripturæ. de uoto. ubi hoc tenet Innocen. aperte.

a De iureiuran.] De materia huius. §. habes late per Pañ. in c. 1. eo. tit. Vbi ponit multa remedia.

b Post ueniẽtis] Pro hoc tex. & quod ibi notat Pa. in c. significante. de pig.

c De impossibilitate] Multa habes. infra Pœna. §. 13. & Pa. in c. in breui. eo. tit.

d Reipsa] Venit dolus quando fuit deceptio in contractu respectu prætii, nec partes sciunt iustum prætium, uide supra. Dolus. §. 9. ante fi.

e Quia potest cõtrauenire] Exẽplum quis iurauit uno anno seruire hospitali, sed post iuramentum uult religionem ingredi & tunc potest ut hic dicitur, facit tex. in c. qui bona 17. quæst. 1.

f Allegat. c. commissum] Iste text. non probat intentionẽ d. Ant. secundũ Pa. in d. c. peruenit. quia in d. c. commissum fuit aditus superior & consultũ fuit ut iuramentum adimpleat. & c. licẽt. facit ad oppositũ, quia & si quis uult ingredi religionẽ actiorem debet pitius licentiam petere.

te. [a] facit gloss. in c. monachum 20. q. 4. & 33. q. 5. noluit. secus esset si bonum iuratum nō esset impeditiuum maioris boni. sed utrunque posset fieri, quia sine autoritate superioris non posset cō trauenire iuramento, licet episcopus posset dispensare, ut contraueniat ratione maioris boni secundū Innoc. in c. debitores. eo. tit. Similiter dic si esset maius bonum necessario requiri dispensationem episcopi ar. c. 1. de uoto. secunda limitatio est, q̄ uera est dicta regula qñ iuramentum non concernit propriā utilitatē alicuius, quia si con cerneret non esset uera etiam si unum sit totaliter impeditiuum alterius nec prodest in hoc autoritas superioris. Facit quod no. in c. quāto. eo. ti. & in c. cum inter. p. de renun. & Io. And. in mercurialibus, in regula in malis de reg. iur. lib. 6. Nam debitor qui iurauit unam rem dare, non pōt dare meliorē aliā pro illa in uito creditore. l. 2. §. 1. ff. si cer. pe. & insti quibus mo. tol. obli. in prin. nisi uelit in propriam religionis obseruātiā cōmutare, & unū est impeditiuum alterius, & hoc placet fauore religionis, & etiam se quitur Pa. in d. peruenit.

34 Xxj. non obligat iuramē tum secundum aliquos quan do id quod iuratur cōsistit in facto, ut teneatur præcise ad factū, ratio quia ſm aliquos de iure ciuili obligatus ad factum sufficit si soluat interesse. ut in l. stipulationes non diuiduntur. ff. de uer. ob. & in l. si quis ab alio. in fi. ff. de re iu. quia ſm communiter doc. tenetur uel ad factum uel ad interesse, & non præcise ad factum. ut not. Bar. in d. l. stipulationes. Sed ego dico contrarium. s. quod præcise teneatur ad factum de iure diuino & canonico, & hoc intellige si potest impleri, & non sit contra bonos mores & aliquod prædictorum, in quo non obligat iuramentum, & probatur hoc per c. 1. & c. qualiter. de pac. & c. iuramenti 22. q. 5. Facit c. licet de uoto. & c. ex literis ij. de spon. & c. nouit. de iudi. & d. c. & si Christus, & hoc uidetur sensisse Bart. ubi supra qui uult quod ubi obligatio descēdit a lege compellitur quis præ cise ad factum. ar. in l. qui liberos. ff. de ritu nup. cum si. Idem dicit si a testatore, nisi inducatur species seruitutis persone, ut in l. titio. §. titio. & ff. de conditio. & demon. hæc regula esset uera, quando quis promisit factum alienum, quia non tenetur nisi facere quantum in ipso est bona fide. de spon. ex literis. nec obstat quod dictum est suprà Iuramentum iiij. §. quia ibi non tenebatur præcise stare sententie, sed uel parere uel præstare pœnā, & hoc etiam non haberet locum, quando promittens præcise intendebat se obligare ad parendum sententiæ, uel potest dici quod uerum est quod sufficit præstare interesse sine periurio, quando factum esset inutile parti si præstaretur, uel est factum impossibile, quia tunc non obligaret iuramentum super tali facto [b] præstitum.

35 Xxij. Non obligat qñ quis iurauit seruare q̄ non est [c] puta iuraui seruare statuta. intelligitur de factis, & si addidit q̄ per idē iuramentum præstitum obseruabit etiā quę fient, non obligatur ad illa quæ fient ratione iuramenti, ita q̄ sit periurus, sed bene ratione promissionis obligabitur, ut in cap. clericus, eod. titu. sed iste casus non est ratione eius quod non est, sed quia seruare futura non iurauit sed promisit solum per iuramentum prius præstitum, non tamen tunc factum, & ideo si iuraret seruare etiam facienda teneretur, aliter esset periurus. [d]

36 Xxiii. Non obligat iuramentum præstitum circa ea quæ subduntur potestati alterius, puta uxor quæ iurauit peregrinationem, uel abstinentiam, similiter seruus monachus & huiusmodi, & ideo nō possunt implere cum eis contradicitur a uiro domino uel abbate, & de hoc dic, ut infra Votum 2. facit quod supra dixi. §. 22.

37 Xxiiij. non obligat iuramentum quan do animo euadendi solum quis aliquid iu-

a Innoc. aperte] ubi ponit exemplum. si quis iurauit ire ad S. Antonium, & nunc uult facere maius bonū. puta seruire rei publicæ, tunc potest episcopus dispensare, sicut dicit in uoto, quod est not. per tex. d. c. prouenit.

b Super tali facto] De materia istius. §. uide plene per Pañ. in c. per tua. de arbi. & in c. ueniens. de iu. iur. & uide supra iuramentum 4. §. 1. & supra eodē. §. 15.

c Quod non est] Et iuramentum est stricti iuris & non debet de facili extendi ꝓpter periculum periurii secundū Host. ut refert Pañ. in d. c. clericus, unde Ioan. And in addit. ad Spec. eo. tit. in fi. dicit unum notabile, si subditus iurauit domino aliquid postea conuenit quòd idem iuramentū extendatur ad alia. Dic quòd nō fiet extensio. d. c. clericus & sic iuramentū non extēdetur ex simplici partium consensu, sed exigitur expræssa iuratio quasi forma iurandi sit de substantia ꝓbatur in d. c. clericus.

d Aliter esset periurus] Dic tu aut quis agit extendere primum iuramentum ad obser-

rat, quod me. causa perlatum.31. q.2. Lotharius in fi. unde qui iurauit redire ad carceres si carcer est iniuriosus, non tenetur redire quod met. causa. ca. 1. secus esset si non esset iniuriosus, quia tenetur etiam si immineret periculum mortis secundũ glo. in cle. pastoralis, de re iudi. & Barto. in l. relegati.[a] ff. de pe. Et ideo istud est uerum quando uult euadere illud quod indebite substinet & sic ut euadat iurat non intendens se obligare, secus esset si intendebat se obligare quando iurauit, quia tunc dic ut supra. § 9.

38 XXV. non obligat iuramentum quando iuramentum est conditionale, uel ꝓpter causam[b] quia nisi conditio extet uel causa nõ obligatur, de condi. appo. c. uerũ de iureiu. c. peruenit. el. 2. & hoc intellige, quando tota obligatio ponebatur in conditionis euentum, uel propter causam, alias teneretur unde iurans ire ad Sanctum Iacobum, ut fratrem suũ uideat & peccata sua redimat, licet frater suus decesserit tenetur nihilominus ire propter aliam causam.[c]

39 XXVI. Non obligat quãdo singulares firmant statuta collegii cum iuramento dictis statutis sublatis per ipsam uniuersitatem, ut dicit Ioan. Andr.[d] & in capitu. primo de his qui fi. a ma. par. capi. quia non obligat nisi remanentibus statutis, unde eis sublatis per uniuersitatem tollitur iuramenti uinculum quasi iuramentum liget singulos ubi singulares contraueniunt, secus si contraueniunt collegialiter tollendo statutum. Panor. uero in cap. dilecto, de præben. distinguit, & bene, quòd aut singulares de collegio iurãt ut singulares, & sic est uera opinio Ioan. Andr. exemplum statuto cauetur, ꝙ nullus det uocem non matriculatus. Iurauerunt singuli seruare statutum. Similiter ꝙ nullus uadat de nocte statuunt, iurant seruare statutum, certæ quia hoc concernit obseruantiam singulorum, ideo si collegium tollat statutum non peccabunt contrauenientes, quia iuramentum erat statuto accessorium, & remoto principali remouetur & accessorium. Si uero iuramentum astringit eos ad obseruantiam ut collegialiter, sic sine periurio non possunt contrauenire etiam collegialiter causa rationabili non subsistente, exemplum, ut in dicto capitu. dilecto. Nam canonici iurantes ut etiam collegialiter non recipiant, quia nõ est dubiũ ꝙ ut singuli non possunt eligere canonicos, Paulus uero in cle. 1. de regula, dicit si iurant statutum seruare ꝙ si collegialiter contraueniunt nõ sunt periuri, quia tollunt statutũ, & per consequens[e] iuramentum. Si uero iurant seruare contenta in statutis specialiter, puta non ibo de nocte & huiusmodi, non habito respectu ad statutum, sic sunt periuri si contraueniunt qualitercunque.[f] Aduerte tamen quòd in casu in quo nõ possunt contrauenire collegialiter, debet intelligi nisi per causam concernentem fauorem publicũ, quia sic possent contrauenire nõ obstante iuramento, quia istud intelligitur exceptum

uantiam alterius actus non autem agit de nouo iurare, ut quia dicit uolo teneri uirtute primi iuramenti tunc qa iurare non intendit non tenetur ex nouo iuramento, & hoc uidet uelle tex. dicti. c. clericus. Aut intendit iurare per primum iuramentum, & hoc põt dupliciter intelligi, uno modo quod intendat iurare per primum iuramẽtum, sicut si diceret iuro p euangelia uel per sanctũ Petrum &c. & sic esset periurus transgrediẽdo sicut Cal. in d. c. clericus, aut intendit quis exprimere formam prioris iuramenti, ut si dicat iuro per primum iuramentum, idest secundum formam ex præssam in primo iuramento, & sic obligatur, hoc omnia Pa. cum multis allegationibus in d. c. clericus.

a In l. relegati] ibi dicit Bar. illum tex. facere ad q. si quis damnatus ad mortem fugit peccat secundũ theologos, patet, quia si qs fugit pœnam sibi impositam acrius punitur.

b Vel propter causam] Ponit Pa. in d. c. peruenit duplex exemplum. Puta iuraui seruire tibi in bello ratione feudi quod mihi cõcessisti. certe si mihi aufers feudum nõ teneor tibi seruire, uel iuraui te non expellere ď domo, intelligit si mihi soluis pensionem.

c Propter aliã cãm] ad hoc. §. affinitatis, isti de nupt. ubi qñ sunt plures causæ finales, cessãte una nõ cessat effectus.

d Vt dicit Ioan. And.] Et subdit si teneretur contrariũ fere oẽs seculares essent periuri & officiales qui iurant seruare statuta & postmodum tractu temporis statuta tolluntur.

e Et per continens] Qđ pñt quia quælibet consiliõ habita est retractabilis de sui natũ secundum tempus & cõditiones occurrentes, quibus statuentes se dñt conformare. c. non debet de cõsan. & affi. & mutari potest per eos qui fecerunt, quia par est ius ligandi & soluendi 64. dist. c. uerum 11. q. 1. §. ex his.

f Si contraueniunt qualitercunque] Hæc omnia refert Car. in d. clem. 1. in prin. 2. q. ubi late.

Intel-

ut not. Pa. in d. ca. dilecto & secundum predicta intellige gl. [a] in c. in his. 11. dist.

40 Vtrum successores in aliquo collegio uel uniuersitate in qua prædecessores fecerant statuta & iurauerant ea seruare teneantur sub pœna periurii talia statuta seruare. Respon. q non quia obligatio iuramenti [b] est personalis ex parte iuramentis, nec extēditur ad successores quātū ad periuriū, licet teneant ipm seruare, de solu. c. 1. de usuris. c. tua, de iureiur. c. ueritatis, sed ex parte eius cui iuratur transgreditur personā, unde promittens obediētiā prælato & successoribus [c] eius non tenetur iterum promittere successori, quia est ei obligatus sicut antecessori cui promisit. Fallit in liberto qui tenetur & debet professionem facere infra annum nouo patrono. 12 q. 2. lōginquitate, & c. sepe fit. no. Inno. & Ber. in d. c. ueritatis.

41 XVII. Quando quis iurat incaute, & hoc propter aliquam necessitatem implere non potest. 15. dist. §. alias ea demum [d] exēplum pone de matre quæ iurauit filiū uerberare & huiusmodi minima, quia uidetur ueniale tale periurium promissorium, quia non uidetur deus acceptare cum maiori obligatione quam natura eorum importet; ut ibi patet.

42 Vtrum in dependentibus ab animo alicuius uel conscientia sit standum [e] eius iuramento. Respon. Pan. in c. uidua de regula, quod sic, ut extra de senten. excommu. c. si uero el 2. de homi. significasti, & c. uidua predicto, quod uidetur cōtrariū, quia intelligitur qn̄ certa præsumptio extrinseca coniecturat animū, quia tunc non statur in præiudicio alterius, alias sic.

IVRAMENTVM 6. quo ad absolutionē quis pōt absoluere [e] a iuramento licito tam ex parte iurantis quā recipientis. R. Pa. in c. quāto de iureiur. aut iuramentum fuit prestitum in materia spectante principaliter ad Papam, utputa cum canonici iurauerunt non recipere ultra talem numerum aliquem in canonicum & huiusmodi, & sic Papa pōt etiā sine causa absoluere, quia in tali iuramēto intelligitur excepta autoritas Papæ, ut in c. uenientes eo. tit. & hoc uoluit Hostien. in d. c. quanto. Aut fuit præstitum in alia materia, & tunc aut est ad honorē dei principaliter, [f] & sic sine causa nullus pōt absoluere nisi solus deus, & sic inntellige Io. And. post Vinc. in c. 2. de spon. Nam Papa non pōt remittere sine causa obligationem deo quæsitam. 24. q. 1. manet. 23. q. 3. si is qui. Ex quo infertur q sicut Papa nō pōt aliū absoluere in hoc casu, sic multominus seipsum. c. fi. de instit. & c. per uestras, de iurepatr. Aut subest iusta cā, sic tā Papa pōt quā Eps, & q Eps possit no. Innoc. in c. debitores, [g] de iureiur. Et ideo subsistente iusta causa, poterit Episcopus cōmutare & interpretari fm do. Anto.

a Intellige glo.] Quæ dicebat canonicos non posse cōtrauenire cōsuetudinem et iuratam, licet Io. dixit contra in statutis, tu idem dicas quando subest causa, per supradicta.

b Quia obligatio iuramēti] Licet obligatio in temporalibus trāsmittat in hæredē etiā si nulla sit facta mētio de hærede, ut l. ueteris. C. de cōtrahē. & cōmit. stipul. secus tn̄ in spūalibus, unde iurm̄ patris non obligat filiū ad seruātiā eius. Quamquā enim sit honestū ut filius sequatur uolūtatē patris q iurauit, nō tn̄ de necessitate tenetur. c. ex literis, de spons. & c. 1. de despon. impu. & eo. tit. lib. 6. ca. unico. Ratio diuersitatis est, qa in istis spūalibus ligatur anima, quæ sine cōsensu eius ligari nō pōt, ut in iuribus præalleg.

c Et successoribus] Idē si iurat alicui sub noīe dignitatis, uide Pan. in d. ca. ueritatis, hoc firmat Io. And. in c. fi. de sepult. ubi plus uult nō solum hæredē nō obligari ex iuramēto defuncti, sed etiā ratione iuramēti nō posse conueniri, in foro ecclesiastico. Hæc omnia Pa. in d. c. ueritatis. Et uide eundē quo ad ultimū dictum in d. ca. fi. de sepultu.

d §. alias ea demum. In fi.] ibi glos. dicit cum quis iocādo iurat, secus si temerario, quia peccat mortaliter.

e Sit standum] Pone exemplum in d. capitulo si uero, ubi percutiens clericum nutrientem comam, si iurauerit ignorasse fuisse clericum nō remittitur ad papam pro iniectione manum &c.

f Quis potest absoluere] Vide supra dispēsatio. §. 3. & in postillis.

g Dei principaliter] Iuramentū dicitur præstitum principaliter Deo, quādo quis iurat uolēs principaliter cōplacere deo, unde si quis iuraret ducere meretricē in uxorē ad honorē dei nō posset illa hoc iuramētum remittere secundum Pa. in c. 2. de spō. dicitur autē esse præstitū homini, qn̄ ad commodū eius factum. Et ideo licet iuramentum Deū respiciat, ut in c. debitores. e. ti. tamen qn̄ cōcernit commodum hominis deus illud acceptat pro homine, & si homo remittit etiam deus remittit fm Pa. ibidem.

h No. Inno. in ca. debitores] Vbi dicit episcopus in iuramento dispensat, si dolo, ut spensat, si dolo uel metu, uel excortum sit. c. contingat. e. ti. & 15. q. 6. c. 1. & 2. Imo inquit pōt dispēsare ex cā in iuramentis licite præstitis. 15. q. 6. nos sanctorū.

Et

in d.c.quanto, & Spec. in tit. de legato quando scilicet du bitatur de eius ualiditate & aliis dubiis, & etiam absolue re ſm Inn. quẽ sequit Pa. in d.c.quanto.eo. ti. Sed est dif ferẽtia inter Papam & Epm, qa Eps non põt nisi respecta suæ dyocesis Papa uero respectu totius orbis, uel respe ctu magnarũ psonarũ aut ma gni dubii est reqrendus, & sic põt intelligi. [a] c. uenerabilẽ de elect.ar.c.si uero cũ si eo. tit. Alius aũt citra Epm, uel qui non habet Epalẽ iurisdi ctionẽ nõ põt absoluere in iu ramẽto, sicut nec in uoto di spensare ut not.in c.1.de uoto. Sed quæ est cã legitima absoluendi a iuramẽto præ stito in materia spectãte ad honorem dei ℞. q̄ ppter scã dalũ euitãdũ, ut no.in gl.2.d. c.quãto, & Inn.in d.c.uenera bilẽ, in fi.uel maior utilitas, ut no.Inn.ubi supra, & in d.c. debitores, & est tex.in c.peruenit el.2.eo. uel subest alia iusta cã.de qbus. 15.q.6.nos sã ctorũ, & c.autoritatẽ, & credo q̄ hoc sit relinquẽdũ arbi trio ipsorũ, ut ex pdictis colli gãt qũo in aliis debeãt iudicare. Si uero materia in qua est pstitũ nõ ptinet ad Papã, nec ad honorẽ dei, sed cõmo dũ hoĩs, sic Papa põt ex cã ab soluere, ut in c.quãto. de iure iu.& in c.2.de uoto, alias nõ, respectu laycorũ sibi in tpali bus nõ subditorũ, ut ĩ cle.pastoralis.de re iud.& qđ no.in c.quæ in ecclesiarũ, de cõst.& in l.si C.si ꝯ ius uel uti. pu.Facit qđ no.ĩ.Obediẽtia.§.2.Similiter dic q̄ põt Eps ex cã legitima absoluere a iurõ li cito, & dicitur cã legitima qñ inest turpitudo ex parte recipiẽtis, unde dicit Pa.in c.1.de de iu.iur.q̄ si notorie cõstat [b] de turpi receptione poterit Eps absque hoc q̄ citet uł co gat [c] suscipientẽ relaxare & absoluere, puta cogat cũ qs ex metu exegit iurm super eo de quo alias ẽt de iure teneĩ, ut exẽplificat idẽ Pa. in c.ad nostrã el.3. [d] eo.ti. quia iniu ria sibi irrogaĩ in eo q̄ illaqueaĩ iurõ ad iuris obseruan tiam per metum, & ideo pro pter periculum periurii potest petere absolutionem, & sic extende.c.si uero eo.titu.

1 Vtrũ in oĩbus pdictis ĩ qui bus dixi iurm non obligare possit qs ppria autoritate cõ trauenire.℞. colligo ex In. in c.cũ qdã [e] de iureiu. q̄ qñ est dubiũ, an sit obligatoriũ, tũc nemo pter autoritatẽ supio ris põt ꝯuenire, nec iudex secularis in casu in quo est dubiũ inter doc.an sit obligatoriũ uel ne põt se intromittere, sed remittere ad iudicẽ ec clesiasticũ.ita no. Pan.in d.c. cũ cõtingat. Qñ uero non est dubiũ de iuramẽti obligatio ne, tunc si põt seruari absque dispendio salutis dẽt absolutio peti pp reuerentiã scri.Si uero sit in dispẽdium salutis, tũc põt homo ppria autoritate cõtrauenire, & no. hic q̄ in dispẽdiũ salutis dr oẽ illud qđ charitati dei derogat, uel eius pfectioni, uel disponẽtibus ad eã. uł tñ Pa.in c.cũ qdã de iu.iur.tenere nõ esse ne cessariã absolutionẽ superioris, ẽt qñ põt seruari sine inte ritu salutis, nisi solũ ne noteĩ de trãsgresione iurĩ hoc ẽ di cere propter scandalum, & sic credo quando scilicet est clarum quòd non obliget iu ramentum, quod not.

2 Vtrum iuramentum quod concernit fauorem iurãtium tm̃ sit remissibile per eos q iurarunt. [f] ℞. Ioannes. And.

a Et sic põt intelligi] Et qđ no.Spec.Vbi.s. Qui sentit sine commutatione quam nõ posse dare licẽtiã cõtraueniẽdi. Qđ non admittit Panor. in d.ca. Quanto, quando subest alia iusta cã.ac.d.c. si uero. de iure iur. cum simi.

b Notorie constat] Hoc firmat in ult.col. uer. hæc puto. Nã si hoc casu ualeret sententia ubi agitur de maiori piudicio, fortius ualebit absolutio ubi nõ agitur de tãto piudicio. Ad hoc.c. bonæ.§. cõtra de ele. & eo.ti.c.uenerabilem.

c Vel cogat] Hoc dicit Pan. in 4. col. uersi. quartum remediũ, uel põt cõpellere ut desistat ab exactione usurarũ, ut in c. tuas, de usuris, & ĩ aliis locis ibidẽ in quarto remedio.

d Pan. in c. ad nrã 3 el. 3.] In.1. col.uer. sed hic aduerte. pone exẽplum. Ego teneor audire missam die festo, sed socius meus cõpellit me iurare &c. Ego possum petere absolutionẽ, ne alias incidã in piuriũ audiẽdo missam.

e Et Inn. in c. c.cũ quidã] Nihil ibi dicit. Sed se remittit ad c. uenerabilem, de elec. in fin. ubi de hoc per eum.

f Per eos q iurarunt] Adde Bar.in l.1. §.& post opis. ff.de ope.no. nun.& ibi latius Alb. de iu.iur. Facit qđ uult Bal. in c. ego circa fin. ar.illius tex.de iu.iu.q̄ dñs põt relaxare iurm uasalli & ipm absoluere a uinculo iuramẽti. Et facit qđ fin. uult Io.And.in addi.spec.4 p e. tit.de iud.§.sequiĩ. in addi.in cip. ibi in §. ad hæc in fi. Qđ si pr ueniens ad mortẽ, habens duos filios, fecit eos iurare de hæreditate nõ diuidẽda.ĩ. 10. annos. quia mortuo patre pñt ipi fratres sibi remittere iurm. Quia cũ tale iurm sit pstitũ in fauorẽ ipsorũ pñt suo fauori renũciare, & uult Bar. in l.cũ stipulatus sim mihi a pculo. de uer. obl. Si creditor obl.Si creditor progauit terminũ iuranti, postq̃ certũ est promissorẽ nõ posse in termino adimplere, ad hoc ista pro rogato facit p missorẽ nõ esse periurũ, secus tñ esset si debitor iam periurium incidisset, quia tũc creditor non posset remittere, secũdum Bart.& al los in d. l. labeo. & Pan. in c.1.de

in c.2.de spon. & Ioan.de ligna.in clementi.1. de usuris ꝙ sic, & facit. d. capitulo. 2. idem tenet.Cardi.in princip. 13.quæstione & Pa. Secus si concerneret cultũ dei uel religionem uel pietatẽ, puta iurarunt duo sibi inuicem ꝙ religionem intrabunt, ꝙ dicẽt duo psalteria,uel ꝙ de lucro eorum dabunt certam pauperibus & huiusmodi, quia nõ possunt sibi remittere. Similiter non possunt si sibi iurauerũt id ad quod tenebatur, puta ꝙ non furtum facient, ꝙ mercatores non falsificabũt merces & huiusmodi. Similiter etiam non possunt remittere quando iurant super aliquo faciendo uel non faciendo, quod non pertinet ad eũ cui iuratur, sed simpliciter, puta iuro tibi ꝙ negotiabor, uł non faciam talem artẽ, si tamen tale iuramẽtum respicere incommodum alterius, puta communitatis aut aliorũ non ualeret, ut dictum est. Similiter non teneretur quãdo iurando de aliquo faciendo uel non faciendo intendebat si ille non seruat nec iste tenetur, facit quod not. Hosti. Inno.& Ber.in c.peruenit el. 2.& facit cap sicut el.3. de iureiur.an.

3 Vtrum uniuersitas quæ iurat aliquid seruare uel non facere teneatur quando maior pars facit. ℞. contra Rod. quando iurauerunt habebãt aliquam conditionem in mẽte ſm illam debent seruare, puta si alii omnes uel maior pars seruabit, & ego si uero nullam conditionem habebat, sed dubitatur, an fuerit simplex, uel sub aliqua conditione, tunc si iuramentum spectet tantum ad commodum iurantium, & medietas uel maior pars seruat, & hoc uergat in damnum seruantium & lucrum non seruantium benigne interpretandum est quod aliquibus non seruantibus, alii non tenentur seruare. Si uero nullum incommodum patiuntur seruantes, non est tutum contrauenire, sed denuncietur prælato, ut uel cogat seruare; uel sibi inuincem remittere. Si uero concerneret commodum aliorum a iurantibus, non posset nec sibi remittere nec aliis non seruantibus non seruare sine periurio, si simpliciter iuraret, uel sub conditione dimittant incertum scilicet non seruando & seruent quod est certum.

4 Vtrum licite quis possit petere absolutionem a iuramento in casibus ubi tenet. Respon. secundum Panor. in c. cum contingat. eo. titu. 17. uersic. septimus casus quòd aut iuramentum continetur turpitudinem ex parte suscipientis & maxime concurrente materia turpi super quæ præstatur, sed ex parte iurantis nullum iminet peccatum, sic potest peti absolutio, non obstante conditione aduersarii, casus est in d. c. debitorẽs, ex quo patet quòd filiusfa. qui cum iuramento renunciauit macedoniano, potest petere absolutionem in terris [a] ubi communiter hodie filii non inducuntur ad tantum malum, & hoc est tutius secundum d. Anto. in d.c.cum contingat, & placet Panormi. [b] quamuis posset de subtilitate iuris dici, ꝙ non tenet iuramentum, si bene ponderetur. l.1.ff.ad mace. quia emanauit ad compescẽdum libidinem peccantium, & sic propter bonum publicum corporis & animæ contra quod iuramentum nullum est. c. si diligenti. de fo. compe. & c. contingit el. 1. de sen. excom. Item quia iuramentum non solum est nullum quando continet in se peccatum, sed etiam quando potest præbere occasionem peccandi. c. cum ab omni. de ui. & ho, clemen. & c. nam concupiscentiam, de consti. & c. sicut ex literis. [c] de iu. iur. Aut iuramentum nullam turpitudinem aliam habet nisi quia est contra legem prætitum & in hoc distingue. Aut ei lex resistit propter fauorem rei publicæ principaliter & non est necessaria absolutio, quia iuramentum non ualuit. dicto capitulo si diligenti. Aut resistit principaliter propter fauorem iurantis, licet secundario in fauorem publicum, ut in muliere, minore & huiusmodi

c. 1. de iureiurã.] Et adde. Si debitor iurauit soluere & ipso absente & ẽt ignorante prorogatus sit terminus procuratori suo adhuc non est periurus. Ita Albericus post Guil. de cu. i. d. leg. labeo Barto.& alios in l. ꝙ te. ff. si certum petatur &c.

a Absolutionẽ in terris] Scd̃m Bar. in l. si qs ꝓ eo. 5. col. uer. Et ideo dico.& Ioan. And. in additi. ad spec. ti. de sentẽ. prohi. uer. sed pone ubi sentit tale iuramẽtum non ualere, q̃a contra bonos mores & hoc præcipue ubi filii inducuntur ad occidendos parentes uel alia seua committenda.

b Et placet Pa.] Licet alias sequutus est opi. do. Anto.

c Et c. sicut ex lr̃is] Facit qđ uult Io. An. in addi. specu. tit. de sen. prohib. §. ut autẽ, uer. sed pone, ubi sentit tale iuramentum non tenere, quia cõtra bonos mores, & hoc præcipue in terris ubi filii inducũtur ad occidendos parentes, uel ad alia seua committenda &c.

huiusmodi, [a] tunc si potest seruari sine dispendio salutis, absolutio non potest peti. c. si uero cū si co. tit. quod intellige uerum quando sine dolo. ui. uel metu, sed sponte & scienter est iuratum. Si uero iuramentum [b] fit in contractu & datur enormis lesio licet iurauerit non contrauenire, tamē poterit absolutionem petere, quia præsumitur dolus. l. omnes. §. lucius. ff. de his quæ in frau. cre. l. qui testium. ff. de proba. & nihil interest utrum interueniat dolus a proposito uel re ipsa. l. si quis cum aliter ff. de uerb. obli. & uerba iuramenti debēt intelligi ciuili modo scilicet quod non cōtraueniat nulla ratione uel cā exceptis grauibus lesionibus. ar. l. creditor. §. lucius. ff. manda. Intellige nisi scienter iurasset, quia cessat dolus & re ipsa & ex proposito Et ideo nō poterit. Sic etiā si non intellexit enormē lesionē, licet dixeirt nō cōtrauenire neque magnę neque parue, ut ponūt notarii, nō ꝓpterea prohibeť qn possit petere absolutionē: de hoc uide supra. Arbiter. §. 10.

IVRISDICTIO secundum azo. dicitur additione quod est potestas & iuris quasi iusta & legitima ptās.

1 Iurisdictio sine cohertione non ualet, de officio dele gat. ca. pastoralis, unde dicit text. in l. fin. ff. de officio eius cui mand. est iurisdictio sine modica cohertione nulla est iurisdictio.

2 Iurisdictione cōmissa oīa sine quibus explicari nō posset intelliguntur commissa similiter ff. de iur. om. iu. l. 2.

IVS est ars boni & equi. ff. de iusti. & iur. l. 1. Ius cōstare nō pōt nisi sit aliquis iurisperitus per quē possit quotidie in melius produci. ff. de de ori. iur. l. necessarium. Ius diuiditur in ius naturale gētium, ciuile, & publicum, de hoc uide dist. 1. per totum, & ff. de iusti. & iur. per totum. Vtrum facta contra ius ualeant, uide infra lex. §. 18.

IVSPATRONATVS [c] est ius honorificum, onerosum, & utile alicui cōpetens in ecclesia, pro eo ꝙ dyocesani consensu eam construxit, fundauit, uel dotauit ipse, uel is a quo causam habuit secūdum Io. An. & Pa. in rub. de iurepa. & dicit honorificum, quia habet honorem præsentandi rectorem, quia sine eius præsentatione si episcopus uel alius prælatus instituit ipso iure est nulla, per. c. decernimus. 16. q. 7. tenet Io. An. in c. 2. de offi. uica. [d] lib. 6. nisi quando patronus fuisset negligens in præsentando, quia elapso tēpore bene instituit. papa uero bene posset sine præsentatione patroni, & similiter legatus de latere, si patronus sit ecclesiasticus, non tamen posset prædictus legatus si esset secularis, uide glo. in cle. per literas, de præben. in uer. apostolicis, & iste casus. ca. cum dilectus, de iurepa. onerosum dicitur quia patronus tenetur defendere ecclesiam ne bona indebite dilapidentur. 16. q. 7 filiis, unde præsentatus tenetur reddere rationem de administratione patrono (intellige si patronus est ecclesiasticus non secularis.) ut no. in c. cum & plantare. [e] de priui. & Pa. in c. ex literis, & c. cum propter. eod. titu. non tamen ualde stricte dicendo quid expendat quotidie, sed in genere ita not. pa. in c. ex literis, de iurepatro. utile dicitur etiam quia si ueniret ad inopiam tenetur ecclesia ex redditibus ultra necessaria remanentibus alimentare [g] patronum pinguius quam alios pauperes. c. quicunque el 2. ea. causa, & q. & c. nobis, in fin. de iurepatro. & no. ꝙ iuspatronatus habens aliquando dicitur patronus aliquando aduocatus & uicedominus custos, guar-

a Minore & huiusmodi] De quo ī c. 2. de pactis li. 6. & ī d. c. cū cōtingat, & in aut. sacramēta puberū, si aduer. uēditio. examinat Pa. ubi. s. 18. col. uer. octauūs casus.

b Si uero iuramentum] Pa. ubi. s. 18. col. uer. nonus casus, & uidebis omnino, quia late & pulchre loquitur.

c Iuspatronatus] Dicitur patronatus quia sic pater deducit filiū de non esse ad esse. Ita ille dicitur patronus, qui ecclesiā quę nō erat ad esse deducit.

d In c 2. de offi. ui.] Ibi Gemi. 3. col. uersi. pone tractat, an uicarius generalis possit remouere institutum per epm ad instantiam ueri patroni, qui tūc præsentat. Et dicit hāc quæstionē fuisse disputatam Bononie. Et cōcludit, ꝙ sic maxime cum speciali mandato.

e Vt not. in c. cum plantare] Ibi Pa. 3. nota, ubi dicit hñs ecclesiam sibi subiectam pōt exigere ratio de rebus tēporalibus quātū expendit in fabricam ecclesię si non quid expēndit quotidiæ ut hic dicitur, uide etiam ibi eundē sup gl. ī uer. pleno iure ubi dicit si patronus in instituto inueniat aliquid correctione dignum, debet referre ad epm ut in c. 1. 16. q. 5.

f Et Pa. in c. ex literis] In. 4. not. Et ex hoc infert pinguius ius habere ecclesiasticus q̃ secularis. Et idē dicit in d. c. cum propter. colum. uersi. 5. differentia.

g Alimētare] Et etiā filios. Et dicit tex. d. c. nobis. Quam modeste succurritur. Et dic gl. habito respectu ad facultates ecclesiæ & qualitatē personę. 10. q. 3. c. si. cū similibus.

a Etiam si de eadem materia] Adde tex. optimum in l. quid tamen. §. mihi nauis. ff. q.mo.usus fru. amit. ubi dicit si nauis reficiatur per partes, nõ pditur usus fructus, secus si ex toto destruat & de nouo reficiat etiã si de eiusdẽ tabula &c. qñ aũt qs dedit dotẽ uł fundũ tunc nõ pdit iuspatronatus, sed hoc casu erunt ambo patroni, primus ratiõe fundi seu dotis. Secũdus rõne noue cõstructionis. Hęc Pa. in d.c.quoniã.

b Tamẽ Inn.] In rubrica, de iurepatro. Et refert Pa. in c.qñ eo.ti. Vbi uult fieri debere de cõsensu episcopi. Itẽ debet requiri primus patronus, & ratio est, qa fauore ecclesiæ hæc constitutio dotis retrotrahitur, & uidetur dotata añ cõsecrationẽ, sicut in simili cauetur ĩ matrimonio, ut in c.tanta, qui fil. sint legitimi.

c Vel dotauerunt] Adde pro hoc. l. 5. §. 1. ff. p soc. Vbi dicit societas potest coiri etiam in eos qui inequales habent facultates, cum plerunque pauperior opera suppleat quantum ei per cõparationem patrimonii de f.

guardiam habens eius alias præsentationis uel processionis ẽm Host. in c. preterea. e. tit. & in c. in singulis, in fi. de statu mo. & ideo supponunt pro eodem.

1 Quibus modis acquiritur iuspatronatus ℞. q ex tribus. Primum quia fundauit ecclesiam. i. fundũ ad edificãdum dedit d.c. nobis & c. abbatem. el. 2. 18. quæstione 2.

2 Secundũ est ex cõstitutione ecclesiæ. c. monasteriũ. 16. q. 7. & hoc intellige si facit de cõsensu epi, cum alio modo ecclesia fieri non debeat, de conse. d. l. Nemo de iurepatro. quoniã, & c. nobis fuit 16. quæstione. 7. filiis.

3 Sed quid si ad refectionẽ dedit ℞. q non acquiritur ius pa. ẽm Lau. arg. ff. ne quid in lo. pub l. 2. §. uicinales, quod uerum est quando nõ est omnino destructa. Secus si funditus erat destructa & de cõsensu reparauit, quod perinde ẽ ac si de nouo fecisset, de iude. cõsuluit, & in auth. ut nullus fab. oratorii dom. col. 5. §. 1. sed primus qui edificauerat amittat iuspatro. si non dederat fundum, uel dotẽ & ẽm glo. in c. qñ. eo. etiam si de eadem materia [a] sit reparata, est glo. 1. in fi.

4 Tertiũ est ex dotatione. d. c. filiis, & c. quicunque. ibidẽ, & hoc intellige de dote data ante cõsecrationẽ, quia post consecrationem non induceretur, quia nulla seruitus rei sacre põt imponi. ff. de serui. l. seruitus in. 2. §. ulti. & quod humani iuris desinit esse seruitutem non recipit. ff. communia. prædio. l. caueri. Tamen Inno. [b] & Hostien. tenẽt q si non habet dotem, & sibi detur post consecrationem, quòd acquiritur iuspatronatus, quia sine substantiã rerum non posset ecclesiæ deseruiri. 1. quæstione. 3. si quis obiecerit, & magis placet, & no. q nisi detur pro dote uel ratione dotis non habebit iuspatronatus, sed erit benefactor secundum Panor. in d. cap. quoniã. Limitat etiã hoc idem Panor. q ex dotatione post consecrationem efficitur patronus. Verũ quãdo fundator non potest compelli ad ipsam dotandam, sicut fit in istis capellis, quod not.

5 Vtrum possint esse plures in dote constituenda. ℞. Inno. in c. ad audientiam, de eccle. edi. ubi etiam Panormi. q sic, & quilibet erit patronus, uult etiã glo. 63 dist. in summa, & sic limita glo. in d. c. quicunque quæ uult q dãs modicam dotem non sit patronus quia uerũ est quando unus solus dat. secus si plures simul dãt sufficientẽ. Idẽ dic in fundatione & edificatione, & sic patet q multi essent patroni, puta quia unus dedit fundum, aliter edificauit, alter dotauit uel plures edificauerunt uel dotauerunt. [c]

6 Vtrum iuspatronatus transeat ad hæredes. ℞. Panormi. in c. 1. de iurepatro. q sic, etiam extraneos, ita q si pater instituit filium in certa re extraneum hæredem uniuersalem iuspatronatus transibit in extraneum non filium, & si plures sunt hæredes, in omnes transit, ut in d. c. 1. & cle. fi. eo. titu. & non solum transit ad masculos sed etiam ad fœminas [d] hæredes. Facit capit. fina. de concess. præbend. sentit glos. in cap. quoniam inuestituram. 16. quæst. 7. & ideo filius qui repudiauit hæreditatem paternam, non erit patronus secundum Federi. consilio. 111. Et hodie determinatum est per d. cle fi. q succedunt non per capita, sed per stirpes, unde si plures succedunt uni ex duobus patronis, etiam omnes habentur loco unius, & licet unus habeat plus de hæreditate quam alius, dummodo non

d Sed et ad fœminas.] Nõ solum si sint constitute in dignitate, sed etiã si sint priuate dato q text. in c. fi. de cõcessio. preben. probet solũ de muliere constituta in dignitate q possit habere iuspatronatus. Et ita sentiũt Domini de rota in quadam sua decisione. Et facit quia iura non distinguunt. Sed edificatori dãt iuspatronatus. 16. q.7.c. filiis. Et masculinũ cõprehendit in se fœmininum. Et de hoc per Pa. in c. a nobis. 1. col. eo. tit. & in c. cum seculũ. eo. ti. & not. in d.c. fi. de cõces. præben.

sit hæres in certa re constitu tus, equaliter erit patronus.

7 Vtrum iuspatronatus possit diuidi inter hæredes. ℞. Pa.in d.c. 1. ꝙ nõ.qualitercũque intelligatur ista diuisio, cum ipsum ius sit incorpora le, possunt bene cõuenire patroni ut alternatis uicibus ꝑsentet.d.cle. fina. Similiter si habent plures ecclesias possunt conuenire ut præsentet unus in una & alter in altera, quia, sicut diuisio permittitur in tempore, ita & respectu locorum, & ista nõ est diuisio quæ prohibetur in d. capitulo. 1. de iure patro.

8 Vtrum iuspatronatus possit adiudicari uni ex heredibus.℞.Panor.in c. quærimoniam.eo. titu.ꝙ non, quia si equaliter diuidunt non apparet quare hoc. Si inequaliter diuidunt, & tũc si datur ꝓ restauratione illi qui minus habet, illicitum est & symoniacum [a] c.præterea. eo. titulo.

9 Vtrum iuspatronatus trãseat cum uniuersitate bonorum.℞.ꝙ sic. 16.q.7.nemini, & eo.tit.c.ex literis,& c.cum seculum.de iurepatro.

10 Vtrum transeat donatione.℞.ꝙ sic.c.ex insinuatione, & c. consultationibus eo. ita tamen ꝙ si est laycus non potest donare cuicunque layco aut clerico recipienti nomine proprio sine licentia Episcopi.ut in c.nullus, & c. præterea.eo.titu. sicut nec aliqđ aliud ius spirituale. Si uero donaret ecclesiæ aut loco religioso, tũc secundũ communiter doct. potest sine licẽtia Episcopi, ut not.in d.c.nullus & c.ex insinuatione,& c.illud & c.unico.eo ti.lib 6.

11 Vtrum possit dari in feudum.℞.ꝙ sic.cum uniuersitate.c.cum seculum.eo.titu.sed specialiter non sentit Inn. in c.cum Bertoldus, de re iudi.

12 Vtrum uenditione trãsferatur.℞.ꝙ si specialiter uendatur, est symonia, si emit intentione ut possit pręsentare quem uelit uel priuare, & debet spoliare ille qui emit, & ecclesia debet esse libera ſm Inno.in c.quia clerici.eo. tit. Si uero emeret cum uniuersitate temporalium cum quibus trãsit etiam iuspatronatus, non est symonia secũdum Hostien. & Cal.[b] ut patet, ex c.ex literis.eo. titu. qđ uerum credo cum non emit principaliter talia bona temporalia propter iuspatronatus consequendum, quia si principaliter [c] ꝓpter hoc emeret esset symonia, ita not. Pan.in c. quia clerici.eo.tit.Item ſm Io. And. [d] c. uni co. eo. lib. 6. si dicatur uendo tibi uillam & iuspatronatus quod habeo in ea, non ualet uenditio, secus si simpliciter uendit uillam, ut in cle. pastoralis, de re iudica. Et ideo emptor uel feudatarius cũ acquirant directum uel utile dominiũ rerum, similiter acquirũt iuspatronatus licite sicut alios fructus habẽt.ff.de cõtrahen.emp.l.dolia in principio.

13 Vtrum uẽdens omnia iura quæ habet in tali uilla quæ non est sua, intelligatur uendere iuspatronatus quod ibi habet.℞. ꝙ nõ quia ad hoc ut trãseat oportet ꝙ res q̃ uenditur talis sit ꝙ ẽt sine expressione uniuersitatẽ uel iuspatronatus in se contineat, sicut est uilla uel castrum, quod in se continet honorem iurisdictionem districtum & iuspatronatus.ff.de uerb.sig.l.pupillus.§. territorium, sed quando dicit uendo tibi omnia iura, resoluitur hæc uniuersalis in singulares, sed uendo tibi hoc & illud, cũ autẽ iuspatronatus sic non possit uendi. sic in tali uniuersali non cõprehendit. Sed si sit aliqđ uniuersale ꝙ multa iura in se contineat, ut est hæreditas [e] bene transit cum illo iuspatronatus.ff de pe.he.l.item uidendũ §.fin. & duabus sequentibus, uide omnino Pa.in d.c. ex litteris, de hoc.

14 Quid si uendat quis palatium ubi habet capellam, quæ forte habet multa priuilegia & multos redditus transiet iuspatro. cum palatio.℞.quòd sic. ar. l. si mercede.

a Et symonia cũ] Petrus tñ dicit ꝙ potest uni ad iudicari, qa hoc esset utilius ecclesiæ.s. habere unum patronũ quam plures cum res communes negligantur. l. 2. C.quãdo& qui. quarta pars de be.li.10. Sed ratio Panor.uidetur melior & subtilior, & dicit hoc esse mẽti tenẽdum, qa frequenter põt accidere, unde dicit se alias dixisse, ꝙ patronus nihil habẽs in bonis nõ poterit cedere iuspatronatus creditoribus, quia non recipit estimationem nec potest interuenire titulus nõ gratuitus.

b Secundum Host. & Cal.] Et sic iuspatronatus potest esse accessorium in rebus temporalibus, facit.l in modicis. ff. de contrahen. empt. ubi dicit Locus sacer.uel religiosus uẽdi nõ põt sed põt accedere rei uẽdite, ex quo infertur maius dignũ qñque accedere posse minus digno. Ad idem l.si mercedẽ. §. cum fundum. ff. de act. empti. ubi uẽditioni fundi cedit sepulchrum nisi specialiter sit reseruatum. Hoc dictum late examinat ibi Gemi. 2. q. in prin.

c Quia si principaliter] Pataut possit præsentare fratrem uel amicum.

d Item ſm Io. And.] Hoc dictum late examinat ibi Gem. 2.q.in prin.

e Vt est hæreditas] Vel si diceret omnia bona, quia appellatione bonorum uenit uniuersitas. l. bonorum. ff. de uer.sig.

a Contrarium not.] Idem pa. ibi & dicit q̄ palatiū nō est q̄d uniuersale sed res particularis.

b Verior opi. ē In.] in d.c. ex literis eo. ti. ubi etiam Pa. super 1. gl. & clarius Innoc. in c. cum Bertoldus, de re iudi. ubi addit aliam rationem. s. q̄a creditor tenetur sibi fructus cōputare sortem quis percepit ex pignore. c. cū cōtra de pigno. & c. 1. de usuris unde si creditor presentaret non posset postea præsentare illum fructū & sic creditor ex mutuo lucraretur, q̄ fieri non debet Quia debet esse gratuitū c. consuluit eo. tit. se queretur etiā inconueniens, q̄ soluto debito remoueret præsentatus.

c Nō pōt uariare] De hoc uide Inn. in c. c. Bertoldus, d re iudi. & gl. i c. cū uos de officio. ord.

d Priuat ea uice] Et in declarat gl. in uer. in posterum, & sequitur ibi Innocen.

e Si uero est laycus] Idē Car. in d.c. uos fede, cōsil. 122. & hoc tene. licet Ioā. And. in d.c. uos alter dicat.

f Seipsum] Vide in d.c. in scripturis. 8. q. 1. & 1. 2. q. 6. sicut. is

de. §. si eum fundum act. emp. quia ad capellam non est nisi per palatium, contrarium no.[a] Hosti. & Innoc. in c. ex literis eo. titu.

15 Vtrū posſit pignori obligari ℞. uerior opi. est Inno.[b] q̄ non etiam cum uniuersitate, quia cum creditor nō possit uti pignore si uacaret ecclesia nemo posset præsentare.

16 Sed infra quantum tp̄s debet patronus præsentare, ℞. q̄ si est laycus habet quattuor menses, si clericus sex a tempore uacationis cap. eā. te decet eo. tit. & est tex. in c. unico eod. lib. 6.

17 Sed nunquid poterunt uariare. ℞. quod sic si est laycus antequam episcopus cōfirmet ut in c. quod autē, & c. cum autem & c. pastoralis eo. ti. si est ecclesiasticus patronus nō pōt uariare[c] post q̄ presentauit d.c. pastoralis cum c. prædictis eod. titu.

18 Vtrum præsentās indignum priuetur iure præsentandi. ℞. quod si est clericus qui præsentat indignum priuatur ea uice.[d] tex. est in capitul. sicutit. in fin. de sup. negligen. prelat. & capitu, 3. eccles. edictio. Si uero est laycus[e] non priuatur, ut elicitur subtiliter de offic. ordin. cap. cum uos, hoc tenet Inn. & Host. & Bert. in d.c. cū uos. & Archi. in c. suscepti, de præben. lib. 6. peccat tamen mortaliter scienter præsentando indignum, quia infideliter agit in officio sibi commisso. uide Administratio, uide supra electio. §. 21.

19 Vtrum quis posſit præsentare seipsum.[f] ℞. quod non sed bene filiū, dummodo sit idoneus, facit. c. per uestras eo. tit. & ibi no. Bert. & Host. & Pa. ponit in c. consulit eo. tit. Similiter possunt præsentare unum ex seipsis. Facit. l. ubi adsunt.[g] ff. de tutor. & cura. da. ab his tenet glo. d.c. consuluit.

20 Vtrum præsentatus a maiori parte patronorum sit admittendus. ℞. Panormi. in capit. quoniam eod. tit. quod aut præsentatio fit ab istis sicut a collegio, & tunc requiritur maior pars respectu totius capituli secundum Ioan. Andr. & uidetur text. in capit. ecclesia el. 1. de electio. aut præsentatio fit ab istis ut a singularibus, ut communiter fit a laycis, & tunc admittitur qui præsentatur a pluribus, uerbi gratia sunt sex patroni tres præsentātur, admittitur qui præsentatur a tribus, ut a pluribus præsentatus, quod bene nota[h] quia facit ad multa.

21 Vtrum oporteat quod sint simul quādo uolunt præsentare. ℞ Pa. in d. c. quoniā quod si agunt ut collegium, oportet omnes uocare, aliter poterunt contempti annullare præsentationem.[i] Si uero agunt ut singuli. Fede. consil. 97. tenet quod non. Sed Bar. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iur. tenet q̄ siue a collegio ut collegium est, siue a pluribus ut singulares consensus est explicandus, dūmodo maior pars præiudicet minori semper debent simul esse per l. iurisgentium, alias incipit & suum heredē. §. fi. ff. de pac. & hoc est uerius quo ad uocationem, quia forte si fuissent p̄sentes induxissent ad cōsensum alterius, & p̄ hoc facit. c. 2. & q̄d ibi notat. de arb. li. 6.

22 Sed quid si duo tantū sunt patroni & duos presentāt. ℞.

Et tex. optimū in l. si quicunā. C. de episcop. & cle. quia nō ambitione, sed labore unū quem quam ad honorē conuenitē per uenire l. contra publicam. C. de re mili. lib. 10. & c. miramur. 61. d.

g Facit. l. ubi ad sunt] Vbi dicit in casu quo decuriones possunt dare tutorem, poterunt unum ex se deputare. Et sic no. quod quando p̄res sunt deputati in aliquo offō, & h̄nt prouidere de certis officialibus p̄nt unū ex se eligere, sicut uidemus in electoribus qui possunt eligere in prelatū unū ex seipsis, ut c. ne p̄ defectu c. propter & c. cum in iure de eloc.

h Quod bene no.] Et sic electio rectoris scolariū debet fieri a maiori parte, q̄a scholares eligūt ut collegiū p̄ Bar. in l. fi. ff. de colle. illi. Innoc. in c. quę in ecclesiarum de offi. ordina.

i Annullare p̄sātationē] ut in c. q̄ sicut, & c. bone de electio.

Ioann. Andr. in capitu. cum autem eod. titu. quòd episcopus poterit quem uoluerit eorum instituere, & est bona gloss. in ca. si plures. 16. quæstio. 7. hoc tenet Innoc. in cap. 1. eo. tit. & Cal. & Card. in d. cap. cum autem, & Pa. in cap. eam te. eod. titu. & placet,[a] & licet alii contrarium teneant.

23 Vtrum patronus posit aliquid exigere puta aliquos cereos in cognitione iurispatronatus. ℞. Pa. in cap. præterea. eod. titu. quod non, nisi tempore fundationis a dyocesano istud fuisset sibi reseruatum, nec ualet si ipse patronus fundãdo sibi aliquod seruitium reseruet, nisi episcopus autoritatem præstiterit, unde si episcopus autoritatem præstitisset, posset tale ius[b] uendere titulo remanente apud eum; & hoc credo uerum si dedit dotem, secus si solum necessaria ad substentationem ministrorũ quia tunc nullum seruitium poterit sibi retinere, ita not. Pa. in ca. 1. de cen. fallit hoc quando locus religiosus propriis expensis ecclesiam edificauit, quia tunc talis locus habet in ea omnia temporalia sicut episcopus spiritualia, ut de priui. c. cum plantare, & etiam ius præsentandi, de supplen. neglig. pręla. cap. sicut.

24 Vtrum liceat clerico suscipere ecclesiam de manu layci patroni ℞. Pan. in cap. præterea. el. 1. eo. titu. ꝙ non & si facit peccat mortaliter, & licet non sit suspensus ipso iure tamen debet communione priuari. Ex quo infert Pa. quod si talis impetrat a Papa, non expresso ꝙ prius habuit a layco, non ualet,[c] ex quo debet communione priuati, ut in d. c. pręterea, & ca. postulasti, de rescrip.

25 Vtrum laycus edificans capellam in ecclesia & eam dotans acquirat solum sibi ius pa. an ecclesię simul. ℞. Pa.[d] in c. ad audiẽtiam, de ec. edi. ꝙ ecclesiæ simul, quia non potest negari qn ecclesia ponat fundum ex qua donatione iuspatronatus acquiritur. c. pie mentis. 16. q. 7. & ideo simul, concurret cum layco in pręsentatione. Similiter si clericus edificat ex bonis ecclesiæ capellam, non ipsæ uel parentes eius acquirunt iuspatronatus, sed solum ecclesia ex cuius bonis est edificata.

26 Vtrum ex delicto patris publicatis omnibus bonis eius priuetur filius iure patronatus quod habebat pater. ℞. quod si publicatio fit ab imperatore uel iudice seculari, nõ priuat iure patronatus, nec pro aliquo crimine etiam lesæ maiestatis potest imperator priuare laycum ipso, quia habet istud a a Papa. Ita not. gl. Archi. in c. filius. 16. q. 7. intellige hoc uerum quando non est in aliqua uniuersitate seculari, quia si esset ex priuatione illius uniuersitatis secularis transiret, & uide bo. gl. in ca. satis peruersum. 56. di. quę dicit ꝙ licet pater commiserit crimẽ læsæ maiestatis, ex quo filii efficiuntur infames. l. quisquis. C. ad l. Iul. maie. 6. q. 1. si quis cum militibus, filii tamen clerici nõ efficiuntur infames, & non perdunt beneficia. & sic nec iuspatronatus etiam filii qui non sunt clerici nisi cum uniuersitate.

27 Quid si laycus habet iuspatronatus cum ecclesia simul habebit ne sex menses ad præsentandũ? ℞. ſm Io. An. & Arch. in d. c. unico. eo. ti. li. 6. ꝙ sic, ita ꝙ ratione communionis priuilegium ecclesiæ transibit ad laycũ ad instar eius ꝙ dicitur de eo qui habet rẽ cõem[e] cũ pupillo, quę non põt usucapi. uel præscribi ꝑ pupillum, ut in l. si cõem. ff. quẽ ad. ser. amit. ita ꝑ ecclesiam consequitur ꝙ per se cõsequi non posset, de conces. præbẽ. c. pe. idem dic quando clericus & laycus habent præsentare ꝙ habet tẽpus sex mensiũ, ſm Pa. in c. eã te. eo. tit. quia maius dignum trahit ad se minus dignum. e. ꝙ in dubiis, de conse. ec. uel alta, & hoc tenet Io. An. licet Host. aliter. Et intellige de patrono ecclesiastico, qui habet iuspatronatus rõne ecclesiæ

a Et placet] Ad de gl. in uer. facere in c. uenerabilẽ, de elect. Quæ uult ꝙ qñ electores discordant in pari numero super imperatoris electione tunc Papa põt instituere quẽ uult, & sequitur ibi Panor. & in d. c. cum autem ponit similes quæstiones, uide ibi.

b Posset tale ius] In hoc. §. sunt due quæstiones, una nũquid patronus possit sibi aliquod seruitiũ reseruare, secũda posito ꝙ sic nunquid possit tale ius aut seruitium uendere. Et Pau. concludit ut §. Debet tamẽ episcopus imponere grauamen moderatũ uel ex post facto incipit multum grauari, poterit reduci ad debitã moderationem, facit c. primũ, de consue.

c Non ualet] Quia Papa nõ ita de facili cõsensisset, facit ca. quisquis. & quod ibi no. de elect.

d Respõ. Pa.] Colum. 4. uersic. sed dubitatur. Et dicit hoc esse bene notandũ quia in multis locis propter ea aduertentiam ab seruatur.

e Qui haberet communem] De hoc uide infra periculũ. §. ultimo.

a Sed p uirtutē] De iusticia, ui de p Sco. in 4. di.46. & p san. Tho. secunda secundæ.q. 58. & per Archi. floré.ī 4.parte.

ficæ, quia si haberet ratione patrimonii, esset idem per omnia sicut in layco, sic & in clerico.c. cum dilectus eo dem. & gl.in cle.si.co.tit.no. Pa. in d.c. uite. & in d.c.cum autem, quod not.

IVSTITIA secundum quod est habitus uirtutis potest accipi quatuor modis secundum Ric.in 3.dist.33.art.5.q.3.Primo communissime scilicet pro qualibet rectitudine animi, & sic diffinitur ab Ansel.li.de ueritate.c.12.Iusticia est restitutio uoluntatis propter se seruata. Secundo pro rectitudine per quam homo iustificatur in conspectu dei scilicet pro charitate, & sic diffinitur ab Aug.li.83.q.61. iusticia quę per cętera diffunditur est dilectio dei & proximi. Tertio pro qualibet uirtute ordinata per iusticiam legalem ad bonum commune, & sic est idem cum qualibet uirtute, differens tamen secundum rationem. Quarto pro habitu determinante uoluntatem ad firmiter uolēdum seruare rectitudinem debitam in operationibus quę sunt ad alterum. Et hoc dupliciter, aut ad alterum ut est persona singularis, & sic est iustitia particularis distincta per essentiam ab aliis uirtutibus quę sic potest diffiniri. Iustitia est constans & perpetua uoluntas ius suum unicuique tribuēs. ff.de iustitia & iure.l.iustitia. Alio modo ad alterum, quod est communitas & sic iustitia legalis, & hoc est omni uirtuti generalis inquātum pręcipit omnia exteriora cuiuslibet uirtutis ad bonum commune referri, secundum quod uult physic. 5. ethi.c.9. Est tamen una uerius specialis distincta in essentia ab aliis uirtutibus, unde non est generalis aliis per prædicationem, sed per uirtutem.[a]

1 Quę sunt pares subiectiue.℞. secundum phil.5.ethic. duę scilicet commutatiua quę dirigit unam priuatam personam ad aliam in his quę consistunt mutuo inter duas personas ad inuicem. Alia distributiua quę est ordo eius quod est cōmune ad singulas personas quē dirigit iustitia distributiua communium secundum proportionabilitatem.

IVSTIFICATIO impii quatuor requirit, primum motum liberi arbitrii, contritionem animi. Infusionem gratię, & remissionem culpę.

FINIS.

REGISTRVM

† A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vu Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp Qqq Rrr Sſs Ttt Vuu Xxx Yyy Zzz.

Aaaa Bbbb Cccc Dddd Eeee Ffff Gggg Hhhh Iiii Kkkk Llll Mmmm Nnnn Oooo Pppp Qqqq Rrrr Sſss Tttt Vuuu Xxxx Yyyy Zzzz.

Aaaaa Bbbbb Ccccc Ddddd.

OMNES SVNT DVERNIONES.

VENETIIS

Apud Iacobum Sanſouinum Venetum.

M D LXIX.

calibrite
colorchecker CLASSIC
mm